สำเนา

ด่วนที่สุด
ที่ นร ๐๕๐๕/ว ๑๐๕

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

เรื่อง รายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี ๒๕๖๓ และรายงานสรุปผลการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ ประจำปี ๒๕๖๓

กราบเรียน/เรียน รอง-นรม., รัฐ-นร., กระทรวง, กรม

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๕/ว ๒๑๔ ลงวันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาหนังสือสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ด่วนที่สุด ที่ นร ๑๑๑๒/๕๘๓ ลงวันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๖๔

ตามที่ได้แจ้งมติคณะรัฐมนตรี (๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓) เกี่ยวกับรายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปีตามยุทธศาสตร์ชาติและตามแผนการปฏิรูปประเทศ ประจำปี ๒๕๖๒ มาเพื่อทราบ ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในฐานะสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ และคณะกรรมการปฏิรูปประเทศ ได้เสนอรายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี ๒๕๖๓ และรายงานสรุปผลการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ ประจำปี ๒๕๖๓ ไปเพื่อคณะรัฐมนตรีทราบ ความละเอียดปรากฏตามสำเนาหนังสือที่ส่งมาด้วยนี้

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ รับทราบตามที่สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในฐานะสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ และคณะกรรมการปฏิรูปประเทศเสนอ

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดทราบ/จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ (อย่างยิ่ง)

ธีระพงษ์ วงศ์ศิวะวิลาส

(นายธีระพงษ์ วงศ์ศิวะวิลาส)
เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

กองพัฒนายุทธศาสตร์และติดตามนโยบายพิเศษ
โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๐๐ ต่อ ๑๗๓๔ (อธิษฐาน) ๑๕๓๒ (วัลภา)
โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๑๔๔๖ www.soc.go.th
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ dcab@soc.go.th (พิกุล/วัลภา)

หมายเหตุ อัยการสูงสุด : จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดทราบ
รอง-นรม., รัฐ-นร., กระทรวง : จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ
กรม, องค์กรอิสระ

ด่วนที่สุด

ที่ นร ๑๑๑๒/ ๕๒๔

สำนักงานสภาพัฒนาการ
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
๙๖๒ ถนนกรุงเกษม กรุงเทพ ๑๐๑๐๐

๒๗ มกราคม ๒๕๖๔

เรื่อง รายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี ๒๕๖๓ และรายงานสรุปผลการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ ประจำปี ๒๕๖๓

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. สำเนาบันทึกข้อความ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ด่วนที่สุด ที่ นร ๑๑๑๒/๕๒๔ ลงวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๖๔
๒. รายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปีตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี ๒๕๖๓
๓. รายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปีตามแผนการปฏิรูปประเทศ ประจำปี ๒๕๖๓
๔. รายการ QR Code รายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี ๒๕๖๓ และรายงานสรุปผลการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ ประจำปี ๒๕๖๓

ด้วย พลเอก ประยุทธ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ในฐานะประธานกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ ได้เห็นชอบให้เสนอเรื่อง รายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี ๒๕๖๓ และรายงานสรุปผลการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ ประจำปี ๒๕๖๓ ตามที่สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในฐานะสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ และคณะกรรมการปฏิรูปประเทศเสนอ เพื่อคณะรัฐมนตรีทราบ ดังรายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๑ ในการนี้ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จึงขอเสนอเรื่องดังกล่าวมาเพื่อคณะรัฐมนตรีทราบ

ทั้งนี้ เรื่องดังกล่าวมีรายละเอียด ดังนี้

๑. <u>เรื่องเดิม</u>

๑.๑ พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔ วรรคสอง กำหนดให้สำนักงานฯ จัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปี เสนอต่อคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ คณะรัฐมนตรี หัวหน้าหน่วยงานในฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ องค์กรอิสระ องค์กรอัยการ และรัฐสภาทราบภายใน ๙๐ วันนับแต่วันที่ได้รับรายงานจากหน่วยงาน ทั้งนี้ รายงานดังกล่าวอย่างน้อยต้องระบุความก้าวหน้าของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์ชาติด้วย

๑.๒ พระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๕ วรรคสอง กำหนดให้สำนักงานฯ จัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปี เสนอต่อที่ประชุมร่วมประธานกรรมการปฏิรูปประเทศทุกคณะ เพื่อให้ความเห็นชอบ และเสนอรายงานต่อคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ คณะรัฐมนตรี หัวหน้าหน่วยงานในฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ องค์กรอิสระ องค์กรอัยการ และรัฐสภาทราบภายใน ๙๐ วันนับแต่วันที่ได้รับรายงานจากหน่วยงาน ทั้งนี้ รายงานดังกล่าวอย่างน้อยต้องระบุความก้าวหน้าของการปฏิรูปประเทศ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหา

/๑.๓ เมื่อวันที่...

๑.๓ เมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๓ คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ ในคราวประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๖๓ ได้มีมติเห็นชอบแนวทางการประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศ เค้าโครงรายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปีตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศ รวมทั้งกรอบระยะเวลาการจัดทำรายงานฯ และให้ใช้เป็นแนวทางตั้งแต่การจัดทำรายงานในปีงบประมาณ ๒๕๖๓ เป็นต้นไป

๑.๔ เมื่อวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๖๔ ที่ประชุมร่วมประธานกรรมการปฏิรูปประเทศทุกคณะ ในคราวประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๖๔ ได้มีมติเห็นชอบรายงานสรุปผลการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ ประจำปี ๒๕๖๓

๒. <u>เหตุผลความจำเป็นที่ต้องเสนอคณะรัฐมนตรี</u>

เรื่องนี้เข้าข่ายต้องเสนอคณะรัฐมนตรี ตามมาตรา ๔ (๑) ของพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘ รวมทั้ง ตามนัยพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ และพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๐

๓. <u>สาระสำคัญ</u>

สำนักงานฯ ในฐานะสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ และคณะกรรมการปฏิรูปประเทศ ได้ดำเนินการจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปีแล้วเสร็จ ประกอบด้วย (๑) รายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปีตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี ๒๕๖๓ ดังรายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๒ และเอกสารลำดับที่ ๑ ของสิ่งที่ส่งมาด้วย ๔ และ (๒) รายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปีตามแผนการปฏิรูปประเทศ ประจำปี ๒๕๖๓ ดังรายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๓ และเอกสารลำดับที่ ๒ ของสิ่งที่ส่งมาด้วย ๔ โดยรายงานทั้ง ๒ ฉบับ มีเค้าโครงรายงาน ประกอบด้วย บทสรุปผู้บริหาร บทนำ ผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและตามแผนการปฏิรูปประเทศ และประเด็นท้าทายและการดำเนินการในระยะต่อไป

๔. <u>ข้อเสนอของส่วนราชการ</u>

รับทราบรายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติประจำปี ๒๕๖๓ และรายงานสรุปผลการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ ประจำปี ๒๕๖๓ ตามข้อ ๓

จึงเรียนมาเพื่อโปรดนำเสนอคณะรัฐมนตรีทราบต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายดนุชา พิชยนันท์)
เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
กรรมการและเลขานุการคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ

กองยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศ
โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๔๐๘๕ ต่อ ๖๒๓๐
โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๖๓๘๔
E-mail: Soraya@nesdc.go.th

ด่วนที่สุด **บันทึกข้อความ**

ส่วนราชการ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (๐๒๒๘๐ ๔๐๘๕ ต่อ ๖๒๓๐)
ที่ นร ๑๑๑๒/ ๒๙๔ **วันที่** ๒๙ มกราคม ๒๕๖๔
เรื่อง รายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติประจำปี ๒๕๖๓ และรายงานสรุปผลการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ ประจำปี ๒๕๖๓

กราบเรียน นายกรัฐมนตรี
ประธานกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ

ด้วย สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในฐานะสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ และคณะกรรมการปฏิรูปประเทศ ขอเสนอเรื่องรายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติประจำปี ๒๕๖๓ และรายงานสรุปผลการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ ประจำปี ๒๕๖๓ มาเพื่อคณะรัฐมนตรีทราบ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑. เรื่องเดิม

๑.๑ พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔ วรรคสอง กำหนดให้สำนักงานฯ จัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปี เสนอต่อคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ คณะรัฐมนตรี หัวหน้าหน่วยงานในฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ องค์กรอิสระ องค์กรอัยการ และรัฐสภาทราบภายใน ๙๐ วันนับแต่วันที่ได้รับรายงานจากหน่วยงาน ทั้งนี้ รายงานดังกล่าวอย่างน้อยต้องระบุความก้าวหน้าของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์ชาติด้วย

๑.๒ พระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๕ วรรคสอง กำหนดให้สำนักงานฯ จัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปี เสนอต่อที่ประชุมร่วมประธานกรรมการปฏิรูปประเทศทุกคณะ เพื่อให้ความเห็นชอบ และเสนอรายงานต่อคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ คณะรัฐมนตรี หัวหน้าหน่วยงานในฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ องค์กรอิสระ องค์กรอัยการ และรัฐสภาทราบภายใน ๙๐ วันนับแต่วันที่ได้รับรายงานจากหน่วยงาน ทั้งนี้ รายงานดังกล่าวอย่างน้อยต้องระบุความก้าวหน้าของการปฏิรูปประเทศ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหา

๑.๓ เมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๓ คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ ในคราวประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๖๓ ได้มีมติเห็นชอบแนวทางการประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศ เค้าโครงรายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปีตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศ รวมทั้งกรอบระยะเวลาการจัดทำรายงานฯ และให้ใช้เป็นแนวทางตั้งแต่การจัดทำรายงานในปีงบประมาณ ๒๕๖๓ เป็นต้นไป

๑.๔ เมื่อวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๖๔ ที่ประชุมร่วมประธานกรรมการปฏิรูปประเทศทุกคณะ ในคราวประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๖๔ ได้มีมติเห็นชอบรายงานสรุปผลการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ ประจำปี ๒๕๖๓

๒. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องเสนอคณะรัฐมนตรี

โดยเรื่องนี้เข้าข่ายต้องเสนอคณะรัฐมนตรี ตามมาตรา ๔ (๑) ของพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘ รวมทั้ง ตามนัยพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ และพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๐

รม. 553
๑๔.๑๖
๗ มค๖๔
๒๙/๐๑/๖๔

๓. สาระสำคัญ

สำนักงานฯ ในฐานะสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ และคณะกรรมการปฏิรูปประเทศ ได้ดำเนินการจัดทำ (๑) รายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปีตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี ๒๕๖๓ และ (๒) รายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปีตามแผนการปฏิรูปประเทศ ประจำปี ๒๕๖๓ เรียบร้อยแล้ว โดยรายงานทั้ง ๒ ฉบับ มีเค้าโครงรายงานประกอบด้วย บทสรุปผู้บริหาร บทนำผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและตามแผนการปฏิรูปประเทศ และประเด็นท้าทายและการดำเนินการในระยะต่อไป รายละเอียดปรากฏตามเอกแนบ

๔. ข้อเสนอต่อคณะรัฐมนตรี

รับทราบรายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติประจำปี ๒๕๖๓ และรายงานสรุปผลการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ ประจำปี ๒๕๖๓ ตามข้อ ๓

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาหากเห็นชอบ สำนักงานฯ จะได้นำเสนอให้คณะรัฐมนตรีเพื่อทราบต่อไป

(นายดนุชา พิชยนันท์)
เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
กรรมการและเลขานุการคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ

เห็นชอบ

พลเอก
(ประยุทธ์ จันทร์โอชา)
นายกรัฐมนตรี
๒๗ ม.ค. ๖๔

รับรองสำเนาถูกต้อง
ดนุชา พิชยนันท์
(นายดนุชา พิชยนันท์ นวต. ยพ., สยช.)
๒๗ ม.ค. ๖๔

กราบเรียน นรม. เพื่อโปรด ...พิจารณา...

สธน.
๒๗ ม.ค. ๖๔

รายงานสรุปผลการดำเนินการตาม

ยุทธศาสตร์ชาติ

ประจำปี 2563

คำนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 65 กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว ซึ่งได้บัญญัติให้การจัดทำ การกำหนดเป้าหมาย ระยะเวลาที่จะบรรลุเป้าหมาย และสาระที่พึงมีในยุทธศาสตร์ชาติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติ การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560

รายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี 2563 เป็นการจัดทำตามมาตรา 22 ของพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 ที่กำหนดให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในฐานะสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ และคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ มีอำนาจหน้าที่หลักในการรับผิดชอบให้มีการประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ และการจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปีตามยุทธศาสตร์ชาติของหน่วยงานของรัฐทุกปี เพื่อเป็นการวิเคราะห์และประมวลผลการพัฒนาในมิติต่าง ๆ ตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ และเสนอต่อคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ คณะรัฐมนตรี หัวหน้าหน่วยงานของรัฐในฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ องค์กรอิสระ หรือองค์กรอัยการ และรัฐสภาทราบภายใน 90 วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานจากหน่วยงาน โดยรายงานดังกล่าวอย่างน้อยต้องระบุความก้าวหน้าของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์ชาติ

คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติในคราวการประชุมครั้งที่ 2/2563 เมื่อวันพฤหัสบดีที่ 10 กันยายน 2563 ได้มีมติเห็นชอบแนวทางการประเมินผลผลสัมฤทธิ์การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ผ่านการดำเนินการเพื่อบรรลุผลลัพธ์ตามเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติเป็นหลัก โดยใช้ข้อมูลแผนงาน/โครงการของหน่วยงานของรัฐที่รายงานเข้าระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (Electronics Monitoring and Evaluation System for National Strategy and Country Reform: eMENSCR) ประกอบการพิจารณาการประเมินผลร่วมกับข้อมูลสถิติและสถานการณ์การพัฒนาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งในระดับประเทศและระดับสากล

สำนักงานฯ จึงได้จัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปีตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี 2563 ขึ้น โดยเป็นรายงานประจำปี ฉบับที่ 2 เพื่อนำเสนอข้อมูลผลการขับเคลื่อนการดำเนินงานต่าง ๆ ของหน่วยงานของรัฐในช่วงปีงบประมาณ 2563 ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ นำไปสู่การบรรลุผลสัมฤทธิ์การพัฒนาในมิติต่าง ๆ ตามที่กำหนด บนหลักการความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Causal Relationships : XYZ) และแสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าสถานการณ์การพัฒนาที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายในห้วง 5 ปีแรกของการพัฒนา ส่งผลต่อการประเมินการปรับปรุงการดำเนินงานต่าง ๆ ให้มีความสอดคล้องกับการบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสมกับบริบทการพัฒนาประเทศที่เป็นปัจจุบัน

สารบัญ

บทสรุป สำหรับผู้บริหาร 004

วิธีการอ่านรายงาน 012

ส่วนที่ 1 บทนำ 020

03 การเกษตร 138

04 อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต 174

05 การท่องเที่ยว 222

06 พื้นที่และเมืองน่าอยู่แห่งอนาคต 278

11 การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต 414

12 การพัฒนาการเรียนรู้ 438

13 การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี 450

14 ศักยภาพการกีฬา 472

19 การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ 556

20 การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ 586

21 การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ 612

สารบัญ

ส่วนที่ 2 ผลการดำเนินการตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 059

01 ความมั่นคง 068

02 การต่างประเทศ 108

07 โครงสร้างพื้นฐานระบบโลจิสติกส์และดิจิทัล 296

08 ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อยยุคใหม่ 334

09 เขตเศรษฐกิจพิเศษ 364

10 การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม 398

15 พลังทางสังคม 486

16 เศรษฐกิจฐานราก 500

17 ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม 514

18 การเติบโตอย่างยั่งยืน 524

22 กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม 628

23 การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม 648

ส่วนที่ 3 ประเด็นท้าทายและการดำเนินการในระยะต่อไป 678

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

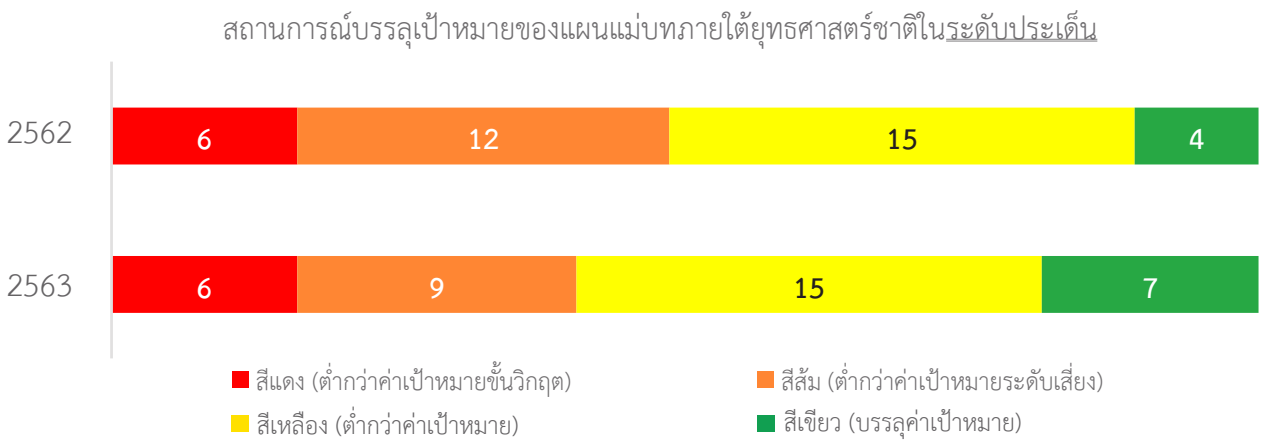
ทุกหน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ในดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580 ซึ่งเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาธิบาล เพื่อให้การดำเนินงานของภาครัฐมีความสอดคล้องบูรณาการกัน เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมาย “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” และนำไปสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยทุกหน่วยงานของรัฐ ต้องถ่ายทอดยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติผ่านแผนระดับที่ 2 และแผนระดับที่ 3 ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งแผนระดับที่ 2 ในส่วนของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ได้มีการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาตลอดระยะเวลาของยุทธศาสตร์ชาติโดยแบ่งเป็น 4 ห้วงการพัฒนา ห้วงละ 5 ปี

รายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี 2563 เป็นการจัดทำตามพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 ที่กำหนดให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในฐานะสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ และคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ มีอำนาจหน้าที่หลักในการรับผิดชอบให้มีการประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ และการจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปีตามยุทธศาสตร์ชาติของหน่วยงานของรัฐทุกปี เพื่อเป็นการวิเคราะห์และประมวลผลการพัฒนาในมิติต่าง ๆ ตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ **รายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปีตามยุทธศาสตร์ชาติ จึงเป็นกลไกสำคัญในการฉายภาพให้เห็นถึงสถานการณ์การพัฒนาในมิติต่าง ๆ ในแต่ละปีของประเทศ** ตามกรอบแนวทางการพัฒนาของยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งสะท้อนให้เห็นความเป็นไปได้ของการบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดในแต่ละห้วง 5 ปี ของการพัฒนา และนำไปสู่การพิจารณาปรับปรุงการดำเนินงาน/โครงการ ในห้วง 5 ปีแรกของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องให้มีความเหมาะสมสอดคล้องตามข้อเท็จจริงและบริบทการพัฒนาประเทศที่เป็นปัจจุบันอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

รายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี 2563 เป็นรายงานประจำปี ฉบับที่ 2 เป็นการรายงานผลการดำเนินโครงการ/การดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐในช่วงปีงบประมาณ 2563 จากข้อมูลที่หน่วยงานได้มีการนำเข้าในระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (Electronic Monitoring and Evaluation System of National Strategy and Country Reform : eMENSCR) ที่ผ่านการอนุมัติจากผู้บริหารตามสายการบังคับบัญชา (M7) **ข้อมูล ณ เดือนพฤศจิกายน 2563 จำนวน 21,891 โครงการ/การดำเนินงาน** เพื่อนำไปใช้ประเมินผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติตามหลักการของความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (Causal Relationships : XYZ) ร่วมกับพิจารณาจากข้อมูลที่รวบรวมได้จากกลุ่มตัวชี้วัดที่สามารถสะท้อนผลการพัฒนาในระดับผลสัมฤทธิ์และผลลัพธ์ โดยใช้ตัวชี้วัดทั้งระดับประเทศเพื่อแสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าและความท้าทายของสถานการณ์การบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายของประเทศและระดับสากลเพื่อแสดงให้เห็นถึงสถานการณ์การพัฒนาที่เทียบเคียงกับนานาประเทศ นำไปสู่การยกระดับการพัฒนาประเทศในมิติต่าง ๆ ให้มีมาตรฐานเทียบเท่าสากล อย่างไรก็ตามข้อมูลหลายชุดข้อมูลยังไม่ได้รับการเผยแพร่อย่างเป็นทางการ สำนักงานฯ จึงได้ใช้ข้อมูลสถานการณ์เทียบเคียงที่สามารถสะท้อนการบรรลุเป้าหมายของแต่ละเป้าหมายตามที่เหมาะสมโดยยังคงดำเนินการบนหลักการความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลในการสะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มการบรรลุเป้าหมาย ปัญหา อุปสรรค และความท้าทายรวมทั้งข้อเสนอในการดำเนินการในระยะต่อไป

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

จากการประเมินผลการพัฒนาในระดับภาพรวมของยุทธศาสตร์ชาติ ในปี 2563 พบว่าประเทศไทยมีแนวโน้มที่ดีขึ้นในหลายมิติ อาทิ **คนไทยมีคุณภาพชีวิต สุขภาวะ และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น** จากความก้าวหน้าการพัฒนามนุษย์ที่ปรับตัวดีขึ้น **ปัญหาความเหลื่อมล้ำในหลายมิติมีทิศทางที่ดีขึ้น** ทั้งการเข้าถึงการศึกษา การเข้าถึงหลักประกันสุขภาพ คุณภาพชีวิตของประชากรผู้สูงอายุปรับตัวดีขึ้น ตลอดจน**การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เพิ่มมากขึ้น** ทั้งการเพิ่มพื้นที่สีเขียวของพื้นที่ป่าไม้ การฟื้นฟูคุณภาพของแม่น้ำลำคลอง พื้นที่ทางทะเลและชายฝั่ง การใช้พลังงานทดแทน และการบริหารจัดการมลภาวะและขยะของประเทศ ส่วนในด้าน**ประสิทธิภาพภาครัฐในการตอบสนองความต้องการของประชาชน** พบว่ามีการพัฒนาที่ค่อนข้างจะคงที่ อย่างไรก็ตาม **ยังคงต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาในอีกหลายมิติโดยเฉพาะด้าน** ได้แก่ **ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยและสังคมไทย** ที่มีการปรับตัวลดลงจากปีก่อนหน้าจากหลายปัจจัย ได้แก่ รายได้ต่อหัวการได้รับสวัสดิการและการสนับสนุนจากภาครัฐ และการมีอายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาวะที่ดี รวมทั้งด้าน**ขีดความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาเศรษฐกิจ และการกระจายรายได้** ที่ปรับลดลงจากภาวะเศรษฐกิจ ทั้งภายในและภายนอกประเทศที่ชะลอตัว ประกอบกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรน่า 2019 (โควิด-19) ที่ส่งผลต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจและความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ซึ่งนับเป็นประเด็นท้าทายที่สำคัญของการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในห้วงเวลาต่อไป

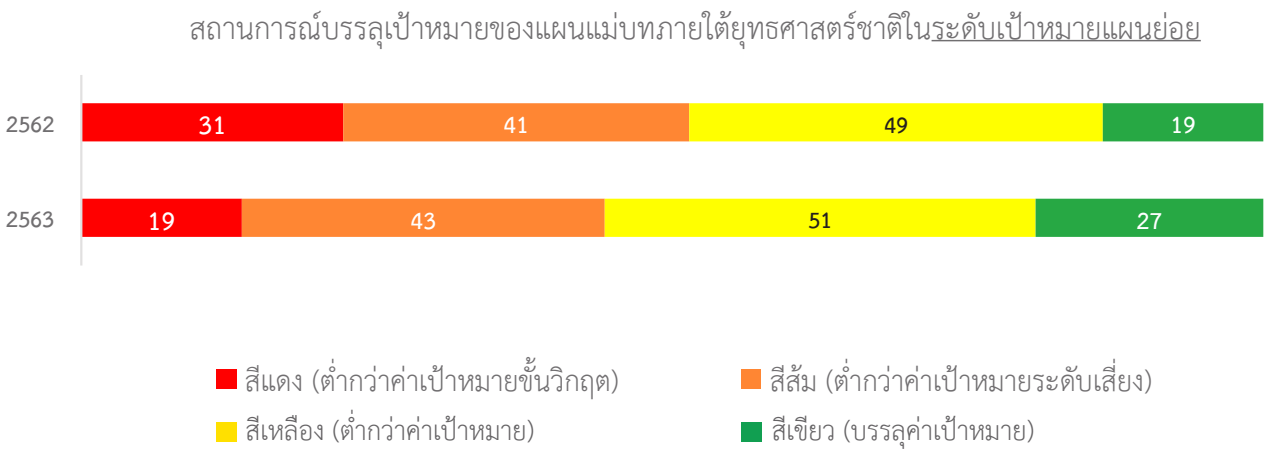
สำหรับการประเมินผลความก้าวหน้าตามเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ทั้ง 23 ประเด็น ซึ่งประกอบด้วย **เป้าหมายในระดับประเด็น 37 เป้าหมาย และเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 140 เป้าหมาย** ได้แสดงสถานะการพัฒนาและความเสี่ยง/ความเป็นไปได้ในการบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในปี 2565 แบ่งออกเป็น 4 ระดับ ประกอบด้วย ระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต (สีแดง) ระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง (สีส้ม) ระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมาย (สีเหลือง) และระดับบรรลุค่าเป้าหมาย (สีเขียว) โดยในส่วนของ **เป้าหมายระดับประเด็น** พบว่า **สถานการณ์ในการบรรลุเป้าหมายมีการพัฒนาในทิศทางที่ดีขึ้นเมื่อเทียบกับปี 2562** โดยมีการปรับเปลี่ยนสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายจากระดับเสี่ยง (สีส้ม) มาเป็นระดับต่ำกว่า

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ค่าเป้าหมาย (สีเหลือง) และระดับบรรลุค่าเป้าหมาย (สีเขียว) **โดยในปี 2563 มี 7 เป้าประเด็นของแผนแม่บทฯ ที่มีสถานะการดำเนินการในทิศทางที่ดีขึ้น** ได้แก่ ประเด็น (5) การท่องเที่ยว ประเด็น (6) พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ ประเด็น (13) การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี ประเด็น (14) ศักยภาพการกีฬา ประเด็น (15) พลังทางสังคม ประเด็น (19) การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ และประเด็น (20) การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ ทั้งนี้ มีเป้าประเด็นจำนวน 3 เป้าประเด็น ได้แก่ ประเด็น (3) การเกษตร ประเด็น (4) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต และประเด็น (17) ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม ที่มีสถานการณ์ห่างจากค่าเป้าหมายเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา โดย**มีเป้าหมายระดับประเด็นที่บรรลุตามค่าเป้าหมายที่กำหนดในปี 2565 แล้ว (สีแสดงสถานะ สีเขียว) จำนวน 7 เป้าหมาย** ประกอบด้วย (1) เป้าหมายของแผนแม่บทฯ ประเด็น (7) โครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์ และดิจิทัล เป้าหมายความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานของประเทศดีขึ้น (2) แผนแม่บทฯ ประเด็น (9) เขตเศรษฐกิจพิเศษ เป้าหมายการลงทุนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมดได้รับการยกระดับ (3) แผนแม่บทฯ ประเด็น (13) การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี เป้าหมายคนไทยมีสุขภาวะที่ดีขึ้นและมีความเป็นอยู่ดีเพิ่มขึ้น (4) แผนแม่บทฯ ประเด็น (14) ศักยภาพการกีฬา เป้าหมายคนไทยมีสุขภาพดีขึ้น มีน้ำใจนักกีฬา และมีวินัยเคารพกฎกติกามากขึ้นด้วยกีฬา (5) แผนแม่บทฯ ประเด็น (15) พลังทางสังคม เป้าหมายทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมเพิ่มขึ้น (6) แผนแม่บทฯ ประเด็น (18) การเติบโตอย่างยั่งยืน เป้าหมายสภาพแวดล้อมของประเทศไทยมีคุณภาพดีขึ้นอย่างยั่งยืน และ (7) แผนแม่บทฯ ประเด็น (20) เป้าหมายภาครัฐมีการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพด้วยการนำนวัตกรรมเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้

อย่างไรก็ตาม เป้าประเด็นที่มีสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายในระดับวิกฤตโดยมีสีแสดงสถานะเป็นสีแดงยังคงมีจำนวนเท่ากับปี 2562 ที่จำนวน 6 เป้าหมาย โดยเป็นประเด็นที่ยังคงมีสีแสดงสถานะดังเดิม ได้แก่ ประเด็น (1) ความมั่นคง ประเด็น (3) การเกษตร ประเด็น (6) พื้นที่และเมืองน่าอยู่ ประเด็น (12) การพัฒนาการเรียนรู้ และประเด็น (21) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ และประเด็นที่มีการปรับเปลี่ยนสีแสดงสถานะเป้าหมายเป็นสีแดง ได้แก่ ประเด็น (4) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต ซึ่งต้องเร่งให้เกิดการบรูณาการการดำเนินงาน/โครงการร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ ในปี 2565 ได้อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ในระดับเป้าหมายของแผนแม่บทย่อย รวม 140 เป้าหมายพบว่า มีเป้าหมายที่บรรลุตามค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี 2565 (ค่าสีเขียว) แล้ว จำนวน 27 เป้าหมาย (ร้อยละ 19.29 ของเป้าหมายแผนย่อยทั้งหมด) เพิ่มขึ้นจากปี 2562 ที่มีจำนวน 19 เป้าหมาย (ร้อยละ 13.6 ของเป้าหมายแผนย่อยทั้งหมด) รวมทั้งมีจำนวนเป้าหมายในระดับวิกฤตที่มีสีแดงจำนวน 20 เป้าหมาย ซึ่งน้อยกว่าปี 2562 ที่มีจำนวน 31 เป้าหมาย อย่างไรก็ตาม ยังคงมีถึง 93 เป้าหมายที่ยังมีสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายในระดับที่ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย แต่คาดว่าจะสามารถบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในปี 2565 ประกอบด้วยเป้าหมายที่มีสถานการณ์บรรลุเป้าหมายเป็นสีเหลือง จำนวน 51 เป้าหมาย (ร้อยละ 36.43) และสีส้ม จำนวน 42 เป้าหมาย (ร้อยละ 30.71) จึงจำเป็นต้องเร่งปรับกระบวนทัศน์การทำงานของหน่วยงานของรัฐให้มุ่งเน้นการมองเป้าหมายการพัฒนาร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป รวมทั้งกระบวนการจัดสรรงบประมาณที่สอดคล้องและทันการณ์ เพื่อร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้บรรลุเป้าหมายและวิสัยทัศน์ที่กำหนดต่อไป

ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติในช่วงปีที่ผ่านมา ยังคงพบปัญหา อุปสรรค และประเด็นท้าทายหลายประการ ที่ส่งผลให้มีความเสี่ยงในการบรรลุผลสัมฤทธิ์และผลลัพธ์เป้าหมายการพัฒนาตามที่กำหนดไว้ โดยมีประเด็นท้าทายที่สำคัญ อาทิ **การกำหนดการมีส่วนสนับสนุนของโครงการต่อการบรรลุผลลัพธ์การพัฒนาตามเป้าหมายแผนแม่บทฯ** ที่เป็นหนึ่งในประเด็นท้าทายสำคัญต่อเนื่องมาจากปี 2562 ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพการประเมินผลของโครงการ**การบูรณาการระหว่างหน่วยงานเจ้าภาพประเด็นแผนแม่บทฯ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายของแผนแม่บทฯ** เนื่องจากกระบวนการดำเนินงานร่วมกันยังไม่สามารถบูรณาการกันอย่างแท้จริง แม้ในปีงบประมาณ 2563 ที่ผ่านมาจะมีการมอบหมายหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนประเด็นแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติใน 3 ระดับ เพื่อเป็นกลไกในการประสานและบูรณาการการทำงานแล้วก็ตาม ยังคงเกิดความซ้ำซ้อนของการจัดทำโครงการ/การดำเนินงาน **การขับเคลื่อนโครงการ/การดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนการดำเนินงาน** เนื่องจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทำให้การดำเนินการตามแผนการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐหรือภาคส่วน

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ที่เกี่ยวข้องเกิดปัญหาอุปสรรคหลายประการ รวมทั้ง**การดำเนินงานที่มุ่งเน้นการบรรลุตัวชี้วัดของหน่วยงานมากกว่าการบรรลุเป้าหมายการพัฒนา** โดยหน่วยงานต่าง ๆ ยังให้ความสำคัญกับการดำเนินการที่มุ่งเน้นการบรรลุตัวชี้วัดของเป้าหมายของหน่วยงานมากกว่าดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอย่างแท้จริง

นอกจากนี้ ในปี 2563 ยังมีประเด็นท้าทายจากบริบทของโลก ที่ส่งผลกระทบต่อบริบทการพัฒนาประเทศที่สำคัญคือ สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยในวงกว้างในหลายมิติไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และโดยเฉพาะปัญหาด้านสาธารณสุข รวมไปถึงวิถีการดำรงชีวิตของคนในสังคมที่เปลี่ยนไปอย่างมาก จนเกิดเป็นความปกติใหม่ (New Normal) ส่งผลให้มีการจัดทำ**แผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอันเป็นผลมาจากสถานการณ์โควิด-19 พ.ศ. 2564 - 2565** เพื่อเป็นแนวทางประกอบการดำเนินงานสำหรับหน่วยงานของรัฐในช่วงปี 2564 - 2565 ในการทำให้ประเทศไทยสามารถกลับสู่ระดับการพัฒนาก่อนการระบาดของโควิด-19 และยกระดับการพัฒนาประเทศตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติได้อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป อย่างไรก็ตาม การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ไม่ใช่สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของบริบทโลกที่คาดว่าจะส่งผลต่อบริบทการพัฒนาประเทศไทยในช่วงระยะเวลาข้างหน้า โดยคาดว่าสถานการณ์และบริบทโลกจะมีลักษณะของการมีความผันผวน (Volatility) ความไม่แน่นอน (Uncertainty) ความสลับซับซ้อน (Complexity) ความคลุมเครือ (Ambiguity) สูง หรือ VUCA World ส่งผลให้การพัฒนาประเทศไทยในระยะต่อไปจะมีความเสี่ยงและความท้าทายมากขึ้นกว่าที่ผ่านมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาวะแวดล้อมในมิติต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว เกิดเป็นความปกติแบบใหม่ที่ทุกภาคส่วนต้องเร่งปรับตัวเพื่อรับมืออย่างมีประสิทธิภาพและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ส่งผลให้การพัฒนาประเทศไทยในระยะต่อไปจะมีความเสี่ยงและความท้าทายมากขึ้นกว่าที่ผ่านมา

ดังนั้น เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนประเทศให้บรรลุผลสัมฤทธิ์และผลลัพธ์ตามเป้าหมายการพัฒนาของยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติได้อย่างต่อเนื่องเป็นรูปธรรมภายใต้แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของบริบทโลก สำนักงานฯ จึงมีข้อเสนอแนะการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐในระยะต่อไป ดังนี้ **(1) บุคลากรของหน่วยงานของรัฐจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการของแผน 3 ระดับ** รวมถึงการถ่ายทอดไปสู่การปฏิบัติตามหลักความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (CausalRelationship : XYZ) โดยเฉพาะในส่วน**ของการจัดทำแผนระดับที่ 3 ในส่วนของแผนปฏิบัติการด้าน** ที่ไม่ใช่การดำเนินการที่มีลักษณะเป็นภารกิจปกติและมีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานและ**การจัดทำโครงการที่จะสามารถส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติได้อย่างเป็นรูปธรรม** โดยทุกโครงการ/การดำเนินงานของทุกหน่วยงานของรัฐจะต้องเป็นการดำเนินงานที่สามารถส่งผลต่อการบรรลุผลลัพธ์ตามเป้าหมายแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติได้จริงบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ที่จะต้องมีข้อมูลสนับสนุนเชิงวิชาการ ทั้งในส่วนของข้อมูลเชิงสถิติ งานศึกษาวิจัยในการเป็นข้อมูลประกอบการจัดทำโครงการ/การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องตามหลักการ XYZ ต่อไปร่วมกับแผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

อันเป็นผลมาจากสถานการณ์โควิด-19 พ.ศ. 2564 - 2565 และห่วงโซ่คุณค่าประเทศไทย (Final Value Chain Thailand) ที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบแล้ว เมื่อวันที่ 29 กันยายน 2563 นอกจากนี้ สำนักงบประมาณจะต้องใช้แผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ อันเป็นผลมาจากสถานการณ์โควิด-19 พ.ศ. 2564 - 2565 และห่วงโซ่คุณค่าของประเทศไทย (Final Value Chain Thailand) เพื่อประกอบการพิจารณาการจัดสรรงบประมาณเพื่อการบรรลุเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอย่างสอดคล้องกัน โดยเฉพาะองค์ประกอบและปัจจัยของห่วงโซ่คุณค่าของเป้าหมายแผนแม่บทย่อยที่ยังไม่มีโครงการสำคัญรองรับ เพื่อให้กระบวนการงบประมาณในแต่ละปีงบประมาณมี**ความสอดคล้องทันการณ์และสะท้อนการมองเป้าหมายร่วมกันของหน่วยงาน**ในการถ่ายระดับเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติไปยังเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติต่อไปตามหลักการความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (XYZ) ประกอบกับ**หน่วยงานของรัฐต้องเร่งปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ความคิดที่ต้องมุ่งเน้นการมองเป้าหมายการพัฒนาร่วมกัน**มากกว่าการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเพียงตัวชี้วัดของหน่วยงานเท่านั้น **รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดทำข้อมูลวิชาการสนับสนุนการจัดทำโครงการ/การดำเนินงานและการจัดทำนโยบาย โดยเฉพาะงานวิจัยและข้อมูลเชิงสถิติ** ต้องศึกษาและทำความเข้าใจหลักการของแผน 3 ระดับ การแปลงยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติเป้าหมายการพัฒนา และห่วงโซ่คุณค่าของประเทศไทย (Final Value Chain Thailand) เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์หาช่องว่างการพัฒนาของประเทศที่เป็นอุปสรรคต่อการบรรลุวิสัยทัศน์และเป้าหมายการพัฒนาของยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และการศึกษาวิจัยและการจัดเก็บข้อมูลที่จะสามารถเป็นข้อมูลประกอบการการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐได้ถูกต้องและสอดคล้องกับบริบทการพัฒนาประเทศได้อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป ทั้งนี้ การศึกษาวิจัยควรต้องสามารถให้ข้อเสนอแนะที่ระบุได้ถึงการปฏิบัติมากกว่าข้อเสนอเชิงนโยบายในภาพรวม **(2) การจัดทำแผนปฏิบัติราชการประจำปี** ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 16 ของพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 ซึ่งเป็นแผนในเชิงปฏิบัติที่มีการระบุการดำเนินงาน/โครงการที่ความชัดเจนตามภารกิจของหน่วยงานของรัฐที่สนับสนุนการดำเนินงานของแผนระดับที่ 2 และยุทธศาสตร์ชาติให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างเป็นรูปธรรม **(3) การใช้ระบบ eMENSCR เป็นระบบติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการในทุกระดับอย่างแท้จริง** ซึ่งจะทำให้หน่วยงานของรัฐสามารถติดตามและประเมินผลโครงการ/การดำเนินงานและปรับแผนการดำเนินงานได้สอดคล้องกับสถานการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการพัฒนาเพื่อบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติอันประกอบกับการมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมบูรณาการการดำเนินงานของทุกภาคส่วน อาทิ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน โดยกำหนดให้มีการถ่ายทอดแผนการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรมส่งผลให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เกิดความคุ้มค่ามีประสิทธิภาพซึ่งเป็นการขับเคลื่อนไปสู่การบรรลุตามวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

วิธีการอ่านรายงานส่วนที่ 2 ผลการดำเนินการตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

สัญลักษณ์ประจำประเด็นแผนแม่บทฯ

รหัสประเด็นแผนแม่บทฯ

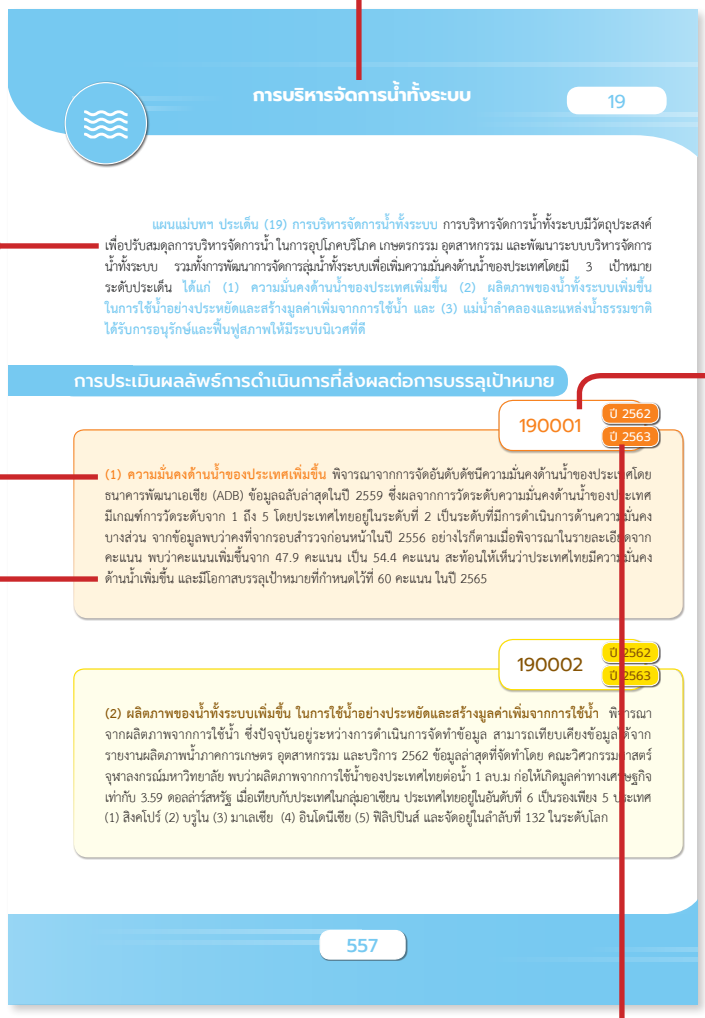
ยุทธศาสตร์ชาติด้านที่แผนแม่บทฯ สอดคล้อง**โดยตรง**

ยุทธศาสตร์ชาติด้านที่แผนแม่บทฯ สอดคล้อง

ชื่อประเด็นแผนแม่บทฯ

วิธีการอ่านรายงาน

ส่วนที่ 1 การสรุปผลในภาพรวมของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

สีแสดงสถานการณ์บรรลุค่าเป้าหมาย

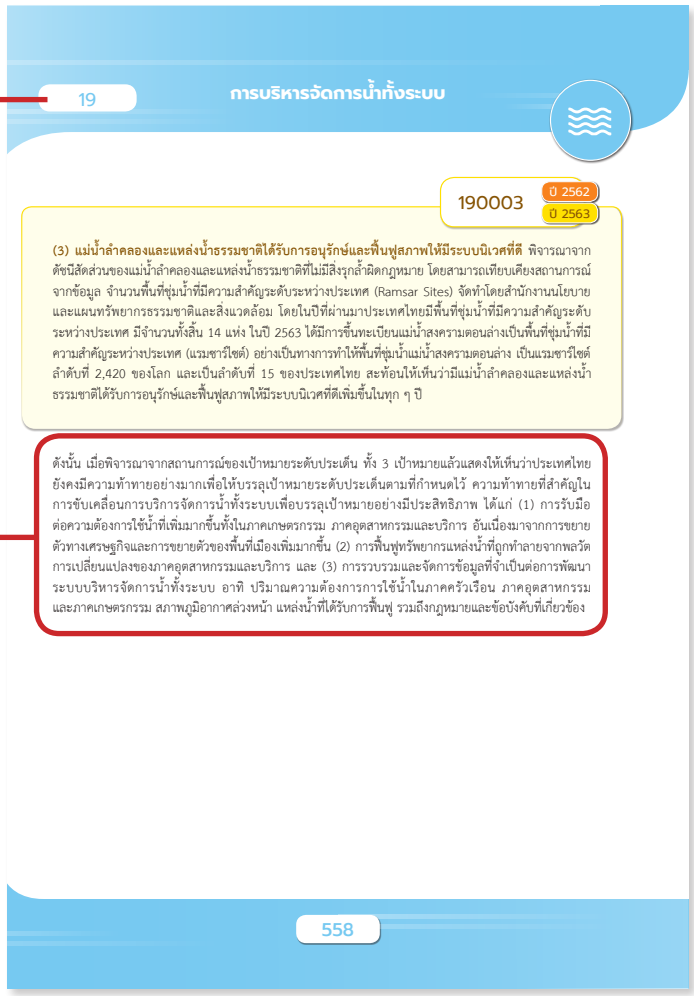
- **สีแดง** **ต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต** : สถานการณ์ต่ำกว่า 50% ของเป้าหมาย
- **สีส้ม** **ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง** : สถานการณ์อยู่ในช่วง 51-75% ของเป้าหมาย
- **สีเหลือง** **ต่ำกว่าเป้าหมาย** : สถานการณ์อยู่ในช่วง 76-99% ของเป้าหมาย
- **สีเขียว** **บรรลุค่าเป้าหมาย** : สถานการณ์บรรลุค่าเป้าหมาย 100%

วิธีการอ่านรายงาน

ส่วนที่ 1 การสรุปผลในภาพรวมของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

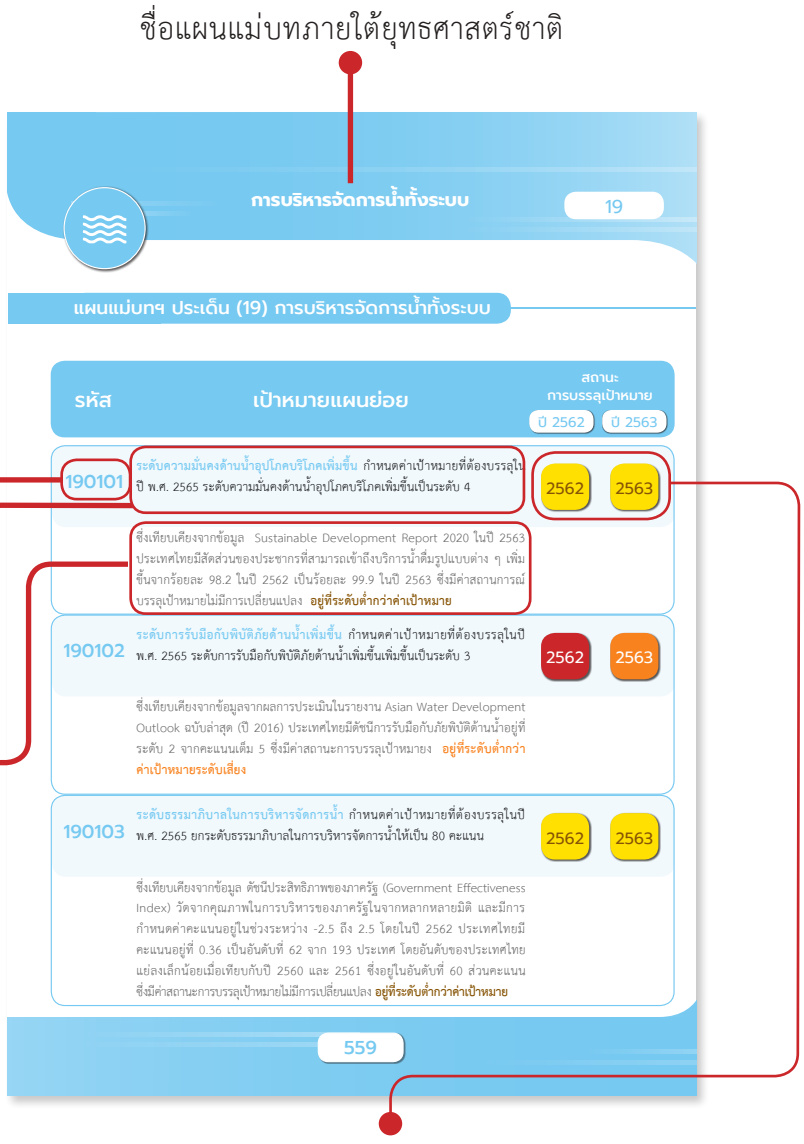
รหัสแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

ประเด็นท้าทายในการบรรลุเป้าหมายระดับประเด็น

วิธีการอ่านรายงาน

ส่วนที่ 1 **การสรุปผลในภาพรวมของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ**
ตารางสรุปสถานะการดำเนินงานของเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

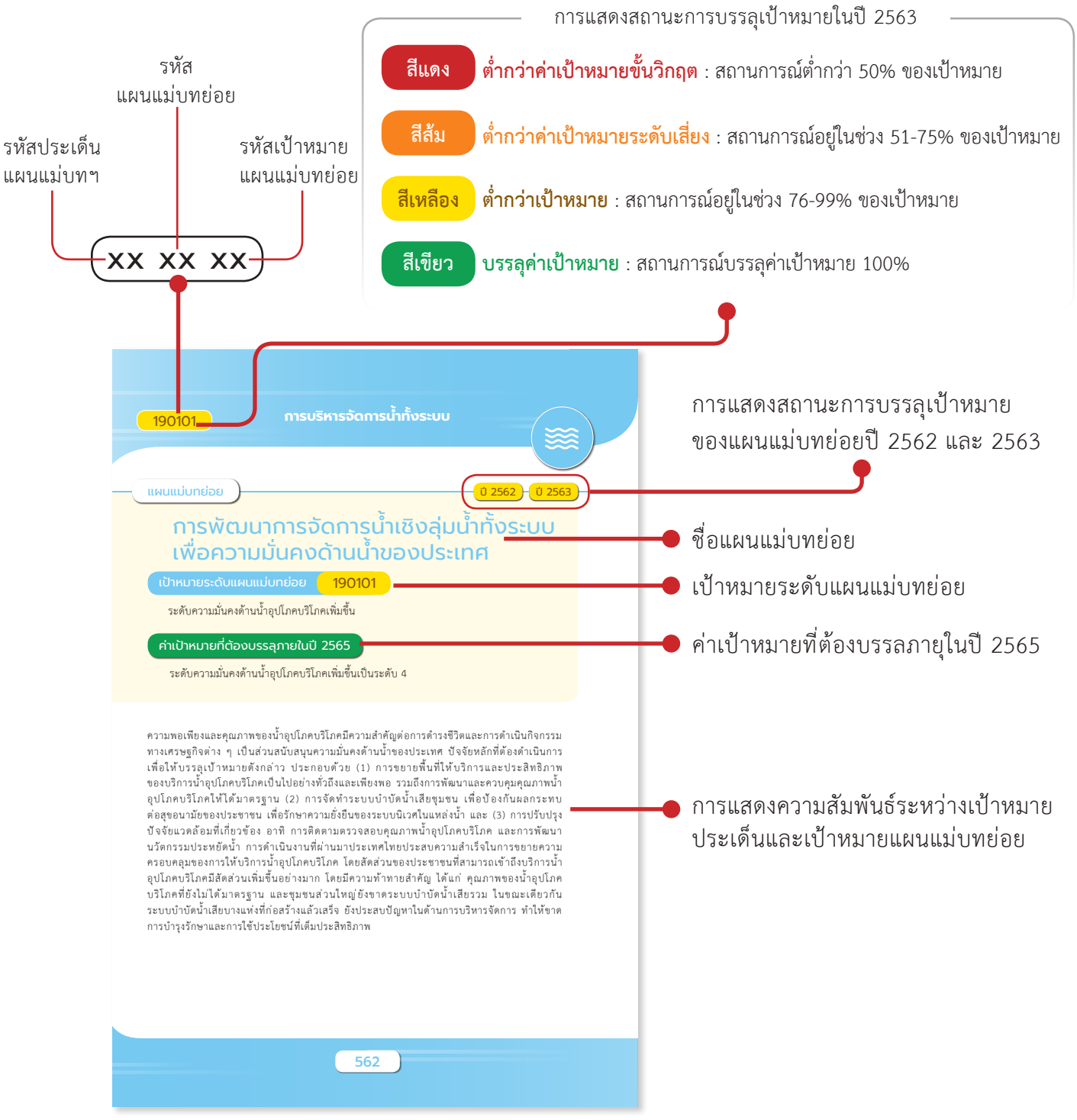

การแสดงสถานะการบรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทย่อยปี 2562 และ 2563

- **สีแดง** **ต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต** : สถานการณ์ต่ำกว่า 50% ของเป้าหมาย
- **สีส้ม** **ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง** : สถานการณ์อยู่ในช่วง 51-75% ของเป้าหมาย
- **สีเหลือง** **ต่ำกว่าเป้าหมาย** : สถานการณ์อยู่ในช่วง 76-99% ของเป้าหมาย
- **สีเขียว** **บรรลุค่าเป้าหมาย** : สถานการณ์บรรลุค่าเป้าหมาย 100%

วิธีการอ่านรายงาน

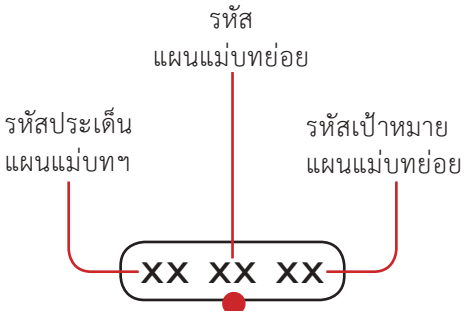
ส่วนที่ 2 การสรุปผลในระดับเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

วิธีการอ่านรายงาน

การแสดงสถานะการบรรลุเป้าหมายในปี 2563

- **สีแดง** **ต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต** : สถานการณ์ต่ำกว่า 50% ของเป้าหมาย
- **สีส้ม** **ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง** : สถานการณ์อยู่ในช่วง 51-75% ของเป้าหมาย
- **สีเหลือง** **ต่ำกว่าเป้าหมาย** : สถานการณ์อยู่ในช่วง 76-99% ของเป้าหมาย
- **สีเขียว** **บรรลุค่าเป้าหมาย** : สถานการณ์บรรลุค่าเป้าหมาย 100%

ข้อมูลสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายแผนย่อย ที่กำหนด ซึ่งสะท้อนจากข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการประเมินสถานการณ์เมื่อเปรียบเทียบค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี 2565

วิธีการอ่านรายงาน

รหัส
แผนแม่บทย่อย

รหัสประเด็น
แผนแม่บทฯ

รหัสเป้าหมาย
แผนแม่บทย่อย

XX XX XX

การแสดงสถานะการบรรลุเป้าหมายในปี 2563

สีแดง **ต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต** : สถานการณ์ต่ำกว่า 50% ของเป้าหมาย

สีส้ม **ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง** : สถานการณ์อยู่ในช่วง 51-75% ของเป้าหมาย

สีเหลือง **ต่ำกว่าเป้าหมาย** : สถานการณ์อยู่ในช่วง 76-99% ของเป้าหมาย

สีเขียว **บรรลุค่าเป้าหมาย** : สถานการณ์บรรลุค่าเป้าหมาย 100%

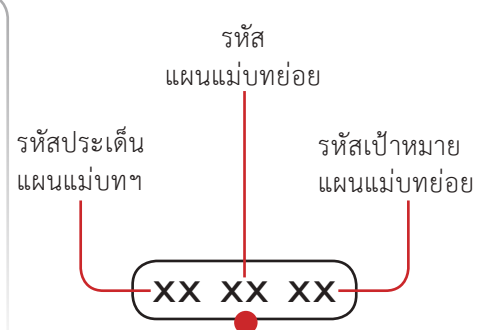
การดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทย่อยที่กำหนด

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทย่อย

วิธีการอ่านรายงาน

การแสดงสถานะการบรรลุเป้าหมายในปี 2563

- **สีแดง** **ต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต** : สถานการณ์ต่ำกว่า 50% ของเป้าหมาย
- **สีส้ม** **ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง** : สถานการณ์อยู่ในช่วง 51-75% ของเป้าหมาย
- **สีเหลือง** **ต่ำกว่าเป้าหมาย** : สถานการณ์อยู่ในช่วง 76-99% ของเป้าหมาย
- **สีเขียว** **บรรลุค่าเป้าหมาย** : สถานการณ์บรรลุค่าเป้าหมาย 100%

ข้อเสนอแนะในการบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทย่อย

การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ 190101

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการปรับปรุงการดำเนินงานที่สอดคล้องกับปัจจัยที่มีความสำคัญต่อบรรลุเป้าหมาย ดังนี้ (1) กรมทรัพยากรน้ำ และกรมอนามัย ควรให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในบำรุงรักษาระบบประปาหมู่บ้านและการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปาให้ได้มาตรฐาน (2) เพื่อลดข้อจำกัดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดทำระบบบำบัดน้ำเสีย กระทรวงมหาดไทย ในฐานะหน่วยงานกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์การจัดการน้ำเสีย (อจน.) ควรมีการผลักดันให้เกิดความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อจน. และบริษัทเอกชน ในการลงทุนและบริหารจัดการระบบบำบัดน้ำเสียร่วมกัน ทั้งนี้ อาจสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกันพัฒนาระบบบำบัดน้ำเสียสำหรับใช้งานร่วมกัน รวมทั้งส่งเสริมให้มีการจัดเก็บค่าบริการจัดการน้ำเสียที่สอดคล้องกับต้นทุนการบริหารจัดการเพื่อให้การดำเนินงานมีความยั่งยืน และ (3) ปรับปรุงปัจจัยแวดล้อม อาทิ การเพิ่มประสิทธิภาพระบบติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำอุปโภคบริโภค เพื่อให้มีการตรวจสอบอย่างเป็นประจำและทั่วถึงทุกพื้นที่

565

ส่วนที่ 1
บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ

ทุกหน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ในดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580 เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ **“ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”** และเป้าหมายการพัฒนาประเทศ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” เพื่อความสุขของคนไทยทุกคนและไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ได้อย่างเป็นรูปธรรม โดย**ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์** ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ เพื่อสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในรูปแบบประชารัฐ

ส่วนที่ 1
บทนำ

การถ่ายทอดยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติ

ยุทธศาสตร์ชาติเป็นแผนระดับที่ 1 ตามนัยของมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2560 เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนระดับที่ 2 และ 3 และการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณให้มีความสอดคล้องและบูรณาการกันอย่างเป็นระบบ โดย**แผนระดับที่ 2** ประกอบด้วย

- **แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ**[1] คือ แผนแม่บทเพื่อบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ ตามพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 มาตรา 3 โดยจะเป็น**แผนที่เป็นการกำหนดประเด็นการพัฒนาในลักษณะที่มีความบูรณาการและเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์ชาติด้านที่เกี่ยวข้อง (Cross Issue)** และประเด็นการพัฒนาจะไม่มีความซ้ำซ้อนกันระหว่างแผนแม่บทฯ เพื่อให้ส่วนราชการสามารถนำแผนแม่บทฯ ไปใช้ในทางปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ และป้องกันการเกิดความสับสน

[1] แผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอันเป็นผลมาจากสถานการณ์โควิด-19 พ.ศ. 2564 - 2565 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2563 โดยเป็นแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติที่จัดทำขึ้นเพื่อบรรเทาผลกระทบจากการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 รายละเอียดจะนำเสนอต่อไปในส่วนที่ 3 ประเด็นท้าทายและการดำเนินการในระยะต่อไป โดยสามารถศึกษาข้อมูลแผนต่าง ๆ เพิ่มเติมได้ที่ http://nscr.nesdb.go.th/

ส่วนที่ 1
บทนำ

● เกี่ยวข้องโดยตรง ○ มีส่วนสนับสนุน

ส่วนที่ 1
บทนำ

- **แผนการปฏิรูปประเทศ** คือ แผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ ตาม พ.ร.บ. แผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2560 **โดยจะเป็นแผนที่มุ่งเน้นการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง หรือแก้ไขประเด็นปัญหาและอุปสรรคเร่งด่วนเชิงโครงสร้าง วิธีและกระบวนการ หรือ กลไก หรือ กฎระเบียบ** ในช่วงห้าปีของยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อให้รากฐานการพัฒนามีความมั่นคง เหมาะสมกับบริบทประเทศ และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีความพร้อมร่วมขับเคลื่อนประเทศให้บรรลุเป้าหมายและวิสัยทัศน์ตามยุทธศาสตร์ชาติ
- **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ** คือ แผนเพื่อใช้แนวทางในการพัฒนาประเทศด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างต่อเนื่องในแต่ละช่วงระยะเวลา 5 ปี โดยต้องสอดคล้องกับแนวนโยบายแห่งรัฐ ยุทธศาสตร์ชาติ สภาพการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมทั้งของประเทศและของโลก ทิศทางการพัฒนาประเทศที่เหมาะสมตาม พ.ร.บ. สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2561 มาตรา 14 โดยจะเป็น**แผนชี้นำ (Indicative Plan) เรื่องของประเด็นยุทธศาสตร์ชาติ ที่จะต้องให้ความสำคัญในห้วง 5 ปีนั้น ๆ**
- **นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ** คือ แผนที่จัดทำขึ้นตาม พ.ร.บ. สภาความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2559 มาตรา 13 โดยเป็นแผนที่กำหนดกรอบทิศทางการดำเนินการป้องกัน แจ้งเตือน แก้ไข หรือระงับยับยั้งภัยคุกคามเพื่อธำรงไว้ซึ่งความมั่นคงแห่งชาติ

แผนระดับที่ 2 ทั้ง 4 แผนข้างต้นจะเป็นกลไกสำคัญในการถ่ายทอดแนวทางการขับเคลื่อนประเทศในมิติต่าง ๆ ของยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติในแผนระดับที่ 3 ประกอบด้วย แผนปฏิบัติราชการรายปี และ 5 ปี แผนปฏิบัติการด้าน....[2] ซึ่งเป็นแผนในเชิงปฏิบัติที่มีการระบุการดำเนินงาน/โครงการที่ความชัดเจนตามภารกิจของหน่วยงานของรัฐที่สนับสนุนการดำเนินงานของแผนระดับที่ 2 และยุทธศาสตร์ชาติให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างเป็นรูปธรรม

การแปลงยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติเป็นการดำเนินการผ่านแผนระดับที่ 2 **โดยเฉพาะแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ** ที่เป็น**แผนเพื่อบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ**ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 โดยมีแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับแผนระดับที่ 2 อีก 3 แผน ได้แก่ แผนการปฏิรูปประเทศ[3] แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ เพื่อนำไปสู่การกำหนดการปฏิบัติที่มีความชัดเจนในแผนปฏิบัติราชการ และ/หรือแผนปฏิบัติการด้านของหน่วยงานของรัฐ ที่ต้องมีการระบุการดำเนินงาน/โครงการที่สามารถนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติได้อย่างเป็นรูปธรรม

---

[2] คู่มือแนวทางการจัดทำแผนระดับที่ 3 สามารถศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ http://nscr.nesdb.go.th/format-planlevel3/

[3] แผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) ผ่านความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีแล้วเมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2563 ปัจจุบันอยู่ระหว่างการเตรียมประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ส่วนที่ 1
บทนำ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติทั้ง 23 ฉบับ ต้องสามารถสะท้อนผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติได้ในลักษณะที่เป็นผลลัพธ์ โดยได้มีการกำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุตามตัวชี้วัดที่กำหนดแบ่งเป็น 4 ห้วงการพัฒนา ห้วงละ 5 ปี โดยทั้ง 4 ห้วงการพัฒนาจะเป็นเสมือนหมุดเป้าหมายการพัฒนาที่แสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าของการบรรลุเป้าหมายเป็นระยะ ๆ ซึ่งจะทำให้เกิดการติดตามตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานต่าง ๆ ของหน่วยงานของรัฐได้อย่างเป็นรูปธรรม นำไปสู่การปรับเปลี่ยนแนวทางการพัฒนาและการดำเนินงานต่าง ๆ ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทการพัฒนาที่เป็นปัจจุบัน เพื่อให้ประเทศไทยสามารถบรรลุวิสัยทัศน์ของประเทศในปี 2580 ได้อย่างเป็นรูปธรรม

ปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญที่จะทำให้การขับเคลื่อนดำเนินงานต่าง ๆ ของทุกหน่วยงานของรัฐให้สามารถบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติได้อย่างเป็นรูปธรรม คือ **การที่ทุกหน่วยงานตระหนักรู้และมองเป้าหมายการพัฒนาประเทศสุดท้ายร่วมกัน** ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐเป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างบูรณาการ รวมทั้งเกิดความคุ้มค่าและประสิทธิภาพในการจัดสรรงบประมาณ **คณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2562 จึงได้มีมติเห็นชอบการกำหนดหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนประเด็นแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติใน 3 ระดับ** ดังนี้

- หน่วยงานเจ้าภาพในการขับเคลื่อนประเด็นแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (จ.1) สำหรับ 23 ประเด็นแผนแม่บทฯ
- หน่วยงานเจ้าภาพในการขับเคลื่อนเป้าหมายระดับประเด็นของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (จ.2) สำหรับ 37 เป้าหมายระดับประเด็นของแผนแม่บทฯ
- และหน่วยงานเจ้าภาพในการขับเคลื่อนเป้าหมายระดับแผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (จ.3) สำหรับ 140 เป้าหมายระดับแผนย่อยของแผนแม่บทฯ

โดยหน่วยงานเจ้าภาพทั้ง 3 ระดับมี**ภารกิจหน้าที่หลักในการประสานและบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานเจ้าภาพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ** รวมทั้งใน**การจัดทำแผนระดับที่ 3 และโครงการ/การดำเนินงานที่สอดคล้องกันตามหลักการความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Causal Relationship : XYZ)**

ส่วนที่ 1
บทนำ

การกำหนดหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อน ประเด็นแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติใน 3 ระดับ

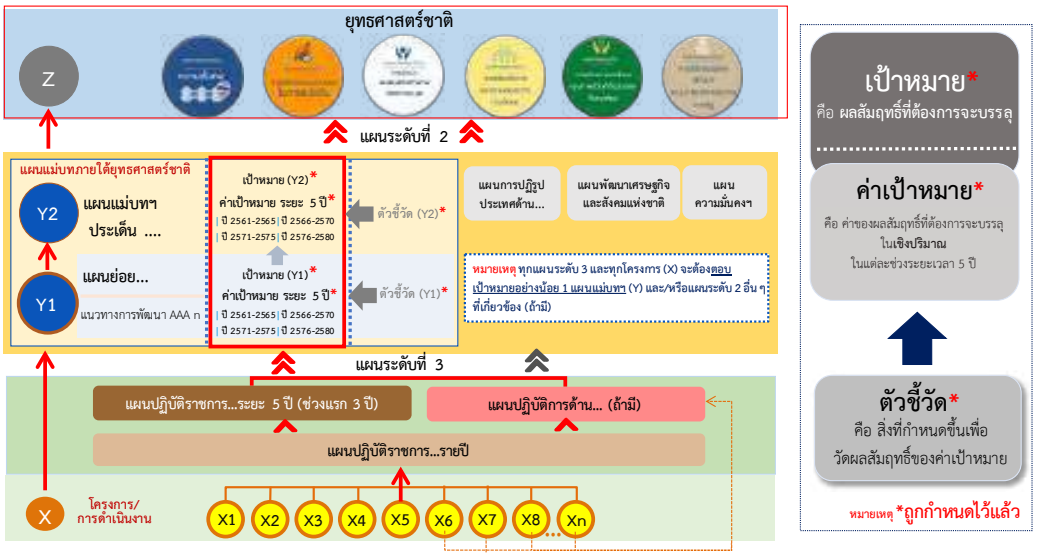

ทั้งนี้ หน่วยงานเจ้าภาพทั้ง 3 ระดับและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับ 23 ประเด็นแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ จะนำเสนอในรายละเอียดต่อไปในส่วนที่ 2 ผลการดำเนินการตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

ส่วนที่ 1
บทนำ

การแปลงยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติผ่านแผนระดับที่ 3

การแปลงยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติผ่านแผนระดับที่ 3 เป็นการดำเนินการตามพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 และมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2560 โดยทุกหน่วยงานของรัฐจะต้องวิเคราะห์และศึกษารายละเอียดแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับบทบาท ภารกิจ และหน้าที่ขององค์กร ทั้งในส่วนของเป้าหมายประเด็น เป้าหมายแผนแม่บทย่อย และแนวทางการพัฒนาของแผนแม่บทฯ และจัดทำแผนปฏิบัติราชการรายปีและระยะ 5 ปี ที่มีการบรรจุ**โครงการ/การดำเนินงานที่สอดคล้องและสามารถสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทฯ ของแต่ละห้วงการพัฒนาได้อย่างเป็นรูปธรรม** ตามหลักการความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล โดยการดำเนินการโครงการ/การดำเนินงาน (X) จะต้องสามารถส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ทั้งในระดับเป้าหมายแผนแม่บทย่อย (Y1) เป้าหมายประเด็น (Y2) และยุทธศาสตร์ชาติ (Z) โดย**หลักการ XYZ นี้เป็นหลักการที่สำคัญที่ใช้ทั้งในการจัดทำโครงการ/การดำเนินการ และการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทฯ ของหน่วยงานของรัฐ**

รายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปีตามยุทธศาสตร์ชาติ ที่สำนักงานฯ ในฐานะสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติและคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติได้รับมอบหมายให้มีภารกิจหน้าที่ในการจัดทำ **จึงเป็นกลไกสำคัญในการฉายภาพให้เห็นถึงสถานการณ์การพัฒนาในมิติต่าง ๆ ในแต่ละปีของประเทศ** ตามกรอบแนวทางการพัฒนาของยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งสะท้อนให้เห็นความเป็นไปได้ของการบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดในแต่ละห้วง 5 ปีของการพัฒนา และนำไปสู่การพิจารณาปรับปรุงการดำเนินงาน/โครงการ/การดำเนินงานให้ห้วง 5 ปีแรกให้มีความเหมาะสม สอดคล้องตามข้อเท็จจริงและบริบทการพัฒนาประเทศที่เป็นปัจจุบันร่วมกันระหว่างหน่วยงานเจ้าภาพแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติทั้ง 3 ระดับ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในห้วง 5 ปีแรกของการพัฒนาในปี 2565 ได้อย่างเป็นรูปธรรม

ส่วนที่ 1
บทนำ

รายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี 2563

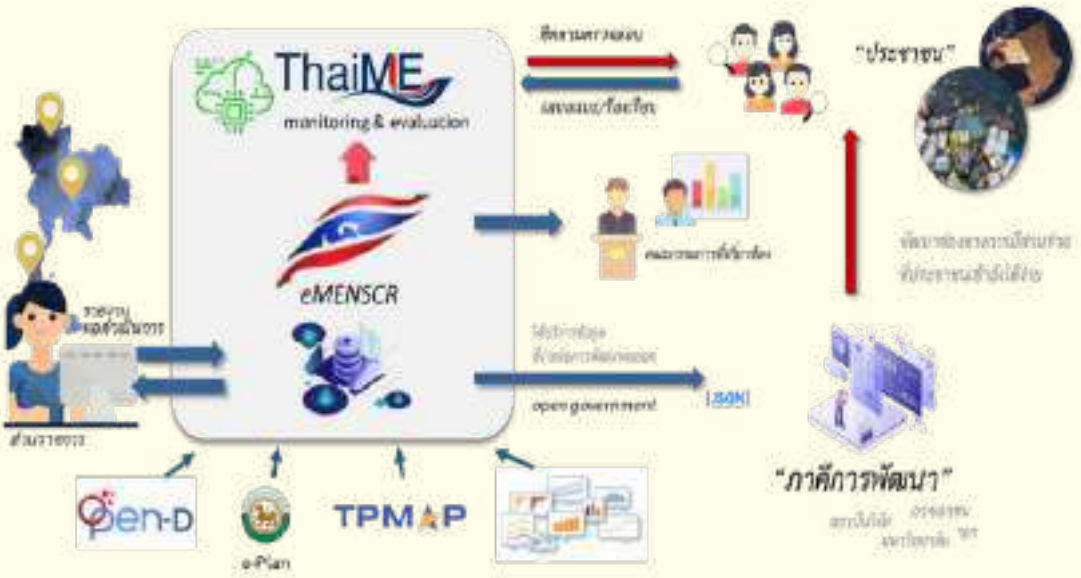
รายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี 2563 เป็นรายงานประจำปีฉบับที่ 2 โดยเป็นการรายงานผลการดำเนินโครงการ/การดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐในช่วงปีงบประมาณ 2563 ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้มีการนำเข้าในระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (Electronic Monitoring and Evaluation System of National Strategy and Country Reform : eMENSCR) ถึง ณ เดือนพฤศจิกายน 2563 ทั้งนี้ ข้อมูลหลายชุดข้อมูลยังไม่ได้รับการเผยแพร่อย่างเป็นทางการ สำนักงานฯ **จึงได้ใช้ข้อมูลสถานการณ์เทียบเคียงที่สามารถสะท้อนการบรรลุเป้าหมายของแต่ละเป้าหมายตามที่เหมาะสม**

ระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ หรือ
Electronics Monitoring and Evaluation System
of National Strategy and Country Reform Plans : eMENSCR (อีเมนซ์)

ระบบ eMENSCR เป็นการดำเนินการตามระเบียบว่าด้วยการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2562 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นระบบเทคโนโลยีสารสนเทศหลักสำหรับการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศ โดยเป็นระบบข้อมูลกลางขนาดใหญ่ (Big Data) สำหรับรองรับการดำเนินการของ **(1) หน่วยงานของรัฐ** ในการนำเข้าข้อมูลโครงการ/การดำเนินงานและการรายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศ ตามหลักการความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Causal Relationship : XYZ) และการนำเข้าแผนระดับที่ 3 ได้แก่ แผนปฏิบัติราชการราย 5 ปี แผนปฏิบัติราชการประจำปี และแผนปฏิบัติการด้าน... ในระบบ eMENSCR **(2) คณะกรรมการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง** ในการเรียกค้นหาข้อมูลจากระบบ eMENSCR เพื่อติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงาน รวมทั้งปัญหาอุปสรรคของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ **(3) ประชาชน/สาธารณะ** ในการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ต่อการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศ

ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา การนำเข้าข้อมูลประกอบด้วย **โครงการ/การดำเนินงาน** รวมทั้งสิ้น 38,298 โครงการ โดยเป็นโครงการประจำปีงบประมาณ 2563 จำนวน 21,891 โครงการ ซึ่งสามารถติดตามภาพรวม ในการบรรลุเป้าหมายของแผนแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติผ่านหน้ารายงานผลการดำเนินการตามเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติของระบบ eMENSCR ได้ที่ https://emenscr.nesdc.go.th/dashboard/index.html และ **การนำเข้าแผนระดับที่ 3** ได้แก่ แผนปฏิบัติราชการ (ราย 5 ปี และ รายปี) โดยมีแผนปฏิบัติราชการในระบบรวมจำนวน 790 แผน จำแนกเป็น (1) แผนปฏิบัติราชการราย 5 ปี จำนวน 209 แผน และ (2) แผนปฏิบัติราชการรายปี จำนวน 497 แผน และแผนปฏิบัติการด้าน... ที่หน่วยงานได้นำเข้าในระบบรวมจำนวน 84 แผน (ข้อมูล ณ มกราคม 2564)

ส่วนที่ 1
บทนำ

ทั้งนี้ ปัจจุบันสำนักงานฯ อยู่ระหว่างการพัฒนาระบบ eMENSCR ให้มีการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) มาใช้ในการประมวลผล วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลในระบบให้สามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งได้พัฒนาให้สามารถเชื่อมโยงข้อมูลสถิติต่าง ๆ เข้าระบบ eMENSCR ให้เป็นระบบข้อมูลสถิติกลางของประเทศ สำหรับการบ่งชี้สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายได้อย่างถูกต้องและสอดคล้องกับบริบทการพัฒนาที่เป็นปัจจุบัน โดยได้มีการพัฒนาเว็บไซต์กลาง และฐานข้อมูลต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล รวมถึงการเผยแพร่ข้อมูลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศ เพื่อสร้างการส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาต่าง ๆ ในการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ในการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล ได้แก่ 1) เว็บไซต์ ThaiME (http://thaime.nesdc.go.th/) และ NSCR (http://nscr.nesdc.go.th/) 2) ระบบฐานข้อมูลเปิดภาครัฐเพื่อสนับสนุนการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติ (Open Data Portal for Monitoring and Evaluating Government Projects under National Strategy : Open-D) ผ่านทาง https://opendata.nesdc.go.th/ และ 3) ระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (TPMAP) ซึ่งเป็นระบบ Big Data เพื่อใช้ในการสนันสนุนการบริหารราชการแผ่นดินในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในทุกมิติ ผ่านทาง https://www.tpmap.in.th/

ส่วนที่ 1
บทนำ

หลักการประเมินผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ

การประเมินผลการพัฒนาของยุทธศาสตร์ชาติ เป็นการประเมินผลทั้งระบบตามหลักการของความสัมพันธ์เชิงเหตุผล ระหว่างการดำเนินงาน/โครงการ ผลผลิต ผลลัพธ์ขั้นต้น ผลลัพธ์ขั้นกลาง และผลลัพธ์ระยะยาว เพื่อที่จะนำมาวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ของนโยบาย ยุทธศาสตร์ และโครงการ นำไปสู่การตัดสินทางนโยบายต่อไป โดยเป็นการดำเนินงานใน 3 ระดับ ประกอบด้วย

1. **ระดับทฤษฎี** โดยเป็นการติดตามและประเมินความสอดคล้องของการดำเนินการ/โครงการกับแนวความคิดหรือทฤษฎีการพัฒนาว่าการดำเนินการ/โครงการที่มีอยู่นั้นสอดคล้องกับแนวความคิดหรือทฤษฎีการพัฒนาเพียงใด และยังมีช่องว่างของโครงการหรือทฤษฎีหรือไม่
2. **ระดับกระบวนการแปลงกิจกรรมหรือโครงการไปเป็นผลผลิต** โดยเป็นการติดตามและประเมินกระบวนการแปลงดำเนินงาน/โครงการไปสู่ผลผลิต
3. **ระดับโครงการจากผลลัพธ์ของการดำเนินโครงการ ยุทธศาสตร์ หรือนโยบาย** โดยเป็นการประเมินผลลัพธ์จากการดำเนินดำเนินงาน/โครงการต่าง ๆ ตั้งแต่ก่อนเริ่มดำเนินการ ระหว่างดำเนินการ และหลังการดำเนินการ สู่เป้าหมายร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของการกำหนดยุทธศาสตร์ตามหลักการ Ends - Ways - Means หรือความสัมพันธ์เชิงเหตุผล

การประเมินการพัฒนาการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติจะเป็นการประเมินผลในระดับทฤษฎี และระดับผลลัพธ์ของยุทธศาสตร์ ประกอบด้วยการประเมินผลการพัฒนาภาพรวมของยุทธศาสตร์ชาติ และการประเมินผลรายยุทธศาสตร์ชาติ โดยสามารถสรุปวิธีการประเมินผล และผลการประเมินได้ ดังนี้

ส่วนที่ 1
บทนำ

วิธีการประเมินผลการพัฒนาของยุทธศาสตร์ชาติ

การประเมินการพัฒนาของยุทธศาสตร์ชาติเป็นเป็นการประเมินการ**ผลสถานการณ์การบรรลุผลสัมฤทธิ์การพัฒนาตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ** ใน 2 ระดับ ได้แก่ (1) ระดับเป้าหมายภาพรวมของยุทธศาสตร์ชาติและเป้าหมายรายยุทธศาสตร์ชาติทั้ง 6 ด้าน และ (2) การประเมินผลผ่านแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

- **การประเมินผลการบรรลุผลสัมฤทธิ์ของเป้าหมายระดับภาพรวม** เป็นการประเมินผลการดำเนินการพัฒนาตามเป้าหมาย **"ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน"** โดยมีภาครัฐเป็นปัจจัยสนับสนุนบนหลัก **"ภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม"** เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาและยกระดับศักยภาพของประเทศในทุกมิติ การพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม และการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการมีคุณภาพชีวิตที่ดีและเป็นฐานการพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืน เพื่อนำพาการพัฒนาประเทศไปสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ตามวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ชาติ ทั้งนี้ เนื่องจากยุทธศาสตร์ชาติเป็นแผนระดับที่ 1 ซึ่งเป็นกรอบการพัฒนาประเทศระยะยาว จึงกำหนดการประเมินผลการพัฒนาตามเป้าหมายข้างต้น โดยเป็นการประเมินผลผ่านมิติต่าง ๆ ประกอบร่วมกัน ดังนี้
    1) ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยและสังคมไทย
    2) ขีดความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาเศรษฐกิจ และการกระจายรายได้
    3) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ
    4) ความเท่าเทียมและความเสมอภาคของสังคม
    5) ความหลากหลายทางชีวภาพ คุณภาพสิ่งแวดล้อม และความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ
    6) ประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐ

  การประเมินการพัฒนาในมิติต่าง ๆ ทั้ง 6 มิติข้างต้น พิจารณาจากข้อมูลที่รวบรวมได้จากกลุ่มตัวชี้วัดที่สามารถสะท้อนผลการพัฒนาในระดับผลสัมฤทธิ์ โดยใช้ตัวชี้วัดทั้งระดับประเทศ
  เพื่อแสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าและความท้าทายของสถานการณ์การบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายของประเทศ และระดับสากลเพื่อแสดงให้เห็นถึงสถานการณ์การพัฒนาที่เทียบเคียงกับนานาประเทศ นำไปสู่การยกระดับการพัฒนาประเทศในมิติต่าง ๆ ให้มีมาตรฐานเทียบเท่าสากล

- **การประเมินผลการบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายรายยุทธศาสตร์ชาติ** เป็นการประเมินผลการพัฒนาตามเป้าหมายรายยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้ โดยใช้หลักการเดียวกันกับการประเมินการประเมินผลการบรรลุผลสัมฤทธิ์ของเป้าหมายระดับภาพรวม ทั้งนี้ การประเมินผลการพัฒนาทั้งในระดับเป้าหมายภาพรวมและระดับเป้าหมายรายยุทธศาสตร์ชาติ จะเป็น **การรายงานผลการประเมินสถานการณ์การพัฒนาตามข้อเท็จจริงจากข้อมูลกลุ่มตัวชี้วัดที่ได้รับการพิจารณาคัดเลือกมาใช้ในการประเมินผลเท่านั้น เพื่อสะท้อนผลลัพธ์ระยะยาวหรือผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ และในส่วนของการประเมินผลลัพธ์ขั้นกลางของการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติจะเป็นการประเมินผลลัพธ์ของการดำเนินโครงการ/การดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งจะมีการรายงานผลการประเมินในส่วนที่ 2 ของเล่มรายงานฉบับนี้**

ส่วนที่ 1
บทนำ

สรุปผลการประเมินผลการบรรลุผลสัมฤทธิ์ของเป้าหมายระดับภาพรวมของยุทธศาสตร์ชาติ

ผลการประเมินผลการพัฒนาตามเป้าหมายภาพรวมของยุทธศาสตร์ชาติของทั้ง 6 มิติ มีรายละเอียด สรุปได้ ดังนี้

1. ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยและสังคมไทย ในปี 2562 สังคมไทยมีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในระดับปานกลางและมีแนวโน้มสูงขึ้น **พิจารณาได้จากดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย จัดทำโดย สศช. ซึ่งเป็นดัชนีรวมในระดับประเทศ** โดยปี 2561 คนไทยและสังคมไทยมีความอยู่ดีมีสุขดีขึ้น คนไทยในภาพรวมมีสุขภาพกายสุขภาพจิตดีขึ้นและสังคมไทยมีแนวโน้มดีขึ้นจากคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อันสะท้อนได้จากดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยที่ปรับตัวดีขึ้นจากปีก่อนหน้าที่ปรับเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 76.47 จากร้อยละ 70.40 โดยปัจจัยเกื้อหนุนหลักที่คาดว่าส่งผลให้ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยเพิ่มขึ้น คือ การมีสุขภาวะที่ดีโดยรวมของบุคคลครอบครัว และชุมชน มีระดับดีขึ้นจากระดับปานกลาง ในปี 2560 เศรษฐกิจมีความเข้มแข็งและเป็นธรรม มีระดับดีขึ้นเล็กน้อย แต่ยังคงอยู่ในระดับดี สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล มีระดับดีขึ้น จากระดับที่ต้องปรับปรุง สังคมมีความเป็นประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล แม้จะมีคะแนนดีขึ้นมาก แต่ยังอยู่ในระดับต้องปรับปรุง ขณะที่การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคมมีระดับดีขึ้น และปรับตัวสูงขึ้นจากระดับที่ต้องปรับปรุง ทั้งนี้ ปัจจุบัน สศช.อยู่ในระหว่างการจัดทำดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย

ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย ปี 2560-2561

องค์ประกอบหลัก	ปี	
	2560	2561
1. การมีสุขภาวะ	79.82	87.37
2. เศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม	80.61	81.46
3. สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล	63.43	73.77
4. สังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล	61.89	68.46
5. การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย	68.45	72.75
ภาพรวมดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุข	**70.40**	**76.47**

ที่มา : สศช.

หมายเหตุ : ระดับดีมาก = ร้อยละ 90.0 - 100 ระดับดี = ร้อยละ 80.0 - 89.9
ระดับปานกลาง = ร้อยละ 70.0 - 79.9 ระดับต้องปรับปรุง = ร้อยละ 60.0 - 69.9
ระดับเร่งแก้ไข = ร้อยละ 59.9

ส่วนที่ 1
บทนำ

สำหรับในปี 2563 ความอยู่ดีมีความสุขของคนไทย พิจารณาจากรายงาน World Happiness Report 2020 สะท้อนได้จากความสุขที่ประชาชนมีที่รับรู้ตนเอง ซึ่งเป็นการวัดปัจจัยที่ส่งผลต่อความอยู่ดี มีความสุขของประชากรในประเทศต่าง ๆ จำนวน 6 ปัจจัย ประกอบด้วย ด้านรายได้จากค่าเฉลี่ยรายได้ต่อหัวประชากร ด้านสุขภาวะจากอายุคาดเฉลี่ยของประชากร ด้านการช่วยเหลือกันทางสังคม ด้านเสรีภาพในการใช้ชีวิต ด้านความเอื้ออาทรในสังคม และด้านมุมมองต่อการทุจริตของภาครัฐใช้การวัดผลจากการสำรวจด้วยคำถาม (Gallop World Poll) พบว่า ปี 2563 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 54 จาก 153 ประเทศ และมีค่าคะแนน 5.999 ลดลงจากปี 2562 ที่มีคะแนน 6.008 (อันดับที่ 52 จาก 156 ประเทศ) โดยในปี 2563 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อค่าคะแนนที่ลดลง ได้แก่ รายได้ต่อหัว การได้รับสวัสดิการและการสนับสนุนจากภาครัฐ และการมีอายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาวะที่ดี ส่วนปัจจัยด้านการมีสิทธิเสรีภาพความเอื้ออาทรต่อกัน และการอยู่ในสังคมที่ปลอดการทุจริต มีค่าคะแนนเพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้า

ดัชนีความสุขของคนไทย

	ภาพรวม	รายได้ต่อหัว	การได้รับสวัสดิการและการสนับสนุนจากภาครัฐ	การมีอายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาวะที่ดี	การมีสิทธิเสรีภาพ	ความเอื้ออาทรต่อกัน	การอยู่ในสังคมที่ปลอดการทุจริต
2561	6.072	1.016	1.417	0.707	0.637	0.364	0.029
2562	6.008	1.050	1.409	0.828	0.557	0.359	0.028
2563	5.999	1.007	1.348	0.794	0.609	0.377	0.032
การเปลี่ยนแปลง ปี 2562 - 2563	-0.009	-0.043	-0.061	-0.034	0.052	0.018	0.004

ที่มา : World Happiness Report 2020

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าความสุขของคนไทยจะปรับตัวลดลงจากปีก่อนหน้า แต่ยังถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่มีความสุขมากกว่าประเทศส่วนใหญ่ของโลก แต่ยังมีประเด็นที่ควรให้ความสำคัญ อาทิ ส่งเสริมการดูแลสุขภาวะด้านจิตใจของประชากรให้มากขึ้น การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในทุกระดับ สนับสนุนการคุ้มครองสิทธิและการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมโดยไม่ถูกเลือกปฏิบัติ และสร้างความตระหนักรู้ในเรื่องการให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมแก่ทุกภาคส่วน เพื่อให้ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยและสังคมไทยได้รับการพัฒนาดีขึ้น

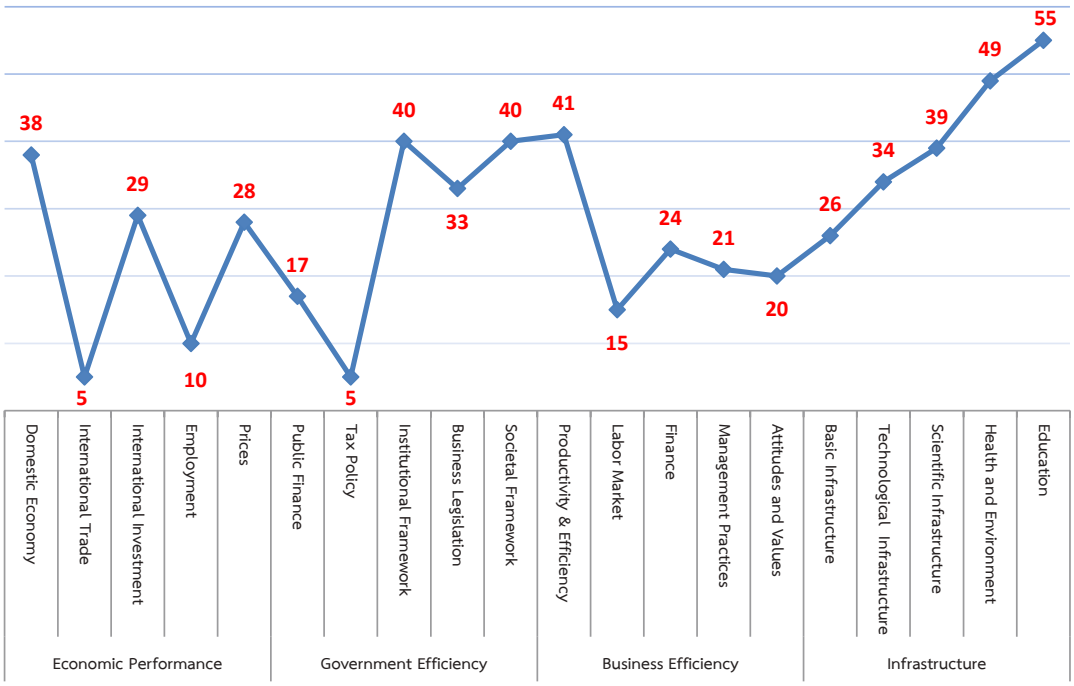
2. ขีดความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาเศรษฐกิจ และการกระจายรายได้ เป็นการสะท้อนการพัฒนาที่มุ่งเน้นการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับประเทศในเวทีโลก ที่ต้องนำไปสู่การกระจายความเจริญไปทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ โดยในส่วน**ขีดความสามารถในการแข่งขัน** ที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการสร้างปัจจัยแวดล้อมทางธุรกิจ ทั้งด้านปัจจัยการผลิตนโยบายและกฎระเบียบ รวมทั้งความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ของประเทศที่เอื้อต่อการเพิ่มผลิตภาพให้กับภาคส่วนต่าง ๆ ของประเทศ โดยในปี 2563 พบว่า **ผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศของ IMD** มีอันดับแย่ลง 4 อันดับ มาอยู่ในอันดับที่ 29 (จากอันดับที่ 25 ในปี 2562) คะแนนรวมลดลงเป็น 75.387 คะแนน

ส่วนที่ 1
บทนำ

จาก 77.233 คะแนนในปี 2562 โดยประเทศสิงคโปร์ยังคงครองอันดับ 1 เหมือนปี 2562 รองลงมา คือ เดนมาร์ก สวิตเซอร์แลนด์ เนเธอร์แลนด์ และฮ่องกงและเมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า 2 ปัจจัยหลักที่ทำให้ความสามารถในการแข่งขันลดลง คือ (1) สมรรถนะทางเศรษฐกิจที่มีอันดับลดลง 6 อันดับ ซึ่งแม้ว่าประเทศไทยจะมีอันดับด้านการส่งออก (International Trade) และด้านค่าครองชีพ (Price) เพิ่มขึ้น 1 อันดับ แต่สมรรถนะด้านเศรษฐกิจภายในประเทศ (Domestic Economy) การลงทุนข้ามชาติ (International Investment) และการจ้างงาน (Employment) มีอันดับแย่ลงอย่างเห็นได้ชัด และ (2) ประสิทธิภาพในการทำงานของภาครัฐมีอันดับแย่ลง 3 อันดับ โดยมีสาเหตุหลักจากกรอบของสถาบัน (Institutional Framework) มีอันดับแย่ลง 6 อันดับ ทั้งนี้ไทยคงต้องพัฒนาอีกหลายด้าน เนื่องจากในปีนี้ไทยมีอันดับลดลง 4 อันดับ โดยเฉพาะด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม และด้านการศึกษา ถึงแม้ทั้งสองด้านจะได้รับการพัฒนาขึ้นบ้างจากปีที่แล้ว แต่ยังคงมีอันดับที่ไม่ดีในปีนี้ เพื่อให้ในปีหน้าไทยจะมีอันดับรวมที่ดีขึ้นมาก

Thailand Competitiveness 2020

source: IMD World Competitiveness Yearbook 2020

ส่วนที่ 1
บทนำ

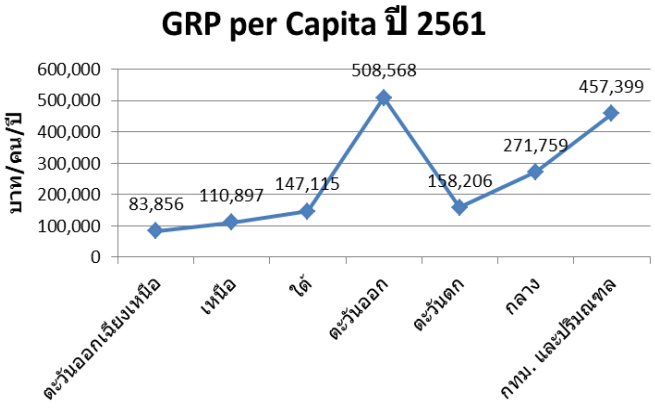
ในส่วนของการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยพิจารณาจากอัตราการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product : GDP)[4] ของสำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) พบว่า ปี 2562 มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (GDP at current market prices) เท่ากับ 16,898,086 ล้านบาท ซึ่งเป็นสัดส่วนมูลค่าของ GDP ภาคบริการและอื่น ๆ ร้อยละ 61.10 รองลงมาเป็นภาคอุตสาหกรรมร้อยละ 30.92 และภาคเกษตรกรรมเพียงร้อยละ 7.98 ของมูลค่า GDP ของประเทศ สำหรับการขยายตัวของ GDP ในปี 2562 พบว่า มีอัตราการขยายตัวอยู่ที่ร้อยละ 2.4 จากปี 2561 ลดลงจากการเติบโตที่ร้อยละ 4.2 จากปี 2560 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการขยายตัวของ GDP ภาคบริการและอื่น ๆ ส่วนภาคอุตสาหกรรม ไม่มีการขยายตัว และภาคเกษตรกรรมมีอัตราการขยายตัวติดลบร้อยละ 0.20 อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่ต้นปี 2563 การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรน่า 2019 (โควิด-19) ส่งผลต่อเศรษฐกิจของประเทศไทยที่จะชะลอตัวลงตลอดปี 2563 ซึ่ง สศช. คาดว่าแนวโน้มเศรษฐกิจไทยจะลดลงร้อยละ 6.0 โดยมูลค่าการส่งออกสินค้า ปรับตัวลดลงร้อยละ 7.5 การบริโภคภาคเอกชน และการลงทุนรวมปรับตัวลดลง ร้อยละ 0.9 และร้อยละ 3.2 ตามลำดับ อัตราเงินเฟ้อทั่วไปเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ -0.9 และดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุลร้อยละ 2.8 ของ GDP ดังนั้น ในช่วงที่เหลือของปี 2563 และปี 2564 ควรให้ความสำคัญกับการป้องกันการกลับมาระบาดระลอกที่สองในประเทศ การขับเคลื่อนการใช้จ่ายภาครัฐ ขับเคลื่อนการส่งออกสินค้าเพื่อสนับสนุนการฟื้นตัวของภาคการผลิตและการลงทุนภาคเอกชน การดูแลสินค้าเกษตรในบางพื้นที่ในช่วงที่ผลผลิตออกสู่ตลาดและการเตรียมรองรับปัญหาภัยแล้ง การรักษาบรรยากาศทางการเมือง และการเตรียมการรองรับความเสี่ยงจากความผันผวนทางเศรษฐกิจโลก ที่จะทำให้เศรษฐกิจของไทยดำเนินต่อไปได้อย่างมีเสถียรภาพ

การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย ปี 2560 - 2562

	2560			2561			2562		
	มูลค่า (ล้านบาท)	สัดส่วน (%)	อัตราการขยายตัว (%)	มูลค่า (ล้านบาท)	สัดส่วน (%)	อัตราการขยายตัว (%)	มูลค่า (ล้านบาท)	สัดส่วน (%)	อัตราการขยายตัว (%)
GDP	15,486,551	100.00	4.10	16,365,572	100.00	4.20	16,875,891	100.00	2.40
ภาคเกษตรกรรม	1,300,994	8.40	4.70	1,330,009	8.13	5.50	1,347,421	7.98	-0.20
ภาคอุตสาหกรรม	5,033,817	32.50	2.10	5,282,491	32.28	2.70	5,217,403	30.92	0.00
ภาคบริการและอื่นๆ	9,151,740	59.09	5.10	9,753,072	59.60	4.80	10,311,067	61.10	4.00

ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

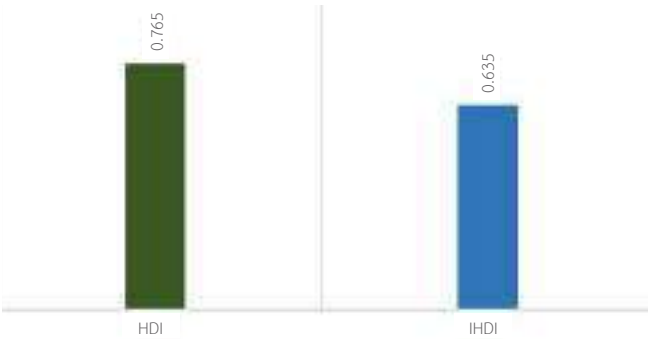
[4] ข้อมูลจากกองบัญชีประชาชาติ สำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ในส่วนของการกระจายรายได้ (Income Distribution) ซึ่งสะท้อนการแบ่งปันส่วนผลผลิตมวลรวมของประเทศ (GDP) ในหมู่ประชากรของประเทศนั้น พบว่า การพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ ประเทศไทยมีการกระจายรายได้ที่ดีขึ้น โดยพิจารณาจากรายได้ประชาชาติต่อคน ปี 2562 รายได้ประชาชาติต่อคนของประเทศไทยอยู่ที่ 236,815 บาท/คน/ปี เปรียบเทียบกับปี 2561 ที่มี 225,095 บาท/คน/ปี หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.21 และหากสะท้อนจากผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัวเฉลี่ยของประเทศ (Gross Regional Product per Capital : GRP/Capita) ซึ่งเป็นเครื่องชี้วัดภาวะเศรษฐกิจในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ พบว่า ปี 2561 ภาคตะวันออกเป็นภาคที่มีการพัฒนาเศรษฐกิจที่ดีที่สุดเมื่อเทียบกับภาคอื่น ๆ โดยมีการขยายตัวของมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคที่ร้อยละ 4.7 และมีค่าเฉลี่ยของผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัวสูงสุดที่ 508,568 บาท/คน/ปี ขณะที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัวน้อยที่สุด เพียง 83,856 บาท/คน/ปี และมีอัตราการเติบโตของ GRP per Capita เฉลี่ยร้อยละ 3.6 ต่อปี ซึ่งจะเห็นได้ว่าภาคตะวันออกมีค่าเฉลี่ยของผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัวสูงมากกว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือถึง 6.1 เท่า (ภาคที่มีการพัฒนารองจากภาคตะวันออก คือ กรุงเทพฯ และปริมณฑล ภาคกลาง ภาคตะวันตก ภาคใต้ และภาคเหนือ) และหากพิจารณาในระดับจังหวัด พบว่า จังหวัดระยอง มีผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัวสูงสุดที่ 1,067,449 บาทต่อคนต่อปี สูงกว่าจังหวัดที่มีผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัวต่ำที่สุด คือ จังหวัดแม่ฮ่องสอนที่มีรายได้เพียง 58,370 บาท/คน/ปี มากถึง 18.3 เท่า ทั้งนี้ จังหวัดที่มีผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัวสูงสุด 5 อันดับแรก ได้แก่ ระยอง กรุงเทพมหานคร ชลบุรี ปราจีนบุรี และ ฉะเชิงเทรา ตามลำดับ ส่วนจังหวัดที่มีผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัวอยู่ใน 5 ลำดับต่ำสุด คือ แม่ฮ่องสอน ยโสธร หนองบัวลำภู นราธิวาส และมุกดาหาร ตามลำดับ จึงมีความจำเป็นต้องเร่งกระจายการพัฒนาทางเศรษฐกิจให้มีความครอบคลุมทั่วทุกภูมิภาคของประเทศอย่างเท่าเทียมกัน

3. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ

ดัชนีการพัฒนามนุษย์และดัชนีการพัฒนามนุษย์ที่ไม่เท่าเทียมของประเทศไทย ณ ปี 2562

การประเมินผลประเด็นพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศมุ่งเน้นการสะท้อนผลการพัฒนาในทุกมิติที่ส่งผลให้คนไทยทุกช่วงวัยเป็นคนดี เก่ง มีสมรรถนะและคุณภาพพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในการยกระดับการพัฒนาประเทศในทุกมิติ โดยพบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศในห้วงปีแรกของการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติมีการปรับตัวดีขึ้นเล็กน้อย โดยพิจารณาจากดัชนีการพัฒนามนุษย์ (Human Development Index: HDI) พัฒนาโดยโครงการพัฒนา

ส่วนที่ 1
บทนำ

แห่งสหประชาชาติ (UNDP) ซึ่งเป็นดัชนีทางสถิติแบบองค์รวมที่รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการคาดหมายคงชีพ การศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อหัว พบว่า ปี 2563 ประเทศไทยมีดัชนีการพัฒนามนุษย์ (Human Development Index - HDI) เท่ากับ 0.777 เพิ่มขึ้นจาก 0.765 ในปี 2562 และได้รับการจัดอันดับให้อยู่ที่อันดับ 79 เพิ่มขึ้นจากอันดับ 77 ของปีก่อนหน้า (จาก 189 ประเทศ) และได้รับการจัดลำดับอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีการพัฒนามนุษย์ในระดับสูง อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาดัชนีการพัฒนามนุษย์ที่ไม่เท่าเทียม (Inequality-adjusted Human Development Index : IHDI) พัฒนาโดย UNDP พบว่า ถึงแม้ค่าดัชนี IHDI ของประเทศไทยในปี 2563 มีการปรับตัวดีขึ้นเล็กน้อย โดยมีค่าดัชนีเท่ากับ 0.777 เทียบกับ 0.635 ในปี 2562 **ซึ่งสูงกว่าค่าดัชนี HDI เล็กน้อย (ปี 2562 ค่าดัชนี IHDI มีค่าน้อยกว่าดัชนี HDI) สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาความเหลื่อมล้ำการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศที่ปรับตัวดีขึ้น** ทั้งนี้ ผลการประเมินการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดย HDI และ IHDI ของ UNDP ดังกล่าวมีความสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาที่ประเมินโดยดัชนีความก้าวหน้าของคน (Human Achievement Index : HAI) ของสำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยเป็นการวัดผลลัพธ์ของการพัฒนาคนระดับจังหวัดของประเทศไทยใน 8 ดัชนีย่อย ได้แก่ 1) ด้านสุขภาพ 2) ด้านการศึกษา 3) ด้านชีวิตการงาน 4) ด้านรายได้ 5) ด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม 6) ด้านชีวิตครอบครัวและชุมชน 7) ด้านการคมนาคมและการสื่อสาร และ 8) ด้านการมีส่วนร่วม จากรายงานดัชนีความก้าวหน้าของคน ประจำปี 2562 พบว่า การพัฒนาคนในภาพรวมของคนไทยค่อนข้างคงที่ โดยมีค่าดัชนี HAI เท่ากับ 0.6219 สูงขึ้นจากปี 2560 ที่มีค่าเท่ากับ 0.6109 แต่มีค่าใกล้เคียงกับปี 2558 (HAI = 0.6220) โดยดัชนีย่อยที่มีความก้าวหน้ามากขึ้น ได้แก่ **ด้านการศึกษา** มีดัชนีเพิ่มขึ้นเป็น 0.4743 เพิ่มขึ้นจาก 0.4686 คะแนน ในปี 2558 เนื่องจากนักเรียนอยู่ในระบบการศึกษายาวนานขึ้น สะท้อนจากอัตราการเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปที่เพิ่มขึ้น **ด้านชีวิตการงาน** มีค่าดัชนีเพิ่มขึ้นเป็น 0.7237 โดยเพิ่มขึ้นจาก 0.7054 คะแนนในปี 2558 เป็นผลมาจากการเร่งขยายความครอบคลุมการมีหลักประกันสังคมทั้งในกลุ่มแรงงานในระบบและนอกระบบ **ด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม** มีค่าดัชนีเท่ากับ 0.8595 เพิ่มขึ้นจาก 0.8328 คะแนนในปี 2558 คาดว่าเป็นผลจากการลดลงของประชากรที่ประสบอุทกภัยและภัยแล้ง และการลดลงของสัดส่วนการปล่อยก๊าซเรือนกระจกด้านพลังงาน และ**ด้านคมนาคมและการสื่อสาร** มีค่าดัชนีเท่ากับ 0.6774 เพิ่มขึ้นจาก 0.5707 คะแนนในปี 2558 เป็นผลจากการขยายการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานโดยเฉพาะด้านเทคโนโลยี การสื่อสารและสารสนเทศ ทำให้มีการเข้าถึงโทรศัพท์มือถือและอินเทอร์เน็ตได้ทั่วถึงมากขึ้น ขณะที่ด้านที่มีความก้าวหน้าลดลง ได้แก่ ด้านสุขภาพ ด้านรายได้ ด้านชีวิตครอบครัวและชุมชน และด้านการมีส่วนร่วม ซึ่งจะประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญและเร่งดำเนินการ เช่น การสร้างเสริมสุขภาวะ เพื่อลดการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง การยกระดับรายได้ ส่งเสริมการจ้างงาน ส่งเสริมทักษะการบริหาร

ดัชนีความก้าวหน้าของคน ปี 2558 - 2562

ดัชนี	2558	2560	2562
ดัชนีความก้าวหน้าของคน	**0.6220**	**0.6109**	**0.6219**
ด้านสุขภาพ	0.6095	0.5906	0.5843
ด้านการศึกษา	0.4686	0.4462	0.4743
ด้านชีวิตการทำงาน	0.7054	0.7095	0.7237
ด้านรายได้	0.5916	0.5765	0.5689
ด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม	0.8328	0.8433	0.8595
ด้านชีวิตครอบครัวและชุมชน	0.6527	0.6276	0.6470
ด้านการคมนาคมและการสื่อสาร	0.5707	0.6665	0.6774
ด้านการมีส่วนร่วม	0.6060	0.5103	0.6208

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

การเงินเพื่อให้สามารถจัดการรายได้เงินทุน และหนี้สินอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน โดยเฉพาะครอบครัวเปราะบาง สร้างและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชุมชน การส่งเสริมต่อยอดความรู้และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการความรู้ชุมชนที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชน

4. ความเท่าเทียมและความเสมอภาคของสังคม การพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติให้ความสำคัญกับการพัฒนาในลักษณะของการเติบโตแบบทั่วถึง โดยไม่ทิ้งใครไว้เบื้องหลัง จึงจำเป็นต้องมีการประเมินผลการพัฒนาที่สะท้อนความเท่าเทียมและเสมอภาคของสังคม ซึ่งดัชนีความก้าวหน้าทางสังคม (Social Progress Index – SPI) จัดทำโดยองค์กร Social Progress Imperative ซึ่งเป็นมาตรวัดที่สะท้อนความก้าวหน้าทางสังคมโดยตรง ครอบคลุมสามมิติ ได้แก่ 1) ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ (Basic Human Needs) 2) พื้นฐานของการอยู่ดีมีสุข (Foundations of Wellbeing) และ 3) โอกาส (Opportunity) โดย**ภาพรวมในปี 2563 ประเทศไทยมีค่าคะแนน SPI อยู่ที่ 70.22 จัดอยู่ในลำดับที่ 79 ของโลกจากที่สำรวจ 163 ประเทศ ซึ่งมีค่าคะแนนดีขึ้นจากปี 2562 ที่มีค่าคะแนน SPI เท่ากับ 67.47 ซึ่งจัดอยู่ในลำดับที่ 72 จากการสำรวจ 138 ประเทศ** โดยในปี 2563 เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในอาเซียน พบว่า สิงคโปร์อยู่ในลำดับที่ 29 ซึ่งมีค่าคะแนน SPI เท่ากับ 85.46 และมาเลเซีย อยู่ในลำดับที่ 48 มีค่า SPI เท่ากับ 76.96 โดยประเทศในอาเซียนที่มี SPI น้อยกว่าประเทศไทย ได้แก่ อินโดนีเซีย (ลำดับที่ 84) เวียดนาม (ลำดับที่ 88) ฟิลิปปินส์ (ลำดับที่ 98) กัมพูชา (ลำดับที่ 118) เมียนมาร์ (ลำดับที่ 120) และลาว (ลำดับที่ 133)

ที่มา: Social Progress Imperative

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ที่ทำให้คะแนนของประเทศไทยดีขึ้น คือ ด้านที่อยู่อาศัย (Shelter) โภชนาการและการแพทย์ขั้นพื้นฐาน (Nutrition and Basic Medical Care) น้ำและสุขาภิบาล (Water and Sanitation) การเข้าถึงความรู้ขั้นพื้นฐาน (Access to Basic Knowledge) และคุณภาพสิ่งแวดล้อม (Environmental Quality) อย่างไรก็ตาม องค์ประกอบที่ได้คะแนนน้อยและอาจจะต้องพิจารณาปรับปรุงต่อไป ได้แก่ ความครอบคลุมและการมีส่วนร่วม (Inclusiveness) สิทธิส่วนบุคคล (Personal Rights) ความปลอดภัยของบุคคล (Personal Safety) ทางเลือกและเสรีภาพส่วนบุคคล (Personal Freedom and Choice) และการเข้าถึงการศึกษาขั้นสูง (Access to Advanced Education) และเมื่อพิจารณาองค์ประกอบที่ประเทศไทยได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก และควรต้องให้เร่งพัฒนาเป็นพิเศษ ได้แก่ การเข้าถึงการศึกษาขั้นสูง ความปลอดภัยของบุคคล และสิทธิส่วนบุคคล

ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient) ของรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค ที่จัดทำโดย สศช. พบว่า มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2562 ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายจ่ายเพื่ออุปโภคบริโภคเท่ากับ 0.348 ลดลงจาก 0.362 ในปี 2561 สำหรับความแตกต่างของรายจ่ายเพื่อการบริโภคเฉลี่ยของกลุ่มประชากรที่รวยที่สุด (decile 10) ต่อกลุ่มประชากรที่จนที่สุด (decile 1) มีช่องว่างที่ลดลงจาก 13.89 เท่า เหลือ 8.42 เท่า ในช่วงปี 2531 - 2562 โดยในปี 2562 กลุ่มประชากรร้อยละ 10 ที่มีรายจ่ายสูงที่สุด (decile 10) มีค่าเฉลี่ยรายจ่ายเพื่อการบริโภคเท่ากับ 18,481 บาท/คน/เดือน ลดลงจากปี 2561 ร้อยละ 1 จาก 18,668 บาทต่อคนต่อเดือน ขณะที่กลุ่มประชากรร้อยละ 10 ที่มีรายจ่ายต่ำที่สุด (decile 1) มีค่าเฉลี่ยรายจ่ายเพื่อการบริโภคเท่ากับ 2,194 บาท/คน/เดือน เพิ่มขึ้นร้อยละ 8.52 จาก 2,022 บาท/คน/เดือน ในปี 2561 ในส่วนของค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini coefficient) ด้านรายได้ พบว่า ปรับตัวดีขึ้นเล็กน้อย จาก 0.453 ในปี 2560 เป็น 0.430 ในปี 2562

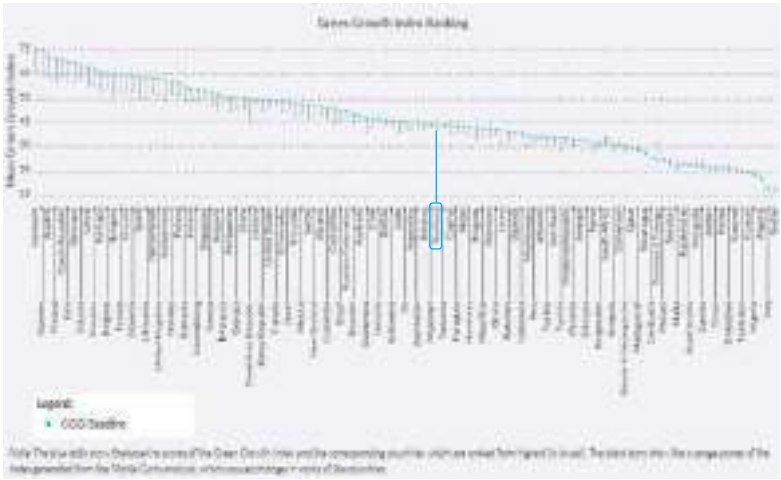
นอกจากนี้ หากพิจารณาประเมินผลการพัฒนาที่สะท้อนความเท่าเทียมและเสมอภาคของสังคมจากดัชนีความยากจนหลายมิติ (Multidimensional Poverty Index : MPI) คำนวณจากระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (TPMAP) ซึ่งประเมินความยากจนใน 5 มิติ ได้แก่ ด้านการศึกษา ด้านสุขภาพ ด้านความเป็นอยู่ ด้านการเข้าถึงบริการรัฐ และด้านรายได้ และสามารถระบุตัวบุคคลและครัวเรือนที่ตกเกณฑ์การประเมินได้ พบว่า ความยากจนหลายมิติปรับตัวดีขึ้นในปี 2562 จากปี 2561 โดยมีดัชนีความยากจนหลายมิติลดลงประมาณร้อยละ 30 โดยมีจำนวนคนจนที่สามารถระบุตัวบุคคลจากระบบลดลงจาก 1,336,145 คนในปี 2561 เป็น 983,316 คนในปี 2562 ขณะที่สัดส่วนจำนวนคนจนที่สามารถระบุตัวบุคคลจากระบบต่อจำนวนคนทั้งหมดในระบบลดลงจากร้อยละ 3.65 เหลือร้อยละ 2.67 สะท้อนให้เห็นถึงการช่วยเหลือและพัฒนาศักยภาพกลุ่มคนเป้าหมายให้พ้นจากความยากจนที่สอดคล้องกับความต้องการในแต่ละมิติของความยากจนได้อย่างมีความเสมอภาคมากขึ้นบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์

5. ความหลากหลายทางชีวภาพ คุณภาพสิ่งแวดล้อม และความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ

การพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติเป็นการพัฒนาที่เน้นการเติบโตอย่างยั่งยืน ควบคู่ไปกับการสร้างความสมดุลของการพัฒนากับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศ เนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญในภาคการผลิตของประเทศ จึงจำเป็นต้องอนุรักษ์ ฟื้นฟู และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศให้มีคุณภาพสูงและสามารถรองรับภาคการผลิตที่สำคัญของประเทศได้อย่างเต็มศักยภาพ จึงจำเป็นต้องมีการประเมินการพัฒนาที่สามารถสะท้อนผ่านความหลากหลายทางชีวภาพ คุณภาพสิ่งแวดล้อม และความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติได้ ซึ่งจากการพิจารณาดัชนีการชี้วัดการดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Performance Index : EPI) พัฒนา

และจัดทำโดยศูนย์นโยบายด้านกฎหมายและสิ่งแวดล้อมแห่งมหาวิทยาลัยเยล ศูนย์เครือข่ายวิทยาศาสตร์โลกนานาชาติแห่งมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย ร่วมกับ WEF จัดทำทุก ๆ 2 ปี โดย EPI มีแนวคิดคล้ายคลึงกับดัชนีชี้วัดผลิตภัณฑ์มวลรวมแห่งชาติ โดยเป็นการนำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมทั้งหมดของประเทศหนึ่ง ๆ มาจัดกลุ่มเป็น 25 กลุ่มและแปลงให้เป็นระบบเมตริก เช่น การประมง การปล่อยก๊าซคาร์บอน ฝุ่นขนาดเล็ก PM2.5 คุณภาพของป่าไม้และน้ำ การคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพ และประเมินใน 2 มิติ ได้แก่ คุณภาพสิ่งแวดล้อม (Environmental Health) และคุณภาพระบบนิเวศ (Ecosystem Vitality) **โดยในปี 2563 ประเทศไทยมีค่าดัชนีเท่ากับ 45.4 (คุณภาพสิ่งแวดล้อม 43.5 และคุณภาพระบบนิเวศ 48.4) ลดลงจากปี 2561 ที่ประเทศไทยมีค่าดัชนีเท่ากับ 49.88 (คุณภาพสิ่งแวดล้อม 46.21 และ คุณภาพระบบนิเวศ 52.33) แต่อย่างไรก็ดีในปี 2563 ประเทศไทยมีอันดับที่ดีขึ้นจากปี 2561 ที่อยู่ในอันดับที่ 121 จาก 180 ประเทศทั่วโลกเป็นอันดับที่ 78** อีกทั้งเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในอาเซียน พบว่าประเทศไทยนั้นอยู่ในอันดับที่ 4 โดย 3 อันดับแรก ได้แก่ สิงคโปร์ (58.1) บรูไน (54.8) และมาเลเซีย (47.9) ตามลำดับ โดยในระยะต่อไปประเทศไทยจำเป็นต้องเร่งให้ความสำคัญกับการพัฒนา 2 มิติหลักของดัชนีการชี้วัดการดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อม (EPI) ที่มีค่าดัชนีที่ค่อนข้างน้อยในทั้ง 2 มิติ เมื่อพิจารณาควบคู่ไปกับดัชนีชี้วัดเศรษฐกิจสีเขียว (The Global Green Economy Index :GGEI) ซึ่งจัดทำขึ้นโดยองค์กรที่ปรึกษาเชิงกลยุทธ์ Dual Citizen LLC เป็นการสะท้อนการพัฒนาที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยแบ่งการประเมินเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การวัดผลการดำเนินงาน (Performance) ตามดัชนีชี้วัดใน 4 มิติ ประกอบด้วย ด้านความตระหนักของผู้นำ และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Leadership and climate change) ด้านประสิทธิภาพของการผลิตในระดับสาขา (Efficiency sectors) ด้านการดำเนินงานของภาคธุรกิจและการลงทุน (Markets and investment) และด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) และการสำรวจความเห็นของผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรม (Perception)

ซึ่งดัชนี GGEI จะสามารถเปรียบเทียบสถานการณ์การพัฒนาของประเทศในแต่ละช่วงเวลาได้ เนื่องจากมีระเบียบวิธีวิจัยคงที่ (ทุก ๆ 2 ปี) โดยข้อมูลล่าสุดในปี 2561 ประเทศไทยมีค่าดัชนีเท่ากับ 55.51 ปรับเพิ่มดีขึ้นจาก 49.89 ในปี 2559 ซึ่งสูงเป็นอันดับที่ 2 ในภูมิภาคอาเซียน รองจากสิงคโปร์ที่มีค่าดัชนีเท่ากับ 61.54 ซึ่งคาดว่าการดำเนินการต่าง ๆ ของประเทศในการส่งเสริมอนุรักษ์ ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติของประเทศ และเมื่อพิจารณาควบคู่กับ **Green Growth Index** ที่จัดทำโดย Global Green Growth Institution (GGGI) ซึ่งจัดทำครั้งแรกในปี 2562 เป็นการวัดการเติบโตสีเขียวของ 115 ประเทศทั่วโลกผ่าน 4 มิติการเติบโตสีเขียว ประกอบไปด้วย (1) ประสิทธิภาพและความยั่งยืนในการใช้ทรัพยากร (2) การปกป้องทุนทางธรรมชาติ (3) โอกาสทางเศรษฐกิจสีเขียวและ (4) ความครอบคลุมทางสังคม ซึ่งพบว่าในปี 2562 นั้น ประเทศไทยมีค่าดัชนี

เท่ากับ 44.36 หรืออยู่อันดับที่ 12 จาก 32 ประเทศในเอเชีย ซึ่งน้อยกว่าประเทศที่ได้มีค่าดัชนีเป็นที่หนึ่งอย่างสิงคโปร์ที่มีค่าดัชนีที่ 58.43 โดยเมื่อพิจารณาผ่าน 4 มิติการเติบโตของ Green Growth Index แล้ว พบว่าประเทศไทยมีค่าคะแนนแยกรายมิติ ดังนี้ (1) ประสิทธิภาพและความยั่งยืนในการใช้ทรัพยากรที่ 40.16 (2) การปกป้องทุนทางธรรมชาติ ที่ 79.03 (3) โอกาสทางเศรษฐกิจสีเขียว ที่ 17.07 และ (4) ความครอบคลุมทางสังคม ที่ 71.46 ชี้ให้เห็นว่าประเทศไทยควรให้ความสำคัญในการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าเกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุดเพื่อสร้างความยั่งยืน พร้อมทั้งควรเร่งสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ เช่น เทคโนโลยีและนวัตกรรม สินค้าและบริการสิ่งแวดล้อม แนวทางการบริหารจัดการและการกำกับดูแล เพื่อการสร้างการเติบโตและเศรษฐกิจสีเขียวให้ยั่งยืนต่อไป ทั้งการเพิ่มพื้นที่สีเขียว การส่งเสริมความสมบูรณ์ของระบบนิเวศทางทะเลเพิ่มขึ้น การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของประเทศ รวมทั้งการจัดการมลพิษทั้งทางน้ำ อากาศ และขยะที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งระบบให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล จะเป็นปัจจัยสนับสนุนหลักที่ส่งผลต่อการปรับเลื่อนอันดับดีขึ้น

6. ประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐ ภาครัฐเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ โดยการบริหารจัดการของภาครัฐที่มีประสิทธิภาพจะส่งผลให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทำให้ภาคเอกชนมีความสามารถในการแข่งขันซึ่งจะส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศมีความเข้มแข็ง ขณะที่การเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐที่ครอบคลุมทุกกลุ่มประชากรจะเป็นอีกหนึ่งปัจจัยหลักที่สำคัญที่จะช่วยบรรเทาปัญหาความเหลื่อมล้ำของประเทศ ซึ่งการประเมินประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐ สามารถสะท้อนได้จาก **ดัชนีชี้วัดธรรมาภิบาลโลก (Worldwide Governance Index : WGI)** ที่จัดทำโดยธนาคารโลก โดยทำการประเมินใน 6 องค์ประกอบ ได้แก่ เสรีภาพของประชาชนในการแสดงความคิดเห็น (Voice and Accountability) ความมีเสรีภาพทางการเมืองและการปราศจากความรุนแรง/การก่อการร้าย (Political Stability and Absence of Violence/Terriorism) ความมีประสิทธิผลของภาครัฐ (Government Effectiveness) คุณภาพของกฎระเบียบ (Regulatory Quality) หลักนิติธรรม (Rule of Law) การควบคุมปัญหาทุจริตประพฤติมิชอบ (Control of Corruption) ซึ่งประเทศไทยมีค่าคะแนนเฉลี่ยในปี 2562 เท่ากับ 45.73 ปรับตัวสูงขึ้นเล็กน้อยจากปี 2561 ที่มีค่าคะแนนเฉลี่ย 43.48 ซึ่งคาดว่าเป็นผลมาจากเสรีภาพของประชาชนในการแสดงความคิดเห็นที่มีคะแนนเพิ่มขึ้นจากปี 2561 ซึ่งได้คะแนน 20.20 เป็น 24.14 และมิติความมีเสรีภาพทางการเมืองและการปราศจากความรุนแรง/การก่อการร้ายมีคะแนนเพิ่มขึ้นจากปี 2561 ที่ 19.05 เป็น 26.67 ในปี 2562 และหากเปรียบเทียบกับประเทศในอาเซียน พบว่า ประเทศไทยยังมีค่าเฉลี่ยคะแนนที่น้อยกว่าหลายประเทศ เช่น สิงคโปร์ (88.86) บรูไน (71.34) และมาเลเซีย (63.79) อีกทั้งหากพิจารณา**อันดับความสามารถในการแข่งขันของการจัดอันดับ**จากสถาบัน International Institute for Management Development หรือ IMD

ดัชนีชี้วัดธรรมาภิบาลโลก (Worldwide Governance Index : WGI)

	2560	2561	2562
เสรีภาพของประชาชนในการแสดงความคิดเห็น (Voice and Accountability)	21.18	20.20	24.14
ความมีเสรีภาพทางการเมืองและการปราศจากความรุนแรง/การก่อการร้าย (Political Stability and Absence of Violence/Terriorism)	18.57	19.05	26.67
ความมีประสิทธิผลของภาครัฐ (Government Effectiveness)	66.83	66.83	65.87
คุณภาพของกฎระเบียบ (Regulatory Quality)	59.62	59.13	60.58
หลักนิติธรรม (Rule of Law)	54.81	54.81	57.69
การควบคุมปัญหาทุจริตประพฤติมิชอบ (Control of Corruption)	42.79	40.87	39.42
ค่าคะแนนเฉลี่ย	43.97	43.48	45.73

ส่วนที่ 1
บทนำ

จาก 63 ประเทศทั่วโลก ในปี 2563 พบว่า ปัจจัยด้านประสิทธิภาพของภาครัฐของประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 23 ลดลงจากปี 2562 ที่อยู่ในอันดับที่ 23 ซึ่งคาดว่าเป็นผลจากปัจจัยย่อยกรอบการบริหารด้านสถาบันที่เลื่อนอันดับลงถึง 6 อันดับ โดยปีที่ผ่านมาได้อันดับที่ 34 ในขณะที่ปี 2563 อยู่อันดับที่ 40 แต่อย่างไรก็ตามปัจจัยย่อยกรอบการบริหารด้านสังคมซึ่งอยู่ภายใต้ปัจจัยประสิทธิภาพของภาครัฐมีอันดับเลื่อนขึ้นมากที่สุดถึง 8 อันดับ จากอันดับที่ 48 ในปีที่ผ่านมาเป็นอันดับที่ 40 ในปี 2563 หรือหากพิจารณาอุปสรรคการดำเนินธุรกิจในประเทศไทย สะท้อนได้จากการจัดอันดับความยากง่ายในการดำเนินธุรกิจ (Ease of Doing Business) จัดทำโดยธนาคารโลก (World Bank) พบว่า ในปี 2563 ประเทศไทยมีคะแนน Ease of Doing Business ปรับตัวดีขึ้นจาก 79.50 ในปี 2562 เป็น 80.10 คะแนน ในปี 2563 ส่งผลให้อันดับปรับจากเดิมที่อันดับที่ 27 ไปอยู่ในอันดับที่ 21 ซึ่งปรับตัวสูงขึ้น 6 อันดับ และอยู่ในกลุ่ม 25 ประเทศแรกของโลกจาก 190 ประเทศที่มีความง่ายในการดำเนินธุรกิจ โดยมีประเทศในอาเซียน อย่างเช่น สิงคโปร์ (อันดับที่ 2) และมาเลเซีย (อันดับที่ 12) ที่มีอันดับก่อนหน้า ซึ่งจากการที่ประเทศไทยมีคะแนนและอันดับที่ปรับตัวดีขึ้นนั้น เป็นผลมาจากด้านการขออนุญาตก่อสร้าง ที่อยู่ในอันดับที่ 34 (71.86 คะแนน) เพิ่มขึ้นจากปี 2562 ซึ่งอยู่อันดับ 67 (77.30 คะแนน) เป็นผลมาจากการดำเนินการลดขั้นตอนในการขออนุญาตก่อสร้าง และด้านการคุ้มครองผู้ลงทุนเสียงข้างน้อยที่ในปี 2563 ประเทศไทยอยู่อันดับ 3 (86.00 คะแนน) เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วที่อยู่อันดับ 15 (75.00 คะแนน) เนื่องมาจากคะแนนด้านการคุ้มครองสิทธิของผู้ถือหุ้น (Ease of Shareholder Suits Index) ที่เพิ่มขึ้นเป็น 9 คะแนนจากปีที่ผ่านมาที่ได้คะแนนที่ 8 โดยมีสาเหตุจากการกฎหมายที่มีอยู่ ได้ให้ความคุ้มครองผู้ถือหุ้นเสียงข้างน้อยไว้อย่างเข้มแข็งและยังยังมีการผลักดันการปรับปรุงกฎหมายเพื่อคุ้มครองผู้ลงทุนเพิ่มขึ้นอีกด้วย

Topics	Rank		Score	
	2019	2020	2019	2020
Starting a Business	30	42	92.3	92.4
Dealing with Construction Permits	57	34	71.9	77.3
Getting Electricity	4	6	99.6	99.71
Registering Property	66	67	76.5	69.50
Getting Credit	44	44	70.00	70.00
Protecting Minority Investors	15	3	75.00	86.00
Paying Taxes	59	68	77.7	77.7
Trading across Borders	59	62	80.6	80.6
Enforcing Contracts	35	32	67.9	67.9
Resolving Insolvency	28	28	75.6	75.60

ที่มา: ธนาคารโลก (World Bank)

ส่วนที่ 1
บทนำ

การประเมินผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ จำแนกเป็นรายยุทธศาตร์ชาติ

1. ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

"ประเทศมีสภาวะแวดล้อมที่มั่นคงและปลอดภัยในทุกระดับและทุกมิติ ประชาชนไทยมีความสุข เป็นพันธมิตรทุกประเทศทั่วโลก"

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง มีวัตถุประสงค์เพื่อบริหารจัดการสภาวะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคง ปลอดภัยและมีความสงบเรียบร้อยในทุกระดับให้มีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคามและภัยพิบัติได้ทุกรูปแบบ **โดยมี 5 เป้าหมายการพัฒนา** ประกอบด้วย (1) ประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุข (2) บ้านเมืองมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ (3) กองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน มีความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคง (4) ประเทศไทยมีบทบาทด้านความมั่นคงเป็นที่ชื่นชมและได้รับการยอมรับโดยประชาคมระหว่างประเทศ และ (5) การบริหารจัดการความมั่นคงมีผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

ภาพรวมผลการพัฒนาของปี 2563 ประชาชนไทยมีความอยู่ดีและมีความสุขลดลงจากปี 2562 เล็กน้อย แต่ยังคงมากกว่าประเทศส่วนใหญ่ของโลก รวมทั้งประเทศมีศักยภาพและความพร้อมทางด้านการทหารโดยได้รับการจัดอันดับให้อยู่ในประเทศกลุ่มบน รวมทั้งมีการพัฒนาในระดับดีเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคอาเซียน อย่างไรก็ตาม ยังจำเป็นต้องเร่งให้ความสำคัญกับการดำเนินการต่าง ๆ โดยเฉพาะการทำให้ประเทศไทยมีความเอื้ออาทรระหว่างคนในสังคม การลดความขัดแย้งในสังคม และการแก้ไขปัญหาทุจริตของภาครัฐ ซึ่งจะสามารถช่วยเพิ่มความอยู่ดีมีสุขของประชาชนไทย และความมั่นคงในมิติอื่น ๆ อย่างยั่งยืนต่อไป

ผลการพัฒนาตามเป้าหมาย ในส่วนของ**ความอยู่ดีมีความสุขของประชากร** พิจารณาจากรายงาน **World Happiness Report 2020** ที่จัดทำโดย Sustainable Development Solutions Network (UNSDSN) ภายใต้องค์การสหประชาชาติ (UN) โดยในปี 2563 นั้น มุ่งให้ความสำคัญกับสภาวะสิ่งแวดล้อม สังคม พื้นที่เมือง และความยั่งยืนในทรัพยากรธรรมชาติ โดยพบว่าประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 54 (จากทั้งหมด 153 ประเทศ) ที่คะแนน 5.999 อันดับลดลงจากอันดับที่ 52 จาก 156 ประเทศ ในปี 2562 และหากพิจารณาเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคอาเซียน พบว่า ประเทศไทยยังคงอยู่ในอันดับที่ 3 รองจากสิงคโปร์ (อันดับที่ 31) และฟิลิปปินส์ (อันดับที่ 52) โดยทั้งสองประเทศมีการปรับตัวที่ดีขึ้นจากปี 2562 ที่อยู่ในอันดับ 34 และ 63 ตามลำดับ สำหรับในส่วนของ**ความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ** พิจารณา**จากผลการพัฒนาจากรายงานดัชนีสันติภาพโลก หรือ Global Peace Index (GPI)** โดย Institute For Economics and Peace (IEP) ซึ่งเป็นการวัดปัจจัยที่ส่งผลต่อสงบสุขของประเทศต่าง ๆ จากปัจจัยหลัก 3 ประการ ได้แก่ (1) ปัจจัยความปลอดภัยและมั่นคงในสังคม โดยพิจารณาจากจำนวนอาชญากรรม จำนวนผู้อพยพย้ายถิ่นต่อประชากร จำนวนนักโทษต่อประชากร

จำนวนเจ้าหน้าที่ของรัฐด้านความมั่นคงหรือตำรวจต่อประชากร (2) ปัจจัยความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในและระหว่างประเทศ โดยพิจารณาจากจำนวนครั้ง ระยะเวลา ความรุนแรงและผู้ได้รับผลกระทบ และ (3) ปัจจัยการขยายอิทธิพลทางทหาร โดยพิจารณาจากงบประมาณทางทหารต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ จำนวนบุคลากรติดอาวุธต่อประชากร จำนวนการนำเข้าหรือส่งออกอาวุธ ศักยภาพอาวุธหลัก ซึ่ง**ในปี 2563 พบว่า ประเทศไทยอยู่ในอันดับ 114 คะแนน 2.245 (จากทั้งหมด 163 ประเทศ) ดีขึ้นจากอันดับ 116 ที่คะแนน 2.278 ในปี 2562 อยู่ในกลุ่มประเทศที่มีสันติภาพปานกลาง และยังคงอยู่ในอันดับที่ 7 ของกลุ่มประเทศ ASEAN เช่นเดียวกับปี 2562** รองจากสิงคโปร์ (อันดับ 7) มาเลเซีย (อันดับ 20) อินโดนีเซีย (อันดับ 49) ลาว (อันดับ 50) เวียดนาม (อันดับ 64) และกัมพูชา (อันดับ 78) ทั้งนี้ ความสงบสุขซึ่งสะท้อนจากความมั่นคงของประเทศในมิติต่าง ๆ ของประเทศไทยยังคงอยู่ที่เปอร์เซนไทล์ที่ 30 หรือต่ำกว่าประเทศส่วนใหญ่ของโลก ซึ่งในปี 2563 ที่ผ่านมาหลายประเทศทั่วโลกมีค่าคะแนนความสงบสุขที่สะท้อนไปยังความมั่นคงดีมากขึ้น หากพิจารณาปัจจัย **ความขัดแย้งภายในและระหว่างประเทศที่ยังดำรงอยู่** พบว่า ปี 2563 ประเทศไทยได้คะแนน 1.945 หรือเป็นอันดับที่ 120 จาก 163 ประเทศ ซึ่งค่าคะแนนดีขึ้นกว่าปีก่อนหน้าที่มีคะแนนอยู่ที่ 2.035 โดยเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มประเทศอาเซียนแล้ว พบว่า ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 7 สะท้อนไปยังความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในประเทศที่ยังคงมีการก่อตัวความไม่พอใจและความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้น และเมื่อพิจารณาถึงปัจจัยความปลอดภัยและความมั่นคงในสังคม ปี 2563 ประเทศไทยได้คะแนนที่ 2.905 หรืออันดับที่ 123 จาก 163 ประเทศ ปรับตัวดีขึ้นจากปี 2562 ที่อยู่ในอันดับ 125 (2.908 คะแนน) โดยยังคงอยู่อันดับที่ 8 ในกลุ่มประเทศอาเซียน นอกจากนี้เมื่อพิจารณาเฉพาะปัจจัยการขยายอิทธิพลทางทหาร พบว่า ปี 2563 ประเทศไทยได้คะแนน 1.559 หรือเป็นอันดับที่ 28 จาก 163 ประเทศ โดยอยู่ในอันดับเดียวกันกับปี 2562 ซึ่งอยู่ในเปอร์เซนไทล์ที่ 83 หรือดีกว่าประเทศส่วนใหญ่ของโลก และยังคงเป็นลำดับที่ 3 ในกลุ่มประเทศอาเซียน รองจากมาเลเซีย และอินโดนีเซีย ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพและความพร้อมทางด้านการทหารของประเทศ

2. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน
“ทุกภาคการผลิตสร้างมูลค่า ประชาชนอยู่ดีกินดี มีโครงสร้างพื้นฐานมาตรฐานสากล พัฒนาคนรุ่นใหม่ให้เป็นผู้ประกอบการ”

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน มีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ บนพื้นฐานแนวคิด 3 ประการ ได้แก่ “ต่อยอดอดีต” “ปรับปัจจุบัน” และ“สร้างคุณค่าใหม่ในอนาคต” **โดยมี 2 เป้าหมายการพัฒนา** ประกอบด้วย (1) ประเทศไทยเป็นประเทศพัฒนาแล้ว เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน และ (2) ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น

ภาพรวมผลการพัฒนาของปี 2563 ในช่วงปี 2563 การจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศจะลดลงเมื่อเทียบกับปี 2562 ทั้งจากภาวะเศรษฐกิจทั้งภายในและภายนอกประเทศที่ชะลอตัว ประกอบกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรน่า 2019 (โควิด-19) ที่ส่งผลต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจและความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ถึงแม้ว่าการกระจายรายได้ของการพัฒนาเศรษฐกิจ

ส่วนที่ 1
บทนำ

ระหว่างภาคจะปรับตัวดีขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการดำเนินมาตรการเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศให้กลับมาฟื้นตัวโดยเร็ว รวมทั้งสร้างความเชื่อมั่นต่อนักลงทุนทั้งชาวไทยและต่างประเทศ

ผลการพัฒนาตามเป้าหมาย ในส่วนของ**รายได้ประชาชาติ (Gross National Income: GNI)** เพิ่มสูงขึ้นจาก 15,573,705 ล้านบาท ในปี 2561 เป็น 16,258,986 ล้านบาท ในปี 2562 หรือมีการขยายตัวร้อยละ 4.40 ซึ่งเป็นการขยายตัวน้อยกว่าปีก่อน (ปี 2561 มีอัตราการขยายตัวร้อยละ 5.28) ขณะที่**การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP)** เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยมีอัตราการขยายตัวเพียงร้อยละ 2.40 ในปี 2562 ซึ่งเป็นการขยายตัวของ GDP ภาคบริการและอื่น ๆ เพิ่มขึ้น ส่วนในภาคเกษตรกรรมมีอัตราการขยายตัวลดลงร้อยละ 0.20 ของปี 2561 สำหรับในปี 2563 การเติบโตทางเศรษฐกิจมีแนวโน้มหดตัวตั้งแต่ไตรมาสแรกของปีที่มีการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศลดลงถึงขั้นติดลบ และลดลงต่ำสุดในไตรมาสที่ 2 ที่มีการหดตัวร้อยละ -12.10 และ -6.40 เทียบกับช่วงเดียวของปีก่อน ซึ่งเป็นผลมาจากการชะลอตัวของเศรษฐกิจโลกและภายในประเทศจากการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรน่า 2019 (โควิด-19) ทำให้การเติบโตทางเศรษฐกิจของไทยชะลอตัวลง

การเติบโตทางเศรษฐกิจ

	2560	2561	2562
อัตราการขยายตัว (%)			
- ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP)	4.10	4.20	2.40
- ภาคเกษตรกรรม	4.70	5.50	-0.20
- ภาคอุตสาหกรรม	2.10	2.70	0.00
- ภาคบริการและอื่นๆ	5.10	4.80	4.00
รายได้ประชาชาติ (GNI) (ล้านบาท)	**14,792,700**	**15,573,705**	**16,258,986**

การเติบโตของ GDP ตามภาคการผลิต รายไตรมาส

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ขณะที่**การกระจายรายได้ของการพัฒนาเศรษฐกิจในภูมิภาคปรับตัวดีขึ้นเล็กน้อย** โดยพิจารณาจากผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัดต่อหัว (GRP/GPP per Capita) ซึ่งพบว่าในปี 2561 ภาคตะวันออกยังคงมีค่าเฉลี่ยของผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัวสูงสุดเมื่อเทียบกับภาคอื่น ๆ โดยมีมูลค่าเท่ากับ 508,206 บาทต่อปี เพิ่มขึ้นจากปี 2560 ร้อยละ 4.7 รองลงมาเป็นกรุงเทพฯ และปริมณฑล ภาคกลาง ภาคตะวันตก ภาคใต้ ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติต่อหัวของประชากร

ภาค	GRP per Capita (บาท/ปี)		อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)	
	2560	2561	2560	2561
ตะวันออกเฉียงเหนือ	80,927	83,856	5.1	3.6
เหนือ	103,634	110,897	4.7	7
ใต้	144,694	147,115	3.6	1.7
ตะวันออก	485,616	508,568	7.2	4.7
ตะวันตก	150,147	158,206	4.3	5.4
กลาง	264,429	271,759	2.3	2.8
กทม. และปริมณฑล	435,082	457,399	3.9	5.1
เฉลี่ยทั้งประเทศ	**225,095**	**236,815**	**5.4**	**5.2**

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

นอกจากนี้ จังหวัดที่มีผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัวสูงส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ภาคตะวันออก ได้แก่ จังหวัดระยอง มีผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว เท่ากับ 1,067,449 บาทต่อปี หรือเทียบเท่าอัตราการเพิ่มขึ้นที่ร้อยละ 2.8 จากปี 2560 รองลงมาเป็นกรุงเทพฯ ชลบุรี ปราจีนบุรี และฉะเชิงเทรา นอกจากนี้ จังหวัดที่มีผลิตภัณฑ์ต่อหัวต่ำที่สุด คือ จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัวเพียง 58,370 บาทต่อปี หรือเทียบเท่าอัตราการเพิ่มขึ้นที่ร้อยละ 4.87 จากปี 2560

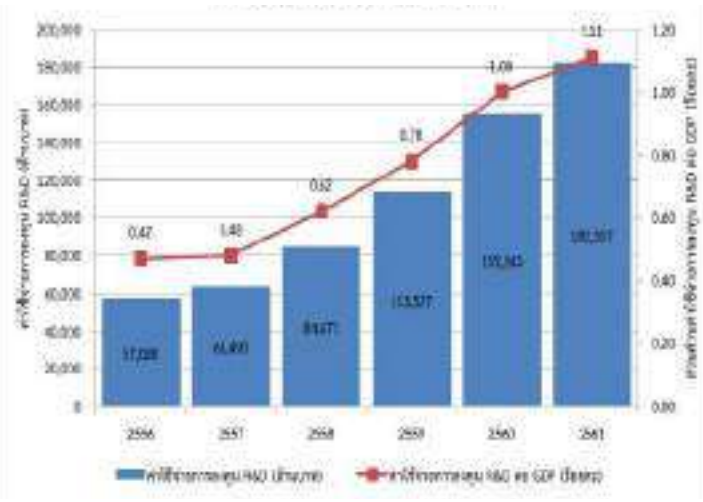
ผลิตภาพการผลิตและผลิตภาพแรงงานไทย

	2558	2559	2560	2561	2562
ผลิตภาพการผลิตรวม	2.11	1.98	2.78	1.76	1.66
- ภาคเกษตรกรรม	-6.10	-3.46	1.70	2.25	-0.76
- ภาคอุตสาหกรรม	1.19	-0.39	0.47	-0.17	0.47
- ภาคบริการและอื่น ๆ	3.49	3.28	4.23	3.26	2.36
ผลิตภาพแรงงาน (บาท/คน/ปี)	250,457	261,269	273,594	281,893	290,506
อัตราการขยายตัวของผลิตภาพแรงงาน (%)	3.30	4.31	4.71	3.03	3.06

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

เมื่อพิจารณาจากแหล่งที่มาของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (Source of growth) ที่สะท้อนจากผลิตภาพการผลิตของไทย พบว่า ในปี 2562 ภาวะเศรษฐกิจหรือ GDP ที่ขยายตัวร้อยละ 2.4 เป็นผลมาจากผลิตภาพการผลิตรวม (Total Factor Productivity: TFP) ร้อยละ 1.66 ซึ่งเป็นการเพิ่มขึ้นของปัจจัยทุนร้อยละ 0.92 และปัจจัยแรงงานที่ลดลงร้อยละ 0.22 โดยที่ภาคบริการและอื่น ๆ เป็นตัวขับเคลื่อนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีผลิตภาพการผลิตรวมเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.36 ขณะที่ภาคเกษตรกรรมที่มีอัตราการขยายตัวของ TFP ลดลงร้อยละ 0.76 จึงมีผลทำให้ GDP ภาคเกษตรกรรมลดลงร้อยละ 0.2 ในปี 2562 แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงผลิตภาพแรงงาน ซึ่งถือเป็นศักยภาพของกำลังการผลิตที่สำคัญของประเทศ พบว่า ยังมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยอยู่ในระดับร้อยละ 3 ต่อปี โดยในปี 2562 มีผลิตภาพแรงงาน 290,506 บาทต่อคนต่อปีเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.06 จากปี 2561

การลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนา

ในด้านการการลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนา ในช่วงที่ผ่านมาประเทศไทยมีการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนา (R&D) เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2561 มีมูลค่าการลงทุนรวม 182,357 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาร้อยละ 1.11 ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) โดยขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าร้อยละ 17.5 ทั้งนี้ ตัวเลขการลงทุนดังกล่าวแบ่งเป็นการลงทุนของภาคเอกชน 142,971 ล้านบาท

และเป็นการลงทุนจากภาครัฐ 39,385 ล้านบาท หรือคิดเป็นสัดส่วนโดยประมาณร้อยละ 78 และร้อยละ 22 อย่างไรก็ตาม จากสถานการณ์การระบาดของโควิด-19 ในปี 2563 ส่งผลให้การดำเนินธุรกิจของภาคเอกชนได้รับผลกระทบจนอาจจำเป็นต้องลดงบประมาณด้าน R&D ลง ส่วนภาครัฐนั้นไม่ได้รับผลกระทบเนื่องจากได้รับการจัดสรรงบประมาณเรียบร้อยแล้ว ทำให้ในภาพรวมการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาของทั้งประเทศคาดว่าจะปรับตัวลดลงเหลือประมาณ 1.66 แสนล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 1.09 ของ GDP และจะกลับมาฟื้นตัวได้ในปี 2564

ในด้านความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยประเมินได้จาก**ผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขัน**ของสถาบันการจัดการนานาชาติ (International Institute for Management Development: IMD) และสภาเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum: WEF) พบว่า ผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของ IMD ในปี 2563 (ค.ศ. 2020) ประเทศไทยมีอันดับความสามารถในการแข่งขันในภาพรวมอยู่ในอันดับ 29 จาก 63 เขตเศรษฐกิจ ลดลงจากปี 2562 จำนวน 4 อันดับ (ปี 2562 อยู่ในอันดับที่ 25) เนื่องจากการเลื่อนอันดับลงของปัจจัยสมรรถนะทางเศรษฐกิจ (Economic Performance) 6 อันดับ (จากอันดับ 8 เป็นอันดับ 14) โดยเฉพาะปัจจัยย่อยเศรษฐกิจในประเทศ การลงทุนระหว่างประเทศ และการจ้างงานที่มีอันดับเลื่อนลงมากที่สุด ส่วนปัจจัยประสิทธิภาพของภาครัฐ (Government Efficiency) มีการลดลง 3 อันดับ (จากอันดับ 20 เป็นอันดับ 23) โดยเฉพาะปัจจัยย่อยกรอบการบริหารด้านสถาบันที่มีอันดับลดลงมากที่สุด ในขณะที่ปัจจัยประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ (Business Efficiency) และปัจจัยโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) มีดีขึ้น 4 และ 1 อันดับ โดยเฉพาะปัจจัยย่อยการบริหารจัดการ ทัศนคติและค่านิยม ผลิตภาพและประสิทธิภาพ ภายใต้ปัจจัยประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ และปัจจัยย่อยสาธารณูปโภคพื้นฐาน โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี สุขภาพและสิ่งแวดล้อม ภายใต้ปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานที่มีอันดับดีขึ้น ซึ่งการจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของ IMD ในปี 2563 สอดคล้องกับการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของ WEF ในปี 2562 ที่ประเทศไทยมีอันดับต่ำลงจากอันดับที่ 38 ในปี 2561 เป็นอันดับที่ 40 ในปี 2562 ทั้งนี้ ในปี 2563 WEF ไม่มีการจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ แต่เป็นการประเมินความพร้อมของแต่ละประเทศในการฟื้นตัวจากวิกฤตและการปฏิรูปเศรษฐกิจเพื่ออนาคต

3. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ “คนไทยมีการพัฒนาการสมวัย ใฝ่เรียนรู้ มีคุณธรรม พร้อมดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21”

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพในทุกมิติ มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต **โดยมี 2 เป้าหมายการพัฒนา** ประกอบด้วย (1) คนไทยเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพพร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ 21 และ (2) สังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อและสนับสนุนต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต

ส่วนที่ 1
บทนำ

ภาพรวมผลการพัฒนาของปี 2563 คนไทยมีคุณภาพชีวิต สุขภาวะ และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นเมื่อเทียบกับปี 2562 โดยมีความก้าวหน้าการพัฒนามนุษย์ปรับตัวดีขึ้น รวมทั้งมีอายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีดีกว่าหลายประเทศทั่วโลก โดยมีอายุเฉลี่ยสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประชากรโลก อย่างไรก็ตาม คนไทยยังมีประเด็นความท้าทายของความพร้อมและมีสมรรถนะในการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ที่จำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอย่างเร่งด่วนในระยะต่อไป ซึ่งจะมีความจำเป็นมากยิ่งขึ้นภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 รวมทั้งต้องเร่งสร้างความเข้มแข็งให้กับครอบครัวไทยที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงรูปแบบและวิถีการดำเนินชีวิตที่คนมีการย้ายถิ่นในการทำงาน การอยู่เป็นโสดหรือหย่าร้างมากขึ้น และการเพิ่มขึ้นของครัวเรือนเดี่ยว

ผลการพัฒนาตามเป้าหมายฯ ในส่วนของการพัฒนาคุณภาพชีวิต สุขภาวะ และความเป็นอยู่ที่ดีของคนไทย โดยใช้ดัชนีการพัฒนมนุษย์ (Human Development Index: HDI) ของ UNDP ซึ่งเป็นตัวชี้วัดในระดับสากล เพื่อประเมินความก้าวหน้าในระยะยาวในมิติพื้นฐาน 3 ด้าน ของการพัฒนามนุษย์ ได้แก่ (1) การมีชีวิตยืนยาวและการสุขภาพร่างกายแข็งแรง ซึ่งวัดโดยอายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด (Life expectancy at birth) (2) การเข้าถึงความรู้ ซึ่งวัดจากระยะเวลาเฉลี่ยในการเรียนของวัยผู้ใหญ่ (Expected years of schooling) และค่าเฉลี่ยจำนวนปีในโรงเรียน (Mean years of schooling) และ (3) มาตรฐานความเป็นอยู่ที่เหมาะสม ซึ่งวัดจากรายได้ต่อหัวของประชากร (GNI per capita (PPP)) จากรายงานการพัฒนามนุษย์ 2563 พบว่า ประเทศไทยมีดัชนีการพัฒนามนุษย์ (Human Development Index: HDI) เท่ากับ 0.777 เพิ่มขึ้นจาก 0.765 ในปี 2562 อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาที่อันดับ พบว่า ปี 2563 ประเทศไทยอยู่ที่อันดับ 79 เพิ่มขึ้นจากอันดับ 77 ของปีก่อนหน้า สะท้อนถึงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศอื่น ๆ ที่มีพัฒนาการเร็วกว่าประเทศไทย เนื่องจากมีจำนวนประเทศรวมทั้งหมด 189 ประเทศเท่าเดิม และเมื่อพิจารณาในมิติพื้นฐานทั้ง 3 ด้าน พบว่า อายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดของคนไทย เพิ่มขึ้น 0.3 ปี ระยะเวลาเฉลี่ยในการเรียนในชั้นเรียนของประชากรวัยผู้ใหญ่เพิ่มขึ้น 0.3 ปี จำนวนปีที่คาดหมายว่าจะได้เข้าเรียนของเด็กในวัยเรียนเพิ่มขึ้น 0.2 ปี และรายได้ต่อหัวของประชากรเพิ่มขึ้นร้อยละ 10.24 จากปีก่อนหน้า

Thailand's HDI treads
based on consistent time series data and new goal posts

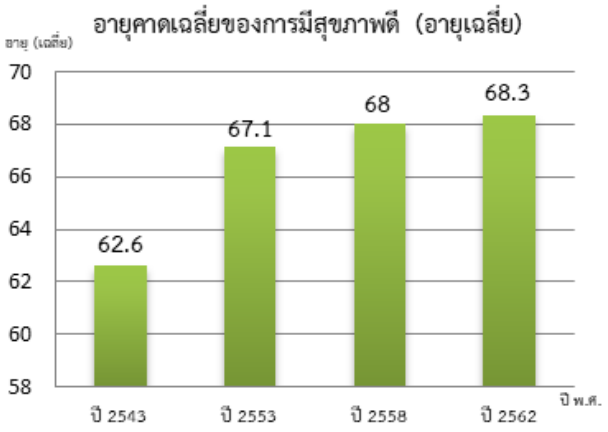
	Life expectancy at birth	Expected years of schooling	Mean years of schooling	GNI per capita (2011 PPP$)	HDI value
2533 (1990)	70.2	8.4	4.6	6,562	0.574
2538 (1995)	70.2	9.6	5.0	9,180	0.611
2543 (2000)	70.6	11.2	6.1	9,004	0.649
2548 (2005)	72.1	12.7	7.0	11,008	0.693
2553 (2010)	74.2	13.3	7.3	12,921	0.721
2558 (2015)	76.1	13.9	7.6	14,466	0.746
2559 (2016)	76.4	14.3	7.6	14,966	0.753
2560 (2017)	76.7	14.7	7.7	15,548	0.762
2561 (2018)	76.9	14.7	7.7	16,129	0.765
2562 (2019)	77.2	15.0	7.9	17,781	0.777

ที่มา: รายงานการพัฒนามนุษย์ 2020 ของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP)

ส่วนที่ 1
บทนำ

Rank	Country	HDI value (2019)	Life expectancy at birth (years) SDG3	Expected years of schooling (years) SDG 4.3	Mean years of schooling (years) SDG 4.6	Gross national income (GNI) per capita (PPP $) SDG 8.5
=	Thailand	0.777	77.2	15.0	7.9	17,781

นอกจากนี้ เมื่อ**พิจารณาอายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดี (Healthy life Expectancy: HALE)** ที่สะท้อนถึง**การมีชีวิตอยู่ของประชากรอย่างมีสุขภาพดี** ซึ่งจากข้อมูลขององค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO) พบว่า **ประชากรไทยมีอายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2562** มีค่าเฉลี่ยที่ 68.3 ปี เพิ่มจาก 68 ปีในปี 2558 และ 62.6 ปีในปี 2543 ซึ่งสะท้อนถึงการมีคุณภาพชีวิต สุขภาวะ และความเป็นอยู่ที่ดีของคนไทยที่ดีเพิ่มขึ้น

ในส่วนของผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต พิจารณาการประเมินของโปรแกรมประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล (Programme for International Student Assessment หรือ PISA) ของประเทศไทยในปี 2561 พบว่า นักเรียนไทยมีคะแนนเฉลี่ยด้านการอ่าน 393 คะแนน คณิตศาสตร์ 419 คะแนน และวิทยาศาสตร์ 426 คะแนน ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศสมาชิก OECD เมื่อเปรียบเทียบผลการประเมิน PISA 2558 พบว่า นักเรียนไทยมีคะแนนด้านการอ่านลดลงประมาณ 16 คะแนน ส่วนด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์มีคะแนนเพิ่มขึ้นประมาณ 3 คะแนน และ 4 คะแนน ซึ่งในการทดสอบทางสถิติถือว่าด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ไม่มีการเปลี่ยนแปลงเมื่อเทียบกับรอบการประเมินที่ผ่านมา

ในส่วนของการพัฒนาสังคมและครอบครัวไทย ประเมินจากดัชนีย่อยด้านชีวิตครอบครัวและชุมชนของดัชนีความก้าวหน้าของคน พบว่า **ปี 2562 ครอบครัวและสังคมไทยได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงรูปแบบและวิถีการดำเนินชีวิตที่คนมีการย้ายถิ่นในการทำงาน การอยู่เป็นโสดหรือหย่าร้างมากขึ้น รวมทั้งการเพิ่มขึ้นของครัวเรือนเดี่ยว ส่งผลกระทบต่อความเข้มแข็งของครอบครัวที่เป็นหน่วยผลิตและบ่มเพาะคนรุ่นใหม่ที่จะเป็นกำลังหลักในการพัฒนาประเทศ** รวมถึงการดูแลบุคคลในครอบครัวโดยเฉพาะผู้สูงอายุที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยมีค่าดัชนีเท่ากับ 0.6470 เพิ่มขึ้น 0.0194 คะแนน จากปี 2560 เป็นผลจากครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเดี่ยว ผู้สูงอายุที่อยู่ลำพังคนเดียว และการแจ้งความคดีชีวิต ร่างกาย เพศ และการประทุษร้ายต่อทรัพย์ลดลง แต่เด็กอายุ 15-17 ปี ที่ทำงานเพิ่มขึ้น ร้อยละ 4.30 ซึ่งแสดงถึงการมีชีวิตครอบครัวและชุมชนของประชากรไทยในรอบปี 2560 - 2562 ที่ดีขึ้น ดังนั้น หากมีการดำเนินให้เด็กอายุ 15-17 ปีที่ยังอยู่ในวัยเรียนอยู่ในระบบการศึกษามากขึ้น โดยยังไม่ต้องทำงาน รวมถึงการสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน โดยเฉพาะครอบครัวเปราะบาง และผู้สูงอายุที่อยู่ลำพังคนเดียวให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลกลุ่มบุคคลดังกล่าว จะส่งผลให้ประชากรไทยมีชีวิตครอบครัวที่สมบูรณ์และอยู่ในชมชนที่มีความเข้มแข็ง

ดัชนีความก้าวหน้าของคน ปี 2558 - 2562

ดัชนี	หน่วย	2558	2560	2562
ดัชนีความก้าวหน้าของคน		**0.6220**	**0.6109**	**0.6219**
ดัชนีย่อยด้านชีวิตครอบครัวและชุมชน		0.6527	0.6276	0.6470
เด็กอายุ 15-17 ปี ที่ทำงาน	ร้อยละ	11.29	9.31	9.71
ครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเดี่ยว	ร้อยละ	23.02	24.38	23.50
ผู้สูงอายุที่อยู่ลำพังคนเดียว	ร้อยละ	6.03	7.00	6.52
การแจ้งความคดี ชีวิต ร่างกาย เพศ และคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์	รายต่อประชากรแสนคน	101.35	112.63	105.46

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

4. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม
“สังคมแห่งโอกาสและความเสมอภาคในทุกมิติ ทุกภาคีมีส่วนร่วมในการพัฒนามุ่งหน้ากระจายความเจริญ”

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม มีวัตถุประสงค์เพื่อดึงเอาพลังของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชน ประชาสังคม ชุมชนท้องถิ่น มาร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ เพื่อให้การเติบโตของประเทศเป็นการเติบโตที่ยั่งยืนโดยทุกคนได้รับประโยชน์อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม **โดยมี 3 เป้าหมายการพัฒนา** ประกอบด้วย (1) สร้างความเป็นธรรม และลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ (2) กระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม เพิ่มโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นกำลังของการพัฒนาประเทศในทุกระดับ และ (3) เพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนา การพึ่งตนเองและการจัดการตนเองเพื่อสร้างสังคมคุณภาพ

ภาพรวมการพัฒนาของปี 2563 ในภาพรวมปัญหาความเหลื่อมล้ำในหลายมิติมีทิศทางที่ดีขึ้น ทั้งการเข้าถึงการศึกษา การเข้าถึงหลักประกันสุขภาพ นอกจากนี้ คุณภาพชีวิตของประชากรผู้สูงอายุปรับตัวดีขึ้น อย่างไรก็ตาม ปัญหาความเหลื่อมล้ำในมิติต่าง ๆ ระหว่างกลุ่มประชากรที่มีระดับรายได้และอาศัยอยู่ในพื้นที่ต่างกันยังคงมีอยู่ ซึ่งเป็นประเด็นที่จำเป็นต้องเร่งแก้ไขและพัฒนา โดยเฉพาะกลุ่มประชากรเปราะบาง

ส่วนที่ 1
บทนำ

ผลการพัฒนาตามเป้าหมาย พิจารณาจาก **ความแตกต่างของรายได้และการเข้าถึงบริการภาครัฐระหว่างกลุ่มประชากร** โดยสะท้อนจากความแตกต่างของรายได้ระหว่างประชากรกลุ่มที่รวยสุดกับกลุ่มที่จนสุด พบว่า ปี 2562 กลุ่มประชากรร้อยละ 10 ที่มีรายได้สูงสุดมีร้อยละ 33.17 ของประชากรทั้งหมด ส่วนกลุ่มประชากรร้อยละ10 ที่มีรายได้ต่ำสุดมีร้อยละ 2.08 ของประชากรทั้งหมด โดยเมื่อเปรียบเทียบระหว่างประชากรกลุ่มที่มีรายได้สูงที่สุดและต่ำที่สุด พบว่า กลุ่มประชากรที่มีรายได้สูงที่สุดมีรายได้มากกว่ากลุ่มประชากรที่มีรายได้ต่ำสุด15.94 เท่า[5] ซึ่งลดลงจากปี 2560 ที่มีความแตกต่างทางรายได้ถึง 19.29 เท่า ซึ่งแสดงถึงช่องว่างของความเหลื่อมล้ำทางรายได้ของประชากรลดลง

ขณะที่การเข้าถึงบริการภาครัฐระหว่างกลุ่มประชากร สามารถสะท้อนผลการพัฒนาได้จากข้อมูลการเข้าถึงบริการภาครัฐในมิติต่าง ๆ ได้แก่ **มิติด้านการศึกษา** พบว่า ในปี 2562 กลุ่มประชากรร้อยละ 10 ที่จนสุดมีอัตราการเข้าเรียนสุทธิในระดับมัธยมต้นร้อยละ 63.5 เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 62.9 ในปี 2560 และมีอัตราการเข้าเรียนสุทธิในระดับมัธยมปลายร้อยละ 48.8 ปรับลดลงจากร้อยละ 49.7 ในปี 2560 ในขณะที่กลุ่มประชากรร้อยละ 10 ที่รวยสุดมีอัตราการเข้าเรียนสุทธิ ในระดับมัธยมต้นสูงถึงร้อยละ 74.6 และระดับมัธยมปลายร้อยละ 77.3 ซึ่งอัตราการเข้าเรียนดังกล่าว **สะท้อนถึงกลุ่มคนที่มีรายได้ระดับต่าง ๆ กันยังคงมีปัญหาเรื่องความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการศึกษา** อย่างไรก็ตาม **ความเหลื่อมล้ำมีแนวโน้มลดลงโดยเฉพาะการศึกษาระดับมัธยมต้นที่เป็นการศึกษาภาคบังคับมีช่องว่างระหว่างอัตราการเข้าเรียนสุทธิของกลุ่มประชากรร้อยละ 10 ที่จนสุดกับกลุ่มประชากรร้อยละ 10 ที่รวยสุดลดลงจากร้อยละ 17.8 (ร้อยละ 62.9-80.7) เหลือร้อยละ 13.3 (ร้อยละ63.5-76.8)**

อัตราการเข้าเรียนสุทธิ ตามระดับการศึกษา จำแนกตามกลุ่มประชากรตามระดับรายได้ (%)

กลุ่มประชากรตามระดับรายได้	ระดับประถมศึกษา			ระดับมัธยมต้น			ระดับมัธยมปลาย		
	2558	2560	2562	2558	2560	2562	2558	2560	2562
กลุ่มประชากร 10% ที่ 1 จนสุด	85.1	87.1	86.5	63.1	62.9	63.5	44.8	49.7	48.8
กลุ่มประชากร 10% ที่ 2	85.3	87.4	85.5	62.7	65.7	60.0	51.6	48.7	56.0
กลุ่มประชากร 10% ที่ 3	87.4	89.0	84.5	62.6	67.9	64.7	57.1	53.4	52.6
กลุ่มประชากร 10% ที่ 4	88.3	88.1	86.7	64.9	66.8	65.5	54.3	59.0	55.5
กลุ่มประชากร 10% ที่ 5	88.3	88.1	88.3	66.7	69.5	70.0	58.0	58.0	65.7
กลุ่มประชากร 10% ที่ 6	87.3	88.6	89.8	71.8	67.2	67.8	59.5	56.7	66.3
กลุ่มประชากร 10% ที่ 7	87.5	87.0	87.2	67.1	71.8	66.0	60.2	56.5	68.4
กลุ่มประชากร 10% ที่ 8	89.4	90.8	88.9	71.3	67.7	75.5	69.0	67.8	58.2
กลุ่มประชากร 10% ที่ 9	88.7	87.9	87.9	72.8	76.8	68.7	66.3	70.9	74.8
กลุ่มประชากร 10% ที่ 10 รวยสุด	92.0	91.8	84.0	72.7	80.7	76.8	74.6	78.2	77.3
รวม	87.2	88.3	86.8	66.4	68.2	66.4	57.7	57.8	60.3

ส่วนที่ 1
บทนำ

มิติด้านสาธารณสุข ในปี 2562 พบว่า ประชาชนเข้าถึงสวัสดิการการรักษาพยาบาลครอบคลุมร้อยละ 96.89 โดยเป็นผู้เข้าถึงสิทธิประกันสุขภาพถ้วนหน้า (บัตรทอง) ร้อยละ 93.92 ผู้เข้าถึงสิทธิประกันสังคมร้อยละ 2.08 ผู้เข้าถึงสิทธิข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ/ข้าราชการการเมืองร้อยละ 0.89 โดยในภาพรวมการเข้าถึงหลักประกันสุขภาพของกลุ่มคนจนมีแนวโน้มเข้าถึงเพิ่มขึ้น **เบี้ยผู้สูงอายุ** เมื่อพิจารณาการได้รับสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของผู้สูงอายุที่ยากจน พบว่า ผู้สูงอายุที่ยากจนได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุคิดเป็นสัดส่วนสูงกว่าร้อยละ 90 ตั้งแต่ ปี 2557 แต่ในปี 2562 มีผู้สูงอายุยากจนที่ได้รับเบี้ยยังชีพลดลงเล็กน้อย โดยมีจำนวน 9.89 แสนคน จากผู้สูงอายุยากจนทั้งหมด 1.13 ล้านคนคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 87.46 **มิติโครงสร้างพื้นฐาน** เมื่อพิจารณาการเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ พบว่า จำแนกตามฐานะทางเศรษฐกิจ ประเทศไทยยังมีความแตกต่างในการเข้าถึงเทคโนโลยีสมัยใหม่ระหว่างครัวเรือนที่มีสถานะทางเศรษฐกิจต่ำสุดกับครัวเรือนที่สถานะทางเศรษฐกิจสูงสุด

ร้อยละของครัวเรือนที่เข้าถึงบริการพื้นฐาน จำแนกกลุ่มครัวเรือนตามระดับรายจ่าย และเขตพื้นที่ ปี 2562
(บริการพื้นฐาน : ไฟฟ้าภายในบ้าน น้ำประปาภายในบ้าน โทรศัพท์พื้นฐาน โทรศัพท์เคลื่อนที่ คอมพิวเตอร์ อินเตอร์เน็ต)

กลุ่มครัวเรือนตามระดับรายจ่ายเฉลี่ยต่อคนของครัวเรือน	ร้อยละของครัวเรือนที่เข้าถึงบริการพื้นฐาน (%)																	
	ไฟฟ้าภายในบ้าน			น้ำประปาภายในบ้าน			โทรศัพท์พื้นฐาน			โทรศัพท์เคลื่อนที่			คอมพิวเตอร์			อินเทอร์เน็ต		
	เทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม	เทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม	เทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม	เทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม	เทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม	เทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม
10% ที่1 จนสุด	99.56	99.10	99.24	93.60	87.52	89.31	0.35	0.37	0.36	89.76	92.18	91.47	1.78	1.33	1.47	43.43	40.55	41.39
10% ที่2	99.60	99.84	99.75	94.72	90.30	91.87	0.78	0.57	0.65	94.08	93.68	93.82	3.30	3.20	3.24	51.51	48.08	49.30
10% ที่3	100.00	99.79	99.87	96.22	91.49	93.36	1.11	0.30	0.62	93.93	93.10	93.43	4.89	5.21	5.08	47.82	48.61	48.30
10% ที่4	99.93	99.89	99.91	97.19	92.33	94.52	1.95	0.60	1.21	95.58	94.67	95.08	8.73	6.43	7.47	53.55	51.15	52.23
10% ที่5	99.80	99.90	99.85	97.43	94.88	96.18	2.04	1.58	1.81	95.85	95.21	95.54	10.40	9.16	9.79	54.99	54.37	54.68
10% ที่6	100.00	99.89	99.95	97.90	94.06	96.21	3.00	1.15	2.18	96.88	95.52	96.28	12.83	9.73	11.46	58.35	54.29	56.56
10% ที่7	100.00	100.00	100.00	98.52	95.51	97.35	4.54	1.14	3.22	97.81	96.74	97.40	18.16	13.73	16.44	65.43	62.04	64.11
10% ที่8	99.98	100.00	99.98	99.08	96.59	98.30	5.28	1.92	4.22	98.37	98.43	98.39	22.12	15.63	20.07	71.08	67.34	69.90
10% ที่9	100.00	99.97	99.99	99.16	96.03	98.34	7.19	3.67	6.26	98.91	99.36	99.03	29.24	22.27	27.40	78.88	74.43	77.71
10% ที่10 รวยสุด	100.00	99.97	99.99	99.16	98.60	99.04	14.00	6.06	12.31	99.51	99.08	99.42	47.31	35.24	44.74	83.95	82.49	83.64
รวม	99.94	99.82	99.89	98.09	93.31	96.04	5.79	1.47	3.94	97.29	95.43	96.49	22.11	10.68	17.21	67.03	56.39	62.47

ที่มา: ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจ และสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ
ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สศช.

ใน**ด้านความก้าวหน้าการพัฒนาคน** พิจารณาได้จาก **ดัชนีความก้าวหน้าของคน (Human Achievement Index - HAI)** เป็นดัชนีที่สะท้อนความก้าวหน้าการพัฒนาคนของประเทศ และที่มีดัชนีย่อย 8 ด้านครอบคลุมด้านสุขภาพ การศึกษา ชีวิตการทำงาน รายได้ ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม ชีวิตครอบครัวและชุมชน และการมีส่วนร่วม โดยภาพรวมการพัฒนาคนของประเทศใน**ปี 2562 มีค่าดัชนีเท่ากับ 0.6219 ความก้าวหน้าเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปี 2560 ที่มีค่าเท่ากับ 0.6109** ทั้งนี้ เมื่อพิจารณา **ดัชนีความก้าวหน้าของคนระดับจังหวัดยังมีความเหลื่อมล้ำของการพัฒนาคนอยู่มาก** ซึ่งในปี 2562 มีเพียง 28 จังหวัดที่มีดัชนีความก้าวหน้าของคนสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ และมีถึง 49 จังหวัดที่มีดัชนีความก้าวหน้าของคน ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ โดยจังหวัดที่มีความก้าวหน้ามากที่สุด ได้แก่ นนทบุรี รองลงมาเป็นกรุงเทพมหานคร ปทุมธานี ภูเก็ต และระยอง โดยทั้ง 5 จังหวัดมีดัชนีย่อยในแต่ละด้านมีความก้าวหน้าในการพัฒนาเกินกว่า 0.6 ยกเว้น ด้านการมีส่วนร่วมที่มีค่าดัชนี เพียง 0.3 - 0.4 เท่านั้น และหากพิจารณาจังหวัดที่มีความก้าวหน้าน้อยที่สุด พบว่า จังหวัดนราธิวาสเป็นจังหวัดที่มีความก้าวหน้าน้อยที่สุด รองลงมาเป็นจังหวัด ปัตตานี แม่ฮ่องสอน สุรินทร์ และบุรีรัมย์

โดยทั้ง 5 จังหวัดมีดัชนีความก้าวหน้าในด้านการศึกษาน้อยที่สุด ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0.1591 - 0.3574 แต่ในทางกลับกันมีดัชนีความก้าวหน้าในเรื่องที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมอยู่ในระดับสูง (มากกว่า 0.8) จากข้อมูลดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำของการพัฒนาคนในเชิงพื้นที่ ซึ่งเป็นประเด็นท้าทายของการดำเนินงานอาทิ การยกระดับคุณภาพการศึกษาและลดช่องว่าการพัฒนาระหว่างพื้นที่ การสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน การเร่งสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคม และการมีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในมิติต่าง ๆ ให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น และในส่วนของ**คุณภาพชีวิตของประชากรผู้สูงอายุ** พิจารณาโดย**ใช้ข้อมูลผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาความยากจนหลายมิติ** ประมวลจากระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (TPMAP) พบว่า ปี 2562 ผู้สูงอายุที่ไม่มีอาชีพหรือรายได้ จำนวน 808,955 คน เป็นผู้สูงอายุที่ยากจน 263,596 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 32.58 ของผู้สูงอายุที่ไม่มีอาชีพหรือรายได้ลดลงจากปี 2561 ที่มีสัดส่วนร้อยละ 33.00 แสดงให้เห็นถึงผู้สูงอายุที่ไม่มีอาชีพหรือรายได้ โดยเฉพาะที่มีความยากจนและต้องได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐ

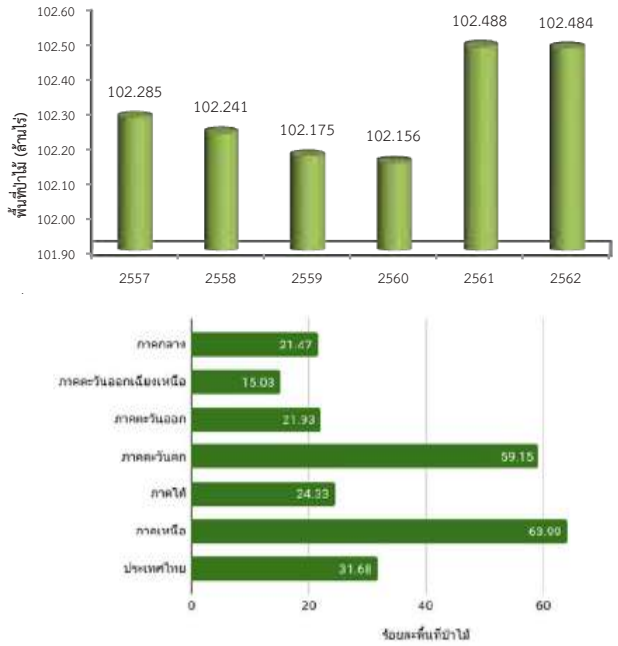
5. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม “การผลิตและบริโภคที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม พร้อมสร้างสมดุลให้เกิดการพัฒนาและเติบโตอย่างยั่งยืน”

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีวัตถุประสงค์เพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติ ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ธรรมาภิบาล และความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือระหว่างกันทั้งภายในและภายนอกประเทศอย่างบูรณาการ ใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งในการกำหนดกลยุทธ์และแผนงาน **โดยมี 4 เป้าหมายการพัฒนา** ประกอบด้วย (1) อนุรักษ์และรักษาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ให้คนรุ่นต่อไปได้ใช้อย่างยั่งยืน มีสมดุล (2) ฟื้นฟูและสร้างใหม่ฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อลดผลกระทบทางลบจากการพัฒนาสังคมเศรษฐกิจของประเทศ (3) ใช้ประโยชน์และสร้างการเติบโต บนฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้สมดุลภายในขีดความสามารถของระบบนิเวศ และ (4) ยกระดับกระบวนทัศน์ เพื่อกำหนดอนาคตประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมบนหลักของการมีส่วนร่วม และธรรมาภิบาล

ภาพรวมผลการพัฒนาของปี 2563 ประเทศไทยมีการดำเนินการเพื่ออนุรักษ์ ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้นจากปี 2562 เป็นผลให้ผลกระทบทางลบที่เกิดจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศมีการควบคุมและจัดการที่ดีมากขึ้น ทั้งการเพิ่มพื้นที่สีเขียวของพื้นที่ป่าไม้ การฟื้นฟูคุณภาพของแม่น้ำลำคลอง พื้นที่ทางทะเลและชายฝั่ง การใช้พลังงานทดแทน และการบริหารจัดการมลภาวะและขยะของประเทศ เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์และการสร้างสมดุลของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนต่อไป

ส่วนที่ 1
บทนำ

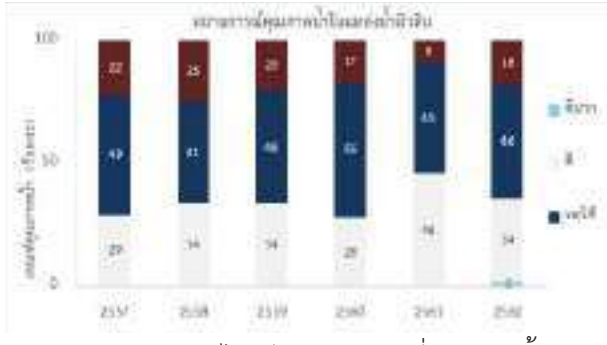
ผลการพัฒนาตามเป้าหมาย ในส่วนของ**พื้นที่สีเขียวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม** พิจารณาจากข้อมูล**สัดส่วนพื้นที่สีเขียวของประเทศ** ของกรมป่าไม้ พบว่า พื้นที่สีเขียวโดยเฉพาะพื้นที่ป่าธรรมชาติมีการเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2562 มีพื้นที่ป่าธรรมชาติ 102.484 ล้านไร่ (ร้อยละ 31.68 ของพื้นที่ประเทศ) ลดลงจาก ในปี 2561 ที่มีพื้นที่ป่าธรรมชาติ 10.488 ล้านไร่หรือลดลงจำนวน 4,229.48 ไร่ จากปีก่อน และเมื่อพิจารณาถึงสัดส่วนของพื้นที่ป่าไม้ในแต่ละภูมิภาค พบว่า ภาคเหนือมีสัดส่วนพื้นที่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 63.99 ของพื้นที่ทั้งหมด รองลงมาเป็นภาคตะวันตก คิดเป็นร้อยละ 59.15 ของพื้นที่ทั้งหมด ส่วนภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นภาคที่มีพื้นที่ป่าไม้น้อยที่สุดมีสัดส่วนพื้นที่ป่าไม้เพียงร้อยละ 15.03 ของพื้นที่ทั้งหมด

ที่มา: กรมป่าไม้

ในส่วนของสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่เสื่อมโทรมที่ได้รับการฟื้นฟู ประเมินจากสถานการณ์การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมประเภทต่าง ๆ พบว่า **แหล่งน้ำผิวดิน น้ำบาดาล และน้ำทะเลชายฝั่ง** พิจารณาการติดตามตรวจสอบคุณภาพแหล่งน้ำสำคัญทั่วประเทศ ในปี 2562 พบว่า มีดัชนีคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ดี ร้อยละ 46 เกณฑ์พอใช้ ร้อยละ 34 และคุณภาพเสื่อมโทรมที่เพิ่มขึ้นเป็นสองเท่าจากปี 2561 เป็นร้อยละ 18 แต่อย่างไรก็ตาม พบว่า ในปี 2562 มีแหล่งน้ำที่มีคุณภาพน้ำในเกณฑ์ดีมากที่ร้อยละ 2 เป็นครั้งแรก ซึ่งแสดงถึงคุณภาพน้ำไปในทิศทางที่ดีขึ้น ทั้งนี้ เมื่อเทียบกับปี 2561 แหล่งน้ำที่อยู่ในเกณฑ์พอใช้ถึงดีมากนั้นลดลง จากร้อยละ 91 เป็นร้อยละ 82 ด้วยสาเหตุจากการขยายตัวของจำนวนประชากรและนักท่องเที่ยวที่เพิ่มสูงขึ้น อีกทั้งการระบายน้ำเสียและระบบบำบัดน้ำเสียของประเทศยังไม่เป็นไปตามมาตรฐานและไม่เพียงพอ ขณะที่คุณภาพน้ำทะเลชายฝั่ง พบว่า ในปี 2562 ส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ดีถึงดีมาก คิดเป็นร้อยละ 61 เพิ่มขึ้นจาก ปี 2561 ที่มีเพียงร้อยละ 59 ในขณะที่คุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งที่เสื่อมโทรมและเสื่อมโทรมมากลดลงจากร้อยละ 6 เหลือร้อยละ 5 ในปี 2562

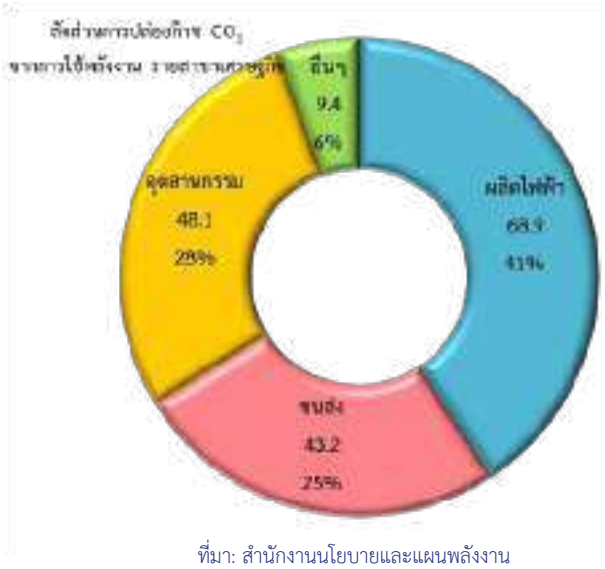

ส่วนที่ 1
บทนำ

ในส่วนของ**การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม** เทียบเคียงจากสัดส่วนการใช้ก๊าซธรรมชาติ พบว่า ปี 2563 ปริมาณการใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้า ลดลงร้อยละ 1.11 จากปี 2562 เป็น ร้อยละ 56.35 เมื่อเทียบกับสัดส่วนการใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้าในปี 2562 ที่ร้อยละ 57.46 อย่างไรก็ตาม เมื่อเทียบเคียงจากสัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนต่อการใช้พลังงานขั้นสุดท้ายมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยในปี 2563 จากข้อมูลระหว่างเดือนมกราคม - กรกฎาคม 2563 มีสัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนต่อการใช้พลังงานขั้นสุดท้าย ประมาณร้อยละ 16.22 และเมื่อพิจารณาร่วมกับสถานการณ์เชิงคุณภาพในมิติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง พบว่า ในส่วนของคุณภาพอากาศประเมินจาก**ข้อมูลปริมาณฝุ่นละออง** โดยในปี 2562 ฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 10 ไมครอน (PM 10) มีค่าเฉลี่ยรายปีทั้งประเทศที่เพิ่มขึ้นจากปี 2561 เป็น 45.0 ไมโครกรัม/ลูกบาศก์เมตร ในปี 2561 เปรียบเทียบกับ 41.0 ไมโครกรัม/ลูกบาศก์เมตรในปี 2560 ในขณะที่ฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM 2.5) มีค่าเฉลี่ยรายปีทั้งประเทศเพิ่มขึ้นจากปี 2561 ที่ 24.0 ไมโครกรัม/ลูกบาศก์เมตร เป็น 25.6 ไมโครกรัม/ลูกบาศก์เมตร ในปี 2561 แต่อย่างไรก็ตามค่าฝุ่นละอองทั้งสองขนาดยังคงอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน และ**หากพิจารณาสถานการณ์ขยะมูลฝอยชุมชน ของเสียอันตรายและสารอันตราย** ซึ่งสะท้อนความสามารถในการบริหารจัดการขยะประเภทต่าง ๆ ของประเทศจากการขยายตัวของชุมชนเมือง การอุปโภคบริโภค การท่องเที่ยว พบว่า การจัดการขยะมูลฝอยในปี 2562 มีแนวโน้มดีขึ้น ถึงแม้ว่าปริมาณขยะมูลฝอยจะเกิดเพิ่มขึ้นเป็น 28.71 ล้านตัน หรือเพิ่มขึ้นจากปี 2561 ร้อยละ 3 โดยขยะมูลฝอยชุมชนได้ถูกคัดแยก ณ ต้นทาง และนำกลับไปใช้ประโยชน์ 12.52 ล้านตัน (ร้อยละ 44 ของปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น) ทั้งนี้ ขยะมูลฝอยที่เหลือจากการคัดแยกและนำไปใช้ประโยชน์แล้วจะถูกนำไปกำจัดอย่างถูกต้อง 9.81 ล้านตัน (ร้อยละ 34 ของ ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น) เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาร้อยละ 13 ส่วนใหญ่เป็นการใช้ประโยชน์จากขยะรีไซเคิลและทำปุ๋ยอินทรีย์ ขยะมูลฝอยชุมชนอีกจำนวน 10.88 ล้านตัน (ร้อยละ 39) ถูกกำจัดอย่างถูกต้อง อย่างไรก็ตามของเสียอันตรายชุมชนมีปริมาณ 648,208 ตันเพิ่มขึ้นจากปี 2561 ร้อยละ 1.6 โดยพบว่าร้อยละ 65 เป็นซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ และร้อยละ 35 เป็นของเสียอันตรายจากชุมชนประเภทอื่น ๆ เช่น แบตเตอรี่ ถ่านไฟฉาย ภาชนะบรรจุสารเคมี กระป๋องสเปรย์ ทั้งนี้ ปริมาณของเสียได้รับการจัดการอย่างถูกต้องเพิ่มขึ้นร้อยละ 16.12 จากปริมาณของเสียอุตสาหกรรมทั้งหมด หรือประมาณ 104,526 ตัน สำหรับกากอุตสาหกรรมอันตรายมีปริมาณ 1.34 ล้านตัน ในแต่ละภูมิภาคของประเทศมีการกระจายตัวของโรงงานบำบัดกำจัดกากอุตสาหกรรม ซึ่งศักยภาพการบำบัดกำจัดมีมากสุดอยู่ที่ภาคตะวันออก รองลงมาเป็นภาคกลาง ภาคตะวันตก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และภาคเหนือ

ที่มา: สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน

และใน**ส่วนของปริมาณก๊าซเรือนกระจก มูลค่าเศรษฐกิจฐานราก การปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO2)** จากการใช้พลังงานของประเทศในช่วงเดือนมกราคม - กันยายน 2563 นั้น มีปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่ลดลง คิดเป็นร้อยละ 10.8 จากช่วงเดียวกันของปีก่อนโดยลดลงในทุกสาขาเศรษฐกิจ โดยในปี 2563 **โดยภาคการผลิตไฟฟ้ามีสัดส่วนการปล่อยก๊าซ CO2 สูงสุด ร้อยละ 41 ของการปล่อยก๊าซ CO2 ทั้งหมด ขณะที่ภาคการขนส่ง และภาคอุตสาหกรรม ซึ่งมีสัดส่วนการปล่อยก๊าซ CO2 คือ ร้อยละ 25 และร้อยละ 28 ตามลำดับ รวมถึงภาคอื่น ๆ อาทิ ภาคครัวเรือน เกษตรกรรม พาณิชยกรรม ที่มีการปล่อยก๊าซ CO2 คิดเป็นร้อยละ 6 ของการปล่อยก๊าซทั้งหมด ทั้งนี้ การปล่อย CO2 ต่อการใช้พลังงาน (การใช้พลังงานขั้นต้นรวมถึงการใช้พลังงานทดแทน) ของประเทศไทยอยู่ที่ 1.86 พันตัน (CO2/KTOE) ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยทั่วโลก**

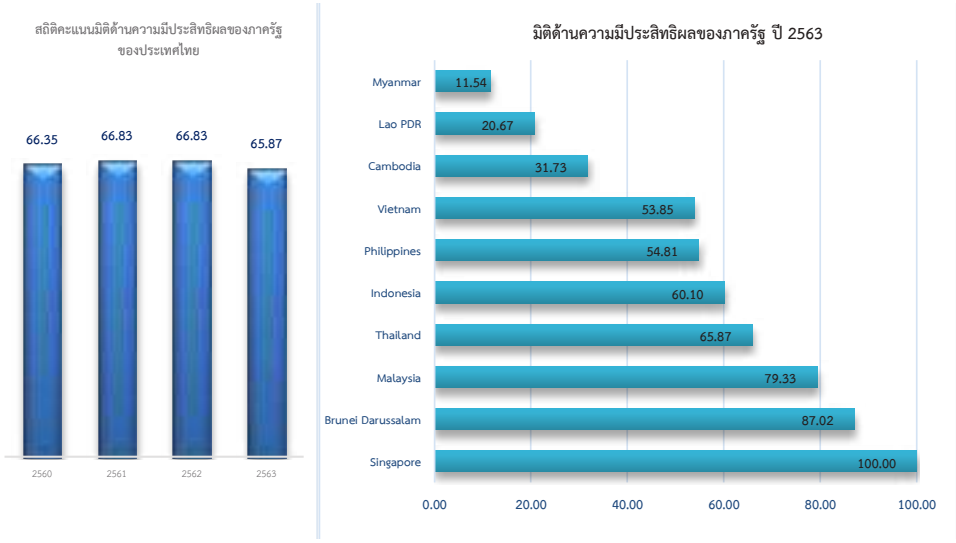
6. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

“ภาครัฐโปร่งใส ทันสมัย ใส่ใจให้บริการ ปฏิบัติงานเทียบเท่ามาตรฐานสากล เพื่อประโยชน์ของประชาชนและส่วนรวม”

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการบริหารจัดการภาครัฐให้มีมาตรฐาน ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และมีความทันสมัย ระบบงานภาครัฐมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ปราศจากการทุจริตประพฤติมิชอบตลอดจนการบังคับใช้กฎหมายและการอำนวยความยุติธรรมเป็นไปตามหลักนิติธรรม ประชาชนสามารถเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียมและทั่วถึง โดยจะส่งผลให้เกิดกลไกที่สนับสนุนการขับเคลื่อนประเด็นยุทธศาสตร์ชาติในด้านอื่น ๆ ให้สามารถดำเนินการจนบรรลุเป้าหมายการพัฒนาประเทศตามที่กำหนด **โดยมี 4 เป้าหมายการพัฒนา** ประกอบด้วย (1) ภาครัฐมีวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส (2) ภาครัฐมีขนาดที่เล็กลง พร้อมปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง (3) ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ (4) กระบวนการยุติธรรม เป็นไปเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมของประเทศ

ส่วนที่ 1
บทนำ

ภาพรวมผลการพัฒนาของปี 2563 ประสิทธิภาพภาครัฐในการตอบสนองความต้องการของประชาชนมีการพัฒนาที่ค่อนข้างจะคงที่ จึงจำเป็นต้องเร่งให้ความสำคัญกับการปรับกระบวนงานให้มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวมในระยะต่อไป รวมทั้งการพัฒนาภาครัฐให้มีความโปร่งใส ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ สร้างความน่าเชื่อถือให้กับประชาชาชน และการปรับเปลี่ยนกระบวนให้มีความเป็นดิจิตอลเพิ่มมากยิ่งขึ้น เพื่ออำนวยความสะดวกและรวดเร็วสร้างความพึงพอใจแก่ประชาชนโดยต้องคำนึงถึงความครอบคลุมในการเข้าถึงของประชาชนที่อาจเกิดขึ้นในกลุ่มเปราะบางหรือกลุ่มผู้ด้อยโอกาส พร้อมทั้งการสร้างรู้ความเข้าใจและพัฒนาทักษะบุคคลกรในภาครัฐให้มีความรู้เท่าทันเทคโนโลยี

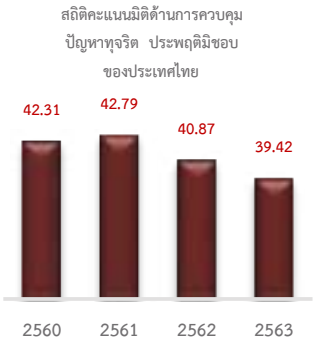

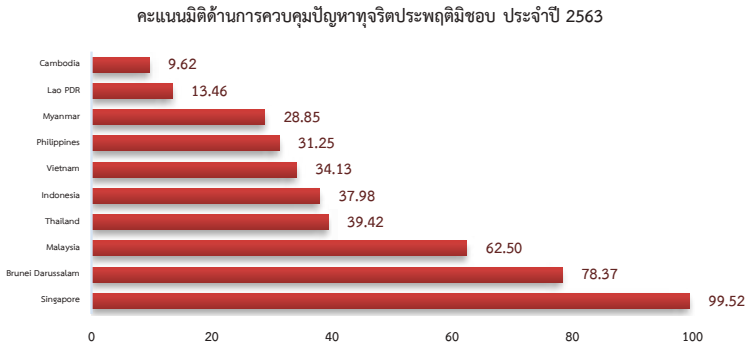
ที่มา: รายงานดัชนีชี้วัดธรรมาภิบาลโลก (Worldwide Governance Index : WGI)

ผลการพัฒนาตามเป้าหมาย พิจารณาจากมิติด้านต่าง ๆ ของ **ดัชนีชี้วัดธรรมาภิบาลโลก (Worldwide Governance Index : WGI)** โดยจากรายงาน WGI ปี 2563 พบว่า ในส่วนของระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะของภาครัฐ และประสิทธิภาพการบริการของภาครัฐ พิจารณาจาก **มิติด้านความมีประสิทธิผลของภาครัฐ** ค่าดัชนีของไทยมีค่าที่ 65.87 คะแนน โดยมีค่าคะแนนลดลงจากปีที่ผ่านมาที่มีค่าอยู่ที่ 66.83 ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในอาเซียนพบว่า ประเทศไทยมีลำดับที่ 4 ซึ่งคงที่โดยเป็นรองจากประเทศสิงคโปร์ บรูไน และมาเลเซีย

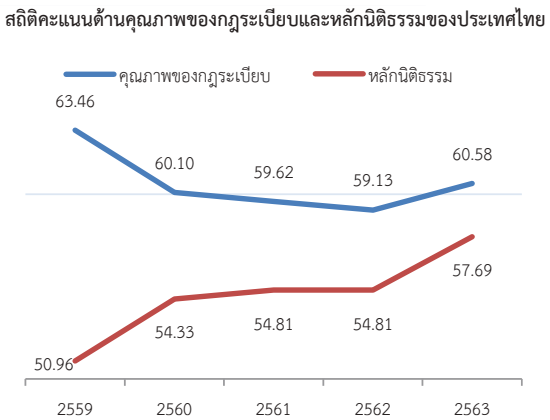
ส่วนที่ 1
บทนำ

ในส่วนของระดับความโปร่งใส การทุจริต ประพฤติมิชอบ พิจารณาจาก**มิติด้านการควบคุมปัญหาทุจริต ประพฤติมิชอบ** พบว่า ประเทศไทยมีค่าคะแนนอยู่ที่ 39.42 ลดลดจากปี 2561ที่มีค่าคะแนน 40.87 โดยเมื่อเปรียบเทียบในระดับภูมิภาคอาเซียน ประเทศไทยอยู่เป็นอันดับที่ 4 รองลงมาจากสิงคโปร์ บรูไนและมาเลเซีย ตามลำดับ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถของภาครัฐในการควบคุมไม่ให้ใช้อำนาจเพื่อสร้างผลประโยชน์ให้แก่ภาคเอกชนทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งในรูปแบบของการทุจริตประพฤติชอบเพียงเล็กน้อยหรือขนาดใหญ่ รวมถึงการเข้าครอบครองรัฐโดยกลุ่มผู้มีอำนาจที่มุ่งแสวงหาผลประโยชน์

หากประเมินจาก**มิติด้านหลักนิติธรรม** พบว่า มีค่าคะแนนเพิ่มขึ้นเป็นเท่ากับ 57.69 คะแนน จาก 54.81 ในปีก่อนหน้า ในส่วนของความเสมอภาคในกระบวนการยุติธรรม พิจารณาจาก**มิติของคุณภาพของกฎระเบียบ** ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 4 ของอาเซียน มีคะแนนที่ 60.58 คะแนน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าที่ 59.13 คะแนน โดยเมื่อเปรียบเทียบค่าดัชนีมิตินิติธรรม และมิติคุณภาพของมาตรการควบคุมกับประเทศในภูมิภาคอาเซียน พบว่า 3 ลำดับแรกมีคะแนนทั้ง 2 มิติค่อนข้างสูง ได้แก่ สิงคโปร์ได้ 96.63 และ 100 คะแนน บรูไนได้ 74.04 และ 73.08 คะแนน มาเลเซียได้ 73.08 และ 74.52 คะแนน อีกทั้งในปี 2563 ที่ผ่านมาทุกประเทศทั่วโลกได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทำให้**ภาครัฐมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานให้มีความเป็นดิจิตอลเพิ่มขึ้น** เมื่อเทียบเคียงกับ **ดัชนีรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์หรือ E-Government DevelomentIndex (EGDI)** จัดทำโดยองค์กรสหประชาชาติ (United Nations: UN) พบว่าประเทศไทย อยู่ในกลุ่มของ Very High EDGI เป็นครั้งแรกในปี 2563 โดยมีค่าคะแนน 0.7555 อยู่ในอันดับที่ 57 จาก 193 ประเทศ ซึ่งมีคะแนนเพิ่มขึ้นจากปี 2561 ที่อยู่ในอันดับที่ 73 และมีค่าคะแนน EDGI ที่ 0.6543 และหากพิจารณาในส่วนประกอบที่สำคัญ 3 ด้าน อันได้แก่ การให้บริการออนไลน์ (Online Service Index : OSI) โครงสร้างพื้นฐานโทรคมนาคม (Telecommunication Infrastructure Index : TII) และทุนมนุษย์ (Human Capital Index : HCI) โดยมีค่าคะแนน 0.7941 0.7004 และ0.7751 ตามลำดับ ซึ่งยังคงห่างจากประเทศในอาเซียนอย่างสิงค์โปร์ ที่อยู่ในอันดับ 11 และมีค่าคะแนน 0.9150

ส่วนที่ 2
ผลการดำเนินงานตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติเป็นแผนระดับที่ 2 ตามนัยมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2560 โดยจะเป็นกลไกสำคัญในการถ่ายทอดเป้าหมายและประเด็นยุทธศาสตร์ของยุทธศาสตร์ชาติลงสู่การปฏิบัติในแผนระดับที่ 3 ต่อไป ดังนั้น **การประเมินผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ** นอกจากจะประเมินผลสถานการณ์การบรรลุผลสัมฤทธิ์ (Achievement) การพัฒนาตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติในระดับเป้าหมายภาพรวมของยุทธศาสตร์ชาติและระดับเป้าหมายรายยุทธศาสตร์ชาติทั้ง 6 ด้านแล้ว **จึงจำเป็นต้องประเมินผลผ่านแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติที่มีการกำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุตามที่ชัดเจน** ซึ่งจะเป็นการแสดงให้เห็นถึงสถานการณ์การแปลงเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาของยุทธศาสตร์ชาติในมิติต่าง ๆ ไปสู่การปฏิบัติของหน่วยงานของรัฐที่จำเป็นต้อง**ตระหนักรู้และมองเป้าหมายการพัฒนาประเทศสุดท้ายร่วมกัน**

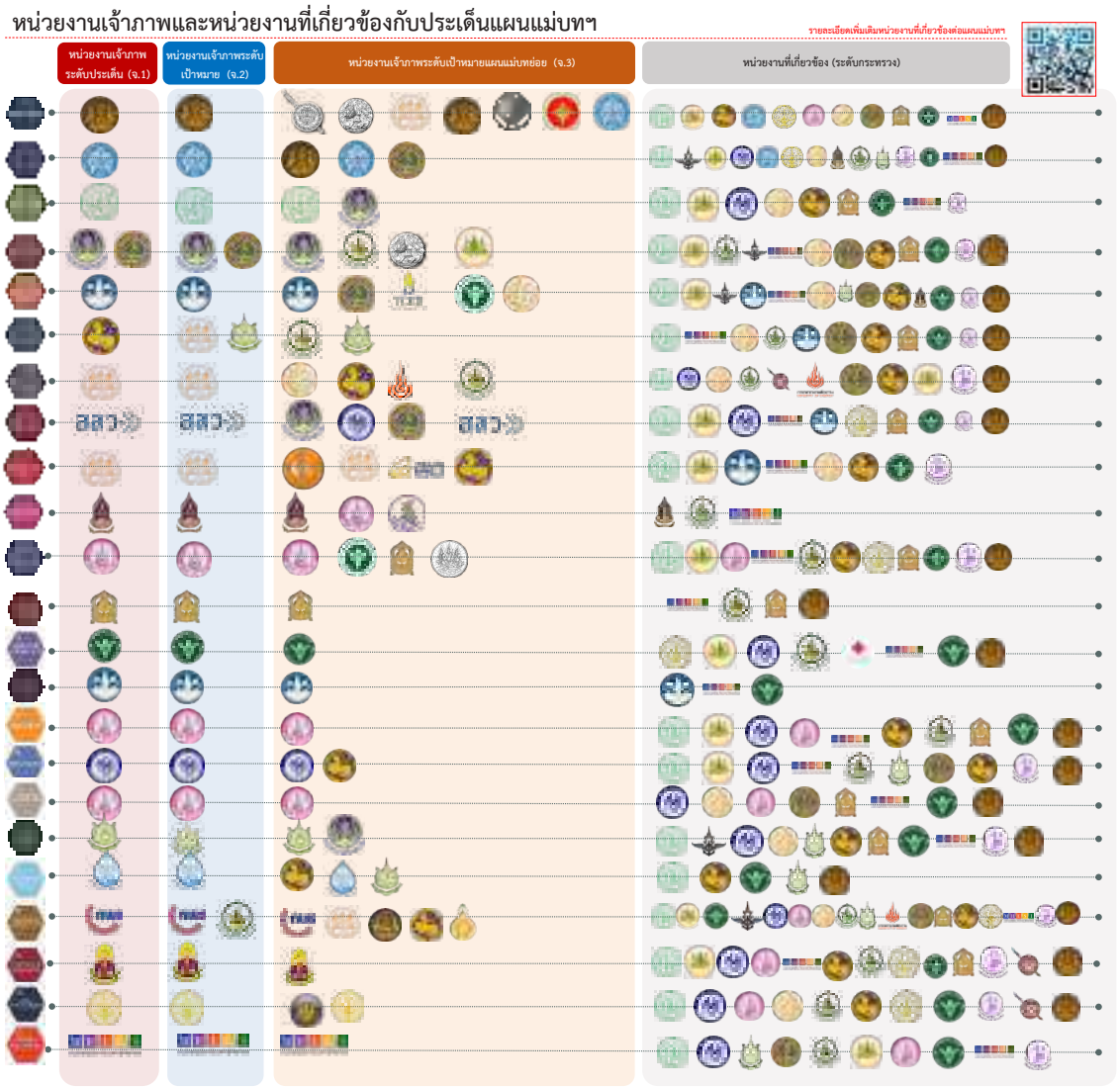
แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติทั้ง 23 ฉบับ ที่ได้รับการประกาศใช้ราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 18 เมษายน 2562 มีองค์ประกอบ 3 ส่วนหลัก ได้แก่ (1) บทสรุปผู้บริหาร (2) ความเชื่อมโยงระหว่างแผนแม่บทฯ กับยุทธศาสตร์ชาติด้านที่เกี่ยวข้อง (3) สาระสำคัญของแผนแม่บทฯ ประกอบด้วย เป้าหมายและตัวชี้วัดในระดับประเด็น เป้าหมายและตัวชี้วัดในระดับแผนแม่บทย่อย และแนวทางการพัฒนา

หน่วยงานเจ้าภาพใน 3 ระดับ ตามคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2562 มีบทบาทสำคัญในการร่วมสร้างการตระหนักรู้และการมองเป้าหมายการพัฒนาประเทศร่วมกันกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การขับเคลื่อนการดำเนินงาน/โครงการสามารถเป็นไปอย่างบูรณาการและสอดคล้องกัน อย่างไรก็ตาม **การดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องตามภารกิจหน้าที่เพื่อบรรลุผลลัพธ์การพัฒนาตามเป้าหมายแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติทั้งในระดับประเด็นและระดับแผนแม่บทย่อยเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของทุกหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง มิใช่หน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานใดหน่วยงานเดียว** หน่วยงานเจ้าภาพใน 3 ระดับและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการร่วมขับเคลื่อนการดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ[5] ของทั้ง 23 แผนแม่บทฯ ที่ได้รับการประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 18 เมษายน 2562 สรุปได้ ดังนี้

ส่วนที่ 2
ผลการดำเนินงานตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

หน่วยงานเจ้าภาพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับประเด็นแผนแม่บทฯ

หมายเหตุ

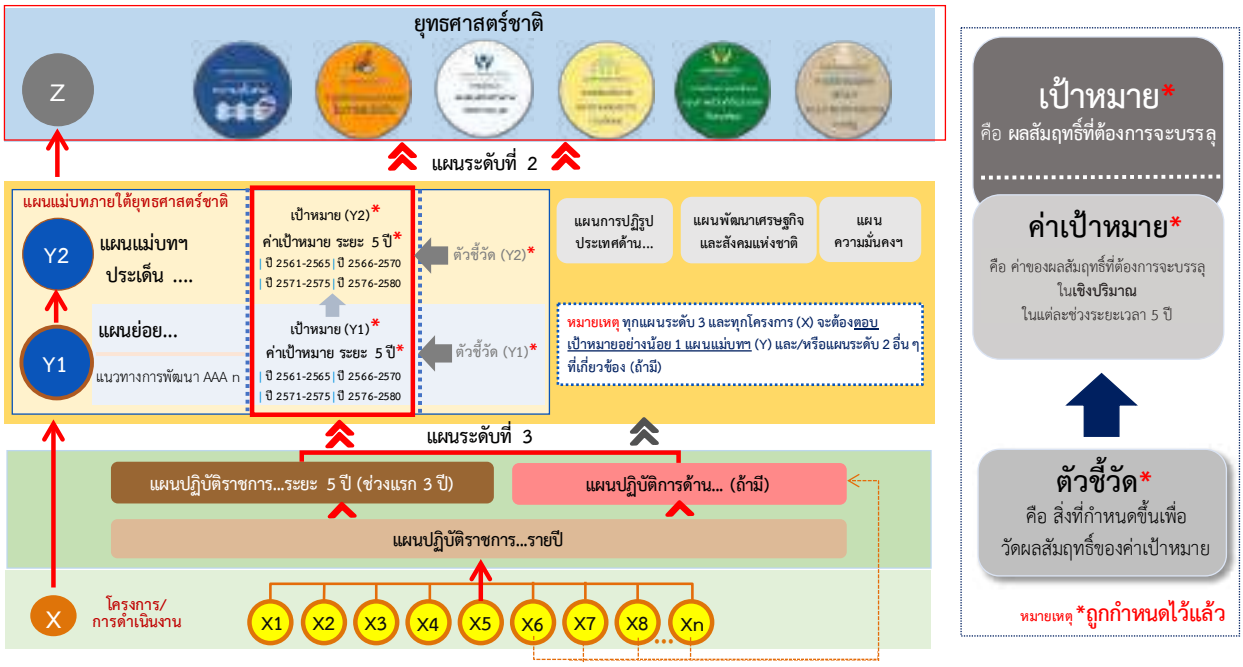
- หน่วยงานเจ้าภาพในการขับเคลื่อนประเด็นแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (จ.1) สำหรับ 23 ประเด็นแผนแม่บทฯ
- หน่วยงานเจ้าภาพในการขับเคลื่อนเป้าหมายระดับประเด็นของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (จ.2) สำหรับ 37 เป้าหมายระดับประเด็นของแผนแม่บทฯ
- และหน่วยงานเจ้าภาพในการขับเคลื่อนเป้าหมายระดับแผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (จ.3) สำหรับ 140 เป้าหมายระดับแผนย่อยของแผนแม่บทฯ

[5] หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงาน/โครงการเพื่อบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ เป็นการเลือกความเกี่ยวข้องโดยหน่วยงานในระดับกรม โดยพิจารณาจากภารกิจหน้าที่ของหน่วยงาน ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2563

ส่วนที่ 2
ผลการดำเนินงานตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

การประเมินผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ จำแนกเป็นรายยุทธศาสตร์ชาติ

การประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติผ่านแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติเป็นการดำเนินการโดยประยุกต์หลักการของความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (Causal Relationship : XYZ) ระหว่าง**โครงการ/การดำเนินงาน (X) ของหน่วยงานของรัฐ ในการมีส่วนสนับสนุนการบรรลุผลลัพธ์ขั้นต้น (เป้าหมายระดับประเด็น : Y1) ผลลัพธ์ขั้นกลาง (เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย : Y2) และผลลัพธ์ระยะยาว (เป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ : Z)** และนำไปสู่ข้อเสนอแนะทางนโยบายบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เหมาะสมต่อไป

การประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติผ่านแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ใช้ข้อมูลการดำเนินการต่าง ๆ ของหน่วยงานของรัฐจากระบบ eMENSCR เป็นหลัก โดยระบบ eMENSCR จะมีข้อมูลโครงการ/การดำเนินงานต่าง ๆ ของหน่วยงานของรัฐที่นำเข้าระบบโดยผ่านความเห็นชอบจากผู้บริหารหน่วยงานทุก 3 เดือน โดยเป็นข้อมูลความก้าวหน้าการดำเนินงานเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทฯ และยุทธศาสตร์ชาติ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ

ส่วนที่ 2
ผลการดำเนินงานตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

การประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติผ่านแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติทั้ง 23 ฉบับ มีกระบวนการและขั้นตอน ดังนี้

1. ระดับประเด็นแผนแม่บท

a. **การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย** เพื่อวิเคราะห์และประมวลผลสถานะของการพัฒนาเพื่อบรรลุเป้าหมายประเด็นแผนแม่บทฯ รวมทั้งความเสี่ยง/ความเป็นไปได้ในการบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดในห้วง 5 ปีแรกของการพัฒนาในปี 2565 โดยจะมีการแสดงสีสถานะการพัฒนาเพื่อการบรรลุเป้าหมายกำกับ ซึ่งในการประเมินสถานการณ์จะพิจารณาจากข้อมูลตัวชี้วัดที่กำหนดในแผนแม่บทฯ หรือข้อมูลตัวชี้วัดเทียบเคียง ขึ้นอยู่กับความพร้อมของข้อมูล โดยมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

- **กรณีตัวชี้วัดเป็นสัดส่วน/ร้อยละ/ค่าตัวเลขเชิงเดี่ยว** อาทิ วงเงิน จำนวน วิเคราะห์หาการเปลี่ยนแปลงระหว่างข้อมูลปี 2562 (หรือปีล่าสุดที่มีข้อมูล) กับปี 2561 (หรือปีก่อนหน้าปีล่าสุด) เพื่อนำไปสู่การประมวลสถานการณ์การพัฒนา
- **กรณีที่ตัวชี้วัดเป็นดัชนีรวม** นอกจากจะพิจารณาการเปลี่ยนแปลงค่าคะแนนและอันดับของดัชนีรวมระหว่างปี 2562 (หรือปีล่าสุดที่มีข้อมูล) กับปี 2561 (หรือปีก่อนหน้าปีล่าสุด) จำเป็นต้องวิเคราะห์และประเมินองค์ประกอบ/ปัจจัยย่อยของดัชนีเพิ่มเติม เพื่อประมวลหาประเด็นการพัฒนาและ/หรือปัจจัยต่าง ๆ ในรายละเอียดที่ส่งผลต่อการปรับลด/เพิ่มของอันดับและค่าคะแนนของดัชนีรวม และนำไปสู่ข้อสังเกตของประเด็นที่จำเป็นต้องเร่งให้ความสำคัญในระยะต่อไปเพื่อที่จะสามารถนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทฯ ตามที่กำหนดในปี 2565
- **กรณีที่ตัวชี้วัดเป็นตัวชี้วัดระดับสากล** วิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงกับต่างประเทศเพิ่มเติม ทั้งในส่วนของการจัดอันดับและค่าคะแนนของตัวชี้วัด โดยในส่วนของอันดับจะเป็นการสะท้อนให้เห็นสถานะการพัฒนาของประเทศไทยในการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ขณะที่ในส่วนของคะแนนจะเป็นการสะท้อนความก้าวหน้าการพัฒนาของประเทศไทยเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความพร้อมในการรองรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ และมาตรฐานการพัฒนาของประเทศไทยเทียบเคียงกับนานาประเทศนำไปสู่ข้อเสนอการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องในการยกระดับการพัฒนาของประเทศให้ได้ตามมาตรฐานสากล
- **กรณีที่ตัวชี้วัดที่กำหนดไม่มีข้อมูล** ให้ดำเนินการวิเคราะห์หาตัวชี้วัดหรือข้อมูลเชิงสถิติอื่น ๆ ที่สามารถสะท้อนสถานการณ์ของเป้าหมายได้ใกล้เคียงที่สุด ซึ่งจะเป็นตัวชี้วัดเทียบเคียง (Proxy) สำหรับเป้าหมายนั้น ๆ โดยต้องดำเนินการหาค่าฐาน (Baseline) ในปี 2560 หรือปีล่าสุดที่มีข้อมูลก่อนที่จะมียุทธศาสตร์ชาติ เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาการกำหนดค่าเป้าหมายที่เหมาะสมในห้วง 5 ปีแรก

b. **ประเด็นท้าทายในการดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายประเด็นแผนแม่บทฯ** ประมวลผลประเด็นท้าทายที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการเพื่อให้สามารถนำไปสู่การบรรลุผลลัพธ์ตามเป้าหมายที่กำหนดได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยสังเคราะห์จากข้อมูลการวิเคราะห์การประเมินสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทร่วมกับประเด็นท้าทายของการดำเนินงานในระดับเป้าหมายแผนแม่บทย่อย

2. **ระดับแผนแม่บทย่อย**

a. **ความสอดคล้องของเป้าหมายแผนแม่บทย่อยและเป้าหมายประเด็นแผนแม่บทฯ** แสดงความเชื่อมโยงระหว่างเป้าหมายแผนแม่บทย่อยในการสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายประเด็นแผนแม่บทฯ รวมทั้งปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทย่อยได้อย่างเป็นรูปธรรม

b. **สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย** ประเมินผลโดยใช้หลักการเดียวกันกับประเมินสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บท

c. **การดำเนินการที่ผ่านมา** วิเคราะห์และประมวลผลการดำเนินงานต่าง ๆ ของหน่วยงานของรัฐที่คาดว่ามีส่วนในการขับเคลื่อนเป้าหมายแผนแม่บทย่อยได้อย่างเป็นนัยสำคัญ โดยต้องเป็นการดำเนินงานที่มีความสอดคล้องกับปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทย่อยได้อย่างเป็นรูปธรรม

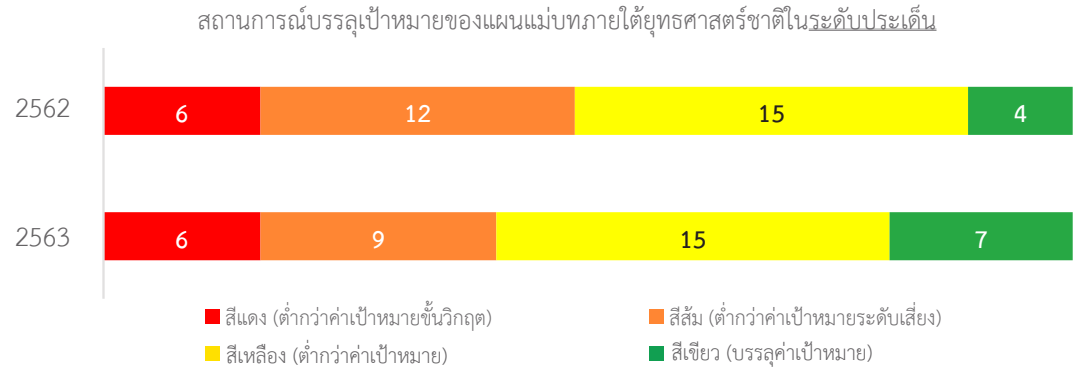
d. **ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย** ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมายได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยอาจเป็นปัญหาอุปสรรคเชิงกระบวนการ กฎระเบียบ ศักยภาพและความพร้อมบุคลากร และ/หรือความไม่ครอบคลุมของการดำเนินงานตามปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทย่อยได้อย่างเป็นรูปธรรม

e. **ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย** ข้อเสนอการดำเนินการในเชิงปฏิบัติที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปแปลงสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อนำไปสู่แก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

ส่วนที่ 2
ผลการดำเนินงานตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

สรุปผลการประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ผ่านแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

จากการประเมินสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติทั้ง 23 ประเด็น ในปีงบประมาณ 2563 ผ่านข้อมูลการดำเนินงาน/โครงการที่หน่วยงานของรัฐ ที่ถูกนำเข้าในระบบ eMENSCR สิ้นสุด ณ เดือนพฤศจิกายน 2563 พบว่า **สถานการณ์ในการบรรลุเป้าหมายระดับประเด็นของทั้ง 37 เป้าหมาย มีการพัฒนาในทิศทางที่ดีขึ้นเมื่อเทียบกับปี 2562 โดยมีการปรับเปลี่ยนสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายระดับเสี่ยง (สีส้ม) มาเป็นระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมาย (สีเหลือง) และระดับบรรลุค่าเป้าหมาย (สีเขียว)**

โดยในปี 2563 เป้าหมายระดับประเด็นส่วนมากมีสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายที่ต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดในปี 2565 (สีส้มและสีเหลือง) โดยมีเป้าหมายระดับประเด็นที่บรรลุตามค่าเป้าหมายที่กำหนดในปี 2565 แล้ว (สีแสดงสถานะ สีเขียว) จำนวน 7 เป้าหมาย ได้แก่

- เป้าหมายของแผนแม่บทฯ ประเด็น (7) โครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์และดิจิทัล เป้าหมายความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานของประเทศดีขึ้น
- แผนแม่บทฯ ประเด็น (9) เขตเศรษฐกิจพิเศษ เป้าหมายการลงทุนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมดได้รับการยกระดับ
- แผนแม่บทฯ ประเด็น (13) การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี เป้าหมายคนไทยมีสุขภาวะที่ดีขึ้นและมีความเป็นอยู่ดีเพิ่มขึ้น
- แผนแม่บทฯ ประเด็น (14) ศักยภาพการกีฬา เป้าหมายคนไทยมีสุขภาพดีขึ้น มีน้ำใจนักกีฬา และมีวินัยเคารพกฎกติกามากขึ้น ด้วยกีฬา
- แผนแม่บทฯ ประเด็น (15) พลังทางสังคม เป้าหมายทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมเพิ่มขึ้น
- แผนแม่บทฯ ประเด็น (18) การเติบโตอย่างยั่งยืน เป้าหมายสภาพแวดล้อมของประเทศไทยมีคุณภาพดีขึ้นอย่างยั่งยืน
- แผนแม่บทฯ ประเด็น (20) เป้าหมายภาครัฐมีการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพด้วยการนำนวัตกรรมเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้

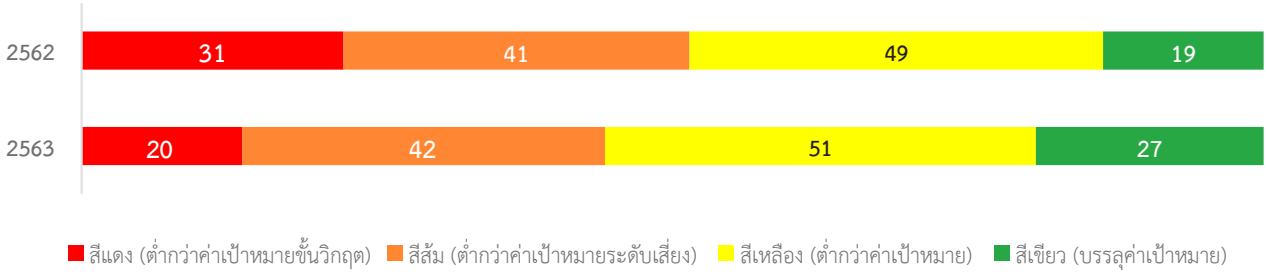
ส่วนที่ 2
ผลการดำเนินงานตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

สำหรับ**เป้าประเด็นที่มีสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายในระดับวิกฤตโดยมีสีแสดงสถานะเป็นสีแดง ยังคงมีจำนวน 6 เป้าหมายของระดับประเด็น แต่มีการปรับเปลี่ยนเป้าหมายที่มีสีแสดงสถานะเป็นสีแดง ดังนี้ ประเด็นที่ยังคงมีสีแสดงสถานะดังเดิม** ได้แก่ ประเด็น (1) ความมั่นคง ประเด็น (3) การเกษตร ประเด็น (6) พื้นที่และเมืองน่าอยู่ ประเด็น (12) การพัฒนาการเรียนรู้ และประเด็น (21) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ และประเด็นที่**มีการปรับเปลี่ยนสีแสดงสถานะเป้าหมายเป็นสีแดง** ได้แก่ ประเด็น (4) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต ในขณะที่เป้าหมายระดับประเด็นของแผนแม่บทฯ ประเด็น (5) การท่องเที่ยว เป้าหมายรายได้จากการท่องเที่ยวของเมืองรองเพิ่มขึ้น มีการปรับค่าสีในการดำเนินงานที่ดีขึ้นจากสีแดงเป็นสีส้ม

ขณะที่**เป้าหมายระดับประเด็นอีกจำนวน 24 เป้าหมาย เป็นเป้าหมายที่ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย ซึ่งคาดว่าจะสามารถดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างเป็นรูปธรรม** (ค่าสีส้มและสีเหลือง) โดยจำแนกเป็นเป้าหมายที่มีสีแสดงสถานะสีเหลือง จำนวน 15 เป้าหมาย และสีส้ม จำนวน 9 เป้าหมาย

และหากพิจารณาในระดับเป้าหมายของแผนแม่บทย่อย รวม 140 เป้าหมาย พบว่า มีเป้าหมายที่บรรลุตามที่กำหนดไว้ในปี 2565 (ค่าสีเขียว) แล้ว จำนวน 27 เป้าหมาย (ร้อยละ 19.29 ของเป้าหมายแผนย่อยทั้งหมด) เพิ่มขึ้นจากปี 2562 ที่มีจำนวน 19 เป้าหมาย (ร้อยละ 13.6 ของเป้าหมายแผนย่อยทั้งหมด) ขณะที่ 93 เป้าหมายยังคงมีสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายในระดับที่ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย แต่คาดว่าจะสามารถบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในปี 2565 ประกอบด้วย เป้าหมายที่มีสถานการณ์บรรลุเป้าหมายเป็นสีเหลือง จำนวน 51 เป้าหมาย (ร้อยละ 36.43) และสีส้ม จำนวน 42 เป้าหมาย (ร้อยละ 30) และยังคงเป็นเป้าหมายที่ต่ำกว่าค่าเป้าหมายในระดับวิกฤตที่มีสีแดง รวม 20 เป้าหมาย (ร้อยละ 14.29 ของเป้าหมายแผนย่อยทั้งหมด) **อย่างไรก็ตาม จำนวนเป้าหมายในระดับวิกฤตที่มีสีแดงในปี 2563 มีจำนวน 20 เป้าหมาย ซึ่งน้อยกว่าปี 2562 ที่มีจำนวน 31 เป้าหมาย** (ร้อยละ 22.1) และ สีส้ม จำนวน 41 เป้าหมาย (ร้อยละ 29.3) และยังคงเป็นเป้าหมายที่ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย รวม 49 เป้าหมาย (ร้อยละ 65 ของเป้าหมายแผนย่อยทั้งหมด)

สถานการณ์บรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติในระดับเป้าหมายแผนย่อย

ส่วนที่ 2
ผลการดำเนินงานตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

อย่างไรก็ตาม จำนวนเป้าหมายในระดับวิกฤตที่มีสีแดงในปี 2563 มีจำนวน 20 เป้าหมาย ซึ่งน้อยกว่าปี 2562 ที่มีจำนวน 31 เป้าหมาย เมื่อ**พิจารณาเปรียบเทียบสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ระหว่างปี 2562 และ 2563** พบว่า **มี 7 เป้าประเด็นของแผนแม่บทฯ ที่มีสถานะการดำเนินการในทิศทางที่ดีขึ้น** ได้แก่ ประเด็น (5) การท่องเที่ยว ประเด็น (6) พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ ประเด็น (13) การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี ประเด็น (14) ศักยภาพการกีฬา ประเด็น (15) พลังทางสังคม ประเด็น (19) การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ และประเด็น (20) การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ ทั้งนี้ มีเป้าประเด็นจำนวน 3 เป้าประเด็น ได้แก่ ประเด็น (3) การเกษตร ประเด็น (4) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต และประเด็น (17) ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม ที่มีสถานการณ์ห่างจากค่าเป้าหมายเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา โดยมีรายละเอียดผลการเปรียบเทียบ**สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ทั้ง 23 ประเด็น** ของปี 2562 และ 2563 ดังนี้

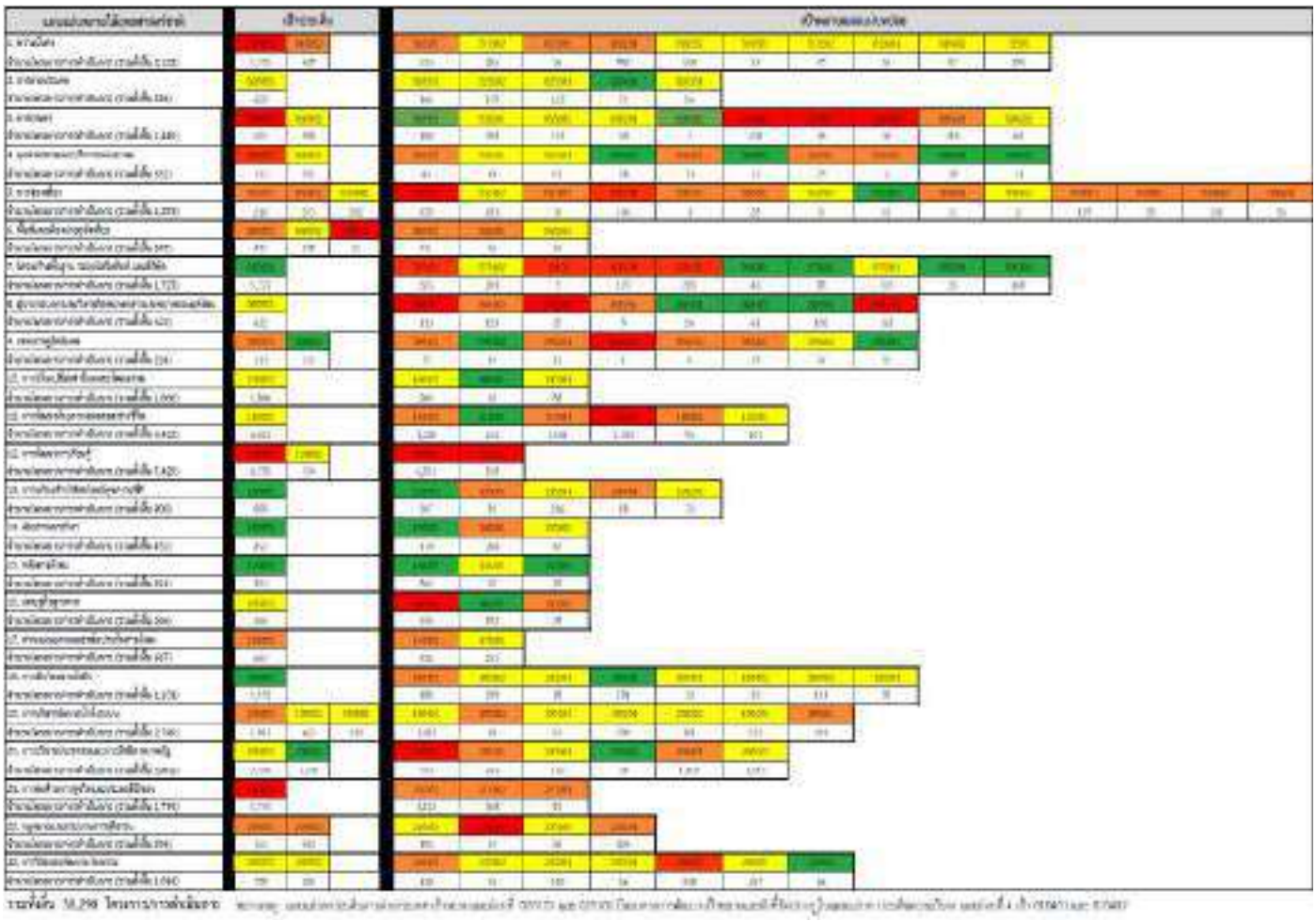
แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ		เป้าประเด็น	เป้าหมายแผนแม่บทย่อย
1. ความมั่นคง	ปี 2562	010001 010002	010101 010102 010103 010201 010202 010301 010302 010401 010402 010501
	ปี 2563	010001 010002	010101 010102 010103 010201 010202 010301 010302 010401 010402 010501
2. การต่างประเทศ	ปี 2562	020001	020201 020202 020301 020401 020501
	ปี 2563	020001	020201 020202 020301 020401 020501
3. การเกษตร	ปี 2562	030001 030002	030101 030201 030202 030301 030302 030401 030501 030502 030601 030602
	ปี 2563	030001 030002	030101 030201 030202 030301 030302 030401 030501 030502 030601 030602
4. อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต	ปี 2562	040001 040002	040101 040201 040301 040302 040401 040402 040501 040502 040601 040602
	ปี 2563	040001 040002	040101 040201 040301 040302 040401 040402 040501 040502 040601 040602
5. การท่องเที่ยว	ปี 2562	050001 050002 050003	050101 050102 050103 050201 050202 050301 050302 050303 050401 050402 050501 050601 050602 050603
	ปี 2563	050001 050002 050003	050101 050102 050103 050201 050202 050301 050302 050303 050401 050402 050501 050601 050602 050603
6. พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ	ปี 2562	060001 060002 060003	060101 060201 060202
	ปี 2563	060001 060002 060003	060101 060201 060202
7. โครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์	ปี 2562	070001	070101 070102 070103 070104 070105 070201 070202 070203 070204 070301
และดิจิทัล	ปี 2563	070001	070101 070102 70103 070104 070105 070201 070202 070203 070204 070301
8. ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาด	ปี 2562	080001	080101 080102 080201 080202 080301 080302 080303 080401
กลางและขนาดย่อมยุคใหม่	ปี 2563	080001	080101 080102 080201 080202 080301 080302 080303 080401
9. เขตเศรษฐกิจพิเศษ	ปี 2562	090001 090002	090101 090102 090201 090202 090203 090301 090302 090303
	ปี 2563	090001 090002	090101 090102 90201 090202 090203 090301 090302 090303
10. การปรับเปลี่ยนค่านิยมและ	ปี 2562	100001	100101 100201 100301
วัฒนธรรม	ปี 2563	100001	100101 100201 100301
11. การพัฒนาศักยภาพคนตลอด	ปี 2562	110001	110101 110201 110301 110401 110402 110501
ช่วงชีวิต	ปี 2563	110001	110101 110201 110301 110401 110402 110501
12. การพัฒนาการเรียนรู้	ปี 2562	120001 120002	120101 120201
	ปี 2563	120001 120002	120101 120201
13. การเสริมสร้างให้คนไทย	ปี 2562	130001	130101 130201 130301 130401 130501
มีสุขภาวะที่ดี	ปี 2563	130001	130101 130201 130301 130401 130501
14. ศักยภาพการกีฬา	ปี 2562	140001	140101 140201 140301
	ปี 2563	140001	140101 140201 140302
15. พลังทางสังคม	ปี 2562	150001	150101 150201 150202
	ปี 2563	150001	150101 150201 150203
16. เศรษฐกิจฐานราก	ปี 2562	160001	160101 160201 160202
	ปี 2563	160001	160101 160201 160202
17. ความเสมอภาคและหลักประกัน	ปี 2562	170001	170101 170201
ทางสังคม	ปี 2563	170001	170101 170201
18. การเติบโตอย่างยั่งยืน	ปี 2562	180001	180101 180102 180201 180301 180401 180402 180403 180501
	ปี 2563	180001	180101 180102 180201 180301 180401 180402 180403 180501
19. การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ	ปี 2562	190001 190002 190003	190101 190102 190103 190201 190202 190203 190301
	ปี 2563	190001 190002 190003	190101 190102 190103 190201 190202 190203 190301
20. การบริการประชาชนและ	ปี 2562	200001 200002	200101 200201 200301 200302 200401 200501
ประสิทธิภาพภาครัฐ	ปี 2563	200001 200002	200101 200201 200301 200302 200401 200502
21. การต่อต้านการทุจริตและ	ปี 2562	210001	210101 210102 210201
ประพฤติมิชอบ	ปี 2563	210001	210101 210102 210201
22. กฎหมายและ	ปี 2562	220001 220002	220101 220102 220103 220201
กระบวนการยุติธรรม	ปี 2563	220001 220002	220101 220102 220103 220201
23. การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม	ปี 2562	230001 230002	230101 230102 230201 230301 230401 230501 230502
	ปี 2563	230001 230002	230101 230102 230201 230301 230401 230501 230502

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาจำนวนโครงการที่สอดคล้องกับแต่ละเป้าหมายระดับประเด็นและเป้าหมายแผนแม่บทย่อย พบว่า นับตั้งแต่มีการเปิดใช้ระบบ eMENSCR จนถึงปัจจุบันมีโครงการในระบบ eMENSCR ที่ผ่านการอนุมัติจากผู้บริหาร (M7) แล้ว จำนวน 38,298 โครงการ โดย**แผนแม่บทฯ ประเด็นที่มีจำนวนโครงการมากที่สุดเป็นแผนแม่บทฯ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์** ขณะที่**แผนแม่บทฯ ประเด็นที่มีจำนวนโครงการน้อยที่สุดเป็นแผนแม่บทฯ ที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ** อาทิ แผนแม่บทฯ (4) ประเด็น อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต แผนแม่บทฯ (9) ประเด็น เขตเศรษฐกิจพิเศษ

แผนแม่บทฯ ประเด็นที่มีโครงการจำนวนเยอะมากที่สุด คือ **แผนแม่บทฯ (12) ประเด็น การพัฒนาการเรียนรู้ จำนวน 7,429 โครงการ** จำแนกเป็นเป้าหมายระดับ**ประเด็น 120001** (คนไทยมีการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้น มีทักษะที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ 21 สามารถในการแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิผลเพิ่มขึ้น มีนิสัยใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต) **จำนวน 6,705 โครงการ** อย่างไรก็ตาม เป้าหมายดังกล่าวยังคงมีสถานะการบรรลุเป้าหมายในระดับวิกฤต (สีแดง) และ**เป้าหมายระดับประเด็น 120002** (คนไทยได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพตามความถนัดและความสามารถของพหุปัญญาดีขึ้น) **จำนวน 724 โครงการ** ซึ่งเป้าหมายดังกล่าวมีสถานะการบรรลุเป้าหมายในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมาย (สีเหลือง) และเมื่อพิจารณาในรายเป้าหมายแผนแม่บทย่อยจำนวน 2 เป้าหมาย พบว่า ยังมีสถานะการบรรลุเป้าหมายในระดับวิกฤต (สีแดง) ทั้ง 2 เป้า โดยเป้าหมายแผนแม่บทย่อย 120101 (คนไทยได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน มีทักษะการเรียนรู้ และทักษะที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ 21 สามารถเข้าถึงการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตดีขึ้น) มีจำนวนโครงการมากถึง 6,871 หรือ เทียบเท่าร้อยละ 92.49 ของจำนวนโครงการที่สอดคล้องกับแผนแม่บทฯ ทั้งหมด หรือประมาณร้อยละ 18 ของจำนวนโครงการทั้งหมดในระบบ

แผนแม่บทฯ **ประเด็นที่มีโครงการจำนวนเยอะมากเป็นอันดับที่ 2** คือ **แผนแม่บทฯ (11) ประเด็นการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต จำนวน 6,423 โครงการ โดยเป้าระดับประเด็นจำนวน 1 เป้าหมาย** มีสถานะการบรรลุเป้าหมายในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมาย (สีเหลือง) และเมื่อพิจารณาในรายเป้าหมายแผนแม่บทย่อย พบว่า เป้าหมายที่มีสถานการณ์บรรลุเป้าหมายแล้ว (สีเขียว) มีจำนวนโครงการค่อนข้างน้อยที่ 243 โครงการ เมื่อเทียบกับหลายเป้าหมายแผนแม่บทย่อยที่มีสถานะการบรรลุเป้าหมายในระดับวิกฤต (สีแดง) และระดับเสี่ยง (สีส้ม)โดยรายละเอียดจำนวนโครงการที่สอดคล้องกับ 37 เป้าหมายระดับประเด็น และ 140 เป้าหมายแผนแม่บทย่อย สรุปได้ดังนี้

ส่วนที่ 2
ผลการดำเนินงานตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ 01

01 ความมั่นคง

“ประเทศชาติมีความมั่นคงปลอดภัย มีความสงบเรียบร้อย
มีความสามัคคีปรองดองของคนในชาติ อยู่ร่วมกันอย่างสันติ
ภายใต้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์
ทรงเป็นประมุข บนพื้นฐานของสังคมพหุวัฒนธรรม
การเคารพความหลากหลาย และหลักธรรมาภิบาล
มีความพร้อมเผชิญเหตุ และรับมือกับภัยคุกคามด้านความมั่นคง
ในทุกมิติ ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง
เป็นภูมิคุ้มกันให้ประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุข ส่งเสริมการบริหาร
และการพัฒนาประเทศในทุกด้านต่อไป”

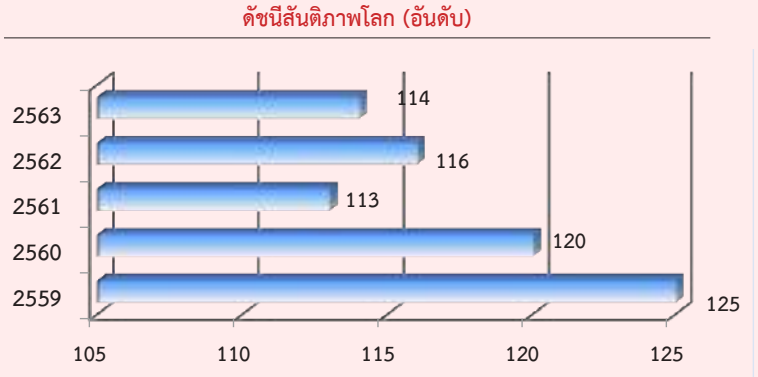
แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (1) ความมั่นคง มีเป้าหมายสำคัญในการบริหารจัดการสภาวะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคง ปลอดภัย และมีความสงบเรียบร้อยอย่างแท้จริง เพื่อไม่ให้ปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงส่งผลกระทบต่อการบริหารและการพัฒนาประเทศ และเอื้อต่อการดำเนินการของยุทธศาสตร์ชาติด้านอื่น ๆ ให้ขับเคลื่อนไปตามทิศทางและเป้าหมายที่กำหนดได้ ภายใต้หลักความมั่นคงแบบองค์รวม โดยมีเป้าหมายระดับประเด็น ได้แก่ (1) ประเทศชาติมีความมั่นคงในทุกมิติ และทุกระดับเพิ่มขึ้น และ (2) ประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุขดีขึ้น

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

010001 ปี 2562 ปี 2563

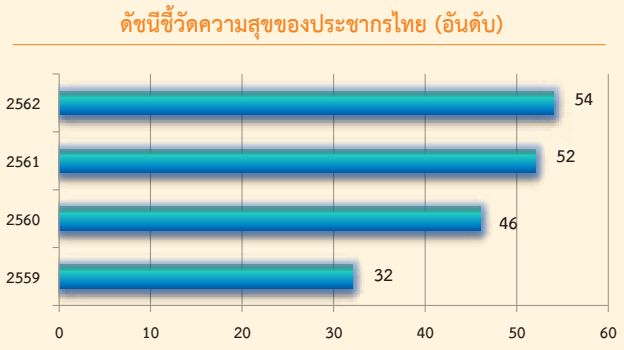
(1) ประเทศชาติมีความมั่นคงในทุกมิติ และทุกระดับเพิ่มขึ้น พิจารณาจากดัชนีสันติภาพโลก จัดทำโดยสถาบันเศรษฐศาสตร์และสันติภาพ จากการสำรวจในปี 2563 พบว่าประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 114 จาก 163 ประเทศทั่วโลก ซึ่งลดลงจากปี 2562 แต่ยังคงห่างจากเป้าหมายที่ประเทศไทยต้องอยู่ในอันดับที่ 75 ของโลก และต้องบรรลุเป้าหมายภายในปี 2565 การจัดอันดับดัชนีสันติภาพโลกใช้เกณฑ์การพิจารณาเดิมจากปี 2562 ซึ่งจัดเป็นกลุ่มปัจจัยบ่งชี้หลัก 3 กลุ่ม ได้แก่ (1) ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในและนอกประเทศ (2) ความปลอดภัยและความมั่นคงในสังคม (3) การขยายอิทธิพลทางทหาร โดยในปี 2563 แนวโน้มเกี่ยวกับเรื่องสันติภาพทำให้ประเทศไทยมีอันดับที่สามารถจะส่งผลให้บรรลุเป้าหมายในปี 2565 **จากข้อมูลในปี 2562 ประเทศไทยอยู่ในอันดับ 116 ในปี 2563 ขยับขึ้นมาเป็น อันดับที่ 114 แสดงให้เห็นถึงความมั่นคงภายในประเทศมีแนวโน้มในเชิงบวกเพิ่มขึ้น** อีกทั้งในภูมิภาคเอเชีย แปซิฟิก ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 16 จาก 19 ประเทศ ในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกที่ถูกนำมาจัดอันดับดัชนีสันติภาพโลก

อย่างไรก็ตาม การบรรลุเป้าหมายในปี 2565 ควรเน้นดำเนินการเพื่อทำให้ประเทศไทยเกิดสันติภาพในเชิงบวกเพิ่มขึ้น โดยมีการให้ความร่วมมือที่ดีจากหน่วยงานของรัฐ และจากรากฐานทางความคิดของคนในสังคม รวมถึงทัศนคติเรื่อง โครงสร้างทางสังคมเพื่อทำให้สังคมเกิดความสันติสุขและเกิดสันติภาพ

010002 ปี 2562 ปี 2563

(2) ประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุขดีขึ้น พิจารณาจากดัชนีชี้วัดความสุขของประชากรไทย จากรายงานความสุขโลก จัดทำโดยโครงการเครือข่ายการแก้ปัญหาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ ซึ่งในปี 2562 พบว่าประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 54 จาก 153 ประเทศทั่วโลกที่มีการสำรวจ และเพิ่มขึ้นจากปี 2561 ทำให้ห่างจากเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 (1 ใน 35 ของโลก) ขณะที่ ประเทศสิงคโปร์อยู่ในอันดับที่ดีขึ้นจากปี 2561 ได้แก่ อันดับที่ 31 และประเทศมาเลเซียตกลงไปอยู่ที่อันดับ 82 เมื่อเทียบกับปี 2561 ทั้งนี้จากปัจจัยหลักทั้ง 6 ด้านสำคัญ ซึ่งได้แก่ การส่งเสริมให้ประชาชนมีรายได้ ได้รับสวัสดิการและการสนับสนุนจากภาครัฐที่ดี มีการบริการด้านสาธารณสุขและการส่งเสริมให้ประชาชนมีอายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาวะที่ดีประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพมีความเอื้ออาทรต่อกัน และอยู่ในสังคมที่ไม่มีการทุจริต **พบว่าในปี 2563 จากการรายงานความสุขโลก พบว่าประเทศไทยมีอันดับที่ห่างจากเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 เพิ่มขึ้นจากปี 2561**

นอกจากนี้ ยังคงมีประเด็นท้าทายที่ต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทฯ โดยสรุปภาพรวม ได้แก่ **(1) สถานการณ์ด้านความมั่นคงของโลก** เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะภัยที่เกิดจากความมั่นคงหลายมิติที่เป็นลักษณะเฉพาะในแต่ละบริบทของพื้นที่ ซึ่งเป็นความท้าทายในการบูรณาการ การทำงานของหน่วยงานภาครัฐ เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด **(2) การรักษาความมั่นคงเพื่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน** โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม รวมถึงการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและความเข้มแข็งของชุมชน อีกทั้งควรมีการเตรียมพร้อมเพื่อลดความสูญเสียและผลกระทบจากความรุนแรงของอาชญากรรมและความไม่ปลอดภัยต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ **(3) การบริหารจัดการความมั่นคง** โดยเน้นการพัฒนาและบูรณาการข้อมูลของความมั่นคง ควรให้ความสำคัญและกำหนดแนวทาง นโยบายการดำเนินการอย่างชัดเจน รวมถึงเฝ้าระวังการรักษาความปลอดภัยข้อมูลจากการโจรกรรมข้อมูลต่าง ๆ

แผนแม่บทฯ ประเด็น (01) ความมั่นคง

ประกอบด้วย 10 เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2563
010101	**ประชาชนมีความมั่นคง ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเพิ่มขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี 2565 คือ ระดับความมั่นคงปลอดภัยภายในประเทศและศักยภาพตำรวจระดับสากล (WI2SPI) ดีขึ้นอยู่ในลำดับ 1 ใน 55 ของโลก	2562	2563
	โดยในปี 2563 ประเทศไทยอยู่อันดับที่ 123 ลดลงจากปี 2562 ที่มีอันดับอยู่ที่ 125 ซึ่งมีค่าสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง**		
010102	**คนไทยจงรักภักดี ซื่อสัตย์ พร้อมธำรงรักษาไว้ซึ่งสถาบันหลักของชาติ สถาบันศาสนาเป็นที่เคารพยึดเหนี่ยวจิตใจของคนไทยสูงขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี 2565 คือ ทุนทางสังคม อาทิ ความเชื่อถือ ความไว้วางใจ การสื่อสารเผยแพร่ความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องต่อสถาบันหลักของชาติ	2562	2563
	เทียบเคียงจากการเก็บข้อมูลจำนวนวัดในประเทศไทยของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี 2561 ซึ่งเป็นเป็นล่าสุด พบว่า มีผู้นับถือศาสนาพุทธในประเทศไทยร้อยละ 93.5 ของประชากรทั้งหมด อย่างไรก็ตาม จำนวนวัดในประเทศไทยมีเพิ่มขึ้นทุกปี ในขณะที่จำนวนพระภิกษุเพิ่มขึ้น 13,210 คน และสามเณรลดลง 4,722 คน ในปี 2561 ซึ่งมีค่าสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย**		
010103	**การเมืองมีเสถียรภาพและธรรมาธิบาลสูงขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี 2565 คือ ประสิทธิผลของรัฐบาลจากการประเมินของธนาคารโลก ได้รับการประเมินไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70	2562	2563
	ได้รับการประเมินไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 โดยจากข้อมูลในปี 2562 ประเทศไทยมีระดับประสิทธิผลของรัฐบาล อยู่ที่ร้อยละ 65.87 ลดลงจากปี 2561 ที่มีระดับอยู่ที่ร้อยละ 66.83 ซึ่งมีค่าสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง**		

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	ปี 2563
010201	**ปัญหาความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน (เช่น ปัญหายาเสพติด ความมั่นคงทางไซเบอร์ การค้ามนุษย์ ฯลฯ) ได้รับการแก้ไขจนไม่ส่งผลกระทบต่อการบริหารและพัฒนาประเทศ** กำหนดค่าเป้าหมายต่อการบรรลุในปี 2565 คือ ระดับความสำเร็จของการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในปัจจุบันดีขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 50	2562	2563
	โดยในปี 2563 จากข้อมูลสถิติภัยคุกคามทางไซเบอร์ มีการรับแจ้งเหตุอยู่ที่ 1,969 ครั้ง ลดลงจากปี 2562 ที่มีการรับแจ้งเหตุอยู่ที่ 2,470 ครั้ง ซึ่งมีค่าสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง**		
010202	***ภาคใต้มีความสงบสุข ร่มเย็น*** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี 2565 คือ (1) จำนวนงบประมาณด้านความมั่นคงในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ลดลงร้อยละ 10 ต่อปี (2) สถิติจำนวนเหตุรุนแรง/สูญเสียลดลงร้อยละ 20 ต่อปี และ (3) ปริมาณการเข้า-ออก ของนักท่องเที่ยว และมูลค่าการลงทุนในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ เพิ่มขึ้นร้อยละ 10 ต่อปี	2562	2563
	จากข้อมูลจำนวนงบประมาณ ปี 2563 ได้รับจัดสรรงบประมาณ 10,641 ล้านบาท ลดลงจากปี 2562 จำนวน 1,283 ล้านบาท หรือร้อยละ 10.75 จำนวนเหตุการณ์ความมาสงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้มีจำนวนรุนแรง/สูญเสีย 54 เหตุการณ์ ลดลงจากปี 2562 ในช่วงเวลาเดียวกันอยู่ที่ 128 เหตุการณ์ หรือลดลงร้อยละ 56.80 และจากรายงานสถานการณ์การท่องเที่ยวในประเทศไทย ปริมาณนักท่องเที่ยวมีจำนวน 2,777,412 คน ลดลงจากปี 2562 อยู่ที่ 7,220,213 คนหรือ ร้อยละ 60 ซึ่งมีค่าสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย**		
010301	**การพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี 2565 คือ ประสิทธิภาพของหน่วยงานด้านการข่าวและประชาคมข่าวกรอง ร้อยละ 85	2562	2563
	โดยในปี 2563 หน่วยงานความมั่นคงได้บูรณาการการทำงานร่วมกันเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการวิกฤตการณ์จากการแพร่ระบาดของโรค โควิด-19 ได้รับการยอมรับโดยประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 6 ของโลก และอันดับที่ 1 ของภูมิภาคเอเชีย และเป็น 1 ใน 13 ประเทศที่มีความพร้อมในการรับมือ ซึ่งมีค่าสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย**		

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2563
010302	**การพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี 2565 คือ ระดับความพร้อมของกองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคง ร้อยละ 80	2562	2563
	โดยในปี 2563 การจัดอันดับความแข็งแกร่งด้านการทหาร ประเทศไทยถูกจัดอันดับที่ 23 มีอันดับที่ดีขึ้นจากปี 2562 ซึ่งมีค่าอันดับอยู่ที่ 26 ซึ่งมีค่าสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย**		
010401	**ประเทศไทยมีความมั่นคงและสามารถรับมือกับความท้าทายจากภายนอกได้ทุกรูปแบบสูงขึ้น** กำหนดค่าสถานะเป้าหมายในปี 2565 คือ ระดับความสัมพันธ์และความร่วมมือด้านความมั่นคงทุกมิติกับประเทศมหาอำนาจและประเทศที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ มากขึ้น/ดีขึ้นจากเดิม ร้อยละ 5-10	2562	2563
	โดยปี 2563 ประเทศไทยได้ให้ความร่วมมือด้านความมั่นคงที่อาศัยพหุภาคีที่เกี่ยวข้องกับอาเซียนและประเทศอื่นๆ ต่อเนื่องจากปี 2562 และมีความก้าวหน้าดีขึ้นแต่ยังคงต้องพึ่งพากรอบความร่วมมือระหว่างประเทศ ซึ่งมีค่าสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย**		
010402	**ประเทศไทยมีบทบาทเพิ่มขึ้นในการกำหนดทิศทางและส่งเสริมเสถียรภาพของภูมิภาคเอเชีย** รวมทั้งเป็นประเทศแนวหน้าในภูมิภาคอาเซียน กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี 2565 คือ ระดับความสำเร็จของบทบาทไทยในการกำหนดทิศทางและส่งเสริมเสถียรภาพของภูมิภาคอาเซียน มากขึ้น/ดีขึ้นจากเดิมร้อยละ 5-10	2562	2563
	โดยปี 2563 ประเทศไทยได้เสนอทิศทางขับเคลื่อนกลไกของอาเซียนในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 37 และพร้อมที่จะเป็นที่ตั้งของศูนย์อาเซียน มีความท้าทายที่ส่งผลต่อการผลักดันข้อริเริ่มหรือกรอบความร่วมมือร่วมกันเพิ่มขึ้น ซึ่งมีค่าสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย**		
010501	**กลไกการบริหารจัดการความมั่นคงมีประสิทธิภาพสูงขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี 2565 คือ ระดับประสิทธิภาพการดำเนินการพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงร้อยละ 80	2562	2563
	โดยปี 2563 ได้กำหนดแนวทางและกลไกในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ระบบบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม และข้อมูลด้านความมั่นคงให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ซึ่งมีค่าสถานะเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย**		

แผนแม่บทย่อย ปี 2562 ปี 2563

การรักษาความสงบภายในประเทศ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 010101

ประชาชนมีความมั่นคง ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

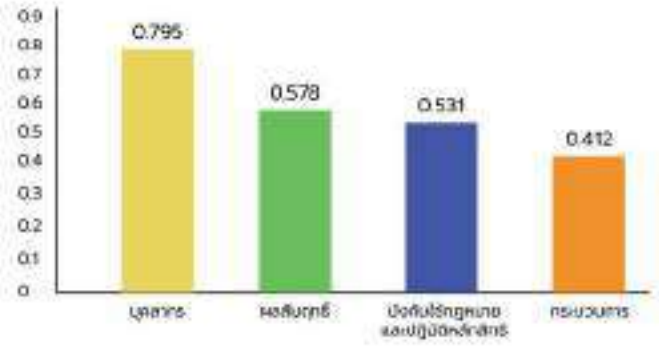
ระดับความมั่นคงปลอดภัยภายในประเทศและศักยภาพตำรวจระดับสากล (WISPI) ดีขึ้น อยู่ในลำดับ 1 ใน 55 ของโลก

การเสริมสร้างความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนที่มีความสอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยและบรรทัดฐานสากล โดยมุ่งเน้นให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา มีความปลอดภัย มีรายได้เพียงพอ ได้รับโอกาส สิทธิ ความเสมอภาค มีความตระหนักเข้าใจปัญหาและภัยความมั่นคง สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาส่วนรวมได้ จะส่งเสริมให้ประชาชนอยู่ดีมีสุขและสังคมมีความเข้มแข็ง ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญต่อการบังคับใช้กฎหมาย การสร้างสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมของพลเมือง การกำหนดมาตรการในการป้องกันอาชญากรรม ความปลอดภัยในที่สาธารณะและบนท้องถนน ซึ่งพบความท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายที่สำคัญและยังคงดำเนินต่อเนื่องมาจนถึงปี 2563 อาทิ ความสมดุลในการรักษาความปลอดภัย และการส่งเสริมความมั่นคงของมนุษย์ โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิ เสรีภาพ ความเป็นส่วนตัวของประชาชน และความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อหน่วยงานรักษาความมั่นคงภายในประเทศ ซึ่งปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญที่จะสามารถขับเคลื่อนเป้าหมายดังกล่าวให้บรรลุได้ตามที่กำหนด จะมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและความเข้มแข็งของชุมชน การมีกลไกการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพ และมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและเอื้อต่อประชาชนให้มีความมั่นคง ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเพิ่มขึ้น

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย พิจารณาจากระดับความมั่นคงปลอดภัยภายในประเทศและศักยภาพตำรวจระดับสากล (WISPI) ดีขึ้น โดยเป็นการจัดอันดับโดย International Police Science Association (IPSA) ซึ่งมีการประเมิน ณ ปี 2559 เป็นปีล่าสุด โดยประเทศไทยได้อันดับที่ 69 จาก 127 ประเทศ มีคะแนนรวมทั้งหมด 0.564 คะแนน ห่างจากประเทศสิงคโปร์ซึ่งมีคะแนน

รวมอยู่ในอันดับที่ 1 จำนวน 0.334 คะแนน (สิงคโปร์ 0.898 คะแนน) โดยตัวชี้วัด 4 ด้านหลัก ที่มีคะแนนสูงสุด คือ ด้านสมรรถนะ/ความสามารถ (0.795) รองลงมา คือ ผลสัมฤทธิ์ (0.578) การบังคับใช้กฎหมายและปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชน (0.531) และกระบวนการ (0.412) ตามลำดับ สำหรับระดับความมั่นคงปลอดภัยทางสังคม ภายใต้ดัชนีสันติภาพโลก หรือ Global Peace Index (GPI) ของสถาบันวิจัยด้านเศรษฐศาสตร์และสันติภาพ (Institute for Economics and Peace : IEP) ประเทศไทยมีระดับความมั่นคงปลอดภัยทางสังคม ประจำปี 2563 อยู่ในอันดับที่ 123 ซึ่งดีขึ้นจากปี 2562 ที่อยู่ในอันดับที่ 125 สะท้อนว่า หน่วยงานด้านความมั่นคงได้ดำเนินการป้องกันและปราบปรามอาชกรรมเชิงรุกมากขึ้น รวมทั้งมีการเตรียมพร้อมเพื่อลดความสูญเสียและผลกระทบจากความรุนแรงของอาชญากรรมและความไม่ปลอดภัยต่าง ๆ ทั้งจากภายในและภายนอกประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ระดับความมั่นคงปลอดภัยภายในประเทศและศักยภาพตำรวจระดับสากล (WISPI)

ระดับความมั่นคงปลอดภัยของสังคม (ภายใต้ Global Peace Index)

ที่มา : ดัชนีสันติภาพโลก (Global Peace Index)

การดำเนินงานที่ผ่านมา การดำเนินงานของหน่วยงานด้านความมั่นคงเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายในช่วงปี 2563 ให้ความสำคัญกับเสริมสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและความมั่นคงของมนุษย์ โดยมุ่งพัฒนาการใช้เทคโนโลยีเพื่อบังคับใช้กฎหมาย แก้ไขปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการจราจร และปัญหาความรุนแรงในสังคม การกำหนดมาตรการควบคุมแหล่งซ่องสุมของผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องสงสัย แหล่งอบายมุขหรือสถานบริการที่จะเป็นแหล่งเพาะอาชญากรรม การพัฒนาและขับเคลื่อนการบริหารความมั่นคง การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยในภาคคมนาคมและการจราจร มุ่งเน้นการปลูกจิตสำนึกและเสริมสร้างความเป็นพลเมือง ซึ่งถือเป็นพื้นฐานสำคัญในการแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงของมนุษย์ในระยะยาว สร้างความรู้ความเข้าใจให้ประชาชนมีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคามและภัยพิบัติได้ทุกรูปแบบและทุกระดับความรุนแรง นอกจากนั้น ยังให้อาสาสมัครภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการร่วมปฏิบัติกับตำรวจเพื่อป้องกันปราบปรามอาชญากรรม รักษาความปลอดภัยให้แก่ชุมชนและท้องถิ่น รวมถึงการเข้าร่วมในการระงับเหตุและกู้ภัยจากอุบัติภัยต่าง ๆ ซึ่งเป็นการใช้หลักการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการ เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถดำเนินการแก้ไขร่วมกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความมั่นคง

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย องค์ประกอบสำคัญในการบรรลุเป้าหมายตามการประเมินของ International Police Science Association (IPSA) คือ ด้านกระบวนการ และด้านการบังคับใช้กฎหมายและปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชน ควรเพิ่มศักยภาพในการควบคุมการทุจริตและประพฤติมิชอบในหน่วยงานราชการและพัฒนาสร้างความเป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรมทุกขั้นตอน ปิดช่องโหว่ที่จะเป็นการเอื้อต่อการประพฤติมิชอบต่าง ๆ ลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเท่าเทียมในระบบยุติธรรมตั้งแต่สิทธิของการฟ้องร้อง การขอประกันตัวการจับกุม และการถูกคุมขัง ทั้งนี้ ความท้าทายบางประการ อาทิ การปลูกฝังความรู้สึกผิดชอบ จริยธรรม และศีลธรรมแก่บุคคลซึ่งเป็นทรัพยากรบุคคลของประเทศ และการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเพื่อปิดช่องโหว่กฎหมายต่าง ๆ นั้น เป็นกระบวนการที่อาจต้องใช้เวลานาน รวมถึงโครงการที่มีการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน ต้องใช้เวลาในการประมวลผล ไม่สามารถกระทำได้ในทันทีหรือระยะเวลาอันสั้น จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่อาจส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย หน่วยงานด้านความมั่นคงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบฐานข้อมูลระบบป้องกันและเพื่อแก้ไขการก่อเหตุอาชญากรรมได้ทันต่อสถานการณ์และตอบสนองความแตกต่างของแต่ละพื้นที่ การบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมอย่างเป็นระบบ การสนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชน ชุมชน หน่วยงานภาครัฐและเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันปราบอาชญากรรมในท้องถิ่นของตนเอง ควบคู่กับการติดตาม ตรวจสอบ กำกับ ดูแลการดำเนินงานในระดับพื้นที่อย่างต่อเนื่อง การเร่งแก้ไขกฎหมายที่มีช่องโหว่และไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน มุ่งเน้นการปลูกจิตสำนึกและเสริมสร้างความเป็นพลเมือง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงในระยะยาว ตลอดจนเร่งสร้างภาพลักษณ์และเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ด้านความมั่นคง เพื่อสร้างทัศนคติที่ดีและเพิ่มความไว้ใจของประชาชนที่มีต่อเจ้าหน้าที่รัฐให้มากขึ้น

ปี 2562 ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

การรักษาความสงบภายในประเทศ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 010102

คนไทยจงรักภักดี ซื่อสัตย์ พร้อมธำรงรักษาไว้ซึ่งสถาบันหลักของชาติ
สถาบันศาสนาเป็นที่เคารพยึดเหนี่ยวจิตใจของคนไทยสูงขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

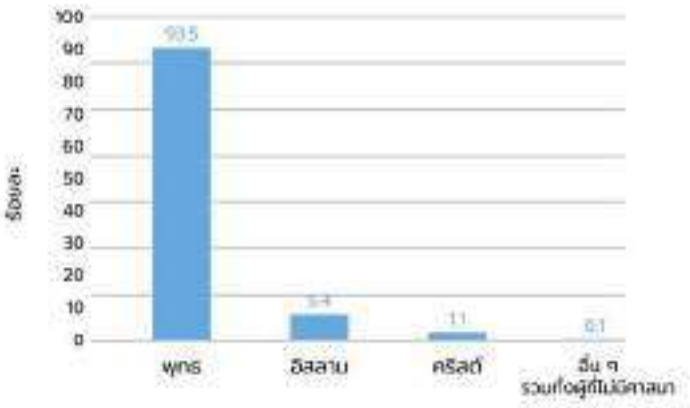
ทุนทางสังคม อาทิ ความเชื่อถือ ความไว้วางใจ การสื่อสารเผยแพร่ความรู้
และความเข้าใจที่ถูกต้องต่อสถาบันหลักของชาติ

การสื่อสารเผยแพร่ความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องต่อหลักธรรมคำสอนของศาสนาและสถาบันหลักของชาติ ผ่านทางกลไกต่าง ๆ จะช่วยส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้าใจที่ถูกต้อง ตระหนักรู้ถึงความสำคัญ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย นำมาซึ่งความเชื่อถือ ความไว้วางใจ เกิดความจงรักภักดี ซื่อสัตย์ พร้อมธำรงรักษาไว้ซึ่งสถาบันหลักของชาติ พร้อมทั้งการให้ความสำคัญกับกฎระเบียบต่าง ๆ เกี่ยวกับพระสงฆ์ แนวทางคุ้มครองพระพุทธศาสนา การพัฒนาการเผยแผ่หลักธรรมคำสอน ส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนมีส่วนร่วมและเห็นคุณประโยชน์ของพุทธศาสนาที่มีต่อประชาชน สังคม ประเทศชาติ และมีสถาบันศาสนาเป็นที่เคารพยึดเหนี่ยวจิตใจ พร้อมมีส่วนร่วมในการสร้างความมั่นคงให้กับประเทศชาติบ้านเมือง และช่วยเสริมสร้างการอยู่ร่วมกันของคนต่างศาสนาอย่างปรองดอง ไม่ให้เกิดการแบ่งแยกแตกต่าง ซึ่งจากการดำเนินการที่ผ่านมาพบประเด็นความท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายที่สำคัญ คือ การนำสถาบันหลักและการบิดเบือนหลักคำสอนทางศาสนามาก่อให้เกิดความขัดแย้งในสังคม ซึ่งปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญที่สามารถขับเคลื่อนเป้าหมายดังกล่าวให้บรรลุได้ตามที่กำหนด จะมุ่งเน้นการเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องเพื่อสร้างการตระหนักรู้ถึงความสำคัญของสถาบันหลัก การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการธำรงไว้ซึ่งสถาบันหลักของชาติ โดยการปลูกฝังค่านิยมที่ดีแก่เด็กและเยาวชน และการยอมรับและเชื่อมั่นและเชื่อมั่นในสถาบันหลักของชาติ เพื่อให้สถาบันหลักของชาติมีความมั่นคงและเป็นรากฐานที่มีความเข้มแข็งในการพัฒนาประเทศต่อไป

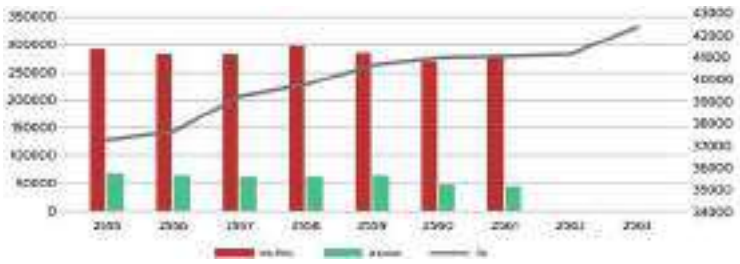
ความมั่นคง

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย โดยพิจารณาการตระหนักรู้ถึงความสำคัญของสถาบันหลักของชาติ ความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ภายใต้ระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีการปฏิบัติตามหลักธรรมที่ถูกต้องตามหลักศาสนา และเผยแพร่หลักคำสอนศาสนาอย่างถูกต้อง ซึ่งจากการเก็บข้อมูลจำนวนวัดในประเทศไทย ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ณ ปี 2561 ซึ่งเป็นปีล่าสุด พบว่าร้อยละของผู้นับถือศาสนาพุทธในประเทศไทยมีอัตราร้อยละ 93.5 ของประชากรทั้งหมด อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาจำนวนพระภิกษุ สามเณร และจำนวนวัดในประเทศไทย เพิ่มเติมพบว่าวัดในประเทศไทยมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี ซึ่งสะท้อนให้จำนวนพระภิกษุและสามเณรซึ่งเป็นศาสนทายาทกลับมีการเปลี่ยนแปลงทั้งเพิ่มขึ้นและลดลง เนื่องจากเหตุผลหลายประการ อาทิ การขาดแคลนพระภิกษุบางพื้นที่ห่างไกล คนรุ่นใหม่มีความใกล้ชิดวัดน้อยลง และนิยมบวชระยะสั้นมากขึ้น อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในรายละเอียดเปรียบเทียบกับปี 2560 พบว่าในปี 2561 มีจำนวนสามเณรลดลง 4,722 คน ในขณะที่จำนวนพระภิกษุเพิ่มขึ้น 13,210 คน จึงไม่ส่งผลต่อจำนวนพระภิกษุและสามเณรของประเทศในภาพรวมมากนัก

ร้อยละของผู้นับถือศาสนาในประเทศไทย ปี 2561

จำนวน พระภิกษุ สามเณร และวัด ในประเทศไทย

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในช่วงปี 2563 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินงานต่อเนื่องจากปี 2562 เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ และแก้ไขปัญหาจากการนำสถาบันหลักและการบิดเบือนหลักคำสอนทางศาสนามาก่อให้เกิดความขัดแย้งและความแตกแยกในสังคมซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญของการพัฒนาประเทศในทุกมิติ อาทิ การพิทักษ์รักษา การถวายพระเกียรติ และการเทิดทูนพระมหากษัตริย์ การขยายผลโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และการส่งเสริมการเรียนรู้ศาสนพิธี ส่งเสริมทัศนคติ ค่านิยม แบบแผนความเชื่อ ด้านการเมืองการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เสริมสร้างความเข้มแข็งและความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ในสถานศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน และในหลักสูตรต่าง ๆ ของหน่วยงาน เพื่อให้ประชาชนมีความเข้าใจร่วมกัน เกิดความสมัครสมานสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข น้อมนำพระราโชบายด้านการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัวสู่การปฏิบัติ และจัดกิจกรรมเพื่อถวายพระเกียรติและเทิดทูน

สถาบันพระมหากษัตริย์อย่างต่อเนื่อง จัดพิธีต่าง ๆ ตามวันสำคัญทางศาสนา สนับสนุนการดำเนินงานของทุกศาสนาในประเทศ เพื่อให้ศาสนาเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชาติ ดำเนินการศาสนสัมพันธ์ต่างประเทศ เพื่อส่งเสริมกิจการด้านศาสนาให้มีบทบาทนำในการธำรงไว้ซึ่งศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม จิตสำนึก ค่านิยมที่ดีงาม รักษามรดกทางวัฒนธรรม ส่งเสริมการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม และพัฒนาสมรรถนะบุคลากรทางศาสนาเพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานและขับเคลื่อนงานศาสนากับนานาอารยประเทศ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินงานบางกิจกรรมในการเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ ยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ของประเทศ อาทิ การเสริมสร้างความรักและเทิดทูนในสถาบันพระมหากษัตริย์ สร้างจิตสำนึกและค่านิยมที่ถูกต้องให้แก่เด็กและเยาวชน ได้ดำเนินการในพื้นที่การศึกษาได้เพียงบางภาคเท่านั้น ซึ่งควรดำเนินการให้ครอบคลุมทั่วทุกพื้นที่ เนื่องจากคนไทยควรตระหนักรู้ถึงความสำคัญและประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสถาบันหลักของชาติ เพื่อขัดเกลาและหล่อหลอมความจงรักภักดีตั้งแต่วัยเด็กอย่างต่อเนื่อง สำหรับในด้านศาสนา การเผยแพร่แนวคิดวัฒนธรรมเสรีมีผลทำให้แนวคิดทางศาสนานั้นถูกลดบทบาทลงในสังคมอีกทั้งปัญหาด้านการบริหารจัดการด้านศาสนาที่ยังมีปัญหาในด้านต่าง ๆ อาทิ โครงสร้างและกฎระเบียบต่าง ๆ เกี่ยวกับพระสงฆ์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพด้านศาสนาและความศรัทธาของประชาชน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย หน่วยงานด้านความมั่นคง ควรให้ความสำคัญกับการดำเนินการเสริมสร้างความเข้าใจและความสำคัญของสถาบันหลักของชาติผ่านกลไกและสื่อต่าง ๆ อย่างทั่วถึงและครอบคลุม ควรมีหน่วยงานและข้อมูลกลางที่ถูกต้องเพื่อเผยแพร่ข้อมูลสถาบันหลักที่ถูกต้อง เชื่อถือได้ และไม่ถูกบิดเบือนเพื่อที่สามารถนำมาใช้เผยแพร่ในวงกว้าง ประชาชนทุกช่วงวัย ทุกอาชีพ และทุกพื้นที่ทั่วประเทศ ควรขยายผลแนวพระราชดำรัสที่เกี่ยวข้องกับการใช้กระบวนการพัฒนา เพื่อบรรเทาและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ทั้งในการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และโครงการที่หน่วยงานต่าง ๆ น้อมนำมาปฏิบัติ รวมถึงจัดกิจกรรมส่งเสริมความเข้าใจในพระราชกรณียกิจ อันจะเป็นคุณประโยชน์ต่อประชาชนในชาติอย่างต่อเนื่องทุกปี และส่งเสริมการปฏิรูปกลไกที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาด้านสถาบันศาสนา เช่น การปรับปรุงโครงสร้าง กฎ ระเบียบ และบังคับใช้ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอย่างเคร่งครัด เป็นธรรม และทันต่อการเปลี่ยนแปลง ควบคู่กับการเร่งส่งเสริมให้องค์กรด้านศาสนามีความใกล้ชิดกับสังคมและมีบทบาทในการพัฒนาประเทศมากขึ้น เพื่อให้เป็นสถาบันหลักที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในประเทศให้ดำเนินชีวิตไปในทิศทางที่ถูกต้อง มองประโยชน์ของสังคมส่วนรวม และเพื่อลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบันให้บรรเทาลง

แผนแม่บทย่อย ปี 2562 ปี 2563

การรักษาความสงบภายในประเทศ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 010103

เป้าหมายแผนแม่บทย่อย การเมืองมีเสถียรภาพและธรรมาธิบาลสูงขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

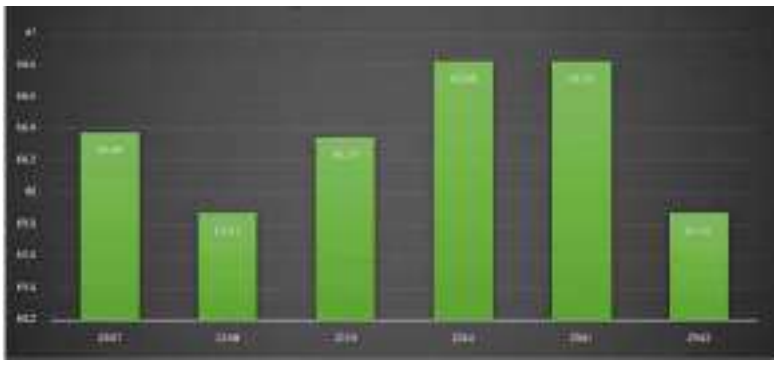
ประสิทธิผลของรัฐบาลจากการประเมินของธนาคารโลก ได้รับการประเมินไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70

การมีสถาบัน/วัฒนธรรมประชาธิปไตยที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ ทั้งระบบรัฐสภา ระบบการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจอธิปไตย ระบบราชการ กระบวนการกำหนดนโยบาย การยับยั้งการทุจริตประพฤติมิชอบ การมีสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชน ตลอดจนการมีค่านิยมเคารพความแตกต่างหลากหลาย ทางความคิด ชาติพันธุ์ ศาสนา เป็นองค์ประกอบสำคัญในการขับเคลื่อนเพื่อเสริมสร้างให้การเมืองมีเสถียรภาพและมีธรรมาภิบาลสูงขึ้นได้ เป็นการส่งเสริมประเทศชาติมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ ประชาชนอยู่ในสังคมที่เข้มแข็ง อยู่ดี กินดี และมีความสุขขึ้น จากการดำเนินการที่ผ่านมาพบว่าประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายที่สำคัญ อาทิ การสร้างความสามัคคีปรองดองของคนในชาติให้อยู่ร่วมกันได้โดยสันติบนความเห็นต่างทางความคิดและความหลากหลายทางชาติพันธุ์และศาสนา และการส่งเสริมให้สถาบันทางการเมืองและการเลือกตั้ง/พรรคการเมืองมีธรรมาภิบาลและความโปร่งใส ซึ่งปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญที่จะสามารถขับเคลื่อนเป้าหมายดังกล่าวให้บรรลุได้ตามที่กำหนด จะมุ่งเน้นการสร้างความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยใช้รูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมแก่ประชาชนในแต่ละช่วงวัย พรรคการเมือง นักการเมือง ความรู้ ความสามารถ คุณธรรม และจริยธรรมมีระบบการเลือกตั้งที่มีประสิทธิภาพ ระบบราชการมีความโปร่งใส การตรวจสอบการบริหารจัดการ การทำงานของพรรคการเมืองมีประสิทธิภาพ และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเมือง มีเสถียรภาพ และธรรมาภิบาล อาทิ มีช่องทางการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนมีความเชื่อมั่นต่อระบบการเมือง มีกฎหมายกฎระเบียบที่เป็นธรรม เหมาะสม และโปร่งใส มีการติดตามและมีประเมินผลการดำเนินงานของพรรคการเมือง

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย โดยประสิทธิผลของรัฐบาลจากการประเมินของธนาคารโลก ณ ปี 2562 (ร้อยละ 65.87) ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ลดลงจากปี 2559 2560 และ 2561 (ร้อยละ 66.35 66.83 และ 66.83) จึงมีความเสี่ยงที่จะไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี 2565 (ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70) ดังนั้น รัฐบาลควรเร่งสร้างการเมืองที่มีเสถียรภาพ เพิ่มธรรมาภิบาลด้านการเมือง การกระจายโครงสร้างพื้นฐานและการบริการของประเทศอย่างทั่วถึง ให้ประสบความสำเร็จตามที่ได้วางนโยบายไว้ มีการควบคุมกฎหมายอย่างจริงจังตลอดจนยับยั้งการทุจริตและประพฤติมิชอบในราชการ และเปิดโอกาสการมีส่วนร่วมและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่มีความแตกต่างในหลาย ๆ ด้าน เพื่อนำไปสู่การลดความขัดแย้ง และเสริมสร้างการเมืองที่มีเสถียรภาพมากขึ้น

การดำเนินงานที่ผ่านมา การดำเนินงานของหน่วยงานด้านความมั่นคงและภาคีการพัฒนาเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายในช่วงปี 2563 ได้ให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์สร้างความรู้ ความเข้าใจ การส่งเสริมทัศนคติ ค่านิยม การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยของประชาชน ตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ตำบล และชุมชน การปลูกฝังจิตสำนึกรักสามัคคีและส่งเสริมความปรองดองของคนในชาติ การพัฒนาศักยภาพกระบวนการจัดการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งแบบบูรณาการภายใต้สันติวิธี และการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยผ่านกลไกต่าง ๆ

ประสิทธิผลของรัฐบาล (Government Effectiveness)

ที่มา: World Bank

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ความแตกแยกที่เกิดขึ้นในสังคมไทยปัจจุบันเกิดจากหลายสาเหตุ ทั้งสาเหตุที่สะสมมานาน อาทิ ความเหลื่อมล้ำทางสังคม และเกิดขึ้นตามการเรียนรู้และสภาพแวดล้อมที่หล่อหลอมปัจจุบัน ความแตกแยกของความคิด และความไม่ไว้ใจซึ่งกันและกัน ที่ส่งผลให้มีความขัดแย้งและการต่อต้านที่ยืดเยื้อ อีกทั้งแต่ละฝ่ายยังใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ รวมถึงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือ อาทิ แอปพลิเคชันต่าง ๆ ในการโน้มน้าวและแย่งชิงมวลชน ส่งผลกระทบต่อความแตกแยกภายในประเทศที่รวดเร็วและฝังรากลงลึกมากกว่าในอดีต นอกจากนั้น ปัญหาวิกฤตศรัทธาในกระบวนการยุติธรรม การขัดผลประโยชน์ของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม การทุจริต คอรัปชั่น และการขาดจริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองและประชาชนบางกลุ่ม ซึ่งเป็นสาเหตุหลายประการที่ส่งผลต่อความขัดแย้งมาเป็นระยะเวลายาวนาน จึงยากจะระบุว่าสาเหตุหลักของปัญหาสังคมคืออะไร และจะส่งผลให้ความไม่สงบในประเทศมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจนแก้ไขได้ยาก

ข้อเสนอแนะในการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี 2565 หน่วยงานทุกภาคส่วนต้องให้ความสำคัญกับการยอมรับในวิถีทางที่ถูกต้องของหลักประชาธิปไตย รับฟังความเห็นของทุกฝ่าย เพื่อหาทางออกและสร้างความเข้าใจอย่างจริงใจ ควบคู่กับการดำเนินการพัฒนาสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อภาครัฐ ระบบราชการ ระบบการเมืองและวิถีแห่งประชาธิปไตยให้มากขึ้น เร่งกอบกู้ศรัทธาของกระบวนการยุติธรรมให้กลับคืนมา เพื่อให้เป็นสถาบันที่เป็นที่พึ่งพิงแก่ประชาชนได้อย่างแท้จริง เร่งสร้างจิตสำนึกของความเป็นพลเมืองที่ดีให้แก่นักการเมืองและประชาชน โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ เปิดโอกาสแก่คนทุกกลุ่มในการมีส่วนร่วมในการเสนอนโยบายและแนวทางการพัฒนาประเทศ นอกเหนือไปจากการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านการเลือกตั้งเท่านั้น เพื่อสร้างการเรียนรู้ระหว่างกัน ส่งเสริมความสมดุลระหว่างอำนาจรัฐกับอำนาจประชาชน เร่งกระจายความเท่าเทียมด้านต่าง ๆ ทั้งรายได้ โครงสร้างพื้นฐาน และการบริการภาครัฐ ให้เข้าถึงคนทุกกลุ่ม ทุกพื้นที่ เพื่อลดช่องว่าง ลดความเหลื่อมล้ำ และลดความแตกแยกทางสังคมที่มีสาเหตุมาจากความรู้สึกที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากภาครัฐ และควรเร่งหากลไกที่มีความน่าเชื่อถือ สามารถบริหารจัดการและลดความขัดแย้งของทุกฝ่ายได้อย่างเป็นธรรมและสันติวิธี ตลอดจนการขับเคลื่อนนโยบายต่าง ๆ ต้องปราศจากการแทรกแซงจากการเมือง โดยให้ความสำคัญต่อการขับเคลื่อนและนำนโยบายต่าง ๆ ไปปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจนโดยเร็ว

ปี 2562 ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 010201

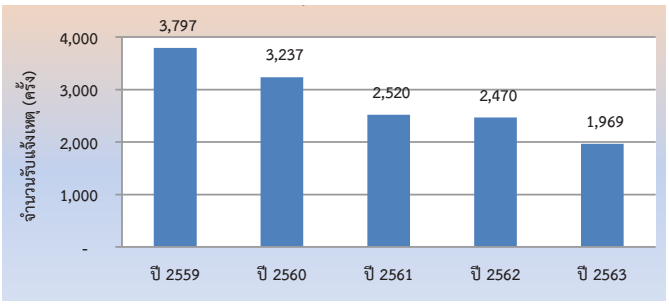
ปัญหาความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน (เช่น ปัญหายาเสพติด ความมั่นคงทางไซเบอร์ การค้ามนุษย์ ฯลฯ) ได้รับการแก้ไขจนไม่ส่งผลกระทบต่อการบริหารและพัฒนาประเทศ

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

ระดับความสำเร็จของการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในปัจจุบัน ดีขึ้น อย่างน้อยร้อยละ 50

การแก้ไขปัญหาความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน เพื่อได้รับการแก้ไขจนไม่ส่งผลกระทบต่อการบริหารและพัฒนาประเทศ แสดงให้เห็นถึงการบูรณาการการทำงาน เพื่อแก้ไขปัญหาความมั่นคงเดิมที่มีอยู่ให้หมดไปอย่างรวดเร็ว และป้องกันไม่ให้ปัญหาใหม่เกิดขึ้น อันจะส่งผลให้การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการและการพัฒนาประเทศในทุกด้าน สามารถดำเนินการไปได้อย่างต่อเนื่องและราบรื่น ซึ่งปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญที่จะสามารถขับเคลื่อนเป้าหมายดังกล่าวให้บรรลุได้ตามที่กำหนดจะมุ่งเน้น กลไกการบูรณาการในระดับนโยบายและการปฏิบัติ ศูนย์ประสานงานและรับแจ้งเหตุ การบูรณาการฐานข้อมูลด้านความมั่นคง และขีดความสามารถในการแลกเปลี่ยนข่าว ซึ่งจากการดำเนินการที่ผ่านมาพบประเด็นความท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายที่สำคัญ คือ การบูรณาการด้านนโยบายและการปฏิบัติในภาพรวมของทุกหน่วยงาน ทุกพื้นที่ และทุกมิติที่เกี่ยวข้อง ให้สามารถทำงานได้อย่างประสานสอดคล้องและเหมาะสมกับพื้นที่

สถิติภัยคุกคามทางไซเบอร์

ที่มา: ศูนย์ประสานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยระบบคอมพิวเตอร์ประเทศไทย (ไทยเซิร์ต) สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์

ความมั่นคง

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ในภาพรวม การดำเนินการแก้ไขปัญหาความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบันยังไม่สามารถบูรณาการกันได้อย่างสมบูรณ์ ทั้งในด้านนโยบาย การปฏิบัติ และระบบฐานข้อมูล จากการพิจารณาระดับความสำเร็จของการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในปัจจุบัน ด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ได้ดำเนินการตามแผนบูรณาการป้องกันปราบปรามและบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง จากการประเมินสถานะหมู่บ้าน ชุมชนทั่วประเทศ พบว่าหมู่บ้าน ชุมชนที่มีปัญหายาเสพติด ปี 2562 (24,245 แห่ง) ลดลงจากปี 2561 (24,270 แห่ง) จำนวน 25 แห่ง หรือลดลงร้อยละ 0.10 สำหรับความมั่นคงทางไซเบอร์ จากการจัดเก็บข้อมูลของศูนย์ประสานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยระบบคอมพิวเตอร์ประเทศไทย (ไทยเซิร์ต) สถิติภัยคุกคามทางไซเบอร์ ในปี 2563 มีจำนวน 1,969 ครั้ง ลดลงจากปี 2562 และ ปี 2561 ที่มีจำนวน 2,470 ครั้ง และ 2,520 ครั้ง ตามลำดับ และมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นผลมาจากหน่วยงานต่างๆ ได้ให้ความสำคัญกับการตระหนักถึงความสำคัญการป้องกันภัยจากการคุกคามทางไซเบอร์และเพิ่มการลงทุนในด้านการวางระบบป้องกันภัยคุกคามไซเบอร์มากขึ้น ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์และผู้หลบหนีเข้าเมือง ได้ดำเนินการเสริมสร้างความร่วมมือของเครือข่ายและบริหารจัดการแรงงานกลุ่มเปราะบางอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้รายงานการค้ามนุษย์ประจำปี 2563 ของสหรัฐอเมริกา (Trafficking in Persons Report :TIP Report 2020) ประเทศไทยถูกจัดให้อยู่ในระดับ 2 (Tier 2) ต่อเนื่องเป็นปีที่ 3 ตั้งแต่ปี 2561 เป็นต้นมา โดยรัฐบาลไทยยังคงเพิ่มความพยายามอย่างสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์และการกระทำผิดกฎหมายในประเด็นที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในปี 2563 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาความมั่นคงที่สำคัญต่อเนื่องจากปี 2562 อาทิ แก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวและผู้หลบหนีเข้าเมืองผิดกฎหมาย โดยจัดทำทะเบียนคนต่างด้าวที่ยื่นขออนุญาตเข้ามาทำงานอย่างถูกต้องตามกฎหมาย สร้างการรับรู้และความตระหนักในการมีส่วนร่วมในการป้องกันยาเสพติดทั้งในตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม เสริมสร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้าน ชุมชนตามแนวชายแดน บริหารจัดการสกัดกั้นยาเสพติดพื้นที่ชายแดนและพื้นที่พักคอย สร้างพื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ทั้งในสถาบันการศึกษา สถานประกอบการ และหมู่บ้าน ชุมชน ดำเนินการสกัดกั้นการนำทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดมูลฐานยาเสพติดไปใช้ประโยชน์ พัฒนาการบริหารจัดการด้านการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด เพื่อให้ผู้ที่เข้ารับการบำบัด รักษา ฟื้นฟูสมรรถภาพและสามารถกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้ตามปกติ จัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการการรักษาความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์แห่งชาติ มีศูนย์ประสานงานและแก้ไขปัญหาข่าวปลอม (Anti - Fake News) เพื่อเป็นศูนย์รวบรวม จัดเก็บ และสร้างการรับรู้เพื่อรู้เท่าทันและรับมือกับข่าวปลอม สร้างเครือข่ายบูรณาการความร่วมมือภาครัฐ เอกชน และประชาชน ในการระงับการแพร่หลายข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่ไม่เหมาะสมอย่างรวดเร็ว พัฒนาและใช้สื่อ Social Network ในการรับแจ้งเหตุและช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ พัฒนาการดำเนินคดีค้ามนุษย์โดยใช้หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ดำเนินความร่วมมือระดับทวิภาคีด้านการบริหารจัดการรายกรณีการส่งกลับ คืนสู่สังคม และติดตามผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ สร้างแนวร่วมและความร่วมมือของทุกภาคส่วนให้ตระหนักรู้ถึงผลประโยชน์ของชาติทางทะเล รวมถึงพัฒนาความร่วมมือในด้านการต่อต้านการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติกับนานาประเทศ

ความมั่นคง

010201

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ปัญหาความมั่นคงในปัจจุบันมีความซับซ้อนและเชื่อมโยงกันในมิติต่างๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อาทิ ปัญหาด้านยาเสพติด และการค้ามนุษย์ ที่เชื่อมโยงกับปัญหาด้านเศรษฐกิจและความเหลื่อมล้ำของสังคมไทย การดำเนินงานเพื่อลดปัญหาความมั่นคงเพียงมิติเดียว อาจไม่สามารถส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายของแผนย่อยได้อย่างแท้จริง นอกจากนั้น ปัญหาความมั่นคงมีความแตกต่างกันตามภูมิสังคมและพื้นที่ การพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาความมั่นคงบางประเด็น จึงไม่สามารถดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายได้ด้วยกิจกรรมหรือโครงการเดียวทั่วทุกพื้นที่ของประเทศได้ แต่ต้องคำนึงถึงบริบทของพื้นที่อย่างรอบคอบและเหมาะสม

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินการแก้ไขปัญหาความมั่นคง โดยบูรณาการการทำงานของหน่วยงานทั้งด้านนโยบายและการปฏิบัติ ไม่เฉพาะแต่หน่วยงานด้านความมั่นคงเท่านั้น แต่ควรเป็นหน่วยงานในทุกมิติและทุกภาคส่วน โดยคำนึงลักษณะและปัญหาของแต่ละพื้นที่ รวมทั้งการดำเนินงานในระยะต่อไปเพื่อแก้ไขปัญหาความมั่นคง ควรมีการพัฒนาเครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น เพื่อให้คนในพื้นที่ สามารถมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในระดับชุมชนที่ตรงกับสาเหตุของปัญหาที่แท้จริงได้ นอกจากนั้น ควรเร่งเสริมสร้างประสิทธิภาพในการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางเทคโนโลยีที่เกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี เพิ่มประสิทธิภาพระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและบริหารจัดการความมั่นคงปลอดภัยด้านสารสนเทศเพื่อใช้ในการตรวจสอบการฟอกเงินที่มีประสิทธิภาพและแม่นยำ ยกระดับมาตรการการบริหารจัดการเข้า-ออกระหว่างประเทศบริเวณด่านชายแดน และพัฒนาศักยภาพและเพิ่มขีดความสามารถในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์และแรงงานเด็ก เพื่อให้การแก้ไขปัญหาความมั่นคงที่มีอยู่ ได้รับการแก้ไข อันจะส่งผลให้การบริหารจัดการและพัฒนาประเทศในทุกด้าน สามารถดำเนินการไปได้อย่างต่อเนื่องและบรรลุเป้าหมาย

แผนแม่บทย่อย ปี 2562 ปี 2563

การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 010202

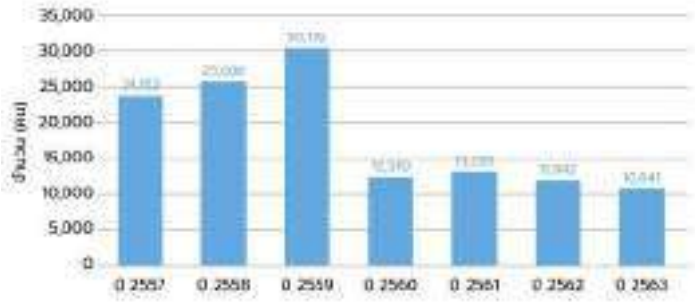
ภาคใต้มีความสงบสุข ร่มเย็น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

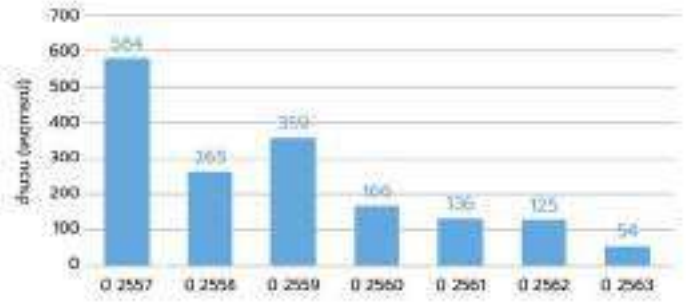
ได้แก่ (1) จำนวนงบประมาณด้านความมั่นคงในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ลดลงร้อยละ 10 ต่อปี (2) สถิติจำนวนเหตุรุนแรง/สูญเสีย ลดลงร้อยละ 20 ต่อปี และ (3) ปริมาณการเข้า-ออกของนักท่องเที่ยว และมูลค่าการลงทุนในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้เพิ่มขึ้นร้อยละ 10 ต่อปี

การแก้ไขปัญหาชายแดนภาคใต้ ให้มีความสงบสุข ร่มเย็น โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” มาเป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงาน ไปสู่การปฏิบัติจริงในพื้นที่ เพื่อให้จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความสงบและสันติสุข มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ประชาชนอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็งและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนและนานาประเทศ จนนำไปสู่การพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ในทุกมิติอย่างยั่งยืน ซึ่งจากการดำเนินการที่ผ่านมาพบประเด็นความท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายที่สำคัญ คือ กระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ หรือการประสานให้กลุ่มผู้เห็นต่างจากรัฐที่มีอำนาจในการตัดสินใจเข้ามาพูดคุยเจรจากับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ซึ่งปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญที่สามารถขับเคลื่อนเป้าหมายดังกล่าวให้บรรลุได้ตามที่กำหนด จะมุ่งเน้นการบูรณาการการทำงานของภาครัฐและภาคีเครือข่าย การแสวงหาทางออกจากความขัดแย้งด้วยแนวทางสันติวิธี แผนรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การเพิ่มรายได้และลดความเหลื่อมล้ำผู้ยากจนและผู้ด้อยโอกาสในพื้นที่จังหวัดชายแดน และความร่วมมือกับต่างประเทศด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

จำนวนงบประมาณแก้ไขปัญหา จชต.

จำนวนเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ จชต.

ที่มา: สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย สถานการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในภาพรวมมีความสงบสุขมากขึ้น โดยในปี 2563 แผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้รับการจัดสรรงบประมาณ ทั้งสิ้น 10,641 ล้านบาท ลดลงจากปี 2562 (11,924 ล้านบาท) จำนวน 1,283 ล้านบาท หรือร้อยละ 10.75 ซึ่งบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ (ลดลงร้อยละ 10 ต่อปี) สำหรับสถิติจำนวนเหตุรุนแรง/การสูญเสีย ในช่วงเดือนตุลาคม 2562 - กันยายน 2563 มีจำนวนรุนแรง/สูญเสีย 54 เหตุการณ์ เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2562 ในช่วงเวลาเดียวกัน (128 เหตุการณ์) พบว่าลดลงร้อยละ 56.80 ซึ่งบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ (ลดลงร้อยละ 20 ต่อปี) ปริมาณการเข้า – ออกของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ จชต. จากรายงานสถานการณ์การท่องเที่ยวในประเทศไทย โดยกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พบว่า ผลกระทบจากสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้ปริมาณนักท่องเที่ยวในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในช่วงเดือนมกราคม - กันยายน 2563 มีจำนวน 2,777,412 คน เมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปี 2562 (7,220,213 คน) ลดลงมากกว่าร้อยละ 60 ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ (เพิ่มขึ้นร้อยละ 10 ต่อปี) สำหรับมูลค่าการลงทุนในพื้นที่ จชต. จากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) พบว่า ในช่วงเดือน มกราคม - มิถุนายน 2563 มีมูลค่าการลงทุนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้งหมด 7,660.8 ล้านบาท เพิ่มขึ้นมากกว่า 3 เท่า หรือร้อยละ 170.42 ซึ่งบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ (เพิ่มขึ้นร้อยละ 10 ต่อปี) เมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปี 2562 (2,832.9 ล้านบาท)

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในปี 2563 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีความพยายามดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาความมั่นคงที่สำคัญต่อเนื่องจากปี 2562 โดยมีดำเนินการเปิดพื้นที่พูดคุยกับกลุ่มผู้เห็นต่างจากรัฐทั้งที่ใช้ความรุนแรง และดำเนินการตามแนวทางสันติวิธีกับทุกกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องอย่างครอบคลุม รวม 3 ครั้ง (หลังเดือนกุมภาพันธ์ 2563 เกิดสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด 19 จึงชะลอกระบวนการหารือ) ควบคู่กับการดำเนินงานตามแผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ อาทิ การสร้างความเข้าใจประชาชนทั้งในและนอกจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานของภาครัฐ ด้วยการผลิตและเผยแพร่สื่อในหลากหลายประเภท การสร้างการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายและการดำเนินงานของภาครัฐและส่งเสริมเรื่องราวเกี่ยวกับสังคมพหุวัฒนธรรม การพัฒนาเศรษฐกิจและส่งเสริมศักยภาพพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยฝึกทักษะด้านอาชีพและพัฒนาฝีมือแรงงานในสาขาอาชีพต่าง ๆ แก่กลุ่มเป้าหมายผู้มีอคติต่อรัฐ การพัฒนาและวิเคราะห์ข้อมูลนิติวิทยาศาสตร์เพื่อนำไปสู่

การติดตาม จับกุม และขยายผลคดีความมั่นคง การเพิ่มประสิทธิภาพการบูรณาการฐานข้อมูลความมั่นคง โดยการจัดระบบการบูรณาการฐานข้อมูล จชต. ทั้งในระดับนโยบาย จนถึงระดับปฏิบัติ การเสริมสร้างความร่วมมือกับภาคประชาสังคมและนานาชาติ การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและรักษาผลประโยชน์ของชาติด้านความมั่นคง และการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนด้วยการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มข้นและดำเนินคดีต่อผู้กระทำความผิดตามกฎหมาย รวมถึงการสร้างชุมชนเข้มแข็งโดยสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรักษาความปลอดภัยให้กับชุมชนของตัวเองเพื่อป้องกันเหตุรุนแรงอย่างครอบคลุมทุกพื้นที่ ซึ่งในการดำเนินการดังกล่าวมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าในปี 2563 มีการเพิ่มขึ้นของการลงทุนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้จากปี 2562 อย่างมีนัยสำคัญ แต่พบว่า จำนวนการลงทุนดังกล่าว มีสัดส่วนกระจุกตัวอยู่ที่จังหวัดสงขลา คือ ร้อยละ 87.6 ของการลงทุนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้งหมด ในขณะที่จังหวัดนราธิวาส ปัตตานี และยะลา ยังมีสัดส่วนการลงทุนต่ำ คือ ร้อยละ 1.0 0.7 และ 10.7 ของการลงทุนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้งหมด ตามลำดับ ดังนั้น การสร้างบรรยากาศในการลงทุนทางเศรษฐกิจในจังหวัดนราธิวาส ปัตตานี และยะลา รวมทั้งการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดชายแดนภายใต้ จึงเป็นความท้าทายที่ภาครัฐต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ควรเสริมสร้างความเข้าใจอันดีกับประชาชนในพื้นที่และผู้เห็นต่าง เพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันโดยสันติและเคารพต่อความเห็นต่าง พร้อมทั้งเสริมสร้างความเข้าใจในสถานการณ์ที่เป็นจริงอย่างถูกต้องกับประชาชนในพื้นที่ สร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจภาครัฐ และเพื่อสร้างความตระหนักรู้ผ่านช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายให้สอดคล้องกับประชาชนทุกช่วงวัยโดยเฉพาะสื่อดิจิทัล เพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมการรับสื่อของประชาชนในปัจจุบัน รวมทั้งสร้างความร่วมมือกับนานาประเทศ องค์การระหว่างประเทศ และองค์กรพัฒนาเอกชนต่าง ๆ ถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสถานการณ์จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อเร่งสร้างความเชื่อมั่นด้านการค้าและการลงทุนใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ รวมถึงควรให้ความรู้และความเข้าใจในเรื่องความพร้อมของพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้แก่นักลงทุน สิทธิประโยชน์ด้านการลงทุน รวมถึงการสร้างเครือข่ายพันธมิตรธุรกิจของผู้ประกอบการ เพื่อเพิ่มการกระจายการลงทุนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ อันจะส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ เพิ่มคุณภาพชีวิต และลดความเหลื่อมล้ำของคนในพื้นที่

ปี 2562 ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 010301

หน่วยงานด้านการข่าวและประชาคมข่าวกรองทำงานอย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น และแผนเตรียมพร้อมแห่งชาติมีความทันสมัยและปฏิบัติได้จริง

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

ประสิทธิภาพของหน่วยงานด้านการข่าวและประชาคมข่าวกรอง ร้อยละ 85

การยกระดับขีดความสามารถของหน่วยงานด้านการข่าว ประชาคมข่าวกรอง และแผนเตรียมพร้อมแห่งชาติ ให้มีเอกภาพสามารถติดตาม แจ้งเตือน ระงับยับยั้ง ป้องกันปัญหาและภัยคุกคามรวมทั้งภัยพิบัติต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ให้ผลผลิตการประมวลการข่าวเป็นรากฐานสำคัญและนำไปใช้ประโยชน์ในระดับยุทธศาสตร์จนถึงระดับปฏิบัติการ จะส่งผลให้ประเทศมีศักยภาพพร้อมเผชิญกับภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจากการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่ามีประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย อาทิ การส่งเสริมให้ทุกองคาพยพที่เกี่ยวข้องกับระบบเตรียมพร้อมแห่งชาติเป็นทรัพยากรหลักของประเทศในการขับเคลื่อนการดำเนินการตามแผนแม่บทย่อย การมีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ มีผลผลิตจากการประมวลข่าวกรองที่ถูกต้อง ทันเวลา และมีระบบการกระจายข่าวสารแก่ประชาชนที่ใช้งานได้จริงในภาวะที่ไม่ปกติ และมีเทคโนโลยีที่มีความพร้อมในการปฏิบัติงานและมีประสิทธิภาพสูง ซึ่งปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญที่จะสามารถขับเคลื่อนเป้าหมายดังกล่าวให้บรรลุได้ตามที่กำหนดจะมุ่งเน้นการปรับปรุงสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพของหน่วยงานด้านการข่าวและประชาคมข่าวกรอง การพัฒนาศักยภาพบุคลากรและระบบข่าวกรองให้สามารถการวิเคราะห์สถานการณ์ แนวโน้ม และแจ้งเตือนป้องกันการเกิดเหตุได้ทันต่อสถานการณ์ การพัฒนาและปรับปรุงกลไกการบริหารจัดการ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการข่าวกรองกับทุกภาคส่วน

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย โดยพิจารณาจากประสิทธิภาพของหน่วยงานด้านการข่าวและประชาคมข่าวกรอง ซึ่งได้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติข่าวกรองแห่งชาติ พ.ศ. 2562 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและแก้ไขปัญหาของหน่วยงานด้านการข่าวและประชาคมข่าวกรองต่อเนื่องมาจากปี 2562 อาทิ การเสริมสร้าง ปรับปรุงสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการปฏิบัติการข่าวได้ดียิ่งขึ้น สนับสนุนให้บุคลากรการข่าวกรองและการต่อต้านข่าวกรองได้พัฒนาศักยภาพของตนเอง ควบคู่กับการพัฒนาเครื่องมือ การใช้เทคนิคและเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับภัยคุกคามความมั่นคงและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างครอบคลุมยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การปฏิบัติงานของศูนย์ประสานข่าวกรองแห่งชาติทั้งส่วนกลางและภูมิภาคและการมีเครือข่ายประชาคมข่าวกรองที่มีศักยภาพยังช่วยสนับสนุนให้ได้ผลผลิตจากการประมวลข่าวกรองที่ถูกต้อง ทันเวลา และมีระบบการกระจายข่าวสารแก่ประชาชนที่ใช้งานได้จริงในภาวะที่ไม่ปกติ สำหรับการดำเนินงานตามแผนเตรียมพร้อมแห่งชาติ ในปี 2563 หน่วยงานด้านความมั่นคงที่เกี่ยวข้องได้ส่งเสริมให้ทุกองคาพยพที่เกี่ยวข้องกับระบบเตรียมพร้อมแห่งชาติเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการดำเนินการจัดการฝึกการบริหารวิกฤตการณ์ทั้งในระดับพื้นที่และระดับชาติโดยกำหนดประเด็นการฝึกให้พร้อมเผชิญกับภัยคุกคามที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่องทุกปี นอกจากนี้ ยังได้บูรณาการการทำงานร่วมกันเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการวิกฤตการณ์จากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งเป็นโรคอุบัติใหม่ที่เป็นภัยคุกคามความมั่นคงของชาติ ตามแผนเตรียมพร้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2564 และแผนความมั่นคงเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้อง จนสามารถควบคุมการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้รับการยอมรับจากนานาประเทศและถูกจัดอยู่ในอันดับที่ 1 ของโลก (ณ วันที่ 29 กรกฎาคม 2563) จากการจัดอันดับดัชนีที่แสดงถึงการฟื้นตัวของแต่ละประเทศจากสถานการณ์ของโรคโควิด-19 (Global COVID-19 Index: GCI) ซึ่งประเทศไทยได้คะแนนดีที่สุดทั้งในมิติด้านการฟื้นตัวและด้านความรุนแรงของการระบาด นอกจากนี้ รายงานดัชนีความมั่นคงด้านสุขภาพโลก (2019 Global Health Security Index) ซึ่งวัดความพร้อมของ

แต่ละประเทศในการรับมือกับโรคระบาดในด้านความสามารถในการป้องกันโรคระบาดและความสามารถของระบบสาธารณสุขในการควบคุมการระบาด ได้จัดให้ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 6 ของโลก และอันดับที่ 1 ของภูมิภาคเอเชีย และเป็น 1 ใน 13 ประเทศที่มีความพร้อมในการรับมือกับโรคระบาดได้มากที่สุด ศักยภาพด้านการสาธารณสุขของไทยจึงเป็นจุดแข็งของประเทศ นำมาซึ่งการส่งเสริมอุตสาหกรรมและบริการทางการแพทย์ครบวงจรเพื่อยกระดับขีดความสามารถของประเทศรองรับการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืนในระยะยาว ตามแผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอันเป็นผลมาจากสถานการณ์โควิด-19 พ.ศ. 2564-2565 จึงคาดว่าจะสามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี 2565 ได้สำเร็จ

2019 Global Health Security Index

ที่มา: www.ghsindex.org

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในปี 2563 ประเทศไทยได้เสริมสร้างขีดความสามารถของหน่วยงานด้านการข่าวและประชาคมข่าวกรองโดยนำปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญที่จะสามารถขับเคลื่อนเป้าหมายให้บรรลุได้ตามที่กำหนดมาพิจารณาดำเนินการ พร้อมทั้งแก้ไขปัญหาที่พบจากการดำเนินการในปี 2562 อาทิ การพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญตามหลักการข่าวกรองและสอดคล้องกับภัยคุกคามความมั่นคงและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลง ผ่านการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ในชุดปฏิบัติการสืบสวนสอบสวนเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลอาชญากรรมข้ามชาติ และให้คำปรึกษาแนะนำเพื่อสนับสนุนงานสืบสวนสอบสวน โดยใช้ระบบบริหารจัดการข้อมูลและข่าวกรองอย่างทันสมัยและปฏิบัติได้จริงการพัฒนาฐานข้อมูลการข่าวเพื่อสนับสนุนการสืบสวนสอบสวนและป้องกันปราบปรามอาชญากรรมที่มีผลต่อความมั่นคง การเสริมสร้างความร่วมมือด้านการข่าว สร้างเครือข่ายและประชาคมข่าวกรองกับภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ การพัฒนากลไกการติดตามเฝ้าระวังและการแจ้งเตือนภัยคุกคามทุกรูปแบบ สำหรับการดำเนินการตามแผนเตรียมพร้อมแห่งชาติ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ประสานการปฏิบัติและบูรณาการการดำเนินการตามแผนเตรียมพร้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2564 กฎหมาย ประกาศ และแนวทางปฏิบัติด้านสาธารณสุขที่เกี่ยวข้อง ผนึกกำลังและทรัพยากรในการจัดการและป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ บูรณาการทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอกประเทศ และการฝึกซ้อมเพื่อพร้อมรองรับภัยคุกคามต่อความมั่นคงและภัยพิบัติต่าง ๆ เพื่อให้ทุกภาคส่วนเข้าใจขั้นตอนการปฏิบัติอย่างแท้จริง สามารถสนับสนุนการบริหารจัดการและมีความพร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติได้อย่างมีเอกภาพตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับชาติ อาทิ การพัฒนาศักยภาพชุมชนให้มีศักยภาพในการบริหารจัดการภัยพิบัติในชุมชนของตนเอง การฝึกซ้อมการป้องกันและระงับอัคคีภัยในอาคารสูง การฝึกการบริหารวิกฤตการณ์ระดับชาติด้านการบริหารจัดการ

สาธารณภัยจากปัญหาหมอกควันและไฟป่า การฝึกประเด็นการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล และการต่อต้านการก่อการร้าย และการฝึกการบริหารวิกฤตการณ์ระหว่างประเทศที่มีความเชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการภัยจากนิวเคลียร์และรังสี

การฝึกปฏิบัติการร่วมศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ประจำปี 2563 โดยผนวกการฝึกเข้าร่วมในการฝึกการบริหารวิกฤตกาณ์ระดับชาติ ประจำปี 2563 (C-MEX 20)

ที่มา: สำนักข่าวความมั่นคง

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

ภายใต้สถานการณ์ด้านความมั่นคงของโลกในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว มีการนำเทคโนโลยีไปใช้ในทางที่ผิดหรือไม่เหมาะสม ส่งผลให้ภัยคุกคามความมั่นคงขยายขอบเขตกว้างขวาง หลากหลาย เชื่อมโยง ซับซ้อน และส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติและประชาชนมากขึ้น อาทิ การนำเทคโนโลยีชีวภาพไปใช้ในการผลิตเชื้อโรคชนิดร้ายแรงเพื่อใช้เป็นอาวุธชีวภาพ การนำเทคโนโลยีนิวเคลียร์ไปใช้ในการสงคราม และการนำเทคโนโลยีไปใช้สนับสนุนการทำปฏิบัติการข่าวสารที่มุ่งสร้างผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ ข้อเสนอแนะในการบรรลุเป้าหมายแผนย่อย หน่วยงานด้านการข่าวควรให้ความสำคัญต่อการข่าวกรองเชิงรุกต่อเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ อนาคตเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Foresight) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือภาควิชาการและนักวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศทั้งในประเด็นความมั่นคงและการพัฒนาควบคู่กันไปตามนิยามของความมั่นคงแบบองค์รวม ที่ความมั่นคงมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงในทุกมิติ การพัฒนาขีดความสามารถของระบบงานและบุคลากร การสร้างความตระหนักรู้ ความเข้าใจ และการส่งเสริมบทบาทและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อสร้างประชาคมข่าวกรองมีความเข้มแข็งและมีศักยภาพ รวมทั้งให้ความสำคัญกับการฝึกการบริหารวิกฤตการณ์ระดับชาติในประเด็นที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทุกภาคส่วนเข้าใจขั้นตอนการปฏิบัติและสามารถสนับสนุนการบริหารจัดการได้ทุกรูปแบบตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับชาติ ซึ่งจะช่วยให้ประเทศไทยมีแผนเตรียมพร้อมแห่งชาติที่ทันสมัยและปฏิบัติได้จริง พร้อมเผชิญกับภาวะไม่ปกติและจัดการความเสี่ยงได้อย่างมีเอกภาพ

ปี 2562 ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 010302

กองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคง มีความพร้อมสูงขึ้น
ที่จะเผชิญภัยคุกคามทุกรูปแบบ ทุกมิติ และทุกระดับความรุนแรง

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

ระดับความพร้อมของกองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคง ร้อยละ 80

การพัฒนาขีดความสามารถของกองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคง ให้มีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ มีระบบบริหารจัดการ และแผนผนึกกำลังทรัพยากรในการป้องกันประเทศจากภัยคุกคามและภัยพิบัติที่มีประสิทธิภาพ จะส่งเสริมศักยภาพให้ประเทศไทยพร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติได้ทุกรูปแบบ ทุกมิติ และทุกระดับความรุนแรง เอื้ออำนวยให้เกิดบรรยากาศความมั่นคงปลอดภัยขึ้นภายในประเทศ ทำให้สังคมมีความเข้มแข็ง ประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุขดีขึ้น โดยจากการดำเนินการที่ผ่านมาพบว่ามีประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย อาทิ สถานการณ์ด้านความมั่นคงของโลกที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่หลากหลายมิติและเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว รุนแรง และฉับพลัน ส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมของกองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคงต้องเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญที่จะสามารถขับเคลื่อนเป้าหมายดังกล่าวให้บรรลุได้ตามที่กำหนดจะมุ่งเน้นการเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงกับทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอกประเทศ การพัฒนาและผนึกกำลังทรัพยากรในการป้องกันประเทศ และการพัฒนาขีดความสามารถเพื่อรักษาอธิปไตยและผลประโยชน์ของชาติ อาทิ การพัฒนางานวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการป้องกันประเทศ และการปฏิบัติการทางไซเบอร์เพื่อความมั่นคงและเทคโนโลยี

ความมั่นคง

การจัดอันดับความแข็งแกร่งด้านการทหาร ปี2563
(Military Strength Ranking 2020)

ที่มา: Global Firepower

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย โดยพิจารณาจากระดับความพร้อมของกองทัพ และหน่วยงานด้านความมั่นคง ในปี 2563 ซึ่งได้พัฒนาศักยภาพของกองทัพในด้านต่าง ๆ ให้มีความพร้อมเมื่อมีความจำเป็นต้องทำสงครามตามแบบที่ใช้กำลังรบ ซึ่งสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกับนานาประเทศ ส่งผลให้การจัดอันดับความแข็งแกร่งด้านการทหารของ Global Firepower ซึ่งประเทศไทยถูกจัดอยู่ในอันดับที่ 27 อันดับที่ 26 และอันดับที่ 23 ดีขึ้นตามลำดับตั้งแต่ปี 2561 - 2563 นอกจากนี้ ในปี 2563 ที่ประเทศไทยต้องเผชิญกับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โรคอุบัติใหม่ซึ่งเป็นภัยคุกคามความมั่นคงของประเทศ กองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคง สามารถระดมสรรพกำลัง ผนึกกำลังและทรัพยากรจากทุกภาคส่วนได้อย่างรวดเร็วทันต่อสถานการณ์ในการให้ความช่วยเหลือและร่วมปฏิบัติการสนับสนุนให้การบริหารวิกฤตการณ์ของประเทศในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เป็นไปอย่างสัมฤทธิ์ผล เป็นการใช้กำลังของกองทัพในยามสงบมาพัฒนาและช่วยเหลือประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีความเป็นไปได้ที่จะบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี 2565 ได้สำเร็จ

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในปี 2563 กองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคง ได้ดำเนินการเพื่อเตรียมความพร้อมการเผชิญภัยคุกคามความมั่นคงของชาติ โดยได้ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาศักยภาพของประเทศด้านความมั่นคง ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2561 – 2565) โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาขีดความสามารถของกองทัพในด้านต่าง ๆ อาทิ การพัฒนาศักยภาพด้านการพัฒนาประเทศและช่วยเหลือประชาชน การพัฒนากิจการอวกาศ การเพิ่มประสิทธิภาพด้านการข่าวกรองทหาร การพัฒนาระบบกำลังสำรองและระบบการระดมสรรพกำลัง และการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเพื่อการป้องกันประเทศและอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ พร้อมกันนี้ ได้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ พ.ศ. 2562 ในการรักษาความมั่นคงทางเทคโนโลยีสารสนเทศและไซเบอร์ ที่เป็นไปอย่างสอดคล้องกับนโยบายแผน และกฎหมายว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมที่เกี่ยวข้องด้วย

การพัฒนาดาวเทียมตรวจการณ์จากห้วงอวกาศ

ที่มา: http://www.dailynews.co.th/article/619018

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

การเสริมสร้างความพร้อมของกองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคง ซึ่งอาจต้องประเมินประสิทธิภาพของยุทโธปกรณ์ให้มีความพร้อมในการปฏิบัติภารกิจ หากมีความจำเป็นต้องจัดหายุทโธปกรณ์ใหม่ทดแทนของเดิมที่มีอายุการใช้งานยาวนาน ไม่สามารถปฏิบัติภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ และอาจเป็นอันตรายต่อผู้ใช้งาน ต้องดำเนินการด้วยความรอบคอบ เหมาะสมตามความจำเป็น และสอดคล้องกับความพร้อมและสถานะของประเทศ ควบคู่กับการรับฟังความคิดเห็นและสร้างความเข้าใจกับทุกภาคส่วนถึงความสำคัญและความจำเป็นเร่งด่วนในการดำเนินการ เพื่อให้กองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคงมีศักยภาพพร้อมเผชิญภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ การพัฒนาประเทศ และประชาชนโดยตรงต่อไป

ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะในการบรรลุเป้าหมาย

ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรรองรับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีซึ่งจะส่งผลให้เกิดภัยคุกคามรูปแบบใหม่ในอนาคต อาทิ การพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศเพื่อการใช้งานดาวเทียมสื่อสาร ดาวเทียมถ่ายภาพด้านความมั่นคงและการสังเกตการณ์ทางอวกาศ ซึ่งนอกจากจะเป็นการเสริมสร้างศักยภาพเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติภารกิจด้านความมั่นคงแล้ว ยังเป็นการสร้างความเชื่อมั่นรวมทั้งเป็นการป้องกัน แก้ไขหรือลดเงื่อนไขของปัญหาด้านความมั่นคงที่อาจมีผลต่อเนื่องต่อกระบวนการพัฒนาประเทศให้แก่หน่วยงานภายนอกและเป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนนโยบายด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในอนาคต อาทิ การส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจอวกาศ การวิจัยและนวัตกรรมด้านอวกาศและภูมิสารสนเทศ รวมถึงการให้ความสำคัญกับการวิจัยและพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศเพื่อเน้นการสร้างองค์ความรู้จากเทคโนโลยีจากต่างประเทศและการให้ความสำคัญกับการพึ่งพาตนเอง

แผนแม่บทย่อย ปี 2562 ปี 2563

การบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติ รวมทั้งองค์กรภาครัฐและมิใช่ภาครัฐ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 010401

ประเทศไทยมีความมั่นคงและสามารถรับมือกับความท้าทายจากภายนอกได้ทุกรูปแบบสูงขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

ระดับความสัมพันธ์และความร่วมมือด้านความมั่นคงทุกมิติกับประเทศมหาอำนาจและประเทศที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ มากขึ้น/ดีขึ้นจากเดิม ร้อยละ 5 - 10

การเสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมืออันดีในด้านความมั่นคงกับประเทศมหาอำนาจและประเทศที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ เป็นกลไกสำคัญที่ทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคงและสามารถรับมือกับความท้าทายจากภายนอกได้ทุกรูปแบบ จากการดำเนินการในปี 2562 พบความท้าทายสำคัญในการตัดสินใจที่จะดำเนินการปรับปรุง หรือทบทวนกรอบความร่วมมือระหว่างกัน เพื่อกำหนดกรอบความร่วมมือด้านความมั่นคงที่สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทสถานการณ์ภายในประเทศและระหว่างประเทศ ตลอดจนความท้าทายในการประเมินความสำเร็จของการดำเนินนโยบายด้านความมั่นคงผ่านช่องทางการทูตที่เป็นรูปธรรม อาทิ การเจรจาทางการทูต การทูตเชิงมนุษยธรรม หรือการทูตเชิงพัฒนา โดยมีการขับเคลื่อนในระยะต่อไปที่หน่วยงานด้านความมั่นคงควรให้ความสำคัญ ได้แก่ การเสริมสร้างความพร้อมของการต่างประเทศของไทย ทั้งด้านกลไกการทำงาน เครื่องมือในการวิเคราะห์ ประเมิน และคาดการณ์สถานการณ์ระหว่างประเทศ ช่องทางในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและความร่วมมือด้านความมั่นคง แนวทางการตกลงร่วมกันผ่านการประชุม การหารือ พันธกรณีระหว่างประเทศ กฎหมาย ระเบียบ และบันทึกความตกลงระหว่างประเทศ รวมไปถึงความพร้อมของหน่วยงานทั้งภายในประเทศและภายนอกในการนำข้อตกลงระหว่างประเทศไปปฏิบัติ

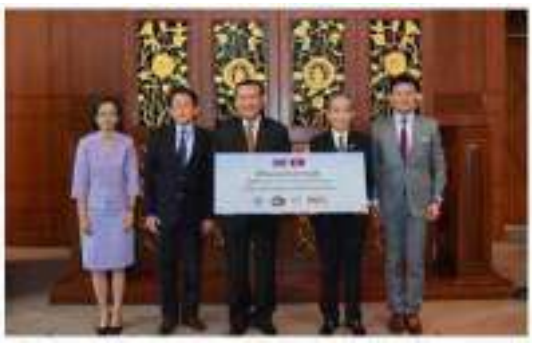

การเยือนบาห์เรนของ รมว.กต. เมื่อ 10 ม.ค. 2563
การเยือนโอมานของ รมว.กต. เมื่อ 13 ม.ค. 2563

ที่มา: กระทรวงการต่างประเทศ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายโดยพิจารณาจากระดับความสัมพันธ์และความร่วมมือด้านความมั่นคงในทุกมิติกับประเทศมหาอำนาจและประเทศที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ดีขึ้นจากเดิม ในปี 2563 ประเทศไทยยังคงให้ความสำคัญในการส่งเสริมความสัมพันธ์ ที่ไว้เนื้อเชื่อใจระหว่างกัน และความร่วมมือด้านความมั่นคงที่อาศัยกลไกพหุภาคีที่เกี่ยวข้อง กับอาเซียนและประเทศอื่น ๆ ภายใต้กรอบความร่วมมือที่ไทยเป็นสมาชิก ทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการอย่างต่อเนื่องจากปี 2562 และมีความก้าวหน้ามาเป็นลำดับ โดยสามารถเพิ่มขีดความสามารถของไทยให้รับมือกับความท้าทายและภัยคุกคามจากภายนอกได้ดีขึ้น ท่ามกลางสถานการณ์ภัยความมั่นคงที่ซับซ้อน และต้องพึ่งพากรอบความร่วมมือระหว่างประเทศมากขึ้น นอกจากนี้ ยังสามารถดำเนินความร่วมมือกับต่างประเทศได้อย่างสมดุล โดยเฉพาะประเทศมหาอำนาจและประเทศที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ ภายใต้สถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างสหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐประชาชนจีน ทั้งนี้ ประเทศไทยได้ปรับแนวทางการดำเนินงานความร่วมมือกับต่างประเทศภายหลังการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยใช้ความร่วมมือทางการแพทย์และสาธารณสุขในการรักษาและป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในการส่งเสริมให้เกิดความเชื่อใจและความร่วมมือในทุกระดับผ่านการทูตเชิงมนุษยธรรม ควบคู่กับการประชุมที่สำคัญที่ไทยเป็นเจ้าภาพ มีบทบาทสำคัญ และเข้าร่วมการประชุมตามกรอบความร่วมมือต่าง ๆ ส่งผลให้การรักษาดุลยภาพสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศของไทยกับประเทศมหาอำนาจและประเทศที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์เป็นไปในทิศทางที่ดียิ่งขึ้น มีความมั่นคง และสามารถรับมือกับความท้าทายจากภายนอกได้ทุกรูปแบบสูงขึ้น จึงคาดการณ์ได้ว่าจะสามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี 2565 ได้สำเร็จ

กระทรวงการต่างประเทศมอบอุปกรณ์ทางการแพทย์
แก่รัฐบาล สปป.ลาว เมื่อวันที่ 29 กันยายน 2563

ที่มา: กระทรวงการต่างประเทศ

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในปี 2563 รัฐบาลไทยได้ดำเนินความสัมพันธ์และความร่วมมือด้านความมั่นคงในทุกมิติกับประเทศมหาอำนาจและประเทศที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์เพิ่มขึ้นจากปี 2562 อย่างสัมฤทธิ์ผล ทั้งการให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างและรักษาดุลยภาพสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ อาทิ การกระชับความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจอย่างสมดุลและมีพลวัต เพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านความมั่นคงเฉพาะด้านและการรักษา

ผลประโยชน์ของชาติ อาทิ การหารือราชการระหว่างนายกรัฐมนตรี และระหว่างมนตรีแห่งรัฐและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ในโอกาสการเดินทางเยือนไทยอย่างเป็นทางการ พร้อมยืนยันความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือเชิงยุทธศาสตร์อย่างรอบด้านระหว่างไทยกับจีน ความร่วมมือด้านการวิจัยและพัฒนาวัคซีนต้านโรคโควิด-19 กับสาธารณรัฐประชาชนจีน และการจัดทำบันทึกความเข้าใจว่าด้วยการสนับสนุนด้านการส่งกำลังบำรุงระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งประเทศออสเตรเลีย การกระชับความสัมพันธ์ผ่านการเยือนประเทศยุทธศาสตร์ต่าง ๆ นอกภูมิภาคเพื่อส่งเสริมผลประโยชน์ของไทยในมิติต่าง ๆ อาทิ ประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง ประเทศในภูมิภาคตะวันออกกลางและภูมิภาคยุโรป รวมทั้งการดำเนินความร่วมมือทางการพัฒนาและแก้ไขปัญหาความมั่นคงร่วมกันกับประเทศเพื่อนบ้าน ภูมิภาคโลก รวมถึงองค์กรภาครัฐและที่มิใช่ภาครัฐ ผ่านการทูตเชิงมนุษยธรรม อาทิ การประชุมคณะทำงานร่วมไทย–เมียนมา ในการเตรียมการส่งผู้หนีภัยการสู้รบจากเมียนมากลับประเทศ การประชุมคณะทำงานร่วมระดับเทคนิคไทย–เมียนมา ในประเด็นผู้หนีภัยการสู้รบจากเมียนมา การให้ความช่วยเหลือเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางสุขภาพสำหรับประเทศในภูมิภาคในระดับทวิภาคี อาทิ การมอบอุปกรณ์ทางการแพทย์แก่สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว การส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับกัมพูชา และเวียดนาม เพื่อร่วมมือแก้ไขและบรรเทาผลกระทบจากโรคโควิด-19 รวมทั้งการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างรัฐต่อรัฐ เอกชนต่อเอกชน และประชาชนต่อประชาชน ผ่านความร่วมมือในการวิจัยและพัฒนาวัคซีนต้านโรคโควิด-19 การช่วยเหลือประชาชนเดินทางกลับประเทศ การระดมทุน สิ่งของบริจาค และการให้กำลังใจผ่านกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ การบันทึกภาพและวีดีทัศน์เพื่อให้กำลังใจแก่ชาวจีนผ่านคำขวัญ “ประเทศจีน สู้ๆ อู่ฮั่นสู้ๆ” ตลอดจนการเสริมสร้างความมั่นคงทางสุขภาพของประเทศในภูมิภาคผ่านกลไกระดับพหุภาคี อาทิ การเผยแพร่เอกสารเกี่ยวกับประสบการณ์ของไทยในการควบคุมการระบาดของโรคโควิด-19 และเสนอแนวทางการแก้ปัญหาให้กับประเทศเพื่อนบ้านภายใต้แผนงานความร่วมมือในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง นอกจากนี้ หน่วยงานด้านความมั่นคงยังได้ดำเนินกิจกรรมภายใต้แผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ อาทิ การเสริมสร้างความเข้าใจและถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม และจัดกิจกรรมส่งเสริมความเข้าใจทั้งในประเทศและต่างประเทศเกี่ยวกับประเด็นจังหวัดชายแดนภาคใต้

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

การเสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือด้านความมั่นคงในทุกมิติกับประเทศมหาอำนาจและประเทศที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ ให้เป็นไปอย่างสมดุลภายใต้สถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างสหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐประชาชนจีนซึ่งอ่อนไหวและซับซ้อนยิ่งขึ้นภายหลังการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ถือเป็นความท้าทายที่ส่งผลต่อการกำหนดท่าทีของประเทศไทยที่ต้องเป็นไปด้วยความรอบคอบระมัดระวังยิ่งขึ้นโดยต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ร่วมกันและผลประโยชน์แห่งชาติเป็นสำคัญ นอกจากนี้ จากการดำเนินงานในปี 2562 พบว่าประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย คือ การขาดเครื่องมือในการประเมินความสำเร็จของการดำเนินนโยบายด้านความมั่นคงผ่านช่องทางการทูต อาทิ ตัวชี้วัด และวิธีการประเมินผลที่วัดผลความสำเร็จได้จริง ซึ่งเป็นประเด็นเร่งด่วนที่ควรได้รับการดำเนินการในปี 2564 ด้วย

ความมั่นคง

010401

ข้อเสนอแนะในการบรรลุเป้าหมาย หน่วยงานด้านความมั่นคงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรให้สามารถบูรณาการ การทำงานอย่างมีประสิทธิภาพระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบประเด็นความร่วมมือระหว่างประเทศต่าง ๆ เพื่อรักษาดุลยภาพสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ ตลอดจนให้ประเทศไทยมีขีดความสามารถพร้อมรับมือกับความท้าทายจากภายนอกได้ทุกรูปแบบ และควรดำเนินความร่วมมือกับประเทศมหาอำนาจและประเทศที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ อาทิ ประเทศสมาชิกในองค์การความร่วมมืออิสลาม (Organization of the Islamic Cooperation: OIC) ด้วยความรอบคอบอย่างสมดุล พร้อมทั้งส่งเสริมความสัมพันธ์และขยายความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน ประเทศสมาชิกอาเซียน การส่งเสริมบทบาทของไทยในเวทีความมั่นคงระหว่างประเทศอย่างต่อเนื่อง การเข้าร่วมรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ และการดำเนินการตามกรอบความร่วมมือด้านความมั่นคงในระดับภูมิภาคและนานาชาติ ควบคู่กับการดำเนินงานด้านเขตแดนระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อป้องกันปัญหาและข้อพิพาทอันเนื่องมาจากความไม่ชัดเจนของเขตแดนที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งนี้ ควรเร่งกำหนดแนวทางการประเมินผล และตัวชี้วัดเพื่อวัดผลความสำเร็จของการดำเนินนโยบายด้านความมั่นคงผ่านช่องทางการทูตอีกด้วย

แผนแม่บทย่อย ปี 2562 ปี 2563

การบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติ รวมทั้งองค์กรภาครัฐและมิใช่ภาครัฐ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 010402

ประเทศไทยมีบทบาทเพิ่มขึ้นในการกำหนดทิศทางและส่งเสริมเสถียรภาพของภูมิภาคเอเชีย รวมทั้งเป็นประเทศแนวหน้าในภูมิภาคอาเซียน

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

ระดับความสำเร็จของบทบาทไทยในการกำหนดทิศทางและส่งเสริมเสถียรภาพของภูมิภาคอาเซียน มากขึ้น/ดีขึ้นจากเดิมร้อยละ 5 – 10

การมีบทบาทเชิงรุกของประเทศไทยในการเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียน นานาชาติ รวมทั้งองค์กรภาครัฐและมิใช่ภาครัฐอย่างต่อเนื่อง จะเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนให้ประเทศไทยเป็นที่ยอมรับจากนานาประเทศ และมีบทบาทเพิ่มขึ้นในการกำหนดทิศทางและส่งเสริมเสถียรภาพในภูมิภาคอาเซียนให้มีความเป็นปึกแผ่น สามารถพัฒนาเป็นขั้วอำนาจสำคัญในภูมิภาคที่สามารถถ่วงดุลอำนาจประเทศมหาอำนาจได้ ประเทศไทยจึงให้ความสำคัญกับการดำเนินบทบาทเชิงรุกที่สร้างสรรค์ในการกำหนดทิศทางและเสริมสร้างเสถียรภาพในกรอบทางการทูตทุกระดับ ภายใต้ความร่วมมือในกรอบทวิภาคี ภูมิภาค และพหุภาคี เพื่อส่งเสริมความมั่นคงแบบองค์รวมที่ครอบคลุมทุกมิติ ทั้งทางด้านการเมือง การทหาร เศรษฐกิจ และความมั่นคงของมนุษย์ จำเป็นต้องมีความเข้าใจต่อความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่มีความซับซ้อนและเชื่อมโยงในหลากหลายมิติ อาทิ ด้านสุขภาพจากการระบาดของโควิด-19 การรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลที่เชื่อมโยงกับการค้าระหว่างประเทศและการใช้ทรัพยากรทางทะเล และความร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาการโยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติ ซึ่งมีความท้าทายสำคัญในการสร้างจุดร่วมของผลประโยชน์และการแก้ไขปัญหาร่วมกันที่อาจส่งผลต่อการผลักดันข้อริเริ่มหรือกรอบความร่วมมือร่วมกัน โดยมีปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญที่จะสามารถขับเคลื่อนเป้าหมายดังกล่าวให้บรรลุได้ตามที่กำหนด จะมุ่งเน้นการดำเนินการภายในประเทศเพื่อให้สถานการณ์การเมืองมีเสถียรภาพ การเสริมสร้าง

ความร่วมมือระหว่างประเทศ การสร้างความไว้วางใจ การสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกกับต่างประเทศเพื่อเพิ่มบทบาทของไทยในภูมิภาค ควบคู่กับการเสริมสร้างศักยภาพของประเทศในการรับมือกับภัยคุกคามด้านความมั่นคง อาทิ การกำหนดมาตรการที่เหมาะสม การเพิ่มศักยภาพและความพร้อมของของบุคลากร และการพัฒนาระบบเตือนภัยล่วงหน้าที่มีประสิทธิภาพ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย โดยพิจารณาจากระดับความสำเร็จของบทบาทไทยในการกำหนดทิศทางและส่งเสริมเสถียรภาพของภูมิภาคเอเชีย โดยในปี 2563 ประเทศไทยยังคงให้ความสำคัญกับความเป็นปึกแผ่นและความเป็นแกนกลางของอาเซียน โดยได้เสนอทิศทางขับเคลื่อนกลไกของอาเซียนในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 37 ที่เน้นย้ำถึงความเข้มแข็งและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของอาเซียนในการรับมือกับการแพร่ระบาดและผลกระทบจากโรคโควิด-19 พร้อมทั้งแสดงบทบาทนำในการสนับสนุนคลังสำรองอุปกรณ์ทางการแพทย์อาเซียนสำหรับภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุข การให้ความช่วยเหลือด้านเวชภัณฑ์และอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่จำเป็นและพร้อมที่จะเป็นที่ตั้งของศูนย์อาเซียนด้านภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขและโรคอุบัติใหม่ นอกจากนี้ยังได้ส่งเสริมเสถียรภาพของภูมิภาคเอเชียโดยส่งเสริมความร่วมมือด้านความมั่นคงและข่าวกรองกับประเทศเพื่อนบ้าน การป้องกันการแพร่ขยายของแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรงในเชิงรุก การผลักดันความร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาการโยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติ การสร้างเสริมความมั่นคงปลอดภัยทางทะเลเชื่อมโยงการค้าและการใช้ทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืน ตลอดจนเสริมสร้างความร่วมมือในการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นไปในทิศทางที่จะส่งผลให้เกิดเสถียรภาพในภูมิภาค จึงคาดว่าจะสามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี 2565 ได้สำเร็จ

ความมั่นคง

การดำเนินงานที่ผ่านมา ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับความมั่นคงของภูมิภาค พร้อมทั้งแสดงบทบาทนำในการกำหนดทิศทางและเสริมสร้างเสถียรภาพของภูมิภาคเอเชีย และการขับเคลื่อนกลไกของอาเซียนในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 37 เพื่อรับมือกับการแพร่ระบาด ผลกระทบ และการฟื้นฟูเศรษฐกิจจากโควิด-19 โดยสนับสนุนให้อาเซียนเชื่อมโยงกันมากขึ้น ทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ โดยพร้อมสนับสนุนคลังสำรองอุปกรณ์ทางการแพทย์อาเซียนสำหรับภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุข เวชภัณฑ์ และอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่จำเป็น และพร้อมเป็นที่ตั้งของศูนย์อาเซียนด้านภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขและโรคอุบัติใหม่ นอกจากนี้ ยังได้แสดงถึงความเป็นประเทศแนวหน้าในการร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหาเชิงสร้างสรรค์กับนานาชาติ โดยเน้นย้ำในการประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก (East Asia Summit: EAS) ครั้งที่ 10 ว่า EAS ควรแสดงบทบาทที่สร้างสรรค์ในการส่งเสริมความไว้เนื้อเชื่อใจทางยุทธศาสตร์เพื่อตอบสนองต่อความท้าทายและก้าวไปข้างหน้าร่วมกัน พร้อมทั้งกระชับความสัมพันธ์และเสริมสร้างความร่วมมืออาเซียนกับประเทศมหาอำนาจและประเทศที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์นอกภูมิภาคอาเซียน อาทิ ญี่ปุ่น จีน อินเดีย สหภาพยุโรป ออสเตรเลีย สาธารณรัฐเกาหลี ส่งเสริมความร่วมมือด้านความมั่นคงและข่าวกรองกับประเทศเพื่อนบ้านการป้องกันการแพร่ขยายของแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรงในเชิงรุก โดยส่งเสริมบทบาทเยาวชน สตรี และการมีส่วนร่วมในการรับมือกับแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรงในภูมิภาค ส่งเสริมการต่อต้านการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ โดยให้ความเห็นชอบแถลงการณ์ร่วมจากการประชุมระดับอนุภูมิภาคว่าด้วยการต่อต้านการก่อการร้าย (The Sub-Regional Meeting on Counter - Terrorism) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงเจตนารมณ์ทางการเมืองร่วมกันของประเทศสมาชิกในการต่อต้านการก่อการร้าย ตามนโยบายการกระชับความสัมพันธ์กับต่างประเทศและส่งเสริมบทบาทไทยในเวทีระหว่างประเทศ และการสร้างเสริมความมั่นคงปลอดภัยทางทะเลในภูมิภาค

การประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 36
และการประชุมที่เกี่ยวข้อง เมื่อ 26 มิ.ย. 2563

ที่มา: กระทรวงการต่างประเทศ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย
ความท้าทายที่สำคัญที่ส่งผลต่อบทบาทไทยในการกำหนดทิศทางและส่งเสริมเสถียรภาพของภูมิภาคเอเชีย อาทิ การกำหนดท่าทีของอาเซียนภายใต้ความขัดแย้งระหว่างสหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งจะต้องร่วมมือกันต้านและผนึกกำลังเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกบังคับให้เลือกข้าง การดำเนินการความร่วมมือกับต่างประเทศได้อย่างสมดุล และการกำหนดท่าทีต่อการแก้ไขปัญหาการโยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติ ซึ่งมีความเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดความขัดแย้งและกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน อาทิ เมียนมา

ข้อเสนอแนะในการบรรลุเป้าหมาย หน่วยงานด้านความมั่นคงและการต่างประเทศ ควรให้ความสำคัญต่อการเสริมสร้างและธำรงไว้ซึ่งความเป็นปึกแผ่นและความเป็นแกนกลางของอาเซียนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการกำหนดท่าทีให้ไทยเพื่อแสดงบทบาทนำในการชี้ประเด็นปัญหาพร้อมข้อเสนอแนะ และการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานของรัฐด้านความมั่นคง ด้านการต่างประเทศ และด้านการพัฒนา เพื่อร่วมกันพิจารณาประเด็นปัญหาอย่างรอบด้านที่ครอบคลุมทุกสาขา และจัดลำดับประเด็นความมั่นคงที่ประเทศไทยและประเทศในภูมิภาคเห็นว่ามีความสำคัญ อาทิ การก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ ภัยคุกคามทางไซเบอร์ การค้ามนุษย์ ยาเสพติด ภัยคุกคามด้านสุขภาพ ภัยพิบัติ แนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรงทั้งภายในประเทศและในภูมิภาคอาเซียน การแก้ไขปัญหาการโยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติ การเสริมสร้างความมั่นคงปลอดภัยทางทะเลในภูมิภาค และการดำเนินความร่วมมือกับต่างประเทศในการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ในบริบทที่เหมาะสม เพื่อป้องกันและรับมือกับภัยความมั่นคงทุกรูปแบบอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้ระดับความสำเร็จของบทบาทไทยในการกำหนดทิศทางและส่งเสริมเสถียรภาพของภูมิภาคเอเชียมีความชัดเจนและดีขึ้นตามลำดับ

แผนแม่บทย่อย ปี 2562 ปี 2563

การพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 010501

กลไกการบริหารจัดการความมั่นคงมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

ระดับประสิทธิภาพการดำเนินการพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคง ร้อยละ 80

การส่งเสริมให้หน่วยงานหลักด้านความมั่นคงมีความพร้อมในการแก้ไขปัญหาความมั่นคงได้ทุกมิติ ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและภัยคุกคามที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน เป็นการพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวมเพื่อให้ประเทศไทยมีสภาพแวดล้อมที่มีความมั่นคงเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาและบริหารประเทศในมิติอื่นได้อย่างราบรื่น ซึ่งจากการดำเนินการที่ผ่านมาพบประเด็นความท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายที่สำคัญ ได้แก่ การบริหารจัดการข้อมูลที่มีความละเอียดอ่อนของประเด็นและการเปิดเผยข้อมูลที่มีชั้นความลับหรือข้อมูลเชิงเทคนิคที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคง ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการหารือ พิจารณา และกำหนดส่วนงานที่สามารถเข้าถึงข้อมูลของแต่ละระดับชั้นความลับให้เป็นไปอย่างเหมาะสม และการขาดแนวทางการพัฒนาเครื่องมือและเทคโนโลยีเพื่ออำนวยการดำเนินงานด้านความมั่นคงเฉพาะด้านที่มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพ ซึ่งปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญที่จะสามารถขับเคลื่อนเป้าหมายดังกล่าวให้บรรลุได้ตามที่กำหนดจะมุ่งเน้นการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลด้านความมั่นคง การใช้เทคโนโลยีให้ได้มาซึ่งข้อมูลและระบบฐานข้อมูลที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ การบูรณาการการบริหารจัดการข้อมูลด้านความมั่นคงโดยเฉพาะการพัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านความมั่นคงอย่างเชื่อมโยงซึ่งเป็นการดำเนินงานที่สำคัญให้กลไกการบริหารจัดการความมั่นคงมีประสิทธิภาพสูงขึ้น การพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรให้มีความรู้และความเชี่ยวชาญด้านความมั่นคง การปรับปรุงโครงสร้างหน่วยงาน อำนาจ และหน้าที่ เพื่อป้องกันการทับซ้อน พร้อมทั้งส่งเสริมความร่วมมือด้านความมั่นคงกับทุกภาคส่วนและสร้างเครือข่ายความมั่นคงกับภาคประชาสังคม

แนวคิดการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม

ที่มา: สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย โดยพิจารณาจากระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานของหน่วยงานด้านการจัดการความมั่นคง ในปี 2563 ที่ได้ดำเนินการพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวมต่อเนื่องมาจากปี 2562 ซึ่งได้กำหนดแนวทางและกลไกในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ระบบบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม และข้อมูลด้านความมั่นคง ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพพร้อมทั้งกำหนดแนวทางเพื่อประเมินระดับความสำเร็จในการปรับปรุงโครงสร้างหน่วยงาน พัฒนาศักยภาพของบุคลากร ฐานข้อมูล ระบบข้อมูล และกลไกแลกเปลี่ยนเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานด้านความมั่นคง การบริหารจัดการข้อมูลเพื่อประกอบการเสนอแนะนโยบาย/แผน และแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคง และอำนวยการขับเคลื่อนแผนระดับ 3 ให้ตอบสนองต่อตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ โดยมีการกำกับ ติดตาม รายงานผล และประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ ควบคู่กับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานด้านความมั่นคง ซึ่งเป็นแนวทางที่ส่งเสริมให้ดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงคาดว่าจะสามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี 2565 ได้สำเร็จ

ความมั่นคง

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในปี 2563 หน่วยงานด้านความมั่นคงที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการเพื่อพัฒนากลไกในการบริหารจัดการความมั่นคงและแก้ไขปัญหาที่พบจากการดำเนินการในปี 2562 โดยดำเนินการตามแผนการบูรณาการข้อมูลด้านความมั่นคง แต่งตั้งคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นกลไกอำนวยการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการด้านการบูรณาการข้อมูลด้านความมั่นคง รองรับยุทธศาสตร์ชาติในทุกด้านและการบริหารประเทศในทุกมิติให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ บูรณาการการปฏิบัติระหว่างหน่วยงานด้านความมั่นคง ด้านเศรษฐกิจ และด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้อย่างครอบคลุมเพื่อสนับสนุนการสร้างความมั่นคงให้กับประเทศชาติในทุกมิติได้อย่างยั่งยืน ดำเนินการตามแผนการบูรณาการกลไกบริหารจัดการความมั่นคง อาทิ การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้รองรับการจัดโครงสร้าง การแบ่งส่วนงาน และอัตรากำลังของหน่วยงาน การเสริมสร้างความพร้อมและยกระดับกลไกของหน่วยงาน การบูรณาการความร่วมมือและการปฏิบัติกับทุกภาคส่วน โดยกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดที่ชัดเจน เป็นรูปธรรมและสามารถวัดผลได้จริง นอกจากนี้ยังดำเนินการตามแผนการบูรณาการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงควบคู่ไปกับนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ เพื่อให้การขับเคลื่อนทุกยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงของประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพด้วย

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การพัฒนาและการบริหารจัดการข้อมูลด้านความมั่นคงที่มีชั้นความลับ เป็นประเด็นท้าทายที่ต่อเนื่องมาจากปี 2562 ซึ่งมีความอ่อนไหว สามารถก่อให้เกิดความเสียหายและส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติได้ เป็นประเด็นที่หน่วยงานด้านความมั่นคงที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญและกำหนดแนวทางในการดำเนินการที่ชัดเจน โดยต้องกำหนดบุคคลและส่วนงานที่สามารถเข้าถึงข้อมูลในแต่ละระดับชั้นความลับอย่างเหมาะสม พร้อมทั้งเฝ้าระวังการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลจากการโจรกรรมข้อมูลต่าง ๆ

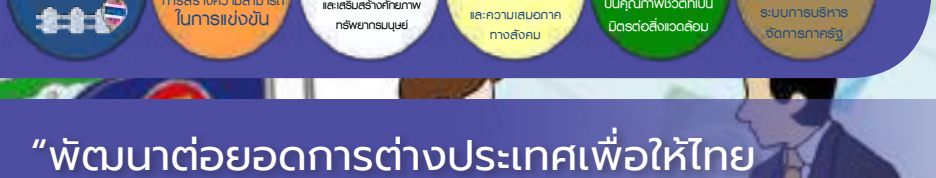

ข้อเสนอแนะในการบรรลุเป้าหมาย หน่วยงานด้านความมั่นคงที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาและการบริหารจัดการข้อมูลด้านความมั่นคงที่มีชั้นความลับ การบูรณาการข้อมูลด้านความมั่นคงเพื่อสนับสนุนการวางแผนและแก้ไขปัญหาความมั่นคงได้ในทุกมิติและทุกรูปแบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ อาทิ ข้อมูลด้านการเตรียมพร้อมแห่งชาติ การบริหารจัดการชายแดน การรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล อัตลักษณ์ การแก้ไขปัญหาพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ การข่าว การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ผู้หลบหนีเข้าเมือง อาชญากรรมข้ามชาติและการก่อการร้ายและประเด็นการพัฒนาที่เกี่ยวข้องในมิติอื่น ๆ ที่สามารถป้องกัน แก้ไข และลดเงื่อนไขปัญหาด้านความมั่นคงของประเทศ ทั้งนี้ ควรพิจารณาเชื่อมโยงระบบข้อมูลด้านความมั่นคงกับระบบ eMENSCR และการพัฒนาเครื่องมือการคำนวณและประเมินระดับความเสี่ยงของภัยคุกคาม เพื่อเป็นเครื่องมือในบริหารจัดการด้านความมั่นคงและเป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนการดำเนินการที่เกี่ยวข้องในอนาคต

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ 02

02 การต่างประเทศ

"พัฒนาต่อยอดการต่างประเทศเพื่อให้ไทย
เป็นประเทศพัฒนาแล้ว มีความมั่นคง
มั่งคั่ง และยั่งยืน"

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (02) การต่างประเทศ มุ่งเน้นให้ไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว และมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยการดำเนินงานด้านการต่างประเทศให้ไทยมีความพร้อมและบทบาทเชิงรุกอย่างสร้างสรรค์ เพื่อเป็นผู้เล่นสำคัญในเวทีโลก และมีความร่วมมือกับนานาชาติในลักษณะที่จะเกื้อหนุนต่อความก้าวหน้าในทุก ๆ ด้านของไทย อาทิ ความมั่นคง เศรษฐกิจ และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประชาคมโลก โดยมีเป้าหมายระดับประเด็นคือ **การต่างประเทศไทย มีเอกภาพ ทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน มีมาตรฐานสากล และมีเกียรติภูมิในประชาคมโลก**

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

020001 ปี 2562 ปี 2563

การต่างประเทศไทย มีเอกภาพ ทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน มีมาตรฐานสากล และมีเกียรติภูมิในประชาคมโลก เมื่อพิจารณาเทียบเคียงดัชนีการทูตระดับโลก (Global Diplomacy Index: GDI) ซึ่งจัดเก็บโดย สถาบันโลวี สถาบันวิจัยประเทศออสเตรเลีย โดยวัดระดับความเข้มข้นของเครือข่ายความสัมพันธ์ทางการทูตจากจำนวนสถานทูต สถานกงสุลใหญ่ คณะผู้แทนถาวร และการมีตัวแทนในรูปแบบอื่นของประเทศนั้น ๆ พบว่า ในปี 2562 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 37 จาก 61 ประเทศ เป็นอันดับที่ 9 ของเอเชีย และอันดับที่ 3 ของอาเซียน ซึ่งเลื่อนอันดับขึ้นจากอันดับที่ 38 จาก 60 ประเทศ เป็นอันดับที่ 10 ของเอเชีย และอันดับที่ 4 ของอาเซียน ในปี 2561 สะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาการบูรณาการการต่างประเทศระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ นำโดยกระทรวงการต่างประเทศในการขยายความสัมพันธ์ พัฒนาบทบาทอย่างสร้างสรรค์ของประเทศไทยในเวทีโลก ขยายความร่วมมือในระดับทวิภาคีและพหุภาคี ทั้งในและนอกภูมิภาค ดูแลและคุ้มครองผลประโยชน์ของคนไทยในต่างประเทศ รวมถึงรักษาผลประโยชน์ของประเทศไทยในเวทีโลก และด้วยการดำเนินการด้านการต่างประเทศที่มีเอกภาพนี้ จะทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน มีมาตรฐานสากล และมีเกียรติภูมิในประชาคมโลก ด้วยการดำเนินการในหลายมิติเพื่อสร้างความเชื่อมั่นและยืนหยัดของไทยในเวทีโลก ประกอบด้วย **มิติด้านความมั่นคง** ซึ่งมีรายละเอียดปรากฏในแผนแม่บทประเด็นความมั่นคง แผนย่อยที่ 4 ด้านการบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียน และนานาชาติ รวมทั้งองค์กรภาครัฐและที่ไม่ใช่ภาครัฐ

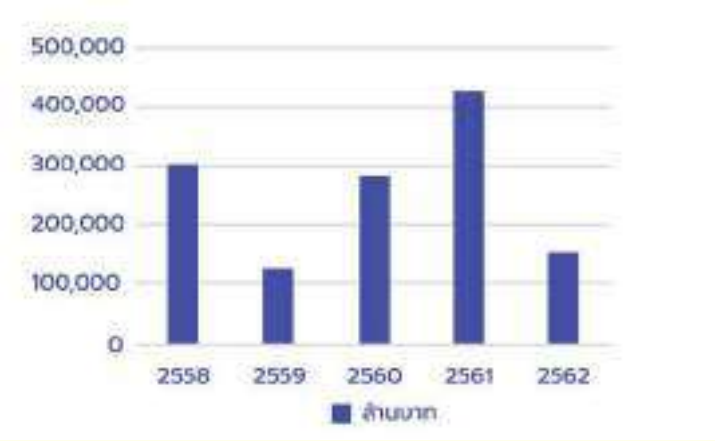
ดัชนีการทูตระดับโลก (Global Diplomacy Index: GDI)

ที่มา: Lowy Institution

มิติด้านความมั่งคั่ง เมื่อพิจารณาเทียบเคียงจากระดับการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment: FDI) แม้ว่าในปี 2562 จะมีมูลค่า 150,163.45 ล้านบาท ลดลงจาก 426,209.47 ล้านบาท ในปี 2561 หรือลดลงร้อยละ 64.77 แต่เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ พบว่าแนวโน้มการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศของไทยมีความสอดคล้องกับแนวโน้มของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกและแปซิฟิก รวมทั้งประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 44 จาก 131 ประเทศ ในการจัดอันดับดัชนีนวัตกรรมโลก (Global Innovation Index: GII) และเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในกลุ่มรายได้ปานกลางระดับสูง ประเทศไทยถูกจัดอยู่ในอันดับที่ 4 จาก 37 ประเทศ นอกจากนี้ ประเทศไทยยังมีความโดดเด่นระดับโลกจากการส่งออกสินค้าสร้างสรรค์ ทั้งยังมีสัดส่วนค่าใช้จ่ายมวลรวมภายในประเทศสำหรับการวิจัยและพัฒนาซึ่งลงทุนโดยภาคธุรกิจอยู่ในอันดับที่ 1 ของโลก

มูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

มิติด้านความยั่งยืน รายงาน Sustainable Development Report 2020 – The Sustainable Development Goals and COVID-19 ซึ่งจัดทำโดยเครือข่ายการแก้ปัญหาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Solutions Network: SDSN) และมูลนิธิแบร์เทลส์มันน์ ร่วมกับสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ได้รายงานผลความก้าวหน้าการดำเนินงานเพื่อบรรลุ SDGs ของแต่ละประเทศ ในปี 2563 ประเทศไทยถูกจัดอยู่ในอันดับที่ 41 จาก 166 ประเทศทั่วโลก ลดลงไป 1 อันดับ จากอันดับที่ 40 จาก 162 ประเทศ ในปี 2562 แต่ทว่า คะแนนของประเทศไทยปรับตัวดีขึ้นจาก 73.0 คะแนน ในปี 2562 เป็น 74.5 คะแนน ในปี 2563 และยังคงเป็นอันดับที่หนึ่งในกลุ่มประเทศอาเซียน

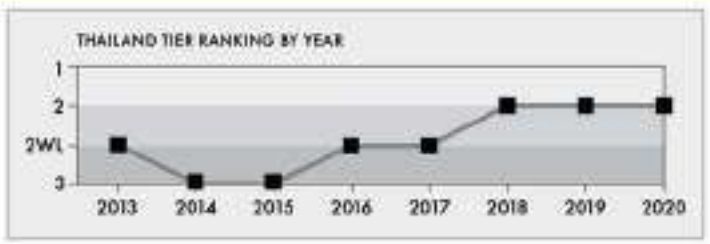
สถานะการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย พ.ศ.2563

ที่มา: Sachs, J., Schmidt-Traub, G., Kroll, C., Lafortune, G., Fuller, G., Woelm, F. (2020). The Sustainable Development Report 2020. Cambrige: Cambrige University Press.

มิติการมีมาตรฐานสากล ประเทศไทยได้ดำเนินการตามพันธกรณีระหว่างประเทศและมาตรฐานสากลที่สำคัญในหลายด้าน โดยไทยได้ต่อยอดการดำเนินงานการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม (IUU) โดยการผลักดันให้มีการตั้งเครือข่ายอาเซียนเพื่อการต่อต้านการประมง IUU (ASEAN Network for Combating IUU Fishing: AN-IUU) ดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนตามหลักการชี้แนะของสหประชาชาติ ซึ่งเป็นประเทศแรกในภูมิภาคเอเชียที่ดำเนินการในเรื่องดังกล่าว นอกจากนี้ไทยยังคงสามารถรักษาอันดับ Tier 2 ในปี 2563 ตามรายงานการค้ามนุษย์ของสหรัฐอเมริกา หรือ TIP Report ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความตั้งใจของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง แต่การทบทวนนโยบายและมาตรการในการกำกับตรวจสอบเกี่ยวกับนวัตกรรมทางเทคโนโลยีและเทคโนโลยีทางการเงิน เพื่อป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง ยังคงอยู่ระหว่างการดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศ

สถานะการค้ามนุษย์ของไทยตามรายงาน TIP Report

ที่มา: TIP Report

และมิติการมีเกียรติภูมิในประชาคมโลก ประเทศไทยสามารถขับเคลื่อนการทูตวัฒนธรรมส่งผลให้ “นวดไทย” ได้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ขององค์การยูเนสโกได้สำเร็จ ด้านการทูตเชิงมนุษยธรรม ประเทศไทยได้ร่วมมือและให้ความช่วยเหลือประเทศเพื่อนบ้านเพื่อเสริมศักยภาพประเทศเพื่อนบ้านในการรับมือกับโรคโควิด-19 รวมถึงจัดหาอุปกรณ์การแพทย์และการมอบเงินช่วยเหลือ ได้มีบทบาทในเวทีระหว่างประเทศหลายแห่ง อาทิ การดำรงตำแหน่งสมาชิกคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ วาระปี 2563 – 2565 คณะกรรมการบริหารยูเนสโก วาระปี 2562 – 2566 คณะกรรมการมรดกโลก วาระปี 2562 - 2564 คณะมนตรีองค์การทางทะเลระหว่างประเทศ วาระปี 2563 – 2564 และได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งสมาชิกคณะกรรมาธิการเสริมสร้างสันติภาพ ในวาระปี 2564 – 2565

ดร. เสรี นนทสูติ ผู้สมัครชาวไทย ได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งสมาชิกคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม วาระปี 2564 – 2567 และคุณเสาวลักษณ์ ทองก๊วย ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิคนพิการ วาระปี 2564 – 2567 สะท้อนให้เห็นถึงการยอมรับจากนานาประเทศ ประเทศไทยยังได้ร่วมกำหนดนโยบายสุขภาพที่เป็นความสำเร็จด้านสาธารณสุขของไทยในเวทีระหว่างประเทศ รวมทั้งการดำเนินงานในด้านสาธารณสุขและการรับมือกับโรคโควิด-19 ของประเทศไทยได้รับความชื่นชมอย่างมากจากประชาคมระหว่างประเทศ นอกจากนี้ทีมประเทศไทย สถานเอกอัครราชทูต และสถานกงสุลใหญ่ได้ดำเนินการสร้างเครือข่ายและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนไทยในต่างประเทศ

ตราสัญลักษณ์องค์การยูเนสโก และสัญลักษณ์ของอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้

ที่มา: Asia Pacific Spa & Wellness Coalition

แผนแม่บทฯ ประเด็น (02) การต่างประเทศ

ประกอบด้วย 5 เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2563
020201	**ประเทศไทยเป็นหนึ่งในศูนย์กลางทางการค้า การลงทุน การบริการ และความเชื่อมโยงในภูมิภาคเอเชีย โดยมีระบบเศรษฐกิจที่เน้นนวัตกรรมดีขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 มากขึ้น/ดีขึ้น ร้อยละ 5 – 10	2562	2563

ซึ่งเทียบเคียงข้อมูลจากระดับการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) พบว่า ในปี 2562 ลดลงร้อยละ 64.77 จาก ปี 2561 ดัชนีนวัตกรรมโลก (GII) พบว่าในปี 2563 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 44 จากทั้งหมด 131 ประเทศ เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศกลุ่มรายได้ปานกลางระดับสูง ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 4 จาก 37 ประเทศ โดยไทยอยู่ในอันดับที่ 1 ของโลกในตัวชี้วัดย่อย การส่งออกสินค้าสร้างสรรค์ และสัดส่วนค่าใช้จ่ายมวลรวมภายในประเทศสำหรับการวิจัยและพัฒนาซึ่งลงทุนโดยภาคธุรกิจ โดยยังคงมีความท้าทายจากการชะลอตัวของเศรษฐกิจโลก ระดับการแข่งขันทางการค้าระหว่างประเทศที่เข้มข้นขึ้น และสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อเศรษฐกิจไทย ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ **ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย**

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2563
020202	**ประเทศไทยเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาที่ยั่งยืนกับต่างประเทศ เพื่อร่วมกันบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs)** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 มากขึ้น/ดีขึ้น ร้อยละ 5 – 10	2562	2563

ซึ่งเทียบเคียงข้อมูลจากอันดับความก้าวหน้าการดำเนินงานเพื่อบรรลุ SDGs ของแต่ละประเทศ พบว่า ในปี 2563 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 41 จาก 166 ประเทศทั่วโลก ลดลงไป 1 อันดับ จากอันดับที่ 40 จาก 162 ประเทศ ในปี 2562 คะแนนดัชนีการพัฒนาที่ยังยืน พบว่า คะแนนของประเทศไทย คือ 74.5 คะแนน ปรับตัวดีขึ้น 1.5 คะแนน จากปี 2562 โดยยังคงมีความท้าทายจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้ความก้าวหน้าในการพัฒนาในมิติต่าง ๆ ล่าช้ากว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย**

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	ปี 2563
020301	**ประเทศไทยมีการพัฒนาที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลในทุกมิติและสามารถมีบทบาทเชิงรุกในการร่วมกำหนดมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 มากขึ้น/ดีขึ้น ร้อยละ 5 – 10	2562	2563

ซึ่งเทียบเคียงข้อมูลจากการดำเนินการตามพันธกรณีระหว่างประเทศ พบว่า ไทยได้รับการปลดสถานะใบเหลือง จากการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม (IUU) ไทยยังคงสามารถรักษาอันดับ Tier 2 ในปี 2563 ตามรายงานการค้ามนุษย์ การทบทวนนโยบายและมาตรการในการกำกับการตรวจสอบเกี่ยวกับนวัตกรรมทางเทคโนโลยีและเทคโนโลยีทางการเงินยังอยู่ระหว่างดำเนินการให้เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศ โดยยังคงมีความท้าทายจากความไม่สอดคล้องกันระหว่างมาตรฐานสากลและมาตรฐานภายในประเทศ ข้อจำกัดด้านองค์ความรู้และขีดความสามารถในการปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศของส่วนราชการ กลุ่ม/องค์กร และประชาชนผู้เกี่ยวข้อง ตลอดจนการบังคับใช้กฎหมายที่อาจยังไม่เคร่งครัดเท่าที่ควร ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย**

020401	**ประเทศไทยมีเกียรติภูมิ อำนาจต่อรอง และได้รับการยอมรับในสากลมากขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 มากขึ้น/ดีขึ้น ร้อยละ 5 – 10	2562	2563

ซึ่งเทียบเคียงข้อมูลจาก*ระดับความสำเร็จของไทยในการสร้างความเข้าใจ/การยอมรับภาพลักษณ์ และความนิยมไทยในสากลด้วยอำนาจแบบนุ่มนวล* พบว่า นวดไทย ได้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ขององค์การยูเนสโก ไทยได้ร่วมมือและให้ความช่วยเหลือประเทศเพื่อนบ้านในการรับมือกับโรคโควิด-19 จาก*ระดับความสำเร็จของไทยในเวทีระหว่างประเทศ* พบว่า ประเทศไทยและคนไทยได้รับการยอมรับให้ดำรงตำแหน่งสำคัญในเวทีระหว่างประเทศ *จากระดับความสำเร็จในการพัฒนาศักยภาพและเสริมสร้างเครือข่ายของคนไทย/ชุมชนไทยในต่างประเทศ ให้มีความเข้มแข็งและมีเกียรติภูมิ* พบว่า ทีมประเทศไทยได้ดำเนินการสร้างเครือข่ายและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนไทยในต่างประเทศ โดยยังคงมีความท้าทายจากการส่งเสริมให้คนไทยมีความสามารถและศักยภาพเป็นที่ยอมรับในต่างประเทศ มาตรฐาน/ความเข้าใจที่ถูกต้องและการยอมรับของต่างประเทศที่มีต่อประเทศไทย นิยามความเป็นสากล

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	ปี 2563
	ของความเป็นไทย การข่าวและการจัดทำรายงานสถานการณ์ระหว่างประเทศที่ต้องมีการดำเนินการให้เท่าทันเหตุการณ์และมีคุณภาพ รวมถึงความสามารถในการดำเนินการตามมาตรฐานสากล ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ **บรรลุค่าเป้าหมาย**		
020501	**ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการต่างประเทศอย่างมีเอกภาพและไทยเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือกับต่างประเทศในทุกภูมิภาค** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 มากขึ้น/ดีขึ้น ร้อยละ 5 – 10	2562	2563
	ซึ่งเทียบเคียงข้อมูลจากกลไกทีมประเทศไทยในการยกระดับความสามารถในการดูแลและให้ความช่วยเหลือคนไทยในต่างประเทศ พบว่าการทำงานในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ถือเป็นบทพิสูจน์การทำงานร่วมกันอย่างบูรณาการที่สำคัญของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการอำนวยความสะดวกในการให้บริการด้านการต่างประเทศและด้านกงสุลให้แก่ประชาชน โดยยังคงมีความท้าทายจากการสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการต่างประเทศอย่างเป็นเอกภาพ การพัฒนากลไกและช่องทางที่สนับสนุนการมีบทบาทของประชาชนในการขับเคลื่อนการต่างประเทศร่วมกับภาคส่วนอื่น ๆ และข้อจำกัดในการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงาน ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ **ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย**		

แผนแม่บทย่อย ปี 2562 ปี 2563

ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ และความร่วมมือเพื่อการพัฒนาประเทศ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 020201

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในศูนย์กลางทางการค้า การลงทุน การบริการ และความเชื่อมโยงในภูมิภาคเอเชีย โดยมีระบบเศรษฐกิจที่เน้นนวัตกรรมดีขึ้น

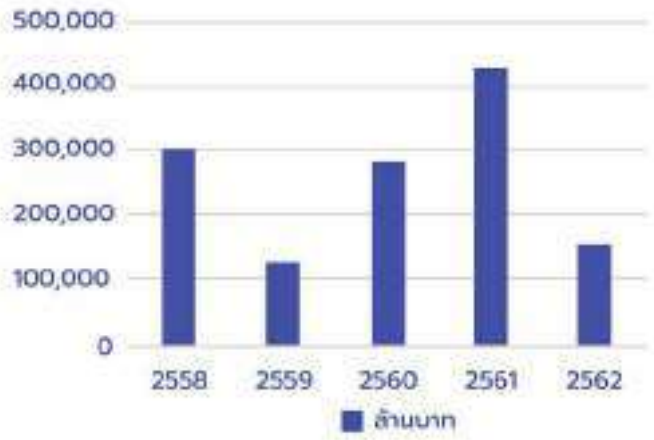
ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

มากขึ้น/ดีขึ้นร้อยละ 5 – 10

ประเทศไทยมุ่งสู่การเป็นศูนย์กลางการให้บริการสุขภาพ (Healthcare Hub) การท่องเที่ยว (Hospitality Hub) และการศึกษา (Education Hub) รวมทั้งเป็นคลัสเตอร์ด้านการเกษตร อุตสาหกรรมอาหาร และเศรษฐกิจชีวภาพ (Agro-Food-Bio Cluster) ที่สำคัญของภูมิภาค และสนับสนุนให้บริษัท/องค์กรระหว่างประเทศจัดตั้งสำนักงานใหญ่ระดับภูมิภาค (Regional Headquarter) ในไทย โดยมีปัจจัยสู่ความสำเร็จ ได้แก่ ความเชื่อมโยงทางภายภาพและกฎระเบียบ การลดระดับการกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศ การขยายความร่วมมือระหว่างประเทศด้านเศรษฐกิจ ความเชื่อมั่นของต่างประเทศที่มีต่อมาตรฐานสินค้าและบริการของไทย การเป็นระบบเศรษฐกิจนวัตกรรมที่มีความพร้อมด้านแรงงานฝีมือและการวิจัยและพัฒนา (R&D) และการเชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างรัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา ในด้านเทคโนโลยี การเงิน และบริการ ทั้งนี้ การดำเนินการเพื่อส่งเสริมให้ไทยเป็นศูนย์กลางทางการค้า การลงทุน และการบริการของภูมิภาคเอเชียนั้น ประสบปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญ คือ สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งได้ส่งผลโดยตรงต่อความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยเฉพาะในภาคการท่องเที่ยวและบริการที่หดตัวลงอย่างเห็นได้ชัด ระดับการแข่งขันทางการค้าระหว่างประเทศที่เข้มข้นขึ้น และภาวะการชะลอตัวของเศรษฐกิจโลกอันเป็นผลมาจากสงครามการค้าระหว่างสาธารณรัฐประชาชนจีนและสหรัฐอเมริกา รวมถึงสถานการณ์ความไม่สงบในอิหร่าน

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ประเทศไทยมีแนวโน้มที่จะบรรลุเป้าหมายการเป็นศูนย์กลางทางการค้าการลงทุนของภูมิภาคเอเชีย แม้ว่าระดับการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment: FDI) ในปี 2562 จะลดลงจาก 426,209.47 ล้านบาท ในปี 2561 เป็น 150,163.45 ล้านบาท ในปี 2562 หรือลดลงร้อยละ 64.77 (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2563) เนื่องจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่ลดลง และปัจจัยเสี่ยงในประเทศคู่ค้าคู่ลงทุนสำคัญ อาทิ จีน สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และอาเซียน โดยเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ พบว่าแนวโน้มการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศของไทยมีความสอดคล้องกับแนวโน้มของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกและแปซิฟิก (ธนาคารโลก, 2563) นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาผลการจัดอันดับดัชนีนวัตกรรมโลก หรือ Global Innovation Index (GII) ประจำปี 2563 ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงระดับความสามารถด้านนวัตกรรมของแต่ละประเทศ พบว่าประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 44 จากทั้งหมด 131 ประเทศ โดยเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในกลุ่มรายได้ปานกลางระดับสูง (Upper Middle-income Economies) ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 4 จาก 37 ประเทศ รองจากจีน มาเลเซีย และบัลแกเรีย (Cornell University, INSEAD, and WIPO, 2020) ทั้งนี้ ตัวชี้วัดย่อยที่ประเทศไทยโดดเด่นระดับโลก ได้แก่ การส่งออกสินค้าสร้างสรรค์ และสัดส่วนค่าใช้จ่ายมวลรวมภายในประเทศสำหรับการวิจัยและพัฒนาซึ่งลงทุนโดยภาคธุรกิจ ซึ่งได้รับการจัดอันดับให้อยู่ในอันดับที่ 1 ของโลก แสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการพัฒนานวัตกรรมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ อย่างไรก็ดี การจัดอันดับตัวชี้วัดย่อยได้สะท้อนให้เห็นปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาด้านนวัตกรรมของไทย อาทิ สิ่งแวดล้อมด้านกฎระเบียบและการศึกษา ซึ่งเป็นความท้าทายที่สำคัญของไทยที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขโดยเร่งด่วน

มูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

การต่างประเทศ

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในช่วงปี 2563 รัฐบาลได้ดำเนินงานด้านการต่างประเทศที่มุ่งเน้นการรับมือกับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี โดยในระดับทวิภาคี ไทยได้เจรจาเพื่อเตรียมการจัดทำข้อตกลงพิเศษ (Special Arrangement) กับประเทศเป้าหมายกลุ่มแรก ได้แก่ จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ สิงคโปร์ และเขตบริการพิเศษฮ่องกง เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักธุรกิจ วิศวกร และผู้เชี่ยวชาญที่มีความจำเป็นต้องเดินทางในระยะสั้นระหว่างกัน ซึ่งจะสนับสนุนการฟื้นฟูเศรษฐกิจของไทย ในระดับพหุภาคี ไทยได้ใช้ประโยชน์จากกรอบสหประชาชาติ และกรอบความร่วมมือระดับภูมิภาคและอนุภูมิภาค เช่น กรอบความร่วมมืออาเซียน (ASEAN) กรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (APEC) ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ อิรวดี - เจ้าพระยา – แม่โขง (ACMECS) ความริเริ่มแห่งอ่าวเบงกอลสำหรับความร่วมมือหลากหลายสาขาทางวิชาการและเศรษฐกิจ (BIMSTEC) การพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่ายอินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย (IMT-GT) และความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (GMS) ในการผลักดันความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อรับมือกับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของประชาชน โดยเฉพาะการผลักดันความร่วมมือเรื่องการส่งเสริมความเชื่อมโยงในภูมิภาค ซึ่งมุ่งเน้นการเชื่อมโยงระเบียงเศรษฐกิจต่าง ๆ ในกรอบอนุภูมิภาค โดยเชื่อมโยงกับโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) เพื่อสร้างเครือข่ายห่วงโซ่อุปทานให้แก่ไทยและประเทศเพื่อนบ้าน ควบคู่กับการเร่งรัดเจรจาความตกลงต่าง ๆ เพื่อบรรลุเป้าหมายการเป็นศูนย์กลางการค้าการลงทุนของภูมิภาค อาทิ การเจรจาความตกลงการค้าภายใต้กรอบความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค (Regional Comprehensive Economic Partnership: RCEP) ระหว่างอาเซียนกับคู่ภาคี 5 ประเทศ ได้แก่ จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ ซึ่งได้มีการลงนามแล้วในปี 2563 จะช่วยเพิ่มโอกาสด้านการค้าและการลงทุนสำหรับผู้ประกอบการไทยในการเข้าสู่ตลาดขนาดใหญ่ที่ครอบคลุมประชากร 1 ใน 3 ของประชากรโลก รวมถึงการสร้างความร่วมมือกับประเทศที่มีความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมให้มาช่วยพัฒนาเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ระบบ 5G และ e-Commerce ในประเทศไทย สอดคล้องกับการเชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างรัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา ในด้านเทคโนโลยี การเงินและบริการ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศอย่างมีนัยสำคัญ เพื่อให้ประเทศไทยเป็นหนึ่งในศูนย์กลางทางการค้า การลงทุน การบริการ และความเชื่อมโยงในภูมิภาคเอเชีย โดยมีระบบเศรษฐกิจที่เน้นนวัตกรรม

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินการเพื่อส่งเสริมให้ไทยเป็นศูนย์กลางทางการค้า การลงทุน และการบริการในภูมิภาคเอเชียมีปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญ คือ การชะลอตัวของเศรษฐกิจโลกอันเป็นผลมาจากสงครามการค้าระหว่างสาธารณรัฐประชาชนจีนและสหรัฐอเมริกา ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อภาคการส่งออกสินค้าของไทย ผ่านการหดตัวของอุปสงค์ต่างประเทศและการชะงักงันของห่วงโซ่อุปทาน และระดับการแข่งขันทางการค้าระหว่างประเทศที่เข้มข้นขึ้น โดยเฉพาะประเทศอื่นในภูมิภาคอาเซียนที่ได้ยกระดับโครงสร้างพื้นฐานและพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษเพื่อดึงดูดการลงทุนจากต่างชาติ นอกจากนี้ สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ได้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อเศรษฐกิจไทย ทั้งการบริโภคอุปโภคภาคเอกชน การลงทุน การค้าต่างประเทศ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคการท่องเที่ยวและบริการซึ่งหยุดชะงักลงเนื่องจากมาตรการจำกัดการเดินทางและการปิดเขตแดนเพื่อป้องกันการติดเชื้อในประเทศ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การที่จะสร้างให้ไทยเป็นศูนย์กลางทางการค้าการลงทุนในด้านการให้บริการสุขภาพ การท่องเที่ยว และการศึกษาของภูมิภาคเอเชีย รวมทั้งการเป็นที่ตั้งของสำนักงานใหญ่ระดับภูมิภาคของบริษัท/องค์กรระหว่างประเทศนั้น ภายใต้บริบทความท้าทายจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และสภาวะเศรษฐกิจโลกที่ชะลอตัวลง ไทยจะต้องเร่งสร้างความเชื่อมั่นเพื่อดึงดูดนักลงทุนและนักธุรกิจต่างประเทศ ให้กลับมาลงทุนและดำเนินธุรกิจในไทย และนำเสนอจุดแข็งของไทย อาทิ การเป็นแหล่งผลิตอาหารที่มีมาตรฐานและปลอดภัย แหล่งลงทุนที่มีศักยภาพ แหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพและปลอดภัย มีมาตรฐานการรักษาพยาบาลที่ดี ทั้งนี้ การสร้างความเชื่อมั่นของนักลงทุนและนักธุรกิจต่างชาติต้องดำเนินการควบคู่กับการกำหนดมาตรการอำนวยความสะดวกในการเดินทางเข้ามายังประเทศไทย และมาตรการส่งเสริมการค้าการลงทุนต่างชาติอื่น ๆ เพื่อให้เศรษฐกิจไทยฟื้นตัวได้โดยรวดเร็ว นอกจากนี้ ไทยยังคงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาขีดความสามารถทางการแข่งขัน โดยจะต้องดำเนินการเชิงรุกเพื่อสร้างเศรษฐกิจนวัตกรรมให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริง เนื่องจากนวัตกรรมจะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะดึงดูดผู้ประกอบการที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงเข้ามาลงทุนในไทย อันจะก่อให้เกิดการถ่ายทอดและต่อยอดการใช้เทคโนโลยี (Technology Transfer and Development) ในการพัฒนาประเทศและสร้างรายได้ให้กับประชาชนไทยอย่างทั่วถึง รวมทั้งจะต้องยกระดับศักยภาพและมาตรฐานสากลของธุรกิจบริการที่ไทยจะต้องการเป็นศูนย์กลางอย่างเร่งด่วน

แผนแม่บทย่อย

ปี 2562 ปี 2563

ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ และความร่วมมือเพื่อการพัฒนาประเทศ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 020202

ประเทศไทยเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาที่ยั่งยืนกับต่างประเทศ เพื่อร่วมกันบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable DevelopmentGoals: SDGs)

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

มากขึ้น/ดีขึ้นร้อยละ 5 – 10

ประเทศไทยได้ดำเนินการร่วมกับนานาประเทศทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี เพื่อสร้างความสมดุลระหว่างการเติบโตและความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยมีคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาที่มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะส่งผลให้การต่างประเทศไทยมีเอกภาพ ทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน มีมาตรฐานสากล และมีเกียรติภูมิในประชาคมโลก โดยต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักรู้ของภาคส่วนต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญประกอบด้วย การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ศักยภาพบุคลากร หน่วยงาน และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืน การกำหนดท่าทีของไทยในการประชุมระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องความพร้อมของต่างประเทศที่จะร่วมมือกันดำเนินการ การประสานงานความร่วมมือของหน่วยงานและองค์การระหว่างประเทศ การนำเสนอศักยภาพของไทยและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในเวทีระหว่างประเทศ รวมถึงฐานข้อมูลกลางการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งในการดำเนินการเพื่อให้ประเทศไทยเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาที่ยั่งยืนกับต่างประเทศ เพื่อร่วมกันบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้น ประสบปัญหาและอุปสรรคสำคัญ ได้แก่ การที่กลุ่มคนส่วนใหญ่ในสังคมยังขาดความตระหนักถึงความสำคัญจำเป็นของ SDGs การขาดการบูรณาการร่วมกันของหน่วยรัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงนิยามตัวชี้วัด SDGs ที่ยังไม่ตรงกันระหว่างระดับชาติและระดับสากล

สถานะการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย พ.ศ. 2563

ที่มา: Sachs, J., Schmidt-Traub, G., Kroll, C., Lafortune, G., Fuller, G., Woelm, F. (2020). The Sustainable Development Report 2020. Cambrige: Cambrige University Press.

อันดับการพัฒนาอย่างยั่งยืนของประเทศอาเซียน

ที่มา: https://www.bltbangkok.com/news/27847/?fbclid=IwAR1YVE1t99N82hIJFX-mPdsB4cWhwqRZ7ZXRN_NM5eYCQ1QTbmlVgGGt7JI

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าสหประชาชาติจะยังไม่มีการกำหนดดัชนีชี้วัดค่าสถานะการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศต่าง ๆ อย่างเป็นทางการ ทำให้ไม่สามารถจัดอันดับความก้าวหน้าในการขับเคลื่อน SDGs ของแต่ละประเทศเพื่อเปรียบเทียบระหว่างกันได้ แต่การวิเคราะห์สถานการณ์ความสำเร็จของบทบาทไทยในการเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาที่ยั่งยืนกับต่างประเทศ อาจพิจารณาจากข้อมูลใน Sustainable Development Report 2020 – The Sustainable Development Goals and COVID-19 ซึ่งจัดทำโดยเครือข่ายการแก้ปัญหาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Solution Network: SDSN) และมูลนิธิแบร์เทลส์มันน์ ร่วมกับสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ซึ่งในปี 2563 ประเทศไทยถูกจัดอยู่ในอันดับที่ 41 จาก 166 ประเทศ ลดลงไป 1 อันดับ จากอันดับที่ 40 จาก 162 ประเทศในปี 2562 แต่เมื่อพิจารณาคะแนนดัชนีการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs Index) ซึ่งใช้วัดความก้าวหน้าการดำเนินงานของแต่ละประเทศ พบว่า คะแนนของประเทศไทยปรับตัวดีขึ้นจาก 73.0 คะแนน ในปี 2562 เป็น 74.5 คะแนน ในปี 2563 และยังคงเป็นอันดับที่หนึ่งในกลุ่มประเทศอาเซียน อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังมีประเด็นที่มีความท้าทายที่ควรให้ความสำคัญและดำเนินการเร่งด่วน 2 เป้าหมายหลัก คือ เป้าหมายหลักที่ 3 การมีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี และเป้าหมายหลักที่ 10 การลดความเหลื่อมล้ำทั้งภายในและระหว่างประเทศ ซึ่งประเทศไทยสามารถพัฒนาสถานะเป้าหมายหลักที่ 13 การรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และเป้าหมายหลักที่ 14 การใช้ประโยชน์จากมหาสมุทรและทรัพยากรทางทะเลให้ดีขึ้นจากปีที่ผ่านมาได้ สะท้อนให้เห็นถึงความก้าวหน้าและความพยายามในการขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญ

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในช่วงปี 2563 คณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (กพย.) ซึ่งมีรองนายกรัฐมนตรี (พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ) ปฏิบัติหน้าที่ประธานกรรมการฯ ได้ขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับประเทศ (Thailand's SDGs Roadmap) เพื่อให้บรรลุเป้าหมายได้ภายในปี 2573 โดยในคราวประชุม กพย. ครั้งที่ 1/2563 เมื่อวันที่ 14 กันยายน 2563 คณะกรรมการฯ ได้ให้ความเห็นชอบการกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบและประสานงานหลักการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 17 เป้าหมายหลัก และ 169 เป้าหมายย่อย และมอบหมายให้หน่วยงานดังกล่าวเป็นกลไกสำคัญในการประสานและบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานให้บรรลุทั้งในระดับเป้าหมายหลักและระดับเป้าหมายย่อย ทั้งนี้เพื่อดำเนินการตาม Thailand's SDGs Roadmap ได้มีการจัดกลุ่มตัวชี้วัด SDGs ตามความสอดคล้องกับบริบทการพัฒนาประเทศ รวมทั้งยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อให้การติดตามและประเมินผลการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพภายใต้ระยะเวลาและบริบทการพัฒนาของประเทศไทย รวมทั้งได้มีการจัดทำชุดวีดิทัศน์เพื่อสร้างความตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมในการขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืน สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินสิ่งแวดล้อมในระดับยุทธศาสตร์ชาติทั้งในระดับประชาชนทั่วไปและระดับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และพัฒนาเว็บไซต์ "ประเทศไทยกับการพัฒนาที่ยั่งยืน" http://sdgs.nesdc.go.th/ เพื่อให้เป็นเว็บไซต์และฐานข้อมูลกลางในการรวบรวมและแลกเปลี่ยนประสบการณ์การดำเนินการเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย นอกจากนี้ ยังได้มีการขับเคลื่อน SDGs ในระดับพื้นที่หรือ SDGs Localization โดยคัดเลือกจังหวัดนำร่อง 9 จังหวัด ได้แก่ กาฬสินธุ์ นราธิวาส น่าน ยโสธร เลย ลพบุรี เพชรบุรี สุราษฎร์ธานี และฉะเชิงเทรา และองค์กรส่วนท้องถิ่น 5 แห่ง ได้แก่ อบจ.กระบี่ อบต.บ้านไร่ (อุทัยธานี) เทศบาลนครสุราษฎร์ธานี เทศบาลเมืองศรีสะเกษ และเทศบาลตำบลวังไผ่ (ชุมพร) ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ทั้ง 6 ภาคของประเทศ เพื่อวางแนวทางในการบูรณาการ SDGs สู่การจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและแผนพัฒนาท้องถิ่น ทั้งนี้ ในการขับเคลื่อน SDGs หน่วยงานไทยได้นำเสนอศักยภาพของประเทศและแนวคิดการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้เพื่อการพัฒนาเกษตรแบบยั่งยืนตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ วิทยาลัยเทคนิค-วิชาชีพแขวงคำม่วน สปป.ลาว รวมถึงดำเนินโครงการอาสาสมัครเพื่อนไทย และโครงการสนับสนุนความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศในระดับทวิภาคี โดยให้ความร่วมมือแบบใต้-ใต้และไตรภาคี ซึ่งปัจจุบันมีประเทศหุ้นส่วนความร่วมมือกว่า 21 ประเทศ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินการเพื่อส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาที่ยั่งยืนกับต่างประเทศและเพื่อร่วมกันบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน มากขึ้น/ดีขึ้น ร้อยละ 5 – 10 ได้ภายในปี 2565 นั้นยังมีความท้าทายจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้การประสานงานความร่วมมือของหน่วยงานและองค์การระหว่างประเทศต้องหยุดชะงัก รวมถึงความก้าวหน้าในการพัฒนาในมิติต่าง ๆ ล่าช้ากว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยเฉพาะด้านการพัฒนาคน (People) และด้านเศรษฐกิจและความมั่งคั่ง (Prosperity) ที่ต้องชะลอตัวลงอย่างมีนัยสำคัญ อันเนื่องมาจากการที่ภาครัฐจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญกับด้านสาธารณสุขเป็นหลัก และการดำเนินมาตรการเพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทั้งภายในและระหว่างประเทศ ซึ่งสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคดังกล่าวยังไม่สามารถคาดเดาจุดสิ้นสุดได้ เพราะมีความเป็นไปได้ที่อาจจะนำมาซึ่งสภาวะการเข้าสู่ความยากจนได้มากขึ้น อันเนื่องจากสภาวะเศรษฐกิจที่ซบเซาลง ส่งผลให้เกิดการว่างงาน และอาจนำมาซึ่งความไม่สงบจากการก่ออาชญากรรม ส่งผลต่อการขับเคลื่อน SDGs ในเป้าหมายหลักที่ 1 ขจัดความยากจน เป้าหมายหลักที่ 8 ส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และเป้าหมายหลักที่ 16 ส่งเสริมสันติภาพและการเข้าถึงระบบยุติธรรมอย่างเท่าเทียมกัน จึงเป็นความท้าทายที่สำคัญในการพัฒนาและรักษาระดับการพัฒนา SDGs ในช่วงปี 2564- 2565 เพื่อบรรลุเป้าหมายในปี 2565

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย หน่วยงานรัฐและภาคีเครือข่ายควรทำงานร่วมกันในลักษณะหุ้นส่วนการพัฒนาเชิงรุก เพื่อดำเนินงานตามแผนการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับประเทศไทย (Thailand's SDGs Roadmap) โดยควรเร่งสร้างความตระหนักรู้ให้เกิดขึ้นกับคนทั้งประเทศ โดยเฉพาะในชุมชนและท้องถิ่น เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนให้เกิดขึ้นกับคนทุกกลุ่มทุกวัย รวมทั้งควรเร่งเชื่อมโยงโครงการที่ดำเนินการเพื่อตอบโจทย์ SDGs และตอบโจทย์ยุทธศาสตร์ชาติเข้าด้วยกัน โดยควรใช้ระบบการติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (eMENSCR) เป็นหลักในการติดตามความก้าวหน้าการบรรลุ SDGs ซึ่งจะช่วยทำให้เกิดความเป็นเอกภาพในการดำเนินการของหน่วยงานรัฐ

แผนแม่บทย่อย ปี 2562 ปี 2563

การพัฒนาที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและพันธกรณีระหว่างประเทศ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 020301

ประเทศไทยมีการพัฒนาที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลในทุกมิติและสามารถมีบทบาทเชิงรุกในการร่วมกำหนดมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

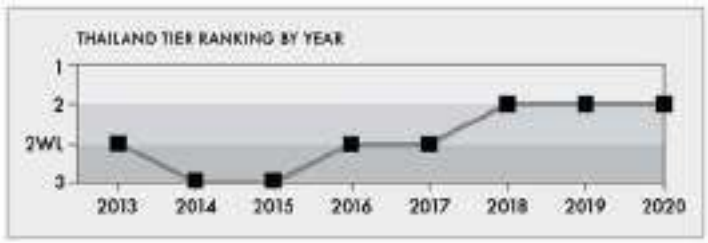
มากขึ้น/ดีขึ้นร้อยละ 5 – 10

เนื่องจากโลกในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีความเชื่อมโยงใกล้ชิดและการแข่งขันที่สูงมากขึ้น ส่งผลให้การพัฒนาอย่างเป็นเอกเทศจากทั้งกฎเกณฑ์และมาตรฐานที่ได้การยอมรับอย่างเป็นสากลเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยาก ทั้งนี้ การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล เพื่อลดเงื่อนไขที่อาจจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของไทยมีปัจจัยสำคัญ ได้แก่ การปรับปรุงกฎหมายไทยให้เป็นไปตามกฎระเบียบระหว่างประเทศ มาตรฐานสากล และพันธกรณีระหว่างประเทศ การยกระดับมาตรฐานในประเทศให้ทัดเทียมกับมาตรฐานสากล การบูรณาการระหว่างส่วนราชการในการอนุวัติพันธกรณีระหว่างประเทศของไทย/มาตรฐานสากลที่สำคัญต่อผลประโยชน์ของประเทศ การมีภาคีเครือข่ายที่เข้มแข็งในด้านที่ไทยให้ความสำคัญ และการพัฒนาองค์ความรู้และขีดความสามารถของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องของไทยในการปฏิบัติตามกฎระเบียบ มาตรฐาน และพันธกรณีต่าง ๆ ทั้งนี้ นอกจากความไม่สอดคล้องกันระหว่างมาตรฐานสากลและมาตรฐานภายในประเทศ และการขาดการบูรณาการและความเชื่อมโยงข้อมูลของหน่วยงานรัฐแล้ว การขาดการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังก็ถือเป็นอุปสรรคสำคัญในการดำเนินงานที่ไทยต้องให้ความสำคัญอีกด้วย

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ในปี 2563 ประเทศไทยได้ดำเนินการตามพันธกรณีระหว่างประเทศและมาตรฐานสากลที่สำคัญในหลายด้าน อาทิ การแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม (IUU) ซึ่งหลังจากที่ได้รับการปลดสถานะใบเหลืองจากสหภาพยุโรปเมื่อต้นปี 2562 ประเทศไทยได้ต่อยอดการดำเนินงานโดยการผลักดันให้มีการตั้งเครือข่ายอาเซียนเพื่อการต่อต้านการประมง IUU (ASEAN Network for Combating IUU Fishing: AN-IUU) ซึ่งเป็นกรอบการดำเนินงานสำหรับแลกเปลี่ยนข้อมูลและเสริมสร้างขีดความสามารถในการต่อต้านการประมง IUU ระดับภูมิภาคโดยร่วมกับสหภาพยุโรป ในด้านการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน และผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนอันเนื่องมาจากการประกอบธุรกิจ ไทยได้ดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนตามหลักการชี้แนะของสหประชาชาติ เป็นประเทศแรกในภูมิภาคเอเชีย โดยคณะรัฐมนตรีได้มอบหมายให้กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรมเป็นหน่วยงานหลักรับผิดชอบ พร้อมทั้งกำชับให้เร่งปฏิบัติตามแผนดังกล่าวให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป นอกจากนี้ ในด้านการต่อต้านการค้ามนุษย์ (Anti-Human Trafficking) ไทยยังคงสามารถรักษาอันดับ Tier 2 ในปี 2563 ตามรายงานการค้ามนุษย์ของสหรัฐอเมริกา หรือ TIP Report ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความตั้งใจของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ดี **ยังมีบางประเด็นที่อยู่ระหว่างดำเนินการเพื่อให้ไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศ** อาทิ การทบทวนนโยบายและมาตรการในการกำกับตรวจสอบเกี่ยวกับนวัตกรรมทางเทคโนโลยีและเทคโนโลยีทางการเงิน เพื่อป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง

สถานะการค้ามนุษย์ของไทยตามรายงาน TIP Report

ที่มา: TIP Report

การดำเนินการที่ผ่านมา ภาครัฐได้ดำเนินการเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายในช่วงปี 2563 โดยมุ่งเน้นการดำเนินโครงการเพื่อเสริมสร้างและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ รวมถึงแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศกับต่างประเทศ การพัฒนาขีดความสามารถบุคลากร และทบทวนกฎระเบียบและกระบวนการต่าง ๆ เพื่อให้เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศ และมาตรฐานสากลในหลายด้าน อาทิ ด้านแรงงาน การศึกษา การเงิน กระบวนการยุติธรรม และกฎหมายระหว่างประเทศ การบริหารจัดการภาครัฐ และการกำกับดูแลองค์กรไม่แสวงหากำไรและนิติบุคคล การดำเนินการส่งเสริมการอนุวัติพันธกรณีระหว่างประเทศของไทยด้านสิทธิมนุษยชน โดยกระทรวงการต่างประเทศร่วมกับกระทรวงยุติธรรมและสหประชาชาติในการประกาศใช้แผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน เป็นประเทศแรกในอาเซียน ซึ่งสอดคล้องกับการบูรณาการระหว่างส่วนราชการในการอนุวัติพันธกรณีระหว่างประเทศของไทย/มาตรฐานสากลที่สำคัญต่อผลประโยชน์ของประเทศ การดำเนินงานเพื่อส่งเสริมบทบาทเชิงรุกของไทยในการร่วมกำหนดมาตรฐานสากลที่สำคัญในฐานะประเทศผู้ให้ใหม่ (Emerging Donor) และหุ้นส่วนความร่วมมือเพื่อการพัฒนา (Development Partner) ผ่านการดำเนินโครงการต่าง ๆ อาทิ โครงการอาสาสมัครเพื่อนไทย (Friends from Thailand: FFT) โดยได้จัดส่งอาสาสมัครไทยไปปฏิบัติงานในต่างประเทศภายใต้โครงการพัฒนาและตามคำขอของประเทศคู่ร่วมมือต่าง ๆ ทั้งในประเทศเพื่อนบ้านและประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ ในภูมิภาคเอเชียใต้และแอฟริกา และการเผยแพร่ความสำเร็จด้านสาธารณสุขและนำเสนอแนวปฏิบัติด้านหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าและระบบสาธารณสุขที่เข้มแข็งของไทยในการรับมือกับสถานการณ์ฉุกเฉินทางสาธารณสุขเพื่อเป็นแบบอย่างในการป้องกันและรับมือกับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 กระทรวงการต่างประเทศกับหน่วยงานไทยได้ร่วมกันดำเนินการชี้แจงทำความเข้าใจในประเด็นที่ไทยถูกจับตามองจากต่างประเทศ อาทิ การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ต่อสหรัฐอเมริกาในการจัดทำรายงาน TIP Report ปี 2563 และส่งเสริมความร่วมมือด้านการต่อต้านการค้ามนุษย์ในอนาคต นอกจากนี้ ผู้แทนไทยในคณะกรรมาธิการระหว่างรัฐบาลอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ได้มีบทบาทในการผลักดันประเด็นความมั่นคงของมนุษย์และการพัฒนาที่ยั่งยืน การคุ้มครองกลุ่มเปราะบาง ในการจัดทำวิสัยทัศน์ประชาคมอาเซียนภายหลังปี 2563 และการทำกรอบการฟื้นฟูที่ครอบคลุมของอาเซียนจากโควิด-19

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินงานเพื่อให้ประเทศไทยมีการพัฒนาที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลในทุกมิติและสามารถมีบทบาทเชิงรุกในการร่วมกำหนดมาตรฐานสากล มีปัญหาและอุปสรรคสำคัญ ได้แก่ ความไม่สอดคล้องกันระหว่างมาตรฐานสากลและมาตรฐานภายในประเทศ รวมถึงข้อจำกัดด้านองค์ความรู้และขีดความสามารถในการปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศของส่วนราชการ กลุ่ม/องค์กร และประชาชนผู้เกี่ยวข้อง ตลอดจนการบังคับใช้กฎหมายที่อาจยังไม่เคร่งครัดเท่าที่ควรในบางมิติ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในระยะต่อไปอาจพิจารณาปรับตัวชี้วัดของแผนแม่บทย่อยฯ โดยใช้ตัวชี้วัดที่เป็นรูปธรรม และสอดคล้องต่อการดำเนินงานในปัจจุบันของไทย อาทิ การใช้สถานะของประเทศในประเด็นการค้ามนุษย์ (TIP Report) การบินระหว่างประเทศ (ICAO) การควบคุมการประมงผิดกฎหมาย (IUU) และการฟอกเงิน โดยกำหนดเป้าหมายให้สถานะของประเทศในอนาคตอยู่ในระดับที่ไม่ต่ำกว่าสถานะปัจจุบันหรือจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล ทั้งนี้ ควรให้ความสำคัญกับการสร้างความตระหนักรู้ รวมถึงการเสริมสร้างขีดความสามารถและศักยภาพให้กับส่วนราชการและภาคส่วนอื่น ๆ ในการดำเนินการในทุกด้านเพื่อให้เป็นไปตามกฎระเบียบ พันธกรณี และมาตรฐานระหว่างประเทศ ซึ่งนอกจากจะส่งผลให้ประชาชนไทยมีคุณภาพชีวิตและมาตรฐานต่าง ๆ ที่ดีขึ้นแล้ว ยังจะช่วยป้องกันไม่ให้ประเทศคู่ค้าคู่ลงทุนเกิดการใช้มาตรการลงโทษด้านเศรษฐกิจต่อไทยด้วย

แผนแม่บทย่อย

ปี 2562 ปี 2563

การส่งเสริมสถานะและบทบาทของประเทศไทยในประชาคมโลก

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 020401

ประเทศไทยมีเกียรติภูมิ อำนาจต่อรอง และได้รับการยอมรับในสากลมากขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

มากขึ้น/ดีขึ้นร้อยละ 5 – 10

ประเทศไทยได้ส่งเสริมสถานะ อำนาจแบบนุ่มนวล และขีดความสามารถของไทย ผ่านการเผยแพร่วัฒนธรรมและเอกลักษณ์ และการดำเนินนโยบายการต่างประเทศ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะส่งผลให้การต่างประเทศไทย มีเอกภาพ ทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน มีมาตรฐานสากล และมีเกียรติภูมิในประชาคมโลกได้ ทั้งนี้ เพื่อบรรลุเป้าหมายต้องอาศัยปัจจัยสำคัญ ประกอบด้วย การบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมความนิยมไทยในต่างประเทศและบทบาทของไทยบนเวทีระหว่างประเทศ การข่าวและการจัดทำรายงานสถานการณ์ระหว่างประเทศ การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับประเทศไทย ความพร้อมของประเทศภาคีในการผลักดันวาระระหว่างประเทศร่วมกัน การพัฒนาบทบาทในความร่วมมือทุกระดับอย่างสร้างสรรค์เพื่อสร้างพันธมิตรรอบด้าน คนไทยมีความสามารถและศักยภาพเป็นที่ยอมรับในต่างประเทศ องค์ความรู้ของไทยเป็นที่ชื่นชมในเวทีโลก มาตรฐาน/ความเข้าใจที่ถูกต้องและการยอมรับของต่างประเทศที่มีต่อประเทศไทย เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ ศิลปะ วัฒนธรรม และมรดกไทย ได้รับการยอมรับระหว่างประเทศ การเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยว การจัดกิจกรรม การประชุมนานาชาติ/ระดับโลก และการเป็นศูนย์กลางขององค์การระหว่างประเทศในภูมิภาค ประกอบกับบทบาทไทยในเวทีระหว่างประเทศ/ต่างประเทศ ประเทศไทยหรือคนไทยได้รับการเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งสำคัญในองค์การระหว่างประเทศ การเข้าร่วมและมีบทบาทในองค์การระหว่างประเทศ ไปจนถึงความเข้มแข็งของคนไทยและชุมชนไทยในต่างประเทศ นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ของไทยกับประเทศพันธมิตรในการพัฒนา ความสามารถในการดำเนินการตามมาตรฐานสากล และประเด็นความน่าเชื่อถือของไทยอันเกี่ยวเนื่องกับความมั่นคงและเสถียรภาพทางการเมืองยังคงเป็นปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการให้ประเทศไทยมีเกียรติภูมิ อำนาจต่อรอง และได้รับการยอมรับในสากลมากขึ้น

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เมื่อพิจารณาระดับ*ความสำเร็จของไทยในการสร้างความเข้าใจ/การยอมรับภาพลักษณ์ และความนิยมไทยในสากลด้วยอำนาจแบบนุ่มนวล* พบว่า ด้านการทูตเชิงวัฒนธรรม ประเทศไทยสามารถขับเคลื่อนการทูตวัฒนธรรมส่งผลให้ “นวดไทย” ได้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ขององค์การยูเนสโกได้สำเร็จ ด้านการทูตเชิงมนุษยธรรม ประเทศไทยได้ร่วมมือและให้ความช่วยเหลือประเทศเพื่อนบ้านเพื่อเสริมศักยภาพประเทศเพื่อนบ้านในการรับมือกับโรคโควิด-19 รวมถึงจัดหาอุปกรณ์การแพทย์และการมอบเงินช่วยเหลือ หากพิจารณาระดับ*ความสำเร็จของไทยในเวทีระหว่างประเทศ* พบว่าประเทศไทยได้รับการยอมรับจากนานาประเทศอย่างกว้างขวาง โดยในปี 2563 ประเทศไทยได้มีบทบาทในเวทีระหว่างประเทศหลายเวที อาทิ การดำรงตำแหน่งสมาชิกคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ วาระปี 2563 – 2565 คณะกรรมการบริหารยูเนสโก วาระปี 2562 – 2566 คณะกรรมการมรดกโลก วาระปี 2562 - 2564 และคณะมนตรีองค์การทางทะเลระหว่างประเทศ วาระปี 2563 – 2564 และในปีที่ผ่านมาที่ประชุมคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติมีมติเลือกให้ประเทศไทยดำรงตำแหน่งสมาชิกคณะกรรมาธิการเสริมสร้างสันติภาพ ในวาระปี 2564 – 2565 มีมติเลือกให้ ดร. เสรี นนทสูติ ผู้สมัครชาวไทย ดำรงตำแหน่งสมาชิกคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม วาระปี 2564 – 2567 และคุณเสาวลักษณ์ ทองก๊วย ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิคนพิการ วาระปี 2564 - 2567 ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยมีบทบาทในการกำหนดทิศทางและผลักดันประเด็นที่มีความสำคัญทั้งสำหรับประเทศไทยและสำหรับโลกด้วย นอกจากนี้ ประเทศไทยยังได้ร่วมกำหนดนโยบายสุขภาพที่เป็นความสำเร็จด้านสาธารณสุขของไทยในเวทีระหว่างประเทศ และการดำเนินงานในด้านสาธารณสุขและการรับมือกับโรคโควิด-19 ของประเทศไทยได้รับความชื่นชมอย่างมากจากประชาคมระหว่างประเทศ โดยผู้นำไทยได้รับเชิญเป็นพิเศษจากผู้อำนวยการใหญ่ขององค์การอนามัยโลก ให้กล่าวถ้อยแถลงในพิธีปิดการประชุมสืบเนื่องของการประชุมสมัชชาอนามัยโลก สมัยที่ 73 และได้กล่าวชื่นชมความสำเร็จของไทยในการรับมือกับโรคโควิด-19 และขอให้ทุกประเทศดำเนินการโดยมีประเทศไทยเป็นตัวอย่าง เมื่อพิจารณาจาก*ระดับความสำเร็จในการพัฒนาศักยภาพและเสริมสร้างเครือข่ายของคนไทย/ชุมชนไทยในต่างประเทศให้มีความเข้มแข็งและมีเกียรติภูมิ* พบว่าทีมประเทศไทย สถานเอกอัครราชทูต และสถานกงสุลใหญ่ได้ดำเนินการสร้างเครือข่ายและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนไทยในต่างประเทศ ผ่านกิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ การให้ความช่วยเหลือคนไทยที่ประสบปัญหาในต่างแดน รวมทั้งโครงการท้องถิ่นของคนไทยในต่างประเทศ ซึ่งระดับความสำเร็จข้างต้นทำให้เห็นว่าในปี 2563 ประเทศไทยมีความก้าวหน้าในการขับเคลื่อนเป้าหมายอย่างมีนัยสำคัญ

020401

การต่างประเทศ

ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา การดำเนินงานของหน่วยงานรัฐเพื่อส่งเสริมสถานะและบทบาทของประเทศไทยในประชาคมโลก ในช่วงปี 2563 มีการจัดตั้งสำนักงานสัญชาติและนิติกรณ์ เมืองพัทยา โดยนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ประโยชน์ในงานอำนวยการเอกสิทธิ์แก่คณะทูต กงสุลต่างประเทศและองค์การระหว่างประเทศในประเทศไทยให้ทันสมัยรวดเร็ว เป็นการต่อยอดนโยบาย “เจนีวาแห่งเอเชีย” ในการเป็นแหล่งบ่มเพาะองค์ความรู้และแนวปฏิบัติสากลของภูมิภาค สอดคล้องกับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยว การจัดกิจกรรม การประชุมนานาชาติ/ระดับโลก และการเป็นศูนย์กลางขององค์การระหว่างประเทศในภูมิภาค ดำเนินกิจกรรมเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารนโยบายสำคัญของรัฐบาลเพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศไทยผ่านเครือข่ายต่างประเทศ ดำเนินโครงการการจัดทำแผนยุทธศาสตร์และมาตรการรองรับของประเทศไทยในการขึ้นทะเบียนนวดไทยเป็นรายการตัวแทนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของมนุษยชาติกับยูเนสโก ส่งผลให้เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ ศิลปะ วัฒนธรรมและมรดกไทย ได้รับการยอมรับระหว่างประเทศ ขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อพิจารณาความเหมาะสมและเตรียมความพร้อมในการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการส่งเสริมการแสดงออกทางวัฒนธรรม ค.ศ. 2005 ดำเนินโครงการส่งเสริมบทบาทและสร้างภาพลักษณ์ของไทยในเวทีระหว่างประเทศด้านการรักษาและเสริมสร้างสันติภาพ ซึ่งเป็นการสนับสนุนบทบาทไทยในเวทีระหว่างประเทศ ดำเนินโครงการศึกษาดูงานเส้นทางวัฒนธรรมกับประวัติศาสตร์การทูตไทยในแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์ ซึ่งเป็นโอกาสในการสร้างเครือข่ายกับสื่อมวลชนเพื่อการขยายผลไปสู่ความร่วมมือและทำงานร่วมกันในการเผยแพร่วัฒนธรรมและความนิยมไทยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดำเนินโครงการรณรงค์หาเสียงเพื่อขอรับการสนับสนุนผู้สมัครของไทยในการเลือกตั้งตำแหน่งเลขาธิการองค์การที่ปรึกษากฎหมายแห่งเอเชียและแอฟริกา เพื่อสนับสนุนให้บุคลากรไทยดำรงตำแหน่งบริหารในองค์การระหว่างประเทศ และสอดคล้องกับความพร้อมของประเทศภาคีในการผลักดันวาระระหว่างประเทศร่วมกัน

มีการจัดตั้งศูนย์อาเซียนเพื่อการศึกษาและการหารือด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อการส่งเสริมความร่วมมือด้านการพัฒนาที่ยั่งยืนในภูมิภาคผ่านการศึกษาและวิจัย การเสริมสร้างขีดความสามารถประเทศสมาชิกอาเซียน และการส่งเสริมการหารือและความร่วมมือที่เป็นรูปธรรมภายในอาเซียนและกับภาคีภายนอกของอาเซียน และในวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด–19 ในการหารือในกรอบอาเซียนและอาเซียนกับคู่เจรจา ประเทศไทยได้เสนอการจัดตั้งกองทุนอาเซียนเพื่อรับกับมือโควิด–19 และสนับสนุนกองทุนอาเซียนเพื่อรับมือกับโควิด-19 และกองทุนสหประชาชาติเพื่อรับมือและฟื้นฟูจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 กองทุนละ 100,000 ดอลลาร์สหรัฐฯ และได้เสนอให้อาเซียนพิจารณาการจัดตั้งกองทุน “ASEAN SMEs Recovery Facility” เพื่อเป็นกลไกที่จะช่วยสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้สามารถเข้าถึงแหล่งทุนและฟื้นตัวจากโควิด-19 นอกจากนี้ไทยยังมีบทบาทสร้างสรรค์ในเวทีระหว่างประเทศ โดยประเทศไทยได้นำความสำเร็จด้านสาธารณสุขของไทยที่ได้รับการยอมรับจากประชาคมโลก ไปเผยแพร่ในการประชุมระดับรัฐมนตรีในกรอบสหประชาชาติเรื่องหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าในการส่งเสริมความมั่นคงด้านสุขภาพ และแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน (อสม.) ของไทย ซึ่งได้รับการยอมรับจากองค์การอนามัยโลก ไปเผยแพร่เพื่อเป็นตัวอย่างของแนวทางปฏิบัติในการป้องกันและรับมือกับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งการดำเนินการข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมความนิยมไทยในต่างประเทศ/บทบาทของไทยบนเวทีระหว่างประเทศ

020401

การต่างประเทศ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ในช่วงปี 2563 หน่วยงานรัฐได้ดำเนินโครงการต่าง ๆ ภายใต้แนวคิดการทูตเชิงวัฒนธรรม และการทูตเชิงมนุษยธรรม กิจกรรมการทูตพหุภาคี/ภูมิภาค และการดำเนินนโยบายการต่างประเทศ ซึ่งทำให้ประเทศไทยเป็นที่รู้จักและได้รับการยอมรับจากนานาประเทศ และมีบทบาทในประชาคมโลกมากขึ้น แต่ประเทศไทยยังคงมีความท้าทายในการส่งเสริมให้คนไทยมีความสามารถและศักยภาพเป็นที่ยอมรับในต่างประเทศ มาตรฐาน/ความเข้าใจที่ถูกต้องและการยอมรับของต่างประเทศที่มีต่อประเทศไทย นิยามความเป็นสากลของความเป็นไทย และการข่าวและการจัดทำรายงานสถานการณ์ระหว่างประเทศที่ต้องมีการดำเนินการให้เท่าทันเหตุการณ์และมีคุณภาพ รวมถึงความสามารถในการดำเนินการตามมาตรฐานสากล ซึ่งอาจเป็นเงื่อนไขในการได้รับการยอมรับในเวทีระหว่างประเทศ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย สำหรับการดำเนินการส่งเสริมสถานะและบทบาทของประเทศไทยในประชาคมโลก ควรดำเนินการยกระดับการส่งเสริมเอกลักษณ์ให้นำไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มและสามารถต่อยอดต่อไปได้ เสริมสร้างขีดความสามารถให้ทุกภาคส่วนของไทยในการเสริมสร้างสถานะของประเทศ ให้มีเกียรติภูมิบนเวทีโลก และมีอำนาจในการต่อรองกับนานาประเทศเพื่อปกป้อง รักษาและเพิ่มพูนผลประโยชน์แห่งชาติในทุกมิติได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบ เพิ่มความนิยมไทยผ่านการใช้อำนาจแบบนุ่มนวล การปรับตัวของส่วนราชการไทยในการประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์ และบทบาทผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์มมากขึ้น นอกจากนี้ อาจมีการผลักดันประเด็นที่ไทยมีศักยภาพและต้องการส่งเสริมผ่านเวทีหารือระหว่างประเทศเพื่อยกระดับบทบาทของไทยในประเด็นต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น รวมถึงการรักษามาตรฐานสากลในด้านต่าง ๆ และการปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศ เพื่อให้ประเทศไทยได้รับการยอมรับจากนานาประเทศและเพิ่มโอกาสการมีบทบาทในเวทีระหว่างประเทศต่อไป

ปี 2562 ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

การต่างประเทศมีเอกภาพและบูรณาการ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 020501

ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการต่างประเทศอย่างมีเอกภาพ
และไทยเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือกับต่างประเทศในทุกภูมิภาค

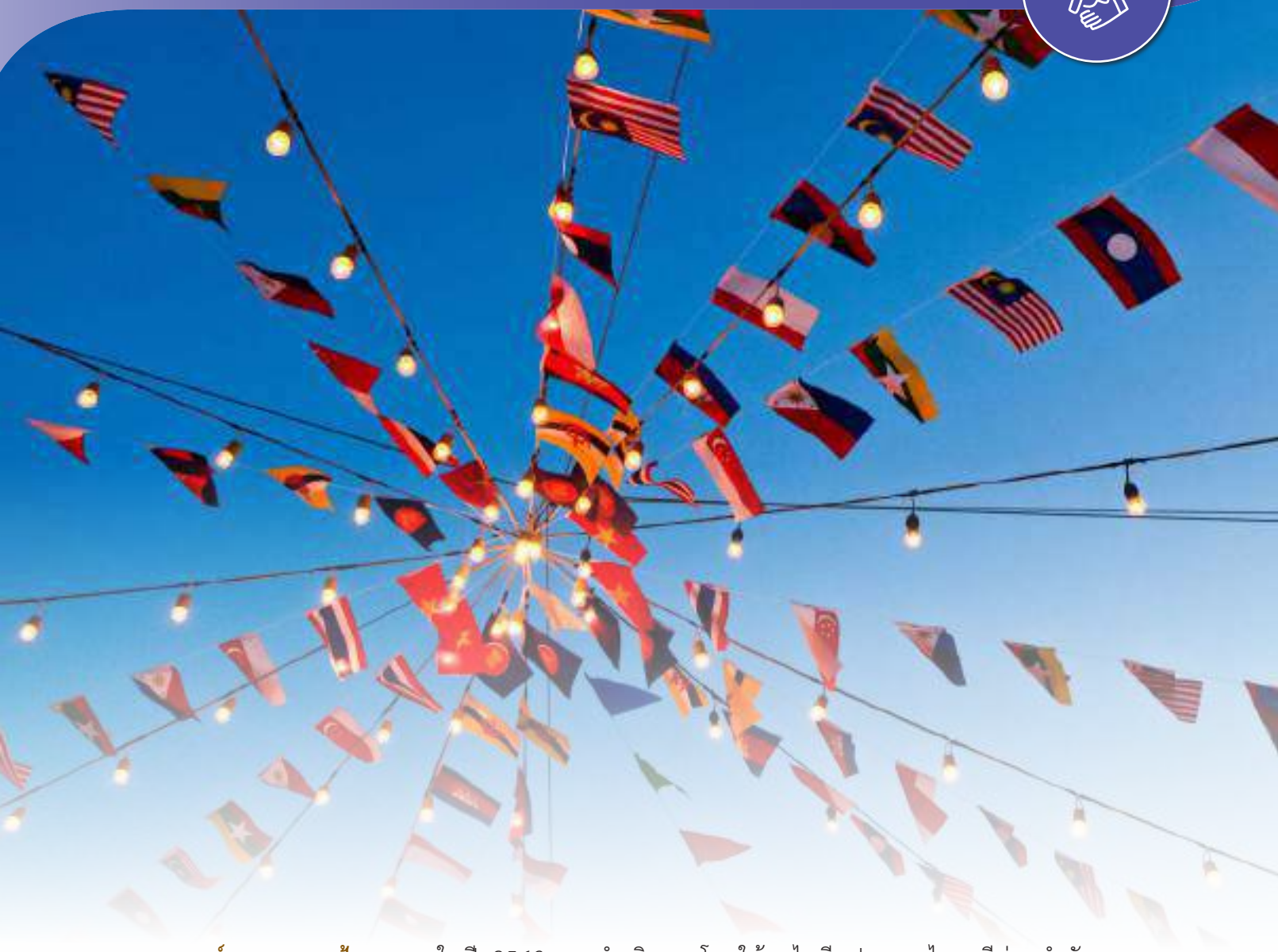
ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

มากขึ้น/ดีขึ้นร้อยละ 5 – 10

การขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการต่างประเทศจะต้องบูรณาการการทำงานร่วมกันทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ และภาคประชาสังคม บนเงื่อนไขเวลาและทรัพยากรที่มีจำกัด ซึ่งการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพจะทำให้การต่างประเทศของไทยมีเอกภาพ ทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน มีมาตรฐานสากล และมีเกียรติภูมิในประชาคมโลกได้ ทั้งนี้เพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าวจะต้องอาศัยปัจจัยสำคัญ ประกอบด้วย กลไกเพื่อการบูรณาการการขับเคลื่อนการต่างประเทศของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ การบูรณาการเพื่อการศึกษาหารือแนวทางและบทบาทของหน่วยงานในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การบูรณาการพัฒนาบริการด้านการกงสุลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ฐานข้อมูลกลางด้านการต่างประเทศ การพัฒนาประชาชนให้มีความตระหนักรู้ถึงบทบาทการเป็นพลเมืองโลก นโยบายรัฐที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคเอกชนในการต่างประเทศ การเพิ่มบทบาทภาคประชาสังคมในการต่างประเทศ การสร้างความรู้ความเข้าใจด้านการต่างประเทศในหมู่ประชาชนและภาคส่วนต่าง ๆ การประชาสัมพันธ์บทบาทด้านการต่างประเทศของไทย ความพร้อมของประเทศที่จะร่วมมือด้วยในทุกระดับ การแลกเปลี่ยนการเยือน การเจรจา และกรอบการประชุมหารือทวิภาคีและพหุภาคีต่าง ๆ การริเริ่มและการลงทุนในหุ้นส่วนความร่วมมือเฉพาะด้าน ตลอดจนสถานการณ์แวดล้อมในภูมิภาคและระหว่างประเทศ ซึ่งการดำเนินการที่ผ่านมาประสบปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญจากบริบทโลกที่ได้เปลี่ยนแปลงไปทำให้ในปัจจุบันการดำเนินงานในรูปแบบเดิมไม่สามารถตอบสนองและรับมือกับเหตุการณ์และภัยพิบัติที่เกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงที การขาดการบูรณาการร่วมกันของหน่วยงาน รวมถึงระบบการบริหารจัดการข้อมูลที่ไม่เชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐและความซ้ำซ้อนกันของภารกิจ

020501

การต่างประเทศ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ในปี 2563 การดำเนินงานโดยใช้กลไกทีมประเทศไทย มีส่วนสำคัญในการยกระดับความสามารถในการดูแลและให้ความช่วยเหลือคนไทยในต่างประเทศ โดยเฉพาะภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ตั้งแต่การส่งคนไทยที่ตกค้างในต่างประเทศกลับไทย ไปจนถึงการมอบปัจจัยช่วยเหลือให้แก่คนไทยที่ตกทุกข์ในต่างประเทศ ซึ่งสะท้อนให้เห็นความสำเร็จในการบูรณาการและการมีส่วนร่วมของส่วนราชการทั้งที่ไปประจำการในต่างประเทศและที่ตั้งอยู่ในประเทศไทย และภาคส่วนอื่น ๆ ในการขับเคลื่อนการต่างประเทศอย่างเป็นเอกภาพ นอกจากนี้ ได้มีการพัฒนางานบริการด้านการต่างประเทศและด้านการกงสุล โดยการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการอำนวยความสะดวกให้ประชาชนได้รับการบริการที่รวดเร็วยิ่งขึ้น และการเปิดใช้งานระบบการเก็บสถิติงานกงสุล เพื่อสร้างฐานข้อมูลสำหรับการพัฒนาการให้บริการในระยะต่อไป

การดำเนินการที่ผ่านมา การดำเนินงานของหน่วยงานรัฐเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายในช่วงปี 2563 เน้นการดำเนินการส่งเสริมและคุ้มครองผลประโยชน์ประชาชนและภาคเอกชนไทยในต่างประเทศ และการช่วยเหลือประชาชนไทยจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งการทำงานในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ถือเป็นบทพิสูจน์การทำงานร่วมกันอย่างบูรณาการที่สำคัญของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยการดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการมาตรการเดินทางเข้าออกประเทศและการดูแลคนไทยในต่างประเทศ (ศปก.กต.) ผ่านการประสานงานกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการดำเนินงานการทูตเพื่อประชาชน และใช้กลไกทีมประเทศไทยที่เป็นด่านหน้าในการแก้ไขปัญหา ดูแลและให้ความช่วยเหลือคนไทยในต่างประเทศในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในการเดินทางกลับประเทศไทยในช่วงแรกของการแพร่ระบาด และให้ความช่วยเหลือคนไทยที่ตกค้างในต่างประเทศในระยะต่อมา โดยสถานเอกอัครราชทูตและสถานกงสุลใหญ่ ร่วมมือกับกงสุลกิตติมศักดิ์ไทยในต่างประเทศ กลุ่มอาสาสมัครองค์กรท้องถิ่น และหน่วยงานอื่น ๆ ในพื้นที่เพื่อให้ความช่วยเหลือได้อย่างทั่วถึง กระทรวงการต่างประเทศร่วมกับกระทรวงสาธารณสุขได้ตั้งกลุ่มสนทนาผ่านแอพลิเคชั่น เพื่อให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพให้แก่คนไทยที่ติดเชื้อโควิด-19 ให้คำปรึกษาปัญหาสุขภาพจิต ลดความเครียดและสร้างความอุ่นใจให้กับประชาชนไทยที่อยู่ไกลบ้าน รวมทั้งได้มีการบูรณาการดำเนินโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานไทยในต่างประเทศ เพื่อเสริมสร้างขวัญกำลังใจและฟื้นฟูสภาพจิตใจให้กับแรงงานไทย

ที่ต้องทำงานในสภาพแวดล้อมการทำงานที่แตกต่าง ดำเนินการเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการด้านกงสุล โดยนำเทคโนโลยีมาปรับปรุงการให้บริการ e-passport e-visa และพัฒนาฐานข้อมูลคนไทยในต่างประเทศ การพัฒนาระบบยื่นคำร้องขออำนวยความสะดวกด้านเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตแบบออนไลน์ เพิ่มการให้บริการงานรับรองนิติกรณ์ไปยังสำนักงานหนังสือเดินทางในภูมิภาค รวมถึงพัฒนาระบบการให้บริการประชาชนของหน่วยงานภาครัฐ โดยขยายการให้บริการเอกสารราชการ 2 ภาษา โดยกรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศร่วมกับกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยจัดทำเอกสารการทะเบียนภาษาอังกฤษเพิ่มอีก 15 ประเภท ทำให้ประชาชนสามารถใช้บริการคัดเอกสารการทะเบียนภาษาอังกฤษได้ทั้งหมด 27 ประเภทเอกสาร จากสำนักงานเขตและที่ว่าการอำเภอทั่วประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับการบูรณาการพัฒนาบริการด้านการกงสุลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและฐานข้อมูลกลางด้านการต่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศร่วมกับภาคเอกชนและหน่วยงานพันธมิตรขับเคลื่อนการทูตเชิงเศรษฐกิจของไทยในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงในยุคหลังโควิด เพื่อกำหนดแนวทางการรักษาและขยายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของไทยในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง นอกจากนี้ กระทรวงต่างประเทศได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมหัวหน้าส่วนราชการระดับกระทรวงหรือเทียบเท่า ครั้งที่ 3/2563 ซึ่งมีการเสนอรายงานทิศทางและการดำเนินงานด้านการต่างประเทศเชิงรุกเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์โลกที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และขอการสนับสนุนรัฐบาลในการเป็นประธานและเป็นเจ้าภาพ การประชุมความริเริ่มแห่งอ่าวเบงกอลสำหรับความร่วมมือหลากหลายสาขาทางวิชาการและเศรษฐกิจ ระหว่างปี 2564 – 2565 และการประชุมกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจในเอเชีย-แปซิฟิก ในปี 2565 รวมถึงได้จัดการประชุมเครือข่ายสำนักนโยบายและแผนสำนักวิเทศสัมพันธ์ และสำนักการต่างประเทศของส่วนราชการไทย ครั้งที่ 1/2563 ซึ่งสอดรับกับการบูรณาการเพื่อการศึกษาหารือแนวทางและบทบาทของหน่วยงานในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างเครือข่ายบุคคลและองค์กรที่เป็นมิตรกับประเทศไทยในต่างประเทศยังไม่เกิดผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม การสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการต่างประเทศอย่างเป็นเอกภาพยังเกิดขึ้นได้ไม่เต็มที่ เนื่องจากยังขาดการสร้างความตระหนักรู้ถึงบทบาทของภาคประชาชนที่เชื่อมโยงกับการต่างประเทศ รวมถึงการพัฒนากลไกและช่องทางที่สนับสนุนการมีบทบาทของประชาชนในการขับเคลื่อนการต่างประเทศร่วมกับภาคส่วนอื่น ๆ นอกจากนี้ การบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานยังมีข้อจำกัดต่าง ๆ อาทิ ระบบการบริหารจัดการข้อมูลที่ไม่เชื่อมโยงกันและความซ้ำซ้อนกันของภารกิจระหว่างหน่วยงานรัฐ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ควรพัฒนาและสร้างกลไกความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ที่ครอบคลุมทั้งหน่วยงานรัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ ภาคประชาสังคม และประชาชน เพื่อขับเคลื่อนพัฒนา และแก้ไขปัญหาด้านการต่างประเทศร่วมกัน โดยกลไกสนับสนุนการมีส่วนร่วมควรมีหลายระดับ ตั้งแต่การเสนอความคิดเห็น การร่วมดำเนินการ ตลอดจนการติดตามผลการดำเนินงาน โดยการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานนั้น ควรกำหนดเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานร่วมกัน เพื่อลดปัญหาช่องว่างและความซ้ำซ้อนในการทำงานตามภารกิจหรืออำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน นอกจากนี้ ในระยะต่อไปอาจพิจารณาปรับเพิ่มตัวชี้วัดที่สะท้อนความก้าวหน้าในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาการเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือระหว่างไทยกับต่างประเทศในทุกมิติ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการติดตามและประเมินผลการขับเคลื่อนเพื่อบรรลุเป้าหมายนี้

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ 03

03 การเกษตร

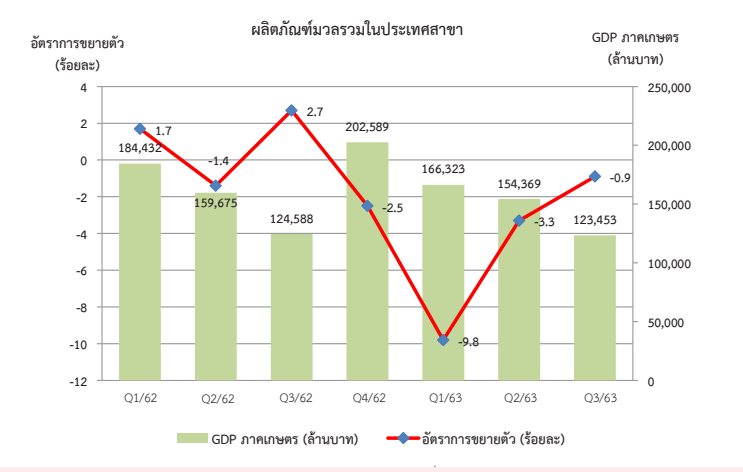

"วางรากฐานเกษตรไทย
เพื่อการเติบโตก้าวไกลอย่างยั่งยืน"

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (3) การเกษตร มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาภาคเกษตรให้มีศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยการยกระดับผลิตภาพการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์และสินค้าเกษตรซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างรายได้และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ โดยมีเป้าหมายระดับประเด็น คือ **(1) ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในสาขาเกษตรเพิ่มขึ้น** และ **(2) ผลิตภาพการผลิตของภาคเกษตรเพิ่มขึ้น**

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

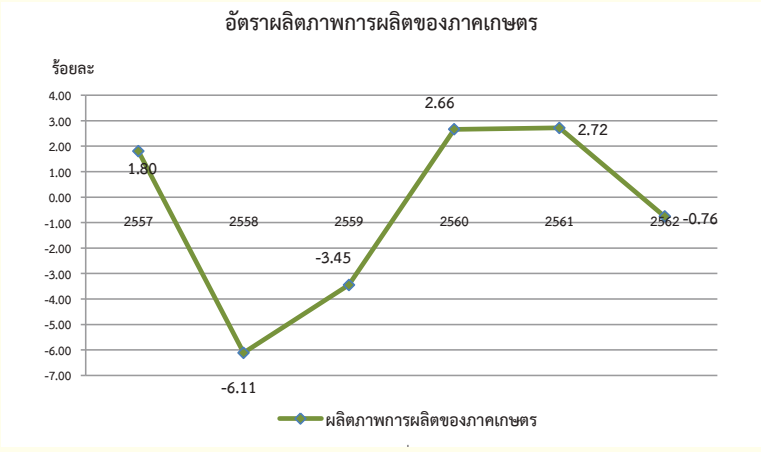
030001 ปี 2562 ปี 2563

ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศสาขาเกษตรในประเทศปี 2563 ในไตรมาสที่ 3 (ปี 2563) มีมูลค่า 123,453 ล้านบาท มีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ -0.9 จากไตรมาสที่ 2 (ปี 2563) ซึ่งมีมูลค่า 154,369 ล้านบาท เนื่องจากการผ่อนคลายการบังคับใช้มาตรการป้องกันและยับยั้งการแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) รวมทั้งมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของภาครัฐ ส่งผลให้กิจกรรมการผลิตสินค้าและบริการกลับมาดำเนินการผลิตได้ ประชาชนเริ่มผ่อนคลายความวิตกกังวล ส่งผลให้การอุปโภคบริโภคขั้นสุดท้ายของครัวเรือนเริ่มฟื้นตัว ประกอบกับการส่งออกสินค้า เริ่มมีทิศทางที่ดีขึ้น ส่งผลให้การผลิตในไตรมาสนี้ปรับตัวดีขึ้น อย่างไรก็ตามหากพิจารณาอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศสาขาเกษตรเฉลี่ยไตรมาสที่ 1 (ปี2562) – ไตรมาสที่ 3 (ปี2563) ซึ่งมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ -1.9 นั้น ถือว่ายังคงห่างจากค่าเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ที่อัตราร้อยละ 3.8 ในปี 2565 ดังนั้น การผลักดันนโยบายเพื่อพัฒนาภาคเกษตรให้สอดคล้องกับมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของภาครัฐและความร่วมมือจากภาคเอกชนจะสามารถช่วยให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศสาขาการเกษตรเพิ่มขึ้นได้ ส่งผลให้สามารถบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้

030002 ปี 2562 ปี 2563

ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ผลิตภาพการผลิตของภาคเกษตร พบว่ามีการปรับตัวลดลงจากร้อยละ 2.72 ในปี 2561 เป็นร้อยละ -0.76 เมื่อพิจารณาจากแหล่งที่มาของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (Source of growth) ของภาคเกษตรกรรม พบว่า ปัจจัยที่ทำให้ผลิตภาพการผลิตของภาคเกษตรลดลงอันเนื่องมาจากความผันผวนของเศรษฐกิจโลก การลงทุนของทั้งภาครัฐและเอกชนชะลอตัวลง และแรงงานลดลง ซึ่งหากเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่กำหนดไว้อัตราผลิตภาพการผลิตของภาคเกษตรเฉลี่ยร้อยละ 1.2 ในปี 2565 พบว่าผลิตภาพการผลิตของภาคเกษตรเฉลี่ยปี 2561 และ 2562 มีค่าเท่ากับร้อยละ 0.98 ซึ่งยังไม่สามารถบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ได้ ประเทศไทยต้องเพิ่มผลิตภาพการผลิตของภาคเกษตรให้เพิ่มขึ้น โดยให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูสภาพเศรษฐกิจเป็นหลักเพื่อให้ภาคการเกษตรสามารถกลับมาฟื้นตัวได้อีกครั้ง

ประเด็นท้าทายที่ต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทฯ คือ ส่งเสริมการตลาดและเพิ่มช่องทางในการจัดจำหน่ายสินค้าทางการเกษตรให้แก่เกษตรกรเพื่อรองรับผลผลิตและผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรต่างๆ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเพื่อสนับสนุนภาคเกษตรกรรม ผลักดันการถ่ายทอดงานวิจัยสู่การปฏิบัติจริงแก่ภาคเกษตร ต่อยอดสู่การเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าเกษตรในเชิงพาณิชย์ ทำให้สินค้าเกษตรได้รับการพัฒนาครบวงจร ช่วยเหลือให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีที่ใช้ในกระบวนการผลิตได้ รวมทั้งสร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรหันมาลงทุนและใช้เทคโนโลยีเพื่อการผลิต หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการจัดทำฐานข้อมูลทางด้านการเกษตร ผลักดันให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนการผลิตของตนให้เข้าสู่ระบบมาตรฐานความปลอดภัย

แผนแม่บทฯ ประเด็น (03) การเกษตร

ประกอบด้วย 6 แผนแม่บทย่อย ซึ่งมีสถานะบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

รหัส	เป้าหมายแผนแม่บทย่อย	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2563
030101	**สินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นมีมูลค่าเพิ่มขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุในปี 2565 คือ อัตราการขยายตัว ของมูลค่าของสินค้า เกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 3	2562	2563
	โดยในปี 2563 มูลค่าสินค้าเกษตรอัตลักษณ์ (นับเฉพาะผลไม้เมืองร้อนที่สำคัญข้าวหอมมะลิและผ้าไหมไทยนกยูงพระราชทาน)ณเดือนตุลาคม2563มีมูลค่ารวม 260,617,013,659 บาท เพิ่มขึ้นจากปี 2562 ที่มีมูลค่า 250,818,545,297 บาท อยู่ 9,798,468,362 บาท ซึ่งขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ3.91 ทำให้สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**บรรลุเป้าหมาย**		
030201	**สินค้าเกษตรปลอดภัย มีมูลค่าเพิ่มขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุในปี 2565 คือ อัตราการขยายตัวของมูลค่า ของสินค้าเกษตรปลอดภัย ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 3	2562	2563
	โดยมูลค่าสินค้าเกษตรปลอดภัย (คำนวณจากสินค้าปศุสัตว์) ที่ผ่านการตรวจรับรอง GAP ณ เดือนตุลาคม 2563 มีมูลค่า 353,858,832,096 บาท เพิ่มขึ้นจากปี 2562 ที่มีมูลค่า 309,647,374,481 บาท อยู่ 44,211,157,615 บาท ซึ่งขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 14.28 แต่มูลค่าสินค้าเกษตรปลอดภัย ยังขาดมูลค่าของสินค้าพืชและประมง จึงไม่สามารถใช้ประเมินค่าเป้าหมายของตัวชี้วัดได้สมบูรณ์ ทำให้สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย**		
030202	**ผลิตภัณฑ์เกษตรปลอดภัย ของไทยได้รับการยอมรับ ด้านคุณภาพ ความปลอดภัย และคุณค่า ทางโภชนาการสูงขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุในปี 2565 คือ มีการจัดทำดัชนีความเชื่อมั่นผู้บริโภคด้านคุณภาพและความปลอดภัยอาหาร	2562	2563
	อ้างอิงจากข้อมูลดัชนีความมั่นคงทางอาหาร (Grobal Food Security Index) ในปี 2562 พบว่า ประเทศไทยถูกจัดไว้ในลำดับที่ 52 มีคะแนนดัชนีความมั่นคงอาหารโดยรวมที่ 65.1 โดยปรับตัวสูงขึ้นจาก 63.2 ในปี 2561 ทำให้สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย**		

รหัส	เป้าหมายแผนแม่บทย่อย	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	ปี 2563
030301	**สินค้าเกษตรชีวภาพมีมูลค่า เพิ่มขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุในปี 2565 คือ อัตราการขยายตัวของ มูลค่าของสินค้าเกษตร ชีวภาพ ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 3	2562	2563
	เทียบเคียงจากข้อมูลสินค้าเกษตรชีวภาพ (นำมาใช้เป็นวัตถุดิบพลังงานทดแทนและสมุนไพร) พบว่า มูลค่าของวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตพลังงานทดแทน อาทิ มันสำปะหลัง อ้อย และปาล์มน้ำมัน ในปี 2562 มีมูลค่าเพิ่มขึ้นจากปี 2561 อยู่ 909,702,399.30 บาท หรือขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 3.34 ขณะที่มูลค่าของสมุนไพรและเครื่องเทศ ในปี 2562 มีมูลค่าเพิ่มขึ้นจากปี 2561 อยู่ 287,462,668 บาท หรือขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 26.46 ซึ่งเมื่อพิจารณาการขยายตัวภาพรวมของมูลค่าสินค้าทั้ง 2 กลุ่มดังกล่าว ในปี 2560-2562 สินค้าเกษตรชีวภาพมีมูลค่าเพียงร้อยละ 2.32 ต่อปี ทำให้สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย**		
030302	**วิสาหกิจการเกษตรจาก ฐานชีวภาพและภูมิปัญญา ท้องถิ่นมีการจัดตั้งทุกตำบลเพิ่มขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุในปี 2565 คือ มีจำนวนวิสาหกิจการเกษตรขนาดกลาง และเล็ก และผลิตภัณฑ์ จากฐานชีวภาพ 1 ตำบล 1 วิสาหกิจ	2562	2563
	ในปี 2563 มีการส่งเสริมได้ 35 วิสาหกิจ ใน 33 ตำบล เพิ่มขึ้นจากปี 2562 ที่ส่งเสริมได้ 26 วิสาหกิจ ใน 25 ตำบล ซึ่งมีการดำเนินงานที่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ 1 ตำบล 1 วิสาหกิจ ทำให้สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**บรรลุเป้าหมาย**		
030401	**สินค้าเกษตรแปรรูป และผลิตภัณฑ์มี มูลค่าเพิ่มขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุในปี 2565 คือ อัตราการขยายตัวของมูลค่า สินค้าเกษตรแปรรูปและ ผลิตภัณฑ์ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 3	2562	2563
	เทียบเคียงจากมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป ซึ่งพิจารณากลุ่มที่เกี่ยวกับสินค้าเกษตร ได้แก่ อาหาร เครื่องดื่ม ไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ ยางและผลิตภัณฑ์ ยาสูบ เครื่องหนังและผลิตภัณฑ์ และกระดาษและผลิตภัณฑ์กระดาษ ซึ่งในปี 2562 มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปรวมเพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากปี 2561 คิดเป็นอัตราการขยายตัว ร้อยละ 0.05 ทำให้สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต**		

รหัส	เป้าหมายแผนแม่บทย่อย	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	ปี 2563
030501	**สินค้าที่ได้จากเทคโนโลยี สมัยใหม่/อัจฉริยะ มีมูลค่าเพิ่มขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุในปี 2565 คือ มูลค่าสินค้าที่มีการใช้ เทคโนโลยีสมัยใหม่/ อัจฉริยะ เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 3	2562	2563
	จากข้อมูลของเกษตรแปลงใหญ่สมัยใหม่ภายใต้โครงการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่มีการดำเนินงานมาตั้งแต่ ปี 2559-2562 เมื่อพิจารณามูลค่าการลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิตตั้งแต่ปี 2560-2562 พบว่า มีอัตราขยายตัวเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 1.79 ทำให้สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต**		
030502	**ผลผลิตต่อหน่วยของ ฟาร์มหรือแปลงที่มีการใช้ เทคโนโลยีสมัยใหม่/ อัจฉริยะ เพิ่มขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุในปี 2565 คือ ผลผลิตต่อหน่วยของ ฟาร์มหรือแปลงที่มีการ ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่/ อัจฉริยะ เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 10	2562	2563
	จากข้อมูล โครงการส่งเสริมระบบการเกษตรแปลงใหญ่มีการดำเนินงานมาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี 2559-2562 เมื่อพิจารณาผลผลิตต่อไร่ พบว่า ผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้นหลังจากเข้าร่วมโครงการเกษตรใหญ่สมัยใหม่เฉลี่ย จากเดิม 5,079.57 กก./ไร่ เป็น 5,608.36 กก./ไร่ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการทำเกษตรสมัยใหม่ช่วยเพิ่มผลผลิตต่อหน่วยของฟาร์มหรือแปลงที่มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพิ่มขึ้นเล็กน้อย ทำให้สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายยังคงอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต**		
030601	**ประสิทธิภาพการผลิต สินค้าเกษตรต่อหน่วยมี การปรับตัวเพิ่มขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุในปี 2565 คือ มูลค่าผลผลิตสินค้าเกษตร ต่อหน่วย เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 10	2562	2563
	จากมูลค่าการผลิตสินค้าเกษตรที่สำคัญตามนโยบายของรัฐ ได้แก่ ข้าว ข้าวโพด เลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง ปาล์มน้ำมัน ยางพารา สับปะรด โคนม โคเนื้อ กุ้งขาวแวนนาไม ปลานิล ไก่เนื้อ ไก่ไข่ และสุกร ในปี 2563 มูลค่าผลผลิตสินค้าเกษตรต่อหน่วยเพิ่มขึ้นจากปี 2562 ในอัตราการขยายตัวที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 7.88 ส่งผลให้สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง**		

รหัส	เป้าหมายแผนแม่บทย่อย	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	ปี 2563
030602	สถาบันเกษตรกร (สหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน และ กลุ่มเป้าหมาย) ที่ขึ้น ทะเบียนกับกระทรวง เกษตรและสหกรณ์ มีความเข้มแข็งในระดับ มาตรฐานเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุในปี 2565 คือ สหกรณ์มีความ เข้มแข็งในระดับ 1 และ 2 อย่างน้อย ร้อยละ 90 วิสาหกิจชุมชน และ กลุ่มเกษตรกรมีความเข้มแข็ง ร้อยละ 25	2562	2563

เมื่อพิจารณาจากการประเมินศักยภาพสหกรณ์ ค่าเฉลี่ยปี 2562-2563 มีสหกรณ์ที่มีความเข้มแข็งเฉลี่ยร้อยละ 91.9 บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ขณะที่การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนค่าเฉลี่ยปี 2561-2563 มีวิสาหกิจชุมชนที่อยู่ในระดับดีเฉลี่ยร้อยละ 21.38 ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ ส่งผลให้สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย**

ปี 2562 ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

เกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 030101

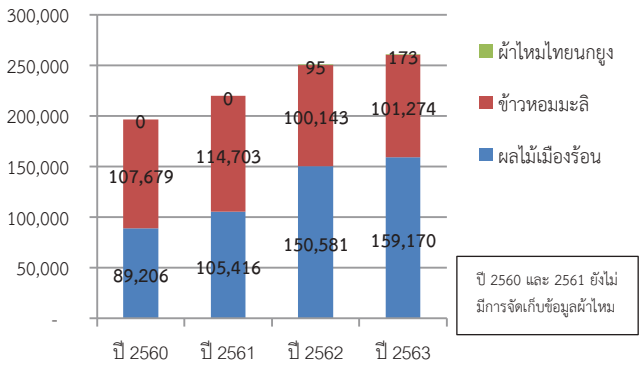
สินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นมีมูลค่าเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

อัตราการขยายตัวของมูลค่าสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นขยายตัว เฉลี่ยร้อยละ 3

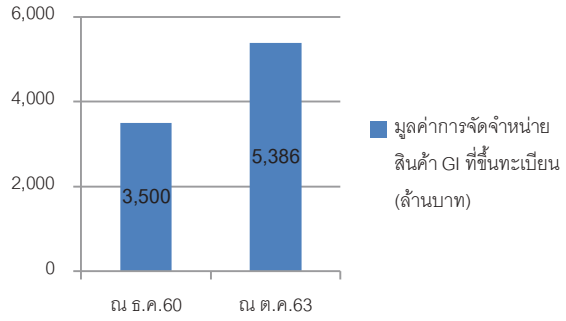
การสร้างมูลค่าจากเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นตามเป้าหมายต้องให้ความสำคัญกับการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลผลิตทั้งความโดดเด่นและเรื่องราวของสินค้าที่มีในแต่ละพื้นที่ ความตระหนักของเกษตรกรและผู้ประกอบการในการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) ให้กับผลผลิตในพื้นที่และการสร้างตลาดใหม่ โดยมีการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานให้เกิดกระบวนการทำงานร่วมกันตลอดห่วงโซ่ เพื่อกำหนดเป้าหมายในเชิงพื้นที่และผลิตภัณฑ์ร่วมกัน ซึ่งจะทำให้เกิดการพัฒนาตั้งแต่วัตถุดิบ การพัฒนาคุณภาพสินค้า การวิจัยพัฒนาและการแปรรูปผลิตภัณฑ์ และการบริหารจัดการตลาดได้อย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ผลจากการดำเนินงานดังกล่าวส่งผลให้ภาพรวมอัตราการขยายตัวของมูลค่าสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นในปีที่ผ่านมาเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมายังขาดการจัดทำฐานข้อมูลเกษตรอัตลักษณ์อย่างครบถ้วนและเป็นระบบ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะดำเนินการในปีงบประมาณ 2565 ต่อไป

มูลค่าสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น (ล้านบาท)

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

มูลค่าการจัดจำหน่ายสินค้า (GI) ที่ขึ้นทะเบียน

ที่มา: กรมทรัพย์สินทางปัญญา

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย มูลค่าสินค้าเกษตรอัตลักษณ์ (นับเฉพาะผลไม้เมืองร้อนที่สำคัญ ข้าวหอมมะลิ และผ้าไหมไทยนกยูงพระราชทาน) ณ เดือนตุลาคม 2563 มีมูลค่ารวม 260,617,013,659 บาท เพิ่มขึ้นจากปี 2562 ที่มีมูลค่า 250,818,545,297 บาท อยู่ 9,798,468,362 บาท ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 3.91 ซึ่งเมื่อพิจารณาการขยายตัวของมูลค่าสินค้า ในปี 2560-2563 จะเห็นว่า สินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นมีแนวโน้มการขยายตัวในทิศทางที่ดี ทำให้มีอัตราการขยายตัวของมูลค่าสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 9.88 ต่อปี (ไม่รวมผ้าไหมไทยนกยูงพระราชทาน) ในขณะที่มูลค่าการจัดจำหน่ายสินค้า GI ที่ขึ้นทะเบียนมีการจำหน่าย ณ เดือนตุลาคม 2563 รวม 5,386 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2560 ที่มีมูลค่าการจัดจำหน่าย 3,500 ล้านบาท อยู่ 1,886 ล้านบาท ขยายตัวจากปี 2560 ร้อยละ 53.89 ทั้งนี้ เพื่อเป็นการรองรับค่าเป้าหมายที่สูงขึ้นในระยะต่อไป หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดทำฐานข้อมูลสำหรับการใช้ติดตามความก้าวหน้าของสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น เพื่อนำประเด็นปัญหาอุปสรรคไปใช้ประกอบการจัดทำแผนการส่งเสริมการพัฒนาด้านการผลิตและด้านการตลาดได้อย่างครบวงจรต่อไป

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในปี 2563 ส่วนใหญ่ดำเนินการขับเคลื่อนเป้าหมายผ่านโครงการส่งเสริมมูลค่าสินค้าเกษตรอัตลักษณ์ เช่น โครงการพัฒนาศักยภาพการผลิตด้านการเกษตร (กิจกรรมพัฒนาศักยภาพการผลิตภาคเกษตร (สินค้าไม้ผล : ทุเรียน มังคุด ลองกอง)) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพไม้ผลด้านการผลิต การตลาดและยกระดับสู่มาตรฐานการส่งออก ขยายการผลิตนอกฤดู ลดปัญหาราคาผลไม้ตกต่ำในช่วงฤดูกาล ทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น โครงการส่งเสริมตลาดผลไม้ เพื่อสร้างและพัฒนาช่องทางการจำหน่ายผลไม้ไทยไปยังตลาดในประเทศและต่างประเทศ ตลอดจนระบบการกระจายผลผลิตผลไม้ไทยให้เชื่อมโยงอย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ เพื่อสนับสนุนผู้ประกอบการผลไม้ไทยให้มีสมรรถนะด้านการค้าและการลงทุนในอุตสาหกรรมผลไม้ เพื่อประชาสัมพันธ์สินค้าผลไม้เมืองร้อนของไทยให้เป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ ส่งเสริมและกระตุ้นการบริโภคผลไม้ไทยให้กับประชาชนไทยและนักท่องเที่ยวต่างชาติ โครงการพัฒนาและส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตร เพื่อส่งเสริมและขยายผลการผลิตข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงซึ่งเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) ที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะถิ่น โดยส่งเสริมระบบการผลิต แปรรูป และการตลาด ทำให้เกษตรกรสามารถผลิตข้าวสังข์หยดที่ได้คุณภาพตรงตามมาตรฐาน โครงการส่งเสริมและคุ้มครองสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย (GI) เร่งพิจารณาคำขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) ไทยลงพื้นที่ผลักดันให้จังหวัดจัดทำระบบควบคุมตรวจสอบคุณภาพสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) ทั้งระบบควบคุมภายใน (Internal Control) และระบบควบคุมภายนอก (External Control) สร้างโอกาส

ทางการตลาดโดยจัดกิจกรรมส่งเสริมการจำหน่ายสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) อย่างต่อเนื่องทุกปี อาทิ GI Marker 2019, THAIFEX-World of Food Asia 2019 ตลอดจนจัดทำและเผยแพร่ สื่อประชาสัมพันธ์ สร้างความรู้ความเข้าใจในความสำคัญของสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) ผ่านสื่อต่าง ๆ โครงการยกระดับผ้าไหมภาคตะวันออกเฉียงเหนือสู่สากล ปี 2562 เพื่อส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร และผู้ประกอบการ พร้อมให้บริการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ผ้าไหมตรานกยูงพระราชทาน ทำให้เกษตรกรสามารถผลิตผ้าไหมตามกระบวนการผลิตที่ตรงตามมาตรฐาน มีศักยภาพการทอผ้าไหม การออกแบบลวดลายผ้า และการออกแบบผลิตภัณฑ์ เกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างผู้ผลิตและผู้จำหน่ายสินค้า โครงการส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตรตามอัตลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่น (กิจกรรมส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตรตามอัตลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่น) โดยส่งเสริมให้เกษตรกรพัฒนาการผลิตสินค้าเกษตรที่มีอัตลักษณ์เฉพาะถิ่น ซึ่งมีเรื่องราวแหล่งกำเนิด ของสินค้า (Story) ที่ทำให้สินค้ามีความแตกต่างจากสินค้าที่ผลิตจากแหล่งอื่น ๆ มีความโดดเด่น มีศักยภาพ และมีคุณค่าทางเศรษฐกิจ โดยผลักดันกลุ่มสินค้า 2 กลุ่มคือ ไม้ผล และกล้วยไม้ เข้าสู่กระบวนการขอขึ้นทะเบียนรับรอง GI

ที่มา: กรมหม่อนไหม

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การสร้างมูลค่าสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นให้เป็นสินค้าพรีเมียมจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากเกษตรกรและระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดกระบวนการทำงานร่วมกันตลอดห่วงโซ่อุปทาน แต่เกษตรกรบางส่วนยังไม่ตระหนักและขาดแรงจูงใจ ในการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ในขณะที่การสื่อสารให้ผู้บริโภครับรู้ถึงเรื่องราวของสินค้าและความแตกต่างจากสินค้าทั่วไปยังมีน้อย จึงทำให้ตลาดของสินค้ามีวงจำกัด ซึ่งการสร้างโอกาสในการทำตลาดสินค้าเกษตรอัตลักษณ์ท้องถิ่นในรูปแบบใหม่ ๆ ที่มีศักยภาพออกสู่ตลาด บนแพลตฟอร์มของสตาร์ทอัพที่มีการพัฒนารูปแบบในการเชื่อมโยงระหว่างผู้ผลิตสินค้าการเกษตรไปสู่ผู้บริโภคจะช่วยให้สามารถขยายผลได้ในวงกว้างมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการดำเนินงาน ควรประชาสัมพันธ์สร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อย่างต่อเนื่อง เพื่อค้นหาและผลักดันให้มีการจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เพิ่มขึ้น ควบคู่ไปกับการจัดทำแผนการส่งเสริมการพัฒนาด้านการผลิตและด้านการตลาดเพื่อสร้างมูลค่าให้กับสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นสู่สากล อาทิ การพัฒนาหีบห่อชั้นนอก (Outer Packaging) ที่จะช่วยห่อหุ้มหีบห่อชั้นกลางไว้ไม่ให้ได้รับความเสียหายจากการขนส่งในระยะไกล และช่วยให้มีความสะดวกต่อการขนย้ายซึ่งก็จะทำให้ผู้บริโภคเกิดความประทับใจ การทำให้มีเรื่องราวที่ดี (Good Story Practice) เพื่อสร้างความโดดเด่น แสดงได้ถึงความแตกต่างจากผลิตสินค้าที่ผลิตได้จากแหล่งอื่น และการสร้างตลาดรูปแบบใหม่จากสตาร์ทอัพด้านการเกษตร รวมทั้งสร้างความเชื่อมั่นในคุณภาพและมาตรฐานของสินค้าอัตลักษณ์พื้นถิ่นเพื่อขยายตลาดทั้งภายในประเทศและต่างประเทศต่อไป

แผนแม่บทย่อย ปี 2562 ปี 2563

เกษตรปลอดภัย

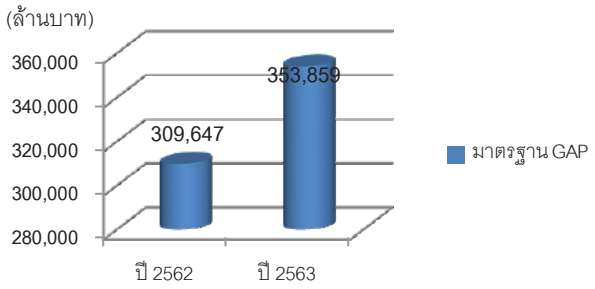
เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 030201

สินค้าเกษตรปลอดภัยมีมูลค่าเพิ่มขึ้น

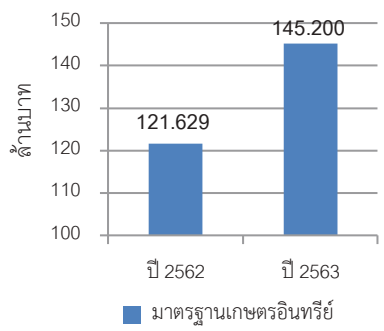
ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

อัตราการขยายตัวของมูลค่าสินค้าเกษตรปลอดภัยขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 3

มูลค่าสินค้าปศุสัตว์ที่ผ่านการตรวจรับรอง GAP

มูลค่าสินค้าปศุสัตว์ที่ผ่านมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

ที่มา: กรมทรัพย์สินทางปัญญา

การพัฒนาสินค้าเกษตรปลอดภัยเป็นการยกระดับคุณภาพของสินค้าเกษตรไทยเพื่อสร้างภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัย ซึ่งในการดำเนินการควรมุ่งเน้นที่การส่งเสริมการผลิตและแปรรูปสินค้าปลอดภัย/สินค้าอินทรีย์ การวิจัยพัฒนา การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานและระบบการรับรอง การส่งเสริมการขายและการตลาด และการพัฒนาฐานข้อมูลผู้ผลิต/ผู้แปรรูป/ผู้ขายสินค้าปลอดภัย/สินค้าอินทรีย์ โดยในช่วงที่ผ่านมามีประเด็นท้าทายที่สำคัญ คือ การสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับเกษตรกรในการผลิตตามหลักการปฏิบัติทางเกษตรที่ดี (GAP) และมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ รวมถึงกลไกการมีส่วนร่วมในการตรวจรับรองคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตร เพื่อให้เกิดการกระจายหน่วยตรวจรับรองที่ได้คุณภาพบริการกับเกษตรกรได้อย่างทั่วถึงตลอดจนการพัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านสินค้าเกษตรปลอดภัยตลอดห่วงโซ่การผลิตเพื่อเป็นแหล่งในการสืบค้นข้อมูลได้อย่างครบวงจร ซึ่งจะทำให้การส่งเสริมการผลิตเกษตรปลอดภัยมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย มูลค่า มูลค่าสินค้าเกษตรปลอดภัย (คำนวณจากสินค้าปศุสัตว์) ที่ผ่านการตรวจรับรอง GAP ณ เดือนตุลาคม 2563 มีมูลค่า 353,858,832,096 บาท เพิ่มขึ้นจากปี 2562 ที่มีมูลค่า 309,647,374,481 บาท อยู่ 44,211,157,615 บาท ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 14.28 และในส่วนของการรับรองตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ณ เดือนตุลาคม 2563 มีมูลค่า 145,200,186 บาท เพิ่มขึ้นจากปี 2562 ที่มีมูลค่า 121,628,822 บาท อยู่ 23,571,364 บาท ขยายตัวเฉลี่ยจากปี 2562 ร้อยละ 16.23 อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาสินค้าเกษตรปลอดภัย (กรณีพืช) ที่ผ่านการตรวจรับรอง GAP ในปี 2563 มีพื้นที่รวมทั้งสิ้น 1,411,223 ล้านไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.94 ของพื้นที่เกษตรทั้งหมด (ไม่รวมการตรวจรับรองจากภาคเอกชน) ขณะที่พื้นที่ตรวจรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ มีทั้งสิ้น 791,659 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.53 ของพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด (ไม่รวมการตรวจรับรองจากภาคเอกชน) จะเห็นได้ว่าการขยายตัวของมูลค่าสินค้าเกษตรปลอดภัย (สินค้าปศุสัตว์) มีมูลค่าสูงกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ แต่ข้อมูลดังกล่าวยังขาดมูลค่าของสินค้าพืชและประมงจึงไม่สามารถใช้ประเมินค่าเป้าหมายของตัวชี้วัดได้สมบูรณ์ ซึ่งภาครัฐและเอกชนจำเป็นต้องสร้างความร่วมมือในการจัดทำฐานข้อมูลของสินค้าเกษตรปลอดภัยที่ครอบคลุมทั้งพืช ปศุสัตว์ และประมงต่อไป

การดำเนินการที่ผ่านมา การดำเนินการในปี 2563 เพื่อขับเคลื่อนเพื่อการบรรลุเป้าหมาย โดยดำเนินการผ่านโครงการ มีดังต่อไปนี้ กรมปศุสัตว์ได้ดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยด้านปศุสัตว์ ผ่านโครงการต่างๆ ที่กระจายไปยังจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศไทย เช่น โครงการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยด้านปศุสัตว์, โครงการเพิ่มศักยภาพการผลิตโคเนื้อคุณภาพดี, โครงการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการผลิตและการตลาดอาหารสัตว์เชิงพาณิชย์, โครงส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ และ โครงการเกษตรอินทรีย์ กำหนดพื้นที่ที่เหมาะสมกับการผลิตเกษตรอินทรีย์ ทำให้เกษตรกรสามารถเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (PGS) และมีช่องทางการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรได้ เพิ่มรายได้ที่เหมาะสมแก่เกษตรกร การลดต้นทุนการผลิตการช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อย ตลอดจนการดูแลราคาสินค้าเกษตรให้มีมาตรฐาน มีคุณภาพกำกับดูแลเพื่อให้สินค้าปศุสัตว์มีความสะอาด ปลอดภัยสร้างความเชื่อมั่นต่อผู้บริโภค ให้ความสำคัญกำกับดูแลตรวจสอบอย่างใกล้ชิด ทั้งกระบวนการผลิตตามมาตรฐานที่ดีตั้งแต่ระดับฟาร์มจนถึงโต๊ะอาหาร (From Farm To Table) จะช่วยให้ประชาชนทั้งในและต่างประเทศได้บริโภคสินค้าปศุสัตว์ที่สะอาด ส่งผลให้มีสุขภาพดีและมั่นใจในคุณภาพสินค้าภาคส่งออกสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศสูงขึ้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การพัฒนาสินค้าเกษตรปลอดภัยยังคงประสบปัญหาเรื่องการขาดแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนการผลิตของเกษตรกรให้เข้าสู่ระบบมาตรฐานความปลอดภัยจากภาระต้นทุนค่าใช้จ่ายในการตรวจรับรองคุณภาพมาตรฐาน และผู้บริโภคยังขาดความตระหนักในการเลือกซื้อสินค้าที่มีคุณภาพมาตรฐานความปลอดภัย นอกจากนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่มีจัดเก็บข้อมูลสินค้าเกษตรปลอดภัยให้ครบถ้วนทั้งในส่วนของพื้นที่รับรอง จำนวนผลผลิต และมูลค่าผลผลิตของสินค้าเกษตรทั้งระบบ ซึ่งจะเป็นข้อมูลสำคัญในการประเมินความสำเร็จของค่าเป้าหมายระดับแผนย่อย และผลผลิตมวลรวมในประเทศสาขาเกษตร

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ควรสร้างความรู้ความเข้าใจถึงประโยชน์ที่เกษตรกรจะได้รับจากการผลิตตามหลักการปฏิบัติทางเกษตรที่ดี (GAP) และมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ รวมถึงการสร้างความตระหนักแก่ผู้บริโภคเพื่อขยายตลาด สำหรับกระบวนการตรวจสอบรับรองสินค้าเกษตรตามหลักมาตรฐาน GAP และเกษตรอินทรีย์นั้น ควรให้ความสำคัญกับการเข้าถึงการตรวจรับรองคุณภาพ โดยสนับสนุนบทบาทภาคเอกชนในการตรวจรับรองเพื่อกระจายให้ครอบคลุมพื้นที่อย่างทั่วถึงในราคาที่เกษตรกรยอมรับได้ อย่างไรก็ดี ในระยะแรกควรพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งเพื่อสร้างการยอมรับในการตรวจสอบรับรองมาตรฐานแบบมีส่วนร่วม และพัฒนาไปสู่การรับรองสินค้าเกษตรตามมาตรฐาน GAP และเกษตรอินทรีย์ต่อไป นอกจากนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ควรร่วมกันพัฒนาระบบฐานข้อมูลสินค้าเกษตรปลอดภัยตลอดห่วงโซ่การผลิตและครอบคลุมทุกสาขาของภาคเกษตร เพื่อใช้ประโยชน์ในการติดตามผลการขับเคลื่อนโครงการและประเมินผลความสำเร็จได้ต่อไป

ปี 2562 ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

เกษตรปลอดภัย

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 030202

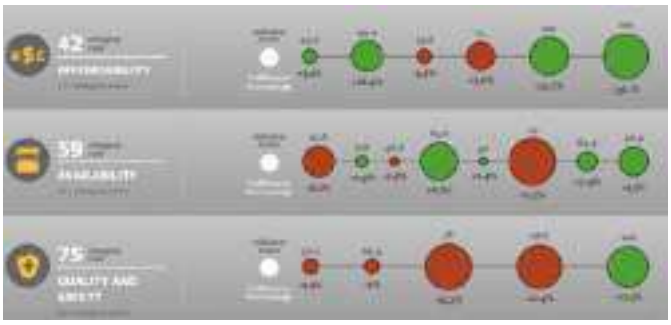
ผลิตภัณฑ์เกษตรปลอดภัยของไทยได้รับการยอมรับด้านคุณภาพความปลอดภัย และคุณค่าทางโภชนาการสูงขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

ดัชนีความคุณภาพและความปลอดภัยอาหาร (Grobal Food Security Index) ปรับตัวสูงขึ้น

การพัฒนาระบบคุณภาพมาตรฐานความปลอดภัย และระบบการตวจสอบรับรองคุณภาพจากสถาบันที่มีความน่าเชื่อถือในระดับต่างๆ ให้เป็นที่ยอมรับกับความต้องการของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมถึงการพัฒนาคุณค่าทางโภชนาการของสินค้าเกษตรและอาหาร เป็นปัจจัยสนับสนุนการสร้างการยอมรับด้านคุณภาพความปลอดภัยของสินค้าเกษตรไทย และมีผลต่อการขยายตัวของการบริโภคในประเทศและการส่งออกสินค้าเกษตรและอาหารของไทย ซึ่งจะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบการตรวจรับรองและสร้างการยอมรับในมาตรฐานของประเทศ รวมถึงการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่เกษตรกรและผู้ประกอบการในห่วงโซ่การผลิตเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานความปลอดภัย เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ

ที่มา: http://foodsecurityindex.eiu.com/Country/Details#Thailand

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เมื่อพิจารณาข้อมูลดัชนีความมั่นคงทางอาหาร (Grobal Food Security Index) ในปี 2019 พบว่า ประเทศไทยถูกจัดไว้ในลำดับที่ 52 มีคะแนนดัชนีความมั่นคงอาหารโดยรวมที่ 65.1 ซึ่งเกิดจากการประเมินด้านความสามารถในการเข้าถึงอาหารที่มีโภชนาการ (Affordability) ความเพียงพอ

ของอาหารที่ผลิตได้ (Availability) และการประเมินด้านคุณภาพและความปลอดภัยสินค้าอาหาร (Quality and Safety) ซึ่งประเทศไทยได้คะแนน 77.1 58.7 และ 52.6 ตามลำดับ โดยดัชนีความมั่นคงทางอาหารของไทยปรับตัวสูงขึ้นจาก 63.2 ในปี 2018

การดำเนินการที่ผ่านมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินโครงการพัฒนาการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารปลอดภัยได้มาตรฐานอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งผลิตสินค้าคุณภาพปลอดภัยได้มาตรฐาน ผ่านการสร้างเครือข่ายเชิงบูรณาการเพื่อการส่งเสริมการผลิตสินค้าและอาหารปลอดภัย การถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีในการผลิตสินค้าและอาหารปลอดภัย โดยมีเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการที่ยอมปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นแบบไม่ใช้สารเคมีและใช้นวัตกรรมการผลิตที่สนับสนุนการไม่ใช้สารเคมี โครงการพัฒนาศักยภาพสินค้าเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ เพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตสินค้าและการตลาดสินค้าเกษตรปลอดภัย ภายใต้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสม ผ่านการรับรองมาตรฐานการผลิต GAP ตลอดจนการเตรียมความพร้อมสู่การรับรองเกษตรกรอินทรีย์ นอกจากนี้มีสร้างกลไกประสานการทำงานร่วมกันแบบบูรณาการของภาคราชการ ภาคเอกชน เครือข่ายเกษตรกร ในการส่งเสริมพัฒนาการผลิต และการจัดการผลผลิตสินค้าเกษตรที่ได้มาตรฐาน ครบวงจรและสร้างมาตรฐานอาหารปลอดภัย ส่งเสริมให้มีเครือข่ายผู้ปลูกผักอินทรีย์สำหรับเป็นกลไกเชื่อมโยงการผลิตและการตลาดของเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าที่ผ่านมาจะมีการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้เกี่ยวกับการผลิตและบริโภคสินค้าเกษตรและอาหารปลอดภัยอย่างต่อเนื่อง รวมถึงกระแสความห่วงใยในสุขภาพที่มีการเลือกซื้อสินค้าที่ปลอดภัยแล้ว แต่การผลิตสินค้าเกษตรและอาหารโดยส่วนใหญ่ยังมีสัดส่วนการผลิตเข้าสู่ระบบมาตรฐานความปลอดภัยน้อย จึงส่งผลให้ตลาดสินค้าเกษตรปลอดภัยจึงอยู่ในผู้บริโภคเฉพาะกลุ่ม ไม่กระจายไปสู่ตลาดหลักของประเทศได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมายแผนย่อย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการสร้างความตระหนักให้กับผู้ผลิตและผู้บริโภคเกี่ยวกับความปลอดภัยในสินค้าเกษตรและอาหาร และคุณค่าทางโภชนาการอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการวางระบบมาตรฐานความปลอดภัยขั้น (มาตรฐาน GAP) พื้นฐานไปจนถึงขั้นสูง (มาตรฐานอินทรีย์) และการพัฒนาระบบการตรวจรับรองที่เป็นที่ยอมรับ ตลอดจนการส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจในการปรับระบบการผลิตเข้าสู่ระบบมาตรฐานมากขึ้น และการสร้างฐานข้อมูลการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย เพื่อใช้ในการติดตามตรวจสอบและสร้างความเชื่อมั่นผู้บริโภคเกี่ยวกับความปลอดภัยสินค้าเกษตรและอาหาร

ปี 2562 ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

เกษตรชีวภาพ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 030301

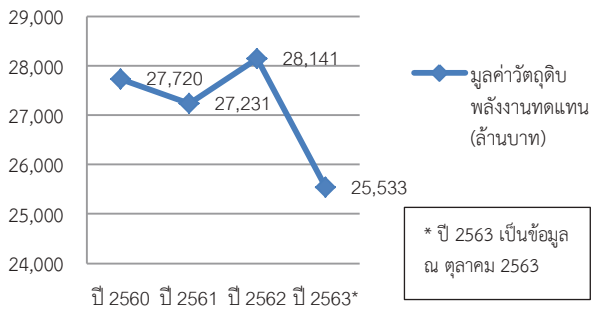
สินค้าเกษตรชีวภาพมีมูลค่าเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

อัตราการขยายตัวของมูลค่าสินค้าเกษตรชีวภาพขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 3

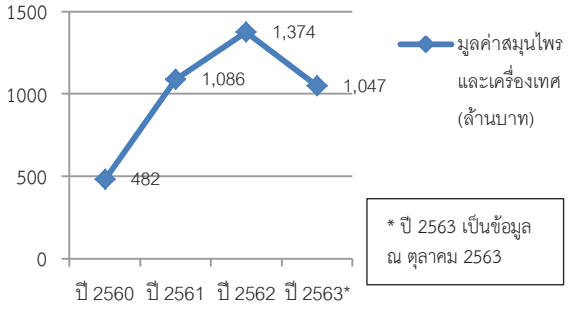
การส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มจากความหลากหลายทางชีวภาพในการผลิตและแปรรูปสินค้าเกษตรมีส่วนสำคัญในการสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายที่ทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศมีมูลค่าเพิ่มขึ้น ซึ่งในการบรรลุเป้าหมายจำเป็นต้องให้ความสำคัญตั้งแต่การอนุรักษ์และรวบรวมพันธุ์สมุนไพร การพัฒนาฐานข้อมูลทรัพยากรชีวภาพ (ด้านพืช ปศุสัตว์ ประมง และจุลินทรีย์) การวิเคราะห์ข้อมูลพืชสมุนไพรและกำหนดเป้าหมายเพื่อนำไปสู่สินค้าพรีเมียมมูลค่าสูง การวิจัยพัฒนาผลิตภัณฑ์และแปรรูปสมุนไพร และการส่งเสริมตลาดเกษตรชีวภาพและผลิตภัณฑ์ชีวภาพ โดยในช่วงที่ผ่านมามีประเด็นท้าทายที่สำคัญ คือ การสร้างองค์ความรู้ให้กับเกษตรกรในการผลิตสินค้าเกษตรชีวภาพ/สมุนไพรที่มีโอกาสทางการตลาด และการเชื่อมโยงข้อมูลด้านตลาดเพื่อใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจในการผลิต รวมถึงการนำผลงานวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากเกษตรชีวภาพ/สมุนไพรมาผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อประยุกต์ใช้ให้เกิดผลในเชิงพาณิชย์ เพื่อสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรและชุมชน

มูลค่าวัตถุดิบพลังงานทดแทน (ล้านบาท)

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจและการเกษตร

มูลค่าสมุนไพรและเครื่องเทศ (ล้านบาท)

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย สินค้าเกษตรชีวภาพ (นำมาใช้เป็นวัตถุดิบพลังงานทดแทน และสมุนไพร) พบว่า มูลค่าของวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตพลังงานทดแทน อาทิ มันสำปะหลัง อ้อย และปาล์มน้ำมัน ในปี 2562 มีมูลค่า 28,140,908,445 บาท เพิ่มขึ้นจากปี 2561 ที่มีมูลค่า 27,231,206,045.70 บาท อยู่ 909,702,399.30 บาท ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 3.34 ขณะที่มูลค่าของสมุนไพรและเครื่องเทศ ในปี 2562 มีมูลค่า 1,373,723,680 บาท เพิ่มขึ้นจากปี 2561 ที่มีมูลค่า 1,086,261,012 บาท อยู่ 287,462,668 บาท ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 26.46 แต่เมื่อพิจารณาการขยายตัวภาพรวมของมูลค่าสินค้าทั้ง 2 กลุ่มดังกล่าว ในปี 2560-2562 สินค้าเกษตรชีวภาพมีมูลค่าเพียงร้อยละ 2.32 ต่อปี จะเห็นว่า มูลค่าของวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตพลังงานทดแทน ที่ประกอบด้วย มันสำปะหลัง อ้อย และปาล์มน้ำมัน เป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องร่วมกันกำหนดมาตรการป้องกันความผันผวนด้านราคาของสินค้ากลุ่มดังกล่าวให้มีการขยายตัวได้อย่างต่อเนื่องต่อไป

การดำเนินการที่ผ่านมา การพัฒนาพลังงานทดแทนปัจจุบันมีการส่งเสริมสนับสนุนการผลิต/การใช้เชื้อเพลิงชีวภาพผ่านมาตรการโครงการสำคัญ อาทิ ส่งเสริมการพัฒนาและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มสัดส่วนการผสมไบโอดีเซล เช่น ส่งเสริมการใช้ไบโอดีเซล (B7 B10 B20) และแก๊สโซฮอล์ (E20 E85) ตามศักยภาพวัตถุดิบ โครงการส่งเสริมการใช้น้ำมันไบโอดีเซล บี10 โครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ในระบบอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและไบโอดีเซล รวมถึงโครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการเพิ่มมูลค่าวัตถุดิบจากอุตสาหกรรมเอทานอล สำหรับการสนับสนุนส่งเสริมการใช้สมุนไพร กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ได้จัดทำโครงการขับเคลื่อนสมุนไพรเพื่อเศรษฐกิจ เพื่อประสานอำนวยการการดำเนินงานเพื่อพัฒนาและขับเคลื่อนนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาสมุนไพรไทย สร้างและพัฒนาระบบฐานข้อมูลสมุนไพรขนาดใหญ่ (Big Data) พัฒนาความเชื่อมโยงของฐานข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับสมุนไพร ขับเคลื่อนการพัฒนาสมุนไพรไทยสู่ระดับภูมิภาค และระดับจังหวัด ทำให้เกิดการพัฒนาสมุนไพรไทยอย่างเชื่อมโยง ครบวงจร และต่อเนื่องอย่างยั่งยืน และโครงการส่งเสริมผู้ประกอบการสมุนไพรเพื่อเศรษฐกิจที่สนับสนุนและพัฒนาผู้ประกอบการสมุนไพรให้ได้มาตรฐาน มีศักยภาพสูงขึ้น เพื่อสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการด้านสมุนไพร ในการคิด วางแผน กำหนดนโยบายและวางกลยุทธ์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพ ส่งเสริมเสริมภาพลักษณ์ และเพิ่มช่องทางการตลาด ให้ผู้ประกอบการด้านสมุนไพรสร้างความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์สมุนไพรต่อผู้บริโภค

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ในช่วงปี 2560-2562 ที่ผ่านมา มูลค่าของวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตพลังงานทดแทนเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายในตัวชี้วัดนี้ แต่อุปสงค์และมูลค่าของสินค้าดังกล่าวมีความผันผวนจาก 1) ความเพียงพอของวัตถุดิบและต้นทุนวัตถุดิบ 2) สัดส่วนการผสม B100 หรือ เอทานอลในน้ำมันดีเซลและเบนซิน 3) นโยบายด้านพลังงานทดแทนของประเทศ และ 4) ส่วนต่างกำไรที่ได้จากการจำหน่าย รวมถึงราคาน้ำมันดิบในตลาดโลก นอกจากนี้ ความต้องการใช้พลังงานทดแทนอาจมีน้อยลงจากแนวโน้มเทคโนโลยียานยนต์ที่มุ่งพัฒนาเครื่องยนต์ที่ใช้พลังงานไฟฟ้าที่ไม่มีการปล่อยมลพิษ อาจส่งผลต่อราคาของวัตถุดิบการเกษตรที่ใช้ในการผลิตพลังงานทดแทน ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องให้ความสำคัญกับการรักษาเสถียรภาพราคาวัตถุดิบ และการเพิ่มมูลค่าของสินค้าเกษตรกลุ่มสมุนไพรและเครื่องเทศและแมลงเศรษฐกิจเพื่อให้สัดส่วนค่าน้ำหนักของตัวชี้วัดสมดุลมากขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมกันกำหนดเป้าหมาย ทิศทางการพัฒนา และมาตรการรักษาเสถียรภาพของสินค้าเกษตรที่เป็นวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตพลังงานทดแทนเพื่อรองรับความผันผวนจากปัจจัยต่างๆ และสอดรับกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของโลก รวมทั้ง สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรชีวภาพในกลุ่มสมุนไพรและเครื่องเทศ และแมลงเศรษฐกิจ โดยพัฒนาองค์ความรู้เกษตรกรในการผลิตสินค้าเกษตรชีวภาพ จัดทำระบบฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ ตลอดจน นำผลงานวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากเกษตรชีวภาพ มาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของสินค้าให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากลต่อไป

แผนแม่บทย่อย ปี 2562 ปี 2563

เกษตรชีวภาพ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 030302

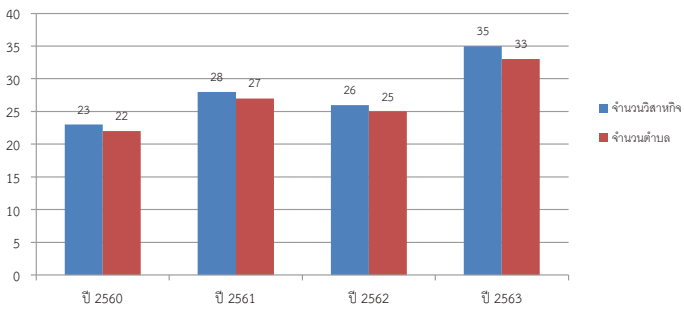
วิสาหกิจการเกษตรจากฐานชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นมีการจัดตั้งทุกตำบลเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

มีจำนวนวิสาหกิจการเกษตรขนาดกลางและเล็ก และผลิตภัณฑ์จากฐานชีวภาพ 1 ตำบล 1 วิสาหกิจ

การสนับสนุนชุมชนท้องถิ่นพัฒนาเศรษฐกิจจากความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ทั่วประเทศ เป็นการพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มเกษตรและวิสาหกิจในการนำความหลากหลายทางชีวภาพมาสร้างมูลค่าเพิ่มและรายได้ให้กับชุมชน/ท้องถิ่น ซึ่งในการดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายมีปัจจัยสำคัญ ได้แก่ การสำรวจแหล่งทรัพยากรชีวภาพในท้องถิ่นที่สามารถนำมาต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ การรวมกลุ่มเกษตรกร การประเมินความต้องการของตลาด และการเข้าถึงแหล่งทุนสำหรับการจัดตั้งและบริหารจัดการวิสาหกิจการเกษตร โดยในช่วงที่ผ่านมามีประเด็นท้าทายที่สำคัญ คือ การพัฒนาองค์ความรู้จากความหลากหลายทางชีวภาพ การอนุรักษ์และฟื้นฟู ควบคู่ไปกับการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์จากฐานชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีมูลค่าทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งข้อจำกัดและทักษะในการบริหารจัดการวิสาหกิจการเกษตรในรูปแบบธุรกิจ และการตลาดที่เข้ามารองรับผลิตภัณฑ์จากฐานชีวภาพยังมีน้อย

แผนภูมิแสดงจำนวนวิสาหกิจและจำนวนตำบล

ที่มา: สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ในปี 2560-2563 มีการส่งเสริมกลุ่มกิจการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีชุมชนที่จัดตั้งวิสาหกิจเกษตรชีวภาพแล้ว 112 วิสาหกิจ โดยในปี 2563 มีการส่งเสริมได้ 35 วิสาหกิจ ใน 33 ตำบล เพิ่มขึ้นจากปี 2562 ที่ส่งเสริมได้ 26 วิสาหกิจ ใน 25 ตำบล ซึ่งมีการดำเนินงานที่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ 1 ตำบล 1 วิสาหกิจ อย่างไรก็ตามวิสาหกิจชุมชนต่าง ๆ ยังคงต้องได้รับการสนับสนุนเพื่อพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์จากฐานชีวภาพให้มีมูลค่าทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้น เพื่อส่งผลต่อเป้าหมายการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าชีวภาพให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

การดำเนินการที่ผ่านมา สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) ได้ขับเคลื่อนแผนงานสร้างความเข้มแข็งให้เศรษฐกิจชุมชนและภาคธุรกิจบนฐานการใช้ประโยชน์และอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะยกระดับความสามารถทางการแข่งขันการพัฒนาเศรษฐกิจจากความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อการเติบโตอย่างยั่งยืน ซึ่งปัจจุบันมีการส่งเสริมให้มีชุมชนที่จัดตั้งวิสาหกิจเกษตรชีวภาพแล้ว 114 วิสาหกิจ ประกอบไปด้วยกลุ่มสินค้าและบริการที่สำคัญ อาทิ ไม้มีค่า-ป่าครอบครัว อาหารและเครื่องดื่ม สมุนไพรเพื่อสุขภาพ และผ้า ไผ่ งานฝีมือ เป็นต้น ซึ่งมีการส่งเสริมด้านการตลาด โดยผลักดันสินค้าและบริการเข้าสู่ช่องทางการตลาดดิจิตอลแล้ว 21 ผลิตภัณฑ์ และจัดทำแค็ตตาล็อกสินค้าจากทรัพยากรชีวภาพเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การขยายผลให้มีการจัดตั้งวิสาหกิจการเกษตรจากฐานชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพิ่มขึ้น จะต้องผลักดันให้มีการสำรวจแหล่งทรัพยากรชีวภาพในท้องถิ่นที่สามารถนำมาต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ได้ ควบคู่ไปกับการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์จากฐานชีวภาพ และภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีมูลค่า รวมทั้งพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์และการขยายตลาดในประเทศและต่างประเทศต่อไป ซึ่งจำเป็นต้องมีการสนับสนุนและส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดกระบวนการพัฒนาตลอดห่วงโซ่การผลิตไปสู่ผลิตภัณฑ์ที่สร้างรายได้ให้กับวิสาหกิจชุมชน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรศึกษาและรวบรวมฐานความหลากหลายทางชีวภาพที่มีคุณค่า พร้อมกับการจดแจ้งและทำบันทึก รวมถึงการใช้องค์ความรู้เพื่อร่วมกับการพิสูจน์ทราบว่าความหลากหลายทางชีวภาพเหล่านั้น สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างไรภายใต้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเสริมสร้างศักยภาพในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนเพื่อต่อยอดในเชิงเศรษฐกิจโดยเชื่อมโยง/สร้างเครือข่ายไปยังภาคอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยวเกษตร เพื่อยกระดับคุณภาพมาตรฐานของผลิตภัณฑ์และบริการ ตลอดจนขยายช่องทางการจำหน่ายสินค้าทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะต้องได้รับการสนับสนุนด้านแหล่งทุน เทคโนโลยีและนวัตกรรม และการพัฒนาองค์ความรู้ของบุคลากรทั้งระบบควบคู่ไปด้วย

แผนแม่บทย่อย

ปี 2562 ปี 2563

เกษตรแปรรูป

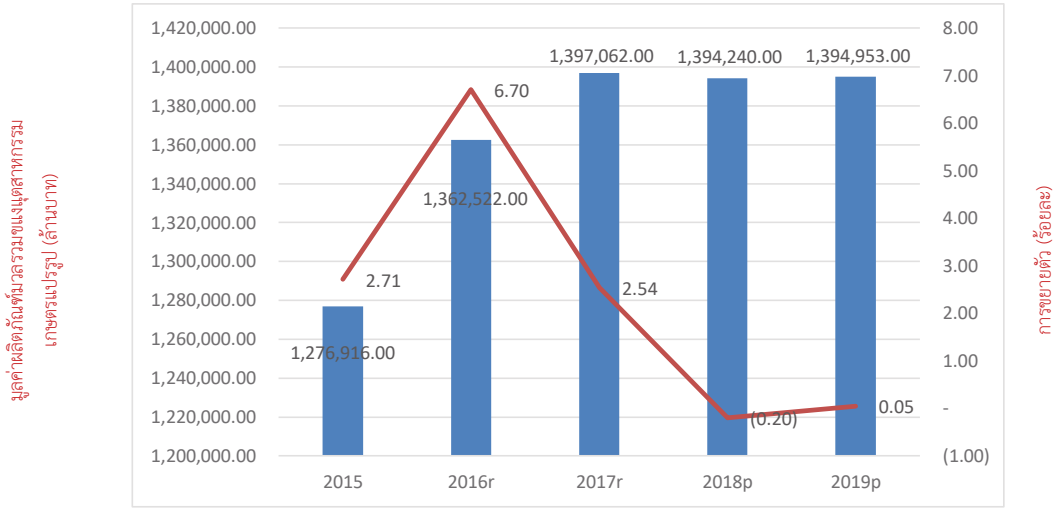
เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 030401

สินค้าเกษตรแปรรูปมีมูลค่าเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

อัตราการขยายตัวของมูลค่าสินค้าเกษตรแปรรูปและผลิตภัณฑ์ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 3

แผนภูมิแสดงมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป

ที่มา: สศช.

สินค้าเกษตรแปรรูปถือว่าเป็นกลุ่มสินค้าเกษตรที่สำคัญและสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายที่ทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศมีมูลค่าเพิ่มขึ้น เนื่องจาก เป็นการสร้างมูลค่าให้กับวัตถุดิบทางการเกษตรและส่งออกสร้างรายได้ให้กับประเทศจำนวนมาก โดยสินค้าส่วนใหญ่จะอยู่ในกลุ่มของอาหาร เครื่องดื่ม ไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ เครื่องหนังและผลิตภัณฑ์ ยางและผลิตภัณฑ์ และยาสูบ ซึ่งในการบรรลุเป้าหมายจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาวัตถุดิบที่มีคุณสมบัติสอดคล้องกับกระบวนการแปรรูป การวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีมูลค่าเพิ่มสูง การสนับสนุนส่งเสริมการลงทุน และการส่งเสริมตลาดให้กับผลิตภัณฑ์ใหม่ โดยที่ผ่านมาต้องเผชิญกับประเด็นท้าทายทั้งจากการเข้าถึงเทคโนโลยีแปรรูปของเกษตรกร/กลุ่มเกษตรกร มาตรการจูงใจการลงทุนผลิตสินค้าเกษตรแปรรูป และงบประมาณการวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์ขั้นสูง รวมถึงการต่อยอดเทคโนโลยีการแปรรูปผลิตภัณฑ์สู่การผลิตเชิงพาณิชย์

ผลิตภัณฑ์จากหน่อไม้ชางหม่น

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มไร่นาสานผสมบ้านไร่ กอค่า จ.ลำพูน

ผลิตภัณฑ์จากมะขามป้อม

ชุมชนบ้านห้วยแก้ว จ.แม่ฮ่องสอน

ที่มา : สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป ซึ่งพิจารณากลุ่มที่เกี่ยวกับสินค้าเกษตร ได้แก่ อาหาร เครื่องดื่ม ไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ ยางและผลิตภัณฑ์ ยาสูบ เครื่องหนังและผลิตภัณฑ์ และกระดาษและผลิตภัณฑ์กระดาษ ซึ่งในปี 2562 มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปรวม 1.395 ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้นเล็กน้อยจาก 1.394 ล้านล้านบาท ในปี 2561 หรือคิดเป็นอัตราการขยายตัว ร้อยละ 0.05 ทั้งนี้ส่วนใหญ่เกิดจากการเพิ่มขึ้นของกลุ่มเครื่องดื่ม อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาการขยายตัวเฉลี่ยปี 2560 – 2562 พบว่า มีการขยายตัวลดลงเฉลี่ยปีละ 0.08 ซึ่งเทียบกับเป้าหมายการขยายตัวของอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปเฉลี่ยที่ร้อยละ 3 จึงนับเป็นความท้าทายในระดับที่สูงในการที่จะบรรลุเป้าหมาย จึงจำเป็นต้องเร่งดำเนินการกับผลิตภัณฑ์ที่ได้รับผลกระทบด้านราคาและตลาด รวมถึงการพัฒนาต่อยอดการแปรรูปไปสู่สินค้าขั้นสูงที่มีมูลค่าเพิ่มมากขึ้นต่อไป

การดำเนินการที่ผ่านมา การดำเนินงานที่สำคัญของหน่วยงานจะเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการผลิตและแปรรูปสินค้าเกษตรสินค้าเกษตร ผ่านโครงการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปที่สร้างมูลค่าเพิ่มสูง เช่น การสร้างมูลค่าเพิ่มแก่ข้าวและผลิตภัณฑ์ข้าว โดยพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ต้นแบบตามแนวเศรษฐกิจสร้างสรรค์และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การเพิ่มประสิทธิภาพการแปรรูปยาง การยกระดับมาตรฐานองค์กรด้านอุตสาหกรรมยาง โครงการพัฒนาศักยภาพกระบวนการผลิตและการแปรรูปสัตว์น้ำ รวมถึงมีการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่าย ผ่านโครงการเชื่อมโยงตลาดผ่านเครือข่ายสหกรณ์ การจัดแสดงสินค้าและเชื่อมโยงการกระจายสินค้าเกษตร การเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันด้านการตลาดสินค้าเกษตร การพัฒนาและส่งเสริมศูนย์จำหน่ายสินค้าเกษตร การพัฒนาระบบโลจิสติกส์เกษตร และการตลาดสินค้าเกษตรคุณภาพดิจิทัล ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวสอดคล้องกับปัจจัยสู่ความสำเร็จในการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรเป้าหมายและการเพิ่มช่องทางการตลาด

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย เกษตรกร/สถาบันเกษตรกรส่วนใหญ่ยังคงผลิตสินค้าเกษตรในรูปแบบเดิม และไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีที่ใช้ในการแปรรูปสินค้าเกษตรได้ ประกอบกับค่าใช้จ่ายในการจัดหาเทคโนโลยีการแปรรูปค่อนข้างสูง จึงไม่จูงใจให้เกษตรกร/สถาบันเกษตรกรลงทุนผลิตสินค้าเกษตรแปรรูป นอกจากนี้ โครงการที่มารองรับปัจจัยการส่งเสริมอุตสาหกรรมแปรรูปขั้นสูง และส่งเสริมสถาบันเกษตรกรในการผลิตและแปรรูปสินค้าเกษตรยังคงมีน้อยและเป็นเฉพาะกลุ่มสินค้า ยังขาดโครงการที่ขับเคลื่อนในภาพรวม และขาดการเชื่อมโยงของหน่วยงานที่มารับช่วงต่อในด้านการแปรรูปสินค้าไปเป็นผลิตภัณฑ์ขั้นสูงที่มีมูลค่า รวมถึงต่อยอดเทคโนโลยีการแปรรูปผลิตภัณฑ์สู่การผลิตเชิงพาณิชย์

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรแปรรูปในระยะต่อไป ควรให้ความสำคัญกับการเข้าถึงเทคโนโลยีในการแปรรูปสินค้าเกษตร การรวมกลุ่มในรูปสหกรณ์เพื่อลดต้นทุนค่าเครื่องจักรกลการเกษตร พัฒนาสินค้าที่มีศักยภาพเข้าสู่ระบบการผลิตในกลุ่มเกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ และเกษตรแปรรูปที่สร้างมูลค่าเพิ่มสูง พร้อมทั้งส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมสู่การผลิตเชิงพาณิชย์ เพื่อให้เกษตรกร/สถาบันเกษตรกรนำมาใช้ในการแปรรูปสินค้าเกษตร และพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันสินค้าเกษตรแปรรูปและสนับสนุนการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาส่งเสริมอุตสาหกรรมแปรรูปขั้นสูงมากขึ้น

ปี 2562 ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

เกษตรอัจฉริยะ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 030501

สินค้าที่ได้จากเทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะมีมูลค่าเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

มูลค่าสินค้าที่มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 3

การรวมกลุ่มเพื่อบริหารจัดการแปลงร่วมกันขนาดใหญ่ เป็นการช่วยให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและนวัตกรรมอัจฉริยะที่มีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูงที่ไม่คุ้มค่ากับการลงทุนในแปลงที่มีขนาดเล็ก รวมถึงการวิจัยและพัฒนาปัจจัยการผลิต กระบวนการผลิต เทคโนโลยีการเกษตรดิจิทัล และเครื่องจักรกลการเกษตรอัจฉริยะจะเป็นหนึ่งในเครื่องมือที่ใช้ในการเพิ่มผลิตภาพการผลิตและผลผลิตทางการเกษตร ซึ่งส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยปัจจัยสำคัญที่ต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ประกอบด้วย การใช้ประโยชน์จากงานวิจัยเทคโนโลยีเกษตรอัจฉริยะที่นำมาใช้ในกระบวนการผลิต จัดทำแปลง/โรงเรือนสาธิตต้นแบบเกษตรอัจฉริยะ การสนับสนุนการทำเกษตรอัจฉริยะ การขยายผลเกษตรแปลงใหญ่อัจฉริยะ และการพัฒนาเกษตรกรให้เป็น Smart Farmer/young smart Farmer/Start Up รวมถึงการจัดการตลาดอัจฉริยะ สร้างแฟลตฟอร์มตลาด Online Offline การจัดแสดงสินค้าเกษตร และเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เกษตรแปลงใหญ่สมัยใหม่ภายใต้โครงการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่มีการดำเนินงานมาตั้งแต่ ปี 2559-2562 ส่งผลให้ในปี 2562 มีเกษตรแปลงใหญ่สมัยใหม่ไปแล้ว จำนวน 86 แปลง จากเดิม 61 แปลงในปี 2559 มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการทั้งหมด 10,131 ราย พื้นที่ดำเนินการ 180,464.22 ไร่ และเมื่อพิจารณามูลค่าการลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิตจากการดำเนินงานแปลงเกษตรสมัยใหม่ ปี 2562 พบว่า มูลค่าเพิ่มจากการลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิตขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.21 เมื่อเทียบกับปี 2561 หรือมูลค่าเพิ่มขึ้นจาก 1,335.59 ล้านบาท ในปี 2561 เป็น 1,351.80 ล้านบาท ในปี 2562 และเมื่อพิจารณามูลค่าการลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิตตั้งแต่ปี 2560-2562 พบว่า มีอัตราขยายตัวเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 1.79 ซึ่งจะเห็นได้ว่าเกษตรกรเริ่มหันมาทำเกษตรสมัยใหม่เพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้มีสินค้าที่ได้จากเทคโนโลยีสมัยใหม่มีมูลค่าเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม จำเป็นต้องเร่งขยายผลการดำเนินงานดังกล่าวอย่างต่อเนื่องเพื่อยกระดับสินค้าเกษตรให้มีมูลค่าสูงขึ้น

แปลงใหญ่สมัยใหม่	ผลลัพธ์การดำเนินงานแปลงใหญ่สมัยใหม่ (ล้านบาท)		
	ลดต้นทุนการผลิต	เพิ่มผลผลิต	รวมมูลค่า
ปี 2560	229.35	1075.33	1,304.68
ปี 2561	231.21	1,104.38	1,335.59
ปี 2562	232.57	1,119.23	1,351.80

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร

การดำเนินการที่ผ่านมา มีการบูรณาการของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ในการขับเคลื่อนเป้าหมายร่วมกันผ่านโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ มุ่งเน้นการบริหารจัดการร่วมกัน ให้เกษตรกรเป็นศูนย์กลางในการดำเนินงาน รวมกลุ่มในการผลิตเพื่อร่วมกันจัดหาปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพดี ราคาถูก และการใช้เทคโนโลยีการเกษตรที่เหมาะสม ช่วยพัฒนาเกษตรกรให้มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น นอกจากนี้ จัดทำโครงการพัฒนาเครือข่าย องค์กรเกษตรกร Smart Farmer และ Young Smart Farmer เพื่อเพิ่มทักษะองค์ความรู้ให้กับองค์กรเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน เกิดเครือข่ายขององค์กรเกษตรกร สามารถพัฒนาสินค้าเกษตร และสินค้าเกษตรแปรรูปขององค์กร ให้ตรงกับความต้องการของตลาดมากขึ้น รวมถึง สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ จัดทำ โครงการการขยายผลและถ่ายทอดเทคโนโลยีเกษตรอัจฉริยะ (Smart Farm) โดยผ่านกลไกผู้ประกอบการ Agriculture System Integrator (ASI) เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีระบบเกษตรอัจฉริยะ (smart farm) ให้เป็นต้นแบบในการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยี แก่กลุ่มเกษตรกรที่มีความพร้อม สร้าง Agriculture System Integrators (ASI) เพื่อเป็นผู้ประกอบการที่จะกระจายและให้บริการเทคโนโลยีได้อย่างทั่วถึง ซึ่งปัจจุบันดำเนินการให้แก่เกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรกว่า 99 ชุมชน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนได้ให้ความสำคัญกับการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและเครื่องจักรกลเกษตรอัจฉริยะในภาคเกษตรมาอย่างต่อเนื่อง อาทิ เทคโนโลยี smart Farm มาใช้ในการควบคุมบริหารจัดการแปลง ได้แก่ โรงเรือนอัจฉริยะ สถานีตรวจวัดอากาศ ระบบติดตามสภาวะแวดล้อมในฟาร์ม และระบบการให้น้ำตามความต้องการของพืช เทคโนโลยีแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เทคโนโลยีการผลิตสายพันธุ์พืชและสัตว์ เป็นต้น และเริ่มขยายผลการใช้เทคโนโลยีไปสู่เกษตรกรเพื่อจัดทำเป็นแปลงสาธิตเกษตรอัจฉริยะ ไว้เป็นแหล่งเรียนรู้เกษตรอัจฉริยะให้กับเกษตรกรและผู้สนใจ แต่เกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่สามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีที่ได้จากการวิจัยดังกล่าวได้ในวงกว้าง และอยู่ในช่วงเริ่มต้นปรับตัวต่อการใช้เทคโนโลยีอย่างง่ายในการเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุน เช่น การใช้พันธุ์ที่มีคุณภาพ ผลิตสินค้าตามคุณภาพมาตรฐาน การใช้เครื่องจักรกลในการบริหารจัดการแปลง เป็นต้น รวมถึงขาดการเข้าถึงแหล่งเงินทุนในการนำเทคโนโลยีอัจฉริยะมาใช้ในฟาร์ม ซึ่งล้วนมีผลต่อการเพิ่มมูลค่าสินค้าที่ได้จากเทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะในที่สุด

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมายแผนย่อย การดำเนินงานในระยะต่อไป ภาครัฐควรต้องส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยด้านเทคโนโลยีเกษตรอัจฉริยะที่นำมาใช้ในกระบวนการผลิตและการบริหารจัดการแปลงให้มีมากขึ้น ขยายผลการจัดทำแปลง/โรงเรือนสาธิตเกษตรอัจฉริยะให้กระจายทุกพื้นที่ รวมถึงการส่งเสริมและสนับสนุนการให้บริการด้านการเกษตรให้มีมากขึ้น โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เป็นต้น ควรร่วมมือกันโดยการนำงานวิจัยที่มีอยู่แล้วไปขยายผลให้เกิดเป็นรูปธรรมในระดับพื้นที่ นอกจากนี้ การผลักดันให้มีการขับเคลื่อนศูนย์ความเป็นเลิศด้านการเกษตรและศูนย์เทคโนโลยีเกษตรและนวัตกรรมที่ตั้งครบแล้ว ทั้ง 77 จังหวัด เข้าไปสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาและเข้าถึงเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และความต้องการของเกษตรกรในระดับพื้นที่ รวมถึงการจัดการตลาดผ่านแฟลตฟอร์มการตลาดทั้ง Online และ Offline

แผนแม่บทย่อย ปี 2562 ปี 2563

เกษตรอัจฉริยะ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 030502

ผลผลิตต่อหน่วยของฟาร์มหรือแปลงที่มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

ผลผลิตต่อหน่วยของฟาร์มหรือแปลงที่มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะ เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 10

การส่งเสริมการทำฟาร์มที่ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนการผลิต กลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ทั้งกลุ่ม smart farmer และ Young Smart farmer ที่เป็นกลุ่มที่มีความพร้อมในการปรับตัวและยอมรับเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในกระบวนการพัฒนาการผลิต ดังนั้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ปัจจัยสำคัญที่จะเพิ่มผลผลิตต่อหน่วยของฟาร์มหรือแปลงที่มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะ ประกอบด้วย การสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาและใช้พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ และปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพ ส่งเสริมการเข้าถึงเครื่องจักรและเทคโนโลยี การให้บริการการด้านเกษตรอัจฉริยะ การพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับการจัดการเกษตรและพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ และการรับรองมาตรฐานการผลิต เพื่อให้มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะในการทำฟาร์มและแปลงเกษตรมากขึ้น

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย โครงการส่งเสริมระบบการเกษตรแปลงใหญ่มีการดำเนินงานมาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี 2559-2562 ส่งผลให้มีจำนวนแปลงเกษตรแปลงใหญ่ 7,256 แปลง เกษตรกรเข้าร่วมโครงการแล้วทั้งสิ้น 419,395 ราย พื้นที่ดำเนินการ 6,841,124 ไร่ ซึ่งเป็นแปลงเกษตรแปลงใหญ่สมัยใหม่ไปแล้ว จำนวน 86 แปลง เกษตรกรเข้าร่วมโครงการ 10,113 ราย พื้นที่ดำเนินการ 177,783.97 ไร่ เมื่อพิจารณาผลผลิตต่อไร่ พบว่า ผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้นหลังจากเข้าร่วมโครงการเกษตรใหญ่สมัยใหม่เฉลี่ยจากเดิม 5,079.57 กก./ไร่ เป็น 5,608.36 กก./ไร่ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการทำเกษตรสมัยใหม่ช่วยเพิ่มผลผลิตต่อหน่วยของฟาร์มหรือแปลงที่มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม จำเป็นต้องเร่งขยายผลการดำเนินงานดังกล่าวอย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มผลผลิตต่อไร่ให้กับเกษตรกร

การดำเนินการที่ผ่านมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินงานผ่านโครงการส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตร (กิจกรรมส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลการเกษตรทดแทนแรงงานเกษตร) เพื่อพัฒนาความรู้ในด้านเทคนิคการใช้และการบำรุงรักษาเครื่องจักรกลการเกษตร ตลอดจนสร้างช่างเกษตรประจำท้องถิ่น พัฒนาศักยภาพธุรกิจการให้บริการเครื่องจักรกลการเกษตรแปลงใหญ่ ให้มีความพร้อมทั้งด้านองค์ความรู้ ทักษะทางเทคนิค และการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยกระดับการใช้เครื่องจักรกลการเกษตรที่ทันสมัยในการผลิต และทดแทนแรงงานภาคเกษตร ให้แก่เกษตรกร โดยการดำเนินการที่ผ่านมามีเกษตรกรได้เข้ารับการอบรมการเป็นช่างเกษตรท้องถิ่นในหลายหลักสูตร รวมกว่า 2,000 ราย รวมทั้งโครงการพัฒนาเทคโนโลยีเกษตรอัจฉริยะ โดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีจากผลงานวิจัยและเทคโนโลยีสมัยใหม่ สร้างแปลงเรียนรู้เพื่อการจัดการการผลิตมันสำปะหลัง ข้าวโพด อ้อย ปาล์มน้ำมัน ทุเรียน มะม่วง และพืชในโรงเรือนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และจัดเก็บประมวลผลข้อมูลโดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อให้เกิด Big Data สำหรับการบริหารจัดการแปลงปลูกได้อย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว ซึ่งปัจจุบันดำเนินการแล้วเสร็จ 5 แห่ง

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การส่งเสริมแปลงใหญ่สามารถลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตจากการนำเอาองค์ความรู้และเทคโนโลยีไปปฏิบัติได้ในระดับหนึ่ง แต่การลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิตยังขึ้นอยู่กับปัจจัยภายนอกอื่นที่ไม่สามารถควบคุมได้ เช่น ภัยแล้ง น้ำท่วม และโรคระบาด เป็นต้น รวมทั้งเกษตรกรยังขาดการเข้าถึงปริมาณแหล่งน้ำในแปลงใหญ่ที่เพียงพอต่อการเพาะปลูกในพื้นที่ การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมและเพียงพอต่อความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่ และการถ่ายทอดงานวิจัย/นวัตกรรมให้กับเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง ที่จะทำให้เกษตรกรสามารถเพิ่มผลผลิตต่อหน่วยได้มากขึ้น นอกจากนี้ ยังไม่มีการจัดเก็บข้อมูลการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในฟาร์ม/แปลงเกษตรอย่างเป็นระบบ ทำให้ไม่เห็นภาพรวมของการเปลี่ยนแปลงการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะของทั้งประเทศ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมายแผนย่อย ภาครัฐควรส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรเข้าถึงการใช้เทคโนโลยีและเครื่องจักรกลอัจฉริยะ และถ่ายทอดองค์ความรู้และความตะหนักในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ลดความเยี่งจากภัยพิบัติ (อาทิ ภัยแล้ง ภัยศัตรูพืช) รวมถึงการควบคุมการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนควรให้ความสำคัญกับการวางแผนบริการจัดการผลิตและการตลาดควบคู่ไปกับการเพิ่มผลผลิตสินค้าเกษตร เพื่อไม่ให้สินค้าที่ผลิตมีจำนวนมากเกินความต้องการของตลาด และจัดทำฐานข้อมูลการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในฟาร์ม/แปลงเกษตรอย่างเป็นระบบ

ปี 2562 ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนาระบบนิเวศการเกษตร

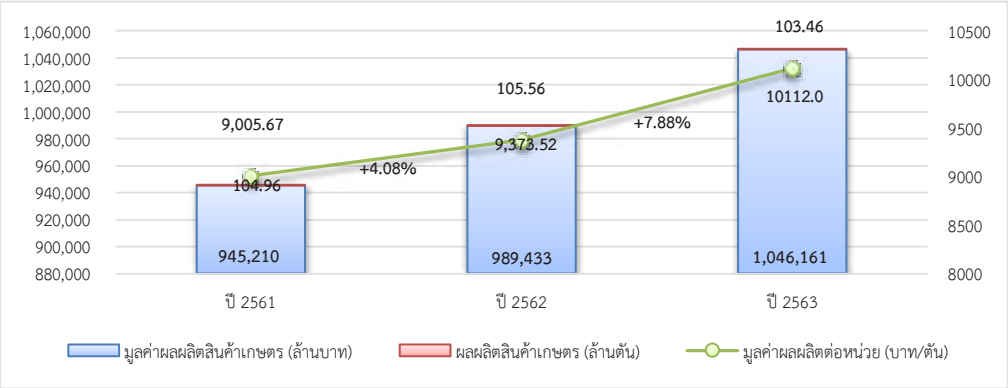
เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 030601

ประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรต่อหน่วยมีการปรับตัวเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

มูลค่าสินค้าที่มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 3

มูลค่าผลผลิตสินค้าเกษตรต่อหน่วย

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

การบริหารจัดการผลิตและการตลาดตลอดห่วงโซ่เป็นสิ่งจำเป็นที่เกษตรกรต้องมีความรู้ความเข้าใจ เพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรบริหารจัดการผลผลิตให้สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่และความต้องการของตลาดได้อย่างเหมาะสม นำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตที่สูงขึ้น ตั้งแต่การใช้ประโยชน์จากข้อมูลสารสนเทศ การส่งเสริมการรวมกลุ่มและการทำเกษตรแปลงใหญ่ การเลือกใช้เทคโนโลยีการเกษตรที่เหมาะสม การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานผลผลิต การเข้าถึงแหล่งเงินทุน และช่องทางด้านการตลาดที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงการเฝ้าระวังและเตือนภัยสินค้าเกษตรที่สามารถช่วยลดความเสี่ยงจากความผันผวนด้านราคา การลงทุนและพัฒนาระบบการผลิตในพื้นที่ ดังนั้น การดำเนินการที่เป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ได้แก่ การพัฒนาระบบข้อมูล การวิจัยและพัฒนา เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การจัดการโครงสร้างพื้นฐานด้านการเกษตร และมีระบบการประกันภัยพืชผลทางการเกษตร การรับรองมาตรฐานการตรวจสอบย้อนกลับ และระบบโลจิสติกส์ที่เหมาะสม

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เมื่อพิจารณาจากมูลค่าการผลิตสินค้าเกษตรที่สำคัญตามนโยบายของรัฐ ได้แก่ ข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง ปาล์มน้ำมัน ยางพารา สับปะรด โคนม โคเนื้อ กุ้งขาวแวนนาไม ปลานิล ไก่เนื้อ ไก่ไข่ และสุกร ในปี 2563 มีมูลค่าผลผลิตสินค้าเกษตรต่อหน่วยเฉลี่ยอยู่ที่ 10,112.00 บาท/ตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2562 ที่มีมูลค่าผลผลิตสินค้าเกษตรต่อหน่วยเฉลี่ย 9,373.52 บาท/ตัน คิดเป็นอัตราการขยายตัวที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 7.88 และเมื่อพิจาณาช่วงปี 2561-2563 พบว่า มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.98 จึงสะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มสินค้าดังกล่าวมีทิศทางการปรับตัวในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในทางที่ดีขึ้น อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาการบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ยังคงต้องมีการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานในส่วนของการใช้ประโยนช์จากข้อมูลสารสนเทศและการใช้เทคโนโลยีการเกษตรในการบริหารจัดการผลผลิตตลอดห่วงโซ่อุปทานให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับศักยภาพของที่ดินและมูลค่าผลตอบแทนของผลผลิตที่จะดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

การดำเนินการที่ผ่านมา ในปี 2563 หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานต่างๆ มีการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมาย โดยดำเนินโครงการที่ตอบปัจจัย การพัฒนาเทคโนโลยี และนวัตกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และมีระบบการประกันภัยพืชผลทางการเกษตร ดังตัวอย่างโครงการของกรมการข้าว ซึ่งจัดทำโครงการพัฒนาและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงในการผลิตพืช โดยพัฒนาระบบการปลูกข้าว การประเมินพื้นที่การปลูก การระบาดของโรคและแมลงศัตรูข้าวโดยใช้เทคโนโลยีเกษตรอัจฉริยะเพื่อการวางแผน และพัฒนาการผลิตข้าวให้มีประสิทธิภาพ จัดทำระบบฐานข้อมูลในระบบการผลิตข้าวให้สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งการวางแผนการผลิต การคาดการณ์ผลผลิต และการเฝ้าระวังเตือนภัย กรมปศุสัตว์ จัดทำโครงการบริหารจัดการการผลิตสินค้าเกษตรตามแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก(Agri-Map) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และลดต้นทุนการผลิต การเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่ที่มีความเหมาะสมและส่งเสริมเกษตรกรในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมให้ปรับเปลี่ยนมาสู่การปลูกพืชอาหารสัตว์ นอกจากนี้ ยังมีการดำเนินการตามนโยบายของรัฐ อาทิ โครงการประกันภัยพืชผลข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และจัดทำฐานข้อมูลด้านการเกษตรแห่งชาติ และการจัดตั้งศูนย์ความเป็นเลิศด้านการเกษตรและศูนย์เทคโนโลยีเกษตรและนวัตกรรมครบ 77 จังหวัด

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าภาครัฐมีการดำเนินโครงการที่สำคัญ อาทิ โครงสร้างพื้นฐานด้านการเกษตรในการเร่งขยายพื้นที่ชลประทานและแหล่งน้ำในไร่นามาอย่างต่อเนื่อง มีระบบประกันภัยพืชผลสินค้าเกษตรในการลดความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติ และส่งเสริมให้เกษตกรรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร รวมทั้งจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ และการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ (Smart farm และ Young Smart Farmer) และกลุ่มเกษตรแปลงใหญ่ แต่เกษตรกรส่วนใหญ่ยังคงขาดการเข้าถึงแหล่งเงินทุนในการจัดหาเทคโนโลยีการเกษตรที่มีราคาแพง และขาดแรงจูงใจในการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรมให้สอดคล้องกับระบบแผนที่การเกษตร การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตรให้สอดคล้องกับความต้องการตลาด และการรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อสร้างอำนาจต่อรองให้มากขึ้น จึงสะท้อนให้เห็นถึงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตที่ยังต้องมีการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานด้านต่าง ๆ เพื่อให้เกษตรกรสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรได้ด้วยตนเองเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมายแผนย่อย การดำเนินการในระยะต่อไป ภาครัฐยังควรต้องเร่งขยายพื้นที่ชลประทานและกระจายแหล่งน้ำในไร่นาให้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นและเพียงพอต่อความต้องการใช้การผลิตอย่างต่อเนื่อง รวมถึงควรประชาสัมพันธ์ ส่งเสริม และสนับสนุนแปลงต้นแบบผ่านโครงการสำคัญของรัฐบาล สำหรับใช้เป็นตัวอย่างให้กับเกษตรกรที่สามารถดำเนินการได้จริงในแต่ละพื้นที่ เช่น การรวมกลุ่มเกษตรกรผ่านระบบการส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ การปรับเปลี่ยนพื้นที่เพาะปลูกให้สอดคล้องกับแผนที่เกษตรเพื่อบริหารเชิงรุก การใช้ฐานข้อมูลด้านการเกษตรแห่งชาติ การใช้ศูนย์ความเป็นเลิศด้านการเกษตรและศูนย์เทคโนโลยีเกษตรและนวัตกรรมในการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การใช้ช่องทางการตลาดแบบออนไลน์ เป็นต้น นอกจากนี้ ควรหาช่องทางเข้าถึงแหล่งเงินทุนให้กับเกษตรกร โดยประสานสถาบันการเงินหรือภาคเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ

แผนแม่บทย่อย ปี 2562 ปี 2563

การพัฒนาระบบนิเวศการเกษตร

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 030602

สถาบันเกษตรกร (สหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน และกลุ่มเป้าหมาย)
ที่ขึ้นทะเบียนกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีความเข้มแข็งในระดับมาตรฐานเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

สถาบันเกษตรกร (สหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน และกลุ่มเกษตรกร) ที่ขึ้นทะเบียนกับกระทรวงเกษตร และสหกรณ์มีความเข้มแข็งในระดับมาตรฐานเพิ่มขึ้น โดยสหกรณ์มีความเข้มแข็งในระดับ 1 และ 2 เฉลี่ยอย่างน้อยร้อยละ 90 วิสาหกิจชุมชนและกลุ่มเกษตรกรมีความเข้มแข็ง เฉลี่ยร้อยละ 25

ความเข้มแข็งของกลุ่มและดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ที่ประสบความสำเร็จจะสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการบริหารจัดการธุรกิจของสหกรณ์ทั้งทางด้านการวางแผนการผลิต การแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่า และการจัดการด้านการตลาด รวมถึงการสร้างความร่วมมือจากสมาชิก ซึ่งจะเป็นกลไกในการสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรสมาชิกสำหรับการสนับสนุนและเพิ่มศักยภาพให้กับสถาบันเกษตรกรมีความเข้มแข็งเป็นผู้ประกอบการเกษตรที่สามารถแข่งขันในระบบธุรกิจได้ในอนาคต มีปัจจัยหลักที่ต้องดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมาย ได้แก่ การสร้างองค์ความรู้ให้กับสถาบันเกษตรกรและพัฒนาบุคลากรในการบริหารงานและจัดการองค์กร การส่งเสริมการนำเทคโนโลยีการเกษตรในสถาบันเกษตรกร การส่งเสริมอาชีพให้แก่สมาชิก การสร้างเครือข่ายการรวมกลุ่ม รวมถึงการบริหารจัดการด้านการตลาดเพื่อให้สามารถรองรับผลผลิตของสมาชิก

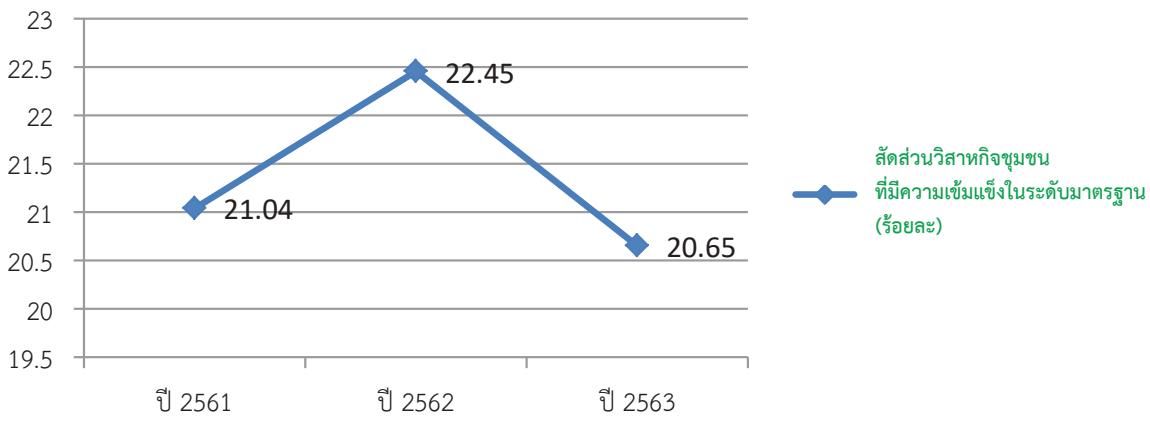

การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ปี 2563 (แห่ง)

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร

วิสาหกิจชุมชนที่มีความเข้มแข็งในระดับมาตรฐาน

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เมื่อพิจารณาจากการประเมินศักยภาพสหกรณ์ ข้อมูล ณ 30 กันยายน 2563 พบว่า สหกรณ์ภาคการเกษตรที่มีความเข้มแข็งอยู่ในระดับชั้น 1 และชั้น 2 มีจำนวน 3,486 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 89.76 ของจำนวนสหกรณ์ภาคเกษตรที่มีการดำเนินงานทั้งหมด ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้เล็กน้อย แต่เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยปี 2562-2563 มีสหกรณ์ที่มีความเข้มแข็งเฉลี่ยร้อยละ 91.9 บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ขณะที่การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน จากจำนวนวิสาหกิจที่จดทะเบียนทั้งหมด 91,969 แห่ง ณ 30 กันยายน 2563 พบว่า มีวิสาหกิจชุมชนที่อยู่ในระดับดี 18,996 แห่ง หรือคิดเป็นร้อยละ 20.65 และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยปี 2561-2563 มีวิสาหกิจชุมชนที่อยู่ในระดับดีเฉลี่ยร้อยละ 21.38 ต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้

การดำเนินการที่ผ่านมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินโครงการผลผลิตสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาตามศักยภาพ เพื่อส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรหรือประชาชนในการจัดตั้งสหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกร การส่งเสริมและพัฒนาสู่มาตรฐานและเกิดการยอมรับของสมาชิกและสังคม การเพิ่มขีดความสามารถในการดำเนินธุรกิจ การพัฒนาสินค้าและผลิตภัณฑ์ของสหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกรให้มีมูลค่าเพิ่มและได้มาตรฐาน และเพิ่มช่องทางการจำหน่าย ซึ่งในปี 2563 สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาความเข้มแข็งตามศักยภาพเพิ่มขึ้นจำนวน 12,958 แห่ง มีสมาชิกสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรเพิ่มขึ้นรวม 92,006 ราย โครงการพัฒนาศักยภาพสหกรณ์ตั้งใหม่ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 และ โครงการพัฒนามาตรฐานการบัญชีแก่สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 เพื่อวางรูปแบบบัญชี และระบบการควบคุมภายในให้เหมาะสมกับประเภทธุรกิจของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรตั้งใหม่

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ปัจจุบันสถาบันเกษตรกร (สหกรณ์ภาคการเกษตรและวิสาหกิจชุมชน) เป็นเครื่องมือหนึ่งในการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามแผนงานหรือโครงการ รวมถึงโครงสร้างองค์กรเป็นในลักษณะเดียวกันทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ ส่งผลให้สถาบันเกษตรกรที่อยู่ในระดับดีสามารถดำเนินธุรกิจในภาคเกษตรไปได้อย่างต่อเนื่อง แต่กลับพบว่ามีสถาบันเกษตรกรที่อยู่ในกลุ่มปานกลาง และปรับปรุงที่ยังต้องพึ่งพาสถาบันเกษตรในกลุ่มระดับดีช่วยเป็นพี่เลี้ยงในการสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรในระดับพื้นที่ ทั้งนี้ การที่สถาบันเกษตรกรจะมีศักยภาพและเข้มแข็งนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถในการบริหารของกรรมการสถาบันเกษตรกรด้วย จึงสะท้อนให้เห็นว่าสถาบันเกษตรกรยังคงจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมการใช้เครื่องมือในการจัดการองค์กรและบริหารจัดการธุรกิจให้มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมายแผนย่อย การเพิ่มขีดความสามารถและการยกระดับสถาบันเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ควรต้องให้ความสำคัญกับการสร้างและพัฒนาบุคลากรของสถาบันเกษตรกรให้มีองค์ความรู้ในการดำเนินธุรกิจ การบริหารจัดการองค์กร และการบริหารงานของสถาบันเกษตรกรให้สามารถดำเนินงานโดยมีการวางแผนธุรกิจและบริหารจัดการด้านการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการจัดทำระบบฐานข้อมูลสมาชิกเพื่อใช้เป็นข้อมูลการให้บริการสมาชิกของสถาบันเกษตรกร และสนับสนุนให้สถาบันเกษตรทำการตลาดเชิงพาณิชย์มากขึ้น

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ 04

04 อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต

“พัฒนาต่อยอดอุสาหกรรมเป้าหมายของประเทศ
ไปสู่อุตสาหกรรมแห่งอนาคต ขับเคลื่อนให้เกิดการปรับโครงสร้าง
ทางเศรษฐกิจที่เน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มจากเทคโนโลยีและนวัตกรรม
และเป็นผู้นำของอุตสาหกรรมและบริการที่มีศักยภาพ
ในระดับภูมิภาคและระดับโลก

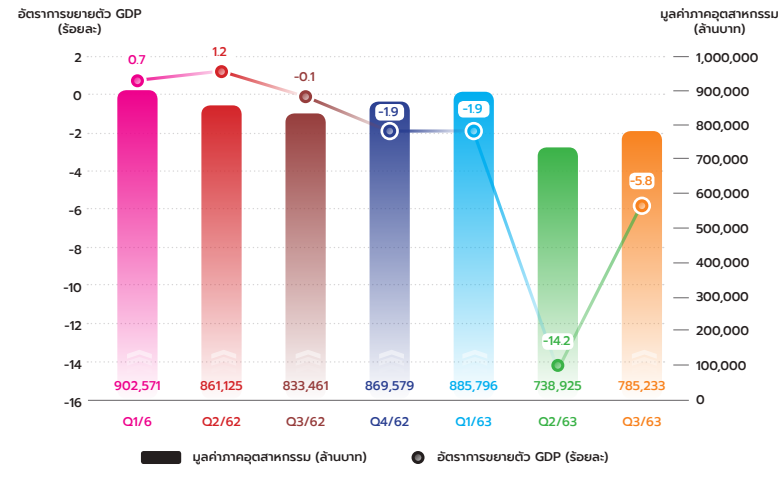
แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (04) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาต่อยอดอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศไปสู่อุตสาหกรรมอนาคต โดยในระยะแรกจะเน้นการสร้างรากฐานของอุตสาหกรรมและบริการ และสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาของอุตสาหกรรมและบริการทั้งด้านบุคลากร การสร้างนวัตกรรม การปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบต่าง ๆ และการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น และในระยะต่อไปจะเป็นการสนับสนุนให้อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคตเติบโตเป็นเสาหลักของเศรษฐกิจไทย สร้างมูลค่าเพิ่มด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมของตนเอง ลดการพึ่งพาเทคโนโลยีและนวัตกรรมจากต่างประเทศ เพื่อให้ประเทศไทยสามารถเป็นผู้นำด้านอุตสาหกรรมและบริการที่มีศักยภาพในระดับภูมิภาคและระดับโลก โดยมีเป้าหมายระดับประเด็น 2 เป้าหมาย ได้แก่ **(1) การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในสาขาอุตสาหกรรมและบริการ และ (2) ผลิตภาพการผลิตของภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการเพิ่มขึ้น**

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

040001 ปี 2562 ปี 2563

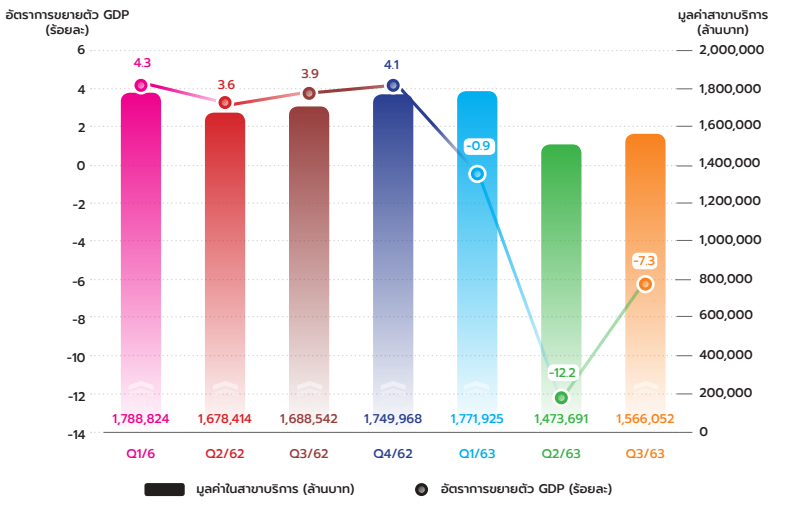
(1) การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในสาขาอุตสาหกรรมและบริการ โดยพิจารณาจากอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในสาขาอุตสาหกรรมและบริการในไตรมาสที่ 3 ของปี 2563 เทียบกับไตรมาสเดียวกันของปี 2562 พบว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในสาขาอุตสาหกรรมขยายตัวเพิ่มขึ้นอยู่ที่ร้อยละ -5.8 และผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในสาขาบริการขยายตัวเพิ่มขึ้นอยู่ที่ร้อยละ -7.3

อัตราการขยายตัว GDP ภาคอุตสาหกรรม

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

อัตราการขยายตัว GDP สาขาบริการ

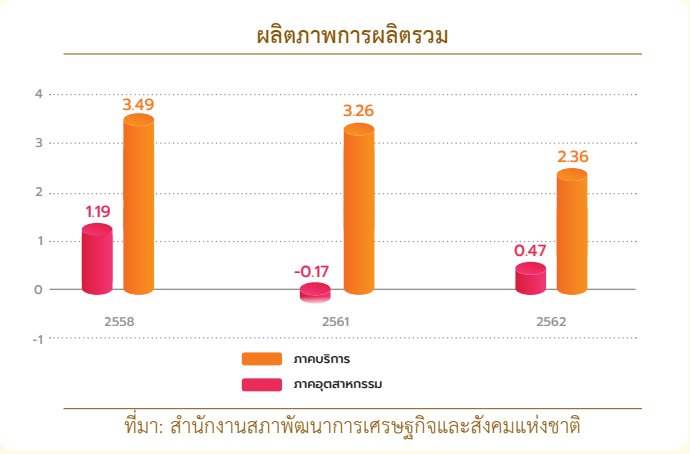
ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

เนื่องจากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ส่งผลให้การส่งออกสินค้าและบริการ การบริโภค และการลงทุนภาคเอกชนปรับตัวลดลง ประกอบกับรัฐบาลไทยได้มีมาตรการควบคุมและป้องกันการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) จึงทำให้การบริโภคของภาคประชาชนและภาคเอกชนลดลงตามไปด้วย อีกทั้งไทยยังประสบปัญหาภัยแล้งซึ่งภาคเกษตรได้รับผลกระทบโดยตรง ขณะที่มีตัวที่ช่วยพยุงสถานการณ์อยู่เพียงปัจจัยเดียวคือการอุปโภคบริโภคและการลงทุนภาครัฐ อย่างไรก็ตาม จากสถานการณ์ดังกล่าวจะเห็นได้ว่าอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในสาขาอุตสาหกรรมและบริการ ยังห่างจากการบรรลุค่าเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ที่อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในสาขาอุตสาหกรรม ร้อยละ 4.6 และอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในสาขาบริการ ร้อยละ 5.4 ในปี 2565

040002 ปี 2562 ปี 2563

(2) ผลิตภาพการผลิตของภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการเพิ่มขึ้น โดยพิจารณาจากอัตราการขยายตัวของผลิตภาพการผลิตของภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการ ในปี 2562 พบว่า ผลิตภาพการผลิตของภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น ร้อยละ 0.47 เนื่องจากมีการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น การผลิตอุปกรณ์ไฟฟ้ามีการขยายตัว การผลิตคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักร และยานยนต์ปรับตัวดีขึ้นตามคำสั่งซื้อที่เพิ่มขึ้นทั้งในประเทศและต่างประเทศ แต่อย่างไรก็ตาม ผลิตภาพการผลิตของภาคอุตสาหกรรมยังคงห่างจากการบรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ (ผลิตภาพการผลิตของภาคอุตสาหกรรมขยายตัวร้อยละ 2.2) และในส่วนของผลิตภาพการผลิตของภาคบริการในปี 2562 พบว่า ลดลงร้อยละ 2.36 เนื่องจากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในหลายประเทศ และมีการประกาศใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ส่งผลให้ไม่มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้ามาในประเทศ จึงกระทบต่อการดำเนินธุรกิจและการจ้างงานของภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง ภาคการท่องเที่ยว และภาคประชาชนจำนวนมาก ซึ่งจากสถานการณ์ดังกล่าวจะเห็นได้ว่าผลิตภาพการผลิตของภาคบริการยังคงห่างจากการบรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ (ผลิตภาพการผลิตของภาคบริการ ขยายตัวร้อยละ 2.7) ในปี 2565

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

การดำเนินการเพื่อการบรรลุเป้าหมายประเด็นข้างต้น ยังคงมีประเด็นท้าทายที่จำเป็นต้องเร่งดำเนินการอาทิ การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้เอื้อต่อการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมและบริการ การขยายตลาดและฐานการผลิตเครื่องมือและอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง การเตรียมความพร้อมแรงงานในทุกระดับเพื่อรองรับการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมและบริการ การขยายผลการศึกษา วิจัย ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่สู่ผู้ประกอบการ การส่งออกหรือจำหน่ายในเชิงพาณิชย์ของอุตสาหกรรมป้องกันประเทศในระดับที่สามารถแข่งขันกับประเทศที่มีอุตสาหกรรมป้องกันประเทศแบบครบวงจร และประสิทธิภาพในกระบวนการจัดการด้านข้อมูลตั้งแต่ระบบการจัดเก็บข้อมูล (Data Storage) การแชร์ข้อมูล (Data Sharing) การนำข้อมูลไปใช้สำหรับการคาดการณ์ในอนาคต ตลอดจนการเผยแพร่ข้อมูลต่อสาธารณชนเพื่อให้ผู้ประกอบการหรือนักวิชาการเข้าถึงฐานข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ และการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีให้ทันต่อสถานการณ์ในยุค Digital Disruption

แผนแม่บทฯ ประเด็น (04) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต

ประกอบด้วย 10 เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2563
040101	**อุตสาหกรรมชีวภาพมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 อัตราการขยายตัวของอุตสาหกรรมชีวภาพ ขยายตัวร้อยละ 10	2562	2563

ซึ่งเทียบเคียงจากข้อมูลการอนุมัติให้การส่งเสริมการลงทุนด้านอุตสาหกรรมเทคโนโลยีชีวภาพและปิโตรเคมี พบว่า มีมูลค่าการลงทุน 39.05 พันล้านบาท 221.9 พันล้านบาท 103.58 พันล้านบาท และ 13.71 พันล้านบาท ในปี 2560 – 2563 (ม.ค. – ก.ย.) ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าแนวโน้มการเติบโตของอุตสาหกรรมชีวภาพในตลาดโลกยังเป็นโอกาสต่อการขยายตัวของอุตสาหกรรมชีวภาพของไทย อย่างไรก็ตาม ยังคงมีความท้าทายและข้อจำกัดด้านต้นทุนเทคโนโลยีการผลิตที่ค่อนข้างสูง ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง**

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2563
040201	**อุตสาหกรรมและบริการทางการแพทย์มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 อัตราการขยายตัวของอุตสาหกรรมและบริการการแพทย์เฉลี่ยต่อปี ขยายตัวร้อยละ 5	2562	2563

ซึ่งเทียบเคียงจากข้อมูลการขอรับการส่งเสริมการลงทุนและการอนุมัติให้การส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมการแพทย์ พบว่า ภายในระยะเวลา 9 เดือนแรกของปี 2563 มีการเพิ่มขึ้นของจำนวนโครงการและมูลค่าขอรับการส่งเสริมการลงทุนอย่างมาก แต่ยังอยู่ต่ำกว่าเป้าหมาย โดยระหว่างเดือนมกราคม – กันยายน 2563 มีโครงการที่ได้รับการอนุมัติ จำนวน 58 โครงการ เพิ่มขึ้นจาก 36 โครงการในช่วงเดียวกันของปี 2562 (เพิ่มขึ้นร้อยละ 61) เงินลงทุน 1.337 หมื่นล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก 1 หมื่นล้านบาท ในช่วงเดียวกันของปี 2562 (เพิ่มขึ้นร้อยละ 34) ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย**

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	ปี 2563
040301	**อุตสาหกรรมและบริการเทคโนโลยีดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น** ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 อัตราการขยายตัวของอุตสาหกรรมและบริการดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ เฉลี่ยต่อปี ขยายตัวร้อยละ 5	2562	2563
	ซึ่งเทียบเคียงจากข้อมูลการอนุมัติให้การส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมระบบอัตโนมัติและหุ่นยนต์ และอุตสาหกรรมดิจิทัล พบว่า ภาพรวมของการลงทุนอาจชะลอตัวลงเนื่องมาจากผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยในปี 2561 มีมูลค่าการลงทุน 8.4 พันล้านบาท ในปี 2562 มีมูลค่าการลงทุน 8.62 พันล้านบาท และในปี 2563 (ม.ค. - ก.ย.) มีมูลค่าการลงทุน 3.19 พันล้านบาท ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย**		
040302	**ความสามารถในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจดิจิทัลของไทยดีขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 อันดับของ Digital Evolution Index ของไทย อยู่ในอันดับ 1 ใน 40	2562	2563
	โดยในปี 2563 ประเทศไทยมีอันดับของ Digital Evolution Index โดยการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัลของ IMD อยู่ในอันดับที่ 39 ดีขึ้นจากปี 2562 ที่อยู่ในอันดับที่ 40 ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**บรรลุค่าเป้าหมาย**		
040401	**ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการซ่อมบำรุงอากาศยานในภูมิภาคโดยเฉพาะอากาศยานรุ่นใหม่** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 ส่วนแบ่งการตลาดของจำนวนอากาศยานที่เข้าซ่อมในภาคพื้นเอเชียส่วนแบ่ง เฉลี่ยร้อยละ 1	2562	2563
	ซึ่งเทียบเคียงจากข้อมูลของอุตสาหกรรมการขนส่งทางอากาศทั้งในระดับโลกและภายในประเทศไทย โดยในปี 2563 ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อย่างมีนัยสำคัญ จากการห้ามอากาศยานทำการบินเข้าสู่ประเทศไทยชั่วคราว และการจำกัดการเดินทางเข้าออกประเทศ ส่งผลให้ปริมาณเที่ยวบินทั้งภายในและระหว่างประเทศใน 3 ไตรมาสแรกของปี 2563 ลดลงอย่างมาก และมีแนวโน้มที่อุตสาหกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งทางอากาศจะได้รับผลกระทบต่อเนื่องยาวนานมากกว่า 1 ปี ทำให้การประมาณการขนาดตลาดอุตสาหกรรมซ่อมบำรุงอากาศยานนับตั้งแต่ปี 2563 เป็นต้นไป มีความไม่แน่นอนสูง ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง**		

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	ปี 2563
040402	**ประเทศไทยมีศักยภาพในการผลิตชิ้นส่วนอากาศยานสูงขึ้น (Tier)** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 จำนวนผู้ประกอบการผลิตชิ้นส่วนอากาศยานระดับ Tier 2 Tier 3 และ Tier 4 โดยอยู่ในระดับ Tier 4 ในปี 2565	2562	2563

ซึ่งเทียบเคียงจากข้อมูลรายงานที่เกี่ยวข้อง คือ สถานการณ์การเติบโตของกลุ่มอุตสาหกรรมสายการบินในประเทศไทย พบว่า อุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนอากาศยานของไทยในช่วงปี 2535 – 2562 มีผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนอากาศยานที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 จำนวน 33 ราย เพิ่มขึ้นจากปี 2561 จำนวน 6 ราย ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**บรรลุค่าเป้าหมาย**

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	ปี 2563
040501	**อุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 อัตราการขยายตัวของอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ (เฉลี่ยร้อยละ) *อยู่ระหว่างการตรวจสอบ/จัดทำค่าเป้าหมาย	2562	2563

ซึ่งสะท้อนได้จากการที่รัฐบาลได้ผลักดันอุตสาหกรรมป้องกันประเทศให้เป็นกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายพิเศษอันดับที่ 11 ในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) เพื่อการส่งเสริมให้เกิดการลงทุน การผลิต การใช้ และการส่งออกเพื่อหารายได้ในเชิงพาณิชย์ อีกทั้งสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนได้มีการออกนโยบายสนับสนุนกิจการอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ อาทิ การยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล 8 ปี และในปี 2563 สถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศ ได้รับจัดสรรงบประมาณด้านการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีป้องกันประเทศเพิ่มขึ้นจากปี 2562 ถึง 209.6636 ล้านบาท จากสถานการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มของการขยายตัวของอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศที่ยังคงมีความท้าทายสูง ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง**

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2563
040502	**การส่งออกของอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศเพิ่มขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 อัตราการขยายตัวของมูลค่าการส่งออกของอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ (เฉลี่ยร้อยละ) *อยู่ระหว่างการตรวจสอบ/จัดทำค่าเป้าหมาย	2562	2563

ซึ่งเทียบเคียงจากข้อมูลจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมป้องกันประเทศในสังกัดกระทรวงกลาโหม มีจำนวน 48 โรงงาน อีกทั้งยังมีอุตสาหกรรมป้องกันประเทศในภาคเอกชนอีกจำนวน 60 บริษัท ซึ่งส่วนมากเป็นบริษัทที่ซ่อมแซม ปรับปรุง หรือผลิตยุทโธปกรณ์ทางทหารบางประเภท อาทิ วัตถุระเบิด เชื้อประทุ กระสุนปืน รถยนต์ที่นั่งกันกระสุน ยานพาหนะ เสื้อเกราะป้องกันกระสุน นอกจากนี้ประเทศไทยถูกจัดให้อยู่ในกลุ่ม Third Tier ของอุตสาหกรรมป้องกันประเทศในระดับโลก ซึ่งไทยอยู่ในกลุ่มที่สามารถผลิตยุทโธปกรณ์ได้เพียงบางส่วน จากสถานการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มของการส่งออกของอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศที่ยังมีความท้าทายสูง ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง**

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2563
040601	**แรงงานไทยมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 อันดับความสามารถด้านประสิทธิภาพแรงงาน อยู่ในอันดับที่ 60	2562	2563

โดยในปี 2562 ประเทศไทยมีอันดับความสามารถด้านประสิทธิภาพแรงงาน อยู่ในอันดับที่ 46 แต่เนื่องจากในปี 2563 WEF ไม่มีการเผยแพร่ The Global Competitiveness Report จึงพิจารณาเทียบเคียงจากข้อมูลผลิตภาพแรงงาน (Labour Productivity) ของกระทรวงแรงงาน พบว่า ดัชนีผลิตภาพแรงงานต่อคน ณ ไตรมาสที่ 2/2563 เท่ากับ 106.79 ลดลงจากไตรมาสเดียวกันของปีที่แล้วร้อยละ -10.98 ในขณะที่ดัชนีผลิตภาพแรงงานต่อชั่วโมงการทำงานเท่ากับ 125.41 เพิ่มขึ้นจากไตรมาสเดียวกันของปีก่อนหน้าร้อยละ 0.42 ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**บรรลุค่าเป้าหมาย**

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	ปี 2563
040602	**ประเทศไทยมีความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัลในด้านความพร้อมในอนาคตดีขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัลในด้านความพร้อมในอนาคต อยู่ในอันดับที่ 45	2562	2563

โดยในปี 2563 ประเทศไทยมีอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัลในด้านความพร้อมในอนาคต อยู่ในอันดับที่ 45 ดีขึ้นจากปี 2562 ที่อยู่ในอันดับที่ 50 ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**บรรลุค่าเป้าหมาย**

ปี 2562 ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

อุตสาหกรรมชีวภาพ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 040101

อุตสาหกรรมชีวภาพมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น

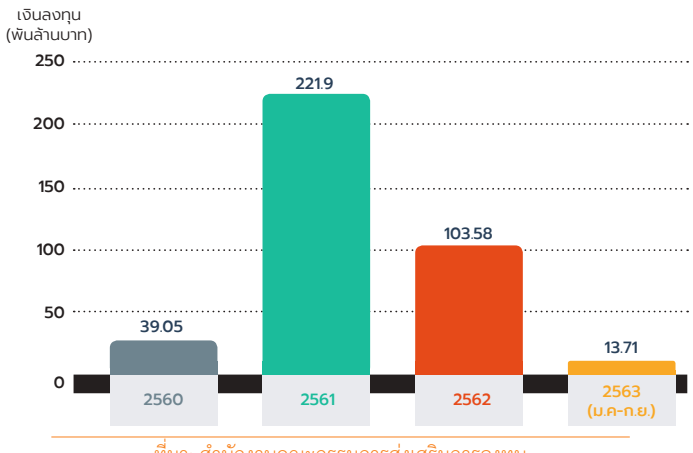
ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

อุตสาหกรรมชีวภาพมีการขยายตัวร้อยละ 10

อุตสาหกรรมชีวภาพเป็นอุตสาหกรรมที่นำวัตถุดิบภาคการเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรมาเพิ่มมูลค่าให้สูงขึ้นผ่านเทคโนโลยีชีวภาพและนวัตกรรม ส่งผลต่อการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในสาขาอุตสาหกรรมและบริการให้เพิ่มสูงขึ้น ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายต้องอาศัยปัจจัยสำคัญ คือ การกำหนดนโยบายการส่งเสริมการลงทุนเพื่อสนับสนุนและผลักดันการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ การสร้างมูลค่าเพิ่มจากวัตถุดิบชีวภาพและการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการ การกระตุ้นอุปสงค์ภายในประเทศด้วยมาตรการทางภาษี รวมทั้งกฎระเบียบที่เอื้ออำนวยต่อการลงทุนในอุตสาหกรรมชีวภาพและอุตสาหกรรมต่อเนื่อง ทั้งนี้ ประเด็นท้าทายของอุตสาหกรรมชีวภาพ ยังคงมีข้อจำกัดทางกฎหมายในด้านเกษตรที่ไม่สามารถนำผลผลิตที่ยังไม่ได้แปรรูปไปใช้ประโยชน์ในการผลิตของอุตสาหกรรมชีวภาพได้

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เมื่อพิจารณาอัตราการขยายตัวของอุตสาหกรรมชีวภาพ ซึ่งสามารถสะท้อนได้จากการคาดการณ์ของ Fior Market Research LLp พบว่า อุตสาหกรรมเทคโนโลยีชีวภาพ Biotechnology ในตลาดโลก จะเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 7.02 ต่อปี (ช่วงปี 2563-2570) โดยในปี 2570 จะมีมูลค่ารวม 833.34 พันล้านเหรียญสหรัฐ ประกอบกับสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

การอนุมัติให้การส่งเสริมการลงทุน
ในอุตสาหกรรมเทคโนโลยีชีวภาพและปิโตรเคมี

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

ได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการลงทุนในกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายที่เป็นกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจเพื่ออนาคต โดยได้อนุมัติให้การส่งเสริมการลงทุนด้านอุตสาหกรรมเทคโนโลยีชีวภาพและปิโตรเคมีซึ่งมีมูลค่าการลงทุน 39.05 พันล้านบาท 221.9 พันล้านบาท 103.58 พันล้านบาท และ 13.71 พันล้านบาท ในปี 2560 – 2563 (ม.ค. – ก.ย.) ตามลำดับ จากที่กล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าแนวโน้มการเติบโตของอุตสาหกรรมชีวภาพในตลาดโลกยังเป็นโอกาสต่อการขยายตัวของอุตสาหกรรมชีวภาพของไทย ถึงแม้ว่าภาพรวมของการลงทุนอาจชะลอตัวลงเนื่องมาจากผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และแผนงานส่วนใหญ่เป็นโครงการขนาดใหญ่ นอกจากนี้ ยังคงมีความท้าทายและข้อจำกัดด้านต้นทุนเทคโนโลยีการผลิตที่ค่อนข้างสูง ประกอบกับข้อกฎหมายและกฎระเบียบด้านทรัพย์สินทางปัญญาซึ่งจำเป็นต้องได้รับการยกระดับปัจจัยสนับสนุนอีกมากเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี 2563

การดำเนินการที่ผ่านมา การขับเคลื่อนภายใต้มาตรการพัฒนาอุตสาหกรรมชีวภาพของไทย ปี พ.ศ. 2561 – 2570 ที่สำคัญประกอบด้วย การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้เอื้อต่อการลงทุนในอุตสาหกรรมชีวภาพ เช่น ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การให้ตั้งโรงงานที่ใช้อ้อยเป็นวัตถุดิบในทุกท้องที่ทั่วราชอาณาจักร พ.ศ. 2562 รวมถึงการสร้างกลไกการออกใบรับรองผลิตภัณฑ์พลาสติกที่ย่อยสลายได้เองทางชีวภาพ เพื่อเป็นปัจจัยสนับสนุนรองรับการดำเนินมาตรการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีของรัฐบาลและเป็นการกระตุ้นความต้องการใช้ผลิตภัณฑ์ชีวภาพภายในประเทศ สำหรับการลงทุนในอุตสาหกรรมชีวภาพภายในประเทศ ซึ่งปัจจุบันได้มีการผลิตเชิงพาณิชย์แล้ว โดยเกิดมูลค่าการลงทุนรวม 50,740 ล้านบาท เช่น ผลิตน้ำยาล้างไต พลาสติกชีวภาพ (Poly Lactic Acid: PLA) และเมทิลเอสเทอร์จากน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ การผลิตเอทานอล และโรงงานไฟฟ้าชีวมวล นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนได้ร่วมมือดำเนินการที่สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ (Bioeconomy) ตามนโยบายของรัฐบาล ที่มุ่งเน้นการสร้างความมั่นคงทางวัตถุดิบและการวางระบบการส่งเสริมภาคเกษตรในพื้นที่ ตัวอย่างเช่น โครงการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมบลูโอลิโอเทค ซิตี้ และโครงการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี นอกจากนี้ ได้มีประกาศพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 702) พ.ศ. 2563 ในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2563 เรื่อง กำหนดให้ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลให้แก่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล สำหรับเงินได้เป็นจำนวนร้อยละยี่สิบห้าของรายจ่ายที่ได้จ่ายเป็นค่าซื้อผลิตภัณฑ์พลาสติกที่ย่อยสลายได้ทางชีวภาพสำหรับรายจ่ายที่ได้จ่ายไปตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2562 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2564 ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวสอดคล้องกับการสร้างมูลค่าเพิ่มจากวัตถุดิบทางการเกษตร ภาคการผลิต และตลาดที่เชื่อมโยงตลอดห่วงโซ่คุณค่า

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ถึงแม้ว่าการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมชีวภาพของประเทศในระยะที่ผ่านมาได้มีความคืบหน้ามาอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าในอุตสาหกรรมชีวภาพ การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้เอื้อต่อการลงทุนในอุตสาหกรรมชีวภาพ มาตรการกระตุ้นความต้องการการใช้ผลิตภัณฑ์ชีวภาพภายในประเทศ อย่างไรก็ตาม ควรมีการผลักดันให้เกิดการนำวัตถุดิบทางการเกษตรมาใช้ในการผลิตและเพิ่มมูลค่าให้เกิดผลเป็นรูปธรรม ซึ่งยังมีข้อจำกัดทางด้านกฎหมายที่จะช่วยในการเพิ่มผลิตภาพและยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการไทย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ประเด็นที่ควรให้ความสำคัญ คือ สนับสนุนการสร้างเศรษฐกิจฐานชีวภาพแบบครบวงจรภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียวที่มีการใช้นวัตกรรมและประโยชน์จากทรัพยากรฐานชีวภาพอย่างยั่งยืน ส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มจากวัตถุดิบชีวภาพที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจชีวภาพ การจัดการเทคโนโลยีและทรัพย์สินทางปัญญาทางชีวภาพเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง การสร้างการรับรู้และกระตุ้นให้เกิดความต้องการบริโภคหรือใช้ผลิตภัณฑ์ฐานชีวภาพตลอดจนใช้กลไกการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐให้เป็นประโยชน์ ส่งเสริมการพัฒนาผู้ประกอบการเทคโนโลยีจากความหลากหลายทางชีวภาพของวิสาหกิจชุมชนและชุมชนท้องถิ่น และสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลสิ่งแวดล้อม และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทั้งด้านโลจิสติกส์ กำลังคน เทคโนโลยี นวัตกรรม การวิจัยและพัฒนา รวมถึงการเร่งปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อเอื้ออำนวยต่อการลงทุนในอุตสาหกรรมชีวภาพ

แผนแม่บทย่อย

ปี 2562 ปี 2563

อุตสาหกรรมและบริการการแพทย์ครบวงจร

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 040201

อุตสาหกรรมและบริการการแพทย์ครบวงจรมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

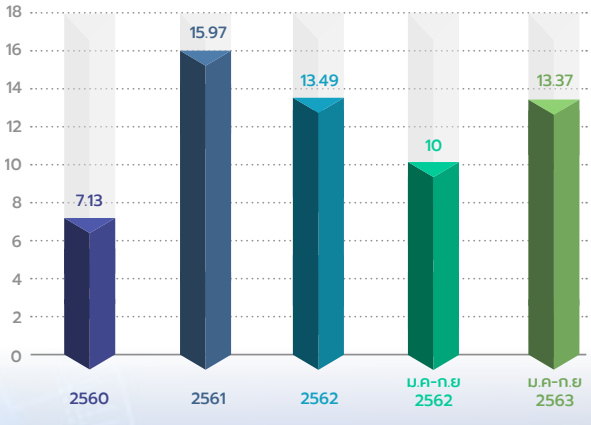
อุตสาหกรรมและบริการการแพทย์ครบวงจรขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 5 ต่อปี

อุตสาหกรรมและบริการการแพทย์ครบวงจรเป็นอุตสาหกรรมในกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายใหม่ (New S-Curve) ที่มีศักยภาพในการเพิ่มผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศจึงมีความสำคัญในฐานะหนึ่งในจักรกลเพื่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ โดยอุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจรประกอบด้วย การให้บริการทางการแพทย์สมัยใหม่ การผลิตเครื่องมือและอุปกรณ์ทางการแพทย์ และการผลิตยาและเวชภัณฑ์ รวมทั้งกลุ่มอุตสาหกรรมย่อยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นการขยายผลจากธุรกิจพื้นฐานด้านการรักษาพยาบาลและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอันเป็นสาขาที่เป็นจุดเด่นของประเทศไทยที่มีอยู่เดิมให้เกิดเป็นโครงข่ายกลุ่มอุตสาหกรรมและบริการที่เกี่ยวข้องตลอดแนวห่วงโซ่มูลค่า เพื่อให้บรรลุเป้าหมายต้องอาศัยปัจจัยสำคัญ คือ การวิจัยและพัฒนา การพัฒนาระบบมาตรฐาน การผลิตและบริการ การสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนอุตสาหกรรมและบริการทางการแพทย์ กระทั่งถึงการทำการตลาดทั้งในและต่างประเทศ ให้มีความเกื้อหนุนกันและเชื่อมโยงกันอย่างแข็งแกร่งยิ่งขึ้น พร้อมทั้งเป็นการยกระดับการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานผลิตภัณฑ์และบริการทางการแพทย์โดยใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและการขยายตลาดในระดับสากล ทั้งนี้ ประเด็นท้าทายของอุตสาหกรรมและบริการทางการแพทย์ของไทยอยู่ที่ข้อจำกัดของภาคการผลิตผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์ที่ยังขาดการสร้างนวัตกรรมจากการวิจัย และการขาดแคลนศูนย์ทดสอบมาตรฐานเครื่องมือและอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่ได้มาตรฐานสากล

อุตสาหกรรมและบริการการแพทย์ครบวงจรเป็นอุตสาหกรรมในกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายใหม่ (New S-Curve) ที่มีศักยภาพในการเพิ่มผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศจึงมีความสำคัญในฐานะหนึ่งในจักรกลเพื่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ โดยอุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจรประกอบด้วย การให้บริการทางการแพทย์สมัยใหม่ การผลิตเครื่องมือและอุปกรณ์ทางการแพทย์ และการผลิตยาและเวชภัณฑ์ รวมทั้งกลุ่มอุตสาหกรรมย่อยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นการขยายผลจากธุรกิจพื้นฐานด้านการรักษาพยาบาลและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอันเป็นสาขาที่เป็นจุดเด่นของประเทศไทยที่มีอยู่เดิมให้เกิดเป็นโครงข่ายกลุ่มอุตสาหกรรมและบริการที่เกี่ยวข้องตลอดแนวห่วงโซ่มูลค่า เพื่อให้บรรลุเป้าหมายต้องอาศัยปัจจัยสำคัญ คือ การวิจัยและพัฒนา การพัฒนาระบบมาตรฐาน การผลิตและบริการ การสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนอุตสาหกรรมและบริการทางการแพทย์ กระทั่งถึงการทำการตลาดทั้งในและต่างประเทศ ให้มีความเกื้อหนุนกันและเชื่อมโยงกันอย่างแข็งแกร่งยิ่งขึ้น พร้อมทั้งเป็นการยกระดับการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานผลิตภัณฑ์และบริการทางการแพทย์โดยใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและการขยายตลาดในระดับสากล ทั้งนี้ ประเด็นท้าทายของอุตสาหกรรมและบริการทางการแพทย์ของไทยอยู่ที่ข้อจำกัดของภาคการผลิตผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์ที่ยังขาดการสร้างนวัตกรรมจากการวิจัย และการขาดแคลนศูนย์ทดสอบมาตรฐานเครื่องมือและอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่ได้มาตรฐานสากล

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เมื่อพิจารณาจากอัตราการขยายตัวของอุตสาหกรรมและบริการการแพทย์ครบวงจรซึ่งสามารถเทียบเคียงได้จากข้อมูลการขอรับการส่งเสริมการลงทุนและการอนุมัติให้การส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมการแพทย์ของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน มีความเป็นไปได้สูงที่อัตราการขยายตัวของอุตสาหกรรมและบริการการแพทย์ครบวงจรจะสามารถบรรลุตามเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในปี 2565 โดยพบว่าภายในระยะเวลา 9 เดือนแรกของปี 2563 มีการเพิ่มขึ้นของจำนวนโครงการและมูลค่าขอรับการส่งเสริมการลงทุน

การอนุมัติให้การส่งเสริมการลงทุน
ในอุตสาหกรรมการแพทย์ (พันล้านบาท)

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, 2563

อย่างมาก โดยระหว่างเดือนมกราคม – กันยายน 2563 มีโครงการที่ได้รับการอนุมัติ จำนวน 58 โครงการ เพิ่มขึ้นจาก 36 โครงการ ในช่วงเดียวกันของปี 2562 (เพิ่มขึ้นร้อยละ 61) เงินลงทุน 1.337 หมื่นล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก 1 หมื่นล้านบาท ในช่วงเดียวกันของปี 2562 (เพิ่มขึ้นร้อยละ 34) ซึ่งเป็นผลจากการเติบโตอย่างต่อเนื่องของอุตสาหกรรมการผลิตวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือแพทย์และการขยายกิจการโรงพยาบาลในประเทศไทยที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนอย่างต่อเนื่อง และมีปัจจัยสนับสนุนจากความได้เปรียบด้านราคา คุณภาพการบริการ มาตรฐานการรักษา ความก้าวหน้าและความพร้อมของศูนย์แพทย์เฉพาะทาง รวมถึงศูนย์ดูแลและบริบาลผู้ป่วยสูงอายุในประเทศไทยซึ่งเป็นที่ยอมรับในระดับสากล

การดำเนินการที่ผ่านมา การเติบโตของอุตสาหกรรมและบริการทางการแพทย์ในระยะที่ผ่านมาเป็นผลจากการขยายตัวของบริการด้านสาธารณสุข การลงทุนของภาคเอกชน และการดำเนินนโยบายภาครัฐ ซึ่งรัฐบาลได้ให้การส่งเสริมอุตสาหกรรมและบริการทางการแพทย์อย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง ทั้งการดำเนินนโยบายระยะยาว 10 ปี (พ.ศ. 2560 – 2569) เพื่อผลักดันให้ไทยเป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ (Medical Hub) ที่มุ่งเน้นการเป็นศูนย์กลางบริการสุขภาพ การพัฒนาด้านมาตรฐานและบริการทางการแพทย์ และการขยายตลาดส่งออกเครื่องมือแพทย์ไปยังประเทศเพื่อนบ้าน การกำหนดให้อุตสาหกรรมการแพทย์เป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมเป้าหมายใหม่ (New S-curve) โดยให้สิทธิพิเศษด้านการลงทุนแก่ผู้ผลิตเครื่องมือแพทย์ การสนับสนุนงานวิจัยหรือนำผลงานวิจัยจากภาครัฐไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ และการออกมาตรการเร่งรัดการลงทุนในอุตสาหกรรมทางการแพทย์ ในช่วงสถานการณ์ โควิด-19 ซึ่งการสนับสนุนจากภาครัฐร่วมกับการลงทุนของภาคเอกชนส่งผลให้สามารถขยายตลาดสินค้าและบริการทางการแพทย์ทั้งภายในประเทศและการส่งออก ส่งเสริมการยกระดับมาตรฐานการผลิตอุปกรณ์และเครื่องมือแพทย์ รวมถึงการพัฒนาคุณภาพการให้บริการทางการแพทย์ เป็นการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในระดับสากล อันเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนการขับเคลื่อนสู่การบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ในการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการการแพทย์ครบวงจรของประเทศไทยให้ประสบผลสำเร็จอย่างยั่งยืนนั้น จำเป็นต้องมีการดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนโดยภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างสอดคล้องต่อเนื่องกันตลอดแนวห่วงโซ่มูลค่า ซึ่งความท้าทายของการพัฒนาอุตสาหกรรมการแพทย์ของไทยคือการขยายตลาดและฐานการผลิตเครื่องมือและอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงซึ่งเป็นสาขาการผลิตที่มีการสร้างมูลค่าเพิ่มสูง โดยต้องอาศัยการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงมีค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบมาตรฐานเครื่องมือและอุปกรณ์ทางการแพทย์เพื่อให้ได้มาตรฐานและการยอมรับในระดับสากล เนื่องจากประเทศไทยประสบปัญหาขาดแคลนศูนย์ทดสอบมาตรฐานเครื่องมือและอุปกรณ์ทางการแพทย์ จึงต้องส่งไปตรวจสอบต่างประเทศ ส่งผลให้เกิดความล่าช้าและมีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง ผู้ประกอบการธุรกิจเครื่องมือแพทย์ในไทยส่วนใหญ่จึงอยู่ในกลุ่มวัสดุสิ้นเปลืองทางการแพทย์ที่แม้จะมีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง แต่เป็นสาขาการผลิตที่สร้างมูลค่าได้ต่ำ เนื่องจากไม่มีการใช้เทคโนโลยีระดับสูง ในขณะที่มีการแข่งขันด้านราคาสูงและขาดความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ ซึ่งไม่ส่งเสริมการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน อีกทั้งการต้องพึ่งพาการนำเข้าเครื่องมือและอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงยังสะท้อนถึงการขาดความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ของอุตสาหกรรมการแพทย์ของประเทศไทย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ควรให้ความสำคัญกับการสร้างและพัฒนาระบบนิเวศที่สนับสนุนให้เกิดการยกระดับมาตรฐานอุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจรของประเทศไทย เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยสนับสนุนการลงทุน รวมทั้งการเข้าถึงแหล่งเงินทุนในการวิจัยและพัฒนาเครื่องมือและอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงให้เกิดเป็นสินค้าเชิงนวัตกรรม พร้อมทั้งเร่งรัดผลักดันการสร้างและพัฒนาศูนย์ทดสอบมาตรฐานเครื่องมือและอุปกรณ์ทางการแพทย์ เพื่อรองรับความต้องการของภาคการผลิต ยกระดับมาตรฐานและความน่าเชื่อถือให้แก่ผลิตภัณฑ์และการบริการทางการแพทย์ของไทยให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล ซึ่งสามารถช่วยขยายตลาดอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์ของไทย เพิ่มมูลค่าการส่งออก ลดการพึ่งพาการนำเข้า และเสริมสร้างความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ของอุตสาหกรรมการแพทย์ของไทยอย่างยั่งยืน

แผนแม่บทย่อย

ปี 2562 ปี 2563

อุตสาหกรรมและบริการดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 040301

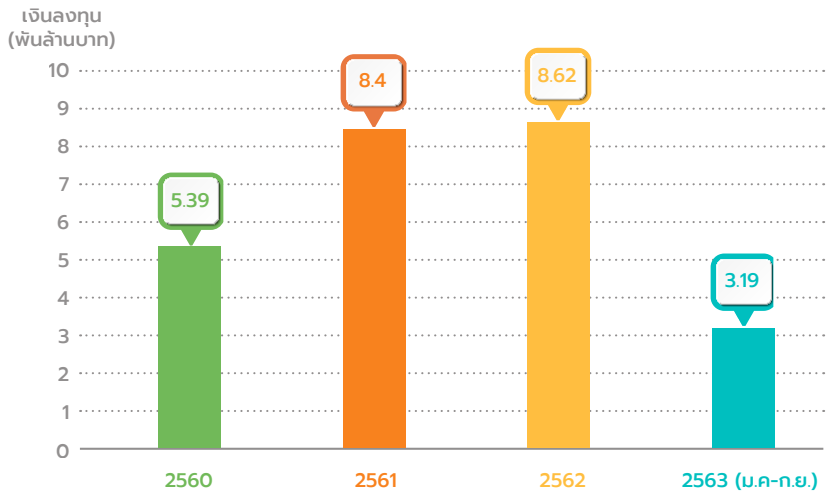
อุตสาหกรรมและบริการเทคโนโลยีดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

อัตราการขยายตัวของอุตสาหกรรมและบริการดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 5 ต่อปี

อุตสาหกรรมและบริการดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ เป็นการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือในการเพิ่มประสิทธิภาพให้อุตสาหกรรมและบริการ ยกระดับขีดความสามารถของผู้ผลิต และสร้างโอกาสและขยายช่องทางการตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ อันจะนำไปสู่การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในสาขาอุตสาหกรรมและบริการ ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายต้องอาศัยปัจจัยสำคัญ ประกอบด้วย การยกระดับขีดความสามารถผู้ประกอบการด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ผู้ผลิตเครื่องจักรกลอัตโนมัติและผู้ให้บริการออกแบบระบบเครื่องจักรอัตโนมัติ และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหุ่นยนต์ ระบบอัตโนมัติและดิจิทัล โครงสร้างพื้นฐานที่รองรับการขยายอุตสาหกรรมดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ในภาคอุตสาหกรรม รวมทั้งความพร้อมด้านบุคลากรในอุตสาหกรรมดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ และส่งเสริมการใช้ดิจิทัลในภาคประชาชนและการบริการของรัฐ ทั้งนี้ ประเด็นท้าทายของอุตสาหกรรมและบริการดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ ยังคงต้องมีการเร่งดำเนินการทางด้านโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ เพื่อสนับสนุนและรองรับการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจในอนาคต รวมทั้งพัฒนาบุคลากรให้มีความพร้อมสำหรับอุตสาหกรรมดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ที่มีทักษะและปริมาณแรงงานที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ประกอบการทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

การอนุมัติให้การส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรม
ระบบอัตโนมัติและหุ่นยนต์ และอุตสาหกรรมดิจิทัล

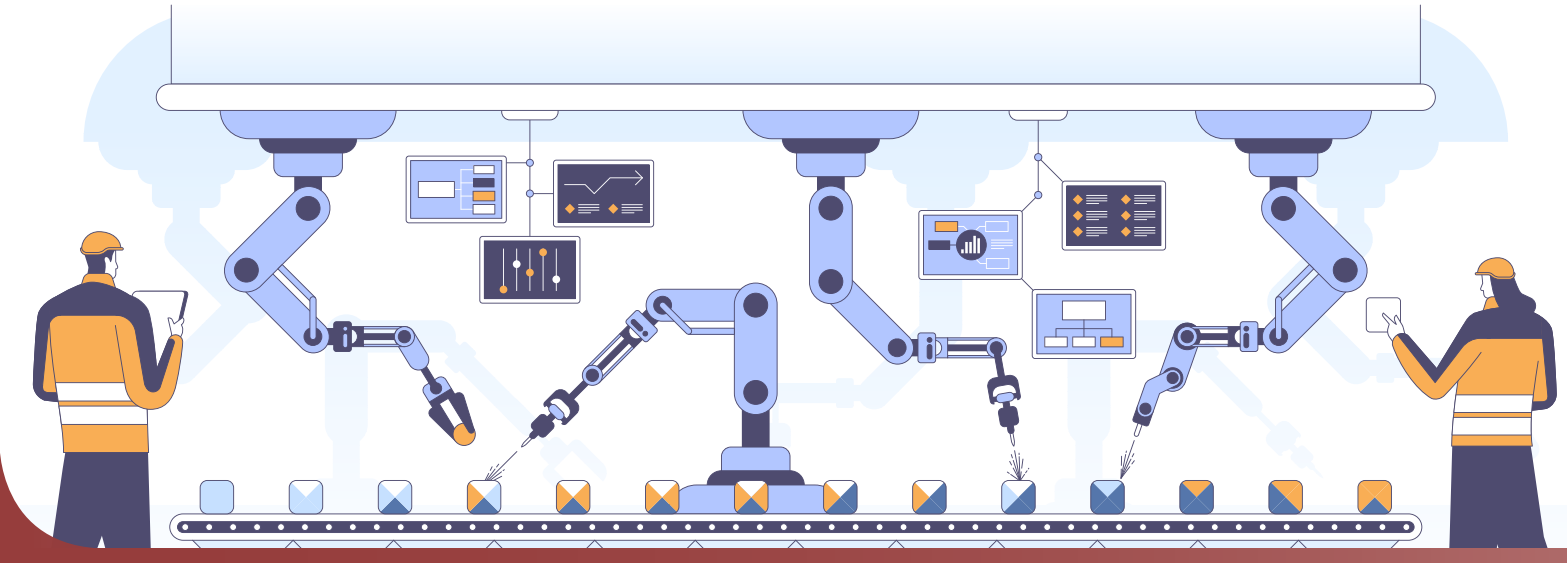

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เมื่อพิจารณาจากอัตราการขยายตัวของอุตสาหกรรมและบริการดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ ซึ่งสามารถสะท้อนได้จากข้อมูลการอนุมัติให้การส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมระบบอัตโนมัติและหุ่นยนต์และอุตสาหกรรมดิจิทัล พบว่า ในปี 2560 สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ได้อนุมัติให้การส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมระบบอัตโนมัติและหุ่นยนต์ และอุตสาหกรรมดิจิทัล มีมูลค่าการลงทุน 5.39 พันล้านบาท ในปี 2561 มีมูลค่าการลงทุน 8.4 พันล้านบาท ในปี 2562 มีมูลค่าการลงทุน 8.62 พันล้านบาท และในปี 2563 (ม.ค. - ก.ย.) 3.19 พันล้านบาท จากสถานการณ์ดังกล่าวถึงแม้ว่าภาพรวมของการลงทุนอาจชะลอตัวลง เนื่องมาจากผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แต่อย่างไรก็ตาม ภาครัฐได้ให้การส่งเสริมการเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานทางอินเทอร์เน็ตและการนำเทคโนโลยีข้อมูลและปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในภาคอุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งกำหนดกลไกการขับเคลื่อนเทคโนโลยี 5G เพื่อสร้างประโยชน์สูงสุดต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน จึงมีความเป็นไปได้ค่อนข้างสูงในการบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในปี 2565 (ขยายตัวร้อยละ 5)

การดำเนินการที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อสนับสนุนการเจริญเติบโตให้เศรษฐกิจของประเทศและส่งผลให้เกิดการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพและดึงดูดการลงทุนจากต่างชาติ เนื่องจากเป็นปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญในการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมและบริการต่าง ๆ โดยเฉพาะภาคอุตสาหกรรมที่ต้องการมุ่งสู่อุตสาหกรรม 4.0 อาทิ มาตรการพัฒนาอุตสาหกรรมหุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติ พบว่าในช่วงระยะเวลาปี พ.ศ. 2560 – 2563 มีการลงทุนหุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติรวมประมาณ 1.67 แสนล้านบาท และสำหรับปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตโดยใช้หุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติ ตามมาตรการส่งเสริมการลงทุนของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน จำนวน 92 กิจการ คิดเป็นมูลค่าประมาณ 13,894 ล้านบาท และเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2563 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบในหลักการโครงการจัดตั้งศูนย์นวัตกรรมการผลิตยั่งยืน (Sustainable Manufacturing Center : SMC) ในเขตนวัตกรรมระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก : เมืองนวัตกรรม ระบบอัตโนมัติ หุ่นยนต์ และระบบอัจฉริยะ (EECi-ARIPOLIS for BCG) ระยะเวลาดำเนินการ 5 ปี (พ.ศ. 2564 - 2568) เพื่อพัฒนาแพลตฟอร์มที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีระบบอัตโนมัติ หุ่นยนต์ และระบบอัจฉริยะให้ผู้พัฒนาระบบ (SI) นักนวัตกร นักวิจัย ตลอดจนนักศึกษาในสาขาที่เกี่ยวข้องมาใช้ประโยชน์ และเป็นการขยายผลการวิจัยและพัฒนาไปสู่การลงทุนต่อยอดผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ นอกจากนี้ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงกิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ได้ดำเนินการยกระดับโครงสร้างพื้นฐานโทรคมนาคม โดยขยายโครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงให้ครอบคลุมทั่วประเทศ (โครงการเน็ตประชารัฐ) ในปัจจุบัน กสทช. ได้ดำเนินการติดตั้งโครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงผ่านสื่อสัญญาณสายเคเบิลใยแก้วนำแสง (FTTx) พร้อมจัดให้มีจุดให้บริการอินเทอร์เน็ตแบบไร้สาย (Wi-Fi) หมู่บ้านละ 1 จุดให้บริการที่ระดับความเร็วไม่ต่ำกว่า 30 Mbps /10 Mbps (Download /Upload) ครอบคลุมหมู่บ้านห่างไกลเป้าหมายสำเร็จครบจำนวน 24,700 หมู่บ้าน และได้มีการปรับเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการเป็นความเร็ว 100 Mbps/50 Mbps (Download/Upload) จะเห็นได้ว่าการดำเนินการดังกล่าวมีความสอดคล้องกับปัจจัยสู่ความสำเร็จด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่ออุตสาหกรรมและบริการเทคโนโลยีดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ อีกทั้ง ภาครัฐร่วมมือกับภาคเอกชนในการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะฝีมือสูงขึ้น เพื่อทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ปัจจุบันการนำเทคโนโลยีดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ไปใช้ในภาคอุตสาหกรรมและบริการได้สร้างโอกาสและขยายช่องทางการตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยที่ยังไม่สามารถก้าวไปอยู่ในกลุ่มประเทศที่แข่งขันด้วยนวัตกรรมได้ ดังนั้น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อรองรับอุตสาหกรรมใหม่ ๆ จะเป็นเครื่องมือในการสร้างศักยภาพให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมที่มีอยู่เดิมมีขีดความสามารถในการแข่งขัน รวมทั้งสามารถกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจให้นักลงทุนใหม่ ๆ เข้ามาลงทุนในอุตสาหกรรมดิจิทัลในประเทศมากขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ประเด็นที่ควรให้ความสำคัญ (1) ส่งเสริมผู้ประกอบการให้มีความพร้อมและสามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การตลาด และการจัดการ (2) เร่งรัดการผลิตและพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะเพื่อรองรับอุตสาหกรรมดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด (3) เร่งดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อรองรับอุตสาหกรรม Digital Services, Digital Startup, Digital Content, Smart Devices และส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์สำหรับภาคอุตสาหกรรม และ (4) ส่งเสริมความร่วมมือภาครัฐและภาคเอกชนขับเคลื่อนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ ตามโยบายรัฐบาลประเทศไทย 4.0 เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

แผนแม่บทย่อย

ปี 2562 ปี 2563

อุตสาหกรรมและบริการดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 040302

ความสามารถในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจดิจิทัลของไทยดีขึ้น

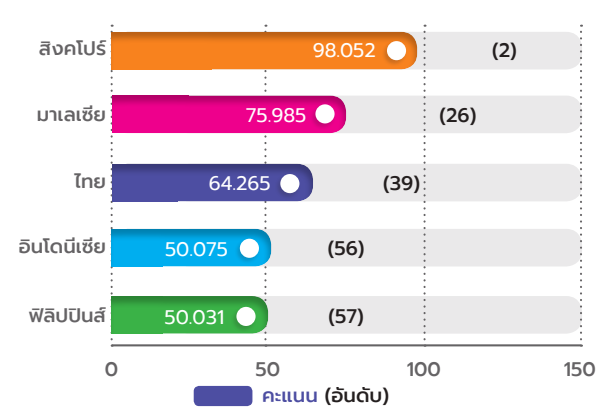
ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

อันดับของ Digital Evolution Index ของไทย ติดอันดับ 1 ใน 40

เศรษฐกิจดิจิทัลเป็นการนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ เพื่อเพิ่มศักยภาพและความสามารถในการผลิตและบริการให้สามารถแข่งขันทางเศรษฐกิจได้ในตลาดโลก อันจะนำไปสู่การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในสาขาอุตสาหกรรมและบริการ ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายต้องอาศัยปัจจัยสำคัญ ประกอบด้วย การเชื่อมต่อดิจิทัล ทักษะดิจิทัล การเข้าถึงบริการออนไลน์ และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาด้านเศรษฐกิจดิจิทัลของไทย อย่างไรก็ดี ประเทศไทยยังคงมีความท้าทายในส่วนของการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรในอุตสาหกรรมดิจิทัลให้ครบทุกภาคส่วน

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เมื่อพิจารณาจากอันดับของ Digital Evolution Index ของไทย โดยการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัลของ IMD ในปี 2563 พบว่า อันดับความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัลของไทยอยู่ในอันดับที่ 39 ซึ่งดีขึ้นจากเดิมที่อยู่ในอันดับที่ 40 จาก 63 ประเทศ ในปี 2562 โดยจะเห็นได้ว่าอันดับของประเทศไทยบรรลุเป้าหมายที่กำหนดให้ไทยเป็น 1 ใน 40 ประเทศที่มีความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัล ภายในปี 2565 แล้ว ตั้งแต่ปี 2562 ต่อเนื่องมาถึงปี 2563

อันดับความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัล ในปี 2563

ที่มา: International Institute for Management Development (IMD)

การดำเนินการที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐได้มีการดำเนินการที่สำคัญ อาทิ การนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในการบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการภาครัฐ ในขณะที่ภาคเอกชนมีการปรับตัวเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจดิจิทัลมากขึ้น โดยเห็นได้จากการใช้ระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ใหม่ (New GFMIS Thai) การดำเนินมาตรการและนโยบายของรัฐบาลผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม และแอปพลิเคชั่น เช่น มาตรการกระตุ้นการใช้จ่าย “ชิมช้อปใช้” มาตรการเฝ้าระวังการแพร่ระบาดของโควิด-19 ผ่านแอปพลิเคชั่นไทยชนะ และ AOT Airport ฯลฯ การส่งเสริมการเข้าถึงโครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงให้ครอบคลุมทุกพื้นที่เพื่อส่งเสริมการทำงานจากที่บ้าน (Work from home) รวมทั้งการให้บริการข้อมูลจากคลังข้อมูลธุรกิจ การให้บริการผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ เช่น การจดทะเบียนนิติบุคคล การยื่นงบการเงินและบัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้น (DBD e-Filing) การขอหนังสือรับรองนิติบุคคลและสำเนาเอกสารเพื่อทำธุรกรรมต่าง ๆ และการพัฒนาแอปพลิเคชั่นและเครื่องมือทางดิจิทัลสำหรับการประชุมทางไกลเพื่อให้การดำเนินงานของทั้งภาครัฐและภาคธุรกิจเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งทำให้ภาคธุรกิจและภาคประชาชนมีการปรับตัวสู่โลกดิจิทัลมากขึ้น สำหรับการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการธุรกิจ รัฐบาลโดยกระทรวงอุตสาหกรรมมีโครงการ เช่น โครงการเพิ่มศักยภาพ SME ด้วยระบบดิจิทัล (Digital Value Chain) โดยยกระดับ SMEs สู่ Global ด้วยการตลาดออนไลน์ E-Commerce การสร้างแบรนด์ไทยสู่สากลด้วยดิจิทัลแพลตฟอร์ม และการพัฒนาทางการตลาดของ SMEs ด้วย E-Commerce โครงการศึกษาแนวทางการยกระดับผลิตภาพและสร้างมูลค่า (Value creation) ของภาคเศรษฐกิจไทยด้วยหุ่นยนต์ ระบบอัตโนมัติ และดิจิทัล ฯลฯ ในด้านโครงสร้างพื้นฐานได้สนับสนุนการให้บริการโครงสร้างพื้นฐานด้านโทรคมนาคมเพื่อรองรับระบบสื่อสารต่าง ๆ และเทคโนโลยี 5G ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) เพื่อเสริมความเข้มแข็งการลงทุน ยกระดับภาคธุรกิจและความเป็นอยู่ของประชาชน นอกจากนี้ ได้มีการส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรด้านการวิเคราะห์และการใช้ข้อมูลขนาดใหญ่ เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการข้อมูลขนาดใหญ่อย่างเป็นระบบในการกำหนดนโยบายและขับเคลื่อนแผนงานสำหรับภาครัฐ ภาคธุรกิจ ภาคการศึกษา และภาคประชาชน ก่อให้เกิดการบูรณาการข้อมูลขนาดใหญ่ระหว่างหน่วยงาน และกระทรวงแรงงานโดยกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ได้ลงนามความร่วมมือกับบริษัท หัวเว่ย เทคโนโลยี (ประเทศไทย) จำกัด เพื่อร่วมกันพัฒนาฝีมือแรงงานด้านเทคโนโลยีดิจิทัล รองรับอุตสาหกรรมเป้าหมายในอนาคต New S-Curve

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย หากประเทศไทยต้องการเป็นศูนย์กลางด้านดิจิทัลในระดับภูมิภาคอย่างแท้จริงควรจะต้องเร่งผลักดันความสามารถในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจดิจิทัลในภาคอุตสาหกรรมและบริการ โดยเฉพาะการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้เทคโนโลยี การสร้างมาตรฐานและข้อปฏิบัติร่วมกัน การจัดตั้งพันธมิตรของกลุ่มอุตสาหกรรม การสร้างและพัฒนาทักษะของบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) และการเตรียมความพร้อมโครงสร้างพื้นฐานด้าน ICT รองรับการพัฒนาสู่เศรษฐกิจดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้เกิดการพัฒนาในการบรรลุเป้าหมายต่อไป ควรให้ความสำคัญกับการยกระดับความสามารถในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจดิจิทัล อาทิ การสร้างเครือข่ายและบริการที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ การกระตุ้นให้เกิดการแข่งขันในตลาดที่เข้มข้นอย่างเป็นธรรม เพื่อให้เกิดสินค้าและบริการด้านดิจิทัลที่มีคุณภาพในระดับราคาที่เหมาะสม สร้างผลกระทบในเชิงบวกต่อเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ควรเร่งปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจดิจิทัลให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว อาทิ เร่งผลักดันข้อกำหนดมาตรฐานและกฎระเบียบต่าง ๆ เกี่ยวกับ Data Localization Requirement ในระดับภูมิภาค เพื่อลดข้อจำกัดและดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ ในขณะเดียวกันต้องเร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้าน ICT ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ในประเทศ สร้างและพัฒนาทักษะของบุคลากรด้าน ICT ในทุกระดับตั้งแต่ขั้นพื้นฐาน ขั้นกลาง ตลอดจนขั้นสูง เพื่อสร้างบุคลากรที่สามารถใช้ดิจิทัลให้เกิดประโยชน์สูงสุด ตลอดจนจัดทำโครงการนำร่องในอุตสาหกรรมต่าง ๆ และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง เช่น โครงการเกษตรอัจฉริยะ (Smart Agriculture) โครงการสาธารณสุขอัจฉริยะ (Smart Healthcare) ฯลฯ เพื่อเป็นต้นแบบและเชื่อมโยงเศรษฐกิจดิจิทัลทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน

แผนแม่บทย่อย

ปี 2562 ปี 2563

อุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการพัฒนาระบบคมนาคม

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 040401

ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการซ่อมบำรุงอากาศยานในภูมิภาคโดยเฉพาะอากาศยานรุ่นใหม่

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

ส่วนแบ่งการตลาดของจำนวนอากาศยานที่เข้าซ่อมในภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก เฉลี่ยร้อยละ 1

การพัฒนาอุตสาหกรรมซ่อมบำรุงอากาศยาน (Maintenance Repair and Overhaul - MRO) เป็นส่วนหนึ่งในการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมการขนส่งและการบิน ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง สร้างมูลค่าเพิ่มสูง และเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมเป้าหมายที่จะเป็นกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยเพื่อก้าวสู่การเป็นประเทศที่มีระดับรายได้สูง โดยการพัฒนาศูนย์ซ่อมบำรุงอากาศยานระดับภูมิภาคยังเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาเมืองการบินภาคตะวันออก (Eastern Airport City) ตามแผนพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ที่จะสามารถช่วยเพิ่มผลิตภาพและทำให้อุตสาหกรรมการบินของไทยมีต้นทุนที่แข่งขันได้ในระดับสากล ซึ่งต้องอาศัยการพัฒนาคลัสเตอร์อากาศยานและอุตสาหกรรมต่อเนื่องที่ครบวงจรตามห่วงโซ่มูลค่าเพื่อให้บรรลุเป้าหมายต้องอาศัยปัจจัยสำคัญ ประกอบด้วย การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นศูนย์กลางการซ่อมบำรุงอากาศยาน การผลิตและพัฒนาบุคลากร การให้บริการซ่อมบำรุง การมีคลัสเตอร์แหล่งผลิตชิ้นส่วนอากาศยาน กระทั่งการทำการตลาดเพื่อดึงดูดผู้ใช้บริการจากต่างประเทศ ทั้งนี้ ที่ผ่านมาประเทศไทยมีข้อจำกัดด้านพื้นที่และขีดความสามารถในการให้บริการซ่อมอากาศยาน รวมถึงการขาดแคลนทรัพยากรบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะ มีทักษะด้านภาษา และได้รับใบอนุญาตที่รับรองมาตรฐานในระดับสากล

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย การขาดแคลนศูนย์ซ่อมบำรุงอากาศยานที่ได้รับการรับรองมาตรฐานสากล ทำให้ประเทศไทยสูญเสียโอกาสสร้างรายได้และต้องเสียค่าใช้จ่ายในการซ่อมบำรุงอากาศยานในต่างประเทศมาโดยตลอด โดยในปี 2562 มีความต้องการบริการซ่อมบำรุงอากาศยานในประเทศสูงถึง 989 ล้านเหรียญสหรัฐ แต่ไทยสามารถให้บริการได้เพียงร้อยละ 40 ของความต้องการทั้งหมด โดยมีหน่วยให้บริการซ่อมบำรุงอากาศยานที่ได้รับการรับรองจากสำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทยตั้งอยู่ในประเทศไทย จำนวน 38 ราย ซึ่งจากแนวโน้มของการเพิ่มขึ้นของอากาศยานและจำนวนเที่ยวบิน คาดว่าในอีก 10 ปีข้างหน้า จำนวนเครื่องบินในพื้นที่เอเชียแปซิฟิกจะเพิ่มจำนวนขึ้นไปสูงถึงกว่า 13,838 ลำ จากในปัจจุบันที่มีอยู่ 7,786 ลำ ทำให้ธุรกิจซ่อมบำรุงอากาศยานในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกมีแนวโน้มที่จะเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง คิดเป็นสัดส่วนกว่าร้อยละ 35 ของตลาดรวมทั่วโลก โดยมีการประมาณการว่าจะมีมูลค่าทางธุรกิจ MRO ทั่วโลกเพิ่มขึ้น 3 เท่าตัว ภายใน 20 ปี ส่งผลให้หลายประเทศในอาเซียน เช่น สิงคโปร์ และมาเลเซีย เร่งรัดการพัฒนาเพื่อเป็นฐานการลงทุนของธุรกิจ MRO เพื่อรองรับความต้องการที่เพิ่มขึ้นทั้งในและนอกภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก การแข่งขันของอุตสาหกรรมซ่อมบำรุงอากาศยานในภูมิภาคจึงทวีความรุนแรงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด อย่างไรก็ดี เนื่องจากปี 2563 อุตสาหกรรมการขนส่งทางอากาศทั้งในระดับโลกและภายในประเทศไทยได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 อย่างมีนัยสำคัญ จากการห้ามอากาศยานทำการบินเข้าสู่ประเทศไทยชั่วคราว และการจำกัดการเดินทางเข้าออกประเทศ ส่งผลให้ปริมาณเที่ยวบินทั้งภายในและระหว่างประเทศใน 3 ไตรมาสแรกของปี 2563 ลดลงอย่างมาก และมีแนวโน้มที่อุตสาหกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งทางอากาศจะได้รับผลกระทบต่อเนื่องยาวนานมากกว่า 1 ปี ซึ่งนับเป็นผลกระทบต่ออุตสาหกรรมต่อเนื่องในวงกว้างที่รุนแรงที่สุดในรอบหลายปี ทำให้การประมาณการขนาดตลาดอุตสาหกรรมซ่อมบำรุงอากาศยานนับตั้งแต่ปี 2563 เป็นต้นไปมีความไม่แน่นอนสูง โดยหลายภูมิภาคทั่วโลกมีการปรับค่าประมาณการลงกว่าครึ่งหรือเหลือเพียงหนึ่งในสามของประมาณการเดิม และผู้ประกอบการต่างชาติรายใหญ่ยกเลิกการร่วมลงทุนในโครงการศูนย์ซ่อมบำรุงอากาศยานอู่ตะเภา (MRO) ในขณะที่การบินไทยอยู่ระหว่างการเสนอแผนฟื้นฟูกิจการ จึงมีความเป็นไปได้สูงที่จะเกิดความล่าช้าในการบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้

การดำเนินการที่ผ่านมา ภาครัฐได้ดำเนินการสนับสนุนการเติบโตของอุตสาหกรรมการบินและอากาศยานอย่างต่อเนื่อง โดยพัฒนากฎระเบียบเพื่อส่งเสริมให้มีการลงทุนในกิจการผลิตอากาศยาน ส่วนประกอบสำคัญอากาศยาน และซ่อมบำรุงอากาศยานในประเทศไทย ด้วยการลดข้อจำกัดเรื่องสัดส่วนผู้ถือหุ้นต่างชาติให้สามารถถือหุ้นได้มากกว่าร้อยละ 49 เพื่อดึงดูดผู้ประกอบการรายใหญ่จากต่างชาติให้เข้ามาลงทุนในอุตสาหกรรมซ่อมบำรุงอากาศยานในประเทศไทย (พระราชบัญญัติเดินอากาศ (ฉบับที่ 13) พ.ศ. 2562) รวมถึงมีการปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบที่เป็นข้อจำกัดในอุตสาหกรรมภายใต้การรักษาระดับมาตรฐานด้านความปลอดภัยในระดับสากล และการผลักดันโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาขีดความสามารถของท่าอากาศยานในประเทศไทย เช่น โครงการจัดตั้งศูนย์ซ่อมบำรุงอากาศยานในฐานะที่เป็นหนึ่งในกลุ่มอุตสาหกรรมแห่งอนาคต (New S-curve) โครงการและมาตรการส่งเสริมอุตสาหกรรมการผลิตชิ้นส่วนอากาศยานและการซ่อมบำรุงอากาศยาน รวมทั้งโครงการตามแผนแม่บทห้วงอากาศและการเดินอากาศแห่งชาติ พ.ศ. 2562 เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อจำนวนอากาศยานที่เข้าซ่อมในศูนย์ซ่อมบำรุงอากาศยานในประเทศไทยระหว่างปี 2563 – 2565 ขึ้นอยู่กับการฟื้นตัวของอุตสาหกรรมการขนส่งทางอากาศจากผลกระทบของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก โดยการพัฒนาให้ไทยเป็นศูนย์กลางการซ่อมบำรุงอากาศยานในระดับภูมิภาค ในปัจจุบันประสบปัญหาขาดผู้ร่วมลงทุนที่เป็นผู้ประกอบการขนาดใหญ่ที่มีศักยภาพและมีความชำนาญในการประกอบกิจการ MRO และระบบห่วงโซ่อุปทานอากาศยานในประเทศไทยยังขาดผู้ประกอบการผลิตชิ้นส่วนในระดับสูง (Tier 1) ทำให้ต้องอาศัยการนำเข้าชิ้นส่วนจากต่างประเทศซึ่งเป็นการเพิ่มต้นทุนและระยะเวลาในการดำเนินงาน นอกจากนี้ ประเทศไทยยังมีทรัพยากรบุคคลในระดับช่างเทคนิคหรือวิศวกรที่มีความเชี่ยวชาญและได้รับใบอนุญาตในระดับสากลไม่เพียงพอ อีกทั้งหลักสูตรการศึกษาของประเทศไทยยังไม่ตอบโจทย์ความต้องการด้านการซ่อมบำรุงอากาศยานและการผลิตชิ้นส่วนอากาศยาน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ภาครัฐควรให้ความสำคัญในการสนับสนุนและผลักดันอุตสาหกรรมขนส่งและการบินรวมถึงอุตสาหกรรมต่อเนื่องต่าง ๆ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นของนักลงทุนทั้งต่างชาติและภายในประเทศ รวมถึงควรเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ห่วงโซ่มูลค่าของอุตสาหกรรมอากาศยาน โดยส่งเสริมให้ผู้ประกอบการผลิตชิ้นส่วนอากาศยานระดับสูงที่มีศักยภาพเข้ามาลงทุนในอุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนในประเทศไทย และเร่งรัดการสรรหาผู้ร่วมลงทุนในการจัดตั้งศูนย์ซ่อมบำรุงอากาศยานแห่งใหม่ ณ ท่าอากาศยานนานาชาติอู่ตะเภา เพื่อให้แผนการดำเนินงานไม่ล่าช้าเกินควร พร้อมทั้งสนับสนุนความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและผู้ประกอบการในการสร้างและพัฒนาบุคลากรให้มีจำนวนเพียงพอ มีทักษะตรงความต้องการ และมีความสามารถด้านภาษา เนื่องจากอุตสาหกรรมอากาศยานต้องใช้ภาษาอังกฤษในการดำเนินการทั้งหมด

แผนแม่บทย่อย

ปี 2562 ปี 2563

อุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการพัฒนาระบบคมนาคม

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 040402

ประเทศไทยมีศักยภาพในการผลิตชิ้นส่วนอากาศยานสูงขึ้น (Tier)

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

ประเทศไทยมีศักยภาพในการผลิตชิ้นส่วนอากาศยาน ในระดับ Tier 4

อุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนอากาศยานเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมแห่งอนาคต (New S-Curve) ที่ต่อยอดมาจากอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ด้วยการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการผลิตขั้นสูง ซึ่งประเทศไทยมีศักยภาพในการเป็นฐานการผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ของโลก ดังนั้น การยกระดับอุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนอากาศยานให้มีศักยภาพสูงขึ้น มีมาตรฐานระดับสากล และเป็นหนึ่งในห่วงโซ่มูลค่าของโลกจึงต้องอาศัยปัจจัยสำคัญเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ประกอบด้วย การลงทุน การพัฒนานวัตกรรม ส่งเสริมการผลิต การสร้างตลาด และมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ตลอดจนการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการผลิตชิ้นส่วนอากาศยาน ทั้งนี้ อุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนอากาศยานของไทยยังคงมีความท้าทายที่สำคัญ คือ การเพิ่มศักยภาพการผลิตชิ้นส่วนในระดับ Tier 1 และ Tier 2 ซึ่งจะต้องใช้เงินลงทุนที่สูงและการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการที่ยังมีไม่มากเท่าที่ควร

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เมื่อพิจารณาจากจำนวนผู้ประกอบการผลิตชิ้นส่วนอากาศยานระดับ Tier 2 Tier 3 และ Tier 4 ซึ่งสามารถเทียบเคียงข้อมูลได้จากรายงานที่เกี่ยวข้อง คือ สถานการณ์การเติบโตของกลุ่มอุตสาหกรรมสายการบินในประเทศไทย พบว่า ในปี 2562 มีจำนวนผู้ถือใบอนุญาตประกอบกิจการการค้าขายในการเดินอากาศและให้บริการอยู่ในปัจจุบัน จำนวน 43 ราย เพิ่มขึ้นจากปี 2561 จำนวน 3 ราย และจากสถิติของสำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย พบว่า อุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนอากาศยานของไทยในช่วงปี 2535 – 2562 มีผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนอากาศยานที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 จำนวน 33 ราย เพิ่มขึ้นจากปี 2561 จำนวน 6 ราย โดยผู้ประกอบการอุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนอากาศยานในประเทศไทยส่วนใหญ่ดำเนินการผลิตในขั้นที่ 2 (Tier 2) และขั้นที่ 3 (Tier 3) ที่ต้องใช้เทคโนโลยีขั้นสูงในการผลิต

ที่มา: สำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย

และมีมูลค่าเงินลงทุนรวม 16,160.23 ล้านบาท ในขณะที่จำนวนอากาศยานที่ให้บริการมีจำนวน 679 ลำ ลดลงจากปี 2561 จำนวน 29 ลำ สะท้อนถึงจำนวนเครื่องบินหมุนเวียนในธุรกิจขนส่งทางอากาศที่มีอยู่ในประเทศไทย ดังนั้น เมื่อเทียบกับเป้าหมายที่ระบุให้มีผู้ผลิตอุตสาหกรรมอากาศยานระดับ Tier 4 ภายในปี 2565 จึงถือได้ว่าปัจจุบันประเทศไทยได้บรรลุเป้าหมายแล้ว

การดำเนินการที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐได้มีการดำเนินการที่สำคัญเพื่อผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมการผลิตชิ้นส่วนอากาศยานและการซ่อมบำรุงอากาศยานในภูมิภาค อาทิ การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมสำหรับอุตสาหกรรมการผลิตชิ้นส่วนอากาศยานและยานยนต์แห่งอนาคต การจัดตั้งหน่วยงานทดสอบและรับรองสินค้าเพื่อโลจิสติกส์ในอุตสาหกรรมการบินตามมาตรฐาน IATA การยกระดับความสามารถของผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมยานยนต์สู่อุตสาหกรรมอากาศยาน โดยมีการพัฒนาศูนย์วิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกอุตสาหกรรมซ่อมบำรุงและผลิตชิ้นส่วนอากาศยาน เพื่อศึกษา วิเคราะห์ และคาดการณ์สถานการณ์ของอุตสาหกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถูกต้อง และแม่นยำ พร้อมทั้งมีการยกระดับสมรรถนะบุคคลตามมาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพเพื่อรองรับกลุ่มอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการพัฒนาระบบคมนาคม นอกจากนี้ ยังมีแนวทางการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการ SMEs เข้าสู่ตลาดจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ เช่น หน่วยงานซ่อมบำรุงอากาศยาน ทั้งเครื่องบิน เฮลิคอปเตอร์ของกองทัพ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ หน่วยราชการต่าง ๆ เครื่องบินเชิงพาณิชย์ของสายการบิน ฯลฯ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลต่อภาพรวมของอุตสาหกรรมการบินของประเทศทั้งปริมาณเที่ยวบิน การขนส่ง และโอกาสทางธุรกิจของผู้ผลิตชิ้นส่วนอากาศยาน อีกทั้งบริษัท Airbus S.A.S ได้ขอยกเลิกการร่วมทุนในโครงการศูนย์ซ่อมบำรุงอากาศยานอู่ตะเภา (Maintenance Repair and overhaul : MRO) ของบริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) ทำให้ประเทศไทยต้องหาผู้ประกอบการรายใหม่เข้ามาร่วมลงทุน ซึ่งหลายประเทศในอาเซียนได้พัฒนาตัวเองขึ้นเป็นฐานการลงทุนที่มีศักยภาพเป็นคู่แข่งที่สำคัญของไทย อย่างไรก็ดี แม้ว่าปัจจุบันศักยภาพในการผลิตชิ้นส่วนของผู้ประกอบการไทยส่วนใหญ่อยู่ในระดับ Tier 2 และ Tier 3 แล้ว แต่ประเทศไทยยังไม่ได้กำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ที่เป็นระดับสากล จึงต้องมีการนำเข้าชิ้นส่วนจากต่างประเทศเป็นหลัก ส่งผลให้ยังคงมีต้นทุนในระดับราคาที่สูง ตลอดจนยังไม่มีการขยายผลการศึกษาวิจัย ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่สู่ผู้ประกอบการ ดังนั้น จึงต้องมีการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมชิ้นส่วนอากาศยานให้เป็นฐานการผลิตใหญ่ในอาเซียน เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันอุตสาหกรรมการบินในประเทศให้สามารถเติบโตได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ประเด็นที่ควรให้ความสำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมชิ้นส่วนอากาศยานเพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมการบินของประเทศ ประกอบด้วย (1) กำหนดมาตรการดึงดูดการลงทุนจากภาคเอกชนและบริษัทต่างชาติที่มีศักยภาพในแต่ละกลุ่มประเทศเพื่อกระจายความเสี่ยงและพัฒนาเทคโนโลยีนวัตกรรมชิ้นส่วนอากาศยานร่วมกัน (2) สนับสนุนการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานทางการทดสอบและระบบการรับรองมาตรฐานให้เพียงพอต่อความต้องการของตลาดและมีประสิทธิภาพเทียบเท่าระดับสากล (3) สนับสนุนให้ผู้ประกอบการ SMEs มีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าตั้งแต่กระบวนการออกแบบ การผลิต การตลาด ตลอดจนการบริการหลังการขาย (4) ส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาในอุตสาหกรรมชิ้นส่วนอากาศยาน (5) ยกระดับการพัฒนาผลิตภัณฑ์และทักษะบุคลากรให้มีทักษะขั้นสูง เพื่อเพิ่มขีดความสามารถให้กับผู้ประกอบการเป็นผู้ผลิตในระดับ Tier ที่สูงขึ้น ซึ่งประเด็นดังกล่าวจะเป็นปัจจัยขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่การเป็นศูนย์กลางฐานการผลิตของอุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนอากาศยานในระดับภูมิภาคที่เข้มแข็งได้อย่างยั่งยืน

แผนแม่บทย่อย ปี 2562 ปี 2563

อุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 040501

อุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

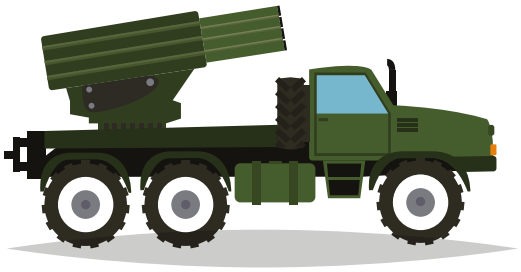
ไม่มีการกำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 เนื่องจากยังไม่มีการจัดเก็บข้อมูลอัตราการขยายตัวของอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ ทำให้ไม่สามารถวัดระดับความสำเร็จได้โดยตรง

อุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศเป็นโครงสร้างพื้นฐานและหลักประกันทางด้านความมั่นคงของประเทศที่ครอบคลุมหลากหลายมิติ ทั้งอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการภัยพิบัติ อุตสาหกรรมที่ส่งเสริมความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ อุตสาหกรรมด้านพลังงานที่มีมูลค่าเพิ่ม อุตสาหกรรมป้องกันประเทศ การผลิตยุทโธปกรณ์และยุทธภัณฑ์ทางการทหาร ซึ่งประเทศไทยกำลังมุ่งเน้นการส่งเสริมและพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการป้องกันประเทศที่มีการวิจัยและพัฒนาไปสู่การพัฒนาเทคโนโลยีสองทาง เพื่อลดการพึ่งพาการนำเข้าเทคโนโลยีจากต่างประเทศ ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายต้องอาศัยองค์ประกอบที่สำคัญ คือ การวิจัยและพัฒนา การผลิต การตลาด และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่ออุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ โดยในช่วงที่ผ่านมามีประเด็นท้าทายที่สำคัญ คือ การพัฒนาอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศให้มีความเข้มแข็ง จะต้องอาศัยนโยบายที่ให้การสนับสนุนส่งเสริมภาคการผลิตของอุตสาหกรรมทั้งภาครัฐและภาคเอกชน และมีกฎหมายที่เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมการประกอบธุรกิจสำหรับผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศตามระดับความสามารถ ทั้งกลุ่มที่มีศักยภาพอยู่แล้ว และกลุ่มวิสาหกิจเริ่มต้น เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เมื่อพิจารณาจากอัตราการขยายตัวของอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ ซึ่งสะท้อนจากการที่รัฐบาลได้ผลักดันอุตสาหกรรมป้องกันประเทศให้เป็นกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายพิเศษอันดับที่ 11 ในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) เพื่อการส่งเสริมให้เกิดการลงทุน การผลิต การใช้ และการส่งออกเพื่อหารายได้ในเชิงพาณิชย์ โดยการส่งเสริมอุตสาหกรรมป้องกันประเทศในพื้นที่ EEC จะประกอบด้วย (1) กิจการผลิต/ซ่อมยานพาหนะและระบบอาวุธ อาทิ รถถัง รถเกราะ และยานพาหนะรบ (2) กิจการผลิตและซ่อมอากาศยานไร้คนขับ (3) กิจการผลิต/ซ่อมอาวุธและเครื่องช่วยฝึก และ (4) กิจการผลิต/ซ่อมอุปกรณ์ช่วยรบ อาทิ เสื้อเกราะกันกระสุน เกราะและโล่ป้องกันกระสุน ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยมีการผลิตสิ่งเหล่านี้อยู่แล้วเพื่อใช้ทางการทหาร เช่น โดรน รถหุ้มเกราะ

ที่ใช้ในราชการ เป็นต้น อีกทั้งสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ได้มีการออกนโยบายสนับสนุนกิจการอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ อาทิ การยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล 8 ปี โดยไม่กำหนดวงเงินสูงสุด การยกเว้นอากรขาเข้าเครื่องจักรและวัตถุดิบสำหรับการผลิตเพื่อส่งออกของกิจการผลิตและ/หรือซ่อมยานไร้คนขับเพื่อการป้องกันประเทศและชิ้นส่วนที่ใช้ในการผลิตและ/หรือซ่อม นอกจากนี้ ในปี 2563 สถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศ ได้รับจัดสรรงบประมาณด้านการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีป้องกันประเทศเพิ่มขึ้นจากปี 2562 ถึง 209.6636 ล้านบาท จากสถานการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มของการขยายตัวของอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศที่ยังคงมีความท้าทายสูง

การดำเนินการที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐได้มีการดำเนินการที่สำคัญ อาทิ พระราชบัญญัติเทคโนโลยีป้องกันประเทศ พ.ศ. 2562 ของสถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศ ที่เอื้อให้สามารถนำงานวิจัยที่มีศักยภาพของสถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศไปต่อยอดการผลิตในเชิงพาณิชย์ได้ อีกทั้งสถาบันฯ ยังเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจในการผสานความร่วมมือพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศกับหน่วยงานของรัฐ สถาบันการศึกษา และภาคเอกชนทั้งในและต่างประเทศ เพื่อนำอุตสาหกรรมนี้มาต่อยอดสร้างความมั่นคงทางทหารให้กับประเทศไทย นอกจากนี้ ยังมีสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ ร่วมมือกับกรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกลาโหม กระทรวงกลาโหม ลงนามความร่วมมือ “โครงการความร่วมมือด้านการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อความมั่นคงของประเทศ” เพื่อสนับสนุนการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านความมั่นคงในการขับเคลื่อนและขยายผลของงานวิจัยไปประยุกต์สู่การใช้งานจริง และศูนย์เทคโนโลยีเพื่อความมั่นคงของประเทศและการประยุกต์เชิงพาณิชย์ ได้ร่วมมือในการวิจัยและพัฒนากับบริษัทพลังงานบริสุทธิ์ จำกัด (มหาชน) พร้อมทั้งเปิดศูนย์ทดสอบแบตเตอรี่ที่มีเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ทันสมัย เป็นศูนย์กลางในการทดสอบมาตรฐานของแบตเตอรี่และผลิตแบตเตอรี่ที่มีมาตรฐานในระดับสากลด้วยการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านความมั่นคงทางพลังงาน โดยการดำเนินการดังกล่าวสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่ออุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศซึ่งมีนโยบายที่ให้การสนับสนุนส่งเสริมภาคการผลิตของอุตสาหกรรมทั้งภาครัฐและภาคเอกชน และมีกฎหมายที่เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมการประกอบธุรกิจสำหรับผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ถึงแม้ประเทศไทยจะมีความสามารถในการผลิตยุทโธปกรณ์ได้เองบางส่วน แต่ยังไม่สามารถผลิตยุทโธปกรณ์เพื่อการส่งออกหรือจำหน่ายในเชิงพาณิชย์ในระดับที่สามารถแข่งขันกับประเทศที่มีอุตสาหกรรมป้องกันประเทศครบวงจรได้ และประเทศไทยยังคงใช้งบประมาณในการสั่งซื้อยุทโธปกรณ์จากต่างประเทศจำนวนมหาศาล อีกทั้งผู้ประกอบการภาคเอกชนจำเป็นจะต้องได้รับการพัฒนาทั้งด้านเทคโนโลยีและการวิจัย รวมถึงด้านการตลาดทั้งในและต่างประเทศ เพื่อยกระดับอุตสาหกรรมป้องกันประเทศไปสู่การพึ่งพาตนเองได้อย่างเป็นรูปธรรมและสามารถส่งออกเพื่อหารายได้ในเชิงพาณิชย์ แม้ว่าที่ผ่านมาจะมีการดำเนินการด้านการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อความมั่นคงของประเทศอยู่บ้างแล้วแต่ยังมีจำนวนไม่มากนัก

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย รัฐบาลควรส่งเสริมให้เกิดการบูรณาการการขับเคลื่อนจากทุกภาคส่วนและควรมีนโยบายหรือทิศทางที่ชัดเจนและต่อเนื่องในการพัฒนาโครงสร้างการผลิตและการตลาดสำหรับอุตสาหกรรมเทคโนโลยีป้องกันประเทศ พร้อมทั้งให้การสนับสนุนงบประมาณในเบื้องต้นเพื่อขยายตลาดสินค้าไทย อีกทั้งส่วนราชการควรพิจารณาการจัดหายุทโธปกรณ์ที่มีการผลิตในประเทศไทยก่อนเป็นหลัก หรือทำแผนการลดการซื้อจากต่างประเทศเป็นระยะ ๆ และควรให้ความสำคัญในเรื่องการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีป้องกันประเทศและนำผลงานวิจัยมาพัฒนาไปสู่การผลิตในภาคอุตสาหกรรมป้องกันประเทศอย่างจริงจัง

แผนแม่บทย่อย ปี 2562 ปี 2563

อุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 040502

การส่งออกของอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

ไม่มีการกำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 เนื่องจากยังไม่มีการจัดเก็บข้อมูลอัตราการขยายตัวของมูลค่าการส่งออกของอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ ทำให้ไม่สามารถวัดระดับความสำเร็จได้โดยตรง

การส่งออกของอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ มุ่งเน้นการสนับสนุนและเปิดโอกาสในการแสวงหาช่องทางการตลาดใหม่ ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยเฉพาะตลาดในประเทศ ด้วยการกระตุ้นและสร้างความตระหนักในการใช้ผลิตภัณฑ์และบริการของอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศทั้งในภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคธุรกิจและอุตสาหกรรม รวมทั้งสร้างระบบนิเวศและปรับปรุงกลไกที่เอื้อต่อการผลิตและส่งออก โดยเฉพาะยุทโธปกรณ์ยุทธภัณฑ์ทางการทหาร และอุตสาหกรรมที่เป็นเทคโนโลยีสองทาง ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายต้องอาศัยองค์ประกอบสำคัญ คือ การวิจัยและพัฒนา การสร้างมาตรฐานสินค้าส่งออกของผู้ประกอบการไทย การต่อยอดจากอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในปัจจุบัน โดยในช่วงที่ผ่านมามีประเด็นท้าทายที่สำคัญ คือ การดำเนินการเกี่ยวกับอุตสาหกรรมป้องกันประเทศส่วนใหญ่ยังเป็นเพียงอุตสาหกรรมเพื่อลดการพึ่งพาจากต่างประเทศ และมีจำนวนผู้ประกอบการอุตสาหกรรมความมั่นคงอยู่จำนวนน้อย อีกทั้งภาครัฐยังให้ความสำคัญในการส่งเสริมการส่งออกอุตสาหกรรมความมั่นคงไม่มากเท่าที่ควร

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เมื่อพิจารณาข้อมูลการส่งออกของอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ ซึ่งสะท้อนจากข้อมูลจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมป้องกันประเทศในสังกัดกระทรวงกลาโหม มีจำนวน 48 โรงงาน โดยอยู่ในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม 7 โรงงาน กองบัญชาการกองทัพไทย 1 โรงงาน กองทัพบก 21 โรงงาน กองทัพเรือ 7 โรงงาน กองทัพอากาศ 12 โรงงาน อีกทั้งยังมีอุตสาหกรรมป้องกันประเทศในภาคเอกชนอีกจำนวน 60 บริษัท ซึ่งส่วนมากเป็นบริษัทที่ซ่อมแซม ปรับปรุง หรือผลิตยุทโธปกรณ์ทางทหารบางประเภท อาทิ วัตถุระเบิด เชื้อประทุ กระสุนปืน รถยนต์ที่นั่งกันกระสุน ยานพาหนะ เสื้อเกราะป้องกันกระสุน แอมโมเนียมไนเตรส ไนโตรเซลลูโลส รวมถึงอุตสาหกรรมต่อและซ่อมเรือ อย่างไรก็ตาม บริษัทเหล่านี้ส่วนมากยังมีขีดความสามารถไม่สูงพอที่จะส่งออกสินค้า

หรือแข่งขันในตลาดสากลได้ นอกจากนี้ ประเทศไทยถูกจัดให้อยู่ในกลุ่ม Third Tier ของอุตสาหกรรมป้องกันประเทศในระดับโลก ซึ่งไทยอยู่ในกลุ่มที่สามารถผลิตยุทโธปกรณ์ได้เพียงบางส่วน แต่ไทยก็เป็นประเทศที่มีโอกาสและมีศักยภาพในการประดิษฐ์และคิดค้น รวมถึงบุคลากรไทยก็มีทักษะในการซ่อมบำรุงอาวุธ ยุทโธปกรณ์ แสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้ในการพัฒนาและส่งเสริมผู้ประกอบการไทยที่ภาครัฐควรเร่งส่งเสริมในอนาคต จากสถานการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มของการส่งออกของอุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศที่ยังมีความท้าทายสูง

การดำเนินการที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐได้มีการดำเนินการที่สำคัญ อาทิ สถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศได้ดำเนินโครงการวิจัยและพัฒนาจรวดหลายลำกล้องนำวิถี โดยต่อยอดจากองค์ความรู้ซึ่งได้รับตามโครงการวิจัยและพัฒนาระบบจรวดแบบนำวิถี DTI-1G และได้ดำเนินโครงการพัฒนาฐานข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์เทคโนโลยีป้องกันประเทศ เพื่อให้กระทรวงกลาโหมมีข้อมูลด้านเทคโนโลยีป้องกันประเทศที่มีความถูกต้อง สามารถนำไปใช้ประกอบการดำเนินงานและยังเป็นการส่งเสริมให้หน่วยงานภาคส่วนอื่น ๆ สามารถนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้ อีกทั้งยังมีโครงการนำร่องซึ่งเป็นการร่วมมือกับบริษัทเอกชนต่างประเทศในการพัฒนารถยานเกราะล้อยางแปดคูณแปด ซึ่งเป็นรูปแบบของการจัดตั้งโรงงานผลิตและตัวแทนจำหน่ายสำหรับกลุ่มลูกค้าทั้งในและต่างประเทศ ที่คาดการณ์ไว้ว่าจะสร้างโรงงานผลิตรถรุ่นนี้ในประเทศไทยเพื่อจำหน่ายในเชิงพาณิชย์ ซึ่งบริษัทที่ร่วมทุนจะได้รับสิทธิยกเว้นภาษีตามที่สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนได้กำหนดนโยบายไว้ โดยการดำเนินการดังกล่าวสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่ออุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศซึ่งมีนโยบายที่ให้การสนับสนุนส่งเสริมภาคการผลิตของอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ ร่วมทั้งมีเครือข่ายความร่วมมือในการวิจัยและพัฒนา และเครือข่ายความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในการผลิตและต่อยอดงานวิจัยสู่การผลิตในเชิงพาณิชย์ และประสานความร่วมมือด้านเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมป้องกันประเทศกับหน่วยงานของรัฐ สถาบันการศึกษาและภาคเอกชน เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทย

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินการเกี่ยวกับอุตสาหกรรมป้องกันประเทศที่ผ่านมาภาครัฐยังขาดการสนับสนุนกิจการของผู้ประกอบการด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศอย่างจริงจัง เนื่องจากยังมีกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคส่งผลให้การดำเนินการที่เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมป้องกันประเทศมีความล่าช้า อีกทั้งขาดการสนับสนุนส่งเสริมจากส่วนราชการในการสั่งซื้ออาวุธยุทโธปกรณ์ในประเทศ ทั้งที่ประเทศไทยสามารถผลิตยุทโธปกรณ์ที่มีสมรรถนะและเป็นที่ยอมรับจากต่างประเทศ จึงทำให้เทคโนโลยีด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศขาดการผลิตและขาดการพัฒนา

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย รัฐบาลและส่วนราชการควรพิจารณามาตรการส่งเสริมและสนับสนุนกิจการอุตสาหกรรมป้องกันประเทศอย่างจริงจัง โดยส่งเสริมการสั่งซื้ออาวุธยุทโธปกรณ์ในประเทศทดแทนการนำเข้าเพื่อกระตุ้นให้เกิดการผลิตและพัฒนาเทคโนโลยีด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ และปรับปรุงแก้ไขกฎหมายหรือกฎระเบียบให้เอื้อต่อการการลงทุนของภาคเอกชน รวมถึงออกมาตรการสนับสนุนให้ผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศเข้ามาทำงานในประเทศไทยเพื่อถ่ายทอดความรู้และส่งเสริมทักษะแรงงานให้ครอบคลุมทั้งการผลิตและซ่อมบำรุงเพื่อรองรับอุตสาหกรรมความมั่นคงในประเทศและขยายไปสู่ตลาดต่างประเทศได้

แผนแม่บทย่อย

ปี 2562 ปี 2563

การพัฒนาระบบนิเวศอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 040601

แรงงานไทยมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

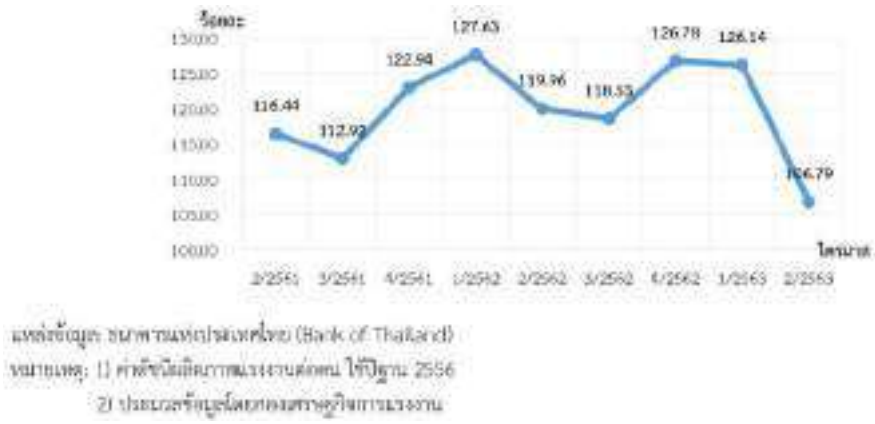
ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

อันดับความสามารถด้านประสิทธิภาพแรงงาน อยู่ในอันดับที่ 60

การพัฒนาความสามารถด้านประสิทธิภาพแรงงานให้ความสำคัญกับการเพิ่มทักษะหรือเพิ่มศักยภาพความสามารถในการทำงานของแรงงานให้สูงขึ้นด้วยการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม รวมทั้งการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมแรงงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์และสามารถรับมือกับวิกฤตต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี อันจะส่งผลให้ผลิตภาพการผลิตของภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการเพิ่มขึ้นได้อย่างยั่งยืน ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายต้องอาศัยปัจจัยสำคัญ คือ การผลิตและพัฒนากำลังคนการพัฒนาสถานประกอบการและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเพิ่มประสิทธิภาพแรงงาน โดยในช่วงที่ผ่านมามีประเด็นท้าทายที่สำคัญ คือ มีกำลังแรงงานในกลุ่มผู้สูงอายุในอัตราที่สูงอันเป็นสาเหตุทำให้มีกำลังแรงงานไม่เพียงพอกับความต้องการ อีกทั้งยังเกิดความไม่สอดคล้องกันระหว่างความต้องการและการผลิตกำลังคน ที่มีทักษะความรู้ไม่ตรงกับความต้องการการใช้แรงงาน

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เมื่อพิจารณาจากการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านประสิทธิภาพแรงงานของ WEF พบว่า ในปี 2562 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 46 จากการจัดอันดับทั้งหมด 141 ประเทศ ลดลงจากปี 2561 ที่อยู่ในอันดับที่ 44 โดยจะเห็นได้ว่า อันดับความสามารถด้านประสิทธิภาพแรงงานของประเทศไทยในปี 2562 บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยให้ไทยอยู่ในอันดับที่ 60 ภายในปี 2565 อย่างไรก็ดี เนื่องจากในปี 2563 WEF ไม่มีการเผยแพร่ The Global Competitiveness Report จึงพิจารณาจากผลิตภาพแรงงาน (Labour Productivity) ของกระทรวงแรงงาน พบว่า ดัชนีผลิตภาพแรงงานต่อคน ณ ไตรมาสที่ 2/2563 เท่ากับ 106.79 ลดลง

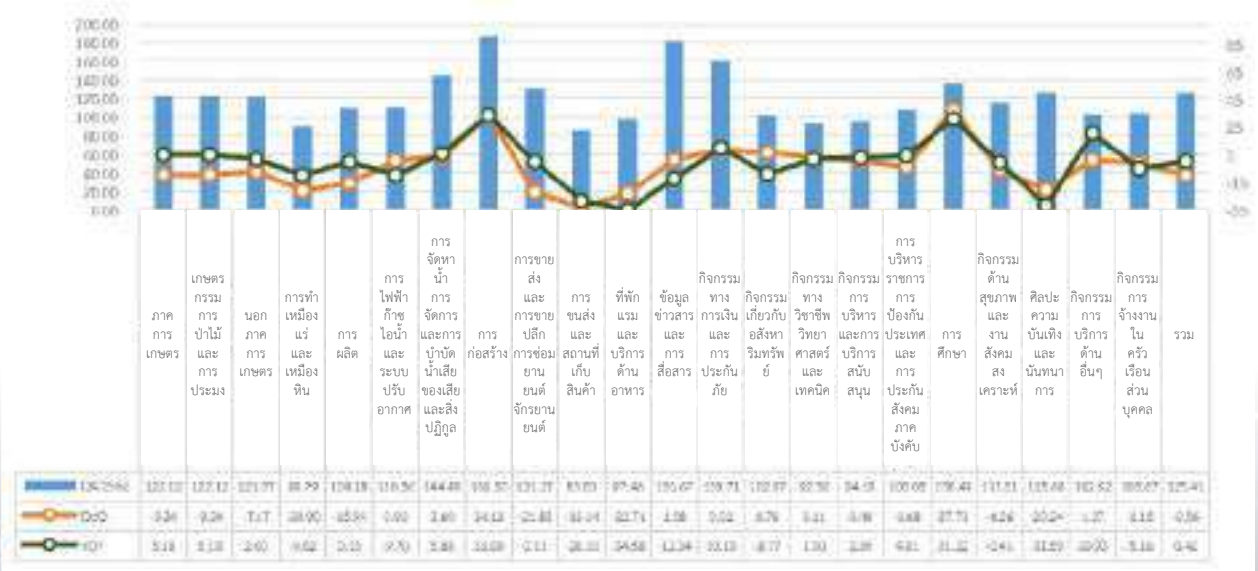
ดัชนีผลิตภาพแรงงานต่อคน
(Labour Productivity per Persons Engaged)

ที่มา: กระทรวงแรงงาน

จากไตรมาสเดียวกันของปีที่แล้วร้อยละ -10.98 ในขณะที่ดัชนีผลิตภาพแรงงานต่อชั่วโมงการทำงานเท่ากับ 125.41 เพิ่มขึ้นจากไตรมาสเดียวกันของปีก่อนหน้าร้อยละ 0.42 โดยกิจกรรมที่มีการขยายตัวของดัชนีผลิตภาพแรงงานต่อชั่วโมงทำงานสูงสุด ได้แก่ การศึกษา การก่อสร้าง กิจกรรมทางการเงิน และการประกันภัย ในขณะที่กิจกรรมที่มีดัชนีผลิตภาพแรงงานต่อชั่วโมงการทำงานหดตัวสูงสุด ได้แก่ การขนส่งและสถานที่เก็บสินค้า ที่พักแรมและบริการด้านอาหาร การค้าปลีก-ส่ง และการซ่อมยานยนต์และจักรยานยนต์ สะท้อนให้เห็นว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลกระทบต่อผลิตภาพแรงงานของไทย เนื่องจากมาตรการ Lock Down ทำให้ผู้ประกอบการ

ดัชนีผลิตภาพแรงงานต่อชั่วโมงทำงาน (Labour Productivity per Hours Worked)

ที่มา: กระทรวงแรงงาน

บางประเภทโดยเฉพาะธุรกิจท่องเที่ยวและบริการ ธุรกิจค้าปลีก-ส่ง ต้องปิดกิจการส่งผลให้แรงงานในกลุ่มธุรกิจเหล่านี้และธุรกิจที่เกี่ยวเนื่องต้องหยุดทำงาน อย่างไรก็ดี พบว่า กลุ่มธุรกิจที่สามารถเปิดดำเนินการได้ และมีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการดำเนินธุรกิจมีผลิตภาพแรงงานที่ดีขึ้น เช่น การศึกษา กิจกรรมทางการเงิน ฯลฯ

การดำเนินการที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐได้มีการดำเนินการที่สำคัญ อาทิ การพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วนเพื่อรองรับการผลิตยานยนต์ไฟฟ้า การเพิ่มผลิตภาพแรงงานอุตสาหกรรมสาขาอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ (Smart Electronics) และพัฒนามาตรฐานกำลังคนอาชีวศึกษาด้านเทคโนโลยีนวัตกรรม (Innovative Technology) เพื่อเพิ่มทักษะแรงงานให้สามารถปรับตัวเพื่อรองรับกระบวนการผลิตและเทคโนโลยีการผลิตในอุตสาหกรรมเป้าหมายสมัยใหม่ (New S-Curve) และการพัฒนาประเทศไปสู่เศรษฐกิจยุคดิจิทัล อย่างไรก็ดี ผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลให้หน่วยงานภาครัฐมีการออกมาตรการเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาทักษะแรงงานให้ตรงกับความต้องการของตลาดในอนาคต และพัฒนาหลักสูตรอบรมทั้งในรูปแบบปกติและหลักสูตรออนไลน์ให้แก่แรงงานและผู้ประกอบการให้มีความพร้อม สามารถดำรงอยู่ได้ในยามเกิดวิกฤต และปรับตัวเข้าสู่ยุคความปกติรูปแบบใหม่ (New Normal) ได้

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ที่ผ่านมารัฐบาลได้มีมาตรการส่งเสริมปัจจัยแวดล้อมเพื่อเอื้อให้เกิดการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและดิจิทัลเพื่อยกระดับทักษะและศักยภาพของแรงงานให้ตรงกับความต้องการของตลาดมาอย่างต่อเนื่อง แต่อย่างไรก็ดี แรงงานในกลุ่มธุรกิจที่มีกำลังการผลิตส่วนเกินได้รับผลกระทบรุนแรงจากการชะลอตัวทางเศรษฐกิจ รวมทั้งแรงงานในกลุ่มธุรกิจที่ใช้เทคโนโลยีทดแทนแรงงาน (Automation) ในภาคการผลิตและบริการ โดยเฉพาะแรงงานในกลุ่มผู้สูงอายุที่มีการศึกษาและทักษะน้อยถูกเลิกจ้างอย่างถาวร

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ควรเร่งสนับสนุนการเพิ่มผลิตภาพการผลิตของอุตสาหกรรมและบริการตลอดห่วงโซ่มูลค่าตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง สนับสนุนการพัฒนาทักษะฝีมือและสมรรถนะของแรงงานที่มีอยู่เดิมและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตแรงงานใหม่ให้มีทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลรองรับอุตสาหกรรมเป้าหมายสมัยใหม่ พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนทักษะของแรงงานโดยการ Re Skill Up skill และ New Skill ที่จำเป็น ในขณะเดียวกัน ควรส่งเสริมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการจัดทำและพัฒนาฐานข้อมูลแรงงาน (Big Data) ให้เป็นไปอย่างบูรณาการและทันการณ์

แผนแม่บทย่อย

ปี 2562 ปี 2563

การพัฒนาระบบนิเวศอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 040602

ประเทศไทยมีความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัลในด้านความพร้อมในอนาคตดีขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

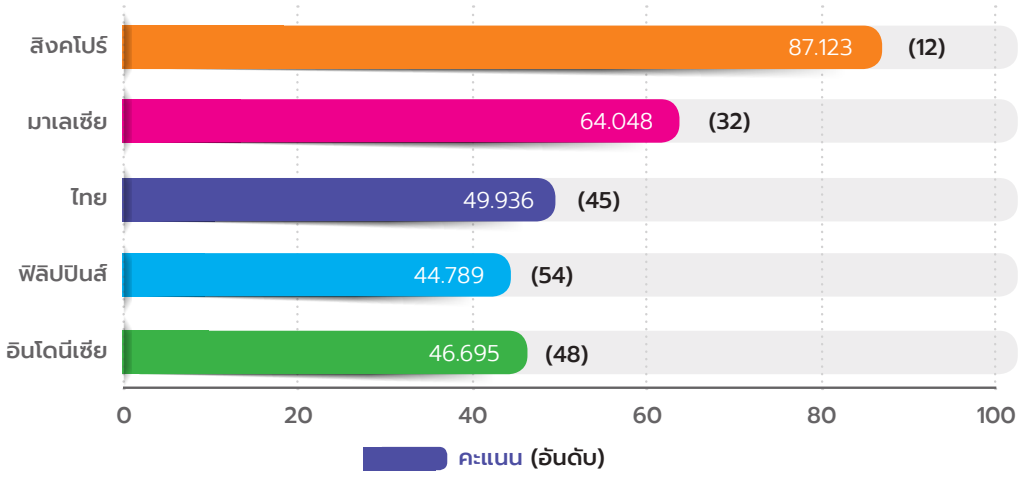
อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัลในด้านความพร้อมในอนาคต อยู่ในอันดับที่ 45

ความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัลในด้านความพร้อมในอนาคต ให้ความสำคัญกับการใช้ประโยชน์จากสินค้าและบริการดิจิทัลเพื่อการปรับตัวของภาคธุรกิจและอุตสาหกรรม โดยมีการคาดการณ์เทคโนโลยีในอนาคตเพื่อพัฒนากระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมทั้งภาคอุตสาหกรรมและบริการสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีได้อย่างรวดเร็ว อันจะส่งผลต่อผลิตภาพการผลิตของภาคอุตสาหกรรมและบริการตลอดห่วงโซ่มูลค่า ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายต้องอาศัยปัจจัยสำคัญ ประกอบด้วย การเข้าถึงดิจิทัล การประยุกต์ใช้ดิจิทัล รัฐบาลดิจิทัล การพัฒนากำลังคนดิจิทัลและพลเมืองดิจิทัล และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัลในด้านความพร้อมในอนาคต โดยในช่วงที่ผ่านมามีประเด็นท้าทายที่สำคัญ คือ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ประกอบการได้เข้าถึงฐานข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการวางแผนดำเนินการทางธุรกิจไม่มากเท่าที่ควร หลายหน่วยงานมีการจัดเก็บข้อมูลที่มีความซ้ำซ้อนกัน และหลายภาคส่วนยังมีการสื่อสารไม่มากพอในการสร้างเสริมทัศนคติที่ดีต่อบุคลากรในการปรับตัวให้มีความพร้อมและยอมรับการเปลี่ยนแปลงในการนำเทคโนโลยีและข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการทำงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เมื่อพิจารณาจากดัชนี World Digital Competitiveness Ranking ของ IMD พบว่า ในปี 2563 ประเทศไทยมีอันดับความสามารถในการแข่งขันอยู่ในอันดับที่ 39 จากทั้งหมด 63 ประเทศทั่วโลก และเมื่อพิจารณาปัจจัยด้านความพร้อมในอนาคต พบว่า ในปี 2563 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 45 ดีขึ้น 5 อันดับ จากปี 2562 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2562 ปัจจัยย่อยด้านทัศนคติต่อการปรับตัวทางดิจิทัลมีอันดับขีดความสามารถดีขึ้น 5 อันดับ และด้านการบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศ มีอันดับขีดความสามารถดีขึ้น 8 อันดับ ทำให้ขยับขึ้นมาอยู่ที่อันดับ 53 และ 43 ตามลำดับ ในขณะที่ปัจจัยย่อยด้านความคล่องตัวทางธุรกิจ มีอันดับลดลง 14 อันดับ มาอยู่ที่อันดับที่ 44 ในปี 2563 ซึ่งจากสถานการณ์ดังกล่าว ประเทศไทยได้บรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ที่อันดับที่ 45 ในปี 2565 แล้ว

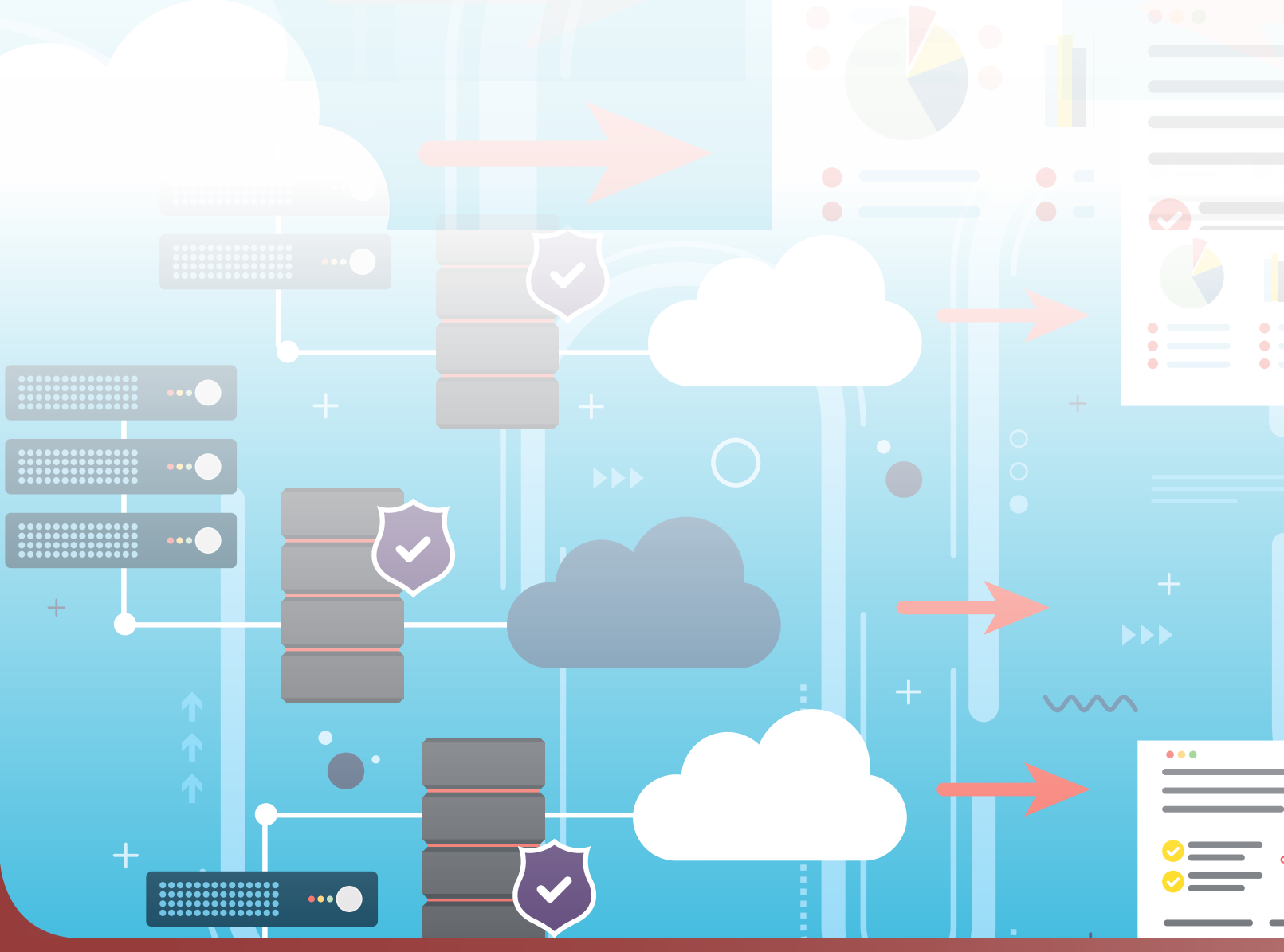
อันดับความพร้อมในอนาคต (Future Readiness) ของประเทศในภูมิภาคอาเซียน ในปี 2563

ที่มา: International Institute for Management Development (IMD)

การดำเนินการที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐได้มีการส่งเสริมระบบนิเวศด้านดิจิทัลโดยมีการพัฒนาแพลตฟอร์มข้อมูลกลางที่ใช้ในการติดตามและประเมินผล พัฒนาฐานข้อมูลและองค์ความรู้ในรูปแบบฐานข้อมูลเชิงลึกเฉพาะทางในแต่ละอุตสาหกรรม โดยเฉพาะใน 10 อุตสาหกรรม S-Curve ตามนโยบายของรัฐบาล เพื่อใช้ในการวิเคราะห์และคาดการณ์สถานการณ์ภาคอุตสาหกรรมให้มีความถูกต้องและแม่นยำยิ่งขึ้น รวมทั้งยังมีโครงการศูนย์สารสนเทศเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลอัจฉริยะด้านการเพิ่มผลิตภาพของภาคอุตสาหกรรม (Productivity) โครงการสร้างระบบข้อมูลและองค์ความรู้ด้านมาตรฐานระบบการจัดการและการเตือนทางด้านการค้าเชิงเทคนิค ซึ่งเป็นการพัฒนาฐานข้อมูล การวิเคราะห์ และคาดการณ์สถานการณ์ในอนาคตเพื่อรองรับอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต โดยนำระบบเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ให้เอื้อต่อความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัลในด้านความพร้อมในอนาคต

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ภาคอุตสาหกรรมเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ โดยรัฐบาลมีเป้าหมายที่จะพัฒนาการใช้ประโยชน์จาก Big Data ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อรองรับสถานการณ์ในอนาคต จึงมีความจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลเชิงลึกที่มีความถูกต้องและครบถ้วน โดยในปัจจุบันพบว่ายังขาดประสิทธิภาพในกระบวนการจัดการด้านข้อมูลตั้งแต่ระบบการจัดเก็บข้อมูล (Data Storage) การแชร์ข้อมูล (Data Sharing) การนำข้อมูลไปใช้สำหรับการคาดการณ์ในอนาคต การเผยแพร่ข้อมูลต่อสาธารณชนเพื่อให้ผู้ประกอบการหรือนักวิชาการเข้าถึงฐานข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ โดยเฉพาะข้อมูลในกลุ่มของอุตสาหกรรม New S-Curve อีกทั้งยังขาดการบูรณาการข้อมูลร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชน และการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีให้ทันต่อสถานการณ์ในยุค Digital Disruption

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ควรให้ความสำคัญกับการเร่งผลักดันการพัฒนาอุตสาหกรรมโทรคมนาคมที่สนับสนุนให้อุตสาหกรรมอื่น ๆ ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการธุรกิจ รวมทั้งเตรียมความพร้อมให้ภาคอุตสาหกรรมและภาคธุรกิจสามารถพัฒนาโมเดลธุรกิจที่นำดิจิทัลมาใช้อย่างเต็มรูปแบบ ควบคู่ไปกับพัฒนาทักษะและองค์ความรู้เพื่อเพิ่มจำนวนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่เพื่อสร้างความพร้อมและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัลในอนาคต

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ 05

05 การท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน ความมั่นคง

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน การสร้างความสามารถในการแข่งขัน

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

"ท่องเที่ยวไทย ก้าวไกลระดับโลก"

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (05) การท่องเที่ยว ให้ความสำคัญกับการรักษาการเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวระดับโลก จึงเป็นส่วนสำคัญที่จะต้องพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งระบบ โดยมุ่งเน้นนักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพ สร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว และมุ่งเน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวในสาขาที่มีศักยภาพ และยังคงรักษาจุดเด่นของประเทศด้านขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม อัตลักษณ์ความเป็นไทย ตลอดจนให้คุณค่ากับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีเป้าหมายระดับประเด็น คือ **ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศด้านการท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้น รายได้จากการท่องเที่ยวของเมืองรองเพิ่มขึ้น และความสามารถทางการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยดีขึ้น**

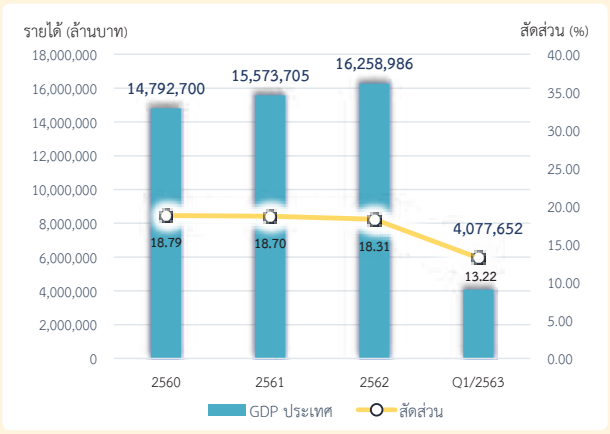
และเนื่องด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่เริ่มระบาดตั้งแต่ช่วงเดือนธันวาคม 2562 ที่ผ่านมา และยังไม่สามารถระบุได้ว่าจะสิ้นสุดเมื่อใดนั้น ทำให้การท่องเที่ยวโลกหยุดชะงักลง จากอัตราการเติบโตของจำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่ติดลบร้อยละ 22.7 จากช่วงเวลาเดียวกันในปี 2562 และหยุดนิ่งอย่างต่อเนื่องจนถึงเดือนเมษายน 2563 ด้วยการลดลงของนักท่องเที่ยวสูงถึงร้อยละ 97 เมื่อเทียบกับเดือนเดียวกันในปี 2562 ซึ่งถือเป็นช่วงตกต่ำที่สุดในรอบ 10 ปี และแน่นอนว่าย่อมส่งผลกระทบต่อจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมา เช่นเดียวกับการท่องเที่ยวภายในประเทศโดยคนไทยที่ลดลงอย่างมาก

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

050001 ปี 2562 ปี 2563

ในการประเมินผลลัพธ์การดำเนินการตามแผนแม่บทประเด็นข้างต้น สามารถสะท้อนได้จาก**สัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศด้านการท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้น** โดยในช่วงปี 2560 – 2562 มีสัดส่วนอยู่ร้อยละ 18.79 18.70 และ 18.31 ตามลำดับ ซึ่งมีแนวโน้มคงที่ แม้ว่ารายได้จากการท่องเที่ยวจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี แต่ในช่วงปี 2563 ประเทศไทยก็ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ซึ่งกระทบต่อการเดินทางท่องเที่ยวและส่งผลให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทยหยุดชะงัก ดังนั้น ในการบรรลุเป้าหมายสัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศด้านการท่องเที่ยว

สัดส่วน GDP รวมของประเทศด้านการท่องเที่ยว ต่อ GDP รวมของประเทศ

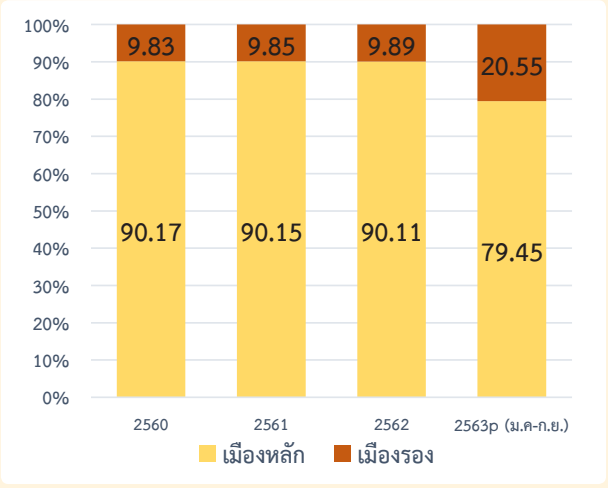

ที่มา: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และ สศช.

ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 22 ในปี 2565 จึงเป็นประเด็นท้าทายอย่างยิ่งสำหรับประเทศไทยที่ต้องรับมือจากความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นโดยเฉพาะการมีมาตรการรองรับการแพร่ระบาดของโรคติดต่อร้ายแรงหรือโรคอุบัติใหม่ เป็นต้น

050002 ปี 2562 ปี 2563

สัดส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวเมืองรอง
ต่อรายได้จากการท่องเที่ยวทั้งหมด

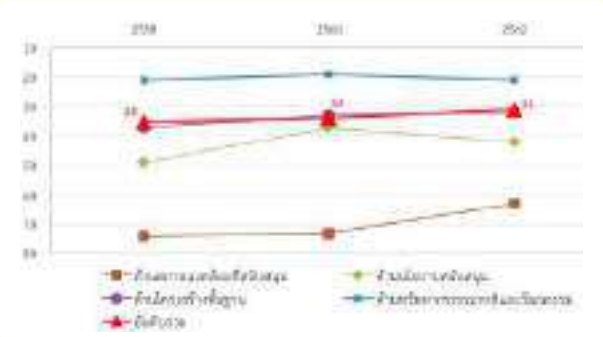
ที่มา: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

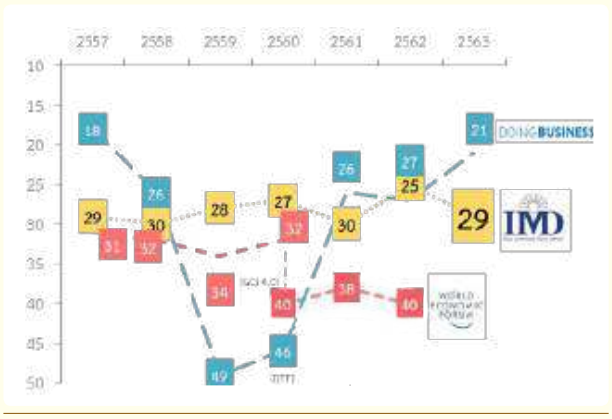
ในช่วงปี 2561 – 2562 **สัดส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวในเมืองรองต่อรายได้จากการท่องเที่ยวทั้งหมด** มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่จากผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ในช่วงปี 2563 ที่ผ่านมานั้น ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เข้ามาในประเทศไทยลดลงอย่างมาก อย่างไรก็ดี ภาครัฐและเอกชนมีมาตรการสนับสนุนและกระตุ้นการท่องเที่ยวจากนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยเฉพาะการท่องเที่ยวในเมืองรองเพื่อการกระจายและสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน ส่งผลให้รายได้จากการท่องเที่ยวเมืองรองในปี 2563 มีอัตราเพิ่มขึ้นอยู่ที่ร้อยละ 20.55 ซึ่งมากกว่าปี 2562 ที่ผ่านมาอย่างมาก อย่างไรก็ตามหากพิจารณาจากสัดส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวเมืองรองในช่วงปี 2561 เป็นต้นมานั้น พบว่ามีค่าเฉลี่ยสัดส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวเมืองรองอยู่ที่ร้อยละ 13.43 ซึ่งยังคงต้องดำเนินการกระตุ้นและสนับสนุนให้เกิดการท่องเที่ยวในเมืองรองมากยิ่งขึ้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดให้มีอัตราส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวเมืองหลักร้อยละ 80 และเมืองรองร้อยละ 20 อีกทั้ง ประเทศไทยยังคงต้องให้ความสำคัญในการส่งเสริม และพัฒนาการท่องเที่ยวในเมืองรองอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งกำหนดมาตรการเพื่อรองรับการท่องเที่ยวอย่างปลอดภัยในสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ต่อไป

020001 ปี 2562 ปี 2563

ความสามารถทางการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย ความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว (Travel & Tourism Competitiveness Index: TTCI) โดยสภาเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum: WEF) อยู่ในอันดับที่ 31 จาก 140 ประเทศ ดีขึ้น 3 อันดับ จากปี 2560 คงที่ในอันดับที่ 3 ของอาเซียน รองจากสิงคโปร์ และมาเลเซีย เนื่องจากการจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว (TTCI) มีการดำเนินการทุก ๆ 2 ปี โดยไม่มีการจัดเก็บในปี 2563 ทำให้การประเมินสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายต้องเทียบเคียงจากการสำรวจและจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของสถาบัน IMD โดยในปี 2563 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 29 จาก 63 ประเทศ ลดลง 4 อันดับ เป็นผลมาจากการขยายตัวลดลงจากสภาวะทางเศรษฐกิจที่ชบเซาลงในรอบปีที่ผ่านมา ประกอบกันสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ทั้งนี้ จากการประเมินสถานการณ์ประจำปี 2563 นั้น ประเทศไทยยังมีความท้าทายในการบรรลุเป้าหมายของอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว โดยภาครัฐควรให้ความสำคัญในการขับเคลื่อนภาคธุรกิจและการท่องเที่ยวภายในประเทศ การลงทุนเพื่อเตรียมความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญและสิ่งอำนวยความสะดวก การพัฒนาด้านความมั่นคงและปลอดภัยของนักท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมให้เกิดความยั่งยืนในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต่อไป

อันดับขีดความสามารถ
ในการแข่งขันทางการท่องเที่ยวของไทยในด้านต่าง ๆ (TCCI) ปี 2562

ที่มา: IMD, WEF และ World Bank

การท่องเที่ยว

การดำเนินการเพื่อการบรรลุเป้าหมายประเด็นข้างต้น ยังคงมีประเด็นท้าทายที่ต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย อาทิ (1) การเตรียมพร้อมรับมือต่อสถานการณ์ทั้งภายในและภายนอกประเทศที่กระทบต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว พร้อมทั้งมีมาตรการสนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างมีศักยภาพ (2) การสร้างความเชื่อมั่นด้านมาตรฐานด้านความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว ยกระดับการบริการสาธารณสุขที่มีคุณภาพ (3) การส่งเสริมการตลาดเชิงรุกที่สอดคล้องกับศักยภาพทางการท่องเที่ยวของไทย เพื่อรองรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน (4) การยกระดับทักษะและมาตรฐานบุคลากรด้านการท่องเที่ยว ให้มีทักษะที่ครอบคลุม และมีศักยภาพสูงในการให้บริการ และ (5) การจัดทำฐานข้อมูลด้านการท่องเที่ยวทั้งระบบ เพื่อรองรับเทคโนโลยีและการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal)

แผนแม่บทฯ ประเด็น (05) การท่องเที่ยว

ประกอบด้วย 14 เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2563
050101	**รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 อัตราการขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม ขยายตัวร้อยละ 10	2562	2563
	โดยเทียบเคียงจากอัตราการขยายตัวรายได้จากการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่าในปี 2563 รายได้จากการท่องเที่ยวของชุมชนต้นแบบของ อพท. จำนวน 20 ชุมชน มีการหดตัวอย่างรวดเร็วถึงร้อยละ 46.54 จากเดิมขยายตัวร้อยละ 20.13 ในปี2562ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับวิกฤต**		
050102	**เมืองและชุมชนที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 จำนวนเมืองและชุมชนที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว เชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม เพิ่มขึ้น 5 เมือง	2562	2563
	โดยในปี 2562 ประเทศไทยมีเมืองที่ได้รับการประกาศให้เข้าเป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ขององค์กรยูเนสโกทั้งหมด 4 แห่ง ทั้งนี้ เนื่องจากยูเนสโกจะประกาศเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ทุก ๆ 2 ปี ซึ่งในปี 2563 ไม่ได้มีการประกาศเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย**		

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	ปี 2563
050103	**สินค้าท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมได้รับการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาเพิ่มขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 อัตราการขยายตัวของจำนวนสินค้าและบริการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมที่ได้รับการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา ขยายตัวร้อยละ 5	2562	2563

โดยเทียบเคียงจากจำนวนสินค้าและบริการที่ได้รับการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) โดยในปี 2563 มีสินค้าที่ได้รับการขึ้นทะเบียน GI จำนวนรวม 228 ชิ้น ซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากปี 2560 โดยเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 49 ต่อปี แต่ยังห่างจากเป้าหมาย ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง**

050201	**รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ เพิ่มขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 อัตราการขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ ขยายตัวร้อยละ 5	2562	2563

โดยในปี 2562 รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจลดลงจาก 201,018 ล้านบาท เป็น 61,317 ล้านบาท ในปี 2563 หรือลดลงร้อยละ 69.5 ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับวิกฤต**

050202	**การเป็นจุดหมายปลายทางในการจัดการประชุมนานาชาติของไทย** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 อันดับของไทยในการเป็นจุดหมายปลายทางในการจัดการประชุมนานาชาติ ตามดัชนี International Congress and Convention Association (ICCA) อยู่อันดับ 1 ใน 23	2562	2563

โดยในปี 2560 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 25 ของโลก และอันดับที่ 6 ของเอเชียในการเป็นจุดหมายในการจัดประชุมนานาชาติ และขยับขึ้นเป็นอันดับที่ 21 ของโลกและอันดับที่ 5 ในปี 2561 อย่างไรก็ดี ในปี 2562 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 27 ลดลงถึง 6 อันดับจากปีก่อนหน้า แต่ยังคงรักษาอันดับที่ 5 ของเอเชียไว้ได้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง**

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2563
050301	**รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย เพิ่มขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 อัตราการขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย ขยายตัวร้อยละ 5	2562	2563
	จากการจัดอันดับโดย Global Wellness Institute ประจำปี 2561 พบว่าประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในปี 2560 จำนวน 12,000 ล้านบาท เป็นการเติบโตจากปี 2554 เฉลี่ยร้อยละ 13 ต่อปี ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง**		
050302	**อันดับด้านรายได้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศไทย** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 อันดับด้านรายได้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศไทย โดย Global Wellness Institute ดีขึ้น อยู่ในอันดับที่ 12	2562	2563
	โดยเทียบเคียงจากอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวหรือ TTCI ด้านสุขภาพและอนามัย ซึ่งพบว่า ในปี 2562 ประเทศไทยมีอันดับที่ 88 ปรับตัวดีขึ้น 2 อันดับ จากปี 2560 ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ **ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย**		
050303	**สถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและบริการทางการแพทย์ได้รับมาตรฐานเพิ่มขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 อัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ได้รับมาตรฐานการท่องเที่ยว เพิ่มขึ้นร้อยละ 5	2562	2563
	โดยเทียบเคียงจากข้อมูลจำนวนสถานประกอบการสปา นวดเพื่อสุขภาพ และความงามที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน โดยในปีงบประมาณ 2563 มีจำนวนสถานประกอบการสปา นวดเพื่อสุขภาพ และนวดเพื่อเสริมความงาม ที่ได้รับมาตรฐานเพิ่มขึ้นร้อยละ 38.46 หรือมีจำนวนเพิ่มขึ้น 3,040 แห่ง ทั้งนี้ สถานประกอบการมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องถึงร้อยละ 94.28 ต่อปี นับตั้งแต่ปี 2560 เป็นต้นมา ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ใน**ระดับบรรลุค่าเป้าหมาย**		

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2563
050401	**รายได้การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำเพิ่มขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 อัตราการขยายตัวของรายได้การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ ขยายตัวร้อยละ 5	2562	2563
	โดยเทียบเคียงจากข้อมูลสถิติที่ผ่านมาในช่วงปี 2560 – 2562 ที่มีจำนวนวันของการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ เติบโตเฉลี่ยร้อยละ 12 ต่อปี และมีจำนวนเรือสำราญที่เข้าจอดในท่าเรือของประเทศไทยเพิ่มขึ้น เฉลี่ยร้อยละ 4 ต่อปี ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง**		
050402	**การขยายตัวของท่าเรือท่องเที่ยวในประเทศไทยเพิ่มขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 จำนวนท่าเรือท่องเที่ยวในประเทศไทย เพิ่มขึ้น 2 ท่าเรือ	2562	2563
	โดยจำนวนท่าเรือท่องเที่ยวและท่าเรืออเนกประสงค์ที่ใช้สำหรับการท่องเที่ยว จำนวน 35 แห่ง (เพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ 2562 จำนวน 1 แห่ง ซึ่งเป็นท่าเรือขนาดเล็กรองรับเรือขนาดไม่เกิน 10 ตันกรอส) โดยมีท่าเรือที่อยู่ระหว่างการก่อสร้างตามแผนบริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก จำนวน 1 แห่ง และชายฝั่งทะเลอันดามัน 1 แห่ง ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย**		
050501	**ประเทศไทยเป็นจุดเชื่อมต่อการเดินทางของนักท่องเที่ยวในภูมิภาคอาเซียน** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 อัตราการขยายตัวของจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางผ่านแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศสมาชิกอาเซียน ขยายตัวร้อยละ 5	2562	2563
	เนื่องด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ได้ส่งผลกระทบต่อการเดินทางระหว่างประเทศในช่วงไตรมาสที่สองของปี 2563 ส่งผลให้การเดินทางท่องเที่ยวทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศถูกจำกัด ทำให้ในปี 2563 มีเพียงสถิติผู้เดินทางเข้า - ออกราชอาณาจักร 5 ท่าอากาศยาน ในช่วงเดือนมกราคม – มีนาคม ที่ลดลงอย่างมากเมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันในปีก่อน ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง**		

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2563
050601	**นักท่องเที่ยวมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมากขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว โดย Travel & Tourism Competitiveness Index (TTCI) อยู่อันดับ 1 ใน 70	2562	2563

โดยเทียบเคียงจากสถิติอุบัติเหตุบนท้องถนน จากศูนย์ข้อมูลอุบัติเหตุเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมความปลอดภัยทางถนนได้ ซึ่งแม้ว่าจะมีอัตราการเกิดอุบัติเหตุลดลงจากปี 2562 แต่เป็นผลอันเนื่องมาจากการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทยถูกจำกัดจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 อีกทั้งระหว่างปี 2559 – 2562 มีอัตราการเสียชีวิตบนท้องถนนสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง**

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2563
050602	**โครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวมีคุณภาพและมาตรฐานดีขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมทางบกและทางน้ำ โดย Travel & Tourism Competitiveness Index (TTCI) อยู่อันดับ 1 ใน 50	2562	2563

โดยเทียบเคียงจากการสำรวจและจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของสถาบัน IMD ซึ่งมีการจัดอันดับตัวชี้วัดด้านโครงสร้างพื้นฐานของ 63 ประเทศทั่วโลก โดยในส่วนของประเทศไทยได้รับการจัดให้อยู่ในอันดับที่ 44 (เพิ่มขึ้น 1 อันดับจากปี 2562) ขณะที่มีตัวชี้วัดด้านคุณภาพการขนส่งทางอากาศ (Quality of Air Transportation) เป็นปัจจัยที่มีการปรับอันดับเพิ่มขึ้นมากที่สุดจำนวน 4 อันดับ (อันดับที่ 31) และความหนาแน่นของโครงข่ายทางราง (Railroad Density) ปรับลดลง 1 อันดับ (อันดับที่ 42) ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับ**

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	ปี 2563
050603	**การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมดีขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 อันดับขีดความสามารถด้านความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ โดย Travel & Tourism Competitiveness Index (TTCI) อยู่อันดับ 1 ใน 110	2562	2563

โดยเทียบเคียงจากจากดัชนีสมรรถนะสิ่งแวดล้อม (Environmental Performance Index: EPI) จัดทำโดย Yale Center for Environmental Lay and Policy ซึ่งเป็นการประเมินสมรรถนะสิ่งแวดล้อมผ่านดัชนีย่อยครอบคลุมประเด็นคุณภาพสิ่งแวดล้อม และคุณภาพระบบนิเวศ โดยในปี 2563 ประเทศไทยอยู่อันดับที่ 78 ดีขึ้นจากอันดับที่ 121 ในปี 2561 แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีคุณภาพสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศที่ดีขึ้น (การจัดอันดับในปี 2563 มีการจัดเก็บดัชนีย่อยเพิ่มขึ้นจาก 10 เป็น 11 ตัว) ซึ่งส่วนหนึ่งอาจเป็นผลจากการลดลงของจำนวนนักท่องเที่ยวจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง**

ปี 2562 ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 050101

รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

อัตราการขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม
เฉลี่ยร้อยละ 10

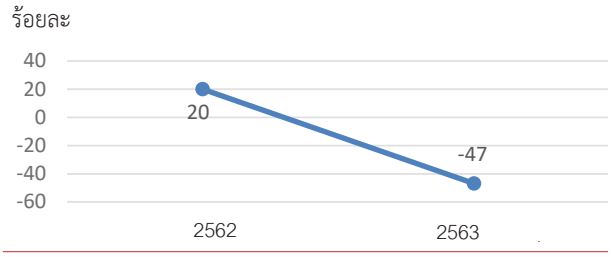
การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวที่สัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชุมชนและเอกลักษณ์ของสถานที่ จึงเป็นโอกาสให้เกิดการท่องเที่ยวในพื้นที่เมืองรอง เนื่องจากมีทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรมค่อนข้างสมบูรณ์ ดังนั้น หากมีการส่งเสริมที่ตรงจุด รายได้ที่เพิ่มขึ้นจากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมจะสนับสนุนเป้าหมายการเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวให้กับพื้นที่เมืองจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการค้นหาฐานทุนวัฒนธรรมของพื้นที่ พร้อมทั้งการเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า บริการและแหล่งท่องเที่ยว รวมไปถึงการทำการตลาดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม ตลอดจนสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม โดยในปี 2562 ประเด็นท้าทายส่วนใหญ่อยู่ที่ประเด็นสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม เนื่องจากไม่มีการจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม ขาดการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นองค์รวม ตลอดจนการไม่มีเจ้าภาพหลักที่ชัดเจน ซึ่งส่งผลต่อการจัดทำมาตรการในการส่งเสริมที่ชัดเจนและเหมาะสม อีกทั้ง ปัญหาด้านศักยภาพในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนยังคงเป็นความท้าทายของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมให้เกิดความยั่งยืน

การท่องเที่ยว

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ปัจจุบันกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาอยู่ระหว่างจัดเก็บข้อมูลรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมเพื่อให้ครบถ้วนสมบูรณ์ อย่างไรก็ตาม เบื้องต้นสามารถพิจารณาสถานการณ์จากรายได้จากการท่องเที่ยวโดยชุมชน ของ องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (อพท.) ซึ่งมีแนวคิดและกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ใกล้เคียงกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมได้ โดยในปีงบประมาณ 2563 พบว่า รายได้จากการท่องเที่ยวของชุมชนต้นแบบของ อพท. จำนวน 20 ชุมชน มีการหดตัวอย่างรวดเร็วถึงร้อยละ 46.54 จากที่เคยขยายตัวร้อยละ 20.13 ในปี 2562 นอกจากนี้ หากพิจารณารายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมของจังหวัดที่ อพท. ส่งเสริมให้เป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่ จ.เลย จ.สุโขทัย จ.สุพรรณบุรี และ จ.น่าน พบว่ามีรายได้ลดลงร้อยละ 41.33 จากปีงบประมาณ 2562 ทั้งนี้ เป็นผลมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่มีการควบคุมการเดินทางทั่วประเทศตามคำสั่งของศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 หรือ ศบค. เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดดังกล่าว ทำให้ในช่วงเดือนมกราคมถึงเมษายน 2563 ไม่มีการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวและมีการปิดพรมแดนจนถึงสิ้นปีงบประมาณ 2563 ซึ่งการหดตัวดังกล่าว ทำให้เป้าหมายที่กำหนดให้รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ขยายตัวร้อยละ 5 ต่อปี มีความท้าทายอย่างมากสำหรับประเทศไทย

อัตราการขยายตัวรายได้จากการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ที่มา: อพท.

การดำเนินการที่ผ่านมา ในปีงบประมาณ 2563 ได้มีการปรับปรุงประเด็นท้าทายเกี่ยวกับคำจำกัดความและแนวทางในการบูรณาการกันระหว่างหน่วยงาน โดยมีการจัดทำคำจำกัดความที่จะใช้ในการเก็บข้อมูลและการพัฒนาที่ตรงจุด การสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่ง อพท. ในฐานะเจ้าภาพหลักในการขับเคลื่อนในประเด็นนี้ ได้จัดทำโครงการบูรณาการภาคีเครือข่ายทุกระดับเพื่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยชุมชน นอกจากนี้ เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการ หน่วยงานพัฒนาในระดับพื้นที่ส่วนใหญ่ได้ร่วมมือกับสถาบันการศึกษา เพื่อยกระดับสินค้าและบริการของชุมชนให้มีอัตลักษณ์บนฐานของทุนวัฒนธรรม ในส่วนของการส่งเสริมการท่องเที่ยว ได้มีการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงเพื่อส่งเสริมการตลาดตามจุดเน้นเชิงพื้นที่ ตลอดจนส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดที่เป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก เพื่อสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม อย่างไรก็ดี การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้แผนงานโครงการส่วนใหญ่ไม่สามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมาย ประเทศไทยจึงได้ให้ความสำคัญกับการสร้างความเชื่อมั่น และการรับรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อให้ไทยเป็น Top of Mind สำหรับนักท่องเที่ยวคุณภาพ เมื่อสถานการณ์โควิด-19 คลี่คลายในระยะต่อไป

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ที่ผ่านมาจะมีความพยายามในการจัดทำคำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม แต่ยังไม่สามารถแล้วเสร็จและนำไปใช้ได้ภายในปี 2563 อีกทั้งการกำหนดแนวทางในการส่งเสริมก็ยังไม่สามารถบูรณาการกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างแท้จริงในทางปฏิบัติ สำหรับประเด็นท้าทายสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่ทำให้การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมต้องหยุดชะงัก โดยเฉพาะการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับความบันเทิง หรือประเพณีที่ต้องมีการรวมกลุ่มของนักท่องเที่ยวที่ได้รับผลกระทบอย่างหนัก อาทิ เทศกาลสงกรานต์ แม้สถานการณ์การแพร่ระบาดในประเทศไทยจะเริ่มคลี่คลายตั้งแต่ช่วงต้นเดือนมิถุนายน 2563 แต่การเดินทางท่องเที่ยวยังถูกจำกัดภายใต้เงื่อนไขที่ ศบค. กำหนด ประกอบกับการหดตัวของเศรษฐกิจโลกและเศรษฐกิจภายในประเทศไทย ทำให้การกระตุ้นการท่องเที่ยวโดยภาครัฐ อาทิ โครงการเราเที่ยวด้วยกัน ยังไม่สามารถเกิดผลได้อย่างเป็นที่ประจักษ์

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ประเด็นท้าทายสำคัญที่ยังคงต้องเร่งพัฒนา คือ การบูรณาการการทำงานร่วมกันตลอดทั้งห่วงโซ่คุณค่า จึงควรเร่งหาแนวทางเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่เป็นองค์รวมอย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้ง ควรใช้โอกาสจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เตรียมความพร้อมและยกระดับแหล่งท่องเที่ยว ชุมชน และผู้ประกอบการในพื้นที่ ให้มีสินค้าและบริการรูปแบบใหม่ที่น่าสนใจและมีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวตามแนวทางชีวิตวิถีใหม่ หรือ New Normal รวมถึงสร้างความเชื่อมั่นและการรับรู้ เพื่อให้ไทยเป็น Top of Mind สำหรับนักท่องเที่ยวคุณภาพอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้นักท่องเที่ยวเลือกที่จะมาท่องเที่ยวในประเทศไทยเป็นประเทศแรกภายหลังสถานการณ์โควิด-19 นอกจากนี้ เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมขึ้นอยู่กับฐานทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ที่อาจจะส่งผลต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมได้ จึงควรมีการกำหนด Carrying Capacity ของพื้นที่ตลอดจนสร้างแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับการท่องเที่ยวรูปแบบดังกล่าว

แผนแม่บทย่อย ปี 2562 ปี 2563

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม

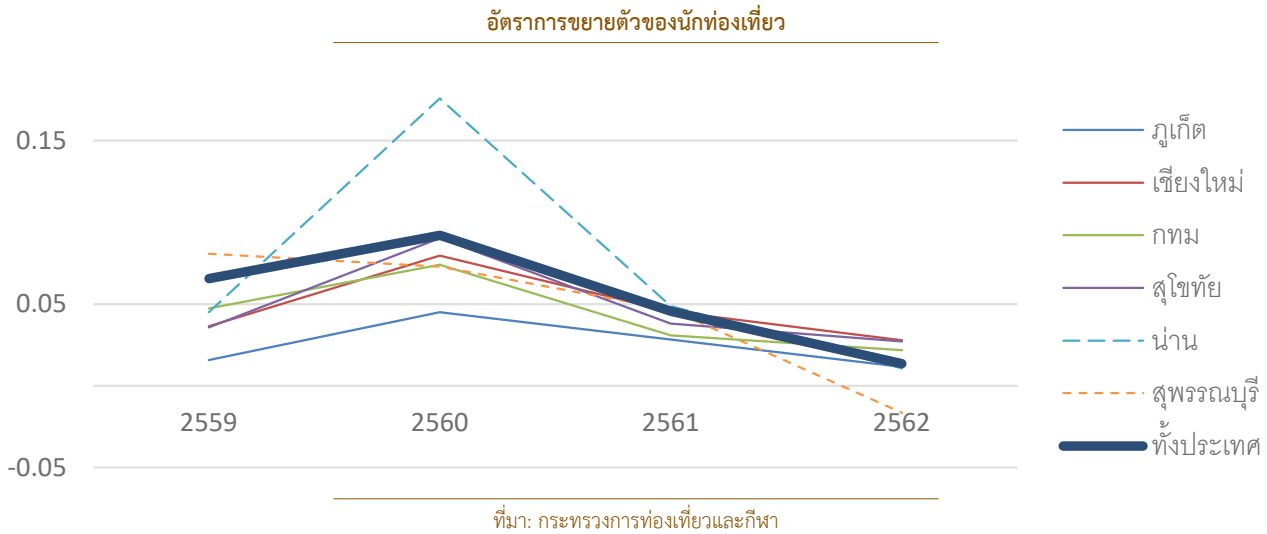
เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 050102

เมืองและชุมชนที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

จำนวนเมืองและชุมชนที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม จำนวน 5 เมือง

เมืองและชุมชนที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม จะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งนอกจากจะช่วยสนับสนุนให้เกิดการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวสู่เมืองรองได้มากขึ้นแล้ว ยังเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวอีกด้วย ทั้งนี้ เมืองและชุมชนที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมที่ได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติ คือ เมืองที่เป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ขององค์การยูเนสโก (UNESCO Creative Cities Network - UCCN)

ที่มา: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

ซึ่งประเทศไทยจำเป็นต้องผลักดันให้มีเมืองที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ ผ่านปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย อาทิ การค้นหาอัตลักษณ์วัฒนธรรมของเมืองและชุมชน การพัฒนานวัตกรรมเพื่อต่อยอดทุนทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น การบริหารจัดการเมืองและชุมขน อย่างไรก็ตาม จากประเด็นท้าทายในปี 2562 พบว่า ประเทศไทยยังไม่มีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกเมืองที่จะพัฒนาเป็นเมืองสร้างสรรค์และวัฒนธรรมที่ใช้ร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และขาดการดำเนินการที่บูรณาการร่วมกัน อีกทั้ง เมื่อพิจารณาจำนวนนักท่องเที่ยวในจังหวัดที่ได้รับการประกาศเป็นสมาชิกเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโกแล้ว พบว่ายังไม่มีอัตราการขยายตัวอย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือมีอัตราขยายตัวใกล้เคียงกับอัตราการขยายตัวในภาพรวมของการท่องเที่ยวทั้งหมด แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยยังไม่สามารถใช้ประโยชน์ของการเป็นเมืองสร้างสรรค์ได้อย่างเต็มศักยภาพ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ปัจจุบันประเทศไทยมีเมืองที่ได้รับการประกาศให้เข้าเป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ขององค์กรยูเนสโกทั้งหมด 4 แห่ง ได้แก่ (1) ภูเก็ต (Gastronomy, 2558) (2) เชียงใหม่ (Crafts and Folk Art, 2560) (3) กรุงเทพมหานคร (Design, 2562) และ (4) สุโขทัย (Crafts and Folk Art, 2562) ซึ่งเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโกเป็นเครือข่ายเมืองที่เน้นการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ การแลกเปลี่ยนถ่ายทอดประสบการณ์ องค์ความรู้และกิจกรรม และสร้างรูปแบบใหม่ของความร่วมมือในระดับโลก แสดงให้เห็นว่าทั้ง 4 เมืองมีศักยภาพที่จะดึงดูดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมที่ได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติ ทั้งนี้ เนื่องจากยูเนสโกจะประกาศเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ทุก 2 ปี ซึ่งในปี 2563 ไม่ได้มีการประกาศ ทำให้ไม่ได้มีความก้าวหน้าอย่างเป็นที่ประจักษ์ หากเปรียบเทียบกับเป้าหมายตามที่กำหนดภายใต้แผนแม่บทฯ (พ.ศ. 2561-2565) ต้องมีจำนวน 5 แห่ง ประเทศไทยต้องผลักดันให้อย่างน้อย 1 จังหวัด เข้าเป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโกในปี 2564 เพื่อให้บรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนด อย่างไรก็ตาม เป้าหมายของการเป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก คือ การเพิ่มโอกาสในการดึงดูดนักท่องเที่ยวและสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวให้เพิ่มมากขึ้น แต่เมื่อพิจารณาจากอัตราการขยายตัวของนักท่องเที่ยวของเมืองที่ได้รับการประกาศเข้าเป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ทั้ง 4 จังหวัด และเมืองที่อยู่ระหว่างเสนออีก 2 จังหวัด (จังหวัดน่าน และจังหวัดสุพรรณบุรี) นั้น พบว่า การเป็นเมืองสร้างสรรค์อาจยังไม่ส่งผลต่อการขยายตัวของจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญ

050102

การท่องเที่ยว

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในปีงบประมาณ 2563 หลายหน่วยงานเริ่มตื่นตัวกับการค้นหาทุนทางวัฒนธรรมเพื่อต่อยอดพัฒนาสินค้าและบริการ ตลอดจนพัฒนาสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเป็นเมืองสร้างสรรค์และดึงดูดนักท่องเที่ยว ผ่านการจัดทำแผนงานและโครงการภายใต้งบประมาณปกติ และงบบูรณาการด้านการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว อาทิ โครงการพัฒนาทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นสู่การสร้างสรรค์ตราสัญลักษณ์ (Story Telling To Branding) ของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมของ องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) ในส่วนของการพัฒนาที่จะนำไปสู่การเข้าเป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก อพท. ร่วมกับกระทรวงวัฒนธรรมและสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาอื่น ๆ ในการดำเนินงานตามแนวทางเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ซึ่งในปี 2563 ได้ดำเนินการผลักดันและพัฒนาจังหวัดน่านให้เป็นเมืองสร้างสรรค์ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน (Craft and Folk Arts) และจังหวัดสุพรรณบุรีให้เป็นเมืองสร้างสรรค์ด้านดนตรี (Music) โดยจะเสนอชื่อให้เป็นเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโกในรอบต่อไปในปี 2564

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าในปี 2563 จะมีโครงการเพื่อจัดทำคำจำกัดความของเมืองและชุมชนที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม โดยสำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา แต่ยังไม่แล้วเสร็จภายในปี 2563 อีกทั้งการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐแต่ละหน่วย ภาคเอกชน และภาคประชาชน อย่างเป็นองค์รวมตลอดจนการใช้ประโยชน์ของการเป็นเมืองสร้างสรรค์ในการดึงดูดการท่องเที่ยวที่สะท้อนผ่านอัตราการขยายตัวของนักท่องเที่ยวในจังหวัดที่เป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ยังคงเป็นประเด็นท้าทายในปีนี้ นอกจากนี้ ในส่วนของการดำเนินงานเตรียมความพร้อมของเมือง บางกิจกรรมไม่สามารถดำเนินการได้เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 เช่น กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับภาคีเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ซึ่งต้องมีการเดินทางต่างประเทศ ทำให้การขับเคลื่อนการดำเนินงานไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อเพิ่มเมืองและชุมชนที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม ควรเร่งบูรณาการระหว่างหน่วยงานในการค้นหาอัตลักษณ์วัฒนธรรมของเมืองและชุมชน เพื่อคัดเลือกเมืองเป้าหมายที่มีศักยภาพมาพัฒนาต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และจัดทำแนวทางการพัฒนาเมืองและชุมชนตามแนวทางการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก อีกทั้ง ควรให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมภายในเมืองเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก เพื่อใช้ประโยชน์จากการส่งเสริมการตลาดเชิงรุกในพื้นที่เมืองสร้างสรรค์ และขยายผลสู่เมืองใกล้เคียง เช่น โครงการพัฒนาและส่งเสริมย่านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เป็นต้น ทั้งนี้ กิจกรรมการพัฒนา ควรสอดคล้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศและพัฒนาเมืองและผู้ประกอบการ เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่สอดคล้องกับการท่องเที่ยววิถีใหม่ หรือ New Normal

แผนแม่บทย่อย

ปี 2562 ปี 2563

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม

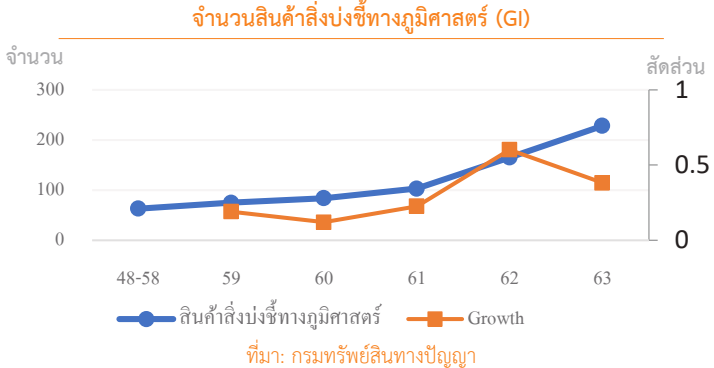
เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 050103

สินค้าท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมได้รับการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

อัตราการขยายตัวของจำนวนสินค้าและบริการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมที่ได้รับการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาเฉลี่ยร้อยละ 5

สินค้าและบริการที่มีอัตลักษณ์เชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมและได้รับการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาจะดึงดูดให้นักท่องเที่ยวใช้จ่ายมากขึ้น เนื่องจากเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงการมีอัตลักษณ์และนวัตกรรมของสินค้าและบริการ ซึ่งจะก่อให้เกิดการขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในเมืองรอง ทั้งนี้ การพัฒนาควรให้ความสำคัญตั้งแต่ประเด็นการค้นหาอัตลักษณ์วัฒนธรรมของสินค้าท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม การยกระดับสินค้า ตลอดจนการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา และสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการสร้างนวัตกรรมและขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา สำหรับปี 2562 มีประเด็นท้าทายที่สำคัญ คือ การขาดความชัดเจนของคำจำกัดความของสินค้าท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม และการไม่มีช่องทางในการรับจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาสำหรับสินค้าท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมได้โดยตรง นอกจากนี้ การยื่นขอจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญามีระยะเวลาในการดำเนินงานค่อนข้างนาน ทำให้ไม่สามารถดำเนินการให้เห็นผลได้ในระยะสั้น

ที่มา: กรมทรัพย์สินทางปัญญา

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ปัจจุบันยังไม่มีการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาในหมวดสินค้าท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมโดยตรง แต่หากพิจารณาจากจำนวนสินค้าและบริการที่ได้รับการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) ของประเทศไทย พบว่า ในปี 2563 มีสินค้า

ที่ได้รับการขึ้นทะเบียน GI จำนวนรวม 228 ชิ้น ซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากปี 2560 โดยเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 49 ต่อปี

การดำเนินการที่ผ่านมา หน่วยงานในพื้นที่ร่วมกับสถาบันการศึกษาได้มีการลงพื้นที่เพื่อค้นหาอัตลักษณ์และยกระดับสินค้าของชุมชน ภายใต้โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้ กรมทรัพย์สินทางปัญญาได้ดำเนินการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับชุมชนถึงแนวทางในการยื่นขอจดสิทธิบัตรที่ถูกต้องตามหลักการ โดยส่วนใหญ่จะเป็นการให้ความรู้ด้านการขอจดทะเบียน GI และในส่วนของการพัฒนาสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวย กรมทรัพย์สินทางปัญญาได้ดำเนินการปรับโครงสร้างองค์กร โดยมีการตั้งหน่วยงานและสรรหาข้าราชการเพื่อบรรจุในตำแหน่งผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรเพิ่มเติม พร้อมทั้งพัฒนาบุคลากรร่วมกับหน่วยงานด้านทรัพย์สินทางปัญญาในระดับนานาชาติ และระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อลดขั้นตอนและเวลาในการประมวลผลและอำนวยความสะดวกในการบริการ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ประเด็นสำคัญที่ยังคงเป็นประเด็นท้าทายอย่างต่อเนื่อง คือ ความไม่ชัดเจนของคำจำกัดความและการไม่มีช่องทางในการรับจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาสำหรับสินค้าท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมโดยตรง จึงส่งผลให้การขึ้นทะเบียนสินค้าที่ผ่านมาอาจไม่สามารถเชื่อมโยงสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมได้ นอกจากนี้ ปัญหาขั้นตอนและระยะเวลาในการขึ้นทะเบียนที่ค่อนข้างนานยังคงเป็นประเด็นท้าทายในช่วงปี 2563 แม้จะมีการสรรหาบุคลากรเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถและลดระยะเวลาในการดำเนินการจดทะเบียน แต่ก็ไม่สามารถหาบุคลากรที่ตรงตามคุณสมบัติที่ต้องการได้ทัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ควรเร่งกระบวนการจัดทำคำจำกัดความกลางให้แล้วเสร็จ และพิจารณาความเป็นไปได้ในการจัดทำช่องทางการขึ้นทะเบียนสำหรับสินค้าท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมได้โดยตรง เพื่อให้การเก็บข้อมูลมีความครบถ้วน สามารถสร้างความเชื่อมโยงระหว่างสินค้าเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมได้ ซึ่งจะส่งผลให้การพัฒนาเป็นไปในทิศทางเดียวกันระหว่างหน่วยงาน นอกจากนี้ ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบการขึ้นทะเบียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยอาจจัดจ้างคนภายนอก (outsource) เพื่อให้องค์กรมีความคล่องตัว สำหรับประเด็นสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย ควรมีการทำการตลาดที่หลากหลายมากขึ้น เพื่อกระตุ้นให้ผู้ประกอบการมีความสนใจที่จะพัฒนาสินค้าและบริการให้มีอัตลักษณ์ และยื่นจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาเพิ่มขึ้น

ปี 2562 ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

การท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 050201

รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจเพิ่มขึ้น

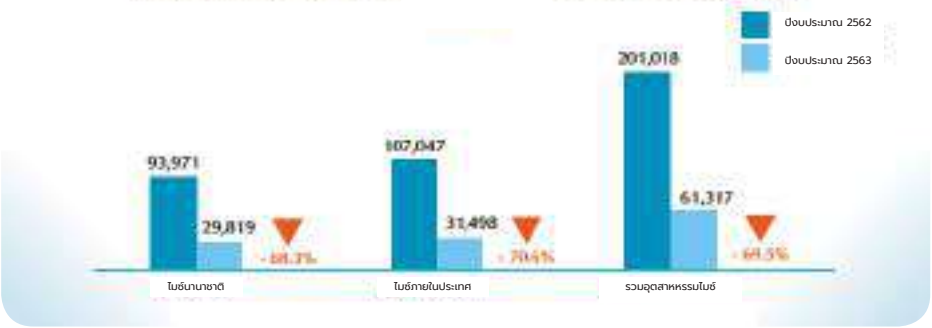
ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

อัตราการขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจเฉลี่ยร้อยละ 5 ต่อปี

การท่องเที่ยวเชิงธุรกิจซึ่งเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพที่มีการใช้จ่ายสูง สามารถสร้างรายได้ทางตรงในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และรายได้ทางอ้อมให้แก่ธุรกิจที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ที่ผ่านมาแม้ว่าการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง แต่ยังคงกระจุกตัวอยู่ในเมืองใหญ่ที่มีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นหลัก ในขณะเดียวกันผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ซึ่งส่งผลต่อเศรษฐกิจโลก และการเดินทางของนักท่องเที่ยวต่างชาติ นับเป็นประเด็นท้าทายสำคัญ ดังนั้น ในการขับเคลื่อนเพื่อบรรลุเป้าหมายด้านรายได้ของการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ ควรให้ความสำคัญกับความพร้อมของสินค้าและบริการของการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ การตลาดที่มีประสิทธิภาพ และการบริหารจัดการกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ในช่วงปี 2563 สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 และมาตรการ ควบคุมการระบาดในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก กระทบต่อการใช้จ่ายของประชาชนและภาคธุรกิจ ได้ส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจของไทยอย่างรุนแรง โดยมีจำนวนนักท่องเที่ยวลดลงจาก 30,885,994 คนในปี 2562 เป็น 10,456,899 คนในปี 2563 หรือลดลงร้อยละ 66.1 และรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจลดลงจาก 201,018 ล้านบาท ในปี 2562 เป็น 61,317 ล้านบาท ในปี 2563 หรือลดลงร้อยละ 69.5 ดังนั้น การจะบรรลุค่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ที่การขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 5 ในช่วงปี 2561-2565 นับเป็นความท้าทายอย่างสูงมากสำหรับประเทศไทย ทั้งจากผลกระทบดังกล่าวข้างต้นและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวต่างชาติในกลุ่มนี้ที่อาจเปลี่ยนแปลงไปตามชีวิตวิถีใหม่หลังสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19

รายได้จากนักเดินทางไมซ์ เปรียบเทียบปีงบประมาณ 2562 และ 2563 (ล้านบาท)

ที่มา: สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน)

การดำเนินการที่ผ่านมา ช่วงปี 2563 ในการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพของไทยในการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ ได้มีการดำเนินการที่สำคัญคือ การประกาศเมืองการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ (Mice City) เพิ่มขึ้นอีก 2 เมือง คือ นครราชสีมา และสงขลา เพิ่มเติมจาก 5 เมืองหลัก คือ กรุงเทพมหานคร พัทยา เชียงใหม่ ขอนแก่น และภูเก็ต ซึ่งที่ผ่านมาไม่เพียงแต่ส่งผลให้มีการจัดประชุมและแสดงสินค้าเพิ่มขึ้นในแต่ละจังหวัด ยังกระตุ้นให้จังหวัดเกิดการพัฒนาด้านอื่น ๆ ตามมา ตั้งแต่การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของจังหวัด กระตุ้นให้เกิดการลงทุน และการพัฒนาในธุรกิจเกี่ยวเนื่องกับการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ ในส่วนของการดำเนินงานในช่วงการแพร่ระบาดของโควิท-19 พบว่า เมื่อการแพร่ระบาดภายในประเทศไทยมีการปรับตัวดีขึ้น แต่ผู้ประกอบการและประชาชนยังคงไม่มั่นใจในความปลอดภัยในการจัดกิจกรรม ภาครัฐจึงได้มีการสนับสนุนเงินทุนเพื่อปรับปรุงสถานที่ให้มีความพร้อมในการรองรับการจัดงานตามมาตรฐานด้านสุขอนามัย และในขณะที่ชาวต่างชาติยังไม่สามารถเดินทางเข้ามาร่วมงานในประเทศไทยได้ ได้มีการพัฒนาแพลตฟอร์มการประชุม Virtual Meeting Space เพื่อสนับสนุนการจัดงานในรูปแบบผสมผสาน (Hybrid) ที่เป็นการจัดการในรูปแบบปกติร่วมกับการจัดงานรูปแบบออนไลน์

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย สืบเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ทำให้ให้นักท่องเที่ยวต่างชาติยังไม่สามารถเดินทางมายังประเทศไทยได้ ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมและรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ อย่างไรก็ดี ผู้ประกอบการภาคเอกชนจำนวนมากได้มีการปรับตัวและจัดกิจกรรมผ่านระบบดิจิทัลมากขึ้น รูปแบบการจัดงานที่เปลี่ยนแปลงไปสู่การจัด Virtual Event ทั้งการจัดประชุมนานาชาติ และงานแสดงสินค้ามีแนวโน้มสูงที่จะกระทบต่อการจัดงานแบบปกติอีกด้วย ดังนั้น ในระยะสั้นที่สถานการณ์ไวรัสโควิด-19 ยังไม่คลี่คลาย ประเทศไทยจึงต้องให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจในประเทศเป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายด้านการสร้างรายได้ของการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจโดยเฉพาะภายใต้ภาวะวิกฤตจากสถานการณ์โควิด-19 ควรให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจภายในประเทศโดยเฉพาะการจัดประชุม การจัดนิทรรศการ และการแสดงสินค้าให้มากขึ้น เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ต่างชาติว่าประเทศไทยพร้อมและปลอดภัย โดยเฉพาะการประชุมและสัมมนาของหน่วยงานภาครัฐ เร่งขับเคลื่อนและต่อยอดเมืองหลักในการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ (Mice City) ให้มีความพร้อมสำหรับการเป็นจุดหมายปลายทางสำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจที่มีศักยภาพสูงและปลอดภัย ซึ่งจะทำให้สามารถดึงดูดการลงทุนและกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค รวมทั้งเร่งขับเคลื่อนการจัดทำมาตรฐานและเครื่องหมายรับรองความปลอดภัยจากโควิด-19 และการมีสุขอนามัยที่ได้มาตรฐานสำหรับผู้ประกอบการในภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้จัดงานและนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ ภาครัฐควรมีการออกมาตรการสนับสนุนภาคเอกชนให้ได้รับสิทธิประโยชน์ในการเข้าร่วมงานแสดงสินค้าหรือนิทรรศการด้วยการลดหย่อนค่าใช้จ่ายในการจัดงานเพื่อยกระดับและขยายโอกาสของภาคเอกชน รวมทั้งสนับสนุนภาคเอกชนในการทำตลาดเชิงรุกผ่านระบบออนไลน์ด้วย

แผนแม่บทย่อย

ปี 2562 ปี 2563

แผนย่อยการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 050202

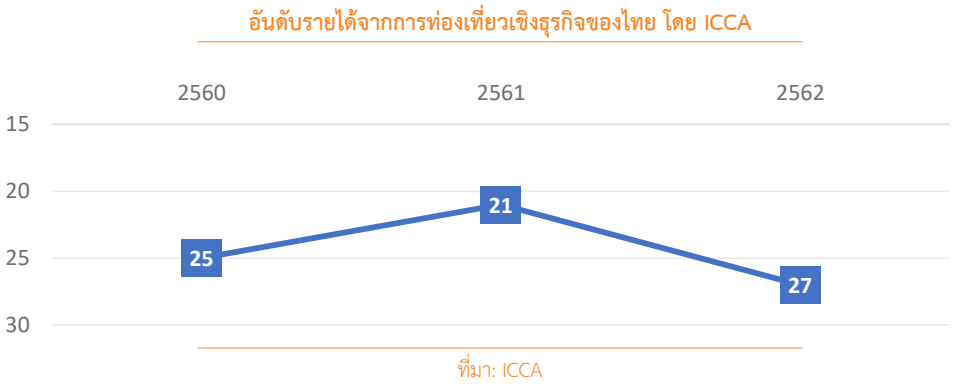
การเป็นจุดหมายปลายทางในการจัดการประชุมนานาชาติของไทย

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

อันดับของไทยในการเป็นจุดหมายปลายทางในการจัดประชุมนานาชาติ ตามดัชนี International Congress and Convention Association (ICCA) อยู่ใน 23 อันดับแรก

การที่ประเทศไทยเป็นจุดหมายที่ได้รับความนิยมในการจัดประชุมนานาชาติ ทำให้มีนักท่องเที่ยวคุณภาพจำนวนมากเดินทางมายังประเทศไทย เป็นโอกาสในการสร้างรายได้ทางตรงให้แก่การท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ และสามารถกระจายรายได้ไปยังภาคธุรกิจอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่อง แม้ว่าประเทศไทยจะสามารถบรรลุเป้าหมายของการเป็นจุดหมายของการจัดประชุมนานาชาติได้ในปี 2561 แต่การรักษาและเพิ่มอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจนับเป็นประเด็นท้าทายสำคัญสำหรับประเทศไทย ดังนั้น ในการขับเคลื่อนเพื่อบรรลุเป้าหมายจึงต้องให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านความพร้อมของสินค้าและบริการในการสนับสนุนการประชุมนานาชาติ การสนับสนุนการบริหารจัดการงานประชุมนานาชาติ และสิทธิการจัดงาน เป็นต้น

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย การจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว (Travel & Tourism Competitiveness Index: TTCI) โดยสภาเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum: WEF) ซึ่งมีการจัดอันดับทุก 2 ปี พบว่าในปี 2562 อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านทรัพยากรทางวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจของประเทศไทยมีอันดับดีขึ้น จากอันดับที่ 37 ในปี 2560 เป็น อันดับที่ 34 ในปี 2562 โดยพิจารณาจากจำนวนการจัดประชุมนานาชาติ พบว่า ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 24 ของโลก และอันดับที่ 3 ของภูมิภาคเอเชียเป็นรองประเทศญี่ปุ่น และประเทศจีน ในส่วนของการจัดอันดับของสมาคมศูนย์ประชุมนานาชาติ (International Congress and Convention Association หรือ ICCA) พบว่า ในปี 2560 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 25 ของโลก และอันดับที่ 6 ของเอเชีย ในการเป็นจุดหมายในการจัดประชุมนานาชาติ และขยับขึ้นเป็นอันดับที่ 21 ของโลก และอันดับที่ 5 ในปี 2561 อย่างไรก็ดี ในปี 2562 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 27 ลดลงถึง 6 อันดับจากปีก่อนหน้า แต่ยังคงรักษาอับดับที่ 5 ของเอเชียไว้ได้ ซึ่งเป็นผลจากความผันผวนของเศรษฐกิจโลก

และสงครามการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกาและจีนที่กระทบอย่างมากต่อภาคธุรกิจ ส่งผลต่อการลดลงของการประชุมของกลุ่มองค์กรภาครัฐหรือองค์กรไม่ใช่เอกชน และกลุ่มการประชุมของบริษัทเอกชน ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาจากค่าเป้าหมายในปี 2565 พบว่า แม้ว่าประเทศไทยจะมีความพร้อมในการจัดประชุมนานาชาติ รวมทั้งภาครัฐมีนโยบายที่ชัดเจนในการสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ ซึ่งทำให้ประเทศไทยเคยได้รับการจัดอันดับการเป็นจุดหมายปลายทางยอดนิยมในอันดับที่ดีกว่าในระยะที่ผ่านมาอย่างต่อเนื่อง แต่การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ส่งผลกระทบรุนแรงและยาวนานต่อวิกฤตทางด้านสาธารณสุขและเศรษฐกิจโลก เป็นอุปสรรคสำคัญในการเดินทาง และการจัดประชุมนานาชาติในภูมิภาคต่าง ๆ ดังนั้น จึงเป็นความท้าทายที่ประเทศไทยต้องใช้ความพยายามอย่างสูง เพื่อเป็นจุดหมายปลายทางในการจัดการประชุมนานาชาติได้ภายในปี 2565

การดำเนินการที่ผ่านมา ในการผลักดันให้ประเทศไทยเป็นที่รู้จักและเป็นจุดหมายหลักในการจัดประชุมประชุมนานาชาติได้มีการสนับสนุนการประมูลสิทธิ์การจัดงาน (Bidding) ในประเทศไทยที่สำคัญ เช่น การประมูลสิทธิ์การเป็นเจ้าภาพการจัดงานในประเทศไทยงาน Incentive Travel and Conventions, Meetings Asia & Corporate Travel World Travel Asia-Pacific 2019 โดยเป็นงานแสดงสินค้าด้านการประชุมนานาชาติ และการท่องเที่ยวระดับภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ที่สามารถช่วยประชาสัมพันธ์เมือง และการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร ในฐานะหนึ่งในเมือง MICE City ซึ่งมีศักยภาพในการรองรับการจัดประชุมและนิทรรศการ และเป็นจุดหมายปลายทางสำหรับการท่องเที่ยว การประมูลสิทธิ์การประชุม World Diabetes Congress 2021 งานประชุมวิชาการนานาชาติด้านการรักษา วิจัย และพัฒนาการป้องกันโรคเบาหวานที่ถือว่ามีขนาดใหญ่ที่สุดในโลก และการประมูลสิทธิ์งานเมกกะอิเวนท์ Global Running Summit 2019 เพื่อสร้างมาตรฐานและยกระดับการจัดงานของไทยให้เทียบเท่างานระดับโลก รวมถึงการพยายามยกระดับงานเมกกะอิเวนท์ของไทยสู่ระดับสากล เช่น งาน Phuket Harmony World Puppet Festival เน้นการส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการจัดเทศกาลหุ่นโลก และงาน Chiangmai Design Week เป็นเทศกาลที่มีการจัดกิจกรรมหลากหลายสำหรับนักออกแบบและนักสร้างสรรค์ เป็นต้น รวมทั้งยังได้จัดตั้งตัวแทนการตลาดของไทยในต่างประเทศจำนวน 7 ประเทศ ประกอบด้วย ออสเตรเลีย จีน อินเดีย ญี่ปุ่น สิงคโปร์ สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา โดยมุ่งเน้นการทำตลาด

การท่องเที่ยวเชิงธุรกิจในกลุ่มการประชุม และการเดินทางเพื่อเป็นรางวัล นอกจากนี้ ในส่วนของโครงสร้างพื้นฐานที่สนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ ได้ให้มาตรฐานสถานที่จัดงานประเทศไทย หรือ Thailand MICE Venue Standards (ZMVS) จำนวน 172 แห่งในปี 2562 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสถานที่จัดงาน ศูนย์การประชุม อาคารแสดงสินค้า โรงแรม รีสอร์ท สถานที่ราชการและเอกชน มีความเหมาะสมตามมาตรฐานการจัดงานในระดับสากล เพิ่มความมั่นใจในคุณภาพของผู้ประกอบธุรกิจ MICE ในไทยให้กับกลุ่มนักธุรกิจทั้งในและต่างประเทศ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย โควิด-19 ที่ส่งผลกระทบรุนแรงและค่อนข้างยาวนานต่ออุตสาหกรรมต่าง ๆ ทั่วโลก จะเป็นอุปสรรคสำคัญทั้งในมิติด้านเศรษฐกิจ และการตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยว จากข้อจำกัดด้านเศรษฐกิจและการเดินทางจะส่งผลต่อการจัดการประชุมในลักษณะปกติหรือที่เรียกว่า ออฟไลน์ (Offline) ทำให้ผู้ประกอบการปรับตัวและจัดกิจกรรมผ่านระบบดิจิทัลเข้าสู่รูปแบบของกิจกรรมออนไลน์ (Online) และมีแนวโน้มจะจัดกิจกรรมในลักษณะ Virtual Events เพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะกระทบต่อการผลักดันให้ประเทศไทยเป็นจุดหมายหลักในการจัดประชุมนานาชาติ

ข้อเสนอแนะในการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้ประเทศไทยเป็นจุดหมายของการประชุมนานาชาตินั้น สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาและเตรียมความพร้อมของผู้ประกอบการธุรกิจ ทั้งในด้านบริการ มาตรฐานและสุขอนามัย ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจเพื่อสร้างความมั่นใจต่อพันธมิตร การส่งเสริมภาคเอกชนในการทำตลาดเชิงรุกออนไลน์ และการเข้าร่วมเจรจาธุรกิจของกลุ่มผู้ซื้อและผู้ขายในตลาดต่างประเทศเพื่อเพิ่มโอกาสทางการขายและการตลาดให้แก่ผู้ประกอบการไทย รวมถึงการเข้าถึงกลุ่มผู้ซื้อที่มีศักยภาพ จากการเข้าร่วมงานแสดงสินค้าด้านการท่องเที่ยวในระดับสากล นอกจากนี้ ต้องให้ความสำคัญในการสร้างพันธมิตรทางธุรกิจระหว่างภาครัฐและเอกชนในการทำตลาดร่วมกัน เพื่อสนับสนุนการประมูลสิทธิ์การจัดงานที่มีศักยภาพ

ปี 2562 ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 050301

รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทยเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

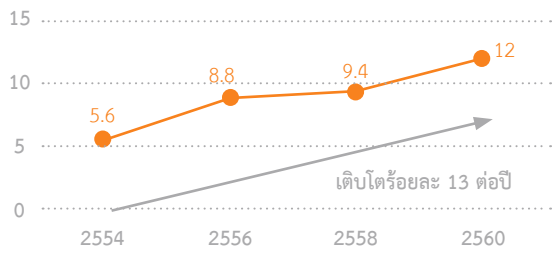
อัตราการขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย เฉลี่ยร้อยละ 5 ต่อปี

รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย หมายถึง รายได้มวลรวมที่เกิดจากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และบริการทางการแพทย์ รวมถึงผลิตภัณฑ์สุขภาพของประเทศไทย ประกอบด้วย 4 ผลผลิตหลัก ได้แก่ (1) บริการรักษาพยาบาล (Medical Service) (2) บริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพ (Wellness) (3) ศูนย์วิชาการทางการแพทย์ (Academic) และ (4) ผลิตภัณฑ์สุขภาพ (Product) ซึ่งประเทศไทยมีศักยภาพในการให้บริการในทุก ๆ ประเด็น จึงเป็นโอกาสสำหรับประเทศไทยในการที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาด และสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการสนับสนุนเป้าหมายการเพิ่มผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศด้านการท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายควรให้ความสำคัญกับสินค้าและบริการการพัฒนาบุคลากร สิ่งอำนวยความสะดวก การส่งเสริมการตลาด และสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย โดยมีประเด็นท้าทาย คือ การบูรณาการระหว่างหน่วยงานในการพัฒนาและส่งเสริมผู้ประกอบการไม่ไปในทิศทางเดียวกัน การมีสถานประกอบการด้านสุขภาพจำนวนมากที่ไม่ได้รับการตรวจสอบมาตรฐาน และขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวด้านสุขภาพและอนามัยของไทยที่ยังอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งอาจส่งผลต่อความเชื่อมั่นและการตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย จากการจัดอันดับโดย Global Wellness Institute ประจำปี 2561 ซึ่งเป็นสถาบันที่จัดทำรายงานข้อมูลและจัดอันดับรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness tourism) เป็นประจำทุก 2 ปี พบว่า ประเทศไทยมีรายได้จากการ

ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในปี 2560 จำนวน 12,000 ล้านบาท ซึ่งเป็นการเติบโตจากปี 2554 เฉลี่ยร้อยละ 13 ต่อปี สำหรับปี 2563 ซึ่งเป็นรอบการจัดทำรายงานของ Global Wellness Institute แต่สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้สถาบันดังกล่าวไม่สามารถจัดเก็บข้อมูลได้ อย่างไรก็ตาม ในช่วงปี 2563 กระทรวงสาธารณสุขได้เตรียมพร้อมสถานกักกันในโรงพยาบาลทางเลือก (Alternative Hospital Quarantine: AHQ) เพื่อรองรับผู้ป่วยโรคอื่นให้มารับการรักษาในช่วงของการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ซึ่งสามารถสร้างรายได้จากการเดินทางท่องเที่ยวเชิงการแพทย์และสุขภาพค่อนข้างสูง คิดเป็นจำนวน 1,272.83 ล้านบาท แต่ยังไม่สามารถชดเชยการหดตัวอย่างรุนแรงของรายได้จากการท่องเที่ยว ซึ่งอาจส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย ที่กำหนดให้มีการขยายตัวร้อยละ 5 ต่อปี

รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของไทย (หน่วย:ล้านบาท)

ที่มา: Global Wellness Institute

การดำเนินการที่ผ่านมา มีการกำหนดเป้าหมายด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ของปีงบประมาณ พ.ศ.2563 โดยเริ่มจากการพัฒนารูปแบบบริการสุขภาพและบริการที่ตรงกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเฉพาะ ส่งเสริมและพัฒนาให้เกิดเมืองสมุนไพร พัฒนาฐานข้อมูล ปรับปรุงมาตรการกฎหมาย กฎระเบียบ ประกาศ หรือข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง พัฒนาศูนย์สุขภาพครบวงจรและต้นแบบศูนย์สุขภาพดีทางการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ผสมผสาน ส่งเสริมการลงทุน และพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก EEC ให้กับธุรกิจบริการสุขภาพและบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพ รวมถึงการจัดกิจกรรมทางการตลาด อาทิ การจัดประชุมวิชาการทางการแพทย์ระดับนานาชาติ เป็นต้น อีกทั้งได้มีการส่งเสริมการพัฒนาเมืองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีศักยภาพหลายแห่ง อาทิ ภูเก็ต และระนอง เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย สืบเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ส่งผลให้นักท่องเที่ยวต่างชาติยังไม่สามารถเดินทางมายังประเทศไทยได้ รวมถึงการเดินทางภายในประเทศก็ไม่คล่องตัว ทำให้การท่องเที่ยวทุกรูปแบบได้รับผลกระทบอย่างหนัก โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่รูปแบบการให้บริการส่วนใหญ่ไม่สามารถเว้นระยะห่างทางสังคมตามมาตรการของสาธารณสุขได้ นอกจากนี้ เนื่องจากที่ผ่านมามีสถานประกอบการด้านสุขภาพจำนวนมากไม่ได้รับมาตรฐาน จึงไม่สามารถเข้าถึงมาตรการเยียวยาจากภาครัฐ อาทิ มาตรการเสริมสภาพคล่อง ทำให้สถานประกอบการหลายแห่งมีความจำเป็นต้องปิดกิจการ ซึ่งจะส่งผลต่อขีดความสามารถในการแข่งขันของไทยในประเด็นนี้ได้ในระยะยาว นอกจากนี้ การที่ประเทศไทยไม่มีข้อมูล

รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย ที่ละเอียดครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน อาจจะทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพได้

ข้อเสนอแนะในการบรรลุเป้าหมาย ภายใต้สถานการณ์ความไม่แน่นอนจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในระยะสั้นประเทศไทยควรให้ความสำคัญกับการกระตุ้นการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพภายในประเทศ และการเสริมสภาพคล่องให้กับสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เพื่อรักษาให้กิจการเหล่านี้ดำเนินกิจการต่อไปได้ นอกจากนี้ ควรใช้โอกาสจากสถานการณ์ดังกล่าวที่สถานประกอบการหลายแห่งไม่สามารถดำเนินกิจการได้ตามปกติ ในการเร่งยกระดับมาตรฐานการให้บริการของสถานประกอบการและพัฒนาทักษะแรงงานด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้มีคุณภาพมากขึ้น เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้าและบริการ และเตรียมรองรับการกลับมาของนักท่องเที่ยวภายหลังสถานการณ์โควิด-19 นอกจากนี้ ควรเร่งจัดเก็บข้อมูลรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย ตลอดจนข้อมูลที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้พัฒนาแผนงานโครงการให้สอดคล้องกับสถานการณ์การท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

แผนแม่บทย่อย ปี 2562 ปี 2563

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 050302

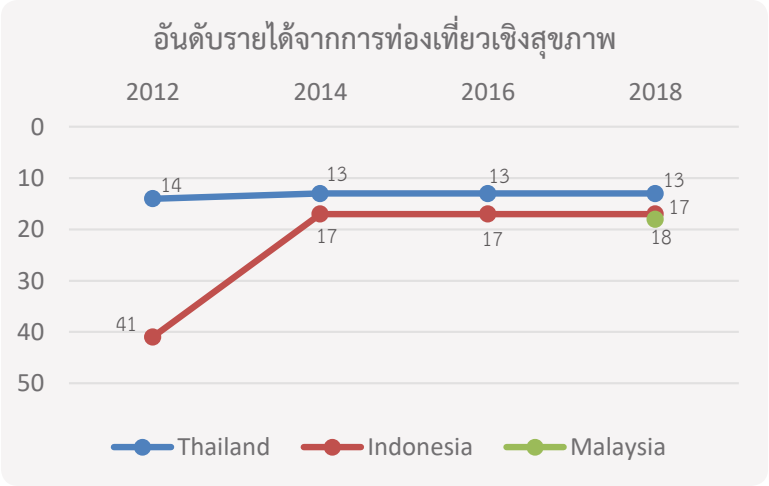
อันดับรายได้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศไทย

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

อันดับด้านรายได้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศไทย อยู่ในอันดับที่ 12 โดย Global Wellness Institute

ประเทศไทยมีศักยภาพในการเป็นศูนย์กลางในภูมิภาคด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพซึ่งมีจุดแข็งในการบริการทางการแพทย์ อย่างไรก็ตาม จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 มีผลให้นักท่องต่างชาติเดินทางมายังประเทศไทยลดลงถึงร้อยละ 77.29 ประกอบกับภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันทำให้สถานประกอบการด้านสุขภาพและความงามต้องปิดตัวลงเนื่องจากได้รับผลกระทบจากรายได้ ดังนั้น จึงเป็นโอกาสสำคัญที่ประเทศไทยจะพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้มีคุณภาพ พร้อมทั้งมีมาตรการรักษาความปลอดภัยในการเดินทาง และสิ่งสำคัญคือการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้พร้อมรับการฟื้นตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพสถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย จากการจัดอันดับโดย Global Wellness Institute ประจำปี 2561 ประเทศไทยมีอันดับรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอยู่ในอันดับที่ 13 ของโลก แต่เมื่อพิจารณาอันดับรายได้ของประเทศไทยในช่วงปี 2557-2561 อยู่ในระดับคงที่ในอันดับที่ 13 มาโดยตลอด ซึ่งใกล้เคียงกับค่าเป้าหมายที่ระบุไว้ในปี 2565 ที่อันดับ 12 ทั้งนี้ ในปี 2562 – 2563 ไม่มีการจัดเก็บข้อมูลรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จึงไม่สามารถจัดอันดับได้ แต่สามารถเทียบเคียงได้จากอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวหรือ TTCI ด้านสุขภาพและอนามัย ซึ่งพบว่า ในปี 2562 ประเทศไทยมีอันดับที่ 88 ปรับตัวดีขึ้น 2 อันดับ จากปี 2560 ทั้งนี้

สามารถกล่าวได้ว่าประเทศไทยยังต้องเร่งพัฒนาการดำเนินการในหลายมิติ เพื่อให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันเพิ่มขึ้นและสามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้ตามเป้าหมาย

การดำเนินการที่ผ่านมา เพื่อให้ประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ ได้ดำเนินการภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ ผ่านมาตรการที่สำคัญ อาทิ ส่งเสริมพัฒนาสถานบริการสุขภาพให้ผ่านการรับรองคุณภาพมาตรฐานนานาชาติ ทั้งมาตรฐาน HA และ JCI จัดตั้งศูนย์ล่ามเพื่อให้บริการด้านภาษาต่างประเทศในทุกภาษาแก่สถานพยาบาล โดยตั้งในจังหวัดท่องเที่ยวชั้นนำ ส่งเสริมพัฒนาสถานประกอบการสปาเพื่อสุขภาพให้มีคุณภาพมาตรฐานระดับสากล รวมทั้งจัดทำแผนการตลาดและการประชาสัมพันธ์เมืองสปาน้ำพุร้อนหรือเส้นทางท่องเที่ยวสปาน้ำพุร้อน อย่างไรก็ตามจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้ความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัยลดลง ททท. จึงได้จัดทำมาตรฐาน Amazing Thailand Safety & Health Administration (SHA) ของสถานประกอบการด้านสุขภาพและความงาม เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ ปัจจุบันมีสถานประกอบการด้านสุขภาพและความงามที่ได้รับมาตรฐานแล้ว จำนวน 336 แห่งทั่วประเทศ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ส่งผลต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ และการประกอบกิจการสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ ตลอดจนส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนและผู้รับบริการในเรื่องความปลอดภัย ดังนั้นเพื่อแก้ไขปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการระบาดของโรคดังกล่าว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องปรับแนวทางการดำเนินงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันเพื่อเตรียมการฟื้นฟู การดำเนินงานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพให้มีความพร้อมในการให้บริการเมื่อได้รับการผ่อนปรนให้เปิดบริการได้ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่ประชาชน ผู้รับบริการ ตลอดจนพัฒนาศักยภาพและเพิ่มขีดความสามารถบุคลากรเครือข่ายธุรกิจบริการสุขภาพในสถานประกอบการเพื่อสุขภาพให้มีศักยภาพในการขับเคลื่อนงานบริการสุขภาพสู่มาตรฐานสากลและเพิ่มประสิทธิภาพการบริการวิถีใหม่สู่ความปลอดภัยด้านสุขภาพเพื่อส่งเสริมธุรกิจและสร้างความเชื่อถือแก่ผู้รับบริการรวมทั้งพัฒนาสินค้าและบริการด้านสุขภาพให้มีความเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยงเชิงสุขภาพ

ข้อเสนอแนะในการบรรลุเป้าหมาย เพื่อรักษาอันดับรายได้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย ให้อยู่ในระดับดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประเทศไทยต้องเร่งรัดการดำเนินงานเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยวต่อระบบการแพทย์และสาธารณสุขของไทย โดยพัฒนาบริการทางการแพทย์และอนามัยแบบครบวงจรสำหรับรองรับนักท่องเที่ยว และสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีใหม่ที่เอื้อต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติ อาทิ มาตรการวีซ่าประเภทพิเศษ (Special Tourist Visa : STV) ที่เป็นวีซ่าระยะยาวที่ภาครัฐออกให้เป็นกรณีพิเศษแก่นักท่องเที่ยวต่างชาติหลังจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19

ปี 2562 ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 050303

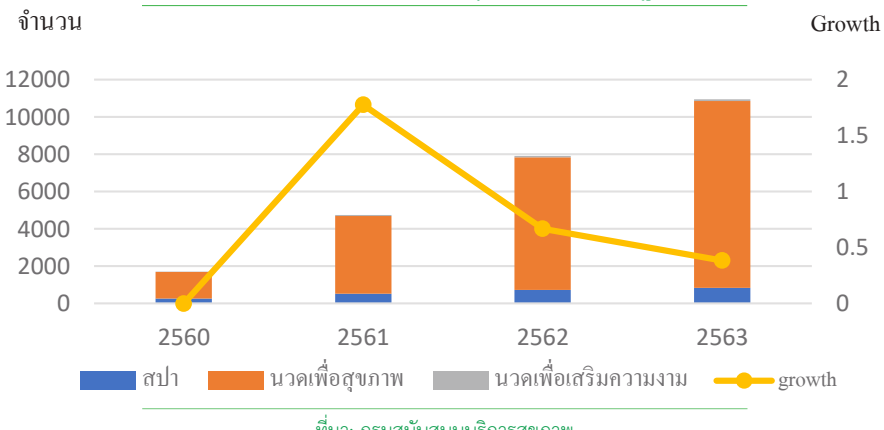
สถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและบริการทางการแพทย์ได้รับมาตรฐานเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

อัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ได้รับมาตรฐานการท่องเที่ยว เฉลี่ยร้อยละ 5 ต่อปี

คุณภาพและมาตรฐานของสถานประกอบการ เป็นปัจจัยสำคัญต่อการตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย การเพิ่มจำนวนสถานประกอบการที่มีคุณภาพ จะทำให้มีโอกาสในการรองรับนักท่องเที่ยวที่มากขึ้น สามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวให้กับชุมชน โดยเฉพาะในพื้นที่เมืองรองที่มีทรัพยากรบุคคลและสิ่งแวดล้อมด้านสุขภาพจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมาประเทศไทยต้องเผชิญกับประเด็นท้าทายหลายประเด็น เช่น ระยะเวลาที่ยาวนานและความยุ่งยากซับซ้อนของการตรวจสอบรับรองมาตรฐาน การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับสถานประกอบการด้านสุขภาพ และแรงจูงใจในการได้รับมาตรฐานของผู้ประกอบการที่ค่อนข้างน้อย ทั้งนี้ ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาส่งเสริมที่ครอบคลุมทั้งมิติของสถานประกอบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ผู้บริโภค และกฎระเบียบและมาตรฐานทางการแพทย์

จำนวนสถานประกอบการเพื่อสุขภาพที่ได้รับมาตรฐาน

ที่มา: กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ

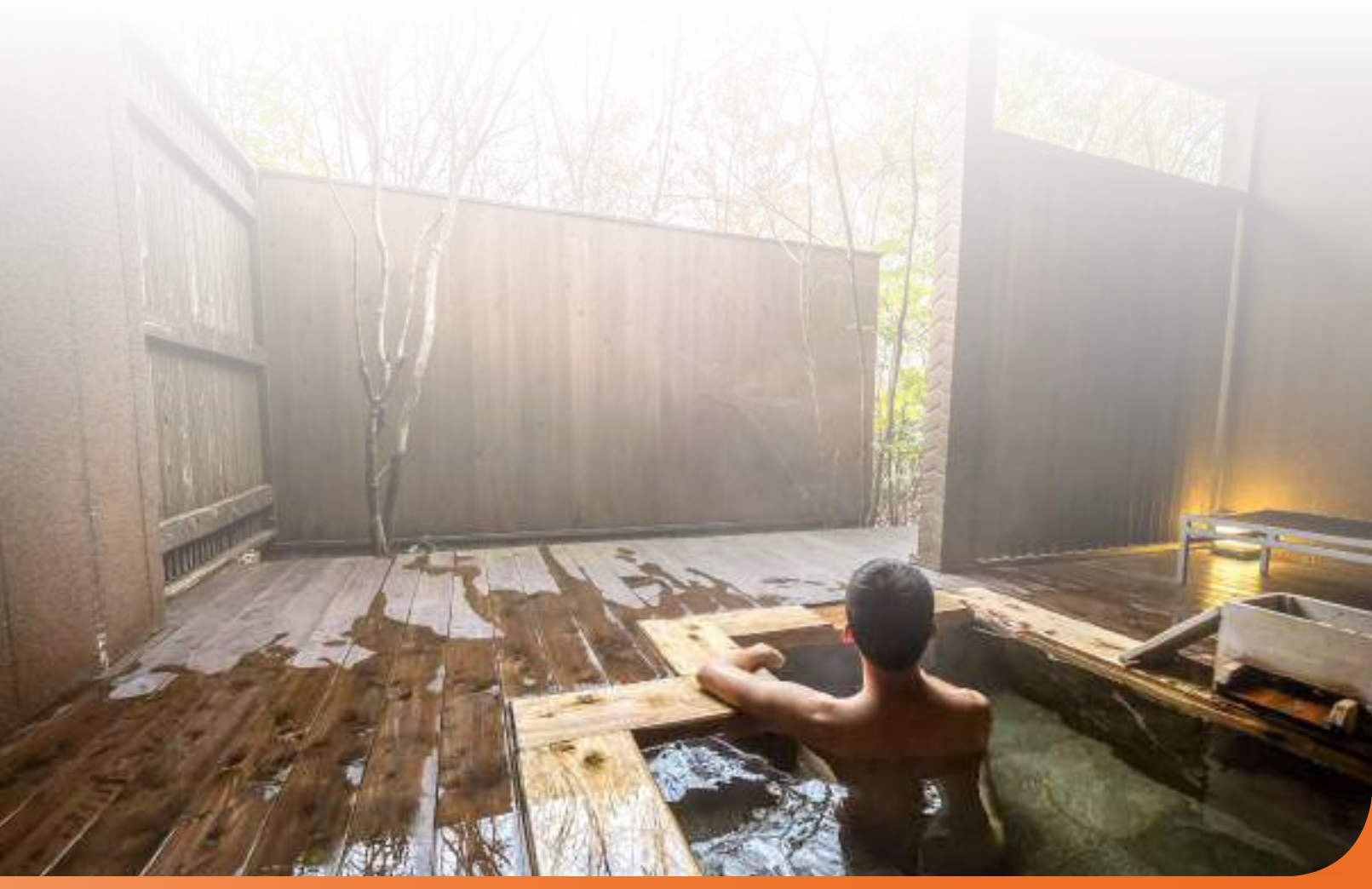
สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ปัจจุบันยังไม่มีการเก็บข้อมูลสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและบริการทางการแพทย์ที่ครบถ้วนสมบูรณ์ อย่างไรก็ตามสามารถเทียบเคียงจากข้อมูลของกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ ที่ได้เก็บข้อมูลจำนวนสถานประกอบการสปา นวดเพื่อสุขภาพ และความงาม ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน โดยในปีงบประมาณ 2563 มีจำนวนสถานประกอบการสปา นวดเพื่อสุขภาพ และนวดเพื่อเสริมความงาม ที่ได้รับมาตรฐานเพิ่มขึ้นร้อยละ 38.46 หรือมีจำนวนเพิ่มขึ้น 3,040 แห่ง จากปี 2562 ทั้งนี้ สถานประกอบการมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องถึงร้อยละ 94.28 ต่อปี นับตั้งแต่ปี 2560 เป็นต้นมา ซึ่งหากมีการเชื่อมโยงสถานประกอบการดังกล่าวกับกิจกรรมทางการท่องเที่ยวได้ จะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลให้ประเทศไทยสามารถบรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดให้มีการขยายตัวของจำนวนสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและบริการทางการแพทย์ร้อยละ 5 ต่อปีได้

การดำเนินการที่ผ่านมา มีการยกระดับคุณภาพของผู้ประกอบการและแรงงานท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของพื้นที่และมีมาตรฐานเพิ่มขึ้น อาทิ การยกระดับมาตรฐานการให้บริการคลองท่อมเมืองสปา และการพัฒนาผู้ช่วยแพทย์แผนไทยรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเมืองสปาน้ำพุร้อน เป็นต้น อีกทั้ง มีการดำเนินการภายในหน่วยงานเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานให้กับสถานประกอบการให้รวดเร็วขึ้น นอกจากนี้ จากปัญหาของการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ได้จัดทำมาตรฐาน Amazing Thailand Safety and Health Administration (SHA) ขึ้น เพื่อสร้างความเชื่อมั่นต่อผู้บริโภค และกระตุ้นให้สถานประกอบการเร่งเข้าสู่มาตรฐานมากขึ้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับสถานประกอบการด้านสุขภาพสัมฤทธิ์ผลนั้น ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในด้านสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ ต้องได้รับการพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุน ควบคุม และกำกับ เพื่อให้การดำเนินการสถานประกอบการเพื่อสุขภาพมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กฎหมายกำหนด (พระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559) โดยมีมาตรการส่งเสริมให้สถานประกอบการด้านสุขภาพขออนุญาตประกอบกิจการให้ถูกต้องเพื่อเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติให้ได้รับบริการที่มีมาตรฐานทั้งด้านสถานที่ การให้บริการ และความปลอดภัย รวมทั้งประชาสัมพันธ์ถึงสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับเมื่อได้รับการอนุญาตให้ประกอบกิจการ อาทิ การยกเว้นภาษีสรรพสามิต การส่งเสริมศักยภาพในด้านต่าง ๆ การออกร้านทั้งในและต่างประเทศ และหากสถานประกอบการใดมีความพร้อมสูงจะได้รับการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานจนไปสู่ระดับสากล อันเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่สถานประกอบการ และทำให้เศรษฐกิจโดยรวมดีขึ้นตามลำดับ

ข้อเสนอแนะในการบรรลุเป้าหมาย แม้การดำเนินงานที่ผ่านมา จะมีจำนวนสถานประกอบการและผู้ให้บริการที่ได้รับมาตรฐานเพิ่มขึ้นค่อนข้างมาก แต่ยังมีสถานประกอบการและผู้ให้บริการด้านสุขภาพที่ยังไม่ได้รับมาตรฐานด้วยเช่นกัน จึงควรใช้โอกาสจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับมาตรฐานความสะอาดและสุขอนามัยของสถานประกอบการ โดยเฉพาะสถานประกอบการที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ ในการจูงใจให้สถานประกอบการเร่งขอรับรองมาตรฐานจากหน่วยงานภาครัฐ ทั้งนี้ หน่วยงานที่ให้มาตรฐานควรเร่งดำเนินการให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการ และพัฒนาขีดความสามารถในการรับรองมาตรฐานให้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งควรมีแนวทางการดำเนินการบังคับใช้กฎหมายที่ชัดเจนยิ่งขึ้นด้วย

แผนแม่บทย่อย ปี 2562 ปี 2563

การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 050401

รายได้จากการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำเพิ่มขึ้น

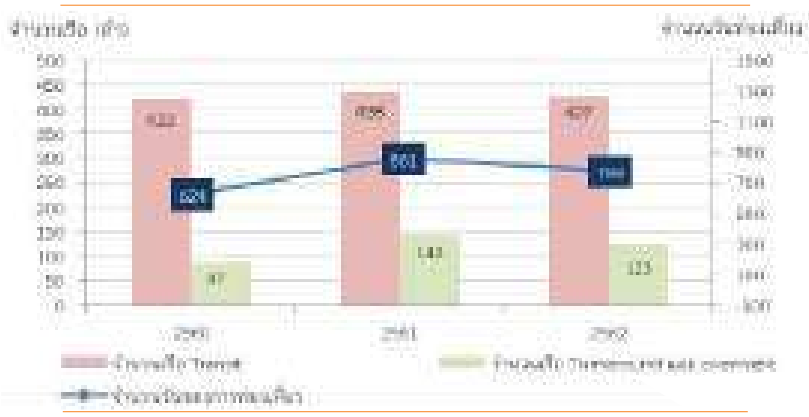
ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

อัตราการขยายตัวของรายได้การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 5

จากความเข้มแข็งด้านการท่องเที่ยวของประเทศที่มีความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวของประเทศไทย ทำให้ประเทศไทยสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศได้ในหลากหลายกลุ่ม ซึ่งรวมถึงการเป็นจุดแวะพักสำหรับการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำที่มีอัตราการขยายตัวในช่วงที่ผ่านมาในระดับสูง ทำให้การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำเป็นทางเลือกที่มีศักยภาพในการสร้างรายได้ให้กับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศ อย่างไรก็ตาม จากความท้าทายด้านคุณภาพและข้อจำกัดด้านจำนวนท่าเรือท่องเที่ยวที่มีขนาดใหญ่ไม่เพียงพอ ความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกภายในท่าเรือและโครงสร้างพื้นฐานเพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยว ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวสำราญทางน้ำและสายการเดินเรือที่เดินทางมายังประเทศไทยยังมีจำนวนน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณการเดินทางท่องเที่ยวในภูมิภาค ซึ่งส่งผลสืบเนื่องไปยังความเชื่อมั่นในการลงทุนของภาคเอกชน ทั้งนี้ แนวทางการดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายให้มีรายได้จากการท่องเที่ยวสำราญทางเรือเพิ่มขึ้นได้ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 อาจจำเป็นต้องพิจารณาการดำเนินการให้เกิดการเชื่อมโยงท่าเรือเข้ากับแหล่งท่องเที่ยว พร้อมทั้งพัฒนาศักยภาพของบุคลากรและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบกิจการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ สร้างสิ่งอำนวยความสะดวก และทำการตลาดเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ ซึ่งเอื้อต่อการสร้างรายได้ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท่าเรือร่วมด้วย

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่ได้มีการเก็บข้อมูลรายได้จากการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำโดยตรง แต่แนวโน้มการท่องเที่ยวภายใต้สถานการณ์ดังกล่าว มีแนวโน้มการเติบโตในทิศทางที่ตรงข้ามกับสถิติที่ผ่านมาในช่วงปี 2560 – 2562 ที่มีจำนวนวันของการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ เติบโตเฉลี่ยร้อยละ 12 ต่อปี และมีจำนวนเรือสำราญที่เข้าจอดในท่าเรือของประเทศไทยเพิ่มขึ้น เฉลี่ยร้อยละ 4 ต่อปี เนื่องจากผลกระทบ

จำนวนเรือและวันท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวสำราญทางเรือในไทย โดย CLIA

ที่มา: ICCA

ของการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่ทำให้การท่องเที่ยวสำราญทางเรือหยุดชะงักจากมาตรการจำกัดการเดินทางระหว่างประเทศตั้งแต่ในช่วงต้นปี 2563 แม้ว่ารัฐบาลจะเริ่มมีมาตรการผ่อนคลายโดยการอนุญาตให้เรือยอร์ชเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักร แต่สถานการณ์การท่องเที่ยวที่ยังคงซบเซาต่อเนื่องจึงมีความเสี่ยงที่อัตราการขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวสำราญทางเรือจะไม่บรรลุตามเป้าหมายที่ร้อยละ 5 ในปี 2565

การดำเนินการที่ผ่านมา ในช่วงปีงบประมาณ 2563 การพัฒนาการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำมีการดำเนินการร่วมกันในหลายภาคส่วน โดยเฉพาะการจัดทำแผนที่นำทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเรือสำราญระยะ 10 ปี ภายใต้ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเรือสำราญ พ.ศ. 2561-2570 ซึ่งให้ความสำคัญกับการปรับปรุงท่าเรือท่องเที่ยว การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพ การสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐบาลไทยและสายการเดินเรือสำราญให้เข้ามาในประเทศไทยเพิ่มเติม ซึ่งในระดับหน่วยงานได้มีการดำเนินงานโครงการที่สอดคล้องตามเป้าหมายการเพิ่มรายได้สำราญทางเรือ อาทิ โครงการพัฒนาท่าเทียบเรือท่องเที่ยวรองรับเรือสำราญ (Cruise Terminal) บริเวณท่าเรือกรุงเทพและท่าเรือแหลมฉบังของการท่าเรือแห่งประเทศไทย โครงการศึกษาความเหมาะสมและออกแบบท่าเทียบเรือรองรับเรือสำราญขนาดใหญ่ ของกรมเจ้าท่า และการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีแก่ผู้ประกอบกิจการที่เกี่ยวเนื่องกับท่าเรือท่องเที่ยวขนาดใหญ่ ธุรกิจบริการที่จอดเรือท่องเที่ยวและเรือเฟอร์รี่ การเดินเรือท่องเที่ยว และการให้เช่าเรือท่องเที่ยว ของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ด้วยข้อจำกัดด้านกายภาพในการพัฒนาท่าเรือและการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่เชื่อมโยงการท่องเที่ยวสำราญทางเรือเข้ากับการท่องเที่ยวในพื้นที่ ทำให้ท่าเรือท่องเที่ยวในประเทศไทยส่วนใหญ่มีศักยภาพเป็นเพียงท่าเรือแวะพัก (Port of Call) ซึ่งมีระยะเวลาในการท่องเที่ยวและใช้จ่ายในพื้นที่ค่อนข้างจำกัด ดังนั้น การขยายหรือปรับปรุงท่าเรือที่มีอยู่ รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานหลังท่าเรือให้มีศักยภาพในการเป็นท่าเรือต้นทาง (Homeport) จึงมีความท้าทายอย่างยิ่งต้องสร้างโอกาสในการมีรายได้

เพิ่มขึ้นทั้งจากการท่องเที่ยวในทางตรง และจากธุรกิจที่เกี่ยวเนื่อง นอกจากนี้ การเพิ่มศักยภาพบุคลากรและการปรับปรุงกฎระเบียบที่เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจอาจเป็นอีกประเด็นท้าทายสำคัญที่จะสร้างความน่าสนใจในการลงทุนของผู้ประกอบการภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 คลี่คลายลงในอนาคตได้

ข้อเสนอแนะในการบรรลุเป้าหมาย ในระยะต่อไปซึ่งเป็นช่วงของการฟื้นฟูการท่องเที่ยวภายหลังการเปิดประเทศ อาจเป็นการกำหนดตำแหน่งและสร้างการรับรู้ด้านการท่องเที่ยวคุณภาพเพื่อให้สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้สูงขึ้น อาทิ การใช้โอกาสในการพัฒนาจุดแข็งด้านการส่งมอบความปลอดภัยด้านการสาธารณสุข ความมั่นคงปลอดภัยแก่ตัวเรือ และนักท่องเที่ยว ให้เป็นที่รับรู้และดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพที่มีการใช้จ่ายสูง รวมทั้งการมีมาตรการผ่อนคลายกฎระเบียบหรือการให้สิทธิประโยชน์ เพื่อดึงดูดผู้ประกอบการสายเรือและสร้างความเชื่อมั่นต่อการเติบโตในอุตสาหกรรมและความน่าสนใจในการลงทุน

ปี 2562 ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 050402

การขยายตัวของท่าเรือท่องเที่ยวในประเทศ

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

จำนวนท่าเรือท่องเที่ยวในประเทศไทยเพิ่มขึ้น จำนวน 2 ท่าเรือ

จากรูปแบบการท่องเที่ยวทางน้ำที่หลากหลายมากขึ้นในปัจจุบัน ส่งผลให้การส่งเสริมการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำโดยเฉพาะการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำเข้ากับแหล่งท่องเที่ยวตลอดพื้นที่ทั้งชายฝั่งทะเลเป็นทางเลือกที่มีศักยภาพในการเป็นแหล่งสร้างรายได้สำคัญให้กับประเทศ การเพิ่มจำนวนท่าเรือท่องเที่ยวในประเทศไทยรองรับการท่องเที่ยวทางน้ำที่จะกลับมาภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ตลอดจนการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวเนื่องและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ทันสมัยทั้งในพื้นที่ท่าเรือและพื้นที่หลังท่า ถือเป็นปัจจัยสำคัญซึ่งสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายด้านการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศ อย่างไรก็ตาม จากประเด็นท้าทาย

พื้นที่พัฒนาท่า	จำนวนท่าเรือท่องเที่ยวและอเนกประสงค์ (แห่ง)	ท่าเรือที่อยู่ระหว่างการพัฒนาปรับปรุง
ชายฝั่งทะเลอ่าวไทย	5	-
ชายฝั่งทะเลอันดามัน	24	**1 แห่ง** ได้แก่ ท่าเทียบเรือปากคลองจิหลาด
ชายฝั่งทะเลตะวันออก	6	**3 แห่ง** ได้แก่ 1) ท่าเทียบเรือเฟอร์รี่ เกาะสมุย 2) ท่าเทียบเรือท้องศาลา เกาะพะงัน และ 3) ท่าเทียบเรือหาดริ้น เกาะพะงัน

ที่มา: กรมเจ้าท่า

และข้อจำกัดในเชิงกายภาพของพื้นที่ก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกรองรับเรือท่องเที่ยวขนาดใหญ่ ที่ทำให้การพัฒนาท่าเรือขนาดใหญ่ต้องใช้ระยะเวลาในการศึกษาความเป็นไปได้และผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม (EIA) นานมากขึ้น รวมถึงข้อจำกัดในการบริหารจัดการในการใช้ประโยชน์ท่าเรือเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ใกล้เคียง ยังคงเป็นความท้าทายที่ต่อเนื่องมาในปีงบประมาณ 2563 อย่างไรก็ดี องค์ประกอบที่จะส่งผลให้เป้าหมายด้านการขยายตัวของท่าเรือมาจากศักยภาพของพื้นที่บริเวณท่าเรือและการสร้างภาคีการพัฒนาท่าเรือท่องเที่ยวนั้น ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เพื่อสร้างแรงจูงใจในการเดินทาง การส่งเสริมการลงทุนของภาคเอกชนในธุรกิจที่เกี่ยวเนื่อง ความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวก รวมทั้งกฎหมายที่เอื้อต่อการพัฒนาท่าเรือท่องเที่ยวและการบริหารจัดการท่าเรือที่มีประสิทธิภาพ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ประเทศไทยมีจำนวนท่าเรือท่องเที่ยวและท่าเรืออเนกประสงค์ที่ใช้สำหรับการท่องเที่ยว จำนวน 35 แห่ง (เพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ 2562 จำนวน 1 แห่ง ซึ่งเป็นท่าเรือขนาดเล็กรองรับเรือขนาดไม่เกิน 10 ตันกรอส) โดยมีท่าเรือที่อยู่ระหว่างการก่อสร้างตามแผนบริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก จำนวน 1 แห่ง และชายฝั่งทะเลอันดามัน 1 แห่ง ที่เหลืออยู่ระหว่างการดำเนินการในขั้นตอนการเสนอขออนุมัติเงินงบประมาณ

การดำเนินการที่ผ่านมา ในช่วงที่ผ่านมากระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ได้จัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาท่าเรือสำราญ (ท่าเรือหลัก ท่าแวะพัก ท่าเรือเล็กรองรับจุดทอดสมอ และท่าเรือเชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยว) และสิ่งอำนวยความสะดวกหลังท่า ภายใต้ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเรือสำราญ พ.ศ. 2561-2570 ที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาความเหมาะสมและสำรวจออกแบบท่าเทียบเรือเฟอร์รี่

และท่าเรือยอร์ช เพื่อเชื่อมโยงระหว่างท่าเรือสำราญและท่าเรือบริเวณแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ รวมทั้ง ยังได้มีการประสานความร่วมมือกับกรมเจ้าท่าสำหรับการพัฒนาท่าเทียบเรือ โดยในปีงบประมาณ 2563 กรมเจ้าท่าได้ดำเนินการศึกษาวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการให้เอกชนร่วมลงทุนในโครงการพัฒนาท่าเทียบเรือรองรับเรือสำราญขนาดใหญ่ (Cruise Terminal) และการสำรวจออกแบบท่าเรือต้นทาง (Homeport) สำหรับเรือสำราญขนาดใหญ่ โดยผลการศึกษาจะสามารถใช้เป็นกรอบในการดำเนินงานสำหรับระยะต่อไปได้ นอกจากนี้ ยังมีมาตรการของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) ที่ให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีเงินได้นิติบุคคลแก่กิจการท่าเรือท่องเที่ยวขนาดใหญ่ กิจการบริการที่จอดเรือท่องเที่ยว กิจการเรือเฟอร์รี่หรือเดินเรือท่องเที่ยวหรือให้เช่าเรือท่องเที่ยว เพื่อดึงดูดการลงทุนของภาคเอกชน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ข้อจำกัดด้านความเหมาะสมของสภาพภูมิประเทศและการมีกฎระเบียบที่เอื้อต่อการขยายตัวของท่าเรือยังคงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ทำให้การพัฒนาขยายท่าเรือในระยะต่อไปอาจเป็นการปรับปรุงหรือขยายสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐานของท่าเรือที่มีอยู่เดิมให้มีศักยภาพและได้มาตรฐานเพียงพอสำหรับการเป็นท่าเรือท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่กระทบต่อภาพรวมธุรกิจท่องเที่ยวและการตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยวในอนาคต ซึ่งถือเป็นอีกหนึ่งประเด็นท้าทายสำคัญต่อการกำหนดกรอบนโยบายและการตัดสินใจขยายท่าเรือในระยะต่อไป

ข้อเสนอแนะในการบรรลุเป้าหมาย ในช่วงสถานการณ์ปัจจุบันที่การเดินทางท่องเที่ยวยังคงถูกจำกัดจากสถานการณ์ การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 อาจเป็นโอกาสให้หน่วยงานต่าง ๆ สามารถกำหนดรูปแบบของท่าเรือท่องเที่ยว และกำหนดกลุ่มลูกค้าเป้าหมายที่จะเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับการท่องเที่ยวในประเทศได้ชัดเจนมากขึ้น ตลอดจนสามารถออกแบบข้อกำหนดสำหรับการบริหารจัดการท่าเรือในอนาคตที่ครอบคลุมมาตรฐานทางการสาธารณสุขที่จะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวและนักลงทุนเพื่อขยายท่าเรือในอนาคตภายหลังการเปิดประเทศในระยะต่อไปได้ นอกจากนี้ การเร่งรัดโครงการศึกษาและจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาท่าเรือสำราญขนาดใหญ่ (Cruise Terminal) และแนวทางการพัฒนาท่าเรือในประเทศไทยให้เป็นท่าเรือต้นทาง (Homeport) จะมีส่วนสำคัญให้หน่วยงานนโยบายสามารถใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจกำหนดมาตรการและทิศทางการลงทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

แผนแม่บทย่อย ปี 2562 ปี 2563

แผนย่อยการท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 050501

ประเทศไทยเป็นจุดเชื่อมต่อการเดินทางของนักท่องเที่ยว

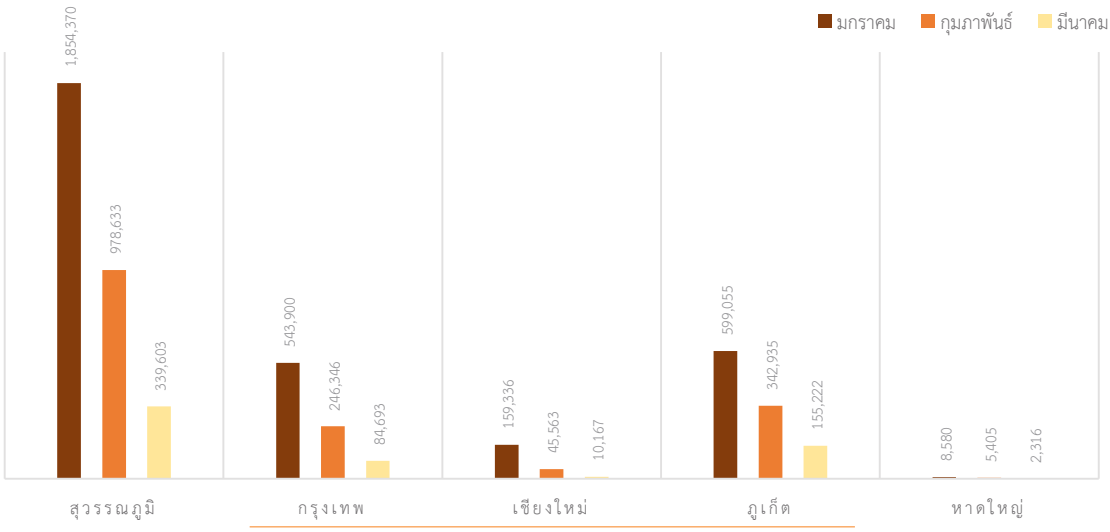
ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

อัตราการขยายตัวของจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางผ่านแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศสมาชิกอาเซียน ขยายตัวร้อยละ 5

แม้ว่าประเทศไทยมีความได้เปรียบในด้านที่ตั้งที่อยู่กลางภูมิภาคอาเซียน ซึ่งถือเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญในการเชื่อมโยงการค้าและการเดินทางในหลากหลายรูปแบบ แต่ด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคเชื้อไวรัสโควิด-19 ได้ส่งผลกระทบต่อการเดินทางท่องเที่ยวทั่วโลก รวมถึงการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวระหว่างไทยและประเทศในภูมิภาคที่ต้องเป็นไปตามมาตรป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทยอยู่ในสภาวะถดถอยอย่างรุนแรงเมื่อเปรียบเทียบกับการเจริญเติบโตในทศวรรษที่ผ่านมา ด้วยเหตุนี้ การฟื้นฟูและการเตรียมความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยวจึงอาจเป็นหมุดหมายสำคัญที่ควรเร่งดำเนินการ ภายใต้สถานการณ์ที่มีข้อจำกัดการเดินทางระหว่างประเทศ โดยมีประเด็นที่ควรให้ความสำคัญ อาทิ การจัดทำกฎหมาย ระเบียบ ข้อตกลงด้านการท่องเที่ยวในภูมิภาคอาเซียนให้เอื้อต่อการเดินทาง การสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชื่อมโยงในภูมิภาคที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ รองรับ พร้อมกับการส่งเสริมการตลาดเพื่อเชื่อมต่อการเดินทางของนักท่องเที่ยวไปยังกลุ่มตลาดที่หลากหลายมากขึ้น ซึ่งการเตรียมการดังกล่าวนี้ จะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้ฟื้นตัวกลับมาได้อย่างยั่งยืน พร้อมรับกับการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวภายในภูมิภาคได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เนื่องด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ได้ส่งผลกระทบต่อการเดินทางระหว่างประเทศในช่วงไตรมาสที่สองของปี 2563 โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2563 และประกาศสำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย เรื่องห้ามอากาศยานทำการบินเข้าสู่ประเทศไทยเป็นการชั่วคราว จึงส่งผลให้การเดินทางท่องเที่ยวทางทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศถูกจำกัด ทำให้ในปี 2563 มีเพียงสถิติผู้เดินทางเข้า - ออกราชอาณาจักร 5 ท่าอากาศยาน ในช่วง

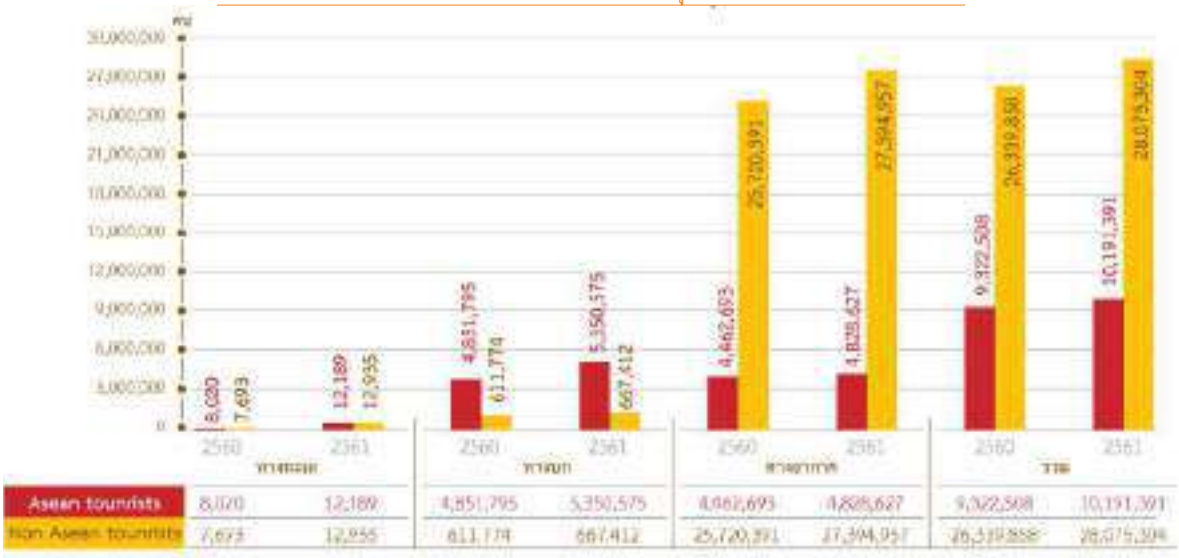
จำนวนชาวต่างชาติที่เดินทางเข้าไทย 5 อากาศยาน ระหว่าง ม.ค. - มี.ค. 63

ที่มา: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

เดือนมกราคม - มีนาคม เป็นสถิติเบื้องต้น อย่างไรก็ดี การปรับตัวของไทยต่อเชื้อไวรัสโควิด-19 เริ่มมีทิศทางดีขึ้น จากการควบคุมการติดต่อของโรคระบาดในประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการควบคุมการเข้า-ออกประเทศ ซึ่งผู้เดินทางจะต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดภายในสถานที่กักกันเป็นระยะเวลา 14 วัน ซึ่งการควบคุมสถานการณ์ที่มีประสิทธิภาพเป็นสัญญาณที่ดีต่อการสร้างความเชื่อมั่น และการฟื้นตัวของภาคการท่องเที่ยวในอนาคต

จำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าประเทศไทยผ่านจุดผ่านแดน ปี 2561 - 2562

ที่มา: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

การดำเนินการที่ผ่านมา ในส่วนของความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน ประเทศไทยใช้กรอบความร่วมมือระหว่างประเทศในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค เช่น แผนงาน GMS มีคณะทำงานด้านการท่องเที่ยวอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง ที่ประกอบไปด้วยประเทศไทย กัมพูชา สปป.ลาว เมียนมา เวียดนาม และจีน และแผนงาน IMT-GT มีคณะทำงานโครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย ซึ่งประกอบไปด้วยประเทศไทย มาเลเซีย และอินโดนีเซีย ซึ่งภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 แผนงานความร่วมมือดังกล่าวยังคงขับเคลื่อนไปในทิศทางที่เน้นการประสานความร่วมมือเพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเช่นเดิม พร้อมเน้นย้ำการช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในแผนรับมือและฟื้นฟูของ GMS ค.ศ. 2021 – 2023 และการจัดประชุมเพื่อหารือผลกระทบและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายของ IMT-GT โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้มแข็งและให้เน้นการท่องเที่ยวเติบโตอย่างยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในภูมิภาค หากแนวโน้มของวัคซีนเพื่อป้องกันเชื้อไวรัสโควิด-19 ประสบความสำเร็จจะช่วยให้การเดินทางระหว่างประเทศปรับตัวดีขึ้น ทั้งนี้ แนวคิด Travel Bubble เริ่มมีการกล่าวถึงมากขึ้น ซึ่งเป็นการเปิดประเทศด้วยการท่องเที่ยวแบบจับคู่เดินทางกับประเทศที่ควบคุมการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ดียังมีปัจจัยเกี่ยวข้องที่ต้องคำนึงถึงอีกหลายประการ อาทิ มาตรการควบคุมโรค การควบคุมการเดินทางทางอากาศ ระบบติดตามนักท่องเที่ยว เป็นต้น ดังนั้น จึงเป็นความท้าทายในระดับนโยบายที่จะริเริ่มแนวคิด Travel Bubble ให้เกิดขึ้นท่ามกลางวิกฤติเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่ยังคงดำเนินอยู่ในขณะนี้ พร้อมกับเสริมความเข้มแข็งในด้านกฎระเบียบต่าง ๆ (software) และโครงสร้างพื้นฐาน (hardware) ในด้านการท่องเที่ยวเพื่อรองรับกับสถานการณ์ฟื้นตัวหลังการสิ้นสุดของโรคระบาดได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ตลอดจนสถาบันการศึกษา ควรประสานความร่วมมือเพื่อฟื้นฟูการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่ระดับท้องถิ่น จังหวัด ภาคและระดับประเทศ โดยมุ่งเน้นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวด้านกฎระเบียบต่าง ๆ (software) และโครงสร้างพื้นฐาน (hardware) ในด้านการท่องเที่ยว อาทิ การเชื่อมโยงข้อมูลสถิติท่องเที่ยวที่เป็นระบบเดียวกันในภูมิภาค การอำนวยความสะดวกด้านการคมนาคมขนส่ง ความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สิน คุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งจะเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยว รวมทั้งยังเป็นการสร้างความเข้มแข็งของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย เพื่อรองรับการฟื้นฟูและการกลับมาเติบโตอีกครั้งภายหลังการสิ้นสุดลงของเชื้อไวรัสโควิด-19 ได้

แผนแม่บทย่อย ปี 2562 ปี 2563

การพัฒนาระบบนิเวศการท่องเที่ยว

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 050601

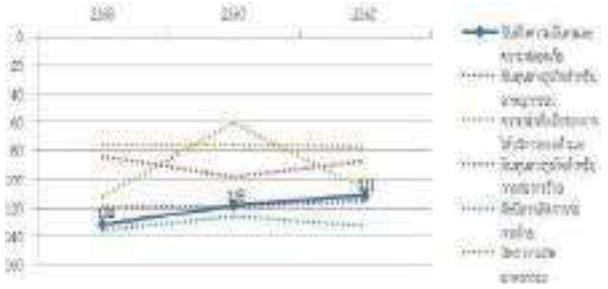
นักท่องเที่ยวมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมากขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

อยู่ใน 70 อันดับแรก ของอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว โดย Travel & Tourism Competitiveness Index (TTCI)

ความปลอดภัยเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทาง และความพึงพอใจระหว่างและหลังการเดินทางท่องเที่ยว และเมื่อนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก อุบัติเหตุในการท่องเที่ยวย่อมมีโอกาสเกิดขึ้นได้สูง รวมถึงภัยธรรมชาติต่าง ๆ ที่ไม่สามารถควบคุมได้อย่างเช่นที่ผ่านมา จึงควรมีมาตรการความปลอดภัยทางการท่องเที่ยวที่ดี มีการบริหารจัดการภาวะวิกฤตได้อย่างรวดเร็ว บังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งขัด รวมทั้งบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปรับปรุงและพัฒนามาตรการความปลอดภัยทางการท่องเที่ยวให้ทันต่อสถานการณ์อยู่เสมอและรองรับการกำหนดมาตรฐานความปลอดภัยของธุรกิจที่หลากหลาย

อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว (TTCI) ด้านความมั่นคงและความปลอดภัย โดย WEF

ที่มา: TTCI

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย จากอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว (TTCI) ซึ่งมีการจัดอันดับทุก 2 ปี พบว่าในปี 2562 ด้านความมั่นคงปลอดภัย ประเทศไทยได้อันดับที่ 111 ปรับตัวดีขึ้น 7 อันดับ จากปี 2560 ซึ่งยังห่างจากค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในอันดับที่ 70 ค่อนข้างมาก ทั้งนี้ในปี 2563 ซึ่งยังไม่มีการจัดอันดับนั้น สามารถพิจารณาเทียบเคียงจากสถิติอุบัติเหตุบนท้องถนนจากศูนย์ข้อมูลอุบัติเหตุเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมความปลอดภัยทางถนนได้ ซึ่งแม้ว่าจะมีอัตราการเกิดอุบัติเหตุลดลงจากปี 2562 แต่เป็นผลอันเนื่องมาจาก

ที่มา: ศูนย์ข้อมูลอุบัติเหตุเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมความปลอดภัยทางถนน

การเดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทยถูกจำกัดจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 อีกทั้งระหว่างปี 2559 – 2562 มีอัตราการเสียชีวิตบนท้องถนนสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ จึงไม่สามารถแสดงให้เห็นทิศทางในการพัฒนาความมั่นคงปลอดภัยของนักท่องเที่ยวได้อย่างเป็นรูปธรรม

การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ซึ่งมีภารกิจหลักในการติดตามสถานการณ์ และตรวจสอบผลกระทบต่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว ตลอดจนเป็นศูนย์กลางในการประสานงานและสร้างความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในการให้ความช่วยเหลือ การอำนวยความสะดวก การแก้ไขปัญหาการหลอกลวง และการบรรเทาทุกข์แก่นักท่องเที่ยว ผ่านศูนย์ช่วยเหลือนักท่องเที่ยว สายด่วนตำรวจท่องเที่ยว โทร. 1155 และมีการออกตรวจพื้นที่รับผิดชอบเพื่อรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว ประชาสัมพันธ์การปฏิบัติตนของนักท่องเที่ยววิถีใหม่ อีกทั้งได้ดำเนินการจัดทำคู่มือมาตรฐานความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยวไทยและข้อเสนอแนะการดำเนินการด้านความปลอดภัยในแต่ละกิจกรรมท่องเที่ยว เช่น ความปลอดภัยทางทะเล (การดำน้ำตื้น การดำน้ำลึก กิจกรรมทางน้ำ) ความปลอดภัยทางบก (การข้ามถนน การขับขี่ปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว) ความปลอดภัยกิจกรรมผจญภัยและกิจกรรมผาดโผน รวมถึงจัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อสร้างความร่วมมือในการบริหารจัดการวิกฤตการณ์ด้านการท่องเที่ยวไทย เพื่อใช้เป็นแนวปฏิบัติในการดูแลความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวด้วย

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าที่ผ่านมาจะมีการควบคุมมาตรฐานความปลอดภัยมาอย่างต่อเนื่อง แต่ด้วยความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว และจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มสูงขึ้น ทำให้ไม่สามารถดูแลความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวได้อย่างทั่วถึง อย่างไรก็ตาม การนำมาตรการความปลอดภัยทางการท่องเที่ยวไปปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์นั้น ต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยขับเคลื่อนผ่านแผนปฏิบัติราชการของหน่วยงานที่มีภารกิจส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด พร้อมทั้งสร้างการรับรู้ถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินผ่านกลไกต่าง ๆ ของรัฐ

ข้อเสนอแนะในการบรรลุเป้าหมาย บูรณาการร่วมกันกับภาครัฐ เอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการให้เกิดเครือข่ายและความเข้มแข็งทั้งระบบ และมีมาตรการด้านกฎหมายเพื่อคุ้มครองนักท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือนักท่องเที่ยวให้ครบทั่วประเทศ เพื่อทำหน้าที่อำนวยความสะดวกและรับเรื่องร้องทุกข์จากนักท่องเที่ยวหลากหลายภาษา และพัฒนาแอปพลิเคชันของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ให้รองรับการแจ้งเหตุของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติด้วย เพื่อให้นักท่องเที่ยวมีความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน อันจะเป็นการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวของไทยต่อไป

ปี 2562 ปี 2563 แผนแม่บทย่อย

การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 050602

โครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวมีคุณภาพและมาตรฐานดีขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมทางบกและทางน้ำ โดย Travel Competitiveness Index (TTCI) อยู่ในอันดับ 1 ใน 50

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานถือเป็นปัจจัยสำคัญของการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว แม้ว่าประเทศไทยจะมีโครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคมในระดับดี แต่โครงสร้างพื้นฐานที่มีคุณภาพได้มาตรฐานยังจำกัดอยู่ในเขตเมืองใหญ่ และยังไม่เป็นที่พึงพอใจของนักท่องเที่ยวมากนัก โดยเฉพาะประเด็นด้านสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวแบบไร้รอยต่อและการมีท่าเรือขนาดใหญ่ที่ได้มาตรฐาน โดยให้มีการดำเนินการรองรับโครงสร้างพื้นฐานที่เชื่อมโยงการเดินทางท่องเที่ยว มีการเตรียมความพร้อม และการจัดให้มีโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการเข้าถึงพื้นที่ พร้อมทั้งมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ครอบคลุมทุกพื้นที่ และมีการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด

การจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐาน

ตัวชี้วัด	ปี 2563	ปี 2562	ปี 2561	ปี 2560
ภาพรวมความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐาน	**44th**	**45th**	**48th**	**49th**
ความหนาแน่นของโครงข่ายทางถนน	28th	28th	19th	26th
ความหนาแน่นของโครงข่ายทางราง	42nd	41st	42nd	42nd
จำนวนเที่ยวบินโดยสารผ่านท่าอากาศยานหลัก	16th	17th	19th	19th
คุณภาพของการขนส่งทางอากาศ	31st	35th	34th	33rd

ที่มา: IMD

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ในปี 2562 อันดับด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมทางบกและทางทะเลของประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 72 ซึ่งเป็นการคงอยู่ในอันดับเดิมนับตั้งแต่ปี 2560 และโครงสร้างพื้นฐานทางอากาศ อยู่ในอันดับที่ 17 อย่างไรก็ดี เนื่องจากการจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว (TTCI) มีการดำเนินการทุก ๆ 2 ปี โดยในปี 2563 ไม่มีการจัดเก็บ ทำให้การประเมินสถานการณ์การบรรลุ

เป้าหมายต้องเทียบเคียงจากการสำรวจและจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของสถาบัน IMD ซึ่งมีการจัดอันดับตัวชี้วัดด้านโครงสร้างพื้นฐานของ 63 ประเทศทั่วโลก โดยในส่วนของประเทศไทยได้รับการจัดให้อยู่ในอันดับที่ 44 (เพิ่มขึ้น 1 อันดับจากปี 2562) ขณะที่มีตัวชี้วัดด้านคุณภาพการขนส่งทางอากาศ (Quality of Air Transportation) เป็นปัจจัยที่มีการปรับอันดับเพิ่มขึ้นมากที่สุดจำนวน 4 อันดับ (อันดับที่ 31) ขณะที่ความหนาแน่นของโครงข่ายทางราง (Railroad Density) ปรับลดลง 1 อันดับ (อันดับที่ 42) อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาเทียบเคียงค่าเป้าหมายด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมทางบกและทางทะเลโดย TTCI ที่กำหนดไว้ที่อันดับ 50 ในปี 2565 ที่ต้องการการยกระดับโครงสร้างพื้นฐานในระดับสูงนั้น ยังคงมีความเสี่ยงสูงที่จะบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้

การดำเนินการที่ผ่านมา การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวในช่วงที่ผ่านมามีการดำเนินการร่วมกันจากหลากหลายหน่วยงานเพื่ออำนวยความสะดวก สร้างความเชื่อมโยง และกระจายการท่องเที่ยวออกสู่เมืองรองมากขึ้น รวมถึงมีการก่อสร้างเครือข่ายถนนเชื่อมโยงจุดผ่านแดนของประเทศเพื่อนบ้านเพื่อสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวในภูมิภาค โดยในปี 2563 มีการดำเนินงานที่สำคัญที่สนับสนุนการบรรลุเป้าหมาย อาทิ การจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาโครงข่ายทางรถไฟสนับสนุนเขตเศรษฐกิจพิเศษ การท่องเที่ยว และการพัฒนาพื้นที่ของสำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร โครงการพัฒนาเมืองการค้าและการท่องเที่ยวชายแดนของกรมท่าอากาศยาน และโครงการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวธรรมชาติเพื่อนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวให้เกิดประสิทธิภาพของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย คุณภาพของโครงสร้างพื้นฐานของประเทศไทยในปัจจุบันยังคงเป็นประเด็นท้าทายสำคัญที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและการตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยว แม้ว่าจะมีโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมค่อนข้างดี รวมทั้งการมีสนามบินและโครงข่ายทางถนนเชื่อมโยงการเดินทางระหว่างจังหวัดต่าง ๆ ได้ โดยเฉพาะในเมืองท่องเที่ยวสำคัญ แต่การพัฒนาโครงข่ายและการสนับสนุนการท่องเที่ยวผ่านระบบรางและการเชื่อมโยงระบบขนส่งสาธารณะเข้ากับแหล่งท่องเที่ยวแบบไร้รอยต่อ ยังเป็นจุดอ่อนและความท้าทายสำคัญที่กระทบต่อตัวชี้วัดในการจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมของประเทศ

ข้อเสนอแนะในการบรรลุเป้าหมาย การออกแบบโครงสร้างพื้นฐานในระยะต่อไปภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและข้อจำกัดการท่องเที่ยวในอนาคตมากขึ้น เช่น การออกแบบโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการใช้ประโยชน์ของทุกคน (Universal Design) เพื่อรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพ เป็นต้น นอกจากนี้ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสนับสนุนการท่องเที่ยวถือเป็นความท้าทายสำคัญที่จะมีส่วนช่วยให้โครงสร้างพื้นฐานมีความพร้อมสอดคล้องกับศักยภาพและรูปแบบการท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่ ทั้งนี้ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานยังต้องพึ่งพาการดำเนินงานจากภาครัฐเป็นหลัก ซึ่งยังไม่กระจายไปสู่ภาคประชาชนหรือผู้ประกอบการในพื้นที่

แผนแม่บทย่อย ปี 2562 ปี 2563

การพัฒนาระบบนิเวศการท่องเที่ยว

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 050603

การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมดีขึ้น

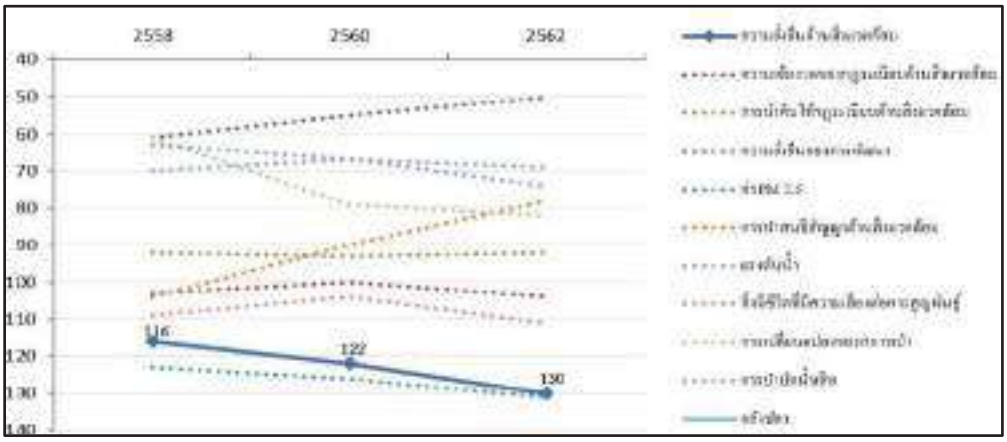
ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

อันดับขีดความสามารถด้านความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ อยู่ในอันดับที่ 110

การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม คือ การที่นักท่องเที่ยวมีแนวคิดและพฤติกรรมที่ให้ความสำคัญกับการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรธรรมชาติและชุมชน ซึ่งเป็นกระแสการท่องเที่ยวที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ดี ด้วยจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องของประเทศไทย ศักยภาพในการบริหารจัดการพื้นที่ในการรองรับนักท่องเที่ยว และประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายยังคงเป็นประเด็นท้าทาย ที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ดังนั้นจึงต้องให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนปัจจัยด้านคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของชุมชนและภาคีเครือข่าย และความตระหนักรู้และเข้าใจในการรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของนักท่องเที่ยว

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เมื่อพิจารณาจากดัชนีสมรรถนะสิ่งแวดล้อม (Environmental Performance Index: EPI) จัดทำโดย Yale Center for Environmental Lay and Policy ซึ่งเป็นการประเมินสมรรถนะสิ่งแวดล้อมผ่านดัชนีย่อยครอบคลุมประเด็นคุณภาพสิ่งแวดล้อม และคุณภาพระบบนิเวศ โดยในปี 2563 ประเทศไทยอยู่อันดับที่ 78 ดีขึ้นจากอันดับที่ 121 ในปี 2561 แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีคุณภาพสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศที่ดีขึ้น (การจัดอันดับในปี 2563 มีการจัดเก็บดัชนีย่อยเพิ่มขึ้นจาก 10 เป็น 11 ตัว) ซึ่งส่วนหนึ่งอาจเป็นผลจากการลดลงของจำนวนนักท่องเที่ยวจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ในช่วงเดือนมกราคม - กันยายน 2563 ซึ่งมีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติลดลงถึงร้อยละ 77.29 และนักท่องเที่ยวไทยลดลงร้อยละ 54.67 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อน เป็นโอกาสที่ทำให้แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติได้ฟื้นตัว

อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว (TTCI) ด้านความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ โดย WEF

ที่มา: TTCI

ในส่วนการจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว ด้านความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ โดย WEF ซึ่งเป็นการจัดอันดับในทุก 2 ปี พบว่าในปี 2562 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 130 ลดลงจากปี 2560 ถึง 8 อันดับ ซึ่งห่างจากค่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ในอันดับที่ 110 ถึง 20 อันดับ อีกทั้ง ยังมีปัจจัยที่ส่งผลในเชิงลบ และมีตัวชี้วัดที่ควบคุมยาก เช่น ค่าความเข้มข้นของ PM 2.5 ซึ่งถือเป็นความท้าทายในการบรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้

การดำเนินการที่ผ่านมา ภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวที่ใส่ใจต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมโดยส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนทั้งผู้ประกอบการ นักท่องเที่ยว รวมถึงชุมชนท้องถิ่นเข้ามาร่วมกันส่งเสริมและช่วยกันลดปัญหาที่ส่งผลกับสิ่งแวดล้อมให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม โดยได้มีการนำเสนอโครงการท่องเที่ยวอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมภายใต้ “แนวคิด 7 Greens” ซึ่งเป็นการเสนอทางเลือกทางการท่องเที่ยวให้แก่นักท่องเที่ยวภายใต้องค์ประกอบของแนวคิดอนุรักษ์การเดินทางที่เน้นการประหยัดพลังงาน แหล่งท่องเที่ยวสีเขียว กิจกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ชุมชนสีเขียวที่มีเอกลักษณ์ การจัดการธุรกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และจิตอาสาในการดูแลสิ่งแวดล้อม ในส่วนของการดำเนินงานในช่วงการแพร่ระบาดของโควิท-19 ได้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ “ยิ่งเที่ยว ยิ่งรักษ์” (Responsible Tourism) เป็นหนึ่งในแนวคิดท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal) มุ่งเน้นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และอัตลักษณ์ท้องถิ่น มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมไปถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดมลพิษ และควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต โดยเป็นการร่วมมือระหว่างภาคีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งผู้ประกอบการ ชุมชน และนักท่องเที่ยว โดยภายใต้แนวคิดดังกล่าว ได้มีการดำเนินงานที่สำคัญคือ โครงการ The One for Nature ที่มุ่งเน้นให้ทุกคนเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวที่ตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยวและธรรมชาติ โดยมีการดำเนินกิจกรรมในพื้นที่นำร่อง 3 พื้นที่ คือ จังหวัดเชียงใหม่ ภูเก็ต และสุราษฎร์ธานี

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ในช่วงที่ผ่านมาจะส่งผลให้แหล่งท่องเที่ยวมีการฟื้นตัวกลับสู่ความสมบูรณ์ของธรรมชาติ แต่ภายหลังจากสถานการณ์คลี่คลาย การกลับเข้ามาของนักท่องเที่ยวจำนวนมากอาจกระทบต่อการบริหารจัดการศักยภาพในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวโดยเฉพาะในแหล่งท่องเที่ยวหลัก การจัดทำมาตรฐานและความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว และประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ผู้ประกอบการท่องที่ยวต้องเตรียมความพร้อมรองรับกับบริบทธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไปทั้งในด้านพฤติกรรม และวิถีปฏิบัติใหม่ที่เกิดจากการปรับตัวของนักท่องเที่ยวจากสถานการณ์โควิด-19 โดยเฉพาะมาตรการสุขอนามัยและความปลอดภัยที่จะสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะในการบรรลุเป้าหมาย เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ในช่วงเวลาที่นักท่องเที่ยวยังชะลอการเดินทางระหว่างประเทศ ควรให้ความสำคัญกับยกระดับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระยะยาว โดยการพัฒนาปรับปรุงและซ่อมแซมโครงสร้างพื้นฐานในแหล่งท่องเที่ยว การจัดระเบียบและมาตรฐานในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ให้เป็นระบบและมีความปลอดภัย นอกจากนี้ ต้องให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนโครงการ “ยิ่งเที่ยว ยิ่งรักษ์” (Responsible Tourism) อย่างต่อเนื่อง การขยายพื้นที่กิจกรรมโครงการ The One for Nature เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยวและธรรมชาติให้ครอบคลุมทุกภูมิภาคในประเทศ และประชาสัมพันธ์ไปยังกลุ่มนักท่องเที่ยวในประเทศและต่างประเทศ พร้อมทั้งรณรงค์ให้นักท่องเที่ยวมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมในด้านสุขอนามัย รวมทั้งเว้นระยะห่างทางสังคม และมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมด้วยการหลีกเลี่ยงการใช้พลาสติกแบบครั้งเดียวทิ้ง และการใช้ภาชนะส่วนตัว ซึ่งจะช่วยลดขยะและการแพร่เชื้อไปพร้อมกัน

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ 06

06 พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ

"พัฒนาเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ
ศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม
ด้วยผังภูมินิเวศอย่างยั่งยืน พร้อมระบบการจัดการเมืองที่มีประสิทธิภาพ
เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในทุกพื้นที่"

พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ

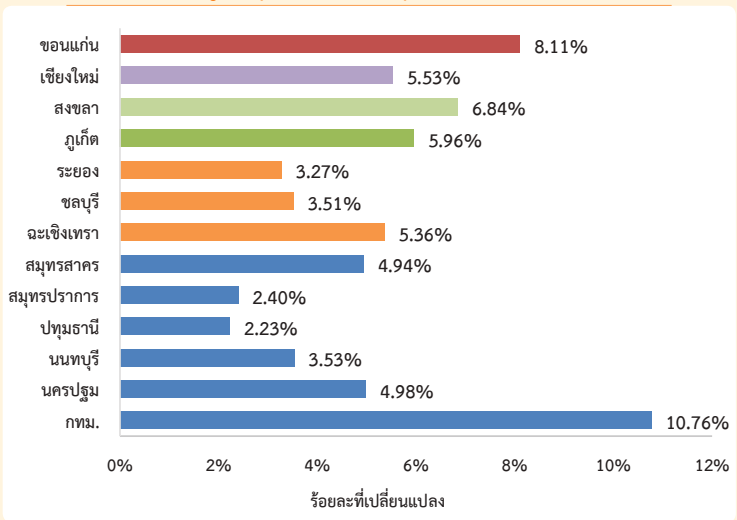
แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (06) พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเมืองน่าอยู่ในทุกภาคของประเทศ เพื่อเป็นศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นแหล่งจ้างงานและที่อยู่อาศัย เพื่อกระจายความเจริญในทุกภูมิภาคของประเทศอย่างมีระบบการบริหารจัดการเมืองที่มีประสิทธิภาพ โดยมี 3 เป้าหมายระดับประเด็น ได้แก่ **(1) ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น เกิดศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมในทุกภูมิภาคของประเทศ เพื่อกระจายความเจริญทางด้านเศรษฐกิจและสังคม (2) ประเทศไทยมีพื้นที่มีแผนผังภูมินิเวศเพื่อเป็นกรอบในการพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชนบทมั่นคง เกษตรยั่งยืน และอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ รวมทั้งผังพื้นที่อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งโบราณคดี** และ **(3) ช่องว่างความเหลื่อมล้ำระหว่างพื้นที่ลดลง** ทั้งนี้ แผนแม่บทประเด็นดังกล่าวสนับสนุนการบรรลุผลสัมฤทธิ์การพัฒนาตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

060001 ปี 2562 ปี 2563

(1) ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น เกิดศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมในทุกภูมิภาคของประเทศ เพื่อกระจายความเจริญทางด้านเศรษฐกิจและสังคม พิจารณาจากมูลค่าการลงทุนในพื้นที่เป้าหมาย เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 25 ในช่วง 5 ปี (2561 – 2565) หรือเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.8 ต่อปี[1] โดยพิจารณาเทียบเคียงจากตัวชี้วัดทดแทนในระยะแรก คือ การเปลี่ยนแปลงมูลค่าทุนจดทะเบียนนิติบุคคลในพื้นที่เป้าหมาย พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงมูลค่าทุนจดทะเบียนนิติบุคคลระหว่างช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนตุลาคมของปี 2563 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี 2562 ในทุกจังหวัดที่เป็นพื้นที่เป้าหมาย โดยมีจังหวัดหรือพื้นที่ปกครองพิเศษจำนวน 4 แห่ง ที่มีอัตราการเติบโตของมูลค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยที่กำหนดไว้ (ร้อยละ 5.8 ต่อปี) ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ร้อยละ 10.76 ขอนแก่น ร้อยละ 8.11 สงขลา ร้อยละ 6.84 และ ภูเก็ต ร้อยละ 5.96 ส่วนจังหวัดพื้นที่เป้าหมายที่มีอัตราการเติบโตต่ำกว่าค่าเฉลี่ยต่อปีที่กำหนดไว้ ได้แก่ เชียงใหม่ ฉะเชิงเทรา นครปฐม สมุทรสาคร นนทบุรี ชลบุรี ระยอง สมุทรปราการ และปทุมธานี

การเปลี่ยนแปลงมูลค่าทุนจดทะเบียนนิติบุคคล 2562 - 2563 (ม.ค. - ต.ค.)

ที่มา: ข้อมูลจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า (2563)

[1] ปัจจุบัน สศช. อยู่ระหว่างการศึกษาเพื่อกำหนดขอบเขตและความครอบคลุมที่ชัดเจนของ “มูลค่าการลงทุน” ในเมือง

060002 ปี 2562 ปี 2563

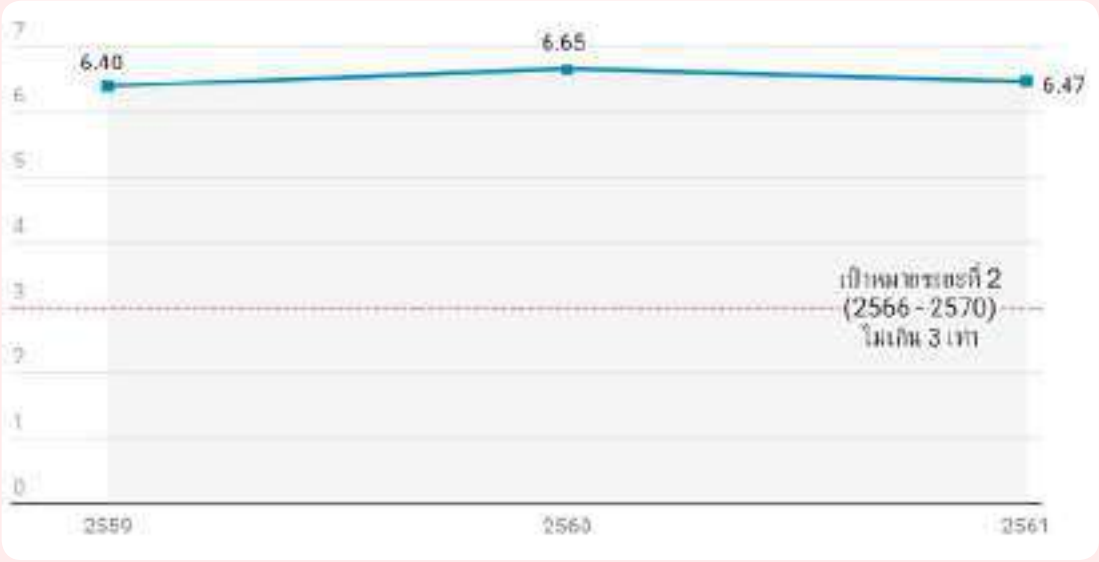
(2) ประเทศไทยมีพื้นที่มีแผนผังภูมินิเวศเพื่อเป็นกรอบในการพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชนบทมั่นคง เกษตรยั่งยืน และอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ รวมทั้งผังพื้นที่อนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งโบราณคดี สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ดำเนินงานโครงการจัดทำแผนผังภูมินิเวศเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนเชิงนิเวศ โดยในระยะแรกครอบคลุมพื้นที่ภาคเหนือ 9 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน น่าน พะเยา แพร่ ลำปาง ลำพูน และอุตรดิตถ์ ความก้าวหน้าของโครงการฯ ปัจจุบัน ร่างรายงานฉบับสมบูรณ์แล้วเสร็จ พร้อมทั้ง ได้จัดการประชุมรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่และส่วนกลาง เพื่อนำความคิดเห็นไปปรับปรุงร่างรายงานฯ ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมถึงได้จัดทำระบบฐานข้อมูลภูมิสารสนเทศการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนบนพื้นฐานภูมินิเวศพร้อมกับจัดฝึกอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถใช้ระบบข้อมูลดังกล่าวได้ต่อไป

060003 ปี 2562 ปี 2563

(3) ช่องว่างความเหลื่อมล้ำระหว่างพื้นที่ลดลง ความเหลื่อมล้ำระหว่างพื้นที่วัดด้วยสัดส่วนผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อประชากร (GPP per capita) ของจังหวัดที่ร้อยละ 20 ที่รวยที่สุดต่อผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อประชากรของจังหวัดร้อยละ 20 ที่จนที่สุด พบว่าปี 2561 สัดส่วน GPP per capita ของจังหวัดร้อยละ 20 ที่รวยที่สุด จำนวน 15 จังหวัด (ได้แก่ ระยอง กรุงเทพมหานคร ชลบุรี ปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา พระนครศรีอยุธยา ภูเก็ต สมุทรสาคร สมุทรปราการ สระบุรี พังงา นครปฐม ปทุมธานี ราชบุรี และจันทบุรี) ต่อ GPP per capita ของจังหวัดร้อยละ 20 ที่จนที่สุด จำนวน 15 จังหวัด (ได้แก่ แม่ฮ่องสอน ยโสธร หนองบัวลำภู นราธิวาส มุกดาหาร สกลนคร อำนาจเจริญ บุรีรัมย์ บึงกาฬ ชัยภูมิ สุรินทร์ ร้อยเอ็ด อุบลราชธานี พัทลุง ศรีสะเกษ) คิดเป็น 6.47 เท่า ซึ่งลดลงจากปี 2560 ที่มีสัดส่วน 6.65 เท่า แต่ยังมากกว่าปี 2559 ที่สัดส่วน 6.40 เท่า แสดงให้เห็นถึงช่องว่างความเหลื่อมล้ำที่ค่อนข้างคงที่ ทั้งนี้ หากพิจารณารายจังหวัด พบว่า จังหวัดที่รวยที่สุด 15 จังหวัดนี้ ยังคงเป็นจังหวัดเดิมถึง 14 จังหวัด (กระบี่ถูกแทนที่ด้วยราชบุรี) ในขณะที่จังหวัดที่จนที่สุด 15 จังหวัด ยังเป็นจังหวัดเดิมเพียง 12 จังหวัด โดยมี 3 จังหวัดใหม่ ได้แก่ มุกดาหาร บึงกาฬ และพัทลุง ส่วนมหาสารคาม แพร่ และกาฬสินธุ์มี GPP per capita เพิ่มมากขึ้น

060003 ปี 2562 ปี 2563

สัดส่วน GPP Per Capita ของจังหวัดร้อยละ 20 ที่รวยที่สุด ต่อจังหวัดร้อยละ 20 ที่จนที่สุด

ที่มา: ข้อมูลผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัด แบบปริมาณลูกโซ่ ฉบับ พ.ศ. 2561 (สศช.) - Created with Datawrapper

ดังนั้น จากข้อมูลสถานการณ์เป้าหมายระดับประเด็นทั้ง 3 เป้าหมายดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าแต่ละเป้าหมายมีความท้าทายเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามการบรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทเพิ่มมากขึ้น

ประเด็นท้าทายที่ต้องดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายของแผนแม่บท คือ การลงทุนโครงสร้างพื้นฐานในเมืองส่วนใหญ่เป็นการลงทุนในระบบประปาและไฟฟ้า เพื่อการพัฒนาสู่การเป็นเมืองอัจฉริยะในทุกมิติ อาทิ ระบบคมนาคมขนส่ง ระบบดิจิทัล สาธารณสุข และการศึกษา เป็นต้น การลงทุนพัฒนาและจัดหาสถานที่สำหรับโครงสร้างพื้นฐาน และการให้บริการจัดการของเสียอย่างมีประสิทธิภาพและเพียงพอต่อความต้องการใช้งาน และการปรับภูมิทัศน์หรือการพัฒนาพื้นที่ตัวอย่าง รวมถึงโครงการจัดทำแผนผังภูมินิเวศเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนเชิงนิเวศและกำหนดให้มีการบริหารจัดการตามแผนผังภูมินิเวศอย่างยั่งยืน

แผนแม่บทฯ ประเด็น (6) พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ

ประกอบด้วย 3 เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2563
060101	**เมืองในพื้นที่เป้าหมายที่ได้รับการพัฒนาเพื่อกระจายความเจริญและลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 เมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ 6 เมือง (กรุงเทพและปริมณฑล, ขอนแก่น, เชียงใหม่, เมืองในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก, สงขลา, และภูเก็ต) ได้รับการพัฒนาให้เป็นเมืองอัจฉริยะในทุกมิติ	2562	2563
	ในปี 2563 มีพื้นที่เป้าหมายซึ่งยื่นข้อเสนอเพื่อขอรับการประกาศเขตเมืองอัจฉริยะเพิ่มเติม รวมเป็น 40 เขตส่งเสริมเมืองอัจฉริยะ ใน 27 จังหวัดทั่วประเทศ ซึ่งครอบคลุมเมืองศูนย์กลางทั้ง 6 พื้นที่ ตามเป้าหมายที่กำหนด และปัจจุบันประเทศไทยมีเมืองอัจฉริยะนำร่องของ ASEAN Smart City Network จำนวน 3 เมือง ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ชลบุรี และภูเก็ต ซึ่งมีสถานะ การบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง**		
060201	**เมืองมีระบบจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษที่มีประสิทธิภาพ ครอบคลุม และได้มาตรฐาน** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 จำนวนเมืองคุณภาพ ทั้ง 5 เมือง (กรุงเทพและปริมณฑล เชียงใหม่ ขอนแก่น สงขลา และภูเก็ต) สิ่งแวดล้อมภายในเมืองอยู่ในเกณฑ์	2562	2563
	ในปี 2563 พิจารณาเทียบเคียงจากข้อมูลที่เกี่ยวเนื่องในปี 2562 ได้แก่ (1) จำนวนเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืนที่ผ่านเกณฑ์ลดลง (2) ปริมาณขยะในเขตเทศบาลพื้นที่เป้าหมายซึ่งมีปริมาณขยะเพิ่มขึ้นและสัดส่วนการนำขยะไปใช้ประโยชน์และกำจัดถูกวิธีเพิ่มสูงขึ้น (3) สัดส่วนการบำบัดน้ำเสียในพื้นที่เป้าหมาย มีปริมาณน้ำเสียที่สามารถบำบัดได้สูงกว่าปริมาณน้ำเสียที่เกิดขึ้นในพื้นที่ (4) ร้อยละของจำนวนวันที่พบสารมลพิษในอากาศเกินค่ามาตรฐาน พบว่า มลพิษทางอากาศในพื้นที่เมืองเป้าหมายมีระดับสูงขึ้น ซึ่งมีสถานะ การบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง**		

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	ปี 2563
060202	**ความยั่งยืนทางภูมินิเวศ ภูมิสังคม และภูมิวัฒนธรรม** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 พื้นที่ที่มีการดำเนินการสงวน รักษา อนุรักษ์ฟื้นฟู และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ มรดกทางสถาปัตยกรรม และศิลปวัฒนธรรม อัตลักษณ์และวิถีชีวิตพื้นถิ่นบนฐานธรรมชาติและฐานวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนในพื้นที่ อย่างน้อยใน 3 จังหวัด ของ 1 ภาค	2562	2563

ในปี 2563 จัดทำแผนผังภูมินิเวศระดับภาคในพื้นที่ภาคเหนือ 9 จังหวัด และปัจจุบันโครงการจัดทำแผนผังภูมินิเวศเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนเชิงนิเวศได้ปรับปรุงร่างรายงานฯ ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งมีสถานะ การบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ **ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย**

แผนแม่บทย่อย

ปี 2562 ปี 2563

พื้นที่และเมืองอัจฉริยะ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 060101

เมืองในพื้นที่เป้าหมายที่ได้รับการพัฒนาเพื่อกระจายความเจริญและลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

เมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ 6 เมือง (กรุงเทพและปริมณฑล, ขอนแก่น, เชียงใหม่, เมืองในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก, สงขลา, และภูเก็ต) ได้รับการพัฒนาให้เป็นเมืองอัจฉริยะในทุกมิติ[1]

ประชากรไทยมีแนวโน้มอาศัยในพื้นที่เมืองมากขึ้น โดยในปี 2563 ประชากรไทย ร้อยละ 57.2 อาศัยอยู่ในพื้นที่เมือง และคาดว่าจะเพิ่มขึ้นเป็น ร้อยละ 74.3 ในปี 2583 (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2563) ทำให้เกิดความจำเป็นในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และจัดการสิ่งแวดล้อมของเมืองให้สามารถรองรับการเพิ่มขึ้นของประชากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของท้องถิ่นและศักยภาพของเมือง รวมถึงเป็นเมืองน่าอยู่สำหรับคนทุกกลุ่มในสังคม อย่างไรก็ดี การพัฒนาเมืองน่าอยู่มีปัจจัยสำคัญที่ต้องคำนึงถึง ประกอบด้วย (1) ความต้องการของเมือง (2) โครงสร้างพื้นฐานของเมือง (3) ฐานข้อมูลการพัฒนาเมือง (4) การเงินที่ยั่งยืนของเมือง (5) การบริหารจัดการเมือง และ (6) ระบบนิเวศที่เอื้อต่อการสร้างเมืองอัจฉริยะ

40 เขตส่งเสริมเมืองอัจฉริยะ ใน 27 จังหวัด

ที่มา: คณะกรรมการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ

[1]เมืองอัจฉริยะเป็นเมืองที่ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัยและชาญฉลาด เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการให้บริการและการบริหารจัดการเมือง ลดค่าใช้จ่ายและการใช้ทรัพยากรของเมืองและประชากรเป้าหมาย เน้นการออกแบบที่ดี และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการพัฒนาเมือง ภายใต้แนวคิดการพัฒนาเมืองน่าอยู่ เมืองทันสมัย ให้ประชาชนในเมืองมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุข อย่างยั่งยืน (สำนักงานเมืองอัจฉริยะประเทศไทย สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล)

พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ

060101

ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม การใช้เทคโนโลยีเพื่อยกระดับการบริหารจัดการท้องที่ การสร้างกิจกรรมที่ก่อให้เกิดรายได้ของประชาชนในพื้นที่เป้าหมาย รวมถึงการจัดทำข้อมูลเชิงพื้นที่ระดับเมืองเพื่อการติดตามและประเมินผล

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ในปี 2563 มีพื้นที่เป้าหมายซึ่งยื่นข้อเสนอเพื่อขอรับการประกาศเขตเมืองอัจฉริยะเพิ่มเติม ได้แก่ กรุงเทพและปริมณฑล (โครงการพัฒนาเมืองจุฬาฯ อัจฉริยะ และโครงการเมืองอัจฉริยะย่านพระราม 4) ชลบุรี (โครงการแสนสุข สมาร์ทซิตี้) ระยอง (โครงการเมืองอัจฉริยะบ้านฉาง โครงการเมืองอัจฉริยะวังจันทร์วัลเลย์ และโครงการออริจิ้น สมาร์ท ซิตี้ ระยอง) รวมเป็น 40 เขตส่งเสริมเมืองอัจฉริยะ ใน 27 จังหวัดทั่วประเทศ ซึ่งครอบคลุมเมืองศูนย์กลางทั้ง 6 พื้นที่ ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ กรุงเทพฯ ชลบุรี และภูเก็ต ยังได้รับคัดเลือกให้เป็น 3 ใน 26 เมืองอัจฉริยะนำร่องของ ASEAN Smart City Network

การดำเนินการที่ผ่านมา นอกจากทางพื้นที่จะเร่งรัดการพัฒนาสู่การเป็นเมืองอัจฉริยะแล้ว หน่วยงานภาครัฐยังได้มีการสนับสนุนและส่งเสริมการเป็นเมืองอัจฉริยะของพื้นที่เป้าหมาย ใน 3 ด้านสำคัญ ประกอบด้วย (1) ด้านผังเมืองและการใช้ประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ โครงการวางและสนับสนุนด้านการผังเมือง โครงการพัฒนาพื้นที่เมืองใหม่ตามผังเมือง และโครงการพัฒนาพื้นที่ตามผังเมือง (2) ด้านโครงสร้างพื้นฐานและอาคารสิ่งปลูกสร้าง ได้แก่ โครงการก่อสร้างปรับปรุงขยายระบบประปา โครงการพัฒนาระบบไฟฟ้า โครงการเปลี่ยนระบบสายไฟฟ้าอากาศเป็นสายไฟฟ้าใต้ดิน และโครงการพัฒนาพื้นที่ส่วนต่อขยายศูนย์ราชการ และ (3) ด้านการขับเคลื่อนโครงการเมืองอัจฉริยะประเทศไทย ได้แก่ โครงการพัฒนาเมืองใหม่อัจฉริยะ และโครงการพัฒนาเมืองอัจฉริยะน่าอยู่ (เมืองเดิม)

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ดี การลงทุนโครงสร้างพื้นฐานในเมืองเป้าหมาย ส่วนใหญ่ยังคงเป็นการลงทุนในระบบประปาและไฟฟ้า ในขณะที่แผนแม่บทย่อยฯ มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาสู่การเป็นเมืองอัจฉริยะในทุกมิติ ทำให้เป้าหมายยังเป็นเป้าหมายที่มีความท้าทายในระดับสูง จึงควรสนับสนุนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานด้านอื่น ๆ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญสำหรับเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ เช่น ระบบคมนาคมขนส่ง ระบบดิจิทัล สาธารณสุข และการศึกษา เป็นต้น นอกจากนี้ ปัจจุบันข้อมูลเชิงพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในระดับจังหวัด ซึ่งครอบคลุมทั้งพื้นที่เมืองและส่วนที่มิใช่เมือง อาทิ พื้นที่ป่าอนุรักษ์ พื้นที่เกษตร ทำให้ขาดข้อมูลระดับเมือง ซึ่งอาจจะส่งผลให้การพัฒนาเมืองขาดความสอดคล้องกับอัตลักษณ์และความต้องการของพื้นที่อย่างแท้จริง ทั้งนี้ สำนักงานสถิติแห่งชาติอยู่ระหว่างดำเนินการริเริ่มการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานในระดับเมืองและระดับพื้นที่ย่อย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการวางแผนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในเมืองน่าอยู่แบบบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยในเบื้องต้นอาจจะกำหนดให้มีกฎระเบียบที่กำหนดโครงสร้างการบริหารจัดการความร่วมมือในการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ และผังการใช้ประโยชน์ที่ดินภายในย่านเมืองอัจฉริยะ เพื่อให้การลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสามารถรองรับความต้องการใช้งานในพื้นที่ในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ อาทิ การนำสายไฟฟ้าลงดินที่บูรณาการเครือข่ายร่วมกับวางระบบดิจิทัล สาธารณูปการและระบบระบายน้ำ ซึ่งจะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในทุกมิติ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ คมนาคม พลังงาน คุณภาพชีวิต การบริหารจัดการ และสิ่งแวดล้อม อันจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายในการกระจายความเจริญและลดความเหลื่อมล้ำระหว่างพื้นที่ได้

ปี 2562 ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนาพื้นที่เมือง ชนบท เกษตรกรรม และอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ ที่มีการบริหารจัดการตามผังภูมินิเวศอย่างยั่งยืน

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 060201

เมืองมีระบบจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษที่มีประสิทธิภาพ ครอบคลุม และได้มาตรฐาน

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

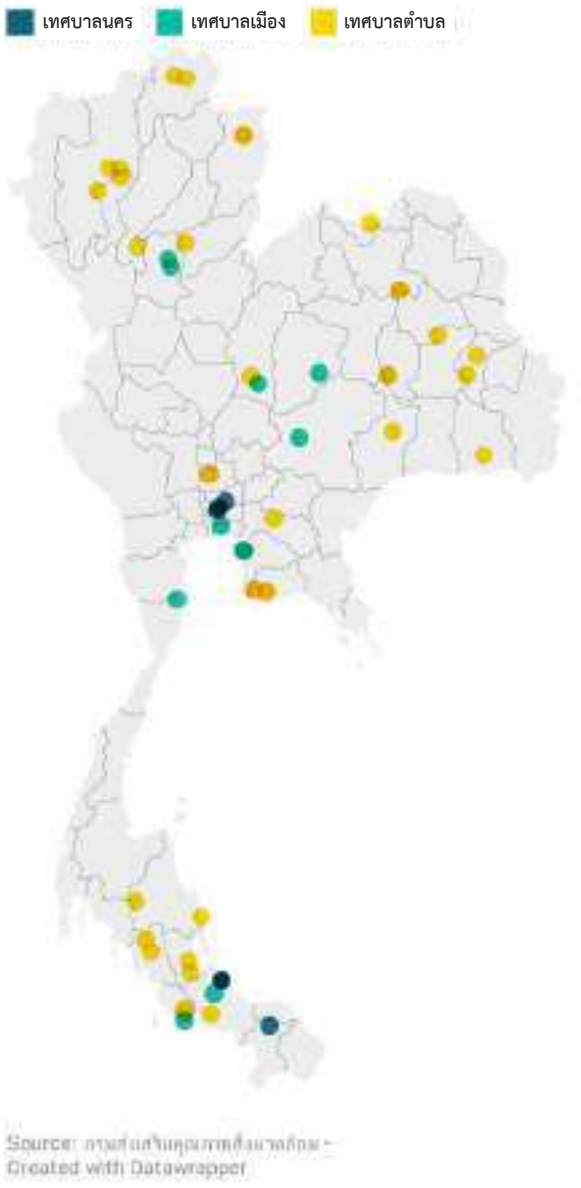
จำนวนเมืองคุณภาพ ทั้ง 5 เมือง (กรุงเทพและปริมณฑล เชียงใหม่ ขอนแก่น สงขลา และภูเก็ต) สิ่งแวดล้อมภายในเมืองอยู่ในเกณฑ์

การเพิ่มขึ้นของประชากรและการขยายตัวของชุมชนเมือง ส่งผลให้มีปริมาณขยะ น้ำเสีย และมลพิษในเมืองเพิ่มขึ้น การพัฒนาเมืองที่มีระบบจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษที่เพียงพอ ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ เพื่อรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน จึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญและจำเป็นของเมือง ซึ่งการดำเนินการดังกล่าว มีปัจจัยสำคัญสู่ความสำเร็จ ประกอบด้วย (1) การลงทุนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (2) การจัดการสิ่งแวดล้อมของเมือง (3) ความเชื่อมโยงเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของเมือง และ (4) ระบบนิเวศที่เอื้อต่อระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษของเมือง ทั้งนี้ การดำเนินงานที่ผ่านมายังไม่ครอบคลุมปัจจัยสำคัญดังกล่าว เนื่องจากยังขาดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เพียงพอ โดยเฉพาะในพื้นที่เมือง และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการจัดการของเสียและมลพิษในพื้นที่เมือง

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย พิจารณาเทียบเคียงจากข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ *จำนวนเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืน* ปี 2563 มีเทศบาลที่ผ่านเกณฑ์เทศบาลน่าอยู่อย่างยั่งยืนระดับประเทศทั้งสิ้นจำนวน 46 แห่ง โดยแบ่งออกเป็นเทศบาลนคร 5 แห่ง เทศบาลเมือง 10 แห่ง และเทศบาลตำบล 38 แห่ง และมีเทศบาลที่ผ่านเกณฑ์เทศบาลด้านสิ่งแวดล้อมยั่งยืนระดับประเทศ 8 แห่ง แบ่งออกเป็นเทศบาลนคร 1 แห่ง เทศบาลเมือง 1 แห่ง และเทศบาลตำบล 6 แห่ง[1]

[1] กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม

เมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืน 2563

ปริมาณขยะในเขตเทศบาลพื้นที่เป้าหมาย โดยรวมมีปริมาณขยะเพิ่มขึ้นจากปี 2561 เล็กน้อย มีเพียงสงขลาที่มีขยะลดลง แต่สัดส่วนการนำขยะไปใช้ประโยชน์และกำจัดอย่างถูกวิธีก็สูงขึ้นเช่นกัน

กรุงเทพมหานคร ปี 2562 มีขยะมูลฝอยทั้งสิ้น 4.96 ล้านตัน เพิ่มขึ้น ร้อยละ 3 จากปี 2561 โดยมีวิธีการจัดการขยะภายนอกพื้นที่ ส่วนพื้นที่ปริมณฑล (นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ สมุทรสาคร) พบว่าในปี 2562 มีขยะมูลฝอยทั้งสิ้น 1.65 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2561 ร้อยละ 4 แต่มีสัดส่วนขยะที่นำไปใช้ประโยชน์และกำจัดถูกวิธีเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 28 เป็นร้อยละ 33 เชียงใหม่ ปี 2562 มีขยะในเขตเทศบาลทั้งสิ้น 0.46 ล้านตัน ไม่เปลี่ยนแปลงจากปี 2561 แต่มีสัดส่วนขยะที่นำไปใช้ประโยชน์และกำจัดถูกวิธีลดลงจากร้อยละ 27 เป็นร้อยละ 23 ขอนแก่น ปี 2562 มีขยะในเขตเทศบาลทั้งสิ้น 0.38 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2561 ร้อยละ 3 แต่มีสัดส่วนขยะที่นำไปใช้ประโยชน์และกำจัดถูกวิธีคงเดิมคือร้อยละ 36 ภูเก็ต ปี 2562 มีขยะในเขตเทศบาลทั้งสิ้น 0.30 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2561 ร้อยละ 2 แต่มีสัดส่วนขยะที่นำไปใช้ประโยชน์และกำจัดถูกวิธีคงเดิมคือร้อยละ 10 สงขลา ปี 2562 มีขยะในเขตเทศบาลทั้งสิ้น 0.41 ล้านตัน ลดลงจากปี 2561 ร้อยละ 3 แต่มีสัดส่วนขยะที่นำไปใช้ประโยชน์และกำจัดถูกวิธีคงเดิมคือร้อยละ 35 เมืองในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (ชลบุรี ระยอง ฉะเชิงเทรา) ปี 2562 มีขยะในเขตเทศบาลทั้งสิ้น 0.74 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2561 ร้อยละ 9 แต่มีสัดส่วนขยะที่นำไปใช้ประโยชน์และกำจัดถูกวิธีเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 16 เป็นร้อยละ 22[2]

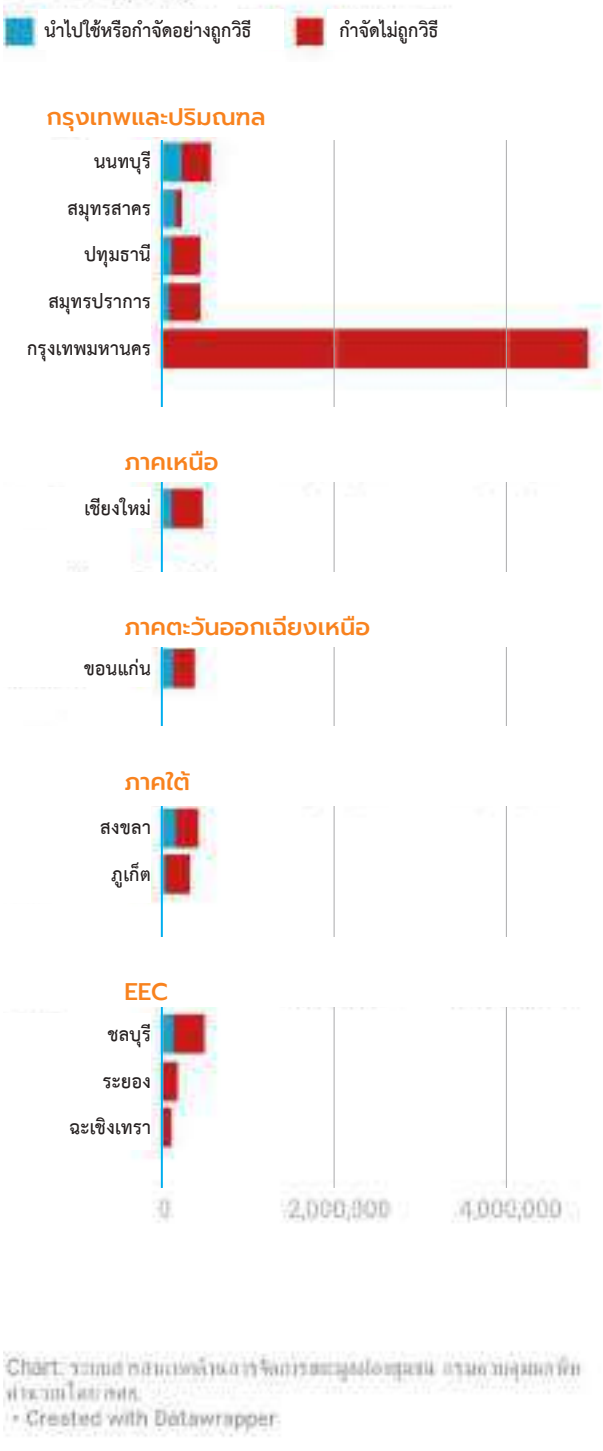
[2]ข้อมูลจากระบบสารสนเทศด้านการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน กรมควบคุมมลพิษ คำนวณสัดส่วนโดย สศช.

สัดส่วนการบำบัดน้ำเสียทั่วประเทศ พบว่า ในปี 2561 ระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชนในประเทศไทยมีจำนวน 105 แห่ง โดยมีการเดินระบบปกติ จำนวน 95 แห่ง ซึ่งสามารถบำบัดน้ำเสียได้เพียง 2.6 ล้าน ลบ.ม./วัน หรือคิดเป็นร้อยละ 27 ของน้ำเสียจากชุมชนทั่วประเทศ จำนวน 21 ล้านครัวเรือน ปริมาณ 9.7 ล้าน ลบ.ม./วัน (รายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม 2562)

ความสามารถในการบำบัดน้ำเสียในพื้นที่เป้าหมาย ได้แก่ เชียงใหม่ บำบัดได้ 55,000 ลบ.ม./วัน ขอนแก่น บำบัดได้ 78,000 ลบ.ม./วัน อยู่ระหว่างก่อสร้าง 2,500 ลบ.ม./วัน กรุงเทพมหานคร บำบัดได้ 1 ล้าน ลบ.ม./วัน อยู่ระหว่างก่อสร้าง 0.52 ล้าน ลบ.ม./วัน ปริมณฑล บำบัดได้ 0.11 ล้าน ลบ.ม./วัน อยู่ระหว่างก่อสร้าง 6,000 ลบ.ม./วัน เมืองในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (ชลบุรี ระยอง ฉะเชิงเทรา) บำบัดได้ 0.22 ล้าน ลบ.ม./วัน โดยมีระบบบำบัดน้ำเสียที่ชำรุดอยู่ระหว่างการแก้ไข 1 แห่ง บำบัดได้ 41,000 ลบ.ม./วัน ภูเก็ต บำบัดได้ 82,662 ลบ.ม./วัน และ สงขลา บำบัดได้ 0.17 ล้าน ลบ.ม./วัน (รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย 2562)

ร้อยละของจำนวนวันที่พบสารมลพิษในอากาศเกินค่ามาตรฐาน ปี 2562 พบว่า พื้นที่เป้าหมายส่วนใหญ่มีจำนวนวันที่พบสารมลพิษในอากาศสูงกว่าค่ามาตรฐานคุณภาพอากาศในบรรยากาศ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ และขอนแก่น ที่มากกว่าร้อยละ 20 ต่อปี ขณะที่พื้นที่อื่น ๆ มีสัดส่วนวันที่มลพิษสูงกว่าค่ามาตรฐาน ดังนี้ นนทบุรี สมุทรสาคร และสมุทรปราการ ร้อยละ 11 – 20 ปทุมธานี และสงขลา ร้อยละ 6 – 10 ส่วนภูเก็ตที่ไม่มีวันที่สารมลพิษหลักในอากาศเกินค่ามาตรฐาน *สรุปในภาพรวม มลพิษทางอากาศในพื้นที่เมืองเป้าหมายมีระดับสูงขึ้นเมื่อเทียบกับปี 2561*

ปริมาณขยะในเขตเทศบาล 2562 (ตัน)

พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ

สถานการณ์คุณภาพเสียง ปี 2562 พื้นที่เมืองเป้าหมายส่วนใหญ่มีระดับเสียงอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานเฉลี่ย 24 ชั่วโมง (ไม่เกิน 70 เดซิเบลเอ) อีกทั้งแนวโน้มระดับเสียงริมถนนลดลง อย่างไรก็ดีระดับเสียงในพื้นที่ทั่วไปสูงขึ้น และมีทิศทางใกล้เคียงกับปีที่ผ่านมา นอกจากนี้ พบว่าพื้นที่ริมถนนที่มีการจราจรหนาแน่นในกรุงเทพฯ และปริมณฑล โดยเฉพาะบริเวณการเคหะดินแดง สี่แยกอ่อนนุช ถนนบำรุงเมือง สี่แยกพระราม 9 แนวเส้นทางรถไฟฟ้า ทั้งในส่วนที่เปิดให้บริการแล้วและอยู่ระหว่างก่อสร้าง มีระดับเสียงเฉลี่ยสูงเกินค่ามาตรฐาน โดยแหล่งกำเนิดหลักของมลพิษทางเสียงมาจากจำนวนยานพาหนะที่สัญจรอย่างหนาแน่นตลอดทั้งวัน รวมทั้งโครงสร้างของสิ่งก่อสร้างที่สะท้อนเสียง ทำให้เสียงดังมากยิ่งขึ้น

ในภาพรวม พบว่าระบบจัดการมลภาวะและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่เป้าหมายยังมีไม่เพียงพอต่อมลพิษที่เพิ่มขึ้นตามความเป็นเมือง (Urbanization) ที่เพิ่มขึ้น โดยมลพิษทางอากาศยังคงอยู่ในระดับสูงกว่ามาตรฐานในพื้นที่ที่มีการก่อสร้างและมีการเผาทางการเกษตร และความสามารถในการบำบัดน้ำเสียและกำจัดขยะของเมืองยังไม่เพียงพอ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีกิจกรรมในภาคการผลิต ในขณะที่มลพิษทางเสียงยังมีแนวโน้มคงที่

พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ

060201

การดำเนินการที่ผ่านมา ในช่วงปี 2563 หน่วยงานรัฐมีการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมาย ดังนี้ (1) อุตสาหกรรมเชิงนิเวศ อาทิ การวิเคราะห์พื้นที่อุตสาหกรรมเพื่อกำหนดนโยบายการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) (กรมโรงงานอุตสาหกรรม) การพัฒนาและยกระดับนิคมอุตสาหกรรมสู่เมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ (การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย) และการพัฒนาและยกระดับเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมสู่เมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืน (กรมโรงงานอุตสาหกรรม) (2) การสร้างจิตสำนึกและความรู้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น โครงการโรงเรียนปลอดขยะ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน) เป็นต้น และ (3) การส่งเสริมการจัดการสิ่งแวดล้อมและเพิ่มพื้นที่สีเขียว อาทิ โครงการส่งเสริมการจัดการเมืองและชุมชนสู่เมืองน่าอยู่ (กรมอนามัย) และโครงการประสานความร่วมมือในการกำกับติดตามการดำเนินงานตามแผนจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย (สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม)

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินการขับเคลื่อนเป้าหมายการจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษที่มีคุณภาพส่วนใหญ่เป็นการดำเนินการในพื้นที่อุตสาหกรรมเชิงนิเวศ ในสถาบันการศึกษาหรือร่วมดำเนินงานกับกลุ่มวิชาชีพเฉพาะ ตามขอบเขตอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน อีกทั้งยังดำเนินการในบางพื้นที่ อาทิ กรุงเทพมหานครและกำแพงเพชร นอกจากนี้ประชาชนทั้งภายในพื้นที่และภายนอกพื้นที่ส่วนใหญ่ยังไม่ได้ให้ความร่วมมือในการลดการใช้ การปล่อยของเสียในด้านต่างๆ อาทิ การเผาผลผลิตทางการเกษตร ทำให้มีปัญหาต่อสิ่งแวดล้อมของเมือง ในขณะที่ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นที่มีหน้าที่ในการจัดการของเสียในพื้นที่ ยังขาดความพร้อมและมีข้อจำกัด ทั้งในการลงทุนพัฒนาและจัดหาสถานที่สำหรับโครงสร้างพื้นฐาน และการให้บริการจัดการของเสียอย่างมีประสิทธิภาพและเพียงพอต่อความต้องการใช้งาน ทำให้ยังคงเป็นประเด็นท้าทายในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายฯ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ภาครัฐ โดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นควรให้ความสำคัญกับประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ (1) การเพิ่มศักยภาพการจัดการสิ่งแวดล้อมและของเสียในพื้นที่เมืองที่ครอบคลุมตั้งแต่ต้นน้ำ (การวางแผน) กลางน้ำ (การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน) และปลายน้ำ (การจัดการของเสียและมลพิษ) และ (2) คำนึงถึงมิติความครอบคลุมเชิงพื้นที่ ที่ครอบคลุมแหล่งกำเนิดของวงจรของของเสียและมลพิษ โดยควรมีการจัดการมลพิษทางอากาศ ณ แหล่งกำเนิด และมีการพัฒนาระบบจัดการขยะและน้ำเสียที่เพียงพอต่อปริมาณที่เกิดขึ้น ซึ่งจะช่วยให้สามารถบรรลุเป้าหมายด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมได้ในอนาคต

ปี 2562 ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนาพื้นที่เมือง ชนบท เกษตรกรรม และอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ ที่มีการบริหารจัดการตามผังภูมินิเวศ อย่างยั่งยืน

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 060202

ความยั่งยืนทางภูมินิเวศ ภูมิสังคม และภูมิวัฒนธรรม

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

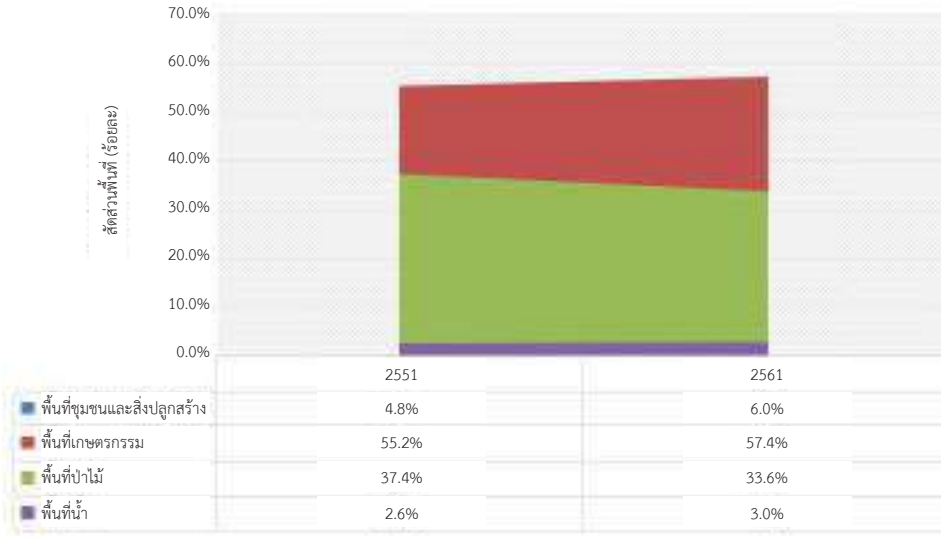
พื้นที่ที่มีการดำเนินการสงวน รักษา อนุรักษ์ฟื้นฟู และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ มรดกทางสถาปัตยกรรม และศิลปวัฒนธรรม อัตลักษณ์ และวิถีชีวิตพื้นถิ่นบนฐานธรรมชาติ และฐานวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนในพื้นที่ อย่างน้อย ใน 3 จังหวัด ของ 1 ภาค

ประเทศไทยยังคงมีปัญหาบุกรุกพื้นที่ป่า เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ทางการเกษตร และที่อยู่อาศัยของชุมชน ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อภัยพิบัติทางธรรมชาติ รวมทั้งความสูญเสียระบบนิเวศทางธรรมชาติที่สำคัญ ดังนั้น การจัดทำแผนผังภูมินิเวศ จึงเป็นเครื่องมือหนึ่งที่มีประโยชน์ในการกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดิน โดยคำนึงถึงองค์ประกอบพื้นฐานทุกมิติของพื้นที่อย่างรอบคอบ ทั้งด้านเศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม (อาทิ อาชีพ ต้นทุนทางธรรมชาติ เงื่อนไขทางสังคม และการดำเนินชีวิตของชุมชน) รวมถึงด้านวัฒนธรรม บนพื้นฐานของปัจจัยสู่ความสำเร็จ 3 ประการ ได้แก่ (1) การกำหนดพื้นที่เป้าหมาย (2) เครื่องมือ กลไก และองค์ความรู้ในการพัฒนาพื้นที่เป้าหมาย และ (3) แนวทางการพัฒนาและการจัดการสิ่งแวดล้อม อันจะนำไปสู่การใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างยั่งยืน

การพัฒนาแนวคิดของแผนผังภูมินิเวศถือเป็นความท้าทายที่สำคัญ เพราะเป็นเครื่องมือใหม่ที่ยังไม่มีการใช้อย่างเป็นรูปธรรม จึงจำเป็นต้องมีการสร้างความรับรู้ และกระบวนการมีส่วนร่วมกับภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะในระดับท้องถิ่นในการนำแผนผังภูมินิเวศไปปรับใช้กับพื้นที่ได้อย่างเหมาะสมต่อไป

พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ

การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน 2551 - 2561 (ทั่วประเทศ)

	2551	2561
พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	4.8%	6.0%
พื้นที่เกษตรกรรม	55.2%	57.4%
พื้นที่ป่าไม้	37.4%	33.6%
พื้นที่น้ำ	2.6%	3.0%

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย การดำเนินการจัดทำแผนผังภูมินิเวศ ปี 2563 สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ได้ดำเนินโครงการจัดทำแผนผังภูมินิเวศเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนเชิงนิเวศ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อทดลองจัดทำแผนผังภูมินิเวศระดับภาค ในพื้นที่ภาคเหนือ 9 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน น่าน พะเยา แพร่ ลำปาง ลำพูน และอุตรดิตถ์ ปัจจุบันโครงการฯ ได้จัดทำร่างรายงานฉบับสมบูรณ์แล้วเสร็จ พร้อมทั้งจัดรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อนำความคิดเห็นไปปรับปรุงร่างรายงานฯ ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังมีการจัดทำระบบฐานข้อมูลภูมิสารสนเทศการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนบนพื้นฐานภูมินิเวศ พร้อมกับจัดฝึกอบรมเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินการที่ผ่านมา นอกจากโครงการจัดทำแผนผังภูมินิเวศเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนเชิงนิเวศ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ยังดำเนินโครงการจัดการสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมเพื่อความยั่งยืนตามภูมินิเวศ: การจัดทำผังพื้นที่อนุรักษ์แหล่งศิลปกรรมรายประเภทและการจัดทำผังภูมินิเวศแหล่งธรรมชาติรายประเภทในพื้นที่ภาคเหนือ โดยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ในปี 2564 ดำเนินการในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน และปี 2565 ดำเนินการในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง เพื่อให้ครอบคลุมทุกจังหวัดในภูมิภาค

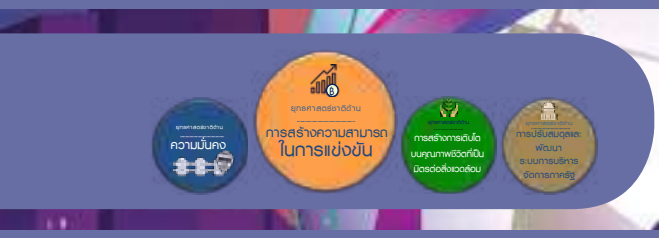
ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ในปี 2563 มีการดำเนินโครงการหรือมาตรการด้านแนวทางการพัฒนาและจัดการสิ่งแวดล้อมที่ไม่เพียงพอทั้งในมิติความสอดคล้องตามแผนผังภูมินิเวศและความครอบคลุมเชิงพื้นที่ ส่วนใหญ่เน้นการปรับภูมิทัศน์หรือการพัฒนาในพื้นที่ตัวอย่าง รวมถึงโครงการจัดทำแผนผังภูมินิเวศเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนเชิงนิเวศระดับจังหวัด ซึ่งถ่ายทอดการปฏิบัติต่อเนื่องจากแผนผังภูมินิเวศระดับภูมิภาคยังขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน ปัญหาดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทฯ ซึ่งกำหนดให้มีแผนผังภูมินิเวศระดับภาค จำนวน 1 ภาค ภายในปี 2565 รวมถึงเป้าหมายของแผนย่อยฯ ที่กำหนดให้มีการบริหารจัดการตามแผนผังภูมินิเวศอย่างยั่งยืน และให้มีพื้นที่สำหรับการสงวน รักษา อนุรักษ์ฟื้นฟู และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ มรดกทางวัฒนธรรม และศิลปวัฒนธรรม อัตลักษณ์ และวิถีชีวิตพื้นถิ่นบนฐานธรรมชาติและฐานวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนในพื้นที่ อย่างน้อย 3 จังหวัดของ 1 ภาค ภายในปี 2565

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย จะต้องเกิดจากการดำเนินงานของหน่วยงานที่จัดทำโครงการเพื่อตอบสนองต่อเป้าหมายโดยตรง ดังนั้น หน่วยงานสนับสนุนงบประมาณ ควรพิจารณาจัดสรรงบประมาณโดยวิเคราะห์ผลผลิตและผลลัพธ์ของโครงการฯ ที่สามารถเชื่อมโยงไปสู่เป้าหมายในแผนแม่บทฯ ได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ ควรหาทางบูรณาการแผนผังภูมินิเวศกับขั้นตอนการวางแผนหรือกำหนดผังการใช้ประโยชน์พื้นที่ที่มีอยู่ในปัจจุบัน เพื่อให้สามารถนำแผนผังภูมินิเวศไปสู่การปฏิบัติ ได้รับการยอมรับจากภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อพื้นที่อย่างแท้จริง

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ 07

07 โครงสร้างพื้นฐานระบบโลจิสติกส์ และดิจิทัล

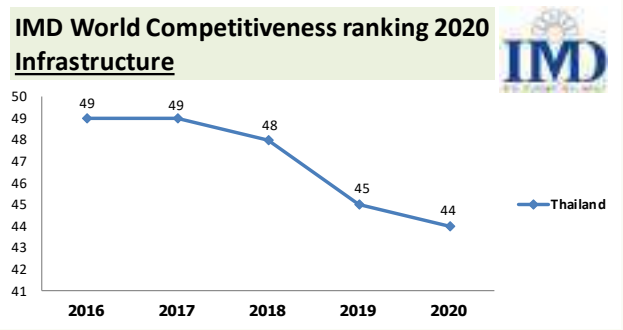
"โครงสร้างพื้นฐานที่พัฒนา ต่อยอดกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
กระตุ้นให้เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่ม
ยกระดับผลิตภาพของภาคการผลิตและบริการ
ลดต้นทุนการผลิตและบริการที่แข่งขันได้ในระดับสากล"

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (07) โครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์ และดิจิทัล มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่ถือเป็นรากฐานที่สำคัญของการสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ซึ่งประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมและระบบโลจิสติกส์ พลังงาน ดิจิทัล โดยมีการลงทุนเพื่อการพัฒนาที่เพิ่มขึ้นให้มีโครงสร้างพื้นฐานครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศอย่างต่อเนื่อง รวมถึงสามารถเข้าถึงความต้องการของประชาชนในระดับครัวเรือน และทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีเป้าหมายประเด็นคือ**ความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานของประเทศที่ดีขึ้น** ทั้งนี้ แผนแม่บทประเด็นดังกล่าวสนับสนุนการบรรลุผลสัมฤทธิ์การพัฒนาตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระยะ 20 ปีข้างหน้าให้บรรลุเป้าหมายการเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน เพื่อรองรับและสนับสนุนการสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศในด้านต่าง ๆ

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

070001 ปี 2562 ปี 2563

ตามแผนแม่บทประเด็นโครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์ และดิจิทัล ได้กำหนดตัวชี้วัด คือ อันดับความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐาน เป็นอันดับที่ 45 ในปี 2565 ปัจจุบัน ปี 2563 มีผลเป็นอันดับที่ 44 บรรลุกว่าอันดับที่กำหนดไว้ตามเป้าหมายในปี 2565 ในขณะเดียวกันเป้าหมายในระดับแผนย่อยของแผนแม่บทยังคงที่เป็นความท้าทายอย่างรอบด้าน ทั้งด้านคมนาคมและระบบโลจิสติกส์ ด้านพลังงาน และด้านดิจิทัล ที่ต้องได้รับการพัฒนาเพื่อยกระดับให้สามารถบรรลุเป้าหมาย ส่งผลต่อความสามารถการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานในภาพรวม

จากการดำเนินการที่ผ่านมาสามารถบรรลุได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ ตั้งแต่ปี 2562 และมีผลการจัดอับดับที่ดีขึ้นจากปีก่อนหน้าในปี 2563 โดยมีอับดับเป็นอับดับที่ 44 จากการจัดอับดับจาก 63 ประเทศทั่วโลก อย่างไรก็ตามการดำเนินการในระยะต่อไป ยังเป็นประเด็นท้าทายที่จะต้องรักษาอับดับความสามารถในการแข่งขัน โดยการพัฒนาต่อยอดจากฐานทรัพยากรและกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่ซึ่งจะกระตุ้นให้เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจในส่วนภูมิภาค ยกระดับผลิตภาพของภาคการผลิต และบริการ ลดต้นทุนการผลิตและบริการที่แข่งขันได้ในระดับสากล สนับสนุนให้เกิดความเชื่อมโยงกับอนุภูมิภาคและภูมิภาคอย่างเป็นระบบ ปรับตัวได้ทันต่อความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมในอนาคต

แผนแม่บทฯ ประเด็น (07) โครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์ และดิจิทัล

ประกอบด้วย 10 เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย ซึ่งมีสถานการณ์บรรลุเป้าหมายดังนี้

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2563
070101	**ต้นทุนโลจิสติกส์ของประเทศไทยต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศลดลง** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี 2565 ต้นทุนโลจิสติกส์ของประเทศไทยต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศน้อยกว่าร้อยละ 12	2562	2563
	โดยปี 2563 จากสัดส่วนต้นทุนโลจิสติกส์ในปี 2562 อยู่ที่ร้อยละ 13.4 ลดลงเล็กน้อยจากร้อยละ 13.5 ในปี 2561 ซึ่งยังคงมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต**		
070102	**ประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ระหว่างประเทศของประเทศไทยดีขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี 2565 อันดับหรือคะแนนดีขึ้น (Logistics Performance Index : LPI) อยู่ใน 25 อันดับแรก หรือคะแนนไม่ต่ำกว่า 3.50 คะแนน	2562	2563
	โดยในปี 2563 ยังไม่มีรายงานเนื่องจาก LPI มีการประเมินผลทุก ๆ 2 ปี ในปี 2561 LPI ของประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 32 มีค่าคะแนน 3.41 คะแนน อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยอาจสามารถเทียบเคียงได้จากผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยด้านโครงสร้างพื้นฐานปี 2563 ของ International Institute for Management Development (IMD) อยู่ที่อันดับที่ 44 ดีขึ้นจากปี 2562 อยู่ที่อันดับ 45 ทำให้มีสถานะการบรรลุเป้าหมายดีขึ้นอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย**		
070103	**การขนส่งสินค้าทางรางเพิ่มขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 สัดส่วนปริมาณการขนส่งสินค้าทางรางต่อปริมาณการขนส่งสินค้าทั้งหมด เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 4	2562	2563
	โดยปี 2563 จากสัดส่วนการขนส่งสินค้าทางรางต่อปริมาณการขนส่งสินค้าทั้งหมดภายในประเทศ ในปี 2562 อยู่ที่ร้อยละ 1.66 ใกล้เคียงกับปี 2561 ที่มีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 1.67 แต่ยังห่างจากค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งยังคงมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต**		

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	ปี 2563
070104	**เพิ่มสัดส่วนการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล รวมถึงในเมืองหลักในภูมิภาค** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 สัดส่วนการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะในเขตกรุงเทพฯ และ ปริมณฑลไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 และไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ในเมืองหลักในภูมิภาค	2562	2563
	โดยปี 2563 จากสัดส่วนการการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ในปี 2561 อยู่ที่ร้อยละ 17.90 ลดลงจากร้อยละ 20 ในปี 2560 สำหรับสัดส่วนการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะในเมืองภูมิภาคนั้น ปัจจุบันยังไม่มีการรวบรวมข้อมูลดังกล่าวอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้ยังคงมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต**		
070105	**ผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนลดลง** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 อัตราผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนให้เป็น 12 คนต่อประชากร 1 แสนคน	2562	2563
	โดยในปี 2563 มีอัตราผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนอยู่ที่ 26.98 คนต่อประชากร 1 แสนคน ลดลงจากปี 2562 อยู่ที่ 30.53 คน ซึ่งยังคงมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต**		
070201	**การใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้าลดลง** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 สัดส่วนของการใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้า ไม่เกินร้อยละ 60 ของแหล่งเชื้อเพลิงที่ใช้ในการผลิตไฟฟ้าในภาพรวมของประเทศ	2562	2563
	โดยในปี 2563 มีสัดส่วนการใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้า ร้อยละ 56.35 ซึ่งลดลงร้อยละ 1.11 จากปี 2562 ที่มีสัดส่วนการใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้า ร้อยละ 57.46 ส่งผลให้มีสถานะ**บรรลุค่าเป้าหมายตามที่กำหนดไว้**		
070202	**การใช้พลังงานทดแทนที่ผลิตได้ภายในประเทศ** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 สัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนในการผลิตไฟฟ้า ความร้อน และเชื้อเพลิงชีวภาพ เป็นร้อยละ 15 - 18 ของพลังงานขั้นสุดท้าย	2562	2563
	โดยในปี 2563 สัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนต่อการใช้พลังงานขั้นสุดท้าย จากข้อมูลระหว่างเดือนมกราคม – กรกฎาคม 2563 มีสัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนต่อการใช้พลังงานขั้นสุดท้าย ประมาณร้อยละ 16.22 และมีสัดส่วนการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ 16.49 ในปี 2562 ส่งผลให้มีสถานะ**บรรลุค่าเป้าหมายตามที่กำหนดไว้**		

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	ปี 2563
070203	**ประสิทธิภาพการใช้พลังงานของประเทศเพิ่มขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี 2565 ค่าความเข้มข้นการใช้พลังงาน (Energy Intensity: EI) ไม่เกิน 7.4 พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ/พันล้านบาท	2562	2563
	โดยในปี 2563 จากข้อมูลในไตรมาสที่ 1 และ 2 ประสิทธิภาพการใช้พลังงานของประเทศ มีค่าความเข้มข้น 7.8 พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ/พันล้านบาท ปรับตัวดีขึ้นจากปี 2562 มีการใช้พลังงาน 7.85 พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ/พันล้านบาท ซึ่งยังคงมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ใน**ระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมาย**		
070204	**การปรับปรุงและพัฒนาระบบไฟฟ้าของประเทศให้มีประสิทธิภาพด้วยเทคโนโลยีระบบโครงข่ายสมาร์ทกริด** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 จำนวนแผนงาน และ/หรือโครงการที่กำลังพัฒนา/โครงการนำร่อง/โครงการที่มีการใช้งานที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มประสิทธิภาพระบบไฟฟ้า อย่างน้อย 8 โครงการ	2562	2563
	โดยในปี 2563 มีการดำเนินโครงการด้านการเพิ่มประสิทธิภาพระบบไฟฟ้าด้วยเทคโนโลยีระบบโครงข่ายสมาร์ทกริด จำนวนรวม 19 โครงการ เพิ่มขึ้นจากปี 2562 ที่ดำเนินการรวม 10 โครงการ ส่งผลให้มีสถานะบรรลุค่าเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ **บรรลุค่าเป้าหมายตามที่กำหนดไว้**		
070301	**ประชาชนมีความสามารถในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตมากขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่จะต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 อัตราส่วนของครัวเรือนที่มีการใช้อินเทอร์เน็ตร้อยละ 70	2562	2563
	โดยปี 2563 จากอัตราส่วนของครัวเรือนที่มีการใช้อินเทอร์เน็ต ในปี 2562 คิดเป็นร้อยละ 74.6 เพิ่มขึ้นจากปี 2561 ที่มีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 67.7 ส่งผลให้มีสถานะ **บรรลุค่าเป้าหมายตามที่กำหนดไว้**		

ปี 2562 ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

โครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคม และระบบโลจิสติกส์

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 070101

ต้นทุนโลจิสติกส์ของประเทศไทยต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศลดลง

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

ต้นทุนโลจิสติกส์ของประเทศไทยต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ น้อยกว่าร้อยละ 12

ต้นทุนโลจิสติกส์ของประเทศไทยเป็นการประเมินต้นทุนกิจกรรมทางเศรษฐกิจด้านโลจิสติกส์ของผู้ประกอบการประกอบด้วยต้นทุนการขนส่งสินค้า ต้นทุนการเก็บรักษาสินค้าคงคลัง และต้นทุนการบริหารจัดการโลจิสติกส์ โดยการลดต้นทุนโลจิสติกส์ให้ได้ตามเป้าหมายขึ้นอยู่กับปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญ ได้แก่ ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทาน ความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐาน และศักยภาพการให้บริการโลจิสติกส์ ทั้งนี้ การดำเนินงานด้านการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ในช่วงที่ผ่านมายังมีความท้าทายในประเด็นสำคัญ คือ การนำโครงสร้างพื้นฐานโดยเฉพาะระบบรางที่เป็นโครงข่ายหลักมาใช้ประโยชน์เพื่อสนับสนุนการเปลี่ยนรูปแบบการขนส่งมาสู่รูปแบบที่ประหยัดพลังงานการลดข้อจำกัดของงบประมาณในการจัดทำแผนงาน/โครงการภายใต้การลงทุนร่วมระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน และการสนับสนุนการพัฒนาประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ อาทิ การใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการ การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก และการพัฒนาบุคลากร

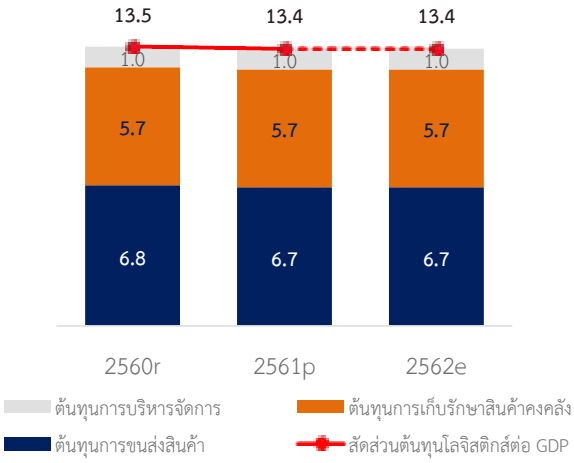
070101

โครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์ และดิจิทัล

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

ในปี 2561 ต้นทุนโลจิสติกส์ของประเทศไทยมีมูลค่า 2,190.2 พันล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 13.4 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ลดลงเล็กน้อยจากร้อยละ 13.5 ต่อ GDP ของปี 2560 ประกอบด้วยต้นทุนการขนส่งสินค้ามีสัดส่วนร้อยละ 6.7 ต่อ GDP ต้นทุนการเก็บรักษาสินค้าคงคลังมีสัดส่วนร้อยละ 5.7 ต่อ GDP และต้นทุนการบริหารจัดการ โลจิสติกส์มีสัดส่วนร้อยละ 1.0 ต่อ GDP ทั้งนี้ ในปี 2562สัดส่วนต้นทุนโลจิสติกส์มีแนวโน้มคงที่อยู่ที่ร้อยละ 13.4 ต่อ GDP เมื่อพิจารณาแนวโน้มการลดลงของสัดส่วนต้นทุนโลจิสติกส์ต่อ GDP ในระยะ 3 ปีที่ผ่านมา พบว่ายังคงห่างจากค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ จึงจำเป็นต้องเร่งรัดการพัฒนาและใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อสนับสนุนการลดต้นทุนในการขนส่งสินค้าให้กับผู้ประกอบการ รวมทั้งต้องเร่งสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนในการพัฒนาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการลดต้นทุนและการเพิ่มประสิทธิภาพระบบโลจิสติกส์ในโซ่อุปทานทั้งภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรม

การดำเนินการที่ผ่านมา

ในปี 2562 – 2563 หน่วยงานภาครัฐได้ขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาผ่านโครงการปรับปรุงและก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกให้มีประสิทธิภาพและได้มาตรฐาน เพื่อสนับสนุนการขนส่งสินค้าทั้งระบบราง ถนน น้ำ และอากาศ อาทิ การปรับปรุงซ่อมแซมถนน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการขนส่งผลผลิตทางการเกษตร การก่อสร้างรถไฟทางคู่ การพัฒนาศูนย์การขนส่งตู้สินค้าทางรถไฟที่ท่าเรือแหลมฉบัง การพัฒนาท่าเรือแหลมฉบังระยะที่ 3 การพัฒนาท่าเทียบเรือชายฝั่งบริเวณท่าเรือกรุงเทพ การขุดลอกและบำรุงรักษาร่องน้ำที่สำคัญทางเศรษฐกิจ การพัฒนาศูนย์บริหารการจราจรทางอากาศ รวมทั้งมีการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการระบบโลจิสติกส์ อาทิ การพัฒนาระบบ National Single Window และการพัฒนาระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ด้านโลจิสติกส์

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

จากสถานการณ์การชะลอตัวของเศรษฐกิจโลกและสงครามการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกาและจีนส่งผลกระทบต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจภายในประเทศ ทำให้การนำเข้าส่งออกสินค้าลดลงและผู้ประกอบการมีสินค้าคงคลังมากขึ้น ประกอบกับพฤติกรรมของผู้บริโภคที่ปรับเปลี่ยนและนิยมการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์มากขึ้น รวมทั้งการนำโครงสร้างพื้นฐานที่มีการปรับปรุงและพัฒนามาใช้ประโยชน์จำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการซึ่งจะสะท้อนผลการพัฒนาในระยะถัดไปส่งผลต่อการลดต้นทุนโลจิสติกส์ในภาพรวม โดยการดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายการลดสัดส่วนต้นทุนโลจิสติกส์ต่อ GDP จำเป็นที่จะต้องผลักดันให้มีการนำระบบเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการโลจิสติกส์ และสนับสนุนการใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานโดยเฉพาะระบบราง เพื่อปรับเปลี่ยนรูปแบบการขนส่งไปสู่การขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ (Multimodal Transport) รวมทั้งการกำหนดมาตรการทางการเงิน แนวทางการพัฒนาบุคลากร การแก้ไขกฎหมายและระเบียบที่เป็นอุปสรรค

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

การดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายในการลดสัดส่วนต้นทุนโลจิสติกส์ของประเทศจำเป็นที่จะต้องมีการบูรณาการร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน โดยภาครัฐควรเร่งรัดและผลักดันให้เกิดการใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานเพื่อปรับเปลี่ยนรูปแบบการขนส่งสินค้าจากทางถนนที่มีต้นทุนต่อหน่วยสูงมาสู่การขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ โดยใช้การขนส่งทางรางและการขนส่งทางน้ำเป็นรูปแบบการขนส่งหลัก (Backbone) ซึ่งมีต้นทุนต่อหน่วยต่ำกว่าและประหยัดพลังงาน และใช้การขนส่งทางถนนเป็นโครงข่ายสนับสนุน (Feeder) ให้สามารถเชื่อมโยงระหว่างแหล่งผลิตสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรม ศูนย์กระจายสินค้า และประตูการค้าระหว่างประเทศ รวมทั้งเร่งรัดการแก้ไขปัญหาในการบริหารจัดการและ พัฒนาปัจจัยสนับสนุน อาทิ การพัฒนาท่าเรือบกการจัดหาอุปกรณ์สนับสนุนการขนส่งสินค้าทางราง การเร่งจัดหาผู้มาบริหารท่าเรือที่ยังไม่มีผู้บริหาร การเร่งรัดการปรับลดเอกสารและขั้นตอนการทำงานของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าส่งออกสินค้าให้เป็นรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ การบริหารจัดการพื้นที่หลังท่า การกำหนดเส้นทางการขนส่งสินค้าและโลจิสติกส์สำรองเพื่อรองรับกรณีเกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน รวมทั้งผลักดันให้ผู้ประกอบการมีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการดำเนินธุรกิจและกิจกรรมโลจิสติกส์ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ อาทิ การใช้ประโยชน์จาก Application หรือ Platform Online ในการขนส่งสินค้า และบริหารจัดการคลังสินค้า เพื่อรองรับการค้ารูปแบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-Commerce)

ปี 2562 ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

โครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคม และระบบโลจิสติกส์

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 070102

ประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ระหว่างประเทศของประเทศไทยดีขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

อันดับหรือคะแนนดีขึ้น (Logistics Performance Index : LPI) อยู่ใน 25 อันดับแรก หรือคะแนนไม่ต่ำกว่า 3.50 คะแนน

ดัชนีวัดประสิทธิภาพระบบโลจิสติกส์ระหว่างประเทศ (Logistics Performance Index: LPI) มีอันดับหรือคะแนนดีขึ้น อยู่ใน 25 อันดับแรก หรือคะแนนไม่ต่ำกว่า 3.50 คะแนน ภายในปี 2565 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงศักยภาพด้านโครงสร้างพื้นฐานและการบริหารจัดการด้านโลจิสติกส์ที่สะท้อนขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดย LPI มีเกณฑ์ 6 ด้าน ประกอบด้วย พิธีการศุลกากร โครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งและเทคโนโลยีสารสนเทศ การเตรียมการขนส่งระหว่างประเทศ สมรรถนะผู้ให้ บริการโลจิสติกส์ทั้งภาครัฐและธุรกิจ ความตรงต่อเวลาของการบริการและระบบติดตามและตรวจสอบสินค้า ซึ่งการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายสิ่งที่ควรให้ความสำคัญต่อความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพและได้มาตรฐาน และการบูรณาการการบริหารจัดการให้บริการที่มีประสิทธิภาพและได้มาตรฐาน การดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายมีปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญ ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก

การบริการด้านโลจิสติกส์ ปัจจัยสนับสนุนด้านโลจิสติกส์และสภาพแวดล้อมของการพัฒนาโลจิสติกส์ในภาพรวม โดยในช่วงที่ผ่านมีประเด็นท้าทายที่สำคัญ คือ การพัฒนาประสิทธิภาพการบริการด้านพิธีการศุลกากรโดยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเชื่อมโยงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ระหว่างหน่วยงานในรูปแบบ G2G และ G2B การปรับลดขั้นตอนการดำเนินการนำเข้า-ส่งออก และการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในการสนับสนุนการพัฒนาประสิทธิภาพและการสร้างการรับรู้เกี่ยวกับการพัฒนาด้านโลจิสติกส์ของประเทศ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

เนื่องจาก LPI มีการประเมินผลทุก ๆ 2 ปี โดยวิธีการจัดเก็บข้อมูลด้วยการสอบถามความพึงพอใจของประเทศคู่ค้าเป็นหลัก ซึ่งปี 2563 ยังไม่มีรายงานของธนาคารโลก โดยปี 2561 LPI ของประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 32 จาก 160 ประเทศทั่วโลก ปรับตัวสูงขึ้นจากอันดับที่ 45 ในปี 2559 ซึ่งประเด็นที่ท้าทายต่อการบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ในปี 2565 ที่ตั้งไว้ที่อยู่ใน 25 อันดับแรก ขึ้นอยู่กับความน่าเชื่อถือในการดำเนินธุรกิจในประเทศ โดยมีเกณฑ์การชี้วัดด้านโครงสร้างพื้นฐานและพิธีการศุลกากรเป็นเกณฑ์ชี้วัดที่จะต้องให้ความสำคัญในการปรับปรุงและพัฒนาเพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพสูงสุด อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยอาจสามารถเทียบเคียงได้จากผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยด้านโครงสร้างพื้นฐานปี 2563 ของ International Institute for Management Development (IMD) อยู่ที่อันดับที่ 44 ดีขึ้นจากปีก่อนหน้า 1 อันดับ (ปี 2562 อยู่ที่อันดับ 45)

การดำเนินการที่ผ่านมา

การดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายในช่วงที่ผ่านมามีความก้าวหน้าด้านระบบศุลกากรที่ดำเนินการพัฒนาระบบ National Single Window (NSW) ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเชื่อมโยงการนำเข้า-ส่งออกในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ของข้อมูลใบอนุญาต/ใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ โดยมีจำนวนรหัสพิกัดสินค้าทั้งหมด 9,871 รายการ และการพัฒนาระบบให้สามารถเชื่อมโยงข้อมูลเพื่อบริการผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบ B2G B2B เช่น e-Payment และ e-Guarantee ของธนาคารพาณิชย์ เป็นต้น สำหรับการพัฒนาระบบ Asean Single Window (ASW) สามารถเชื่อมโยงข้อมูล ATIGA e-FORM D กับประเทศสมาชิกอาเซียน ได้ครบทั้ง 10 ประเทศ และเริ่มทดสอบเชื่อมโยงข้อมูลใบรับรองสุขอนามัยพืชแบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Phyto Certificate) ทั้งนี้ ผลการดำเนินงานในช่วงที่ผ่านมา เป็นการดำเนินงานที่สอดคล้องส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายในการเตรียมความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพและได้มาตรฐานเป็น หลัก และการบูรณาการการบริหารจัดการให้บริการด้านโลจิสติกส์ที่มีประสิทธิภาพและได้มาตรฐาน

โครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์ และดิจิทัล 070102

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การดำเนินงานยังมีข้อจำกัดของแต่ละหน่วยงานในการจัดทำแผนงาน/โครงการ เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์มีประสิทธิภาพสูงขึ้น และการกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบเพื่อบริหารจัดการระบบ NSW และการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในการสนับสนุนการพัฒนาประสิทธิภาพและการสร้างการรับรู้เกี่ยวกับการพัฒนาด้านโลจิสติกส์ของประเทศ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ภาครัฐเร่งการสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการพัฒนาประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ในภาพรวม อาทิ การพัฒนาองค์ความรู้และศักยภาพผู้ประกอบการโลจิสติกส์ระหว่างประเทศ การแก้ไขปรับปรุงกฎหมายส่งเสริมการดำเนินงานด้านโลจิสติกส์ระหว่างประเทศ การแก้ไขอุปสรรคทางการค้าระหว่างประเทศด้วยการมุ่งเน้นการเจรจาความร่วมมือทางการค้าระหว่างประเทศในเชิงรุก เร่งรัดการพัฒนาประสิทธิภาพระบบ NSW เพื่อให้บริการรูปแบบใหม่เพิ่มเติม เช่น ระบบชำระเงินแบบ e-Payment การขยายการเชื่อมโยงระบบสู่ระบบ Port Community System ที่ประตูการค้าหลักเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลใบกำกับการขนย้ายสินค้าผ่านระบบ NSW แบบ B2B เป็นต้น รวมทั้งเร่งรัดการปรับลดขั้นตอนกระบวนการภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้า-ส่งออก เพื่อลดต้นทุน ระยะเวลาให้แก่ผู้ประกอบการ ตลอดจนการพัฒนาการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่สนับสนุนการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ นอกจากนี้จำเป็นต้องเร่งสร้างความน่าเชื่อถือต่อระบบโลจิสติกส์ประเทศไทยโดยการจัดทำระบบฐานข้อมูลกลางและระบบตัวชี้วัดที่มีประสิทธิภาพที่สามารถติดตามผลและสะท้อนผลการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศเพื่อนำเสนอผลการพัฒนาที่สำคัญอย่างต่อเนื่องและสามารถใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการดำเนินงานในระยะต่อไป ตลอดจนจะเป็นประโยชน์ต่อการเผยแพร่ผลการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศไทยในระดับนานาชาติ

แผนแม่บทย่อย

ปี 2562 ปี 2563

โครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมและระบบโลจิสติกส์

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 070103

การขนส่งสินค้าทางรางเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

สัดส่วนปริมาณการขนส่งสินค้าทางรางต่อปริมาณการขนส่งสินค้าทั้งหมดเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 4

การเพิ่มขึ้นของปริมาณการขนส่งทางรางจะช่วยลดต้นทุนค่าขนส่งสินค้าของประเทศ เพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน และลดมลพิษทางอากาศที่เกิดขึ้นในภาคขนส่ง ซึ่งจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในภาพรวมและสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญ ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐานทางราง การบริหารจัดการ การกระตุ้นอุปสงค์ และสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการพัฒนาประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ในภาพรวม อย่างไรก็ตาม การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางรางในช่วงที่ผ่านมามีความล่าช้ากว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ทั้งในส่วนของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ (Multi-modal Transport) รวมถึงความพร้อมของจำนวนรถจักรและล้อเลื่อนของการรถไฟแห่งประเทศไทย (รฟท.) ตลอดจนความชัดเจนของกฎหมายที่ใช้ในการกำกับกิจการขนส่งทางราง ส่งผลให้การบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี 2565 ยังเป็นประเด็นท้าทายที่ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องเร่งรัดดำเนินการให้แล้วเสร็จโดยเร็ว

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

ปี 2562 มีสัดส่วนการขนส่งสินค้าทางรางต่อปริมาณการขนส่งสินค้าทั้งหมดภายในประเทศอยู่ที่ร้อยละ 1.66 ใกล้เคียงกับปี 2561 ที่มีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 1.67 แต่ยังห่างจากค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 4 ในปี 2565 จึงทำให้เป็นประเด็นที่มีความท้าทายสูง อย่างไรก็ดี สาเหตุสำคัญที่ทำให้ปริมาณการขนส่งสินค้าทางรางมีแนวโน้มลดลง ส่วนใหญ่เกิดจากปัญหาการขาดความชัดเจนของการให้เอกชนผู้บริหารสถานีบรรจุและแยกสินค้ากล่อง (ไอซีดี) ที่ลาดกระบัง การก่อสร้างและการสรรหาเอกชนเข้าดำเนินการในศูนย์กลางการขนส่งตู้สินค้าทางรถไฟ (SRTO) ที่ท่าเรือแหลมฉบัง ซึ่งเป็นเส้นทางหลักที่มีการขนส่งตู้สินค้าทางรถไฟของประเทศในช่วงที่ผ่านมา รวมถึงปัญหาการก่อสร้างรถไฟทางคู่จำนวน 7 เส้นทาง ล่าช้ากว่าแผนที่กำหนดไว้ คาดว่าจะเปิดให้บริการได้ภายในปี 2563 (ขณะนี้ รฟท. ได้เปิดให้บริการแล้วใน 2 เส้นทางและคาดว่าจะเปิดให้บริการครบทุกเส้นทางในปี 2566) ทำให้ยังไม่สามารถควบคุมระดับการให้บริการโดยเฉพาะด้านความตรงต่อเวลา จึงยังไม่สามารถสร้างความเชื่อมั่นและจูงใจให้ผู้ประกอบการหันมาขนส่งสินค้าทางรางเพิ่มขึ้นได้

การดำเนินการที่ผ่านมา

ภาครัฐให้ความสำคัญกับการลงทุนทางด้านโครงสร้างพื้นฐานระบบราง โดยเน้นการพัฒนาโครงการก่อสร้างรถไฟทางคู่และทางสายใหม่ รวม 9 เส้นทาง เพื่อแก้ปัญหาความจุทางและขยายความครอบคลุมโครงข่ายระบบราง ซึ่งคาดว่าจะทยอยแล้วเสร็จตั้งแต่ปี 2562 เป็นต้นไป และยังได้พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่สนับสนุนการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ (Multi-modal Transport) ไปพร้อมกัน อาทิ การพัฒนาศูนย์เปลี่ยนถ่ายรูปแบบการขนส่งสินค้าเชียงของ จังหวัดเชียงราย การพัฒนาศูนย์การขนส่งชายแดน จ. นครพนม นอกจากนี้ ในปี 2563 รฟท. ได้ปรับลดอัตราค่าระวางการขนส่งตู้สินค้าคอนเทนเนอร์ระหว่างไอซีดีลาดกระบังกับท่าเรือแหลมฉบัง โดยจะมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2563 - 31 ธันวาคม 2564 ซึ่งจะช่วยสนับสนุนให้การขนส่งสินค้าทางรางในช่วงระยะเวลาดังกล่าวปรับเพิ่มขึ้นได้ และนอกเหนือจากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานแล้ว รัฐบาลยังได้สนับสนุนให้จัดตั้งกรมการขนส่งทางราง เพื่อกำกับดูแลกิจการระบบขนส่งทางรางให้เป็นไป อย่างมีประสิทธิภาพ

ซึ่งปัจจุบันร่างพระราชบัญญัติการขนส่งทางราง พ.ศ. .... อยู่ระหว่างการตรวจพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา อย่างไรก็ดี กรมการขนส่งทางรางก็ได้เตรียมความพร้อมในการออกประกาศและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแล มาตรฐานและความปลอดภัย การประกอบกิจการขนส่งทางราง และการวิจัยและพัฒนา เพื่อรองรับการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าปัจจุบัน รฟท. จะเปิดให้บริการรถไฟทางคู่ 2 เส้นทางแล้วแต่ก็ยังไม่สามารถกระตุ้นให้เกิดการขนส่งสินค้าทางรางเพิ่มขึ้นได้ ขณะที่การก่อสร้างรถไฟทางคู่และทางสายใหม่อีก 7 เส้นทางมีแนวโน้มที่จะล่าช้ากว่าแผนไปมาก เนื่องจากปัญหาขาดความยอมรับของประชาชนตามแนวเส้นทางของโครงการฯ ประกอบกับ รฟท. ยังไม่สามารถปรับเพิ่มจำนวนขบวนรถได้ตามที่ประมาณการไว้ ซึ่งเป็นผลจากปัญหาขาดแคลนรถจักรและล้อเลื่อนของ รฟท. ทำให้การลงทุนทางด้านโครงสร้างพื้นฐานทางรางของภาครัฐยังไม่สามารถนำมาใช้สนับสนุนให้ปริมาณการขนส่งสินค้าเพิ่มขึ้นได้อย่างเต็มศักยภาพ ในขณะที่ ร่างพระราชบัญญัติการขนส่งทางราง พ.ศ. .... ยังอยู่ในขั้นตอนการพิจารณาทำให้ยังไม่สามารถกำหนดโครงสร้างอัตราค่าบริการ มาตรฐานและระดับการให้บริการขนส่งสินค้าทางราง รวมถึงการส่งเสริมให้เอกชนเข้ามีส่วนร่วม (Public Private Partnership; PPP) ในกิจการขนส่งทางรางของประเทศเพิ่มขึ้นได้ตามเป้าหมาย

ข้อเสนอแนะในการบรรลุเป้าหมาย การเพิ่มสัดส่วนการขนส่งสินค้าทางรางในระยะต่อไป นอกจากภาครัฐจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการเร่งก่อสร้างทางคู่ระยะที่ 1 และทางสายใหม่ รวมถึงการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อรองรับการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ ควบคู่กับการจัดหารถจักรและล้อเลื่อน ตลอดจนเร่งผลักดันให้ ร่างพระราชบัญญัติการขนส่งทางราง พ.ศ. .... มีผลบังคับใช้โดยเร็ว เพื่อให้กรมการขนส่งทางราง สามารถทำหน้าที่ในการกำกับดูแลกิจการระบบขนส่งทางราง รวมถึงการเพิ่มบทบาทของภาคเอกชนในการให้บริการในกิจการระบบขนส่งทางรางได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งจะช่วยสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ประกอบการหันมาขนส่งสินค้าทางรางเพิ่มขึ้นได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ต่อไป

ปี 2562 ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

โครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคม และระบบโลจิสติกส์

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 070104

เพิ่มสัดส่วนการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล รวมถึงในเมืองหลักในภูมิภาค

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

สัดส่วนการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะในเขตกรุงเทพฯ และ ปริมณฑลไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 และไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ในเมืองหลักในภูมิภาค

การเพิ่มสัดส่วนการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะจะช่วยบรรเทาปัญหาจราจรติดขัด รวมถึงเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้พลังงานในภาคขนส่งและลดมลพิษทางอากาศในเขตเมืองที่มีความรุนแรงเพิ่มขึ้นตามระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจของเมือง เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญ ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐานขนส่งมวลชน สิ่งอำนวยความสะดวก การอำนวยความสะดวก การกระตุ้นอุปสงค์ และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเพิ่มสัดส่วนผู้ใช้ระบบขนส่งสาธารณะในเขตเมือง อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันมีเพียงกรุงเทพฯ และปริมณฑลที่มีการให้บริการของระบบขนส่งสาธารณะในเขตเมือง ซึ่งส่วนใหญ่ยังเป็นระบบรถโดยสารประจำทางที่ไม่สามารถควบคุมระดับการให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่ระบบขนส่งส่วนบุคคลผ่านระบบแอปพลิเคชันได้ถูกพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้สัดส่วนการเดินทางในระบบขนส่งสาธารณะในเขตกรุงเทพฯ ยังคงมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ภาครัฐจำเป็นต้องเร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบขนส่งมวลชนทางราง พร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเพิ่มสัดส่วนผู้ใช้ระบบขนส่งสาธารณะให้บรรลุเป้าหมายในปี 2565 จึงเป็นประเด็นที่มีความท้าทายสูง

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

ปี 2561 มีสัดส่วนการการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล อยู่ที่ร้อยละ 17.90[1] ลดลงจากร้อยละ 20 ในปี 2560 ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากระดับการให้บริการรถโดยสารประจำทางที่ลดลงจากสภาพรถโดยสารที่ทรุดโทรม เส้นทางเดินรถที่ไม่สอดคล้องกับพฤติกรรมการเดินทางของประชาชน ในขณะที่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงระบบขนส่งส่วนบุคคลได้ในอัตราที่ยอมรับได้ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการก่อสร้างโครงข่ายรถไฟฟ้าในเขตกรุงเทพฯ จะมีความล่าช้ากว่าแผนค่อนข้างมาก แต่ที่ผ่านมาได้มีการทยอยเปิดให้บริการของโครงการรถไฟฟ้าสายสีเขียว ช่วงแบริ่ง-สมุทรปราการ (ปี 2561) สายสีน้ำเงิน ช่วงหัวลำโพง-บางแค และช่วงบางซื่อ-ท่าพระ และสายสีเขียว ช่วงหมอชิต-สะพานใหม่-คูคต (ปี 2562) ทำให้ปริมาณผู้โดยสารรถไฟฟ้าในเขตกรุงเทพฯ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จาก 1 ล้านคนต่อวัน เป็นประมาณ 1.25 ล้านคนต่อวัน แต่ยังคงต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ ส่งผลให้การบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี 2565 ที่ร้อยละ 30 ยังคงมีความท้าทายสูง **สำหรับสัดส่วนการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะในเมืองภูมิภาคนั้น** ปัจจุบันยังไม่มีการรวบรวมข้อมูลดังกล่าวอย่างเป็นระบบ อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งจากส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนา/ปรับปรุงระบบขนส่งสาธารณะในเขตเมืองที่มีอยู่ในปัจจุบันให้สามารถรองรับความต้องการเดินทางในพื้นที่ อาทิ เมืองพัทยา จังหวัดสงขลา อย่างไรก็ดี ปัจจุบันยังไม่มีเมืองหลักใดที่ได้ดำเนินการพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะในเขตเมืองแล้วเสร็จ ทำให้การบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี 2565 ที่ร้อยละ 20 ยังคงมีความท้าทายสูง

[1]ข้อมูลจาก สนข. ทั้งนี้ข้อมูลปี 2562-2563 ยังอยู่ระหว่างการจัดทำ

การดำเนินการที่ผ่านมา

ปัจจุบันภาครัฐอยู่ระหว่างเร่งก่อสร้างรถไฟฟ้าจำนวน 10 เส้นทางในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลในส่วนที่เหลือให้แล้วเสร็จครบทุกเส้นทางในปี 2569 ซึ่งจะทำให้โครงข่ายรถไฟฟ้ามีระยะทางการให้บริการเพิ่มขึ้นจาก 136.80 กม. เป็น 361.46 กม. และมีความครอบคลุมพื้นที่การบริการเพิ่มขึ้น รวมถึงการปรับลดอัตราค่าโดยสารของโครงการรถไฟฟ้าสายฉลองรัชธรรมเพื่อจูงใจให้ประชาชนเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะ รวมถึงสำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร (สนข.) อยู่ระหว่างการศึกษาจัดทำแผนการกำกับบริหารจัดการระบบตั๋วร่วม เพื่อกำหนดรูปแบบการบริหารจัดการระบบตั๋วร่วมและกำหนดอัตราค่าโดยสารร่วมในระบบขนส่งสาธารณะในเขตกรุงเทพฯ ซึ่งคาดว่าการดำเนินการดังกล่าวจะมีส่วนสำคัญในการสนับสนุนให้ประชาชนหันมาเดินทางในระบบขนส่งสาธารณะเพิ่มมากขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมตั้งแต่ปี 2565 เป็นต้นไป **สำหรับการเพิ่มสัดส่วนการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะในเมืองหลักในภูมิภาค** เนื่องจากส่วนใหญ่ยังอยู่ระหว่างการศึกษาความเหมาะสมของแผนการพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะและโครงการนำร่อง ซึ่งคาดว่าจะสามารถเริ่มเห็นผลเป็นรูปธรรมได้ตั้งแต่ปี 2567 อย่างไรก็ดี ภาคเอกชนได้เริ่มหันมาให้ความสนใจในการพัฒนารถโดยสารสาธารณะในเมืองต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น เช่น การพัฒนาระบบรถโดยสารสาธารณะในจังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดขอนแก่น เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

แม้ว่าภาครัฐจะเร่งการก่อสร้างระบบรถไฟฟ้าในเขตกรุงเทพฯ และเปิดให้บริการแก่ประชาชนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องแล้ว แต่ยังคงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับการเดินทางเชื่อมต่อระหว่างรถไฟฟ้าเส้นทางต่าง ๆ อย่างไร้รอยต่อ พร้อมทั้งพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่ออำนวยความสะดวกให้ประชาชนในการเลือกเดินทางด้วยระบบขนส่งมวลชนสาธารณะเพิ่มขึ้น เพื่ออำนวยความสะดวกให้ประชาชนสามารถเดินทางในระบบรถไฟฟ้าได้อย่างสะดวกเพิ่มขึ้นควบคู่กับการเร่งพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการให้บริการระบบ

โดยสารประจำทางในเขตกรุงเทพฯ เพื่อทำหน้าที่เป็นระบบขนส่งมวลชนระดับรองให้สอดรับกับพฤติกรรมการเดินทางของประชาชนที่เปลี่ยนแปลงไปให้สอดรับกับความก้าวหน้าในการก่อสร้างระบบรถไฟฟ้าในเขตกรุงเทพฯ ซึ่งจะช่วยให้สามารถจูงใจให้ประชาชนปรับพฤติกรรมหันมาเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะเพิ่มขึ้นได้ตามเป้าหมาย **สำหรับการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะในเมืองหลักในภูมิภาค** แม้ว่าภาคเอกชนจะเริ่มหันมาให้ความสนใจกับการพัฒนาระบบรถโดยสาร สาธารณะในเมืองต่าง ๆ แต่เนื่องจากการเดินทางโดยรถจักรยานยนต์มีความสะดวกมากกว่าและมีค่าใช้จ่ายในการเดินทางต่ำกว่า ทำให้ภาครัฐจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการกำหนดกลยุทธ์ที่จะช่วยกระตุ้นให้ประชาชนหันมาเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับการจราจรอย่างจริงจัง อาทิ อายุผู้ขับขี่ การห้ามจอดในที่สาธารณะ และการปรับเส้นทางการให้บริการที่สอดรับความต้องการเดินทางของประชาชนในเขตเมือง

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ภาครัฐควรเร่งก่อสร้างรถไฟฟ้าและสิ่งอำนวยความสะดวกในเขตกรุงเทพฯ ที่ได้รับอนุมัติ จาก ครม. ให้แล้วเสร็จตามเป้าหมายควบคู่ไปกับการเร่งปฏิรูปเส้นทางเดินรถโดยสารประจำทางให้เป็นระบบขนส่งมวลชนขนาดรอง (Feeder) และจัดหารถโดยสารใหม่ทดแทนรถโดยสารเดิมที่มีสภาพทรุดโทรมจากการใช้งานมานาน การกำหนดโครงสร้างอัตราค่าโดยสารร่วมในระบบขนส่งสาธารณะ การดำเนินการมาตรการส่งเสริมให้เกิดการบริหารจัดการความต้องการเดินทาง (Demand Road Management) ในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ การจัดเก็บค่าธรรมเนียมการใช้ถนนในเขตชุมชน (Road Pricing) รวมถึงการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับการจราจรอย่างจริงจัง และส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาแอปพลิเคชันที่ครอบคลุมการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะทุกรูปแบบ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนหันมาเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะมากยิ่งขึ้น

ปี 2562 ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

โครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคม และระบบโลจิสติกส์

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 070105

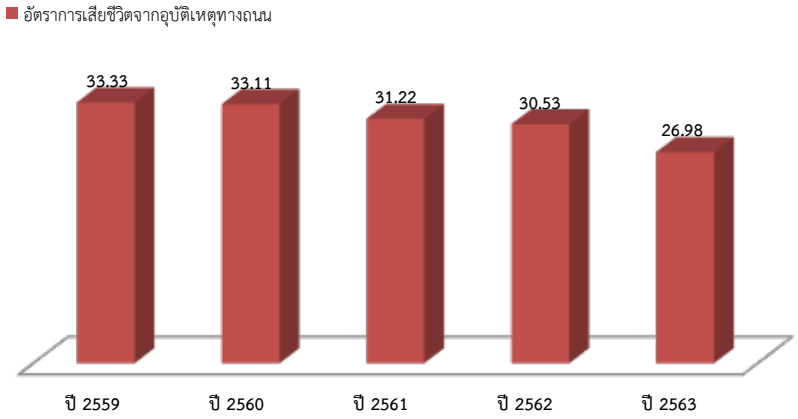
ผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนลดลง

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

อัตราผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนให้เป็น 12 คนต่อประชากร 1 แสนคน

อัตราผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนให้เป็น 12 คนต่อประชากร 1 แสนคน ซึ่งเป็นค่าเป้าหมายตามปฏิญญาบราซิเลียที่กำหนดให้ทุกประเทศลดอัตราผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนประมาณร้อยละ 50 ภายในปี 2563 เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญ ได้แก่ ความรู้และประสบการณ์ของ คน องค์กร และหน่วยงาน ความพร้อมของถนนและยานพาหนะ วินัยของผู้ใช้รถใช้ถนน และการช่วยเหลือหลังการเกิดอุบัติเหตุ รวมทั้งสภาพแวดล้อมที่ช่วยลดผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนในภาพรวม

อัตราผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนต่อแสนประชากร

ที่มา : IDCC : Injury Data Collaboration Center

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

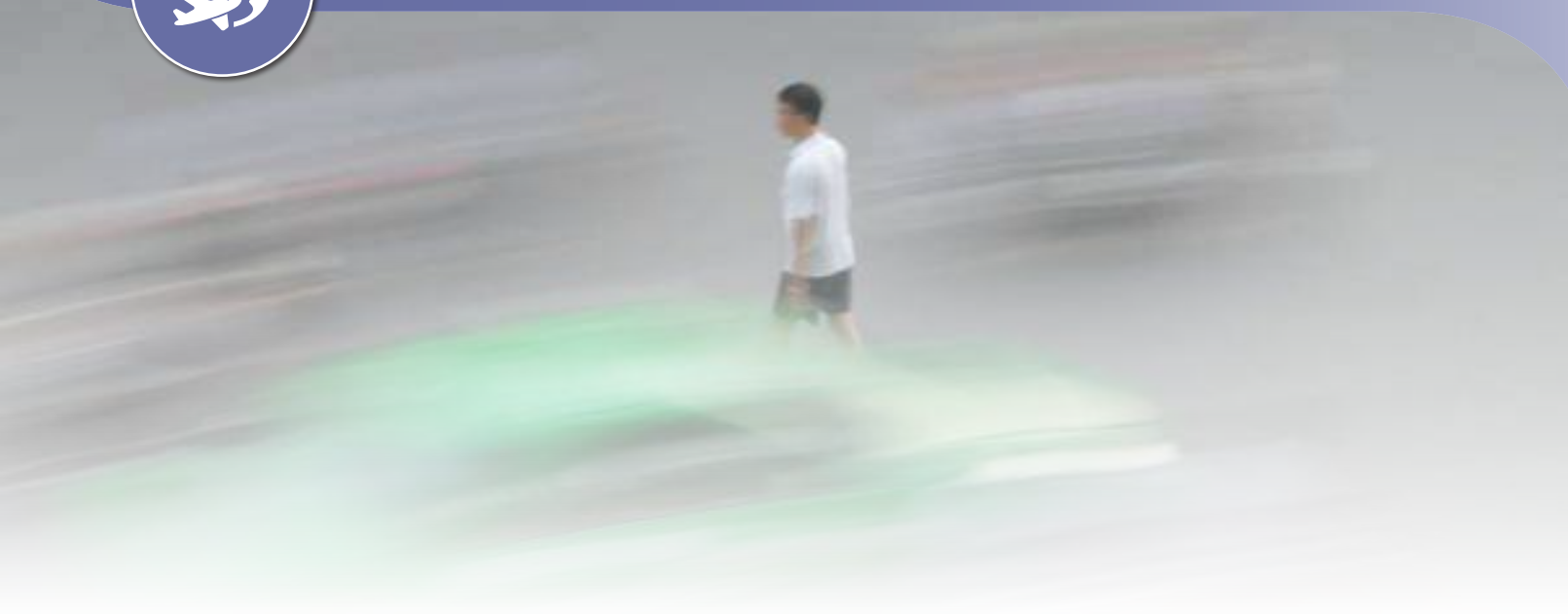
อัตราผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนใน ปี 2563 อยู่ที่ 26.98 ลดลงจากปี 2562 อยู่ที่ 30.53 คนต่อประชากร 1 แสนคน ซึ่งใกล้เคียงจากระดับ 31.22 คนต่อประชากร 1 แสนคนในปี 2561 แต่ยังคงอยู่ห่างจากค่าเป้าหมายประมาณร้อยละ 60 จึงมีความท้าทายสูงในการลดอัตราผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนให้อยู่ในระดับที่กำหนด อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาข้อมูลสถิติจากระบบข้อมูล 3 ฐาน (IDCC) ของกระทรวงสาธารณสุข พบว่าผู้เสียชีวิตส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 60 เกิดจากอุบัติเหตุทางรถจักรยานยนต์ และผู้เสียชีวิตกว่าร้อยละ 60 จากอุบัติเหตุของรถจักรยานยนต์อยู่ในช่วงอายุ 15-24 ปี โดยสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุทางถนนส่วนใหญ่เกิดจากมีระดับแอลกอฮอล์เกินกว่าปริมาณที่กฎหมายกำหนด (ร้อยละ 32.68) รองลงมาคือ การขับรถเร็วเกินกำหนด (ร้อยละ 29.00) และมีบางส่วนที่เกิดจากปัญหากายภาพของโครงสร้างพื้นฐานทางถนน (ร้อยละ 7.98) โดยมีพฤติกรรมหลักที่เสี่ยงต่อการเสียชีวิต คือ การไม่สวมหมวกนิรภัย (ร้อยละ 56.12) แสดงให้เห็นว่าภาครัฐจำเป็นต้องเร่งดำเนินการปลูกฝังจิตสำนึกให้แก่ผู้ใช้รถใช้ถนน

การดำเนินการที่ผ่านมา

การดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายในช่วงปี 2562 ส่วนใหญ่เป็นการดำเนินงานตามภารกิจของหน่วยงานรับ ผิดชอบ ประกอบด้วย (1) การแก้ไขปัญหาจุดเสี่ยงและจุดอันตรายทางถนน (2) การจัดหาอุปกรณ์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามพฤติกรรมการขับขี่ที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ (3) สร้างจิตสำนึกในการใช้รถใช้ถนนแก่ผู้ขับขี่ (4) การพัฒนาระบบขนส่งทางรางเพื่อลดการพึ่งพาการเดินทางและขนส่งสินค้าทางถนน อย่างไรก็ดี ในปี 2562 ภาครัฐได้ส่งเสริมบทบาทของท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความปลอดภัยทางถนน โดยให้ผู้นำชุมชน/ท้องถิ่นดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดกิจกรรมด่านชุมชนในช่วงเทศกาลสำคัญ อาทิ เทศกาลสงกรานต์ เทศกาลปีใหม่ ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนในพื้นที่ตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดจากอุบัติเหตุทางถนน และให้ความร่วมมือกับการปฏิบัติตามมาตรการลดความเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุเพิ่มขึ้น

[1]ข้อมูลสถิติการเกิดอุบัติเหตุทางถนนช่วงเทศกาลปีใหม่ ปี 2563 ของศูนย์อำนวยการความปลอดภัยทางถนน (ศปถ.)

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

แม้ว่าที่ผ่านมาภาครัฐจะกำหนดให้การขับเคลื่อนความปลอดภัยเป็นวาระแห่งชาติ และได้มีการจัดทำแผนแม่บทความปลอดภัยทางถนน พ.ศ. 2561 - 2564 ซึ่งได้ผ่านความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2561 แล้วก็ตามแต่ก็ยังไม่สามารถลดอัตราการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนได้ตามเป้าหมาย ซึ่งเป็นผลจากการที่การเดินทางและขนส่งสินค้าภายในประเทศยังคงพึ่งพาระบบขนส่งทางถนนเป็นหลัก ประกอบกับประชาชนผู้ใช้รถใช้ถนนยังไม่ปฏิบัติตามวินัยจราจรอย่างเคร่งครัด อาทิ การใช้ความเร็วสูงกว่าที่กฎหมายกำหนด การดื่มแอลกอฮอล์แล้วขับขี่ ไม่สวมหมวกนิรภัยในขณะขับขี่

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

การลดอัตราผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนในระยะต่อไป ภาครัฐต้องให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการขับขี่ โดยปลูกฝังวินัยและจิตสำนึกในการใช้ยานพาหนะบนท้องถนน เพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับความสูญเสียที่เกิดขึ้นจากอุบัติเหตุทางถนนทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ซึ่งจะนำไปสู่วัฒนธรรมความปลอดภัยทางถนนในสังคมไทย โดยอาจเร่งดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งเพิ่มความเข้มงวดในการออกใบอนุญาตขับขี่โดยเฉพาะประเภทรถจักรยานยนต์ ผู้ที่มีปัญหาทางสุขภาพหรือมีประวัติซ้ำซากเกี่ยวกับการขับขี่เมื่อดื่มแอลกอฮอล์ นอกจากนี้ ยังต้องให้ความสำคัญในการจัดทำแผนปฏิบัติการภายใต้แผนแม่บทความปลอดภัย พ.ศ. 2561 – 2564 เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะในส่วนของการผลักดันให้ประชาชนหันมาเดินทางในระบบขนส่งทางรางและระบบขนส่งสาธารณะเพิ่มขึ้น การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ใช้รถใช้ถนนให้ตระหนักรู้ถึงผลกระทบจากอุบัติเหตุทางถนนทั้งต่อตนเองและผู้อื่น รวมถึงการปลูกฝังวินัยจราจรให้กับเยาวชน และบังคับใช้กฎหมายจราจรอย่างเคร่งครัด การบูรณาการการทำงานและงบประมาณร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน รวมถึงกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบที่ชัดเจน

แผนแม่บทย่อย

ปี 2562 ปี 2563

โครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงาน

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 070201

การใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้าลดลง

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

สัดส่วนของการใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้า ไม่เกินร้อยละ 60 ของแหล่งเชื้อเพลิงที่ใช้ในการผลิตไฟฟ้าในภาพรวมของประเทศ

ที่ผ่านมาประเทศไทยมีการพึ่งพาแหล่งเชื้อเพลิงจากก๊าซธรรมชาติในการผลิตพลังงานไฟฟ้าในสัดส่วนที่ค่อนข้างสูง (ประมาณร้อยละ 65) ซึ่งจะทำให้เกิดความเสี่ยงและความไม่มั่นคงต่อการให้บริการด้านพลังงานของประเทศ จึงต้องสร้างความสมดุลด้วยการกระจายประเภทเชื้อเพลิง เพื่อลดความเสี่ยงและเสริมระบบไฟฟ้าของประเทศให้มีความมั่นคง และลดการนำเข้าจากต่างประเทศ โดยปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลให้สัดส่วนของการใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้ายังอยู่ในระดับที่กำหนดไว้ในเป้าหมาย ประกอบด้วย การจัดทำนโยบายและแผนงานที่สนับสนุนการใช้ทรัพยากรอื่น ๆ ในการผลิตไฟฟ้า รวมถึงการเร่งขับเคลื่อนโรงไฟฟ้า การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งและแปรรูปพลังงาน และการติดตามประมินผลการดำเนินโครงการเพื่อเร่งแก้ไขอุปสรรคต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานในระยะต่อไป

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

จากการประเมินสถานการณ์การใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้าในปี 2563 พบว่ามีสัดส่วนการใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้า ร้อยละ 56.35 ซึ่งลดลงร้อยละ 1.11 จากปี 2562 ที่มีสัดส่วนการใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้าร้อยละ 57.46 อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการใช้ไฟฟ้าในภาคครัวเรือนเพิ่มขึ้น แต่ปริมาณการใช้ไฟฟ้าของประเทศในภาพรวมลดลง ซึ่งบรรลุเป้าหมายที่กำหนดให้มีสัดส่วนการใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้าไม่เกินร้อยละ 60 ในปี 2565 อย่างไรก็ดี ในระยะต่อไปยังมีความจำเป็นที่จะต้องรักษาสัดส่วนการใช้ก๊าซธรรมชาติให้คงที่อย่างต่อเนื่องหรือไม่เพิ่มขึ้นไปจากปัจจุบัน เพื่อให้สัดส่วนการใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้าเฉลี่ยยังคงเป็นไปตามกรอบเป้าหมายที่กำหนดไว้

การดำเนินการที่ผ่านมา

ภาครัฐได้มีการดำเนินนโยบายการพัฒนาพลังงานทดแทนเพื่อเพิ่มสัดส่วนการใช้เชื้อเพลิงประเภทอื่น ๆ ที่สามารถผลิตภายในประเทศนอกจากก๊าซธรรมชาติ อาทิ โครงการเสริมสร้างความมั่นคงทางพลังงาน เพื่อส่งเสริมให้มีการใช้พลังงานทดแทนที่เป็นพลังงานสะอาด เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ทดแทนการใช้ก๊าซธรรมชาติ และมาตรการส่งเสริมการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานทดแทน โดยการกำหนดราคารับซื้อไฟฟ้าที่จูงใจให้มีการปรับเปลี่ยนมาผลิตไฟฟ้าจากพลังงานทดแทนมากขึ้น เป็นต้น ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะช่วยสนับสนุนเป้าหมายในการลดสัดส่วนการใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้าได้อีกทางหนึ่ง

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าขณะนี้สัดส่วนการใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้าจะยังคงอยู่ในกรอบเป้าหมายที่กำหนดไว้ แต่มีแนวโน้มว่าในระยะต่อไปอาจมีการนำก๊าซธรรมชาติกลับมาใช้ในการผลิตไฟฟ้าเพิ่มสูงขึ้นเพื่อรองรับปริมาณความต้องการใช้ไฟฟ้าที่เพิ่มขึ้นในอนาคต ซึ่งเป็นผลจากนโยบายเปิดเสรีด้านพลังงานของภาครัฐที่จะส่งเสริมให้เกิดการแข่งขันในตลาดก๊าซธรรมชาติ ในขณะที่การใช้พลังงานทางเลือกยังมีต้นทุนอยู่ในระดับสูง ประกอบกับขณะนี้ยังมีปัญหาการต่อต้านจากประชาชนในการก่อสร้างโรงไฟฟ้าจากแหล่งเชื้อเพลิงอื่น อาทิ ถ่านหิน และขยะ

070201 **โครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์ และดิจิทัล**

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ภาครัฐต้องให้ความสำคัญกับการพิจารณากำหนดสัดส่วนการใช้เชื้อเพลิงในการผลิตไฟฟ้าในภาพรวมของประเทศอย่างรอบคอบ โดยควรปรับสัดส่วนการใช้ก๊าซธรรมชาติเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้า ณ ปี 2580 ที่ร้อยละ 53 ของแผนบริหารจัดการก๊าซธรรมชาติ พ.ศ. 2561-2580 ให้สอดคล้องกับค่าเป้าหมายตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติที่กำหนดให้สัดส่วนการใช้ก๊าซธรรมชาติเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้า ณ ปี 2580 ไม่เกินร้อยละ 50 ของแหล่งเชื้อเพลิงที่ใช้ในการผลิตไฟฟ้าในภาพรวมของประเทศ พร้อมทั้งควรให้ความสำคัญกับการ ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจกับประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาโรงไฟฟ้าจากแหล่งเชื้อเพลิงอื่น และลดการต่อต้านจากประชาชน เพื่อให้เกิดการกระจายตัวของแหล่งเชื้อเพลิงที่ใช้ในการผลิตไฟฟ้า ซึ่งจะช่วยให้เกิดความมั่นคงทางพลังงานของประเทศ ตลอดจนให้ความสำคัญกับการพัฒนาพลังงานทดแทนในการผลิตไฟฟ้าเนื่องจากเป็นพลังงานที่สะอาดและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากที่สุด พร้อมทั้งเร่งศึกษาและดำเนินโครงการพัฒนาเทคโนโลยีด้านพลังงานโดยเฉพาะเทคโนโลยีระบบกักเก็บพลังงาน เนื่องจากเป็นส่วนประกอบหลักที่ทำให้เกิดเสถียรภาพในการบริหารจัดการการผลิตและการใช้พลังงานจากพลังงานทดแทน

ปี 2562 ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

โครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงาน

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 070202

การใช้พลังงานทดแทนที่ผลิตได้ภายในประเทศ

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

สัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนในการผลิตไฟฟ้า ความร้อน และเชื้อเพลิงชีวภาพ เป็นร้อยละ 15 - 18 ของพลังงานขั้นสุดท้าย

การเพิ่มสัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนในการผลิตไฟฟ้า ความร้อน และเชื้อเพลิงชีวภาพ อาทิ พลังงานแสงอาทิตย์ เชื้อเพลิงชีวภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO2) และลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่เป็นหนึ่งในสาเหตุหลักของการเกิดปัญหาภาวะโลกร้อน โดยมีปัจจัยที่จะทำให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด ได้แก่ การจัดทำกฎระเบียบเพื่อส่งเสริมให้เกิดการใช้และผลิตพลังงานทดแทนมากยิ่งขึ้น การพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนการผลิตพลังงานทดแทน

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

สัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนต่อการใช้พลังงานขั้นสุดท้ายมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยในปี 2563 จากข้อมูลระหว่างเดือนมกราคม – กรกฎาคม 2563 มีสัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนต่อการใช้พลังงานขั้นสุดท้ายประมาณร้อยละ 16.22 และมีสัดส่วนการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากร้อยละ 15.48 ในปี 2561 และร้อยละ 16.49 ในปี 2562 ซึ่งบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้แล้ว ทั้งนี้ การใช้พลังงานทดแทนจะอยู่ในรูปของพลังงานความร้อนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 60.30 รองลงมา คือไฟฟ้า และเชื้อเพลิงชีวภาพ คิดเป็นร้อยละ 22.90 และ 16.80 ตามลำดับ อย่างไรก็ดี ภาครัฐยังคงจำเป็นต้องส่งเสริมให้มีการใช้พลังงานทดแทนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถเพิ่มสัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนต่อการใช้พลังงานขั้นสุดท้ายได้ถึงร้อยละ 18 ตามเป้าหมายของแผนเมื่อสิ้นสุดแผนในระยะ 5 ปีแรก (ปี 2561-2565)

การดำเนินการที่ผ่านมา

ปัจจุบันเทคโนโลยี วิวัฒนาการด้านพลังงานที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้ต้นทุนพลังงานหมุนเวียนมีราคาถูกลงและสามารถเข้าถึงได้จากหลายแหล่ง ทั้งนี้ แผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก พ.ศ. 2561 - 2580 (Alternative Energy Development Plan 2018 : AEDP 2018) ได้กำหนดเป้าหมายการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานทดแทนไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญในการสร้างความมั่นคงและยั่งยืนทางพลังงานให้เกิดขึ้นต่อไปในอนาคต โดยที่ผ่านมาได้มีการผลักดันให้มีการส่งเสริมให้มีการใช้พลังงานทดแทนภายในประเทศเพิ่มขึ้น อาทิ โรงไฟฟ้าชุมชนเพื่อเศรษฐกิจฐานรากเพื่อสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วม ในการบริหารจัดการพลังงานในพื้นที่ของตนเอง และส่งเสริมให้ผลิตไฟฟ้าจากพลังงานหมุนเวียนตามศักยภาพเชื้อเพลิงที่มีอยู่ในพื้นที่และคาดว่าจะเริ่มเปิดรับซื้อไฟฟ้าได้ในปี 2564 สำหรับด้านเชื้อเพลิงชีวภาพภาครัฐมีนโยบายส่งเสริมการใช้น้ำมันไบโอดีเซลเพิ่มมากขึ้น โดยส่งเสริมให้มีการใช้น้ำมันดีเซลหมุนเร็ว B10 ในภาคขนส่งผ่านมาตรการจูงใจด้านราคา ซึ่งนโยบายและมาตรการต่าง ๆ ที่ภาครัฐดำเนินการล้วนส่งผลทำให้สัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนที่ผลิตได้ภายในประเทศเพิ่มขึ้นตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

แม้ว่าขณะนี้สัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนที่ผลิตภายในประเทศจะเพิ่มขึ้นได้ตามเป้าหมาย แต่ยังพบปัญหาบางประการในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ อาทิ การขอใบอนุญาตสำหรับการผลิตไฟฟ้าที่จำเป็นต้องดำเนินการผ่านหลายหน่วยงาน ทำให้เกิดความยุ่งยาก อย่างไรก็ดี การใช้พลังงานทดแทนที่มีประสิทธิภาพยัง จำเป็นต้องคำนึงถึงสภาพภูมิอากาศของประเทศที่อาจเปลี่ยนไปตามภาวะโลกร้อนหรือฤดูกาล เพื่อลดความเสี่ยงจากผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นจากเพิ่มขึ้นหรือลดลงของทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้ในการนำมาผลิตพลังงานทดแทนในแต่ละช่วงเวลา

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ภาครัฐควรเร่งให้เกิดการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี และนวัตกรรมภายในประเทศ เพื่อให้การผลิตพลังงานด้วยพลังงานทดแทนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีต้นทุนที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงมาตรฐานและความปลอดภัยของระบบไฟฟ้า รวมถึงผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดการลงทุนรูปแบบใหม่เพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน อาทิ การร่วมทุนระหว่างชุมชน รัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชน หรือสนับสนุนให้ชุมชนรวมกลุ่มกันเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้สามารถระดมทุนและดำเนินโครงการได้อย่างยั่งยืน

แผนแม่บทย่อย

ปี 2562 ปี 2563

โครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงาน

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 070203

ประสิทธิภาพการใช้พลังงานของประเทศเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

ค่าความเข้มข้นการใช้พลังงาน (Energy Intensity: EI) ไม่เกิน 7.4 พันตัน เทียบเท่าน้ำมันดิบ/พันล้านบาท

เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานของประเทศโดยการใช้พลังงานอย่างคุ้มค่ามากขึ้น จากการใช้พลังงานน้อยลงในการผลิตสินค้าและบริการในปริมาณที่เท่ากัน ซึ่งจะช่วยลดภาระการลงทุนจัดหาพลังงานในภาคส่วนต่าง ๆ และเพิ่มอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานพลังงานของประเทศในภาพรวม โดยปัจจัยที่ทำให้การดำเนินการดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้ตามเป้าหมายที่สำคัญ คือ การดำเนินโครงการที่เกี่ยวเนื่องกับการลดการใช้พลังงาน อาทิ การใช้พลังงานในภาคขนส่ง กฎหมาย และกฎระเบียบรองรับการปฏิบัติตามแผนอนุรักษ์พลังงาน มาตรการส่งเสริมและสนับสนุน และการพัฒนาเทคโนโลยีนวัตกรรมเพื่อการอนุรักษ์พลังงาน

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

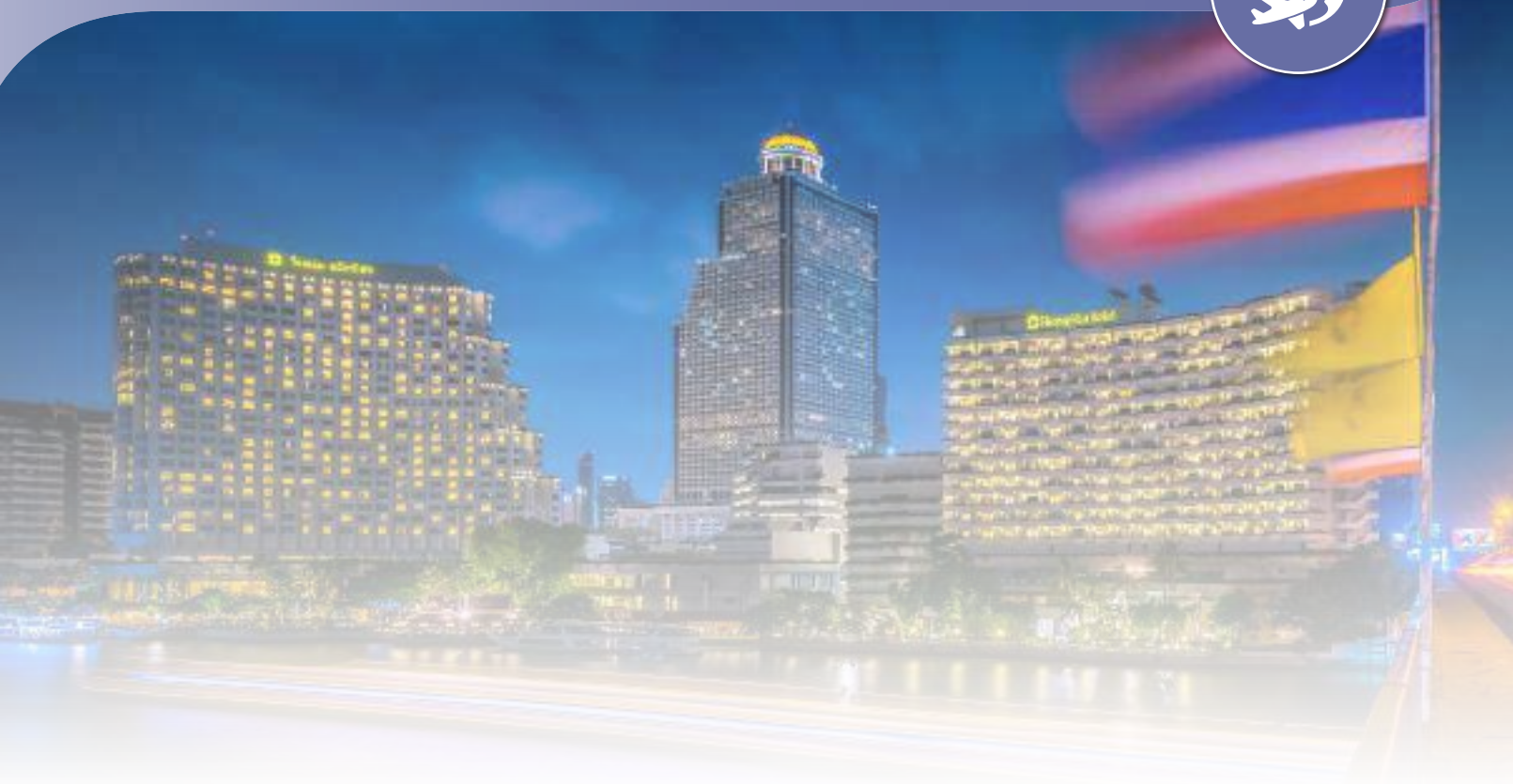
ในไตรมาสที่ 1 และ 2 ของปี 2563 ประสิทธิภาพการใช้พลังงานของประเทศ มีค่าความเข้มข้น 7.8 พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ/พันล้านบาท ปรับตัวดีขึ้นจากปี 2561 ที่มีการใช้พลังงาน 7.87 พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ/พันล้านบาท และปี 2562 มีการใช้พลังงาน 7.85 พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ/พันล้านบาทจากสถานการณ์แนวโน้มดังกล่าว จึงคาดว่าจะสามารถบรรลุเป้าหมายในปี 2565 ที่กำหนดไว้ว่าควรมีการใช้พลังงานประมาณ 7.4 พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ/พันล้านบาทได้แต่อยู่บนเงื่อนไขที่สำคัญว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการตามมาตรการอนุรักษ์พลังงานที่กำหนดไว้เพื่อให้สามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยเฉพาะการอนุรักษ์พลังงานในภาคการขนส่งในช่วงเวลาดังกล่าว เนื่องจากที่ผ่านมาภาคการขนส่งมีสัดส่วนการใช้พลังงานขั้นสุดท้ายมากที่สุด ทั้งนี้ ความต้องการใช้พลังงานขั้นสุดท้ายของประเทศเพิ่มสูงขึ้นถึง 181,238 พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ ในปี 2580 บนสมมติฐานที่สามารถลดความเข้มข้นของการใช้พลังงานลง ร้อยละ 30

การดำเนินการที่ผ่านมา

ภาครัฐมีการดำเนินงานในปี 2561 - 2563 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้พลังงาน ทั้งใน**ภาคอุตสาหกรรม** อาทิ โครงการเพิ่มประสิทธิภาพหม้อน้ำในภาคอุตสาหกรรม โครงการวิศวกรรมเชิงลึกเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพพลังงานความร้อนในโรงงานอุตสาหกรรม และการศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดทำมาตรฐานประสิทธิภาพพลังงานของกรมโรงงานอุตสาหกรรม โดยในปี 2562 มีโครงการภายใต้การดำเนินงานอยู่ทั้งสิ้น 10 โครงการ เป้าหมายผลประหยัด 5.2 พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ/ปี และอยู่ระหว่างการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง **ภาคการขนส่ง** ได้ดำเนินการส่งเสริมให้ประชาชนหันมาใช้ระบบขนส่งสาธารณะและระบบราง โดยการลงทุนโครงการต่างๆ เพื่อขยายการให้บริการให้

ครอบคลุมในหลายพื้นที่ อาทิ โครงการรถไฟฟ้าในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล โครงการรถไฟทางคู่ **การบังคับใช้กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์พลังงาน** ในปี 2561 กระทรวงพลังงานได้เริ่มบังคับใช้กฎกระทรวงกำหนดประเภทหรือขนาดของอาคารและหลักเกณฑ์วิธีการในการออกแบบอาคารเพื่ออนุรักษ์พลังงาน (BEC) กับอาคารที่จะก่อสร้างใหม่หรือดัดแปลงอย่างจริงจัง และในปี 2563 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ กฎกระทรวงกำหนดประเภท หรือขนาดของอาคาร และมาตรฐาน หลักเกณฑ์ และวิธีการในการออกแบบอาคารเพื่อการอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. .... (Building Energy Code) โดยกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน อยู่ระหว่างการเตรียมการเพื่อออกกฎกระทรวง และคาดว่าจะมีผลบังคับใช้ได้ในเดือนธันวาคม 2563 รวมทั้งได้กำหนดมาตรการบังคับใช้เกณฑ์มาตรฐานอนุรักษ์พลังงานสำหรับผู้ผลิตและผู้จำหน่ายพลังงาน (EERS)

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การใช้พลังงานของประเทศส่วนใหญ่จะถูกใช้ในกิจกรรมในภาคขนส่งทำให้ความสำเร็จของการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานของประเทศตามเป้าหมายจะขึ้นอยู่กับความสำเร็จในการดำเนินการตามมาตรการอนุรักษ์พลังงานในภาคการขนส่งเป็นสำคัญ โดยเฉพาะการเพิ่มสัดส่วนการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะและขนส่งสินค้าทางรางที่ปัจจุบันหน่วยงานรับผิดชอบยังอยู่ระหว่างการก่อสร้างและปรับปรุงการให้บริการ ในขณะที่การเดินทางส่วนบุคคลมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัล ทำให้คาดว่าอาจจะก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อเป้าหมายการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานของประเทศที่กำหนดไว้ได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งดำเนินการตามมาตรการอนุรักษ์พลังงานในภาคการขนส่งโดยเฉพาะการเพิ่มสัดส่วนการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะและขนส่งสินค้าทางราง รวมทั้งควรส่งเสริมให้ผู้ประกอบการในภาคส่วนต่าง ๆ ให้ความสำคัญกับการติดตั้งเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน รวมทั้งสนับสนุนให้เกิดการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีประหยัดพลังงานภายในประเทศอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาอุตสาหกรรมที่เกี่ยวเนื่องภายในประเทศ ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนในภาคครัวเรือนสามารถจัดหาและติดตั้งอุปกรณ์ที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานภายในครัวเรือน นอกจากนี้ควรให้ความสำคัญกับการรณรงค์ให้ประชาชนทุกภาคส่วนให้ความสำคัญกับการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานของประเทศในภาพรวมได้อย่างยั่งยืนต่อไป

แผนแม่บทย่อย

ปี 2562 ปี 2563

โครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงาน

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 070204

การปรับปรุงและพัฒนาระบบไฟฟ้าของประเทศให้มีประสิทธิภาพ
ด้วยเทคโนโลยีระบบโครงข่ายสมาร์ทกริด

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

จำนวนแผนงาน และ/หรือโครงการที่กำลังพัฒนา/โครงการนำร่อง/โครงการที่มีการใช้งานที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มประสิทธิภาพระบบไฟฟ้า อย่างน้อย 8 โครงการ

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของประชาชนจากผู้ใช้ไฟฟ้า (Consumer) เป็นผู้ผลิตไฟฟ้าใช้เอง (Prosumer) ส่งผลให้การพัฒนาโครงข่ายไฟฟ้าอัจฉริยะหรือโครงข่ายสมาร์ทกริดเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงาน ผ่านการประยุกต์ใช้งานเทคโนโลยี ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินการดังกล่าวบรรลุตามเป้าหมาย จึงมีปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญ ได้แก่ การปรับปรุงและพัฒนาระบบไฟฟ้าด้วยเทคโนโลยีโครงข่ายสมาร์ทกริด และการติดตามประเมินผลการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพเป็นไปตามแผน ตลอดห่วงโซ่อุปทานของระบบไฟฟ้า ตั้งแต่การผลิตไฟฟ้า การส่งไฟฟ้า การจำหน่ายไฟฟ้า ไปจนถึงการบริโภคไฟฟ้า

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

ในปี 2563 มีการดำเนินโครงการด้านการเพิ่มประสิทธิภาพระบบไฟฟ้าด้วยเทคโนโลยีระบบโครงข่ายสมาร์ทกริด จำนวนรวม 19 โครงการ ซึ่งบรรลุเป้าหมายของปี 2565 ที่ตั้งไว้จำนวน 8 โครงการแล้ว แต่เนื่องจากการดำเนินการดังกล่าวเป็นเพียงลักษณะโครงการนำร่องเท่านั้น ดังนั้น ภาครัฐจึงควรให้ความสำคัญกับการติดตามและประเมินผลของการนำเทคโนโลยีระบบโครงข่ายสมาร์ทกริด เพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาสภาพแวดล้อมที่จะช่วยสนับสนุนให้สามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดังกล่าวในการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบไฟฟ้าได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งจะก่อให้เกิดการผลิตและการใช้ไฟฟ้าอย่างสมดุล และนำมาซึ่งการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

การดำเนินงานที่ผ่านมา

ภาครัฐได้ริเริ่มดำเนินการตามมาตรการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านสมาร์ทกริดของประเทศไทยในระยะสั้น (พ.ศ. 2560 – 2564) ซึ่งเป็นระยะของการพัฒนาโครงการนำร่องเพื่อทดสอบความเหมาะสมทางเทคนิคและความคุ้มค่าของการลงทุนในแต่ละเทคโนโลยี อาทิ โครงการพัฒนาโครงข่ายอัจฉริยะในพื้นที่เมืองพัทยา โดยเป็นการเปลี่ยนมิเตอร์เก่าให้เป็นสมาร์ทมิเตอร์ทั้งหมด 116,308 เครื่อง ซึ่งคาดว่าแล้วเสร็จปี 2563 โครงการศึกษาวิจัย Power Pack ซึ่งเป็นการพัฒนาระบบกักเก็บพลังงานซึ่งจะติดตั้งในบ้าน เพื่อรองรับการติดตั้งโซลาร์รูฟท็อปของประชาชน โครงการนำร่องระบบบริหารจัดการพลังงานในอาคารที่ทำการของการไฟฟ้านครหลวง (กฟน.) ซึ่งสามารถเชื่อมต่อกับระบบสมาร์ทกริด โครงการนำร่องการตอบสนองด้านโหลดและกลไกราคาในพื้นที่ เพื่อให้ผู้ใช้ไฟฟ้ามีส่วนร่วมต่อการบริหารจัดการระบบพลังงานของประเทศ การพัฒนาระบบไมโครกริด (Microgrid) และระบบกักเก็บพลังงาน (Energy Storage System: ESS) ที่ได้ดำเนินโครงการนำร่องในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา และ อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน รวมทั้งการพัฒนาระบบโครกริดบนพื้นที่ห่างไกลในพื้นที่เกาะพะลวย จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยการดำเนินโครงการจะทำให้ทราบถึงวิธีการทำงานของระบบไมโครกริด ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการทำงานของระบบ ซึ่งจะนำมาวิเคราะห์และขยายผลการพัฒนาระบบไมโครกริดในพื้นที่ที่เหมาะสมทั่วประเทศต่อไป

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

แม้ว่าประเทศไทยจะสามารถบรรลุเป้าหมายการปรับปรุงและพัฒนาระบบไฟฟ้าของประเทศให้มีประสิทธิภาพด้วยเทคโนโลยีระบบโครงข่ายสมาร์ทกริดผ่านการดำเนินโครงการต่าง ๆ แต่ปัจจุบันสถานการณ์ด้านพลังงานยังคงมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อาทิ มีการผลิตไฟฟ้าใช้เอง (Prosumer) และการซื้อขายไฟฟ้าระหว่างกัน (Peer-to-Peer) มากขึ้น ทำให้โครงสร้างพื้นฐานด้านระบบไฟฟ้าที่รัฐวิสาหกิจลงทุนในบางพื้นที่ไม่ถูกใช้งานอย่างเต็มศักยภาพ และไม่สามารถรองรับได้ทันต่อเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป ประกอบกับกฎระเบียบด้านพลังงานในปัจจุบันยังไม่เอื้อต่อการพัฒนารูปแบบพลังงานในอนาคต รวมทั้งเทคโนโลยีที่สนับสนุนการทำงานของระบบสมาร์ทกริด โดยเฉพาะแบตเตอรี่กักเก็บพลังงาน (ESS) และระบบควบคุมการทำงานระบบโครงข่ายไฟฟ้าแบบอัตโนมัติยังคงมีราคาค่อนข้างสูง เนื่องจากต้องนำเข้าจากต่างประเทศ ส่งผลให้การพัฒนาเทคโนโลยีสมาร์ทกริดยังคงมีข้อจำกัดค่อนข้างมาก

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

การดำเนินการในระยะต่อไป หน่วยงานด้านการไฟฟ้าที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานโดยคำนึงถึงความสมดุลระหว่างการรองรับความต้องการใช้ไฟฟ้าอย่างเพียงพอ และการรองรับเทคโนโลยีโครงข่ายสมาร์ทกริด รวมทั้งปรับแผนธุรกิจให้สอดรับกับสถานการณ์ด้านพลังงานในปัจจุบันตลอดจนหน่วยงานที่กำกับดูแลด้านพลังงานควรมีการทบทวนและปรับปรุงกฎระเบียบเพื่อให้สอดคล้องกับรูปแบบการใช้ไฟฟ้าที่เปลี่ยนแปลงไปในอนาคต นอกจากนี้ ควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมต่อเนื่องที่เกี่ยวข้องกับ ระบบสมาร์ทกริดในประเทศไทย โดยเฉพาะระบบกักเก็บพลังงาน (ESS) และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การพัฒนาระบบไฟฟ้าให้มีประสิทธิภาพด้วยระบบโครงข่ายสมาร์ทกริดมีต้นทุนต่ำลง และสามารถขยายผลการดำเนินการพัฒนาระบบไฟฟ้าของประเทศให้มีประสิทธิภาพด้วยเทคโนโลยีระบบโครงข่ายสมาร์ทกริดได้อย่างกว้างขวางมากขึ้นในอนาคต

ปี 2562 ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

โครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัล

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 070301

ประชาชนมีความสามารถในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตมากขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

อัตราส่วนของครัวเรือนที่มีการใช้อินเทอร์เน็ตร้อยละ 70

ประชาชนมีความสามารถเข้าถึงบริการภาครัฐ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำของประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลจากการมีช่องทางการสร้างรายได้เพิ่มขึ้น โดยปัจจัยสำคัญเพื่อบรรลุเป้าหมาย ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐานอินเทอร์เน็ตที่มีโครงข่ายอินเทอร์เน็ตที่ได้มาตรฐานครอบคลุมทุกพื้นที่ทั่วประเทศและระหว่างประเทศ เนื้อหาบนอินเทอร์เน็ตที่ครอบคลุมและมีความหลากหลาย การเข้าถึงผ่านอุปกรณ์ที่รองรับการใช้งานอินเทอร์เน็ต รวมทั้งประชาชนและผู้ใช้งานที่มีทักษะและความเข้าใจในการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงการติดต่อสื่อสาร การค้าและพาณิชย์ และการบริการจากภาครัฐและเอกชน

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

ในปี 2562 มีครัวเรือนที่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตคิดเป็นร้อยละ 74.6 (21.583 ล้านครัวเรือน) เพิ่มขึ้นจากปี 2561 ที่มีสัดส่วนดังกล่าวประมาณร้อยละ 67.7 ซึ่งสูงกว่าค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี 2565 ที่ร้อยละ 70 ของครัวเรือนทั้งประเทศแล้ว โดยครัวเรือนที่มีการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่ในอินเทอร์เน็ตแบบไร้สายเคลื่อนที่ (Mobile broadband) ร้อยละ 74.7 และแบบไร้สายประจำที่ (Fixed broadband) ร้อยละ 20.9

การดำเนินการที่ผ่านมา

ภาครัฐได้เร่งดำเนินการพัฒนาโครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงให้ครอบคลุมหมู่บ้านในพื้นที่ห่างไกลและพื้นที่ชายขอบ (โซน C และ C+) จำนวน 44,352 หมู่บ้านภายใต้โครงการเน็ตประชารัฐ และโครงการการจัดให้มีบริการโทรคมนาคมพื้นฐานโดยทั่วถึงและบริการเพื่อสังคม (USO) โดยปัจจุบันมีความคืบหน้าในการให้บริการประมาณร้อยละ 99.98 ในส่วนที่เหลือประมาณ 30,635 หมู่บ้าน(โซน A และ B) นั้น เป็นพื้นที่ในเมืองและพื้นที่ศักยภาพที่มีการให้บริการโดยบริษัทเอกชนอยู่แล้ว ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวถือเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้มีจำนวนครัวเรือนที่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นได้ตามเป้าหมาย

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

แม้ว่าภาครัฐจะเร่งดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลที่สามารถให้บริการระบบอินเทอร์เน็ตได้อย่างครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศและสามารถบรรลุเป้าหมายการให้อัตราส่วนของครัวเรือนที่มีการใช้อินเทอร์เน็ตร้อยละ 70 ได้แล้วก็ตาม แต่จะเห็นว่าที่ผ่านมาแนวโน้มของอัตราส่วนครัวเรือนที่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตยังอยู่ในระดับคงที่ ซึ่งเป็นผลจากการที่ประชาชนโดยเฉพาะในเขตภูมิภาคยังไม่เห็นถึงความคุ้มค่าในการเข้าถึงระบบอินเทอร์เน็ต โดยส่วนหนึ่งอาจจะเป็นผลจากอัตราค่าใช้บริการอินเทอร์เน็ตยังอยู่ในระดับที่เกินกำลังซื้อเมื่อเทียบกับค่าครองชีพ และไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจได้อย่างแท้จริง อาทิ การซื้อขายสินค้าออนไลน์ (e-commerce) ใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจได้อย่างแท้จริง อาทิ การซื้อขายสินค้าออนไลน์ (e-commerce) ทั้งนี้ ประชาชนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 88.6) ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อกิจกรรมส่วนบุคคลผ่านแอปพลิเคชัน Social Network เป็นหลัก

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ภาครัฐจำเป็นต้องเร่งพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลและความเข้าใจในการเข้าถึงเทคโนโลยี (Digital Literacy) ของประชาชนโดยเฉพาะในเขตภูมิภาคสามารถใช้ประโยชน์จากการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเศรษฐกิจชุมชนและปัจเจกบุคคลได้ นอกจากนี้กระทรวงการคลังอาจจะพิจารณาแนวทางในการสนับสนุนให้ประชาชนกลุ่มเปราะบางสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ เพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงบริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัลได้อย่างครอบคลุม ซึ่งจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำของประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลจากการมีช่องทางการสร้างรายได้เพิ่มขึ้นตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ 08

08 ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่

"พัฒนาผู้ประกอบการไทยให้เป็น ผู้ประกอบการยุคใหม่ที่ก้าวทันและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการขับเคลื่อนธุรกิจ"

ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อยยุคใหม่

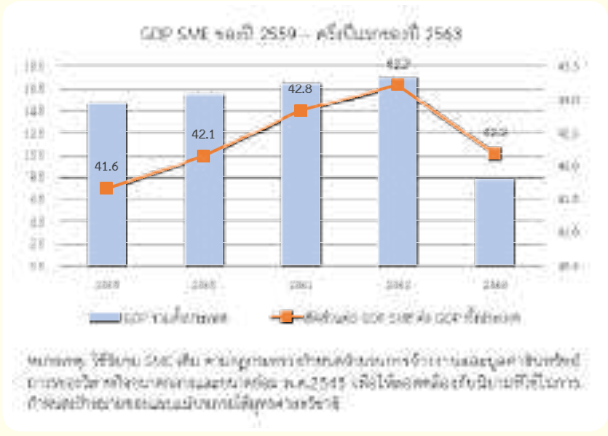
08

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (08) ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและพัฒนาผู้ประกอบการไทยให้เป็น “ผู้ประกอบการยุคใหม่” ที่ก้าวทันและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการขับเคลื่อนธุรกิจ โดยเฉพาะวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เนื่องจากการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการมีบทบาทสำคัญต่อการกระตุ้นให้เศรษฐกิจเจริญเติบโตและความเข้มแข็งของผู้ประกอบการจะช่วยให้ประเทศสามารถแข่งขันในระดับเวทีการค้าโลกได้ โดยผู้ประกอบการยุคใหม่จะต้องมีทักษะแห่งอนาคตที่มีความพร้อมทางด้านทัศนคติ ทักษะความสามารถ และความรู้สำหรับการรับมือกับการแข่งขันที่จะรุนแรงขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีได้ โดยมีเป้าหมายระดับประเด็น คือ **ผู้ประกอบการในทุกระดับเป็นผู้ประกอบการยุคใหม่ที่มีบทบาทต่อระบบเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้น**

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

080001 ปี 2562 ปี 2563

ผู้ประกอบการในทุกระดับเป็นผู้ประกอบการยุคใหม่ที่มีบทบาทต่อระบบเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้นการประเมินผลลัพธ์การดำเนินการตามแผนแม่บทฯ พิจารณาจาก **สัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ เพิ่มขึ้น** เมื่อพิจารณาสถิติผลิตภัณฑ์มวลรวมของ SME ในระหว่างปี 2559 ถึงครึ่งแรกของปี 2563 (ม.ค. - มิ.ย.2563) มีแนวโน้มขยายตัวอย่างต่อเนื่องก่อนที่จะหดตัวรุนแรงในช่วงครึ่งแรกของปี 2563 อันเป็นผลกระทบจากการจำกัดกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และผู้บริโภคภายในประเทศขาดความเชื่อมั่นในการจับจ่ายใช้สอย กระทบต่อการประกอบการและรายได้ของภาคธุรกิจโดยเฉพาะธุรกิจท่องเที่ยวและบริการเกี่ยวเนื่องที่ได้รับผลกระทบสูง ทำให้สัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมของ SME ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ลดลงมาอยู่ที่ร้อยละ 42.2 ในช่วงครึ่งปีแรกของปี 2563 ซึ่งห่างจากค่าเป้าหมายมากถึงร้อยละ 2.8 ทำให้การบรรลุเป้าหมายที่กำหนดให้มีสัดส่วนเพิ่มเป็นร้อยละ 45 ในปี 2565 มีความท้าทายเพิ่มมากขึ้น ภาครัฐจำเป็นที่จะต้องมีมาตรการให้ความช่วยเหลือเยียวยาและฟื้นฟูผู้ประกอบการอย่างเร่งด่วน มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาที่ตรงจุด มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนด

ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อยยุคใหม่

นอกจากนี้ ยังคงมีประเด็นท้าทายที่ต้องดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทฯ โดยการสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ ประกอบกับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อการประกอบการและรายได้ของภาคธุรกิจโดยเฉพาะธุรกิจท่องเที่ยวและบริการเกี่ยวเนื่องที่ได้รับผลกระทบสูง ภาครัฐจำเป็นที่จะต้องมีมาตรการให้ความช่ วยเหลือเยียวยาและฟื้นฟูผู้ประกอบการอย่างเร่งด่วนเพื่อมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาที่ตรงจุด มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ รวมทั้งควรเร่งผลักดันการพัฒนาผู้ประกอบการในทุกระดับผ่านการอำนวยความสะดวกในการทำธุรกิจ รวมทั้งส่งเสริมการจัดทำโครงการส่งเสริมวิสาหกิจในทุกระดับของภาครัฐให้มีศักยภาพมากขึ้นเพื่อพัฒนาให้เกิดผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ที่สามารถขยายบทบาทต่อระบบเศรษฐกิจและสามารถดำเนินธุรกิจได้เพิ่มมากขึ้นอย่างยั่งยืน

แผนแม่บทฯ ประเด็น (08) ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่

ประกอบด้วย 8 เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2563
080101	**การขยายตัวของวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทยเพิ่มขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 10โดยในช่วง 8 เดือนแรกของปี 2563 (เดือนมกราคม – สิงหาคม 2563) จำนวนการก่อตั้งวิสาหกิจเริ่มต้นมีจำนวนรวม 44,542 ราย ลดลงจาก 50,654 ราย ในช่วงเวลาเดียวกันของปี 2562 หรือลดลงร้อยละ 12.07	2562	2563
	ทำให้จำนวนการก่อตั้งวิสาหกิจเริ่มต้นลดลงเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 7.06 ระหว่างปี 2561 จนถึงช่วง 8 เดือนแรกของปี 2563 และมีแนวโน้มที่จะหดตัวลงอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากปัญหาการแพร่ระบาดของโควิด-19 ทั่วโลก ซึ่งส่งผลกระทบต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจของประเทศและผู้ประกอบชะลอการจัดตั้งหรือขยายธุรกิจออกไป ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต**		
080102	**ความสามารถในการแข่งขันด้านการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีดิจิทัลดีขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 อันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีของประเทศไทย อยู่ใน 36อันดับแรก	2562	2563
	จากการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีของประเทศไทย โดยสถาบัน IMD จากทั้งหมด 63 ประเทศ ในปี 2563 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 39 ปรับตัวดีขึ้นจากปีก่อน 1 อันดับ ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง**		
080201	**อัตราการขยายตัวสินเชื่อธุรกิจรายใหม่ที่ไม่ใช่รายใหญ่ขยายตัวเฉลี่ยต่อปีเพิ่มขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 สินเชื่อธุรกิจรายใหม่ที่ไม่ใช่รายใหญ่ขยายตัวร้อยละ 10	2562	2563
	ซึ่งเทียบเคียงจากข้อมูลอัตราการขยายตัวของสินเชื่อธุรกิจ SME พบว่าตั้งแต่ปี 2562 จนถึงไตรมาสที่ 2 ปี 2563 อัตราการเติบโตของสินเชื่อเพื่อประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมหดตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องที่ร้อยละ -2.1 -0.2		

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	ปี 2563

และ -18.5 ยังอยู่ต่ำกว่าเป้าหมาย ในขณะที่สินเชื่อธุรกิจของผู้ประกอบการรายใหญ่กลับมาขยายตัวทั้ง 2 ไตรมาสในปี 2563 ส่งผลให้ในไตรมาสที่ 2 ของปี 2563 สินเชื่อเพื่อประกอบธุรกิจรวม ขยายตัวอยู่ที่ร้อยละ 5.6 ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต**

080202 **มูลค่าการระดมทุนผ่านตลาดทุนของกิจการที่เริ่มตั้งต้นและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพิ่มขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 อัตรามูลค่าการระดมทุนผ่านตลาดทุนของกิจการที่เริ่มตั้งต้นและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมขยายตัวร้อยละ 10 — 2562: — 2563:

ซึ่งเทียบเคียงจากข้อมูลมูลค่าการระดมทุนผ่านตลาดทุนของกิจการที่เริ่มตั้งต้นและ SME (ตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ) พบว่าในช่วง 11 เดือนแรกของปี 2563 (เดือนมกราคม – พฤศจิกายน 2563) มีบริษัทเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (mai) จำนวน 11 บริษัท โดยมีมูลค่าการระดมทุนรวม 3,680.26 ล้านบาท คิดเป็นอัตราการขยายตัวร้อยละ 6.29 เนื่องจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 เป็นปัจจัยฉุดรั้งที่ส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจ ความเชื่อมั่นของนักลงทุน ตลอดจนการตัดสินใจและความพร้อมของผู้ประกอบการในการดำเนินธุรกิจ อย่างไรก็ตาม หากพิจารณามูลค่าระดมทุนผ่านตลาด mai ตั้งแต่ปี 2561 ซึ่งสามารถบรรลุค่าเป้าหมายได้ โดยมีมูลค่าระดมทุน 5,223.02 ล้านบาท คิดเป็นอัตราการขยายตัวร้อยละ 10.82 ในขณะที่ปี 2562 สามารถระดมทุนได้ 4,981.3 ล้านบาท คิดเป็นอัตราการขยายตัวร้อยละ 9.31 ซึ่งต่ำกว่าค่าเป้าหมายเพียงเล็กน้อย แสดงให้เห็นว่าตลาดทุนไทยมีศักยภาพในการระดมทุนให้ผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุน เพื่อทำให้ธุรกิจเติบโต ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง**

080301 **ประชาชนมีความสามารถในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตมากขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 มูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพิ่มขึ้น 1 เท่าตัว — 2562: — 2563:

โดยมูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของประเทศภายหลังการปรับปรุงตัวเลขของสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พบว่าเพิ่มขึ้นจาก 2,267,034 ล้านบาท ในปี 2560 มาอยู่ที่ 3,211,718 ล้านบาท หรือขยายตัวเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 42 ในปี 2561 โดยคาดการณ์ว่ามูลค่าจะเพิ่มเป็น 3,407,948 ล้านบาท หรือขยายตัวร้อยละ 6

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	ปี 2563
	ในปี 2562 เป็นผลจากผู้ประกอบการปรับรูปแบบธุรกิจไปสู่ตลาดพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ให้สอดรับกับพฤติกรรมของผู้บริโภคที่หันมาใช้จ่ายผ่านช่องทางออนไลน์มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เมื่อพิจารณามูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์จำแนกตามขนาดของธุรกิจ จะพบว่า มูลค่าการค้าออนไลน์ของ SME เติบโตจาก 453,903 ล้านบาท ในปี 2560 มาอยู่ที่ 1,184,389 ล้านบาท หรือขยายตัวมากถึงร้อยละ 161 ในปี 2561 โดยคาดการณ์ว่าในปี 2562 จะมีมูลค่า 1,199,419 ล้านบาท หรือขยายตัวร้อยละ 1 จากฐานปี 2561 ที่มีการขยายตัวสูง ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**บรรลุค่าเป้าหมาย**		
080302	**อันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการค้าระหว่างประเทศของประเทศไทยดีขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 อันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการค้าระหว่างประเทศของไทยอยู่ในอันดับที่ 1 ใน 5	2562	2563
	เมื่อพิจารณาอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการค้าระหว่างประเทศของประเทศสมาชิกอาเซียน ในปี 2563 พบว่า สิงคโปร์ ได้รับการจัดอันดับอยู่ในลำดับที่ 1 รองลงมาได้แก่ ประเทศไทย อยู่ในลำดับที่ 5 ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**บรรลุค่าเป้าหมาย**		
080303	**การขยายตัวการส่งออกของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพิ่มขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 สัดส่วนการส่งออกของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อการส่งออกรวมของประเทศเพิ่มขึ้น ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 25	2562	2563
	ภายหลังการทบทวนตัวเลขการส่งออกของ SME ในเดือนกันยายน 2563 พบว่าในช่วง 9 เดือนแรกของปี 2563 มูลค่าการส่งออกของ SME มีมูลค่า 1,742,456 ล้านบาท ในขณะที่การส่งออกรวมทั้งประเทศมีมูลค่า 5,387,040 ล้านบาท ทำให้สัดส่วนการส่งออกของ SME ต่อการส่งออกรวมของประเทศ อยู่ที่ 32.3 ปรับตัวดีขึ้นจากร้อยละ 25.2 ในปี 2561 และร้อยละ 27.0 ในปี 2562 และอยู่ในระดับที่สูงกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 25 มาโดยตลอด ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**บรรลุค่าเป้าหมาย**		

ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อยยุคใหม่

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	ปี 2563
080401	**อันดับนโยบายของภาครัฐที่มีต่อวิสาหกิจและผู้ประกอบการด้านการสนับสนุนและความสอดคล้องของนโยบายดีขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 อันดับนโยบายภาครัฐที่มีต่อวิสาหกิจและผู้ประกอบการด้านการสนับสนุนและความสอดคล้องของนโยบายดีขึ้นได้อันดับที่ 15	2562	2563

จากรายงานของ GEM ประเทศไทยได้รับการจัดอันดับอยู่ในลำดับต่ำลงจากอันดับที่ 19 (4.66 คะแนนจาก 9) ในปี 2560 มาอยู่อันดับที่ 22 (4.6 คะแนนจาก 9) ในปี 2561 และอันดับที่ 23 (4.32 คะแนนจาก 9) ในปี 2562 ซึ่งยังห่างจากค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ให้อยู่ในอันดับที่ 15 ภายในปี 2565 ถึง 8 อันดับ และหากเทียบกับประเทศอินโดนีเซียซึ่งเป็นประเทศเดียวในภูมิภาคอาเซียนที่มีการจัดเก็บข้อมูล GEM อย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกับประเทศไทย จะพบว่าในปี 2562 ไทยมีอันดับนโยบายของภาครัฐที่มีต่อวิสาหกิจและผู้ประกอบการด้านการสนับสนุนและความสอดคล้องของนโยบาย ต่ำกว่าอินโดนีเซียถึง 16 อันดับ (อินโดนีเซียอยู่อันดับที่ 7) ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต**

ปี 2562 ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

การสร้างความเข้มแข็งผู้ประกอบการอัจฉริยะ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 080101

การขยายตัวของวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทยเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 10

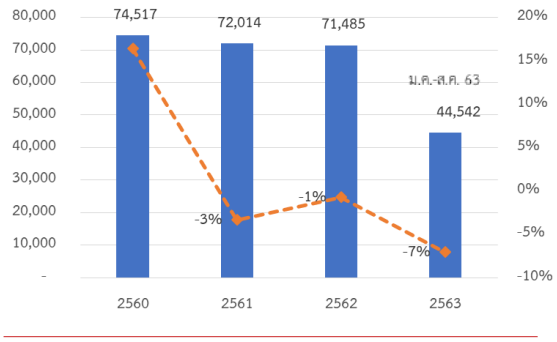
วิสาหกิจเริ่มต้นโดยเฉพาะในวิสาหกิจที่มีรูปแบบการดำเนินธุรกิจที่ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม ถือเป็นเครื่องจักรสำคัญในการสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจแบบก้าวกระโดดทำให้นานาประเทศทั่วโลกให้ความสำคัญและกำหนดเป็นเป้าหมายในการส่งเสริม ทั้งนี้ การบรรลุเป้าหมายให้มีการขยายตัวของวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทยเพิ่มขึ้นมีปัจจัยที่สำคัญ อาทิ ทักษะความรู้ในการประกอบธุรกิจ จิตวิญญาณความเป็นผู้ประกอบการ การพัฒนาระบบนิเวศที่เอื้ออำนวย การปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเริ่มต้นธุรกิจ รวมทั้งการสนับสนุนด้านแหล่งเงินทุนและช่องทางตลาดให้กับผู้ประกอบการ

ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อยยุคใหม่

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ในช่วง 8 เดือนแรกของปี 2563 (เดือนมกราคม – สิงหาคม 2563) จำนวนการก่อตั้งวิสาหกิจเริ่มต้นมีจำนวนรวม 44,542 ราย ลดลงจาก 50,654 ราย ในช่วงเวลาเดียวกันของปี 2562 หรือลดลงร้อยละ 12.07 โดยภาพรวมของการก่อตั้งวิสาหกิจเริ่มต้นมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ปี 2560 ซึ่งมีจำนวน 74,517 ราย หลังจากนั้นลดลงเหลือ 72,014 ราย ในปี 2561 และ 71,485 รายในปี 2562 หรือลดลงจากปีก่อนหน้าร้อยละ 3.36 และร้อยละ 0.73 ตามลำดับ ทำให้จำนวนการก่อตั้งวิสาหกิจเริ่มต้นลดลงเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 7.06 ระหว่างปี 2561 จนถึงช่วง 8 เดือนแรกของปี 2563 และมีแนวโน้มที่จะหดตัวลงอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากปัญหาการแพร่ระบาดของโควิด-19 ทั่วโลก ทำให้ภาครัฐมีความจำเป็นต้องบังคับใช้มาตรการการป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโควิด-19 ซึ่งส่งผลกระทบต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจของประเทศและผู้ประกอบชะลอการจัดตั้งหรือขยายธุรกิจออกไป ทำให้ยากต่อการที่จะบรรลุเป้าหมายการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 10 ในช่วงปี 2561-2565 ได้ตามที่กำหนด

จำนวนการก่อตั้งวิสาหกิจเริ่มต้น และ
อัตราการขยายตัวเฉลี่ยระหว่าง ปี 2561-2563

ที่มา: สสว.
หมายเหตุ: ข้อมูลปี 2563 เป็น ม.ค. – ส.ค. 63

การดำเนินการที่ผ่านมา การจัดตั้งวิสาหกิจเริ่มต้นมีการเติบโตแบบก้าวกระโดดเรื่อยมาจนกระทั่งปี 2560 เป็นผลมาจากความสำเร็จของการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจเริ่มต้นที่มีเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาที่ชัดเจนตามนโยบายของรัฐบาล รวมทั้งมีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานภายใต้แผนบูรณาการด้านการส่งเสริม SME เป็นจำนวนมากและมีความต่อเนื่อง แม้ในช่วงต่อมาจำนวนการจัดตั้งวิสาหกิจเริ่มต้นจะมีจำนวนลดลง แต่หากพิจารณาแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการใหม่ (Early Stage) ที่มุ่งเน้นบ่มเพาะให้ความรู้และคำปรึกษาแนะนำทางธุรกิจและการตลาด เพื่อเตรียมความพร้อมนักเรียนนักศึกษาสู่การเป็นผู้ประกอบการและพัฒนาผู้ประกอบการรุ่นใหม่ที่มีรูปแบบธุรกิจที่ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม รวมทั้งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและปัจจัยแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเริ่มต้นธุรกิจ อาทิ ศูนย์บ่มเพาะ อุทยานวิทยาศาสตร์ ได้ก่อให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจจากการดำเนินงานรวม 1,391.42 ล้านบาทในปี 2563 แม้จะมีอุปสรรคในการขับเคลื่อนโครงการจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 แต่หน่วยงานได้ปรับวิธีการดำเนินงานให้อยู่ในรูปแบบทั้งออนไลน์และออฟไลน์ เพื่อให้สอดรับกับมาตรการควบคุมการแพร่ระบาด และจูงใจให้กลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมโครงการได้ตามเป้าหมายที่กำหนด

ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อยยุคใหม่

080101

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การแพร่ระบาดของโควิด-19 อย่างรุนแรงทั่วโลก ประกอบกับการดำเนินมาตรการจำกัดกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพื่อควบคุมการระบาดภายในประเทศในช่วงที่ผ่านมา ได้ส่งผลกระทบต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมีนัยสำคัญ ทำให้ผู้ประกอบการวิตกกังวลต่อสถานการณ์และมีแนวโน้มจะชะลอการจัดตั้งธุรกิจใหม่ อย่างไรก็ดี หากการแพร่ระบาดคลี่คลายไปในทิศทางที่ดีขึ้น ประกอบกับการดำเนินมาตรการเยียวยาและฟื้นฟูเศรษฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพ จะช่วยสนับสนุนให้ผู้ประกอบการสามารถปรับตัวและมีความมั่นใจในการประกอบกิจการเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ภาครัฐควรมุ่งเน้นการสร้างศักยภาพแก่กลุ่มผู้ประกอบการด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม (Tech Start up) ด้วยการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยสำหรับการเริ่มต้นธุรกิจ ผ่านการส่งเสริมให้เกิดการจัดพื้นที่ให้ผู้ประกอบการยุคใหม่สามารถแสดงศักยภาพและระดมทุนสำหรับการเริ่มต้นหรือต่อยอดธุรกิจ (Hackathon) การให้สิทธิประโยชน์เพื่อดึงดูดผู้ประกอบการที่มีศักยภาพสูงเข้ามาเริ่มต้นธุรกิจในประเทศและถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้สนใจเริ่มต้นธุรกิจ และสร้างชุมชนผู้ประกอบการที่มีศักยภาพของไทยให้เป็นแบบอย่างความสำเร็จให้กับผู้ประกอบการรายอื่น

แผนแม่บทย่อย

ปี 2562 ปี 2563

การสร้างความเข้มแข็งผู้ประกอบการอัจฉริยะ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 080102

ความสามารถในการแข่งขันด้านการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีดิจิทัลดีขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

อันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีของประเทศไทย (IMD WORLD DIGITAL COMPETITIVENESS RANKING) อยู่ใน 36 อันดับแรก

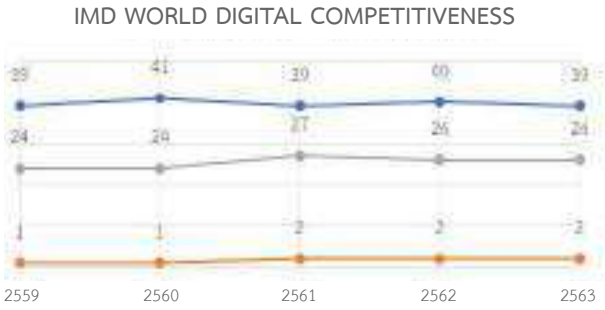
การพัฒนาเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสารในยุคดิจิทัลที่มีความก้าวหน้าและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ และอุปกรณ์อัจฉริยะต่าง ๆ เพื่อยกระดับศักยภาพการดำเนินธุรกิจและอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวัน และมีแนวโน้มแข่งขันกันอย่างเข้มข้น การจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีดิจิทัล โดย IMD สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการแข่งขันของประเทศในภาพรวมเกี่ยวกับการเสริมสร้างความรู้ด้านดิจิทัลและความสามารถในการใช้เทคโนโลยีที่จะส่งเสริมให้ผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสม และสามารถเติบโตได้อย่างเข้มแข็ง ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการเงิน และกลุ่มผู้ประกอบการเพื่อสร้างสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล โดยประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายในปีที่ผ่านมา คือ ด้านความรู้ (Knowledge) และด้านความพร้อมในอนาคต (Future Readiness) ที่อันดับย่อยยังคงห่างจากเป้าหมาย ทั้งนี้ ภาครัฐจำเป็นต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาและยกระดับทุกด้าน เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างเป็นรูปธรรม

ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อยยุคใหม่

080102

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย การจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีของประเทศไทย โดยสถาบัน IMD จากทั้งหมด 63 ประเทศ ในปี 2563 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 39 ปรับตัวดีขึ้นจากปีก่อน 1 อันดับ เนื่องจากอันดับย่อยด้านเทคโนโลยี (Technology) และด้านความพร้อมในอนาคต (Future Readiness) ปรับตัวดีขึ้นจากปี 2562 ถึง 5 อันดับ ในทั้งสองด้าน อยู่ที่อันดับ 22 (อันดับ 27 ในปี 2562) และ 45 (อันดับ 50 ในปี 2562) ตามลำดับ ส่วนด้าน ความรู้ (Knowledge) อันดับคงที่อยู่ในลำดับที่ 43 โดยหากเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคอาเซียน ได้แก่ สิงคโปร์ และมาเลเซีย พบว่า ไทยยังคงเป็นรองและจำเป็นต้องเร่งพัฒนาความสามารถในการแข่งขันด้านการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยี เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดให้ไทยอยู่ใน 36 อันดับแรก ซึ่งเป็นความท้าทายที่สำคัญที่จะต้องปรับปรุงและยกระดับศักยภาพของไทย โดยเฉพาะด้านความรู้ที่มีปัจจัยย่อยด้านความสามารถพิเศษ (Talent) ด้านการฝึกอบรมและการศึกษา (Training and Education) และด้านความเข้มข้นทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Concentration) ที่ต้องเร่งพัฒนาและปรับปรุงประเด็นที่เป็นข้อจำกัด

อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยี

ที่มา: IMD

การดำเนินการที่ผ่านมา ภาครัฐได้เร่งรัดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีและดิจิทัลให้มีประสิทธิภาพและครอบคลุม เพื่อให้ทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ ตลอดจนโครงการพัฒนาผู้ประกอบการเทคโนโลยีและนวัตกรรมในกลุ่มอุตสาหกรรมต่าง ๆ โครงการเพิ่มศักยภาพและยกระดับเทคโนโลยีอุตสาหกรรม การขับเคลื่อนศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจ จึงส่งผลให้อันดับย่อยด้านเทคโนโลยี (Technology) ปรับตัวดีขึ้นอย่างมาก อย่างไรก็ตาม ประเด็นด้านความรู้ (Knowledge) ที่อันดับย่อยไม่เปลี่ยนแปลง และด้านความพร้อมในอนาคต (Future Readiness) ที่อันดับย่อยยังไม่เป็นที่น่าพอใจ แม้ว่าที่ผ่านมาโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการ SME ยังคงมุ่งเน้นการส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมแก่ผู้ประกอบการทุกระดับ โครงการพัฒนาทักษะการเป็นผู้ประกอบการสมัยใหม่ และโครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการด้านต่าง ๆ ซึ่งอาจจะไม่สามารถตอบสนองต่อเป้าหมายการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ในระยะต่อไป จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการปรับปรุงแนวทางการพัฒนาด้านความรู้และด้านความพร้อมในอนาคตเพื่อให้มีอันดับดีขึ้น

080102

ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อยยุคใหม่

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ที่ผ่านมาภาครัฐได้เร่งรัดการลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีดิจิทัล พร้อมทั้งสนับสนุนให้กลุ่มผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในธุรกิจ (Digital Transformation) เพื่อเปลี่ยนแปลงกระบวนการทำธุรกิจ สร้างโอกาสใหม่และลดต้นทุน ซึ่งสามารถทำได้ในระดับหนึ่ง และส่งผลให้อันดับย่อยด้านเทคโนโลยีปรับตัวดีขึ้น แต่อย่างไรก็ตามผู้ประกอบการ SME ยังคงเผชิญกับข้อจำกัดหลายประการ ความรู้และความเข้าใจในการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลกับการประกอบธุรกิจ เงินลงทุนด้านเทคโนโลยีที่ค่อนข้างสูง ตลอดจนปัจจัยสนับสนุนต่าง ๆ อาทิ การศึกษา การฝึกอบรม ความพร้อมของภาคเอกชน ซึ่งเป็นผลให้อันดับย่อยด้านความรู้ และด้านความพร้อมในอนาคตของไทยยังทำได้ไม่ดีเท่าที่ควร จึงต้องเร่งผลักดันให้อันดับของความสามารถในการแข่งขันด้านการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีดิจิทัลของประเทศดีขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีดิจิทัลในระยะต่อไป ควรสร้างความแข็งแกร่งให้กับผู้ประกอบการในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินธุรกิจ พร้อมทั้งสร้างกลไกความร่วมมือทั้งภาครัฐและเอกชนในการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยี ผ่านแผนงานและโครงการสำคัญต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นให้ผู้ประกอบการตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์จากการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล สร้างโอกาสในการเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัลได้เพิ่มขึ้น และเตรียมความพร้อมในการรับมือกับการดำเนินธุรกิจในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปี 2562 ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

การสร้างโอกาสเข้าถึงบริการทางการเงิน

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 080201

อัตราการขยายตัวสินเชื่อธุรกิจรายใหม่ที่ไม่ใช่รายใหญ่ขยายตัวเฉลี่ยต่อปีเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

สินเชื่อธุรกิจรายใหม่ที่ไม่ใช่รายใหญ่ขยายตัวร้อยละ 10

แหล่งเงินทุนนับเป็นปัจจัยตั้งต้นที่สำคัญในการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการ โดยที่ผ่านมาแม้ว่าภาครัฐจะมีนโยบายสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งทุนแก่ผู้ประกอบการเป็นจำนวนมากแต่ปฏิเสธไม่ได้ว่าผู้ที่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ยังคงเป็นกลุ่มผู้ประกอบการเดิม ในขณะที่ผู้ประกอบการหน้าใหม่ยังไม่สามารถมีคุณสมบัติตามที่ธนาคารพาณิชย์กำหนดและเข้าถึงแหล่งทุนได้ ส่งผลให้แหล่งเงินทุนนอกระบบที่ไม่เป็นธรรมมีบทบาทเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ ปัจจัยสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายดังกล่าวที่สำคัญ ได้แก่การพัฒนาผู้ประกอบการให้มีองค์ความรู้ด้านการเงิน (Financial Literacy) ด้านกระบวนการพิจารณาสินเชื่อของสถาบันการเงิน การส่งเสริมให้ผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่หลากหลาย และการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสินเชื่อธุรกิจรายใหม่ เช่น การผ่อนคลายกฎหมายและข้อระเบียบต่าง ๆ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย การพิจารณาสินเชื่อธุรกิจรายใหม่ที่ไม่ใช่รายใหญ่ สามารถตีความได้จากข้อมูลอัตราการเติบโตของสินเชื่อธุรกิจแยกตามขนาดธุรกิจ โดยเมื่อพิจารณาจากข้อมูลอัตราการขยายตัวของสินเชื่อธุรกิจตั้งแต่ปี 2562 จนถึงไตรมาสที่ 2 ปี 2563 อัตราการเติบโตของสินเชื่อเพื่อประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมหดตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องที่ร้อยละ -2.1 -0.2 และ -18.5 ห่างไกลจากการบรรลุเป้าหมายในปี 2565 มากยิ่งขึ้นในขณะที่สินเชื่อธุรกิจของผู้ประกอบการรายใหญ่กลับมาขยายตัวทั้ง 2 ไตรมาสในปี 2563 ส่งผลให้ในไตรมาสที่ 2 ของปี 2563 สินเชื่อเพื่อประกอบธุรกิจรวม ขยายตัวอยู่ที่ร้อยละ 5.6

ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อยยุคใหม่

การดำเนินการที่ผ่านมา ภาครัฐมีนโยบายสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งทุนแก่ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นจำนวนมากตั้งแต่การเตรียมความพร้อมให้กับผู้ประกอบการไปจนถึงนโยบายให้สินเชื่อพิเศษสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ทั้งโครงการตามงบประมาณปกติ อาทิ โครงการการสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งทุนสำหรับ SME และ startup โดยมีเครื่องมือที่หลากหลายให้ SME และ startup เลือกใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและตรงความต้องการ ของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (กลต.) เพื่อผลักดันให้ผู้ประกอบการเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่หลากหลายได้ โดยผลการดำเนินงานในปีงบประมาณ 2563 มีจำนวน SME และ startup ที่ระดมทุนผ่านตลาดทุนมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่องทาง Crowdfunding รวมถึงมีบริษัทที่ระดมทุนผ่านหลักเกณฑ์การระดมทุนต่อบุคคลในวงจำกัด (PP-SME) รายแรกแล้ว อีกทั้งยังเตรียมจัดทำบันทึกความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ เช่น สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และ ตลาดหลักทรัพย์ เพื่อบูรณาการการส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้ประกอบการสามารถเข้าระดมทุนในตลาดทุนได้ อีกทั้งโครงการค้ำประกันสินเชื่อ SME ทวีค่า (PGS ระยะที่ 8) ของบรรษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม (บสย.) เพื่อสนับสนุนให้ SME มีโอกาสเข้าถึงสินเชื่อจากสถาบันการเงิน โดยมี บสย. ค้ำประกันสินเชื่อ ซึ่งจะช่วยให้ SME ดังกล่าวสามารถได้รับสินเชื่อไปประกอบธุรกิจ สร้างการจ้างงาน สร้างรายได้ สร้างเงินหมุนเวียนในประเทศ ซึ่งมีวงเงินอนุมัติค้ำประกันสะสมในเดือนกันยายน ปี 2563 จำนวน 147,207 ล้านบาท จากผู้ประกอบการ 46,940 ราย โดยผู้ประกอบการได้รับสินเชื่อจากสถาบันการเงินจากการค้ำประกัน 196,243 ล้านบาทซึ่งช่วยรักษาสภาพการจ้างงาน 1,059,111 ราย และคาดว่าจะมีการจ้างงานเพิ่มขึ้นจากการนำสินเชื่อดังกล่าวไปประกอบธุรกิจ 221,051 ราย ซึ่งจะสนับสนุนการสร้างรายได้ สร้างเงินหมุนเวียนในประเทศ และส่งผลให้เศรษฐกิจเติบโตตามลำดับ และโครงการสนับสนุนพิเศษจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด เช่น มาตรการสินเชื่อต้นทุนต่ำ (soft loan) วงเงิน 500,000 ล้านบาท ระยะเวลา 2 ปี โดยธนาคารแห่งประเทศไทย ที่รัฐบาลเข้ามารับภาระดอกเบี้ยแทน SME เป็นเวลา 6 เดือน ซึ่งเป็นการช่วยบรรเทาภาระหนี้ให้แก่ลูกหนี้โดยตรง พร้อมทั้งค้ำประกันความเสียหายจากหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (Non-Performing Loan : NPL) ให้แก่สถาบันการเงิน ซึ่งช่วยให้สถาบันการเงินมีความมั่นใจในการปล่อยสินเชื่อมากขึ้น โดยผลการดำเนินงานในช่วงเดือนกันยายน 2563 ได้ปล่อย สินเชื่อ soft loan ไปแล้วจำนวน 69,362 ราย มูลค่าวงเงินสินเชื่อรวม 116,114 ล้านบาท

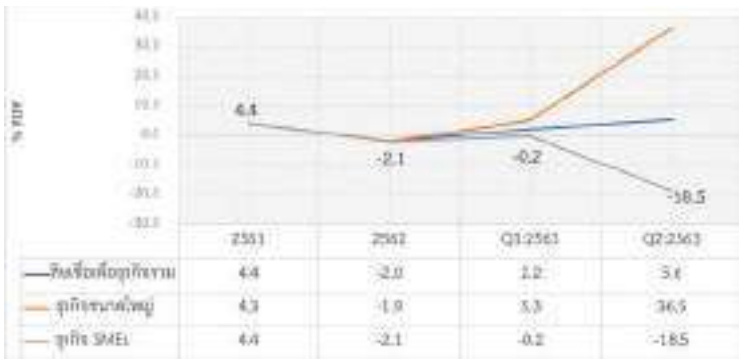
ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อยยุคใหม่

080201

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินนโยบายสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งทุนของภาครัฐหรือเอกชนที่มีเป็นจำนวนมาก ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้ประกอบการ โดยเฉพาะภายใต้สถานการณ์ปัจจุบันที่เศรษฐกิจโลกชะลอตัว ประกอบกับมาตรการจำกัดกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของโควิด-19 และการขาดความเชื่อมั่นของผู้บริโภคในช่วงที่ผ่านมา ส่งผลกระทบต่อรายได้และสภาพคล่องของผู้ประกอบการโดยเฉพาะ SME ขณะที่ธนาคารพาณิชย์มีความระมัดระวังในการให้สินเชื่อแก่ผู้ประกอบการเพิ่มขึ้น แม้ว่าภาครัฐจะมีความพยายามสนับสนุนผ่านการค้ำประกันสินเชื่อแล้วก็ตาม ทำให้สินเชื่อนอกระบบเป็นช่องทางหลักในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของ SME

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ภาครัฐควรเพิ่มความเข้มข้นในการดำเนินนโยบายส่งเสริมให้ผู้ประกอบการเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่เป็นธรรมผ่านการดำเนินมาตรการเชิงรุกในการสร้างความเข้าใจแก่ผู้ประกอบการถึงความสำคัญและประโยชน์ของมาตรฐานทางบัญชี โอกาสจากกฎหมายหลักประกันทางธุรกิจ และแนวทางการพิจารณาสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับผู้ประกอบการ นอกจากนี้ ควรสนับสนุนและรับรองแหล่งเงินทุนทางเลือกใหม่ ๆ ที่ได้มาตรฐานสากล อาทิ Venture capital หรือ Crowdfunding เพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนให้กับผู้ประกอบการ รวมทั้งเร่งรัดการจัดทำฐานข้อมูลผู้ประกอบการเพื่อนำมาใช้เป็นส่วนหนึ่งในการให้สินเชื่อแก่ผู้ประกอบการของธนาคารพาณิชย์ในลักษณะ Information based lending หรือก่อตั้งสถาบัน Credit rating ประเมินเครดิตของผู้ประกอบการ เพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนให้กับผู้ประกอบการได้อย่างยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

อัตราการขยายตัวของสินเชื่อธุรกิจแยกตามขนาดธุรกิจ

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

แผนแม่บทย่อย

ปี 2562 ปี 2563

การสร้างโอกาสเข้าถึงบริการทางการเงิน

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 080202

มูลค่าการระดมทุนผ่านตลาดทุนของกิจการที่เริ่มตั้งต้นและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

อัตรามูลค่าการระดมทุนผ่านตลาดทุนของกิจการที่เริ่มตั้งต้นและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมขยายตัวร้อยละ 10

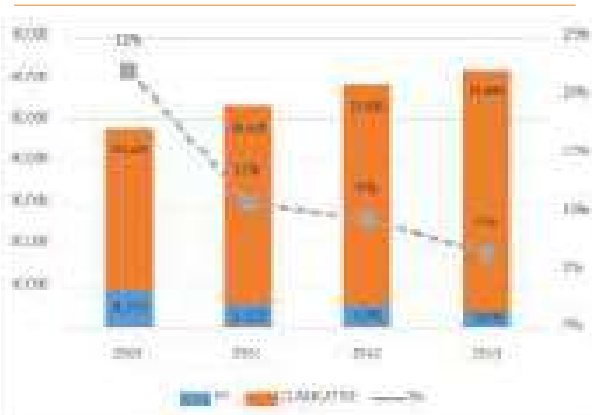
ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาและสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งที่ผ่านมาปัญหาการเข้าถึงแหล่งเงินทุนยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาและต่อยอดธุรกิจของผู้ประกอบการทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มผู้ประกอบการที่มีศักยภาพในการเติบโตสูงซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายที่จะช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเศรษฐกิจได้มากขึ้นหากสามารถเข้าถึงต้นทุนทางการเงินที่เหมาะสม อย่างไรก็ตาม ตลาดทุนเป็นช่องทางการระดมทุนที่ได้รับการพัฒนาเพื่อให้เป็นทางเลือกหนึ่งที่ช่วยสร้างความเชื่อมั่นในธุรกิจ สร้างแรงจูงใจให้นักลงทุนเข้ามาลงทุนในธุรกิจที่มีขนาดไม่ใหญ่มากนัก และส่งเสริมเศรษฐกิจไทยให้เติบโตอย่างยั่งยืน ควบคู่ไปกับการกำกับดูแลกิจการที่ดี มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมตามหลักเกณฑ์และคุณสมบัติของบริษัทที่ยื่นจดทะเบียนในตลาดทุน

ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อยยุคใหม่

080202

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย มูลค่าการระดมทุนผ่านตลาดทุนของกิจการที่เริ่มตั้งต้นและ SME ในช่วง 11 เดือนแรกของปี 2563 (เดือนมกราคม – พฤศจิกายน 2563) มีบริษัทเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ (mai) จำนวน 11 บริษัท โดยมีมูลค่าการระดมทุนรวม 3,680.26 ล้านบาท คิดเป็นอัตราการขยายตัวร้อยละ 6.29 ซึ่งต่ำกว่าค่าเป้าหมายการขยายตัวร้อยละ 10 เนื่องจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ในช่วงที่ผ่านมา เป็นปัจจัยฉุดรั้งที่ส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจ ความเชื่อมั่นของนักลงทุน ตลอดจนการตัดสินใจและความพร้อมของผู้ประกอบการในการดำเนินธุรกิจ อย่างไรก็ตาม หากพิจารณามูลค่าระดมทุนผ่านตลาด mai ตั้งแต่ปี 2561 ซึ่งสามารถบรรลุค่าเป้าหมายได้ โดยมีมูลค่าระดมทุน 5,223.02 ล้านบาท คิดเป็นอัตราการขยายตัวร้อยละ 10.82 ในขณะที่ปี 2562 สามารถระดมทุนได้ 4,981.3 ล้านบาท คิดเป็นอัตราการขยายตัวร้อยละ 9.31 ซึ่งต่ำกว่าค่าเป้าหมายเพียงเล็กน้อย แสดงให้เห็นว่าตลาดทุนไทยมีศักยภาพในการระดมทุนให้ผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุน เพื่อทำให้ธุรกิจเติบโต และสามารถบรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ในอนาคต

มูลค่าการระดมทุน (ล้านบาท) และอัตราการขยายตัวต่อปี

ที่มา: SET
หมายเหตุ: ข้อมูลปี 2563 เป็น ม.ค.-พ.ย. 63

การดำเนินการที่ผ่านมา ภาครัฐได้ดำเนินมาตรการการส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งเงินทุนแก่กลุ่มผู้ประกอบการ SME อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการขับเคลื่อนแผนพัฒนาตลาดทุนไทย ฉบับที่ 3 และแผนการส่งเสริม SME ฉบับที่ 4 ในการสนับสนุนให้ SME ที่มีศักยภาพเข้าถึงตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ (mai) รวมทั้งโครงการบ่มเพาะ SME ที่มีศักยภาพให้มีความพร้อมในการขยายสู่ตลาดทุน การพัฒนาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมพร้อมในการเข้าจดทะเบียน ตลอดจนให้คำแนะนำการปรับปรุงระบบบัญชี ระบบตรวจสอบภายใน ให้ได้มาตรฐาน รวมถึงการปรับโครงสร้างบริษัทการแปรสภาพเป็นบริษัทมหาชน ซึ่งเป็นปัจจัยสนับสนุนให้ผู้ประกอบการมีความเข้าใจในการระดมทุนผ่านตลาดทุนมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ในปี 2563 สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ได้มีการพิจารณาออกหลักเกณฑ์เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมกระบวนการระดมทุนผ่านคราวด์ฟันดิง (Crowdfunding) ซึ่งเป็นการลดข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนผ่านตลาดทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มผู้ประกอบการ SME และ Startups โดยผลการดำเนินงานที่ผ่านมามี SME และ Startup สามารถระดมทุนผ่านคราวด์ฟันดิงสำเร็จทั้งหมด 3 ราย โดยแบ่งเป็นหุ้นคราวด์ฟันดิง จำนวน 1 ราย สามารถระดมทุนได้ 18.6 ล้านบาท และหุ้นกู้คราวด์ฟันดิง จำนวน 2 ราย สามารถระดมทุนได้ 3.5 ล้านบาท นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ร่วมกับสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) ออกหลักเกณฑ์ให้บริษัทจำกัดสามารถระดมทุนในวงจำกัด (Private Placement) ซึ่งจะช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถระดมทุนได้สะดวกมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ การระดมทุนในลักษณะนี้ยังมีข้อจำกัดอยู่หลายประเด็น อย่างไรก็ตาม ก.ล.ต. ร่วมกับ สสว. ริเริ่มโครงการนำร่องกับวิสาหกิจขนาดกลางตามนิยามของ สสว. ซึ่งมีฐานะการเงินที่มั่นคง สามารถเสนอขายหุ้นและหุ้นกู้แปลง แต่จะจำกัดจำนวนผู้ลงทุนกลุ่มนี้ไว้ที่ไม่เกิน 10 ราย และมูลค่าการลงทุนรวมกันไม่เกิน 20 ล้านบาท เพื่อขยายผลการดำเนินงานต่อไป

080202

ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อยยุคใหม่

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ที่ผ่านมาผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมส่วนใหญ่ไม่สามารถเข้าระดมทุนในตลาดทุนได้ เนื่องจากติดกฎเกณฑ์และเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ให้ความคุ้มครองผู้ลงทุนอย่างเข้มข้น อาทิ หลักเกณฑ์การนำหุ้นสามัญเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (mai) ต้องมีทุนชำระแล้วไม่น้อยกว่าเท่ากับ 50 ล้านบาท เงื่อนไขฐานะการเงินและสภาพคล่อง ซึ่งมีลักษณะบังคับใช้กฎเกณฑ์เดียวกับกิจการทุกขนาด ทำให้การระดมทุนผ่านตลาดทุนยังมีข้อจำกัดและไม่เอื้ออำนวยต่อ SME ซึ่งอยู่ในขั้นเริ่มต้นและไม่ได้มีความต้องการเงินทุนที่สูงมากนัก

ข้อเสนอแนะในการบรรลุเป้าหมาย ควรให้ความสำคัญกับการเร่งขับเคลื่อนการพัฒนาตลาดทุนไทยในมิติด้านต่าง ๆ ที่อาจจะยังเป็นอุปสรรค เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนผู้ประกอบการและ SME ให้ระดมทุนผ่านตลาดทุนได้เพิ่มมากขึ้น อาทิ ด้านกฎหมาย การปรับปรุงหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่นำมาใช้กำกับดูแลให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพในการบังคับใช้ ตลอดจนพัฒนาเครื่องมือทางการเงินใหม่ ๆ อาทิ การระดมทุนในวงจำกัด (Private Placement) การระดมทุนผ่านคราวด์ฟันดิง (Crowdfunding) ซึ่งสามารถตอบสนองต่อความต้องการของกิจการระดับต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น เพื่อยกระดับศักยภาพของตลาดทุนไทยให้มีบทบาทในการช่วยส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศได้อย่างมั่นคงมีเสถียรภาพในระยะยาว และเป็นโอกาสให้กับผู้ประกอบการในการสร้างการเจริญเติบโตทางธุรกิจต่อไป

ปี 2562 ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

การสร้างโอกาสเข้าถึงตลาด

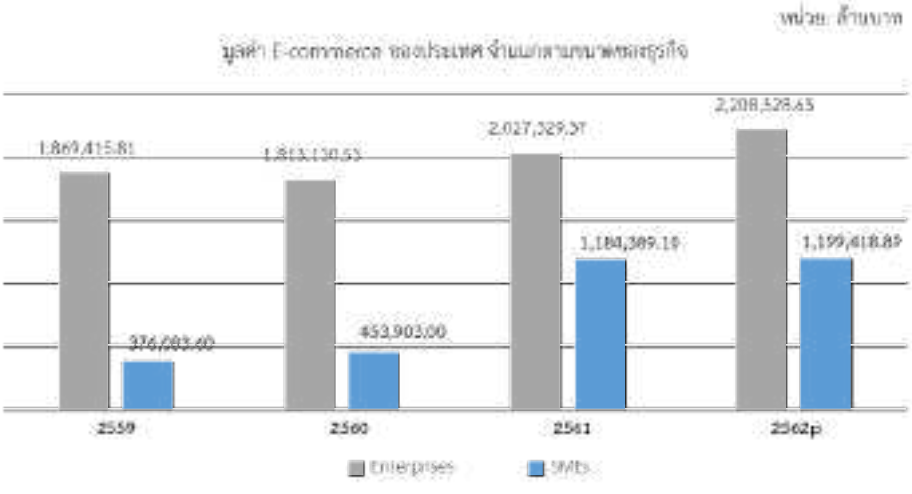
เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 080301

มูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของประเทศเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

มูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
เพิ่มขึ้น 1 เท่าตัว

พฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ประกอบกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-commerce) กลายเป็นช่องทางซื้อขายที่มีบทบาทสำคัญมากยิ่งขึ้นต่อทั้งผู้บริโภคและผู้ประกอบการโดยเฉพาะ SME โดยมูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของประเทศที่เพิ่มขึ้นสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพของผู้ประกอบการในการปรับตัวเข้าสู่การทำการค้าในรูปแบบใหม่ ช่องทางซื้อขายที่เพิ่มมากยิ่งขึ้น รวมทั้งสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยสร้างความเชื่อมั่นในการเข้าสู่ตลาดพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น การบรรลุเป้าหมายดังกล่าวมีปัจจัยที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาและอำนวยความสะดวกให้แก่ภาคอุปสงค์และอุปทานผ่านการเตรียมความพร้อมให้กับผู้ประกอบการ การคุ้มครองผู้บริโภค และการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเติบโตของพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของประเทศ

ที่มา: รายงานผลการสำรวจมูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย ปี 2562

ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อยยุคใหม่

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย มูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของประเทศภายหลังการปรับปรุงตัวเลขของสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ เพิ่มขึ้นจาก 2,267,034 ล้านบาท ในปี 2560 มาอยู่ที่ 3,211,718 ล้านบาท หรือขยายตัวเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 42 ในปี 2561 โดยคาดการณ์ว่ามูลค่าจะเพิ่มเป็น 3,407,948 ล้านบาท หรือขยายตัวร้อยละ 6 ในปี 2562 เป็นผลจากผู้ประกอบการปรับรูปแบบธุรกิจไปสู่ตลาดพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ให้สอดรับกับพฤติกรรมของผู้บริโภคที่หันมาใช้จ่ายผ่านช่องทางออนไลน์มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ เมื่อพิจารณามูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์จำแนกตามขนาดของธุรกิจจะพบว่า มูลค่าการค้าออนไลน์ของ SME เติบโตจาก 453,903 ล้านบาท ในปี 2560 มาอยู่ที่ 1,184,389 ล้านบาท หรือขยายตัวมากถึงร้อยละ 161 ในปี 2561 โดยคาดการณ์ว่าในปี 2562 จะมีมูลค่า 1,199,419 ล้านบาท หรือขยายตัวร้อยละ 1 จากฐานปี 2561 ที่มีการขยายตัวสูง ทำให้ประเทศไทยสามารถบรรลุค่าเป้าหมายมูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของประเทศเพิ่มขึ้น 1 เท่าตัว ได้ตามที่กำหนดไว้

การดำเนินการที่ผ่านมา หลายหน่วยงานได้ดำเนินโครงการที่เกี่ยวข้องกับการสร้างและส่งเสริมผู้ประกอบการเข้าสู่ตลาดพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์จำนวนมาก โดยในปี 2562 มีโครงการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเข้าถึงตลาดพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ เช่น โครงการส่งเสริมพัฒนาตลาดอิเล็กทรอนิกส์สำหรับ SME ปี 2562 ของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เป็นการเตรียมความพร้อมผลิตภัณฑ์ของผู้ประกอบการในการเข้าสู่ระบบตลาดอิเล็กทรอนิกส์ ด้วยการอบรมให้ความรู้และคำปรึกษาแนะนำในด้านต่าง ๆ อาทิ การถ่ายภาพสินค้า การบริหารจัดการตลาดออนไลน์ รวมทั้งการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และการยกระดับมาตรฐานสินค้า ช่วยให้ SME จำนวน 52,150 ราย ได้รับการพัฒนาผลิตภัณฑ์เข้าสู่ตลาดอิเล็กทรอนิกส์จำนวน 102,004 ผลิตภัณฑ์ และสร้างยอดขายได้เพิ่มขึ้นกว่า 325 ล้านบาท นอกจากนี้ ยังมีโครงการพาณิชย์ดิจิทัลเพื่อพัฒนาและส่งเสริม SME สู่สากล (Cross Border e-Commerce Promotion) ของกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ ซึ่งเป็นการส่งเสริมผู้ประกอบการสู่สากลผ่านเว็บไซต์ Thaitrade.com ช่วยให้เกิดการจับคู่เจรจาธุรกิจกว่า 1,409 คู่ และเกิดมูลค่าการซื้อขายที่มีหลักฐานผ่านเว็บไซต์ Thaitrade.com จำนวน 1,036,654,767 บาท

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้การขับเคลื่อนการเพิ่มมูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของประเทศจะบรรลุเป้าหมายได้อย่างรวดเร็ว แต่หากพิจารณาความสามารถในการแข่งขันของ SME ในตลาดพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์จะพบว่ายังคงมีช่องว่างในการพัฒนาที่สำคัญ อาทิ ผู้ประกอบการวิสาหกิจยังขาดความเข้าใจและกลยุทธ์ทางการตลาดในช่องทางออนไลน์ ภาครัฐขาดการส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการอย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง ทั้งยังขาดการควบคุมดูแลเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมทางการค้า เช่น การออกกฎระเบียบในการกำกับแพลตฟอร์มขนาดใหญ่ของต่างชาติ

ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อยยุคใหม่

080301

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของการดำเนินงานให้มูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของประเทศมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องแม้จะบรรลุเป้าหมายเป็นที่เรียบร้อยแล้วตั้งแต่ปี 2561 ภาครัฐควรเร่งรัดการจัดทำและขับเคลื่อนแผนปฏิบัติด้านการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์โดยจัดสรรงบประมาณสำหรับการดำเนินงานในการส่งเสริมผู้ประกอบการเป้าหมายอย่างเพียงพอและมีความต่อเนื่อง โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานสินค้า การวิจัยตลาดและพฤติกรรมของผู้บริโภคในช่องทางการค้าออนไลน์ การสนับสนุนให้ startup พัฒนาแพลตฟอร์มสินค้าและบริการเพื่อรองรับความต้องการภายในประเทศ เช่น สินค้าเกษตรและอาหาร บริการด้านการท่องเที่ยว เป็นต้น ตลอดจนพัฒนาและปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบที่เอื้อต่อผู้ประกอบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในประเทศ อาทิ พิจารณาออกกฎระเบียบในการควบคุมดูแลแพลตฟอร์มพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์จากต่างประเทศเพื่อสร้างความเป็นธรรมทางการค้า

แผนแม่บทย่อย ปี 2562 ปี 2563

การสร้างโอกาสเข้าถึงตลาด

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 080302

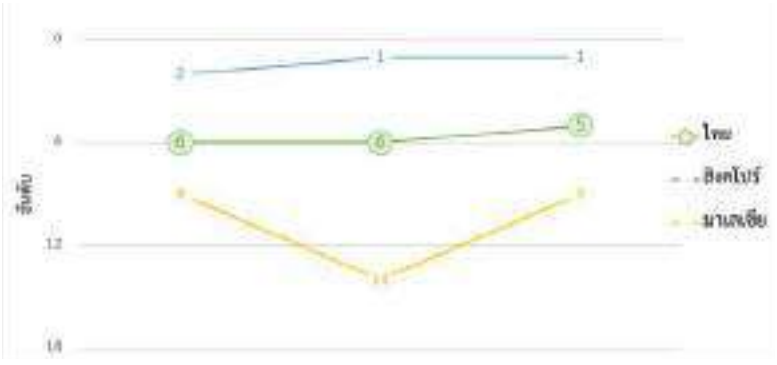
อันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการค้าระหว่างประเทศของประเทศไทยดีขึ้น เพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

อันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการค้าระหว่างประเทศของไทยอยู่ในอันดับที่ 1 ใน 5

สถาบันการจัดการนานาชาติ (International Institute for Management Development: IMD) ได้จัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของเขตเศรษฐกิจทั่วโลกเป็นประจำทุกปี โดยความสามารถด้านการค้าระหว่างประเทศ เป็นองค์ประกอบหนึ่งในปัจจัยด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจ (Economic Performance) ซึ่งเป็นหนึ่งในสี่ของกลุ่มปัจจัยหลักสำหรับการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของแต่ละประเทศ ปัจจัยย่อยด้านการค้าระหว่างประเทศ ประกอบด้วยตัวชี้วัดที่สะท้อนความสามารถด้านดุลบัญชีเดินสะพัด การนำเข้าและส่งออกสินค้าและบริการ และอัตราแลกเปลี่ยน หากภาครัฐสามารถพัฒนาให้ SME แข่งขันและส่งออกสินค้าและบริการสู่ตลาดสากลได้ ย่อมส่งผลต่ออันดับความสามารถการแข่งขันด้านค้าระหว่างประเทศของไทย โดยมีปัจจัยสำคัญที่จะสนับสนุนให้ประเทศไทยสามารถบรรลุเป้าหมาย ได้แก่ ความพร้อมของผู้ประกอบการ การพัฒนาสินค้าและบริการให้ตรงกับความต้องการของต่างประเทศ การเข้าถึงแหล่งเงินทุนและโอกาสทางการตลาด รวมทั้งสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการแข่งขัน

อันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการค้าระหว่างประเทศ

ที่มา: IMD

ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อยยุคใหม่

080302

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เมื่อพิจารณาอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการค้าระหว่างประเทศของประเทศสมาชิกอาเซียน ในปี 2563 พบว่า สิงคโปร์ ได้รับการจัดอันดับอยู่ในลำดับที่ 1 รองลงมาได้แก่ ประเทศไทยอยู่ในลำดับที่ 5 ทำให้สามารถบรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดให้ต้องมีอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการค้าระหว่างประเทศอยู่ในอันดับ 1 ใน 5

การดำเนินการที่ผ่านมา สถานการณ์ทางเศรษฐกิจของโลกและการแข่งขันทางการค้าที่ทวีความรุนแรง ได้ส่งผลต่อการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการค้าของไทย ทำให้ภาครัฐต้องมีมาตรการส่งเสริมและพัฒนาเพื่อยกระดับความสามารถทางการค้าให้กับผู้ประกอบการ อาทิ โครงการสนับสนุนสินเชื่อต่างประเทศให้แก่ผู้ส่งออกและนักลงทุนไทย ซึ่งธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทยได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ปี 2561 เพื่อสนับสนุนทางการเงินแก่ผู้ส่งออกและผู้นำเข้าของไทยให้สามารถขยายการส่งออกและการลงทุนไปยังต่างประเทศโดยเฉพาะกลุ่มประเทศ CLMV โดยผลการดำเนินการในปีงบประมาณ 2563 หน่วยงานมียอดคงค้างเงินให้สินเชื่อสำหรับการทำการค้าในภูมิภาค CLMV ณ สิ้นเดือนกันยายน 2563 จำนวน 34,921 ล้านบาท รวมทั้งโครงการพัฒนาส่งเสริมการตลาด สร้างภาพลักษณ์สินค้าฮาลาลสู่ตลาดโลก ซึ่งกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ มีเป้าหมายเร่งรัดขยายการส่งออกเชิงรุก เพิ่มปริมาณและมูลค่าการส่งออกสินค้าฮาลาลของไทยในตลาดเป้าหมาย และแสดงศักยภาพของสินค้าไทยให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางและยอมรับในตลาดโลก โดยเมื่อสิ้นสุดโครงการมีจำนวนผู้ประกอบการสินค้าฮาลาลที่เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 216 ราย ก่อให้เกิดมูลค่าการสั่งซื้อสินค้าผ่านกิจกรรมรวม 8,538.25 ล้านบาท ผนวกรวมกับการใช้โอกาสจากการเบี่ยงเบนทางการค้า (Trade Diversion) จากสงครามการค้าระหว่างสหรัฐและจีน และจุดแข็งของไทยในบางอุตสาหกรรม ช่วยทำให้ประเทศไทยสามารถรั้งอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการค้าระหว่างประเทศได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การเปลี่ยนแปลงอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการค้าระหว่างประเทศ เป็นผลจากปัจจัยที่หลากหลายทั้งในด้านภาวะเศรษฐกิจโลก เสถียรภาพทางเศรษฐกิจและการเมืองภายในประเทศ ซึ่งควบคุมได้ยาก แม้ว่าสถานการณ์สงครามการค้าจะส่งผลดีในบางอุตสาหกรรมจากการเบี่ยงเบนทางการค้า แต่การแพร่ระบาดของโควิด-19 ได้ส่งผลให้การผลิตและการค้าระหว่างประเทศได้รับผลกระทบโดยตรงจากการหดตัวอย่างรุนแรงของอุปสงค์โลกและการหยุดชะงักของห่วงโซ่การผลิตจากมาตรการล็อกดาวน์และการจำกัดกิจกรรมทางเศรษฐกิจของหลายประเทศ ทำให้ภาครัฐต้องมีมาตรการเยียวยาและฟื้นฟูเศรษฐกิจอย่างเร่งด่วน เพื่อพลิกฟื้นกิจกรรมทางเศรษฐกิจและยกระดับการค้า การผลิต และบริการของไทย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของการดำเนินงานภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศผ่านการประสานนโยบายทางการเงินและการคลัง การเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการด้วยการพัฒนาคุณภาพสินค้าให้ได้มาตรฐานสากลและตรงต่อความต้องการของตลาดเป้าหมาย การเปิดตลาดใหม่ที่มีศักยภาพและการเจรจาการค้าในกรอบความร่วมมือที่เป็นโอกาสของไทย รวมทั้งการอำนวยความสะดวกและขจัดอุปสรรคทางการค้าทั้งมาตรการทางภาษีและมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี (Non-tariff measure) เพื่อยกอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการค้าระหว่างประเทศของไทยให้อยู่ในลำดับที่สูงขึ้น

แผนแม่บทย่อย ปี 2562 ปี 2563

การสร้างโอกาสเข้าถึงตลาด

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 080303

การขยายตัวการส่งออกของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

สัดส่วนการส่งออกของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อการส่งออกรวมของประเทศเพิ่มขึ้น ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 25

ที่ผ่านมาประเทศไทย พึ่งพาการส่งออกสินค้าและบริการเป็นเครื่องจักรสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศมาโดยตลอด แต่ด้วยสภาวะเศรษฐกิจโลกที่ชะลอตัว เงินบาทมีแนวโมแข็งค่าขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลให้มูลค่าส่งออกของ SME ในช่วง 9 เดือน ของปี 2563 ปรับตัวลดลงในเกือบทุกตลาดที่เป็นคู่ค้าสำคัญ จึงจำเป็นต้องเร่งพัฒนาความสามารถในการขยายการส่งออกให้กับผู้ประกอบการ โดยมีปัจจัยสำคัญที่จะสนับสนุนการบรรลุเป้าหมาย ได้แก่ การเตรียมความพร้อมให้กับผู้ประกอบการ การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานสินค้าและบริการ การส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งเงินทุนและโอกาสทางการตลาด และการอำนวยความสะดวกทางการค้าเพื่อสนับสนุนการส่งออกของ SME

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ภายหลังการทบทวนตัวเลขการส่งออกของ SME ในเดือนกันยายน 2563 พบว่าในช่วง 9 เดือนแรกของปี 2563 มูลค่าการส่งออกของ SME มีมูลค่า 1,742,456 ล้านบาท ในขณะที่การส่งออกรวมทั้งประเทศมีมูลค่า 5,387,040 ล้านบาท ทำให้สัดส่วนการส่งออกของ SME ต่อการส่งออกรวมของประเทศ อยู่ที่ 32.3 ปรับตัวดีขึ้นจากร้อยละ 25.2 ในปี 2561 และร้อยละ 27.0 ในปี 2562 และอยู่ในระดับที่สูงกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 25 มาโดยตลอด

ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อยยุคใหม่

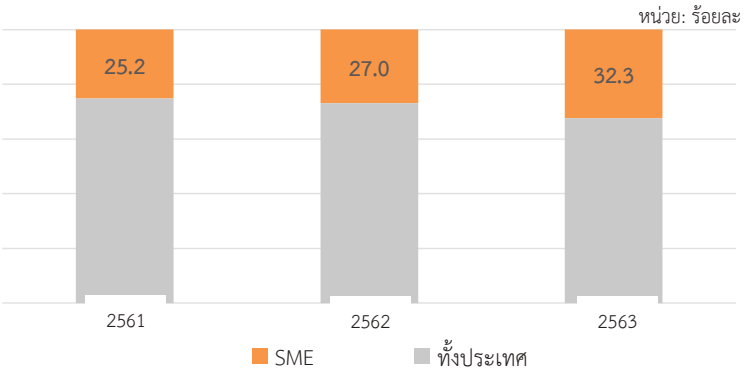
080303

การดำเนินการที่ผ่านมา ในช่วงปี 2563 ภาครัฐได้ดำเนินมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้สามารถส่งออกในระดับสากล รวมทั้งสนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้กับผู้ประกอบการที่มีศักยภาพให้สามารถขยายมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้น ที่สำคัญเช่น โครงการสร้างโอกาสให้ผู้ประกอบการส่งออกและลงทุนในต่างประเทศด้วยความมั่นใจ ซึ่งธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย ได้สนับสนุนและสร้างโอกาสให้ผู้ประกอบการไทยให้สามารถเข้าสู่ตลาดต่างประเทศตามศักยภาพของธุรกิจ ด้วยการจัดการกับความเสี่ยงด้านการส่งออกและการลงทุนในต่างประเทศ โดยใน 9 เดือนแรกของปี 2563 มูลค่าสะสมของธุรกิจบริการประกันการค้าและการลงทุนมีมูลค่ารวม 125,192 ล้านบาท และโครงการพัฒนาและส่งเสริมธุรกิจบริการศักยภาพสู่สากล ซึ่งกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ สนับสนุนให้เกิดการจับคู่เจรจาการค้าและสร้างเครือข่ายพันธมิตรทางการค้ากับคู่ค้าต่างประเทศ โดยมีผู้ประกอบการธุรกิจบริการศักยภาพเข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 193 ราย ก่อให้เกิดมูลค่าการสั่งซื้อสินค้ารวม 783,869,287 บาท

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าสัดส่วนการส่งออกของ SME ต่อการส่งออกรวมของประเทศจะอยู่ในระดับที่ดีและบรรลุค่าเป้าหมาย แต่การเพิ่มขึ้นของสัดส่วนดังกล่าวเกิดจากมูลค่าการส่งออกของผู้ประกอบการรายใหญ่ที่มีแนวโน้มปรับตัวลดลงอย่างชัดเจน ซึ่งเป็นผลกระทบจากอุปสงค์โลกที่หดตัวลง และการหยุดชะงักของห่วงโซ่การผลิตของโลกอันเป็นผลมาจากการระบาดของโควิด-19 ขณะที่การส่งออกของ SME ไม่ได้รับผลกระทบมากนัก

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายการขยายตัวการส่งออกของ SME อย่างยั่งยืนในระยะยาว ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมให้ผู้ประกอบการสามารถปรับเปลี่ยนการผลิตให้ทันกับบริบทและสถานการณ์ทางการค้าที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รวมทั้งการเร่งรัดการเจรจาและส่งเสริมให้ผู้ประกอบการใช้สิทธิประโยชน์จากความตกลงการค้าเสรีที่มีอยู่เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางการค้า

สัดส่วนการส่งออกของ SME ต่อการส่งออกรวมทั้งประเทศ

ที่มา: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

แผนแม่บทย่อย

ปี 2562 ปี 2563

การสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 080401

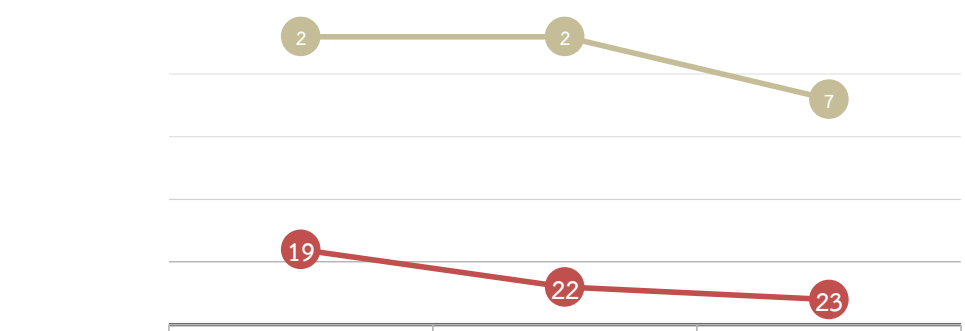
อันดับนโยบายของภาครัฐที่มีต่อวิสาหกิจและผู้ประกอบการด้านการสนับสนุนและความสอดคล้องของนโยบายดีขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

อันดับนโยบายภาครัฐที่มีต่อวิสาหกิจและผู้ประกอบการด้านการสนับสนุนและความสอดคล้องของนโยบายดีขึ้น ได้อันดับที่ 15

ภาครัฐมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมผู้ประกอบการโดยเฉพาะในระยะเริ่มต้น ต่อเนื่องจน SME สามารถตั้งตัวและเติบโตต่อไปได้ หากมีการกำหนดนโยบายที่สามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงจุดและมีกลไกการขับเคลื่อนการส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการที่มีประสิทธิภาพ โดยปัจจัยสู่ความสำเร็จที่สำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนผู้ประกอบการ ได้แก่ การส่งเสริมการขึ้นทะเบียนและจัดทำฐานข้อมูลผู้ประกอบการ การส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการอย่างเป็นระบบ รวมทั้งการประสานและบูรณาการการให้บริการของภาครัฐ

อันดับนโยบายของภาครัฐที่มีต่อวิสาหกิจและผู้ประกอบการด้านการสนับสนุนและความสอดคล้องของนโยบาย

	2560	2561	2562
Thailand	19	22	23
Indonesia	2	2	7

ที่มา: Global Entrepreneurship Index

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย อันดับนโยบายของภาครัฐที่มีต่อวิสาหกิจและผู้ประกอบการด้านการสนับสนุนและความสอดคล้องของนโยบาย (Government policies: support and relevance) ของ Global Entrepreneurship Monitor (GEM) ประเทศไทยได้รับการจัดอันดับอยู่ในลำดับต่ำลงจากอันดับที่ 19 (4.66 คะแนนจาก 9) ในปี 2560 มาอยู่อันดับที่ 22 (4.6 คะแนนจาก 9) ในปี 2561 และอันดับที่ 23 (4.32 คะแนนจาก 9) ในปี 2562 ซึ่งยังห่างจากค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ให้อยู่ในอันดับที่ 15 ภายในปี 2565 ถึง 8 อันดับ และหากเทียบกับประเทศอินโดนีเซียซึ่งเป็นประเทศเดียวในภูมิภาคอาเซียนที่มีการจัดเก็บข้อมูล GEM อย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกับประเทศไทย จะพบว่าในปี 2562 ไทยมีอันดับนโยบายของภาครัฐที่มีต่อวิสาหกิจและผู้ประกอบการด้านการสนับสนุนและความสอดคล้องของนโยบาย ต่ำกว่าอินโดนีเซียถึง 16 อันดับ (อินโดนีเซียอยู่อันดับที่ 7)

ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อยยุคใหม่

การดำเนินการที่ผ่านมา ภาครัฐได้ให้การสนับสนุน SME ผ่านแผนงานและโครงการต่าง ๆ รวมทั้งแผนบูรณาการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีตั้งแต่ปี 2559 โดยมีโครงการสำคัญ อาทิ โครงการแก้ไขพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) เพื่อแก้พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 ซึ่งใช้มายาวนานในประเด็นกำหนดให้มีคณะอนุกรรมการภายใต้คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อติดตามและประเมินผลการใช้จ่ายเงินงบประมาณ กำหนดให้ สสว. ประสานกับสถาบันการศึกษาต่างๆ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคเพื่อให้มีการจัดตั้งศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รวมทั้งปรับแก้นิยามของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยเพิ่มเติมเกณฑ์เรื่องจำนวนรายได้เป็นเกณฑ์หนึ่งในการกำหนดนิยาม ซึ่งจะกำหนดรายละเอียดในกฎกระทรวงแบ่งกลุ่มผู้ประกอบการรายย่อย (Micro) เพิ่มเติม อีกทั้งโครงการติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริม SME ของ สสว. เพื่อลงพื้นที่ติดตามการดำเนินงาน/โครงการและติดตามประเมินผลการดำเนินงานโครงการตามแผนงานบูรณาการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ปี 2561 และแผนงานบูรณาการพัฒนาผู้ประกอบการ เศรษฐกิจชุมชน และวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสู่สากลปี 2562

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย รายงานของ GEM ในปี 2562 รายงานว่านโยบายภาครัฐของไทยมีความล่าช้าไม่เท่าทันต่อการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการ รวมทั้งขาดความต่อเนื่องในการดำเนินนโยบายและการบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐ รวมทั้งมีระบบภาษีที่ไม่ยืดหยุ่น ซึ่งเป็นความท้าทายสำคัญของภาครัฐที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนนโยบายได้รอบด้าน พร้อมทั้งสร้างการรับรู้และการมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การดำเนินนโยบายมีเอกภาพ สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายการขยายตัวการส่งออกของ SME อย่างยั่งยืนในระยะยาว ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมให้ผู้ประกอบการสามารถปรับเปลี่ยนการผลิตให้ทันกับบริบทและสถานการณ์ทางการค้าที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รวมทั้งการเร่งรัดการเจรจาและส่งเสริมให้ผู้ประกอบการใช้สิทธิประโยชน์จากความตกลงการค้าเสรีที่มีอยู่เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางการค้า

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ 09

09 เขตเศรษฐกิจพิเศษ

"เชื่อมโลก เชื่อมไทย ยกระดับความสามารถในการแข่งขัน
เพิ่มการลงทุนจากในและต่างประเทศ
กระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม
เพื่อการเติบโตที่ยั่งยืน"

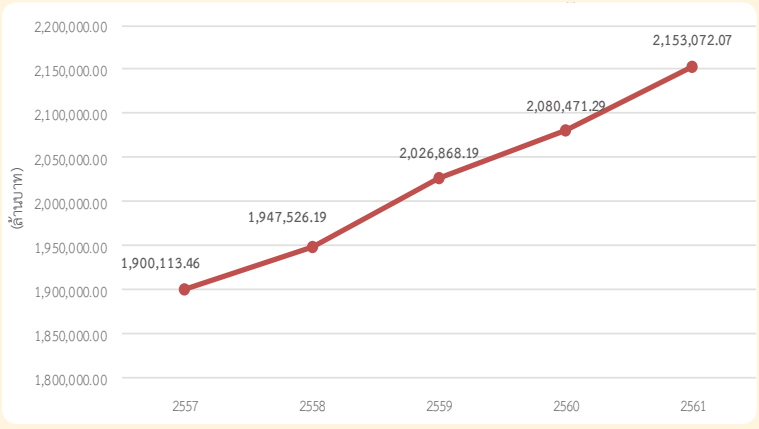
แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (09) เขตเศรษฐกิจพิเศษ มีวัตถุประสงค์ในการผลักดันและส่งเสริมให้เกิดการลงทุน การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการผลิตสินค้าและบริการ พร้อมทั้งให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางในการกระจายสินค้าทางภูมิภาคพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจใหม่โดยต่อยอดการพัฒนาฐานทรัพยากรธรรมชาติและกิจกรรมเศรษฐกิจที่มีอยู่ในพื้นที่ เพื่อสร้างโอกาสในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษจึงเป็นการพัฒนาเขตเศรษฐกิจของประเทศไทยเพื่อประโยชน์ต่อการส่งเสริมสนับสนุนและอำนวยความสะดวกรวมถึงการให้สิทธิพิเศษบางประการในการดำเนินกิจการต่าง ๆ เช่น การประกอบอุตสาหกรรม การพาณิชยกรรม การบริการหรือกิจการอื่นใดที่เป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจของประเทศ เพื่อดึงดูดการลงทุนทั้งในประเทศและการลงทุนโดยตรงจากต่างชาติ ยกระดับรายได้ของประชากรในประเทศ เพื่อเป็นการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และส่งเสริมความสามารถทางการแข่งขันของประเทศ โดยมีเป้าหมายระดับประเด็น 2 เป้าหมาย ได้แก่ **(1) การเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ ทั้งหมดเพิ่มขึ้น และ (2) การลงทุนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมดได้รับการยกระดับ**

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

090001 ปี 2562 ปี 2563

ในการประเมินผลลัพธ์การดำเนินการตามแผนแม่บทประเด็นข้างต้น ภายใต้เป้าหมาย **(1) การเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมดเพิ่มขึ้น** พิจารณาจากอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวม(Gross Provincial Product : GPP) ของจังหวัดในพื้นที่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษ พบว่า ในปี 2561 มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม (ณ ปีปัจจุบัน) เท่ากับ 2,153,072 ล้านบาท หรือเทียบเท่าการเติบโตร้อยละ 3.49 จากปีก่อนหน้า อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาแนวโน้มมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมดในช่วง 5 ปีก่อนหน้า (2557 - 2561) ที่มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 2.45 เป็นผลจากการขยายตัวในการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ของภาครัฐทั้งในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกและเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคใต้ที่อยู่ในช่วงเริ่มต้นโครงการ ซึ่งคาดว่าจะส่งผลให้อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมดเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ

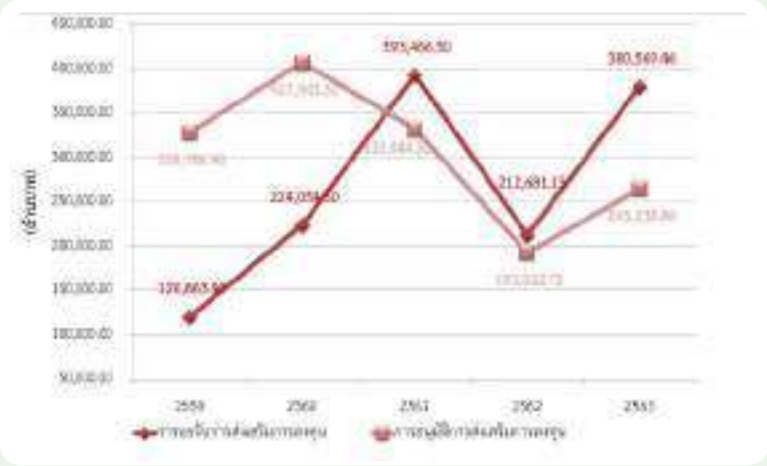

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

090002 ปี 2562 ปี 2563

(2) การลงทุนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมดได้รับการยกระดับ ซึ่งมีตัวชี้วัดคือมูลค่าการส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมด โดยในช่วงปีงบประมาณ 2561-2563 มีการอนุมัติให้การส่งเสริมการลงทุนรวม 1,437 โครงการ มูลค่าการลงทุน 790,706.09 ล้านบาท ซึ่งได้บรรลุค่าเป้าหมายในช่วง 5 ปีแรก ที่กำหนดไว้ที่ 600,000 ล้านบาท โดยมีปัจจัยสนับสนุนสำคัญจากการลงทุนของภาครัฐด้านการพัฒนาในโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่อย่างต่อเนื่อง และการบริหารจัดการด้านต่าง ๆ เพื่อการรองรับการลงทุน รวมถึงการอำนวยความสะดวก การกำหนดนโยบายส่งเสริมการลงทุน เพื่อจูงใจนักลงทุนที่ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

มูลค่าการลงทุนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมด

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

ทั้งนี้ การดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมาย ยังคงมีความท้าทายที่ต้องเร่งดำเนินการให้แล้วเสร็จ อาทิ (1) การจัดตั้งกลไกการบริหารการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษต่างๆให้มีแนวทางการพัฒนาที่ชัดเจนและมีความต่อเนื่องในการพัฒนา (2) การเร่งรัดการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ด้านต่าง ๆ ที่เป็นปัจจัยสำคัญในการสนับสนุนให้เกิดการลงทุนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมดให้แล้วเสร็จตามแผน (3) การกำหนดนโยบาย มาตรการ หรือการให้สิทธิพิเศษต่าง ๆ ที่สนับสนุนให้เกิดการลงทุนโดยมีความสอดคล้องต่อทิศทางการพัฒนาประเทศและแนวทางการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจ (4) การพัฒนายกระดับทักษะบุคลากรและแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดในแต่ละพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษที่มีความแตกต่างกัน และ (5) การจัดทำแผนการพัฒนาและการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อรองรับการขยายตัวของพื้นที่เขตเศรษฐกิจต่าง ๆ ให้ควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

แผนแม่บทฯ ประเด็น (09) เขตเศรษฐกิจพิเศษ

ประกอบด้วย 8 เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	ปี 2563
090101	**การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเพิ่มขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุในปี 2565 อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ในช่วงปี 2561-2565 ที่ขยายตัวร้อยละ 6.3 ต่อปี	2562	2563
	พิจารณาจากอัตราการขยายตัวของจังหวัดชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา ในปี 2561 ซึ่งมีผลิตภัณฑ์มวลจังหวัด มูลค่า 1,405,252 ล้านบาท หรือคิดเป็นอัตราการขยายตัวร้อยละ 2.88 จากปี 2560 โดยมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยในช่วง 5 ปี (2557 – 2561) คิดเป็นเพียงร้อยละ 2.7 เป็นผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง**		
090102	**การลงทุนในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุในปี 2565 มูลค่าการลงทุนในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก 500,000 ล้านบาท	2562	2563
	พิจารณาจากการมูลค่าการอนุมัติส่งเสริมการลงทุนรวม 760,124 ล้านบาท โดยในปี 2563 มูลค่าการขอรับการส่งเสริมการลงทุนและการอนุมัติการลงทุนมีมูลค่าที่เพิ่มขึ้นจากปี 2562 โดยคิดเป็นร้อยละ 56 ของมูลค่าการขอรับการส่งเสริมการลงทุนจากทั้งประเทศ ซึ่งมีสถานะ**บรรลุค่าเป้าหมายในปี 2565**		
090201	**อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุในปี 2565 อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ในช่วงปี 2561 -2565 เพิ่มขึ้น ร้อยละ 5 ต่อปี	2562	2563
	พิจารณาจากมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดที่อยู่ในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ในปี 2561 ที่ 290,539 ล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 3.6 เมื่อเทียบกับปี 2560 ซึ่งยังคงห่างจากค่าเป้าหมาย โดยมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยในช่วง 5 ปี (ปี 2557 – 2561) เทียบเท่าร้อยละ 1.85 ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง**		

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	ปี 2563
090202	**การลงทุนในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้เพิ่มขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุในปี 2565 มูลค่าการลงทุนในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ 100,000 ล้านบาท	2562	2563

พิจารณาจากมูลค่าการลงทุนในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ ที่ได้รับการอนุมัติการส่งเสริมการลงทุน ในช่วงปีงบประมาณ 2561 - 2563 มีมูลค่ารวม 19,930 ล้านบาท ยังห่างจากค่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ ถึงร้อยละ 80 ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต**

090203	**เมืองในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ได้รับการพัฒนาให้เป็นเมืองน่าอยู่มากขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุในปี 2565 จำนวนเมืองในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ที่ได้รับการพัฒนาให้เป็นเมืองน่าอยู่ จำนวน 2 เมือง (ระนองและชุมพร)	2562	2563

พื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ได้ดำเนินการพัฒนาโครงการสำคัญ ได้แก่ การประกาศใช้ผังเมืองรวมจังหวัดระนองและชุมพรเพื่อกำหนดแนวทางการใช้ประโยชน์พื้นที่และโครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่ในพื้นที่อย่างเป็นระบบ เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่ง ระบบสาธารณูปโภค/สาธารณูปการ ให้มีความทันสมัย และเอื้อต่อการอยู่อาศัยของคนทุกกลุ่ม นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางสังคมในเรื่องการยกระดับการบริการทางสาธารณสุขให้ได้มาตรฐาน อย่างไรก็ตามยังขาดกลไกในการกำหนดนโยบายและขับเคลื่อนการดำเนินงานเฉพาะด้าน ส่งผลให้การบริหารจัดการด้านการพัฒนาขาดความต่อเนื่องและไม่เกิดผลเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นเสี่ยง**

090301	**การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นทีเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเพิ่มขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุในปี 2565 การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนในช่วงปี 2561-2565 เพิ่มขึ้นร้อยละ 3 ต่อปี	2562	2563

พิจารณาเทียบเคียงจากมูลค่าการลงทุนจริงจากโครงการที่เริ่มดำเนินการในปี 2563 ทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน ที่มีมูลประมาณ 24,000 ล้านบาท ซึ่งช่วยเพิ่มโอกาสการจ้างงานและเพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ และยังส่งผลให้มีการลงทุนในกิจการ

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2563
	ที่เกี่ยวเนื่องต่าง ๆ โดยภาคเอกชนท้องถิ่น การจัดตั้งธุรกิจใหม่ซึ่งส่วนใหญ่เป็นธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกว่า 2,000 ราย แต่อย่างไร ก็ตามมีสถานะในการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นเสี่ยง**		
090302	**การลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเพิ่มขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุในปี 2565 มูลค่าการลงทุนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเพิ่มขึ้น 10,000 ล้านบาท	2562	2563
	มูลค่าการลงทุนในช่วงปี 2561-2563 เพิ่มขึ้น รวมประมาณ 9,871 ล้านบาท โดยเป็นการลงทุนที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจาก สกท. และเริ่มดำเนินการลงทุนแล้ว 2,514 ล้านบาท การลงทุนของเอกชนเพื่อพัฒนาที่ดินราชพัสดุในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษกาญจนบุรีและนครพนม 2,105 ล้านบาท การลงทุนของ กนอ. 1,339 ล้านบาท และการจดทะเบียนจัดตั้งธุรกิจใหม่ 3,773 ล้านบาท ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย**		
090303	**เมืองในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนที่ได้รับการพัฒนาให้เป็นเมืองน่าอยู่มากขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุ ในปี 2565 จำนวนเมืองในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนที่ได้รับการพัฒนาให้เป็นเมืองน่าอยู่ 1 เมือง (สงขลา)	2562	2563
	การขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสงขลา (สะเดา) ได้นำแนวคิดและเกณฑ์ประเมินเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืนเป็นเครื่องมือกำหนดทิศทางการพัฒนาเมืองไปสู่เป้าหมายและยกระดับมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อมสู่เมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืน ทำให้เทศบาลเมืองสะเดาได้รับรางวัลรองชนะเลิศ อันดับ 2 เทศบาลน่าอยู่อย่างยั่งยืน ประเภทเทศบาลเมือง ในการประเมินสิ่งแวดล้อมยั่งยืน ประจำปี 2562 และในเบื้องต้นได้ผ่านการประเมินเชิงประจักษ์เมืองน่าอยู่ในพื้นที่เฉพาะ “เมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ” ประจำปี 2563 ในระดับเหรียญทองแดง และเทศบาลตำบลสำนักขามได้ผ่านการประเมินความเป็นเมืองน่าอยู่คู่อุตสาหกรรมเชิงนิเวศ ปี 2563 ระดับ 1 : ระดับส่งเสริม (SAR Score) โดยกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งมี**สถานะบรรลุค่าเป้าหมายในปี 2565**		

แผนแม่บทย่อย ปี 2562 ปี 2563

การพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 090101

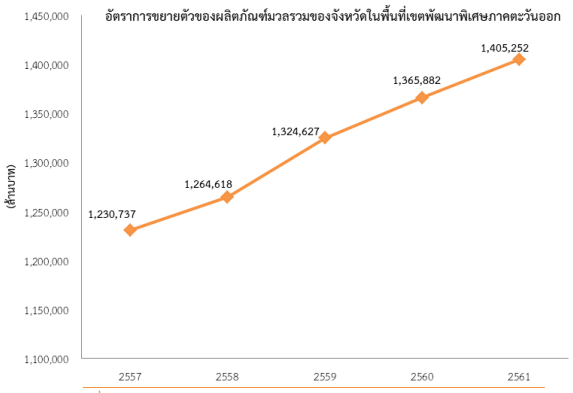
การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ในช่วงปี 2561-2565 ขยายตัวร้อยละ 6.3 ต่อปี

การพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor : EEC) มุ่งเน้นการเป็นต้นแบบการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่สมบูรณ์แบบ ของพื้นที่ 3 จังหวัด ในภาคตะวันออก ประกอบด้วย ชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา โดยมีพระราชบัญญัติเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พ.ศ.2561 และคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งรัฐบาลให้ความสำคัญและเร่งรัดการดำเนินงานเพื่อยกระดับอุตสาหกรรมให้เป็นอุตสาหกรรมมูลค่าสูง และมีศักยภาพในการแข่งขัน เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และสร้างกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้มีความทันสมัย และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พร้อมกับการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นเมืองอัจริยะน่าอยู่ เกิดการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกโดยคำนึงถึงโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เพียงพอ เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของบริบทในการพัฒนา การดึงดูดนักลงทุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการลงทุน การพัฒนาผลิตภัณฑ์การบริการและการตลาด เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมในพื้นที่ให้เอื้อต่อการบรรลุเป้าหมาย

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พิจารณาจากอัตราการขยายตัวของจังหวัดชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา ในปี 2561 มีผลิตภัณฑ์มวลจังหวัด มูลค่า 1,405,252 ล้านบาท หรือคิดเป็นอัตราการขยายตัว ร้อยละ 2.88 จากปี 2560 โดยมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยในช่วง 5 ปี

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

(2557 – 2561) คิดเป็นเพียงร้อยละ 2.7 เป็นผลมาจากการลงทุนเพื่อยกระดับโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ของภาครัฐและระบบสาธารณูปโภคที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการ

การดำเนินการที่ผ่านมา ในช่วงปี 2563 รัฐบาลได้ขับเคลื่อนการพัฒนาเขตพิเศษภาคตะวันออกมาอย่างต่อเนื่อง พร้อมกำหนดอุตสาหกรรมเป้าหมายพิเศษที่จะได้รับการส่งเสริมการลงทุน โดยมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสาธารณูปโภค สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับอุตสาหกรรมเป้าหมายพิเศษในพื้นที่ การจัดตั้งเขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษ และการร่วมลงทุนกับภาคเอกชนในรูปแบบของการให้เอกชนร่วมลงทุน (PPP EEC Track) ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญที่มีประสิทธิภาพ (EEC Project list) เพื่อเตรียมความพร้อมและสนับสนุนการดำเนินการด้านคมนาคม โลจิสติกส์ และดิจิทัล อาทิ โครงการรถไฟความเร็วสูงเชื่อม 3 สนามบิน โครงการพัฒนาสนามบินอู่ตะเภาและเมืองการบินภาคตะวันออก โครงการพัฒนาท่าเรืออุตสาหกรรมมาบตาพุด ระยะที่ 3 ช่วงที่ 1 โครงการพัฒนาท่าเรือแหลมฉบัง ระยะที่ 3 โครงการศูนย์ซ่อมบำรุงอากาศยานอู่ตะเภา (Maintenance Repair and Overhaul : MRO) นอกจากนี้ยังมีการพัฒนายกระดับการศึกษาและบุคลากรให้รองรับนวัตกรรมเทคโนโลยีขั้นสูง การพัฒนาเขตส่งเสริมพิเศษอุตสาหกรรมและอุตสาหกรรมเกษตรที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง การพัฒนาเมือง ระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ สิ่งแวดล้อมและสาธารณสุข การพัฒนาศูนย์บริการเบ็ดเสร็จ การบริการและการอำนวยความสะดวก (EEC-OSS) และการส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมเป้าหมาย โดยมีคณะกรรมการนโยบายพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินการที่ผ่านมาของการพัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เป็นการดำเนินการด้านโครงสร้างพื้นฐานเป็นสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ ซึ่งอยู่ระหว่างการดำเนินการทำให้ผลการดำเนินงานไม่เป็นรูปธรรม ส่งผลให้ขาดความเชื่อมโยงของระบบคมนาคม ขนส่งและโลจิสติกส์ รวมถึงแรงงานและบุคลากรยังขาดทักษะที่จำเป็นต่ออุตสาหกรรมเป้าหมายของพื้นที่ และการจัดการวางผังเมืองที่ดีเพื่อป้องกันไม่ให้ประชาชนได้รับผลกระทบจากการพัฒนาในพื้นที่เขตอุตสาหกรรม

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาภาครัฐจำเป็นต้องเร่งรัดดำเนินการให้โครงการในโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ให้ดำเนินการแล้วเสร็จให้ไปตามเป็นแผนดำเนินงาน รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมสำหรับการทำวิจัยต่อยอดขยายผลเชิงพาณิชย์ พร้อมทั้งกำหนดนโยบายหรือมาตรการเพื่อส่งเสริมให้เกิดการลงทุนในพื้นที่ และเร่งยกระดับทักษะฝีมือแรงงานให้สอดคล้องตามความต้องการของภาคอุตสาหกรรมเป้าหมายในพื้นที่ที่ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมขั้นสูงเพื่อให้เกิดการจ้างงานในพื้นที่มากยิ่งขึ้น รวมถึงพัฒนาและจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มจำนวนบุคลากรและแรงงานให้มีความรู้ความสามารถศักยภาพสูงมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ภาครัฐควรวางแผนการดำเนินการเพื่อรองรับผลกระทบจากการขยายตัวของพื้นที่เขตเศรษฐกิจและพัฒนาพื้นที่ให้เป็นเมืองน่าอยู่อัจฉริยะที่มีความทันสมัย อันเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการลงทุนและเศรษฐกิจให้สอดคล้องกับนโยบายการขับเคลื่อนเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกอย่างยั่งยืนต่อไป

ปี 2562 ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 090102

การลงทุนในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

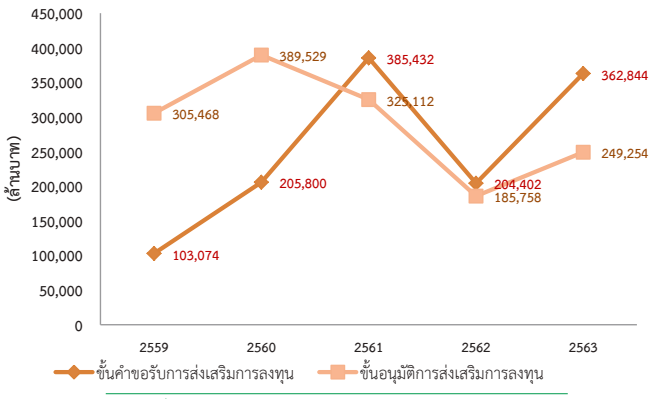
มูลค่าการลงทุนในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก 500,000 ล้านบาท

การพัฒนาเขตเศรษฐกิจภาคตะวันออก มุ่งเน้นการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจหลักด้านอุตสาหกรรมและบริการขั้นสูงเพื่อปรับเปลี่ยนโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจสู่การเป็นประเทศที่ขับเคลื่อนด้วยภาคการผลิตอุตสาหกรรม และบริการขั้นสูงที่มีมูลค่าและศักยภาพในการแข่งขัน โดยอาศัยความได้เปรียบจากที่ตั้งที่เป็นจุดยุทธศาสตร์ เป็นฐานเศรษฐกิจหลักเดิมที่มีแหล่งอุตสาหกรรมที่สำคัญ แหล่งทรัพยากร วัตถุดิบ แรงงาน และโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญด้านต่าง ๆ อยู่ในพื้นที่เป็นจำนวนมาก ซึ่งสนับสนุนการต่อยอดและการยกระดับการพัฒนาสู่การเป็นฐานอุตสาหกรรมมูลค่าสูงระดับโลกที่สามารถดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ โดยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่สอดคล้องต่อแผนการพัฒนาพื้นที่ การพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานเพื่อรองรับอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต รวมถึงการกำหนดมาตรการส่งเสริมการลงทุนที่ชัดเจน ต่อเนื่องและการให้สิทธิประโยชน์ขั้นสูง การอำนวยความสะดวกในการให้การลงทุนด้านต่าง ๆ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย มูลค่าการลงทุนในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (ระยอง ชลบุรี และฉะเชิงเทรา) ตามปีงบประมาณตั้งแต่ช่วงปี 2561 – 2563 มีการอนุมัติส่งเสริมการลงทุนจำนวน 1,273 โครงการ มูลค่าเงินลงทุนรวมทั้งสิ้น 760,124 ล้านบาท ถึงแม้จะมีผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิค-19 ที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจและการลงทุนในวงกว้าง แต่ในปี 2563 มูลค่าการขอรับการส่งเสริมการลงทุนและการอนุมัติการลงทุนมีมูลค่าที่เพิ่มขึ้นจากปี 2562 โดยคิดเป็นร้อยละ 56 ของมูลค่าการขอรับการส่งเสริมการลงทุนจากทั้งประเทศ เป็นผลให้ปัจจุบันได้บรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ที่มูลค่าการลงทุนในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก วงเงิน 500,000 ล้านบาท อันเนื่องมาจากรัฐบาลให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อให้ประเทศไทยสามารถมีโอกาสในการเพิ่มประสิทธิภาพและมูลค่าการลงทุนจากในประเทศและต่างประเทศในอุตสาหกรรมและบริการขั้นสูงต่อไป

มูลค่าการลงทุนในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

การดำเนินการที่ผ่านมา สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (สกพอ.) เป็นผู้รับผิดชอบหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก โดยได้ดำเนินการจัดตั้งเขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษ 2 รูปแบบ ประกอบด้วย 1)เขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษเพื่อกิจการพิเศษ เป็นพื้นที่จัดทำโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภค ที่มีความเชื่อมโยงและต่อเนื่องกันอย่างเป็นระบบอย่างสมบูรณ์ เช่น เขตส่งเสริมอุตสาหกรรมและนวัตกรรมดิจิทัล (EECd) เขตส่งเสริมนวัตกรรมระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EECi) และเขตส่งเสริมรถไฟความเร็วสูงเชื่อม 3 สนามบิน (EECh) เป็นต้น ที่ได้มีการประกาศเขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษพร้อมกับดำเนินการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานไปแล้ว และ 2)เขตส่งเสริมเศรษฐกิจเพื่ออุตสาหกรรมเป้าหมาย เป็นพื้นที่รองรับการลงทุนใน 12 อุตสาหกรรมเป้าหมายพิเศษ ที่มีระบบโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก รวมถึงบริการที่จำเป็นต่อการประกอบกิจการอุตสาหกรรมครบถ้วนตามมาตรฐานสากล โดยจัดตั้งในรูปแบบนิคมอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นการจัดสรรที่ดินเพื่อเช่าหรือขาย โดยในช่วงเดือนตุลาคม 2562 – มีนาคม 2563 ได้มีนักลงทุนให้ความสนใจมาเช่า/พื้นที่แล้วมากกว่า 47,907 ไร่ และรูปแบบอุตสาหกรรมเป้าหมายพิเศษเฉพาะด้าน (Cluster) โดยการดำเนินการที่ผ่านมาเป็นการลงทุนก่อสร้างและโครงสร้างพื้นฐานซึ่งอยู่ระหว่างการดำเนินการ นอกจากนี้ ได้ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) จัดกิจกรรมเพื่อการดึงดูดนักลงทุนจากต่างประเทศให้เข้ามาร่วมลงทุนในอุตสาหกรรมเป้าหมายของพื้นที่ เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจและพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศให้เข้าสู่การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมขั้นสูง

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ในช่วงที่ผ่านมาการพัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกช่วยยกระดับและเพิ่มประสิทธิภาพการลงทุนในพื้นที่ โดยมีมูลค่าการขอรับการส่งเสริมการลงทุนและการอนุมัติการลงทุนเพิ่มสูงขึ้น อย่างไรก็ดี ประชาชนในพื้นที่ยังไม่สามารถเข้าถึงการจ้างงานในอุตสาหกรรมเป้าหมายที่ให้การส่งเสริมเนื่องจากขาดทักษะและองค์ความรู้ที่เพียงพอ และปัจจัยด้านต้นทุนและศักยภาพของผู้ประกอบการรายย่อยในพื้นที่ยังไม่เพียงพอที่จะแข่งขันกับผู้ประกอบการรายใหญ่จากภายนอกได้ นอกจากนี้ การพัฒนาเขตพิเศษภาคตะวันออกอาจนำไปสู่ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้และคุณภาพชีวิต เนื่องจากโอกาสในการเข้าถึงการพัฒนาในพื้นที่ที่แตกต่างกัน รวมทั้งยังมีประเด็นท้าทายจากผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม อาทิ มลพิษทางอากาศที่เป็นผลมาจากการกระจุกตัวของโรงงาน การจัดการขยะมูลฝอยที่ยังขาดประสิทธิภาพไม่เพียงพอกต่อปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น และการขาดแคลนแหล่งน้ำ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้การพัฒนาเขตพัฒนาพื้นที่ภาคตะวันออกเกิดความยั่งยืนในระยะต่อไป ควรให้ความรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพแก่ประชาชนในพื้นที่ให้ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาและการยกระดับพื้นที่ให้เป็นฐานอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต เพื่อลดอุปสรรคในการเข้าถึงการจ้างงานของประชาชนในพื้นที่ และควรพัฒนาผู้ประกอบการรายย่อยให้มีองค์ความรู้และสามารถเข้าถึงปัจจัยการผลิตที่สามารถแข่งขันกับผู้ประกอบการรายใหญ่ได้ รวมทั้งควรมีการจัดทำแผนบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่เพื่อให้การพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเกิดความสมดุลทั้งในมิติของเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

ปี 2562 ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 090201

อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้

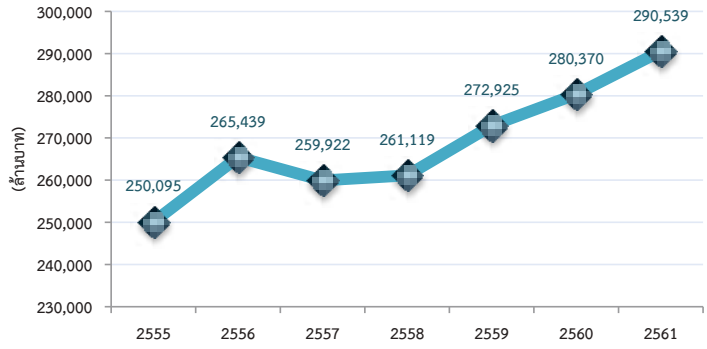
ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ เพิ่มขึ้น ร้อยละ 5 ต่อปี

การพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้เป็นผลมาจาก มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 22 มกราคม 2562 โดยกลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ยังคงเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญต่อการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจใหม่และทางออกทางทะเลของภาคใต้ตอนบน (จังหวัดชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช) โดยมุ่งเน้นการใช้ศักยภาพของที่ตั้งทรัพยากรและการใช้เทคโนโลยีต่อยอดการพัฒนาเพื่อยกระดับการผลิต การแปรรูปสินค้าจากวัตถุดิบในพื้นที่เขตพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ ให้เป็นต้นแบบของพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ เป็นศูนย์กลางการพัฒนาที่สำคัญ เกิดการเชื่อมโยงทางการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวระหว่างฝั่งตะวันออกและตะวันตก และเชื่อมโยงไปยังกลุ่มประเทศ BIMSTEC และเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor : EEC) เพื่อให้เศรษฐกิจในพื้นที่ภาคใต้ตอนบนขยายตัวเพิ่มขึ้น และเป็นการขับเคลื่อนการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมและยกระดับการลงทุนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษให้เพิ่มขึ้น ซึ่งการที่จะบรรลุเป้าหมายของการดำเนินการได้นั้นจำเป็นต้องพิจารณาถึง กลไกการบริหารจัดการพื้นที่ที่เหมาะสมและเป็นรูปธรรม โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่สอดคล้องและครอบคลุมกับบริบทของพื้นที่และสนับสนุนการลงทุนและการท่องเที่ยว การสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าการเกษตรและการท่องเที่ยว

อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย การพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ เพื่อให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจของพื้นที่ กำหนดเป้าหมายอัตราขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ต่อปี โดยในปี 2561 มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดที่อยู่ในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ แบบปริมาณลูกโซ่ (Chain Volume Measures : CVMs) (GPP ณ ปีปัจจุบัน) มูลค่า อยู่ที่ 290,539 ล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 3.6 เมื่อเทียบกับปี 2560 ซึ่งยังคงห่างจากค่าเป้าหมาย ทั้งนี้อัตราการขยายตัวเฉลี่ยในช่วง 5 ปี (ปี 2557 – 2561) ร้อยละ 1.85 เนื่องจากแผนพัฒนาเขตพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้อยู่ในช่วงเริ่มต้นของการดำเนินงาน ซึ่งเริ่มดำเนินโครงการในปี 2562 ประกอบกับโครงการที่ได้มีการดำเนินงานส่วนใหญ่เป็นการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินงาน ดังนั้นภาครัฐจึงต้องเร่งรัดการดำเนินโครงการให้แล้วเสร็จตามแผนงาน

การดำเนินการที่ผ่านมา เมื่อวันที่ 22 มกราคม 2562 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ ทำให้ผลสำเร็จของการดำเนินโครงการนั้นยังไม่ปรากฏผลที่ชัดเจน อีกทั้งกลไลการขับเคลื่อนและกำกับการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจที่ยังไม่เป็นรูปธรรม สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) จึงได้เสนอร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ พ.ศ. .... ซึ่งคณะรัฐมนตรีเห็นชอบในหลักการแล้ว โดยการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษมุ่งการพัฒนาไปยังพื้นที่ระเบียงเขตเศรษฐกิจภาคใต้ (SEC) ภาคเหนือ (NEC– Creative LANNA) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (NeEC – Bio economy) และภาคกลาง-ภาคตะวันตก (CWEC) เพื่อเป็นพื้นที่การพัฒนาเศรษฐกิจเชื่อมโยงกับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) และเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน (SEZ) การดำเนินงานส่วนใหญ่จึงอยู่ในระยะเริ่มต้น โดยเฉพาะด้านโครงสร้างพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการลงทุนเพื่อพัฒนาสู่ประตูการค้าฝั่งตะวันตก (Western Gateway) และการพัฒนาประตูสู่การท่องเที่ยวอ่าวไทยและอันดามัน (Royal Coast and Andaman Route) อาทิ การพัฒนาท่าเรือระนอง การก่อสร้างขยายทางหลวง 4 ช่องจราจร โครงการรถไฟทางคู่ ช่วงชุมพร – สุราษฎร์ธานี และโครงการพัฒนาท่าอากาศยาน นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี ระนอง เป็นต้น ในขณะที่โครงการพัฒนาอุตสาหกรรมฐานชีวภาพและการแปรรูปการเกษตรมูลค่าสูง (Bio-Based & Processed Agricultural Product) ได้มีการดำเนินการแล้ว อาทิ โครงการสนับสนุนการแปรรูปสมุนไพรแบบครบวงจร โครงการยกระดับศักยภาพอุตสาหกรรมแปรรูปไม้ยางพาราและปาล์มน้ำมันสู่อุตสาหกรรม 4.0

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย เนื่องจากการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ได้มีการดำเนินงานในปี 2562 ส่งผลให้การดำเนินการที่ผ่านมานั้นยังไม่เห็นผลในเชิงรูปธรรมชัดเจน ประกอบกับยังไม่มีกลไกการขับเคลื่อนการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม เพื่อทำหน้าที่ขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการพัฒนาพื้นที่ รวมถึงภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้องหลายภาคส่วนยังมีความรู้และความเข้าใจไม่เพียงพอ จึงไม่ได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนในการขับเคลื่อนการพัฒนาเท่าที่ควร นอกจากนี้แผนงานโครงการส่วนใหญ่เป็นการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานหลักของพื้นที่ ได้แก่ ถนน รถไฟ สนามบิน และท่าเรือ ซึ่งจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินงาน โดยเป็นช่วงแรกของการพัฒนาจึงไม่สามารถประเมินผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

090201

เขตเศรษฐกิจพิเศษ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้การขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนด ควรเร่งดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อเป็นกลไกการขับเคลื่อนให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้อย่างเป็นรูปธรรม อย่างไรก็ตามเพื่อให้การพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ประสบผลสำเร็จ ในระยะต่อไปภาครัฐจำเป็นต้องเร่งแก้ไขปัญหาและข้อจำกัดต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินการ เช่น ระเบียบกฎหมายด้านการขออนุญาตใช้พื้นที่ การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม เพื่อสนับสนุนให้การดำเนินโครงการสำคัญแล้วเสร็จตามกรอบเวลาระยะเวลาที่กำหนด อาทิ โครงการก่อสร้างรถไฟทางคู่ช่วงชุมพร – ระนอง โครงการก่อสร้างถนน Royal Coast ช่วงชุมพร – ระนอง โครงการสำรวจและออกแบบก่อสร้างท่าเรือสำราญ Thailand Riviera จ.ชุมพร โครงการพัฒนาศักยภาพโครงสร้างพื้นฐานและส่งเสริมการตลาดของท่าเรือระนอง ตลอดจนติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินโครงการด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมฐานชีวภาพและการแปรรูปอุตสาหกรรมเกษตรมูลค่าสูง (Bio-Base and Produced Agricultural Product) เพื่อเพิ่มมูลค่าจากอุตสาหกรรมเกษตรสำคัญของพื้นที่ (ยางพารา ปาล์มน้ำมัน) ซึ่งเป็นโครงสร้างการผลิตหลักที่เป็นแหล่งรายได้สำคัญให้กับพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้

ปี 2562 ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 090202

การลงทุนในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้เพิ่มขึ้น

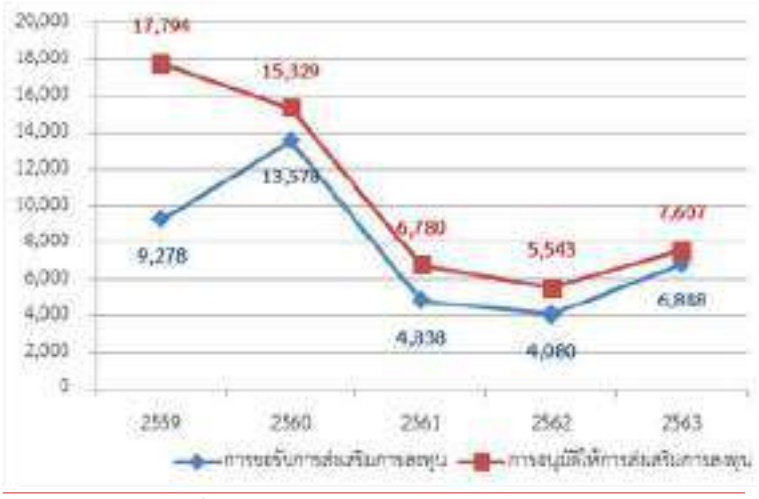
ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

มูลค่าการลงทุนในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ ระหว่างปี 2561 – 2565 เพิ่มขึ้น 100,000 ล้านบาท

การพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ปัจจุบันอยู่ระหว่างช่วงต้นของการดำเนินงาน ซึ่งภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับการดำเนินการเพื่อลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่สอดคล้องต่อบริบทของการพัฒนาในการเตรียมความพร้อมและยกระดับการลงทุนในพื้นที่ รวมถึงการบรรลุเป้าหมายและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการพัฒนาพื้นที่อย่างยั่งยืนเพื่อเป็นฐานเศรษฐกิจใหม่ที่ต่อยอดจากการพัฒนาฐานทรัพยากรธรรมชาติและกิจกรรมเศรษฐกิจที่มีอยู่ในพื้นที่ ซึ่งการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายจำเป็นที่จะต้องพิจารณาถึง กลไกการขับเคลื่อนการดำเนินงาน การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก รวมถึงการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาในพื้นที่

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย มูลค่าการลงทุนในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ (จังหวัดชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช) ได้รับการอนุมัติการส่งเสริมการลงทุนในช่วงปีงบประมาณ 2561 - 2563 วงเงินรวม 19,930 ล้านบาท จำนวนรวม 79 โครงการ ซึ่งยังห่างจากค่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ ถึงร้อยละ 80 เนื่องจากในปี 2563 มูลค่าการลงทุนจากนักลงทุนต่างชาติ

มูลค่าการลงทุนในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

มีมูลค่าที่น้อยลงเมื่อเทียบกับปี 2562 ในขณะที่มูลค่าเงินลงทุนจากภายในประเทศเพิ่มขึ้น ถึงแม้จะมีภาวะหดตัวทางเศรษฐกิจเนื่องจากผลกระทบจากการสถานการณ์โควิด-19 ดังนั้นมีจึงมีความจำเป็นที่ต้องมีนโยบายหรือมาตรการเพื่อจูงใจให้ภาคเอกชนภายในประเทศให้ลงทุนในพื้นที่พร้อมกับการสนับสนุนให้เกิดการลงทุนภายในประเทศให้เพิ่มขึ้น รวมทั้งภาครัฐต้องเร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภค/สาธารณูปการที่ได้มาตรฐานและเพียงพอ เพื่อให้สามารถรองรับการลงทุนในพื้นที่ได้

การดำเนินการที่ผ่านมา การพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้อย่างยั่งยืนเป็นการพัฒนาพื้นที่ที่สอดคล้องกับบริบทของการพัฒนา เพื่อยกระดับศักยภาพและสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจในพื้นที่ ซึ่งการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้อย่างยั่งยืนเป็นนโยบายของรัฐบาล การดำเนินการที่ผ่านมาของรัฐจึงมุ่งเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งขณะนี้อยู่ในระหว่างดำเนินการ อาทิ โครงการพัฒนาศักยภาพโครงสร้างพื้นฐานและส่งเสริมการตลาดของท่าเรือระนองรองรับกลุ่ม BIMSTEC โครงการก่อสร้างรถไฟทางคู่สายใหม่ ช่วงชุมพร - ระนอง โครงการศูนย์กระจายสินค้าภาคใต้ - ทุ่งสง (ทั้งระบบ) เทศบาลเมืองทุ่งสง อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อเพิ่มขีดความสามารถและศักยภาพของพื้นที่ให้สามารถรองรับการลงทุน ซึ่งจะช่วยให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจให้เพิ่มขึ้นอีกด้วย

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ เป็นการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 22 มกราคม 2563 และแผนปฏิบัติการ การพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้อย่างยั่งยืน (พ.ศ.2562-2565) โดยขาดกลไลการบริหารจัดการและการขับเคลื่อนการพัฒนาที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม ทำให้ส่วนราชการและภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้องขาดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานและการพัฒนาในพื้นที่ ส่งผลต่อความพร้อมของการดำเนินงาน และขาดการบูรณาการร่วมกันในพื้นที่ รวมถึงนโยบายและมาตรการส่งเสริมการลงทุนที่ไม่ชัดเจนและไม่มีความแตกต่างในการให้สิทธิพิเศษจากพื้นที่อื่น ทำให้ไม่สามารถดึงดูดให้เกิดการลงทุนในพื้นที่อย่างเพิ่มขึ้นต่อเนื่องได้ นอกจากนี้ยังขาดการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการรับรู้ การยอมรับและการสนับสนุนที่สำคัญจากภาคีการพัฒนาภายในพื้นที่

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ให้บรรลุเป้าหมายและสามารถดำเนินการพัฒนาได้อย่างเป็นรูปธรรมนั้น จำเป็นต้องรัดเร่งให้มีกลไลเพื่อขับเคลื่อนและกำกับดูแลการดำเนินการพัฒนาพื้นที่อย่างเหมาะสม รวมถึงการดำเนินงานในส่วนราชการเพื่อสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่ และส่งเสริมให้เกิดการลงทุนในพื้นที่จังหวัดชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช โดยมีกลไกการบริหารจัดการที่ชัดเจน มีการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกให้รองรับ สอดคล้องและเพียงพอต่อความต้องการของตลาดและอุตสาหกรรมในพื้นที่ รวมทั้งกำหนดนโยบายและมาตรการส่งเสริมการลงทุนที่ชัดเจน เหมาะสมให้เอื้อต่อการลงทุน โดยนำศักยภาพของพื้นที่มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อผลักดันให้เกิดการลงทุนในพื้นที่ พร้อมกับการสร้างความรู้ความเข้าใจของประชาชนและภาคีการพัฒนาในพื้นที่ เพื่อให้เกิดการยอมรับและสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ได้อย่างยั่งยืนได้ต่อไป

แผนแม่บทย่อย ปี 2562 ปี 2563

การพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 090203

เมืองในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ได้รับการพัฒนาให้เป็นเมืองน่าอยู่มากขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

เมืองระนองและเมืองชุมพรได้รับการพัฒนาให้เป็นเมืองน่าอยู่

การพัฒนาพื้นที่ระเบียบเศรษฐกิจภาคใต้ให้เป็นเมืองน่าอยู่จะช่วยสนับสนุนการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้และยกระดับการลงทุนในพื้นที่ โดยการพัฒนาเมืองน่าอยู่ในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ผ่านการต่อยอดการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการบริหารจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยใช้ประโยชน์จากฐานทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่และพัฒนาเทคโนโลยีให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพ ผ่านกลไกและกระบวนการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนในพื้นที่ ซึ่งจะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่จากการเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานและการบริการทางสังคมอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม โดยมีปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญที่จะช่วยสนับสนุนให้บรรลุเป้าหมาย ได้แก่ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก โดยเฉพาะการวางผังเมืองและผังการใช้ประโยชน์ที่ดิน การบริหารจัดการเมืองทั้งในด้านสิ่งแวดล้อม การจัดการขยะ ระบบขนส่งสาธารณะ การพัฒนาบริการสาธารณะเพื่อให้ประชาชนในพื้นที่สามารถเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุขได้อย่างทั่วถึง พร้อมกับการยกระดับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้กับคนในพื้นที่

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ในปี 2563 ภาครัฐได้ขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองระนองและเมืองชุมพรให้เป็นเมืองน่าอยู่ของพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้โดยได้ดำเนินการพัฒนาโครงการสำคัญ ได้แก่ การประกาศใช้ผังเมืองรวมจังหวัดระนองและชุมพรเพื่อกำหนดแนวทางการใช้ประโยชน์พื้นที่และโครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่ในพื้นที่อย่างเป็นระบบและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่ง สิ่งอำนวยความสะดวก สาธารณูปโภค/สาธารณูปการ ให้มีความทันสมัย และเอื้อต่อการอยู่อาศัยของคนทุกกลุ่ม นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางสังคมในเรื่องการยกระดับการบริการทางสาธารณสุขให้ได้มาตรฐานและมีการพัฒนาบุคลากรทางสาธารณสุขเพื่อรองรับการให้บริการประชาชนในพื้น อาทิ โครงการก่อสร้างศูนย์บริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ เทศบาลชุมพร รวมทั้งการบริหารจัดการทางทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเมือง

เขตเศรษฐกิจพิเศษ

090203

การดำเนินการที่ผ่านมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เตรียมความพร้อมในการพัฒนาเมืองชุมพรและเมืองระยอง ตามแนวทางที่ได้กำหนดในแผนปฏิบัติการการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้อย่างยั่งยืน พ.ศ. 2562-2565 โดยดำเนินโครงการตามกรอบการพัฒนาที่ 4 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การส่งเสริมวัฒนธรรม และการพัฒนาเมืองน่าอยู่ เพื่อสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาเมืองน่าอยู่สำหรับคนทุกกลุ่มควบคู่ไปกับการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการลงทุนและกระตุ้นให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่ที่หลากหลายและมีความทันสมัย เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ โครงการพัฒนาที่สำคัญ อาทิ การยกระดับโครงสร้างพื้นฐานโทรคมนาคม การจัดภูมิทัศน์และปรับปรุงภูมิทัศน์เมือง การพัฒนาเมืองแห่งความเท่าเทียมสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ การพัฒนาและยกระดับการให้บริการทางสาธารณสุข การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อป้องกันอาชญากรรม การปรับปรุงและขยายการประปา การพัฒนาเมืองอัจฉริยะ และการบริหารจัดการขยะ นอกจากนี้ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้ร่วมมือทางวิชาการกับองค์การความร่วมมือระหว่างประเทศแห่งญี่ปุ่น (Japan International Cooperation Agency: JICA) ดำเนินโครงการเสริมสร้างความยั่งยืนของการพัฒนาเมืองในอนาคต (Sustainable Future City) ซึ่งจะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยผลักดันการพัฒนาเมืองระนองและเมืองชุมพรให้เป็นเมืองน่าอยู่

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ตั้งแต่ปี 2562 จนถึงปัจจุบันเป็นการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้อย่างยั่งยืน พ.ศ. 2562-2565 (มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 22 มกราคม 2562) ซึ่งยังขาดกลไกในการกำหนดนโยบายและขับเคลื่อนการดำเนินงานเฉพาะด้าน ส่งผลให้การบริหารจัดการด้านการพัฒนาขาดความต่อเนื่องและไม่เกิดผลเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน รวมทั้งประชาชนในพื้นที่ยังขาดการรับรู้และเข้าใจที่ถูกต้องในบริบทของการเป็นเมืองน่าอยู่ นอกจากนี้ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสำคัญเพื่อรองรับการเป็นเมืองน่าอยู่ในพื้นที่ยังคงอยู่ในช่วงต้นของการดำเนินงาน

ข้อเสนอแนะในการบรรลุเป้าหมาย ในระยะต่อไป ควรเร่งรัดการจัดตั้งคณะกรรมการนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อเป็นกลไกในการบริหารจัดการและขับเคลื่อนการดำเนินงานให้สามารถบรรลุผลตามเป้าหมายได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยเร่งดำเนินการวางผังเมืองและพัฒนาและยกระดับโครงสร้างพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพ มีความทันสมัย และปลอดภัยเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนในพื้นที่และรองรับการเป็นเมืองน่าอยู่สำหรับคนทุกช่วงวัย รวมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อให้เกิดการยอมรับการพัฒนาร่วมกันและเกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

ปี 2562 ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 090301

การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน เพิ่มขึ้นร้อยละ 3 ต่อปี

การพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจใหม่บริเวณชายแดนใน 10 พื้นที่เป้าหมาย (ตาก สระแก้ว สงขลา ตราด มุกดาหาร หนองคาย นครพนม เชียงราย กาญจนบุรี และนราธิวาส) เพื่อกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค ยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตของประชาชน จัดระเบียบความมั่นคงบริเวณชายแดน และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศจากการใช้ประโยชน์จากศักยภาพของพื้นที่และโอกาสจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายของประเทศเพื่อนบ้านและการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งในการเพิ่มการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจชายแดน ดำเนินการโดยการพัฒนาต่อยอดจากฐานทรัพยากรและกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่ที่มีอยู่เดิมให้มีความเข้มแข็ง และยกระดับศักยภาพของพื้นที่ให้เอื้อต่อการค้า การลงทุน การผลิตและการท่องเที่ยว รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้ประกอบการในพื้นที่มีความเข้มแข็งและสามารถใช้โอกาสจากการพัฒนาในพื้นที่ในการประกอบกิจการ ตลอดจนดึงดูดการลงทุนจากภาคเอกชนทั้งในและนอกพื้นที่ให้ลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเพิ่มขึ้นซึ่งจะเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจระดับท้องถิ่น ยกระดับผลิตภาพการผลิต เพิ่มการจ้างงานและรายได้ให้ประชาชน และเกิดการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง

โดยปัจจัยความสำเร็จที่ต้องให้ความสำคัญ ประกอบด้วย ความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและบริการในพื้นที่โดยการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการรายย่อยและวิสาหกิจชุมชน การเพิ่มประสิทธิภาพการอำนวยความสะดวกด้านการลงทุน การพัฒนาฝีมือแรงงานศักยภาพผู้ประกอบการ และบุคลากรที่สอดคล้องกับความต้องการของภาคการผลิตและบริการในพื้นที่ การเพิ่มความสามารถในการการเข้าถึงตลาดและแหล่งวัตถุดิบโดยการเพิ่มประสิทธิภาพการผ่านแดน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมและระบบโลจิสติกส์เพื่อเชื่อมโยงพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษกับพื้นที่สำคัญของประเทศ เช่น พื้นที่เศรษฐกิจหลัก และช่องทางการส่งสินค้าสินค้าออกไปยังประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก อย่างท่าเรือน้ำลึก และสนามบิน เป็นต้น และการประชาสัมพันธ์และการตลาดโดยการพัฒนาเนื้อหา รูปแบบและช่องทางการประชาสัมพันธ์ข้อมูลแก่นักลงทุนและประชาชนในพื้นที่ให้มีความหลากหลายเพื่อสร้างความเข้าใจและจูงใจให้มาลงทุนในพื้นที่ ซึ่งที่ผ่านมาการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนอยู่ในช่วงการเตรียมความพร้อมของพื้นที่ โดยการเร่งรัดพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านต่างๆ ให้แล้วเสร็จตามแผนเพื่อให้สามารถรองรับการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่ได้อย่างต่อเนื่องเป็นประเด็นความท้าทายที่สำคัญ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย การจัดทำข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศไทยในปัจจุบันมีเพียง 3 ระดับ คือ การจัดทำข้อมูลในระดับประเทศ (GDP) ระดับภาค (GRP) และระดับย่อยที่สุดคือจังหวัด (GPP) จึงขาดข้อมูลที่สามารถนำมาใช้ประเมินการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษซึ่งกำหนดขอบเขตพื้นที่ในระดับตำบลได้สะท้อนผลที่เกิดขึ้นจริง อย่างไรก็ดี ในช่วงปี 2561-2563 การขับเคลื่อนการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษได้ส่งผลให้มีโครงการลงทุนทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชนเกิดขึ้นในพื้นที่อย่างต่อเนื่องซึ่งช่วยเพิ่มโอกาสการจ้างงานและเพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะมูลค่าการลงทุนจริงจากโครงการที่เริ่มดำเนินการแล้วเพิ่มขึ้นจากประมาณ 22,600 ล้านบาทในปี 2562 เป็นประมาณ 24,000 ล้านบาทในปี 2563 และยังส่งผลให้มีการลงทุนในกิจการที่เกี่ยวเนื่องต่างๆ โดยภาคเอกชนท้องถิ่น การจัดตั้งธุรกิจใหม่ซึ่งส่วนใหญ่เป็นธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกว่า 2,000 ราย และการลงทุนในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมสระแก้วที่เปิดให้นักลงทุนเข้าใช้พื้นที่แล้วตั้งแต่กลางปี 2562 นอกจากนี้ การลงทุนจากภาครัฐในการดำเนินโครงการพัฒนาพื้นที่ด้านต่างๆ เพื่อสร้างความพร้อมให้แก่พื้นที่ เกิดการจ้างงาน ดึงดูดการลงทุน และสนับสนุนการค้าระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมถึงสนับสนุนให้ประชาชนในพื้นที่สามารถเข้าถึงบริการสาธารณะที่ดีซึ่งช่วยให้มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น เช่น การพัฒนาถนนสายหลักและสายรองที่ช่วยลดปัญหาการจราจรติดขัดบริเวณด่านพรมแดน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการด้านสาธารณสุขที่ช่วยเพิ่มความสามารถและคุณภาพในการให้บริการ นอกจากนี้ การลงทุนจากภาครัฐและเอกชนยังสนับสนุนให้เกิดการขยายกิจการต่าง ๆ ที่ต่อเนื่องจากการลงทุนดังกล่าว เช่น โรงแรม ที่พัก ร้านอาหาร ห้างสรรพสินค้า เป็นต้น แม้ว่าสถานการณ์การพัฒนาและการลงทุนในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนที่เติบโตอย่างต่อเนื่องในปีที่ผ่านมาจะสะท้อนถึงประโยชน์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่จากลงทุนของภาคเอกชนและภาครัฐ ซึ่งคาดว่าจะส่งผลให้การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนบรรลุตามเป้าหมายได้

เขตเศรษฐกิจพิเศษ

090301

การดำเนินการที่ผ่านมา การดำเนินงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนมีความก้าวหน้าและเกิดผลเป็นรูปธรรมมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งที่ผ่านมารัฐบาลได้ขับเคลื่อนนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนตามองค์ประกอบการพัฒนา ได้แก่ การเร่งรัดพัฒนาและยกระดับโครงสร้างพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพและครอบคลุมทั้งด้านคมนาคมขนส่ง ด่านศุลกากร สาธารณูปโภค/สาธารณูปการ การให้สิทธิประโยชน์ส่งเสริมการลงทุนในระดับสูงสุด การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวข้ามพรมแดนให้มีความสะดวกและถูกกฎหมายควบคู่ไปกับการตรวจและประกันสุขภาพเพื่อลดผลกระทบจากโรคติดต่อ การจัดตั้งและเปิดให้บริการ OSS ด้านการลงทุนและแรงงานเพื่ออำนวยความสะดวกในการลงทุนประกอบกิจการ และการจัดหาพื้นที่ราชพัสดุเพื่อให้เอกชนหรือ กนอ. เช่าดำเนินกิจการ ซึ่งมีเอกชนและ กนอ. เช่าพื้นที่แล้ว 5 พื้นที่จาก 8 พื้นที่ นอกจากนี้ ยังได้มีการฝึกอบรมฝีมือแรงงานและผู้ประกอบการกว่า 15,000 คนต่อปี เพื่อรองรับการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่ โดยคาดว่าการดำเนินงานดังกล่าวจะเกิดประโยชน์ต่อพื้นที่ทั้งทางตรงและทางอ้อม และเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนให้เกิดการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน

เขตเศรษฐกิจพิเศษ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนในปัจจุบันถือเป็นช่วงปลายของการเตรียมความพร้อมของพื้นที่ โดยโครงการสำคัญได้เริ่มทยอยแล้วเสร็จในช่วงปี 2562 - 2565 ซึ่งคาดว่าโครงการดังกล่าวจะสามารถดึงดูดการลงทุนจากภาคเอกชนได้อย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ดี การสนับสนุนและพัฒนาผู้ประกอบการรายย่อยและวิสาหกิจชุมชนให้มีความพร้อมและปรับตัวได้ทันกับการเปลี่ยนแปลงและสามารถได้รับประโยชน์จากการพัฒนา อาทิ การเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการท้องถิ่น การผลิตสินค้าและบริการในพื้นที่ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด การพัฒนาข้อมูลด้านการลงทุนและการตลาด รวมทั้งการสร้างความเข้มแข็งให้ผู้ประกอบการท้องถิ่น วิสาหกิจชุมชน และ SMEs ให้สามารถแข่งขันและประกอบธุรกิจได้ในสถานการณ์ไม่ปกติ เช่น การเกิดโรคระบาด จะช่วยสนับสนุนให้เกิดการลงทุนและการขยายตัวทางเศรษฐกิจในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินงานในระยะต่อไปควรมีมาตรการเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาศักยภาพและส่งเสริมผู้ประกอบการในพื้นที่ให้สามารถแข่งขันและดำเนินธุรกิจร่วมกับธุรกิจขนาดใหญ่ที่ได้ลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนได้ และสนับสนุนให้เกิดการนำวัตถุดิบในพื้นที่มาแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มอย่างต่อเนื่อง เร่งจัดตั้งเขตอุตสาหกรรมในพื้นที่พัฒนาโดยเฉพาะในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสงขลา ตาก ตราด นครพนม และกาญจนบุรี เพื่อจูงใจนักลงทุนรายใหญ่และเป็นทางเลือกในการลงทุน การสนับสนุนเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำและมีระยะเวลาชำระคืนที่ยาวแก่ผู้ประกอบการรายย่อยในพื้นที่ การพัฒนาศักยภาพของแรงงานในพื้นที่ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและให้ผู้ประกอบการสามารถใช้ประโยชน์จากการพัฒนาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ และทำการประชาสัมพันธ์และการตลาดในเชิงรุกที่เน้นกลุ่มผู้ประกอบการทั้งในและต่างประเทศควบคู่กับการสร้างความเข้าใจให้ประชาชนในพื้นที่มากขึ้น

ปี 2562 ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 090302

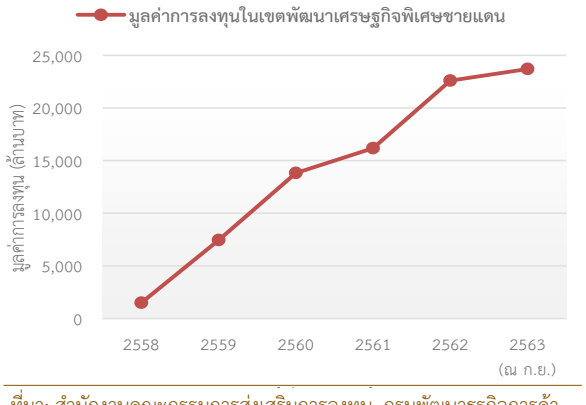
การลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

มูลค่าการลงทุนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเพิ่มขึ้น 10,000 ล้านบาท

การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเป็นการยกระดับการลงทุนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษและปัจจัยสนับสนุนให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมของพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเพิ่มขึ้น โดยมูลค่าการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ประกอบด้วย การลงทุนที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (สกท.) และดำเนินการลงทุนแล้ว การลงทุนของภาคเอกชนเพื่อพัฒนาที่ดินราชพัสดุในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ การลงทุนจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) การจัดตั้งธุรกิจใหม่ และกิจการที่ขอใช้สิทธิประโยชน์ภายใต้มาตรการส่งเสริมการลงทุนของกรมศุลกากร ซึ่งภาครัฐจำเป็นจะต้องสร้างความเชื่อมั่นเพื่อดึงดูดการลงทุนให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด โดยสนับสนุนปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก ความพร้อมของพื้นที่โดยเฉพาะในการจัดหาพื้นที่ราชพัสดุเพื่อให้เอกชนหรือ กนอ. เช่าดำเนินกิจการ และความพร้อมของแรงงานโดยเฉพาะการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวอย่างเป็นระบบ รวมทั้งกฎหมาย ระเบียบ และมาตรการภาครัฐ ซึ่งมีการกำหนดมาตรการส่งเสริมการลงทุนและการให้สิทธิประโยชน์ส่งเสริมการลงทุน ตลอดจนการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการลงทุน เช่น การจัดตั้งและให้บริการศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จ (OSS) ด้านการลงทุนและแรงงาน เป็นต้น

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย มูลค่าการลงทุนในช่วงปี 2561-2563 เพิ่มขึ้น รวมประมาณ 9,871 ล้านบาท ประกอบด้วย การลงทุนที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจาก สกท. และเริ่มดำเนินการลงทุนแล้ว 2,514 ล้านบาท (จากโครงการที่ขอรับการส่งเสริมการลงทุนทั้งหมด 9,341 ล้านบาท) การลงทุนของเอกชนเพื่อพัฒนาที่ดินราชพัสดุในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษกาญจนบุรีและนครพนม 2,105 ล้านบาท การลงทุนของ กนอ. 1,339 ล้านบาท

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, กรมพัฒนาธุรกิจการค้า

การจดทะเบียนจัดตั้งธุรกิจใหม่ 3,773 ล้านบาท ซึ่งการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีความเป็นไปได้ในการบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดในปี 2565 ค่อนข้างสูง

การดำเนินการที่ผ่านมา ในช่วงปี 2561-2563 รัฐบาลได้ให้การสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนมาอย่างต่อเนื่องเพื่อสนับสนุนให้เกิดการลงทุนในพื้นที่ โดยเฉพาะการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและด่านศุลกากรให้ครอบคลุมและได้มาตรฐาน การให้สิทธิประโยชน์ด้านการลงทุนในระดับสูง และการผ่อนปรนเงื่อนไขให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ได้รับสิทธิประโยชน์จากมาตรการส่งเสริมการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน อาทิ เงินลงทุนขั้นต่ำเพียง 500,000 บาท รวมทั้งการกำหนดมาตรการส่งเสริมการเช่าที่ดินในนิคมอุตสาหกรรมของ กนอ. เพื่อกระตุ้นการลงทุน เช่น ยกเว้นค่าเช่าที่ดินและค่าบำรุงรักษาสิ่งอำนวยความสะดวกในปีแรกที่เริ่มทำสัญญาเช่า นอกจากนี้ ยังมีการจัดตั้งและเปิดให้บริการ OSS ด้านการลงทุนและแรงงาน การบริหารจัดการแรงงานแบบไป-กลับ และการจัดหาพื้นที่พัฒนาเพื่อใช้ประโยชน์สำหรับการลงทุนของภาคเอกชน รวมทั้งการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนทั้งในและต่างประเทศ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนนับตั้งแต่มีการยกเลิกคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) เมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2562 จนถึงปัจจุบันอยู่ในกระบวนการจัดตั้งคณะกรรมการระดับชาติขึ้นใหม่ และในบางพื้นที่ยังคงมีราษฎรครอบครองใช้ประโยชน์ที่ดินราชพัสดุทำให้เอกชนและ กนอ. ยังไม่สามารถเข้าใช้ที่ดินดังกล่าวเพื่อพัฒนาโครงการลงทุนได้ นอกจากนี้สถานการณ์โควิด-19 ได้ส่งผลกระทบต่อการระดมทุนของภาคเอกชนในการเช่าที่ดินราชพัสดุ และการเริ่มดำเนินโครงการลงทุนของเอกชนผู้ได้รับสิทธิพัฒนาที่ดินราชพัสดุในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน

ข้อเสนอแนะในการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินงานในระยะต่อไปควรมีการทบทวนมาตรการส่งเสริมการลงทุนและกิจการเป้าหมายในแต่ละเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนให้สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่และสถานการณ์การพัฒนาให้มากขึ้น และควรเร่งรัดการดำเนินโครงการลงทุนของเอกชนผู้ได้รับสิทธิพัฒนาในที่ดินราชพัสดุเพื่อให้เกิดการจ้างงานและกระตุ้นกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่ นอกจากนี้ ควรส่งเสริมการประชาสัมพันธ์เชิงรุกเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและดึงดูดการลงทุนจากภาคเอกชน และควรเร่งกระบวนการจัดตั้งคณะกรรมการระดับชาติให้แล้วเสร็จโดยเร็วเพื่อเป็นกลไกกำหนดนโยบายและขับเคลื่อนการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษให้มีเอกภาพและสามารถดำเนินการได้อย่างบูรณาการ

แผนแม่บทย่อย

ปี 2562 ปี 2563

การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 090303

เมืองในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนที่ได้รับการพัฒนาให้เป็นเมืองน่าอยู่มากขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

จำนวนเมืองในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนที่ได้รับการพัฒนาให้เป็นเมืองน่าอยู่ 1 เมือง (สงขลา)

การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนให้เป็นเมืองน่าอยู่สามารถรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการลงทุนทั้งจากในและต่างประเทศ และสนับสนุนการขับเคลื่อนพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนให้เป็นฐานเศรษฐกิจใหม่ของประเทศ ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภคและสาธารณูปการขั้นพื้นฐานที่สามารถส่งเสริมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนได้อย่างต่อเนื่อง โดยในช่วงปีที่ 1-5 เน้นการพัฒนาเมืองในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสงขลา โดยมีปัจจัยสำคัญสู่ความสำเร็จประกอบด้วย ความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก การบริหารจัดการเชิงพื้นที่ที่มีประสิทธิภาพและได้มาตรฐาน การบริการสาธารณะที่เป็นระบบและเพียงพอ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่มากขึ้น ทั้งนี้ ในปี 2562 ที่ผ่านมามีประเด็นท้าทายสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมายคือ การวางและจัดทำผังเมืองรวมในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสงขลายังดำเนินการไม่แล้วเสร็จ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ณ ปี 2563 มีความเป็นไปได้ในการบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดในปี 2565 ค่อนข้างสูง เนื่องจากภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้องได้ร่วมมือกันขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสงขลา (สะเดา) ให้เป็นเมืองน่าอยู่ ด้วยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ทางหลวงและทางหลวงชนบท นิคมอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ ระบบไฟฟ้าและประปา ระบบกำจัดขยะ เป็นต้น และการเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการและความรู้ด้านสุขภาพ รวมทั้งการเสริมสร้างความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ตลอดจนการจัดทำและพัฒนาตามผังเมือง นอกจากนี้ ยังได้นำแนวคิดและเกณฑ์ประเมินเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืนไปใช้เป็นเครื่องมือกำหนดทิศทางการพัฒนาเมืองไปสู่เป้าหมายและยกระดับมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อมสู่เมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืน จึงทำให้เทศบาลเมืองสะเดาได้รับรางวัลรองชนะเลิศ อันดับ 2 เทศบาลน่าอยู่อย่างยั่งยืน ประเภทเทศบาลเมือง ในการประเมินสิ่งแวดล้อมยั่งยืน ประจำปี 2562 และในเบื้องต้นได้ผ่านการประเมินเชิงประจักษ์เมืองน่าอยู่ในพื้นที่เฉพาะ “เมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ” ประจำปี 2563 ในระดับเหรียญทองแดง และเทศบาลตำบลสำนักขามได้ผ่านการประเมินความเป็นเมืองน่าอยู่คู่อุตสาหกรรมเชิงนิเวศ ปี 2563 ระดับ 1 : ระดับส่งเสริม (SAR Score) โดยกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในช่วงปี 2561-2563 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้บูรณาการการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองน่าอยู่ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสงขลา ซึ่งเน้นการพัฒนาเมืองอยู่ดี คนมีความสุข สิ่งแวดล้อมยั่งยืน และเมืองแห่งการเรียนรู้และการบริหารจัดการที่ดี โดยมีผลการดำเนินงานที่สำคัญดังนี้

1) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก โดยโครงการสำคัญที่แล้วเสร็จ ได้แก่ การก่อสร้างถนนสาย สข.1027 – ปาดังเบซาร์ การก่อสร้างถนนสายแยก ทล.4 – ทล.4054 เลียบแนวชายแดน อ.สะเดา การปรับปรุงซ่อมแซมผิวจราจร/ระบบไฟฟ้าสาธารณะ/ระบบระบายน้ำในเขตเทศบาลเมืองสะเดา การก่อสร้างด่านศุลกากรสะเดาแห่งใหม่ การปรับปรุงด่านศุลกากรปาดังเบซาร์ การปรับปรุงขยายการประปาส่วนภูมิภาคสาขาสะเดา และโครงการที่อยู่ระหว่างดำเนินการ ได้แก่ การก่อสร้างทางหลวงแผ่นดินแนวใหม่ แยกทางหลวงหมายเลข 4 – ด่านสะเดา แห่งที่ 2 การปรับปรุงขยายการประปาส่วนภูมิภาคสาขาสะเดา (เพิ่มเติม) การก่อสร้างสถานีไฟฟ้าสะเดา 2 และการก่อสร้างนิคมอุตสาหกรรมในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสงขลา (สะเดา) ระยะที่ 1 ภายใต้แนวคิดการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ

2) การบริหารจัดการเชิงพื้นที่ โดยโครงการสำคัญที่แล้วเสร็จ ได้แก่ การจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากโรคโควิด-19 ณ ศูนย์การเรียนรู้สู่อาเซียน เทศบาลเมืองสะเดา และการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยและผู้ด้อยโอกาส และโครงการที่อยู่ระหว่างดำเนินการ ได้แก่ การป้องกันและแก้ไขปัญหาสาธารณสุขด้านโรคระบาดหรือภัยพิบัติ โดยเฉพาะการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคโควิด-19 และการส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองสะเดาโดยเฉพาะการท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม (อาทิ ทุ่งตะวันนา พุทธอุทยานเขาเล่สะเดา)

3) การจัดบริการสาธารณะ โดยโครงการสำคัญที่แล้วเสร็จ ได้แก่ การเพิ่มทักษะกำลังแรงงานด้านอุตสาหกรรม ภาษาและการบริหารจัดการ และการท่องเที่ยว การพัฒนาระบบเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมโรคติดต่อ โรคอุบัติใหม่ และภัยสุขภาพ การพัฒนาระบบเฝ้าระวังด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม และการให้ความช่วยเหลือแก่กลุ่มเปราะบางในชุมชน (ผู้ป่วย/ผู้สูงอายุ/ผู้พิการ/ผู้ด้อยโอกาส) และโครงการที่อยู่ระหว่างดำเนินการ ได้แก่ การส่งเสริมการศึกษาอย่างหลากหลายและเท่าเทียม การก่อสร้างอาคารอุบัติเหตุเป็นอาคาร คสล. 4 ชั้น (โครงสร้างต้านแผ่นดินไหว) โรงพยาบาลสะเดา และการส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในชุมชน

4) การเสริมสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โดยโครงการสำคัญที่แล้วเสร็จ ได้แก่ การปรับปรุงเสริมความมั่นคงแข็งแรงอาคารควบคุมผู้ต้องกัก การตรวจจับใบหน้าบุคคลเฝ้าระวังและยานพาหนะเป้าหมายของตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดสงขลา การฝึกอบรมทบทวนชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) ในหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) การส่งเสริมให้มีการบริโภคอาหารที่ปลอดภัย และการรณรงค์ขับขี่ปลอดภัย (มอบหมวกนิรภัย)

5) การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่มากขึ้น โดยโครงการสำคัญที่แล้วเสร็จ ได้แก่ การก่อสร้างถนนในชุมชนและอาคารเอนกประสงค์ และปรับปรุงภูมิทัศน์ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลา และการส่งเสริมกิจกรรมรักษาสิ่งแวดล้อม (อาทิ การจัดการวัชพืช ผักตบชวา) และโครงการที่อยู่ระหว่างดำเนินการ ได้แก่ การก่อสร้างถนนและถนนคนเดินในเขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลา การจัดการขยะมูลฝอยและมลพิษในเมือง (อาทิ น้ำเสีย อากาศ) และการจัดการภัยพิบัติและสาธารณภัย

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้ประชาชนในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสงขลาซึ่งมีพื้นที่ติดชายแดนประเทศมาเลเซียมีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อโควิด-19 จึงจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรในการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรค เพื่อแก้ไขปัญหาและบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ ผนวกกับสถานการณ์ปัญหาราคายางตกต่ำ ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยเฉพาะเกษตรกรและผู้ค้ายาง จึงจำเป็นต้องให้การสนับสนุนกิจกรรมอื่นๆ ที่จะช่วยสร้างอาชีพและเพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชน อาทิ การพัฒนาการท่องเที่ยวและธุรกิจเกี่ยวเนื่อง นอกจากนี้ การวางและจัดทำผังเมืองรวมในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสงขลา เพื่อบังคับใช้เป็นกฎหมายมีกระบวนการที่ต้องใช้เวลาในการดำเนินงาน โดยปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนจัดทำเอกสารประกอบการยกร่างประกาศกระทรวงมหาดไทย (ขั้นตอนที่ 7 จากทั้งหมด 8 ขั้นตอนของกรมโยธาธิการและผังเมือง) ก่อนเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบ และประกาศในราชกิจจานุเบกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมายแผนย่อย การพัฒนาเมืองในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสงขลาให้เป็นเมืองน่าอยู่ควรดำเนินโครงการพัฒนาให้เป็นไปตามผังเมืองและสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกขั้นตอนของการพัฒนา โดยเร่งรัดการดำเนินโครงการสำคัญด้านโครงสร้างพื้นฐานให้แล้วเสร็จได้ตามแผน เพื่อให้บริการอย่างเพียงพอได้มาตรฐาน และเหมาะสมกับคนทุกกลุ่ม รวมทั้งสามารถรองรับการขยายตัวของเมือง การดำเนินกิจกรรมเศรษฐกิจที่ช่วยสร้างงาน สร้างอาชีพ และเพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชน การพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิตที่ดีของคนทุกกลุ่มและทุกช่วงวัย และการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในเมืองอย่างครบวงจร รวมทั้งการเสริมสร้างความมั่นคงปลอดภัยในชุมชน นอกจากนี้ควรเร่งรัดการจัดทำผังเมืองรวมในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสงขลาให้แล้วเสร็จเพื่อเป็นกรอบแนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสงขลาให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ 10

10

การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม

"พัฒนาคนไทยในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีคุณภาพ
ด้วยการปลูกฝังค่านิยมวัฒนธรรมที่พึงประสงค์"

แผนแม่บทฯ ประเด็น (10) การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อการปลูกฝังค่านิยมวัฒนธรรมที่พึงประสงค์ให้กับคนไทยในทุกช่วงวัย ซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญต่อการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาประเทศในระยะยาว โดยมุ่งเน้นการสร้างความมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต การมีจิตอาสา จิตสาธารณะ และความตระหนักถึงหน้าที่ต่อประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งนับเป็นประเด็นที่มีความท้าทาย เนื่องจากการปลูกฝังค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม ต้องอาศัยระยะเวลาในการบ่มเพาะตั้งแต่ช่วงวัยเด็ก นอกจากนี้การเพิ่มขึ้นของการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ยังทำให้ยากต่อการควบคุมและเฝ้าระวังการบริโภคสื่อที่สร้างค่านิยมที่ไม่เหมาะสม ไม่สร้างสรรค์ จึงต้องอาศัยกลไกการมีส่วนร่วมและการบูรณาการการทำงานร่วมกันจากทุกภาคส่วนในสังคมนอกเหนือจากหน่วยงานภาครัฐเพียงอย่างเดียว โดยแผนแม่บทประเด็นนี้มีเป้าหมายระดับประเด็นที่กำหนดให้ **คนไทยมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และมีความรัก และภูมิใจในความเป็นไทยมากขึ้น นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิตสังคมไทยมีความสุขและเป็นที่ยอมรับของนานาประเทศมากขึ้น**

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

100001 ปี 2562 ปี 2563

จากเป้าหมายในระดับประเด็น ที่กำหนดไว้ว่า **“คนไทยมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และมีความรัก และภูมิใจในความเป็นไทยมากขึ้น นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิต สังคมไทยมีความสุขและเป็นที่ยอมรับของนานาประเทศมากขึ้น”** ซึ่งชี้วัดโดยดัชนีคุณธรรม 5 ประการ (ความซื่อสัตย์สุจริต การมีจิตสาธารณะ การอยู่อย่างพอเพียง การกระทำอย่างรับผิดชอบ และความเป็นธรรมทางสังคม) ทั้งนี้หาก พิจารณาจากข้อมูลอื่นๆ พบว่า **การสร้างความร่วมมือและการสนับสนุนทางสังคมถือว่าเป็นค่านิยมที่ยังความโดดเด่นในสังคมไทย** โดยเมื่อพิจารณาจากรายงานความสุขโลก ปี 2563 (World Happiness Report 2020) พบว่า สัดส่วนค่าคะแนนสูงสุดขององค์ประกอบที่สะท้อนถึงความสุขของคนไทยอย่างต่อเนื่อง คือการสนับสนุนทางสังคม ซึ่งถึงแม้คะแนนรวมของประเทศจะลดลงเล็กน้อยจากปี 2562 ที่ได้ 6.008 คะแนน เป็น 5.999 คะแนนในปี 2563 แต่ยังถือว่ามีสัดส่วนขององค์ประกอบของการสนับสนุนทางสังคมสูงที่สุด แต่สิ่งที่ยังเป็นจุดอ่อน คือ เรื่องทุจริตคอรัปชั่น ที่เมื่อแปลงมุมมองด้านดังกล่าวเป็นคะแนนของความสุขของคนไทย ยังเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในระดับที่ต่ำมาก สอดคล้องกับดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perception Index – CPI) ที่สะท้อนว่าประเทศไทยยังมีปัญหาในเรื่องดังกล่าว โดยพบว่าในปี 2562 ประเทศไทยถูกจัดอันดับที่ 101

10

การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม

การดำเนินงานในระยะต่อไปเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทประเด็นการปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม มีความท้าทายอยู่หลายประการ อาทิ การบูรณาการการทำงานของภาครัฐอย่างเป็นระบบเพื่อลดความซ้ำซ้อนของโครงการทั้งภายในและระหว่างหน่วยงาน รวมถึงกระบวนการติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงาน เนื่องจากการสร้างคุณธรรมจริยธรรมเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลา นอกจากนี้ในส่วนของการสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมที่พึงประสงค์ จากภาคธุรกิจยังคงต้องเร่งให้เกิดการดำเนินธุรกิจเพื่อการเติบโตอย่างยั่งยืน การปรับปรุงวิธีการดำเนินงานในทุกขั้นตอนตลอดห่วงโซ่ธุรกิจมากขึ้น และอีกหนึ่งประเด็นที่มีความท้าทายมากที่สุดในการสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมอันพึงประสงค์ให้กับคนไทย คือการเข้าถึงสื่อของคนไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ทำให้หน่วยงานภาครัฐยากต่อการเฝ้าระวังและคัดกรองสื่อที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสม โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กที่มีข้อมูลบ่งชี้ว่าเด็กไทยมีโอกาสสูงที่จะเผชิญกับอันตรายต่างๆ บนสื่อสังคมออนไลน์

แผนแม่บทฯ ประเด็น (10) การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม

ประกอบด้วย 3 เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2563
100101	คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความพร้อมในทุกมิติตามมาตรฐานและสมดุลทั้งด้านสติปัญญา คุณธรรมจริยธรรม มีจิตวิญญาณที่ดี เข้าใจในการปฏิบัติตนปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 ประชากรอายุ 13 ปี ขึ้นไป มีกิจกรรมการปฏิบัติตนที่สะท้อนการมีคุณธรรมจริยธรรมเพิ่มขึ้น ร้อย ละ 5 ต่อปี	2562	2563
	ซึ่งหากพิจารณาจากสถานการณ์เชิงบวกในด้านความร่วมมือของคนในสังคม เช่น จิตอาสากับการจัดการภัยพิบัติ การระดมทุนรับบริจาคช่วยเหลือโรงพยาบาล และสถานการณ์เชิงลบของสภาพปัญหาสังคมที่ต้องเฝ้าระวัง อาทิ การทะเลาะวิวาท การสร้างความเกลียดชังในโลกออนไลน์ ตลอดจนปัญหาคอร์รัปชัน ซึ่งพิจารณาแล้วแสดงให้เห็นถึงสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมาย**ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย**		
100201	ภาคธุรกิจมีบทบาทสำคัญในการลงทุนเพื่อสังคมเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 จำนวนธุรกิจที่เป็นวิสาหกิจเพื่อสังคม จำนวน 50 บริษัท	2562	2563
	โดยในปี 2563 ประเทศไทยมีธุรกิจที่เป็นวิสาหกิจเพื่อสังคม จำนวน 137 บริษัท ซึ่งบรรลุตามเป้าหมาย**ที่ได้กำหนดไว้แล้ว**		

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	ปี 2563
100301	สื่อในสังคมไทยมีความเข้มแข็ง สามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ประชาชนในสังคม ทำให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ปลอดภัยและสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น **กำหนดค่าเป้าหมาย ระดับความสำเร็จของการสร้างความรับรู้ ความตระหนัก และการใช้สื่ออย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์ของประชาชนกลุ่มเป้าหมาย ร้อยละ 70**	2562	2563

ซึ่งเทียบเคียงจากข้อมูลสถานภาพการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศของไทย ข้อมูลล่าสุด ณ ปี 2562 อยู่ที่ 68.1 คะแนน จัดอยู่ในระดับที่ดี อย่างไรก็ตามหากพิจารณาจากดัชนีความปลอดภัยสำหรับเด็กบนโลกออนไลน์ ปี 2563 ประเทศไทยได้รับคะแนนเฉลี่ยที่ 11 คะแนน ซึ่งอยู่ในระดับที่ต่ำ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงสถานะการบรรลุเป้าหมาย**อยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมาย**

แผนแม่บทย่อย

ปี 2562 ปี 2563

การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และการเสริมสร้างจิตสาธารณะและการเป็นพลเมืองที่ดี

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 100101

คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความพร้อมในทุกมิติตามมาตรฐานและสมดุลทั้งด้านสติปัญญา คุณธรรมจริยธรรม มีจิตวิญญาณที่ดี เข้าใจในการปฏิบัติตนปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

ประชากรอายุ 13 ปี ขึ้นไป มีกิจกรรมการปฏิบัติตนที่สะท้อนการมีคุณธรรม จริยธรรมเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 ต่อปี

ในการปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมให้คนไทยมีคุณธรรม จริยธรรม อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุขนั้นจำเป็นต้องสร้างความสมดุลทั้งด้านสติปัญญาและคุณธรรมจริยธรรมตั้งแต่วัยเด็ก เพื่อให้ง่ายต่อการหล่อหลอมให้เป็นพลเมืองที่ดี มีจิตสาธารณะและต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยใช้กลไกทางสังคม อาทิ ครอบครัว สถานศึกษา สถาบันทางศาสนา ชุมชน ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ให้คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความสมดุลทั้งด้านสติปัญญา คุณธรรมจริยธรรม จะต้องส่งเสริมให้ครอบครัวมีความอบอุ่น มีความเข้มแข็ง และมีศักยภาพการจัดการเรียนการสอนทั้งในและนอกสถานศึกษาที่สอดแทรกการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม และการมีจิตสาธารณะ รวมทั้งสร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางศาสนา การสร้างกติกาในการอยู่ร่วมกันของชุมชน และการพัฒนาผู้นำชุมชนและบุคคลให้เป็นต้นแบบด้านคุณธรรม จริยธรรม ที่ต้องได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องและมีรูปแบบที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่ม โดยการดำเนินการที่ผ่านมายังมีความท้าทายในประเด็นสำคัญ คือการปลูกฝังค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมนั้น ต้องอาศัยระยะเวลาในการบ่มเพาะตั้งแต่ช่วงวัยเด็ก รวมทั้งต้องอาศัยกลไกการมีส่วนร่วมและการบูรณาการการทำงานร่วมกันจากทุกภาคส่วนในสังคม นอกเหนือจากหน่วยงานภาครัฐเพียงอย่างเดียว อย่างไรก็ดี การดำเนินงานที่ผ่านมาส่วนใหญ่ยังคงเป็นภาครัฐเป็นหลักในการดำเนินการ และการดำเนินการยังคงมีลักษณะการดำเนินงานที่แยกส่วนกันตามกลุ่มเป้าหมายที่ตนรับผิดชอบเป็นหลัก

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย จากการประมวล “10 ปรากฏการณ์ คุณธรรม จริยธรรมในสังคมไทย” จัดทำโดย ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ซึ่งศึกษา รวบรวม สังเคราะห์ข้อมูลจากประเด็นสถานการณ์ด้านคุณธรรมจริยธรรม สำคัญที่เกิดขึ้นในช่วงเดือนมกราคม – พฤษภาคม 2562 จากแหล่งข่าวออนไลน์ต่าง ๆ พบว่า มีทั้งสถานการณ์เชิงบวกในด้านการสร้างความร่วมมือ เช่น จิตอาสากับการจัดการภัยพิบัติ การระดมทุนรับบริจาคช่วยเหลือโรงพยาบาล และสถานการณ์เชิงลบของสภาพปัญหาสังคมที่ต้องเฝ้าระวัง อาทิ การทะเลาะวิวาท การสร้างความขัดแย้งในสังคม การสร้างความเกลียดชังในโลกออนไลน์ ตลอดจนปัญหาการคอร์รัปชัน และล่าสุดในครึ่งหลังของปี 2563 จากสถานการณ์ความขัดแย้งในเชิงอุดมการณ์ทางการเมืองที่เข้มข้น สะท้อนความคิดเห็นต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่แตกต่างกันของคนในสังคมไทย

ที่มา: ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน). (2562). 10 ปรากฏการณ์ คุณธรรม จริยธรรมในสังคมไทย

การดำเนินการที่ผ่านมา ในช่วงปี 2563 หน่วยงานของรัฐได้มีการดำเนินการเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายดังกล่าวในการมุ่งเน้นการส่งเสริมคุณธรรม โดยใช้กลไกสำคัญในส่วนของการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมผ่านสถานศึกษา ศาสนสถาน ชุมชน และความร่วมมือของเครือข่ายต่าง ๆ โดยมีโครงการสำคัญที่ทำผ่านสถานศึกษา อาทิ การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา โดยปลูกฝัง อบรมบ่มเพาะอุปนิสัยให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ “อยู่อย่างพอเพียง” โครงการโรงเรียนคุณธรรม โครงการสำคัญที่ทำผ่านศาสนสถาน อาทิ โครงการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ การอุดหนุนการปฏิบัติธรรมครอบครัวอบอุ่นด้วยพระธรรมเฉลิมพระเกียรติโครงการสำคัญที่ทำในระดับชุมชน อาทิ โครงการชุมชนคุณธรรมขับเคลื่อนด้วยพลังบวร และโครงการสำคัญในลักษณะเครือข่ายความร่วมมือในการขับเคลื่อนร่วมกัน อาทิ โครงการสมัชชาคุณธรรม ที่มีการจัดเวทีสมัชชาคุณธรรมในระดับพื้นที่จังหวัดนำร่องใน 4 ภูมิภาค และสมัชชาคุณธรรมระดับชาติที่เป็นการสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการส่งเสริมคุณธรรมของสังคมไทย ไม่น้อยกว่า 250 องค์กร

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้หน่วยงานภาครัฐได้มีกิจกรรมดำเนินการที่เกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมผ่านโครงการต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง แต่อย่างไรก็ตาม การดำเนินการยังมีประเด็นท้าทายเรื่องการบูรณาการการทำงานอย่างเป็นระบบเพื่อลดความซ้ำซ้อนของโครงการทั้งภายในและระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงการติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์ และเนื่องจากการสร้างคุณธรรมจริยธรรมเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลาการดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องระยะหนึ่งจึงควรให้ความสำคัญกับการประเมินผลลัพธ์ที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ ความหลากหลายและการเติบโตของสื่อออนไลน์ส่งผลให้การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมมีความท้าทายในเชิงพื้นที่และช่องทางการสื่อสารเพื่อปรับเปลี่ยนค่านิยมคุณธรรม และจริยธรรม อีกประเด็นที่เป็นความท้าทายต่อการสร้างค่านิยมคุณธรรมที่พึงประสงค์ คือ การทำความเข้าใจกับความหลากหลายทางความคิดเพื่อหาจุดร่วมและสงวนจุดต่าง โดยเฉพาะความแตกต่างทางความคิดของคนต่างวัย และนำไปสู่การสร้างค่านิยมร่วมกันเพื่อทำให้สังคมไทยที่มีความสุขตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรมในระยะต่อไปควรอยู่บนฐานของการทำงานบนหลักฐานเชิงประจักษ์ โดยต้องมีการศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่จะส่งผลต่อการมีคุณธรรมจริยธรรมที่จะนำไปปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานได้อย่างเป็นรูปธรรมและเกิดประสิทธิผลสูงสุด ตลอดจนการปรับเปลี่ยนรูปแบบการปลูกฝังค่านิยมให้เหมาะสมกับบริบทและช่วงวัย โดยใช้ครอบครัวและประสานการดำเนินงานจากทุกภาคส่วนเพื่อเป็นกลไกสำคัญในการดำเนินการ โดยเฉพาะการเสริมความเข้มแข็งในระดับชุมชนให้สามารถขับเคลื่อนการส่งเสริมคุณธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ อาทิ การสร้างพื้นที่และกิจกรรมการส่งเสริมวัฒนธรรมและค่านิยมในชุมชน โดยสอดแทรกการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐาน (ความซื่อสัตย์สุจริต การมีจิตสาธารณะ การเป็นอยู่อย่างพอเพียง การกระทำอย่างรับผิดชอบ ความเป็นธรรมทางสังคม) อย่างต่อเนื่อง รวมถึงศึกษากลไกใหม่ ๆ เพื่อสร้างแรงจูงใจ อาทิ ระบบเครดิตสังคม (Social credit)

ปี 2562 ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

การสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมที่พึงประสงค์จากภาคธุรกิจ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 100201

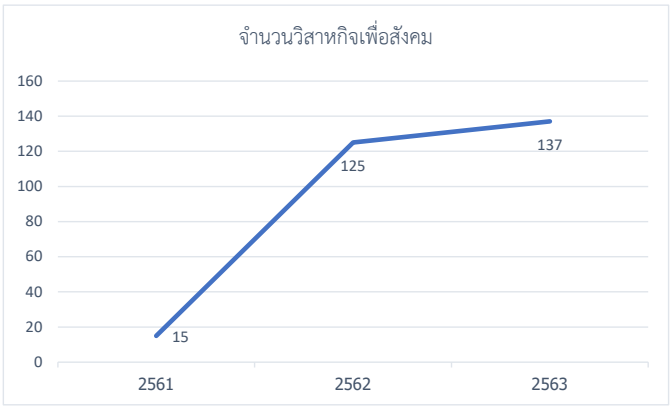
ภาคธุรกิจมีบทบาทสำคัญในการลงทุนเพื่อสังคมเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

จำนวนธุรกิจที่เป็นวิสาหกิจเพื่อสังคม จำนวน 50 บริษัท

ในการสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมที่พึงประสงค์จากภาคธุรกิจให้มีการบริหารจัดการอย่างมีธรรมาภิบาล ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ คำนึงถึงการเติบโตที่เป็นมิตรกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ ในการขับเคลื่อนให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว จำเป็นต้องอาศัยการสร้างมาตรการจูงใจให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการลงทุนพัฒนาด้านสังคมในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ วิสาหกิจชุมชน รวมทั้งการกำหนดมาตรการเพื่อให้ภาคธุรกิจร่วมรับผิดชอบในการสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดี โดยการดำเนินการที่ผ่านมายังมีความท้าทายในประเด็นสำคัญ คือภาคส่วนที่เกี่ยวข้องยังคงต้องมีการดำเนินการเพื่อสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมที่พึงประสงค์จากภาคธุรกิจให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีธรรมาภิบาล ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบที่เห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย โดยสะท้อนจากจำนวนธุรกิจที่เป็นวิสาหกิจเพื่อสังคมที่เพิ่มขึ้น โดยในปี 2563 มีจำนวนธุรกิจที่เป็นวิสาหกิจเพื่อสังคมทั้งหมด 137 แห่ง เพิ่มขึ้นจากจาก 125 แห่ง ในปี 2562 ความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง เป็นผลจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม พ.ศ. 2562 ซึ่งกำหนดให้มีการจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม (สวส.) ขึ้นในกำกับของนายกรัฐมนตรี และการกำหนดกฎระเบียบ กลไก และแนวทาง รวมทั้งความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ในการพัฒนาศักยภาพของวิสาหกิจเพื่อสังคมที่มีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

การดำเนินการที่ผ่านมา ในปี 2563 สวส. ได้มุ่งเน้นการสนับสนุนวิสาหกิจเพื่อสังคมในด้านต่าง ๆ เช่น การเข้าถึงแหล่งเงินทุนผ่านกองทุนส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำจากธนาคาร เช่น ธนาคารออมสิน และธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งชาติ หรือการระดมทุนจากตลาดทุน โดยการสนับสนุนของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) และเชื่อมโยงกับบรรษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อมมาช่วยค้ำประกัน และการพัฒนาและยกระดับสินค้าและบริการ การเพิ่มช่องทางการตลาดทั้งออฟไลน์และออนไลน์ ซึ่งจะได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงพาณิชย์ในการอบรมให้ความรู้และจัดหาช่องทางการตลาด และเข้าถึงแพลตฟอร์มต่าง ๆ เพื่อขายสินค้าออนไลน์ และจับคู่ทางธุรกิจ ขณะที่ในภาคเอกชนโดยการนำของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) ได้ส่งเสริมศักยภาพธุรกิจเพื่อสังคมผ่านโครงการ SET Social Impact Gym 2020 โดยเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบธุรกิจเพื่อสังคม 13 บริษัท ได้เข้าสู่กระบวนการเรียนรู้เรียนทางธุรกิจ ด้วยเป้าหมายเพื่อแก้ไขปัญหาสังคมทั้งในมิติการเกษตร กลุ่มผู้เปราะบาง ด้านการพัฒนาชุมชน ด้านการศึกษา และด้านสิ่งแวดล้อม โดยเชื่อมต่อผู้บริหารระดับสูงจากบริษัทจดทะเบียน ในตลาดหลักทรัพย์เอ็มเอไอ และร่วมพัฒนาศักยภาพด้านการดำเนินธุรกิจ ให้สามารถเติบโตเป็นธุรกิจกระแสหลักในอนาคตที่สร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจและสังคมได้ทางด้านความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และองค์กรไม่แสวงหากำไรในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินธุรกิจและการลงทุนเพื่อสังคมอย่างยั่งยืนยัง มีแนวโน้มเติบโตและเป็นกำลังหลักในการสร้างและขับเคลื่อนค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดีในการประกอบธุรกิจ และพัฒนาและหล่อหลอมคนให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น อาทิ

1) เครือข่ายเพื่อความยั่งยืนประเทศไทย Thailand Responsible Business Network หรือ TRBN ที่จัดตั้งขึ้นในปี 2562 โดย 9 องค์กรหลัก ได้แก่ ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) สภาธุรกิจตลาดทุนไทยกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.) สมาคมเครือข่ายโกลบอลคอมแพ็กแห่งประเทศไทย สมาคมธุรกิจเพื่อสังคม Sustainable Brand ประเทศไทย และสมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย (IOD) โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อกระตุ้นบริษัทจดทะเบียนไทยและบริษัทเอกชนทั่วไปทำธุรกิจอย่างรับผิดชอบ ร่วมขับเคลื่อนประเทศในทุกมิติทั้งเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม สร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อดำเนินการตามเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs)

2) สมาคมธุรกิจเพื่อสังคม จัดตั้งขึ้นในปี 2562 เพื่อสร้างความร่วมมือและเชื่อมโยงธุรกิจเพื่อสังคมกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน และร่วมกันพัฒนาโครงการและสร้างโอกาสทางธุรกิจและขยายผลลัพธ์ทางสังคมอย่างยั่งยืน โดยปัจจุบันมีสมาชิก ทั้งหมด 31 บริษัท/วิสาหกิจ อาทิ บริษัท แดรี่โฮม วิสาหกิจเพื่อสังคม จำกัด มูลนิธิสถาบันเพื่อการวิจัยและนวัตกรรมด้านเอชไอวี มูลนิธิโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร และสหกรณ์กรีนเนท จำกัด

3) สมาคมเครือข่ายโกลบอลคอมแพ็กแห่งประเทศไทย หรือ Global Compact Network Thailand (GCNT) จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นเครือข่ายในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่สมดุล ยั่งยืน โดยสมาชิกผู้ก่อตั้งในไทย บริษัท ปัจจุบันมีสมาชิกกว่า 50 บริษัท อาทิ บริษัท ซีพี ออล์ จำกัด มหาชน บริษัท ไอ อาร์ พี ซี จำกัด มหาชน บริษัท ปตท. จำกัด มหาชน และบริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) โดยเมื่อวันที่ 31 สิงหาคม 2562 GCNT ได้ประกาศที่จะลงทุนเพื่อการขับเคลื่อนและบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยังยืน เป็นวงเงินทั้งสิ้น 1,283,880,796 บาท ผ่าน 1,088 โครงการ ในมิติด้านการยกระดับมาตรฐานและการบริหารจัดการธุรกิจที่คำนึงถึงความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และบรรษัทภิบาล ได้มีการให้ความสำคัญกับการดำเนินงานและเปิดเผยผลการดำเนินงานตามหลัก โดย *ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment)* เช่น ลดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมแล้ว ยังรวมไปถึงการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน ลดความเสี่ยงการผิดมาตรการควบคุม *ด้านสังคม (Social)* เช่น การส่งเสริมกิจกรรมอาสาหรือบริจาคให้สังคม และให้ความสำคัญกับสภาพการทำงานของลูกจ้าง มุ่งเน้นคุณภาพของสินค้าเพื่อผู้บริโภค และ*ด้านธรรมาภิบาล (Governance)* เช่น การมีระบบทางบัญชีที่โปร่งใส เปิดโอกาสและปกป้องสิทธิ์ของผู้ถือหุ้น และไม่ส่งเสริมการกระทำที่ผิดกฎหมาย โดยสถาบันไทยพัฒน์ได้จัดตั้งหน่วยงานเพื่อประเมินผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์และองค์กรธุรกิจทั่วไปทาง หรือ ESG Rating ขึ้น เพื่อสนับสนุนการพัฒนาระดับการเปิดเผยข้อมูล และเผยแพร่ข้อมูล ESG ให้แก่ผู้ลงทุนทั้งในและต่างประเทศ เพิ่มโอกาสการลงทุนจากกลุ่มผู้ลงทุนที่ใช้เกณฑ์ ESG ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะเป็นการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการลงทุน เพื่อพัฒนาสังคม และพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์อย่างมีนัยสำคัญ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าการดำเนินการที่ผ่านมาทำให้มีการเพิ่มขึ้นของจำนวนธุรกิจเพื่อสังคมเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นผลจากพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม ที่มีการจูงใจให้เกิดการจดทะเบียนบริษัท และทำให้สามารถบรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้แล้ว และเกิดความตื่นตัวและความร่วมมือระหว่าง รัฐ เอกชน และองค์กรไม่แสวงหากำไร ตลอดจนการยกระดับมาตรฐานในการประกอบธุรกิจมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องยังคงต้องเร่งสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมที่พึงประสงค์ในการดำเนินธุรกิจเพื่อการเติบโตอย่างยั่งยืน และการปรับปรุงวิธีการดำเนินงานในทุกขั้นตอน ตลอดห่วงโซ่ธุรกิจมากขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในระยะต่อไปควรเร่งส่งเสริมให้เกิดวิสาหกิจเพื่อสังคมให้เพิ่มขึ้นและเพิ่มขีดความสามารถในการประกอบธุรกิจอย่างต่อเนื่อง สำหรับธุรกิจขนาดใหญ่ ควรมุ่งเน้นการพัฒนามาตรการเชิงสถาบัน อาทิ การลดหย่อนภาษี การกำหนดกฎระเบียบเอื้อส่งเสริมให้มีการลงทุนเพื่อสังคม และการสร้างความตระหนักถึงคุณค่าจากการดำเนินงานตามหลัก ESG ทั้งในมิติทางเศรษฐกิจและสังคม ขณะเดียวกันต้องเร่งสร้างความตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่า (value) ของการลงทุนในกลุ่มนักลงทุนรายย่อย ในธุรกิจที่ดำเนินงานตามหลัก ESG และ การบริโภคสินค้าและบริการของวิสาหกิจเพื่อสังคมในกลุ่มประชาชนทั่วไป เพื่อสร้างแรงเสริมขับเคลื่อนการลงทุนเพื่อสังคมอย่างต่อเนื่อง (momentum) จนสามารถปรับเปลี่ยนจากการดำเนินงานเพื่อสังคมตามมาตรฐานและกฎระเบียบกำหนด เป็นวิถีและแบบแผนในการประกอบธุรกิจ และการลงทุนทางสังคมอย่างยั่งยืน

แผนแม่บทย่อย

ปี 2562 ปี 2563

การใช้สื่อและสื่อสารมวลชนในการปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมของคนในสังคม

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 100301

สื่อในสังคมไทยมีความเข้มแข็ง สามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ประชาชนในสังคมทำให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ปลอดภัย และสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

ระดับความสำเร็จของการสร้างความรับรู้ ความตระหนัก และการใช้สื่อ อย่างปลอดภัย และสร้างสรรค์ของประชาชนกลุ่มเป้าหมาย ร้อยละ 70

สื่อและสื่อสารมวลชนนับเป็นปัจจัยที่มีส่วนสำคัญในการปรับเปลี่ยนรูปแบบพฤติกรรม วิธีคิด รวมทั้งค่านิยมและวัฒนธรรมของคนในสังคม โดยเฉพาะสื่อดิจิทัลสมัยใหม่ที่ปัจจุบันมีความหลากหลายและเข้าถึงได้ง่ายมากขึ้น ดังนั้นในการปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรมเพื่อให้คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ จึงต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริมประชาชนให้มีความรู้เท่าทันสื่อและใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งส่งเสริมให้สื่อสารมวลชนปฏิบัติงานบนเสรีภาพควบคู่กับความรับผิดชอบต่อสังคม ตลอดจนพัฒนาช่องทางเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่สร้างสรรค์ถูกต้องเชื่อถือได้ และเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายแต่ละช่วงวัย โดยการดำเนินการที่ผ่านมายังมีความท้าทายในประเด็นสำคัญคือการเพิ่มขึ้นของการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ ทำให้ยากต่อการเฝ้าระวังการบริโภคสื่อที่ไม่เหมาะสม ไม่สร้างสรรค์ โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชน

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ซึ่งสะท้อนโดยระดับความสำเร็จของการสร้างการรับรู้ ความตระหนัก และการใช้สื่ออย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์ของประชาชนกลุ่มเป้าหมาย หากเทียบเคียงตัวชี้วัดดังกล่าวด้วยคะแนนเฉลี่ยสถานภาพการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศของประเทศไทย ข้อมูลล่าสุด ณ ปี 2562 อยู่ที่ 68.1 คะแนน จัดอยู่ในระดับที่ดีจึงมีความเป็นไปได้ในการบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดในปี 2565 อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาจากดัชนีความปลอดภัยสำหรับเด็กบนโลกออนไลน์ ปี 2563 (Child online safety index 2020) ประเทศไทยได้รับคะแนนเฉลี่ยที่ 11 คะแนน ซึ่งต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยในระดับนานาชาติ และจัดเป็นอันดับท้ายสุด คือ ลำดับที่ 30 จากทั้งหมด 30 ประเทศ โดยเฉพาะด้านความเสี่ยงไซเบอร์ (Cyber Risks) และด้านสมรรถนะดิจิทัล (Digital Competency)

ที่ได้คะแนนในระดับต่ำที่สุด จึงสะท้อนให้เห็นว่าเด็กไทยยังต้องเผชิญกับเนื้อหาสื่อที่ไม่เหมาะสม (Risky Content) และอันตรายจากสื่อ ออนไลน์อยู่ในระดับที่สูงมาก

สถานภาพ	ภาพรวมคะแนน		อัตราส่วนประชาชนตามระดับการประเมิน			
	คะแนน	ระดับ	ดีมาก	ดี	พื้นฐาน	ปรับปรุง
การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ	68.1	ดี	9.1%	54.2%	34.8%	1.8%
การเข้าถึง	72.7	ดี	29.7%	45.1%	21.6%	3.6%
การประเมิน	66.1	ดี	5.8%	50.7%	37.3%	6.1%
การสร้าง	65.7	ดี	7.9%	45.2%	41.0%	5.9%

Summary	THAILAND Rank	THAILAND Score	GLOBAL Average Score
Overall DQ	30	11	42
Cyber Risks	30	3	50
Disciplined Digital Use	28	13	49
Digital Competency	30	4	51
Guidance & Education	28	5	52
Social Infrastructure	17	43	51
Connectivity	16	47	50

การดำเนินการที่ผ่านมา ในช่วงปีงบประมาณ 2563 ได้มีการดำเนินการที่สำคัญในหลายด้านที่ช่วยส่งเสริมให้สื่อในสังคมไทยมีความเข้มแข็งสามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ประชาชนในสังคม อาทิ การผลิตสื่อและส่งเสริมการผลิตสื่อที่มีเนื้อหาปลอดภัยและสร้างสรรค์ การสร้างเครือข่ายของภาคีผู้ผลิตสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ การสร้างช่องทางในการเข้าถึงสื่อสร้างสรรค์ที่หลากหลายทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการดูแล กลั่นกรอง ตรวจสอบและกำจัดข่าวปลอมที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้างและสร้างการรับรู้ความเข้าใจในข่าวที่ถูกต้อง ซึ่งเป็นการดำเนินงานจากหลายภาคส่วนทั้งในภาคเอกชนที่ได้ดำเนินโครงการเกี่ยวกับการสร้างความตระหนักรู้ควบคู่ไปกับทักษะการใช้ดิจิทัลอย่างรู้เท่าทัน ส่วนในภาครัฐได้มีการดำเนินงานจากหลายหน่วยงาน อาทิ **กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์** ได้จัดทำโครงการพัฒนาการผลิตและเผยแพร่สื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ โครงการส่งเสริมและพัฒนาช่องทางเพื่อสื่อสารกับสังคมให้เกิดการรับรู้และมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคี

โครงการส่งเสริมและพัฒนาให้เกิดกลไกและกระบวนการคัดกรองเฝ้าระวังและการรู้เท่าทันสื่อ **กรมประชาสัมพันธ์** ได้มีการดำเนินงาน อาทิ การจัดทามาตรฐานดูแลสื่อออนไลน์ โครงการรณรงค์ใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์และรู้เท่าทันสื่อ **กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม** ได้มีการจัดตั้งศูนย์ประสานงานและแก้ไขปัญหา ข่าวปลอม (Anti-Fake-News) เพื่อรวบรวม จัดเก็บ และวิเคราะห์ เนื้อหาข้อมูลและข่าวสารต่างๆ ที่เกิดขึ้นในอินเตอร์เน็ตและเครือข่ายสังคมที่อาจส่งผลกระทบเชิงลบต่อพฤติกรรม วิธีคิด รวมทั้ง ค่านิยมและวัฒนธรรมของคนในสังคม เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าการดำเนินงานโดยหน่วยงานภาครัฐ มีแนวโน้มที่จะสามารถขับเคลื่อนให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ได้ในส่วนของการเฝ้าระวังและคัดกรองสื่อกระแสหลัก แต่ด้วยปัจจุบันที่เทคโนโลยีสารสนเทศมีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว นำมาซึ่งปรากฏการณ์ Digital Disruption ที่ทำให้ช่องทางการเข้าถึงสื่อของคนในสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก สื่อกระแสหลักได้รับความนิยมน้อยลง จึงทำให้หน่วยงานภาครัฐยากต่อการเฝ้าระวังและคัดกรองสื่อที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสม โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กที่มีข้อมูลบ่งชี้ว่าเด็กไทยมีโอกาสสูงที่จะเผชิญกับอันตรายต่างๆ บนสื่อสังคมออนไลน์ อาทิ ความเสี่ยงจากการเข้าถึงเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม ความเสี่ยงจากการพบคนแปลกหน้า การถูกคุกคามในโลกไซเบอร์ การซื้อขาย ล่อลวงทำให้เสียทรัพย์หรือเกิดความเสื่อมเสียชื่อเสียงได้ โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชน รวมถึงการเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม จึงนับว่าเป็นประเด็นที่มีความท้าทายต่อการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดให้ “สื่อในสังคมไทยมีความเข้มแข็ง สามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ประชาชนในสังคม ทาให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ปลอดภัย และสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น”

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย นอกจากการดำเนินการในลักษณะเดิม หน่วยงานภาครัฐควรดำเนินการเชิงรุกเพื่อสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ อาทิ การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันให้กับประชาชน โดยการเสริมสร้างความฉลาดทางดิจิทัล (Digital Intelligence Quotient : DQ) โดยเริ่มตั้งแต่วัยเด็ก เพราะทักษะเหล่านี้จะเป็นรากฐานสำคัญในการปลูกฝังความคิดและทัศนคติที่ดีต่อไป อาทิ การพัฒนาหลักสูตรการเข้าใจดิจิทัล (digital Literacy) ที่สามารถเข้าถึงเด็กได้อย่างแยบยล ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา การผลิตสื่อสร้างสรรค์เข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคแต่ละช่วงวัยอย่างมีประสิทธิภาพ โดยควรคำนึงถึงความแตกต่างเรื่องพฤติกรรมและรูปแบบการสื่อสารให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการสื่อสารสอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การส่งเสริมความร่วมมือในการผลิตสื่อสร้างสรรค์ของภาคีเครือข่ายด้านการสื่อสารมวลชนและสื่อสังคมออนไลน์ อาทิ การกำหนดมาตรการลดแรงจูงใจในการผลิตสื่อไม่สร้างสรรค์และสร้างแรงจูงใจในการผลิตสื่อสร้างสรรค์ควบคู่กันไป โดยการเก็บค่าเบี้ยปรับจากผู้ผลิตสื่อไม่สร้างสรรค์ และนำเบี้ยปรับดังกล่าวไปสนับสนุนผู้ผลิตสื่อสร้างสรรค์ การบังคับใช้กฎหมายลิขสิทธิ์เพื่อปกป้องทรัพย์สินทางปัญญาให้แก่ผู้ผลิตรายการทีวีที่เป็นสื่อสร้างสรรค์ซึ่งการดำเนินการเชิงรุกดังกล่าวจะเป็นปัจจัยหนุนเสริมให้การดำเนินงานสามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้

11 การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต

“พัฒนาและยกระดับทรัพยากรมนุษย์ในทุกมิติ
และในทุกช่วงชีวิตให้เต็มศักยภาพและเหมาะสม”

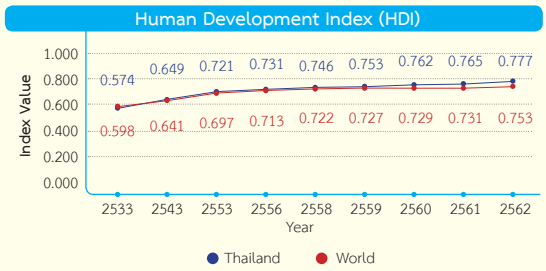

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (11) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต มีวัตถุประสงค์ในการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน และประเทศให้เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพคนไทยตลอดช่วงชีวิต ตั้งแต่ช่วงการตั้งครรภ์ ปฐมวัย วัยรุ่น วัยเรียน วัยแรงงาน และวัยผู้สูงอายุ ให้คนไทยเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพ มีทักษะความรู้เป็นคนดีมีวินัย เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีความรอบรู้ทางการเงิน มีความสามารถในการวางแผนชีวิตและการวางแผนทางการเงินที่เหมาะสม เพื่อให้สามารถพัฒนาตนเองและเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาสังคมและประเทศ โดยมีเป้าหมายระดับประเด็น คือ **คนไทยทุกช่วงวัยมีคุณภาพเพิ่มขึ้น ได้รับการพัฒนาอย่างสมดุล ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา และคุณธรรม จริยธรรม เป็นผู้ที่มีความรู้ และทักษะในศตวรรษที่ 21 รักการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต**

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

110001 ปี 2562 ปี 2563

คนไทยทุกช่วงวัยมีคุณภาพเพิ่มขึ้นได้รับการพัฒนาอย่างสมดุล ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา และคุณธรรม จริยธรรม เป็นผู้ที่มีความรู้และทักษะในศตวรรษที่ 21 รักการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เมื่อพิจารณาดัชนีการพัฒนามนุษย์ (Human Development Index - HDI) พบว่า ดัชนีการพัฒนามนุษย์ของประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี 2556 จนถึงปัจจุบัน โดยในปี 2562 ประเทศไทยมีค่าคะแนน HDI เท่ากับ 0.777 คะแนน เพิ่มขึ้นจากปี 2561 ที่มีค่าคะแนน 0.765 ทำให้ประเทศไทยถูกจัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีการพัฒนามนุษย์ระดับสูง โดยถูกจัดให้อยู่ในอันดับที่ 79 ในการจัดอันดับโลก (จาก 189 ประเทศ) ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของ HDI สะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาของประเทศอย่างต่อเนื่องในเรื่องอายุคาดเฉลี่ยของประชากร การเข้าถึงการศึกษา และรายได้ประชากรต่อหัว โดยในช่วงปี 2533 ถึง 2562 อายุคาดเฉลี่ยของคนไทยเพิ่มขึ้น 6.9 ปี ค่าเฉลี่ยจำนวนปีในโรงเรียนเพิ่มขึ้น 3.4 ปี และดัชนีคาดการณ์จำนวนปีในโรงเรียนเพิ่มขึ้น 6.6 ปี รายได้มวลรวมประชาชาติต่อคนของประเทศไทยเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 153.4

Human Development Index and its components, 2019 (2562)

	Human development index (HDI) (index value)	Life expectancy at birth (years)	Expected years of schooling (years)	Mean years of schooling (years)	Gross national income (GNI) per capita (2011 ppp $)
Thailand	0.777	77.2	15.0	7.9	17,781
World	0.753	75.3	14.0	8.4	14,255

ที่มา: รายงานการพัฒนามนุษย์ 2020 ของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP)

ทั้งนี้ การที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในปี 2565 (HDI = 0.79) จึงต้องให้ความสำคัญกับการเพิ่มอายุคาดเฉลี่ยของประชากรไทยให้มีอายุยืนยาวขึ้น จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรและเพิ่มรายได้ต่อหัวของประชากรให้สูงขึ้น อย่างไรก็ตาม ยังมีค่าดัชนีการพัฒนามนุษย์ที่คำนึงถึงความเหลื่อมล้ำ (Inequality-adjusted Human Development Index : IHDI) ที่มีค่าลดลงถึงร้อยละ 16.9 หรือมีค่าเท่ากับ 0.646 ซึ่งนับเป็นประเด็นท้าทายที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะลดทอนโอกาสในการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์อย่างเท่าเทียมในทุกช่วงวัย ทั้งในด้านการศึกษา สาธารณสุข และการเข้าถึงทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็น นอกจากนี้ การดำเนินการในหลายส่วน อาทิ การเสริมสร้างครอบครัวให้เข้มแข็ง การยกระดับสถานศึกษาปฐมวัย การพัฒนาเสริมสร้างทักษะทั้งวัยรุ่น วัยเรียน แรงงาน และผู้สูงอายุยังคงมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนกลุ่มเป้าหมาย ทำให้ไม่สามารถครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด

แผนแม่บทฯ ประเด็น (11) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต

ประกอบด้วย 6 เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2563
110101	**ครอบครัวไทยเข้มแข็ง และมีจิตสำนึกความเป็นไทย ดำรงชีวิตแบบพอเพียงมากขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี 2565 ดัชนีครอบครัวอบอุ่น ร้อยละ 75	2562	2563
	โดยในปี 2563 ไม่มีการจัดทำรายงานดัชนีความก้าวหน้าของคน เนื่องจากเป็นการประเมินผลทุก ๆ 2 ปี ดังนั้น หากพิจารณาดัชนีความก้าวหน้าฯ ในปี 2562 พบว่า ดัชนีย่อยด้านชีวิตครอบครัวและชุมชนอยู่ที่ 0.6470 เพิ่มขึ้นจาก 0.6276 ในปี 2560 ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง**		
110201	**เด็กเกิดอย่างมีคุณภาพ มีพัฒนาการสมวัย สามารถเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพมากขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี 2565 ดัชนีพัฒนาการเด็กสมวัย ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80	2562	2563
	โดยในปี 2563 ไม่ได้มีการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย (MICs) เนื่องจากเป็นการสำรวจทุก ๆ 3 ปี โดยหากพิจารณาดัชนีการพัฒนาเด็กปฐมวัยระหว่างปี 2558 - 2559 และ 2562 พบว่า แนวโน้มของเด็กอายุ 36 - 59 เดือนที่มีพัฒนาการสมวัยมีจำนวนเพิ่มขึ้นจาก 91.1 ในปี 2558 - 2559 เป็น 92.9 ในปี 2562 จะเห็นว่าบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดในปี 2565 ที่ร้อยละ 80 แล้ว ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**บรรลุค่าเป้าหมาย**		

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	ปี 2563
110301	**วัยเรียน/วัยรุ่น มีความรู้และทักษะในศตวรรษที่ 21 ครบถ้วน รู้จักคิด วิเคราะห์ รักการเรียนรู้ มีสำนึกพลเมือง มีความกล้าหาญทางจริยธรรม มีความสามารถในการแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิผลตลอดชีวิตดีขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี 2565 คะแนนความสามารถในการแข่งขันการพัฒนาทุนมนุษย์ด้านทักษะ (Skill) ของ World Economic Forum (WEF) เพิ่มขึ้นร้อยละ 20	2562	2563
	โดยในปี 2563 World Economic Forum (WEF) ไม่มีการรายงานผลการจัดความสามารถทางการแข่งขัน ดังนั้น หากพิจารณาจากรายงานฯ ในปี 2562 พบว่า คะแนนความสามารถในการแข่งขันการพัฒนาทุนมนุษย์ด้านทักษะ (Skill) อยู่ที่ 62.3 คะแนน ขณะที่ในปี 2561 อยู่ที่ 63.0 คะแนน ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง**		
110401	**แรงงานมีศักยภาพในการเพิ่มผลผลิต มีทักษะอาชีพสูง ตระหนักในความสำคัญที่จะพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพ สามารถปรับตัวและเรียนรู้สิ่งใหม่ตามพลวัตของโครงสร้างอาชีพและความต้องการของตลาดแรงงานเพิ่มขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี 2565 อัตราการขยายตัวของผลิตภาพแรงงาน ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 2.5	2562	2563
	โดยในปี 2563 พิจารณาจากอัตราการขยายตัวของผลิตภาพแรงงาน (ร้อยละ) คำนวณจากสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อผู้มีงานทำ พบว่าการแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมมีมูลค่าลดลง ตั้งแต่ไตรมาส 2 - 3 ของปี 2563 ส่งผลให้ผลิตภาพแรงงานมีมูลค่า 202,153 บาทต่อคนต่อปีลดลงร้อยละ 6.3 จากช่วงเดียวกันของปีก่อน จึงทำให้การเติบโตของผลิตภาพแรงงานต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต**		

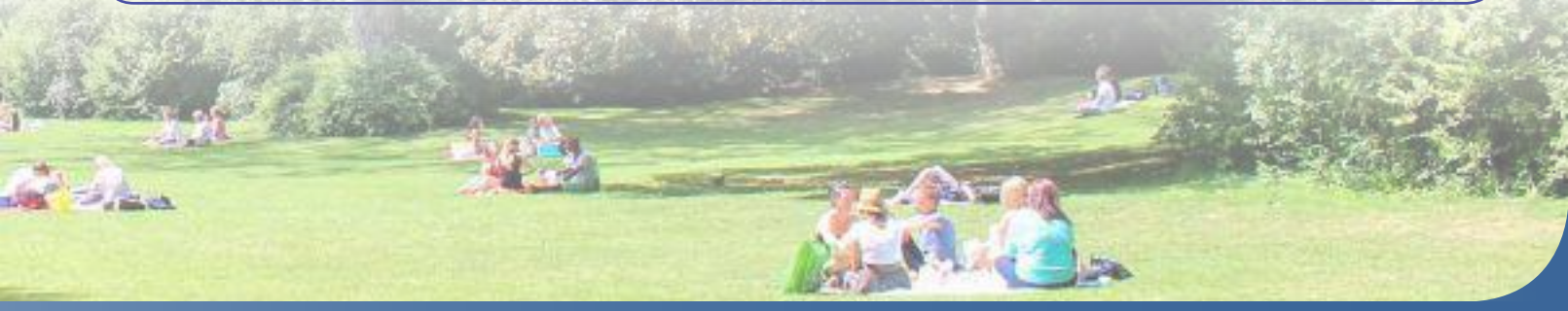

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	ปี 2563
110402	**มีคนไทยที่มีความสามารถและผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศเข้ามาทำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมในอุตสาหกรรมเป้าหมายเพิ่มขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี 2565 สัดส่วนกำลังแรงงานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพิ่มขึ้นร้อยละ 10	2562	2563

โดยในปี 2563 สัดส่วนกำลังแรงงานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พบว่า มีกำลังแรงงานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทั้งสิ้น 4,115,457 คน เพิ่มขึ้นจากปีก่อน ร้อยละ 0.59 สำหรับรายงานข้อมูลผู้สำเร็จการศึกษาปี 2562 และประมาณการเข้าสู่ตลาดแรงงาน ปี 2564 - 2565 พบว่า ผู้ที่อยู่ระหว่างศึกษาทั้งระดับ ปวช. ปวส. และปริญญาตรีด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีสัดส่วนที่เพิ่มสูงขึ้น อีกทั้งดัชนี Global Talent Competitiveness Index: GTCI ปี 2020 ได้มีการประเมินจากศักยภาพการดึงดูด พัฒนา และรักษาบุคลากรระดับหัวกะทิที่มีความรู้ความสามารถของประเทศต่าง ๆ 132 ประเทศ พบว่า ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 67 ซึ่งอยู่ในอันดับที่ไม่สูงมาก เปรียบเทียบกับสิงคโปร์ มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ ที่อยู่ในอันดับที่ 3, 26 และ 46 ตามลำดับ ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง**

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	ปี 2563
110501	**ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคงในชีวิต มีทักษะการดำรงชีวิต เรียนรู้พัฒนาตลอดชีวิต มีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคม สร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สังคมเพิ่มขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี 2565 จำนวนผู้สูงอายุมีศักยภาพมีงานทำและรายได้เหมาะสม เพิ่มขึ้นร้อยละ 10	2562	2563

โดยปี 2563 พบว่าร้อยละผู้สูงอายุที่มีศักยภาพมีงานทำ เพิ่มสูงขึ้นจากปีก่อน โดยสัดส่วนผู้สูงอายุที่มีงานทำต่อจำนวนผู้สูงอายุทั้งหมด อยู่ที่ร้อยละ 36.91 เพิ่มสูงขึ้นจากร้อยละ 34.5 ในปี 2562 สำหรับค่าจ้างเฉลี่ยของผู้สูงอายุในปี 2563 อยู่ที่ 11,972 บาทต่อเดือน เพิ่มขึ้นจาก 11,336 บาทต่อเดือนในปี 2562 ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย**

แผนแม่บทย่อย

ปี 2562 ปี 2563

การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์

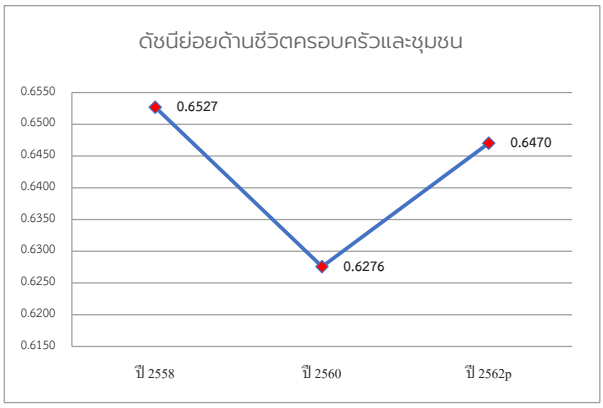
เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 110101

ครอบครัวไทยเข้มแข็ง และมีจิตสำนึกความเป็นไทย ดำรงชีวิตแบบพอเพียงมากขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

ดัชนีครอบครัวอบอุ่น ร้อยละ 75

เป้าหมายการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์มุ่งเน้นการสร้างครอบครัวที่เหมาะสมกับโลกในศตวรรษที่ 21 ส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครอบครัว และชุมชนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม สนับสนุนภาคเอกชนในการสนับสนุนครอบครัวในการเลี้ยงดูบุตรและการดูแลผู้สูงอายุ รวมถึงมีระบบสนับสนุนในการดูแลเด็กและครอบครัวในชุมชนที่มีคุณภาพมาตรฐาน ซึ่งการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว จำเป็นต้องอาศัยองค์ความรู้เกี่ยวกับครอบครัว สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาครอบครัว ศักยภาพของครอบครัว ภาคีเครือข่ายทางสังคมเพื่อพัฒนาครอบครัว ตลอดจนกลไกบริหารจัดการเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์ ทั้งนี้ การดำเนินการที่ผ่านมายังคงเป็นโครงการที่เน้นการพัฒนาบุคลากรโดยเฉพาะบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งถือเป็นความท้าทายสำคัญที่ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจะต้องเร่งดำเนินงานที่เป็นองค์รวมมากขึ้น เพื่อให้เกิดการบรรลุเป้าหมายได้อย่างยั่งยืน

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย พิจารณาจากดัชนีย่อยด้านชีวิตครอบครัวและชุมชนซึ่งเป็นหนึ่งในดัชนีย่อยของดัชนีความก้าวหน้าของคน โดยในปี 2563 ไม่มีการจัดทำรายงานดัชนีความก้าวหน้าของคน เนื่องจากเป็นการประเมินผลทุก ๆ 2 ปี ดังนั้น หากพิจารณาดัชนีความก้าวหน้าฯ ในปี 2562 พบว่า ดัชนีย่อยด้านชีวิตครอบครัวและชุมชนอยู่ที่ 0.6470 เพิ่มขึ้น จาก 0.6276 ในปี 2560 แต่ยังคงต่ำกว่าตัวเลขของปี 2558 ซึ่งแนวโน้มดังกล่าวสะท้อนถึงผู้สูงอายุที่อยู่ลำพังคนเดียว และจำนวนครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเดี่ยว (หย่า/หม้าย) เพิ่มขึ้น ประกอบกับข้อมูลการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรี ในประเทศไทย ปี 2562 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ชี้ให้เห็นว่าพ่อแม่ส่วนใหญ่ยังมีทัศนคติที่เชื่อว่าการเลี้ยงดูเด็ก สั่งสอนหรือให้การศึกษาเด็กอย่างเหมาะสม จำเป็นต้องมีการลงโทษทางร่างกาย ดังนั้น จากสถานการณ์ดังกล่าวประเทศไทยจึงต้องเร่งขับเคลื่อนเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายในทุกมิติด้านชีวิตครอบครัวและชุมชนต่อไป

การดำเนินการที่ผ่านมา ในช่วงปี 2563 ภาครัฐและภาคีทุกภาคส่วนได้ร่วมขับเคลื่อนเป้าหมายโดยดำเนินการส่งเสริมการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์ในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะการพัฒนาครอบครัวและชุมชนให้มีความเข้มแข็ง อาทิ โครงการครอบครัวอบอุ่น ชุมชนมีสุข โครงการเสริมสร้างครอบครัวอบอุ่นเข้มแข็ง โครงการขับเคลื่อนและขยายผลการดำเนินงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กิจกรรมสร้างสุขชุมชนบนวิถีพอเพียง การน้อมนำหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่โคก หนอง นา โมเดล มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตบำบัดทุกข์ บำรุงสุข ขจัดความยากจน การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้และขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 1,885 ศูนย์ทั่วประเทศตามความโดดเด่นในด้านต่าง ๆ เช่น การปลูกพืช/เลี้ยงสัตว์ เกษตรผสมผสาน การแปรรูป หัตถกรรมพื้นบ้าน เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินโครงการที่มุ่งเน้นการสนับสนุนและส่งเสริมให้ครอบครัวมีความเข้มแข็งยังไม่มีความยืดหยุ่นเพียงพอ และตั้งอยู่บนพื้นฐานของการนิยามครอบครัวในรูปแบบเดิม (พ่อ แม่ ลูก) ยังขาดการคำนึงถึงลักษณะโครงสร้างครอบครัวในสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงไปและมีความหลากหลาย อาทิ ครอบครัวข้ามรุ่น ครอบครัวพ่อ/แม่เลี้ยงเดี่ยว ครอบครัวเพศเดียวกัน ซึ่งภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการออกนโยบายและมาตรการที่มีความเหมาะสมกับบริบทของแต่ละครอบครัว เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง นอกจากนี้ มาตรการส่งเสริมการเลี้ยงดูบุตรในครอบครัวจำเป็นต้องได้รับการมีส่วนร่วมจากสถานประกอบการ เพื่อให้เกิดการออกแบบระบบนิเวศรองรับที่ยืดหยุ่นและเหมาะสมกับการเลี้ยงดูบุตร

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การสร้างระบบนิเวศหรือสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงาน อาทิ มีการจ้างพนักงานชั่วคราวมาทำงานแทนสตรีที่ลาคลอดบุตร โดยเมื่อครบกำหนดแล้วสามารถกลับเข้าทำงานได้ทันที ระบบการทำงานที่บ้าน ระบบรองรับให้สตรีที่เป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวสามารถดูแลบุตรได้ การสร้างความร่วมมือกับนายจ้างเพื่อกำหนดรูปแบบการทำงานที่หลากหลาย ยืดหยุ่น การสนับสนุนวันลาเพื่อการดูแลครอบครัวหลากหลาย การขยายจำนวนวันลาสำหรับหญิงตั้งครรภ์ตามอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศที่กำหนดวันลาคลอดไว้อย่างน้อย 14 สัปดาห์ หรือระยะเวลา 6 เดือนหลังคลอด รวมทั้งการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาครอบครัว ทั้งการปลูกฝังวิถีการดำเนินชีวิตที่ดีโดยเริ่มจากบทบาทของพ่อแม่ การใช้สื่อเพื่อเสริมสร้างคุณค่าต่อครอบครัว การพัฒนานวัตกรรมเพื่อช่วยสื่อสารระหว่างสมาชิกในครอบครัว การสร้างพื้นที่ให้ครอบครัวได้ใช้เวลาร่วมกัน และการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและชุมชน

ปี 2562 ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนาเด็กตั้งแต่ช่วงการตั้งครรภ์จนถึงปฐมวัย

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 110201

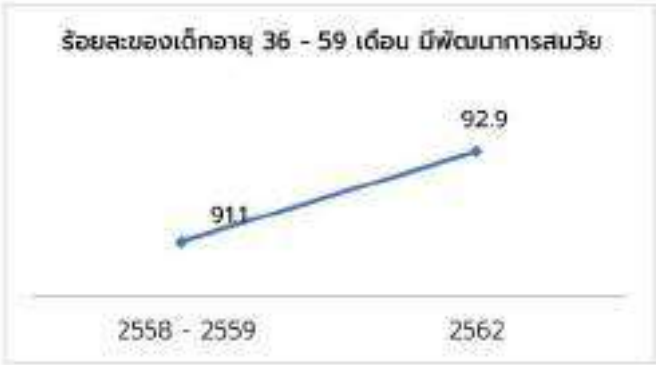
เด็กเกิดอย่างมีคุณภาพ มีพัฒนาการสมวัย สามารถเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพมากขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

ดัชนีพัฒนาการเด็กสมวัย ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

เป้าหมายการพัฒนาเด็กตั้งแต่ช่วงการตั้งครรภ์จนถึงปฐมวัยให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมทั้งสุขภาวะ เจตคติ ความรู้และทักษะให้แก่พ่อแม่ก่อนการตั้งครรภ์ การส่งเสริมอนามัยแม่และเด็กตั้งแต่เริ่มตั้งครรภ์ การส่งเสริมการเกิดอย่างมีคุณภาพ การส่งเสริมดูแลด้านโภชนาการเด็ก การสร้างความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานให้พ่อแม่สามารถเลี้ยงดูบุตรได้ด้วยตนเอง การพัฒนาหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดูแลพัฒนาเด็กให้มีมาตรฐานและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญของการพัฒนาเด็กปฐมวัยเริ่มตั้งแต่การเกิดอย่างมีคุณภาพ การเจริญเติบโตและการมีพัฒนาการสมวัย การจัดบริการและสวัสดิการสำหรับเด็กปฐมวัย ระบบสนับสนุนการพัฒนาเด็กปฐมวัย ตลอดจนกลไกบริหารจัดการเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาเด็กที่มีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ดี จากผลการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่าการติดตามพัฒนาการของเด็กปฐมวัย และการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ยังถือเป็นความท้าทายสำคัญที่ประเทศไทยจะต้องเร่งดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างยั่งยืน

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย การสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย (MICs) มีการสำรวจทุก ๆ 3 ปี โดยหากพิจารณาดัชนีการพัฒนาเด็กปฐมวัยระหว่างปี 2558 - 2559 และ 2562 พบว่า แนวโน้มของเด็กอายุ 36 - 59 เดือนที่มีพัฒนาการสมวัยมีจำนวนเพิ่มขึ้น จาก 91.1 ในปี 2558 - 2559 เป็น 92.9 ในปี 2562 ซึ่งบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดในปี 2565 ที่ร้อยละ 80 แล้ว ทั้งนี้ ดัชนีการพัฒนาเด็กปฐมวัยดังกล่าววัดจากร้อยละของเด็กที่มีพัฒนาการอย่างน้อย 3 ใน 4 เป็นไปตามเกณฑ์ ได้แก่ การอ่านออกและการรู้จักตัวเลข กายภาพ สังคมและอารมณ์ และการเรียนรู้ อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาพัฒนาการแต่ละด้านพบว่าด้านการอ่านออกและการรู้จักตัวเลขยังถือเป็นจุดอ่อนที่ยังต้องเร่งพัฒนารวมถึงข้อมูลจากกรมการปกครอง ปี 2559 ชี้ให้เห็นว่าเด็ก 0 - 5 ปี ประมาณ 1.38 ล้านคนอยู่ในครอบครัวที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ อีกทั้งเด็กก่อนวัยเรียน 3 - 5 ปี กว่า 2.3 แสนคนไม่ได้เข้าเรียนอนุบาล ซึ่งสะท้อนถึงความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่ยังเป็นประเด็นความท้าทายสำคัญ

ที่มา: การสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย พ.ศ. 2558-2559, สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ที่มา: การสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย พ.ศ. 2562, สำนักงานสถิติแห่งชาติ

การดำเนินการที่ผ่านมา ในช่วงปี 2563 หน่วยงานภาครัฐมีการดำเนินการพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยมีความก้าวหน้าสำคัญ คือ การออกพระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562 การร่างแผนพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2563 - 2570 เพื่อเป็นแนวนโยบายหลักในการขับเคลื่อนและบูรณาการการพัฒนาเด็กปฐมวัยในทุกด้าน อีกทั้งยังมีการดำเนินโครงการต่าง ๆ ที่สำคัญ อาทิ โครงการเรียนฟรี 15 ปี ตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย การจัดการศึกษาเด็กปฐมวัย เช่น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก/อนุบาล โครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด 600 บาท/เดือน โครงการสนับสนุนงบประมาณเพื่อการจัดหาอาหารกลางวันและนมสำหรับเด็กปฐมวัย โครงการมหัศจรรย์ 1,000 วันแรก การให้วิตามินเสริมธาตุเหล็กและโฟลิกก่อนตั้งครรภ์ 3 เดือนจนถึงหลังคลอด 6 เดือน/รับการตรวจครรภ์ฟรีและฝากครรภ์ฟรี ส่งเสริมให้พ่อแม่เล่นกับลูกให้เหมาะสมกับวัย โดยการเผยแพร่คู่มือการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ผ่านช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย เช่น แอปพลิเคชัน Khunlook คลิปวิดีโอการสอนหลักสูตรโค้ดดิ้งโดยไม่ใช้คอมพิวเตอร์ (Unplugged Coding) ระดับปฐมวัย

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ประเทศไทยยังมีความเหลื่อมล้ำของคุณภาพการจัดบริการปฐมวัย โดยสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยบางแห่งยังไม่ได้มาตรฐานและไม่มีคุณภาพ ประกอบกับศักยภาพของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับทักษะพัฒนาเด็กปฐมวัย ความรู้ด้านสิทธิเด็ก จริยธรรม ที่ยังต้องเร่งพัฒนา ปัจจัยเหล่านี้ล้วนส่งผลต่อพัฒนาการของเด็กปฐมวัย รวมถึงการลดช่องว่างระหว่างของพัฒนาการเด็ก โดยเฉพาะที่เป็นปัญหามาจากความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งถือเป็นความท้าทายที่สำคัญของภาครัฐในการจัดบริการการศึกษาที่อยู่บนหลักของความเสมอภาค ตลอดจนการส่งเสริมการตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาเด็กปฐมวัยทั้งด้านพัฒนาการ ด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ และสังคม จากฝั่งพ่อแม่ผู้ปกครอง อาทิ การควบคุมและจำกัดการใช้สื่อของเด็ก เนื่องจากการรับสื่อผ่านจอตั้งแต่ยังเล็กมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการด้านภาษาล่าช้า

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในระยะต่อไปควรกำหนดวิธีปฏิบัติและแนวทางการจัดสรรทรัพยากรเพื่อปรับปรุงและพัฒนาสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐาน พัฒนาระบบการค้นหาเฝ้าระวัง ติดตาม และช่วยเหลือเด็กให้เข้าถึงโอกาสทางการศึกษาตั้งแต่ปฐมวัย อีกทั้งมีระบบช่วยเหลือส่งต่อที่มีประสิทธิภาพ พัฒนาระบบที่ช่วยในการติดตามการพัฒนาทักษะและการเรียนรู้ของเด็ก จัดทำระบบและกลไกในการคุ้มครองสิทธิเด็ก พัฒนาระบบฐานข้อมูลรายบุคคลและเชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงาน พัฒนาทักษะของพ่อแม่ผู้ปกครองในการมีทักษะพ่อแม่ รวมถึงการคัดกรองและคัดเลือกครู และผู้ดูแลเด็กที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการดูแลเด็กปฐมวัยในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรดังกล่าวโดยใช้กลไกพื้นที่ อาทิ คณาจารย์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏ ในการเป็นผู้ให้คำแนะนำและเป็นพี่เลี้ยงให้ครูและผู้ดูแลเด็กในระบบอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนพัฒนาระบบการสร้างความก้าวหน้าทางอาชีพที่จูงใจครูและผู้ดูแลเด็กเพื่อให้ประเทศไทยสามารถบรรลุเป้าหมายการพัฒนาเด็กปฐมวัยได้อย่างยั่งยืนต่อไป

แผนแม่บทย่อย

ปี 2562 ปี 2563

การพัฒนาช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 110301

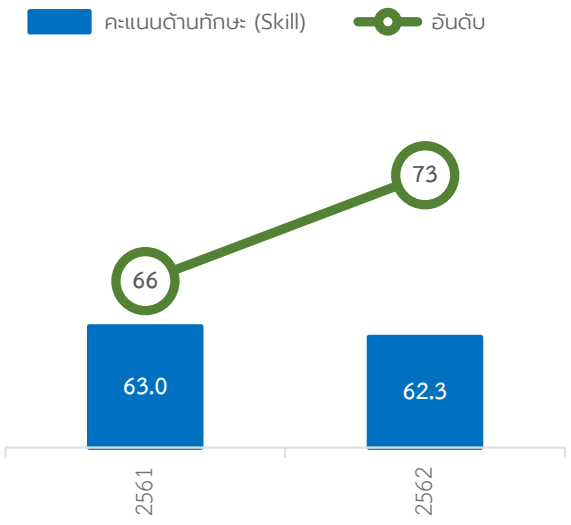
วัยเรียน/วัยรุ่น มีความรู้และทักษะในศตวรรษที่ 21 ครบถ้วน รู้จักคิด วิเคราะห์ รักการเรียนรู้ มีสำนึกพลเมือง มีความกล้าหาญทางจริยธรรม มีความสามารถในการแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิผลตลอดช่วงชีวิตดีขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

คะแนนความสามารถในการแข่งขันการพัฒนาทุนมนุษย์ด้านทักษะ (Skill) ของ World Economic Forum (WEF) เพิ่มขึ้นร้อยละ 20

เป้าหมายการพัฒนาช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะที่จำเป็นอย่างรอบด้าน ทั้งทักษะด้านอารมณ์ ความรู้สึก การเข้าสังคม รวมทั้งการสื่อสาร (Soft skills) และทักษะที่ใช้ในการทำงานที่สามารถเรียนรู้ได้เรื่อย ๆ ทั้งในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียน (Hard skills) โดยเฉพาะการคิดวิเคราะห์ การแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อน ทักษะชีวิตภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม ทักษะด้านภาษา ศิลปะ ตลอดจนการใช้เทคโนโลยี ซึ่งปัจจัยสำคัญของการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวนั้นเกี่ยวข้องตั้งแต่การพัฒนาหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 การเพิ่มศักยภาพให้แก่ผู้ถ่ายทอดความรู้ การออกแบบรูปแบบการเรียนรู้ รวมถึงการสร้างกลไกการบริหารจัดการเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาประชากรช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น ทั้งนี้ จากผลการดำเนินงานที่ผ่านมา การจัดการเรียนการสอนและหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในโลกยุคใหม่ ยังคงเป็นความท้าทายสำคัญที่จะต้องดำเนินการเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างแท้จริง

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ในปี 2563 World Economic Forum (WEF) ไม่มีการรายงานผลการจัดความสามารถทางการแข่งขัน ดังนั้น หากพิจารณาจากรายงานฯ ในปี 2562 พบว่า คะแนนความสามารถในการแข่งขันการพัฒนาทุนมนุษย์ด้านทักษะ (Skill) ของไทยมีแนวโน้มลดลงจากปี 2561 โดยในปี 2562 อยู่ที่ 62.3 คะแนน ขณะที่ในปี 2561 อยู่ที่ 63.0 คะแนน หรือเพิ่มเป็นอันดับที่ 73 จาก 141 ประเทศทั่วโลก จากอันดับที่ 66 จาก 140 ประเทศทั่วโลก ในปี 2561 ทั้งนี้ สาเหตุสำคัญมาจากทักษะของบัณฑิตที่ลดลง และการสอนให้คิดเชิงวิเคราะห์ที่ยังมีคะแนนที่ค่อนข้างต่ำ (3.2 คะแนนจากคะแนนเต็ม 7) ประกอบกับกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา ปี 2563 ได้มีการคาดการณ์ว่ามีนักเรียนยากจนพิเศษที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 ประมาณ 177,453 คน ซึ่งเสี่ยงต่อการหลุดออกจากระบบการศึกษา สะท้อนถึงการขาดโอกาสในการพัฒนาทักษะความรู้ที่จำเป็น ดังนั้น สถานการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าไทยยังคงไม่สามารถบรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดให้คะแนนความสามารถในการแข่งขันการพัฒนาทุนมนุษย์ด้านทักษะที่ต้องเพิ่มขึ้นร้อยละ 20 ไว้ในปี 2565

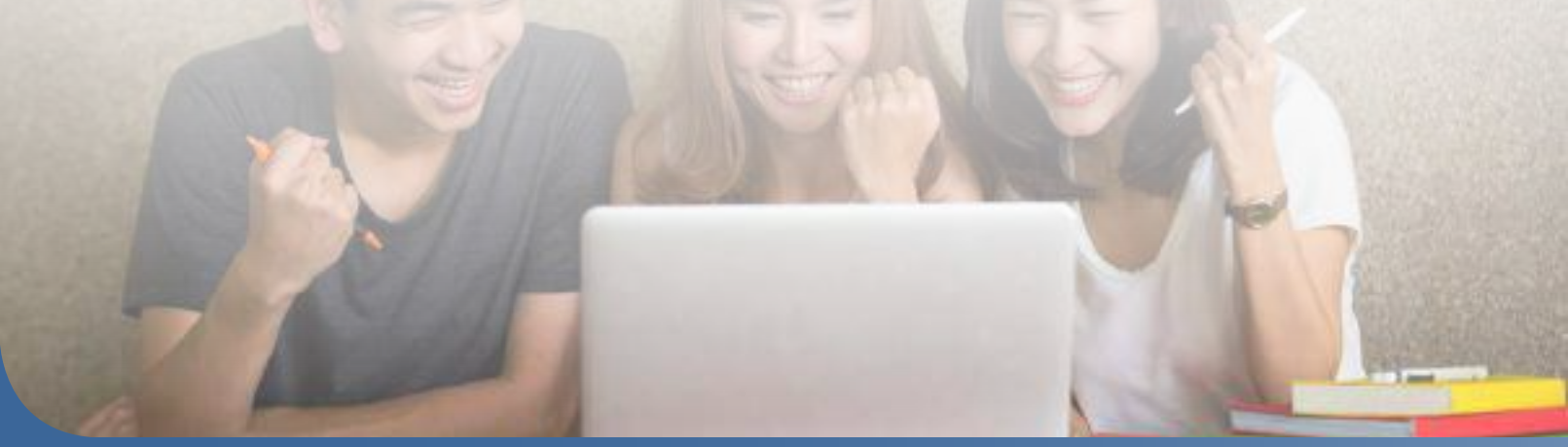

ที่มา: The Global Competitiveness Report 2019, World Economic Forum (WEF)

การดำเนินการที่ผ่านมา ในช่วงปี 2563 หน่วยงานภาครัฐได้ดำเนินการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 อาทิ การจัดการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ซึ่งเปิดโอกาสให้สถานศึกษามีความยืดหยุ่นและคล่องตัวในการพัฒนาหลักสูตร โดยวางแผนนำร่องการนำหลักสูตรฐานสมรรถนะไปใช้ปฏิบัติจริงใน 6 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดระยอง ศรีสะเกษ สตูล เชียงใหม่ กาญจนบุรี และปัตตานี การสอนโค้ดดิ้ง (Coding) ตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล เพื่อพัฒนาทักษะที่หลากหลาย โดยเฉพาะทักษะความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ ทักษะการคิดวิเคราะห์ และความรอบรู้ทางดิจิทัล ทั้งนี้ มีการส่งเสริมการพัฒนาทักษะที่จำเป็นและเชื่อมต่อกับโลกการทำงานจริง ผ่านการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน เช่น การจัดสหกิจศึกษาและการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน (Cooperative and Work Integrated Education : CWIE) การจัดตั้งสถาบันเทคโนโลยีสุมิพล (SIMTEC) เพื่อเป็นแหล่งพัฒนาบุคลากรทางด้านทักษะฝีมือแรงงาน โดยเปิดโอกาสให้ทั้งนักเรียน นักศึกษา และครูผู้สอนเข้ารับการฝึกอบรม ตลอดจนการสร้างระบบการศึกษายกกำลังสอง (Thailand Education Eco-System) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพบุคคลสู่ความเป็นเลิศ สามารถตอบโจทย์ความต้องการของสังคมและตลาดได้

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ทักษะของบัณฑิตในภาพรวมยังไม่สามารถตอบโจทย์ความต้องการของตลาดแรงงานได้ เนื่องจากการขาดความเชื่อมโยงระหว่างทักษะในการทำงานจริงและการจัดการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษา ซึ่งต้องอาศัยการบูรณาการอย่างจริงจังระหว่างภาครัฐและสถานประกอบการในการออกแบบพัฒนาหลักสูตร และอุปกรณ์เครื่องมือที่สอดรับกับสภาพการทำงานจริง ประกอบกับการอบรมและพัฒนาทักษะแรงงานของภาคเอกชนที่ยังคงจำกัดอยู่ในภาคธุรกิจขนาดใหญ่เป็นหลัก อีกทั้งการขับเคลื่อนการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะไปสู่การปฏิบัติยังคงไม่ครอบคลุมสถานศึกษาในวงกว้าง โดยในระยะแรกยังจำกัดอยู่ที่พื้นที่นวัตกรรมการศึกษานำร่อง การจัดการเรียนการสอนยังเน้นการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ที่ไม่เพียงพอ ซึ่งสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากการที่ระบบการศึกษาของประเทศยังไม่เอื้อต่อการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์ โดยเฉพาะการแสดงความคิดเห็นเชิงวิพากษ์ซึ่งจะเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญในการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของวัยเรียน/วัยรุ่น ทั้งนี้ กลไกการบริหารจัดการที่ยังไม่มีความยืดหยุ่นดังกล่าวเป็นอุปสรรคต่อการจัดสภาพแวดล้อมทั้งทางสังคมและกายภาพที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ รวมถึงความท้าทายของการจัดการศึกษาในยุคหลังโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบต่อการหลุดออกนอกระบบการศึกษา จึงต้องอาศัยการช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางและการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับความเปลี่ยนของบริบทโลกและของประเทศที่คาดเดาได้ยากมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ภาครัฐควรเร่งรัดการดำเนินโครงการต่าง ๆ ที่เป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มวัยเรียนและวัยรุ่น อาทิ การปรับหลักสูตรการเรียนการสอนไปสู่หลักสูตรฐานสมรรถนะ เรียนรู้เฉพาะวิชาที่จำเป็น และบูรณาการเชื่อมโยงการดำเนินงานการจัดการศึกษาร่วมกับสถานประกอบการ เพื่อสอดรับกับความต้องการของตลาดแรงงาน อีกทั้ง ควรมีการจัดการเรียนการสอนแบบข้ามสาขาวิชาในทุกระดับ/ประเภทการศึกษา โดยการประยุกต์ใช้ทักษะทางวิชาการ และทักษะการใช้ชีวิต อาทิ การคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ การเจรจาต่อรอง การเป็นพลเมืองวิถีประชาธิปไตย รวมทั้งมีวิธีการวัดผลประเมินผลที่สอดรับกับวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ อาทิ การปฏิบัติจริง การสัมภาษณ์ การเขียนรายงาน รวมถึงการพัฒนาศักยภาพและทักษะของครูผู้สอนให้มีความสามารถในการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนการสอนเชิงรุก และมีทักษะและความรอบรู้ทางดิจิทัล รวมถึงการสร้างกลไกการบริหารจัดการที่ยืดหยุ่น ยกเลิกกฎระเบียบที่ลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ในตัวนักเรียนการอุดหนุนเงินสำหรับเด็กนักเรียนยากจน ตลอดจนมีแนวปฏิบัติในการออกแบบนโยบายและมาตรการด้านการศึกษา รองรับสภาวะวิกฤตต่าง ๆ เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาวัยเรียนวัยรุ่นอย่างยั่งยืน

ปี 2562 ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนาและยกระดับศักยภาพวัยแรงงาน

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 110401

แรงงานมีศักยภาพในการเพิ่มผลผลิต มีทักษะอาชีพสูง ตระหนักในความสำคัญที่จะพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพ สามารถปรับตัวและเรียนรู้สิ่งใหม่ตามพลวัตของโครงสร้างอาชีพและความต้องการของตลาดแรงงานเพิ่มขึ้น

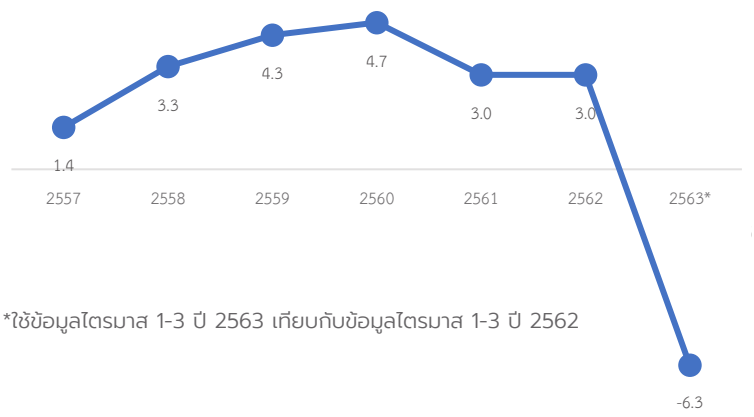
ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

ผลิตภาพแรงงาน ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 2.5

การพัฒนาและยกระดับศักยภาพวัยแรงงานมีจุดเน้นการพัฒนาในการพัฒนาทักษะเพื่อเพิ่มผลิตภาพแรงงาน ตามหลักการทำงานที่มีคุณค่า โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบฐานข้อมูลแรงงานให้เกิดเชื่อมโยงระบบข้อมูลสถานการณ์แรงงาน ความต้องการแรงงาน/ค่าจ้าง/การอบรม และข้อมูลแรงงานรายบุคคล ส่งเสริมการพัฒนาทักษะแรงงานให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน ระบบการรับรองสมรรถนะแรงงาน การส่งเสริมการมีงานทำอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการมีกลไกบริหารจัดการเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและยกระดับศักยภาพแรงงานที่เป็นความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคการศึกษา รวมถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิประโยชน์และสวัสดิการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะแรงงาน ทั้งนี้ ความท้าทายของการพัฒนาในด้านการยกระดับศักยภาพแรงงาน คือ การที่แรงงานส่วนใหญ่ที่ได้รับโอกาสในการเข้ารับการฝึกทักษะ/การอบรม เป็นแรงงานที่อยู่ในระบบ ทำให้แรงงานนอกระบบยังคงขาดโอกาสในการพัฒนาทักษะและฝีมือแรงงาน

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย โดยพิจารณาจากอัตราการขยายตัวของผลิตภาพแรงงาน (ร้อยละ) คำนวณจากสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อผู้มีงานทำ พบว่า ในปี 2563 (ใช้ข้อมูลไตรมาส 1 - 3 ปี 2563) เนื่องจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมมีมูลค่าลดลงตั้งแต่ไตรมาส 2 - 3 ปี 2563 และส่งผลให้ผลิตภาพแรงงานมีมูลค่า 202,153 บาทต่อคนต่อปี ลดลงร้อยละ 6.3 จากช่วงเดียวกันของปีก่อน จึงทำให้การเติบโตของผลิตภาพแรงงานต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ว่าเติบโตไม่ต่ำกว่าร้อยละ 2.5

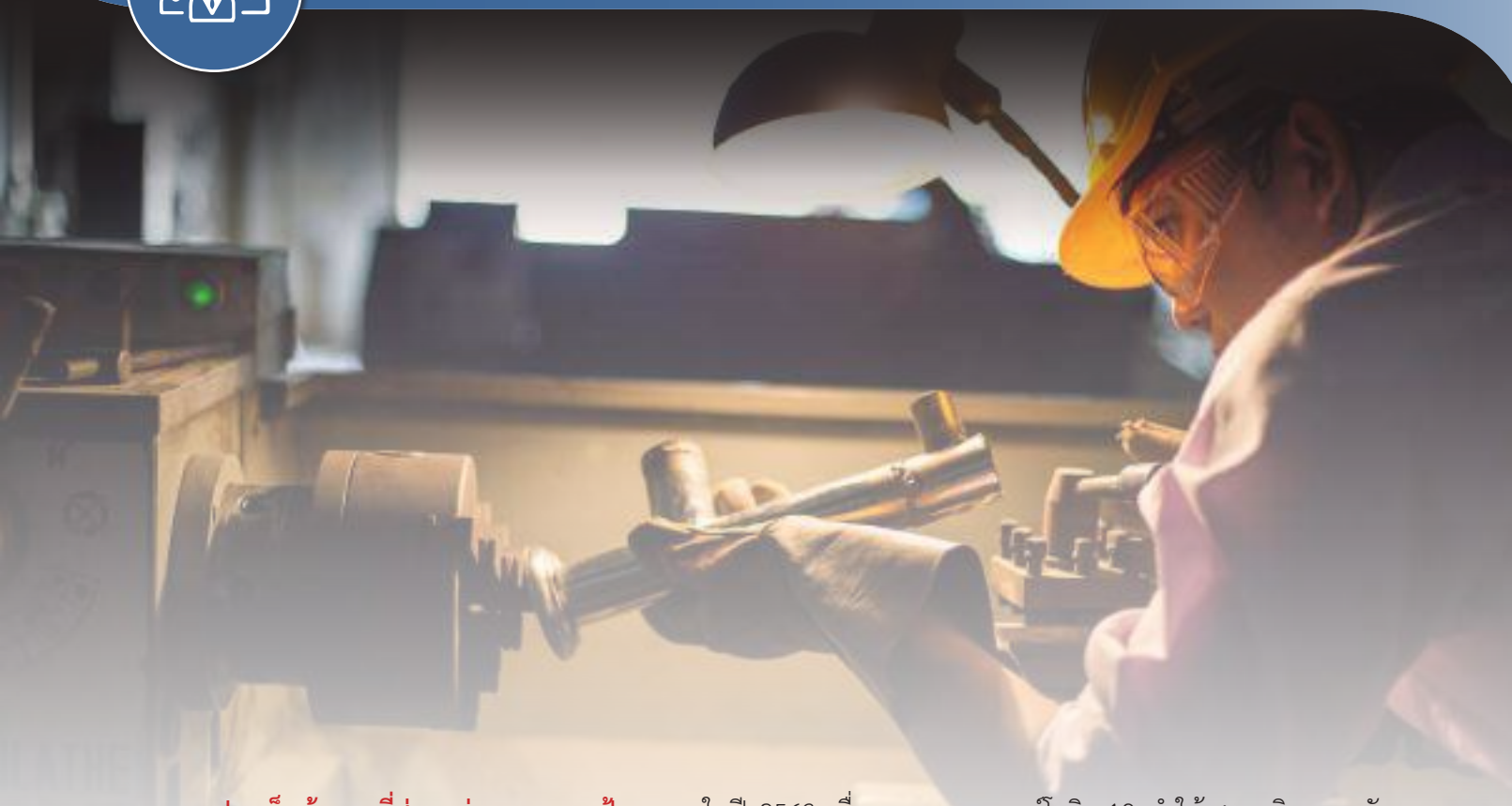
อัตราการขยายตัวของผลิตภาพแรงงาน

*ใช้ข้อมูลไตรมาส 1-3 ปี 2563 เทียบกับข้อมูลไตรมาส 1-3 ปี 2562

ที่มา: การสำรวจภาวการณ์ทำของประชากร พ.ศ. 2557 – 2563, สำนักงานสถิติแห่งชาติ

การดำเนินการที่ผ่านมา ในช่วงปี 2563 ได้ดำเนินการยกระดับผลิตภาพแรงงานที่สำคัญ ประกอบด้วย มาตรการพัฒนาฝีมือแรงงาน รวมทั้งการฝึกอบรมแรงงานให้มีทักษะสอดคล้องกับความต้องการของตลาด และได้รับรายได้ตามมาตรฐานฝีมือแรงงาน นอกจากนี้ ยังมีมาตรการเพื่อพัฒนาทักษะแรงงานเพื่อรองรับการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจที่ยั่งยืน โดยการการสนับสนุนการพัฒนาแพลตฟอร์ม thailandfutureworkfroce.com เพื่อพัฒนาผู้ที่จบในสาขาต่าง ๆ ทั้งสังคมศาสตร์และวิทยาศาสตร์ให้มาเป็นกำลังคนดิจิทัล และการพัฒนาแรงงานวิชาชีพโดยสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในการฝึกอบรมหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นฐานสมรรถนะให้กับผู้เรียนสายอาชีวศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ชั้นปีที่ 3 และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ชั้นปีที่ 2 ก่อนที่จะเข้าสู่ภาคการผลิต โดยมีหลักสูตรการฝึกอบรมที่สอดคล้องกับกลุ่ม 10 อุตสาหกรรมเป้าหมาย : กลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจเพื่ออนาคต ภายใต้แนวคิดที่ว่า ประเทศไทยสามารถผลักดันการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ได้แก่ 5 อุตสาหกรรมที่มีศักยภาพ และ 5 อุตสาหกรรมอนาคต

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ในปี 2563 เนื่องจากสถานการณ์โควิด-19 ทำให้เศรษฐกิจชะลอตัว และสถานประกอบการลดต้นทุนโดยการเลิกจ้าง และลดการพัฒนาทักษะแรงงานลง ซึ่งจะส่งผลให้ผลิตภาพแรงงานลดลงในช่วงดังกล่าว นอกจากนี้ การยกระดับผลิตภาพยังจำเป็นต้องมีระบบฐานข้อมูลทักษะแรงงาน เพื่อใช้ในการวางแผนการฝึกอบรมให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดโดยต้องมีการปรับปรุงให้ทันสมัยอย่างต่อเนื่องตามการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การเพิ่มผลิตภาพแรงงานต้องยกระดับการอบรมและพัฒนาทักษะแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด โดยต้องคำนึงถึงทักษะพื้นฐาน และทักษะเฉพาะที่สำคัญต่อการประกอบอาชีพ ขณะเดียวกันต้องสร้างแรงจูงใจให้แรงงานที่อยู่ระหว่างการหางานเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มโอกาสในการหางานทำโดยพัฒนาควบคู่ไปกับการยกระดับผลิตภาพแรงงานด้านอื่น เช่น การใช้เทคโนโลยีในการผลิตทั้งภาคอุตสาหกรรม และภาคเกษตรกรรมที่มีผลิตภาพแรงงานต่ำที่สุด อีกทั้งการใช้แฟลตฟอร์มออนไลน์เพื่อการพัฒนาทักษะความรู้ เพื่อเพิ่มศักยภาพแรงงานที่เปิดโอกาสให้กับแรงงานทั้งแรงงานในระบบและนอกระบบสามารถพัฒนาตนเองได้จากอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ส่วนตัวโดยสามารถได้ใบรับรองการผ่านการอบรมจะทำให้เกิดความสะดวกและจูงใจให้แรงงานพัฒนาตนเองเพิ่มมากขึ้นในทักษะที่สนใจ และภาครัฐอาจจะมีการสนับสนุนในลักษณะการร่วมจ่ายหรือการให้คูปองสำหรับการฝึกอบรมให้กับสถานประกอบการในการจัดการฝึกอบรมพัฒนาฝีมือแรงงานในหลักสูตรการฝึกอบรมที่มีค่าใช้จ่ายสูงที่มีผลสัมฤทธิ์สูงในการยกระดับคุณภาพและทักษะแรงงานของสถานประกอบการอย่างมีประสิทธิภาพ

แผนแม่บทย่อย

ปี 2562 ปี 2563

การพัฒนาและยกระดับศักยภาพวัยแรงงาน

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 110402

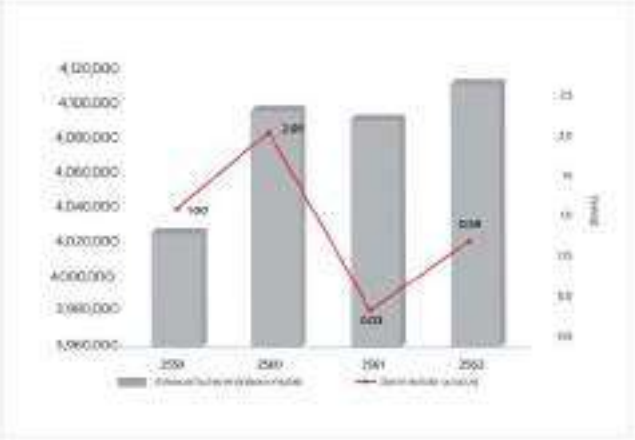
มีคนไทยที่มีความสามารถและผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศเข้ามาทำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมในอุตสาหกรรมเป้าหมายเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

สัดส่วนกำลังแรงงานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพิ่มขึ้นร้อยละ 10

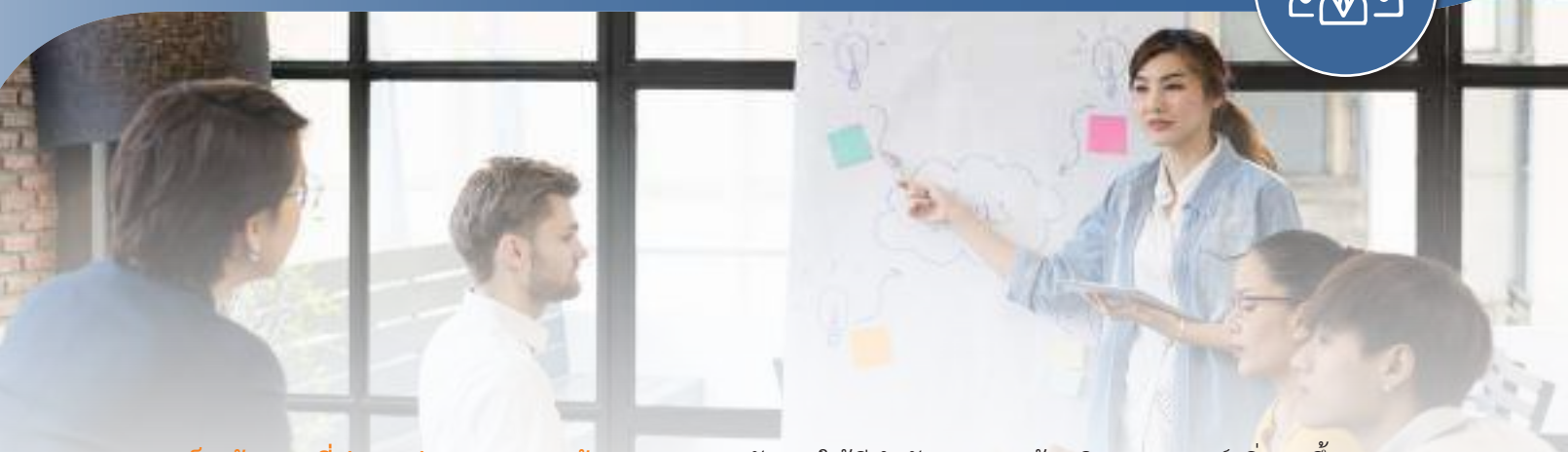
การบรรลุเป้าหมายเพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันให้กับประเทศด้วยสัดส่วนกำลังแรงงานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นกระบวนการที่ต้องใช้การพัฒนาเพื่อบรรลุผลลัพธ์ในระยะยาว สิ่งที่สำคัญคือการให้ความสำคัญกับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องด้วยการส่งเสริม สนับสนุนผู้มีความสามารถพิเศษทั้งคนไทยหรือคนต่างชาติที่กำเนิดในประเทศไทยให้สามารถแสดงศักยภาพและใช้ความสามารถในการทำประโยชน์และสร้างชื่อเสียงให้แก่ประเทศ ซึ่งการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการมีระบบฐานข้อมูลแรงงานไทยและแรงงานต่างชาติที่มีความเชี่ยวชาญวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรมในอุตสาหกรรมเป้าหมายรายบุคคล การพัฒนาทักษะแรงงานด้วยการส่งเสริมหลักสูตรวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีที่ทันสมัยและมีคุณภาพตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน รวมถึงการให้สิทธิประโยชน์เพื่อสนับสนุนให้ชาวต่างชาติสามารถเข้ามาเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมในประเทศ และสนับสนุนอุตสาหกรรมเป้าหมายด้วยนโยบายภาครัฐและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมถึงสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย โดยมีสัดส่วนกำลังแรงงานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นการประเมินสถานการณ์ ในปี 2562 พบว่า มีกำลังแรงงานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทั้งสิ้น 4,115,457 คน เพิ่มขึ้นจากปี 2561 ที่ 4,091,397 คน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.59 สำหรับข้อมูลผู้ที่อยู่ระหว่างการศึกษา ปี 2562 และ 2561 จากรายงานข้อมูลผู้สำเร็จการศึกษา ปี 2562 และประมาณการผู้เข้าสู่ตลาดแรงงาน ปี 2564 - 2565 ของกระทรวงแรงงาน พบว่า ปี 2562 ผู้ที่อยู่ระหว่างศึกษาทั้งระดับ ปวช. ปวส. และปริญญาตรี ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีสัดส่วนที่เพิ่มสูงขึ้น อีกทั้งดัชนี Global Talent Competitiveness Index: GTCI ปี 2020 ได้มีการประเมินจากศักยภาพการดึงดูด พัฒนา และรักษาบุคลากรระดับหัวกะทิที่มีความรู้ความสามารถของประเทศต่าง ๆ 132 ประเทศ พบว่า ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 67 ซึ่งอยู่ในอันดับที่ไม่สูงมาก เปรียบเทียบกับสิงคโปร์ มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ ที่อยู่ในอันดับที่ 3, 26 และ 46 ตามลำดับ

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ

การดำเนินการที่ผ่านมา ในช่วงปี 2563 หน่วยงานของรัฐได้ดำเนินโครงการต่าง ๆ ในการดึงดูดเด็กและเยาวชนเข้าสู่อาชีพนักวิจัยเพื่อสร้างแรงบันดาลใจผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม อาทิ การเพิ่มพูนประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กนักเรียนตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเข้าร่วมโครงงานวิจัยกับนักวิจัยของสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ การสนับสนุนทุนการศึกษาให้แก่นักเรียน นิสิตนักศึกษา ระดับมัธยมศึกษา-อุดมศึกษา ให้มีการศึกษาต่อขั้นสูงในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการสนับสนุนและดึงดูดนักศึกษาและบุคลากรวิจัยทั้งในและต่างประเทศเข้าร่วมงานในห้องปฏิบัติการของศูนย์แห่งชาติ นอกจากนี้ ยังมีการดำเนินการในสถานศึกษา ได้แก่ โรงเรียนที่เน้นการเรียนการสอนทางวิทยาศาสตร์ (โรงเรียนจุฬาภรณ์ราชวิทยาลัย, โรงเรียนกำเนิดวิทย์, โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ และโรงเรียนเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์) โครงการห้องเรียนพิเศษวิทยาศาสตร์ โครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย (โรงเรียนนำร่อง 200 แห่ง) โครงการมหาวิทยาลัยเด็กประเทศไทย (500 คน) โครงการพัฒนาอัจฉริยภาพทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ (200 คน) สำหรับการสนับสนุนให้แรงงานต่างชาติที่มีทักษะสูงเข้ามาทำงานในประเทศ ซึ่งได้รับการสนับสนุนผ่านการกระตุ้นการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ที่ได้มีการให้สิทธิประโยชน์พิเศษโดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกที่ทำให้แรงงานทักษะสูงมีความสะดวกในการย้ายเข้ามาทำงานในอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศไทยได้

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การพัฒนาให้มีกำลังแรงงานด้านวิทยาศาสตร์เพิ่มสูงขึ้นอาจจะเป็นการดำเนินการและติดตามประเมินผลที่ต้องใช้ระยะเวลา และต้องการการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องด้วยการสร้างความตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนาประเทศด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้กับเด็กและเยาวชนรับรู้ เพื่อส่งผลต่อการเลือกศึกษาในอนาคต รวมถึงการสร้างความรับรู้ให้กับผู้ปกครองและนักเรียนถึงโอกาสทางด้านอาชีพทางวิทยาศาสตร์ เนื่องจากความนิยมการเรียนต่อทางด้านวิทยาศาสตร์ยังคงต่ำกว่าสาขาแพทย์อยู่มาก อีกทั้งยังมีประเด็นท้าทายเรื่องการสร้างโอกาสให้กับเด็กและเยาวชนที่มีความแตกต่างทางเศรษฐานะทางสังคมให้มีโอกาสได้เข้าถึงความรู้ความสนใจทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีโดยการเปิดพื้นที่ให้กับนักเรียนที่มีความสนใจและความสามารถทางวิทยาศาสตร์ได้แสดงศักยภาพ นอกจากนี้ ยังมีความท้าทายจากภายนอกที่ประเทศต่าง ๆ ได้มีการดึงดูดแรงงานเข้าไปทำงานในประเทศต่าง ๆ โดยการให้สิทธิประโยชน์ที่มากกว่าประเทศไทย อาทิ เวียดนาม มาเลเซีย สิงคโปร์

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ภาครัฐจะต้องสนับสนุนโดยการผ่อนปรนข้อกำหนดทางด้านกฎหมายให้ประโยชน์ทางด้านการลดภาษีเงินได้ การคุ้มครองด้านสิทธิ์ของแรงงานและสิทธิในการรักษาพยาบาล รวมถึงการกำหนดมาตรการเพื่อรองรับผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางจากต่างประเทศตั้งแต่ต้นทางจนถึงปลายทาง อาทิ การสำรวจกำลังคนของแต่ละสาขาอาชีพที่มีความจำเป็นต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศในเชิงลึก มีการวิเคราะห์ความสมดุลระหว่างแรงงานไทยและต่างชาติ การปรับปรุงระบบกระบวนการทำงานที่บูรณาร่วมกันกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกประเทศในการสรรหา การคัดกรอง การสร้างแรงจูงใจให้กับแรงงาน การปรับลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็นและส่งเสริมการให้ทุนสนับสนุนต่อเนื่องทั้งการศึกษาในประเทศและต่างประเทศสำหรับผู้ที่สนใจสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีด้วยการสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายที่เป็นรูปธรรมและมีความต่อเนื่อง โดยเฉพาะความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยในการจัดค่ายเฉพาะทางสำหรับผู้ที่มีความสามารถพิเศษ เพื่อให้มีพื้นที่ทดลองและเปิดโอกาสในการพบปะอาจารย์ นักวิจัยในสาขานั้น ๆ รวมถึงการจัดกลุ่มผู้มีความสามารถพิเศษในสาขาต่าง ๆ ได้เข้ามาทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อแลกเปลี่ยนความคิด รวมถึงการช่วยงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ ทั้งนี้ ยังต้องให้ความสำคัญกับการสร้างคุณค่าและความก้าวหน้าของเส้นทางสายอาชีพด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีด้วยการใช้ความสำเร็จของผู้ที่ประกอบอาชีพทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สร้างบันดาลใจให้นักเรียนนักศึกษาที่มีความสนใจทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้มีความแน่วแน่ในการศึกษาระดับที่สูงขึ้นได้ประกอบอาชีพและใช้ความรู้ ความสามารถตามศักยภาพสูงสุดในการพัฒนาประเทศต่อไป

ปี 2562 ปี 2563 แผนแม่บทย่อย

การส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 110501

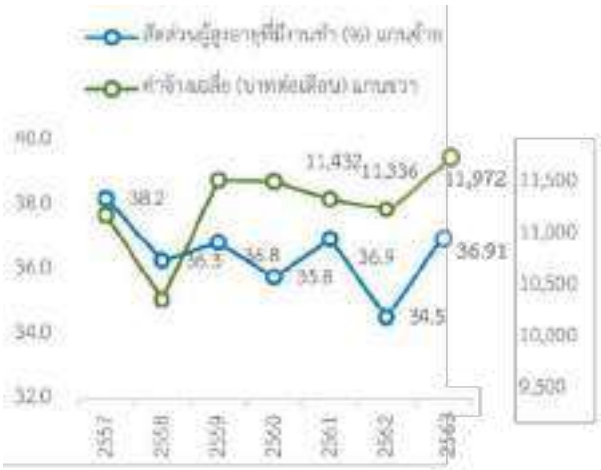
ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคงในชีวิต มีทักษะการดำรงชีวิต เรียนรู้พัฒนาตลอดชีวิต มีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคม สร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สังคมเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

จำนวนผู้สูงอายุมีศักยภาพมีงานทำและรายได้เหมาะสม เพิ่มขึ้นร้อยละ 10

ประเทศไทยก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์ เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายการส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ ต้องตระหนักในการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ พัฒนาให้ผู้สูงอายุกลายเป็นพลังในการขับเคลื่อนประเทศ และมุ่งเน้นส่งเสริมให้มีการทำงานหลังเกษียณผ่านการเสริมทักษะการดำรงชีวิต ทักษะอาชีพในการหารายได้ มีงานทำที่เหมาะสมกับศักยภาพ มีการเสริมสร้างสุขภาพ ฟื้นฟูสุขภาพ การป้องกันโรคให้แก่ผู้สูงอายุ การจัดสภาพแวดล้อมให้เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ รวมถึงการส่งเสริมและพัฒนาระบบการออมเพื่อสร้างหลักประกันความมั่นคงในชีวิตหลังเกษียณ และหลักประกันทางสังคมที่สอดคล้องกับความจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต โดยการดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายมีปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญ ได้แก่การมีงานทำของผู้สูงอายุ การส่งเสริมวินัยการออม การส่งเสริมความรู้พัฒนาศักยภาพเครือข่าย อาสาสมัครคุ้มครองทางสังคมระดับพื้นที่และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ โดยในช่วงที่ผ่านมามีประเด็นท้าทายที่สำคัญ คือ การมุ่งเน้นส่งเสริมการมีงานทำของผู้สูงวัยให้มีความครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายผู้สูงอายุในระดับพื้นที่ รวมถึงการสร้างช่องทางการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ การสร้างการรับรู้โครงการหรือการดำเนินโครงการที่รัฐดำเนินการแก่ผู้สูงอายุเพื่อให้สามารถเข้าถึงการดำเนินงานต่าง ๆ ของภาครัฐอย่างกว้างขวาง

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เมื่อพิจารณาสถานการณ์จากร้อยละผู้สูงอายุที่มีศักยภาพมีงานทำในปี 2563 พบว่า ร้อยละผู้สูงอายุที่มีศักยภาพมีงานทำเพิ่มสูงขึ้นจากปีก่อน โดยสัดส่วนผู้สูงอายุที่มีงานทำต่อจำนวนผู้สูงอายุทั้งหมดอยู่ที่ร้อยละ 36.91 เพิ่มสูงขึ้นจากร้อยละ 34.5 ในปี 2562 ซึ่งเป็นผลของการเพิ่มขึ้นจากการทำงานในภาคเกษตรกรรม สำหรับค่าจ้างเฉลี่ยของผู้สูงอายุในปี 2563 อยู่ที่ 11,972 บาทต่อเดือน เพิ่มสูงขึ้นจาก 11,336 บาทต่อเดือน ในปี 2562 ตามค่าจ้างเฉลี่ยที่เพิ่มสูงขึ้นในกลุ่มภาคการผลิตและภาคการค้าและบริการเป็นหลัก ขณะที่ค่าจ้างของผู้สูงอายุในกลุ่มภาคเกษตรปรับตัวเพิ่มขึ้นเล็กน้อย ซึ่งจากประเด็นสถานการณ์ผู้สูงอายุข้างต้นยังต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ในการเพิ่มจำนวนผู้สูงอายุมีศักยภาพมีงานทำและรายได้เหมาะสม ที่ร้อยละ 10 ในปี 2565 ส่งผลให้ภาครัฐและภาคีเครือข่ายพัฒนาที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องเตรียมพร้อมในการเสริมสร้างแรงจูงใจในการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุที่มีศักยภาพสามารถพึ่งพาตัวเองและร่วมเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาและขับเคลื่อนเศรษฐกิจ รวมถึงสถานการณ์โควิด-19 ส่งผลถึงความมั่นคงทางรายได้ของผู้สูงอายุ ทำให้ขาดรายได้ และส่งผลกระทบต่อการทำงานของผู้สูงอายุลดลง

ที่มา: สำรวจการทำงานของผู้สูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2557 – 2563, สำนักงานสถิติแห่งชาติ, สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

การดำเนินการที่ผ่านมา ในช่วงปี 2563 หน่วยงานของรัฐได้ขับเคลื่อนเป้าหมายโดยการดำเนินโครงการต่าง ๆ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการส่งเสริมศักยภาพที่เอื้อต่อการมีงานทำ สามารถพึ่งพาตนเองได้ รวมไปถึงการส่งเสริมและพัฒนาระบบการออมของผู้สูงอายุ เพื่อสร้างหลักประกันความมั่นคงในชีวิตหลังเกษียณ ตลอดจนร่วมเป็นพลังสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจทั้งในระดับประเทศและระดับพื้นที่ ซึ่งมีโครงการสำคัญ เช่น โครงการสร้างความตระหนักและเตรียมความพร้อมรองรับสังคมสูงอายุ โครงการพัฒนาทักษะความรู้ความสามารถการทำงานและการเป็นผู้สูงอายุที่มีพลัง (Active Ageing) โครงการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุสู่ตลาดแรงงาน โครงการเสริมพลังภูมิปัญญาผู้สูงอายุพัฒนาสู่ผลิตภัณฑ์ชุมชน โครงการจัดระบบเทคโนโลยีและการสื่อสารเพื่อการพัฒนางานด้านผู้สูงอายุ เป็นต้น อีกทั้งยังมีออกกฎหมายสนับสนุนภาคเอกชนให้เกิดการจ้างงานผู้สูงอายุ โดยให้สามารถใช้สิทธิยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลได้ถึง 100% ของเงินที่จ่ายให้แก่ลูกจ้างสูงอายุ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การจ้างงานผู้สูงอายุในภาคส่วนต่าง ๆ ยังคงเป็นประเด็นท้าทายสำคัญทั้งในเรื่องการสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการกำหนดมาตรการสนับสนุนการจ้างงานผู้สูงอายุในภาคเอกชนหรือภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อจูงใจให้เกิดการจ้างงานผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น ซึ่งที่ผ่านมาภาคเอกชนหรือภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีความกังวลในการจ้างงานผู้สูงอายุ เนื่องจากความเปาะบางในด้านปัญหาสุขภาพอันจะเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการทำงานและมองเป็นจุดอ่อน รวมถึงยังมีความท้าทายในเรื่องการพัฒนาทักษะความรู้พื้นฐานและทักษะสมัยใหม่ที่สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ประกอบกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ภาครัฐและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจะต้องควบคุมสถานการณ์ไม่ให้เกิดการแพร่ระบาดในระลอกที่ 2 เพื่อไม่ให้กระทบต่อการจ้างงานของผู้สูงอายุ รวมถึงยังต้องให้การช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ควรมุ่งเน้นการปรับกระบวนทัศน์ วิธีคิดของคนในสังคมให้มองผู้สูงอายุเป็นผู้ที่มีคุณค่าสามารถทำประโยชน์ให้สังคม นำไปสู่การส่งเสริมการจ้างงานให้กับผู้สูงอายุ รวมถึงควรมีการจัดกลุ่มผู้สูงอายุเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มที่มีศักยภาพ เน้นเรื่องการจ้างงาน เพื่อให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่ามีคุณค่า มีศักดิ์ศรี มีรายได้ และสามารถทำประโยชน์ให้กับสังคม และ 2) กลุ่มผู้สูงอายุที่ครอบครัวยากจน ครอบครัวแหว่งกลาง เน้นให้ลูกหลานกลับมาอยู่กับครอบครัวมากขึ้น โดยท้องถิ่นควรมีบทบาทสำคัญในการดูแล ช่วยเหลือผู้สูงอายุที่มีความเสี่ยงและต้องการความช่วยเหลือ นอกจากนี้ ควรให้ความสำคัญกับการเสริมทักษะหรือเพิ่มทักษะสมัยใหม่ให้กับผู้สูงอายุ ภายใต้แนวคิดการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิต พร้อมทั้งเข้ามามีบทบาทในเชิงรุกมากขึ้นในการให้ความรู้ การฝึกอบรมงานวิชาชีพ เทคโนโลยีที่ทันสมัย รวมทั้งสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้กับผู้สูงอายุด้วยการออกแบบการทำงานที่ยืดหยุ่น เหมาะสมกับช่วงวัยของผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดการจ้างงานในระดับพื้นที่มากขึ้น รวมถึงการปรับแก้ระเบียบกฎเกณฑ์กฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการจ้างงานผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดการจ้างงาน ผู้สูงอายุมีงานทำ สามารถพึ่งพาตนเองได้

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ 12

12 การพัฒนาการเรียนรู้

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน
การพัฒนา
และเสริมสร้างศักยภาพ
ทรัพยากรมนุษย์

"ปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 21
เพิ่มประสิทธิภาพการศึกษาทุกระดับ
พัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิต
ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพตามพหุปัญญาที่หลากหลาย"

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (12) การพัฒนาการเรียนรู้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา มีการออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนบทบาทครู การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษา และการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต การวางพื้นฐานระบบรองรับการเรียนรู้โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม และการสร้างระบบการศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการพัฒนาคนไทยตามพหุปัญญาให้เต็มตามศักยภาพ การสร้างเสริมศักยภาพผู้มีความสามารถพิเศษให้สามารถต่อยอดการประกอบอาชีพได้อย่างมั่นคง รวมถึงการรวมนักวิจัยและนักเทคโนโลยีชั้นแนวหน้าเพื่อพัฒนาต่อยอดงานวิจัยในการสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์การพัฒนาประเทศ และเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งของประเทศ โดยมี 2 เป้าหมายระดับประเด็น ได้แก่ **(1) คนไทยมีการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้น มีทักษะที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ 21 สามารถในการแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิผลเพิ่มขึ้น มีนิสัยใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และ (2) คนไทยได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพตามความถนัดและความสามารถของพหุปัญญาดีขึ้น**

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

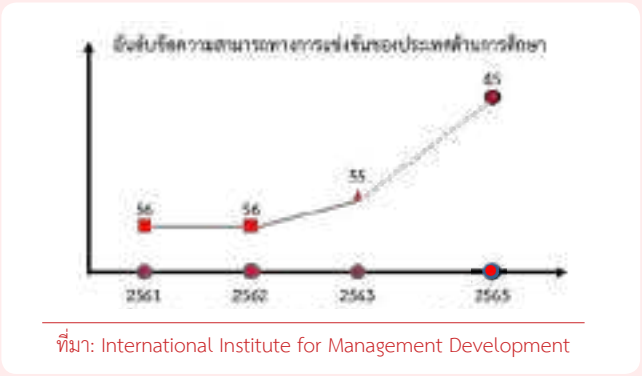
120001 ปี 2562 ปี 2563

คนไทยมีการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้น มีทักษะที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ 21 สามารถในการแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิผลเพิ่มขึ้น มีนิสัยใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ได้กำหนดตัวชี้วัดการบรรลุเป้าหมาย ได้แก่ 1) คะแนน PISA ด้านการอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ (คะแนนเฉลี่ย) และ 2) อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศด้านการศึกษา ประเมินโดย International Institute for Management Development (IMD) อย่างไรก็ตาม PISA จะจัดการประเมินต่อเนื่องทุกสามปี ซึ่งการประเมินรอบล่าสุดเมื่อปี 2561 คะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 412 คะแนน ซึ่งยังห่างไกลกับค่าเป้าหมายในปี 2565 อยู่ถึง 58 คะแนน และการประเมินในรอบถัดไปจะจัดขึ้นในปี 2564 ทั้งนี้ สำหรับการประเมินสถานการณ์ในปี 2563 ได้ประเมินจากค่าเฉลี่ยคะแนนผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2562 เทียบกับปีการศึกษา 2561 ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับการประเมินสอดคล้องกับการประเมิน PISA โดยในปีการศึกษา 2562 ค่าเฉลี่ยคะแนน O-NET ในวิชาภาษาไทยและภาษาอังกฤษอยู่ที่ 54.4 และ 28.36 เพิ่มขึ้นจากปีการศึกษา 2561 ที่ 53.42 และ 26.01 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม คะแนนในกลุ่มวิชาคณิตศาสตร์

ค่าเฉลี่ยคะแนนผลการทดสอบ
ระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ที่มา: International Institute for Management Development

และวิทยาศาสตร์ ของปีการศึกษา 2562 อยู่ที่ 24.13 และ 29.86 ซึ่งลดลงเมื่อเทียบกับปีการศึกษา 2561 ที่ 27.00 และ 36.28 ส่งผลให้ค่าเฉลี่ยคะแนน O-NET ในภาพรวมของปี 2562 ลดลงจากปี 2561 จาก 35.67 เหลือ 34.19 นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาร่วมกับอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศด้านการศึกษา โดย IMD ในปี 2563 พบว่า ประเทศไทยอยู่อันดับที่ 55 ดีขึ้น จากปี 2562 ที่ 56 ซึ่งถึงแม้จะมีอันดับที่ดีขึ้น แต่ยังห่างจากค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี 2565 (อันดับที่ 45) และเมื่อเทียบกับประเทศในอาเซียนพบว่า ขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศด้านการศึกษาของประเทศไทยยังคงเป็นรองสิงคโปร์และมาเลเซีย

120002 ปี 2562 ปี 2563

ที่มา: International Institute for Management Development

คนไทยได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพตามความถนัดและความสามารถของพหุปัญญาดีขึ้น

ได้กำหนดตัวชี้วัดการบรรลุเป้าหมายคือ Global Talent Competitiveness Index (GTCI) ซึ่งเป็นดัชนีชี้วัดศักยภาพการแข่งขันด้านทรัพยากรบุคคลของโลก จัดทำโดย INSEAD สถาบันสอนธุรกิจชั้นนำของฝรั่งเศส โดยในปี 2563 ประเทศไทยได้รับคะแนนอยู่ที่ 41.3 ซึ่งยังคงห่างจากค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี 2565 (50.1 คะแนน) นอกจากนี้สามารถพิจารณาเพิ่มเติมโดยเทียบเคียงกับ World Talent Ranking โดย IMD ซึ่งเป็นดัชนีชี้วัดด้านทรัพยากรมนุษย์เช่นเดียวกัน พบว่าอันดับของประเทศไทยในปี 2563 ยังคงที่จากปี 2562 ที่อันดับ 43 ของประเทศที่ถูกประเมิน โดยเป็นอันดับ 3 ของอาเซียนรองจากสิงคโปร์และมาเลเซีย

ทั้งนี้ ยังคงมีประเด็นท้าทายที่ต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทฯ ได้แก่ ความพร้อมด้านทรัพยากรของโรงเรียน สมรรถนะของครูผู้สอนสู่การเป็นครูยุคใหม่ การขาดแคลนครูผู้สอนที่สอนตรงสาขาวิชา และการกระจายทรัพยากรในการจัดการเรียนการสอนที่เพียงพอในโรงเรียนขนาดเล็ก การขาดข้อมูลในมิติที่สามารถสะท้อนคุณภาพของผู้สอน ข้อจำกัดของความเข้าใจและการจัดการเรียน การสอนตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา สังคมยังมีค่านิยมของสังคมในการการยกย่องความเก่งด้านวิชาการ และระบบฐานข้อมูลด้านการศึกษาแบบบูรณาการของประเทศ

แผนแม่บทฯ ประเด็น (12) การพัฒนาการเรียนรู้

ประกอบด้วย 2 เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2563
120101	**คนไทยได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน มีทักษะการเรียนรู้ และทักษะที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ 21 ในทุกระดับ และสามารถเข้าถึงการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 สัดส่วนครูผ่านการทดสอบสมรรถนะรายสาขาในระดับสูงตามมาตรฐานนานาชาติ ร้อยละ 50 อัตราความแตกต่างของคะแนน PISA ในแต่ละกลุ่มโรงเรียนลดลงร้อยละ 20 และอัตราการเข้าเรียนสุทธิระดับมัธยมศึกษาตอนต้นอยู่ที่ร้อยละ 80	2562	2563

ทั้งนี้ คะแนน PISA จะมีการประเมินทุก ๆ 3 ปี โดยการประเมินล่าสุดปี 2561 ความแตกต่างของกลุ่มโรงเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดเทียบกับต่ำสุดแตกต่างกันถึง 210 คะแนน และในส่วนของข้อมูลอัตราการเข้าเรียนสุทธิระดับมัธยมศึกษาตอนต้นปีล่าสุด ปี 2562 อยู่ที่ร้อยละ 66.4 ปรับตัวลดลงจากข้อมูลปี 2561 ที่ร้อยละ 68.6 ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงสถานะการบรรลุเป้าหมายที่**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤติ**

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2563
120201	**ประเทศไทยมีระบบข้อมูลเพื่อการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพตามพหุปัญญาเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาและการส่งต่อการพัฒนาให้เต็มตามศักยภาพเพิ่มขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 สัดส่วนสถานศึกษาที่สามารถจัดการเรียนการสอนที่สร้างสมดุลทุกด้านและมีการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาพหุปัญญารายบุคคล และสัดส่วนเด็กและเยาวชนที่ได้รับการส่งต่อและพัฒนาตามศักยภาพ/พหุปัญญาอยู่ที่ร้อยละ 10	2562	2563

อย่างไรก็ตาม ข้อมูลล่าสุดยังคงเป็นข้อมูลปี 2560 ซึ่งเป็นข้อมูลโรงเรียนจำนวน 57,238 แห่ง ประกอบด้วย โรงเรียนสามัญศึกษาทั่วไป 57,192 แห่ง โรงเรียนที่เน้นวิทยาศาสตร์ 18 แห่ง โรงเรียนกีฬา 12 แห่ง และ โรงเรียนเน้นนาฏศิลป์ 16 แห่ง โดยยังคงสะท้อนให้เห็นถึงสถานะการบรรลุเป้าหมายยังคง**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤติ**

ปี 2562 ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 120101

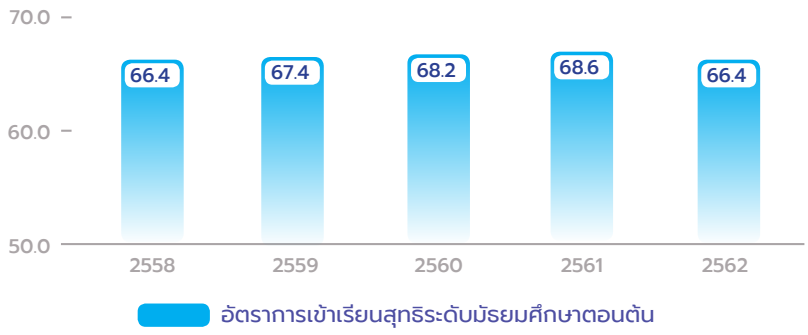
คนไทยได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน มีทักษะการเรียนรู้ และทักษะที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ 21 ในทุกระดับ และสามารถเข้าถึงการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

สัดส่วนครูผ่านการทดสอบสมรรถนะรายสาขาในระดับสูงตามมาตรฐานนานาชาติ ร้อยละ 50
อัตราความแตกต่างของคะแนน PISA ในแต่ละกลุ่มโรงเรียนลดลงร้อยละ 20
และ อัตราการเข้าเรียนสุทธิระดับมัธยมศึกษาตอนต้นร้อยละ 80

มุ่งเน้นการพัฒนาและยกระดับระบบการศึกษาการเรียนรู้ให้สอดรับกับความเปลี่ยนแปลงและทักษะที่จำเป็นตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงอุดมศึกษา โดยมุ่งเน้นการใช้ฐานความรู้และระบบคิดในลักษณะสหวิทยาการ พัฒนาระบบการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่เน้นการลงมือปฏิบัติ มีการสะท้อนความคิด ทบทวนไตร่ตรอง การสร้างผู้เรียนให้สามารถกำกับการเรียนรู้ของตนได้ เปลี่ยนโฉมบทบาท “ครู” ให้เป็นครูยุคใหม่ ทำหน้าที่กระตุ้นสร้างแรงบันดาลใจ แนะนำวิธีเรียนรู้ออกแบบกิจกรรมและสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียน และมีบทบาทเป็นนักวิจัยพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน รวมถึงการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งนี้ การบรรลุเป้าหมายดังกล่าว ประกอบด้วย หลักสูตรการจัดการศึกษา ผู้สอน รูปแบบและระบบการเรียนรู้ การบริหารจัดการระบบการเรียนรู้ และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม ช่วงที่ผ่านมายังคงมีประเด็นท้าทายที่สำคัญ ได้แก่ การขาดข้อมูลในมิติที่สามารถสะท้อนคุณภาพของผู้สอน โดยเฉพาะสัดส่วนครูผ่านการทดสอบสมรรถนะรายสาขาในระดับสูงตามมาตรฐานนานาชาติ คะแนน PISA ที่ปรับตัวลดลงด้านการอ่าน และปัญหาเด็กตกหล่นที่เผชิญปัญหาต่าง ๆ ทำให้ไม่สามารถเข้าสู่การเรียนในระบบได้

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เมื่อพิจารณาจากผลคะแนนเฉลี่ยในภาพรวมจากผลคะแนน PISA 2561 ของไทยลดลงเทียบกับปี 2558 โดยมีคะแนนเฉลี่ยด้านภาษาไทยอยู่ที่ 393 ลดลงจาก 409 คะแนน คะแนนเฉลี่ยด้านคณิตศาสตร์อยู่ที่ 419 เพิ่มขึ้นจาก 415 คะแนน และคะแนนเฉลี่ยด้านวิทยาศาสตร์อยู่ที่ 426 เพิ่มขึ้นจาก 421 คะแนน ทำให้คะแนนโดยเฉลี่ยปี 2561 อยู่ที่ 413 คะแนน และหากพิจารณา**อัตราความแตกต่างของคะแนน PISA ในแต่ละกลุ่มโรงเรียน**ระหว่างกลุ่มโรงเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุดและกลุ่มโรงเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด พบว่า มีความแตกต่างกันมากขึ้น โดยผล PISA 2561 กลุ่มโรงเรียนเน้นวิทยาศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดที่ 580 คะแนน และโรงเรียน/วิทยาลัยอาชีวศึกษามีคะแนนเฉลี่ยน้อยสุดที่ 370 คะแนน มีความแตกต่างกันถึง 210 คะแนน ขณะที่ในปี 2558 มีคะแนนแตกต่างกัน 180 คะแนน ในขณะที่**อัตราการเข้าเรียนสุทธิระดับมัธยมศึกษาตอนต้น** ในปี 2562 อยู่ร้อยละ 66.4 ลดลงจากร้อยละ 68.6 ในปี 2561 ซึ่งค่อนข้างห่างจากเป้าหมายที่ตั้งไว้ (ร้อยละ 80 ในปี 2565) ดังนั้น ภาครัฐจึงควรเร่งดำเนินโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปรับเปลี่ยนและพัฒนาระบบการเรียนรู้เพื่อให้การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

ที่มา: การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ
ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สศช.

การดำเนินการที่ผ่านมา การดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายในช่วงปี 2562 – 2563 ส่วนใหญ่เป็นการดำเนินโครงการที่มุ่งพัฒนาหลักสูตรการจัดการศึกษา ยกระดับศักยภาพครูผู้สอน ตลอดจนรูปแบบและระบบการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21 โดยให้ความสำคัญกับหลักสูตรฐานสมรรถนะ การพัฒนาข้อกำหนดแนวทางการผลิตครูแบบอิงฐานสมรรถนะ การสอนโคดดิ้ง (Coding) ตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล เพื่อพัฒนาทักษะที่หลากหลายโดยเฉพาะทักษะความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ ทักษะการคิดวิเคราะห์ และความรอบรู้ทางดิจิทัล โครงการการยกระดับคุณภาพผู้เรียนเพื่อเตรียมความพร้อมในการประเมิน PISA โครงการขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา (STEM Education) โครงการส่งเสริมกิจกรรมงานวิจัยเพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน (RBL Research-Based Learning) รวมถึงยกระดับการบริหารจัดการผ่านการจัดการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ซึ่งเปิดโอกาสให้สถานศึกษามีความยืดหยุ่นและคล่องตัวในการพัฒนาหลักสูตรโดยวางแผนนำร่องการนำหลักสูตรฐานสมรรถนะ นอกจากนี้

ยังมีการดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาเชิงโครงสร้างผ่านการนำเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามาช่วยในการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ให้มีคุณภาพและครอบคลุม โดยในปี 2563 มีการจัดทำแพลตฟอร์มด้านการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ (Digital Education Excellence Platform) หรือ “DEEP” ซึ่งเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ออนไลน์ที่รวบรวมหลักสูตรที่หลากหลายเพื่อให้เป็นองค์ความรู้ของประเทศ ตอบโจทย์การเรียนรู้ตลอดชีวิต

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าการดำเนินการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 มีความก้าวหน้าผ่านการดำเนินงานในหลายโครงการ อย่างไรก็ตาม รูปแบบการเรียนที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 ยังมีความท้าทายที่สำคัญ ได้แก่ ความพร้อมด้านทรัพยากรของโรงเรียน สมรรถนะของครูผู้สอนสู่การเป็นครูยุคใหม่ การขาดข้อมูลในมิติที่สามารถสะท้อนคุณภาพของผู้สอนโดยเฉพาะสัดส่วนครูผ่านการทดสอบสมรรถนะรายสาขาในระดับสูงตามมาตรฐานนานาชาติซึ่งจะช่วยให้เห็นความก้าวหน้าของการดำเนินการตามเป้าหมายได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้นทั้งนี้ ข้อค้นพบที่สำคัญของผล PISA เกิดจากปัญหาการขาดแคลนครูผู้สอนที่สอนตรงสาขาวิชาและการกระจายทรัพยากรในการจัดการเรียนการสอนที่เพียงพอในโรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนด้านการเข้าเรียนของระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แสดงให้เห็นปัญหาเด็กตกหล่นที่เผชิญปัญหาต่าง ๆ ทำให้ไม่สามารถเข้าสู่การเรียนในระบบได้ อีกทั้งอัตราการเข้าเรียนต่อสุทธิมีแนวโน้มรุนแรงเพิ่มขึ้นจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ภาครัฐจะต้องเร่งติดตามเด็กตกหล่นหรือหลุดจากระบบการศึกษาโดยเฉพาะกลุ่มเด็กเปราะบางให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา นอกจากนี้ยังมีความท้าทายในการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีที่จะเข้ามามีบทบาทในการศึกษามากขึ้น ซึ่งต้องเตรียมความพร้อมของครูในด้านทักษะการจัดการเรียนการสอนผ่านสื่อดิจิทัลและการเตรียมความพร้อมด้านอุปกรณ์การเรียนการสอนให้กับโรงเรียนและผู้เรียน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ควรเร่งรัดกระบวนการพัฒนาครูในการนำไปสู่การเป็นครูยุคใหม่ให้ทั่วถึงและมีระบบการจัดทำข้อมูลที่สามารถสะท้อนคุณภาพของครูได้อย่างชัดเจน ดำเนินโครงการประเมินคุณภาพที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ด้านผู้เรียน และควรขยายผลระบบการศึกษาที่มีคุณภาพไปให้ทั่วถึงผ่านกลไกต่าง ๆ อาทิ การจับคู่โรงเรียนพี่เลี้ยง การกระจายทรัพยากรทางการศึกษาในเรื่องการจัดสรรครูและการผลิตครูที่มีคุณภาพให้ไปสอนในท้องถิ่น การสนับสนุนเครื่องมือการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความจำเป็นในแต่ละพื้นที่ อีกทั้งควรเร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลและทักษะด้านดิจิทัลในการเรียนการสอนให้แก่ครูและนักเรียน รวมทั้งมีการสร้างความร่วมมือกับ EdTech startup ในการพัฒนาและนำเทคโนโลยีทางการศึกษาที่เหมาะสมมาสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านต่าง ๆ อาทิ การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) ผ่านสื่อออนไลน์ที่ส่งผลต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ได้อย่างเป็นรูปธรรม การติดตามผลการเรียนรู้ของนักเรียน (Tracking System) การลดภาระงานของครู ตลอดจนมีการวิเคราะห์มิติที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนกลุ่มเปราะบางอย่างรอบด้าน เพื่อให้การแก้ปัญหาเด็กตกหล่นทางการศึกษาตรงจุดและเกิดประสิทธิผลสูงสุด

ปี 2562 ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

การตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 120201

ประเทศไทยมีระบบข้อมูลเพื่อการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพตามพหุปัญญา เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาและการส่งต่อการพัฒนาให้เต็มตามศักยภาพเพิ่มขึ้น

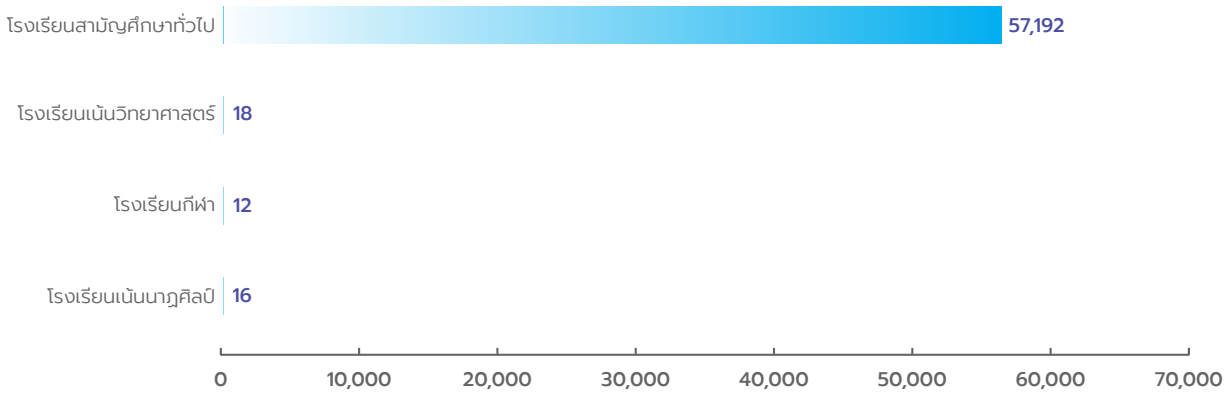
ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

สัดส่วนสถานศึกษาที่สามารถจัดการเรียนการสอนที่สร้างสมดุลทุกด้านและมีการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาพหุปัญญารายบุคคล ร้อยละ 10

สัดส่วนเด็กและเยวชนที่ได้รับการส่งต่อและพัฒนาตามศักยภาพ/พหุปัญญา ร้อยละ 10

ภายใต้การตระหนักรู้ถึงพหุปัญญาที่หลากหลายของมนุษย์ที่ช่วยให้เกิดกระบวนการพัฒนาและรักษากลุ่มผู้มีความสามารถพิเศษของพหุปัญญาแต่ละประเภท รวมทั้งการสร้างสภาพแวดล้อมและระบบสนับสนุนให้เกิดอาชีพบนฐานพหุปัญญาอย่างมั่นคงและครอบคลุม โดยปัจจัยที่สำคัญในการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว อาทิ การพัฒนาสถานศึกษาและมีเวทีในการแสดงความสามารถรองรับพหุปัญญาที่หลากหลาย การสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับผู้สอนและกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมตามทฤษฎีพหุปัญญา การสร้างเครือข่ายในการพัฒนาพหุปัญญาของผู้เรียนทุกช่วงวัย การพัฒนาระบบข้อมูลเพื่อการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพตามพหุปัญญา รวมถึงการสำรวจ วัดระดับ คัดกรอง ติดตามประเมินผล และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาพหุปัญญา อย่างไรก็ดี การดำเนินงานที่ผ่านมายังมีความท้าทายที่โครงการส่วนใหญ่ยังให้ความสำคัญกับพหุปัญญาแบบเดิม อาทิ วิทยาศาสตร์ กีฬา รวมถึงยังขาดกลไกรองรับการพัฒนาพหุปัญญาด้านอื่น ๆ ทั้งระบบ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ในปัจจุบันประเทศไทยมีโรงเรียนและสถานศึกษาภายใต้สังกัดต่าง ๆ หลายประเภท โดยข้อมูลในปี 2560ซึ่งรวมโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา พบว่ามีโรงเรียนจำนวนทั้งสิ้น 57,238 แห่ง ซึ่งจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการและการศึกษาเฉพาะทาง ประกอบด้วย โรงเรียนสามัญศึกษาทั่วไป โรงเรียนเน้นวิทยาศาสตร์ โรงเรียนกีฬา และโรงเรียนเน้นนาฏศิลป์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าระบบการศึกษาไทยมีการรองรับการพัฒนาผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางความสามารถพิเศษระดับหนึ่งแล้ว นอกจากนี้ ในเบื้องต้นยังมีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาและแหล่งเรียนรู้ให้สามารถยกระดับและดึงศักยภาพของนักเรียนตามความถนัดต่าง ๆ อยู่ด้วย

ที่มา: สถิติการศึกษาของประเทศไทย ปีการศึกษา 2559 - 2560, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

การดำเนินการที่ผ่านมา การดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายในช่วงปี 2562 – 2563 ส่วนใหญ่ยังคงเป็นการดำเนินงานที่เน้นด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์เป็นหลัก อาทิ โครงการขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา (STEM Education) การเพิ่มเติมโรงเรียนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในโครงการพัฒนากำลังคนด้านวิศวกรรมศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมสนับสนุนการลงทุนและเพิ่มขีดความสามารถภาคอุตสาหกรรมในประเทศและภูมิภาค (KOSEN) การสนับสนุนโครงการห้องเรียนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียน โดยการกำกับดูแลของมหาวิทยาลัย ระยะที่ 3 โดยเพิ่มให้เป็น 36 ห้องเรียนต่อปี และมีการสนับสนุนความสามารถด้านอื่น ๆอีกบางส่วน ผ่านการดำเนินโครงการห้องเรียนกีฬาภายใต้สังกัดต่าง ๆ ประมาณ 39 แห่ง รวมถึงมีการดำเนินการโครงการพัฒนาอุทยานการเรียนรู้เสมือน Virtual TKPark เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ตามอัธยาศัย

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าระบบการศึกษาของไทยจะมีการจัดการเรียนการสอนที่รองรับความสามารถพิเศษเฉพาะด้านแต่ยังทำได้ในลักษณะกระจุกตัว อีกทั้ง ความเข้าใจและการนำใช้การจัดการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีพหุปัญญายังมีอยู่ในวงจำกัด รวมถึงสังคมยังมีค่านิยมการยกย่องความเก่งด้านวิชาการเท่านั้น ทำให้เกิดสถานการณ์เร่งเรียนหรือการสนับสนุนไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการโดยขาดการคำนึงถึงพหุปัญญาด้านอื่นที่เด็กแต่ละคนมีแตกต่างกัน นอกจากนี้ การติดตามการดำเนินการตามเป้าหมายในการสร้างการตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลายยังคงขาดข้อมูลตัวชี้วัดที่สามารถสะท้อนผลลัพธ์ตามเป้าหมายได้อย่างเหมาะสมและชัดเจน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การบรรลุเป้าหมายไปสู่การพัฒนาศักยภาพตามพหุปัญญาเพื่อพัฒนาเด็กทุกคนให้เต็มตามศักยภาพ จำเป็นที่ต้องมีการดำเนินงานอย่างจริงจังตั้งแต่ระดับนโยบายไปจนถึงการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวปฏิบัติในห้องเรียน และการสร้างความเข้าใจในวงกว้างกับสังคม โดยระดับนโยบายควรมีการกำหนดแนวนโยบายที่ชัดเจนสำหรับการพัฒนาศักยภาพตามพหุปัญญา รวมถึงมีการสร้างความรู้ความเข้าใจในการนำทฤษฎีพหุปัญญาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่คำนึงถึงศักยภาพและความสนใจของผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน โดยสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับครู และพัฒนานักการศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญด้านดังกล่าวมากขึ้น เพื่อสนับสนุนครูให้สามารถจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีพหุปัญญาให้เกิดผลได้อย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งควรมีการสำรวจ คัดกรอง วัดระดับ และติดตามผลผู้เรียน และควรมีการปรับทัศนคติผู้เรียนและผู้ปกครองว่าผู้เรียนเก่งไม่จำเป็นต้องเก่งเฉพาะด้านวิชาการเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ ควรเร่งรัดการจัดทำและประมวลผลข้อมูลตัวชี้วัดดังกล่าว เพื่อช่วยให้การติดตามการดำเนินการตามเป้าหมายเกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ 13

13 การเสริมสร้าง ให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

"ส่งเสริมการจัดการสุขภาวะในทุกรูปแบบนำไปสู่การมีศักยภาพในการจัดการสุขภาวะที่ดีได้ด้วยตนเอง พร้อมทั้งสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมสุขภาวะที่ดี และมีทักษะสุขภาวะที่เหมาะสม"

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (13) การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างการจัดการสุขภาวะในทุกรูปแบบอันจะนำไปสู่การมีศักยภาพในการจัดการสุขภาวะที่ดีได้ด้วยตนเอง ควบคู่ไปกับการสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมสุขภาวะให้มีทักษะด้านสุขภาวะที่เหมาะสม มีความรอบรู้ด้านสุขภาพ และร่วมกันส่งเสริมและพัฒนาระบบบริการสุขภาพที่ทันสมัยส่งผลให้เกิดการกระจายบริการสาธารณสุขอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ และสามารถพัฒนาและสร้างระบบรับมือ ปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ โดยมีเป้าหมายระดับประเด็นที่กำหนด**ให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดีขึ้นและมีความเป็นอยู่ดีเพิ่มขึ้น**

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

130001 ปี 2562 ปี 2563

ตามแผนแม่บทประเด็นการเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี ได้กำหนดตัวชี้วัดคือ อายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีที่เพิ่มขึ้นต่อเนื่อง จากฐานข้อมูล Healthy life expectancy (HALE) ซึ่งจัดทำโดยองค์การอนามัยโลก (World Health Organization (WHO)) พบว่า ในปี 2562 อายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีของประชากรประเทศไทยอยู่ที่ 68.3 ปี ซึ่งบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี 2565 ที่ 68 ปี ทั้งนี้ ค่าสีสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายของปี 2562 เป็นการอ้างอิงจากข้อมูลที่มีการเผยแพร่ล่าสุด ณ ปี 2559 ในขณะที่ค่าสีสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายของปี 2563 เป็นการอ้างอิงจากข้อมูลตามข้อเท็จจริงในปัจจุบันที่มีการเผยแพร่ถึง ปี 2562

ที่มา: World Health Organization (WHO)

การดำเนินการเพื่อการบรรลุเป้าหมายข้างต้นยังมีประเด็นท้าทายที่จำเป็นต้องแก้ไข อาทิ (1) การพัฒนาและรวมระบบบริหารจัดการส่วนกลางด้านข้อมูลสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องให้เป็นฐานเดียวกันและมีความปลอดภัย (2) ประเด็น “ภาวะแพทย์สมองไหล” ซึ่งเป็นการที่บุคลากรทางการแพทย์ออกจากระบบภาครัฐไปยังภาคเอกชนอย่างต่อเนื่อง (3) ศักยภาพของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำหน่วยปฐมภูมิยังไม่เพียงพอ เนื่องจากขาดแคลนแพทย์และสหวิชาชีพที่ทำงานร่วมกับหน่วยบริการปฐมภูมิ (4) ข้อมูลทางสุขภาพและระบบสุขภาพมีความซับซ้อนมากเกินไป ประกอบกับปัญหาการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่คลาดเคลื่อน โดยเฉพาะการเผยแพร่ข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์ ทำให้ประชากรบางกลุ่มขาดการรับรู้ข้อมูลข่าวสารการดูแลสุขภาพที่ถูกต้องและเหมาะสม

แผนแม่บทฯ ประเด็น (13) การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี

ประกอบด้วย 5 เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2563
130101	**ประชาชนมีความรอบรู้ด้านสุขภาวะ สามารถดูแลสุขภาพ มีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ และสามารถป้องกันและลดโรคที่สามารถป้องกันได้ เกิดเป็นสังคมบ่มเพาะจิตสำนึกการมีสุขภาพดีสูงขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 อัตราความรอบรู้ด้านสุขภาวะของประชากรเป็นร้อยละ 50	2562	2563
	จากข้อมูลของกรมอนามัย ณ ปี 2562 ซึ่งได้มีการสำรวจความรอบรู้ด้านสุขภาพของประชาชนไทย อายุ 15 ปี ขึ้นไป พบว่าคะแนนเฉลี่ยความรอบรู้ด้านสุขภาพของคนไทยอยู่ที่ 88.72 คะแนน จากคะแนนเต็ม 136 คะแนน หรือคิดเป็นร้อยละ 65 ของคะแนนเต็ม ส่งผลให้ค่าสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**บรรลุค่าเป้าหมาย**		
130201	**จำนวนชุมชนสุขภาพดีเพิ่มขึ้น โดยพิจารณาการขยายจำนวนหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิให้ครอบคลุมทั่วประเทศในฐานะตัวชี้วัดเปรียบเทียบกับอัตราการนอนโรงพยาบาลโดยไม่จำเป็นด้วยภาวะที่ควรควบคุมด้วยบริการผู้ป่วยนอกลดลงการพัฒนาระบบสุขภาพชุมชน** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 การขึ้นทะเบียนหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิเป็น 3,000 แห่ง	2562	2563
	โดยในปี 2563 มีจำนวนหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิ 1,991 แห่ง ครอบคลุมการให้บริการประชาชน 19,626,529 คน เพิ่มขึ้นจาก ปี 2562 อยู่ที่ 1,180 แห่ง ครอบคลุมการให้บริการประชาชน 12,793,734 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 66.4 จากค่าเป้าหมายจำนวน 3,000 แห่ง ภายในปี 2565 ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง**		

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	ปี 2563
130301	**มีระบบสาธารณสุขที่ได้มาตรฐานที่ประชาชนทุกระดับเข้าถึงได้ดีขึ้น** การจัดอันดับประสิทธิภาพระบบบริการสุขภาพอยู่อันดับที่ 1 ใน 25	2562	2563

โดยอันดับระบบสุขภาพดีที่สุดในโลกตั้งแต่ปี 2561 ที่ผ่านมา ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่27จาก56ประเทศจากการจัดอันดับที่สำรวจโดยบลูมเบิร์กส่วนในปี2562 ผลการสำรวจโดยซีอีโอเวิลด์ พบว่า ประเทศไทย อยู่ในอันดับที่ 6 จาก 89 ประเทศทั่วโลก โดยได้คะแนนทั้งหมด 67.99 เต็ม 100 ประกอบกับในปี 2562 มีสถานพยาบาลทั้งภาครัฐและเอกชน ผ่านการรับรองคุณภาพตามมาตรฐานกระบวนการพัฒนาและรับรองคุณภาพโรงพยาบาล (HA - Hospital Accreditation) จากสถาบันรับรองคุณภาพสถานพยาบาล (องค์การมหาชน) จำนวนทั้งสิ้น 924 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 66 จาก 1400 แห่งที่ขอรับการประเมินคุณภาพตามมาตรฐาน HA ซึ่งมีค่าสถานะการบรรลุเป้าหมายไม่มีการเปลี่ยนแปลง คงอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย**

130401	**การเข้าถึงบริการสาธารณสุขมีความเหลื่อมล้ำลดลง** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 ดัชนีความก้าวหน้าของการพัฒนาคนด้านสุขภาพ ทุกจังหวัดไม่ต่ำกว่า 0.67	2562	2563

โดยข้อมูลจากดัชนีความก้าวหน้าของการพัฒนาคนด้านสุขภาพ ณ ปี 2562 มีค่าดัชนีย่อยด้านสุขภาพอยู่ที่ 0.5843 ซึ่งปรับลดลงจากปีที่ผ่านมาที่มีค่าดัชนีอยู่ที่ 0.5906 เนื่องจากมีการเจ็บป่วยและผู้พิการเพิ่มขึ้น ซึ่งมีค่าสถานะการบรรลุเป้าหมายไม่มีการเปลี่ยนแปลงคงอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง**

130501	**ประชาชนมีความรอบรู้สุขภาพ เรื่องโรคอุบัติใหม่และอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศมากขึ้น** ประชาชนมีความรู้สุขภาพเรื่องโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 ของประชากรทั้งหมด	2562	2563

ซึ่งเทียบเคียงจากข้อมูลการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 อันเป็นโรคอุบัติใหม่ที่องค์การอนามัยโลกประกาศเป็นภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขระหว่างประเทศ พบว่าไทยเป็นประเทศที่ฟื้นตัวจากโควิด-19 เป็นอันดับที่ 4 ของโลก จากการประเมินของ Global COVID-19 Index (GCI) ที่วิเคราะห์ข้อมูลจาก 184 ประเทศทั่วโลก ซึ่งมีค่าสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย**

ปี 2562 ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

การสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาวะ และการป้องกันและควบคุมปัจจัยเสี่ยงที่คุกคามสุขภาวะ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 130101

ประชาชนมีความรอบรู้ด้านสุขภาวะ สามารถดูแลสุขภาพ มีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ และสามารถป้องกันและลดโรคที่สามารถป้องกันได้เกิดเป็นสังคมบ่มเพาะจิตสำนึกการมีสุขภาพดีสูงขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

อัตราความรอบรู้ด้านสุขภาวะของประชากรเป็นร้อยละ 50

การพัฒนาการสื่อสารด้านสุขภาวะที่ถูกต้องและเชื่อถือได้ให้แก่ประชาชนทุกกลุ่มเป็นส่วนสำคัญในการเพิ่มศักยภาพในการจัดการสุขภาวะตนเอง แม้ว่าภาพรวมของคะแนนความรอบรู้ด้านสุขภาพได้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดในช่วง 5 ปีแรกแล้ว แต่เมื่อพิจารณาตามช่วงอายุและระดับการศึกษา พบว่ากลุ่มผู้สูงอายุและผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำเป็นกลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยความรอบรู้ด้านสุขภาพน้อย ดังนั้นการดำเนินงานในช่วงที่ผ่านมาจึงเน้นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างสื่อประชาสัมพันธ์ด้านสุขภาพที่เป็นมิตรต่อผู้ใช้ในกลุ่มดังกล่าว พัฒนาแนวทางการรับมือและแก้ไขปัญหาข่าวปลอม ตลอดจนการบูรณาการดำเนินงานของภาคีเครือข่ายทั้งในระดับนโยบายและชุมชนที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน รวมถึงการพัฒนาศักยภาพบุคลากรทางสาธารณสุขให้มีความสามารถในการสื่อสารแนวทางการจัดการสุขภาพให้แก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย จากข้อมูลของกรมอนามัย ณ ปี 2562 ซึ่งได้มีการสำรวจความรอบรู้ด้านสุขภาพของประชาชนไทย อายุ 15 ปี ขึ้นไป[1] พบว่า คะแนนเฉลี่ยความรอบรู้ด้านสุขภาพของคนไทยอยู่ที่ 88.72 คะแนน จากคะแนนเต็ม 136 คะแนน หรือคิดเป็นร้อยละ 65 ของคะแนนเต็ม ซึ่งได้บรรลุเป้าหมายในช่วง 5 ปีแรกของอัตราความรอบรู้ด้านสุขภาวะของประชากรร้อยละ 50 ภายในปี 2565 แล้ว อย่างไรก็ดี ยังพบว่าคนไทยร้อยละ 19.09 มีความรู้ด้านสุขภาพที่ไม่เพียงพอที่จะมีส่วนร่วมหรือใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารและบริการสุขภาพ โดยพบว่ากลุ่มประชากรที่สัมพันธ์กับการมีความรู้ด้านสุขภาพที่ไม่เพียงพอ ประกอบด้วย กลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไปกลุ่มที่มีปัญหาในการสื่อสารทั้งการอ่าน การเขียน และการได้ยิน กลุ่มที่ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลจากสื่อออนไลน์ และกลุ่มที่ไม่มีบทบาทหรือไม่เป็นสมาชิกของชมรมในชุมชน

ที่มา: กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2562

ทั้งนี้ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ประชาชนมีความตระหนักรู้ด้านสุขภาพ และให้ความร่วมมือในการสวมหน้ากากอนามัยเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยสวนดุสิตโพลได้สำรวจความคิดเห็นของประชาชนเรื่อง“การดูแลสุขภาพของประชาชนหลังมีโควิด-19 ระบาด” พบว่า พฤติกรรมด้านสุขภาพที่ประชาชนปฏิบัติมากขึ้น ได้แก่ การเอาใจใส่คนในครอบครัว ร้อยละ 80.59 รองลงมาคือซื้ออุปกรณ์ป้องกันโควิด-19 ร้อยละ 75.78 การเลือกอาหารการกิน ร้อยละ 67.86 การค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับโรคภัยต่าง ๆ ร้อยละ 61.18 ตลอดจนการนอนหลับพักผ่อนที่เพียงพอ ร้อยละ 49.07 ตามลำดับ ซึ่งความรอบรู้และพฤติกรรมการดูแลสุขภาพที่ดีขึ้นถือเป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จในการควบคุมการแพร่ระบาดของโควิด-19 ของไทย

[1] เขตสุขภาพ คือ เขต 1: เชียงใหม่ / เขต 2: พิษณุโลก / เขต 3: นครสวรรค์ / เขต 4: สระบุรี / เขต 5: ราชบุรี / เขต 6: ชลบุรี / เขต 7: ขอนแก่น / เขต 8: อุดรธานี / เขต 9: นครราชสีมา / เขต 10: อุบลราชธานี / เขต 11: นครศรีธรรมราช / เขต 12: ยะลา

การดำเนินการที่ผ่านมา กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุขได้ดำเนินการสร้างเสริมให้ประชาชนมีความรอบรู้ด้านสุขภาพผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล ด้วยการจัดทำ Application เช่น DoctorMe แชะก่อนหม่ำ และเว็บไซต์หมอชาวบ้าน เพื่อเป็นแหล่งสืบค้นข้อมูลและความรู้ด้านกิจกรรมทางกายและจิตใจ การขับเคลื่อนการสร้างความตระหนักรู้ในโรงเรียน โรงพยาบาล ชุมชน และสถานประกอบการ ด้วยกิจกรรมและสื่อวีดีทัศน์สำหรับผู้สูงอายุและผู้ที่มีการศึกษาระดับต่ำ การดำเนินงานยังครอบคลุมพัฒนากลไกสำหรับการตอบสนองต่อข้อมูลเท็จด้านสุขภาพเพื่อป้องกันการแพร่กระจายของข้อมูลและข่าวสุขภาพที่เสี่ยงและเท็จร่วมกับสถานีโทรทัศน์ Thai PBS และกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมตลอดจนการพัฒนาศักยภาพบุคลากรทางสาธารณสุขในระดับพื้นที่ด้วยการอบรมและแต่งตั้ง อสม. ในฐานะผู้นำด้านความรอบรู้สุขภาวะ (Health Literacy Coaching) เพื่อเป็นตัวเชื่อมในการกระจายข้อมูลข่าวสารและประชาสัมพันธ์ด้านสุขภาพจากกรมอนามัยสู่ชุมชน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ถึงแม้ว่าความรอบรู้ด้านสุขภาพจะได้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดภายในปี 2565 แล้ว ข้อมูลทางสุขภาพและระบบบริการสุขภาพยังมีความซับซ้อนมากเกินกว่าประชากรจำนวนหนึ่งจะสามารถเข้าใจและใช้ประโยชน์ได้โดยเฉพาะกลุ่มผู้ที่ไม่ได้รับโอกาสทางการศึกษาและกลุ่มผู้สูงอายุ ทำให้ประชากรกลุ่มนี้ขาดการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่จะเอื้อให้เกิดพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองที่ถูกต้องและเหมาะสม ทั้งนี้ การเข้ามามีอิทธิพลของข่าวปลอมด้านสุขภาพในสื่อออนไลน์ ประกอบกับข้อจำกัดของประชาชนบางกลุ่มในการวิเคราะห์ เปรียบเทียบเนื้อหาและแนวทางปฏิบัติอย่างมีเหตุผล ยังส่งผลให้เกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน เพิ่มความเสี่ยงต่อการเกิดอาการเจ็บป่วย นอกจากนี้การดำเนินงานยังขาดแนวทางบูรณาการเชิงรุกในระดับพื้นที่เพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ด้านสุขภาวะที่ดี ระหว่างหน่วยงานราชการ สื่อมวลชน ตลอดจนองค์กรในท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของการดำเนินงาน ตลอดจนความรอบรู้ด้านสุขภาพที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในระยะยาว การขับเคลื่อนในอนาคตควรให้ความสำคัญกับการสร้างความตระหนักรู้ด้านสุขภาวะสำหรับกลุ่มเป้าหมาย นำโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมทั้งกรมอนามัยในฐานะผู้ประสานงานหลัก ซึ่งจำเป็นต้องบูรณาการการดำเนินงาน เน้นการปรับใช้ภาษาที่ประชาชนเข้าใจได้ง่าย รวมทั้งพัฒนาและกำหนดรูปแบบสื่อประชาสัมพันธ์ที่สอดคล้องกับบริบทของเทคโนโลยีในปัจจุบันให้มากขึ้น อาทิ Social Media และ AI Chatbot ที่เป็นมิตรกับกลุ่มประชากรทุกกลุ่ม ยกระดับความสามารถของบุคคลากรและหน่วยงานในท้องถิ่นในการเผยแพร่ จัดเก็บ และคัดกรองข้อมูลในชุมชน นอกจากนี้ สนับสนุนให้มีการจัดตั้งศูนย์เฝ้าระวังและตอบโต้ความเสี่ยงเพื่อเพิ่มความรอบรู้ด้านสุขภาพ หรือสาสุขชัวร์ (Risk Response For Health Literacy Center: RRHL) เพื่อตอบสนองต่อข้อมูลอันเป็นเท็จและสร้างเครือข่ายการรับรู้ข้อมูลทางสุขภาพที่ถูกต้องในวงกว้าง โดยการดำเนินงานของศูนย์ดังกล่าวควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของความยืดหยุ่นในการประสานงานร่วมกับภาคีเครือข่าย

แผนแม่บทย่อย

ปี 2562 ปี 2563

การใช้ชุมชนเป็นฐานรากในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดี

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 130201

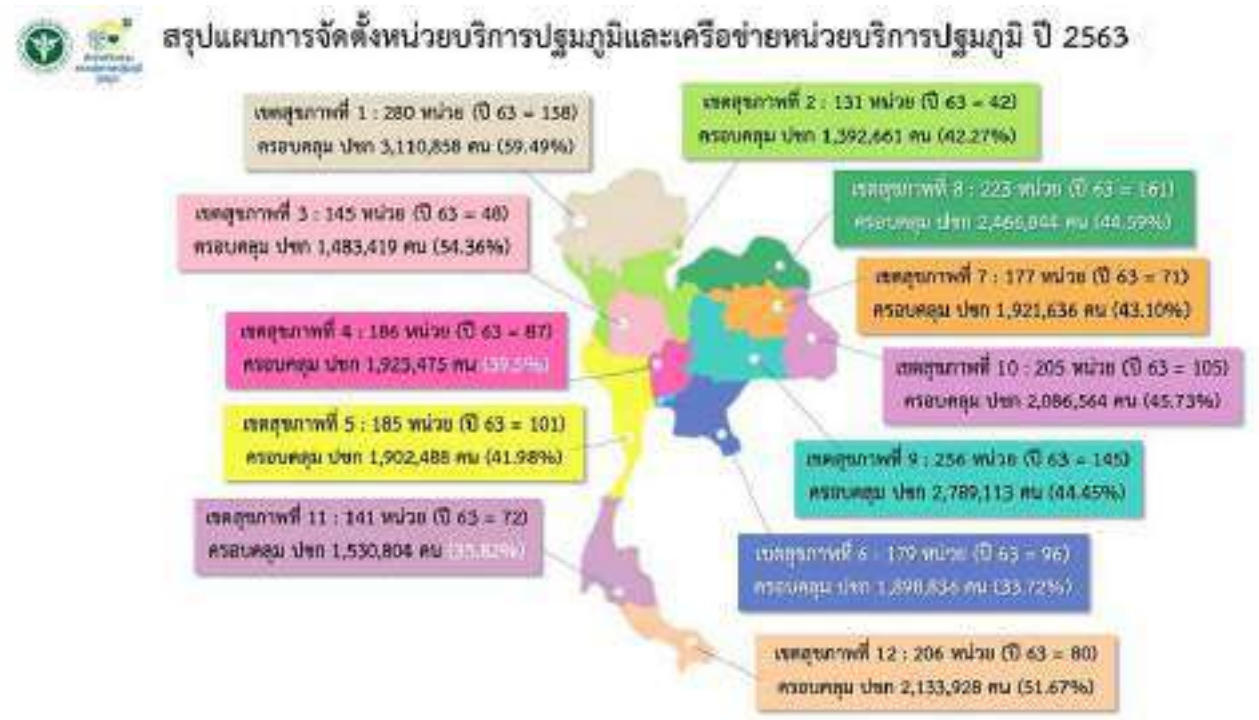
จำนวนชุมชนสุขภาพดีเพิ่มขึ้น โดยพิจารณาการขยายจำนวนหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิให้ครอบคลุมทั่วประเทศในฐานะตัวชี้วัดเปรียบเทียบกับอัตราการนอนโรงพยาบาลโดยไม่จำเป็นด้วยภาวะที่ควรควบคุมด้วยบริการผู้ป่วยนอกลดลงการพัฒนาระบบสุขภาพชุมชน

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

การขึ้นทะเบียนหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิเป็น 3,000 แห่ง

การพัฒนาเพื่อให้เกิดสุขภาวะของประชาชนในชุมชนนั้น มีความสำคัญในการสร้างรากฐานทางสาธารณสุข โดยมุ่งให้ประชาชนทั่วประเทศสามารถเข้าถึงบริการการสร้างเสริมสุขภาพ และการรักษาพยาบาลเชื่อมโยงจากบ้าน ครอบครัว ชุมชน ไปยังหน่วยบริการทุกระดับ โดยมีทีมหมอครอบครัวปฏิบัติงานเป็นการประจำรับผิดชอบประชาชนและพื้นที่ชัดเจน ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายจำนวนชุมชนสุขภาพดี ต้องอาศัยปัจจัยสำคัญประกอบด้วย ศักยภาพและจำนวนแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัวและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในพื้นที่ที่เพียงพอ การบูรณาการฐานข้อมูลของผู้รับบริการในหน่วยปฐมภูมิในที่เชื่อมโยงกับสถานพยาบาลในระดับที่สูงขึ้น

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เมื่อพิจารณาการขยายจำนวนหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิให้ครอบคลุมทั่วประเทศในฐานะตัวชี้วัดเปรียบเทียบกับอัตราการนอนโรงพยาบาลโดยไม่จำเป็นด้วยภาวะที่ควรควบคุมด้วยบริการผู้ป่วยนอกลดลง พบว่าจำนวนหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิเพิ่มขึ้นจาก 1,180 แห่ง ครอบคลุมการให้บริการประชาชน 12,793,734 คน ในปี 2562 เป็น 1,991 แห่ง ครอบคลุมการให้บริการประชาชน 19,626,529 คน ในปี 2563 ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 66.4 จากค่าเป้าหมายจำนวน 3,000 แห่ง ภายในปี 2565 ทั้งนี้การขยายจำนวนหน่วยบริการปฐมภูมิถือเป็นการดำเนินงานสำคัญในการเพิ่มจำนวนชุมชนสุขภาพดี ช่วยสนับสนุนการสร้างสภาวะแวดล้อมที่เป็นมิตรต่อสุขภาพ ตลอดจนการมีส่วนร่วมเฝ้าระวัง ป้องกันและรักษาสุขภาพแบบองค์รวมโดยยึดชุมชนเป็นศูนย์กลาง นอกจากนี้ แผนการจัดตั้งหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิยังได้กำหนดให้มีการกระจายตัวของหน่วยบริการทุกเขตสุขภาพทั่วประเทศ โดยมุ่งเป้าหมายความครอบคลุมการให้บริการประชากรให้มากกว่าร้อยละ 40 ต่อหนึ่งเขตสุขภาพ ทั้งนี้ การใช้ชุมชนเป็นฐานในการสร้างสังคมที่บ่มเพาะสุขภาวะที่ดียังเป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จการควบคุมการแพร่ระบาดของโควิด-19 ของไทย ผ่านการประสานความร่วมมือขององค์กรสุขภาพปฐมภูมิที่กระจายตัวในหลายพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็น อสม. คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ แพทย์เวชศาสตร์ครอบครัว และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

การดำเนินการที่ผ่านมา การยกระดับศักยภาพและองค์ความรู้ของแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัว ผ่านโครงการเวชศาสตร์ครอบครัวสำหรับแพทย์ปฏิบัติงานในคลินิกหมอครอบครัว และหลักสูตรอบรมพื้นฐานเวชศาสตร์ครอบครัวสำหรับแพทย์ปฐมภูมิ นอกจากนี้ ยังได้ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนาโปรแกรมการพูดคุยส่วนตัวภายใต้ Application “คุยกับหมอ” ซึ่งถือเป็นโครงการบริการด้านสุขภาพทางไกล (Telehealth) สามารถปรึกษาสุขภาพแบบส่วนตัวกับแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัว หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำคลินิกหมอครอบครัว โดยประชาชนไม่จำเป็นต้องเดินทางมายังโรงพยาบาล มุ่งเป้าหมายเพื่อลดความแออัด เว้นระยะห่างทางสังคม ซึ่งได้ดำเนินการขยายผลแล้วใน 8 จังหวัด ได้แก่ เชียงราย กำแพงเพชร เพชรบูรณ์ กาญจนบุรี บุรีรัมย์ สุรินทร์ กาฬสินธุ์ และสงขลา

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ศักยภาพของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในประจำหน่วยปฐมภูมิยังไม่เพียงพอ และขาดแคลนแพทย์และสหวิชาชีพที่ทำงานร่วมกับหน่วยบริการปฐมภูมิ ตลอดจนขาดการวางแผนอัตรากำลังในแต่ละสาขาวิชาชีพที่เหมาะสมกับบริบทที่เปลี่ยนไป อาทิ ทันตแพทย์ นักกายภาพบำบัด และนักจิตวิทยา การบูรณาการความร่วมมือในเชิงองค์ความรู้และฐานข้อมูลระหว่างโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และโรงพยาบาลในระดับที่สูงขึ้นยังไม่เพียงพอ ส่งผลให้ไม่สามารถใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลในการต่อยอดการพัฒนาการรักษาผู้ป่วยได้อย่างเต็มที่ ข้อจำกัดยังรวมถึงศักยภาพและขีดความสามารถของหน่วยบริการปฐมภูมิที่แตกต่างกันในเขตเมืองและชนบท

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ส่งเสริมการจัดอบรมสุขภาพปฐมภูมิของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขสำหรับ อสม. และอาสาสมัครสาธารณสุขเรือนจำ (อสรจ.) เพื่อเพิ่มพูนความรู้ด้านสุขภาพ ให้เกิดความเชี่ยวชาญและทำหน้าที่สนับสนุนแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัวได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ให้ความสำคัญกับการวางแผนกำลังคน และวางแนวทางขับเคลื่อนการผลิตแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัว โดยการสร้างเครือข่ายสถาบันการผลิต 1 เครือข่าย 1 จังหวัดภายในปี 2567 รวมทั้งการเพิ่มแรงจูงใจต่าง ๆ เช่น ความก้าวหน้าในวิชาชีพ ค่าตอบแทน เน้นการดำเนินการเพื่อบูรณาการประเมินคุณภาพและมาตรฐานของหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิอย่างเป็นระบบ เพื่อยกระดับคุณภาพของหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิในพื้นที่ให้มีความแตกต่างน้อยที่สุดตลอดจนเร่งรัดการจัดทำระบบยืนยันตัวตนดิจิทัล (Digital ID) และ Health Information Exchange (HIE) Platform เพื่อจัดการข้อมูลด้านสุขภาพของผู้รับบริการ และการเข้าถึงข้อมูลของแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัวรวมทั้งจัดทำระบบข้อมูลการให้บริการสุขภาพปฐมภูมิที่เชื่อมโยงกัน

ปี 2562 ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนาระบบบริการสุขภาพที่ทันสมัยสนับสนุนการสร้างสุขภาวะที่ดี

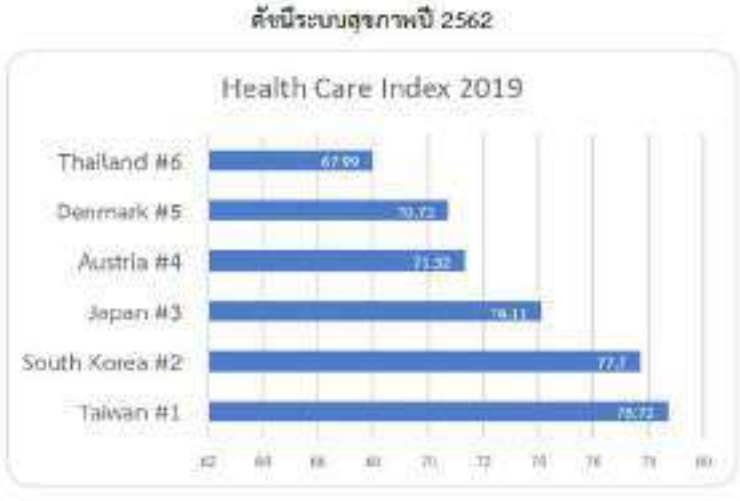
เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 130301

มีระบบสาธารณสุขที่ได้มาตรฐานที่ประชาชนทุกระดับเข้าถึงได้ดีขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

การจัดอันดับประสิทธิภาพระบบบริการสุขภาพอยู่อันดับที่ 1 ใน 25

การนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการแพทย์และสาธารณสุขที่ทันสมัย มาใช้ในการพัฒนาระบบบริการสาธารณสุข รวมถึงการพัฒนาปัญญาประดิษฐ์ในการให้คำปรึกษา วินิจฉัย เพื่อแก้ปัญหาบุคลากรทางการแพทย์ เพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพในการให้บริการตามหลักมาตรฐานทางวิชาการ รวมถึงกระจายอำนาจการบริหารเพื่อพัฒนาระบบบริการสุขภาพ อย่างไรก็ตาม ยังพบปัญหาในส่วนของการบูรณาการระบบฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เครื่องมืออุปกรณ์ทางการแพทย์และสาธารณสุขที่ทันสมัยมีจำนวนไม่เพียงพอ และการขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์ ซึ่งส่งผลให้ประชาชนบางกลุ่มไม่สามารถเข้าถึงระบบสาธารณสุขที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน

ที่มา: นิตยสารซีอีโอเวิลด์

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ปัจจุบันประเทศไทยถือได้ว่ามีระบบสุขภาพอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดี พิจารณาจากอันดับระบบสุขภาพดีที่สุดในโลก ตั้งแต่ปี 2561 ที่ผ่านมา ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 27 จาก 56 ประเทศจากการจัดอันดับที่สำรวจโดยบลูมเบิร์ก ส่วนในปี 2562 ผลการสำรวจโดยซีอีโอเวิลด์ พบว่าประเทศไทย อยู่ในอันดับที่ 6 จาก 89 ประเทศทั่วโลก โดยได้คะแนนทั้งหมด 67.99 เต็ม 100 และยังเป็นประเทศที่มีระบบสุขภาพดีที่สุดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อยู่เหนือสิงคโปร์ที่อยู่อันดับที่ 24 ที่ได้ 48.54 คะแนน และมาเลเซีย อันดับที่ 34 ได้ 45.1 คะแนน ส่วนอินโดนีเซีย อันดับที่ 52 เวียดนาม อันดับที่ 66 ประกอบกับในปี 2562 มีสถานพยาบาลทั้งภาครัฐและเอกชน ผ่านการรับรองคุณภาพตามมาตรฐานกระบวนการพัฒนาและรับรองคุณภาพโรงพยาบาล (HA - Hospital Accreditation) จากสถาบันรับรองคุณภาพสถานพยาบาล (องค์การมหาชน) จำนวนทั้งสิ้น 924 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 66 จาก 1400 แห่ง ที่ขอรับการประเมินคุณภาพตามมาตรฐาน HA โดยผ่านการรับรองในระดับการพัฒนาตามมาตรฐานขั้น 1 จำนวน 10 แห่ง ขั้นที่ 2 จำนวน 75 แห่ง ขั้น 3 ปกติ จำนวน 832 แห่ง และขั้น 3 ก้าวหน้า (Advanced HA) จำนวน 7 แห่ง

การดำเนินการที่ผ่านมา มีตัวอย่างการดำเนินการที่สำคัญ อาทิ **โครงการพัฒนาระบบบริการสุขภาพปฐมภูมิ** ผู้ประกันตนได้รับ การตรวจสุขภาพตามตารางการตรวจร่างกาย และได้รับการตรวจทางห้องปฏิบัติการตามแนวทางการตรวจสุขภาพที่จำเป็นและเหมาะสม สำหรับประชาชนอายุ 15 - 80 ปี โดยภายในปี 2563 ได้รับการตรวจสุขภาพไม่น้อยกว่า 5 ล้านคน **การพัฒนาระบบบริการสุขภาพที่ทันสมัย** โดยการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่มาใช้ในการสร้างความเป็นเลิศทางด้านบริการทางการแพทย์และสุขภาพแบบทันสมัยครบวงจร อาทิ **ระบบบริการทางการแพทย์แบบใหม่ (New Normal Medical Service)** เป็นการรักษาแบบออนไลน์ผ่านระบบ VDO Call และส่งยาทางไปรษณีย์ เป็นการเพิ่มขีดความสามารถการรักษาและลดค่าใช้จ่ายของผู้ป่วยและญาติ **การพัฒนาและประยุกต์ใช้งานบริการทางการแพทย์ผ่านระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงในพื้นที่ชนบท (Telehealth)** โดยกระทรวงสาธารณสุขร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) เริ่มต้นดำเนินการใน 8 จังหวัด 15 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) 4 คลินิกหมอครอบครัว (รพ.สต ขนาดใหญ่) และ 5 โรงพยาบาลชุมชน (รพช.) และขยายผลการใช้งาน**แอปพลิเคชัน “หมอรู้จักคุณ”** และ **6-value HPC Programs** โดยกระทรวงสาธารณสุขร่วมกับมหาวิทยาลัยนเรศวร ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงฐานข้อมูลเดิมของมหาวิทยาลัยนเรศวรกับหน่วยบริการทุกระดับ ควบคู่กับการให้คำปรึกษาแพทย์และสาธารณสุขทางไกล (Telemedicine, Telehealth) และส่งเสริมการทำงานเชิงรุก ทีมหมอครอบครัวและอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน (อสม.) เพื่อให้ประชาชนได้รับการดูแลตลอดช่วงชีวิตอย่างเท่าเทียม แม้อยู่ในพื้นที่ห่างไกล **การบริหารจัดการทรัพยากรด้านการบริการสาธารณสุข** เช่น การผลิตบุคลากรทางการแพทย์และบุคลากรด้านสุขภาพ และการจัดหาเครื่องมืออุปกรณ์ทางการแพทย์ที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องทุกปี เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาแม้จะมีการพัฒนาระบบสาธารณสุขที่ได้มาตรฐานและทันสมัยอย่างต่อเนื่อง แต่ยังพบข้อจำกัดในการดำเนินการในส่วนของ **(1) การขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์และอุปกรณ์ทางการแพทย์** และสาธารณสุขที่ทันสมัยมีจำนวนไม่เพียงพอ อาทิ โรคสุขภาพจิตที่มีข้อจำกัดในรับผู้ป่วยเนื่องจากระบบยังไม่สมบูรณ์ การรักษาโรคมะเร็งที่มีข้อจำกัดของระยะเวลาในการรักษา **(2) ความปลอดภัยของฐานข้อมูล** เนื่องจากในช่วงปลายปี 2563 ที่ผ่านมา มีโรงพยาบาลถูกเจาะระบบฐานข้อมูลคนไข้ ส่งผลให้การบริการคนไข้หยุดชะงัก และไม่สามารถให้บริการได้อย่างเต็มที่ ซึ่งในการจะกู้คืนระบบต้องใช้ระยะเวลาสักระยะหนึ่งจึงจะสามารถกลับมาให้บริการได้ดังเดิม

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การพัฒนาระบบสาธารณสุขให้ได้มาตรฐาน เพื่อให้ประชาชนทุกระดับสามารถเข้าถึงได้ดียิ่งขึ้น ต้องมีการผลิตบุคลากรทางการแพทย์และจัดหาอุปกรณ์ทางการแพทย์ให้เพียงพอและครอบคลุมทั่วประเทศ โดยกระจายไปยังทุกภูมิภาคให้มากขึ้น พยายามมิให้บุคลากรทางการแพทย์กระจุกตัวอยู่แต่ในกรุงเทพมหานคร โดยการสร้างแรงจูงใจต่าง ๆ ควบคู่กับการหาแนวทางแก้ไขวิธีจัดการโรคให้กับผู้ป่วยให้ได้รับบริการอย่างเพียงพอ และหน่วยงานภาครัฐรวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องเร่งรัดให้เกิดการบูรณาการฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงานให้มากขึ้นอีกทั้งยังต้องพิจารณาถึงประเด็นเรื่องความปลอดภัยของฐานข้อมูลเป็นวาระเร่งด่วน เนื่องจากปัจจุบันเทคโนโลยีดิจิทัลมีความก้าวหน้าและพัฒนาอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น บุคลากรและหน่วยงานที่รับผิดชอบต้องมีองค์ความรู้และตระหนักถึงความสำคัญของความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ (Cyber Security) โดยมีการวางแผนรับมือและมีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนหากเกิดเหตุการณ์ดังกล่าวขึ้นอีก

แผนแม่บทย่อย

ปี 2562 ปี 2563

การกระจายบริการสาธารณสุขอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 130401

การเข้าถึงบริการสาธารณสุขมีความเหลื่อมล้ำลดลง

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

ดัชนีความก้าวหน้าของการพัฒนาคนด้านสุขภาพ ทุกจังหวัดไม่ต่ำกว่า 0.67

เป้าหมายคือการยกระดับคุณภาพและกระจายการบริการสาธารณสุขอย่างทั่วถึง เพิ่มและพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านสุขภาพให้เพียงพอและเหมาะสมกับแต่ละพื้นที่ สามารถให้บริการอย่างมีคุณภาพเป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการขยายบริการ เพิ่มขีดความสามารถของระบบการบริการปฐมภูมิ โดยจัดให้มีหน่วยบริการที่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน รวมถึงเพิ่มศักยภาพของเครือข่ายที่เข้มแข็ง ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายในปีที่ผ่านมา แม้จะมีการดำเนินการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์ โดยเฉพาะการผลิตแพทย์ พยาบาล และสาขาวิชาชีพที่ขาดแคลนอย่างต่อเนื่อง แต่ปัจจุบันปัญหาการขาดแคลนบุคลากรยังคงอยู่ โดยเฉพาะในพื้นที่ต่างจังหวัดและพื้นที่ห่างไกล ส่งผลให้การรับบริการสาธารณสุขเกิดความเหลื่อมล้ำ จึงทำให้การดำเนินงานไม่บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เนื่องจากดัชนีความก้าวหน้าของคน (Human Achievement Index - HAI) มีการจัดทำทุก 2 ปี จึง**อ้างอิงข้อมูลเดิมจากดัชนีความก้าวหน้าของการพัฒนาคนด้านสุขภาพ ณ ปี 2562** โดยมีค่าดัชนีย่อยด้านสุขภาพอยู่ที่ 0.5843ซึ่งปรับลดลงจากปีที่ผ่านมาที่มีค่าดัชนีอยู่ที่ 0.5906 เนื่องจากมีการเจ็บป่วยและผู้พิการเพิ่มขึ้น

ดัชนีย่อยด้านสุขภาพ					
ห้าจังหวัดก้าวหน้ามากที่สุด			ห้าจังหวัดก้าวหน้าน้อยที่สุด		
ลำดับที่	จังหวัด	ค่าดัชนี	ลำดับที่	จังหวัด	ค่าดัชนี
1	ปทุมธานี	0.7514	77	สุรินทร์	0.3721
2	นนทบุรี	0.7278	76	เลย	0.4334
3	ภูเก็ต	0.7136	75	ลำพูน	0.4608
4	พระนครศรีอยุธยา	0.7128	74	นครนายก	0.4617
5	ระนอง	0.7093	73	อุทัยธานี	0.4671

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

จากตาราง พบว่า ในปัจจุบันมี 10 จังหวัดที่มีดัชนีเกินค่าเป้าหมาย โดยมี 5 จังหวัดที่ถือว่ามีความก้าวหน้ามากที่สุด ได้แก่ ปทุมธานี นนทบุรี ภูเก็ต พระนครศรีอยุธยา และระนอง ตามลำดับ เนื่องจากจังหวัดเหล่านี้มีอันดับโดดเด่นทางด้านสุขภาพ อาทิ อัตราผู้ป่วยใน ผู้พิการ ทารกแรกเกิดมีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ และสุขภาพจิต นอกจากจังหวัดข้างต้นที่มีความก้าวหน้ามากที่สุดแล้ว ยังมีอีก 5 จังหวัด ที่มีดัชนีเกินค่าเป้าหมาย ได้แก่ สมุทรสาคร ค่าดัชนี 0.7015 กรุงเทพมหานคร ค่าดัชนี 0.6963 ตราด ค่าดัชนี 0.6962 บึงกาฬ ค่าดัชนี 0.6842 และสมุทรปราการ ค่าดัชนี 0.6701 อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากดัชนีของจังหวัดที่มีความก้าวหน้าน้อยที่สุด พบว่า จังหวัดอันดับท้าย ๆ ยังมีดัชนีห่างจากค่าเป้าหมายอยู่พอสมควร ดังนั้นอาจมีความเสี่ยงต่อการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ที่ 0.67 ในปี 2565

จึงจำเป็นที่ภาครัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ต้องเร่งดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการบริการสาธารณสุขให้ประชาชนทุกคนเข้าถึงการบริการที่มีคุณภาพ และเป็นมาตรฐานเดียวกัน อาทิ การเพิ่มบุคลากรทางการแพทย์ให้เพียงต่อความต้องการในพื้นที่ จากข้อมูลของสำนักงานเลขาธิการแพทยสภา ณ เดือนกรกฎาคม 2563 พบว่า แพทย์ทั้งหมดมีจำนวน 61,279 คน ถึงแม้จะมีจำนวนเพิ่มขึ้นจากปี 2562 ที่มีจำนวนแพทย์ทั้งสิ้น 58,555 คน แต่กระนั้นสัดส่วนแพทย์ส่วนใหญ่ยังกระจุกตัวอยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานครเช่นเดิม โดยในพื้นที่กรุงเทพมหานครมีจำนวน 29,762 คน และต่างจังหวัด 31,516 คน ตามลำดับ

การดำเนินการที่ผ่านมา มีตัวอย่างการดำเนินการที่สำคัญ อาทิ **โครงการพัฒนาระบบการแพทย์ปฐมภูมิ** มีการปฏิรูประบบจัดบริการสาธารณสุขระดับปฐมภูมิและบริการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่ต้องการความช่วยเหลือ (ภาวะพึ่งพิง) กระจายไปยังส่วนภูมิภาค โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเพิ่มขีดความสามารถของระบบและบุคลากร รวมทั้งจัดให้มีกลไกช่วยเหลือและสนับสนุนสวัสดิการชุมชน โดยครอบคลุมด้านค่าใช้จ่ายเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการจากสถานพยาบาลของรัฐในพื้นที่ได้ อาทิ ค่าใช้จ่ายการเดินทางไปสถานพยาบาล รวมทั้งจัดให้มีบริการด้านสุขภาพเชิงรุกทั้งในด้านการให้คำปรึกษา การควบคุมและป้องกันกลุ่มเสี่ยงที่จะเกิดปัญหาเรื้อรังต่อสุขภาพ และการส่งเสริมด้านสุขอนามัย **โครงการพัฒนาแพทย์และบุคลากรด้านสุขภาพของประเทศ** พัฒนากำลังคนและบุคลากรด้านสุขภาพสู่ความเป็นมืออาชีพ มีองค์ความรู้และสามารถให้บริการทางการแพทย์แก่ประชาชนได้อย่างมีคุณภาพ สร้างและพัฒนากลไกการบริหารจัดการระบบการผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านสุขภาพตลอดจนส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของเครือข่ายด้านสุขภาพ โดย**การดำเนินงานดังกล่าวสอดคล้องกับปัจจัยสำคัญสู่ความสำเร็จการผลิต พัฒนา และบริหารจัดการบุคลากรด้านสุขภาพระดับปฐมภูมิและศักยภาพของเครือข่ายที่เข้มแข็ง** เป็นหลัก

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาแม้จะมีการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์ โดยเฉพาะการผลิตแพทย์ พยาบาล และสาขาวิชาชีพที่ขาดแคลนอย่างต่อเนื่องจากปีที่ผ่านมา แต่ปัจจุบันปัญหาการขาดแคลนบุคลากรยังคงมีอยู่ โดยเฉพาะในพื้นที่นอกเขตกรุงเทพมหานครและพื้นที่ห่างไกล ส่งผลให้การรับบริการสาธารณสุขเกิดความเหลื่อมล้ำ นอกจากนี้ยังมีประเด็นท้าทายที่ต้องพิจารณา คือ “ภาวะแพทย์สมองไหล” กล่าวคือ การที่แพทย์ออกจากระบบภาครัฐไปยังภาคเอกชนหรือเปิดสถานประกอบเวชกรรม (คลินิก) เป็นของตัวเอง ถึงแม้จะมีความพยายามในการผลิตบุคลากรทางการแพทย์ออกมามากเพียงไรก็ตาม แต่ก็ยังมีแพทย์ออกจากระบบอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับการเร่งผลิตแพทย์เป็นจำนวนมากทำให้เกิดข้อกังวลว่าอาจส่งผลต่อคุณภาพในการรักษาได้ จากที่กล่าวมาทำให้การดำเนินงานยังไม่บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การพัฒนาการเข้าถึงบริการสาธารณสุข เพื่อลดความเหลื่อมล้ำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ หน่วยงานของรัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ควรเร่งรัดการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมผลิตและความพร้อมด้านบุคลากรทางการแพทย์ทั้งในเรื่องปริมาณและคุณภาพ สามารถกระจายบุคลากรไปยังพื้นที่ห่างไกลได้อย่างทั่วถึง ควบคู่กับการมีมาตรการจูงใจที่ดึงดูดบุคลากรให้อยู่ในระบบ โดยอาจพิจารณาเพิ่มค่าตอบแทนให้สอดคล้องกับภาระงานและมีชั่วโมงการทำงานที่เหมาะสม ประกอบกับการพัฒนาคุณภาพการบริการโดยการนำระบบเทคโนโลยีทางการแพทย์สมัยใหม่มาสนับสนุนการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์ อาทิ เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในการวินิจฉัยโรค การพัฒนาแอปพลิเคชันให้คำปรึกษาทางการแพทย์และสาธารณสุขทางไกล (Telemedicine, Telehealth) เพื่อให้ประชาชนได้รับการบริการอย่างทั่วถึงและแก้ไขปัญหาการขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์ และเพื่อเป็นการสร้างความเท่าเทียมและเป็นธรรมในการเข้ารับบริการคุณภาพ สิ่งเหล่านี้จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้

แผนแม่บทย่อย ปี 2562 ปี 2563

การพัฒนาและสร้างระบบรับมือและปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 130501

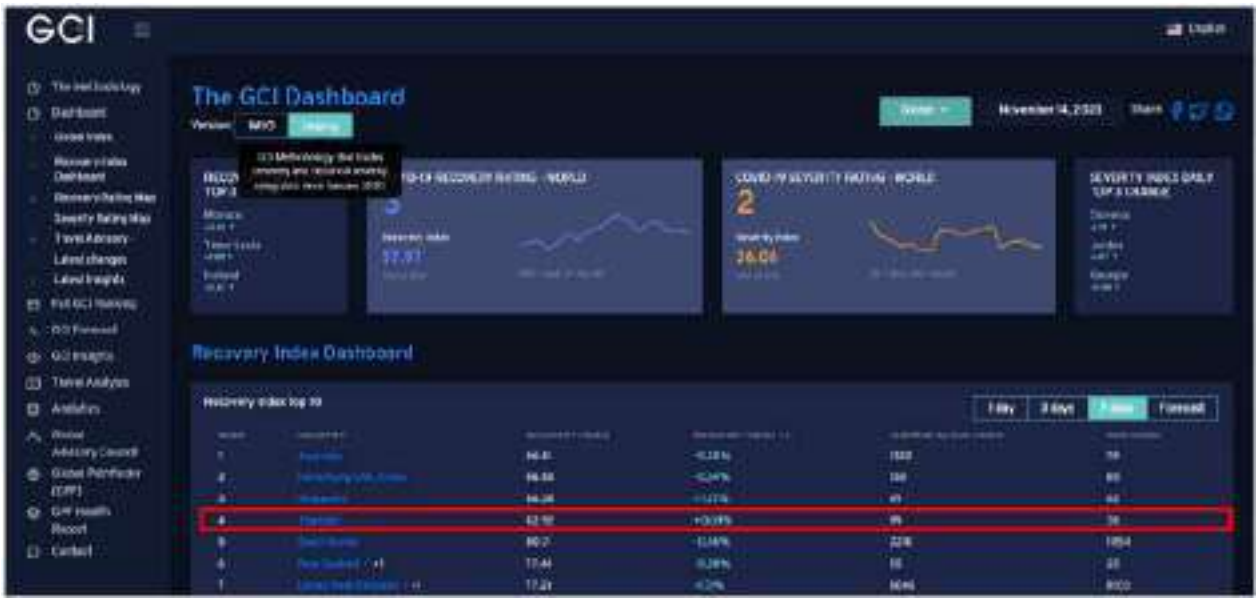
ประชาชนมีความรอบรู้สุขภาพ เรื่องโรคอุบัติใหม่และอุบัติซ้ำ
ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศมากขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

ประชาชนที่มีความรู้สุขภาพเรื่องโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำ
ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 ของประชากรทั้งหมด

โดยมุ่งเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้สามารถรับมือกับโรคอุบัติใหม่อุบัติซ้ำได้อย่างทันท่วงที อาทิ การจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการภาวะฉุกเฉินที่ได้มาตรฐาน การยกระดับระบบเฝ้าระวังและระบบรับมือ การเตรียมความพร้อมเครือข่ายและกลไกความร่วมมือจากทุกภาคส่วน การพัฒนารูปแบบการสื่อสารความเสี่ยงและช่องทางการเข้าถึงข้อมูลสุขภาพที่ถูกต้องของประชาชน ตลอดจนมีกฎหมายและมาตรการทางสังคมรองรับการปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่อุบัติซ้ำ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ในช่วงปี พ.ศ. 2562 – 2563 ทั่วโลกต้องเผชิญกับการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ซึ่งเป็นโรคอุบัติใหม่ที่องค์การอนามัยโลกประกาศเป็น “ภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขระหว่างประเทศ” (Public Health Emergency of International Concern: PHEIC) หรือโรคระบาดใหญ่ (Pandemic) ข้อมูลการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ของกรมควบคุมโรค ณ วันที่ 15 พฤศจิกายน 2563 พบผู้ติดเชื้อทั่วโลกกว่า 54 ล้านราย เป็นคนไทยประมาณ 3,800 ราย และคร่าชีวิตคนไปกว่า 1.3 ล้านราย เป็นคนไทย 60 ราย โดยไทยเป็นประเทศที่ฟื้นตัวจากโควิด-19 เป็นอันดับที่ 4 ของโลก ตามผลการประเมินของ Global COVID-19 Index (GCI) ที่ใช้ระบบการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่จาก 184 ประเทศทั่วโลก ซึ่งการคิดคะแนนแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 คะแนนร้อยละ 70 มาจากตัวชี้วัด 4 ด้าน ได้แก่ (1) จำนวนผู้ติดเชื้อที่ยังดูแลอยู่ (Active Case) ต่อประชากร (2) ผู้ที่รักษาหายแล้วต่อผู้ติดเชื้อ (3) จำนวนการตรวจต่อจำนวนผู้ติดเชื้อ (4) จำนวนการตรวจต่อประชากร ส่วนคะแนนอีกร้อยละ 30 เป็นคะแนนคงที่ ซึ่งได้มาจากดัชนีความมั่นคงด้านสุขภาพโลก (The Global Health Security Index : GHS) ที่ประเมินโดยมหาวิทยาลัย Johns Hopkins University ประเทศสหรัฐอเมริกา ใน 3 หมวดหมู่ ได้แก่ (1) ความสามารถในการตรวจพบและรายงานการติดเชื้อ (2) ความสามารถในการตอบสนองอย่างรวดเร็วในการควบคุมโรค (3) ความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานทางสาธารณสุขในการรักษาผู้ติดเชื้อ และ (4) ดูแลบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข[1] ซึ่งการจัดอันดับของ GCI สะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพของประเทศไทยในการรับมือและปรับตัวกับการแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในส่วนของการดำเนินงานของภาครัฐและความร่วมมือจากภาคประชาชน

ที่มา: https://covid19.pemandu.org/gci-ranking/ สืบค้นเมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2563
(เก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนมกราคม 2563)

[1] https://www.thaipost.net/main/detail/74018 สืบค้นเมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2563

การดำเนินการที่ผ่านมา ภาครัฐได้ดำเนินโครงการสำคัญต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีความรอบรู้ด้านสุขภาพมากขึ้นโดยเฉพาะในประเด็นเรื่องโรคอุบัติใหม่อุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ ตามแนวทางการพัฒนาในแผนแม่บทย่อยการพัฒนาและสร้างระบบรับมือและปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยมีโครงการสำคัญของภาครัฐที่ดำเนินการเพื่อรับมือกับโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ดังนี้ (1) การสร้างเครือข่ายเตือนภัยและเฝ้าระวังโรคและภัยสุขภาพ มูลนิธิชุมชนไทร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ดำเนินโครงการเสริมศักยภาพบุคคลและสร้างความเข้มแข็งชุมชน ขยายกลุ่มอาสาสมัครภัยพิบัติชุมชนในพื้นที่ต่าง ๆ ดำเนินงานเชิงรุกร่วมกับท้องถิ่นและหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนในการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือภัยพิบัติโควิด-19 โดยชุมชน นอกจากนี้กระทรวงสาธารณสุขได้ร่วมกับกระทรวงมหาดไทยจัดตั้งทีมอาสาโควิด-19 โดยให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ร่วมกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน แพทย์ประจำตำบลคัดกรองกลุ่มเสี่ยงที่เข้ามาในพื้นที่ (2) การพัฒนาระบบติดตามตรวจสอบ และเฝ้าระวังโรค และการจัดหาวัคซีนให้กับประชาชน อาทิการพัฒนาแอปพลิเคชัน “หมอชนะ” ที่ช่วยระบุตำแหน่งพื้นที่เสี่ยงในการระบาดของโรคโควิด-19 และแอปพลิเคชัน “ไทยชนะ” ที่เป็นการเก็บข้อมูลการเข้าใช้งานในพื้นที่สาธารณะของประชาชน สำหรับการจัดหาวัคซีนให้กับประชาชน สถาบันวัคซีนแห่งชาติได้มีการวางแผนจองวัคซีนล่วงหน้าควบคู่ไปกับการพัฒนาวัคซีนใช้เองในประเทศ และ (3) การเพิ่มขีดความสามารถในการติดตามวิเคราะห์และประเมินการคาดการณ์แนวโน้มและโอกาสการเกิดโรค สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมได้จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการด้านนวัตกรรมการแพทย์ และการวิจัยและพัฒนาขึ้นเพื่อพัฒนาระบบคาดการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งช่วยให้การกำหนดมาตรการและการเฝ้าระวังการระบาดของโรคดังกล่าวมีประสิทธิภาพมากขึ้น อย่างไรก็ตามในอนาคตประเทศไทยอาจต้องเผชิญกับความเสี่ยงของการแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศหรือปัจจัยอื่น ๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น การส่งเสริมให้ประชาชนมีความรอบรู้ในการรับมือกับสถานการณ์ดังกล่าวยังจำเป็นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อลดความเสี่ยงและความรุนแรงในการแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำ โดยเฉพาะการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องแม่นยำในภาวะฉุกเฉิน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ประกอบด้วย (1) การบูรณาการและเชื่อมโยงภาพรวมของการยกระดับความรอบรู้ด้านสุขภาพของประชาชน เนื่องจากในปัจจุบันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงานได้ดำเนินการส่งเสริมให้ประชาชนมีความรอบรู้ด้านสุขภาพ ในประเด็นเรื่องโรคอุบัติใหม่อุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศอย่างต่อเนื่อง แต่เป็นเพียงการดำเนินงานเพื่อตอบสนองภารกิจของหน่วยงานเป็นหลัก ส่งผลให้ไม่สามารถสะท้อนสัดส่วนประชาชนที่มีความรอบรู้ด้านสุขภาพในประเด็นดังกล่าวได้อย่างครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ในตัวชี้วัดของแผน (2) การสื่อสารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องแม่นยำผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่ยังขาดมาตรการกำกับดูแลอย่างเหมาะสม ส่งผลให้ประชาชนได้รับข้อมูลที่คลาดเคลื่อนและไม่ตอบวัตถุประสงค์ของการสื่อสารความเสี่ยง และ (3) การพัฒนาและรวมระบบบริหารจัดการส่วนกลางด้านข้อมูล อาทิ ผลทางห้องปฏิบัติการ รายงานการเฝ้าระวังสอบสวนโรค ข้อมูลทรัพยากรทางการแพทย์และข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องให้เป็นฐานเดียวกัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้การพัฒนาและสร้างระบบรับมือและปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำเกิดประสิทธิผลสูงสุด จำเป็นต้องมีการดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ได้แก่ (1) การกำหนดแนวทางบูรณาการการดำเนินงานร่วมกันของหน่วยงานภาครัฐเพื่อสร้างเสริมความรอบรู้ของประชาชนในเรื่องโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ เพื่อประโยชน์ในการวัดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงานดังกล่าวในภาพรวมของประเทศ (2) ภาครัฐควรเร่งรัดการดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลข่าวสารบนสื่อสังคมออนไลน์และกำหนดกลยุทธ์ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็วและถูกต้องแม่นยำ อาทิ การดึงดูดกลุ่มที่มีอิทธิพลทางสังคม (Social Influencer) ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการเผยแพร่ข้อมูลดังกล่าวเพื่อการสื่อสารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และ (3) ควรมีการปรับใช้เทคโนโลยีในบริหารจัดการข้อมูลกลางของประเทศให้เป็นฐานเดียวกัน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการบริหารจัดการภาวะฉุกเฉิน

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ 14

14 ศักยภาพการกีฬา

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน
การพัฒนา
และเสริมสร้างศักยภาพ
ทรัพยากรมนุษย์

"มุ่งส่งเสริมการใช้กิจกรรมกีฬาและนันทนาการบนฐาน
ของวิทยาศาสตร์การกีฬา เป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างสุขภาวะ
ของประชาชนอย่างครบวงจรและมีคุณภาพมาตรฐาน
การสร้างนิสัยรักกีฬา มีน้ำใจเป็นนักกีฬา และการใช้กีฬา
และนันทนาการในการพัฒนาจิตใจ
สร้างความสามัคคีของคนในชาติ หล่อหลอมการเป็นพลเมืองดี
พัฒนาคุณภาพชีวิต รวมทั้งการพัฒนาทักษะด้านกีฬา
สู่ความเป็นเลิศและกีฬาเพื่อการอาชีพ"

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (14) ศักยภาพการกีฬา ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการใช้กิจกรรมกีฬาและนันทนาการบนฐานของวิทยาศาสตร์การกีฬาเพื่อเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชนอย่างครบวงจรและมีคุณภาพตามมาตรฐาน การสร้างนิสัยรักกีฬาและมีน้ำใจเป็นนักกีฬา และการใช้กีฬาและนันทนาการในการพัฒนาจิตใจ สร้างความสามัคคี โดยมีเป้าหมายระดับประเด็น คือ **คนไทยมีสุขภาพดีขึ้น มีน้ำใจนักกีฬา และมีวินัย เคารพกฎกติกามากขึ้นด้วยกีฬา**

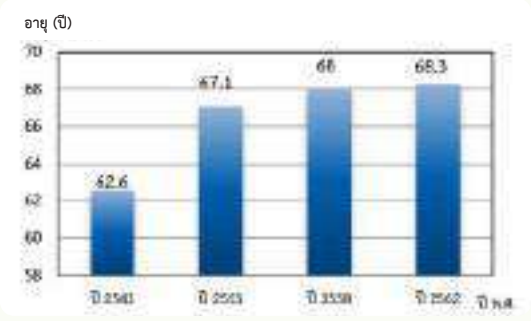
การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

140001 ปี 2562 ปี 2563

คนไทยมีสุขภาพดีขึ้น มีน้ำใจนักกีฬา และมีวินัย เคารพกฎกติกามากขึ้นด้วยกีฬา ได้กำหนดตัวชี้วัดการบรรลุเป้าหมายไว้ ได้แก่ อายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีเพิ่มขึ้นต่อเนื่องจากฐานข้อมูล Healthy life expectancy (HALE) ซึ่งจัดทำโดยองค์การอนามัยโลก (World Health Organization (WHO)) **พบว่า ในปี 2562 อายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีของประชากรประเทศไทยอยู่ที่ 68.3 ปี ซึ่งบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี 2565 ที่ 68 ปี** ทั้งนี้ค่าสีสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายของปี 2562 เป็นการอ้างอิงจากข้อมูลที่มีการเผยแพร่ล่าสุด ณ ปี 2559 ในขณะที่ค่าสีสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายของปี 2563 เป็นการอ้างอิงจากข้อมูลตามข้อเท็จจริงในปัจจุบันที่มีการเผยแพร่ถึง ปี 2562

ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับข้อมูลอายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดของประชากรไทย จากฐานข้อมูล Life expectancy (LE) จัดทำโดย ธนาคารโลก (The World Bank) พบว่าอายุคาดเฉลี่ยของประชากรไทยในภาพรวม มีค่าเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากปี 2558 ที่ 76.1 ปี เพิ่มขึ้นเป็น 76.9 ปี ในปี 2561 ประกอบกับกระแสการรักสุขภาพด้วยการออกกำลังกาย เล่นกีฬา และนันทนาการของคนไทยในช่วงที่ผ่านมา สะท้อนให้เห็นถึงการบรรลุค่าเป้าหมายอายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีได้สำเร็จ

อายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดี (อายุเฉลี่ย)

ที่มา: องค์การอนามัยโลก (World Health Organization (WHO))

อายุคาดเฉลี่ยของประชากรไทย (แรกเกิด)

ที่มา: ธนาคารโลก (The World Bank)

ทั้งนี้ ยังคงมีประเด็นท้าทายที่ต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทฯ ได้อย่างยั่งยืน ได้แก่ (1) การสร้างค่านิยมและแรงจูงใจในการรักการออกกำลังกาย กีฬา และนันทนาการของประชาชนทุกช่วงวัย ให้กลายเป็นวิถีชีวิต (2) การค้นหา การสร้าง การพัฒนานักกีฬา การคัดเลือก และการส่งนักกีฬาเข้าร่วมการแข่งขันที่เป็นระบบและมีมาตรฐาน รวมทั้งเป็นไปตามไปตามเกณฑ์ในระดับสากล ตลอดจนการต่อยอดทางอาชีพหลังเกษียณของนักกีฬา และ (3) การสร้างความยอมรับในมาตรฐานคุณภาพของบุคลากรทางด้านการกีฬาและนันทนาการ เพื่อสร้างโอกาสในการปฏิบัติหน้าที่ในระดับนานาชาติ ตลอดจนการสร้างบุคลากรที่เป็นผู้นำการออกกำลังกายและบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์การกีฬาให้เพียงพอต่อความต้องการใช้ในระดับต่าง ๆ

แผนแม่บทฯ ประเด็น (14) ศักยภาพการกีฬา

ประกอบด้วย 3 เป้าหมายแผนแม่บทย่อย ซึ่งมีสถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2563
140101	**การส่งเสริมการออกกำลังกาย และกีฬาขั้นพื้นฐานให้กลายเป็นวิถีชีวิต และการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมออกกำลังกาย กีฬา และนันทนาการ** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี 2565 ได้แก่ ประชาชนทุกภาคส่วนของประชากรทั้งหมดออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ ร้อยละ 40	2562	2563
	โดยถึงแม้ว่าสถานการณ์ภาพรวมการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอของคนไทยในปี 2561 จะลดลงจากปี 2560 แต่ในปี 2563 พบว่าอัตราส่วนประชาชนที่ออกกาลังกายสม่ำเสมอของกลุ่มเป้าหมายที่มีช่วงอายุตั้งแต่ 15 ขึ้นไป อยู่ที่ร้อยละ 41.82 โดยเพิ่มขึ้นจากปี 2562 ที่มีค่าอยู่ที่ร้อยละ 40.40 และปี 2561 ที่ร้อยละ 26.56 ซึ่งส่งผลให้มีสถานะการ**บรรลุเป้าหมายสำเร็จตามค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้**		
140201	**การส่งเสริมการกีฬาเพื่อพัฒนาสู่ระดับอาชีพ** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี 2565 ได้แก่ อันดับการแข่งขันกีฬาในมหกรรมกีฬาระดับนานาชาติของนักกีฬาไทยอันดับที่ 7 ในระดับเอเชีย	2562	2563
	โดยในปี 2561 ประเทศไทยอยู่อันดับที่ 11 ซึ่งลดลงจากอันดับที่ 6 ในปี 2557 ของการแข่งขันในมหกรรมกีฬาเอเชียนเกมส์ซึ่งจัดขึ้นทุก ๆ 4 ปี และหากพิจารณาเทียบเคียงจากผลการแข่งขันกีฬาซีเกมส์แล้ว พบว่าอันดับการแข่งขันของไทยก็ลดลงจากอันดับที่ 2 ในปี 2560 มาอยู่ที่อันดับที่ 3 ในปี 2562 เช่นเดียวกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง**		
140301	**การพัฒนาบุคลากรด้านการกีฬาและนันทนาการ** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี 2565 ได้แก่ มีบุคลากรด้านการกีฬานันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาทั่วประเทศที่ได้รับการรับรองมาตรฐานเพิ่มขึ้น (เฉลี่ยร้อยละ) เพิ่มขึ้นร้อยละ 5 ต่อปี	2562	2563
	ซึ่งเทียบเคียงจากข้อมูลทะเบียนบุคลากรทางการกีฬาของชาติ (การกีฬาแห่งประเทศไทย) ในปี 2563 จำนวนผู้ลงทะเบียนบุคลากรการกีฬาในระดับนานาชาติได้ลดลงจากปี 2562 ที่จำนวน 322 คน เป็น จำนวน 80 คน ในปี 2563 ซึ่งสะท้อนให้เห็นการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย**		

แผนแม่บทย่อย ปี 2562 ปี 2563

การส่งเสริมการออกกำลังกาย และกีฬาขั้นพื้นฐานให้กลายเป็นวิถีชีวิตและการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมออกกำลังกาย กีฬา และนันทนาการ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 140101

คนไทยออกกำลังกาย เล่นกีฬา และนันทนาการอย่างสม่ำเสมอเพิ่มขึ้น

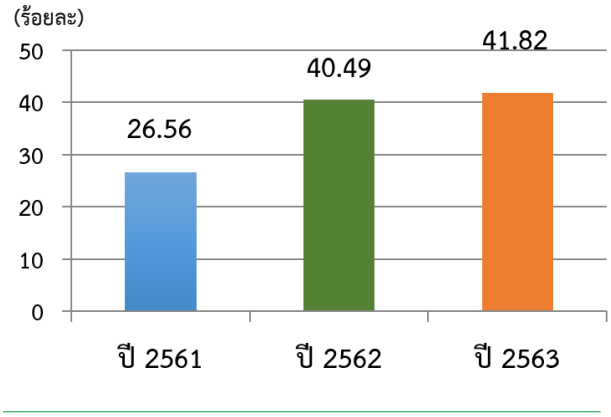
ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

ร้อยละ 40 ประชาชนทุกภาคส่วนของประชากรทั้งหมดออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ

เพื่อส่งเสริมให้การออกกำลังกายและการเล่นกีฬาขั้นพื้นฐานกลายเป็นวิถีชีวิตของประชาชนทุกกลุ่มวัย โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชน บุคคลกลุ่มพิเศษ และผู้ด้อยโอกาส ทั้งในระดับชุมชน สังคม และระดับประเทศให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการออกกำลังกาย การเล่นกีฬา และนันทนาการอย่างถูกต้องและเหมาะสม ตลอดจนสามารถเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์การออกกำลังกาย การเล่นกีฬาได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมการออกกำลังกาย เล่นกีฬา และการประกอบกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ ตามความถนัดหรือความสนใจอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นวิถีชีวิต นำไปสู่การพัฒนาจิตใจ สร้างความสัมพันธ์อันดี มีระเบียบวินัย รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย และการมีสุขภาวะที่ดีของประชาชนในสังคม โดยต้องให้ความสำคัญกับการสร้างความพร้อมและการเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกในการออกกำลังกาย เล่นกีฬา และนันทนาการ รวมทั้งการสร้างแรงจูงใจในการออกกำลังกาย เล่นกีฬาและนันทนาการอย่างสม่ำเสมอผ่านการสร้างความร่วมมือของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตามการดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าวยังคงมีความท้าทายในการสร้างค่านิยมและแรงจูงใจในการออกกำลังกาย เล่นกีฬา และนันทนาการอย่างสม่ำเสมอของประชาชนอย่างยั่งยืน ตลอดจนการสร้างสรรค์กิจกรรม และรูปแบบการออกกำลังกายที่มีความหลากหลายและเหมาะสมกับประชาชนในทุกระดับและทุกช่วงวัย

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าสถานการณ์ภาพรวมการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอของคนไทยในปี 2561 จะลดลงจากปี 2560 แต่จากข้อมูลด้านการออกกำลังกายกีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬา (กรมพลศึกษา) กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พบว่า ในปี 2562 และปี 2563 อัตราส่วนประชาชนที่ออกกำลังกายสม่ำเสมอของกลุ่มเป้าหมายที่มีช่วงอายุตั้งแต่ 15 ขึ้นไป เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 40.40 และ 41.82 ตามลำดับ โดยเพิ่มขึ้นจาก ปี 2561 ที่มีค่าอยู่ที่ร้อยละ 26.56 ประกอบกับตั้งแต่ปี 2562 เป็นต้นมากระทรวงสาธารณสุขร่วมมือกับภาคีเครือข่ายขับเคลื่อนนโยบายส่งเสริมการออกกำลังกายทั่วประเทศ โดยดำเนินการผ่านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และภาคีเครือข่ายอื่น ๆ ทั้งในพื้นที่ส่วนกลาง จังหวัด และท้องถิ่น อีกทั้งจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 ซึ่งส่งผลให้ประชาชนมีความตื่นตัวและตระหนักถึงการรักสุขภาพ และหันมาออกกำลังกาย เล่นกีฬามากยิ่งขึ้น ส่งผลให้สามารถบรรลุเป้าหมายการทำให้คนไทยออกกำลังกาย เล่นกีฬา และนันทนาการอย่างสม่ำเสมอเพิ่มขึ้น ที่กำหนดค่าเป้าหมายไว้ที่ร้อยละ 40 ของประชาชนทุกภาคส่วนของประชากรทั้งหมดออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ ภายในปี 2565 ได้อย่างเป็นรูปธรรม

ประชาชนทุกภาคส่วนของประชากรทั้งหมด
ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ (อายุ 15 ปีขึ้นไป)

ที่มา: กรมพลศึกษา

การดำเนินการที่ผ่านมา ในช่วงที่ผ่านมาหน่วยงานภาครัฐ อาทิ กรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ได้ดำเนินโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งศูนย์กีฬา หนึ่งกีฬาเด่น โดยเป็นการพัฒนา Mobile Application (DPE MOVE) เพื่อบันทึก เผยแพร่ข้อมูลและผลงานด้านการพลศึกษา รวมทั้งเป็นศูนย์รวมข้อมูลด้านสุขภาพ นันทนาการ วิทยาศาสตร์การกีฬา ซึ่งสามารถใช้ประโยชน์ทั้งสำหรับประชาชนและบุคลากรการด้านการกีฬาในการดำเนินการส่งเสริมการออกกำลังกาย กีฬา และนันทนาการ นอกจากนั้น กระทรวงสาธารณสุข โดยกรมอนามัย ได้ดำเนินโครงการ 10 ล้านครอบครัวไทย ออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ เพื่อส่งเสริมการออกกำลังกายให้กับประชาชนทุกช่วงวัย และการสร้างความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวผ่านการทำกิจกรรมทางกายร่วมกัน โดยได้พัฒนาระบบฐานข้อมูล 10 ล้านครอบครัวไทย และได้ขับเคลื่อนการรณรงค์เพื่อสร้างกระแสการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพครอบคลุมพื้นที่ทั้ง 4 ภาค 77 จังหวัด ซึ่งมีประชาชนลงทะเบียนเข้าร่วมโครงการภายใต้แพลตฟอร์ม โครงการ 10 ล้านครอบครัวไทยออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ จำนวน 1,316,990 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2563) โดยได้ดำเนินการร่วมกับโครงการก้าวท้าใจ ซึ่งเป็นการเก็บสะสมคะแนนสถิติการออกกำลังกายของผู้เข้าร่วมผ่านสมาร์ทโฟน เพื่อเป็นการกระตุ้นการรักการออกกำลังกายและกีฬาขั้นพื้นฐานให้กลายเป็นวิถีชีวิตของคนไทย

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ความท้าทายที่สำคัญในการการทำให้คนไทยออกกำลังกาย เล่นกีฬา และนันทนาการอย่างสม่ำเสมอ คือ การสร้างค่านิยมและแรงจูงใจในการรักการออกกำลังกายให้กลายเป็นชีวิตประจำวันของประชาชนทุกช่วงวัย ตลอดจนการสร้างสรรค์กิจกรรมต่าง ๆ หรือรูปแบบการออกกำลังกาย เล่นกีฬา และนันทนาการที่สามารถตอบสนองและดึงดูดความสนใจของประชาชนในทุกระดับและทุกช่วงวัย ให้มีความยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้สามารถสร้างค่านิยมและการสร้างแรงจูงใจในการออกกำลังกาย และเล่นกีฬาที่มีความยั่งยืนและกลายเป็นวิถีชีวิตของคนไทย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรยกระดับและพัฒนาความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านกีฬา การออกกำลังกาย และนันทนาการให้มีความครอบคลุมทุกพื้นที่ เพื่อให้ประชาชนทุกระดับสามารถเข้าถึงและเพียงพอต่อความต้องการ ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ควรบูรณาการความร่วมมือในการส่งเสริมการออกกำลังกาย เล่นกีฬา และนันทนาการด้วยการสร้างสรรค์กิจกรรมในรูปแบบใหม่ ๆ ที่สามารถสร้างแรงจูงใจในการออกกำลังกาย อาทิ การใช้นำเทคโนโลยีนวัตกรรมเข้ามาประยุกต์ใช้เพื่อกระตุ้นและสร้างความท้าทายให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น รวมทั้งควรพัฒนาการใช้ฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) มาใช้ในการติดตาม ประเมินผล และประกอบการวางแผนในการจัดทำนโยบายในการส่งเสริมการออกกำลังกาย กีฬา และนันทนาการของคนไทยอย่างสม่ำเสมออย่างยั่งยืนตามเป้าหมายต่อไป

ปี 2562 ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

การส่งเสริมการกีฬาเพื่อพัฒนาสู่ระดับอาชีพ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 140201

นักกีฬาไทยประสบความสำเร็จในการแข่งขันระดับนานาชาติ

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

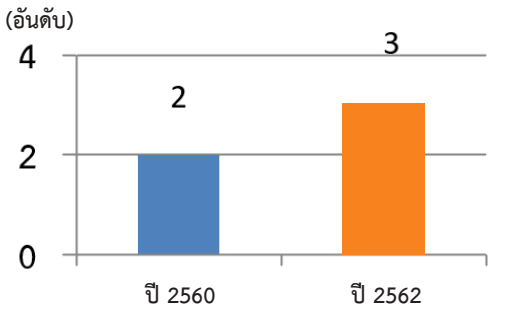
อันดับ 7 ในระดับเอเชีย

เพื่อสร้างและพัฒนานักกีฬาของไทยสู่การแข่งขันและประสบความสำเร็จในระดับนานาชาติ เพื่อให้การกีฬาของไทยเป็นที่ยอมรับในระดับสากล และนักกีฬาไทยสามารถต่อยอดความเป็นเลิศสู่การประกอบอาชีพที่มั่นคงได้ ซึ่งนอกจากจะสร้างความสุขและความภาคภูมิใจให้กับนักกีฬาแล้ว ยังสามารถสร้างชื่อเสียงให้กับประเทศ อีกทั้งเป็นการสร้างแรงบันดาลใจและเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเยาวชนให้เกิดความนิยมในการเล่นกีฬา ตลอดจน สามารถผลักดันอุตสาหกรรมการกีฬาของไทย ในการเป็นเจ้าภาพในการจัดการแข่งขันกีฬาในระดับประเทศและระดับนานาชาติ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยการจะบรรลุเป้าหมายอันดับ 7 ในการแข่งขันระดับเอเชียได้นั้น ต้องอาศัยปัจจัยสำคัญ ได้แก่ การให้ความสำคัญกับการสร้างและการสรรหานักกีฬาจากการแข่งขันทั้งในและต่างประเทศควบคู่กับการพัฒนาและนำวิทยาศาสตร์การกีฬามาเป็นเครื่องมือหลักในการพัฒนานักกีฬา เพื่อสร้างโอกาสในการเข้าร่วมแข่งขันระดับนานาชาติของนักกีฬาไทย และต่อยอดไปสู่การสร้างเส้นทางอาชีพที่มั่นคง

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย โดยอันดับผลการแข่งขันกีฬาในระดับนานาชาติของไทยในช่วงที่ผ่านมา ทั้งการแข่งขันกีฬาเอเชียนเกมส์และการแข่งขันกีฬาซีเกมส์ ลดลงจากการแข่งขันครั้งที่ผ่านมาอย่างต่อเนื่อง เมื่อพิจารณาจากอันดับการแข่งขันในมหกรรมกีฬาระดับนานาชาติ (ระดับเอเชีย) ของนักกีฬาไทย ซึ่งอันดับการแข่งขันในมหกรรมกีฬาเอเชียนเกมส์ในครั้งที่ผ่านมาในปี 2557 และในปี 2561 ผลการแข่งขันของไทยลดลงจากอันดับที่ 6 มาอยู่ในอันดับที่ 11 ซึ่งหากพิจารณาจากผลการแข่งขันมหกรรมกีฬาอื่น ๆ ในช่วงที่ผ่านมา อาทิ การแข่งขันกีฬาซีเกมส์ซึ่งมีนักกีฬาเข้าร่วมแข่งขันทั้งหมดจาก 11 ประเทศ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยในการแข่งขันกีฬาซีเกมส์ครั้งที่ 29 ในปี 2560 ไทยอยู่อันดับที่ 2 และในการแข่งขันครั้งที่ 30 ในปี 2562 ที่ผ่านมาประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 3 และหากดูเฉพาะกีฬาสากลประเทศไทยได้อันดับที่ 3 เช่นเดียวกัน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความท้าทายอย่างมากในการบรรลุเป้าหมายอันดับ 7 (ระดับเอเชีย) ของการแข่งขันในมหกรรมกีฬาเอเชียนเกมส์ที่จะจัดขึ้นครั้งถัดไปในปี 2565

ผลการแข่งขันกีฬาซีเกมส์

ที่มา: สภาโอลิมปิกแห่งเอเชีย

การดำเนินการที่ผ่านมา ในช่วงปี 2562 – 2563 มีหน่วยงานภาครัฐได้มีการดำเนินการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายแผนย่อยการส่งเสริมการกีฬาเพื่อพัฒนาสู่ระดับอาชีพ อาทิ มหาวิทยาลัย และกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา โดย การกีฬาแห่งประเทศไทย กรมพลศึกษา ได้ดำเนินโครงการเพื่อพัฒนากีฬาเพื่อความเป็นเลิศและยกระดับมาตรฐานการแข่งขันกีฬาอาชีพสู่มาตรฐานสากล นอกจากนี้ได้มีการดำเนินโครงการเพื่อเตรียมและส่งนักกีฬาเข้าร่วมการแข่งขันกีฬาระดับนานาชาติ ตลอดจนโครงการความร่วมมือด้านการกีฬาระหว่างประเทศเพื่อมุ่งสู่การเฟ้นหานักกีฬาที่มีความสามารถทั่วประเทศและผลักดันให้นักกีฬาไทยประสบความสำเร็จในระดับนานาชาติ ตลอดจนเพื่อเพิ่มโอกาสของไทยในการเป็นเจ้าภาพในการจัดการแข่งขันกีฬาระดับนานาชาติ โดยที่ผ่านมาการกีฬาแห่งประเทศไทยได้ผลักดันให้ไทยได้เป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันแบดมินตันชิงแชมป์สเปเชียลโอลิมปิคเอเชียแปซิฟิค ยูนิฟายด์แบดมินตัน (1st Special Olympics Asia Pacific Unified Badminton Championship 2019) ครั้งแรกในภาคพื้นเอเชียแปซิฟิค เพื่อส่งเสริมการร่วมมือกันระหว่างผู้พิการทางสติปัญญากับคนปกติ อันเป็นการสร้างการยอมรับทางสังคมให้กับผู้พิการในการแสดงให้เห็นว่าผู้พิการทางสติปัญญาสามารถเป็นส่วนหนึ่งของสังคมได้ โดยการแข่งขันในครั้งนี้มีผู้ที่เข้าร่วมการแข่งขันจากคณะนักกีฬาสเปเชียลโอลิมปิก รวม 14 ประเทศ ซึ่งส่งผลให้การกีฬาของไทยมีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับในระดับสากล นอกจากนั้นยังมีนักกีฬาของไทยที่ประสบความสำเร็จในการเป็นนักกีฬาอาชีพในระดับนานาชาติ อาทิ ธีราทร บุญมาทัน ซึ่งเป็นคนไทยคนแรกที่คว้าแชมป์เจลีก (ฟุตบอล) ในระดับนานาชาติ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ประเด็นท้าทายที่สำคัญ คือ การพัฒนากระบวนการค้นหา การสร้าง เลือกสรร และพัฒนานักกีฬาในทุกระดับอย่างเป็นระบบและมีมาตรฐาน เพื่อให้ได้มาซึ่งนักกีฬาที่มีความสามารถ มีความถนัดเฉพาะและมีพรสวรรค์ที่อยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ ได้อย่างแท้จริง รวมทั้งยังมีประเด็นเรื่องระบบการคัดเลือกและการส่งนักกีฬาเข้าร่วมการแข่งขันที่ยังไม่เป็นไปตามเกณฑ์ในระดับสากล ตลอดจนยังขาดการต่อยอดทางอาชีพหลังเกษียณของนักกีฬา

ข้อเสนอแนะในการบรรลุเป้าหมาย การพัฒนานักกีฬาให้ประสบความสำเร็จในระดับนานาชาติ ควรมีการจัดทำหลักสูตรเฉพาะในการพัฒนานักกีฬาให้เหมาะสมกับทุกระดับการศึกษา ตั้งแต่การศึกษาขั้นพื้นฐานจนถึงระดับอุดมศึกษา และการยกระดับและพัฒนากระบวนการค้นหา การสร้าง และการเลือกสรรนักกีฬาที่เป็นระบบทั้งในระดับประเทศ ระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่น เพื่อให้ได้มาซึ่งนักกีฬาที่มีพรสวรรค์ในแต่ละประเภทกีฬาครอบคลุมทุกพื้นที่ นอกจากนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมมือกับสมาคมการกีฬาต่าง ๆ ในการสร้างระบบการคัดเลือกและส่งนักกีฬาเข้าร่วมการแข่งขันในระดับต่าง ๆ ที่มีความเสมอภาค และเป็นธรรม รวมทั้งเป็นไปตามมาตรฐานในระดับสากลตามเกณฑ์ของสมาคมสหพันธ์กีฬานานาชาติเพื่อส่งนักกีฬาเข้าร่วมการแข่งขันกีฬาระดับนานาชาติตามความถนัดที่หลากหลาย ตลอดจนจัดทำเส้นทางสายอาชีพของนักกีฬา (Athlete pathway) และเตรียมความพร้อมด้านทักษะอาชีพหลังเลิกเล่นกีฬา โดยจัดให้มีการจัดทำหลักสูตรที่เหมาะสมเพื่อรองรับการเป็นผู้ประกอบการ เพื่อให้นักกีฬาไทยสามารถเติบโตจากการเป็นนักกีฬาสมัครเล่นก้าวไปสู่การเป็นนักกีฬาอาชีพที่ภาคภูมิใจและสามารถเลี้ยงตนเองได้อย่างมั่นคงต่อไป

แผนแม่บทย่อย ปี 2562 ปี 2563

การพัฒนาบุคลากรด้านการกีฬาและนันทนาการ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 140301

บุคลากรด้านการกีฬาและนันทนาการมีคุณภาพและมาตรฐานเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

จำนวนบุคลากรด้านการกีฬา นันทนาการและวิทยาศาสตร์การกีฬาทั่วประเทศที่ได้รับการรับรองมาตรฐานเพิ่มขึ้น (เฉลี่ยร้อยละ) เพิ่มขึ้นร้อยละ 5 ต่อปี

โดยมุ่งการผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านการกีฬาและนันทนาการของประเทศ บนฐานของวิทยาศาสตร์การกีฬาให้มีคุณภาพและมาตรฐานในระดับสากล และมีจำนวนบุคลากรด้านกีฬาและนันทนาการที่เพียงพอกับความต้องการของทุกประเภทกีฬา รวมทั้งเพื่อให้สามารถให้บริการด้านกีฬาและสามารถถ่ายทอดความรู้แก่ประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมายได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม นำไปสู่การออกกำลังกาย เล่นกีฬา และนันทนาการของประชาชนที่มีคุณภาพและปลอดภัย ตลอดจนเพื่อให้บุคลากรด้านการกีฬาของไทยมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับสากล ซึ่งจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรหรือการอบรมบุคลากรกีฬาและนันทนาการที่มีความเป็นสากล และการบริหารจัดการทั้งในด้านการพัฒนาและการติดตามประเมินผลบุคลากรกีฬาและนันทนาการที่มีคุณภาพ รวมทั้งการส่งเสริมให้บุคลากรการกีฬาของไทยมีบทบาทในเวทีการแข่งขันระดับชาติและนานาชาติอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ การพัฒนาบุคลากรด้านการกีฬาและนันทนาการของไทยที่ผ่านมายังคงมีความท้าทายในการสร้างมาตรฐานและการกำกับคุณภาพบุคลากรให้ครอบคลุมกีฬาและนันทนาการทุกประเภท และการเป็นที่ยอมรับในมาตรฐานคุณภาพ ความยุติธรรม และความเป็นมืออาชีพของบุคลากรทางด้านการกีฬาและนันทนาการของประเทศ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เมื่อพิจารณาจากข้อมูลทะเบียนบุคลากรทางการกีฬาของชาติ (การกีฬาแห่งประเทศไทย) ในช่วงปี 2558 ถึงปี 2562 ที่ผ่านมา พบว่า จำนวนผู้ลงทะเบียนบุคลากรด้านกีฬาระดับนานาชาติมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่ในปี 2563 จำนวนผู้ลงทะเบียนบุคลากรการกีฬาในระดับนานาชาติได้ลดลงจากปีก่อนอยู่ที่จำนวน 80 คน อีกทั้งจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ส่งผลให้การคัดเลือกและฝึกอบรมผู้ลงทะเบียนบุคลากรด้านการกีฬาไม่สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องตามระยะเวลาที่กำหนด เนื่องจากมีการใช้มาตรการการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) จึงส่งผลให้จำนวนบุคลากรการกีฬาลดลงในปี 2563 อย่างไรก็ตาม คาดว่าจะสามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดให้มีบุคลากรด้านการกีฬาของไทยมีคุณภาพและมาตรฐานเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 5 ต่อปี ภายในปี 2565

ผู้ลงทะเบียนบุคลากรด้านกีฬาระดับนานาชาติ

ที่มา: การกีฬาแห่งประเทศไทย

การดำเนินการที่ผ่านมา เพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายในช่วงปี 2562 – 2563 ส่วนใหญ่ยังคงเป็นการดำเนินการตามภารกิจประจำของหน่วยงานเป็นหลัก อาทิ การกีฬาแห่งประเทศไทยร่วมมือกับสมาคมกีฬาแห่งจังหวัด สมาคมกีฬาแห่งประเทศไทย และสถาบันกีฬาระดับนานาชาติ ได้ดำเนินโครงการการสร้างมาตรฐานบุคลากรกีฬาด้วยองค์ความรู้และนวัตกรรมและมีการเชื่อมโยงฐานข้อมูลอย่างเป็นระบบ เพื่อการบริหารและการอบรมการใช้ระบบฐานข้อมูลบุคลากรการกีฬา รวมทั้งการติดตามประเมินผลการพัฒนาบุคลากรด้านการกีฬาเพื่อความเป็นเลิศ ตลอดจนการกำหนดแผนการพัฒนาบุคลากรทางการกีฬาให้มีศักยภาพ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรกีฬาไปสู่ความเป็นศูนย์กลาง (HUB) การพัฒนาบุคลากรกีฬาในระดับภูมิภาคและระดับโลก อีกทั้งกรมพลศึกษา ได้ดำเนินโครงการพัฒนาผู้ตัดสินกีฬาต้นกล้าและโครงการพัฒนาศักยภาพผู้ฝึกสอนกีฬาระดับพื้นฐาน เพื่อเพิ่มจำนวนของบุคลากรการกีฬา โดยมุ่งเน้นการอบรมเพื่อให้บุคลากรการกีฬาสามารถนำความรู้ไปพัฒนานักกีฬาในระดับพื้นฐานได้อย่างถูกต้องตามมาตรฐาน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าแนวโน้มของผู้ลงทะเบียนบุคลากรด้านการกีฬาระดับนานาชาติของไทยจะมีจำนวนที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่ยังคงมีประเด็นท้าทายในด้านการพัฒนาและยกระดับคุณภาพบุคลากรด้านการกีฬาและนันทนาการที่มีอยู่ให้มีมาตรฐานทัดเทียมสากล เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ และมีโอกาสในการปฏิบัติหน้าที่ในเวทีการแข่งขันกีฬาระดับชาติและระดับนานาชาติมากยิ่งขึ้น นอกจากนั้น ควรให้ความสำคัญกับสร้างบุคลากรที่เป็นผู้นำการออกกำลังกายในชุมชนท้องถิ่นที่เพียงพอในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ รวมทั้งการพัฒนาบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์การกีฬาที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ เพื่อสนับสนุนการสร้างและพัฒนาบุคลากรด้านการกีฬาและนันทนาการของไทยให้มีมาตรฐานยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ควรร่วมกับสมาคมกีฬาระดับต่าง ๆ และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ควรมีการพัฒนาหลักสูตรที่มีมาตรฐานในระดับสากลในการพัฒนาบุคลากรด้านการกีฬาและนันทนาการตามมาตรฐานเกณฑ์ของสมาคมหรือสหพันธ์นานาชาติ วิชาชีพต่าง ๆ โดยการใช้ผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ จากทั้งในและต่างประเทศเพื่อพัฒนาบุคลาการด้านการกีฬาและนันทนาการของไทยให้มีคุณภาพ นอกจากนั้น ควรให้ความสำคัญกับการสร้างและพัฒนาบุคลาการที่เป็นผู้นำการออกกำลังกายในระดับชุมชนท้องถิ่น และบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์การกีฬาให้เพียงพอต่อความต้องการของทุกภาคส่วน และเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ไปสู่บุคลากรด้านกีฬาและนันทนาการในระดับต่าง ๆ รวมทั้งประชาชน เด็กและเยาวชน บุคคลกลุ่มพิเศษ และผู้ด้อยโอกาสในระดับจังหวัดและท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพครอบคลุมในทุกพื้นที่ ตลอดจนควรเร่งดำเนินการสร้างความร่วมมือด้านการต่างประเทศเพื่อสร้างพื้นที่และผลักดันบุคลากรด้านการกีฬาและนันทนาการของไทยให้มีบทบาทในองค์กรกีฬาระดับสากลและเวทีการแข่งขันระดับนานาชาติ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาบุคลากรด้านการกีฬาและนันทนาการให้มีคุณภาพและมาตรฐานเพิ่มขึ้น

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ 15

15 พลังทางสังคม

“การดึงพลังจากภาคส่วนต่าง ๆ ในทุกระดับของสังคม ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ชุมชนท้องถิ่น และกลุ่มทางเศรษฐกิจสังคม มาเป็นพลังสังคม ร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาสังคม และประเทศให้เกิดความแข็งแกร่งและยั่งยืน”

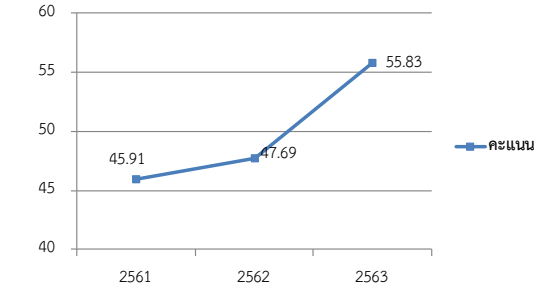
แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (15) พลังทางสังคม มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างพลังทางสังคม เป็นการดึงพลังจากภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชน ประชาสังคม ชุมชน ประชาชนทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัย และภาคีต่าง ๆ ในทุกระดับ เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการพัฒนาและแก้ไขปัญหาได้ตรงกับความต้องการในระดับพื้นที่ที่มีความแตกต่างกันบนฐานความรู้ ข้อมูล และหลักวิชาการที่มีส่วนร่วมจากชุมชนและภาคีในสังคมอย่างแท้จริง โดยมีเป้าหมายระดับประเด็น คือ **ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมเพิ่มขึ้น**

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

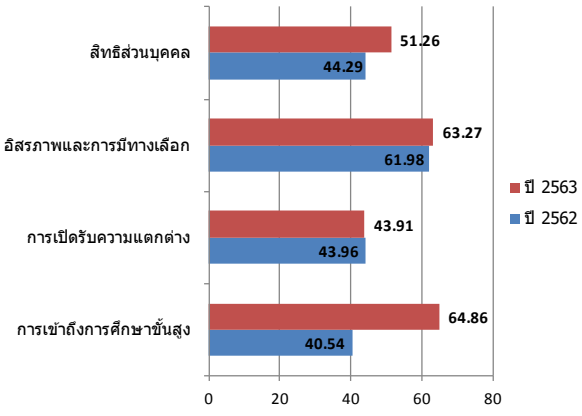
150001 ปี 2562 ปี 2563

ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมเพิ่มขึ้น พิจารณาจากมิติด้านโอกาสของดัชนีชี้วัดความก้าวหน้าทางสังคม ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) สิทธิส่วนบุคคล 2) อิสรภาพและการมีทางเลือก 3) การเปิดรับความแตกต่าง และ 4) การเข้าถึงการศึกษาขั้นสูง จัดทำโดย Social Progress Imperative พบว่า ปี 2561 ปี 2562 และปี 2563 มีค่าคะแนนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีค่าคะแนนอยู่ที่ร้อยละ 45.91 47.69 และ 55.83 ตามลำดับ โดยระหว่างปี 2562 2563 มีค่าคะแนนเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดดเฉลี่ยร้อยละ 17.07 ซึ่งเป็นการเพิ่มขึ้นมากกว่าเป้าหมายที่กำหนด (เพิ่มขึ้นร้อยละ 10 ในปี 2565) โดยดัชนีชี้วัดความก้าวหน้าทางสังคมที่มีการปรับค่าคะแนนเพิ่มมากที่สุด ได้แก่ การศึกษาขั้นสูง (เพิ่มขึ้น 24.36 คะแนน) รองลงมา คือ สิทธิส่วนบุคคล (เพิ่มขึ้น 6.97 คะแนน) อิสรภาพและการมีทางเลือก (เพิ่มขึ้น 1.29 คะแนน) ส่วนการเปิดรับความแตกต่างปรับลดลงเล็กน้อย (ลดลง 0.05 คะแนน) อย่างไรก็ตาม ในระยะต่อไปควรให้ความสำคัญกับองค์ประกอบของดัชนีชี้วัดความก้าวหน้าทางสังคมด้านโอกาสประเด็นการเปิดรับความแตกต่าง ซึ่งมีค่าคะแนนค่อนข้างต่ำและมีการปรับตัวลดลง จึงจำเป็นต้องเร่งดำเนินการพัฒนาประเด็นดังกล่าวมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ค่าคะแนนของดัชนีชี้วัดความก้าวหน้าทางสังคมด้านโอกาสเพิ่มขึ้นและคงสถานะการบรรลุเป้าหมายได้อย่างต่อเนื่อง

มิติด้านโอกาสของดัชนีชี้วัดความก้าวหน้าทางสังคม

องค์ประกอบดัชนีความก้าวหน้าทางสังคมด้านโอกาส

ที่มา: Social Progress Imperative

พลังทางสังคม

การดำเนินการเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมเพิ่มขึ้น มีประเด็นท้าทายที่จำเป็นต้องเร่งแก้ไขปัญหา อาทิ การพัฒนาศักยภาพขององค์กรชุมชน ภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ให้มีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการ มีทักษะในการใช้ข้อมูล/ความรู้/นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล มีกลไก/รูปแบบการรวมตัวและการดำเนินงานที่สามารถจัดการปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างเหมาะสมมีคุณภาพสอดคล้องกับบริบทหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมสูงวัยที่ภาครัฐจะต้องส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนในสังคม และประชาชนทุกช่วงวัย โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในวัยแรงงานได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเตรียมตัวเข้าสู่วัยสูงอายุในมิติต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ ควรมีระบบฐานข้อมูลผู้สูงอายุ เพื่อเป็นเครื่องมือในการวางแผนเตรียมความพร้อมทุกมิติและสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ผู้สูงอายุในสังคมไทยเมื่อก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยที่สมบูรณ์ได้อย่างมีคุณภาพ และเหมาะสม ซึ่งจะส่งผลให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งร่วมเป็นหุ้นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศได้อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

แผนแม่บทฯ ประเด็น (15) พลังทางสังคม

ประกอบด้วย 3 เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2563
150101	**ภาคีการพัฒนามีบทบาทในการพัฒนาสังคมมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 ดัชนีชี้วัดทุนทางสังคม เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 10	2562	2563

ซึ่งเทียบเคียงจาก (1) ข้อมูลด้านจำนวนองค์กรชุมชน พบว่า ภาพรวมในปี 2562-2563 มีจำนวนองค์กรชุมชนเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.93 จากปี 2561 (2) ครัวเรือนที่มีส่วนร่วมทำกิจกรรมสาธารณะของหมู่บ้าน พบว่า ภาพรวมในปี 2562-2563 มีครัวเรือนในชนบทเกือบทั้งหมดมีส่วนร่วมทำกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของชุมชนหรือท้องถิ่น ร้อยละ 99.63 เพิ่มขึ้นจากปี 2561 (3) ภาคเอกชนมีบริษัทจดทะเบียนที่ได้รับการคัดเลือกเป็นสมาชิกของดัชนีความยั่งยืน (DJSI) พบว่า ในปี 2563 มีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็น 22 แห่ง จาก 20 แห่ง ในปี 2562 (4) การจัดตั้งเครือข่ายเพื่อความยั่งยืนประเทศไทย (TRBN) พบว่า ในปี 2562 มีจำนวน 9 องค์กรหลัก เพื่อกระตุ้นบริษัทจดทะเบียนไทยและบริษัทเอกชนทั่วไปทำธุรกิจอย่างรับผิดชอบ ร่วมขับเคลื่อนประเทศในทุกมิติ และ (5) สมาคมเครือข่ายโกลบอลคอมแพ็กแห่งประเทศไทย (GCNT) พบว่า ปัจจุบันมีสมาชิก 50 บริษัท ร่วมเป็นเครือข่ายการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่สมดุล ยั่งยืน ซึ่งการดำเนินงานของภาคีการพัฒนาต่าง ๆ สะท้อนให้เห็นถึงการเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาสังคมเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งมีสถานะ**บรรลุค่าเป้าหมายแล้ว**

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2563
150201	**ประชากรไทยมีการเตรียมการก่อนยามสูงอายุเพื่อให้สูงวัยอย่างมีคุณภาพเพิ่มขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 สัดส่วนประชากรอายุ 25-59 ปี ที่มีการเตรียมการเพื่อยามสูงอายุทั้งมิติทางเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ และสภาพแวดล้อม เทียบกับจำนวนประชากรอายุ 25-59 ปี ทั้งหมด เฉลี่ยร้อยละ 60	2562	2563

พบว่า ภาพรวมข้อมูลในปี 2559-2563 มีประชากรอายุ 25-59 ปีที่มีการเตรียมการก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุทั้งมิติเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ และสภาพแวดล้อม คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 51.9 ซึ่งยังต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนด นอกจากนี้ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มี

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	ปี 2563
	การเตรียมความพร้อมเมื่ออายุมากขึ้น อาทิ อายุ 50-59 ปี มีการเตรียมการเรื่องการออม คิดเป็นร้อยละ 74.3 และการดูแลสุขภาพ คิดเป็นร้อยละ 74.1 ซึ่งมีสถานะ **ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย**		
150202	**ผู้สูงอายุมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 สัดส่วนผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาความยากจนหลายมิติลดลง เฉลี่ยลดลงร้อยละ 10	2562	2563
	พบว่า ภาพรวมข้อมูลในปี 2562-2563 ผู้สูงอายุที่ยากจนหลายมิติ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 9.5 ของผู้สูงอายุยากจนในระบบ TPMAP ทั้งหมด ซึ่งมีจำนวนลดลงจากปี 2561 คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 21.1 สูงกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 10 มีสถานะ**บรรลุค่าเป้าหมายแล้ว**		

ปี 2562 ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

การเสริมสร้างทุนทางสังคม

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 150101

ภาคีการพัฒนามีบทบาทในการพัฒนาสังคมมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง

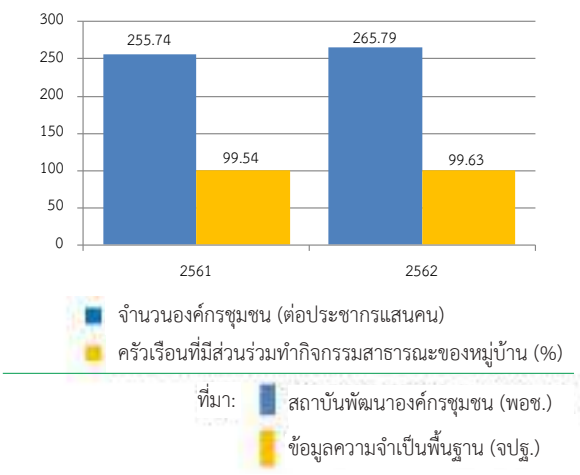
ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

ดัชนีชี้วัดทุนทางสังคม เพิ่มขึ้นร้อยละ 10

การเสริมสร้างทุนทางสังคมด้วยการเสริมสร้างศักยภาพและความสามารถของประชาชน รวมทั้งเปิดโอกาสให้เกิดกระบวนการรวมตัวของประชากรทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัย ในทุกภาคส่วน ร่วมเป็นภาคีการพัฒนา จะเป็นพลังที่มีความสำคัญควบคู่ไปกับการดำเนินงานของภาครัฐในการสร้างโอกาสและความเสมอภาคในสังคมที่เป็นการนำทุนทางสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นมาสร้างให้เกิดมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจที่สร้างสรรค์นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนบนรากฐานของทุนทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีอยู่ โดยมีปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญ ได้แก่ การมีส่วนร่วมของทุกภาคีเครือข่าย ศักยภาพของภาคีเครือข่าย ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อบทบาทของภาคีเครือข่าย สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานของภาคีพัฒนาอย่างต่อเนื่อง อาทิ กลไกการเชื่อมประสานการดำเนินงาน กระบวนการทำงาน กฎระเบียบที่เอื้อต่อการทำงานของภาคีการพัฒนา ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมและประเทศเพิ่มขึ้น

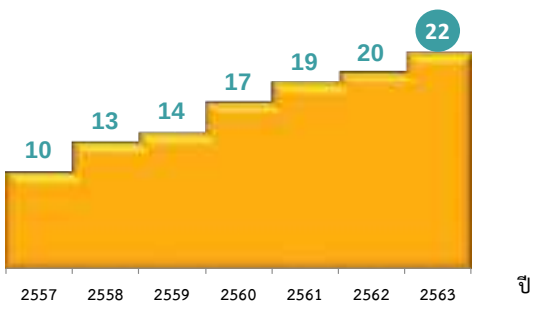
สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เมื่อพิจารณาดัชนีชี้วัดทุนทางสังคมในด้านจำนวนองค์กรชุมชน พบว่า ในปี 2562 มีจำนวน 265.79 ต่อประชากรแสนคน เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.93 จากปี 2561 ครัวเรือนในชนบทเกือบทั้งหมดมีส่วนร่วมทำกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของชุมชน หรือท้องถิ่น (ร้อยละ 99.63) และในด้านสภาองค์กรชุมชน ในปี 2563 มีจำนวน 7,794 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 99.60 ของจำนวนตำบล/เทศบาล/เขตทั่วประเทศ (7,825) แสดงให้เห็นว่าประชาชนในระดับพื้นที่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม/

ข้อมูลจำนวนองค์กรชุมชน

ที่มา: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.)
ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.)

บริษัทจดทะเบียน
ที่ได้รับการคัดเลือกเป็นสมาชิกของดัชนีความยั่งยืน (DJSI)

ที่มา: Social Progress Imperative

องค์กรต่าง ๆ ในชุมชน มีจิตอาสาร่วมทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือท้องถิ่น มีกลไกสภาองค์กรชุมชนสนับสนุนการรวมกลุ่มของคนในชุมชน/ตำบลเพื่อหารือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาและวางแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างมีส่วนร่วมกับภาคีการพัฒนาต่าง ๆ เพิ่มขึ้นครอบคลุมเกือบครบทุกพื้นที่ ในด้านภาคเอกชนปัจจุบันมีผู้ประกอบการซึ่งดำเนินการเกี่ยวกับการผลิต การจำหน่ายสินค้า หรือการบริการ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสังคมเป็นเป้าหมายหลัก และจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจเพื่อสังคมตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม พ.ศ. 2562 แล้ว จำนวน 141 แห่ง ด้านบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่มีการกำกับดูแลกิจการที่ดี มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนสังคม และสิ่งแวดล้อม เป็นธุรกิจที่มีความยั่งยืนได้รับการคัดเลือกเป็นสมาชิกของดัชนีความยั่งยืน (Dow Jones Sustainability Indexes – DJSI) ในปี 2563 มีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็น 22 แห่ง รวมทั้งมีการจัดตั้งเครือข่ายเพื่อความยั่งยืนประเทศไทย (Thailand Responsible Business Network-TRBN) ในปี 2562 จำนวน 9 องค์กรหลักเพื่อกระตุ้นบริษัทจดทะเบียนไทยและบริษัทเอกชนทั่วไปทำธุรกิจอย่างรับผิดชอบ ร่วมขับเคลื่อนประเทศในทุกมิติทั้งเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม สร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อดำเนินการตามเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs) นอกจากนี้ สมาคมเครือข่ายโกลบอลคอมแพ็กแห่งประเทศไทย (Global Compact Network Thailand-GCNT) ซึ่งปัจจุบันมีสมาชิก 50 บริษัท ร่วมเป็นเครือข่ายการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมที่สมดุล ยั่งยืน โดย GCNT ถือเป็นหนึ่งในเครือข่ายท้องถิ่น (Local Network) ของโครงการสำคัญในระดับโลกขององค์การสหประชาชาติ การดำเนินงานของภาคีการพัฒนาต่าง ๆ เหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงภาคีการพัฒนาต่าง ๆ มีบทบาทในการพัฒนาสังคมเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องตามเป้าหมายที่กำหนด

การดำเนินงานที่ผ่านมา ช่วงปี 2562 – 2563 ภาครัฐได้ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรภาคประชาสังคมให้มีศักยภาพและมีบทบาทเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาประเทศ ผ่านคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาองค์กรภาคประชาสังคม ที่มีนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นประธานกรรมการ ขณะนี้อยู่ระหว่างการจัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมและพัฒนาองค์กรภาคประชาสังคม ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2564-2565) ที่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถขององค์กรภาคประชาสังคมให้มีความเข้มแข็งและมีธรรมาภิบาล การพัฒนากฎหมาย นโยบาย กลไก มาตรการ เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมองค์กรภาคประชาสังคม การพัฒนาองค์ความรู้ การศึกษาวิจัย เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาความเข้มแข็งองค์กรภาคประชาสังคม รวมทั้งการส่งเสริม สนับสนุน องค์กรภาคประชาสังคมให้เป็นหุ้นส่วนในการพัฒนาประเทศ และเชื่อมโยงการทำงานในระดับภูมิภาคประชาคมโลก ในส่วนของภาคเอกชนมีการจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคมเพื่อทำหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุนให้ความช่วยเหลือ และพัฒนาวิสาหกิจเพื่อสังคมและกลุ่มกิจการเพื่อสังคม

ให้มีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ และได้ร่วมมือกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจัดทำโครงการ SET Social Impact GYM 2020 เป็นเวิร์กช็อปเข้มข้นพัฒนาผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อสังคม จำนวน 13 ราย แบบตัวต่อตัว โดยโค้ชจิตอาสา (Professional และ Volunteer หรือ Prolunteer) ซึ่งเป็นผู้บริหารระดับสูงจากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็มเอไอ และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 34 คน ถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ และเทคนิคการประกอบธุรกิจให้ประสบความสำเร็จ เพื่อให้ผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อสังคมมีศักยภาพพร้อมต่อยอดธุรกิจและขยายผลลัพธ์ครอบคลุมเป้าหมายทางสังคมทั้งด้านการศึกษา เกษตรกรรม พัฒนาชุมชน ผู้เปราะบาง สิ่งแวดล้อม และสุขภาพได้อย่างแท้จริง

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ดัชนีชี้วัดทุนทางสังคมในเชิงปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่ยังต้องให้ความสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพขององค์กรชุมชน ภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ให้มีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการ มีทักษะในการใช้ข้อมูล/ความรู้/นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล มีกลไก/รูปแบบการรวมตัวและการทำงานที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทหรือสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ให้สามารถเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนาประเทศ ขับเคลื่อนสังคมสู่ความเสมอภาคและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินงานระยะต่อไป ภาครัฐต้องเร่งสร้างสภาพแวดล้อม กลไกที่เอื้อต่อการเพิ่มบทบาทของภาคีการพัฒนา อาทิ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดทำฐานข้อมูลและการสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูล การประสานเชื่อมโยงการทำงานระหว่างภาคีการพัฒนา ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมในพื้นที่ให้เป็นระบบ ไม่ซ้ำซ้อนกัน การเพิ่มช่องทางและเปิดโอกาสให้ภาคีเครือข่ายใหม่เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน/สังคม การสร้างมาตรการจูงใจและขวัญกำลังใจ การส่งเสริมการปรับปรุงกฎระเบียบให้เอื้อต่อการส่งเสริมและพัฒนาองค์กรภาคประชาสังคมให้เกิดความเข้มแข็ง การพัฒนาศักยภาพองค์กรชุมชนในระดับพื้นที่ อาทิ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เพื่อเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมสุขภาพอนามัย การเฝ้าระวัง การสื่อสารข้อมูลด้านสาธารณสุข การส่งเสริมการดำเนินงานของอาสาสมัคร เครือข่าย และภาคประชาสังคมต่าง ๆ เพื่อช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการส่งเสริมค่านิยม วัฒนธรรมความเอื้ออาทร การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ซึ่งจะนำไปสู่ความร่วมมือ การเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแล การพัฒนาชุมชนและสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

แผนแม่บทย่อย

ปี 2562 ปี 2563

การรองรับสังคมสูงวัยเชิงรุก

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 150201

ประชากรไทยมีการเตรียมการก่อนยามสูงอายุเพื่อให้สูงวัยอย่างมีคุณภาพเพิ่มขึ้น

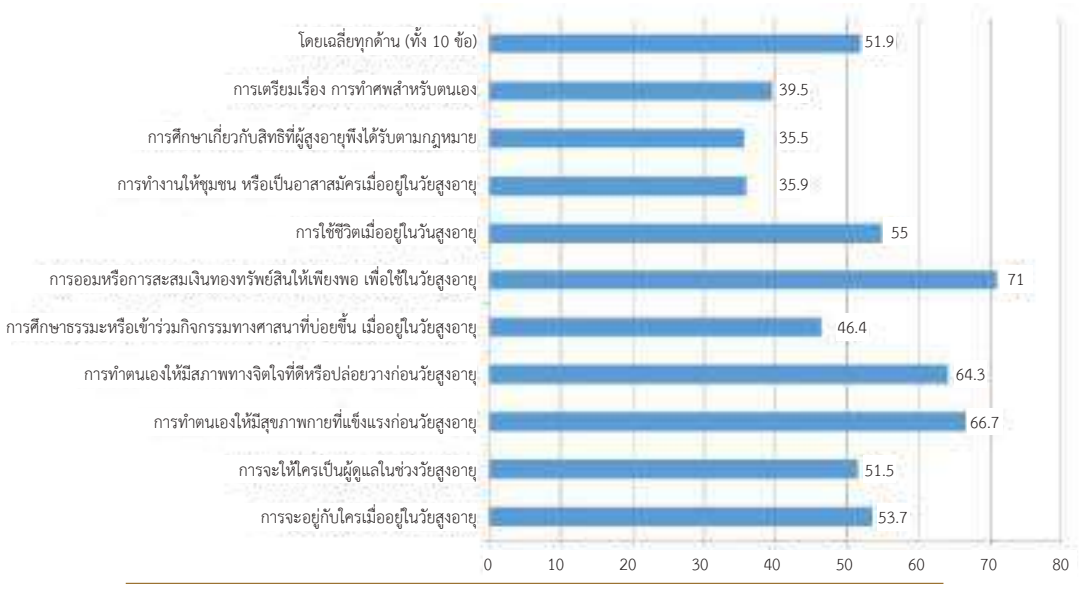
ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

สัดส่วนประชากรอายุ 25-59 ปีที่มีการเตรียมการเพื่อยามสูงอายุทั้งมิติทางเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ และสภาพแวดล้อมอย่างมีคุณภาพเพิ่มขึ้น ร้อยละ 60 เทียบกับจำนวนประชากรอายุ 25-59 ปี ทั้งหมด

การเตรียมความพร้อมการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเพื่อให้กลุ่มประชากรวัยแรงงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มประชากรช่วงอายุ 25-59 ปี ได้เข้าสู่การเป็นผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ คือ มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาต่าง ๆ มีสุขภาพกาย ใจที่ดี และมีหลักประกันที่มั่นคง คือ มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีหลักประกันทางสังคม ได้รับความคุ้มครองทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และได้รับการตระหนักถึงความมีศักดิ์ศรีของความเป็นผู้สูงอายุ ซึ่งการจะเป็นผู้สูงอายุที่มีศักยภาพมีความจำเป็นต้องมีกระบวนการเตรียมความพร้อมอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านสุขภาพ การมีส่วนร่วมทางสังคม หลักประกันในชีวิต และรายได้ โดยมีปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญ ได้แก่ การสร้างการตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่สังคมสูงวัย และการสร้างภูมิคุ้มกันทุกมิติให้กับประชากรไทยก่อนอายุ 60 ปี ประกอบด้วยด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม สภาพแวดล้อม เทคโนโลยีและนวัตกรรม รวมถึงการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งด้านงบประมาณ บุคคลากร อุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวก อาทิ โครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ

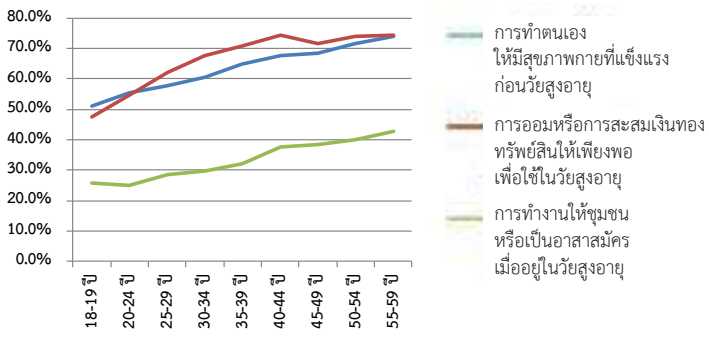
การเตรียมการก่อนยามสูงอายุ

ที่มา: วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย โดยพิจารณาจากสัดส่วนประชากรอายุ 25-59 ปีต่อการเตรียมการก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุทั้งมิติเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ และสภาพแวดล้อม เทียบกับจำนวนประชากรอายุ 25-59 ปี พบว่า ปี 2559 ประชากรวัย 25-59 ปี เพียงครึ่งหนึ่งหรือ ร้อยละ 51.9 มีการเตรียมความพร้อมก่อนวัยสูงอายุ ซึ่งยังต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนด คือ ร้อยละ 60 ในปี 2565 อย่างไรก็ตาม ประชาชนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมเมื่อมีอายุมากขึ้น อาทิ ประชาชนช่วงอายุ 50-59 ปี มีการเตรียมการเรื่องการออมร้อยละ 74.3 ขณะเดียวกันได้ให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพ ร้อยละ 74.1

ร้อยละของประชากร
ที่มีการเตรียมตัวด้านต่าง ๆ จำแนกตามกลุ่มอายุ ปี พ.ศ. 2559

ที่มา: โครงการสำรวจทัศนคติของประชากรอายุ 18-59 ปี ที่มีต่อผู้สูงอายุ ประมวลผลโดยวิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในช่วงปี 2561-2562 ที่ผ่านมา ภาครัฐได้เตรียมการเพื่อรองรับสังคมสูงวัย รวมถึงเตรียมความพร้อมให้คนไทยมีความพร้อมก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุอย่างมีคุณภาพ โดยได้กำหนดแนวทางและเป้าหมายร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องดำเนินโครงการที่สนับสนุนการเตรียมความพร้อม ทั้งการเผยแพร่ความรู้เรื่องการออมก่อนวัยเกษียณอายุของแรงงานทั้งในและนอกระบบ เช่น โครงการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณ โดยสำนักงานประกันสังคม กระทรวงแรงงาน โครงการส่งเสริมให้ประชาชนเข้าถึงบริการทางการเงิน

เพื่อส่งเสริมการออมและการลงทุนระยะยาวที่เพียงพอรองรับการเกษียณอายุ โดยสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ เป็นต้น การจัดทำคู่มือพัฒนาหลักสูตรการเตรียมความพร้อมบุคคลเข้าสู่วัยสูงอายุ การจัดอบรมเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุ การส่งเสริมทักษะอาชีพ เพื่อยกระดับรายได้ในครัวเรือน การพัฒนาทักษะอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เพื่อรองรับการดูแลผู้สูงอายุในชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนการส่งเสริมให้เครือข่ายและชุมชนท้องถิ่นเป็นหลักในการดูแลผู้สูงอายุ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ในการขับเคลื่อนการเตรียมความพร้อมการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากภาคเอกชนและประชาชน สังคมสูงวัยไม่ใช่เรื่องของคนสูงวัยเท่านั้น แต่เป็นเรื่องของคนทุกวัย การสร้างความพร้อมในมิติต่างๆ สำหรับประชาชนในทุกช่วงอายุอย่างเป็นรูปธรรม ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ อาทิ การวางแผนทางการเงินที่มีประสิทธิภาพ ด้านสุขภาพ อาทิ การสร้างระบบบริการสุขภาพที่ครอบคลุมและทั่วถึง ด้านสังคม อาทิ การสร้างสภาพแวดล้อมเครือข่ายทางสังคม การพัฒนาผู้สูงอายุ ด้านสภาพแวดล้อม อาทิ ระบบอารยสถาปัตย์ ตลอดจน การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเตรียมการเข้าสู่สังคมสูงวัย อาทิ องค์ความรู้ การกำหนดมาตรการ/กฎหมายคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ รวมทั้งการจัดทำระบบฐานข้อมูลผู้สูงอายุ ที่จะนำไปสู่การเตรียมพร้อมในการสร้างภูมิคุ้มกันสังคมไทยเข้าสู่สังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์ ทั้งนี้ หากภาครัฐส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญกับการเตรียมตัวเข้าสู่วัยสูงอายุตั้งแต่ช่วงอายุน้อย จะส่งผลให้ประชาชนเป็นผู้สูงอายุที่มีสุขภาพแข็งแรง และมีการวางแผนด้านการเงินที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ ควรให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมด้านการศึกษาเกี่ยวกับสิทธิที่ผู้สูงอายุพึงได้รับตามกฎหมาย ตลอดจนส่งเสริมให้ผู้สูงอายุนำความรู้ ประสบการณ์ มาทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมในการพัฒนาประเทศให้มากขึ้น โดยเฉพาะมีวุฒิอาสาธนาคารสมอง ซึ่งเป็นผู้ที่เกษียณอายุแล้ว ทั้งจากภาครัฐและเอกชน ตลอดจนผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่มีความรู้ ความสามารถ ที่สมัครใจอุทิศตนทำงานช่วยพัฒนาประเทศ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ให้ความสำคัญกับการดำเนินโครงการเตรียมความพร้อมประชากรก่อนวัยสูงอายุ และโครงการเตรียมความพร้อมด้านสุขภาพของประชากรในทุกช่วงอายุ โดยเฉพาะในวัยแรงงาน (อายุ 25-59 ปี) เพื่อให้สูงวัยอย่างมีคุณภาพ โดยสร้างความตระหนักในกลุ่มคนวัยทำงานถึงความสำคัญของการออมเงิน และการเตรียมตัวเองสู่การเป็นผู้สูงอายุและอยู่ในสังคมสูงอายุ รวมทั้ง การเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจ ทั้งการมีงานทำ มีรายได้และวางแผนการเงิน ความพร้อมด้านสุขภาพที่ให้มีระบบบริการสุขภาพอย่างมีคุณภาพ ด้านสังคม โดยการสร้างความสัมพันธ์ของครอบครัวและชุมชน การสร้างเครือข่ายทางสังคม และด้านสภาพแวดล้อม โดยการมีบริการสาธารณะ และสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานประกอบการ รวมทั้งให้มีการสร้างทัศนคติของคนในสังคมให้มองผู้สูงอายุเป็นทุนทางสังคม ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ใช่บุคคลด้อยโอกาสหรือเป็นภาระต่อสังคม แต่เป็นผู้มีศักยภาพหากได้รับการส่งเสริมหรือให้โอกาส

ปี 2562 ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

การรองรับสังคมสูงวัยเชิงรุก

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 150202

ผู้สูงอายุมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

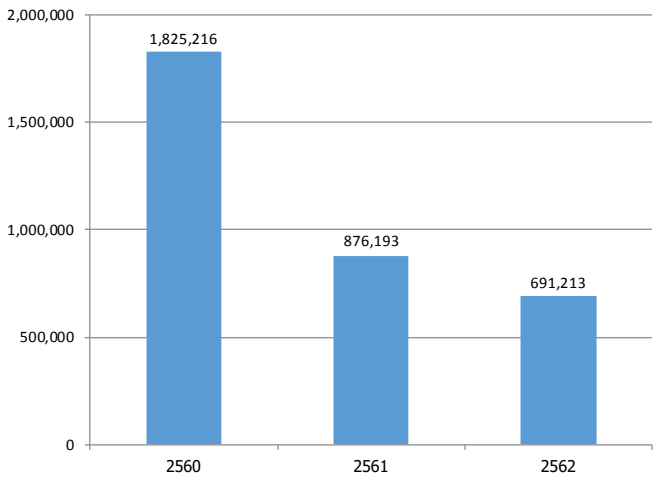
ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

สัดส่วนผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาความยากจนหลายมิติลดลง ร้อยละ 10

การยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในทุกด้าน ทั้งด้านสุขภาพอนามัย สังคม ครอบครัว และการเงิน เพื่อให้ผู้สูงอายุมีหลักประกันที่ดีในชีวิต มีร่างกายและจิตใจแข็งแรง ครอบครัวอบอุ่น อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมนำไปสู่การเป็นผู้สูงอายุที่มีความภาคภูมิใจในตนเอง รู้สึกว่าตนสามารถทำประโยชน์ให้กับสังคมได้ โดยมีปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญ คือ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ การจ้างงานที่เหมาะสม และการพัฒนาระบบการดูแลและคุ้มครองทางสังคมของผู้สูงอายุ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย โดยตัวชี้วัดภายใต้แผนแม่บทย่อย คือ สัดส่วนผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาความยากจนหลายมิติลดลง จากข้อมูลในระบบข้อมูลขนาดใหญ่สำหรับการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต (Thai People Map and Analytics Platform: TPMAP) พบว่า ผู้สูงอายุที่ยากจนหลายมิติมีจำนวนทั้งสิ้น 6.9 แสนคนในปี 2562 คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 9.5 ของผู้สูงอายุยากจนในระบบ TPMAP ทั้งหมด และลดลงจาก 8.8 แสนคนในปี 2561 คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 12 ของผู้สูงอายุยากจนในระบบ TPMAP หรือจำนวนผู้สูงอายุที่มีปัญหาความยากจนหลายมิติลดลงร้อยละ 21.1 สูงกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 10

จำนวนผู้สูงอายุที่ยากจนหลายมิติ

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

การดำเนินงานที่ผ่านมา รัฐบาลได้ให้ความสำคัญด้านการพัฒนาความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุมาอย่างต่อเนื่อง โดยกำหนดเป็นวาระระดับชาติ และจัดทำแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 – 2564) ส่งเสริมผู้สูงอายุให้ได้รับความคุ้มครองทางสังคม พัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ ให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีของผู้สูงอายุ มุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีเข้ามาอำนวยความสะดวกความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุในหลากหลายด้าน ซึ่งในปี 2561 – 2562 ที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุควบคู่ไปกับการพัฒนาผู้สูงอายุในทุกมิติด้วยการพัฒนาทักษะ ความรู้ในการประกอบอาชีพ เพื่อสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุในการสร้างงาน สร้างรายได้ การสร้างอาชีพเสริมให้ผู้สูงอายุ การออกแบบโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมในการอยู่อาศัย ตลอดจนการส่งเสริมสุขภาพ และการออกกำลังกายของผู้สูงอายุ เช่น โครงการศูนย์ที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุแบบครบวงจร (Senior Complex) โดยกรมธนารักษ์ เพื่อสร้างที่พักอาศัยพร้อมอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมกับการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุแบบครบวงจร โครงการปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัยให้กับผู้สูงอายุกลุ่มเป้าหมาย โดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นต้น ส่งเสริมการดูแลผู้สูงอายุในชุมชนท้องถิ่น ที่มีการส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทหลักในการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน เพื่อพัฒนาเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นในการดูแลผู้สูงอายุ เช่น โครงการพัฒนาศูนย์คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในชุมชนท้องถิ่น โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร โครงการการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี เพื่อพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ให้มีทักษะในการดูแลผู้สูงอายุอย่างเป็นองค์รวมและสร้างนวัตกรรมการดูแลผู้สูงอายุ เป็นต้น ตลอดจนส่งเสริมการประกอบอาชีพให้กับผู้สูงอายุ พัฒนาศักยภาพสร้างและขยายโอกาสการมีงานทำให้ผู้สูงอายุ รวมทั้งการอบรมให้ผู้สูงอายุมีความรู้ ความเข้าใจด้านการดูแลสุขภาวะของตนเอง รวมทั้งการสร้างเครือข่ายในการช่วยเหลือ เฝ้าระวัง และการพัฒนาระบบการดูแลและคุ้มครองทางสังคมของผู้สูงอายุมีการดำเนินการเกี่ยวกับการให้บริการสงเคราะห์ผู้สูงอายุในภาวะยากลำบาก รวมทั้งพัฒนานวัตกรรมในการดูแลผู้สูงอายุ สร้างสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุ มีการดำเนินงานเกี่ยวกับการปรับปรุงอารยสถาปัตย์ (Universal Design) ตามนโยบายการพัฒนาที่อยู่อาศัยเพื่อคนทั้งมวล การจ้างงานที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุเป็นหลัก และการสร้างเครือข่ายในการช่วยเหลือ เฝ้าระวัง และการพัฒนาระบบการดูแลและคุ้มครองทางสังคมของผู้สูงอายุ นอกจากนี้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม จะช่วยเพิ่มโอกาสและความเป็นไปได้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงวัยในหลากหลายรูปแบบ เช่น การดูแลสุขภาพ และการบริการด้านการเงิน เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี ยังคงมีประเด็นท้าทายในหลายประเด็น อาทิ ด้านรายได้ ยังไม่มีมาตรการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุที่ครอบคลุมในทุกกลุ่มอาชีพ ปัจจุบันผู้สูงอายุที่ได้รับการจ้างงาน มักจะเป็นผู้สูงอายุที่มีองค์ความรู้เฉพาะทาง หรือองค์ความรู้ในสาขาขาดแคลนที่ยังไม่สามารถหาบุคคลในวัยแรงงานมาทดแทนได้อย่างสมบูรณ์ ด้านสวัสดิการและการดูแลผู้สูงอายุ ขาดมาตรการคุ้มครองผู้สูงอายุที่เหมาะสมและครอบคลุม ขณะเดียวกัน ภาครัฐไม่สามารถจัดศูนย์ดูแลด้านที่อยู่อาศัยที่เพียงพอให้แก่ผู้สูงอายุที่ไม่มีครอบครัว และไม่มีลูกหลานได้อย่างจริงจัง ควรมีการกำหนดมาตรการรองรับการดูแลผู้สูงอายุ

ที่มีมาตรฐานและสอดคล้องกับบริบททางสังคมในแต่ละพื้นที่ อาทิ สังคมเมือง สังคมชนบท และด้านการสร้างคุณค่าผู้สูงอายุ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาต่างๆ โดยสร้างพื้นที่ที่เอื้อสำหรับผู้สูงอายุดำเนินกิจกรรมในรูปแบบที่หลากหลาย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในการดูแลและจัดสวัสดิการให้ผู้สูงอายุมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นนั้น ประชากรวัยแรงงานต้องมีภาระในการดูแลผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น ทำให้คุณภาพของการดูแลลดลง ดังนั้น เพื่อให้การดูแลและมีการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุที่เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน ชุมชนควรมีบทบาทในการดูแลผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น และภาครัฐควรผลักดันนโยบายการเตรียมเป็นผู้สูงอายุและการดูแลผู้สูงอายุให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง และสนับสนุนทรัพยากร ทั้งบุคลากร และงบประมาณ ในการเตรียมการรองรับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะด้านสวัสดิการสังคม นอกจากนี้ ให้ความสำคัญกับกลุ่มผู้สูงอายุเปราะบาง เช่น เจ็บป่วย พิการ เป็นต้น ที่ยังไม่สามารถเข้าถึงบริการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีความเป็นอยู่ที่ดีอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม การสร้างสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุและอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตของคนทุกเพศทุกวัยที่อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างครอบคลุมและครบวงจร ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมให้เครือข่ายชุมชนมีส่วนร่วมดูแลและให้เกิดความสัมพันธ์กับผู้สูงอายุ โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่ยากจน ควรส่งเสริมให้ลูกหลานกลับมาอยู่กับครอบครัวมากขึ้น สนับสนุนด้านอาชีพในการหารายได้อย่างเหมาะสมตามความถนัดของผู้สูงอายุ ทั้งนี้ ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับหน่วยงานหรือบุคลากรผู้ดูแลผู้สูงอายุ ที่ต้องทำหน้าที่ทั้งในการดำรงชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ หรือยามเจ็บป่วย ตลอดจนควรจัดทำระบบฐานข้อมูลผู้สูงอายุที่สอดรับกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่การใช้ประโยชน์ในการวางแผนดูแลผู้สูงอายุ เพื่อสร้างความเป็นอยู่ที่ดีและสร้างสุขภาวะที่ดีอย่างต่อเนื่อง

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ 16

16 เศรษฐกิจฐานราก

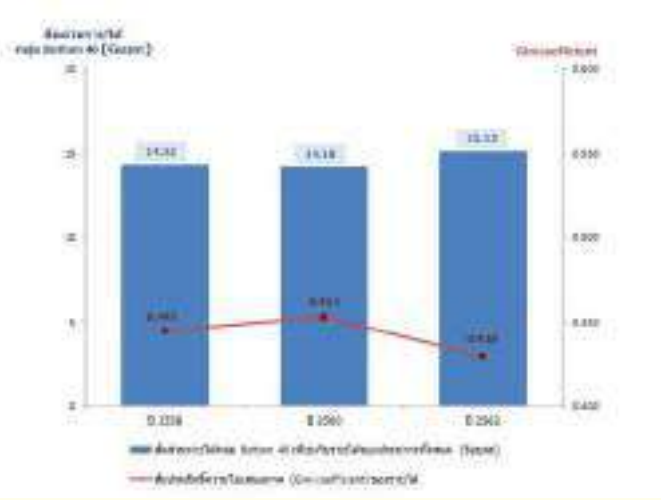
"เศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็ง
มีศักยภาพในการแข่งขันสามารถพึ่งพาตนเอง
ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม
ยกระดับมาตรฐานการครองชีพและความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนให้ดีขึ้น"

แผนแม่บทฯ ประเด็น (16) เศรษฐกิจฐานราก เป็นแผนการพัฒนาที่มุ่งเน้นปรับโครงสร้างเศรษฐกิจฐานรากและเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากให้มีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเอง ช่วยเหลือเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน มีคุณธรรม มีการไหลเวียนของระบบเศรษฐกิจระหว่างกันเป็นระบบ และเป็นระบบเศรษฐกิจที่เอื้อให้เกิดการพัฒนาด้านอื่น ๆ ในพื้นที่ เกิดการสร้างอาชีพและการกระจายรายได้ สามารถลดปัญหาความเหลื่อมล้ำและความไม่เสมอภาคในระดับชุมชน โดยมีเป้าหมายระดับประเด็น คือ **รายได้ของประชากรกลุ่มรายได้น้อยเพิ่มขึ้นอย่างกระจายและอย่างต่อเนื่อง**

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

160001 ปี 2562 ปี 2563

การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากวัดจากดัชนีการพัฒนาอย่างทั่วถึง (Inclusive Development Index: IDI) ซึ่งใช้วัดศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ ที่ให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิตของประชากรในมิติต่าง ๆ มากกว่าการอ้างอิงเพียงรายได้ต่อหัว (GDP per capita) เป็นการพัฒนาเศรษฐกิจแบบกระจายความมั่งคั่ง ซึ่งตอบโจทย์การแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำ โดยในปี 2561 ประเทศไทยมีการพัฒนาอย่างทั่วถึงอยู่อันดับที่ 17 จาก 74 ประเทศ และอยู่อันดับที่ 2 ของภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ มีคะแนนการพัฒนาอย่างทั่วถึงเท่ากับ 4.24 ยังคงมีความท้าทายในการบรรลุเป้าหมายในปี 2565 (4.30) โดยในปี 2562 ยังไม่มีการประมวลผลของตัวชี้วัดดังกล่าว ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาจากดัชนี IDI สามารถเทียบเคียงได้จากสัดส่วนการกระจายรายได้ของกลุ่มประชากรผู้มีรายได้น้อย ซึ่งข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พบว่า ในปี 2562 ประชากรรายได้น้อย (Bottom 40) มีสัดส่วนการถือครองรายได้เพิ่มขึ้นจาก 14.17% (2560) เป็น 15.11% (2562) และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient) พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคลดจาก 0.453 (2560) เป็น 0.430 (2562) แสดงให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้ของประชากรรายได้น้อยลดลง ทั้งนี้ การพิจารณาจากสัดส่วนรายได้และค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคยังไม่สามารถครอบคลุมการพัฒนาตามเป้าหมายของดัชนีการพัฒนาอย่างทั่วถึง อย่างไรก็ดี การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากยังคงมีความท้าทายในประเด็นการพัฒนาด้านศักยภาพ เนื่องจากประชากรกลุ่มรายได้น้อยมากกว่าครึ่งหนึ่งเป็นกลุ่มคนที่ไม่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ มีระดับการศึกษาและทักษะต่ำ รวมถึงการดำเนินงานด้านนโยบายของรัฐซึ่งออกจากส่วนกลาง ทำให้ไม่สามารถตอบโจทย์สภาพปัญหาที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ได้

ที่มา: การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ (ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม **สศช.**)

การดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายข้างต้นเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างมีประสิทธิภาพ ควรมุ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของเศรษฐกิจฐานราก โดยการสนับสนุนให้มีการออกแบบมาตรการการพัฒนาศักยภาพที่มีความเหมาะสมต่อกลุ่มเป้าหมาย และสามารถสร้างแรงจูงใจให้ผู้ไม่มีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจเข้ามามีบทบาทในการทำงานให้มากขึ้น ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการมีความรู้และทักษะเพื่อใช้ในการปรับตัวต่อบริบทของตลาดที่เปลี่ยนไปในอนาคตได้ การสนับสนุนการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน ทั้งทางด้านสาธารณูปโภค การคมนาคมขนส่ง และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อเพิ่มโอกาสในการประกอบอาชีพ และยกระดับศักยภาพของผู้ประกอบการเศรษฐกิจฐานรากในท้องถิ่นห่างไกล รวมทั้งการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาอาชีพโดยเฉพาะกลุ่มผู้มีรายได้น้อย ให้มีองค์ความรู้และทักษะที่จะสามารถนำไปใช้ต่อยอดเพื่อยกระดับรายได้ให้สูงขึ้นได้ ควบคู่ไปกับการประชาสัมพันธ์เพื่อเพิ่มโอกาสให้ผู้มีรายได้น้อยเข้าถึงมาตรการช่วยเหลือจากภาครัฐ รวมทั้งกระจายแหล่งเงินกู้ในระบบให้ทั่วถึงยิ่งขึ้น

แผนแม่บทฯ ประเด็น (16) เศรษฐกิจฐานราก

ประกอบด้วย 3 เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2563
160101	**ศักยภาพและขีดความสามารถของเศรษฐกิจฐานรากเพิ่มขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี 2565 อัตราการเติบโตของรายได้ของกลุ่มประชากรร้อยละ 40 ที่มีรายได้ต่ำสุด เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 15 ต่อปี	2562	2563
	โดยในปี 2562 รายได้เฉลี่ยต่อหัวของกลุ่มประชากรร้อยละ 40 ที่มีรายได้ต่ำสุดโตขึ้นจากปี 2561 ร้อยละ 9.2 (มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 4.6 ต่อปี) ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤติ**		
160201	**ผู้ประกอบการเศรษฐกิจฐานรากมีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี 2565 อัตราการเติบโตของมูลค่าเศรษฐกิจฐานรากของมูลค่าสินค้า OTOP เฉลี่ยอย่างน้อยร้อยละ 30 ของปีฐาน	2562	2563
	โดยในปี 2563 อัตราการเติบโตของมูลค่าสินค้า OTOP เพิ่มขึ้นที่ร้อยละ 68.1 (เทียบปีฐาน 2560) ซึ่งมีสถานะการบรรลุค่าเป้าหมายอยู่ในระดับ**บรรลุค่าเป้าหมายในปี 2565**		
160202	**กลุ่มประชากรรายได้ต่ำสุดร้อยละ 40 มีความสามารถในการบริหารจัดการหนี้สินได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี 2565 สัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ ร้อยละ 55	2562	2563
	โดยในปี 2562 สัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ของกลุ่มประชากรร้อยละ 40 ที่มีรายได้ต่ำสุดอยู่ที่ร้อยละ 64.12 ลดลงจากปี 2560 ที่อยู่ร้อยละ 85.15 ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง**		

แผนแม่บทย่อย

ปี 2562 ปี 2563

การยกระดับศักยภาพการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจ

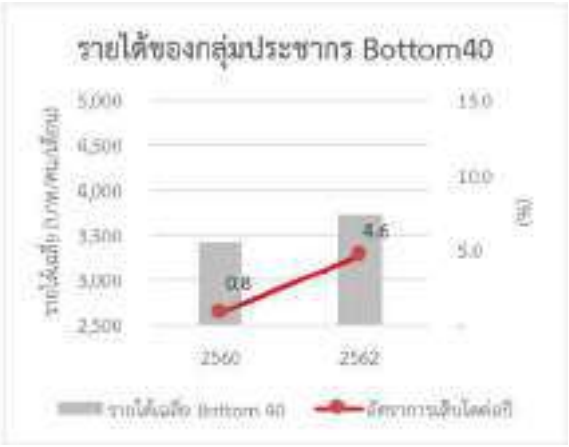
เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 160101

ศักยภาพและขีดความสามารถของเศรษฐกิจฐานรากเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

อัตราการเติบโตของรายได้ของกลุ่มประชากรร้อยละ 40 ที่มีรายได้ต่ำสุด เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 15 ต่อปี

การยกระดับศักยภาพการเป็นผู้ประกอบการฐานรากมุ่งเน้นไปที่กลุ่มผู้มีรายได้น้อย ซึ่งเป็นกลุ่มที่มักขาดโอกาสทางเศรษฐกิจและมีความเสี่ยงที่จะเผชิญกับปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำ ให้มีอาชีพ มีรายได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และสามารถพึ่งตนเองเองได้อย่างยั่งยืน โดยการสร้างองค์ความรู้และทักษะของผู้ประกอบการ การส่งเสริมให้ผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงทรัพยากรอย่างเหมาะสม รวมถึงแนวทางการยกระดับศักยภาพผู้ประกอบการอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนามาตรฐานและเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์และบริการ การส่งเสริมการเข้าถึงการตลาด การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ตลอดจนการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถของเศรษฐกิจฐานรากที่เหมาะสมกับศักยภาพ ความต้องการ และบริบทของพื้นที่ ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะส่งผลให้การยกระดับศักยภาพและขีดความสามารถของเศรษฐกิจฐานรากบรรลุเป้าหมายได้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายในช่วงที่ผ่านมาคือการขาดโอกาสในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ขาดองค์ความรู้ที่จำเป็นสำหรับผู้ประกอบการ การกระจุกตัวของการดำเนินงานในบางพื้นที่ และความช่วยเหลือที่ไม่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

ที่มา: การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ (ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม **สศช.**)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย โดยพิจารณาจากตัวชี้วัดรายได้เฉลี่ยต่อหัวของกลุ่มเป้าหมายประชากรร้อยละ 40 ที่มีรายได้ต่ำสุด (Bottom 40) จากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี 2562 พบว่า รายได้เฉลี่ยของประชากร Bottom 40 เท่ากับ 3,721 บาท/คน/เดือน เมื่อเทียบกับข้อมูลปี 2560 ที่มีรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 3,408 บาท/คน/เดือน คิดเป็นอัตราการเติบโตเท่ากับร้อยละ 9.2 หรือประมาณร้อยละ 4.6 ต่อปี ทั้งนี้ แม้จะมีอัตราการเติบโตที่สูงขึ้นมากจากปีก่อนหน้า (ร้อยละ 0.8 ต่อปี ระหว่างปี 2558-2560) แต่ก็ยังคงไม่บรรลุตามค่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ ณ ปี 2565 (เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 15 ต่อปี) ส่วนหนึ่งเนื่องจากประชากรในกลุ่ม Bottom 40 เป็นผู้ไม่มีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจ (Economically Inactive) กว่าร้อยละ 50.5 ขณะที่อีกกว่าร้อยละ 32.7 เป็นผู้ประกอบอาชีพอิสระโดยไม่มีลูกจ้างและช่วยธุรกิจในครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้าง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแรงงานทักษะต่ำ มีระดับการศึกษาขั้นประถมศึกษาหรือต่ำกว่า ทำให้มีความท้าทายในการมีรายได้เพิ่มขึ้น

การดำเนินงานที่ผ่านมา หน่วยงานรัฐได้ดำเนินการโครงการต่าง ๆ ที่สำคัญในการพัฒนาศักยภาพการเป็นผู้ประกอบการเศรษฐกิจฐานราก ในปี 2562 – 2563 โดยมีโครงการที่มุ่งเน้นในการเสริมสร้างองค์ความรู้และพัฒนาทักษะเพื่อยกระดับสู่การเป็นผู้ประกอบธุรกิจ เช่น โครงการเสริมสร้างความรู้เพื่อพัฒนาเกษตรกรสู่ Smart Farmer โครงการส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่ โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร โครงการเพิ่มศักยภาพผู้ประกอบการออนไลน์ด้วย Digital Marketing โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นต้น

160101

เศรษฐกิจฐานราก

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การบรรลุเป้าหมายการยกระดับศักยภาพของเศรษฐกิจฐานรากในปี 2563 ยังคงเผชิญกับความท้าทายเดียวกันกับปี 2562 ทั้งนี้ เนื่องจากกลุ่มประชากรที่มีรายได้น้อยกว่าครึ่งหนึ่งเป็นกลุ่มคนที่ไม่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ มีระดับการศึกษาและทักษะต่ำ โดยเฉพาะครัวเรือนแหว่งกลางที่มีเฉพาะเด็กและผู้สูงอายุในครัวเรือน และครัวเรือนสูงอายุ ทำให้การยกระดับศักยภาพและรายได้ให้แก่กลุ่มประชากรเหล่านี้มีความท้าทาย รวมถึงโครงการของภาครัฐที่ยังคงกระจุกตัวอยู่ในเฉพาะบางพื้นที่และการจัดหลักสูตรอบรมที่เป็นการออกแบบมาจากหน่วยงานส่วนกลาง ซึ่งอาจจะไม่ตอบสนองต่อความต้องการของคนในพื้นที่แต่ละพื้นที่มากนัก นอกจากนี้ ยังขาดการดำเนินงานที่ชัดเจนในส่วนของการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของเศรษฐกิจฐานราก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยและพัฒนา และการปรับปรุงระเบียบกฎหมายเพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจฐานราก

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของเศรษฐกิจฐานรากในระยะต่อไปควรสนับสนุนให้มีการออกแบบมาตรการการพัฒนาศักยภาพที่มีความเหมาะสมต่อกลุ่มเป้าหมาย และสามารถสร้างแรงจูงใจให้ผู้ไม่มีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจเข้ามามีบทบาทในการทำงานให้มากขึ้น อาทิ การส่งเสริมทักษะดิจิทัลในผู้สูงอายุ และการยกระดับ/ปรับฝีมือแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานที่เปลี่ยนไป รวมถึงการใช้ประโยชน์จากระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platform : TPMAP) เพื่อใช้ในการระบุตัวตนผู้ที่เดือดร้อนและจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน นอกจากนี้ควรส่งเสริมการวิจัยและการใช้ประโยชน์จากการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์ สนับสนุนการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน ทั้งทางด้านสาธารณูปโภค การคมนาคมขนส่ง และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อกระจายศูนย์กลางความเจริญไปสู่ท้องถิ่นต่างจังหวัด เพื่อเพิ่มโอกาสในการประกอบอาชีพ และยกระดับศักยภาพของผู้ประกอบการเศรษฐกิจฐานรากในท้องถิ่นห่างไกล อีกทั้งยังสามารถแก้ไขปัญหาของการที่ประชากรวัยแรงงานของครัวเรือนต้องย้ายถิ่นออกไปเพื่อทำงานในเมืองใหญ่ ซึ่งจะช่วยลดจำนวนครัวเรือนแหว่งกลางได้

ปี 2562 ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

การสร้างสภาพแวดล้อมและกลไกที่ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 160201

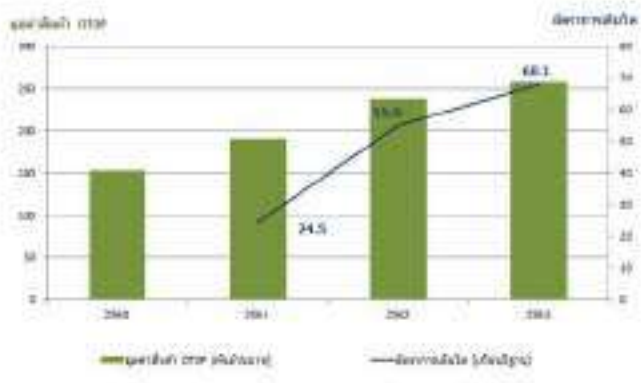
ผู้ประกอบการเศรษฐกิจฐานรากมีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

อัตราการเติบโตของมูลค่าเศรษฐกิจฐานรากของมูลค่าสินค้า OTOP เฉลี่ยเพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 30 ของปีฐาน

การสร้างเสริมสภาพแวดล้อมและกลไกที่เหมาะสมต่อการประกอบธุรกิจ เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยเพิ่มรายได้ให้กับผู้ประกอบการเศรษฐกิจฐานรากได้ โดยผู้ประกอบการเศรษฐกิจฐานรากจะเป็นกำลังสำคัญของชุมชนท้องถิ่นที่จะช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาทั้งในด้านของการกระจายรายได้ในสู่ชุมชนมากขึ้น และการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างผู้คนในพื้นที่ให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น ทั้งนี้ การพัฒนาผู้ผลิตและผู้ประกอบการ การส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพ และการสร้างช่องทางการตลาดใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้บริโภค อาทิ การตลาดออนไลน์ ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สนับสนุนการบรรลุเป้าหมายข้างต้นได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยในช่วงที่ผ่านมา มีประเด็นท้าทายที่สำคัญ ได้แก่ การสร้างความหลากหลาย คุณค่าและอัตลักษณ์ของสินค้าและผลิตภัณฑ์ รวมถึงการพัฒนาช่องทางการค้าให้สามารถดึงดูดคนรุ่นใหม่และผู้บริโภคที่หลากหลาย

อัตราการเติบโตมูลค่าสินค้า OTOP เทียบกับปีฐาน (2560)

ที่มา: กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย พิจารณาจากอัตราการเติบโตของมูลค่าทางเศรษฐกิจฐานรากของมูลค่าสินค้า OTOP รวมในปีงบประมาณ 2563 (1 ต.ค. 62 – 30 ก.ย.63) พบว่า มีอัตราการเติบโตเมื่อเทียบกับปีฐาน (ปี 2560) เพิ่มขึ้นที่ร้อยละ 68.1 โดยสูงกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ว่าต้องมากกว่าร้อยละ 30 ทั้งนี้ แม้ว่าจะสามารถบรรลุตามเป้าหมายตัวชี้วัดได้แล้ว แต่หากพิจารณาอัตราการเติบโตโดยเทียบกับปีก่อนหน้า (%YoY) จะพบว่าในปี 2563 มูลค่าการขายสินค้า OTOP เพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 8.4 ซึ่งน้อยกว่าปีที่ผ่าน ๆ มา (ในปี 2561 และ 2562 มีอัตราการเติบโตเมื่อเทียบกับปีก่อน ถึงร้อยละ 24.5 และร้อยละ 24.6 ตามลำดับ) ทั้งนี้ เนื่องจากในปี 2563 เกิดการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อภาพรวมเศรษฐกิจประเทศ ทำให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจลดน้อยลง โดยเฉพาะภาคการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นช่องทางที่สำคัญในการส่งเสริมให้เกิดการซื้อขายสินค้า OTOP

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในปีงบประมาณ 2563 หน่วยงานภาครัฐดำเนินงานด้านการสนับสนุนกลุ่มผู้ประกอบการเศรษฐกิจฐานราก โดยเฉพาะการพัฒนาและส่งเสริมสินค้า OTOP ให้ดียิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่อง อาทิ โครงการส่งเสริมการพัฒนาผู้ประกอบการ/วิสาหกิจชุมชนในการผลิตสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ OTOP โครงการเพิ่มช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ OTOP และผลิตภัณฑ์แปรรูปสินค้าทางการเกษตร นอกจากนี้ ยังได้ส่งเสริมการต่อยอดการผลิตสินค้า OTOP โดยการประยุกต์เข้ากับธุรกิจการท่องเที่ยว อาทิ โครงการพัฒนาศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี รวมถึงการส่งเสริมการเข้าถึงทรัพยากรทั้งในด้านของแหล่งเงินทุนและที่ดิน เช่น โครงการยกระดับศักยภาพกองทุนหมู่บ้านเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่น โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย เนื่องจากในปี 2563 มีปัจจัยภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลกและประเทศไทยอย่างรุนแรง คือ การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้รายได้จากสินค้า OTOP ลดลงอย่างมาก ส่วนหนึ่งเนื่องจากผู้ประกอบการเศรษฐกิจฐานรากส่วนใหญ่ยังจำเป็นต้องพึ่งพิงรายได้ที่มาจากกลุ่มนักท่องเที่ยวเป็นหลัก โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ขณะที่กลุ่มผู้ประกอบการยังคงมีความท้าทายในการปรับตัวให้เข้ากับบริบทใหม่ (New Normal) ทั้งในด้านของการตลาดและการเพิ่มช่องทางการซื้อขายสินค้า

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การยกระดับเศรษฐกิจฐานรากในระยะต่อไป ควรส่งเสริมให้ผู้ประกอบการมีความรู้และทักษะเพื่อใช้ในการปรับตัวต่อบริบทของตลาดที่เปลี่ยนไปในอนาคตได้ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาฐานข้อมูล OTOP เพื่อการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ การส่งเสริมช่องทางการตลาดอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มความหลายหลากและมีความสอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภคในอนาคต โดยเฉพาะช่องทางการขายผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต รวมถึงการส่งเสริมการอบรมเพื่อเพิ่มองค์ความรู้เพื่อปรับแนวคิดให้เกิดการสร้างนวัตกรรมในการเพิ่มมูลค่า คุณค่าและลักษณะเด่นของผลิตภัณฑ์ในแต่ละพื้นที่ให้เกิดความแตกต่างยังคงเป็นสิ่งสำคัญต่อการเพิ่มยอดขายและรายได้ให้แก่ผู้ประกอบการเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนท้องถิ่นได้

แผนแม่บทย่อย ปี 2562 ปี 2563

การสร้างสภาพแวดล้อมและกลไกที่ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 160202

กลุ่มประชากรรายได้ต่ำสุดร้อยละ 40 มีความสามารถในการบริหารจัดการหนี้สินได้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

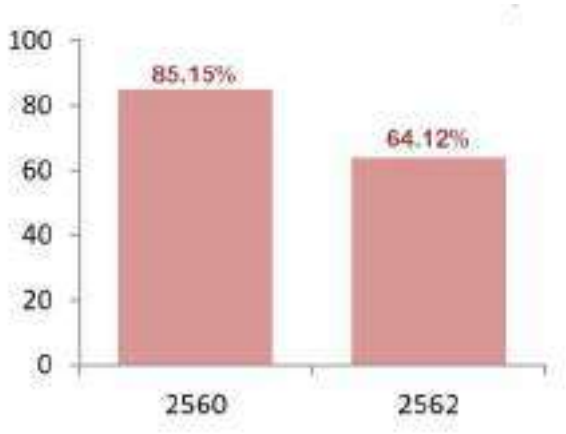
ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

สัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ของกลุ่มประชากรรายได้ต่ำสุดร้อยละ 40 เท่ากับร้อยละ 55

การสร้างสภาพแวดล้อมและกลไกที่ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากโดยลดสัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ของกลุ่มประชากรที่มีรายได้ต่ำสุดร้อยละ 40 มุ่งเน้นให้กลุ่มผู้มีรายได้น้อย ซึ่งเป็นกลุ่มที่มักขาดโอกาสทางเศรษฐกิจและมีความเสี่ยงที่จะเผชิญกับปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำ ให้สามารถบริหารจัดการหนี้สินได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งหนี้ในระบบและหนี้นอกระบบ ซึ่งจะนำไปสู่การจัดการทางการเงินที่เพียงพอและเพิ่มโอกาสให้หลุดพ้นจากความยากจน หรือมีรายได้เพิ่มขึ้นได้

การดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย มีจุดเน้นในการยกระดับความรู้พื้นฐานด้านบริหารจัดการหนี้สินและการเงิน รวมทั้งการยกระดับรายได้โดยการสร้างอาชีพ และเพิ่มโอกาสการเข้าถึงปัจจัยการผลิตที่เหมาะสม ที่ครอบคลุมทั้งแหล่งทุนของรัฐ แหล่งทุนที่จัดตั้งโดยองค์กรชุมชน และแหล่งเงินทุนของสถาบันการเงินภายใต้การกำกับของรัฐ อีกทั้งส่งเสริมให้เกิดการเข้าถึงปัจจัยการผลิตที่เป็นทางการ เช่น ที่ดิน เป็นต้น ทั้งนี้ ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายในช่วงที่ผ่านมาคือการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานที่ยังไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มประชาชนที่มีปัญหาด้านหนี้สิน โดยเฉพาะผู้ที่เป็นหนี้นอกระบบ ในขณะเดียวกัน การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของประชาชนในการจัดการหนี้สินของตนเอง และการเพิ่มความรู้ด้านทักษะทางการเงินจำเป็นต้องใช้ระยะเวลานาน และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

สัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ของกลุ่มประชากรรายได้ต่ำสุดร้อยละ 40 (ร้อยละ)

ที่มา: การสำรวจเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ
(ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม **สศช.**)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย พิจารณาจากสัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำสุดร้อยละ 40 พบว่า ในปี 2562 ภาพรวมสัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ของคนไทยอยู่ที่ร้อยละ 42.03 ขณะที่สัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ของกลุ่มประชากรร้อยละ 40 ที่มีรายได้ต่ำสุด หรือกลุ่มผู้มีรายได้น้อยเท่ากับร้อยละ 64.12 ลดลงจากปี 2560 ที่มีสัดส่วนภาระหนี้เท่ากับร้อยละ 85.15 ซึ่งสัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือนดังกล่าวในปี 2562 ยังคงไม่บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (ร้อยละ 55 ในปี 2565) แต่เมื่อพิจารณาจำนวนครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำสุดร้อยละ 40 ที่เป็นหนี้ พบว่า มีจำนวนลดลงจาก 4.04 ล้านครัวเรือนในปี 2560 เหลือ 3.8 ล้านครัวเรือนในปี 2562 ซึ่งสะท้อนว่ากลุ่มประชากรรายได้น้อยมีความสามารถในการชำระหนี้ได้ดีขึ้น นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาความรู้ทางการเงินของคนไทยจากการสำรวจการติดตามระดับความรู้และการเข้าถึงบริการทางการเงินของประชาชนในปี 2561 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติร่วมกับธนาคารแห่งประเทศไทย พบว่า คะแนนเฉลี่ยทักษะทางการเงินของคนไทยอยู่ที่ร้อยละ 62.8 โดยคนไทยมีความรู้ทางการเงินเพียงร้อยละ 56.7 เท่านั้น

การดำเนินงานที่ผ่านมา การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการทำให้ประชากรกลุ่มที่มีรายน้อยมีความสามารถในการบริหารจัดการหนี้ที่มีประสิทธิภาพที่ดีขึ้น เป็นการดำเนินงานใน 2 ส่วนหลัก คือ การแก้ไขปัญหาหนี้สินของครัวเรือน โดยเฉพาะในครัวเรือนที่มีหนี้นอกระบบ และการสร้างกลไกให้ครัวเรือนสามารถเข้าถึงแหล่งทุนในระบบได้ โดยการเพิ่มช่องทางการเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบ เช่น สินเชื่อรายย่อยเพื่อใช้จ่ายฉุกเฉิน การไกล่เกลี่ยประนอมหนี้โดยตั้งคนกลางเจรจาประนอมหนี้ระหว่างลูกหนี้และเจ้าหนี้นอกระบบ (โครงการคลินิกแก้หนี้ของธนาคารแห่งประเทศไทย) ฟื้นฟูศักยภาพการหารายได้ให้ลูกหนี้นอกระบบ คลินิกแก้หนี้ และโครงการบริหารจัดการการเงินชุมชน (กรมพัฒนาชุมชน) ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีวินัยทางการเงิน สามารถบริหารหนี้ของตนเองได้ เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในปี 2563 ที่กระทบต่อรายได้ของกลุ่มผู้มีรายได้น้อยอย่างรุนแรงจะเป็นอุปสรรคต่อความสามารถในการชำระหนี้ของครัวเรือน จึงต้องให้ความสำคัญกับกลไกการสร้างงานสร้างรายได้ เพื่อให้กลุ่มผู้มีรายได้น้อยมีรายได้เพิ่มขึ้น อีกทั้งต้องให้ความสำคัญกับความรู้ทางด้านการเงินในระดับครัวเรือน เพื่อให้ครัวเรือนตระหนักและมีความสามารถในการจัดการการเงินของตนได้ และต้องส่งเสริมให้ผู้มีหนี้สินเข้าร่วมโครงการต่าง ๆ ที่รัฐมีมาตรการแก้ปัญหาโดยเฉพาะมาตรการแก้ไขหนี้นอกระบบโดยการปรับโครงสร้างหนี้ รวมทั้งการกระจายของแหล่งเงินกู้ในระบบให้ครอบคลุม ขณะเดียวกันต้องมีการติดตามผลอย่างใกล้ชิด เพื่อให้ผู้มีรายได้น้อยมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย มาตรการเร่งด่วนที่ควรให้ความสำคัญ ได้แก่ การส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาอาชีพ โดยเฉพาะกลุ่มผู้มีรายได้น้อย ให้มีองค์ความรู้และทักษะที่จะสามารถนำไปใช้ต่อยอดเพื่อยกระดับรายได้ให้สูงขึ้นได้ ควบคู่ไปกับการประชาสัมพันธ์เพื่อเพิ่มโอกาสให้ผู้มีรายได้น้อยเข้าถึงมาตรการช่วยเหลือจากภาครัฐ รวมทั้งกระจายแหล่งเงินกู้ในระบบให้ทั่วถึง อาทิ การส่งเสริมโครงการ pico-finance เพื่อให้ผู้มีรายได้น้อยเข้าถึงแหล่งเงินกู้ในระบบที่มีดอกเบี้ยต่ำกว่า นอกจากนี้ ในระยะยาวภาครัฐยังจำเป็นต้องมีการจัดทำระบบฐานข้อมูลและกลไกในการแก้ไขปัญหาหนี้สินที่สามารถช่วยให้ภาครัฐทราบถึงตัวตนของผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงจุด รวมถึงการส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้และความเข้าใจด้านการจัดการการเงินและการออมเพื่อป้องกันปัญหาการก่อหนี้สินโดยเฉพาะหนี้นอกระบบได้

17

ความเสมอภาค และหลักประกันทางสังคม

"สร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติของประชากรทุกช่วงวัย ทุกเพศสภาพ และทุกกลุ่ม โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง"

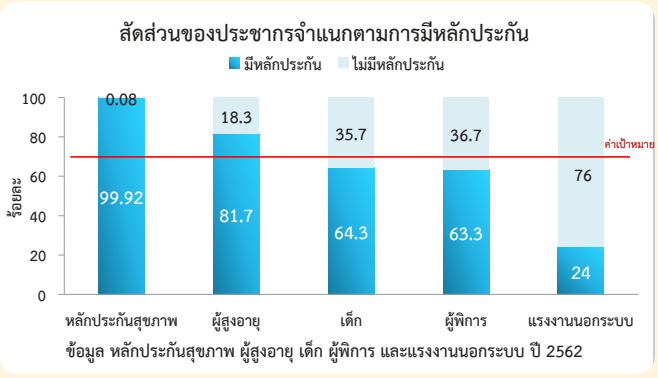

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (17) ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม ให้ความสำคัญกับการสร้างหลักประกันทางสังคมที่ครอบคลุมและเหมาะสมกับคนทุกช่วงวัย ทุกเพศสภาพ และทุกกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบาง การปิดช่องว่างการคุ้มครองทางสังคมอื่น ๆ เพื่อสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ รวมทั้งการป้องกันปัญหาความเหลื่อมล้ำและความไม่เสมอภาคที่คาดว่าจะทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นจากกระแสโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างต่าง ๆ ทั้งจากในและต่างประเทศ ซึ่งจะเป็นกลไกสำคัญในการกำจัดวงจรความเหลื่อมล้ำและความยากจนที่จะถูกถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นได้อย่างยั่งยืน โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง โดยมีเป้าหมายระดับประเด็น คือ คนไทยทุกคนได้รับการคุ้มครองและมีหลักประกันทางสังคมเพิ่มขึ้น

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

170001 ปี 2562 ปี 2563

คนไทยทุกคนได้รับการคุ้มครองและมีหลักประกันทางสังคมเพิ่มขึ้น พิจารณาจากสัดส่วนประชากรไทยทั้งหมดที่ได้รับความคุ้มครองตามมาตรการคุ้มครองทางสังคมอย่างน้อย 9 กรณี ได้แก่ (1) เจ็บป่วย (2) คลอดบุตร (3) ตาย (4) ทุพพลภาพ/พิการ (5) เงินช่วยเหลือครอบครัวหรือบุตร (6) ชราภาพ (7) ว่างงาน (8) ผู้อยู่ในอุปการะ และ (9) การบาดเจ็บจากการทำงาน ซึ่งเทียบเคียงจากข้อมูลหลักประกันสุขภาพ พบว่า ในปี 2562 มีจำนวนประชากรไทยได้รับหลักประกันสุขภาพคิดเป็นสัดส่วนสูงถึง ร้อยละ 99.92 ของประชากรทั้งหมดของประเทศ ซึ่งลดลงจากปี 2561 เพียงเล็กน้อย อย่างไรก็ตามยังคงสูงกว่าค่าเป้าหมายในปี 2565 (ร้อยละ 70) และเมื่อเทียบเคียงข้อมูลการคุ้มครองอื่น ๆ ประกอบ พบว่า ในปี 2562 มีเพียงกลุ่มผู้สูงอายุที่มีสัดส่วนการได้รับการคุ้มครองมากกว่าค่าเป้าหมาย โดยจำนวนผู้สูงอายุที่ได้รับสวัสดิการเบี้ยยังชีพคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 81.7 ของจำนวนผู้สูงอายุทั้งหมด ในขณะที่กลุ่มเด็ก กลุ่มผู้พิการ กลุ่มแรงงานนอกระบบ ยังคงอยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับค่าเป้าหมาย โดยมีรายละเอียด ดังนี้ จำนวนเด็กยากจน (คำนวณจากจำนวนเด็กที่มาลงทะเบียนขอรับสิทธิในโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูบุตร) ที่ได้รับเงินอุดหนุนคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 64.3 ของจำนวนเด็กยากจนทั้งหมด ลดลงจากร้อยละ 84.5 ในปี 2561จำนวนผู้พิการที่ได้รับเบี้ยผู้พิการร้อยละ 63.3 ของผู้พิการทั้งหมด ลดลงจากร้อยละ 75.6 ในปี 2561 และสำหรับกลุ่มแรงงานนอกระบบ พบว่า มีสัดส่วนการมีหลักประกันอยู่ที่ร้อยละ 24.0จากจำนวนแรงงานนอกระบบทั้งหมด ซึ่งมีแนวโน้มทิศทางการปรับตัวที่ดีขึ้นจากปีก่อนหน้า อันเป็นผลจากผู้ประกันตนตามมาตรา 39 และ 40 ที่มีสัดส่วนที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ,กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่งคงของมนุษย์, กระทรวงแรงงาน

การดำเนินการเพื่อการบรรลุเป้าหมายประเด็นข้างต้นยังมีประเด็นท้าทายที่จำเป็นต้องเร่งแก้ไข อาทิ การสร้างความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการมีหลักประกันทางสังคมเพื่อความมั่นคงในการดำรงชีวิตเพื่อส่งเสริมให้แรงงานเข้าร่วมระบบประกันสังคมอย่างเต็มใจและยั่งยืน การพัฒนารูปแบบความคุ้มครองและสิทธิประโยชน์ภายใต้ระบบประกันสังคมที่เหมาะสมสอดคล้องกับความจำเป็นและต้องการที่แตกต่างกันของแต่ละกลุ่มเป้าหมายเพื่อขยายการคุ้มครองอย่างครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการขยายความเชื่อมโยงของฐานข้อมูล TPMAP กับฐานข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคนทั้งหมด ทั้งของหน่วยงานราชการ และนอกเหนือจากระบบราชการเพื่อเพิ่มความครอบคลุมของประชากรกลุ่มเป้าหมายและแก้ปัญหาภาวะตกหล่น

แผนแม่บทฯ ประเด็น (17) ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม

ประกอบด้วย 2 แผนแม่บทย่อย ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2563
170101	คนไทยทุกคน โดยเฉพาะกลุ่มด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบางได้รับการคุ้มครองและมีหลักประกันทางสังคมเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุในปี 2565 สัดส่วนประชากรไทยทั้งหมดที่ได้รับความคุ้มครองตามมาตรการคุ้มครองทางสังคมอย่างน้อย 9 กรณี ได้แก่ (1) เจ็บป่วย (2) คลอดบุตร (3) ตาย (4) ทุพพลภาพ/พิการ (5) เงินช่วยเหลือครอบครัวหรือบุตร (6) ชราภาพ (7) ว่างงาน (8) ผู้อยู่ในอุปการะ (9) การบาดเจ็บจากการทำงาน ร้อยละ 80 ซึ่งเทียบเคียงจากข้อมูลการคุ้มครองต่าง ๆ พบว่า ในปี 2562 มีเพียงกลุ่มผู้สูงอายุที่มีหลักประกันสูงกว่าค่าเป้าหมาย โดยผู้สูงอายุที่ได้รับสวัสดิการเบี้ยยังชีพคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 81.7 ของจำนวนผู้สูงอายุทั้งหมด ขณะที่กลุ่มเด็ก ผู้พิการ และแรงงานนอกระบบยังอยู่ต่ำกว่าเป้าหมาย โดยมีรายละเอียด ดังนี้ จำนวนเด็กยากจน (คำนวณจากจำนวนเด็กที่มาลงทะเบียนขอรับสิทธิในโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูบุตร) ที่ได้รับเงินอุดหนุนคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 64.3 ลดลงจากร้อยละ 84.5 ในปี 2561 จำนวนผู้พิการที่ได้รับเบี้ยมีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 63.3 ปรับตัวลดลงจากปีที่ผ่านมา และจำนวนกลุ่มแรงงานนอกระบบมีสัดส่วนการมีหลักประกันอยู่ที่ ร้อยละ 24.0 จากจำนวนแรงงานนอกระบบทั้งหมดซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง**	2562	2563
170201	มีระบบและกลไกในการให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุ ในปี 2565 ดัชนีความยากจนแบบหลากหลายมิติของกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือลดลงร้อยละ10 ซึ่งเทียบเคียงจากระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platform: TPMAP) พบว่า ภาพรวมในปี 2560 – 2562 ความยากจนแบบหลากหลายมิติปรับตัวลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2562 ค่าดัชนีความยากจนแบบหลากหลายมิติของเด็ก สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ป่วยเรื้อรัง เท่ากับ 0.008 0.006 0.007 0.012 และ 0.010 ตามลำดับ ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย**	2562	2563

แผนแม่บทย่อย

ปี 2562 ปี 2563

การคุ้มครองทางสังคมขั้นพื้นฐานและหลักประกันทางเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 170101

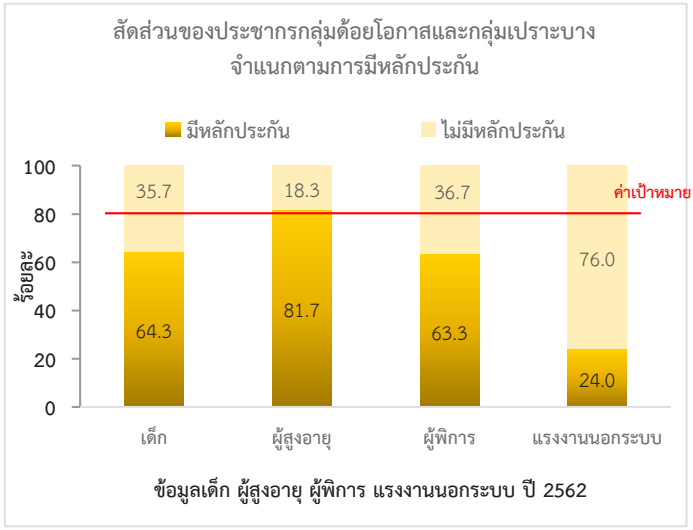
คนไทยทุกคน โดยเฉพาะกลุ่มด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบางได้รับการคุ้มครองและมีหลักประกันทางสังคมเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

สัดส่วนประชากรไทยทั้งหมดที่ได้รับความคุ้มครองตามมาตรการคุ้มครองทางสังคมอย่างน้อย 9 กรณี ได้แก่ (1) เจ็บป่วย (2) คลอดบุตร (3) ตาย (4) ทุพพลภาพ/พิการ (5) เงินช่วยเหลือครอบครัวหรือบุตร (6) ชราภาพ (7) ว่างงาน (8) ผู้อยู่ในอุปการะ (9) การบาดเจ็บจากการทำงาน ร้อยละ 80

การคุ้มครองทางสังคมขั้นพื้นฐานและหลักประกันทางเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ มุ่งเน้นการขยายความคุ้มครองขั้นต่ำให้แก่ประชาชนทุกคนเพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างสมกับความเป็นมนุษย์ สร้างระบบคุ้มครองและป้องกันแบบถ้วนหน้าเพื่อความทั่วถึงและเป็นธรรม โดยเฉพาะในกลุ่มคนด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบางที่มีแนวโน้มการได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในระดับสูงกว่าคนทั่วไป รวมถึงข้อจำกัดในการเข้าถึงโอกาสในมิติต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่การพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ โดยการดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายมีปัจจัยสำคัญ ได้แก่ สวัสดิการที่ครอบคลุมทุกพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย กลไกและเครื่องมือในการขับเคลื่อนการสร้างหลักประกันทางสังคมที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างหลักประกันทางสังคม จะเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะส่งผลให้คนไทยทุกคนโดยเฉพาะกลุ่มด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบางได้รับการคุ้มครองเพิ่มขึ้นและสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพและมั่นคง ทั้งนี้ ประเด็นท้าทายสำคัญที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายในช่วงที่ผ่านมา คือ การผลักดันให้แรงงานนอกระบบเข้าสู่ความคุ้มครองของระบบประกันสังคม ทั้งการปรับรูปแบบบริการให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย การสร้างความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการเข้าสู่ระบบประกันสังคม รวมถึงการพัฒนาสิทธิประโยชน์ให้เพียงพอและดึงดูดแรงงานนอกระบบเข้ามาในระบบ

ที่มา: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่งคงของมนุษย์ ,กระทรวงแรงงาน

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย สัดส่วนประชากรกลุ่มด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบางที่ได้รับความคุ้มครองตามมาตรการคุ้มครองทางสังคม อย่างน้อย 9 กรณี ได้แก่ (1) เจ็บป่วย (2) คลอดบุตร (3) ตาย (4) ทุพพลภาพ/พิการ (5) เงินช่วยเหลือครอบครัวหรือบุตร (6) ชราภาพ (7) ว่างงาน (8) ผู้อยู่ในอุปการะ และ (9) การบาดเจ็บจากการทำงาน ซึ่งเทียบเคียงจากข้อมูลการคุ้มครองต่าง ๆ พบว่า ในปี 2562 มีเพียงกลุ่มผู้สูงอายุที่มีหลักประกันสูงกว่าค่าเป้าหมาย (ร้อยละ 80 ในปี 2565) โดยผู้สูงอายุที่ได้รับสวัสดิการเบี้ยยังชีพคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 81.7 ของจำนวนผู้สูงอายุทั้งหมด ขณะที่ประชากรกลุ่มเด็ก กลุ่มผู้พิการ และกลุ่มแรงงานนอกระบบยังอยู่ต่ำกว่าเป้าหมาย โดยจากข้อมูลในปี 2562 จำนวนเด็กยากจน (คำนวณจากจำนวนเด็กที่มาลงทะเบียนขอรับสิทธิในโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูบุตร) ที่ได้รับเงินอุดหนุนคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 64.3 ลดลงจากร้อยละ 84.5 ในปี 2561 ในส่วนของกลุ่มผู้พิการ พบว่า ผู้พิการที่ได้รับเบี้ยมีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 63.3 ปรับตัวลดลงจากปีที่ผ่านมา สำหรับกลุ่มแรงงานนอกระบบนั้น มีสัดส่วนการมีหลักประกันอยู่ที่ร้อยละ 24.0 จากจำนวนแรงงานนอกระบบทั้งหมด แม้ว่าสัดส่วนดังกล่าวอาจอยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับค่าเป้าหมาย แต่มีแนวโน้มทิศทางการปรับตัวที่ดีขึ้นจากปีก่อนหน้า ซึ่งเป็นผลจากผู้ประกันตนตามมาตรา 39 และ 40 ที่มีสัดส่วนที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

การดำเนินการที่ผ่านมา การดำเนินการของหน่วยงานของรัฐเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายในช่วงปี 2562 - 2563 ส่วนใหญ่ยังคงเป็นการดำเนินโครงการต่อเนื่องตามภารกิจประจำเป็นหลัก เช่น โครงการกองทุนหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ โครงการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน โครงการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ เป็นต้น รวมถึงการดำเนินการใหม่ ๆ เพื่อขยายความครอบคลุมของหลักประกันผ่านการขยายความคุ้มครองของหลักประกัน อาทิ การขยายความคุ้มครองผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ซึ่งทำให้แนวโน้มสัดส่วนแรงงานนอกระบบที่มีหลักประกันปรับตัวดีขึ้น แม้ว่าภาพรวมอาจยังคงอยู่ในระดับต่ำก็ตาม

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ความยั่งยืนทางการคลังในการจัดสวัสดิการถือเป็นความท้าทายที่สำคัญของการจัดสวัสดิการในระยะต่อไป เนื่องจากผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลให้งบประมาณของภาครัฐมีจำกัดมากยิ่งขึ้น ขณะที่ความจำเป็นและความต้องการหลักประกันทางสังคมมีเพิ่มสูงขึ้น ข้อจำกัดดังกล่าวอาจทำให้กลุ่มเป้าหมายบางส่วนหลุดออกจากความคุ้มครอง ดังเช่นในกรณีของประชากรวัยเด็กที่สัดส่วนผู้ได้รับเงินอุดหนุนจากโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูบุตรลดลงอย่างเห็นได้ชัด ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากกระบวนการคัดกรองกลุ่มเป้าหมายมีความเข้มงวดมากยิ่งขึ้น ซึ่งแม้ว่าจะส่งผลดีในเรื่องของงบประมาณแต่อาจทำให้เด็กยากจนบางส่วนไม่ได้รับความช่วยเหลือ ในขณะเดียวกัน ความเหมาะสมของการเข้าถึงความคุ้มครองทางสังคมในแต่ละกลุ่มเป้าหมายยังคงเป็นความท้าทายที่สำคัญ เพราะลักษณะเฉพาะของแต่ละกลุ่มทำให้ภาครัฐจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการเข้าถึงแต่ละกลุ่มให้สอดคล้องและเหมาะสมยิ่งขึ้น โดยในส่วนของแรงงานนอกระบบนั้น ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและวิถีชีวิตของคนรุ่นใหม่ได้นำไปสู่รูปแบบการทำงานที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นลักษณะไม่ประจำมากขึ้น ส่งผลให้แรงงานนอกระบบมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอีก ดังนั้น การสร้างความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการมีหลักประกันทางสังคมเพื่อความมั่นคงในการดำรงชีวิต เพื่อส่งเสริมให้แรงงานเข้าร่วมระบบประกันสังคมอย่างเต็มใจและยั่งยืน รวมถึงการพัฒนารูปแบบความคุ้มครองและสิทธิประโยชน์ของแรงงานนอกระบบภายใต้ระบบประกันสังคมที่เหมาะสมสอดคล้องกับความจำเป็นและต้องการที่แตกต่างกันของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย เพื่อขยายการคุ้มครองอย่างครอบคลุมและมีประสิทธิภาพจึงยังคงเป็นความท้าทายที่สำคัญของการดำเนินงานในระยะต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินงานเพื่อให้กลุ่มผู้ด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบางได้รับความคุ้มครองและเข้าถึงหลักประกันทางสังคมที่เหมาะสมและครอบคลุม ควรเริ่มจากการพัฒนาระบบการคัดกรองตรวจสอบที่แม่นยำ เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันปัญหาภาวะตกหล่นของกลุ่มเป้าหมาย ด้วยการพัฒนาและส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลด้านการคุ้มครองและหลักประกันทางสังคม อาทิ ระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platform : TPMAP) ที่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งระบบฐานข้อมูลดังกล่าว ยังจะสามารถช่วยระบุความซ้ำซ้อนของสวัสดิการ รวมถึงออกแบบสวัสดิการที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มเป้าหมาย อาทิ วิธีการจ่ายเงินสมทบกับรูปแบบรายได้ของแรงงานนอกระบบที่มีความไม่แน่นอนในแต่ละเดือนเพื่อให้งบประมาณของรัฐเกิดประโยชน์สูงสุด นอกจากนี้ การปรับปรุงระเบียบ/กฎหมายให้สอดคล้องและไม่เป็นอุปสรรคงบประมาณด้านสวัสดิการที่เหมาะสมและทันต่อสถานการณ์ การยกระดับศักยภาพของกลุ่มเป้าหมายเพื่อเพิ่มความสามารถในการร่วมจ่ายและความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการมีหลักประกันทางสังคม รวมถึงการส่งเสริมความร่วมมือของทุกภาคส่วนและภาคีการพัฒนาในการจัดสวัสดิการ อาทิ ชุมชนท้องถิ่น ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนา/ปรับปรุงคุณภาพของหลักประกันทางสังคมบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ และการบรรลุเป้าหมายการสร้างความคุ้มครองทางสังคมและความมั่นคงในการดำรงชีวิตให้แก่ผู้ด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบางต่อไป

ปี 2562 ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

มาตรการแบบเจาะจงกลุ่มเป้าหมาย เพื่อแก้ปัญหาเฉพาะเจาะจง

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 170201

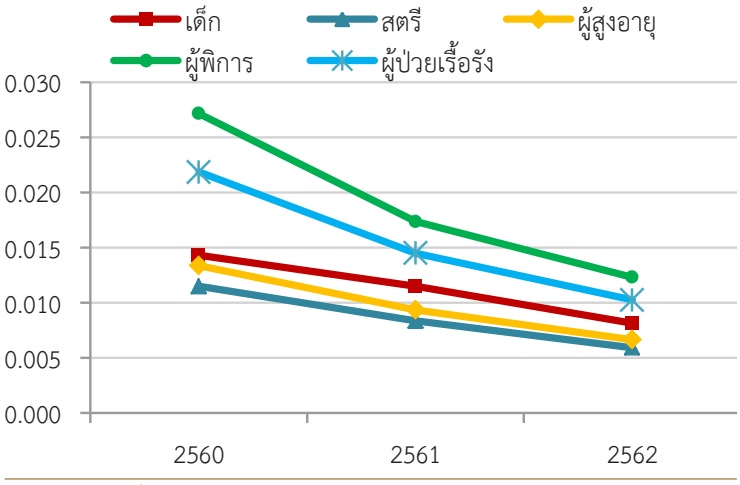
มีระบบและกลไกในการให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

ดัชนีความยากจนแบบหลากหลายมิติของกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือลดลงร้อยละ 10

การมีระบบและกลไกในการให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น มุ่งเน้นการพัฒนากลไกสนับสนุนและช่วยเหลือประชาชนในกลุ่มเปราะบางหรือกลุ่มที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษ ซึ่งมีความเสี่ยงและความท้าทายสูงในการปรับตัวให้ทันกับพลวัตความเปลี่ยนแปลงของประเทศ เพื่อให้สามารถช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายได้อย่างเฉพาะเจาะจงและสอดคล้องกับความต้องการอย่างแท้จริง โดยการสร้างหลักประกันทางสังคมของคนไทยให้ครอบคลุม มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการและสภาพปัญหาของครัวเรือน อย่างไรก็ตาม ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายของการดำเนินงานในปีที่ผ่านมา คือ ความซ้ำซ้อนในการช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายและความถูกต้องแม่นยำในการระบุตัวตนและแหล่งที่อยู่ของกลุ่มเป้าหมายบางส่วนเนื่องจากความไม่ครอบคลุมของข้อมูล ดังนั้น ความครอบคลุมของข้อมูลและการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานโดยเฉพาะในระดับพื้นที่จึงถือสิ่งสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการ โดยการดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายที่สำคัญ ได้แก่ การมีระบบข้อมูล/เทคโนโลยีสารสนเทศในการให้ความช่วยเหลือ เพื่อให้สามารถวิเคราะห์และให้ความช่วยเหลือให้ตรงตามกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งมีกลไกการบูรณาการความร่วมมือของทุกภาคส่วนซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการ

ดัชนีความยากจนแบบหลายมิติของกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือ

ที่มา: Thai People Map and Analytics Platform (TPMAP)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เมื่อพิจารณาจากดัชนีความยากจนแบบหลากหลายมิติของกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือ ได้แก่ เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ป่วยเรื้อรัง โดยเทียบเคียงจากระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platform: TPMAP) พบว่า ภาพรวมในปี 2560 – 2562 ความยากจนแบบหลากหลายมิติปรับตัวลดลงอย่างต่อเนื่องในทุกกลุ่มเป้าหมายอย่างชัดเจน สอดคล้องกับทิศทางเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติที่กำหนดให้ในปี 2565 ลดลงร้อยละ 10 โดยข้อมูลในปี 2562 ค่าดัชนีความยากจนแบบหลากหลายมิติของเด็ก สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ป่วยเรื้อรัง เท่ากับ 0.008 0.006 0.007 0.012 และ 0.010 ตามลำดับ

การดำเนินการที่ผ่านมา การดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายดังกล่าวในช่วงปี 2562 - 2563 มีโครงการและการดำเนินการที่สำคัญ เช่น การเพิ่มสมาชิกกองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) โดยเฉพาะกลุ่มอาชีพอิสระ โครงการพัฒนาระบบการคุ้มครองทางสังคมทั้งในกลุ่มคนไร้ที่พึ่ง เด็กและเยาวชน และกลุ่มเปราะบางอื่น ๆ การดำเนินโครงการที่เกี่ยวเนื่องกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของกลุ่มผู้สูงอายุ อาทิ โครงการปรับปรุงที่อยู่อาศัยและสถานที่สาธารณะที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุและทุกวัย และโครงการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้รับการคุ้มครองและส่งเสริมการใช้ศักยภาพทางสังคม เป็นต้น โดยการดำเนินการส่วนใหญ่เป็นการอาศัยข้อมูลจากระบบ TPMAP ในการชี้กลุ่มเป้าหมายและลักษณะความต้องการช่วยเหลือในมิติต่าง ๆเป็นสำคัญ ซึ่งนำไปสู่การดำเนินมาตรการแก้ไขปัญหาให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมายมากที่สุด

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การขยายความเชื่อมโยงของฐานข้อมูล TPMAP กับฐานข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคนทั้งหมด ทั้งของหน่วยงานราชการ และนอกเหนือจากระบบราชการ เพื่อเพิ่มความครอบคลุมของประชากรกลุ่มเป้าหมายและแก้ปัญหาภาวะตกหล่น ยังคงเป็นความท้าทายที่สำคัญของการบรรลุเป้าหมายการมีระบบและกลไกในการให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น ในขณะเดียวกัน นอกจากความเชื่อมโยงในระดับข้อมูลแล้วการบูรณาการในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติเพื่อลดความซ้ำซ้อนในบางกลุ่มเป้าหมายและความขาดแคลนในบางกลุ่มเป้าหมาย ก็ถือเป็นความท้าทายของการดำเนินงานในระยะต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินงานในระยะต่อไป ยังคงต้องเร่งผลักดันการสร้างกลไกความร่วมมือและบูรณาการกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในมิติต่าง ๆ ตั้งแต่ในระดับนโยบายจนถึงระดับปฏิบัติ รวมถึงการพัฒนาระบบข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศการให้ความช่วยเหลือที่สอดรับกับความต้องการของประชากรกลุ่มเป้าหมายอย่างแท้จริงและครบถ้วน โดยจำเป็นต้องขยายระบบฐานข้อมูลให้มีขนาดใหญ่และเชื่อมโยงระหว่างข้อมูลทั้งหมดของภาครัฐและนอกเหนือจากภาครัฐ เพื่อให้ข้อมูลมีความสมบูรณ์และถูกต้องแม่นยำมากยิ่งขึ้น รวมถึงการส่งเสริมและสร้างกลไกให้กลุ่มเป้าหมายเข้าถึงและรับรู้ถึงสิทธิประโยชน์ที่พึงได้รับ และในขณะเดียวกันควรสร้างทัศนคติและองค์ความรู้ของบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้เกิดการทำงานในเชิงรุกและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายอย่างทันท่วงทีและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ เพื่อผลักดันให้เกิดการสร้างกลไกการช่วยเหลือและพัฒนาแบบมุ่งเป้าที่สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ได้อย่างแท้จริง โดยเฉพาะในระดับพื้นที่

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ 18

18 การเติบโตอย่างยั่งยืน

“อนุรักษ์ ฟื้นฟู คุ้มครอง อย่างมีส่วนร่วม
เพื่อความหลากหลายทางชีวภาพและการเติบโตอย่างยั่งยืน”

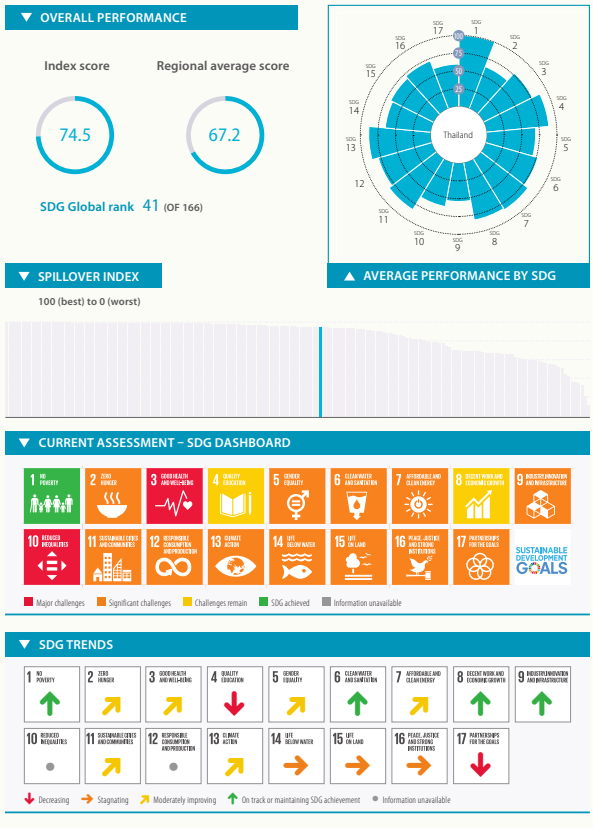

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (18) การเติบโตอย่างยั่งยืน มีวัตถุประสงค์เพื่อการอนุรักษ์ คุ้มครอง ฟื้นฟู และสร้างฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ส่งเสริมความหลากหลายทางชีวภาพ ให้มีระบบนิเวศที่สมดุล สนับสนุนการเพิ่มพื้นที่สีเขียวทั้งในเขตเมืองและชุมชน รวมทั้งส่งเสริมการลงทุนและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการผลิตและการบริโภคไปสู่ความยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับประเด็นต่าง ๆ ทั้งการดูแลฐานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การบริหารจัดการมลพิษทั้งระบบ ตลอดจนการพัฒนาและดำเนินการโครงการที่ยกระดับกระบวนทัศน์ เพื่อกำหนดอนาคตประเทศให้พัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมอย่างมีคุณภาพ ตามแนวทางการเติบโตอย่างยั่งยืนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยมีเป้าหมายระดับประเด็น คือ **สภาพแวดล้อมของประเทศไทยมีคุณภาพดีขึ้นอย่างยั่งยืน**

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

180001 ปี 2562 ปี 2563

ตามแผนแม่บทประเด็นข้างต้น ภายใต้เป้าหมาย **สภาพแวดล้อมของประเทศไทยมีคุณภาพดีขึ้นอย่างยั่งยืน** เมื่อพิจารณาจากการจัดอันดับของ Sustainable Development Report ในปี 2563 พบว่า ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 41 จาก 166 ประเทศทั่วโลก ซึ่งบรรลุผลตามค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้อยู่ในระดับต่ำกว่า 50 ประเทศแรกของโลกภายในปี 2565 แล้ว สะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาตามมิติ 5P ของสหประชาชาติ ได้แก่ คุณภาพชีวิตของผู้คน (People) ความเจริญทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน (Prosperity) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Planet) สันติภาพ (Peace) และหุ้นส่วนการพัฒนา (Partnership) ของประเทศไทยให้มีคุณภาพดีขึ้นอย่างยั่งยืน และเป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ ในระยะยาวต่อไป

ที่มา : SDG Index and Dashboards

การเติบโตอย่างยั่งยืน

อย่างไรก็ตาม การรักษาระดับของค่าเป้าหมายไม่ให้ลดลงจากเดิมและเพื่อเตรียมการในการบรรลุเป้าหมายในระยะต่อไปที่กำหนดไว้อยู่ในระดับต่ำกว่า 40 ประเทศแรกของโลก ในปี 2570 ยังคงมีประเด็นท้าทายที่ต้องให้ความสำคัญในการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ การยกระดับกระบวนทัศน์ โดยการสร้างความตระหนักรู้ถึงความสำคัญด้านสิ่งแวดล้อมที่ผลกระทบต่อสังคม การสร้างสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมต่อการบรรลุเป้าหมายในประเด็นต่าง ๆ อาทิ การพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาระบบฐานข้อมูล พัฒนาองค์ความรู้การวิจัยและนวัตกรรมให้ทันสมัย เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต รวมทั้ง การบูรณาร่วมกันระหว่างภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

แผนแม่บทฯ ประเด็น (18) การเติบโตอย่างยั่งยืน

ประกอบด้วย 8 เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย ซึ่งมีสถานะการณ์บรรลุเป้าหมายดังนี้

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2563
180101	**การบริโภคและการผลิตของประเทศมีความยั่งยืนสูงขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุในปี 2565 ดัชนีสมรรถนะสิ่งแวดล้อม (คะแนน) ถึง 50 คะแนน	2562	2563
	โดยในปี 2563 ประเทศไทย มีค่าคะแนน Environmental Performance Index (EPI) อยู่ที่ 45.4 คะแนน ลดลงจากปี 2561 ที่มีค่าคะแนนอยู่ที่ 49.88 ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง**		
180102	**พื้นที่สีเขียวทุกประเภทเพิ่มขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุ ในปี 2565 สัดส่วนของพื้นที่สีเขียวที่เป็นป่าธรรมชาติ ป่าเศรษฐกิจเพื่อการใช้ประโยชน์ และพื้นที่สีเขียวในเขตเมืองและชนบท เป็นร้อยละ 32 ร้อยละ 10 และร้อยละ 2 ตามลำดับ	2562	2563
	โดยในปี 2563 ประเทศไทยมีมีพื้นที่สีเขียวส่วนที่เป็นป่าธรรมชาติ 137.9 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 31.68 ของปะเทศ เท่ากับพื้นที่ป่าธรรมชาติในปี 2562 ซึ่งค่าสถานะการบรรลุเป้าหมายไม่มีการเปลี่ยนแปลงคงอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย**		
180201	**ความสมบูรณ์ของระบบนิเวศทางทะเลเพิ่มขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุในปี 2565 ดัชนีคุณภาพมหาสมุทร (คะแนน) ถึง 70	2562	2563
	โดยในปี 2563 ยังไม่มีการเผยแพร่ข้อมูลรายงานผลประจำปี 2563 การพิจารณาสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายของประเทศไทยจึงยังเป็นการรายงานผลโดยใช้ข้อมูล OHI ประจำปี 2562 ซึ่งไทยได้คะแนน OHI ที่ 66 คะแนน ซึ่งค่าสถานะการบรรลุเป้าหมายไม่มีการเปลี่ยนแปลงคงอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย**		

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	ปี 2563
180301	**การปล่อยก๊าซเรือนกระจกของประเทศไทยลดลง** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุ ในปี 2565 การปล่อยก๊าซเรือนกระจกลดลงอย่างน้อย ร้อยละ 12 จากกรณีปกติ	2562	2563

ในปี 2561 ประเทศไทยสามารถลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกร้อยละ 15.76 ซึ่งจากผลการดำเนินงานดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าประเทศไทย**สามารถบรรลุค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้**

180401	**คุณภาพของน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน แหล่งน้ำใต้ดิน และแหล่งน้ำทะเลมีคุณภาพเหมาะสมกับประเภทการใช้ประโยชน์** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุ ในปี 2565 คุณภาพของแหล่งน้ำผิวดิน แหล่งน้ำทะเล และแหล่งน้ำใต้ดิน อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมกับประเภทการใช้ประโยชน์ร้อยละ 15 ของพื้นที่เป้าหมาย	2562	2563

โดย คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดินที่อยู่ในเกณฑ์พอใช้ถึงดีมากในปี 2562 มีสัดส่วนลดลงจากร้อยละ 91 ในปี 2561 เป็นร้อยละ 82 คุณภาพน้ำบาดาลมีคุณภาพโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ดีตามมาตรฐานน้ำบาดาลที่ใช้บริโภคได้ และคุณภาพน้ำชายฝั่งทะเลในปี 2562 ส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์พอใช้ถึงดีมากร้อยละ 95 เพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากร้อยละ 94 ในปี 2561 ซึ่งค่าสถานะการบรรลุเป้าหมายไม่มีการเปลี่ยนแปลงคงอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย**

180402	**คุณภาพอากาศ เสียง และความสั่นสะเทือนอยู่ระดับมาตรฐานของประเทศไทย** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุ ในปี 2565 คุณภาพอากาศ เสียง และความสั่นสะเทือนอยู่ระดับมาตรฐานของประเทศไทย ร้อยละ 15 ของพื้นที่เป้าหมาย	2562	2563

การเทียบเคียงข้อมูลการรายงานผลการดำเนินงานที่สะท้อนสถานการณ์ด้านคุณภาพอากาศและเสียง โดยข้อมูลปริมาณฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM2.5) และฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 10 ไมครอน (PM10) เฉลี่ยรายปีและค่าเฉลี่ยรายพื้นที่ พบว่าฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 10 ไมครอน เพิ่มขึ้นจาก 42 ไมโครกรัม/ลูกบาศก์เมตร (มคก./ลบ.ม.) ในปี 2561 เป็น 45 มคก./ลบ.ม. ในปี 2562 และฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอน มีค่าเฉลี่ยรายปีเพิ่มขึ้นจาก 24 มคก./ลบ.ม. เป็น 25.6 มคก./ลบ.ม. ในช่วงเวลาเดียวกัน และข้อมูลระดับเสียงบริเวณพื้นที่ริมถนนในกรุงเทพมหานครและ

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	ปี 2563
	ปริมณฑล ในปี 2562 พบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับเสียงเฉลี่ย (Leq) 24 ชั่วโมง เท่ากับ 68.6 เดซิเบลเอ ลดลงเล็กน้อยจาก 69.2 เดซิเบลเอ ในปี 2561 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานไม่เกิน 70 เดซิเบลเอ ซึ่งค่าสถานะการบรรลุเป้าหมายไม่มีการเปลี่ยนแปลงคงอยู่ในระดับ **ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย**		
180403	**การจัดการขยะมูลฝอย มูลฝอยติดเชื้อ ของเสียอันตราย สารเคมีในภาคการเกษตรและการอุตสาหกรรมมีประสิทธิภาพมากขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุ ในปี 2565 ดัชนีประสิทธิภาพการจัดการขยะ ถึง 0.74	2562	2563
	โดยประเทศไทยมีปริมาณขยะมูลฝอยประมาณ 28.7 ล้านตัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 3 จากปี 2561 ที่มีปริมาณขยะจำนวน 27.93 ล้านตัน ปริมาณขยะมูลฝอยในระบบไม่ได้รับการกำจัดอย่างถูกต้อง 6.38 ล้านตัน ลดลงจากปี 2561 ที่มีปริมาณขยะมูลฝอยในระบบไม่ได้รับการกำจัดอย่างถูกต้อง 7.32 ล้านตัน ซึ่งค่าสถานะการบรรลุเป้าหมายไม่มีการเปลี่ยนแปลงคงอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย**		
180501	**คนไทยมีคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตที่ดี** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุ ในปี 2565 ดัชนีการตระรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ถึงร้อยละ 20 ปัจจุบัน	2562	2563
	เทียบเคียงข้อมูลจากความตระหนักรู้ของภาคประชาชนได้จากการให้ความสนใจและการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประชาชน โดยมีจำนวนอาสาสมัครด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจากทุกเครือข่ายของหน่วยงานสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (รวบรวมโดยกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม) ซึ่งมีจำนวนเพิ่มขึ้นจาก 232,904 คน (16 กุมภาพันธ์ 2563) เป็น 243,152 คน (11 พฤศจิกายน 2563) ซึ่งค่าสถานะการบรรลุเป้าหมายไม่มีการเปลี่ยนแปลงคงอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย**		

แผนแม่บทย่อย

ปี 2562 ปี 2563

การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืน บนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 180101

การบริโภคและการผลิตของประเทศมีความยั่งยืนสูงขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

ดัชนีสมรรถนะสิ่งแวดล้อม (คะแนน) ถึง 50 คะแนน ภายในปี 2565

การเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน บนพื้นฐานของการบริโภคและการผลิตของประเทศมีความยั่งยืนสูงนั้น เป็นหนึ่งในเป้าหมายที่สำคัญของการพัฒนาประเทศสู่การบรรลุเป้าหมายการเติบโตอย่างยั่งยืน โดยการขับเคลื่อนการพัฒนาต้องให้ความสำคัญกับการรักษาและฟื้นฟูทุนทางธรรมชาติด้วยการรักษาสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับภาคการผลิตที่สำคัญของประเทศ ทั้งที่เป็นภาคอุตสาหกรรม เกษตรกรรม การท่องเที่ยว ให้เป็นไปในทิศทางที่ผู้ประกอบการให้ความสำคัญกับการผลิตที่ยั่งยืนและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในทุกขั้นตอนของกระบวนการผลิตมากขึ้น ร่วมกับการส่งเสริมให้ทุกภาคส่วน โดยเฉพาะผู้บริโภคตระหนักถึงการบริโภคที่ยั่งยืน โดยการสนับสนุนการดำเนินงานจากภาครัฐและองค์กรที่เกี่ยวข้องในการใช้มาตรการทางเศรษฐศาสตร์ มาตรการทางสังคม และการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อให้การขับเคลื่อนการดำเนินงานมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเสริมสร้างกระบวนการผลิตและการบริโภคอย่างยั่งยืนทั้งองคาพยพ ซึ่งจะก่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรของประเทศอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ ในการดำเนินงานเพื่อให้การเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศดำเนินไปในทิศทางที่จะเสริมสร้างความยั่งยืนในมิติที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและการบริโภคในระยะที่ผ่านมานั้น พบว่ายังมีความท้าทายสำคัญด้านการสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน รวมทั้งการกำหนดมาตรการทางเศรษฐศาสตร์ สังคม และการบังคับใช้กฎหมายเพื่อกระตุ้นให้เกิดการผลิตและการบริโภคอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะในดัชนีสมรรถนะสิ่งแวดล้อมที่ประเทศไทยได้คะแนนต่ำกว่ามาตรฐาน 3 ประเด็น ได้แก่ ด้านประมง ด้านป่าไม้ และด้านมลภาวะทางอากาศ

ที่มา: environmental performance index

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย การดำเนินการเพื่อกระตุ้นและส่งเสริมการผลิตและการบริโภคอย่างยั่งยืนให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ มีเกณฑ์ชี้วัดสำคัญคือดัชนีสมรรถนะสิ่งแวดล้อม (คะแนน) ซึ่งจัดทำขึ้นโดย Yale Center for Environmental Law and Policy โดยในปี 2563 ดัชนีย่อยกลุ่มอนามัยสิ่งแวดล้อมได้มีการปรับเพิ่มองค์ประกอบของดัชนีด้าน Waste Management จึงส่งผลให้องค์ประกอบของดัชนีสมรรถนะสิ่งแวดล้อม มีจำนวนดัชนีเพิ่มขึ้นจาก 10 เป็น 11 ดัชนี ทั้งนี้ Environmental Performance Index 2020 ของประเทศไทย มีคะแนนเฉลี่ยลดลงจาก 49.8 คะแนนในปี 2561 เป็น 45.4 คะแนน อยู่ในลำดับที่ 78 จากทั้งหมด 180 ประเทศ ซึ่งเป็นผลมาจากการดำเนินงานด้านการส่งเสริมรักษาคุณภาพระบบนิเวศในภาพรวมของประเทศด้านการทำประมง (Fisheries) และด้านความหลากหลายทางชีวภาพและแหล่งที่อยู่อาศัย (Biodiversity & Habitat) ที่ปรับตัวลดลง การที่จะบรรลุสู่เป้าหมายในการขับเคลื่อนการบริโภคและการผลิตของประเทศ โดยมีค่าคะแนนดัชนีสมรรถนะสิ่งแวดล้อมที่ 50 คะแนน ภายในปี 2565 จึงเป็นความท้าทายที่ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจะต้องเร่งดำเนินการ

การดำเนินการที่ผ่านมา ภาครัฐได้ดำเนินนโยบายส่งเสริมการผลิตและการบริโภคอย่างยั่งยืนมาอย่างต่อเนื่อง โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าไปได้โดยที่ฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมยังคงอยู่ในระดับที่สามารถเกื้อกูลการขยายตัวทางเศรษฐกิจและตอบสนองต่อความต้องการของสังคมชุมชนได้อย่างยั่งยืน ซึ่งที่ผ่านมาภาคส่วนได้นำแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจแบบองค์รวม หรือ BCG มาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานขององค์กร โดยมีเป้าประสงค์เพื่อให้ “เศรษฐกิจสามารถเติบโตไปควบคู่กับสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน” ซึ่งการดำเนินงานมีมิติที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจชีวภาพ (Bio-economy) ด้วยการนำความรู้เทคโนโลยี และนวัตกรรมมาพัฒนาต่อยอดจากฐานทรัพยากรชีวภาพที่ประเทศไทยมีความเข้มแข็งให้สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าได้มากขึ้น ร่วมกับการดำเนินงานในมิติด้านการนำทรัพยากรมาใช้ให้เกิดประโยชน์และมีความคุ้มค่าสูงสุด (Circular Economy) โดยให้ความสำคัญกับการลดปริมาณของเสียให้น้อยลงหรือเท่ากับศูนย์หรือ ZERO WASTE ด้วยการปรับกระบวนการผลิตที่คำนึงถึงการนำวัสดุต่าง ๆ กลับมาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด และการลดผลกระทบต่อโลกอย่างยั่งยืน (Green Economy) โดยเฉพาะความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งเน้นให้ความสำคัญเรื่องความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ด้วยการใช้ต้นทุนทางสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด นอกจากนี้หน่วยงานภาครัฐยังได้เร่งดำเนินงานด้านการสนับสนุนและส่งเสริมเป้าหมายการผลิตและการบริโภคอย่างยั่งยืนทั้งทางตรงและทางอ้อมด้วยการจัดทำโครงการต่าง ๆ อาทิ โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการอนุรักษ์

ฟื้นฟู และป้องกันทรัพยากรทางทะเล ชายฝั่ง และป่าชายเลน โครงการจัดทำแผนที่ เครื่องหมายแสดงแนวเขตพื้นที่ป่าชายเลนอนุรักษ์ สำรวจประเมินสถานภาพทรัพยากรป่าชายเลน ความร่วมมือเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งในระดับภูมิภาคและระดับโลก (พื้นที่ชุ่มน้ำ) และการบริหารจัดการทรัพยากรป่าชายเลนเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาวะภูมิอากาศ เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การบรรลุเป้าหมายการบริโภคและการผลิตของประเทศอย่างยั่งยืนเป็นการดำเนินงานที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วนในการปรับปรุงกระบวนการผลิตและการดำเนินธุรกิจ ให้เป็นไปในวิถีที่คำนึงถึงและเป็นไปเพื่อเสริมสร้างศักยภาพและขีดความสามารถของระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมในการที่จะฟื้นฟูกลับมาสู่สภาพเดิมในระดับที่จะยังคงความสามารถในการเป็นปัจจัยสนับสนุนการเติบโตของระบบ ทั้งในระดับปัจเจก ชุมชน พื้นที่ จังหวัดและประเทศได้อย่างยั่งยืน การขับเคลื่อนงานด้านการบริโภคและการผลิตของประเทศเพื่อบรรลุสู่การเติบโตได้อย่างยั่งยืน จึงมีประเด็นท้าทายที่สำคัญคือ การขับเคลื่อนงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพระบบนิเวศ ในประเด็นด้านการทำประมง (Fisheries) และด้านความหลากหลายทางชีวภาพและแหล่งที่อยู่อาศัย (Biodiversity & Habitat) ซึ่งทำให้ประเทศไทยมีค่าคะแนนของดัชนีสมรรถนะสิ่งแวดล้อมในปี 2563 ลดลงจากปี 2561 อย่างมีนัยสำคัญ ยิ่งไปกว่านั้น ภายใต้เหตุการณ์วิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ทั้งในมิติที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณและความร่วมมือทั้งในและระหว่างประเทศที่มีแนวโน้มหดตัวลง จะยิ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้การพัฒนาประเทศด้านการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจะมีแนวโน้มถูกลดทอนความสำคัญลงในทิศทางเดียวกัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินงานด้านการบริโภคและการผลิตของประเทศอย่างยั่งยืนในระยะต่อไป ยังต้องอาศัยการประสานการดำเนินงานร่วมกันอย่างเข้มแข็งจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรักษา ฟื้นฟูทุนทางธรรมชาติด้วยการรักษาสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการทำประมง (Fisheries) ซึ่งต้องอาศัยการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มข้นเพื่อป้องปรามการทำประมงผิดกฎหมาย ร่วมกับการรักษาแนวปะการัง การเพิ่มพื้นที่คุ้มครองทางทะเล กำหนดระยะเวลาในการทำประมงตามฤดูกาล และสนับสนุนการใช้เครื่องมือทำประมงที่เป็นมิตรกับระบบนิเวศ เพื่อให้การทำประมงพาณิชย์มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมทางทะเลและชายฝั่งมากขึ้น ในขณะที่การดำเนินงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพและแหล่งที่อยู่อาศัย (Biodiversity & Habitat) ต้องให้ความสำคัญกับการสร้างความตระหนักรู้ด้านการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ด้วยการบริหารจัดการ ร่วมกับการดูแล ฟื้นฟูรักษาแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำ/แหล่งอนุบาลสัตว์น้ำวัยอ่อนให้คงอยู่และเป็นฐานทรัพยากรประมงที่จะสนับสนุนคุณภาพของระบบนิเวศทางทะเลได้อย่างยั่งยืน พร้อมกับการให้ความสำคัญกับการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน ซึ่งต้องอยู่บนพื้นฐานของการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเท่าเทียม และเป็นธรรมแก่ชุมชน/พื้นที่ ผู้เป็นเจ้าของและดูแลรักษาทรัพยากรในพื้นที่ให้คงอยู่เพื่อเป็นฐานการพัฒนาประเทศต่อไปได้อย่างยั่งยืน

ปี 2562 ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 180102

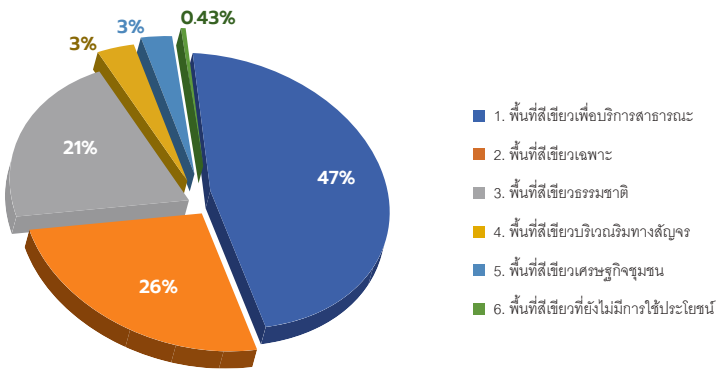
พื้นที่สีเขียวทุกประเภทเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

สัดส่วนของพื้นที่สีเขียวที่เป็นป่าธรรมชาติ ป่าเศรษฐกิจเพื่อการใช้ประโยชน์ และพื้นที่สีเขียวในเขตเมืองและชนบท เป็นร้อยละ 32 ร้อยละ 10 และร้อยละ 2 ตามลำดับ

การรักษาและเพิ่มพื้นที่สีเขียวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการบริหารจัดการป่าไม้ ภายใต้การเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว ซึ่งมีเป้าหมายในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวทุกประเภท เป็นการดำเนินงานที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่า และการอนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ ด้วยการบูรณาการการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ รวมทั้งการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเฝ้าระวัง ติดตาม ตรวจสอบ และส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่สีเขียว เพื่อให้คนในชุมชนสามารถอยู่ร่วมกับป่าได้อย่างยั่งยืนและมีการใช้ประโยชน์พื้นที่ต้นน้ำอย่างเหมาะสม บนพื้นฐานของการตระหนักรู้ถึงคุณค่าและความสำคัญของพื้นที่ป่าและพื้นที่สีเขียว และการส่งเสริมให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน ด้วยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมเป็นธรรม ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่เล็งเห็นถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ป่าไม้และพื้นที่สีเขียว ตลอดจนริเริ่มที่จะแสวงหาความร่วมมือทั้งจากภายในและภายนอกพื้นที่เพื่อพัฒนาศักยภาพพื้นที่ป่าและริเริ่มกลไกอนุรักษ์ที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่ผ่านกระบวนการกำหนดมาตรการต่าง ๆ ในการอนุรักษ์ป่าไม้ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลหรือพัฒนากลไกทางเศรษฐศาสตร์เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวให้บรรลุเป้าหมาย ทั้งนี้ ประเด็นการพัฒนาที่เป็นความท้าทายต่อการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ คือ การสร้างความชัดเจนของการแบ่งเขตที่ดิน การตระหนักถึงความสำคัญของพื้นที่ป่าและพื้นที่สีเขียวของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และการบริหารจัดการการใช้ประโยชน์ที่ดินของประเทศ

จำนวนพื้นที่สีเขียว

ที่มา: กรมส่งเสริมคุณภาพ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย การดำเนินงานเพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวทุกประเภทในระยะที่ผ่านมา พบว่าประเทศไทยมีพื้นที่สีเขียว ทั้งที่เป็นพื้นที่ป่าธรรมชาติ พื้นที่ป่าเศรษฐกิจ พื้นที่สีเขียวในเขตเมืองและชนบท รวมทั้งป่าในเมืองและชุมชนเพื่อการเรียนรู้พักผ่อนหย่อนใจในปี 2562 รวมทั้งสิ้น 137.9 ล้านไร่ เท่ากับปีที่ผ่านมา ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 42.65 ของพื้นที่ประเทศ โดยเมื่อพิจารณาพื้นที่สีเขียวในมิติของเมืองต่าง ๆ ทั่วประเทศไทย พบว่าสัดส่วนของพื้นที่สีเขียวเป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกับการพัฒนาเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืน กล่าวคือ จำนวนพื้นที่สีเขียวของประเทศมีจำนวนทั้งสิ้น 38.3150 ตารางกิโลเมตร แบ่งได้เป็นพื้นที่สีเขียวเพื่อบริการสาธารณะร้อยละ 46.98 พื้นที่สีเขียวเฉพาะร้อยละ 24.77 พื้นที่สีเขียวธรรมชาติร้อยละ 21.38 พื้นที่สีเขียวบริเวณริมทางสัญจรร้อยละ 3.55 พื้นที่สีเขียวเศรษฐกิจชุมชนร้อยละ 2.88 และพื้นที่สีเขียวที่ยังไม่มีการใช้ประโยชน์ร้อยละ 0.43 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าทิศทางการพัฒนา/ส่งเสริมพื้นที่สีเขียวในเขตเมืองของประเทศไทยเป็นไปตามมาตรวัดที่เป็นมาตรฐานของการพัฒนาเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืน นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาจากสัดส่วนและจำนวนของพื้นที่สีเขียวในระดับภาพรวมของประเทศที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ลดลง ยังเป็นนัยยะที่สะท้อนให้เห็นได้ว่าความพยายามในการสงวนรักษาพื้นที่ป่าไม้และพื้นที่สีเขียวเพื่อประโยชน์ในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอยู่ในระดับที่ควบคุมและสามารถหยุดยั้งการบุกรุกพื้นที่ป่าธรรมชาติลงได้ในระดับที่ไม่ส่งผลต่อพื้นที่โดยรวมของประเทศ

การดำเนินการที่ผ่านมา รัฐบาลมีนโยบายให้ความสำคัญกับการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวของประเทศมาอย่างต่อเนื่อง โดยได้ดำเนินการประกาศเขตพื้นที่อนุรักษ์เพิ่มเติม ร่วมกับการป้องกันและปราบปรามการบุกรุกทำลายป่าไม้มาโดยตลอด รวมถึงส่งเสริมสนับสนุนภาคประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลรักษาพื้นที่ป่า ฟื้นฟูระบบนิเวศและแหล่งที่อยู่อาศัยตามแนวธรรมชาติ บริหารจัดการที่ดินโดยใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ตลอดจนส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจ ยกระดับการรังวัดที่ดินด้วยระบบดาวเทียม (RTK GNSS Network) และปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทรัพยากรป่าไม้ได้รับการฟื้นฟูรักษาในทุกมิติอย่างรอบด้านยิ่งขึ้น อาทิ การออกพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2562)

และการดำเนินโครงการสำคัญด้านการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชน ซึ่งส่งผลให้ถึงปัจจุบัน มีการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนแล้วกว่า 900 พื้นที่ใน 70 จังหวัด ครอบคลุมเนื้อที่ประมาณ 1,615,467 ไร่ โดยการดำเนินงานดังกล่าว เป็นแนวทางสำคัญที่จะช่วยให้การบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ลดลงได้อย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ หลายหน่วยงานยังได้ดำเนินโครงการที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนการเพิ่มพื้นที่สีเขียวของประเทศ ทั้งทางตรงและทางอ้อมในหลากหลายมิติ อาทิ โครงการป้องกันและปราบปรามการตัดไม้ทำลายป่าระดับจังหวัด โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วยกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน และกิจกรรมสร้างเครือข่ายราษฎรพิทักษ์ป่า ตลอดจน โครงการผลักดันการจัดทำผังชุมชนเพื่อรักษาพื้นที่สีเขียวในเมือง เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การขยายตัวเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรและการเติบโตของเมืองสำคัญที่เป็นแหล่งรายได้ทางเศรษฐกิจและการจ้างงาน ได้ส่งผลกดดันให้ทรัพยากรที่ดินที่มีอยู่อย่างจำกัดไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการที่เพิ่มสูงขึ้นได้ การบุกรุกพื้นที่สาธารณะและพื้นที่ป่าไม้ เพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเกษตร อุตสาหกรรม รวมถึงสร้างที่อยู่อาศัย จึงเป็นประเด็นปัญหาที่สร้างความขัดแย้งระหว่างภาคส่วนเศรษฐกิจ/สังคมที่ต้องการใช้ประโยชน์กับภาคส่วนรัฐ/ชุมชน/ประชาชนที่ต้องการสงวนรักษาทรัพยากรมาอย่างต่อเนื่อง และเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลทำให้ความพยายามในการเพิ่มพื้นที่ป่าไม้และพื้นที่สีเขียวเป็นไปได้อย่างเชื่องช้า การบริหารจัดการการใช้ประโยชน์ที่ดินของประเทศ การสร้างความชัดเจนของการแบ่งเขตที่ดิน/ป่าไม้ และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้และดิน เพื่อให้ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการใช้ทรัพยากรตกอยู่กับภาคส่วนที่ทำให้ทำหน้าที่ดูแลรักษาทรัพยากรอย่างแท้จริง จึงยังคงเป็นปัจจัยที่จะช่วยส่งเสริมให้การเพิ่มพื้นที่ป่าไม้/พื้นที่สีเขียว สัมฤทธิ์ผลในระยะยาวได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการบรรลุเป้าหมาย การวางแผนพื้นที่สีเขียวเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับมิติการพัฒนา ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงพื้นที่ โดยการเพิ่มพื้นที่สีเขียวเชิงปริมาณต้องดำเนินการจัดหาพื้นที่เพิ่มจากพื้นที่ที่มีศักยภาพต่าง ๆ อาทิพื้นที่ว่าง พื้นที่รกร้าง และพื้นที่ส่วนราชการ โดยต้องพิจารณาให้ครอบคลุมถึงการกระจายตัวและการเข้าถึงได้โดยสะดวกของประชาชน/ชุมชนผู้จะได้รับประโยชน์จากบริการทางธรรมชาติของพื้นที่ดังกล่าว ทั้งนี้การเพิ่มพื้นที่ป่าธรรมชาติ ป่าปลูก หรือแม้แต่ป่าในเมืองจะต้องนำไปบูรณาการกับผังภาคผังเมืองรวม และผังพื้นที่เฉพาะ เพื่อเชื่อมโยงการพัฒนาพื้นที่สีเขียวให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ยิ่งไปกว่านั้น การสร้างแรงจูงใจให้แก่ชุมชนประชาชนในพื้นที่ให้มีส่วนร่วมในการสงวนรักษา/ลดการบุกรุกพื้นที่ป่าธรรมชาติด้วยการแบ่งปันผลประโยชน์ที่พึงเกิดขึ้นจากทรัพยากรป่าไม้ให้กระจายลงสู่ชุมชนผู้ดูแลรักษาพื้นที่ป่า ดังเช่นที่ได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องผ่านการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชน จะเป็นแนวทางที่ช่วยส่งเสริมให้พื้นที่สีเขียวของประเทศได้รับการดูแล เฝ้าระวังจากผู้ได้รับประโยชน์อย่างทั่วถึงต่อไป

แผนแม่บทย่อย ปี 2562 ปี 2563

การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจภาคทะเล

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 180201

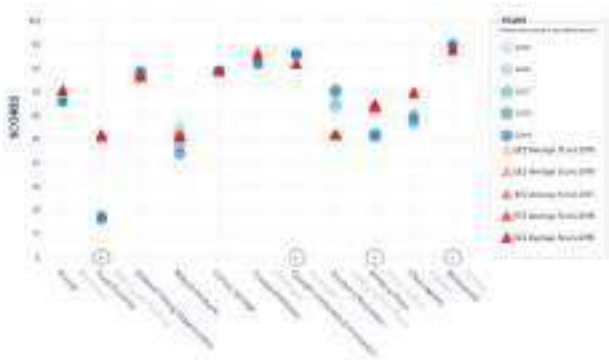
ความสมบูรณ์ของระบบนิเวศทางทะเลเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

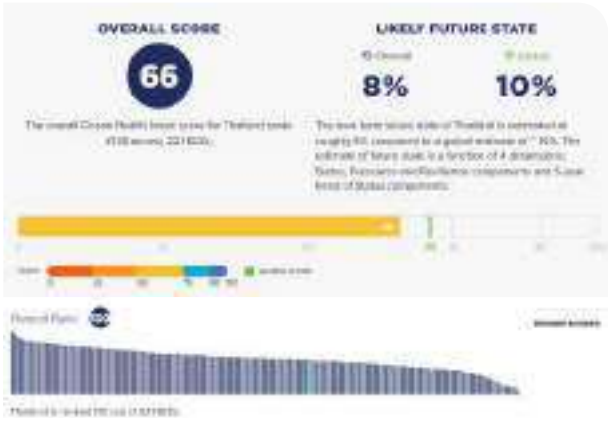
ดัชนีคุณภาพมหาสมุทร (คะแนน) ถึง 70 คะแนน

การสร้างความเจริญเติบโตของประเทศอย่างยั่งยืนจากกิจกรรมภาคทะเลที่หลากหลายบนฐานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งต้องให้ความสำคัญกับการรักษาสมดุลของการใช้ประโยชน์และการสงวนรักษาทรัพยากรทางทะเลให้คงขีดความสามารถในการฟื้นฟูกลับมาสู่สภาพที่สมบูรณ์ในระดับที่จะค้ำจุนระบบนิเวศทางทะเลให้คงความหลากหลายอยู่ได้ในระดับเดิมอย่างยั่งยืน ขณะเดียวกันยังสามารถสนับสนุนกิจกรรมทางเศรษฐกิจด้วยการให้บริการเชิงนิเวศได้อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ซึ่งการที่จะสร้างสมดุลในลักษณะดังกล่าวให้เกิดขึ้นและคงอยู่ได้อย่างเป็นรูปธรรมนั้นจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการดำเนินงานด้านการจัดการฐานข้อมูลและองค์ความรู้ทางทะเลและชายฝั่ง การป้องกันระบบนิเวศจากภัยคุกคาม ทั้งทางธรรมและกิจกรรมของมนุษย์ การกำหนดเขตพื้นที่คุ้มครองทางทะเลและชายฝั่ง การบริหารจัดการระบบนิเวศทางทะเลและสัตว์ทะเลอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อความสมบูรณ์ของระบบนิเวศทางทะเล ซึ่งการดำเนินงานด้วยจุดมุ่งเน้นดังกล่าวมีความท้าทายที่ต้องได้รับการดูแลจัดการที่สำคัญ ได้แก่การบูรณาการทำงานร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การใช้ประโยชน์จากทะเลที่มีอัตราเพิ่มมากขึ้นตามการเติบโตของประชากรและความเจริญทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะภาคการท่องเที่ยวได้รับการดูแลบริหารจัดการอย่างถูกต้อง

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย จากข้อมูลรายงานการจัดทำดัชนีคุณภาพมหาสมุทร (Ocean Health Index: OHI) โดย Global OHI team ซึ่งจัดทำและเผยแพร่เป็นประจำทุกต้นปี ยังไม่มีการเผยแพร่ข้อมูลรายงานผลประจำปี 2563 การพิจารณาสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายของประเทศไทยจึงยังเป็นการรายงานผลโดยใช้ข้อมูล OHI ประจำปี 2562 ซึ่งไทยได้คะแนน OHI ที่ 66 คะแนน อยู่ลำดับที่ 130 จากทั้งหมด 221 ประเทศทั่วโลก โดยตัวชี้วัดที่ไทยได้คะแนนลดน้อยลง

ที่มา: OHI ocean health index

ได้แก่ ศักยภาพด้านอาหารจากการทำประมงและเพาะเลี้ยงทางทะเล และศักยภาพของผลิตภัณฑ์ธรรมชาติที่ได้จากมหาสมุทร โดยปัจจุบันกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอยู่ระหว่างการศึกษาและจัดทำดัชนีคุณภาพมหาสมุทรของประเทศไทย (OHI) เพื่อใช้ประเมินความสามารถของมหาสมุทรตามบริบทของประเทศได้อย่างเหมาะสมต่อไป

การดำเนินการที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐซึ่งมีภารกิจเกี่ยวกับทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งหลายหน่วยงานได้ร่วมมือกับภาคเอกชนและประชาชนดำเนินโครงการและกิจกรรมการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเล การจัดการมลพิษและการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งอย่างต่อเนื่อง อาทิ การประกาศให้ปัญหาขยะเป็นวาระแห่งชาติ ที่ต้องเร่งดำเนินการแก้ไข โดยเฉพาะขยะทะเล ซึ่งกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (ทช.) ได้ดำเนินโครงการบริหารจัดการขยะทะเลมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2559 และได้ดำเนินการออกมาตรการทางกฎหมาย และการรณรงค์ต่าง ๆ เพื่อควบคุมกำกับการใช้ประโยชน์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งให้เป็นไปอย่างยั่งยืน อาทิ การจัดทำพระราชบัญญัติเรือไทย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 เพื่อกำหนดมาตรการควบคุมเรือประมง และการจัดทำพระราชบัญญัติรักษาผลประโยชน์ทางทะเล พ.ศ. 2562 เป็นต้น รวมทั้ง ได้ดำเนินงานขับเคลื่อนการประเมินดัชนีคุณภาพมหาสมุทร (Ocean Health Index) ที่สอดคล้องกับบริบทของประเทศไทยผ่านการนำเข้าชุดข้อมูลจำนวน 94 ชุด โดย ทช. ได้ประสานความร่วมมือกับ 11 กระทรวงที่เกี่ยวข้องในการปรับปรุง OHI ให้มีองค์ประกอบของตัวชี้วัดย่อยที่สะท้อนการดำเนินงานของประเทศไทยและมีความเหมาะสมกับสภาพของพื้นที่ทั้งในระดับเมือง ภูมิภาค และประเทศ ซึ่งในระยะยาวตัวชี้วัดที่ได้ดำเนินการพัฒนาปรับปรุงแล้วดังกล่าวสามารถนำเสนอเพื่อเพิ่มเติมเป็นตัวชี้วัดของ OHI หลักได้ ซึ่งในปี 2563 ทช. ได้ดำเนินการพัฒนาจัดทำ OHI โดยเน้นการประเมินค่าดัชนีคุณภาพมหาสมุทรของประเทศไทยเบื้องต้นจำนวน 5 เป้าหมาย ได้แก่ Food provision, Coastal protection, Carbon storage, Biodiversity และ Sense of place พบว่าได้ค่าคะแนนจากการประเมิน 65 คะแนน (เต็ม 100) โดยที่การประเมินคะแนนดังกล่าวยังอยู่ระหว่างการปรับปรุงชั้นข้อมูล และจุดอ้างอิงสถานภาพให้มีความถูกต้องแม่นยำมากขึ้น โดยคาดว่าการดำเนินงานจะใช้ระยะเวลาประมาณ 9-10 ปี (แบ่งการดำเนินงานเป็น 3 ระยะ) ในการที่จะได้มาซึ่ง OHI ที่สอดคล้องกับบริบทของประเทศไทยในระดับที่สามารถนำไปเผยแพร่และเทียบเคียงกับระหว่างประเทศได้

การเติบโตอย่างยั่งยืน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การเติบโตของประชากรและความเจริญทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะภาคการท่องเที่ยว รวมถึงการขาดข้อมูลทางวิชาการ โดยเฉพาะประเด็นต้นทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางทะเลและชายฝั่ง ทำให้ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเสื่อมโทรมลงทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ อีกทั้งการดำเนินงานด้านทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของประเทศไทย ยังมีความทับซ้อนระหว่างกิจกรรมการใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์ ทั้งในเชิงภารกิจที่แต่ละหน่วยงานของรัฐรับผิดชอบและในเชิงพื้นที่ จำเป็นต้องปรับสมดุลโครงสร้างองค์กรต่าง ๆ ในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ตามพระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ. 2562 เพื่อจัดสมดุลระหว่างการสร้างรายได้กับการอนุรักษ์ และในส่วนของภาคประชาชนยังต้องเสริมทัศนคติที่ดีและความเข้าใจในเรื่องการจัดการขยะและน้ำเสียที่ถูกต้องให้แก่ประชาชนอย่างเป็นรูปธรรม อย่างไรก็ดี การดูแลรักษาทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งมีแนวทางการดำเนินงานที่เกี่ยวเนื่องและซ้อนทับในมิติของการดำเนินงานกับการดำเนินงานของเป้าหมายย่อยด้านการจัดการขยะ น้ำ การลดก๊าซเรือนกระจก รวมถึงการผลิตและบริโภคยั่งยืน ซึ่งการบูรณาการแนวทางการดำเนินงานในแต่ละเป้าหมายย่อยเพื่อบรรลุเป้าหมายหลัก จะช่วยให้การพิจารณาผลกระทบจากการดำเนินงานมีความชัดเจนในมิติของเครื่องมือ/แนวทางที่ใช้ในการจัดการกับประเด็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรได้ชัดเจนขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ควรมุ่งเน้นดำเนินงานด้านการคุ้มครองและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ด้วยการสร้างกลไกความร่วมมือจากทุกภาคส่วนโดยเฉพาะภาคส่วนในระดับพื้นที่ เพื่อสร้างสมดุลในการใช้และแบ่งปันประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากบริการของนิเวศทางทะเลและชายฝั่งให้กระจายลงสู่ทุกภาคส่วนอย่างยั่งยืนเป็นธรรม ด้วยการส่งเสริมกลไกการดำเนินงานในระดับพื้นที่ที่มีองค์ประกอบของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องให้เข้ามากำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการในการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งบนพื้นฐานของความต้องการจากพื้นที่ที่มีองค์ความรู้ ประสบการณ์และความเข้าใจบริบทของพื้นที่อย่างแท้จริง รวมทั้ง ผลักดันการนำหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย อาทิ การคิดค่าบริการบำบัดน้ำเสียตามปริมาณการใช้น้ำ และการบังคับกำจัดขยะอิเล็กทรอนิกส์มาบังคับใช้ เพื่อเร่งกระบวนการให้ทุกภาคส่วนต้องตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมที่ส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจ สังคมและพื้นที่โดยรวมอย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ ควรนำแนวคิดการวางแผนเชิงพื้นที่ทางทะเลที่ให้ความสำคัญกับการแบ่งเขตการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งมาใช้ ตลอดจนการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายหรือมาตรการต่าง ๆ ให้เป็นไปตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ.1982 และมาตรฐานสากลอื่น ๆที่เกี่ยวข้องเพื่อลดความขัดแย้งทางทะเลระหว่างประเทศ/พื้นที่โดยไม่จำเป็น

ปี 2562 ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 180301

การปล่อยก๊าซเรือนกระจกของประเทศไทยลดลง

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

การปล่อยก๊าซเรือนกระจกลดลง อย่างน้อย ร้อยละ 12 จากกรณีปกติ

การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้เจริญก้าวหน้าไปควบคู่กับการคงอยู่ของสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์บนเงื่อนไขที่สังคมเป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศนั้น มีความเกี่ยวเนื่องโดยตรงกับปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของประเทศ ซึ่งมีประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญ คือการดำเนินนโยบายด้านการลดก๊าซเรือนกระจกของประเทศ การพัฒนาระบบข้อมูล การรายงานผลและโครงสร้างพื้นฐานด้านการลดก๊าซเรือนกระจกของประเทศ ตลอดจนศักยภาพในการดำเนินงานตามนโยบายและแผนที่เกี่ยวข้องของหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งการดำเนินงานของประเทศไทยที่ผ่านมา สามารถบรรลุเป้าหมายการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกลงได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้แล้ว อย่างไรก็ดี ความท้าทายในการที่จะรักษาสถานภาพการดำเนินงานที่บรรลุเป้าหมายให้คงไว้ได้อย่างต่อเนื่อง โดยที่เศรษฐกิจภายในประเทศยังคงมีการขยายตัวของการลงทุนเพื่อตอบสนองต่อความต้องการทั้งจากภายในและต่างประเทศที่เพิ่มสูงขึ้นนั้น จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการบูรณาการการทำงานร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องระหว่างสาขาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกให้มากยิ่งขึ้น ตลอดจนมุ่งเน้นการหานวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อสนับสนุนการแก้ไขปัญหาการปล่อยก๊าซเรือนกระจกให้ลดลงอย่างต่อเนื่อง

ที่มา: องค์การจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกโดยรวมของประเทศตั้งแต่ปี 2556 เป็นต้นมา มีสัดส่วนการปล่อยก๊าซเรือนกระจกลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2561 ไทยสามารถลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้ถึงร้อยละ 15.76 (คิดเป็นปริมาณคาร์บอนไดออกไซด์ที่ลดได้คือ 57.84 ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า) ซึ่งจากผลการดำเนินงานดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยสามารถบรรลุค่าเป้าหมายของแผนแม่บทย่อยในระยะแรก (ช่วงปี 2561 – 2565) ที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 12 ได้ภายในเวลาที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินงานตามแผนการลดก๊าซเรือนกระจกที่เหมาะสมของประเทศ (Nationally Appropriate Mitigation Action : NAMA) ที่จะสิ้นสุดลงในปี 2563 ที่ระบุว่าประเทศไทยมีศักยภาพในการลดก๊าซเรือนกระจกระหว่างร้อยละ 7 – 20 จากภาคพลังงานและขนส่ง ทั้งนี้ การดำเนินงานเพื่อลดก๊าซเรือนกระจกในระยะต่อไปซึ่งจะเริ่มปี 2564 จะเป็นการดำเนินงานตามการมีส่วนร่วมที่ประเทศกำหนด (Nationally Determined Contribution: NDC) โดยมีเป้าหมายการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกร้อยละ 20 จากระดับการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในกรณีปกติ ภายในปี พ.ศ. 2573 โดยที่ระดับของ NDC สามารถเพิ่มขึ้นได้ถึงร้อยละ 25 ขึ้นอยู่กับการเข้าถึงกลไกการสนับสนุนทางการพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี การเงิน และการเสริมสร้างศักยภาพที่เพิ่มขึ้นและเพียงพอของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องภายในประเทศ

การดำเนินการที่ผ่านมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพหลายฉบับ เช่น แผนที่นำทางการลดก๊าซเรือนกระจกของประเทศปี 2564 - 2573 แผนแม่บทรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ.2558 – 2593 แผนปฏิบัติการลดก๊าซเรือนกระจกของประเทศรายสาขา พ.ศ. 2564- 2573 (สาขาพลังงาน ขนส่ง กระบวนการทางอุตสาหกรรม และการจัดการของเสีย) แผนการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแห่งชาติ (สาขาการจัดการน้ำ การเกษตรและความมั่นคงทางอาหาร การท่องเที่ยว สาธารณสุข การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การตั้งถิ่นฐานและความมั่นคงของมนุษย์) แผนการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สาขาสาธารณสุข เป็นต้น รวมทั้ง ปัจจุบัน กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ยังได้จัดทำร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งอยู่ระหว่างการรับฟังความคิดเห็นจากภาคประชาชน และคาดว่าจะแล้วเสร็จภายในปี 2563 ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความมุ่งมั่นของประเทศไทยในการที่จะจัดการและรับมือกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทั้งที่เป็นความมุ่งมั่นของสาขาการผลิตและที่เป็นกรอบการดำเนินงานในระดับประเทศ ยิ่งไปกว่านั้นประเทศไทยยังได้ตั้งเป้าหมายในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่ท้าทายมากขึ้นในระยะต่อไป โดยได้จัดส่ง NDC ต่อสำนักเลขาธิการอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเพื่อลดก๊าซเรือนกระจกของประเทศในระยะต่อไปด้วยแล้ว

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าประเทศไทยจะสามารถลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกลงได้ตามเป้าหมายภายในระยะเวลาที่กำหนด แต่การดำเนินงานในระยะต่อไปภายใต้ NDC ซึ่งจะเริ่มต้นในปี 2564 นั้น นับเป็นความท้าทายที่ไทยจะต้องใช้ความพยายามในการประสานความร่วมมือจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างเข้มข้นขึ้น เพื่อให้สามารถบรรลุถึงเป้าหมายที่มีกำหนด ซึ่งการดำเนินงานด้านการลดก๊าซเรือนกระจกจะมีความเกี่ยวข้องกับสาขาการผลิตที่มีมิติหลากหลาย ทั้งที่เป็นสาขาหลักและสาขาที่ดำเนินการโดยความสมัครใจ ทำให้ประเด็นการบูรณาการการทำงานเพื่อวางป้าหมายร่วมกันในระยะต่อไป จำเป็นต้องมีการพัฒนาและประยุกต์ใช้องค์ความรู้และนวัตกรรมสมัยใหม่ที่เกี่ยวข้องกับภาคการผลิตและการบริโภคกลุ่มเป้าหมายที่จะใช้เป็นหน่วยในการลดก๊าซเรือนกระจกของประเทศมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการบรรลุเป้าหมาย ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาขีดความสามารถขององค์กรเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านการลดก๊าซเรือนกระจกของประเทศในทุกระดับทั้งที่เป็นภาคีภาคประชาชนในพื้นที่ หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม เพื่อให้เครือข่ายเหล่านี้มีองค์ความรู้เท่าทันต่อบริบทการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และสามารถรับมือกับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยการสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้ด้านระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน การควบคุมดูแลการปล่อยมลพิษจากอุตสาหกรรมหรือจากเขตอุตสาหกรรมต่าง ๆ รวมถึงการดำเนินกิจกรรมทางการเกษตรให้อยู่ในระดับที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของประชาชน ตลอดจนเร่งพัฒนากลไกทางเศรษฐศาสตร์ หรือมาตรการทางภาษีคาร์บอนให้มีการนำไปใช้อย่างแพร่หลาย เพื่อให้การซื้อขายสิทธิในการปล่อยก๊าซเรือนกระจกให้สามารถขยายผลได้อย่างกว้างขวาง ร่วมกับการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลที่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการปล่อยก๊าซเรือนกระจก เพื่อส่งเสริมให้เกิดการลดก๊าซเรือนกระจกโดยภาคสมัครใจมากกว่าใช้กฎหมายบังคับ ซึ่งจะส่งผลให้การลดก๊าซเรือนกระจกสามารถสร้างมูลค่าและจูงใจให้ภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้วยความสมัครใจและจะเป็นเครือข่ายที่มีการบูรณาการการดำเนินงานร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมายในภาพรวมได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น เพื่อให้เกิดการจูงใจในการลดก๊าซเรือนกระจกโดยภาคสมัครใจมากกว่าใช้กฎหมายบังคับ

แผนแม่บทย่อย ปี 2562 ปี 2563

การจัดการมลพิษที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสารเคมีในภาคเกษตรทั้งระบบให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 180401

คุณภาพของน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน แหล่งน้ำใต้ดิน และแหล่งน้ำทะเลมีคุณภาพเหมาะสมกับประเภทการใช้ประโยชน์

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

คุณภาพของแหล่งน้ำผิวดิน แหล่งน้ำทะเล และแหล่งน้ำใต้ดิน อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมกับประเภทการใช้ประโยชน์ร้อยละ 15 ของพื้นที่เป้าหมาย

การพัฒนาคุณภาพน้ำภายใต้แนวทางที่สอดรับกับการพัฒนาที่ยั่งยืน มุ่งเน้นการจัดการและป้องกันผลกระทบล่วงหน้า โดยการสร้างระบบภูมิคุ้มกันให้กับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ที่มีระบบนิเวศเปราะบางและพื้นที่เสี่ยง ซึ่งการดูแลรักษาคุณภาพทรัพยากรน้ำ มีมิติของการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการหรือควบคุมแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำ เพื่อป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้น การพัฒนาการบริหารจัดการคุณภาพน้ำที่เหมาะสมด้วยการปรับปรุงระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการคุณภาพน้ำที่เหมาะสม ซึ่งเกี่ยวข้องกับการควบคุม ตรวจสอบ และการบังคับใช้กฎหมายกับแหล่งกำเนิดมลพิษ รวมทั้งเฝ้าระวังและเตือนภัยคุณภาพน้ำ โดยความท้าทายสำคัญในการที่จะบรรลุถึงเป้าหมายในการปรับปรุงคุณภาพของแหล่งน้ำในประเทศให้อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมกับประเภทการใช้ประโยชน์คือ การควบคุมกำกับการขยายตัวของชุมชนเมือง ภาคการเกษตร และอุตสาหกรรมให้เป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกับการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินของแต่ละพื้นที่ ซึ่งจะส่งผลให้การพัฒนาระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียสามารถรองรับกับการขยายตัวของพื้นที่ได้ในทิศทางเดียวกัน รวมทั้ง ต้องให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้าใจกับผู้ใช้น้ำถึงความรับผิดชอบในการจัดการน้ำเสีย บนหลักการผู้สร้างมลพิษเป็นผู้จ่าย ซึ่งจะช่วยให้การใช้น้ำของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ที่มา: กรมควบคุมมลพิษ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เมื่อพิจารณาข้อมูลคุณภาพของน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน แหล่งน้ำใต้ดิน และแหล่งน้ำทะเล มีคุณภาพเหมาะสมกับประเภทการใช้ประโยชน์ พบว่า ปัจจุบัน ประเทศไทยยังไม่มีข้อมูลระบุคุณภาพน้ำตามพื้นที่เป้าหมายดังที่ระบุไว้ในแผนย่อยของแผนแม่บท การประเมินสถานการณ์คุณภาพน้ำ จึงเป็นการพิจารณาผลในภาพรวมทั้งประเทศตามข้อมูลของกรมควบคุมมลพิษ โดยในปี 2562 คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดินของไทยที่อยู่ในเกณฑ์พอใช้ถึงดีมาก มีสัดส่วนลดลงจากร้อยละ 91 ในปี 2561 เป็นร้อยละ 82 และแหล่งน้ำที่อยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมเพิ่มขึ้นถึงสองเท่าตัวจากร้อยละ 9 เป็นร้อยละ 18 ในช่วงเวลาเดียวกัน ซึ่งมีสาเหตุเนื่องมาจากการขยายตัวของจำนวนประชากรและนักท่องเที่ยวที่เพิ่มสูงขึ้น ประกอบกับการระบายน้ำเสียที่มีอยู่เดิมในภาพรวมของประเทศยังไม่เป็นไปตามมาตรฐาน และระบบบำบัดน้ำเสียรวมของพื้นที่/ชุมชนมีจำนวนไม่เพียงพอ เมื่อต้องเผชิญกับการลักลอบทิ้งขยะและของเสียจากภาคอุตสาหกรรม จึงทำให้สถานการณ์คุณภาพน้ำในปี 2562 เสื่อมโทรมลงกว่าปีที่ผ่านมา สำหรับคุณภาพน้ำบาดาล พบว่ามีคุณภาพโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ดีตามมาตรฐานน้ำบาดาลที่ใช้บริโภคได้ มีเพียงบางพื้นที่เท่านั้นที่มีปริมาณธาตุเหล็กและแมงกานีสในปริมาณสูงกว่ามาตรฐาน ซึ่งเป็นผลจากสภาพธรณีวิทยาอุทกธรณีวิทยา และสภาพแวดล้อม ขณะที่คุณภาพน้ำบาดาลในพื้นที่ชายฝั่งทะเลด้านอ่าวไทยและบริเวณทะเลสาบสงขลามีความกร่อยเค็มเพิ่มขึ้นและบางจุดเปลี่ยนจากน้ำจืดเป็นกร่อยเค็ม ร่วมกับพบการปนเปื้อนของสารพิษ โดยมีสาเหตุจากการใช้ปุ๋ยเคมีและสารกำจัดศัตรูพืชในพื้นที่เกษตรกรรมและสารเคมีอันตรายจากอุตสาหกรรม นอกจากนี้ คุณภาพน้ำชายฝั่งทะเล ในปี 2562 ส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์พอใช้ถึงดีมากร้อยละ 95 เพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากร้อยละ 94 ในปี 2561 โดยคุณภาพน้ำชายฝั่งทะเลที่ปรับตัวดีขึ้นเพียงเล็กน้อยนั้น มีสาเหตุสำคัญเนื่องมาจากการขยายตัวของปริมาณนักท่องเที่ยวและการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวเนื่องกับการท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นทำให้ระบบการระบายน้ำเสียที่ยังไม่เป็นไปตามมาตรฐานไม่สามารถรองรับเพื่อนำเข้าสู่กระบวนการบำบัดได้ทั้งหมด ส่งผลให้มีน้ำเสียบางส่วนถูกลักลอบปล่อยลงสู่ทะเลโดยตรง

การดำเนินงานที่ผ่านมา คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบการกำหนดเขตพื้นที่จัดการน้ำเสียเพิ่มเติมให้ครอบคลุมทุกจังหวัดของประเทศไทย เพื่อช่วยเร่งรัดการพัฒนาระบบบริหารจัดการน้ำเสียของประเทศให้ดำเนินไปอย่างมีมาตรฐาน และเป็นการเตรียมความพร้อมในการป้องกันและแก้ปัญหามลพิษทางน้ำได้อย่างทันสถานการณ์ อีกทั้ง ยังได้อนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติการป้องกันมลพิษทางทะเลเนื่องจากการทิ้งเทของเสียหรือวัสดุอื่นลงทะเล พ.ศ. .... เพื่อรองรับการเข้าเป็นภาคีพิธีสารลอนดอน ค.ศ.1996 ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างกลไกในการควบคุมการทิ้งเทลงทะเล โดยในระหว่างปี 2562-2563 ได้มีการดำเนินการแก้ไขกฎกระทรวงและมาตรฐานสำหรับบังคับใช้ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคารในเรื่องระบบสุขาภิบาล รวมทั้งระบบบำบัดน้ำเสียเพื่อกำหนดเกณฑ์มาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้ง และพัฒนาระบบบริการและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาลแบบดิจิทัล (e-Form) เพื่อช่วยเสริมสร้างศักยภาพการบริหารจัดการน้ำบาดาล

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การยกระดับความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิตและบริการของประเทศ ความเป็นเมืองโตเดี่ยวที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง และพฤติกรรมการผลิตและบริโภคที่ไม่ยั่งยืน ล้วนเป็นความย้อนแย้งเชิงนโยบายที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการหรือควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด ทำให้การเติบโตทางเศรษฐกิจก่อให้เกิดผลกระทบข้างเคียงต่อทรัพยากรน้ำของประเทศอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ การดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายให้ประเทศไทยมีคุณภาพน้ำที่ดีอยู่ในเกณฑ์เหมาะสมกับประเภทการใช้ประโยชน์ได้โดยไม่ส่งผลกระทบต่อเป้าหมายการพัฒนาในมิติอื่น นั้น ต้องให้ความสำคัญกับการควบคุม และแหล่งกำเนิดน้ำเสีย โดยเฉพาะน้ำเสียในพื้นที่วิกฤต พื้นที่เศรษฐกิจ และแหล่งท่องเที่ยวสำคัญร่วมกับการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียของพื้นที่ดังกล่าว ตลอดจนการสร้างความเข้าใจกับผู้ใช้น้ำในภาคครัวเรือนและภาคเศรษฐกิจถึงภาระความรับผิดชอบในการจัดการน้ำเสีย และดำเนินงานด้านการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินของแต่ละพื้นที่ ให้เป็นไปตามเงื่อนไขและระเบียบที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง

ข้อเสนอแนะในการบรรลุเป้าหมาย การบริหารจัดการคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน แหล่งน้ำใต้ดิน และแหล่งน้ำทะเลให้เหมาะสมกับประเภทการใช้ประโยชน์ ด้วยการควบคุมและการจัดการแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำ โดยเฉพาะน้ำเสียในพื้นที่วิกฤต จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในพื้นที่เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานให้เกิดผลบรรลุตามเป้าหมาย ซึ่งการดำเนินงานที่สำคัญได้แก่การวางเครือข่ายสังเกตการณ์น้ำผิวดิน น้ำบาดาล และแหล่งน้ำทะเลเพื่อติดตามสถานการณ์น้ำให้มีการประเมินการใช้น้ำที่ไม่ส่งผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมอย่างทั่วถึงและครอบคลุมพื้นที่แหล่งน้ำสำคัญทั่วประเทศ รวมถึงการเสริมสร้างความรู้และประสบการณ์ ตลอดจนเทคโนโลยีที่มีนัยยะต่อการดำเนินงานด้านการสำรวจ จัดการและแก้ไขปัญหาการปนเปื้อนมลพิษในดินและน้ำใต้ดิน เพื่อให้การแก้ไขปัญหาการปนเปื้อนในดินและน้ำใต้ดินของประเทศเป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการที่เป็นสากล ยิ่งไปกว่านั้น การสร้างการยอมรับต่อภาระความรับผิดชอบในการจัดการน้ำเสียของภาคส่วนต่าง ๆ ในประเทศ โดยเฉพาะในส่วนของครัวเรือนและภาคอุตสาหกรรม ต้องเร่งดำเนินการให้เกิดผลเป็นแบบอย่างที่เป็นรูปธรรมชัดเจน โดยเฉพาะในพื้นที่เขตเศรษฐกิจ/เมืองท่องเที่ยวสำคัญ ที่ต้องคิดคำนวณค่าบริการในการบำบัดน้ำเสียตามปริมาณการใช้น้ำ ซึ่งอัตราค่าบริการของแต่ละพื้นที่จะมีความแตกต่างกันไปตามบริบทและศักยภาพของพื้นที่ เป็นต้น

ปี 2562 ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

การจัดการมลพิษที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสารเคมีในภาคเกษตร ทั้งระบบให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 180402

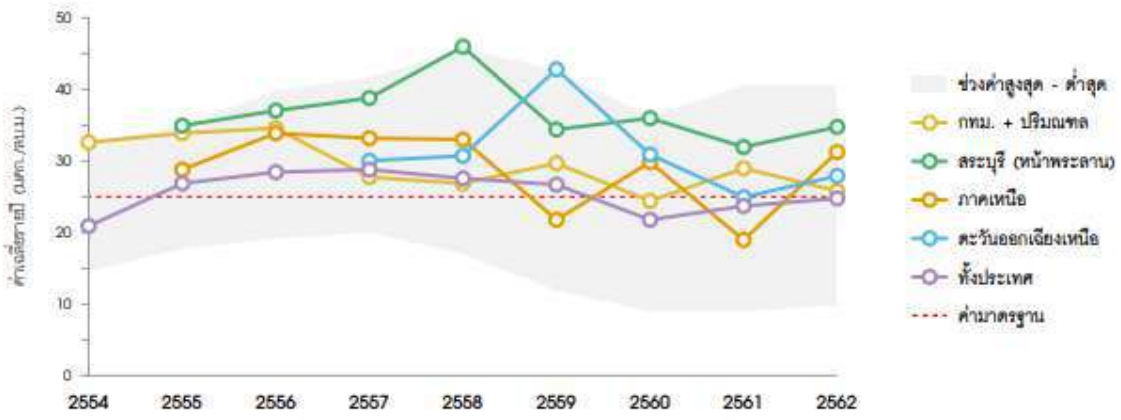
คุณภาพอากาศ เสียง และความสั่นสะเทือนอยู่ระดับมาตรฐานของประเทศไทย

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

คุณภาพอากาศ เสียง และความสั่นสะเทือนอยู่ระดับมาตรฐานของประเทศไทย
ร้อยละ 15 ของพื้นที่เป้าหมาย

การจัดการคุณภาพอากาศ เสียง และความสั่นสะเทือนมีแนวทางครอบคลุมถึงการบริหารจัดการและการควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดที่มุ่งเน้นการบริหารจัดการ/ส่งเสริมระบบคมนาคมและการขนส่งที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การติดตามตรวจสอบคุณภาพอากาศและเสียง ซึ่งมุ่งเน้นการติดตามตรวจสอบและรายงาน/แจ้งเตือนสถานการณ์คุณภาพอากาศและเสียง การสร้างความตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดจากมลพิษทางอากาศ โดยวิเคราะห์และประเมินความเสี่ยงเพื่อเฝ้าระวังผลกระทบทางสุขภาพจากมลพิษทางอากาศ ร่วมกับการบริหารจัดการมลพิษทางอากาศและเสียงที่มีประสิทธิภาพ ด้วยการบังคับใช้กฎหมายและการดำเนินมาตรการทางการเงิน การคลัง ตลอดจน ดำเนินการศึกษาวิจัยและการพัฒนานวัตกรรม เพื่อพัฒนาคุณภาพของอากาศและเสียง ด้วยการศึกษาขีดความสามารถของพื้นที่ในการรองรับมลพิษ การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งการดำเนินงานตามแนวทางดังกล่าว ยังต้องเผชิญกับความท้าท้ายสำคัญที่ทำให้การบรรลุถึงเป้าหมายที่กำหนดยังเป็นไปได้อย่างล่าช้า คือ การบังคับใช้กฎหมายเพื่อควบคุมกำกับการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลรักษาคุณภาพอากาศและเสียงไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการควบคุมป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศยังขาดความเป็นเอกภาพ ตลอดจนการศึกษาวิจัยและการพัฒนานวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อลดมลพิษทางอากาศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งยานยนต์ไฟฟ้า ยังเป็นไปด้วยความล่าช้าและไม่สามารถพัฒนาไปสู่การผลิตเชิงพาณิชย์

ปริมาณฝุ่นละอองPM2.5 เฉลี่ยรายปี2554-2562

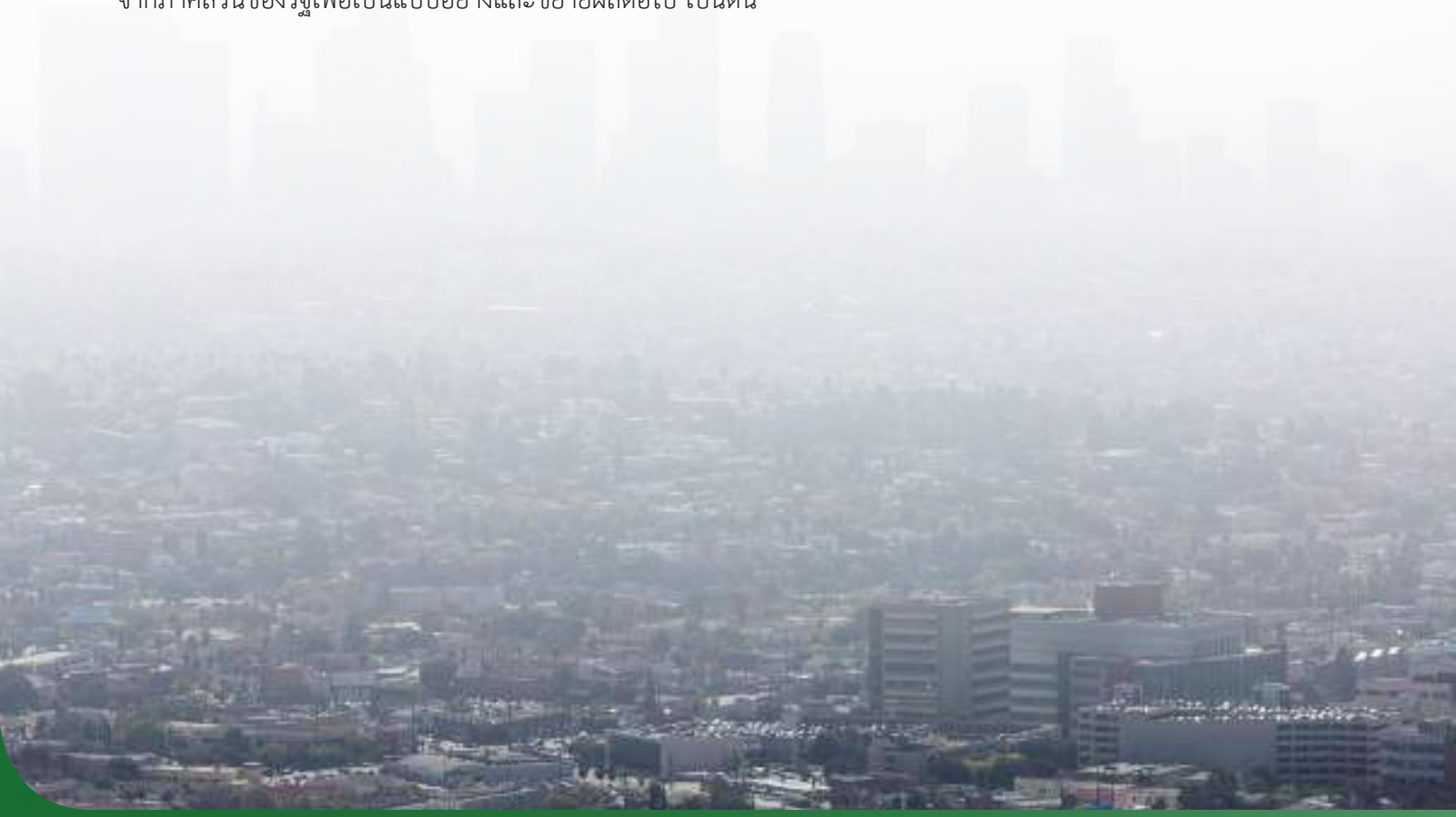
ที่มา: รายงานสถานการณ์และการจัดการปัญหามลพิษทางอากาศและเสียงของประเทศไทย ปี 2562

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ณ ปัจจุบัน ประเทศไทยยังไม่มีการจัดทำรายงานข้อมูลที่แสดงถึงการบรรลุเป้าหมายด้านการจัดการคุณภาพอากาศและเสียงในระดับพื้นที่ตามที่กำหนดในแผนแม่บท การเทียบเคียงข้อมูลการรายงานผลการดำเนินงานที่สะท้อนสถานการณ์ด้านคุณภาพอากาศและเสียงดังกล่าวได้ จึงประกอบด้วยข้อมูลปริมาณฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM2.5) และฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 10 ไมครอน (PM10) เฉลี่ยรายปีและค่าเฉลี่ยรายพื้นที่ ซึ่งในปี 2562 พบว่า ฝุ่นละอองทั้งสองขนาดมีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเกือบทุกพื้นที่ของประเทศ โดยฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 10 ไมครอน เพิ่มขึ้นจาก 42 ไมโครกรัม/ลูกบาศก์เมตร (มคก./ลบ.ม.) ในปี 2561 เป็น 45 มคก./ลบ.ม. ในปี 2562 ขณะที่ฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอน มีค่าเฉลี่ยรายปีเพิ่มขึ้นจาก 24 มคก./ลบ.ม. เป็น 25.6 มคก./ลบ.ม. ในช่วงเวลาเดียวกัน ซึ่งปริมาณฝุ่นละอองทั้งสองขนาดยังคงอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน อย่างไรก็ตาม ฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอน พบว่ามีค่าเกินมาตรฐานในพื้นที่เมืองใหญ่ที่มีการจราจรหนาแน่น และเขตอุตสาหกรรมสำหรับสถานการณ์หมอกควันและจุดความร้อนสะสม ในพื้นที่ 9 จังหวัดภาคเหนือ พบว่าในปี 2562 จำนวนวันที่ปริมาณฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 10 ไมครอนเกินค่ามาตรฐาน เท่ากับ 59 วัน เพิ่มขึ้นจาก 34 วัน ในปี 2561 ทำนองเดียวกันกับปริมาณฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอน ในพื้นที่ 9 จังหวัดภาคเหนือ มีจำนวนวันที่เกินค่ามาตรฐานในปี 2562 อยู่ 109 วัน เพิ่มขึ้นจาก 83 วัน ในปี 2561 สำหรับข้อมูลระดับเสียงบริเวณพื้นที่ริมถนนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ในปี 2562 พบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับเสียงเฉลี่ย (Leq) 24 ชั่วโมง เท่ากับ 68.6 เดซิเบลเอ ลดลงเล็กน้อยจาก 69.2 เดซิเบลเอ ในปี 2561 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานไม่เกิน 70 เดซิเบลเอที่กำหนดไว้ สะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยมีการบริหารจัดการประเด็นปัญหาด้านคุณภาพอากาศและเสียงได้ตามมาตรฐานสากล

การดำเนินการที่ผ่านมา รัฐบาลได้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพอากาศ เสียงและความสั่นสะเทือนในพื้นที่เฝ้าระวัง เพื่อควบคุมให้มีคุณภาพในเกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งเป็นการดำเนินงานที่สอดรับกับการประกาศให้การแก้ไขปัญหามลพิษด้านฝุ่นละอองเป็นวาระแห่งชาติ ภายใต้กรอบแนวคิดการจัดการเชิงรุก และได้มีการดำเนินการตามกรอบแผนแม่บทด้านการจัดการคุณภาพอากาศของประเทศระยะ 20 ปี ที่มุ่งเน้นการติดตามตรวจสอบคุณภาพอากาศในพื้นที่วิกฤต ตลอดจนได้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์แก้ไขปัญหามลพิษอากาศเพื่อทำหน้าที่ติดตามตรวจสอบ เฝ้าระวัง และรายงานสถานการณ์มลพิษอากาศอย่างเข้มข้น ขณะที่การดำเนินงานด้านมลพิษทางเสียงได้มีการผลักดันมาตรการจัดการปัญหามลพิษทางเสียงจากสนามบินสาธารณะ เพื่อรองรับนโยบายการพัฒนาสนามบินในอนาคตซึ่งเป็นการดำเนินงานเชิงรุกร่วมด้วย ทั้งนี้ หากพิจารณาการดำเนินงานในระดับพื้นที่ โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน 9 จังหวัด ที่ประสบกับปัญหาหมอกควันจากการเผาเศษซากวัสดุทางการเกษตรและไฟป่าตามฤดูกาล รวมถึงหมอกควันข้ามพรมแดนจากประเทศเพื่อนบ้านที่ทำให้สถานการณ์หมอกควันในพื้นที่ประสบกับวิกฤติคุณภาพอากาศเป็นประจำทุกปี และรัฐบาลได้ดำเนินการป้องกัน แก้ไขและบรรเทาปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยการดำเนินโครงการในระดับพื้นที่หลายด้าน เช่น การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายภาคประชาชน (ทสม.) โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศในพื้นที่วิกฤต โครงการติดตามตรวจสอบและบังคับการกับแหล่งกำเนิดมลพิษ และการจัดการเรื่องร้องเรียนด้านมลพิษ โครงการตรวจสอบมลพิษทางอากาศและเสียงรถ เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ปัญหามลพิษทางอากาศยังคงเป็นปัญหาในหลายพื้นที่ โดยเฉพาะเมืองใหญ่ เนื่องจากจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น ทำให้เกิดปัญหาความหนาแน่นเชิงพื้นที่และการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีการใช้ทรัพยากรและพลังงานอย่างเข้มข้น จนก่อเกิดปัญหามลพิษสะสมในระดับที่เกินมาตรฐาน ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพชีวิตและเป็นข้อจำกัดในการเจริญเติบโตของพื้นที่/ประเทศ การดำเนินงานเพื่อแก้ไขบรรเทาปัญหาด้านมลพิษทางอากาศและเสียงในระยะต่อไป นอกจากจะต้องต่อยอดการดำเนินงานในระยะที่ผ่านมาให้เกิดความต่อเนื่องแล้ว ยังมีประเด็นท้าทายสำคัญ ที่ต้องมุ่งเน้นดำเนินการให้สัมฤทธิ์ผลยิ่งขึ้น ได้แก่ การบังคับใช้และพัฒนากฎหมายสิ่งแวดล้อมให้มีความชัดเจนและนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม บนหลักการของความเท่าเทียมและเป็นธรรม การถ่ายโอนภารกิจด้านการดูแลรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมให้กับหน่วยงานระดับพื้นที่ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม โดยอาจพิจารณาดำเนินการในพื้นที่ที่มีศักยภาพและมีความพร้อมในมิติที่เกี่ยวข้องและขยายผลไปยังพื้นที่ใกล้เคียง/พื้นที่อื่น ๆ ต่อไป เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้การแก้ไขปัญหาด้านคุณภาพอากาศและเสียงของประเทศเป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกับมาตรฐานที่ได้รับการยอมรับโดยทั่วไปอย่างยั่งยืนมากขึ้น การดำเนินงานที่สำคัญในระยะต่อไปจึงต้องมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะองค์กร หน่วยงานและภาคประชาชนในพื้นที่ ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรของพื้นที่ให้เป็นไปเพื่อสนองตอบต่อความต้องการของพื้นที่ได้อย่างแท้จริง เช่น การส่งเสริมให้ชุมชนในพื้นที่ออกแบบ/กำหนดวิธีการบริหารจัดการในการพิทักษ์ รักษา ฟื้นฟู ตลอดจน ลาดตระเวน ตรวจสอบพื้นที่ป่าชุมชนและป่าใกล้เคียงด้วยกลไกของชุมชนเอง โดยภาครัฐให้การสนับสนุนด้านงบประมาณบางส่วน ร่วมกับการขยายผลการดำเนินงานด้านการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชน โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคเหนือของประเทศให้บรรลุผลโดยเร็ว และจูงใจให้เกษตรกรภายใต้โครงการจัดที่ดินทำกินฯ ปรับตัวและเปลี่ยนวิถีการทำการเกษตรไปสู่เกษตรอินทรีย์และเกษตรทฤษฎีใหม่มากขึ้น โดยรัฐให้ความช่วยเหลือในด้านรายได้ของเกษตรกรในช่วงปรับตัว เป็นต้น ในขณะเดียวกันต้องดำเนินงานด้านการบังคับใช้กฎหมายให้มีความเข้มงวดอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการเผาในที่โล่ง ผ่านการประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึงบทลงโทษตั้งแต่โทษเบาจนถึงโทษหนัก รวมทั้งให้รางวัลแก่ผู้แจ้งเบาะแส สำหรับการดำเนินงานเพื่อบรรเทา/ลดปัญหามลพิษทางอากาศและเสียงในเขตเมืองหลักนั้น ควรแก้ไขปัญหาที่แหล่งกำเนิดให้เข้มงวดมากขึ้น อาทิ การใช้มาตรการทางภาษีในการควบคุมดูแลสภาพเครื่องยนต์ของพาหนะ โดยการเก็บภาษีสำหรับรถยนต์เก่าที่มีการเผาไหม้เชื้อเพลิงไม่สมบูรณ์ ผลักดันให้เกิดโครงสร้างพื้นฐานรองรับการเติบโตของเมือง เช่น ระบบขนส่งสาธารณะ ผลักดันการพัฒนาการผลิตและบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และวางแผนการสนับสนุนการใช้ยานยนต์ไฟฟ้า โดยริเริ่มจากภาคส่วนของรัฐเพื่อเป็นแบบอย่างและขยายผลต่อไป เป็นต้น

ปี 2562 ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

การจัดการมลพิษที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสารเคมีในภาคเกษตร ทั้งระบบให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 180403

การจัดการขยะมูลฝอย มูลฝอยติดเชื้อ ของเสียอันตราย สารเคมีในภาคการเกษตร และการอุตสาหกรรมมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

ดัชนีประสิทธิภาพการจัดการขยะ ถึง 0.74 ในปี 2565
(คำนวณจากปริมาณขยะที่ได้รับการจัดการอย่างถูกวิธีตามมาตรฐานสากล)

การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายตามมาตรฐานสากล เพื่อให้ปัญหาขยะมูลฝอยในภาพรวมของประเทศได้รับการแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรม บนฐานของความรับผิดชอบร่วมกันตามบทบาทหน้าที่ของทุกภาคส่วน มีการดำเนินงานที่สำคัญเพื่อบรรลุสู่เป้าหมายที่กำหนด ประกอบด้วยการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับประเภทและชนิดขยะ การพัฒนาปรับปรุงกฎหมาย นโยบายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการบริหารจัดการขยะ ซึ่งการดำเนินงานตามแนวทางดังกล่าวมีความท้าทายสำคัญ ที่ต้องได้รับการแก้ไข ได้แก่ รูปแบบและวิธีการในการจัดการขยะของประเทศที่ยังไม่เป็นไปตามหลักมาตรฐานสากล ทำให้ปริมาณขยะจากแหล่งกำเนิดไม่ได้รับการกำจัดอย่างถูกวิธีทั้งหมด การเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขยะทั้งระบบให้สูงขึ้น จึงจะเป็นประเด็นที่ต้องเร่งดำเนินการเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายต่อไป

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ปริมาณขยะมูลฝอยของประเทศจากรายงานของกรมควบคุมมลพิษ ในปี 2562 พบว่า ไทยมีปริมาณขยะมูลฝอยประมาณ 28.7 ล้านตัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 3 จากปี 2561 ที่มีปริมาณขยะจำนวน 27.93 ล้านตัน ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากการขยายตัวของชุมชนเมืองและปริมาณนักท่องเที่ยว แม้ว่าปริมาณขยะมูลฝอยจะเพิ่มขึ้น แต่การจัดการขยะในปี 2562 ของไทยมีแนวโน้มดีขึ้น ทำให้มีขยะมูลฝอยที่ถูกคัดแยก ณ ต้นทาง และถูกนำกลับไปใช้ประโยชน์ใหม่มีเป็นจำนวนถึง 12.52 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 44 ของปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นทั้งหมด โดยขยะส่วนที่เหลือได้ถูกนำไปกำจัดอย่างถูกวิธีเป็นจำนวน 9.81 ล้านตัน หรือร้อยละ 34 ของปริมาณขยะมูลฝอยทั้งหมด อย่างไรก็ตาม พบว่าปริมาณขยะมูลฝอยที่ได้รับการกำจัดอย่างถูกต้องมีแนวโน้มลดลงกว่าปีที่ผ่านมา เนื่องจากสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ดำเนินการแบบรวมศูนย์ (Cluster) หลายแห่งมีการใช้งานได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ ขณะที่บางแห่งขาดการดูแล รักษาและบริหารจัดการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการกำจัดขยะมูลฝอยส่งผลให้ระบบกำจัดขยะไม่ถูกใช้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ทำให้มีปริมาณขยะมูลฝอยในระบบไม่ได้รับการกำจัดอย่างถูกต้องเป็นจำนวนถึง 6.38 ล้านตัน หรือคิดเป็นร้อยละ 22 ของปริมาณขยะที่เกิดขึ้นทั้งหมด สำหรับของเสียอันตรายเกิดขึ้นทั่วประเทศ ในปี 2562 มีจำนวน 17.50 ล้านตัน ลดลง 5.21 ล้านตัน จากปีที่ผ่านมา ซึ่งเป็นผลเนื่องจากการออกมาตรการแก้ไขปัญหาปัญหาลักลอบนำเข้าขยะพลาสติกและซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์จากต่างประเทศ รวมทั้งการมีระบบติดตามการขนส่งและการบังคับใช้กฎหมายกำกับโรงงานอุตสาหกรรมที่ยังไม่เข้าระบบการจัดการกากอุตสาหกรรมอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น การนำกลับไปใช้ประโยชน์การกำจัดถูกต้องและไม่ถูกต้องปี 2553-2563

ที่มา: รายงานสถานการณ์และการจัดการปัญหามลพิษทางอากาศและเสียงของประเทศไทย ปี 2562

การดำเนินการที่ผ่านมา รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการจัดการขยะมาอย่างต่อเนื่อง และกำหนดให้การจัดการขยะมูลฝอยเป็นวาระแห่งชาติ โดยเฉพาะการจัดการขยะพลาสติกและปัญหาขยะทะเล ได้มีการจัดทำ Road-map การจัดการขยะพลาสติก พ.ศ. 2561 – 2573 และขับเคลื่อนแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. 2559 – 2564) ผ่านแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน “จังหวัดสะอาด” ประจำปี 2562 ซึ่งมุ่งเน้นการจัดการขยะมูลฝอยให้ครอบคลุมทั้งต้นทาง กลางทาง และปลายทาง นอกจากนี้ กรมควบคุมมลพิษยังได้ดำเนินการจัดทำแผนแม่บทด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านมลพิษและของเสียอันตรายระยะ 20 ปี (2561 - 2580) เพื่อเป็นกรอบแนวทางสำหรับจัดการมลพิษจากขยะและของเสียอันตรายที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาของประเทศ รวมทั้งยังได้ดำเนินโครงการทำความดีด้วยหัวใจ ลดภัยสิ่งแวดล้อม โดยความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และประชาชน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาขยะพลาสติกของประเทศให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินงานเพื่อมุ่งสู่การบรรลุตามเป้าหมายการจัดการขยะมูลฝอยของประเทศให้เป็นไปตามกระบวนการและขั้นตอนที่ถูกต้องตามวิธีการที่เป็นมาตรฐานสากลในระยะต่อไป ต้องให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการปริมาณขยะที่มีจำนวนมากเกินความสามารถในการจัดการของระบบที่มีขีดความสามารถที่จำกัด ร่วมกับมุ่งเน้นการพัฒนานวัตกรรม เทคโนโลยีและกลไกเครื่องมือด้านการจัดการมลพิษอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อช่วยให้การบริหารจัดการขยะมูลฝอย มูลฝอยติดเชื้อ ของเสียอันตราย สารเคมีในภาคการเกษตรและภาคอุตสาหกรรมได้รับการจัดการและกำจัดอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินงานเพื่อบรรลุสู่เป้าหมายในการจัดการขยะมูลฝอยของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพตามมาตรฐานสากล ต้องให้ความสำคัญกับการดำเนินงานด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอยจากแหล่งกำเนิด โดยการรณรงค์และสร้างความตระหนักรู้ให้ประชาชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการร่วมกันแก้ไขปัญหา ทั้งที่เป็นบ้านเรือน สถานศึกษา สถานประกอบการ รวมทั้งสถานบริการต่าง ๆ เพื่อลดปริมาณการเกิดขยะมูลฝอย ร่วมกับการสนับสนุนการใช้สินค้าและบริการและส่งเสริมการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตลอดจนส่งเสริมให้เกิดและสร้างความตระหนักถึงความสำคัญในการคัดแยกและนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ โดยการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมีอายุการใช้งานนานและสามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้หลายครั้ง และสนับสนุนการรวมกลุ่มพื้นที่เพื่อจัดการขยะมูลฝอยของพื้นที่ที่มีขีดความสามารถและมีศักยภาพในการบริหารจัดการปัญหาขยะในพื้นที่จำกัด

แผนแม่บทย่อย ปี 2562 ปี 2563

การยกระดับกระบวนทัศน์เพื่อกำหนดอนาคตประเทศ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 180501

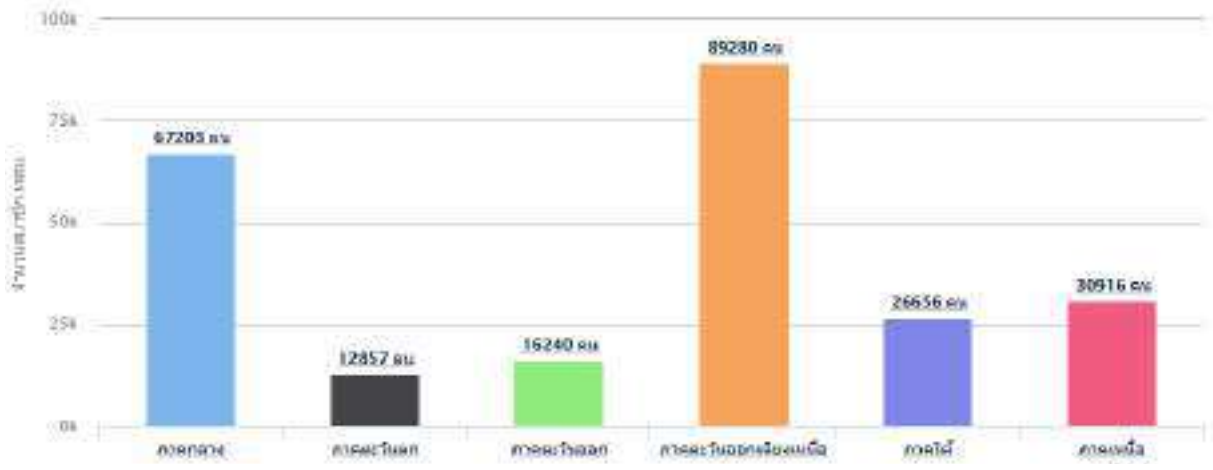
คนไทยมีคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตที่ดี

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

ดัชนีการตระรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ถึงร้อยละ 20

การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายใต้บริบทของพื้นที่และกระบวนทัศน์การพัฒนาในระดับประเทศที่มีการปรับเปลี่ยนไปตามปัจจัยทั้งภายนอกและภายในที่ส่งผลให้เกิดประเด็นการพัฒนาเพื่อการดูแลรักษาและใช้ประโยชน์ทรัพยากรของพื้นที่/ประเทศใหม่ ๆ ได้ส่งผลกดดันให้พื้นที่ซึ่งเป็นเจ้าของ/เป็นจุดกำเนิดของทรัพยากรต้องพัฒนาขีดความสามารถของปัจจัยภายใน โดยเฉพาะปัจจัยด้านคนให้มีขีดความสามารถในการปรับเปลี่ยนแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้สามาถรับมือกับกระแสการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรอบด้าน โดยการดำเนินเพื่อปรับกระบวนทัศน์การดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับพื้นที่และประเทศนั้น ต้องมุ่งเน้นดำเนินการด้านการเสริมสร้างความตระหนักรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อมของคนไทย การกำหนดบทบาทหน้าที่และการประสานการดำเนินงานร่วมกันของหน่วยงาน สถาบันที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม การสร้างมาตรฐานและแนวทางการปฏิบัติที่ดี ตลอดจนการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการทำให้คนไทยมีคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งความท้าทายที่สำคัญในการที่จะบรรลุเป้าหมายการตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อม คือ การจูงใจประชาชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องให้ยอมรับและปฏิบัติตามมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อมให้เป็นพฤติกรรมขั้นพื้นฐานของสังคมและประเทศ

ข้อมูลสรุปจำนวนสมาชิก ทสม. ทั่วประเทศ แบ่งตามภูมิภาค

ที่มา: กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ปัจจุบัน ยังไม่มีข้อมูลตัวชี้วัดดัชนีการตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อมที่แสดงถึงการบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด อย่างไรก็ดี การประเมินผลความก้าวหน้าสามารถเทียบเคียงข้อมูลความตระหนักรู้ของภาคประชาชนได้จากการให้ความสนใจและการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประชาชน จากข้อมูล (1) จำนวนอาสาสมัครด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจากทุกเครือข่ายของหน่วยงานสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (รวบรวมโดยกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม) ซึ่งมีจำนวนเพิ่มขึ้นจาก 232,904 คน (16 กุมภาพันธ์ 2563) เป็น 243,152 คน (11 พฤศจิกายน 2563) (2) จำนวนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม ที่มีจำนวนถึง 281 องค์กร (11 พฤศจิกายน 2563) และ (3) การให้ความร่วมมือของภาคประชาชนและภาคเอกชน ในการเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อาทิ การขับเคลื่อนการงดให้ถุงพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียว (Single Use Plastic) “Everyday Say No to Plastic Bags” ของศูนย์การค้า ห้างสรรพสินค้า ซุปเปอร์มาร์เกต และร้านสะดวกซื้อ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2563 เป็นต้นไป กิจกรรมปลูกป่า กิจกรรมทำความสะอาดพื้นที่และชายหาดสาธารณะ กิจกรรมการเก็บขยะต่าง ๆ ตลอดจนการเข้าร่วมเป็นสมาชิกโครงการจิตอาสาพระราชทาน 904 วปร. เป็นต้น ซึ่งข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าประชาชน ชุมชนรวมถึงองค์กรต่าง ๆ ล้วนให้ความสำคัญและต้องการเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการด้านการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งในมิติของการเป็นผู้ริเริ่มดำเนินการและในมิติของการเป็นฟันเฟืองผู้ขับเคลื่อนการดำเนินงาน

การดำเนินการที่ผ่านมา ภาครัฐได้ดำเนินโครงการเกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกและความรู้ในการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมร่วมกับภาคประชาชนและภาคเอกชนมาอย่างต่อเนื่อง ตามแผนปฏิบัติราชการสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อาทิ โครงการ ทสจ. เคลื่อนที่ (Mobile service) โครงการยกระดับศักยภาพชุมชนสู่สังคมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การขับเคลื่อนการงดให้ถุงพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียว (Single Use Plastic) ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2563 รวมถึงการป้องกันและแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน (ภาคเหนือภาคใต้และตะวันออกเฉียงเหนือ) และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วยการสร้างเครือข่ายราษฎรพิทักษ์ป่า เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย กระแสการเปลี่ยนแปลงในบริบทของโลกและสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงภายในประเทศในระยะที่ผ่านมา ทั้งที่เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อเนื่องยาวนานและที่ส่งผลรวดเร็วรุนแรงในระยะสั้น เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สังคมสูงวัย Technology Disruptions การเปลี่ยนแปลงของขั้วอำนาจทางการเมืองและเศรษฐกิจโลก และการแพร่ระบาดของโควิด-19 (COVID-19) ล้วนเป็นกระแสการเปลี่ยนแปลงหลักที่ส่งผลกระทบต่อทิศทางและกระบวนทัศน์ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศทั้งทางตรงและทางอ้อม การเตรียมพร้อมให้คนไทยในฐานะที่เป็นปัจเจกบุคคลและที่เป็นกลุ่มคนในสังคม/ชุมชน มีความเข้าใจถึงกระแสการเปลี่ยนแปลงแต่ละด้านที่จะส่งผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบต่อการบริหารจัดการทรัพยากรในประเทศ และสังเคราะห์มาเป็นชุดองค์ความรู้และความเข้าใจให้แก่ตัวเองในระดับที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อมที่ดีได้นั้น นับเป็นความท้าทายที่ต้องการความร่วมมือจากทุกองคาพยพในประเทศ

ข้อเสนอแนะในการบรรลุเป้าหมาย การเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคีเครือข่ายที่เข้าใจบริบทการพัฒนาทั้งภายนอกและภายในประเทศ ซึ่งได้รับความไว้วางใจจากประชาชนและชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในระดับพื้นที่ จะเป็นแนวทางสำคัญที่จะช่วยเสริมสร้างให้ประชาชน คนไทยในระดับปัจเจกและชุมชนยินดีที่จะรับฟังและให้ความร่วมมือในการที่จะเรียนรู้เพื่อคิดค้นแนวทางในการบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ซึ่งกระบวนการในลักษณะดังกล่าวจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอเพื่อให้กระบวนการสร้างการเรียนรู้ กระบวนการชวนคิดเกิดขึ้นเป็นปกติในพื้นที่ และท้ายที่สุดจะส่งผลให้คนในชุมชน/พื้นที่/สังคมของไทยมีพฤติกรรมในการแสวงหาแนวทางที่จะเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจในพื้นที่พร้อมไปกับการคำนึงถึงสมดุลด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างเป็นรูปธรรม

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ 19

19 การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ

"การพัฒนาการจัดการเชิงลุ่มน้ำเพื่อเพิ่มความมั่นคงด้านน้ำ
เพื่อปรับสมดุลด้านการจัดหา การใช้ และการอนุรักษ์"

แผนแม่บทฯ ประเด็น (19) การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับสมดุลการบริหารจัดการน้ำ ในการอุปโภคบริโภค เกษตรกรรม อุตสาหกรรม และพัฒนาระบบบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ รวมทั้งการพัฒนาการจัดการลุ่มน้ำทั้งระบบเพื่อเพิ่มความมั่นคงด้านน้ำของประเทศโดยมี 3 เป้าหมายระดับประเด็น ได้แก่ (1) ความมั่นคงด้านน้ำของประเทศเพิ่มขึ้น (2) ผลิตภาพของน้ำทั้งระบบเพิ่มขึ้นในการใช้น้ำอย่างประหยัดและสร้างมูลค่าเพิ่มจากการใช้น้ำ และ (3) แม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติได้รับการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพให้มีระบบนิเวศที่ดี

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

190001 ปี 2562 ปี 2563

(1) ความมั่นคงด้านน้ำของประเทศเพิ่มขึ้น พิจารณาจากการจัดอันดับดัชนีความมั่นคงด้านน้ำของประเทศโดยธนาคารพัฒนาเอเชีย (ADB) ข้อมูลฉลับล่าสุดในปี 2559 ซึ่งผลจากการวัดระดับความมั่นคงด้านน้ำของประเทศมีเกณฑ์การวัดระดับจาก 1 ถึง 5 โดยประเทศไทยอยู่ในระดับที่ 2 เป็นระดับที่มีการดำเนินการด้านความมั่นคงบางส่วน จากข้อมูลพบว่าคงที่จากรอบสำรวจก่อนหน้าในปี 2556 อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาในรายละเอียดจากคะแนน พบว่าคะแนนเพิ่มขึ้นจาก 47.9 คะแนน เป็น 54.4 คะแนน สะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยมีความมั่นคงด้านน้ำเพิ่มขึ้น และมีโอกาสบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ที่ 60 คะแนน ในปี 2565

190002 ปี 2562 ปี 2563

(2) ผลิตภาพของน้ำทั้งระบบเพิ่มขึ้น ในการใช้น้ำอย่างประหยัดและสร้างมูลค่าเพิ่มจากการใช้น้ำ พิจารณาจากผลิตภาพจากการใช้น้ำ ซึ่งปัจจุบันอยู่ระหว่างการดำเนินการจัดทำข้อมูล สามารถเทียบเคียงข้อมูลได้จากรายงานผลิตภาพน้ำภาคการเกษตร อุตสาหกรรม และบริการ 2562 ข้อมูลล่าสุดที่จัดทำโดย คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่าผลิตภาพจากการใช้น้ำของประเทศไทยต่อน้ำ 1 ลบ.ม ก่อให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจเท่ากับ 3.59 ดอลล่าร์สหรัฐ เมื่อเทียบกับประเทศในกลุ่มอาเซียน ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 6 เป็นรองเพียง 5 ประเทศ (1) สิงคโปร์ (2) บรูไน (3) มาเลเซีย (4) อินโดนีเซีย (5) ฟิลิปปินส์ และจัดอยู่ในลำลับที่ 132 ในระดับโลก

190003 ปี 2562 ปี 2563

(3) แม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติได้รับการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพให้มีระบบนิเวศที่ดี พิจารณาจากดัชนีสัดส่วนของแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติที่ไม่มีสิ่งรุกล้ำผิดกฎหมาย โดยสามารถเทียบเคียงสถานการณ์จากข้อมูล จำนวนพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับระหว่างประเทศ (Ramsar Sites) จัดทำโดยสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยในปีที่ผ่านมาประเทศไทยมีพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับระหว่างประเทศ มีจำนวนทั้งสิ้น 14 แห่ง ในปี 2563 ได้มีการขึ้นทะเบียนแม่น้ำสงครามตอนล่างเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ (แรมซาร์ไซต์) อย่างเป็นทางการทำให้พื้นที่ชุ่มน้ำแม่น้ำสงครามตอนล่าง เป็นแรมซาร์ไซต์ลำดับที่ 2,420 ของโลก และเป็นลำดับที่ 15 ของประเทศไทย สะท้อนให้เห็นว่ามีแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติได้รับการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพให้มีระบบนิเวศที่ดีเพิ่มขึ้นในทุก ๆ ปี

ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากสถานการณ์ของเป้าหมายระดับประเด็น ทั้ง 3 เป้าหมายแล้วแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยยังคงมีความท้าทายอย่างมากเพื่อให้บรรลุเป้าหมายระดับประเด็นตามที่กำหนดไว้ ความท้าทายที่สำคัญในการขับเคลื่อนการบริการจัดการน้ำทั้งระบบเพื่อบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ (1) การรับมือต่อความต้องการใช้น้ำที่เพิ่มมากขึ้นทั้งในภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรมและบริการ อันเนื่องมาจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการขยายตัวของพื้นที่เมืองเพิ่มมากขึ้น (2) การฟื้นฟูทรัพยากรแหล่งน้ำที่ถูกทำลายจากพลวัตการเปลี่ยนแปลงของภาคอุตสาหกรรมและบริการ และ (3) การรวบรวมและจัดการข้อมูลที่จำเป็นต่อการพัฒนาระบบบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ อาทิ ปริมาณความต้องการการใช้น้ำในภาคครัวเรือน ภาคอุตสาหกรรมและภาคเกษตรกรรม สภาพภูมิอากาศล่วงหน้า แหล่งน้ำที่ได้รับการฟื้นฟู รวมถึงกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง

แผนแม่บทฯ ประเด็น (19) การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ

รหัส	เป้าหมายแผนย่อย	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2563
190101	ระดับความมั่นคงด้านน้ำอุปโภคบริโภคเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 ระดับความมั่นคงด้านน้ำอุปโภคบริโภคเพิ่มขึ้นเป็นระดับ 4	2562	2563
	ซึ่งเทียบเคียงจากข้อมูล Sustainable Development Report 2020 ในปี 2563 ประเทศไทยมีสัดส่วนของประชากรที่สามารถเข้าถึงบริการน้ำดื่มรูปแบบต่าง ๆ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 98.2 ในปี 2562 เป็นร้อยละ 99.9 ในปี 2563 ซึ่งมีค่าสถานการณ์บรรลุเป้าหมายไม่มีการเปลี่ยนแปลง **อยู่ที่ระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมาย**		
190102	ระดับการรับมือกับพิบัติภัยด้านน้ำเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 ระดับการรับมือกับพิบัติภัยด้านน้ำเพิ่มขึ้นเพิ่มขึ้นเป็นระดับ 3	2562	2563
	ซึ่งเทียบเคียงจากข้อมูลจากผลการประเมินในรายงาน Asian Water Development Outlook ฉบับล่าสุด (ปี 2016) ประเทศไทยมีดัชนีการรับมือกับภัยพิบัติด้านน้ำอยู่ที่ระดับ 2 จากคะแนนเต็ม 5 ซึ่งมีค่าสถานะการบรรลุเป้าหมายง **อยู่ที่ระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง**		
190103	ระดับธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการน้ำ กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 ยกระดับธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการน้ำให้เป็น 80 คะแนน	2562	2563
	ซึ่งเทียบเคียงจากข้อมูล ดัชนีประสิทธิภาพของภาครัฐ (Government Effectiveness Index) วัดจากคุณภาพในการบริหารของภาครัฐในจากหลากหลายมิติ และมีการกำหนดค่าคะแนนอยู่ในช่วงระหว่าง -2.5 ถึง 2.5 โดยในปี 2562 ประเทศไทยมีคะแนนอยู่ที่ 0.36 เป็นอันดับที่ 62 จาก 193 ประเทศ โดยอันดับของประเทศไทยแย่ลงเล็กน้อยเมื่อเทียบกับปี 2560 และ 2561 ซึ่งอยู่ในอันดับที่ 60 ส่วนคะแนนซึ่งมีค่าสถานะการบรรลุเป้าหมายไม่มีการเปลี่ยนแปลง **อยู่ที่ระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมาย**		

รหัส	เป้าหมายแผนแม่บทย่อย	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	ปี 2563
190201	ระดับความมั่นคงด้านน้ำในเขตเมืองเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 ความมั่นคงด้านน้ำในเขตเมืองอยู่ในระดับ 1.5	2562	2563
	ซึ่งเทียบเคียงจากข้อมูล Sustainable Development Report แสดงให้เห็นว่า สัดส่วนของประชากรในเขตเมืองของประเทศไทยที่เข้าถึงบริการน้ำประปาเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 83.9 ในปี 2019 เป็นร้อยละ 86.8 ในปี 2020 โดยยังคงเป็นรองอีก 3 ประเทศในอาเซียน ซึ่งมีค่าสถานะการบรรลุเป้าหมายไม่มีการเปลี่ยนแปลง **อยู่ที่ระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมาย**		
190202	ระดับความมั่นคงด้านน้ำเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 ความมั่นคงด้านน้ำเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจอยู่ในระดับ 4.2	2562	2563
	ซึ่งเทียบเคียงจากข้อมูล Asian Water Development Outlook ประเทศไทยมีดัชนีความมั่นคงด้านน้ำเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจในปี 2559 อยู่ในระดับ 4 จาก 5 หรือ 15.7 จาก 20 ซึ่งเป็นคะแนนที่อยู่ในระดับที่ดีมาก โดยอยู่ในอันดับที่ 3 จาก 48 ประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ซึ่งมีค่าสถานการณ์บรรลุเป้าหมายไม่มีการเปลี่ยนแปลง **อยู่ที่ระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมาย**		
190203	ผลิตภาพของน้ำทั้งระบบเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 ผลิตภาพจากการใช้น้ำเพิ่มขึ้น 3 เท่า ในปี 2559	2562	2563
	ที่ระบุว่าผลิตภาพด้านน้ำของประเทศไทยอยู่ที่ระดับ 5.3 ดอลลาร์สหรัฐต่อ ลบ.ม. เพิ่มขึ้นจากปี 2554 ซึ่งอยู่ที่ 4.0 ดอลลาร์สหรัฐต่อ ลบ.ม. ซึ่งมีค่าสถานะการบรรลุเป้าหมายไม่มีการเปลี่ยนแปลง **อยู่ที่ระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมาย**		

รหัส	เป้าหมายแผนแม่บทย่อย	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2563
190301	แม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติทั่วประเทศมีระบบนิเวศและทัศนียภาพที่ดี ที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 สัดส่วนลำคลองสายหลักในเขตกรุงเทพมหานครได้รับการฟื้นฟู ร้อยละ 50 ของพื้นที่เป้าหมาย และสัดส่วนลำน้ำสายหลักใน 25 ลุ่มน้ำได้รับการฟื้นฟู ร้อยละ 20	2562	2563

ซึ่งเทียบเคียงจากข้อมูล (1) จากการแจ้งขอขึ้นทะเบียนสิ่งปลูกสร้างล่วงล้ำลำน้ำตามคำสั่งของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 32/2560 เรื่อง การบรรเทาความเสียหายให้แก่ประชาชนในกรณีปลูกสร้างอาคารหรือสิ่งอื่นใดล่วงล้ำลำแม่น้ำ จำนวนทั้งสิ้น 86,906 หลัง กรมเจ้าท่าพิจารณาไม่อนุญาตให้มีการขึ้นทะเบียนจำนวนทั้งสิ้น 7,892 หลัง (2) การจัดระเบียบสิ่งปลูกสร้างรุกล้ำลำคลองในพื้นที่กรุงเทพมหานคร จำนวน 9 คลอง ซึ่งมีค่าสถานะการบรรลุเป้าหมายไม่มีการเปลี่ยนแปลง **อยู่ที่ระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง**

แผนแม่บทย่อย ปี 2562 ปี 2563

การพัฒนาการจัดการน้ำเชิงลุ่มน้ำทั้งระบบเพื่อความมั่นคงด้านน้ำของประเทศ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 190101

ระดับความมั่นคงด้านน้ำอุปโภคบริโภคเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

ระดับความมั่นคงด้านน้ำอุปโภคบริโภคเพิ่มขึ้นเป็นระดับ 4

ความพอเพียงและคุณภาพของน้ำอุปโภคบริโภคมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตและการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ เป็นส่วนสนับสนุนความมั่นคงด้านน้ำของประเทศ ปัจจัยหลักที่ต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว ประกอบด้วย (1) การขยายพื้นที่ให้บริการและประสิทธิภาพของบริการน้ำอุปโภคบริโภคเป็นไปอย่างทั่วถึงและเพียงพอ รวมถึงการพัฒนาและควบคุมคุณภาพน้ำอุปโภคบริโภคให้ได้มาตรฐาน (2) การจัดทำระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน เพื่อป้องกันผลกระทบต่อสุขอนามัยของประชาชน เพื่อรักษาความยั่งยืนของระบบนิเวศในแหล่งน้ำ และ (3) การปรับปรุงปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง อาทิ การติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำอุปโภคบริโภค และการพัฒนานวัตกรรมประหยัดน้ำ การดำเนินงานที่ผ่านมาประเทศไทยประสบความสำเร็จในการขยายความครอบคลุมของการให้บริการน้ำอุปโภคบริโภค โดยสัดส่วนของประชาชนที่สามารถเข้าถึงบริการน้ำอุปโภคบริโภคมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นอย่างมาก โดยมีความท้าทายสำคัญ ได้แก่ คุณภาพของน้ำอุปโภคบริโภคที่ยังไม่ได้มาตรฐาน และชุมชนส่วนใหญ่ยังขาดระบบบำบัดน้ำเสียรวม ในขณะเดียวกันระบบบำบัดน้ำเสียบางแห่งที่ก่อสร้างแล้วเสร็จ ยังประสบปัญหาในด้านการบริหารจัดการ ทำให้ขาดการบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์ที่เต็มประสิทธิภาพ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

การเพิ่มสัดส่วนของประชาชนที่สามารถเข้าถึงบริการน้ำอุปโภคบริโภคมีความก้าวหน้าที่ดีขึ้น แต่การพัฒนาและควบคุมคุณภาพน้ำอุปโภคบริโภค และการจัดทำระบบบำบัดน้ำเสียยังคงเป็นช่องว่างการดำเนินงานที่สำคัญในการส่งเสริมความมั่นคงด้านน้ำอุปโภคบริโภค โดยข้อมูลจาก Sustainable Development Report 2020 ที่จัดทำโดย Sustainable Development Solutions Network (SDSN) และ Bertelsmann Stiftung แสดงให้เห็นว่าในปี 2563 ประเทศไทยมีสัดส่วนของประชากรที่สามารถเข้าถึงบริการน้ำดื่มรูปแบบต่าง ๆ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 98.2 ในปี 2562 เป็นร้อยละ 99.9 ในปี 2563 เมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในอาเซียน ประเทศไทยมีอันดับที่ดีขึ้น จากเดิมอันดับ 3 เป็นอันดับ 2 เทียบเท่าประเทศบรูไน และเป็นรองเพียงประเทศสิงคโปร์ (ร้อยละ 100) แต่ในขณะเดียวกันข้อมูลการตรวจสอบคุณภาพน้ำอุปโภคบริโภคจัดทำโดยกรมอนามัยในปี 2562 แสดงให้เห็นว่ามีแหล่งน้ำอุปโภคบริโภคที่ไม่ผ่านเกณฑ์คุณภาพน้ำประปาดื่มได้ถึงร้อยละ 59 โดยน้ำอุปโภคบริโภคที่มาจากประปาภูเขาและประปาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสัดส่วนของแหล่งน้ำที่ไม่ได้มาตรฐานสูงที่สุดถึงร้อยละ 96.4 และ 74.3 ตามลำดับ นอกจากนี้จากข้อมูลขององค์การจัดการน้ำเสีย พบว่ายังมีปริมาณน้ำเสียชุมชนที่ไม่ผ่านการบำบัดราว 1.7 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อวัน ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 18 ของปริมาณน้ำเสียชุมชนที่เกิดขึ้นทั้งหมด โดยน้ำเสียชุมชนที่ไม่ได้รับการบำบัดจะเพิ่มความรุนแรงของปัญหามลพิษทางน้ำ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสุขอนามัยและคุณภาพชีวิตของประชาชน

ที่มา: Sustainable Development Report 2020

ที่มา: การตรวจสอบคุณภาพน้ำในครัวเรือนเทียบกับเกณฑ์คุณภาพน้ำประปาดื่มได้ ของกรมอนามัย (ข้อมูล ณ วันที่ 15 กรกฎาคม 2562)

190101

การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ

การดำเนินงานที่ผ่านมา

การดำเนินงานที่สำคัญของหน่วยงานภาครัฐเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายในช่วงปีงบประมาณ 2462-2563 ได้แก่ การเจาะบ่อบาดาลเพื่อเป็นแหล่งน้ำสำรองสำหรับระบบประปาหมู่บ้าน ประปาเทศบาล และประปาส่วนภูมิภาค ที่มีปริมาณน้ำดิบไม่เพียงพอต่อการผลิตในช่วงฤดูแล้ง จำนวน 548 แห่ง ซึ่งดำเนินการโดยกรมทรัพยากรน้ำบาดาล และกรมฯ มีแผนจะดำเนินงานอีกจำนวน 4,194 แห่ง ในช่วงปีงบประมาณ 2563-2566 นอกจากนี้ กรมทรัพยากรน้ำได้ดำเนินการปรับปรุงและซ่อมแซมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบประปาหมู่บ้าน ก่อนส่งมอบให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวนไม่น้อยกว่า 10 แห่ง ในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น กาฬสินธุ์ และชุมพร

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการให้บริการน้ำอุปโภคบริโภคและการจัดทำระบบบำบัดน้ำเสีย ยังคงเป็นปัญหาอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาความมั่นคงด้านน้ำอุปโภคบริโภค โดยปัญหาด้านประสิทธิภาพในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหลายประการ อาทิ (1) การขาดแคลนน้ำดิบสำหรับผลิตน้ำประปาในฤดูแล้ง ทำให้ไม่สามารถให้บริการได้ในช่วงฤดูแล้งหรือมีน้ำไหลอ่อนในบางเวลา (2) การบริหารกิจการประปาหมู่บ้านประสบสภาวะขาดทุนส่งผลต่อความยั่งยืนในการดำเนินงาน รวมทั้ง(3) หน่วยงานไม่ส่งผลการตรวจสอบคุณภาพน้ำประปาหมู่บ้านที่อยู่ในความรับผิดชอบให้ครบถ้วนทุกแห่ง ซึ่งทำให้ประชาชนผู้รับบริการมีความเสี่ยงที่จะได้รับสารปนเปื้อนหรือเชื้อโรคที่อยู่ในน้ำ สำหรับปัญหาด้านการดำเนินงานเกี่ยวกับระบบบำบัดน้ำเสียมักมีสาเหตุเนื่องมาจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดความพร้อมในด้านงบประมาณ บุคลากร และความเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการปรับปรุงการดำเนินงานที่สอดคล้องกับปัจจัยที่มีความสำคัญต่อบรรลุเป้าหมาย ดังนี้ (1) กรมทรัพยากรน้ำ และกรมอนามัย ควรให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในบำรุงรักษาระบบประปาหมู่บ้านและการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปาให้ได้มาตรฐาน (2) เพื่อลดข้อจำกัดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดทำระบบบำบัดน้ำเสีย กระทรวงมหาดไทย ในฐานะหน่วยงานกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์การจัดการน้ำเสีย (อจน.) ควรมีการผลักดันให้เกิดความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อจน. และบริษัทเอกชน ในการลงทุนและบริหารจัดการระบบบำบัดน้ำเสียร่วมกัน ทั้งนี้ อาจสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกันพัฒนาระบบบำบัดน้ำเสียสำหรับใช้งานร่วมกัน รวมทั้งส่งเสริมให้มีการจัดเก็บค่าบริการจัดการน้ำเสียที่สอดคล้องกับต้นทุนการบริหารจัดการเพื่อให้การดำเนินงานมีความยั่งยืน และ (3) ปรับปรุงปัจจัยแวดล้อม อาทิ การเพิ่มประสิทธิภาพระบบติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำอุปโภคบริโภค เพื่อให้มีการตรวจสอบอย่างเป็นประจำและทั่วถึงทุกพื้นที่

แผนแม่บทย่อย

ปี 2562 ปี 2563

การพัฒนาการจัดการน้ำเชิงลุ่มน้ำทั้งระบบเพื่อความมั่นคงด้านน้ำของประเทศ

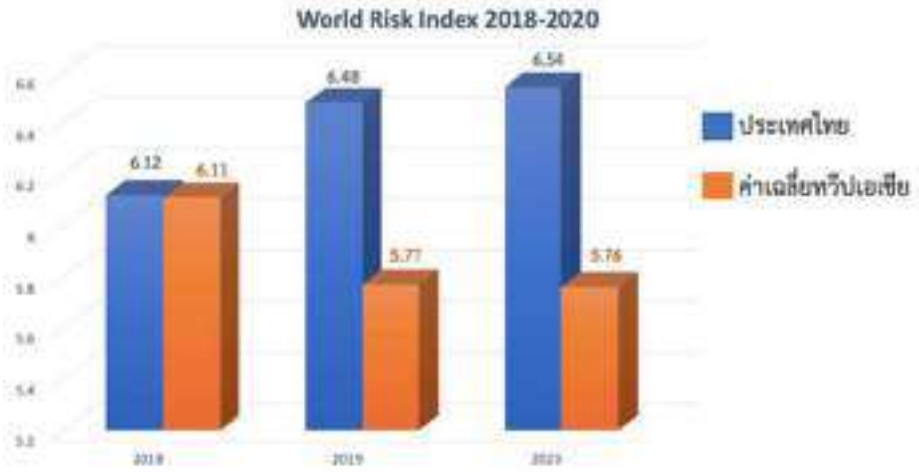
เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 190102

ระดับการรับมือกับพิบัติภัยด้านน้ำเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

ระดับการรับมือกับพิบัติภัยด้านน้ำเพิ่มขึ้นเพิ่มขึ้นเป็นระดับ 3

การเพิ่มความสามารถในการรับมือกับภัยพิบัติมีปัจจัยสู่ความสำเร็จที่แบ่งตามขั้นตอนของแนวคิดในการจัดการภัยพิบัติ 3 ระยะ ดังนี้ (1) การเตรียมความพร้อมก่อนเกิดพิบัติภัย ได้แก่ การประเมินระดับความเสี่ยงของพื้นที่ การระบุกลุ่มประชาชนที่มีความเสี่ยง และการจัดทำแผนการปรับตัวและการบรรเทาภัยพิบัติด้านน้ำในพื้นที่เสี่ยง (2) การเผชิญสถานการณ์ภัย ได้แก่ การจัดทำระบบการเตือนภัยที่มีประสิทธิภาพ การจัดทำแผนเผชิญเหตุ และการช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ (3) การบรรเทาและฟื้นฟูสภาพแวดล้อม ได้แก่ การประเมินความเสียหาย และการจัดทำแผนและมาตรการในการเยียวยาฟื้นฟูผู้ประสบภัยที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการรับมือกับภัยพิบัติด้านน้ำ ได้แก่ การสร้างความรู้ความเข้าใจในการจัดการภัยและการปรับตัว การป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน และการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการภัยพิบัติด้านน้ำ ทั้งนี้ ความท้าทายในการดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายการเพิ่มความสามารถในการรับมือกับพิบัติภัยด้านน้ำ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ทำให้ปริมาณและการกระจายตัวของฝนมีความแปรปรวนและคาดการณ์ได้ยาก รวมทั้งการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจซึ่งมีแนวโน้มจะทำให้มูลค่าความเสียหายจากภัยพิบัติด้านน้ำเพิ่มสูงขึ้น

ที่มา:World Risk Report 2018-2020

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

เนื่องจากสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.) ยังอยู่ระหว่างการพัฒนาดัชนีการรับมือกับพิบัติภัยด้านน้ำ ดังนั้น จึงยังไม่สามารถแสดงสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายได้อย่างชัดเจน อย่างไรก็ดี จากผลการประเมินในรายงาน Asian Water Development Outlook ฉบับล่าสุด (ปี 2016) ของธนาคารพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank) ประเทศไทยมีดัชนีการรับมือกับภัยพิบัติด้านน้ำอยู่ที่ระดับ 2 จากคะแนนเต็ม 5 ซึ่งการประเมินตัวชี้วัดพิจารณาจากความสามารถในการรับมือภัยพิบัติด้านน้ำ 3 ประเภท โดยประเทศไทยได้รับคะแนนในแต่ละประเภท ดังนี้ (1) ด้านน้ำท่วมและวาตภัย (Flood and Windstorms) มีระดับคะแนนอยู่ที่ 2.5 (2) ด้านภัยแล้ง (Drought) มีระดับคะแนนอยู่ที่ 2.1 และ (3) ด้านคลื่นพายุซัดฝั่ง/น้ำท่วมชายฝั่ง (Storm Surge/Coastal Flooding) มีระดับคะแนนอยู่ที่ 3.3 ผลการประเมินข้างต้นแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีความสามารถในการรับมือกับภัยแล้งต่ำที่สุด นอกจากนี้ จากผลการประเมินในรายงาน World Risk Report ของ Bündnis Entwicklung Hilft และ Ruhr University Bochum ประเทศเยอรมนี ซึ่งเป็นการประเมินความเสี่ยงต่อภัยพิบัติ 5 ประเภท ได้แก่ น้ำท่วม พายุ แผ่นดินไหว ภัยแล้ง และการเพิ่มขึ้นของระดับน้ำทะเล โดยผลการประเมินแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยดัชนีความเสี่ยงของประเทศไทยในช่วง 3 ปีที่ผ่านมามีแนวโน้มเพิ่มขึ้น (ดัชนีความเสี่ยงที่เพิ่มขึ้นแสดงถึงระดับความเสี่ยงที่เพิ่มขึ้น) จาก 6.12 ในปี 2018 เป็น 6.48 ในปี 2019 และ 6.54 ในปี 2020 ซึ่งสวนทางกับค่าเฉลี่ยของทวีปเอเชียที่มีแนวโน้มที่ลดลง อย่างไรก็ดี หากพิจารณาตามปัจจัยสู่ความสำเร็จตามแนวคิดในการจัดการภัยพิบัติ 3 ประเทศไทยมีหลายปัจจัยที่แสดงให้เห็นถึงการมีความพร้อมในการรับมือกับภัยพิบัติอยู่ในระดับที่ดี อาทิ การมีแผนปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในระดับพื้นที่ที่สอดคล้องกับแผนระดับชาติและมีการปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่เสมอ ระบบการแจ้งเตือนภัยของประเทศที่ได้รับการพัฒนาให้ครอบคลุม 4 ขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ การเฝ้าระวัง และติดตามสถานการณ์ภัย การแจ้งเตือนล่วงหน้า การแจ้งเตือนภัย และการรับมือและการอพยพ

การดำเนินงานที่ผ่านมา

การดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายการรับมือกับพิบัติภัยด้านน้ำในช่วงปี 2563 แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ มาตรการใช้สิ่งก่อสร้างเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติด้านน้ำ และการพัฒนาศักยภาพในการจัดการกับภัยพิบัติ โดยการดำเนินงานในด้านมาตรการใช้สิ่งก่อสร้างที่สำคัญ ได้แก่ (1) การก่อสร้างและปรับปรุงเขื่อนป้องกันตลิ่ง อ่างเก็บน้ำ และก่อสร้างระบบระบายน้ำ รวมถึงโครงข่ายเชื่อมโยงแม่น้ำลำคลอง ของกรมชลประทาน (2) การปรับปรุงฟื้นฟูแหล่งน้ำนอกเขตชลประทานของกรมทรัพยากรน้ำ เพื่อเพิ่มความสามารถในการเก็บกักและระบายน้ำ ซึ่งจะช่วยป้องกันบรรเทาอุทกภัยและภัยแล้ง โดยการดำเนินงานจะช่วยเพิ่มความจุเก็บกักของแหล่งน้ำรวม 26.8 ล้านลูกบาศก์เมตร สำหรับการพัฒนาศักยภาพในการจัดการภัยมีโครงการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การเพิ่มประสิทธิภาพเครือข่ายสถานีอุทกวิทยาสำหรับติดตามสถานการณ์น้ำ และโครงการติดตั้งระบบเตือนภัยล่วงหน้าสำหรับพื้นที่เสี่ยงอุทกภัย–ดินถล่มในพื้นที่ลาดชันและพื้นที่ราบเชิงเขาของกรมทรัพยากรน้ำ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศซึ่งมีแนวโน้มที่จะให้ภัยพิบัติด้านน้ำเกิดถี่และรุนแรงขึ้น ยังคงเป็นความท้าทายต่อการรับมือกับภัยพิบัติด้านน้ำในระยะต่อไป ในขณะเดียวกัน การขยายตัวของเมืองและกิจกรรมทางเศรษฐกิจซึ่งส่งผลให้ความต้องการใช้น้ำภาคอุตสาหกรรมและภาคครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้น อาจเป็นการเพิ่มความเปราะบางต่อการขาดแคลนน้ำ นอกจากนี้ การที่ประเทศในภูมิภาคโดยเฉพาะประเทศที่อยู่ทางด้านต้นน้ำ มีการใช้ประโยชน์จากแม่น้ำนานาชาติที่ไหลผ่านประเทศไทยเพิ่มขึ้น ก็อาจเป็นความท้าทายต่อการบริหารจัดน้ำของไทยและอาจทำให้ไทยต้องเผชิญกับความเสี่ยงต่อภัยพิบัติด้านน้ำที่เพิ่มสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

การพัฒนาความสามารถของประเทศไทยในการรับมือกับภัยพิบัติทางน้ำในระยะต่อไป ควรให้ความสำคัญเพิ่มขึ้นกับการลดความเสี่ยงต่อภัยพิบัติด้านน้ำในระยะยาว พร้อมทั้งการเพิ่มความสามารถในการจัดการภัย ดังนี้ (1) การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำทั้งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค และน้ำเพื่อการผลิตเพื่อบรรเทาปัญหาการขาดแคลนน้ำ อาทิ การปรับปรุงระบบจ่ายน้ำประปาเพื่อลดปริมาณน้ำสูญเสีย การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อประหยัดน้ำ และการปรับปรุงเทคนิคการทำเกษตรเพื่อลดการใช้น้ำ (2) การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานให้มีความยืดหยุ่น (Adaptive infrastructure) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำและลดปัญหาน้ำท่วมขัง และ (3) การเชื่อมโยงข้อมูลและระบบสารสนเทศด้านน้ำจากหน่วยงานทั้งในประเทศและต่างประเทศให้เป็นปัจจุบัน เพื่อประโยชน์ในการวางแผนการบริหารทรัพยากรน้ำภาวะวิกฤติ

ปี 2562 ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนาการจัดการน้ำเชิงลุ่มน้ำทั้งระบบ เพื่อความมั่นคงด้านน้ำของประเทศ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 190103

ระดับธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการน้ำ

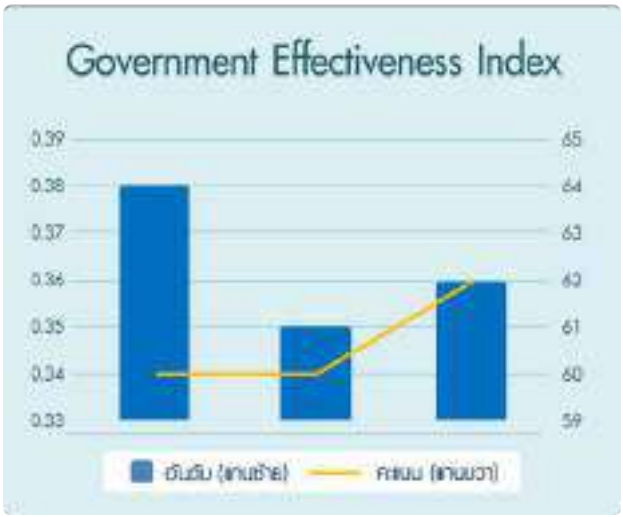
ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

ยกระดับธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการน้ำให้เป็น 80 คะแนน

การบริหารจัดการน้ำอย่างมีธรรมาภิบาล เป็นการบริหารจัดการที่อยู่บนพื้นฐานการมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และมีความรับผิดชอบ เพื่อนำไปสู่ความมั่นคงของการใช้น้ำทั้งระบบ ซึ่งปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่การเพิ่มระดับธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการน้ำ ประกอบด้วย (1) การบริหารจัดการด้านน้ำที่มีศักยภาพและคำนึงถึงสมดุลน้ำ อาทิ การมีแผนบริหารจัดการน้ำและงบประมาณที่เป็นธรรม และการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ (2) การศึกษาวิจัยเพื่อหาวิธีการบริหารจัดการน้ำและส่งเสริมบทบาท หน้าที่ และภารกิจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ (3) การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและบุคลากรที่มีศักยภาพ เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการยกระดับธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการน้ำ ทั้งนี้ การดำเนินงานที่ผ่านมามีความท้าทายที่สำคัญ ได้แก่ การขาดการเชื่อมโยงข้อมูลที่เกี่ยวข้องด้านน้ำทั้งหมดเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดฐานข้อมูลด้านน้ำที่มีความครอบคลุมและทันสมัย รวมถึงการกฎหมายและแผนปฏิบัติด้านน้ำบางส่วนยังไม่ได้รับการปรับปรุงให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

เนื่องจากตัวชี้วัดระดับธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการน้ำของประเทศไทยยังอยู่ระหว่างการพัฒนา จึงยังไม่สามารถประเมินสถานการณ์การบรรรลุเป้าหมายได้อย่างชัดเจน แต่มีตัวชี้วัดในระดับนานาชาติที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ดัชนีประสิทธิภาพของภาครัฐ (Government Effectiveness Index) ซึ่งประเมินโดยธนาคารโลก โดยวัดจากคุณภาพในการบริหารของภาครัฐในจากหลากหลายมิติ และมีการกำหนดค่าคะแนนอยู่ในช่วงระหว่าง -2.5 ถึง 2.5 โดยในปี 2562 ประเทศไทยมีคะแนนอยู่ที่ 0.36 เป็นอันดับที่ 62 จาก 193 ประเทศ โดยอันดับของประเทศไทยแย่ลงเล็กน้อยเมื่อเทียบกับปี 2560 และ 2561 ซึ่งอยู่ในอันดับที่ 60 ส่วนคะแนนในปี 2562 แย่ลงเมื่อเทียบกับปี 2560 แต่ดีขึ้นเล็กน้อยจากปี 2561 นอกจากนี้ ประเทศไทยมีปัจจัยหลายประการที่แสดงถึงการมีธรรมาภิบาลในด้านน้ำ อาทิ การประกาศใช้พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 ซึ่งกำหนดกรอบด้านการบริหารจัดการน้ำในมิติต่างๆ รวมทั้งกรอบในการจัดองค์กรบริหารจัดการทรัพยากรน้ำทั้งในระดับชาติ ระดับลุ่มน้ำ และระดับองค์กรผู้ใช้น้ำ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้เกิดการจัดการทรัพยากรมีความเป็นธรรมและโปร่งใส สำหรับความก้าวหน้าในด้านการจัดองค์กร ปัจจุบันมีการจัดตั้งคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ และสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ เพื่อขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศและบูรณาการการดำเนินงานในภาคส่วนต่างๆ ให้เป็นไปอย่างมีเอกภาพ

ที่มา: ธนาคารโลก

ผลการดำเนินการที่ผ่านมาที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การดำเนินงานที่สำคัญของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในช่วงปี 2562-2563 เพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายการเพิ่มระดับธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการน้ำ ได้แก่ (1) การพัฒนากลไกการบริหารจัดการน้ำภายใต้คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างมีส่วนร่วม โดยมีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการภายใต้ภายใต้คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ จำนวนรวม 15 คณะ แบ่งเป็น คณะอนุกรรมการด้านการพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำจำนวน 4 คณะ คณะอนุกรรมการด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำจำนวน 2 คณะ คณะอนุกรรมการด้านเทคนิคและวิชาการจำนวน 2 คณะ และคณะอนุกรรมการเฉพาะกิจจำนวน 3 คณะ และคณะอนุกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำรายภาค จำนวน 4 คณะ (2) การประกาศใช้และเตรียมประกาศใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการน้ำเพิ่มเติม ได้แก่ ระเบียบกรมทรัพยากรน้ำบาดาลว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการตรวจสอบสถานที่เพื่อประกอบการพิจารณาออกใบอนุญาตประกอบกิจการน้ำบาดาล พ.ศ. 2562 เพื่อปรับปรุงแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประกอบกิจการน้ำบาดาล และร่างพระราชกฤษฎีกากำหนดลุ่มน้ำ พ.ศ. .... ซึ่งเป็นกฎหมายลำดับรองภายใต้พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 โดยผ่านการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีแล้วเมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2563 รวมถึงการจัดทำร่างกฎ

กระทรวงกำหนดให้ทางน้ำชลประทานเป็นทางน้ำชลประทานที่จะเรียกเก็บค่าชลประทาน พ.ศ. .... และ (4) การเข้าร่วมเป็นสมาชิกของสภาน้ำแห่งเอเชีย (Asia Water Council) ซึ่งองค์กรด้านน้ำระดับภูมิภาคเอเชียที่มีวัตถุประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้สารัตถะด้านน้ำ ขยายภาคีเครือข่ายด้านน้ำทั้งด้านวิชาการและบริหารจัดการ รวมทั้งนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อติดตามสถานการณ์น้ำปัญหาด้านน้ำ และสร้างเครือข่ายภาคีด้านน้ำ และ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

ที่ผ่านมา ประเทศไทยมีความก้าวหน้าที่ดีในการจัดตั้งองค์กรการบริหารทรัพยากรน้ำในระดับชาติ ซึ่งช่วยบรรเทาปัญหาสำคัญของการบริหารจัดการน้ำในอดีตซึ่งเกิดจากการขาดเอกภาพและความซ้ำซ้อนในการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ดี เนื่องจากการจัดทำแนวทางเกี่ยวกับการจัดสรรน้ำ ขออนุญาตใช้น้ำ การจัดเก็บค่าน้ำ และการจัดองค์กรการบริหารทรัพยากรน้ำในระดับลุ่มน้ำและกลุ่มผู้ใช้น้ำภายใต้พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 ยังไม่แล้วเสร็จ ทำให้การผลักดันการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่มีประสิทธิภาพและมีส่วนร่วมยังคงเป็นอุปสรรค นอกจากนี้ ประเทศไทยยังคงขาดระบบฐานข้อมูลในด้านน้ำที่เชื่อมโยงข้อมูลด้านน้ำทั้งในระดับลุ่มน้ำ ระดับประเทศ รวมถึงแหล่งน้ำนานาชาติที่ครอบคลุมทุกมิติที่เกี่ยวข้อง และมีข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญต่อการส่งเสริมศักยภาพในการบริหารจัดการน้ำของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ในระยะต่อไป หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรปรับปรุงการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่การเพิ่มระดับธรรมาภิบาล ดังนี้ (1) พัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการน้ำ โดยเร่งจัดทำกฎหมายและข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดสรรน้ำ ขออนุญาตใช้น้ำ การจัดเก็บค่าน้ำ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน (2) ส่งเสริมบทบาทหน้าที่ของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ โดยการจัดตั้งองค์กรการบริหารทรัพยากรน้ำในระดับลุ่มน้ำและกลุ่มผู้ใช้น้ำ และ (3) สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการยกระดับธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการน้ำ โดยพัฒนาฐานข้อมูลด้านน้ำที่การเชื่อมโยงข้อมูลด้านน้ำในทุกมิติจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ พร้อมทั้งเปิดให้มีการเข้าถึงฐานข้อมูลได้อย่างสาธารณะ

แผนแม่บทย่อย

ปี 2562 ปี 2563

การเพิ่มผลิตภาพของการน้ำทั้งระบบในการใช้น้ำอย่างประหยัด รู้คุณค่า และสร้างมูลค่าเพิ่มจากการใช้น้ำให้ทัดเทียมกับระดับสากล

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 190201

ระดับความมั่นคงด้านน้ำในเขตเมืองเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

ความมั่นคงด้านน้ำในเขตเมืองอยู่ในระดับ 1.5

ความมั่นคงด้านน้ำในเขตเมืองครอบคลุมการบริหารจัดการน้ำใน 3 มิติหลัก ได้แก่ การให้บริการน้ำอุปโภคบริโภคแก่ประชากรในเมืองอย่างเพียงพอและทั่วถึง การบริหารจัดการน้ำเสียที่มีประสิทธิภาพ และการลดความเสี่ยงจากน้ำท่วม โดยปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการเพิ่มความมั่นคงด้านน้ำในเขตเมือง ประกอบด้วย (1) การขยายระบบประปาในเขตเมืองให้มีความครอบคลุมและมีน้ำที่ได้มาตรฐาน (2) การจัดทำระบบบำบัดน้ำเสีย รวมทั้งการควบคุมน้ำเสียจากแหล่งกำเนิด และ (3) การจัดทำระบบป้องกันน้ำท่วม ระบบระบายน้ำ การมีผังเมืองที่เหมาะสมและการบังคับใช้ผังเมืองที่มีประสิทธิภาพ และ (4) การพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างความมั่นคงด้านน้ำในเขตเมือง อาทิ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ การบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ และการสร้างความตระหนักในการประหยัดและอนุรักษ์น้ำ สำหรับความท้าทายต่อการดำเนินงานที่ผ่านมาเพื่อเพิ่มความมั่นคงด้านน้ำในเขตเมือง ได้แก่ การเติบโตของพื้นที่และประชากรในเมือง ซึ่งส่งผลให้ความต้องการใช้น้ำในเขตเมืองเพิ่มขึ้น การบุกรุกแหล่งน้ำและการใช้ประโยชน์ที่ดินที่กีดขวางทางไหลของน้ำ ซึ่งลดความสามารถในการระบายน้ำหลาก รวมถึงการเพิ่มขึ้นของปริมาณน้ำเสียและขยะ ซึ่งก่อให้เกิดการอุดตันทางระบายน้ำและความเสื่อมโทรมของคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

ในด้านความครอบคลุมของระบบประปาในเขตเมือง ข้อมูลจาก Sustainable Development Report ซึ่งจัดทำโดย Sustainable Development Solutions Network (SDSN) และ Bertelsmann Stiftung แสดงให้เห็นว่าสัดส่วนของประชากรในเขตเมืองของประเทศไทยที่เข้าถึงบริการน้ำประปาเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 83.9 ในปี 2019 เป็นร้อยละ 86.8 ในปี 2020 โดยยังคงเป็นรองอีก 3 ประเทศในอาเซียน ได้แก่ สิงคโปร์ บรูไน และมาเลเซีย สำหรับสถานการณ์ด้านน้ำเสีย ปัจจุบันมีน้ำเสียชุมชนประมาณร้อยละ 82 ที่ได้รับการบำบัด แบ่งเป็นน้ำเสียชุมชนที่ผ่านการบำบัดด้วยระบบบำบัดน้ำเสียตามกฎหมายควบคุมอาคารและการบำบัดได้เองตามธรรมชาติคิดเป็นร้อยละ 48 และน้ำเสียผ่านระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชนซึ่งอยู่ในพื้นที่รับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอีกร้อยละ 34 ในด้านการลดปัญหาน้ำท่วมในเมือง ในช่วงปี 2560-2565 กรมโยธิการและผังเมืองมีแผนในการก่อสร้างระบบป้องกันน้ำท่วมเพิ่มเติมให้แล้วเสร็จจำนวน 73 แห่ง โดยปัจจุบันได้เริ่มดำเนินการไปแล้วจำนวน 55 แห่ง ทั้งนี้ เนื่องจากสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.) ยังอยู่ระหว่างการพัฒนาดัชนีความมั่นคงด้านน้ำในเขตเมือง ดังนั้น จึงยังไม่สามารถแสดงสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายได้อย่างชัดเจน อย่างไรก็ดี จากรายงาน Asian Water Development Outlook ฉบับล่าสุด (ปี 2016) ของธนาคารพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank) พบว่า ดัชนีความมั่นคงด้านน้ำในเขตเมืองของประเทศไทยอยู่ที่ 1 คะแนน จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน โดยดัชนีความมั่นคงในเขตเมืองจะประเมินจากตัวชี้วัดทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ความครอบคลุมของการให้บริการน้ำประปา (Water supply) ความสามารถในการบำบัดระบบน้ำเสีย (Wastewater Treatment) และระบบการระบายน้ำหลาก (Drainage) ซึ่งประเทศไทยได้คะแนนในด้านความความครอบคลุมของการให้บริการน้ำประปาอยู่ในระดับค่อนข้างดี แต่คะแนนด้านการบำบัดน้ำเสียและการระบายน้ำหลากยังอยู่ในระดับต่ำ

สัดส่วนของประชากรในเมืองที่เข้าถึงน้ำประปา

	ปี 2019	ปี 2020
Singapore	100	99.0
Brunei	99.6	NA
Malaysia	98.5	98.9
Thailand	83.9	86.8
Lao	72.9	82.3
Vietnam	78.4	81.0
Cambodia	71.6	77.3
Myanmar	51.9	56.9
Philippines	58.8	46.8
Indonesia	25.3	22.7

ที่มา: Sustainable Development Solutions Network (SDSN)

การดำเนินการที่ผ่านมา

การดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายในช่วงปี 2562 – 2563 ส่วนมากเป็นการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานเพื่อขยายพื้นที่การให้บริการน้ำประปา รวมทั้งเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของระบบผลิต ระบบส่งน้ำ และระบบจ่ายน้ำประปาในพื้นที่ที่ประสบปัญหาให้สามารถบริการน้ำประปาแก่ประชาชนได้อย่างเพียงพอ โดยในปี 2563 มีโครงการวางท่อประปาเพื่อขยายเขตพื้นที่ให้บริการจำนวน 13 โครงการ ซึ่งจะส่งผลให้ความยาวท่อประปารวมเพิ่ม 3,008 กิโลเมตร กำลังการผลิตน้ำประปาเพิ่มขึ้น 528,000 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน และปริมาณผู้ใช้น้ำรายใหม่เพิ่มขึ้นจำนวน 352,917 ล้านราย ในด้านการลดความเสี่ยงจากน้ำท่วมในเขตเมือง ในช่วงปี 2563 มีการก่อสร้างระบบป้องกันน้ำท่วมพื้นที่ชุมชนหลายแห่ง อาทิ โครงการก่อสร้างระบบระบายน้ำหลักในเมืองชุมพร ระยะเวลาดำเนินโครงการปี 2561-2563 โครงการก่อสร้างระบบป้องกันน้ำท่วม พื้นที่ชุมชนเมืองภูเก็ต ระยะเวลาดำเนินโครงการปี 2559-2564 โครงการก่อสร้างระบบระบายน้ำหลัก เพื่อบรรเทาปัญหาน้ำท่วมพื้นที่ชุมชนบ่อผุด อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ระยะเวลาดำเนินโครงการปี 2562-2565 และโครงการก่อสร้างระบบป้องกันน้ำท่วมพื้นที่ชุมชนโผงเผง ระยะที่ 3 อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง ระยะเวลาดำเนินโครงการปี 2562-2564 รวมทั้งการวางผังการระบายน้ำจังหวัดใน 6 ลุ่มน้ำ ได้แก่ กก ป่าสัก ชี ปิง โขง และมูล นอกจากนี้ เพื่อเร่งรัดการพัฒนาระบบบริหารจัดการน้ำเสีย คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบให้กำหนดเขตพื้นที่จัดการน้ำเสียขององค์กรจัดการน้ำเสียเพิ่มเติมให้ครอบคลุมทุกจังหวัดในประเทศไทย รวมทั้งได้อนุมัติงบกลางประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 เพื่อใช้ในโครงการปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของโรงบำบัดน้ำเสียและสถานีสูบป้องกันน้ำท่วมในพื้นที่จังหวัดชลบุรี จำนวน 2 โครงการ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

จากสถานะเกี่ยวกับความมั่นคงด้านน้ำในเขตเมืองใน 3 มิติ ประเทศไทยมีความก้าวหน้าด้านน้ำอุปโภคบริโภคอยู่ในระดับที่ดี แต่การบริหารจัดการน้ำเสียและการลดความเสี่ยงจากน้ำท่วมยังคงเป็นความท้าทายที่สำคัญ โดยอุปสรรคของในการดำเนินงานหลายประการยังคงไม่ได้รับการแก้ไขให้บรรลุผลเท่าที่ควร อาทิ การเจริญเติบโตของพื้นที่เมืองทำให้เกิดการขาดแคลนพื้นที่ที่เป็นจุดรับน้ำหลาก สิ่งก่อสร้างที่กีดขวางทางไหลของน้ำ และการอุดตันของขยะในทางระบายน้ำ ทั้งนี้ นอกจากปัญหาเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการจัดการขยะและของเสีย ประเทศไทยยังมีข้อจำกัดอีกประการซึ่งส่งให้เกิดการอุดตันในทางระบายน้ำ ซึ่งได้แก่ การใช้ระบบท่อระบายน้ำแบบรวม ซึ่งทำหน้าที่ทั้งการลำเลียงน้ำเสียและระบายน้ำฝน ทำให้พื้นที่เมืองมีความสามารถในการระบายน้ำฝนอยู่ในระดับต่ำและเกิดน้ำท่วมขังได้ง่าย ในขณะเดียวกันระบบท่อลักษณะนี้ยังเป็นอุปสรรคต่อการนำน้ำเสียไปบำบัดอีกด้วย

ข้อเสนอแนะในการบรรลุเป้าหมาย

เพื่อส่งเสริมการเพิ่มระดับความมั่นคงด้านน้ำในเขตเมือง การดำเนินงานในระยะต่อไปควรให้ความสำคัญกับการเพิ่มศักยภาพในการบริหารจัดการน้ำเสียและการป้องกันความเสี่ยงจากน้ำท่วมในเขตเมือง โดยการผนวกการวางผังระบายน้ำเข้ากับการวางผังเมือง เพื่อให้การกำหนดเส้นทางเดินน้ำสอดรับการกับเจริญเติบโตของพื้นที่เมือง รวมทั้งการปรับใช้โครงสร้างพื้นฐานสีเขียว (Green infrastructure) ที่ช่วยลดความเสี่ยงจากน้ำท่วมและสอดคล้องกับผังเมือง อาทิ การออกแบบให้พื้นที่สาธารณะสามารถทำหน้าที่เป็นพื้นที่รับน้ำหลาก การใช้วัสดุปูทางเท้าที่น้ำซึมผ่านได้ นอกจากนี้ ในการพัฒนาระบบบำบัดน้ำเสียในอนาคต ควรพิจารณาแยกระบบลำเลียงน้ำเสียออกจากระบบระบายน้ำหลาก ซึ่งจะสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพทั้งในการจัดการน้ำเสียและการลดปัญหาน้ำท่วมขังในเมือง

แผนแม่บทย่อย

ปี 2562 ปี 2563

การเพิ่มผลิตภาพของน้ำทั้งระบบในการใช้น้ำอย่างประหยัด รู้คุณค่า และสร้างมูลค่าเพิ่มจากการใช้น้ำให้ทัดเทียมกับสากล

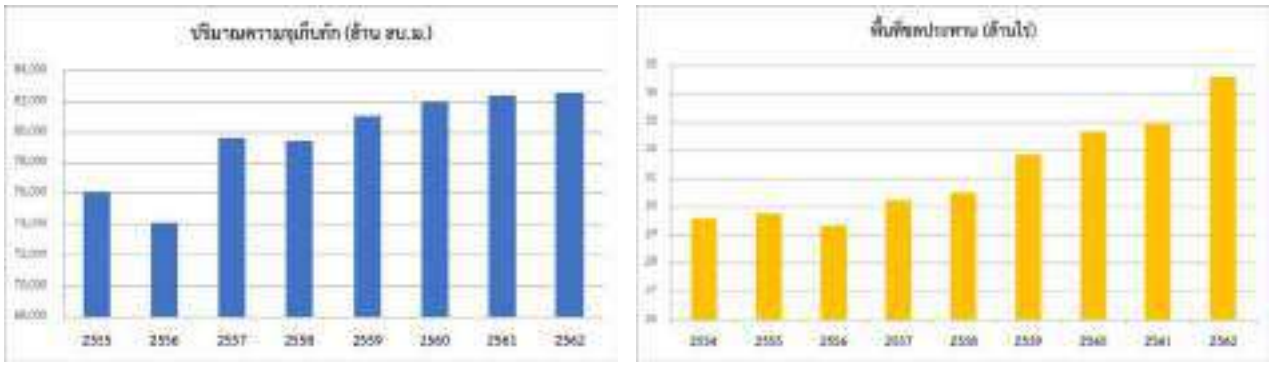
เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 190202

ระดับความมั่นคงด้านน้ำเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

ความมั่นคงด้านน้ำเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจอยู่ในระดับ 4.2

การสร้างความมั่นคงด้านน้ำเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้ภาคการผลิต ทั้งภาคการเกษตร อุตสาหกรรม และบริการ มีปริมาณน้ำใช้อย่างเพียงพอ โดยมีปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการบรรลุเป้าหมายได้แก่ (1) การจัดหาน้ำต้นทุนเพื่อสนับสนุนกิจกรรมการผลิต โดยการพัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำ ระบบกระจายน้ำ ระบบเชื่อมโยงแหล่งน้ำข้ามลุ่มน้ำ รวมถึงการจัดหาน้ำด้วยวิธีการใหม่ อาทิ การนำน้ำที่ใช้แล้วมาหมุนเวียนใช้ใหม่ การจัดทำแหล่งเก็บกักน้ำใต้ดิน และการนำน้ำทะเลมาแปลงเป็นน้ำจืด (2) การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำ โดยปรับปรุงเทคโนโลยีเพื่อลดอัตราการใช้น้ำในกิจกรรมการผลิต การลดปริมาณน้ำสูญเสียในระบบส่ง รวมถึงการบริหารจัดการด้านอุปสงค์ที่ส่งเสริมให้เกิดการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ และ (3) การปรับปรุงปัจจัยแวดล้อม อาทิ การจัดหาแหล่งน้ำสำรอง การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการน้ำ และการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง สำหรับความท้าทายสำคัญที่ผ่านมาซึ่งส่งผลให้การดำเนินงานเพื่อเพิ่มความมั่นคงด้านน้ำเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจไม่รวดเร็วเท่าที่ควร ได้แก่ ข้อจำกัดด้านงบประมาณ โดยการลงทุนพัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำและระบบกระจายน้ำแห่งใหม่ รวมถึงการบำรุงรักษาระบบเดิมต้องใช้งบประมาณที่สูง นอกจากนี้ โครงการพัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำแห่งใหม่บางส่วนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ป่าไม้หรือพื้นที่อนุรักษ์ต้องผ่านการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมและมีกระบวนการในพิจารณาโครงการที่เข้มงวด

ที่มา: กรมชลประทาน

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

ในช่วงปี 2562 ประเทศไทยมีศักยภาพของแหล่งเก็บกักน้ำและระบบส่งน้ำชลประทานเพิ่มขึ้น ซึ่งอาจส่งผลให้ระดับความมั่นคงด้านน้ำเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจเพิ่มจากเดิม อย่างไรก็ดี ยังคงมีความท้าทายของการดำเนินงานในลักษณะเดียวกับที่ผ่านมา ทำให้ศักยภาพของแหล่งเก็บกักน้ำชลประทานเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยจากปี 2561 โดยปริมาณความจุของแหล่งเก็บกักน้ำชลประทานทั่วประเทศเพิ่มขึ้น 171 ล้าน ลบ.ม. จาก 82,412 เป็น 82,583 ล้าน ลบ.ม. แต่ขณะเดียวกันการพัฒนาพื้นที่ชลประทานมีความก้าวหน้าค่อนข้างมาก โดยเพิ่มขึ้น 1.7 ล้านไร่ จาก 32.9 ล้านไร่ในปี 2561 เป็น 34.6 ล้านไร่ในปี 2562 ทำให้ ณ สิ้นปี 2562 ประเทศไทยมีพื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาให้เป็นพื้นที่ชลประทานแล้วทั้งสิ้นคิดเป็นร้อยละ 57 ของพื้นที่ที่มีศักยภาพ และร้อยละ 23 ของพื้นที่การเกษตรทั้งหมด อย่างไรก็ดี สถานการณ์ภัยแล้งในช่วงปี 2562-2563 ส่งผลให้พื้นที่การเกษตรหลายแหล่งประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำและมีความเสียหายกว่า 1 ล้านไร่ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยยังคงมีความเปราะบางด้านน้ำเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจอยู่พอสมควร โดยเฉพาะในภาคการเกษตร ทั้งนี้ เนื่องจากสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.) ยังอยู่ระหว่างการพัฒนาดัชนีความมั่นคงด้านน้ำเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ดังนั้นจึงยังไม่สามารถแสดงสถานการณ์บรรลุเป้าหมายได้อย่างชัดเจน อย่างไรก็ดี จากรายงาน Asian Water Development Outlook ฉบับล่าสุด (ปี 2016) ของธนาคารพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank) ประเทศไทยมีดัชนีความมั่นคงด้านน้ำเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจในปี 2559 อยู่ในระดับ 4 จาก 5 หรือ 15.7 จาก 20 ซึ่งเป็นคะแนนที่อยู่ในระดับที่ดีมาก โดยอยู่ในอันดับที่ 3 จาก 48 ประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก รองจากสิงคโปร์ และออสเตรเลีย

การดำเนินงานที่ผ่านมา

การดำเนินงานที่สำคัญของหน่วยงานของรัฐเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายในช่วงปี 2562-2563 ได้แก่ การพัฒนาแหล่งน้ำเก็บกักน้ำชลประทานและระบบส่งน้ำ อาทิ โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยน้ำรี อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดอุตรดิตถ์ การก่อสร้างระบบส่งน้ำของอ่างเก็บน้ำมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี และระบบส่งน้ำของสถานีสูบน้ำตำบลงิ้วงาม อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ รวมถึงการสำรวจและพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลเพื่อสนับสนุนน้ำให้กับภาคการผลิต อาทิ โครงการสำรวจพัฒนากลุ่มบ่อน้ำบาดาลสำหรับภาคอุตสาหกรรม (Industrial Groundwater Well-Field) ในพื้นที่ลุ่มน้ำระยอง เพื่อรองรับการพัฒนาเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก และโครงการ Riverbank Filtration ซึ่งเป็นการพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลขนาดใหญ่โดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยบริเวณพื้นที่ชายฝั่งแม่น้ำสายหลัก เพื่อสนับสนุนการผลิตสำหรับการอุปโภคบริโภคและอุตสาหกรรม นอกจากนี้ ยังมีโครงการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำในภาคอุตสาหกรรม โดย สทนช. และ บริษัท อมตะวอเตอร์ จำกัด ร่วมมือกันในการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบจัดการน้ำอัจฉริยะ ที่เน้นเทคโนโลยี 3R (Reuse, Reduce and Recycle) ในพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพหรือลดปริมาณการใช้น้ำในภาคอุตสาหกรรมให้ได้อย่างน้อยร้อยละ 15

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

ในช่วงปี 2562-2563 ประเทศไทยประสบปัญหาความแห้งแล้งอย่างยาวนาน ซึ่งมีสาเหตุหลักมาจากฝนทิ้งช่วงและปริมาณฝนที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย ทำให้แหล่งเก็บกักน้ำที่เป็นแหล่งน้ำต้นทุนของการเกษตรและอุตสาหกรรมหลายแห่งมีระดับน้ำเหลือน้อยในขั้นวิกฤต แม้ว่าการพัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำจะสามารถลดความเสี่ยงของการขาดแคลนน้ำได้ส่วนหนึ่ง แต่ปริมาณและการกระจายตัวของฝนในแต่ละปียังคงเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อความเพียงพอของปริมาณน้ำ นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศมีแนวโน้มที่จะทำให้ปริมาณและการกระจายตัวของฝนในอนาคตมีความแปรปรวนและคาดการณ์ได้ยากขึ้น ในขณะเดียวกัน ในขณะเดียวกัน ความต้องการน้ำยังคงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจและการขยายตัวของเมืองต่างๆ ทั่วประเทศ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ในระยะต่อไป หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรปรับปรุงการดำเนินงานเพื่อพัฒนาปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการบรรลุเป้าหมายทั้ง 3 ประการ ดังนี้ (1) ปรับทิศทางการจัดหาน้ำต้นทุนจากการมุ่งเน้นพัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำและระบบกระจายน้ำ มาให้ความสำคัญเพิ่มขึ้นกับการปรับปรุงบริหารจัดการน้ำเพื่อลดการพึ่งพาน้ำที่มาจากฝนจากธรรมชาติ ซึ่งจะช่วยเพื่อป้องกันความเสี่ยงของการขาดแคลนน้ำในภาคการผลิตในกรณีที่เกิดการแปรปรวนของฝนดังเช่นที่เกิดขึ้นในปี 2562-2563 ตัวอย่างเช่น การนำน้ำที่ใช้แล้วมาหมุนเวียนใช้ซ้ำในภาคการเกษตรและอุตสาหกรรม และการผลิตน้ำจืดจากน้ำทะเล (2) ปรับปรุงการบริหารจัดการความต้องการใช้น้ำโดยกำหนดอัตราค่าใช้น้ำให้สะท้อนต้นทุนในการจัดหาน้ำและแปรผันตามสถานการณ์น้ำ เพื่อจูงใจให้เกิดการลดปริมาณการใช้น้ำโดยเฉพาะในช่วงที่น้ำมีปริมาณขาดแคลน รวมทั้งการส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อควบคุมหรือลดการใช้น้ำ อาทิ การเกษตรแม่นยำที่มีระบบน้ำหยดซึ่งช่วยประหยัดน้ำได้มาก และ (3) ส่งเสริมให้นิคมอุตสาหกรรม เกษตรกร การประปานครหลวง และการประปาส่วนภูมิภาค จัดทำแหล่งน้ำสำรองของตนเองเพื่อลดความเสี่ยงในกรณีที่เกิดวิกฤตการขาดแคลนน้ำ

แผนแม่บทย่อย ปี 2562 ปี 2563

ผลิตภาพของน้ำทั้งระบบเพิ่มขึ้น ในการใช้น้ำอย่างประหยัดและสร้างมูลค่าเพิ่มจากการใช้น้ำระดับความมั่นคง

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 190203

ผลิตภาพจากการใช้น้ำ

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

ผลิตภาพของการใช้น้ำเพิ่มขึ้น 3 เท่าจากค่าเฉลี่ยปัจจุบัน ปี พ.ศ.2561

การเพิ่มผลิตภาพจากการใช้น้ำทั้งระบบ มีความเกี่ยวข้องกับการจัดหาและการใช้น้ำอย่างประหยัด รู้คุณค่า ลดความสูญเสียและสร้างมูลค่าเพิ่มจากการใช้น้ำ เพื่อตอบสนองต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีแนวโน้มขยายตัวขึ้นในอนาคต ซึ่งผลิตภาพจากการใช้น้ำจะเพิ่มขึ้นได้ด้วยการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการน้ำที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการอุปสงค์และอุปทานน้ำ และการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเพิ่มผลิตภาพการใช้น้ำของประเทศ ด้วยการพัฒนาเทคโนโลยี การบังคับใช้กฎหมาย การสร้างความตระหนักในการใช้น้ำอย่างประหยัดมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ความท้าทายที่สำคัญในการบรรลุเป้าหมายผลิตภาพจากการใช้น้ำเพิ่มขึ้น คือ การสร้างความร่วมมือของผู้ใช้น้ำในการจัดการด้านอุปสงค์การใช้น้ำ การเพิ่มศักยภาพด้านการรวบรวมและบำบัดน้ำเสีย การนำน้ำเสียกลับมาใช้ใหม่ และการประเมินความก้าวหน้าในการเพิ่มผลิตภาพจากการใช้น้ำ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

ข้อมูลรายงานผลิตภาพการใช้น้ำ (บาท/ลูกบาศก์เมตร) ของประเทศไทย มีการนำเสนอรายงานครั้งแรกในปี 2559 ที่ระบุว่าผลิตภาพด้านน้ำของประเทศไทยอยู่ที่ระดับ 5.3 ดอลลาร์สหรัฐต่อ ลบ.ม. เพิ่มขึ้นจากปี 2554 ซึ่งอยู่ที่ 4.0 ดอลลาร์สหรัฐต่อ ลบ.ม. แสดงให้เห็นว่าในช่วงระยะเวลาดังกล่าวประเทศไทยมีผลิตภาพการใช้น้ำเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น โดยภาคบริการเป็นสาขาที่มีผลิตภาพจากการใช้น้ำสูงสุด รองลงมาคือภาคอุตสาหกรรม และภาคการเกษตร ตามลำดับ อย่างไรก็ดี การเผยแพร่ข้อมูลข้อมูลรายงานผลิตภาพการใช้น้ำได้ขาดช่วงลง ส่งผลให้การรายงานสถานการณ์ด้วยตัวชี้วัดตามที่ระบุไว้ ไม่สามารถแจงสถานะให้เป็นข้อมูลที่ทันสมัยได้อย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ดี หากพิจารณาความก้าวหน้าการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องโดยพิจารณาจากข้อมูลการบริหารจัดการน้ำที่เกี่ยวข้องกับการจัดการอุปสงค์และอุปทานน้ำ และการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการใช้น้ำอย่างยั่งยืนของประเทศ และการพัฒนาเทคโนโลยีด้านน้ำ ตลอดจนความพยายามด้านการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวเนื่องกับทรัพยากรน้ำและการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมแล้ว อาจกล่าวได้ว่าประเทศได้มีความพยายามในการเสริมสร้างผลิตภาพการใช้น้ำมาอย่างต่อเนื่องโดยตลอด

การดำเนินการที่ผ่านมา

การดำเนินงานของหน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายการเพิ่มผลิตภาพการใช้น้ำในระยะที่ผ่านมา มีการดำเนินโครงการของหลายหน่วยที่เกี่ยวข้องเพื่อตอบโจทย์ด้านการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ/ประหยัด ได้ผลตอบแทนเพิ่ม อาทิ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ ได้นำเสนอเทคโนโลยีสมาร์ตฟาร์ม (Smart Farm) และถ่ายทอดเทคโนโลยีระบบติดตามสภาวะแวดล้อมในฟาร์มเพื่อการควบคุมและบริหารจัดการในการตัดสินใจให้น้ำแก่แปลงเพาะปลูก การถ่ายทอดเทคโนโลยีระบบการให้น้ำตามความต้องการของพืช แก่ 500 ชุมชนใน 53 จังหวัดทั่วประเทศ ในปี 2562 รวมทั้งกรมชลประทาน ยังได้ดำเนินงานการรณรงค์ด้านการประหยัดการใช้น้ำของภาคอุตสาหกรรมในพื้นที่ จ.ระยอง และชลบุรี โดยร่วมดำเนินงานกับการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) ตั้งแต่ปลายปี 2562 ที่ผ่านมา โดยดำเนินการควบคู่ไปกับการลดการใช้น้ำและพิจารณานำน้ำกลับมาใช้ซ้ำด้วยหลัก 3R (Reduce Reuse Recycle) ส่งผลให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมในพื้นที่สามารถลดปริมาณการใช้น้ำได้ถึง 3,200 ลบ.ม.ต่อวัน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การที่จะบรรลุเป้าหมายผลิตภาพจากการใช้น้ำของประเทศเพิ่มขึ้น ต้องอาศัยความร่วมมือและองค์ความรู้ในการบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ และเทคนิควิธีการที่เหมาะสมกับการดำเนินงานเพื่อสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำรายสาขาซึ่งมีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละภาคการผลิต รวมถึงการเพิ่มประสิทธิภาพในการกำจัด บำบัดน้ำเสียของภาคอุตสาหกรรมและครัวเรือนเพื่อนำน้ำกลับมาใช้ซ้ำในการสร้างผลผลิต ตลอดจนการเร่งพัฒนาและขยายผลการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการใช้น้ำของสาขาเกษตรกรรม อุตสาหกรรมและภาคบริการให้เป็นไปโดยประหยัดและมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

การดำเนินการเพื่อเพิ่มผลิตภาพจากน้ำในระยะต่อไปควรเร่งรัดปรับปรุงการบริหารจัดการความต้องการใช้น้ำ โดยกำหนดอัตราค่าใช้น้ำให้สะท้อนต้นทุนในการจัดหาน้ำและแปรผันตามสถานการณ์น้ำ เพื่อจูงใจให้เกิดการลดปริมาณการใช้น้ำ รวมทั้งการส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อควบคุมหรือลดการใช้น้ำ อาทิ การเกษตรแม่นยำที่มีระบบน้ำหยดซึ่งช่วยประหยัดน้ำได้มาก ร่วมกับการปรับปรุงระบบจ่ายน้ำประปาเพื่อลดปริมาณน้ำสูญเสีย การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อประหยัดน้ำ และการปรับปรุงเทคนิคการทำเกษตรเพื่อลดการใช้น้ำ ตลอดจน การพัฒนาระบบบำบัดน้ำเสียที่พิจารณาแยกระบบลำเลียงน้ำเสียออกจากระบบระบายน้ำหลาก ซึ่งจะสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการน้ำเสียในเมืองได้อย่างสัมฤทธิ์ผลเป็นรูปธรรม

ปี 2562 ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

การอนุรักษ์และฟื้นฟูแม่น้ำลำคลอง และแหล่งน้ำธรรมชาติทั่วประเทศ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 190301

แม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติทั่วประเทศ
มีระบบนิเวศและทัศนียภาพที่ดีที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

สัดส่วนลำคลองสายหลักในเขตกรุงเทพมหานครได้รับการฟื้นฟู ร้อยละ 50 ของพื้นที่เป้าหมาย
และสัดส่วนลำน้ำสายหลักใน 25 ลุ่มน้ำได้รับการฟื้นฟู ร้อยละ 20

การอนุรักษ์แม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติทั่วประเทศให้มีระบบนิเวศและทัศนียภาพที่ดี มีคุณภาพและได้มาตรฐาน มีปัจจัยหลักที่ต้องดำเนินการ ประกอบด้วย (1) การพิสูจน์สิทธิและการป้องกันการรุกล้ำแม่น้ำ แหล่งน้ำธรรมชาติ โดยการขึ้นทะเบียนฐานข้อมูล การตรวจสอบและพิสูจน์กรรมสิทธิ์ รวมทั้งเฝ้าระวังและป้องกันการรุกล้ำแม่น้ำและแหล่งน้ำธรรมชาติ (2) การบริหารจัดการ อนุรักษ์ ฟื้นฟูและพัฒนาในทุกมิติให้มีระบบนิเวศที่ดีขึ้น อาทิ การจัดทำแผนการอนุรักษ์ฟื้นฟูแม่น้ำและลำน้ำ (3) การปรับปรุงปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง อาทิ การกำหนดหลักเกณฑ์และบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง การมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบูรณาการ สำหรับประเด็นความท้าทายสำคัญที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ได้แก่ การบังคับใช้กฎหมาย โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการรุกล้ำลำน้ำ รวมถึงการขาดความตระหนักของประชาชนถึงความสำคัญของการอนุรักษ์แหล่งน้ำธรรมชาติ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

เนื่องจากพื้นที่เป้าหมายในการฟื้นฟูแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติ ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญของการคำนวณตัวชี้วัดค่าเป้าหมายยังไม่ได้ถูกกำหนดไว้ ดังนั้น จึงยังไม่สามารถแสดงระดับความสำเร็จของการบรรลุเป้าได้อย่างชัดเจน อย่างไรก็ดี มีผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่แสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าของแก้ไขปัญหาการรุกล้ำลำน้ำ ดังนี้ (1) จากการแจ้งขอขึ้นทะเบียนสิ่งปลูกสร้างล่วงล้ำลำน้ำ ตามคำสั่งของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 32/2560 เรื่อง การบรรเทาความเสียหายให้แก่ประชาชนในกรณีปลูกสร้างอาคารหรือสิ่งอื่นใดล่วงล้ำลำแม่น้ำ จำนวนทั้งสิ้น 86,906 หลัง โดยกรมเจ้าท่าพิจารณาไม่อนุญาตให้มีการขึ้นทะเบียนจำนวนทั้งสิ้น 7,892 หลัง ซึ่งจะต้องมีการดำเนินตามกฎหมายเพื่อให้ผู้ครอบครองดำเนินการรื้อถอนต่อไป (2) การจัดระเบียบสิ่งปลูกสร้างรุกล้ำลำคลองในพื้นที่กรุงเทพมหานคร กระทรวงมหาดไทยและกรุงเทพมหานครได้ร่วมกันกำหนดคลองสำคัญที่มีปัญหาการรุกล้ำจำนวน 9 คลอง เพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาในระยะเร่งด่วน ได้แก่ คลองลาดพร้าว คลองเปรมประชากร คลองบางซื่อ คลองบางเขน คลองสามวา คลองพระยาราชมนตรี คลองลาดบัวขาว คลองประเวศบุรีรมย์ และคลองพระโขนง โดยผลสำรวจพบมีบ้านเรือนประชาชนรุกล้ำรวมจำนวน 11,039 หลังคาเรือน ปัจจุบันเริ่มดำเนินการไปแล้วจำนวน 2 คลอง ได้แก่ คลองลาดพร้าว และคลองเปรมประชากร ส่วนที่เหลืออีก 7 คลอง จะดำเนินการในช่วงปี 2565–2570

การดำเนินการที่ผ่านมา

การดำเนินงานที่สำคัญในช่วงปี 2563 ประกอบด้วยการแก้ไขปัญหาการรุกล้ำแม่น้ำลำคลอง และการฟื้นฟูสภาพลำน้ำและคุณภาพน้ำ ดังนี้ กรมเจ้าท่าได้ดำเนินการเพื่อนำไปสู่การรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างล่วงล้ำลำน้ำในหลายพื้นที่ อาทิ สิ่งปลูกสร้างแพให้บริการนักท่องเที่ยวบริเวณแม่น้ำแควใหญ่ และสิ่งปลูกสร้างประเภทโฮมสเตย์ในทะเลสาบสงขลา รวมทั้งมีการดำเนินการขุดลอกลำน้ำเพื่อรักษาสภาพร่องน้ำ เพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ และแก้ปัญหาการกัดเซาะตลิ่ง อาทิ การขุดลอกแม่น้ำแม่กลองในพื้นที่จังหวัดราชบุรี ยาวประมาณ 1,050 เมตร การขุดลอกคลองกระเรียน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ระยะทาง 1,500 เมตร และการขุดลอกแม่น้ำเจ้าพระยา ในพื้นที่อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ ความยาว 2,350 เมตร ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร มีการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาการรุกล้ำคลองลาดพร้าวและคลองเปรมประชากรของกรุงเทพมหานคร โดยการก่อสร้างเขื่อนริมคลองลาดพร้าวแล้วเสร็จเป็นความยาว 23.35 กิโลเมตร ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 47.5 ของเป้าหมาย และก่อสร้างเขื่อนริมคลองเปรมประชากรแล้วเสร็จในช่วงที่ 1 ความยาว 500 เมตร ในขณะเดียวกัน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการจัดหาที่พักอาศัยถาวรให้ผู้บุกรุกทั้งสองคลองข้างต้น นอกจากนี้ กรุงเทพมหานครร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการแก้ไขปัญหาน้ำเสียภายในคลองแสนแสบและคลองสาขา โดยแบ่งแผนงานเป็น 3 ระยะ ประกอบด้วย (1) ระยะเร่งด่วน 6 เดือน (กันยายน 63 – กุมภาพันธ์ 64) มุ่งเน้นการทำความสะอาดและจัดระเบียบพื้นที่ภายในคลอง (2) ระยะปานกลาง (พ.ศ. 2563 – 2566) เป็นการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียและระบบรวบรวมน้ำเสียเพิ่มเติม และ (3) ระยะยาว (พ.ศ. 2563 – 2574) เป็นการดำเนินการก่อสร้างเขื่อนคอนกรีตเสริมเหล็กและระบบบำบัดน้ำเสียและระบบรวบรวมน้ำเสียขนาดใหญ่ ให้ครบคลุมพื้นที่

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การแก้ไขปัญหาการรุกล้ำลำน้ำยังนับเป็นความท้าทายที่สำคัญต่อบรรลุเป้าหมายการอนุรักษ์และฟื้นฟูแม่น้ำลำคลอง เนื่องจากเป็นปัญหาที่สั่งสมมาเป็นระยะเวลานาน ทำให้สิ่งปลูกสร้างที่ล่วงล้ำลำน้ำในปัจจุบันมีอยู่เป็นจำนวนมาก ในขณะเดียวกันการแก้ไขปัญหาการรุกล้ำลำน้ำไม่อาจหลีกเลี่ยงผลกระทบที่จะเกิดกับวิถีชีวิตของประชาชนที่มีที่อยู่อาศัยบริเวณริมลำน้ำ ซึ่งโดยมากเป็นประชาชนที่มีรายได้น้อย ดังนั้น การแก้ไขปัญหาการรุกล้ำลำน้ำให้ได้ผลอย่างยั่งยืนจึงเป็นการดำเนินงานที่มีความซับซ้อนเนื่องจากเกี่ยวเนื่องกับมิติทางด้านสังคม และต้องดำเนินการโดยอยู่บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชน และอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาชน ควรร่วมกันดำเนินการแก้ไขปัญหาการรุกล้ำลำน้ำ โดยใช้มาตรการทางกฎหมายควบคู่กับมาตรการทางด้านสังคม พร้อมทั้งการกำหนดแผนการพัฒนาการใช้ประโยชน์พื้นที่ริมน้ำผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อให้การดำเนินการได้รับการยอมรับจากทุกฝ่าย

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ 20

20 การบริการประชาชน และประสิทธิภาพภาครัฐ

"ภาครัฐทันสมัย มีประสิทธิภาพ บริการประชาชนสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส บุคลากรภาครัฐมีความเป็นมืออาชีพ มุ่งพัฒนาภายใต้หลักการ ภาครัฐของประชาชน เพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม"

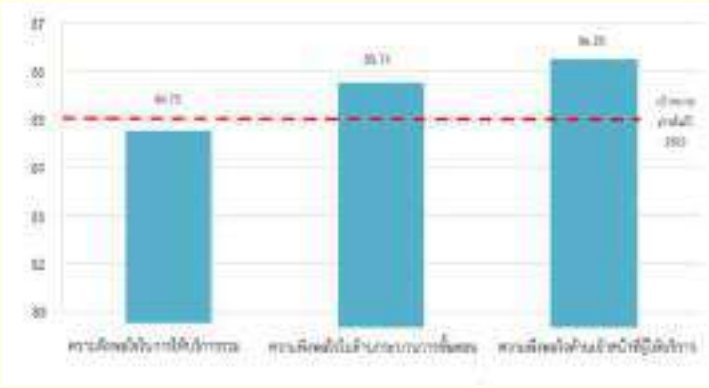
แผนแม่บทฯ ประเด็น (20) การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพของภาครัฐและการให้บริการประชาชน ปรับสมดุลระบบบริหารจัดการภาครัฐ และพัฒนาระบบบุคลากรอันเป็นพื้นฐานสนับสนุนการพัฒนาด้านอื่น ๆ ที่สำคัญ ภายใต้หลักการ “ภาครัฐของประชาชน เพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม” ให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนและภาคส่วนอื่น ๆ ได้อย่างตรงจุด โปร่งใส มีคุณภาพและมาตรฐานเทียบเท่าสากล รวดเร็ว ตลอดจนสนับสนุนการพัฒนาที่ครอบคลุมในทุกมิติ ตั้งแต่เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยมี 2 เป้าหมายระดับประเด็น ได้แก่ **(1) บริการของภาครัฐมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้ใช้บริการ และ (2) ภาครัฐมีการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพด้วยการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้**

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

200001 ปี 2562 ปี 2563

(1) บริการของภาครัฐมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้ใช้บริการ พิจารณาจากระดับความพึงพอใจในคุณภาพการให้บริการของภาครัฐ ในปี 2562 พบว่า มีความพึงพอใจของประชาชนต่อบริการของหน่วยงานรัฐอยู่ที่ระดับร้อยละ 84.75 ซึ่งใกล้เคียงกับเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 (ร้อยละ 85) จำแนกเป็นความพึงพอใจในด้านกระบวนการขั้นตอนร้อยละ 85.75 สะท้อนให้เห็นถึงการเพิ่มสมรรถนะของภาครัฐในการดำเนินการยกระดับการให้บริการประชาชนโดยพัฒนาช่องทางการรับบริการที่รวดเร็วและง่ายขึ้น โดยเฉพาะในสถานการณ์หรือภาวะฉุกเฉิน เช่น ในช่วงสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ภาครัฐมีการพัฒนาการให้บริการในรูปแบบดิจิทัลที่สะดวกและตอบสนองต่อประชาชนมากขึ้น และความพึงพอใจด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ร้อยละ 86.25 สะท้อนให้เห็นถึงความพร้อมของเจ้าหน้าที่ในการให้บริการภาครัฐที่สามารถสื่อสารและสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนที่รับบริการได้อย่างทันทีทันใด และแสดงออกซึ่งความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานโดยเท่าเทียมกันอย่างรอบคอบ มุ่งมั่น เต็มใจที่จะช่วยเหลือประชาชน ทำให้ประชาชนเกิดความมั่นใจในการให้บริการของเจ้าหน้าที่

ความพึงพอใจในคุณภาพการให้บริการของภาครัฐ ในปี 2562

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ

200002 ปี 2562 ปี 2563

(2) ภาครัฐมีการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพ ด้วยการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ ประเมินจากดัชนีรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ในการจัดลำดับขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งจัดทำทุก ๆ 2 ปี ทั้งนี้ จากการพิจารณาการจัดอันดับรัฐบาลดิจิทัลโดยองค์กรสหประชาชาติ *พบว่า ปี 2563 ประเทศไทยได้รับการจัดให้อยู่ในอันดับที่ 57 ปรับตัวดีขึ้น 16 อันดับจากปี 2561 จาก 193 ประเทศทั่วโลก* โดยมีประเทศเดนมาร์ก เป็นประเทศอันดับที่ 1 มีค่าคะแนนเท่ากับ 0.9758 ทั้งนี้ ประเทศไทยได้รับการประเมินให้มีค่าคะแนนเท่ากับ 0.7565 เพิ่มจาก 0.6543 คะแนนในปี 2561 ซึ่งสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของโลกในปี 2563 ที่ 0.5988 คะแนน โดยประเทศไทยได้รับคะแนนในแต่ละองค์ประกอบย่อย จำแนกเป็นด้านการให้บริการออนไลน์ (Online Service Index : OSI) ที่ได้คะแนนเท่ากับ 0.7941 ปรับดีขึ้นในปี 2561 ที่ได้คะแนน 0.6389 ค่าคะแนน ด้านโครงสร้างคมนาคม (Telecommunications Infrastructure Index : TII) เท่ากับ 0.7004 จากคะแนน 0.5338 ในปี 2561 และด้านทุนมนุษย์ (Human Capital Index : HCI) เท่ากับ 0.7751 มีคะแนนปรับลดเพียงเล็กน้อย แสดงให้เห็นว่า การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นผลมาจากการพัฒนาด้านการให้บริการดิจิทัลภาครัฐที่ตอบสนองต่อเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนมากขึ้น และการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศที่รองรับเข้าถึงข้อมูลและบริการภาครัฐผ่านช่องทางออนไลน์ของประชาชน จาก 0.7903 ในปี 2561 ทั้งนี้ หากเปรียบเทียบในระดับภูมิภาค ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 3 ของประเทศอาเซียน ปรับตัวดีขึ้น 1 อันดับจากปี 2561 โดยมีประเทศสิงคโปร์เป็นประเทศอันดับที่ 1 (อันดับที่ 11 ของโลก และมีค่าคะแนนเท่ากับ 0.9150) **แสดงถึงการบรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านการบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐในระยะที่หนึ่ง ซึ่งได้กำหนดให้ประเทศไทยต้องอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีการพัฒนาด้านรัฐบาลดิจิทัลสูงสุด 60 อันดับแรกภายในปี 2565** อีกทั้งยังเป็นเครื่องหมายแสดงความสำเร็จของการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทยในเวทีสากล ซึ่งระดับการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลที่พัฒนาอย่างก้าวกระโดดอย่างชัดเจนนี้ เกิดจากความร่วมมือและความพยายามของทุกหน่วยงานภาครัฐในการขับเคลื่อนรัฐบาลดิจิทัลตามนโยบายและยุทธศาสตร์ชาติที่วางไว้ และสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) ที่ช่วยขับเคลื่อนการพัฒนา รวบรวมข้อมูลจากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประสานข้อมูลกับ UN อย่างใกล้ชิด

การดำเนินการเพื่อการบรรลุเป้าหมายประเด็น (1) บริการของภาครัฐมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้ใช้บริการ มีประเด็นท้าทายที่จำเป็นต้องเร่งแก้ไข อาทิ การพัฒนากำลังคนให้พร้อมเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล ให้มีความสามารถสร้างสรรค์และใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างชาญฉลาดในการให้บริการประชาชน ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างคุณค่าการให้บริการได้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกและความต้องการของประชาชนในประเทศ สำหรับประเด็น (2) ภาครัฐมีการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพ ด้วยการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ที่ได้มีการบรรลุเป้าหมายภายในปี 2565 แล้วนั้น ทั้งนี้ เพื่อให้ประเทศไทยก้าวไปสู่การพัฒนาดิจิทัลในระดับที่สูงขึ้น ในห้วงระยะเวลาต่อไปในปี 2566 ภาครัฐไทยต้องตระหนักถึงภารกิจด้านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐที่ยังคงต้องเร่งดำเนินการให้สำเร็จลุล่วง อันเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเปลี่ยนผ่านไปสู่รัฐบาลดิจิทัลอย่างแท้จริง เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนและภาคธุรกิจภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงในยุคการดำเนินชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) อย่างมีประสิทธิภาพ

แผนแม่บทฯ ประเด็น (20) การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ

ประกอบด้วย 6 เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย ซึ่งมีสถานะ การบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2563
200101	**งานบริการภาครัฐที่ปรับเปลี่ยนเป็นดิจิทัลเพิ่มขึ้น** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 ปรับเปลี่ยนกระบวนงานบริการภาครัฐให้เป็นดิจิทัลจำนวน 2,180 กระบวนงาน	2562	2563
	โดยในปี 2563 มีกระบวนงานบริการประชาชนของภาครัฐที่ได้รับการปรับให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัลจำนวน 280 กระบวนงาน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ งานบริการเพื่อประชาชนจำนวน 52 กระบวนงาน งานบริการด้านแรงงานจำนวน 12 กระบวนงาน และงานบริการผู้ประกอบธุรกิจ/SMEs จำนวน 216 กระบวนงานเพิ่มขึ้นจาก 238 กระบวนงานในปี 2562 โดยได้ดำเนินการไปเพียงร้อยละ 12.84 ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย**อยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤติ**		
200201	**หน่วยงานภาครัฐบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 มีแผนงาน/โครงการภายใต้ 15 ประเด็นเร่งด่วนของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติครบถ้วน โดยในปี 2563	2562	2563
	พบว่า มีหน่วยงานระดับกระทรวงทุกกระทรวงรายงานการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติทั้งหมด จำนวน 20,923 โครงการ ส่งผลให้สามารถวิเคราะห์และประมวลผลการจัดทำนโยบายบนหลักฐานเชิงประจักษ์ได้อย่างครอบคลุมทุกมิติ ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย **อยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง**		
200301	**เปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการจัดบริการและกิจกรรมสาธารณะอย่างเหมาะสม** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 ระดับความสำเร็จในการเปิดให้ภาคส่วนอื่นเข้ามาดำเนินการบริการสาธารณะไม่ต่ำกว่าร้อยละ 20	2562	2563
	โดยในปี 2563 ประเทศไทย มีสัดส่วนการลงทุนของภาคเอกชนต่อการลงทุนรวมในการจัดบริการสาธารณะ อยู่ที่ร้อยละ 10.7 เทียบกับค่าเป้าหมายร้อยละ 20 ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย **อยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมาย**		

รหัส	เป้าหมายแผนแม่บทย่อย	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	ปี 2563
200302	**องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีสมรรถนะและสร้างความทันสมัยในการจัดบริการสาธารณะ และกิจกรรมสาธารณะให้กับประชาชน** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 ค่าคะแนนการประเมินร้อยละของเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลที่นำแผนชุมชนสู่การพัฒนาท้องถิ่นได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไม่น้อยกว่าร้อยละ 70	2562	2563
	โดยในปี 2562 พบว่า มีผลการประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Performance Assessment : LPA) ในภาพรวมอยู่ที่ร้อยละ 77.95 ซึ่งอยู่ในระดับดีและผ่านเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำที่ร้อยละ 60 รวมทั้งผ่านเกณฑ์มาตรฐานที่ร้อยละ 70 ตามวิสัยทัศน์ของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินสูงสุด 2 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานบุคคลและกิจการสภาอยู่ที่ร้อยละ 88.75 และด้านธรรมาภิบาล อยู่ที่ร้อยละ 83.73 ซึ่งทำให้สามารถ **บรรลุค่าเป้าหมายได้**		
200401	**ภาครัฐมีขีดสมรรถนะสูงเทียบเท่ามาตรฐานสากลและมีความคล่องตัว** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 ระดับ Digital Government Maturity Model (Gartner) อยู่ในระดับ 2 และสัดส่วนของหน่วยงานที่บรรลุผลสัมฤทธิ์อย่างสูงตามเป้าหมาย ไม่น้อยกว่าร้อยละ 90	2562	2563
	ซึ่งเทียบเคียงจากข้อมูลการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการดำเนินงานภาครัฐ พบว่าในปี 2561 มีคะแนนการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลเป็น 68.1 คะแนนเพิ่มขึ้นจาก 64.5 คะแนนในปี 2559 แต่ยังคงอยู่ในอันดับเดิม คือ อันดับที่ 21 ของโลก และอันดับ 2 ของอาเซียน ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง**		

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	ปี 2563
200501	**บุคลากรภาครัฐยึดค่านิยมการทำงานเพื่อประชาชน ยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึก มีความสามารถสูง มุ่งมั่น และเป็นมืออาชีพ** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 ดัชนีความผูกพันของบุคลากรภาครัฐ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 และสัดส่วนเจ้าหน้าที่รัฐที่กระทำผิดกฎหมายลดลง ลดลงร้อยละ 20	2562	2563

ซึ่งเทียบเคียงจากข้อมูลจำนวนคดีในความรับผิดชอบของศาลปกครอง ที่แสดงให้เห็นถึงการมีมูลความผิดในการดำเนินงานหรือการใช้อำนาจในทางมิชอบของบุคลากรภาครัฐ พบว่า ในปี 2563 ศาลปกครองมีคดีรับเข้าเป็นจำนวน 5,759 คดี ลดลงร้อยละ 31 จากปี 2562 ที่ศาลปกครองมีคดีรับเข้าทั้งหมด 8,331 คดี ซึ่งสูงกว่าค่าเป้าหมาย โดยหากเทียบเคียงกับข้อมูลสถิติการรับฟ้องคดีของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.) พบว่า ในปี 2563 การรับฟ้องคดีการทุจริตประพฤติมิชอบของข้าราชการ มีจำนวน 1,374 คดี ลดลงร้อยละ 33 จากปี 2562 ที่มีจำนวน 2,045 คดี ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ **ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง**

ปี 2562 ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนาบริการประชาชน

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 200101

งานบริการภาครัฐที่ปรับเปลี่ยนเป็นดิจิทัลเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

ปรับเปลี่ยนกระบวนงานบริการภาครัฐให้เป็นดิจิทัลจำนวน 2,180 กระบวนงาน

ในปัจจุบันเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทสำคัญสำหรับการให้บริการภาครัฐ เพื่ออำนวยความสะดวกและยกระดับความครอบคลุมในการให้บริการแก่ประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่มีการระบาดของโรคโควิด-19 ที่รัฐไม่สามารถให้บริการได้อย่างปกติ บริการภาครัฐดิจิทัลจะช่วยทำให้เกิดความต่อเนื่องในการให้บริการ นอกจากนี้ เทคโนโลยีดิจิทัลยังเป็นเครื่องมือสำคัญที่รัฐบาลนำเข้ามาใช้ในการสื่อสารและการส่งผ่านความช่วยเหลือจากภาครัฐไปยังประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน อย่างไรก็ดี ภาครัฐจำเป็นต้องแก้ไขกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องให้เอื้อต่อการปรับเปลี่ยนเป็นดิจิทัล พร้อมกับสร้างความพร้อมทางด้านโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล การเข้าถึงของประชาชน และความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล ซึ่งปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญที่จะสามารถขับเคลื่อนเป้าหมายดังกล่าวให้บรรลุได้ตามที่กำหนดจะมุ่งเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นดิจิทัล การเชื่อมโยงและการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ การพัฒนาทักษะให้กับบุคลากรและการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชน เพื่อให้การบริการภาครัฐปรับเปลี่ยนเป็นดิจิทัลเพิ่มขึ้น

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

ข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.) รายงานว่า ในปี 2563 มีกระบวนงานบริการประชาชนของภาครัฐที่ได้รับการปรับให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัลจำนวน 280 กระบวนงาน ซึ่งสามารถแบ่งกระบวนงานออกเป็น 3 กลุ่มที่สำคัญ ได้แก่ งานบริการเพื่อประชาชนจำนวน 52 กระบวนงาน งานบริการด้านแรงงานจำนวน 12 กระบวนงาน และงานบริการผู้ประกอบธุรกิจ/ SMEs จำนวน 216 กระบวนงานเพิ่มขึ้นจาก 238 กระบวนงานในปีก่อนหน้า อย่างไรก็ดี ในปี 2565 ได้มีการตั้งเป้าหมายในการปรับเปลี่ยนกระบวนงานให้เป็นดิจิทัลจำนวน 2,180 กระบวนงาน ซึ่งในปัจจุบันได้ดำเนินการไปเพียงร้อยละ 12.84

การดำเนินการที่ผ่านมา

ในปี 2563 สำนักงาน ก.พ.ร. และสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) หรือ สพร. ได้มีความร่วมมือในการพัฒนาแอพพลิเคชั่น CITIZENinfo เพื่อเป็นเครื่องมือในการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนในการรับบริการจากภาครัฐและรับฟังความพึงพอใจของประชาชน อาทิ การตรวจสอบรายชื่อหน่วยงานที่ยกเลิกการใช้สำเนาเอกสารในการติดต่อราชการ การค้นหาจุดการให้บริการประชาชน นอกจากนี้ ในช่วงที่มีสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ช่องทางดิจิทัลได้ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญสร้างความต่อเนื่องในการให้บริการของภาครัฐ โดยสำนักงาน ก.พ.ร. ได้มีการจัดทำมาตรการเตรียมความพร้อมของหน่วยงานภาครัฐในการบริหารราชการและการให้บริการประชาชนในสภาวะวิกฤต (รองรับสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19) และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2563 ซึ่งมาตรการดังกล่าวได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการให้บริการงานอนุมัติ อนุญาต รับรอง จดแจ้ง หรือจดทะเบียนตามกฎหมายผ่านระบบ e-Service ทั้งนี้ สำหรับหน่วยงานที่ยังไม่สามารถให้บริการผ่านระบบ e-Service ได้นั้น ให้ใช้ช่องทางในการรับส่งเอกสารช่องทางอื่น ๆ แทนการให้ประชาชนเดินทางมาติดต่อด้วยตนเอง โดยให้ถือว่าเอกสารหลักฐานที่รับส่งผ่านช่องทางดังกล่าวเป็นหลักฐานโดยชอบตามกฎหมายไปพลางก่อนและหากมีความจำเป็นต้องมีการยืนยันตัวตนหรือใช้เอกสารต้นฉบับ ให้ประชาชนผู้ขอรับบริการสามารถยืนยันตัวตนหรือแสดงเอกสารต้นฉบับ ณ จุดให้บริการของรัฐหลังจากสถานการณ์กลับสู่สภาวะปกติ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

ประชาชนส่วนมากยังมีความมั่นใจในการทำธุรกรรมในรูปแบบดั้งเดิมมากกว่าการเข้ารับบริการจากภาครัฐผ่านช่องทางดิจิทัล เนื่องจากในทางปฏิบัติการทำธุรกรรมบางประเภทยังจำเป็นต้องใช้เอกสารต้นฉบับจากทางภาครัฐ ทั้งนี้ นอกจากการขยายความครอบคลุมของโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้ารับการบริการจากภาครัฐได้แล้วนั้น ภาครัฐจำเป็นจะต้องสร้างทักษะด้านดิจิทัล (Digital Literacy) ให้กับเจ้าหน้าที่รัฐและประชาชน เพื่อที่จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการให้บริการสูงสุด อย่างไรก็ดี การปรับเปลี่ยนรูปแบบการให้บริการภาครัฐมาเป็นรูปแบบดิจิทัลทั้งหมดนั้น จะต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับกลุ่มเปราะบางหรือผู้ด้อยโอกาสในสังคมที่อาจจะไม่สามารถเข้าถึงอุปกรณ์ที่จะใช้ในการรับบริการจากภาครัฐ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

หน่วยงานภาครัฐควรขยายการบริการในรูปแบบดิจิทัล ให้มีความครอบคลุมกับการให้บริการในทุกรูปแบบ โดยอาจเริ่มจากการให้บริการที่มีขั้นตอนและความซับซ้อนน้อยก่อนที่จะขยายขอบเขตการให้บริการไปยังการบริการที่มีขั้นตอนและความซับซ้อนมากขึ้น เร่งรัดงานที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคุณภาพชีวิตของประชาชน เช่น งานทะเบียนราษฎร พร้อมทั้งการปรับแนวทางให้บริการดิจิทัลมีรูปแบบและมาตรฐานเดียวกัน รวมถึงควรเร่งรัดให้มีการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล การเชื่อมต่อแลกเปลี่ยนฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงานของรัฐ และออกกฎระเบียบที่รองรับการดำเนินงานผ่านช่องทางดิจิทัลอย่างบูรณาการโดยยึดประชาชนเป็นหลัก เพื่อยกระดับศักยภาพโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลของประเทศไทย ลดความคลาดเคลื่อนและซ้ำซ้อนของประชาชน โดยภาครัฐอาจจัดทำชื่อผู้ใช้งานและรหัสผ่านชุดเดียวกันสำหรับประชาชนในการเข้ารับบริการจากภาครัฐ ซึ่งจะช่วยลดขั้นตอนในการยืนยันตัวตนและลดภาระให้กับประชาชนในการบันทึกข้อมูล นอกจากนี้ ควรมีการปรับปรุงฐานข้อมูลให้มีความทันสมัย เพื่อที่จะสามารถนำมาใช้ช่วยอำนวยความสะดวกในกระบวนการดำเนินนโยบายอีกทั้ง ภาครัฐควรมีการสร้างแรงจูงใจให้กับประชาชนในการเปลี่ยนมาใช้การบริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล อาทิ การปรับลดค่าธรรมเนียมสำหรับผู้เข้าใช้บริการในระบบดิจิทัลให้ต่ำกว่าการเข้ารับบริการตามปกติการเข้ารับบริการนอกเวลาราชการ

แผนแม่บทย่อย

ปี 2562 ปี 2563

การบริหารจัดการการเงินการคลัง

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 200201

หน่วยงานภาครัฐบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

มีแผนงาน/โครงการภายใต้ 15 ประเด็นเร่งด่วนของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติครบถ้วน

การแปลงยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการการเงินการคลังระดับมหภาคที่ต้องอยู่บนพื้นฐานของการบริหารที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ คุณภาพ น่าเชื่อถือ เป็นที่ยอมรับของประชาชน อีกทั้งยังต้องมีความยืดหยุ่นเพียงพอที่จะรองรับความเสี่ยง ความไม่แน่นอน และสอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพภายใต้กรอบวินัยการเงินการคลังเพื่อการรักษาเสถียรภาพทางการเงินการคลังของประเทศ อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมาความเข้าใจของหน่วยงานในการแปลงเป้าหมายและประเด็นการพัฒนาของยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติ รวมทั้งการบูรณาการการเฝ้าระวังและติดตามเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ การเงิน และการคลังอย่างเป็นระบบถือว่าเป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อการบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างเป็นรูปธรรมจำเป็นต้องมุ่งเน้นการดำเนินการที่สอดคล้องกับปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญ อาทิ การมีข้อมูลที่สะท้อนสถานการณ์ปัจจุบันเพื่อใช้ประกอบการวางแผน การบูรณาการการดำเนินงานระหว่างหน่วยงาน การมีกลไกและช่องทางที่เอื้อให้เกิดการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามเป้าหมาย การมีกฎหมายที่เอื้อ การมีส่วนร่วมของทุกภาคการพัฒนา

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

ในช่วงปีงบประมาณ 2563 สำนักงบประมาณได้นำเป้าหมายการพัฒนามากำหนดยุทธศาสตร์และนโยบายการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปี รวมทั้งหน่วยงานของรัฐได้นำยุทธศาสตร์ชาติมาเป็นกรอบในการจัดทำแผนงาน/โครงการเพื่อเสนอขอรับการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. 2563 และให้ความสำคัญกับการกำหนดตัวชี้วัดของแผนงาน/โครงการเพื่อตอบสนองเป้าหมายการพัฒนาในแต่ละด้าน หากพิจารณาจากร้อยละโครงการที่มีผลสัมฤทธิ์ต่อเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติที่หน่วยงานภาครัฐนำเข้าระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (eMENSCR) ในปี 2563 พบว่าหน่วยงานระดับกระทรวงทุกกระทรวงรายงานการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติทั้งหมด จำนวน 20,923 โครงการ ส่งผลให้สามารถวิเคราะห์และประมวลผลการจัดทำนโยบายบนหลักฐานเชิงประจักษ์ได้อย่างครอบคลุมทุกมิติ นอกจากนี้ สศช. ในฐานะสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติได้นำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาแนวทางการขับเคลื่อนการดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติที่กำหนดให้ทุกหน่วยงานของรัฐต้องมองเป้าหมายการพัฒนาของยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบตามที่ สศช. เสนอเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2563 ซึ่งการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวจะช่วยให้หน่วยงานภาครัฐบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติได้อย่างเป็นรูปธรรมผ่านการแปลงยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติตามหลักความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Causal Relationship : XYZ)

ทั้งนี้ ทุกหน่วยงานของรัฐจะต้องดำเนินการจัดทำโครงการ/การดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการจัดสรรงบประมาณประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 เป็นต้นไป ประกอบกับการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีและการประสานนโยบายการเงินการคลังต้องคำนึงถึงภาวะเศรษฐกิจของประเทศ การจัดเก็บรายได้แผ่นดิน ความจำเป็นด้านการใช้จ่าย ฐานะทางการคลัง การบริหารหนี้สาธารณะ ภายใต้กรอบวินัยการเงินการคลัง พระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561 ที่กำหนดให้รัฐต้องรักษาวินัยในกิจการที่เกี่ยวกับเงินแผ่นดินตามกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐอย่างเคร่งครัด ซึ่งในปี 2563 ภาครัฐมีความจำเป็นที่จะต้องเพิ่มการใช้จ่ายและดำเนินนโยบายทางการคลังเพื่อช่วยเหลือ เยียวยาประชาชนกลุ่มต่าง ๆ และดูแลภาคเศรษฐกิจที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคโควิด-19 อย่างเร่งด่วน โดยมีระบบ ThaiME สำหรับติดตามการใช้จ่ายเงินกู้ พระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อแก้ไข เยียวยา และฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดดังกล่าว โดยพบว่าสามารถบริหารจัดการการเงินการคลังให้อยู่ภายใต้กรอบวินัยการเงินการคลัง โดยมีสัดส่วนหนี้สาธารณะคงค้างในปี 2563 ร้อยละ 49.35 ของ GDP เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 41.10 ในปี 2562 และยังอยู่ภายใต้กรอบการดำเนินงานตามวินัยการเงินการคลังของรัฐที่กำหนดไว้ไม่เกินร้อยละ 60

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การระบาดและความไม่แน่นอนของการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 การชะลอตัวของเศรษฐกิจและการค้าโลก เป็นความท้าทายสำหรับการบริหารจัดการนโยบายการเงินการคลังให้อยู่ภายใต้กรอบวินัยการเงินการคลังที่เหมาะสม นอกจากนี้ หน่วยงานเจ้าภาพแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติระดับต่าง ๆ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมองเป้าหมายการพัฒนาของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติเป็นกรอบการดำเนินงานและการปฏิบัติการร่วมกันอย่างบูรณาการ เพื่อให้การดำเนินงานไม่มีความซ้ำซ้อนระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเกิดความสมดุลของระบบการเงินการคลังของประเทศต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ควรมุ่งเน้นการประสานนโยบายและมาตรการด้านการเงินการคลังภายใต้กรอบความยั่งยืนทางการเงินการคลังและสอดคล้องกับมาตรฐานการเงินการคลังสากล มุ่งเน้นการบริหารภาพรวมเศรษฐกิจและดูแลให้เศรษฐกิจสามารถกลับมาเติบโตได้ตามศักยภาพหลังจากวิกฤตโควิด-19 และสนับสนุนการสร้างความเข้มแข็งของการคลังในระยะยาว โดยให้ความสำคัญกับการบริหารการจัดเก็บรายได้ให้ได้ตามเป้าหมายและการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจรูปแบบใหม่ ๆ ให้มีความยืดหยุ่นตามโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไป และควรเร่งพัฒนาช่องทางให้ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีและระเบียบวิธีการรูปแบบใหม่ ๆ ของการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลของโครงการ/การดำเนินการที่สามารถสะท้อนการบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามยุทธศาสตร์ชาติตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2563 อย่างเคร่งครัด และการพัฒนาระบบการเตือนภัยทางเศรษฐกิจ การเงิน และการคลังโดยการบูรณาการฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ให้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการจัดทำนโยบายเพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ การเงิน และการคลังภายใต้บริบทการพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

ปี 2562 ปี 2563 แผนแม่บทย่อย

การปรับสมดุลภาครัฐ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 200301

เปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการจัดบริการสาธารณะ
และกิจกรรมสาธารณะอย่างเหมาะสม

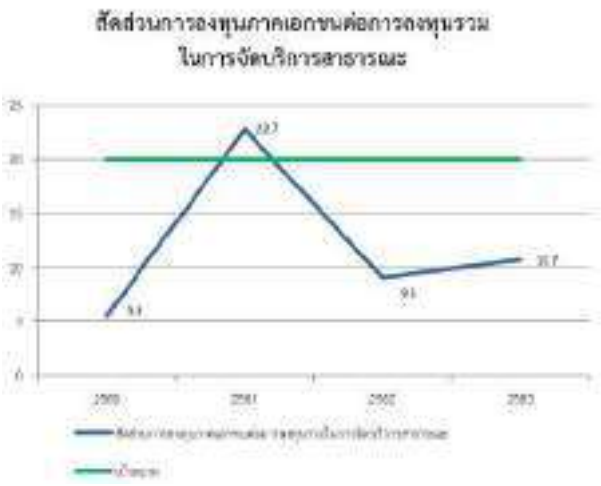
ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

ระดับความสำเร็จในการเปิดให้ภาคส่วนอื่นเข้ามาดำเนินการบริการสาธารณะ
ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 20

ภาครัฐเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะอย่างเหมาะสมในฐานะหุ้นส่วนการพัฒนาที่สำคัญระหว่างราชการส่วนกลาง ภูมิภาค และท้องถิ่น โดยสนับสนุนให้ภาคีการพัฒนาต่าง ๆ โดยเฉพาะประชาชน ชุมชน และเอกชนมามีส่วนร่วมในการจัดบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะให้มีคุณภาพและตอบสนองความต้องการของประชาชน ภาคธุรกิจ ภาคเอกชนและภาคส่วนอื่น ๆ ได้อย่างแท้จริง ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างบทบาทของภาคส่วนอื่นในสังคม และให้ประชาชนมีช่องทางในการเข้าถึงบริการสาธารณะได้ง่าย เพื่อตอบโจทย์ที่ว่าประชาชนคือหัวใจสำคัญของการบริการสาธารณะ อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในกระบวนการและบทบาทของตนเองในการจัดให้มีส่วนร่วมในการจัดบริการสาธารณะของภาคส่วนต่าง ๆ และกระบวนการดำเนินการที่ค่อนข้างซับซ้อนของภาครัฐ เป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้การดำเนินการพัฒนาเกิดความล่าช้าและขาดประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ปัจจัยแห่งความสำเร็จที่จะสามารถขับเคลื่อนเป้าหมายดังกล่าวให้บรรลุได้ตามที่กำหนดจะมุ่งเน้นการสื่อสารรับฟังความเห็น การเชื่อมโยงฐานข้อมูลให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม การสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการมีส่วนร่วม รวมถึงการส่งเสริมและติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

ความสำเร็จในการเปิดให้ภาคส่วนอื่นเข้ามาดำเนินการบริการและกิจกรรมสาธารณะ ในรูปแบบการร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน กิจการพาณิชย์และกิจการเพื่อสังคม โดยในปี 2563 สัดส่วนการลงทุนของภาคเอกชนต่อการลงทุนรวมในการจัดบริการสาธารณะอยู่ที่ร้อยละ 10.7 เทียบกับค่าเป้าหมายร้อยละ 20.0 และเป็นการร่วมลงทุนในกิจกรรมสาธารณะ 11 กิจการ ซึ่งครอบคลุมการขนส่งทางถนน ทางน้ำ ทางอากาศ การสาธารณสุข และการศึกษา สะท้อนให้เห็นถึงการเปิดโอกาสของภาครัฐในการให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดบริการและกิจกรรมสาธารณะของประเทศที่ครอบคลุมมากขึ้น

การดำเนินการที่ผ่านมา

การขับเคลื่อนเป้าหมายการเปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการจัดบริการและกิจกรรมสาธารณะอย่างเหมาะสม หน่วยงานของรัฐได้มีการเปิดโอกาสให้เกิดความร่วมมือกันการสร้างความรู้ความเข้าใจระหว่างหน่วยงานในรูปแบบประชารัฐซึ่งเป็นแนวทางที่กำหนดจากความคิดเห็นของภาคประชาสังคม ประชาชน หรือภาคส่วนอื่นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนางานบริการสาธารณะที่เหมาะสม โดยมีการดำเนินการที่สำคัญ อาทิ การขับเคลื่อนการบริหารราชการแบบประชารัฐที่เน้นประชาชนเป็นศูนย์กลางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาภาครัฐระบบเปิดของประเทศ การกระจายหน้าที่และอำนาจในการจัดบริการสาธารณะให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การกระจายอำนาจด้านการเงิน การคลังและงบประมาณให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การพัฒนาอาสาสมัครประชาสัมพันธ์ประจำหมู่บ้านและชุมชน เพื่อสนับสนุนงานวิทยุชุมชนช่วยเหลือสาธารณะ นอกจากนี้ หน่วยงานรัฐส่วนกลางได้ร่วมลงทุนกับภาคเอกชนในโครงสร้างพื้นฐานสำคัญ ๆ ซึ่งมีกระบวนการที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ตั้งแต่การรับฟังความคิดเห็นก่อนการดำเนินโครงการ มีการออกแบบและพัฒนาโครงการให้มีความสอดคล้องของประชาชนได้อย่างแท้จริง

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

กระบวนการดำเนินการและกฎหมายที่ซ้ำซ้อนของภาครัฐ ความล่าช้าในการกำหนดการดำเนินการถ่ายโอนภารกิจและอำนาจในการบริหารการเงินการคลังให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความชัดเจน เพื่อเปิดพื้นที่ให้ภาคีการพัฒนาต่าง ๆ ในระดับพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมการกำหนดและบริหารจัดการการบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะอย่างเหมาะสมในฐานะหุ้นส่วนการพัฒนาที่สำคัญยังคงอยู่ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

การลดข้อจำกัดของกฎหมายและกระบวนการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ โดยสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายการพัฒนาต่าง ๆ อาทิ ชุมชน เอกชน หรือประชารัฐโมเดลเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน รวมทั้งเร่งรัดการดำเนินการถ่ายโอนภารกิจและอำนาจในการบริหารการเงินการคลังให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความชัดเจน นอกจากนี้ การเปิดการสื่อสารรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนและภาคส่วนอื่น ๆ การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารภาครัฐ และการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การจัดทำข้อเสนอ การอนุมัติแผนงาน/โครงการ การติดตามตรวจสอบผลการดำเนินงานผ่านระบบ ThaiME เป็นการเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการให้บริการสาธารณะที่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มคนในแต่ละพื้นที่ได้อย่างแท้จริง

แผนแม่บทย่อย ปี 2562 ปี 2563

การปรับสมดุลภาครัฐ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 200302

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีสมรรถนะและสร้างความทันสมัยในการจัดบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะให้กับประชาชน

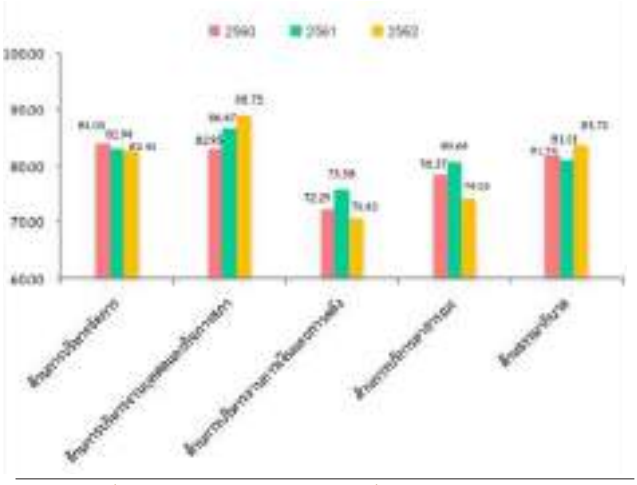
ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

ค่าคะแนนการประเมินร้อยละของเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลที่นำแผนชุมชนสู่การพัฒนาท้องถิ่นได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไม่น้อยกว่าร้อยละ 70

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีสมรรถนะ และสร้างความทันสมัยในการจัดบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะให้กับประชาชน สามารถบริหารจัดการตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามหลักธรรมาภิบาลมีมาตรฐานการให้บริการ มีบทบาทเชิงยุทธศาสตร์ระดับพื้นที่ และมีระบบภาษีและรายได้ที่เหมาะสมต่อการจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นในมิติต่าง ๆ นำไปสู่การปรับบทบาทอำนาจหน้าที่และโครงสร้างของหน่วยงานรัฐให้มีขนาดที่เหมาะสมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพภาครัฐ รวมทั้งลดความซ้ำซ้อนในการดำเนินภารกิจระหว่างส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น มีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการการเงินการคลังให้ท้องถิ่นดูแลและจัดสรรทรัพยากรของท้องถิ่นให้เกิดความคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพสูงสุดอย่างไรก็ตาม การบริหารจัดการการเงินการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังมีข้อจำกัดจากความซ้ำซ้อนของระบบงบประมาณ และการพัฒนานวัตกรรมเพื่อส่งเสริมธรรมาภิบาลส่งผลต่อความสามารถและศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริการสาธารณะได้อย่างเต็มศักยภาพครอบคลุมทุกด้านและทุกกลุ่มประชากร และในการตอบสนองต่อความต้องการเชิงพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้ง การจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางพื้นที่ยังขาดการจัดลำดับความสำคัญหรือการวางแผนเตรียมการล่วงหน้าที่มีประสิทธิภาพ และยังมีความท้าทายเรื่องการบูรณาการการบริหารงานภายในองค์กรซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการสร้างสมรรถนะและสร้างความทันสมัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่ง ซึ่งปัจจัยแห่งความสำเร็จที่จะสามารถขับเคลื่อนเป้าหมายดังกล่าวให้บรรลุได้ตามที่กำหนดจะมุ่งเน้นการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ การมีแผนพัฒนาท้องถิ่นที่ตอบสนองความต้องการประชาชน และการให้บริการที่ทันสมัย มีการบูรณาการการมีส่วนร่วมและสร้างภาคีเครือข่ายการพัฒนามีสภาพแวดล้อมและระบบฐานข้อมูลที่สนับสนุนการดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงการบริการที่มีมาตรฐานและเหมาะสม

กราฟแสดงการประเมิน LPA ประจำปี 2560 - 2562

ที่มา: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

ผลการประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Performance Assessment : LPA) เพื่อวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและนำไปใช้ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการปฏิบัติราชการและการจัดบริการสาธารณะแก่ประชาชน ปี 2562 ผลการประเมิน LPA ในภาพรวมอยู่ที่ร้อยละ 77.95 ซึ่งอยู่ในระดับดีและผ่านเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำที่ร้อยละ 60 รวมทั้งผ่านเกณฑ์มาตรฐานที่ร้อยละ 70 ตามวิสัยทัศน์ของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ เมื่อพิจารณารายด้านมีด้านที่มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินสูงสุด 2 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานบุคคลและกิจการสภา (ร้อยละ 88.75) และด้านธรรมาภิบาล (ร้อยละ 83.73) ขณะที่ด้านการบริหารจัดการ (ร้อยละ 82.40) ด้านการบริการสาธารณะ (ร้อยละ 74.03) และด้านการบริหารงานการเงินและการคลัง (ร้อยละ 70.43) ที่มีผลการประเมินลดลงจากปีก่อนหน้า

การดำเนินการที่ผ่านมา

ผ่านมาได้มีการจัดทำและปรับปรุงแก้ไขระเบียบกระทรวงมหาดไทยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีการประกาศใช้แล้ว3 ฉบับ ได้แก่ (1) ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยเงินค่าตอบแทนเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานให้แก่หน่วยงานบริการสาธารณสุขขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2562 (2) ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยอาสาสมัครบริบาลท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2562 และ (3) ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนประสานแผนพัฒนาพื้นที่ในระดับอำเภอและตำบล พ.ศ. 2562 รวมทั้งการดำเนินงานตามกฎกระทรวงการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคำนวณมูลค่าที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างที่ไม่มีราคาประเมินทุนทรัพย์ พ.ศ. 2562

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

แม้ว่าผลการประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาพรวมอยู่ในระดับดีและผ่านเกณฑ์มาตรฐาน แต่ผลการประเมินด้านการบริหารจัดการ ด้านการบริการสาธารณะ และด้านการบริหารงานการเงินและการคลังลดลง เนื่องจากขาดการจัดลำดับความสำคัญหรือการวางแผนเตรียมการล่วงหน้า และความท้าทายเรื่องการบูรณาการบริหารงานภายในองค์กร ข้อจำกัดการบริหารจัดการการเงินการคลัง และระบบงบประมาณที่มีความซ้ำซ้อนจึงส่งผลต่อการบริหารงานภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งเพื่อยกระดับให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่มีสมรรถนะสูงและมีการบริหารจัดการตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีบทบาทในการพัฒนาพื้นที่เชิงยุทธศาสตร์ทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และมิติอื่น ๆ ร่วมกับการเปิดโอกาสให้ประชาชนและภาคส่วนต่าง ๆ ในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดและจัดทำแผนการพัฒนาท้องถิ่น การจัดบริการสาธารณะรูปแบบใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนกลุ่มต่าง ๆ ในพื้นที่ และสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการแต่ละกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ การออกแบบและพัฒนาระบบงบประมาณ และนวัตกรรมที่สนับสนุนให้การบริหารการเงินการคลังท้องถิ่นมีความคุ้มค่า โปร่งใส และตรวจสอบได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

การเพิ่มสมรรถนะและสร้างความทันสมัยในการดำเนินการจัดสรรบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้กับประชาชนต้องมุ่งเน้นการเปิดเผยฐานข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐ การกำกับการติดตามตรวจสอบการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการปรับแนวทางการบริหารกิจการสาธารณะในรูปแบบใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาการบริการสาธารณะให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น โดยการทำงานในลักษณะของเครือข่ายที่เป็นการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ของภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน สถาบันวิชาชีพ หรือองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร เพื่อให้การบริหารการเงินการคลังเหมาะสมกับบริบทแต่ละพื้นที่การบริการสาธารณะมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง

ปี 2562 ปี 2563 แผนแม่บทย่อย

การพัฒนาระบบบริหารงานภาครัฐ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 200401

ภาครัฐมีขีดสมรรถนะสูงเทียบเท่ามาตรฐานสากลและมีความคล่องตัว

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

ระดับ Digital Government Maturity Model (Gartner) อยู่ในระดับ 2 และสัดส่วนของหน่วยงานที่บรรลุผลสัมฤทธิ์อย่างสูงตามเป้าหมาย ไม่น้อยกว่าร้อยละ 90

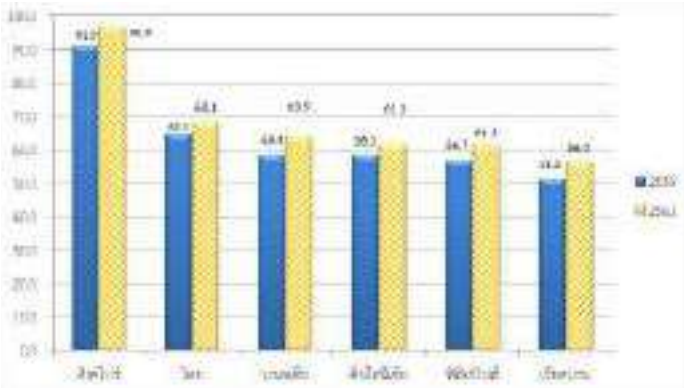

การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ เป็นเครื่องมือสำคัญในการช่วยให้หน่วยงานภาครัฐก้าวไปสู่การเป็นหน่วยงานที่มีขีดสมรรถนะสูง เนื่องจากจะช่วยเชื่อมโยงการทำงานและข้อมูลระหว่างองค์กรภายในและภายนอกภาครัฐได้เป็นมาตรฐานเดียวกัน ช่วยให้การตัดสินใจต่าง ๆ อยู่บนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ สร้างความโปร่งใสในการทำงานและให้บริการประชาชน และเปิดโอกาสให้ภาคีต่าง ๆ ได้ใช้ประโยชน์จากข้อมูลอย่างทั่วถึง โดยการพัฒนาภาครัฐด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยี มีองค์ประกอบที่ต้องให้ความสำคัญ ได้แก่ การเสริมสร้างศักยภาพบุคลากรในยุคดิจิทัล การพัฒนาศักยภาพองค์กรโดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีและฐานข้อมูลกลาง มุ่งพัฒนานวัตกรรมการให้บริการที่ง่ายและสะดวก รวมถึงพัฒนากฎหมายและกฎระเบียบต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการนำนวัตกรรมมาใช้ อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าว ต้องเร่งปรับทัศนคติของบุคลากรภาครัฐทุกระดับให้หันมาให้ความสำคัญกับการดำเนินงานและการให้บริการในรูปแบบดิจิทัลให้มากขึ้นกว่าเดิมที่เน้นเอกสารเป็นหลัก

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

สมรรถนะของภาครัฐที่เทียบเท่ามาตรฐานสากลสามารถเทียบเคียงได้จากการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการดำเนินงานภาครัฐ ซึ่งพบว่าการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของไทยมีความก้าวหน้าดีขึ้นอย่างมาก โดยสถาบันรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์มหาวิทยาลัยวาเซดะ (Waseda University Institute of e-Government) ร่วมกับ 10 มหาวิทยาลัยชั้นนำของโลกในเครือข่ายขององค์กรวิชาชีพทางด้านผู้บริหารด้านสารสนเทศ (International Academy of CIO: IAC) จัดทำรายงานการจัดอันดับรัฐบาลดิจิทัลนานาชาติ ซึ่งดำเนินการทุก 2 ปี เพื่อประเมินระดับการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลใน 65 ประเทศทั่วโลก และสะท้อนถึงแนวโน้มการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลในปัจจุบัน พบว่าประเทศไทยมีคะแนนการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลเพิ่มขึ้น จาก 64.5 คะแนนในปี 2559 เป็น 68.1 คะแนนในปี 2561 แต่ยังคงอยู่ในอันดับเดิม คือ อันดับที่ 21 ของโลก และอันดับ 2 ของอาเซียน ซึ่งเป็นผลจากการดำเนินการพัฒนาด้านรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์อย่างจริงจังในช่วงที่ผ่านมา โดยในปี 2561 มีประเทศได้อันดับสูงสุด 5 อันดับแรกของโลก คือ อันดับที่ 1 เดนมาร์ก 94.8 คะแนน อันดับที่ 2 สิงคโปร์ 93.8 คะแนน อันดับที่ 3 อังกฤษ 91.9 คะแนน อันดับที่ 4 เอสโตเนีย 91.1 คะแนน และอันดับที่ 5 สหรัฐอเมริกา 90.3 คะแนน ส่วนในกลุ่มประเทศอาเซียนมี 6 ประเทศได้รับการจัดอันดับ โดยไทยอยู่ในอันดับที่ 2 ของอาเซียน รองจากสิงคโปร์ ตามด้วยมาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และเวียดนาม

คะแนนรัฐบาลดิจิทัล (กลุ่มประเทศอาเซียน)

ที่มา: มหาวิทยาลัยวาเซดะ

การดำเนินการที่ผ่านมา

การที่ไทยมีผลการจัดอันดับการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลสูงขึ้น เนื่องจากในระยะที่ผ่านมาภาครัฐได้นำเทคโนโลยีมาใช้ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ผ่านนโยบาย มาตรการ และแผนต่าง ๆ เช่น นโยบายรัฐบาล ยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 และแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของไทย เป็นต้น ตลอดจนได้รับความร่วมมือจากภาคเอกชน และเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาในหลากหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นการปรับแก้กฎหมาย กฎระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการบูรณาการข้อมูลและการทำงานร่วมกันของหน่วยงานภาครัฐ รวมทั้งยังได้มีการจัดตั้งสถาบันพัฒนาบุคลากรด้านดิจิทัลภาครัฐ (Thailand Digital Government Academy: TDGA) เพื่อพัฒนาบุคลากรภาครัฐ ให้มีศักยภาพในการสร้างประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศต่อไป อย่างไรก็ตาม ในการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลให้มีประสิทธิภาพนั้น ประเทศไทยต้องมีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานในการเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัล และคนไทยต้องสามารถเข้าถึงอุปกรณ์ เช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต ในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลด้วย มิเช่นนั้นแล้วอาจก่อให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมเพิ่มมากขึ้นได้

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

แม้ว่าหน่วยของรัฐจะให้ความสำคัญกับการนำระบบดิจิทัลมาใช้ในการบริหารองค์กรมากขึ้น แต่การนำเทคโนโลยีไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดยังคงเป็นข้อจำกัดสำคัญของหลายหน่วยงาน นอกจากนี้ จากข้อมูลผลการสำรวจระดับความพร้อมและวุฒิภาวะขององค์กรในการพัฒนาไปสู่รัฐบาลดิจิทัล พบว่า ระดับวุฒิภาวะ (Maturity) ของรัฐบาลดิจิทัลของหน่วยงานของรัฐของประเทศในปี 2562 อยู่ที่ระดับ 1.24 จากทั้งหมด 5 ระดับ ซึ่งน้อยกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติไว้ที่ระดับ 2 ภายในปี 2562 ซึ่งเป็นระดับเสี่ยง โดยมีสาเหตุคือความพร้อมในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและการปรับเปลี่ยนโครงสร้างและกระบวนการทำงานให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัลได้อย่างสมบูรณ์แบบในธุรกิจหลัก (Core Business) การกำหนดทิศทางและนโยบายขององค์กร และวิสัยทัศน์ของผู้บริหารในการเล็งเห็นความสำคัญของการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในกระบวนการดำเนินงาน และคุณภาพของข้อมูลซึ่งเป็นโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีดิจิทัลที่สำคัญ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

เพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ภายในปี 2565 ควรเร่งเสริมสร้างศักยภาพบุคลากรในยุคดิจิทัลทั้งในด้านทักษะที่จำเป็นและในด้านทัศนคติการทำงานให้เปิดรับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล พัฒนาศักยภาพองค์กรทั้งการปรับกระบวนการทำงานภายในและนวัตกรรมการทำงานให้เอื้อในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนงาน ควบคู่กับการพัฒนาระบบฐานข้อมูลกลางให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งเร่งพัฒนานวัตกรรมการให้บริการให้มีความสะดวก ง่ายต่อการขอรับบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน นอกจากนี้ ควรเร่งปรับกฎหมายและกฎระเบียบต่าง ๆ ให้ทันสมัยและไม่เป็นอุปสรรคต่อการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้

แผนแม่บทย่อย ปี 2562 ปี 2563

การสร้างและพัฒนาบุคลากรภาครัฐ

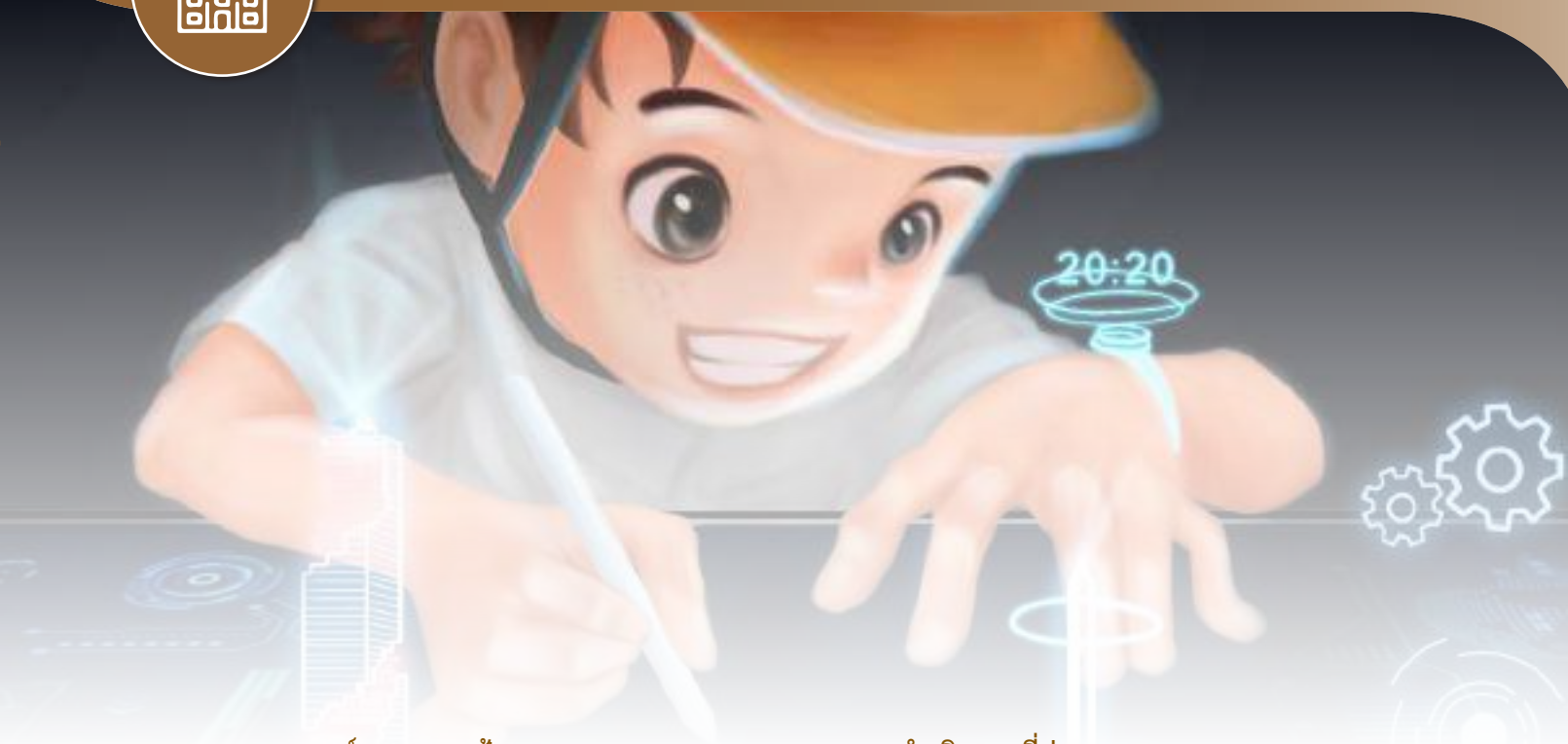
เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 200501

บุคลากรภาครัฐยึดค่านิยมในการทำงานเพื่อประชาชน ยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึก มีความสามารถสูง มุ่งมั่น และเป็นมืออาชีพ

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

ดัชนีความผูกพันของบุคลากรภาครัฐ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 และสัดส่วนเจ้าหน้าที่รัฐที่กระทำผิดกฎหมายลดลงร้อยละ 20

บุคลากรภาครัฐที่มีคุณภาพจะเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้การบริการประชาชนเป็นไปอย่างมีคุณภาพและเพิ่มประสิทธิภาพงานภาครัฐได้อย่างชัดเจน ซึ่งจำเป็นต้องมีการออกแบบ ปรับปรุงการบริหารและพัฒนาบุคลากรภาครัฐให้เป็นไปตามระบบคุณธรรม เพื่อให้บุคลากรภาครัฐเป็นคนดีคนเก่ง ทันต่อการเปลี่ยนแปลง รวมถึงต้องสร้างผู้นำทางยุทธศาสตร์ในหน่วยงานภาครัฐอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ โดยมีองค์ประกอบสำคัญที่ต้องผลักดันเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ได้แก่ กระบวนการบริหารทรัพยากรบุคคลที่สอดคล้องกับสถานการณ์ สมรรถนะของผู้ปฏิบัติงานด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล ภาวะผู้นำของผู้บริหารส่วนราชการทุกระดับ และการติดตามและประเมินผลการบริหารทรัพยากรบุคคล อย่างไรก็ตาม แม้ว่าหน่วยงานของรัฐจะให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรในด้านต่าง ๆ มาอย่างต่อเนื่อง แต่หลายหน่วยงานยังมีข้อจำกัดในการหารูปแบบ กลไก และวิธีการปรับกระบวนทัศน์ที่เหมาะสมกับบุคลากรแต่ละช่วงวัยในการปลูกฝังค่านิยมการทำงานเพื่อประชาชนให้เกิดขึ้น ขณะที่ ความซับซ้อนและความรัดกุมของกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการของบุคลากรภาครัฐที่มีจำนวนมาก ส่งผลต่อการทำความเข้าใจและการตีความเพื่อการดำเนินงานที่ชัดเจนและปราศจากดุลยพินิจ ความท้าทายเหล่านี้จึงเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องเร่งแก้ไข เพื่อผลักดันให้การพัฒนาบุคลากรภาครัฐประสบความสำเร็จเป็นรูปธรรม

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

บุคลากรภาครัฐที่มีคุณสมบัติตามเป้าหมายที่กำหนดนั้น จะพิจารณาจากดัชนีความผูกพันของบุคลากรภาครัฐ และสัดส่วนเจ้าหน้าที่ที่กระทำผิดกฎหมายลดลง ซึ่งสามารถเทียบเคียงได้จากข้อมูลจำนวนคดีในความรับผิดชอบของศาลปกครอง ที่แสดงให้เห็นถึงการมีมูลความผิดในการดำเนินงานหรือการใช้อำนาจในทางมิชอบของบุคลากรภาครัฐ โดยในปีงบประมาณ 2562 พบว่า ศาลปกครองมีคดีรับเข้าทั้งหมด 8,331 คดี แบ่งเป็นคดีฟ้องตรงในศาลปกครองสูงสุด 34 คดี และคดีรับเข้าของศาลปกครองชั้นต้น 8,297 คดี ในขณะที่ปีงบประมาณ 2563 ศาลปกครองมีคดีรับเข้าลดลงเป็นจำนวน 5,759 คดี โดยแบ่งเป็นคดีฟ้องตรงศาลปกครอง สูงสุด 88 คดี และคดีรับเข้าของศาลปกครองชั้นต้น 5,671 คดี นอกจากนี้ หากเทียบเคียงกับข้อมูลสถิติการรับฟ้องคดีของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.) พบว่า การรับฟ้องคดีการทุจริตประพฤติมิชอบของข้าราชการในปี 2563 มีจำนวน 1,374 คดี ลดลงจากปี 2562 ที่มีจำนวน 2,045 คดี แสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าในการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว

การดำเนินการที่ผ่านมา

การดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายในช่วงปี 2561 – 2563 เพื่อพัฒนาบุคลากรภาครัฐให้มีขีดสมรรถนะในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย การจัดฝึกอบรมบุคลากรทั้งในสายงานหลักและสายงานสนับสนุน โดยเน้นการพัฒนาบุคลากรภาครัฐให้มีทักษะที่เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ อาทิ ทักษะด้านดิจิทัลและเทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะด้านภาษาต่างประเทศ ทักษะด้านการบริหารจัดการ การสนับสนุนทุนการศึกษาให้กับข้าราชการไปศึกษาหรืออบรมต่างประเทศ โดยสถิตินักเรียนทุนและข้าราชการในความดูแลของ ก.พ. ที่กำลังศึกษาและฝึกอบรมในประเทศต่าง ๆ ณ วันที่ 31 ตุลาคม 2563 มีจำนวน 2,337 ราย (ศูนย์จัดการศึกษาในต่างประเทศและบริหารความรู้สำนักงาน ก.พ.) ซึ่งช่วยส่งเสริมให้บุคลากรภาครัฐสามารถปรับตัวได้อย่างสอดคล้องกับสถานการณ์ต่าง ๆ สามารถให้บริการประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ หลายหน่วยงานได้จัดทำโครงการเพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และมีจิตสาธารณะ เพื่อพัฒนาข้าราชการและเจ้าหน้าที่รัฐให้เป็นคนดีคนเก่ง

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

แม้ว่าหน่วยงานของรัฐจะดำเนินการพัฒนาบุคลากรในด้านต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก แต่การดำเนินงานส่วนใหญ่มุ่งเน้นการฝึกอบรมเป็นหลัก ยังขาดการพัฒนาบุคลากรในรูปแบบของระบบการสอนงาน (Coaching) และการเป็นพี่เลี้ยง (Mentoring) ที่จะช่วยส่งเสริมทักษะความสามารถของบุคลากรจากการทำงานในสถานการณ์จริง รวมถึงหลายหน่วยงานยังขาดแผนงาน/โครงการเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการบริหารงานบุคคลของหน่วยงาน โดยเฉพาะเรื่องของการจัดทำแผนการจัดการกำลังคนและเส้นทางความก้าวหน้าในอาชีพ (Career Path) ที่สำคัญ ยังขาดการพัฒนากระบวนการบริหารทรัพยากรบุคคลให้สอดคล้องกับสถานการณ์ หลายหน่วยงานขาดการวางแผนและดำเนินการเพื่อส่งเสริมสมรรถนะของผู้ปฏิบัติงานด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล และยังไม่มีการวางระบบการติดตามและประเมินผลการบริหารทรัพยากรบุคคล

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

การพัฒนาบุคลากรภาครัฐในระยะต่อไป ต้องให้ความสำคัญกับการปรับปรุงพัฒนาหลักเกณฑ์ กฎ กติกา ตลอดจนแนวปฏิบัติต่าง ๆ ในกระบวนการบริหารทรัพยากรบุคคลเพื่อสร้างคนดีคนเก่งในภาครัฐ รวมถึงนำเทคโนโลยีที่ช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ด้านการบริหารงานบุคคลภาครัฐมาใช้เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ส่งเสริมสมรรถนะของผู้ปฏิบัติงานด้านนี้ให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับกฎหมายและแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการบริหารทรัพยากรบุคคลภาครัฐ พัฒนาความสามารถในการสร้างนวัตกรรมการบริหารทรัพยากรบุคคลภาครัฐให้กับบุคลากรด้านนี้ในทุกระดับ รวมถึงพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารส่วนราชการทุกระดับโดยส่งเสริมให้ตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารทรัพยากรบุคคลภาครัฐและสร้างความสามารถในการสร้างการเปลี่ยนแปลงและเป็นแบบอย่างที่ดี ตลอดจนพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลการบริหารทรัพยากรบุคคลของหน่วยงานทั้งในด้านกลไกและเครื่องมือการติดตามประเมินผลเพื่อให้สามารถประเมินผลบุคลากรภาครัฐได้บนหลักฐานเชิงประจักษ์สำหรับนำไปใช้ในการปรับปรุงระบบการบริหารงานบุคคลให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ ควรเพิ่มการพัฒนาบุคลากรในรูปแบบการสอนงาน (Coaching) และการเป็นพี่เลี้ยง (Mentoring) มากขึ้น เนื่องจากเป็นเทคนิคในการพัฒนาการเรียนรู้ของบุคลากรไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ และต้องเร่งผลักดันให้หน่วยงานภาครัฐให้ความสำคัญกับการวางระบบการจัดการกำลังคนและเส้นทางความก้าวหน้าในอาชีพเพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้กับผู้ปฏิบัติงาน

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ 21

21 การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน ความมั่นคง

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

"ภาครัฐโปร่งใส สังคมไทยปลอดการทุจริตและการประพฤติมิชอบ"

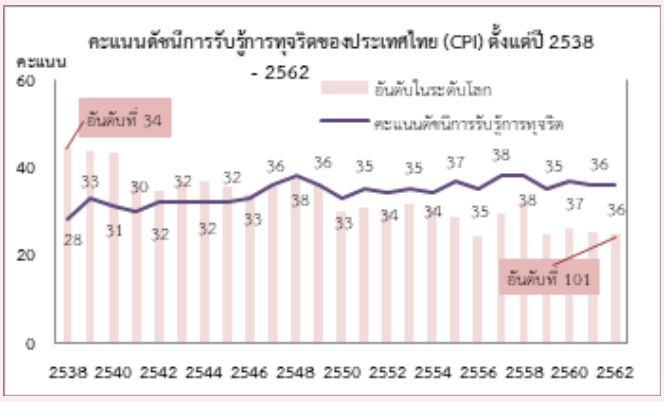

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (21) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการทำงานของภาครัฐให้มีความโปร่งใสตรวจสอบได้ ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ มีการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในทุกระดับ มีวัฒนธรรมแยกแยะประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมของบุคลากรภาครัฐให้เกิดขึ้น และสร้างจิตสำนึกและค่านิยมให้ทุกภาคส่วนตื่นตัวละอายต่อการทุจริตประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ มีส่วนร่วมต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ โดยมีเป้าหมายระดับประเด็น ***คือ ประเทศไทยปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ***

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

210001 ปี 2562 ปี 2563

ประเทศไทยปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ โดยพิจารณาดัชนีการรับรู้การทุจริตหรือดัชนีภาพลักษณ์การคอร์รัปชันของประเทศไทย ซึ่งจัดอันดับโดยองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (TI) ประเทศไทยมีคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตในปี 2562 อยู่ที่ 36 คะแนน คงที่เท่ากับในปี 2561 ทั้งนี้ ในการจัดอันดับปรับลดลงจากอันดับที่ 99 เป็นอันดับที่ 101 จากทั้งหมด 180 ประเทศ และในกลุ่มประเทศอาเซียนไทยได้อันดับลดลงจากอันดับที่ 5 ในปี 2561 เป็นอันดับที่ 6 ในปี 2562 ข้อมูลสถานการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มของปัญหาการทุจริตและคอร์รัปชันในประเทศที่ยังไม่ลดลงซึ่งส่งผลให้อาจไม่สามารถบรรลุเป้าหมายตามที่ตั้งไว้ที่อันดับที่ 1 ใน 54 หรือได้คะแนนไม่ต่ำกว่า 50 คะแนนไว้ภายในปี 2565

ที่มา: สรุปข้อมูลจาก Transparency International

ทั้งนี้ ยังคงมีประเด็นท้าทายที่ต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทฯ ได้แก่ (1) การส่งเสริมกลุ่มเป้าหมาย นักการเมือง หน่วยงานภาครัฐ และประชาชน ให้สามารถแยกระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวม ปลูกฝังค่านิยม วัฒนธรรมและพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริตแก่เยาวชน ให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหาการทุจริตในแต่ละพื้นที่และผลักดันให้หน่วยงานในระดับพื้นที่ โดยเฉพาะในกลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เห็นถึงความสำคัญและร่วมดำเนินการประเมิน ITA รวมทั้งสนับสนุนภาคีเครือข่ายและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการเฝ้าระวังการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐ (2) การให้ความสำคัญกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้กับการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างประเทศ ตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003 (UNCAC 2003) การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของรัฐและการยื่นบัญชีทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่รัฐ (3) การพัฒนากลไกเฉพาะในการพิจารณาคดีการทุจริตและประพฤติมิชอบ และปรับปรุงกฎหมายและกำหนดพันธกรณีที่ต้องดำเนินการระหว่างกันร่วมกับเครือข่ายทั้งในและต่างประเทศ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้เป็นไปอย่างรวดเร็วและถูกต้อง

แผนแม่บทฯ ประเด็น การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ประกอบด้วย 2 แผนแม่บทย่อย สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้ *(1) การป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ* โดยมุ่งเน้นการปลูกฝังและหล่อหลอมจิตสำนึกและพฤติกรรมยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริตผ่านหลักสูตรภาคบังคับตั้งแต่ปฐมวัยจนถึงอุดมศึกษา และสร้างวัฒนธรรมพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริตตลอดจนการมีส่วนร่วมต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบของประชาชนทั่วไป ส่งเสริมการสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารงานของกลุ่มข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ และยกระดับจริยธรรมของนักการเมือง รวมถึงการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี *(2) การปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ* โดยเพิ่มประสิทธิภาพของการปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในขั้นตอนการสืบสวน ตรวจสอบเบื้องต้น การดำเนินการทางคดี การยึด/อายัดทรัพย์ของผู้กระทำผิด การตัดสินลงโทษของผู้กระทำผิด ทั้งทางวินัยและอาญาด้วยความรวดเร็ว รวมถึงการปรับปรุงกฎหมาย ตรากฎหมายเพื่อสนับสนุนการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

แผนแม่บทฯ ประเด็น (21) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ

ประกอบด้วย 3 เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2563
210101	**ประชาชนมีวัฒนธรรมและพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุในปี 2565	2562	2563

- ร้อยละของเด็กและเยาวชนไทยมีพฤติกรรมที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริต ในช่วงปี 2561-2565 ที่ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 50
- ร้อยละของประชาชนที่มีวัฒนธรรม ค่านิยมสุจริต มีทัศนคติและพฤติกรรมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ในช่วงปี 2561-2565 ที่ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 50
- ร้อยละของหน่วยงานที่ผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA ในปี 2565 ร้อยละ 80 ของหน่วยงานผ่านเกณฑ์การประเมิน ITA ที่ 85 คะแนน ขึ้นไป

พิจารณาจากผลการประเมิน ITA ในปี 2563 ภาพรวมของประเทศไทยมีแนวโน้มดีขึ้น มีผลการประเมินโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 67.9 คะแนน เพิ่มขึ้นจากปี 2562 ที่มี 66.73 คะแนน ทั้งนี้ มีจำนวนหน่วยที่มีการประเมินผ่านเกณฑ์ และมีจำนวนหน่วยงานที่มีผลการประเมินผ่านเกณฑ์ (ระดับ 85 คะแนนขึ้นไปจากคะแนนเต็ม 100 คะแนน) จำนวน 1,095 หน่วยงานหรือคิดเป็นร้อยละ 13.19 นอกจากนั้น สำนักงาน ป.ป.ช. ได้มุ่งขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การป้องกันและปราบปรามการทุจริต นำแนวคิดพลเมืองศึกษาบรรจุไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอนทุกระดับ เพื่อหล่อหลอมคุณธรรม วัฒนธรรมความซื่อสัตย์ในกลุ่มเยาวชนทุกช่วงวัยให้เป็นคนดีและคนเก่ง และเสริมสร้างวัฒนธรรมค่านิยมสุจริต

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	ปี 2563
210102	**คดีทุจริตและประพฤติมิชอบลดลง** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุในปี 2565	2562	2563

- จำนวนคดีทุจริตในภาพรวมลดลง ในช่วงปี 2561-2565 ที่ลดลงเฉลี่ยร้อยละ 10
- จำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ถูกชี้มูลเรื่องวินัย (ทุจริต) ในปี 2561-2565 ลดลงเฉลี่ยร้อยละ 10
- สัดส่วนจำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ถูกชี้มูลว่ากระทำการทุจริตในปี 2561-2565 ลดลงร้อยละ 10

พิจารณาจากในปีงบประมาณ 2563 สำนักงาน ป.ป.ท. ได้พัฒนาความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ เป็นผลให้จำนวนคดีการร้องเรียนและกล่าวหา เกี่ยวกับการทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐทั้งสิ้น 1,374 คดี ลดลงร้อยละ 48.8 จากปีงบประมาณ 2562 (ที่มีจำนวนทั้งสิ้น 2,045 คดี)

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	ปี 2563
210201	**การดำเนินคดีทุจริตมีความรวดเร็ว เป็นธรรม โปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติ** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุในปี 2565	2562	2563

- สัดส่วนกระบวนการดำเนินคดีทุจริตที่จำเป็นต้องขอขยายระยะเวลาเกินกว่ากรอบเวลาปกติที่กฎหมายกำหนดลดลง โดยในปี 2561-2565 จะต้องไม่เกินร้อยละ 25
- สัดส่วนจำนวนคดีอาญาที่หน่วยงานไต่สวนคดีทุจริตถูกฟ้องกลับลดลง โดยในปี 2561-2565 จะต้องไม่เกินร้อยละ 4 ของจำนวนคดีที่ส่งฟ้อง

พิจารณาจากข้อมูลจากสำนักงาน ป.ป.ช. เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2563 รายงานว่า สำนักงาน ป.ป.ช. ได้รับเรื่องร้องเรียนไว้ประมาณ 4,000 เรื่อง ขณะที่ข้อมูลจากสำนักงาน ป.ป.ท. เมื่อเดือนกันยายน 2563 รายงานว่า สำนักงาน ป.ป.ท. ได้รับเรื่องร้องเรียนไว้ประมาณ 1,374 เรื่อง โดยในส่วนการไต่สวนข้อเท็จจริง ได้วินิจฉัยชี้มูลแล้วจำนวน 1,573 คดี ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 29.27 ของจำนวนเรื่องร้องเรียนทั้งหมด

ปี 2562 ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

การป้องกันการทุจริต และประพฤติมิชอบ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 210101

ประชาชนมีวัฒนธรรมและพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

ร้อยละ 50 ของเด็กและเยาวชนไทยมีพฤติกรรมที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริตและประชาชนมีวัฒนธรรมค่านิยมสุจริต มีทัศนคติและพฤติกรรมต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ และร้อยละ 80 (หรือ 85 คะแนนขึ้นไป) ของหน่วยงานที่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ (ITA)

การดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าวมีปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญ ได้แก่ **การเสริมสร้างการรับรู้** โดยปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในกลุ่มประชาชนให้มีวัฒนธรรมค่านิยมสุจริต มีทัศนคติและพฤติกรรมต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมทั้งกลุ่มเด็กและเยาวชนไทยให้มีพฤติกรรมที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริต โดยการส่งเสริมวัฒนธรรมสุจริตผ่านหลักสูตรสุจริตทุกภาคส่วน มีการจัดทำสื่อและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การสร้างคุณธรรมจริยธรรมและความซื่อสัตย์ในประชากรทุกกลุ่มวัย รวมทั้ง จัดหลักสูตรสุจริตในทุกภาคส่วน โดยเฉพาะการศึกษาภาคบังคับที่เด็กไทยทุกคนต้องเรียนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับอุดมศึกษา **การพัฒนาเครือข่ายการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน** เพื่อให้ประชาชนเป็นเครือข่าย และการมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังการทุจริต และมีระบบเฝ้าระวังที่มีประสิทธิภาพ มีมาตรการคุ้มครองพยานและการแจ้งเบาะแส รวมถึงการพัฒนาบริหารงานภาครัฐ เพื่อให้มีกลไกการป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่มีประสิทธิภาพ มีระบบประเมินการปฏิบัติการ/ITA ที่ทำให้เกิดความเข้าใจและเข้าถึงง่าย เข้ากับวัฒนธรรมองค์กร สร้างคุณธรรมและความโปร่งใสในการปฏิบัติงานของทุกหน่วยงานภาครัฐ มีโครงสร้าง/ระบบที่เอื้อต่อการลดการใช้ดุลยพินิจ รวมถึงการจัดทำฐานข้อมูลตัวอย่างหน่วยงาน และการสนับสนุนพัฒนาต้นแบบที่ดี

ทั้งนี้ ในปี 2563 สำนักงาน ป.ป.ช. จำเป็นต้องเน้นดำเนินโครงการที่มีลักษณะสนับสนุนการปรับฐานความคิดให้สามารถแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวม และโครงการที่เป็นลักษณะส่งเสริมให้ระบบและกระบวนการกล่อมเกลาทางสังคมเพื่อต้านทุจริต เพื่อสนับสนุนค่านิยมซื่อสัตย์สุจริตให้มากขึ้นจากปี 2562 และเน้นการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสไปศึกษา วิเคราะห์ ประเมินและใช้ประกอบการวางแผนงานหรือดำเนินการต่างๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนาองค์กร ปรับปรุงด้านกระบวนการ ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐให้มีความโปร่งใสอย่างแท้จริง

สถานะการบรรลุเป้าหมาย ตั้งแต่ปี 2562 ที่ผ่านมา สำนักงาน ป.ป.ช. ได้มุ่งขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยนำแนวคิดพลเมืองศึกษาบรรจุไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอนทุกระดับเพื่อหล่อหลอมคุณธรรม วัฒนธรรมความซื่อสัตย์ในกลุ่มเยาวชนทุกช่วงวัยให้เป็นคนดีและคนเก่ง และเสริมสร้างวัฒนธรรมค่านิยมสุจริต รวมทั้งการสร้างกลไกการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเพื่อให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการทุจริตให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น อาทิ โครงการเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต ของสำนักงาน ป.ป.ท. และโครงการหลักสูตรต้านทุจริตศึกษา (STRONG) ของสำนักงาน ป.ป.ช. นอกจากนี้ ผลการประเมิน ITA ในปี 2563 ภาพรวมของประเทศไทยมีแนวโน้มที่ดีขึ้นมีผลการประเมินโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 67.9 คะแนน เพิ่มขึ้นจากปี 2562 ทีมี 66.73 คะแนน ทั้งนี้มีจำนวนหน่วยที่มีการประเมินผ่านเกณฑ์ และมีจำนวนหน่วยงานที่มีผลการประเมินผ่านเกณฑ์ (ระดับ 85 คะแนนขึ้นไปจากคะแนนเต็ม 100 คะแนน) จำนวน 1,095 หน่วยงานหรือคิดเป็นร้อยละ 13.19 ของหน่วยงานที่เข้าร่วมการประเมินทั้งหมด ซึ่งห่างจากเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในแผนแม่บทฯ ที่กำหนดไว้ให้ร้อยละ 80 ของหน่วยงานภาครัฐต้องมีผลการประเมิน ITA ไม่น้อยกว่า 85 คะแนนภายในปี 2565 และหากพิจารณาจากองค์ประกอบการประเมินทั้งหมด 10 ด้าน พบว่า คะแนนของการป้องกันการทุจริตอยู่ในระดับต่ำสุดที่ 36.29 คะแนน ลดลงจากปี 2562 ที่มี 42.32 คะแนน ซึ่งนับเป็นเรื่องเร่งด่วนที่หน่วยงานเจ้าภาพต้องสนับสนุนให้หน่วยงานภาครัฐเห็นความสำคัญของเกณฑ์การประเมินและนำข้อมูลไปใช้ประกอบการพัฒนาการปฏิบัติงานส่งผลให้ประชาชนเชื่อมั่นในภาครัฐ และเป็นต้นแบบของการมีวัฒนธรรมและพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต

การดำเนินงานที่ผ่านมา คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 23 มกราคม 2561 เห็นชอบให้หน่วยงานภาครัฐ ทุกหน่วยงานให้ความร่วมมือและเข้าร่วมการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2564 ตามที่สำนักงาน ป.ป.ช. กำหนด นอกจากนี้ ในการประชุมครั้งที่ 948 - 19/2561 เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2561 คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีมติเห็นชอบหลักสูตรหรือชุดการเรียนรู้และสื่อประกอบการเรียนรู้ด้านการป้องกันการทุจริต ทั้ง 5 หลักสูตร ประกอบด้วย หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรอุดมศึกษา หลักสูตรกลุ่มทหารและตำรวจ หลักสูตรวิทยากร ป.ป.ช. / บุคลากรภาครัฐและรัฐวิสาหกิจ และหลักสูตรโค้ชและแนวทางการนำไปใช้ รวมทั้งเห็นชอบให้นำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาสั่งการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำหลักสูตรไปปรับใช้กับกลุ่มเป้าหมาย ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2554 มาตรา 19 (11) และมาตรา 19 (13) ต่อมาคณะรัฐมนตรี ได้มีมติเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2561 เห็นชอบหลักสูตรต้านทุจริตศึกษา (Anti-Corruption Education) ตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. เสนอ โดยให้กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงาน ก.พ. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และฝ่ายเลขานุการและคณะกรรมการนโยบายและพัฒนาการศึกษาไปพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง และประสานงานกับสำนักงาน ป.ป.ช. อย่างใกล้ชิด พร้อมทั้งให้กระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงาน ก.พ. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หารือร่วมกับสำนักงาน ป.ป.ช. เพื่อพิจารณานำหลักสูตรนี้ไปปรับใช้ในโครงการฝึกอบรมหลักสูตรข้าราชการ บุคลากรภาครัฐ หรือพนักงานรัฐวิสาหกิจที่บรรจุใหม่ หลักสูตรต้านทุจริตศึกษาแล้ว สำนักงาน ป.ป.ช. ยังได้จัดทำโครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา ประกอบด้วยกิจกรรมหลัก ได้แก่ โรงเรียนสุจริต เขตพื้นที่การศึกษาสุจริต และการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA)

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ที่ผ่านมา พบว่า โครงการหรือกิจกรรมต่างๆ เกี่ยวกับการสร้างการรับรู้และปลูกฝังจิตสำนึก ค่านิยมแห่งความซื่อสัตย์ในการต่อต้านการทุจริต ยังเป็นไปในลักษณะของการให้ความรู้ในภาพรวมเท่านั้น จำเป็นต้องปลูกฝังวัฒนธรรมค่านิยมคุณธรรม หรือความซื่อสัตย์ให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหาการทุจริตในแต่ละพื้นที่และผลักดันให้หน่วยงานในระดับพื้นที่ โดยเฉพาะในกลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เห็นถึงความสำคัญและร่วมดำเนินการประเมิน ITA นอกจากนี้ ด้วยสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงเชิงลบด้านสังคม ค่านิยมคุณธรรมการใช้เงินเป็นปัจจัยหลักในการดำเนินชีวิต ต่างคนต่างอยู่ สถาบันครอบครัวอ่อนแอ และระบบการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับความเป็นเลิศทางวิชาการมากกว่าการมีคุณธรรม จริยธรรม การนำความรู้ไปใช้อย่างซื่อสัตย์ และการที่สังคมมีความเพิกเฉยและไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมและจรรยาบรรณที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ การที่สื่อมวลชนเผยแพร่ข่าวสารและข้อมูลต่างๆ อย่างไม่รอบคอบ ทำให้ประชาชนมีพฤติกรรมเลียนแบบที่อาจนำไปสู่ความเสื่อมโทรมทางจริยธรรม มุ่งให้บรรลุเป้าหมาย โดยไม่ได้พิจารณาถึงวิธีการที่จะบรรลุว่า ควรมีความชอบธรรม มีศีลธรรม และซื่อสัตย์สุจริต

แผนแม่บทย่อย

ปี 2562 ปี 2563

การป้องกันการทุจริต และประพฤติมิชอบ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 210102

คดีทุจริตและประพฤติมิชอบลดลง

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

จำนวนคดีทุจริตในภาพรวมลดลงร้อยละ 10 และจำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ถูกชี้มูลเรื่องวินัย (ทุจริต) ลดลงร้อยละ 10 รวมถึงจำนวนข้อร้องเรียนเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ถูกชี้มูลว่ากระทำการทุจริตลดลงร้อยละ 10 อีกทั้งจำนวนคดีทุจริตที่เกี่ยวข้องกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองลดลงร้อยละ 25

ปัจจัยสู่ความสำเร็จ ได้แก่ **การปลูกจิตสำนึก** ของประชาชนและเจ้าหน้าที่ปราบปรามการทุจริตไม่ติดสินบน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบเฝ้าระวังและการปฏิบัติงานของภาครัฐ การสร้างกระแสสังคมให้ต้านการทุจริต ภาคประชาชนมีศักยภาพในการตรวจสอบเพิ่มขึ้น รวมถึงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม **การพัฒนาระบบราชการ** ซึ่งครอบคลุมเรื่องการให้ความสำคัญกับการประเมินความเสี่ยงการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐในทุกขั้นตอนตั้งแต่ก่อน ระหว่างและหลังการดำเนินโครงการ ซึ่งช่วยสกัดกั้นการทุจริตเชิงนโยบายและเป็นการป้องกันการทุจริตในเชิงรุก ทำให้สามารถลดโอกาสที่จะเกิดการทุจริตได้อย่างทันถ่วงที และ**การมีบทลงโทษที่เหมาะสม** โดยปรับปรุงและพัฒนากลไก กระบวนการปราบปรามการทุจริต ปรับปรุงกฎหมายให้กระบวนการปราบปรามการทุจริตเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยลดคดีการทุจริตและการกระทำทุจริตให้น้อยลง และสนับสนุนให้การปฏิบัติงานด้านการปราบปรามการทุจริต มีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นับเป็นการสนับสนุนให้สามารถบรรลุเป้าหมายหลักของแผนแม่บทฯ ได้

สถานการณ์ในภาพรวม จากการศึกษาแหล่งข้อมูลที่องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติใช้ในการประเมินค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทยล่าสุด โดยเฉพาะข้อคำถามเกี่ยวกับการทุจริตทางการเมือง ความโปร่งใสในกระบวนการการจัดสรรงบประมาณ การใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบในการแสวงหาประโยชน์ส่วนตน และประสบการณ์จ่ายสินบนของนักลงทุนให้กับเจ้าหน้าที่รัฐ พบว่า ข้อมูลล่าสุดในปี 2562 รัฐบาลไทยสามารถควบคุมการทุจริตเจ้าหน้าที่รัฐผู้ใช้ตำแหน่งหน้าที่ในการแสวงหาประโยชน์ในทางมิชอบและมีกลไกเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตอย่างเป็นระบบ และมีความเสี่ยงการทุจริตที่เกิดขึ้นจากระบบการเมือง ผู้มีอำนาจหรือตำแหน่งทางการเมืองทุจริตโดยใช้ระบบอุปถัมภ์หรือระบบเครือญาติ และมีระดับการทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐในการแสวงหาประโยชน์ส่วนตนอยู่ในระดับเท่าเดิมจากปี 2561 (คือ ที่ระดับ 37 คะแนน 32 คะแนน และ 40 คะแนน ตามลำดับ) นอกจากนี้ จากการวัดประสบการณ์การจ่ายสินบนของนักลงทุนให้แก่เจ้าหน้าที่รัฐในประเทศไทย พบว่า มีระดับความรุนแรงของการทุจริตในประเทศไทยในการจ่ายเงินสินบนในกระบวนการต่างๆ อยู่ที่ 42 คะแนน และเจ้าหน้าที่รัฐมีระดับการทุจริตในการแสวงหาประโยชน์ส่วนตนที่ 40 คะแนน นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) ยังได้มุ่งพัฒนาระบบป้องกันการทุจริตเชิงรุก โดยออกกฎระเบียบต่างๆ เพื่อป้องกันและเฝ้าระวังการทุจริต เช่น ออกระเบียบคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่าด้วยการคุ้มครองช่วยเหลือพยาน พ.ศ. 2562 เพื่อให้การคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสหรือข้อมูลใดเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. รวมถึงคู่สมรส บุพการี ผู้สืบสันดานหรือบุคคลอื่นใดที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้แจ้งเบาะแส เป็นต้น นอกจากนี้ ยังได้ปรับปรุงระบบการร้องเรียนเข้าสู่กระบวนการปราบปรามการทุจริตให้มีประสิทธิภาพ ปฏิรูปกลไกและกระบวนการในการสอบสวนและไต่สวน การดำเนินคดีให้รวดเร็วมากขึ้น การวางแผนกำหนดทิศทางในการปราบปรามการทุจริตตามสถิติและฐานข้อมูลระดับความเสียหาย/ ความเร่งด่วน / จำนวนคดีการทุจริต การศึกษาพลวัตรการทุจริตเพื่อตรากฎหมายและปรับปรุงกฎหมายให้กระบวนการปราบปรามการทุจริตมีประสิทธิภาพให้เท่าทันต่อพลวัตรการทุจริตและสอดคล้องกับสนธิสัญญาและมาตรฐานสากล การเพิ่มประสิทธิภาพในการคุ้มครองพยานและผู้แจ้งเบาะแสในคดีทุจริต การพัฒนาสมรรถนะและองค์ความรู้เชิงสหวิทยาการในกระบวนการปราบปรามการทุจริต และการเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินคดีทุจริตระหว่างประเทศ

การดำเนินงานที่ผ่านมา ประเทศไทยได้ดำเนินการตามพันธกรณีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต (United Nations Convention against Corruption - UNCAC) ดังเช่น โครงการที่สำนักงาน ป.ป.ช. ได้ดำเนินการ UNCAC เชิญผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมการประชุมรูปแบบทางไกล การประชุมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญการประเมินติดตามการปฏิบัติตามอนุสัญญา UNCAC สมัยที่ 11 เพื่อพิจารณาการดำเนินการตามกลไกการประเมินการปฏิบัติตามอนุสัญญา UNCAC และประเทศไทยได้เข้าร่วมดำเนินการตาม UNCAC ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการประเมินรอบ 2 โดยประเทศไทยได้รับการประเมินจากอิหร่านและภูฏานเสร็จเรียบร้อยแล้ว และโครงการขับเคลื่อนการจัดทำและดำเนินการตามแผนบริหารความเสี่ยงการทุจริตและประพฤติมิชอบของหน่วยงานของรัฐ ซึ่งในปี 2563 หน่วยงานภาครัฐระดับกรมได้รายงานแผนบริหารความเสี่ยงการทุจริตฯ มายังสำนักงาน ป.ป.ท. เกินกว่าร้อยละ 70 (จำนวน 111 กรม จากทั้งหมด 146 กรม) นอกจากนี้ ในส่วนของการบูรณาการการทำงานระหว่างองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทุจริตและมุ่งปฏิรูปกลไกและกระบวนการปราบปรามการทุจริตให้เป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เท่าทันต่อพลวัตรการทุจริต ซึ่งพบว่า ในปี 2563 มีโครงการ/กิจกรรมที่ได้รับจัดสรรงบประมาณตามแผนบูรณาการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบตามยุทธศาสตร์การป้องกันและปราบปรามการทุจริตของสำนักงาน ป.ป.ช. รวมเป็นเงิน

งบประมาณทั้งสิ้น 434 ล้านบาท (ลดลงจากปี 2562 ที่ 752 ล้านบาท) โดยเบิกจ่ายแล้ว ณ เดือนสิงหาคม 2563 เป็นเงิน 180.3039 ล้านบาท นอกจากนี้ ในปีงบประมาณ 2563 สำนักงาน ป.ป.ท. ได้พัฒนาความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ เป็นผลให้จำนวนคดีการร้องเรียนและกล่าวหา เกี่ยวกับการทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐทั้งสิ้น 1,374 คดี ลดลงร้อยละ 48.8 จากปีงบประมาณ 2562 (ที่มีจำนวนทั้งสิ้น 2,045 คดี) นอกจากนี้ ในส่วนของการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานนั้น พบว่า ในปี 2563 คณะกรรมการ ป.ป.ท. ได้พิจารณาไปแล้วทั้งสิ้น 32,608 คดี (จากปี 2562 ที่จำนวน 30,000 คดี) แบ่งเป็นโครงการที่รับไว้เพื่อไต่ส่วนข้อเท็จจริง 6,206 คดี (เพิ่มขึ้นจากปี 2562 ที่จำนวน 5,727 คดี) ในส่วนที่ไต่สวนข้อเท็จจริง (วินิจฉัยชี้มูล) คณะกรรมการ ป.ป.ท. พิจารณาแล้ว 1,573 คดี (จากปี 2562 ที่จำนวน 1,263 คดี) โดยเป็นคดีที่ผิดอาญาและวินัยจำนวน 811 คดี (จากข้อมูลปี 2562 ที่จำนวน 642 คดี) ส่งอัยการเรียบร้อยแล้ว 420 คดี (จากข้อมูลปี 2562 ที่จำนวน 288 คดี) และศาลได้มีคำพิพากษาตัดสินแล้ว จำนวน 209 คดี (จากข้อมูลปี 2562 ที่จำนวน 179 คดี) ซึ่งถือว่ายังต้องพยายามเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินการให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบที่กำหนดไว้ว่า จำนวนคดีทุจริตในภาพรวมและจำนวนคดีทุจริตรายหน่วยงานต้องลดลงร้อยละ 10 ภายในปี 2565

[1]ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2563

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย แผนแม่บทย่อย ข้อมูลการดำเนินโครงการในปี 2563 พบว่า ควรเสริมสร้างและขยายกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะในกลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐและภาคการเมืองที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับกฎหมายการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวมให้มากขึ้น จำเป็นต้องเร่งดำเนินโครงการพัฒนาระบบ โดยเฉพาะระบบนวัตกรรมและสนับสนุนกระบวนการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและแจ้งเบาะแส เพื่อนำไปสู่ขั้นตอนการไต่สวนและดำเนินคดีของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนให้เกิดโครงการประกาศเจตจำนงทางของผู้บริหาร/ นักการเมือง/ เจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งในระดับชาติหรือระดับท้องถิ่นให้มากขึ้น เพื่อช่วยสนับสนุนให้ประเด็นเรื่องการวัดระดับการทุจริตในภาคการเมือง นับเป็นการยกระดับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ให้มากขึ้น นอกจากนี้ ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่นำมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการเชื่อมโยงข้อมูลเกี่ยวกับการทุจริตระหว่างหน่วยงานยังไม่มีประสิทธิภาพพอที่จะรับมือกับสถานการณ์

ข้อเสนอแนะในการบรรลุเป้าหมาย สำนักงาน ป.ป.ช. ควรเร่งพัฒนาระบบป้องการทุจริตเชิงรุก โดยพัฒนากลไกการป้องกันการทุจริตและพัฒนากระบวนการทำงานด้านการป้องกันการทุจริตให้เท่าทันต่อสถานการณ์ โดยเฉพาะการทุจริตในเชิงนโยบาย เพื่อมุ่งป้องกันการทุจริตตั้งแต่กระบวนการกำหนดนโยบาย ตัดสินใจและขั้นการนำนโยบายไปปฏิบัติ ตลอดจนควรเสริมสร้างธรรมาภิบาล กระจายประโยชน์สู่ประชาชนอย่างเป็นธรรม ไม่มีการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวม โดยเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในกฎหมายที่เกี่ยวข้อง มีมาตรการเสริมสร้างความรู้เจตคติ และมีกลไกการตรวจสอบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ดำเนินไปตามกฎหมาย เช่น กฎหมายการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม เพื่อลดการกระทำผิดของเจ้าหน้าที่ ตลอดจนควรนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการรวบรวมและเชื่อมโยงข้อมูลเกี่ยวกับการทุจริต โดยเฉพาะคดีทุจริตที่มีนัยสำคัญ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในสังคม กลุ่มเป้าหมายและผู้รับผิดชอบมีความเป็นมืออาชีพมีบรรทัดฐานในการปฏิบัติงานอย่างโปร่งใสเป็นธรรม ไม่รับสินบน

แผนแม่บทย่อย

ปี 2562 ปี 2563

การปราบปรามการทุจริต

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 210201

การดำเนินคดีทุจริตมีความรวดเร็ว เป็นธรรม โปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติ

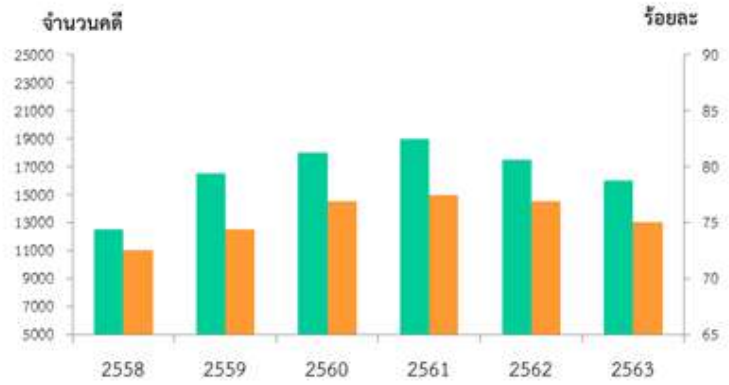
ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

กระบวนการดำเนินคดีทุจริตไม่เกินร้อยละ 25 ที่จำเป็นต้องขอขยายระยะเวลาเกินกว่ากรอบเวลาปกติที่กฎหมายกำหนดและจำนวนคดีอาญาที่หน่วยงานไต่สวนคดีทุจริตถูกฟ้องกลับ ไม่เกินร้อยละ 4 ของจำนวนคดีที่ส่งฟ้อง

การดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าวมีปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญ ได้แก่ เสริมสร้างประสิทธิภาพบุคคล โดยเพิ่มสมรรถนะและความเชี่ยวชาญของเจ้าหน้าที่ ตลอดจนสนับสนุนเจ้าหน้าที่ให้มีองค์ความรู้และคุณธรรม สนับสนุนความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้ถูกกล่าวหา ตลอดจนรวบรวมพยานหลักฐาน/ สังเกตพฤติการณ์และองค์ประกอบให้ครบถ้วนสมบูรณ์ รวมทั้งปฏิรูปกระบวนการตรวจสอบ พิจารณากระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงและการตรวจคำกล่าวหา ซึ่งครอบคลุมถึงการมีมาตรการและกลไก คู่มือการดำเนินการ มาตรฐานทางวินัยและการให้คำปรึกษาให้ครบถ้วน พร้อมทั้งพัฒนาเครื่องมือต่างๆ (เช่น นำระบบดิจิทัลมาใช้ในกระบวนการทำงานด้านการปราบปรามการทุจริตให้เทียบเท่ามาตรฐานสากลและเป็นมาตรฐานเดียวกัน บูรณาการพัฒนาระบบฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงานปราบปรามการทุจริตให้เข้าถึงง่าย งานคดีและการสอบสวน การมีระบบติดตามผล การมีช่องทางการร้องเรียน และการเปิดเผยข้อมูลการดำเนินคดีทุจริต เป็นต้น) เพื่อเอื้อให้การดำเนินคดีทุจริตมีความรวดเร็ว เป็นธรรมและโปร่งใสขึ้น ตลอดจนปรับปรุงข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และพัฒนากลไกที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนปราบปรามเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้มีการบังคับใช้อย่างจริงจัง

สถานะการบรรลุเป้าหมาย

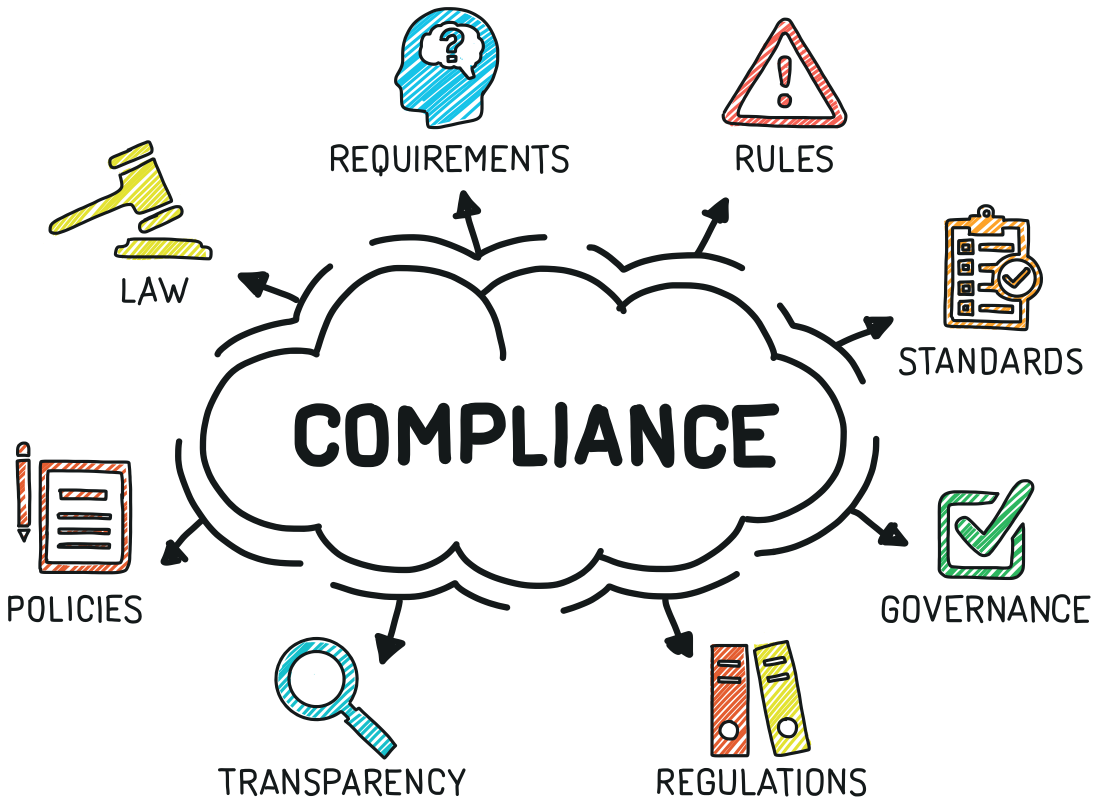
การดำเนินงานต้านการปราบปรามการทุจริตของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

จากการพิจารณาจากจำนวนคดีที่ต้องขอขยายระยะเวลาเกินกว่ากรอบเวลาปกติที่กฎหมายกำหนด และจำนวนคดีอาญาที่หน่วยงานไต่สวนคดีทุจริตถูกฟ้องกลับผ่านข้อมูลดำเนินคดีที่แล้วเสร็จของสำนักงาน ป.ป.ช. พบว่า ในปี 2563 สำนักงาน ป.ป.ช. ได้นำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาระบบรับคำร้องเรียนกล่าวหา ทำให้กระบวนการรับเรื่องร้องเรียนในชั้นตรวจรับคำกล่าวหาของสำนักงาน ป.ป.ช. เกิดความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ และ พ.ร.บ. ป.ป.ช. โดยในช่วงที่ผ่านมาสำนักงาน ป.ป.ช. ดำเนินการเข้มข้นขึ้นหากเทียบระหว่างปี 2560-2562 ที่ผ่านมา พบว่า ปริมาณงานประสบความสำเร็จในการดำเนินการเกือบร้อยละ 100

การดำเนินงานที่ผ่านมา การดำเนินงานที่ผ่านมา สำนักงาน ป.ป.ช. ได้พัฒนาโครงสร้างการจัดการองค์ความรู้ด้านการปราบปรามการทุจริต จัดทำระบบข้อมูลด้านการปราบปรามการทุจริต เปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่างๆ โดยเฉพาะภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการต่อต้านการทุจริต บูรณาการข้อมูลการตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินคดี และออกกฎหมายและระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ออกกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองช่วยเหลือพยาน พ.ศ. 2562 เพื่อให้การคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสหรือข้อมูลใดเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. รวมถึง คู่สมรส บุพการี ผู้สืบสันดานหรือบุคคลอื่นใดที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้แจ้งเบาะแส เป็นต้น เป็นผลให้กระบวนการดำเนินคดีทุจริตมีความรวดเร็ว เป็นธรรม และโปร่งใสมากขึ้น ดังเช่น ข้อมูลจากสำนักงาน ป.ป.ช. เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2563 รายงานว่า สำนักงาน ป.ป.ช. ได้รับเรื่องร้องเรียนไว้ประมาณ 4,000 เรื่อง ขณะที่ข้อมูลจากสำนักงาน ป.ป.ท. เมื่อเดือนกันยายน 2563 รายงานว่า สำนักงาน ป.ป.ท. ได้รับเรื่องร้องเรียนไว้ประมาณ 1,374 เรื่อง โดยในส่วนการไต่สวนข้อเท็จจริง ได้วินิจฉัยชี้มูลแล้วจำนวน 1,573 คดี และจากการที่สำนักงาน ป.ป.ท. และสำนักงาน ป.ป.ช. ได้นำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาระบบรับคำร้องเรียนกล่าวหามีผลทำให้สามารถสะสางคดีคงค้างได้รวดเร็วขึ้น และการปรับเพิ่มคณะอนุกรรมการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินจาก 2 คณะ เป็น 4 คณะ โดยมีกรรมการ ป.ป.ช. แต่ละรายเป็นประธานกรรมการตรวจสอบดังกล่าว โดยเป้าหมายในการดำเนินคดีเรื่องร่ำรวยผิดปกติ มีการยึดทรัพย์สินที่มีการโกงไปกลับคืนแก่รัฐ ดังนั้น การกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินเพื่อความโปร่งใส ถือเป็นการป้องกันการทุจริต ที่พัฒนาและปรับปรุงขึ้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย หน่วยงานเจ้าภาพ เช่น สำนักงาน ป.ป.ท. สำนักงาน ป.ป.ช. ต้องบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง และต้องจัดทำและบูรณาการโครงข่ายฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคดีทุจริตและประพฤติมิชอบของหน่วยงานที่เหลือและผลักดันการใช้กลไกศูนย์อำนวยการต่อต้านการทุจริตแห่งชาติ (ศอตช.) ภายในสำนักงาน ป.ป.ท. ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สัมฤทธิ์ผล และรวดเร็ว เพื่อสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนได้บูรณาการแก้ไขปัญหาทุจริตให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างยั่งยืนและเป็นกลไกตรวจสอบและกลั่นกรองรายงานผลการดำเนินการตรวจสอบของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต รวมทั้งแก้ไขปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการทั้งฝ่ายการเมืองและฝ่ายข้าราชการประจำ ตลอดจนเป็นการเร่งรัดการดำเนินมาตรการทางการเมืองควบคู่ไปกับมาตรการทางกฎหมายเมื่อพบผู้กระทำผิดอย่างเคร่งครัด รวมทั้งต้องให้ความสำคัญกับการเร่งบัญญัติกฎหมายที่เหลือตามอนุสัญญา UNCAC 2003 ให้ครบถ้วน เพื่อยกระดับมาตรฐานการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล

ข้อเสนอแนะในการบรรลุเป้าหมาย ควรเสริมสร้างความพร้อมของการพัฒนาระบบ ได้แก่ การพัฒนากลไกเฉพาะในการพิจารณาคดีการทุจริตและประพฤติมิชอบ และปรับปรุงกฎหมายและกำหนดพันธกรณีที่ต้องดำเนินการระหว่างกันกับเครือข่ายทั้งในและต่างประเทศ เพื่อให้การดำเนินการของระบบเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ควรต้องขยายกลุ่มเป้าหมาย เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องในหน่วยงานต่างๆ ที่เข้าร่วมมีโครงการ กิจกรรม หรือมาตรการในการยกระดับจิตใจของเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องให้มากขึ้น นอกจากนี้ หน่วยงานเจ้าภาพควรให้ความสำคัญกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการรวบรวมและเชื่อมโยงข้อมูลเกี่ยวกับการทุจริต โดยเฉพาะคดีทุจริตที่มีนัยสำคัญ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในสังคม พัฒนาการสร้างฐานข้อมูลบูรณาการคดีเกี่ยวกับการทุจริตและการติดตามผลของคดีดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง และสนับสนุนโครงการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างประเทศ ตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003 (UNCAC 2003) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้เป็นไปอย่างรวดเร็วและถูกต้อง ทำให้สามารถบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในแผนแม่บทฯ เป็นไปได้มากขึ้น

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ 22

22 กฎหมาย และกระบวรการยุติธรรม

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน ความมั่นคง

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

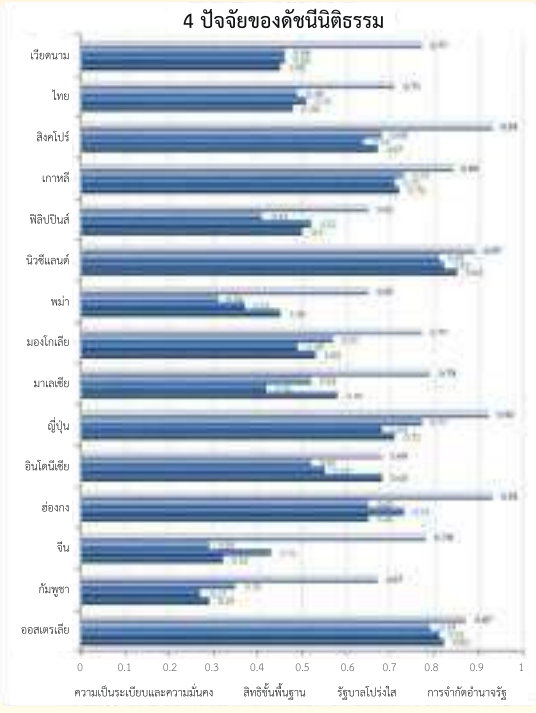
"มุ่งเน้นกฎหมายให้มีเท่าที่จำเป็น สอดคล้องกับบริบทการพัฒนาในทุกมิติ รวมทั้งมีกระบวนการยุติธรรมที่เคารพสิทธิของมนุษยชน และปฏิบัติต่อประชาชนด้วยความเสมอภาค เป็นกลาง น่าเชื่อถือ โปร่งใส และตรวจสอบได้"

แผนแม่บทฯ ประเด็น (22) กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (22) กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นกลไกสำคัญตอบสนองต่อการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ ด้วยการมุ่งเน้นให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น สอดคล้องกับบริบทการพัฒนาในทุกมิติได้อย่างเป็นปัจจุบัน รวมทั้งมีกระบวนการยุติธรรมที่เคารพสิทธิของมนุษยชนและปฏิบัติต่อประชาชนด้วยความเสมอภาค เป็นกลาง น่าเชื่อถือ โปร่งใส และตรวจสอบได้ โดยมี 2 เป้าหมายระดับประเด็น ได้แก่ **(1) กฎหมายเป็นเครื่องมือให้ทุกภาคส่วนได้ประโยชน์จากการพัฒนาประเทศอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรมและ (2) การอำนวยความยุติธรรมเป็นไปโดยความเสมอภาค โปร่งใส เป็นธรรม ทั่วถึง และปราศจากการเลือกปฏิบัติ**

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

220001 220002 ปี 2562 ปี 2563

(1) กฎหมายเป็นเครื่องมือให้ทุกภาคส่วนได้ประโยชน์จากการพัฒนาประเทศอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม และ (2) การอำนวยความยุติธรรมเป็นไปโดยความเสมอภาค โปร่งใส เป็นธรรม ทั่วถึง และปราศจากการเลือกปฏิบัติ ได้กำหนดตัวชี้วัดการบรรลุเป้าหมายจากดัชนีนิติธรรม (Rule of Law Index) โดยในช่วงปี 2561-2565 ประเมินคะแนนของ 4 ปัจจัย จากทั้งหมด 8 ปัจจัย ได้แก่ 1) การจำกัดอำนาจรัฐ 2) รัฐบาลโปร่งใส 3) สิทธิขั้นพื้นฐาน และ 4) ความเป็นระเบียบและความมั่นคง คะแนนไม่ต่ำกว่า 0.65 คะแนน ทั้งนี้ ค่าคะแนนของทั้ง 4 ปัจจัย พบว่า ในปี 2563 ประเทศไทย มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 0.55 คะแนน ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนด เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปัจจัยรัฐบาลโปร่งใส ปัจจัยสิทธิขั้นพื้นฐาน มีค่าคะแนนอยู่ที่ 0.51 คะแนน และ 0.49 คะแนน ตามลำดับ ซึ่งทั้งสองปัจจัยปรับเพิ่มขึ้นจาก 0.48 คะแนน อย่างไรก็ตาม ปัจจัยการจำกัดอำนาจรัฐ มีค่าคะแนนอยู่ที่ 0.47 คะแนน ซึ่งลดลงเมื่อเทียบจากปี 2562 ที่มีค่าคะแนนอยู่ที่ 0.48 คะแนน และปัจจัยความเป็นระเบียบและความมั่นคงมีค่าคะแนนคงที่อยู่ที่ 0.71 คะแนน โดยเมื่อพิจารณาจากอันดับค่าคะแนนเฉลี่ยของประเทศในเอเชียตะวันออกและแปซิฟิกในปี 2563 ประเทศไทยอยู่อันดับที่ 10 จากทั้งหมด 15 ประเทศ ซึ่งมีอันดับเทียบเท่ากับปี 2562

นอกจากนี้ ยังคงมีประเด็นท้าทายที่ต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทฯ ได้แก่ การสร้างความเข้าใจกับหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และแนวทางตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 การพัฒนาระบบฐานข้อมูลกลางด้านกฎหมายให้มีความเชื่อมโยงข้อมูลเกิดการบูรณาการและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนากฎหมาย และสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น

แผนแม่บทฯ ประเด็น (22) กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

ประกอบด้วย 4 เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2563
220101	**กฎหมายไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาภาครัฐและภาคเอกชนอยู่ภายใต้กรอบกฎหมายที่มุ่งให้ประชาชนในวงกว้างได้รับประโยชน์จากการพัฒนาประเทศโดยทั่วถึง** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565	2562	2563
220102	**การปฏิบัติตามและการบังคับใช้กฎหมายมีความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ ทั่วถึง ไม่เลือกปฏิบัติ และเป็นธรรม** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565	2562	2563

กฎหมายที่ได้รับการทบทวนแก้ไข ปรับปรุงและ/หรือยกเลิก ให้มีเนื้อหาที่ไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ ร้อยละ 50 ของกฎหมายทั้งหมด ในปี 2563 สามารถเทียบเคียงได้จากการประกาศใช้พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 ส่งผลให้เป้าหมายในการมีกฎหมายที่ไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ ทำให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากการพัฒนาประเทศโดยทั่วถึงแต่ยังไม่มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ จึงยังคงมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย**

(1) สัดส่วนการนำเทคโนโลยีและระบบฐานข้อมูลกลางของประเทศมาใช้ในการบังคับใช้กฎหมายต่อจำนวนกฎหมาย ร้อยละ 50 ของกฎหมาย (2) ระยะเวลาที่ลดลงในกระบวนการบังคับใช้กฎหมาย ทุกหน่วยงานของรัฐบังคับใช้กฎหมายได้รวดเร็วขึ้น ร้อยละ 50 ซึ่งเทียบเคียงจากมิติด้านการบังคับใช้กฎหมาย (Regulatory Enforcement) ของดัชนีนิติธรรม (The Rule of Law Index) จัดทำโดย World Justice Project (WJP) จะพบว่าในปี 2563 ประเทศไทยมีคะแนน 0.47 คะแนน ลดลงจากปี 2562 มีคะแนนเป็น 0.48 คะแนน ซึ่งยังมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง**

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	ปี 2563
220103	**ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนากฎหมาย** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565	2562	2563

จำนวน/ระดับของมาตรการ/กลไก ที่ประชาชนมีส่วนร่วมกันในการทบทวนความจำเป็น เหมาะสมและผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ร้อยละ 50 ในปี 2563 สามารถเทียบเคียงข้อมูลการมีส่วนร่วมในการทบทวนความจำเป็น เหมาะสมและผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ได้จากการประกาศใช้พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 ซึ่งการดำเนินการตามพระราชบัญญัติฉบับนี้จะส่งผลให้การบรรลุเป้าหมาย “ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนากฎหมาย” มีโอกาสเป็นไปได้สูง แต่ยังไม่มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ ทำให้ยังคงมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ใน**ระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมาย**

220201	**การอำนวยความยุติธรรมมีความโปร่งใส สะดวก รวดเร็ว เสมอภาค ทั่วถึง เป็นธรรม และปราศจากการเลือกปฏิบัติ** กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565	2562	2563

อัตราส่วนที่เพิ่มขึ้นของจำนวนขั้นตอนในการอำนวยความยุติธรรมที่ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อความโปร่งใส ความสะดวกและรวดเร็ว ร้อยละ 75 ของจำนวนขั้นตอนที่สำคัญ ซึ่งเทียบเคียงจากปัจจัยที่ 6 การบังคับใช้กฎหมาย (Regulatory Enforcement) ปัจจัยที่ 7 กระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง (Civil Justice) และปัจจัยที่ 8 กระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Criminal Justice) ของดัชนีนิติธรรม พบว่าในปี 2563 ปัจจัยที่ 6 การบังคับใช้กฎหมาย (Regulatory Enforcement) มีค่าคะแนน 0.47 ลดลงจาก 0.48 ในปี 2562 ปัจจัยที่ 7 กระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง (Civil Justice) มีค่าคะแนน 0.48 ลดลงจาก 0.49 ในปี 2562 และปัจจัยที่ 8 กระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Criminal Justice) มีค่าคะแนน 0.43 ปรับเพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาที่ 0.42 โดยค่าคะแนนยังอยู่ต่ำกว่าเป้าหมาย ทำให้สถานะการบรรลุเป้าหมายยังคงอยู่ในระดับ**ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง**

ปี 2562 ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนากฎหมาย

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 220101

กฎหมายไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาภาครัฐและภาคเอกชนอยู่ภายใต้กรอบกฎหมายที่มุ่งให้ประชาชนในวงกว้างได้รับประโยชน์จากการพัฒนาประเทศโดยทั่วถึง

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

สัดส่วนของกฎหมายที่ได้รับการทบทวนแก้ไข ปรับปรุงและ/หรือยกเลิก ให้มีเนื้อหาที่ไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ ร้อยละ 50 ของกฎหมายทั้งหมด

กฎหมายเป็นเครื่องมือจัดระบบความสัมพันธ์และจัดระเบียบในสังคม ดังนั้น เมื่อบริบททางสังคมเปลี่ยนแปลง กฎหมายจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับบริบททางสังคมด้วย โดยการประเมินผลสัมฤทธิ์ ทบทวนความจำเป็นและความเหมาะสมของกฎหมาย แก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้ทันสมัย ยกเลิกกฎหมายที่มีเนื้อหาไม่จำเป็นหรือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ เพื่อให้กฎหมายช่วยสร้างสรรค์ความเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำในสังคม และประชาชนในวงกว้างได้รับประโยชน์อย่างทั่วถึง เท่าเทียม ไม่สร้างภาระแก่ประชาชนจนเกินความจำเป็น สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ และหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ทั้งนี้ การดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายมีปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญ ได้แก่ กลไกการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย กลไกการวิเคราะห์ผลกระทบของกฎหมาย และการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและประชาชน ซึ่งในช่วงที่ผ่านมามีประเด็นท้าทายที่สำคัญที่สามารถทำให้บรรลุเป้าหมาย โดยการเร่งสร้างความเข้าใจให้แก่หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อดำเนินการตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติที่กำหนดตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 มีบทบัญญัติสำคัญที่กำหนดให้กฎหมายทั้งหมด[1] จะต้องทำการประเมินผลสัมฤทธิ์อย่างน้อยทุกห้าปีนับแต่วันที่กฎหมายนั้นมีผลใช้บังคับ หรือเมื่อได้รับหนังสือร้องเรียนหรือข้อเสนอแนะจากองค์กรที่เกี่ยวข้องหรือจากประชาชน หรือคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย และหากปรากฏจากผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ว่ากฎหมายใดมิได้ก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ของการตรากฎหมายนั้น หรือไม่คุ้มค่ากับภาระที่เกิดขึ้นแก่รัฐหรือประชาชน หรือมีผลกระทบอื่นอันก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชนอย่างร้ายแรง ให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบดำเนินการเพื่อให้มีการยกเลิกปรับปรุง หรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายนั้นโดยทันที รวมทั้งกำหนดให้กฎหมายที่จะตราขึ้นใหม่นั้น หน่วยงานผู้รับผิดชอบจะต้องแสดงเหตุผลความจำเป็นในการตรากฎหมายและจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบของกฎหมายด้วย ดังนั้น จะเห็นว่ากฎหมายทุกฉบับอย่างช้าที่สุดจะต้องดำเนินการประเมินผลสัมฤทธิ์ภายในห้าปีนับจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 นอกจากนั้น กฎหมายที่ตราขึ้นหลังจากพระราชบัญญัติฯ ประกาศใช้จะต้องแสดงเหตุผลความจำเป็นในการตราขึ้นและจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบของกฎหมายด้วย จึงทำให้เป้าหมายกฎหมายไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาภาครัฐและภาคเอกชนอยู่ภายใต้กรอบกฎหมายที่มุ่งให้ประชาชนในวงกว้างได้รับประโยชน์จากการพัฒนาประเทศโดยทั่วถึงมีโอกาสสำเร็จตามเป้าหมาย

[1] ยกเว้นกฎหมายตามมาตรา 29 ของพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

การดำเนินการที่ผ่านมา ได้มีการจัดทำอนุบัญญัติภายใต้พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 ซึ่งประกาศราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2562 จำนวน 11 ฉบับ ประกอบด้วย 1) กฎกระทรวงกำหนดกฎหมายตามมาตรา 29 (6) พ.ศ. 2562 2) กฎกระทรวงกำหนดรอบระยะเวลาการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 3) กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเกี่ยวกับการไม่เผยแพร่ข้อมูลในระบบกลาง พ.ศ. 2562 4) แนวทางการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย 5) แนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย 6) คำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย เรื่อง การรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบการจัดทำร่างกฎหมาย 7) คำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย เรื่อง การใช้ระบบอนุญาตในกฎหมาย 8) คำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย เรื่อง การใช้ระบบคณะกรรมการในกฎหมาย 9) คำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย เรื่อง การกำหนดโทษอาญาในกฎหมาย 10) หลักเกณฑ์การจัดทำคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมาย และ 11) หลักเกณฑ์การจัดทำและเผยแพร่ข้อมูลในระบบกลางเพื่อประโยชน์ในการให้ประชาชนเข้าถึงกฎหมายได้อย่างทั่วถึง ซึ่งภายหลังมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติและอนุบัญญัติดังกล่าว หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการบังคับใช้กฎหมายดำเนินการประเมินกฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบอย่างรอบด้าน และอ้างอิงจากข้อมูลสถิติต่าง ๆ รวมทั้งปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น นอกจากนี้ มีการดำเนินการเพื่อสร้างความรับรู้ความเข้าใจการดำเนินการตามมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญฯ โดยจัดทำสื่อวิดีทัศน์และมีการเผยแพร่แล้ว 3 เรื่อง ได้แก่ 1) ขอบเขตการบังคับใช้พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 2) แนวทางการรับฟังความคิดเห็นประกอบการจัดทำร่างกฎหมาย และ 3) การวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การที่พระราชบัญญัติฯ ไม่ได้กำหนดบทลงโทษ อาจส่งผลให้หน่วยงานของรัฐผู้รับผิดชอบกฎหมายไม่ดำเนินการตามกรอบระยะเวลาที่กำหนด นอกจากนั้น ระบบกลางด้านกฎหมาย (Law Portal) ซึ่งเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลทางด้านกฎหมายของประเทศ รวมถึงเป็นช่องทางสำหรับรับฟังความคิดเห็นและประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการดำเนินการจัดทำกฎหมายหรือร่างกฎหมาย และการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายจะเป็นกลไกที่มีความสำคัญที่จะทำให้การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายและการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติฯ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 และอนุบัญญัติภายใต้พระราชบัญญัติดังกล่าว มีการกำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางในทางปฏิบัติ ดังนั้น จึงต้องมีการติดตามให้หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการตามแนวทางของกฎหมายให้ครบถ้วน รวมทั้งสร้างการตระหนักรู้ให้กับเจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การประเมินสัมฤทธิ์ของกฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนั้น ควรกำกับการพัฒนาระบบกลางด้านกฎหมาย (Law Portal) ให้เป็นไปตามกรอบเวลาที่กำหนด

แผนแม่บทย่อย

ปี 2562 ปี 2563

การพัฒนากฎหมาย

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 220102

การปฏิบัติตามและการบังคับใช้กฎหมายมีความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ ทั่วถึง ไม่เลือกปฏิบัติ และเป็นธรรม

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

1) สัดส่วนการนำเทคโนโลยีและระบบฐานข้อมูลกลางของประเทศมาใช้ในการบังคับใช้กฎหมายต่อจำนวนกฎหมาย ร้อยละ 50 ของกฎหมาย 2) ระยะเวลาที่ลดลงในกระบวนการบังคับใช้กฎหมายทุกหน่วยงานของรัฐบังคับใช้กฎหมายได้รวดเร็วขึ้น ร้อยละ 50

การนำเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมสมัยใหม่มาใช้ในกระบวนการบังคับใช้กฎหมายอย่างเหมาะสมจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส เป็นธรรม ก่อให้เกิดความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ และจะส่งผลให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นในกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมต่อไป โดยปัจจัยสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายคือการที่ประชาชนรับรู้และเข้าใจกฎหมาย ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายมีศักยภาพ จรรยาบรรณ และจริยธรรม และมีกลไกการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ในระยะที่ผ่านมาความท้าทายสำคัญในการบรรลุเป้าหมายนี้คือการขาดการบูรณาการของฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมาย และการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาพัฒนากระบวนการบังคับใช้กฎหมายยังมีอยู่อย่างจำกัด

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เมื่อพิจารณาประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายของประเทศไทย โดยเทียบเคียงจากมิติด้านการบังคับใช้กฎหมาย (Regulatory Enforcement) ของดัชนีนิติธรรม (The Rule of Law Index) จัดทำโดย World Justice Project (WJP) จะพบว่าในปี 2563 ประเทศไทยมีคะแนน 0.47 คะแนน น้อยกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับภูมิภาคที่ 0.61 คะแนน และระดับโลกที่ 0.54 คะแนน โดยจัดอยู่ลำดับที่ 83 จากทั้งหมด 128 ประเทศทั่วโลก ทั้งนี้ คะแนนในการบังคับใช้กฎหมายของประเทศไทยมีแนวโน้มลดลง อย่างต่อเนื่อง จาก 0.50 คะแนนในปี 2561 เป็น 0.48 คะแนนในปี 2562 และ 0.47 คะแนนในปี 2563 ซึ่งสะท้อนว่าประเทศไทยยังคงมีปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และยังอยู่ห่างจาก การบรรลุเป้าหมาย “การปฏิบัติตามและการบังคับใช้กฎหมายมีความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ ทั่วถึง ไม่เลือกปฏิบัติ และเป็นธรรม”

การดำเนินการที่ผ่านมา ในปี 2563 ได้มีการดำเนินการสำคัญเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมาย ได้แก่ การพัฒนา ระบบกลางด้านกฎหมาย (Law Portal) เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลทางด้านกฎหมายของประเทศ รวมถึงเป็นช่องทาง สำหรับรับฟังความคิดเห็นและประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการดำเนินการจัดทำกฎหมายหรือร่างกฎหมาย และการ ประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ร่วมกับสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) อยู่ระหว่างการดำเนินการในระยะที่ 1 ซึ่งจะแล้วเสร็จ (ระยะที่ 1) ในเดือนธันวาคม 2563 การผลักดันร่างพระราชบัญญัติระยะเวลาในการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม พ.ศ. .... อย่างต่อเนื่อง โดยคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมได้พิจารณาทบทวนร่างพระราชบัญญัติฯ ตามความเห็น ของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีการ่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบ ที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายจัดส่งให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมาย ซึ่งคาดว่า จะเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาอีกครั้งภายในเดือนธันวาคม 2563 ดำเนินการพัฒนาระบบศาลดิจิทัล อาทิ ระบบการส่งเอกสารและการประกาศนัดไต่สวนโดยวิธีการลงโฆษณาทางสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ (e - Notice System) ซึ่งเป็นการลดค่าใช้จ่าย ลดขั้นตอน ลดระยะเวลา ประชาชนเข้าถึงง่าย ได้รับบริการอย่างทั่วถึง และระบบยื่นฟ้องอิเล็กทรอนิกส์ (e-Filing System) การให้บริการคู่ความคัดถ่ายเอกสารในสำนวนคดีออนไลน์ ผ่านระบบบริการข้อมูลคดีศาลยุติธรรม (Case Information Online Service : CIOS) การส่งหมายและรายงานผล หมายทางอิเล็กทรอนิกส์ ระบบการนัดพิจารณาคดีออนไลน์ ซึ่งอำนวยความสะดวกให้ประชาชนสามารถเข้าถึง กระบวนการยุติธรรมในช่วงควบคุมการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 การพัฒนาระบบ C.R.I.M.E.S (Criminal Record and Information Management Enterprise Systems) ซึ่งเป็นระบบเทคโนโลยีสารสนเทศสถานีตำรวจ ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่พัฒนาขึ้นเพื่อเป็นศูนย์รวมการรับแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับคดีและเป็นศูนย์กลาง การเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในและนอกสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ดำเนินการจัดทำประมวล กฎหมายสำคัญ เพื่อเป็นตัวอย่างในการดำเนินการจัดทำประมวลกฎหมาย โดยมีการรับฟังความคิดเห็น ของร่างพระราชบัญญัติการจัดทำประมวลกฎหมายแบบต่อเนื่องเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงได้โดยสะดวก พ.ศ. .... ก่อนจะนำเสนอต่อคณะรัฐมนตรีตามขั้นตอนของกฎหมายต่อไป

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าในระยะที่ผ่านมาจะมีการดำเนินการสำคัญเพื่อยกระดับประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายหลายประการ แต่เมื่อพิจารณาจากแนวโน้มคะแนนมิติด้านการบังคับใช้กฎหมายของดัชนีนิติธรรม โดยพิจารณาจากปัจจัยสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายแล้ว จะเห็นว่าการดำเนินการในระยะที่ผ่านมามีการผลักดันการพัฒนากลไกการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในขั้นตอนต่าง ๆ รวมทั้งบูรณาการข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมาย แต่การดำเนินการดังกล่าวยังเป็นไปอย่างจำกัด ประกอบกับยังไม่มีการดำเนินการที่เป็นรูปธรรมในการพัฒนาปัจจัยสำคัญอีกสองประการคือการส่งเสริมให้ประชาชนรับรู้และเข้าใจกฎหมายและพัฒนาผู้มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายให้มีศักยภาพ จรรยาบรรณ และจริยธรรม อย่างไรก็ตาม การดำเนินการในส่วนของการยกระดับประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายแต่เพียงอย่างเดียว ไม่อาจประสบความสำเร็จได้ จึงต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการปฏิรูปกฎหมายให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและไม่เป็นภาระของทั้งประชาชนและผู้บังคับใช้กฎหมายมากเกินไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งรัดการดำเนินการสำคัญ อาทิ การพัฒนาระบบกลางด้านกฎหมาย (Law Portal) การประกาศใช้ร่างพระราชบัญญัติระยะเวลาในการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม พ.ศ. .... และร่างพระราชบัญญัติการจัดทำประมวลกฎหมายแบบต่อเนื่องเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงได้โดยสะดวก พ.ศ. .... รวมถึงพัฒนาและขยายผลการใช้เทคโนโลยีในการสนับสนุนการบังคับใช้กฎหมายออกไปอย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้น ควรเร่งรัดการดำเนินการปรับปรุงหรือยกเลิกกฎหมายหรือกฎระเบียบ ข้อบังคับ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและไม่เป็นภาระของประชาชนและผู้บังคับใช้กฎหมายมากเกินไป

แผนแม่บทย่อย ปี 2562 ปี 2563

การพัฒนากฎหมาย

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 220103

ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนากฎหมาย

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

จำนวน/ระดับของมาตรการ/กลไก ที่ประชาชนมีส่วนร่วมกันในการทบทวนความจำเป็น เหมาะสม และผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ร้อยละ 50

เมื่อกฎหมายมีการประกาศใช้โดยมีผลผูกพันกับภาคส่วนต่าง ๆ และประชาชนในสังคม การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนากฎหมายตลอดกระบวนการจะเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้ทุกภาคส่วนได้รับการอำนวยความสะดวกและประโยชน์จากการพัฒนาประเทศที่เท่าเทียมและเป็นธรรมมากขึ้น โดยการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายมีปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญ ได้แก่ ข้อมูลกฎหมายและกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วม นอกจากนี้ ในช่วงที่ผ่านมาการสร้างการตระหนักรู้ การมีส่วนร่วมของประชาชนและการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 ยังคงเป็นความท้าทายในการขับเคลื่อนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนากฎหมาย

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 กำหนดให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้โดยง่าย เพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง พร้อมทั้งกำหนดว่าก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับหน่วยงานของรัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นแก่ประชาชน และนำผลมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน โดยในการรับฟังความคิดเห็น หน่วยงานของรัฐผู้รับผิดชอบตามกฎหมายต้องประกาศวิธีการรับฟังความคิดเห็น ระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดในการรับฟังความคิดเห็น ตลอดจนข้อมูลประกอบการรับฟังความคิดเห็น ได้แก่ ความจำเป็นที่ต้องตรากฎหมายขึ้น คำอธิบายหลักการหรือประเด็นสำคัญของร่างกฎหมายโดยใช้ภาษาที่เข้าใจได้ง่าย

บุคคลซึ่งได้รับหรืออาจได้รับผลกระทบ และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น เมื่อรับฟังความคิดเห็นแล้ว หน่วยงานของรัฐต้องนำผลการรับฟังความคิดเห็นไปประกอบการวิเคราะห์ผลกระทบและจัดทำร่างกฎหมาย โดยระบุการปรับปรุงหรือไม่ปรับปรุงหลักการหรือประเด็นสำคัญของร่างกฎหมายตามความเห็นดังกล่าวพร้อมเหตุผลประกอบ นอกจากนั้น ยังกำหนดให้มี “ระบบกลาง” เพื่อใช้ในการรับฟังความคิดเห็นประกอบการจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็น การวิเคราะห์ผลกระทบ เป็นช่องทางในการรับข้อร้องเรียนหรือข้อเสนอแนะจากองค์กรที่เกี่ยวข้องหรือประชาชนว่าสมควรยกเลิก ปรับปรุงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายอีกด้วย ซึ่งการดำเนินการตามพระราชบัญญัติฯ นี้ส่งผลให้การบรรลุเป้าหมาย “ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนากฎหมาย” มีโอกาสเป็นไปได้สูง

การดำเนินการที่ผ่านมา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้จัดทำอนุบัญญัติภายใต้พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนากฎหมาย ได้แก่ 1) แนวทางการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย 2) แนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย 3) คำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย เรื่อง การรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบการจัดทำร่างกฎหมาย 4) หลักเกณฑ์การจัดทำคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมาย และ 5) หลักเกณฑ์การจัดทำและเผยแพร่ข้อมูลในระบบกลางเพื่อประโยชน์ในการให้ประชาชนเข้าถึงกฎหมายได้อย่างทั่วถึง นอกจากนั้น สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ร่วมกับสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) อยู่ระหว่างการพัฒนาระบบกลางด้านกฎหมาย (Law Portal) ขึ้น เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลทางด้านกฎหมายของประเทศ รวมถึงเป็นช่องทางสำหรับรับฟังความคิดเห็นและประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการดำเนินการจัดทำกฎหมายหรือร่างกฎหมาย และการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ซึ่งเป็นอีกช่องทางหนึ่งของประชาชนและภาคส่วนต่าง ๆ ในการมีส่วนร่วมและติดตามตรวจสอบการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐในกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายของประเทศได้ ทั้งนี้ การดำเนินการในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 เป็นการดำเนินการในระยะที่ 1 เพื่อรองรับการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนประกอบการจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ซึ่งอยู่ระหว่างการดำเนินการตามกรอบระยะเวลาของแผนฯ นอกจากนี้ดำเนินการจัดให้มีกลไกช่วยเหลือในการจัดทำและเสนอร่างกฎหมายโดยการตราพระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. .... ซึ่งอยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. ....

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การที่พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 ได้วางหลักการเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนากฎหมายขึ้นใหม่ ประกอบกับพระราชบัญญัติฯ ไม่ได้มีการกำหนดบทลงโทษการไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติในพระราชบัญญัติฯ จึงเป็นความท้าทายในการที่จะบังคับใช้ให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดได้ นอกจากนั้น การพัฒนาระบบกลางด้านกฎหมาย (Law Portal) ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการอำนวยการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเข้าถึงและมีส่วนร่วมในการพัฒนากฎหมาย ยังมีความท้าทายที่จะพัฒนาให้แล้วเสร็จตามกำหนดและมีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติฯ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ควรเร่งสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและกระบวนการในการมีส่วนของประชาชนในการพัฒนากฎหมาย ตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 โดยใช้ภาษาที่เข้าใจได้ง่าย พร้อมกับการกำหนดมาตรการทางบริหารในการสร้างแรงจูงใจทั้งทางบวกและทางลบให้หน่วยงานผู้รักษาการตามกฎหมายปฏิบัติตามพระราชบัญญัติฯ อย่างเคร่งครัด นอกจากนั้น ควรกำกับการดำเนินการพัฒนาระบบกลางด้านกฎหมาย (Law Portal) ให้เป็นไปตามกำหนดเวลา และมีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ และควรเร่งรัดให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบนำกฎหมายเข้าระบบกลางด้านกฎหมายเพื่อให้เกิดฐานข้อมูลกฎหมายที่มีลักษณะบูรณาการ ซึ่งประชาชนสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวกและทั่วถึง ทั้งนี้ หากระบบกลางด้านกฎหมายสามารถใช้งานได้ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติฯ จะเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนากฎหมายตามเป้าหมาย

ปี 2562 ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

การพัฒนากระบวนการยุติธรรม

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 220201

การอำนวยความยุติธรรมมีความโปร่งใส สะดวก รวดเร็ว เสมอภาค ทั่วถึง เป็นธรรม และปราศจากการเลือกปฏิบัติ

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

อัตราส่วนที่เพิ่มขึ้นของจำนวนขั้นตอนในการอำนวยความยุติธรรมที่ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อความโปร่งใส ความสะดวกและรวดเร็ว ร้อยละ 75 ของจำนวนขั้นตอนที่สำคัญ

กระบวนการยุติธรรมที่เคารพต่อสิทธิมนุษยชนและปฏิบัติต่อประชาชนโดยเสมอภาค มีความเป็นกลาง น่าเชื่อถือ โปร่งใส ตรวจสอบได้ ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก การอำนวยความยุติธรรมมีประสิทธิภาพและเป็นไปอย่างเสมอภาค หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีความร่วมมือที่ดี บูรณาการและเชื่อมโยงการทำงานระหว่างกัน เป็นจุดเน้นของเป้าหมายนี้ ซึ่งการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐที่ผ่านมาสามารถสะท้อนได้จากดัชนีนิติธรรม (Rule of Law Index) ในปัจจัยที่ 6 การบังคับใช้กฎหมาย (Regulatory Enforcement) ปัจจัยที่ 7 กระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง (Civil Justice) และปัจจัยที่ 8 กระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Criminal Justice) โดยการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนี้มีปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญ ได้แก่ การเคารพสิทธิและเสรีภาพผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม การพัฒนาระบบงานยุติธรรม ซึ่งในช่วงที่ผ่านมามีประเด็นท้าทายที่สำคัญ คือ การเร่งพัฒนาฐานข้อมูลกลางร่วมกันให้สามารถเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม เร่งผลักดันการกำหนดมาตรการพิเศษเพื่อใช้แทนการดำเนินคดีอาญา รวมทั้งปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรและกำหนดเป้าหมายในการดำเนินงานร่วมกันของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม เพื่อให้การอำนวยความยุติธรรมมีความสะดวกรวดเร็ว มีความน่าเชื่อถือและสามารถตรวจสอบได้

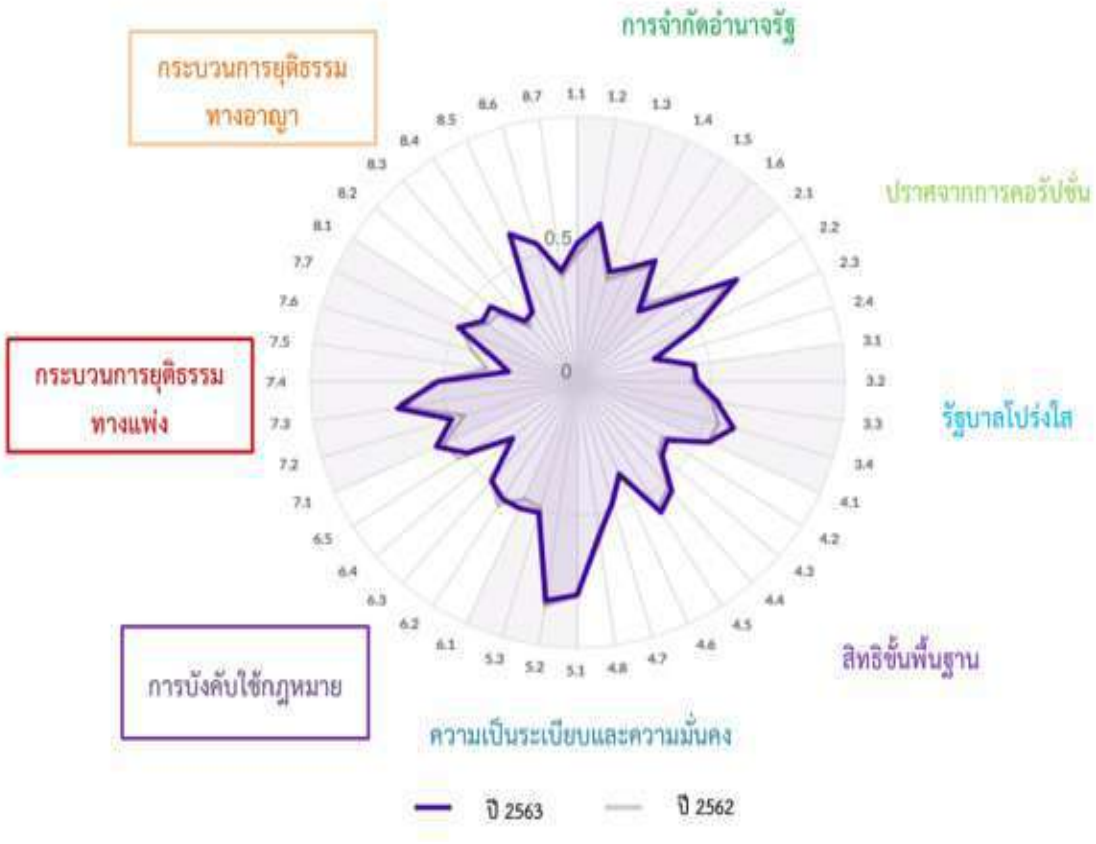
สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย โดยพิจารณาจากอัตราส่วนที่เพิ่มขึ้นของจำนวนขั้นตอนในการอำนวยความยุติธรรมที่ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อความโปร่งใส ความสะดวกและรวดเร็ว และประเภทและระดับของมาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อความเสมอภาคในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งสามารถเทียบเคียงจากข้อมูลรายงานที่เกี่ยวข้อง คือ ดัชนีนิติธรรม (Rule of Law Index) โดยพิจารณาจากปัจจัยที่ 6 การบังคับใช้กฎหมาย (Regulatory Enforcement) ปัจจัยที่ 7 กระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง (Civil Justice) และปัจจัยที่ 8 กระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Criminal Justice) ซึ่งหากเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยของปี 2562 เทียบกับค่าคะแนนของปี 2563 พบว่า ประเทศไทยมีค่าคะแนนของทั้ง 3 ปัจจัยใกล้เคียงกับในช่วงปีที่ผ่านมา โดยมีค่าคะแนนของแต่ละปัจจัยเทียบกันระหว่างปี 62 กับ ปี 63 คือ 0.48 กับ 0.47, 0.49 กับ 0.48 และ 0.42 กับ 0.43 ตามลำดับ และเมื่อเทียบกับค่าคะแนนเฉลี่ยโลกของทั้ง 3 ปัจจัยที่อยู่ระดับ 0.54, 0.55 และ 0.47 จะเห็นได้ว่าประเทศไทยมีค่าคะแนนที่ต่ำกว่าในทุกปัจจัย ในขณะที่การจัดอันดับประเทศไทยเมื่อเทียบกับประเทศที่เข้าร่วมการวัดดัชนีจำนวน 126 ประเทศในปี 2562 และ 128 ประเทศในปี 2563 จะเห็นได้ว่าในปี 2563 ได้รับการจัดลำดับที่ลดลงเมื่อเทียบกับปีก่อนในปัจจัยที่ 6 และปัจจัยที่ 7 จาก 80 เป็น 83 และ 76 เป็น 84 มีเพียงปัจจัยที่ 8 มีลำดับที่ดีขึ้นจาก 74 เป็น 70 ซึ่งในภาพรวมคะแนนของประเทศไทยยังไม่เพิ่มขึ้นหรือลดลงอย่างมีนัยสำคัญ สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการเร่งดำเนินการที่เกี่ยวข้องในการบังคับใช้กฎหมาย รวมถึงการพัฒนากระบวนการยุติธรรมทั้งทางแพ่งและทางอาญา

การดำเนินการที่ผ่านมา ได้มีการจัดตั้งศูนย์ยุติธรรมสร้างสุข โดยมีการให้บริการประชาชนด้วยบริการในกระบวนการยุติธรรมที่หลากหลาย ณ จุดเดียว ประกอบด้วย 1) การส่งเสริมและสร้างการรับรู้กฎหมายและการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ 2) การให้คำปรึกษากฎหมาย 3) ช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา 4) การคุ้มครองพยานในคดีอาญา 5) การไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาท 6) การรับเรื่องราวร้องทุกข์และร้องเรียน 7) การให้บริการกองทุนยุติธรรม และ 8) การจัดหาทนายความตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อีกทั้งมีการปล่อยชั่วคราวในวันหยุดราชการ และขยายโอกาสในการเข้าถึงสิทธิที่จะได้รับการปล่อยชั่วคราว ให้ผู้พิพากษาสามารถใช้ดุลยพินิจในการเรียกหลักประกันลดลงให้ประชาชนเข้าถึงการปล่อยชั่วคราวโดยไม่ต้องใช้หลักประกันมากยิ่งขึ้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมจะมีการแก้ไขกฎระเบียบ และนำระบบสารสนเทศมาให้บริการประชาชนเพื่อความสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น แต่เนื่องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมหลายหน่วยงานไม่ได้อยู่ในฝ่ายบริหารหรือเป็นองค์กรอิสระ ทำให้มีวัฒนธรรมองค์กรที่แตกต่างกันในการดำเนินการ รวมถึงมีกฎหมาย จริยธรรม/จรรยาบรรณวิชาชีพที่แตกต่างกัน อีกทั้งการพัฒนาฐานข้อมูลส่วนใหญ่เป็นการพัฒนาภายในองค์กรแม้หน่วยงานจะเริ่มนำมาใช้อำนวยความสะดวกให้กับประชาชนแล้ว แต่ยังขาดการบูรณาการข้อมูลสารสนเทศระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมควรเร่งพัฒนาฐานข้อมูลกลางให้สามารถเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างกัน ทั้งข้อมูลฐานคดี ข้อมูลด้านกฎหมาย ข้อมูลสถิติงานยุติธรรม เพื่อให้เกิดการบูรณาการข้อมูลด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีและนำไปใช้ประโยชน์เพื่ออำนวยความสะดวกให้ประชาชน เน้นการสร้างความร่วมมือในระดับพื้นที่และชุมชนผ่านเครือข่ายหน่วยงานของรัฐ องค์กรเอกชน องค์กรท้องถิ่น เพื่อเป็นเครื่องมือในการอำนวยความยุติธรรมให้กับประชาชน เร่งผลักดันการกำหนดมาตรการพิเศษเพื่อใช้แทนการดำเนินคดีอาญา และศึกษาการกำหนดโทษอย่างอื่นในประมวลกฎหมายอาญา รวมทั้งปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรและกำหนดเป้าหมายในการดำเนินงานร่วมกันของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม เพื่อให้การอำนวยความยุติธรรมมีความสะดวกรวดเร็ว มีความน่าเชื่อถือ และสามารถตรวจสอบได้

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ 23

23 การวิจัย และพัฒนานวัตกรรม

"ขับเคลื่อนประเทศไทย ด้วยการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม
สร้างองค์ความรู้เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต
เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน
มุ่งสู่ประเทศที่พัฒนาแล้วอย่างยั่งยืน"

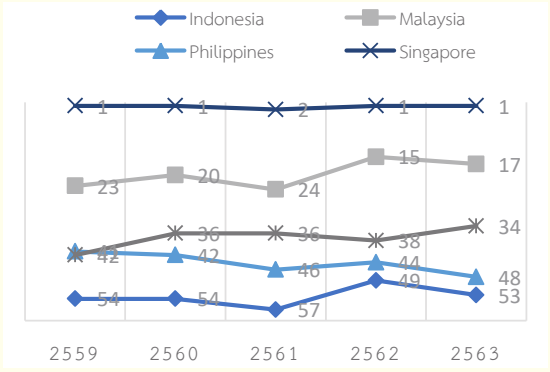
แผนแม่บทฯ ประเด็น (23) การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีและด้านโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของประเทศ รวมทั้งเพิ่มมูลค่าการลงทุนวิจัยและพัฒนานวัตกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ เพื่อให้การดำเนินการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมสามารถตอบโจทย์ความต้องการในการแก้ปัญหาท้าทายเร่งด่วนของประเทศ ยกระดับภาคการผลิตและบริการ ตลอดจนประสิทธิภาพการบริหารจัดการภาครัฐ รวมทั้ง สามารถรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศได้อย่างยั่งยืน โดยมี 2 เป้าหมายระดับประเด็น ได้แก่ **(1) ความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี และด้านโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของประเทศเพิ่มสูงขึ้น และ (2) มูลค่าการลงทุนวิจัยและพัฒนานวัตกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้น**

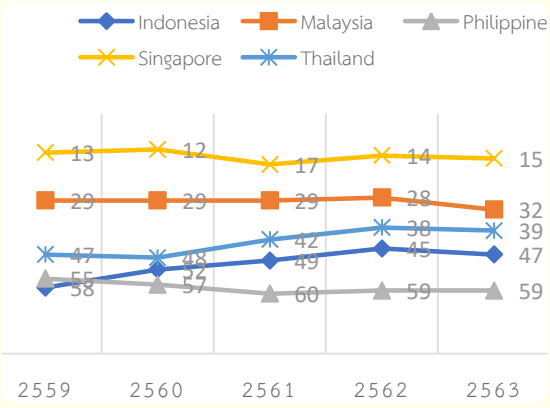
การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

230001 ปี 2562 ปี 2563

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย **(1) ความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี และด้านโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของประเทศเพิ่มสูงขึ้น** กำหนดเป้าหมายให้ประเทศไทยเป็น 1 ใน 30 อันดับ ภายในปี 2565 ซึ่งสามารถประเมินได้จากการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของสถาบันการจัดการนานาชาติ (IMD) โดยการจัดอันดับในปี 2563 ความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีอยู่ในอันดับที่ 34 ดีขึ้นจากอันดับที่ 38 ของปีก่อน และยังเป็นอันดับที่มีแนวโน้มดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในส่วนของโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์อยู่ในอันดับที่ 39 ลดลงจากอันดับที่ 38 ของปีก่อน แม้อันดับจะลดลง 1 อันดับ แต่เมื่อพิจารณาคะแนนและอันดับในปัจจัยย่อยพบว่าดีขึ้นเกือบทั้งหมด สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานเพื่อส่งเสริม

โครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี

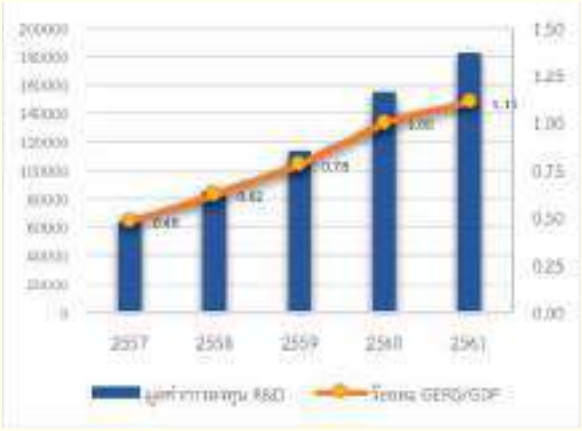

ที่มา: IMD

เทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ของประเทศที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ดี จากผลการจัดอันดับดังกล่าวพบว่า แม้คะแนนและอันดับในปัจจัยย่อยจะดีขึ้นแต่อันดับประเทศกลับลดลง ทุกภาคส่วนจึงจำเป็นต้องเร่งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ในทุกมิติด้วยเช่นเดียวกันกับการการเร่งพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญของประเทศอื่นทั่วโลก เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ในปี 2565

(2) มูลค่าการลงทุนวิจัยและพัฒนานวัตกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้น กำหนดเป้าหมายสัดส่วนมูลค่าการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาของประเทศต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GERD/GDP)ที่ร้อยละ 1.5 ภายในปี 2565 โดยในปี 2561 ประเทศไทยมีสัดส่วน GERD/GDP อยู่ที่ร้อยละ 1.11 เพิ่มขึ้นจากปีก่อนซึ่งมีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 1.00 เมื่อพิจารณามูลค่าการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาของประเทศไทยพบว่ามีมูลค่ารวมทั้งสิ้น 182,357 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 17.54 สะท้อนให้เห็นว่าทั้งภาครัฐและภาคเอกชนต่างให้ความสำคัญกับการลงทุนด้านวิจัยและพัฒนาเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ เนื่องด้วยผลกระทบของการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ทำให้เศรษฐกิจในประเทศชะลอตัวลง และอาจส่งผลให้สัดส่วนการลงทุนด้านวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชนคงที่หรือลดลง นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างหน่วยงานจัดทำข้อมูล GERD/GDP ตามการแบ่งส่วนราชการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ในรูปแบบใหม่ ทำให้การเก็บข้อมูลเพื่อจัดทำสัดส่วน GERD/GDP ปี 2562 เป็นไปอย่างล่าช้า อย่างไรก็ดี กระทรวง อว. ประมาณการณ์สัดส่วน GERD/GDP ปี 2562 อยู่ที่ร้อยละ 1.11 เท่ากับปี 2561 ซึ่งยังคงมีแนวโน้มที่จะสามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้

การลงทุนด้านวิจัยและนวัตกรรมของประเทศไทย

ที่มา: สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ, อว. (2563)

การดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายระดับประเด็น (1) ความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี และด้านโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของประเทศเพิ่มสูงขึ้น มีประเด็นท้าทายที่ต้องเร่งพัฒนา อาทิ การเตรียมความพร้อมบุคลากรวิจัยและนวัตกรรมรายอุตสาหกรรมทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพการมีกระบวนการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และบุคลากรเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และบุคลากรผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและนวัตกรรมนำไปสู่การลดต้นทุนจากการนำเข้าเทคโนโลยีจากต่างประเทศ การจัดให้มีการสนับสนุนและผลักดันให้มีการนำงานวิจัยและนวัตกรรมทางสังคมไปสู่การปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาทางสังคม และการเร่งพัฒนาระดับมาตรฐานของห้องปฏิบัติการเพื่อยกระดับคุณภาพการวิจัยและนวัตกรรมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและยกระดับความเชื่อมั่นของผู้ใช้งานห้องปฏิบัติการ ผู้ประกอบการ และนักลงทุน สำหรับเป้าหมายระดับประเด็น (2) มูลค่าการลงทุนวิจัยและพัฒนานวัตกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้น แม้ว่าสัดส่วนการลงทุนของภาคเอกชนจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องแต่ยังคงมีประเด็นท้าทายในการรักษาระดับการลงทุนการวิจัยและนวัตกรรมของภาคเอกชนให้คงที่หรือเพิ่มสูงขึ้นทั้งภาคการผลิตและภาคบริการ

แผนแม่บทฯ ประเด็น (02) การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม

ประกอบด้วย 7 เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2563
230101	**ภาคอุตสาหกรรมการผลิตและบริการสร้างมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นจากการวิจัยและนวัตกรรม ส่งผลให้เกิดการขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปัจจุบัน** ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565	2562	2563

อัตราการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมการผลิตและบริการที่สร้างมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นจากการวิจัย เฉลี่ยร้อยละ 5 ต่อปี ซึ่งเทียบเคียงจากข้อมูลการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชน โดยในปี 2560 การลงทุนวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชนมีมูลค่ารวม 123,942 ล้านบาท เพิ่มขึ้น 2 เท่าจากปี 2558 โดยส่วนใหญ่เป็นการลงทุนวิจัยในอุตสาหกรรมเป้าหมายที่มีศักยภาพเดิม แต่ยังไม่ปรากฏสัดส่วนอย่างมีนัยสำคัญของการลงทุนวิจัยและนวัตกรรมในอุตสาหกรรมเป้าหมายในอนาคตอื่น ๆ อาทิ การแพทย์ครบวงจร การบินและโลจิสติกส์ และดิจิทัล อีกทั้ง ในช่วงปี 2559-2561 มูลค่าเพิ่มภาคอุตสาหกรรมไทยเติบโตเหลือเพียงร้อยละ 1 ต่อปี เมื่อเทียบกับประเทศในภูมิภาคที่เติบโตถึงร้อยละ 1.5 – 3.0 ต่อปี ทำให้ยังคงมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ **ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง**

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2563
230102	**วิสาหกิจในกลุ่มเป้าหมายด้านเศรษฐกิจที่มีนวัตกรรมเพิ่มขึ้น** ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565	2562	2563

จำนวนวิสาหกิจที่มีนวัตกรรมที่มีสัดส่วนของรายได้จากผลิตภัณฑ์นวัตกรรมต่อรายได้ทั้งหมดเพิ่มขึ้น 1 เท่าจากปีฐาน ซึ่งเทียบเคียงจากข้อมูลอันดับความสามารถด้านนวัตกรรมของไทย ตามดัชนีชี้วัด Global Innovation Index (GII) ในปี 2563 จะอยู่ในอันดับที่ 44 ปรับลดลงจากอันดับที่ 43 ในปี 2562 ของอันดับในภาพรวม แต่ปัจจัยด้านศักยภาพทางการตลาด และศักยภาพทางธุรกิจถูกปรับอันดับเพิ่มสูงขึ้น เป็นอันดับที่ 22 และ 32 ในปี 2563 ตามลำดับ อีกทั้งสัดส่วนบริษัทที่ใช้นวัตกรรมมีการปรับตัวเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ จากร้อยละ 50 ในปี 2559 เป็นร้อยละ 79 ในปี 2561 แต่ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ยังคงเน้นใช้ เทคโนโลยีขั้นต้นในการผลิตมากกว่าลงทุนเพื่อพัฒนานวัตกรรมจึงมีสถานการณ์บรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ **ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย**

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	ปี 2563
230201	**คุณภาพชีวิต ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ และความเสมอภาคทางสังคมได้รับการยกระดับเพิ่มขึ้น จากผลการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเชิงสังคม** เป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565	2562	2563

มีผลสัมฤทธิ์ในการยกระดับคุณภาพทางสังคมจากผลการวิจัยฯ ซึ่งเทียบเคียงจากข้อมูลจำนวนโครงการนวัตกรรมเพื่อสังคมที่ขอรับสนับสนุนเงินทุนและการก่อให้เกิดมูลค่าการลงทุนของสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ พบว่า ในปี 2562 มีจำนวนโครงการนวัตกรรมเพื่อสังคมที่ขอรับสนับสนุนเงินทุน จำนวน 25 โครงการ ก่อให้เกิดมูลค่าการลงทุนกว่า 110 ล้านบาท ลดลงจากจำนวน 32 โครงการ ในปี 2561 และมูลค่าการลงทุนลดลงไปกว่า 95 ล้านบาท และยังไม่แสดงให้เห็นถึงผลสัมฤทธิ์ในการยกระดับคุณภาพทางสังคมจากงานวิจัยดังกล่าว เนื่องจากปัญหาความเหลื่อมล้ำ และปัญหาทางสังคมอื่น ๆ ในสังคมไทยยังไม่ได้ลดลงอย่างมีนัยสำคัญ จึงยังคงมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ **ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย**

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	ปี 2563
230301	**การประยุกต์ใช้ความรู้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการเพิ่มมูลค่าของเศรษฐกิจสีเขียวอย่างยั่งยืนเพิ่มขึ้น** เป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565	2562	2563

จัดทำฐานข้อมูลและมีข้อมูลปีฐานเกี่ยวกับสิทธิบัตร อนุสิทธิบัตร สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ด้านเศรษฐกิจฐานชีวภาพ ซึ่งพิจารณาได้จากข้อมูลที่ประเทศไทยได้รับสิทธิบัตรในหมวดของ (1) Agriculture, Food Chemistry (2) Agriculture & Food Processing Machinery (3) Organic Fine Chemistry (4) Biotechnology และ (5) Environmental Technology โดยในช่วงปี 2558 - 2561 มีจำนวนเพิ่มขึ้นจาก 3 สิทธิบัตรในปี 2558 เป็น 21 สิทธิบัตรในปี 2561 และเมื่อพิจารณาการสนับสนุนเงินทุนให้แก่โครงการส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมของสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (สนช.) พบว่า ในปี 2563 มีโครงการนวัตกรรมในสาขาเศรษฐกิจชีวภาพ (Bio-Economy) และสาขาเศรษฐกิจการผลิตและการหมุนเวียน (Circular and Manufacturing Economy) ที่ได้รับการสนับสนุนเงินทุนรวมจำนวน 57 โครงการ คิดเป็นร้อยละ 38 ของโครงการทั้งหมด ซึ่งเป็นจำนวนโครงการที่ลดลงจากปี 2562 คิดเป็นร้อยละ 55 อีกทั้งผู้ประกอบการยังคงต้องแบกรับภาระต้นทุนในการพัฒนานวัตกรรมด้วยส่วนหนึ่ง จึงยังคงมีสถานการณ์บรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ **ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย**

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2563

ทั้งหมด ซึ่งเป็นจำนวนโครงการที่ลดลงจากปี 2562 คิดเป็นร้อยละ 55 อีกทั้งผู้ประกอบการยังคงต้องแบกรับภาระต้นทุนในการพัฒนานวัตกรรมด้วยส่วนหนึ่ง จึงยังคงมีสถานการณ์บรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ **ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย**

230401	**ประเทศไทยมีขีดความสามารถของเทคโนโลยีฐานทั้ง 4 ด้าน ทัดเทียมประเทศที่ก้าวหน้าในเอเชีย** ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565	2562	2563

อันดับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีชีวภาพ เทคโนโลยีวัสดุ นาโนเทคโนโลยี และเทคโนโลยีดิจิทัล อยู่ในอันดับที่ 1 ใน 20 ของประเทศที่ก้าวหน้าในเอเชีย ซึ่งเทียบเคียงได้จากดุลการชำระเงินทางเทคโนโลยี โดยเปรียบเทียบมูลค่าการชำระเงินทางเทคโนโลยีระหว่างไทยกับประเทศในเอเชีย ที่สะท้อนสถานะของประเทศในการเป็นผู้รับหรือผู้ถ่ายทอดเทคโนโลยี โดยในปี 2561 ประเทศไทยมีการขาดดุลการชำระเงินทางเทคโนโลยีประมาณ 257,500 ล้านบาท โดยมีแนวโน้มขาดดุลอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2559 สะท้อนให้เห็นว่ามีขีดความสามารถทางเทคโนโลยีอย่างจำกัดและจำเป็นต้องพึ่งพาองค์ความรู้ทางเทคโนโลยีจากต่างประเทศ จึงมีความเสี่ยงที่จะไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ และยังคงมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ **ต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต**

230501	**จำนวนโครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้น** ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565	2562	2563

อัตราจำนวนโครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้นร้อยละ 10 ซึ่งเทียบเคียงจากข้อมูลดัชนีวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พบว่าประเทศไทยมีจำนวนห้องปฏิบัติการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากในปี 2558 จำนวน 8,580 แห่ง เป็น 8,798 แห่ง ในปี 2562 หรือเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 2.5 และจำนวนบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนาที่ทำงานวิจัยเต็มเวลา (Full-Time equivalence: FTE) ยังเพิ่มขึ้นจาก 21 คนต่อประชากร 10,000 คน ในปี 2560 เป็น 24 คนต่อประชากร 10,000 คน ในปี 2561 อีกทั้ง สถาบันการจัดการนานาชาติ (International Institute for Management Development: IMD)

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย ปี 2562	ปี 2563

ได้จัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศด้านโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของไทยให้อยู่ในอันดับที่ 42 ในปี 2561 ดีขึ้นจากอันดับที่ 48 ในปี 2560 สะท้อนให้เห็นถึงความก้าวหน้าในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของประเทศเมื่อเทียบกับบริบทสากลแต่ยังคงอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมาย รวมทั้งการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของคนไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แต่การใช้งานส่วนมากยังคงกระจุกตัวอยู่ที่เมืองใหญ่ จึงมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ **ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย**

230502	**สัดส่วนการลงทุนวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชนต่อภาครัฐเพิ่มขึ้น** เป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565	2562	2563

สัดส่วนการลงทุนและพัฒนาของภาคเอกชนต่อภาครัฐเพิ่มขึ้นที่ระดับ 70:30 ซึ่งพิจารณาได้จากข้อมูลสัดส่วนการลงทุนวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชนต่อภาครัฐในช่วงปี 2558 – 2560 เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากที่ระดับ 70:30 ในปี 2558 ซึ่งภาคเอกชนมีการลงทุนเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 44 ต่อปี ส่งผลให้ในปี 2561 สัดส่วนการลงทุนวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชนต่อภาครัฐอยู่ที่ 78:22 ซึ่งได้บรรลุเป้าหมาย 70:30 ที่กำหนดไว้เรียบร้อยแล้ว จึงมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับ **บรรลุค่าเป้าหมาย**

ปี 2562 ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านเศรษฐกิจ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 230101

ภาคอุตสาหกรรมการผลิตและบริการสร้างมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นจากการวิจัยและนวัตกรรม ส่งผลให้เกิดการขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปัจจุบัน

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

อัตราการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมการผลิตและบริการที่สร้างมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นจากการวิจัย เฉลี่ยร้อยละ 5 ต่อปี

การวิจัยและนวัตกรรมที่ตอบโจทย์ความต้องการของภาคอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต จะสามารถเพิ่มผลิตภาพ คุณภาพและมาตรฐาน รวมทั้งศักยภาพของผู้ประกอบการ ซึ่งจะสร้างมูลค่าเพิ่มและก่อให้เกิดการขยายตัวในภาคอุตสาหกรรมและบริการเป้าหมาย และยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศในภาพรวม โดยมีปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญ ประกอบด้วย การพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ การส่งเสริมการนำนวัตกรรมไปใช้ในเชิงพาณิชย์ และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างงานวิจัยและนวัตกรรม โดยในช่วงที่ผ่านมามีประเด็นท้าทายที่สำคัญ คือ การเตรียมความพร้อมบุคลากรทางการวิจัยที่ตอบสนองต่อความต้องการของภาคอุตสาหกรรมการผลิตและบริการ

230101

การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย การสร้างมูลค่าที่เพิ่มสูงขึ้นของภาคอุตสาหกรรมการผลิตและบริการจากการวิจัยและนวัตกรรม สามารถเทียบเคียงได้จากรายงานผลการสำรวจการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชน โดยในปี 2560 การลงทุนวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชนมีมูลค่ารวม 123,942 ล้านบาท เพิ่มขึ้น 2 เท่าจากปี 2558 (ข้อมูลการสำรวจจากสำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) โดยส่วนใหญ่เป็นการลงทุนวิจัยในอุตสาหกรรมเป้าหมายที่มีศักยภาพเดิม ได้แก่ อุตสาหกรรมยานยนต์ (ร้อยละ 15) อุตสาหกรรมอาหาร (ร้อยละ 13) และอุตสาหกรรมปิโตรเลียม (ร้อยละ 10) ทั้งนี้ ยังไม่ปรากฏสัดส่วนอย่างมีนัยสำคัญของการลงทุนวิจัยและนวัตกรรมในอุตสาหกรรมเป้าหมายในอนาคตอื่น ๆ อาทิ การแพทย์ครบวงจร การบินและโลจิสติกส์ และดิจิทัล สะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยยังต้องขยายสัดส่วนการลงทุนวิจัยและพัฒนานวัตกรรมในอุตสาหกรรมเป้าหมายอื่น ๆ ที่สอดรับกับอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศเพิ่มเติม อย่างไรก็ตาม ในช่วงปี 2559-2561 มูลค่าเพิ่มภาคอุตสาหกรรมไทยเติบโตเหลือเพียงร้อยละ 1 ต่อปี เมื่อเทียบกับประเทศในภูมิภาคที่เติบโตถึงร้อยละ 1.5 – 3.0 ต่อปี ซึ่งเป็นผลของปัจจัยเชิงวัฏจักร อาทิ สงครามการค้าระหว่างประเทศมหาอำนาจ และการชะลอตัวของเศรษฐกิจโลก เป็นต้น ซึ่งอัตราการขยายตัวดังกล่าวยังห่างจากค่าเป้าหมายของแผนแม่บทย่อย 230101 อย่างมีนัยสำคัญ สะท้อนให้เห็นว่า แม้จะมีการลงทุนวิจัยในอุตสาหกรรมดังกล่าวแล้วก็ตาม แต่ก็ยังไม่สามารถทำให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ได้ นับเป็นความท้าทายที่สำคัญของไทยในการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยไปในเชิงเศรษฐกิจและการพาณิชย์

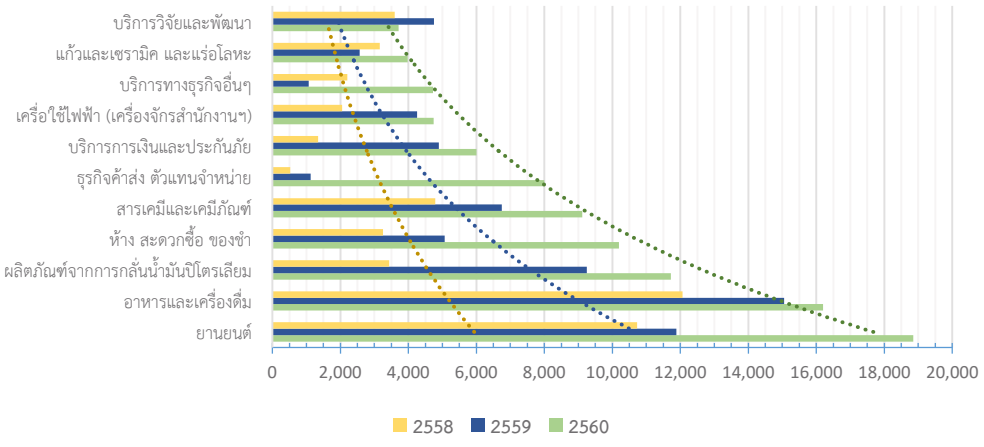
การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม

230101

การดำเนินการที่ผ่านมา ภาครัฐได้ดำเนินงานเพื่อส่งเสริมให้ภาคอุตสาหกรรมการผลิตและบริการพัฒนาและใช้ประโยชน์จากการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความสามารถในการแข่งขัน โดยมีโครงการสำคัญ อาทิ โครงการการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อสร้างความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ โครงการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีสำหรับเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับกลุ่มอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารเป้าหมาย โครงการถ่ายทอดองค์ความรู้จากงานวิจัยสู่กลุ่มอุตสาหกรรม เพื่อส่งเสริมการเข้าถึงนวัตกรรมอุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์และสร้างมูลค่าเพิ่ม โครงการยกระดับคุณภาพมาตรฐานและการใช้บริการด้านอัญมณีและเครื่องประดับสู่ตลาดโลก และโครงการจัดทำแนวทางการผลักดันการใช้มาตรฐานประสิทธิภาพพลังงานของโรงงานอุตสาหกรรมในภาคอุตสาหกรรม เพื่อจัดทำมาตรฐานประสิทธิภาพการใช้พลังงาน ส่งเสริมการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนาและประยุกต์โปรแกรมแบบจำลองลักษณะการใช้งานของโรงงาน (Process Simulation Model)

ค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชน ปี 2558-2560

ที่มา: สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ, อว. (2563)

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย จากโครงการสำรวจความต้องการบุคลากรวิจัยและนวัตกรรมรายอุตสาหกรรม ในปี 2562 โดย สอวช. พบว่า อุตสาหกรรมอนาคตทั้ง 5 ประเภท ได้แก่ อุตสาหกรรมหุ่นยนต์ อุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์ อุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร อุตสาหกรรมเชื้อเพลิงชีวภาพและเคมีชีวภาพ และอุตสาหกรรมดิจิทัล มีความต้องการบุคลากรมากกว่า 110,000 อัตรา จึงมีความท้าทายในการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อรองรับการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมการผลิตและบริการดังกล่าว ขณะเดียวกันประเด็นการซื้อเทคโนโลยีจากต่างประเทศ โดยไม่เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และบุคลากรเพื่อสร้างความเชี่ยวชาญย่อมจะเป็นอุปสรรคต่อการต่อยอดการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมของตนเอง โดยเฉพาะเทคโนโลยีขั้นสูงซึ่งจำเป็นต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายในอนาคตของประเทศไทย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย หน่วยงานภาครัฐโดยเฉพาะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านเศรษฐกิจ อาทิ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) กระทรวงแรงงาน (รง.) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ดศ.) กระทรวงคมนาคม (คค.) กระทรวงสาธารณสุข (สธ.) กระทรวงอุตสาหกรรม (อก.) และกระทรวงพลังงาน (พณ.) ควรร่วมมือกับผู้ประกอบการในกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศ เพื่อกำหนดแนวทางการวิจัยแบบมุ่งเป้าร่วมกับสถาบันการศึกษา เพื่อพัฒนานวัตกรรมใน การขับเคลื่อนอุตสาหกรรมเป้าหมาย รวมถึงออกแบบหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของอุตสาหกรรม เพื่อเตรียมความพร้อมทักษะแรงงานในอนาคต

ปี 2562 ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านเศรษฐกิจ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 230102

วิสาหกิจในกลุ่มเป้าหมายด้านเศรษฐกิจที่มีนวัตกรรมเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

จำนวนวิสาหกิจที่มีนวัตกรรมที่มีสัดส่วนของรายได้จากผลิตภัณฑ์นวัตกรรมต่อรายได้ทั้งหมดเพิ่มขึ้น 1 เท่าจากปีฐาน

การขับเคลื่อนวิสาหกิจที่มีนวัตกรรมให้สามารถขยายตลาดได้อย่างต่อเนื่อง จำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนด้วยปัจจัยต่าง ๆ เช่น การพัฒนาความสามารถทางนวัตกรรมของผู้ประกอบการ การสร้างการเข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรมให้สามารถนำไปพัฒนาและต่อยอดธุรกิจ การเพิ่มโอกาสในการนำนวัตกรรมออกสู่ตลาดหรือเชิงพาณิชย์ทั้งในและต่างประเทศ และการทบทวนกฎหมาย ระเบียบ และการให้บริการภาครัฐที่สามารถส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินธุรกิจนวัตกรรมและการเป็นนักลงทุนและผู้ประกอบการใหม่ เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเพิ่มจำนวนวิสาหกิจที่มีนวัตกรรมในกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย โดยมี ปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญ ได้แก่ การสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อการใช้ประโยชน์จากนวัตกรรม เพื่อสร้างแรงจูงใจในการลงทุนเพื่อพัฒนานวัตกรรมเพิ่มมากขึ้น การกำหนดพื้นที่เศรษฐกิจนวัตกรรมที่มีความพร้อมและเหมาะสม การเชื่อมโยงระบบนิเวศนวัตกรรมในประเทศกับต่างประเทศ การสร้างตลาดนวัตกรรมภาครัฐ เพื่อเพิ่มปริมาณความต้องการสินค้านวัตกรรมจากผู้ประกอบการภายในประเทศ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย อันดับความสามารถด้านนวัตกรรมของไทย ตามดัชนีชี้วัด Global Innovation Index (GII) ในปี 2563 อยู่ในอันดับที่ 44 ปรับลดลงจากอันดับที่ 43 ในปี 2562 แม้ว่าจะเป็นการปรับลดของอันดับในภาพรวม แต่ปัจจัยด้านศักยภาพทางการตลาด (Market Sophistication) มีอันดับที่ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยในปี 2563 อยู่ในอันดับที่ 22 ปรับตัวดีขึ้นจากอันดับที่ 32 ในปี 2562 เช่นเดียวกับศักยภาพทางธุรกิจ (Business Sophistication) ที่อยู่ในอันดับที่ 32 ในปี 2563 ดีขึ้นจากอันดับที่ 60 ในปีก่อนหน้า อีกทั้งสัดส่วนบริษัทที่ใช้นวัตกรรมก็ปรับตัวเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญจากร้อยละ 50 ในปี 2559 เป็นร้อยละ 79 ในปี 2561 นอกจากนี้ ในปี 2561 พบว่ามีผู้ประกอบการที่ใช้นวัตกรรม 52,950 กิจการ สามารถสร้างสินค้าใหม่เข้าสู่ตลาด 418,050 รายการ มีบริการใหม่ 54,923 รายการ และกระบวนการดำเนินธุรกิจใหม่ จำนวน 41,751 ราย

ที่มา: สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมแห่งชาติ

การดำเนินการที่ผ่านมา ในปี 2563 กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ได้ดำเนินการโครงการการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อสร้างความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ เพื่อส่งเสริมให้วิสาหกิจชุมชนและผู้ประกอบการเข้าถึงนวัตกรรมอุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ได้ ในขณะที่สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) ได้ดำเนินการโครงการการวิจัยและพัฒนาเพื่อตอบโจทย์อุตสาหกรรมเป้าหมาย เพื่อสร้างผลงานวิจัยและผลักดันให้เกิดการลงทุนในกิจกรรมด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีภาคการผลิต ภาคบริการ และภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ กระทรวงพาณิชย์ (พณ.) ได้ดำเนินการโครงการการศึกษาการปรับตัวของธุรกิจไทยในเศรษฐกิจสูงวัย เพื่อศึกษาและกำหนดทิศทางนโยบายและแผนงานในการรองรับและสนับสนุนด้านเศรษฐกิจการค้าในเศรษฐกิจสูงวัย ซึ่งโครงการดังกล่าวจะเป็นหนึ่งในการขับเคลื่อนที่สำคัญในการสนับสนุนการนำนวัตกรรมไปใช้ในธุรกิจของผู้ประกอบการ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ต้นทุนในการพัฒนานวัตกรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าในอุตสาหกรรมเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากการพึ่งพาเทคโนโลยีจากต่างประเทศ ซึ่งเป็นภาระต้นทุนสำหรับผู้ประกอบการ ส่งผลให้ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) เลือกที่จะไม่ลงทุนเพื่อพัฒนานวัตกรรมและยังคงใช้เทคโนโลยีขั้นต้นในการผลิต อย่างไรก็ตาม การขับเคลื่อนนวัตกรรมในองค์กรสามารถเชื่อมโยงกับเครือข่ายผู้ประกอบการรายใหญ่ในอุตสาหกรรม เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีขั้นต้นได้อีกทางหนึ่ง โดยเฉพาะการสร้างความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการในห่วงโซ่การผลิตเดียวกัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) (สนช.) ควรบูรณาการร่วมกับสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) และกระทรวงอุตสาหกรรม (อก.) ในการผลักดันให้วิสาหกิจทุกขนาดในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิสาหกิจที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายพัฒนานวัตกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตและบริการ นอกจากนี้ ภาครัฐควรร่วมมือกับภาคเอกชนในการสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนให้เกิดผู้ประกอบการนวัตกรรมเพิ่มขึ้นได้อย่างต่อเนื่อง ผ่านกลไกการกระจายการเข้าถึงการใช้ประโยชน์จากการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของภาครัฐ รวมถึงการสำรวจข้อมูลวิสาหกิจที่มีการใช้นวัตกรรมในกลุ่มกิจกรรมเศรษฐกิจเป้าหมาย จะช่วยผลักดันให้การดำเนินธุรกิจของวิสาหกิจในประเทศไทยมีการนำนวัตกรรมมาใช้อย่างแพร่หลายมากขึ้น

แผนแม่บทย่อย ปี 2562 ปี 2563

การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านสังคม

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 230201

คุณภาพชีวิต ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ และความเสมอภาคทางสังคมได้รับการยกระดับเพิ่มขึ้นจากผลการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเชิงสังคม

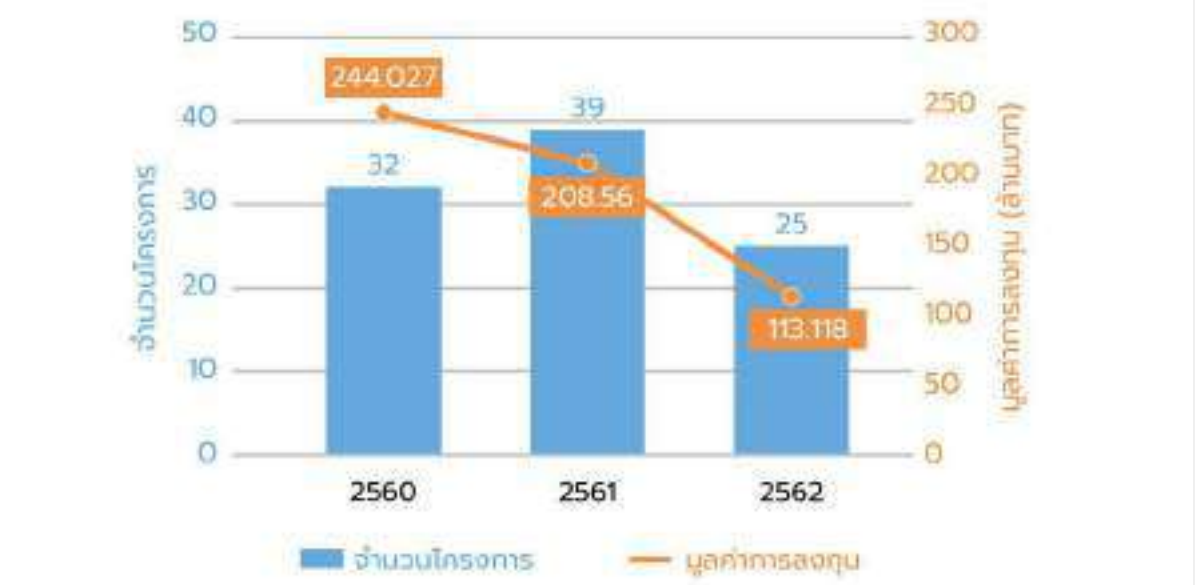
ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

ดัชนี นวัตกรรมเชิงสังคม (ร้อยละของ มีผลสัมฤทธิ์ในการยกระดับคุณภาพทางสังคมจากผลการวิจัยฯ)

การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมนั้น นอกจากจะมีประโยชน์ในเชิงพาณิชย์และต่อระบบเศรษฐกิจแล้ว ยังมีประโยชน์ในเชิงสังคมด้วย โดยนวัตกรรมทางสังคมเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศไทยในปัจจุบัน โดยการวิจัยและพัฒนาได้เข้ามามีบทบาทในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนทุกกลุ่ม ทั้งด้านสุขภาพ การศึกษา และการเข้าถึงสวัสดิการภาครัฐ รวมไปถึงการเตรียมความพร้อมของสังคมในกระแสความไม่แน่นอนของโลกในยุคดิจิทัล (VUCA World) รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยเพื่อการรับมือการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร การเป็นสังคมสูงวัยโดยสมบูรณ์ การพัฒนาแรงงานทักษะสูงและเฉพาะทาง การยกระดับแรงงานทักษะต่ำ การแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคม และการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน

จำนวนโครงการนวัตกรรมที่ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ

ที่มา: สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย จากรายงานประจำปี 2562 ของสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (สนช.) พบว่า มีโครงการนวัตกรรมเพื่อสังคมที่ขอรับสนับสนุนเงินทุน จำนวน 25 โครงการ ก่อให้เกิดมูลค่าการลงทุนกว่า 110 ล้านบาท อย่างไรก็ตาม จำนวนโครงการในปี 2562 ลดลงจาก 32 โครงการ ในปี 2561 มีผลให้ผู้ประกอบการสูญเสียโอกาสในการลงทุนไปกว่า 95 ล้านบาท อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณากับค่าเป้าหมายของแผนแม่บทย่อย 230201 ยังไม่เห็นผลสัมฤทธิ์ในการยกระดับคุณภาพทางสังคมจากงานวิจัยและการสร้างสรรค์นวัตกรรมทางสังคมดังกล่าว เนื่องจากความเหลื่อมล้ำทางรายได้และรายจ่ายในสังคมไทยยังไม่ได้ลดลงอย่างมีนัยสำคัญแต่อย่างใด รวมทั้งปัญหาทางสังคมอื่น ๆ อาทิ ความยากจน การเข้าไม่ถึงบริการสุขภาพ และปัญหาแรงงานทักษะต่ำ ก็ยังคงเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่ยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเพียงพอ จึงเป็นความท้าทายสำคัญในการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว

การดำเนินการที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง อาทิ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) กระทรวงแรงงาน (รง.) กระทรวงสาธารณสุข (สธ.) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (กษ.) สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) และสถาบันการศึกษา ได้มีการดำเนินโครงการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน อาทิ โครงการศึกษาการประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายและแผนระดับชาติเพื่อขจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย เพื่อแก้ไขปัญหาการใช้แรงงานเด็ก โครงการวิจัยเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น โครงการแนวปฏิบัติที่ดีเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและขับเคลื่อนเศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศไทย เพื่อพัฒนาระบบการให้บริการขององค์กรทางการเงินระดับจุลภาคที่มีประสิทธิภาพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และโครงการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชน เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ปัจจุบันมีการให้ความสำคัญกับการทำงานวิจัยและนวัตกรรมทางสังคมมากขึ้น ทั้งในหน่วยงานภาครัฐและสถาบันการศึกษา อาทิ งานวิจัยพัฒนาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา สุขภาพ การบริการทางสังคมและสวัสดิการของรัฐ รายได้และอาชีพ การเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของภาครัฐ รวมทั้งประเด็นปัญหาทางสังคมต่าง ๆ แต่ทั้งนี้ งานวิจัยทางสังคมจำนวนมากยังขาดการนำไปใช้ประโยชน์และขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม อาจมีสาเหตุมาจากบริบทของผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับแนวทางการปฏิบัติจริงของหน่วยงาน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ให้ความสำคัญกับผลการวิจัยทางสังคม เนื่องจากไม่อยากปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานที่มีอยู่แล้ว เป็นเหตุให้งานวิจัยทางสังคมจำนวนมากจึงยังไม่ถูกนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาทางสังคมได้อย่างสัมฤทธิ์ผล

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ภาครัฐและสถาบันการศึกษา รวมถึงองค์กรขนาดใหญ่ ควรสร้างกลไกความร่วมมือเพื่อพัฒนางานวิจัยและนวัตกรรมเชิงสังคมในระดับพื้นที่ โดยมุ่งเป้าเพื่อสร้างสังคมที่เข้มแข็งและลดความเหลื่อมล้ำในประชากรทุกกลุ่ม รวมถึงสามารถแก้ไขปัญหาทางสังคมได้อย่างเป็นรูปธรรม ขณะเดียวกันการจัดสรรงบประมาณเพื่อการวิจัยและนวัตกรรมทางสังคมควรให้ความสำคัญกับประเด็นงานวิจัยพัฒนาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา สุขภาพ และการบริการทางสังคมและสวัสดิการของรัฐ เพื่อให้การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมทางสังคมสามารถสร้างความเสมอภาคและลดความเหลื่อมล้ำในระยะต่อไปได้อย่างเป็นรูปธรรม พร้อมทั้งปรับกระบวนการสนับสนุนการวิจัยให้สามารถส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติได้

ปี 2562 ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม ด้านสิ่งแวดล้อม

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 230301

การประยุกต์ใช้ความรู้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการเพิ่มมูลค่าของเศรษฐกิจสีเขียวอย่างยั่งยืนเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

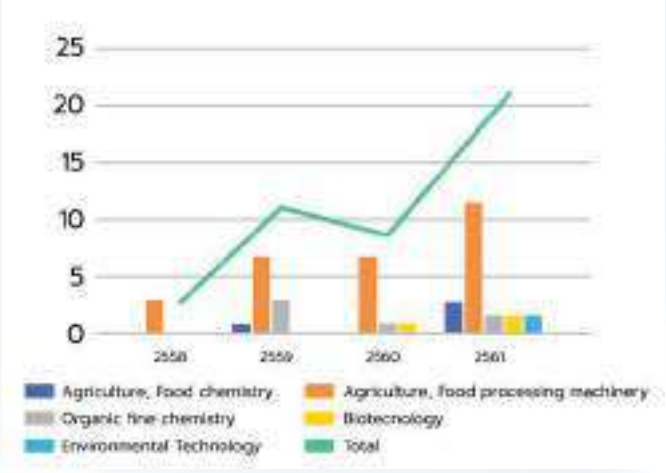
จัดทำฐานข้อมูลและมีข้อมูลปีฐานเกี่ยวกับสิทธิบัตร อนุสิทธิบัตร สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ด้านเศรษฐกิจฐานชีวภาพ

การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศ เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างองค์ความรู้ในการต่อยอดการพัฒนาด้านต่าง ๆ อาทิ เศรษฐกิจฐานชีวภาพ การจัดการมลพิษ และพลังงานหมุนเวียน โดยมีประเด็นที่ควรให้ความสำคัญตามห่วงโซ่คุณค่าของไทย ได้แก่ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าของเศรษฐกิจสีเขียว มาตรการส่งเสริมการประกอบธุรกิจสีเขียว และการใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์และการต่อยอดสู่รูปแบบธุรกิจสีเขียว การพัฒนามาตรการการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งการขับเคลื่อนห่วงโซ่คุณค่าภายใต้ประเด็นเหล่านี้ จะมีส่วนช่วยผลักดันให้เกิดการสร้างแรงจูงใจในการปรับตัวของธุรกิจและผู้ประกอบการสู่เศรษฐกิจสีเขียวได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม โดยสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) เป็นผู้รวบรวมและประมวลผลข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิบัตร และอนุสิทธิบัตรของประเทศจากฐานข้อมูลของกรมทรัพย์สินทางปัญญา โดยสามารถสืบค้นระบบฐานข้อมูลได้จาก www.ipthailand.go.th อย่างไรก็ตาม ระบบฐานข้อมูลดังกล่าวยังไม่ได้ครอบคลุมถึงสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ซึ่งจำเป็นจะต้องบูรณาการฐานข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ กระทรวงพาณิชย์ (พณ.) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (กษ.) เพื่อให้ฐานข้อมูลมีความครอบคลุมมากขึ้น และบรรลุได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนแม่บทย่อยการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านสิ่งแวดล้อม

สำหรับประเด็นความก้าวหน้าในการประยุกต์ใช้ความรู้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการเพิ่มมูลค่าของเศรษฐกิจสีเขียวอย่างยั่งยืน สามารถพิจารณาได้จากข้อมูลที่ประเทศไทยได้รับสิทธิบัตรในหมวดของ (1) Agriculture, Food Chemistry (2) Agriculture & Food Processing Machinery (3) Organic Fine Chemistry (4) Biotechnology และ (5) Environmental Technology โดยในช่วงปี 2558 - 2561 มีจำนวนเพิ่มขึ้นจาก 3 สิทธิบัตรในปี 2558 เป็น 21 สิทธิบัตร ในปี 2561 (ข้อมูลจากกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.)) และเมื่อพิจารณาการสนับสนุนเงินทุนให้แก่โครงการส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมของสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (สนช.) พบว่า ในปี 2563 มีโครงการนวัตกรรมในสาขาเศรษฐกิจชีวภาพ (Bio-Economy) และสาขาเศรษฐกิจการผลิตและการหมุนเวียน (Circular and Manufacturing Economy) ที่ได้รับการสนับสนุนเงินทุนรวมจำนวน 57 โครงการ คิดเป็นร้อยละ 38 ของโครงการทั้งหมด โดยเป็นโครงการนวัตกรรมด้านสุขภาพจากสมุนไพร การแก้ไขปัญหาภาคการเกษตรด้วยเทคโนโลยี และนวัตกรรมการเกษตรที่เหมาะสมจากผลิตภัณฑ์ฐานชีวภาพ อย่างไรก็ตาม จากสถานการณ์การระบาดของโรควิด - 19 ส่งผลให้ผู้สนใจเข้าร่วมเสนอโครงการในปี 2563 มีจำนวนลดลงอย่างมาก ทำให้จำนวนโครงการที่ได้รับเงินสนับสนุนลดลงจากปี 2562 คิดเป็นร้อยละ 55 และแม้ว่าจะได้รับเงินสนับสนุนจาก สนช. แต่ผู้ประกอบการยังต้องแบกรับภาระต้นทุนในการพัฒนานวัตกรรมด้วยส่วนหนึ่ง

จำนวนการได้รับสิทธิบัตรในไทยที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจฐานชีวภาพ

	Economic Innovation			Social Innovation
	Bioeconomy	Manufacturing & Circular	Sharing & Service	
เป้าหมาย	22%	12%	30%	26%
[illegible]	5	8	7	32
[illegible]				
- [illegible] (Eco = 30)	5	16	23	11
- [illegible] (Eco = 15)	5	1	8	2
- [illegible] (Eco = 9)	4	3	-	4
- [illegible] (Eco = 20)	5	5	7	-
รวม (ปัญหาอุตสาหกรรม)	24	33	45	49
[illegible]	15.90%	21.85%	29.80%	32.45%

ที่มา: กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) (2562).

การดำเนินการที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง อาทิ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (กษ.) กระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทส.) ได้ให้ความสำคัญกับการสร้างนวัตกรรมควบคู่กับการพัฒนาตามเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน หรือ Sustainable Development Goals (SDGs) อาทิ โครงการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพืชเศรษฐกิจและพืชท้องถิ่น โครงการงานวิจัยและพัฒนาป่าไม้ โครงการการบูรณาการนวัตกรรมเทคโนโลยีพลาสม่าและไมโคร นาโนบับเบิลต่อการสนับสนุนระบบการผลิตอาหารปลอดภัยรองรับเกษตรกรยุค 4.0 โครงการงานวิจัยด้านพืชและเทคโนโลยีการเกษตร โครงการศูนย์วิจัยยุทธศาสตร์สิ่งแวดล้อม ประจำปี 2563 โครงการศึกษาองค์ประกอบทางเคมีในฝุ่นละอองขนาดเล็กจิ๋วในชั้นบรรยากาศของประเทศไทย และโครงการวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการจัดการสิ่งแวดล้อม

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ปัจจุบันหน่วยงานต่างๆ จะตระหนักถึงการพัฒนาเศรษฐกิจที่คำนึงถึงสภาพแวดล้อมมากขึ้นและต้องการนวัตกรรมที่ช่วยรักษาสภาพแวดล้อม แต่ทั้งนี้การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านสิ่งแวดล้อม และการจดสิทธิบัตรยังคงมีต้นทุนที่สูง ประกอบกับโดยส่วนใหญ่ประเทศไทยยังคงอาศัยเทคโนโลยีจากต่างประเทศ และขาดการมุ่งเน้นให้เกิดการถ่ายทอดเทคโนโลยี (Technology Transfer) ส่งผลให้มีต้นทุนด้านเทคโนโลยีที่เพิ่มสูงขึ้น นำไปสู่ประเด็นท้าทายในการพัฒนาการวิจัยและนวัตกรรม เทคโนโลยี เพื่อให้สามารถจดสิทธิบัตรได้เพิ่มขึ้นในอนาคต

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้การจัดทำฐานข้อมูลและข้อมูลปีฐานเกี่ยวกับสิทธิบัตร อนุสิทธิบัตร สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ด้านเศรษฐกิจฐานชีวภาพที่เป็นระบบและสามารถติดตามแนวโน้มการลงทุนเพื่อพัฒนานวัตกรรมด้านเศรษฐกิจชีวภาพทั้งในภาครัฐและเอกชนได้อย่างครอบคลุม ภาครัฐ ภาคการศึกษา สถาบันวิจัย ตลอดจนภาคเอกชนควรเร่งเชื่อมโยงระบบฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกัน เพื่อสร้าง “ระบบเดียว (One System)” สำหรับการสืบค้นและใช้ประโยชน์จากข้อมูลดังกล่าว รวมทั้งควรเร่งผลักดันและส่งเสริมการนำงานวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านสิ่งแวดล้อม อาทิ เศรษฐกิจฐานชีวภาพ การจัดการมลพิษ และ พลังงานหมุนเวียน เป็นต้นไปใช้ประโยชน์ในภาคส่วนต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง เพื่อให้งานวิจัยและพัฒนานวัตกรรมสามารถขับเคลื่อนไปสู่การเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจสีเขียวได้อย่างเป็นรูปธรรม

แผนแม่บทย่อย

ปี 2562 ปี 2563

การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม ด้านองค์ความรู้พื้นฐาน

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 230401

ประเทศไทยมีขีดความสามารถของเทคโนโลยีฐานทั้ง 4 ด้าน ทัดเทียมประเทศที่ก้าวหน้าในเอเชีย

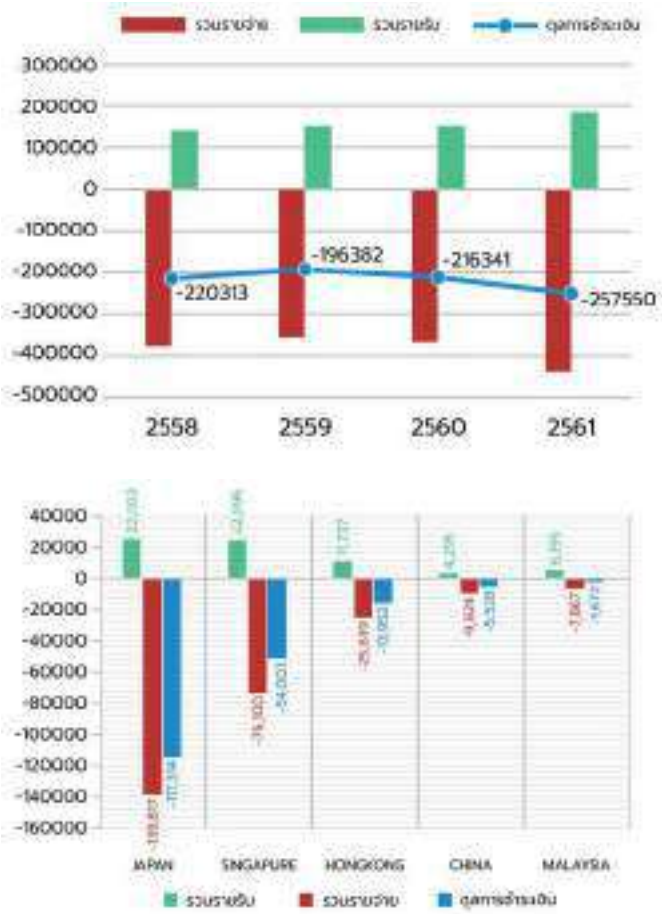
ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

อันดับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีชีวภาพ เทคโนโลยีวัสดุนาโนเทคโนโลยี และเทคโนโลยีดิจิทัล อยู่ในอันดับที่ 1 ใน 20 ของประเทศที่ก้าวหน้าในเอเชีย

การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมที่สร้างองค์ความรู้พื้นฐานครอบคลุมเทคโนโลยีฐานทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ เทคโนโลยีชีวภาพ เทคโนโลยีวัสดุ นาโนเทคโนโลยี และเทคโนโลยีดิจิทัล จะเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน อีกทั้งสามารถต่อยอดไปสู่องค์ความรู้ที่เป็นเลิศ เพื่อสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรมทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมให้ประเทศไทยเป็นผู้นำด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมในระดับนานาชาติได้ โดยมีปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญต่อการบรรลุเป้าหมาย ประกอบด้วย การส่งเสริมให้มีการทำวิจัยพื้นฐานและวิจัยขั้นแนวหน้า การผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัย การพัฒนาระบบการสร้างความเป็นเลิศอย่างเหมาะสม การสร้างโอกาสการดูดซับองค์ความรู้จากต่างประเทศ และการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนางานวิจัย โดยในช่วงที่ผ่านมามีประเด็นท้าทายที่สำคัญ ได้แก่ การสร้างองค์ความรู้ทางเทคโนโลยีฐานภายในประเทศ การพัฒนาบุคลากร และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อหนุนต่อการพัฒนาเทคโนโลยีพื้นฐานของประเทศ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เนื่องด้วยปัจจุบันยังไม่มีการจัดทำอันดับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีชีวภาพ เทคโนโลยีวัสดุ นาโนเทคโนโลยี และเทคโนโลยีดิจิทัล จึงไม่สามารถวัดความสำเร็จจากค่าเป้าหมายของแผนแม่บทย่อย 230401 ได้โดยตรง แต่อาจพิจารณาเทียบเคียงความก้าวหน้าขององค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีฐานของประเทศได้จากดุลการชำระเงินทางเทคโนโลยี โดยเปรียบเทียบมูลค่าการชำระเงินทางเทคโนโลยีระหว่างไทยกับประเทศในเอเชีย ที่สะท้อนสถานะของประเทศในการเป็นผู้รับหรือผู้ถ่ายทอดเทคโนโลยี โดยในปี 2561 ประเทศไทยมีการขาดดุลการชำระเงินทางเทคโนโลยีประมาณ 257,500 ล้านบาท โดยมีแนวโน้มขาดดุลอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2559 โดยเฉพาะกับประเทศญี่ปุ่น สิงคโปร์ จีน มาเลเซีย และเขตบริหารพิเศษฮ่องกง แห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน สะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยยังมีสถานะเป็นผู้รับเทคโนโลยี จำเป็นต้องพึ่งพาองค์ความรู้ทางเทคโนโลยีจากต่างประเทศ และมีขีดความสามารถทางเทคโนโลยีอย่างจำกัด จึงมีความเสี่ยงที่จะไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณามูลค่าการชำระเงินในเรื่องดังกล่าวกับประเทศเพื่อนบ้าน อาทิ เวียดนาม สปป.ลาว และอินโดนีเซีย ประเทศไทยยังคงได้ดุลการชำระเงินเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสะท้อนสถานะการเป็นผู้ถ่ายทอดเทคโนโลยีของไทยในระดับอนุภูมิภาค

ที่มา: สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ, อว. (2563)

การดำเนินการที่ผ่านมา ภาครัฐได้มีการดำเนินการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีขั้นพื้นฐานที่สามารถต่อยอดสู่เทคโนโลยีขั้นสูงและประยุกต์ใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคม ผ่านโครงการวิจัยและพัฒนาขีดความสามารถด้านการวิจัยเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถในการพัฒนางานวิจัยเกี่ยวข้องกับ 4 เทคโนโลยีฐาน โดยมีการวิจัยในเรื่องสำคัญ อาทิ เทคโนโลยีการปลูกและการจัดการพืชสมัยใหม่ เทคโนโลยีเทระเฮิรตซ์ (Terahertz Technology) ระบบประมวลผลและวิศวกรรมเชิงควอนตัม (Quantum Computing and Engineering) การพัฒนาชิ้นส่วนหุ่นยนต์เสมือนโครงกระดูก (Robotic Exoskeleton) และการตรวจจับด้วยนาโนเทคโนโลยี (Nano Sensing) และโครงการวิจัยและสร้างองค์ความรู้พื้นฐานใหม่ที่มีศักยภาพสู่การประยุกต์ใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมด้วยแสงซินโครตรอน เป็นต้น รวมทั้งมีมาตรการสนับสนุนต่าง ๆ

เพื่อส่งเสริมให้เกิดการวิจัยและพัฒนามากยิ่งขึ้น อาทิ การสนับสนุนเงินทุนวิจัย การผลิตและพัฒนาศักยภาพบุคลากรทางการวิจัย และการให้สิทธิและประโยชน์ต่าง ๆ แก่กิจการเทคโนโลยีฐานเพื่อส่งเสริมการลงทุนทั้งภายในและภายนอกประเทศ รวมถึงการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศโดยกำหนดเงื่อนไขการถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อเชื่อมโยงและพัฒนาองค์ความรู้ภายในประเทศอย่างต่อเนื่อง

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ประเทศไทยยังมีข้อจำกัดในการพัฒนาองค์ความรู้เทคโนโลยีพื้นฐานและเทคโนโลยีขั้นสูงของตนเอง จึงจำเป็นต้องพึ่งพาและนำเข้าจากต่างประเทศเป็นจำนวนมาก อีกทั้งยังไม่สามารถดูดซับองค์ความรู้จากต่างประเทศได้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งอาจเป็นผลมาจากบุคลากรทางการวิจัยและสภาพแวดล้อมที่เอื้อหนุนต่อการพัฒนาเทคโนโลยีดังกล่าวยังไม่เพียงพอ รวมถึงขาดมาตรการจูงใจต่าง ๆ ที่จะส่งเสริมให้เกิดการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีเป้าหมายให้สามารถยกระดับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีของประเทศต่อได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษาควรบูรณาการความร่วมมืออย่างใกล้ชิดในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีฐานอย่างเข้มข้นและต่อเนื่อง รวมถึงพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีพื้นฐานทั้ง 4 ด้าน และเตรียมความพร้อมบุคลากรทางการวิจัยในการดูดซับองค์ความรู้จากต่างประเทศและสามารถถ่ายทอดสู่องค์กรอื่น ๆ ผ่านการแลกเปลี่ยนบุคลากรระหว่างกัน นอกจากนี้ ควรส่งเสริมการลงทุนและการถ่ายทอดเทคโนโลยีกับประเทศเพื่อนบ้านเพิ่มมากขึ้นโดยเฉพาะในสาขาที่ไทยมีความเชี่ยวชาญ เพื่อส่งเสริมบทบาทผู้นำทางเทคโนโลยีในภูมิภาค รวมทั้งควรมีการเก็บข้อมูลและจัดทำอันดับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีฐานทั้ง 4 ด้าน เพื่อให้ประเทศไทยมีข้อมูลเทคโนโลยีฐานที่ถูกต้องแม่นยำ และสามารถประเมินความก้าวหน้าและขีดความสามารถของประเทศไทยได้ในระยะยาว

ปี 2562 ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม ด้านเศรษฐกิจ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 230501

จำนวนโครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

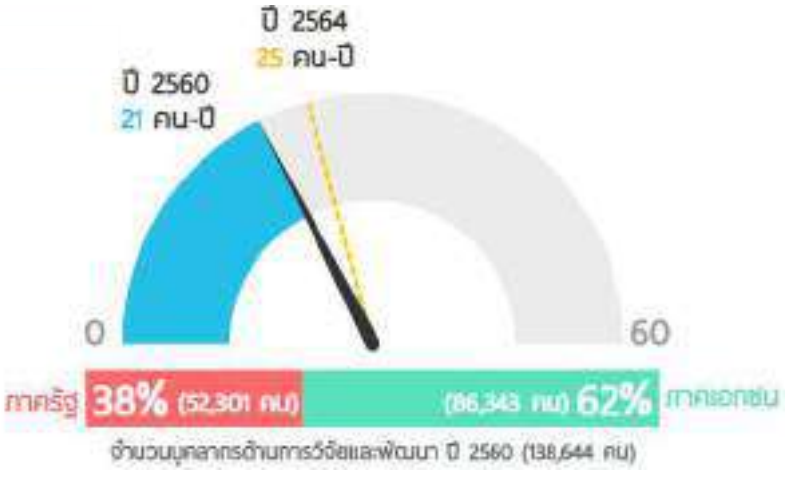
อัตราจำนวนโครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้นร้อยละ 10

การสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ จำเป็นต้องอาศัยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ อาทิ ห้องปฏิบัติการวิจัย ศูนย์ความเป็นเลิศเฉพาะทาง สถาบันวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี ระบบสารสนเทศกลางเพื่อเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านการวิจัยและนวัตกรรมในระดับชาติและนานาชาติ เป็นต้น โดยมีปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญที่จะช่วยให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างเป็นรูปธรรม อาทิ การพัฒนาฐานข้อมูลกลางด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรมที่ง่ายต่อการเข้าถึงและการนำไปใช้ประโยชน์ การยกระดับโครงสร้างพื้นฐานด้านการวิจัยเพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ร่วมกันในแต่ละภูมิภาคของประเทศ การผลิตบุคลากรวิจัยที่ตอบโจทย์ความต้องการของประเทศทั้งภาคการผลิตและบริการในเชิงสังคมและพื้นที่ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนมีกระบวนการวิจัย วิเคราะห์ และวัดผลที่เป็นระบบและได้มาตรฐานสากล

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย การเพิ่มขึ้นของจำนวนโครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ สามารถเทียบเคียงจากข้อมูลดัชนีวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม โดยกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) พบว่าประเทศไทยมีจำนวนห้องปฏิบัติการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก 8,580 แห่ง ในปี 2558 เป็น 8,798 แห่ง ในปี 2562 หรือเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 2.5 โดยอยู่ในหน่วยงานภาคเอกชนเป็นหลัก จำนวน 3,124 แห่ง (ร้อยละ 35) นอกจากนี้ จำนวนบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนาที่ทำงานวิจัยเต็มเวลา (Full-Time equivalence: FTE) ยังเพิ่มขึ้นจาก 21 คนต่อประชากร 10,000 คน ในปี 2560 เป็น 24 คนต่อประชากร 10,000 คน ในปี 2561 โดยร้อยละ 62 ของบุคลากรดังกล่าวอยู่ในภาคเอกชน และร้อยละ 38 อยู่ในภาครัฐ ในปี 2561 สถาบันการจัดการนานาชาติ (International Institute for Management Development: IMD) ได้จัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศด้านโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของไทยให้อยู่ในอันดับที่ 42 ดีขึ้นจากอันดับที่ 48 ในปี 2560 สะท้อนให้เห็นถึงความก้าวหน้าในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของประเทศเมื่อเทียบกับบริบทสากล นอกจากนี้ ภาพรวมการเข้าถึงและใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของคนไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี แต่การใช้งานส่วนมากยังคงกระจุกตัวอยู่ที่เมืองใหญ่ โดยเฉพาะการใช้งานคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตที่มีความแตกต่างระหว่างกรุงเทพมหานครกับภูมิภาคอื่น ๆ ค่อนข้างมาก อาทิ การใช้งานคอมพิวเตอร์ในกรุงเทพมหานคร ปี 2561 คิดเป็นร้อยละ 46.5 ในขณะที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือคิดเป็นร้อยละ 23.6 และการใช้งานอินเทอร์เน็ตในปีเดียวกัน ในกรุงเทพมหานครคิดเป็นร้อยละ 77.5 และภาคตะวันออกเฉียงเหนือคิดเป็นร้อยละ 46.2

ที่มา: อว. (สำนักงานวิจัยแห่งชาติ)

ที่มา: สำนักงานนโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สอวช.)

การดำเนินการที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบในด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและพัฒนา ได้ดำเนินการโครงการเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในเรื่องดังกล่าว อาทิ สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) ได้ดำเนินการโครงการระบบฐานข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อจัดทำระบบฐานข้อมูลที่สามารถรวบรวมข้อมูล สถิติ ตัวชี้วัด ด้านอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อววน.) สำหรับการวิเคราะห์และจัดทำรายงานสถานภาพและความก้าวหน้าด้าน อววน. ของประเทศ รวมทั้งเผยแพร่ให้มีการใช้ประโยชน์จากข้อมูลอย่างกว้างขวาง สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) ได้ดำเนินการโครงการการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อพัฒนากลไกสนับสนุนที่สำคัญในการเชื่อมโยงงานวิจัยพัฒนาและกิจกรรมนวัตกรรมร่วมกันระหว่างเอกชน ภาครัฐ และภาคการศึกษา สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) หรือ GISTDA ได้ดำเนินการโครงการพัฒนาห้องปฏิบัติการจำลองสภาวะอวกาศเพื่อการวิจัยวิทยาศาสตร์ เพื่อยกระดับงานวิจัยด้านวิทยาศาสตร์และการทดลองในอวกาศของประเทศไทย และสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ได้จัดทำแผนพัฒนาบุคลากรวิจัยและนวัตกรรมรุ่นใหม่เพื่อขับเคลื่อนแผนกลยุทธ์การพัฒนาบุคลากร ผ่านการเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าจำนวนห้องปฏิบัติการจะมีการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่จากข้อมูลของสำนักบริหารและรับรองห้องปฏิบัติการ ของ อว. พบว่ามีการรับรองตามระบบคุณภาพสากล เพียง 4,381 ห้องปฏิบัติการ (หนึ่งแห่งสามารถได้รับการรับรองมากกว่าหนึ่งระบบคุณภาพ) ดังนั้น ความท้าทายสำคัญ คือ การเร่งพัฒนาระดับมาตรฐานของห้องปฏิบัติการ เพื่อยกระดับคุณภาพและความเชื่อมั่นของผู้ใช้งานห้องปฏิบัติการ ผู้ประกอบการ นักลงทุน รวมไปถึงผู้บริโภคหรือผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม

จำนวนห้องปฏิบัติการของหน่วยงาน จำแนกตามระบบคุณภาพ

ISO/IEC 17025	2,018	1,481	534	690
ISO 9000 series	1,454	1,760	274	1,291
[illegible]	2,003	1,697	227	575
ISO 15189	952	1,280	168	113
[illegible]	1,829	1,544	579	423
QS 9000	1,433	1,002	19	17
GMP	1,724	1,363	84	414
GLP	16	10	-	6
[illegible]	21	7	1	13
[illegible]	2,148	1,326	173	839

ที่มา: อว. (สำนักงานวิจัยแห่งชาติ)

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เนื่องจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลให้ภาคเอกชนเล็งเห็นช่องทางในการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้มากขึ้นเพื่อลดการแพร่กระจายของเชื้อดังกล่าว ส่งผลให้การลงทุนในการวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชนสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะด้านการแพทย์และสาธารณสุข โดยในปี 2561 สัดส่วนการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาในภาคเอกชนต่อภาครัฐ เท่ากับ 78:22 ดังนั้น ภาครัฐควรให้ความสำคัญในการลงทุนในการวิจัยและพัฒนามากขึ้น เพื่อให้สัดส่วนการลงทุนดังกล่าวสามารถรักษาระดับที่ 70:30 ตามเป้าหมายในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ นอกจากนี้ ภาครัฐควรเร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้แก่ประชาชนในทุกภูมิภาคทั่วประเทศ ซึ่งจะเป็นการสนับสนุนให้เกิดการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมของประเทศในระยะต่อไป รวมทั้งการบูรณาการระหว่างหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อพัฒนาและยกระดับโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ขั้นสูงและเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ และพัฒนาช่องทางการใช้ระบบฐานข้อมูลโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ทุกภาคส่วนสามารถเข้าถึงและนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเป็นรูปธรรม

ปี 2562 ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

ปัจจัยสนับสนุนในการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย 230502

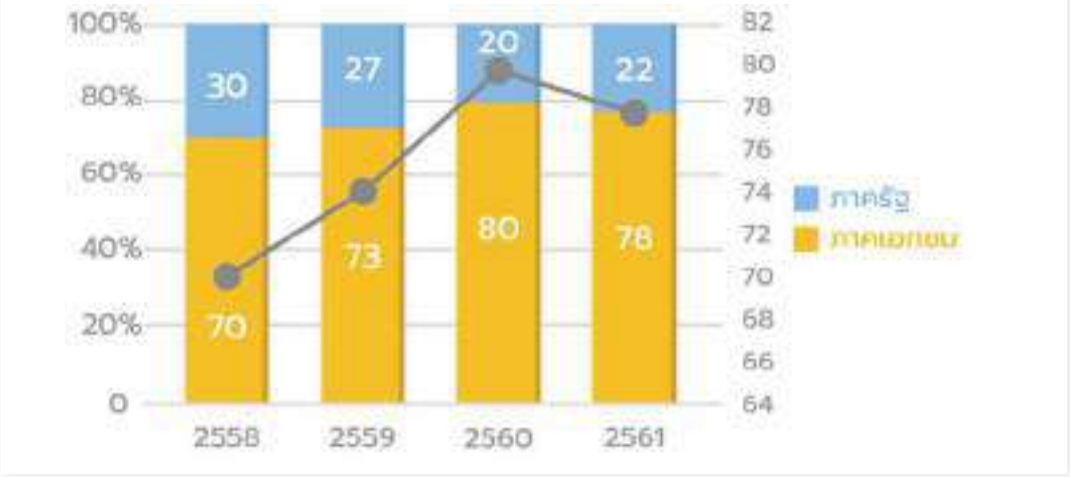
สัดส่วนการลงทุนวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชนต่อภาครัฐเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

สัดส่วนการลงทุนและพัฒนาของภาคเอกชนต่อภาครัฐเพิ่มขึ้นที่ระดับ 70:30

ภาคเอกชนเป็นภาคส่วนหลักในการลงทุนการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมของประเทศ ขณะที่ภาครัฐจำเป็นต้องสร้างกลไกเพื่อเพิ่มโอกาสในการลงทุนของภาคเอกชน ผ่านการจัดสรรงบประมาณด้านการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมและการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยมีประเด็นที่ควรให้ความสำคัญตามห่วงโซ่คุณค่าของประเทศไทย ได้แก่ การพัฒนามาตรการด้านการเงินและการคลังเพื่อส่งเสริมการสร้างนวัตกรรม การปรับแก้กฎหมายให้เอื้อต่อการใช้ประโยชน์งานวิจัย การสร้างระบบนิเวศเพื่อบ่มเพาะผู้ประกอบการและการเชื่อมโยงกับนักลงทุน การสร้างศักยภาพด้านนวัตกรรมให้แก่ผู้ประกอบการ และการสร้างกลไกการวิจัยร่วมกันระหว่างสถาบันวิจัย มหาวิทยาลัย และภาคเอกชน ซึ่งการขับเคลื่อนห่วงโซ่คุณค่าภายใต้ประเด็นเหล่านี้ จะมีส่วนช่วยผลักดันให้เกิดการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมของภาคเอกชนอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดการกระจายการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยได้อย่างเต็มศักยภาพต่อไป อย่างไรก็ตาม ภาครัฐจำเป็นต้องคำนึงถึงการพัฒนามาตรการจูงใจที่ตอบเป้าหมายการพัฒนาในอนาคตของประเทศและสามารถดึงดูดให้ภาคเอกชนเข้าร่วมการใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ภาครัฐได้ลงทุนไปอย่างต่อเนื่อง

สัดส่วนการลงทุนวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชนต่อภาครัฐ

ที่มา: สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ, อว. (2563)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย สัดส่วนการลงทุนวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชนต่อภาครัฐในช่วงปี 2558 – 2560 เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากที่ระดับ 70:30 ในปี 2558 ซึ่งภาคเอกชนมีการลงทุนเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 44 ต่อปี ส่งผลให้ในปี 2561 สัดส่วนการลงทุนวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชนต่อภาครัฐอยู่ที่ 78:22 ซึ่งได้บรรลุเป้าหมาย 70:30 ที่กำหนดไว้เรียบร้อยแล้ว แม้สัดส่วนในปี 2561 จะลดลงจากปีก่อนหน้า เนื่องจากภาครัฐมีการลงทุนในวิจัยและพัฒนาสูงขึ้นร้อยละ 26.9 ในขณะที่ภาคเอกชนมีการลงทุนเพิ่มขึ้นร้อยละ 15.2 แต่เมื่อพิจารณามูลค่าการลงทุนโดยเฉลี่ยพบว่า มีมูลค่าการลงทุนของภาคเอกชนสูงกว่าของภาครัฐมาโดยตลอดอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2561 มูลค่าการลงทุนวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชนอยู่ที่ 142,972.244 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากในปีก่อนหน้ากว่า 18,000 ล้านบาท ในขณะที่มูลค่าการลงทุนวิจัยและพัฒนาของภาครัฐอยู่ที่ 39,384.765 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อนกว่า 8,000 ล้านบาท

การดำเนินการที่ผ่านมา ภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับการวิจัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ได้ออกมาตรการและนโยบายสนับสนุนการลงทุนในวิจัยและพัฒนาอย่างหลากหลาย เพื่อส่งเสริมให้ภาคเอกชนมีการลงทุนในการวิจัยและพัฒนาในอุตสาหกรรมต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น อาทิ การให้สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำหรือเงินให้เปล่าเพื่อการวิจัยพัฒนาและนวัตกรรม การส่งเสริมการผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัย การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น และการให้สิทธิประโยชน์การลงทุนแก่กิจการวิจัยและพัฒนาในอุตสาหกรรมเป้าหมายต่าง ๆ โดยให้ได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล 8 ปีไม่จำกัดวงเงิน และยกเว้นอากรนำเข้าเครื่องจักรและของนำเข้าเพื่อการวิจัย รวมถึงการให้สิทธิประโยชน์เพิ่มเติมแก่กิจการอื่นที่มีการวิจัยและพัฒนาด้วย โดยการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเพิ่มเติมสูงสุด 3 ปี และเพิ่มวงเงินยกเว้นภาษีสูงสุดร้อยละ 300

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าสัดส่วนการลงทุนของภาคเอกชนจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่ยังคงมีความท้าทายเพื่อรักษาระดับการลงทุนเพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยเมื่อพิจารณาสัดส่วนการลงทุนวิจัยและพัฒนารายอุตสาหกรรม พบว่า ในปี 2560 การลงทุนภาคเอกชนยังกระจุกตัวอยู่ในภาคการผลิต อาทิ อุตสาหกรรมยานยนต์ อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม และผลิตภัณฑ์จากการกลั่นน้ำมันปิโตรเลียม คิดเป็นร้อยละ 64.60 ของการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาในภาคเอกชนทั้งหมด ในขณะที่ภาคบริการ และภาคค้าส่ง/ค้าปลีก มีสัดส่วนการลงทุนเพียงร้อยละ 20.26 และ 15.14 ของการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาในภาคเอกชนทั้งหมด

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย หน่วยงานภาครัฐควรกำหนดรูปแบบการเข้าถึงการใช้ประโยชน์จากการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและพัฒนาของประเทศ เพื่อกระตุ้นการลงทุนด้านนวัตกรรมในธุรกิจภาคเอกชน โดยเฉพาะการขยายการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาในอุตสาหกรรมแห่งอนาคต ครอบคลุมทั้งภาคการผลิต ภาคการบริการ และภาคการค้าส่ง/ค้าปลีกมากขึ้น โดยมุ่งเน้นประเด็นการวิจัยที่สำคัญ เช่น ชีววัตถุและวัคซีน สมุนไพร วิทยาการหุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติ การขนส่งระบบราง ความปลอดภัยไซเบอร์ เป็นต้น เพื่อให้อุตสาหกรรมในระบบได้รับการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขัน อีกทั้งยังสามารถเพิ่มระดับสัดส่วนการลงทุนวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชนต่อภาครัฐได้อย่างต่อเนื่อง

ส่วนที่ 3
ประเด็นท้าทายและการดำเนินการในระยะต่อไป

ประเด็นท้าทาย

ถึงแม้ในปีงบประมาณ 2563 ที่ผ่านมาจะมีการมอบหมายหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนประเด็นแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติใน 3 ระดับ เพื่อเป็นกลไกในการประสานและบูรณาการการทำงานร่วมกันกับหน่วยงานเจ้าภาพระดับต่าง ๆ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ รวมทั้งในการจัดทำแผนระดับที่ 3 และโครงการ/การดำเนินงานที่สอดคล้องกัน **การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติผ่านโครงการ/การดำเนินงานต่าง ๆ ของหน่วยงานของรัฐในช่วงปีงบประมาณ 2563 ยังพบปัญหา อุปสรรค และประเด็นท้าทายหลายประการที่สะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดของการมองเป้าหมายร่วมกันของหน่วยงานในการถ่ายทอดเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติและของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติ** ส่งผลให้ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุผลสัมฤทธิ์และผลลัพธ์เป้าหมายการพัฒนาของยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทฯ ตามที่กำหนด โดยสามารถสรุปประเด็นท้าทายที่สำคัญในระดับการขับเคลื่อนโครงการ/การดำเนินงานในภาพรวมได้ ดังนี้

- **การกำหนดการมีส่วนสนับสนุนของโครงการต่อการบรรลุผลลัพธ์การพัฒนาตามเป้าหมายแผนแม่บทฯ ซึ่งเป็นหนึ่งในประเด็นท้าทายที่สำคัญของปี 2562 ยังคงเป็นประเด็นท้าทายที่สำคัญต่อเนื่องมายังปี 2563** ส่งผลต่อประสิทธิภาพการประเมินผลของโครงการในการสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทฯ ที่เกี่ยวข้องได้อย่างเป็นรูปธรรม และการวางแผนการบริหารจัดการโครงการในมิติต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย อาทิ การจัดสรรบุคลากรและสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานที่เหมาะสม

- **การบูรณาการระหว่างหน่วยงานเจ้าภาพประเด็นแผนแม่บทฯ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายของแผนแม่บทฯ** ยังเป็นประเด็นท้าทายที่สำคัญ เนื่องจากกระบวนการดำเนินงานร่วมกันยังไม่สามารถบูรณาการกันอย่างแท้จริง ทำให้เกิดความซ้ำซ้อนของข้อมูลโครงการ/การดำเนินงาน หน่วยงานควรมีการบูรณาการข้อมูลโครงการ/การดำเนินงานที่มีภารกิจหรือกิจกรรมเหมือนกัน เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการเชื่อมโยงข้อมูลการจัดทำโครงการ/การดำเนินงานต่าง ๆ ของหน่วยงาน โดยคำนึงถึงหลักประหยัด ความคุ้มค่า มุ่งให้เกิดผลสัมฤทธิ์และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศชาติ ซึ่งในการบูรณาการข้อมูลนั้นจะต้องเป็นการบูรณาการร่วมกันระหว่างส่วนราชการ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน สถาบันการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานต่างประเทศ พร้อมกำหนดแผนงานการบูรณาการข้อมูลร่วมกันที่จะสามารถดำเนินการได้ จะช่วยส่งผลให้โครงการ/การดำเนินงานของภาครัฐมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ส่วนที่ 3
ประเด็นท้าทายและการดำเนินการในระยะต่อไป

- **การขับเคลื่อนโครงการ/การดำเนินงานตามแผนการดำเนินงาน** เป็นประเด็นท้าทายที่สำคัญ เนื่องจากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงาน อาทิ การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทำให้การดำเนินการตามแผนการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐหรือภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเกิดปัญหา/อุปสรรคหลายอย่าง ได้แก่ การปฏิบัติงานในพื้นที่ การประชุม/ดำเนินงานร่วมกันกับหน่วยงานต่าง ๆ การพบปะกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และการกำหนดกฎหมายใหม่ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้การดำเนินงานที่กำหนดไว้ตามแผนการดำเนินงานต้องหยุดชะงักหรือดำเนินการล่าช้า ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายของแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

- **การดำเนินงานที่มุ่งเน้นการบรรลุตัวชี้วัดมากกว่าการบรรลุเป้าหมายการพัฒนา** หน่วยงานต่าง ๆ ยังให้ความสำคัญกับการดำเนินการที่มุ่งเน้นการบรรลุตัวชี้วัดของหน่วยงาน มากกว่าดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทฯ อย่างแท้จริง ทั้งนี้ เนื่องจากตัวชี้วัดเป็นเพียงชุดข้อมูลที่สะท้อนผลลัพธ์การดำเนินงานของเป้าหมายแผนแม่บทฯ เพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น ส่งผลให้การดำเนินงานในช่วงปีที่ผ่านมาอาจยังไม่สะท้อนการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาของยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

ส่วนที่ 3
ประเด็นท้าทายและการดำเนินการในระยะต่อไป

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณา**ผลการดำเนินงานจากการประเมินเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ทั้ง 23 ประเด็น** พบประเด็นท้าทายสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ สรุปได้ดังนี้

- **ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยและสังคมไทย** มีประเด็นท้าทายสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ได้แก่ (1) การบังคับใช้กฎหมายและการปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชน ควรเพิ่มศักยภาพในการควบคุมการทุจริตและประพฤติมิชอบในหน่วยงานราชการและพัฒนาสร้างความเป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรมทุกขั้นตอน (2) การส่งเสริมให้ประชาชนมีรายได้ ได้รับสวัสดิการและการสนับสนุนจากภาครัฐที่ดีมีการบริการด้านสาธารณสุขและการส่งเสริมให้ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพ มีความเอื้ออาทรต่อกัน และอยู่ในสังคมที่ไม่มีการทุจริต และ (3) การส่งเสริมให้คนไทยมีความสามารถและศักยภาพเป็นที่ยอมรับในต่างประเทศ รวมถึงความสามารถในการดำเนินการตามมาตรฐานสากลในมิติการมีเกียรติภูมิในประชาคมโลกและมิติความมั่นคง

- **ขีดความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาเศรษฐกิจ และการกระจายรายได้** มีประเด็นท้าทายสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ได้แก่ (1) โรคอุบัติใหม่และภัยพิบัติทางธรรมชาติ (2) การส่งเสริมการตลาดเชิงรุกและเพิ่มช่องทางในการจัดจำหน่ายสินค้าและบริการ รวมถึงการต่อยอดสินค้าและบริการจากฐานทรัพยากรและกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่ให้รองรับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 (3) การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้เอื้อต่อการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมและบริการ การขยายตลาดและฐานการผลิตเครื่องมือและอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง (4) การสร้างความเชื่อมั่นด้านมาตรฐานด้านความปลอดภัยของสินค้าและบริการ รวมถึงการท่องเที่ยว ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 และ (5) การจัดทำแผนการพัฒนาและการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อรองรับการขยายตัวของพื้นที่เขตเศรษฐกิจต่าง ๆ ให้ควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

ส่วนที่ 3
ประเด็นท้าทายและการดำเนินการในระยะต่อไป

- **การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ** มีประเด็นท้าทายสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ได้แก่ (1) การบูรณาการการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วนในการสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในการเลี้ยงดูบุตรและปลูกฝังค่านิยมคุณธรรมและจริยธรรมที่ดี (2) การยกระดับสถานศึกษาทุกระดับ (3) การส่งเสริมทักษะที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ 21 อาทิ ความสามารถในการแก้ปัญหา การปรับตัว การสื่อสาร ดิจิทัล และการทำงานร่วมกับผู้อื่น (3) การพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานตามความต้องการของตลาดแรงงาน และ (4) ผู้สูงอายุมีงานทำและมีรายได้ที่เหมาะสม

- **ความเท่าเทียมและความเสมอภาคของสังคม** มีประเด็นท้าทายสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ได้แก่ (1) การพัฒนาศักยภาพของทุกภาคส่วนให้มีทักษะในการใช้ข้อมูล/ความรู้/นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลให้สอดคล้องกับบริบทหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป (2) การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของเศรษฐกิจฐานราก (3) การสร้างหลักประกันทางสังคมเพื่อความมั่นคงในการดำรงชีวิต (4) การพัฒนารูปแบบความคุ้มครองและสิทธิประโยชน์ภายใต้ระบบประกันสังคมที่เหมาะสม สอดคล้องกับความจำเป็นและต้องการที่แตกต่างกันของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย และ (5) การขยายความเชื่อมโยงของฐานข้อมูล TPMAP กับฐานข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคนทั้งหมดทั้งของหน่วยงานราชการและนอกเหนือจากระบบราชการ เพื่อเพิ่มความครอบคลุมของประชากรกลุ่มเป้าหมายและแก้ปัญหาภาวะตกหล่น

- **ความหลากหลายทางชีวภาพ คุณภาพสิ่งแวดล้อม และความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ** มีประเด็นท้าทายสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ได้แก่ (1) ความรุนแรงของภัยพิบัติทางธรรมชาติ (2) การควบคุมมลพิษทั้งทางอากาศ ขยะ และน้ำเสีย ที่เกิดจากการผลิตและบริโภค (3) ความสามารถของภาครัฐในการบริหารสถานการณ์วิกฤตต่าง ๆ (4) การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศให้เป็นเอกภาพในทุกมิติทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ

(5) การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม อาทิ น้ำเสีย ขยะมูลฝอยและฝุ่นควันมลพิษ (6) การขยายตัวเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรและการเติบโตของเมืองสำคัญที่เป็นแหล่งรายได้ทางเศรษฐกิจและการจ้างงาน ส่งผลให้ทรัพยากรที่ดินที่มีอยู่อย่างจำกัดไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการที่เพิ่มสูงขึ้นได้ (7) การขัดแย้งระหว่างภาคส่วนเศรษฐกิจ/สังคมที่ต้องการใช้ประโยชน์กับภาคส่วนรัฐ/ชุมชน/ประชาชนที่ต้องการสงวนรักษาทรัพยากรมาอย่างต่อเนื่อง กระแสการเปลี่ยนแปลงในบริบทของโลกและสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงภายในประเทศ และ (8) การเสริมสร้างความตระหนักรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อมของคนไทยต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีส่วนสำคัญต่อการบรรลุเป้าหมายให้อนุรักษ์ไว้และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพ คุณภาพสิ่งแวดล้อม และความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ

- **ประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐ** มีประเด็นท้าทายสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ได้แก่ (1) การบริการของภาครัฐมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับโดยมุ่งเป้าหมาย ผลสัมฤทธิ์ และประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก (2) การพัฒนาบุคลากรภาครัฐให้พร้อมเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล (3) การส่งเสริมกลุ่มเป้าหมาย นักการเมือง หน่วยงานภาครัฐและประชาชน ให้สามารถแยกระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวม ปลูกฝังค่านิยม วัฒนธรรม และพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริตแก่เยาวชน ให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหาการทุจริตในแต่ละภาคส่วน (4) การพัฒนาระบบฐานข้อมูลกลางด้านกฎหมายให้มีความเชื่อมโยงข้อมูล เกิดการบูรณาการและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม (5) การเตรียมความพร้อมบุคลากรวิจัยและนวัตกรรมรายอุตสาหกรรมทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ และ (6) การเร่งพัฒนาระดับมาตรฐานของห้องปฏิบัติการเพื่อยกระดับคุณภาพการวิจัยและนวัตกรรมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและยกระดับความเชื่อมั่นของผู้ใช้งานห้องปฏิบัติการ ผู้ประกอบการ และนักลงทุน

ส่วนที่ 3
ประเด็นท้าทายและการดำเนินการในระยะต่อไป

แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของบริบทโลกที่คาดว่าอาจส่งผลต่อบริบทการพัฒนาประเทศ

นอกจากนี้ การที่ประเทศไทยจะบรรลุวิสัยทัศน์และเป้าหมายดังกล่าวได้อย่างเป็นรูปธรรม **ประเทศไทยจำเป็นต้องศึกษา พิจารณา และวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของบริบทโลกที่คาดว่าอาจส่งผลต่อบริบทการพัฒนาประเทศในมิติต่าง ๆ ร่วมด้วย** เพื่อนำไปสู่การเตรียมการรองรับที่เหมาะสมได้อย่างมีศักยภาพ ส่งผลให้การขับเคลื่อนประเทศไปสู่วิสัยทัศน์และเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติในระยะต่อไปเป็นไปได้อย่างมีความต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม โดยแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อบริบทการพัฒนาประเทศที่สำคัญคือ **สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยในวงกว้างในหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และโดยเฉพาะปัญหาด้านสาธารณสุข รวมไปถึงวิถีการดำรงชีวิตของคนในสังคมที่เปลี่ยนไปอย่างมาก** ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มเปราะบางทางสังคม เด็ก ผู้พิการ ผู้สูงอายุ คนเร่ร่อน คนไร้บ้าน หรือแม้กระทั่งผู้ติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ล้วนได้รับผลกระทบจนเกิดเป็นความปกติใหม่ (New Normal) ในสังคม และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคม อาทิ **(1) ความคุ้นชินกับเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Familiarity)** การเข้าถึงและการเรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัลแพร่ในทุกกลุ่มวัย ทำให้เกิดการดำรงชีวิตแบบเว้นระยะจากสังคม เปิดรับเทคโนโลยีดิจิทัลที่เข้ามาช่วยให้สามารถเชื่อมต่อกับโลกภายนอกมากขึ้น เช่น การเติบโตของการใช้งานระบบประชุมออนไลน์ การใช้เงินหรือชำระเงิน แม้กระทั่งการทำธุรกรรมทางการเงิน

ส่วนที่ 3
ประเด็นท้าทายและการดำเนินการในระยะต่อไป

ผ่านระบบออนไลน์ การดูหนังออนไลน์ ซึ่งจะทำให้เกิดความคุ้นชินและเปิดรับเทคโนโลยีดิจิทัลมากขึ้น นำไปสู่การเปลี่ยนพฤติกรรมที่ทำให้ก้าวเข้าสู่สังคมดิจิทัล **(2) การพึ่งพาตัวเองของภาคอุตสาหกรรม** ในหลายประเทศสัดส่วนการพึ่งพิงอุตสาหกรรมบริการเทียบกับอุตสาหกรรมการผลิตมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง สำหรับประเทศไทยอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการ และการส่งออกเป็นอุตสาหกรรมใหญ่ที่สร้างรายได้และการจ้างงาน ซึ่งจากวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่เกิดขึ้น ทำให้หลายประเทศปิดพรมแดน/ปิดประเทศ รวมถึงการออกมาตรการควบคุมการระบาดอย่างเข้มงวด ส่งผลให้การท่องเที่ยวของไทยหยุดชะงัก จำนวนนักท่องเที่ยวลดน้อยลง ภาคการท่องเที่ยวและบริการได้รับผลกระทบรุนแรง รวมถึงในภาคธุรกิจอื่น อาทิ ธุรกิจการเดินทาง การขนส่ง ธุรกิจที่พักแรม ธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม ส่วนอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบน้อยจะเป็นกลุ่มบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลและบริการที่มีมูลค่าสูง รวมถึงอุตสาหกรรมการผลิต สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาของความสามารถในการพึ่งพาตัวเองที่เชื่อมโยงกับทิศทางการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมของประเทศ และ **(3) บทบาทของภาครัฐและภาคธุรกิจขนาดใหญ่ในการฟื้นฟูเศรษฐกิจ** การดำรงชีวิตแบบเว้นระยะห่างทางสังคม การเกิดภาวะความปกติใหม่ รวมถึงการปิดประเทศ การกำหนดมาตรการควบคุมต่าง ๆ ส่งผลกระทบโดยตรงต่อผู้ใช้แรงงาน ทั้งธุรกิจบริการ ผู้ประกอบการขนาดย่อมและขนาดเล็ก แต่ธุรกิจที่ยังดำเนินการได้จะเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ที่มีเงินสำรองสูงและมีธุรกิจรองรับหลากหลาย ดังนั้น ภาครัฐและภาคธุรกิจขนาดใหญ่จะมีบทบาทสำคัญในการฟื้นฟูเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็นการออกมาตรการเพื่อช่วยเหลือและเยียวยา การยกระดับกำลังการผลิต การค้าและการลงทุน รวมถึงการร่วมมือกับภาคธุรกิจขนาดใหญ่เพื่อส่งเสริมการจ้างงานให้ครอบคลุมทุกกลุ่ม/พื้นที่ ซึ่งประเด็นท้าทายที่สำคัญคือ ภาครัฐจะต้องสร้างความมั่นคงและยกระดับศักยภาพทางเศรษฐกิจ สร้างศักยภาพในการแข่งขันของผู้ประกอบการ และสร้างความสามารถให้กับประเทศในการพัฒนาแบบพึ่งพาตัวเองในระยะยาวได้ นอกจากนี้ ยังต้องส่งเสริมการเข้าสู่เศรษฐกิจดิจิทัล รวมถึงนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่สามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในหลาย ๆ ด้าน

ส่วนที่ 3
ประเด็นท้าทายและการดำเนินการในระยะต่อไป

อย่างไรก็ตาม **การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ไม่ใช่สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของบริบทโลกที่คาดว่าจะส่งผลต่อบริบทการพัฒนาประเทศไทยในช่วงระยะเวลาข้างหน้า โดยคาดว่าสถานการณ์และบริบทโลกจะมีลักษณะของการมีความผันผวน (Volatility) ความไม่แน่นอน (Uncertainty) ความสลับซับซ้อน (Complexity) ความคลุมเครือ (Ambiguity) สูง หรือ VUCA World** ส่งผลให้การพัฒนาประเทศไทยในระยะต่อไปจะมีความเสี่ยงและความท้าทายมากขึ้นกว่าที่ผ่านมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาวะแวดล้อมในมิติต่าง ๆ อย่างรวดเร็วเกิดเป็นความปกติแบบใหม่ที่ทุกภาคส่วนต้องเร่งปรับตัวเพื่อรับมืออย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญที่คาดว่าจะส่งผลให้เกิดบริบทโลกแบบ VUCA และส่งผลกระทบต่อประเทศไทยสามารถสรุปได้ ดังนี้

- **ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัลและเทคโนโลยีทางกายภาพสมัยใหม่** เป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนสังคมโลกเข้าสู่การวิวัฒนาการอย่างรวดเร็วแบบไร้ขีดจำกัด มีความซับซ้อนที่เชื่อมโยงไปในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโลกได้เปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคดิจิทัล (Digital Transformation) หรือมีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ประโยชน์ในภาคส่วนต่าง ๆ อย่างกว้างขวางและแตกต่างไปจากวิธีเดิม ทั้งในภาคเศรษฐกิจ สังคม และการดำรงชีพในชีวิตประจำวัน ซึ่งเทคโนโลยีดิจิทัลจะส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อรูปแบบกิจกรรมทางเศรษฐกิจในอนาคต การดำรงชีวิต การเรียนการศึกษา การทำงาน รวมถึงการเกิดงานรูปแบบใหม่ ๆ ทั้งนี้ แม้ว่าความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีจะช่วยเพิ่มความสามารถของภาคธุรกิจได้อย่างมากแต่อาจสร้างผลกระทบให้เกิดการว่างงานของแรงงานที่มีทักษะในระดับต่ำ ในขณะที่ความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์เทคโนโลยีอาจส่งผลให้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจรุนแรงมากขึ้น นอกจากนี้ ความเสี่ยงของภัยคุกคามทางไซเบอร์คาดว่าอาจจะทวีความรุนแรงมากขึ้น

- **การเป็นสังคมสูงวัยโลก** ในระยะ 5-10 ปีข้างหน้า โครงสร้างประชากรในหลายประเทศจะปรับเปลี่ยนเข้าสู่สังคมผู้สูงวัย ซึ่งเป็นปัจจัยที่จะส่งผลให้สัดส่วนของประชากรวัยแรงงานมีแนวโน้มลดลงในเกือบทุกภูมิภาค ซึ่งอาจส่งผลต่อการวางนโยบายของนานาประเทศเพื่อดึงดูดกำลังแรงงานของตนเองและกำลังแรงงานจากต่างประเทศ รวมทั้งการวางแผนการย้ายถิ่นของประชากรวัยใกล้เกษียณที่อาจจะได้รับผลกระทบจากนโยบายภาครัฐที่ต้องปรับเปลี่ยนเพื่อรองรับการลดลงของกำลังแรงงาน และอาจส่งผลต่อภาคธุรกิจต่าง ๆ ที่ต้องพึ่งพาแรงงานและผู้สูงอายุต่างชาติ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุจะสร้างความท้าทายในแง่ของการลดลงของกำลังแรงงาน

แต่ในขณะเดียวกัน สังคมสูงวัยจะสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจใหม่ ๆ จากการเพิ่มขึ้นของความต้องการสินค้าและบริการที่จำเพาะเจาะจงสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งอาจส่งผลให้ภาคการผลิตส่วนหนึ่งมีการเติบโตดีขึ้น อาทิ ธุรกิจบริการสุขภาพ บริการทางการแพทย์ และศูนย์พักพิงผู้สูงอายุ รวมทั้งอาจเป็นช่องทางในการพัฒนาสินค้าบริการใหม่ ๆ สำหรับผู้สูงอายุ อาทิ หุ่นยนต์สำหรับดูแลผู้สูงอายุ และของใช้ภายในบ้านสำหรับผู้สูงอายุ

- **การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและแรงกดดันทางทรัพยากร** สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีแนวโน้มที่จะเกิดเร็วและรุนแรงขึ้นจากที่คาดการณ์ไว้เดิม โดยการคาดการณ์เมื่อปี 2018 ระบุว่าอุณหภูมิเฉลี่ยของโลกอาจเพิ่มขึ้นถึง 1.5 องศาเซลเซียส ภายในปี ค.ศ. 2030 ถึง 2052[1] ซึ่งอุณหภูมิเฉลี่ยของโลกที่เพิ่มสูงขึ้นดังกล่าว จะส่งผลให้เกิดคลื่นความร้อนในพื้นที่ส่วนใหญ่ที่มนุษย์ตั้งถิ่นฐานอยู่ และในบางพื้นที่จะมีโอกาสที่ภัยแล้งและภาวะฝนทิ้งช่วงจะเกิดถี่ขึ้น ในขณะที่อาจเกิดพายุที่บ่อยและรุนแรงขึ้นในหลายภูมิภาค การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจะสร้างผลกระทบต่อภาคการเกษตรมากกว่าภาคการผลิตอื่น เนื่องจากภาคการเกษตรต้องพึ่งพาสภาพอากาศและฤดูกาลตามธรรมชาติ โดยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอาจส่งผลให้ปริมาณผลผลิตทางการเกษตรลดลง หรือพืชบางชนิดอาจมีระยะเวลาการให้ผลผลิตที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งยังเป็นปัจจัยส่งเสริมให้เกิดโรคอุบัติใหม่ โรคอุบัติซ้ำในหลายพื้นที่ของโลก เนื่องจากอากาศร้อนทำให้เกิดพาหะนำโรคติดต่อบางชนิดเพิ่มจำนวนเร็วขึ้น นอกจากนี้ การเพิ่มขึ้นของประชากรและแรงกดดันจากการเติบโตทางเศรษฐกิจ นอกเหนือจากแรงกดดันจากการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ คาดว่าจะทำให้เกิดการแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติทั้งน้ำ อาหาร ที่ดินทำกิน และพลังงานเพิ่มมากขึ้น

- **ระบบสุขภาพยุคใหม่** เป็นความท้าทายที่สำคัญในระบบสุขภาพที่จะต้องปรับตัวให้ทันกับบริบทและสถานการณ์ที่ไม่เหมือนเดิม โดยมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงระดับโลกที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพในระยะ 10 ปี ข้างหน้าที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อประเทศ อาทิ พฤติกรรมในการดูแลสุขภาพเชิงป้องกันเพิ่มมากขึ้น ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในการรักษาพยาบาล

[1] รายงานคณะกรรมการระหว่างรัฐบาลว่าด้วยความเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Intergovernmental Panel on Climate Change: IPCC)

ส่วนที่ 3
ประเด็นท้าทายและการดำเนินการในระยะต่อไป

- **ความเป็นเมือง** ความสะดวกในการคมนาคมขนส่ง การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และความต้องการในการแสวงหาโอกาสทางเศรษฐกิจ ได้ส่งผลให้พื้นที่ส่วนใหญ่ของโลกมีการย้ายถิ่นฐานของประชากรเข้ามาอาศัยและดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมในเขตเมืองเพิ่มมากขึ้น และมีการขยายตัวของเมืองที่รวดเร็วมากขึ้น ทำให้เกิดความจำเป็นในการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคขนาดใหญ่เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชากรในเขตเมืองที่เพิ่มสูงขึ้น รวมทั้งการเติบโตของเมืองอย่างก้าวกระโดดยังส่งผลกระทบโดยตรงต่อการใช้ทรัพยากรและคุณภาพของสิ่งแวดล้อมอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

- **แนวโน้มเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศ** การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างก้าวกระโดดส่งผลให้จีนมีอิทธิพลต่อเศรษฐกิจและการเมืองโลกมากขึ้น ขณะที่ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจีนกับขั้วอำนาจเดิมอย่างสหรัฐอเมริกายังคงความไม่แน่นอน อาจส่งผลกระทบต่อการส่งออกและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอื่น ๆ ประกอบกับการแยกตัวทางเศรษฐกิจยังอาจนำไปสู่การเผชิญหน้าอย่างรุนแรง เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบความร่วมมือระหว่างประเทศที่องค์กรระหว่างประเทศแบบเดิมมีบทบาทลดลง และเกิดความร่วมมือระหว่างประเทศที่มีขอบเขตแคบลงในมิติของจำนวนสมาชิกและประเด็นความร่วมมือ

ส่วนที่ 3
ประเด็นท้าทายและการดำเนินการในระยะต่อไป

การดำเนินการระยะต่อไป

การกลับสู่ระดับการพัฒนาก่อนการระบาดของโควิด-19 และยกระดับการพัฒนาประเทศตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติได้อย่างเป็นรูปธรรม

ปีงบประมาณ 2563 ซึ่งเป็นปีงบประมาณที่ 2 ของการดำเนินงานต่าง ๆ ของหน่วยงานของรัฐเพื่อมุ่งสู่การบรรลุวิสัยทัศน์และเป้าหมายการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ ถือเป็นปีที่ทุกหน่วยงานต้องเผชิญความท้าทายอันเกิดจากการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยอย่างกว้างขวางและรุนแรง ซึ่ง**สะท้อนให้เห็นถึงประเด็นปัญหาต่าง ๆ และความเปราะบางของประชากรหลาย ๆ กลุ่มที่มีอยู่ในปัจจุบันที่จำเป็นต้องเร่งได้รับการพัฒนาและยกระดับในห้วงระยะเวลา 2 ปีที่เหลือ (พ.ศ. 2564 - 2565) ของห้วง 5 ปีแรกของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ**

การแพร่ระบาดของ**เชื้อไวรัสโควิด-19** ตั้งแต่ต้นปี 2563 ซึ่งเป็นโรคอุบัติใหม่ที่คาดว่าอาจจะมีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศในหลายมิติ ดังนั้น เพื่อให้การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศในห้วงระยะเวลา 2 ปีที่เหลือ (พ.ศ. 2564 - 2565) **กลับสู่ระดับการพัฒนาก่อนการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 และยกระดับการพัฒนาประเทศตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติได้อย่างเป็นรูปธรรม** สำนักงานฯ จึงได้ยกร่าง **“แผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอันเป็นผลมาจากสถานการณ์โควิด-19 พ.ศ. 2564 - 2565” ซึ่งเป็นแผนแม่บทฯ ที่ใช้คู่ขนานร่วมกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติทั้ง 23 ประเด็นในปัจจุบันที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแนวทางประกอบการดำเนินงานสำหรับหน่วยงานของรัฐในช่วงปี 2564 - 2565 ในการทำให้ประเทศไทยสามารถกลับสู่ระดับการพัฒนาก่อนการระบาดของโควิด-19 และยกระดับการพัฒนาประเทศตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติได้อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป** โดย**หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง**จะต้องใช้แผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอันเป็นผลมาจากสถานการณ์โควิด-19 พ.ศ. 2564 - 2565 เป็นกรอบในการจัดทำโครงการ/การดำเนินงาน ขณะที่**สำนักงบประมาณ**จะต้องใช้แผนแม่บทเฉพาะกิจฯ เป็นกรอบในการพิจารณาจัดสรรงบประมาณร่วมกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติทั้ง 23 ประเด็น

ส่วนที่ 3
ประเด็นท้าทายและการดำเนินการในระยะต่อไป

ทั้งนี้ **แผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอันเป็นผลมาจากสถานการณ์โควิด-19 พ.ศ. 2564 - 2565 เป็นการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 29 กันยายน 2563** ที่เห็นชอบการแก้ไขเพิ่มเติมแผนแม่บทให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงหรือความจำเป็นของประเทศ และให้สำนักงานฯ ใช้ร่างแผนแม่บทเฉพาะกิจฯ ที่สำนักงานฯ ได้จัดทำขึ้นเบื้องต้นในการรับฟังความคิดเห็นผ่านวิธีการที่หลากหลายเพื่อให้ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายและทุกภาคีพัฒนา เพื่อนำความคิดเห็นมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการจัดทำร่างแผนแม่บทเฉพาะกิจฯ ให้มีความสมบูรณ์ ก่อนการนำเสนอร่างแผนแม่บทเฉพาะกิจฯ ฉบับสมบูรณ์ต่อคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ และคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาต่อไป โดยคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ**แผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอันเป็นผลมาจากสถานการณ์โควิด-19 พ.ศ. 2564 - 2565 แล้วเมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2563 และได้มีราชกิจจานุเบกษาประกาศใช้แผนแม่บทเฉพาะกิจฯ แล้วเมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2563**

แผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอันเป็นผลมาจากสถานการณ์โควิด-19 พ.ศ. 2564 - 2565 มีการกำหนดประเด็นและแนวทางการพัฒนาที่ต้องให้ความสำคัญในระยะ 2 ปี (พ.ศ. 2564 - 2565) เพื่อให้สามารถเยียวยาช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบ ฟื้นฟูกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนนำเงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมาเป็น “จุดเปลี่ยน” ในการขับเคลื่อนประเทศ โดยมุ่งเน้นไปยังแนวทางการพัฒนาจากแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ต้องมุ่งเน้นให้ความสำคัญเป็นพิเศษ (Top Priorities) และประเด็นการพัฒนาเพิ่มเติม (Emerging Issues) ที่จำเป็นต้องเร่งดำเนินการ เพื่อให้สามารถรับมือและเตรียมความพร้อมในการเยียวยาช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบ ฟื้นฟูกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมให้เข้าสู่ภาวะปกติ

แผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอันเป็นผลมาจากสถานการณ์โควิด-19 พ.ศ. 2564-2565

- **หลักการแผนแม่บทเฉพาะกิจฯ** มุ่งเน้นการพัฒนาตาม**หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง** ที่ประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล ภูมิคุ้มกัน ความรู้ และคุณธรรม **เพื่อให้ประเทศในระยะต่อไปได้รับการพัฒนาให้สามารถ “ล้มแล้ว ลุกไว (Resilience)”** โดยมี**เป้าหมายหลัก**เพื่อให้ *“คนมีงานทำ สามารถยังชีพอยู่ได้ กลุ่มเปราะบางได้รับการดูแลอย่างทั่วถึง สร้างอาชีพและกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น เศรษฐกิจประเทศฟื้นตัวเข้าสู่ภาวะปกติ และมีการวางรากฐานเพื่อรองรับการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจใหม่ (Economic Transformation)”*

- **มิติของการพัฒนา** แผนแม่บทเฉพาะกิจฯ ประกอบด้วย 3 มิติของการพัฒนา ได้แก่ **(1) การพร้อมรับ (Cope)** หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการภายใต้สภาวะวิกฤตให้สามารถยืนหยัดและต้านทานความยากลำบาก รวมถึงฟื้นคืนกลับสู่สภาวะปกติได้อย่างรวดเร็ว **(2) การปรับตัว (Adapt)** หมายถึง การปรับทิศทางรูปแบบ และแนวทางการพัฒนาให้สอดรับกับความเปลี่ยนแปลง พร้อมกระจายความเสี่ยงและปรับตัว

อย่างเท่าทันเพื่อแสวงหาประโยชน์จากสิ่งที่เกิดขึ้น และ **(3) การเปลี่ยนแปลงเพื่อพร้อมเติบโตอย่างยั่งยืน (Transform)** หมายถึง การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างและปัจจัยพื้นฐานให้สอดรับกับความเปลี่ยนแปลง เพื่อพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาสสำหรับการพัฒนาประเทศต่อไป ซึ่งจะทำให้ประเทศมีการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนภายใต้หลัก 3 ขั้นการพัฒนา ได้แก่ Survival (การอยู่รอด) Sufficiency (พอเพียง) และ Sustainability (ยั่งยืน)

ทั้งนี้ แนวทางการพัฒนาของร่างแผนแม่บทเฉพาะกิจฯ จะครอบคลุมทั้ง **(1) แนวทางที่สอดคล้องการดำเนินการ เพื่อบรรลุเป้าหมายย่อยที่เกี่ยวข้องทั้ง 140 เป้าหมายของ 23 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ** ที่ต้องเน้นให้ความสำคัญเป็นพิเศษ (Top Priorities) โดยจะเป็นการเสริมรับกับแนวทางการดำเนินงานที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันเพื่อให้คนไทยมีงานทำและสามารถยังชีพอยู่ได้ ขณะที่กลุ่มเปราะบางได้รับการดูแลอย่างทั่วถึงและมีการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น และ **(2) แนวทางที่รองรับประเด็นการพัฒนาเพิ่มเติม (Emerging Issues)** ที่เป็นผลเกี่ยวเนื่องจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 อาทิ การส่งเสริมการจ้างงานใหม่ โดยเฉพาะในระดับพื้นที่และกลุ่มบัณฑิตจบใหม่ รวมถึงรักษาการจ้างงานภายในประเทศเดิม โดยเฉพาะในสาขาที่ได้รับผลกระทบจากโควิด-19 การยกระดับมาตรฐานความปลอดภัย โดยเฉพาะในการสอบสวนโรคและติดตามกลุ่มเสี่ยงอย่างทั่วถึงและครอบคลุม การเปลี่ยนแปลงแนวทางการพัฒนาภาคการท่องเที่ยวทั้งระบบให้มุ่งเน้นที่เชิงคุณภาพมากกว่าปริมาณ ทั้งแนวทางการส่งเสริมการลงทุน รูปแบบการท่องเที่ยวที่สนับสนุน และการติดตามประเมินผล

● **ประเด็นการพัฒนาที่ต้องมุ่งเน้นในช่วงปี 2564 - 2565** มุ่งเน้นการเติบโตแบบคู่ขนานระหว่างเศรษฐกิจฐานรากและอุตสาหกรรมที่จะยกระดับขีดความสามารถของประเทศ รวมทั้งการพัฒนาคนไทยทั้งในมิติคุณภาพและศักยภาพให้สามารถขับเคลื่อนประเทศได้เต็มประสิทธิภาพ และการยกระดับปัจจัยพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการฟื้นฟูและพัฒนาประเทศ โดยมี **4 ประเด็นการพัฒนาที่ต้องมุ่งเน้น**สรุปได้ ดังนี้

(1) การเพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากภายในประเทศ (Local Economy) เพื่อลดความเสี่ยงในการพึ่งพาต่างประเทศ โดยมุ่งเน้นการกระจายโอกาสทางเศรษฐกิจไปยังระดับท้องถิ่นผ่านการส่งเสริมการจ้างงานโดยเฉพาะในระดับพื้นที่และชุมชน ร่วมกับการให้ความช่วยเหลือและพัฒนาศักยภาพของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ให้สามารถปรับตัวสู่ธุรกิจใหม่ที่มีแนวโน้มความต้องการมากขึ้นในอนาคต เพื่อให้เศรษฐกิจฐานรากเป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ประกอบด้วย (1) การส่งเสริมการจ้างงาน (2) การช่วยเหลือและพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) และ (3) การกระจายศูนย์กลางความเจริญไปยังเมืองหลักและเมืองรอง

(2) การยกระดับขีดความสามารถของประเทศเพื่อรองรับการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืนในระยะยาว (Future Growth) โดยมุ่งเน้นด้านการเตรียมความพร้อมและส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันของเครื่องยนต์ทางเศรษฐกิจหลัก (Growth Engines) ที่ไทยมีโอกาสและมีศักยภาพภายใต้ภูมิทัศน์ของเศรษฐกิจโลกแบบใหม่ ได้แก่ อุตสาหกรรมและบริการทางการแพทย์ครบวงจร การท่องเที่ยว

เชิงสร้างสรรค์และเน้นคุณภาพ การเกษตรมูลค่าสูง อุตสาหกรรมอาหาร และอุตสาหกรรมยานยนต์สมัยใหม่ ประกอบด้วย (1) การส่งเสริมอุตสาหกรรมและบริการทางการแพทย์ครบวงจร (2) การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และเน้นคุณภาพ (3) การยกระดับภาคการเกษตรสู่เกษตรมูลค่าสูง (4) การส่งเสริมอุตสาหกรรมอาหาร และ (5) การปรับอุตสาหกรรมยานยนต์ไปสู่อุตสาหกรรมยานยนต์สมัยใหม่

(3) การพัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตของคน (Human Capital) ให้เป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ โดยการยกระดับและปรับทักษะแรงงานให้สอดคล้องกับอุตสาหกรรมและบริการเป้าหมายที่ไทยมีโอกาสและมีศักยภาพ ตลอดจนสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและโครงสร้างเศรษฐกิจที่ปรับเปลี่ยนไป พร้อมทั้งเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากภาวะวิกฤตและจัดสวัสดิการทางสังคมให้เหมาะสม เพียงพอกับความจำเป็นในการดำรงชีวิตโดยเฉพาะในด้านรายได้และสุขภาพ ประกอบด้วย (1) การพัฒนาทักษะแรงงานและการเรียนรู้ (2) การขยายและพัฒนาระบบหลักประกันทางสังคม และ (3) การเสริมสร้างความมั่นคงทางสุขภาพ

(4) การปรับปรุงและพัฒนาปัจจัยพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการฟื้นฟูและพัฒนาประเทศ (Enabling Factors) เพื่อให้สอดรับกับกระแสการเปลี่ยนแปลงที่จะส่งผลกระทบต่อศักยภาพของประเทศ อาทิ การเร่งรัดพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ การปรับปรุงกฎหมายและการดำเนินงานของภาครัฐให้ทันสมัย การพัฒนาและประยุกต์ใช้องค์ความรู้และนวัตกรรม รวมถึงการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมจากภาคีเครือข่ายการพัฒนาต่าง ๆ เพื่อลดอุปสรรค ข้อจำกัด และส่งเสริมการฟื้นฟูและพัฒนาประเทศด้วยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ประกอบด้วย (1) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการปรับเปลี่ยนเข้าสู่เศรษฐกิจใหม่ (2) การปรับปรุงกฎหมายและส่งเสริมภาครัฐดิจิทัล (3) การพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรม (4) การเสริมสร้างความมั่นคงและการบริหารจัดการความเสี่ยง และ (5) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่ายและภาคีการพัฒนา

ส่วนที่ 3
ประเด็นท้าทายและการดำเนินการในระยะต่อไป

ข้อเสนอแนะต่อประเด็นท้าทายและการดำเนินการในระยะต่อไป

จากประเด็นท้าทายที่สำคัญในระดับการขับเคลื่อนโครงการ/การดำเนินงานในภาพรวม แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของบริบทโลกที่คาดว่าอาจส่งผลต่อบริบทการพัฒนาประเทศในมิติต่าง ๆ รวมทั้งความจำเป็นในการกลับสู่ระดับการพัฒนาก่อนการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในห้วงปีงบประมาณ 2564 - 2565 สำนักงานฯ จึงมีข้อเสนอเพื่อให้การดำเนินงาน/โครงการของหน่วยงานของรัฐสามารถขับเคลื่อนประเทศให้บรรลุผลสัมฤทธิ์และผลลัพธ์ตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติได้อย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรมในระยะต่อไป ดังนี้

- **บุคลากรของหน่วยงานของรัฐจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการของแผน 3 ระดับ** ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2560 วันที่ 3 ธันวาคม 2562 และวันที่ 15 ธันวาคม 2563 รวมถึงการถ่ายทอดไปสู่การปฏิบัติตามหลักความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Causal Relationship : XYZ) โดยเฉพาะในส่วนของ

  (1) การจัดทำแผนระดับที่ 3 ในส่วนของแผนปฏิบัติการด้าน... ซึ่งเป็นแผนการพัฒนาเชิงประเด็น (Issue Based) ที่ไม่ใช่การดำเนินการที่มีลักษณะเป็นภารกิจปกติ และมีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมากกว่า 1 กระทรวงหรือเทียบเท่า หรือหน่วยงานขึ้นตรงต่อ/ในบังคับบัญชาของนายกรัฐมนตรีขึ้นไป โดยต้องมีลักษณะเป็นแผนในเชิงปฏิบัติ (Action Plan) และมีเท่าที่จำเป็น กล่าวคือ มีกฎหมายกำหนดให้จัดทำ โดยให้ถือว่าพระราชกฤษฎีกาเป็นกฎหมายลำดับศักดิ์สุดท้าย หรือในกรณีที่ไม่มีกฎหมายกำหนดให้จัดทำ หน่วยงานจะต้องมีเหตุจำเป็น โดยหากไม่มีแผนปฏิบัติการนั้น ๆ จะก่อให้เกิดความเสียหายหรือผลกระทบวงกว้างต่อประเทศอย่างรุนแรง

(2) การจัดทำโครงการ/การดำเนินงานต่าง ๆ ที่จะสามารถส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติได้อย่างเป็นรูปธรรมบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์

- **ทุกโครงการ/การดำเนินงานของทุกหน่วยงานของรัฐจะต้องเป็นการดำเนินงานที่สามารถส่งผลต่อการบรรลุผลลัพธ์ตามเป้าหมายแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติได้จริง** ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2563 โดยทุกหน่วยงานของรัฐจะต้อง**จัดทำโครงการ/การดำเนินงานบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์**ที่จะต้องมีข้อมูลสนับสนุนเชิงวิชาการทั้งในส่วนของ**ข้อมูลเชิงสถิติ งานศึกษาวิจัย** ในการเป็นข้อมูลประกอบการจัดทำโครงการ/การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องตามหลักการ XYZ ต่อไป **ร่วมกับแผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอันเป็นผลมาจากสถานการณ์โควิด-19 พ.ศ. 2564 - 2565** และ**ห่วงโซ่คุณค่าประเทศไทย (Final Value Chain Thailand)** ที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบแล้วเมื่อวันที่ 29 กันยายน 2563 ซึ่งห่วงโซ่คุณค่าประเทศไทยเป็นผลผลิตที่ผ่านกระบวนการวิเคราะห์ของหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนประเด็นแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติใน 3 ระดับ ร่วมกับสำนักงานฯ ที่ได้มีการกำหนดองค์ประกอบและปัจจัยที่เป็นองคาพยพทั้งหมดที่จะสามารถส่งผลต่อการบรรลุ 140 เป้าหมายแผนแม่บทย่อย และนำไปสู่การบรรลุ 37 เป้าหมายแผนแม่บทฯ ในระดับประเด็นของแม่บทฯ จำนวน 23 ประเด็น ซึ่งเป็นการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2563
- **สำนักงบประมาณจะต้องใช้แผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอันเป็นผลมาจากสถานการณ์โควิด-19 พ.ศ. 2564 – 2565 และห่วงโซ่คุณค่าของประเทศไทย (Final Value Chain Thailand)** เพื่อประกอบการพิจารณาการจัดสรรงบประมาณเพื่อการบรรลุเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอย่างสอดคล้องกัน โดยเฉพาะองค์ประกอบและปัจจัยของห่วงโซ่คุณค่าของเป้าหมายแผนแม่บทย่อยที่ยังที่ไม่มีโครงการสำคัญรองรับ เพื่อให้**กระบวนการงบประมาณในแต่ละปีงบประมาณมีความสอดคล้อง ทันการณ์ และสะท้อนการมองเป้าหมายร่วมกันของหน่วยงาน**ในการถ่ายระดับเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติไปยังเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติต่อไปตามหลักการความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (XYZ) ประกอบกับ**หน่วยงานของรัฐต้องเร่งปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ความคิดที่ต้องมุ่งเน้นการมองเป้าหมายการพัฒนาร่วมกันมากกว่าการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเพียงตัวชี้วัดของหน่วยงานเท่านั้น**
- **หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดทำข้อมูลวิชาการสนับสนุนการจัดทำโครงการ/การดำเนินงานและการจัดทำนโยบาย** โดยเฉพาะงานวิจัยและข้อมูลเชิงสถิติ ๆ ต้องศึกษาและทำความเข้าใจหลักการของแผน 3 ระดับ การแปลงยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติ เป้าหมายการพัฒนา รวมทั้งห่วงโซ่คุณค่าของประเทศไทย (Final Value Chain Thailand) เพื่อนำไปสู่**การวิเคราะห์หาช่องว่างการพัฒนาของประเทศ**

ส่วนที่ 3
ประเด็นท้าทายและการดำเนินการในระยะต่อไป

ที่เป็นอุปสรรคต่อการบรรลุวิสัยทัศน์และเป้าหมายการพัฒนาของยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติและ**การศึกษาวิจัยและการจัดเก็บข้อมูลที่จะสามารถเป็นข้อมูลประกอบการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐได้ถูกต้องและสอดคล้องกับบริบทการพัฒนาประเทศได้อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป**

ทั้งนี้ เนื่องจากปัจจุบันมีการกำหนดวิสัยทัศน์ประเทศที่จะต้องบรรลุภายในปี 2580 และเป้าหมายการพัฒนาที่ต้องบรรลุในทุกห้วง 5 ปีที่มีความชัดเจน **งานศึกษาวิจัยควรต้องสามารถให้ข้อเสนอแนะที่ระบุได้ถึงการปฏิบัติมากกว่าข้อเสนอเชิงนโยบายในภาพรวม**

- **การจัดทำแผนปฏิบัติราชการประจำปีเพื่อเป็นแผนระดับ 3 หลักในการแปลงยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติ**ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 16 ของพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 ที่ระบุให้**ในแต่ละปีงบประมาณให้ส่วนราชการจัดทำแผนปฏิบัติราชการประจำปีเสนอต่อรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบ และให้สำนักงบประมาณดำเนินการจัดสรรงบประมาณเพื่อปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จในแต่ละภารกิจตามแผนปฏิบัติราชการดังกล่าวต่อไป** โดยในส่วนของการดำเนินการที่เป็นการดำเนินการเร่งด่วนของแต่ละปีงบประมาณ ให้พิจารณาใช้แผนบูรณาการเป็นกลไกขับเคลื่อนการดำเนินงานที่สำคัญ รวมทั้งให้**ส่วนราชการจัดทำแผนปฏิบัติราชการของส่วนราชการระยะ 5 ปี**ที่ต้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทฯ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภา และแผนอื่นที่เกี่ยวข้อง

- **การใช้ระบบ eMENSCR เป็นระบบติดตามตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการในทุกระดับอย่างแท้จริง** ปัจจุบันระบบ eMENSCR อยู่ระหว่างการพัฒนาให้สามารถ**เชื่อมโยงข้อมูลสถิติต่าง ๆ เข้าระบบ eMENSCR ให้เป็นระบบข้อมูลสถิติกลางของประเทศ**สำหรับการบ่งชี้สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายได้อย่างถูกต้องและสอดคล้องกับบริบทการพัฒนาที่เป็นปัจจุบัน รวมทั้ง**ให้มีการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial intelligence)** มาใช้ในการประมวลผล วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลในระบบให้สามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำเพิ่มมากขึ้น เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในมิติต่าง ๆ ได้ตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมายผู้ใช้ระบบที่หลากหลาย โดยระบบ eMENSCR จะเป็นเครื่องมือหลักในการติดตามตรวจสอบ และประเมินผลของแผนในระดับต่าง ๆ ได้อย่างเป็นระบบ **รวมทั้งสามารถเป็นเครื่องมือ**

ของหน่วยงานของรัฐประกอบการพิจารณาความก้าวหน้าการดำเนินงานในระดับโครงการได้อีกด้วย เนื่องจากทุกหน่วยงานของรัฐต้องรายงานผลความก้าวหน้าการดำเนินงานทุก ๆ ไตรมาสตามที่กำหนดในระเบียบว่าด้วยการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2562 ซึ่งจะทำให้**หน่วยงานของรัฐสามารถติดตามและประเมินผลโครงการ/การดำเนินงานและปรับแผนการดำเนินงานได้สอดคล้องกับสถานการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น**

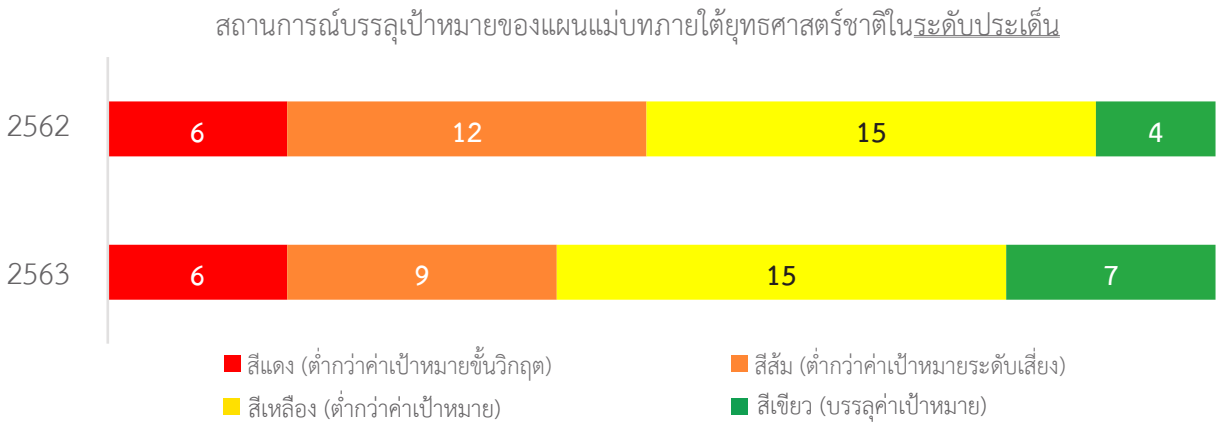
สรุป

การดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ช่วงปี 2562 - 2563 ที่ผ่านมา พบว่า **ประชาชนไทยมีความอยู่ดีและมีความสุขลดลงจากปี 2562 เล็กน้อย แต่ยังคงมากกว่าประเทศส่วนใหญ่ของโลก รวมทั้งประเทศมีศักยภาพและความพร้อมทางด้านการทหาร โดยได้รับการจัดอันดับให้อยู่ในประเทศกลุ่มบน** รวมทั้งมีการพัฒนาในระดับดีเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคอาเซียน **การจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศจะลดลงเมื่อเทียบกับปี 2562** ทั้งจากภาวะเศรษฐกิจทั้งภายในและภายนอกประเทศที่ชะลอตัว ประกอบกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่ส่งผลต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจและความสามารถในการแข่งขันของประเทศ **คนไทยมีคุณภาพชีวิต สุขภาวะและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นเมื่อเทียบกับปี 2562** โดยมีความก้าวหน้าการพัฒนามนุษย์ปรับตัวดีขึ้น รวมทั้งมีอายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีดีกว่าหลายประเทศทั่วโลก โดยมีอายุเฉลี่ยสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประชากรโลก **ภาพรวมปัญหาความเหลื่อมล้ำในหลายมิติมีทิศทางที่ดีขึ้น** ทั้งการเข้าถึงการศึกษา การเข้าถึงหลักประกันสุขภาพ รวมทั้งคุณภาพชีวิตของประชากรผู้สูงอายุปรับตัวดีขึ้น **การดำเนินการเพื่ออนุรักษ์ ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศพัฒนาดีขึ้นจากปี 2562** เป็นผลให้ผลกระทบทางลบที่เกิดจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศมีการควบคุมและจัดการที่ดีมากขึ้น ทั้งการเพิ่มพื้นที่สีเขียวของพื้นที่ป่าไม้ การฟื้นฟูคุณภาพของแม่น้ำลำคลอง พื้นที่ทางทะเลและชายฝั่ง การใช้พลังงานทดแทน และการบริหารจัดการมลภาวะและขยะของประเทศ อย่างไรก็ตาม **ประสิทธิภาพภาครัฐในการตอบสนองความต้องการของประชาชนมีการพัฒนาที่ค่อนข้างจะคงที่**

ทั้งนี้ **ยังคงมีหลายประเด็นการพัฒนาที่ยังจำเป็นต้องเร่งให้ความสำคัญ** โดยเฉพาะการทำให้ประเทศไทยมีความเอื้ออาทรระหว่างคนในสังคม การลดความขัดแย้งในสังคม และการแก้ไขปัญหาทุจริตของภาครัฐ ซึ่งจะสามารถช่วยเพิ่มความอยู่ดีมีสุขของประชาชนไทย และความมั่นคงในมิติอื่น ๆ อย่างยั่งยืนต่อไป รวมทั้งการดำเนินมาตรการเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศให้กลับมาฟื้นตัวโดยเร็ว และการสร้างความเชื่อมั่นต่อนักลงทุนทั้งชาวไทยและต่างประเทศ นอกจากนี้ คนไทยยังมีประเด็นความท้าทายของความพร้อมและมีสมรรถนะในการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ที่จำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอย่างเร่งด่วนในระยะต่อไป ซึ่งจะมีความจำเป็นมากยิ่งขึ้นภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 รวมทั้งต้องเร่งสร้างความเข้มแข็งให้กับครอบครัวไทยที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงรูปแบบและวิถีการดำเนินชีวิตที่คนมีการย้ายถิ่นในการทำงาน การอยู่เป็นโสดหรือหย่าร้างมากขึ้น และการเพิ่มขึ้นของครัวเรือนเดี่ยว

ส่วนที่ 3
ประเด็นท้าทายและการดำเนินการในระยะต่อไป

ขณะที่ปัญหาความเหลื่อมล้ำในมิติต่าง ๆ ระหว่างกลุ่มประชากรที่มีระดับรายได้และอาศัยอยู่ในพื้นที่ต่างกันยังคงมีอยู่ ซึ่งเป็นประเด็นที่จำเป็นต้องเร่งแก้ไขและพัฒนา จึงจำเป็นต้องเร่งให้ความสำคัญกับการปรับกระบวนงานให้มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวมในระยะต่อไป รวมถึงการพัฒนาภาครัฐให้มีความโปร่งใส ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ สร้างความน่าเชื่อถือให้กับประชาชน

สำหรับสถานการณ์ของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ พบว่า **สถานการณ์ในการบรรลุเป้าหมายระดับประเด็นของทั้ง 37 เป้าหมายมีการพัฒนาในทิศทางที่ดีขึ้นเมื่อเทียบกับปี 2562 โดยในปี 2563 มี 7 เป้าประเด็นของแผนแม่บทฯ ที่มีสถานะการดำเนินการในทิศทางที่ดีขึ้น** ได้แก่ ประเด็น (5) การท่องเที่ยว ประเด็น (6) พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ ประเด็น (13) การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี ประเด็น (14) ศักยภาพการกีฬา ประเด็น (15) พลังทางสังคม ประเด็น (19) การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ และประเด็น (20) การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ ทั้งนี้ มีเป้าประเด็นจำนวน 3 เป้าประเด็น ได้แก่ ประเด็น (3) การเกษตร ประเด็น (4) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต และประเด็น (17) ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคมที่มีสถานการณ์ห่างจากค่าเป้าหมายเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา โดย**มีเป้าหมายระดับประเด็นที่บรรลุตามค่าเป้าหมายที่กำหนดในปี 2565 แล้ว (สีแสดงสถานะ สีเขียว) จำนวน 7 เป้าหมาย**ประกอบด้วย (1) เป้าหมายของแผนแม่บทฯ ประเด็น (7) โครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์และดิจิทัล เป้าหมายความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานของประเทศดีขึ้น (2) แผนแม่บทฯ ประเด็น (9) เขตเศรษฐกิจพิเศษ เป้าหมายการลงทุนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมดได้รับการยกระดับ (3) แผนแม่บทฯ ประเด็น (13) การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี เป้าหมายคนไทยมีสุขภาวะที่ดีขึ้นและมีความเป็นอยู่ดีเพิ่มขึ้น (4) แผนแม่บทฯ ประเด็น (14) ศักยภาพการกีฬา เป้าหมายคนไทยมีสุขภาพดีขึ้น มีน้ำใจนักกีฬา และมีวินัยเคารพกฎกติกามากขึ้นด้วยกีฬา (5) แผนแม่บทฯ ประเด็น (15) พลังทางสังคม เป้าหมายทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมเพิ่มขึ้น (6) แผนแม่บทฯ ประเด็น (18) การเติบโตอย่างยั่งยืน เป้าหมายสภาพแวดล้อมของประเทศไทยมีคุณภาพดีขึ้นอย่างยั่งยืน และ (7) แผนแม่บทฯ ประเด็น (20) เป้าหมายภาครัฐมีการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพด้วยการนำนวัตกรรมเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้

ส่วนที่ 3
ประเด็นท้าทายและการดำเนินการในระยะต่อไป

อย่างไรก็ตาม เป้าประเด็นที่มีสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายในระดับวิกฤต โดยมีสีแสดงสถานะเป็นสีแดง ยังคงมีจำนวนเท่ากับปี 2562 ที่จำนวน 6 เป้าหมาย โดยเป็น**ประเด็นที่ยังคงมีสีแสดงสถานะดังเดิม** ได้แก่ ประเด็น (1) ความมั่นคง ประเด็น (3) การเกษตร ประเด็น (6) พื้นที่และเมืองน่าอยู่ ประเด็น (12) การพัฒนาการเรียนรู้ และประเด็น (21) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ และประเด็นที่มี**การปรับเปลี่ยนสีแสดงสถานะเป้าหมายเป็นสีแดง** ได้แก่ ประเด็น (4) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต ซึ่งต้องเร่งให้เกิดการบรูณาการการดำเนินงาน/โครงการร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในปี 2565 ได้อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

สำหรับการบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทย่อย 140 เป้าหมาย ถึงแม้ปี 2563 จะมีเป้าหมายที่บรรลุตามที่กำหนดไว้ในปี 2565 (ค่าสีเขียว) แล้ว จำนวน 27 เป้าหมาย (ร้อยละ 19.29 ของเป้าหมายแผนย่อยทั้งหมด) เพิ่มขึ้นจากปี 2562 ที่มีจำนวน 19 เป้าหมาย (ร้อยละ 13.6 ของเป้าหมายแผนย่อยทั้งหมด) และมีเป้าหมายในระดับวิกฤตที่มีสีแดงจำนวน 20 เป้าหมาย ซึ่งน้อยกว่าปี 2562 ที่มีจำนวน 31 เป้าหมาย อย่างไรก็ตาม เป้าหมายที่ยังไม่บรรลุยังคงมีจำนวนค่อนข้างมาก โดยเป็นเป้าหมายที่มีสถานการณ์บรรลุเป้าหมายเป็นสีเหลือง จำนวน 51 เป้าหมาย (ร้อยละ 36.43) และสีส้ม จำนวน 42 เป้าหมาย (ร้อยละ 30.71) จึงจำเป็นต้องเร่งปรับกระบวนทัศน์การทำงานของหน่วยงานของรัฐให้มุ่งเน้นการมองเป้าหมายการพัฒนาร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป รวมทั้งกระบวนการจัดสรรงบประมาณที่สอดคล้องและทันการณ์ เพื่อร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้บรรลุเป้าหมายและวิสัยทัศน์ที่กำหนดต่อไป

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

รายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี 2563. --กรุงเทพฯ : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564.

698 หน้า

ISBN 978-974-9769-55-3

พิมพ์ครั้งที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 จำนวน 3,000 เล่ม

จัดพิมพ์โดย

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
962 ถนนกรุงเกษม แขวงวัดโสมนัส
เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร 10100
โทรศัพท์ : 0 2280 4085 ต่อ 6221 – 41
โทรสาร : 0 2290 6384
Email : nscr@nesdc.go.th
Website : nscr.nesdc.go.th

พิมพ์ที่ บริษัท ซีดี มีเดีย ไกด์ จำกัด 80/21 หมู่ 5 ซอยทุ่งมังกร 15 เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร 10700

สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ
สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

962 ถนนกรุงเกษม แขวงวัดโสมนัส เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพฯ 10100
โทรศัพท์ 02 280 4085 ต่อ 6221 - 41
โทรสาร 02 280 6384
Email : nscr@nesdc.go.th
Website : nscr.nesdc.go.th

ISBN 978-974-9769-55-3

รายงานสรุปผลการดำเนินการตาม

แผนการปฏิรูปประเทศ

ประจำปี 2563

คำนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 หมวด 16 การปฏิรูปประเทศ ได้กำหนดให้การปฏิรูปประเทศต้องดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมาย 3 ประการ ได้แก่ (1) ประเทศชาติมีความสงบเรียบร้อย มีความสามัคคีปรองดอง มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีความสมดุลระหว่างการพัฒนาด้านวัตถุกับการพัฒนา ด้านจิตใจ (2) สังคมมีความสงบสุข เป็นธรรม และมีโอกาสอันทัดเทียมกันเพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำ (3) ประชาชนมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยการปฏิรูปให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2560 ซึ่งมีวิธีการจัดทำแผน การมีส่วนร่วมของประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนในการดำเนินการปฏิรูปประเทศ การวัดผลการดำเนินการ และระยะเวลาดำเนินการปฏิรูปประเทศทุกด้าน รวมทั้งผลสัมฤทธิ์ที่คาดหวังว่าจะบรรลุในระยะเวลาห้าปี ทั้งนี้ กำหนดให้การปฏิรูปประเทศต้องสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ โดยหน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงานมีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการปฏิรูปประเทศเพื่อให้การปฏิรูปประเทศบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในแผนการปฏิรูปประเทศและให้เป็นหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีที่จะกำกับดูแลและสนับสนุนให้หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยดำเนินการให้เป็นไปตามนั้น

พระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2560 ได้กำหนดให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทำหน้าที่สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการปฏิรูป และมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดทำรายงานความคืบหน้าในการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศทุกสามเดือนตามมาตรา 270 ของรัฐธรรมนูญฯ และการจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปีตามแผนการปฏิรูปประเทศ เพื่อประโยชน์ในการติดตามผลการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ โดยให้เสนอรายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปีตามแผนการปฏิรูปประเทศต่อที่ประชุมร่วมประธานกรรมการปฏิรูปประเทศเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบรายงานต่อคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ คณะรัฐมนตรี หัวหน้าหน่วยงานของรัฐในฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ องค์กรอิสระ องค์กรอัยการ และรัฐสภาทราบ ตลอดจนเผยแพร่รายงานดังกล่าวต่อประชาชนทั่วไป โดยรายงานดังกล่าวอย่างน้อยต้องระบุความก้าวหน้าของการปฏิรูปประเทศ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหาในการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ

สำนักงานฯ จึงได้จัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปีตามแผนการปฏิรูปประเทศ ประจำปี 2563 ขึ้น โดยเป็นรายงานฉบับที่ 2 ที่นำเสนอข้อมูลผลการดำเนินการปฏิรูปประเทศของหน่วยงานของรัฐในช่วงปีงบประมาณ 2563 และแสดงให้เห็นความก้าวหน้าของสถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปตามแผนการปฏิรูปประเทศ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ใช้พิจารณาประกอบการดำเนินการ ตลอดจนให้ภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคมและประชาชนที่สนใจได้ใช้เป็นข้อมูลในการเข้ามามีส่วนร่วมขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ตามรัฐธรรมนูญฯ และแผนการปฏิรูปประเทศต่อไป

บทสรุป
สำหรับผู้บริหาร
004

วิธีการอ่าน
รายงาน
012

ส่วนที่ 1
บทนำ
020

03
ด้านกฎหมาย
101

04
ด้านกระบวน
การยุติธรรม
131

05
ด้านเศรษฐกิจ
159

09
ด้านสังคม
447

10
ด้านพลังงาน
469

11
ด้านการป้องกันและปราบ
ปรามการทุจริต
และประพฤติมิชอบ
519

สารบัญ

ส่วนที่ 2
ผลการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ

030

01
ด้านการเมือง

051

02
ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน

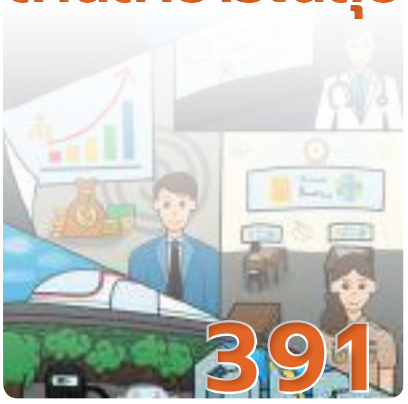
075

06
ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

303

07
ด้านสาธารณสุข

391

08
ด้านสื่อสารมวลชนเทคโนโลยีสารสนเทศ

419

12
ด้านการศึกษา

545

ส่วนที่ 3
ประเด็นท้าทายและการดำเนินการในระยะต่อไป

570

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การปฏิรูปประเทศ ตามบทบัญญัติที่ได้กำหนดไว้ในหมวด 16 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ถือเป็นกลไกสำคัญให้เกิดการปฏิรูปประเทศในด้านต่าง ๆ ที่สำคัญและจำเป็นให้สามารถขับเคลื่อนประเทศไปได้อย่างมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ให้สัมฤทธิ์ผลอย่างแท้จริง ทำให้ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งที่ดีขึ้น โดยหลักการของการปฏิรูป คือ การปรับปรุงสิ่งที่เป็นปัญหาหรืออุปสรรคให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เหมาะสมหรือสมควรกับบริบทและยุคสมัย ซึ่งได้กำหนดเป้าหมายหลักไว้ 3 ประการ อันได้แก่ (1) ประเทศชาติมีความสงบเรียบร้อย มีความสามัคคีปรองดอง มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีความสมดุลระหว่างการพัฒนาด้านวัตถุกับการพัฒนาด้านจิตใจ (2) สังคมมีความสงบสุขเป็นธรรม และมีโอกาสอันทัดเทียมกันเพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำ และ (3) ประชาชนมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งกำหนดให้การดำเนินการปฏิรูปประเทศเป็นไปตามพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ.2560 โดยกำหนดให้เริ่มดำเนินการปฏิรูปในแต่ละด้านภายใน 1 ปีนับแต่วันที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฯ โดยให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ดังเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญภายในระยะเวลา 5 ปี

พระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ.2560 กำหนดให้การปฏิรูปประเทศต้องสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกับยุทธศาสตร์ชาติ และให้มีแผนการปฏิรูปประเทศเพื่อใช้ในการกำหนดกลไก วิธีการ และขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศในแต่ละด้าน รวมทั้งผลอันพึงประสงค์ของการปฏิรูปประเทศในด้านนั้น ๆ ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในแผนการปฏิรูปประเทศ โดยหน่วยงานของรัฐทุกหน่วยมีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการปฏิรูปประเทศเพื่อให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในแผนการปฏิรูปประเทศ

แผนการปฏิรูปประเทศ คณะกรรมการปฏิรูปประเทศ ได้จัดทำแผนการปฏิรูปประเทศแต่ละด้านขึ้นและได้มีการประกาศบังคับใช้ในราชกิจจานุเบกษา โดยเมื่อวันที่ 6 เมษายน 2561 ได้ประกาศแผนการปฏิรูปประเทศ จำนวน 11 ด้าน อันได้แก่ ด้านการเมือง ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ด้านกฎหมาย ด้านกระบวนการยุติธรรม ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านสาธารณสุข ด้านสื่อสารมวลชนเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านสังคม ด้านพลังงาน และด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ และนอกจากนี้ ยังมีแผนการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม (ตำรวจ) ซึ่งจัดทำตามรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 258 ง. ด้านกระบวนการยุติธรรม เพื่อดำเนินการแก้ไขกฎหมายโดยเฉพาะ และแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ที่จัดทำขึ้นโดยคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา ได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2562

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การดำเนินงานตามแผนการปฏิรูปประเทศ มีเป้าประสงค์เพื่อให้ประชาชนที่รับประโยชน์จากการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ อย่างเป็นรูปธรรม อาทิ **ด้านการเมือง**มุ่งหวังให้ประเทศมีเสถียรภาพและมั่นคงภายใต้การเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข **ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน**มุ่งหวังให้ประชาชนได้รับบริการอย่างมีมาตรฐานภายใต้การเชื่อมโยงข้อมูลดิจิทัลของทุกภาคส่วน **ด้านกฎหมาย**มุ่งหวังให้การมีกฎหมายเอื้อต่อการดำเนินชีวิต **ด้านกระบวนการยุติธรรม**มุ่งหวังให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมอย่างเท่าเทียม ไม่เลือกปฏิบัติและเข้าถึงได้โดยง่าย **ด้านเศรษฐกิจ**มุ่งหวังให้เศรษฐกิจไทยมีความสามารถในการแข่งขัน มีการขยายตัวและเติบโตอย่างยั่งยืน **ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**มุ่งหวังให้เกิดความยั่งยืนและความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ **ด้านสาธารณสุข**มุ่งหวังให้ประชาชนมีความรอบรู้ด้านสุขภาพและเข้าถึงบริการสาธารณสุขที่จำเป็น **ด้านสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ**มุ่งหวังให้ประชาชนรู้เท่าทันสถานการณ์ และมีสื่อที่มีประสิทธิภาพที่สามารถเลือกเสพได้ **ด้านสังคม**มุ่งหวังให้มีหลักประกันในวัยเกษียณ ชุมชนเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้ **ด้านพลังงาน**มุ่งหวังให้มีปริมาณพลังงานที่เพียงพอและสามารถเข้าถึงได้ในราคาที่เป็นธรรม **ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ**มุ่งหวังให้เกิดความโปร่งใสและหน่วยงานรัฐของไทยปราศจากการทุจริต **ด้านการศึกษา**มุ่งหวังให้มีการยกระดับคุณภาพการศึกษาให้มีมาตรฐานสอดรับความต้องการของโลกอนาคต ซึ่งเป็นหน้าที่ของทุกหน่วยงานของรัฐ ที่จะต้องดำเนินงานตามแผน ขั้นตอน และวิธีการดำเนินการของกิจกรรมตามเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่กำหนดไว้ในแผนการปฏิรูปประเทศแต่ละด้าน เพื่อให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ดังเป้าหมายตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฯ ที่มุ่งหวังให้ *“ประเทศชาติมีความสงบเรียบร้อย สังคมเป็นธรรม ประชาชนมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ”*

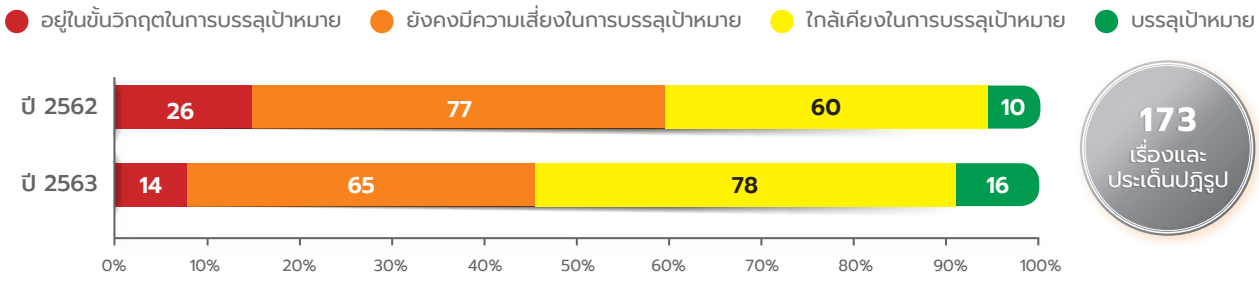
การติดตาม การตรวจสอบ และการประเมินผล ได้กำหนดให้จัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปีตามแผนการปฏิรูปประเทศ ตามแนวทางที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ.2560 เพื่อเผยแพร่ให้ทุกหน่วยงานทั้งฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ องค์กรอิสระ และองค์กรอื่น ๆ ตลอดจนประชาชนผู้สนใจ ทราบถึงความก้าวหน้า ผลการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ ปัญหา อุปสรรค ความท้าทาย และข้อเสนอแนะในการดำเนินการต่อไป รวมทั้งเพื่อช่วยในการติดตามเสนอแนะ เร่งรัด การดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ ให้หน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายผลสัมฤทธิ์ที่คาดหวังภายในปี 2565

สรุปผลการดำเนินการประจำปี 2563 ตามแผนการปฏิรูปประเทศ แสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าของการดำเนินงานกิจกรรมหรือประเด็นย่อยภายใต้แผนการปฏิรูปประเทศรวม 1,229 กิจกรรม ภายใต้เรื่องและประเด็นปฏิรูป 173 เรื่องของแผนการปฏิรูปประเทศทั้ง 12 ด้าน รวมถึงได้ประเมินสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูป โดยพิจารณาจากข้อมูลผลการดำเนินงานของแต่ละเรื่องและประเด็นปฏิรูป เทียบเคียงกับข้อมูลสถานการณ์จากตัวชี้วัดในระดับประเทศหรือสากลที่เกี่ยวเนื่องกัน และประเมินผลสัมฤทธิ์จากสถานะของตัวชี้วัด โดยแบ่งระดับผลการดำเนินการขับเคลื่อนเรื่องและประเด็นปฏิรูปออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ (1) สีแดง หมายถึง อยู่ในขั้นวิกฤตในการบรรลุเป้าหมาย (2) สีส้ม หมายถึง ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย (3) สีเหลือง หมายถึง อยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย และ (4) สีเขียว หมายถึง บรรลุเป้าหมาย

ในการประเมินผลสัมฤทธิ์ของการบรรลุเป้าหมายของแผนการปฏิรูปประเทศทั้ง 12 ด้าน อันได้แก่ (1) ด้านการเมือง (2) ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน (3) ด้านกฎหมาย (4) ด้านกระบวนการยุติธรรม (5) ด้านเศรษฐกิจ (6) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (7) ด้านสาธารณสุข (8) ด้านสื่อสารมวลชนเทคโนโลยีสารสนเทศ (9) ด้านสังคม (10) ด้านพลังงาน (11) ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ และ (12) ด้านการศึกษา จะประเมินโดยสะท้อนจากผลความสำเร็จของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่กำหนดไว้ในแต่ละด้าน รวมทั้งสิ้น 173 เรื่อง โดยสถานะการบรรลุเป้าหมายประจำปี 2563 เปรียบเทียบกับปี 2562 สรุปผลการประเมิน ได้ดังนี้

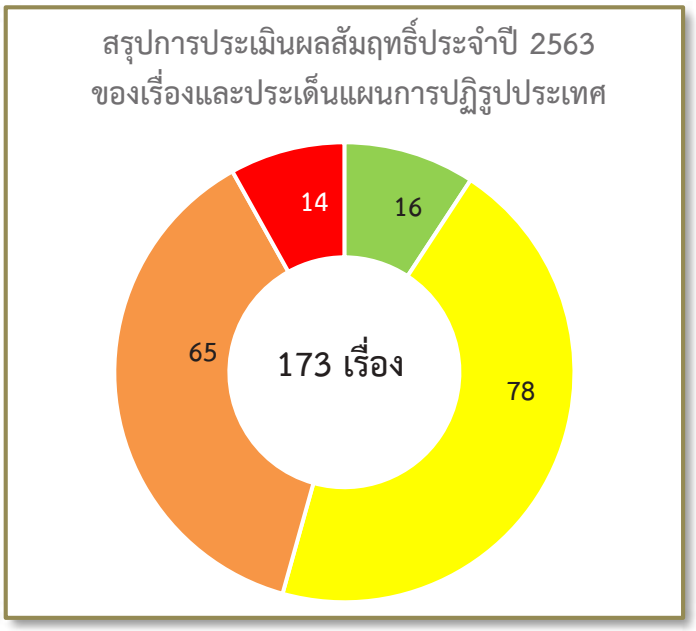
ระดับสีแดง จำนวน 14 เรื่องและประเด็นปฏิรูป หรือร้อยละ 8.09 ลดลงจากปี 2562 จำนวน 12 เรื่องและประเด็นปฏิรูป จาก 26 เรื่องและประเด็นปฏิรูป

ระดับสีส้ม จำนวน 65 เรื่องและประเด็นปฏิรูป หรือร้อยละ 37.57 ลดลงจากปี 2562 จำนวน 12 เรื่องและประเด็นปฏิรูป จาก 77 เรื่องและประเด็นปฏิรูป

ระดับสีเหลือง จำนวน 78 เรื่องและประเด็นปฏิรูป หรือร้อยละ 45.09 เพิ่มขึ้นจากปี 2562 จำนวน 18 เรื่องและประเด็นปฏิรูป จาก 60 เรื่องและประเด็นปฏิรูป

ระดับสีเขียว จำนวน 16 เรื่องและประเด็นปฏิรูป หรือร้อยละ 9.25 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี 2562 จำนวน 6 เรื่องและประเด็นปฏิรูป จาก 10 เรื่องและประเด็นปฏิรูป

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

สำหรับเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่มีค่าสถานะการบรรลุเป้าหมายแล้ว (สีเขียว) จำนวน 16 เรื่อง ประกอบด้วย เรื่องและประเด็นปฏิรูปของแผนการปฏิรูปประเทศ ดังนี้ **ด้านกฎหมาย** 2 เรื่องและประเด็นปฏิรูป ได้แก่ (0301) มีกลไกให้การออกกฎหมายที่ดีและเท่าที่จำเป็น รวมทั้งมีกลไกในการทบทวนกฎหมายที่มีผลใช้บังคับแล้ว เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการตามมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญฯ , (0305) พัฒนากระบวนการจัดทำและตรวจพิจารณาร่างกฎหมายให้รวดเร็ว รอบคอบและสอดคล้องกับเงื่อนเวลาในการตรากฎหมายตามรัฐธรรมนูญฯ **ด้านเศรษฐกิจ** 8 เรื่องและประเด็นปฏิรูป ได้แก่ การเพิ่มระดับการแข่งขันทางธุรกิจ , (0514) หน่วยงานดูแลควบคุมด้านกฎหมาย ด้านการแข่งขันทางการค้าและตลาดเสรี , (0516) วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม , (0517) ความยากง่ายในการทำธุรกิจ , (0528) การจัดตั้งศูนย์กลางการวิจัยและพัฒนา , (0530) การตั้งศูนย์กลางเพื่อส่งเสริมธุรกิจสตาร์ทอัพและสเกลอัพ , (0536) การจัดตั้ง Centre of Excellence สำหรับภาคเกษตร , (0550) การสร้างความมีส่วนร่วมจากภาคเอกชนในการลดความเหลื่อมล้ำ , (0555) ปฏิรูปหน่วยงานขับเคลื่อน ติดตามและประเมินผล **ด้านสิ่งแวดล้อม** 1 เรื่องและประเด็นปฏิรูป ได้แก่ (0608) การปรับสมดุลโครงสร้างองค์กรในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล **ด้านพลังงาน** 5 เรื่องและประเด็นปฏิรูป ได้แก่ (1007) การพัฒนาอุตสาหกรรมก๊าซธรรมชาติ , (1009) ปฏิรูประบบบริหารจัดการเชื้อเพลิงชีวมวลไม้โตเร็วสำหรับโรงไฟฟ้าชีวมวล , (1012) ปฏิรูปโครงสร้างการใช้พลังงานภาคขนส่ง ระยะ 20 ปี , (1013) การส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานและการใช้พลังงานอย่างคุ้มค่าในกลุ่มอุตสาหกรรม , (1014) การใช้ข้อบัญญัติเกณฑ์มาตรฐานอาคารด้านพลังงาน

สำหรับเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่มีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในขั้นวิกฤต (สีแดง) จำนวน 14 เรื่อง ที่ควรให้ความสำคัญและเร่งรัดในการดำเนินการเพื่อให้สามารถบรรลุผลสัมฤทธิ์ได้ภายในปี 2565 ประกอบด้วย แผนการปฏิรูปประเทศ **ด้านการเมือง** 1 เรื่องและประเด็นปฏิรูป ได้แก่ (0102) กลไกการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธีและการรู้รักสามัคคีของสังคมไทย **ด้านกฎหมาย** 1 เรื่องและประเด็นปฏิรูป ได้แก่ (0308) ปฏิรูปการเรียนการสอนและการศึกษาอบรมวิชากฎหมาย เพื่อพัฒนานักกฎหมายให้เป็นผู้ประกอบวิชาชีพที่ดี **ด้านเศรษฐกิจ** 4 เรื่องและประเด็นปฏิรูป ได้แก่ (0518) Regional Integration Committee : คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนด้านการรวมกลุ่มในภูมิภาค , (0520) พัฒนาเมืองหลัก/เมืองศูนย์กลางของภูมิภาค , (0523) ขจัดอุปสรรคด้านการเคลื่อนย้ายคน , (0553) การปฏิรูปสถาบันด้านการส่งเสริมผลิตภาพ การมาตรฐานและนวัตกรรม **ด้านสิ่งแวดล้อม** 4 เรื่องและประเด็นปฏิรูป ได้แก่ (0601) ทรัพยากรทางบก , (0609) การบริหารจัดการขยะในทะเลและชายฝั่ง , (0614) การแบ่งเขตการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งตามแนวคิดการวางแผนเชิงพื้นที่ทางทะเล , (0621) ปฏิรูประบบการวิจัยด้านความหลากหลายทางชีวภาพ **ด้านสาธารณสุข** 2 เรื่องและประเด็นปฏิรูป ได้แก่ (0701) ระบบบริหารจัดการด้านสุขภาพ , (0703) กำลังคนด้านสุขภาพ **ด้านพลังงาน** 2 เรื่องและประเด็นปฏิรูป ได้แก่ (1006) ปฏิรูปโครงสร้างการบริหารกิจการไฟฟ้า , (1011) การส่งเสริมการติดตั้งโซลาร์รูฟอย่างเสรี

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

สรุปภาพรวมสถานะการบรรลุเป้าหมายประจำปี 2563 จะเห็นได้ว่ามีแนวโน้มที่ดีขึ้นเมื่อเทียบกับปี 2562 โดยมีจำนวนเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่มีสถานะบรรลุเป้าหมาย จำนวน 16 เรื่อง ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี 2562 ที่มีจำนวน 10 เรื่อง และจำนวนเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่อยู่ในขั้นวิกฤต จำนวน 14 เรื่อง ซึ่งลดลงจากปี 2562 ที่มีจำนวน 26 เรื่อง แต่อย่างไรก็ตาม **มีเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่มีค่าสถานะการบรรลุเป้าหมายลดลงจากปี 2562 จำนวน 7 เรื่อง จากแผนการปฏิรูปประเทศ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านบริหารราชการแผ่นดิน** ในประเด็น (0204) กำลังคนภาครัฐมีขนาดที่เหมาะสมและสมรรถนะสูง **ด้านกฎหมาย** ในประเด็น (0310) มีกลไกส่งเสริมการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น **และด้านเศรษฐกิจ** 5 เรื่อง ได้แก่ (0518) คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนด้านการรวมกลุ่มในภูมิภาค , (0523) ขจัดอุปสรรคด้านการเคลื่อนย้ายคน , (0529) การปฏิรูปกรมทรัพย์สินทางปัญญา , (0548) ระบบภาษี , (0554) การปฏิรูปสถาบันทางเศรษฐกิจเพื่อบริหารการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก SME ทั้งนี้ ควรเน้นให้ความสำคัญในประเด็นปัญหาอุปสรรคที่ทำให้สถานะการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวมีค่าลดลง เพื่อนำไปปรับกระบวนการ ขั้นตอน วิธีการหรือเป้าหมายที่คาดหวังจะบรรลุของแผนการปฏิรูปประเทศเพื่อให้สามารถดำเนินการได้ตามเป้าประสงค์ของการปฏิรูปประเทศตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่กำหนดได้ต่อไป

ประเด็นท้าทายของการดำเนินงานที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐได้ดำเนินโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายตามแผนการปฏิรูปประเทศทั้ง 12 ด้าน พร้อมกับได้รายงานผลการดำเนินงานผ่านระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ โดยได้ระบุปัญหา อุปสรรค และความท้าทายในการดำเนินโครงการและกิจกรรมตามแผนการปฏิรูปประเทศ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้การขับเคลื่อนการดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายตามแผนการปฏิรูปประเทศยังไม่เกิดผลสัมฤทธิ์ที่เห็นเป็นรูปธรรม โดยประเด็นปัญหาที่พบส่วนใหญ่ ได้แก่ *(1) การสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับหน่วยงานผู้รับผิดชอบ* ให้ทราบถึงเจตนารมณ์ สาระสำคัญที่แท้จริงของกิจกรรมตามที่ระบุไว้ในแผนการปฏิรูปประเทศ *(2) ความชัดเจนของเป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนการปฏิรูปประเทศ* ทำให้เห็นถึงเป้าหมายที่เป็นรูปธรรมเดียวกันและสามารถประเมินและวัดผลความสำเร็จได้อย่างแท้จริง *(3) กิจกรรมตามแผนการปฏิรูปประเทศมีความซ้ำซ้อนกับภารกิจปกติของหน่วยงาน* ทำให้การปฏิรูปประเทศไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนได้อย่างแท้จริง *(4) การบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง* เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงและส่งผลต่อการดำเนินงานที่เกี่ยวเนื่องกัน ซึ่งได้นำประเด็นปัญหา อุปสรรคดังกล่าวมาใช้ในการกำหนดแนวทางใน**การจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) โดยมุ่งเน้นเฉพาะกิจกรรมปฏิรูปที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ (Big Rock) และให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามกิจกรรมดังกล่าวในทางปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการบรรลุเป้าหมายของแผนการปฏิรูปประเทศอย่างเป็นรูปธรรม**

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การปรับปรุงแผนการปฏิรูปประเทศ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2562 เห็นชอบให้มีการปรับปรุงแผนการปฏิรูปประเทศให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดประเด็นในการปรับปรุงไว้ 6 ประเด็น ได้แก่ (1) การกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดในระดับแผนให้ชัดเจน สามารถวัดผลสัมฤทธิ์ได้อย่างเป็นรูปธรรม (2) การปรับตัดกิจกรรมที่เข้าข่ายเป็นภารกิจปกติของหน่ายงานและคัดเลือกเฉพาะกิจกรรมปฏิรูปประเทศที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ (Big Rock) (3) การทบทวนกฎหมายภายใต้แผนการปฏิรูปประเทศ โดยคัดเลือกเฉพาะกฎหมายที่มีความสำคัญ รวมทั้งจัดลำดับความสำคัญของการเสนอกฎหมาย (4) การทบทวนข้อเสนอในการจัดตั้งหน่วยงานของรัฐ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 2 มกราคม 2562 (5) ปรับปรุงชื่อหน่วยงานผู้รับผิดชอบให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริง โดยให้ระบุหน่วยงานรับผิดชอบหลัก/รองที่ชัดเจน และ (6) ปรับเค้าโครงของแผนการปฏิรูปประเทศแต่ละด้านให้เป็นรูปแบบเดียวกัน โดยคณะกรรมการปฏิรูปประเทศและสำนักงานฯ ได้ดำเนินการตามขั้นตอนและกรอบระยะเวลาที่กำหนดไว้ตามมาตรา 11 ของพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2560 ซึ่งคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบ (ร่าง) แผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) แล้วเมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2563 ขณะนี้อยู่ระหว่างนำเสนอรายงานต่อรัฐสภาเพื่อทราบ โดยจะได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาและใช้บังคับต่อไป

การขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศในระยะต่อไป เพื่อให้การปฏิรูปประเทศบรรลุผลสัมฤทธิ์ได้ตามเป้าประสงค์ภายในกรอบระยะเวลาของกฎหมายซึ่งกำหนดเวลาสิ้นสุดไว้ในปี 2565 นับจากนี้ไปอีก 2 ปีข้างหน้าจะมุ่งเน้นโดยให้ความสำคัญกับการดำเนินงานตามกิจกรรมปฏิรูปที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ หรือที่เรียกว่ากิจกรรม Big Rock ที่กำหนดไว้ในแผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) โดยขอให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบรับเรื่องและประเด็นปฏิรูปอื่น ๆ ของแผนการปฏิรูปประเทศฉบับเดิมที่ไม่ได้นำมากำหนดเป็นกิจกรรม Big Rock ไปดำเนินงานเป็นภารกิจปกติของหน่วยงานคู่ขนานกันไป เพื่อให้การขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศบรรลุได้ตามเป้าหมายอันพึงประสงค์ตามกรอบระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด โดยมีแผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) เป็นกรอบแนวทางเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้สัมฤทธิ์ผล และมีแผนขับเคลื่อนกิจกรรม Big Rock เป็นเครื่องมือในการกำกับ ติดตามการดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมายและระยะเวลาที่กำหนด ทำให้เห็นถึงความก้าวหน้าและความสำเร็จของแต่ละกิจกรรม Big Rock ไปจนถึงบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของประเด็นการปฏิรูปประเทศต่อไป

วิธีการอ่านรายงาน

ส่วนที่ 1 นิยามและสาระสำคัญของแผนการปฏิรูปประเทศ ความเชื่อมโยงของยุทธศาสตร์ชาติและแผนระดับต่าง ๆ และผลการดำเนินการตามเป้าหมายของการปฏิรูปประเทศ

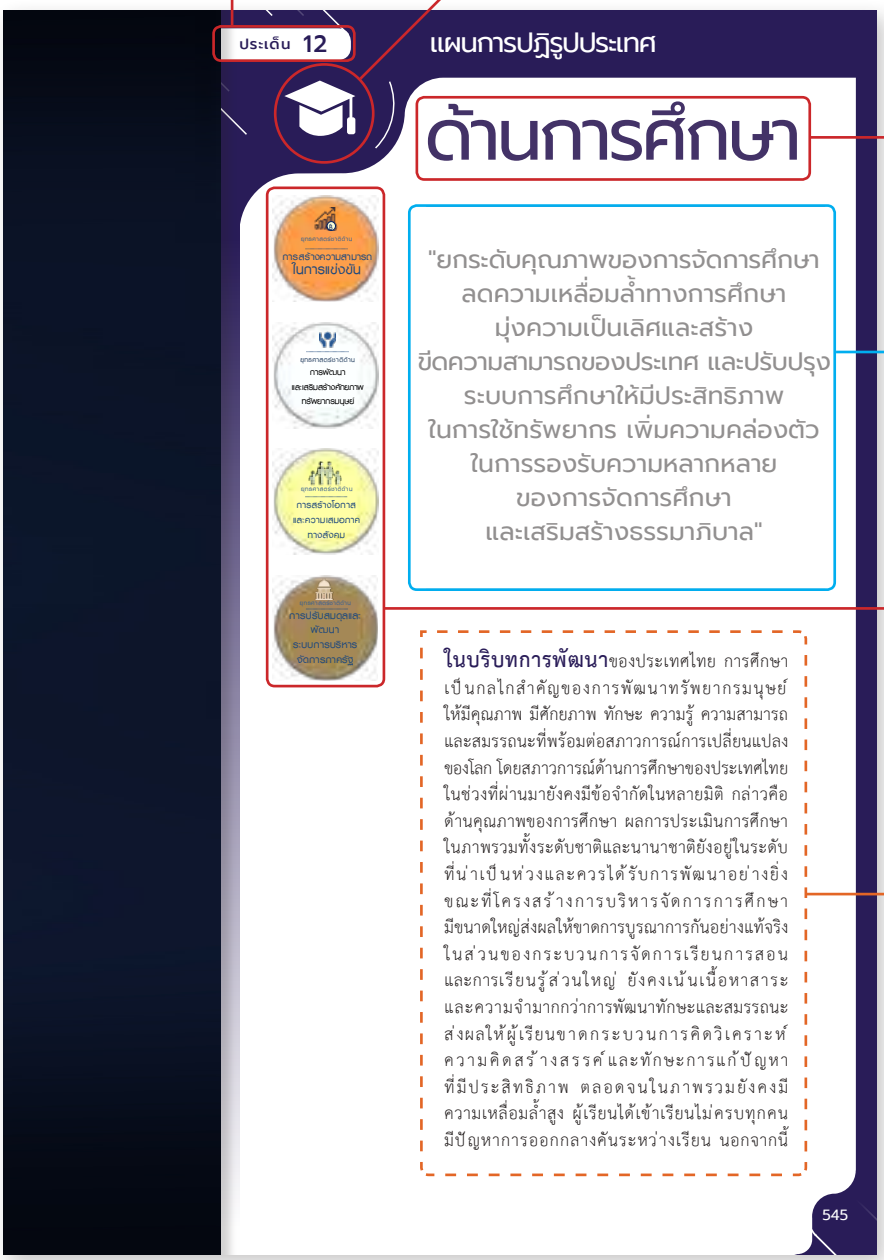
ส่วนที่ 2 **ผลการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศโดยแยกตามเรื่องและประเด็นปฏิรูปทั้ง 173 เรื่อง**

ส่วนที่ 3 ประเด็นท้าทายและการดำเนินการในระยะต่อไป

ส่วนที่ 2.1 การสรุปผลในภาพรวมของแผนการปฏิรูปประเทศ

- ส่วนย่อยที่ 1 *สาระสำคัญของแผนการปฏิรูปประเทศ*
- ส่วนย่อยที่ 2 *ประเด็นท้าทายและข้อเสนอแนะ*
- ส่วนย่อยที่ 3 *สรุปการดำเนินงานของเรื่องและประเด็นปฏิรูป*

รหัสแผนการปฏิรูปประเทศ

สัญลักษณ์ประจำแผนการปฏิรูปประเทศ

ชื่อแผนการปฏิรูปประเทศ

คำจำกัดความของเล่มแผนการปฏิรูปประเทศ

ยุทธศาสตร์ชาติที่แผนการปฏิรูปประเทศมีความสอดคล้อง

ส่วนย่อยที่ 1 สาระสำคัญของแผนการปฏิรูปประเทศ
- -สถานการณ์และความจำเป็น
- -การกำหนดเป้าหมาย
- -การกำหนดเรื่องและประเด็นปฏิรูป

วิธีการอ่านรายงาน

ส่วนย่อยที่ 1 (ต่อ)
สาระสำคัญของแผนการปฏิรูปประเทศ
-สถานการณ์และความจำเป็น
-การกำหนดเป้าหมาย
-การกำหนดเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ส่วนย่อยที่ 2
ประเด็นท้าทายและข้อเสนอแนะ
เพื่อการบรรลุเป้าหมายในภาพรวม
ของแผนการปฏิรูปประเทศ

วิธีการอ่านรายงาน

ส่วนย่อยที่ 3
สรุปการดำเนินงานของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

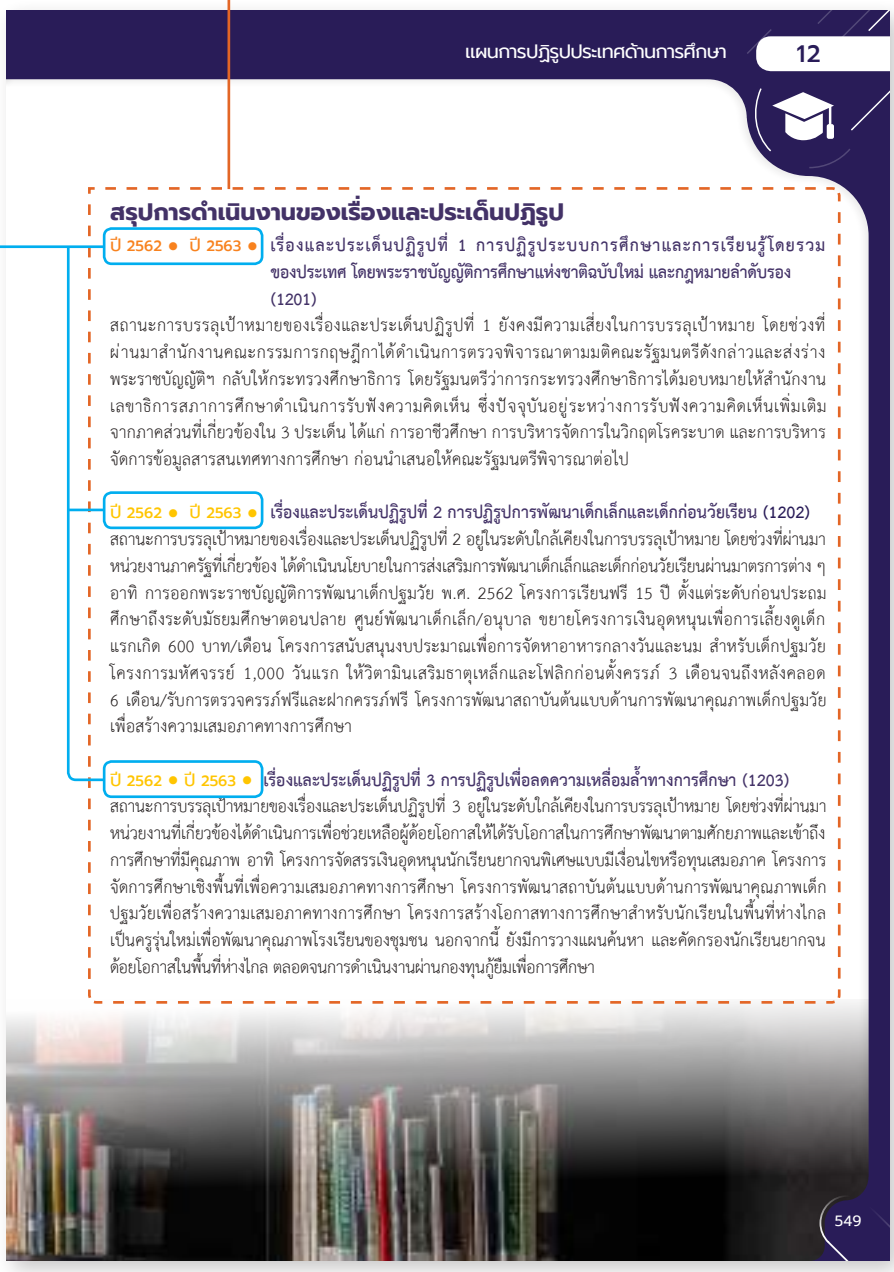
สีแสดงสถานะความสำเร็จในการดำเนินการของแต่ละเรื่องและประเด็นปฏิรูป ในปี 2562 และปี 2563

สีแดง
ยังไม่มีการดำเนินกิจกรรม หรือมีการดำเนินการที่น้อยมาก

สีส้ม
อยู่ระหว่างการดำเนินกิจกรรม โดยมีความเสี่ยงที่จะไม่บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี 2565

สีเหลือง
กิจกรรมส่วนใหญ่อยู่ระหว่างดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี 2565

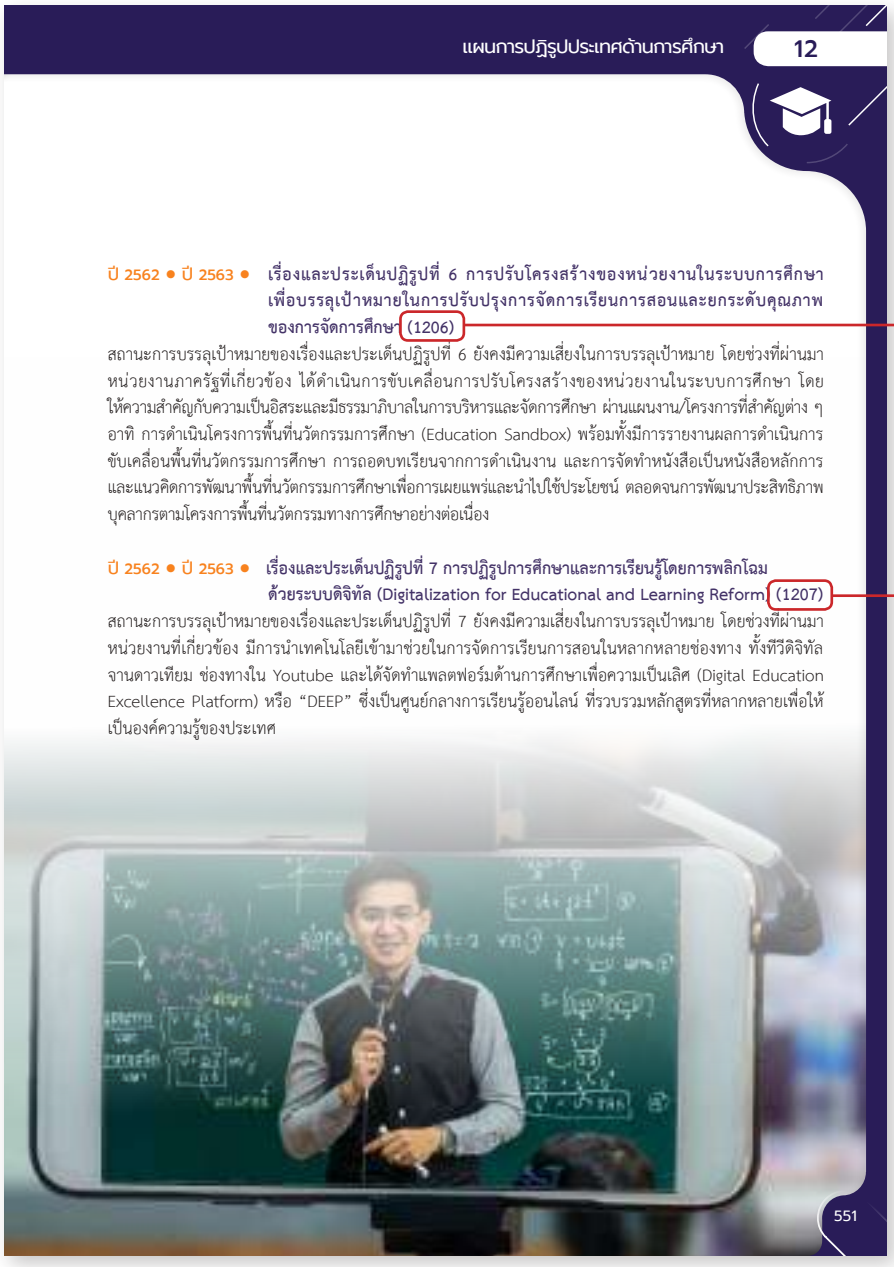
สีเขียว
มีการดำเนินกิจกรรมได้สำเร็จครบถ้วน

วิธีการอ่านรายงาน

รหัสของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

รหัส**แผนการ**ปฏิรูปประเทศ — XX XX — รหัส**เรื่อง**และ**ประเด็น**ปฏิรูป

แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา 12

ปี 2562 • ปี 2563 • **เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 6 การปรับโครงสร้างของหน่วยงานในระบบการศึกษาเพื่อบรรลุเป้าหมายในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนและยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา (1206)**

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 6 ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมาหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้ดำเนินการขับเคลื่อนการปรับโครงสร้างของหน่วยงานในระบบการศึกษา โดยให้ความสำคัญกับความเป็นอิสระและมีธรรมาภิบาลในการบริหารและจัดการศึกษา ผ่านแผนงาน/โครงการที่สำคัญต่าง ๆ อาทิ การดำเนินโครงการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา (Education Sandbox) พร้อมทั้งมีการรายงานผลการดำเนินการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา การถอดบทเรียนจากการดำเนินงาน และการจัดทำหนังสือเป็นหนังสือหลักการและแนวคิดการพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเพื่อการเผยแพร่และนำไปใช้ประโยชน์ ตลอดจนการพัฒนาประสิทธิภาพบุคลากรตามโครงการพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ปี 2562 • ปี 2563 • **เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 7 การปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้โดยการพลิกโฉมด้วยระบบดิจิทัล (Digitalization for Educational and Learning Reform) (1207)**

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 7 ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมาหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอนในหลากหลายช่องทาง ทั้งทีวีดิจิทัล จานดาวเทียม ช่องทางใน Youtube และได้จัดทำแพลตฟอร์มด้านการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ (Digital Education Excellence Platform) หรือ “DEEP” ซึ่งเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ออนไลน์ ที่รวบรวมหลักสูตรที่หลากหลายเพื่อให้เป็นองค์ความรู้ของประเทศ

551

วิธีการอ่านรายงาน

ส่วนที่ 2.2 การสรุปผลการดำเนินการในระดับเรื่องและประเด็นปฏิรูป

รหัสของเรื่องและประเด็นปฏิรูป พร้อมแถบสีแสดงสถานะความสำเร็จปี 2563

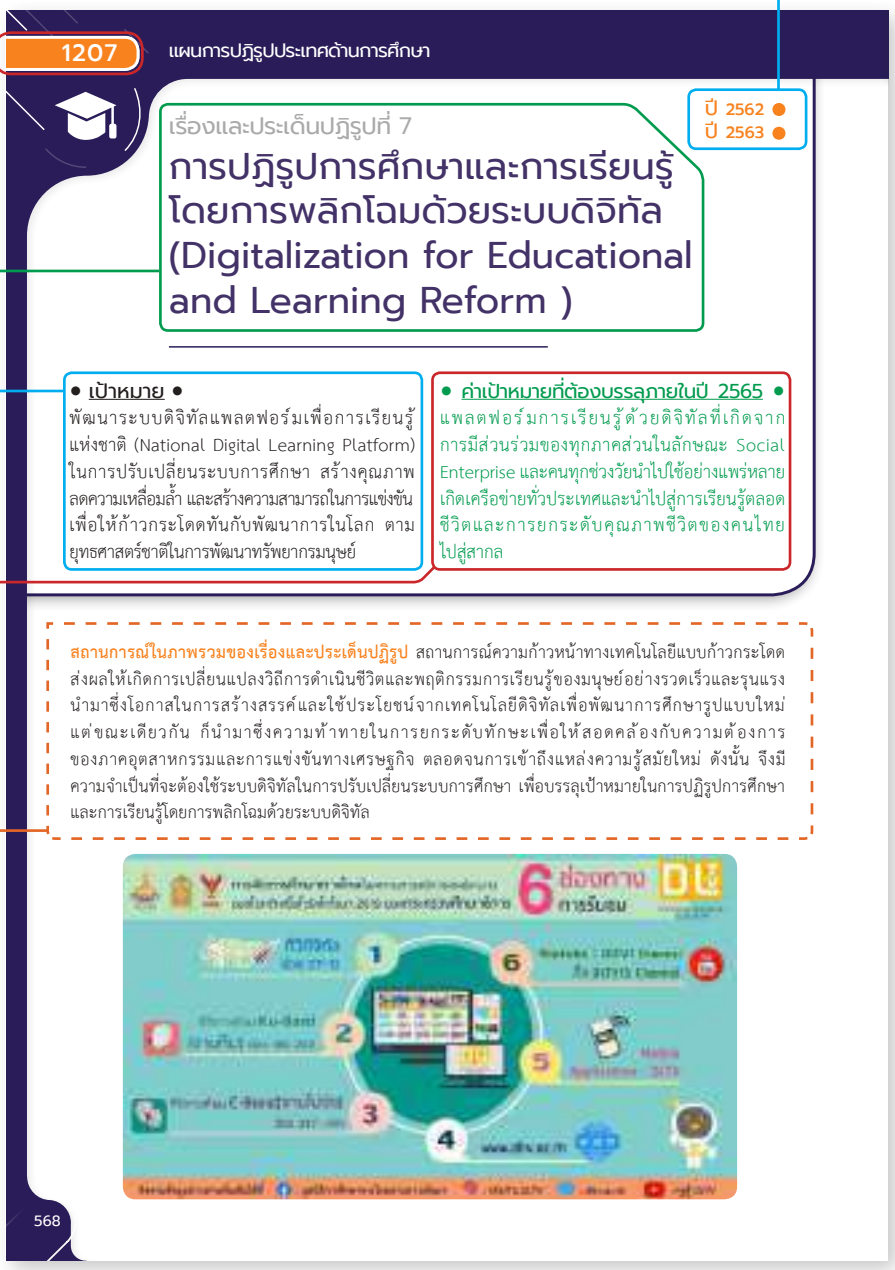
รหัส**แผนการ**ปฏิรูปประเทศ

XX XX

รหัส**เรื่อง**และ**ประเด็น**ปฏิรูป

สีแสดงสถานะความสำเร็จในการดำเนินการของแต่ละเรื่องและประเด็นปฏิรูปในปี 2562 และปี 2563

- **สีแดง** ต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต : สถานการณ์ต่ำกว่า 50% ของค่าเป้าหมาย
- **สีส้ม** ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง : สถานการณ์อยู่ในช่วง 51-75% ของค่าเป้าหมาย
- **สีเหลือง** ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย : สถานการณ์อยู่ในช่วง 76-99% ของค่าเป้าหมาย
- **สีเขียว** บรรลุค่าเป้าหมาย : สามารถบรรลุค่าเป้าหมาย 100%

ชื่อเรื่องและประเด็นปฏิรูป

เป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ค่าเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

ข้อมูลและ**สถานการณ์**ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

การดำเนินงานที่ผ่านมาของหน่วยงานของรัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนให้บรรลุผลตามที่กำหนดไว้ในเรื่องและประเด็นปฏิรูปในช่วงปี 2562-2563

ข้อเสนอแนะ
เพื่อการบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย
ตามที่กำหนดไว้ในเรื่องและประเด็นปฏิรูป

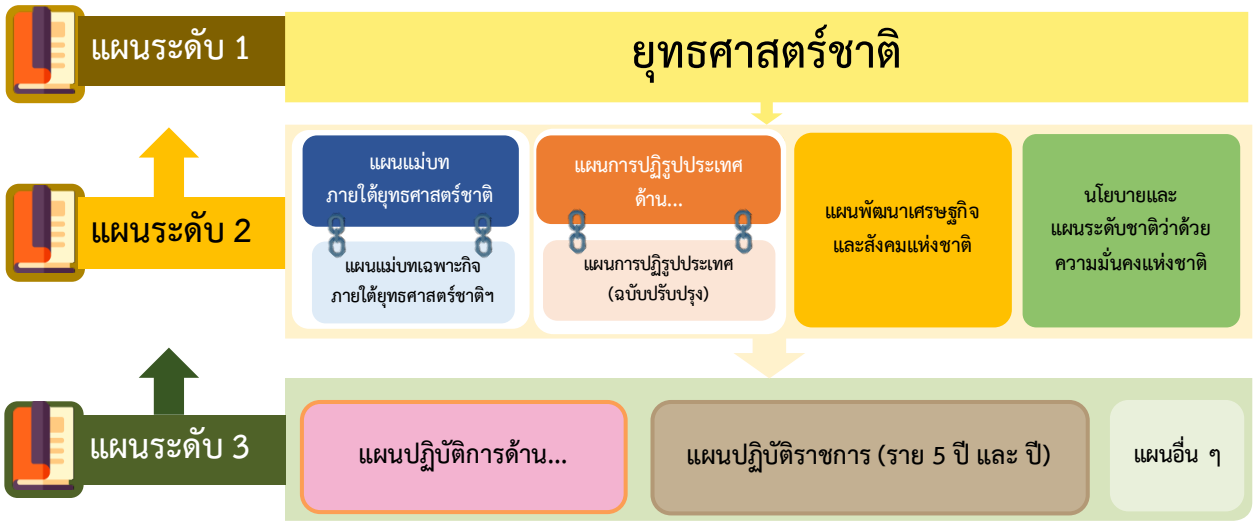

ส่วนที่ 1 บทนำ

การปฏิรูปประเทศ เป็นการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง หรือแก้ไขประเด็นปัญหาและอุปสรรคเร่งด่วนในช่วงห้าปีแรกของยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อให้รากฐานการพัฒนามีความมั่นคง เหมาะสม และสมควรกับบริบทประเทศ และพร้อมขับเคลื่อนประเทศให้บรรลุเป้าหมายและวิสัยทัศน์ตามยุทธศาสตร์ชาติ โดยเป็นการมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้าง การปรับเปลี่ยนและปลดอุปสรรค "วิธีและกระบวนการ" หรือ "กลไก" หรือ "กฎระเบียบ" ที่สำคัญ เพื่อให้การดำเนินงานของทุกภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง สะดวก มีประสิทธิภาพและบรรลุผลอันพึงประสงค์ตามรัฐธรรมนูญฯ และสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายตามแผนแม่บทฯ และยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ.2560 ได้กำหนดให้จัดทำแผนการปฏิรูปประเทศแต่ละด้านให้สอดคล้องกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ โดยให้หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงานมีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการปฏิรูปประเทศเพื่อให้การปฏิรูปประเทศบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในแผนการปฏิรูปประเทศ

ความเชื่อมโยงของยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ กับแผนการปฏิรูปประเทศ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 65 กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกัน เพื่อให้เกิดพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายเดียวกันในการพัฒนาประเทศให้บรรลุวิสัยทัศน์ *“ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”* ได้ตามที่กำหนดไว้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งตามนัยมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2560 ได้จำแนกแผนออกเป็น 3 ระดับ โดยกำหนดให้ **ยุทธศาสตร์ชาติเป็นแผนระดับที่ 1** เพื่อใช้เป็นกรอบในการกำหนดนโยบายการบริหารราชการแผ่นดิน และจัดทำแผนระดับต่าง ๆ ให้มีความสอดคล้องและบูรณาการกันอย่างเป็นระบบ **โดยมีแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ รวมถึงแผนการปฏิรูปประเทศ เป็นแผนระดับที่ 2** เพื่อใช้เป็นกลไกสำคัญในการถ่ายทอดแนวทางการขับเคลื่อนประเทศในมิติต่าง ๆ ไปสู่การปฏิบัติ **ผ่านการจัดทำแผนระดับที่ 3 ที่จัดทำขึ้นโดยหน่วยงานของรัฐ อันได้แก่ แผนปฏิบัติการด้าน... แผนปฏิบัติราชการรายปี รวม 5 ปี หรือแผนอื่นๆ** เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามแนวทางขับเคลื่อน และทำให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ของเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติได้อย่างเป็นรูปธรรม

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ คือ แผนแม่บทเพื่อบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ ตามพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 มาตรา 3 โดยจะเป็นแผนที่เป็นการกำหนดประเด็นการพัฒนาในลักษณะที่มีความบูรณาการและเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์ชาติด้านที่เกี่ยวข้อง (Cross Issue) และประเด็นการพัฒนาจะไม่มีความซ้ำซ้อนกันระหว่างแผนแม่บทฯ เพื่อให้ส่วนราชการสามารถนำแผนแม่บทฯ ไปใช้ในทางปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ และป้องกันการเกิดความสับสน

แผนการปฏิรูปประเทศ คือ แผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ ตามพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2560 โดยจะเป็นแผนที่มุ่งเน้นการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง หรือแก้ไขประเด็นปัญหาและอุปสรรคเร่งด่วนเชิงโครงสร้าง วิธีและกระบวนการ หรือ กลไก หรือ กฎระเบียบ ในช่วงห้าปีของยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อให้รากฐานการพัฒนามีความมั่นคง เหมาะสม และสมควรกับบริบทประเทศและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีความพร้อมร่วมขับเคลื่อนประเทศให้บรรลุเป้าหมายและวิสัยทัศน์ตามยุทธศาสตร์ชาติ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คือ แผนเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างต่อเนื่องในแต่ละช่วงระยะเวลา 5 ปี โดยต้องสอดคล้องกับแนวนโยบายแห่งรัฐ ยุทธศาสตร์ชาติ สภาพการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมทั้งของประเทศและของโลก ทิศทางการพัฒนาประเทศที่เหมาะสม ตามพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2561 มาตรา 14 โดยจะเป็นแผนชี้นำ (Indicative Plan) เรื่องของประเด็นแผนแม่บทฯ ที่จะต้องให้ความสำคัญในห้วง 5 ปีนั้น ๆ

นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ คือ แผนที่จัดทำขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2559 มาตรา 13 โดยเป็นแผนที่กำหนดกรอบทิศทางการดำเนินการป้องกันแจ้งเตือน แก้ไข หรือระงับยับยั้งภัยคุกคามเพื่อธำรงไว้ซึ่งความมั่นคงแห่งชาติ

แผนการปฏิรูปประเทศ

6 เมษายน 2561 ราชกิจจานุเบกษาได้ประกาศบังคับใช้แผนการปฏิรูปประเทศ จำนวน 11 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการเมือง (2) ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน (3) ด้านกฎหมาย (4) ด้านกระบวนการยุติธรรม (5) ด้านเศรษฐกิจ (6) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (7) ด้านสาธารณสุข (8) ด้านสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ (9) ด้านสังคม (10) ด้านพลังงาน และ (11) ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และประพฤติมิชอบ และ เมื่อวันที่ **7 พฤษภาคม 2562 ราชกิจจานุเบกษาได้ประกาศบังคับใช้แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา** ที่จัดทำขึ้นโดยคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา

เป้าหมายของแผนการปฏิรูปประเทศ มุ่งเน้นให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง หรือแก้ไขประเด็นปัญหาในการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ เพื่อให้รากฐานการพัฒนามีความมั่นคง เหมาะสม และสมควรกับบริบทของประเทศ พร้อมขับเคลื่อนประเทศไปสู่เป้าหมายและวิสัยทัศน์ตามยุทธศาสตร์ชาติ โดยต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่บัญญัติไว้ในตามรัฐธรรมนูญฯ 3 ประการ ได้แก่ (1) ประเทศชาติมีความสงบเรียบร้อย มีความสามัคคีปรองดอง มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีความสมดุลระหว่างการพัฒนาด้านวัตถุกับการพัฒนาด้านจิตใจ (2) สังคมมีความสงบสุข เป็นธรรม และมีโอกาสทัดเทียมกันเพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำ (3) ประชาชนมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจากการปฏิรูปประเทศ

ซึ่งแผนการปฏิรูปประเทศแต่ละด้านได้กำหนดเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์อันพึงประสงค์ สรุปสาระสำคัญ ได้ดังนี้

ด้านการเมือง มีเป้าหมายให้ประเทศมีเสถียรภาพและมั่นคงภายใต้การเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ตระหนักรู้การยอมรับความเห็นที่แตกต่างกัน มุ่งให้พรรคการเมืองเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน

ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน มีเป้าหมายให้ประชาชนได้รับบริการอย่างมีมาตรฐานภายใต้การเชื่อมโยงข้อมูลดิจิทัลของทุกภาคส่วน รวมทั้งจัดระบบบุคลากรให้มีมาตรฐานกลาง มีคุณธรรมและจริยธรรม และสร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริต

ด้านกฎหมาย มีเป้าหมายให้มีกฎหมายที่ดีและเป็นธรรมเอื้อต่อการดำเนินชีวิต ไม่สร้างภาระให้แก่ประชาชนและไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ สอดคล้องกับหลักนิติธรรม เพื่อเป็นเครื่องมือส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

ด้านกระบวนการยุติธรรม มีเป้าหมายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ และพัฒนาระบบการบริหารงานยุติธรรมให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมอย่างเท่าเทียม โปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติ และเข้าถึงได้โดยง่าย

ด้านเศรษฐกิจ มีเป้าหมายมุ่งเน้นให้เศรษฐกิจไทย “แข่งขันได้ กระจายประโยชน์สู่ประชาชน เติบโตอย่างยั่งยืน” มีความสามารถในการแข่งขันในระดับประเทศและสถาบันเศรษฐกิจมีสมรรถนะสูงขึ้น รวมทั้งมีการเติบโตอย่างยั่งยืนครอบคลุมทุกภาคส่วน

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีเป้าหมายให้เกิดความยั่งยืน เป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศและความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ ทั้งทรัพยากรทางบก ทรัพยากรทางน้ำ ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ความหลากหลายทางชีวภาพ และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนระบบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ด้านสาธารณสุข มีเป้าหมายให้ประชาชนมีความรอบรู้ด้านสุขภาพและเข้าถึงบริการสาธารณสุขที่จำเป็นอย่างเสมอภาค และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

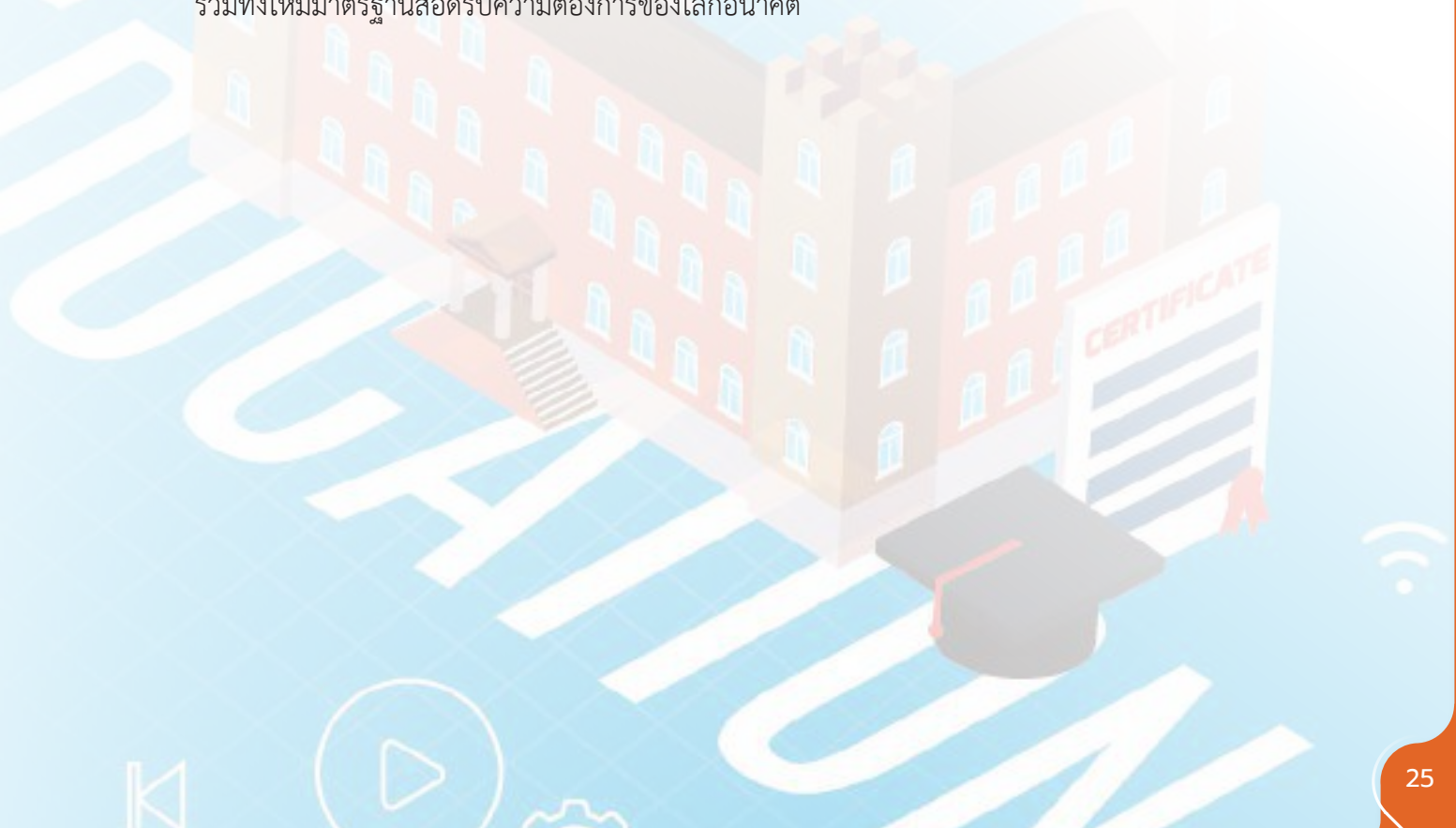
ด้านสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ มีเป้าหมายให้ประชาชนรู้เท่าทันสถานการณ์ และมีสื่อที่มีประสิทธิภาพที่สามารถเลือกเสพได้ มุ่งเน้นให้สื่อเป็นโรงเรียนของสังคมในการให้ความรู้แก่ประชาชน ปลูกฝังวัฒนธรรมของชาติ และปลูกฝังทัศนคติที่ดี

ด้านสังคม มีเป้าหมายให้มีหลักประกันในวัยเกษียณ และให้ชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้ ประกอบกับมุ่งเน้นให้ภาครัฐมีข้อมูลสารสนเทศด้านสังคมที่บูรณาการทุกหน่วยงาน และเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้

ด้านพลังงาน มีเป้าหมายให้มีปริมาณพลังงานที่เพียงพอและสามารถเข้าถึงได้ในราคาที่เป็นธรรม เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและการยอมรับของประชาชน โดยปรับปรุงโครงสร้างการบริหารจัดการด้านพลังงานให้มีธรรมาภิบาล ส่งเสริมด้านเทคโนโลยี และการมีส่วนร่วมของประชาชน

ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ มีเป้าหมายให้เกิดความโปร่งใสและหน่วยงานรัฐของไทยปราศจากการทุจริต ผ่านการปลูกและปลุกจิตสำนึกของคนในชาติให้มีคุณธรรม จริยธรรม ยึดหลักธรรมาภิบาลและหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการปฏิบัติหน้าที่และการดำเนินชีวิต

ด้านการศึกษา มีเป้าหมายให้มีการยกระดับคุณภาพการศึกษา ลดความเลื่อมล้ำ และสร้างเสริมธรรมาภิบาล รวมทั้งให้มีมาตรฐานสอดรับความต้องการของโลกอนาคต

การดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศทั้ง 12 ด้าน หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงานมีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามแผน ขั้นตอน และวิธีการดำเนินการของกิจกรรมตามเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่กำหนดไว้ในแผนการปฏิรูปประเทศแต่ละด้าน เพื่อให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ดังเป้าหมายตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฯ ที่มุ่งหวังให้ *"ประเทศชาติมีความสงบเรียบร้อย สังคมเป็นธรรม ประชาชนมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ"* อันประกอบด้วย 173 เรื่องและประเด็นการปฏิรูป และมีกิจกรรมหรือประเด็นย่อยของแผนการปฏิรูปประเทศรวม 1,229 กิจกรรม แสดงได้ดังนี้

	แผนการปฏิรูปประเทศ	ประเด็นการปฏิรูป	กิจกรรม/ประเด็นย่อย
1	การเมือง	5	18
2	บริหารราชการแผ่นดิน	6	56
3	กฎหมาย	10	115
4	กระบวนการยุติธรรม	10	38
5	เศรษฐกิจ	55	121
6	ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	36	325
7	สาธารณสุข	10	139
8	สื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ	6	22
9	สังคม	5	50
10	พลังงาน	17	71
11	ป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ	6	143
12	การศึกษา	7	131
	รวม	**173**	**1,229**

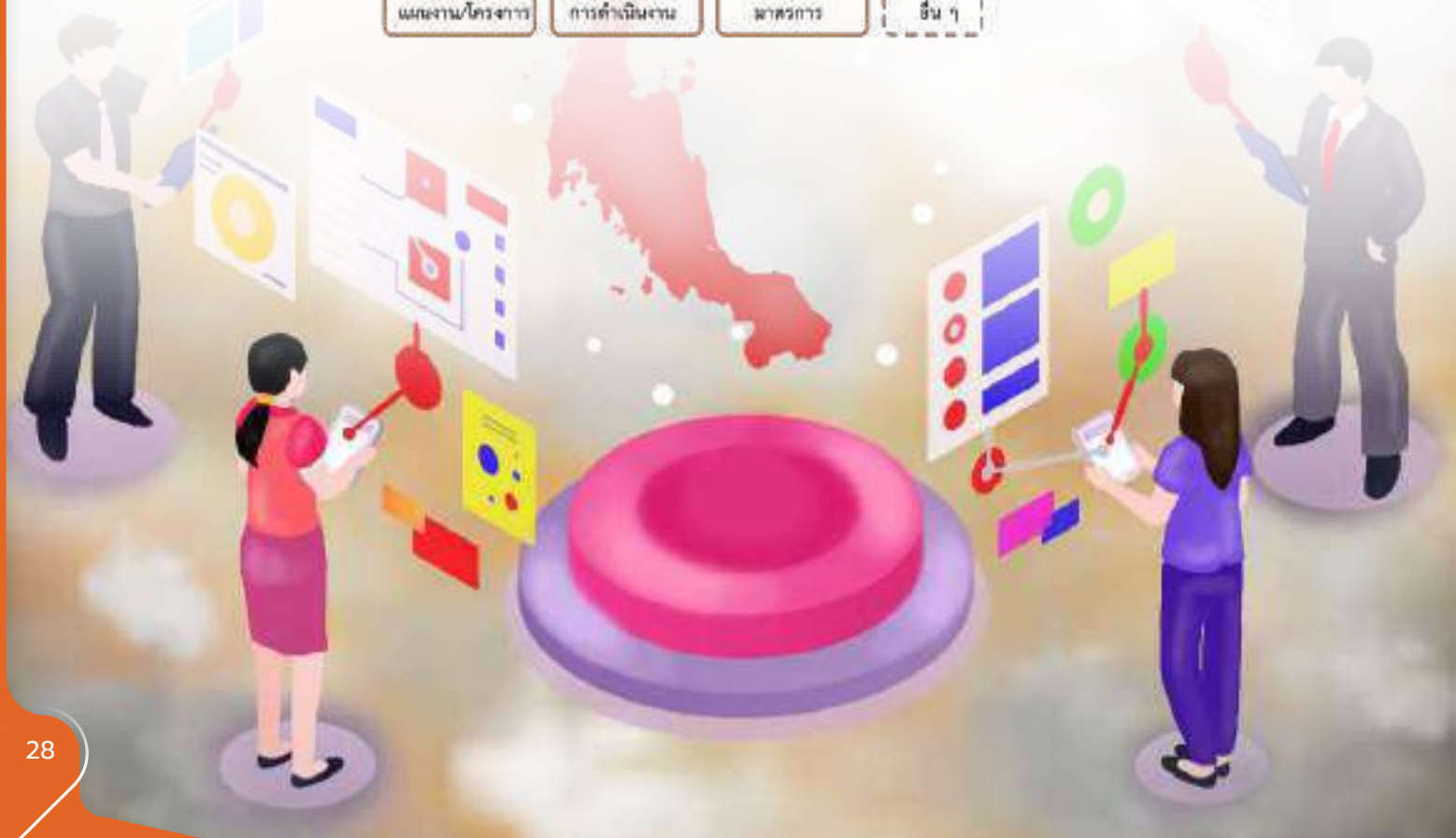
การปรับปรุงแผนการปฏิรูปประเทศ ด้วยยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติได้มีการประกาศใช้เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2561 และวันที่ 18 เมษายน 2562 ซึ่งเป็นห้วงเวลาหลังจากได้มีการประกาศใช้แผนการปฏิรูปประเทศไปก่อนหน้าแล้ว ดังนั้น จึงได้ดำเนินการตามมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2560 เพื่อแก้ไขปรับปรุงแผนการปฏิรูปประเทศให้มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ โดยให้นำความตามมาตรา 11 มาใช้บังคับโดยอนุโลม **ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2562 เห็นชอบการปรับปรุงแผนการปฏิรูปประเทศ**ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง โดยมอบหมายคณะกรรมการปฏิรูปประเทศดำเนินการตามขั้นตอนและกรอบระยะเวลาของกฎหมายต่อไป และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2563 เห็นชอบให้ขยายระยะเวลาการปรับปรุงแผนการปฏิรูปประเทศ โดยให้คณะกรรมการปฏิรูปประเทศดำเนินการภายใน 90 วัน นับตั้งแต่วันที่ประกาศแต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการปฏิรูปประเทศเพิ่มเติมทุกด้าน ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2563 เห็นชอบการแต่งตั้งองค์ประกอบคณะกรรมการปฏิรูปประเทศเพิ่มเติมให้สมบูรณ์ 11 คณะ และได้แต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปประเทศเพิ่มอีก 2 คณะ ได้แก่ คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา และคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านวัฒนธรรม กีฬา แรงงาน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งคณะกรรมการปฏิรูปประเทศทั้ง 13 ด้านได้ดำเนินการตามขั้นตอนและกรอบระยะเวลาที่กำหนดไว้ตามกฎหมายเป็นที่เรียบร้อยแล้ว **และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2563 เห็นชอบ (ร่าง) แผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) โดยจะได้นำรายงานต่อรัฐสภา เพื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาต่อไป**

การแปลงแผนการปฏิรูปประเทศไปสู่การปฏิบัติ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบหลัก และหน่วยงานร่วมดำเนินการ จะต้องมีการแปลงแผน ขั้นตอน และวิธีการดำเนินการปฏิรูปตามที่กำหนดไว้ในแผนการปฏิรูปประเทศด้านต่าง ๆ ไปสู่การกำหนดงาน/โครงการเพื่อดำเนินการภายในกรอบระยะเวลาของขั้นตอน และวิธีการนั้นๆ ที่กำหนดไว้ในแผนการปฏิรูปประเทศ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลอันพึงประสงค์ของการปฏิรูปประเทศ **โดยอาจดำเนินการในลักษณะแผนงาน/โครงการหรือกิจกรรมที่ต้องใช้งบประมาณจากแหล่งต่าง ๆ หรืออาจเป็นการกำหนดมาตรการ การปรับปรุงกฎระเบียบ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการดำเนินงานขององค์กร การปรับปรุงขั้นตอนการดำเนินงาน ซึ่งอาจไม่ต้องใช้วงเงินจากแหล่งเงินงบประมาณหรือแหล่งเงินใด รวมถึงการทำงานในลักษณะบูรณาการร่วมกัน** เพื่อให้ผลสัมฤทธิ์ที่คาดหวังว่าจะบรรลุภายในปี 2565 เป็นไปตามเป้าหมายของแผนการปฏิรูปประเทศแต่ละด้าน

ระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ หรือ Electronics Monitoring and Evaluation System of National Strategy and Country Reform Plans : eMENSCR (อีเมนซ์)

ระบบ eMENSCR **เป็นการดำเนินการตามระเบียบว่าด้วยการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2562** โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ**หลัก**สำหรับการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศ โดยเป็นระบบข้อมูลกลางขนาดใหญ่ (Big Data) สำหรับรองรับการดำเนินการของ **(1) หน่วยงานของรัฐ** ในการนำเข้าข้อมูล*โครงการ/การดำเนินงาน*และการรายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศ ตามหลักการความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Causal Relationship : XYZ) และการนำเข้าแผนระดับที่ 3 ได้แก่ แผนปฏิบัติราชการราย 5 ปี แผนปฏิบัติราชการประจำปี และแผนปฏิบัติการด้าน... ในระบบ eMENSCR **(2) คณะกรรมการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง** ในการเรียกค้นหาข้อมูลจากระบบ eMENSCR เพื่อติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงาน รวมทั้งปัญหาอุปสรรคของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ **(3) ประชาชน/สาธารณะ** ในการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ต่อการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศ

ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาการนำเข้าข้อมูล ประกอบด้วย **โครงการ/การดำเนินงาน** รวมทั้งสิ้น 38,298 โครงการ โดยเป็นโครงการประจำปีงบประมาณ 2563 จำนวน 21,891 โครงการ โดยสามารถติดตามภาพรวมในการบรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติผ่านหน้ารายงานผลการดำเนินการตามเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (Dashboard) ของระบบ eMENSCR ได้ที่ https://emenscr.nesdc.go.th/dashboard/index.html

การนำเข้าแผนระดับที่ 3 ได้แก่ แผนปฏิบัติราชการ (ราย 5 ปี และ รายปี) โดยมีแผนปฏิบัติราชการในระบบรวมจำนวน 790 แผน จำแนกเป็น *(1) แผนปฏิบัติราชการราย 5 ปี* จำนวน 209 แผน และ *(2) แผนปฏิบัติราชการรายปี* จำนวน 497 แผน และแผนปฏิบัติการด้าน... ที่หน่วยงานได้นำเข้าในระบบรวมจำนวน 84 แผน (ข้อมูล ณ มกราคม 2564)

ทั้งนี้ ปัจจุบันสำนักงานฯ อยู่ระหว่างการพัฒนาระบบ eMENSCR ให้มีการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial intelligence) มาใช้ในการประมวลผล วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลในระบบให้สามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งได้พัฒนาให้สามารถเชื่อมโยงข้อมูลสถิติต่าง ๆ เข้าระบบ eMENSCR ให้เป็นระบบข้อมูลสถิติกลางของประเทศสำหรับการบ่งชี้สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายได้อย่างถูกต้องและสอดคล้องกับบริบทการพัฒนาที่เป็นปัจจุบัน

เว็บไซต์กลางและฐานข้อมูลที่ได้มีการพัฒนาขึ้นเพื่อสนับสนุนการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล รวมถึงเผยแพร่ข้อมูลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศ

1) เว็บไซต์ ThaiME (http://thaime.nesdc.go.th/) และ NSCR (http://nscr.nesdc.go.th/)

2) ระบบฐานข้อมูลเปิดภาครัฐเพื่อสนับสนุนการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติ (Open Data Portal for Monitoring and Evaluating Government Projects under National Strategy : Open-D) ผ่านทาง https://opendata.nesdc.go.th/

3) ระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (TPMAP) ซึ่งเป็นระบบ Big Data เพื่อใช้ในการสนับสนุนการบริหารราชการแผ่นดินในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในทุกมิติ ผ่านทาง https://www.tpmap.in.th/

ส่วนที่ 2
ผลการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ

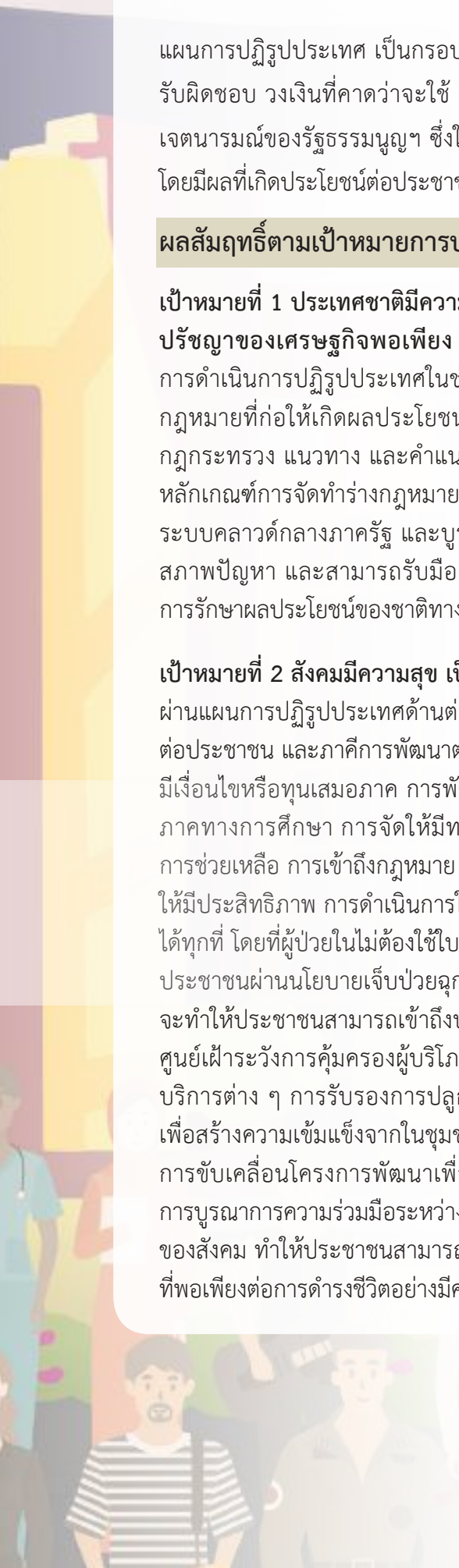

แผนการปฏิรูปประเทศ เป็นกรอบในการดำเนินงานที่ได้กำหนดแผนขั้นตอนและวิธีการ ระยะเวลา หน่วยงานรับผิดชอบ วงเงินที่คาดว่าจะใช้ และผลสัมฤทธิ์ที่คาดหวังให้บรรลุภายในระยะเวลาห้าปี ดังเป้าหมายตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฯ ซึ่งในปี 2563 หน่วยงานของรัฐได้มีการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ โดยมีผลที่เกิดประโยชน์ต่อประชาชนที่เห็นเป็นรูปธรรม สรุปได้ดังนี้

ผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายการปฏิรูปประเทศของรัฐธรรมนูญฯ

เป้าหมายที่ 1 ประเทศชาติมีความสงบเรียบร้อย มีความสามัคคีปรองดอง มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีความสมดุลระหว่างการพัฒนาด้านวัตถุกับการพัฒนาด้านจิตใจ การดำเนินการปฏิรูปประเทศในช่วงที่ผ่านมามีความก้าวหน้าที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง หรือแก้ไขระเบียบกฎหมายที่ก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อประชาชน และภาคีการพัฒนาต่าง ๆ ของประเทศไทย เช่น การออกกฎกระทรวง แนวทาง และคำแนะนำ เพื่อวางหลักเกณฑ์และรายละเอียดในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 การดำเนินการพัฒนาระบบคลาวด์กลางภาครัฐ และบูรณาการข้อมูลระหว่างหน่วยงาน ช่วยให้หน่วยงานมีข้อมูลในการวิเคราะห์สภาพปัญหา และสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงได้ทันท่วงที การจัดทำพระราชบัญญัติและอนุบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ. 2562 ช่วยส่งเสริมให้ประเทศชาติมีความสงบเรียบร้อย เป็นต้น

เป้าหมายที่ 2 สังคมมีความสุข เป็นธรรม และมีโอกาสอันทัดเทียมกันเพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำ ได้ดำเนินการผ่านแผนการปฏิรูปประเทศด้านต่าง ๆ ซึ่งในช่วงที่ผ่านมามีความก้าวหน้าเป็นลำดับโดยก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อประชาชน และภาคีการพัฒนาต่าง ๆ ของประเทศไทย เช่น การจัดสรรเงินอุดหนุนนักเรียนยากจนพิเศษแบบมีเงื่อนไขหรือทุนเสมอภาค การพัฒนาสถาบันต้นแบบด้านการพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัยเพื่อสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา การจัดให้มีทนายความอาสาประจำสถานีตำรวจ ทำให้ประชาชนได้รับความคุ้มครองการช่วยเหลือ การเข้าถึงกฎหมาย และกระบวนการยุติธรรมอย่างเสมอภาคกัน การยกระดับการบริการปฐมภูมิให้มีประสิทธิภาพ การดำเนินการให้ผู้ใช้สิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติเข้ารับบริการในหน่วยบริการปฐมภูมิได้ทุกที่ โดยที่ผู้ป่วยในไม่ต้องใช้ใบส่งตัวตลอดจนการแจ้งเปลี่ยนหน่วยบริการและรับบริการได้ทันที การบริการประชาชนผ่านนโยบายเจ็บป่วยฉุกเฉินมีสิทธิทุกที่ (Universal Coverage for Emergency Patients - UCEP) จะทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุขที่จำเป็นได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน การบริหารจัดการศูนย์เฝ้าระวังการคุ้มครองผู้บริโภค เพื่อให้ประชาชนเกิดความเป็นธรรมในการอุปโภคและบริโภคสินค้าและบริการต่าง ๆ การรับรองการปลูกต้นไม้ยืนต้นในที่ดินกรรมสิทธิ์ และในที่ดินที่รัฐอนุญาตให้ใช้ทำประโยชน์เพื่อสร้างความเข้มแข็งจากในชุมชน สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศ และยังมีคุณค่าสูงต่อสิ่งแวดล้อม การขับเคลื่อนโครงการพัฒนาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความยั่งยืนให้กับเศรษฐกิจฐานรากในชุมชน การบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาคเอกชนกับหน่วยงานรัฐเพื่อแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำของสังคม ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการของภาครัฐได้ มีสุขภาพที่ดี มีทักษะ มีความรู้ มีอาชีพ มีรายได้ที่พอเพียงต่อการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข และมีคุณภาพชีวิตที่ดี เป็นต้น

เป้าหมายที่ 3 ประชาชนมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ได้ดำเนินการผ่านแผนการปฏิรูปประเทศด้านต่าง ๆ ซึ่งในช่วงที่ผ่านมามีความก้าวหน้าเป็นลำดับก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อประชาชน และภาคีการพัฒนาต่าง ๆ ของประเทศไทย เช่น การลดขั้นตอนและระยะเวลาของกระบวนการขออนุมัติ/อนุญาต ซึ่งจะทำให้ประชาชนและผู้ประกอบการได้รับความสะดวกจากการบริการของภาครัฐยิ่งขึ้น ช่วยส่งเสริมการสร้างรายได้ของประชาชนและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การจัดทำหลักสูตรฐานสมรรถนะที่ตอบโจทย์ต่อความต้องการของประเทศ เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ และตอบโจทย์ความต้องการของประเทศ การเพิ่มประสิทธิภาพของกองป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางเทคโนโลยีเป็น Official Point of Contact การจัดตั้งศูนย์ประสานงานและแก้ไขปัญหาข่าวปลอมเพื่อจัดการข้อมูลข่าวสารที่มีผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินประชาชนเป็นวงกว้าง ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับข้อร้องเรียน ร่วมค้นหา แจ้งเบาะแส และช่วยกันป้องกันการแชร์เนื้อหาข่าวที่ไม่เหมาะสม การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะเพื่อการเข้าถึงและมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ การเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจ ประชาสัมพันธ์ และส่งเสริมการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขให้แก่ประชาชนในทุกระดับและทุกช่วงวัย เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมือง ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ตลอดจนเกิดความตื่นตัวและการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เป็นต้น

ประเมินผลสัมฤทธิ์ตามเรื่องและประเด็นปฏิรูปของแผนการปฏิรูปประเทศ

แผนการปฏิรูปประเทศทั้ง 12 ด้าน มีความก้าวหน้าในการดำเนินการในช่วงปีงบประมาณ 2563 โดยประมวลผลข้อมูลการดำเนินงานจากโครงการหรือกิจกรรมที่หน่วยงานของรัฐรายงานผ่านระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (Electronic Monitoring and Evaluation System of National Strategy and Country Reform : eMENSCR) **ซึ่งเป็นข้อมูลการรายงาน ณ เดือนพฤศจิกายน 2563 ที่มีจำนวนโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับแผนการปฏิรูปประเทศ จำนวน 11,595 รายการ** โดยสำนักงานฯ ได้ใช้ข้อมูลดังกล่าวในการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงาน รวมทั้งข้อมูลด้านสถิติและตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศ เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินการตามเรื่องและประเด็นปฏิรูป จำนวน 173 เรื่อง ภายใต้แผนการปฏิรูปประเทศทั้ง 12 ด้าน โดยมีรายละเอียด สรุปได้ดังนี้

แผนปฏิรูปประเทศ ด้าน...	จำนวน	เรื่องและประเด็นปฏิรูป
01 การเมือง	5	0101 0102 0103 0104 0105
02 การบริหารราชการแผ่นดิน	6	0201 0202 0203 0204 0205 0206
03 กฎหมาย	10	0301 0302 0303 0304 0305 0306 0307 0308 0309 0310
04 กระบวนการยุติธรรม	10	0401 0402 0403 0404 0405 0406 0407 0408 0409 0410
05 เศรษฐกิจ	55	0501 0502 0503 0504 0505 0506 0507 0508 0509 0510 0511 0512 0513 0514 0515 0516 0517 0518 0519 0520 0521 0522 0523 0524 0525 0526 0527 0528 0529 0530 0531 0532 0533 0534 0535 0536 0537 0538 0539 0540 0541 0542 0543 0544 0545 0546 0547 0548 0549 0550 0551 0552 0553 0554 0555
06 สิ่งแวดล้อม	36	0601 0602 0603 0604 0605 0606 0607 0608 0609 0610 0611 0612 0613 0614 0615 0616 0617 0618 0619 0620 0621 0622 0623 0624 0625 0626 0627 0628 0629 0630 0631 0632 0633 0634 0635 0636
07 สาธารณสุข	10	0701 0702 0703 0704 0705 0706 0707 0708 0709 0710
08 สื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ	6	0801 0802 0803 0804 0805 0806
09 สังคม	5	0901 0902 0903 0904 0905
10 พลังงาน	17	1001 1002 1003 1004 1005 1006 1007 1008 1009 1010 1011 1012 1013 1014 1015 1016 1017
11 การป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ	6	1101 1102 1103 1104 1105 1106
12 การศึกษา	7	1201 1202 1203 1204 1205 1206 1207
รวม	173	

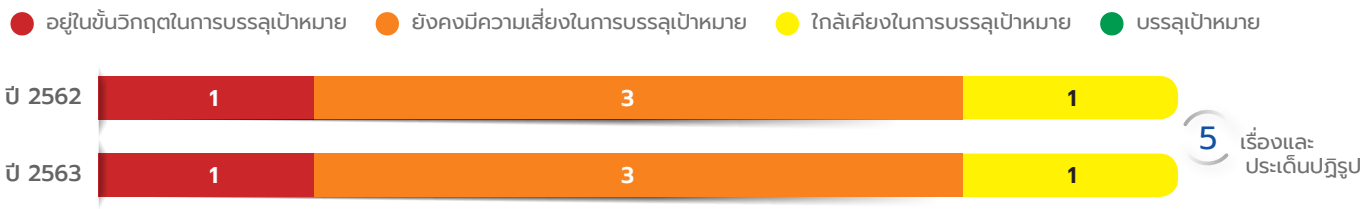

01

ด้านการเมือง

เป้าหมาย เพื่อการธำรงไว้ซึ่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เป็นการปกครองที่มีความมั่นคง มีความชอบธรรม มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประเทศชาติ บ้านเมืองและประชาชน สร้างการมีส่วนร่วม รู้จักยอมรับความเห็นที่แตกต่างกัน พรรคการเมืองดำเนินกิจกรรมโดยเปิดเผยและตรวจสอบได้และพัฒนาเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต และรับผิดชอบต่อประชาชนในการปฏิบัติหน้าที่ของตน และสร้างให้เกิดการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองโดยสันติวิธี

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ประจำปี 2563 ได้กำหนดเรื่องและประเด็นปฏิรูปรวม 5 เรื่อง โดยมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้ เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่อยู่ระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 1 เรื่อง เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่อยู่ในระดับยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 3 เรื่อง และเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่อยู่ในขั้นวิกฤตในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 1 เรื่อง **โดยทั้ง 5 เรื่อง มีสถานะการบรรลุเป้าหมายเทียบเท่ากับปี 2562**

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปประจำปี 2563 - **ด้านการเมือง**

อยู่ในขั้นวิกฤตในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 1 เรื่อง ได้แก่

(0102) กลไกการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธีและการรู้รักสามัคคีของสังคมไทย

ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 3 เรื่อง ได้แก่

(0103) การกระจายอำนาจ การปกครองส่วนท้องถิ่นและการจัดสรรทรัพยากรที่เป็นธรรม

(0104) การเลือกตั้งที่สุจริตและเที่ยงธรรมเพื่อการปฏิรูปประเทศ

(0105) การสร้างรัฐธรรมาธิปไตย

ใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 1 เรื่อง ได้แก่

(0101) การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

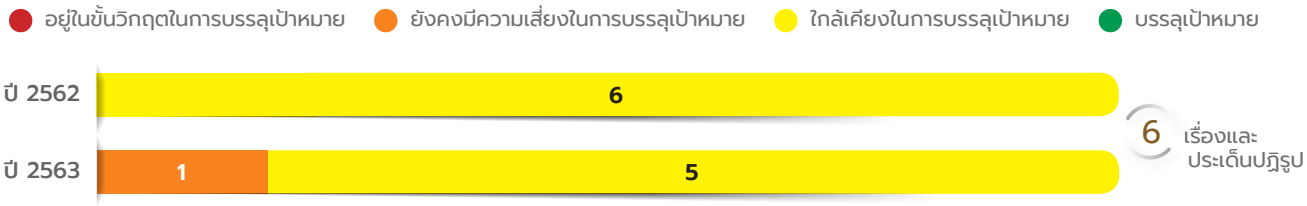
การจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายภายใต้แผนการปฏิรูปประเทศ ด้านการเมืองได้กำหนดให้จัดทำกฎหมาย จำนวน 1 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย พ.ศ. .... ซึ่งอยู่ระหว่างการดำเนินการ

ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน

02

เป้าหมาย ให้องค์กรภาครัฐเปิดกว้างและเชื่อมโยงข้อมูลกัน กะทัดรัดแต่แข็งแรง บูรณาการความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการทำงานเพื่อประชาชนเชิงพื้นที่เป็นหลัก จัดระบบบริหารและบริการให้เป็นดิจิทัล จัดระบบบุคลากรให้มีมาตรฐานกลาง มีคุณธรรมและจริยธรรม และสร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริต

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ประจำปี 2563 ได้กำหนดเรื่องและประเด็นปฏิรูป รวม 6 เรื่อง โดยมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ประกอบด้วย เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่อยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย 5 เรื่อง และเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย 1 เรื่อง **ทั้งนี้ มีเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่มีสถานะการบรรลุเป้าหมายปรับลดลง จำนวน 1 เรื่อง ได้แก่ (0204) กำลังคนภาครัฐมีขนาดที่เหมาะสมและมีสมรรถนะสูงพร้อมขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ** ซึ่งจากเดิมที่มีสถานะใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย ปรับลดมาเป็นยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย ในขณะที่เรื่องและประเด็นปฏิรูปอื่นมีสถานะเทียบเท่าปี 2562

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปประจำปี 2563 – ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน

ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 1 เรื่อง ได้แก่

(0204) กำลังคนภาครัฐมีขนาดที่เหมาะสมและมีสมรรถนะสูง พร้อมขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ

ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 5 เรื่อง ได้แก่

(0201) บริการภาครัฐ สะดวก รวดเร็ว และตอบโจทย์ชีวิตประชาชน

(0202) ระบบข้อมูลภาครัฐมีมาตรฐาน ทันสมัย และเชื่อมโยงกัน ก้าวสู่รัฐบาลดิจิทัล

(0203) โครงสร้างภาครัฐ กะทัดรัด ปรับตัวได้เร็ว และระบบงานมีผลสัมฤทธิ์สูง

(0205) ระบบบริหารงานบุคคลที่สามารถดึงดูด สร้าง และรักษาคนดีคนเก่งไว้ในภาครัฐ

(0206) การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ คล่องตัว โปร่งใส และมีกลไกป้องกันการทุจริตทุกขั้นตอน

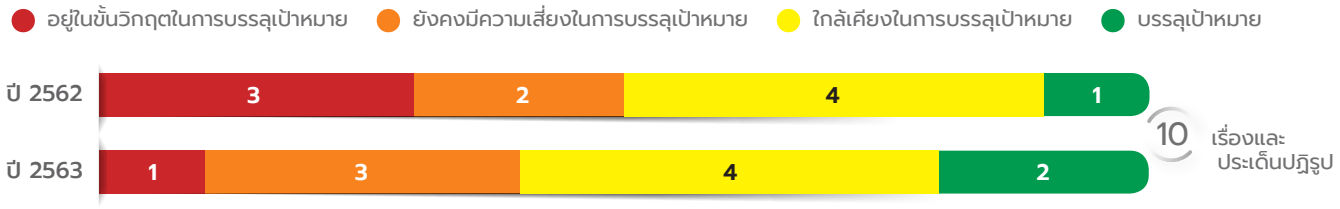
การจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายภายใต้แผนการปฏิรูปประเทศ ด้านการบริหารราชการแผ่นดินได้กำหนดให้จัดทำหรือปรับปรุงกฎหมาย 5 ฉบับ โดยเป็นกฎหมายที่จัดทำแล้วเสร็จ 3 ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561 พระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. 2561 และพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 นอกจากนี้ เป็นกฎหมายที่อยู่ระหว่างการดำเนินการ คือ ร่างพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งศูนย์รับคำขออนุญาต พ.ศ. .... และกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูประบบราชการ

03

ด้านกฎหมาย

เป้าหมาย เพื่อให้มีกฎหมายที่ดีและเป็นธรรม สอดคล้องกับหลักนิติธรรม เพื่อเป็นเครื่องมือส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยไม่สร้างภาระให้แก่ประชาชน และไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำกฎหมายอย่างเหมาะสม มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถเข้าถึงกฎหมายได้โดยง่าย และมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างถูกต้องและเป็นธรรม

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ประจำปี 2563 ได้กำหนดเรื่องและประเด็นปฏิรูปรวม 10 เรื่อง โดยมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้ เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่บรรลุเป้าหมาย จำนวน 2 เรื่อง เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่อยู่ระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 4 เรื่อง เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่อยู่ในระดับยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 3 เรื่อง และเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่อยู่ในขั้นวิกฤตในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 1 เรื่อง **ทั้งนี้ มีเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่มีสถานะเข้าใกล้ค่าเป้าหมายดีขึ้น จำนวน 5 เรื่อง อาทิ (0302) ยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่ล้าสมัย และเป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพของประชาชน (0303) มีกลไกทางกฎหมายเพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม นอกจากนี้ มีเรื่องและประเด็นปฏิรูป 1 เรื่องที่มีสถานะการบรรลุเป้าหมายลดลง ได้แก่ (0310) มีกลไกส่งเสริมการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น** ในขณะที่เรื่องและประเด็นปฏิรูปอื่นมีสถานะเทียบเท่าปี 2562

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปประจำปี 2563 - ด้านกฎหมาย

อยู่ในขั้นวิกฤตในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 1 เรื่อง ได้แก่

(0308) ปฏิรูปการเรียนการสอนและการศึกษาอบรมวิชากฎหมาย เพื่อพัฒนานักกฎหมายให้เป็นผู้ประกอบวิชาชีพที่ดี

ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 3 เรื่อง อาทิ

(0302) ยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่ล้าสมัย และเป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพของประชาชน

(0304) มีกลไกให้มีการตรากฎหมายเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

ใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 4 เรื่อง อาทิ

(0306) มีกลไกให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำและเสนอร่างกฎหมายที่มีความสำคัญ และจัดให้มีกลไกช่วยเหลือประชาชนในการจัดทำและเสนอร่างกฎหมาย รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน

บรรลุเป้าหมาย จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่

(0301) มีกลไกให้การออกกฎหมายที่ดีและเท่าที่จำเป็น รวมทั้งมีกลไกในการทบทวนกฎหมายที่มีผลใช้บังคับแล้ว เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญฯ

(0305) พัฒนากระบวนการจัดทำและตรวจพิจารณาร่างกฎหมายให้รวดเร็ว รอบคอบและสอดคล้องกับเงื่อนเวลาในการตรากฎหมายตามรัฐธรรมนูญฯ

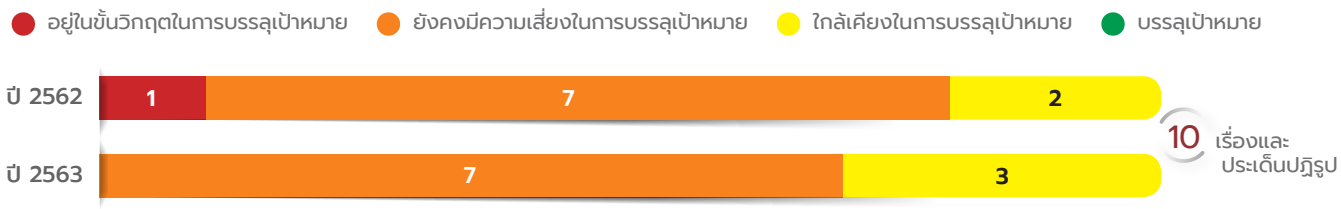
การจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายภายใต้แผนการปฏิรูปประเทศ ด้านกฎหมาย ได้กำหนดให้จัดทำหรือปรับปรุงกฎหมาย จำนวน 21 ฉบับ โดยเป็นกฎหมายที่จัดทำแล้วเสร็จ 12 ฉบับ อาทิ พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติคุ้มครองประชาชนในการทำสัญญาขายฝากที่ดิน เพื่อเกษตรกรรมหรือที่อยู่อาศัย พ.ศ. 2562 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบูรณาการเพื่อพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคม พ.ศ. 2563 นอกจากนี้ เป็นกฎหมายที่อยู่ระหว่างการดำเนินการ 9 ฉบับ เช่น ร่างกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย ร่างกฎหมายว่าด้วยการจัดทำประมวลกฎหมายและกฎเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงได้โดยสะดวก ร่างกฎหมายว่าด้วยการปรับเป็นพินัย เป็นต้น

ด้านกระบวนการยุติธรรม

04

เป้าหมาย เพื่ออำนวยความยุติธรรมในแต่ละขั้นตอนให้เป็นไปอย่างโปร่งใสแล้วเสร็จตามกรอบระยะเวลาที่กำหนด และเข้าถึงง่ายโดยเสมอภาค และบังคับการตามกฎหมายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ และพัฒนาระบบการบริหารงานยุติธรรมให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่เลือกปฏิบัติและเป็นธรรม

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ประจำปี 2563 ได้กำหนดเรื่องและประเด็นปฏิรูป รวม 10 เรื่อง โดยมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้ เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่อยู่ระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 3 เรื่อง เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่อยู่ในระดับยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 7 เรื่อง **ทั้งนี้ มีเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่มีสถานะการบรรลุเป้าหมายดีขึ้น จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ (0405) การพัฒนากลไกการบังคับการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ ซึ่งขยับขึ้นจากปี 2562 ที่อยู่ในขั้นวิกฤต และ (0410) การพัฒนาประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ ที่ปรับขึ้นเป็นใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย** ในขณะที่เรื่องและประเด็นปฏิรูปอื่นมีสถานะเทียบเท่าปี 2562

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปประจำปี 2563 – ด้านกระบวนการยุติธรรม

ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 7 เรื่อง อาทิ

(0401) การกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมที่ชัดเจนเพื่อให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมโดยไม่ล่าช้า

(0403) การพัฒนากลไกการบังคับการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ

(0404) การปรับกระบวนทัศน์ในการบริหารงานยุติธรรมเพื่อสร้างความปลอดภัยและความเป็นธรรมในสังคม

ใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 3 เรื่อง ได้แก่

(0402) การพัฒนากลไกช่วยเหลือและเพิ่มศักยภาพเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม

(0407) การพัฒนาระบบการสอบสวนเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ

(0410) การพัฒนาประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ

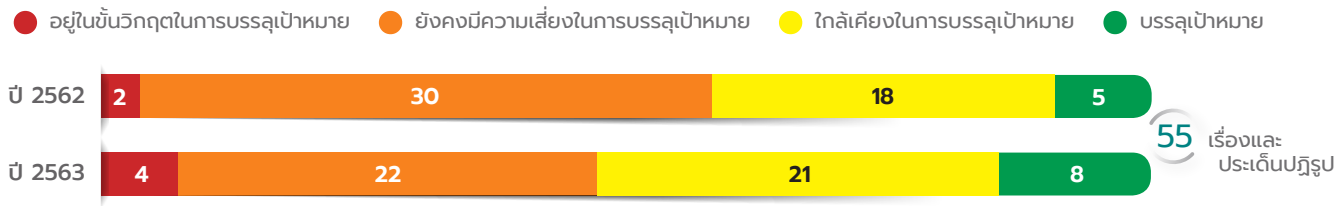
การจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายภายใต้แผนการปฏิรูปประเทศ ด้านกระบวนการยุติธรรมได้กำหนดให้จัดทำหรือปรับปรุงกฎหมาย จำนวน 41 ฉบับ โดยเป็นกฎหมายที่จัดทำแล้วเสร็จ 5 ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 และพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2562 นอกจากนี้ เป็นกฎหมายที่อยู่ระหว่างการดำเนินการ เช่น พระราชบัญญัติระยะเวลาในการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม พ.ศ. .... เป็นต้น

05

ด้านเศรษฐกิจ

เป้าหมาย มุ่งเน้นให้เศรษฐกิจไทย “แข่งขันได้ กระจายประโยชน์สู่ประชาชน เติบโตยั่งยืน” โดยมีผลิตภาพสูงขึ้น มีความสามารถในการแข่งขันในระดับประเทศสูงขึ้น รวมทั้งมีการเติบโตอย่างครอบคลุมทั่วทุกภาคส่วนอย่างยั่งยืน และสถาบันเศรษฐกิจมีสมรรถนะสูงขึ้น

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ประจำปี 2563 ได้กำหนดเรื่องและประเด็นปฏิรูป รวม 55 เรื่อง โดยมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้ เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่บรรลุเป้าหมาย จำนวน 8 เรื่อง เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่อยู่ระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 21 เรื่อง เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่อยู่ในระดับยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 22 เรื่อง และเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่อยู่ในขั้นวิกฤต จำนวน 4 เรื่อง **ทั้งนี้ มีเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่มีสถานะการบรรลุเป้าหมายลดลง จำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ (0518) Regional Integration Committee : คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนด้านการรวมกลุ่มในภูมิภาค (0523) ขจัดอุปสรรคด้านการเคลื่อนย้ายคน (0529) การปฏิรูปกรมทรัพย์สินทางปัญญา (0548) ระบบภาษี (0554) การปฏิรูปสถาบันทางเศรษฐกิจเพื่อบริหารการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก SME ในขณะที่เรื่องและประเด็นอื่นมีสถานะการบรรลุเป้าหมายที่ดีขึ้น จำนวน 12 เรื่อง อาทิ (0511) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ - อุดมศึกษา (สนับสนุน) (0542) การจัดตั้งสำนักงานบูรณาการการแก้ไขปัญหาความยากจนและเหลื่อมล้ำ** นอกจากนี้ เป็นเรื่องและประเด็นอื่นที่มีสถานะเทียบเท่าปี 2562

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปประจำปี 2563 - **ด้านเศรษฐกิจ**

อยู่ในขั้นวิกฤตในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่
- (0518) Regional Integration Committee : คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนด้านการรวมกลุ่มในภูมิภาค
- (0520) พัฒนาเมืองหลัก/เมืองศูนย์กลางของภูมิภาค
- (0523) ขจัดอุปสรรคด้านการเคลื่อนย้ายคน
- (0553) การปฏิรูปสถาบันด้านการส่งเสริมผลิตภาพ การมาตรฐานและนวัตกรรม

ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 22 เรื่อง อาทิ
- (0502) อุตสาหกรรมการเกษตร
- (0519) Clusters and Hubs: พัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมาย
- (0534) ส่งเสริม Smart farmer และ Precision farming
- (0542) การจัดตั้งสำนักงานบูรณาการการแก้ไขปัญหาความยากจนและเหลื่อมล้ำ

ใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 21 เรื่อง อาทิ
- (0511) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ - อุดมศึกษา (สนับสนุน)
- (0527) Connectivity: พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระดับภูมิภาค
- (0532) การสร้างและใช้ Big Data ภาคเกษตร
- (0547) การบริหารจัดเก็บภาษี

บรรลุเป้าหมาย จำนวน 8 เรื่อง อาทิ
- (0514) การเพิ่มระดับการแข่งขันทางธุรกิจ – หน่วยงานดูแลควบคุมด้านกฎหมายด้านการแข่งขันทางการค้า และตลาดเสรี (สนับสนุน)
- (0516) การเพิ่มระดับการแข่งขันทางธุรกิจ – วิสาหกิจขนาดกลางและ ขนาดย่อม (สนับสนุน)
- (0529) การปฏิรูปกรมทรัพย์สินทางปัญญา

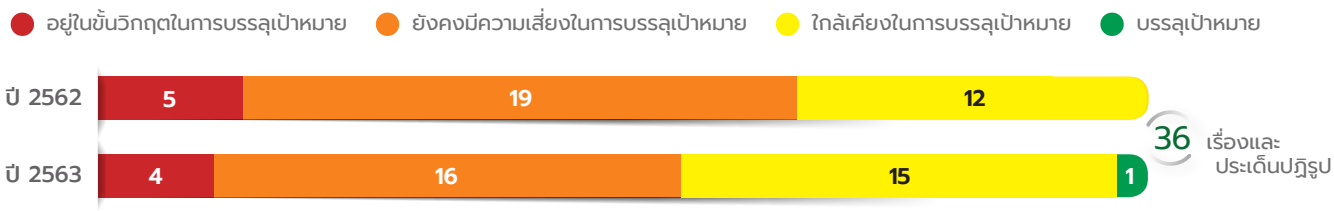
การจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายภายใต้แผนการปฏิรูปประเทศ ด้านเศรษฐกิจได้กำหนดให้จัดทำกฎหมายหรือปรับปรุงกฎหมาย จำนวน 35 ฉบับ โดยเป็นกฎหมายที่จัดทำแล้วเสร็จ จำนวน 8 ฉบับ อาทิ พระราชบัญญัติสถาบันการเงินประชาชน พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

06

เป้าหมาย ให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้รับการรักษา ฟื้นฟู ทำให้เกิดความยั่งยืน เป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศ ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม สร้างความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ ทั้งทรัพยากรทางบก ทรัพยากรทางน้ำ ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ความหลากหลายทางชีวภาพ สิ่งแวดล้อม และระบบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ประจำปี 2563 ได้กำหนดเรื่องและประเด็นปฏิรูปรวม 36 เรื่อง โดยมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้ เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่บรรลุเป้าหมาย จำนวน 1 เรื่อง เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่อยู่ระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 15 เรื่อง เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่อยู่ในระดับยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 16 เรื่อง และเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่อยู่ในขั้นวิกฤตในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 4 เรื่อง **ทั้งนี้ มีเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่มีสถานะเข้าใกล้ค่าเป้าหมายดีขึ้น จำนวน 6 เรื่อง อาทิ (0602) การบริหารแผนโครงการที่สำคัญตามแผนยุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรน้ำ (0608) การปรับสมดุลโครงสร้างองค์กรในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (0612) การบริหารจัดการการประมงทะเล** ในขณะที่เรื่องและประเด็นปฏิรูปอื่นมีสถานะเทียบเท่าปี 2562

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปประจำปี 2563 - ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

อยู่ในขั้นวิกฤตในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่

- (0601) ทรัพยากรทางบก
- (0609) การบริหารจัดการขยะในทะเลและชายฝั่ง
- (0614) การแบ่งเขตการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งตามแนวคิดการวางแผนเชิงพื้นที่ทางทะเล
- (0621) ปฏิรูประบบการวิจัยด้านความหลากหลายทางชีวภาพ

ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 16 เรื่อง อาทิ

- (0603) การบริหารเชิงพื้นที่
- (0611) การบริหารจัดการมลพิษในทะเลและชายฝั่ง
- (0633) ปฏิรูปเครื่องมือเศรษฐศาสตร์เพื่อสิ่งแวดล้อม

ใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 15 เรื่อง อาทิ

- (0605) ระบบขยายผลแบบอย่างความสำเร็จ
- (0620) ปฏิรูปกลไกด้านความหลากหลายทางชีวภาพทั้งระดับชาติและพื้นที่
- (0631) ปฏิรูประบบการบริหารจัดการเขตควบคุมมลพิษ

บรรลุเป้าหมาย จำนวน 1 เรื่อง ได้แก่

- (0608) การปรับสมดุลโครงสร้างองค์กรในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

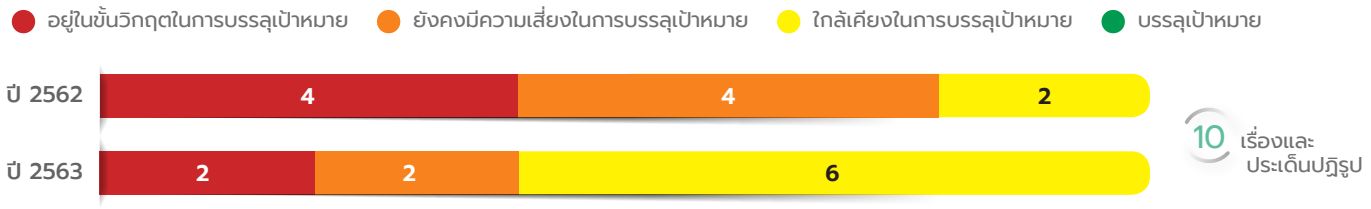
จัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายภายใต้แผนการปฏิรูปประเทศ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้กำหนดให้จัดทำกฎหมาย จำนวน 35 ฉบับ โดยเป็นกฎหมายที่จัดทำแล้วเสร็จ 13 ฉบับ อาทิ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ. 2562 นอกจากนี้ เป็นกฎหมายที่อยู่ระหว่างการดำเนินการ 22 ฉบับ เช่น กฎหมายว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ กฎหมายว่าด้วยการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพโดยชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวทางประชารัฐ กฎหมายว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เป็นต้น

07

ด้านสาธารณสุข

เป้าหมาย ให้ประชาชนทุกภาคส่วนมีความรอบรู้ด้านสุขภาพ มีส่วนร่วมในการวางระบบในการดูแลสุขภาพ สามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุขที่จำเป็นได้อย่างเสมอภาค และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดี ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ประจำปี 2563 ได้กำหนดเรื่องและประเด็นปฏิรูป รวม 10 เรื่อง โดยมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้ เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่อยู่ระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 6 เรื่อง เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่อยู่ในระดับยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 2 เรื่อง และเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่อยู่ในขั้นวิกฤตในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 2 เรื่อง **ทั้งนี้ มีเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่มีสถานะเข้าใกล้ค่าเป้าหมายดีขึ้น จำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ (0702) ระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศด้านสุขภาพ (0705) การแพทย์แผนไทยและพืชสมุนไพรไทยเพื่อเศรษฐกิจ (0706) ระบบการแพทย์ฉุกเฉิน (0707) การสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค และ (0708) ความรอบรู้ด้านสุขภาพ** ในขณะที่เรื่องและประเด็นปฏิรูปอื่นมีสถานะเทียบเท่าปี 2562

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปประจำปี 2563 - ด้านสาธารณสุข

อยู่ในขั้นวิกฤตในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่
- (0701) ระบบบริหารจัดการด้านสุขภาพ
- (0703) กำลังคนด้านสุขภาพ

ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่
- (0707) การสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค
- (0709) การคุมครองผู้บริโภคด้านสุขภาพ

ใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 6 เรื่อง ได้แก่
- (0702) ระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศด้านสุขภาพ
- (0704) ระบบบริการปฐมภูมิ
- (0705) การแพทย์แผนไทยและพืชสมุนไพรไทยเพื่อเศรษฐกิจ
- (0706) ระบบการแพทย์ฉุกเฉิน
- (0708) ความรอบรู้ด้านสุขภาพ
- (0710) ระบบหลักประกันสุขภาพ

การจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายภายใต้แผนการปฏิรูปประเทศ ด้านสาธารณสุขได้กำหนดให้จัดทำหรือปรับปรุงกฎหมาย จำนวน 14 ฉบับ โดยเป็นกฎหมายที่จัดทำแล้วเสร็จ 1 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติระบบบริการปฐมภูมิ พ.ศ. 2562 นอกจากนี้ เป็นกฎหมายที่อยู่ระหว่างการดำเนินการ เช่น กฎหมายว่าด้วยการจัดหลักประกันสุขภาพและแหล่งเงินสำหรับคนต่างชาติ กฎหมายว่าด้วยการแพทย์ฉุกเฉินเพื่อจัดตั้งกองทุนการแพทย์ฉุกเฉินระดับเขต และกฎหมายว่าด้วยโครงสร้างการบริหารระบบสุขภาพแห่งชาติ เพื่อจัดตั้งคณะกรรมการนโยบายสุขภาพแห่งชาติ เขตสุขภาพ/คณะกรรมการเขตสุขภาพ เป็นต้น

ด้านสื่อสารมวลชนเทคโนโลยีสารสนเทศ

08

เป้าหมาย เพื่อมุ่งเน้นการสร้างดุลยภาพระหว่างเสรีภาพของการทำหน้าที่ของสื่อบนความรับผิดชอบกับการกำกับที่มีความชอบธรรม และการใช้พื้นที่ดิจิทัลเพื่อการสื่อสารอย่างมีจรรยาบรรณ ดำรงรักษาเสรีภาพของการแสดงออก การรับรู้ของประชาชน ด้วยความเชื่อว่าเสรีภาพของการสื่อสารคือเสรีภาพของประชาชนตามแนวทางของประชาธิปไตย และมุ่งเน้นให้สื่อเป็นโรงเรียนของสังคมในการให้ความรู้แก่ประชาชน ปลูกฝังวัฒนธรรมของชาติ และปลูกฝังทัศนคติที่ดี

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ประจำปี 2563 ได้กำหนดเรื่องและประเด็นปฏิรูปรวม 6 เรื่อง โดยมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้ เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่อยู่ระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 4 เรื่อง และเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่อยู่ในระดับยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 2 เรื่อง **ทั้งนี้ มีเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่มีสถานะเข้าใกล้ค่าเป้าหมายดีขึ้น จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ (0802) แนวทางการส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อ (0803) การปฏิรูปโครงสร้างอุตสาหกรรมสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศ (0805) การปฏิรูปการบริหารจัดการความปลอดภัยไซเบอร์/ กิจการอวกาศ และระบบเครื่องมือด้านการสื่อสารมวลชนและโทรคมนาคมเพื่อสนับสนุนภารกิจการป้องกันบรรเทาสาธารณภัยฯ และ (0806) และการปฏิรูประบบการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารภาครัฐ** ในขณะที่เรื่องและประเด็นปฏิรูปอื่นมีสถานะเทียบเท่าปี 2562

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปประจำปี 2563 – ด้านสื่อสารมวลขน เทคโนโลยีสารสนเทศ

ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่

(0803) การปฏิรูปโครงสร้างอุตสาหกรรมสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศ

(0806) การปฏิรูประบบการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารภาครัฐ

ใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่

(0801) การปฏิรูปการรู้เท่าทันสื่อของประชาชน

(0802) แนวทางการส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อ

(0804) การปฏิรูปแนวทางการกำกับดูแลสื่อออนไลน์

(0805) การปฏิรูปการบริหารจัดการความปลอดภัยไซเบอร์ / กิจการอวกาศ และระบบเครื่องมือด้านการสื่อสารมวลชนและโทรคมนาคมเพื่อสนับสนุนภารกิจการป้องกันบรรเทาสาธารณภัยฯ

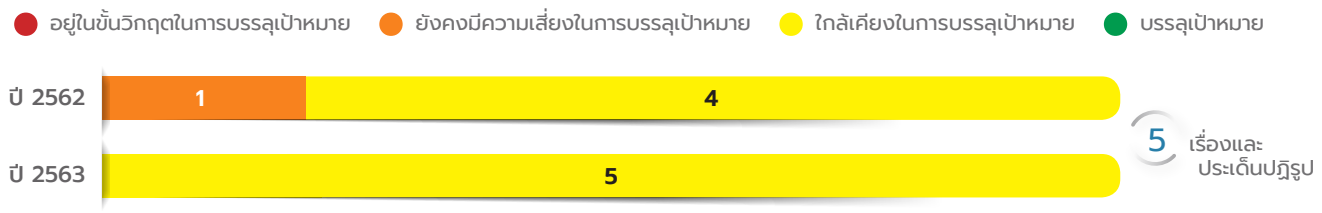
การจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายภายใต้แผนการปฏิรูปประเทศ ได้กำหนดให้จัดทำกฎหมาย จำนวน 7 ฉบับ โดยเป็นกฎหมายที่จัดทำแล้วเสร็จ 2 ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 และพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ พ.ศ. 2562 นอกจากนี้ เป็นกฎหมายที่อยู่ระหว่างการดำเนินการ 5 ฉบับ ได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน พ.ศ. .... พระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดต่อเด็กโดยใช้สื่อออนไลน์ พ.ศ. ... ประมวลรัษฎากรเพื่อให้ครอบคลุมการเก็บภาษีจากธุรกิจออนไลน์ต่างประเทศ และพระราชบัญญัติว่าด้วยดาวเทียมสื่อสารและการดำเนินกิจการในอวกาศ พ.ศ. ....

09

ด้านสังคม

เป้าหมาย เพื่อให้คนไทยมีหลักประกันทางรายได้ในวัยเกษียณที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ สังคมไทยเป็นสังคมแห่งโอกาสและไม่แบ่งแยก ภาครัฐมีข้อมูลและสารสนเทศด้านสังคมที่บูรณาการทุกหน่วยงาน และเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ ชุมชน/ท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง โดยสามารถจัดการกันเองและทำงานร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ ได้ และคนไทยมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปสู่การมีจิตสาธารณะเพิ่มขึ้น

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ประจำปี 2563 ได้กำหนดเรื่องและประเด็นปฏิรูป รวม 5 เรื่อง โดยมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมายทั้ง 5 เรื่อง **ทั้งนี้ มีเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่มีสถานะเข้าใกล้ค่าเป้าหมายดีขึ้น จำนวน 1 เรื่อง ได้แก่ (0903) การจัดการข้อมูลและองค์ความรู้ด้านสังคม** ในขณะที่เรื่องและประเด็นปฏิรูปอื่นมีสถานะเทียบเท่าปี 2562

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปประจำปี 2563 - ด้านสังคม

ใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 5 เรื่อง ได้แก่

(0901) การออม สวัสดิการสังคม และการลงทุนเพื่อสังคม
(0902) กลุ่มผู้เสียเปรียบในสังคม
(0903) การจัดการข้อมูลและองค์ความรู้ด้านสังคม
(0904) ระบบสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็ง
(0905) การมีส่วนร่วม การเรียนรู้ การรับรู้ และการส่งเสริมกิจกรรมทางสังคม

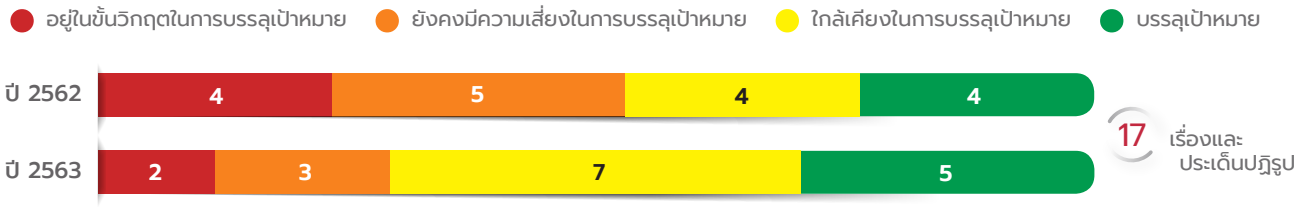
การจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายภายใต้แผนการปฏิรูปประเทศ ด้านสังคมได้กำหนดให้จัดทำหรือปรับปรุงกฎหมาย จำนวน 22 ฉบับ โดยเป็นกฎหมายที่จัดทำแล้วเสร็จ 8 ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม พ.ศ. 2562 ประกาศกระทรวงแรงงาน เรื่อง ขอความร่วมมือส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีงานทำ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติการจัดตั้งสภาองค์กรของผู้บริโภค พ.ศ.2562 , กฎกระทรวงกำหนดให้ทรัพย์สินอื่นเป็นหลักประกัน พ.ศ. 2561 พระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติสถาบันการเงินประชาชน พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติสหกรณ์ ฯ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 นอกจากนี้เป็นกฎหมายที่อยู่ระหว่างการดำเนินการ อาทิ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็ง พระราชบัญญัติรองรับสิทธิชุมชนและบุคคล พระราชบัญญัติส่งเสริมและอนุรักษ์วิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ พระราชบัญญัติธนาคารที่ดิน พระราชบัญญัติธนาคารต้นไม้ เป็นต้น

ด้านพลังงาน

10

เป้าหมาย เพื่อปรับปรุงโครงสร้างการบริหารจัดการเพื่อสร้างความเชื่อมั่นและการยอมรับของประชาชน ส่งเสริมด้านเทคโนโลยีและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการด้านพลังงานมีธรรมาภิบาล มีการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานพลังงาน และการลงทุนในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวเนื่องกับด้านพลังงาน

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ประจำปี 2563 ได้กำหนดเรื่องและประเด็นปฏิรูปรวม 17 เรื่อง โดยมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้ เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่บรรลุค่าเป้าหมาย จำนวน 5 เรื่อง เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่อยู่ระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 7 เรื่อง เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่อยู่ในระดับยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 3 เรื่อง และเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่อยู่ในขั้นวิกฤตในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 2 เรื่อง **ทั้งนี้ มีเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่มีสถานะการบรรลุค่าเป้าหมายแล้วเพิ่มขึ้นจำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ (1003) ปฏิรูปการสร้างธรรมาภิบาลในทุกภาคส่วน (1010) แนวทางส่งเสริมและขจัดอุปสรรคในการนำขยะมูลฝอยไปเป็นเชื้อเพลิงเพื่อผลิตไฟฟ้า (1014) การใช้ข้อบัญญัติเกณฑ์มาตรฐานอาคารด้านพลังงาน (1015) การใช้มาตรการบริษัทจัดการพลังงาน (ESCO) สำหรับหน่วยงานภาครัฐ (1016) การส่งเสริมยานยนต์ไฟฟ้าในประเทศไทย** ในขณะที่เรื่องและประเด็นปฏิรูปอื่นมีสถานะเทียบเท่าปี 2562

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปประจำปี 2563 - **ด้านพลังงาน**

อยู่ในขั้นวิกฤตในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่
- (1006) ปฏิรูปโครงสร้างการบริหารกิจการไฟฟ้า
- (1011) การส่งเสริมการติดตั้งโซลาร์รูฟอย่างเสรี

ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 3 เรื่อง ได้แก่
- (1005) ส่งเสริมกิจการไฟฟ้าเพื่อเพิ่มการแข่งขัน
- (1016) การส่งเสริมยานยนต์ไฟฟ้าในประเทศไทย
- (1017) การส่งเสริมเทคโนโลยีระบบการกักเก็บพลังงาน

ใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 7 เรื่อง ได้แก่
- (1001) การปฏิรูปองค์กรด้านพลังงาน
- (1002) การพัฒนาศูนย์สารสนเทศพลังงานแห่งชาติ
- (1003) ปฏิรูปการสร้างธรรมาภิบาลในทุกภาคส่วน
- (1004) โครงสร้างแผนพัฒนากำลังการผลิตไฟฟ้า
- (1008) การพัฒนาปิโตรเคมีระยะที่ 4
- (1010) แนวทางส่งเสริมและขจัดอุปสรรคในการนำขยะมูลฝอยไปเป็นเชื้อเพลิงเพื่อผลิตไฟฟ้า
- (1015) การใช้มาตรการบริษัทจัดการพลังงาน (ESCO) สำหรับหน่วยงานภาครัฐ

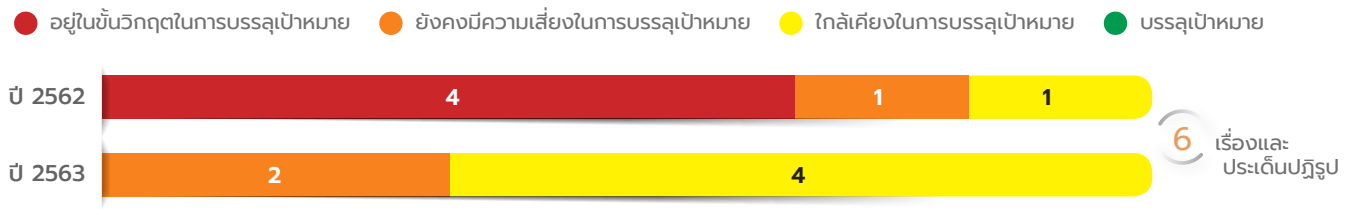
บรรลุเป้าหมาย จำนวน 5 เรื่อง ได้แก่
- (1007) การพัฒนาอุตสาหกรรมก๊าซธรรมชาติ
- (1009) ปฏิรูประบบบริหารจัดการเชื้อเพลิงชีวมวลไม้โตเร็วสำหรับโรงไฟฟ้าชีวมวล
- (1012) ปฏิรูปโครงสร้างการใช้พลังงานภาคขนส่ง ระยะ 20 ปี
- (1013) การส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานและการใช้พลังงานอย่างคุ้มค่า ในกลุ่มอุตสาหกรรม
- (1014) การใช้ข้อบัญญัติเกณฑ์มาตรฐานอาคารด้านพลังงาน

การจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายภายใต้แผนการปฏิรูปประเทศ ด้านพลังงานได้กำหนดให้จัดทำกฎหมาย จำนวน 16 ฉบับ โดยมีกฎหมายที่ประกาศใช้แล้วจำนวน 2 ฉบับ ได้แก่ ระเบียบกระทรวงพลังงานว่าด้วย Code of Conduct ของหน่วยนโยบาย กำกับ ปฏิบัติด้านพลังงาน และพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม พ.ศ. 2562 ทั้งนี้ คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2563 เห็นชอบกฎกระทรวงกำหนดประเภท หรือขนาดของอาคาร และมาตรฐานหลักเกณฑ์และวิธีการในการออกแบบอาคารเพื่อการอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. .... แล้ว

11 ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ

เป้าหมาย เพื่อให้เกิดความโปร่งใส ปราศจากการทุจริตและประพฤติมิชอบในหน่วยงานภาครัฐ ผ่านการปลูกและปลุกจิตสำนึกของคนในชาติให้มีคุณธรรม จริยธรรม ยึดหลักธรรมาภิบาลและหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการปฏิบัติหน้าที่และการดำเนินชีวิต มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและภาคีเครือข่ายในการแจ้งเบาะแสการทุจริตและประพฤติมิชอบ และมีการปราบปรามด้วยความรวดเร็ว เด็ดขาด และเป็นธรรม

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ประจำปี 2563 ได้กำหนดเรื่องและประเด็นปฏิรูป รวม 6 ประเด็นปฏิรูป โดยมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้ ประเด็นที่อยู่ระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 4 เรื่อง และประเด็นที่อยู่ในระดับยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 2 เรื่อง **ทั้งนี้ เป็นเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่มีสถานะเข้าใกล้เป้าหมายดีขึ้น จำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ (1102) ประเด็นปฏิรูปด้านการป้องปราม (1) (1103) ประเด็นปฏิรูปด้านการป้องปราม (2) (1104) ประเด็นปฏิรูปด้านการปราบปราม (1) (1105) ประเด็นปฏิรูปด้านการปราบปราม (2) (1106) ประเด็นปฏิรูปด้านการบริหารจัดการ** สำหรับเรื่อง (1101) ประเด็นปฏิรูปด้านการป้องกันและเฝ้าระวัง มีสถานะเทียบเท่าปี 2562

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปประจำปี 2563 - ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ

ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่
(1102) ประเด็นปฏิรูปด้านการป้องปราม (1)
(1103) ประเด็นปฏิรูปด้านการป้องปราม (2)

อยู่ระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่
(1101) ประเด็นปฏิรูปด้านการป้องกันและเฝ้าระวัง
(1104) ประเด็นปฏิรูปด้านการปราบปราม (1)
(1105) ประเด็นปฏิรูปด้านการปราบปราม (2)
(1106) ประเด็นปฏิรูปด้านการบริหารจัดการ

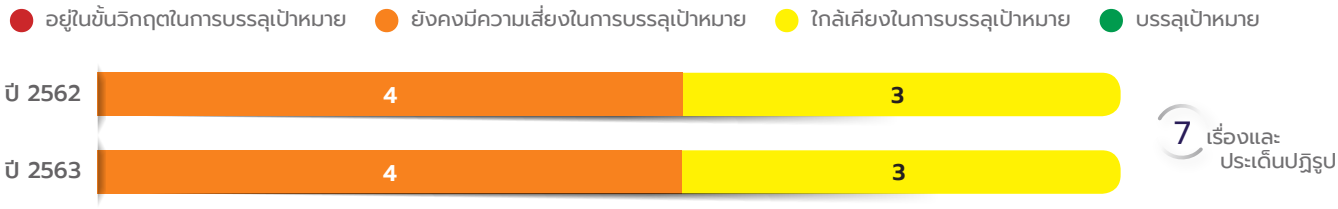
การจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายภายใต้แผนการปฏิรูปประเทศ ด้านการปราบปรามทุจริตและประพฤติมิชอบ ได้กำหนดให้จัดทำหรือปรับปรุง จำนวน 25 ฉบับ โดยเป็นกฎหมายที่จัดทำแล้วเสร็จ 5 ฉบับ ได้แก่ ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการเบิกเงินจากคลัง การรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงินและการนำเงินส่งคลัง พ.ศ. 2562 การปรับปรุงระเบียบการรักษาความลับของทางราชการให้คุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสการทุจริต **กฎหมายว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบและใช้อิทธิพลเพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์อันมิชอบ กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินให้ครอบคลุมมิติของการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ** และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 นอกจากนี้เป็นกฎหมายที่อยู่ระหว่างการดำเนินการ เช่น กฎหมายให้ประชาชนสามารถได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานของรัฐ กฎหมายว่าด้วยการยักยอก การเบียดบัง หรือการยักยอกถ่ายเททรัพย์สินโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ กฎหมายเกี่ยวกับการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐ และกฎหมายการพยายามกระทำความผิด การเตรียมการกระทำความผิดฐานทุจริต (Conspiracy Theory) เป็นความผิดทางอาญา เป็นต้น

ด้านการศึกษา

12

เป้าหมาย ให้มีการยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา ลดความเลื่อมล้ำทางการศึกษา มุ่งความเป็นเลิศและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และปรับปรุงระบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร เพิ่มความคล่องตัวในการรองรับความหลากหลายของการจัดการศึกษา และสร้างเสริมธรรมาภิบาล

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ประจำปี 2563 ได้กำหนดเรื่องและประเด็นปฏิรูป รวม 7 เรื่อง โดยมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ประกอบด้วย เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่อยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย 3 เรื่อง เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่อยู่ในระดับยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย 4 เรื่อง **โดยทั้ง 7 เรื่อง มีสถานะการบรรลุเป้าหมายเทียบเท่าปี 2562**

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปประจำปี 2563 – ด้านการศึกษา

ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่

(1201) การปฏิรูประบบการศึกษาและการเรียนรู้ โดยรวมของประเทศ โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ และกฎหมายลำดับรอง

(1205) การปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

(1206) การปรับโครงสร้างของหน่วยงานในระบบการศึกษา เพื่อบรรลุเป้าหมายในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนและยกระดับคุณภาพของการศึกษา

(1207) การปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้โดยการพลิกโฉมด้วยระบบดิจิทัล

ใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 3 เรื่อง ได้แก่

(1202) การปฏิรูปการพัฒนาเด็กเล็กและเด็กอ่อนวัย

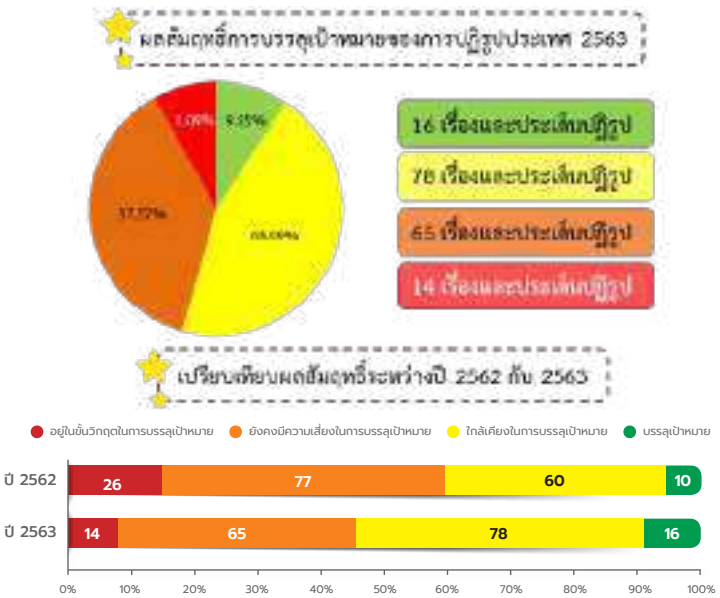
(1203) การปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

(1204) การปฏิรูปกลไกและระบบการผลิต คัดกรองและพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครูและอาจารย์

การจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายภายใต้แผนการปฏิรูปประเทศ ปรับปรุงกฎหมาย 7 ฉบับ โดยเป็นกฎหมายที่จัดทำแล้วเสร็จ 4 ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ. 2561 พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 และพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรม พ.ศ. 2562 นอกจากนี้ เป็นกฎหมายที่อยู่ระหว่างการดำเนินการ คือ กฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยการศึกษาภาคบังคับ และกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสถาบันหลักสูตรและการเรียนรู้แห่งชาติ

สรุปการประเมินผลสัมฤทธิ์การบรรลุเป้าหมายตามแผนการปฏิรูปประเทศ

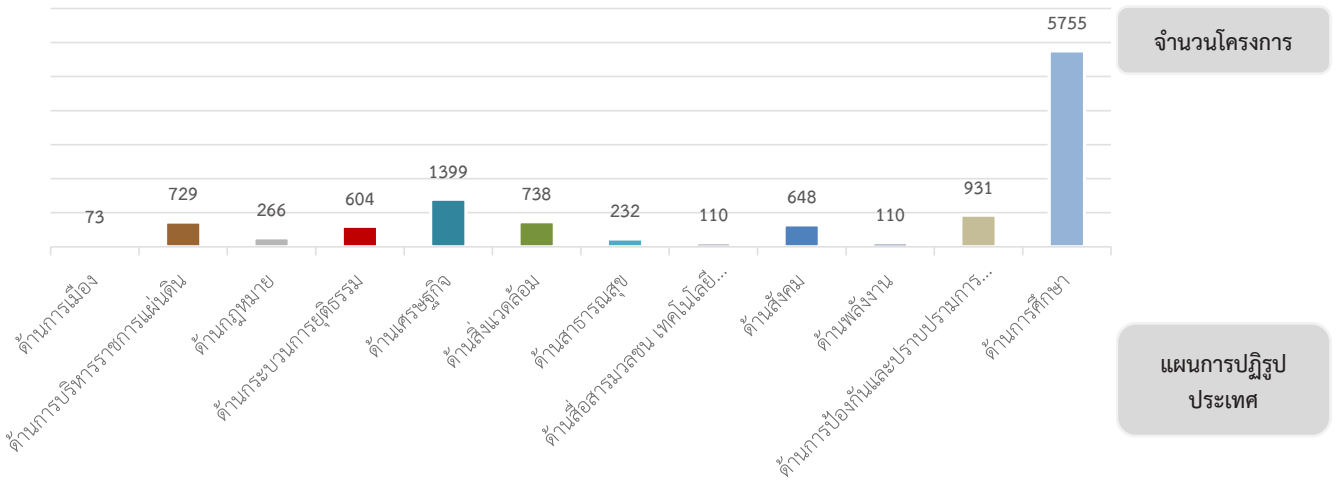
จากการประเมินผลสัมฤทธิ์ประจำปี 2563 ของการบรรลุเป้าหมายแผนการปฏิรูปประเทศทั้ง 12 ด้าน โดยสะท้อนจากผลความสำเร็จของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่กำหนดไว้ในแต่ละด้าน รวมทั้งสิ้น 173 เรื่อง จะเห็นได้ว่าสถานะการบรรลุเป้าหมายประจำปี 2563 ในภาพรวมมีแนวโน้มที่ดีขึ้นเมื่อเทียบกับปี 2562 โดยพิจารณาจำนวนเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่มีสถานะบรรลุเป้าหมายแล้ว (สีเขียว) จำนวน 16 เรื่อง ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี 2562 ที่มีจำนวน 10 เรื่อง รวมทั้งมีจำนวนเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่อยู่ในขั้นวิกฤต (สีแดง) ลดลงจาก 26 เรื่อง ในปี 2562 เป็นเหลือเพียง 14 เรื่อง ในปี 2563 อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาในรายละเอียดจะพบว่า มีเรื่องและประเด็นปฏิรูปส่วนหนึ่งที่ค่าสถานะการบรรลุเป้าหมายปรับลดลงจากปี 2562 เช่น **แผนการปฏิรูปด้านบริหารราชการแผ่นดิน เรื่องและประเด็นปฏิรูป (0204) กำลังคนภาครัฐมีขนาดที่เหมาะสมและมีสมรรถนะสูงพร้อมขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ** ปรับลดจากใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย (สีเหลือง) เป็นยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย (สีส้ม) ซึ่งเป็นผลอันเนื่องมาจากที่ผ่านมาองค์กรกลางบริหารงานบุคคลของข้าราชการประเภทต่าง ๆ ยังไม่มีแนวทางและมาตรการที่ชัดเจนเกี่ยวกับการลดอัตรากำลัง โดยส่วนใหญ่เป็นการชะลอการเพิ่มอัตรากำลังและสนับสนุนให้เปลี่ยนไปใช้การจ้างงานในรูปแบบอื่น ซึ่งอาจช่วยลดภาระผูกพันค่าใช้จ่ายด้านบุคลากรภาครัฐในระยะยาวได้ แต่ไม่ส่งผลที่มีนัยสำคัญต่อเป้าหมายที่ต้องการลดอัตรากำลังภาครัฐให้มีขนาดและขีดความสามารถที่เหมาะสมกับภารกิจและสอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป **นอกจากนี้ยังมีเรื่องและประเด็นปฏิรูปของแผนการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมาย และด้านเศรษฐกิจ ที่มีค่าสถานะการบรรลุเป้าหมายลดลง** ซึ่งควรให้ความสำคัญกับประเด็นปัญหาอุปสรรค เพื่อนำไปปรับกระบวนการ ขั้นตอน วิธีการหรือเป้าหมายที่คาดหวังจะบรรลุของแผนการปฏิรูปประเทศเพื่อให้สามารถดำเนินการได้ตามเป้าประสงค์ของการปฏิรูปประเทศตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฯ ที่กำหนด

ตารางแสดงสรุปสถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ของแผนการปฏิรูปประเทศของปี 2562 และ ปี 2563

แผนปฏิรูปประเทศ	ปี	เรื่องและประเด็นปฏิรูป									
01 ด้านการเมือง	2562	0101	0102	0103	0104	0105					
	2563	0101	0102	0103	0104	0105					
02 ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน	2562	0201	0202	0203	0204	0205	0206				
	2563	0201	0202	0203	0204	0205	0206				
03 ด้านกฎหมาย	2562	0301	0302	0303	0304	0305	0306	0307	0308	0309	0310
	2563	0301	0302	0303	0304	0305	0306	0307	0308	0309	0310
04 ด้านกระบวนการยุติธรรม	2562	0401	0402	0403	0404	0405	0406	0407	0408	0409	0410
	2563	0401	0402	0403	0404	0405	0406	0407	0408	0409	0410
05 เศรษฐกิจ	2562	0501	0502	0503	0504	0505	0506	0507	0508	0509	0510
	2563	0501	0502	0503	0504	0505	0506	0507	0508	0509	0510
	2562	0511	0512	0513	0514	0515	0516	0517	0518	0519	0520
	2563	0511	0512	0513	0514	0515	0516	0517	0518	0519	0520
	2562	0521	0522	0523	0524	0525	0526	0527	0528	0529	0530
	2563	0521	0522	0523	0524	0525	0526	0527	0528	0529	0530
	2562	0531	0532	0533	0534	0535	0536	0537	0538	0539	0540
	2563	0531	0532	0533	0534	0535	0536	0537	0538	0539	0540
	2562	0541	0542	0543	0544	0545	0546	0547	0548	0549	0550
	2563	0541	0542	0543	0544	0545	0546	0547	0548	0549	0550
	2562	0551	0552	0553	0554	0555					
	2563	0551	0552	0553	0554	0555					
06 สิ่งแวดล้อม	2562	0601	0602	0603	0604	0605	0606	0607	0608	0609	0610
	2563	0601	0602	0603	0604	0605	0606	0607	0608	0609	0610
	2562	0611	0612	0613	0614	0615	0616	0617	0618	0619	0620
	2563	0611	0612	0613	0614	0615	0616	0617	0618	0619	0620
	2562	0621	0622	0623	0624	0625	0626	0627	0628	0629	0630
	2563	0621	0622	0623	0624	0625	0626	0627	0628	0629	0630
	2562	0631	0632	0633	0634	0635	0636				
	2563	0631	0632	0633	0634	0635	0636				
07 สาธารณสุข	2562	0701	0702	0703	0704	0705	0706	0707	0708	0709	0710
	2563	0701	0702	0703	0704	0705	0706	0707	0708	0709	0710
08 สื่อสารมวลชนเทคโนโลยีสารสนเทศ	2562	0801	0802	0803	0804	0805	0806				
	2563	0801	0802	0803	0804	0805	0806				
09 สังคม	2562	0901	0902	0903	0904	0905					
	2563	0901	0902	0903	0904	0905					
10 พลังงาน	2562	1001	1002	1003	1004	1005	1006	1007	1008	1009	1010
	2563	1001	1002	1003	1004	1005	1006	1007	1008	1009	1010
	2562	1011	1012	1013	1014	1015	1016	1017			
	2563	1011	1012	1013	1014	1015	1016	1017			
11 การป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ	2562	1101	1102	1103	1104	1105	1106				
	2563	1101	1102	1103	1104	1105	1106				
12 การศึกษา	2562	1201	1202	1203	1204	1205	1206	1207			
	2563	1201	1202	1203	1204	1205	1206	1207			

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาจำนวนโครงการที่สอดคล้องกับแต่ละเรื่องและประเด็นปฏิรูปของแผนการปฏิรูปประเทศ นับตั้งแต่มีการเปิดใช้ระบบ eMENSCR จนถึงปัจจุบันมีโครงการในระบบ eMENSCR ที่ผ่านการอนุมัติจากผู้บริหาร (M7) รวมจำนวนทั้งสิ้น 38,298 โครงการ **ซึ่งมีจำนวนโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับแผนการปฏิรูปประเทศจำนวน 11,595 รายการ โดยแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา** มีกิจกรรม/โครงการที่ระบุความสอดคล้องมากที่สุด **ในขณะที่แผนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง มีกิจกรรม/โครงการที่ระบุความสอดคล้องไว้น้อยที่สุด โดยสรุปจำนวนโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับแผนการปฏิรูปประเทศทั้ง 12 ด้าน ได้ดังนี้**

หากจัดลำดับของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่มีจำนวนโครงการ/กิจกรรมที่แสดงความเกี่ยวข้องสูงสุด 3 ลำดับแรก **อันได้แก่ ลำดับที่ 1 เรื่องและประเด็นปฏิรูป (1205) การปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21** จำนวน 2,641 รายการ **ลำดับที่ 2 เรื่องและประเด็นปฏิรูป 1203 การปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา** จำนวน 989 รายการ **และลำดับที่ 3 เรื่องและประเด็นปฏิรูป (1201) การปฏิรูประบบการศึกษาและการเรียนรู้โดยรวมของประเทศ โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่และกฎหมายลำดับรอง** จำนวน 591 รายการ ซึ่งเป็นเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่**อยู่ภายใต้แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา** โดยทั้ง 3 เรื่องและประเด็นปฏิรูปมีค่าสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ใน**ระดับที่ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย (สีส้ม)** ทำให้เห็นได้ว่า การดำเนินโครงการที่มีมากดังกล่าวอาจยังไม่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกับประชาชนได้อย่างแท้จริง โดยสรุปรายละเอียดจำนวนโครงการที่สอดคล้องกับ 173 เรื่องและประเด็นปฏิรูปของแผนการปฏิรูปประเทศทั้ง 12 ด้าน ได้ดังนี้

แผนปฏิรูปประเทศ	รวม	รหัสของเรื่องและประเด็นปฏิรูป / จำนวนโครงการ/การดำเนินงาน									
01 การเมือง	5	0101	0102	0103	0104	0105					
	73	37	25	5	2	4					
02 การบริหารราชการแผ่นดิน	6	0201	0202	0203	0204	0205	0206				
	729	174	299	95	92	49	20				
03 กฎหมาย	10	0301	0302	0303	0304	0305	0306	0307	0308	0309	0310
	266	20	7	26	18	20	72	76	5	7	15
04 กระบวนการยุติธรรม	10	0401	0402	0403	0404	0405	0406	0407	0408	0409	0410
	604	80	102	6	224	8	4	7	23	115	35
05 เศรษฐกิจ	55	0501	0502	0503	0504	0505	0506	0507	0508	0509	0510
		115	109	46	13	12	5	36	109	7	17
		0511	0512	0513	0514	0515	0516	0517	0518	0519	0520
		168	36	12	6	2	35	9	1	7	61
		0521	0522	0523	0524	0525	0526	0527	0528	0529	0530
		1	18	7	9	7	31	9	25	7	8
	1399	0531	0532	0533	0534	0535	0536	0537	0538	0539	0540
		77	7	7	25	8	12	5	27	2	76
		0541	0542	0543	0544	0545	0546	0547	0548	0549	0550
		1	2	6	3	1	7	4	5	102	4
		0551	0552	0553	0554	0555					
		11	10	50	14	5					
06 สิ่งแวดล้อม	36	0601	0602	0603	0604	0605	0606	0607	0608	0609	0610
		151	75	73	52	1	14	2	5	8	10
		0611	0612	0613	0614	0615	0616	0617	0618	0619	0620
		5	3	2	4	5	8	8	1	2	4
	738	0621	0622	0623	0624	0625	0626	0627	0628	0629	0630
		19	26	13	7	10	69	30	51	3	6
		0631	0632	0633	0634	0635	0636				
		2	21	8	15	4	21				
07 สาธารณสุข	10	0701	0702	0703	0704	0705	0706	0707	0708	0709	0710
	232	25	11	12	9	16	25	19	69	33	13
08 สื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ	6	0801	0802	0803	0804	0805	0806				
	110	20	8	17	17	21	27				
09 สังคม	5	0901	0902	0903	0904	0905					
	648	33	50	55	221	289					
10 พลังงาน	17	1001	1002	1003	1004	1005	1006	1007	1008	1009	1010
		5	4	10	15	7	3	14	1	4	1
	110	1011	1012	1013	1014	1015	1016	1017			
		8	5	18	9	1	3	2			
11 การป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ	6	1101	1102	1103	1104	1105	1106				
	931	524	226	55	36	37	53				
12 การศึกษา	7	1201	1202	1203	1204	1205	1206	1207			
	5,755	591	260	989	559	2,641	450	265			
รวมเรื่องและประเด็นปฏิรูป	173										
รวมโครงการทั้งหมด	11,595										

โดยมีผลการประเมินสถานะการบรรลุผลสัมฤทธิ์ของแผนการปฏิรูปประเทศทั้ง 12 ด้าน ซึ่งได้แสดงความคืบหน้าในการดำเนินกิจกรรมตามเรื่องและประเด็นปฏิรูป รวมทั้งปัญหาอุปสรรคหรือประเด็นท้าทายและข้อเสนอแนะในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปดังกล่าว ในรายละเอียดดังต่อไปนี้

ด้านการเมือง

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน ความมั่นคง

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

"ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ยอมรับความเห็นที่แตกต่าง พรรคการเมืองดำเนินกิจกรรมโดยเปิดเผยตรวจสอบได้ นักการเมืองปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ตลอดจนแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองโดยสันติวิธี"

สถานการณ์ทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมายังคงมีความท้าทายค่อนข้างสูง แม้ว่าประชาชนจำนวนมากจะมีความตื่นตัวและเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองสูงขึ้น แต่ความเชื่อ ค่านิยม ทัศนคติ อุดมการณ์และความรู้ความเข้าใจในหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขยังมีความแตกต่างและขัดแย้งกัน นำไปสู่ความแตกแยกและการแบ่งเป็นฝักเป็นฝ่ายของคนในสังคมระหว่างประชาชนด้วยกันเองและประชาชนกับรัฐ อีกทั้งปัจจุบันขาดแนวทาง กลไก และมาตรการในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองโดยสันติวิธีที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมเพื่อสร้างความปรองดองของคนในชาติ ในส่วนของกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยโดยเฉพาะการเลือกตั้ง ยังคงเป็นประเด็นท้าทายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสร้างความเชื่อมั่นของการเลือกตั้งที่สุจริตและเที่ยงธรรม

ให้กับประชาชน ตลอดจนการพัฒนาประสิทธิภาพและความโปร่งใสของกระบวนการการเลือกตั้ง รวมทั้งความรู้ความเข้าใจในกระบวนการเลือกตั้งให้กับประชาชนและพรรคการเมือง นอกจากนี้ยังมีข้อจำกัดในการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่นซึ่งเป็นรากฐานของความเป็นประชาธิปไตยที่มั่นคงของไทยให้เกิดขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจนการเมืองการปกครองของไทยยังไม่สามารถสร้างรัฐธรรมาธิปไตยที่ยึดถือประโยชน์ของประชาชนและส่วนรวมเป็นที่ตั้งและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารบ้านเมืองได้อย่างแท้จริง จากปัญหาดังกล่าวเหล่านี้จึงเป็นที่มาของการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง โดยได้กำหนดเรื่องและประเด็นปฏิรูปประเทศไว้ทั้งสิ้น 5 ประเด็น ประกอบด้วย

(1) การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(2) กลไกในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธีและการรู้รักสามัคคีของสังคมไทย

(3) การกระจายอำนาจ การปกครองส่วนท้องถิ่น และการจัดสรรทรัพยากรที่เป็นธรรม

(4) การเลือกตั้งที่สุจริตและเที่ยงธรรมเพื่อการปฏิรูปประเทศ

(5) การสร้างรัฐธรรมาธิปไตย

เพื่อการบรรลุเป้าหมายของแผนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง ดังนี้

(1) ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ตลอดทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ รู้จักยอมรับในความเห็นทางการเมืองโดยสุจริตที่แตกต่างกัน และให้ประชาชนใช้สิทธิเลือกตั้งและออกเสียงประชามติโดยอิสระปราศจากการครอบงำไม่ว่าด้วยทางใด

(2) ให้การดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองเป็นไปโดยเปิดเผยและตรวจสอบได้ เพื่อให้พรรคการเมืองพัฒนาเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนซึ่งมีอุดมการณ์ทางการเมืองร่วมกัน มีกระบวนการให้สมาชิกพรรคการเมืองมีส่วนร่วมและมีความรับผิดชอบอย่างแท้จริงในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองและการคัดเลือกผู้มีความรู้ความสามารถ ซื่อสัตย์สุจริต และมีคุณธรรม จริยธรรม เข้ามาเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม

(3) มีกลไกที่กำหนดความรับผิดชอบของพรรคการเมืองในการประกาศโฆษณานโยบายที่มิได้วิเคราะห์ผลกระทบ ความคุ้มค่า และความเสี่ยงอย่างรอบด้าน

(4) มีกลไกที่กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและรับผิดชอบต่อประชาชนในการปฏิบัติหน้าที่ของตน

(5) มีกลไกแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองโดยสันติวิธีภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ประเด็นท้าทายและข้อเสนอแนะ

1) วัฒนธรรมทางการเมือง ค่านิยม ทัศนคติและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน แม้ว่าประชาชนจะมีความตื่นตัวและเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเกิดขึ้นอย่างกว้างขวางผ่านช่องทางที่หลากหลาย โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมและการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ สามารถเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วและทั่วถึง อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ทางการเมืองยังคงมีความท้าทายและมีแนวโน้มที่จะนำไปสู่ความขัดแย้งทางการเมืองและการใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหาทางการเมือง ตลอดจนประชาชนและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองยังขาดการยอมรับความคิดเห็นทางการเมืองที่แตกต่าง ทั้งนี้ หน่วยงานของรัฐและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรมีการบูรณาการความร่วมมือในการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันในทุกระดับอย่างต่อเนื่องและเหมาะสม ควบคู่ไปกับการสร้างการเรียนรู้ของประชาชนผ่านการปฏิบัติและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่รัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ ตลอดจนการส่งเสริมให้ประชาชนสามารถคิดวิเคราะห์และใช้วิจารณญาณในการแสดงออกทางการเมืองและการบริโภคข้อมูลข่าวสารทางการเมืองที่ยึดหลักเหตุและผลบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์

2) การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองโดยสันติวิธี แม้ว่าในปัจจุบันประชาชนจะมีความตระหนักและความตื่นตัวทางการเมืองที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่สถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างประชาชนกับประชาชน และประชาชนกับรัฐยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการสร้างกลไกการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและการสร้างความสามัคคีปรองดองของคนในสังคมยังคงเป็นความท้าทายที่ต้องให้ความสำคัญ ดังนั้น หน่วยงานของรัฐและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญกับการศึกษาและการสร้างกลไกหรือมาตรการในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและการใช้ความรุนแรงทางการเมืองด้วยสันติวิธีที่มีความยั่งยืนและเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย ตลอดจนควรให้ความสำคัญกับการสร้างพื้นที่และการเปิดเวทีเพื่อหาทางออกร่วมกันของคู่ขัดแย้งทางการเมืองซึ่งเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างจริงจัง อันจะนำมาสู่ความปรองดองสมานฉันท์ของคนในสังคมได้อย่างยั่งยืนต่อไป

3) การสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การยกระดับและพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ให้มีความพร้อมในการให้บริการสาธารณะ และการรองรับการถ่ายโอนภารกิจตามแผนการกระจายอำนาจฯ ให้แก่ อปท. ยังคงเป็นประเด็นท้าทายที่สำคัญ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้ในการยกระดับการบริหารจัดการและดำเนินงานของ อปท. ให้มีประสิทธิภาพและพร้อมที่จะรองรับการถ่ายโอนภารกิจจากส่วนกลางมากยิ่งขึ้น โดยอาจดำเนินการนำร่องจากพื้นที่และจังหวัดที่มีความพร้อมเพื่อขยายผลการดำเนินการไปสู่ อปท. อื่น ๆ

4) กลไกการตรวจสอบการใช้อำนาจทางการเมือง ปัจจุบันมีกฎหมาย หน่วยงานภาครัฐ และกลไกในการติดตาม ตรวจสอบการดำเนินการของภาครัฐอย่างหลากหลายและมีความครอบคลุม อย่างไรก็ตาม การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในการเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามและตรวจสอบการดำเนินการภาครัฐยังคงเป็นประเด็นท้าทายที่สำคัญ ดังนั้น ควรมีการส่งเสริมและปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ประชาชน รวมทั้งพัฒนากลไกการเสริมสร้างค่านิยมต่อต้านการทุจริตให้แก่ประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ และต้องจัดให้มีช่องทางเพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตาม ตรวจสอบการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐ ตลอดจนแสดงความพึงพอใจและความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้อย่างแท้จริง

สรุปการดำเนินงานของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1 การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (0101)

สถานการณ์บรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1 อยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมาหน่วยงานของรัฐได้ดำเนินโครงการโดยมุ่งส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้และความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อาทิ การรณรงค์และประชาสัมพันธ์เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมทางการเมืองที่ถูกต้อง รวมทั้งการพัฒนาหลักสูตรการศึกษา และคุณภาพการเรียนการสอนด้านสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตลอดจนเกี่ยวกับหน้าที่พลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อย่างไรก็ตาม สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ผ่านมา ประชาชนยังคงมีความเชื่อ ความเข้าใจและทัศนคติที่แตกต่างและขัดแย้งกัน รวมทั้งมีแนวโน้มที่จะนำไปสู่ความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดจากความแตกต่างดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2 กลไกการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธีและการรู้รักสามัคคีของสังคมไทย (0102)

สถานการณ์บรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2 อยู่ในขั้นวิกฤตในการบรรลุเป้าหมาย โดยการดำเนินโครงการที่ผ่านมามุ่งเน้นในการสร้างการตระหนักรู้ในสิทธิเสรีภาพ การเสริมสร้างความรู้ ตลอดจนการเปิดพื้นที่และจัดกิจกรรมเพื่อหาทางออกของความขัดแย้งทางการเมือง อาทิ การปลูกฝังจิตสำนึกรักสามัคคีและส่งเสริมความปรองดองของคนในชาติ และการพัฒนากลไกการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองโดยสันติวิธี การเปิดเวทีเสวนา การรับฟังความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง ตลอดจนการจัดตั้งคณะกรรมการฯ เพื่อศึกษาและหาทางออกสถานการณ์ทางการเมืองของประเทศในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม กลไกในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธียังคงไม่ได้รับความไว้วางใจจากประชาชนเท่าที่ควร ประกอบกับความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างประชาชนกับประชาชน และประชาชนกับรัฐยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ไม่สามารถบรรลุบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2 กลไกการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี และการรู้รักสามัคคีของสังคมไทยได้อย่างเป็นรูปธรรม

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3 การกระจายอำนาจ การปกครองส่วนท้องถิ่นและการจัดสรรทรัพยากรที่เป็นธรรม (0103)

สถานการณ์บรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3 ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย โดยในช่วงที่ผ่านมาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการดำเนินการในการกระจายอำนาจ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ตามแผนการกระจายอำนาจฯ และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้ติดตามประเมินผลการดำเนินงานในภาพรวมของ อปท. ทุกแห่ง รวมทั้ง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินโครงการเพื่อประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งท้องถิ่น และการลงพื้นที่เพื่อให้ความรู้ ร่วมกับการจัดทำสื่อ คู่มือต่าง ๆ เกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่นเพื่อเผยแพร่ให้กับประชาชนทุกพื้นที่ อย่างไรก็ตามสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายการกระจายอำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่น และการจัดสรรทรัพยากรที่เป็นธรรมที่ผ่านมา ยังคงมีข้อจำกัดในการพัฒนาศักยภาพของ อปท. รวมทั้งเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรของ อปท. ให้มีความพร้อมในการบริหารจัดการภารกิจถ่ายโอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4 การเลือกตั้งที่สุจริตและเที่ยงธรรมเพื่อการปฏิรูปประเทศ (0104)

สถานการณ์บรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4 ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย โดยในช่วงที่ผ่านมา สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) นอกจากที่ได้ดำเนินโครงการตามภารกิจหน้าที่แล้ว ยังได้มีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้ง รวมทั้งการเผยแพร่และเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งแก่ภาคส่วนต่าง ๆ นอกจากนี้ สำนักงาน กกต. ยังได้ร่วมกับภาคส่วนอื่น ๆ เพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดการเลือกตั้งท้องถิ่นที่จะเกิดขึ้นในช่วงเดือนธันวาคม 2563 อย่างไรก็ตาม สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4 การเลือกตั้งที่สุจริตและเที่ยงธรรมเพื่อการปฏิรูปประเทศในปี 2563 ยังคงมีความท้าทายเนื่องจากการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐยังคงไม่สามารถสร้างความเชื่อมั่นและความโปร่งใสในการดำเนินงานเกี่ยวกับการเลือกตั้งให้กับประชาชนได้อย่างแท้จริง กระแสความไม่เชื่อมั่นในความโปร่งใสของการเลือกตั้งยังคงมีให้เห็นอย่างกว้างขวางโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสื่อสังคมออนไลน์

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5 การสร้างรัฐธรรมาธิปไตย (0105)

สถานการณ์บรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5 ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย ถึงแม้หลายภาคส่วนได้ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลของข้าราชการประจำและข้าราชการการเมือง ตลอดจนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง อาทิ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาได้มีการเห็นชอบและประกาศใช้ประมวลจริยธรรมของทั้งสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ตลอดจนการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐในการขับเคลื่อนมาตรฐานจริยธรรมของเจ้าหน้าที่รัฐอย่างต่อเนื่องนั้น ในช่วงปีที่ผ่านมา สถานการณ์ทางการเมืองหลายเหตุการณ์ยังคงถูกตั้งคำถามถึงความชอบธรรมและความถูกต้องโดยประชาชน นำไปสู่วิกฤตความเชื่อมั่นและความไว้ใจของประชาชนต่อหน่วยงานของรัฐและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความอ่อนแอและความบกพร่องของโครงสร้างของภาครัฐและภาคการเมืองในทัศนคติของประชาชนอย่างต่อเนื่อง

ปี 2562
ปี 2563

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1

การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

● เป้าหมาย ●

ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ มีความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติที่ดีและถูกต้องในทางการเมืองและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เสริมสร้าง และพัฒนาวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมของประชาชน และให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

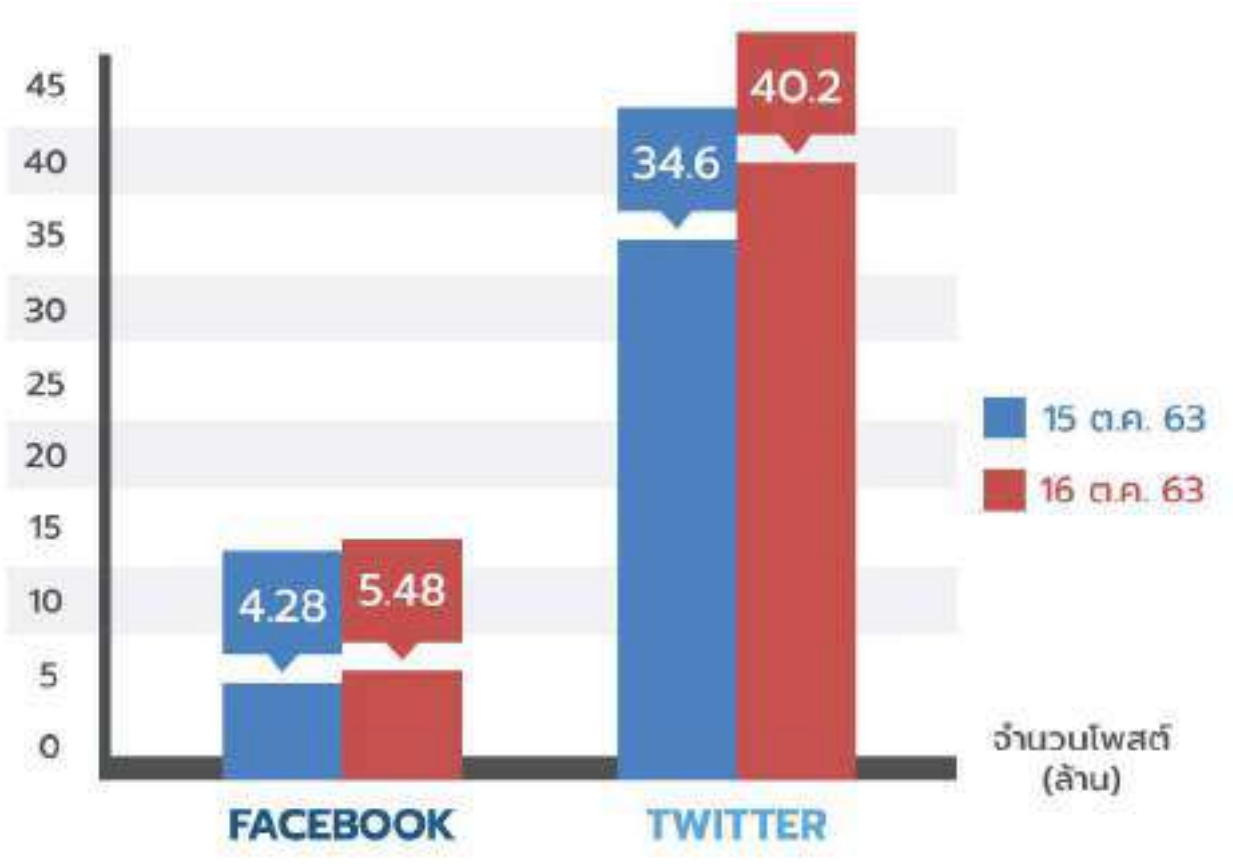
ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ มีความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติที่ดีและถูกต้องในทางการเมืองและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และเกิดวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมของประชาชน ตลอดจนประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองมุ่งหวังให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ มีความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติทางการเมืองและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ถูกต้อง เพื่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสังคมไทย ตลอดจนการพัฒนาวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ โดยมีความท้าทายในช่วงที่ผ่านมา คือ การส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองมุ่งเน้นการให้ความรู้ความเข้าใจผ่านระบบการศึกษาเป็นหลัก ควรส่งเสริมให้มีการเรียนรู้วัฒนธรรมทางการเมืองทางตรงควบคู่ไปด้วย โดยส่งเสริมให้ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ อาทิ การรวมกลุ่มในชุมชน สถาบัน และพรรคการเมือง และการใช้สิทธิผ่านการเลือกตั้งในระดับต่าง ๆ ทั้งนี้ ในช่วงที่ผ่านมาการมีส่วนร่วม

ทางการเมืองของประชาชนมีแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้น สะท้อนได้จากความตื่นตัว การแสดงออก และการเคลื่อนไหวทางการเมืองของประชาชน เช่น การชุมนุมของนักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชนเพื่อเรียกร้องให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญฯ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมในการมีส่วนร่วมของประชาชนจากความนิ่งเฉยทางการเมืองไปสู่การให้ความสนใจในประเด็นต่าง ๆ ตลอดจนเริ่มเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองอย่างจริงจัง รวมทั้งปัจจุบันประชาชนมีช่องทางในการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่หลากหลายเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งเป็นช่องทางที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามและการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองมากที่สุด สะท้อนได้จากการเปรียบเทียบข้อมูลของประชาชนในช่วงก่อนวันที่มีการชุมนุมเปรียบเทียบกับวันที่มีการชุมนุมเพื่อเรียกร้องการแก้ไขรัฐธรรมนูญฯ ที่เกิดขึ้นในช่วงวันที่ 15 - 16 ตุลาคม 2563 ที่ผ่านมา ซึ่งเป็นช่วงที่มีการออกมาเคลื่อนไหวชุมนุมเรียกร้องการแก้ไขรัฐธรรมนูญฯ ของนิสิตนักศึกษาและประชาชน โดยมีผู้โพสต์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ในวันที่มีการชุมนุมวันที่ 16 ตุลาคม 2563 ผ่าน Facebook อยู่ที่ 5.48 ล้านโพสต์ สูงขึ้นร้อยละ 28 และ Twitter อยู่ที่ 40.2 ล้านโพสต์ สูงขึ้นร้อยละ 16 เมื่อเทียบกับวันก่อนที่มีการชุมนุม และหลังจากช่วงเวลาดังกล่าว เนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับการเมืองได้มีการเข้าถึงและแสดงความเห็นเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสถานการณ์และพฤติกรรมการมีส่วนร่วมดังกล่าวเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติทางการเมืองของคนไทยในระยะยาวต่อไป

ที่มา: เว็บไซต์ (Wisesight)

การดำเนินงานที่ผ่านมา การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมือง และการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ผ่านมา หน่วยงานของรัฐได้มีการดำเนินการโดยมุ่งเน้นไปที่การสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองผ่านการให้ความรู้และการศึกษาเป็นหลัก โดยได้ดำเนินโครงการ อาทิ การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ส่งเสริมทัศนคติ ค่านิยม แบบแผนความเชื่อ ความโน้มเอียงด้านการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและโครงการโรงเรียนพลเมือง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยจัดให้มีการให้ความรู้ทางด้านการเมืองการปกครอง (Political Education) วัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย และความรู้ที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ตลอดจนพัฒนาหลักสูตรการศึกษาซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนา “พลเมือง” อันเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคนให้เข้าใจถึงสิทธิและหน้าที่ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและให้ประชาชนเป็นพลเมืองที่ดีและมีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มขึ้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองที่มุ่งเน้นไปที่การสร้างความรู้ความเข้าใจโดยการสร้างความรู้ผ่านการศึกษายังคงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีความท้าทายที่สำคัญ คือการพัฒนาการบูรณาการการทำงานร่วมกัน เนื่องจากที่ผ่านมาการส่งเสริมวัฒนธรรมดังกล่าวไม่ได้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีลักษณะที่ต่างคนต่างทำ รวมทั้งยังขาดหลักสูตรเฉพาะที่เหมาะสมสำหรับการศึกษาแต่ละระดับตั้งแต่การศึกษาขั้นพื้นฐานถึงระดับอุดมศึกษา นอกจากนี้ พฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปด้วยสื่อสังคมออนไลน์ เป็นความท้าทายที่ควรให้ความสำคัญ โดยการปลูกฝังภูมิคุ้มกันในการบริโภคสื่ออย่างถูกต้องและมีเหตุและผล เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยสุจริต

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เนื่องจากวัฒนธรรมทางการเมือง ความเชื่อ ค่านิยม ทัศนคติทางการเมือง เกิดจากกระบวนการขัดเกลาทางสังคมผ่านสภาพแวดล้อม ความรู้ความเข้าใจ และการปฏิบัติการดำเนินการในระยะต่อไปทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรบูรณาการความร่วมมือในการดำเนินการขับเคลื่อนการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยร่วมกัน โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องร่วมมือกันในการจัดทำองค์ความรู้ให้สอดคล้องกันและมีความเหมาะสมกับประชาชนทุกระดับตั้งแต่การเรียนรู้ขั้นพื้นฐานจนถึงระดับอุดมศึกษา ตลอดจนการใช้ชีวิตประจำวัน รวมทั้งผลักดันให้องค์ความรู้ดังกล่าวครอบคลุมทุกระดับจนถึงชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนได้รับองค์ความรู้ทางการเมืองที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันและเกิดการถกเถียงแลกเปลี่ยนเรียนรู้และมีส่วนร่วมบนฐานความรู้ที่ถูกต้องร่วมกัน นอกจากนี้ ควรเร่งรัดการสร้าง และใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมมาเป็นเครื่องมือประยุกต์ใช้ในการถ่ายทอดองค์ความรู้ทางการเมือง การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมือง และการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยดำเนินการควบคู่ไปกับการส่งเสริมกิจกรรมที่เป็นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติที่สร้างสรรค์และกิจกรรมรูปแบบใหม่ ๆ อาทิ การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทำงานของรัฐ เพื่อสร้างพื้นที่และเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้สำหรับประชาชน

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2

กลไกการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธีและการรู้รักสามัคคีของสังคมไทย

● เป้าหมาย ●

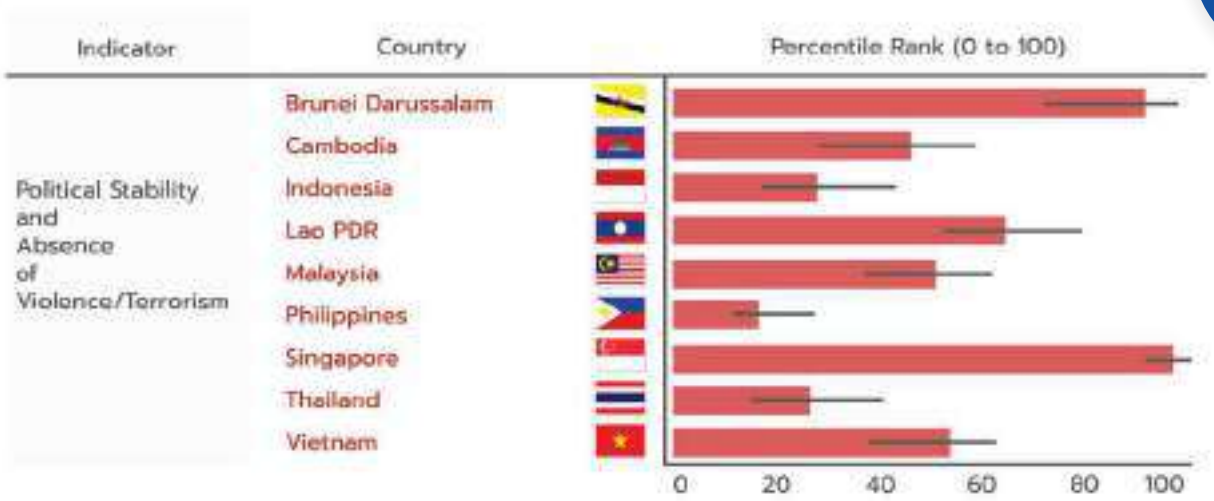
ให้คนในชาติมีความรู้รักสามัคคี และมีกลไกและมาตรการป้องกัน แก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี และส่งเสริมความปรองดองและสมานฉันท์

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

คนในชาติมีความรู้รักสามัคคีและเกิดกลไกและมาตรการป้องกัน แก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี และส่งเสริมความปรองดองและสมานฉันท์

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

สภาพทางการเมืองของไทยที่ผ่านมายังคงมีความขัดแย้งทางการเมืองและความรุนแรงขึ้นหลายครั้ง ประชาชนเกิดความคิดเห็นแตกแยก และไม่เป็นมิตรต่อกันและเกิดความไม่ไว้วางใจต่อภาครัฐ ดังนั้น เพื่อให้การพัฒนาทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของไทยมีความต่อเนื่อง ยั่งยืน และเกิดความมีเสถียรภาพทางการเมือง หน่วยงานของรัฐและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจึงมีความจำเป็นที่ต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้รักสามัคคี สมานฉันท์ อยู่ร่วมกันอย่างสันติ รู้จักยอมรับและเคารพในความคิดเห็นทางการเมืองโดยสุจริตที่แตกต่างกัน และสร้างบรรยากาศทางการเมืองไม่ให้นำไปสู่ความขัดแย้งอีกต่อไป โดยความท้าทายในช่วงที่ผ่านมา คือ การเสริมสร้างทัศนคติและค่านิยมการเคารพความเห็นทางการเมืองที่แตกต่างกันโดยสุจริต ซึ่งต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องในทุกช่วงวัย และการมีกลไกการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองอย่างสันติวิธีด้วยกระบวนการที่เป็นธรรมและเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย สถานการณ์ในช่วงปีที่ผ่านมาสามารถเทียบเคียงได้จากดัชนีธรรมาภิบาลโลก (Worldwide Governance Indicators) จัดทำโดยธนาคารโลก โดยการประเมินเสถียรภาพทางการเมืองและการปราศจากความรุนแรง (Political Stability and Absence of Violence) โดยพบว่าข้อมูลล่าสุดที่มีการประเมินในปี 2562 ประเทศไทยได้คะแนนอยู่ที่ 26.67 พัฒนาขึ้นจากปี 2561 ที่ 19.52 แต่ยังคงเป็นอันดับ 8 ในกลุ่มอาเซียน อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองของประเทศไทยเริ่มก่อตัวอีกครั้งในช่วงกลางปี 2563 นำไปสู่การชุมนุมของนักเรียน นิสิตนักศึกษา และประชาชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลปฏิบัติตามข้อเรียกร้องหลักของผู้ชุมนุม และได้มีการกระจายรูปแบบของการชุมนุมตามประเด็นต่าง ๆ เช่น ความเสมอภาคทางเพศ และการปฏิรูปการศึกษา เป็นต้น โดยสถานการณ์การชุมนุม และการดำเนินการของรัฐต่อการชุมนุมสะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการของวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย กล่าวคือ ลักษณะของการชุมนุมเป็นแบบจำกัดระยะเวลา ไม่ยืดเยื้อ ปราศจากอาวุธ และมีการดำเนินการที่เป็นระบบอยู่ในกรอบระยะเวลา ซึ่งถึงแม้จะพบการละเมิดกฎหมายอยู่บ้างแต่มิได้เป็นลักษณะการละเมิดกฎหมายที่วิกฤตและร้ายแรง ขณะเดียวกันการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ในการควบคุมการชุมนุมมีพัฒนาการที่ดีขึ้นจากที่ผ่านมา มีการดำเนินการตามมาตรฐานสากลและอยู่ในกรอบของกฎหมายอย่างเคร่งครัด

ที่มา: ธนาคารโลก

การดำเนินการที่ผ่านมา เพื่อบรรลุเป้าหมายของกลไกการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธีและการรู้รักสามัคคีของสังคมไทย หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องยังคงดำเนินการเผยแพร่และเสริมสร้างความตระหนักในสิทธิเสรีภาพและวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขอย่างต่อเนื่อง ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นผ่านสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ผ่านโครงการต่าง ๆ อาทิ การปลูกฝังจิตสำนึกรักสามัคคีและส่งเสริมความปรองดองของคนในชาติและการพัฒนากลไกการแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี นอกจากนี้ การสนองตอบต่อการชุมนุมทางการเมืองยังมีภาคส่วนอื่น ๆ อาทิ สถานศึกษา พรรคการเมือง และภาคประชาชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมและแนวทางในการหาทางออกให้กับประเทศอย่างต่อเนื่อง อาทิ การเปิดเวทีสานเสวนา การรับฟังความเห็นและระดมความคิดในการแก้ไขปัญหา ในส่วนของรัฐบาลได้ดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง โดยการดำเนินการสำคัญคือการประกาศพระราชกฤษฎีกาเรียกประชุมสมัยวิสามัญแห่งรัฐสภา พ.ศ. 2563 โดย มีการอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา ตามมาตรา 165 ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 วันที่ 26 – 27 ตุลาคม 2563 อันนำไปสู่ข้อเสนอแนวทางการดำเนินการที่ทุกภาคส่วน มีส่วนร่วมในการสร้างความปรองดองของคนในชาติ อาทิ การตั้งคณะกรรมการปรองดองสมานฉันท์หาทางออกให้ประเทศ การพิจารณาเรื่องด่วนร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... และการเสนอร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติ พ.ศ. .... เข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภา เพื่อร่วมกันแก้ไขสถานการณ์ทางการเมือง ในปัจจุบันและการสร้างความปรองดองของคนในชาติต่อไป นอกจากนี้ หน่วยงานของรัฐ ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการแก้ไขปัญหาและข้อร้องเรียนของประชาชนโดยได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง อาทิ สายด่วนสำนักนายกรัฐมนตรี และศูนย์ดำรงธรรม ซึ่งเป็นอีกช่องทางหนึ่งของภาครัฐ ในการรับฟังและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของประชาชน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม การสร้างกลไกการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธีและการรู้รักสามัคคีของสังคมไทยเป็นประเด็นที่ท้าทายอย่างมาก เนื่องจากการชุมนุมมักมีสาเหตุจากความไม่พอใจในการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล ดังนั้นการสร้างกลไกการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธีโดยใช้กลไกของรัฐอาจไม่ได้รับความไว้วางใจและการยอมรับจากคู่ขัดแย้งโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงสถานการณ์ทางการเมืองปัจจุบัน ขณะที่อีกแนวคิดหนึ่งเห็นว่าการสร้างกลไกการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธีโดยใช้กลไกของรัฐผ่านกฎหมาย มาตรการ และหน่วยงานต่าง ๆ จะเป็นการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งอย่างยั่งยืนและสามารถนำไปใช้ได้ทันทีเมื่อเกิดปัญหาทางการเมืองขึ้น อันเป็นการแก้ไขปัญหาอย่างทันท่วงทีและไม่ล่าช้า

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินการในระยะต่อไป เป็นหน้าที่ของทุกภาคส่วนในสังคมต้องร่วมกันสร้างกลไกการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธีและการรู้รักสามัคคีของสังคมไทย โดยหน่วยงานของรัฐต้องเร่งรัดการปลูกฝังจิตสำนึกรักสามัคคีและส่งเสริมความปรองดองของคนในชาติโดยดำเนินการทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นให้เข้าถึงประชาชนในทุกช่วงวัย และร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาสถานการณ์ในปัจจุบันให้เป็นที่ยอมรับของทุกภาคส่วน โดยคำนึงถึงหลักการกฎหมาย สิทธิและเสรีภาพของทุกภาคส่วน ตลอดจนวัฒนธรรมทางการเมืองของประเทศไทย เพื่อนำไปสู่การสร้างต้นแบบการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธีและพัฒนาต่อยอดให้เป็นกลไกการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งอย่างยั่งยืนต่อไป

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3

การกระจายอำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่นและการจัดสรรทรัพยากรที่เป็นธรรม

● **เป้าหมาย** ●

ให้มีการกระจายอำนาจและการพัฒนานักการเมืองท้องถิ่น ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในท้องถิ่น ให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนและเกิดความเป็นธรรมในการจัดสรรทรัพยากรในท้องถิ่น

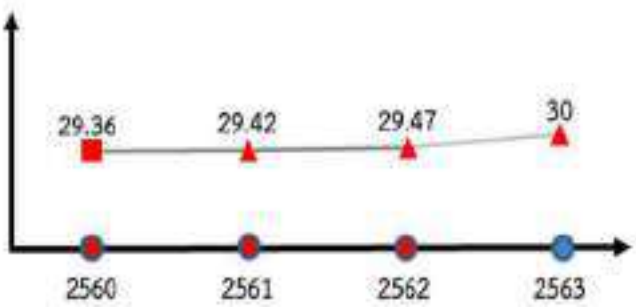
● **ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565** ●

ความสำเร็จในการกระจายอำนาจและการพัฒนานักการเมืองท้องถิ่นให้มีคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล ประชาชนมีส่วนร่วม และการจัดสรรทรัพยากรในท้องถิ่นที่เป็นธรรม

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

การกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นมุ่งหวังให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) สามารถจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะได้ตรงตามเจตนารมณ์ของประชาชนในพื้นที่ ด้วยการพัฒนานักการเมืองและบุคลากรในท้องถิ่นให้มีคุณภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้เกิดธรรมาภิบาลในท้องถิ่น ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมและเกิดการจัดสรรทรัพยากรในท้องถิ่นที่เป็นธรรม โดยความท้าทายในช่วงที่ผ่านมา คือ การถ่ายโอนภารกิจและทรัพยากรเพื่อให้ท้องถิ่นมีงบประมาณในการบริหารจัดการท้องที่ให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน และผลักดันให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นตนเอง สถานการณ์ในช่วงปี 2563 มีการถ่ายโอนภารกิจที่สำคัญของส่วนกลางให้แก่ อปท. อาทิ ภารกิจด้านการดูแลโรงงานประมาณ 2,000 แห่ง ภารกิจด้านสถานศึกษาประมาณ 500 แห่ง ทั้งในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดต่าง ๆ พร้อมกับการพัฒนาอบรมเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นให้มีความรู้ความเข้าใจในภารกิจที่ได้รับการถ่ายโอนด้วย พร้อมกันนี้ การจัดสรรภาษี เงินอุดหนุน และรายได้อื่น ๆ ให้แก่ อปท. ในปี 2563 ยังคงเพิ่มขึ้นจากปี 2562 อยู่ที่ประมาณร้อยละ 30 ของสัดส่วนต่อรายได้รัฐบาล นอกจากนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งได้กำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเดือนธันวาคม 2563 หลังจากเว้นว่างไปนานกว่า 6 ปี ซึ่งนับเป็นโอกาสที่สำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นในการเลือกผู้แทนเข้ามาพัฒนาท้องที่ของตนเอง

สัดส่วนรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อรัฐบาล

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การดำเนินการที่ผ่านมา เพื่อบรรลุเป้าหมายของการกระจายอำนาจ การปกครองส่วนท้องถิ่น และการจัดสรรทรัพยากรที่เป็นธรรม นอกจากการดำเนินการถ่ายโอนภารกิจตามแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจฯ แล้ว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังได้ดำเนินการสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานเกี่ยวกับ แผนงาน งบประมาณ การเงินและการคลัง การบริหารงานบุคคล การอำนวยการ งานสารบรรณ งานกฎหมายและระเบียบ รวมทั้งการติดตามประเมินผลการดำเนินงานในภาพรวมของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กับ อปท. จำนวน 7,850 แห่ง นอกจากนี้ในส่วนของการเตรียมการเลือกตั้ง สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง สำนักนายกรัฐมนตรี กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ อปท. ได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่น โดยการลงพื้นที่สร้างความรู้ความเข้าใจในการเลือกตั้งท้องถิ่น การจัดทำคู่มือการเลือกตั้งในรูปแบบต่าง ๆ และกระจายคู่มือการเลือกตั้งท้องถิ่นไปยัง อปท. เพื่อเผยแพร่ให้กับประชาชนในพื้นที่ต่อไป

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม การถ่ายโอนภารกิจและทรัพยากรเพื่อให้ท้องถิ่นมีงบประมาณที่เพียงพอในการบริการสาธารณะที่สอดคล้องและเป็นประโยชน์กับประชาชนในท้องที่ของตน ยังคงเป็นความท้าทายที่สำคัญของการกระจายอำนาจ การปกครองส่วนท้องถิ่น และการจัดสรรทรัพยากรที่เป็นธรรม ขณะเดียวกันการพัฒนาการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาเจ้าหน้าที่และบุคลากรของ อปท. ถือเป็นประเด็นที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญ ตลอดจนการบูรณาการการทำงานร่วมกันในมิติต่าง ๆ ระหว่าง อปท. ยังควรได้รับการพัฒนาโดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินการในระยะต่อไป หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งรัดการถ่ายโอนภารกิจและงบประมาณให้แก่ อปท. ควบคู่ไปกับการพัฒนาศักยภาพของ อปท. ในการรองรับภารกิจที่ได้รับการถ่ายโอนและการเสริมสร้างศักยภาพให้แก่เจ้าหน้าที่ อปท. เพื่อให้การบริหารจัดการของ อปท. มีประสิทธิภาพและพร้อมสำหรับการบริหารจัดการภารกิจใหม่ และควรเร่งรัดการพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับการบูรณาการการทำงานระหว่าง อปท. กับ อปท. และ อปท. กับส่วนกลาง ตลอดจนการจัดทำโครงการที่ส่งเสริมให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินการของ อปท. และสามารถติดตามตรวจสอบการทำงานของผู้แทนท้องที่ในสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดและองค์การบริหารส่วนจังหวัดอย่างเคร่งครัด เพื่อให้ผู้แทนของตนทำหน้าที่ปกป้องผลประโยชน์และพัฒนาพื้นที่ของตนอย่างยั่งยืน

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4

การเลือกตั้งที่สุจริต และเที่ยงธรรมเพื่อการปฏิรูปประเทศ

● เป้าหมาย ●

ให้การเลือกตั้งที่ความสุจริตและเที่ยงธรรม ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการเลือกตั้งอย่างสุจริต และเที่ยงธรรม ให้พรรคการเมืองเป็นสถาบันทางการเมืองที่เข้มแข็ง และเป็นของประชาชนอย่างแท้จริง ตลอดจนได้นักการเมืองที่มีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และเป็นตัวแทนของประชาชนอย่างแท้จริง

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

การเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งของทุกภาคส่วนเพิ่มขึ้น และคดีเกี่ยวกับการทุจริตมีจำนวนลดลง

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

การเลือกตั้งที่สุจริตและเที่ยงธรรมเป็นกลไกสำคัญอย่างยิ่ง ในระบอบประชาธิปไตยในการคัดกรองนักการเมืองและพรรคการเมืองที่มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม เข้ามาทำหน้าที่บริหารราชการแผ่นดินในฐานะผู้แทนประชาชนที่จะปกป้องผลประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติ โดยหน่วยงานของรัฐและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการและตรวจสอบการเลือกตั้ง เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและเป็นธรรม โดยความท้าทายในช่วงที่ผ่านมา คือ การกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง รวมถึงการติดตามและตรวจสอบการเลือกตั้งและการบริหารจัดการเทคโนโลยีดิจิทัล และสื่อสังคมออนไลน์เพื่อประโยชน์ของประชาชน และประเทศชาติ ซึ่งในช่วงปีงบประมาณ 2563 ที่ผ่านมา ถึงแม้ว่าจะยังไม่ถึงคราวจัดการเลือกตั้งทั่วไปหรือการเลือกตั้งครั้งใหญ่เกิดขึ้น แต่ได้มีการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทนตำแหน่งที่ว่าง อาทิ เขตเลือกตั้งที่ 4 จังหวัดลำปาง และเขตเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งสถิติของผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งซ่อมสะท้อนให้เห็นถึงการตื่นตัวในการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการเลือกตั้ง อย่างไรก็ตาม สถานการณ์การเลือกตั้งที่สุจริตและเที่ยงธรรมยังคงอ่อนไหวและเป็นประเด็นที่ควรได้รับความสนใจในการพัฒนาและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง โดยเห็นได้จากการคัดค้านผลการเลือกตั้งและการแจ้งเบาะแสการทุจริตการเลือกตั้ง ยังคงปรากฏอย่างต่อเนื่อง และการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการตรวจสอบข้อคัดค้านต่าง ๆ ยังไม่ทันท่วงที ส่งผลให้เกิดการเคลือบแคลงสงสัยว่ามีการทุจริตการเลือกตั้งโดยหน่วยงานของรัฐ และการเลือกปฏิบัติ ซึ่งเป็นประเด็นคำถามที่สำคัญของประชาชนและส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายเลือกตั้งที่สุจริตและเที่ยงธรรม

การดำเนินงานที่ผ่านมา นอกเหนือจากการจัดการเลือกตั้งตามภารกิจและหน้าที่ปกติของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (สำนักงาน กกต.) แล้ว ในช่วงที่ผ่านมา สำนักงาน กกต. ได้เร่งรัดการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้ามาเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งและการเสริมสร้างความรู้และข้อมูลของการเลือกตั้งผ่านแอปพลิเคชันต่าง ๆ อาทิ ฉลาดเลือกสำหรับการสืบค้นข้อมูลการเลือกตั้ง และตาสับปะรดสำหรับการติดตามสถานการณ์และป้องปรามการทุจริต ตลอดจนการเปิดให้ประชาชนสามารถตรวจสอบการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองได้อย่างรวดเร็วบนเว็บไซต์ นอกจากนี้ ยังได้มีการสนับสนุนและส่งเสริมการเลือกตั้งของภาคส่วนต่าง ๆ ด้วยการสนับสนุนเครื่องลงคะแนนเลือกตั้งและองค์ความรู้ในการจัดการการเลือกตั้ง เช่น การเลือกตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์ของหน่วยงาน การเลือกตั้งในระดับโรงเรียน และการเลือกตั้งภายในของพรรคการเมือง ซึ่งเป็นการสนับสนุนและส่งเสริมกระบวนการประชาธิปไตยให้แพร่หลายไปสู่ทุกภาคส่วนในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเตรียมการจัดการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด และสมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่จะมีขึ้นในเดือนธันวาคม 2563 ซึ่งสำนักงาน กกต. อยู่ระหว่างการเตรียมการจัดการเลือกตั้ง ขณะเดียวกันได้เผยแพร่องค์ความรู้ แนวทาง วิธีการ และข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งท้องถิ่นผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ที่มีรูปแบบที่หลากหลายและเข้าถึงได้ง่าย อาทิ คู่มือ แผ่นพับ วิทยุ โทรทัศน์ และเว็บไซต์ เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม กฎระเบียบที่เคร่งครัดส่งผลให้การปฏิบัติงานต่าง ๆ มีขั้นตอนที่หลากหลายและใช้ระยะเวลาการดำเนินงานที่เพิ่มขึ้น และสื่อสังคมออนไลน์ได้เข้ามามีบทบาทในการเชื่อมโยงระหว่างประชาชนและเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างรวดเร็วและเข้มข้น พัฒนาการที่ก้าวกระโดดของประชาชนต่อเทคโนโลยีดังกล่าวนำมาสู่การเรียกร้องความโปร่งใสในการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐที่ยังไม่อาจก้าวตามความต้องการของประชาชนได้อย่างทันท่วงที ซึ่งเป็นประเด็นท้าทายอย่างมากต่อการบรรลุเป้าหมายการเลือกตั้งที่สุจริตและเที่ยงธรรม กล่าวคือช่องว่างของการใช้เทคโนโลยีระหว่างประชาชนและภาครัฐยังส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกลไกของรัฐในการเลือกตั้งตลอดจนการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกิจกรรมต่าง ๆ ของภาครัฐในภาพรวมอีกด้วย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ภาครัฐควรเร่งรัดพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการปรับปรุงกระบวนการทำงานให้สอดคล้องกับกฎระเบียบ เพื่อให้เกิดการลดขั้นตอนการทำงานด้วยคน และเชื่อมโยงการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พรรคการเมือง และประชาชนด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งควรเร่งรัดการพัฒนาความรู้และความสามารถในการใช้เทคโนโลยีควบคู่กันไป นอกจากนี้ การสื่อสารประชาสัมพันธ์การปฏิบัติงานของหน่วยงานเพื่อสร้างความโปร่งใสให้กับภาครัฐและฟื้นคืนความเชื่อมั่นของประชาชนเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการ โดยอาจใช้ช่องทางการสื่อสารและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุด ให้สามารถตอบสนองของประชาชนได้ทันต่อสถานการณ์และบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ การเปิดเผยข้อมูลการเลือกตั้ง ตลอดจนกระบวนการที่เกี่ยวข้องในรูปแบบที่เข้าถึงได้ง่าย ร่วมสมัยและทันต่อสถานการณ์เป็นการดำเนินการที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญ และเร่งรัดการดำเนินการเพื่อสร้างความโปร่งใสในการปฏิบัติงานและสร้างความยอมรับจากทุกภาคส่วน นำไปสู่การมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต่อการเลือกตั้งอย่างแท้จริง

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5

การสร้างรัฐธรรมาธิปไตย

● **เป้าหมาย** ●

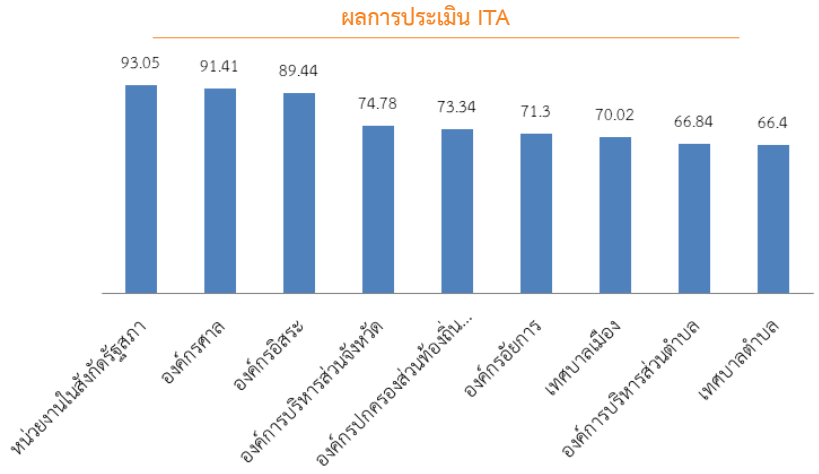
ให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีความรับผิดชอบ มีคุณธรรมจริยธรรม และธรรมาภิบาล เป็นที่ศรัทธาและยอมรับของประชาชน และมีการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

● **ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565** ●

ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีความรู้ความสามารถ มีความรับผิดชอบ มีคุณธรรมจริยธรรม และธรรมาภิบาล และการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

รัฐธรรมาธิปไตยเป็นรัฐที่ยึดถือประโยชน์ของปวงชนและส่วนรวมเป็นที่ตั้ง และยึดถือเหตุผล ความจริง ความถูกต้องเป็นธรรมในการบริหารจัดการต่าง ๆ ธรรมาธิปไตยเป็นคุณธรรมหรือคุณสมบัติในตัวคนที่ถือธรรมเป็นใหญ่ ทำงานโดยมีเจตนาที่ยึดถือแนวทางที่ดีเป็นเกณฑ์ มุ่งหวังให้รัฐบาล ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและบุคลากรภาครัฐได้ใช้หลักธรรมในการบริหารบ้านเมือง ไม่ว่าจะเป็นคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล ทั้งนี้ ความท้าทายในช่วงที่ผ่านมาคือ การมีคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและบุคลากรภาครัฐ การพัฒนาและการบังคับใช้กลไกและมาตรการต่าง ๆ ในการติดตาม ตรวจสอบ ควบคุม ตลอดจนการลงโทษการใช้อำนาจรัฐของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและบุคลากรภาครัฐในทางที่ผิด ซึ่งในช่วงปี 2563 ที่ผ่านมา สามารถเทียบเคียงสถานการณ์ด้วยผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment: ITA) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายที่จะก่อให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาด้านคุณธรรมและความโปร่งใสในหน่วยงานภาครัฐ โดยถือเป็นการประเมินที่ครอบคลุมหน่วยงานภาครัฐทั่วประเทศ ซึ่งได้มีการแบ่งเกณฑ์ของผลการประเมินเป็น 7 ระดับ โดยภาพรวมระดับประเทศอยู่ที่ 67.9 คะแนน อยู่ที่ระดับผลการประเมิน C หรือปานกลาง และหากจำแนกตามประเภทหน่วยงาน พบว่าประเภทหน่วยงานที่ได้รับคะแนนสูงสุดคือหน่วยงานในสังกัดรัฐสภา รองลงมาคือองค์กรศาล ขณะที่หน่วยงานที่ได้คะแนนต่ำสุดคือเทศบาลตำบล

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในช่วงที่ผ่านมา หลายภาคส่วนได้ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยสภาผู้แทนราษฎรได้เห็นชอบและมีการประกาศใช้ข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมาธิการ พ.ศ. 2563 และวุฒิสภาได้เห็นชอบและมีการประกาศใช้ข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภา และกรรมาธิการ พ.ศ. 2563 ด้วยเช่นกัน ซึ่งทั้ง 2 ข้อบังคับได้กำหนดกระบวนการการดำเนินการถึงคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติในกรณีที่ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง นอกจากนี้ ในกรณีของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้มีการดำเนินการตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. 2562 อย่างต่อเนื่อง อาทิ การขับเคลื่อนมาตรฐานทางจริยธรรม และการสำรวจพฤติกรรมทางจริยธรรมเจ้าหน้าที่ของรัฐบนสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม อันนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานและเป็นที่เชื่อถือไว้วางใจของประชาชนมากขึ้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม ประเด็นท้าทายของการพิจารณามาตรฐานทางจริยธรรมคือการกำหนดเกณฑ์ที่เป็นรูปธรรมในการระบุว่าการกระทำใดเป็นการละเมิดจริยธรรม ซึ่งจำเป็นต้องระบุเงื่อนไขให้ชัดเจน เพื่อป้องกันการอาศัยช่องว่างของกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ในการหลบเลี่ยงความผิด และให้การบังคับใช้กฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ มีความชอบธรรมและเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย นอกจากนี้การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับประชาชน ยังเป็นประเด็นท้าทายที่ควรให้ความสำคัญและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากประชาชนเป็นหัวใจสำคัญในการคัดกรองผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและยังเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการติดตามและตรวจสอบการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐอีกด้วย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น การดำเนินการในระยะต่อไป การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของหน่วยงานของรัฐ ควรมีการนำผลการประเมินไปกำหนดเป็นมาตรการในการพัฒนาและปรับปรุงคุณธรรมและความโปร่งใสของหน่วยงานนั้น ๆ อย่างเป็นรูปธรรม และกำหนดขั้นตอนการดำเนินการกรณีที่ไม่มีการพัฒนาปรับปรุงไปในทางที่ดีขึ้น ขณะเดียวกันควรมีกลไกในการประเมินคุณธรรมจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอย่างรอบด้านอีกด้วย เพื่อเป็นการเสริมสร้างความโปร่งใสของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการประเมินคุณธรรมจริยธรรมของผู้แทนของตน อันเป็นการติดตามและตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอีกช่องทางหนึ่ง

ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน ความมั่นคง

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

"องค์กรภาครัฐเปิดกว้างและเชื่อมโยงข้อมูลกัน กะทัดรัดแต่แข็งแรง บูรณาการความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการทำงานเพื่อประชาชนโดยเชิงพื้นที่เป็นหลัก จัดระบบบริหารและบริการให้เป็นดิจิทัล จัดระบบบุคลากรให้มีมาตรฐานกลาง มีคุณธรรมและจริยธรรม และสร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริต"

การเปลี่ยนแปลงของโลกภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ที่การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว รุนแรง และผันผวนในด้านต่าง ๆ **ทั้งการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ** ที่มีความไม่แน่นอน มีความเสี่ยงตลอดเวลา ก่อเกิดความท้าทายให้ภาครัฐต้องปรับการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน **การเปลี่ยนแปลงด้านทางสังคม** ทั้งการเข้าสู่สังคมสูงวัย การเคลื่อนย้ายของแรงงาน รวมทั้งวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป เป็นความท้าทายให้รัฐต้องปรับบทบาทและวิธีการทำงานของภาครัฐเพื่อให้สามารถสร้างโอกาสในการพัฒนาและบริหารจัดการความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้ **การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี**ที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลันส่งผลต่อการบริหารจัดการภาครัฐอย่างลึกซึ้งและกว้างขวางก่อเกิดความท้าทายให้ภาครัฐจำเป็นต้องปรับปรุงโครงสร้าง ระบบงาน และขีดความสามารถของกำลังคนภาครัฐ รวมทั้ง**การเปลี่ยนแปลงด้านความมั่นคง** ทั้งในเรื่องยาเสพติด ความรุนแรง การฟอกเงิน การค้ามนุษย์ และอื่น ๆ ที่มีแนวโน้มขยายตัว มีรูปแบบที่ซับซ้อนมากขึ้น มีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการดำเนินงาน รวมทั้งมีเครือข่ายที่เชื่อมโยงกันในภูมิภาค

ส่งผลให้รัฐต้องปรับปรุงการบริหารจัดการภาครัฐให้มีความคล่องตัว ได้มาตรฐานสากล เพื่อให้สามารถบริหารจัดการสถานการณ์ความมั่นคงได้ นอกจากนี้ กระแสประชาธิปไตยทำให้ประชาสังคมมีบทบาทต่อการบริหารงานภาครัฐมากขึ้น ส่งผลให้ราชการไทยต้องปรับเปลี่ยนและพัฒนาเพื่อให้เป็นองค์กรสมัยใหม่ สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความคุ้มค่า ทันต่อสถานการณ์ เพื่ออำนวยความสะดวกและตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยยึดประโยชน์สุขของประชาชนเป็นที่ตั้ง รวมทั้งจากสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลทำให้ต้องปรับเปลี่ยนการบริหารราชการแผ่นดินให้สอดคล้องกับชีวิตวิถีใหม่ ซึ่งมีรูปแบบการดำเนินชีวิต กิจกรรม และพฤติกรรมต่าง ๆ ที่แตกต่างไปจากเดิม ทั้งนี้ รูปแบบการดำเนินการชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมดังกล่าว ได้เริ่มกลายเป็นวิธีปฏิบัติ และแนวทางการดำเนินชีวิตตามปกติในปัจจุบัน

ด้วยเหตุนี้แผนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ได้มีการกำหนดเรื่องและประเด็นปฏิรูป ทั้งสิ้น 6 ประเด็น ได้แก่

1) บริการภาครัฐ สะดวก รวดเร็ว และตอบโจทย์ชีวิตประชาชน

2) ระบบข้อมูลภาครัฐมีมาตรฐาน ทันสมัย และเชื่อมโยงกัน ก้าวสู่รัฐบาลดิจิทัล

3) โครงสร้างภาครัฐกะทัดรัด ปรับตัวได้เร็ว และระบบงานมีผลสัมฤทธิ์สูง

4) กำลังคนภาครัฐมีขนาดที่เหมาะสมและมีสมรรถนะสูงพร้อมขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ

5) ระบบบริหารงานบุคคลที่สามารถดึงดูด สร้าง และรักษาคนดีคนเก่งไว้ในภาครัฐ

6) การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ คล่องตัว โปร่งใส และมีกลไกป้องกันการทุจริตทุกขั้นตอน

โดยแบ่งเป็น 24 กลยุทธ์ และแผนงานทั้งสิ้น 56 แผนงาน มีเป้าหมายรวมของข้อเสนอแผนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ประกอบด้วย (1) จัดองค์กรภาครัฐให้เปิดกว้างและเชื่อมโยงข้อมูลกันด้วยระบบดิจิทัล (2) จัดโครงสร้างองค์กรให้เพรียว กะทัดรัด แต่แข็งแรง เพื่อให้สามารถบูรณาการความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการทำงานเพื่อประชาชน โดยยึดพื้นที่เป็นหลัก (3) จัดระบบบริหารและบริการประชาชนให้เป็นดิจิทัลเพื่อความโปร่งใส ทันสมัย ปรับตัวได้รวดเร็ว และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม (4) จัดระบบบุคลากรภาครัฐให้มีมาตรฐานกลาง เพื่อสรรหาและรักษาไว้ซึ่งกำลังคนที่มีคุณภาพสูง มีคุณธรรม และจริยธรรมในการทำงานอย่างมืออาชีพ เป็นที่ไว้วางใจของประชาชน และ (5) สร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริตคอรัปชั่นในภาคราชการและภาคสังคม และวางระบบป้องกันการแทรกแซงโดยไม่เป็นธรรมจากผู้มีอำนาจและอิทธิพล

ประเด็นท้าทายและข้อเสนอแนะ

การปรับเปลี่ยนทางเทคโนโลยีอย่างพลิกโฉมส่งผลกระทบต่อรูปแบบการทำงานของทุกองค์กร และเป็นโอกาสของภาครัฐในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลในการปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงาน เพื่อลดกำลังคน และเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการประชาชนได้อย่างรวดเร็วมากขึ้น เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเป็นรัฐบาลดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ อย่างไรก็ตาม การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในหน่วยงานราชการ เป็นเรื่องที่มีความท้าทายอย่างมาก จำเป็นต้องมีการเตรียมการในหลายด้าน ทั้งด้านระบบข้อมูล โครงสร้างพื้นฐาน ทักษะของบุคลากร และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ภาครัฐยังต้องปรับบทบาทให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนไป ภาครัฐควรมีขนาดที่เล็กลง ดำเนินภารกิจเท่าที่จำเป็น และต้องอาศัยกลไกการมีส่วนร่วมและบูรณาการการทำงานร่วมกันจากทุกภาคส่วนให้มากขึ้น โดยมีข้อเสนอแนะเพื่อบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

1) ควรเร่งพัฒนาและปรับกระบวนงานระบบบริหารและบริการประชาชนให้เป็นดิจิทัลมากขึ้น เพื่อรองรับพฤติกรรมของประชาชนที่กำลังจะเปลี่ยนไป อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ หน่วยงานภาครัฐไม่ควรจะมองเฉพาะมิติการนำเทคโนโลยีมาใช้เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ควรพิจารณาด้านการปรับปรุงกระบวนการดำเนินการ (Re-engineering) ให้มีประสิทธิภาพเป็นขั้นแรก ก่อนที่จะนำระบบเทคโนโลยีมาใช้สนับสนุน กำหนดแนวทางการพัฒนาทัศนคติ (Mindset) ของบุคลากรภาครัฐให้พร้อมรับกับรูปแบบการทำงานใหม่ ๆ รวมทั้งกำหนดแนวทางการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการรับรู้ให้กับประชาชนและผู้รับบริการ

2) ควรมีการบูรณาการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เนื่องจากปัญหาที่ผ่านมาการเก็บข้อมูลของแต่ละหน่วยงานมีลักษณะต่างคนต่างทำ จึงมีหลายมาตรฐานและหลายระบบทำให้การเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานเป็นไปได้ยาก รวมทั้งข้อจำกัดด้านกฎหมายที่หน่วยงานจำเป็นต้องปรับปรุงเพื่อให้รองรับการเชื่อมโยงและบูรณาการข้อมูลร่วมกัน

3) ควรมีการทบทวนการจัดโครงสร้างของส่วนราชการในภูมิภาค หรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการปรับโครงสร้างของส่วนราชการไทย ให้มีความคล่องตัว ยืดหยุ่น ทันสมัย ไม่ยึดติดกับการจัดโครงสร้างองค์กรแบบราชการ ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารราชการที่มีผลกระทบสูง จะเน้นการทดลองทำเพื่อวิเคราะห์ถึงแนวทางการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ที่จะนำไปสู่การพัฒนาการทำงานของภาครัฐให้มีประสิทธิภาพที่ดีขึ้นต่อไป

4) ควรกำหนดแนวทางในการควบคุมขนาดอัตรากำลังและค่าใช้จ่ายด้านบุคคล โดยดำเนินการควบคู่ไปกับแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างของส่วนราชการที่มุ่งลดบทบาทภารกิจของภาครัฐให้เหลือเท่าที่จำเป็น และถ่ายโอนภารกิจให้แก่ภาคส่วนอื่น ๆ ที่มีความพร้อมไปดำเนินการแทน ซึ่งสำนักงาน ก.พ. ควรกำหนดแนวทางการลดอัตรากำลังไว้รองรับ รวมทั้งสรรหาแนวทางการจ้างงานที่หลากหลายที่สามารถดึงดูดผู้มีความรู้ความสามารถจากภาคส่วนอื่น ๆ เข้ามาทำงานให้ภาครัฐ เพื่อให้สอดคล้องกับโครงสร้าง และการทำงานรูปแบบใหม่ของภาครัฐรูปแบบใหม่ที่จะมีขนาดกะทัดรัด และคล่องตัว โดยสำนักงาน ก.พ. ควรประสานการทำงานร่วมกับสำนักงาน ก.พ.ร. ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบหลักเกี่ยวกับการปรับปรุงโครงสร้างของภาครัฐ

5) ควรพัฒนาระบบค่าตอบแทนและสวัสดิการภาครัฐโดยรวม ให้ใกล้เคียงกับอัตราในภาคเอกชนชั้นนำ และตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของเจ้าหน้าที่รัฐกลุ่มต่าง ๆ โดยกำหนดให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการว่าด้วยกำลังคนและค่าตอบแทนภาครัฐ เพื่อทำหน้าที่กำกับดูแลค่าตอบแทนภาครัฐในภาพรวมทั้งระบบ ซึ่งในการดำเนินการดังกล่าว จำเป็นต้องจัดทำพระราชบัญญัติฉบับใหม่เพื่อกำหนดอำนาจหน้าที่ บทบาท และภารกิจของคณะกรรมการ รวมทั้งปรับเปลี่ยนอำนาจในการกำหนดค่าตอบแทนขององค์กรกลางบริหารงานบุคคลตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการประเภทต่าง ๆ ที่สำนักงาน ก.พ. ไม่สามารถดำเนินการเองได้ จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนด้านนโยบายจากภาครัฐ

6) ควรเร่งรัดการนำระบบดิจิทัลมาใช้ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทุกขั้นตอน เพื่อให้เกิดความรวดเร็ว และสร้างความโปร่งใสในการดำเนินการ โดยการเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดซื้อจัดจ้างต่อสาธารณะ และส่งเสริมสนับสนุนภาคเอกชนและประชาชนให้สามารถเข้ามามีส่วนร่วมตรวจสอบและป้องกันทุจริต นอกจากนี้ควรพิจารณาแนวทางในการลดขั้นตอนการปฏิบัติและวางระบบการตรวจสอบที่มุ่งผลสัมฤทธิ์เพื่อให้การใช้จ่ายงบประมาณสามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็วและสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

สรุปการดำเนินงานของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1 บริการภาครัฐ สะดวก รวดเร็ว และตอบโจทย์ชีวิตประชาชน (0201)

การดำเนินการที่ผ่านมาได้มุ่งเน้นการตอบสนองความต้องการของประชาชน และผู้รับบริการในมิติต่าง ๆ พร้อมทั้งประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนหรือผู้รับบริการเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ จากผลการสำรวจของสำนักงาน ก.พ.ร. เรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนต่อบริการของภาครัฐ พบว่า ในปี 2562 ประชาชนมีความพึงพอใจร้อยละ 84.75 ซึ่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.75 เมื่อเทียบกับผลสำรวจ ปี 2560 โดยผลการดำเนินการที่สำคัญ ประกอบด้วย การเพิ่มสมรรถนะของหน่วยงานภาครัฐในการตอบสนองต่อประชาชนในสถานการณ์หรือภาวะฉุกเฉิน โดยบูรณาการเลขหมายแจ้งเหตุฉุกเฉินให้เหลือเพียงหมายเลขเดียว ซึ่งขณะนี้ได้ลงนามในสัญญาจ้างที่ปรึกษาแล้ว และมีแผนที่จะเริ่มทดลองนำร่อง 11 จังหวัดภายในปี 2564 รวมทั้งยกระดับการให้บริการประชาชนสู่การบริการที่เร็วขึ้น ง่ายขึ้น และถูกลง (Faster, Easier and Cheaper) ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการดำเนินการร่วมกับสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการพัฒนาระบบงานบริการของภาครัฐมาอย่างต่อเนื่อง ตัวอย่างผลการดำเนินการที่ผ่านมา ประกอบด้วย การลดจำนวนคู่มือสำหรับประชาชนจากประมาณ 700,000 คู่มือ เหลือ 3,418 คู่มือ/กระบวนงาน ซึ่งเป็นคู่มือกลางที่เป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งประเทศ การลดสำเนาเอกสารจำนวน 1,212 รายการ จากส่วนราชการ 58 หน่วยงาน รวม 532 ใบอนุญาต การให้บริการของภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Service) จำนวน 280 กระบวนงาน โดยสามารถให้บริการด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างสมบูรณ์ 75 กระบวนงาน การยกเลิกสำเนาเอกสารบัตรประจำตัวประชาชน และสำเนาทะเบียน ครบทุกกระบวนงาน จำนวน 60 หน่วยงาน เช่น กรมการขนส่งทางบก กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กรมการปกครอง เป็นต้น และได้กำหนดแนวทางการพัฒนาระบบอำนวยความสะดวกในการประกอบธุรกิจแบบครบวงจร (Doing Business Portal) ไว้แล้ว ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างรอรับการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการ

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2 ระบบข้อมูลภาครัฐมีมาตรฐาน ทันสมัย และเชื่อมโยงกัน ก้าวสู่รัฐบาลดิจิทัล (0202)

การดำเนินการที่ผ่านมาได้พยายามพัฒนากลไกกลางเพื่อการเชื่อมโยงบูรณาการข้อมูลภาครัฐในองค์รวม และพัฒนาระบบบริหารข้อมูลบางส่วนในด้านที่มีความสำคัญก่อน เพื่อให้เกิดประโยชน์โดยตรงกับประชาชน อาทิ ด้านการท่องเที่ยว โดยเป็นการดำเนินการร่วมกันระหว่างสถาบันส่งเสริมการวิเคราะห์และบริหารข้อมูลขนาดใหญ่ภาครัฐ (GBDI) สำนักงานสถิติแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ผลการดำเนินการที่สำคัญภายใต้แผนการปฏิรูปฯ ประกอบด้วย การพัฒนาและให้บริการ แพลตฟอร์มบริการพื้นฐาน (Service Platform) อาทิ ระบบเชื่อมโยงฐานข้อมูลประชาชนกลาง (Population Information Linkage Center) ของกรมการปกครอง สามารถให้บริการข้อมูลได้แล้ว 173 รายการ จากประมาณ 60 หน่วยงาน และระบบการรับชำระเงินกลางของการบริการภาครัฐ (e-Payment Portal of Government) ของกรมบัญชีกลาง การพัฒนาและยกระดับโครงสร้างพื้นฐานรัฐบาลดิจิทัล (Digital Government Infrastructure) สำหรับรองรับการให้บริการ/การทำงานผ่านระบบดิจิทัล ซึ่งจะช่วยให้หน่วยงานภาครัฐสามารถเชื่อมโยงบูรณาการข้อมูลของแต่ละหน่วยงานเข้าด้วยกันโดยง่าย อาทิ ระบบคลาวด์กลางภาครัฐ (Government Data Center and Cloud Services : GDCC)

ปี 2562 • ปี 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3 โครงสร้างภาครัฐ กะทัดรัด ปรับตัวได้เร็ว และระบบงานมีผลสัมฤทธิ์สูง (0203)

การดำเนินการที่ผ่านมายังไม่มีแนวทางการในการลดขนาดโครงสร้างภาครัฐที่ชัดเจน แต่อย่างไรก็ตาม อาจมีประเด็นที่ส่งผลต่อการปรับโครงสร้างภาครัฐในอนาคต ซึ่งอยู่ระหว่างการดำเนินการ ประกอบด้วย การปฏิรูปโครงสร้าง และระบบการบริหารราชการของส่วนราชการ ในภูมิภาคเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เชิงพื้นที่ ซึ่งอยู่ระหว่างจัดทำแผนแม่บทเพื่อทบทวนการจัดโครงสร้างของส่วนราชการในภูมิภาค และปรับปรุงพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยศึกษาแนวทางการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดตั้งส่วนราชการให้มีความยืดหยุ่นเพื่อรองรับการปฏิบัติงานตามยุทธศาสตร์ชาติ รูปแบบ การจัดตั้งส่วนราชการของต่างประเทศ และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการปรับโครงสร้างของส่วนราชการไทยให้มีความคล่องตัว ยืดหยุ่น ทันสมัย ไม่ยึดติดกับการจัดโครงสร้างองค์กรแบบราชการและแนวทางในการแก้ไขพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม รวมถึงกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ นอกจากนี้ ผลการดำเนินการที่สำคัญภายใต้แผนการปฏิรูปประเทศ ประกอบด้วย จังหวัดที่มีความคล่องตัว ในการบริหารระบบงานระบบเงิน และระบบกำลังคน โดยนำข้อเสนอรูปแบบจังหวัดที่มีผลสัมฤทธิ์สูงไปทดลองในบางประเด็น 6 จังหวัดนำร่อง เพื่อปรับปรุงและขยายผลในปีต่อไป

ปี 2562 • ปี 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4 กำลังคนภาครัฐมีขนาดที่เหมาะสมและมีสมรรถนะสูง พร้อมขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ (0204)

การดำเนินการที่ผ่านมา สำนักงาน ก.พ. ได้วางแผนกำลังคนให้สอดคล้องกับบทบาทของภาครัฐทิศทางการปฏิรูปประเทศและยุทธศาสตร์ชาติ โดยได้นำเสนอ "มาตรการบริหารจัดการกำลังคนภาครัฐ (พ.ศ. 2562 - 2565)" ซึ่งผ่านความเห็นชอบจาก ครม. แล้ว ซึ่งมาตรการดังกล่าว ได้กำหนดเป้าหมายสำคัญ คือ “ในแต่ละปีงบประมาณ อัตราข้าราชการที่ว่างลงจากผลการเกษียณอายุมีจำนวนลดลงไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 โดยใช้การจ้างงานรูปแบบอื่น (พนักงานราชการ) ทดแทน” การจ้างงานรูปแบบอื่นซึ่งไม่มีภาระผูกพันด้านงบประมาณในระยะยาวหรือใช้การจ้างเหมาบริการแทนการบรรจุข้าราชการ โดยขณะนี้ อยู่ระหว่างการศึกษาแนวทางการจ้างงานรูปแบบที่หลากหลายเพื่อเป็นทางเลือกในการจ้างงานที่เหมาะสมกับลักษณะงานและภารกิจของส่วนราชการ เพื่อเพิ่มช่องทางในการดึงดูดผู้มีความรู้ความสามารถในการทำงานกับภาครัฐ การพัฒนาระบบการติดตามตรวจสอบ และประเมินผลการใช้กำลังคนในส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐ (Workforce Audit) โดยคณะกรรมการกำหนดเป้าหมายและนโยบายกำลังคน (คปร.) มีแนวทางการดำเนินการในการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการใช้กำลังคนของส่วนราชการ ทั้งในส่วนของอัตราข้าราชการตั้งใหม่ที่ได้รับจัดสรรจาก ครม. และอัตรากำลังปกติที่ส่วนราชการมีอยู่เดิม โดยส่วนราชการจะต้องมีอัตราว่างที่กันไว้สำหรับการบริหารจัดการภายในไม่เกินร้อยละ 5 ของอัตราข้าราชการทั้งหมดตามที่ คปร. กำหนด ที่ผ่านมาองค์กรกลางบริหารงานบุคคลของข้าราชการประเภทต่าง ๆ ยังไม่มีแนวทางและมาตรการที่ชัดเจนเกี่ยวกับการลดอัตรากำลังเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามแผนการปฏิรูปประเทศ โดยส่วนใหญ่เป็นการชะลอการเพิ่มอัตรากำลังและสนับสนุนให้เปลี่ยนไปใช้การจ้างงานในรูปแบบอื่น ซึ่งอาจช่วยลดภาระผูกพันค่าใช้จ่ายด้านบุคลากรภาครัฐในระยะยาว แต่ไม่ส่งผลที่มีนัยสำคัญต่อเป้าหมายที่ต้องการลดอัตรากำลังภาครัฐให้มีขนาดและขีดความสามารถที่เหมาะสมกับภารกิจและสอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป อาทิ การปรับเปลี่ยนสู่รัฐบาลดิจิทัล

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5 ระบบบริหารงานบุคคลที่สามารถดึงดูด สร้างและรักษาคนดีคนเก่งไว้ในภาครัฐ (0205)

ที่ผ่านมาได้ดำเนินการในโครงการที่สำคัญ โดยการพัฒนาระบบการสอบวัดความรู้ ความสามารถทั่วไปให้เป็นมาตรฐานเดียวกันสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภท ซึ่ง ครม. เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2562 มีมติรับทราบการพัฒนาระบบการสอบวัดความรู้ความสามารถทั่วไปให้เป็นมาตรฐานเดียวกันสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภท และเห็นชอบให้สำนักงาน ก.พ. หารือร่วมกับองค์กรกลางบริหารงานบุคคลของข้าราชการประเภทต่าง ๆ อาทิ การนำหลักสูตรการสอบและเกณฑ์การตัดสินการสอบผ่านการสอบภาค ก. ไปปรับใช้เป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงานตนเอง การพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบการบริหารผลการปฏิบัติงาน (Performance Management System) ซึ่งสำนักงาน ก.พ. อยู่ระหว่างการปรับปรุงหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลการปฏิบัติราชการให้มีรูปแบบและขั้นตอนที่มีความยืดหยุ่นและเหมาะสมยิ่งขึ้น จัดทำแผนพัฒนากำลังคนคุณภาพ (Talent Management) เพื่อเตรียมพร้อมเป็นผู้นำขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ โดยสำนักงาน ก.พ. ได้มีการดำเนินการบูรณาการกับหน่วยงานแหล่งทุนอื่น เกี่ยวกับการบริหารจัดการ การให้ทุนการศึกษา โดยปัจจุบัน อยู่ระหว่างการทบทวนข้อกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับทุนรัฐบาล และมีการกำหนดตัวชี้วัดและเป้าหมายที่ชัดเจนเพื่อเตรียมและพัฒนากำลังคนคุณภาพภายใต้ระบบทุนรัฐบาล

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 6 การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ คล่องตัว โปร่งใส และมีกลไกป้องกันการทุจริตทุกขั้นตอน (0206)

การดำเนินการที่ผ่านมามีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ปรับปรุงระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐให้มีความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยจัดทำระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) แล้วเสร็จและอยู่ระหว่างการดำเนินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) อาทิ การพัฒนาระบบการบริหารโครงการก่อสร้างอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น การส่งเสริมและสร้างความเข้มแข็งให้กับกลไกการติดตามตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐเพื่อให้เกิดความโปร่งใส ซึ่งกรมบัญชีกลางมีแผนที่จะเปิดเผยข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐให้ภาคประชาชนเข้าถึงข้อมูลได้โดยสะดวกผ่านทางเว็บไซต์ศูนย์ข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐเพื่อให้สาธารณะสามารถนำข้อมูลต่าง ๆ ไปวิเคราะห์ และใช้ประโยชน์ต่อได้ โดยอยู่ระหว่างการตรวจรับระบบการเปิดเผยข้อมูลเพื่อการตรวจสอบงวดสุดท้าย การพัฒนาขีดความสามารถของภาคเอกชนและประชาชน ในการป้องกันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ โดยโครงการข้อตกลงคุณธรรม (Integrity Pact) ซึ่งได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี 2561 เพื่อขยายเครือข่ายให้ภาคเอกชนและภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมป้องกันการทุจริตในโครงการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐเพิ่มมากขึ้น

ปี 2562
ปี 2563

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1

บริการภาครัฐ สะดวก รวดเร็ว และตอบโจทย์ชีวิตประชาชน

• เป้าหมาย •

จัดระบบบริหารและบริการประชาชนให้เป็นดิจิทัล เพื่อความโปร่งใส ทันสมัย ปรับตัวได้รวดเร็ว และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม

• ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 •

ระดับความพึงพอใจในคุณภาพการให้บริการของภาครัฐ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 85 ในปี 2565

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ภาครัฐได้ดำเนินการพัฒนาระบบการให้บริการโดยนำเทคโนโลยีมาใช้สนับสนุนเพื่อให้บริการประชาชน โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ การยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ตอบสนองความต้องการ และให้บริการอย่างสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส โดยภาครัฐต้องทำงานร่วมมือ และประสานพลังในการปฏิบัติหน้าที่ มีระบบการบริหารจัดการที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใสในการบริหารราชการแผ่นดิน ให้เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี สร้างประโยชน์สุขแก่ประชาชน มีความพร้อมที่จะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา ซึ่งความท้าทายที่ผ่านมา คือ แม้ว่าบริการภาครัฐในหลายเรื่องได้มีการปรับเปลี่ยนการให้บริการเป็นระบบดิจิทัล แต่จำนวน

การใช้งานช่องทางดังกล่าวยังมีไม่มากนัก จากสาเหตุต่าง ๆ อาทิ ขาดการรับรู้ หรือประชาชนยังไม่ไว้วางใจในระบบของภาครัฐ อย่างไรก็ตาม จากผลการดำเนินการที่ผ่านมา **ประเทศไทยสามารถยกระดับอันดับ “Doing Business” หรือรายงานความยากง่ายในการประกอบธุรกิจ ในปี 2563 ขึ้นมาอยู่ที่อันดับ 21 จากเดิมที่ 27 ในปี 2562 ซึ่งถือเป็นอันดับที่ดีที่สุดของประเทศในรอบ 6 ปี**

การดำเนินงานที่ผ่านมา ประเด็นการปฏิรูปประเทศด้านบริการภาครัฐ ได้ดำเนินการโดยมุ่งเน้นการตอบสนองความต้องการของประชาชน และผู้รับบริการในมิติต่าง ๆ รวมทั้งมุ่งเน้นการประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนหรือผู้รับบริการเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ จากผลการสำรวจของสำนักงาน ก.พ.ร. เรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนต่อบริการของภาครัฐ พบว่า ในปี 2562 ประชาชนมีความพึงพอใจร้อยละ 84.75 ซึ่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.75 เมื่อเทียบกับผลสำรวจ ปี 2560 **โดยผลการดำเนินงานที่สำคัญในปี 2563 ประกอบด้วย**

- **การเพิ่มสมรรถนะของหน่วยงานภาครัฐในการตอบสนองต่อประชาชนในสถานการณ์หรือภาวะฉุกเฉิน** โดยบูรณาการเลขหมายแจ้งเหตุฉุกเฉินให้เหลือเพียงหมายเลขเดียว ซึ่งขณะนี้ได้ลงนามในสัญญาจ้างที่ปรึกษาแล้ว และมีแผนที่จะเริ่มทดลองนำร่อง 11 จังหวัดภายในปี 2564
- **ยกระดับการให้บริการประชาชนสู่การบริการที่เร็วขึ้น ง่ายขึ้น และถูกลง (Faster, Easier and Cheaper)** ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการดำเนินการร่วมกับสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการพัฒนาระบบงานบริการของภาครัฐมาอย่างต่อเนื่อง ตัวอย่างผลการดำเนินการที่ผ่านมา ประกอบด้วย
  - **การขับเคลื่อนการบริการภาครัฐให้มีประสิทธิภาพและมีมาตรฐานเดียวกัน** โดย**ลดจำนวนคู่มือสำหรับประชาชน**จากประมาณ 700,000 คู่มือ เหลือ 3,418 คู่มือ/กระบวนงาน ซึ่งเป็นการลดความซ้ำซ้อนของคู่มือสำหรับประชาชนให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ **การลดระยะเวลาที่ใช้ในการอนุมัติ/อนุญาต** ได้กว่าร้อยละ 30-50 ใน 532 กระบวนงาน **การลดการขอสำเนาเอกสารเพื่อพิจารณาประกอบการอนุมัติ อนุญาต**ได้กว่า 1,212 รายการ
  - **การลดภาระค่าใช้จ่ายของประชาชนในการขอรับการบริการภาครัฐ** ประกอบด้วย **การลดภาระค่าใช้จ่ายในการจ้างแปลเอกสาร ลดขั้นตอน และกระบวนการรับรองเอกสารสำคัญ** สามารถลดภาระค่าใช้จ่ายของประชาชนได้ประมาณ 40 ล้านบาท **การทบทวนค่าธรรมเนียมในการอนุมัติ อนุญาตของทางราชการ** โดยมีหน่วยงานที่สามารถลดอัตราค่าธรรมเนียมได้ 5 ใบอนุญาต สามารถลดภาระแก่ประชาชนลงโดยรวมประมาณ ประมาณ 392 ล้านบาท อาทิ ใบอนุญาตนำสัตว์เข้ามาในราชอาณาจักรและออกจากราชอาณาจักรของกรมปศุสัตว์ รวมทั้งสามารถยกเลิกใบอนุญาตได้ 6 ใบอนุญาต อาทิ ใบอนุญาตมีไม้แปรรูปไว้ในครอบครองของกรมป่าไม้ ใบแทนใบอนุญาต และคำร้องอื่น ๆ ของกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ
  - **การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบรรเทาความเดือนร้อนของประชาชน ผู้ประกอบการที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19** โดยการลงทะเบียนขอรับเงินเยียวยาจากภาครัฐในโครงการต่าง ๆ อาทิ โครงการเราไม่ทิ้งกัน โครงการเราเที่ยวด้วยกัน โครงการไทยมีงานทำ โครงการคนละครึ่ง เป็นต้น
  - **การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการให้บริการประชาชน เพิ่มมากขึ้นในช่วงสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19** ทั้งการให้บริการแบบออนไลน์แบบครบวงจร ซึ่งประชาชน และผู้รับบริการไม่จำเป็นต้องไปที่สถานที่ราชการ อาทิ บริการด้านภาษีของกรมสรรพากร กรมศุลกากร บริการด้านแรงงานของกรมการจัดหางาน สำนักงานประกันสังคม และการจองคิวล่วงหน้าเพื่อขอรับบริการต่าง ๆ ของกรมการปกครอง กรมที่ดิน เพื่อเป็นการลดความแออัดของสถานที่ในการให้บริการ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม การดำเนินการในโครงการภายใต้ประเด็นปฏิรูปดังกล่าวจำเป็นต้องดำเนินการและพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อไปสู่เป้าหมายสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล ซึ่งยังมีความท้าทายในหลายประเด็น ประกอบด้วย กฎระเบียบของภาครัฐที่ยังเป็นอุปสรรคต่อการให้บริการในรูปแบบดิจิทัล ระบบการให้บริการของภาครัฐยังไม่สามารถเชื่อมโยงการทำงานร่วมกันได้อย่างเต็มรูปแบบ การพัฒนาการให้บริการดิจิทัลของแต่ละหน่วยงานที่ต่างคนต่างดำเนินการ ส่งผลให้มีแพลตฟอร์มที่ซ้ำซ้อนและสิ้นเปลืองงบประมาณโดยไม่จำเป็น รวมทั้งด้านทัศนคติ (Mindset) และความรู้ความเข้าใจเรื่องการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับใช้ในการทำงาน (Digital Transformation) ของบุคลากรภาครัฐยังมีไม่เพียงพอ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น ในระยะต่อไป ภาครัฐควรให้ความสำคัญในเรื่องของการยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับการให้บริการภาครัฐในรูปแบบดิจิทัล และกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการยกเลิกการอนุมัติ/อนุญาตที่ไม่จำเป็น การพัฒนาแพลตฟอร์มกลางต่าง ๆ และส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐนำไปใช้เพื่อลดความซ้ำซ้อน มีการเชื่อมโยงการทำงานระหว่างหน่วยงาน ส่งผลให้การบริการภาครัฐพัฒนาแบบก้าวกระโดด การจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอให้หน่วยงานภาครัฐนำไปใช้ในการพัฒนาระบบดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการให้บริการประชาชน รวมทั้งการพัฒนาทัศนคติ (Mindset) ของเจ้าหน้าที่ภาครัฐและประชาชนให้ตระหนักถึงความสำคัญและมีความเข้าใจในเรื่องของการนำ Digital Transformation มาใช้ในภาครัฐ

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2

ระบบข้อมูลภาครัฐ มีมาตรฐาน ทันสมัย และเชื่อมโยงกัน ก้าวสู่รัฐบาลดิจิทัล

● <u>เป้าหมาย</u> ●

จัดองค์กรภาครัฐให้เปิดกว้างและเชื่อมโยงข้อมูลกันด้วยระบบดิจิทัล

● <u>ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565</u> ●

มีการบูรณาการและเชื่อมโยงระบบข้อมูลภาครัฐเพื่อให้หน่วยงานมีฐานข้อมูลและการวิเคราะห์ (Data and Analytics) ที่จำเป็นต่อการกำหนดนโยบาย การวางแผน และการตัดสินใจเพื่อแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาคุณภาพการจัดบริการสาธารณะให้กับประชาชน

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

รัฐบาลมีเป้าหมายในการผลักดันให้ทุกองค์กรของรัฐเข้าสู่กระบวนการปรับเปลี่ยนเป็นรัฐบาลดิจิทัล (Digital Government Transformation) หรือการเป็นภาครัฐที่เชื่อมโยงเสมือนเป็นองค์กรเดียว เปิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างนวัตกรรมการบริการและการทำงานให้กับชุมชน สังคม และประเทศ โดยมีภาครัฐเป็นฐานต่อยอดการพัฒนาและสร้างคุณค่าร่วมกันกับทุกภาคส่วน จัดเตรียมและบูรณาการข้อมูล และข้อมูลขนาดใหญ่ (Big data) ให้พร้อมสำหรับการใช้ประโยชน์ จึงได้กำหนดให้การยกระดับระบบข้อมูลภาครัฐให้มีมาตรฐาน ทันสมัย และเชื่อมโยงกันเพื่อก้าวสู่รัฐบาลดิจิทัลเป็นหนึ่งในประเด็นที่สำคัญภายใต้แผนปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งความท้าทายที่สำคัญในช่วงที่ผ่านมา คือ การบูรณาการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่ยังมีไม่เพียงพอ อย่างไรก็ตาม ภาพรวมผลการดำเนินการด้านการมุ่งไปสู่รัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทยมีทิศทางที่ดีขึ้น **จากผลการจัดอันดับดัชนีรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (E-Government Development Index : EGDI) ของ United Nations E-Government Survey ปี 2563 ประเทศไทยได้อันดับที่ 57 ซึ่งดีขึ้นจากเดิม 16 อันดับ จากปี 2561 และเป็นอันดับ 3 ในภูมิภาคอาเซียนรองจากสิงคโปร์ และมาเลเซีย**

การดำเนินงานที่ผ่านมา ประเด็นการปฏิรูประบบข้อมูลภาครัฐมีมาตรฐาน ทันสมัย และเชื่อมโยงกัน ก้าวสู่รัฐบาลดิจิทัล ซึ่งมีความท้าทายด้านการบูรณาการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานของภาครัฐ รวมทั้งการให้ความสำคัญกับการนำ Big Data มาใช้ประโยชน์การการบริหารงานภาครัฐ **โดยผลการดำเนินงานที่สำคัญในปี 2563 ประกอบด้วย**

- **การเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐ** โดยผ่านระบบเชื่อมโยงฐานข้อมูลประชาชนกลาง (Population Information Linkage Center) ของกรมการปกครอง และผ่านระบบศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนข้อมูลภาครัฐ (Government Data Exchange) ของสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ผู้พิจารณาอนุมัติ/อนุญาตมีแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือจากหน่วยงานเจ้าของข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาอนุมัติ อนุญาต หรือการดำเนินงานต่าง ๆ ตามภารกิจที่เกี่ยวข้อง
- **การบูรณาการข้อมูลภาครัฐเป็นแบบ Big Data และนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์ในเชิงวิเคราะห์ (Analytics) ในเรื่องต่าง ๆ** โดยเฉพาะการรับมือกับสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) อาทิ **การศึกษาผลกระทบของโรค COVID-19 ต่อการท่องเที่ยว** ของสถาบันส่งเสริมการวิเคราะห์และบริหารข้อมูลขนาดใหญ่ภาครัฐ (GBDI) **การพัฒนาระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (TPMAP)** ซึ่งเป็นการทำงานร่วมกันระหว่าง ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC) และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) เพื่อเชื่อมโยงฐานข้อมูลสวัสดิการต่าง ๆ ของรัฐให้เป็นฐานเดียว สามารถเข้าถึงข้อมูลและนำข้อมูลมาประเมินผล วิเคราะห์ปัญหาได้อย่างถูกต้อง ตรงประเด็น ตรงกลุ่มเป้าหมาย ทำให้สามารถวางแผนกำหนดนโยบายเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น
- **การพัฒนาและยกระดับโครงสร้างพื้นฐานรัฐบาลดิจิทัล (Digital Government Infrastructure) สำหรับการจัดเก็บ และเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐ** อาทิ ระบบคลาวด์กลางภาครัฐ (Government Data Center and Cloud Services : GDCC) เครือข่ายสารสื่อสารข้อมูลเชื่อมโยงหน่วยงานภาครัฐ (Government Information Network : GIN) เป็นต้น
- นอกจากนี้ หน่วยงานของรัฐยังมีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการทำงานในช่วงสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) อาทิ การใช้ระบบการประชุมอิเล็กทรอนิกส์ (e-Meeting) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในงานสารบรรณ เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม ด้านการบูรณาการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐยังเป็นความท้าทายที่สำคัญเนื่องจากปัญหาที่ผ่านมาการเก็บข้อมูลของแต่ละหน่วยงานมีลักษณะต่างคนต่างทำ จึงมีหลายมาตรฐานและหลายระบบทำให้การเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานเป็นไปได้ยาก รวมทั้งข้อจำกัดด้านกฎหมายที่หน่วยงานจำเป็นต้องปรับปรุงเพื่อให้รองรับการเชื่อมโยงและบูรณาการข้อมูลร่วมกัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น เพื่อให้การบูรณาการข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐ สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขั้นแรก ภาครัฐควรให้ความสำคัญด้านการเร่งรัดให้หน่วยงานภาครัฐปรับเปลี่ยนข้อมูลสำคัญของตนให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัล (Data Digitization) ที่มีคุณภาพตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูล (Data Governance) ให้แล้วเสร็จก่อน เพื่อเป็นฐานในการจัดการข้อมูลอย่างเป็นระบบ และเกิดการแลกเปลี่ยนและเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ของภาครัฐต่อไป นอกจากนี้ ควรกำหนดประเด็นสำหรับการเชื่อมโยงข้อมูลเพื่อใช้ประโยชน์ในการบริหารราชการอาทิ ระบบการรายงานผลการประเมินส่วนราชการตามมาตรการปรับปรุงประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-SAR) ของสำนักงาน ก.พ.ร. ระบบงบประมาณแบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Budgeting) ของสำนักงบประมาณ ระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) ของกรมบัญชีกลาง และระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (eMENSCR) ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นต้น

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3

โครงสร้างภาครัฐ กะทัดรัด ปรับตัวได้เร็ว และระบบงานมีผลสัมฤทธิ์สูง

● **เป้าหมาย** ●

จัดโครงสร้างองค์กรให้เพรียว กะทัดรัด แต่แข็งแรง เพื่อให้สามารถบูรณาการความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการทำงานเพื่อประชาชน โดยยึดพื้นที่เป็นหลัก

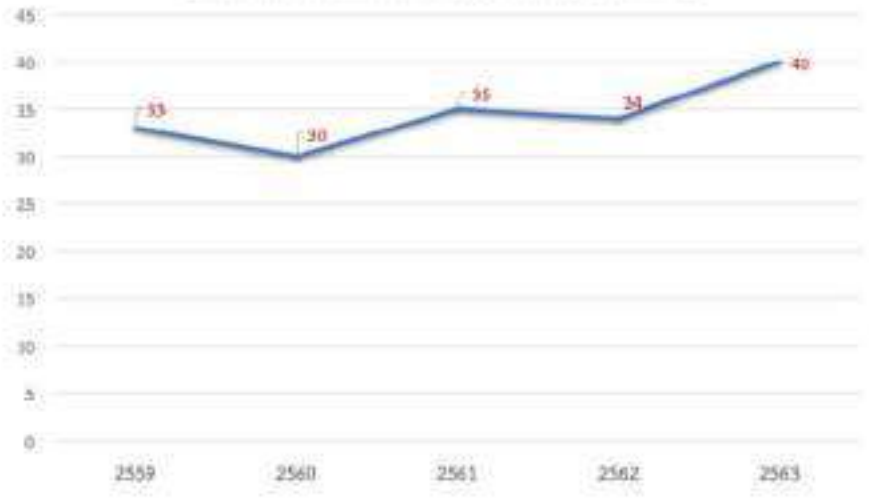
● **ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565** ●

โครงสร้างหน่วยงานของรัฐมีขนาดกะทัดรัด ยืดหยุ่น พร้อมปรับเปลี่ยนเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิผล และมีการบูรณาการบทบาทภารกิจและโครงสร้างการบริหารงานของหน่วยงานภาครัฐทั้งหน่วยงานในราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น องค์การมหาชน รัฐวิสาหกิจ รวมทั้งหน่วยงานของรัฐอื่น ๆ เพื่อสร้างพลังร่วม (Synergy) ในการแก้ไขปัญหาสำคัญของชาติและการบริหารประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ที่ผ่านมาภาครัฐของประเทศไทยมีขนาดใหญ่ เพราะหน่วยงานของรัฐยังเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการจัดทำและให้บริการสาธารณะ (Operation) ส่งผลทำให้โครงสร้างของหน่วยงานภาครัฐ มีการขยายตัว (Structural Diversification) อย่างต่อเนื่อง แต่ในปัจจุบัน มีภาคส่วนอื่นที่มีขีดความสามารถในการดำเนินการจัดทำและให้บริการสาธารณะได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพและสามารถแข่งขันกับภาครัฐได้ จึงเริ่มมีแนวโน้มการถ่ายโอนภารกิจของภาครัฐให้ภาคเอกชนหรือท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายในการปรับรูปแบบการบริหารงานให้เข้าสู่แนวทางการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) ซึ่งเน้นการทำงานมุ่งผลสัมฤทธิ์ และมีความคล่องตัว พร้อมรับความเปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ตาม ความพยายามในการลดขนาดโครงสร้างภาครัฐให้กระทัดรัดยังมีปัญหาอุปสรรค แม้ว่าสำนักงาน ก.พ.ร. ได้มีการกำหนดแนวทางให้ส่วนราชการได้จัดทำแผนปฏิรูปองค์กรของตนเอง เพื่อทบทวนภารกิจและโครงสร้างหน่วยงานของตนว่าภารกิจใดสามารถถ่ายโอนให้ภาคส่วนอื่น ๆ ได้ เพื่อลดขนาดโครงสร้างภาครัฐ แต่ในทางปฏิบัติ เป็นการยากที่ส่วนราชการจะลดขนาดโครงสร้างหรืออัตรากำลังของตนเอง และยังมีแนวโน้มที่จะขยายตัวเพิ่มมากขึ้น สภาพการณ์ดังกล่าว เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้**ผลการจัดอันดับขีดความสามารถของประเทศไทย** โดยสถาบัน IMD World Competitiveness Center ด้าน Government Efficiency ในประเด็นกรอบการบริหารด้านสถาบัน (Institution Framework) ในช่วงปี 2563 ของประเทศไทยตกลงไปอยู่ระหว่างอันดับที่ 40 ซึ่งลดลงจากเดิม 6 อันดับจากปี 2562

อันดับชีดความสามารถของประเทศ โดย IMD ด้าน Governance Effiency
ประเด็น กรอบการบริหารด้านสถาบัน (Institution Framework)

ที่มา: International Institute for Management Development (IMD)

การดำเนินงานที่ผ่านมา การดำเนินการปฏิรูปโครงสร้างและระบบงานภาครัฐตามแผนการปฏิรูปประเทศ พบว่าในปี 2563 ยังไม่ได้นำแผนและแนวทางในการลดขนาดโครงสร้างภาครัฐไปดำเนินการอย่างเต็มที่ แต่มีการศึกษารูปแบบกรมและจังหวัดพันธุ์ใหม่ ซึ่งออกแบบให้มีความคล่องตัวในการบริหารงาน เงิน คน ไว้แล้ว อย่างไรก็ตาม อาจมีประเด็นที่ส่งผลต่อการปรับโครงสร้างภาครัฐในอนาคต ซึ่งอยู่ระหว่างการดำเนินการ ประกอบด้วย

- **การปฏิรูปโครงสร้าง และระบบการบริหารราชการของส่วนราชการ ในภูมิภาคเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เชิงพื้นที่** ซึ่งอยู่ระหว่างทบทวนบทบาทภารกิจและระบบการบริหารราชการในส่วนภูมิภาค โดยสร้างและพัฒนากลไกการทำงานที่เน้นการบูรณาการ/เชื่อมโยงการทำงานของหน่วยงานในพื้นที่
- **ปรับปรุงพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติม** โดยศึกษาแนวทางการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดตั้งส่วนราชการให้มีความยืดหยุ่นเพื่อรองรับการปฏิบัติงานตามยุทธศาสตร์ชาติ รูปแบบการจัดตั้งส่วนราชการของต่างประเทศ และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการปรับโครงสร้างของส่วนราชการไทยให้มีความคล่องตัว ยืดหยุ่นทันสมัย ไม่ยึดติดกับการจัดโครงสร้างองค์กรแบบราชการ และแนวทางในการแก้ไขพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม รวมถึงกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ
- เร่งรัดการนำผลการศึกษาเกี่ยวกับ**จังหวัดที่มีความคล่องตัว ในการบริหารระบบงาน ระบบเงิน และระบบกำลังคน** (รูปแบบจังหวัดที่มีผลสัมฤทธิ์สูง) ไปทดลองในบางประเด็น 6 จังหวัดนำร่อง เพื่อปรับปรุงและขยายผลในปีต่อไป

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อนึ่ง โดยที่การดำเนินการภายใต้ประเด็นการปรับโครงสร้างภาครัฐ จะส่งผลกระทบต่อโครงสร้างและบุคลากรในภาครัฐอย่างมาก ซึ่งอาจเกิดแรงต้านจากภายในจากบุคลากรของภาครัฐ จึงต้องมีการสร้างความเข้าใจและทำงานร่วมกับส่วนราชการอย่างใกล้ชิด

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย โดยการดำเนินการในระยะถัดไป อาทิ การทบทวนการจัดโครงสร้างของส่วนราชการในภูมิภาค หรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการปรับโครงสร้างของส่วนราชการไทยให้มีความคล่องตัว ยืดหยุ่น ทันสมัย ไม่ยึดติดกับการจัดโครงสร้างองค์กรแบบราชการ ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารราชการที่มีผลกระทบสูง จะเน้นการทดลองทำ เพื่อวิเคราะห์ถึงแนวทางการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ที่จะนำไปสู่การพัฒนาการทำงานของภาครัฐให้มีประสิทธิภาพที่ดีขึ้นต่อไป

ปี 2562
ปี 2563

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4

กำลังคนภาครัฐ มีขนาดที่เหมาะสมและมีสมรรถนะสูง พร้อมขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ

● เป้าหมาย ●

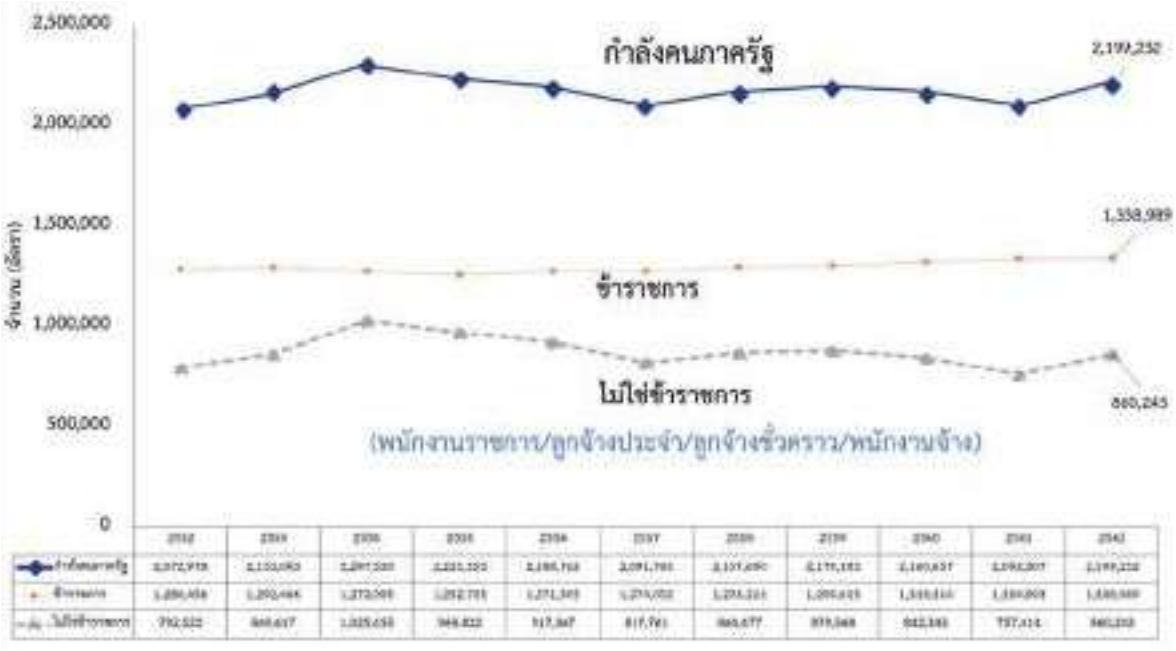
ขนาดกำลังคนภาครัฐมีขนาดกะทัดรัด มีผลิตภาพสูง (High Productivity) และลดภาระค่าใช้จ่ายผูกพันในระยะยาว

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ร้อยละของอัตรากำลังภาครัฐที่ลดลงภาพรวม ในระยะ 5 ปี (ปี 2561 – 2565) ไม่น้อยกว่าร้อยละ 10

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

การปรับขนาดกำลังคนภาครัฐให้เหมาะสมกับโครงสร้างการบริหารงาน และภารกิจจัดทำบริการสาธารณะและการให้บริการประชาชนเป็นเป้าหมายที่มีความท้าทายเป็นอย่างยิ่ง และต้องอาศัยกลยุทธ์หลายประการ อาทิ การปรับรูปแบบการจ้างงานภาครัฐให้มีความหลากหลาย ส่วนราชการสามารถปรับเปลี่ยนได้อย่างยืดหยุ่น คล่องตัวลดภาระผูกพันค่าใช้จ่ายด้านบุคลากรภาครัฐในระยะยาว ซึ่งการใช้อัตรากำลังในช่วงที่ผ่านมา ถึงแม้จะมีความพยายามกำหนดมาตรการและเงื่อนไขที่จะนำไปสู่การลดขนาดกำลังคน แต่เมื่อนำไปสู่การปฏิบัติ มีปัจจัยที่เป็นตัวแปรทำให้ส่วนราชการไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ จากข้อมูลของสำนักงาน ก.พ. พบว่า ในช่วงเวลา 10 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2552 – 2562) กำลังคนภาครัฐในฝ่ายพลเรือนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

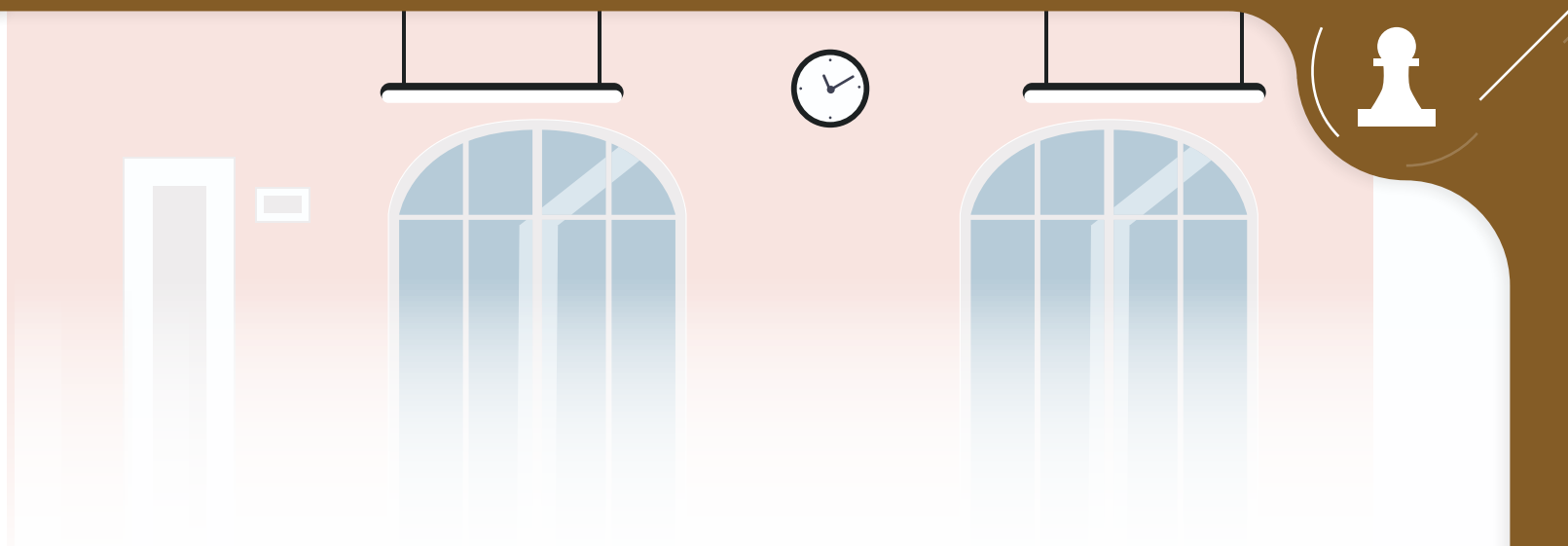
ที่มา: สำนักงาน ก.พ.

คิดเป็นร้อยละ 6.09 แต่จำนวนข้าราชการสังกัดฝ่ายบริหาร (ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค) ซึ่งอยู่ภายใต้มาตรการและการกำกับดูแลของคณะกรรมการกำหนดเป้าหมายและนโยบายกำลังคนภาครัฐ (คปร.) มีแนวโน้มลดลง คิดเป็นร้อยละ 1.93 อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบอัตรากำลังภาครัฐทั้งหมดในปีที่ผ่านมา พบว่า **ในปี 2562 มีจำนวน 2,199,232 คน เพิ่มขึ้นจากปี 2561 ที่มีจำนวน 2,092,307 คน (เพิ่มขึ้นร้อยละ 5.11) นอกจากนี้ ส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐยังมีการจ้าง "พนักงานจ้าง"** ซึ่งอยู่นอกงบบุคลากรในจำนวนที่เพิ่มขึ้นอย่างมากด้วย

การดำเนินงานที่ผ่านมา ปี พ.ศ. 2563 การปฏิรูปกำลังคนภาครัฐให้มีขนาดที่เหมาะสมและมีสมรรถนะสูง พร้อมขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ ได้มีการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปที่สำคัญ ประกอบด้วย

- **วางแผนกำลังคนให้สอดคล้องกับบทบาทของภาครัฐทิศทางการปฏิรูปประเทศและยุทธศาสตร์ชาติ** โดยคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ "มาตรการบริหารจัดการกำลังคนภาครัฐ (พ.ศ 2562 - 2565)" ซึ่งมีเป้าหมายสำคัญ คือ "ให้ลดอัตราข้าราชการที่ว่างลงจากผลการเกษียณอายุลงไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 และให้ใช้การจ้างงานรูปแบบอื่น (พนักงานราชการ) ทดแทนการบรรจุข้าราชการประจำ"
- **การจ้างงานรูปแบบอื่นซึ่งไม่มีภาระผูกพันด้านงบประมาณในระยะยาวหรือใช้การจ้างเหมาบริการแทนการบรรจุ ข้าราชการ** โดยขณะนี้ อยู่ระหว่างการศึกษาแนวทางการจ้างงานรูปแบบที่หลากหลายเพื่อเป็นทางเลือกในการจ้างงานที่เหมาะสมกับลักษณะงานและภารกิจของส่วนราชการ รวมทั้งเป็นการเพิ่มช่องทางในการดึงดูดผู้มีความรู้ความสามารถในการทำงานกับภาครัฐ
- **การพัฒนาระบบการติดตามตรวจสอบ และประเมินผลการใช้กำลังคนในส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐ (Workforce Audit)** โดยคณะกรรมการกำหนดเป้าหมายและนโยบายกำลังคน (คปร.) มีแนวทางการดำเนินการในการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการใช้กำลังคนของส่วนราชการ ทั้งอัตราข้าราชการตั้งใหม่ และอัตรากำลังปกติที่ส่วนราชการมีอยู่เดิม โดยส่วนราชการจะต้องบริหารจัดการเพื่อไม่ให้มีอัตราว่างเกินร้อยละ 5 ของอัตราข้าราชการทั้งหมด ซึ่งจะช่วยให้การใช้กำลังคนมีประสิทธิภาพ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมาองค์กรกลางบริหารงานบุคคลของข้าราชการประเภทต่าง ๆ ยังไม่มีแนวทางและมาตรการที่ชัดเจนเกี่ยวกับการลดอัตรากำลังเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามแผนการปฏิรูปประเทศ โดยส่วนใหญ่เป็นการชะลอการเพิ่มอัตรากำลังและสนับสนุนให้เปลี่ยนไปใช้การจ้างงานในรูปแบบอื่น ซึ่งอาจช่วยลดภาระผูกพันค่าใช้จ่ายด้านบุคลากรภาครัฐในระยะยาว แต่ไม่ส่งผลที่มีนัยสำคัญต่อเป้าหมายที่ต้องการลดอัตรากำลังภาครัฐให้มีขนาดและขีดความสามารถที่เหมาะสมกับภารกิจและสอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป อาทิ การปรับเปลี่ยนสู่รัฐบาลดิจิทัล

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการลดอัตรากำลังคนและปรับขนาดกำลังคนภาครัฐให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด ต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการปรับปรุงโครงสร้างของส่วนราชการ ลดบทบาทภารกิจของภาครัฐให้เหลือเท่าที่จำเป็น ถ่ายโอนภารกิจให้แก่ภาคส่วนอื่น ๆ ที่มีความพร้อมไปดำเนินการแทน เน้นการจ้างงานที่หลากหลายเพื่อดึงดูดผู้มีความรู้ความสามารถจากภาคส่วนอื่น ๆ เข้ามาทำงานให้ภาครัฐ ปรับระบบและกระบวนการทำงานให้มีความคล่องตัว ไม่เน้นการจ้างงานจำนวนมาก (Labour Intensive) แต่ต้องปรับการจ้างงานภาครัฐไปสู่การจ้างผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ (Knowledge Intensive) ซึ่งจะทำให้กำลังคนภาครัฐมีขนาดกะทัดรัด และคล่องตัว โดยสำนักงาน ก.พ. ควรประสานการทำงานร่วมกับสำนักงาน ก.พ.ร. และองค์กรกลางบริหารงานบุคคลของข้าราชการประเภทต่าง ๆ ทั้งในและนอกฝ่ายบริหาร โดยกำหนดเป็นวาระแห่งชาติด้านกำลังคนภาครัฐ

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5

ระบบบริหารงานบุคคลที่สามารถดึงดูด สร้างและรักษาคนดีคนเก่ง ไว้ในภาครัฐได้

● เป้าหมาย ●

จัดระบบบุคลากรภาครัฐให้มีมาตรฐานกลาง เพื่อสรรหาและรักษาไว้ซึ่งกำลังคนที่มีคุณภาพสูง มีคุณธรรม และจริยธรรมในการทำงานอย่างมืออาชีพ เป็นที่ไว้วางใจของประชาชน

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ผู้มีความรู้ความสามารถและมีจิตสาธารณะมีความสนใจเข้ามาปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐมากขึ้น

ร้อยละของจำนวนการสูญเสียข้าราชการพลเรือนสามัญจากการลาออก ต่อจำนวนการสูญเสียข้าราชกรพลเรือนสามัญทั้งหมด

ที่มา: สำนักงาน ก.พ.

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

การปฏิรูประบบบริหารงานบุคคลเพื่อให้ภาคราชการสามารถดึงดูด สร้างและรักษาคนดีคนเก่งไว้ในภาครัฐได้ จะช่วยให้ภาครัฐมีขีดความสามารถในการแข่งขัน แต่ในปัจจุบันมีแนวโน้มว่า คนรุ่นใหม่ที่มีความรู้ความสามารถ มีความสนใจที่จะทำงานในภาคราชการน้อยลง เนื่องจากระบบบริหารจัดการและการบริหารทรัพยากรบุคคลภาครัฐไม่สอดคล้องกับวิถีการทำงานและรูปแบบการใช้ชีวิตของคนรุ่นใหม่ ประกอบกับมีทางเลือกในการทำงานที่หลากหลายมากขึ้น อาทิ การประกอบอาชีพที่ไม่ประจำ (Freelance) ขณะที่บุคลากรที่ปฏิบัติงานในภาครัฐ ภาครัฐอาจยังไม่มีระบบและกลไกในการบริหารทรัพยากรบุคคลที่ทันสมัย เพื่อจูงใจและใช้ประโยชน์ให้ตรงกับความรู้ความสามารถ ความถนัดหรือความสนใจของแต่ละบุคคลได้อย่างเต็มที่ รูปแบบเส้นทางความก้าวหน้าอาจไม่ยืดหยุ่นและมีข้อจำกัดส่งผลให้ภาครัฐไม่สามารถรักษาคนดี คนเก่งไว้ในภาครัฐได้ นำไปสู่อัตราการลาออกที่เพิ่มขึ้น **สัดส่วนการสูญเสียข้าราชการพลเรือนสามัญจากการลาออกต่อการสูญเสียข้าราชการพลเรือนสามัญทั้งหมดในปี 2562 คิดเป็นร้อยละ 48.89 ซึ่งเพิ่มสูงขึ้นจากปี 2560 ที่มีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 47.31**

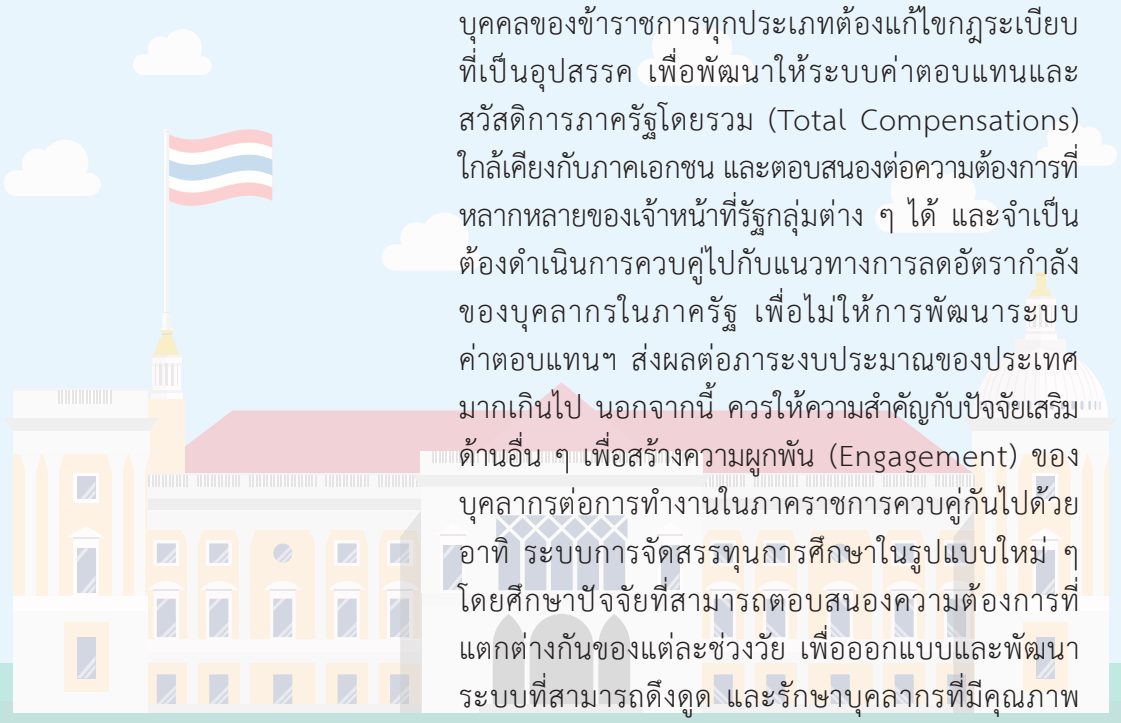

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในประเด็นการปฏิรูประบบบริหารงานบุคคลที่สามารถดึงดูด สร้างและรักษาคนดีคนเก่งไว้ในภาครัฐได้ ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องอยู่ระหว่างการศึกษาเพื่อวางระบบ กลไก และมาตรการต่าง ๆ เป็นหลัก ทำให้เกิดผลกระทบในวงจำกัด **โดยในปี 2563 มีการดำเนินการในโครงการที่สำคัญ** ได้แก่

- **การพัฒนาระบบการสอบวัดความรู้ ความสามารถทั่วไปให้เป็นมาตรฐานเดียวกันสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภท** โดย ครม. ในการประชุมเมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2562 มีมติรับทราบการพัฒนาระบบการสอบวัดความรู้ความสามารถทั่วไปให้เป็นมาตรฐานเดียวกันสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภท และเห็นชอบให้สำนักงาน ก.พ. หารือร่วมกับองค์กรกลางบริหารงานบุคคลของข้าราชการประเภทต่าง ๆ อาทิ การนำหลักสูตรการสอบและเกณฑ์การตัดสินการสอบผ่านการสอบภาค ก. ไปปรับใช้เป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงานตนเอง
- **การพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบการบริหารผลการปฏิบัติงาน (Performance Management System)** ซึ่งสำนักงาน ก.พ. อยู่ระหว่างการปรับปรุงหลักเกณฑ์ และวิธีการประเมินผลการปฏิบัติราชการให้มีรูปแบบและขั้นตอนที่มีความยืดหยุ่นและเหมาะสมยิ่งขึ้น
- **จัดทำแผนพัฒนากำลังคนคุณภาพ (Talent Management) เพื่อเตรียมพร้อมเป็นผู้นำขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ** โดยสำนักงาน ก.พ. ได้มีการดำเนินการบูรณาการกับหน่วยงานแหล่งทุนอื่น เกี่ยวกับการบริหารจัดการการให้ทุนการศึกษา โดยปัจจุบัน อยู่ระหว่างการทบทวนข้อกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับทุนรัฐบาล และมีการกำหนดตัวชี้วัดและเป้าหมายที่ชัดเจนเพื่อเตรียมและพัฒนากำลังคนคุณภาพภายใต้ระบบทุนรัฐบาล

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย สำหรับโครงการภายใต้แผนฯ ซึ่งมีความสำคัญต่อการบรรลุเป้าหมายในการดึงดูด และรักษาบุคลากรให้อยู่ในภาครัฐ แต่หน่วยงานผู้รับผิดชอบยังไม่สามารถดำเนินการได้ คือ **การพัฒนาระบบค่าตอบแทนและสวัสดิการภาครัฐโดยรวม (Total Compensations) ให้ใกล้เคียงกับอัตราในภาคเอกชนชั้นนำและตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของเจ้าหน้าที่รัฐกลุ่มต่าง ๆ** ซึ่งกำหนดให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการว่าด้วยกำลังคนและค่าตอบแทนภาครัฐ เพื่อทำหน้าที่กำกับดูแลค่าตอบแทนภาครัฐในภาพรวมทั้งระบบ จำเป็นต้องจัดทำร่างกฎหมายเพื่อกำหนดอำนาจหน้าที่ บทบาทและภารกิจของคณะกรรมการ รวมทั้งปรับเปลี่ยนอำนาจในการกำหนดค่าตอบแทนขององค์กรกลางบริหารงานบุคคลตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการประเภทต่าง ๆ ทั้งนี้ สำนักงาน ก.พ. รายงานว่าไม่สามารถดำเนินการเองได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย คณะกรรมการปฏิรูปฯ มีความเห็นว่า องค์กรกลางการบริหารงานบุคคลของข้าราชการทุกประเภทต้องแก้ไขกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรค เพื่อพัฒนาให้ระบบค่าตอบแทนและสวัสดิการภาครัฐโดยรวม (Total Compensations) ใกล้เคียงกับภาคเอกชน และตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของเจ้าหน้าที่รัฐกลุ่มต่าง ๆ ได้ และจำเป็นต้องดำเนินการควบคู่ไปกับแนวทางการลดอัตรากำลังของบุคลากรในภาครัฐ เพื่อไม่ให้การพัฒนาระบบค่าตอบแทนฯ ส่งผลต่อภาระงบประมาณของประเทศมากเกินไป นอกจากนี้ ควรให้ความสำคัญกับปัจจัยเสริมด้านอื่น ๆ เพื่อสร้างความผูกพัน (Engagement) ของบุคลากรต่อการทำงานในภาคราชการควบคู่กันไปด้วย อาทิ ระบบการจัดสรรทุนการศึกษาในรูปแบบใหม่ ๆ โดยศึกษาปัจจัยที่สามารถตอบสนองความต้องการที่แตกต่างกันของแต่ละช่วงวัย เพื่อออกแบบและพัฒนาระบบที่สามารถดึงดูด และรักษาบุคลากรที่มีคุณภาพได้ตรงตามเป้าหมาย

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 6

การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ คล่องตัว โปร่งใส และมีกลไกป้องกันการทุจริตทุกขั้นตอน

● <u>เป้าหมาย</u> ●

สร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริตคอรัปชั่นในภาคราชการและภาคสังคม และวางระบบป้องกันการแทรกแซงโดยไม่เป็นธรรมจากผู้มีอำนาจและอิทธิพล

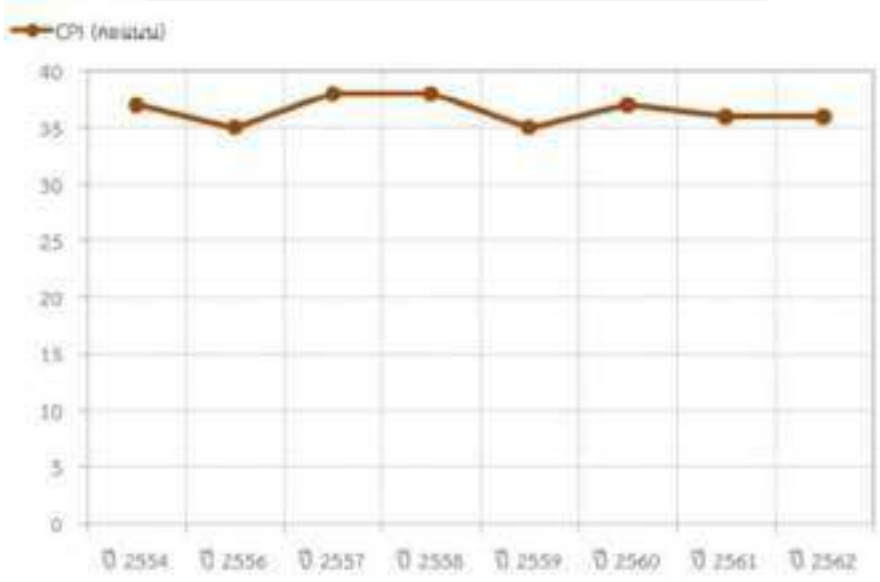
● <u>ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565</u> ●

การทุจริตการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐลดลง

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ เป็นกระบวนการที่สำคัญของการใช้จ่ายงบประมาณภาครัฐ จึงได้กำหนดเรื่องดังกล่าวไว้ในประเด็นปฏิรูปโดยมีเป้าหมาย เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐสามารถดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างได้โดยรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ มีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ผ่านระบบสนับสนุนการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นดิจิทัลในทุกขั้นตอน มีการบูรณาการและเชื่อมโยงข้อมูลกับระบบอื่น ๆ อย่างเต็มรูปแบบ รวมถึงมีการรวมการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าบริการที่คล้ายกันไว้ด้วยกัน และ/หรือการรวมซื้อเพื่อให้เกิดการประหยัดต่อขนาดและลดต้นทุนการจัดซื้อจัดจ้าง ส่งเสริมสนับสนุนภาคเอกชนและประชาชนให้สามารถเข้ามามีส่วนร่วมตรวจสอบและป้องกันทุจริตในโครงการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ เพื่อให้กระบวนการเกิดความโปร่งใส และมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยภาพรวมด้านการทุจริตที่ผ่านมา **จากผลการประเมินขององค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ พบว่า พ.ศ. 2562 ประเทศไทยได้คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perception Index: CPI) 36 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน ตกลงมาจากอันดับที่ 99 ในปี 2561 มาอยู่ที่อันดับ 101**

ดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอรัปชั่น (CPI) ย้อนหลัง ของประเทศไทย

ที่มา: Transparency International

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในประเด็นการปฏิรูปการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ คล่องตัว โปร่งใส และมีกลไกป้องกันการทุจริตทุกขั้นตอน ได้มุ่งเน้นแนวทางการป้องกันการทุจริต **โดยผลการดำเนินการที่สำคัญในปี 2563** ประกอบด้วย

- **การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ปรับปรุงระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐให้มีความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพมากขึ้น** โดยจัดทำระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) และอยู่ระหว่างการดำเนินโครงการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) อาทิ การพัฒนาระบบการบริหารโครงการก่อสร้างอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น
- **การส่งเสริมและสร้างความเข้มแข็งให้กับกลไกการติดตามตรวจสอบ การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐเพื่อให้เกิดความโปร่งใส** ซึ่งกรมบัญชีกลางมีแผนที่จะเปิดเผยข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐให้ภาคประชาชนเข้าถึงข้อมูลได้โดยสะดวกผ่านทางเว็บไซต์ศูนย์ข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐเพื่อให้สาธารณะสามารถนำข้อมูลต่าง ๆ ไปวิเคราะห์ และใช้ประโยชน์ต่อได้ โดยอยู่ระหว่างการตรวจรับระบบการเปิดเผยข้อมูลเพื่อการตรวจสอบงวดสุดท้าย
- **การพัฒนาขีดความสามารถของภาคเอกชนและประชาชน ในการป้องกันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ** โดยโครงการข้อตกลงคุณธรรม (Integrity Pact) ซึ่งได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี 2561 เพื่อขยายเครือข่ายให้ภาคเอกชนและภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมป้องกันการทุจริตในโครงการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐเพิ่มมากขึ้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม จากผลกระทบสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ซึ่งภาครัฐมีความจำเป็นที่จะต้องเร่งรัดการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อกระตุ้นระบบเศรษฐกิจของประเทศ การจัดซื้อจัดจ้างซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญของการใช้จ่ายงบประมาณของภาครัฐ จึงควรมุ่งเน้นให้เกิดความรวดเร็ว คล่องตัว

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น ประเด็นที่ควรให้ความสำคัญด้านการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ควรมุ่งเน้นการนำระบบดิจิทัลมาใช้ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทุกขั้นตอน เพื่อให้เกิดความรวดเร็ว และสร้างความโปร่งใสในการดำเนินการ โดยการเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดซื้อจัดจ้างต่อสาธารณะ และส่งเสริมสนับสนุนภาคเอกชนและประชาชนให้สามารถเข้ามามีส่วนร่วมตรวจสอบและป้องกันการทุจริต นอกจากนี้ ควรพิจารณาแนวทางในการลดขั้นตอนการปฏิบัติและวางระบบการตรวจสอบที่มุ่งผลสัมฤทธิ์เพื่อให้การใช้จ่ายงบประมาณสามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว และสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

ด้านกฎหมาย

"ให้มีกฎหมายที่ดีและเป็นธรรม สอดคล้องกับหลักนิติธรรมเป็นเครื่องมือส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำกฎหมายอย่างเหมาะสม มีความรู้ความเข้าใจและสามารถเข้าถึงกฎหมายได้โดยง่าย มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างถูกต้องและเป็นธรรม"

สังคมจำเป็นต้องมีกฎหมายเพื่อกำหนดกฎเกณฑ์กติกาให้สังคมถือปฏิบัติเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย และเป็นเครื่องมือสำคัญของรัฐในการดำเนินนโยบายสาธารณะในนิติรัฐ ซึ่งถือว่ารัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐจะกระทำการใดที่จะกระทบสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้ต่อเมื่อต้องมีอำนาจตามกฎหมายที่ปวงชนหรือผู้แทนปวงชนให้ความเห็นชอบ ซึ่งในขณะเดียวกันกฎหมายอาจจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเพิ่มขึ้นตามจำนวนกฎหมายที่มากขึ้น และยังทำให้ประชาชนเข้าถึงกฎหมายได้โดยยาก สร้างภาระค่าใช้จ่ายแก่ประชาชนและธุรกิจ และอาจเป็นที่มาของการทุจริตและประพฤติมิชอบ ดังนั้น การปฏิรูปกฎหมาย จึงมุ่งเน้นให้เกิดผลอันพึงประสงค์ในการมีกฎหมายที่ดีเท่าที่จำเป็น และขจัดปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดจากกฎหมาย เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 258 ค. ด้านกฎหมาย (1) มีกลไกให้ดำเนินการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับต่าง ๆ ที่ใช้บังคับอยู่ก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ให้สอดคล้องกับหลักการตามมาตรา 77 และพัฒนาให้สอดคล้องกับหลักสากล

โดยให้มีการใช้ระบบอนุญาตและระบบการดำเนินการโดยคณะกรรมการเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อให้การทำงานเกิดความคล่องตัว โดยมีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน และไม่สร้างภาระแก่ประชาชนเกินความจำเป็น เพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ (2) ปฏิรูประบบการเรียนการสอนและการศึกษาอบรมวิชากฎหมายเพื่อพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมายให้เป็นผู้มีความรอบรู้ มีนิติทัศนะ และยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรมของนักกฎหมาย (3) พัฒนาระบบฐานข้อมูลกฎหมายของรัฐโดยใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลกฎหมายได้สะดวกและสามารถเข้าใจเนื้อหาสาระของกฎหมายได้ง่าย และ (4) จัดให้มีกลไกช่วยเหลือประชาชนในการจัดทำและเสนอร่างกฎหมาย ด้วยเหตุนี้ ตามพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2560 และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2560 แต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมาย

โดยแผนการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมาย มี 10 เป้าหมายหรือผลอันพึงประสงค์ ประกอบด้วย

1) มีกลไกให้การออกกฎหมายเป็นกฎหมายที่ดีและเท่าที่จำเป็น รวมทั้งมีกลไกในการทบทวนกฎหมายที่มีผลใช้บังคับแล้ว เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการตามมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

2) ยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่ล้าสมัย และเป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพของประชาชน

3) มีกลไกทางกฎหมายเพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม

4) มีกลไกให้มีการตรากฎหมายเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

5) พัฒนากระบวนการจัดทำและตรวจพิจารณาร่างกฎหมายให้รวดเร็ว รอบคอบ และสอดคล้องกับเงื่อนเวลาในการตรากฎหมายตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

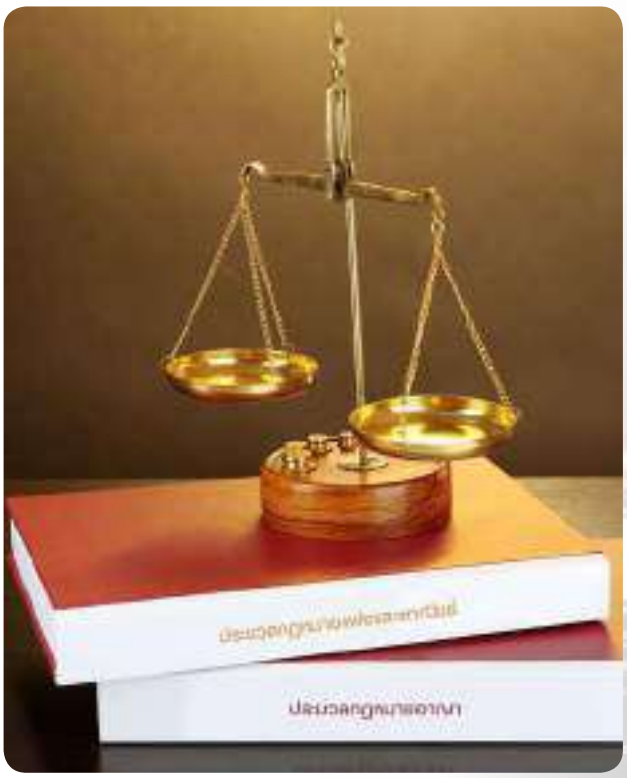
6) มีกลไกให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำและเสนอร่างกฎหมายที่มีความสำคัญ และจัดให้มีกลไกช่วยเหลือประชาชนในการจัดทำและเสนอร่างกฎหมาย รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน

7) มีกลไกให้ประชาชนเข้าถึงกฎหมายโดยสะดวกและเข้าใจกฎหมายได้ง่าย รวมทั้งการพัฒนาระบบฐานข้อมูลของกฎหมาย คำพิพากษา คำวินิจฉัย หรือการตีความกฎหมาย ให้ประชาชนเข้าถึงได้โดยสะดวก

8) ปฏิรูปการเรียนการสอนและการศึกษาอบรมวิชากฎหมาย เพื่อพัฒนานักกฎหมายให้เป็นผู้ประกอบวิชาชีพที่ดี

9) พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนให้ประชาชนติดต่อกับเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายได้โดยสะดวก เพื่อลดค่าใช้จ่ายและขจัดช่องทางการทุจริตประพฤติมิชอบ

10) มีกลไกส่งเสริมการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ประเด็นท้าทายและข้อเสนอแนะ

1) การสร้างความเข้าใจอย่างต่อเนื่องในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 แม้ว่าในช่วงที่ผ่านมาจะมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติดังกล่าวแล้ว เพื่อให้การดำเนินการมีความต่อเนื่องหน่วยงานภาครัฐควรให้ความสำคัญในการดำเนินการตามหลักเกณฑ์และแนวทางการจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ตลอดจนติดตามผลการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหลักของการพัฒนาคุณภาพของกฎหมายให้เป็นกฎหมายที่ดี

2) การพิจารณาเร่งรัดการจัดลำดับความสำคัญของกฎหมาย ปัจจุบันมีกฎหมายหลายฉบับที่ล้าสมัย ไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ และเป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพของประชาชน ซึ่งต้องได้รับการทบทวน ปรับปรุง หรือยกเลิก จึงควรเร่งรัดการดำเนินการโดยคัดเลือกกระบวนงานที่จำเป็นเพื่อเสนอการแก้ไขปรับปรุงหรือยกเลิกกฎหมายหรือกฎ ที่สามารถลดภาระหรือความเหลื่อมล้ำและไม่เป็นธรรมให้แก่ประชาชน ตลอดจนสามารถขจัดอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพและการดำเนินธุรกิจได้เป็นลำดับแรก

3) การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของระบบกลางด้านกฎหมาย ในช่วงที่ผ่านมามีการดำเนินการจัดทำระบบกลาง โดยพัฒนาระบบกลางด้านกฎหมายขึ้นเพื่อเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลด้านกฎหมายของประเทศ ตลอดจนเป็นช่องทางรับฟังความคิดเห็น การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการดำเนินการจัดทำกฎหมายหรือร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ซึ่งเป็นช่องทางให้ประชาชนและภาคส่วนต่าง ๆ ได้มีส่วนร่วมและติดตามตรวจสอบการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐในกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายของประเทศได้ อย่างไรก็ตาม ควรติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของระบบกลาง ในระยะที่ 1 เพื่อใช้ประกอบการพัฒนาระบบฐานข้อมูลกฎหมายในระยะต่อไปให้รองรับการดำเนินการให้มีความครบถ้วนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สรุปการดำเนินงานของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1 มีกลไกให้การออกกฎหมายเป็นกฎหมายที่ดีและเท่าที่จำเป็น รวมทั้งมีกลไกในการทบทวนกฎหมายที่มีผลใช้บังคับแล้ว เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการตามมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (0301)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1 บรรลุค่าเป้าหมายแล้ว โดยในช่วงที่ผ่านมาได้มีการออกกฎกระทรวง แนวทาง และคำแนะนำ จำนวน 11 ฉบับ ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2562 เพื่อวางหลักเกณฑ์และรายละเอียดในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 รวมทั้งพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและเครือข่ายเชื่อมโยงที่จัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ ในลักษณะระบบกลาง

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2 ยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่ล้าสมัย และเป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพของประชาชน (0302)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2 ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย โดยในช่วงที่ผ่านมาได้มีการออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการขับเคลื่อนการปฏิรูปกฎหมายในระยะเร่งด่วน พ.ศ. 2563 ที่มีการจัดตั้งกลไกการดำเนินงานที่สำคัญคือ คณะกรรมการดำเนินการปฏิรูปกฎหมายในระยะเร่งด่วน โดยมีสำนักงานขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการสร้างความสามัคคีปรองดอง เป็นฝ่ายเลขานุการหลักร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำหน้าที่เสนอแนะให้มีการแก้ไข ปรับปรุง ยกเลิกกฎหมายหรือกฎเพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูปกฎหมายในประเด็นต่าง ๆ ที่นำผลการศึกษาของโครงการศึกษาวิเคราะห์ทบทวนกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และกระบวนงานที่เกี่ยวกับการอนุมัติ อนุญาตเพื่อลดขั้นตอนการดำเนินการและการอนุญาตที่ไม่จำเป็น หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพ และการดำเนินธุรกิจของประชาชน

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3 มีกลไกทางกฎหมายเพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม (0303)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3 อยู่ในระดับใกล้เคียงการบรรลุเป้าหมาย โดยในช่วงที่ผ่านมามีการจัดตั้งกลไกคณะกรรมการบูรณาการเพื่อพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคม ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบูรณาการเพื่อพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคม พ.ศ. 2563 ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2563 โดยมีภารกิจหลักในการวางแนวทางและวิธีการดำเนินการระหว่างหน่วยงานของรัฐเพื่อให้เกิดการบูรณาการร่วมกันในการกำหนดแผนงาน โครงการ และการบริหารจัดการงบประมาณและทรัพยากรที่เกี่ยวข้อง

ปี 2562 ● **ปี 2563** ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4 มีกลไกให้มีการตรากฎหมายเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (0304)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4 ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย โดยในช่วงที่ผ่านมาได้มีการออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการขับเคลื่อนการปฏิรูปกฎหมายในระยะเร่งด่วน พ.ศ. 2563 ที่มีการจัดตั้งกลไกการดำเนินงานที่สำคัญคือ คณะกรรมการดำเนินการปฏิรูปกฎหมายในระยะเร่งด่วน โดยมีสำนักงานขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการสร้างความสามัคคีปรองดอง เป็นฝ่ายเลขานุการหลักร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำหน้าที่เสนอแนะให้มีการแก้ไข ปรับปรุง ยกเลิกกฎหมายหรือกฎเพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูปกฎหมายในประเด็นต่าง ๆ โดยต่อยอดจากผลของโครงการศึกษาวิเคราะห์ทบทวนกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และกระบวนงานที่เกี่ยวกับการอนุมัติ อนุญาต เพื่อลดขั้นตอนการดำเนินการและการอนุญาตที่ไม่จำเป็น หรือเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินธุรกิจ เพื่อเอื้อต่อการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

ปี 2562 ● **ปี 2563** ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5 พัฒนากระบวนการจัดทำและตรวจพิจารณาร่างกฎหมายให้รวดเร็ว รอบคอบ และสอดคล้องกับเงื่อนเวลาในการตรากฎหมายตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (0305)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5 บรรลุค่าเป้าหมายแล้ว โดยในช่วงที่ผ่านมามีการกำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางในการจัดทำร่างกฎหมาย กระบวนการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการเสนอคณะรัฐมนตรีเห็นชอบแนวทางการร่างกฎหมายให้สอดคล้องกับมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือการดำเนินการเพื่อรองรับและขับเคลื่อนการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 ตลอดจนการปรับปรุงคู่มือแบบการร่างกฎหมาย นอกจากนี้มีการพัฒนาระบบรายงานการติดตามและประเมินผลของยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศ (eMENSCR) เพื่อเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการติดตามและรายงานผลการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวข้างต้นมีความครอบคลุมเพียงพอและอาจไม่จำเป็นต้องดำเนินการผ่านกลไกคณะกรรมการตรวจร่างกฎหมายประจำกระทรวงได้ ดังนั้นจึงถือได้ว่าเรื่องและประเด็นปฏิรูปนี้มีการดำเนินการบรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ตามแผนการปฏิรูปประเทศแล้ว

ปี 2562 • ปี 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 6 มีกลไกให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำและเสนอร่างกฎหมายที่มีความสำคัญ และจัดให้มีกลไกช่วยเหลือประชาชนในการจัดทำและเสนอร่างกฎหมาย รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน (0306)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 6 อยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย โดยในช่วงที่ผ่านมามีการผลักดันการเสนอร่างพระราชบัญญัติการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. .... ที่ปรับปรุงหลักการให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบในหลักการร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2563 และเสนอต่อรัฐสภาเพื่อพิจารณาโดยระบุว่าเป็นร่างพระราชบัญญัติที่ตราขึ้นเพื่อดำเนินการตามหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ เพื่อให้สามารถพิจารณาให้แล้วเสร็จโดยเร็ว และคาดว่าจะแล้วเสร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนการปฏิรูปประเทศ

ปี 2562 • ปี 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 7 มีกลไกให้ประชาชนเข้าถึงกฎหมาย โดยสะดวกและเข้าใจกฎหมายได้ง่ายรวมทั้งการพัฒนาระบบฐานข้อมูลของกฎหมาย คำพิพากษา คำวินิจฉัย หรือการตีความกฎหมาย ให้ประชาชนเข้าถึงได้โดยสะดวก (0307)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 7 อยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย โดยในช่วงที่ผ่านมาสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีการ่วมกับสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) ดำเนินการพัฒนาระบบกลางด้านกฎหมาย เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลด้านกฎหมายของประเทศ รวมถึงเป็นช่องทางสำหรับรับฟังความคิดเห็นและประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการดำเนินการจัดทำกฎหมายหรือร่างกฎหมาย และการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 8 ปฏิรูปการเรียนการสอนและการศึกษาอบรมวิชากฎหมายเพื่อพัฒนานักกฎหมายให้เป็นผู้ประกอบวิชาชีพที่ดี (0308)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 8 ยังห่างจากค่าเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ โดยช่วงที่ผ่านมามีการผลักดันการจัดตั้ง “คณะกรรมการสภานิติศึกษาแห่งชาติ” เพื่อกำหนดนโยบายในการพัฒนาบุคลากรด้านกฎหมาย เพื่อพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน และหลักเกณฑ์มาตรฐานของผู้เข้ารับการศึกษานิติศาสตร์ในระดับอุดมศึกษาที่เป็นมาตรฐาน ไม่ให้มีการเทียบโอนรายวิชาก่อนที่จะสำเร็จการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษา รวมทั้งการอบรมผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมายให้มีความรู้ที่ทันสมัยและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งยังไม่ประสบผลอย่างเป็นรูปธรรม

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 9 พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนให้ประชาชนติดต่อกับเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายได้โดยสะดวก เพื่อลดค่าใช้จ่ายและขจัดช่องทางการทุจริตประพฤติมิชอบ (0309)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 9 อยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย โดยในช่วงที่ผ่านมาได้มีการพัฒนาแพลตฟอร์มเพื่อสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการให้บริการแก่ภาคประชาชนและภาคธุรกิจ รวมทั้งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลภาครัฐที่มีความมั่นคงปลอดภัยในการพัฒนาระบบเครือข่ายสื่อสารข้อมูลเชื่อมโยงหน่วยงานภาครัฐ

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 10 มีกลไกส่งเสริมการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (0310)

การบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 10 ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าในช่วงที่ผ่านมาได้มีการสำรวจโทษทางอาญาที่มีการจำคุก ปรับ หรือโทษทางอาญาอื่น ๆ ที่สามารถเปรียบเทียบปรับให้คดียุติได้มาประกอบการจัดทำร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... ตลอดจนผลักดันร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายและลดผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน อย่างไรก็ตาม การดำเนินการของกิจกรรมภายใต้เรื่องและประเด็นปฏิรูปนี้ ยังคงมีความล่าช้ากว่าที่แผนกำหนด อาทิ การนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมาย

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1

มีกลไกให้การออกกฎหมายเป็นกฎหมายที่ดีและเท่าที่จำเป็น รวมทั้งมีกลไกในการทบทวนกฎหมายที่มีผลใช้บังคับแล้ว เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการตามมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

● เป้าหมาย ●

มีการตรากฎหมายเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย รวมทั้งมีกลไกตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐให้เป็นไปตามหลักการตามมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญฯ

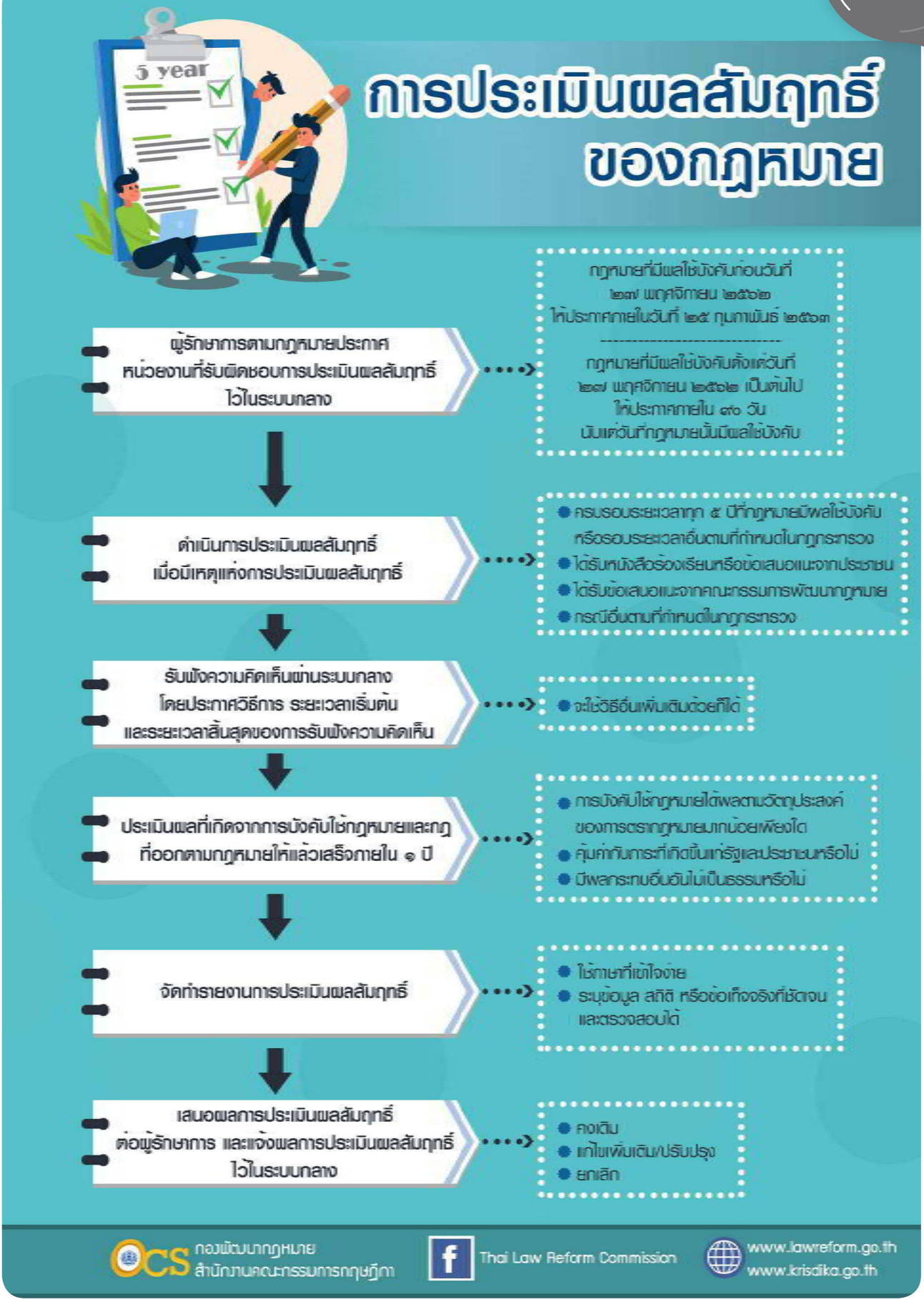
● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ความสำเร็จในการตรากฎหมายเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย รวมทั้งการกำหนดส่วนงานในการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐตามหลักการตามมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญฯ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 77 กำหนดหลักการสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของกฎหมายให้เป็นกฎหมายที่ดี โดยให้รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็นและยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็น ไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพ โดยก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับจะต้องดำเนินการให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็น การวิเคราะห์ผลกระทบต่อประชาชน เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน

นอกจากนี้ เมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้วจะต้องจัดให้มีระบบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุกรอบระยะเวลาที่กำหนด เพื่อพัฒนากฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งที่ผ่านมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการจนบรรลุเป้าหมายแรก กล่าวคือ การตราพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 อันเป็นกลไกหลักเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการดำเนินการดังกล่าว โดยได้มีการประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม 2562

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

การดำเนินงานที่ผ่านมา ได้มีการออกกฎกระทรวง แนวทาง และคำแนะนำ เพื่อวางหลักเกณฑ์และรายละเอียดในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติดังกล่าว จำนวน 11 ฉบับ ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2562 ได้แก่ (1) กฎกระทรวงกำหนดกฎหมายตามมาตรา 29 (6) พ.ศ. 2562 (2) กฎกระทรวงกำหนดรอบระยะเวลาการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 (3) กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเกี่ยวกับการไม่เผยแพร่ข้อมูลในระบบกลาง พ.ศ. 2562 (4) แนวทางการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย (5) แนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย (6) คำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย เรื่อง การรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบการจัดทำร่างกฎหมาย (7) คำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย เรื่อง การใช้ระบบอนุญาตในกฎหมาย (8) คำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย เรื่อง การใช้ระบบคณะกรรมการในกฎหมาย (9) คำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย เรื่อง การกำหนดโทษอาญาในกฎหมาย (10) หลักเกณฑ์การจัดทำคำอธิบายสรุปสาระสำคัญของกฎหมาย และ (11) หลักเกณฑ์การจัดทำและเผยแพร่ข้อมูลในระบบกลางเพื่อประโยชน์ในการให้ประชาชนเข้าถึงกฎหมายได้อย่างทั่วถึง นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนาต้นแบบ “ระบบกลาง” ซึ่งเป็นระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและเครือข่ายเชื่อมโยงที่จัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าการดำเนินการตามประเด็นปฏิรูปดังกล่าวได้บรรลุเป้าหมายแล้วในส่วนหนึ่ง โดยได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางการจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายอย่างชัดเจนและรอบด้านไว้แล้ว แต่หน่วยงานผู้รักษาการตามกฎหมายต่าง ๆ ยังคงมีหน้าที่ต้องดำเนินการในขั้นตอนต่อไปตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 ทำให้เกิดความท้าทายที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างการรับรู้กับหน่วยงานผู้รักษาการตามกฎหมายให้เข้าใจและสามารถปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าวได้อย่างถูกต้อง

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้สามารถรักษาการบรรลุเป้าหมายของประเด็นปฏิรูปเรื่องนี้ ต้องเร่งสร้างความเข้าใจและส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และแนวทางการจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ตลอดจนติดตามผลการดำเนินการของหน่วยงานผู้รักษาการตามกฎหมายต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายหลักของการพัฒนาคุณภาพของกฎหมายให้เป็นกฎหมายที่ดีต่อไป

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2

ยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่ล้าสมัย และเป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพของประชาชน

● <u>เป้าหมาย</u> ●

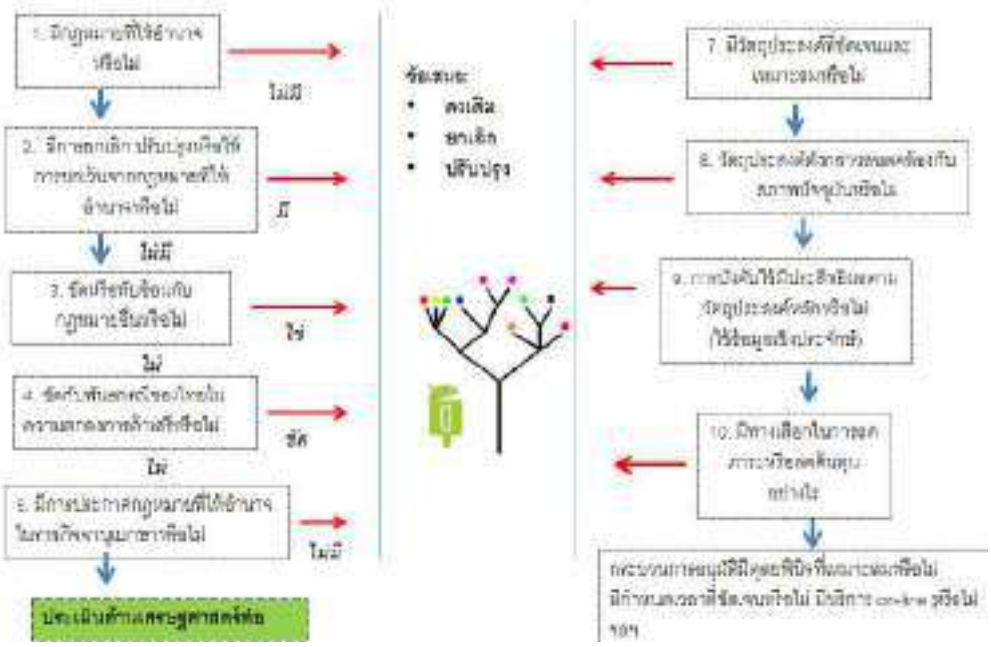
มีกลไกทบทวน ปรับปรุง และยกเลิกกฎหมายที่ล้าสมัย หรือสร้างภาระและอุปสรรคต่อการดำรงชีวิต หรือการประกอบอาชีพของประชาชน

● <u>ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565</u> ●

ความสำเร็จในการจัดตั้งกลไกคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายในระยะเร่งด่วน และผลการปรับปรุงกฎหมายและอนุบัญญัติที่เสนอแนะให้มีการทบทวน

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 77 กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็นและยกเลิก หรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็น ไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพเพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน ซึ่งแผนการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายได้กำหนดให้มีกลไกเพื่อช่วยเร่งรัดให้การทบทวน ปรับปรุง และยกเลิกกฎหมายที่ล้าสมัย หรือสร้างภาระและปรับปรุงกฎหมายที่ล้าสมัย และเป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพของประชาชนเกิดผลเป็นรูปธรรมเร็วยิ่งขึ้น อย่างไรก็ดี ได้มีการทบทวนปรับเปลี่ยนกลไกฝ่ายเลขานุการ โดยปัจจุบันได้มีการมอบหมายให้สำนักงานขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติและการสร้างความสามัคคีปรองดอง (สำนักงาน ป.ย.ป.) เป็นฝ่ายเลขานุการหลักในการดำเนินการ จึงได้บรรลุความท้าทายของช่วงปีที่ผ่านมาในการกำหนดผู้รับผิดชอบในเรื่องดังกล่าวอย่างชัดเจน เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนการดำเนินการตามเป้าหมายต่อไปได้

กรอบการทบทวนโดยใช้ Checklist

ที่มา: สำนักงานขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการสร้างความสามัคคีปรองดอง (สำนักงาน ป.ย.ป.)

การดำเนินงานที่ผ่านมา ได้มีการออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการขับเคลื่อนการปฏิรูปกฎหมายในระยะเร่งด่วน พ.ศ. 2563 โดยได้จัดตั้งกลไกการดำเนินงานที่สำคัญ คือ “คณะกรรมการดำเนินการปฏิรูปกฎหมายในระยะเร่งด่วน” โดยมีสำนักงาน ป.ย.ป. เป็นฝ่ายเลขานุการหลักร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำหน้าที่เสนอแนะให้มีการแก้ไข ปรับปรุง หรือยกเลิกกฎหมายหรือกฎเพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูปกฎหมายในประเด็นต่าง ๆ และมีการนำผลการศึกษาของโครงการศึกษาวิเคราะห์ทบทวนกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และกระบวนงานที่เกี่ยวกับการอนุมัติ อนุญาตเพื่อลดขั้นตอนการดำเนินการและการอนุญาตที่ไม่จำเป็น หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพ และการดำเนินธุรกิจของประชาชน เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายของแผนการปฏิรูปประเทศและยุทธศาสตร์ชาติ ด้วยความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

วิธีการทบทวน

SS คือ Thailand’s Simple and Smart License (คณะทำงานทบทวนการอนุญาต)

ที่มา: สำนักงานขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการสร้างความสามัคคีปรองดอง (สำนักงาน ป.ย.ป.)

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย มีประเด็นที่ต้องเร่งรัดการดำเนินการ เนื่องจากผลของโครงการศึกษาวิเคราะห์ทบทวนกฎหมาย กฎ ระเบียบดังกล่าว มีกระบวนงานที่สมควรปรับปรุง ทบทวน หรือยกเลิก รวมมากกว่า 1,000 กระบวนงาน และมีความเกี่ยวข้องกับหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ขณะที่กรอบระยะเวลาตามแผนฯ มีเหลืออยู่อย่างจำกัด จึงต้องพิจารณาคัดเลือกปรับปรุงกระบวนงานที่มีความสำคัญและสามารถลดภาระหรือความเหลื่อมล้ำและไม่เป็นธรรมให้แก่ประชาชน รวมทั้งสามารถขจัดอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพและการดำเนินธุรกิจที่เกิดผลอย่างมีนัยสำคัญ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อเร่งรัดการดำเนินการให้เป็นไปตามเป้าหมายของประเด็นปฏิรูปเรื่องนี้ คณะกรรมการดำเนินการปฏิรูปกฎหมายในระยะเร่งด่วนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง จึงควรพิจารณาเร่งรัดการดำเนินการ โดยจัดลำดับความสำคัญและคัดเลือกกระบวนงานที่จำเป็นเพื่อเสนอการแก้ไขปรับปรุงหรือยกเลิกกฎหมายหรือกฎ ที่สามารถลดภาระหรือความเหลื่อมล้ำและไม่เป็นธรรมให้แก่ประชาชน รวมทั้งสามารถขจัดอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพและการดำเนินธุรกิจได้เป็นลำดับแรก ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายของแผนฯ ต่อไป

ปี 2562
ปี 2563

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3

มีกลไกทางกฎหมายเพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม

เป้าหมาย

มีกลไกทางกฎหมายสำหรับปรับปรุงกฎและระเบียบเพื่อสร้างความเป็นธรรมและขจัดความเหลื่อมล้ำทางสังคม

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

ความสำเร็จในการจัดตั้งกลไกทางกฎหมายสำหรับปรับปรุงกฎและระเบียบเพื่อสร้างความเป็นธรรมและขจัดความเหลื่อมล้ำทางสังคม และผลการปรับปรุงกฎหมายและอนุบัญญัติที่เสนอแนะให้มีการปรับปรุง

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ในช่วงที่ผ่านมาภาคส่วนต่าง ๆ ในประเทศได้ดำเนินการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น แต่ประชาชนส่วนหนึ่งยังคงประสบปัญหาจากการกระจายรายได้ที่ไม่เป็นธรรม และเผชิญอุปสรรคในการเข้าถึงทรัพยากร บริการสาธารณะ สาธารณูปโภค และสวัสดิการของรัฐ ซึ่งภาครัฐได้ดำเนินการผลักดันให้มีการตรากฎหมายเพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม อาทิ พระราชบัญญัติคุ้มครองประชาชนในการทำสัญญาขายฝากที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมหรือที่อยู่อาศัย พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม พ.ศ. 2562 โดยได้กำหนดให้มีกลไกเพื่อเป็นช่องทางในการบูรณาการและเร่งรัดการดำเนินงานให้เกิดผลเป็นรูปธรรมเร็วยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ในช่วงปี 2563 รัฐบาลได้ผลักดันให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบูรณาการเพื่อพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคมขึ้นแล้วเสร็จ จึงได้บรรลุความท้าทายของช่วงปีที่ผ่านมาและมีความชัดเจนของผู้รับผิดชอบเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินการตามเป้าหมายต่อไปได้

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในช่วงปีที่ผ่านมามีการจัดตั้งกลไก “คณะกรรมการบูรณาการเพื่อพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคม” ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบูรณาการเพื่อพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคม พ.ศ. 2563 โดยมีภารกิจหลักในการวางแนวทางและวิธีการดำเนินการระหว่างหน่วยงานของรัฐเพื่อให้เกิดการบูรณาการร่วมกันในการกำหนดแผนงาน โครงการและการบริหารจัดการงบประมาณและทรัพยากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อการพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคม และจัดทำข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีในการจัดทำแก้ไขเพิ่มเติม หรือปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ และมาตรการที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ รวมทั้งติดตามและประเมินผลการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ภาครัฐได้มอบหมายให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนการดำเนินการในเรื่องดังกล่าว นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ ได้มีการดำเนินการที่เกี่ยวข้องตามประเด็นปฏิรูปดังกล่าว เช่น ศึกษาการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีผ่านมาตรการการลดอัตราภาษี การยกร่างกฎหมายและกฎระเบียบเพื่อให้ผู้ประกอบการ SMEs ในไทยได้รับความเท่าเทียมในการแข่งขัน การศึกษาแนวทางการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ และพัฒนาระบบการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกรมสรรพากร กรมสรรพสามิต และกรมศุลกากร ตลอดจน

การพิจารณาผลักดันร่างกฎหมายตามนโยบายของรัฐบาล เช่น ร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองทรัพย์สินตกค้างที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐและเอกชน พ.ศ. .... เพื่อนำมาใช้เพื่อประโยชน์ในการสนับสนุนการดำเนินการเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมด้วย

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การเร่งรัดการดำเนินการโดยกลไกทางกฎหมายหรือการบูรณาการเพื่อพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคมผ่านคณะกรรมการบูรณาการเพื่อพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคมที่จัดตั้งขึ้นแล้ว หน่วยงานภาครัฐและประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องสร้างการตระหนักรู้ถึงสิทธิและการมีส่วนร่วมเพื่อให้การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเอื้อต่อการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน และบรรลุเป้าหมายในการมีกลไกทางกฎหมายเพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคมอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนประเด็นการปฏิรูปดังกล่าวเป็นไปอย่างต่อเนื่องตามเป้าหมายที่กำหนด จึงควรให้ความสำคัญกับการดำเนินงานของคณะกรรมการบูรณาการเพื่อพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคมร่วมกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการบูรณาการร่วมกันในการกำหนดแผนงาน โครงการ และการบริหารจัดการงบประมาณและทรัพยากรต่าง ๆ รวมทั้งผลักดันการจัดทำกฎหมายเพื่อพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคม เพื่อเป็นกลไกรองรับการดำเนินการให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมในระยะยาวต่อไป

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4

มีกลไกให้มีการตรากฎหมาย เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

● **เป้าหมาย** ●

มีกลไกทบทวน และปรับปรุงกฎหมายเพื่อเอื้อต่อการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

● **ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565** ●

ความสำเร็จในการจัดตั้งกลไกทบทวนและปรับปรุงกฎหมาย และผลการปรับปรุงกฎหมายและอนุบัญญัติที่เสนอแนะให้มีการทบทวน

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ที่ผ่านมาการดำเนินนโยบายทางด้านการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องยังมีความซ้ำซ้อนและขาดการบูรณาการในเชิงระบบ คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายจึงผลักดันการกำหนดให้มีกลไกทางกฎหมายเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ซึ่งเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 258 ค. (1) กำหนดให้มีกลไกให้ดำเนินการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับต่าง ๆ ที่ใช้บังคับอยู่ก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ให้สอดคล้องกับหลักการตามมาตรา 77 และพัฒนาให้สอดคล้องกับหลักสากล โดยให้มีการใช้ระบบอนุญาตและระบบการดำเนินการโดยคณะกรรมการเพียงเท่าที่จำเป็น เพื่อให้การทำงานเกิดความคล่องตัวมีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจนและไม่สร้างภาระแก่ประชาชนจนเกินความจำเป็น อย่างไรก็ดี ตามแผนฯ ได้กำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายเป็นฝ่ายเลขานุการหลัก แต่ได้มีการทบทวนปรับเปลี่ยนกลไกฝ่ายเลขานุการซึ่งปัจจุบันได้มีการมอบหมายให้สำนักงานขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติและการสร้างความสามัคคีปรองดอง (สำนักงาน ป.ย.ป.) เป็นฝ่ายเลขานุการในการดำเนินงานแทน จึงได้บรรลุความท้าทายของช่วงปีที่ผ่านมาในการกำหนดผู้รับผิดชอบในเรื่องดังกล่าวอย่างชัดเจนเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินการตามเป้าหมายต่อไปได้

การดำเนินงานที่ผ่านมา ได้มีการผลักดันกฎหมายสำคัญเพื่อเป็นกลไกสนับสนุนการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ อาทิ พระราชบัญญัติยกเว้นเบี้ยปรับเงินเพิ่มภาษีอากรและความรับผิดทางอาญา เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการเกี่ยวกับภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 นอกจากนี้ ได้มีการออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการขับเคลื่อนการปฏิรูปกฎหมายในระยะเร่งด่วน พ.ศ. 2563 โดยได้จัดตั้งกลไกการดำเนินงานที่สำคัญคือ “คณะกรรมการดำเนินการปฏิรูปกฎหมายในระยะเร่งด่วน” ซึ่งมีสำนักงาน ป.ย.ป. เป็นฝ่ายเลขานุการหลักร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำหน้าที่เสนอแนะให้มีการแก้ไข ปรับปรุง หรือยกเลิกกฎหมายหรือกฎเพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูปกฎหมายในประเด็นต่าง ๆ โดยต่อยอดจากผลของโครงการศึกษาวิเคราะห์ทบทวนกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และกระบวนงานที่เกี่ยวกับการอนุมัติ อนุญาตเพื่อลดขั้นตอนการดำเนินการและการอนุญาตที่ไม่จำเป็น หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินธุรกิจ เพื่อเอื้อต่อการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย มีประเด็นที่ต้องเร่งรัดการดำเนินการเนื่องจากผลของโครงการศึกษาวิเคราะห์ทบทวนกฎหมาย กฎ ระเบียบดังกล่าว มีกระบวนงานที่ควรปรับปรุง ทบทวน หรือยกเลิกรวมมากกว่า 1,000 กระบวนงาน และมีความเกี่ยวข้องกับหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ขณะที่กรอบระยะเวลาตามแผนฯ มีเหลืออยู่อย่างจำกัด จึงต้องพิจารณาคัดเลือกปรับปรุงกระบวนงานที่มีความสำคัญและสามารถลดภาระหรือความเหลื่อมล้ำและไม่เป็นธรรมให้แก่ประชาชน รวมทั้งสามารถขจัดอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพและการดำเนินธุรกิจที่เกิดผลอย่างมีนัยสำคัญ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อเร่งรัดการดำเนินการให้เป็นไปตามเป้าหมายของประเด็นปฏิรูปเรื่องนี้ คณะกรรมการดำเนินการปฏิรูปกฎหมายในระยะเร่งด่วนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง จึงควรพิจารณาเร่งรัดการดำเนินการโดยควรจัดลำดับความสำคัญและคัดเลือกกระบวนงานเพื่อเสนอการแก้ไข ปรับปรุงหรือยกเลิกกฎหมายหรือกฎที่สามารถขจัดอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพและการดำเนินธุรกิจ และเอื้อต่อการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศได้เป็นลำดับแรก ตลอดจนเพื่อให้สอดคล้องกับบริบท

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5

พัฒนากระบวนการจัดทำและตรวจพิจารณาร่างกฎหมายให้รวดเร็ว รอบคอบ และสอดคล้องกับกรอบเวลาในการตรากฎหมายตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

● เป้าหมาย ●

กระบวนการจัดทำและตรวจพิจารณาร่างกฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ความสมบูรณ์ของร่างกฎหมาย ระยะเวลาการตรวจพิจารณา และจำนวนของกฎหมายเพื่อรองรับการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ การปฏิรูปประเทศ และนโยบายรัฐบาล

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 258 ค. (1) กำหนดให้มีกลไกให้การปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบ หรือข้อบังคับต่าง ๆ ที่ใช้บังคับอยู่ก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ให้สอดคล้องกับหลักการเป็นกฎหมายที่ดีตามมาตรา 77 ประกอบกับมาตรา 26 ของรัฐธรรมนูญฯ กำหนดให้การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลจะต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ซึ่งต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม และไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลจนเกินสมควร ดังนั้น จึงจำเป็นต้องพัฒนากระบวนการจัดทำและตรวจพิจารณาร่างกฎหมายให้รอบคอบ รวดเร็ว และดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการปฏิรูปประเทศในการพัฒนากฎหมายให้มีคุณภาพ ซึ่งในช่วงที่ผ่านมาภาครัฐได้ดำเนินการกิจกรรมตามกรอบระยะเวลาที่กำหนดของแผนฯ อย่างต่อเนื่อง อาทิ การจัดทำคู่มือแบบการร่างกฎหมาย และคู่มือแนวทางการดำเนินการจัดทำร่างกฎหมายที่สอดคล้องกับการดำเนินการตามรัฐธรรมนูญฯ

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในช่วงปี 2563 การปรับปรุงกระบวนการจัดทำและตรวจพิจารณาร่างกฎหมายของหน่วยงานของรัฐให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นตามหลักการและแนวทางที่กำหนดในพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 อาทิ การกำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางในการจัดทำร่างกฎหมาย กระบวนการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ฯลฯ การเสนอคณะรัฐมนตรีเห็นชอบแนวทางการร่างกฎหมายให้สอดคล้องกับมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือการดำเนินการเพื่อรองรับและขับเคลื่อนการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 และการปรับปรุงคู่มือแบบการร่างกฎหมาย รวมทั้งการพัฒนาระบบรายงานการติดตามและประเมินผลของยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศ (eMENSCR) เพื่อเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการติดตามและรายงานผลการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าว ข้างต้นมีความครอบคลุมเพียงพอ และอาจไม่จำเป็นต้องดำเนินการผ่านกลไกคณะกรรมการตรวจร่างกฎหมายประจำกระทรวงได้

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ดังนั้น จึงถือได้ว่าเรื่องและประเด็นปฏิรูปนี้ มีการดำเนินการบรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ตามแผนการปฏิรูปประเทศแล้ว นอกจากนี้ รัฐบาลได้มีการจัดตั้ง “คณะกรรมการดำเนินการปฏิรูปกฎหมายในระยะเร่งด่วน” ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการขับเคลื่อนการปฏิรูปกฎหมายในระยะเร่งด่วน พ.ศ. 2563 เพื่อเป็นช่องทางสนับสนุนในการขับเคลื่อนการทบทวน ปรับปรุง และยกเลิกกฎหมายตามแผนการปฏิรูปประเทศและยุทธศาสตร์ชาติในระยะเร่งด่วนด้วย

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ยังคงมีความท้าทายในการพัฒนากระบวนการจัดทำและตรวจพิจารณาร่างกฎหมาย ได้แก่ กระบวนการรับฟังความคิดเห็นต่อร่างกฎหมายจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ความเห็นที่รอบด้านเพื่อประกอบการจัดทำกฎหมาย ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของกฎหมายและประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระยะยาว

นอกจากนี้ ยังคงมีกิจกรรมภายใต้แผนฯ ที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี อาทิ การพัฒนาหลักสูตรอบรมด้านการร่างกฎหมายให้แก่บุคลากรของหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ การสัมมนาร่วมกันระหว่างกรรมการกฤษฎีกาเพื่อหารือแนวทางการปรับปรุงประสิทธิภาพในการตรวจพิจารณาร่างกฎหมาย รวมทั้งการจัดทำแผนนิติบัญญัติสำหรับการเสนอร่างกฎหมายประจำปี

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย หน่วยงานผู้รับผิดชอบตามแผนฯ ควรให้ความสำคัญกับการดำเนินการตามหลักเกณฑ์และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องตลอดจนกระบวนการรับฟังความคิดเห็นต่อร่างกฎหมายให้ครอบคลุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งจะช่วยให้การพัฒนากระบวนการจัดทำและตรวจพิจารณาร่างกฎหมายสัมฤทธิ์ผลต่อไป

ปี 2562
ปี 2563

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 6

มีกลไกให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำและเสนอร่างกฎหมายที่มีความสำคัญ และจัดให้มีกลไกช่วยเหลือประชาชนในการจัดทำและเสนอร่างกฎหมาย รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน

● เป้าหมาย ●

มีกลไกให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำและเสนอร่างกฎหมาย รวมทั้งให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ความสำเร็จในการตรากฎหมายเพื่อกำหนดขั้นตอนและวิธีการเข้าชื่อเสนอกฎหมายของประชาชน รวมทั้งกลไกการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 258 ค. (4) กำหนดให้ต้องจัดให้มีกลไกช่วยเหลือประชาชนในการจัดทำและเสนอร่างกฎหมาย เพื่อให้การใช้สิทธิของประชาชนในการเสนอร่างกฎหมายเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ประกอบกับตามมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้กำหนดหลักการสำคัญในการจัดทำและเสนอร่างกฎหมาย โดยก่อนการตรากฎหมายจะต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ ทั้งนี้ เพื่อให้กฎหมายที่จะจัดทำขึ้นได้รับการมีส่วนร่วมจากประชาชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้านได้รับการยอมรับและสามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ดี ตามแผนฯ ได้กำหนดช่องทางให้ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้เสียสามารถสะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้กฎหมาย หลักเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชนรวมทั้งกลไกการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนที่สามารถเข้าถึงได้โดยง่าย นอกจากนี้ ยังกำหนดให้มีการตรากฎหมายเพื่อกำหนดขั้นตอนและวิธีการเข้าชื่อเสนอกฎหมายของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ตลอดจนกำหนดให้มีกลไกการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน ทั้งนี้ การดำเนินการในกิจกรรมดังกล่าว แม้ว่าจะล่าช้ากว่ากรอบระยะเวลาที่กำหนดตามแผนฯ แต่ในช่วงที่ผ่านมาภาครัฐได้เร่งรัดการจัดทำร่างพระราชบัญญัติการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. .... และเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของรัฐสภาแล้ว

การดำเนินงานที่ผ่านมา ได้มีการผลักดันให้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. ..... ที่ปรับปรุงหลักการให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน โดยได้มีการปรับปรุงขั้นตอน วิธีการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย รวมทั้งกลไกการให้ความช่วยเหลือประชาชนในการจัดทำร่างกฎหมาย การรวบรวมหลักฐานการร่วมเข้าชื่อและการเสนอร่างกฎหมาย ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบในหลักการร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2563 และเสนอต่อรัฐสภาเพื่อพิจารณา โดยระบุว่าเป็นร่างพระราชบัญญัติที่ตราขึ้นเพื่อดำเนินการตามหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ เพื่อให้สามารถพิจารณาได้แล้วเสร็จโดยเร็ว ซึ่งปัจจุบันอยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. .... และคาดว่าจะแล้วเสร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนการปฏิรูปประเทศ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การจัดทำและการเสนอกฎหมายประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง การช่วยเหลือประชาชนในการจัดทำร่างและเสนอร่างกฎหมาย พร้อมทั้งการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน ยังมีข้อจำกัดในเรื่องต่าง ๆ อาทิ การประชาสัมพันธ์ การสร้างการรับรู้ ตลอดจนรูปแบบ วิธีการ หรือช่องทางการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนยังอาจไม่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง จึงจำเป็นต้องมีการกำหนดกลไกเพิ่มเติมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและทั่วถึง รวมทั้งพิจารณาแนวทางการสนับสนุนงบประมาณเพื่อสนับสนุนการดำเนินการให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อเร่งรัดการดำเนินการให้เป็นไปตามเป้าหมาย ควรผลักดันการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. .... ให้แล้วเสร็จ เพื่อให้มีกลไกทางกฎหมายในการส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำและเสนอร่างกฎหมาย และเร่งรัดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดให้มีกลไกรองรับการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 7

มีกลไกให้ประชาชนเข้าถึงกฎหมายโดยสะดวกและเข้าใจกฎหมายได้ง่าย รวมทั้งพัฒนาระบบฐานข้อมูลของกฎหมาย คำพิพากษา คำวินิจฉัย หรือการตีความกฎหมายให้ประชาชนเข้าถึงได้โดยสะดวก

เป้าหมาย ●
ประชาชนสามารถเข้าถึงและเข้าใจกฎหมายได้โดยง่าย รวมทั้งมีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลของกฎหมาย

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●
ความสำเร็จในการจัดทำคำอธิบาย คำแปลหรือประมวลกฎหมาย และความสมบูรณ์ของระบบฐานข้อมูลของกฎหมาย

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หมวด 4 หน้าที่ของปวงชนชาวไทย มาตรา 50 (3) กำหนดให้บุคคลมีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด โดยรัฐมีหน้าที่ดูแลให้มีการปฏิบัติตามและบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 258 ค. (3) กำหนดให้มีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลกฎหมายของรัฐโดยใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องพัฒนาระบบกลางดังกล่าวขึ้นเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลกฎหมายได้โดยสะดวกและมีส่วนช่วยให้เข้าใจเนื้อหาสาระของกฎหมายได้ง่าย โดยในช่วงที่ผ่านมา ภาครัฐได้กำหนดหลักเกณฑ์การจัดทำและเผยแพร่ข้อมูลในระบบกลาง เพื่อประโยชน์ในการให้ประชาชนเข้าถึงกฎหมายได้อย่างทั่วถึงเรียบร้อยแล้ว และอยู่ระหว่างการพัฒนาระบบข้อมูลกลางด้านกฎหมายในระยะที่ 1 เพื่อให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบตามกฎหมายต่าง ๆ ใช้งานอย่างตามเป้าหมายต่อไป

การดำเนินงานที่ผ่านมา ได้มีการตราพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 เพื่อเป็นกลไกกำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องดำเนินการจัดทำฐานข้อมูลกลางในการแลกเปลี่ยนข้อมูลดิจิทัลระหว่างหน่วยงานของรัฐแล้ว สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ได้ร่วมกับสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) อยู่ระหว่างการพัฒนาระบบกลางด้านกฎหมายขึ้น เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลด้านกฎหมายของประเทศ รวมถึงเป็นช่องทางสำหรับรับฟังความคิดเห็นและประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการดำเนินการจัดทำกฎหมายหรือร่างกฎหมาย และการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ซึ่งเป็นอีกช่องทางหนึ่งของประชาชนและภาคส่วนต่าง ๆ ในการมีส่วนร่วมและติดตามตรวจสอบการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐในกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายของประเทศได้ ทั้งนี้ การดำเนินการในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 เป็นการดำเนินการในระยะที่ 1 เพื่อรองรับการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนประกอบการจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ซึ่งอยู่ระหว่างการดำเนินการตามกรอบระยะเวลาของแผนฯ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย จากการดำเนินการขั้นต้นทำให้มีความท้าทายที่สำคัญ คือ การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของระบบกลางด้านกฎหมาย ระยะที่ 1 เพื่อใช้ประกอบการพัฒนาระบบฐานข้อมูลกฎหมายในระยะที่ 2 ในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ให้มีความครบถ้วนและสมบูรณ์ สามารถสนับสนุนการให้ประชาชนเข้าถึงกฎหมายได้อย่างสะดวกและทั่วถึง ส่งเสริมให้ประชาชนสามารถเข้าใจเนื้อหาสาระของกฎหมายได้ง่ายต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในประเด็นปฏิรูปเรื่องนี้ นอกจากการเพิ่มช่องทางและอำนวยความสะดวกการเข้าถึงกฎหมายแก่ประชาชนทุกกลุ่มแล้ว ควรติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของระบบกลางด้านกฎหมาย ระยะที่ 1 รวมทั้งเร่งรัดดำเนินการสร้างการรับรู้และความเข้าใจของหน่วยงานที่รับผิดชอบการบังคับใช้กฎหมาย ตลอดจนการติดตามประเมินผลการดำเนินการของหน่วยงานผู้รับผิดชอบตามกฎหมายในการสรุปสาระสำคัญของกฎหมาย คำพิพากษา คำวินิจฉัย หรือการตีความกฎหมายให้ประชาชนเข้าใจได้ง่าย เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้สะดวกยิ่งขึ้น นอกจากนี้ควรผลักดันการจัดทำร่างกฎหมายว่าด้วยการจัดทำประมวลกฎหมายและกฎเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงได้โดยสะดวก เพื่อเป็นกรอบในการรวบรวมกฎหมายและกฎต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาไว้ในที่เดียวกัน และสนับสนุนให้ประชาชนสามารถเข้าถึงตัวบทกฎหมายได้ครบถ้วนโดยง่าย

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 8

ปฏิรูปการเรียนการสอนและการศึกษาอบรมวิชากฎหมายเพื่อพัฒนานักกฎหมายให้เป็นผู้ประกอบวิชาชีพที่ดี

● <u>เป้าหมาย</u> ●

ปฏิรูปการเรียนการสอนและการศึกษาอบรมวิชากฎหมาย โดยมีหลักสูตรการศึกษานิติศาสตร์ที่มีคุณภาพ เพื่อพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมายให้เป็นผู้มีความรู้ มีนิติทัศนะ และยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม สามารถประยุกต์ใช้ให้เกิดความเป็นธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

● <u>ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565</u> ●

ความสำเร็จในการจัดตั้งคณะกรรมการสภานิติศึกษาแห่งชาติ และการมีมาตรฐานหลักสูตรของผู้เข้ารับการศึกษานิติศาสตร์ในระดับอุดมศึกษา

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 258 ค. (2) กำหนดให้มีการปฏิรูปการเรียนการสอนและการศึกษาอบรมวิชากฎหมาย เพื่อพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมายให้เป็นผู้มีความรอบรู้ มีนิติทัศนะ และยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรมของนักกฎหมาย ทั้งนี้ เพื่อวางรากฐานการสร้างนักกฎหมายที่ดีตั้งแต่การผลิตบัณฑิตทางนิติศาสตร์ที่มีองค์ความรู้ทั้งทางทฤษฎี มีความเข้าใจสภาพสังคมและบริบทการพัฒนาของประเทศ ซึ่งจะช่วยให้ประเทศไทยมีการพัฒนาด้านกฎหมายที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น สนับสนุนการบรรลุเป้าหมายของการปฏิรูปในการปรับปรุงกฎหมายที่ล้าสมัย ลดความเหลื่อมและสร้างความเป็นธรรมในสังคม และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระยะยาวต่อไป โดยแผนฯ กำหนดให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการสภานิติศึกษาแห่งชาติ เพื่อจัดทำนโยบายและกำหนดกรอบมาตรฐานการศึกษาวิชานิติศาสตร์ ให้มีเนื้อหาหลักสูตรที่สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และหลักวิชาชีพของนักกฎหมาย เพื่อสร้างนักกฎหมายให้มีคุณภาพและมีความเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ ตลอดจน เพื่อตอบสนองต่อนโยบายของการพัฒนาประเทศให้สอดคล้องกับบริบททางสังคม โดยในช่วงที่ผ่านมาได้ดำเนินการเร่งรัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการสภานิติศึกษาแห่งชาติ ตลอดจนการพิจารณาปรับปรุงมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาสำหรับการศึกษาวิชานิติศาสตร์ให้เป็นไปตามที่กำหนดในแผนฯ

การดำเนินงานที่ผ่านมา คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายได้ติดตามการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะในเรื่องของการจัดตั้งคณะกรรมการสภานิติศึกษาแห่งชาติ เพื่อกำหนดนโยบายในการพัฒนาบุคลากรด้านกฎหมาย หลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน หลักเกณฑ์มาตรฐานของผู้เข้ารับการศึกษานิติศาสตร์ และการปรับปรุงมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาสำหรับการศึกษาวิชานิติศาสตร์ ไม่ให้มีการเทียบโอนรายวิชาก่อนที่จะสำเร็จการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษา เพื่อให้ผู้เข้ารับการศึกษามีคุณสมบัติครบถ้วนและมีความพร้อมสำหรับการศึกษาวิชานิติศาสตร์ในระดับอุดมศึกษาต่อไป ทั้งนี้ ยังไม่ประสบผลอย่างเป็นรูปธรรมตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ในระยะต่อไปจึงต้องเร่งรัดการดำเนินการให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม คือ การประสานความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาด้านนิติศาสตร์ทั้งหมดของประเทศและการสร้างความเข้าใจกับหน่วยงานกลางของรัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันพัฒนากลไกกลางในการยกระดับมาตรฐานคุณวุฒิการศึกษาวิชานิติศาสตร์เพื่อการปฏิรูปการเรียนการสอนด้านนิติศึกษาและการวางรากฐาน การสร้างนักกฎหมายที่ดีให้เป็นไปตามแผนต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อเร่งรัดการดำเนินการให้เป็นไปตามเป้าหมายของประเด็นปฏิรูปเรื่องนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรพิจารณาเร่งรัดการจัดตั้งคณะกรรมการสภานิติศึกษาให้เป็นรูปธรรม และปรับปรุงมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญา สำหรับการศึกษาวิชานิติศาสตร์ รวมทั้งเร่งรัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำหนดหลักสูตรอบรมและให้ความรู้ทางด้านกฎหมายแก่ประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้ครบถ้วน

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 9

พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนให้ประชาชนติดต่อกับเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายได้โดยสะดวก เพื่อลดค่าใช้จ่ายและขจัดช่องทางการทุจริตประพฤติมิชอบ

● **เป้าหมาย** ●

พัฒนาระบบการให้บริการประชาชนผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ประชาชนสามารถติดต่อกับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบได้สะดวก รวดเร็ว

● **ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565** ●

ความสำเร็จในการมีระบบการให้บริการประชาชนผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ของภาครัฐ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 258 ข. (1) กำหนดให้มีการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินและการจัดทำบริการสาธารณะ ซึ่งการพัฒนาระบบเทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนในการติดต่อกับหน่วยงานของรัฐ ที่หลายหน่วยงานของรัฐได้จัดให้มีระบบการให้บริการประชาชนผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ยังไม่ครอบคลุมทุกหน่วยงาน แผนฯ จึงได้กำหนดให้มีกลไกทางกฎหมายเพื่อรองรับการให้บริการประชาชนผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ของภาครัฐเพื่อให้หน่วยงานของรัฐต้องดำเนินการจัดทำระบบฐานข้อมูลในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ ปรับปรุง พัฒนา และการบูรณาการระบบฐานข้อมูลของรัฐให้มีความเป็นเอกภาพสอดคล้องกัน โดยในช่วงที่ผ่านมา ได้มีการดำเนินการตามแผนฯ ในการจัดทำข้อมูลดิจิทัลและการเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานของรัฐบางส่วนเรียบร้อยแล้ว

การดำเนินงานที่ผ่านมา นอกจากพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 ที่มีหลักการสำคัญเพื่อยกระดับการบริหารงานในการให้บริการภาครัฐให้อยู่ในระบบดิจิทัล อันจะนำไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล โดยมีระบบการทำงานที่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานของรัฐให้มีความมั่นคง ปลอดภัย มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว เปิดเผยและโปร่งใส รวมทั้งประชาชนจะได้รับความสะดวกในการรับบริการที่สามารถตรวจสอบการดำเนินงานของรัฐได้ นอกจากนี้ ยังได้มีการดำเนินการหลายกิจกรรมตามแผนฯ ได้แก่ การพัฒนาแพลตฟอร์มเพื่อสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการให้บริการแก่ภาคประชาชนและภาคธุรกิจ เพื่อเป็นศูนย์กลางบริการภาครัฐ สำหรับประชาชน ภาคธุรกิจ และชาวต่างชาติ รวมทั้งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลภาครัฐที่มีความมั่นคงปลอดภัย ในการพัฒนาระบบเครือข่ายสื่อสารข้อมูลเชื่อมโยงหน่วยงานภาครัฐ ทั้งนี้ มีข้อมูลดัชนีรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ขององค์การสหประชาชาติ พบว่าในปี 2563 ประเทศไทยอยู่อันดับที่ 57 จาก 193 ประเทศทั่วโลก ซึ่งมีการยกระดับที่ดีขึ้น จากปี 2561 ที่ประเทศไทยอยู่อันดับที่ 73

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย จะต้องมีการติดตามการดำเนินการของหน่วยงานให้มีการบูรณาการข้อมูลจากระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการพัฒนาประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล รวมทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายให้ดำเนินการตามแผนฯ ต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของประเด็นปฏิรูปเรื่องนี้ หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย ต้องให้ความสำคัญกับการจัดทำข้อมูลดิจิทัล การเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานของรัฐ มาตรการป้องกันสำหรับการรักษาความมั่นคงความปลอดภัยในการเข้าสู่การบริการดิจิทัล ตลอดจนการพัฒนาบุคลากรภาครัฐเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัลเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชน

ปี 2562
ปี 2563

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 10

มีกลไกส่งเสริมการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

● เป้าหมาย ●

มีกฎหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมาย และกฎหมายเพื่อเปลี่ยนโทษทางอาญาเป็นโทษปรับทางปกครอง รวมทั้งมีกลไกกำหนดให้ส่วนราชการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมาย

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ความสำเร็จในการจัดทำกฎหมายว่าด้วยการเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมาย และการจัดทำกฎหมายว่าด้วยการเปลี่ยนโทษทางอาญาเป็นโทษปรับทางปกครอง

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

การกำหนดให้มีการสร้างกลไกการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมในสังคม เป็นหนึ่งในเป้าหมายของการปฏิรูปประเทศที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งการบังคับใช้กฎหมายเป็นหลักการสำคัญที่นำไปสู่การดำเนินการตามเจตนารมณ์ของกฎหมายอย่างเป็นรูปธรรม โดยได้มีการดำเนินการต่าง ๆ ในช่วงที่ผ่านมา ประกอบด้วย การสนับสนุนหน่วยงานภาครัฐให้นำเทคโนโลยีมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมาย อาทิ กล้องตรวจจับความเร็ว อุปกรณ์ GPS เพื่อติดตามรถโดยสารสาธารณะ รวมทั้งการบัญญัติพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 ซึ่งได้กำหนดหลักการสำคัญในการตรวจสอบเนื้อหาของร่างกฎหมายที่เกี่ยวกับระบบอนุญาต ระบบคณะกรรมการ การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่สามารถนำมาเป็นเกณฑ์ในการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพ

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในช่วงปี 2563 ภาครัฐได้ดำเนินการสำรวจโทษทางอาญาที่มีการจำคุก ปรับหรือโทษทางอาญาอื่น ๆ ที่สามารถเปรียบเทียบปรับให้คดียุติได้มาประกอบการจัดทำร่างกฎหมายว่าด้วยการปรับเป็นโทษพินัย เพื่อพิจารณามาตรการเปลี่ยนโทษทางอาญาเป็นโทษปรับทางปกครองที่เหมาะสมกับการกระทำความผิด ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาโดยคณะกรรมการพัฒนากฎหมายอยู่ระหว่างการพิจารณาผลการรับฟังความคิดเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อร่างกฎหมายว่าด้วยการปรับเป็นโทษพินัย เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายและลดผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน อย่างไรก็ตาม แผนฯ ได้กำหนดกรอบระยะเวลาให้ดำเนินการกิจกรรมทั้งหมดภายใต้เรื่องและประเด็นปฏิรูปดังกล่าวให้แล้วเสร็จภายในปี 2563 ดังนั้น จึงปรับการประเมินผลจากกลุ่มที่อยู่ระหว่างการดำเนินการเป็นกลุ่มที่อยู่ระหว่างการดำเนินการและมีความล่าช้ากว่าแผนฯ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การสร้างความรู้ความเข้าใจของหน่วยงานในการปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานและนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย รวมทั้งการผลักดันร่างกฎหมายว่าด้วยการปรับเป็นโทษพินัยเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายและลดผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในระยะยาวต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ภาครัฐควรสนับสนุนให้หน่วยงานนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการทำงานต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายและเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้ใช้บริการทุกภาคส่วน นอกจากนี้ หน่วยงานผู้รับผิดชอบตามแผนฯ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมกันผลักดันร่างกฎหมายว่าด้วยการปรับเป็นโทษพินัย และเตรียมการออกกฎหมายลูกบทต่าง ๆ เพื่อให้สามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

LIBRARY
BANK
POLICE
HOTEL
SCHOOL
SHOPPING CENTER
SHOP
Waiting area
TICKETS
1
2
CAFE
BOOK
SHOP
Luggage storage
WC

ด้านกระบวนการยุติธรรม

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน
การสร้างโอกาส
และความเสมอภาค
ทางสังคม

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน
การปรับสมดุลและ
พัฒนา
ระบบการบริหาร
จัดการภาครัฐ

กระบวนการยุติธรรมของไทย
มีประสิทธิภาพ สามารถอำนวย
ความยุติธรรมแก่ประชาชนโดยสะดวก
รวดเร็วและประหยัด ตลอดจนช่วย
ขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศ
ให้สามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้
อย่างเหมาะสม ขณะเดียวกันยังได้
กำหนดกลไกการขับเคลื่อนและติดตาม
ประเมินผลที่ชัดเจน เพื่อกำกับ
ให้การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม
เกิดผลสัมฤทธิ์ นำไปสู่สังคมที่มี
ความสงบสุข เป็นธรรม
และประเทศชาติมีความสงบเรียบร้อย
มั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน

กระบวนการยุติธรรมเป็นกลไกสำคัญของรัฐในการสร้างความเป็นธรรมและความสงบเรียบร้อยของสังคม นอกจากนี้ยังเป็นกฎเกณฑ์กติกาให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวอย่างมีคุณภาพเป็นที่เชื่อถือของประชาชน จึงจะสามารถสร้างความสงบเรียบร้อยและความเป็นธรรมในสังคมได้อย่างยั่งยืน รัฐจึงจำเป็นต้องปรับปรุงคุณภาพกระบวนการยุติธรรมอย่างต่อเนื่อง ให้มีสมรรถนะเท่าทันความซับซ้อนของสังคมและโลกยุคปัจจุบัน

แม้กระบวนการยุติธรรมของไทยจะผ่านการปฏิรูปด้านโครงสร้าง กระบวนการทำงาน และการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนมาแล้วหลายครั้ง แต่ยังคงปรากฏข้อวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรมทั้งในแง่ของความล่าช้าในการดำเนินงาน อุปสรรคในการเข้าถึง ความเหลื่อมล้ำในการบังคับใช้กฎหมายและความถูกต้องของการดำเนินงานอยู่เป็นระยะ

สะท้อนให้เห็นความไม่เชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมของประเทศ ด้วยเหตุดังกล่าว รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 จึงมีบทบัญญัติรับรองความต่อเนื่องของการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม ในมาตรา 258 ง. ด้านกระบวนการยุติธรรม (1) ให้มีการกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมที่ชัดเจนเพื่อให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมโดยไม่ล่าช้า และมีกลไกช่วยเหลือประชาชนผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ให้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ รวมตลอดทั้งการสร้างกลไกเพื่อให้มีการบังคับการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมในสังคม (2) ปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีอาญาให้มีการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการอย่างเหมาะสม กำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ชัดเจนเพื่อมิให้คดีขาดอายุความ และสร้างความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในการสอบสวนคดีอาญา รวมทั้งกำหนดให้การสอบสวนต้องใช้ประโยชน์จากนิติวิทยาศาสตร์ และจัดให้มีบริการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มากกว่าหนึ่งหน่วยงานที่มีอิสระจากกันเพื่อให้ประชาชนได้รับบริการในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างมีทางเลือก (3) เสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรขององค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมให้มุ่งอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนโดยสะดวกและรวดเร็ว และ (4) ดำเนินการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับ หน้าที่ อำนาจ และภารกิจของตำรวจให้เหมาะสม และแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล ของข้าราชการตำรวจให้เกิดประสิทธิภาพ มีหลักประกันว่าข้าราชการตำรวจจะได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสม ได้รับความเป็นธรรมในการแต่งตั้ง และโยกย้าย และการพิจารณาบำเหน็จความชอบตามระบบคุณธรรม ที่ชัดเจน ซึ่งในการพิจารณาแต่งตั้งและโยกย้ายต้องคำนึงถึงอาวุโสและความรู้ความสามารถประกอบกัน เพื่อให้ข้าราชการตำรวจสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีอิสระ ไม่ตกอยู่ใต้อาณัติของบุคคลใด มีประสิทธิภาพ และภาคภูมิใจในการปฏิบัติหน้าที่ของตน ด้วยเหตุนี้ ตามพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2560 และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2560 แต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม และได้จัดทำแผนการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม ซึ่งมี 10 เรื่องและประเด็นปฏิรูป ประกอบด้วย

1) การกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมที่ชัดเจนเพื่อให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมโดยไม่ล่าช้า

2) การพัฒนากลไกช่วยเหลือและเพิ่มศักยภาพเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม

3) การพัฒนากลไกการบังคับการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ

4) การปรับกระบวนทัศน์ในการบริหารงานยุติธรรมเพื่อสร้างความปลอดภัยและความเป็นธรรมในสังคม

5) การปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีอาญาเพื่อให้มีการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการอย่างเหมาะสม

6) การกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ชัดเจนเพื่อมิให้คดีขาดอายุความ

7) การพัฒนาระบบการสอบสวนเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ

8) การปฏิรูประบบนิติวิทยาศาสตร์เพื่อความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อเท็จจริงแห่งคดี

9) การเสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมเพื่อมุ่งอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนโดยสะดวกและรวดเร็ว

10) การพัฒนาประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ

โดยในแผนการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม มีวัตถุประสงค์รวมของแผนฯ ดังนี้

1) เพื่อให้การอำนวยความยุติธรรมเป็นไปอย่างรวดเร็ว โปร่งใส ตรวจสอบได้

2) เพื่อให้ทุกกลุ่มบุคคลมีโอกาสเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมโดยเสมอภาค และได้รับหลักประกันการคุ้มครองสิทธิที่มีมาตรฐานตามหลักสิทธิมนุษยชน

3) เพื่อให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับการบังคับการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด โดยเสมอภาค ไม่ถูกเลือกปฏิบัติ และได้รับการดำเนินการตามมาตรการอื่นแทนการถูกควบคุมตัว จำคุก กักขัง

4) เพื่อให้สังคมมีความปลอดภัยและเป็นธรรม โดยจำเลยได้รับการกำหนดโทษที่ได้สัดส่วนกับความร้ายแรงของการกระทำผิด และมีการกระทำผิดซ้ำลดลง

5) เพื่อให้ระบบสอบสวนคดีอาญามีการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการอย่างเหมาะสมเป็นที่เชื่อมั่นของประชาชน ไม่มีคดีขาดอายุความ และปราศจากการถูกแทรกแซง

6) เพื่อให้ระบบนิติวิทยาศาสตร์มีมาตรฐานระดับสากล เป็นที่น่าเชื่อถือและผู้ปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์มีความเป็นอิสระ

7) เพื่อให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งอำนวยความยุติธรรมด้วยความสะดวกและรวดเร็ว โดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง

8) เพื่อให้ประเทศไทยมีศักยภาพในการแข่งขันเพิ่มขึ้น

ประเด็นท้าทายและข้อเสนอแนะ

1) การบูรณาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมมีจำนวนมากและยังเป็นองค์กรอิสระและหน่วยงานนอกฝ่ายบริหาร ทำให้มีทัศนคติและความเห็นที่แตกต่างกันเกี่ยวกับประเด็นปฏิรูปบางประเด็น เช่น การสอบสวนร่วม การกำหนดระยะเวลาปฏิบัติหน้าที่ไม่ให้ขาดอายุความ และการปฏิรูประบบนิติวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

2) องค์ความรู้ในการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม กิจกรรมบางกิจกรรมยังไม่มีการศึกษาผลกระทบของการดำเนินการในประเทศไทยมาก่อน จึงจำเป็นต้องทำการศึกษาวิจัยผลกระทบอย่างรอบด้านก่อนเริ่มดำเนินการ เช่น การนำมาตรการลงโทษอย่างอื่นมาใช้เพิ่มเติมในการลงโทษทางอาญาเพื่อให้ผู้พิพากษาสามารถลงโทษจำเลยได้เหมาะสมกับการกระผิดนอกจากการจำคุก การนำระบบโทษปรับตามความสามารถในการชำระของผู้กระทำผิดมาใช้บังคับ เป็นต้น

3) พิจารณาใช้กลไกคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ เพื่อการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากมีหัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมทุกหน่วยงานร่วมเป็นกรรมการ

สรุปการดำเนินงานของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1 การกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมที่ชัดเจนเพื่อให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมโดยไม่ล่าช้า (0401)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย โดยได้มีการยกร่างพระราชบัญญัติระยะเวลาในการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม พ.ศ. .... เพื่อเป็นกฎหมายกลางใช้บังคับกับทุกหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ยืนยันร่างกฎหมายฉบับนี้จัดส่งให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมาย โดยได้ผ่านความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2561 ต่อมาเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2563 คณะกรรมการกฤษฎีกา คณะที่ 11 ได้แจ้งความเห็นกลับมายังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เพื่อให้คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมพิจารณาทบทวนร่างกฎหมายฉบับดังกล่าว โดยคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมได้พิจารณาทบทวนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาทบทวนอีกครั้งภายในเดือนมกราคม 2564 นี้ ซึ่งทำให้กระบวนการตรากฎหมายระดับพระราชบัญญัตินี้ยังไม่แล้วเสร็จ

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2 การพัฒนากลไกช่วยเหลือและเพิ่มศักยภาพเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม (0402)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุค่าเป้าหมาย โดยได้ดำเนินกิจกรรมช่วยเหลือและคุ้มครองผู้เสียหาย พยาน ผู้ต้องหาและจำเลย เช่น จัดให้มีการจัดให้มีทนายความประจำสถานีตำรวจ การปล่อยชั่วคราวในวันหยุด การจัดอบรมผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในทุกขั้นตอนตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ตลอดจนการปรับปรุงห้องขังในเรือนจำให้เป็น 2 ชั้น จำนวน 93 แห่งทั่วประเทศ และการนำระบบออนไลน์มาใช้ในการจัดหาล่ามในศาลชั้นต้นทั่วประเทศ เป็นต้น ซึ่งเป็นการลดจำนวนคดีที่เข้าสู่ระบบและอำนวยความสะดวกในการประกันตัวซึ่งเป็นการลดความเหลื่อมล้ำที่มีนัยสำคัญต่อการปฏิรูปประเทศในประเด็นนี้เป็นอย่างมาก

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3 การพัฒนากลไกการบังคับการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ (0403)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายมีความเสี่ยงในการบรรลุค่าเป้าหมาย ได้ดำเนินการเพิ่มเติมในการขยายโอกาสการเข้าถึงสิทธิที่จะได้รับการปล่อยชั่วคราว โดยให้ผู้พิพากษาสามารถใช้ดุลยพินิจในการเรียกหลักประกันลดลงเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงการปล่อยชั่วคราวโดยไม่ต้องใช้หลักประกันมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ได้ดำเนินการต่อเนื่องในการนำเครื่องติดตามตัวอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการปล่อยชั่วคราวเพื่อความสะดวกในการควบคุมตัวและลดหลักประกัน ซึ่งเป็นการลดความเหลื่อมล้ำที่มีในกระบวนการยุติธรรมได้

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4 การปรับกระบวนทัศน์ในการบริหารงานยุติธรรมเพื่อสร้างความปลอดภัยและความเป็นธรรมในสังคม (0404)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายในประเด็นนี้ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุค่าเป้าหมาย โดยได้ดำเนินโครงการเพื่อลดอัตราผู้กระทำผิดซ้ำให้ลดลง สามารถพึ่งพาตนเองได้และกลับคืนสู่สังคมอย่างปกติสุข ให้ความรู้กับเยาวชนในสถานศึกษาต่อการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติด โดยได้จัดทำโครงการพัฒนาระบบการพักการลงโทษด้วยวิธีอิเล็กทรอนิกส์ โดยพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อใช้ในการจัดทำข้อมูลนักโทษเด็ดขาดเพื่อเสนอขอรับการพิจารณาพักการลงโทษตั้งแต่ชั้นเรือนจำ ทำให้นักโทษกลับสู่สังคมได้รวดเร็วขึ้นและได้จัดตั้งเจ้าพนักงานตำรวจศาลเพื่อให้การบังคับตามคำพิพากษาของศาลในคดีอาญามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (ในปี 2563 มีเจ้าพนักงานตำรวจศาลปฏิบัติหน้าที่กระจายอยู่ตามเขตอำนาจศาลทั่วประเทศ 311 ราย) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เสนอร่างประมวลกฎหมายยาเสพติด ที่ผ่านการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีแล้วเข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภา ซึ่งเป็นการดำเนินการที่มีส่วนในการสร้างความปลอดภัยและความเป็นธรรมในสังคม

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5 การปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีอาญาเพื่อให้มีการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการอย่างเหมาะสม (0405)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายในประเด็นนี้ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุค่าเป้าหมาย โดยในช่วงที่ผ่านมาหน่วยงานผู้รับผิดชอบตามแผนฯ อยู่ระหว่างการเตรียมการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อกำหนดประเภทหรือลักษณะคดี และวิธีการทำงานร่วมกันระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการ ซึ่งการกำหนดการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการเป็นเรื่องที่มีการดำเนินการแล้วในบางกรณีเท่านั้น

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 6 การกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ชัดเจนเพื่อมิให้คดีขาดอายุความ (0406)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายในประเด็นนี้ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุค่าเป้าหมาย ในช่วงที่ผ่านมาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังอยู่ระหว่างการดำเนินการในประเด็นท้าทายสำคัญ คือ การหารือถึงระยะเวลาและวิธีปฏิบัติที่เหมาะสมร่วมกันในการดำเนินงานเพื่อให้การอำนวยความยุติธรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์กับประชาชน ซึ่งการดำเนินการในระยะถัดไปคือการเสนอปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งยังไม่ได้ข้อยุติอย่างเป็นรูปธรรมในประเด็นความท้าทายดังกล่าว

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 7 การพัฒนาระบบการสอบสวนเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ (0407)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายยังคงอยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุค่าเป้าหมาย โดยได้ดำเนินการพัฒนาระบบประจำวันอิเล็กทรอนิกส์ในสารสนเทศสถานีตำรวจเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนให้เกิดความรวดเร็วยิ่งขึ้น สามารถนำข้อมูลที่บันทึกไว้ไปใช้ประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนและติดตามผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสำนักงานอัยการสูงสุดได้จัดตั้งสถาบันฝึกอบรมการสอบสวนชั้นสูง เพื่อสร้างความเชี่ยวชาญในการสอบสวนคดีอาญาประเภทต่าง ๆ สามารถนำทักษะมาใช้ในงานสอบสวนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และพัฒนาการรวบรวมและแสวงหาพยานหลักฐานในระดับระหว่างประเทศ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินคดีที่ต้องรวบรวมพยานหลักฐานที่อยู่ต่างประเทศ รวมถึงการรวบรวมพยานหลักฐานที่ต่างประเทศร้องขอเพื่อให้มีประสิทธิภาพในการดำเนินคดีระดับมาตรฐานสากล

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 8 การปฏิรูประบบนิติวิทยาศาสตร์เพื่อความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อเท็จจริงแห่งคดี (0408)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายในประเด็นนี้ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุค่าเป้าหมาย มีการพัฒนาระบบนิติเวช เช่น พัฒนาบุคลากรทางการแพทย์สำหรับเจ้าหน้าที่ชันสูตรพลิกศพ พัฒนาแนวทางการจัดการศพจำนวนมากในกรณีภัยพิบัติ พัฒนาคู่มือการจัดการวัตถุพยาน พัฒนาแนวทางการจัดการศพที่ติดเชื้อหรือสงสัยติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และจัดพิมพ์แนวทางการจัดการศพที่ติดเชื้อหรือสงสัยติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) พัฒนาระบบการติดตามคนหายและการพิสูจน์ศพนิรนาม มีการจัดทำระเบียบกระทรวงสาธารณสุขว่าด้วยการบริหารจัดการและวิธีปฏิบัติงานนิติเวช สำหรับโรงพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2563

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 9 การเสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมเพื่อมุ่งอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนโดยสะดวกและรวดเร็ว (0408)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายในประเด็นนี้ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุค่าเป้าหมาย มีการพัฒนาระบบการยื่นและส่งคำคู่ความและเอกสารโดยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (e-Filing V.3) ซึ่งเปิดบริการให้ประชาชนใช้บริการแล้วในปัจจุบัน ได้รับการตอบรับการใช้งานที่มากขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีการจัดตั้งศูนย์ยุติธรรมสร้างสุข โดยมีการให้บริการประชาชนด้วยบริการในกระบวนการยุติธรรมที่หลากหลาย ณ จุดเดียว

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 10 การพัฒนาประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ (0410)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุค่าเป้าหมาย มีการดำเนินโครงการนำร่องจัดตั้งแผนกคดีพาณิชย์และเศรษฐกิจภายในศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ทำให้คดีพาณิชย์ได้รับการพิจารณาด้วยความรวดเร็ว ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อการประกอบธุรกิจ อีกทั้งจะช่วยส่งเสริมให้เกิดความเชื่อมั่นทางด้านเศรษฐกิจและเพิ่มศักยภาพการแข่งขันในระดับสากล

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

การกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมที่ชัดเจน เพื่อให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมโดยไม่ล่าช้า

● เป้าหมาย ●

ประชาชนผู้มีอรรถคดีได้รับความยุติธรรมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยไม่ล่าช้า และสามารถตรวจสอบความคืบหน้าของการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนได้โดยสะดวก

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ความสำเร็จในการตราพระราชบัญญัติระยะเวลาในการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม พ.ศ. .... และการเตรียมการข้อมูลและระบบสารสนเทศของหน่วยงาน

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ระยะเวลาที่ชัดเจนในการดำเนินงานแต่ละขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมเป็นหัวใจสำคัญของการอำนวยความยุติธรรมที่โปร่งใสให้กับประชาชน ปัจจุบันหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีการกำหนดระยะเวลาไว้เป็นระเบียบหรือวิธีปฏิบัติภายในหน่วยงานอยู่แล้ว แต่ยังขาดการประกาศให้สาธารณชนรับทราบ และยังขาดการเชื่อมโยงระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของแต่ละหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลระยะเวลาต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย โดยการกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมจะช่วยให้บรรลุเป้าหมายการปฏิรูปด้านกระบวนการยุติธรรมที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ในช่วงที่ผ่านมามีประเด็นท้าทายที่สำคัญในการบรรลุเป้าหมายนี้คือ การเร่งรัดการตราพระราชบัญญัติระยะเวลาในการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม พ.ศ. .... ให้มีผลบังคับใช้ และพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมเพื่อรองรับการดำเนินการ

การดำเนินงานที่ผ่านมา เนื่องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมมีจำนวนมากและยังเป็นองค์กรอิสระและหน่วยงานนอกฝ่ายบริหาร คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมจึงเป็นผู้รับผิดชอบยกร่างพระราชบัญญัติระยะเวลาในการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม พ.ศ. .... เพื่อเป็นกฎหมายกลางใช้บังคับกับทุกหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งได้ผ่านความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2561 และได้ประสานเร่งรัดหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมจัดทำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศรองรับกิจกรรมนี้ ต่อมาเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2563 คณะกรรมการกฤษฎีกา คณะที่ 11 ได้แจ้งความเห็นกลับมายังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เพื่อให้คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมพิจารณาทบทวนร่างกฎหมายฉบับดังกล่าว โดยคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมได้พิจารณาทบทวนตามความเห็นของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะกรรมการกฤษฎีกา คณะที่ 11) ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้จัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายจัดส่งให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมายต่อไป ซึ่งคาดว่า

จะเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาทบทวนอีกครั้งภายในเดือนธันวาคม 2563 ทั้งนี้ ระหว่างการจัดทำกฎหมายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถพิจารณาเผยแพร่ข้อมูลการกำหนดระยะเวลาภายในหน่วยงานให้ประชาชนทราบในเบื้องต้นได้

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม กระบวนการตรากฎหมายระดับพระราชบัญญัติมีระยะเวลาค่อนข้างยาวนาน และมีผลกระทบเป็นวงกว้างกับหน่วยงาน หน่วยงานภาครัฐควรมีวางแผนและเตรียมการภายหลังจากกฎหมายบังคับใช้ เพื่อสามารถให้บริการประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการตามประเด็นนี้บรรลุเป้าหมาย ควรเร่งรัดการตราพระราชบัญญัติระยะเวลาในการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม พ.ศ. .... ให้มีผลบังคับใช้ และพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมเพื่อรองรับกิจกรรมดังกล่าว โดยเบื้องต้นควรจัดทำโครงการนำร่องพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ประชาชนสามารถเข้าถึงและติดตามได้โดยสะดวกในชั้นสอบสวนก่อน ซึ่งเป็นต้นทางของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพื่อให้ประชาชนสามารถติดตามผ่านระบบสารสนเทศได้โดยไม่มีภาระค่าใช้จ่ายต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการตามประเด็นนี้บรรลุเป้าหมาย ควรเร่งรัดการตราพระราชบัญญัติระยะเวลาในการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม พ.ศ. .... ให้มีผลบังคับใช้ และพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมเพื่อรองรับกิจกรรมดังกล่าว โดยเบื้องต้นควรจัดทำโครงการนำร่องพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ประชาชนสามารถเข้าถึงและติดตามได้โดยสะดวกในชั้นสอบสวนก่อน ซึ่งเป็นต้นทางของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพื่อให้ประชาชนสามารถติดตามผ่านระบบสารสนเทศได้โดยไม่มีภาระค่าใช้จ่ายต่อไป

ปี 2562
ปี 2563

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2

การพัฒนากลไกช่วยเหลือและเพิ่มศักยภาพเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม

● เป้าหมาย ●

ประชาชนผู้มีอรรถคดีเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างสะดวก รวดเร็ว เสมอภาค ผู้เสียหาย พยาน ผู้ต้องหา/จำเลย มีหลักประกันการคุ้มครองสิทธิที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพทุกขั้นตอน

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

การขยายผลกิจกรรมทนายความอาสาประจำสถานีตำรวจให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ การมีระบบล่ามออนไลน์ในศาลยุติธรรม และการพัฒนาผู้ไกล่เกลี่ยตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีภารกิจสำคัญในการช่วยเหลือและคุ้มครองผู้เสียหาย พยาน ผู้ต้องหาและจำเลยในการดำเนินคดี ซึ่งการปฏิรูปความช่วยเหลือในกระบวนการยุติธรรมประเภทต่าง ๆ มีส่วนช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้สะดวกยิ่งขึ้น เช่น การพัฒนาระบบการจัดให้มีทนายความช่วยเหลือคดี ปรับปรุงระบบประกันตัว การพัฒนาและส่งเสริมระบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมทุกขั้นตอน เป็นต้น ในช่วงที่ผ่านมามีการดำเนินการเพื่อบรรลุความท้าทายที่สำคัญ คือ การขยายผลกิจกรรมทนายความอาสาประจำสถานีตำรวจให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ การพัฒนาระบบการประเมินความเสี่ยงควบคู่กับการปล่อยชั่วคราว และเพิ่มการอบรมเจ้าหน้าที่ไกล่เกลี่ยตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ให้มีจำนวนเพียงพอครอบคลุมทุกพื้นที่ทั่วประเทศ การจัดให้มีมาตรการเพื่อคุ้มครองและปฏิบัติต่อผู้เสียหาย พยาน ผู้ต้องหา และจำเลยอย่างเหมาะสม การมีมาตรการเพื่อลดผลกระทบจากการจับและขังผู้ต้องหา จำเลยและครอบครัว และปรับปรุงสถานที่ควบคุมและขังผู้ต้องหาระหว่างการพิจารณาอย่างเหมาะสม มีความปลอดภัยและสมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

การดำเนินงานที่ผ่านมา โดยช่วงที่ผ่านมาได้มีการดำเนินการกิจกรรมที่สำคัญอย่างต่อเนื่อง เช่น การปล่อยชั่วคราวในวันหยุด และการจัดอบรมผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในทุกขั้นตอนตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และสภาทนายความในพระบรมราชูปถัมภ์ จำนวนรวมมากกว่า 20 รุ่น การจัดให้มีทนายความอาสาประจำสถานีตำรวจปัจจุบันดำเนินการแล้ว 150 สถานี จาก 1,482 สถานีทั่วประเทศ ซึ่งคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมได้ประสานงานกับกระทรวงยุติธรรมและสภาทนายความในพระบรมราชูปถัมภ์ เพื่อขยายผลให้มีจำนวนทนายความอาสาประจำสถานีตำรวจเพิ่มเติมให้มีจำนวน ร้อยละ 50 ของสถานีตำรวจทั่วประเทศ ซึ่งจะช่วยสนับสนุนการลดจำนวนคดีที่เข้าสู่ระบบและอำนวยความสะดวกในการประกันตัว ตลอดจนการปรับปรุงห้องขังในเรือนจำให้เป็น 2 ชั้น จำนวน 93 แห่งทั่วประเทศ และการนำระบบออนไลน์มาใช้ในการจัดหาล่ามในศาลชั้นต้นทั่วประเทศ ซึ่งเป็นการลดความเหลื่อมล้ำที่มีนัยสำคัญต่อการปฏิรูปประเทศในประเด็นนี้เป็นอย่างมาก

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม ประเด็นปฏิรูปนี้ยังมีกิจกรรมย่อยจำนวนมากที่ต้องดำเนินการเพื่อขจัดข้อจำกัดในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม อาทิ ฐานะทางการเงิน รวมทั้งการปรับปรุงหลักประกันการคุ้มครองสิทธิที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพในทุกขั้นตอน เช่น ปรับปรุงวิธีพิจารณาคดีที่มีทุนทรัพย์เล็กน้อย จัดตั้งระบบเจ้าพนักงานคดีเพื่อช่วยเหลือประชาชนในการยื่นฟ้องคดี และสร้างความรอบรู้และทักษะพื้นฐานด้านความยุติธรรมให้กับประชาชนและชุมชน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น เพื่อให้การปฏิรูปประเทศในเรื่องและประเด็นนี้บรรลุเป้าหมาย ควรเร่งรัดการขยายผลกิจกรรมทนายความอาสาประจำสถานีตำรวจให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ พัฒนาระบบการประเมินความเสี่ยงควบคู่กับการปล่อยชั่วคราว จัดให้มีมาตรการเพื่อคุ้มครองและปฏิบัติต่อผู้เสียหาย พยาน ผู้ต้องหา และจำเลยอย่างเหมาะสม มีมาตรการเพื่อลดผลกระทบจากการจับและขังผู้ต้องหา จำเลยและครอบครัว ซึ่งจะทำให้กระบวนการยุติธรรมของประเทศมีความรวดเร็วและลดความเหลื่อมล้ำอย่างเป็นรูปธรรม

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3

การพัฒนากลไกการบังคับการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ

● <u>เป้าหมาย</u> ●

ความเหลื่อมล้ำต่อการบังคับใช้กฎหมายลดลง จำเลยในคดีอาญามีความเสมอภาคในการบังคับโทษ ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยไม่ใช้หลักประกันเพิ่มมากขึ้น และนำอุปกรณ์ติดตามตัวอิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้ในการปล่อยชั่วคราวแทนการจำคุกกักขังอย่างมีประสิทธิผล

● <u>ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565</u> ●

การปล่อยชั่วคราวในวันหยุด การขยายโอกาสในการเข้าถึงสิทธิที่จะได้รับการปล่อยชั่วคราว ให้ผู้พิพากษาสามารถใช้ดุลยพินิจในการเรียกหลักประกันลดลง ให้ประชาชนเข้าถึงการปล่อยชั่วคราวโดยไม่ต้องใช้หลักประกันมากยิ่งขึ้น การนำเครื่องติดตามตัวอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการปล่อยชั่วคราวเพื่อสะดวกในการควบคุมตัวและลดหลักประกัน

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

การบังคับใช้กฎหมายและการลงโทษในคดีอาญาของประเทศไทย มีโทษอยู่ 5 สถาน คือประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน ซึ่งการลงโทษที่ใช้ในปัจจุบันมักใช้เพียงการจำคุกและการปรับเท่านั้น แม้จะมีการแก้ไขอัตราโทษปรับให้สูงขึ้นแต่เมื่อเทียบกับอัตราค่าครองชีพในปัจจุบันอาจยังไม่เพียงพอให้ผู้กระทำผิดส่วนใหญ่เข็ดหลาบและไม่กระทำความผิดอีก ทำให้โทษที่ยังมีประสิทธิภาพในการบังคับใช้ในปัจจุบันมีเพียงโทษเดียวคือการจำคุก จึงมีความจำเป็นในการศึกษาทบทวนโทษที่มีอยู่ตามประมวลกฎหมายอาญาให้มีความเหมาะสมกับสภาวะเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน ในช่วงที่ผ่านมาได้ดำเนินการประเด็นท้าทายที่สำคัญ คือ การศึกษาวิจัยผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการบังคับใช้กฎหมาย อาทิ การถอดข้อพิจารณาเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของหลักประกันออกจากการพิจารณาหรือพิจารณาฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ต้องหาหรือจำเลยในการปล่อยชั่วคราว การแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาหรือจัดทำกฎหมายกลางเพื่อกำหนดโทษปรับตามความสามารถในการชำระของผู้กระทำผิด และการวางโทษอย่างอื่นโดยไม่ต้องลงโทษจำคุกก่อน

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในปีที่ผ่านมา นอกจากได้ดำเนินการปล่อยตัวผู้ต้องหาชั่วคราวในวันหยุดแล้ว ได้ดำเนินการเพิ่มเติมในการขยายโอกาสการเข้าถึงสิทธิที่จะได้รับการปล่อยชั่วคราว โดยให้ผู้พิพากษาสามารถใช้ดุลยพินิจในการเรียกหลักประกันลดลงเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงการปล่อยชั่วคราวโดยไม่ต้องใช้หลักประกันมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ได้ดำเนินการต่อเนื่องในการนำเครื่องติดตามตัวอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการปล่อยชั่วคราวเพื่อความสะดวกในการควบคุมตัวและลดหลักประกัน ซึ่งเป็นการลดความเหลื่อมล้ำที่มีในกระบวนการยุติธรรมได้

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม การพัฒนากลไกการบังคับการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อลดความเหลื่อมล้ำต้องมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาการลงโทษที่ทำให้ผู้กระทำผิดเข็ดหลาบและไม่กระทำความผิดอีกหรือป้องปรามไม่ให้ผู้ที่ยังไม่กระทำความผิดยับยั้งชั่งใจในการกระทำความผิดของตน โดยมีความท้าทายสำคัญที่ต้องดำเนินการในประเด็นนี้คือ (1) การนำมาตรการลงโทษอย่างอื่นมาใช้เพิ่มเติมในการลงโทษทางอาญาเพื่อให้ผู้พิพากษาสามารถลงโทษจำเลยได้เหมาะสมกับการกระทำความผิดนอกจากการจำคุก และ (2) การนำระบบโทษปรับตามความสามารถในการชำระของผู้กระทำผิดมาใช้บังคับทำให้ประชาชนผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจดีมีความยับยั้งชั่งใจในการกระทำความผิดที่ต้องเสียค่าปรับตามฐานะของตนที่มีราคาสูงขึ้นกว่าปัจจุบัน ซึ่งทั้ง 2 กิจกรรมเป็นหัวใจสำคัญของการลดความเหลื่อมล้ำสำหรับการบังคับใช้กฎหมายในประเด็นปฏิรูปนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น เพื่อให้การพัฒนากลไกการบังคับการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อลดความเหลื่อมล้ำบรรลุผล จำเป็นต้องให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเร่งศึกษาวิจัยอย่างจริงจัง ถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการบังคับใช้กฎหมายอย่างถี่ถ้วน เพื่อจำกัดผลกระทบเชิงลบที่อาจเกิดขึ้นให้น้อยที่สุด เพราะเป็นกิจกรรมปฏิรูปที่มีผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบ อาทิ การถอดข้อพิจารณาเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของหลักประกันออกจากการพิจารณาหรือพิจารณาฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ต้องหาหรือจำเลยในการปล่อยชั่วคราว การแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาหรือจัดทำกฎหมายกลางเพื่อกำหนดโทษปรับตามความสามารถในการชำระของผู้กระทำผิด และการวางโทษอย่างอื่นโดยไม่ต้องลงโทษจำคุกก่อน เป็นต้น

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4

การปรับกระบวนทัศน์ในการบริหารงานยุติธรรม เพื่อสร้างความปลอดภัยและความเป็นธรรมในสังคม

● เป้าหมาย ●

อัตราการกระทำผิดซ้ำลดลง มีการกำหนดโทษอาญาที่เหมาะสม ได้สัดส่วนกับความร้ายแรงของการกระทำความผิด มีการแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยการบังคับใช้กฎหมายยาเสพติดบนพื้นฐานของหลักฐานเชิงประจักษ์และการใช้หลักเศรษฐศาสตร์อย่างมีประสิทธิผล

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

สถิติผู้ต้องขัง อัตราผู้กระทำผิดซ้ำ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ปัญหายาเสพติดของประเทศไทยเป็นปัญหาเรื้อรังมาอย่างยาวนาน มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมเป็นวงกว้าง และมีปัญหาผู้กระทำผิดซ้ำที่ต้องโทษจำคุกใหม่ภายในระยะเวลา 3 ปี มากกว่าร้อยละ 30 ซึ่งข้อมูลผู้ต้องขัง ณ วันที่ 21 ธันวาคม 2563 ประเทศไทยมีผู้ต้องขังทั้งหมด 346,822 ราย เป็นผู้ต้องขังความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด 256,676 ราย คิดเป็นร้อยละ 74 ของผู้ต้องขังทั้งหมด ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมาอัตราผู้ต้องขังจากความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดยังคงมีแนวโน้มสูง (ปี 2562 ร้อยละ 79 ปี 2561 ร้อยละ 76) ในช่วงที่ผ่านมามีประเด็นท้าทายที่สำคัญในการบรรลุเป้าหมายนี้คือ ผลักดันให้ประมวลกฎหมายยาเสพติดมีผลบังคับใช้ การนำหลักเศรษฐศาสตร์ กลไกตลาดและกลไกราคามาประกอบการดำเนินการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเพิ่มเติม โดยพิจารณานำการลงโทษอย่างอื่นมาใช้บังคับแทนการจำคุก รวมทั้งการจัดทำสิทธิประโยชน์ให้กับผู้ประกอบการในการรับผู้พ้นโทษเข้าทำงาน และการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้สอดคล้องกับบริบทของประเทศในปัจจุบัน

การดำเนินงานที่ผ่านมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินโครงการเพื่อลดอัตราผู้กระทำผิดซ้ำให้ลดลง สามารถพึ่งพาตนเองได้และกลับคืนสู่สังคมอย่างปกติสุข ให้ความรู้กับเยาวชนในสถานศึกษาต่อการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติด โดยได้จัดทำโครงการพัฒนาระบบการพักการลงโทษด้วยวิธีอิเล็กทรอนิกส์ โดยพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อใช้ในการจัดทำข้อมูลนักโทษเด็ดขาดเพื่อเสนอขอรับการพิจารณาพักการลงโทษตั้งแต่ชั้นเรือนจำ ทำให้นักโทษกลับสู่สังคมได้รวดเร็วขึ้นและได้จัดตั้งเจ้าพนักงานตำรวจศาลเพื่อให้การบังคับตามคำพิพากษาของศาลในคดีอาญามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (ในปี 2563 มีเจ้าพนักงานตำรวจศาลปฏิบัติหน้าที่กระจายอยู่ตามเขตอำนาจศาลทั่วประเทศ 311 ราย) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เสนอร่างประมวลกฎหมายยาเสพติดที่ผ่านการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีแล้วเข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภา ซึ่งเป็นการดำเนินการที่มีส่วนในการสร้างความปลอดภัยและความเป็นธรรมในสังคม

10 อันดับของประเภทคดีที่มีจำนวนผู้ต้องขังสูงสุดที่มีตัวอยู่

ที่มา: สถิติผู้ต้องขัง กรมราชทัณฑ์
http://www.correct.go.th/stathomepage/

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย แต่อย่างไรก็ตาม ยังคงมีปัจจัยที่สำคัญของประเด็นปฏิรูปนี้คือการลดโอกาสผู้กระทำผิดใหม่เข้าสู่เรือนจำน้อยลง การลดอัตราผู้กระทำผิดซ้ำ การกำหนดอัตราและประเภทของโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำผิดโดยเฉพาะความผิดที่เกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและจัดทำแผนงานโครงการเพิ่มเติมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในประเด็นปฏิรูปนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น เพื่อให้การปฏิรูปประเทศในประเด็นนี้บรรลุเป้าหมาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องผลักดันให้ประมวลกฎหมายยาเสพติดมีผลบังคับใช้เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้โดยง่ายและปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง และเป็นประโยชน์ในการอ้างอิงและใช้กฎหมายอย่างเป็นระบบ นำหลักเศรษฐศาสตร์ กลไกตลาดและกลไกราคามาประกอบการดำเนินการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเพิ่มเติม โดยพิจารณานำการลงโทษอย่างอื่นมาใช้บังคับแทนการจำคุก จัดทำสิทธิประโยชน์ให้กับผู้ประกอบการในการรับผู้พ้นโทษเข้าทำงาน และปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้สอดคล้องกับบริบทของประเทศในปัจจุบัน

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

การปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีอาญาเพื่อให้มีการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการอย่างเหมาะสม

● <u>เป้าหมาย</u> ●

การสอบสวนคดีอาญาที่มีความสมบูรณ์ ถูกต้อง โปร่งใส ผู้เกี่ยวข้องในคดีได้รับความยุติธรรมและหลักประกันการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพอย่างแท้จริง

● <u>ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565</u> ●

การหารือถึงแนวทางการทำงานร่วมกันระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ปัจจุบันการสอบสวนคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เว้นแต่ในกรณีที่ประชาชนฟ้องคดีอาญาเองที่ต้องมีการไต่สวนมูลฟ้อง จะเริ่มต้นที่พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการเพื่อยื่นฟ้องคดีต่อศาลตามลำดับ เว้นแต่ในกรณีคดีอาญาบางประเภทที่กำหนดให้พนักงานอัยการเข้ามามีส่วนร่วมในการสอบสวนตั้งแต่เริ่มต้น เช่น คดีที่เด็กเป็นผู้เสียหาย ผู้ต้องหาหรือพยานการชันสูตรพลิกศพ การสอบสวนคดีพิเศษ และคดีความผิดนอกราชอาณาจักร เป็นต้น ซึ่งการปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีอาญาเพื่อให้มีการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการอย่างเหมาะสมมีส่วนสำคัญในการช่วยให้บรรลุเป้าหมายของการปฏิรูปด้านกระบวนการยุติธรรม โดยในช่วงที่ผ่านมาได้ดำเนินการในประเด็นท้าทายที่สำคัญคือสำนักงานตำรวจแห่งชาติและสำนักงานอัยการสูงสุดต้องหารือและมีข้อตกลงร่วมกันถึงขอบเขตอำนาจของเจ้าหน้าที่ภายในหน่วยงานของตนเพื่อให้ได้ข้อสรุปก่อนนำไปสู่การเสนอปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาร่วมกัน

การดำเนินงานที่ผ่านมา โดยในช่วงที่ผ่านมาหน่วยงานผู้รับผิดชอบตามแผนฯ อยู่ระหว่างการเตรียมการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อกำหนดประเภทหรือลักษณะคดี และวิธีการทำงานร่วมกันระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยกาย ทั้งนี้การดำเนินการดังกล่าวต้องหารือร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้านเพื่อให้การปรับปรุงได้รับการยอมรับจากภาคส่วนที่มีความเกี่ยวข้องในการสอบสวนคดีทั้งหมด

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การกำหนดการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการเป็นเรื่องที่มีการดำเนินการแล้วในบางกรณี แต่หากนำมาใช้กับการสอบสวนคดีอาญาเป็นการทั่วไป นอกจากจะต้องแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งเป็นกฎหมายกลางที่ใช้ในการสอบสวนแล้ว ยังต้องคำนึงถึงทัศนคติและวัฒนธรรมองค์กรที่แตกต่างกัน ตลอดจนปัญหาจำนวนบุคลากรที่ต้องเตรียมการรองรับให้เพียงพอถือเป็นปัจจัยท้าทายที่สำคัญในการดำเนินการตามประเด็นปฏิรูปนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น เพื่อให้การปฏิรูปประเทศในเรื่องและประเด็นนี้บรรลุเป้าหมาย รัฐบาลควรมอบหมายหน่วยงานกลางเพื่อเป็นเจ้าภาพ ในการหารือระหว่างสำนักงานตำรวจแห่งชาติและสำนักงานอัยการสูงสุด เพื่อให้ได้ข้อตกลงร่วมกันถึงขอบเขตอำนาจของเจ้าหน้าที่ภายในหน่วยงานของตน เพื่อให้ได้ข้อสรุปก่อนนำไปสู่การเสนอปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาร่วมกันต่อไป

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 6

การกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ชัดเจนเพื่อมิให้คดีขาดอายุความ

● <u>เป้าหมาย</u> ●

คดีไม่ขาดอายุความในชั้นสอบสวน ชั้นไต่สวน ชั้นฟ้องคดี

● <u>ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565</u> ●

การหารือถึงแนวทางการทำงานร่วมกันระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป การกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ชัดเจนเป็นประเด็นเป้าหมายของการปฏิรูปประเทศที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ เพื่อป้องกันมิให้คดีขาดอายุความ โดยในปัจจุบันการสอบสวนคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนที่พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการใช้ร่วมกันไว้ ซึ่งเป็นข้อตกลงการส่งสำนวนระหว่างพนักงานสอบสวนไปยังพนักงานอัยการไว้อยู่แล้ว แต่ยังไม่มีการบัญญัติระยะเวลาแยกกันอย่างชัดเจนไว้ในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทำให้ในการปฏิบัติหากมีการส่งสำนวนล่าช้า เมื่อพนักงานอัยการสั่งสอบเพิ่มเติมอาจทำให้หมดระยะเวลาฝากขัง ทำให้ไม่สามารถควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ได้ หากผู้ต้องหาหลบหนีจะทำให้สิ้นเปลืองทรัพยากรในการจับกุม หรือหากพนักงานอัยการตัดสินใจสั่งฟ้องโดยข้อมูลไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ อาจทำให้ศาลยกฟ้องทำให้ผู้เสียหายในคดีไม่ได้รับการอำนวยความยุติธรรมโดยสมบูรณ์

การดำเนินงานที่ผ่านมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังอยู่ระหว่างการดำเนินการในประเด็นท้าทายสำคัญ คือ การหารือถึงระยะเวลาและวิธีปฏิบัติที่เหมาะสมร่วมกันในการดำเนินงานเพื่อให้การอำนวยความยุติธรรม เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์กับประชาชน ก่อนนำไปสู่การเสนอปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งยังไม่ได้ข้อยุติอย่างเป็นรูปธรรมในประเด็นความท้าทายดังกล่าว

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การกำหนดระยะเวลาการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเป็นประเด็นที่ละเอียดอ่อน ต้องมีการศึกษาผลกระทบในทุกมิติเพราะหากมีการแยกระยะเวลาที่ชัดเจนอาจทำให้ระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่เพิ่มมากขึ้นส่งผลให้กระบวนการยุติธรรมมีความล่าช้ามากยิ่งขึ้น และต้องพิจารณาให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ในพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น เพื่อให้การปฏิรูปประเทศประเด็นนี้บรรลุเป้าหมาย หน่วยงานกลางที่เกี่ยวข้องต้องเป็นเจ้าภาพเร่งรัดกระบวนการหารือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะสำนักงานตำรวจแห่งชาติและสำนักงานอัยการสูงสุดถึงระยะเวลาและวิธีปฏิบัติที่เหมาะสมร่วมกันในการดำเนินงานเพื่อให้การอำนวยความยุติธรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์กับประชาชน รวมทั้งนำตัวอย่างกระบวนการสอบสวนจากต่างประเทศที่มีลักษณะใกล้เคียงกันมาเป็นกรณีศึกษา ก่อนนำไปสู่การเสนอปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาต่อไป

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 7

การกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ชัดเจนเพื่อมิให้คดีขาดอายุความ

● เป้าหมาย ●

ประชาชนมีความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในสอบสวนคดีอาญา ผู้เสียหาย/ผู้เกี่ยวข้องสามารถแจ้งความร้องทุกข์/กล่าวโทษได้ที่สถานีตำรวจทุกแห่งทั่วประเทศ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในการสอบสวนคดีอาญาเพิ่มขึ้น พัฒนาประสิทธิภาพของระบบสอบสวนคดีอาญาของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ การร้องเรียนเรื่องปฏิเสธไม่รับแจ้งความร้องทุกข์/กล่าวโทษ มีอัตราที่ลดลง

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมถือเป็นหัวใจสำคัญของระบบนิติรัฐ โดยเฉพาะกระบวนการยุติธรรมทางอาญาควรมีช่องทางให้ประชาชนผู้เสียหายเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และไม่เสียค่าใช้จ่ายที่เป็นภาระเกินสมควร ซึ่งในช่วงที่ผ่านมามีประเด็นท้าทายที่สำคัญคือ การซักซ้อมความเข้าใจกับเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติในโครงการรับแจ้งความทุกท้องที่ให้สามารถบริการประชาชนได้มีมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ และการจัดตั้งสถาบันฝึกอบรมการสอบสวนชั้นสูง เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในคดีอาญา

การดำเนินงานที่ผ่านมา การดำเนินการที่ผ่านมาสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้จัดทำโครงการรับแจ้งความทุกท้องที่ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชนสามารถแจ้งความได้ทุกสถานีตำรวจไม่จำกัดเฉพาะท้องที่ที่เกิดเหตุและได้ชี้แจงเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการให้ทราบถึงวิธีปฏิบัติของโครงการรับแจ้งความทุกท้องที่แล้วทำให้ประชาชนได้รับความสะดวกในการใช้บริการเป็นอย่างมาก อีกทั้งยังอยู่ระหว่างการพัฒนาระบบประจำวันอิเล็กทรอนิกส์ในสารสนเทศสถานีตำรวจเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนให้เกิดความรวดเร็วยิ่งขึ้น สามารถนำข้อมูลที่บันทึกไว้ไปใช้ประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนและติดตามผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ให้ระบบประจำวันอิเล็กทรอนิกส์ของทุกสถานีตำรวจทั่วประเทศสามารถใช้งานได้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น และสำนักงานอัยการสูงสุดได้จัดตั้งสถาบันฝึกอบรมการสอบสวนชั้นสูง เพื่อสร้างความเชี่ยวชาญในการสอบสวนคดีอาญาประเภทต่าง ๆ สามารถนำทักษะมาใช้ในงานสอบสวนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และพัฒนาการรวบรวมและแสวงหาพยานหลักฐานในระดับระหว่างประเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินคดีที่ต้องรวบรวมพยานหลักฐานที่อยู่ต่างประเทศ รวมถึงการรวบรวมพยานหลักฐานที่ต่างประเทศร้องขอเพื่อให้มีประสิทธิภาพในการดำเนินคดีระดับมาตรฐานสากล

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินการในช่วงปีที่ผ่านมาแม้จะมีการดำเนินโครงการรับแจ้งความทุกท้องที่มาได้ระยะหนึ่งแล้ว แต่ประชาชนทั่วไปยังขาดการรับรู้หรือไม่ได้เข้าร่วมใช้บริการโครงการดังกล่าวมากนัก อีกทั้งในส่วนสถาบันฝึกอบรมการสอบสวนชั้นสูงเพิ่งจัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2563 จึงยังคงต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการตามแผนฯ ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้การปฏิรูปประเทศประเด็นนี้บรรลุเป้าหมาย หน่วยงานของรัฐต้องเร่งประชาสัมพันธ์ให้กับประชาชนทราบถึงโครงการรับแจ้งความทุกท้องที่ให้ประชาชนสามารถใช้บริการได้มีมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ และเร่งรัดการพัฒนาสถาบันฝึกอบรมการสอบสวนชั้นสูง เพื่อสร้างความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในคดีอาญาให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 8

การปฏิรูประบบนิติวิทยาศาสตร์เพื่อความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อเท็จจริงแห่งคดี

● เป้าหมาย ●

หน่วยงานด้านนิติวิทยาศาสตร์มีมาตรฐานระดับสากล ผู้ปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์มีการปฏิบัติงานที่มีมาตรฐานวิชาชีพและมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ความสำเร็จของการตราพระราชบัญญัติระบบนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ. ....

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 258 ง. (2) กำหนดให้การสอบสวนต้องใช้ประโยชน์จากนิติวิทยาศาสตร์ โดยจัดให้มีบริการทางนิติวิทยาศาสตร์มากกว่าหนึ่งหน่วยเป็นอิสระจากกันเพื่อให้ประชาชนได้รับบริการพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างมีทางเลือก ซึ่งในช่วงที่ผ่านมามีประเด็นท้าทายที่สำคัญคือ การกำหนดมาตรฐานในการปฏิบัติงานร่วมกัน โดยแต่งตั้งคณะกรรมการที่มาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพิจารณา และมีมาตรการจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ ทั้งนี้ ยังไม่มีการดำเนินการขับเคลื่อนให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

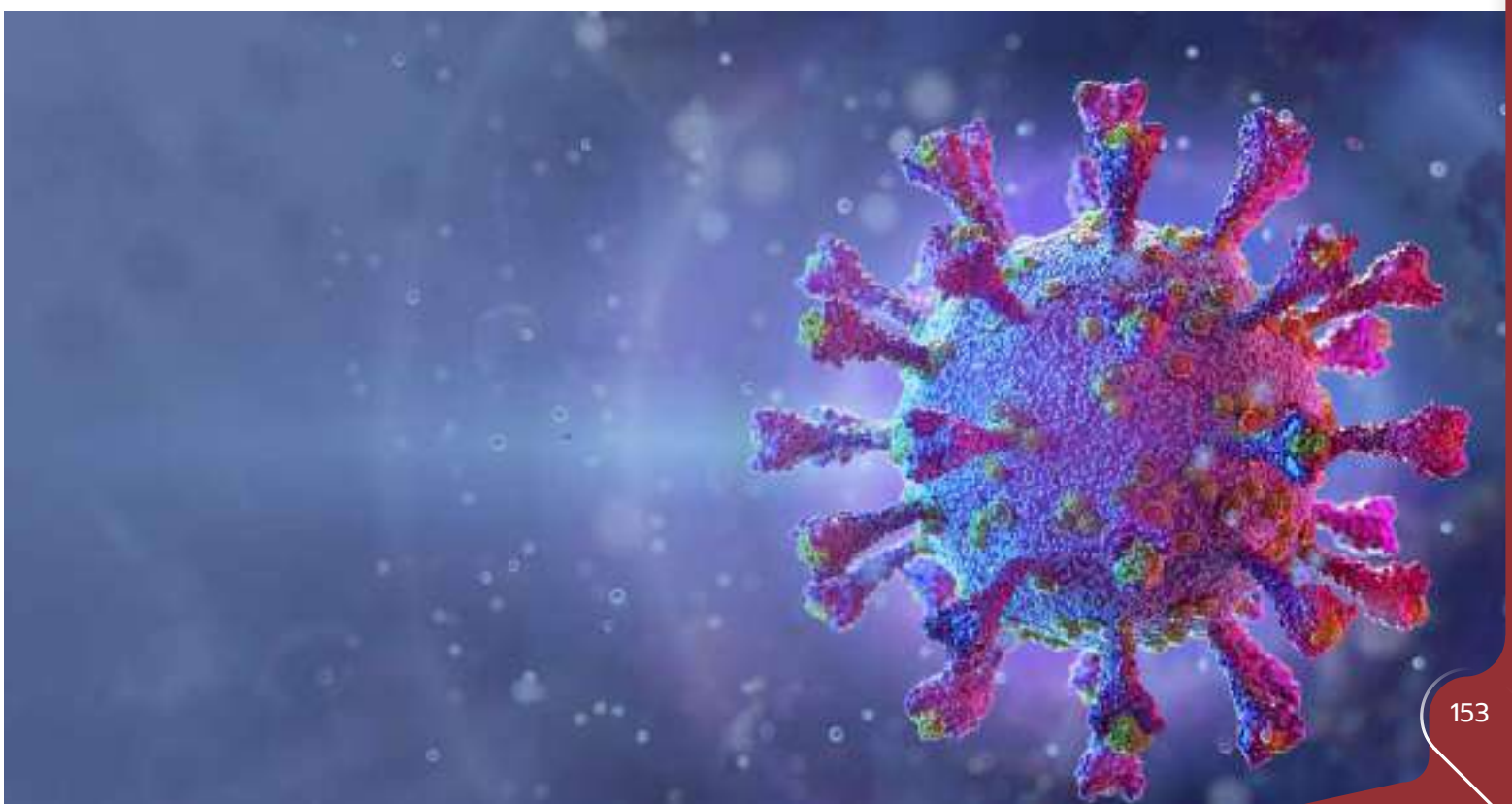

การดำเนินงานที่ผ่านมา โดยในช่วงที่ผ่านมาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการพัฒนาระบบนิติวิทยาศาสตร์เพื่อใช้ในการสอบสวน มีการพัฒนาระบบนิติเวช เช่น พัฒนาบุคลากรทางการแพทย์สำหรับเจ้าหน้าที่ชันสูตรพลิกศพ พัฒนาแนวทางการจัดการศพจำนวนมากในกรณีภัยพิบัติ พัฒนาคู่มือการจัดการวัตถุพยานและจัดพิมพ์เผยแพร่ พัฒนาแนวทางการจัดการศพที่ติดเชื้อหรือสงสัยติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) และจัดพิมพ์แนวทางการจัดการศพที่ติดเชื้อหรือสงสัยติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) เผยแพร่ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขและสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด พัฒนาระบบการติดตามคนหายและการพิสูจน์ศพนิรนาม มีการจัดทำระเบียบกระทรวงสาธารณสุขว่าด้วยการบริหารจัดการและวิธีปฏิบัติงานนิติเวช สำหรับโรงพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2563 อีกทั้ง คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมอยู่ระหว่างการยกร่างพระราชบัญญัติระบบนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ. .... เพื่อกำหนดนโยบายและทิศทางการพัฒนางานด้านนิติวิทยาศาสตร์ของประเทศในระยะยาวต่อไป

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับนิติวิทยาศาสตร์ในประเทศไทยมีอยู่เป็นจำนวนมากและรับผิดชอบภารกิจที่แตกต่างกัน มาตรฐานกลางจึงเป็นประเด็นท้าทายและหัวใจสำคัญของการดำเนินการด้านนิติวิทยาศาสตร์ของประเทศ ทั้งการกำหนดมาตรฐานกลางในการให้บริการทางนิติวิทยาศาสตร์ และมาตรฐานกลางของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ อันอาจนำไปสู่การจัดตั้งสภาวิชาชีพ เพื่อให้การตรวจเก็บพยานหลักฐานและการตรวจพิสูจน์มีความน่าเชื่อถือและเป็นมาตรฐานสากล

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น เพื่อให้การปฏิรูปประเทศประเด็นนี้บรรลุเป้าหมาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเร่งผลักดันร่างพระราชบัญญัติระบบนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ. .... เพื่อกำหนดมาตรฐานในการปฏิบัติงานร่วมกัน และกำหนดมาตรการจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ซึ่งเป็นวิชาชีพที่ขาดแคลนในปัจจุบันให้มีจำนวนผู้ปฏิบัติงานที่เพียงพอในการอำนวยความยุติธรรมครอบคลุมทุกพื้นที่ของประเทศ

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 9

การเสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรขององค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม เพื่อมุ่งอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนโดยสะดวกและรวดเร็ว

● <u>เป้าหมาย</u> ●

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมมีวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนโดยสะดวกรวดเร็ว

● <u>ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565</u> ●

ความสำเร็จของการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กร
ความพึงพอใจของประชาชนต่อกระบวนการอำนวยความยุติธรรมที่สะดวกและรวดเร็ว

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 258 ง. (3) กำหนดให้มีการเสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรขององค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม ให้มุ่งอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชน โดยสะดวกและรวดเร็ว ประกอบกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยมีหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานศาลปกครอง สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานภายใต้กระทรวงยุติธรรม ซึ่งบางหน่วยงานไม่ได้อยู่ในฝ่ายบริหารหรือเป็นองค์กรอิสระ ทำให้มีวัฒนธรรมองค์กรและระบบงานที่แตกต่างกัน ดังนั้น การกำหนดให้มีการเสริมสร้างและพัฒนาให้บุคลากรในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมมีทัศนคติ ค่านิยม และสมรรถนะการบริการประชาชนด้วยความสะดวกรวดเร็วและมีการประสานความร่วมมือกัน รวมทั้งเสริมสร้างและพัฒนาระบบงานในกระบวนการยุติธรรมเพื่อสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กรให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิผล จึงเป็นสิ่งที่ควรเร่งรัดดำเนินการในประเด็นปฏิรูปนี้ ซึ่งในช่วงที่ผ่านมามีประเด็นท้าทายที่สำคัญ คือ การขจัดวัฒนธรรมองค์กรที่เป็นอุปสรรคต่อการอำนวยความยุติธรรม การกำหนดกลไกหรือการจัดให้มีกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรและบุคลากรของหน่วยงาน เพื่อผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กรและมีการประสานความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการพิจารณากำหนดตัวชี้วัดในการปฏิบัติงานที่มีความชัดเจนให้ตอบสนองการให้บริการแบบเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว (One Stop Service)

การดำเนินงานที่ผ่านมา หน่วยงานของรัฐมีการพัฒนาระบบงานในกระบวนการยุติธรรม โดยนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้กับการทำงานภายในหน่วยงานและงานบริการประชาชน เช่น สำนักงานศาลยุติธรรมได้มีการพัฒนาระบบการยื่นและส่งคำคู่ความและเอกสารโดยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (e-Filing V.3) ซึ่งเปิดบริการให้ประชาชนใช้บริการแล้วในปัจจุบัน ได้รับการตอบรับการใช้งานที่มากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ณ เดือนกันยายน 2563 มีศาลยุติธรรมมากกว่า 30 แห่ง ที่มีสถิติจำนวนคดีที่ยื่นฟ้องผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์สูงกว่าระบบกระดาษ มีการจัดตั้งศูนย์ยุติธรรมสร้างสุขโดยมีการให้บริการประชาชน ด้วยบริการในกระบวนการยุติธรรมที่หลากหลาย ณ จุดเดียว ประกอบด้วย 1) การส่งเสริมและสร้างการรับรู้กฎหมาย และการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ 2) การให้คำปรึกษากฎหมาย 3) ช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา 4) การคุ้มครองพยานในคดีอาญา 5) การไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาท 6) การรับเรื่องราวร้องทุกข์ และร้องเรียน 7) การให้บริการกองทุนยุติธรรม และ 8) การจัดหาทนายความตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับนิติวิทยาศาสตร์ในประเทศไทยมีอยู่เป็นจำนวนมากและรับผิดชอบภารกิจที่แตกต่างกัน มาตรฐานกลางจึงเป็นประเด็นท้าทายและหัวใจสำคัญของการดำเนินการด้านนิติวิทยาศาสตร์ของประเทศ ทั้งการกำหนดมาตรฐานกลางในการให้บริการทางนิติวิทยาศาสตร์ และมาตรฐานกลางของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ อันอาจนำไปสู่การจัดตั้งสภาวิชาชีพ เพื่อให้การตรวจเก็บพยานหลักฐานและการตรวจพิสูจน์มีความน่าเชื่อถือและเป็นมาตรฐานสากล

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น เพื่อให้การปฏิรูปประเทศประเด็นนี้บรรลุเป้าหมาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเร่งผลักดันร่างพระราชบัญญัติระบบนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ. .... เพื่อกำหนดมาตรฐานในการปฏิบัติงานร่วมกัน และกำหนดมาตรการจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นวิชาชีพที่ขาดแคลนในปัจจุบัน ให้มีจำนวนผู้ปฏิบัติงานที่เพียงพอในการอำนวยความยุติธรรมครอบคลุมทุกพื้นที่ของประเทศ

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 10

การพัฒนาประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ

● **เป้าหมาย** ●

นักธุรกิจต่างชาติเชื่อมั่นและยอมรับกระบวนการยุติธรรมของไทย นักธุรกิจและประชาชนผู้มีอรรถคดีได้รับความยุติธรรมจากการดำเนินคดีพาณิชย์ที่สะดวก รวดเร็ว เป็นธรรม มีมาตรฐานเทียบเท่านานาอารยประเทศ

● **ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565** ●

ความสำเร็จของการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายในการดำเนินคดีแพ่งและพาณิชย์ การจัดตั้งศาลพาณิชย์/แผนกคดีพาณิชย์ในศาลยุติธรรม และการยกระดับสถาบันอนุญาโตตุลาการให้เป็นศูนย์กลางในระดับภูมิภาค

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป กระบวนการยุติธรรมทางแพ่งและพาณิชย์เป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญของการลงทุนระหว่างประเทศที่นักธุรกิจต่างชาติใช้ในการตัดสินใจสำหรับการเข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศไทย เมื่อการดำเนินคดีพาณิชย์มีความสะดวก รวดเร็ว เป็นธรรม และมีมาตรฐานเทียบเท่ากับนานาอารยประเทศ มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการและบริการประชาชนอย่างมีประสิทธิผล และมีระบบการเชื่อมโยงข้อมูลภายในและระหว่างหน่วยงาน จะทำให้นักธุรกิจต่างชาติมีความเชื่อมั่นต่อการดำเนินคดีพาณิชย์ของไทยและตัดสินใจเข้ามาลงทุนได้ง่ายยิ่งขึ้น ในช่วงที่ผ่านมาได้เตรียมการดำเนินการตามประเด็นท้าทายที่สำคัญคือ การปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งที่เกี่ยวกับเขตอำนาจศาล (international jurisdiction) เพื่อให้สอดรับกับหลักสากลและรองรับการค้าระหว่างประเทศ การปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติว่าด้วยการขัดกันแห่งกฎหมายให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน และพัฒนาระบบการอนุญาโตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์ (E-Arbitration) ตั้งแต่ชั้นยื่นคำเสนอข้อพิพาท การติดตามสถานะของข้อพิพาท การยื่นคำร้องเอกสารต่าง ๆ การสืบพยาน การประชุมหารือ ตลอดจนการทำคำชี้ขาด เพื่ออำนวยความสะดวกแก่คู่พิพาทสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม

การดำเนินงานที่ผ่านมา สำนักงานศาลยุติธรรมได้ดำเนินโครงการนำร่องจัดตั้งแผนกคดีพาณิชย์และเศรษฐกิจภายในศาลแพ่งกรุงเทพใต้ เพื่อกำหนดระยะเวลาในการพิจารณาพิพากษาคดีให้แล้วเสร็จภายใน 1 ปี และมีกระบวนการจัดการสำนวนคดีไว้เป็นการเฉพาะ ทำให้คดีพาณิชย์ได้รับการพิจารณาด้วยความรวดเร็ว ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อการประกอบธุรกิจ อีกทั้งจะช่วยส่งเสริมให้เกิดความเชื่อมั่นทางด้านเศรษฐกิจและเพิ่มศักยภาพการแข่งขันในระดับสากล นอกจากนี้ ในส่วนสถาบันอนุญาโตตุลาการได้ปรับปรุงคู่มือผู้ใช้งานระบบ TAI สำหรับผู้ปฏิบัติหน้าที่อนุญาโตตุลาการ ซึ่งเป็นระบบออนไลน์เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่คู่พิพาทและผู้ใช้บริการของสถาบันอนุญาโตตุลาการ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม การพัฒนากระบวนการยุติธรรมเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ ยังมีกิจกรรมสำคัญที่ต้องดำเนินการอีกหลายกิจกรรม เพื่อให้การดำเนินคดีพาณิชย์สอดคล้องกับหลักสากลเพื่อส่งเสริมการค้าและการพาณิชย์ทั้งภายในและระหว่างประเทศ และพัฒนาสถาบันอนุญาโตตุลาการของไทยให้เป็นศูนย์กลางการอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศในระดับภูมิภาค

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น เพื่อให้ประเด็นการปฏิรูปประเทศบรรลุเป้าหมาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมต้องดำเนินการเพิ่มเติม คือการปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งที่เกี่ยวกับเขตอำนาจศาล (international jurisdiction) เพื่อให้สอดรับกับหลักสากล และรองรับการค้าระหว่างประเทศ และการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติว่าด้วยการขัดกันแห่งกฎหมายให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศด้วยการพัฒนาประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมต่อไป

85
40
ห้างทอ
เส่งห
龍
鳳
大
金
行
ห้างทอง
ทองใบ
馬
利
興
大
金
行
K ATM
KFC
TESCO
Lotus
รับจำนำ
สาย 1

ด้านเศรษฐกิจ

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน ความมั่นคง

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน การสร้างความสามารถในการแข่งขัน

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

"มีผลิตภาพและความสามารถในการแข่งขันระดับประเทศที่สูงขึ้น มีการเติบโตอย่างครอบคลุมทุกภาคส่วนอย่างยั่งยืน มุ่งเน้นการใช้ระบบมาตรฐานและนวัตกรรมในการพัฒนาเศรษฐกิจ ลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสถาบันทางสังคมมีสมรรถนะสูงขึ้น"

บริบทสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลง และความท้าทายใหม่ ๆ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างพลิกโฉมซึ่งจะเปลี่ยนพฤติกรรมของคนและรูปแบบการทำธุรกิจ งานหลายประเภทอาจจะถูกแทนด้วยระบบอัตโนมัติ โอกาสของแรงงานที่ใช้ทักษะแบบเดิม จะตกงานมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันระบบอัตโนมัติและดิจิทัลสามารถสร้างโอกาสสำหรับงานที่ใช้ทักษะสูงเพิ่มขึ้น ซึ่งการเตรียมคนและรูปแบบทางธุรกิจที่ตอบโจทย์บริบทใหม่ยังเป็นเรื่องสำคัญลำดับต้น ๆ ของการเปลี่ยนแปลงระยะต่อไปซึ่งเกิดขึ้นในอัตราที่เร็วขึ้นกว่าเดิมเพราะมีการผสมผสานของเทคโนโลยีหลากหลายสาขาเป็นปัจจัยเร่ง ขณะที่บริบทเศรษฐกิจการเมืองโลกซับซ้อนขึ้นภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ที่เข้มข้น กติกาและมาตรฐานสากลจะเข้มงวดขึ้น ทั้งทางด้านการค้าการลงทุน สิทธิมนุษยชน อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ การก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยทำให้แรงงานหายากขึ้นและค่าแรงแพงขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ รวมทั้งเป็นความเสี่ยงต่อภาระงบประมาณและความยั่งยืนทางการคลังของกองทุนด้านประกันสังคม การออม

และการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศ ด้วยปัญหาเชิงโครงสร้าง และบริบทการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จึงเป็นที่มาของการจัดทำแผนการปฏิรูประเทศด้านเศรษฐกิจ โดยมุ่งเน้นให้เศรษฐกิจไทยต้อง “แข่งขันได้ กระจายประโยชน์สู่ประชาชน เติบโตยั่งยืน” **แผนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ** ได้กำหนดประเด็นปฏิรูปออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

1) การเพิ่มความสามารถทางการแข่งขันของประเทศ

2) ความเท่าเทียมและการเติบโตอย่างมีส่วนร่วม

3) การปฏิรูปด้านสถาบันเศรษฐกิจ

ซึ่งมีเรื่องและประเด็นปฏิรูปจำนวนรวม 55 ประเด็น เพื่อการบรรลุเป้าหมายของแผนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ ดังนี้

1) มีผลิตภาพสูงขึ้น

2) มีความสามารถในการแข่งขันในระดับประเทศสูงขึ้น

3) มีความเติบโตอย่างครอบคลุมทั่วทุกภาคส่วน

4) มีการเติบโตอย่างยั่งยืน

5) สถาบันเศรษฐกิจมีสมรรถนะสูง

และจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ได้ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของคนทั่วโลก รวมทั้งการทำกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมจากทั่วโลก เกิดเป็น New Normal (วิถีใหม่) ที่มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนในการดำรงชีวิตประจำวันและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ภาคส่วนต่าง ๆ จึงต้องร่วมมือกันในการฟื้นฟูการพัฒนาในทุกด้านของประเทศ โดยเฉพาะการเร่งปฏิรูป เพื่อให้เศรษฐกิจไทยขยายตัวสูงขึ้น พร้อมเร่งการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ รวมทั้งยกระดับการใช้และพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้เกิดความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี และสร้างบรรยากาศการลงทุนในกิจการที่ใช้เทคโนโลยีสูง พร้อมให้ความสำคัญกับการพัฒนาผลิตภาพและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการที่เกิดขึ้นจากการสร้างความเข้มแข็งของโครงสร้างการผลิตของประเทศควบคู่ไปกับการปรับปรุงและพัฒนาสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการ โดยการสร้างผู้ประกอบการที่ผลิตได้ขายเป็น สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

ประเด็นท้าทายและข้อเสนอแนะ

1. การบริหารจัดการฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) จำเป็นต้องยกระดับการเข้าถึงข้อมูลดิจิทัลที่สำคัญของภาครัฐให้มีคุณภาพ สะดวก และรวดเร็วมากยิ่งขึ้น รวมถึงมีแพลตฟอร์มดิจิทัล (Digital Plarform) เพื่อให้การบริการของภาครัฐตรงต่อความต้องการของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถมองเห็นภาพรวมของภาครัฐและเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาความสามารถทางด้านต่าง ๆ ได้

2. การบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การขับเคลื่อนแผนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจในหลายประเด็น ยังมีข้อจำกัดในการบูรณาการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานรับผิดชอบที่ระบุไว้ในแผนปฏิรูป ส่งผลให้การดำเนินงานด้านการปฏิรูปบางประเด็นล่าช้าหรือไม่ครบถ้วนตามกิจกรรมที่ระบุไว้ ดังนั้น การดำเนินการในระยะต่อไปเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ จึงต้องมีการเสริมสร้างกลไกเพื่อให้เกิดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานรับผิดชอบ ตลอดจนการส่งเสริมให้ภาคีการพัฒนาอื่น ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศให้มากยิ่งขึ้น

3. ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การปฏิรูปในหลายประเด็นต้องอาศัยการปรับปรุงหรือแก้ไขกฎหมายเพื่อผลักดันการดำเนินการให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม เอื้ออำนวยต่อการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ รวมทั้งกำกับดูแลบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่อย่างเข้มงวด

4. พัฒนาบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน พัฒนาแรงงานให้มีทักษะเพื่อรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรมอย่างแท้จริง ยกระดับคุณภาพสถานศึกษาและพัฒนาการเรียนการสอนสู่ความเป็นเลิศในแต่ละสาขา พร้อมทั้งส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการโดยร่วมมือกับภาคเอกชนและสถาบันการศึกษาที่มีศักยภาพ

สรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมา ตามประเด็นปฏิรูปหลัก ทั้ง 3 ด้าน ดังนี้

0501 - 0530 ด้านที่ 1 การปฏิรูปด้านความสามารถในการแข่งขัน

การเพิ่มผลิตภาพ

ในส่วนของ*อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ* ได้มีการปรับปรุงพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การพัฒนาพิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 และโอนหน่วยงานมาสังกัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา รวมทั้งได้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมการท่องเที่ยวประจำปีที่มุ่งเน้นดึงดูดกลุ่มลูกค้าเป้าหมายเฉพาะ โดยทำการตลาดเจาะกลุ่มนักท่องเที่ยวตามความสนใจเฉพาะบุคคล และเจาะกลุ่มนักท่องเที่ยวความสนใจพิเศษและใช้จ่ายสูงอย่างต่อเนื่อง ใน *การส่งเสริมอุตสาหกรรมเป้าหมาย* ได้มีการออกมาตรการส่งเสริมการลงทุนอุตสาหกรรมเป้าหมายที่มีความสำคัญต่อประเทศ ได้แก่ อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมชีวภาพ ยานยนต์ไฟฟ้า เครื่องใช้ไฟฟ้าอัจฉริยะ ดิจิทัล และการแพทย์ครบวงจร และในช่วงที่ผ่านมาได้มีนักลงทุนให้ความสนใจและขอรับการส่งเสริมในกิจการที่เกี่ยวข้องในทุกอุตสาหกรรม

การเตรียมความพร้อมด้านแรงงานทักษะ

เพื่อรองรับการขยายตัวของการลงทุนในอุตสาหกรรมเป้าหมาย สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ได้ดำเนินการพัฒนาคุณภาพระบบอาชีวศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีการปรับปรุงหลักสูตรอาชีวศึกษาอย่างเป็นระบบ จัดทำระบบทวิภาคีนำร่องในอุตสาหกรรมเป้าหมาย รวมถึงมีการวิเคราะห์ช่องว่างทางด้านทักษะระหว่างหลักสูตรอาชีวะในปัจจุบันกับทักษะที่เศรษฐกิจต้องการ ตลอดจนได้จัดทำระบบการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถนะตรงตามวิชาชีพและการเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงาน

การเพิ่มระดับการแข่งขันทางธุรกิจ

ได้มีการจัดทำยุทธศาสตร์ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รายสาขา รายพื้นที่ และรายประเด็น เพื่อพัฒนาความเข้มแข็งและส่งเสริมความสามารถทางการแข่งขันให้กับผู้ประกอบการไทย อีกทั้งภาครัฐและเอกชนอยู่ระหว่างการจัดทำมาตรฐานระยะเวลาสินเชื่อทางการค้าของภาคธุรกิจ และการพัฒนามาตรการส่งเสริม SME ให้เข้าถึงโอกาสในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ

การรวมกลุ่มในภูมิภาค

ในประเด็น*ปฏิรูปคลัสเตอร์และศูนย์กลางการพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมาย* สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกได้มีการดำเนินโครงการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานสำคัญ (EEC Project List) อาทิ โครงการรถไฟฟ้าความเร็วสูงเชื่อมสนามบิน โครงการพัฒนาท่าเรืออุตสาหกรรมมาบตาพุด ระยะที่ 3 โครงการซ่อมบำรุงอากาศยานอู่ตะเภา รวมถึงการกำหนดเขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษ อีกทั้ง กระทรวงอุตสาหกรรม ได้ดำเนินโครงการเพื่อยกระดับและพัฒนาศักยภาพคลัสเตอร์อุตสาหกรรมเป้าหมาย (S-Curve) ตามอัตลักษณ์ของพื้นที่ในภูมิภาคต่าง ๆ อาทิ โครงการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายคลัสเตอร์อุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตรจังหวัดตาก โครงการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายอุตสาหกรรมอาหาร (Food Cluster) เพื่อสร้างความเข้มแข็งและเพิ่มมูลค่าภายใต้อัตลักษณ์ Andaman Brand รวมถึงปัจจุบันได้มีการจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ EEC ทั้งหมด 8 แผนปฏิบัติการ เพื่อเป็นมาตรการส่งเสริมการลงทุนที่เป็นรูปธรรม ทำให้ประเทศไทยมีศักยภาพเพียงพอที่จะดึงดูดให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนมากขึ้น

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในประเทศ

ภาครัฐได้มีนโยบายเร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางราง รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวเนื่อง เพื่อให้ระบบขนส่งทางรางเป็นโครงข่ายหลักที่ใช้ในการเดินทางและขนส่งสินค้าภายในประเทศ โดยปัจจุบัน รฟท. อยู่ระหว่างการก่อสร้างรถไฟทางคู่และทางสายใหม่ จำนวนรวม 9 เส้นทาง ระยะทาง 1,674 กม. คาดว่าจะเปิดให้บริการครบทุกเส้นทางในปี 2569 นอกจากนี้ หน่วยงานรับผิดชอบอยู่ระหว่างการพัฒนาท่าอากาศยานและท่าเรือหลักที่สำคัญเพื่อรองรับการเดินทางระหว่างประเทศและการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ต่าง ๆ ขณะเดียวกัน *การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระดับภูมิภาค* ผ่านการดำเนินการภายใต้ความร่วมมือระหว่างประเทศทั้งในระดับทวิภาคีและระดับพหุภาคี โดยการเร่งรัดขับเคลื่อนโครงการความร่วมมือเพื่อการเชื่อมโยงทางกายภาพระหว่างประเทศทั้งในระดับอนุภูมิภาคและภูมิภาคตามแผนแม่บทการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ อาทิ ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง 6 ประเทศ (Greater Mekong Subregion : GMS) ทั้งนี้ ในการเร่งผลักดันการพัฒนาโครงสร้างระดับภูมิภาคก่อให้เกิดความเติบโตทางเศรษฐกิจในพื้นที่โครงการตลอดจนสนับสนุนการค้าชายแดน ผ่านแดนระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านอีกด้วย

ระบบนิเวศด้านวิจัยพัฒนาและนวัตกรรม

สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ได้มีการขับเคลื่อนการจัดตั้งศูนย์วิจัยและพัฒนาเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของชุมชนผ่านความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในท้องถิ่น โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมการนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่ใช้ได้จริงและตรงตามความต้องการของชุมชนไปใช้ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาเทคโนโลยีให้เหมาะสมกับทุกภาคส่วน"

0531 - 0550 ด้านที่ 2 การปฏิรูปด้านความเท่าเทียมและการเติบโตอย่างมีส่วนร่วม

การยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตในระดับบุคคล

ได้มีการยกระดับเกษตรกรสู่การเป็นเกษตรปราดเปรื่องและส่งเสริมการทำเกษตรแม่นยำด้วยนวัตกรรมการเกษตรผ่านแอพพลิเคชั่นในโทรศัพท์มือถือ ปัจจุบัน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มีการจัดอบรมและสนับสนุนกิจกรรมให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายอย่างหลากหลายรูปแบบเพื่อให้ครอบคลุมการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ Young Smart Farmer

การสร้างสมดุลระดับประเทศ

ในประเด็น*การจัดตั้งสำนักงานบูรณาการการแก้ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำ* ได้กำหนดให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นผู้รับผิดชอบ ในการนี้อยู่ระหว่างวิเคราะห์ประมวลผล องค์ความรู้ในการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำ และการพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคม เพื่อสนับสนุนการจัดทำข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย มาตรการและแนวทางการบูรณาการลดความเหลื่อมล้ำอย่างมีประสิทธิภาพ ในส่วน *ระบบเงินโอนเพื่อผู้มีรายได้น้อย* ได้เปิดให้ผู้มีรายได้น้อยลงทะเบียนรับการช่วยเหลือด้านค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการดำรงชีพ และรัฐบาลจะจัดสรรเงินอุดหนุนให้ผ่านการโอนเข้าบัตรสวัสดิการแห่งรัฐตามเงื่อนไขที่กำหนด และในส่วนของ *การบริหารจัดเก็บภาษี* หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ปรับปรุงการบริหารจัดเก็บภาษี โดยการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้กับกระบวนการทำงานต่าง ๆ ให้มีความเชื่อมโยงตั้งแต่ต้นจนจบ สร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน รวมทั้งบูรณาการเชื่อมโยงฐานข้อมูลภายในกับหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

0550 - 0555 ด้านที่ 3 การปฏิรูปสถาบันทางเศรษฐกิจ

ในประเด็น*ปฏิรูปหน่วยงานบริหารสินทรัพย์ของภาครัฐ* พระราชบัญญัติการพัฒนาการกำกับดูแลและบริหารรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2562 เป็นกลไกที่สามารถกำกับดูแลรัฐวิสาหกิจให้สามารถดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ (คนร.) เป็นผู้กำหนดนโยบายการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจ และมีสำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ (สคร.) เป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนนโยบาย ในส่วนประเด็น*ปฏิรูปสถาบันทางเศรษฐกิจเพื่อบริหารการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก SME* ภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและพัฒนา SME โดยมีการดำเนินการที่สำคัญ อาทิ โครงการศูนย์ให้บริการ SME ครบวงจร การพัฒนาฐานข้อมูลการส่งเสริม SME แห่งชาติ และงานพัฒนาองค์ความรู้สำหรับ SME ผ่านเว็บไซต์ เพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับการปรับปรุงมาตรการและกลไกการพัฒนา SME ให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการมากยิ่งขึ้น รวมทั้งประเด็น*ปฏิรูปหน่วยงาน ขับเคลื่อน ติดตาม และประเมินผลการพัฒนาเศรษฐกิจ* โดยปัจจุบันประเทศไทยมีระบบติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐที่มีการบูรณาการร่วมกันของหลายภาคส่วน ซึ่งครอบคลุมถึงหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อน ติดตาม และประเมินผลการพัฒนาเศรษฐกิจ

อย่างไรก็ตามยังคงมีประเด็นที่อยู่ในขั้นวิกฤตสำหรับการบรรลุเป้าหมาย ใน 4 ประเด็นปฏิรูป ได้แก่ *1. (0518) Regional Integration Committee* ที่กำหนดให้มีเจ้าภาพหลักในการวางแผนนโยบายด้านการรวมกลุ่มในภูมิภาคนั้น ยังขาดการบูรณาการร่วมกันระหว่างประเทศภายใต้กรอบความร่วมมือต่าง ๆ สืบเนื่องมาจากมีกรอบความร่วมมือในระดับภูมิภาคจำนวนมาก และเป็นการดำเนินการที่มีความทับซ้อนในพื้นที่เดียวกัน จึงควรให้มีการใช้ประโยชน์จากกลไกคณะกรรมการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน (กพบ.) ที่มีอยู่ทดแทนการจัดตั้งคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนด้านการรวมกลุ่มในภูมิภาค *2. (0520) พัฒนาเมืองหลัก/เมืองศูนย์กลางของภูมิภาค* พบว่าการดำเนินงานส่วนใหญ่มุ่งไปที่พื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ซึ่งไม่ครอบคลุมการพัฒนาอุตสาหกรรมในพื้นที่เมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจที่ระบุในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นพื้นที่และเมืองอัจฉริยะ ดังนั้นเพื่อให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมควรพิจารณาระบุประเด็นการพัฒนาเมืองศูนย์กลางของภูมิภาคเป็นวาระสำคัญของหน่วยงาน และใช้กลไกดังกล่าวเร่งรัดให้เกิดการดำเนินการเพื่อพัฒนาคลัสเตอร์ในระดับภูมิภาค *3. (0523) ขจัดอุปสรรคด้านการเคลื่อนย้ายคน* แม้ว่าจำนวนการเคลื่อนย้ายคนข้ามประเทศจะลดลงจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 แต่อาจเป็นปัจจัยเร่งให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานผิดกฎหมายและการค้ามนุษย์ที่เพิ่มมากขึ้น โดยแรงงานในประเทศเพื่อนบ้านมีแนวโน้มลักลอบเข้ามาในประเทศไทยทางช่องทางธรรมชาติตามแนวชายแดน เพื่อหลีกหนีการแพร่ระบาดของโรคดังกล่าว อีกทั้งเข้ามาหาโอกาสในการทำงานด้วย ดังนั้น เพื่อยกระดับมาตรฐานและควบคุมความปลอดภัยในการเคลื่อนย้ายแรงงานข้ามแดน จึงควรจัดตั้งคณะทำงานด้านการเคลื่อนย้ายแรงงานในภูมิภาคอาเซียนขึ้นเพื่อให้ครอบคลุมทั้งประเด็นเรื่องการคัดกรองโรคอุบัติใหม่ อาชญากรรมและปัญหาในมิติอื่น ๆ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นของประเทศในประเด็นความมั่นคง และความปลอดภัยของทรัพย์สิน ตลอดจนเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมภาคการผลิตของประเทศให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ และ *4. (0553) ปฏิรูปสถาบันด้านการส่งเสริมผลิตภาพ (Productivity) การมาตรฐาน (Standardization) และนวัตกรรม (Innovation)* จำเป็นต้องมีการบูรณาการการทำงานด้านการเพิ่มผลิตภาพ การมาตรฐาน และนวัตกรรมอย่างครบวงจร ในรูปแบบหน่วยงานกลางที่ไม่สังกัดกระทรวงใด ๆ เพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์และแนวทางการบริหารจัดการด้านผลิตภาพ การมาตรฐาน และนวัตกรรม เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดแนวทางการขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรม

0501
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0502
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0503
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0504
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0505
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0506
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0507
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0508
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0509
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0510
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0511
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0512
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0513
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0514
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0515
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0516
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0517
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0518
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0519
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0520
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0521
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0522
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0523
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0524
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0525
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0526
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0527
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0528
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0529
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0530
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0531
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0532
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0533
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0534
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0535
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0536
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0537
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0538
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0539
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0540
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0541
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0542
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0543
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0544
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0545
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0546
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0547
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0548
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0549
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0550
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0551
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0552
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0553
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0554
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0555
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ

● เป้าหมาย ●

เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกระบวนการวางแผนและการดำเนินการของแผนด้านการบริการ พร้อมทั้งพัฒนาศักยภาพในการแข่งขันของอุตสาหกรรมการบริการในประเทศ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มีแผนกลยุทธ์ด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ รวมทั้งรองรับการบริการด้านการท่องเที่ยวผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ในช่วงที่ผ่านมาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการของประเทศไทย เติบโตอย่างต่อเนื่อง และเป็นแหล่งสร้างรายได้ที่สำคัญให้แก่ประเทศมาตลอด สามารถประเมินได้จากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังประเทศไทย ปี 2562 มีจำนวนถึง 40 ล้านคน ก่อให้เกิดรายได้จากการท่องเที่ยวเป็นจำนวน 2 ล้านล้านบาท แต่ในปัจจุบัน ปี 2563 ที่เกิดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 นั้น ได้ส่งผลกระทบต่อชีวิตและการเดินทางของคนทั่วโลก ทำให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังประเทศไทยเพียง 2.9 ล้านคน ซึ่งลดลงจากปี 2562 จำนวนมาก จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการบริหารจัดการหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวเพื่อให้พร้อมรับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป พร้อมทั้งจัดทำมาตรการสนับสนุนภาคการท่องเที่ยวของไทย ตลอดจนเตรียมความพร้อมรับมือและจัดการกับโรคระบาดหรือภัยคุกคามอื่นในอนาคต

การดำเนินงานที่ผ่านมา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาในฐานะหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้ดำเนินการปรับบทบาทการทำงานของหน่วยงานท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดทำกลยุทธ์ ได้แก่ (1) ถ่ายโอนองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) ตามพระราชกฤษฎีการจัดตั้ง อพท. (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 (2) ยกระดับสถาบันพลศึกษา เป็น มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ (มกช.) ตาม พ.ร.บ. มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ พ.ศ. 2562 และได้มีการปรับเปลี่ยนกลุ่มงานภายในให้สอดรับกับสถานการณ์ปัจจุบัน ทั้งนี้ ในส่วนของการพัฒนาศักยภาพในการบริการด้านท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้จัดทำยุทธศาสตร์และดึงดูดกลุ่มลูกค้าเป้าหมายเฉพาะ (Customer-segment specific plan) โดยผ่านกลไกในแผนปฏิบัติการส่งเสริมการท่องเที่ยวประจำปี รวมทั้งปรับโครงสร้างตลาดนักท่องเที่ยวสู่กลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวคุณภาพผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการและกำหนดทิศทางให้ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นจุดหมายปลายทางยอดนิยมอีกด้วย

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม การจัดทำแพลตฟอร์มฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big data) เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการเก็บข้อมูลที่สำคัญของนักท่องเที่ยว ที่กำหนดให้กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องบูรณาการร่วมกันจัดทำขึ้นนั้น ปัจจุบันอยู่ระหว่างเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแพลตฟอร์มดังกล่าว โดยในเบื้องต้นได้มีการรวบรวมฐานข้อมูลด้านการท่องเที่ยวให้เข้ามาอยู่ในเว็บไซต์กลาง อาทิ แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมท่องเที่ยว เส้นทาง ที่พัก สปา

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อเพิ่มสิทธิภาพในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวให้มีฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big data) จึงควรเร่งรัดการพัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านการท่องเที่ยว ให้มีการบูรณาการข้อมูลต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ อาทิ ข้อมูลการท่องเที่ยวชุมชน ข้อมูลการเดินทางระหว่างประเทศของนักท่องเที่ยว ข้อมูลเชิงพื้นที่ เป็นต้น เพื่อนำข้อมูลไปประมวลผลวิเคราะห์ นำไปสู่การกำหนดนโยบายและแก้ไขปัญหาด้านการท่องเที่ยว การจัดทำมาตรการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย ตลอดจนจัดทำข้อเสนอแนะเพื่อกำหนดทิศทางกลยุทธ์การตลาดด้านการท่องเที่ยวให้เท่าทันสถานการณ์ปัจจุบัน รวมทั้ง จัดทำมาตรการต่าง ๆ ที่จะช่วยฟื้นฟูและบรรเทาผลกระทบภายหลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 โดยการสร้างความมั่นคงด้านความปลอดภัย และสร้างความมั่นใจในระบบสาธารณสุขทั้งด้านสุขภาพและอนามัย เพื่อเป็นการกระตุ้นการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศ ตลอดจนสร้างความเชื่อมั่นของผู้บริโภค ให้เกิดการใช้จ่ายจากการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศเพิ่มมากขึ้นในรูปแบบการเดินทางต่าง ๆ

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2

อุตสาหกรรมการการเกษตร

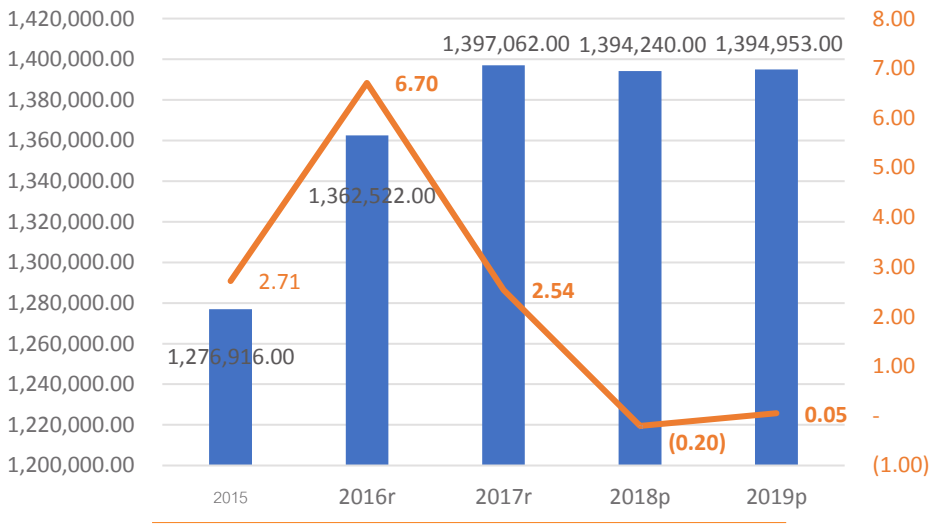
● <u>เป้าหมาย</u> ●
เพิ่มศักยภาพและการเติบโตของอุตสาหกรรมเกษตร

● <u>ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565</u> ●
มูลค่าของผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเกษตรเพิ่มขึ้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป การพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรต้องอาศัยความร่วมมืออย่างเป็นระบบตลอดห่วงโซ่การผลิต ตั้งแต่การจัดเตรียมวัตถุดิบทางการเกษตร การวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม การลงทุนในอุตสาหกรรม และการสร้างและขยายตลาดใหม่ ซึ่งต้องมีการทำงานที่สอดคล้องและเชื่อมโยงกันทุกภาคส่วน และถึงแม้ว่าจะมีกลไกในรูปของคณะทำงานส่งเสริมเกษตรอุตสาหกรรม โดยมีปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมเป็นประธาน และมีผู้แทนจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงอุตสาหกรรม ผู้แทนภาคเอกชน และผู้แทนสภาเกษตรกรแห่งชาติ เพื่อหน้าที่กำหนดนโยบายและกรอบแนวทางการดำเนินงานส่งเสริมเกษตรอุตสาหกรรม และบูรณาการรวมถึงการสนับสนุนและบูรณาการการทำงานร่วมกัน แต่การดำเนินงานขับเคลื่อนในภาพรวมยังมีการเชื่อมโยงในห่วงโซ่การผลิตไม่มากเท่าที่ควร

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในปี 2562 มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปรวม 1.395 ล้านล้านบาท (คำนวณจากกลุ่มที่เกี่ยวกับสินค้าเกษตร ได้แก่ อาหาร เครื่องดื่ม ไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ ยางและผลิตภัณฑ์ ยาสูบ เครื่องหนังและผลิตภัณฑ์ และกระดาษและผลิตภัณฑ์กระดาษ) เพิ่มขึ้นเล็กน้อยจาก 1.394 ล้านล้านบาท ในปี 2561 หรือคิดเป็นอัตราการขยายตัวร้อยละ 0.05 ทั้งนี้ส่วนใหญ่เกิดจากการเพิ่มขึ้นของกลุ่มเครื่องดื่มและผลกระทบจากสภาวะเศรษฐกิจโลก และสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด 19 ที่ทำให้การผลิตและการตลาดชะลอตัว โดยเฉพาะกลุ่มอาหาร ยาสูบ ยางพาราและผลิตภัณฑ์

มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป

ที่มา: สศช.

สำหรับการดำเนินงานที่สำคัญ อาทิ โครงการปั้นนักธุรกิจเกษตรอุตสาหกรรม เป็นการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรให้มีองค์ความรู้ที่เหมาะสมรองรับการพัฒนาเกษตรสู่การเป็นเกษตรอุตสาหกรรมได้ โครงการเพิ่มศักยภาพการผลิตในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป เพื่อให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรอย่างรอบด้าน ตั้งแต่การพัฒนาบุคลากร การสนับสนุนเครื่องจักรและอุปกรณ์ในการแปรรูปสินค้าเกษตร และการเผยแพร่องค์ความรู้และแนวทางการแปรรูปสมัยใหม่ รวมถึงการพัฒนาสังคมการประกอบการและการรวมกลุ่มผู้ประกอบการ นอกจากนี้ ในด้านการปรับระบบการผลิตสินค้าเกษตรที่เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมเกษตร มีการจัดทำโครงการบริหารจัดการการผลิตสินค้าเกษตรตามแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Zoning by Agri-Map) เพื่อปรับพื้นที่เพาะปลูกให้สอดคล้องกับศักยภาพของแต่ละพื้นที่ โดยมีเป้าหมายพื้นที่ 128,320 ไร่ ปัจจุบันได้ดำเนินการปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมแล้ว จำนวน 101,262 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 78.91 ของพื้นที่ เป้าหมาย

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การขับเคลื่อนอุตสาหกรรมเกษตรในภาพรวมที่มีความพยายามผลักดันให้เกิดการปรับระบบการทำงานให้เชื่อมโยงในห่วงโซ่การผลิตระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังมีไม่มากเท่าที่ควร ส่วนใหญ่เป็นการดำเนินโครงการตามขอบเขตของหน่วยงาน ทำให้การสนับสนุนและผลักดันอุตสาหกรรมเกษตรอยู่ในกลุ่มผลิตภัณฑ์เดิม ขณะที่การต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ในอุตสาหกรรมอื่นๆ ยังมีข้อจำกัด เช่น การแปรรูปของอุตสาหกรรมเศรษฐกิจชีวภาพเป็นผลิตภัณฑ์อุปโภคชีวภาพ เช่น เครื่องสำอางเคมีชีวภาพ พลาสติกชีวภาพ เป็นต้น ซึ่งเป็นผลจากงบวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีแปรรูปค่อนข้างสูง ขาดแรงจูงใจในการลงทุนในอุตสาหกรรมใหม่ รวมถึงขาดโครงการที่ขับเคลื่อนในภาพรวม และขาดการเชื่อมโยงของหน่วยงานที่มารับช่วงต่อในด้านการแปรรูปสินค้าไปเป็นผลิตภัณฑ์ขั้นสูงที่มีมูลค่าและมีโอกาสทางการตลาด

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การศึกษาวิเคราะห์การพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรใหม่ที่มีศักยภาพด้านการตลาดและการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรและนำไปสู่การพัฒนาเทคโนโลยีและมาตรการส่งเสริมการลงทุน รวมทั้งบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานตลอดห่วงโซ่การผลิต เพื่อวางแผนและกำหนดเป้าหมายการขับเคลื่อน เพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันให้กับอุตสาหกรรมเกษตร ตั้งแต่การจัดเตรียมวัตถุดิบ การวิจัยพัฒนาและการเข้าถึงเทคโนโลยีในการแปรรูปสินค้าเกษตรขั้นสูง การกำหนดมาตรการจูงใจและการส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมเกษตรเป้าหมาย ตลอดจนการให้ความช่วยเหลือและคำปรึกษาแก่ผู้ประกอบการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเกษตรใหม่ๆ

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3

อุตสาหกรรมอาหาร

● เป้าหมาย ●

เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกระบวนการวางแผนและการดำเนินการของอุตสาหกรรมอาหาร เพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารของประเทศไทย และเพิ่มผลประโยชน์จากการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมอาหารของภูมิภาค CLMV

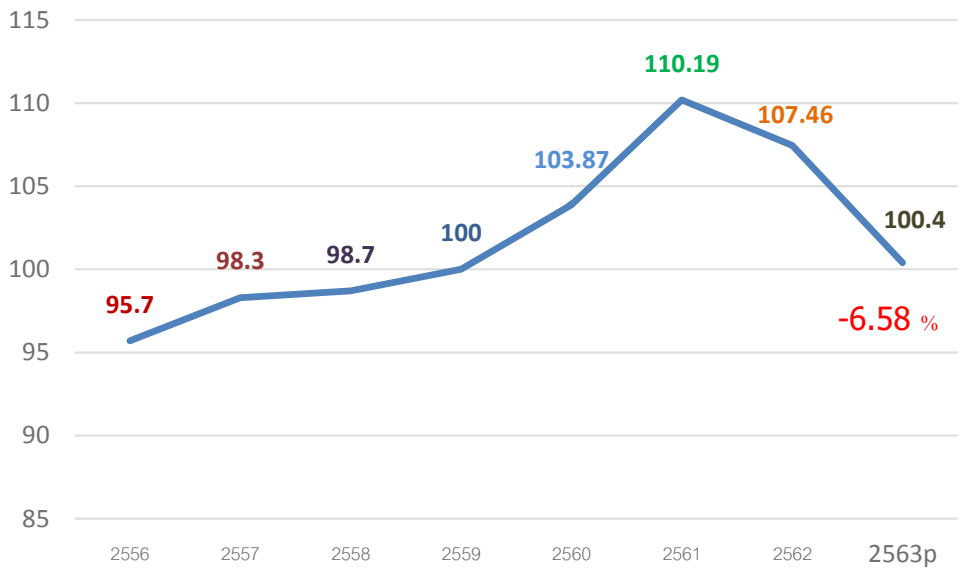
● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

อุตสาหกรรมอาหารของประเทศมีศักยภาพในการแข่งขันควบคู่กับการสร้างการเติบโตของอุตสาหกรรมอาหารของภูมิภาค CLMV

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

อุตสาหกรรมแปรรูปอาหารเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อประเทศไทย เป็นอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานกว่า 1 ล้านคน หรือร้อยละ 2.8 ของการจ้างงานทั้งประเทศ และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับภาคเกษตรผ่านการสร้างความยั่งยืนให้กับเศรษฐกิจฐานราก โดยในปี 2562 สามารถสร้างมูลค่าเพิ่ม หรือผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศให้กับเศรษฐกิจไทยด้วยมูลค่า 922,835 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 5.5 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ หรือ ร้อยละ 20.6 ของ GDP ภาคอุตสาหกรรมการผลิต มูลค่าการส่งออกอาหาร 1,016,932 ล้านบาท หดตัวลดลง ร้อยละ 4.6 เมื่อเทียบกับปี 2561 มีส่วนแบ่งตลาดโลกร้อยละ 2.51 เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 0.80 อยู่ในอันดับที่ 11 ของโลก ขยับขึ้นจากอันดับที่ 12 ของโลกในปี 2561 และเป็นอันดับที่ 2 ของเอเชียรองจากสาธารณรัฐประชาชนจีน ก่อให้เกิดรายได้ในธุรกิจเกี่ยวเนื่องกับอุตสาหกรรมอาหาร 2.7 ล้านล้านบาท

ดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรมอาหาร (ถ่วงน้ำหนักมูลค่าเพิ่ม) ในปี 2556-2563

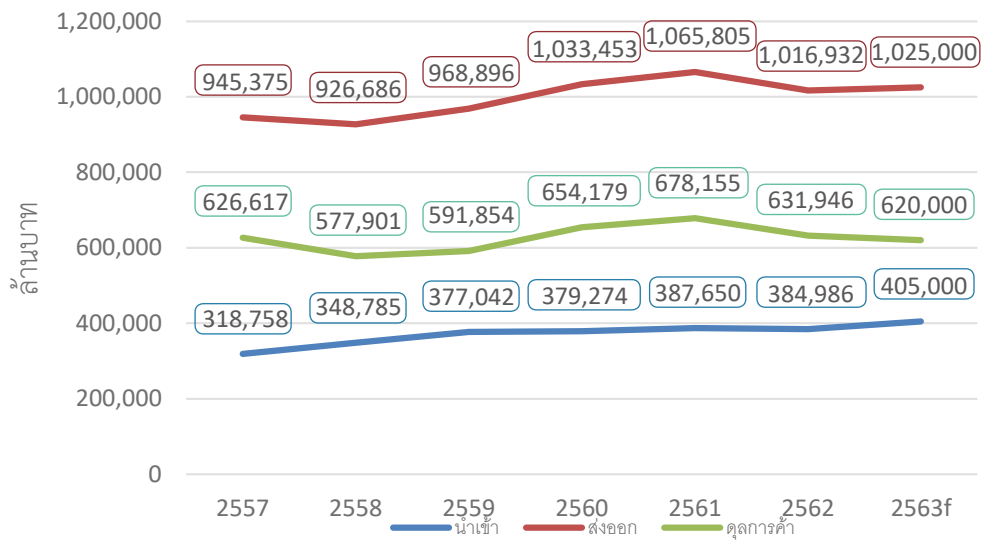

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

การดำเนินงานที่ผ่านมา อย่างไรก็ตาม สถานการณ์การผลิตอุตสาหกรรมอาหารไทยปี 2563 มีการปรับชะลอตัวลดลงร้อยละ 6.58 ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการบริโภคภายในประเทศที่ชะลอตัวตามจำนวนนักท่องเที่ยวที่ลดลง จากมาตรการการปิดประเทศเพื่อเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) ในการป้องกันการแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 อีกปัจจัยที่สำคัญคือสภาวะภัยแล้งส่งผลกระทบให้เกิดการขาดแคลนผลผลิตทางการเกษตรที่เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมสำคัญ เช่น อ้อยและน้ำตาลทราย แป้งมันสำปะหลัง เป็นต้น ขณะที่อัตราเงินเฟ้อชะลอตัวร้อยละ 0.9 ตามแนวโน้มราคาน้ำมัน

สำหรับการส่งออกสินค้าอาหารไทย ปี 2563 มีมูลค่า 1,025,000 ล้านบาท ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.8 ส่วนหนึ่งมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่มีการแพร่ระบาดอย่างหนักในต่างประเทศ ทำให้มีความต้องการรักษาความมั่นคงทางอาหาร ส่งผลให้สินค้าอาหารของไทยขยายตัวเพิ่มขึ้น โดยสินค้าอาหารส่งออกที่สำคัญ 5 รายการ มีมูลค่าขยายตัวเพิ่มขึ้น ได้แก่ อาหารพร้อมรับประทาน (+15.2%) ปลาทูน่ากระป๋อง (+12.6%) เครื่องปรุงรส (+7.3%) ไก่ (+3.4%) และสับปะรด (+0.2%) ในขณะที่สินค้าสำคัญอีก 5 รายการ มีมูลค่าการส่งออกลดลง ได้แก่ น้ำตาลทราย (-26.1%) มะพร้าว (-13.5%) กุ้ง (-12.4%) แป้งมันสำปะหลัง (-6.8%) และข้าว (-0.7%) ขณะที่การนำเข้ามีมูลค่า 405,000 ล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 5.2 โดยประเทศไทยเกินดุลการค้าอาหารมูลค่า 620,000 ล้านบาท และดุลการค้ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

สถานการณ์การค้า (นำเข้า ส่งออก และดุลการค้า)

ที่มา: ฝ่ายวิจัยและข้อมูล สถาบันอาหาร รวบรวมและประมวลผลจากฐานข้อมูล Global Trade Atlas, UNComtrade และ Trade map หมายเหตุ: f คือตัวเลขคาดการณ์

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

กระทรวงอุตสาหกรรมได้จัดทำแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2562–2570) ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยคณะรัฐมนตรี ได้มีมติรับทราบแผนปฏิบัติการดังกล่าว เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2563 มีเป้าหมายให้ไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตอาหารอนาคตแห่งอาเซียนควบคู่การขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก และก้าวขึ้นเป็น 1 ใน 10 ของผู้ส่งออกอาหารของโลกในปี พ.ศ. 2570 โดยที่ผ่านมารัฐบาลได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารอนาคต ด้วยการบูรณาการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการดังกล่าว ได้แก่ การพัฒนาศักยภาพและยกระดับขีดความสามารถของผู้ประกอบการอาหารตลอดห่วงโซ่อุปทาน ด้วยการสร้างนักรบอุตสาหกรรมอาหารพันธุ์ใหม่ (Food Warriors) ให้เป็น Food Warriors/ Food Industry 4.0/ Smart SMEs/ Smart Farmer/ Young Smart Farmer/ วิสาหกิจชุมชนและเกษตรกรเข้มแข็งในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านนวัตกรรม ด้านมาตรฐานความปลอดภัย ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล และด้านการตลาด พร้อมกับเร่งวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน SMEs ผ่านการเชื่อมโยงกลไกและการให้บริการด้านการวิจัยและพัฒนาผ่านเครือข่ายเมืองนวัตกรรมอาหาร (Food Innopolis) โดยจัดให้มี One Stop Service และส่งเสริมให้มี Future Food Lab ในพื้นที่เมืองนวัตกรรมอาหารส่วนขยายที่อยู่ในอุทยานวิทยาศาสตร์ภูมิภาคและมหาวิทยาลัยที่มีศักยภาพ ประกอบกับเพิ่มช่องทางการตลาดโดยการจัดแสดงสินค้าเพื่อกระตุ้นการบริโภคในประเทศ รวมทั้งเสริมสร้าง

ปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารอย่างครบวงจร การเร่งส่งเสริมการสร้างระบบตรวจสอบย้อนกลับ (Traceability) และส่งเสริมการลงทุนโดยการเพิ่มเติมประเภทกิจการโรงงานผลิตพืช (Plant Factory) ตลอดจนการสนับสนุนการทำเกษตรแปลงใหญ่โดยพัฒนาเกษตรเข้าสู่การผลิตระบบเกษตรสมัยใหม่

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม ทิศทางผู้ประกอบการทั่วโลกได้ปรับตัวเข้าสู่เทคโนโลยีอุตสาหกรรมยุค 4.0 ทั้ง SMEs และกลุ่มธุรกิจ Start-up ที่สามารถเลือกใช้เทคโนโลยีการผลิตใหม่ ๆ ให้เหมาะสมกับศักยภาพธุรกิจ ซึ่งจะช่วยให้ธุรกิจมีศักยภาพในการแข่งขันสูงขึ้น ซึ่งสำหรับผู้ประกอบการไทยยังคงมีการผลิตและส่งออกสินค้าอาหารส่วนใหญ่ยังคงเป็นสินค้าในรูปแบบเดิม กล่าวคือสินค้าแปรรูปขั้นต้นที่มีมูลค่าเพิ่มต่ำ ส่งผลทำให้ประสบปัญหาในการแข่งขันโดยเฉพาะกับประเทศกำลังพัฒนาที่สามารถผลิตสินค้าในรูปแบบเดียวกันเข้าสู่ตลาดโลก ดังนั้น ภาครัฐควรเร่งรัดปัจจัยสนับสนุนที่เอื้ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ประกอบการให้เกิดการลงทุนในเชิงพาณิชย์ เช่น พื้นที่รองรับการผลิตเชิงพาณิชย์สำหรับ Start up หรือผู้ประกอบการที่ต้องการทดลองตลาดหรือยังไม่มีโรงงานผลิต นอกจากนี้ ยังช่วยเป็นพื้นที่ในการออกแบบผลิตภัณฑ์อาหารสำหรับอนาคตใหม่ๆ อาทิ ผลิตภัณฑ์อาหารจากเทคโนโลยีชีวภาพ (Food Biotechnology Products) อาหารและวัตถุดิบเพื่อผลิตอาหารคุณภาพสูง (High Value Added Food Products & Organic Food Ingredients) ได้เพิ่มขึ้น เพื่อให้เกิดการยกระดับอุตสาหกรรมอาหารสู่อนาคตอย่างเป็นรูปธรรม

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4

อุตสาหกรรมเศรษฐกิจชีวภาพ

● เป้าหมาย ●

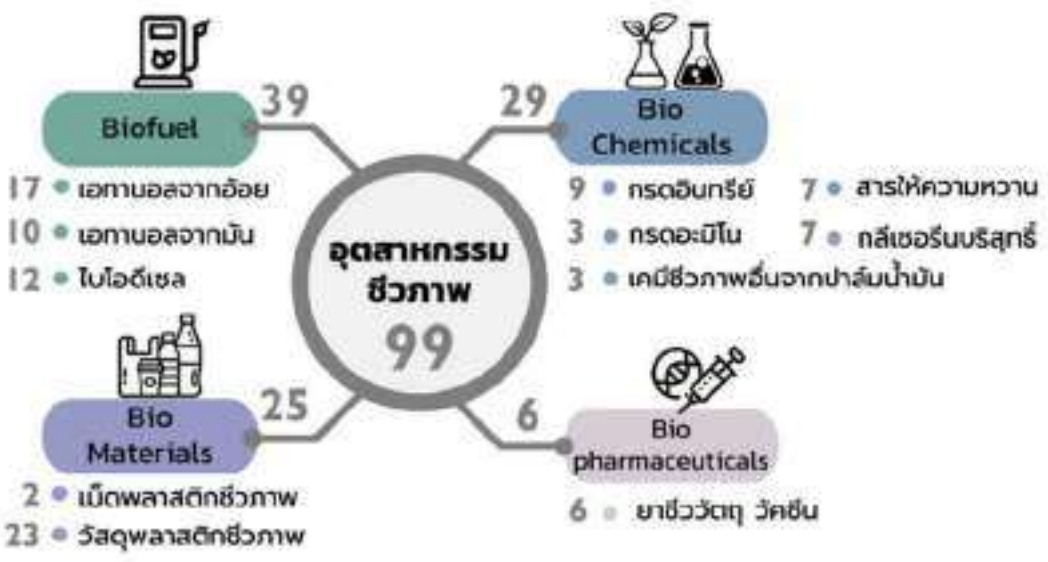
เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของเศรษฐกิจชีวภาพไทย การพัฒนาและการนำมาใช้อุตสาหกรรมเศรษฐกิจชีวภาพในระดับภูมิภาครวมไปถึงการบูรณาการโซ่อุปทาน

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

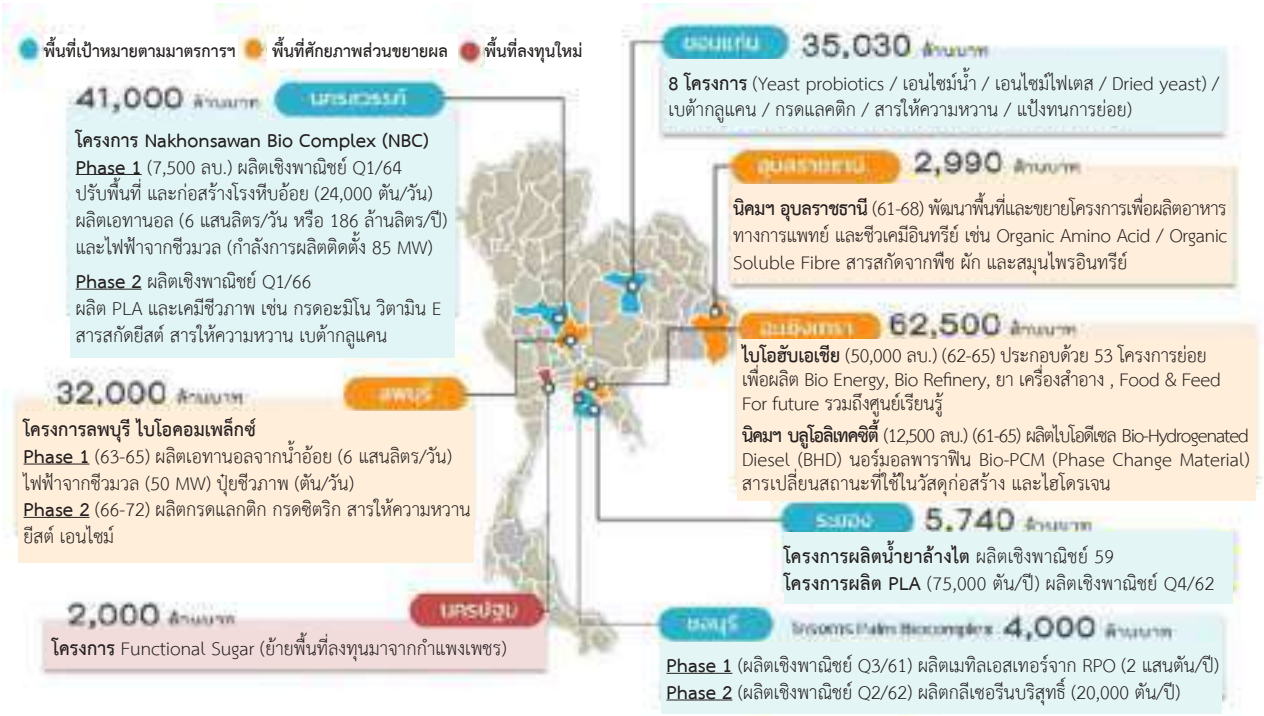
เศรษฐกิจชีวภาพไทยมีศักยภาพในการแข่งขันในระดับภูมิภาคและมีการใช้อุตสาหกรรมเศรษฐกิจชีวภาพแบบบูรณาการตลอดห่วงโซ่อุปทาน

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ปัจจุบันผู้ประกอบการอุตสาหกรรมชีวภาพของไทยส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการผลิตเชื้อเพลิงชีวภาพมีจำนวน 39 ราย แบ่งเป็น ผู้ผลิตเอทานอลจากอ้อย 17 ราย ผู้ผลิตเอทานอลจากมันสำปะหลัง 10 ราย และผู้ผลิตไบโอดีเซลประเภทเมทิลเอสเตอร์ของกรดไขมัน 12 ราย ผู้ผลิตเม็ดพลาสติกชีวภาพ 2 ราย ผู้ผลิตวัสดุชีวภาพหรือผลิตภัณฑ์พลาสติกชีวภาพ เช่น ถุงเพาะชำต้นไม้ ถุงช้อปปิ้ง ภาชนะ หลอด 23 ราย ผู้ผลิตสารเคมีชีวภาพ 29 ราย โดยบางรายเป็นผู้ผลิตเชื้อเพลิงชีวภาพด้วย ส่วนผู้ผลิตชีวเภสัชภัณฑ์มีเพียง 6 ราย ซึ่งเป็นจำนวนที่น้อยมาก เนื่องจากข้อจำกัดด้านต้นทุนเทคโนโลยีการผลิตที่ค่อนข้างสูงประกอบกับข้อกฎหมายและกฎระเบียบด้านทรัพย์สินทางปัญญาที่ไม่เอื้อต่อการลงทุนเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์กลุ่มชีวเภสัชภัณฑ์ โดยมีการอนุมัติให้การส่งเสริมการลงทุนด้านอุตสาหกรรมเทคโนโลยีชีวภาพและปิโตรเคมีซึ่งมีมูลค่าการลงทุน 39.05 พันล้านบาท 221.9 พันล้านบาท และ 103.58 พันล้านบาท และ 13.71 พันล้านบาท ในปี 2560 – 2563 (ม.ค. – ก.ย.) ตามลำดับ

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม สำนักงานอ้อยและน้ำตาลทราย กรมธุรกิจพลังงาน และสถาบันพลาสติก

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

การดำเนินงานที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐได้มีการบูรณาการร่วมกันเพื่อขับเคลื่อนและยกระดับศักยภาพของอุตสาหกรรมชีวภาพไทยภายใต้มาตรการพัฒนาอุตสาหกรรมชีวภาพของไทย (พ.ศ. 2561-2570) โดยมีการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้เอื้อต่อการลงทุนในอุตสาหกรรมชีวภาพ เช่น ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การให้ตั้งโรงงานที่ใช้อ้อยเป็นวัตถุดิบในทุกท้องที่ทั่วราชอาณาจักร พ.ศ. 2562 ประกาศคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย เรื่อง กำหนดชนิดและคุณภาพน้ำตาลทรายที่ให้โรงงานผลิต พ.ศ. 2562 รวมถึงการสร้างกลไกการออกใบรับรองผลิตภัณฑ์พลาสติกที่ย่อยสลายได้เองทางชีวภาพ เพื่อเป็นปัจจัยสนับสนุนรองรับการดำเนินมาตรการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีของรัฐบาลและเป็นการกระตุ้นความต้องการใช้ผลิตภัณฑ์ชีวภาพภายในประเทศ และการขับเคลื่อนการลงทุนในอุตสาหกรรมชีวภาพภายในประเทศ (รูปภาพที่ 2) โดยแบ่งออกเป็น (1) พื้นที่เป้าหมายตามมาตรการฯ ซึ่งปัจจุบันมีการผลิตเชิงพาณิชย์แล้ว และเกิดมูลค่าการลงทุนรวม 50,740 ล้านบาท ได้แก่ พื้นที่ EEC จำนวน 9,740 ล้านบาท เพื่อผลิตน้ำยาล้างไต พลาสติกชีวภาพ (Poly Lactic Acid: PLA) และเมทิลเอสเทอร์จากน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ และพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง (จ.นครสวรรค์) จำนวน 41,000 ล้านบาท เพื่อผลิตเอทานอล และโรงงานไฟฟ้าชีวมวล และมีแผนการขยายการผลิตในส่วนของเคมีชีวภาพ เช่น กรดอะมิโน สารสกัดยีสต์ อาหารฟังค์ชั่นนอล วิตามิน E สารให้ความหวาน เบต้ากลูแคน พลาสติกชีวภาพ และ (2) พื้นที่ที่มีศักยภาพเพิ่มเติม คาดว่าจะเกิดมูลค่าการลงทุนเพิ่มรวม 97,490 ล้านบาท โดยภาคเอกชนจะเข้าไปลงทุนในท้องถิ่นและนำแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ (Bioeconomy) ไปประยุกต์ใช้ตามนโยบายของรัฐบาล ที่เน้นการสร้างความมั่นคงทางวัตถุดิบและการวางระบบการส่งเสริมภาคเกษตรในพื้นที่ ตัวอย่างโครงการ เช่น โครงการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมบลูโอลิโอเทค ซิตี้ และโครงการไบโอ ฮับ เอเชีย ใน จ.ฉะเชิงเทรา มูลค่าการลงทุนรวม 62,500 ล้านบาท โครงการลพบุรีไบโอคอมเพล็กซ์ ใน จ.ลพบุรี มูลค่าการลงทุน 32,000 ล้านบาท และโครงการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมอุบลราชธานี ใน จ.อุบลราชธานี มูลค่าการลงทุน 2,990 ล้านบาท

นอกจากนี้รัฐบาลได้มีมาตรการทางภาษี เพื่อสร้างความต้องการใช้ผลิตภัณฑ์ชีวภาพภายในประเทศ โดยออกพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 702) พ.ศ. 2563 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2563 โดยมีสาระสำคัญ คือ ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลให้แก่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล สำหรับเงินได้เป็นจำนวนร้อยละยี่สิบห้าของรายจ่ายที่ได้จ่ายเป็นค่าซื้อผลิตภัณฑ์พลาสติกที่ย่อยสลายได้ทางชีวภาพ สำหรับรายจ่ายที่ได้จ่ายไปตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2562 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2564 โดยผู้ประกอบการต้องยื่นขอการรับรองผลิตภัณฑ์พลาสติกย่อยสลายได้ทางชีวภาพ และให้กระทรวงอุตสาหกรรมพิจารณาตรวจสอบ เพื่อออกใบรับรองผลิตภัณฑ์ให้กับผู้ประกอบการ ใช้เป็นหลักฐานประกอบการขอลดหย่อนภาษีตามที่พระราชกฤษฎีกากำหนด

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

ในระยะที่ผ่านมา การขับเคลื่อนอุตสาหกรรมชีวภาพของประเทศมีความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าในอุตสาหกรรมชีวภาพ การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้เอื้อต่อการลงทุน มาตรการกระตุ้นความต้องการใช้ผลิตภัณฑ์ชีวภาพภายในประเทศ อย่างไรก็ตาม การยกระดับอุตสาหกรรมชีวภาพของประเทศยังมีข้อจำกัดด้านกฎหมายที่จะช่วยให้ผู้ประกอบการเพิ่มผลิตภาพให้กับผลิตภัณฑ์ชีวภาพที่มีมูลค่าสูงขึ้นได้ จึงควรเร่งรัดแก้ไขปัญหาและอุปสรรคดังกล่าว เพื่อให้ผู้ประกอบการนำวัตถุดิบทางการเกษตรมาใช้ในการผลิตและเพิ่มมูลค่าให้เกิดผลเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อยกระดับศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันของเศรษฐกิจชีวภาพของไทย ควรสนับสนุนการสร้างเศรษฐกิจฐานชีวภาพแบบครบวงจรภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียวที่มีการใช้นวัตกรรมและประโยชน์จากทรัพยากรฐานชีวภาพอย่างยั่งยืน ส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มจากวัตถุดิบชีวภาพที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจชีวภาพ ส่งเสริมการพัฒนาผู้ประกอบการเทคโนโลยีจากความหลากหลายทางชีวภาพของวิสาหกิจชุมชนและชุมชนท้องถิ่น และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทั้งด้านโลจิสติกส์ กำลังคน เทคโนโลยี นวัตกรรม การวิจัยและพัฒนา รวมถึงการเร่งปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อเอื้ออำนวยต่อการลงทุนในอุตสาหกรรมชีวภาพ

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5

อุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้า

● เป้าหมาย ●

เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้าไปสู่การเป็นฐานการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าสำคัญในระดับภูมิภาค CLMV

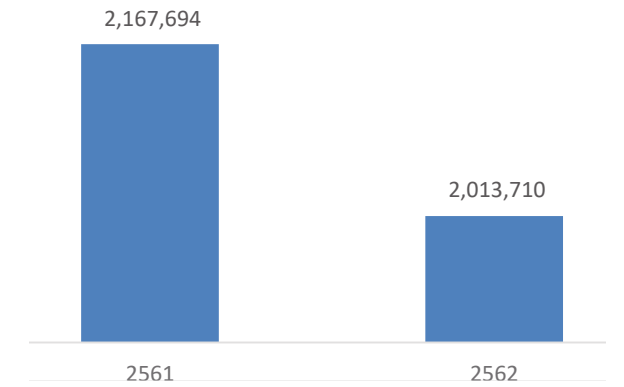
● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ประเทศไทยเป็นฐานการผลิตอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้าที่สำคัญในภูมิภาค CLMV

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ประเทศไทยเป็นฐานการผลิตยานยนต์ที่สำคัญในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยปี 2562 ประเทศไทยผลิตและส่งออกยานยนต์เป็นอันดับที่ 11 ของโลก โดยประเทศที่มีกำลังการผลิตรถยนต์สูงสุด 5 อันดับแรกของโลก ได้แก่ จีน สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น เยอรมนี และอินเดีย อย่างไรก็ตามปริมาณการผลิตรถยนต์ของไทยลดลงร้อยละ 7.1 เมื่อเทียบกับปี 2561 อันเนื่องมาจากการแข่งขันที่เพิ่มขึ้นในตลาดโลก

ปริมาณการผลิตรถยนต์ของไทยในปี 2562 หน่วย : คัน

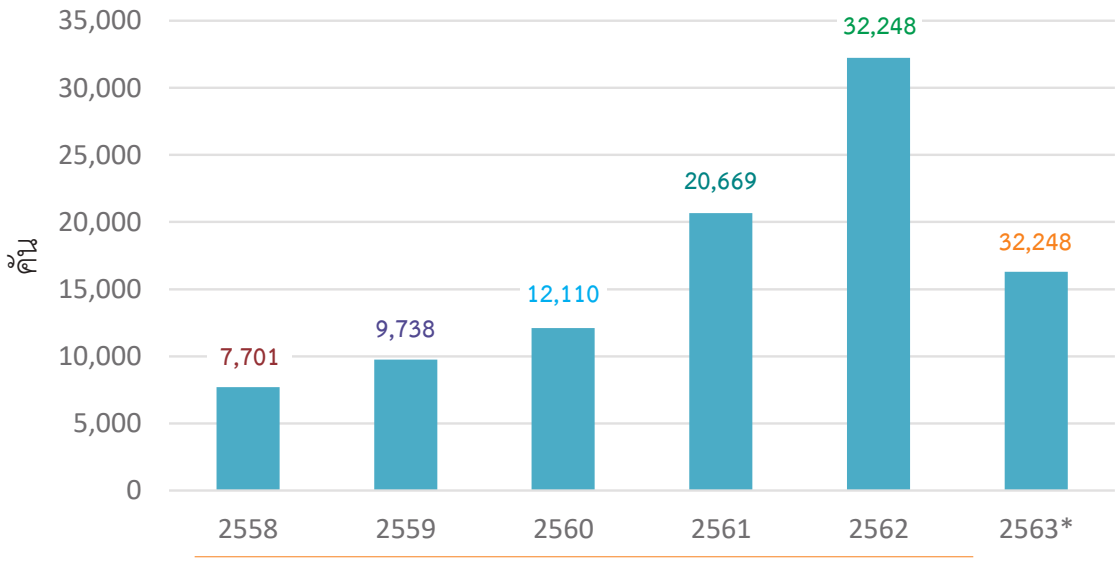

ที่มา: International Organization of Motor Vehicle Manufacturers

แนวโน้มสถานการณ์อุตสาหกรรมยานยนต์ของโลกในปัจจุบันเป็นการเปลี่ยนจากยานยนต์ที่ขับเคลื่อนด้วยเครื่องยนต์สันดาปเป็นยานยนต์ไฟฟ้า ส่งผลให้ประเทศไทยต้องปรับเปลี่ยนโครงสร้างอุตสาหกรรมสู่อุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้า โดยประเทศไทยมีความได้เปรียบจากการเป็นฐานการผลิตยานยนต์ที่สำคัญ สามารถพัฒนาองค์ความรู้และเทคโนโลยีมาต่อยอดได้ นอกจากนี้ การส่งเสริมการใช้ยานยนต์ไฟฟ้าจะช่วยบรรเทาปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น ลดการปล่อยฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM 2.5 ซึ่งมีสาเหตุมาจากการเผาไหม้ที่ไม่สมบูรณ์ของเครื่องยนต์ และลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

ปัจจุบัน ประเทศไทยมีการจดทะเบียนรถยนต์ประเภทยานยนต์ไฟฟ้าสะสมรวมเป็นจำนวน 172,068 คัน โดยแบ่งเป็นรถยนต์ไฟฟ้าแบบผสม (HEV/PHEV) 167,767 คัน และรถยนต์ไฟฟ้าแบบแบตเตอรี่ 4,301 คัน โดยปี 2562 มียานยนต์ไฟฟ้าจดทะเบียนใหม่จำนวน 32,248 คัน ขณะที่ในระยะ 6 เดือนแรกของปี 2563 พบว่ามีการจดทะเบียนยานยนต์ไฟฟ้าใหม่ทั้งสิ้น 16,290 คัน และมีสถานีอัดประจุไฟฟ้าสาธารณะจำนวน 557 แห่ง (ที่มา: กรมการขนส่งทางบก และสมาคมยานยนต์ไฟฟ้าไทย) อย่างไรก็ตาม การจดทะเบียนยานยนต์ไฟฟ้าใหม่มีแนวโน้มลดลงจากปีก่อนหน้า เนื่องจากอุตสาหกรรมยานยนต์ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งส่งผลกระทบต่อห่วงโซ่อุปทานการผลิต ตลอดจนกำลังซื้อของผู้บริโภค

จำนวนยานยนต์ไฟฟ้าที่จดทะเบียนใหม่ ปี 2558 - 2563 (1 ม.ค. - 30 มิ.ย.)

รวบรวมโดย สมาคมยานยนต์ไฟฟ้าไทย

การดำเนินงานที่ผ่านมา ภาครัฐได้มีนโยบายส่งเสริมการใช้ยานยนต์ไฟฟ้ามาโดยตลอด ทั้งมาตรการส่งเสริมการลงทุนเพื่อเพิ่มอุปทาน มาตรการกระตุ้นตลาดภายในประเทศ การเตรียมความพร้อมโครงสร้างพื้นฐานสำหรับยานยนต์ไฟฟ้า การจัดทำมาตรฐานยานยนต์ไฟฟ้า การบริหารจัดการแบตเตอรี่ใช้แล้ว การก่อสร้างศูนย์ทดสอบยานยนต์และยางล้อแห่งชาติระยะที่ 2 เพื่อรองรับการทดสอบรถยนต์ไฟฟ้าและชิ้นส่วนต่างๆ รวมทั้งการทดสอบรถยนต์ตามมาตรฐานยูโร 5 และยูโร 6 และมาตรการอื่น ๆ ทั้งนี้ คณะกรรมการนโยบายยานยนต์ไฟฟ้าแห่งชาติได้เห็นชอบแผน Roadmap การพัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้า โดยกำหนดให้ปี พ.ศ. 2573 ประเทศไทยมีการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าคิดเป็นร้อยละ 30 ของปริมาณการผลิตทั้งหมด หรือประมาณ 750,000 คัน นอกจากนี้ คณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติได้เห็นชอบอัตราค่าไฟฟ้าสำหรับสถานีอัดประจุไฟฟ้าของยานยนต์ไฟฟ้าแล้ว ในด้านการส่งเสริมการลงทุน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (สกท.) มีมาตรการส่งเสริมการลงทุนยานยนต์ไฟฟ้า ชิ้นส่วนและอุปกรณ์สำหรับยานยนต์ไฟฟ้าแล้ว เช่น การยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลครอบคลุมยานยนต์ไฟฟ้าทุกประเภท ทั้งรถยนต์ รถจักรยานยนต์ รถสามล้อ รถโดยสารและรถบรรทุก รวมถึงเรือที่ขับเคลื่อนด้วยพลังงานไฟฟ้า ฯลฯ สำหรับมาตรการทางด้านภาษีได้กำหนดอัตราภาษีของยานยนต์ไฟฟ้าไว้ในอัตราที่ต่ำกว่ารถยนต์ที่ใช้เชื้อเพลิง มีมาตรการในการลดภาษีสรรพสามิต เพื่อให้รถยนต์ไฟฟ้ามีราคาที่ถูกลง และยังมีโครงการนำร่องใช้งานยานยนต์ไฟฟ้ากลุ่มรถโดยสารสาธารณะ เพื่อให้การส่งเสริมเกิดประโยชน์กับสาธารณชนในวงกว้าง

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม การพัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้าของไทยมีประเด็นท้าทายที่สำคัญ ดังนี้ ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและศูนย์ทดสอบเพื่อรองรับการขยายตัวของปริมาณยานยนต์ไฟฟ้า เช่น การเพิ่มจำนวนสถานีชาร์จรถยนต์ไฟฟ้าของส่วนบุคคลและรถยนต์ไฟฟ้าสาธารณะให้ครอบคลุมและรองรับความต้องการที่เพิ่มขึ้น การพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมยานยนต์ไฟฟ้า รวมทั้งการพัฒนาแรงงานที่มีทักษะสอดคล้องกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในระยะต่อไป หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งรัดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่สอดรับกับการเติบโตของอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้า โดยให้ความสำคัญกับการถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรม การพัฒนาบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และเร่งรัดการให้บริการของศูนย์การทดสอบยานยนต์และยางล้อแห่งชาติให้มีความสมบูรณ์ เพื่อลดต้นทุนของผู้ประกอบการในการตรวจสอบรับรองมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมประชาชนหันมาใช้ยานยนต์ไฟฟ้าผ่านมาตรการทางการเงินหรือภาษี รวมทั้งสร้างแรงจูงใจให้เกิดการลงทุนในพื้นที่ที่มีศักยภาพ ในประเทศ เช่น โครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ฯลฯ เพื่อให้ประเทศไทยเป็นฐานการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าสำคัญของภูมิภาค CLMV และของโลกต่อไป

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 6

อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าอัจฉริยะ

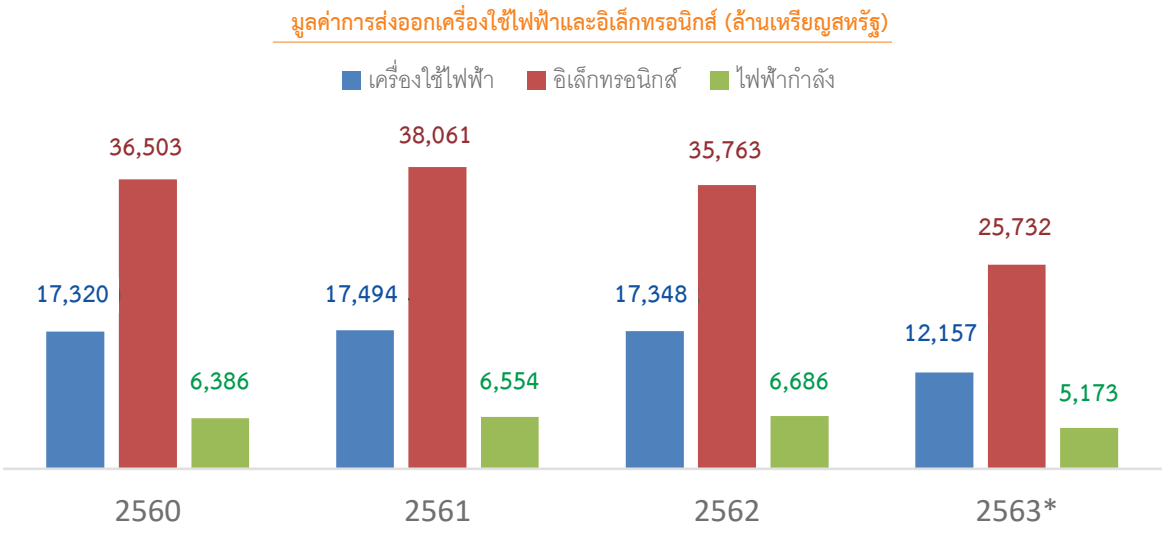
● **เป้าหมาย** ●

เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันในระดับภูมิภาคของอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าอัจฉริยะ การบูรณาการโซ่อุปทาน การยกระดับผลิตภัณฑ์ในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าอัจฉริยะสู่มาตรฐานระดับสากล

● **ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565** ●

อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าอัจฉริยะของไทยมีศักยภาพในการแข่งขันในระดับภูมิภาค ที่มีมาตรฐานระดับสากลและบูรณาการร่วมกันตลอดห่วงโซ่อุปทาน

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป อุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์เป็นอุตสาหกรรมสำคัญของประเทศไทยมายาวนานกว่า 50 ปี และมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศอย่างมาก โดยในปี 2562 ประเทศไทยส่งออกสินค้าไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์เป็นอันดับที่ 13 ของโลก และเป็นอันดับที่ 4 ในอาเซียน มีมูลค่า 59,797 ล้านเหรียญสหรัฐฯ หรือ 1.9 ล้านล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 24.3 ของมูลค่าการส่งออกสินค้าทั้งหมดของประเทศ ก่อให้เกิดการจ้างงานในประเทศมากกว่า 750,000 ตำแหน่ง ขณะที่การส่งออก 9 เดือนแรกของปี 2563 มีมูลค่า 43,062 ล้านเหรียญสหรัฐ ซึ่งลดลงจากช่วงเดียวกันของปีก่อนหน้า เนื่องจากได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของ โรคโควิด-19 ที่ประเทศคู่ค้าได้ชะลอคำสั่งซื้อไว้

ที่มา: กรมศุลกากร รวบรวมโดย: สถาบันไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์

โครงสร้างการผลิตของอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ของไทย ในระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมาไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก มีอัตราเติบโตเฉลี่ยประมาณร้อยละ 2.0-3.0 โดยพึ่งพาผลิตภัณฑ์หลักไม่กี่ชนิด เช่น HDD, PCB, IC และ Semiconductor ที่มีอัตราการเติบโตคงที่และมีแนวโน้มชะลอตัวลง อีกทั้งลักษณะของผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ยังเป็นเพียงผู้รับจ้างประกอบ หรือ OEM ซึ่งไม่มีเทคโนโลยีเป็นของตนเองเน้นการพึ่งพาการใช้แรงงานส่วนใหญ่ ไปสู่การผลิตสินค้าที่มีความต้องการของตลาดในอนาคตที่เน้นเทคโนโลยีและนวัตกรรม และสร้าง Supply chain ในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ใหม่ ๆ ที่ใช้เทคโนโลยีสูงและมีมูลค่าเพิ่มสูงให้เกิดขึ้นในประเทศ

การดำเนินงานที่ผ่านมา ภาครัฐมีมาตรการส่งเสริมอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าอัจฉริยะ ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมเป้าหมายที่สำคัญ เพื่อพัฒนาและต่อยอดอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ รักษาการเติบโตและมูลค่าการส่งออก โดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (สกท.) ได้ออกมาตรการส่งเสริมการลงทุนอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าอัจฉริยะ อาทิ กรณีมีการลงทุนหรือมีค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาไม่น้อยกว่าร้อยละ 0.5 ของยอดขายรวมใน 3 ปีแรก หรือไม่น้อยกว่า 100 ล้านบาท จะได้รับสิทธิประโยชน์การยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นระยะเวลา 8 ปี เป็นสัดส่วนร้อยละ 100 ของเงินลงทุน เพื่อเป็นการดึงดูดการลงทุนจากต่างชาติและส่งเสริมกระบวนการผลิตที่ทันสมัยตลอดจนส่งเสริมการถ่ายทอดเทคโนโลยี ทั้งนี้ ระยะเวลา 9 เดือนแรกของปี 2563 พบว่ามีกิจการยื่นคำขอรับการส่งเสริมการลงทุนจำนวน 106 โครงการ ซึ่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 13 จากช่วงเดียวกันของปี 2562 และมีมูลค่าการลงทุน 37,550 ล้านบาท ลดลงร้อยละ 18 เมื่อเทียบกับช่วงระยะเวลาเดียวกันกับปี 2562 ที่มีมูลค่าคำขอรับการส่งเสริมการลงทุนจำนวน 45,650 ล้านบาท ซึ่งคิดเป็นมูลค่าเงินลงทุนที่สูงที่สุดในกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย (ที่มา: สกท.)

นอกจากนี้ กระทรวงอุตสาหกรรมอยู่ระหว่างจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2563-2570) (แผนระดับที่ 3) เพื่อเสนอต่อสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติก่อนนำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป โดยสาระสำคัญของแผนปฏิบัติการฯ เป็นการยกระดับอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ โดยมีมาตรการสนับสนุนต่าง ๆ จากภาครัฐ เพื่อสร้าง Supply chain ที่มีมูลค่าและเทคโนโลยีสูงใหม่ ๆ ตลอดทั้ง Supply chain ของอุตสาหกรรม ตั้งแต่อุตสาหกรรมต้นน้ำ เช่น Wafer Fabrication, IC design, Micro Electro Mechanical Systems (MEMs), Optical Semiconductor, Semiconductor for IoT Device ฯลฯ สำหรับอุตสาหกรรมกลางน้ำจะเน้นการผลิตอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อรองรับการพัฒนาสำหรับผลิตภัณฑ์ S-curve ในอนาคต เช่น Sensor Module, อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในยานยนต์ไฟฟ้าและยานยนต์ไร้คนขับ และอุปกรณ์ IoT ต่าง ๆ รวมทั้ง พัฒนาปัจจัยแวดล้อม Eco-system และอุตสาหกรรมสนับสนุน (Supporting Industry) ในประเทศรองรับ เช่น ระบบการผลิตอัตโนมัติ (Automation), โครงสร้างพื้นฐานด้าน IoT และ Data Analysis, การเตรียมความพร้อมของห้องปฏิบัติการทดสอบ การเตรียมความพร้อมด้านแรงงาน ฯลฯ สำหรับอุตสาหกรรมปลายน้ำ จะเน้นการสร้างตลาดสำหรับอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ใหม่ ๆ ในประเทศ เช่น Smart Factory, Smart Farming, Smart City Smart Appliance, Smart Home ฯลฯ ซึ่งจะช่วยให้ประเทศไทยสามารถรักษาฐานการผลิตที่สำคัญของโลกและพัฒนาสินค้าไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ที่มีเทคโนโลยีและนวัตกรรมให้สามารถแข่งขันในตลาดโลกได้อย่างยั่งยืน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าอัจฉริยะมีประเด็นความท้าทาย ดังนี้ การพึ่งพิงกลุ่มสินค้าส่งออกที่สำคัญเพียงไม่กี่ชนิด โครงสร้างพื้นฐานเพื่อทดสอบวิจัย และพัฒนาที่ไม่เพียงพอ แรงงานยังขาดทักษะเฉพาะด้านที่จำเป็นต่อการพัฒนาอุตสาหกรรม และเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้การปรับเปลี่ยนสินค้าและกระบวนการผลิตใช้เงินลงทุนสูง และผู้ประกอบการในประเทศไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ รวมทั้งนักลงทุนต่างประเทศและบริษัทขนาดใหญ่มีแนวโน้มย้ายฐานการผลิตและการลงทุนไปประเทศเพื่อนบ้าน ที่มีศักยภาพ และขาดการผลักดันมาตรการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและเอกชน (Matching Investor) เพื่อให้อุตสาหกรรมเกิดการยกระดับกระบวนการผลิตผ่านเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพและการส่งเสริมการผลิตอัตโนมัติในอนาคต

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในระยะต่อไป หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องไฟฟ้าอัจฉริยะให้มีความหลากหลาย เร่งรัดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการลงทุน ส่งเสริมการถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมจากบริษัทต่างชาติที่เข้ามาลงทุนในประเทศ และพัฒนาแรงงานให้มีทักษะและความรู้ที่มีความเชี่ยวชาญ เพื่อยกระดับศักยภาพอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าอัจฉริยะและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 7

อุตสาหกรรมเศรษฐกิจดิจิทัล

● เป้าหมาย ●

เพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของอุตสาหกรรมเศรษฐกิจดิจิทัลของประเทศไทย และเพิ่มผลประโยชน์จากการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมเศรษฐกิจดิจิทัลของภูมิภาค

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มีความสามารถในการแข่งขันด้านเศรษฐกิจดิจิทัลดีขึ้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ปัจจุบันประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันด้านเศรษฐกิจดิจิทัลดีขึ้นจากอันดับที่ 40 ในปี 2562 เป็นอันดับที่ 39 ของโลก ในปี 2563 และมีบุคลากรในอุตสาหกรรมดิจิทัลเพิ่มขึ้นจาก 2.8 แสนคน ในปี 2560 เป็น 3.8 แสนคน ในปี 2562 โดยที่ผ่านมาภาครัฐได้กำหนดให้อุตสาหกรรมเศรษฐกิจดิจิทัลเป็น 1 ใน 5 อุตสาหกรรมแห่งอนาคต (New S-Curve) เพื่อผลักดันให้ประเทศไทยก้าวสู่ Thailand 4.0 และได้สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาดิจิทัลในประเทศอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เท่าทันกับสถานการณ์โลก ผ่านการพัฒนาทักษะแรงงานด้านดิจิทัลให้สามารถผลิตโปรแกรมและให้บริการด้านดิจิทัล รวมถึงส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ

การดำเนินงานที่ผ่านมา ภาครัฐได้ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการ วิสาหกิจชุมชน และนักเรียน นักศึกษา บุคคลทั่วไปให้มีทักษะด้านดิจิทัลเพิ่มขึ้นผ่านโครงการส่งเสริมพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ยังได้ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลผ่านการกำหนดมาตรการพิเศษเพื่อกระตุ้นการลงทุนผ่านการให้สิทธิลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลเพิ่มเติมจำนวนร้อยละ 50 เป็นระยะเวลา 3 ปี เนื่องจากการพัฒนาดิจิทัลของไทยส่วนใหญ่เป็นการพึ่งพาเทคโนโลยีผ่านการลงทุนจากต่างประเทศ โดยในช่วงเดือน ม.ค. - ก.ย. 2563 มีการออกบัตรส่งเสริมการลงทุนสำหรับผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมดิจิทัล รวม 98 โครงการ คิดมูลค่าประมาณ 1.36 พันล้านบาท ซึ่งคาดว่าจำนวนโครงการและมูลค่าการลงทุนรวมในปี 2563 จะลดลงจากปี 2562 ที่มีจำนวนโครงการทั้งสิ้น 126 โครงการ มูลค่าประมาณ 11.13 พันล้านบาท ส่วนหนึ่งเป็นผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่ส่งผลให้ผู้ประกอบการชะลอการลงทุนเนื่องด้วยผลกระทบทางการเงินและเศรษฐกิจ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การพัฒนาอุตสาหกรรมเศรษฐกิจดิจิทัลยังคงต้องเผชิญกับความท้าทายทั้งในด้านการลงทุนในอุตสาหกรรมดิจิทัลที่มีต้นทุนและค่าใช้จ่ายสูงที่พึ่งพาการลงทุนจากต่างประเทศเป็นหลัก รวมทั้งมีกฎระเบียบที่ซับซ้อนประกอบกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ในขณะที่ประเทศไทยมีข้อจำกัดในการรองรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีทั้งจากความพร้อมของบุคลากรและงบประมาณที่ใช้ในการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี ทำให้อาจจะไม่สามารถเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของอุตสาหกรรมเศรษฐกิจดิจิทัล และเพิ่มผลประโยชน์จากการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมเศรษฐกิจดิจิทัลของภูมิภาคได้ตามเป้าหมายที่กำหนด

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ภาครัฐควรพิจารณากำหนดมาตรการจูงใจให้ผู้เชี่ยวชาญด้านดิจิทัลทั้งภายในประเทศและต่างประเทศเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลและส่งเสริมให้เกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านดิจิทัลภายในประเทศอย่างมีระบบ พร้อมทั้งส่งเสริมให้มีการพัฒนาหลักสูตรเพื่อพัฒนาหรือเพิ่มทักษะด้านดิจิทัลให้แก่คนไทยให้สามารถรองรับและตรงกับความต้องการที่จะเกิดขึ้นจากการพัฒนาอุตสาหกรรมเศรษฐกิจดิจิทัลทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ รวมทั้งการสร้างพื้นฐานความรู้ความเข้าใจในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนรู้จนถึงการทำงานของประชาชนควบคู่ไปด้วย นอกจากนี้ควรพิจารณาทบทวนปรับปรุงกฎระเบียบในการอำนวยความสะดวกให้ผู้ประกอบการด้านดิจิทัลมาลงทุนในประเทศไทยโดยเทียบเคียงกับประเทศคู่แข่งในภูมิภาค ซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้เกิดการลงทุนภาคอุตสาหกรรมดิจิทัลภายในประเทศเพิ่มขึ้นได้ตามเป้าหมาย

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 8

อุตสาหกรรมการศึกษา

● เป้าหมาย ●

เพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกระบวนการการศึกษา เพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของอุตสาหกรรมการศึกษาของประเทศไทย และใช้ประโยชน์จากอุตสาหกรรมการศึกษาดังกล่าว

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มูลค่าเพิ่มของอุตสาหกรรมการศึกษา

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป แนวทางในแผนปฏิรูป มุ่งเน้นการส่งเสริมและพัฒนามาตรการจูงใจด้านการฝึกอบรม และการดึงดูดการฝึกอบรมทางด้านอุตสาหกรรมเฉพาะทาง รวมถึงการพัฒนาศักยภาพในการให้การศึกษาจากการสร้างมาตรการดึงดูดศาสตราจารย์หรือผู้สอนที่มีคุณภาพทั้งในและต่างประเทศเพิ่มขึ้น และการอำนวยความสะดวกให้กับภาคเอกชนในการจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษา

การดำเนินงานที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงอุดมศึกษา วิจัย และนวัตกรรม ได้ดำเนินการปฏิรูปอุตสาหกรรมการศึกษาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2560 โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำของโลก เข้ามาเปิดและพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำของไทย เพื่อสร้างกำลังคนเพื่อตอบสนองอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพ และการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor หรือ EEC) ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจสูง โดยมีโครงการสำคัญ ได้แก่

1) โครงการพัฒนากำลังคนด้านวิศวกรรมศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมสนับสนุนการลงทุนและเพิ่มขีดความสามารถภาคอุตสาหกรรมในประเทศและภูมิภาคความร่วมด้านการศึกษา (KOSEN) ระหว่างไทยกับญี่ปุ่น วงเงินโครงการ รวม 4,700 ล้านบาท ดำเนินการใน 2 วิทยาเขต ได้แก่ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง (สจล.) (KOSEN KMITL) และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี (มจธ.) (KOSEN KMUTT) เพื่อผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพในกลุ่มวิศวกรนักปฏิบัติ (Practical Engineers) ช่างเทคนิควิศวกรรม (Engineering Technician) และนวัตกร (Innovator) ให้เพียงพอต่อความต้องการในการส่งเสริมการพัฒนาของอุตสาหกรรมเป้าหมาย

2) ความร่วมมือระหว่าง สจล. กับมหาวิทยาลัยคาร์เนกีเมลลอน (Carnegie Mellon University) ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำของโลกด้านวิทยาศาสตร์และคอมพิวเตอร์ จากประเทศสหรัฐอเมริกา ในการเปิด **“มหาวิทยาลัยซีเอ็มเคแอล” หรือ CMKL University ในรูปแบบสถาบันร่วม (Joint Institute) แห่งแรกในเอเชีย** โดยเปิดรับสมัครนักศึกษาทั้งหลักสูตรปริญญาโท และปริญญาเอก สำหรับคณะวิศวกรรมไฟฟ้าและคอมพิวเตอร์ และคณะใหม่ คือ นวัตกรรมการบันเทิง (Entertainment Innovation Center) จะเน้นการใช้เทคโนโลยีพัฒนาวงการบันเทิง ซึ่งมุ่งจัดการการศึกษาในรูปแบบสหวิทยาการเพื่อมุ่งผลิตบุคลากรรุ่นใหม่ไฟแรงที่มีความรู้เปิดกว้าง มีทัศนคติแบบสากลนิยม (global mindset) และมีทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

3) การจัดตั้งสถาบันระดับอุดมศึกษาด้านการจัดการธุรกิจโรงแรม ของ Les Roches Global Hospitality Education ภายใต้ชื่อ Asian Institute of Hospitality Management, In Academic Association With Les Roches ซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาเอกชนด้านการบริหารจัดการธุรกิจบริการที่ติดอันดับ 1 ใน 3 ของโลก

เพื่อเข้ามาจัดการศึกษาใน EEC โดยจะมีวิทยาเขตในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดชลบุรี เพื่อพัฒนาบุคลากร ด้านการโรงแรมที่มีคุณภาพ สนับสนุนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทย โดยเฉพาะระเบียงเศรษฐกิจฝั่งตะวันออก

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม การพัฒนาความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาชั้นนำจากต่างประเทศในช่วงที่ผ่านมายังมีจำนวนไม่มาก ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาทางกฎระเบียบ และมาตรการทางด้านภาษี เพื่อลดอุปสรรคในการดำเนินงาน และดึงดูดให้บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านสูงเข้ามาทำงานในประเทศไทย นอกจากนี้ ความท้าทายที่เป็นโอกาสสำหรับอุตสาหกรรมการศึกษา คือ การเติบโตของ EdTech Startup ในประเทศไทย อาทิ “Inskru” เป็นอีกหนึ่งคลังความรู้สำหรับคุณครู ที่จะเข้ามาช่วยเติมเต็มด้านทักษะและความรู้ออนไลน์ “Vonder” แชทบ็อทด้านการศึกษาที่สามารถเข้าถึงนักเรียนทั่วประเทศแล้วกว่า 70,000 คน “ถามครู” เว็บไซต์และแอพพลิเคชั่นเรียนหนังสือสำหรับเด็กอนุบาลและปฐมวัย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในระยะต่อไป เพื่อให้การจัดการศึกษาโดยสถาบันอุดมศึกษาจากต่างประเทศก่อให้เกิดประสิทธิ กรรมอย่างแท้จริง ควรมีการสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาของรัฐในประเทศ อาทิ การให้โอกาสให้นักศึกษาในสถาบันการศึกษาของรัฐในพื้นที่ได้มีโอกาสฝึกงานในพื้นที่จัดการศึกษาของสถาบันดังกล่าว การให้โอกาสอาจารย์สถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้เทคนิคและรูปแบบการสอน เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้และยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา รวมถึงควรเปิดโอกาสให้ EdTech Startup ได้เข้ามามีส่วนร่วมกับการนำเทคโนโลยีด้านการศึกษามาพัฒนาระบบการศึกษาไทยให้เป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 9

อุตสาหกรรมสุขภาพ

● <u>เป้าหมาย</u> ●

เพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของอุตสาหกรรมสุขภาพของประเทศไทย

● <u>ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565</u> ●

มูลค่าเพิ่มของอุตสาหกรรมการศึกษา

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ปัจจุบันอุตสาหกรรมการแพทย์ในประเทศไทยมีแนวโน้มเติบโตขึ้นเป็นลำดับอย่างต่อเนื่อง อันเป็นผลมาจากความต้องการบริการสุขภาพที่มีมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยข้อมูลจากกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ ประมาณการมูลค่าตลาดอุตสาหกรรมการแพทย์ของประเทศไทย พบว่า มีมูลค่าตลาดกว่า 16 พันล้าน ดอลลาร์สหรัฐฯ หรือประมาณ 5.60 แสนล้าน บาท **อุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจรของประเทศไทยประกอบด้วย** 3 อุตสาหกรรมย่อย ได้แก่ การให้บริการการแพทย์สมัยใหม่การวิจัยและผลิตอุปกรณ์ทางการแพทย์และการวิจัยยา-ผลิตเวชภัณฑ์ โดยมูลค่าอยู่ที่ค่ารักษาพยาบาลในโรงพยาบาลประมาณ 3.68 แสนล้านบาท การผลิตและ/หรือจำหน่ายยา 1.52 แสนล้านบาท และการผลิตและ/หรือ จำหน่ายอุปกรณ์การแพทย์เวชภัณฑ์ 0.40 แสนล้านบาท ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากสถานการณ์โควิด-19 ส่งผลให้อัตราการผลิตสินค้าในประเทศมีจำนวนมากขึ้น

การดำเนินงานที่ผ่านมา มีการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายของประเด็นปฏิรูป เรื่อง อุตสาหกรรมสุขภาพ โดยได้มีการกระตุ้นให้เกิดการลงทุนอย่างรวดเร็ว เพื่อตอบสนองต่อความต้องการใช้ผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์ในสถานการณ์ปัจจุบัน และส่งเสริมการผลิตผลิตภัณฑ์ที่ส่งเสริมสุขอนามัยที่ดีของประชาชนในประเทศ และมาตรการผ่อนปรนเงื่อนไขและบรรเทาผลกระทบต่อผู้ประกอบการ ประกอบด้วย **(1) มาตรการเร่งรัดการลงทุนในอุตสาหกรรมทางการแพทย์เพื่อรับมือกับโควิด-19** อาทิ การผลิตเครื่องมือแพทย์หรือชิ้นส่วนวัสดุอุปกรณ์ทางการแพทย์ รวมถึง Non- Woven Fabric ที่ใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตหน้ากากอนามัยหรืออุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคล ชุดตรวจวินิจฉัยทางการแพทย์ ยาและสารออกฤทธิ์สำคัญ โดยมีการให้สิทธิประโยชน์ในการลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลร้อยละ 50 เป็นเวลา 3 ปี ให้กับกลุ่มอุตสาหกรรมทางการแพทย์ ซึ่งปกติจะได้รับสิทธิประโยชน์ในการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล 3-8 ปี **(2) มาตรการผ่อนปรนเพื่อบรรเทาผลกระทบผู้ประกอบการ** โดยผ่อนปรนเงื่อนไขและพิจารณาขยายเวลาการดำเนินการสำหรับกรณีที่เกี่ยวข้อง เช่น การขยายเวลานำเข้าเครื่องจักรและเปิดดำเนินการ การขยายเวลาการดำเนินการให้ได้รับการรับรองมาตรฐานสากล การผ่อนผันการขออนุญาตหยุดดำเนินกิจการชั่วคราวเป็นระยะเวลาเกินกว่า 2 เดือน และ **(3) มาตรการสนับสนุนการปรับเปลี่ยนสายการผลิตเดิมเพื่อผลิตเครื่องมือแพทย์หรือชิ้นส่วน** รวมถึงอุปกรณ์ที่ใช้เพื่อวัตถุประสงค์ทางการแพทย์ โดยให้ได้รับสิทธิประโยชน์ยกเว้นอากรขาเข้าเครื่องจักร โดยต้องนำเข้าภายในปี 2563 และยื่นขอแก้ไขโครงการภายในเดือนกันยายน 2563

ศักยภาพของอุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจรของประเทศไทย
The Potential of Thailand' Medical Industry

ที่มา: กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบรุนแรงและค่อนข้างยาวนานต่ออุตสาหกรรมต่าง ๆ ทั่วโลก ซึ่งเป็นอุปสรรคที่สำคัญในการดึงดูดนักลงทุนในต่างประเทศให้สามารถเข้ามาลงทุนอุตสาหกรรมทางการแพทย์ในประเทศไทยอันเนื่องมาจากข้อจำกัดด้านการเดินทาง และความปลอดภัยทางด้านสุขภาวะซึ่งยังถือว่าอยู่ในสภาวะที่ค่อนข้างเสี่ยงแม้ว่าประเทศไทยจะมีการคลายล็อกดาวน์แล้วก็ตาม

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของประเด็นการปฏิรูปประเทศควรดำเนินกิจกรรมปฏิรูปที่มีนัยสำคัญต่อเป้าหมาย ควรคำนึงถึงการสร้างความเชื่อมั่นแก่นักลงทุนทั้งในและต่างประเทศโดยอาจมีนโนบายหรือมาตรการที่สร้างความเชื่อมั่นในการลงทุน อาทิ **มิติด้านการควบคุมการระบาด** โดยมีการควบคุมและเฝ้าระวังอย่างผ่านกลไกของเครือข่ายสุขภาพระดับชุมชน เช่น อาสาสมัครด้านสาธารณสุข **การช่วยเหลือผู้ประกอบการ**ที่ได้รับผลกระทบในระยะสั้น ซึ่งอาจจะพิจารณาและสร้างมาตรการในลดหย่อนการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล การยกเว้นภาษีในส่วนของเครื่องมือทางการแพทย์ที่เป็นที่ต้องการของประชาชนในภาวะของสถานการณ์ดังกล่าว

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 10

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ – อาชีวศึกษา (สนับสนุน)

● <u>เป้าหมาย</u> ●

พัฒนาระบบอาชีวศึกษาในประเทศไทย

● <u>ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565</u> ●

หลักสูตรอาชีวศึกษามีคุณภาพและสามารถนำไปสู่การพัฒนาบุคลากร/นักศึกษาที่ตรงกับความต้องการในแต่ละอุตสาหกรรม

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป และการดำเนินงานที่ผ่านมา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) มีการดำเนินการเพื่อพัฒนาคุณภาพระบบอาชีวศึกษา ซึ่งถูกกำหนดไว้ในแผนปฏิรูปให้มีการทบทวนปรับปรุงหลักสูตรอาชีวศึกษาอย่างเป็นระบบ รวมถึงมีการวิเคราะห์ช่องว่างทางด้านทักษะระหว่างหลักสูตรอาชีวะปัจจุบันกับทักษะที่ภาคเศรษฐกิจต้องการ การจัดทำระบบทวิภาคีนำร่องในอุตสาหกรรมเป้าหมาย ตลอดจนจัดทำระบบการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร โดย สอศ. ได้ปรับปรุงและประกาศใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พ.ศ. 2563 เพื่อให้ผู้เรียนสายอาชีพมีสมรรถนะตรงตามวิชาชีพและบริบทการเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงาน โครงการยกระดับมาตรฐานทักษะอาชีพผู้เรียนอาชีวศึกษา เพื่อให้นักเรียนนักศึกษาได้รับการฝึกทักษะพื้นฐานอาชีพจากการปฏิบัติงานจริง และยกระดับมาตรฐานความรู้ให้มีความรู้ความสามารถตามมาตรฐาน จำนวน 50,000 คน การจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน (Cooperative and Work Integrated Education: CWIE) โครงการผลิตอาชีวะพันธุ์ใหม่และบัณฑิตพันธุ์ใหม่ และโครงการพัฒนาและผลิตกำลังคนของประเทศเพื่อรองรับนโยบาย Thailand 4.0 (อาชีวะพรีเมียม) การสร้างกลไกขับเคลื่อนอาชีวศึกษายกกำลังสอง ด้วยศูนย์พัฒนาศักยภาพบุคคลเพื่อความเป็นเลิศ (Human Capital Excellence Center: HCEC) จำนวน 50 แห่ง ภายในปี 2563 และ 100 แห่ง ภายในปี 2564 โครงการผลิตและพัฒนากำลังคนสนับสนุนเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เพื่อรองรับความต้องการกำลังคนในอุตสาหกรรม 4.0 จำนวน 10,000 คน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม การนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติยังคงไม่ครอบคลุมสถานศึกษาในวงกว้าง โดยมีการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนด้วย WiL Model แบบเข้มข้นระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง (ปวส.) ร่วมกับวิทยาลัยเทคนิคภาครัฐเพียง 22 จากทั้งหมด 132 แห่งทั่วประเทศ อีกทั้ง การปรับคุณภาพหลักสูตรยังทำได้ไม่ครบทุกอุตสาหกรรม โดยยังจำกัดอยู่เพียงบางสาขาวิชา อาทิ สาขาระบบขนส่งทางราง สาขาเมคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์ และสาขาโลจิสติกส์ นอกจากนี้ ยังพบปัญหาการขาดแคลนครูและบุคลากรด้านอาชีวศึกษาที่มีคุณภาพ ข้อจำกัดทางด้านงบประมาณที่เพียงพอสำหรับสถานศึกษาในการปรับปรุงสภาพแวดล้อม อาคารเรียนและปฏิบัติการ และจัดซื้ออุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นความท้าทายสำคัญในการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา อีกทั้ง ยังมีความท้าทายมากขึ้นจากบริบทการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่ส่งผลให้การผลิตกำลังคนอาชีวะจำเป็นที่ต้องได้รับการยกระดับทักษะที่มีความซับซ้อนให้กับผู้เรียนยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การพัฒนาระบบอาชีวศึกษาในประเทศไทยให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศในแต่ละอุตสาหกรรม ควรขยายผลการพัฒนาหลักสูตรอาชีวศึกษาที่มีคุณภาพให้ครอบคลุมทุกกลุ่มอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอุตสาหกรรมเป้าหมาย และให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอน “วิชาการประสานการปฏิบัติ” หรือ อาชีวศึกษาทวิภาคี ที่เน้นการฝึกปฏิบัติอย่างเข้มข้นให้มีคุณภาพได้ในวงกว้าง และให้อาชีวศึกษาทุกแห่งให้สามารถจัดการเรียนการสอนระบบดังกล่าว ได้อย่างเต็มรูปแบบ ขณะเดียวกันควรส่งเสริมให้สถานศึกษายกระดับคุณภาพและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในสาขาวิชาที่เป็นจุดแข็งมีมาตรฐานสูง สู่ความเป็นเลิศในแต่ละแห่งหรือสาขาที่สอดคล้องกับการพัฒนาเชิงพื้นที่และทิศทางการพัฒนาประเทศ ส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการโดยความร่วมมือกับภาคเอกชนและสถาบันอุดมศึกษาที่มีศักยภาพด้านเทคโนโลยีและเน้นการฝึกปฏิบัติอย่างเข้มข้น เพิ่มขีดความสามารถครูให้มีจิตวิญญาณของความเป็นครู ควบคู่กับการมีองค์ความรู้ที่ลุ่มลึก รอบด้าน และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี โดยอาจพิจารณาสร้างเครือข่ายการพัฒนาครูและต่อยอดกับสถาบันอาชีวศึกษาคุณภาพสูงที่ได้มีการนำร่องไปแล้วผ่านโครงการต่าง ๆ ตลอดจนเสริมสร้างภาพลักษณ์และปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่ออาชีวศึกษาให้แก่ผู้ปกครองและนักเรียน เพื่อให้สามารถพัฒนาแรงงานอาชีวศึกษาได้อย่างเพียงพอมีคุณภาพ รวมถึงสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศต่อไป

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 11

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ – อุดมศึกษา (สนับสนุน)

● **เป้าหมาย** ●

พัฒนาระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย

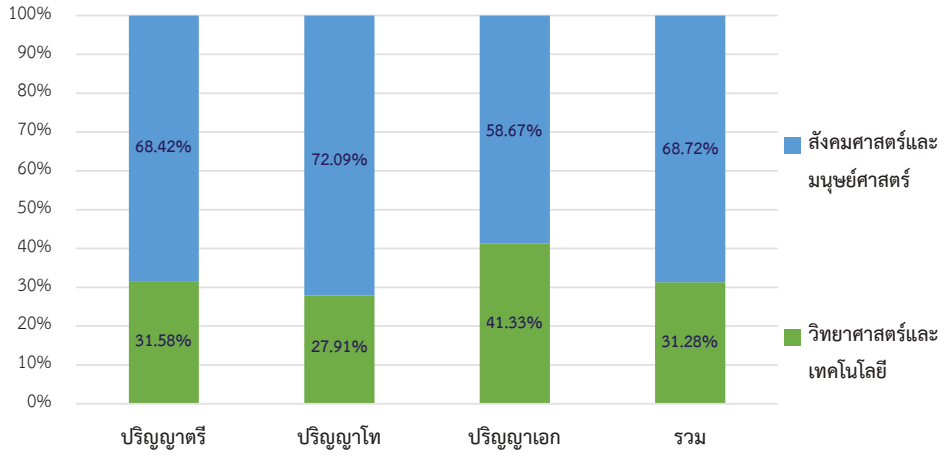
● **ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565** ●

หลักสูตรการศึกษาในระดับอุดมศึกษามีคุณภาพและสามารถนำไปสู่การพัฒนาบุคลากร/นักศึกษาที่ตรงกับความต้องการในแต่ละอุตสาหกรรม

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ในสถานการณ์ปัจจุบันสะท้อนปัญหาความไม่สอดคล้องทางด้านกำลังคนระหว่างภาคอุตสาหกรรมกับภาคการศึกษา ในเชิงปริมาณ หลักสูตรการศึกษาในระดับ อุดมศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่สามารถผลิตแรงงานขั้นสูงเพื่อรองรับความต้องการทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในสาขาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ดังจะเห็นได้จากสัดส่วนการผลิตบัณฑิตในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ (ประมาณร้อยละ 31 ต่อร้อยละ 69) ในเชิงคุณภาพ แรงงานไทยมีทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรมต่ำ สะท้อนจากดัชนี Global Competitiveness Index ประจำปี 2562-63 ของ World Economic Forum (WEF) ในส่วนของตัวชี้วัดด้านชุดทักษะของผู้สำเร็จการศึกษา (Skillsets of Graduates) ซึ่งพบว่า ประเทศไทยมีผลคะแนนในอันดับที่ 116 ในปี 2562-63 จากทั้งหมด 141 ประเทศ โดยมีสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษาไทยซึ่งยังมีความสามารถในการแข่งขันระดับต่ำในระดับโลก ดังจะเห็นได้จากการจัดอันดับมหาวิทยาลัยระดับนานาชาติโดย QS World University Ranking ประจำปี 2563 ซึ่งพบว่า มหาวิทยาลัยของประเทศไทยไม่ติด 200 อันดับแรกของโลก

สัดส่วนผู้สำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสาขาสังคมศาสตร์และมนุษย์ศาสตร์ ประจำปีการศึกษา 2562

ที่มา: กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

การดำเนินงานที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ และนวัตกรรม (อว.) ได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาในระดับอุดมศึกษาให้มีคุณภาพและสามารถพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศผ่านแผนงาน/โครงการที่สำคัญต่างๆ อาทิ การปรับปรุงกรอบมาตรฐานคุณวุฒิและเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษาให้ตอบโจทย์การเรียนรู้ในยุคปัจจุบัน การจัดสหกิจศึกษาและการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน (Cooperative and Work Integrated Education: CWIE) โครงการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อผลิตกำลังคนด้านวิศวกรรมศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม สนับสนุนการลงทุนและเพิ่มขีดความสามารถภาคอุตสาหกรรมในประเทศและภูมิภาค (หลักสูตรวิศวกรรมศาสตร์ 7 ปี: 5 ปี+2 ปี) การจัดตั้งห้องเรียนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนเพื่อสนับสนุนการขยายฐานกำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมไปถึงโครงการที่ตอบโจทย์อุตสาหกรรมต่าง ๆ เป็นการเฉพาะ เช่น โครงการพัฒนาหลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์อากาศยาน โครงการฝึกอบรมหลักสูตรเกษตรก้าวหน้า (Smart Farming) และหลักสูตรพัฒนาทักษะอาชีพกลุ่มงานหัตถกรรมสร้างสรรค์ เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม บริบทการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดความต้องการแรงงานที่มีทักษะสูงในอุตสาหกรรมที่หลากหลายมากขึ้น อาทิ ทักษะการคิดขั้นสูง (Higher Order Thinking Skills) ขณะที่ความพร้อมและขีดความสามารถของอาจารย์ผู้สอน อาคารเรียน และอุปกรณ์การเรียนการสอน ตลอดจนประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษายังมีอยู่อย่างจำกัดและอาจทำให้ไม่สามารถปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้เท่าทันกับสภาวการณ์ดังกล่าว นอกจากนี้ การพัฒนาหลักสูตรในสาขาสอดคล้องกับภาคอุตสาหกรรม อาทิ สาขาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม มีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง ส่งผลให้ที่ผ่านมา สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ มีแนวโน้มที่จะผลิตบัณฑิตในสาขาวิชาที่ลงทุนน้อยกว่า โดยเปรียบเทียบ อาทิ ด้านสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ มากเกินกว่าตำแหน่งงานที่รองรับ ส่งผลให้ผู้สำเร็จการศึกษามีแนวโน้มที่จะมีงานทำลดลง ทำงานไม่ตรงสาย หรือทำงานต่ำกว่าวุฒิการศึกษาที่ได้รับ ซึ่งจะกระทบต่อการพัฒนาประเทศ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในระยะต่อไป ควรมุ่งส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ และสามารถผลิตแรงงานขั้นสูงที่สอดคล้องกับความต้องการในแต่ละอุตสาหกรรม โดยให้ความสำคัญกับการออกแบบหลักสูตรให้ทันสมัยและมีความยืดหยุ่น สามารถปรับปรุงให้เหมาะสมกับบริบทความเปลี่ยนแปลง อยู่บนฐานความร่วมมือกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ตลอดจนครอบคลุมสมรรถนะหลักที่จำเป็นสำหรับการทำงาน การแก้ปัญหา

และการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 อาทิ หลักสูตรฐานสมรรถนะ (Competency-based) นอกจากนี้ การออกแบบหลักสูตรการศึกษายังควรเป็นไปเพื่อรองรับการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life-long Learning) ผ่านแนวทาง/มาตรการที่สำคัญ อาทิ ระบบการจัดการเรียนการสอนแบบชุดการเรียนรู้ย่อย (Module -Based) ระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) และ/หรือระบบคุณวุฒิฉบับย่อย (Micro Credential) เพื่อส่งเสริมให้คนทุกช่วงวัยสามารถเข้าถึงคุณวุฒิการศึกษาได้สะดวกและสามารถเพิ่มพูนและปรับทักษะ (Upskill - Reskill) ได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะช่วยยกระดับศักยภาพและสร้างความก้าวหน้าในอาชีพ หรืออาจสะสมเพื่อต่อยอดไปสู่การรับรองคุณวุฒิการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น นอกจากนี้ ยังควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูผู้สอน และการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานทางการศึกษา อาทิ สภาพแวดล้อม อาคารเรียน และอุปกรณ์/เครื่องมือการเรียนการสอนต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยยกระดับคุณภาพหลักสูตรการศึกษาให้สามารถพัฒนาแรงงานที่ตรงกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม และนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 12

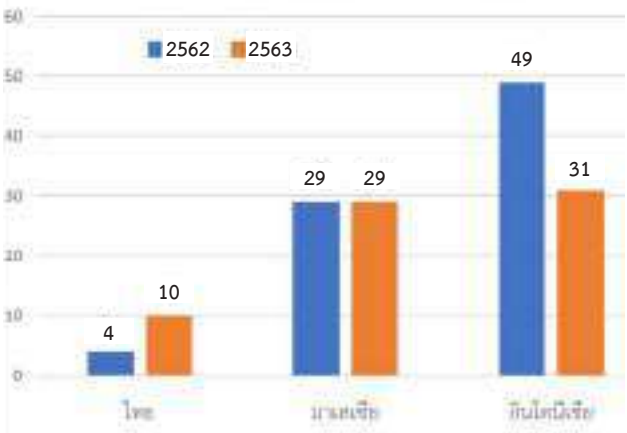
การเพิ่มประสิทธิภาพทางเทคโนโลยี - โครงสร้างพื้นฐานทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (สนับสนุน)

● <u>เป้าหมาย</u> ●
พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

● <u>ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565</u> ●
อันดับการพัฒนา International Institute for Management Development (IMD) ด้านเทคโนโลยี (Technology) ดีขึ้นอย่างน้อย 1 อันดับทุกปี

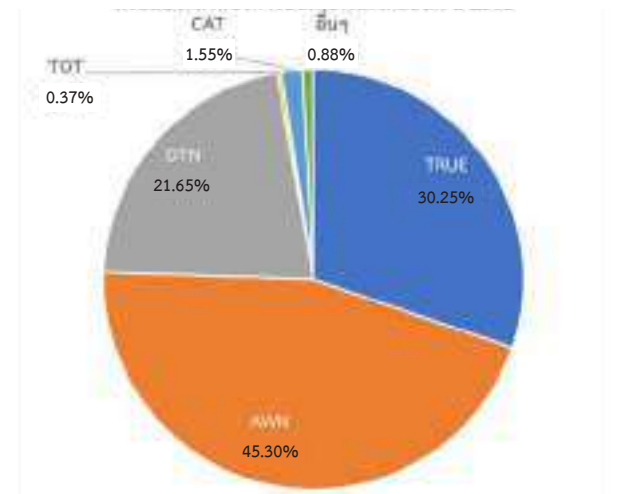
สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป โครงสร้างพื้นทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเป็นรากฐานที่สำคัญในการสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาประเทศในทุกมิติ การให้บริการโครงสร้างพื้นฐานในภาคส่วนดังกล่าวในประเทศไทยถูกขับเคลื่อนโดยภาคเอกชนทั้งในส่วนของการลงทุนและการให้บริการ โดยเฉพาะตลาดอินเตอร์เน็ตเคลื่อนที่ ทำให้โครงข่ายโทรคมนาคมในประเทศมีการพัฒนาได้อย่างสอดคล้องตามความต้องการใช้งานของประชาชน ปัจจุบันโครงข่ายโทรคมนาคมของประเทศสามารถรองรับการใช้งานเทคโนโลยี 2G ไปจนถึง 5G ทำให้ประเทศไทยมีอันดับการพัฒนาตามดัชนี World Competitiveness ของ International Institute for Management Development (IMD) ด้านเทคโนโลยี (Technology) อยู่ในอับดับที่ 10 จาก 63 ประเทศ ในปี 2563 ซึ่งประเทศมาเลเซียและอินโดนีเซียอยู่ในอันดับอยู่ที่ 29 และ 49 ตามลำดับ

อันดับการพัฒนาตามดัชนี IMD ด้านเทคโนโลยี

ที่มา: IMD world digital competitiveness ranking 2020

ส่วนแบ่งตลาดบริการอินเทอร์เน็ตเคลื่อนที่ ปี 2563

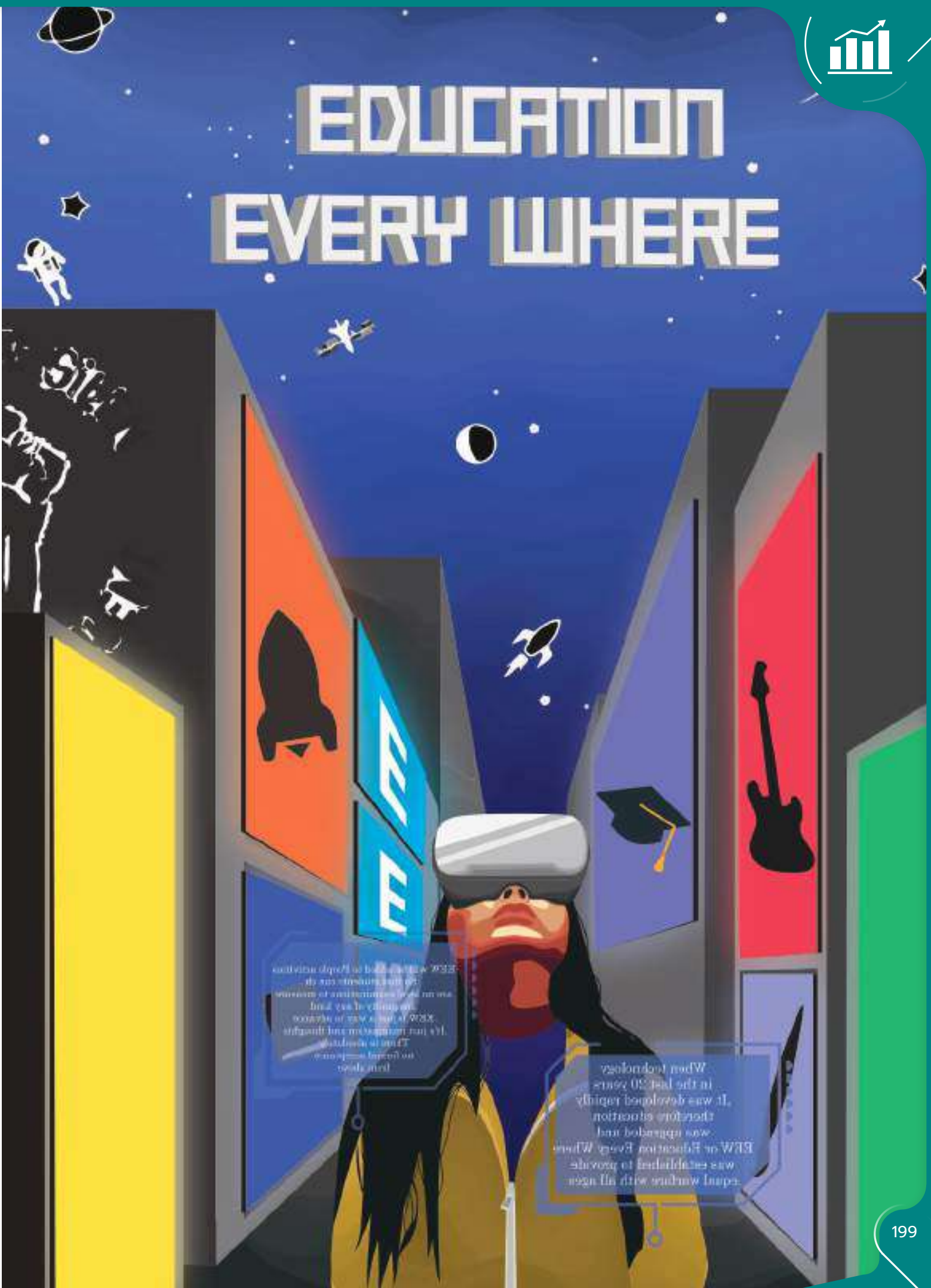

ที่มา: สำนักวิชาการและจัดการทรัพยากรโทรคมนาคม กสทช.

การดำเนินงานที่ผ่านมา ภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับการสนับสนุนการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานของภาคเอกชนอย่างต่อเนื่อง อาทิ 1) การปรับปรุงการใช้คลื่นความถี่และการเปิดประมูลคลื่นความถี่ระยะ 700 MHz 2600 MHz และ 26 GHz เมื่อช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2563 โดยคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) กำหนดเงื่อนไขการใช้คลื่นโดยผู้ประกอบการที่ชนะการประมูลคลื่นระยะ 2600 MHz ต้องมีการขยายโครงข่ายให้ครอบคลุมร้อยละ 50 ของพื้นที่ EEC ภายใน 1 ปี และครอบคลุมร้อยละ 50 ของจำนวนประชากรของ Smart City ภายใน 4 ปี เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่อุตสาหกรรมและภาคส่วนอื่น ๆ ในการนำเทคโนโลยี 5G ไปเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการให้บริการ และ 2) การจัดทำร่างแผนปฏิบัติการว่าด้วยการส่งเสริมการใช้ประโยชน์เทคโนโลยี 5G ของประเทศไทย ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2564 - 2565) ของคณะกรรมการขับเคลื่อน 5G แห่งชาติ เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางปฏิบัติในการส่งเสริมให้ประเทศไทยสามารถใช้งานเทคโนโลยี 5G ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ตลอดจนแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี 5G ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ที่ผ่านมา กสทช. ได้ออกประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง การใช้โครงสร้างพื้นฐานโทรคมนาคมร่วมกันสำหรับโครงข่ายโทรคมนาคมไร้สาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม และให้ผู้ใช้บริการได้รับบริการที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ แต่กฎหมายดังกล่าวเป็นเพียงข้อกำหนดที่ยังไม่ได้รับความสนใจจากภาคเอกชนในการร่วมมือกัน ผู้ประกอบการจึงยังลงทุน/ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานของตนเอง ทำให้การลงทุนโครงสร้างพื้นฐานยังไม่ก่อให้เกิดการใช้งานได้อย่างคุ้มค่าและมีต้นทุนการให้บริการอยู่ในระดับสูง ส่งผลให้ไม่สามารถกำหนดราคาการให้บริการที่จะสามารถจูงใจให้ประชาชนเข้าถึงได้เพิ่มขึ้น ซึ่งจะเห็นได้จากข้อมูลการใช้อินเทอร์เน็ตในครัวเรือนของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ที่พบว่าในปี 2562 มีครัวเรือนที่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตแบบไร้สายเคลื่อนที่ เทคโนโลยี 3G ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 74.7 เพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากปี 2561 ที่มีสัดส่วนดังกล่าว ประมาณร้อยละ 73.9

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย กสทช. ในฐานะหน่วยงานกำกับดูแลกิจการสื่อสาร ควรให้ความสำคัญกับการกำหนดมาตรการและข้อกำหนดในการจูงใจให้ผู้ประกอบการลงทุนพัฒนาและใช้ประโยชน์โครงสร้างพื้นฐานร่วมกัน ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการสื่อสารเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ ภาครัฐควรกำหนดมาตรการในการส่งเสริมให้ประชาชนสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้และการหารายได้ รวมถึงการพัฒนาภาคธุรกิจต่างๆ อาทิ ภาคอุตสาหกรรม ขนส่ง เกษตรกรรม ท่องเที่ยว และการเงิน ซึ่งจะทำให้สามารถใช้ประโยชน์จากการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว

EDUCATION
EVERY WHERE

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 13

การเพิ่มประสิทธิภาพทางเทคโนโลยี - Big Data (สนับสนุน)

● **เป้าหมาย** ●

เพิ่มระดับการใช้ Big Data ในการประกอบธุรกิจภายในประเทศไทย

● **ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565** ●

(1) ธุรกิจขนาดเล็กและกลางมีการใช้ Big Data และ
(2) ธุรกิจทั้งหมดทุกขนาดมีการใช้ Big Data

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ปัจจุบันการทำธุรกิจของภาคเอกชนจำเป็นต้องใช้ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อประกอบการตัดสินใจในการดำเนินธุรกิจ ทั้งนี้ นอกจากข้อมูลส่วนที่ภาคธุรกิจอุตสาหกรรมต้องพัฒนาขึ้นมาสำหรับใช้เฉพาะธุรกิจของตนเองแล้ว ยังจำเป็นต้องอาศัยข้อมูล Big Data จากหน่วยงานภาครัฐร่วมด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ที่ยังคงต้องอาศัยข้อมูลจากภาครัฐเป็นหลัก เนื่องจากยังขาดศักยภาพและเงินทุนในการพัฒนาฐานข้อมูลของตนเอง อย่างไรก็ดี การใช้ข้อมูลจำนวนมากจะเกี่ยวข้องกับสิทธิในการเปิดเผยข้อมูล และการเข้าถึงข้อมูลของส่วนงานต่าง ๆ จึงจำเป็นที่หน่วยงานภาครัฐต้องมีการเพิ่มประสิทธิภาพทางเทคโนโลยีเพื่อรองรับการจัดทำฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) สำหรับให้บุคคลทั่วไปเข้าถึงได้ ในขณะเดียวกันต้องสร้างระบบในการกำกับดูแลและบริหารจัดการข้อมูลในภาพรวมด้วย เพื่อสร้างความเชื่อมั่นว่าจะมีการนำข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ไปใช้ในทางที่ถูกต้อง เกิดประโยชน์ต่อการประกอบธุรกิจของภาคเอกชนและประเทศชาติได้อย่างแท้จริง

การดำเนินงานที่ผ่านมา แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) มุ่งเน้นให้ประเทศไทยสามารถสร้างสรรค์และใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเต็มศักยภาพในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน นวัตกรรม ข้อมูลทุนมนุษย์ และทรัพยากร เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ขณะที่แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ. 2560 - 2564 ซึ่งได้มีการดำเนินการในประเด็นสำคัญในช่วงปีที่ผ่านมา เช่น หน่วยงานภาครัฐรวม 60 หน่วยงาน อาทิ กรมการขนส่งทางบก กรมการค้าภายใน กรมการจัดหางาน กรมการปกครอง เป็นต้น ได้ยกเลิกการเรียกสำเนาเอกสาร อาทิ สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน และสำเนาทะเบียนบ้าน ซึ่งเป็นการช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายในการติดต่อราชการเป็นอย่างมาก

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ขณะเดียวกันกระทรวงพาณิชย์ โดยกรมพัฒนาธุรกิจการค้าร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.) และสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) (สพร.) ได้บูรณาการการให้บริการเชื่อมโยงข้อมูลบัญชีผู้ใช้งานนิติบุคคลกับระบบศูนย์กลางบริการภาครัฐเพื่อภาคธุรกิจ (Biz Portal) เพื่อให้ห้างหุ้นส่วนและบริษัทจำกัดสามารถนำรหัสผู้ใช้งานและรหัสผ่านของนิติบุคคลที่กรมพัฒนาธุรกิจการค้าออกให้ ไปใช้เข้าระบบ Biz Portal เพื่อเข้ารับบริการด้านข้อมูลและการขออนุมัติ/อนุญาตในการประกอบธุรกิจหลายประเภท เช่น การเริ่มต้นธุรกิจ การขอใช้สาธารณูปโภค การขออนุญาตประกอบธุรกิจร้านอาหารและเครื่องดื่ม ธุรกิจท่องเที่ยว ธุรกิจร้านค้าปลีก เป็นต้น โดยหลังจากจดทะเบียนจัดตั้งธุรกิจต่อกรมพัฒนาธุรกิจการค้าแล้ว สามารถดำเนินการอนุมัติ/อนุญาตในการประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องผ่านทางออนไลน์ได้ทันที ซึ่งช่วยลดขั้นตอน แบบฟอร์ม เอกสารหลักฐานที่ต้องใช้ และลดระยะเวลาการจัดตั้งธุรกิจ จากเดิม 27 วันครึ่ง เหลือเพียง 1 วัน โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 สำนักงาน ก.พ.ร. ร่วมกับ สพร. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ดำเนินการพัฒนาระบบเพื่อให้บริการเพิ่มเติมในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 15 ประเภทธุรกิจ เช่น ธุรกิจผลิตครีมบำรุง เครื่องสำอาง ธุรกิจการให้บริการดูแลผู้ป่วย ธุรกิจพลังงานทดแทน ธุรกิจท่องเที่ยว เป็นต้น รวมจำนวน 30 ใบอนุญาต ครอบคลุมการขออนุญาตรายใหม่ แก้ไข/เปลี่ยนแปลง และยกเลิก

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม แนวทางการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการปฏิรูปเศรษฐกิจ จำเป็นที่จะต้องยกระดับการเข้าถึงข้อมูลดิจิทัลสำคัญของภาครัฐให้มีคุณภาพ สะดวก และรวดเร็วมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ประชาชนได้ข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน และตรงต่อความต้องการในการนำไปใช้ประโยชน์ รวมถึงมีแพลตฟอร์มดิจิทัล (Digital Platform) และบริการดิจิทัล (Digital Service) ที่สอดคล้องกับความต้องการพื้นฐานของประชาชนและภาคธุรกิจเอกชน โดยควรให้ความสำคัญใน 5 ด้านหลัก ได้แก่ (1) ด้านการมีรายได้และมีงานทำ (2) ด้านสุขภาพและการสาธารณสุข (3) ด้านเกษตรและการบริหารจัดการน้ำ (4) ด้านการท่องเที่ยว และ (5) ด้านการตลาดและการกระจายสินค้าสำหรับเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) และธุรกิจที่เกิดขึ้นใหม่ (Startups) รวมทั้งพัฒนาภาครัฐสู่องค์กรที่มีขีดความสามารถสูงเทียบเท่ามาตรฐานสากล เป็นภาครัฐเพื่อประชาชนและขับเคลื่อนโดยความต้องการและการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน สังคม ชุมชน และประชาชน รวมทั้งจัดให้มีโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลสำหรับบริการภาครัฐ และการพัฒนาต้นแบบ (Sandbox) ของการนำเทคโนโลยีอัจฉริยะมาใช้ประโยชน์ในการให้บริการประชาชนหรือเอกชน และทบทวนหรือแก้ไขกฎหมายและกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรค เพื่อเอื้อต่อการพัฒนาหน่วยงานภาครัฐไปสู่องค์กรดิจิทัล และการพัฒนาและส่งเสริมให้เกิดระบบข้อมูลดิจิทัลของภาครัฐต่อไป

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 14

การเพิ่มระดับการแข่งขันทางธุรกิจ - หน่วยงานดูแลควบคุมด้านกฎหมายการแข่งขันทางการค้าและตลาดเสรี

● **เป้าหมาย** ●

จำกัดผลกระทบต่อผู้บริโภคจากการผูกขาดทางตลาด (Monopoly) และผลกระทบอื่น ๆ จากตำแหน่งทางการตลาดที่แข็งแกร่งเกินไปของผู้ผลิต ขจัดมาตรการการกีดกันเพื่อสนับสนุนให้เกิดตลาดเสรีตามแนวทางการเปิดตลาดเสรีที่ประเทศไทยได้ให้ไว้ในกรอบข้อตกลงอาเซียนด้านการให้บริการ (AFAS)

● **ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565** ●

การเจรจาการค้าเสรีมีความก้าวหน้า การกำกับดูแลการแข่งขันทางการค้าและจำกัดผลกระทบต่อผู้บริโภคจากการผูกขาดทางตลาด (Monopoly) ที่มีประสิทธิภาพ และการเผยแพร่ข้อมูลสถานการณ์การแข่งขันทางการค้าและการผูกขาดตลาดดีขึ้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป สภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่เปิดให้มีการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรม เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยผลักดันให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ นำไปสู่การพัฒนาและยกระดับความสามารถของภาคการผลิตและบริการ รวมถึงประโยชน์โดยตรงต่อผู้บริโภคภายในประเทศ หลายประเทศทั่วโลกจึงหันมาให้ความสำคัญกับการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางธุรกิจให้เอื้ออำนวยเพื่อดึงดูดการลงทุน สร้างรายได้และการจ้างงานให้กับประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาและปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบให้เอื้อต่อการเริ่มต้น การเติบโต และการแข่งขันของธุรกิจ

การดำเนินงานที่ผ่านมา รัฐบาลได้ดำเนินการเพื่อสนับสนุนการเปิดตลาดเสรีผ่านการเข้าร่วมการเจรจาความตกลงการค้าเสรีกับภาคีต่าง ๆ โดยปัจจุบันประเทศไทยมีความตกลงทางการค้ากับคู่เจรจารวม 14 ฉบับ กับ 18 ประเทศ (รวม RCEP) และอยู่ระหว่างการเจรจาจัดทำความตกลงอีก 3 ฉบับ ได้แก่ FTA ไทย - ปากีสถาน FTA ไทย - ตุรกี และ FTA ไทย - ศรีลังกา ทั้งยังอยู่ระหว่างการพิจารณาความเหมาะสมในการเข้าร่วมเจรจาในอนาคตอีก 4 ฉบับ ได้แก่ ความตกลงที่ครอบคลุมและก้าวหน้าสำหรับหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก (Comprehensive and Progressive Trans-pacific Partnership หรือ CPTPP) FTA ไทย-สหภาพยุโรป / FTA ไทย-สมาคมการค้าเสรีแห่งยุโรป และ FTA ไทย - สหราชอาณาจักรหากพิจารณาความก้าวหน้าการดำเนินการในกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่สำคัญของไทย ดังเช่น ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จะเห็นได้ว่า การลงทุนโดยตรงจากประเทศกลุ่ม ASEAN ในประเทศไทย ในปี 2562 มีมูลค่ารวม 163,032.86 ล้านบาท เติบโตมากถึงร้อยละ 214.32 จากปี 2561 ที่มีมูลค่า 51,867.92 ล้านบาท ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการลงนามข้อผูกพันภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยบริการของอาเซียน (AFAS) ของประเทศสมาชิกอาเซียนเมื่อปี 2561

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย นอกจากนี้ ยังได้เร่งรัดการพัฒนาและปรับปรุงด้านกฎหมาย โดยอยู่ระหว่างการพิจารณายกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบ และกฎเกณฑ์ที่ล้าสมัยไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ หรือเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินธุรกิจ ซึ่งจะช่วยสร้างบรรยากาศด้านการค้าและการลงทุน ตลอดจนยกระดับความสามารถในการแข่งขันภาคธุรกิจเทคโนโลยีและรูปแบบการดำเนินธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ข้อจำกัดด้านทักษะความรู้และความเชี่ยวชาญเฉพาะทางของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลงานด้านการแข่งขันทางการค้า รวมทั้งอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจ และความพร้อมของไทยในการเจรจาเปิดเสรีตลาดสินค้าและบริการและการเปิดเสรีการลงทุน ภายใต้ความตกลงที่มีมาตรฐานสูง เช่น CPTPP/ ไทย-สหภาพยุโรป ล้วนเป็นความท้าทายสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในเพิ่มระดับการแข่งขันทางธุรกิจ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ภาครัฐควรเร่งรัดการขับเคลื่อนการพัฒนาเพื่อเพิ่มระดับการแข่งขันทางธุรกิจ โดยการกำกับดูและบังคับใช้กฎหมายการแข่งขันทางการค้าอย่างเข้มงวดและเป็นเชิงรุก การส่งเสริมการพัฒนาทักษะความเชี่ยวชาญและความรู้เฉพาะทางให้แก่บุคลากร โดยอาจพิจารณาการทำความร่วมมือกับภาคเอกชนเพื่อให้เข้าใจรูปแบบและเท่าทันสภาพแวดล้อมการดำเนินการธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ ควรเร่งพัฒนาปัจจัยแวดล้อม (Ecosystem) ที่เอื้ออำนวยด้านการค้าและการลงทุน ซึ่งรวมถึงการทบทวนกฎหมายและกฎระเบียบ (Regulatory Guillotine) อย่างเร่งด่วน ตลอดจนเร่งหาข้อยุติในการผลักดันการเจรจาความตกลงการค้าระหว่างประเทศในกรอบความร่วมมือที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจในระดับสูง เช่น CPTPP และ FTA ไทย-EU โดยศึกษาเชิงลึกและจัดทำกรอบการเจรจาที่มีความชัดเจนกำหนดช่วงเวลาการเปลี่ยนผ่านที่เหมาะสมสำหรับการเตรียมความพร้อมของประเทศ เร่งรัดการจัดทำกลไกการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการจัดทำความตกลง พร้อมทั้งสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 15

คณะทำงานด้านการประชาสัมพันธ์

● เป้าหมาย ●

สนับสนุนให้เกิดตลาดเสรีตามแนวทางการเปิดตลาดเสรีที่ประเทศไทยได้ให้ไว้ใน กรอบข้อตกลงอาเซียนด้านการให้บริการ (AFAS)

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

การลงทุนจากประเทศในเขต ASEAN เพิ่มขึ้น และร้อยละของบริษัทที่ประเทศในเขต ASEAN เป็นเจ้าของเพิ่มขึ้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ นับเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยการลงทุนจากต่างประเทศที่เข้ามาในประเทศไม่เพียงแต่อยู่ในรูปของเม็ดเงิน แต่ยังรวมไปถึงการถ่ายทอดความรู้และการพัฒนาเทคโนโลยีการจัดการและนวัตกรรม อันจะนำไปสู่การเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศและกระตุ้นการเติบโตของเศรษฐกิจของไทย ผ่านการลงทุนและการจ้างงาน ยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศได้ให้ความสำคัญกับการลงทุนและการประชาสัมพันธ์ด้านการลงทุน โดยนับเป็นวาระสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการส่งเสริมเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องต่อนักลงทุนในต่างประเทศ เพื่อดึงดูดการขยายการลงทุนในประเทศไทยในทุกกลุ่มอุตสาหกรรมและภาคบริการอย่างต่อเนื่อง โดยการปฏิบัติตาม AFAS จะเปิดโอกาสให้ประเทศสมาชิกอาเซียนสามารถขยายการค้าและการลงทุนในสาขาบริการมายังไทยได้สะดวกยิ่งขึ้น อย่างไรก็ดี การลงทุนโดยตรงต่างประเทศ (Foreign Direct Investment: FDI) ในปี 2562 มีมูลค่า 4,816.64 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ลดลงอย่างมากเมื่อเทียบกับปีก่อนหน้าที่มีมูลค่าสูงถึง 13,186.33 ล้านเหรียญสหรัฐฯ (ธนาคารแห่งประเทศไทย 2563) เนื่องจากภาวการณ์ชะลอตัวของเศรษฐกิจโลก และประเทศคู่ค้าคู่ลงทุนหลัก เช่น สหรัฐอเมริกา จีน สหภาพยุโรป และอาเซียน ทั้งนี้ สถิติการยื่นขอรับการส่งเสริมการลงทุนโดยตรงจากอาเซียนในปี 2562 (ม.ค. - ธ.ค.) มีมูลค่าเงินลงทุนรวมประมาณ 18,616.83 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 3.68 ของเงินลงทุนจากต่างชาติทั้งหมดโดยลดลงจากในปี 2561 ที่มีมูลค่าเงินลงทุนรวมประมาณ 48,214.3 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 8.28 ของเงินลงทุนจากต่างชาติทั้งหมด และร้อยละ 35.5 เป็นโครงการลงทุนในอุตสาหกรรมบริการและสาธารณูปโภค

การดำเนินงานที่ผ่านมา ปัจจุบันแม้ยังไม่มีการจัดตั้งคณะทำงานประเทศไทยด้านการประชาสัมพันธ์ต่อนักลงทุนต่างชาติ แต่สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (สกท.) ได้มีการจัดกิจกรรมพบนักลงทุนกลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง และมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการดำเนินการด้านการประชาสัมพันธ์ด้านการลงทุนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ EEC ภาคธุรกิจในกลุ่มเป้าหมาย โดยในช่วงสถานการณ์โควิด-19 สกท. เปิดให้บริการผ่านระบบออนไลน์ อาทิ e-Submission ซึ่งเป็นระบบการส่งจดหมาย และเอกสารผ่านช่องทางออนไลน์ รวมถึงมีบริการ e-Service ที่ช่วยให้นักลงทุนเข้าถึงบริการต่าง ๆ ผ่านเว็บไซต์ www.boi.go.th และในอนาคตอันใกล้นี้ สกท. จะเปิดตัวหน่วยบริการลูกค้าสัมพันธ์ (Customer Service Unit: CSU) เพื่ออำนวยความสะดวกในการให้บริการแก่นักลงทุนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเพิ่มบุคลากรรองรับการติดต่อของนักลงทุนผ่านระบบโทรศัพท์ มีระบบการนัดหมายออนไลน์ และการให้บริการรับส่งเอกสารเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว เพื่ออำนวยความสะดวกในการติดต่อสำนักงานได้อย่างรวดเร็วมากขึ้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ในปี 2563 การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลกในทุกภาคส่วน โดยเฉพาะการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ และจากอาเซียน เนื่องจากสภาวะเศรษฐกิจโลกถดถอยทำให้บริษัทมีกำไรลดลง หรือความจำเป็นที่ต้องปิดกิจการ ตลอดจนมาตรการปิดเมืองและการแพร่ระบาดของโรคทำให้มีการเลื่อนหรือยกเลิกการลงทุนออกไป รวมทั้งมีการเคลื่อนย้ายการลงทุนและการถอนฐานการผลิตกลับเข้าสู่ประเทศ จึงทำให้เม็ดเงินลงทุนมีแนวโน้มลดลงจากเดิมมาก

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย แนวโน้มการลงทุนจากต่างประเทศที่มีมูลค่าลดลงในปี 2563 ยิ่งเป็นปัจจัยเร่งด่วนให้การประชาสัมพันธ์ให้ต่างชาติมาลงทุนจำเป็นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยพิจารณาขยายกลุ่มเป้าหมายในการประชาสัมพันธ์ไปยังกลุ่มนักลงทุนรายใหม่ และยกระดับการประชาสัมพันธ์ในเชิงรุก โดยสร้างความน่าเชื่อถือให้กับนักลงทุนในด้านการบริหารจัดการปัญหาการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และมีการปรับปรุงสิทธิพิเศษให้กับนักลงทุนต่างชาติเพื่อที่จะสามารถดึงดูดนักลงทุนได้ทันท่วงทีเมื่อเหตุการณ์ด้านโรคระบาดคลี่คลายลง และการลงทุนระหว่างประเทศปรับตัวดีขึ้น เพื่อให้การประชาสัมพันธ์ด้านการส่งเสริมการลงทุนในไทยมีเอกภาพ มีทิศทาง และนำไปสู่การขยายกลุ่มเป้าหมายเพิ่มขึ้น อันจะช่วยส่งเสริมการลงทุนในกลุ่มอุตสาหกรรมแห่งอนาคตที่เป็นเป้าหมายของไทยทั้งในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกและเขตเศรษฐกิจพิเศษอื่น ๆ ให้เป็นไปตามเป้าหมาย จึงควรพิจารณาเร่งรัดการจัดตั้งคณะทำงานประเทศไทยด้านการประชาสัมพันธ์ โดยพิจารณาความร่วมมือกับภาคเอกชนที่มีศักยภาพ โดยอาจปรับเปลี่ยนกลยุทธ์เพื่อให้ความสำคัญต่อการลงทุนในอุตสาหกรรมที่กำลังได้รับความสนใจและมีความสำคัญมากขึ้นจากเหตุการณ์โควิด-19 อาทิ ด้านการแพทย์ ด้านสาธารณสุขอิเล็กทรอนิกส์ (e-Health) และพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-Commerce) เพื่อการดำเนินการให้บรรลุผลที่เป็นรูปธรรมต่อไป

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 16

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

การเพิ่มระดับทางการแข่งขันทางธุรกิจ - วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สนับสนุน)

● **เป้าหมาย** ●

พัฒนาระบบนิเวศทางธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้แข็งแกร่งทำให้เกิดความหลากหลายทางขนาดของธุรกิจ

● **ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565** ●

สัดส่วน GDP ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (MSME) ต่อ GDP ของวิสาหกิจขนาดใหญ่เพิ่มขึ้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

SME เป็นหน่วยธุรกิจที่มีผู้ประกอบการเป็นจำนวนมาก รวมทั้งเป็นแหล่งการจ้างงานและกระจายรายได้ที่มีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของไทย โดยในปี 2563 ธุรกิจ SME มีมูลค่าทางเศรษฐกิจสูงถึง 7.7 ล้านบาท ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 34 ของมูลค่า GDP รวมทั้งประเทศ ขณะที่มีการจ้างงานในปี 2562 รวมกว่า 12 ล้านคน โดยเฉลี่ยประมาณ 4 คนต่อกิจการ อย่างไรก็ตาม แม้ประเทศไทยจะมีการพัฒนาปัจจัยสนับสนุนและมีนโยบายส่งเสริมการเติบโตให้กับ SMEในรูปแบบต่าง ๆ แต่เมื่อพิจารณาสัดส่วน GDP ของ SME ต่อ GDP ของวิสาหกิจขนาดใหญ่ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความแข็งแกร่งของ SME ไทยในการแข่งขันกับธุรกิจขนาดใหญ่ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ปี 2561 โดยมีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 58 และร้อยละ 60.1 ในปี 2562 และยังคงเพิ่มสัดส่วนขึ้นอย่างต่อเนื่องคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 57.2 ในช่วง 9 เดือนแรกของปี 2563 (เดือนมกราคม - กันยายน 2563) นอกจากนี้ ไทยยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาและส่งเสริมผู้ประกอบการธุรกิจเริ่มต้น (Startup) อย่างเข้มข้น โดยในปี 2562 มีจำนวนการขึ้นทะเบียนของผู้ประกอบการธุรกิจเริ่มต้นกว่า 2,200 ราย เพิ่มขึ้นจากปี 2561 ที่มีจำนวน 1,700 ราย

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในรอบปีที่ผ่านมาไทยได้มีการประกาศใช้นิยามของ SME ใหม่ โดยอ้างอิงจากจำนวนรายได้และการจ้างงานที่สามารถนำไปปรับใช้กับทุกประเภทธุรกิจและอุตสาหกรรมได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซึ่งส่งผลดีต่อการกำหนดนโยบายสำหรับ SME ได้ตรงเป้าหมายมากขึ้น นอกจากนี้ ยังมีการจัดทำยุทธศาสตร์ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รายสาขา รายพื้นที่ และรายประเด็นเพื่อพัฒนาความเข้มแข็งและส่งเสริมความสามารถทางการแข่งขันได้ตรงจุดและสอดคล้องกับความต้องการของผู้ประกอบการมากยิ่งขึ้น สำหรับการส่งเสริมการเพิ่มโอกาสในการแข่งขันให้กับผู้ประกอบการ MSME และ Startup ไทยนั้น ภาครัฐและเอกชนอยู่ระหว่างการจัดทำมาตรฐานระยะเวลาสินเชื่อทางการค้าของภาคธุรกิจ และการพัฒนามาตรการส่งเสริม SME ให้เข้าถึงโอกาสในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ในภาพรวมการพัฒนาระบบนิเวศทางธุรกิจสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยจะมีแนวโน้มที่ดีต่อเนื่องและบรรลุเป้าหมายที่วางไว้แล้ว แต่อย่างไรก็ตาม ไทยยังเผชิญกับความท้าทายสำคัญในการส่งเสริมศักยภาพและสร้างความแข็งแกร่งในการแข่งขันให้กับผู้ประกอบการ MSME และ Startup ไทยให้สามารถแข่งขันได้กับผู้ประกอบการทั้งในและต่างประเทศอย่างยั่งยืนและลดความซ้ำซ้อนในการพัฒนาผู้ประกอบการ MSME และ Startup ทั้งในแง่กลุ่มเป้าหมายและมิติการพัฒนาทักษะความเชี่ยวชาญซึ่งปัจจุบันมีข้อสังเกตสำคัญว่า ภาครัฐขาดฐานข้อมูลในการติดตามและดูแลพัฒนาผู้ประกอบการ MSME และ Startup อย่างเป็นระบบจึงนำมาซึ่งการดำเนินงานที่ซ้ำซ้อนดังกล่าว

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ประเด็นหลักสำคัญคือการลดความซ้ำซ้อนในการดำเนินงานและเพิ่มศักยภาพในการส่งเสริม SME ควรเร่งรัดการพัฒนาฐานข้อมูลกลางของผู้ประกอบการ SME และ Startup เพื่อให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อภาครัฐในการพัฒนานโยบายและต่อภาคเอกชนดำเนินธุรกิจ ซึ่งคาดว่าจะเป็นประโยชน์อย่างยั่งยืนในการพัฒนาระบบนิเวศทางธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้แข็งแกร่ง ทำให้เกิดความหลากหลายทางขนาดของธุรกิจ

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 17

การเพิ่มระดับการแข่งขันทางธุรกิจ – ความยากง่ายในการทำธุรกิจ (สนับสนุน)

● <u>เป้าหมาย</u> ●
เพิ่มความง่ายในการประกอบธุรกิจในประเทศไทย

● <u>ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565</u> ●
อันดับของประเทศไทยในการจัดอันดับความยากง่ายในการทำธุรกิจของธนาคารโลกดีขึ้น (อันดับปีฐาน พ.ศ. 2560 คือ อันดับที่ 27 จาก 190 ประเทศ)

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ที่ผ่านมาประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินธุรกิจมาอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีและจูงใจให้เกิดการลงทุนจากทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ อันจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันของประเทศ

การจัดอันดับความยากง่ายในการประกอบธุรกิจ (Ease of Doing Business: EoDB) โดยธนาคารโลก (World Bank) เป็นหนึ่งในตัวชี้วัดสำคัญที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล สะท้อนถึงประสิทธิภาพการให้บริการของภาครัฐที่เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจ ด้วยการวัดผลประเด็นสำคัญ 10 ด้าน ครอบคลุมทั้งขั้นตอนและระยะเวลาการให้บริการ การอำนวยความสะดวก ต้นทุนค่าใช้จ่าย กฎหมายและกฎระเบียบของภาครัฐ ตลอดวงจรธุรกิจตั้งแต่การเริ่มต้นจัดตั้งธุรกิจ การดำเนินการ จนถึงการปิดกิจการ จึงเป็นข้อมูลที่มีนัยสำคัญต่อการตัดสินใจของนักลงทุน

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในรอบปี 2020 ประเทศไทยได้รับการจัดอันดับความยากง่ายในการประกอบธุรกิจอยู่ในอันดับที่ 21 จาก 190 ประเทศทั่วโลก ยกระดับดีขึ้นจากอันดับที่ 27 ในปี 2019 โดยได้รับการประเมินผลการดำเนินงานที่ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญใน 2 ด้าน คือ (1) การขออนุญาตการก่อสร้าง (Construction Permits) จากการปรับลดขั้นตอน (Procedures) และระยะเวลา (Time) การขออนุญาตก่อสร้างจากเดิม 19 ขั้นตอน ลดลงเหลือเพียง 14 ขั้นตอน และจากเดิมใช้ระยะเวลา 118 วัน ลดลงเหลือเพียง 113 วัน และ (2) ด้านการคุ้มครองผู้ลงทุนเสียงข้างน้อย (Protecting Minority Investors) จากเดิมอยู่ในอันดับที่ 15 มาสู่อันดับที่ 3 ในปี 2020 ตามการเพิ่มขึ้นของคะแนนด้านการคุ้มครองสิทธิของผู้ถือหุ้น (Ease of Shareholder Suits Index) ที่ไทยได้รับการประเมินสูงถึง 9 คะแนน จาก 10 คะแนน

ภาครัฐได้เร่งรัดการพัฒนาและปรับปรุงด้านกฎหมายอย่างต่อเนื่องตามนโยบายเพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูปกฎหมายในระยะเร่งด่วน ผ่านคณะกรรมการดำเนินการปฏิรูปกฎหมายในระยะเร่งด่วน ซึ่งมีภารกิจในการเร่งรัดการปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบ และกฎเกณฑ์ที่เป็นอุปสรรคและพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศตามบทบัญญัติมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และเป็นที่มาของการดำเนินโครงการทบทวนกฎหมายและกฎระเบียบที่บังคับใช้ในปัจจุบัน (Regulatory Guillotine) ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในการทบทวนกฎหมายและกฎระเบียบที่ล้าสมัยหรือเป็นอุปสรรคต่อทำธุรกิจ โดยภายหลังจากการศึกษาการทบทวนกฎหมายแล้ว

ในรอบปี 2563 ได้มีการประกาศใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการขับเคลื่อนการปฏิรูปกฎหมายในระยะเร่งด่วน พ.ศ. 2563 เพื่อเร่งรัดการขับเคลื่อนการลด ละ เลิก และปรับปรุงกฎหมายตามผลการศึกษาจากโครงการทบทวนกฎหมายและกฎระเบียบ (Regulatory Guillotine) ในเชิงปฏิบัติ ขจัดมาตรการการกีดกันเพื่อสนับสนุนให้เกิดตลาดเสรี ส่งเสริมการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการและนักลงทุน ตลอดจนยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศให้พร้อมรับกับโอกาสและการเปลี่ยนแปลงทางการค้าที่รวดเร็วและรุนแรงจากการปรับตัวของเทคโนโลยียุคใหม่และการเปิดตลาดการค้าเสรีที่จะมีมากขึ้นในอนาคตอันใกล้

ภาครัฐ ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบการเงินดิจิทัล (e-payment) โดยมีนโยบายสนับสนุนที่เป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง เช่น โครงการ Promptpay ที่เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี 2560 เพื่อให้เป็นรากฐานสำคัญในการขยายการใช้งาน e-payment รวมทั้งนโยบายต่อเนื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องทางการเงิน อาทิ การคืนภาษีของกรมสรรพากรผ่านช่องทาง e-payment การให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ประชาชนของภาครัฐในช่วงวิกฤติการณ์โควิด-19 อาทิ มาตรการเยียวยาผู้มีรายได้น้อย การโอนเงินของภาคธุรกิจ การบริจาคเงินอิเล็กทรอนิกส์ ส่งผลให้การใช้งาน e-payment ในประเทศไทยเติบโตขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยเพิ่มขึ้นถึง 3 เท่า จาก 49 ครั้งต่อคนต่อปี ในปี 2559 เป็น 151 ครั้งต่อคนต่อปีในปี 2563 (ณ เมษายน 2563)

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ประเทศไทยจะได้รับการจัดอันดับที่ดีขึ้นในปี 2563 และดำเนินการทบทวนและปรับปรุงกฎหมายอย่างต่อเนื่อง แต่ยังมีด้านที่ต้องเร่งรัดและยกระดับการพัฒนาเพื่อให้การประเมินคะแนนประกอบการจัดอันดับในปีต่อไปดีขึ้นโดยเฉพาะใน 2 ด้านคือ (1) ด้านการจดทะเบียนสินทรัพย์ (registering property) และ (2) ด้านการชำระภาษี (Paying Taxes) นอกจากนี้ยังคงต้องเผชิญความท้าทายสำคัญในการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำธุรกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเปลี่ยนผ่านไปสู่รัฐบาลดิจิทัลอย่างสมบูรณ์ เพื่อลดขั้นตอนที่เป็นอุปสรรคและเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการของภาครัฐ รวมถึงการพัฒนากลไกการกำกับดูแลให้ตอบโจทย์รูปแบบการดำเนินธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไปในยุดิจิทัล

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ภาครัฐควรเร่งเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการ โดยลดขั้นตอน (Procedure) ลดระยะเวลาในการให้บริการ (Time) และลดต้นทุนของผู้ประกอบการ (Cost) อาทิ การทบทวนบทบาทของหน่วยงานต่าง ๆ และควบรวมภารกิจการให้บริการสู่ศูนย์บริการเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) เพื่ออำนวยความสะดวกแก่แรงงาน นักธุรกิจ และนักลงทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และลดความซ้ำซ้อนการทำงานของภาครัฐ นอกจากนี้ภาครัฐควรเร่งรัดการเปลี่ยนผ่านการดำเนินการภาครัฐสู่ดิจิทัลอย่างสมบูรณ์โดยเร็ว เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ความโปร่งใส และความคล่องตัวในการดำเนินงานของภาครัฐ โดยมุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้งาน อาทิ ระบบ Block Chain มาใช้ในการตรวจสอบยืนยันธุรกรรมต่าง ๆ ระหว่างรัฐและเอกชน

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 18

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

Regional Integration Committee : คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนด้านการรวมกลุ่มในภูมิภาค

● <u>เป้าหมาย</u> ●

เพื่อให้มีองค์กรที่เป็นเจ้าภาพหลักในการวางแผนนโยบายด้านการรวมกลุ่มในภูมิภาค (Regional Integration) รวมถึงประสานและติดตามผลกับหน่วยงานต่างๆ ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินนโยบายเป็นไปในทิศทางเดียวกันและมีความต่อเนื่อง

● <u>ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565</u> ●

มีการจัดตั้งกลไกกลางเพื่อในการบูรณาการการดำเนินงานด้านการรวมกลุ่มในภูมิภาค

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ประเทศไทยมีความร่วมมือระหว่างประเทศตามกรอบพหุภาคีและทวิภาคี ซึ่งรวมถึงกรอบความร่วมมือระดับภูมิภาคและอนุภูมิภาค อาทิ ASEAN, GMS, IMT-GT, ACMECS, BIMSTEC และ Mekong River Commission (MRC) ไปจนถึงกรอบความร่วมมือในลุ่มแม่น้ำโขงและประเทศมหาอำนาจต่าง ๆ Mekong-Japan, Mekong-Korea, Mekong-Lancang Cooperation (MLC), Lower Mekong Initiatives (LMI) (ร่วมกับสหรัฐอเมริกา) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อประสานความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจและสังคมให้เกิดความเข้มแข็ง รวมถึงความร่วมมือในประเด็นต่าง ๆ ซึ่งเป็นความสนใจร่วมกันในกลุ่มประเทศสมาชิก ภายใต้หลักการความร่วมมือและการบูรณาการในภูมิภาค (Regional Cooperation and Integration: RCI)

การดำเนินงานที่ผ่านมา คณะกรรมการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน (กพบ.) เป็นกลไกที่ถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการกำหนดตำแหน่งเชิงกลยุทธ์และท่าทีของประเทศไทยในทุกกรอบความร่วมมือระดับภูมิภาคระหว่างประเทศ อย่างไรก็ดี ตั้งแต่ปี 2554 ไม่มีการใช้ประโยชน์จาก กพบ. ทำให้ขาดกลไกในการกำหนดท่าทีของไทยในเวทีต่างประเทศอย่างเป็นรูปธรรม อย่างไรก็ตาม ในประเด็นความร่วมมือด้านเศรษฐกิจในกรอบภูมิภาค มีการจัดตั้งคณะกรรมการนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ (กนศ.) ขึ้น โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน เพื่อกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศ โดยเฉพาะเพื่อหารือแนวทางการเจรจาข้อตกลงการค้าเสรีในกรอบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจำนวนมาก รวมทั้งการเจรจา FTA กับคู่เจรจาและการเข้าร่วมความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ความท้าทายสำคัญในการขับเคลื่อนการรวมกลุ่มในภูมิภาคคือยังขาดการบูรณาการของไทยกับประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคภายใต้กรอบความร่วมมือต่าง ๆ ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากปัจจุบันที่มีกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศในระดับภูมิภาคเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก และหลายกรอบความร่วมมือดำเนินการในพื้นที่เดียวกัน อาทิ GMS, ACMECS, BIMSTEC, Mekong River Commission (MRC), Mekong-Japan, Mekong-Korea, Mekong-Lancang Cooperation (MLC), Lower Mekong Initiatives (LMI) แต่ยังขาดการบูรณาการร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ควรมีหน่วยงานกลางหรือคณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนด้านการบูรณาการความร่วมมือให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ลดขั้นตอนและความซ้ำซ้อนของประเด็นความร่วมมือ ให้สามารถดำเนินการเชื่อมโยงประเทศไทยและประเทศต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น **จึงเสนอให้มีการใช้ประโยชน์จากกลไกคณะกรรมการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน (กพบ.) ที่มีอยู่แล้วในระบบการบริหารราชการแผ่นดินของประเทศ เพื่อทดแทนการจัดตั้งคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนด้านการรวมกลุ่มในภูมิภาคตามข้อเสนอของประเด็นปฏิรูปที่ 18** โดย กพบ. มีอำนาจหน้าที่ ได้แก่ (1) กำหนดทิศทางนโยบาย และยุทธศาสตร์ความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งการพัฒนาภายในประเทศเพื่อเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน ภายใต้กรอบความร่วมมือในระดับอนุภูมิภาค ให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นเอกภาพ เพื่อความมั่นคง สันติสุข และความเจริญรุ่งเรืองในภูมิภาค (2) เสนอแนะแนวทางให้ความช่วยเหลือทางด้านการเงินและวิชาการแก่ประเทศเพื่อนบ้านทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และอื่นๆ เพื่อสร้างพันธมิตรทางเศรษฐกิจของประเทศในอนุภูมิภาค (3) พิจารณา กลั่นกรอง และบูรณาการแผนงานโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน และนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาตามขั้นตอนต่อไป (4) กำกับดูแล และประสานการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้สามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง มีเอกภาพ และเป็นไปตามกรอบระยะเวลาที่กำหนดของแผนงานความร่วมมือในกรอบต่าง ๆ รวมทั้งให้มีการประเมินผลความสำเร็จของการดำเนินงานภายใต้กรอบต่าง ๆ และ (5) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ หรือคณะทำงานเพื่อช่วยเหลือ หรือปฏิบัติงานในเรื่องใดได้ตามความเหมาะสม

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 19

Clusters and Hubs: พัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมาย

● **เป้าหมาย** ●

พัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายที่จะเป็นกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจของไทยและภูมิภาคอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม

● **ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565** ●

อุตสาหกรรมเป้าหมายได้รับการพัฒนาเพื่อเป็นกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจของไทยและภูมิภาค

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเป็นกลไกหลักในการดำเนินการขับเคลื่อนการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ที่ครอบคลุมพื้นที่ 3 จังหวัด ประกอบไปด้วย ชลบุรี ระยองและฉะเชิงเทรา เพื่อให้เป็นศูนย์กลางการลงทุนในภูมิภาค ปรับโครงสร้างการผลิตของประเทศไทย ให้สามารถรองรับและยกระดับอุตสาหกรรมสู่การเป็นอุตสาหกรรมที่มูลค่าสูงและมีศักยภาพในการแข่งขัน เป็นฐานการสะสมเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้เกิดการลงทุนในอุตสาหกรรมเป้าหมาย ได้แก่ ด้านการเกษตร - อุตสาหกรรมอาหาร - เศรษฐกิจชีวภาพและศูนย์กลางท่องเที่ยว และบริการในภูมิภาคและสาธารณสุข และการศึกษา อีกทั้งมี Clusters เป็นอุตสาหกรรมที่ช่วยยกระดับการพัฒนาประเทศ เสริมสร้างและเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันให้ประเทศไทยสามารถแข่งขันบนเวทีโลกได้

การดำเนินงานที่ผ่านมา เพื่อพัฒนา Clusters และศูนย์กลางของอุตสาหกรรมเป้าหมาย คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกได้มีการดำเนินโครงการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ (EEC Project List) ซึ่งเป็นการลงทุนร่วมกันระหว่างภาครัฐและเอกชน อาทิ โครงการรถไฟความเร็วสูงเชื่อมสามสนามบิน โครงการพัฒนาท่าเรืออุตสาหกรรมมาบตาพุด ระยะที่ 3 ช่วงที่ 1 โครงการพัฒนาสนามบินอู่ตะเภาและเมืองการบินภาคตะวันออก

โครงการพัฒนาท่าเรือแหลมฉบัง ระยะที่ 3 โครงการซ่อมบำรุงอากาศยานอู่ตะเภา (Maintenance Repair and Overhaul :MRO) โครงการเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมและนวัตกรรมดิจิทัล (EECd) ซึ่งอยู่ในระหว่างการดำเนินการ โดยคาดว่าบางโครงการจะสามารถเปิดดำเนินการได้ในปี 2565 รวมถึงการกำหนดเขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษแบ่งออกเป็น เขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษเพื่อกิจการพิเศษที่จัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการในโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภคที่มีประสิทธิภาพและทันสมัยเช่น เขตส่งเสริมเมืองการบินภาคตะวันออก (EECa) เขตส่งเสริมรถไฟความเร็วสูงเชื่อม 3 สนามบิน (EECh) และเขตส่งเสริมนวัตกรรมระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EECi) เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย นอกจากนี้ยังมีเขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษเพื่ออุตสาหกรรมเป้าหมายที่ดำเนินการด้วยรูปแบบนิคมอุตสาหกรรม และอุตสาหกรรมเป้าหมายพิเศษเฉพาะด้าน เพื่อลงทุนและพัฒนาพื้นที่เพื่อขายหรือให้เช่าในอุตสาหกรรมเป้าหมายพิเศษยานยนต์และอุตสาหกรรมเป้าหมายพิเศษโลจิสติกส์ ที่ผ่านมาเป็นช่วงต้นของการดำเนินในการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่เพื่อรองรับการลงทุนในระยะต่อไป ซึ่งการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่เพื่อสร้างความพร้อมของพื้นที่ ให้รองรับการลงทุนนับเป็นปัจจัยสำคัญต่อการตัดสินใจของนักทุนอย่างยิ่ง

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น การที่โครงสร้างพื้นฐานดังกล่าวอยู่ในระหว่างการ ดำเนินการ ซึ่งทำให้การลงทุนจากภาคเอกชนมีความชะลอตัว รวมถึงแรงงานในพื้นที่ยังมีทักษะความรู้ ที่ไม่เพียงพอและสอดคล้องกับอุตสาหกรรมเป้าหมาย ในพื้นที่ เพื่อดึงดูดและเสริมสร้างประสิทธิภาพ ในการลงทุนเพื่อขับเคลื่อนให้เกิด Clusters และศูนย์กลางอุตสาหกรรมเป้าหมาย ภาครัฐจะต้องเร่งรัดลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานให้แล้วเสร็จตามแผนการดำเนินงาน เพื่อรองรับความต้องการของนักลงทุน พร้อมกับการพัฒนาศักยภาพแรงงานให้มีองค์ความรู้ที่เป็นไปตามความต้องการของตลาดแรงงาน อีกทั้งยังต้องกำหนดนโยบายและมาตรการส่งเสริมการลงทุนให้มีความเหมาะสมแก่กลุ่มประเภทของอุตสาหกรรม ไปจนถึงการประชาสัมพันธ์และ การทำตลาดเชิงรุก

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 20

พัฒนาเมืองหลัก/ เมืองศูนย์กลางของภูมิภาค

● **เป้าหมาย** ●

การรวมกลุ่มกันในภูมิภาคและการสร้างอุตสาหกรรมต่าง ๆ นำมาซึ่งการเจริญเติบโตของเมืองใหม่ ๆ และกระจายความเจริญสู่ท้องถิ่นต่าง ๆ ของไทย

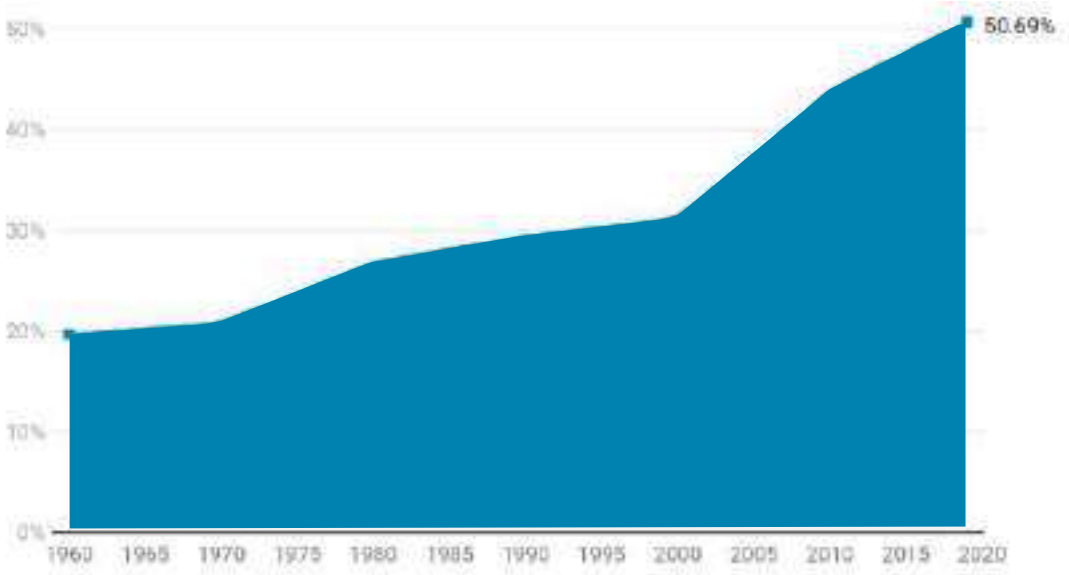
● **ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565** ●

อัตราการเจริญเติบโตของเมือง (Urbanization Rate) ของพื้นที่เมืองหลักเพิ่มสูงขึ้น ประชากรมีรายได้เพิ่มมากขึ้นอย่างทั่วถึงในทุกพื้นที่

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

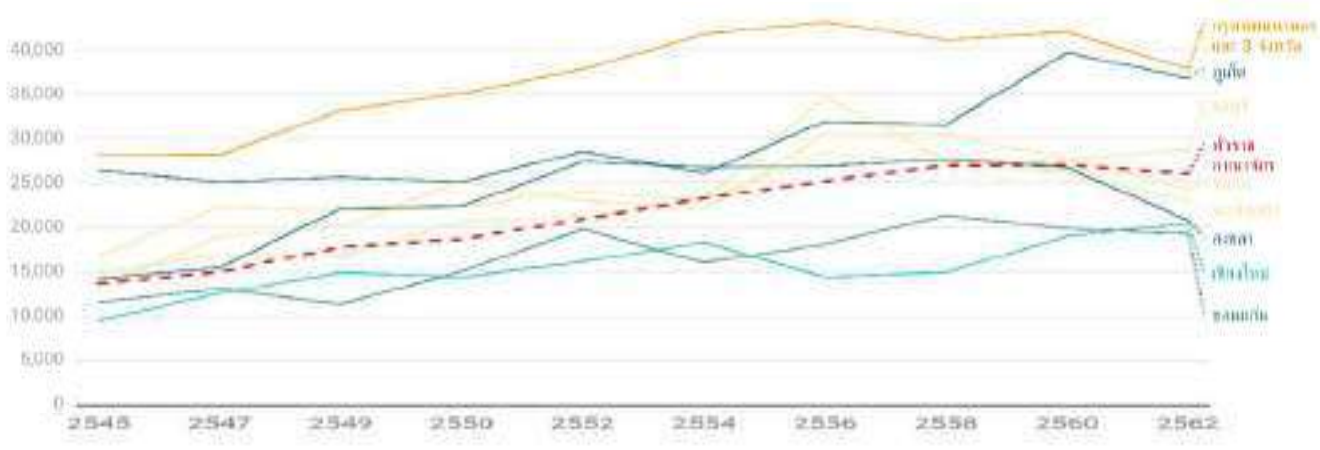
ความเป็นเมืองมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของประชากรมากขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยในปี 2563 ประชากรเมืองคิดเป็นสัดส่วนกว่าร้อยละ 50.69 ของประชากรทั้งประเทศ (ธนาคารโลก, 2563) และมีการคาดการณ์ว่าสัดส่วนดังกล่าวจะเพิ่มเป็นร้อยละ 74.3 ภายใน 20 ปี (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2563) การพัฒนาเมืองในหลากหลายมิติจึงเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจในทุกระดับ และเป็นหนึ่งในประเด็นปฏิรูปที่มีระดับความสำคัญสูง โดยจะส่งเสริมการพัฒนาเมืองหลักและศูนย์กลางเพื่อเร่งรัดให้เกิดการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ลดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ เพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขัน และสร้างการเชื่อมโยงระหว่างภูมิภาค โดยในช่วงที่ผ่านมา พบว่าการดำเนินการตามประเด็นการปฏิรูปที่ 20 ยังไม่เป็นไปตามระดับที่คาดหวัง เนื่องจากยังไม่ปรากฏผลลัพธ์การปฏิรูปอย่างเป็นรูปธรรม โดยยังไม่ได้ดำเนินการจัดตั้งอนุกรรมการขับเคลื่อนด้านการรวมกลุ่มในภูมิภาคเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองหลักและเมืองศูนย์กลางของภูมิภาค ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งผลให้ยังขาดการศึกษาการดำเนินการตามแผนปฏิรูปฯ ต่อไป

สัดส่วนประชากรเมืองของประเทศไทย

ที่มา: ธนาคารโลก

รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนในพื้นที่เมืองศูนย์กลาง (บาท)

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในช่วงปี 2563 มีการรายงานผลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

กระทรวงอุตสาหกรรม ได้ดำเนินแผนการสร้างพัฒนาการรวมกลุ่มคลัสเตอร์อุตสาหกรรม โดยสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดได้ดำเนินการโครงการเพื่อยกระดับและพัฒนาศักยภาพคลัสเตอร์อุตสาหกรรมเป้าหมาย (S-Curve) ตามบริบทและอัตลักษณ์ของพื้นที่ในภูมิภาคต่าง ๆ อาทิ โครงการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายคลัสเตอร์อุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตรจังหวัดตาก/โครงการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายอุตสาหกรรมอาหาร (Food Cluster) เพื่อสร้างความเข้มแข็งและเพิ่มมูลค่าภายใต้อัตลักษณ์ Andaman Brand ฯลฯ

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ได้ดำเนินโครงการพัฒนาศักยภาพและเชื่อมโยงการรวมกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย เพื่อยกระดับและขับเคลื่อนอุตสาหกรรมเป้าหมายจากการสร้างและเชื่อมโยงการรวมกลุ่มคลัสเตอร์เป็นกลุ่มระดับ Super Cluster ซึ่งที่ผ่านมาเกิดความร่วมมือในการรวมกลุ่มจำนวน 8 กลุ่ม 160 กิจการ เพื่อร่วมกันหาแนวทางในพัฒนาศักยภาพและยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจ พร้อมเติบโตเป็นอุตสาหกรรมแห่งอนาคตที่สามารถกระจายความเจริญไปสู่ท้องถิ่น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย แผนการปฏิรูปเศรษฐกิจในประเด็นการพัฒนาเมืองหลัก/เมืองศูนย์กลางของภูมิภาคยังขาดความชัดเจนในรายละเอียด โดยเฉพาะในการกำหนดหน่วยงานผู้รับผิดชอบดำเนินการศึกษา เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาคลัสเตอร์ในภูมิภาค การเจริญเติบโตของเมือง และการกระจายความเจริญสู่ท้องถิ่นอย่างบูรณาการตามวัตถุประสงค์ของการปฏิรูปประเทศ จากการติดตามสถานะการดำเนินงานในปัจจุบันพบว่าการดำเนินงานส่วนใหญ่เป็นการดำเนินงานตามนโยบายภาครัฐ อาทิ การพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมาย S-Curve ตามนโยบายรัฐบาล ซึ่งถึงแม้จะมีผลผลิตที่คาดหวังที่สามารถส่งเสริมการบรรลุเป้าหมายของประเด็นปฏิรูปฯ แต่ยังปรากฏเพียงนโยบายรายสาขาที่อาจนำไปสู่การพัฒนาที่เน้นหนักไปในมิติเศรษฐกิจอุตสาหกรรม โดยละเลยมิติอื่น ๆ เช่น มิติสิ่งแวดล้อม รวมถึงในมิติพื้นที่ การดำเนินโครงการด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมยังคงมุ่งเป้าไปที่พื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเพียงอย่างเดียว แต่ยังขาดการพัฒนาอุตสาหกรรมในพื้นที่เมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจที่ระบุในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นพื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ ได้แก่ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล เชียงใหม่ ขอนแก่น ภูเก็ต สงขลา และเมืองในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนการดำเนินการตามเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 20 อย่างเป็นรูปธรรมและปฏิบัติได้จริง ภายในช่วงระยะเวลาของแผนปฏิรูปฯ ควรพิจารณาระบุประเด็นการพัฒนาเมืองศูนย์กลางของภูมิภาคเพิ่มเป็นหนึ่งในวาระสำคัญของหน่วยงาน/คณะกรรมการที่มีอำนาจหน้าที่ด้านการพัฒนาภูมิภาคหรือพัฒนาเมืองศูนย์กลางอยู่แล้วในปัจจุบัน และใช้กลไกดังกล่าว เพื่อเร่งรัดให้เกิดการดำเนินการเพื่อพัฒนาคลัสเตอร์ในระดับภูมิภาค เร่งสร้างการเติบโตของเมืองใหม่ และกระจายความเจริญสู่ท้องถิ่นไทยอย่างเป็นรูปธรรม

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 21

Regional Headquarters/ ศูนย์วิจัยและพัฒนา/Trading Centers/ Treasury Centers

● <u>เป้าหมาย</u> ●

เพื่อดึงดูดให้องค์กรระดับนานาชาติเข้ามาตั้งสำนักงานในประเทศไทย (โดยเฉพาะใน กทม. และ EEC) และดึงดูดการลงทุนโดยตรง โดยเฉพาะการลงทุนด้านวิจัยและพัฒนาที่จะทำให้เกิดการถ่ายทอดเทคโนโลยีและความชำนาญสู่ประเทศไทย รวมถึงเพิ่มการจ้างงานในระดับที่มีค่าตอบแทนสูง

● <u>ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565</u> ●

(1) เพิ่มจำนวนสำนักงานขององค์กรระดับนานาชาติในไทย (2) เพิ่มจำนวนการจ้างงานในองค์กรระดับนานาชาติในไทย และ (3) เพิ่มมูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเป็นกระบวนการสำคัญที่จะส่งเสริมความแข็งแกร่งของรากฐานอุตสาหกรรมเป้าหมายและภาคการผลิตที่เกี่ยวข้อง โดยเมื่อพิจารณาในเชิงโครงสร้างพื้นฐาน สถาบันและระบบการเงิน กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม พบว่า ไทยมีศักยภาพเพียงพอที่จะผลักดันให้เป็นศูนย์กลางในการทำธุรกิจในภูมิภาค โดยอาจส่งเสริมในรูปแบบมาตรการดึงดูด Regional Headquarters/ศูนย์วิจัยและพัฒนา/Trading Centers/Treasury Centers ในพื้นที่ทุกภาคทั่วประเทศ โดยเฉพาะพื้นที่กรุงเทพมหานครและเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) เพื่อให้เกิดโครงข่ายเชื่อมโยงจากเมืองศูนย์กลางไปสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษในภูมิภาค กล่าวคือ ถ่ายทอดองค์ความรู้จากศูนย์วิจัยและพัฒนาในระดับนานาชาติในส่วนกลาง ต่อยอดไปสู่การพัฒนาอุตสาหกรรมและห่วงโซ่อุปทานในภูมิภาคได้

ปัจจุบันได้มีการจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ EEC ทั้งหมด 8 แผน ประกอบด้วย (1) แผนปฏิบัติการการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (2) แผนปฏิบัติการการพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมาย (3) แผนปฏิบัติการการพัฒนาบุคลากร การศึกษา การวิจัย และเทคโนโลยี (4) แผนปฏิบัติการการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว (5) แผนปฏิบัติการการพัฒนาเมืองใหม่และชุมชน (6) แผนปฏิบัติการการพัฒนาศูนย์กลางธุรกิจและศูนย์กลางการเงิน (7) แผนปฏิบัติการการประชาสัมพันธ์และการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการกับประชาชน และ (8) แผนปฏิบัติการการเกษตร ชลประทาน และสิ่งแวดล้อม ซึ่งนอกจากนักลงทุนต่างชาติที่เข้ามาลงทุนจะได้รับสิทธิประโยชน์ตามมาตรการส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่ EEC ปี 2563 – 2564 แล้ว นักลงทุนยังจะได้รับสิทธิประโยชน์อื่น ๆ เพิ่มเติม อาทิ การยกเว้นอากรขาเข้าสำหรับเครื่องจักร การลดหย่อนภาษีในอัตรา 3 เท่าของต้นทุนงานวิจัยและพัฒนาด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี การอนุญาตให้หน่วยงานต่างประเทศสามารถถือครองที่ดินและอสังหาริมทรัพย์สำหรับการดำเนินธุรกิจ เป็นต้น ดังนั้น การมีแผนพัฒนาพื้นที่ที่ชัดเจนและมาตรการส่งเสริมการลงทุนที่เป็นรูปธรรมทำให้ประเทศไทยมีศักยภาพเพียงพอที่จะดึงดูดให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนมากขึ้น

มูลค่าและอัตราการขยายตัวของ Inflows, Outflows และ Net FDI (หน่วย : ล้านบาท)

	2560	2561	2562	2563 ม.ค.-มิ.ย.
Foreign Direct Investment	281,254.60 (122.90)	426,209.47 (51.54)	150,163.45 (-64.77)	69,479.15 (-7.86)
Inflow	1,938,500.15 (-5.88)	1,947,776.62 (0.48)	1,845,540.36 (-5.25)	855,230.38 (-9.40)
Outflow	1,657,245.55 (-14.29)	1,521,567.15 (-8.19)	1,695,376.91 (11.42)	785,751.23 (-9.54)

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

การดำเนินงานที่ผ่านมา เมื่อพิจารณาการลงทุนโดยตรงสุทธิจากต่างประเทศ (Net FDI) พบว่า มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในปี 2561 จากการลงทุนในภาคการผลิต โดยเฉพาะการผลิตเครื่องดื่ม เคมีภัณฑ์ เภสัชภัณฑ์ เครื่องจักรและเครื่องมือ ยานยนต์ รถพ่วงและรถกึ่งพ่วง เฟอร์นิเจอร์ กิจกรรมทางการเงินและการประกันภัย อย่างไรก็ตาม การลงทุนจากต่างประเทศมีแนวโน้มลดลงในปี 2562 และ 2563 ในไตรมาส 1 และ 2 โดยเฉพาะอุตสาหกรรมผลิตยานยนต์ รถพ่วงและรถกึ่งพ่วง ในขณะที่การผลิตเฟอร์นิเจอร์ขยายตัวสูงขึ้นอย่างมากในปี 2561 แต่ขยายตัวลดลงในช่วงปี 2562 – 2563 ส่วนหนึ่งอันเนื่องมาจากประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนซึ่งเป็นตลาดส่งออกหลักได้ยกเลิกการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ ซึ่งเป็นผลจากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อดึงดูดการลงทุนจากผู้ประกอบการทั้งในและต่างประเทศ รัฐบาลจึงได้จัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมในพื้นที่เขตนวัตกรรมระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EECi) อาทิ โรงงานต้นแบบไบโอรีไฟเนอรี โครงการสร้างเครื่องกำเนิดแสงซินโครตรอนระดับพลังงาน 3 GeV และห้องปฏิบัติการ และศูนย์นวัตกรรมการผลิตยั่งยืน เป็นต้น ซึ่งจะช่วยยกระดับขีดความสามารถด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของประเทศ โดยการกระตุ้นให้เกิดการนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงกระบวนการผลิตและยกระดับความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมของไทยในยุค 4.0 จากความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานที่จะสามารถสนับสนุนการต่อยอดในการพัฒนาต่อไปในอนาคต

ในปี 2562 ได้มีการจัดตั้งศูนย์อาเซียนเพื่อการศึกษาและการหารือด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน (ASEAN Centre for Sustainable Development Studies and Dialogue : ACSDSD) ขึ้นในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นศูนย์ของอาเซียนแห่งใหม่ที่จะดำเนินการทำหน้าที่สนับสนุนการประสานงานกับองค์การต่าง ๆ ทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืนของประชาคมอาเซียน เสริมสร้างขีดความสามารถประเทศสมาชิก และส่งเสริมการหารือและความร่วมมือที่เป็นรูปธรรมภายในประชาคมอาเซียนด้วยกันเอง และร่วมกับภาคีภายนอกของภูมิภาค

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ได้มีการผลักดันนโยบายในการสร้างฐานให้อุทยานวิทยาศาสตร์ภูมิภาคแต่ละแห่งเป็นศูนย์กลางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมให้แก่ภาคเอกชนและผู้สนใจในทุกระดับ เปรียบเสมือนประตูผ่านเพื่อให้ท้องถิ่นมีการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยอาศัยวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมเป็นเครื่องมือ อีกทั้งเพื่อเป็นศูนย์กลางการถ่ายทอดองค์รู้ด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและพัฒนาไปสู่พื้นที่ ส่งผลให้มีผู้เชี่ยวชาญและบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและพัฒนากระจายอยู่ในพื้นที่ทั่วประเทศ เป็นการสร้างความเข้มแข็งในด้านดังกล่าวของประเทศ ซึ่งจะมีส่วนสำคัญในการสร้างแรงจูงใจให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนในประเทศอีกทางหนึ่ง โดยได้มอบหมายให้สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมกิจการอุทยานวิทยาศาสตร์ (สอว.) (Science Park Promotion Agency : SPA) สนับสนุนการดำเนินงานอุทยานวิทยาศาสตร์ภูมิภาค 3 แห่ง 14 มหาวิทยาลัย ได้แก่ อุทยานวิทยาศาสตร์ภาคเหนือ (Northern Science Park) 7 มหาวิทยาลัย อุทยานวิทยาศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (Northeastern Science Park) 4 มหาวิทยาลัย และอุทยานวิทยาศาสตร์ภาคใต้ (Southern Science Park) 3 มหาวิทยาลัย เนื่องจากมหาวิทยาลัยมีความพร้อมในหลาย ๆ ด้าน ทั้งด้านองค์ความรู้ ด้านกำลังคนที่มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์สูง รวมทั้งความพร้อมด้านหลักสูตรและเครื่องมือที่มีจำนวนมาก โดยผ่านการดำเนินงานใน 5 แผนงานหลัก ได้แก่ (1) การบ่มเพาะธุรกิจวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม (2) การพัฒนาบริการอุทยานวิทยาศาสตร์ (3) การพัฒนาขีดความสามารถทางเทคโนโลยีและวิจัยของภาคเอกชนในพื้นที่ (4) การวิจัยร่วมกับภาคเอกชน และ (5) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอุทยานวิทยาศาสตร์ ซึ่งขณะนี้ ศูนย์อำนวยการอุทยานวิทยาศาสตร์ 3 แห่ง ได้แก่ ภาคเหนือ (จังหวัดเชียงใหม่) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดขอนแก่น) และภาคใต้ (จังหวัดสงขลา) ได้ดำเนินการแล้วและสามารถให้บริการภาคเอกชนได้ทั่วถึงทั้งประเทศ

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 22

Borderless Trade: ขจัดอุปสรรคทางการค้า

● **เป้าหมาย** ●

ขจัดอุปสรรคในการเคลื่อนย้ายทรัพยากรการผลิต การขนส่งสินค้าและบริการที่สามารถลดต้นทุนการผลิตได้ร้อยละ 9 – 21 และสร้างความสามารถทางการแข่งขันทั้งของประเทศไทยและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้สู่การเป็นแหล่งการผลิตสินค้าและบริการที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยดึงดูดการลงทุนสู่ประเทศไทยและภูมิภาคในระยะยาว รวมทั้งช่วยให้กิจกรรมทางการผลิตที่ใช้แรงงานสูงกระจายไปสู่ภูมิภาคได้สะดวกขึ้น และส่งให้ประเทศไทยก้าวสู่การผลิตสินค้าและบริการในระดับที่มีมูลค่าสูงขึ้น

● **ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565** ●

จำนวนอุปสรรคทางการค้าลดลง มูลค่าการส่งออก - นำเข้าของไทยและประเทศ - CLMV และภูมิภาคเพิ่มขึ้น และมูลค่าการลงทุนจากต่างประเทศและการลงทุนของไทยใน CLMV เพิ่มขึ้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป การส่งเสริมการค้าชายแดนเป็นนโยบายการพัฒนาที่ไทยให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการพัฒนาเมืองชายแดนการยกระดับด่านชายแดนตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานการปรับปรุงกฎระเบียบเพื่อการเชื่อมโยงบริเวณชายแดนที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นนโยบายที่ภาครัฐและภาคเอกชนของไทยและภูมิภาคร่วมกันดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจของภูมิภาคให้มีประสิทธิภาพและทั่วถึง มุ่งสร้างให้ประเทศไทยและภูมิภาคเป็นฐานการผลิตที่สำคัญของห่วงโซ่การผลิตโลก (Global Value Chain) โดยหนึ่งในปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญในการก้าวสู่เป้าหมายดังกล่าว คือ การเร่งรัดการขจัดอุปสรรคทางการค้าโดยเฉพาะอุปสรรคที่มีต่อการเคลื่อนย้ายทรัพยากรการผลิต การขนส่งสินค้าและบริการ

การดำเนินงานที่ผ่านมา ประเทศไทยได้เร่งรัดดำเนินการส่งเสริมปัจจัยสนับสนุนและลดอุปสรรคในการเคลื่อนย้ายสินค้าระหว่างกันในภูมิภาคในหลายรูปแบบ อาทิ การเร่งรัดการลงทุนเพื่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจชายแดน การเชื่อมโยงพื้นที่เมืองและชายแดน โดยในรอบปี 2563 ภาครัฐได้ทุ่มงบประมาณกว่า 6,920.9 ล้านบาท ในการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจชายแดนต่อเนื่องจากงบประมาณกว่า 8,757 ล้านบาทในปี 2562 รวมถึงการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เพื่อให้เป็นฐานการผลิตสำคัญของภูมิภาคด้วยงบประมาณกว่า 16,036 ล้านบาทในปี 2563 และมีการลงทุนเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมและระบบโลจิสติกส์เพื่อเชื่อมพื้นที่เมืองและชายแดน รวมทั้งการอำนวยความสะดวกทางการค้าพิธีการทางศุลกากรการเชื่อมโยงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศ (NSW) อย่างต่อเนื่องตามแผนการพัฒนาระยะยาว นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายสินค้าข้ามแดนอย่างต่อเนื่อง อาทิ การดำเนินการตามข้อตกลงการส่งเสริมการขนส่งข้ามแดนในภูมิภาค GMS-CBTA ในระยะทดลอง (Early Harvest) หากพิจารณามูลค่าการค้าชายแดนของไทยและประเทศเพื่อนบ้านในรอบปี 2562 มีมูลค่ารวม 1,337 ล้านบาท หรือหดตัวลงร้อยละ 3.43 เทียบกับปีก่อนหน้า แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดจะพบว่า

การค้าชายแดนในบางพื้นที่ยังคงเติบโตได้อย่างต่อเนื่อง อาทิ การส่งออกชายแดนไทย-กัมพูชา และการนำเข้าบริเวณชายแดนไทย—เมียนมา ในขณะที่มูลค่าการส่งออกของ ASEAN ในภาพรวมชะลอตัวลงในปี 2562 อยู่ที่ 1,427,178.91 ล้านเหรียญสหรัฐฯ จากมูลค่า 1,448,056.50 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ในปี 2561 แต่มูลค่าการส่งออกเฉพาะในกลุ่มประเทศ CLMV กลับเติบโตขึ้นในปี 2562 อยู่ที่ 304,311 ล้านเหรียญสหรัฐฯ จาก 278,425.33 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ในปี 2561 สะท้อนถึงศักยภาพในการแข่งขันและการดึงดูดการลงทุนที่เพิ่มมากขึ้นของภูมิภาคในการเชื่อมโยงกันสู่การเป็นฐานการผลิตที่สำคัญของ Global Value Chain

อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาผลการประเมินคะแนน Trade Facilitation Performance โดย OECD พบว่าในปี 2562 ไทยได้คะแนนรวม 1.439 จาก คะแนนเต็ม 2.0 ดีขึ้นจากปี 2560 ที่ได้คะแนนประเมินผลดังกล่าวเพียง 1.377 คะแนนสำหรับภาพรวมการดำเนินขจัดอุปสรรคทางการค้าที่มีผลมาจากมาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี (Non-Tariff Measures) ไทยมีการลดลงของอุปสรรคทางการค้าในกลุ่มมาตรการปกป้องทางการค้าจากเดิม 8 มาตรการ เหลือเพียง 4 มาตรการในรอบปี 2562 และ 2563 นอกจากนี้ เมื่อพิจารณามูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศใน CLMV ขยายตัวขึ้นจาก 21,362.32 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ในปี 2561 เป็น 22,837.80 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ในปี 2562 ในขณะที่การลงทุนของไทยในกลุ่มประเทศ CLMV เติบโตอย่างก้าวกระโดดในปี 2562 โดยมีมูลค่าการลงทุนโดยตรงในกลุ่ม CLMV สูงถึง 162,983.51 ล้านบาท จากเดิม 51,787.13 ล้านบาทในปี 2561

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ทางการค้าระหว่างประเทศ สงครามทางการค้าระหว่างสหรัฐและจีน เป็นความท้าทายและโอกาสสำคัญของไทยและประเทศในภูมิภาคในการพัฒนาและอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายทางการค้าระหว่างกันเพื่อส่งเสริมความสามารถทางการแข่งขันของไทยและภูมิภาคสู่การเป็นฐานการผลิตสำคัญของโลก นอกจากนี้ไทยยังเผชิญความท้าทายสำคัญในการเร่งรัดการเจรจาภายใต้กรอบความร่วมมือระหว่างประเทศให้เกิดการปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นมาตรฐานสากล เนื่องจากการขจัดอุปสรรคทางการค้าระหว่างประเทศจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือในการดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เร่งพัฒนากลไกการทำงานให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมตามความตกลงระหว่างประเทศที่ไทยได้ให้สัตยาบรรณไว้ โดยอาจพิจารณากลไกการขับเคลื่อนที่มีภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งรัฐและเอกชนของไทยและเพื่อนบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางปฏิบัติ การติดตามและประเมินผลเพื่อให้สามารถขจัดอุปสรรคทางการค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 23

ขจัดอุปสรรคด้านการเคลื่อนย้ายคน

● เป้าหมาย ●

เพื่อขจัดอุปสรรคในการเคลื่อนย้ายคน ดึงดูดบุคลากรที่มีคุณภาพ และอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยว การศึกษา ตลอดจนการรับบริการด้านการสาธารณสุขในภูมิภาค

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

เพิ่มนักท่องเที่ยว ผู้เชี่ยวชาญ นักศึกษา และผู้เข้ารับบริการทางสาธารณสุขจากต่างประเทศ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งการสร้างอุตสาหกรรมเป้าหมายระดับภูมิภาคนั้น นอกเหนือจากจะต้องอาศัยนโยบายพัฒนาเขตพื้นที่ การเตรียมความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน และการขจัดอุปสรรคด้านการค้าแล้ว การยกระดับและการเตรียมความพร้อมด้านกำลังคนก็นับว่ามีความสำคัญมากเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาอุตสาหกรรมมูลค่าสูงที่จำเป็นต้องอาศัยแรงงานทักษะสูง โดยเฉพาะการอำนวยความสะดวก การเคลื่อนย้ายแรงงานต่างด้าวทักษะสูงในอุตสาหกรรมเป้าหมายมูลค่าสูง ซึ่งจะต้องปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องและสร้างแรงจูงใจในการดึงดูดกำลังคนศักยภาพเข้าในประเทศ

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในช่วงมกราคม – กันยายน 2563 ประเทศไทยมีนักท่องเที่ยวจำนวน 6.7 ล้านคน ลดลงจาก 25.9 ล้านคน ในปี 2562 หรือลดลงร้อยละ 77.3 (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา 2563) เช่นเดียวกันกับแรงงานต่างด้าวทักษะสูง ตามนิยามในพระราชกำหนดการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พบว่าในเดือนตุลาคม 2563 มีจำนวน 42,131 คน ลดลงจาก 47,117 คน ในช่วงเวลาเดียวกันของปีก่อนหน้า หรือลดลงร้อยละ 10.6 (กรมการจัดหางาน 2563) อันเป็นผลมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และการดำเนินมาตรการจำกัดการเดินทางข้ามประเทศมาตรการปิดประเทศ (Lockdown) ทำให้ลดปริมาณการเดินทางที่ไม่จำเป็นตั้งแต่ช่วงต้นปี 2563 เป็นต้นมา

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าจำนวนการเคลื่อนย้ายคนข้ามประเทศจะลดลงจากสถานการณ์ที่ควบคุมไม่ได้ แต่ก็มีอาจปฏิเสธได้ว่าการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เป็นข้อจำกัดที่ทำให้ประเด็นปฏิรูปที่ 23 ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ นอกจากนี้ สถานการณ์ดังกล่าวยังอาจเป็นปัจจัยเร่งให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานผิดกฎหมายและการค้ามนุษย์ที่เพิ่มมากขึ้น โดยแรงงานในประเทศเพื่อนบ้านมีแนวโน้มลักลอบเข้ามาในประเทศไทยทางช่องทางธรรมชาติตามแนวชายแดน เพื่อหลีกหนีการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในประเทศต้นทางมายังประเทศไทยที่มีการควบคุมการแพร่ระบาดได้ดีกว่า รวมทั้งแสวงหาโอกาสการทำงานในประเทศไทย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น เพื่อยกระดับมาตรฐานและควบคุมความปลอดภัยในการเคลื่อนย้ายแรงงานข้ามพรมแดน จึงควรพิจารณาจัดตั้งคณะทำงานด้านการเคลื่อนย้ายแรงงานในภูมิภาคอาเซียนขึ้น เพื่อให้ครอบคลุมทั้งประเด็นเรื่องการคัดกรองโรคอุบัติใหม่ อาชญากรรม และปัญหาในมิติอื่น ๆ โดยร่วมกันหาแนววิธีปฏิบัติการจัดจ้างแรงงานต่างด้าวทักษะพื้นฐาน-ทักษะสูง การผ่อนคลายด้านกฎระเบียบและข้อบังคับในการสร้างแรงจูงใจให้แรงงานต่างด้าวทักษะสูงเข้ามาทำงานในภูมิภาค อาทิ การอำนวยความสะดวกด้านการต่อวีซ่า การให้ความคุ้มครองด้านสิทธิของแรงงาน และรวมไปถึงสิทธิในการรักษาพยาบาลและความมั่นคงปลอดภัยด้านอื่น ๆ และการส่งกลับแรงงานที่ปลอดภัยต่อสุขภาพและสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน รวมทั้งเชื่อมโยงฐานข้อมูลแรงงานเข้ากับฐานข้อมูลสากล เพื่อสร้างความเชื่อมั่นของประเทศในประเด็นความมั่นคง และความปลอดภัยของทรัพย์สินตลอดจนเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมภาคการผลิตของประเทศให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 24

เร่งรัดการเจรจากับประเทศกลุ่มเป้าหมาย

● เป้าหมาย ●

เพื่อมุ่งเน้นการเจรจาการค้ากับประเทศกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ จีน อินเดีย และบังกลาเทศ ซึ่งมีบทบาทหลักในการขยายตลาดและห่วงโซ่อุปทานสู่ระดับภูมิภาค โดยเน้นการขจัดอุปสรรค การสนับสนุนการค้าการลงทุน และการเสริมเสร้างอุตสาหกรรมระดับภูมิภาค

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ประเทศไทยมีข้อตกลงทางการค้ากับประเทศเป้าหมาย เพิ่มมูลค่าการค้ากับประเทศเป้าหมาย รวมทั้งเพิ่มมูลค่าการลงทุนในไทยและภูมิภาค

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ความสัมพันธ์ทางภูมิศาสตร์ระหว่างประเทศมีความสำคัญมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง เห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงขั้วอำนาจทางเศรษฐกิจและความมั่นคงในโลก ซึ่งแม้ว่าสหรัฐอเมริกาจะยังคงมีเป็นประเทศมหาอำนาจอันดับต้น ๆ ของโลกก็ตาม แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าสาธารณรัฐประชาชนจีนได้เข้ามามีบทบาทต่อระบบเศรษฐกิจและห่วงโซ่คุณค่าโลกอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในช่วงทศวรรษหลังนี้ที่จีนเข้ามีบทบาทในการกำหนดทิศทางตลาดการค้า เป็นฟันเฟืองสำคัญในห่วงโซ่การผลิตตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ ซึ่งเน้นย้ำถึงบทบาทที่จีนเป็นทั้งเป็นคู่ค้าและคู่แข่งของทุกประเทศในตลาดโลก

การรวมกลุ่มของประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ทั้งกลุ่มที่เป็นองค์การระหว่างประเทศหรือระดับภูมิภาค อาทิ ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในเอเชีย-แปซิฟิก (APEC) และอาเซียน (ASEAN) รวมถึงแผนงานและกรอบความร่วมมือในระดับอนุภูมิภาค อาทิ GMS, IMT-GT, ACMECS, BIMSTEC, Mekong-Japan, MLC, MRC, Mekong-Korea และ Mekong-Ganga ซึ่งหากสามารถรวมตัวและมีความเป็นปึกแผ่นก็จะทำให้มีศักยภาพที่จะพัฒนาเป็นขั้วพลังที่สำคัญในภูมิภาคและสามารถถ่วงดุลกับประเทศมหาอำนาจได้ อย่างไรก็ตาม ภูมิภาคนี้ยังมีจุดล่อแหลมต่อเสถียรภาพและความมั่นคงในภูมิภาค ซึ่งรวมถึงความขัดแย้งด้านอธิปไตยและประวัติศาสตร์ เช่น ความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ ทะเลจีนตะวันออก และคาบสมุทรเกาหลี ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ภูมิภาคนี้เป็นส่วนหนึ่งในสมการของการดำเนินความสัมพันธ์ภาพใหญ่ระหว่างประเทศมหาอำนาจที่มีผลประโยชน์ในระดับโลก ดังนั้น การเร่งรัดการเจรจาความร่วมมือและการเจรจาทางการค้ากับประเทศกลุ่มเป้าหมายภายใต้กรอบเจรจาใหม่ ๆ จึงนับเป็นวาระการพัฒนาที่สำคัญของประเทศไทย

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในช่วงปี 2562 ในวาระที่ประเทศไทยเป็นประธานอาเซียน ไทยได้ให้ความสำคัญกับการสนับสนุนและเร่งรัดการเจรจาความตกลงการค้าภายใต้กรอบ Regional Comprehensive Economic Partnership (RCEP) ซึ่งเป็นความตกลงพันธมิตรทางการค้าในระดับภูมิภาคที่เป็นกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่าง ASEAN ทั้ง 10 ประเทศ กับคู่ภาคี 6 ประเทศ ได้แก่ จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ อินเดีย ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ โดยในวันที่ 15 พฤศจิกายน 2563 ในโอกาสการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนครั้งที่ 37 และการประชุมสุดยอดผู้นำ RCEP ครั้งที่ 4 ผ่านระบบการประชุมทางไกล ผู้นำประเทศ RCEP ทั้ง 15 ประเทศ (ยกเว้นอินเดีย) ได้ประกาศแถลงการณ์ร่วม และเป็นสักขีพยานการลงนามในความตกลง RCEP ของรัฐมนตรี RCEP ซึ่งถือเป็นกลุ่มความตกลงทางการค้าการลงทุนที่ใหญ่ที่สุดในโลก ส่งผลให้เกิดโอกาสทางการค้าใหม่ ๆ แก่สินค้าและบริการที่ประเทศไทยมีศักยภาพและความสามารถในการแข่งขัน และกระตุ้นให้เกิดการขยายตัวทางการค้าสู่ตลาดใหม่ ๆ ต่อไปในอนาคต ทั้งนี้ ความตกลง RCEP คาดว่าจะมีผลบังคับใช้ในช่วงกลางปี 2564 ภายหลังที่แต่ละประเทศได้ให้สัตยาบันผ่านกระบวนการขั้นตอนภายในประเทศแล้ว

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม ความท้าทายสำคัญของการบรรลุเป้าหมายการเจรจาการค้ากับกลุ่มประเทศเป้าหมาย คือความไม่แน่นอนทางการเมืองระหว่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศมหาอำนาจที่จะมีการเปลี่ยนแปลงผู้นำตามวาระการครองตำแหน่ง เช่น สหรัฐอเมริกา นิวซีแลนด์ และญี่ปุ่น ซึ่งอาจทำให้นโยบายการค้าระหว่างประเทศปรับเปลี่ยนตามผู้ที่จะมาดำรงตำแหน่ง อีกทั้งภาวะความถดถอยทางเศรษฐกิจเนื่องมาจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ก็นับเป็นปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญที่จะส่งผลให้ประเทศมหาอำนาจชะลอการเจรจาการค้ากับกลุ่มประเทศเป้าหมาย และหันมามุ่งพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในประเด็นการปฏิรูปที่ 24 เร่งรัดการเจรจากับประเทศกลุ่มเป้าหมาย ประเทศไทยควรใช้ประโยชน์จากความสามารถในการรับมือกับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่นานาประเทศมีความเชื่อมั่นต่อระบบสาธารณสุขของไทย ในการสร้างพันธมิตรการค้าระหว่างประเทศ โดยอาจยื่นข้อเสนอความช่วยเหลือด้านการสาธารณสุขในการเพิ่มข้อตกลงทางการค้ากับประเทศเป้าหมาย หรือขยายโอกาสในการลงทุนทั้งในไทยและภูมิภาค นอกจากนี้ อาจส่งเสริมการลงทุนธุรกิจบริการสุขภาพในประเทศเป้าหมายที่เป็นคู่ค้าที่สำคัญ

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 25

ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการไทยลงทุนในต่างประเทศ

● **เป้าหมาย** ●

ใช้ที่ตั้งของประเทศไทยอันเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญในภูมิภาคให้เป็นประโยชน์สำหรับการขยายโอกาสให้ผู้ประกอบการไทย โดยเฉพาะ SMEs ได้มีโอกาสขยายตลาดและ/หรือการผลิตสู่ภูมิภาค เพื่อช่วยพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการไทยในระดับนานาชาติ

● **ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565** ●

เพิ่มการลงทุนในต่างประเทศของผู้ประกอบการไทย และเพิ่มรายได้จากต่างประเทศของผู้ประกอบการไทย

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป นโยบายทางการค้าและการลงทุนที่เสรีในโลกปัจจุบันนำไปสู่การเสริมสร้างให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ รวมถึงกระตุ้นให้เกิดการเปิดโอกาสทางธุรกิจในตลาดใหม่จำนวนมาก ซึ่งการที่ไทยจะมุ่งเน้นการค้าแค่ตลาดในประเทศอาจไม่เพียงพอ จึงต้องดำเนินยุทธศาสตร์เชิงรุกในการแสวงหาตลาดใหม่ ๆ และส่งเสริมให้ผู้ประกอบการไทยไปลงทุนในต่างประเทศโดยเฉพาะในกลุ่มประเทศ CLMV (Cambodia, Laos, Myanmar and Vietnam) และอาเซียน เพื่อขยายตลาดการลงทุนให้กว้างขึ้น รวมทั้งส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากกรอบความร่วมมือของอาเซียนกับประเทศนอกกลุ่มอาเซียน ตลอดจนหุ้นส่วนการพัฒนานอกภูมิภาค เพื่อให้ประเทศไทยสามารถใช้จุดเด่นในเรื่องที่ตั้งเชิงภูมิศาสตร์ในการแสวงหาวัตถุดิบและแรงงานเพื่อขยายฐานการผลิต แลกเปลี่ยนและเผยแพร่ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เพื่อสนับสนุนบทบาทของไทยในการเป็นชาติการค้า และก้าวไปเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและการค้าที่สำคัญของภูมิภาค ทั้งนี้ การส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศของผู้ประกอบการไทยเป็นหนึ่งแนวนโยบายที่สำคัญของภาครัฐ ซึ่งผลักดันผ่านยุทธศาสตร์เชิงรุกว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศของนักลงทุนไทยอย่างเร่งด่วน

การดำเนินงานที่ผ่านมา ประเทศไทยมีการดำเนินการมาตรกาการส่งเสริมการลงทุนของนักลงทุนไทยในต่างประเทศเป็นประเด็นที่ภาครัฐให้ความสำคัญมาอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2562 การลงทุนโดยตรงของนักลงทุนไทยในต่างประเทศมีมูลค่า 314,233.17 ล้านบาท ลดลงจากปีก่อนหน้าที่มีการลงทุนในต่างประเทศ 561,950.91 ล้านบาท โดยมีสัดส่วนการลงทุนในประเทศกลุ่มอาเซียนสูงถึง 96,470.51 ล้านบาท (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2563) ซึ่งยังไม่สามารถบรรลุค่าเป้าหมายของประเด็นปฏิรูปที่ 25 ที่กำหนดไว้ในปี 2565 ได้ ทั้งนี้ การลงทุนส่วนใหญ่เป็นการลงทุนในภาคการผลิตมีมูลค่า 148,471.94 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 47.2 รองลงมาคือการขายส่งและการขายปลีก การซ่อมยานยนต์และจักรยานยนต์ นอกจากนี้ ประเทศไทยยังมีการดำเนินนโยบายอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมการลงทุนของผู้ประกอบการ อาทิ การส่งเสริมองค์ความรู้ในด้านการลงทุนของผู้ประกอบการไทยในต่างประเทศเพื่อเสริมสร้างศักยภาพให้แก่ผู้ประกอบการไทยและให้ความรู้ความเข้าใจด้านการลงทุนในต่างประเทศแก่นักลงทุน เจ้าของธุรกิจ ทายาทธุรกิจและผู้บริหารระดับสูงที่ได้รับมอบหมายจากองค์กรในการบริการงานในต่างประเทศ โดยผ่านการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนที่ได้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลการลงทุนไทยในต่างประเทศ (Thailand Oversea Investment Centre: TOI) รวมทั้งมีการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานในการส่งเสริมและดูแลผู้ประกอบการและนักลงทุนไทยในต่างประเทศผ่านโครงการการทูตเพื่อประชาชน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ดี ความผันผวนของเศรษฐกิจโลก ตลอดจนการแข่งขันที่เพิ่มสูงขึ้นอันเป็นผลจากการเปิดเสรีการค้าและการลงทุน รวมถึงความท้าทายที่การเกิดขึ้นของรูปแบบการประกอบธุรกิจใหม่ ๆ ที่นำเทคโนโลยีเข้ามาเป็นตัวช่วยสำคัญจนเกิดเป็นทั้งโอกาสและอุปสรรคต่อการประกอบกิจการหรือลงทุนในธุรกิจใหม่ ๆ และสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลให้เกิดความเสี่ยงที่อาจนำไปสู่การยกเลิกการลงทุนนอกประเทศ และมาตรการปิดเมืองทั่วโลกเพื่อควบคุมการระบาดของโรคอาจส่งผลกระทบต่อห่วงโซ่มูลค่า ทำให้หลายบริษัทพิจารณาเน้นการผลิตในประเทศมากขึ้น นอกจากนี้ ผู้ประกอบการโดยเฉพาะ SMEs ยังต้องได้รับการส่งเสริมศักยภาพในการไปลงทุนในต่างประเทศ เนื่องจากการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศยังขาดยุทธศาสตร์การลงทุนในตลาดต่าง ๆ ที่ระบุถึงนโยบายที่เป็นรูปธรรม โดยส่วนใหญ่เป็นการเน้นให้ข้อมูลการลงทุนมากกว่าจัดทำมาตรการส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศสำหรับผู้ประกอบการไทย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การบรรลุเป้าหมายว่าด้วยการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการไทยลงทุนในต่างประเทศนั้น จำเป็นต้องมีการส่งเสริมมาตรการเชิงรุกโดยใช้กลไกที่มีอยู่เดิมในการสนับสนุนและเร่งรัดให้เกิดการขยายตัวของการลงทุนของนักลงทุนไทยในต่างประเทศ ทั้งการแนะนำนักลงทุนเพื่อเปิดตลาดการลงทุนใหม่ และการบูรณาการการทำงานของทีมประเทศไทยในต่างประเทศให้เข้าถึงกลุ่มผู้ประกอบการและนักลงทุนไทยรายใหม่ ๆ และยกระดับศูนย์ข้อมูลการลงทุนของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นให้เข้ากับสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีและความท้าทายที่เกิดขึ้นจากโรคระบาด เพื่อที่จะพร้อมรับมือและเป็นที่ปรึกษาด้านการลงทุนให้แก่นักลงทุนและผู้ประกอบการไทยที่ประสบปัญหา และเร่งจัดทำแผนยุทธศาสตร์การลงทุนในต่างประเทศซึ่งต้องมีการวิเคราะห์ตลาดและสาขาการลงทุนที่ควรได้รับการสนับสนุนให้มีการลงทุนในต่างประเทศ ตลอดจนมีมาตรการส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศสำหรับผู้ประกอบการไทย ทั้งมาตรการจูงใจทางการเงินและไม่ใช่ทางการเงิน โดยการช่วยเหลือทางการเงินอาจรวมถึงการสร้างโอกาสให้ผู้ประกอบโดยเฉพาะ SMEs เข้าถึงแหล่งเงินกู้และการประกันการลงทุน ตลอดจนนโยบายยกเว้นภาษี ในขณะเดียวกันก็ควรมีการจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะที่จะเป็นหน่วยงานกลางในการสนับสนุนให้ SMEs ขยายธุรกิจ โดยเป็นตัวกลางประสานร่วมมือกับบริษัทขนาดใหญ่ เพื่อให้สามารถขยายฐานการลงทุนไปยังต่างประเทศ

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 26

Connectivity : การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในประเทศ

● เป้าหมาย ●

ขจัดอุปสรรคด้านการขนส่งและโลจิสติกส์เพื่อเชื่อมโยงตลาดและแหล่งการผลิตในห่วงโซ่อุปทาน และการอำนวยความสะดวกด้านการเดินทางซึ่งจะช่วยดึงดูดการลงทุนในภูมิภาค

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ลดต้นทุนและระยะเวลาในการเดินทางและขนส่งสินค้าภายในประเทศ ทั้งนี้ ในปี 2562 ประเทศไทยมีต้นทุนค่าขนส่งสินค้าร้อยละ 6.7 ต่อ GDP หรือคิดเป็นประมาณร้อยละ 49.7 ของต้นทุนโลจิสติกส์

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ประเทศไทยมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่งทั้งภายในประเทศและเชื่อมโยงระหว่างประเทศอย่างต่อเนื่องทำให้ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานที่ดีขึ้นโดยลำดับ ซึ่งในปี 2563 อยู่ในอันดับที่ 44 ดีขึ้นจากในปี 2562 ที่อยู่ในอันดับที่ 45 อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมาการเดินทางและขนส่งสินค้าของประเทศพึ่งพาการเดินทางและขนส่งสินค้าทางถนน ซึ่งเป็นผลจากการพัฒนาโครงข่ายทางถนนให้มีความครอบคลุมพื้นที่ในอดีตที่ผ่านมา ประกอบกับการขนส่งทางถนนยังมีความได้เปรียบกับการขนส่งรูปแบบอื่นๆ ที่เป็นรูปแบบการขนส่งที่สามารถเชื่อมโยงการเดินทางและขนส่งสินค้าตั้งแต่จุดต้นทางจนถึงจุดหมายปลายทาง แต่เนื่องจากการขนส่งทางถนนเป็นรูปแบบการขนส่งที่มีต้นทุนทางเศรษฐกิจสูงสุด ทำให้รัฐบาลมีนโยบายเร่งรัดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทางและขนส่งสินค้าทางรางและทางน้ำเพิ่มขึ้น เพื่อลดต้นทุนและระยะเวลาที่ใช้ในการเดินทางและขนส่งสินค้าของประชาชนและผู้ประกอบการในภาคส่วนต่างๆ ซึ่งจะช่วยยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศในภาพรวม

การดำเนินงานที่ผ่านมา ภาครัฐได้มีนโยบายเร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางราง รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวเนื่อง เพื่อให้ระบบขนส่งทางรางเป็นโครงข่ายหลักที่ใช้ในการเดินทางและขนส่งสินค้าภายในประเทศ เนื่องจากเป็นรูปแบบการขนส่งที่สามารถพัฒนาให้มีความครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศได้ดีกว่าการขนส่งทางน้ำที่อาจจะมีข้อจำกัดทางกายภาพ โดยปัจจุบัน รฟท. อยู่ระหว่างการก่อสร้างรถไฟทางคู่และทางสายใหม่ จำนวนรวม 9 เส้นทาง ระยะทาง 1,674 กม. และคาดว่าจะเปิดให้บริการได้ครบทุกเส้นทางในปี 2569 เป็นต้นไป และ ขบ. อยู่ระหว่างการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับการขนส่งสินค้าทางรางในบริเวณประตูการค้าหลักที่สำคัญ ได้แก่ ศูนย์เปลี่ยนถ่ายรูปแบบการขนส่งสินค้าเชียงของ จ.เชียงราย ที่คาดว่าจะเปิดให้บริการในปี 2563 และศูนย์การขนส่งชายแดน จ.นครพนม ที่คาดว่าจะเปิดให้บริการในปี 2567 นอกจากนี้ หน่วยงานรับผิดชอบยังอยู่ระหว่างการพัฒนาท่าอากาศยานและท่าเรือหลักที่สำคัญ เพื่อรองรับการเดินทางระหว่างประเทศและการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ต่างๆ อาทิ การพัฒนาท่าเรือแหลมฉบังระยะที่ 3 และท่าเรืออุตสาหกรรมมาบตาพุดระยะที่ 3 ที่คาดว่าจะเปิดให้บริการในปี 2568 การพัฒนาท่าอากาศยานอู่ตะเภาที่คาดว่าจะเปิดให้บริการในปี 2567

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านคมนาคมขนส่งของประเทศได้ดำเนินการโดยหน่วยงานรับผิดชอบที่มีอำนาจและหน้าที่เฉพาะด้าน โดยมีการพิจารณาศึกษาความเหมาะสมเป็นรายโครงการ และยังขาดการพิจารณาแนวทางการบูรณาการการใช้ประโยชน์จากการลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ร่วมกัน ทำให้มีการลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่มีกลุ่มเป้าหมายที่ใกล้เคียงกันในบางพื้นที่โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีปริมาณความต้องการเดินทางและขนส่งสินค้าอยู่ในระดับสูง อาทิ พื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ ย่านชุมชนและเมือง **นอกจากนี้ หน่วยงานรับผิดชอบในแต่ละด้านยังไม่สามารถประสานแผนการพัฒนาร่วมกันทั้งในด้านแผนการเปิดให้บริการและการให้บริการภายหลังจากการเปิดให้บริการ** เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายที่เพิ่มสูงขึ้นจากค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการขนถ่ายหลายครั้ง (Double Handling) และอำนวยความสะดวกด้านการเดินทางและขนส่งสินค้าของประชาชนให้สามารถเชื่อมต่อกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ อาทิ โครงการพัฒนาศูนย์ขนส่งสินค้าทางรถไฟ (SRTO) การจัดหารถจักร 20 ตัน/เพลา และการสรรหาเอกร่วมลงทุนในสถานีบรรจุและแยกสินค้ากล่องที่ลาดกระบัง กระบัง **ส่งผลให้ในช่วงที่ผ่านมาการขนส่งสินค้าทางรถไฟ ในเส้นทางดังกล่าวมีแนวโน้มลดลง แม้ว่าจะมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มขึ้นก็ตาม**

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย กระทรวงคมนาคมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรร่วมกันพิจารณาจัดทำแผนการลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่งเป็นรายพื้นที่บนเงื่อนไขของการกำหนดให้ระบบขนส่งทางรางเป็นโครงข่ายหลักที่ใช้ในการเดินทางและขนส่งสินค้าของประเทศ โดยอาจจะเริ่มดำเนินการในพื้นที่ที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจอยู่ในลำดับสูงเป็นลำดับแรก ทั้งนี้ แผนการลงทุนฯ อย่างน้อยควรต้องมีการพิจารณาจัดลำดับความสำคัญของโครงการลงทุน ด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อรองรับการเดินทางและขนส่งสินค้าต่อเนื่องหลายรูปแบบ การกำหนดโครงสร้างอัตราค่าบริการและรูปแบบการบริหารจัดการที่ครอบคลุมตั้งแต่ต้นทางจนถึงปลายทางที่ชัดเจน พร้อมทั้งมีการพิจารณานำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในการบริการจัดการด้วย ซึ่งจะช่วยให้ลดอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการขนส่งและโลจิสติกส์เพื่อเชื่อมโยงตลาดและแหล่งการผลิตในห่วงโซ่อุปทาน และการอำนวยความสะดวกด้านการเดินทาง ซึ่งจะช่วยยกระดับขีดความสามารถการแข่งขันของประเทศและดึงดูดการลงทุนในภูมิภาคได้ตามเป้าหมายต่อไป

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 27

Connectivity : พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระดับภูมิภาค

● <u>เป้าหมาย</u> ●

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศสามารถเสริมศักยภาพให้ก้าวสู่การเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจและเป็นจุดเชื่อมต่อที่สำคัญของภูมิภาค

● <u>ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565</u> ●

มีกลไกการทำงานร่วมกันในระดับภูมิภาคโดยเฉพาะในระดับ CLMVT ให้เกิดขึ้นได้อย่างสมบูรณ์

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

การผลักดันวาระพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเชื่อมต่อไทยและประเทศในภูมิภาคและการพัฒนาการอำนวยความสะดวกทางการค้าและการลงทุน การเสริมศักยภาพของประเทศให้ก้าวสู่การเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจและเป็นจุดเชื่อมต่อที่สำคัญของภูมิภาคที่ใช้ประโยชน์จากการมีที่ตั้งเชิงยุทธศาสตร์ที่ดีของประเทศไทยในภูมิภาคจะทำให้ประเทศไทยมีบทบาทสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประเทศเพื่อนบ้านและมุ่งไปสู่การพัฒนาของภูมิภาคร่วมกันอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเชื่อมต่อไทยและประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่ม CLMV (Cambodia-Lao PDR-Myanmar-Vietnam) ซึ่งมีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจในระดับสูงและยังมีความต้องการในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอีกมากในอนาคต ซึ่งจะเป็นโอกาสในความร่วมมือและช่วยสนับสนุนการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในภาพรวม

การพัฒนามีกลไกและขั้นตอนการดำเนินงานในการสร้าง Platform การทำงานร่วมกันระหว่างไทยและ CLMV ผ่านกรอบความร่วมมือที่สำคัญ อาทิ ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ อิรวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (Ayeyawady-Chao Phraya-Mekong Economic Cooperation Strategy: ACMECS) ซึ่งเป็นกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจในระดับอนุภูมิภาค เพื่อส่งเสริมการพัฒนาอย่างสมดุล ลดช่องว่างทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศสมาชิก ได้แก่ กัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมียนมา เวียดนาม และไทย และส่งเสริมความเจริญอย่างยั่งยืนในอนุภูมิภาค รวมถึงความร่วมมือการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษสามฝ่าย อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย (IMT-GT) และความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง 6 ประเทศ (Greater Mekong Subregion: GMS)

การดำเนินงานที่ผ่านมา ประเทศไทยได้ดำเนินการเร่งรัดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเชื่อมโยงในระดับภูมิภาคผ่านการดำเนินการภายใต้ความร่วมมือระหว่างประเทศทั้งในระดับทวิภาคีและระดับพหุภาคี โดยการเร่งรัดขับเคลื่อนโครงการความร่วมมือเพื่อการเชื่อมโยงทางกายภาพระหว่างประเทศทั้งในระดับอนุภูมิภาคและภูมิภาคตามแผนแม่บทการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ สำหรับความร่วมมือระดับ CLMVT ในปี 2561 ในการประชุมผู้นำยุทธศาสตร์ความร่วมมือ ACMECS ได้รับรองแผนแม่บท ACMECS Connectivity Master Plan มีเป้าหมายในการเสริมสร้างความเชื่อมโยงแบบไร้รอยต่อในอนุภูมิภาค การสอดประสานด้านเศรษฐกิจและการพัฒนาภูมิภาคในลักษณะยั่งยืนและมีนวัตกรรม (Smart and Sustainable ACMECS) และในปี 2563 ในการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโส ACMECS ได้เห็นชอบในหลักการการจัดตั้ง ACMECS Development Fund ซึ่งเป็นกองทุนสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระหว่างประเทศระดับภูมิภาค ทั้งนี้ ประเทศไทยอยู่ระหว่างการผลักดันในการสร้างกลไกการทำงานของ ACMECS Development Fund และเร่งรัดให้เกิดการจัดตั้งสำนักเลขาธิการ AMCECS เพื่อให้มีเจ้าภาพหลักในการผลักดันวาระการพัฒนาระดับ CLMVT รวมถึงการประสานงานและติดตามผลการดำเนินงานตามข้อตกลงต่างๆ ในระดับ CLMVT นอกจากนี้ ประเทศไทยได้ดำเนินการเร่งรัดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเชื่อมโยงในระดับภูมิภาคผ่านการดำเนินการภายใต้ความร่วมมือระหว่างประเทศทั้งในระดับทวิภาคีและระดับพหุภาคีอื่นๆ เช่น ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง 6 ประเทศ (Greater Mekong Subregion: GMS) ได้เร่งรัดการอำนวยความสะดวกกิจกรรมทางเศรษฐกิจข้ามพรมแดนภายใต้ความตกลงการอำนวยความสะดวกคมนาคมขนส่งข้ามพรมแดนในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (GMS Cross Border Transport Facilitation Agreement: CBTA) โดยเร่งปรับปรุงกฎระเบียบการดำเนินงานในด่านพรมแดนและโลจิสติกส์ให้เป็นมาตรฐานเดียวกันและมีความปลอดภัย เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันและความพร้อมของผู้ประกอบการสู่การเป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่มูลค่าโลกต่อไป รวมถึงได้เริ่มดำเนินการโครงการโครงสร้างพื้นฐานภายใต้กรอบ Regional Investment Framework 2022 ได้แก่ โครงการพัฒนารถไฟทางคู่ในประเทศ โครงการพัฒนาท่าเรือแหลมฉบัง และโครงการพัฒนาเส้นทางรถไฟเด่นชัย-เชียงราย-เชียงของ และความร่วมมือการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษสามฝ่าย อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย (IMT-GT) ประเทศไทยได้เร่งรัดผลักดันการเชื่อมโยงบริเวณชายแดนรอบประเทศอย่างไร้รอยต่อและอำนวยความสะดวกต่อการเคลื่อนย้ายคน สินค้า และบริการได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ โดยเร่งรัดการพัฒนาโครงการสำคัญ เช่น การพัฒนาบริเวณชานแดนไทย-มาเลเซีย ณ ด่านศุลกากรสะเดา จังหวัดสงขลา และโครงการเมืองยางพารา จังหวัดสงขลาเป็นต้น ทั้งนี้ ความพยายามในการเร่งรัดการผลักดันการพัฒนาโครงสร้างระดับภูมิภาคเหล่านี้ก่อให้เกิดความเติบโตทางเศรษฐกิจในพื้นที่โครงการ ตลอดจนสนับสนุนการค้าชายแดน-ผ่านแดนระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ในปี 2562 คิดเป็นมูลค่า 1,337,282 ล้านบาท หรือร้อยละ 8.88 ของมูลค่าการค้าระหว่างประเทศของไทย โดยเป็นมูลค่าการค้าชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน (มาเลเซีย-เมียนมา-สปป.ลาว-กัมพูชา) รวม 1,069,251 ล้านบาท และมูลค่าการค้าผ่านแดนแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน (สิงคโปร์-จีนตอนใต้-เวียดนาม) รวม 268,031 ล้านบาท

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การเจรจาภายใต้กรอบความร่วมมือระหว่างประเทศยังมีข้อจำกัดที่หลากหลายและเป็นไปตามความพร้อมและสมัครใจของประเทศสมาชิกที่เกี่ยวข้อง อาทิ งบประมาณเพื่อสร้างกลไกการทำงานในระดับ CLMVT นอกจากนี้ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระดับภูมิภาคหลายโครงการมีการทับซ้อนกันในหลายพื้นที่ ตลอดจนขาดความเชื่อมโยงในรายละเอียด โดยเฉพาะในมิติเชิงเวลาและบริบทการเชื่อมโยงกับโครงการพัฒนาที่เกี่ยวเนื่องในพื้นที่ รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระดับภูมิภาคหลายโครงการมีเอกลักษณ์เฉพาะที่แตกต่างจากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานภายในประเทศ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การสร้างกลไกการทำงานร่วมกันในระดับภูมิภาคโดยเฉพาะในระดับ CLMVT ให้เกิดขึ้นได้อย่างสมบูรณ์ จำเป็นอย่างยิ่งที่ประเทศต่าง ๆ จะต้องเร่งรัดการดำเนินการภายในให้แล้วเสร็จหรือแสวงหาแนวทางร่วมกันในการขจัดความท้าทายต่าง ๆ ที่มีอยู่ เพื่อให้การประสานงานและติดตามผลการดำเนินงานในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในภูมิภาคเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ เนื่องจากความร่วมมือในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ในภูมิภาคจะต้องพิจารณาถึงความพร้อมในการเชื่อมโยงที่เป็นมาตรฐานเดียวกันและอยู่บนพื้นฐานระยะเวลาการพัฒนาที่ใกล้เคียงกัน จึงมีความจำเป็นที่ประเทศไทยต้องเร่งรัดการจัดตั้งกลไกกลางคือ คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนด้านการรวมกลุ่มในภูมิภาค ภายใต้คณะกรรมการนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ (กนศ.) หรือคณะกรรมการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน (กพบ.) หรือกลไกระดับชาติอื่นๆเพื่อพิจารณาสภานะภาพรวมของการขับเคลื่อนการพัฒนาในประเด็นความร่วมมือระหว่างประเทศ กำหนดทิศทางและจัดลำดับความสำคัญในการเร่งจัดการดำเนินการพัฒนาต่างๆที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการพัฒนาระหว่างประเทศให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาของประเทศอย่างเป็นระบบ

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 28

การจัดตั้งศูนย์กลางการวิจัยและพัฒนา

● <u>เป้าหมาย</u> ●

เพื่อจัดตั้งหน่วยงานกลางเพื่อดูแลการวางกลยุทธ์และจัดสรรงบประมาณการวิจัยพัฒนาของประเทศให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศและช่วยผลักดันการสร้างมูลค่าทางธุรกิจของสิทธิบัตรจากงานวิจัย รวมทั้งเพิ่มรายจ่ายเพื่อการวิจัยพัฒนาของภาครัฐและเอกชนการวิจัยพัฒนา และออกมาตรการเพื่อเพิ่มคุณภาพและจำนวนนักวิจัยในอุตสาหกรรมหลักของประเทศ

● <u>ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565</u> ●

คงระดับ/พัฒนายกระดับ (1) อันดับดัชนีนวัตกรรมโลก (2) ร้อยละของการเพิ่มของการใช้จ่ายการวิจัยพัฒนารวมของภาคของภาครัฐและเอกชนในอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีเป้าหมาย (3) ร้อยละของการเพิ่มของการใช้จ่ายการวิจัยพัฒนาของภาคเอกชน (4) จำนวนสิทธิบัตรที่ได้รับการอนุมัติในกลุ่มอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีเป้าหมาย (5) จำนวนของสัญญาลิขสิทธิ์ที่มาจากโครงการที่ได้รับทุนจากศูนย์วิจัยกลาง (6) จำนวนสัดส่วนของนักวิจัยต่างชาติในศูนย์วิจัยของภาครัฐและเอกชน (7) จำนวนบริษัทชั้นนำต่างชาติที่มาลงทุนเปิดศูนย์วิจัย (8) หลักสูตรการทำการวิจัยร่วมได้รับการกำหนดเป็นหลักสูตรจำเป็นสำหรับการศึกษาในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ประเทศไทยจำเป็นต้องมีหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการวิจัยและพัฒนา เพื่อดำเนินการวางแผนยุทธศาสตร์การวิจัยและพัฒนาแห่งชาติ และดูแลขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ฯ ผ่านโครงสร้างการวิจัยพัฒนาต่าง ๆ ให้สามารถเพิ่มคุณภาพและปริมาณของการวิจัยและพัฒนาได้อย่างต่อเนื่องในอนาคต รวมถึงทำหน้าที่ในการดูแลการจัดสรรงบประมาณการวิจัยและพัฒนาของประเทศที่สามารถสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายอย่างมั่นคง สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ นอกจากนี้ ศูนย์การวิจัยและพัฒนากลางควรจัดทำประเด็นสำคัญต่อการพัฒนาการวิจัยตามแผนยุทธศาสตร์ เช่น กฎหมาย ทักษะ มาตรการจูงใจ และมีหน้าที่ทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการผลักดันให้เรื่องต่าง ๆ เหล่านี้อำนวยความสะดวกต่อการวิจัยและพัฒนาของประเทศ

ปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ซึ่งเป็นหน่วยงานในกำกับของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ได้ถูกกำหนดให้ดำเนินการด้านจัดทำนโยบายแผนยุทธศาสตร์ และกรอบงบประมาณเพื่อการจัดสรรทุนวิจัยด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมของประเทศ โดยมีสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ ทำหน้าที่พิจารณาให้ความเห็นชอบกรอบวงเงินงบประมาณประจำปีด้านการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของประเทศ รวมทั้งเสนอระบบการจัดสรรและบริหารงบประมาณแบบบูรณาการที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ตามกรอบวงเงินดังกล่าว ซึ่งเมื่อพิจารณาแนวโน้มของการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาของประเทศไทยในช่วงปี 2559 – 2561 พบว่า ในปี 2561 มีค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนามูลค่ารวม 182,357 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2559 คิดเป็นร้อยละ 60 และเมื่อเทียบเป็นสัดส่วนกับ GDP ของประเทศแล้ว (GERD/GDP) พบว่า สัดส่วนดังกล่าว

เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจนมีสัดส่วน GERD/GDP คิดเป็นร้อยละ 1.11 ของ GDP ในปี 2561 โดยมีค่าใช้จ่ายด้านการลงทุนด้าน R&D จากภาคเอกชนเพิ่มขึ้นต่อเนื่องจากปี 2559 คิดเป็นร้อยละ 73 ซึ่งนับเป็นสัญญาณที่ดีว่าภาคเอกชนเล็งเห็นประโยชน์ด้านการวิจัยและพัฒนามากขึ้น โดยเฉพาะแนวโน้มการปรับตัวที่สอดคล้องกับการพัฒนาอุตสาหกรรม 4.0 ส่งผลให้การลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาคาดว่าจะเพิ่มขึ้นใกล้เคียงเป้าหมายในสิ้นปี 2564 ที่ร้อยละ 1.5 ของ GDP อย่างไรก็ตาม การจัดอันดับความสามารถด้านนวัตกรรมของประเทศไทยโดยองค์การทรัพย์สินทางปัญญาแห่งโลกในปี 2563 อยู่ที่อันดับที่ 44 ลดลงจากอันดับที่ 43 ในปี 2562 จากทั้งหมด 131 ประเทศ เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลให้ภาพรวมการพัฒนาด้านนวัตกรรมต้องชะลอตัวลงอย่างมาก

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในปี 2562 ประเทศไทยมีจำนวนบุคลากรด้าน R&D แบบเทียบเท่าทำงานเต็มเวลารวม 159,507 คน เพิ่มขึ้นจาก 138,644 คน ในปี 2561 หรือเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 15 โดยมีจำนวนบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนาแบบเทียบเท่าทำงานเต็มเวลา (Full Time Equivalent: FTE) เพียง 24.0 คนต่อประชากร 10,000 คน ซึ่งมีระดับต่ำเมื่อเทียบกับประเทศไต้หวัน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ ซึ่งอยู่ที่ระดับ 70-111 คนต่อประชากร 10,000 คน โดยส่วนใหญ่อยู่ในภาคเอกชน ขณะที่จำนวนแรงงานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศไทยในปี 2561 มีจำนวน 4,091,397 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 40.0 ของจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาทั้งหมด ซึ่งยังขาดการจัดเก็บข้อมูลการประกอบอาชีพหลังจบการศึกษาเพื่อสะท้อนการเติบโตของเส้นทางการประกอบอาชีพด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของตลาดแรงงานภายในประเทศ โดยปัจจุบันแรงงานเหล่านั้นมีแนวโน้มประกอบอาชีพอื่นที่ไม่ตรงตามองค์ความรู้ที่มีอยู่ สะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยต้องเผชิญกับภาวะการเสียโอกาสในการพัฒนาบุคลากรทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นจำนวนมาก รวมถึงการเสียโอกาสในการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ของประเทศ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ได้มีการขับเคลื่อนการจัดตั้งศูนย์วิจัยและพัฒนา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของชุมชนผ่านความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในท้องถิ่น โดยเน้นการส่งเสริมการนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่ใช้ได้จริงและตรงตามความต้องการของชุมชนไปใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสมให้แก่เกษตรกร วิสาหกิจ ผู้ประกอบการขนาดเล็ก รวมทั้งสร้างบุคลากรในพื้นที่เพื่อทำหน้าที่เป็นวิทยากรให้บริการด้านวิชาการเพื่อการต่อยอดองค์ความรู้ของชุมชนและเป็นศูนย์เรียนรู้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ ซึ่งปัจจุบันศูนย์วิจัยและพัฒนามีกระจายอยู่ในทั้ง 4 ภูมิภาคของประเทศไทย ได้แก่ ภาคใต้ 2 ศูนย์ ภาคเหนือ 2 ศูนย์ ภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างละ 1 ศูนย์ โดยในปี 2562 – 2563 วช. คาดว่าจะกระจายการจัดตั้งศูนย์วิจัยและพัฒนาจังหวัดละ 1 แห่ง ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างดำเนินการทั่วประเทศ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ขณะเดียวกัน เป้าหมายการเพิ่มการใช้จ่ายเพื่อการวิจัยและพัฒนา (GERD/GDP) เป็นร้อยละ 2 ของ GDP ภายในปี 2565 ภาครัฐควรมีการกระตุ้นการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อการพัฒนาและขับเคลื่อนภารกิจด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมให้เป็นไปอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน โดยมุ่งเพิ่มสัดส่วนการลงทุนภาครัฐจากปัจจุบันคิดเป็นร้อยละ 22 เพิ่มเป็น ร้อยละ 30 ภายในปี 2565 รวมถึงการลงทุนเพื่อพัฒนาระบบนิเวศสำหรับการพัฒนานวัตกรรมของประเทศในพื้นที่เขตนวัตกรรม ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก หรือ EEC เพื่อยกระดับการผลิตของผู้ประกอบการในสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาสู่อุตสาหกรรม 4.0

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 29

การปฏิรูปกรมทรัพย์สินทางปัญญา

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

● เป้าหมาย ●

เพื่อให้การปกป้องทรัพย์สินทางปัญญา มีความรวดเร็ว มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ยกระดับการพัฒนาระบบทรัพย์สินทางปัญญาสู่รูปแบบดิจิทัล ระยะเวลาในการอนุมัติสิทธิบัตรลดลง จำนวนการจดทรัพย์สินทางปัญญาเพิ่มมากขึ้น/เติบโตอย่างต่อเนื่อง อันดับ Global Innovation Index ของไทยดีขึ้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป การมีระบบการดูแลและปกป้องทรัพย์สินทางปัญญาที่มีประสิทธิภาพ ก้าวหน้า และเป็นมาตรฐานสากลถือเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญต่อการสนับสนุนการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาประเทศสู่การเป็นประเทศที่มีนวัตกรรม ดังนั้นการยกระดับการทำงานของหน่วยงานกำกับดูแลทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศให้มีประสิทธิภาพ และมีศักยภาพเท่าทันกับสภาพการทำธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในปัจจุบันจึงเป็นประเด็นสำคัญและเร่งด่วน โดยเฉพาะการเปลี่ยนผ่านการทำงานขององค์กรสู่ดิจิทัล

การดำเนินงานที่ผ่านมา ประเทศไทยได้เร่งรัดการยกระดับศักยภาพการทำงานของกรมทรัพย์สินทางปัญญาผ่านการเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการจดทะเบียนและรับแจ้งข้อมูลทรัพย์สินทางปัญญา เร่งพัฒนากฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาให้เป็นสากลและสอดรับกับสถานการณ์ปัจจุบัน ตลอดจนให้ความสำคัญกับการเผยแพร่องค์ความรู้และสร้างความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินทางปัญญาให้เป็นบรรทัดฐานสำคัญของสังคม ทั้งนี้เมื่อพิจารณาข้อมูลสถิติพบว่าในปี 2563 ประเทศไทยได้รับการจัดอันดับใน Global Innovation Index โดยองค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (World Intellectual Property Organization : WIPO) อยู่ในลำดับที่ 44 จาก 131 ประเทศปรับจากอันดับอยู่ในอันดับที่ 43 จาก 129 ประเทศในปี 2562 โดยไทยได้รับการจัดอันดับคงที่ในลำดับที่ 4 ในกลุ่ม 10 ประเทศอาเซียนซึ่งการประเมินดังกล่าวได้วิเคราะห์ปัจจัยเชิงสถาบัน สภาพแวดล้อมด้านกฎระเบียบ การสร้างองค์ความรู้และการขยายตัวระบบทรัพย์สินทางปัญญาโดยเฉพาะสัดส่วนจำนวนสิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้าต่อ GDP มาเป็นส่วนหนึ่งของการประเมิน สำหรับประเทศไทยในรอบปี 2563 ได้รับการประเมินคะแนนด้านจำนวนสัดส่วนสิทธิบัตรต่อ GDP ไว้ในอันดับที่ 76 ลดลงจากอันดับที่ 69 ในปี 2562

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การพัฒนาระบบทรัพย์สินทางปัญญาของไทยยังคงเผชิญความท้าทายแม้ในระยะที่ผ่านมากรมทรัพย์สินทางปัญญาจะมีการพัฒนาการทำงานของหน่วยงานเพื่อยกระดับการให้บริการสู่รูปแบบดิจิทัล แต่อย่างไรก็ตามเมื่อนำตัวชี้วัดสากลมาประเมินการพัฒนาระบบทรัพย์สินทางปัญญาของไทยจะพบว่า ศักยภาพของไทยยังคงไม่มีความก้าวหน้ามากนักโดยเฉพาะเมื่อพิจารณาจำนวนสัดส่วนสิทธิบัตรต่อ GDP ซึ่งเป็นภารกิจโดยตรงของกรมทรัพย์สินทางปัญญา

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้นควรมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานเชิงรุกของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบทรัพย์สินทางปัญญาของไทยโดยเฉพาะกรมทรัพย์สินทางปัญญาที่เป็นหน่วยงานหลักของประเทศ และเร่งพัฒนาระบบนิเวศ (Ecosystem) ที่ดีของการพัฒนาทรัพย์สินทางปัญญาของไทยให้เกิดขึ้นโดยเร็วโดยอาจพิจารณาการส่งเสริมความร่วมมือกับภาคเอกชนที่มีความเชี่ยวชาญเข้ามาร่วมพัฒนาระบบทรัพย์สินทางปัญญาของไทยและมุ่งสู่การปรับใช้เครื่องมือดิจิทัลเข้ามาช่วยอำนวยความสะดวกในการจดแจ้ง การคุ้มครองสิทธิและตรวจสอบด้านทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อเพิ่มศักยภาพการทำงานในอัตราก้าวกระโดดและเร่งรัดให้เกิดความก้าวหน้าของระบบการพัฒนาทรัพย์สินทางปัญญาที่เป็นส่วนสำคัญหนึ่งของการส่งเสริมศักยภาพการเติบโตด้านนวัตกรรมของประเทศ

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 30

การตั้งศูนย์กลางเพื่อส่งเสริมธุรกิจสตาร์ทอัพและสเกลอัพ

● เป้าหมาย ●

การวางกรอบยุทธศาสตร์และการติดตามมาตรการการส่งเสริม/ลดต้นทุนในประกอบธุรกิจของสตาร์ทอัพและสเกลอัพ การเปิดโอกาสการสร้างธุรกิจสตาร์ทอัพที่สามารถแก้ปัญหาและลดค่าใช้จ่ายของภาครัฐ และการเพิ่มจำนวนและคุณภาพของบริษัทและบุคลากรด้าน Technology ในประเทศไทย

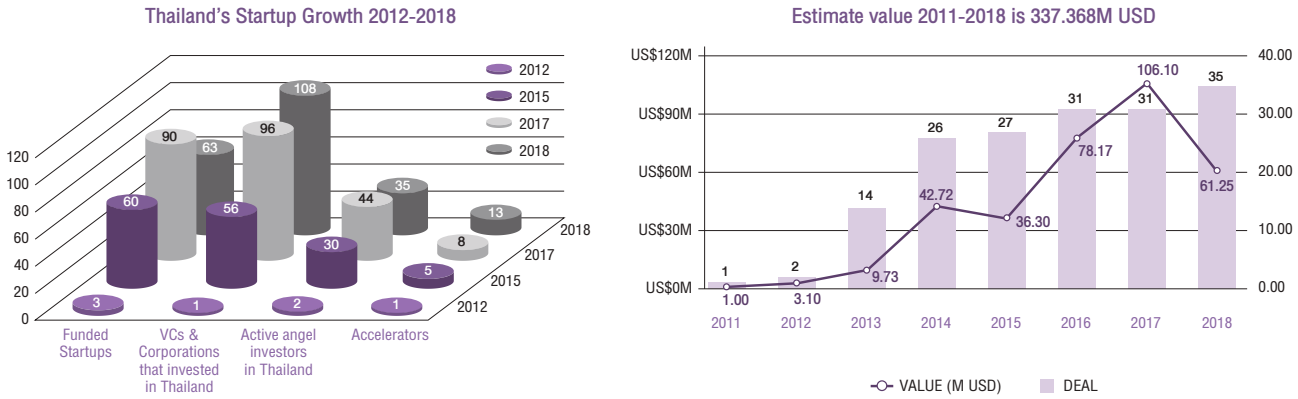
● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

สร้างสตาร์ทอัพที่ได้รับการร่วมลงทุนในวงเงิน 60 ล้านบาทขึ้นไป เพิ่มจำนวนสตาร์ทอัพและสเกลอัพที่เข้ามาใช้แพลตฟอร์มรวบรวมข้อมูลกลาง/ได้รับการสนับสนุนผ่านหน่วยงานกลาง/ได้รับการร่วมลงทุนจากภาครัฐ ลดงบประมาณภาครัฐจากการใช้บริการของสตาร์อัพ เพิ่มจำนวนสตาร์ทอัพหรือสเกลอัพที่ได้รับการควบกิจการหรือเข้าตลาดหุ้นในประเทศไทย เพิ่มจำนวนบริษัทที่ได้รับการร่วมทุนจากบริษัทร่วมทุนต่างชาติ และเพิ่มจำนวนบริษัทและนักศึกษาได้รับการพัฒนาศักยภาพ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป / การดำเนินงานที่ผ่านมา / ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งให้ระบบนิเวศของธุรกิจสตาร์ทอัพและสเกลอัพเป็นปัจจัยที่สามารถส่งเสริมการเติบโตของธุรกิจได้อย่างมั่นคง โดยในช่วงปี 2561 มีสตาร์ทอัพที่ได้รับเงินทุนสนับสนุน (Funded Startups) เพิ่มขึ้น 63 ราย และสตาร์ทอัพที่เป็นการร่วมลงทุนในลักษณะ Venture Capital และ Angel Investor เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าจำนวน 108 และ 35 ราย ตามลำดับ ซึ่งเป็นไปในแนวโน้มเช่นเดียวกันกับการเพิ่มขึ้นของมูลค่าการระดมทุนที่ในปี 2561 มีการระดมทุนจำนวน 61.25 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ลดลงจากปี 2560 ที่มีการระดมทุน 106.10 ล้านเหรียญสหรัฐฯ (Techsauce, 2019) ทั้งนี้ สตาร์ทอัพไทยส่วนใหญ่ที่ได้รับการลงทุนในช่วงปี 2555 - 2561 เป็นธุรกิจประเภทพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-Commerce/Marketplace) อาหารและร้านอาหาร (Food & Restaurant) การชำระเงิน (Payment) โลจิสติกส์ (Logistics) และโรงแรมและการท่องเที่ยว (Hotel/Travel) ตามลำดับ อย่างไรก็ดี การสร้างความตระหนักของภาครัฐและการส่งเสริมผู้ประกอบการสตาร์ทอัพที่มุ่งเน้นทางด้านเทคโนโลยียังคงดำเนินการอยู่อย่างต่อเนื่อง

แม้ว่าส่วนหนึ่งยังไม่ได้เป็นการพัฒนาและสร้างเทคโนโลยีเอง เพียงแต่เป็นการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้กับรูปแบบทางธุรกิจใหม่ ๆ ผ่านเครือข่ายดิจิทัลเท่านั้น ขณะเดียวกัน สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) (สนช.) ได้มีการจัดตั้งอุทยานนวัตกรรม (Innovation Park) เพื่อเป็นศูนย์กลางการขับเคลื่อนนวัตกรรมและเพิ่มขีดความสามารถให้แก่ภาคเอกชนไทย รวมถึงธุรกิจสตาร์ทอัพ

การเติบโตของสตาร์ทอัพในประเทศไทยปี พ.ศ. 2554 - 2561 (ค.ศ. 2011 - 2018)

ที่มา: Tachsauce (2019)[2]

และสเกลอัพ เพื่อให้บริการแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จในทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนวัตกรรม และยังเป็นแหล่งรวมภาคีนวัตกรรมที่สำคัญของประเทศ เช่น กระทรวงอุตสาหกรรม รวมถึงศูนย์บ่มเพาะธุรกิจในสถาบันการศึกษาและสถาบันวิจัยต่าง ๆ ซึ่งได้มีการพัฒนายุวสตาร์ทอัพบนความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยทั่วประเทศกว่า 40 แห่ง เพื่อสร้างและบ่มเพาะความเป็นผู้ประกอบการให้แก่นิสิต/นักศึกษา โดยกองทุนยุวสตาร์ทอัพยังได้ดำเนินการพัฒนาให้เกิดการขึ้นทะเบียนศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการ (Certified Incubator) จากมหาวิทยาลัยและหน่วยงานภาคเอกชนที่สนใจ เพื่อจะได้เป็นหน่วยงานกลางที่จะทำหน้าที่ช่วยบ่มเพาะและเป็นที่ปรึกษาในการจัดตั้งธุรกิจในช่วงเริ่มต้น พร้อมทั้งให้คำปรึกษาทั้งด้านธุรกิจและการพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์ให้แก่ยุวสตาร์ทอัพในระยะต่อไปปัจจุบันมีศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการ ภายใต้กองทุนยุวสตาร์ทอัพ ประกอบด้วยอุทยานวิทยาศาสตร์มหาวิทยาลัย และภาคเอกชน ที่ผ่านการรับรองจาก สนช. จำนวน 16 ศูนย์ กระจายทั้ง 4 ภูมิภาคทั่วประเทศ ประกอบด้วย ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และภาคกลาง และยังมีอีกบริษัทเอกชนอีก 4 แห่ง ซึ่งล้วนมีศักยภาพทั้งในด้านการบ่มเพาะและอบรมให้ความรู้แก่นิสิตนักศึกษาและผู้สนใจ ตั้งแต่ขั้นเริ่มต้นไอเดียหรือแนวความคิดการทำต้นแบบของธุรกิจ ไปจนถึงการพัฒนาให้เป็นผู้ประกอบการที่มีคุณภาพในการสร้างสรรค์เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคม ผ่านการสนับสนุนทุนจากกองทุนยุวสตาร์ทอัพสูงสุดกว่าร้อยละ 90 พร้อมด้วยหน่วยงานพันธมิตรอย่างธนาคารออมสินเข้ามาร่วมสนับสนุนทุนทางธุรกิจ (VC) แก่ผู้ประกอบการด้วย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ทั้งนี้ สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (สนช.) อยู่ระหว่างการปรับปรุงร่างพระราชบัญญัติการพัฒนาวิสาหกิจเริ่มต้น พ.ศ. .... เพื่อให้มีความเหมาะสมกับบริบทการพัฒนาสตาร์ทอัพภายในประเทศ ประกอบกับการสร้างโอกาสการเติบโตทางธุรกิจของสตาร์ทอัพยังเผชิญกับความท้าทายในการขยายสู่ตลาดจริงที่มีขนาดใหญ่มากขึ้น ซึ่งรัฐบาลควรเร่งผลักดันกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง เช่น Regulatory Sandbox เพื่อเป็นพื้นที่สำหรับทดลองนวัตกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องเข้ามาทำการทดลอง ตรวจสอบและแนะนำว่าเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาออกมานั้นสามารถทำงานได้อย่างถูกต้องมีความปลอดภัยและเป็นไปตามข้อบังคับทางกฎหมาย เพื่อนำไปสู่การเปิดตลาดใหม่ได้อย่างเป็นรูปธรรมโดยเร็วต่อไป ขณะเดียวกันภาครัฐจำเป็นต้องสร้างกลไกเพื่อขับเคลื่อนการเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น เพื่อส่งเสริมกลไกการสร้างสตาร์ทอัพและสเกลอัพของไทยอย่างเข้มแข็ง ซึ่งจำเป็นต้องประเมินช่องว่างทางการตลาดอย่างต่อเนื่องเพื่อวิเคราะห์ความต้องการของสตาร์ทอัพและสเกล การสนับสนุนทั้งด้านการเงินและด้านที่ไม่ใช่การเงิน เช่น การบ่มเพาะ โครงการให้ทุนและกิจกรรมประชาสัมพันธ์ส่งเสริมต่าง ๆ รวมถึงประสานงานกับกระทรวงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อผลักดันนโยบายต่างๆ และสนับสนุนการเติบโตของระบบนิเวศสตาร์ทอัพและสเกลอัพอย่างต่อเนื่อง

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 31

การขยายผลโครงการในพระราชดำริ กว่า 4,000 โครงการทั่วประเทศ

● **เป้าหมาย** ●

ชุมชนเป้าหมายทั่วประเทศมีการจัดทำและขยายผลโครงการในพระราชดำริ และเกษตรกรปรับมาทำการเกษตรทฤษฎีใหม่

● **ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565** ●

จำนวนประชาชนที่น้อมนำโครงการในพระราชดำริไปปฏิบัติเพิ่มขึ้น และจำนวนประชาชนที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป การยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรให้มีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านโครงการในพระราชดำริกว่า 4000 โครงการทั่วประเทศ รวมถึงหลักคิดเกษตรทฤษฎีใหม่เป็นแนวทางที่จะช่วยพัฒนาประเทศสู่ความยั่งยืน โดยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ผ่านศูนย์การเรียนรู้ทั่วประเทศ เพื่อเป็นศูนย์กลางการจัดการการเรียนรู้ รวบรวม ขยายผล เชื่อมโยง สร้างเครือข่ายและเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ เพื่อให้เกษตรกรรู้จักปรับใช้ความรู้สมัยใหม่จากข้อมูลเทคโนโลยี สามารถนำแนวคิดไปใช้ในการดำเนินกิจกรรมทางการเกษตร ช่วยเพิ่มผลผลิตสร้างรายได้ ซึ่งจะส่งผลให้คุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของเกษตรกรดีขึ้น

การดำเนินงานที่ผ่านมา สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) ได้ดำเนินการและรวบรวมข้อมูล โครงการในพระราชดำริตั้งแต่ปี 2495 - 2562 ไว้จำนวน 4,810 โครงการ/กิจกรรม ซึ่งในปี 2563 ได้มีการขยายผลการดำเนินงานโครงการในพระราชดำริเพิ่มขึ้นจากปี 2562 อีก 67 โครงการ ปัจจุบันโครงการในพระราชดำริ รวมทั้งสิ้น 4,877 โครงการ/กิจกรรม (ข้อมูล ณ เดือนกรกฎาคม 2563)

โครงการพัฒนา	ภาค					รวม
	เหนือ	กลาง	ตะวันออก เฉียงเหนือ	ใต้	ไม่ระบุ พื้นที่ ฯ	
ด้านแหล่งน้ำ	1,310	523	889	663	1	3,386
ด้านการเกษตร	42	43	29	28	0	142
ด้านสิ่งแวดล้อม	72	41	47	38	1	199
ด้านส่งเสริมอาชีพ	91	29	131	95	1	347
ด้านสาธารณสุข	16	16	7	8	12	59
ด้านคมนาคม / สื่อสาร	24	22	16	22	0	84
ด้านสวัสดิการสังคม/การศึกษา	199	76	57	63	4	399
การพัฒนาแบบบูรณาการ/อื่นๆ	107	58	48	37	11	261
รวม	1,861	808	1,224	954	30	4,877

ที่มา: สำนักงาน กปร. ณ กรกฎาคม 2563

ในส่วนของการส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่ ตั้งแต่ปี 2559 ได้มีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ในระดับตำบลทั่วประเทศ เพื่อให้เกิดการพัฒนาสังคมและชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยบูรณาการการทำงานและประสานความร่วมมือกับภาคี จำนวน 7,424 แห่ง และได้มีการขยายผลการจัดตั้งศูนย์ฯ เพิ่มขึ้นในปี 2563 รวมถึงสรรหาบุคลากรที่มีคุณภาพและประสบการณ์ เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดอย่างมีส่วนร่วมตามบริบทจริงของแต่ละพื้นที่เพาะปลูกอีก 650 แห่ง รวมทั้งสิ้น 8,074 แห่ง (ข้อมูล สำนักงาน กปร. ณ วันที่ 3 พ.ย. 2563) นอกจากนี้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มีการวางแผนและเริ่มการดำเนินงานขับเคลื่อนโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ผ่านโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มทฤษฎีใหม่ ซึ่งการดำเนินงานโครงการจะแล้วเสร็จภายในเดือนกันยายนปี 2564 เป้าหมายพัฒนาพื้นที่เกษตรทฤษฎีใหม่ จำนวน 4,009 ตำบล 75 จังหวัด คิดเป็นพื้นที่ 192,432 ไร่ แบ่งเป็นเกษตรกรตำบลละ 16 ราย ทุกภาคทั่วประเทศ รวม 64,144 ราย และแรงงานเกษตรทฤษฎีใหม่ ตำบลละ 8 คน รวม 32,072 ราย

แม้ว่า การดำเนินการของโครงการในพระราชดำริกว่า 4,000 โครงการทั่วประเทศ พร้อมหลักคิดเกษตรทฤษฎีใหม่มีความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง แต่เกษตรกรส่วนใหญ่ยังประสบปัญหาในการดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งเป็นผลมาจากข้อจำกัดและอุปสรรคต่างๆ ของเกษตรกรที่เกิดขึ้น อาทิ ปัญหาการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้เกษตรกรต้องเผชิญกับปัญหาด้านการตลาด ราคาผลผลิตตกต่ำ ช่องทางการจัดจำหน่ายผลผลิตมีความติดขัดและล่าช้า รวมถึงปัญหาของสภาพภูมิอากาศ ทำให้เกษตรกรบางส่วนต้องเลื่อนการผลิต ส่งผลให้เกษตรกรขาดรายได้ ขาดเงินทุน และประสบปัญหาหนี้สิน นอกจากนี้ เกษตรกรยังขาดความเข้าใจและไม่เห็นถึงประโยชน์ของการเข้าร่วมเกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งปัญหาเหล่านี้ทำให้เกษตรกรไม่สามารถดำเนินกิจกรรมตามโครงการพระราชดำริและการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ได้

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม ภายใต้สถานการณ์วิกฤตจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ยังมีโอกาสเติบโตของภาคเกษตรไทยจากแรงงานรุ่นใหม่เดินทางกลับบ้าน จึงเป็นโอกาสของรัฐบาลในการดำเนินนโยบายจูงใจให้เกษตรกรรุ่นใหม่ที่สนใจทำการเกษตร ในการเข้าถึงแหล่งที่ดินทำกิน การขยายโครงข่ายแหล่งน้ำ และการสนับสนุนนวัตกรรมทางการเกษตรและพัฒนาทักษะทางธุรกิจและดิจิตอลให้เกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อยกระดับภาคเกษตรกรรมสู่วิถีใหม่ตามหลักคิดเกษตรทฤษฎีใหม่สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ภาครัฐควรสร้างความรู้ความเข้าใจและประยุกต์ใช้การดำเนินโครงการพระราชดำริและการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ให้เข้าถึงเกษตรกรรายย่อย รวมทั้งการสนับสนุนปัจจัยการผลิตและเครื่องมือที่จำเป็นผ่านกระบวนการรวมกลุ่มเพื่อให้เกิดความร่วมมือในชุมชนในการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ตลอดจนการเชื่อมโยงผลผลิตที่เกิดขึ้นไปสู่ตลาด เพื่อสร้างรายได้และให้เกษตรกรสามารถประกอบอาชีพได้อย่างมั่นคง รวมถึงมีภูมิคุ้มกันสามารถปรับตัวได้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ ควรดำเนินการแก้ไขปัญหาพื้นฐานให้กับเกษตรกร อาทิ ปัญหาที่ดินทำการเกษตร การเข้าถึงแหล่งเมล็ดพันธุ์ดี การมีฐานข้อมูลด้านการเกษตร การส่งเสริมการตลาด และการสร้างแรงจูงใจแก่แรงงานคืนถิ่นให้หันมาประกอบอาชีพเกษตรกร ซึ่งเป็นปัจจัยที่จะเอื้ออำนวยต่อการปรับระบบการผลิตให้เหมาะสม

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 32

การสร้างและใช้ Big data ภาคเกษตร

● **เป้าหมาย** ●

มีฐานข้อมูล Big Data ภาคเกษตร

● **ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565** ●

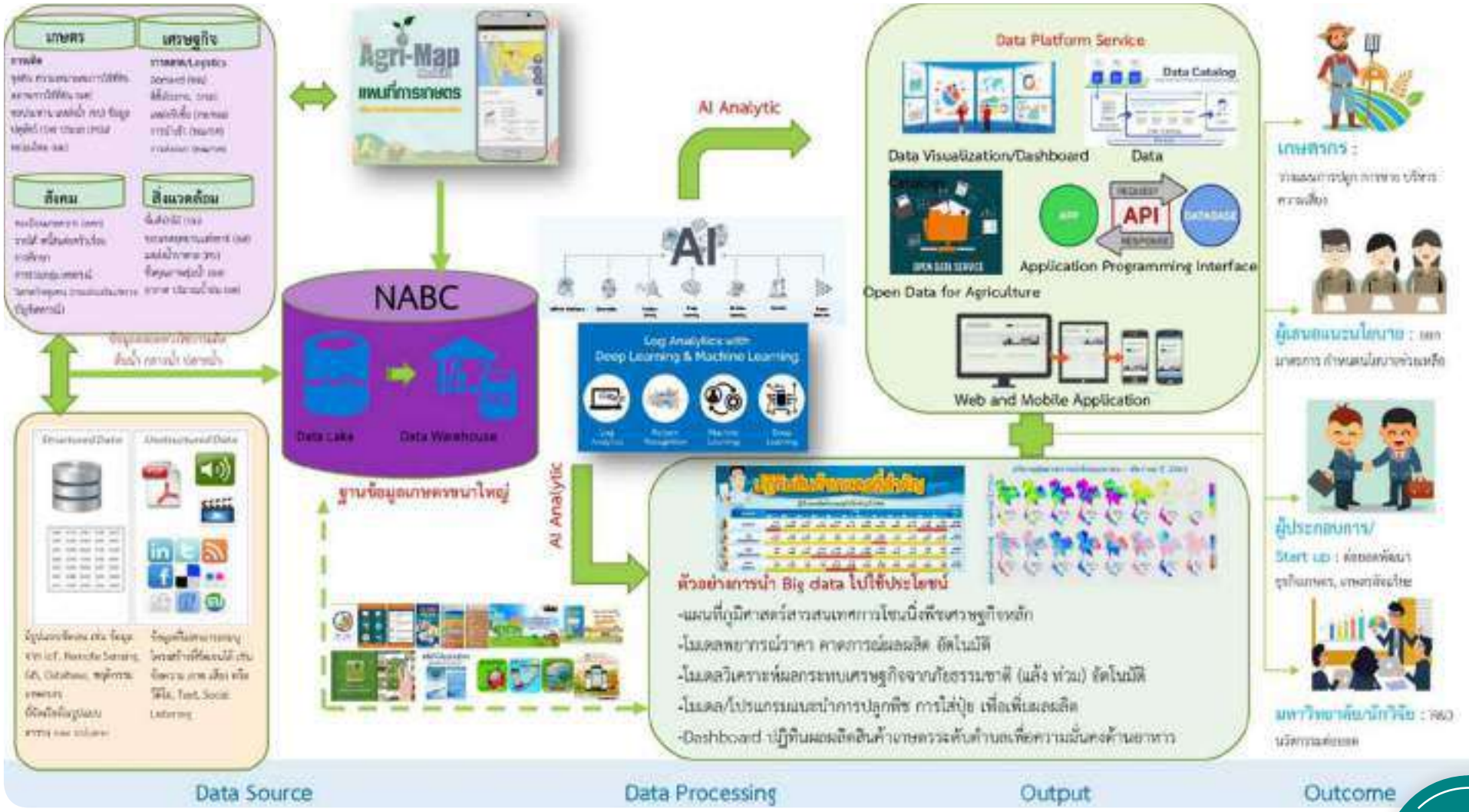
จำนวนฐานข้อมูลที่รวบรวม เก็บใหม่ และเชื่อมโยงได้ รวมถึงจำนวนเกษตรกรผู้ใช้งาน Web Tool จาก Big Data เพิ่มมากขึ้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ปัจจุบันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับฐานข้อมูภาคเกษตรได้ให้ความสำคัญ และได้มีการพัฒนาปรับปรุงระบบข้อมูล (Big Data) ต่างๆ ในรูปแบบของ Platform และ Application มากขึ้น สามารถนำมาใช้ในการวางแผนการผลิตและการตลาดได้ในเชิงนโยบาย อาทิ ข้อมูลทางกายภาพ (ข้อมูลภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ทรัพยากรต่าง ๆ การเพาะปลูกและการใช้ที่ดินของเกษตรกร) ข้อมูลเกษตรกร (ทะเบียนเกษตรกร และการเพาะปลูกในแต่ละปี) ข้อมูลด้านการตลาด ซึ่งถือว่าเป็นข้อมูลที่จำเป็นสำหรับวางแผนการเพาะปลูกต้นทางไปจนถึงการตลาด ซึ่งมีการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ให้กับเกษตรกรและผู้ที่สนใจสามารถเข้าถึงข้อมูลได้

การดำเนินงานที่ผ่านมา ตั้งแต่ปี 2559 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้มีนโยบายจัดทำ Big Data มาอย่างต่อเนื่อง ผ่านการจัดทำฐานข้อมูลเกษตรกรกลาง (Farmer ONE) การสร้างแพลตฟอร์ม Application และสื่อดิจิทัล เพื่อให้ข้อมูลเชิงสารสนเทศ การลงนามบันทึกความร่วมมือ (MOU) 10 กระทรวง เพื่อการพัฒนาระบบฐานข้อมูลกับหน่วยงานและกระทรวงต่างๆ ประกอบด้วย กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงการคลัง กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข และสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) และในปี 2563 ได้เพิ่มการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลเกษตรแห่งชาติ (NABC) ซึ่งมีการเชื่อมโยงข้อมูล 14 กลุ่มข้อมูล 229 ชุดข้อมูล ดังนี้

กลุ่มข้อมูลด้านแผนงาน / โครงการ (1 ชุดข้อมูล)	กลุ่มข้อมูลด้านเกษตรกร/สถานบันเกษตรกร (18 ชุดข้อมูล)
กลุ่มข้อมูลด้านแหล่งน้ำ (13 ชุดข้อมูล)	กลุ่มข้อมูลด้านภัยธรรมชาติ (3 ชุดข้อมูล)
กลุ่มข้อมูลด้านดินและที่ดิน (4 ชุดข้อมูล)	กลุ่มข้อมูลด้านการเพาะปลูกพืช (12 ชุดข้อมูล)
กลุ่มข้อมูลด้านการทำประมงและสัตว์น้ำ (1 ชุดข้อมูล)	กลุ่มข้อมูลด้านการผลิต (9 ชุดข้อมูล)
กลุ่มข้อมูลด้านการวิจัย (6 ชุดข้อมูล)	กลุ่มข้อมูลด้านพืชเศรษฐกิจ (8 ชุดข้อมูล)
กลุ่มข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม (1 ชุดข้อมูล)	กลุ่มข้อมูลด้านการทำปศุสัตว์ (7 ชุดข้อมูล)
กลุ่มข้อมูลด้านเศรษฐกิจและการตลาด (53 ชุดข้อมูล)	กลุ่มข้อมูลด้านมาตรฐานการผลิตและสินค้าเกษตร (4 ชุดข้อมูล)

การเชื่อมโยงข้อมูล Big data ด้านการเกษตร

ที่มา: ศูนย์ข้อมูลเกษตรแห่งชาติ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จะมีการพัฒนาการเชื่องโยงข้อมูล การบูรณาการ และสร้างฐานข้อมูล Big Data เพื่อให้ข้อมูลด้านการเกษตรแล้ว แต่ยังพบปัญหาการจัดเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในทุกระดับที่บางข้อมูลสำคัญอาจเป็นข้อมูลเก่า ขาดรายละเอียด ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากข้อจำกัดในเรื่องของข้อกฎหมายที่ทำให้ไม่สามารถเปิดเผยข้อมูลระหว่างหน่วยงานของรัฐและระหว่างหน่วยงานของรัฐกับภาคส่วนต่าง ๆ ได้ จึงทำให้ไม่สามารถรวบรวมข้อมูลเพื่อมาวิเคราะห์และรายงานได้ครบถ้วน นอกจากนี้ ทั้งเกษตรกร เจ้าหน้าที่และผู้ใช้ข้อมูลส่วนใหญ่ ยังไม่รับรู้ว่ามี Big Data ผ่านสื่อเทคโนโลยี ทำให้เกษตรกรไม่สามารถนำข้อมูลไปใช้ให้เกิดประโยนชน์ได้เต็มประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ภาครัฐและหน่วยงานที่เป็นศูนย์กลางข้อมูล ควรตรวจสอบรายละเอียดของข้อมูล ทั้งในเรื่องความถูกต้อง ครบถ้วน และมีความเป็นปัจจุบันหรือไม่ เพื่อเร่งพัฒนาความสมบูรณ์ของข้อมูลให้มีความชัดเจนและทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง เพื่อนำไปสู่การวางแผนพัฒนาการผลิตสินค้าเกษตรให้สอดคล้องกับความต้องการ และการบริหารจัดการพื้นที่เพาะปลูกสินค้าที่เหมาะสมสอดคล้องกับโรงงานแปรรูปหรือตลาด เพื่อลดต้นทุนค่าขนส่งและลดการสูญเสียระหว่างขนส่ง นอกจากนี้ควรพิจารณาทบทวนข้อจำกัดด้านกฎหมายต่าง ๆ ในการรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลและการใช้ประโยชน์ข้อมูลร่วมกัน พร้อมทั้งเร่งการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ที่ต้องการใช้ข้อมูลสามารถเข้าถึง โดยเฉพาะสถานการณ์ราคาและตลาด เพื่อใช้ติดตามการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ครอบคลุมการนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินกิจกรรมทางการเกษตรให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและอนาคต

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 33

การพัฒนาแหล่งน้ำและการชลประทานเพื่อการเกษตร

● **เป้าหมาย** ●

ขยายพื้นที่การชลประทานและพัฒนาแหล่งน้ำในไร่นา ให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงได้มากขึ้นในทุกฤดูปลูก

● **ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565** ●

จำนวนพื้นที่ชลประทานและแหล่งน้ำในไร่นาเพิ่มขึ้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ปริมาณน้ำที่เหมาะสมเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งในการเพิ่มผลิตภาพของการภาคการเกษตรของประเทศ ด้วยสภาวะอากาศที่แปรปรวนที่มีความรุนแรงมากขึ้นในแต่ละปี ทั้งปัญหาภัยแล้ง อุทกภัยและวาตภัย ส่งผลความรุนแรงและความเสียหายให้กับผลผลิตทางการเกษตร ระบบชลประทานจึงเป็นกลไกสำหรับที่ช่วยเหลือเกษตรกรให้สามารถบริการจัดการการเพาะปลูกในพื้นที่ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งปัจจุบันอยู่ในช่วงของแผนแม่บทการบริหารจัดการน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) โดยในแผนแม่บทที่ 2 การสร้างความมั่นคงของน้ำภาคการผลิต มุ่งเน้นการจัดการความต้องการการใช้น้ำ การเพิ่มประสิทธิภาพโครงการแหล่งน้ำ การจัดหาน้ำในพื้นที่เกษตรน้ำฝน การพัฒนาแหล่งกักเก็บน้ำ การพัฒนาระบบผันน้ำและระบบเชื่อมโยงแหล่งน้ำ การเพิ่มผลิตภาพมูลค่าภาคการผลิต และการเพิ่มน้ำต้นทุนจากฝนหลวง ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้ผลผลิตทางการเกษตรมีคุณภาพและปริมาณเพิ่มขึ้น ความเสียหายของพื้นที่เกษตรลดลง เกษตรมีรายได้เพิ่มขึ้น และมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในปี 2562 พบว่า มีพื้นที่ชลประทานเพิ่มขึ้นมากถึง 1,058,042 ไร่ เมื่อเทียบกับข้อมูลปี 2561 อย่างไรก็ดี พบว่ามีเพียงร้อยละ 57.4 ของพื้นที่ที่มีศักยภาพถูกพัฒนาให้เป็นพื้นที่ชลประทาน ซึ่งทำให้มีเพียงร้อยละ 23 ของพื้นที่ทางการเกษตรที่ได้รับการพัฒนาเป็นพื้นที่ชลประทาน ซึ่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมชลประทาน ได้ดำเนินการในทุกระดับของระบบชลประทาน (ขนาดใหญ่ กลาง และเล็ก) ทั้งการจัดการงานชลประทาน ก่อสร้างแหล่งน้ำสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. ก่อสร้างแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำเพื่อชุมชน/ชนบท ก่อสร้างและพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่รับน้ำ จัดการงานก่อสร้างโครงการเพื่อเพิ่มพื้นที่ชลประทาน ปรับปรุงงานชลประทาน. พัฒนาแหล่งน้ำและเพิ่มพื้นที่โครงการชลประทานขนาดใหญ่ โครงการภายใต้กองทุนจัดรูปที่ดิน ก่อสร้างแหล่งน้ำ เพิ่มพื้นที่ชลประทาน และแก้ไขปัญหาด้านน้ำ (ภายใต้แผนพัฒนาพื้นที่ระดับภาค) รวมถึงการสนับสนุนการบริหารจัดการน้ำชลประทาน

พื้นที่ (ไร่) / ปี	2560	2561	2562
พื้นที่ประเทศไทย	320,696,888.00	320,696,888.00	320,696,888.00
พื้นที่ทางการเกษตร	149,244,274.00	149,244,274.00	149,244,274.00
พื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นพื้นที่ชลประทาน	60,294,241.00	60,294,241.00	60,294,241.00
พื้นที่ชลประทานที่พัฒนาแล้ว	32,790,000.00	33,530,000.00	34,588,042.00
ร้อยละของพื้นที่ทางการเกษตร	21.97%	22.47%	23.18%
ร้อยละของพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นพื้นที่ชลประทาน	54.38%	55.61%	57.37%

ที่มา: กรมชลประทาน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การพัฒนาพื้นที่ชลประทานขนาดใหญ่ในปัจจุบันเป็นไปได้ยาก เนื่องจากประเด็นท้าทายในเชิงพื้นที่ ทั้งด้านความเหมาะสม และการยอมรับจากประชาชนในพื้นที่ รวมถึงข้อจำกัดด้านงบประมาณ ทำให้ไม่สามารถขยายพื้นที่ชลประทานและแหล่งน้ำได้มากเท่าที่ควร นอกจากนี้ ในการดำเนินการพัฒนาโครงการยังต้องประสบกับความเหมาะสมของแบบแปลนที่ไม่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ และไม่เอื้ออำนวยในการสร้างพัฒนาแหล่งน้ำและพื้นที่ชลประทาน รวมถึงการใช้ประโยชน์ที่ดินของประชาชนที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากแบบแปลนเดิม ประกอบกับต้องเผชิญกับความท้าทายหลายประการ เช่น การติดช่วงเก็บเกี่ยวผลผลิตของเกษตรกร ทำให้ต้องดำเนินการส่งน้ำเพื่อสนับสนุนกิจกรรมทางการเกษตรก่อน แล้วจึงดำเนินการก่อสร้างเมื่อเกษตรกรเก็บเกี่ยวผลผลิตเสร็จแล้ว การที่ผู้รับจ้างนำเครื่องจักรและเครื่องมือเข้าปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ การที่พื้นที่ก่อสร้างประสบปัญหาอุทกภัย มีฝนตกหนัก ทำให้เกิดน้ำท่วมขังบริเวณก่อสร้าง รวมถึงสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 เป็นอุปสรรคในการเคลื่อนย้ายแรงงานและเครื่องจักรข้ามจังหวัด ส่งผลให้การดำเนินการล่าช้ากว่าแผน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ด้วยข้อจำกัดในการขยายพื้นที่ชลประทานขนาดใหญ่ ดังนั้นแนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำและการชลประทาน เพื่อการเกษตรในระยะต่อไปจึงต้องมุ่งเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานการส่งน้ำที่มีอยู่ เพื่อลดการน้ำสูญเสียในกระบวนการส่งน้ำสู่พื้นที่การเกษตร โดยอาจนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยเสริมให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพมากขึ้น ควบคู่ไปกับการเพิ่มพื้นที่แหล่งน้ำด้วยโครงการขนาดกลางและขนาดเล็ก เพื่อกระจายแหล่งน้ำในไร่นา ซึ่งต้องมีการศึกษาและออกแบบขนาดและลักษณะของโครงการให้เหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของพื้นที่ เพื่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดต่อเกษตรกรและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ในขั้นตอนของการออกแบบโครงการและวางแผนการดำเนินงานควรมีกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการศึกษาสภาพพื้นที่ เพื่อให้เข้าใจถึงความต้องการใช้ประโยชน์ทั้งปัจจุบันและอนาคต รวมถึงช่วงเวลาการก่อสร้างที่เหมาะสมสำหรับสภาพของแต่ละพื้นที่ และที่สำคัญควรเร่งส่งเสริมการเพิ่มความสามารถในการกักเก็บน้ำในพื้นที่ของเกษตรกร โดยอาจใช้การจัดรูปที่ดินตามโคกหนองนาโมเดล ควบคู่ไปกับการส่งเสริมความตระหนักและให้องค์ความรู้ในการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 34

ส่งเสริม Smart farmer และ Precision farming

● **เป้าหมาย** ●

การส่งเสริม Smart Farmer และ Precision farming ในการยกระดับการทำเกษตรกรรม

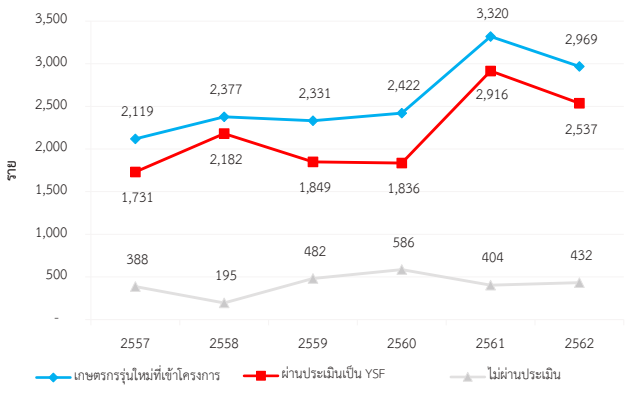
● **ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565** ●

จำนวนเกษตรกรที่ผ่านการประเมินเป็น Young Smart Farmer และจำนวนเกษตรกรที่หันมาทำ Precision farming เพิ่มขึ้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันที่มีการแข่งขันที่รุนแรง ข้อจำกัดด้านฐานทรัพยากรทางการเกษตร โดยเฉพาะที่ดิน และแหล่งน้ำ รวมถึงจำนวนแรงงานในภาคการเกษตรที่ลดลง ขณะที่แนวโน้มความต้องการอาหารที่เพิ่มขึ้นจากจำนวนประชากรโลกที่เพิ่มมากขึ้น ล้วนเป็นปัจจัยที่ทำให้ภาคการเกษตรต้องเร่งปรับตัวเพื่อเพิ่มปริมาณและคุณภาพของผลผลิต นอกจากนี้ รูปแบบการประกอบธุรกิจที่เปลี่ยนไปสู่ยุคดิจิทัล เป็นโอกาสที่ทำให้เกษตรกรสามารถขายผลผลิตของตนเองส่งถึงมือผู้บริโภคโดยตรง ปัจจัยทั้งหมดแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นที่เกษตรกรต้องยกระดับตนเองให้เป็นผู้ประกอบการเกษตรที่มีองค์ความรู้ที่รู้จักการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ประโยชน์ ซึ่งที่ผ่านมาได้มีการผลักดันโครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรให้เป็น Smart Farmer/Young Smart Farmer และยกระดับเป็นผู้ประกอบการเกษตรที่มีศักยภาพในด้านการผลิต การแปรรูป การบริหารจัดการ และการตลาดสินค้าเกษตรการใช้ประโยชน์จากข้อมูล นวัตกรรม และเทคโนโลยีที่ทันสมัย รวมถึงการเชื่อมโยงเครือข่ายเกษตรกรต้นแบบ เพื่อการดำเนินธุรกิจอย่างทันยุคสมัยมีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเอง

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในปี 2562 พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ได้รับการอบรมพัฒนาให้เป็น Young Smart Farmer (YSF) จำนวน 2,969 ราย ซึ่งมากกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ที่ 2,875 ราย โดยมีผู้ผ่านการประเมินเป็น YSF 2,537 ราย รวมแล้วตั้งแต่เริ่มดำเนินโครงการมาในปี 2557 จนถึงปัจจุบัน มีจำนวนผู้ได้เข้ารับการอบรม 15,538 และมีผู้ผ่านการประเมินเป็น YSF แล้ว 13,051 ราย โดยหน่วยงานภาครัฐได้มีการจัดอบรมและกิจกรรมสนับสนุนให้เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มเป้าหมายหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ การสัมมนาเชิงปฏิบัติการขับเคลื่อนการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ การพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็น Young Smart Farmer การอบรมหลักสูตรเพิ่มศักยภาพ Young Smart Farmer การสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพิ่มศักยภาพการพัฒนา Smart Farmer และ Young Smart Farmer การอบรมเตรียมความพร้อมทหารกองประจำการ สู่การเป็นทายาทเกษตรรุ่นใหม่ การจัดทำเอกสารเผยแพร่ผลงาน Young Smart Farmer การปรับปรุงและพัฒนาศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่ในทั้ง 77 จังหวัด การอบรมเพิ่มศักยภาพการดำเนินงานศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่ การอบรมพัฒนาเพิ่มศักยภาพเกษตรกรและสร้างเครือข่าย Smart Farmer/Smart Farmer ต้นแบบ ระดับจังหวัด และการจัดเวทีเครือข่าย Smart Farmer/Smart Farmer ต้นแบบและแสดงผลงานระดับประเทศ

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การสนับสนุนปัจจัยขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับความต้องการสำหรับผู้ที่สนใจประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์ความรู้ในการเพาะปลูกและการจัดการฟาร์มที่ดี เทคโนโลยีการเกษตร การจัดหาปัจจัยเมล็ดพันธุ์ดี และการใช้ปุ๋ย รวมถึงการเข้าถึงแหล่งเงินทุน/สินเชื่อ ซึ่งจะเป็นการอำนวยความสะดวกและเป็นต้นแบบสำหรับการนำไปประยุกต์ใช้ทักษะในสาขาอื่น เช่น การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล/โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และการใช้ทักษะด้านวิศวกรรม/เครื่องกล เป็นต้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการขยายเครือข่าย Smart Farmer และ Precision farming

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ควรสนับสนุนรูปแบบหรือกลไกการดำเนินโครงการ ที่มุ่งเน้นการสนับสนุนให้เกษตรกรสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะในด้านองค์ความรู้ การเข้าถึงแหล่งเงินทุน/สินเชื่อ และการแบ่งเบาความเสี่ยงในการลงทุน โดยเฉพาะด้านองค์ความรู้ควรมุ่งเน้นระบบฐานข้อมูลด้านการเกษตรที่มีประสิทธิภาพและทันสมัยเพียงพอในการวิเคราะห์สถานการณ์ด้านการผลิตและการตลาด มีพื้นที่หรือเวทีแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ความคิดเห็นและประสบการณ์ ทั้งในรูปแบบออนไลน์ และการพบปะระหว่างเกษตรกรผู้ที่สนใจการนำเทคโนโลยีหรือองค์ความรู้ใหม่ๆ มาใช้ประโยชน์ โดยมีการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลงานวิจัยด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้มีความเข้มแข็ง ให้เข้ามาร่วมพัฒนาภาคเกษตรและนำไปสู่การจัดการแปลงเกษตรแบบแม่นยำ ควบคู่ไปกับการส่งเสริมกลไกสินเชื่อและมาตรการจูงใจในการลงทุน เพื่อให้เกษตรกรสามารถตัดสินใจลงทุนได้ง่ายยิ่งขึ้น นอกจากนี้ควรมีการบูรณาการ กิจกรรม/โครงการทั้งหน่วยงานภายในและภายนอก โดยยึดคน พื้นที่ สินค้าเป็นหลัก และส่งเสริมการใช้สื่อออนไลน์ต่างๆ เสริมสร้างการเรียนรู้แก่เกษตรกร ทำให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกรวดเร็ว และควรมีการพัฒนาระบบ ฐานข้อมูล Smart Farmer เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการทำงานของเกษตรกรให้สะดวกมากยิ่งขึ้น

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 35

การพัฒนาระบบประกันภัยพืชผล และระบบเกษตรพันธสัญญา

● <u>เป้าหมาย</u> ●

มีระบบประกันภัยพืชผล และเกษตรกรรับรู้ สามารถใช้ประโยชน์จากกลไกคุ้มครองในระบบเกษตรพันธสัญญา

● <u>ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565</u> ●

จำนวนความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ประกันภัย และจำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ รวมทั้งจำนวนเกษตรกรที่ได้รับประโยชน์จากระบบเกษตรพันธสัญญา

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป รัฐบาลได้มีการดำเนินมาตรการประกันภัยพืชผลให้กับสินค้าเกษตรที่สำคัญอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2559 ได้แก่ สินค้าข้าว และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เพื่อบรรเทาความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากภัยพิบัติธรรมชาติ เนื่องจากมีความเสี่ยงหลายด้าน เช่น ภัยพิบัติ สถานการณ์ภัยแล้ง ราคาสินค้าเกษตรกรตกต่ำในช่วงฤดูเก็บเกี่ยว เพื่อสร้างหลักประกันด้านต้นทุนการผลิตและลดภาระหนี้สิน เพื่อให้เกษตรกรมีเงินนำมาลงทุนปลูกพืชต่อในรอบการเพาะปลูกใหม่ ควบคู่กับเงินช่วยเหลือเยียวยาเกษตรกรจากภัยพิบัติธรรมชาติจากรัฐบาล นอกจากนี้ ยังมีการขับเคลื่อนระบบเกษตรพันธสัญญา ภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา พ.ศ. 2560 เพื่อกำกับดูและคุ้มครองเกษตรกรในระบบเกษตรพันธสัญญาตั้งแต่การผลิตจนถึงการจำหน่ายให้เป็นธรรม

การดำเนินงานที่ผ่านมา ระบบประกันภัยพืชผล กรณีสินค้าข้าว พบว่า มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการประกันภัยข้าวนาปีเพิ่มมากขึ้น โดยในปี 2563 มีพื้นที่รับประกันภัยรวมแล้วกว่า 44 ล้านไร่ คิดเป็นอัตราเข้าถึงร้อยละ 72.57 จากทั้งหมด 60 ล้านไร่ ถือว่าเป็นปีที่มีสัดส่วนสูงสุดตั้งแต่เริ่มดำเนินการมา และมีเบี้ยประกันภัยรวม 3,758 ล้านบาท จำนวนเกษตรกรรวม 3 ล้านราย (เพิ่มขึ้นจาก 30 ล้านไร่ในปี 2562) สำหรับกรณีสินค้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในปี 2562 ที่เป็นปีแรกในการดำเนินงาน พบว่าผลการดำเนินงาน 1 ปี สามารถคุ้มครองพื้นที่ปลูกข้าวโพดเป็นจำนวน 1.8 ล้านไร่ ทั่วประเทศ มีเบี้ยประกันเข้าสู่ระบบประกันภัย จำนวน 76 ล้านบาทและจ่ายค่าสินไหมทดแทนให้กับเกษตรกรแล้วจำนวน 348 ล้านบาท ส่วนในปี 2563 โครงการประกันภัยข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มีพื้นที่ประกันภัยรวมกว่า 2 ล้านไร่ คิดเป็นอัตราเข้าถึงร้อยละ 71.82 มีเบี้ยประกันภัยรวม 325 ล้านบาท นอกจากนี้ มีการพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อเกษตรกร “มะลิช้อน-รีคัลท์” ในโครงการประกันข้าวนาปีและโครงการประกันภัยข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ สำหรับรายงานความเสียหายจากภัยธรรมชาติได้สะดวกและรวดเร็ว รวมทั้งยังช่วยลดระยะเวลา

ตรวจสอบและอนุมัติจ่ายเคลมเหลือระยะเวลาเพียง 7-15 วันเท่านั้นจากปกตินานถึง 60 วัน สำหรับการขับเคลื่อนระบบเกษตรพันธสัญญา ได้มีการประชาสัมพันธ์กลไกการดำเนินงานและสาระสำคัญของพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา พ.ศ. 2560 รวมถึงแนะนำระบบเกษตรพันธสัญญา พร้อมทั้งหลักเกณฑ์และข้อควรรู้ก่อนการทำสัญญา และจัดทำคู่มือสำหรับประชาชนและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เพื่อใช้ในการประกอบธุรกิจในระบบเกษตรพันธสัญญาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งปัจจุบันอยู่ระหว่างจัดทำ (ร่าง) แผนการพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา ระยะ 2 ปี (พ.ศ. 2564-2565) เพื่อใช้เป็นกรอบในการกำหนดนโยบายการส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญาของประเทศ และสร้างการบูรณาการการขับเคลื่อนเชิงนโยบายร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างเป็นรูปธรรม

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การสร้างความเข้าใจและเพิ่มมาตรการขยายระบบประกันภัยไปยังพืชอื่นๆ เช่น ถั่วเหลือง มันสำปะหลัง อ้อย เป็นต้นเพื่อเป็นแรงจูงใจให้เกษตรกรสนใจเข้าร่วมโครงการมากขึ้น มีการประชาสัมพันธ์ การสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ที่ทันสมัยเพื่อให้เกษตรกรเข้าถึงโครงการได้ง่ายขึ้น และสร้างความมั่นใจให้กับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการว่าจะได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่า ซึ่งจะนำไปสู่แนวทางการปรับลดเงินสมทบจากงบประมาณของรัฐในการร่วมโครงการประกันภัยพืชผลของเกษตรกร นอกจากนี้ การสร้างการรับรู้และยอมรับแนวทางการทำเกษตรพันธสัญญาระหว่างเกษตรกรและผู้ประกอบการเพื่อให้การขับเคลื่อนเกิดผลเป็นรูปธรรมได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ภาครัฐควรเผยแพร่ประชาสัมพันธ์สร้างความรู้ความเข้าใจแก่เกษตรกร สหกรณ์ และวิสาหกิจชุมชน ให้ได้รับรู้ถึงประโยชน์ของระบบประกันภัยพืชผล โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงจากภัยพิบัติธรรมชาติ ซึ่งจะทำให้ได้รับความสนใจจากเกษตรกรเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งควรจัดทำต้นแบบที่เป็นที่ยอมรับในการทำเกษตรพันธสัญญา เพื่อสร้างการยอมรับทั้งในส่วนของเกษตรกรและผู้ประกอบการ และสามารถนำไปขับเคลื่อนให้เกิดผลเป็นรูปธรรมได้

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 36

การจัดตั้ง Centre of Excellence สำหรับภาคเกษตร

● **เป้าหมาย** ●
การจัดตั้งศูนย์ Center of Excellence ประจำภาคทั่วประเทศ

● **ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565** ●
จำนวนเกษตรกรจำนวนการจัดตั้ง Center of Excellence สำหรับภาคเกษตรร่วมกับมหาวิทยาลัยในพื้นที่

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมและภูมิปัญญาในการพัฒนาสินค้าเกษตร ตั้งแต่การเพาะปลูก การแปรรูป และการตลาด เพื่อพัฒนาการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่ม ได้มีความพยายามดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งที่ผ่านมาการประยุกต์ใช้งานวิจัยและพัฒนาของไทยยังมีข้อจำกัด ซึ่งตั้งแต่ปี 2561 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ร่วมมือเครือข่าย 6 ภาคี ได้แก่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงอุตสาหกรรม ภาคเกษตรกร ภาควิชาการ และภาคเอกชน ร่วมกับสถานศึกษาทั่วประเทศ จัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อเป็นแหล่งบริการเกษตรกรที่รวบรวมองค์ความรู้ทางด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเกษตร เพื่อสร้างรายได้กับชุมชนและเกษตรกรได้

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในปี 2562 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้มีการดำเนินการจัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีและนวัตกรรม AIC แล้ว จำนวน 83 ศูนย์ ครอบคลุม 77 จังหวัด แบ่งเป็น ภาคเหนือศูนย์ AIC 17 แห่ง ศูนย์ความเป็นเลิศ 2 แห่ง รวม 19 แห่ง ภาคกลางศูนย์ AIC 26 แห่ง ศูนย์ความเป็นเลิศ 3 แห่ง รวม 29 แห่ง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือศูนย์ AIC 20 แห่ง ศูนย์ความเป็นเลิศ 1 แห่ง รวม 21 แห่งและภาคใต้ ศูนย์ AIC 14 แห่ง โดยให้ศูนย์ AIC เป็นแหล่งผลักดันเทคโนโลยีการเกษตรและนวัตกรรมการการเกษตร ผ่านการวิจัยพัฒนา การลงทุน การแปรรูป การบริหารจัดการเชิงพาณิชย์ รวมถึงเป็นแหล่งบริการองค์ความรู้รูปแบบใหม่ที่ทันสมัยและสร้างสรรค์ ในด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเกษตร สำหรับรูปแบบแนวทางการขับเคลื่อนของศูนย์เทคโนโลยีนวัตกรรม จะเน้นส่งเสริมเทคโนโลยีเกษตร โดยจะใช้ฐานข้อมูลเดิมที่มีอยู่ผสมผสานระหว่างเทคโนโลยีและภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าด้วยกัน โดยจะรวบรวมปราชญ์เกษตร ช่างเกษตร

ซึ่งเป็นเกษตรกรต้นแบบ ที่ใช้เทคโนโลยีที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีสมัยใหม่ เน้นการจัดการพื้นที่แปลงใหญ่ ดึงดูดกลุ่ม Young Smart Farmer เข้าร่วม เสริมสร้างองค์ความรู้ ด้าน e-commerce การสร้าง story และ Packaging ด้านธุรกิจการเกษตร รวมถึงกฎระเบียบมาตรการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร เพื่อให้เกษตรกรมีองค์ความรู้ มีเครือข่ายที่ดี มีภูมิคุ้มกันที่เข้มแข็งพร้อมยกระดับคุณภาพชีวิตให้มั่นคง มีการปรับเปลี่ยนให้เกษตรกรหันมาสู่วิถีเกษตรกรรมยั่งยืนผลผลิตพืชผลการเกษตรปลอดภัย เป็นแนวทางหนึ่งที่จะทำให้เกษตรกร ลดผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมด้วยการใช้เทคโนโลยีนวัตกรรม พัฒนาระบบบริหารจัดการ การผลิตพืชในระบบแม่นยำ เพิ่มผลผลิตต่อพื้นที่ ลดต้นทุนการใช้ทรัพยากรการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม อีกทั้งการช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อย เกษตรกรยากจน ตลอดจนส่งเสริมนวัตกรรม เทคโนโลยีที่เหมาะสม ในการพัฒนาการผลิตและการแปรรูปการผลิต ผลิตภัณฑ์การเกษตร

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย บทบาทการมีส่วนร่วมของศูนย์เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการขับเคลื่อนงานในชุมชนกับภาคส่วนต่าง ๆ ในพื้นที่ เพื่อถ่ายทอดงานวิจัยไปสู่ชุมชน การพัฒนาและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการเกษตรในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการบริหารจัดการธุรกิจชุมชนในเชิงพาณิชย์ เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรและชุมชน ซึ่งต้องอาศัยการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และความร่วมมือของทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ช่วยกันสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์เทคโนโลยีและนวัตกรรมต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนการดำเนินงานในแต่ละศูนย์เทคโนโลยีและนวัตกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็นตามสภาพภูมิสังคมนั้น ๆ รวมทั้งการประสานความร่วมมือจากภาคส่วนอื่นโดยเฉพาะภาคเอกชน และภาควิชาการในการสนับสนุนกิจกรรมตามเป้าหมายการพัฒนาภาคเกษตรในแต่ละพื้นที่ ตั้งแต่การพัฒนาสินค้าและผลิตภัณฑ์ที่มีความโดดเด่น การสร้างองค์ความรู้และเทคโนโลยี การพัฒนาคุณภาพมาตรฐาน การเชื่อมโยงตลาด และการบริหารจัดการโลจิสติกส์ในพื้นที่ รวมถึงการแก้ไขปัญหาและข้อจำกัดในห่วงโซ่การผลิต เพื่อนำไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มแก่ผลผลิตและความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 37

การส่งเสริมให้แรงงานเข้าถึงแหล่งทุนเพื่อพัฒนาทักษะอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

● <u>เป้าหมาย</u> ●

ส่งเสริมให้แรงงานเข้าถึงแหล่งทุนเพื่อพัฒนาทักษะอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

● <u>ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565</u> ●

มีการจัดตั้งองค์กรเพื่อเป็นศูนย์กลางที่รับผิดชอบเรื่องทุนการศึกษาเพื่อพัฒนาแรงงานโดยเฉพาะ เพื่อให้แรงงานสามารถเข้าสู่ระบบการฝึกฝนพัฒนาแรงงานได้โดยไม่มีอุปสรรคในด้านแหล่งเงินทุน

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป บริบทการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ทั้งในด้านเทคโนโลยีที่ได้รับการพัฒนาให้มีความก้าวหน้ามากขึ้น ในขณะที่ความเข้มข้นในการแข่งขันทางเศรษฐกิจส่งผลให้ทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะแรงงานและทักษะของแรงงานซึ่งมีความเสี่ยงสูงที่จะถูกแทนที่ด้วยการใช้เครื่องมืออัตโนมัติและดิจิทัล ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจึงต้องเร่งบูรณาการในการพัฒนาฝีมือแรงงานให้มีทักษะที่สูงขึ้น เพื่อรองรับความต้องการของตลาดแรงงานที่มีความหลากหลาย ตลอดจนเพื่อเพิ่มโอกาสในการทำงานและสร้างรายได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มแรงงานนอกระบบ ซึ่งเป็นแรงงานที่มีความหลากหลายและเป็นแรงงานกลุ่มใหญ่ที่สุดของประเทศไทย และเป็นพลังขับเคลื่อนที่สำคัญของระบบเศรษฐกิจไทย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแรงงานที่มีทักษะต่ำ และมีรายได้น้อย ทำให้ขาดโอกาสในการเข้าถึงการพัฒนาทักษะและศักยภาพแรงงาน

การดำเนินงานที่ผ่านมา โดยกรมพัฒนาฝีมือแรงงานได้ร่วมกับบรรษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม ในการลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือโครงการพัฒนาทักษะและส่งเสริมการประกอบอาชีพ เพื่อจัดสวัสดิการและส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งทุนและการประกอบอาชีพอิสระ อีกทั้งยังมีกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ซึ่งได้จัดทำโครงการพัฒนาระบบทดลองการพัฒนาทักษะแรงงานที่ขาดแคลนทุนทรัพย์และด้อยโอกาสโดยใช้ชุมชนเป็นฐานนำร่องใน 50 พื้นที่ทั่วประเทศ ตลอดจนได้จัดทำความร่วมมือกับกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในการดำเนินโครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพขั้นสูงเพื่อสร้างโอกาสให้กับเยาวชนผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์และด้อยโอกาสได้ศึกษาต่อในสายอาชีพ โดยในปี 2562-2563 มีสถานศึกษาเข้าร่วมโครงการจำนวน 66 แห่งจาก 40 จังหวัดทั่วประเทศ มีนักศึกษาได้รับทุนแล้วทั้งสิ้น 4,890 ทุน รวมทั้งกลไกภาครัฐอื่น ๆ อาทิ กองทุนพัฒนาฝีมือแรงงาน ซึ่งสนับสนุนกลุ่มแรงงานให้สามารถกู้ยืมเงินจากกองทุนพัฒนาฝีมือแรงงานในอัตราดอกเบี้ยต่ำ เพื่อพัฒนาคุณภาพทักษะและฝีมือของตนเองให้สูงขึ้น การจัดตั้งกองทุนพัฒนาฝีมือแรงงาน เพื่อเป็นทุนหมุนเวียนสำหรับใช้จ่ายเกี่ยวกับการส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน

นอกจากนี้ ภาครัฐยังได้ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพแรงงานนอกระบบ **ผ่านโครงการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนด้านอาชีพ** เพื่อช่วยเหลือผู้เดือดร้อนด้านอาชีพให้สามารถเพิ่มพูนศักยภาพในทักษะใหม่ โดยการให้ค่าจ้างวันละ 300 บาท และมีกิจกรรมฝึกอาชีพที่สนับสนุนค่าอาหารแบบเหมาจ่ายมื้อละ 80 บาท และ**การฝึกอาชีพตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงในครัวเรือน** เป็นการฝึกอบรมระยะสั้น 15 วัน เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพอิสระ เช่น การปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ การตัดเย็บเสื้อผ้า การขายสินค้าออนไลน์ เป็นต้น โดยผ่านโครงการเพิ่มอาชีพ เพิ่มรายได้ของกรมการจัดหางาน โดยผู้อบรมจะได้รับมอบเครื่องมือในการประกอบอาชีพเมื่อจบการอบรม

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

อย่างไรก็ดี การส่งเสริมให้แรงงานเข้าถึงแหล่งทุนเพื่อพัฒนาทักษะ ยังคงมีอุปสรรคหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทัศนคติของคนไทยซึ่งมักมองว่าการพัฒนาทักษะไม่ใช่เรื่องจำเป็นและไม่คุ้มค่ากับเวลาที่ต้องสูญเสียไป เนื่องจากหลักสูตรการศึกษาหรือการอบรมมักมีระยะเวลาการอบรมที่ยาวนาน อีกทั้งการจัดการหลักสูตรยังไม่ต่อเนื่องและเป็นระบบ ขาดการบูรณาการการจัดหลักสูตรและการบริหารจัดการข้อมูลความต้องการแรงงานระหว่างภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทำให้การอบรมเพื่อพัฒนาทักษะแรงงานยังไม่มีประสิทธิภาพและตรงเป้าหมายเท่าที่ควร รวมทั้งกองทุนซึ่งสนับสนุนทุนการศึกษาให้กับแรงงานยังไม่มีการติดตามประเมินผล และรายงานผลการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและเป็นระบบ ทำให้ไม่สามารถวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของแต่ละกองทุนหรือโครงการเพื่อนำไปต่อยอดในการปรับปรุงระบบให้มีประสิทธิภาพ คุ้มค่า และสามารถนำไปวิเคราะห์แนวทางการดำเนินงานในอนาคตได้อย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ แหล่งเงินทุนส่วนใหญ่ในการพัฒนาศักยภาพแรงงานยังจำกัดอยู่เฉพาะแรงงานในระบบ เนื่องจากมักเป็นความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับบริษัทเอกชน ทำให้แรงงานนอกระบบขาดโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุนจะช่วยพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิต

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย สำหรับการดำเนินงานในระยะต่อไป ภาครัฐควรร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนามาตรการเพื่อสร้างแรงจูงใจให้แรงงานมีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาทักษะจำเป็น และสถานประกอบการเห็นความสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาทักษะของลูกจ้างอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งให้ภาคเอกชนเข้ามาเป็นผู้สนับสนุนการศึกษาและรูปแบบการพัฒนาทรัพยากรบุคคลที่เข้มข้น เพื่อให้ผลิตแรงงานเข้าสู่อุตสาหกรรมที่เฉพาะเจาะจง เช่น การให้ทุนในลักษณะพันธะสัญญาระหว่างผู้รับทุนและบริษัทผู้ให้ทุนหลังจากการสำเร็จจากการฝึกอบรม อีกทั้งภาครัฐยังต้องให้ความสำคัญกับการกระจายแหล่งเงินทุนและการสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพสำหรับแรงงานนอกระบบให้มากขึ้น ผ่านการผลักดันให้เกิดกลไกที่เป็นรูปธรรมเพื่อดำเนินการพัฒนาแรงงานกลุ่มนี้อย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การให้ความรู้ในการประกอบอาชีพ การพัฒนาทักษะ การจัดหาเงินทุนสำหรับการลงทุน โดยมีระบบการติดตามประเมินผลและรายงานผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำผลการดำเนินการที่ได้มาวิเคราะห์หาแนวทางในการดำเนินการและขยายผลในระยะต่อไป นอกจากนี้ ภาครัฐต้องร่วมมือกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีมาช่วยพัฒนาระบบฐานข้อมูลความต้องการแรงงาน เพื่อนำไปเป็นฐานในการพัฒนาหลักสูตรที่ตอบโจทย์ความต้องการได้อย่างแท้จริง รวมถึงมีการจัดเก็บชั่วโมงการอบรมและวัดผลประเมินผลรายบุคคล ซึ่งจะช่วยให้การพัฒนาแรงงานมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จมากขึ้น

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 38

การสร้างแรงงานคุณภาพ (Super Worker) และเชื่อมโยงแรงงานสู่ตลาดอย่างครบวงจร

● **เป้าหมาย** ●

เพื่อพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรในระดับอุดมศึกษาให้สามารถสร้างแรงงานได้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน แรงงานสามารถเพิ่มหรือปรับความรู้และทักษะเพื่อให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของตลาด ตลอดจนการเชื่อมโยงแรงงานสู่ตลาดอย่างครบวงจร ผ่านการจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมแรงงานและ Matching Platform บูรณาการเพื่อเป็นเครื่องมือในการจัดหาแรงงานและสร้างฐานข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ตลาดแรงงานในอนาคต

● **ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565** ●

ประเทศไทยมีหลักสูตรระดับอุดมศึกษาที่สามารถสร้างแรงงานได้ตรงตามอุตสาหกรรมเป้าหมาย รวมทั้งมีจำนวนแรงงานที่จบจากหลักสูตรเข้าสู่อุตสาหกรรมเป้าหมายเพิ่มขึ้น อัตราการว่างงานลดลง และแรงงานมีรายได้และผลผลิตเพิ่มขึ้น ตลอดจนมีศูนย์การฝึกอบรมแรงงานและ Matching Platform ที่สามารถเชื่อมโยงแรงงานเข้าสู่ตลาดอย่างครบวงจร

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

การเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงานอย่างรวดเร็วจากการพัฒนาของเทคโนโลยีในปัจจุบัน ประกอบกับความท้าทายใหม่ จากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลให้หน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต้องเร่งทบทวนการวางแผนผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศเพื่อตอบสนองต่อบริบทและความต้องการของประเทศที่มีอยู่เดิม ภายใต้แนวทางรองรับความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยจำเป็นต้องมีการวางแนวทางผลิตและพัฒนากำลังคนทุกช่วงวัยให้มีสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับการฟื้นฟูและปรับโครงสร้างเศรษฐกิจใหม่ ผ่านการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาให้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน มีการพัฒนารูปแบบการฝึกอบรม และสร้างศูนย์การฝึกอบรมแรงงานเพื่อพัฒนาทักษะแรงงานตามความต้องการของกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย ตลอดจนการเชื่อมโยงแรงงานเข้าสู่ตลาดอย่างครบวงจร ผ่านการจัดตั้ง Matching Platform ที่สามารถอำนวยความสะดวกในด้านการจัดหาแรงงานและสร้างฐานข้อมูลในสำหรับการวิเคราะห์แนวโน้มตลาดแรงงานในอนาคต

การดำเนินงานที่ผ่านมา ภาครัฐได้ร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องดำเนินการพัฒนาระบบการศึกษาและหลักสูตรการศึกษา อาทิ โครงการบัณฑิตพันธุ์ใหม่และกำลังคนที่มีสมรรถนะ มีระยะเวลาดำเนินการ 7 ปี (2563 - 2569) เพื่อสร้างบัณฑิตพันธุ์ใหม่และกำลังคนที่มีสมรรถนะและศักยภาพสูงสำหรับการทำงานในอุตสาหกรรมใหม่สู่ New S-Curve โดยประยุกต์ใช้หลักสูตรและการเรียนการสอนที่เน้นการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติในสภาพแวดล้อมจริงผ่านความร่วมมือกับสถานประกอบการหรือภาคอุตสาหกรรม ทั้งในรูปแบบ degree และ non-degree การพัฒนาหลักสูตรนำร่อง 30 หลักสูตร ที่ผ่านมากระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ร่วมกับสถาบันอุดมศึกษา 19 แห่ง พัฒนาหลักสูตรนำร่อง 30 หลักสูตร ซึ่งครอบคลุม 9 ทักษะใน 12 สาขาอุตสาหกรรม 8 กลุ่มสาขาวิชาชีพ และโครงการฝึกอบรมหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นฐานสมรรถนะ ให้กับผู้เรียนสายอาชีวศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ชั้นปีที่ 3 และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ชั้นปีที่ 2

ก่อนที่จะเข้าสู่ภาคการผลิต เพื่อให้มีทักษะไปใช้ในการทำงานหรือประกอบอาชีพได้จริง

นอกจากการดำเนินการด้านการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรแล้ว ประเทศไทยยังได้ดำเนินการพัฒนาทักษะแรงงาน ทั้งในระบบและนอกระบบอย่างครอบคลุมทุกกลุ่มเพื่อผลิตแรงงานให้มีองค์ความรู้และทักษะตรงกับความต้องการ ของภาคการผลิต อาทิ การพัฒนาทักษะฝีมือ (Up-skill/Re-skill) ให้สอดคล้องกับตำแหน่งงานที่ทำ โดยมีหลักสูตร อาทิ ภาษาอังกฤษ การประยุกต์ใช้ IOT เพื่อการทำงาน การเขียนแบบคอมพิวเตอร์ มีการดำเนินการพัฒนาแรงงานคุณภาพ (Super Worker) และเชื่อมโยงแรงงานสู่ตลาดอย่างครบวงจร โดยได้กำหนดแผนงานหรือโครงการหลักที่มุ่งเน้นการเพิ่มศักยภาพแรงงานเพื่อรองรับ Thailand 4.0 เช่น การพัฒนาฝีมือแรงงานรองรับอุตสาหกรรมศักยภาพและบริหารแห่งอนาคต ผ่านโครงการศูนย์ฝึกอบรมความเป็นเลิศด้านเทคโนโลยีชั้นสูง โดยมุ่งเน้นในกลุ่มอุตสาหกรรม 5 กลุ่ม อาทิ อุตสาหกรรมและบริการดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ มีการพัฒนาแพลตฟอร์ม thailandfutureworkforce.com เพื่อรองรับบัณฑิตจบใหม่ และพัฒนาผู้ที่จบในสาขาต่าง ๆ ทั้งสังคมศาสตร์และวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาบุคลากรเหล่านี้ให้เป็นกำลังคนดิจิทัล อาทิ User Experience Design (UXD) animation design data analytics python cybersecurity ตลอดจนโครงการ “ก้าวสู่งานที่ดี คนมีคุณภาพ” เพื่อการพัฒนาแพลตฟอร์มรวบรวมความต้องการแรงงาน (Demand) และกำลังแรงงาน (Supply) และดำเนินการจับคู่งาน (Matching) ทำให้เกิดการจ้างงาน โดยที่ผ่านมาได้ดำเนินการโดยมีผู้มาใช้บริการ 62,358 คน และมีผู้สมัครงานได้รับการบรรจุเข้าทำงาน จำนวน 45,248 คน คิดเป็นร้อยละ 72.57 ของผู้สมัครงานมาใช้บริการ และในปัจจุบันกำลังอยู่ระหว่างการพัฒนาแพลตฟอร์ม (Job Matching Platform) : ผู้รับจ้าง โดยผู้รับจ้างได้พัฒนาระบบสารสนเทศในขั้นของการจัดเก็บความต้องการของผู้ใช้งานแล้ว

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

รัฐบาลได้พยายามดำเนินนโยบายและมาตรการเชิงรุก อาทิ การพัฒนาทักษะแรงงาน การพัฒนาระบบจับคู่ตำแหน่งงาน และการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาให้มีความสอดคล้องกับตลาดแรงงานและสอดรับกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบันซึ่งเป็นยุคแห่งการเปลี่ยนผ่านไปสู่เศรษฐกิจฐานความรู้ นวัตกรรม และดิจิทัล ซึ่งเน้นการประยุกต์ใช้เครื่องมืออัตโนมัติและดิจิทัลในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ นโยบายดังกล่าวยังไม่เพียงพอกับการรับมือกับสถานการณ์ของตลาดแรงงานไทยที่มีความชะลอตัว ตลอดจนการดำเนินนโยบายเพื่อพัฒนาและยกระดับในบางประเด็นไม่สามารถดำเนินการครอบคลุมประชากรทุกกลุ่ม อาทิ โครงการบัณฑิตพันธุ์ใหม่ เนื่องจากมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการสูง นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วจากการพัฒนาเทคโนโลยีทำให้เกิดอาชีพและทักษะใหม่ ๆ ซึ่งส่งผลให้แรงงานต้องปรับปรุงทักษะให้ทำงานร่วมกับเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงของตลาดที่มีความรวดเร็วได้ อาทิ นักพัฒนาวิศวกรรมด้านซอฟต์แวร์ นักวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ ทำให้ภาครัฐต้องเผชิญกับความท้าทายในการวางแนวทางผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจใหม่

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ภาครัฐจึงต้องร่วมกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการพัฒนากำลังแรงงานเพื่อให้มีสมรรถนะและคุณสมบัติที่สอดรับกับความเปลี่ยนแปลงทั้งในปัจจุบันและอนาคต อาทิ การเร่งปรับปรุงหลักสูตรระดับอุดมศึกษาร่วมกับภาคเอกชนเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการแรงงานในตลาดโดยเฉพาะกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายแห่งอนาคต ผ่านการเชื่อมทักษะแรงงานที่ต้องการกับระบบการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ การคิดเชิงนวัตกรรม และภาษาต่างประเทศ เพื่อลดช่องว่างทักษะ มีการดำเนินการช่วยเหลือบัณฑิตจบใหม่ ซึ่งขาดทักษะและประสบการณ์การทำงาน โดยมีระบบบริการจัดหางานให้กับบัณฑิตใหม่ มีการเร่งพัฒนาความรู้และทักษะแรงงานอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะในวัยแรงงานและวัยสูงอายุผ่านการปรับเปลี่ยนรูปแบบและหลักสูตรการเรียนการสอนที่ตอบโจทย์การพัฒนา อาทิ การจัดการเรียนการสอนแบบ Non-Degree เช่น การเรียนแบบชุดการเรียนรู้ย่อย หรือ Micro-Credentials ที่มีการกำหนดผลลัพธ์ของการเรียนรู้โดยเน้นสมรรถนะที่จำเป็นในตลาดงาน ตลอดจนการเร่งพัฒนาการบูรณาการและเชื่อมโยงข้อมูลการผลิตและพัฒนากำลังคนอย่างเป็นเอกภาพและมีพลวัตจากทุกภาคส่วน เนื่องจากข้อมูลดังกล่าวมีความสำคัญในฐานะจุดเริ่มต้นของการวางแผนผลิตและพัฒนากำลังคน ซึ่งจะสามารถสะท้อนสภาพที่แท้จริงที่จำเป็นต่อการวางแผนและออกแบบนโยบายได้ นอกจากนี้ ภาครัฐยังต้องร่วมกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการจัดทำระบบการติดตามและประเมินผลแรงงานที่ผ่านการอบรมว่าแรงงานสามารถนำทักษะที่ได้รับจากการอบรมไปใช้ประโยชน์ได้จริงและเกิดผลสัมฤทธิ์ที่เป็นรูปธรรมหรือไม่ เพื่อวางแผนการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 39

การสร้างความเข้มแข็งให้แก่ระบบสถาบันการเงินชุมชน

● <u>เป้าหมาย</u> ●

มีการจัดตั้งโครงข่ายสถาบันการเงินประชาชน ธนาคารผู้ประสานงานพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการให้บริการทางการเงินและส่งมอบโครงข่าย และมี Matching Fund สำหรับกองทุนสวัสดิการชุมชน

● <u>ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565</u> ●

จัดตั้งโครงข่ายสถาบันการเงินชุมชนให้พร้อมให้บริการทางการเงิน และจัดให้มี Matching Fund สำหรับกองทุนสวัสดิการชุมชน

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป สถาบันการเงินชุมชน เป็นหนึ่งในกลไกในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งจะสามารถเป็นเครือข่ายสำคัญในการทำหน้าที่ให้บริการทางการเงิน สร้างธุรกิจชุมชนผ่านการสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน สร้างระบบสวัสดิการให้สมาชิกในชุมชนผ่านการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการ รวมทั้งแก้ปัญหาที่ดินหลุดมือให้แก่สมาชิกในชุมชนผ่านการทำหน้าที่ในลักษณะเดียวกับธนาคารที่ดิน ซึ่งจะเป็นกลไกในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนอย่างยั่งยืน

การดำเนินงานที่ผ่านมา พระราชบัญญัติสถาบันการเงินประชาชน พ.ศ. 2563 ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2562 ซึ่งส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาองค์ความรู้ คุณภาพชีวิต และสวัสดิการของประชาชนในระดับพื้นที่ เป็นการยกระดับองค์กรการเงินชุมชนให้มีสถานะเป็นนิติบุคคล โดยมีธนาคารผู้ประสานงานเป็นพี่เลี้ยงช่วยจัดทำและพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และจะนำไปสู่การจัดตั้งโครงข่ายสถาบันการเงินประชาชน โดยข้อมูล ณ สิ้นเดือนกันยายน 2563 ธนาคารชุมชนเปิดให้บริการ 477 แห่ง โดยไม่เปิดบริการเพิ่มนับตั้งแต่ปี 2562 เนื่องจากการประกอบธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (ธุรกิจบริการ e-Payment) ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติระบบการชำระเงิน พ.ศ. 2560 และประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งระบบ GSB Corporate Internet Banking (CoIB) ร่วมกับ Mobile Banking (MyMo) ยังมีข้อจำกัดในด้านการตรวจสอบตัวตนของลูกค้า ทำให้ไม่สามารถดำเนินการตามพระราชบัญญัติดังกล่าวได้ ทั้งนี้ ธนาคารอยู่ระหว่างการพัฒนาเครื่องมือการให้บริการให้มีความเหมาะสมและปรับปรุงให้เป็นไปตามมาตรฐานของธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด และให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติดังกล่าว เพื่อเตรียมความพร้อมรองรับสถาบันการเงินชุมชนต่อไป

สถาบันการเงินประชาชน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย บริการธนาคารชุมชนบางแห่งที่ตั้งอยู่ในแหล่งชุมชนยังไม่สามารถแข่งขันกับสถาบันการเงินและเคาน์เตอร์เซอร์วิสได้ รวมทั้งการยกเว้นค่าธรรมเนียมการทำธุรกรรมทางการเงินของรัฐบาล ส่งผลให้ประชาชนสามารถทำธุรกรรมได้ด้วยตนเอง ทำให้สถาบันการเงินชุมชนมีปริมาณการทำธุรกรรมที่น้อยลง นอกจากนี้ การสนับสนุนงบประมาณสวัสดิการชุมชน (Matching Fund) ยังไม่ครอบคลุมสมาชิกทั้งหมด

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ธนาคารออมสินและธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรในฐานะพี่เลี้ยงสถาบันการเงินชุมชนควรปรับปรุงระบบให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติระบบการชำระเงิน พ.ศ. 2560 และประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย และขยายการช่วยเหลือไปยังสถาบันการเงินชุมชนเพิ่มเติม ขณะเดียวกันควรประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนรับรู้ข้อมูลข่าวสารการให้บริการของสถาบันการเงินชุมชนเพิ่มขึ้น เพื่อให้ประชาชนในแต่ละพื้นที่เข้าถึงบริการทางการเงินมากขึ้น อันจะนำไปสู่การแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำของการเข้าถึงแหล่งทุนของชุมชนได้ นอกจากนี้ ควรจัดให้มีการอบรมหรือดำเนินการด้วยวิธีอื่นใดเพื่อให้ประชาชนเข้าใจความเหลื่อมล้ำและรับรู้สิทธิที่พึงได้ของตนด้วย ซึ่งจะเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนอย่างแท้จริงและยั่งยืน

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 40

การพัฒนาธุรกิจชุมชน

● **เป้าหมาย** ●

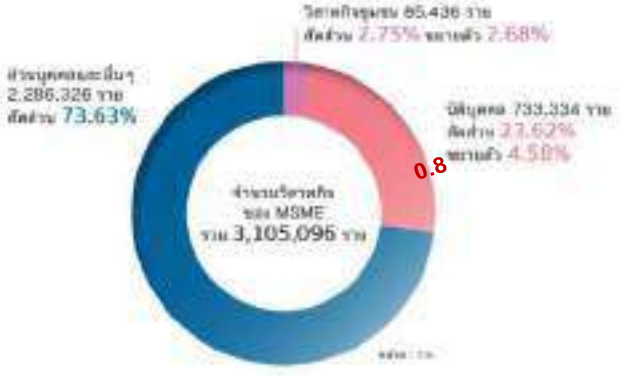
ชุมชนมีเครือข่าย (cluster – based) และมีสินค้าประจำพื้นที่ (Product Champion) ทั่วประเทศ ประชาชนในชุมชนสามารถใช้ E-Commerce platform ในการสร้างรายได้ มี center of excellence ในทุกพื้นที่เป้าหมาย และทั่วทุกภาคทั่วประเทศ รวมทั้งสถาบันการเงินในชุมชนและศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในทุกพื้นที่เป้าหมายมีอินเตอร์เน็ตใช้

● **ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565** ●

ชุมชนมีการรวมกลุ่มสร้างเครือข่าย มีสินค้าประจำพื้นที่และสามารถใช้ E-Commerce platform ในการสร้างรายได้ครอบคลุมทั่วประเทศ สถาบันการเงินชุมชนมีอินเตอร์เน็ตใช้อย่างครอบคลุม

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ธุรกิจชุมชน เป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน โดยปัจจุบันยังคงประสบปัญหาการพัฒนาต่อยอด เนื่องจากขาดกลไกในการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ขาดการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างครบวงจร ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน เนื่องจากหน่วยงานยังคงทำงานในลักษณะต่างคนต่างทำ ขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน แต่ละหน่วยมุ่งเน้นดูแลเฉพาะกลุ่มธุรกิจในเครือข่ายของตน ชุมชนที่ดำเนินการโดยสมาชิกในชุมชนยังต้องการการสนับสนุนทางด้านองค์ความรู้ทั้งในด้านการบริหารจัดการและช่องทางตลาด เพื่อให้สามารถอยู่รอดและขยายกิจการได้ การปฏิรูปจึงมุ่งเน้นการสร้างกลไกการสนับสนุนในรูปแบบใหม่อย่างเป็นระบบ บูรณาการการทำงานในระยะยาว โดยการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาสนับสนุนและต่อยอดเพื่อยกระดับชุมชนให้เติบโตอย่างมีส่วนร่วมและยั่งยืน

การดำเนินงานที่ผ่านมา ปี 2562 มีจำนวนวิสาหกิจชุมชน 85,436 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.75 ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยมีการขยายตัวร้อยละ 2.68 จากปีก่อนหน้า ขณะเดียวกันเมื่อพิจารณาในด้านรายได้ จากการขายสินค้า OTOP ในปี 2563 อัตราการเติบโตของมูลค่าสินค้า OTOP เมื่อเทียบกับปีฐาน (ปี 2560) เพิ่มขึ้นที่ร้อยละ 68.1 โดยปัจจุบันส่วนราชการได้มีการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนประเด็นปฏิรูปดังกล่าวด้วยการสร้างกลไกสนับสนุนรูปแบบใหม่เพื่อยกระดับธุรกิจชุมชน โดยการส่งเสริมเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ภายใต้ศูนย์แห่งความเป็นเลิศ หรือ Excellence Center ซึ่งมีอยู่จำนวน 8 ศูนย์ โดยคัดเลือกผู้ประกอบการ SMEs ที่มีศักยภาพทั่วประเทศเข้าสู่กระบวนการพัฒนาและต่อยอดธุรกิจ จำนวน 8 แห่ง ใน 4 ภูมิภาคทั่วประเทศ เพื่อพัฒนายกระดับสินค้าชุมชน โดยมี 8 Product Champions ที่มีศักยภาพพร้อมแข่งขันในตลาดทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งการจัดให้ผู้ประกอบการที่ผลิตสินค้าชุมชนที่ต้องการเป็นจุดบริการ e-Commerce ชุมชน ขึ้นทะเบียนผ่านเว็บไซต์ www.thailandpostmart.com ด้านการยกระดับการจำหน่ายสินค้าและบริการ (Operation Improvement) เพื่อให้ร้านค้าชุมชนปรับรูปแบบการจำหน่ายสินค้า/บริการให้เป็นดิจิทัล

มีผู้ประกอบการลงทะเบียนเพื่อนำสินค้ามาจำหน่ายผ่านเว็บไซต์ thailandpostmart.com ตั้งแต่ปี 2560 - กันยายน 2563 รวม 2,671 ราย โดยในไตรมาส 4 ของปีงบประมาณ 2563 (ก.ค.-ก.ย.) มีรายได้จากการจำหน่ายสินค้าทั้งแบบออนไลน์และออฟไลน์ รวมทั้งสิ้น 31.09 ล้านบาท นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนา Smart Farmer นำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการทำการเกษตร ปีละ 100,000 ราย และส่งเสริมการเติบโตของ SMEs ภาคเกษตรกรรมให้เป็นหัวขบวน ปีละ 10,000 ราย ตลอดจนปรับเปลี่ยนภารกิจที่ทำร่วมกับกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งเดิมธนาคารเป็นเพียงผู้ให้บริการและสนับสนุนสินเชื่อมาเป็นการทำแผนแม่บทชุมชนร่วมกับกองทุนหมู่บ้าน เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานให้ชัดเจนและเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม ในการพัฒนาธุรกิจชุมชนให้มีความสามารถในการแข่งขัน ยังมีความจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการส่งเสริมองค์ความรู้ด้านการตลาด การพัฒนาสินค้าชุมชนให้มีคุณภาพและมาตรฐาน การสร้างจุดเด่น/จุดขายให้กับสินค้าชุมชนอาทิ การพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือการบรรจุหีบห่อให้มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว การสร้างองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม โดยเฉพาะความรู้เรื่อง Back office เพื่อให้สามารถบริหารจัดการแพลตฟอร์มออนไลน์ของชุมชนได้เอง รวมถึงการพัฒนากลไกเพื่อให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีทางการเกษตร ทั้งนี้ การส่งเสริมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการร่วมกันอย่างบูรณาการและให้เกิดความต่อเนื่องเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งในการยกระดับธุรกิจชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองและมีความยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น การดำเนินการในระยะต่อไปหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการในลักษณะให้มีการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงาน สร้างกลไกที่เอื้อให้ชุมชนสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรมมากยิ่งขึ้น รวมทั้งส่งเสริมให้มีการพัฒนาทักษะที่จำเป็นให้แก่ชุมชน โดยเฉพาะทักษะการสร้างอัตลักษณ์สินค้าในแต่ละชุมชน ทักษะตลาด และทักษะด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าเกษตรหรืออุตสาหกรรมเกษตรในชุมชน เพื่อให้สามารถบริหารจัดการและพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาวและยั่งยืน

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 41

การจัดตั้งกองทุน Social Investment Fund (SIF)

● <u>เป้าหมาย</u> ●
จัดตั้ง Social Investment Fund (SIF) ภายในปี 2561

● <u>ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565</u> ●
มีกองทุน Social Investment Fund (SIF)

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป เนื่องจากข้อจำกัดด้วยงบประมาณ ทำให้การจัดสวัสดิการของภาครัฐไม่เพียงพอต่อการลงทุนพัฒนาชุมชนขาดความครอบคลุมทั่วถึงประชาชนในทุกกลุ่ม ประกอบกับในแต่ละพื้นที่มีความพยายามจัดตั้งกลุ่มสวัสดิการชุมชนของตน เพื่อช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาในแต่ละพื้นที่ แต่กระนั้นจากข้อมูลของ พอช. ยังพบว่ามีชุมชนมากกว่า 60,000 แห่ง ทั่วประเทศต้องการเงินทุนเพื่อสนับสนุนการดำเนินการด้านต่างๆ

การดำเนินงานที่ผ่านมา รัฐบาลจึงผลักดันให้มีพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม พ.ศ. 2562 โดยมีผลบังคับใช้แล้วเมื่อ 19 พฤษภาคม 2562 และได้กำหนดให้มีการจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม เพื่อส่งเสริม สนับสนุน ให้ความช่วยเหลือและพัฒนาวิสาหกิจเพื่อสังคมและกลุ่มกิจการเพื่อสังคมให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยปัจจุบันมีกิจการที่จดทะเบียนเพื่อจัดตั้งเป็นวิสาหกิจเพื่อสังคมจำนวน 141 แห่ง (ข้อมูล ณ วันที่ 28 กันยายน 2563) ทั้งนี้ภายใต้พ.ร.บ. ดังกล่าวกำหนดให้มีการจัดตั้งกองทุน Social Investment Fund (SIF) เพื่อส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาวิสาหกิจเพื่อสังคม อันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาเพื่อพัฒนาชุมชน สังคม หรือสิ่งแวดล้อม โดยให้วิสาหกิจเพื่อสังคมกู้ยืมสำหรับดำเนินการก่อตั้ง ปรับปรุงและพัฒนาวิสาหกิจเพื่อสังคม ให้ความช่วยเหลือด้านเงินทุนในการประกอบกิจการในระยะแรก โดยมีกำหนดเวลาไม่เกิน 2 ปี ซึ่งสามารถกำหนดระยะเวลาได้รวมแล้วไม่เกิน 4 ปี ให้ความช่วยเหลือส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานรัฐ หรือองค์กรเอกชนเพื่อใช้ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม ให้ความช่วยเหลือหรืออุดหนุน ร่วมทุน หรือดำเนินการใดร่วมกับนิติบุคคลอื่น เกี่ยวกับการก่อตั้ง การขยายกิจการ การวิจัย การพัฒนา และการส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคมให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม ปัจจุบัน สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม อยู่ระหว่างจัดทำ (ร่าง) ระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคมว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิ ในการบริหารกองทุนส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม พ.ศ. 2563 เพื่อเตรียมการขอจัดตั้งกองทุน Social Investment Fund (SIF) ต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าจะมีการกำหนดเงื่อนไขและมาตรการต่าง ๆ แต่การดำเนินงานของกองทุนยังไม่ได้เริ่มต้น ประกอบกับปัจจุบันยังมีกิจการที่จดทะเบียนวิสาหกิจเพื่อสังคมเป็นจำนวนน้อย ดังนั้น การดำเนินงานในระยะต่อไป ยังคงต้องมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้กิจการเข้ามาเป็นวิสาหกิจเพื่อสังคมมากขึ้น และเร่งรัดการจัดต้องกองทุน Social Investment Fund (SIF) เพื่อใช้เป็นกลไกส่งเสริมให้มีวิสาหกิจเพื่อสังคมดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้เมื่อดำเนินการจัดตั้งกองทุน Social Investment Fund (SIF) ควรผลักดันให้วิสาหกิจเพื่อสังคมขอรับการจัดสรรงบประมาณจากกองทุน เพื่อใช้ในการดำเนินงานของวิสาหกิจของตนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 42

การจัดตั้งสำนักงานบูรณาการการแก้ไขปัญหาความยากจนและเหลื่อมล้ำ

● <u>เป้าหมาย</u> ●

ประเทศมีหน่วยงานขับเคลื่อนเพื่อแก้ไขปัญหาด้านความยากจนและความเหลื่อมล้ำ รวมทั้งมีงบบูรณาการด้านความยากจนและเหลื่อมล้ำ ฐานข้อมูลด้านความยากจนและความเหลื่อมล้ำที่ครบวงจร การวิจัยและรายงานสถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำผ่านเครื่องชี้ด้านต่าง ๆ เพื่อกำหนดนโยบาย กระบวนการติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ และ ex ante assessment สำหรับการจัดสรรงบประมาณ นำไปสู่ผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม

● <u>ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565</u> ●

ประเทศมีหน่วยงานขับเคลื่อนเพื่อแก้ไขปัญหาด้านความยากจนและความเหลื่อมล้ำ รวมทั้งมีงบบูรณาการด้านความยากจนและเหลื่อมล้ำ ฐานข้อมูลด้านความยากจนและความเหลื่อมล้ำที่ครบวงจร การวิจัยและรายงานสถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำผ่านเครื่องชี้ด้านต่าง ๆ เพื่อกำหนดนโยบาย กระบวนการติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ และ ex ante assessment สำหรับการจัดสรรงบประมาณ นำไปสู่ผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้เป็นปัญหาสำคัญที่ดำรงอยู่ในสังคมไทยมาโดยตลอด ซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของประเทศ อีกทั้งกลไกการจัดการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำมีหลากหลายและกระจัดกระจายตามหน่วยงานต่าง ๆ จำนวนมาก ทำให้การกำหนดทิศทางการแก้ไขปัญหาไม่มีเอกภาพ จึงจำเป็นต้องจัดตั้งสำนักงานบูรณาการการแก้ไขปัญหาความยากจนและเหลื่อมล้ำ เพื่อเป็นกลไกการแก้ไขปัญหาอย่างบูรณาการ ทั้งในด้านนโยบาย งบประมาณ และแผนงาน/โครงการสำคัญ ที่จะส่งผลกระทบเชิงบวกในวงกว้างทั้งในระดับประเทศ หน่วยงาน และพื้นที่ โดยมีปัจจัยที่สำคัญ คือ ระบบข้อมูล เครื่องมือและกลไกความร่วมมือจากภาครัฐ เอกชน วิชาการ และประชาสังคม และท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรส่วนใหญ่ของประเทศที่กำลังประสบกับปัญหาความเหลื่อมล้ำหลายมิติ

การดำเนินงานที่ผ่านมา คณะรัฐมนตรีเห็นชอบระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบูรณาการเพื่อพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคม พ.ศ. 2563 เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2563 และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2563 ภายใต้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ กำหนดให้มีคณะกรรมการบูรณาการเพื่อพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคม (กบสท.) เป็นกลไกระดับนโยบายในการขับเคลื่อนการพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคมให้เป็นไปอย่างบูรณาการและมีประสิทธิภาพ โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และมี สศช. ทำหน้าที่เลขานุการของ กบสท. เพื่อสนับสนุนและประสานการดำเนินงานให้เกิดการบูรณาการการพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคมระหว่างหน่วยงานของรัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องบังเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ โดยในช่วงระหว่างการผลักดันร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ทำการศึกษา รวบรวม ประมวลองค์ความรู้เรื่องการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำ และการพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคม เพื่อสนับสนุนการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย มาตรการและแนวทางการบูรณาการการลดความเหลื่อมล้ำและความยากจนที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในช่วงหลังสถานการณ์โควิด – 19 หรือสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตที่ส่งผลกระทบต่อการเพิ่มความเหลื่อมล้ำหลายมิติในประชากรกลุ่มต่าง ๆ ในภาพรวมและในระดับพื้นที่ อาทิ ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ ด้านสาธารณสุข ด้านการศึกษาด้านสวัสดิการสังคม บทบาทของภาคส่วนต่าง ๆ และกลไกการแก้ไขปัญหาทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งพัฒนากรอบแนวคิดการติดตามสถานการณ์ความ ยากจนและความเหลื่อมล้ำในระดับพื้นที่ โดยใช้ดัชนีความก้าวหน้าของคน (Human Achievement Index : HAI) ดัชนีความยากจนหลายมิติระดับประเทศ (National Multidimensional Poverty Index : MPI) เป็นกรอบการคัดเลือกพื้นที่สำหรับติดตามสถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำเพื่อประเมินสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้น และวิเคราะห์ช่องว่างผลการพัฒนาในพื้นที่ตามแต่ละมิติของ MPI และ HAI นำไปสู่การจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาในพื้นที่ที่ส่งผลต่อการลดความยากจนและเหลื่อมล้ำ นอกจากนี้ได้จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อจัดการความรู้การขับเคลื่อนการลดความเหลื่อมล้ำและแก้ไขปัญหาความยากจนที่สะท้อนผลลัพธ์การพัฒนาที่สามารถปฏิบัติได้จริงในบริบทของประเทศไทย จากตัวอย่างต้นแบบที่ดี (Best Practice) ของการขับเคลื่อนงานเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและแก้ไขปัญหาความยากจนกับภาคส่วนอื่น ๆ เพื่อแสวงหาแนวทางร่วมในการผลักดันข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อการลดความเหลื่อมล้ำและแก้ไขปัญหาความยากจนที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาของประเทศ ได้แก่ เวที “บทเรียนจากพื้นที่ - การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและการสร้างพลังทางสังคม เพื่อแก้ไขความยากจนและความเหลื่อมล้ำ” ตัวอย่างการขยายผลการแก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำในระดับพื้นที่ จำนวน 4 พื้นที่ ประกอบด้วย (1) เครือข่ายผู้มีรายได้น้อยแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัย เทศบาลนครนครสวรรค์ (2) เครือข่ายบ้านมั่นคงเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น (3) สถาบันการเงินชุมชนตำบลหนองสาหร่าย จังหวัดกาญจนบุรี และ (4) สภาองค์กรชุมชนตำบลปลาบ่า จังหวัดเลย ซึ่งมีกระบวนการแก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำในชุมชนแบบมีส่วนร่วมอย่างเข้มข้น

มีการแลกเปลี่ยนความเห็นข้อเสนอแนะแนวทางการสนับสนุนจากภาครัฐในการขยายผลการดำเนินการให้ครอบคลุมในระดับพื้นที่ทั่วประเทศ และ เวที “มุมมองคนรุ่นใหม่ : แนวทางการพัฒนาประเทศ ภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด – 19” รวมทั้งสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างคนรุ่นใหม่ ภาคประชาสังคม และหน่วยงานภาครัฐในการขับเคลื่อนการการพัฒนาประเทศให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

นอกจากนี้ สศช. ยังได้ขับเคลื่อนการใช้ระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platform : TPMAP) เพื่อพัฒนาแก้ไขปัญหาด้านความยากจนและความเหลื่อมล้ำในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) โดยร่วมกับภาคีเครือข่ายการพัฒนาระดับพื้นที่ EEC ลงพื้นที่สำรวจครัวเรือนตามการชี้เป้าความยากจนหลายมิติจากระบบ TPMAP ณ อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาการบริหารและจัดเก็บข้อมูลเชิงพื้นที่ในเขตเมืองมากขึ้น เพื่อให้เกิดการหาวิธีการพัฒนาคนทุกช่วงวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการแก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำให้ครอบคลุมประชากรที่อาศัยอยู่ในเมืองมากขึ้น โดยอาศัยกลไกจากภาคีพัฒนาระดับพื้นที่ มีการพัฒนาคุณภาพข้อมูลโดยเริ่มจากวิธีการสำรวจ/จัดเก็บ กระบวนการพัฒนาข้อมูล และการตรวจสอบ/ตรวจทานข้อมูล รวมทั้งการพัฒนาเวทีความร่วมมือระหว่างภาคีพัฒนาเพื่อให้เกิดการขยายผลอย่างบูรณาการในทุกภาคส่วน

อีกทั้ง รัฐบาลเล็งเห็นถึงความสำคัญของการเร่งแก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำ จึงได้จัดตั้งศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ศจพ.) เพื่อขจัดความยากจนและความเหลื่อมล้ำของประชาชนในประเทศ รวมถึงการพัฒนาคนทุกช่วงวัย เพื่อให้ประชาชนมีความอยู่ดีมีสุข ได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนามากขึ้นโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ซึ่งใช้ข้อมูลจากระบบการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (TPMAP) เป็นข้อมูลหลักในการดำเนินการการขจัดความยากจนและความเหลื่อมล้ำ รวมถึงการพัฒนาคนทุกช่วงวัย โดยได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (คจพ.) ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมายเป็นประธาน มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ แนวทาง มาตรการ และอำนวยการ สั่งการ เร่งรัด กำกับดูแลตรวจสอบ ติดตามการดำเนินงานของส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินงาน

ตามแนวทางที่กำหนดไว้ โดยมุ่งเน้นต่อการบรรลุผลเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติตามหลักความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล อีกทั้งจัดตั้งศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ศจพ.) ในระดับจังหวัดและระดับต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับภูมิสังคมและประเด็นการพัฒนา

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด – 19 ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนในวงกว้าง ทำให้สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำปรากฏชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มคนเปราะบางที่ไม่สามารถตั้งรับปรับตัวได้ทันต่อสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลง ดังนั้น ข้อมูล เครื่องมือและกลไกการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในช่วงสถานการณ์ภาวะฉุกเฉิน จึงมีความจำเป็นในการออกแบบและจัดทำมาตรการให้ความช่วยเหลือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำอย่างยั่งยืน ซึ่งจะช่วยบรรเทาความเดือดร้อนและฟื้นฟูสภาพความเป็นอยู่ของผู้ได้รับผลกระทบ รวมทั้งสร้างภูมิคุ้มกันให้กับประเทศในการรับมือกับปัญหาความเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ควรเร่งดำเนินการเชื่อมโยงข้อมูลในระบบ TPMAP กับฐานข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะข้อมูลประชากรกลุ่มเปราะบาง อาทิ ข้อมูลผู้พ้นโทษของกระทรวงยุติธรรม ข้อมูลแรงงานนอกระบบของกระทรวงแรงงาน ข้อมูลเกษตรกรของกระทรวงการเกษตรและสหกรณ์ เพื่อให้มีข้อมูลที่ครบถ้วน ครอบคลุมครบทุกกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งจะช่วยให้มีข้อมูลไปใช้ประกอบการวิเคราะห์การเข้าถึงและการจัดสรรสวัสดิการต่าง ๆ ของรัฐที่เหมาะสม รวมทั้งลดปัญหา “ภาวะตกหล่น” หรือการเข้าไม่ถึงกลุ่มเป้าหมายที่แท้จริง (Exclusion error) อันจะทำให้ประเทศไทยมีเครื่องมือในการสนับสนุนการตัดสินใจเชิงนโยบายในการแก้ไขปัญหาความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำและการพัฒนาคนทุกช่วงวัยที่มีประสิทธิภาพได้ รวมทั้งผลักดันกลไกการแก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบูรณาการเพื่อพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคม พ.ศ. 2563 และศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ศจพ.) ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรม

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 43

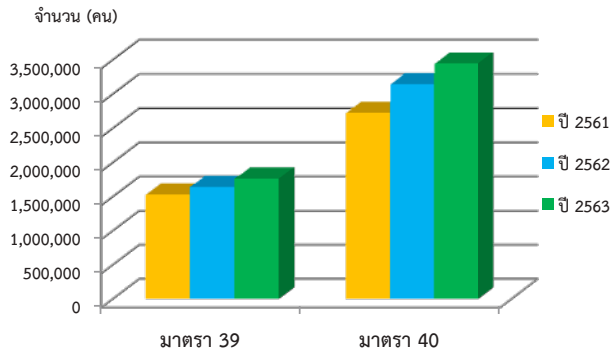
การขยายความคุ้มครองของกองทุนประกันสังคม

● เป้าหมาย ●
แรงงานนอกระบบและเกษตรกรเข้าสู่ระบบประกันสังคม

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●
แรงงานนอกระบบและเกษตรกรเข้าสู่ระบบประกันสังคม

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป
แม้ว่าการเข้าถึงระบบประกันสังคมของแรงงานนอกระบบจะเพิ่มขึ้น แต่ยังคงมีจำนวนค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับแรงงานนอกระบบทั้งหมด โดยสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนให้แรงงานนอกระบบเข้าสู่ความคุ้มครองของระบบประกันสังคมเพิ่มมากขึ้น ได้แก่ การปรับปรุงสิทธิประโยชน์ที่สามารถจูงใจแรงงานนอกระบบ การสร้างความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการมีหลักประกัน และการเพิ่มช่องทางในการจ่ายเงินสมทบที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งจะทำให้การขับเคลื่อนการดำเนินการให้เกิดผลได้อย่างเป็นรูปธรรม

มูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย
หมายเหตุ: แรงงานนอกระบบรวมถึงเกษตรกร

จากการสำรวจการทำงานของประชากร ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ในปี 2562 ประเทศไทยมีจำนวนผู้ที่มีงานทำทั้งสิ้น 37.5 ล้านคน โดยเป็นแรงงานนอกระบบ 20.4 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 54.3 ของผู้มีงานทำทั้งหมด ซึ่งมีจำนวนลดลงจากปี 2561 โดยประชากรกลุ่มนี้เป็นผู้ทำงานที่ไม่มีหลักประกันสังคมใด ๆ อย่างไรก็ตาม แรงงานนอกระบบสามารถขอรับสิทธิเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 39 และมาตรา 40 ซึ่งเป็นการประกันตนในรูปแบบภาคสมัครใจได้ โดยในปี 2562 มีจำนวนผู้ประกันตนตามมาตรา 39 จำนวน 1.6 ล้านคน ขณะที่จำนวนผู้ประกันตนตามมาตรา 40 มีจำนวนทั้งหมด 3.1 ล้านคน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 20.04 ของแรงงานนอกระบบทั้งหมด

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในปี 2563 (ข้อมูล ณ 30 ก.ย.) ผู้ประกันตนตามมาตรา 39 และ 40 มีจำนวนเพิ่มขึ้น โดยผู้ประกันตนมาตรา 39 มีจำนวน 1.8 ล้านคน เพิ่มขึ้นจากปี 2562 ร้อยละ 7.4 ขณะที่จำนวนผู้ประกันตนตามมาตรา 40 มีจำนวนทั้งหมด 3.4 ล้านคน เพิ่มขึ้นจากปี 2562 ร้อยละ 9.6 ทั้งนี้ ที่ผ่านมาสำนักงานประกันสังคมได้มีการดำเนินการเพิ่มสิทธิประโยชน์ในกลุ่มผู้ประกันตนมาตรา 40 เพื่อจูงใจให้แรงงานนอกระบบเข้ามาเป็นสมาชิกในกองทุนประกันสังคม รวมทั้งการปรับปรุงกฎหมายเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบอาชีพอิสระที่มีอายุไม่เกิน 65 ปีบริบูรณ์สามารถสมัครเป็นผู้ประกันตนมาตรา 40 ได้ (จากเดิม 60 ปี)การใช้กลไกกลุ่มเครือข่าย “บวร” **(บ้าน วัด โรงเรียน โรงงาน)** เพื่อเพิ่มช่องทางสร้างการรับรู้ ประชาสัมพันธ์ และการเข้าถึงสิทธิประโยชน์ประกันสังคม และการนำระบบอิเล็กทรอนิกส์และระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการให้บริการประกันสังคมเพื่ออำนวยความสะดวกต่าง ๆ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าภาครัฐจะมีการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อขยายความคุ้มครองของกองทุนประกันสังคมไปยังแรงงานนอกระบบและจำนวนผู้ประกันตนตามมาตรา 39 และมาตรา 40 จะมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่แรงงานนอกระบบที่เข้าร่วมกองทุนประกันสังคมยังมีจำนวนค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับแรงงานนอกระบบทั้งหมด ซึ่งส่วนหนึ่งเนื่องจากสิทธิประโยชน์หรือเงื่อนไขที่มีอาจจะยังไม่จูงใจ การมีข้อจำกัดจากการอยู่ในพื้นที่ห่างไกล การมีรายได้ที่ไม่เพียงพอ รวมถึงการไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการมีหลักประกันทางสังคม

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น การดำเนินงานในระยะต่อไป ยังคงต้องมุ่งเน้นให้สำคัญกับการปรับปรุงสิทธิประโยชน์หรือเงื่อนไขที่สามารถจูงใจแรงงานนอกระบบได้มากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง (ผู้มีรายได้น้อย) เช่น การเพิ่มความคุ้มครองให้แก่แรงงานนอกระบบทั้งในด้านการเจ็บป่วย ทุพพลภาพ เสียชีวิต รวมถึงหลังวัยเกษียณ การพิจารณาเงินสมทบที่เหมาะสมกับรายได้และความสามารถในการจ่าย เป็นต้น นอกจากนี้ควรให้ความสำคัญในการปรับปรุงกลไกการทำงานของระบบประกันสังคมเพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้ที่อยู่ห่างไกลสามารถเข้าถึงระบบได้ง่ายขึ้น รวมทั้งการสร้างการตระหนักรู้ถึงความจำเป็นและความสำคัญของการมีหลักประกันทางสังคมในการเป็นเครื่องมือบริหารการจัดการความเสี่ยงที่จะสามารถช่วยคุ้มครองให้สามารถรับมือกับเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดประเภทต่าง ๆ ได้ และช่วยบรรเทาความเดือดร้อนทางการเงิน ทั้งนี้ ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของ โควิด-19 อาจจะเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้แรงงานนอกระบบได้ตระหนักถึงความสำคัญของการมีหลักประกันทางสังคมและเข้าร่วมกองทุนประกันสังคมเพิ่มขึ้น

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 44

การประสานโครงการสวัสดิการในปัจจุบัน

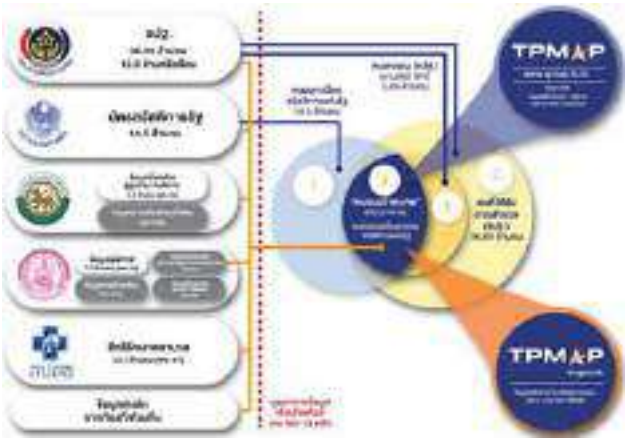
● <u>เป้าหมาย</u> ●

เพื่อบูรณาการการจัดสรรสวัสดิการของหน่วยงานรัฐแบบถูกฝาถูกตัวโดยใช้ระบบ Big Data

● <u>ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565</u> ●

งบประมาณที่ใช้ในการจัดสรรสวัสดิการต่อหัวลดลง

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ในช่วงตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับการกำหนดให้มีสวัสดิการและมาตรการทางสังคมต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างรอบด้านในทุกมิติและครอบคลุมในทุกกลุ่มเป้าหมายอย่างเหมาะสมโดยปัจจุบันการจัดสวัสดิการและมาตรการทางสังคมให้แก่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ โดยหน่วยงานภาครัฐมีมากกว่า 50 โครงการ ไม่ว่าจะเป็นสวัสดิการตลอดช่วงชีวิตที่ครอบคลุมตั้งแต่เด็กแรกเกิด วัยเรียน วัยทำงาน และวัยสูงอายุ เช่น เงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด ประกันสุขภาพถ้วนหน้า เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ การกู้ยืมเงินทุนประกอบอาชีพจากกองทุนผู้สูงอายุ เป็นต้น สวัสดิการสำหรับกลุ่มเป้าหมาย เช่น เงินช่วยเหลือเกษตรกร สวัสดิการช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย เงินสงเคราะห์ผู้ป่วยเอดส์ เบี้ยยังชีพคนพิการ เป็นต้น และสวัสดิการสำหรับผู้ประสบปัญหา อาทิ เงินช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาทางสังคมในกรณีฉุกเฉิน เงินช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัยพิบัติ และกองทุนยุติธรรมให้คำปรึกษาด้านกฎหมาย อย่างไรก็ตาม สวัสดิการและมาตรการสังคมดังกล่าวได้ถูกออกแบบและขับเคลื่อนอย่างแยกส่วนตามบทบาทภารกิจของแต่ละหน่วยงานบนฐานข้อมูลที่แตกต่างกัน ทำให้ภาพรวมการจัดสรรสวัสดิการและงบประมาณของภาครัฐยังไม่สามารถกำหนดนโยบายการช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงการติดตามประเมินผลการดำเนินงานได้อย่างถูกต้องแม่นยำและมีประสิทธิภาพมากนัก โดยเฉพาะข้อมูลงบประมาณที่ใช้ในการจัดสรรสวัสดิการต่อหัวซึ่งเป็นเป้าหมายตัวชี้วัดสำคัญในการสะท้อนความสำเร็จของประเด็นการปฏิรูปดังกล่าว ดังนั้น การมีฐานข้อมูลกลางที่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลจากหน่วยงานทั้งหมดที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกันจะเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนให้การประสานโครงการสวัสดิการสามารถบรรลุผลได้อย่างเป็นรูปธรรม

การดำเนินงานที่ผ่านมา หน่วยงานรัฐและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องได้ให้ความสำคัญกับการบูรณาการโครงการสวัสดิการต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้นโดยมีการสร้างระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big data) และระบบการบริหารจัดการข้อมูลกลุ่มเป้าหมายเพื่อช่วยในการออกแบบและจัดสรรสวัสดิการได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ โดยการดำเนินงานที่สำคัญในช่วงที่ผ่านมา อาทิ 1) ระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platform: TPMAP) ซึ่งเป็นการรวบรวมและเชื่อมโยงฐานข้อมูลต่าง ๆ ของภาครัฐไว้ด้วยกันเพื่อช่วยให้การกำหนดเป้าหมายของการพัฒนาคนเป็นไปอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ โดยเป็นการเชื่อมโยง

ระหว่างฐานข้อมูลต่าง ๆ ที่สำคัญของภาครัฐ เช่น ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน กระทรวงมหาดไทย ข้อมูลมีรายได้น้อย กระทรวงการคลัง ข้อมูลการใช้ไฟฟ้า การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ข้อมูลสิทธิการรักษาพยาบาล สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ข้อมูลนักเรียนที่ได้รับสวัสดิการช่วยเหลือ กองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา เป็นต้น 2) โครงการจัดทำฐานข้อมูลเป้าหมายตามช่วงวัยเพื่อบูรณาการแผนงานพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งเป็นการบูรณาการความร่วมมือระหว่างการเคหะแห่งชาติและกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้อยู่อาศัยในชุมชนของการเคหะแห่งชาติ และ 3) การบูรณการฐานข้อมูลประชาชนและการบริการภาครัฐ (Population Information Linkage Center) โดยการให้สำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง เป็นหน่วยงานกลางในการเชื่อมโยงฐานข้อมูลประชาชนของส่วนราชการต่าง ๆ อาทิ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงกลาโหม

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การบูรณาการการจัดสรรสวัสดิการและมาตรการสังคมของหน่วยงานรัฐให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในแต่ละกลุ่มยังคงมีประเด็นท้าทายสำคัญหลายประการ อาทิ ความแตกต่างของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและฐานข้อมูลของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการบูรณาการฐานข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวเนื่องและจำเป็น การขาดเจ้าหน้าที่และบุคลากรที่มีสมรรถะเฉพาะด้านในการพัฒนาและเชื่อมโยงฐานข้อมูลขนาดใหญ่ระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ความร่วมมือร่วมระหว่างหน่วยงานในการเชื่อมโยงฐานข้อมูลในระดับบุคคลภายใต้ประเด็นและข้อจำกัดเกี่ยวกับความเป็นส่วนตัว (Privacy) และการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประชากรกลุ่มเป้าหมาย ตลอดจนการผลักดันให้เกิดการใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลที่รวบรวมสวัสดิการต่าง ๆ อย่างเป็นรูปธรรมเพื่อส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐเล็งเห็นถึงความสำคัญของความถูกต้องและความสำคัญของการประสานความร่วมมือ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินงานในระยะต่อไปจำเป็นที่จะต้องมุ่งเน้นที่การยกระดับโครงสร้างพื้นฐาน ระบบเทคโนโลยีสารเทศ และสมรรถนะของเจ้าหน้าที่บุคลากรของหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีบทบาทหน้าที่ในการรับผิดชอบดูแลระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่เพื่อนำไปสู่การบูรณาการเชื่อมโยงฐานข้อมูลให้เป็นฐานข้อมูลเดียวกัน โดยอาจสร้างแพลตฟอร์มในการเชื่อมโยงระหว่างฐานข้อมูลขนาดใหญ่ของแต่ละหน่วยงานที่ได้เริ่มดำเนินการแล้วเพื่อต่อยอดจากการสร้างฐานข้อมูลขนาดใหญ่ที่มีหน้าที่เฉพาะของแต่ละหน่วยงานเข้าเป็นศูนย์รวบรวมข้อมูลกลาง (Collective big data center) เช่น TPMAP ฐานข้อมูลประชาชนและการบริการภาครัฐ ฐานข้อมูลกรมบัญชีกลาง เป็นต้น นอกจากนี้ ยังต้องส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลสวัสดิการสำหรับการออกแบบนโยบาย และการติดตามประเมินผลเพื่อช่วยให้กระบวนการจัดสรรสวัสดิการแต่ละหน่วยงานมีความเชื่อมโยงระหว่างกัน และสามารถจัดสรรสวัสดิการให้ตรงกับความจำเป็นและบริบทของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างครอบคลุมและเหมาะสมบนหลักฐานเชิงประจักษ์

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 45

ระบบเงินโอนเพื่อผู้มีรายได้น้อย (Negative Income Tax: NIT)

● <u>เป้าหมาย</u> ●
วิเคราะห์ ออกแบบ และนำระบบ NIT มาประยุกต์ใช้ในประเทศไทย

● <u>ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565</u> ●
จำนวนผู้มีรายได้น้อยลดลง

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป
นโยบายที่สำคัญของภาครัฐที่มีส่วนช่วยในการแก้ไขปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้ คือ โครงการประชารัฐสวัสดิการ ซึ่งเป็นการประยุกต์ใช้แนวคิดการจัดเก็บรายได้ภาษีแบบติดลบ (Negative Income Tax: NIT) โดยการเปิดให้ผู้มีรายได้น้อยมาลงทะเบียนรับการช่วยเหลือด้านค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการดำรงชีพ และรัฐบาลจะจัดสรรเงินอุดหนุนให้ผ่านการโอนเข้าบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเป็นรายเดือนตามเงื่อนไขที่กำหนด เพื่อช่วยบรรเทาภาระค่าครองชีพให้แก่ผู้มีรายได้น้อยได้ตรงกลุ่มเป้าหมาย และเป็นมาตรการพัฒนาระบบภาษีภายใต้แนวคิด NIT ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้มีรายได้น้อยมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น รวมทั้งภาครัฐสามารถนำฐานข้อมูลที่ได้จากการลงทะเบียนของผู้มีรายได้น้อยไปใช้ในการดำเนินมาตรการสวัสดิการต่าง ๆ ผ่านมาตรการทางการเงินการคลังได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น ทั้งนี้ การดำเนินมาตรการช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐมีส่วนช่วยให้ผู้มีรายได้น้อยในประเทศลดลง โดยข้อมูลล่าสุดจากการรายงานภาวะสังคมไตรมาสที่สามของปี 2563 ของ สศช. เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2563 พบว่า สัดส่วนความยากจนมีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 9.85 ในปี 2561 เหลือร้อยละ 6.24 ในปี 2562 คิดเป็นจำนวน 4.3 ล้านคน หรือคิดเป็นครัวเรือนยากจนทั้งสิ้น 1.31 ล้านครัวเรือน ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platform : TPMA) โดยใช้ข้อมูลจากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ของกระทรวงมหาดไทย และข้อมูลผู้มาลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐ ซึ่งพิจารณาความยากจนใน 5 มิติ ได้แก่ สุขภาพ ความเป็นอยู่ การศึกษา รายได้ และการเข้าถึงบริการภาครัฐ โดยภาพรวมประเทศไทย พบว่า ในปี 2562 มีคนจนจำนวน 983,316 คน คิดเป็นสัดส่วนคนจนเป้าหมาย ร้อยละ 2.67 ของคนที่ได้รับการสำรวจ (จปฐ.) (จำนวน 36,893,084 คน) ซึ่งเมื่อเทียบกับปี 2561 มีจำนวนคนจนจำนวน 1,336,145 คน แต่มีสัดส่วนคนจนเป้าหมายร้อยละ 3.65 ของคนที่ได้รับการสำรวจ (จปฐ.) (จำนวน 36,647,817 คน) อย่างไรก็ตาม ข้อมูลสัดส่วนความยากจนของ สศช. เป็นข้อมูลที่คำนวณมาจากผลการสำรวจไม่สามารถลงลึกเป็นรายบุคคลได้ แต่ข้อมูลจาก TPMAP เป็นข้อมูลรายบุคคลที่สามารถเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลระบบอื่นๆ ได้ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องดำเนินการเชื่อมโยงระบบข้อมูลของ TPMAP ให้ครอบคลุมจำนวนประชากรทั้งหมดของประเทศ อาทิ ประชากรในเขตเมือง ผู้ใช้บริการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในปีที่ผ่านมาสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลให้เศรษฐกิจหดตัวอย่างรุนแรง และการว่างงานมากขึ้น ถือเป็นปัจจัยเสี่ยงสำคัญที่จะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนจากการมีรายได้ที่ลดลง ซึ่งจะกระทบต่อสถานะความเป็นอยู่และความยากจน โดยหากพิจารณาผลกระทบต่อความยากจนจากวิกฤตเศรษฐกิจที่ผ่านมา เช่น วิกฤตต้มยำกุ้ง วิกฤตซับไพรม์ เป็นต้น จะส่งผลให้ครัวเรือน

เป็นคนยากจนเพิ่มขึ้นโดยจากปัญหาวิกฤตโควิด-19 ดังกล่าว ภาครัฐยังคงดำเนินการช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยที่ผ่านการลงทะเบียนและมีคุณสมบัติตามที่กำหนดจะได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เงินโอนสำหรับซื้อสินค้าที่จำเป็นต่อการครองชีพ และค่าโดยสารระบบขนส่งสาธารณะ และส่วนลดค่าสาธารณูปโภค เป็นต้น โดยจำนวนเงินโอนที่ได้รับจะแตกต่างกันตามเงื่อนไขที่รัฐบาลกำหนด รวมทั้งได้มีการให้ความช่วยเหลือเพิ่มเติมในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยการให้ความช่วยเหลือ เยียวยา และชดเชยแก่ผู้มีรายได้น้อย ซึ่งเป็นการช่วยเหลือเยียวยาผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่ตกหล่นจากมาตรการเยียวยาอื่น ๆ โดยการโอนเงินเข้าบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ รายละ 3,000 บาท แบ่งจ่ายให้เดือนละ 1,000 บาท เป็นเวลา 3 เดือน (พฤษภาคม – กรกฎาคม 2563)

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

ทั้งนี้ ระบบฐานข้อมูลของภาครัฐที่ยังไม่มีความเชื่อมโยงกันถือเป็นประเด็นท้าทายที่สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมายในการวิเคราะห์และออกแบบการดำเนินนโยบาย และเป็นอุปสรรคในการจัดทำระบบ NIT ในประเทศไทย รวมทั้งส่งผลให้การจัดทำนโยบายหรือการดำเนินมาตรการประสบปัญหาด้านการใช้ข้อมูลเพื่อการติดตาม ประเมินผล และพัฒนาระบบให้สวัสดิการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในระยะต่อไปหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรศึกษาแนวทางเชื่อมโยงฐานข้อมูลทั้งในส่วนสำหรับจัดทำระบบภาษีและสวัสดิการสังคมให้มีความเชื่อมโยงกัน เพื่อให้ภาครัฐมีข้อมูลในการติดตามประเมินผลการให้สวัสดิการในแต่ละประเภท และนำมาปรับปรุงสวัสดิการให้เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการในแต่ละพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยอาจพิจารณานำฐานข้อมูล TPMAP ซึ่งเป็นระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้าที่สามารถใช้ระบุปัญหาทั้งความยากจน เด็กแรกเกิด การศึกษา ผู้สูงอายุ รวมทั้ง การพัฒนาสภาพที่อยู่อาศัย มาใช้สำหรับพัฒนาต่อยอดการวิเคราะห์และออกแบบ NIT ที่เหมาะสมกับบริบทการพัฒนาของประเทศไทยได้

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 46

เงินบำนาญ

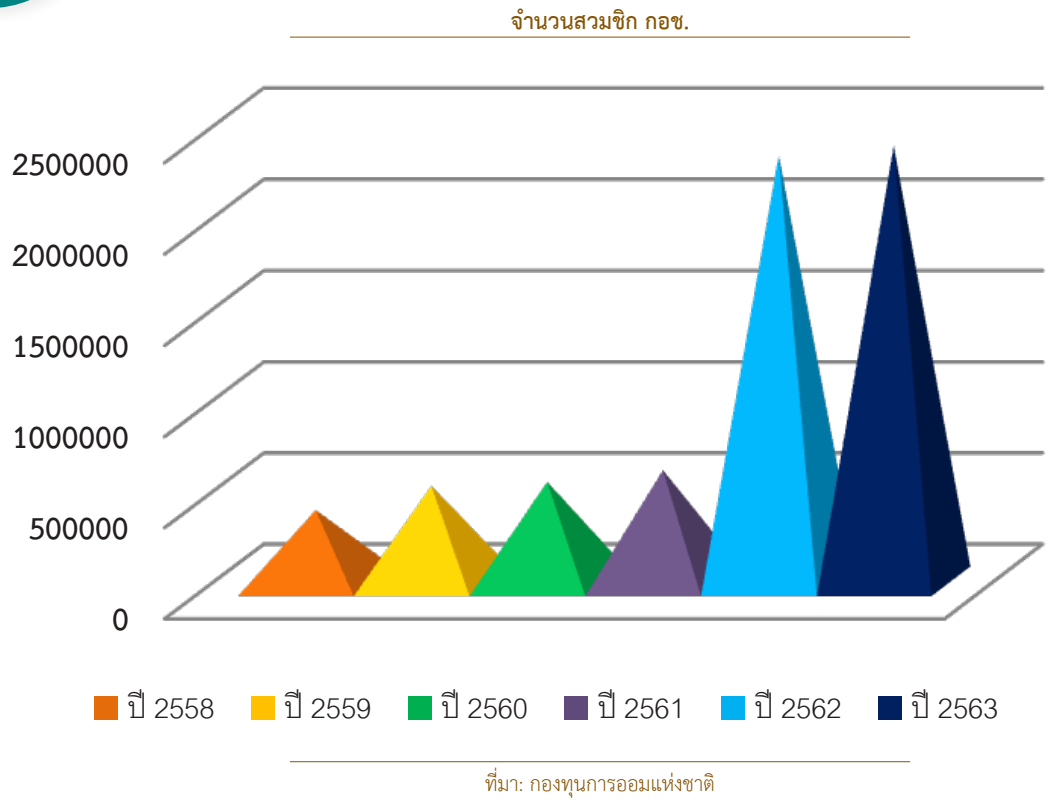
● <u>เป้าหมาย</u> ●

กระบบประกันสังคมมีความยั่งยืนและประชาชนออมเงินเพื่อการเกษียณอายุเพิ่มขึ้น

● <u>ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565</u> ●

ระบบระบบประกันสังคมมีความยั่งยืนและประชาชนออมเงินเพื่อการเกษียณอายุเพิ่มขึ้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุตั้งแต่ พ.ศ. 2548 และกำลังจะก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมสูงอายุระดับสมบูรณ์ใน พ.ศ. 2566 โดยคาดการณ์ว่าใน พ.ศ. 2576 ประเทศไทยจะก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุระดับสุดยอด ดังนั้นเพื่อให้ประชาชนเตรียมความพร้อมเข้าสู่วัยเกษียณอย่างมีคุณภาพ มีรายได้และชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี และช่วยแบ่งเบาภาระงบประมาณของภาครัฐในการดูแลผู้สูงอายุจึงทำให้เกิดระบบการออมเงินเพื่อการเกษียณอายุในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการออมภาคบังคับ และการออมภาคสมัครใจ สำหรับการออมภาคบังคับ เป็นการออมที่ภาครัฐจัดให้กับผู้ที่เป็นแรงงานในระบบ ส่วนแรงงานนอกระบบหรือผู้ประกอบอาชีพอิสระซึ่งไม่มีการออมภาคบังคับ มีเพียงการออมภาคสมัครใจที่รัฐจัดให้ คือ ประกันสังคมมาตรา 39 มาตรา 40 และกองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) ซึ่งปัจจุบันแม้ว่าแรงงานนอกระบบจะเข้าเป็นสมาชิกประกันสังคมตามมาตรา 39 มาตรา 40 และกองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) เพิ่มขึ้น แต่ยังคงน้อยเมื่อเทียบกับแรงงานนอกระบบทั้งหมด นอกจากนี้สังคมสูงอายุได้ส่งผลให้กองทุนประกันสังคมต้องจ่ายประโยชน์ทดแทนกรณีชราภาพเพิ่มขึ้น โดยผลจากการศึกษาของสำนักงานประกันคมร่วมกับองค์การระหว่างประเทศ ซึ่งประเมินค่าทางคณิตศาสตร์ประกันภัยของกองทุนชราภาพพบว่า หากไม่ดำเนินการปฏิรูประบบบำนาญประกันสังคมแล้ว รายรับจะไม่เพียงพอกับรายจ่ายในแต่ละปีทำให้ต้องดึงกองทุนสะสมออกมาใช้ภายใน 28 ปี และเงินสะสมจะหมดภายใน 38 ปี นับจากปี 2559 ทั้งนี้ ปัจจุบันประเทศไทยได้มีการดำเนินการเพื่อป้องกันประเด็นข้างต้น โดยที่ผ่านมายังมีความท้าทายในหลายประการในการขับเคลื่อนการดำเนินการ อาทิ การ**สร้างดึงดูดให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายเกิดการออมมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มแรงงานนอกระบบที่ไม่มีสวัสดิการรองรับ การเร่งผลักดันกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดกลไกหนุนเสริมการสร้างหลักประกันทางสังคมที่ยั่งยืน**

ที่มา: กองทุนการออมแห่งชาติ

การดำเนินงานที่ผ่านมา โดยในปีที่ผ่านมาภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการขับเคลื่อนการดำเนินการต่าง ๆ อาทิ กองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) ได้มุ่งเน้นการสร้างเครือข่ายเพิ่มมากขึ้น ผ่านตัวแทน กอช. ที่เป็นบุคคลประจำหมู่บ้านเพื่ออำนวยความสะดวกให้สมาชิกและประชาชนได้เข้าถึงการออมกับ กอช. เพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ ยังเพิ่มช่องทางบริการผ่าน บริษัท บิ๊กซี ซูเปอร์เซ็นเตอร์ จำกัด (มหาชน) และบริษัท แกร็บแท็กซี่ (ประเทศไทย) จำกัด ซึ่งจากเดิม กอช. มีช่องทางรับสมัครสมาชิกผ่านทาง ธนาคารกรุงไทย ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ธนาคารอาหารสงเคราะห์ ที่ว่าการอำเภอ สำนักงานคลังจังหวัด สถาบันการเงินชุมชน เทสโก้โลตัส เคาน์เตอร์เซอร์วิส และตู้บุญเติม รวมแล้วกว่า 160,000 หน่วยทั่วประเทศ นอกจากนี้ยังเพิ่มการอำนวยความสะดวกให้แก่สมาชิก กอช. โดยการพัฒนาช่องทางแอปพลิเคชันให้สมาชิกสามารถเข้าถึงเงินออมได้ทุกที่ ทุกเวลา ตรวจสอบสิทธิ์สมัครส่งเงินออมสะสมอีกด้วย ปัจจุบัน กอช. มีจำนวนสมาชิกประมาณ 2.39 ล้านคน โดยเพิ่มขึ้นจากปี 2562 ประมาณ 52,424 คน นอกจากนี้ สำนักงานประกันสังคมอยู่ระหว่างดำเนินการผลักดันการปฏิรูประบบบำนาญชราภาพ ซึ่งได้ดำเนินการดังนี้ (1) การขยายอายุการเกิดสิทธิการรับบำนาญชราภาพจาก 55 ปี เป็น 60 ปี (2) การปรับฐานเงินเดือนที่ใช้ในการคำนวณเงินชราภาพ และ (3) การปรับสูตรคำนวณการจ่ายเงินบำนาญชราภาพ เพื่อสร้างเสถียรภาพของกองทุนประกันสังคมให้สามารถรองรับสังคมสูงวัยในอนาคตเพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีมีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิต

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าหน่วยงานของรัฐจะมีการดำเนินการเพื่อจูงใจให้แรงงานนอกระบบออมเงินเพื่อการเกษียณอายุและมีแรงงานนอกระบบออมเงินเพื่อการเกษียณอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามยังคงมีจำนวนน้อยเหมือนเทียบกับแรงงานนอกระบบทั้งหมด ทั้งนี้ เนื่องจากระบบการออมเงินเพื่อการเกษียณอายุอาจมีสิทธิประโยชน์ที่ไม่น่าดึงดูดใจ การไม่ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการมีระบบการออมเพื่อการเกษียณ และการประชาสัมพันธ์ที่อาจยังไม่ทั่วถึงโดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล นอกจากนี้ประเด็นความยั่งยืนของระบบประสังคมเป็นเรื่องที่จะต้องตระหนักถึงความสำคัญ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น ยังคงต้องให้ความสำคัญในการสร้างการประชาสัมพันธ์เชิงรุกเพื่อส่งเสริมและดึงดูดให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายเกิดการออมมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มแรงงานนอกระบบที่ไม่มีสวัสดิการรองรับการเร่งผลักดันกฎหมายที่เกี่ยวข้องรวมทั้งการปรับปรุงสิทธิประโยชน์หรือเงื่อนไขที่สามารถจูงใจแรงงานนอกระบบให้เข้ามาเป็นสมาชิกได้มากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง (ผู้มีรายได้น้อย) ทั้งนี้ ผลกระทบจากโควิดอาจจะส่งผลให้แรงงานนอกระบบตระหนักถึงความสำคัญของระบบการออมเพื่อการเกษียณมากยิ่งขึ้นและเข้ามาเป็นสมาชิกเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ต้องเร่งหามาตรการหรือแนวทางต่าง ๆ รวมทั้งให้ความสำคัญกับการบริหารการลงทุน เพื่อให้ได้อัตราผลตอบแทนที่สูงสุด เนื่องจากเงินกองทุนประกันสังคมกรณีชราภาพเป็นเงินออมจำนวนมาก ผลตอบแทนที่ได้จากการลงทุนจึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่ง ที่จะทำให้ประกันสังคมความยั่งยืนเพิ่มขึ้น

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 47

การบริหารจัดเก็บภาษี

● เป้าหมาย ●

เพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษี อำนวยความสะดวกแก่ผู้เสียภาษี และสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

รายได้สุทธิของรัฐบาลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศไม่ต่ำกว่าร้อยละ 19.0 ภายในปี 2565

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

การจัดเก็บภาษีขึ้นอยู่กับสถานการณ์เศรษฐกิจทั้งภายในและภายนอกประเทศ รวมทั้งต้องมีการบริหารจัดเก็บภาษีที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งการปฏิรูปการบริหารจัดเก็บภาษีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เสียภาษี ลดต้นทุนในการจัดเก็บภาษี และบูรณาการการจัดเก็บภาษีของหน่วยงานจัดเก็บภาษีต่าง ๆ โดยนำรูปแบบองค์กรจัดเก็บภาษีกึ่งอิสระ (Semi – autonomous Revenue Agency: SARA) มาใช้เพื่อสร้างความเป็นอิสระของหน่วยงานจัดเก็บภาษี แต่อย่างไรก็ตาม การจัดตั้งองค์กรเพื่อทำหน้าที่หลักในการจัดเก็บภาษี ส่งผลให้เกิดความซ้ำซ้อนกับหน่วยงานจัดเก็บภาษี

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในปีที่ผ่านมาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีความพยายามปรับปรุงการบริหารจัดเก็บภาษีโดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับใช้กับกระบวนการทำงานต่าง ๆ ให้มีความเชื่อมโยงตั้งแต่ต้นจนจบ สร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน เพื่อให้ผลลัพธ์ของทุกกระบวนการตรงตามความต้องการของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมทั้งมีการบูรณาการเชื่อมโยงฐานข้อมูลภายในกับหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน การถ่ายโอนภารกิจให้ภาคส่วนอื่น ๆ ดำเนินการแทน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เช่น การพัฒนาระบบการคืนภาษีมูลค่าเพิ่มให้แก่นักท่องเที่ยวผ่าน “Application Thailand VRT” ด้วย Blockchain แบบ Digital เต็มรูปแบบที่แรกของโลก (The World’s First VAT Refund for Tourists App powered by Blockchain) การบูรณาการเชื่อมโยงฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่ออำนวยความสะดวกในการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐผ่านการสื่อสารในช่องทางต่าง ๆ รวมถึงการส่งเสริมการเปิดให้บริการ Open API เพื่อให้ผู้เสียภาษีจัดเตรียมและนำส่งข้อมูลการยื่นแบบฯ ผ่านโปรแกรมซอฟต์แวร์ออนไลน์ของ startup เช่น iTAX และ noon.in.th เป็นต้น หรือการให้บริการ e-Stamp Duty ของ Digital Access Platform เพื่อเพิ่มความสะดวกสบายและทำให้การจัดการภาษีเป็นเรื่องง่าย นอกจากนี้ ได้มีการพัฒนาระบบ My Tax Account ให้ผู้เสียภาษีเข้าตรวจสอบข้อมูลค่าลดหย่อนภาษีที่เชื่อมโยงข้อมูลจากหน่วยงานภายนอก อำนวยความสะดวกและลดการเก็บรักษาเอกสารรูปแบบกระดาษ ได้แก่ เงินสะสมเข้ากองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.)

เงินบริจาค (e-Donation) เบี้ยประกันสุขภาพ และประกันสังคม ดังนั้น การดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงการบริหารจัดเก็บภาษีดังกล่าวเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี รวมทั้งการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เสียภาษี ยังเป็นการสร้างแรงจูงใจให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเต็มใจที่จะเสียภาษีมากขึ้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย สำหรับแนวคิดการจัดตั้งองค์กรจัดเก็บภาษีกึ่งอิสระ หรือ SARA ซึ่งได้มอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (กพร.) เป็นผู้รับผิดชอบในการศึกษาความเป็นไปได้และความเหมาะสมของการจัดตั้งองค์กร เพื่อทำหน้าที่เป็นกลไกที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดเก็บภาษี แต่อย่างไรก็ตาม การจัดตั้งองค์กรดังกล่าวอาจก่อให้เกิดความซ้ำซ้อนของหน่วยงานจัดเก็บภาษี ซึ่งถือเป็นประเด็นท้าทายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่จะต้องดำเนินการศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินการในระยะต่อไปกระทรวงการคลัง ควรให้ความสำคัญกับการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีอย่างต่อเนื่องในรูปแบบการเสียภาษีที่เหมาะสมและสามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน เพื่อให้การบริหารจัดเก็บภาษีมีความทันสมัยและสอดคล้องกับบริบททางสังคมอยู่เสมอ

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 48

ระบบภาษี

ปี 2562
ปี 2563

• เป้าหมาย •

ระบบภาษีมีความเป็นธรรมและสะท้อนความสามารถในการจ่ายภาษีของผู้เสียภาษี

• ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 •

การจัดเก็บภาษีสอดคล้องกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจรูปแบบใหม่

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ระบบภาษีที่ดีควรมีโครงสร้างภาษีที่สอดคล้องกับบริบทของเศรษฐกิจและสังคม เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม ซึ่งโครงสร้างรายได้จากภาษีอากรของไทยยังพึ่งพิงจากฐานการบริโภคหรือภาษีทางอ้อมเป็นหลัก หน่วยงานภาครัฐจึงได้มีการทบทวนและมีการบังคับใช้ภาษีในหลายรูปแบบทั้งภาษีฐานรายได้และภาษีฐานทรัพย์สิน แต่ความพยายามใช้ภาษีเพื่อเป็นเครื่องมือในการลดความเหลื่อมล้ำโดยหาแนวทางให้ผู้มีรายได้สูงมีส่วนร่วมในการจ่ายภาษีเพิ่มขึ้นนั้น ยังอยู่ในขั้นตอนของการศึกษาวิเคราะห์เพื่อให้เกิดการบังคับใช้ที่มีประสิทธิภาพ ในขณะเดียวกัน มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ก่อให้เกิดรายได้ตามบริบทการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี ที่ยังไม่ได้นำมารวมเป็นฐานการเสียภาษี ดังนั้น ภาครัฐจึงต้องศึกษาวิเคราะห์แนวทางในการเก็บภาษีรูปแบบใหม่ ๆ ให้มีความครอบคลุมบนพื้นฐานของความเป็นธรรม

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในปีที่ผ่านมาภาครัฐมีการศึกษาแนวทางการจัดเก็บภาษีกิจกรรมทางเศรษฐกิจรูปแบบใหม่ ๆ ที่ก่อให้เกิดรายได้และยังไม่ได้นำมารวมเป็นฐานการเสียภาษี เพื่อทำให้การจัดเก็บภาษีมีความครอบคลุมกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น และสนับสนุนการลดความเหลื่อมล้ำโดยคำนึงถึงความเป็นธรรมของระบบภาษีและทำให้การจัดเก็บภาษีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2563 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (การจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มกรณีการให้บริการทางอิเล็กทรอนิกส์จากต่างประเทศ (e-Service)) ซึ่งเป็นการแก้ไขปรับปรุงหลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มของผู้ประกอบการที่อยู่นอกราชอาณาจักรที่ประกอบกิจการให้บริการโดยใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ตามประมวลรัษฎากร โดยกำหนดให้ผู้ประกอบการที่ได้ให้บริการทางอิเล็กทรอนิกส์ในต่างประเทศแก่ผู้ที่ไม่ได้เป็นผู้ประกอบการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มในประเทศ และได้มีการใช้บริการนั้นในประเทศ เช่น Facebook, Google, Netflix, Grab, LINE, Shopee และ Lazada เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การชะลอตัวของเศรษฐกิจและการค้าโลกส่งผลกระทบต่อการขยายตัวของเศรษฐกิจไทยในปี 2563 – 2564 ซึ่งมีข้อจำกัดจากการฟื้นตัวของภาคการส่งออก ภาคบริการ และการท่องเที่ยว รวมทั้งมีความเสี่ยงที่จะได้รับผลกระทบจากเศรษฐกิจโลก และความไม่แน่นอนของการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลให้รายได้ของภาคธุรกิจและครัวเรือนภายในประเทศได้รับผลกระทบเป็นวงกว้างมากขึ้น ซึ่งถือเป็นอุปสรรคสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้การดำเนินงานยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายการปฏิรูประบบภาษี เนื่องจากภาครัฐมีความจำเป็นต้องดำเนินมาตรการทางภาษีเพื่อช่วยเหลือและเยียวยาให้แก่ประชาชนและผู้ประกอบการที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 อย่างเร่งด่วน เช่น มาตรการคืนสภาพคล่องให้แก่ผู้ประกอบการในประเทศ มาตรการลดอัตราดอกเบี้ยจ่ายของผู้ประกอบการนิติบุคคล มาตรการภาษีสนับสนุนให้ผู้ประกอบการ SMEs ที่ยังคงการจ้างงานลูกจ้างไว้และจ่ายค่าจ้าง โดยให้สามารถหักรายจ่ายค่าจ้างในเดือนเมษายน – กรกฎาคม 2563 ได้ 3 เท่า รวมถึงยังให้มีการลดอัตราภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างในอัตราร้อยละ 90 ของจำนวนภาษีที่คำนวณได้สำหรับภาษีที่ต้องชำระภายในเดือนสิงหาคม 2563 สำหรับที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้าง 4 ประเภท ตามลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ เกษตรกรรม ที่อยู่อาศัย พาณิชยกรรม และที่รกร้างว่างเปล่า เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการศึกษาวิเคราะห์การจัดเก็บภาษีที่เกิดจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจและธุรกรรมทางการเงินรูปแบบใหม่ ๆ ในปัจจุบันตามบริบทการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี รวมถึงควรมีการพิจารณาทบทวนเกณฑ์การยกเว้นเงินได้ ค่าลดหย่อน และทบทวนปรับอัตราภาษีให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจที่จะกลับมาขยายตัวหลังจากวิกฤตโควิด-19 เพื่อเป็นการขยายฐานภาษีให้เพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ ในช่วงที่เศรษฐกิจไทยสามารถกลับมาเติบโตได้ตามศักยภาพหลังจากวิกฤตโควิด-19 ควรให้ความสำคัญในการปรับโครงสร้างการจัดเก็บภาษีให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี เช่น การจัดเก็บภาษี E-commerce, Online-trade และ E-logistics เป็นต้น เพื่อให้การจัดเก็บภาษีสอดคล้องกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจในรูปแบบต่าง ๆ

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 49

การสร้างความมั่นคงด้านที่ดินให้กับประชาชน

● เป้าหมาย ●

กลุ่มเกษตรกรและผู้มีรายได้น้อยมีที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

จำนวนโครงการที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย และจำนวนประชาชนที่ได้รับประโยชน์ในด้านความมั่นคงทางที่ดิน

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป การครอบครองที่ดินในประเทศไทยกว่าร้อยละ 90 กระจุกตัวอยู่กับกลุ่มบุคคลและนิติบุคคล ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรเพียงร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศ โดยที่ดินในการถือครองของกลุ่มดังกล่าวกว่า 45 ล้านไร่ ถูกปล่อยทิ้งร้างไม่ถูกนำมาใช้ประโยชน์ ในขณะที่เกษตรกรและผู้มีรายได้น้อยในภูมิภาคต่าง ๆ ซึ่งไม่มีที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยเป็นของตัวเองมีแนวโน้มเพิ่มจำนวนสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากข้อมูลจากการจดทะเบียนคนจนของกระทรวงมหาดไทย ระบุว่ามีเกษตรกรและคนจนในสังคมไทยที่มีปัญหาที่ดินมีจำนวนรวมกันไม่น้อยกว่า 3.2 ล้านครอบครัว นอกจากนี้ยังพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 32.84) ถือครองที่ดินจำนวน 10 – 19 ไร่ รองลงมาเป็น 20 – 39 ไร่ ที่มีสัดส่วนการถือครองร้อยละ 25.95 และมีเกษตรกรร้อยละ 10 ที่ถือครองที่ดินแปลงใหญ่ (มากกว่า 40 ไร่) นอกจากนี้ยังมีลูกจ้างภาคเกษตรที่ไม่เป็นเจ้าของที่ดินและไม่ได้เช่าที่ดินอีกร้อยละ 0.85 ของผู้ที่ทำงานในภาคเกษตรทั้งหมด ซึ่งในจำนวนนี้เป็นคนจนและกลุ่มเปราะบาง (bottom 40) กว่าร้อยละ 68

ทั้งนี้ การกระจุกตัวของการถือครองที่ดินในสังคมไทยนับเป็นปัญหาเรื้อรังของประเทศมาอย่างยาวนานและมีแนวโน้มทวีความรุนแรงขึ้น โดยการสูญเสียที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน เป็นสาเหตุสำคัญที่ส่งผลให้ประชาชนต้องอพยพโยกย้ายเข้ามาทำงานในเมืองและก่อให้เกิดวังวนของปัญหาขาดแคลนที่พักอาศัยในเขตเมืองตามมา การดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย และการเสริมสร้างความมั่นคงทางที่ดินให้แก่เกษตรกร ครัวเรือนผู้ขาดแคลนที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย จึงมีความท้าทายสูง ทั้งในมิติด้านแหล่งเงินทุนเพื่อการกู้ยืมให้แก่เกษตรกรและผู้ยากจน เพื่อรักษาสิทธิในที่ดินทำกินและที่พักอาศัย ตลอดจนการบริหารจัดการเพื่อจัดสรรพื้นที่สาธารณะ พื้นที่รกร้างว่างเปล่าและพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมเพื่อนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจแก่เกษตรกรและผู้ไร้ที่ดินทำกินได้อย่างยั่งยืน

การดำเนินงานที่ผ่านมา การบังคับใช้พระราชบัญญัติที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2563 เป็นต้นมา นับเป็นจุดเริ่มต้นของการแสดงถึงความมุ่งมั่นในการดำเนินงานเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำในเรื่องที่ดินทำกิน ที่เน้นบริหารจัดการการถือครองที่ดินว่างเปล่าด้วยอัตราภาษี นอกจากนี้ กระทรวงการคลังโดยสถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน ยังได้ดำเนินงานร่วมกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการทบทวน รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปประกอบการจัดทำร่างพระราชบัญญัติธนาคารที่ดิน พ.ศ. .... เพื่อให้เกษตรกรและผู้ยากจนสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนสำหรับการกู้ยืมเพื่อให้ได้มีที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง ยิ่งไปกว่านั้น คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ ยังผลักดันการดำเนินโครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนมาอย่างต่อ

เนื่องตั้งแต่ พ.ศ. 2558 ส่งผลให้ปัจจุบันได้มีการจัดที่ดินทำกินให้ประชาชนแล้วเป็นจำนวนถึง 919 พื้นที่ ครอบคลุม 70 จังหวัด ประชาชนที่ได้รับการจัดสรรพื้นที่ทำกินเป็นจำนวน 56,726 ราย รวมทั้ง ได้มีการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้แก่ผู้เข้าร่วมโครงการแล้ว 176 พื้นที่ใน 60 จังหวัด สำหรับการดำเนินงานด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้ชุมชนนั้น การเคหะแห่งชาติ ได้วางแผนดำเนินการก่อสร้างในปี 2563 จำนวน 5,262 หน่วย แบ่งเป็นโครงการเคหะชุมชน และบริการชุมชน 4,448 หน่วย โครงการอาคารเช่า 224 หน่วย และโครงการบ้านเอื้ออาทร 590 หน่วย

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย มุ่งความสำคัญในเรื่องการบริหารจัดการประเด็นที่เกี่ยวเนื่องกับความไม่เสมอภาคในการถือครองทรัพย์สิน ทั้งที่เป็นบ้าน ที่ดิน และสิ่งปลูกสร้างที่ใช้ในการประกอบธุรกิจเกษตรฯ และทรัพย์สินทางการเงิน เนื่องจากการถือครองทรัพย์สินที่กระจุกตัวสูงอยู่ในความครอบครองของกลุ่มคน/สถาบัน/กลุ่มธุรกิจเพียงไม่กี่กลุ่ม เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้ในภาพรวมของประเทศสูงขึ้น เพราะที่ดินนับเป็นทรัพย์สินประเภทปัจจัยการผลิตที่สำคัญในการสร้างผลตอบแทนที่มีอัตราการตอบแทนสูงและยังคงเป็นปัจจัยพื้นฐานของการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพื่อเสริมสร้างรายได้ให้เพิ่มสูงขึ้นและนำไปสู่กระบวนการสะสมความมั่งคั่งที่ไม่สิ้นสุดต่อไป จุดมุ่งเน้นในการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างการเจริญเติบโตของประเทศในทุกมิติ พร้อมไปกับการกระจายความเท่าเทียมทางรายได้ระหว่างกลุ่ม/พื้นที่ลงได้อย่างสัมฤทธิ์ผลในระยะต่อไป จึงควรให้ความสำคัญกับการกระจายสิทธิในการถือครองที่ดินโดยเฉพาะที่ดินทำกินของเกษตรกร ผ่านการปฏิรูปที่ดิน และการจัดสรรที่ดินทำกินให้แก่ผู้ขาดโอกาสมีรายได้น้อยในสังคมอย่างเป็นธรรม เพื่อให้กลุ่มเปราะบางในภาคการเกษตรเหล่านี้ได้มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง ร่วมกับการดำเนินงานด้านการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างในอัตราที่จะช่วยเสริมสร้างให้เกิดการกระจายรายได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ บทบาทภารกิจการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวเนื่องกับที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย ทั้งในมิติด้านระเบียบ กลไกสถาบันและการดำเนินมาตรการทางภาษี รวมถึงการบังคับใช้กฎหมาย จำเป็นต้องจำแนกให้ชัดเจนเพื่อที่การดำเนินงานซึ่งมีแนวโน้มทับซ้อนกันของแต่ละหน่วยงานจะได้ประสานงานกันได้อย่างลงตัวเพื่อบรรลุเป้าหมายหลักได้อย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในระยะต่อไป ควรมุ่งขยายฐานภาษีและปรับโครงสร้างภาษีให้เป็นกลไกในการกระจายรายได้และลดความเหลื่อมล้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการขยายฐานภาษีให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น โดยปรับโครงสร้างภาษีให้มีการพึ่งพิงภาษีทางอ้อมน้อยลง ทบทวนมาตรการทางด้านรายจ่ายภาษี (การหักค่าใช้จ่าย การลดหย่อนภาษี) ให้มีความเป็นธรรม รวมถึงการจัดเก็บภาษีจากฐานทรัพย์สินในอัตราที่ช่วยให้เกิดการกระจายรายได้อย่างเหมาะสม เช่น ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ภาษีมรดก ภาษีกำไรส่วนเกินทุน (Capital gains tax) เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่รัฐและดึงทรัพยากรจากกลุ่มผู้มีรายได้สูง กระจายไปยังกลุ่มผู้มีรายได้น้อยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ๆ

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 50

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

การสร้างความมีส่วนร่วมจากภาคเอกชนในการลดความเหลื่อมล้ำ

● **เป้าหมาย** ●

มีกลไกในการจับคู่ภาคเอกชนและธุรกิจชุมชนผ่านแพลตฟอร์ม ทั้งแบบออนไลน์และระดับพื้นที่ขับเคลื่อนโดยประชารัฐ ภายในปี 2561 และชุมชนมีรายได้และองค์ความรู้ในการประกอบธุรกิจเพิ่มขึ้นจากการสนับสนุนของภาคเอกชน

● **ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565** ●

มีกลไกในการจับคู่ภาคเอกชนและธุรกิจชุมชนผ่านแพลตฟอร์ม ทั้งแบบออนไลน์และระดับพื้นที่ขับเคลื่อนโดยประชารัฐ และชุมชนมีรายได้และองค์ความรู้ในการประกอบธุรกิจเพิ่มขึ้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ภาคเอกชนเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำ โดยเฉพาะการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำในระดับพื้นที่ในช่วงสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงและผลกระทบการวิกฤติการแพร่ระบาดโควิด – 19 โดยที่ผ่านมารัฐบาลส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมจากภาคเอกชนในการลดความเหลื่อมล้ำผ่านกลไกประชารัฐที่มีคณะทำงานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ เป็นกลไกการขับเคลื่อนการสร้างสัมมาชีพเต็มพื้นที่ และสนับสนุนการสร้างแพลตฟอร์ม ได้แก่ เครือข่ายเพื่อความยั่งยืนแห่งประเทศไทย (Thailand Responsible Business Network : TRBN) เพื่อเป็นตัวกลางในการเชื่อมภาคเอกชนที่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมเป็นหุ้นส่วนในการสนับสนุนการพัฒนาประเทศ ทั้งการสร้างโอกาสสร้างรายได้ พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็งอันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาลดความเหลื่อมล้ำของประเทศได้ โดยมีปัจจัยความสำเร็จ ได้แก่ บทบาทในการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาในการขับเคลื่อนการดำเนินงานที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำ

การดำเนินงานที่ผ่านมา คณะทำงานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ ได้ขับเคลื่อนโครงการพัฒนาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความยั่งยืนให้กับเศรษฐกิจฐานรากในชุมชนกว่า 900 โครงการใน 3,000 กว่าชุมชนซึ่งภาคเอกชนได้มีบทบาทในการช่วยพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน การตลาดสำหรับสินค้าชุมชน และการใช้วิสาหกิจเพื่อสังคม (SE) เพื่อตอบโจทย์ด้านสังคม อาทิ การเปิดร้านประชารัฐรักสามัคคี ภายใต้แนวคิดการพัฒนาช่องทางการขายระดับประเทศ โดยใช้เป็นศูนย์รวมจัดแสดงและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนจากเครือข่ายประชารัฐรักสามัคคี ปัจจุบันร้านประชารัฐรักสามัคคี สนับสนุนช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนรวมแล้วกว่า 159,000 รายการ จาก 425 ชุมชน ได้แก่ เครื่องดื่ม (8.88%) ผ้าและเครื่องแต่งกาย (0.31%) อาหาร (22.56%) ของใช้ในครัวเรือน (63.93%) สมุนไพร ไม่ใช่อาหาร (0.97%) และเกษตร (2.88%) สามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนรวมกว่า 13 ล้านบาท และในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด – 19 ภาคเอกชนมีบทบาทสำคัญในการมีส่วนร่วมเพื่อเร่งแก้ไขและบรรเทาความเดือดร้อนให้กับประชาชนผู้ได้รับผลกระทบทั้งระยะสั้นและระยะยาว ประกอบด้วย (1) มาตรการช่วยเหลือทางการเงิน เช่น ธุรกิจขนาดใหญ่ช่วยแก้ไขสภาพคล่องให้คู่ค้าในห่วงโซ่อุปทาน สนับสนุน Credit Term โดยชำระเงินให้คู่ค้าเร็วขึ้น กลุ่มธนาคารและสถาบันการเงินช่วยบรรเทาผลกระทบตามความรุนแรงของแต่ละราย ออกมาตรการ Soft Loan ให้แก่ผู้ประกอบการรายย่อยลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ทุกประเภท ปรับโครงสร้างหนี้ รวมถึงมาตรการ

ลดค่าครองชีพ เป็นต้น (2) การช่วยเหลือสังคมจากภาคเอกชนในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ การผลิตหน้ากากอนามัยแจกจ่ายให้บุคลากรทางการแพทย์ การจ้างงานเพิ่มหรือการประกาศนโยบายไม่ปลดพนักงาน การร่วมกันแจกจ่ายอาหารให้กลุ่มเปราะบาง การเปิดให้รายย่อยใช้พื้นที่ในการขายอาหาร ส่งเสริมให้ความรู้และนวัตกรรมในการประกอบอาชีพหรือแนวคิดในการดำเนินธุรกิจให้ผู้ประกอบการรายย่อยนำไปใช้ประกอบอาชีพหรือสร้างรายได้เพิ่มในช่วงวิกฤติ อีกทั้ง ผู้ประกอบการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสนับสนุนการทำงาน Online แก่ประชาชน โดยเปิดบริการแพลทฟอร์มต่าง ๆ ให้ใช้ฟรี อาทิ การประชุมออนไลน์ การขายของออนไลน์ ในขณะที่กลุ่มธุรกิจเพื่อสังคม (SE) มีการรวบรวมกองทุนช่วยเหลือ หรือระดมพลังชุมชนช่วยเหลือสังคมโดยการระดมทุน จัดหาอาหารราคาถูกหรือการตั้งกองทุนทางการแพทย์ เพื่อช่วยเหลือบุคลากรทางการแพทย์ (3) การจับมือของกลุ่มเอกชนเสนอมาตรการทางเศรษฐกิจให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา โดยมีการตั้งคณะทำงานเอกชน 5 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มมาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ กลุ่มมาตรการสำหรับการกลับมาเปิดธุรกิจใหม่ กลุ่มมาตรการเพื่อธุรกิจ SMEs กลุ่มมาตรการเพื่อภาคเกษตร และกลุ่มมาตรการเพื่อแก้ไขปัญหาด้วยดิจิทัล โดยมีองค์ประกอบของแต่ละกลุ่มจากผู้เชี่ยวชาญในธุรกิจด้านต่าง ๆ ของประเทศมาร่วมมือกัน

รวมทั้งเครือข่ายเพื่อความยั่งยืนแห่งประเทศไทย (TRBN) ได้ขับเคลื่อนการทำงานโดยช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด – 19 โดยจัดทำแผนระยะเร่งด่วนเพื่อสนับสนุนการรับมือวิกฤติของภาคธุรกิจหรือ ESG in COVID ภายใต้แนวคิด “Business for Better Future” ซึ่งใช้ TRBN เป็นพื้นที่กลางในการเชื่อมองค์ความรู้และทรัพยากรเพื่อสร้างพลังร่วมในการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยยกระดับผลลัพธ์ในการดำเนินการ ESG (Environmental-Social-Governance) ของธุรกิจและลดความเสี่ยงปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อมในภาพรวม ที่จะได้รับผลกระทบจากการชะลอตัวของธุรกิจ ดังนี้ (1) การสร้างแรงบันดาลใจ ESG Best Practices เกี่ยวกับมาตรการขององค์กรต่าง ๆ ในการรับมือกับโควิด-19 และบทพิสูจน์ของธุรกิจที่ใช้ ESG เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันองค์กร และรับมือสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลง สามารถดูแลสวัสดิการพนักงานด้านสุขภาพและความปลอดภัย ตลอดจนคู่ค้าและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ ไปจนถึงการลงทุนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในมิติต่าง ๆ ทางสังคม และร่วมกันสร้าง New Normal ที่นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนขึ้นในภาพรวม และสามารถเป็นผู้ให้ในภาวะวิกฤติได้ (2) เชื่อมให้เกิด: ESG in Action โดย TRBN ร่วมกับภาคีต่าง ๆ ผนึกพลังสังคมในการระดมทรัพยากรเพื่อแก้ปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากผลกระทบการแพร่ระบาดของโควิด – 19 อย่างเป็นรูปธรรม อาทิ ต่อยอดการดำเนินโครงการวิภาวดีฯ ไม่มีขยะ ที่ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ และบริษัทจดทะเบียนไทยและบริษัทเอกชน 31 บริษัท ตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) มาสู่การแก้ปัญหาขยะจากการใช้บริการเดลิเวอรี่อาหารที่เพิ่มมากขึ้น ในโครงการ “ส่งพลาสติกกลับบ้าน” รวมไปถึงร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ ริเริ่มโครงการสนับสนุนป่าชุมชน เพื่อส่งเสริมโครงการพื้นฐานในการผลิตและสร้างรายได้ภาคเกษตรกรรม บรรเทาผลกระทบของประชาชนที่อพยพกลับท้องถิ่น และสร้างกลไกการดูดซับคาร์บอนไดออกไซด์ในระยะยาว ลดผลกระทบเชิงลบและเพิ่มผลกระทบเชิงบวกด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมในทุกกระบวนการ นอกจากนี้ ภาคเอกชนได้มีการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น โดยใช้ระบบ TPMAP Logbook เป็นเครื่องมือในการค้นหา คัดกรอง และติดตามกลุ่มเป้าหมายยากจนแบบชี้เป้าได้อย่างตรงจุด รวดเร็ว และไม่ซ้ำซ้อน เพื่อเป็นข้อมูลตั้งต้นให้แก่ผู้เกี่ยวข้องใช้ในการแก้ไขปัญหาและยกระดับคุณภาพชีวิตของกลุ่มเป้าหมายยากจนภายใต้โครงการ “คู่เสี่ยว เกี่ยวก้อย แก้จนคนขอนแก่น” ซึ่งภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนด้านการประกอบอาชีพ การจ้างงาน การตลาด และสวัสดิการ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนคนขอนแก่น

และลดความเหลื่อมล้ำของสังคมโดยประชาชนสามารถเข้าถึงบริการของภาครัฐได้ มีสุขภาพที่ดี มีทักษะ มีความรู้ มีอาชีพ มีรายได้ที่เพียงพอ ต่อการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข และมีคุณภาพชีวิตที่ดีพ้นจากปัญหาความยากจนได้อย่างยั่งยืน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ภาคเอกชนถือเป็นภาคีการพัฒนาที่สำคัญที่มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำ โดยเฉพาะในช่วงวิกฤติจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ยังคงสร้างผลกระทบอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน และได้ส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำอย่างมาก โดยเฉพาะปัญหาความเหลื่อมล้ำในระดับพื้นที่ ซึ่งภาคีต่าง ๆ จะช่วยหนุนเสริมการทำงานให้กับหน่วยงานของภาครัฐได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ต้องเร่งขยายและบูรณาการการดำเนินงานของเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ โดยเฉพาะภาคเอกชนให้มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกัน ขยายโอกาสการพัฒนาผู้ประกอบการ SMEs และกิจการเพื่อสังคม (SE) ในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้ดีขึ้น นอกเหนือจากการดำเนินงานผ่านกลไกบริษัทประชารัฐรักสามัคคีประเทศไทย จำกัด และเครือข่ายเพื่อความยั่งยืนแห่งประเทศไทยร่วมเป็นผู้สนับสนุนการพัฒนาที่ผ่านมา รวมทั้งเชื่อมโยงกิจกรรมทางเศรษฐกิจของพื้นที่ที่มีความเจริญกับพื้นที่ชนบทโดยรอบผ่านกลไกความร่วมมือของภาคเอกชนในพื้นที่ เพื่อช่วยยกระดับรายได้และกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น รับมือกับความเสี่ยงและก้าวผ่านวิกฤติต่าง ๆ อย่างมีภูมิคุ้นกันที่ดีได้

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 51

ปฏิรูปสถาบันเพื่อการบริหารจัดการยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจ

● <u>เป้าหมาย</u> ●

การเสริมสร้างสมรรถภาพและความยั่งยืนทางเศรษฐกิจและการมีสถาบันเพื่อการบริหารจัดการยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจตามหลัก PDCA

● <u>ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565</u> ●

สถาบันทางเศรษฐกิจมีความยืดหยุ่นและสอดคล้องกับบริบทของสถานการณ์โลกที่มีการเปลี่ยนแปลง

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

การเสริมสร้างศักยภาพทางเศรษฐกิจจำเป็นจะต้องอาศัยการทำงานร่วมกันอย่างบูรณาการระหว่างสถาบันทางเศรษฐกิจ ทั้งในด้านงบประมาณ การคลัง และข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจ โดยการปฏิรูปกฎหมายและกฎระเบียบจะช่วยยกระดับและอำนวยความสะดวกในการปรับโครงสร้างและกลไกในการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้สามารถเชื่อมต่อกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การปฏิรูประบบเทคโนโลยีและข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) และการรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยในการตัดสินใจและบริหารจัดการยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจมีประสิทธิภาพและครอบคลุมมากขึ้น ซึ่งการดำเนินงานของสถาบันทางเศรษฐกิจที่ผ่านมาจะเน้นหนักไปที่การยกระดับสถาบันทางเศรษฐกิจด้านฐานข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจมากกว่าสถาบันด้านงบประมาณและด้านการคลัง

สำหรับการยกระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานของสถาบันเศรษฐกิจ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบให้จัดตั้งสถาบันนโยบายสาธารณะและการพัฒนา (IPPD) ภายใต้มูลนิธิพระยาสุริยานุวัตรของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ขึ้น เพื่อเป็นหน่วยงานวิจัยสำหรับการจัดทำนโยบายที่เหมาะสมและเสริมสร้างศักยภาพในประเด็นการพัฒนาที่มีความท้าทายด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ อาทิ การพัฒนาเครื่องมือและระบบการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อการตัดสินใจเชิงนโยบายด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม การออกแบบและการพัฒนานโยบายสาธารณะ นอกจากนี้ ในช่วงที่มีสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 สศช. ได้มีการจัดทำ (ร่าง) แผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ อันเป็นผลมาจากสถานการณ์โควิค-19 พ.ศ. 2564 - 2565 เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการฟื้นฟูด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและแนวคิดล้มแล้วลุกไว (Resilience) ใน 3 มิติการพัฒนา ได้แก่ การพร้อมรับ (Cope) การปรับตัว (Adapt) และการเปลี่ยนแปลงเพื่อพร้อมเติบโตอย่างยั่งยืน (Transform) หรือ C.A.T. พร้อมแนวทางการพัฒนาใน 4 ด้านที่ต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษ ได้แก่ การเพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากภายในประเทศ การยกระดับขีดความสามารถของประเทศเพื่อรองรับการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืนในระยะยาว การพัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตของคน และการปรับปรุงและพัฒนาปัจจัยพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการฟื้นฟูและพัฒนาประเทศ

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในส่วนของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ได้มีการจัดตั้งสถาบันส่งเสริมการวิเคราะห์และบริหารข้อมูลขนาดใหญ่ภาครัฐ (สวข. หรือ GBDi) เป็นหน่วยงานภายใต้สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล (DEPA) เพื่อส่งเสริมการใช้ประโยชน์จาก Big Data ของหน่วยงานต่าง ๆ สำหรับการตัดสินใจและดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการให้คำปรึกษาในการนำ Big Data มาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม การออกแบบต้นแบบนำร่อง การสร้างแพลตฟอร์มพัฒนาบุคลากรด้านข้อมูลขนาดใหญ่เพื่อตอบสนองความต้องการของภาครัฐและเอกชน และการให้ความช่วยเหลือแก่หน่วยงานภาครัฐเพื่อที่จะสามารถให้บริการประชาชนได้อย่างเป็นรูปธรรม

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินการเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพและความยั่งยืนทางเศรษฐกิจควรมีการปฏิรูปสถาบันทางเศรษฐกิจในด้านงบประมาณ การคลัง และข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจควบคู่กันไป โดยมีการรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียนำมาใช้ในการปรับปรุง เพื่อให้การดำเนินงานในอนาคตมีความครอบคลุมและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ทั้งนี้ ในการเสริมสร้างสมรรถภาพและความยั่งยืนทางเศรษฐกิจจำเป็นจะต้องมีการทบทวนและปรับปรุงโครงสร้างเชิงสถาบันของหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจให้มีความยืดหยุ่น เตรียมพร้อมรับวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ ทันต่อบริบทการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลก และผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีความเป็นพลวัตสูงในปัจจุบัน เพื่อเตรียมความพร้อมและวุฒิภาวะขององค์กรในการพัฒนาไปสู่รัฐบาลดิจิทัล โดยอาศัยกลไก PDCA ในการติดตามประเมินผลและบูรณาการความเชื่อมโยงร่วมกับหน่วยงานอื่น รวมถึงอาจมีการเพิ่มเติมกระบวนการตรวจสอบควบคุมซึ่งกันและกัน (Check and Balance) เพื่อสร้างสมดุลอำนาจระหว่างหน่วยงาน

ปี 2562
ปี 2563

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 52

การปฏิรูปหน่วยงานบริหารสินทรัพย์ของภาครัฐ (รัฐวิสาหกิจ)

• เป้าหมาย •
รัฐวิสาหกิจดำเนินการตามภารกิจหลักได้อย่างมีประสิทธิภาพ

• ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 •
รัฐวิสาหกิจดำเนินงานตามบทบาทและเป้าหมายที่กำหนดได้อย่างครบถ้วน

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป รัฐวิสาหกิจเป็นกลไกของรัฐในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและการลงทุนของประเทศ รวมถึงเป็นผู้ให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน ดังนั้น ภาครัฐจำเป็นต้องมีการปฏิรูปการกำกับดูแลและบริหารรัฐวิสาหกิจให้สอดคล้องกับมาตรการที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากลซึ่งครอบคลุมถึงการกำหนดบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้กำหนดนโยบาย ผู้กำกับดูแลรัฐวิสาหกิจ ผู้ถือหุ้นในรัฐวิสาหกิจและรัฐวิสาหกิจให้ชัดเจน โดยการจัดตั้งคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจเพื่อกำหนดเป้าหมาย นโยบายและทิศทางในการพัฒนารัฐวิสาหกิจในภาพรวมทั้งระบบ เพื่อยกระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจให้มีภารกิจที่เหมาะสมกับบริบทของเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

การดำเนินงานที่ผ่านมา รัฐวิสาหกิจสามารถจำแนกประเภทได้เป็น (1) รัฐวิสาหกิจประเภทบริษัทมหาชนซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจกลุ่มที่สามารถหารายได้ได้ด้วยตนเอง (2) รัฐวิสาหกิจประเภทที่แสวงหากำไรได้โดยไม่เป็นภาระงบประมาณ (3) รัฐวิสาหกิจที่ดำเนินการในเชิงสังคมโดยไม่แสวงหากำไร และ (4) รัฐวิสาหกิจที่ขาดทุนซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจที่เป็นภาระงบประมาณภาครัฐ ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาการนำส่งรายได้ของรัฐวิสาหกิจในปีงบประมาณ 2563 พบว่า รัฐวิสาหกิจมีการนำส่งรายได้รวมทั้งสิ้น 188,861 ล้านบาท ใกล้เคียงกับประมาณการและสูงกว่าปีก่อนร้อยละ 11.6 เนื่องจากมีการนำส่งรายได้บางส่วนเหลื่อมมาจากปีงบประมาณ 2562 โดยรัฐวิสาหกิจที่นำส่งรายได้สูงกว่าประมาณการ 3 อันดับแรก ได้แก่ (1) บริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน) (2) สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล และ (3) การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย สำหรับประเด็นการเพิ่มประสิทธิภาพ เพิ่มความเป็นอิสระและความคล่องตัวให้กับรัฐวิสาหกิจโดยการจัดตั้งบรรษัทวิสาหกิจแห่งชาตินั้น ปัจจุบันมีพระราชบัญญัติการพัฒนาการกำกับดูแลและบริหารรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2562 เป็นกลไกทดแทนที่สามารถกำกับดูแลรัฐวิสาหกิจให้สามารถดำเนินกิจการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทการพัฒนาของประเทศที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ (คนร.) เป็นผู้กำหนดนโยบายการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจ และมีสำนักงานคณะกรรมการ นโยบายรัฐวิสาหกิจ (สคร.) เป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนนโยบาย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ทั้งนี้ นอกจากนี้ ในระยะต่อไป คนร. ควรเร่งดำเนินการจัดทำแผนพัฒนารัฐวิสาหกิจ เพื่อกำหนดเป้าหมาย นโยบาย และทิศทางในการพัฒนารัฐวิสาหกิจให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนพัฒนาประเทศใน ด้านต่าง ๆ โดยคำนึงถึงภารกิจและบทบาทหน้าที่ของรัฐวิสาหกิจที่มีต่อการพัฒนาประเทศเป็นสำคัญ ตลอดจนให้มีการจัดทำแนวทางการกำกับดูแลกิจการที่ดีเพื่อเป็นช่องทางในการส่งผ่านนโยบายของภาครัฐไปยังรัฐวิสาหกิจให้มีความชัดเจนและโปร่งใส และให้มีการเปิดเผยข้อมูลการประเมินผลการดำเนินงาน รวมทั้งมีแนวทางที่ชัดเจนในการกำหนดบทบาทและทิศทางการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจ โดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อมปัจจุบันและการเปลี่ยนแปลงในอนาคตที่จะทำให้ภารกิจและบทบาทของรัฐวิสาหกิจเปลี่ยนแปลงไปโดยเน้นการปรับบทบาทรัฐวิสาหกิจให้เป็นเพียงผู้ให้บริการเป็นหลัก (Operator) ลดการดำเนินงานที่ซ้ำซ้อนระหว่างหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งมีการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนบทบาทที่ชัดเจนของรัฐวิสาหกิจ

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 53

การปฏิรูปสถาบันด้านการส่งเสริมผลิตภาพ (Productivity) การมาตรฐาน (Standardization) และนวัตกรรม (Innovation)

● <u>เป้าหมาย</u> ●

ยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยบูรณาการการทำงานด้านการเพิ่มผลิตภาพ การมาตรฐาน และนวัตกรรมของประเทศให้เป็นระบบครบวงจร

● <u>ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565</u> ●

จะต้องมีหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่วางแผนและขับเคลื่อนการพัฒนาผลิตภาพและการมาตรฐานของประเทศในภาพรวมและรายสาขาอย่างมีบูรณาการเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และภายในปี 2564 ต้องมีการบูรณาการหน่วยงานด้านการส่งเสริมผลิตภาพ การมาตรฐาน และนวัตกรรรมเป็นหน่วยงานเดียวกันที่มีเอกภาพในลักษณะ Single Agency เพื่อทำหน้าที่ในการบูรณาการระดับนโยบายการขับเคลื่อนนโยบาย และการติดตามประเมินผลนโยบายและยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมผลิตภาพ การมาตรฐาน และนวัตกรรมทั้งระบบของประเทศ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูปและการดำเนินงานที่ผ่านมา การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศผ่านกลไกการยกระดับการตรวจรับรองและการพัฒนาระบบการมาตรฐาน จะช่วยผลักดันให้เกิดการพัฒนาคุณภาพสินค้าและผลิตภัณฑ์อย่างเป็นระบบครบวงจร อีกทั้งปัจจุบันการต่อสู้เพื่อการแข่งขันด้านการค้าและการปกป้องผู้ประกอบการไทยในตลาดต่างประเทศจำเป็นต้องพึ่งพาความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี โดยเฉพาะด้านมาตรฐานสินค้าเพื่อการส่งออก ดังนั้น การควบรวมเพื่อจัดตั้งสถาบันใหม่ที่มีภารกิจเฉพาะด้านผลิตภาพและการมาตรฐาน จะเป็นการปรับระบบการมาตรฐานของประเทศให้เป็นมาตรฐานเดียวกันและมีความสามารถเทียบเท่ามาตรฐานสากล รวมถึงพัฒนาห้องทดสอบที่มีเครื่องมือทันสมัย รองรับความต้องการของระบบตลาดที่ปรับเปลี่ยนตามกระแสโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องมีการบูรณาการการทำงานด้านการเพิ่มผลิตภาพ การมาตรฐาน และนวัตกรรมอย่างครบวงจร ในรูปแบบหน่วยงานกลางที่ไม่อยู่ภายใต้สังกัดกระทรวงใด ๆ เพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแนวทางการบริหารจัดการด้านผลิตภาพ การมาตรฐาน และนวัตกรรม เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงควรบูรณาการหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวข้อง ได้แก สำนักงานคณะกรรมการการมาตรฐานแห่งชาติ ภายใต้สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สำนักงาน

มาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ ภายใต้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ภายใต้กระทรวงสาธารณสุข และกรมวิทยาศาสตร์บริการภายใต้กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เข้าไว้ด้วยกัน รวมเป็นหน่วยงานกลางโดยใช้ชื่อว่า สำนักงานคณะกรรมการบริหารการส่งเสริมผลิตภาพ การมาตรฐาน และนวัตกรรมแห่งชาติ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การจัดตั้งหน่วยงานใหม่ดังกล่าวเป็นการดำเนินการภายใต้แนวทางการควบรวมหน่วยงานเดิมที่มีอยู่แล้ว โดยไม่ใช่การตั้งหน่วยงานใหม่พร้อมอัตรากำลังคนใหม่ ซึ่งแนวทางการดำเนินการจำเป็นต้องปรับปรุงพระราชบัญญัติการมาตรฐานแห่งชาติ พ.ศ. 2551 ให้เป็น พระราชบัญญัติการบริหารการส่งเสริมผลิตภาพ การมาตรฐาน และนวัตกรรมแห่งชาติ พ.ศ. .... ควบคู่ไปด้วย โดยปัจจุบัน กระทรวงอุตสาหกรรมอยู่ระหว่างจัดทำร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว พร้อมด้วยกำหนดกรอบการหารือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้แนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน อย่างไรก็ตาม เนื่องจากหน่วยงานแต่ละแห่งต่างมีภารกิจที่แยกจากกันมาโดยตลอด การควบรวมหน่วยงานจึงเป็นกระบวนการที่จะต้องหารือร่วมกันเพื่อออกแบบโครงสร้างหน่วยงานที่มีประสิทธิภาพและเกิดผลเป็นรูปธรรมโดยเร็วต่อไป

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 54

การปฏิรูปสถาบันทางเศรษฐกิจเพื่อบริหารการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก SMEs

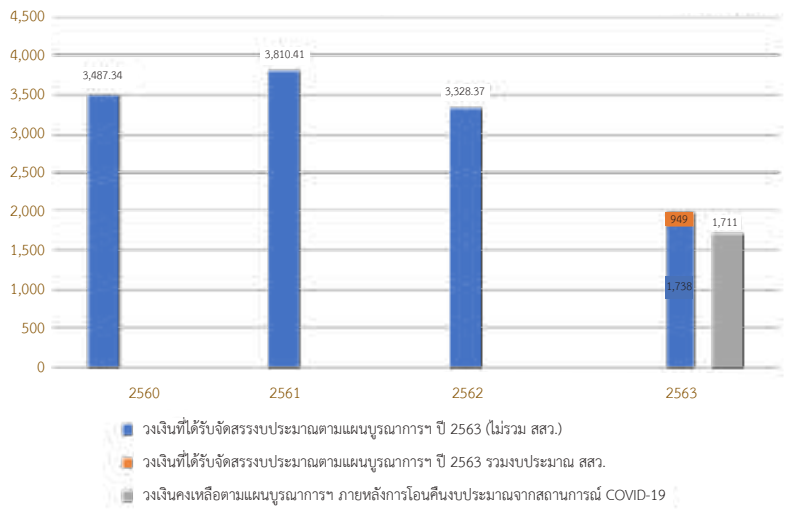
● <u>เป้าหมาย</u> ●

มีศูนย์บริการ SME แบบเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว (One Stop Service for SMEs) ที่สามารถเข้าถึงแก้ปัญหาและเชื่อมโยงมาตรการและกลไกสนับสนุนต่าง ๆ ของภาครัฐ SME เป็นมืออาชีพ สามารถปรับตัวรับมือกระแสการเปลี่ยนแปลงได้อย่างทันถ่วงที มีความรอบรู้ และสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม SME ให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันและผลิตภาพที่เพิ่มขึ้นได้อย่างก้าวกระโดดด้วยการจัดทำคลังข้อมูลภาครัฐ และเชื่อมต่อระบบข้อมูลทุกประเภทของหน่วยงานที่ให้บริการประชาชนของรัฐ

● <u>ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565</u> ●

การขยายตัวของ GDP SME เพิ่มขึ้นเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ความคุ้มค่าของการส่งเสริมและพัฒนา SME ภายใต้แผนบูรณาการส่งเสริม SME เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้า และมีระบบฐานข้อมูล SME ที่มีการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน

งบประมาณบูรณาการฯ SME (หน่วย: ล้านบาท)

ที่มา: สสว.

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและพัฒนาเพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันของ SME ในฐานะที่เป็นรากฐานทางเศรษฐกิจที่สำคัญ ช่วยให้เกิดกระจายรายได้และลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจของประเทศ จากจำนวนผู้ประกอบการ SME กว่า 3 ล้านราย และมีการจ้างงานกว่า 12 ล้านคน ทั้งนี้ หากพิจารณาสถิติผลิตภัณฑ์มวลรวมของ SME (GDP SME) ในช่วง 6 เดือนแรกของปี 2563 (เดือนมกราคม – มิถุนายน 2563) มีมูลค่ารวม 3,251,139 ล้านบาท หดตัวลงร้อยละ 8.30 หลังจากที่ขยายตัวร้อยละ 7.40 ในปี 2561 และร้อยละ 4.05 ในปี 2562 อันเป็นผลกระทบจากการจำกัดกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของโควิด-19 และการขาดความเชื่อมั่นในการใช้จ่ายของประชาชน ทำให้อัตราการขยายตัวเฉลี่ยระหว่างปี 2561 – 2563 อยู่ที่ร้อยละ 1.05 ซึ่งต่ำกว่าค่าเป้าหมายเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 5.0

การดำเนินงานที่ผ่านมา สำหรับการดำเนินงานในการส่งเสริม SME ภายใต้งบประมาณบูรณาการฯ ปี 2563 มีจำนวน SME ที่ได้รับการพัฒนารวม 460,325 ราย จากเป้าหมายจำนวน 387,000 ราย ก่อให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจรวม 25,843.43 ล้านบาท คิดเป็น 15 เท่าของวงเงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรรรวม เพิ่มขึ้นจาก 6 เท่าในปี 2561 และปี 2562 เนื่องจากหลายหน่วยงานได้ปรับวิธีการส่งเสริม SME ไปสู่ระบบออนไลน์เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 และสะดวกต่อการเข้าถึงของผู้ประกอบการ รวมทั้งให้ความสำคัญกับการเพิ่มคุณภาพการให้บริการมากยิ่งขึ้น

ภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและพัฒนา SME โดยได้จัดสรรงบประมาณในลักษณะบูรณาการด้านการพัฒนา SME อย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ปี 2559 สำหรับการจัดสรรงบประมาณแผนบูรณาการประจำปีงบประมาณ 2563 (ไม่รวมงบประมาณของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.)) มีจำนวนรวม 1,738.04 ล้านบาท ภายหลังมีการโอนคืนงบประมาณเพื่อรองรับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 จำนวน 27.38 ล้านบาท คงเหลืองบประมาณดำเนินการจำนวน 1,710.67 ล้านบาท โดยมีหน่วยงานร่วมดำเนินการ 8 กระทรวง รวม 22 หน่วยงาน ซึ่งเป็นการดำเนินการขับเคลื่อนการส่งเสริม SME ที่แตกต่างกันตามศักยภาพ รวมทั้งการพัฒนาปัจจัยแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริม SME ส่วนใหญ่จัดสรรเป็นงบประมาณในการพัฒนาผู้ประกอบการรายย่อย ร้อยละ 54 และวิสาหกิจในระยะเริ่มต้น ร้อยละ 30 ขณะที่การพัฒนาปัจจัยแวดล้อมต่อการส่งเสริม SME ยังได้รับความสำคัญน้อยอยู่ที่เพียงร้อยละ 5 ของงบประมาณรวม

ในส่วนของ สสว. ในฐานะที่เป็นผู้ประสานการบูรณาการ (System Integrator) ได้รับการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2563 และงบประมาณจากกองทุนส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม วงเงินรวม 1,893.74 ล้านบาท เพื่อใช้การส่งเสริมและสนับสนุน SME โดยจัดสรรเป็นงบประมาณในการพัฒนากลไกการส่งเสริมให้เข้าถึง MSME และเศรษฐกิจชุมชน และการสร้างสังคมผู้ประกอบการให้เติบโตและก้าวสู่สากล เกือบร้อยละ 80 และการยกระดับการบูรณการ MSME ของประเทศด้วย BIG DATA ร้อยละ 4 ของวงเงินที่ สสว. ได้รับการจัดสรรรวม โดยมีการดำเนินงานที่สำคัญ อาทิ 1) โครงการศูนย์ให้บริการ SME ครบวงจร (SME One-Stop Service Center : OSS) โดยบริการให้คำปรึกษาแนะนำหรือบริการส่งต่อภาครัฐแก่ SME จำนวน 186,558 ราย 2) โครงการพัฒนา SME PORTAL และระบบกลางในการให้บริการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ผ่านเว็บไซต์ smeone.info 3) การพัฒนาฐานข้อมูลการส่งเสริม SME แห่งชาติ และงานพัฒนาองค์ความรู้สำหรับ SME (Knowledge Center) ผ่านเว็บไซต์ www.smeknowledgecenter.com ซึ่งมีผู้เข้าใช้บริการ ณ 30 กันยายน 2563 จำนวน 226,098 ครั้ง 4) การดำเนินงานในการติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริม SME ภายใต้แผนบูรณาการด้านการพัฒนา SME เพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับการปรับปรุงมาตรการและกลไกการพัฒนา SME ให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการมากยิ่งขึ้น 5) โครงการยกระดับศักยภาพ SME โดยพัฒนาระบบผู้ให้บริการทางธุรกิจ (Service Provider) ให้เอกชนสามารถเป็นหน่วยงานส่งเสริม SME (Business Development Service : BDS) เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของภาคธุรกิจได้ดียิ่งขึ้น 6) การส่งเสริม SMEs ให้เข้าถึงการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐและภาคเอกชน โดยดำเนินการร่วมกับกรมบัญชีกลาง ซึ่ง ณ วันที่ 9 พฤศจิกายน 2563 มีจำนวน SME ที่ขึ้นทะเบียนจำนวน 601 ราย นอกจากนี้ ยังอยู่ระหว่างการพัฒนาโครงการ SME Academy 365 เพื่อให้บริการองค์ความรู้ในการดำเนินธุรกิจแก่ SME อย่างเป็นระบบทั้งในรูปแบบออนไลน์และออฟไลน์ การพัฒนาระบบการประเมินศักยภาพ SME (SME Scoring) และฐานข้อมูล SME Big Data เพื่อเป็นเครื่องมือในการประเมินศักยภาพของผู้ประกอบการและคัดเลือกให้เข้าร่วมโครงการของภาครัฐ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

การบริหารการส่งเสริม SME ของภาครัฐ ยังมีประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายและต้องเร่งปรับปรุงอาทิ การดำเนินกิจกรรมของบางหน่วยงานมีความล่าช้าไม่เป็นไปตามแผนจากการระบาดของโควิด-19 การขึ้นทะเบียน SME ที่ยังคงมีจำนวนผู้ประกอบการขึ้นทะเบียนเป็นจำนวนน้อย โครงการบูรณาการยังมีลักษณะเป็นการรวบรวมกิจกรรมและงบประมาณของหน่วยงานซึ่งส่วนใหญ่เป็นโครงการในลักษณะเดิม ๆ โดยการให้ความรู้พื้นฐานทั่วไปซึ่งไม่ตอบโจทย์ความต้องการเฉพาะของ SMEแต่ละกลุ่ม ทั้งยังขาดการเชื่อมโยงส่งต่อการให้ความช่วยเหลืออย่างเป็นระบบ และนำบทเรียนที่ได้จากการติดตามและประเมินผลมาใช้ในการปรับปรุงหรือยกเลิกโครงการเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีความคุ้มค่ามากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ควรเร่งปฏิรูปและพัฒนาระบบการส่งเสริม SME ให้สามารถตอบความต้องการ โดยมีหลักการที่สำคัญคือ มุ่งเน้นให้ผู้ประกอบการทุกระดับสามารถเข้าถึงได้ง่ายและมีต้นทุนต่ำ การจัดทำแผนงานและโครงการของภาครัฐได้คุณภาพมาตรฐานสามารถแก้ปัญหาเชิงลึกของผู้ประกอบการที่มีระดับการพัฒนาแตกต่างกัน โดยกำหนดตัวชี้วัดเชิงคุณภาพแทนตัวชี้วัดเชิงปริมาณเพื่อให้สามารถวัดผลและนำไปสู่การปรับปรุงแผนงาน/โครงการที่มีประสิทธิภาพตอบโจทย์ผู้ประกอบการได้ดียิ่งขึ้น โดยเร่งรัดการดำเนินการที่สำคัญ ดังนี้

1. จูงใจให้ SME ขึ้นทะเบียน และเร่งรัดการพัฒนาระบบฐานข้อมูล SME ระบบวินิจฉัยเพื่อประเมินปัญหาและความต้องการเพื่อคัดกรองผู้ประกอบการเข้าร่วมโครงการและส่งต่อการให้ความช่วยเหลือระหว่างหน่วยงาน ตลอดจนระบบการรายงานการติดตามและประเมินผลการเข้าร่วมมาตรการและแผนงาน/โครงการของภาครัฐ พร้อมทั้งเชื่อมโยงให้เป็นระบบเดียวกัน
2. ทบทวนการจัดทำแผนงาน/โครงการให้ได้คุณภาพมาตรฐาน สามารถแก้ปัญหาเชิงลึกของผู้ประกอบการที่มีระดับการพัฒนาแตกต่างกันตามขนาด สาขาธุรกิจ และความเชี่ยวชาญ ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ มุ่งเน้นให้บริการความรู้พื้นฐานทั่วไปและความรู้ขั้นสูง สถาบันเฉพาะทาง เน้นการถ่ายทอดเทคโนโลยีและให้คำปรึกษาแนะนำเชิงลึกโดยผู้เชี่ยวชาญ สถาบันวิชาการ เน้นการวิจัยพัฒนาและต่อยอดในเชิงพาณิชย์ พร้อมทั้งปรับปรุงรูปแบบการส่งเสริมให้อยู่ในช่องทางออนไลน์มากยิ่งขึ้น และมีการรายงานผลเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงทบทวนอย่างเป็นระบบ
3. เร่งพัฒนาระบบ BDS และการให้สิทธิประโยชน์อื่น ๆ ที่สามารถจูงใจให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา SME โดยเฉพาะการถ่ายทอดความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง การบริหารจัดการธุรกิจแบบมืออาชีพ และการพัฒนามาตรฐานสินค้าและบริการสู่สากล
4. เร่งรัดการพัฒนาปัจจัยแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินธุรกิจและมีผลกระทบสูง โดย 1) เร่งรัดการพัฒนาและปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบให้เอื้อต่อการทำธุรกิจ อาทิ การกำหนดมาตรฐานระยะเวลาการให้สินเชื่อการค้าของภาคธุรกิจและบังคับใช้โดยเร็วเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมทางการค้า รวมทั้งผลักดันการบังคับใช้พระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการ 2) ส่งเสริมตลาด โดยเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริม SMEs ให้เข้าถึงการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐและภาคเอกชน 3) สร้างแรงจูงใจและสิทธิประโยชน์ให้ SME ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและดิจิทัลเพื่อรองรับการทำธุรกิจรูปแบบใหม่ อาทิ สนับสนุนให้ SME ใช้ ERP Platform หรือซอฟท์แวร์ในการบริหารจัดการธุรกิจ และพัฒนา Platform กลางในการรวบรวมข้อมูลของ SMEs ที่เชื่อมโยงกับสถาบันการเงินเป็น Information Based Lending เพื่อให้ SMEs เข้าถึงสินเชื่อได้ง่ายขึ้น 4) ขยายผลระบบศูนย์กลางบริการภาครัฐเพื่อธุรกิจ (Biz Portal) ให้ครอบคลุมทุกการให้บริการและการพิจารณาอนุญาตของภาครัฐเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ประกอบการ รวมทั้งเร่งรัดการพัฒนา SME Academy Online Platform เพื่อเป็นคลังรวบรวมความรู้ออนไลน์ที่ผู้ประกอบการเข้าถึงได้

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 55

ปฏิรูปหน่วยงาน ขับเคลื่อน ติดตาม และประเมินผลการพัฒนาเศรษฐกิจ

● <u>เป้าหมาย</u> ●

(1) ระบบประเมินผลการพัฒนาประเทศมีความสอดคล้องกับลักษณะของนโยบายที่เน้นการบูรณาการในหลายมิติและการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน (2) แนวคิด วิธีการ และสร้างตัวแบบ และระบบการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์สำคัญของประเทศ โดยเฉพาะ ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ให้สะท้อนผลสัมฤทธิ์การพัฒนาที่ถูกต้อง ชัดเจน ทันต่อสถานการณ์ และมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน (3) เพิ่มประสิทธิภาพในการประเมินผลยุทธศาสตร์สำคัญของประเทศ ให้สามารถมีเทคนิค วิธีการ และเครื่องมือการวัดผลที่ได้มาตรฐานและเป็นที่ยอมรับ และ (4) ใช้เป็นเครื่องมือในการติดตามประเมินผลยุทธศาสตร์สำคัญของประเทศที่ได้มาตรฐานสากลโดยเฉพาะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

● <u>ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565</u> ●

ระดับความสำเร็จในการจัดทำระบบติดตามและประเมินผลที่มีการบูรณาการร่วมกันของหลายภาคส่วน

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป หน่วยงานขับเคลื่อน ติดตาม และประเมินผลการพัฒนาเศรษฐกิจที่มีประสิทธิภาพจะเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้การประเมินผลการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเป็นไปได้อย่างเป็นบูรณาการ สามารถสะท้อนผลสัมฤทธิ์การพัฒนาที่ถูกต้อง ชัดเจน ทันต่อสถานการณ์ และมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ส่งผลให้การออกแบบมาตรการการพัฒนาต่าง ๆ มีความสอดคล้องตามข้อเท็จจริงและข้อมูลเชิงประจักษ์ **โดยในปัจจุบันประเทศไทยมีระบบติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐที่มีการบูรณาการร่วมกันของหลายภาคส่วน ซึ่งครอบคลุมถึงหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อน ติดตาม และประเมินผลการพัฒนาเศรษฐกิจด้วยแล้ว**

การดำเนินงานที่ผ่านมา ปีงบประมาณ 2563 สศช. ได้ดำเนินการจัดทำระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (Electronic Monitoring and Evaluation System of National Strategy and Country Reform : eMENSCR) ร่วมกับศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC) ตามระเบียบว่าด้วยการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2562 แล้วเสร็จ โดยระบบ eMENSCR เป็นระบบข้อมูลขนาดใหญ่ที่สามารถจัดเก็บข้อมูลการดำเนินการภาครัฐในระบบอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินการที่สอดคล้องกับ 6 ยุทธศาสตร์ชาติ 23 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 12 แผนการปฏิรูปประเทศ รวมทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ส่งผลให้

สามารถทราบถึงสถานะของการดำเนินการ และปัญหาอุปสรรคในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจในภาพรวม จำแนกตามหน่วยงาน จำแนกตามพื้นที่ และประเด็นการพัฒนา ซึ่งจะช่วยให้การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงาน เป็นระบบบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ ทำให้สามารถออกแบบนโยบาย และมาตรการการดำเนินการต่อไปได้สอดคล้องกับข้อเท็จจริง

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตามเพื่อให้การขับเคลื่อน ติดตาม และประเมินผลผ่านระบบ eMENSCR มีประสิทธิภาพมากที่สุด จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญกับปัจจัยนำเข้าให้มีความถูกต้อง ชัดเจน ครบถ้วน ตรงตามสถานการณ์หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง และช่วงระยะเวลาที่กำหนด เพื่อการพัฒนาทั้งในส่วนของระบบที่จะสามารถตอบสนองผ่านแพลตฟอร์มที่มีความซับซ้อนมากขึ้น และเพื่อให้สามารถวิเคราะห์หาช่องว่างของนโยบาย (Policy Gap) วิเคราะห์แนวโน้มสถานการณ์เพื่อประโยชน์ต่อการจัดทำนโยบายและวางแผนการพัฒนาประเทศให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย โดยระยะต่อไป สศช. จะดำเนินการพัฒนาแพลตฟอร์มวิเคราะห์ข้อมูลและปัญญาประดิษฐ์เพื่อสนับสนุนการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศ เพื่อให้หน่วยงานของรัฐและภาคีการพัฒนาสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ผ่านการประมวลผลและวิเคราะห์โดยระบบ สำหรับประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับความต้องการ รวมทั้งเป็นเครื่องมือสำหรับผู้บริหารประเทศ คณะกรรมการระดับชาติ หน่วยงานภาครัฐ ภาคีการพัฒนาและภาคประชาชน ในการติดตามการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศในส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อลดการทำงานที่ซ้ำซ้อนของหน่วยงาน เกิดการบูรณาการร่วมกันในหลายมิติของหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ และเกิดความยั่งยืนสำหรับการขับเคลื่อน ติดตาม และประเมินผล

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน ความมั่นคง

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน การสร้างความสามารถในการแข่งขัน

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

"ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้รับการรักษา ฟื้นฟู ทำให้เกิดความยั่งยืนเป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศ สร้างความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ ทั้งทรัพยากรทางบก ทรัพยากรทางน้ำ ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ความหลากหลายทางชีวภาพ สิ่งแวดล้อม และระบบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม"

การพัฒนาประเทศในช่วงที่ผ่านมาส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างมาก ดังปรากฏผลการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่ทำให้รายได้ต่อหัวของคนไทยเพิ่มสูงขึ้นกว่า 10 เท่า การเพิ่มขึ้นของประชากรเป็นจำนวนรวมกว่า 66 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2562 ขณะเดียวกันก็ได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งในเรื่องขยะ น้ำเสีย มลภาวะ รวมถึงความเสื่อมโทรมลงของทรัพยากรทั้งทางบก ทางน้ำ และทางทะเล ซึ่งส่งผลต่อความหลากหลายทางชีวภาพ คุณภาพชีวิต และความยั่งยืนของประเทศในระยะยาว นอกจากนี้ ปัจจัยจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทำให้เกิดภัยพิบัติที่รุนแรงและบ่อยครั้งเพิ่มขึ้น การขาดความต่อเนื่องของนโยบายด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความล้าสมัยของระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนข้อจำกัดของการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ เป็นเหตุให้จำเป็นต้องมีการปฏิรูปการดำเนินการด้านทรัพยากรธรรมชาติ

และสิ่งแวดล้อมของประเทศ เพื่อให้เกิดการรักษาฟื้นฟูและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างสมดุล มีการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน สมดุลทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

แผนการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้กำหนดประเด็นปฏิรูป 6 เรื่องหลัก ได้แก่ **(1) ทรัพยากรทางบก (2) ทรัพยากรน้ำ (3) ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (4) ความหลากหลายทางชีวภาพ (5) สิ่งแวดล้อม และ (6) ระบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** ซึ่งมีเรื่องและประเด็นปฏิรูป จำนวนรวม 36 ประเด็น โดยมีเป้าหมายหรือผลอันพึงประสงค์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นเมื่อดำเนินการแล้วเสร็จ ดังนี้ (1) ทรัพยากรธรรมชาติได้รับการรักษาและฟื้นฟูให้มีความสมบูรณ์และยั่งยืนเป็นฐานการพัฒนาประเทศทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม (2) สิ่งแวดล้อมได้รับการดูแลรักษาอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ เพื่อลดมลพิษและผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนและระบบนิเวศ (3) เกิดความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ ลดความขัดแย้งของการพัฒนาที่ใช้ฐานทรัพยากรธรรมชาติ บรรเทาผลกระทบสิ่งแวดล้อม และลดภัยพิบัติทางธรรมชาติ และ (4) มีระบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนตามแนวทางประชารัฐ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำสร้างความเป็นธรรม สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และข้อตกลงระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิกโดยยึดถือผลประโยชน์ของประเทศ

ประเด็นท้าทายและข้อเสนอแนะ

1) ทรัพยากรทางบก ปัญหาคุณภาพดินยังคงเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการแก้ไข ให้เกิดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการแก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุ อาทิ การให้เกษตรกรหันมาทำการเกษตรแบบยั่งยืน การลดการใช้สารเคมี รวมทั้งปัญหาของหน่วยงานรัฐในการกำกับดูแล ยังคงมีความทับซ้อนกันทั้งเรื่องการบริหารจัดการและพื้นที่ที่ดูแล ทำให้เกิดปัญหาในการจัดเก็บข้อมูลและการบริหารจัดการในแต่ละพื้นที่ ดังนั้น ควรมีการบูรณาการร่วมกันของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการเร่งพัฒนาปรับปรุงฐานข้อมูลของแนวเขตที่ดินป่าไม้ที่อยู่ในความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานให้เป็นเอกภาพ อยู่บนฐานข้อมูลชุดเดียวกัน เพื่อให้เกิดฐานข้อมูลกลางของประเทศในด้านทรัพยากรต่าง ๆ ที่ได้มาตรฐาน

2) ทรัพยากรน้ำ การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ อาทิ การบริหารจัดการเชิงพื้นที่ ระบบเส้นทางน้ำ การสร้างกลไกในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำระดับชุมชน และการจัดการองค์ความรู้ที่เหมาะสมในการบริหารจัดทรัพยากรน้ำ ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่จึงเป็นประเด็นที่สำคัญ ที่ต้องดำเนินการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการน้ำตั้งแต่ในระดับนโยบายไปจนถึงระดับพื้นที่ โดยการเตรียมความพร้อมทั้งในด้านบุคลากร เทคโนโลยีสารสนเทศ การวางแผนการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์น้ำ และความร่วมมือจากภาคประชาชน เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนการดำเนินการบริหารจัดการน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง การดำเนินงานในด้านทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งมีความเกี่ยวข้องกับมาตรการและกฎหมายหลายฉบับ ซึ่งต้องดำเนินการปรับปรุงแก้ไขให้ทันต่อสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน และเพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทางทะเล ค.ศ. 1982 ที่ประเทศไทยให้ได้เข้าร่วมเป็นภาคี จึงทำให้

เกิดความล่าช้าในการดำเนินงานในหลายส่วน อีกทั้งควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการใช้ประโยชน์และอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งในท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการรักษาทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืน ดังนั้น การดำเนินการระยะต่อไปควรตรากฎหมาย หรือมาตรการต่าง ๆ มาใช้เป็นการชั่วคราว เพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาได้ทันท่วงที และเพื่อนำปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการออกกฎหมายดังกล่าวมาปรับปรุงและแก้ไขร่างกฎหมายที่จะดำเนินการต่อไปในอนาคต รวมทั้งควรสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การออกนโยบายการจัดทำแผนและร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ของตนเอง

4) ความหลากหลายทางชีวภาพ การดำเนินการอนุรักษ์ คุ้มครอง ฟื้นฟูและการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน ต้องให้ความสำคัญกับการบูรณาการทำงานร่วมกันในหลายส่วน อาทิ การเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพของหน่วยงานต่าง ๆ การวิจัยและพัฒนาด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่ตรงต่อความต้องการของประเทศ การสร้างบุคลากรด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่มีความรู้ความสามารถ และการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมแก่ชุมชนผู้เป็นเจ้าของและดูแลรักษาทรัพยากรในพื้นที่ ดังนั้น การดำเนินงานในระยะต่อไปควรมุ่งเน้นการกำหนดกฎหมาย นโยบาย มาตรการ ข้อบัญญัติต่าง ๆ ให้มีความชัดเจน และจัดตั้งหน่วยงานกลางเพื่อประสานงานและบูรณาการกับทุกภาคส่วนในการดำเนินการด้านความหลากหลายทางชีวภาพให้ครอบคลุมในทุกมิติ รวมถึงการพัฒนาฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพให้มีครบถ้วนและสามารถเข้าถึงและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในมิติต่าง ๆ ได้อย่างยั่งยืน

5) สิ่งแวดล้อม การจัดการมลพิษทางสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาเชิงโครงสร้าง เกิดจากสาเหตุในหลายมิติ ซึ่งต้องอาศัยระยะเวลา องค์ความรู้ ความเข้าใจ และความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะปัญหามลพิษจากการใช้รถยนต์ในเขตเมืองที่ก่อให้เกิดมลพิษ PM 2.5 ที่ส่งผลกระทบต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชนจำนวนมาก อีกทั้งยังมีความซ้ำซ้อนในการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมลพิษ ดังนั้น การดำเนินการในระยะต่อไปควรมุ่งเน้นในการแก้ปัญหาโดยบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนการจัดการปัญหามลพิษทั้งระบบ และสร้างความรู้ ความเข้าใจ และการร่วมมือกันของทุกภาคส่วนในการดำเนินการ โดยยึดกรอบแนวคิดการป้องกันไว้ก่อน (Precautionary Principle) เน้นการป้องกันผลกระทบล่วงหน้าตลอดจนการสร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบโดยเฉพาะในระดับปัจเจกที่ต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง

6) ระบบบริหารจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระบบการประเมินสิ่งแวดล้อมจากภาครัฐเพื่อเป็นเครื่องมือทางกฎหมายในการป้องกันผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นจากการพัฒนาโครงการต่าง ๆ ให้ได้รับการดูแลและควบคุมอย่างมีมาตรฐานนั้นยังไม่ได้รับความเชื่อมั่นจากภาคประชาชนเท่าที่ควร เหตุเพราะยังขาดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงจากภาคประชาชนอีกทั้งการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นยังไม่เป็นที่แพร่หลายในการจัดทำ เนื่องด้วยการขาดปัจจัยต่าง ๆ ในการดำเนินงาน อาทิ การขาดผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การขาดกลไกเชิงสถาบันที่จะมาขับเคลื่อน ดังนั้นในการขับเคลื่อนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ให้เป็นที่ยอมรับของทุกภาคส่วนนั้น จึงจำเป็นต้องดำเนินการสร้างบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ และสร้างกลไกเชิงสถาบัน เพื่อให้การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ได้ขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรม รวมถึงการทำให้เครื่องมือการประเมินสิ่งแวดล้อมจากภาครัฐอื่น ๆ เป็นที่ยอมรับจากทุกภาคส่วน โดยปรับปรุงขั้นตอนหรือกลไกในการจัดทำการประเมินสิ่งแวดล้อมให้ครอบคลุมการรับฟังความเห็นจากทุกภาคส่วนด้วย

สรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมา ตามประเด็นปฏิรูป 6 เรื่องหลัก ดังนี้

0601 ทรัพยากรทางบก ประกอบด้วย ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า ทรัพยากรดิน และทรัพยากรแร่ มีเรื่องและประเด็นปฏิรูป จำนวน 1 เรื่อง

ซึ่งมีการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนี้ *(1) ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า* ได้มีการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการมีพื้นที่สีเขียวไม่น้อยกว่าร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศไทย อาทิ พระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 8) พ.ศ.2562 พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายป่าไม้แห่งชาติ ที่มีหน้าที่และอำนาจในการขับเคลื่อนนโยบายของประเทศเกี่ยวกับการบริหารจัดการป่าไม้ทั้งระบบให้ทันต่อสถานการณ์และเป็นไปอย่างมีเอกภาพ *(2) ทรัพยากรดิน* โครงการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ จำนวน 3,945 ราย การฝึกอบรมด้านการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ พัฒนาต่อยอดศูนย์เรียนรู้ PGS โดยสนับสนุนอุปกรณ์ต่าง ๆ รวมถึงจัดทำเขตเกษตรอินทรีย์ เพื่อสนองต่อนโยบายของรัฐ *(3) ทรัพยากรแร่* ได้ดำเนินการศึกษาและประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์เพื่อการบริหารจัดการแร่โพแทช โดยดำเนินการจ้างที่ปรึกษา และปรับปรุงรูปแบบโครงสร้างชั้นข้อมูลพื้นที่ที่มีศักยภาพเพื่อเป็นข้อมูลตั้งต้นในการกำหนดพื้นที่ที่มีศักยภาพในการทำเหมือง และเหมืองหินปูนพร้อมจำแนกประเภท

0602 - 0606 ทรัพยากรน้ำ มีเรื่องและประเด็นปฏิรูป จำนวน 5 เรื่อง

ซึ่งมีการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนี้ *(1) การบริหารแผนโครงการที่สำคัญตามแผนยุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรน้ำ* อยู่ระหว่างการปรับปรุงพระราชบัญญัติชลประทานหลวง พ.ศ. 2485 ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 และอยู่ระหว่างการเตรียมความพร้อมในการปรับปรุง แก้ไขพระราชบัญญัติการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2558 และสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติได้จัดให้มีกลไกการพิจารณาโครงการและการบริหารแผนโครงการสำคัญฯ ผ่านคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนโครงการขนาดใหญ่และโครงการสำคัญ ภายใต้คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) ตามกรอบของพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 *(2) การบริหารเชิงพื้นที่* ดำเนินงานถ่ายโอนภารกิจความรับผิดชอบงานชลประทานขนาดเล็ก และมุ่งผลักดันให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการ สำหรับการดำเนินงานด้านการถ่ายโอนภารกิจและความรับผิดชอบให้แก่ท้องถิ่น อยู่ระหว่างการแก้ไขปัญหาในการถ่ายโอนภารกิจให้เป็นไปตามสภาพข้อเท็จจริง และเน้นในส่วนของการเพิ่มสัดส่วนรายได้ขององค์กรปกครองท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 *(3) ระบบเส้นทางน้ำ* ได้ดำเนินโครงการศึกษาและพัฒนาการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการระบบแหล่งน้ำธรรมชาติอย่างเหมาะสมและยั่งยืน มุ่งเน้นการจัดทำแผนที่ทางอุทกศาสตร์ และจัดทำแผนที่ผังกรอบความคิดในแต่ละลุ่มน้ำสาขาทั้ง 254 สาขา ให้สามารถเห็นถึงกรอบความคิดในการพัฒนาและการบริหารจัดการของแม่น้ำ ลำห้วย คลอง หนอง บึง แหล่งน้ำธรรมชาติ และเพื่อให้การจัดระบบเส้นทางน้ำตามธรรมชาติมีความเหมาะสม ชัดเจน *(4) ระบบขยายผลแบบอย่างความสำเร็จ* สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ (องค์การมหาชน) ได้ถ่ายทอดและขยายผลการประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี เพื่อพัฒนาให้ชุมชนสามารถจัดทำข้อมูลน้ำ แผนที่น้ำ มีข้อมูลแหล่งน้ำเชิงพื้นที่ครบถ้วน สามารถใช้สนับสนุนการปฏิบัติงาน บริหารจัดการในสภาวะต่าง ๆ และวางแผนงานพัฒนาดูแล บำรุงรักษา แหล่งน้ำในพื้นที่ของตนเองได้อย่างถูกต้องเหมาะสม *(5) ความรู้ เทคโนโลยีและทรัพยากรมนุษย์เพื่อการบริหารจัดการน้ำ* มีการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการกรมทรัพยากรน้ำบาดาลแบบดิจิทัล และมีการพัฒนามาตรฐานและเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการจัดการนอกเขตชลประทาน อาทิ โครงการบำรุงรักษาระบบคอมพิวเตอร์และเครือข่าย โครงการพัฒนา Mobile Application ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลความต้องการ ปริมาณน้ำ และสถานการณ์ด้านน้ำ เป็นต้น โครงการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีสำหรับการบริการการประกอบกิจการน้ำบาดาลออนไลน์

0607 - 0619 ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง มีเรื่องและประเด็นปฏิรูป จำนวน 5 เรื่อง

ซึ่งมีการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนี้ *(1) การบริหารจัดการเขตทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งรายจังหวัด* อยู่ระหว่างการจัดทำร่างพระราชบัญญัติการกำหนดและปรับปรุงพื้นที่เขตการปกครองของจังหวัดทางทะเล พ.ศ. .... *(2) การปรับสมดุลโครงสร้างองค์กรในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล* ดำเนินการจัดทำอนุบัญญัติภายใต้พระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ. 2562 *(3) การบริหารจัดการขยะในทะเลและชายฝั่ง* ได้ดำเนินงาน อาทิ โครงการ Clean Seas Campaign ภายใต้โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme) เพื่อมุ่งลดปริมาณขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวและไมโครพลาสติก โครงการติดตั้งทุ่นดักขยะทะเลบริเวณปากแม่น้ำใน 21 จังหวัดชายฝั่งทะเล *(4) การบริหารจัดการองค์ความรู้ทางทะเล* ได้ดำเนินการจัดตั้งองค์กรจัดการความรู้เพื่อผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (อจชล.) แล้ว โดยเป็นหน่วยงานภายใต้สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ *(5) การบริหารจัดการมลพิษในทะเลและชายฝั่ง* ได้จัดทำแผนงานสนับสนุนการเฝ้าระวังและฝึกซ้อมขจัดคราบน้ำมันในพื้นที่เสี่ยงทางทะเลด้วยเรือขจัดคราบน้ำมัน และการทำบันทึกความร่วมมือทางวิชาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องของผลิตภัณฑ์น้ำมัน รวมถึงได้จัดทำแอปพลิเคชั่น WPWatch เพื่อใช้ในการแจ้งปัญหาน้ำเสีย คราบน้ำมัน หรือแหล่งน้ำเปลี่ยนสี และ HW network เพื่อใช้ในการแจ้งเหตุปัญหาการลักลอบทิ้งขยะและของเสียอันตราย *(6) การบริหารจัดการการประมงทะเล* ได้ดำเนินการกำหนดประกาศเขตพื้นที่คุ้มครองทางทะเลเพื่อแก้ไขปัญหาประมงผิดกฎหมาย IUU การกำหนดมาตรการในการทำประมงเพื่อลดความขัดแย้งระหว่างประมงพาณิชย์กับประมงพื้นบ้าน การประกาศปิดอ่าวไทยในฤดูวางไข่ หรือการกำหนดประเภทเครื่องมือของการทำการประมงพาณิชย์ *(7) การบริหารจัดการทรัพยากรสินแร่และแหล่งพลังงานในทะเล* ได้ดำเนินโครงการนำร่องสร้างปะการังเทียมจากขาแท่นปิโตรเลียม ซึ่งเป็นการใช้ขาแท่นหลุมผลิตปิโตรเลียมจำนวน 7 ขาแท่น ไปจัดวางเป็นปะการังเทียมที่เกาะพะงัน *(8) การแบ่งเขตการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง* ได้ดำเนินโครงการนำร่องในการแบ่งเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งตามแนวคิดการวางแผนเชิงพื้นที่ทางทะเล (Marine Spatial Planning) ใน 3 พื้นที่ ได้แก่ พื้นที่เกาะสีชัง พื้นที่อ่าวพังงา และพื้นที่เกาะพยาม *(9) การอนุรักษ์ปะการังอย่างยั่งยืน* ได้มีการดำเนินการจัดทำรายงานสถานการณ์ปะการังและหญ้าทะเลประจำปี 2562 โครงการสำรวจประเมินสถานภาพทรัพยากรปะการัง โครงการประเมินสถานการณ์ปะการังฟอกขาวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาวะภูมิอากาศ *(10) การแก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง* ได้ดำเนินโครงการเขื่อนป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งและแผงกันคลื่น นอกจากนี้ยังได้วิเคราะห์และกำหนดมาตรการเชิงกฎหมายในการบริหารจัดการพื้นที่ชายฝั่งอย่างเป็นระบบในรูปแบบระบบหาด *(11) การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการปกป้อง รักษา และฟื้นฟูทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางทะเล* ได้มีการใช้ข้อมูลจากระบบพยากรณ์ทะเลและการเปลี่ยนแปลงทางสมุทรศาสตร์เพื่อการอนุรักษ์ปะการัง การจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการว่าด้วยความร่วมมือระหว่าง ไทย-จีน ด้านวิทยาศาสตร์ทางทะเลและเทคโนโลยี รวมถึงได้มีการจัดทำรายงานผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม *(12) การบริหารจัดการพื้นที่คุ้มครองทางทะเลและสัตว์ทะเล* ได้ประกาศให้หมู่เกาะกระ จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นพื้นที่คุ้มครองทางทะเล และ *(13) การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายทางทะเลให้ทันสมัยและสอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทางทะเล ค.ศ. 1982* ได้เริ่มศึกษาและดำเนินการแก้ไขกฎหมายบางฉบับแล้ว เช่น พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2560 พระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ. 2562 การจัดทำ (ร่าง) พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. .... เป็นต้น

0620 - 0625 ความหลากหลายทางชีวภาพ มีเรื่องและประเด็นปฏิรูป จำนวน 6 เรื่อง

ซึ่งมีการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนี้ *(1) ปฏิรูปกลไกด้านความหลากหลายทางชีวภาพทั้งระดับชาติ* และ ได้จัดทำ (ร่าง) พระราชบัญญัติความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. .... และดำเนินการจัดประชุมเพื่อรับฟังความเห็นที่มีต่อ (ร่าง) พระราชบัญญัติฯ จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย *(2) ปฏิรูประบบการวิจัยด้านความหลากหลายทางชีวภาพ* ได้ดำเนินการความเข้มแข็งด้านงานวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวิจัยในระดับแนวหน้าของประเทศ (Frontier research) ซึ่งกลุ่มเป้าหมายการพัฒนางานวิจัยสามารถแบ่งออกได้เป็น 10 กลุ่มหลัก โดยเฉพาะ เกษตรสมัยใหม่ (Precision agriculture) *(3) ปฏิรูประบบข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศเพื่อการอนุรักษ์ คุ้มครอง ใช้ประโยชน์ และแบ่งปันผลประโยชน์ที่เป็นธรรม* ได้มีการจัดทำระบบคลังข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย โดยสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) ได้จัดทำระบบฐานข้อมูลทรัพยากรชีวภาพ (https://www.thaibiodiversity.org) *(4) ปฏิรูประบบและเครือข่ายฐานทรัพยากรท้องถิ่นให้ครอบคลุมทั่วประเทศ รวมถึงเครือข่ายระดับประเทศและอาเซียน* ได้มีการจัดตั้งธนาคารความหลากหลายทางชีวภาพ 15 แห่ง พร้อมจัดทำ (ร่าง) คู่มือการจัดทำธนาคารความหลากหลายระดับชุมชน และได้ดำเนินการศึกษา รวบรวม ข้อมูลด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ต่าง ๆ *(5) ปฏิรูประบบบุคลากรด้านความหลากหลายทางชีวภาพ* ดำเนินกิจกรรมการจัดสรรทุนเล่าเรียนสาขาอนุกรมวิธานและสาขาที่เกี่ยวข้องตามความต้องการของหน่วยงานทั้งในระบบและนอกระบบการศึกษา และ *(6) ปฏิรูประบบกลไกรองรับการใช้ประโยชน์และอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน* ได้มีการจัดทำข้อเสนอ BCG In Action: The New Sustainable Growth Engine เพื่อเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว โดยมุ่งเน้นการพัฒนาใน 4 สาขา ได้แก่ 1) การเกษตรและอาหาร 2) สุขภาพและการแพทย์ 3) พลังงาน วัสดุ และเคมีชีวภาพ และ 4) การท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

0626 - 0628 สิ่งแวดล้อม มีเรื่องและประเด็นปฏิรูป จำนวน 3 เรื่อง

ซึ่งมีการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนี้ *(1) เสริมสร้างระบบบริหารจัดการมลพิษที่แหล่งกำเนิดให้มีประสิทธิภาพ* ได้ดำเนินโครงการเสริมสร้างพัฒนาระบบบริหารจัดการมลพิษจากแหล่งกำเนิดผ่านการยกร่างกฎหมายเพื่อผลักดันให้เกิดการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ สร้างความตระหนักรู้ ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในปัญหาและแนวทางการแก้ไข ลดมลพิษจากชุมชน อุตสาหกรรมและเกษตรกรรม เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน *(2) ปรับปรุงระบบและกลไกการเฝ้าระวัง ติดตาม และตรวจสอบมลพิษ* ได้การกำหนดกฎระเบียบ มาตรการต่าง ๆ ในการบริหารจัดการมลพิษให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ผ่านการดำเนินงานและโครงการต่าง ๆ อาทิ โครงการติดตามตรวจสอบและบังคับการกำกับแหล่งกำเนิดมลพิษและการจัดการเรื่องร้องเรียนด้านมลพิษ โครงการพัฒนาเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน โครงการพัฒนาศักยภาพองค์กรในระดับมหาวิทยาลัย และการเพิ่มขีดความสามารถในการตรวจสอบมลพิษด้านการปศุสัตว์ และ *(3) ผลักดันทุกภาคส่วนให้ร่วมแก้ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ* ได้โครงการและกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ การเปิดรับฟังความคิดเห็นต่อ (ร่าง) พระราชบัญญัติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. .... โครงการประเมินปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพการกักเก็บคาร์บอนในภาคเกษตรกรรม จัดทำร่างกฎหมายรายงานการปล่อยก๊าซเรือนกระจกรายโรงงานและอาคาร ร่างกฎหมายระบบซื้อขายสิทธิในการปล่อยก๊าซเรือนกระจก พัฒนากลไกทางเศรษฐศาสตร์

0629-0636 ระบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีเรื่องและประเด็นปฏิรูปจำนวน 8 เรื่อง

ซึ่งมีการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนี้ *(1) ปฏิรูประบบและโครงสร้างการจัดทำรายงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ* ได้มีการชี้แจงความคืบหน้าการปฏิรูประบบและโครงสร้างการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมรับทราบความคืบหน้า *(2) ระบบการประเมินยุทธศาสตร์การพัฒนาอย่างยั่งยืน* ได้มีการหารือกับหน่วยงานเจ้าของแผนหรือแผนงานที่ต้องจัดทำ SEA ตาม ร่าง ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ พ.ศ. .... (ฉบับปรับปรุง) ปรับปรุงแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA Guideline) (มกราคม พ.ศ. 2563) เพื่อให้มีความถูกต้องเหมาะสมกับการนำไปใช้งานและทันสมัยสอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย และจัดฝึกอบรมทางวิชาการด้าน SEA ทั่วประเทศ *(3) ปฏิรูประบบการบริหารจัดการเขตควบคุมมลพิษ* ได้ดำเนินการโครงการการดำเนินงานเขตควบคุมมลพิษ โดยจัดทำหลักเกณฑ์ทางด้านวิชาการ ประเมินผลกระทบการดำเนินงานเขตควบคุมมลพิษ 18 พื้นที่ใน 13 จังหวัดแล้วเสร็จ *(4) ปฏิรูปการผังเมือง* โครงการผลักดันการจัดทำผังชุมชนเพื่อรักษาพื้นที่สีเขียวในเมืองอุตสาหกรรมยั่งยืน ในปี 2563 จำนวน 1 เมือง คือเทศบาลพนัสนิคม และขยายผลการขับเคลื่อนตามแนวคิดต้นแบบเมืองนิเวศ (Eco-City) ในปี 2563 ที่ อบต.เมืองมาย จังหวัดลำปาง *(5) ปฏิรูปเครื่องมือเศรษฐศาสตร์เพื่อสิ่งแวดล้อม* อยู่ระหว่างการดำเนินการศึกษาแนวทางการนำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์มาใช้ในการรักษาสิ่งแวดล้อม โดยมีการศึกษาแนวทางการปฏิรูปกองทุนสิ่งแวดล้อมให้มีความเป็นอิสระ และเป็นเครื่องมือสนับสนุนการจัดการขยะ น้ำเสีย และของเสียอันตราย *(6) ปฏิรูปองค์กร ระบบแผน ระบบงบประมาณ และเครื่องมือบริหารจัดการ* ได้ให้หน่วยงานในสังกัดทบทวนสถานภาพองค์กรเพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งมีการปรับโครงสร้างใน 2 ส่วนราชการ คือ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และกรมทรัพยากรน้ำ ทั้งนี้ ยังมีหน่วยงานที่อยู่ระหว่างการพิจารณาปรับปรุงโครงสร้างของกลุ่มภารกิจสิ่งแวดล้อม ได้แก่ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) กรมควบคุมมลพิษ (คพ.) กลุ่มส่งเสริมและประสานงานเครือข่าย กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (กสส.) และสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค *(7) ระบบยุติธรรมสิ่งแวดล้อม* มีการประชุมหารือเพื่อหาแนวทางในการดำเนินงานร่วมกัน ได้แก่ การจัดทำ (ร่าง) พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อม พ.ศ. .... พัฒนากระบวนการพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อมให้มีมาตรฐานและเกิดการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ *(8) ปฏิรูปกฎหมายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม* ได้ดำเนินการปรับปรุงและพัฒนากฎหมายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้สอดคล้องกับบทบัญญัติและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ สนับสนุนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ให้เป็นไปในทิศทางที่กำหนด โดยมีกฎหมายที่ประกาศใช้ในช่วงที่ผ่านมา จำนวน 13 ฉบับ

อย่างไรก็ตามยังคงมีประเด็นที่อยู่ในขั้นวิกฤตในการบรรลุเป้าหมายจำนวน 4 ประเด็น ได้แก่ **(1) 0601 ทรัพยากรทางบก** ซึ่งมีความเกี่ยวเนื่องกับทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลายทั้งทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรแร่ การใช้ประโยชน์ที่ดิน รวมทั้งยังเกี่ยวข้องกับกฎหมายหลายฉบับ อาทิ กฎหมายผังเมือง กฎหมายชลประทาน กฎหมายด้านป่าไม้ และกฎหมายอื่น ๆ ทำให้การบริหารจัดการทรัพยากรทางบกในภาพรวมยังคงมีความท้าทายในการบูรณาการและประสานงานการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงาน รวมทั้งการสร้างการรับรู้ของภาคประชาชนและการมีส่วนร่วมเพื่ออนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและยั่งยืน **(2) 0609 การบริหารจัดการขยะในทะเลและชายฝั่ง** การบริหารจัดการขยะในทะเลและชายฝั่งนั้นจำเป็นต้องให้ทุกภาคส่วนร่วมมือกันในการลดปริมาณขยะจากต้นทางมากกว่าการดำเนินงานเก็บขยะตามชายฝั่งหรือในทะเล และการสนับสนุนการใช้นวัตกรรมที่ก่อให้เกิดขยะน้อยที่สุด รวมทั้งให้การสนับสนุนในการสร้างองค์ความรู้ให้กับประชาชนในการช่วยลดปริมาณขยะจากแหล่งกำเนิด **(3) 0614 การแบ่งเขตการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งตามแนวคิดการวางแผนเชิงพื้นที่ทางทะเล (Marine Spatial Planning)** การแบ่งเขตการใช้ประโยชน์ดังกล่าวต้องคำนึงถึงเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งได้รับการดูแล รักษาและมีการวางแผนเพื่อใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ดังนั้น ต้องอาศัยการร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐในการแบ่งเขตพื้นที่การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอย่างชัดเจน รวมทั้งจัดสรรการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่อย่างยุติธรรม **(4) 0621 ปฏิรูประบบการวิจัยด้านความหลากหลายทางชีวภาพ** การต่อยอดงานวิจัยด้านความหลากหลายชีวภาพเพื่อใช้ประโยชน์ยังคงเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการ โดยการกำหนดทิศทางเพื่อให้มีการวิจัยด้านความหลากหลายทางชีวภาพให้ตรงประเด็นและสอดคล้องกับการพัฒนาของประเทศ เพื่อให้เกิดการนำงานวิจัยไปพัฒนาการใช้ทรัพยากรชีวภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างเป็นรูปธรรม

0601
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0602
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0603
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0604
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0605
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0606
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0607
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0608
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0609
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0610
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0611
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0612
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0613
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0614
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0615
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0616
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0617
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0618
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0619
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0620
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0621
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0622
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0623
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0624
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0625
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0626
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0627
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0628
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0629
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0630
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0631
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0632
ปี 2562 ● -ปี 2563 ●

0633
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0634
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0635
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0636
ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1

ทรัพยากรทางบก

● เป้าหมาย ●

(1) ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าไม้ที่เหมาะสมกับความสมดุลของระบบนิเวศและการใช้ประโยชน์ (2) ประเทศไทยมีแผนการใช้ที่ดินของชาติทั้งระบบที่สอดคล้องและเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ (3) มีการใช้ทรัพยากรแร่มีความเหมาะสม เป็นธรรม และคำนึงถึงดุลยภาพทางสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และสุขภาพของประชาชน

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

(1) มีพื้นที่สีเขียวไม่น้อยกว่าร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศไทย (2) พื้นที่เกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าปีก่อน (3) ประเทศไทยมีแผนที่ศักยภาพแร่ แหล่งแร่ การจำแนกเขตศักยภาพแร่ และบัญชีทรัพยากรแร่ เพื่อเป็นฐานสำหรับการใช้

ที่มา: กรมป่าไม้

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ทรัพยากรทางบก ถือเป็นหนึ่งในทรัพยากรพื้นฐานที่สำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ แต่ที่ผ่านมาทรัพยากรเหล่านี้ ได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์อย่างสิ้นเปลือง ทำให้เกิดความเสื่อมโทรมและลดลงเป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตามในปัจจุบันประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการคุ้มครอง รักษาฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ทรัพยากรทางบก ให้ควบคู่ไปกับการเติบโตทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการเติบโตอย่างยั่งยืน โดยในปัจจุบันประเทศไทยมีพื้นที่ป่าไม้ประมาณ 102.48 ล้านไร่ หรือประมาณร้อยละ 31.68 เมื่อเทียบกับพื้นที่ประเทศไทย มีประเภทของสัตว์ป่าประมาณ 1,951 ชนิด โดยพบว่ามีจำนวนที่ถูกคุกคาม 361 ชนิด โดยส่วนมากเป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ในส่วนของทรัพยากรดินพบว่าปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรดินของไทยสามารถจำแนกออกได้เป็น 2 ประเภท คือ ปัญหาที่เกิดขึ้นตามสภาพธรรมชาติ อาทิ ดินเค็ม ดินตื้น และปัญหาที่เกิดจากการใช้ประโยชน์ อาทิ ดินในพื้นที่นากุ้ง ดินปนเปื้อน โดยปัญหาที่พบมากที่สุดคือ ดินตื้น มีเนื้อที่ประมาณ 38,192,449 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 11.90 ของพื้นที่ประเทศ และหากแบ่งตามการใช้ประโยชน์พบว่าที่ดินส่วนมากถูกใช้เพื่อเป็นพื้นที่เกษตรกรรมประมาณร้อยละ 55 จากการใช้ปุ๋ยเคมีและสารอันตรายทางการเกษตร

ส่งผลดินเสื่อมสภาพ เกิดสารตกค้างและขาดความอุดมสมบูรณ์ ในส่วนของทรัพยากรแร่ พบว่าในปี 2562 ประเทศไทยมีปริมาณการผลิตแร่ประมาณ 248.76 ล้านเมตริกตัน คิดเป็นมูลค่ากว่า 71,947 ล้านบาท ซึ่งต่ำกว่าปี 2561 ประมาณร้อยละ 6.66 โดยสามารถผลิตแร่ได้ประมาณ 38 ชนิด ซึ่งมากกว่าร้อยละ 90 เป็นการผลิตเพื่อใช้ภายในประเทศ

การดำเนินงานที่ผ่านมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการจัดทำ ปรับปรุง และพัฒนากฎหมาย ให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันแล้ว อาทิ พระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 8) พ.ศ.2562 พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 ซึ่งปัจจุบันหน่วยงานผู้รับผิดชอบได้ดำเนินการออกอนุบัญญัติไปแล้วบางส่วน เพื่อใช้เป็นระเบียบข้อบังคับ ที่มีความชัดเจนในทางปฏิบัติ เพื่อหยุดยั้งความเสื่อมโทรมลงของทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า และเพื่อให้สามารถดำเนินการเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ให้ได้ร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศ รวมทั้งยังมีกลไกที่สำคัญต่าง ๆ อาทิ คณะกรรมการนโยบายป่าไม้แห่งชาติ ที่มีหน้าที่และอำนาจในการขับเคลื่อนนโยบายของประเทศเกี่ยวกับการบริหารจัดการป่าไม้ทั้งระบบให้ทันต่อสถานการณ์และเป็นไปอย่างมีเอกภาพ และเกิดดุลยภาพกับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม และยังมีการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐที่สำคัญ เช่น การปรับปรุงข้อมูลและเพิ่มเติมขนาดพื้นที่สีเขียวในเขตเทศบาลนคร การผลิตกล้าไม้ การสนับสนุนเงินทุนและกล้าไม้ในการปลูกไม้เศรษฐกิจ การสนับสนุนหน่วยงาน ภาครัฐ องค์กรเอกชน รัฐวิสาหกิจ วัด สถานศึกษา และประชาชนทั่วไป นำไปปลูกเพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียว การจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อคุ้มครองสัตว์ป่าหายากและใกล้สูญพันธุ์ 13 ชนิด ซึ่งอยู่ระหว่างการถ่ายทอดแผนไปสู่การวางแผนในพื้นที่อนุรักษ์ พร้อมทั้งดำเนินโครงการศึกษาประชากรช้างโดยติดปลอกคอสัญญาณดาวเทียม (GPS Collar) ให้ช้าง ในส่วนของการดำเนินการ**เรื่องที่ดิน** ได้มีการประชุมหารือระหว่างคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านสังคมมาอย่างต่อเนื่อง เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนการดำเนินการเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาที่ดิน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินโครงการสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาเรื่องที่ดิน อาทิ การรังวัดแปลงที่ดินให้กับราษฎรในบริเวณที่ปรากฏร่องรอยการทำประโยชน์ตามภาพถ่ายทางอากาศสี ปี 2545 (ortho photo) เพื่อนำข้อมูลไปจัดการตามระเบียบและกฎหมาย โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 มีผลดำเนินการตามโครงการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ จำนวน 3,945 ราย การฝึกอบรมด้านการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ พัฒนาต่อยอดศูนย์เรียนรู้ PGS โดยสนับสนุนอุปกรณ์ต่าง ๆ รวมถึงจัดทำเขตเกษตรอินทรีย์ เพื่อสนองต่อนโยบายของรัฐ โดยจัดทำในรูปแบบของข้อมูลเชิงพื้นที่ที่เป็นปัจจุบัน โดยได้ดำเนินการไปแล้วทั้งสิ้น 43,031.26 ไร่ และยังดำเนินโครงการสาธิตการปรับปรุงดินสำหรับเกษตรกรที่เข้าร่วมเกษตรทฤษฎีใหม่ ส่งเสริมการเรียนรู้แก่เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน ยกระดับมาตรฐานสินค้าข้าวของไทย และได้มีการดำเนินการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายของรัฐ (คทช.) มาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้**การดำเนินงานเพื่อปฏิรูปทรัพยากรแร่** ได้ให้ความสำคัญกับการดำเนินการปรับปรุงรูปแบบโครงสร้างชั้นข้อมูลพื้นที่ที่มีศักยภาพเพื่อเป็นข้อมูลตั้งต้นในการกำหนดพื้นที่ที่มีศักยภาพในการทำเหมือง และเหมืองหินปูนพร้อมจำแนกประเภท โดยรวมพื้นที่ศักยภาพแร่ปี 2561 – 2563 มีพื้นที่ 6.95 ล้านไร่ พร้อมทั้งได้ดำเนินการศึกษาและประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์เพื่อการบริหารจัดการแร่โพแทช โดยดำเนินการจ้างที่ปรึกษาและการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศในพื้นที่วิกฤต (จ.สระบุรี) โดยอยู่ในระหว่างเตรียมการสำหรับจัดประชุมถอดบทเรียนการแก้ไขปัญหาฝุ่นละออง (AAR)

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ทั้งนี้ ยังมีความท้าทายที่สำคัญในส่วนของข้อมูลพื้นที่สีเขียวในภาพรวมของประเทศ ซึ่งยังมีปัญหาการทับซ้อนของพื้นที่ที่หน่วยงานภาครัฐกำกับดูแล โดยการจัดเก็บข้อมูลของแต่ละหน่วยงานนั้นใช้เทคโนโลยีที่ต่างกัน ส่งผลให้ขนาดพื้นที่ไม่เท่ากัน จึงเกิดปัญหาการทับซ้อนและการนับซ้ำกันในพื้นที่ที่เป็นรอยต่อกันของแต่ละหน่วยงาน และยังขาดสิ่งจูงใจให้เกษตรกรเข้ามาสู่ระบบเกษตรกรรมที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นรูปแบบของการเกษตรที่มิตรต่อธรรมชาติ ไม่ทำลายทรัพยากรและระบบนิเวศ ซึ่งปัญหาของคุณภาพดินส่วนมากเป็นผลมาจากการใช้สารเคมีในการเพาะปลูกของเกษตรกร

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น ในการสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางบกของประเทศ จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการสร้างการรับรู้ต่อเกษตรกรในการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ พร้อมทั้งกลไกทางนโยบายการเงินหรือการคลังเพื่อส่งเสริมการเพาะปลูกที่เป็นมิตรต่อระบบนิเวศและคุณภาพของดิน เช่น รูปแบบการเพาะปลูกแบบเกษตรกรรมที่ยั่งยืน และควรมีการร่วมกันอย่างบูรณาการของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการเร่งพัฒนาปรับปรุงฐานข้อมูลของแนวเขตที่ดินป่าไม้ที่อยู่ในความรับผิดชอบของแต่หน่วยงานให้เป็นเอกภาพอยู่บนฐานข้อมูลชุดเดียวกัน เพื่อให้เกิดฐานข้อมูลกลางของประเทศในด้านทรัพยากรป่าไม้ที่ได้มาตรฐาน นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐควรปรับปรุงกฎระเบียบเพื่อสร้างกลไกทางการคลัง เพื่อนำผลตอบแทนที่พึงเกิดขึ้นจากการใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพจากป่าไม้และสัตว์ป่าทรัพยากรแร่ และต้นทุนในการฟื้นฟูทรัพยากรดินให้กลับมาอุดมสมบูรณ์ เข้ามาผนวกรวมไว้ในการพิจารณาความคุ้มค่าในการลงทุนของแผนงานโครงการขนาดใหญ่ที่ทำให้เกิดการสูญเสียความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรดังกล่าว รวมทั้ง กำหนดให้นำผลตอบแทนที่จัดเก็บได้นั้นไปดำเนินการชดเชยผู้ได้รับผลกระทบ และฟื้นฟูทรัพยากรที่เสื่อมโทรมให้สามารถฟื้นตัว เพื่อสร้างการยอมรับกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่และทำให้มีทรัพยากรทางบกที่สมบูรณ์สามารถเป็นปัจจัยสนับสนุนการพัฒนาประเทศได้ต่อไป

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2

การบริหารแผนโครงการที่สำคัญตามแผนยุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรน้ำ

● <u>เป้าหมาย</u> ●

เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการดูแลรักษาทรัพยากรน้ำ

● <u>ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565</u> ●

เกิดพื้นที่ตัวอย่างที่มีการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำร่วมกันทุกภาคส่วนและมีกลไกหรือเครื่องมือเพื่อขยายผลไปสู่พื้นที่อื่น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป พบว่าการพัฒนาแหล่งน้ำที่สำคัญตามยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและการดำเนินโครงการสำคัญระดับประเทศ มีความล่าช้าไม่สามารถดำเนินการได้แล้วเสร็จตามแผน เนื่องจากข้อจำกัดในการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงาน ทั้งในมิติของภารกิจและกฎหมายที่แต่ละหน่วยงานถือปฏิบัติ อีกทั้งสภาพปัญหาและข้อมูลด้านทรัพยากรน้ำมีความซับซ้อนสูง เนื่องจากความแตกต่างของสภาพพื้นที่ จึงจำเป็นต้องมีการปฏิรูปกลไกหลักในการขับเคลื่อนแผนงานโครงการด้านน้ำทั้งในระดับนโยบายและกลไกระดับปฏิบัติในพื้นที่ รวมถึงการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำทั้งระบบ เพื่อให้การขับเคลื่อนโครงการด้านน้ำ การศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม การขอใช้พื้นที่เพื่อพัฒนาแหล่งน้ำ ตลอดจนการจัดทำงบประมาณด้านน้ำดำเนินไปได้อย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพก่อให้เกิดความยั่งยืน โดยอาศัยกลไกการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่เป็นกลไกผลักดันแผนงานโครงการพัฒนาลุ่มน้ำบนพื้นฐานของการมีความเข้าใจบริบทของพื้นที่และคำนึงถึงการอนุรักษ์ รักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การบริหารแผนโครงการที่สำคัญตามแผนยุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรน้ำสามารถขับเคลื่อนต่อไปได้

การดำเนินงานสำคัญที่ผ่านมา การจัดทำพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2561 และได้มี การดำเนินการแก้ไขและจัดทำกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วเสร็จ ได้แก่ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 ประกาศลงราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 19 เมษายน 2561 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 และปัจจุบันอยู่ระหว่างการปรับปรุงพระราชบัญญัติชลประทานหลวง พ.ศ. 2485 ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 และอยู่ระหว่างการเตรียมความพร้อมในการปรับปรุง แก้ไขพระราชบัญญัติการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.2558 และสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติได้จัดให้มีกลไกการพิจารณาโครงการและการบริหารแผนโครงการสำคัญฯ ผ่านคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนโครงการขนาดใหญ่และโครงการสำคัญ ภายใต้คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) ตามกรอบของพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ส่วนสำคัญที่จะส่งผลให้การบริหารแผนงานโครงการตามแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำมีความยั่งยืนตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ คือ การควบคุมดูแลการเข้าถึงทรัพยากรน้ำของชาติภายใต้การกำกับดูแลของข้อกฎหมายเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่มีความสอดคล้องกันทั้งระบบ รวมถึงการสร้างการมีส่วนร่วม และความรู้ความเข้าใจของประชาชนและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ทุกลุ่มน้ำทั่วประเทศในรูปแบบกลไกคณะกรรมการลุ่มน้ำ และคณะกรรมการระดับจังหวัด ที่มีความเชื่อมโยงกับคณะกรรมการระดับประเทศ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ต้องให้ความสำคัญกับการปรับปรุงแก้ไขข้อกฎหมายเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำทั้งระบบให้แล้วเสร็จ เร่งออกกฎหมายรองและขับเคลื่อนงานตามพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ เร่งบูรณาการกลไกคณะกรรมการระดับพื้นที่ลุ่มน้ำ เพื่อผลักดันแผนงาน/โครงการพัฒนาลุ่มน้ำบนพื้นฐานความเข้าใจบริบทของพื้นที่ โดยสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการ

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3

การบริหารเชิงพื้นที่

● **เป้าหมาย** ●

มีระบบบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเชิงพื้นที่บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

● **ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565** ●

(1) เกิดพื้นที่ตัวอย่างที่มีการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำร่วมกันทุกภาคส่วน (2) การแก้ไขพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่ อปท. พ.ศ. 2542 ในแผนการกระจายอำนาจให้แก่ อปท. และแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่ อปท. พ.ศ.... (ฉบับที่ 3) แล้วเสร็จตามแผน (3) จำนวนพื้นที่ที่ใช้ประโยชน์ที่ดินถูกต้องตามวัตถุประสงค์ (4) จำนวนพื้นที่ ที่มีการใช้ระบบเติมน้ำกลับลงสู่แหล่งน้ำใต้ดิน

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ปัญหาด้านทรัพยากรน้ำโดยเฉพาะอุทกภัยและภัยแล้งจัดเป็นปัญหาที่ประเทศไทยประสบมาอย่างต่อเนื่องโดยตลอดเนื่องจากการกำหนดทิศทางการพัฒนาและบริหารทรัพยากรน้ำระดับพื้นที่ในปัจจุบันยังขาดการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนเป็นผลให้ขาดความเชื่อมโยงและมีการดำเนินงานที่ทับซ้อนกันของหน่วยงานในระดับพื้นที่เป็นจำนวนมาก เป็นผลให้เกิดปัญหาในระดับพื้นที่มากมาย เช่น เส้นทางระบายน้ำตามธรรมชาติถูกกีดขวางจากสิ่งปลูกสร้าง การเสียสมดุลระหว่างการใช้น้ำผิวดินและใต้ดิน การขาดการบริหารการใช้ประโยชน์ที่ดินร่วมกัน การดำเนินงานด้านการชลประทานเพื่อก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ ฝายน้ำล้น ระบบส่งน้ำ บ่อบาดาล และระบบประปาบาดาล ที่ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างทั่วถึงครอบคลุม เป็นต้น จึงเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องเร่งผลักดันประเด็นปฏิรูปการบริหารเชิงพื้นที่ เพื่อแบ่งเขตการบริหารจัดการและกำหนดผู้รับผิดชอบที่มีความชัดเจน แก้ไขปัญหาความซ้ำซ้อนและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานเร่งเสริมสร้างความพร้อมของประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงขีดความสามารถเชิงเทคนิคและศักยภาพในการบริหารจัดการแผนงาน/โครงการที่จะถูกถ่ายโอนลงมายังพื้นที่รับผิดชอบของบุคลากรในแต่ละพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ที่มา: โครงการศึกษาเพื่อจัดทำแผนหลักการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำกลุ่มลุ่มน้ำเจ้าพระยาใหญ่ (สทนช.)

การดำเนินงานที่ผ่านมา การปฏิรูปกระบวนการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ได้ให้ความสำคัญกับ**การบริหารการใช้ประโยชน์ที่ดินและสมดุลการใช้น้ำผิวดินและใต้ดิน** ผ่านการดำเนินงานถ่ายโอนภารกิจความรับผิดชอบงานชลประทานขนาดเล็ก และมุ่งผลักดันให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการ **สำหรับการดำเนินงานด้านการถ่ายโอนภารกิจและความรับผิดชอบให้แก่ท้องถิ่น** อยู่ระหว่างการแก้ไขปัญหาในการถ่ายโอนภารกิจให้เป็นไปตามสภาพข้อเท็จจริง และเน้นในส่วนของการเพิ่มสัดส่วนรายได้ขององค์กรปกครองท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 **การปรับสมดุลการใช้น้ำทั้งผิวดินและใต้ดิน** อยู่ในกระบวนการพัฒนาและบริหารจัดการน้ำบาดาลเชิงลุ่มน้ำและพื้นที่แบบบูรณาการ โดนได้มีการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบกิจการน้ำบาดาลแล้วเสร็จและมีผลบังคับใช้แล้ว จำนวน 5 ฉบับ และอยู่ในระหว่างดำเนินการปรับปรุงและพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 ฉบับ พร้อมทั้งได้ดำเนินโครงการ อาทิ การพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลเพื่อการอุปโภค บริโภค จำนวน 832 แห่ง การพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร จำนวน 997 แห่ง (คิดเป็นความสำเร็จมากกว่าร้อยละ 90) โครงการเติมน้ำใต้ดินระดับตื้นในพื้นที่แอ่งน้ำบาดาลเจ้าพระยาตอนบน จำนวน 500 แห่ง (แล้วเสร็จ 250 แห่ง) และได้ดำเนินการพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อกำกับและติดตามการบริหารจัดการน้ำแล้วเสร็จในปี 2563 จำนวน 1 ระบบ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ส่วนสำคัญในการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ คือ ศักยภาพและความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการขับเคลื่อนโครงการที่จะถูกถ่ายโอนลงมายังพื้นที่รับผิดชอบของบุคลากรในแต่ละพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น การบริหารเชิงพื้นที่ในระยะต่อไปต้องให้ความสำคัญกับการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม การถ่ายทอดองค์ความรู้ทางเทคนิค วิธีการดำเนินการ และการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ เพื่อให้ภารกิจและโครงสร้างพื้นฐานที่ได้รับการถ่ายโอนมาจากหน่วยงานส่วนกลางขับเคลื่อนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรมกับทุกภาคส่วน

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4

ระบบเส้นทางน้ำ

● เป้าหมาย ●

เพื่อบูรณาการข้อมูลระหว่างหน่วยงาน สามารถใช้ระบบเส้นทางน้ำที่มีหลักเกณฑ์ คู่มือ องค์ความรู้ และระบบสารสนเทศทางน้ำที่มีมาตรฐานเดียวกัน

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มีแผนที่เส้นทางน้ำ 25 ลุ่มน้ำ ผังเส้นทางน้ำในผังเมืองรวมจังหวัดทั่วประเทศ การปรับปรุงกฎหมายเส้นทางน้ำ มาตรฐานเส้นทางน้ำ มาตรฐานระบบสารสนเทศทางน้ำ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ระบบเส้นทางน้ำ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ทั้งในแง่ของการกระจายน้ำซึ่งเป็นต้นทุนสำหรับการอุปโภค บริโภค โดยเฉพาะสำหรับการเกษตรกรรม การระบายน้ำและการป้องกันการเกิดน้ำท่วมและอุทกภัย การเป็นเส้นทางคมนาคมเพื่อการสัญจรทางน้ำ และยังเป็นแหล่งผลิตพลังงานทดแทนที่สำคัญ โดยการดำเนินงานเพื่อสร้างให้ระบบเส้นทางน้ำมีความยั่งยืนและมีประสิทธิภาพนั้นจะต้องอาศัยความครอบคลุมของการศึกษาและบริหารจัดการเกี่ยวกับการกำหนดลำดับศักย์ของพื้นที่ลุ่มน้ำ และการเสื่อมสภาพของระบบเส้นทางน้ำจากการพัฒนาในด้านอื่น ๆ อาทิ การคมนาคม การทำพื้นที่การเกษตร การตัดไม้ทำลายป่าต้นน้ำ ซึ่งเป็นสาเหตุของการชะล้างหน้าดิน และเป็นตะกอนทับถมแหล่งน้ำและทางน้ำ ส่งผลให้ธรรมชาติแปรปรวน เกิดภาวะไม่สมดุล

การดำเนินงานที่ผ่านมา ได้มีการวางแผนออกแบบทางน้ำและระบบแผนที่เส้นทางน้ำ ผังระบบระบายน้ำควบคู่กับผังการใช้ประโยชน์ที่ดิน และการกำหนดเกณฑ์ที่จะนำมาใช้ในการออกแบบขนาดองค์ประกอบของระบบเส้นทางน้ำที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยได้ดำเนินโครงการศึกษาและพัฒนาการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการระบบแหล่งน้ำธรรมชาติอย่างเหมาะสมและยั่งยืน มุ่งเน้นการจัดทำแผนที่ทางอุทกศาสตร์ และจัดทำแผนที่ผังกรอบความคิดในแต่ละลุ่มน้ำสาขาทั้ง 254 สาขา ให้สามารถเห็นถึงกรอบความคิดในการพัฒนาและการบริหารจัดการของแม่น้ำ ลำห้วย คลอง หนอง บึง แหล่งน้ำธรรมชาติ และเพื่อให้การจัดระบบเส้นทางน้ำตามธรรมชาติมีความเหมาะสม ชัดเจน มีการกำหนดลำดับศักย์ และขนาดของทางน้ำที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน รวมทั้งคำนึงถึงมาตรการใช้สิ่งก่อสร้างที่อาจส่งผลกระทบต่อเส้นทางน้ำ ทำให้ระบบเส้นทางน้ำเสื่อมโทรมได้ มีการดำเนินการจัดทำแผนที่เส้นทางน้ำสายหลัก 25 ลุ่มน้ำ เพื่อวางแผนขุดลอกร่องน้ำแล้วเสร็จจำนวน 25 ลุ่มน้ำ และเพื่อให้เกิดผลบังคับใช้อย่างเป็นรูปธรรม ที่ผ่านมาได้มีการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับระบบเส้นทางน้ำอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 ได้นิยามเรื่องผังน้ำและเส้นทางน้ำไว้ชัดเจน อีกทั้งกำหนดให้คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติและสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติจัดทำและประกาศใช้ผังน้ำในราชกิจจานุเบกษา เพื่อประโยชน์ในการจัดทำผังเมืองรวมตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2562 และการดูแลรักษาเส้นทางน้ำไม่ก่อให้เกิดการเบี่ยงเบนทางน้ำหรือกระแสน้ำ หรือกีดขวางการไหลของน้ำในระบบทางน้ำ และพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. 2561 มาตรา 103 ยังระบุไว้อีกว่าในวาระเริ่มแรกให้สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ จัดทำผังน้ำและรายการประกอบผังน้ำเสนอคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติเพื่อพิจารณาภายในสองปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัติใช้บังคับ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การปฏิรูประบบเส้นทางน้ำให้มีประสิทธิภาพ ต้องอาศัยการจัดทำองค์ประกอบของระบบเส้นทางน้ำที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน มีการจัดลำดับความสำคัญของเส้นทางน้ำ ที่มีความเชื่อมโยงกับผังการใช้ประโยชน์ที่ดินต่าง ๆ ซึ่งต้องอาศัยการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหลายหน่วยงาน เพื่อให้ชุดข้อมูลที่นำมาใช้มีความครอบคลุมของการศึกษาและบริหารจัดการเกี่ยวกับการกำหนดลำดับศักย์ของพื้นที่ลุ่มน้ำ และการเสื่อมสภาพของระบบเส้นทางน้ำจากการพัฒนาในด้านอื่น ๆ อาทิ การคมนาคม การทำพื้นที่การเกษตร การตัดไม้ทำลายป่าต้นน้ำ ซึ่งเป็นสาเหตุของการชะล้างหน้าดิน และเป็นตะกอนทับถมแหล่งน้ำและทางน้ำ ส่งผลให้ธรรมชาติแปรปรวน เกิดภาวะไม่สมดุล

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานสามารถบรรลุเป้าหมายได้ จะต้องเร่งดำเนินการจัดทำแผนที่เส้นทางน้ำ 25 ลุ่มน้ำและผังเส้นทางน้ำในผังเมืองรวมจังหวัดทั่วประเทศ รวมทั้งการปรับปรุงมาตรฐานเส้นทางน้ำ มาตรฐานระบบสารสนเทศทางน้ำให้แล้วเสร็จ และเพื่อให้ผังน้ำที่จัดทำขึ้นใหม่สามารถดำเนินการได้จริงจะต้องเร่งกำหนดกฎหมายรองรับสำหรับการนำไปใช้ปฏิบัติของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5

ระบบขยายผลแบบอย่างความสำเร็จ

● **เป้าหมาย** ●

เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำอย่างเต็มประสิทธิภาพในหลายมิติ และเกิดการขยายผลความสำเร็จไปสู่วงกว้าง

● **ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565** ●

จำนวนตัวอย่างความสำเร็จจากกลไกการขยายผล

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

การบริหารจัดการน้ำในหลายพื้นที่ ยังขาดความสมดุล ไม่มีความสอดคล้องกันระหว่างต้นทุนน้ำที่มีอยู่และปริมาณน้ำที่ถูกใช้ไป ส่งผลให้เกิดปัญหาน้ำท่วม น้ำแล้งซ้ำซากในทุก ๆ ปี เนื่องจากการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำที่ผ่านมา มักดำเนินการด้วยความเร่งรีบเพื่อสนองตอบนโยบายและปัญหาเฉพาะหน้าเป็นหลัก จึงอาจทำให้การวิเคราะห์จัดการปัญหาต่าง ๆ ขาดความสมบูรณ์ไม่ครบถ้วนทุกมิติ จึงจำเป็นต้องดำเนินการขยายผลด้านการบริหารจัดการน้ำและดูแลรักษาอย่างมีส่วนร่วมและยั่งยืนที่ประสบผลสำเร็จ โดยให้ชุมชนและประชาชนในพื้นที่ใช้วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นเครื่องมือบริหารจัดการข้อมูลเพื่อสร้างให้การบริหารจัดการน้ำทั้งในแนวดิ่งและแนวราบ มีการใช้ประโยชน์จากผิวน้ำได้อย่างเต็มประสิทธิภาพในทุกพื้นที่ เกิดการขยายผลจากต้นแบบความสำเร็จสู่การบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน

ที่มา: สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ (องค์การมหาชน)

การดำเนินงานที่ผ่านมา สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ (องค์การมหาชน) ได้ถ่ายทอดและขยายผลการประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี เพื่อพัฒนาให้ชุมชนสามารถจัดทำข้อมูลน้ำ แผนที่น้ำ มีข้อมูลแหล่งน้ำเชิงพื้นที่ครบถ้วน สามารถใช้สนับสนุนการปฏิบัติงาน บริหารจัดการในสภาวะต่าง ๆ และวางแผนงานพัฒนา ดูแลบำรุงรักษา แหล่งน้ำในพื้นที่ของตนเองได้อย่างถูกต้องเหมาะสม มุ่งเน้นส่งเสริมให้ชุมชนและเกษตรกรใช้ข้อมูลทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิเคราะห์สมดุลน้ำ วางแผนการเพาะปลูกอย่างเหมาะสม และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สามารถเพิ่มผลผลิตและเกิดความมั่นคงด้านอาหาร รวมทั้งสามารถประสานการทำงานร่วมกับท้องถิ่น หน่วยงานรัฐ และเอกชนได้อย่างเข้มแข็ง

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ส่วนสำคัญในการขยายผลแบบอย่างความสำเร็จ คือ การสร้างกลไกเพื่อขยายผลสู่ความสำเร็จที่มีความชัดเจนและเป็นรูปธรรม รวมทั้งการสร้างให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง รวมถึงมีศักยภาพเพียงพอที่จะนำเอาองค์ความรู้มาขยายผลในพื้นที่ของตนให้มีความเหมาะสมตามบริบทของปัญหาในพื้นที่ สภาพภูมิสังคม และความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานสามารถบรรลุเป้าหมายได้จะต้องเร่งผลักดันให้เกิดกลไกคณะกรรมการบริหารจัดการน้ำระดับชุมชน เพื่อเป็นสื่อกลางในการส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและแนวทางการพัฒนาทรัพยากรน้ำ เพื่อนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทและความต้องการของชุมชน สร้างกระบวนการในการคิด ตัดสินใจเพื่อประโยชน์ของชุมชนบนพื้นฐานข้อเท็จจริงทางวิทยาศาสตร์

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 6

ความรู้ เทคโนโลยี และทรัพยากรมนุษย์ เพื่อการบริหารจัดการน้ำ

● **เป้าหมาย** ●

บุคลากรทุกระดับที่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำมีความรู้ความเข้าใจและขีดความสามารถด้านการใช้ข้อมูลและเทคโนโลยีเพิ่มขึ้น

● **ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565** ●

จำนวนศูนย์น้ำระดับจังหวัด จำนวนหน่วยงานที่มีการใช้เทคโนโลยีตามมาตรฐานและหน่วยงานที่มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี Big Data ในการบริหารจัดการน้ำ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป จากภาวะการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ส่งผลให้ต้นทุนน้ำหรือปริมาณน้ำฝนที่ตกในแต่ละพื้นที่ประเทศไทยในระยะที่ผ่านมา มีความแปรปรวนทั้งในเชิงปริมาณและความถี่ ส่งผลให้การคาดการณ์ปริมาณน้ำเพื่อประกอบการตัดสินใจดำเนินกิจกรรมทางการเกษตรและบริหารจัดการน้ำมีความยากทั้งในเชิงพื้นที่และเวลา ประกอบกับในปัจจุบันยังขาดการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้งานอย่างเหมาะสม ข้อมูลกระจัดกระจาย ซ้ำซ้อน ไม่เป็นมาตรฐาน และถูกนำมาใช้ได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ เนื่องจากยังขาดบุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งต้องทำหน้าที่ในฐานะผู้ดูแลบริหารจัดการจัดเก็บข้อมูลจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ ทั้งในมิติด้านอุปสงค์และอุปทานน้ำ จึงมีจำเป็นต้องปฏิรูปความรู้ เทคโนโลยีและทรัพยากรมนุษย์เพื่อการบริหารจัดการน้ำ ด้วยการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลน้ำระดับจังหวัด เพื่อประสานและรวบรวมข้อมูลให้เท่าทันต่อสถานการณ์น้ำในอนาคต สร้างองค์ความรู้และบ่มเพาะบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในหลากหลายสาขา เช่น ผู้เชี่ยวชาญด้านผังเมือง นักเศรษฐศาสตร์ นักคณิตศาสตร์ เป็นต้น เพื่อติดตามและวิเคราะห์ข้อมูลได้ทันต่อสถานการณ์ทั้งในเชิงภาพรวมของประเทศและในระดับพื้นที่ย่อย ในลักษณะของศูนย์ปฏิบัติการ

การดำเนินงานที่ผ่านมา มีการจัดตั้ง ศูนย์ปฏิบัติการกรมทรัพยากรน้ำบาดาลแบบดิจิทัล และมีการพัฒนามาตรฐานและเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการจัดการนอกเขตชลประทาน อาทิ โครงการบำรุงรักษาระบบคอมพิวเตอร์และเครือข่าย โครงการพัฒนา Mobile Application ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลความต้องการปริมาณน้ำ และสถานการณ์ด้านน้ำ เป็นต้น โครงการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีสำหรับการบริการการประกอบกิจการน้ำบาดาลออนไลน์ และมีการดำเนินในส่วนของการสร้างการรับรู้ เช่น โครงการสร้างการรับรู้ ความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาล โครงการเสริมสร้างองค์ความรู้ด้านน้ำบาดาลและเครือข่าย เพื่อการบริหารจัดการน้ำบาดาลอย่างยั่งยืนเป็นรายแอ่งตามหลักธรรมาภิบาล พัฒนาและเพิ่มศักยภาพบุคลากรของ อปท. ภาคเอกชน ผู้ประกอบวิชาชีพน้ำบาดาลและองค์กรผู้ใช้น้ำให้มีการบริหารจัดการตามหลักวิชาการด้านน้ำบาดาล

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ประเด็นสำคัญในการพัฒนาองค์ความรู้ เทคโนโลยีและทรัพยากรมนุษย์เพื่อการบริหารจัดการน้ำ คือ การบริหารจัดการข้อมูลด้านทรัพยากรน้ำผ่านการใช้เทคโนโลยีอย่างเท่าทันสถานการณ์ และสามารถวิเคราะห์สถานการณ์น้ำรวมถึงการคาดการณ์ข้อมูลในระยะยาว จนสามารถจัดทำเป็น “คลังข้อมูลน้ำแห่งชาติ” ได้ ซึ่งจำเป็นต้องมีการเชื่อมโยงข้อมูลจากหลายภาคส่วนทั้งในมิติอุปสงค์ และอุปทานอย่างต่อเนื่องและเป็นมาตรฐานเดียวกัน และต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และหน่วยงานระดับท้องถิ่น รวมถึงการการพัฒนาบุคลากรที่มีศักยภาพเพียงพอต่อการร่วมกันบริหารจัดการข้อมูลด้านทรัพยากรน้ำขนาดใหญ่

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้ข้อมูลที่มีความซับซ้อน และกระจัดกระจายกันสามารถรวบรวมเพื่อนำมาวิเคราะห์ และประเมินเป็นข้อมูลกลางได้ จะต้องให้ความสำคัญกับการเร่งการจัดตั้งศูนย์น้ำจังหวัด รวมถึงสร้างเครือข่ายข้อมูลระหว่างศูนย์ข้อมูลน้ำระดับจังหวัดที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน เร่งผลักดันการนำเทคโนโลยี Cloud เข้ามาช่วยในการจัดเก็บข้อมูล และนำเทคโนโลยีระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big data) เข้ามาช่วยในการวิเคราะห์สถานการณ์น้ำรวมถึงการคาดการณ์ในระยะยาว พร้อมกับยกระดับองค์ความรู้ ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรให้สามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 7

การบริหารจัดการเขตทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งรายจังหวัด

● <u>เป้าหมาย</u> ●

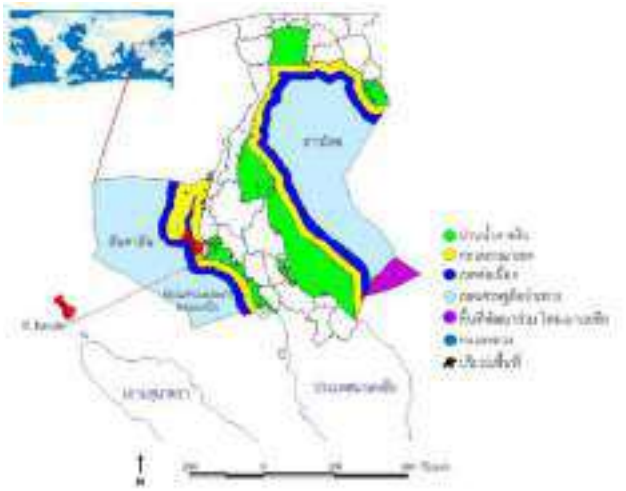
มีการกำหนดเขตทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และจัดทำ One Marine Chart

● <u>ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565</u> ●

ต้นฉบับแผนที่การจำแนกเขตทางทะเลและชายฝั่งรายจังหวัด กลุ่มจังหวัด และภาพรวมของพื้นที่ทางทะเล

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ประเทศไทยมีจังหวัดที่มีขอบเขตติดทะเล 23 จังหวัด แบ่งเป็นทะเลฝั่งตะวันตก ได้แก่ ทะเลอันดามัน รวมไปถึงช่องแคบมะละกา 6 จังหวัด และทะเลฝั่งตะวันออก ได้แก่ ทะเลฝั่งอ่าวไทย 17 จังหวัด ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยมีจังหวัดที่มีการกำหนดเขตจังหวัดในการบริหารทรัพยากรจากการแบ่งเขตทางทะเลได้อย่างชัดเจนเพียง 7 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดชลบุรี และกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นจังหวัดในเขตอ่าวไทยตอนใน ทั้งนี้ อีก 16 จังหวัดที่มีขอบเขตติดทะเลยังไม่มีแผนที่การใช้ประโยชน์ทางทะเลที่ชัดเจน ส่งผลให้ภาพรวมการใช้ประโยชน์และการแบ่งเขตทางทะเลของประเทศไทยยังขาดความชัดเจน ดังนั้น การจัดทำแผนที่การใช้ประโยชน์ทางทะเล และการวางแผนเชิงพื้นที่ทางทะเลของไทย จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเร่งดำเนินการจัดทำแผนที่ภาพรวมของประเทศและแผนที่เฉพาะที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ในภารกิจที่รับผิดชอบต่อไป และเพื่อการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล โดยการสร้างความสมดุลของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางทะเลให้เป็นฐานที่มั่นคงในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของไทยให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนต่อไปในอนาคต

ที่มา: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

การดำเนินงานที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันผลักดันการกำหนดเขตจังหวัดทางทะเลของประเทศให้มีมาตรฐานเดียวกัน โดยกระทรวงมหาดไทยได้ประชุมหารือกับหน่วยงานและจังหวัดที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องจนได้ข้อยุติในการตกลงเรื่องเขตจังหวัดทางทะเลของทั้ง 23 จังหวัดแล้ว ซึ่งอยู่ในระหว่างการทำบันทึกข้อตกลงร่วมกันของจังหวัดต่าง ๆ ทั้ง 23 จังหวัด เพื่อที่จะนำรายละเอียดของข้อตกลงดังกล่าวนั้นมาดำเนินการจัดทำกฎหมายในการแบ่งเขตทางทะเลของประเทศไทยรายจังหวัด คือ **ร่างพระราชบัญญัติการกำหนดและปรับปรุงพื้นที่เขตการปกครองของจังหวัดทางทะเล พ.ศ. ....** ซึ่งจะก่อให้เกิดความชัดเจนของเขตการปกครองของจังหวัดทางทะเลทั้ง 23 จังหวัดชายทะเลต่อไป

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย นอกจากจะมีการผลักดันการกำหนดเขตจังหวัดทางทะเลของประเทศให้มีมาตรฐานเดียวกันแล้ว จังหวัดยังต้องกำหนดพื้นที่คุ้มครองทางทะเลหลายประเภทตามเป้าประสงค์ของแต่ละพื้นที่ด้วย ดังนั้น ประเด็นท้าทายที่สำคัญคือ การกำหนดกิจกรรมการใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์ให้มีความชัดเจน เพื่อลดความทับซ้อนและความสับสนของหน่วยงานปฏิบัติและผู้ใช้ประโยชน์จากทะเล และการสร้างองค์ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่ประชาชนในทุกเพศทุกวัย ถึงอาณาเขตของประเทศไทยที่ได้รวมเขตจังหวัดทางทะเลทั้ง 23 จังหวัด โดยควรมีการบรรจุเรื่องดังกล่าวไว้ในหลักสูตรการศึกษาในสถานศึกษาระดับต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการบริหารจัดการเขตทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งรายจังหวัดที่ชัดเจนต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในการดำเนินงานในระยะต่อไป หน่วยงานภาครัฐจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะกระบวนการมีส่วนร่วมจากประชาชนในพื้นที่ เพื่อจัดทำ (ร่าง) แผนที่เขตจังหวัดทางทะเลรายจังหวัดให้แล้วเสร็จ และกำหนดพื้นที่คุ้มครองทางทะเลที่มีลักษณะการใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์ที่ชัดเจน และเห็นชอบร่วมกัน เพื่อเป็นมาตรการคุ้มครองทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งให้คงความสมบูรณ์มากขึ้น ควบคู่ไปกับการบริหารจัดการพื้นที่คุ้มครองทางทะเลอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้ประชาชนได้รับผลประโยชน์สูงสุดอย่างยั่งยืน รวมทั้งควรเร่งสร้างการตระหนักรู้ถึงเขตทางทะเลและชายฝั่งทั้ง 23 จังหวัดของประเทศไทยให้แก่ทุกภาคส่วนได้รับรู้ และควรมีการเร่งบรรจุเรื่องดังกล่าวไว้ในหลักสูตรการศึกษา เพื่อให้เกิดการรับรู้ที่ถูกต้องถึงอาณาเขตทางทะเลต่อไป

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 8

การปรับสมดุลโครงสร้างองค์กรในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

● เป้าหมาย ●
จัดทำร่างพระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ. ....

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●
ประกาศใช้พระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ. ....

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป
การรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล มีความเกี่ยวข้องกับภาคส่วนราชการในระดับนโยบายและหน่วยดำเนินการระดับปฏิบัติเป็นจำนวนมาก ซึ่งแต่ละหน่วยงานต่างมีกฎหมายเพื่อควบคุมกำกับและสอดส่องการดำเนินงานให้เป็นไปตามบทบาทภารกิจของตนเอง จึงส่งผลให้การดำเนินงานเพื่อรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลขาดเอกภาพและไม่สามารถขับเคลื่อนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน จึงได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ. 2562 ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2562 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อบังคับใช้ในเขตทางทะเลของประเทศไทย พร้อมทั้งกำหนดให้มีการจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบในการประสานการปฏิบัติงานและการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลอย่างมีเอกภาพและบูรณาการ ซึ่งปัจจุบันได้มีการจัดตั้งศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการตามกฎหมายข้างต้น

การดำเนินงานที่ผ่านมา ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) ได้ดำเนินการจัดทำอนุบัญญัติภายใต้พระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ. 2562 แล้ว เพื่อใช้เป็นระเบียบ ข้อบังคับในทางปฏิบัติระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เกิดประสิทธิภาพและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติข้างต้น และได้มีการดำเนินการฝึกอบรมบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้พร้อมในการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ได้อย่างทันท่วงที อาทิ การฝึกภาคสนามทางทะเล (Field Training Exercise : FTX) การฝึกการบริหารวิกฤตการณ์ระดับชาติ (Crisis Management Exercise : C-MEX) การป้องกันและปราบปรามเรือประมงผิดกฎหมายตามแนวทางของศูนย์ควบคุมการแจ้งเรือเข้าออก (Port In Port Out Controlling Center : PIPO) เป็นต้น และได้มีการบูรณาการการดำเนินงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทางทะเลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการดำเนินงานที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินงานด้านการปรับสมดุลโครงสร้างองค์กรในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ภายหลังจากพระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ. 2562 ได้ใช้เป็นกฎหมายหลักด้านการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล คือการเร่งสร้างการรับรู้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงภาคเอกชน และภาคประชาชน เกี่ยวกับสาระสำคัญของตัวบทและมาตรการภายใต้พระราชบัญญัติฯ และอนุบัญญัติดังกล่าว เพื่อให้ภาคีที่เกี่ยวข้องสามารถดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ทางทะเลได้อย่างสอดคล้องกับหลักการของกฎหมาย ส่งผลให้การขับเคลื่อนการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลมีความพร้อมในการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางทะเล ตลอดจนอำนวยการและประสานงานในการจัดการกับภัยคุกคามและปัญหาความมั่นคงทางทะเลได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) ในฐานะหน่วยงานหลักตามกฎหมายดังกล่าวควรร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการสร้างการรับรู้และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้สาธารณชนที่เกี่ยวข้อง ได้รับทราบรายละเอียดของกฎหมาย พร้อมทั้งดำเนินการควบคุมกำกับและติดตามการบังคับใช้กฎหมายให้สามารถบรรลุผลที่ต้องการ ยิ่งไปกว่านั้นการปรับปรุงกฎหมายให้มีความทันสมัยเท่าทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงหลักของประเทศและโลกที่มีความซับซ้อน ตลอดจนผลกระทบต่อการรักษาผลประโยชน์ของชาติ ยังเป็นสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่อง

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 9

การบริหารจัดการขยะในทะเลและชายฝั่ง

● **เป้าหมาย** ●
กำหนดแนวทางการจัดการขยะในทะเลและชายฝั่งที่มีประสิทธิภาพ

● **ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565** ●
ปริมาณขยะทะเลดีขึ้นกว่าปัจจุบันอย่างน้อยร้อยละ 60

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ขยะมูลฝอยในทะเลและชายฝั่งนับเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศทางทะเล สัตว์ทะเล การประมง และการท่องเที่ยวมาอย่างต่อเนื่อง และยังคงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้คุณภาพของน้ำทะเลเสื่อมโทรมลง โดยข้อมูลจากสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมปี 2562 พบว่าประเทศไทยมีปริมาณขยะมูลฝอยรวม 28.71 ล้านตัน โดยได้รับการกำจัดอย่างถูกต้องเพียง 9.81 ล้านตัน และเป็นขยะมูลฝอยที่ถูกนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ที่ 12.52 ล้านตัน คงเหลือขยะมูลฝอยที่ไม่ได้นำไปกำจัดอย่างถูกต้อง จำนวน 6.38 ล้านตัน โดยขยะมูลฝอยดังกล่าวส่วนหนึ่งจะถูกปล่อยลงแหล่งน้ำและลงสู่ท้องทะเล ในปี 2562 พบว่าปริมาณขยะมีโอกาสไหลลงสู่ทะเลในพื้นที่ 23 จังหวัดชายฝั่งทะเล จำนวนประมาณ 26,800 - 40,200 ตัน/ปี ซึ่งมีแนวโน้มที่ดีขึ้น อย่างไรก็ตามในปี 2562 พบว่าขยะทะเล 2 อันดับแรกเป็นขยะประเภทพลาสติก ส่งผลให้ทัศนียภาพทางทะเลเสื่อมโทรมลง และเป็นสาเหตุของการเสียชีวิตของสัตว์ทะเล เช่น พะยูนที่เสียชีวิตจากการอุดตันของขยะพลาสติกในลำไส้ หรือการเสียชีวิตของเต่าทะเลจากการกินขยะพลาสติกจำนวนมาก

ที่มา: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

การดำเนินงานที่ผ่านมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการปัญหาขยะในทะเลและชายฝั่งอย่างต่อเนื่อง อาทิ โครงการ Clean Seas Campaign ภายใต้โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme) เพื่อมุ่งลดปริมาณขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวและไมโครพลาสติก โครงการติดตั้งทุ่นดักขยะทะเลบริเวณปากแม่น้ำใน 21 จังหวัดชายฝั่งทะเล ที่สามารถลดปริมาณขยะได้จำนวนทั้งสิ้นมากกว่า 1.3 ล้านชิ้น มีน้ำหนักรวมมากกว่า 1.4 แสนกิโลกรัม โดยดำเนินกิจกรรมไปแล้วทั้งสิ้น 112 พื้นที่ จำนวน 471 ครั้ง โครงการพื้นที่สาธิตการบริหารจัดการขยะทะเลครบวงจร ซึ่งเริ่มดำเนินการนำร่องในจังหวัดระยองแล้ว และโครงการในการศึกษาวิจัยถึงผลกระทบต่าง ๆ อาทิ ผลกระทบของขยะต่อสัตว์ทะเล ผลกระทบของขยะต่อระบบนิเวศชายหาด เป็นต้น และยังมีการสร้างความรู้ความเข้าใจ และสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนตระหนักและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะพลาสติกตั้งแต่ต้นทางโดยประชาชนผ่านช่องทางสื่อต่าง ๆ อาทิ Facebook คลื่นวิทยุท้องถิ่น เป็นต้น รวมถึงได้มีการจัดทำแนวทางการปฏิบัติการภายใต้แผนปฏิบัติการที่เป็นกลไกในการบริหารจัดการปัญหาขยะทะเลแล้ว อาทิ แผนปฏิบัติการ ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง 20 ปี พ.ศ. 2560 – 2579 เป็นต้น ส่งผลให้สถานการณ์ขยะในทะเลของประเทศไทยมีแนวโน้มดีขึ้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย คือ การจัดการขยะมูลฝอยที่ไม่ได้ถูกนำไปกำจัดอย่างถูกต้องและตกค้างอยู่ในพื้นที่ ซึ่งเกิดขึ้นจากหลายสาเหตุด้วยกัน เช่น ขาดจิตสำนึกต่อพื้นที่สาธารณะ การใช้ถุงพลาสติกที่ย่อยสลายได้ยาก ขาดแรงจูงใจในการจัดการขยะและการแยกขยะ รวมถึงการไม่เห็นประโยชน์อย่างคุ้มค่าในการที่จะนำขยะกลับมาใช้ใหม่ และขาดมาตรการทางกฎหมายที่จะลดการใช้ขยะอย่างจริงจัง

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินงานเพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายด้านการบริหารจัดการขยะทะเลจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการขยะที่ต้นทางในระดับครัวเรือนมากกว่าการดำเนินงานที่ปลายทางด้วยการตามเก็บขยะในทะเลและชายฝั่ง โดยภาครัฐและเอกชนจะต้องร่วมมือกันในการสนับสนุนโครงการหรือมาตรการที่สำคัญ เช่น การสร้างจิตสำนึกการลดขยะ การใช้ซ้ำ และการคัดแยกขยะที่ต้นทาง โครงการลงทุนสร้างนวัตกรรมเพื่อการจัดการขยะอย่างถูกวิธี การสนับสนุนนวัตกรรมการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่ก่อให้เกิดขยะน้อยที่สุด การออกแบบบรรจุภัณฑ์จากวัสดุธรรมชาติที่ย่อยสลายได้จริงโดยไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสิ่งมีชีวิต และการเพิ่มภาษีต่อการใช้ผลิตภัณฑ์พลาสติกประเภทใช้ครั้งเดียว เป็นต้น

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 10

การบริหารจัดการองค์ความรู้ทางทะเล

● <u>เป้าหมาย</u> ●
กำหนดแนวทางการบริหารจัดการองค์ความรู้ทางทะเลที่มีประสิทธิภาพ

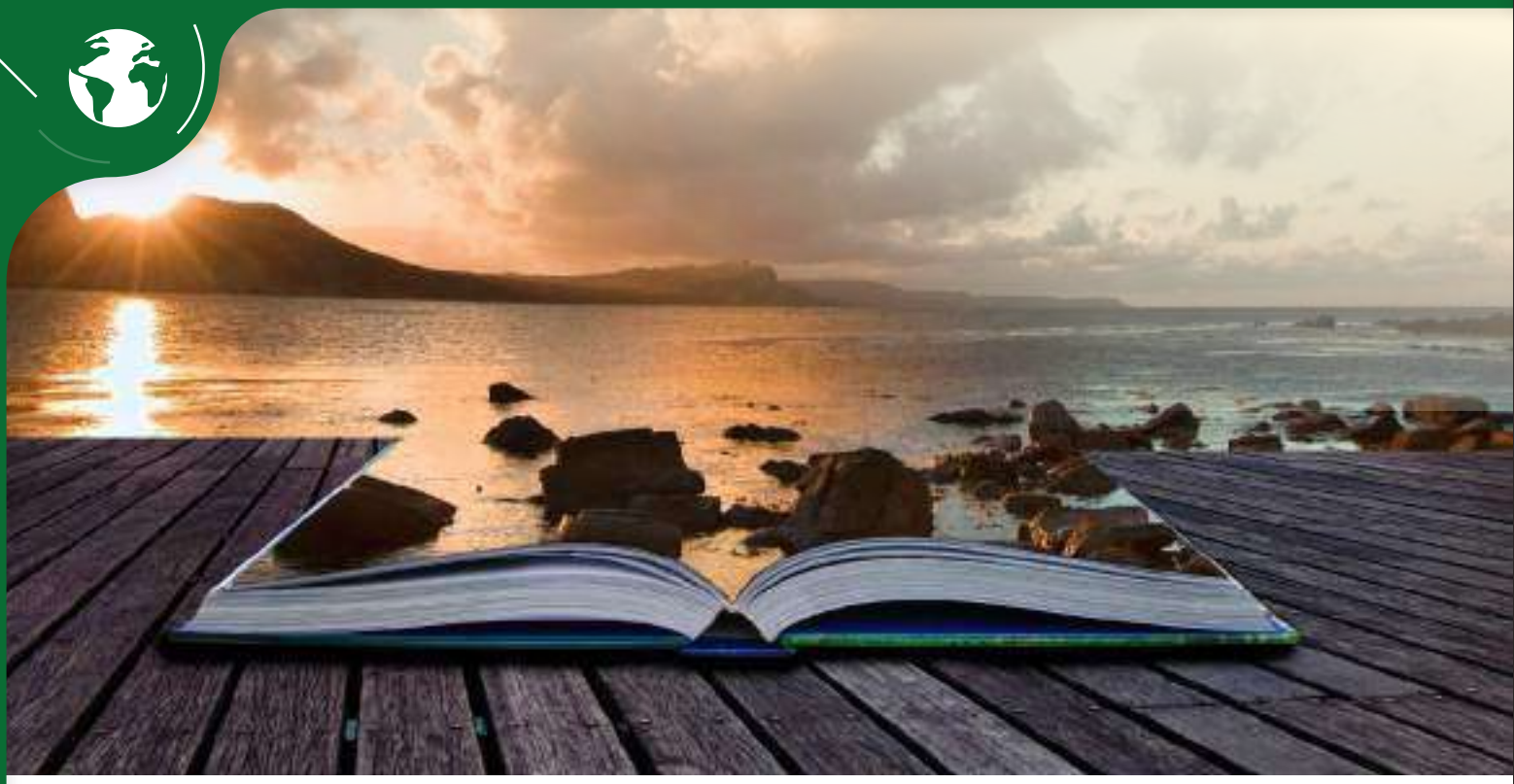
● <u>ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565</u> ●
หน่วยงาน ภาคประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในบริบทของทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรทางทะเลอย่างถูกต้อง

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป
ประเทศไทยได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งในหลายกิจกรรม อาทิ การค้าและการขนส่งทางทะเล (พาณิชย์นาวี) การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรมีชีวิตและไม่มีชีวิตจากทะเล การท่องเที่ยวทางทะเล อุตสาหกรรมชายฝั่ง และมีแนวโน้มว่าจะมีการใช้ประโยชน์ทางทะเลเพิ่มมากขึ้นในอนาคต ซึ่งปัจจุบันสถานภาพของทะเลไทยเสื่อมโทรมลงอย่างต่อเนื่อง อันมีสาเหตุหลักมาจากการขาดความตระหนักรู้ในเรื่องความสำคัญของทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ประกอบกับขาดการบริหารจัดการองค์ความรู้ทางทะเล ทั้งที่เป็นระบบฐานข้อมูล เรื่องราวที่ควรทราบเกี่ยวกับทะเล และวิธีการเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ที่ถูกต้อง จึงส่งผลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในบริบทของทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง นำไปสู่ความไม่เข้าใจ การเพิกเฉย และละเลย ในการมีส่วนร่วมของการใช้ประโยชน์และดูแลรักษาที่ถูกต้อง อีกทั้ง การบริหารจัดการหรือการบัญญัติกฎหมายต่าง ๆ ต้องพิจารณาจากฐานความรู้ งานวิชาการและงานวิจัยที่ถูกต้อง จึงมีความจำเป็นต้องดำเนินการจัดระบบการบริหารจัดการองค์ความรู้ทางทะเลให้เป็นรูปธรรมและมีความต่อเนื่อง เพื่อเป็นประโยชน์ต่อภาคส่วนในการนำไปใช้ต่อยอดการดำเนินงานได้อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

ที่มา: หนังสือทะเลและมหาสมุทร และผลประโยชน์ของชาติทางทะเล จัดทำโดย สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.)

การดำเนินงานที่ผ่านมา มีการจัดตั้งองค์กรจัดการความรู้เพื่อผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (อจชล.) แล้ว โดยเป็นหน่วยงานภายใต้สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ โดยมีหน้าที่หลักในการรวบรวมข้อมูลองค์ความรู้ด้านทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง สถานภาพของการใช้ประโยชน์ทางทะเลของประเทศ กิจกรรมการใช้ประโยชน์จากทะเลที่ถูกต้อง รวมถึงดำเนินการด้านการสร้างความตระหนักรู้และสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม

ในการรักษาผลประโยชน์ทางทะเล ซึ่งเป็นการดำเนินการตามที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ. 2562 และได้มีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการที่ปรึกษาและจัดการความรู้เพื่อผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ซึ่งเป็นคณะอนุกรรมการภายใต้คณะกรรมการนโยบายการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล มีหน้าที่ให้คำปรึกษาและประสานส่วนราชการอื่น ๆ รวมทั้งมหาวิทยาลัย เพื่อเป็นองค์ความรู้ในการเป็นที่ปรึกษาและให้ความรู้เรื่องความมั่นคงทางทะเลในระดับเยาวชนไปจนถึงระดับมหาวิทยาลัย อีกทั้ง กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งยังได้ดำเนินโครงการเพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ทางทะเลให้แก่ทุกภาคส่วน โดยปี 2563 ได้จัดงานวิชาการวิทยาศาสตร์ทางทะเลอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งได้มีการจัดการองค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ ให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การพัฒนาระบบเตือนภัยสถานการณ์ปะการังฟอกขาว การจัดทำและเผยแพร่องค์ความรู้สู่สาธารณะผ่านช่องทางออนไลน์ อาทิ เรื่องปะการัง หญ้าทะเล สัตว์ทะเลหายาก ขยะทะเล เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ดี การบริหารจัดการความรู้เพื่อผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล มีความเกี่ยวข้องกับหลายภาคส่วนทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติในพื้นที่ อาทิ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรมประมง กรมเจ้าท่า สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น ความท้าทายที่สำคัญ คือ การรวบรวมข้อมูลองค์ความรู้ทางทะเลของ อจชล. เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ต่อยอดในการจัดทำแผนงาน โครงการด้านการพัฒนาทรัพยากรทางทะเลให้มีการเชื่อมต่อ/ส่งมอบข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง และร่วมบูรณาการการจัดเก็บสังเคราะห์ข้อมูลองค์ความรู้ทางทะเลร่วมกับหน่วยงานจัดเก็บข้อมูลหลักทางทะเลแต่ละด้าน เพื่อร่วมกันสร้างฐานข้อมูลองค์ความรู้ทางทะเลที่ได้รับการยอมรับร่วมกัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น เพื่อให้การบริหารจัดการองค์ความรู้ทางทะเลมีประสิทธิภาพ ควรมุ่งเน้นการสร้างความร่วมมือกับทุกภาคส่วน ทั้งหน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะ อจชล. และองค์กรในระดับพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงสร้างการรับรู้ถึงความสำคัญของทรัพยากรทางทะเลให้กับประชาชนอย่างทั่วถึง ในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ การจัดกิจกรรมรณรงค์ หรือการประชาสัมพันธ์ทางสื่อออนไลน์ เพื่อให้การเชื่อมโยงข้อมูลมีความครอบคลุมทรัพยากรทางทะเลทุกมิติอย่างรอบด้าน และร่วมเป็นพลังในการขับเคลื่อนที่สำคัญในการสงวนรักษา และฟื้นฟูทรัพยากรให้มีความยั่งยืนต่อไป

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 11

การบริหารจัดการมลพิษในทะเลและชายฝั่ง

● **เป้าหมาย** ●

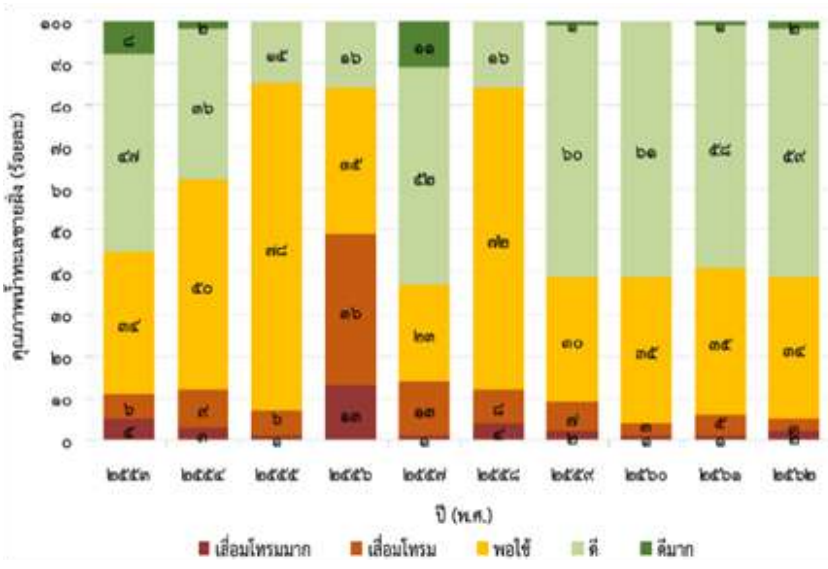
กำหนดแนวทางการบริหารจัดการมลพิษในทะเลและชายฝั่งที่มีประสิทธิภาพ

● **ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565** ●

สามารถบำบัดน้ำเสียตามชายฝั่งและเกาะได้อย่างน้อยร้อยละ 30 ทั่วประเทศ และร้อยละ 50 ในเขตพื้นที่ท่องเที่ยวหนาแน่นอย่างน้อย 10 แห่ง

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป เรื่องมลพิษในทะเลและชายฝั่งยังคงเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยพบว่าพื้นที่อ่าวไทยตอนในมีค่าคุณภาพของน้ำทะเลไม่ได้มาตรฐานสูงกว่าพื้นที่อื่น ๆ โดยมีสาเหตุหลักจากภาคอุตสาหกรรมติดพื้นที่ชายฝั่งทะเล ซึ่งส่วนมากเป็นอุตสาหกรรมหนัก ภาคครัวเรือนที่พักอาศัยอยู่ติดทะเล และภาคการท่องเที่ยวในทะเลที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี อย่างไรก็ตาม คุณภาพของน้ำทะเลชายฝั่งในประเทศไทยมีแนวโน้มดีขึ้น โดยในปี 2562 คุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์พอใช้ถึงดีมาก ร้อยละ 95 โดยพบว่าส่วนมากจะอยู่บริเวณแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ และคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมถึงเสื่อมโทรมมากร้อยละ 5 โดยพบว่าส่วนมากอยู่ในบริเวณแหล่งนิคมอุตสาหกรรม ซึ่งประเทศไทยยังขาดเครื่องมือในการเฝ้าระวังหรือแจ้งเตือนได้อย่างทันต่อเหตุการณ์ และการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพ

การดำเนินงานที่ผ่านมา ได้มีการดำเนินการติดตามตรวจสอบสภาพแวดล้อมทางทะเลและชายฝั่งในฝั่งอ่าวไทยและอันดามันอย่างต่อเนื่อง โดยปัจจุบันได้ดำเนินการไปแล้วทั้งสิ้น 217 สถานี พร้อมทั้งได้ดำเนินการเผยแพร่ผลการดำเนินงานด้านการวิเคราะห์ดัชนีคุณภาพน้ำ (WQI) ผ่านเว็บไซต์กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงได้มีการดำเนินการตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558 ในการติดตามความเสียหายของทรัพยากรทางทะเลอย่างร้ายแรง ตามมาตรา 17 (สถานการณ์ฉุกเฉิน) กรณีน้ำมันรั่วไหล/ปรากฏการณ์น้ำเปลี่ยนสีอย่างต่อเนื่อง และยังมีแอปพลิเคชัน สำหรับรับแจ้งเหตุและแจ้งเตือนปัญหามลพิษ จากประชาชนในกรณีที่พบเห็นการทิ้งน้ำเสียลงแหล่งน้ำสาธารณะ ปัญหาน้ำเสีย สัตว์น้ำหรือปลาตายจำนวนมาก คราบน้ำมัน หรือแหล่งน้ำเปลี่ยนสี สามารถแจ้งผ่านโทรศัพท์มือถือ จำนวน 2 แอปพลิเคชัน ได้แก่ WPWatch และ HW network และได้เริ่มมีการนำระบบภูมิสารสนเทศมาใช้ในการติดตาม เตือนภัยมลพิษ และภัยพิบัติทางทะเล เพื่อประมวลผลและคาดการณ์สิ่งแวดล้อมทางทะเล

ที่มา: กรมควบคุมมลพิษ

โดยได้มีการติดตั้งและพัฒนาระบบเรดาร์ชายฝั่งในพื้นที่จังหวัดกระบี่แล้ว จำนวน 2 สถานี อีกทั้ง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้บรรจุเรื่องมลพิษในทะเลและชายฝั่งไว้ในแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2560 – 2579 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานแล้ว

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ปัญหามลพิษทางน้ำในทะเลมีสาเหตุมาจากการขาดการบำบัดน้ำเสียอย่างถูกต้องของผู้ใช้น้ำกลุ่มต่าง ๆ ทั้งภาคครัวเรือน ภาคอุตสาหกรรม ภาคธุรกิจท่องเที่ยวและโรงแรม และภาคการเกษตร ดังนั้น ความท้าทายสำคัญ คือการเร่งสร้างจิตสำนึกให้แก่ประชาชนและผู้ประกอบการในการบริหารจัดการน้ำก่อนปล่อยลงสู่ทะเลอย่างถูกต้องทั้งระบบ และการนำหลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย รวมทั้ง การบังคับใช้กฎหมายการบริหารจัดการน้ำเสียอย่างเข้มงวด เพื่อให้ประเทศไทยมีการบริหารจัดการมลพิษในทะเลและชายฝั่งที่ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การบริหารจัดการมลพิษในทะเลและชายฝั่งในระยะต่อไป จึงต้องให้ความสำคัญกับการจัดการปัญหามลพิษทั้งระบบตั้งแต่ต้นทาง ทั้งในเรื่องของขยะ น้ำเสีย และมลพิษต่าง ๆ ควรมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาเป็นเครื่องมือในการติดตามและเฝ้าระวังอย่างต่อเนื่องในพื้นที่ต่าง ๆ รวมถึงควรสร้างการตระหนักรู้แก่ประชาชนและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหา และควรนำหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่ายให้ทุกภาคส่วนตระหนักถึงความสำคัญและผลกระทบที่จะตามมา

ปี 2562
ปี 2563

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 12

การบริหารจัดการการประมงทะเล

เป้าหมาย

กำหนดแนวทางการบริหารจัดการประมงทะเลที่มีประสิทธิภาพ

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

มีแผนบริหารจัดการประมงทะเลรายจังหวัด ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวกับการประมงทะเลให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ และการทำประมงที่คำนึงถึงศักยภาพของปริมาณสูงสุดของสัตว์น้ำที่สามารถจับได้

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ในปี 2562 สหภาพยุโรปได้ประกาศปลดสถานะใบเหลืองของภาคการประมงของไทย เพื่อแสดงการยอมรับต่อความก้าวหน้าของการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย การขาดการรายงาน และไร้การควบคุม (Illegal Unreported and Unregulated Fishing : IUU) ส่งผลให้ปัจจุบันประเทศไทยมีระดับของอุตสาหกรรมการประมงเทียบเท่ากับมาตรฐานสากล โดยสถานการณ์การประมงไทยในปี 2562 พบว่ามีปริมาณการจับสัตว์น้ำเค็ม 1,858.09 พันตัน ลดลงร้อยละ 1.44 จากปี 2561 แต่มีมูลค่าสัตว์น้ำเค็ม 139,900.50 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2561 ร้อยละ 6.64 โดยแบ่งเป็นการจับแบบธรรมชาติในน่านน้ำไทย 1,495.47 พันตัน มูลค่า 68,630 ล้านบาท และจับแบบธรรมชาติจากนอกน่านน้ำไทย 251 ตัน มูลค่า 10 ล้านบาท และการเพาะเลี้ยงชายฝั่งมีปริมาณ 495.19 พันตัน มูลค่า 73,782.68 ล้านบาท โดยสถิติการจับสัตว์น้ำเค็มในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา พบว่า มีปริมาณการจับสัตว์น้ำเค็มจากธรรมชาติและการเพาะเลี้ยงชายฝั่งมีแนวโน้มลดลง แต่มูลค่าสัตว์น้ำเค็มมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

ปริมาณและมูลค่าสัตว์น้ำเค็ม จำแนกตามวิธีทำการประมง พ.ศ. 2551-2562

พ.ศ.	ปริมาณสัตว์น้ำเค็ม (พันตัน)			มูลค่าสัตว์น้ำเค็ม (ล้านบาท)		
	จับจากธรรมชาติ	เพาะเลี้ยงชายฝั่ง	รวม	จับจากธรรมชาติ	เพาะเลี้ยงชายฝั่ง	รวม
2551	1,644.80	808.3	2,453.10	42,147.00	55,145.30	97,292.30
2552	1,663.80	894.8	2,558.60	42,758.10	66,566.90	109,325.00
2553	1,601.30	755.4	2,356.70	45,505.60	64,620.40	110,126.00
2554	1,610.40	817	2,427.40	49,630.60	81,422.70	131,053.30
2555	1,500.20	817.7	2,317.90	54,911.10	83,217.20	138,128.30
2556	1,614.50	561.5	2,176.00	56,191.90	65,352.20	121,544.10
2557	1,488.30	482.6	1,970.90	52,242.90	58,213.30	110,456.20
2558	1,317.20	508.7	1,825.90	50,900.20	54,605.80	105,506.00
2559	1,302.00	499.6	1,801.60	55,787.20	63,464.40	119,251.60
2560	1,300.40	408.2	1,808.60	58,222.10	69,230.70	127,452.80
2561	1,393.00	495.5	1,888.50	62,000.70	71,868.70	133,869.40
2562	1,362.90	495.19	1,858.09	66,117.88	73,782.62	139,900.50

ที่มา: กรมประมง

การดำเนินงานที่ผ่านมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินกิจกรรมเพื่อบริหารจัดการประมงทะเล ได้แก่ การกำหนดประกาศเขตพื้นที่คุ้มครองทางทะเลเพื่อแก้ไขปัญหาประมงผิดกฎหมาย (IUU) โดยมีการติดตามเฝ้าระวังรวมถึงการลาดตระเวนตรวจจับเรือประมงผิดกฎหมายอย่างต่อเนื่อง รวมถึงมีการกำหนดมาตรการในการทำประมงเพื่อลดความขัดแย้งระหว่างประมงพาณิชย์กับประมงพื้นบ้าน อีกทั้งส่งเสริมการทำการประมงให้มีความยั่งยืน เช่น การประกาศปิดอ่าวไทยในฤดูวางไข่ หรือการกำหนดประเภทเครื่องมือของการทำการประมงพาณิชย์ เป็นต้น และได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนดประมง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 (ฉบับแก้ไข) ให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบันมากขึ้น ได้แก่ (1) การปรับปรุงกฎกระทรวง การขออนุญาตและการอนุญาตทำการประมงพาณิชย์ พ.ศ. 2562 เพื่อให้สอดคล้องกับวิถีการทำประมงของชาวประมง ยืดหยุ่นให้สามารถแก้ไขใบอนุญาตได้ (2) ประกาศกรมประมง ลงวันที่ 24 มกราคม 2563 เรื่อง เงื่อนไขที่ผู้รับใบอนุญาตให้เปลี่ยนพื้นที่ทำการประมงต้องปฏิบัติ พ.ศ. 2563 โดยออกประกาศผ่อนปรนให้ผู้รับใบอนุญาตเครื่องมืออวนล้อมจับ อวนครอบหมึกและเรือปั่นไฟ ในพื้นที่ฝั่งอ่าวไทยย้ายฝั่งไปทำการประมงในพื้นที่ฝั่งทะเลอันดามันได้ ในช่วง 1 ตุลาคม ถึง 31 มีนาคมของทุกปี (3) ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดเครื่องมือทำการประมง วิธีการทำการประมง และพื้นที่ทำการประมง ที่ห้ามใช้ทำการประมงในที่จับสัตว์น้ำเขตทะเลชายฝั่ง พ.ศ. 2560 ลงวันที่ 9 พฤศจิกายน 2560 โดยมีสาระสำคัญประกาศห้ามใช้เครื่องมือประมง 12 ชนิด ทำการประมงในเขตชายฝั่ง เว้นแต่อวนครอบ ช้อน ยกหมึก ให้คณะกรรมการประมงประจำจังหวัดออกประกาศกำหนดให้ทำการ (4) ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดเครื่องมือทำการประมง วิธีการทำการประมง และพื้นที่ทำการประมง ที่ห้ามใช้ทำการประมงในที่จับสัตว์น้ำเขตทะเลชายฝั่ง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 ลงวันที่ 8 พฤศจิกายน 2562 โดยตั้งแต่ช่วงปี 2562 – ปัจจุบัน ได้มีการดำเนินคดีเกี่ยวกับการทำการประมงไปแล้วทั้งสิ้น 930 คดี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอยู่ในระหว่างการจัดทำแผนการบริหารจัดการประมงทะเลของประเทศไทย

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าประเทศไทยจะได้รับการปลดจากสถานการณ์การทำประมงผิดกฎจากสหภาพยุโรป และได้มีการดำเนินคดีกับผู้ที่ทำการประมงที่ผิดกฎหมาย แต่ก็ยังพบการลักลอบในการทำการประมงผิดกฎหมายมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งกรอบของกฎหมายในการกำหนดมาตรการติดตาม ควบคุม เฝ้าระวัง และลงโทษการทำการประมงอาจไม่เพียงพอที่จะป้องกัน ระงับ และยับยั้งการทำการประมงโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งหากภาครัฐไม่มีนโยบายหรือมาตรการในการแก้ไขปัญหาโดยด่วน อาจส่งผลกระทบขั้นรุนแรงต่อไปได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาการประมงทะเล ต้องอาศัยการร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันดำเนินงานมุ่งเน้นการบังคับใช้กฎหมายพระราชกำหนดการประมงที่มีความทันสมัยและสอดคล้องกับกฎระเบียบระหว่างประเทศ ตลอดจนสำรวจกองเรือประมงและทบทวนการอนุญาตทำการประมงทั้งระบบ รวมถึงเริ่มจัดทำและใช้แผนปฏิบัติการระดับชาติ แผนการบริหารจัดการประมงทะเลของประเทศไทย และมาตรการอื่น ๆ เพื่อช่วยสนับสนุนการบริหารจัดการการประมงทางทะเลให้เกิดความยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 13

การบริหารจัดการทรัพยากรสินแร่และแหล่งพลังงานในทะเล

● เป้าหมาย ●

กำหนดแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรสินแร่และแหล่งพลังงานในทะเลที่มีประสิทธิภาพ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มียุทธศาสตร์การแสวงหาและใช้ประโยชน์ทรัพยากรสินแร่และแหล่งพลังงานในทะเล โดยไม่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนและสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ทรัพยากรสินแร่และแหล่งพลังงานในทะเลถือเป็นทรัพยากรทางทะเลที่สามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจของประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ทั้งเพื่อการบริโภคภายในประเทศเพื่อทดแทนการนำเข้า และเพื่อการส่งออก ทั้งนี้ แหล่งสินแร่ส่วนใหญ่อยู่ในที่ราบและชายฝั่งทะเล จึงมีปัญหาเรื่องที่ตั้งของชุมชน แหล่งท่องเที่ยว ระบบนิเวศชายฝั่งทะเลและอื่น ๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง อีกทั้งแหล่งพลังงานในทะเลทั้งที่เป็นแท่นขุดเจาะน้ำมันและก๊าซธรรมชาติมีไม่น้อยกว่า 400 แท่นในอ่าวไทย ถือเป็นแหล่งผลประโยชน์ของประเทศชาติที่จะต้องกำกับดูแลและบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศ ที่ผ่านมาในการบริหารจัดการทรัพยากรสินแร่และแหล่งพลังงานในทะเล พบว่ามีหน่วยงานที่ปฏิบัติ รวมถึงหน่วยงานในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องหลายหน่วย ซึ่งต้องประสานงานหรือบูรณาการในการปฏิบัติงานเพื่อลดความซ้ำซ้อน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการวางแผนการใช้ประโยชน์ร่วมกันระหว่างส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสร้างกลไกกำกับดูแลการใช้ประโยชน์ดังกล่าว และสร้างการบริหารจัดการสินแร่ที่อาจมีการค้นพบเพิ่มมากขึ้นด้วยเทคโนโลยีในอนาคตได้

มูลค่าการผลิต การบริโภค การนำเข้า และการส่งออกทรัพยากรแร่ของประเทศไทย พ.ศ. 2551-2561

ที่มา: กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ (2562)

การดำเนินงานที่ผ่านมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้จัดทำโครงการนำร่องสร้างปะการังเทียมจากขาแท่นปิโตรเลียม ซึ่งเป็นการใช้ขาแท่นหลุมผลิตปิโตรเลียมจำนวน 7 ขาแท่น ไปจัดวางเป็นปะการังเทียมที่เกาะพะงัน เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและฟื้นฟูระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่ง กระทรวงพลังงาน จัดทำยุทธศาสตร์กระทรวงพลังงาน (พ.ศ. 2561 – 2564) ซึ่งมีการบรรจุเรื่องการบริหารจัดการแหล่งพลังงานปิโตรเลียมทางทะเล โดยคำนึงถึงความมั่นคง การอนุรักษ์พลังงานและการพัฒนาพลังงานที่ยั่งยืนและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้จัดทำแผนซึ่งบรรจุเรื่องทรัพยากรสินแร่และแหล่งพลังงานในทะเลเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานแล้ว คือ (1) แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2560 – 2579 (2) แผนปฏิบัติราชการของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2563 – 2565 ซึ่งจะทำให้กระบวนการการบริหารจัดการการบริหารจัดการทรัพยากรสินแร่และแหล่งพลังงานในทะเลเป็นรูปธรรมมากขึ้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม ประเด็นการบริหารจัดการทรัพยากรสินแร่และแหล่งพลังงานในทะเล มีหน่วยงานที่ปฏิบัติงานในทะเลเพื่อควบคุมดูแลการใช้ประโยชน์จากทะเลหลายหน่วยงาน ในการบริหารจัดการทรัพยากรสินแร่และแหล่งพลังงานในทะเล ซึ่งต้องอาศัยการบูรณาการการทำงานร่วมกันในการปฏิบัติงานเพื่อลดความซ้ำซ้อน นอกจากนั้น การปฏิบัติงานของหน่วยงานต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมจากชุมชนในพื้นที่เป็นสำคัญเพื่อลดผลกระทบของผู้มีส่วนได้เสียจากการดำเนินงาน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้การบริหารจัดการทรัพยากรสินแร่และแหล่งพลังงานในทะเลเป็นไปตามเป้าหมาย จึงจำเป็นต้องเร่งดำเนินการทบทวนและรวบรวมข้อมูลสถานภาพปัจจุบันและระบุจุดตำแหน่งพื้นที่ของทรัพยากรสินแร่และแหล่งพลังงานในทะเล เพื่อกำหนดแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรสินแร่และแหล่งพลังงานในทะเลที่มีประสิทธิภาพ อยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริงทางวิชาการ สามารถตรวจสอบและพิสูจน์ได้และมีความสอดรับกับลักษณะของทะเลไทย รวมทั้งการพิจารณาใช้ประโยชน์จากขาแท่นหลุมผลิตปิโตรเลียมที่เลิกใช้งานอย่างมีระบบ และเร่งดำเนินการกำกับการยกร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาและการใช้ประโยชน์จากสินแร่และแหล่งพลังงานทางทะเลที่ทันสมัย เพื่อให้เกิดการบังคับใช้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 14

การแบ่งเขตการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งตามแนวคิดการวางแผนเชิงพื้นที่ทางทะเล (Marine Spatial Planning)

● **เป้าหมาย** ●

กำหนดแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรสินแร่และแหล่งพลังงานในทะเล ที่มีประสิทธิภาพ

● **ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565** ●

มียุทธศาสตร์การแสวงหาและใช้ประโยชน์ทรัพยากรสินแร่และแหล่งพลังงานในทะเล โดยไม่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนและสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป การวางแผนเชิงพื้นที่ทางทะเล (Marine Spatial Planning : MSP) นับเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเชิงพื้นที่ให้เกิดประสิทธิภาพบนหลักของความยั่งยืน โดยมีแนวทางการจัดการแบบองค์รวม ที่คำนึงถึงวัตถุประสงค์ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของเศรษฐกิจสีน้ำเงิน (Blue Economy) ดังนั้น แนวเขตทางทะเลที่มีการวางแผนเชิงพื้นที่ทางทะเล จะช่วยให้ประเทศและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีข้อมูลประกอบการบริหารจัดการหรือใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นมาตรฐานเดียวกัน

การดำเนินงานที่ผ่านมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการสำรวจ ศึกษา ข้อมูลธรณีวิทยาทางทะเล เพื่อศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงของชายฝั่ง กระแสน้ำ รวมถึงแหล่งทรัพยากรธรณีทางทะเลในพื้นที่ต่าง ๆ เช่น จังหวัดจันทบุรี จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นต้น และได้ร่วมหารือถึงขอบเขตการดำเนินการ หน้าที่และอำนาจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อกำหนดการวางแผนเชิงพื้นที่ให้เหมาะสม รวมถึงรวมกันขับเคลื่อนการวางแผนเชิงพื้นที่ทางทะเลและพื้นที่คุ้มครองทางทะเลภายใต้บริบทของเศรษฐกิจสีน้ำเงิน (Blue Economy) และได้เริ่มดำเนินโครงการนำร่องในการแบ่งเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งตามแนวคิดการวางแผนเชิงพื้นที่ทางทะเล (Marine Spatial Planning) ใน 3 พื้นที่ ได้แก่ พื้นที่เกาะสีชัง พื้นที่อ่าวพังงา และพื้นที่เกาะพยาม

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินงานเพื่อบรรลุผลในการจัดทำเขตการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่สำคัญ ขอบเขตภารกิจในการดำเนินงานไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกันของหน่วยงานภาครัฐ อาทิ หน่วยงานที่ส่งเสริมการสร้างรายได้จากการใช้ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (กรมประมง กรมการท่องเที่ยว กรมธุรกิจพลังงาน และกรมเจ้าท่า) กับหน่วยงานที่มีภารกิจด้านการสงวนรักษาทรัพยากรฯ (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง) ซึ่งแต่ละหน่วยงานมีกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติ หน้าที่และอำนาจที่แตกต่างกัน รวมถึงภาคเอกชน ภาคธุรกิจ และประชาชนในพื้นที่ชายฝั่งทะเลรวมถึงบุคคลภายนอกที่เข้ามาแสวงหาประโยชน์ในพื้นที่ ที่จะส่งผลให้การจัดทำเขตการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจำเป็นต้องมีการหารืออย่างเข้มข้น เพื่อชี้แจงทำความเข้าใจและแสวงหาทางออกร่วมกันให้เกิดประสิทธิภาพ มีการใช้ทรัพยากรได้อย่างเหมาะสมและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการแบ่งเขตการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ตามแนวคิดการวางแผนเชิงพื้นที่ทางทะเล โดยคำนึงถึงเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งได้รับการดูแลรักษาและมีการวางแผนเพื่อใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนนั้น จำเป็นต้องมีกระบวนการวางแผนการดำเนินงานอย่างรอบด้านเพื่อให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ทุกขั้นตอน ซึ่งเครื่องมือการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุผลดังกล่าวอาจพิจารณาใช้การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment : SEA) ที่ได้มีการขับเคลื่อนการดำเนินงานในหลายพื้นที่มาดำเนินการประยุกต์ใช้ในการจัดทำแผนและยุทธศาสตร์ให้เหมาะสมสอดคล้องกันสภาพพื้นที่ได้ ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงานที่จะสร้างประโยชน์ให้กับประเทศมีการขับเคลื่อนที่รวดเร็วยิ่งขึ้น

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 15

การอนุรักษ์ปะการังอย่างยั่งยืน

● เป้าหมาย ●

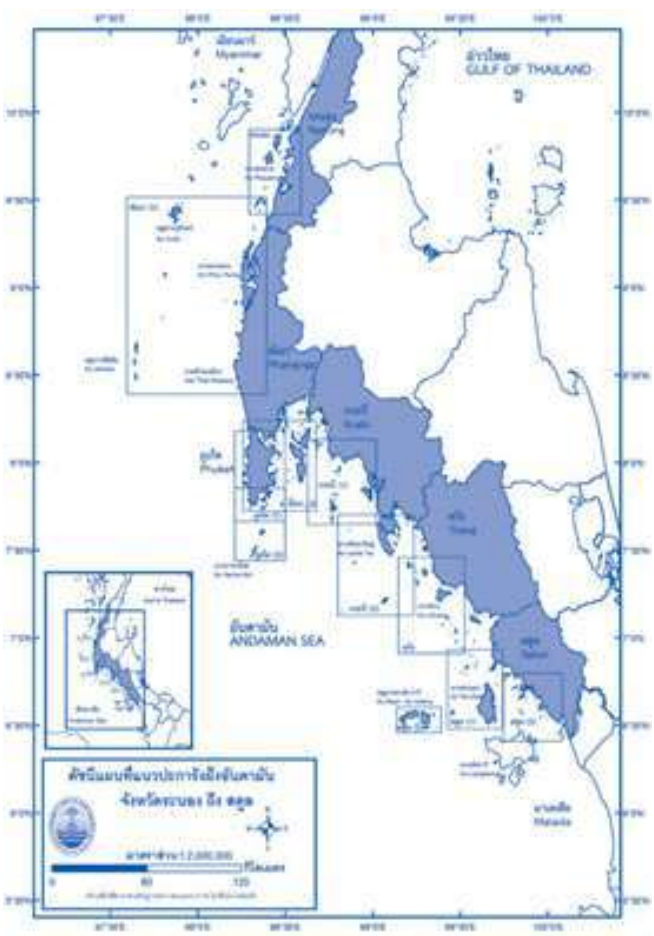
กำหนดแนวทางการบริหารจัดการการอนุรักษ์ปะการังอย่างยั่งยืน สร้างความตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มีพื้นที่ปะการังสมบูรณ์มากกว่าร้อยละ 9 พื้นที่ปะการังเสียหายน้อยกว่าร้อยละ 50 เรือตรวจของภาครัฐ/เรือท่องเที่ยวที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวเกิน 20 คน ทั้งหมดในพื้นที่ตัวอย่างอ่าวพังงา/เกาะพีพี ได้รับการติดตั้งระบบติดตามเรือ และมีศูนย์ตรวจสอบประจำพื้นที่

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป แนวปะการังมีความสำคัญต่อระบบนิเวศทางทะเล เนื่องจากเป็นพื้นที่อนุบาลสัตว์น้ำวัยอ่อน หากปะการังถูกทำลายจนเสื่อมโทรมย่อมส่งผลกระทบต่อความสมดุลของระบบนิเวศทางทะเลที่จะถูกทำลายไปด้วย สถานการณ์ปะการังในประเทศไทยที่ผ่านมา พบว่า ประเทศไทยมีพื้นที่แนวปะการังทั้งสิ้นประมาณ 149,025 ไร่ จากการเปรียบเทียบสถานภาพแนวปะการังในทะเลอันดามันและอ่าวไทย ระหว่าง พ.ศ. 2560 และ 2561 พบว่ามีแนวโน้มดีขึ้น มีการฟื้นตัวหลังจากเกิดปรากฏการณ์ปะการังฟอกขาวใน พ.ศ. 2553 ซึ่งทำให้แนวปะการังเสียหายเป็นจำนวนมาก โดยทางฝั่งทะเลอันดามัน แนวปะการังส่วนใหญ่ไม่เห็นการเปลี่ยนแปลงสภาพแนวปะการังที่ชัดเจน อาจเนื่องมาจากยังได้รับผลกระทบจากกิจกรรมของมนุษย์ในหลายบริเวณ ทำให้การฟื้นตัวยังไม่เกิดขึ้น อย่างไรก็ดี ในบริเวณที่ห่างจากแผ่นดินหรือมีกิจกรรมของมนุษย์ค่อนข้างน้อย การฟื้นตัวมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น สำหรับปะการังทางฝั่งอ่าวไทย แนวปะการังหลายบริเวณมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในระยะยาวที่ดีขึ้น

แผนที่แนวปะการัง ปี 2562

ที่มา: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

การดำเนินงานที่ผ่านมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ดำเนินการตามแนวทางการปฏิรูปเพื่อการอนุรักษ์ปะการังอย่างยั่งยืน ผ่านการดำเนินงาน และโครงการต่าง ๆ อาทิ จัดทำรายงานสถานการณ์ปะการังและหญ้าทะเลประจำปี 2562 โครงการสำรวจประเมินสถานภาพทรัพยากรปะการัง โครงการประเมินสถานการณ์ปะการังฟอกขาวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาวะภูมิอากาศ โครงการศึกษาพัฒนารูปแบบและวิธีการนำวัสดุที่เหมาะสมสำหรับการฟื้นฟูปะการัง จัดทำระบบการติดตาม ตรวจสอบและรายงานผลการตรวจสอบกรณีเรื่องร้องเรียนเรือประมงพื้นบ้าน

ทำการประมงในเขตแนวปะการัง จัดทำ (One Reef Map) โดยใช้ข้อมูลการสำรวจแนวปะการังในรอบปี 2554 – 2558 อีกทั้งคณะกรรมการปฏิรูปประเทศฯ ได้ดำเนินการรณรงค์สร้างการรับรู้และดำเนินกิจกรรมการอนุรักษ์ปะการังร่วมกับภาคประชาสังคมอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้บรรจุเรื่องการอนุรักษ์ปะการังอย่างยั่งยืน ไว้ในแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2560 – 2579 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานแล้ว

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ความท้าทายของการอนุรักษ์ปะการังอย่างยั่งยืน คือ ปะการังเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความบอบบางและอ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมาก ด้วยปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน อาทิ การเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิในน้ำทะเล การรั่วไหลของสารเคมี ล้วนส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงของปะการัง ดังนั้นประเทศไทยจึงควรมีการสร้างระบบในการดูแล ติดตาม และตรวจสอบปะการังที่มีประสิทธิภาพ และควรมีการจัดทำเขตอนุรักษ์และฟื้นฟูอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการบูรณาการแผนการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่เกี่ยวข้องกับแนวปะการังทั้งหมด เพื่อลดผลกระทบการทำลายปะการังจากภาคการท่องเที่ยวที่เป็นภาคธุรกิจที่สร้างรายได้หลักให้กับประเทศไทย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการอนุรักษ์ปะการังอย่างยั่งยืน การสร้างจิตสำนึกและการฝึกอบรมให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการ ผู้นำกลุ่มนักท่องเที่ยว และประชาชนที่ใช้ประโยชน์จากพื้นที่ในแนวปะการัง ให้ดำเนินกิจกรรมโดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่ต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง คุณภาพของน้ำทะเลควรได้รับการควบคุมดูแลให้เป็นไปตามค่ามาตรฐาน ควรเร่งพัฒนาระบบเตือนภัย สังเกตการณ์การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม เพื่อลดความเสียหายของพื้นที่ปะการัง และควรมีระบบการติดตามเรือ และศูนย์ตรวจสอบประจำพื้นที่

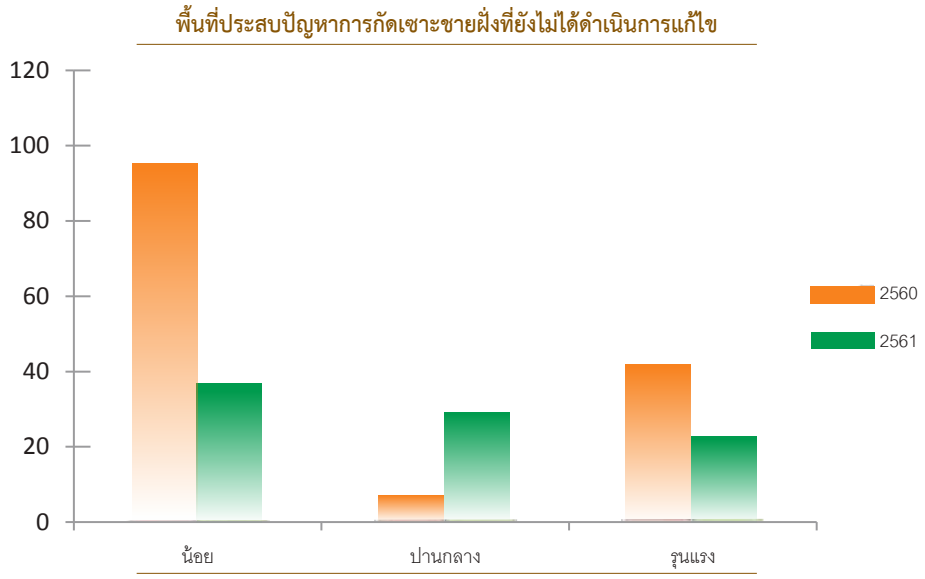
ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 16

การแก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง

● **เป้าหมาย** ●
มีแนวทางการบริหารจัดการการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งที่มีประสิทธิภาพ

● **ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565** ●
พื้นที่ประสบปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งได้รับการแก้ไขไม่น้อยกว่าปีก่อนหน้า

ที่มา: กรมทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ในปี 2561 พบว่าสถานการณ์การกัดเซาะชายฝั่งของประเทศไทยมีแนวโน้มที่ดีขึ้น โดยพื้นที่กัดเซาะรุนแรง เท่ากับ 22.50 กิโลเมตร ลดลงจาก 42.17 กิโลเมตรในปี 2560 พื้นที่กัดเซาะปานกลาง เท่ากับ 29.37 กิโลเมตร เพิ่มขึ้นจาก 7.64 ในปี 2560 และพื้นที่กัดเซาะน้อย เท่ากับ 37.40 กิโลเมตร ลดลงจาก 95.92 กิโลเมตร ในปี 2560 (ข้อมูลจากกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง) โดยสาเหตุสำคัญของการกัดเซาะชายฝั่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ (1) การถูกทำลายของแนวเขตป้องกันตามธรรมชาติ อาทิ ป่าชายเลน หาดทราย (2) การรบกวนหรือเปลี่ยนแปลงสภาพตามธรรมชาติ อาทิ การก่อสร้างบริเวณชายฝั่ง กิจกรรมที่ก่อให้เกิดการพัดพาหรือเคลื่อนที่ของดินและตะกอน และ (3) การกัดเซาะจากสาเหตุอื่น ๆ อาทิ การเปลี่ยนแปลงของบริเวณปากแม่น้ำ การเกิดลมพายุที่รุนแรงกว่าปกติ โดยข้อมูลในปี 2561 พบว่าสาเหตุของการกัดเซาะชายฝั่งที่สำคัญในประเทศไทยเกิดจาก การเลี้ยวเบนจากโครงสร้างแข็ง โครงสร้างการดักตะกอน และพื้นที่ป่าชายเลนถูกทำลาย ตามลำดับ

การดำเนินงานที่ผ่านมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการจัดทำมาตรการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง มาตรการสีขาว สีเขียว และสีเทา การจัดทำข้อมูลทางวิชาการเพื่อนำไปใช้ในการบริหารจัดการพื้นที่ชายฝั่งอย่างเป็นระบบ การจัดทำหลักเกณฑ์ประกอบการจัดทำแผนงาน/โครงการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง การปักไม้ไผ่เพื่อชะลอความรุนแรงของคลื่นใน 6 จังหวัด จำนวน 8 พื้นที่ รวมระยะทาง 16,300 เมตร การปลูกป่าชายเลนใน 19 จังหวัด

รวม 7,675.22 ไร่ การก่อสร้างเขื่อนป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง โดยนำระบบ (Environmental Checklist) มาใช้ประกอบการก่อสร้าง การเสริมทรายป้องกันการกัดเซาะ รวมถึงการจัดทำ (ร่าง) กฎกระทรวงกำหนดเขตพื้นที่ใช้มาตรการในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งสำหรับการดำเนินโครงการก่อสร้างกำแพงป้องกันคลื่นริมชายหาดและเขื่อนป้องกันตลิ่งริมทะเล พ.ศ. .... และเตรียมการจัดทำกฎหมายลำดับรองที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง นอกจากนี้ คณะอนุกรรมการฯ ภายใต้คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ร่วมประชุมกับผู้แทนกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง รวมทั้งนักวิชาการ ในการกำหนดแนวทางการจัดทำแนวทางการจัดทำรายการข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Checklist) และดำเนินการแก้ไขสิ่งก่อสร้างริมทะเล อาทิ กำแพงป้องกันคลื่นริมชายหาดและเขื่อนป้องกันตลิ่ง

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง คือ การดำเนินการอย่างเป็นระบบเนื่องจากดำเนินการแก้ไขปัญหาอย่างผิดวิธีในจุดใดจุดหนึ่ง อาจส่งผลกระทบให้เกิดปัญหาการกัดเซาะในจุดอื่น ๆ แทนหรือทวีความรุนแรงขึ้นได้ ดังนั้น ทุกหน่วยงานในระดับพื้นที่จำเป็นต้องบูรณาการร่วมกันอย่างเป็นระบบ และมีกรอบแนวทางการดำเนินการที่ถูกต้อง ได้มาตรฐาน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น ในการดำเนินการในระยะต่อไป หน่วยงานภาครัฐส่วนกลางควรเร่งจัดทำมาตรการหรือแนวทางในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งที่ถูกต้องตามหลักวิชาการให้แล้วเสร็จโดยเร็ว พร้อมทั้งประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับรู้และรับทราบ และเพื่อให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบในแต่ละพื้นที่ ได้นำมาตรการหรือแนวทางข้างต้นไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับสภาพปัญหาในพื้นที่ต่าง ๆ ต่อไป

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 17

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

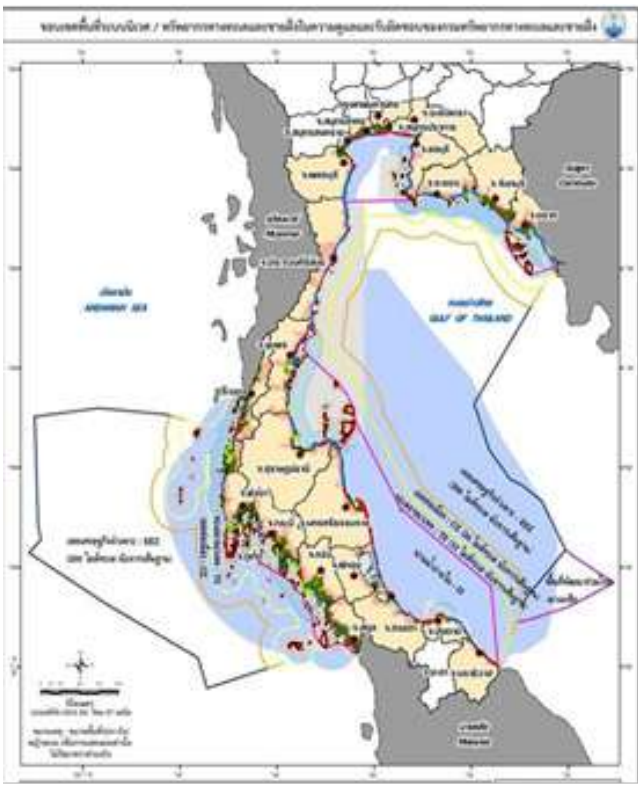
การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการปกป้อง รักษา และฟื้นฟูทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางทะเล

● เป้าหมาย ●

กำหนดแนวทางการบริหารจัดการการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการปกป้อง รักษา และฟื้นฟูทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางทะเลที่มีประสิทธิภาพ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มีการจัดทำยุทธศาสตร์การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการปกป้อง รักษา และฟื้นฟูทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางทะเล

ที่มา: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ยังคงเป็นเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อการกำหนดนโยบายและการดำเนินงานของประเทศต่าง ๆ ทั้งในภูมิภาค ในทวีป และทั่วโลก เพราะปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากประเทศหนึ่งอาจส่งผลกระทบต่อประเทศใกล้เคียง รวมถึงภูมิภาคหรือประเทศที่ห่างออกไปอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งปัญหาที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งนั้นมีหลากหลายอาทิ ปัญหาขยะทะเล ปัญหามลพิษและน้ำมันรั่วไหล การกัดเซาะของชายฝั่ง เป็นต้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกประเทศจะต้องบูรณาการและสร้างการมีส่วนร่วมกับภาคีทุกภาคส่วนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางทะเลกันอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง เพื่อร่วมกันกำหนดแนวทางบริหารจัดการ ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการปกป้อง รักษาและฟื้นฟูทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางทะเลให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

การดำเนินงานที่ผ่านมา ได้มีการพัฒนาและเพิ่มพูนทักษะความรู้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถเข้าร่วมประชุม พูดคุย แลกเปลี่ยนข้อมูลกับนานาประเทศได้ อาทิ โครงการฝึกอบรมนานาชาติ เรื่อง การใช้ข้อมูลจากระบบพยากรณ์ทะเลและการเปลี่ยนแปลงทางสมุทรศาสตร์เพื่อการอนุรักษ์ปะการัง การจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการว่าด้วยความร่วมมือระหว่าง ไทย-จีน ด้านวิทยาศาสตร์ทางทะเลและเทคโนโลยี รวมถึงได้มีการจัดทำรายงานผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในส่วนของเรื่องทรัพยากรทางทะเลมาอย่างต่อเนื่อง และได้มีการประชุมคณะกรรมการความร่วมมือระหว่างประเทศที่สำคัญ ๆ เช่น การประชุมคณะกรรมการบริหารศูนย์ปฏิบัติการวิจัยร่วมไทย-จีน ด้านสภาพภูมิอากาศและระบบนิเวศทางทะเล การประชุมเชิงปฏิบัติการคณะกรรมการร่วมไทย-จีน ด้านทะเล เป็นต้น และยังมีการจัดทำเอกสารความร่วมมือกับต่างประเทศ และจัดทำ MOU ในเรื่องการปกป้อง รักษา และฟื้นฟูทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางทะเลอย่างเป็นรูปธรรมในหลายโครงการ อีกทั้งยังมีการกำหนดแนวทางการขับเคลื่อนในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการปกป้อง รักษา และฟื้นฟูทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางทะเลไว้ในแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2560 – 2579 แล้วด้วย

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม ในการที่จะเกิดแนวทางความร่วมมือระหว่างประเทศในการปกป้อง รักษา และฟื้นฟูทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางทะเลอย่างเป็นรูปธรรมนั้น จำเป็นจะต้องมีการร่วมมือกันของทุกภาคส่วนในการดำเนินการตามแนวทางปฏิบัติหรือข้อตกลงอย่างถูกต้อง ซึ่งการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติที่ถูกต้อง นับเป็นเครื่องมือที่สำคัญในระยะต่อไปที่จะส่งผลให้การร่วมมือกันของประเทศต่าง ๆ นั้นเห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ควรดำเนินการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติที่ถูกต้องในการปกป้อง รักษา และฟื้นฟูทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางทะเล เพื่อให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมและสามารถปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง สามารถเกิดผลได้อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 18

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

การบริหารจัดการพื้นที่คุ้มครองทางทะเลและสัตว์ทะเล

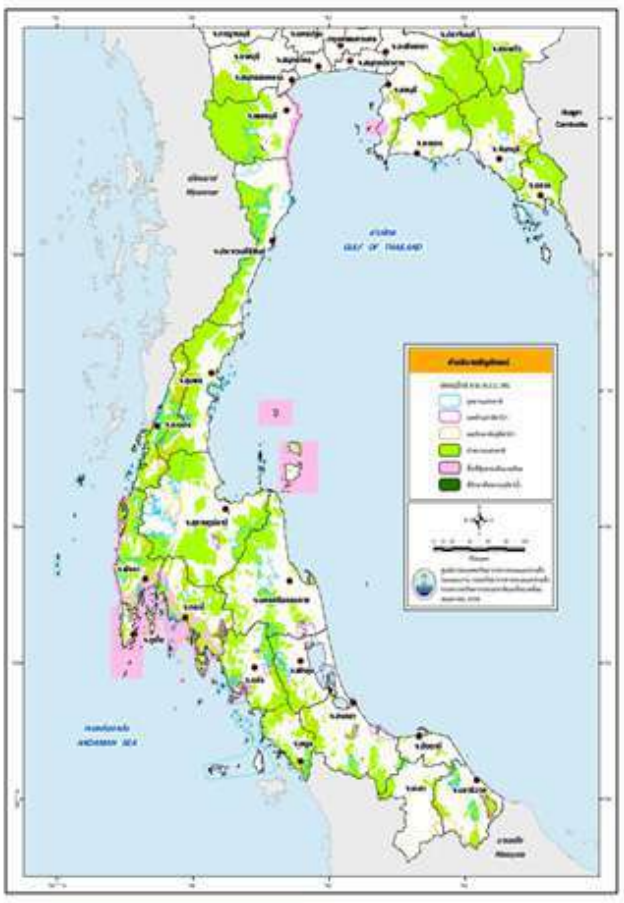
● <u>เป้าหมาย</u> ●

กำหนดแนวทางการบริหารจัดการพื้นที่คุ้มครองทางทะเลและสัตว์ทะเลที่มีประสิทธิภาพ

● <u>ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565</u> ●

จำนวนพื้นที่คุ้มครองทางทะเลเพิ่มขึ้นอย่างน้อยปีละ 1,000 ตารางกิโลเมตร และมีพื้นที่คุ้มครองทางทะเลมากกว่า 32,000 ตารางกิโลเมตร ภายใน พ.ศ. 2573

แผนที่แสดงขอบเขตพื้นที่คุ้มครองทางทะเลและชายฝั่ง

ที่มา: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

พื้นที่คุ้มครองทางทะเลและชายฝั่ง (Marine and Coastal Protected Areas) คือ พื้นที่ชายฝั่งและในทะเลที่เป็นแหล่งความหลากหลายทางชีวภาพ หรือมีลักษณะสำคัญทางประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งได้รับการคุ้มครองคุณค่าของพื้นที่นั้นไว้ด้วยกฎหมายหรือสิ่งอื่นที่สามารถรับรองได้ว่ามีขีดความสามารถเพียงพอในการคุ้มครองพื้นที่ได้ ซึ่งในปัจจุบันสหภาพนานาชาติเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติ (International Union for Conservation of Nature and Natural Resources : IUCN) โดยมีประเทศไทยเข้าร่วมเป็นสมาชิก โดยที่ผ่านมากระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กำหนดพื้นที่นำร่องตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558 อาศัยมาตรา 20 ภายใต้เงื่อนไข (1) พื้นที่ที่มีทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอยู่ในสภาพสมบูรณ์อันสมควรสงวนไว้ให้คงอยู่ ในสภาพทางธรรมชาติเดิม (2) พื้นที่ที่เป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของสัตว์และพืชตามสภาพทางธรรมชาติที่สมบูรณ์ (3) พื้นที่ที่มีความสำคัญด้านระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่งอันควรแก่การอนุรักษ์ พื้นที่ที่กำหนดให้เป็นพื้นที่คุ้มครองทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งตามวรรคหนึ่งต้องเป็นพื้นที่ที่มิได้อยู่ในเขตอนุรักษ์ หรือเขตที่ได้รับอนุญาตให้ทำการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำตามกฎหมายว่าด้วยการประมง และสำหรับมาตรา 22 ใช้ในกรณีที่ปรากฏว่าทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอาจถูกทำลายหรือได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรงเข้าขั้นวิกฤต หรือเป็นกรณีที่คณะกรรมการเห็นว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสงวน คุ้มครอง หรืออนุรักษ์ไว้เพื่อประโยชน์หรือสร้างความสมบูรณ์ของระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่ง ซึ่งกรณีการออกประกาศกระทรวง

ไม่มีข้อกำหนดห้ามพื้นที่ที่จะประกาศ โดยการดำเนินการประกาศพื้นที่เป้าหมายดังกล่าว จะส่งผลให้ความหลากหลายทางชีวภาพในเขตทะเลของประเทศไทยเพิ่มสูงขึ้น

การดำเนินงานที่ผ่านมา กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งมีเป้าหมายในการเสนอพื้นที่คุ้มครองทางทะเลตามมาตรา 20 และมาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง รวมทั้งสิ้นจำนวน 35 พื้นที่ โดยแต่ละพื้นที่ใช้เวลาดำเนินการพื้นที่ละ 3 ปี ในปัจจุบันพื้นที่คุ้มครองทางทะเลที่กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเสนอ ภายใต้มาตรา 20 มีแล้ว 1 แห่ง คือ หมู่เกาะกระ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยผ่านความเห็นของคณะรัฐมนตรีแล้ว และอยู่ในขั้นตอนการเสนอร่างกฎกระทรวงต่อคณะกรรมการกฤษฎีกา โดยหมู่เกาะกระยังมีสภาพธรรมชาติที่สมบูรณ์อยู่ ทั้งนี้ เริ่มมีภัยคุกคามจากการประมงและการท่องเที่ยว จึงทำให้มีสภาพธรรมชาติที่เสื่อมโทรมลง แม้จะมีการประกาศขึ้นทะเบียนหมู่เกาะกระเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ แต่ก็ยังไม่มีการบริหารจัดการและกฎหมายที่คุ้มครองดูแลที่มีประสิทธิภาพ จึงมีความจำเป็นต้องดำเนินการประกาศพื้นที่คุ้มครองทางทะเล เพื่อสงวนไว้ซึ่งสภาพธรรมชาติเดิมให้เป็นแหล่งพันธุ์ของปะการังและสัตว์ทะเลหายากใกล้สูญพันธุ์ในฝั่งอ่าวไทยและเป็นการส่งเสริมให้มีการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน และพื้นที่ที่เริ่มดำเนินการปี 2563 จำนวน 5 พื้นที่ ได้แก่ 1) จังหวัดตราด เนื่องด้วยในพื้นที่มีแหล่งทรัพยากรทางทะเลอุดมสมบูรณ์ และมีศักยภาพสูงในการพัฒนาเป็นแหล่งเที่ยว 2) กลุ่มเกาะล้านจังหวัดชลบุรี เนื่องด้วยในพื้นที่มีแหล่งทรัพยากรทางทะเลอุดมสมบูรณ์ และมีศักยภาพสูงในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว 3) สมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีปะการังและแหล่งหญ้าทะเลที่มีความอุดมสมบูรณ์ อยู่ใกล้ชิดแหล่งชุมชน และเป็นพื้นที่มีศักยภาพรองรับการท่องเที่ยวทางทะเล 4) กลุ่มเกาะกง พะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีปะการังที่มีความอุดมสมบูรณ์ อยู่ใกล้ชิดแหล่งชุมชนและเป็นพื้นที่มีศักยภาพรองรับ การท่องเที่ยวทางทะเล 5) เกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร มีปะการังที่มีความอุดมสมบูรณ์ ชุมชนในพื้นที่มีความเข้มแข็งในการอนุรักษ์และมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การให้ความสำคัญในการจัดทำพื้นที่คุ้มครองทางทะเลด้วยการสำรวจและพิจารณา เพื่อประกาศเป็นพื้นที่คุ้มครองทางทะเลให้มีผลเป็นรูปธรรมและครอบคลุมในทุกมิติ และเพื่อให้การประกาศพื้นที่คุ้มครองทางทะเลตอบโจทย์ความยั่งยืนไม่เพียงแต่การใช้กฎหมายบังคับเท่านั้น แต่อาจรวมไปถึงการสร้างการตระหนักรู้และเข้าถึงการใช้ทรัพยากรทางทะเลอย่างรู้คุณค่าและอนุรักษ์ให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ควรมุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาประยุกต์ใช้ในการจัดทำพื้นที่คุ้มครองทางทะเล เพื่อยกระดับกระบวนการค้นหาและอนุรักษ์ทรัพยากรในพื้นที่คุ้มครองทางทะเลและชายฝั่งที่สำคัญให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และในการประกาศพื้นที่คุ้มครองทางทะเลควรสร้างความตระหนักรู้และความสำคัญของระบบนิเวศให้กับประชาชนในพื้นที่ รวมถึงการบังคับใช้กฎหมายในพื้นที่คุ้มครองทางทะเล ให้มีความต่อเนื่องและเข้มข้นเพื่อรักษาทรัพยากรทางทะเลให้มีความยั่งยืนต่อไป

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 19

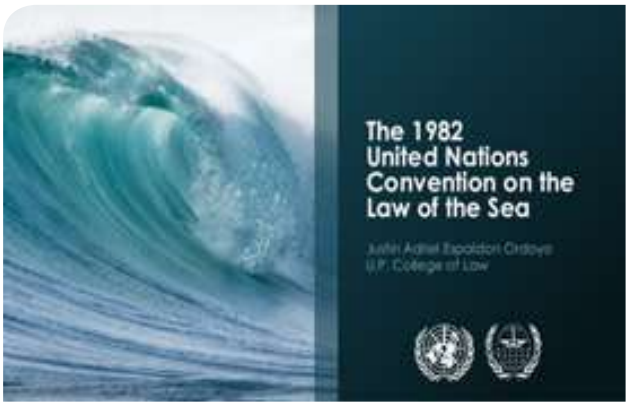
การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายทางทะเล ให้ทันสมัยและสอดคล้องกับ อนุสัญญาสหประชาชาติ ว่าด้วยกฎหมายทางทะเล ค.ศ. 1982

● <u>เป้าหมาย</u> ●

กำหนดแนวทางการบริหารจัดการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายทางทะเลให้ทันสมัยและสอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทางทะเล ค.ศ. 1982 ที่มีประสิทธิภาพ

● <u>ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565</u> ●

ร้อยละของกฎหมายที่แก้ไข/ปรับปรุง/กำหนดขึ้นใหม่ให้มีการบูรณาการความสอดคล้องและทันสมัย สามารถนำไปใช้ได้อย่างสอดรับกับสภาพความเป็นจริงของประเทศไทย และเป็นประโยชน์ต่อประเทศไทย

ที่มา: Presentation by Justin Ordoyo, University of the Philippines College of Law

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทางทะเล ค.ศ.1982 เมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2554 ซึ่งอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทางทะเล ค.ศ.1982 เป็นอนุสัญญาเพียงฉบับเดียว แต่รวมหัวข้อของกฎหมายทางทะเลไว้ทั้งหมด มีบทบัญญัติทั้งสิ้น 320 ข้อ กับอีก 9 ผนวก ครอบคลุมเรื่องทะเลอาณาเขต เขตต่อเนื่องการเดินเรือ และช่องแคบ รัฐหมู่เกาะ เขตเศรษฐกิจจำเพาะ ไหล่ทวีป ทะเลหลวง การบริหารและอนุรักษ์สิ่งที่มีชีวิตในทะเลหลวง รัฐไร้ฝั่งทะเล การแสวงประโยชน์ในพื้นที่ก้นทะเลระหว่างประเทศ การสำรวจทางวิทยาศาสตร์ในทะเล และการระงับกรณีพิพาทระหว่างประเทศเกี่ยวกับทะเล เป็นต้น และการเข้าเป็นภาคีของรัฐ/ประเทศจะต้องอยู่ภายใต้บทบัญญัติทั้งหมด โดยไม่มีข้อสงวน ส่งผลให้ประเทศไทยต้องดำเนินการแก้ไขปรับปรุง หรือเพิ่มเติมกฎหมายภายในที่เกี่ยวข้องกับการดูและรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ทั้งนี้ เพื่อให้ประเทศไทยได้รับสิทธิและสามารถปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้ให้ไว้ในอนุสัญญาฯ ซึ่งในปัจจุบันพบว่า ประเทศไทยมีกฎหมายภายในที่เกี่ยวข้องกับทะเลเป็นจำนวนกว่า 70 ฉบับ จำแนกออกได้เป็น 6 กลุ่ม โดยเกี่ยวข้องกับหน่วยงานในระดับกระทรวงทั้งสิ้น จึงจำเป็นที่จะต้องดำเนินการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายทางทะเลให้ทันสมัยและสอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทางทะเล ค.ศ.1982

การดำเนินงานที่ผ่านมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเริ่มศึกษาและดำเนินการแก้ไขกฎหมายบางฉบับแล้ว เช่น พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2560 พระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ. 2562 การจัดทำ (ร่าง) พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. .... เป็นต้น พร้อมทั้งได้มีการจัดประชุมร่วมกันของหน่วยงานในเรื่องกฎหมายทางทะเล ที่แต่ละหน่วยงานต้องรับผิดชอบในการดำเนินการปรับปรุงแก้ไขให้ทันสมัยและสอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 และข้อบัญญัติที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม จนได้ข้อยุติในเบื้องต้นและจัดลำดับความเร่งด่วนของร่างกฎหมายที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข สำหรับหารือกับกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศต่อไป

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ภายใต้อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทางทะเล ค.ศ.1982 คือ ขีดความสามารถในการแสวงหาประโยชน์ก้นทะเลระหว่างประเทศของประเทศที่พัฒนาแล้วที่ไม่ยอมลงนามเป็นภาคีของอนุสัญญาฯ ทำให้ไม่สามารถดำเนินการให้บรรลุข้อตกลงร่วมกันได้ ส่งผลให้เกิดผลกระทบในบางเรื่อง เช่น ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากหลักการเขตเศรษฐกิจจำเพาะในเรื่องการประมง เนื่องจากหลักการนี้ทำให้พื้นที่ประมงของเรือประมงไทยที่เคยใช้เป็นที่ทำกินในฐานะเป็นทะเลหลวงต้องเปลี่ยนสภาพเป็นเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศเพื่อนบ้านไปกว่า 300,000 ตารางไมล์ทะเล ประกอบกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรทางทะเลของไทยที่มีความสอดคล้องกับอนุสัญญาฯ นั้นมีความเกี่ยวข้องกับหน่วยงานหลายหน่วยงาน จึงต้องอาศัยการดำเนินการแก้ไขกฎหมายอย่างบูรณาการ ส่งผลให้การการแก้ไขปรับปรุงข้อกฎหมายให้สอดรับกับอนุสัญญาฯ ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น เพื่อให้เป้าหมายที่กำหนดไว้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งดำเนินการปรับปรุงกฎหมายภายในที่เกี่ยวข้องกับทะเล ซึ่งมีอยู่ประมาณมากกว่า 70 ฉบับ ให้สอดคล้องกับตัวอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ.1982 ให้แล้วเสร็จโดยเร็ว โดยการบูรณาการการแก้ปัญหาทางทะเลตามภารกิจของแต่ละส่วนงานให้มีการมองเห็นปัญหาและเป้าหมายร่วมกันแบบองค์รวมที่มุ่งสู่การรักษาผลประโยชน์ของชาติเป็นสำคัญ ทั้งนี้เพื่อเป็นการรักษาสิทธิของประเทศไทยที่พึงมีจากการให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ และเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานของโลกในการบริหารจัดการในทุกมิติที่เกี่ยวข้องกับทะเลและมหาสมุทร ครอบคลุมบริเวณทั้งที่อยู่ภายใต้อำนาจแห่งชาติและภายนอก อันจะส่งผลให้ประเทศไทยสามารถแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับความมั่นคงทางทะเล อันได้แก่ ปัญหาการอ้างสิทธิ์ทับซ้อนทางทะเล ปัญหาความปลอดภัยของเส้นทางเดินเรือ ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางทะเล และปัญหาภัยธรรมชาติทางทะเลได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 20

ปฏิรูปกลไกด้านความหลากหลายทางชีวภาพทั้งระดับชาติและพื้นที่

● <u>เป้าหมาย</u> ●

พระราชบัญญัติว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพมีการบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพในบริบทของประเทศไทย

● <u>ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565</u> ●

มีการบังคับใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ

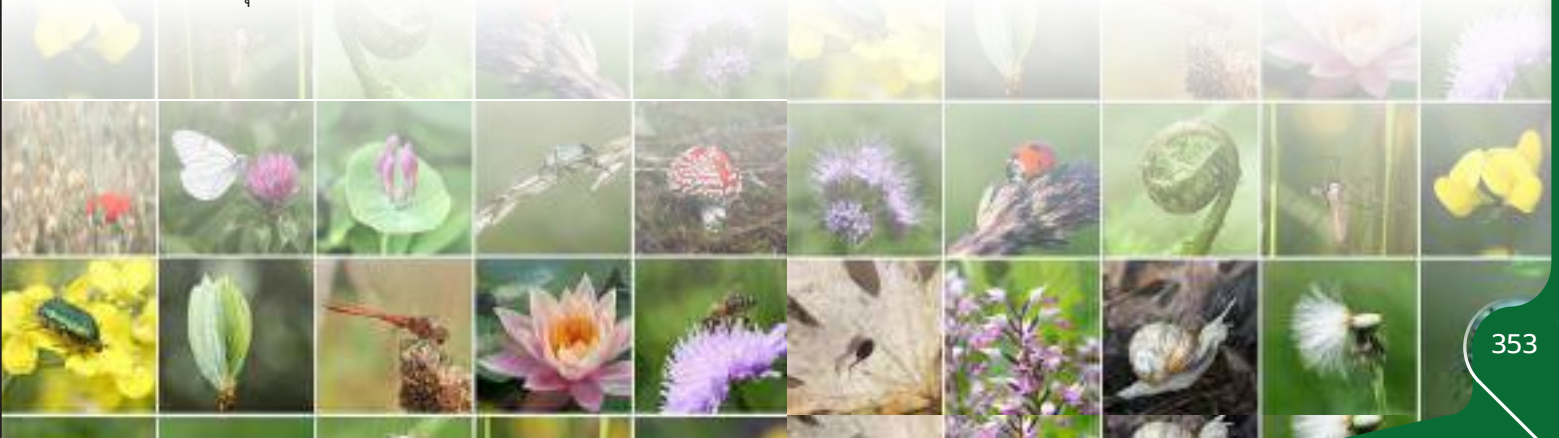

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ประเทศไทยมีทรัพยากรชีวภาพหลากหลายมากที่สุดแห่งหนึ่งของโลก ทั้งพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ รวมทั้งทรัพยากรชีวภาพที่เป็นฐานสำคัญของการเกษตร ยารักษาโรค และเศรษฐกิจทั้งระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ อย่างไรก็ตาม เมื่อจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้นประกอบกับการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาใช้ประโยชน์มากขึ้น ทำให้เกิดการนำทรัพยากรชีวภาพไปใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตยา อาหารมากขึ้น ส่งผลให้ความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทยได้ลดลงอย่างต่อเนื่อง และเกิดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่สมดุล ขาดการอนุรักษ์ คุ้มครอง ฟื้นฟูและการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน และขาดการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนในระดับพื้นที่อย่างแท้จริง ในการควบคุม กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และมีบทบาท อำนาจหน้าที่ในการดำเนินการภายใต้กลไกการทำงานที่เข้าถึงทุกภาคส่วนทุกระดับ ดังนั้น ประเทศไทยจึงจำเป็นที่จะต้องทบทวน ปรับปรุง พัฒนากฎหมายเฉพาะที่เกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพ และกำหนดนโยบาย และทิศทางของการดำเนินงานที่มีความชัดเจนเพื่อให้เกิดการกำกับดูแลและคุ้มครองทรัพยากรที่มีความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศอย่างบูรณาการ รวมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการอนุรักษ์ ดูแล คุ้มครอง และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อสร้างกลไกด้านความหลากหลายทางชีวภาพทั้งในระดับชาติและพื้นที่อย่างแท้จริง

การดำเนินงานที่ผ่านมา สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้จัดทำ (ร่าง) พระราชบัญญัติความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. .... และดำเนินการจัดประชุมเพื่อรับฟังความเห็นที่มีต่อ (ร่าง) พระราชบัญญัติฯ จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อจัดทำรายงานวิเคราะห์ผลกระทบจาก (ร่าง) พระราชบัญญัติฯ ในการนำเสนอต่อสำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี ตามลำดับต่อไป และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้พัฒนาพระราชบัญญัติด้านพืชแล้วเสร็จ 3 ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 ให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับการดำเนินงานในปัจจุบัน และอยู่ระหว่างการปรับปรุงพระราชบัญญัติส่งเสริมและอนุรักษ์พันธุ์สัตว์พื้นเมือง พ.ศ. .... โดยในส่วนของการดำเนินการปฏิรูปกลไกคณะกรรมการในระดับพื้นที่ อยู่ระหว่างจัดตั้งคณะกรรมการความหลากหลายทางชีวภาพในระดับจังหวัด เพื่อประสานการดำเนินงานปฏิรูประบบและเครือข่ายของศูนย์อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรท้องถิ่น ตำบล ให้เป็นไปในทิศทางที่ชัดเจนต่อไป

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย (ร่าง) พระราชบัญญัติความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. .... ถือเป็นกฎหมายกลางสำหรับบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศให้เป็นเอกภาพ และครอบคลุมการส่งเสริมและสนับสนุนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน ซึ่งมีหลักการที่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญและสอดคล้องกับเจตนารมณ์ตามอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลในการดำเนินงานมากขึ้น ทั้งนี้ ความท้าทายที่สำคัญคือการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนในระดับพื้นที่ ในการควบคุม กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และมีบทบาท อำนาจหน้าที่ในการดำเนินการ ผ่านการจัดตั้งคณะกรรมการความหลากหลายทางชีวภาพในระดับจังหวัด หรือแต่งตั้งบุคคลในภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เข้าเป็นคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการในชุดต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดการการอนุรักษ์ ดูแล คุ้มครองและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ ทั้งในระดับประเทศ ภูมิภาค จังหวัด ท้องถิ่น และชุมชนอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น การดำเนินการในระยะต่อไป ควรเร่งผลักดัน (ร่าง) พระราชบัญญัติความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. ... เพื่อก่อให้เกิดการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศอย่างบูรณาการและมีทิศทางการดำเนินการที่ชัดเจนและสอดคล้องกับการดำเนินงานและบริบทของประเทศ และควรเร่งสร้างกลไกของคณะกรรมการในระดับระดับพื้นที่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินการด้านความหลากหลายที่เชื่อมโยงทั้งในระดับประเทศ ภูมิภาค จังหวัด ท้องถิ่น และชุมชน ที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันและก่อให้เกิดความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทยอย่างยั่งยืนต่อไป

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 21

ปฏิรูประบบการวิจัยด้านความหลากหลายทางชีวภาพ

● **เป้าหมาย** ●

มีระบบวิจัยและพัฒนาที่ครอบคลุมตั้งแต่การวิจัยขั้นพื้นฐานและอนุกรมวิธาน นวัตกรรม และการประยุกต์ใช้เชิงเศรษฐกิจ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

● **ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565** ●

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 มีระบบการวิจัยด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่สอดคล้องกับการพัฒนาของประเทศ และสามารถนำงานวิจัยไปอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนใช้

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ประเทศไทยมีความหลากหลายทางชีวภาพที่อุดมสมบูรณ์ในการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ และเป็นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจ ทั้งในระดับประเทศ และระดับชุมชน อย่างไรก็ตาม ทรัพยากรชีวภาพไม่สามารถหลีกเลี่ยงผลกระทบที่สำคัญได้ เช่น การเปลี่ยนพื้นที่ป่าไม้เป็นพื้นที่เกษตร เป็นต้น ดังนั้น ประเทศไทยควรมีองค์ความรู้และการวิจัยที่สามารถนำไปต่อยอดให้เกิดการพัฒนาที่สมดุลต่อการใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์ไปพร้อมกัน และลดผลกระทบต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น เพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนานั้น จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการปฏิรูประบบการวิจัยด้านความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อพัฒนาระบบการวิจัยให้ครอบคลุมการวิจัยขั้นพื้นฐานและอนุกรมวิธาน การวิจัยเชิงลึกและการวิจัยเชิงนิเวศในระยะยาว โดยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงและนวัตกรรม และการเชื่อมโยงองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยส่งเสริมให้มีการจัดทำแผนการวิจัยและส่งเสริมการปฏิรูปองค์กรวิจัยด้านความหลากหลายทางชีวภาพสนับสนุน และส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากงานวิจัย เพื่อความก้าวหน้าทางความรู้และเทคโนโลยีและเพื่อต่อยอดงานวิจัยทรัพยากรชีวภาพให้เกิดผลผลิตอย่างเป็นรูปธรรมและตรงต่อความต้องการของประเทศ รวมทั้งส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาคีพัฒนาเพื่อต่อยอดการวิจัยให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

การดำเนินงานที่ผ่านมา การดำเนินการในช่วงปี 2563 สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) มุ่งสร้างความเข้มแข็งด้านงานวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวิจัยในระดับแนวหน้าของประเทศ (Frontier research) ซึ่งกลุ่มเป้าหมายการพัฒนางานวิจัยสามารถแบ่งออกได้เป็น 10 กลุ่มหลัก คือ (1) Biochemical (2) Cosmeceutical (3) Bio pharmaceutical (4) Precision medicine (5) Medical devices & implants (6) Food & feed (7) Precision agriculture (8) Mobility & logistic (9) Energy และ (10) Dual-use defense แต่มีประเด็นหลักที่ สวทช. ได้มุ่งเน้นการพัฒนามาโดยตลอด คือ เกษตรสมัยใหม่ (Precision agriculture) ที่เริ่มตั้งแต่กระบวนการต้นน้ำสู่การเก็บเกี่ยวที่เป็นการดึงศักยภาพนักวิจัยของ สวทช. ในการดำเนินการวิจัยร่วมกับพันธมิตร ทั้งในส่วนของการเพิ่มมูลค่าของสารตั้งต้นชีวภาพเพื่อให้เกิดสาระสำคัญที่มีมูลค่าสูง เช่น การผลิตเอนไซม์เพนโตซาเนสเพื่อใช้ในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ และการใช้เชื้อแบคทีเรียและการผลิตต้นเชื้ออาหารหมักสัตว์ เป็นต้น และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้สนับสนุนทุนการวิจัยภาคเกษตรด้านความหลากหลายทางชีวภาพ โดยแบ่งเป็นความหลากหลายของชนิดพันธุ์ ความหลากหลายของระบบนิเวศ และความหลากหลายของพันธุกรรม โดยได้สนับสนุนทุนไปแล้วทั้งสิ้น 30 โครงการ เพื่อก่อให้เกิดองค์ความรู้และนวัตกรรมใหม่ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ด้วยการวิจัยในเชิงวิชาการเพื่อนำไปต่อยอดการใช้ทรัพยากรชีวภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุด และยังคงรักษาสภาพความหลากหลายทางชีวภาพไว้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับการสนับสนุนงบประมาณตามแนวทางการปฏิรูปการวิจัยและนวัตกรรมด้านความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อการส่งเสริมให้เกิดการวิจัยในด้านความหลากหลายทางชีวภาพและสร้างความต่อเนื่องในการให้ทุนการวิจัยในด้านความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงพัฒนากลไกการเชื่อมโยงองค์ความรู้ งานวิจัย และนวัตกรรม เพื่อการกำหนดนโยบายและแผนของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และพัฒนาเศรษฐกิจจากความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งส่งเสริม สนับสนุนให้มีการวิจัยเชิงปฏิบัติการและการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ตามความต้องการของชุมชน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การปฏิรูประบบการวิจัยด้านความหลากหลายทางชีวภาพยังมีความท้าทายที่สำคัญ คือ การต่อยอดงานวิจัยด้านความหลากหลายชีวภาพเพื่อใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม โดยการกำหนดทิศทางเพื่อให้มีการวิจัยด้านความหลากหลายทางชีวภาพให้ตรงประเด็นและสอดคล้องกับการพัฒนาของประเทศ เพื่อให้เกิดการนำงานวิจัยไปพัฒนาการใช้ทรัพยากรชีวภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ควรให้ความสำคัญกับการวิจัยในด้านความหลากหลายทางชีวภาพโดยกำหนดทิศทางการวิจัยที่ตรงประเด็น มีความครอบคลุมทุกมิติ และสอดคล้องกับทิศการพัฒนาของประเทศ รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนงานวิจัยด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงและเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งจะนำไปสู่การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพอย่างมีเหตุผลและมีข้อมูลทางวิทยาศาสตร์สนับสนุน รวมทั้งส่งเสริมให้มีการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนบทเรียนและประสบการณ์ในการวิจัย โดยเฉพาะการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ระหว่างชุมชน สถาบันศึกษา และองค์กรที่เกี่ยวข้องต่อไป

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 22

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

ปฏิรูประบบข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศเพื่อการอนุรักษ์ คุ้มครอง ใช้ประโยชน์ และแบ่งปันผลประโยชน์ที่เป็นธรรม

● **เป้าหมาย** ●

ระบบข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศเพื่อการอนุรักษ์ คุ้มครอง ใช้ประโยชน์ และแบ่งปันผลประโยชน์ที่เป็นธรรม

● **ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565** ●

มีบัญชีรายการทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพและมีศูนย์ข้อมูลกลางด้านความหลากหลายทางชีวภาพ

ที่มา: สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน)

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ประเทศไทยมีความหลากหลายทางชีวภาพซึ่งได้รับการจัดอันดับให้อยู่ในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูงสุด 8 อันดับแรกของโลก โดยมีพืช สัตว์ จุลินทรีย์รวมกันประมาณ 56,874 ชนิด โดยแบ่งเป็นพืช 16,255 ชนิด สัตว์ 32,269 ชนิด และจุลินทรีย์ 8,354 ชนิด (ที่มา : BEDO (2561) ดังนั้น เพื่อให้การอนุรักษ์ คุ้มครอง ใช้ประโยชน์ รวมถึงแบ่งปันผลประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพเกิดความเป็นธรรม จึงจำเป็นต้องมีการปฏิรูประบบข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศ โดยการพัฒนาคลังข้อมูลทรัพยากรชีวภาพในระดับชาติ เพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูประบบข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศ และส่งเสริมให้มีการจัดทำบัญชีรายการทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพและแหล่งตัวอย่าง เพื่อให้หน่วยงานและชุมชนสามารถเข้าถึงการใช้ข้อมูล และมีการนำข้อมูลและตัวอย่างดังกล่าวไปสร้างองค์ความรู้เพื่อต่อยอดในการพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจ การแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม

การดำเนินงานที่ผ่านมา ได้มีการจัดทำระบบคลังข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย โดยสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) ได้จัดทำระบบฐานข้อมูลทรัพยากรชีวภาพ (www.thaibiodiversity.org) ที่รองรับการแสดงผลชนิดพันธุ์พืช สัตว์ และจุลินทรีย์ ทะเบียนชนิดพันธุ์ต่างถิ่น ผู้เชี่ยวชาญ สถานภาพการคุกคาม สถานภาพการคุ้มครองตามกฎหมาย งานวิจัย องค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพของชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งเชื่อมโยงข้อมูลอย่างเป็นระบบให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง โดยการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย และเผยแพร่ข้อมูลเป็นสาธารณะ เพื่อให้บริการแก่ผู้ใช้งานและประชาชนทั่วไปได้ใช้ประโยชน์ในชื่อ Thai Biodiversity ปัจจุบันมีการจัดทำข้อมูล

ให้อยู่ในรูปแบบของการแสดงบนแผนที่ เพื่อสร้างความพร้อมในการเชื่อมโยงข้อมูลและแลกเปลี่ยนข้อมูลให้มีข้อมูลหลายมิติ นำไปสู่การใช้ข้อมูลเพื่อขับเคลื่อนการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ และองค์การสวนพฤกษศาสตร์ได้พัฒนาแหล่งเรียนรู้และแหล่งอนุรักษ์ฟื้นฟูพันธุ์พืชใกล้สูญพันธุ์และพันธุ์พืชที่ถูกคุกคาม ซึ่งได้รวบรวมอนุรักษ์พันธุ์ไม้หายากใกล้สูญพันธุ์หรืออยู่ในภาวะคุกคาม ได้จำนวน 252 ชนิด และนำพืชคืนถิ่นฟื้นฟู จำนวน 17 ชนิด

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ด้วยเรื่องที่สำคัญในการปฏิรูประบบข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพ คือ การพัฒนาคลังข้อมูลทรัพยากรชีวภาพในระดับชาติที่ครอบคลุมทุกมิติ เนื่องจากทรัพยากรชีวภาพในประเทศไทยมีความหลากหลายและขาดการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบมาเป็นระยะเวลานาน ทำให้การจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชีวภาพให้ครบถ้วนในทุกมิติเพื่อนำไปใช้ประโยชน์อาจต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการมากกว่าปกติ เพื่อก่อให้เกิดการอนุรักษ์ คุ้มครอง ใช้ประโยชน์ รวมถึงแบ่งปันผลประโยชน์ที่เป็นธรรม

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น การดำเนินการในระยะต่อไป ควรมีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพให้มีความครอบคลุมและครบถ้วน โดยเฉพาะการเก็บข้อมูลที่มีความจำเพาะหรือข้อมูลเชิงพื้นที่ ซึ่งดำเนินการจัดทำบัญชีรายการความหลากหลายทางชีวภาพและแหล่งตัวอย่าง และการพัฒนาฐานข้อมูลของธนาคารทรัพยากรชีวภาพแห่งชาติ (National Biobank of Thailand) ซึ่งจำเป็นต้องเร่งบูรณาการฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพระหว่างหน่วยงานให้สามารถเชื่อมโยงข้อมูลได้อย่างครอบคลุมและทั่วถึง เพื่อสร้างเครือข่ายฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพที่มีความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ เพื่อก่อให้เกิดการปฏิรูประบบข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศเพื่อการอนุรักษ์ คุ้มครอง ใช้ประโยชน์และแบ่งปันผลประโยชน์ที่เป็นธรรมต่อไป

ปี 2562
ปี 2563

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 23

ปฏิรูประบบและเครือข่ายฐานทรัพยากรท้องถิ่นให้ครอบคลุมทั่วประเทศ รวมถึงเครือข่ายระดับประเทศและอาเซียน

• เป้าหมาย •

มีศูนย์อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรท้องถิ่น ตำบล ครอบคลุมทั่วประเทศ และมีการเชื่อมโยงเครือข่ายสู่ระดับประเทศ ระหว่างประเทศและภูมิภาค และมีการบูรณาการงานฐานข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่นและเครือข่ายความร่วมมือในการอนุรักษ์ คุ้มครอง ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

• ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 •

มีศูนย์อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรท้องถิ่น ครอบคลุมทั่วประเทศ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

เครือข่ายฐานทรัพยากรท้องถิ่นยังขาดการบูรณาการเชื่อมกันระหว่างฐานข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่ ส่งผลให้การบริหารจัดการและใช้ประโยชน์ทรัพยากรท้องถิ่นยากต่อการดำเนินการในระดับนโยบายที่ครอบคลุมระดับประเทศและระดับภูมิภาค จึงจำเป็นต้องมีการปฏิรูประบบและเครือข่ายฐานทรัพยากรท้องถิ่นให้ครอบคลุมทั่วประเทศ รวมถึงเครือข่ายระดับประเทศและอาเซียน เพื่อให้เกิดมีการบูรณาการฐานข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่น และเครือข่ายความร่วมมือในการอนุรักษ์ คุ้มครอง ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพในท้องถิ่นอย่างเป็นระบบและเป็นธรรมอย่างยั่งยืน โดยมุ่งให้ความสำคัญกับการบูรณาการฐานข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ โรงเรียนและชุมชนที่เป็นเจ้าของทรัพยากรเป็นหลักในการอนุรักษ์ทรัพยากรในท้องถิ่น ซึ่งมีหน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษา เป็นพี่เลี้ยงและกำหนดพื้นที่เป้าหมาย (ระดับจังหวัด) รวมทั้งยกระดับกลไกและเครือข่ายจากหน่วยงานภาคีภายใต้โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) ขึ้นเป็นเครือข่ายศูนย์อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรท้องถิ่น ตำบล พร้อมขยายให้ครบทุกตำบลทั่วประเทศ ตลอดจนกำหนดพื้นที่ต้นแบบพื้นที่เป้าหมาย และขยายผลการดำเนินการต่อเนื่องเพื่อเป็นฐานในการบริหารจัดการทรัพยากรท้องถิ่นที่เชื่อมโยงเครือข่ายสู่ระดับประเทศ ระหว่างประเทศและภูมิภาคต่อไป

การดำเนินงานที่ผ่านมา สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) (สพภ.) ได้มีการดำเนินการจัดทำ (ร่าง) พระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรชีวภาพ พ.ศ. .... เพื่อกำหนดแนวทางการแบ่งปันการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพท้องถิ่น และได้จัดตั้งศูนย์เรียนรู้การใช้ประโยชน์และอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนให้ชุมชนในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพควบคู่กับการอนุรักษ์อย่างยั่งยืน ถือว่าเป็นการสร้างความมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการข้อมูลระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคม

และ สพภ. ได้สนับสนุนการจัดตั้งธนาคารความหลากหลายทางชีวภาพ 15 แห่ง พร้อมจัดทำ (ร่าง) คู่มือการจัดทำธนาคารความหลากหลายระดับชุมชน และได้ดำเนินการศึกษา รวบรวม ข้อมูลด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ต่าง ๆ อาทิ แนวโน้มการพัฒนาการใช้ประโยชน์จากสมุนไพรเพื่อเป็นพืชเศรษฐกิจใหม่ 1 เรื่อง พัฒนาการเก็บรักษาพันธุกรรมพืชตระกูลหัว 58 สายพันธุ์ สำรวจรวบรวมข้อมูลไม้มีค่า สถานการณ์ตลาด ทั้งในและต่างประเทศ เป็นต้น นอกจากนี้ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้ดำเนินการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) เพื่ออนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพของชุมชน โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าร่วมดำเนินการจำนวน 4,216 แห่ง

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การขับเคลื่อนให้เกิดศูนย์อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรท้องถิ่นให้ครบทุกตำบลทั่วประเทศนั้น ยังคงมีข้อจำกัดด้านงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และบุคลากรในการขับเคลื่อนภารกิจของศูนย์ ฯ รวมทั้งความรู้ความเข้าใจและความตระหนักรู้ของประชาชนเกี่ยวกับคุณค่าความสำคัญของทรัพยากรในพื้นที่ เพื่อก่อให้เกิดการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเท่าเทียม เป็นธรรมแก่ชุมชนผู้เป็นเจ้าของและดูแลรักษาทรัพยากรในพื้นที่ให้ดำรงอยู่ด้วยความเป็นธรรมต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินการในระยะต่อไป ควรส่งเสริมการดำเนินการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่ออนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพของชุมชน ให้ครอบคลุมทั่วประเทศ และควรขยายศูนย์อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรท้องถิ่นในระดับตำบล ให้ครบทุกตำบลทั่วประเทศ เพื่อให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ด้านความหลากหลายทางชีวภาพของชุมชน และเชื่อมโยงเครือข่ายสู่ระดับประเทศ ระหว่างประเทศและภูมิภาค พร้อมทั้งบูรณาการฐานข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องและเครือข่ายความร่วมมือ ในการอนุรักษ์ คุ้มครอง ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพในท้องถิ่นอย่างเป็นระบบเป็นธรรม และยั่งยืน

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 24

ปฏิรูประบบบุคลากรด้านความหลากหลายทางชีวภาพ

● เป้าหมาย ●

ระบบบุคลากรด้านความหลากหลายทางชีวภาพมีแผนพัฒนาระบบบุคลากรด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่ชัดเจนและสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

บุคลากรด้านความหลากหลายทางชีวภาพมีทักษะความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ มีตำแหน่งงาน เส้นทางอาชีพ และความมั่นคง

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ทรัพยากรชีวภาพสามารถนำมาพัฒนาและต่อยอดในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และสามารถนำมาสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจจากการใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพได้ โดยขึ้นอยู่กับการศึกษา การวิจัยพื้นฐานและการวิจัยเชิงลึก รวมถึงขึ้นอยู่กับเทคโนโลยีและนวัตกรรมขั้นสูง ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยองค์ความรู้ด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่ถูกต้องและครอบคลุม อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังคงขาดแคลนบุคลากรด้านอนุกรมวิธานและสาขาที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการสร้างและพัฒนาบุคลากรด้านอนุกรมวิธานและสาขาที่เกี่ยวข้อง ให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะในเชิงสหสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง (multidisciplinary science) เช่น นักสรีรวิทยา นักกายวิภาค นักสัณฐานวิทยา นักชีวโมเลกุล นักเกษตร นักเคมีวิเคราะห์ นักกฎหมาย นักอนุกรมวิธานในสาขาที่ขาดแคลน นักอนุกรมวิธานสมทบ นักชีวสารสนเทศ นักวิศวะกรรมชีวภาพ นักพันธุศาสตร์ นักพันธุวิศวกรรม ฯลฯ ทั้งในระดับ formal และ non - formal education รวมทั้งในมิติของการพัฒนาบุคลากรด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมทั้งในส่วนกลางและท้องถิ่นให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ทั้งปัจจุบัน และอนาคต เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทการพัฒนาประเทศที่มุ่งสร้างเศรษฐกิจด้วยเศรษฐกิจชีวภาพ รวมทั้งการจัดทำแผนพัฒนาระบบบุคลากรด้านความหลากหลายทางชีวภาพ สามารถส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนาบุคลากรด้านอนุกรมวิธานและสาขาที่เกี่ยวข้องสอดคล้องกับสถานการณ์และการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ และสร้างอัตรากำลัง ตำแหน่งงาน และเส้นทางอาชีพของบุคลากรด้านความหลากหลายทางชีวภาพ พร้อมทั้งสนับสนุนการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานที่รองรับตำแหน่งงาน และสร้างแรงจูงใจให้มีการเข้ามาศึกษาทางด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ตลอดจนเสริมสร้างศักยภาพของบุคลากรให้เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ พร้อมสร้างภาวะผู้นำและทักษะองค์ความรู้ที่จำเป็นเพื่อให้ประเทศไทยเป็นผู้นำทางด้านการวิจัยและพัฒนาในภูมิภาคอาเซียน

การดำเนินงานที่ผ่านมา มีการดำเนินกิจกรรมที่เน้นกระบวนการพัฒนาบุคลากรในด้านต่าง ๆ อาทิ กิจกรรมการจัดสรรทุนเล่าเรียนสาขาอนุกรมวิธานและสาขาที่เกี่ยวข้องตามความต้องการของหน่วยงาน และจัดการฝึกอบรมและดูงานด้านอนุกรมวิธานอย่างต่อเนื่อง กิจกรรมสร้างและพัฒนาบุคลากรที่สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศในเชิงสหสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง ทั้งในระบบและนอกระบบการศึกษา รวมถึงบุคลากรในท้องถิ่นและชุมชน เพื่อขับเคลื่อนสังคมไทยสู่ความเป็นสังคมบนฐานของความรู้ใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตลอดจนระบบการวิจัยและพัฒนาให้เชื่อมโยงกับชีวิตจริงในสังคมและให้สามารถใช้

ความรู้ของโลกได้อย่างชาญฉลาด และมีการดำเนินการ Biodiversity Research and Training Program - BRT หรือเรียกโดยย่อว่า “โครงการบีอาร์ที” เพื่อสนับสนุนทุนวิจัยและวิทยานิพนธ์แก่นิสิตนักศึกษาในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก เพื่อศึกษาวิจัยทรัพยากรชีวภาพในภูมิภาคต่าง ๆ ในประเทศไทย รวมทั้งสนับสนุนการฝึกอบรมระยะสั้นเพื่อพัฒนาศักยภาพงานวิจัยด้านความหลากหลายทางชีวภาพในประเทศไทยให้มั่นคงและยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการสร้างนักวิจัยรุ่นใหม่ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อเพิ่มศักยภาพของงานวิจัยด้านความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นเพื่อค้นคว้าหาแหล่งทรัพยากรพันธุกรรมของสิ่งมีชีวิตที่สามารถนำมาพัฒนาให้เกิดคุณค่าทางเศรษฐกิจของประเทศ นอกจากนี้ องค์การสวนสัตว์ (อสส.) ดำเนินการด้านสวนสัตว์ เพื่อสร้างเป็นสังคมการเรียนรู้ แบ่งปัน ผ่านการศึกษาด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งเป็นแหล่งศึกษา รวบรวมถ่ายทอดองค์ความรู้และเป็นศูนย์การเรียนรู้ ด้านสัตว์ป่าแบบบูรณาการสำหรับนักเรียน เยาวชน และประชาชนทั่วไป และส่งเสริมการเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน โดยมีนักเรียนที่เข้าร่วมแผนงานนำนักเรียนเข้าเรียนรู้ในสวนสัตว์ในปี 2563 จำนวน 578,042 คน เพื่อการพัฒนาบุคลากรที่สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ และสามารถดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับด้านความหลากหลายทางชีวภาพได้อย่างเหมาะสมถูกต้อง รวมทั้งสามารถใช้ทรัพยากรชีวภาพให้เกิดประโยชน์ได้อย่างสูงสุด

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการสร้างและพัฒนาบุคลากรด้านอนุกรมวิธานและสาขาที่เกี่ยวข้อง มีความท้าทายที่สำคัญ คือ การสร้างแรงจูงใจเพื่อสร้างบุคลากรด้านความหลากหลายทางชีวภาพ เนื่องจากสาขาความหลากหลายทางชีวภาพ สาขาอนุกรมวิธาน และสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นสาขาวิชาเฉพาะ ต้องอาศัยกระบวนการวางแผนเพื่อสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในด้านดังกล่าวเข้ามาปฏิบัติงาน รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรที่มีอยู่เดิม มุ่งให้ความสำคัญในการศึกษาเพิ่มเติม และแสดงให้เห็นเส้นทางความก้าวหน้าในอาชีพของตน เพื่อสร้างบุคลากรที่โดดเด่นด้วยคุณภาพด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ที่จะเป็นพลังสำคัญในการพัฒนางานด้านความหลากหลายทางชีวภาพของไทย เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์และประโยชน์ต่อประเทศอย่างยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินการในระยะต่อไป ในประเด็นปฏิรูประบบบุคลากรด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ควรมุ่งเน้นการให้ทุนการศึกษาและการสนับสนุนการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานที่รองรับตำแหน่งงาน รวมทั้งการกำหนดข้อมูลและประชาสัมพันธ์เส้นทางความก้าวหน้าและผลประโยชน์ที่ได้รับจากอนุกรมวิธานและสาขาที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพของบุคลากรด้านอนุกรมวิทยาและสาขาที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเสริมสร้างความตระหนักและความรู้ความเข้าใจด้านความหลากหลายทางชีวภาพผ่านการบูรณาการร่วมกันจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 25

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

ปฏิรูประบบกลไกรองรับการใช้ประโยชน์และอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

● <u>เป้าหมาย</u> ●

เศรษฐกิจชีวภาพ (Bio Economy) เป็นหนึ่งในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ที่ผลักดันการดำเนินงานในทุกภาคส่วนการพัฒนาและการผลิตในทิศทางที่สมดุลกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับบริบททางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

● <u>ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565</u> ●

มีแผนขับเคลื่อนเศรษฐกิจชีวภาพของประเทศ

เศรษฐกิจชีวภาพแก้ปัญหาโลก

ที่มา: สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, 2562

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

การขับเคลื่อนกลไกเพื่อรองรับการใช้ประโยชน์และอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน มี 3 ระดับ ได้แก่ **ในระดับนโยบาย** มุ่งเน้นการผลักดันเศรษฐกิจชีวภาพ เป็นหนึ่งในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ โดยจัดทำแผนขับเคลื่อนเศรษฐกิจชีวภาพของประเทศ ผลักดันการดำเนินงานในทุกภาคส่วนการพัฒนาและการผลิต เร่งรวบรวมข้อมูลและประเมินมูลค่าที่เกิดจากการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพ และประมาณการศักยภาพในอนาคต ทั้งกระบวนการ ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ รวมทั้งกำหนดเป้าหมายและทิศทางการพัฒนาแต่ละภาคส่วนให้คำนึงถึงต้นทุนธรรมชาติและความมั่นคงทางชีวภาพเป็นความสำคัญควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม **ในระดับภาคส่วน** อาทิ ภาคเกษตร สาธารณสุข พลังงาน ท่องเที่ยว การศึกษาวิจัย และภาคประชาชน ในการผลักดันกระบวนการผลิตและการบริโภคอย่างยั่งยืน รวมทั้งสร้างแรงบันดาลใจให้กับทุกภาคส่วน เพื่อเข้ามามีบทบาทในการดำเนินธุรกิจที่มีความรับผิดชอบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ และใน**ระดับพื้นที่/ชุมชนท้องถิ่น** เพื่อการสร้างศักยภาพในระดับพื้นที่/ชุมชนท้องถิ่น เพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชนให้เป็นผลิตภัณฑ์มูลค่าสูง ซึ่งการยกระดับกลไกและเครือข่ายจากหน่วยงานภาคีภายใต้โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) ให้มีความเชื่อมโยงกับการดำเนินงานของหน่วยงานอื่นที่มีรูปแบบคล้ายคลึงกัน และปรับรูปแบบและการดำเนินงานให้สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน จากความสำคัญของการดำเนินงานทั้ง 3 ระดับข้างต้น จึงนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายเพื่อสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับบริบททางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

มาตรการส่งเสริม SME กลุ่มเป้าหมายในอุตสาหกรรม เศรษฐกิจชีวภาพ "Boost BIO Pathway"

ที่มา: สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, 2562

การดำเนินงานที่ผ่านมา กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (อว.) ผลักดันให้เศรษฐกิจชีวภาพเป็นหนึ่งในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ที่มีการจัดทำข้อเสนอ BCG In Action: The New Sustainable Growth Engine เพื่อเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว โดยมุ่งเน้นการพัฒนาใน 4 สาขา ได้แก่ 1) การเกษตรและอาหาร 2) สุขภาพและการแพทย์ 3) พลังงาน วัสดุ และเคมีชีวภาพ และ 4) การท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ พร้อมจัดตั้งคณะกรรมการนโยบายระดับชาติ จัดตั้งสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจ BCG และอว. ได้จัดตั้งหน่วยบริหารจัดการโครงการยุทธศาสตร์รายสาขาของเศรษฐกิจ BCG 8 สาขา (เกษตร อาหาร การแพทย์และสุขภาพ พลังงาน วัสดุและเคมีชีวภาพ ท่องเที่ยวบริการและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เศรษฐกิจหมุนเวียน และดิจิทัลแพล็ตฟอร์ม) พร้อมทั้งเสนอแผนการดำเนินงาน ระยะ 10 ปี (Roadmap and Milestone) ของเศรษฐกิจ BCG ทั้ง 8 สาขา อีกทั้ง ยังมีการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการกำหนดกลไกและแนวทางการเชื่อมโยงผลประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพกลับสู่การอนุรักษ์ โดยสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) (สพภ.) ได้ประกาศใช้ BEDO Concept ซึ่งเป็นหลักการสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ และหนึ่งในหลักการสำคัญ คือ เมื่อมีรายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ต้องปันรายได้กลับไปอนุรักษ์ ทั้งนี้ สพภ. ใช้เครื่องหมายส่งเสริม Bio Economy Promotion Mark เป็นเครื่องมือสำคัญเพื่อการันตีคุณภาพของสินค้าที่มีการนำทรัพยากรชีวภาพมาใช้เป็นทุนในการประกอบธุรกิจ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ที่สำคัญ คือ การผลักดันการใช้ประโยชน์และอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ตั้งแต่ระดับนโยบายไปจนถึงระดับท้องถิ่นนั้น ต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงาน ซึ่งบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านความหลากหลายทางชีวภาพในหน่วยงานภาครัฐอาจไม่เพียงพอที่จะผลักดันการนำทรัพยากรทางชีวภาพไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและอนุรักษ์ทรัพยากรทางชีวภาพไปพร้อมกันอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินการในระยะต่อไป เพื่อให้บรรลุเป้าหมายด้านระบบกลไกรองรับการใช้ประโยชน์และอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการปฏิบัติโดยยึดข้อเสนอ BCG In Action: The New Sustainable Growth Engine เพื่อเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว ซึ่งเป็นหลักการสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ และการสร้างกลไกผลักดันวิถีการผลิตและบริโภคอย่างยั่งยืนทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ ให้เกิดการบูรณาการร่วมกันของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องให้การดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนงานที่ได้วางไว้ เพื่อก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมทั้ง 3 ระดับ ทั้งระดับนโยบาย ระดับภาคส่วน และระดับพื้นที่/ชุมชนท้องถิ่น ในการบรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างยั่งยืน

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 26

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เสริมสร้างระบบบริหารจัดการมลพิษที่แหล่งกำเนิดให้มีประสิทธิภาพ

● <u>เป้าหมาย</u> ●

ระบบบริหารจัดการมลพิษที่แหล่งกำเนิดมีประสิทธิภาพส่งผลต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน

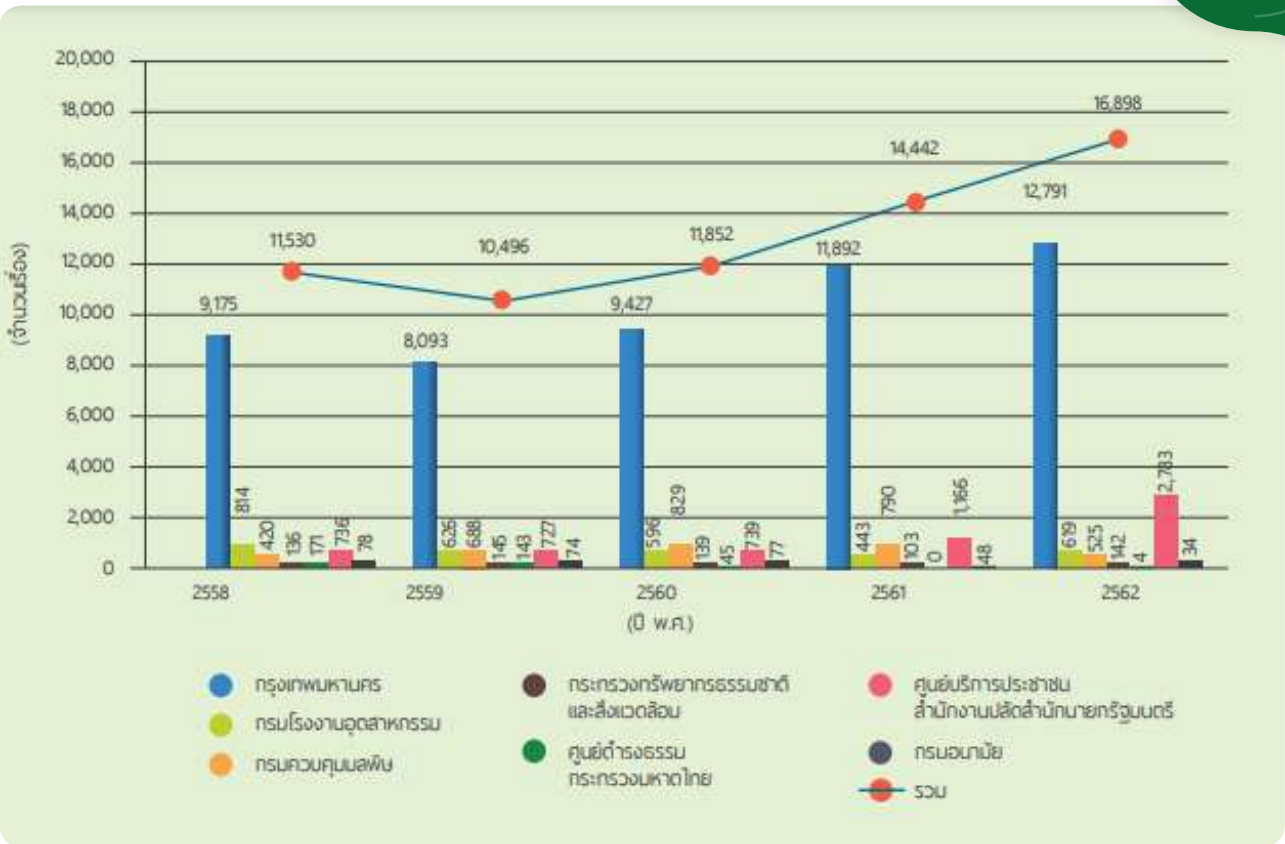
● <u>ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565</u> ●

ค่าความเข้มข้นของฝุ่นละอองขนาดเล็กในบรรยากาศลดลงเหลือ 25.5 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร น้ำเสียชุมชนได้รับการจัดการอย่างถูกต้องอย่างน้อยร้อยละ 50 ขยะมูลฝอยได้รับการจัดการอย่างถูกต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 ปริมาณการใช้ถุงพลาสติกและกล่องโฟมบรรจุอาหารที่ทำจากวัสดุย่อยสลายยากลดลงอย่างน้อยร้อยละ 50 มลพิษที่เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรมลดลงร้อยละ 85

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

จากข้อมูลสถานการณ์มลพิษของประเทศไทยปี 2562 โดยกรมควบคุมมลพิษ พบว่า **มลพิษทางอากาศ**ในภาพรวมมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นจากปี 2561 เล็กน้อย ปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM 2.5 (ทุกพื้นที่มีค่าเฉลี่ยรายปีเกินมาตรฐาน) ฝุ่นละออง PM 10 (ค่าเฉลี่ยรายปีทั้งประเทศอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ยกเว้นพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล) และก๊าซโอโซน (ปริมาณลดลงจากปี 2561 แต่ยังมีค่าเกินมาตรฐานในหลายพื้นที่) ซึ่งมีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแบบสุดขั้ว (extreme weather) การขยายตัวของเมือง การเติบโตของภาคอุตสาหกรรม การเผาในที่โล่ง ตลอดจนปัญหาหมอกควันข้ามแดนในภูมิภาคอาเซียน ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน ทัศนวิสัยการมองเห็น ธุรกิจการท่องเที่ยวและภาพรวมเศรษฐกิจของประเทศ **คุณภาพแหล่งน้ำผิวดิน** ส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์พอใช้ถึงดี มีแหล่งน้ำที่อยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมร้อยละ 18 ส่วนใหญ่อยู่ในภาคกลางและภาคตะวันออก โดยผลกระทบต่อคุณภาพน้ำผิวดินเกิดจากหลายปัจจัย อาทิ จำนวนประชากรที่เพิ่มสูงขึ้น ระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชนมีจำนวนไม่เพียงพอ ตลอดจนการลักลอบทิ้งน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม **คุณภาพน้ำทะเล** ในปี 2562 ส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์พอใช้ถึงดีมาก พื้นที่อ่าวไทยตอนในมีค่าไม่เป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพน้ำทะเลมากกว่าพื้นที่อื่น โดยผลกระทบต่อคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งปี 2562 เกิดจากจำนวนประชากรและนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นและการระบายน้ำเสียที่ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานออกสู่ทะเลโดยตรง สำหรับ **สถานการณ์ขยะมูลฝอย** ในปี 2562 มีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้นประมาณ 28.71 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2561 ร้อยละ 3 เนื่องจากชุมชนเมืองมีการขยายตัว ประชาชนมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภค ผู้บริโภคยุคใหม่นิยมความสะดวกสบายโดยเฉพาะการสั่งซื้อสินค้าและบริการสั่งอาหารออนไลน์ ทำให้เกิดขยะพลาสติกบรรจุอาหารเป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม การจัดการขยะมูลฝอยมีแนวโน้มดีขึ้น โดยขยะมูลฝอยชุมชนได้ถูกคัดแยก ณ ต้นทาง และนำกลับไปใช้ใหม่ 12.52 ล้านตัน หรือร้อยละ 44 ของปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ มีการศึกษาวัฏจักรชีวิตของผลิตภัณฑ์พลาสติกเป้าหมายในปี 2561 จากปริมาณ 2.22 ล้านตัน พบว่า เกิดเป็นขยะในปี 2562 จำนวน 1.91 ล้านตัน

สถิติเรื่องร้องเรียนปัญหามลพิษ ปี 2558 - 2562

ที่มา: รายงานสถานการ์มลพิษของประเทศไทย ปี 2562

การดำเนินงานที่ผ่านมา ภาคีเครือข่ายหน่วยงานภาครัฐ อาทิ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงการคลัง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ดำเนินโครงการเสริมสร้างพัฒนาระบบบริหารจัดการมลพิษจากแหล่งกำเนิดผ่านการยกร่างกฎหมายเพื่อผลักดันให้เกิดการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ สร้างความตระหนักรู้ให้ประชนชนมีความรู้ความเข้าใจในปัญหาและแนวทางการลดมลพิษจากชุมชน อุตสาหกรรมและเกษตรกรรม เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนการสร้างแรงจูงใจแก่ผู้ประกอบการในการผลิตสินค้าบริการและพัฒนานวัตกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยมีการดำเนินงานและโครงการสำคัญ ๆ อาทิ โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษจากขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย โครงการพัฒนาและขยายผลการลดใช้สารเคมีเพื่อการเกษตร วางโครงสร้างร่างพระราชบัญญัติการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. .... จัดทำ (ร่าง) แผนปฏิบัติการด้านการจัดการขยะพลาสติกระยะที่ 1 (2563 - 2565) จัดทำสื่อและประสานกับภาคีเครือข่ายในการรณรงค์ลดใช้ถุงพลาสติกและโฟม สร้างความเข้าใจการพัฒนาไปสู่ “เมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ” และจัดทำร่างพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... เพื่อช่วยกระตุ้นอุปสงค์การใช้พลาสติกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ไม่เพียงแต่ปัญหาจากภาคอุตสาหกรรม และเกษตรกรรมเท่านั้นที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ปัญหามลพิษจากการใช้รถยนต์ในเขตเมืองก็เป็นปัญหาสำคัญที่ก่อให้เกิดมลพิษฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM 2.5 โดยเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร ส่งผลกระทบต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชนจำนวนมาก

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย แนวทางการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจ และการร่วมมือกันของทุกภาคส่วนในการดำเนินการอย่างบูรณาการและเป็นระบบ โดยยึดกรอบแนวคิดการป้องกันไว้ก่อน (Precautionary Principle) เน้นการป้องกันผลกระทบล่วงหน้า โดยการสร้างระบบภูมิคุ้มกันให้กับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะในพื้นที่เสี่ยง ขับเคลื่อนมาตรการป้องกันและลดการเกิดมลพิษที่ต้นทาง เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการมลพิษและการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ และมุ่งเน้นแนวทางการขับเคลื่อนวาระแห่งชาติ “การแก้ไขปัญหามลพิษด้านฝุ่นละออง” ตลอดจนการสร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบโดยเฉพาะในระดับปัจเจกที่ต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 27

ปรับปรุงระบบและกลไกการเฝ้าระวัง ติดตาม และตรวจสอบมลพิษ

● <u>เป้าหมาย</u> ●

มีระบบเฝ้าระวัง ติดตามและตรวจสอบมลพิษที่กำหนดหน่วยงานรับผิดชอบชัดเจน พัฒนากลไกการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน

● <u>ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565</u> ●

จัดทำทำเนียบการปลดปล่อยและเคลื่อนย้ายมลพิษ (PRTR) ของจังหวัดที่ถูกกำหนดเป็นพื้นที่สำคัญ กลไกส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการเฝ้าระวัง ควบคุม ติดตามและตรวจสอบมลพิษได้รับการพัฒนาและถูกนำไปใช้จริง

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ประเทศไทยประสบปัญหามลพิษจากทั้งจากภาคอุตสาหกรรม ภาคเกษตรกรรมและจากชุมชน ปัญหามลพิษเหล่านี้มีอยู่หลากหลายรูปแบบ เช่น มลพิษทางอากาศ มลพิษทางเสียง มลพิษทางน้ำ และปัญหาการจัดการขยะ ซึ่งล้วนส่งผลกระทบทางลบต่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม ประกอบกับในปัจจุบันยังขาดการบูรณาการทำงานร่วมกันของหน่วยงานภาครัฐที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม รวมทั้งยังขาดความชัดเจนในแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ทำให้ระบบการดำเนินการเฝ้าระวัง ติดตามและตรวจสอบมลพิษไม่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

การดำเนินงานที่ผ่านมา กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงอุตสาหกรรม ได้ดำเนินการตามแนวทางการปฏิรูปเพื่อปรับปรุงระบบและกลไกการเฝ้าระวัง ติดตามและตรวจสอบมลพิษ โดยมีเจ้าภาพหลักที่มีอำนาจชัดเจนในการประสานงานและกำกับดูแล รวมไปถึงการกำหนดกฎระเบียบ มาตรการต่าง ๆ ในการบริหารจัดการมลพิษให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ผ่านการดำเนินงาน และโครงการต่าง ๆ อาทิ โครงการติดตามตรวจสอบและบังคับการกำกับแหล่งกำเนิดมลพิษและการจัดการเรื่องร้องเรียนด้านมลพิษ โครงการพัฒนาเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน โครงการพัฒนาศักยภาพองค์กรในระดับมหาวิทยาลัย และการเพิ่มขีดความสามารถในการตรวจสอบมลพิษด้านการปศุสัตว์

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ดี ปัญหาความซ้ำซ้อนในภารกิจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับประเด็นสิ่งแวดล้อมยังคงเป็นความท้าทายในการดำเนินงาน การเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานในการแก้ไขปัญหาการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องสำคัญ กระบวนการปรับปรุง แก้ไข กฎระเบียบข้อบังคับ ตลอดจนการประสานความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้หน่วยงานเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบของตนอย่างชัดเจนและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยระยะเวลา ความรู้ ความเข้าใจของบุคลากรในหน่วยงานในการแสวงหาแนวทางเพื่อปรับปรุงระบบและกลไกการเฝ้าระวัง ติดตามและตรวจสอบมลพิษให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรมและนำไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน หน่วยงานภาครัฐจำเป็นต้องมีการเชื่อมโยงการดำเนินงานร่วมกัน เพื่อการตัดสินใจเชิงนโยบายที่เหมาะสม ทันท่วงที บนพื้นฐานของข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน และมีการบูรณาการใช้ประโยชน์ร่วมกันระหว่างหน่วยงาน การนำเอาเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาททั้งในส่วนการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ การพัฒนาระบบฐานข้อมูลร่วมกัน ตลอดจนในภาคประชาชนที่สามารถใช้เครื่องมือทางเทคโนโลยีในการมีส่วนร่วมเฝ้าระวัง ตรวจสอบ และรายงานการก่อมลพิษที่พบเห็น นับเป็นอีกหนทางหนึ่งที่จะช่วยยกระดับกลไกในการควบคุมการก่อมลพิษจากแหล่งกำเนิดได้อย่างครอบคลุมมากขึ้น

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 28

ผลักดันทุกภาคส่วนให้ร่วมแก้ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

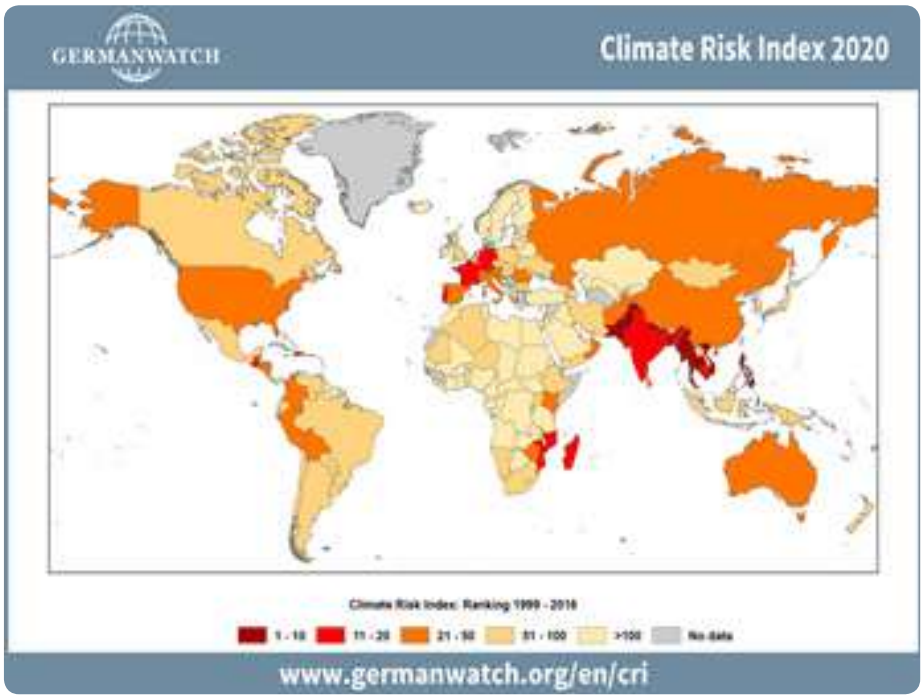
● <u>เป้าหมาย</u> ●

ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาชนในการร่วมแก้ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศสร้างการเติบโตบนฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน

● <u>ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565</u> ●

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้รับการพัฒนาและมีผลบังคับใช้

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยธรรมชาติมีความผันผวน ก่อให้เกิดผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมในวงกว้าง จากรายงาน Global Climate Risk Index 2019 (รายงานสถานการณ์สิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2562) ระบุว่า อุณหภูมิเฉลี่ยผิวโลกในปี 2562 มีอุณหภูมิสูงที่สุด การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นปัญหาที่ทุกประเทศจะต้องเตรียมการเฝ้าระวังและเตรียมพร้อมรับมือ โดยประเทศไทยเข้าร่วมเป็นภาคีความตกลงปารีส (Paris Agreement) เมื่อปี พ.ศ. 2559 ระบุเป้าหมายการลดก๊าซเรือนกระจก ปี ค.ศ. 2030 (พ.ศ. 2573) ขั้นต่ำที่ร้อยละ 20 จากกรณีปกติ (Business as Usual) และเป้าหมายขั้นสูงที่ร้อยละ 25 ผลกระทบจากสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงไปพบได้ในทุกภาคส่วน โดยเฉพาะผลกระทบต่อความมั่นคงทางอาหารของโลก ซึ่งเกี่ยวเนื่องโดยตรงกับภาคการเกษตร ประเทศไทยซึ่งเป็นหนึ่งในผู้ผลิตอาหารรายใหญ่ของโลก นอกจากจะต้องปรับตัวเพื่อลดผลกระทบจากปัญหาภัยแล้ง น้ำท่วม ดินเค็มและอัคคีภัยซึ่งล้วนส่งผลต่อผลผลิตทางการเกษตรแล้ว ยังต้องเตรียมความพร้อมกับปัญหาโรคระบาดที่อาจมีแนวโน้มรุนแรงขึ้น บทเรียนจากสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 กระตุ้นเตือนให้ทุกประเทศตระหนักและให้ความสำคัญกับการสร้างสมดุลของการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

การดำเนินงานที่ผ่านมา มีการดำเนินงานเพื่อผลักดันให้ทุกภาคส่วนร่วมแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในหลายรูปแบบ ส่งผลให้เกิดกระแสตื่นตัวในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นวงกว้างมากขึ้น มีการบริโภคผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น ผลักดันให้เกิดการพัฒนานวัตกรรมเพื่อลดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน) มีนโยบาย โครงการและกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ การเปิดรับฟังความคิดเห็น ต่อ (ร่าง) พระราชบัญญัติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. .... โครงการประเมินปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพการกักเก็บคาร์บอนในภาคเกษตรกรรม จัดทำร่างกฎหมายรายงานการปล่อยก๊าซเรือนกระจกรายโรงงานและอาคาร ร่างกฎหมายระบบซื้อขายสิทธิในการปล่อยก๊าซเรือนกระจก พัฒนากลไกทางเศรษฐศาสตร์ ผ่านกระบวนการซื้อขายสิทธิ์ภาคสมัครใจของไทย (Thailand V-ETS) สร้างความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การออกพระราชบัญญัติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. .... ซึ่งมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ประเทศไทยมีกฎหมายกลางในการบริหารจัดการปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างมีเอกภาพและเป็นระบบ ให้อำนาจหน่วยงานรัฐในการเรียกเก็บข้อมูลกิจกรรมการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้โดยครบถ้วน จำเป็นต้องคำนึงถึงความรอบคอบในการออกข้อบังคับกฎหมาย ทั้งในส่วนของการเรียกเก็บข้อมูลการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน การเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะ ตลอดจนการนำข้อมูลไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศส่งผลกระทบต่อทุกภาคส่วน จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการร่วมแก้ปัญหา กระบวนการการออกข้อกฎหมายต่าง ๆ จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้มีส่วนได้เสียจะต้องเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดทิศทางนโยบาย เพื่อให้ข้อกำหนด กฎหมายสะท้อนความต้องการอย่างแท้จริง ทั้งนี้ ภาครัฐควรเร่งขับเคลื่อนการพัฒนาหลังวิกฤตโควิด-19 บนพื้นฐานแนวคิดการรักษาสมดุลระหว่างมนุษย์และธรรมชาติ เร่งสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนเพื่อรับมือกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่นับวันจะยิ่งทวีความรุนแรงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 29

ปฏิรูประบบและโครงสร้างการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EIA และ EHIA)

● **เป้าหมาย** ●
พัฒนาและยกระดับระบบ EIA/EHIA ให้เป็นที่เชื่อมั่นยอมรับของทุกฝ่าย และสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ

● **ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565** ●
มีการยอมรับและเชื่อมั่นต่อระบบ EIA และ EHIA มากขึ้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) เป็นเครื่องมือทางกฎหมายในการป้องกันผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นจากการพัฒนาโครงการต่าง ๆ นับตั้งแต่พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2518 และมีการพัฒนาต่อเนื่องมาถึงพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 อย่างไรก็ตาม เครื่องมือดังกล่าวยังมีข้อจำกัดและปัญหาอุปสรรคในเชิงการปฏิบัติและการบังคับใช้ให้เข้ากับบริบทของประเทศที่มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในสถานการณ์ปัจจุบัน ทำให้ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต้องการปฏิรูประบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา ในขณะเดียวกันจะต้องเป็นที่ยอมรับและเชื่อมั่นของประชาชน ต่อมาเมื่อได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 58 ได้มีการบัญญัติเกี่ยวกับการศึกษาและประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) จึงได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ได้แก่ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 เพื่อให้สอดรับกับมาตรา 58 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 รวมทั้ง ปฏิรูประบบและโครงสร้างการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EIA และ EHIA)

ที่มา: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.)

ที่มา: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.)

การดำเนินงานที่ผ่านมา สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ได้ดำเนินการขับเคลื่อนการปฏิรูประบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยการดำเนินการโครงการที่สำคัญ ได้แก่ โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดทำและการพิจารณา EIA เพื่อการบริหารจัดการ รวมทั้งได้มีการชี้แจงความคืบหน้าการปฏิรูประบบและโครงสร้างการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมรับทราบความคืบหน้า และทิศทางการดำเนินงานของการปฏิรูประบบและโครงสร้างการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยสามารถสรุปผลการดำเนินงานสำคัญที่ผ่านมา ดังนี้ การออกกฎหมายลำดับรองภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา และมีผลใช้บังคับแล้ว จำนวน 7 ฉบับ และรอประกาศในราชกิจจานุเบกษา เพื่อมีผลใช้บังคับ 1 ฉบับ รวมทั้งได้ดำเนินการโครงการสำรวจการยอมรับและความเชื่อมั่นต่อระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย เพื่อใช้เป็นข้อมูลปีฐาน (Baseline Data) โดยผลการสำรวจระดับการยอมรับและความเชื่อมั่นต่อระบบ EIA ในภาพรวม ของกลุ่มตัวอย่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 400 คน ได้แก่ 1) เจ้าของโครงการ 2) คณะกรรมการผู้ชำนาญการ (คชก.) 3) นิติบุคคลผู้มีสิทธิทำรายงานฯ 4) หน่วยงานอนุมัติ/อนุญาต 5) ประชาชน/องค์กรอิสระ/สื่อมวลชน อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 81

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การปรับปรุงพัฒนาระบบ EIA และ EHIA คือ การสร้างความเชื่อมั่นต่อการจัดทำรายงาน EIA และ EHIA และส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมและรับฟังความคิดเห็นภาคประชาชน เพื่อให้สามารถใช้ระบบ EIA / EHIA เป็นเครื่องมือที่ช่วยลดและป้องกันความขัดแย้งระหว่างการพัฒนากับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และสุขภาพ ให้เป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินงานในระยะต่อไป ควรมีการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม การปรับปรุงและพัฒนากฎหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม การติดตามประเมินผลระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม การพัฒนาปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพศูนย์ข้อมูลการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (SMART EIA) และการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพบุคลากร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเครือข่าย รวมทั้งจัดทำคู่มือแนวทางที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งควรเพิ่มประสิทธิภาพการจัดทำและการพิจารณา EIA เพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ซึ่งประกอบด้วยการจัดทำแนวทางการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) การจัดทำแนวทางการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับคณะกรรมการผู้ชำนาญการฯ และการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ และพัฒนาศักยภาพบุคลากร สำหรับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพิจารณา EIA เพื่อให้การดำเนินงานสอดคล้องกับพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 และกฎหมายลำดับรองที่เกี่ยวข้อง

ปี พ.ศ.	กฎหมายลำดับรอง
2561	- ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการในการมอบหมายหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นปฏิบัติหน้าที่แทนสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เกี่ยวกับการดำเนินการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและการรายงานผลการปฏิบัติงานต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ - ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ และวิธีการในการแต่งตั้งคณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม
2562	- ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดโครงการ กิจการหรือการดำเนินการ ซึ่งต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม - ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดโครงการ กิจการ หรือการดำเนินการที่อาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนอย่างรุนแรง ซึ่งต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม - ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง หลักเกณฑ์ และวิธีการจัดทำรายงานผลการปฏิบัติตามมาตรการที่กำหนดไว้ในรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งผู้ดำเนินการหรือผู้ขออนุญาตจะต้องจัดทำ เมื่อได้รับอนุญาตให้ดำเนินโครงการหรือกิจการแล้ว
2563	- ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง คณะกรรมการเปรียบเทียบและวิธีพิจารณาของคณะกรรมการเปรียบเทียบ ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ - พระราชกฤษฎีกา เบี้ยประชุมคณะกรรมการผู้ชำนาญการและค่าตอบแทนบุคคลหรือสถาบันที่คณะกรรมการผู้ชำนาญการมอบหมาย - ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์การมอบหมายให้บุคคลหรือสถาบันให้ความเห็นประกอบการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของคณะกรรมการผู้ชำนาญการ

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 30

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

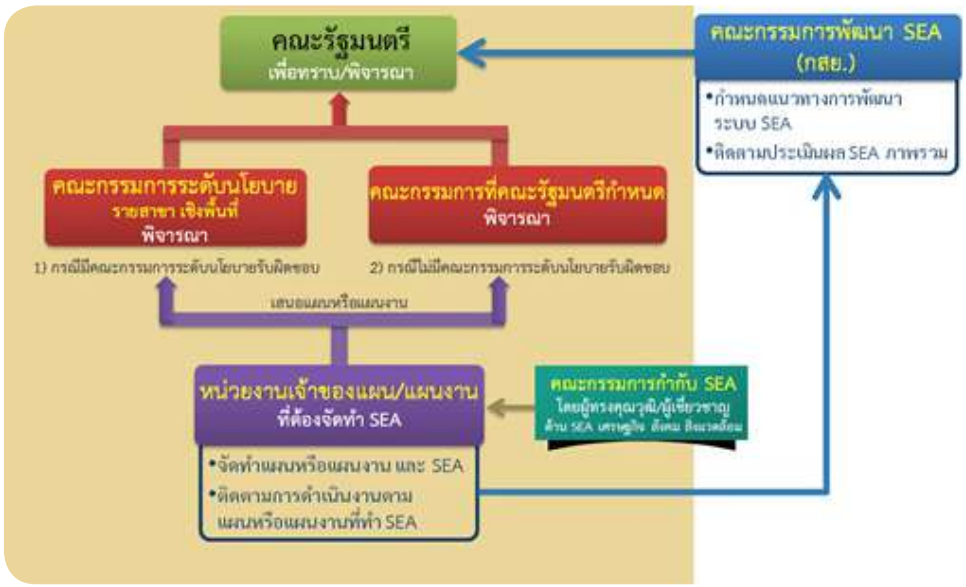
ระบบการประเมินยุทธศาสตร์การพัฒนาอย่างยั่งยืน (Strategic Environmental Assessment : SEA)

● <u>เป้าหมาย</u> ●

เพื่อใช้ระบบ SEA เป็นเครื่องมือเพิ่มขีดความสามารถในการกำหนดยุทธศาสตร์ร่วมกันของภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม และบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐ

● <u>ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565</u> ●

มียุทธศาสตร์การพัฒนารายสาขาที่มีความสอดคล้องและสนับสนุนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่มากขึ้น

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป การประเมินยุทธศาสตร์การพัฒนาอย่างยั่งยืน หรือการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment : SEA) เป็นกระบวนการที่เป็นระบบเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในการกำหนดนโยบาย แผน หรือแผนงาน โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมและการบูรณาการด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล ซึ่งต้องนำผลไปใช้ในการวางแผนเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนั้น การขับเคลื่อน SEA ไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมนั้น ควรให้ความสำคัญกับเสริมสร้างศักยภาพผู้เชี่ยวชาญด้าน SEA การสร้างองค์ความรู้และการตระหนักถึงความสำคัญของการจัดทำ SEA รวมทั้งสร้างกลไกเชิงสถาบันและพัฒนากฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการนำ SEA ไปใช้ในการตัดสินและวางแผนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในปี 2563 สศช. ได้ดำเนินการขับเคลื่อนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ ดังนี้ (1) หารือกับหน่วยงานเจ้าของแผนหรือแผนงานที่ต้องจัดทำ SEA ตาม (ร่าง) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ พ.ศ. .... (ฉบับปรับปรุง) โดยมี 3 หน่วยงาน ประกอบด้วย กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ กรมทรัพยากรธรณี และสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ใน 2 แผนหรือแผนงาน (แผนการบริหารจัดการแร่ และแผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ) ซึ่งทั้งสองหน่วยงานเห็นด้วยกับการจัดทำ SEA (2) ปรับปรุงแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA Guideline) (มกราคม พ.ศ. 2563 เพื่อให้มีความถูกต้องเหมาะสมกับการนำไปใช้งานและทันสมัยสอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย (3) จัดฝึกอบรมทางวิชาการด้าน SEA ทั่วประเทศ จำนวน 900 คน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับ SEA ตลอดจนรายละเอียดของแนวทางการจัดทำ SEA (4) จัดทำคู่มือ SEA ฉบับประชาชน สำหรับเผยแพร่ให้ประชาชนทั่วไป จำนวน 10,000 เล่ม (5) ผลิตวีดิทัศน์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับ SEA เพื่อใช้เป็นสื่อในการฝึกอบรมทางวิชาการและประชาสัมพันธ์งานด้าน SEA ทั้งในระดับประชาชนทั่วไปและระดับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ประเด็นท้าทายในการขับเคลื่อนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ เพื่อผลักดันมาใช้กับการวางแผนพัฒนาประเทศอย่างเป็นรูปธรรมในช่วงที่ผ่านมา พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การนำกระบวนการ SEA ไปใช้ในการวางแผนยังไม่ประสบความสำเร็จ คือ การขาดกลไกเชิงสถาบัน และกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ที่จะมาบังคับใช้ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งการบริหารจัดการด้านองค์ความรู้ที่มีประสิทธิภาพในการเผยแพร่ข่าวสารให้กับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้ทราบถึงประโยชน์ของการนำกระบวนการ SEA ไปใช้ในการตัดสินใจเชิงนโยบาย หรือการวางแผนการพัฒนาด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ควรมุ่งเน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจในประโยชน์ของการนำกระบวนการ SEA ไปดำเนินการในการจัดทำแผนหรือแผนงานของหน่วยงาน ซึ่งให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และควรเร่งออกระเบียบ/ข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นกลไกในการบังคับใช้กฎหมายสำหรับการขับเคลื่อนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ รวมถึงการนำร่องในการนำกระบวนการ SEA ไปใช้ในการจัดทำแผนหรือแผนงานให้มีผลสัมฤทธิ์ที่เห็นประโยชน์รอบด้านและการนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง เพื่อให้เป็นต้นแบบในการดำเนินงานและขยายผลการพัฒนา

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 31

ปฏิรูประบบการบริหารจัดการเขตควบคุมมลพิษ

● <u>เป้าหมาย</u> ●

พื้นที่เขตควบคุมมลพิษได้รับการปรับปรุงแก้ไขวิกฤติการณ์ปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

● <u>ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565</u> ●

ยกเลิกเขตควบคุมมลพิษซึ่งเป็นผลจากการแก้ไขปัญหาคุณภาพสิ่งแวดล้อมไม่น้อยกว่า 3 พื้นที่ และมีมาตรการการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนในพื้นที่ที่ยกเลิกประกาศเขตควบคุมมลพิษ

ที่มา: วารสารสิ่งแวดล้อม ปีที่ 17 ฉบับที่ 3

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ปัจจุบันประเทศไทยมีบางพื้นที่ที่มีกิจกรรมที่ส่งผลกระทบให้เกิดปัญหาต่อสุขภาพของประชาชนและปัญหาต่อสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ จากการเป็นเขตนิคมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ มีการประกอบกิจการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ การทำเหมือง ดังนั้นจึงได้มีการประกาศเขตควบคุมมลพิษ โดยมีจุดประสงค์เพื่อรักษาสุขภาพของประชาชนและเพื่อรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ ซึ่งประกาศเขตควบคุมมลพิษแล้วจำนวน 18 พื้นที่ ใน 13 จังหวัด ได้แก่ 1) เมืองพัทยา 2) จังหวัดภูเก็ต 3) อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 4) อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 5) หมู่เกาะพีพี 6) จังหวัดสมุทรปราการ 7) จังหวัดปทุมธานี 8) จังหวัดนนทบุรี 9) จังหวัดสมุทรสาคร 10) จังหวัดนครปฐม 11) อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี 12) อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี 13) อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี 14) อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี 15) อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 16) อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 17) บริเวณหน้าพระลาน จังหวัดสระบุรี และ 18) บริเวณมาบตาพุด จังหวัดระยอง ซึ่งการประกาศเป็นเขตควบคุมมลพิษในพื้นที่ข้างต้นนั้น ยังมิได้มีการเร่งรัดแก้ไขปัญหามลพิษให้ลดลงและกลับสู่ภาวะปกติ ทำให้การประกาศเป็นเขตควบคุมมลพิษได้ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในพื้นที่เขตควบคุมมลพิษ รวมถึงบรรยากาศในการลงทุนทางเศรษฐกิจ และภาพลักษณ์ของประเทศ ดังนั้น จึงควรมีการเร่งรัดจัดการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ทั้งในด้านสุขภาพของประชาชนและด้านสิ่งแวดล้อมในเขตควบคุมมลพิษให้ดีขึ้น พร้อมทั้งกำหนดมาตรการที่เหมาะสม เพื่อทดแทนประกาศเขตควบคุมมลพิษ และกำหนดมาตรการเพิ่มเติม

ในการดูแลและป้องกันผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนและสิ่งแวดล้อมในระดับพื้นที่ที่มีประสิทธิภาพทัดเทียมมาปรับใช้แทนการประกาศเป็นเขตควบคุมมลพิษ ภายหลังจากมีการแก้ไขปัญหามลพิษสำเร็จแล้ว เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถปฏิบัติตามข้อบังคับตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ ในการทำให้เกิดเป็นพื้นที่อุตสาหกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

การดำเนินงานที่ผ่านมา กรมควบคุมมลพิษ ได้ดำเนินโครงการการดำเนินงานเขตควบคุมมลพิษ โดยจัดทำหลักเกณฑ์ทางด้านวิชาการ ประเมินผลกระทบการดำเนินงานเขตควบคุมมลพิษ 18 พื้นที่ ใน 13 จังหวัดแล้วเสร็จ ซึ่งมีหลักเกณฑ์ได้แก่ การวิเคราะห์และจัดทำข้อเสนอพื้นที่เป้าหมายที่จะยกเลิกเขตควบคุมมลพิษ มีการกำหนดมาตรการและแผนงานควบคุม ลดและขจัดมลพิษในเขตควบคุมมลพิษ รวมทั้งวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหามลพิษ และพื้นที่ที่มีปัญหามลพิษ สาเหตุของปัญหา และแนวทาง/มาตรการแก้ไขปัญหามลพิษในเขตควบคุมมลพิษ และมีกลไกคณะอนุกรรมการกำกับดูแลและติดตามระดับจังหวัดทั้ง 13 จังหวัด ในการกำกับดูแลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการเพื่อลดและขจัดมลพิษของเขตควบคุมมลพิษแต่ละพื้นที่ โดยจากการประเมินผลกระทบการดำเนินงานเขตควบคุมมลพิษ 18 พื้นที่ ใน 13 จังหวัด พบว่า ยังไม่มีเขตควบคุมมลพิษใดมีคุณภาพสิ่งแวดล้อมอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ดังนั้นจึงได้มีการจัดทำข้อเสนอในการดำเนินการเพื่อยกเลิกเขตควบคุมมลพิษแล้วในบางพื้นที่ ได้แก่ 1) เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี 2) บริเวณมาบตาพุด จังหวัดระยอง และ 3) อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี และได้กำหนดให้เขตควบคุมมลพิษหมู่เกาะพีพี จังหวัดกระบี่ เป็นพื้นที่เป้าหมายการยกเลิกเขตควบคุมมลพิษอีก 1 แห่ง ซึ่งข้อเสนอการดำเนินงานเพื่อยกเลิกเขตควบคุมมลพิษหมู่เกาะพีพี จ.กระบี่ โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะอนุกรรมการกำกับดูแลและติดตามผลการดำเนินงานพื้นที่เขตควบคุมมลพิษจังหวัดกระบี่ และได้จัดทำข้อเสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการตามข้อเสนอแล้ว

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ดี ในการประกาศยกเลิกเขตควบคุมมลพิษและดำเนินมาตรการอื่น ๆ แทนในพื้นที่ มีความท้าทายสำคัญ คือ การกำหนดให้ข้อกฎหมายหรือข้อบังคับในมาตรการใหม่ ๆ นั้น ให้มีความเข้มข้นมากกว่าการประกาศเป็นเขตควบคุมมลพิษ เพื่อส่งเสริมให้การปฏิบัติตามของผู้ประกอบการในพื้นมีความเข้มข้นมากขึ้นและเกิดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติที่ส่งผลเสียต่อสภาพแวดล้อมน้อยลง รวมทั้งการสร้างแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการให้หันมาใช้การผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและให้ผู้ประกอบการปฏิบัติตามข้อบังคับตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ เพื่อจะเปลี่ยนผ่านไปสู่การผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น การดำเนินการในระยะต่อไป หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกำหนดมาตรการด้านสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ที่มีการประกาศยกเลิกเขตควบคุมมลพิษ ควรกำหนดมาตรการในการจูงใจให้ผู้ประกอบการปรับเปลี่ยนวิถีการผลิตจากแบบเดิมสู่วิถีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม อาทิ มาตรการลดหย่อนภาษีสำหรับผู้ประกอบการที่สามารถลดปริมาณมลพิษที่เกิดจากอุตสาหกรรมได้ตามที่กำหนด หรือการนำมาตรการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่ายมาใช้ร่วมด้วย เป็นต้น รวมทั้งควรสร้างความตระหนักให้ผู้ประกอบการรับรู้และปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ และมาตรการที่กำหนดและรับรู้ถึงโทษที่จะเกิดขึ้น เพื่อเป็นเหตุผลประกอบการตัดสินใจในการปรับเปลี่ยนสู่วิถีการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนต่อไป

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 32

ปฏิรูปการผังเมือง

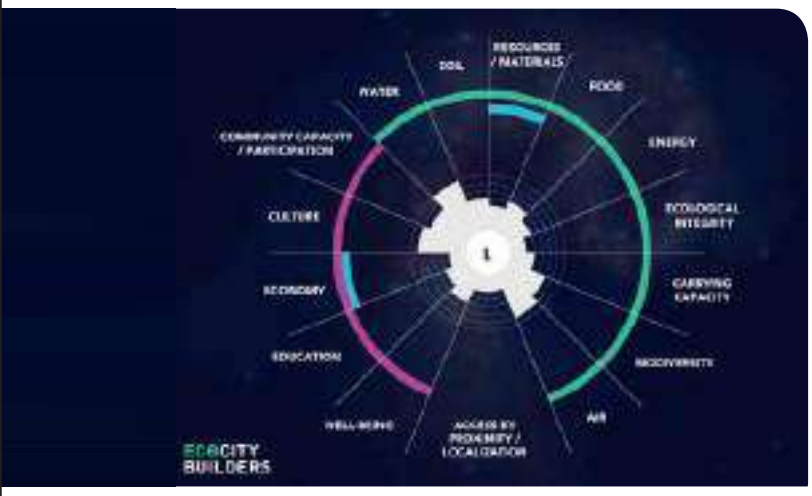
● <u>เป้าหมาย</u> ●

ผังเมืองมีการบูรณาการสิ่งแวดล้อมเมืองและ ชุมชน ระบบนิเวศเมือง และเป็นเครื่องมือขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่นและชุมชน

● <u>ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565</u> ●

เทศบาลเมืองของแต่ละจังหวัดมีผังพื้นที่โล่ง พื้นที่สีเขียวเมือง และผังการระบายน้ำ และมีการจัดทำผังเมือง ระดับท้องถิ่น ชุมชน และพื้นที่เฉพาะท้องถิ่น ในแต่ละจังหวัด

เกณฑ์เมืองนิเวศ 15 ด้านของ
International Eco-city Framework and Standards

ที่มา: https://ecocitybuilders.org/ecocity-standards/

แผนผังเมืองสตอกโฮล์ม

ที่มา: https://www.urbangreenbluegrids.com/projects/hmmarby-sjostad-stockholm-sweden/

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป การวางและจัดทำผังเมืองในปัจจุบันที่ได้มีการประกาศเป็นกฎกระทรวงบังคับใช้ในพื้นที่ เมือง และจังหวัดต่าง ๆ ตามภารกิจที่ต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 และที่แก้ไขปรับปรุงล่าสุด พ.ศ. 2558 แม้ว่าการวางผังเมืองจะมุ่งเน้นให้เกิดความสมดุลทางกายภาพทั้งด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคม แต่เมื่อมีการนำไปสู่การปฏิบัติตามผังที่วางไว้นั้นมักพบกับอุปสรรคที่ไม่สามารถกำกับการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เกิดความสมดุลตามหลักการที่วางไว้ได้ ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมของเมืองตลอดจนวิถีชีวิตของประชากรเมือง ทั้งนี้มีสาเหตุสำคัญมาจากการขาดกลไกการบูรณาการร่วมกันในแต่ละระดับ ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างการขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่ของประเทศด้วยระบบการผังเมือง โดยเฉพาะในภาคประชาชนที่มีทัศนคติมองว่าการวางผังเมืองเป็นการควบคุมมากกว่าการชี้นำการพัฒนา จึงมักส่งผลให้เกิดแรงต่อต้านจากความกังวลต่อวิถีชีวิตที่จะเปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นเพื่อให้มีการกระตุ้นให้เกิดความรับผิดชอบร่วมกันของภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผังเมืองจึงจำเป็นต้องใช้การขับเคลื่อนทางด้านสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศที่เป็นวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่โดยเฉพาะภาคประชาชนให้มีส่วนร่วมในการกำกับการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เกิดความสมดุลตามหลักการผังเมืองที่วางไว้ จึงจำเป็นต้องมีการวางผังเมืองและกำกับการใช้ประโยชน์ที่ดินด้วยการใช้ระบบนิเวศท้องถิ่น และชุมชน เป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาเมือง เพื่อให้มีการกระตุ้นให้เกิดความรับผิดชอบร่วมกัน

ของภาคส่วนต่าง ๆ โดยเฉพาะภาคประชาชนในการกำกับการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เกิดความสมดุล และต้องดำเนินการให้เกิดการวางผังเมืองระดับชุมชน และผังพื้นที่เฉพาะท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการผังเมืองในระดับท้องถิ่นมีองค์ความรู้ที่สามารถวางและจัดทำเป็นผังเมืองหน่วยย่อยของเมืองและชุมชน ซึ่งสามารถดำเนินงานให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น นอกจากนี้ การขยายตัวของเมืองใหญ่ในปัจจุบันทำให้พื้นที่สีเขียวของเมืองลดลง ประกอบกับผู้ลงทุนมีความต้องการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคารให้ได้ประโยชน์มากที่สุด ทำให้การกำกับการใช้ประโยชน์ที่ดินในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวและพื้นที่รองรับน้ำดังกล่าวนั้นยังไม่ประสบผลเท่าที่ควร จึงจำเป็นต้องมีการปฏิรูปมาตรการทางผังเมืองเพื่อกำกับการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคารในการพัฒนาเป็นพื้นที่สีเขียว เพื่อช่วยรักษาพื้นที่ที่ต้องการอนุรักษ์และสามารถพัฒนาพื้นที่ที่ต้องการ มาประยุกต์ใช้กับการวางและจัดทำผังเมืองรวม

การดำเนินการที่ผ่านมา สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ได้ดำเนินการที่สำคัญ ดังนี้ 1) โครงการผลักดันการจัดทำผังชุมชนเพื่อรักษาพื้นที่สีเขียวในเมืองอุตสาหกรรมยั่งยืน ในปี 2563 จำนวน 1 เมือง คือ เทศบาลพนัสนิคม โดย สผ. ได้จัดทำแผนปฏิบัติการ แนวทางการพัฒนา พร้อมทั้งส่งมอบผังชุมชนเพื่อรักษาพื้นที่สีเขียวในเมือง ให้แก่ เทศบาลพนัสนิคม ดำเนินการเรียบร้อยแล้ว 2) ได้ขยายผลการขับเคลื่อนตามแนวคิดต้นแบบเมืองนิเวศ (Eco-City) ในปี 2563 ที่ อบต.เมืองมาย จังหวัดลำปาง พร้อมทั้งพัฒนาบุคลากรในพื้นที่เป้าหมายและพื้นที่นำร่องในการจัดทำผังชุมชน ไม่น้อยกว่า 150 คน และกรมโยธาธิการและผังเมือง ได้ดำเนินการด้านการวางผังเมืองระดับชุมชนและผังพื้นที่เฉพาะท้องถิ่น ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยได้ถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการผังเมืองและการจัดทำผังเมืองรวมเมือง/ชุมชนระดับอำเภอ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ระดับท้องถิ่นมีความรู้ด้านการผังเมืองและส่งเสริมการวางและจัดทำผังเมืองรวมเมือง/ชุมชนระดับอำเภอ นอกจากนี้ กรมพัฒนาที่ดิน ได้ดำเนินการขับเคลื่อนการวางผังเมืองและกำกับการใช้ประโยชน์ที่ดินด้วยการใช้ระบบนิเวศท้องถิ่นและชุมชน เป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาเมือง โดยมีการจัดทำแผนแม่บทการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน เพื่อส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่มีส่วนร่วมภาคีการพัฒนาระดับภูมิภาค 5 ภาค และการดำเนินโครงการผลักดันการจัดทำผังชุมชนเพื่อรักษาพื้นที่สีเขียวในเมือง อุตสาหกรรมยั่งยืน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การปฏิรูปการผังเมืองมีความท้าทายสำคัญคือ การจัดทำผังเมืองเป็นการทำให้เห็นภาพรวมของการใช้ประโยชน์ในที่ดินในปัจจุบัน แต่อาจทำให้การพัฒนาในพื้นที่ไม่สอดคล้องกับบริบทในพื้นที่ เนื่องจากการใช้ประโยชน์ในที่ดินในพื้นที่ถูกกำหนดโดยหน่วยงานเจ้าของที่ดิน อาทิ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กรมป่าไม้ เป็นต้น หรือถูกกำหนดโดยสภาพภูมิประเทศและการใช้ประโยชน์ที่ดินในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม ยังขาดการผนวกความคิดเห็นจากหน่วยงานหรือประชาชนในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น จึงต้องจัดให้มีการจัดทำผังเมืองระดับท้องถิ่นเพื่อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่นั้น ๆ ให้สอดคล้องกับการจัดทำผังเมืองในระดับจังหวัด และส่งเสริมความเข้าใจกับประชาชนถึงผลกระทบต่อวิถีชีวิตที่จะเปลี่ยนแปลงไป และผลประโยชน์ที่จะได้รับเพื่อให้ประชาชนสามารถใช้ประโยชน์ที่ดินตามที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินการในระยะต่อไป เพื่อการปฏิรูปผังเมืองให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมการจัดทำผังเมืองระดับท้องถิ่นเพื่อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่นั้น ๆ โดยการสร้างความเข้าใจกับประชาชนถึงรายละเอียดในการจัดทำหรือเปลี่ยนแปลงผังเมือง และให้ความสำคัญกับความเห็นของประชาชนในท้องที่ และควรกำหนดมาตรการในการกำกับการใช้ประโยชน์และการลงโทษผู้ละเมิดข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดิน เพื่อก่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างสมดุลและยั่งยืน

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 33

ปฏิรูปเครื่องมือเศรษฐศาสตร์เพื่อสิ่งแวดล้อม

● เป้าหมาย ●

การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีประสิทธิภาพมากขึ้นจากการใช้เครื่องมือเศรษฐศาสตร์เพื่อสิ่งแวดล้อม

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

นำเครื่องมือเศรษฐศาสตร์เพื่อสิ่งแวดล้อมมาสนับสนุนการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น หลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (Polluter Pay Principle) และหลักผู้ได้ประโยชน์เป็นผู้จ่าย (Beneficiary Pay Principle) เป็นต้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ประเทศไทยที่ผ่านมา มีการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ที่ผ่านมาภาครัฐมักใช้มาตรการกำกับและควบคุมในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม การใช้มาตรการกำกับและควบคุมแต่เพียงอย่างเดียวมีข้อจำกัดเนื่องจากขาดการเข้มงวดในการบังคับใช้กฎหมาย การมีบทลงโทษ และค่าปรับตามกฎหมายขั้นต่ำ ในปัจจุบันนานาประเทศได้นำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ (Economic instrument) มาเสริมมาตรการกำกับและควบคุมในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์จึงถือเป็นกลไกสำคัญอันหนึ่งในการทำให้สินค้าและบริการสะท้อนต้นทุนทางด้านสิ่งแวดล้อม ตามหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (Polluter Pays Principle) เป็นมาตรการที่สร้างแรงจูงใจให้ผู้ก่อมลพิษและผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ดังนั้นประเทศไทยจึงควรมีการใช้เครื่องมือเศรษฐศาสตร์เพื่อสิ่งแวดล้อมมาสนับสนุนการบริหารจัดการมลพิษและสิ่งแวดล้อม เช่น ภาษีมลพิษเพื่อจูงใจให้มีการปล่อยมลพิษลดลง การให้เงินช่วยเหลือในกิจกรรมบางประเภทเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนหันมาทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ควรต้องมีมาตรการหรือกฎหมายมารองรับอย่างถูกต้องเพื่อให้การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีประสิทธิภาพมากขึ้น

การดำเนินงานที่ผ่านมา สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) อยู่ระหว่างการเสนอคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อพิจารณา และ สผ. อยู่ระหว่างการดำเนินการศึกษาแนวทางการนำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์มาใช้ในการรักษาสิ่งแวดล้อม โดยมีการศึกษาแนวทางการปฏิรูปกองทุนสิ่งแวดล้อมให้มีความเป็นอิสระ และเป็นเครื่องมือสนับสนุนการจัดการขยะ น้ำเสีย และของเสียอันตราย ซึ่งเรื่องกองทุนสิ่งแวดล้อมได้ถูกบรรจุอยู่ในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 เรียบร้อยแล้ว และกระทรวงการคลัง ได้มีมาตรการทางภาษีเพื่อลดปริมาณฝุ่น PM 2.5 และมลพิษต่าง ๆ ที่ปล่อยสู่ชั้นบรรยากาศ ระยะที่ 2 โดยการจัดเก็บภาษีรถจักรยานยนต์ตามปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์แทนการจัดเก็บภาษีตามความจุของกระบอกสูบ (ซีซี) และออกประกาศกำหนดให้มีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตในอัตราพิเศษสำหรับรถยนต์ที่ขับเคลื่อนด้วยพลังงานไฟฟ้า รถยนต์กระบะ และรถยนต์กระบะ 4 ประตู เพื่อช่วยแก้ไขปัญหามลพิษจากท่อไอเสียที่ก่อให้เกิดปัญหาฝุ่นควันและมลพิษในอากาศ นอกจากนี้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ดำเนินโครงการปรับปรุงระบบการออกใบอนุญาตทำงานประมงอิเล็กทรอนิกส์ โดยในรอบปีการประมง 2563 ออกใบอนุญาตแล้ว 10,377 ฉบับ ถูกเพิกถอน 11 ฉบับ และยกเลิก 1 ฉบับ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ความท้าทายในการจะนำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์มาใช้ในการรักษาสิ่งแวดล้อมนั้น คือ การพัฒนาเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ให้เป็นมากกว่ากลไกทางการบริหารจัดการ เพื่อให้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์นั้นสามารถกำหนดโมเดลการก่อให้เกิดผลกระทบในมิติต่าง ๆ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ผลกระทบของการพัฒนาที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องได้ และจำเป็นที่จะต้องมีกฎหมายหรือมาตรการมารองรับอย่างถูกต้องและชัดเจนเพื่อให้การเก็บค่าชดเชยจากการผู้ก่อมลพิษและผู้ได้ประโยชน์มีผลบังคับใช้ได้อย่างเป็นทางการได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินการในระยะต่อไป เพื่อนำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์มาใช้ในการรักษาสิ่งแวดล้อม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรศึกษาและพัฒนาเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ให้สามารถนำมาวิเคราะห์ผลกระทบในมิติต่าง ๆ ของการพัฒนาที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องได้ และควรพัฒนากฎหมายเพื่อรองรับการใช้เครื่องมือเศรษฐศาสตร์เพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ภาครัฐสามารถใช้เครื่องมือเศรษฐศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมให้เกิดผลได้อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 34

ปฏิรูปองค์กร ระบบแผน ระบบงบประมาณ และเครื่องมือบริหารจัดการ

● <u>เป้าหมาย</u> ●

ระบบและกลไกสร้างความเป็นเอกภาพและบูรณาการนโยบายด้านการบริหารจัดการทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และระหว่างนโยบายการพัฒนาด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่น

● <u>ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565</u> ●

มีการบูรณาการนโยบายด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และมีระบบงบประมาณที่สนับสนุนการขับเคลื่อนแผนแม่บทแผนการปฏิรูปประเทศ และแผนปฏิบัติการ ไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายของแผนที่ตั้งไว้

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

การปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีหลากหลายประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น ทรัพยากรทางบก ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ความหลากหลายทางชีวภาพ สิ่งแวดล้อม เป็นต้น โดยมีการปฏิรูปประเทศด้านระบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นประเด็นปฏิรูปที่เชื่อมโยงสัมพันธ์และส่งเสริมการดำเนินการในการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้านต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม ภาครัฐยังคงแก้ปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแบบแยกส่วนตามภารกิจของแต่ละส่วนงาน ขาดการมองแบบองค์รวมเพื่อบรรลุจุดหมายร่วมกันในการบริหารจัดการผลประโยชน์ของประเทศทั้งเชิงรับและเชิงรุก ซึ่งยากต่อการจัดการภายใต้ภาวะภัยคุกคามด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่นับวันจะทวีความรุนแรงและซับซ้อนยากแก่การฟื้นฟูแก้ไข ดังนั้น การปฏิรูปองค์กร ระบบแผน ระบบงบประมาณ และเครื่องมือบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงมีความจำเป็นต้องเร่งดำเนินการ เพื่อเชื่อมโยงนโยบายและแผนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการปรับปรุงโครงสร้างองค์กรที่เกี่ยวข้องให้เกิดความชัดเจนของความสัมพันธ์เชิงอำนาจและระบบการประสานเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานในการสร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของทุกภาคส่วนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังช่วยป้องกันและลดความขัดแย้งระหว่างการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาประเทศในมิติต่าง ๆ อย่างยั่งยืน

การดำเนินงานที่ผ่านมา กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทส.) ได้ให้หน่วยงานในสังกัดทบทวนสถานภาพองค์กรเพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ และเพื่อเพิ่มศักยภาพองค์กรให้สามารถบรรลุเป้าหมายตามนโยบายและแผนที่สำคัญระดับชาติ โดยการทบทวนสถานภาพองค์การ เพื่อปรับปรุงบทบาท ภารกิจ และโครงสร้างให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลง และบรรลุวิสัยทัศน์ขององค์การ และเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติตามภารกิจที่รับผิดชอบ ซึ่งมีการปรับโครงสร้างใน 2 ส่วนราชการคือ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และกรมทรัพยากรน้ำและกำลังอยู่ระหว่างการพิจารณาปรับปรุงโครงสร้างของกลุ่มภารกิจสิ่งแวดล้อม (สผ./คพ./กสส./สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค) เพื่อก่อให้เกิดการบูรณาการการดำเนินแผนงาน โครงการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติในพื้นที่ ให้เกิดการทำงานที่เชื่อมโยงกันอย่างมีเอกภาพ ด้วยกรอบแนวคิดในการดำเนินงานบนพื้นฐานที่ยึดงานเป็นเป้าหมาย และปรับโครงสร้างองค์กรความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานให้บรรลุผล นอกจากนี้ ได้ดำเนินการตามเป้าหมายที่จะ

ปรับบทบาทหน้าที่และเสริมศักยภาพของผู้ว่าราชการจังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับภารกิจด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และระบบสนับสนุนการทำงานด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย เชื่อมโยงระหว่างนโยบายและแผนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากขอบเขตของการดำเนินงานด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความเกี่ยวข้องกับแผนงาน โครงการในหลายระดับ อาทิ ระดับแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติประเภทต่าง ๆ การจัดทำผังเมืองรวมและผังเมืองเฉพาะ การประกาศกำหนดเขตควบคุมมลพิษ เขตคุ้มครองสิ่งแวดล้อม เป็นต้น และประเด็นความชัดเจนของความสัมพันธ์เชิงอำนาจและระบบการประสานเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงาน เนื่องจากมีการจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นเป็นจำนวนมาก ทั้งในระดับชาติ ระดับกระทรวง และระดับจังหวัดมากมาย โดยการสร้างความเป็นเอกภาพของนโยบายด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายและเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับปรุง/สนับสนุนการจัดสรรงบประมาณดำเนินงานอย่างเหมาะสม เป็นระบบ มุ่งเน้นการมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของแผนงาน โครงการเป็นที่ตั้ง รวมทั้งต้องอาศัยการร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างสมดุล

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินงานในระยะต่อไป ควรบูรณาการการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่หน่วยงานระดับนโยบายส่วนกลางไปสู่หน่วยงานในระดับภูมิภาคและท้องถิ่นมากขึ้น เพื่อให้ภาคส่วนในระดับภูมิภาค/พื้นที่/ชุมชน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในระดับพื้นที่ที่จะทำให้การดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งควรปรับปรุงระบบงบประมาณที่เน้นให้ความสำคัญกับการบูรณาการงบประมาณเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเชิงพื้นที่ และจะต้องมีการปรับกระบวนทัศน์ขององค์กรและผู้นำองค์กรให้มีความสามารถในการที่จะเลือกใช้ระบบสนับสนุน/กำหนดการตัดสินใจทางนโยบาย ระบบและกลไกสร้างความเชื่อมโยงการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินการตามนโยบายและแผนให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 35

ระบบยุติธรรมสิ่งแวดล้อม

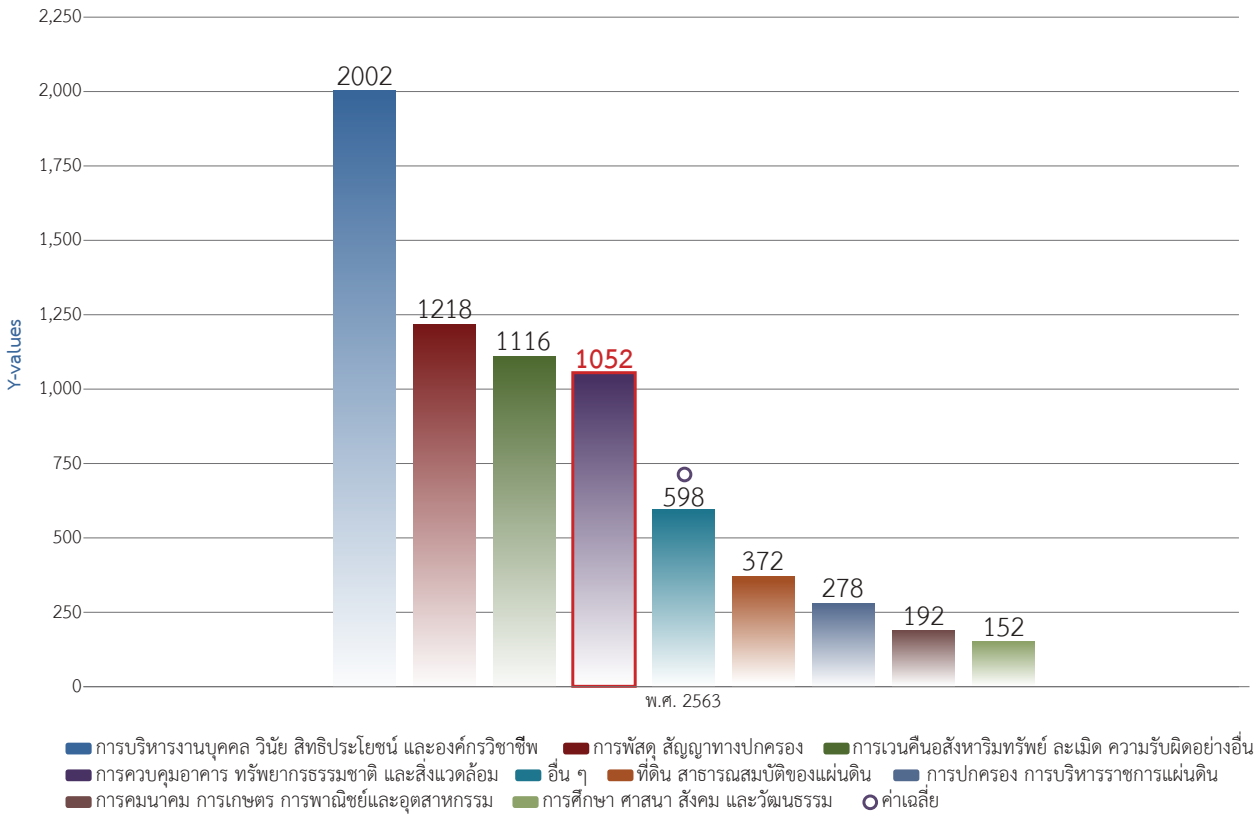
● **เป้าหมาย** ●

ประชาชนสามารถเข้าถึงระบบยุติธรรมสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นกลไกระงับข้อพิพาทด้านสิ่งแวดล้อม และสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืน

● **ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565** ●

มีวิธีพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อม และมีบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในกระบวนการยุติธรรมด้านสิ่งแวดล้อมเพียงพอ

แสดงสถิติเรื่องที่ฟ้องต่อศาลปกครองของปี 2563

ที่มา: ศาลปกครอง

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ระบบยุติธรรมสิ่งแวดล้อม เป็นการพัฒนาให้เกิดระบบพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อมและแก้ไขข้อพิพาทต่าง ๆ ด้านสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้มีระบบสืบสวนสอบสวน ระบบนิติวิทยาศาสตร์ กระบวนการพิจารณาคดี ระบบบังคับคดี การเยียวยาความเสียหาย ตลอดจนการเลือกใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นทางเลือก สร้างการตระหนักถึงการรักษาสิ่งแวดล้อมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบ ด้วยบทลงโทษทางแพ่งและอาญาและการเข้าถึงการพิจารณาความได้คล่องตัวมากขึ้น

การดำเนินงานที่ผ่านมา ประธานศาลฎีกา ประธานศาลปกครองสูงสุด คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม คณะทำงานพัฒนาวิธีพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อมฯ คณะอนุกรรมการบริหารศาลปกครองฯ และผู้เกี่ยวข้อง มีการประชุมหารือเพื่อหาแนวทางในการดำเนินงานร่วมกัน ได้แก่ การจัดทำร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อม พ.ศ. .... พัฒนากระบวนการพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อมให้มีมาตรฐานและเกิดการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ในระบบยุติธรรมสิ่งแวดล้อม เพื่อให้การดำเนินการประสบความสำเร็จจำเป็นต้องมีบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญและมีความสนใจในการดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม ภาคประชาชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่จะต้องเข้าใจถึงสิทธิและกฎหมายในประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินการประสบความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ให้มีการจัดฝึกอบรมผู้พิพากษากับหน่วยงานระหว่างประเทศจัดอบรมวิธีพิจารณาคดีให้กับผู้เชี่ยวชาญ และมอบประกาศนียบัตรรับรองแก่ตุลาการผู้ผ่านการอบรมตามหลักสูตร เพื่อให้บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมมีความเชี่ยวชาญ และตระหนักถึงมิติความเชื่อมโยงระหว่างประเด็นทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และประเด็นประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน และสิทธิชุมชน เป็นต้น รวมทั้งเร่งพัฒนาระบบยุติธรรมสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ประชาชนสามารถใช้สิทธิทางศาลในการระงับข้อพิพาท และเข้าถึงการมีส่วนร่วมตัดสินใจในการกำหนดทิศทางนโยบาย แนวปฏิบัติ เพื่อพัฒนาระบบให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 36

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

ปฏิรูปกฎหมายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

● เป้าหมาย ●

การปรับปรุงและพัฒนากฎหมายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้สอดคล้องกับบทบัญญัติและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ สนับสนุนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติและปฏิรูปประเทศด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มีการปรับปรุงหรือพัฒนากฎหมายที่สนับสนุนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อย่างน้อย 30 ฉบับ โดยเป็นการปรับปรุงกฎหมายเดิม 20 ฉบับ จัดทำกฎหมายใหม่ 10 ฉบับ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป การปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องที่ชัดเจนและสอดคล้องพันธกรณีที่ประเทศต่าง ๆ ต้องปฏิบัติตามภายใต้อนุสัญญาและความตกลงเรื่องสิ่งแวดล้อมฉบับต่าง ๆ ในด้านความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมร่วมกัน เพื่อให้ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและไม่ก่อให้เกิดอุปสรรคในการดำเนินการแก้ปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังนั้น จึงจำเป็นต้องปรับปรุงกฎหมายให้มีความสอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ และให้เท่าทันรองรับกับความเปลี่ยนแปลงของบริบททางสังคม เศรษฐกิจ และระดับความรุนแรงและความซับซ้อนของปัญหาที่เกิดขึ้น รวมทั้งการพัฒนากฎหมายใหม่เพื่อรองรับสนับสนุนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

การดำเนินงานที่ผ่านมา การปฏิรูปกฎหมายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ดำเนินการปรับปรุงและพัฒนากฎหมายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้สอดคล้องกับบทบัญญัติและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ สนับสนุนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติและปฏิรูปประเทศด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และรองรับการปฏิรูปประเทศให้เป็นไปในทิศทางที่กำหนด โดยมีกฎหมายที่ประกาศใช้ในช่วงที่ผ่านมา จำนวน 13 ฉบับ ประกอบด้วย พระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนและการได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 พระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติโรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2562 และพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 และมีกฎหมายที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของสานักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา จำนวน 2 ฉบับ ได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ. .... ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรกรรมยั่งยืน พ.ศ. .... ทำให้ประเทศไทยมีกฎหมายและระเบียบที่ชัดเจน และทันต่อสถานการณ์และบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อรองรับการทำงานด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ความท้าทายในการปฏิรูปกฎหมายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ การปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้มีความทันสมัยและเท่าที่จำเป็นและไม่ก่อให้เกิดอุปสรรคในการปฏิบัติตามของประชาชน และบางกฎระเบียบและข้อกฎหมายจะต้องมีความเจาะจงในบางประเด็นและเปิดกว้างในบางมิติมากขึ้น เพื่อรองรับโอกาสที่จะเกิดขึ้นในอนาคตจากกระแสการพัฒนาใหม่ ๆ และการเร่งรัดการออกอนุบัญญัติที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดผลการบังคับใช้กฎหมายในการรองรับการทำงานด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินการในระยะต่อไป หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งรัดและส่งเสริมการออกอนุบัญญัติที่เกี่ยวข้องและส่งเสริมการบังคับใช้ให้ได้ในรายละเอียดของกฎหมายเป็นสำคัญ และควรมีการจัดทำระบบฐานข้อมูลกฎหมายที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่มีการประกาศใช้แล้ว โดยจัดให้มีระบบที่สามารถสืบค้นและเข้าถึงได้ง่าย และควรมีคู่มือสำหรับการนำไปใช้หรือการปฏิบัติตามกฎหมายที่เข้าใจได้ง่าย เพื่อให้ประชาชนสามารถนำไปปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง เพื่อให้มีการใช้กฎหมายอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ในการรองรับการทำงานด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

H_2O

ด้านสาธารณสุข

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน
การพัฒนา
และเสริมสร้างศักยภาพ
ทรัพยากรมนุษย์

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน
การสร้างโอกาส
และความเสมอภาค
ทางสังคม

" ประชาชนทุกภาคส่วนมีความรอบรู้ด้านสุขภาพมีส่วนร่วมในการวางระบบในการดูแลสุขภาพ ได้รับโอกาสที่เท่าเทียมกัน ในการเข้าถึงบริการสาธารณสุขที่จำเป็น และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ภายใต้ระบบสาธารณสุขที่เป็นเอกภาพและการอภิบาลระบบที่ดี "

การปฏิรูปประเทศด้านสาธารณสุข ระบบสุขภาพของประเทศไทยในปัจจุบันกำลังเผชิญกับสถานการณ์ท้าทายรอบด้าน อาทิ การเป็นสังคมสูงวัยที่คาดว่าจะเข้าสู่การเป็นสังคมที่สมบูรณ์อย่างรวดเร็ว ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทางการแพทย์ การเกิดโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่มีความถี่มากขึ้นโดยเฉพาะโรคโควิด-19 ที่เป็นโรคอุบัติใหม่ไม่สามารถคาดการณ์สถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงทีส่งผลให้เกิดผลกระทบต่อประชากรในหลายมิติ อาทิ มิติด้านสุขภาพ มิติด้านเศรษฐกิจ ดังนั้น เพื่อให้ประเทศไทยมีความพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ดังกล่าวได้ทันท่วงที และมีประสิทธิภาพจึงได้กำหนดประเด็นปฏิรูปเพื่อเป็นการวางทิศทางการพัฒนาระบบสาธารณสุขของประเทศ รับมือกับสถานการณ์ความท้าทายที่มีผลกระทบต่อการบริหารจัดการและการให้บริการทางด้านสาธารณสุขของประเทศ

รวมถึงผลกระทบต่อสถานะสุขภาพของประชาชนทั้ง 10 ประเด็น ได้แก่ (1) ระบบบริหารจัดการด้านสุขภาพ (2) ระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศด้านสุขภาพ (3) กำลังคนสุขภาพ (4) ระบบบริการปฐมภูมิ (5) การแพทย์แผนไทยและสมุนไพรเพื่อเศรษฐกิจ (6) ระบบการแพทย์ฉุกเฉิน (7) การสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค (8) ความรอบรู้ด้านสุขภาพ (9) การคุ้มครองผู้บริโภค (10) ระบบหลักประกันสุขภาพและการป้องกันโรค

โดยมีเป้าหมายหลัก 4 เป้าหมายประกอบด้วย (1) ระบบบริการปฐมภูมิมีความครอบคลุม ตอบสนองความจำเป็นและระบบหลักประกันสุขภาพมีความยั่งยืน พอเพียงมีประสิทธิภาพ สร้างความเป็นธรรม (2) มีข้อมูลสารสนเทศที่ใช้บริหารจัดการการเงินการคลังการบริการในระบบสุขภาพและสาธารณสุขอย่างมีประสิทธิภาพ (3) ระบบสุขภาพของประเทศมีเอกภาพมีการดำเนินงานด้านสุขภาพของทุกภาคส่วนที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน (4) ประชาชนไทยมีสุขภาวะและคุณภาพชีวิตที่ดีบนหลักการสร้างนำซ่อมและผู้ที่ไม่ใช่ประชาชนไทยที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย มีโอกาสเท่าเทียมกันในการเข้าถึงบริการสาธารณสุขที่จำเป็นอย่างมีคุณภาพทั้งการรับบริการและการรับภาระค่าใช้จ่าย

ประเด็นท้าทายและข้อเสนอแนะ

การดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านสาธารณสุขมีประเด็นท้าทายที่ต้องได้รับการพัฒนาที่สำคัญได้แก่

1) **ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน** การพัฒนาระบบบริการด้านสาธารณสุขนอกเขตพื้นที่บริการยังขาดการบูรณาการข้อมูลร่วมกับภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนทำให้ในบางพื้นที่เกิดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการบริการด้านสาธารณสุขไปจนถึงการบริหารจัดการงานด้านสาธารณสุขที่เหมาะสมของแต่ละพื้นที่จึงจำเป็นต้องมีการบูรณการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการร่วมกันออกแบบนโยบายการบริหารงานด้านสาธารณสุขที่เหมาะสมของแต่ละพื้นที่ให้สามารถเข้าถึงบริการได้อย่างทั่วถึงต่อไป

2) **ระบบข้อมูลข่าวสารงานด้านสุขภาพ** มีมาตรฐานข้อมูลสารสนเทศด้านสุขภาพที่เป็นข้อมูลหลายระดับ (Multiple layers) และมีความซับซ้อนมากซึ่งระบบสาธารณสุขยังขาดการจัดเก็บข้อมูลที่มีความคล้ายคลึงกันแต่ไม่มีแหล่งจัดเก็บข้อมูลที่เป็นมาตรฐานเดียวกันทำให้เกิดความซ้ำซ้อนของข้อมูลที่เผยแพร่ไปยังประชาชนทำให้เกิดความสับสนในการรับข้อมูล จึงจำเป็นต้องหน่วยงานเจ้าภาพหลักในการจัดเก็บข้อมูลให้เป็นมาตรฐานเดียวกันเพื่อให้ได้เป็นข้อมูลที่จะสื่อสารกับประชาชนได้ตรงตามเป้าหมายที่กำหนดและนำไปสู่การใช้ประโยชน์ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

3) **พฤติกรรมด้านสุขภาพของประชาชน** ประชาชนในประเทศไทยเป็นโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCD) อยู่ในอันดับที่ 4 ใน 10 ของอันดับการตายของประชากรไทย ซึ่งสาเหตุหลัก ๆ มาจากการที่ประชาชนไม่มีการป้องกันรักษาโรคเท่าที่ควร ไม่เห็นถึงความสำคัญของป้องกันโรค จึงจำเป็นต้องมีการสร้างการตระหนักรู้ให้แก่ประชาชนให้สามารถป้องกันและเห็นถึงความสำคัญของการเกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCD) รวมถึงสร้างการตระหนักรู้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้สามารถห่างไกลจากโรคดังกล่าวได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

4) **บุคลากรด้านสาธารณสุข** ประเทศไทยยังพบปัญหาการขาดแคลนซ้ำซากโดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทห่างไกล และยังคงมีการลาออกของบุคลากรทางการแพทย์ค่อนข้างสูง ประกอบกับนโยบายการผลิตกำลังคนด้านสุขภาพยังขาดทิศทางการทำงานที่ชัดเจนในการกระจายบุคลากรไปยังพื้นที่ที่เหมาะสมได้อย่างเพียงพอ จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการเพิ่มและรักษากำลังคนด้านสุขภาพให้คงอยู่ในระบบ โดยมีมาตรการจูงใจที่ดึงดูดบุคลากรให้อยู่ในระบบ โดยอาจพิจารณาเพิ่มค่าตอบแทนให้สอดคล้องกับภาระงานและมีชั่วโมงการทำงานที่เหมาะสม ประกอบกับพิจารณาบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อต่อยอดพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลที่ทันสมัยมาสนับสนุนการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์ให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

สรุปการดำเนินงานของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1 ระบบบริหารจัดการด้านสุขภาพ (0701)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1 อยู่ในขั้นวิกฤตในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมามีการพัฒนาการทำงานในรูปแบบเขตสุขภาพโดยการกระจายอำนาจให้เขตสุขภาพมีหน้าที่และอำนาจในการบริหารจัดการด้านสุขภาพ อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมาการบริหารจัดการด้านสุขภาพยังไม่สามารถดำเนินงานได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งในระยะต่อไปกระทรวงสาธารณสุขจะดำเนินการปรับปรุงการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวฯ โดยการกระจายอำนาจให้เขตพื้นที่ร่วมกับหน่วยงานในพื้นที่ประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งใช้กลไกที่มีอยู่ เช่นคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับ อำเภอ ระดับตำบล และระดับจังหวัด เข้ามาร่วมขับเคลื่อนในการบริหารพื้นที่ในการกำหนดทิศทางร่วมกัน

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2 ระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศสุขภาพ (0702)

สถานะบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2 อยู่ระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมามีการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารเทศด้านสุขภาพ อาทิ โควิด-19 (ศบค.) หรือไทยชนะ.com (2) LINE @sabaideebot ของกระทรวงสาธารณสุข เหมาะสำหรับผู้ที่เป็นกลุ่มเสี่ยงและเข้าข่ายเป็นผู้ติดเชื้อ และ (3) แอปพลิเคชัน "หมอรู้จักคุณ" ของมหาวิทยาลัยนเรศวรมาเชื่อมโยงฐานข้อมูลของหน่วยบริการทุกระดับรองรับการแพทย์และการสาธารณสุขวิถีใหม่ (New Normal Medical Services and Public Health) ในการดูแลผู้ป่วยโรคติดต่อไม่เรื้อรัง การฝากครรภ์การส่งเสริมป้องกันโรค งานให้คำปรึกษาและการรักษาพยาบาลและฟื้นฟูสมรรถภาพตลอดช่วงชีวิต

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3 กำลังคนสุขภาพ (0703)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3 อยู่ในขั้นวิกฤตในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมากระทรวงสาธารณสุขได้ดำเนินการบริหารกำลังคนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยสร้างความเข้าใจแก่บุคลากรในทุกระดับในการขับเคลื่อนการบริหารทรัพยากรบุคคลให้เกิดความเข้มแข็งมีขวัญกำลังใจและถ่ายทอดความเข้าใจร่วมกันในการดำเนินการบริหารทรัพยากรบุคคลด้านสาธารณสุข แต่ยังคงพบปัญหาอุปสรรค อาทิ กำลังคนทางการแพทย์ไม่เพียงพอต่อความต้องการ แพทย์ออกจากระบบภาครัฐไปยังภาคเอกชนเพราะค่าตอบแทนที่สูงกว่าเป็นจำนวนมาก

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4 ระบบบริการปฐมภูมิ (0704)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4 อยู่ระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมามีการพัฒนาเทคโนโลยีผ่านโปรแกรมการพูดคุยส่วนตัวภายใต้ Application “คุยกับหมอ” หมอครอบครัว รวมถึงมีจำนวนหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิ ทั้งสิ้น 1,991 แห่ง ครอบคลุมการให้บริการประชาชน 19,626,529 คน คิดเป็นร้อยละ 29.26 จากประชากรทั่วประเทศ

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5 การแพทย์แผนไทยและสมุนไพรไทยเพื่อเศรษฐกิจ (0705)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5 อยู่ระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมามีการพัฒนาโดยการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ โครงการจัดตั้งตลาดกลางวัตถุดิบ สารสกัดสมุนไพร ผลิตภัณฑ์สมุนไพร และศูนย์ให้คำปรึกษาผู้ประกอบการสมุนไพรครบวงจร ประชาสัมพันธ์ รูปแบบ Offline : การจับคู่เจรจาธุรกิจการค้ากับกลุ่มบริษัท คิง เพาเวอร์ อินเตอร์เนชันแนล และโครงการจัดตั้งศูนย์ความเป็นเลิศด้านการแพทย์แผนไทยมีการดำเนินการศึกษาและทบทวนตำรับยากลางรักษาโรคสะเก็ดเงินสำหรับใช้ในทางการแพทย์

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 6 การแพทย์ฉุกเฉิน (0706)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 6 อยู่ระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมามีการรับมือกับสถานการณ์โควิด-19 ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนทั่วโลกโดยมีชุดปฏิบัติการฉุกเฉินเพื่อตอบโต้โควิด-19 จำนวน 63 ทีมทั่วประเทศ รวมทั้งการบริการประชาชนผ่านนโยบาย เจ็บป่วยฉุกเฉินมีสิทธิทุกที่ (Universal Coverage for Emergency Patients: UCEP) โดยเป็นสิทธิที่รัฐบาลทำให้ประชาชนคนไทยทุกคนหากเกิดเหตุการณ์วิกฤตฉุกเฉินสามารถรักษาฟรี 72 ชั่วโมงแรก

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 7 การสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค (0707)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 7 ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมามีการปรับปรุงระบบงบประมาณของงานด้านส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคโดยสำนักงานหลักประกันสังคมแห่งชาติ (สปสช.) ได้รับจัดสรรงบค่าบริการเหมาจ่ายรายหัวประเภทบริการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 8 ความรอบรู้ด้านสุขภาพ (0708)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 8 อยู่ระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมามีการดำเนินการเพื่อยกระดับความรอบรู้ด้านสุขภาพของประชาชนโดยเฉพาะสื่อประชาสัมพันธ์ในช่องทางที่หลากหลาย โดยเฉพาะในช่วงโควิด-19 ซึ่งประชาชนมีความตระหนักรู้และให้ความร่วมมือในการสวมหน้ากากและเว้นระยะห่างทางสังคม ส่งผลให้ผลลัพธ์การขับเคลื่อนเป็นไปในทิศทางที่ดี

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 9 การคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพ (0709)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 9 ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมามีการดำเนินการเฝ้าระวังเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค อาทิ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) ดำเนินโครงการบริหารจัดการศูนย์เฝ้าระวังการคุ้มครองผู้บริโภคเพื่อติดตามสอดส่องและตรวจสอบความเป็นอันตรายของสินค้าที่อาจส่งผลกระทบต่อผู้บริโภค และการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพอาหารปลอดภัย อาทิ โครงการสนับสนุนประชาชนบริโภคอาหารปลอดภัย โดยการส่งเสริมให้ร้านอาหารใช้วัตถุดิบปลอดภัยที่มีการผลิตตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP)

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 10 ระบบหลักประกันสุขภาพ (0710)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 10 อยู่ระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมามีการยกระดับบริการในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติได้แก่ การอนุญาตให้ผู้ใช้สิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติเข้ารับบริการในหน่วยบริการปฐมภูมิได้ทุกที่โดยที่ผู้ป่วยในไม่ต้องใช้ใบส่งตัว อีกทั้ง ผู้ป่วยมะเร็งเข้ารับบริการได้ในสถานบริการที่มีความพร้อมตลอดจนการแจ้งเปลี่ยนหน่วยบริการและรับบริการได้ทันที ซึ่งจะเป็นการยกระดับการบริการให้ประชาชนได้รับบริการสุขภาพภายใต้ระบบหลักประกันสุขภาพอย่างเหมาะสม

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1

ระบบบริหารจัดการด้านสุขภาพ

● **เป้าหมาย** ●

ระบบสุขภาพไทยมีเอกภาพการดำเนินงานด้านสุขภาพทุกภาคส่วนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

● **ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565** ●

ระบบสุขภาพมีการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพิ่มมากขึ้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

กระทรวงสาธารณสุขมีนโยบายผลักดันให้มีการกำหนดทิศทางการพัฒนาระบบสุขภาพ และมีกลไกการทำงานในรูปแบบเขตสุขภาพโดยได้มีการดำเนินการโดยหลายหน่วยงานทั้งในกระทรวงสาธารณสุขและนอกกระทรวงสาธารณสุข แต่ยังไม่มีหน่วยงานหลักในการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม จึงทำให้ไม่มีการประสานงานและการบูรณาการเท่าที่ควร อีกทั้งการจัดบริการด้านสาธารณสุขในเขตกรุงเทพมหานครและเขตภูมิภาคทั้งราชการส่วนกลาง ส่วนท้องถิ่น ส่วนภูมิภาค และภาคประชาชนต่างมีการดำเนินการที่ต่างกันทำให้ขาดการเป็นเอกภาพนอกจากนี้ ยังมีหลายปัจจัยที่ส่งผลกระทบ อาทิ ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม อุตสาหกรรม และสิ่งเจือปนในอาหาร ทำให้ระบบบริการด้านสุขภาพไม่ทั่วถึง ขาดประสิทธิภาพ มีความซ้ำซ้อน และมีการใช้ทรัพยากรไม่เหมาะสมของแต่ละพื้นที่

การดำเนินงานที่ผ่านมา ที่ผ่านมาได้มีการขับเคลื่อนผ่านแผนการปฏิรูปประเทศด้านสาธารณสุข โดยมีกลไกการทำงานในรูปแบบเขตสุขภาพ กระจายอำนาจให้เขตสุขภาพมีหน้าที่และอำนาจในการบริหารแผน กำหนดเป้าหมายในระยะที่ผ่านมา อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมามากระทรวงสาธารณสุขในฐานะหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนได้เล็งเห็นถึงความสำคัญและพบปัญหาในการบริหารจัดการที่ยังไม่สามารถดำเนินงานได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งในระยะต่อไปกระทรวงสาธารณสุขจะดำเนินการปรับปรุงการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวฯ **โดยการกระจายอำนาจให้เขตพื้นที่ร่วมกับหน่วยงานในพื้นที่ ประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งใช้กลไกที่มีอยู่ เช่นคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ ระดับตำบล และระดับจังหวัด เข้ามาร่วมขับเคลื่อนในการบริหารพื้นที่ในการกำหนดทิศทางร่วมกันให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อขับเคลื่อนให้เกิดการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่ระดับพื้นที่** โดยการมุ่งเน้นการจัดบริการของหน่วยบริการ ในลักษณะพวงบริการ การบริหารงบประมาณ/เงินกองทุนของหน่วยในระดับเขตสุขภาพ โดยไม่คำนึงถึงเขตสุขภาพที่ไม่ใช่เขตสุขภาพของกระทรวงสาธารณสุข แต่เป็นเขตสุขภาพที่มีคณะกรรมการจากภาคประชาชนมาร่วมบริหารด้วย หากมีการดำเนินการจัดการเขตสุขภาพโดยมีการจัดระบบบริการและบริหารจัดการในลักษณะนี้ จะเป็นการเพิ่มความเข้มแข็งที่ทำให้เขตสุขภาพ มีระบบบริหารจัดการแบบบูรณาการที่มีประสิทธิภาพต่อไป

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ทั้งนี้ ความท้าทายในการบรรลุเป้าหมายในส่วนของการบริหารจัดการด้านสุขภาพของประเทศไทยยังขาดการบูรณาการและการร่วมรับผิดชอบระหว่างหน่วยงานและท้องถิ่นอย่างจริงจัง จึงทำให้การประสานงานในการดำเนินการขับเคลื่อนยังไม่สามารถเห็นผลได้เท่าที่ควรอาทิ (1) การดูแลรักษาและการเข้าถึงบริการของประชาชนยังมีความเหลื่อมล้ำในแต่ละเขตสุขภาพ (2) การบริหารจัดการหรือการดูแลยังไม่สามารถแก้ปัญหาของพื้นที่โดยตรง และ (3) การจัดสรรทรัพยากรด้านงบประมาณ และกำลังคนมีความเหลื่อมล้ำในแต่ละเขตบริการ เพราะเป็นการจัดสรรจากส่วนกลาง แต่ยังเป็นการทำงานเพื่อตอบสนองนโยบายจากส่วนกลาง

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น เพื่อให้เป้าหมายของประเด็นการปฏิรูปประเทศควรดำเนินการกิจกรรมปฏิรูปประเทศที่มีนัยสำคัญต่อการบรรลุเป้าหมาย (1) การกระจายอำนาจไปยังหน่วยงานในพื้นที่ประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการทดลองนำร่องการบริหารจัดการด้านสุขภาพการกำหนดทิศทางการพัฒนาระบบบริการสุขภาพ เพื่อให้การบริหารจัดการภายในเขตสุขภาพของกระทรวงสาธารณสุขเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถจัดบริการให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน (2) ควรกำหนดหน่วยงานเจ้าภาพของแต่ละภาคส่วนในการกำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับปัญหาในแต่ละพื้นที่ และ (3) เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการออกความเห็นในกำหนดนโยบายร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ต่าง ๆ ให้มีความเท่าเทียมกัน

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2

ระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศสุขภาพ

● **เป้าหมาย** ●

มีเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสุขภาพในรูปแบบใหม่ที่สามารถนำมาใช้สนับสนุนการจัดการบริการสุขภาพได้จริง

● **ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565** ●

สถานบริการและสถานพยาบาลหันมาใช้เทคโนโลยีทางการแพทย์เพิ่มมากขึ้น

ที่มา: กระทรวงสาธารณสุข

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ปัจจุบันระบบการบริการสุขภาพด้านสาธารณสุขได้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศสุขภาพเข้ามาใช้เพื่อเพิ่มคุณภาพของการให้บริการมากขึ้น ตั้งแต่การทำทะเบียนคนไข้ การรักษาพยาบาลการวินิจฉัยโรคได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ นอกจากนี้ ยังใช้ในห้องทดลอง การศึกษาและวิจัยทางการแพทย์ รวมทั้งงานทางการศึกษาค้นคว้า การรักษาคนไข้ด้วยระบบการรักษาทางไกล การนำมาประยุกต์ใช้ในส่วนของระบบบริการทางการแพทย์แบบใหม่ (New Normal Medical Service) การรักษาออนไลน์ผ่านระบบ VDO Call และส่งยาทางไปรษณีย์ ผ่านแนวคิดยึดผู้ป่วยเป็นศูนย์กลาง ลดความแออัด ให้ผู้ป่วยเข้าถึงการรักษาในสถานการณ์โควิด-19 (อยู่บ้าน เว้นระยะห่าง) ลดค่าใช้จ่ายของผู้ป่วยและญาติ เพิ่มขีดความสามารถการรักษา และนำเทคโนโลยีการรักษาส่งถึงบ้าน

การดำเนินงานที่ผ่านมา ที่ผ่านมามีการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายของประเด็นปฏิรูป เรื่อง ระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศด้านสุขภาพหลายกิจกรรมด้วยกัน อาทิ (1) แอพพลิเคชั่นกลางของศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด-19 (ศบค.) หรือไทยชนะ.com ซึ่งแอพพลิเคชั่นดังกล่าวฯ สามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยสามารถบอกได้ว่าทรัพยากรมีเท่าไหร่ ผู้ป่วย ณ ปัจจุบันมีเท่าไหร่ มีระดับความรุนแรงของอาการเท่าไหร่ อุปกรณ์ทางการแพทย์มีเพียงพอต่อความต้องการของผู้ป่วยหรือไม่ ตัวระบบจะช่วยลดภาระของแพทย์ในการปฏิบัติหน้าที่ การทำงานได้รวดเร็ว ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างมากในการนำไปปรับใช้ในสถานพยาบาลทั่วประเทศ

ลดความเสี่ยงในการซักประวัติคัดกรอง ลดความเสี่ยงในการใช้เวลาซักถามเมื่ออยู่ที่โรงพยาบาล (2) LINE @sabaideebot โดยกระทรวงสาธารณสุข เหมาะสำหรับผู้ที่เป็นกลุ่มเสี่ยง และเข้าข่ายเป็นผู้ติดเชื้อ จะสามารถบอกไปสู่หน่วยบริการได้ว่าเมื่อเป็นกลุ่มเสี่ยงแล้ว สังเกตอาการ ถูกส่งตรวจว่ามีเชื้อหรือไม่ โดยสามารถรอผลที่บ้าน และหลังจากทราบผลหากเป็นบวก หน่วยบริการจะดำเนินการรับท่านไปสู่การรักษาโดยหน่วยบริการและข้อมูลนี้จะถูกส่งไปยังกรมควบคุมโรค เพื่อรายงานสถานการณ์ผู้ติดเชื้อ และ (3) แอปพลิเคชัน "หมอรู้จักคุณ" ของมหาวิทยาลัยนเรศวรมาเชื่อมโยงฐานข้อมูลของหน่วยบริการทุกระดับรองรับการแพทย์และการสาธารณสุขวิถีใหม่ (New Normal Medical Services and Public Health) ในการดูแลผู้ป่วยโรคติดต่อไม่เรื้อรัง การฝากครรภ์ การส่งเสริมป้องกันโรค งานให้คำปรึกษา การรักษาพยาบาลและฟื้นฟูสมรรถภาพตลอดช่วงชีวิต มีความปลอดภัยในการจัดเก็บข้อมูล ซึ่งเป็นการขับเคลื่อนนโยบายการแพทย์และสาธารณสุข 4.0 ที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางนำระบบสารสนเทศมาใช้เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลสุขภาพของตนเองและเป็นการสร้างวิถีการดูแลรักษาสุขภาพรูปแบบใหม่ ควบคู่กับการให้คำปรึกษาแพทย์และสาธารณสุขทางไกล (Telemedicine, Telehealth) ส่งเสริมการทำงานเชิงรุกทีมหมอครอบครัวและอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน (อสม.) เพื่อให้ประชาชนได้รับการดูแลตลอดช่วงชีวิต เท่าเทียมแม้อยู่ในพื้นที่ห่างไกล

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ทั้งนี้ ความท้าทายที่สำคัญในการบรรลุเป้าหมาย คือ มาตรฐานข้อมูลสารสนเทศด้านสุขภาพในปัจจุบันมีข้อมูลหลายระดับ (Multiple layers) และมีความซับซ้อนมาก ซึ่งระบบสาธารณสุขยังขาดกลไกที่จะบูรณาการมาตรฐานข้อมูลในเรื่องเดียวกันที่ต่างกันจากหลายหน่วยงานให้ใช้มาตรฐานเดียวกันแม้กระทั่งหน่วยงานภายในกระทรวงสาธารณสุขเองยังเกิดภาวะรั่วไหลของข้อมูล ข้อมูลไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน เนื่องจากหลายกรมอาจมีการจัดเก็บข้อมูลที่เหมือนกันแต่ไม่ได้มีการหารือกันโดยเฉพาะซึ่งอาจทำให้เกิดความซ้ำซ้อนของข้อมูลและเมื่อสื่อสารข้อมูลไปยังประชาชนอาจทำให้เกิดความสับสนในตัวชุดข้อมูลได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของประเด็นการปฏิรูปประเทศควรดำเนินกิจกรรมปฏิรูปที่มีนัยสำคัญต่อเป้าหมาย ควรคำนึงถึงการพัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านสุขภาพในทุกมิติให้สามารถทำงานร่วมกันและแลกเปลี่ยนข้อมูลกันได้แบบไร้รอยต่อด้วยความปลอดภัยและเป็นประโยชน์ ไปจนถึงการหาหน่วยงานเจ้าภาพหลักในการรวบรวมข้อมูลด้านสุขภาพที่สำคัญให้เป็นระบบและมาตรฐานเดียวกันในการจัดเก็บข้อมูลเพื่อให้ได้เป็นข้อมูลที่จะสื่อสารกับประชาชนในชุดเดียวกันและนำไปสู่การใช้ประโยชน์ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและประชาชนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่ถูกต้องเป็นระบบเดียวกัน

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3
กำลังคนสุขภาพ

● เป้าหมาย ●

สัดส่วนบุคลากรสุขภาพต่อประชากรในระดับประเทศเพียงพอและสอดคล้องกับระดับการพัฒนาของประเทศและแผนการปฏิรูปประเทศด้านสาธารณสุข

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มีแผนผลิตและพัฒนาบุคลากรที่สอดคล้องกับแผนความต้องการกำลังคนมากขึ้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป หนึ่งในพลังขับเคลื่อนการสร้างเสริมสุขภาวะที่ดีให้กับประชาชนและถือได้ว่าเป็นหัวใจหลักของระบบบริการสุขภาพ นั่นคือ กำลังคนด้านสุขภาพ การพัฒนากำลังคนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในปี พ.ศ. 2565 มุ่งเน้นการลดความเหลื่อมล้ำของการกระจายบุคลากรสุขภาพ แก้ไขปัญหาการขาดแคลนซ้ำซาก และเพิ่มสัดส่วนบุคลากรสุขภาพต่อประชากรในระดับประเทศ โดยมุ่งเน้นให้บุคลากรที่มีขีดความสามารถคงอยู่ในระบบอย่างยั่งยืน และมีระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อให้เห็นภาพของตลาดแรงงานบุคลากรสุขภาพ อย่างไรก็ตาม ยังพบปัญหาการขาดแคลนซ้ำซากโดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทห่างไกล และยังคงมีการลาออกของบุคลากรทางการแพทย์ค่อนข้างสูง ประกอบกับนโยบายการผลิตกำลังคนด้านสุขภาพยังขาดทิศทางการทำงานที่ชัดเจนในการกระจายบุคลากรไปยังพื้นที่ที่เหมาะสมได้อย่างเพียงพอ ส่งผลให้การวางแผนผลิตกำลังคนที่ตอบสนองกับความต้องการยังไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในช่วงที่ผ่านมามีการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายของประเด็นปฏิรูปเรื่องกำลังคนสุขภาพที่สำคัญ อาทิ กระทรวงสาธารณสุขได้ดำเนินการบริหารกำลังคนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยสร้างความเข้าใจแก่บุคลากรในทุกระดับในการขับเคลื่อนการบริหารทรัพยากรบุคคลให้เกิดความเข้มแข็งมีขวัญกำลังใจและถ่ายทอดความเข้าใจร่วมกันในการดำเนินงานบริหารทรัพยากรบุคคลด้านสาธารณสุข อันจะส่งผลให้สถานพยาบาลและหน่วยงานด้านสาธารณสุขมีบุคลากรเพียงพอต่อการให้บริการด้านสาธารณสุข พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศดิจิทัลกำลังคนด้านสุขภาพที่เป็นเอกภาพและมีประสิทธิภาพตามแผนพัฒนากำลังคนด้านสุขภาพแห่งชาติ โดยมีการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรสุขภาพอย่างเป็นระบบ อาทิ จำนวน การกระจาย การผลิต การจ้างงาน และการเคลื่อนย้าย เพื่อให้เห็นภาพรวมของตลาดแรงงานบุคลากรสุขภาพ (Health labor market) โดยครอบคลุมทั้งในภาครัฐและเอกชน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ทั้งนี้ยังมีความท้าทายที่สำคัญในการบรรลุเป้าหมายตามประเด็นปฏิรูป คือ ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาแม้จะมีการแก้ไขปัญหาด้านบุคลากรอย่างต่อเนื่องแต่ก็ยังพบกับ (1) ปัญหาด้านกำลังคนที่ไม่เพียงพอเมื่อเทียบกับสัดส่วนประชากรในพื้นที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะในเขตพื้นที่ห่างไกล ส่งผลให้มีแพทย์ไม่เพียงพอกับความต้องการในแต่ละพื้นที่ (2) “ภาวะแพทย์สมองไหล” กล่าวคือ การที่แพทย์ออกจากระบบภาครัฐไปยังภาคเอกชนหรือเปิดสถานประกอบเวชกรรม (คลินิก) เป็นของตัวเอง เนื่องจากได้ค่าตอบแทนสูงกว่า ในทางกลับกัน พยาบาลเป็นอีกหนึ่งวิชาชีพที่ผู้จบการศึกษามีความต้องการที่จะอยู่ในระบบโดยอยากรับราชการเป็นจำนวนมาก แต่อัตรากำลังของตำแหน่งพยาบาลมีจำนวนจำกัด นอกจากนี้ แม้ว่าจะมีความพยายามในการผลิตบุคลากรทางการแพทย์ออกมามากอย่างต่อเนื่อง แต่ก็ยังมีความขาดแคลนแพทย์เฉพาะทางที่สำคัญ อาทิ วิสัญญีแพทย์ แพทย์เวชศาสตร์ฉุกเฉิน และรังสีรักษา

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของประเด็นการปฏิรูปประเทศจึงควรให้ความสำคัญกับการเพิ่มและรักษากำลังคนด้านสุขภาพให้คงอยู่ในระบบ โดยมีมาตรการจูงใจที่ดึงดูดบุคลากรให้อยู่ในระบบ โดยอาจพิจารณาเพิ่มค่าตอบแทนให้สอดคล้องกับภาระงานและมีชั่วโมงการทำงานที่เหมาะสม ประกอบกับพิจารณาการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อต่อยอดพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลที่ทันสมัยมาสนับสนุนการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์ให้เป็นรูปธรรม อาทิ การพัฒนาเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในการวินิจฉัยโรค การพัฒนาแอปพลิเคชันให้คำปรึกษาทางการแพทย์และสาธารณสุขทางไกล (Telemedicine, Telehealth) เพื่อให้ประชาชนได้รับการบริการอย่างทั่วถึงและแก้ไขปัญหาการขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์ รวมทั้งศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการเรียนร่วมกันระหว่างวิชาชีพในลักษณะสหวิทยาการ กล่าวคือ เปิดโอกาสให้นักศึกษาแพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาล เรียนร่วมกับสาขาวิชาอื่น ๆ ประกอบกับการให้ความสำคัญเกี่ยวกับการเรียนโดยใช้ชุมชนเป็นฐานของการเรียนรู้เพื่อให้เกิดความผูกพันธ์กับชุมชน อันจะส่งผลให้สามารถบริการประชาชนในพื้นที่ได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังต้องพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศดิจิทัลกำลังคนด้านสุขภาพให้บูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นรูปธรรม

ปี 2562
ปี 2563

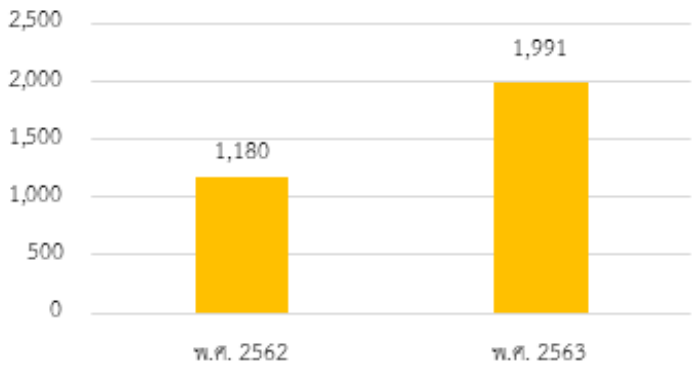
เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4
ระบบบริการปฐมภูมิ

เป้าหมาย
ความครอบคลุมของระบบบริการสุขภาพปฐมภูมิ

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565
การให้บริการสุขภาพระดับปฐมภูมิมีความครอบคลุมประชากรร้อยละ 35

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ระบบบริการสุขภาพปฐมภูมิถือเป็นรากฐานของระบบสาธารณสุข ซึ่งกระจายตัวอยู่ในทุกพื้นที่ ครอบคลุมการบริการประชาชนจำนวนมากทั้งในเขตเมืองและชนบท อย่างไรก็ดี การบริการปฐมภูมิยังเผชิญกับความท้าทายในหลายด้านไม่ว่าจะเป็นจำนวนแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัวที่ไม่เพียงพอ คุณภาพของอาสาสมัครและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ยังต้องได้รับการอบรม ตลอดจนการบูรณาการฐานข้อมูลของผู้รับบริการในหน่วยปฐมภูมิในที่เชื่อมโยงกับสถานพยาบาลในระดับที่สูงขึ้น ดังนั้น การปฏิรูปเพื่อยกระดับการบริการปฐมภูมิให้มีประสิทธิภาพ จะช่วยลดความแออัดในการรักษาในโรงพยาบาลขนาดใหญ่ และสร้างความยั่งยืนของระบบสาธารณสุขผ่านการกระจายทรัพยากรและสร้างความเข้มแข็งในระดับพื้นที่

จำนวนหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิ

ที่มา: สำนักสนุนระบบสุขภาพปฐมภูมิ

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในช่วงที่ผ่านมาการดำเนินงานด้านบริการปฐมภูมิ ซึ่งครอบคลุมการจัดสรรให้มีแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัวและเจ้าหน้าที่ให้บริการสุขภาพปฐมภูมิในจำนวนที่เหมาะสม ส่งเสริมการบูรณาการดำเนินงานที่สอดรับกันระหว่างองค์กรสุขภาพปฐมภูมิเพื่อเตรียมพร้อมรับมือกับการแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ รวมถึงการพัฒนาเทคโนโลยีผ่านโปรแกรมการพูดคุยส่วนตัวภายใต้ Application “คุยกับหมอ” ซึ่งถือเป็นโครงการบริการด้านสุขภาพทางไกล สามารถปรึกษาสุขภาพแบบส่วนตัวกับแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัว หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำคลินิกหมอครอบครัว ทั้งนี้ ปี 2563 มีจำนวนหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิทั้งสิ้น 1,991 แห่ง ครอบคลุมการให้บริการประชาชน 19,626,529 คน คิดเป็นร้อยละ 29.26 จากประชากรทั่วประเทศ ซึ่งถือว่ามีความก้าวหน้าเมื่อเปรียบเทียบกับปีก่อนหน้า และมีแนวโน้มที่จะบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี 2565 **มีจำนวนหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิทั้งสิ้น 1,991 แห่ง ครอบคลุมการให้บริการ**ประชาชน 19,626,529 คน

คิดเป็นร้อยละ 29.26 จากประชากรทั่วประเทศ ซึ่งถือว่ามีความก้าวหน้าเมื่อเปรียบเทียบกับปีก่อนหน้า และมีแนวโน้มที่จะบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี 2565

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินการยังประสบกับความท้าทายในการวางแผนอัตรากำลังในแต่ละสาขาวิชาชีพที่เหมาะสมกับบริบททางสาธารณสุขที่เปลี่ยนไป อาทิ จิตแพทย์ นักกายภาพบำบัด การกำหนดแรงจูงใจ ค่าตอบแทน หรือความก้าวหน้าทางวิชาชีพที่ยังไม่ตอบสนองต่อความสนใจของแพทย์ ตลอดจนการขาดการบูรณาการระบบฐานข้อมูลของหน่วยปฐมภูมิร่วมกับสถานพยาบาลในระดับที่ใหญ่ขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของประเด็นการปฏิรูปประเทศ ควรเร่งรัดผลิตบุคลากรทางด้านแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัว และจัดให้มีค่าตอบแทน สวัสดิการ มาตรการจูงใจที่เหมาะสม ส่งเสริมการจัดอบรมสุขภาพปฐมภูมิสำหรับ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เพื่อเพิ่มพูนความรู้ด้านสุขภาพ ให้เกิดความเชี่ยวชาญและทำหน้าที่สนับสนุนแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัวได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ตลอดจนสร้างระบบฐานข้อมูลที่เชื่อมโยงผู้ใช้บริการในระดับชุมชนเข้ากับสถานพยาบาลอื่น ๆ บนพื้นฐานของความปลอดภัยส่วนบุคคล และดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มจำนวนหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิที่สามารถให้บริการประชาชนครอบคลุมทั้งประเทศ

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5

การแพทย์แผนไทยและสมุนไพรเพื่อเศรษฐกิจ

● **เป้าหมาย** ●

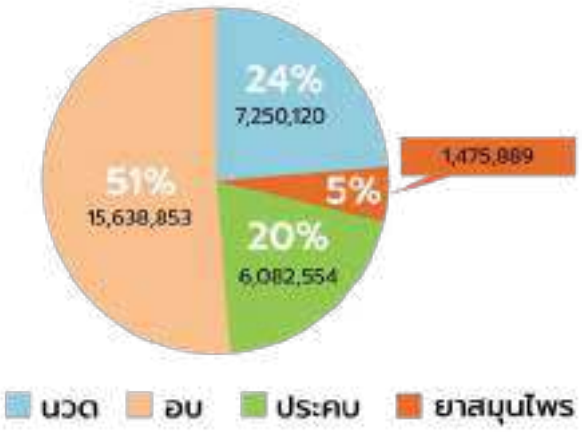
ประเทศไทยมีความมั่งคั่งจากการนวดไทยและผลิตภัณฑ์สมุนไพร การแพทย์แผนไทยมีความมั่นคงในระบบบริการสุขภาพ และพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

● **ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565** ●

ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการทั้งการนวดแผนไทยและเข้าถึงผลิตภัณฑ์สมุนไพรทางการรักษาเพิ่มมากขึ้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป การจัดบริการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกได้รับความเชื่อมั่น และประชาชนสามารถเข้าถึงบริการได้เพิ่มขึ้น โดยเห็นได้จากจำนวนครั้งในการรับบริการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกที่แผนกผู้ป่วยนอกทั้งหมดเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ โดยในช่วงปี 2562- 2563 ที่ผ่านมามีการเข้ารับบริการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกจำนวน 30,398,357 ครั้ง เมื่อวิเคราะห์แยกตามประเภทการให้บริการหลักที่ผู้ป่วยได้รับพบว่ามี 4 ประเภทที่มีการรับบริการสูงสุด ได้แก่ยาสมุนไพร คิดเป็นร้อยละ 51.36 หัตถเวชกรรมไทย คิดเป็นร้อยละ 23.81 ประคบสมุนไพร คิดเป็นร้อยละ 19.98 และอบสมุนไพร คิดเป็นร้อยละ 4.85

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในช่วงที่ผ่านมามีการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายของประเด็นปฏิรูป เรื่อง การแพทย์แผนไทยและสมุนไพรเพื่อเศรษฐกิจ ได้มีการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวกับการแพทย์แผนไทยและสมุนไพรเพื่อเศรษฐกิจ อาทิ (1) โครงการจัดตั้งตลาดกลางวัตถุดิบ สารสกัดสมุนไพร ผลิตภัณฑ์สมุนไพร และศูนย์ให้คำปรึกษาผู้ประกอบการสมุนไพรครบวงจร กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ร่วมกับภาคีเครือข่าย ได้แก่ กรมส่งเสริมการเกษตร บริษัท ไทย แอ็กโกร เอ็กซเชนจ์ จำกัด (ตลาดไท) และบริษัท มอร์ เมดดิคัล จำกัด ลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการจัดตั้งตลาดกลางในการจำหน่ายวัตถุดิบสมุนไพรไทย ส่งเสริมให้ผู้ซื้อและเกษตรกรสะดวกในการพบปะซื้อขาย และส่งเสริมการขายวัตถุดิบสมุนไพรสดและวัตถุดิบสมุนไพรแปรรูปที่มีคุณภาพ ตลาดกลาง ณ ตลาดไท (2) ประชาสัมพันธ์รูปแบบ Offline : การจับคู่เจรจาธุรกิจการค้ากับกลุ่มบริษัท คิง เพาเวอร์ อินเตอร์เนชันแนล และบริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด ออกบูธจำหน่ายสินค้า ณ ห้างสรรพสินค้าคิง เพาเวอร์ ศรีวารี และห้างสรรพสินค้า ICON SIAM และคัดเลือกผลิตภัณฑ์สมุนไพรคุณภาพ (Premium Herbal Products) กว่า 208 ผลิตภัณฑ์ และ (3) โครงการจัดตั้งศูนย์ความเป็นเลิศด้านการแพทย์แผนไทย มีการดำเนินการศึกษาและทบทวนตำรับยากลางรักษาโรคสะเก็ดเงิน สำหรับใช้ในโรงพยาบาลการแพทย์แผนไทยนำร่อง 19 แห่ง จำนวน 3 ตำรับ ได้แก่ ตำรับยาต้มรับประทาน ตำรับยาต้มอาบ หรือแปรรูป และตำรับยาทาน้ำมัน

ที่มา: ประเภทบริการทางการแพทย์ไทย กระทรวงสาธารณสุข

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ทั้งนี้ ความท้าทายที่สำคัญในการบรรลุเป้าหมาย คือ (1) จำนวนบุคลากรทางการแพทย์แผนไทยไม่ครอบคลุมถึงหน่วยบริการระดับชุมชนทำให้ชุมชนอาจยังไม่สามารถเข้าถึงแพทย์แผนไทยที่มีคุณภาพได้เท่าที่ควร (2) การเชื่อมโยงมิติการจัดการบริการแพทย์แผนไทยระหว่างจังหวัด ซึ่งหน่วยบริการด้านแพทย์แผนไทยระหว่างจังหวัดและหน่วยบริการโรงพยาบาลตำบลและโรงพยาบาลส่งเสริมส่วนตำบล ยังขาดการประสานและบูรณาการร่วมกัน (3) ขาดการบูรณาการการสนับสนุนระบบยาสมุนไพรในแต่ละเขตสุขภาพทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในเข้าถึงยาแพทย์แผนไทยจำนวนมาก

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของประเด็นการปฏิรูปประเทศควรดำเนินกิจกรรมปฏิรูปที่มีนัยสำคัญต่อเป้าหมาย ควรคำนึงถึง การกำหนดอัตรากำลังคนด้านแพทย์แผนไทยให้เพียงพอถึงในระดับชุมชน โดยอาจพิจารณาจากการเปิดการเรียนการสอนวิชาแพทย์แผนไทยที่ได้รับคุณวุฒิที่ถูกต้องตามหลักสากล รวมทั้งควรจัดให้มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การพัฒนางานด้านแพทย์ไทยระหว่างเขตสุขภาพทั่วประเทศ ให้สามารถมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องแพทย์แผนไทยเบื้องต้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปี 2562
ปี 2563

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 6

การแพทย์ฉุกเฉิน

เป้าหมาย

ประชาชนเข้าถึงระบบการแพทย์ฉุกเฉินอย่างเท่าเทียม ทั่วถึง และทันเวลาและมีมาตรฐาน

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

ระบบการแพทย์ที่ฉุกเฉินที่มีคุณภาพและเป็นมาตรฐาน

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป การเข้าถึงระบบการแพทย์ฉุกเฉินมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการช่วยดูแลรักษาผู้ป่วยให้ทันต่อการเข้ารับการรักษา ถือเป็นสิทธิและบริการขั้นพื้นฐานที่ประชาชนทุกคนพึงได้รับอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน อย่างไรก็ตาม ยังพบประชาชนบางกลุ่มที่ไม่สามารถเข้าถึงบริการการแพทย์ฉุกเฉินได้อันเนื่องมาจากพื้นที่ห่างไกลที่ยังไม่สามารถเข้าถึงการรับบริการการแพทย์ฉุกเฉินได้และประชาชนส่วนมากยังสับสนถึงวิธีการติดต่อในการเข้าระบบการรักษาของการแพทย์ฉุกเฉิน

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในช่วงที่ผ่านมามีการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายของประเด็นปฏิรูป เรื่อง ระบบการแพทย์ฉุกเฉิน ในช่วงปี 2563 อาทิ (1) รับมือกับสถานการณ์โควิด-19 ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนทั่วโลกเป็นอย่างมากสถาบันการแพทย์ฉุกเฉินได้มีการรับมือต่อสถานการณ์ดังกล่าวฯ โดยมีชุดปฏิบัติการฉุกเฉินเพื่อตอบโต้ โควิด-19 จำนวน 63 ทีมทั่วประเทศ อบรมเสริมสร้างทักษะ ความรู้ในการป้องกันตัวเองให้ปลอดภัย รวมทั้งจัดอุปกรณ์ป้องกันการติดเชื้อขณะปฏิบัติภารกิจ เพื่อเป็นทีมสำรองช่วยชุดปฏิบัติการระดับสูงปฏิบัติงานในสถานการณ์ที่มีผู้ป่วยติดเชื้อโควิด-19 จำนวนมาก ซึ่งได้มีการจัดเตรียมอุปกรณ์เพื่อรับมือต่อสถานการณ์ดังกล่าวฯ ประกอบด้วย ชุดปฏิบัติการฉุกเฉินในระบบการแพทย์ฉุกเฉินสังกัดมูลนิธิ จำนวน 33,358 คน รถปฏิบัติการฉุกเฉิน จำนวน 8,402 คัน ในจำนวนมูลนิธิ 400 กว่าแห่งทั่วประเทศ ได้จัดอบรมชุดปฏิบัติการฉุกเฉินในสังกัดมูลนิธิเป็นชุดปฏิบัติการฉุกเฉินพิเศษเพื่อตอบโต้ โควิด-19 เพื่อสนับสนุนงานของระบบสาธารณสุขให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น และ (2) การบริการประชาชนผ่านนโยบาย เจ็บป่วยฉุกเฉินมีสิทธิทุกที่ (Universal Coverage for Emergency Patients: UCEP) โดยเป็นสิทธิที่รัฐบาลทำให้ประชาชนคนไทยทุกคน หากเกิดเหตุการณ์วิกฤตฉุกเฉิน สามารถรักษาฟรี 72 ชั่วโมงแรก (3 วัน) ให้พ้นภาวะวิกฤต โดยจะรักษาที่โรงพยาบาลใดก็ได้ที่ใกล้ผู้ป่วยที่สุดโดยสามารถโทรติดต่อประสานขอความช่วยเหลือที่สายด่วน 1669 ตลอด 24 ชั่วโมง และหากประชาชนหรือสถานพยาบาลมีข้อสงสัยสอบถามได้ที่ โทร. 0-2872-1669 หรือ ucepcenter@niems.go.th ตลอด 24 ชั่วโมง

ที่มา: คณะทำงานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ พุทธศักราช 2562 - 2563

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ความท้าทายที่สำคัญในการบรรลุเป้าหมาย จากสถานการณ์ดังกล่าวฯ ส่งผลให้ (1) บุคลากรทางแพทย์ต้องรับมือกับผู้ป่วยฉุกเฉินหนักขึ้น ส่งผลกระทบให้จำนวนแพทย์ฉุกเฉินไม่สามารถเข้าถึงได้ทั่วทุกพื้นที่ รวมทั้ง ส่งผลกระทบต่อการดำเนินการแก้สถานการณ์การแพทย์ฉุกเฉินมีการขาดชะงักเนื่องจากบุคลากรที่มีความรู้ ผ่านการอบรมยังไม่เพียงพอเท่าที่ควร และการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ต้องอยู่ในความปลอดภัย (2) ประชาชนบางกลุ่มยังไม่สามารถเข้าถึงบริการการแพทย์ฉุกเฉินได้ไม่รู้จักวิธีการแจ้งเหตุที่ถูกต้องในการดำเนินการ และ (3) การวางระบบปฐมพยาบาลทั้งหน่วยงานในภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ในการดูแลหากได้รับอุบัติเหตุเฉียบพลัน ซึ่งหากสอบถามหน่วยงานต่าง ๆ แล้วความรู้ทั่วไปในการดูแลตัวเองเรื่องดังกล่าวฯ ประชาชนทั่วไปยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ในการรักษาและปฐมพยาบาลเบื้องต้นอยู่มาก

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของประเด็นการปฏิรูปประเทศควรดำเนินกิจกรรมปฏิรูปที่มีนัยสำคัญต่อเป้าหมาย ควรคำนึงถึงบุคลากรที่มีความรู้ ความเข้าใจ ในการปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวกับภารกิจด้านการแพทย์ฉุกเฉินเฉพาะทาง โดยอาจพิจารณาและยกระดับบุคลากรด้านสาธารณสุข อาทิ ส่งเสริมและสนับสนุนอาสาสมัครด้านสาธารณสุข (อสม.) ให้สามารถรับมือต่อสถานการณ์ฉุกเฉินต่าง ๆ ในเบื้องต้น รวมถึงการประชาสัมพันธ์วิธีการเข้าถึงระบบการแพทย์ฉุกเฉินให้กับประชาชนในพื้นที่ต่าง ๆ ให้สามารถเข้าใจในวิธีการเข้าถึงการแพทย์ฉุกเฉินมากยิ่งขึ้น

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 7

การสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค

● **เป้าหมาย** ●

เพื่อพัฒนาระบบงาน P&P ให้มีเอกภาพและมีประสิทธิภาพ นำไปสู่การมีการมีอายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีที่เพิ่มขึ้น

● **ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565** ●

อายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด (LE) ไม่น้อยกว่า 85 ปี และอายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดี ไม่น้อยกว่า 75 ปี (HALE)

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป โรคที่เกิดจากพฤติกรรมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยนับเป็นสาเหตุอันดับต้น ๆ ของการป่วยและเสียชีวิตของคนไทย ซึ่งมีสาเหตุสำคัญมาจากการดำเนินชีวิตที่มีพฤติกรรมเสี่ยง อาทิ การบริโภคอาหารรสหวานจัด ไขมันสูง หรือเค็มจัด การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สูบบุหรี่ ขาดการออกกำลังกาย ผนวกกับการเข้าสู่สังคมสูงวัยของไทย โดยในปี พ.ศ. 2564 ประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมสูงวัยระดับสมบูรณ์ (Aged Society) กล่าวคือมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ ซึ่งจากการศึกษาของกระทรวงสาธารณสุข (ชัยทวี, 2563) พบว่าร้อยละ 30 ของคนไทยก่อนที่จะเข้าสู่วัยเป็นผู้สูงอายุ ไม่ได้มีการเตรียมความพร้อมเพื่อการเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณค่า และคุณภาพ (Active Ageing) ในอนาคต โดยเฉพาะในมิติด้านสุขภาพและความมั่นคงทางด้านรายได้ ส่งผลให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับปัญหาด้านสุขภาพ ภาระค่าใช้จ่ายในการป้องกันโรค และการดูแลผู้สูงอายุในระยะยาว ดังนั้นจึงจำเป็นต้องปฏิรูประบบการสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อส่งเสริมให้คนไทยมีสุขภาพดีและเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพในอนาคต (Active Ageing) อันจะนำไปสู่การลดภาระงบประมาณในการให้บริการสุขภาพของรัฐและคนไทยมีอายุคาดเฉลี่ยการมีสุขภาพดีที่ยาวนานขึ้น

อัตราการป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังที่สำคัญและโรคทางจิตเภท (อัตราป่วยต่อประชากรแสนคน)

ที่มา: สศช., 2563

ประเภทบริการ	งบประมาณ (บาท/คน)		
	2561	2562	2563
บริการผู้ป่วยนอกทั่วไป	1,167.41	1,190.01	1,251.68
บริการผู้ป่วยในทั่วไป	1,199.72	1,294.94	1,371.07
บริการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค	415.55	431.43	452.60

ที่มา: แนวทางการบริหารงบสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค ปีงบประมาณ 2563, สปสช.

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในช่วงที่ผ่านมามีการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายของประเด็นปฏิรูป เรื่อง การสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค พบว่า มีการปรับปรุงระบบงบประมาณของงานด้านส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค โดยสำนักงานหลักประกันสังคมแห่งชาติ (สปสช.) ได้รับจัดสรรงบค่าบริการเหมาจ่ายรายหัวประเภทบริการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสะท้อนถึงการให้ความสำคัญต่อการดำเนินการดังกล่าว อย่างไรก็ตาม สัดส่วนงบประมาณประเภทบริการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคยังอยู่ในระดับที่ต่ำเมื่อเทียบกับงบประมาณประเภทบริการผู้ป่วยนอกและในทั่วไปที่สูงกว่าประมาณ 3 เท่า ซึ่งหากมีการจัดสรรงบประมาณด้านการบริการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคที่มากขึ้นอาจช่วยให้คนไทยมีสุขภาพที่ดีขึ้นและลดภาระค่าใช้จ่ายด้านการรักษาโรคที่สูงกว่าได้ในอนาคต

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม ยังคงมีความท้าทายที่สำคัญในการบรรลุเป้าหมายการพัฒนางานบริการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค (P&P) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ 1) การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการด้านสุขภาพของคนไทยเพื่อลดความเสี่ยงต่อการป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) 2) ปัญหาด้านสุขภาพจิตที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องจากภาวะเครียดในสังคมปัจจุบัน 3) ความความเสี่ยงของการเกิดโรคอุบัติใหม่อุบัติซ้ำที่ยากต่อการควบคุมและป้องกันโรค และ 4) ความท้าทายในการจูงใจให้หน่วยงานภาครัฐผนวกแนวคิดการสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคในโครงการ/กิจกรรมของหน่วยงาน เพื่อร่วมกับขับเคลื่อนการสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคให้บรรลุเป้าหมาย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของประเด็นการปฏิรูปประเทศควรดำเนินกิจกรรมปฏิรูปที่มีนัยสำคัญต่อเป้าหมายโดยการคำนึงถึงการพัฒนางานบริการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค (P&P) เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ควรให้ความสำคัญกับเครือข่ายในการสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค โดยเฉพาะในระดับชุมชน อาทิ การปรับเปลี่ยนบทบาทโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพสต.) จากเดิมที่เน้นการรักษาโรคมาเป็นการสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคมากขึ้น รวมทั้งการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ๆ หรือนวัตกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้ประชาชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้านสุขภาพเพื่อให้ประชาชนมีสำนึกและความรู้ในการดูแลสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจ อาทิ การสร้างแรงจูงใจในการออกกำลังกายผ่านการแจกตั๋วรถไฟฟรีดังเช่นตัวอย่างในประเทศรัสเซีย นอกจากนี้ ควรมีการขับเคลื่อนแนวคิดทุกนโยบายห่วงใยสุขภาพ (Health in All Policies-HiAP) เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐและทุกภาคส่วนร่วมเป็นพลังสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคแก่คนไทยอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง

ปี 2562
ปี 2563

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 8

ความรอบรู้ด้านสุขภาพ

เป้าหมาย

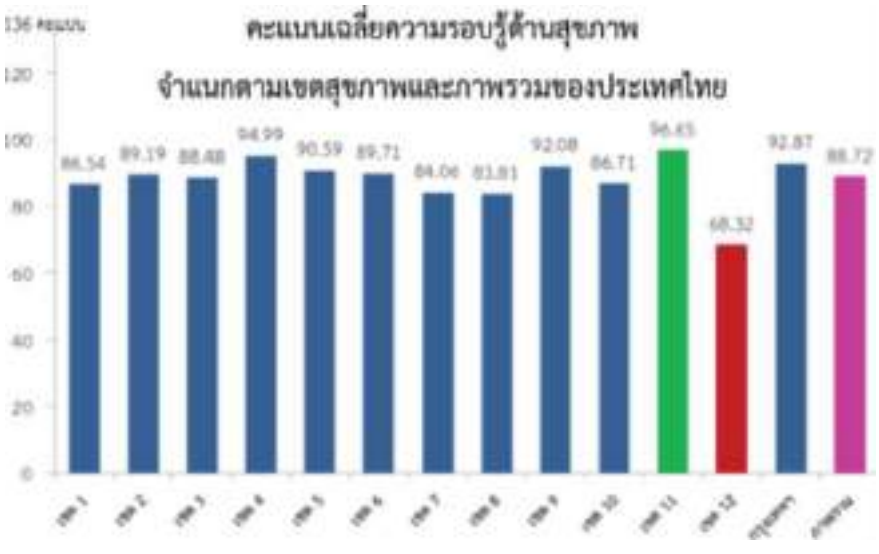
ประชาชนไทยทุกคนมีทักษะในการเข้าถึงและประมวลข้อมูลสุขภาพเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในการดูแลสุขภาพของตนเอง

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

ประชาชนมีความรอบรู้ด้านสุขภาพมากขึ้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

การดำเนินการเพื่อยกระดับความรอบรู้ด้านสุขภาพของประชาชนถึงแม้มีความก้าวหน้าในการพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ในช่องทางที่หลากหลาย โดยเฉพาะในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ซึ่งประชาชนมีความตระหนักรู้และให้ความร่วมมือในการสวมหน้ากากและเว้นระยะห่างทางสังคม ส่งผลให้ผลลัพธ์การขับเคลื่อนเป็นไปในทิศทางที่ดี อย่างไรก็ดี ประชาชนยังประสบกับปัญหาสุขภาพโดยเฉพาะจากโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (Non-Communicable Diseases: NCDs) ซึ่งเป็นโรคที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดำเนินชีวิต นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาความรอบรู้ตามช่วงอายุและระดับการศึกษา ยังพบว่ากลุ่มผู้สูงอายุและผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำเป็นกลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยความรอบรู้ด้านสุขภาพต่ำกว่ากลุ่มอื่น ดังนั้น การสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพให้แก่ประชาชนโดยเฉพาะกลุ่มเสี่ยงจะเป็นส่วนสำคัญในการลดการเจ็บป่วย ตลอดจนช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุขของภาครัฐ อย่างไรก็ดี การตระหนักรู้ด้านสุขภาพยังเผชิญกับข้อจำกัดในหลายด้าน จึงจำเป็นต้องปฏิรูปความรอบรู้ด้านสุขภาพ เพื่อให้คนไทยสามารถเข้าถึงข้อมูลสุขภาพที่จำเป็น และประมวลข้อมูลสุขภาพเพื่อใช้ในการประกอบการตัดสินใจในการดูแลสุขภาพตนเองได้อย่างถูกต้อง โดยคะแนนเฉลี่ยความรอบรู้ด้านสุขภาพของคนไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป พบว่าภาพรวมอยู่ที่ 88.72 คะแนน จากคะแนนเต็ม 136 คะแนน สะท้อนให้เห็นว่าคนไทยมีความรอบรู้ด้านสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ ยังพบว่าคนไทยร้อยละ 19.09 มีความรู้ด้านสุขภาพที่ไม่เพียงพอที่จะมีส่วนร่วมหรือใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารและบริการสุขภาพ

ที่มา: กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2562

[1]เขตสุขภาพ คือ เขต 1: เชียงใหม่ / เขต 2: พิษณุโลก / เขต 3: นครสวรรค์ / เขต 4: สระบุรี / เขต 5: ราชบุรี / เขต 6: ชลบุรี / เขต 7: ขอนแก่น / เขต 8: อุดรธานี / เขต 9: นครราชสีมา / เขต 10: อุบลราชธานี / เขต 11: นครศรีธรรมราช / เขต 12: ยะลา

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในช่วงที่ผ่านมาการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายของประเด็นปฏิรูป เรื่อง ความรอบรู้ด้านสุขภาพ เป็นการคัดกรองข้อมูลด้านสุขภาพ ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็น ถูกต้อง ทันการณ์ ผ่านการพัฒนากลไกสำหรับการตอบสนองต่อข้อมูลเท็จด้านสุขภาพเพื่อป้องกันการแพร่กระจายของข้อมูลและข่าวสุขภาพที่เป็นเท็จ โดยบรรจุรายการประจำด้านสุขภาพร่วมกับสถานีโทรทัศน์ของรัฐ ตลอดจนเพิ่มช่องการสื่อสารในวิทยุท้องถิ่น หนังสือพิมพ์ และช่องเคเบิลทีวี กระทรวงสาธารณสุขยังร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการเพื่อยกระดับการรู้หนังสือและทักษะสุขภาพ รวมทั้งพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาสุขศึกษา เรื่องความรอบรู้ด้านสุขภาพภายในระดับมัธยมศึกษา ตลอดจนการขับเคลื่อนการสร้างความรอบรู้ในโรงพยาบาล ชุมชน และสถานประกอบการ โดยเน้นกลุ่มผู้สูงอายุและผู้ที่ได้รับการศึกษาในระดับต่ำ นอกจากนี้มีการพัฒนาศักยภาพบุคลากรทางสาธารณสุขในระดับพื้นที่ ด้วยการอบรมและแต่งตั้ง อสม. ในฐานะผู้นำด้านความรอบรู้สุขภาวะเพื่อเป็นตัวเชื่อมในการกระจายข้อมูลข่าวสารและประชาสัมพันธ์ด้านสุขภาพจากกรมอนามัยสู่ชุมชน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ความท้าทายที่สำคัญในการบรรลุเป้าหมาย คือ แม้จะมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการในการสื่อสารและการให้สุขศึกษา แต่ก็ยังไม่สามารถที่จะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอย่างยั่งยืน อีกทั้งการเข้ามามีอิทธิพลของข่าวปลอมด้านสุขภาพในสื่อออนไลน์ ประกอบกับข้อจำกัดของประชาชนบางกลุ่มในการวิเคราะห์ เปรียบเทียบเนื้อหา และแนวทางปฏิบัติอย่างมีเหตุผล โดยเฉพาะผู้สูงอายุ และกลุ่มผู้ไม่ได้รับโอกาสและการเข้าถึงการศึกษา ซึ่งส่งผลให้เกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน เพิ่มความเสี่ยงต่ออาการเจ็บป่วย นอกจากนี้ ข้อมูลทางสุขภาพและระบบบริการสุขภาพมีความซับซ้อนมากเกินกว่าที่จะเข้าใจและใช้ประโยชน์ได้ ทำให้กลุ่มประชากรข้างต้นขาดการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่จะเอื้อให้เกิดพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองที่ถูกต้องและเหมาะสม

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของประเด็นการปฏิรูป ควรดำเนินกิจกรรมปฏิรูปที่มีนัยสำคัญต่อเป้าหมาย โดยเฉพาะ การปรับใช้ภาษาและสื่อวีดีทัศน์ที่ประชาชนเข้าถึงและเข้าใจได้ง่ายสำหรับกลุ่มเสี่ยง ขับเคลื่อนให้มีการตั้งศูนย์เฝ้าระวังและตอบโต้ความเสี่ยงเพื่อเพิ่มความรอบรู้ด้านสุขภาพ หรือสาสุขชัวร์ เพื่อตอบสนองต่อข้อมูลอันเป็นเท็จและสร้างเครือข่ายการรับรู้ข้อมูลทางสุขภาพที่ถูกต้องในวงกว้าง รวมทั้งส่งเสริมให้คนในชุมชนมีบทบาทหรือเป็นสมาชิกของกลุ่มชมรมในชุมชน เนื่องจากผู้ที่มีบทบาทในชุมชนจะสามารถนำข้อมูลที่ถูกต้องไปเผยแพร่ให้กับบุคคลใกล้เคียงในกรณีที่บางกลุ่มที่ยังมีจุดอ่อนทางเทคโนโลยีอยู่ ตลอดจนสนับสนุนการยกระดับศักยภาพของบุคคลากรและหน่วยงานในท้องถิ่นในการเผยแพร่ จัดเก็บ และคัดกรองข้อมูลสุขภาพเชิงพื้นที่

ปี 2562
ปี 2563

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 9

การคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพ

• เป้าหมาย •

เกิดแนวทางการบูรณาการงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพในประเทศที่เป็นระบบ มีมาตรฐาน เพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง มั่นคง และยั่งยืน มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้บริโภคด้านสุขภาพทุกกลุ่ม รวมถึงกลุ่มผู้เสียเปรียบในสังคม

• ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 •

ร้อยละของผู้ได้รับผลกระทบอันไม่พึงประสงค์จากบริการด้านสุขภาพที่ลดลง

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ปัจจุบันผู้บริโภคมีความเสี่ยงสูงในการบริโภคผลิตภัณฑ์และบริการ โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการสุขภาพที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมทั้งในเรื่องคุณภาพและราคา ซึ่งจากข้อมูลสถานการณ์ผู้บริโภค ปี 2561 และ 2562 โดยมูลนิธิเพื่อผู้บริโภค พบว่า ปัญหาด้านอาหาร ยา และผลิตภัณฑ์สุขภาพ เป็นปัญหาที่ผู้บริโภคได้รับผลกระทบและร้องเรียนมากที่สุดคิดเป็นจำนวน 1,505 ราย (พ.ศ. 2561) และ 1,534 ราย (พ.ศ. 2562) โดยส่วนใหญ่เกิดจากปัญหาการโฆษณาเกินจริง โอ้อวดสรรพคุณ ทำให้คนเข้าใจผิดและหลงเชื่อโดยเฉพาะผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเพื่อสุขภาพ นอกจากนี้ ปัญหาด้านบริการสุขภาพและสาธารณสุขเป็นปัญหาที่มีการร้องเรียนมากที่สุดเป็นอันดับ 3 ซึ่งมีจำนวน 705 ราย (พ.ศ. 2561) และ 703 ราย (พ.ศ. 2562) โดยผู้บริโภคมักขอคำปรึกษาเรื่องการย้ายหรือสอบถามสิทธิของตนเอง ซึ่งส่วนใหญ่จะพบในพื้นที่ต่างจังหวัด เนื่องจากอยู่ในพื้นที่ที่ไม่สามารถรับข่าวสารได้อย่างเพียงพอ หรือเทคโนโลยีเข้าไม่ถึงผู้บริโภคมากเท่าที่ควร สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาการคุ้มครองบริโภคที่ยังไม่สามารถบริหารจัดการได้อย่างเป็นรูปธรรม จึงจำเป็นต้องปฏิรูปการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพ เพื่อให้เกิดการจัดระบบการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพที่ครอบคลุม ตั้งแต่นโยบาย การค้า กฎหมาย ผู้บริโภคผู้ประกอบวิชาชีพ กระบวนการเยียวยาผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าและงบประมาณสำหรับการจัดทำระบบคุ้มครองผู้บริโภค ไปจนถึงการมีมาตรการในการควบคุมมาตรฐานของสินค้าและบริการที่ถูกต้องและเป็นธรรม รวมทั้ง การทำให้ผู้บริโภคมีความรอบรู้เท่าทันสื่อและสิ่งโฆษณาเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ด้านสุขภาพ อาทิ อาหารเสริม ยาลดน้ำหนัก เพื่อป้องกันเกิดผลกระทบต่อสุขภาพและทรัพย์สิน

ที่มา: มูลนิธิเพื่อผู้บริโภค

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในช่วงที่ผ่านมา การดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายของประเด็นปฏิรูป เรื่องการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพส่วนใหญ่เป็นการดำเนินการเฝ้าระวังเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค อาทิ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) ดำเนินโครงการบริหารจัดการศูนย์เฝ้าระวังการคุ้มครองผู้บริโภค เพื่อติดตามสอดส่องและตรวจสอบความเป็นอันตรายของสินค้าที่อาจส่งผลกระทบต่อผู้บริโภค จัดทำฐานข้อมูลการห้ามขายหรือการเรียกคืนสินค้า เฝ้าระวังและตรวจสอบโฆษณาทุกสื่อที่อาจเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค การดำเนินการกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพอาหารปลอดภัย อาทิ

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ดำเนินโครงการสนับสนุนประชาชนบริโภคอาหารปลอดภัย โดยการส่งเสริมให้ร้านอาหารใช้วัตถุดิบปลอดภัย ที่มีการผลิตตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) และมาตรฐานหลักเกณฑ์วิธีการที่ดีสำหรับการผลิต (GMP) และการควบคุมมาตรฐานการซื้อสินค้าออนไลน์ โดยมูลนิธิเพื่อผู้บริโภคผ่าน www.consumert-hai.org

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม เนื่องด้วยการเติบโตของตลาดการค้าออนไลน์ที่เพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน ผนวกกับผู้บริโภคบางกลุ่มยังขาดข้อมูลที่จำเป็นและเพียงพอในการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการด้านสุขภาพและผลิตภัณฑ์สุขภาพ การขาดความรู้ความเข้าใจถึงสิทธิของผู้บริโภค และปัญหาผลิตภัณฑ์หมวดอาหารและยาที่ถูกยกเลิกฉลากและผลิตภัณฑ์ไม่มีเลข อย. ที่ต้องเฝ้าระวังเป็นพิเศษเพื่อความปลอดภัยของผู้บริโภค ล้วนเป็นความท้าทายสำคัญของการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคที่ภาครัฐควรเร่งแก้ไข

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของประเด็นการปฏิรูปการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพอย่างยั่งยืนและสอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน ภาครัฐควรมุ่งพัฒนาระบบควบคุมมาตรฐานความปลอดภัยในการซื้อขายสินค้าออนไลน์ให้มีประสิทธิภาพและเป็นระบบที่อำนวยความสะดวกแก่ประชาชนผู้ร้องเรียน สนับสนุนและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่เครือข่ายคุ้มครองผู้บริโภคที่มีอยู่ในปัจจุบันให้สามารถปฏิบัติงานเชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นเครือข่ายขับเคลื่อนการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคของภาครัฐ นอกจากนี้ ควรมีการทบทวนกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคให้มีความเหมาะสมกับสภาวการณ์ปัจจุบัน เพื่อประโยชน์สูงสุดแก่ผู้บริโภคทุกกลุ่ม

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 10

ระบบหลักประกันสุขภาพ

● เป้าหมาย ●

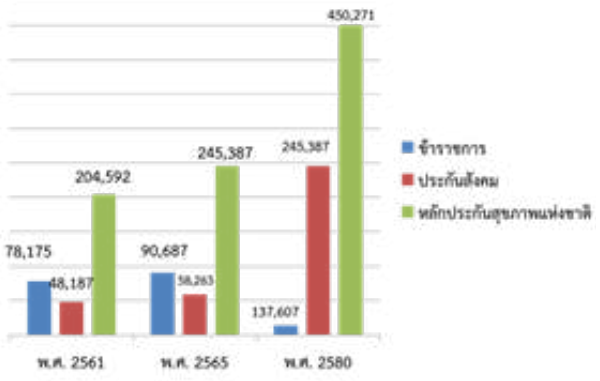
เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสเท่าเทียมกันในการเข้าถึงบริการสาธารณสุขที่จำเป็นอย่างมีคุณภาพ ตลอดจนมีกลไกหลักในการบริหารจัดการทางการคลังสุขภาพระดับชาติ โดยค่าใช้จ่ายด้านหลักประกันสุขภาพอยู่ในระดับที่การคลังของประเทศสามารถรองรับได้

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

รายจ่ายสุขภาพรัฐอยู่ในระดับที่เหมาะสม (ไม่น้อยกว่าร้อยละ 3.5 ของ GDP และมีรายจ่ายสุขภาพภาครัฐต่อรายจ่ายภาครัฐรวมไม่น้อยกว่าร้อยละ 17)

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ประเทศไทยประสบความสำเร็จอย่างสูงในการจัดระบบหลักประกันสุขภาพที่ครอบคลุมคนไทยทุกคน แต่ยังมีความแตกต่างของสิทธิประโยชน์ในการรักษาพยาบาลระหว่างระบบหลักประกันสุขภาพ ขณะเดียวกันรายจ่ายของระบบหลักประกันมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยภาระการคลังจากระบบหลักประกันสุขภาพมีแนวโน้มเพิ่มอย่างต่อเนื่อง จาก 204,592 ล้านบาท ใน ปี 2561 และคาดการณ์ว่าจะเพิ่มขึ้นเป็น 245,378 ล้านบาท ใน ปี 2565 ทั้งนี้ ในปี 2561 ประเทศไทยมีค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพคิดเป็นร้อยละ 2.8 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการปฏิรูประบบหลักประกันสุขภาพเพื่อสร้างหลักประกันทางด้านสุขภาพที่จำเป็นให้ครอบคลุมประชาชนไทยทุกคนอย่างทั่วถึงและมีความต่อเนื่อง

การคาดการณ์ภาวะทางคลังจากระบบประกันสุขภาพแห่งชาติ (หน่วย ล้านบาท)

ที่มา: สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในช่วงที่ผ่านมาการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายของประเด็นปฏิรูป เรื่อง ระบบหลักประกันสุขภาพ มุ่งให้ความสำคัญกับการยกระดับบริการในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ได้แก่ การอนุญาตให้ผู้ใช้สิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติเข้ารับบริการในหน่วยบริการปฐมภูมิได้ทุกที่ โดยที่ผู้ป่วยในไม่ต้องใช้ใบส่งตัว อีกทั้งผู้ป่วยมะเร็งเข้ารับบริการได้ในสถานบริการที่มีความพร้อม ตลอดจนการแจ้งเปลี่ยนหน่วยบริการและรับบริการได้ทันที ซึ่งจะเป็นการยกระดับการบริการให้ประชาชนได้รับบริการสุขภาพภายใต้ระบบหลักประกันสุขภาพอย่างเหมาะสม (สปสช., 2563) เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุขที่จำเป็นอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน อันเป็นเป้าหมายสำคัญเป้าหมายหนึ่งที่กำหนดไว้ภายใต้การปฏิรูปเรื่องระบบหลักประกันสุขภาพ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ทั้งนี้ ความยั่งยืนของงบประมาณด้านสุขภาพ โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับหลักประกันสุขภาพ ยังเป็นความท้าทายที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการบรรลุเป้าหมายของการปฏิรูประบบหลักประกันสุขภาพ เนื่องด้วยประเทศไทยกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมสูงวัย ซึ่งการเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุจะยิ่งทำให้ความต้องการการบริการด้านสุขภาพเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะ

ในกลุ่มผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ประกอบกับประชากรไทยยังมีการเจ็บป่วยด้วยโรคติดต่อไม่เรื้อรังมากขึ้น ซึ่งเป็นโรคที่มีการใช้บริการด้านสุขภาพและมีค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพที่สูงและต่อเนื่อง นำไปสู่การเพิ่มขึ้นของภาระทางการคลังของภาครัฐในการดูแลด้านสุขภาพของประชาชน นอกจากนี้ การบริหารจัดการข้อมูลค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพของไทยยังขาดการบูรณาการในภาพรวมของประเทศ ซึ่งส่งผลต่อความแม่นยำในการคาดการณ์การใช้จ่ายด้านสุขภาพในอนาคต

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของประเด็นการปฏิรูป ควรให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการงบประมาณด้านหลักประกันสุขภาพที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จากการเข้าสู่สังคมสูงวัยและอัตราการเจ็บป่วยโดยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังที่สูงขึ้น โดยการศึกษาถึงรูปแบบการเงินการคลังที่มีแหล่งเงินที่หลากหลาย อาทิ การจ่ายเงินสมทบ การร่วมจ่ายตามระดับรายได้ที่มีการจำกัดเพดานค่าใช้จ่ายสูงสุด และการใช้เงินภาษีท้องถิ่น ตลอดจนการพัฒนานโยบายเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลผู้สูงอายุที่ชัดเจน และมาตรการป้องกันและควบคุมโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ซึ่งอาจเป็นแนวทางหนึ่งที่ช่วยรองรับภาระค่าใช้จ่ายด้านหลักประกันสุขภาพให้อยู่ในระดับที่การคลังของประเทศสามารถรองรับได้ นอกจากนี้ ควรพิจารณาถึงวิธีการที่ได้มาซึ่งข้อมูลค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพจากหน่วยงานต่างๆ เพื่อความสะดวกและความชัดเจนต่อการประมาณค่าใช้จ่ายในอนาคตของทั้งประเทศ อันจะนำไปสู่การสร้างความยั่งยืนให้แก่ระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติในระยะยาว

ด้านสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ

"ดุลยภาพระหว่างเสรีภาพของการทำหน้าที่สื่อบนความรับผิดชอบกับการกำกับที่มีความชอบธรรม การดำรงรักษาเสรีภาพในการรับรู้ของประชาชน และการให้สื่อเป็นโรงเรียนของสังคม"

การสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นเครื่องมือสำคัญของประเทศในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารไปสู่ประชาชนทุกระดับอย่างเป็นวงกว้าง สร้างบรรทัดฐานและค่านิยมของสังคม ทั้งนี้ การสื่อสารในปัจจุบันมีรูปแบบและช่องทางที่มีความหลากหลายมากขึ้น ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและสื่อสารกันได้อย่างรวดเร็ว ทั้งการสื่อสารภายในประเทศและระหว่างประเทศ จึงจำเป็นต้องส่งเสริมให้ประชาชนทุกช่วงวัยมีการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์และรู้เท่าทันสื่อ โดยปัจจุบันมีสถานการณ์และแนวโน้มที่สำคัญ อาทิ การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีด้านการสื่อสาร ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมสื่อโดยรวมที่ต้องแข่งขันและเพิ่มประสิทธิภาพให้สอดรับกับเทคโนโลยีดังกล่าว ทั้งในแง่ของคุณภาพของเนื้อหาสาระ ต้นทุนและรายได้จากการดำเนินการ การเปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้บริโภคสื่อที่สามารถเป็นได้ทั้งผู้ผลิต (Creator) ผู้นำเสนอ (Sender) และผู้บริโภค (Receiver) สื่อไปพร้อมกัน โดยสื่อออนไลน์ที่ประชาชนเข้าถึงส่วนใหญ่เป็นของต่างประเทศ และไม่มีผู้กำกับดูแลหรือบริหารจัดการที่ชัดเจน ทำให้เสี่ยงต่อการใช้เป็นช่องทางในการหลอกลวงการเผยแพร่ข้อมูลหรือการแสดงความคิดเห็น

(Bully) ที่ไม่เหมาะสม สร้างความเดือดร้อน หรือคุกคามต่อสิทธิส่วนบุคคล นอกจากนี้ ผู้ประกอบการด้านสื่อสารมวลชนและผู้ประกอบวิชาชีพสื่อได้ให้ความสำคัญกับการสื่อสารผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์เพื่อสามารถนำเสนอและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว ผ่านช่องทางที่หลากหลายมากขึ้น ซึ่งอาจขาดการกลั่นกรองตรวจสอบแหล่งที่มาและความถูกต้องของข้อมูลก่อนการนำเสนอ ทำให้เนื้อหาข่าวสารไม่มีคุณภาพและมุ่งเน้นความนิยมเป็นหลัก ด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่มาของการจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศด้านสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ ที่ได้มีการกำหนดเรื่องและประเด็นปฏิรูปไว้ทั้งสิ้น 6 ประเด็น ได้แก่ (1) การปฏิรูปการรู้เท่าทันสื่อของประชาชน (2) แนวทางการส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อ (3) การปฏิรูปโครงสร้างอุตสาหกรรมสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศ (4) การปฏิรูปแนวทางการกำกับดูแลสื่อออนไลน์ (5) การปฏิรูปการบริหารจัดการความปลอดภัยไซเบอร์ / กิจการอวกาศ และระบบและเครื่องมือด้านการสื่อสารมวลชนและโทรคมนาคมเพื่อสนับสนุนภารกิจการป้องกันบรรเทาสาธารณภัยฯ และ (6) การปฏิรูประบบการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารภาครัฐ เพื่อการบรรลุเป้าหมายของแผนการปฏิรูปประเทศด้านสื่อสารมวลชนเทคโนโลยีสารสนเทศ ดังนี้ (1) การมุ่งเน้นการสร้างดุลยภาพระหว่างเสรีภาพของการทำหน้าที่ของสื่อบนความรับผิดชอบกับการกำกับที่มีความชอบธรรม และการใช้พื้นที่ดิจิทัลเพื่อการสื่อสารอย่างมีจรรยาบรรณ ดำรงรักษาเสรีภาพของการแสดงออก การรับรู้ของประชาชน ด้วยความเชื่อว่าเสรีภาพของการสื่อสารคือเสรีภาพของประชาชนตามแนวทางของประชาธิปไตย และ (2) สื่อเป็นโรงเรียนของสังคมในการให้ความรู้แก่ประชาชน ปลูกฝังวัฒนธรรมของชาติ และปลูกฝังทัศนคติที่ดี

ประเด็นท้าทายและข้อเสนอแนะ

1) การรู้เท่าทันสื่อของประชาชน การขับเคลื่อนให้ประชาชนมีการรู้เท่าทันสื่อและการผลักดันให้เกิดการจัดทำและบรรจุหลักสูตรเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อเพื่อให้เกิดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่าและระดับอุดมศึกษายังมีความท้าทายที่สำคัญในการจัดทำและบรรจุหลักสูตรเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อเพื่อให้เกิดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่าและระดับอุดมศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจให้ประชาชนเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อ ซึ่งจำเป็นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง จึงควรเร่งจัดทำหลักสูตรและเนื้อหาสาระเกี่ยวกับ “การรู้เท่าทันสื่อ” ให้แล้วเสร็จโดยเร็ว และบรรจุหลักสูตรและเนื้อหาสาระดังกล่าวในการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาและระดับอุดมศึกษา โดยมุ่งเน้นให้มีเนื้อหาครอบคลุมถึงความฉลาดรู้เรื่องสื่อ ความรอบรู้เรื่องสื่อ การตระหนักรู้ในบทบาทหน้าที่และอิทธิพลของสื่อต่อสาธารณะ พร้อมทั้งพัฒนาทักษะบุคลากรด้านการศึกษาให้มีความพร้อมรองรับการสอนเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อเพื่อให้สามารถดำเนินการได้ทันทีเมื่อหลักสูตรและเนื้อหาสาระดังกล่าวแล้วเสร็จ นอกจากนี้ควรดำเนินการประชาสัมพันธ์และรณรงค์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อสำหรับประชาชนผ่านช่องทางที่หลากหลายอย่างต่อเนื่อง

2) จริยธรรมของสื่อมวลชน การผลักดันร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน พ.ศ. .... ให้มีผลบังคับใช้ รวมถึงการสร้างการตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมเพื่อให้การดำเนินการตามกฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างการยอมรับและการปฏิบัติตามหลักจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพ เป็นประเด็นท้าทายที่สำคัญ จึงควรเร่งรัดการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน พ.ศ. .... เพื่อให้มีผลบังคับใช้ พร้อมทั้งควรสร้างการรับรู้ต่อกลุ่มผู้ประกอบวิชาชีพสื่อและผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว นอกจากนี้ ควรดำเนินการมาตรการสนับสนุนเพิ่มเติมให้มีการกำกับดูแลกันเองของสื่อมวลชนและการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม เพื่อช่วยพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพผู้ประกอบวิชาชีพสื่อและผู้ประกอบการสื่อสารมวลชนของประเทศในระยะยาวต่อไป

3) การบริหารจัดการด้านการสื่อสารมวลชนและโทรคมนาคม และการปฏิรูปโครงสร้างอุตสาหกรรมสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศ อุตสาหกรรมสื่อของไทยยังคงมีความท้าทายในเรื่องของการปรับเปลี่ยนกฎเกณฑ์และมาตรการของภาครัฐ อีกทั้งกระบวนการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้งานโครงข่ายสื่อสารคลื่นความถี่ และการใช้งานเครื่องวิทยุโทรคมนาคมเพื่อสนับสนุนภารกิจป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉินร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการ ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐจึงควรพิจารณาแนวทางการช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงอุตสาหกรรมสื่อ เพื่อช่วยให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมสื่อสามารถปรับตัวและพัฒนาให้พร้อมรับกับสถานการณ์ที่มีการแข่งขันมากขึ้น และในการจัดสรรคลื่นความถี่จะต้องกำหนดหลักเกณฑ์ที่เหมาะสม โดยมุ่งเน้นให้เกิดความโปร่งใสและเป็นธรรมกับผู้ประกอบการสื่อทุกระดับ อีกทั้งควรควรสร้างการรับรู้แก่ทุกภาคส่วนในรายละเอียดและข้อกำหนดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ และพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในการใช้สื่อดิจิทัลหรือแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ ของประชาชนในชีวิตประจำวัน และสร้างความเชื่อมั่นของผู้ประกอบการในการดำเนินธุรกิจตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเตรียมความพร้อมของอุปกรณ์เครื่องมือที่สามารถรองรับการปรับเปลี่ยนคลื่นความถี่เพื่อใช้ในภารกิจด้านการบรรเทาสาธารณภัยให้สามารถขับเคลื่อนประเด็นการปฏิรูปได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

4) การให้ข้อเท็จจริงและเสรีภาพในการสื่อสารจากภาครัฐ การสื่อสารของหน่วยงานของรัฐยังขาดการประเมินผลการรับรู้ของประชาชน ส่งผลให้ไม่ได้รับข้อมูลและข้อเสนอแนะเพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการกำหนดแนวทางและรูปแบบการประชาสัมพันธ์และผู้รับผิดชอบการให้ข้อมูลของหน่วยงานในแต่ละระดับความสำคัญของข้อมูล และการประเมินผลการสร้างการรับรู้ของการสื่อสารข้อมูลสำคัญของหน่วยงาน

สรุปการดำเนินงานของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1 การปฏิรูปการรู้เท่าทันสื่อของประชาชน (0801)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1 อยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการดำเนินการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อโดยผ่านช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายอย่างต่อเนื่อง อาทิ รณรงค์การใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์และการรู้เท่าทันสื่อสำหรับเยาวชนในโรงเรียนและมหาวิทยาลัย การสร้างความเข้าใจการรู้เท่าทันสื่อผ่านรายการวิทยุและโทรทัศน์ ฝึกอบรมผู้ผลิตสื่อออนไลน์ให้มีความรู้ความเข้าใจการรู้เท่าทันสื่อและสามารถผลิตเนื้อหาสาระที่มีคุณภาพและสร้างสรรค์ จัดสัมมนาเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการรู้เท่าทันสื่อ และเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับพื้นที่ทั่วประเทศ ตลอดจนได้จัดหลักสูตรอบรมการจัดการเรียนรู้วิทยาการคำนวณสำหรับครูทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยครูที่ผ่านการอบรมจะนำความรู้ถ่ายทอดสู่ผู้เรียนให้สามารถมีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลและสร้างสรรค์ รวมทั้งมีการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะเป็นการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของเด็กไทย และนำไปประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดการรู้เท่าทันสื่อได้

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2 แนวทางการส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อ (0802)

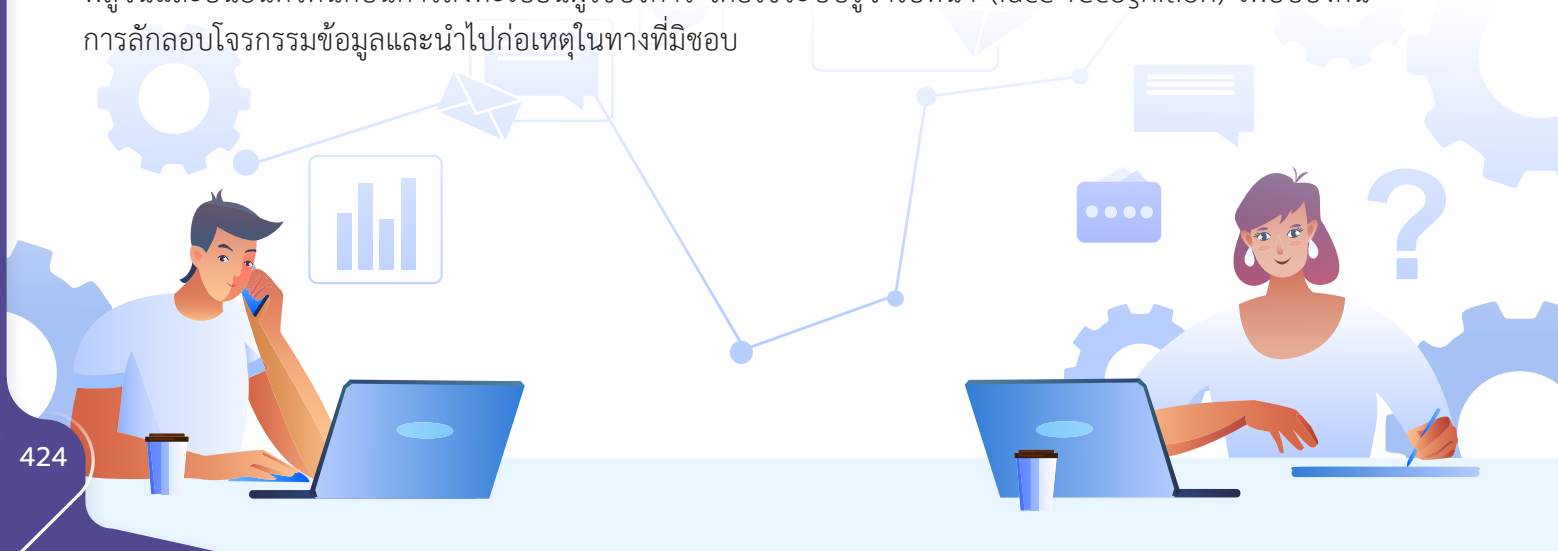
สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2 อยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมา กรมประชาสัมพันธ์ร่วมกับคณะกรรมการดำเนินการปฏิรูปกฎหมายในระยะเร่งด่วนได้ดำเนินการยกร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน พ.ศ. .... ซึ่งปัจจุบันกรมประชาสัมพันธ์ได้แจ้งยืนยันร่างพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวที่ผ่านการตรวจพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเรียบร้อยแล้ว และอยู่ระหว่างการนำเสนอคณะรัฐมนตรี ก่อนเสนอฝ่ายนิติบัญญัติพิจารณาตามกระบวนการของรัฐธรรมนูญตามขั้นตอน นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐได้มีการดำเนินการจัดฝึกอบรมบุคลากรเกี่ยวกับหลักสูตรผู้ประกาศข่าว เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน และยกระดับทักษะวิชาชีพด้านสื่อสารมวลชน

ปี 2562 • ปี 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3 การปฏิรูปโครงสร้างอุตสาหกรรมสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศ (0803)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3 ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการดำเนินการปฏิรูปโครงสร้างอุตสาหกรรมสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศ อาทิ การศึกษาสัดส่วนการจัดสรรคลื่นความถี่ในกิจการกระจายเสียง โดยพิจารณาจากความต้องการของภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคเอกชนภายใต้กรอบของกฎหมาย และพิจารณาเชิงพื้นที่แบ่งตามประเภทการอนุญาตประกอบกิจการ ได้แก่ การประกอบกิจการบริการสาธารณะ การประกอบกิจการบริการชุมชน และการประกอบกิจการทางธุรกิจ เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบในการจัดสรรคลื่นความถี่ในกิจการกระจายเสียงภายหลังการคืนคลื่นความถี่ในปี 2565 และดำเนินการจัดทำ (ร่าง) แผนปฏิรูปสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย (NBT) และดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาผังรายการโดยจัดสรรเวลาให้ทุกภาคส่วนเข้ามีส่วนร่วมในการผลิตรายการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพในการผลิตเนื้อหาที่ตอบสนองความต้องการของภาครัฐและภาคประชาชน และเพิ่มเติมเนื้อหาสาระรายการที่มีความหลากหลาย โดยให้ความสำคัญในการจัดตั้งสถานีโควิด-19 เพื่อประชาสัมพันธ์และสร้างการรับรู้เกี่ยวกับมาตรการของรัฐบาล เพื่อลดผลกระทบสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ปี 2562 • ปี 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4 การปฏิรูปแนวทางการกำกับดูแลสื่อออนไลน์ (0804)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4 อยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมา กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมได้ให้ความสำคัญต่อการเพิ่มประสิทธิภาพของกองป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางเทคโนโลยีเป็น Official Point of Contact เพื่อจัดการข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์ที่มีผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินประชาชนเป็นวงกว้าง ให้เกิดการรับรู้ข้อมูลที่ถูกต้องและเท่าทันสื่อ ตลอดจนอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการรับข้อร้องเรียนที่เกิดจากการใช้สื่อออนไลน์ มีการจัดตั้งศูนย์ประสานงานและแก้ไขปัญหาข่าวปลอม (Anti Fake News Center: AFNC) เพื่อเป็นช่องทางให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมค้นหา แจ้งเบาะแสตลอด 24 ชั่วโมง และช่วยกันป้องกันการแชร์เนื้อหาข่าวที่ไม่เหมาะสม รวมทั้งสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติได้พัฒนาระบบตรวจสอบข้อมูล และคุ้มครองข้อมูลออนไลน์ของประชาชนผ่านโครงการบริหารจัดการระบบการลงทะเบียนผู้ใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ด้วยระบบอัตลักษณ์ ผ่านแอปพลิเคชั่น 2 แชะ ทำให้สามารถพิสูจน์และยืนยันตัวตนก่อนการลงทะเบียนผู้ใช้บริการ โดยใช้ระบบรู้จำใบหน้า (face recognition) เพื่อป้องกันการลักลอบโจรกรรมข้อมูลและนำไปก่อเหตุในทางที่มิชอบ

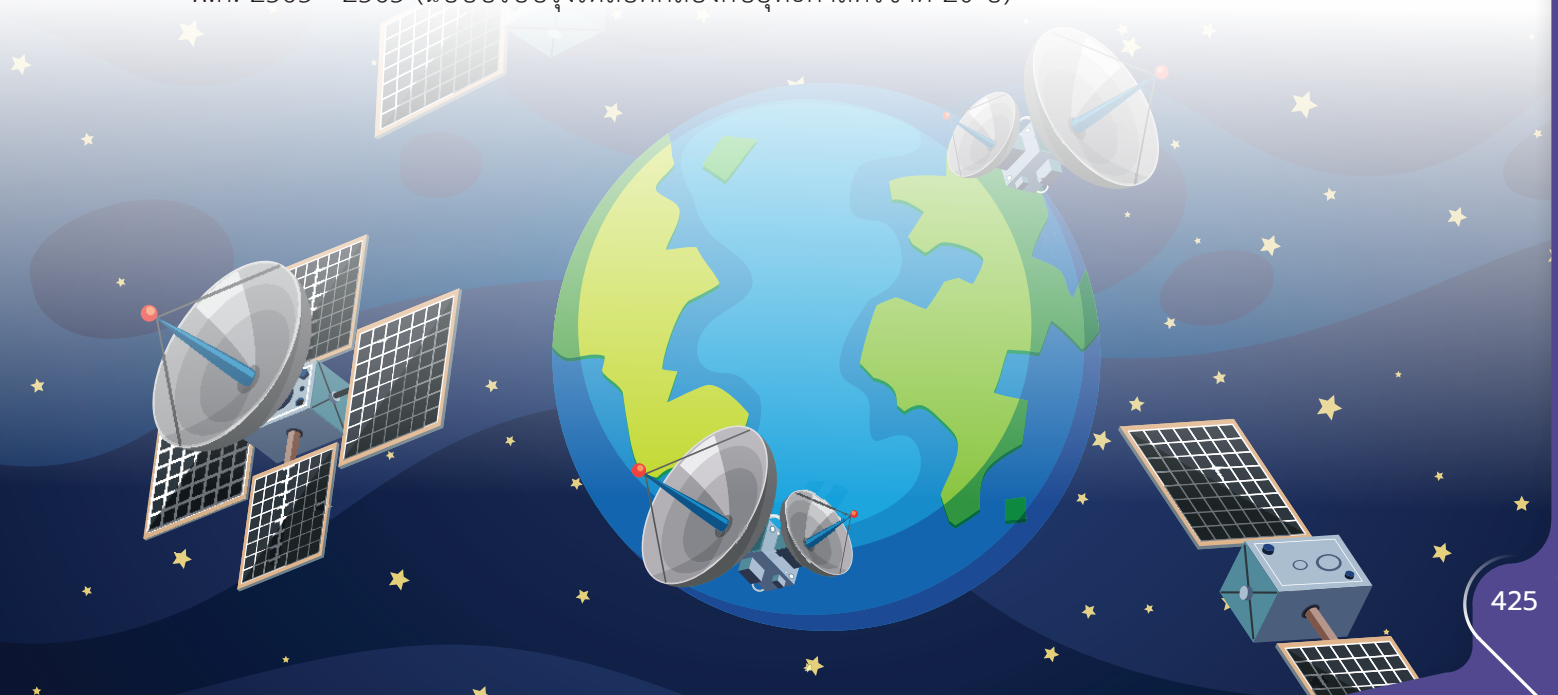

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5 การปฏิรูปการบริหารจัดการความปลอดภัยไซเบอร์ / กิจการอวกาศ และระบบเครื่องมือด้านการสื่อสารมวลชนและโทรคมนาคมเพื่อสนับสนุนภารกิจการป้องกันบรรเทาสาธารณภัยฯ (0805)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5 อยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการดำเนินงาน อาทิ การกำหนดหลักเกณฑ์แนวทางการใช้คลื่นความถี่ร่วมกันบนโครงข่ายแห่งชาติ สำหรับภารกิจป้องกันบรรเทาสาธารณภัย การจัดทำแผนบริหารสิทธิในการเข้าใช้วงโคจรดาวเทียม และอยู่ระหว่างจัดทำประกาศหลักเกณฑ์และวิธีการอนุญาตสิทธิในการเข้าใช้วงโคจรดาวเทียมในลักษณะจัดชุด (Package) รวมทั้งได้มีการยกร่างพระราชบัญญัติกิจการอวกาศ พ.ศ. ... โดยสาระสำคัญของพระราชบัญญัติดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประเทศไทยมีกฎหมายและหน่วยงานกลางบูรณาการนโยบายและแผนกิจการอวกาศพัฒนากิจการอวกาศให้เกิดประโยชน์ต่อเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 6 การปฏิรูประบบการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารภาครัฐ (0806)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 6 ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการดำเนินงาน อาทิ โครงการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารภาครัฐ (ประจำปีและประจำวัน) เพื่อพัฒนาศูนย์ข้อมูลระบบฐานข้อมูลข่าวกลาง (PRD News Data Center) ให้เป็นระบบคลังข้อมูลข่าวสารความรู้อัจฉริยะและเป็นศูนย์กลางข้อมูลข่าวสารด้านการประชาสัมพันธ์ให้ทันสมัย สามารถตอบสนองความต้องการในการให้บริการประชาชน และตอบสนองการทำงานในการเป็นหน่วยงานบริการด้านการประชาสัมพันธ์ พร้อมทั้งเป็นช่องทางในการให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและเชื่อถือได้ การจัดทำหลักสูตรพัฒนาการสื่อสารในยุคดิจิทัลกำหนดเนื้อหาและการสื่อสารในยุคดิจิทัล เพื่อบรรจุในหลักสูตรการอบรมผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานภาครัฐ ตลอดจนพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรพัฒนาบุคลากรด้านการประชาสัมพันธ์และสื่อสารมวลชนของประเทศ และได้ดำเนินการจัดฝึกอบรมหลักสูตรเกี่ยวการสื่อสารยุคดิจิทัล เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของภาครัฐมีความรู้และทักษะด้านการสื่อสารในยุคดิจิทัล และการจัดทำแผนการประชาสัมพันธ์แห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2563 - 2565 (ฉบับปรับปรุงให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี)

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1

การปฏิรูปการรู้เท่าทันสื่อของประชาชน

● **เป้าหมาย** ●

ประชาชนทุกช่วงวัยสามารถพิจารณาเนื้อหาสาระของข้อมูลข่าวสารและเลือกบริโภคสื่อได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

● **ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565** ●

หลักสูตรด้านสื่อศึกษาได้รับการบรรจุในการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและระดับอุดมศึกษา และมีรายการที่มีเนื้อหาสาระสร้างสรรค์ มีประโยชน์ และสอดคล้องกับสังคมไทยเพิ่มขึ้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

การสื่อสารในปัจจุบันมีรูปแบบและช่องทางที่มีความหลากหลายมากขึ้น ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและสื่อสารกันได้อย่างรวดเร็ว ทั้งการสื่อสารภายในประเทศและระหว่างประเทศ โดยเนื้อหาสาระของการสื่อสารยังไม่มีกระบวนการกลั่นกรองความถูกต้องของข้อมูล จึงจำเป็นต้องส่งเสริมให้ประชาชนทุกช่วงวัยมีการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์และรู้เท่าทันสื่อ สามารถพิจารณาเนื้อหาสาระและเลือกบริโภคสื่อได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม รวมทั้งผลักดันให้มีหลักสูตรการเรียนการสอนเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อในระดับมัธยมศึกษาและระดับอุดมศึกษา ทั้งนี้ การขับเคลื่อนการดำเนินงานในช่วงที่ผ่านมามีความท้าทายในประเด็นการบรรจุหลักสูตรเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อในการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและระดับอุดมศึกษา และการสร้างความรู้ความเข้าใจให้ประชาชนทุกกลุ่มและทุกช่วงวัยมีกระบวนการในการคิด วิเคราะห์ และสามารถแยกแยะการรับข้อมูลข่าวสารจากแหล่งที่มา เนื้อหาสาระที่ถูกต้อง และสามารถนำไปต่อยอดให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมได้อย่างสร้างสรรค์ โดยสถานการณ์ในช่วงปี 2563 สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สดช.) ได้ดำเนินการสำรวจและจัดทำรายงานข้อมูลสถานภาพการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศของประเทศไทย ซึ่งดำเนินการตามกรอบการประเมินขององค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ซึ่งในปี 2563 ยังอยู่ระหว่างการดำเนินการสำรวจและจัดเก็บข้อมูล อย่างไรก็ตาม ข้อมูลจากรายงานของปี 2562 พบว่าสถานภาพการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศของประเทศไทยอยู่ในระดับดี มีคะแนนรวมเฉลี่ยอยู่ที่ 68.1 คะแนน ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การเข้าถึงเนื้อหาข้อมูลและสารสนเทศ (Access) 72.7 คะแนน การประเมินคุณค่าข้อมูลสื่อและสารสนเทศ (Evaluation) 66.1 คะแนน และการสร้างและใช้ประโยชน์ข้อมูลสื่อและสารสนเทศ (Creation) 65.7 คะแนน โดยคะแนนด้านการประเมินอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยรวมและคะแนนด้านการเข้าถึง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าภาครัฐจำเป็นต้องให้ความสำคัญในการส่งเสริมให้ประชาชนเข้าใจความสำคัญของข้อมูลข่าวสารที่ได้รับ และสามารถวิเคราะห์ ประเมิน ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของเนื้อหาและแหล่งที่มาของข้อมูล เพื่อให้สามารถเลือกบริโภคสื่อได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมต่อไป

การดำเนินงานที่ผ่านมา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการปฏิรูปการรู้เท่าทันสื่อของประชาชน สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงกิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ได้มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อโดยผ่านช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายอย่างต่อเนื่อง อาทิ รณรงค์การใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์และการรู้เท่าทันสื่อสำหรับเยาวชนในโรงเรียนและมหาวิทยาลัย การสร้างความเข้าใจการรู้เท่าทันสื่อผ่านรายการวิทยุและโทรทัศน์ ฝึกอบรมผู้ผลิตสื่อออนไลน์ให้มีความรู้ความเข้าใจการรู้เท่าทันสื่อและสามารถผลิตเนื้อหาสาระที่มีคุณภาพและสร้างสรรค์ รวมทั้งกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ได้ดำเนินการจัดสัมมนาเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการรู้เท่าทันสื่อ และเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับพื้นที่ทั่วประเทศ นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการได้จัดหลักสูตรอบรมการจัดการเรียนรู้วิทยาการคำนวณสำหรับครูทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยครูที่ผ่านการอบรมจะนำความรู้ถ่ายทอดสู่ผู้เรียนให้สามารถมีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลและสร้างสรรค์ รวมทั้งมีการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะเป็นการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของเด็กไทย และนำไปประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดการรู้เท่าทันสื่อได้

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การขับเคลื่อนให้ประชาชนมีการรู้เท่าทันสื่อยังมีความท้าทายที่สำคัญในการจัดทำและบรรจุหลักสูตรเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อเพื่อให้เกิดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่าและระดับอุดมศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจให้ประชาชนเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อ ซึ่งจำเป็นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถพิจารณาเนื้อหาสาระของข้อมูลข่าวสารและเลือกบริโภคสื่อได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในระยะต่อไป กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเร่งจัดทำหลักสูตรและเนื้อหาสาระเกี่ยวกับ “การรู้เท่าทันสื่อ” ให้แล้วเสร็จโดยเร็ว และบรรจุหลักสูตรและเนื้อหาสาระดังกล่าวในการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา โดยมุ่งเน้นให้มีเนื้อหาครอบคลุมถึงความฉลาดรู้เรื่องสื่อ ความรอบรู้เรื่องสื่อ การตระหนักรู้ในบทบาทหน้าที่และอิทธิพลของสื่อต่อสาธารณะ เพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถเข้าถึง เข้าใจ วิเคราะห์ ตีความ และประเมินเรื่องสาระของสื่อ ตลอดจนสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีวิจารณญาณ พร้อมทั้งพัฒนาทักษะบุคลากรด้านการศึกษาให้มีความพร้อมรองรับการสอนเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อ เพื่อให้สามารถดำเนินการได้ทันทีเมื่อหลักสูตรและเนื้อหาสาระดังกล่าวแล้วเสร็จ นอกจากนี้ ควรดำเนินการประชาสัมพันธ์และรณรงค์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อสำหรับประชาชนผ่านช่องทางที่หลากหลายอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในกลุ่มเป้าหมายที่มีการรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อออนไลน์ พร้อมทั้งควรเร่งส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรด้านการสื่อสารและผู้ผลิตสื่อออนไลน์ให้เป็นมืออาชีพและสามารถจัดทำเนื้อหาสาระที่มีข้อมูลที่ถูกต้อง มีประโยชน์ มีคุณภาพ และสอดคล้องกับสังคมไทยต่อไป

ปี 2562
ปี 2563

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2

แนวทางการส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อ

● เป้าหมาย ●

ยกระดับมาตรฐานการประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน และมีกลไกการกำกับดูแลการทำหน้าที่ของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนให้เป็นไปตามจริยธรรมสื่อมวลชน

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

การประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน พ.ศ. ....

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 35 กำหนดให้บุคคลซึ่งประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนย่อมมีเสรีภาพในการเสนอข่าวสารหรือการแสดงความคิดเห็นตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพ ประกอบกับปัจจุบันผู้ประกอบการด้านสื่อสารมวลชนและผู้ประกอบวิชาชีพสื่อได้ให้ความสำคัญกับการสื่อสารผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อสามารถนำเสนอและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็วโดยผ่านช่องทางที่หลากหลายมากขึ้น ซึ่งอาจขาดการกลั่นกรองตรวจสอบแหล่งที่มาและความถูกต้องของข้อมูลก่อนการนำเสนอ ทำให้เนื้อหาข่าวสารไม่มีคุณภาพและมุ่งเน้นความนิยมเป็นหลัก ดังนั้น การส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อ จึงมุ่งเน้นให้มีกลไกระดับชาติในการส่งเสริมและกำกับดูแลผู้ประกอบการและนักวิชาชีพด้านสื่อสารมวลชน เพื่อให้มีการดำเนินการตามมาตรฐานสากลบนพื้นฐานของกฎหมาย มีความรับผิดชอบ และมีมาตรฐานจริยธรรมในวิชาชีพ ทั้งนี้ การขับเคลื่อนการดำเนินงานที่ผ่านมามีความท้าทายในประเด็นการสร้างการยอมรับและยึดถือการปฏิบัติตามหลักจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพในผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชน และการส่งเสริมให้เกิดการกำกับดูแลกันเองของสื่อมวลชนวิชาชีพอย่างเป็นรูปธรรม โดยสถานการณ์ในช่วงปี 2563 การส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ ได้กำหนดให้มีการจัดทำร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน พ.ศ. .... ซึ่งกรมประชาสัมพันธ์ร่วมกับคณะกรรมการดำเนินการปฏิรูปกฎหมายในระยะเร่งด่วนได้ดำเนินการยกร่างพระราชบัญญัติฯ และจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นจากกลุ่มผู้ประกอบวิชาชีพสื่อ นักวิชาการ ผู้ที่เกี่ยวข้อง และประชาชนทั่วไป ผ่านรูปแบบการจัดประชุมสัมมนาและผ่านเว็บไซต์ของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา โดยปัจจุบันผ่านการตรวจพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาแล้ว และอยู่ระหว่างการนำเสนอตามขั้นตอน ซึ่งหากร่างพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวมีผลบังคับใช้ จะนำไปสู่การจัดตั้งสภาวิชาชีพสื่อมวลชนเพื่อทำหน้าที่คุ้มครองเสรีภาพของสื่อมวลชน และคณะกรรมการจริยธรรมสื่อเพื่อทำหน้าที่กำกับดูแล และส่งเสริมผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนในการปฏิบัติตามจริยธรรม อันจะส่งผลให้เกิดการยกระดับมาตรฐานการประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนต่อไป

การดำเนินงานที่ผ่านมา กรมประชาสัมพันธ์ได้แจ้งยืนยันร่างพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวที่ผ่านการตรวจพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเรียบร้อยแล้ว และอยู่ระหว่างการนำเสนอคณะรัฐมนตรี ก่อนเสนอฝ่ายนิติบัญญัติพิจารณาตามกระบวนการของรัฐธรรมนูญตามขั้นตอน นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐได้มีการดำเนินการจัดฝึกอบรมบุคลากรเกี่ยวกับหลักสูตรผู้ประกาศข่าว เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนและยกระดับทักษะวิชาชีพด้านสื่อสารมวลชน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ความท้าทายที่สำคัญในการส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อ นอกจากการผลักดันร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน พ.ศ. .... ให้มีผลบังคับใช้ เพื่อให้มีกลไกและหน่วยงานรับผิดชอบในการส่งเสริมและกำกับดูแลผู้ประกอบการและนักวิชาชีพด้านสื่อสารมวลชนอย่างเป็นรูปธรรมแล้ว การปฏิบัติตามกฎหมายเป็นความท้าทายที่สำคัญที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องสร้างการตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมเพื่อให้การดำเนินการตามกฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างการยอมรับและการปฏิบัติตามหลักจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพ ส่งเสริมให้มีกลไกการกำกับดูแลกันเองของสื่อมวลชนวิชาชีพอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อยกระดับมาตรฐานการประกอบวิชาชีพสื่อในภาพรวมและสร้างความยอมรับจากประชาชนและสังคม

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในระยะต่อไป ควรเร่งรัดการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวเพื่อให้มีผลบังคับใช้ และนำไปสู่การดำเนินการจัดตั้งสภาวิชาชีพสื่อมวลชน เพื่อทำหน้าที่คุ้มครองเสรีภาพของสื่อมวลชน และการจัดตั้งคณะกรรมการจริยธรรมสื่อ เพื่อทำหน้าที่กำกับดูแลและส่งเสริมผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน รวมทั้งสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีควรเตรียมพร้อมในการทำหน้าที่เป็นฝ่ายธุรการชั่วคราว เพื่อสรรหากรรมการบริหารสภาวิชาชีพสื่อมวลชนและดำเนินขั้นตอนการจัดตั้งสำนักงานสภาวิชาชีพสื่อมวลชนเพื่อทำหน้าที่เป็นฝ่ายธุรการ เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามกฎหมาย รวมทั้งควรสร้างการรับรู้ต่อกลุ่มผู้ประกอบวิชาชีพสื่อและผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว นอกจากนี้ ควรดำเนินการมาตรการสนับสนุนเพิ่มเติมให้มีการกำกับดูแลกันเองของสื่อมวลชนและการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม เพื่อช่วยพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพผู้ประกอบวิชาชีพสื่อและผู้ประกอบการสื่อสารมวลชนของประเทศในระยะยาวต่อไป

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3

การปฏิรูปโครงสร้างอุตสาหกรรมสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศ

● เป้าหมาย ●

อุตสาหกรรมสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศมีทิศทางและแนวทางการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

อุตสาหกรรมสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศของไทยมีโอกาสเพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาด

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

การปฏิรูปโครงสร้างอุตสาหกรรมสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศ มีเป้าหมายเพื่อให้เกิดการปรับปรุงแนวทางการจัดสรรคลื่นความถี่ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดการใช้ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่า รวมทั้งมุ่งเน้นปฏิรูปการบริหารจัดการสถานีวิทยุและโทรทัศน์ของภาครัฐให้มีความคล่องตัว สามารถนำเสนอเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม มีความทันสมัย และตอบสนองความต้องการของประชาชนทุกภาคส่วน ทั้งนี้ การดำเนินงานในช่วงที่ผ่านมามีความท้าทายในประเด็นที่สำคัญ คือ การปรับเปลี่ยนกฎเกณฑ์และมาตรการของภาครัฐในการสนับสนุนให้อุตสาหกรรมสื่อของไทยสามารถยกระดับคุณภาพการดำเนินงานที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคม ตลอดจนการให้ความสำคัญในการปรับตัวของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมสื่อของไทยให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคและลดการพึ่งพาแพลตฟอร์มจากต่างประเทศในระยะยาว โดยสถานการณ์ในช่วงปี 2563 เทคโนโลยีด้านการสื่อสารมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรง (Technology Disruption) ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมสื่อโดยรวม โดยเฉพาะการพัฒนาอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง สมาร์ททีวี โทรทัศน์ดิจิทัล ที่มีมูลค่าสูงมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผู้ประกอบการอุตสาหกรรมสื่อของไทยต้องพัฒนาคุณภาพให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคสื่อและสามารถแข่งขันในตลาดได้ เช่น การให้บริการแพลตฟอร์มจากต่างประเทศที่มีส่วนแบ่งตลาดมากกว่า เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวสามารถเทียบเคียงได้จากผลสำรวจการคาดการณ์ทิศทางอุตสาหกรรมสื่อและบันเทิงของไทยของบริษัท PwC Thailand ที่รายงานสถานการณ์อุตสาหกรรมสื่อและบันเทิงของไทยในปี 2563 จะมียอดรวมการใช้จ่ายประมาณ 4.04 แสนล้านบาท และในช่วง 5 ปีข้างหน้าจะเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 5 โดยโฆษณาออนไลน์เป็นอุตสาหกรรมสื่อที่มีการเติบโตสูงสุด มีมูลค่า 3,100 ล้านบาท คิดเป็นอัตราการเติบโตจากปีที่ผ่านมาร้อยละ 22.5

ที่มา: บริษัท PWC ประเทศไทย

นอกจากนี้ สื่อสมัยใหม่ อาทิ สื่อออนไลน์ เคเบิลทีวีแบบสมัครสมาชิก และการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต ยังคงมีอัตราการเติบโตอย่างต่อเนื่องด้วยเช่นกัน ซึ่งเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีการสื่อสาร รวมทั้งจำนวนผู้เข้าถึงอินเทอร์เน็ตที่เพิ่มขึ้นทำให้ธุรกิจต่าง ๆ ให้ความสนใจโฆษณาผ่านตลาดออนไลน์มากขึ้น เนื่องจากมีค่าใช้จ่ายน้อยกว่า แต่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้รวดเร็วและมากกว่าช่องทางอื่น สำหรับผู้ประกอบการอุตสาหกรรมสื่อของไทยในรูปแบบดั้งเดิมที่ได้รับส่วนแบ่งจากมูลค่าการใช้จ่ายดังกล่าวลดลง ได้แก่สื่อสิ่งพิมพ์ นิตยสาร โฆษณาโทรทัศน์ จำเป็นต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงในการนำเสนอสาระที่มีคุณภาพผ่านช่องทางการนำเสนอในรูปแบบออนไลน์

การดำเนินงานที่ผ่านมา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสำนักงาน กสทช. ได้จัดทำแผนแม่บทกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ฉบับที่ 2 แล้วเสร็จ และประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2563 โดยแผนแม่บทนี้ได้มุ่งเน้นการบริหารจัดการทรัพยากรคลื่นความถี่ที่มีอยู่จำกัดให้มีการใช้งานอย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามความต้องการในปัจจุบัน และจัดทำประกาศหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขการเรียกคืนคลื่นความถี่ที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์หรือใช้ประโยชน์ไม่คุ้มค่า เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่ายิ่งขึ้น ซึ่งการเรียกคืนคลื่นความถี่ในปัจจุบันได้นำประกาศดังกล่าวมาบังคับใช้ รวมทั้งได้ดำเนินการศึกษาสัดส่วนการจัดสรรคลื่นความถี่ในกิจการกระจายเสียง โดยพิจารณาจากความต้องการของภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคเอกชนภายใต้กรอบของกฎหมาย และพิจารณาเชิงพื้นที่แบ่งตามประเภทการอนุญาตประกอบกิจการ ได้แก่ การประกอบกิจการบริการสาธารณะ การประกอบกิจการบริการชุมชน และการประกอบกิจการทางธุรกิจ เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบในการจัดสรรคลื่นความถี่ในกิจการกระจายเสียงภายหลังการคืนคลื่นความถี่ในปี 2565 รวมทั้งอยู่ระหว่างนำเสนอที่ประชุมสำนักงาน กสทช. เพื่อพิจารณา (ร่าง) แนวทางการปรับปรุงการใช้คลื่นความถี่ย่าน 3500 เมกะเฮิรตซ์ เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับพัฒนาโครงข่ายโทรคมนาคมเคลื่อนที่รองรับเทคโนโลยี 5G ที่จะเพิ่มประสิทธิภาพด้านโครงสร้างพื้นฐานรองรับข้อมูล และเนื้อหาสาระที่เผยแพร่สื่อต่าง ๆ และการให้บริการแพลตฟอร์ม นอกจากนี้ กรมประชาสัมพันธ์ได้ดำเนินการปฏิรูปโครงสร้างองค์กรสื่อของภาครัฐ โดยอยู่ระหว่างนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาเห็นชอบ (ร่าง) แผนปฏิรูปสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย (NBT) และดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาผังรายการโดยจัดสรรเวลาให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการผลิตรายการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพในการผลิตเนื้อหาที่ตอบสนองความต้องการของภาครัฐและภาคประชาชน และเพิ่มเติมเนื้อหาสาระรายการที่มีความหลากหลาย ตลอดจนจัดทำแนวทางในการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารงานภายใน เพื่อพัฒนาให้เป็นสถานีโทรทัศน์ระดับชาติทั้งภาคภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และให้ความสำคัญในการจัดตั้งสถานีโควิด-19 เพื่อประชาสัมพันธ์และสร้างการรับรู้เกี่ยวกับมาตรการของรัฐบาล เพื่อสนับสนุนการแก้ไขปัญหาและลดผลกระทบสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การปรับเปลี่ยนกฎเกณฑ์และมาตรการของภาครัฐเพื่อยกระดับอุตสาหกรรมสื่อของไทยยังคงมีความท้าทาย จึงควรพิจารณาแนวทางการช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เพื่อช่วยให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมสื่อสามารถปรับตัวและพัฒนาให้พร้อมรับกับสถานการณ์ที่มีการแข่งขันมากขึ้น รวมทั้งในการจัดสรรคลื่นความถี่จะต้องกำหนดหลักเกณฑ์ที่เหมาะสม โดยมุ่งเน้นให้เกิดความโปร่งใส และเป็นธรรมกับผู้ประกอบการสื่อทุกระดับ นอกจากนี้ ในการปฏิรูปโครงสร้างสถานีวิทยุและโทรทัศน์ของภาครัฐจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินงานให้เกิดผลสำเร็จ เพื่อเป็นกลไกของรัฐในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็ว ถูกต้อง และมีความทันสมัย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในระยะต่อไป สถานีโทรทัศน์ของภาครัฐควรพิจารณาเร่งปรับปรุงและปฏิรูปโครงสร้างองค์กร เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินงาน สามารถปรับตัวรองรับสถานการณ์ด้านเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และสำนักงาน กสทช. ควรให้ความสำคัญในการกำหนดแนวทางการจัดสรรคลื่นความถี่ในกิจการกระจายเสียง เพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมสื่อของไทยให้มีความเข้มแข็ง และส่งเสริมให้มีผู้ผลิตเนื้อหาและรายการที่มีคุณภาพ ตลอดจนเตรียมความพร้อมในการปรับปรุงการใช้งานคลื่นความถี่สำหรับพัฒนาโครงข่ายโทรคมนาคมเคลื่อนที่รองรับเทคโนโลยี 5G ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระยะต่อไป

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4

การปฏิรูปแนวทางการกำกับดูแลสื่อออนไลน์

● **เป้าหมาย** ●

การติดต่อสื่อสารและการส่งผ่านข้อมูลผ่านสื่อออนไลน์มีความถูกต้อง น่าเชื่อถือ และปลอดภัย ประชาชนผู้บริโภคสื่อและผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมสื่อได้รับการดูแลและคุ้มครอง

● **ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565** ●

มีหน่วยงานรับผิดชอบที่มีสถานะทางกฎหมายเพื่อกำกับดูแลผู้ประกอบการสื่อออนไลน์ มีระบบตรวจสอบข้อมูลด้วยเทคโนโลยีในการกำกับสื่อออนไลน์ให้เผยแพร่ข้อมูลที่ถูกต้อง และน่าเชื่อถือ

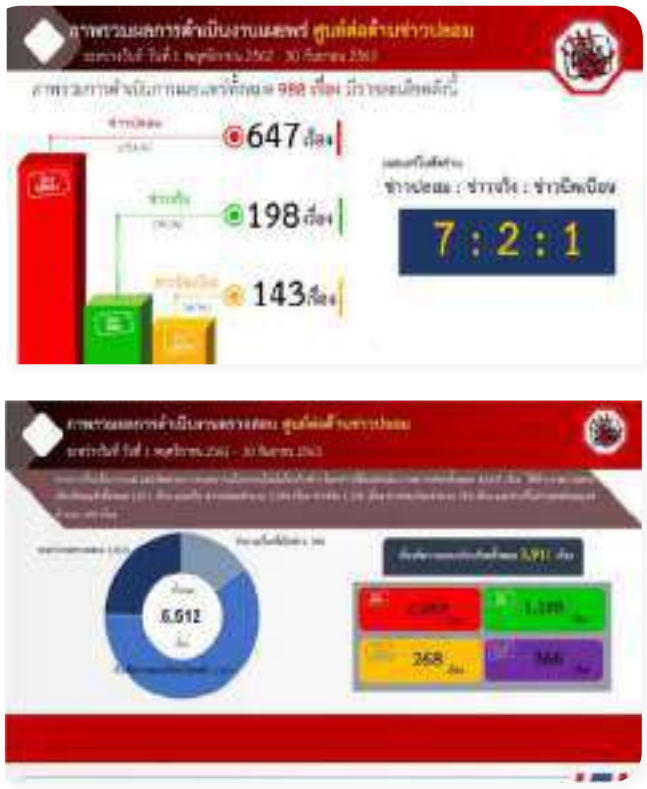
ที่มา: สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน)

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

เทคโนโลยีด้านการสื่อสารในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะแบบออนไลน์เพิ่มขึ้น รวมทั้งประชาชนสามารถเป็นทั้งผู้ผลิต (Creator) ผู้นำเสนอ (Sender) และผู้บริโภค (Receiver) สื่อไปพร้อมกันได้ โดยสื่อออนไลน์ที่ประชาชนเข้าถึงส่วนใหญ่เป็นของต่างประเทศ และไม่มีผู้กำกับดูแลหรือบริหารจัดการที่ชัดเจน ทำให้เสี่ยงต่อการใช้เป็นช่องทางในการหลอกลวงการเผยแพร่ข้อมูลหรือการแสดงความคิดเห็น (Bully) ที่ไม่เหมาะสม สร้างความเดือดร้อน หรือคุกคามต่อสิทธิส่วนบุคคล ดังนั้น จึงควรมีการพัฒนาศักยภาพของหน่วยงานหลักในการร่วมมือกำกับดูแลสื่อออนไลน์ เพื่อให้สอดคล้องกับแนวโน้มปริมาณการใช้งานสื่อออนไลน์ที่เพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ การกำกับดูแลสื่อออนไลน์ในช่วงที่ผ่านมามีประเด็นท้าทายที่สำคัญ คือ การเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานของกองป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางเทคโนโลยีสารสนเทศ (ปท.) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (ดศ.) ให้มีศักยภาพในการเป็นหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่เป็น Official Point of Contact ในการประสานกับผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์และเป็นจุดติดต่อกลางสำหรับประชาชนผู้ใช้งาน รวมทั้งความสามารถของหน่วยงานของรัฐในการขอความร่วมมือจากผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์ต่างประเทศในการปิดกั้นข้อมูลที่ละเมิดกฎหมายหรือกระทบต่อความเชื่อและความมั่นคงของประเทศไทย โดยสถานการณ์ในช่วงปี 2563 มีการพัฒนาอินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีดิจิทัลของประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ประชาชนสามารถเข้าถึงการติดต่อสื่อสาร และการส่งผ่านข้อมูลได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว โดยจากรายงานผลสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้งาน

อินเทอร์เน็ตประเทศไทยปี 2562 (เผยแพร่ล่าสุดเมื่อเดือนสิงหาคม 2563 โดยสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน)) พบว่า คนไทยใช้อินเทอร์เน็ตเฉลี่ย 10 ชั่วโมง 22 นาที ต่อวัน เพิ่มขึ้น 17 นาที จากปี 2561 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการใช้สื่อสังคมออนไลน์ร้อยละ 91.2 โดยเฉพาะการใช้ Social Media (Facebook Line และ Instagram) รองลงมาเป็นสื่อเอนเตอร์เทนเมนท์ และการค้นหาข้อมูลตามลำดับ

การดำเนินงานที่ผ่านมา ดศ. ให้ความสำคัญต่อการเพิ่มประสิทธิภาพของกองป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางเทคโนโลยีเป็น Official Point of Contact เพื่อจัดการข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์ที่มีผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินประชาชนเป็นวงกว้าง ให้เกิดการรับรู้ข้อมูลที่ถูกต้องและเท่าทันสื่อ ตลอดจนอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการรับข้อร้องเรียนที่เกิดจากการใช้สื่อออนไลน์ มีการจัดตั้งศูนย์ประสานงานและแก้ไขปัญหาข่าวปลอม (Anti Fake News Center: AFNC) เพื่อเป็นช่องทางให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมค้นหา แจ้งเบาะแสตลอด 24 ชั่วโมง และช่วยกันป้องกันการแชร์เนื้อหาข่าวที่ไม่เหมาะสม โดยมีผลการดำเนินการรับเรื่องร้องเรียนปัญหาออนไลน์ มีจำนวนเรื่องที่ต้องตรวจสอบ 6,512 เรื่อง และสามารถตรวจสอบเรียบร้อยแล้ว 3,911 เรื่อง และมีการเผยแพร่ 988 เรื่อง (ข้อมูล ณ เดือนกันยายน 2563) นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติได้พัฒนาระบบตรวจสอบข้อมูลและคุ้มครองข้อมูลออนไลน์ของประชาชนผ่านโครงการบริหารจัดการระบบการลงทะเบียนผู้ใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ด้วยระบบอัตลักษณ์ ผ่านแอปพลิเคชั่น 2 แชะ ทำให้สามารถพิสูจน์และยืนยันตัวตนก่อนการลงทะเบียนผู้ใช้บริการ โดยใช้ระบบรู้จำใบหน้า (face recognition) เพื่อป้องกันการลักลอบโจรกรรมข้อมูลและนำไปก่อเหตุในทางที่มิชอบ

ที่มา: กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การกำกับดูแลสื่อออนไลน์ยังคงขาดหน่วยงานกลางที่มีสถานะทางกฎหมายในการกำกับดูแลสื่อออนไลน์ ทำให้ไม่สามารถกำกับและดูแลสื่อออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังไม่มีระบบ Big Data สำหรับการวิเคราะห์จัดการข้อมูลที่ขาดความน่าเชื่อถือผ่านสื่อออนไลน์ ทำให้การจัดการข้อมูลในสื่อออนไลน์มีความล่าช้า ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการรับรู้ของประชาชนในวงกว้าง โดยเฉพาะในสถานการณ์ฉุกเฉินหรือสภาวะวิกฤต

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในระยะต่อไป การปฏิรูปแนวทางการกำกับดูแลสื่อออนไลน์จำเป็นต้องให้ความสำคัญในการทบทวนและบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัดและเป็นธรรม อาทิ เร่งผลักดันให้มีการแก้ไขหรือปรับปรุงกฎหมายของสำนักงาน กสทช. ให้มีอำนาจหน้าที่ครอบคลุมการกำกับดูแลสื่อออนไลน์ การผลักดันให้มีการแก้ไขกฎหมายอาญาในการกระทำผิดต่อเด็กทางออนไลน์ และร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดต่อเด็กโดยใช้สื่อออนไลน์ พ.ศ. .... นอกจากนี้ จำเป็นต้องเตรียมความพร้อมบุคลากรและพัฒนาระบบ/อุปกรณ์ให้สามารถปฏิบัติงานในการกำกับดูแลสื่อออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อาทิ การนำระบบ AI และ Big Data มาใช้ในการเฝ้าระวังและจัดการ Fake News เพื่อลดความซ้ำซ้อน และสามารถดำเนินงานในสถานการณ์ฉุกเฉินหรือสภาวะวิกฤต รวมถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและเฝ้าระวังข้อมูลเนื้อหาสาระที่เผยแพร่เพิ่มขึ้น การกำหนดมาตรการจูงใจในรูปแบบต่าง ๆ (Incentive และ Social Credit) เพื่อให้สื่อเกิดความรับผิดชอบต่อการผลิตและกำกับการเผยแพร่ให้มีคุณภาพ และร่วมกันช่วยตรวจสอบ เฝ้าระวัง การเผยแพร่สื่อออนไลน์ต่าง ๆ โดยภาครัฐให้การสนับสนุนให้มีความสมดุลในการดำเนินการ

ปี 2562
ปี 2563

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5

การปฏิรูปการบริหารจัดการความปลอดภัยไซเบอร์ / กิจการอวกาศ และระบบเครื่องมือด้านการสื่อสารมวลชน และโทรคมนาคมเพื่อสนับสนุนภารกิจการป้องกันบรรเทาสาธารณภัย และประโยชน์สาธารณะ

● เป้าหมาย ●

มีกฎหมายเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ครอบคลุมทั้งภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งโครงสร้างพื้นฐานด้านการสื่อสารและการจัดการคลื่นความถี่มีความพร้อมในการดำเนินภารกิจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยฯ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มีกฎหมายเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และกิจการอวกาศ รวมทั้งมีการเตรียมความพร้อมโครงสร้างพื้นฐานด้านการสื่อสารและคลื่นความถี่เพื่อสนับสนุนภารกิจป้องกันบรรเทาสาธารณภัยฯ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป การปฏิรูปการบริหารจัดการความปลอดภัยไซเบอร์ / กิจการอวกาศ และระบบและเครื่องมือด้านการสื่อสารมวลชนและโทรคมนาคมเพื่อสนับสนุนภารกิจการป้องกันบรรเทาสาธารณภัยฯ มีเป้าหมายในการผลักดันให้พระราชบัญญัติว่าด้วยการรักษาความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์แห่งชาติ พ.ศ. .... พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. .... พระราชบัญญัติว่าด้วยดาวเทียมสื่อสารและการดำเนินกิจการในอวกาศ พ.ศ. .... มีผลบังคับใช้ รวมทั้งให้ความสำคัญในการจัดเตรียมความพร้อมโครงสร้างพื้นฐานเพื่อใช้ในการดำเนินงานด้านการป้องกันบรรเทาสาธารณภัย และประโยชน์สาธารณะ ทั้งนี้ ในช่วงที่ผ่านมามีความท้าทายในประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการดำเนินการของภาครัฐเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ภาคส่วนต่าง ๆ ในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์และข้อมูลส่วนบุคคล และการให้ความสำคัญในการกำหนดหลักเกณฑ์และแผนการเรียกคืนคลื่นความถี่เพื่อสนับสนุนภารกิจป้องกันบรรเทาสาธารณภัย ตลอดจนการปรับเปลี่ยนอุปกรณ์ให้มีความพร้อมรองรับการใช้งานร่วมกับคลื่นความถี่ที่จะเปลี่ยนแปลงไป โดยสถานการณ์ในปี 2563 ผู้ประกอบการธุรกิจต่าง ๆ ให้ความสำคัญกับสื่อออนไลน์มากขึ้น เนื่องจากเป็นช่องทางธุรกิจที่สามารถเพิ่มปริมาณการขายสินค้าและบริการได้ในต้นทุนที่ลดลง และสามารถเข้าถึงผู้บริโภคได้ง่าย และรวดเร็ว ประกอบกับลักษณะการใช้ชีวิตประจำวันมีการพึ่งพาเครือข่ายการสื่อสารผ่านระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นหลัก

Application

Information

Network

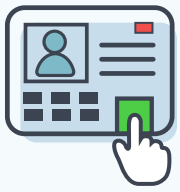
Operational

ส่งผลให้การทำธุรกรรมทางออนไลน์ และ e-Commerce เพิ่มขึ้น การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวสามารถเทียบเคียงได้จากผลการสำรวจของสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (สพธอ.) โดยในปี 2562 มีมูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ประมาณ 4.02 ล้านล้านบาท หรือเติบโตขึ้นร้อยละ 6.91 จากปี 2561 และคาดว่าจะเติบโตอย่างต่อเนื่องในปี 2563 เนื่องจากการให้ความสำคัญกับการเว้นระยะห่าง ลดการสัมผัส จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ส่งผลให้เกิดวิถีความปกติใหม่ (New Normal) รวมทั้งความจำเป็นในการสร้างการรับรู้เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารในสภาวะวิกฤต หรือกรณีที่อาจเกิดสาธารณภัยส่งผลให้ภาครัฐต้องเร่งดำเนินการจัดทำกฎหมายและการบริหารจัดการความปลอดภัยไซเบอร์และข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อรักษาความมั่นคงปลอดภัยของรัฐ และสร้างความเชื่อมั่นจากทุกภาคส่วนในการดำเนินชีวิตประจำวันและประกอบธุรกิจในรูปแบบดิจิทัล ตลอดจนการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานด้านการสื่อสารรองรับภารกิจในด้านการบรรเทาสาธารณภัย

Encryption

Access control

End-user education

Disaster recovery

การดำเนินงานที่ผ่านมา สำนักงาน กสทช. ได้ดำเนินการ ดังนี้ (1) กำหนดหลักเกณฑ์แนวทางการใช้คลื่นความถี่ร่วมกันบนโครงข่ายแห่งชาติ สำหรับภารกิจป้องกันบรรเทาสาธารณภัย (2) กรณีฉุกเฉินหรือเกิดภัยพิบัติ (PPDR) ย่านความถี่ 814-819 MHz คู่กับ 859-864 MHz ตามประกาศ กสทช. เรื่อง หลักเกณฑ์การใช้คลื่นความถี่เพื่อสนับสนุนภารกิจป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยและในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉินและภัยพิบัติ โดยได้แจ้งเวียนไปยังทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว พร้อมทั้งจะมีการจัดอบรมให้แก่หน่วยงานในระยะต่อไป และ (3) จัดทำแผนบริหารสิทธิในการเข้าใช้วงโคจรดาวเทียม และอยู่ระหว่างจัดทำประกาศหลักเกณฑ์และวิธีการอนุญาตสิทธิในการเข้าใช้วงโคจรดาวเทียมในลักษณะจัดชุด (Package) ซึ่งในการประชุม กสทช. ครั้งที่ 16/2563 เมื่อวันที่ 9 กันยายน 2563 ได้มีมติเห็นชอบในหลักการแล้ว นอกจากนี้ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (ดศ.) ได้จัดทำพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ และพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม 2562 และจัดทำ (ร่าง) แผนแม่บทด้านการสื่อสารแห่งชาติ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2560 – 2565) ร่วมกับสำนักงาน กสทช. เพื่อนำเทคโนโลยีบรอดแบนด์ไร้สายมาใช้เป็นโครงสร้างพื้นฐานด้านการสื่อสารและโทรคมนาคมในภารกิจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย รวมทั้งการบูรณาการเทคโนโลยีเครือข่ายเพื่อสนับสนุนภารกิจบรรเทาสาธารณภัย (National Mobile Broadband Network for Public Protection and Disaster Relief (PPDR)) และอยู่ระหว่างการดำเนินการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติ (NCSA) อีกทั้ง สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (สอทภ.) ได้จัดทำพระราชบัญญัติกิจการอวกาศ พ.ศ. ... โดยสาระสำคัญของพระราชบัญญัติดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประเทศไทยมีกฎหมายและหน่วยงานกลางบูรณาการนโยบายและแผนกิจการอวกาศพัฒนากิจการอวกาศให้เกิดประโยชน์ต่อเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการนโยบายอวกาศแห่งชาติแล้ว และอยู่ระหว่างขั้นตอนการนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย กระบวนการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้งานโครงข่ายสื่อสาร คลื่นความถี่ และการใช้งานเครื่องวิทยุโทรคมนาคมเพื่อสนับสนุนภารกิจป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉินร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการ รวมทั้งยังมีความท้าทายในการบริหารจัดการสิทธิในชุดเอกสารข่ายงานดาวเทียม (Package) และสิทธิในการเข้าใช้วงโคจรดาวเทียมของประเทศให้มีประสิทธิภาพและโปร่งใส เพื่อให้เกิดประโยชน์ของการใช้ทรัพยากรชาติให้เกิดความคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีแนวทางการสร้างความตระหนักให้ทุกหน่วยงานให้ความสำคัญในการดำเนินการตามแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัล

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในระยะต่อไป กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (ดศ.) ควรสร้างการรับรู้แก่ทุกภาคส่วนในรายละเอียดและข้อกำหนดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ และพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในการใช้สื่อดิจิทัลหรือแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ ของประชาชนในชีวิตประจำวัน และสร้างความเชื่อมั่นของผู้ประกอบการในการดำเนินธุรกิจ ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเตรียมความพร้อมของอุปกรณ์เครื่องมือที่สามารถรองรับการปรับเปลี่ยนคลื่นความถี่เพื่อใช้ในภารกิจด้านการบรรเทาสาธารณภัยให้สามารถขับเคลื่อนประเด็นการปฏิรูปได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 6

การปฏิรูประบบการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารภาครัฐ

● เป้าหมาย ●

หน่วยงานภาครัฐมีการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารภาครัฐและการประชาสัมพันธ์เชิงรุกที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งพัฒนาบุคลากรด้านการประชาสัมพันธ์ของภาครัฐ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

หน่วยงานภาครัฐมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง เชื่อถือได้ในเชิงรุก และหลักสูตรด้านการสื่อสารในยุคดิจิทัลได้รับการบรรจุในการฝึกอบรมของภาครัฐ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

การปฏิรูประบบการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารภาครัฐมีเป้าหมายในการบูรณาการบริหารจัดการระบบและกระบวนการนำเสนอข้อมูลข่าวสารภาครัฐให้มีความรวดเร็ว น่าเชื่อถือ โดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในรูปแบบต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน และเร่งรัดการดำเนินงานของคณะกรรมการประชาสัมพันธ์แห่งชาติในเชิงรุกในการนำเสนอข่าวสารที่ถูกต้อง รวมทั้งผลักดันให้มีการจัดตั้งระบบคลังข้อมูลข่าวสารและการพัฒนาบุคลากรของรัฐในด้านการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ในยุคดิจิทัล ทั้งนี้ การดำเนินงานในช่วงที่ผ่านมามีความท้าทายในประเด็นที่สำคัญ คือ การประสานข้อเท็จจริงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสื่อสารในรูปแบบที่ประชาชนทั่วไปเข้าใจได้ง่ายทันต่อเหตุการณ์ รวมทั้งการพัฒนาบุคลากรเฉพาะทางที่มีทักษะความสามารถในการประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างการรับรู้และยกระดับความเชื่อมั่นของประชาชนทั้งในและต่างประเทศต่อข้อมูลข่าวสารภาครัฐ โดยสถานการณ์ในช่วงปี 2563 มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการสื่อสารไปสู่ลักษณะออนไลน์มากขึ้น ส่งผลทำให้การสื่อสารแบ่งปันข้อมูลต่าง ๆ ทำได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งภาครัฐในฐานะหน่วยงานเจ้าของข้อมูลต้องมีการเผยแพร่หรือประชาสัมพันธ์ข้อมูล เพื่อให้ประชาชนรับทราบข้อมูลที่สำคัญ ถูกต้อง เป็นไปตามข้อเท็จจริง เพื่อป้องกันการสร้างความเสียหายต่อสังคมในวงกว้างในรูปแบบที่ทันสมัย สามารถเข้าถึงและเข้าใจง่าย สอดคล้องตามบทบาทหน้าที่ของหน่วยงาน จึงเป็นประเด็นสำคัญที่จะต้องเร่งรัดการดำเนินงานให้เกิดการปฏิรูประบบการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารและการเผยแพร่ผลการดำเนินงานของภาครัฐให้มีความเหมาะสมและแรงจูงใจในการเลือกรับข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ ทั้งนี้ สามารถเทียบเคียงได้จากรายงานผลการดำเนินงานของศูนย์ต่อต้านข่าวปลอมซึ่งมีการเผยแพร่ผลการดำเนินงานและมีประชาชนให้ความสนใจรับชมและติดตามผ่านช่องทาง Social Media จำนวนมากกว่า 5 ล้านบัญชีผู้ใช้ จึงมีความจำเป็นที่ต้องเร่งรัดการพัฒนาระบบคลังข้อมูลข่าวสาร รูปแบบ วิธีการ และทักษะในการประชาสัมพันธ์ของทุกหน่วยงานภาครัฐให้สามารถเผยแพร่ข้อมูลออกไปให้มีความถูกต้อง รวดเร็ว รองรับวิถีชีวิตของประชาชน การประกอบอาชีพ และการบริหารจัดการภาคส่วนต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป

การดำเนินงานที่ผ่านมา กรมประชาสัมพันธ์ได้ดำเนินโครงการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารภาครัฐ (ประจำปีและประจำวัน) เพื่อพัฒนาศูนย์ข้อมูลระบบฐานข้อมูลข่าวกลาง (PRD News Data Center) ให้เป็นระบบคลังข้อมูลข่าวสารความรู้อัจฉริยะ และเป็นศูนย์กลางข้อมูลข่าวสารด้านการประชาสัมพันธ์ให้ทันสมัย สามารถตอบสนองความต้องการในการให้บริการประชาชน และตอบสนองการทำงานในการเป็นหน่วยงานบริการด้านการประชาสัมพันธ์ พร้อมทั้งเป็นช่องทางในการให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและเชื่อถือได้ และได้ร่วมกับสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี (สำนักโฆษก) สำนักงาน ก.พ.ร. กำหนดประเด็นให้ส่วนราชการชี้แจงผ่านระบบไลน์ ID IA IR ชี้แจงประเด็นสำคัญเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนอย่างรวดเร็วและทันต่อสถานการณ์ รวมทั้งปรับบทบาทของสถาบันการประชาสัมพันธ์ให้เป็นสถาบันพัฒนาบุคลากรและวิชาชีพด้านการประชาสัมพันธ์และสื่อสารมวลชนของประเทศ และจัดทำหลักสูตรพัฒนาการสื่อสารในยุคดิจิทัล กำหนดเนื้อหาและการสื่อสารในยุคดิจิทัล เพื่อบรรจุในหลักสูตรการอบรมผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานภาครัฐ ตลอดจนพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรพัฒนาบุคลากรด้านการประชาสัมพันธ์และสื่อสารมวลชนของประเทศ และได้ดำเนินการจัดฝึกอบรมหลักสูตรเกี่ยวกับการสื่อสารยุคดิจิทัล เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของภาครัฐมีความรู้และทักษะด้านการสื่อสารในยุคดิจิทัล นอกจากนี้ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีได้ดำเนินโครงการด้านประชาสัมพันธ์เพื่อสนับสนุนงานในด้านการประชาสัมพันธ์โดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและเกิดประโยชน์ต่อประชาชน นำไปสู่ความร่วมมือและการมีส่วนร่วมกับภาครัฐ และเพื่อกำหนดทิศทางการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ของประเทศเพื่อให้ประชาชน

มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากการรับข้อมูลข่าวสารภาครัฐที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีคุณภาพ แม่นยำ และรวดเร็ว อีกทั้งคณะกรรมการประชาสัมพันธ์แห่งชาติร่วมกับกรมประชาสัมพันธ์ในฐานะฝ่ายเลขานุการได้จัดทำแผนการประชาสัมพันธ์แห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2563 - 2565 (ฉบับปรับปรุงให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี) ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบและมีการประกาศใช้แล้ว และกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมได้มีการจัดตั้งศูนย์ต่อต้านข่าวปลอมประเทศไทย เพื่อตรวจสอบเฝ้าระวัง และติดตามการเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นเท็จหรือคาดเคลื่อนจากความเป็นจริง

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินการเกี่ยวกับการสื่อสารของหน่วยงานของรัฐยังขาดการประเมินผลการสร้างการรับรู้ของประชาชนทำให้ไม่ได้รับข้อมูลข้อเสนอของประชาชนเพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานให้สอดคล้องกับความต้องการ รวมทั้งการบรรจุหลักสูตรที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์และการสื่อสารในรูปแบบดิจิทัลในการฝึกอบรมของหน่วยงานภาครัฐต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการ ประกอบกับรูปแบบของการนำเสนอข้อมูลข่าวสารมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทำให้จำเป็นที่ภาครัฐจะต้องวางแผนการพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย หน่วยงานภาครัฐควรให้ความสำคัญในการดำเนินการประเมินผลการสร้างการรับรู้ของการสื่อสารข้อมูลสำคัญของหน่วยงาน พร้อมทั้งกำหนดแนวทางและรูปแบบการประชาสัมพันธ์และผู้รับผิดชอบการให้ข้อมูลของหน่วยงานในแต่ละระดับความสำคัญของข้อมูล รวมถึงการกำหนดให้บุคลากรที่รับผิดชอบด้านการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานเข้ารับการฝึกอบรมพัฒนาสมรรถนะ และกำหนดเส้นทางอาชีพที่มีความชัดเจน ตลอดจนพิจารณาความเป็นไปได้ในการกำหนดให้การพัฒนาข้อมูลและการสื่อสารของหน่วยงานภาครัฐเป็นตัวชี้วัดที่นำมาประเมินผลการดำเนินงานขององค์กร และการจัดประชุมร่วมกันของหน่วยงานภาครัฐเกี่ยวกับประเด็นด้านการพัฒนาศูนย์ข้อมูลและการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงาน

PUBLIC RELATIONS

ด้านสังคม

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน
การพัฒนา
และเสริมสร้างศักยภาพ
ทรัพยากรมนุษย์

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน
การสร้างโอกาส
และความเสมอภาค
ทางสังคม

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน
การปรับสมดุลและ
พัฒนา
ระบบการบริหาร
จัดการภาครัฐ

"พัฒนาประเทศสู่สังคมคุณภาพ สร้างหลักประกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคมให้แก่คนกลุ่มต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาสเพิ่มบทบาทของชุมชนในการบริหารจัดการตนเอง และเสริมสร้างพลังทางสังคมให้เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ"

การปฏิรูปประเทศด้านสังคม ในห้วงเวลาที่ผ่านมาสภาพสังคมของทุกประเทศทั่วโลกได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในหลายมิติ แตกต่างกันไปตามสภาพภูมิสังคม สำหรับในประเทศไทยนั้น มีสถานการณ์ทางสังคมที่ควรให้ความสำคัญหลายประการ อาทิ การเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างรวดเร็วในขณะที่ระบบการออมสำหรับแรงงานทั้งในและนอกระบบยังไม่เพียงพอและครอบคลุมสำหรับการสร้างหลักประกันรายได้หลังวัยทำงาน สถานการณ์กลุ่มผู้เสียเปรียบในสังคม ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ในกลุ่มแรงงานนอกระบบที่ยังไม่สามารถเข้าถึงสวัสดิการที่จำเป็น อีกทั้งกลุ่มคนพิการยังถูกจำกัดในการเข้าสู่ตลาดงานและโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการดำรงชีวิต สถานการณ์การเปลี่ยนถ่ายจากชนบทสู่เมืองอย่างรวดเร็ว นำมาซึ่งปัญหาของชุมชนเมืองในหลายมิติ อาทิ ปัญหาการขาดแคลนที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย ปัญหาการบุกรุกพื้นที่สาธารณะ ปัญหาการว่างงานและความยากจน ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด

อันเป็นสาเหตุสำคัญของความเหลื่อมล้ำ ความยากจนเมือง ตลอดจนการเข้าไม่ถึงบริการและสวัสดิการทางสังคมของรัฐเนื่องจากขาดกลไก/สิทธิของชุมชนเมือง ดังนั้นการพัฒนาประเทศในระยะต่อไปจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำในสังคม การคุ้มครองกลุ่มเปราะบางในสังคม ตลอดจนการสร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงทรัพยากรและแหล่งทุนของประชาชน ด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่มาของการจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศด้านสังคม ที่ได้มีการกำหนดเรื่องและประเด็นปฏิรูปทั้งสิ้น 5 ประเด็น ประกอบด้วย **(1) การปฏิรูปการออม สวัสดิการ และการลงทุนเพื่อสังคม (2) กลุ่มผู้เสียเปรียบในสังคม**

(3) การจัดการข้อมูลและองค์ความรู้ด้านสังคม (4) ระบบสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็ง และ (5) การมีส่วนร่วม การเรียนรู้ การรับรู้ และการส่งเสริมกิจกรรมทางสังคม โดยมีเป้าหมายรวมตามข้อเสนอแผนการปฏิรูปประเทศด้านสังคม ประกอบด้วย (1) คนไทยมีหลักประกันทางรายได้ในวัยเกษียณที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ (2) สังคมไทยเป็นสังคมแห่งโอกาสและไม่แบ่งแยก (3) ภาครัฐมีข้อมูลและสารสนเทศด้านสังคมที่บูรณาการทุกหน่วยงานและเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ (4) ชุมชน/ท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง โดยสามารถจัดการกันเองและทำงานร่วมกับภาคส่วนต่างๆ ได้ และ (5) คนไทยมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปสู่การมีจิตสาธารณะเพิ่มขึ้น

ประเด็นท้าทายและข้อเสนอแนะ

1) การออม สวัสดิการ และการลงทุนเพื่อสังคม แม้ว่าที่ผ่านมาจะมีการดำเนินงานของกิจกรรมภายใต้ประเด็นการปฏิรูปแล้ว แต่ยังคงมีบางกิจกรรมที่ยังดำเนินการไม่สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ อาทิ กิจกรรมการพัฒนาระบบการออมภาคบังคับ ซึ่งจำเป็นต้องมีการศึกษาหลักเกณฑ์ วิธีการดำเนินการและการพัฒนาลงทุนในระบบฐานข้อมูลรายบุคคล เพื่อใช้สำหรับจัดเก็บเงินออมจากภาษี หรืออย่างในกิจกรรมการเพิ่มประสิทธิภาพของกองทุนการออมแห่งชาติ แม้ในช่วงที่ผ่านมาจะมีผู้มาเข้าร่วมเป็นสมาชิก กอช. เพิ่มสูงขึ้นมาก แต่ยังคงมีความท้าทายในการเพิ่มจำนวนสมาชิกให้บรรลุเป้าหมายไว้ที่ 15 ล้านคนในปี 2565 รวมถึงผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งส่งผลต่อรายได้ของประชาชน อาจทำให้แรงจูงใจในการออมลดน้อยลง

2) กลุ่มผู้เสียเปรียบในสังคม

บางกิจกรรมปฏิรูปที่ยังมีความก้าวหน้าไม่มากเท่าที่ควร แม้จะมีความพยายามในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้เอื้อต่อการช่วยเหลือกลุ่มผู้เสียเปรียบในสังคมแล้วก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติยังคงต้องมีการขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรม

3) การบูรณาการข้อมูลทางด้านสังคม ปัจจุบันพบว่าหลายหน่วยงานยังมีข้อกังวลถึงผลกระทบที่อาจจะเกิดจากการแลกเปลี่ยนข้อมูลในระดับบุคคล ประกอบกับความเข้าใจของประชาชนที่มีต่อวัตถุประสงค์ของการแลกเปลี่ยนข้อมูลในระดับบุคคลยังมีความคลาดเคลื่อน ทำให้เกิดข้อจำกัดของการยินยอมในการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งถือว่าเป็นอุปสรรคสำคัญของการบูรณาการฐานข้อมูลและสารสนเทศด้านสังคม

4) ระบบสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็ง จากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในระดับพื้นที่ อาทิ สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 สะท้อนให้เห็นว่าองค์กรชุมชนและภาคประชาสังคมมีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือบรรเทาปัญหาความเดือดร้อน รวมทั้งรับมือกับสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างเข้มแข็ง แต่ยังมีช่องว่างในด้านกลไกการขับเคลื่อนและกฎระเบียบที่ส่งเสริมและพัฒนาองค์กรชุมชน ภาคประชาชนและภาคประชาสังคมให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

5) มีส่วนร่วม การเรียนรู้ การรับรู้ และการส่งเสริมกิจกรรมทางสังคม ด้วยปัจจุบันที่เทคโนโลยีสารสนเทศมีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว นำมาซึ่งปรากฏการณ์ Digital Disruption ที่ทำให้ช่องทางการเข้าถึงสื่อของคนในสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก สื่อกระแสหลักได้รับความนิยมน้อยลง จึงทำให้หน่วยงานภาครัฐยากต่อการเฝ้าระวังและคัดกรองสื่อที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสม

สรุปการดำเนินงานของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1 การออม สวัสดิการสังคม และการลงทุนเพื่อสังคม (0901)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1 อยู่ในระดับใกล้เคียงการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐได้มีการส่งเสริมให้ประชาชนโดยเฉพาะกลุ่มแรงงานนอกระบบที่ไม่มีสวัสดิการให้มีหลักประกันรายได้หลังเกษียณ โดยเข้ามาเป็นสมาชิกกองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) จากข้อมูล ณ เดือนกันยายน 2563 มีจำนวนสมาชิก กอช. ทั้งสิ้น 2,384,529 คน โดยสัดส่วนกว่าครึ่งหนึ่งเป็นผู้ประกอบอาชีพเกษตรกร ขณะที่อีกร้อยละ 30 เป็นผู้ประกอบอิสระ

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2 กลุ่มผู้เสียเปรียบในสังคม (0902)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2 อยู่ในระดับใกล้เคียงการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมาภาครัฐได้มีการดำเนินการเพื่อช่วยเหลือผู้เสียเปรียบในสังคมในหลายประเด็น อาทิ การปฏิรูประบบขนส่งสาธารณะโดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้ดำเนินการนำผลการศึกษากฎหมายว่าด้วยการเข้าถึงได้โดยสะดวกถ้วนหน้า (Accessibility For All Act : AAA) เสนอต่อคณะอนุกรรมการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและสภาพแวดล้อมสำหรับคนพิการ เพื่อผลักดันให้หน่วยงานต่าง ๆ นำยุทธศาสตร์ไปปรับใช้ในสถานที่สำคัญต่าง ๆ รวมทั้งการจัดตั้งศูนย์บริการคนพิการทั่วประเทศ 2,394 ศูนย์ (ข้อมูล ณ เดือนกรกฎาคม 2563) โดยแบ่งเป็น องค์กรคนพิการ จำนวน 134 ศูนย์ และหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 2,260 ศูนย์ เพื่อให้การช่วยเหลือของภาครัฐสามารถเข้าถึงกลุ่มผู้พิการได้มากยิ่งขึ้น

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3 การจัดการข้อมูลและองค์ความรู้ด้านสังคม (0903)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3 อยู่ในระดับใกล้เคียงการบรรลุเป้าหมาย โดยในห้วงเวลาที่ผ่านมาได้มีการดำเนินการจากหน่วยงานต่างๆ อาทิ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ที่ได้ร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ จัดทำแผนพัฒนาในพื้นที่ ตามนโยบาย one plan one policy ของกระทรวงมหาดไทย และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้พัฒนาร่วมกับศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ ได้จัดทำระบบ TPMAP (Thai People Map and Analytics Platform : TPMAP) ที่เป็นระบบ Big Data ของภาครัฐที่เชื่อมโยงข้อมูลจากหลายฐานข้อมูลผ่านเลขประจำตัวประชาชน 13 หลักในการแก้ปัญหาความยากจนในระดับบุคคล ครัวเรือน ชุมชน ท้องถิ่น ท้องที่ จังหวัด ประเทศ

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4 ระบบสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็ง (0904)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4 อยู่ในระดับใกล้เคียงการบรรลุเป้าหมาย โดยในห้วงเวลาที่ผ่านมาได้มีการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งในส่วนของการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งเชิงพื้นที่ จากความร่วมมือระหว่างกระทรวงมหาดไทยและภาคเอกชน โดยบริษัท ประชารัฐรักสามัคคี (วิสาหกิจเพื่อสังคม) จำนวน 76 แห่ง และบริษัทประชารัฐรักสามัคคี วิสาหกิจเพื่อสังคม (ประเทศไทย) จำกัด และคณะกรรมการประสานและขับเคลื่อนโยบายสานพลังประชารัฐประจำจังหวัด (คสป.) ร่วมขับเคลื่อนดำเนินการตามนโยบายสานพลังประชารัฐอย่างต่อเนื่อง ยึดกรอบ “ชุมชนลงมือทำ เอกชนขับเคลื่อน รัฐบาลสนับสนุน” เพื่อสร้างโอกาส สร้างรายได้ พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็ง

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5 การมีส่วนร่วม การเรียนรู้ การรับรู้ และการส่งเสริมกิจกรรมทางสังคม (0905)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5 อยู่ในระดับใกล้เคียงการบรรลุเป้าหมาย โดยในห้วงเวลาที่ผ่านมา ได้มีการขับเคลื่อนงานตามกรอบแนวคิด 4 พลังหลัก อาทิ *การสร้างพลังจิตอาสา* ได้มีการดำเนินกิจกรรมจิตอาสาพระราชทานอย่างต่อเนื่อง *การสร้างพลังแผ่นดิน* ได้มีการสนับสนุนการดำเนินงานของอาสาสมัครให้มีเอกภาพมากยิ่งขึ้น *การสร้างพลังสร้างสรรค์* อาทิ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ดำเนินโครงการส่งเสริมการเรียนรู้เด็กปฐมวัย ท้องถิ่นไทยผ่านการเล่น สนับสนุนงบประมาณให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้นำไปจัดซื้อวัสดุและก่อสร้างสนามเด็กเล่นสร้างปัญญาในพื้นที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1

การปฏิรูปการออม สวัสดิการ และการลงทุนเพื่อสังคม

● เป้าหมาย ●

ประชาชนทุกคนมีหลักประกันทางรายได้ ได้รับสวัสดิการที่เหมาะสม สถาบันทางสังคมมีส่วนร่วมกับภาครัฐในการจัดบริการทางสังคม

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มีอัตราทดแทนรายได้ของระบบบำนาญ (Replacement Ratio)[1] ที่เพียงพอต่อการดำเนินชีวิตวัยเกษียณ สวัสดิการที่ประชาชนได้รับมีความเท่าเทียมมากยิ่งขึ้น และมีการระดมทุนและการจัดการการออมภาคบังคับและภาคสมัครใจเพื่อลดภาระงบประมาณภาครัฐ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมสูงวัย[2] ตั้งแต่ปี 2548 และคาดว่าจะกลายเป็น“สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ (Aged Society)” ภายในปี 2566 และเป็น “สังคมสูงวัยระดับสุดยอด (Super-aged Society)” ภายในปี 2576 เป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้ประเทศไทยต้องมีการจัดสรรสวัสดิการที่สอดคล้องและเหมาะสมกับประชากรแต่ละกลุ่มมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะประเด็นความเพียงพอของรายได้หลังเกษียณ ในขณะเดียวกันสถานการณ์การออมของคนไทยจากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี 2562 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ครัวเรือนที่มีการออมมีสัดส่วนถึงร้อยละ 72.2 และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามสัดส่วนมูลค่าการออมต่อรายได้ของครัวเรือนไทยนั้นไม่ได้เพิ่มขึ้นตาม โดยอยู่ที่ประมาณร้อยละ 22 ในปี 2560 และปี 2562 ทั้งนี้ แม้ว่าภาครัฐจะมีการจัดระบบสวัสดิการให้กับประชาชนกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ แล้ว เช่น เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เบี้ยผู้พิการ เงินอุดหนุนเด็กแรกเกิด และโครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเพื่อช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย แต่การช่วยเหลือดังกล่าวยังคงไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุที่ขาดรายได้ นอกจากนี้ สัดส่วนประชากรวัยแรงงานที่ลดลง และประชากรสูงวัยที่เพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง อาจเป็นปัญหาต่อความยั่งยืนทางการคลังในอนาคต ดังนั้น การปฏิรูประบบสวัสดิการให้มีประสิทธิภาพจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จำเป็นต้องเร่งดำเนินการ รวมถึงการลดภาระของภาครัฐในการช่วยเหลือประชาชนผ่านการส่งเสริมการออมตั้งแต่ก่อนวัยเกษียณ และการสนับสนุนให้ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดสรรสวัสดิการและการลงทุนทางสังคมมากขึ้น

[1]อัตราทดแทนรายได้ของระบบบำนาญ (Replacement Ratio) หมายถึง สัดส่วนของระดับเงินบำนาญรายเดือนที่ได้รับเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้เดือนสุดท้ายก่อนการเกษียณหรือเลิกทำงาน (สภาปฏิรูปแห่งชาติ, 2558) โดยตามหลักสากลไม่ควรต่ำกว่าร้อยละ 40 (Jorge Roldos, 2007, "Pension Reform and Macroeconomic Stability in Latin America", IMF Working Paper, International Monetary Fund)

[2]การเป็นสังคมสูงวัย หมายถึง ปีที่ประเทศมีสัดส่วนผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 10 เข้าสู่การเป็น “สังคมสูงวัย” ร้อยละ 20 เป็น “สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์” และร้อยละ 28 เป็น “สังคมสูงวัยระดับสุดยอด”

การดำเนินงานที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐได้มีการส่งเสริมให้ประชาชนโดยเฉพาะกลุ่มแรงงานนอกระบบที่ไม่มีสวัสดิการให้มีหลักประกันรายได้หลังเกษียณ โดยเข้ามาเป็นสมาชิกกองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) จากข้อมูล ณ เดือนกันยายน 2563 มีจำนวนสมาชิก กอช. ทั้งสิ้น 2,384,529 คน โดยสัดส่วนกว่าครึ่งหนึ่งเป็นผู้ประกอบอาชีพเกษตรกร ขณะที่อีกร้อยละ 30 เป็นผู้ประกอบอิสระ โดย กอช. ดำเนินการสร้างเครือข่ายประจำหมู่บ้านนำร่องใน 25 จังหวัด กว่า 30,000 หมู่บ้าน เพื่อให้คำแนะนำปรึกษาในการสมัครสมาชิกและการส่งเงินออมสะสม การจัดทำระบบแพลตฟอร์มการออมเงินแบบ One Stop Service ผ่านแอปพลิเคชัน “กอช.” เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงการให้บริการได้อย่างสะดวกมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ กอช. ได้มีการหารือร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการในการดำเนินโครงการขับเคลื่อนการปลูกฝังวินัยการออมในกลุ่มนักเรียนในสถานศึกษาตั้งแต่อายุ 15 ปีขึ้นไปทั่วประเทศ โดยการส่งเสริมให้มาเข้าร่วมเป็นสมาชิก กอช. ตั้งแต่ช่วงวัยเรียน พร้อมทั้งการอบรมทักษะทางการเงินให้กับกลุ่มนักเรียนเหล่านี้ด้วย นอกจากนี้ การสร้างระบบให้คนไทยมีบำเหน็จบำนาญหลังพ้นวัยทำงาน กระทรวงการคลัง ได้มีการจัดทำร่างพระราชบัญญัติกองทุนบำเหน็จบำนาญแห่งชาติ (กบช.) เพื่อให้แรงงานทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนกว่า 14 ล้านคนมีรายได้หลังเกษียณ โดยได้เปิดรับฟังความคิดเห็นต่อร่างกฎหมายระหว่างเดือนมกราคม - กุมภาพันธ์ 2563 ที่ผ่านมา สำหรับกิจกรรมการใช้วิสาหกิจเพื่อสังคมกับการพัฒนาสังคม มีการออกพระราชบัญญัติว่าด้วยวิสาหกิจเพื่อสังคม พ.ศ. 2562 ประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษาแล้ว เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2562 เพื่อเป็นกลไกในการส่งเสริมให้ภาคธุรกิจมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาสังคมมากขึ้น โดย ณ เดือนกันยายน 2563 มีวิสาหกิจเพื่อสังคมที่มาลงทะเบียนแล้วกว่า 140 บริษัท

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าที่ผ่านมาจะมีการดำเนินงานของกิจกรรมภายใต้ประเด็นการปฏิรูปนี้บ้างแล้ว แต่ยังคงมีบางกิจกรรมที่ยังไม่ได้เริ่มดำเนินการจัดให้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ อาทิ การจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อปรับปรุงสิทธิประโยชน์ที่ได้รับจากสวัสดิการต่าง ๆ ให้มีความเหมาะสมและเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น การพัฒนาระบบการออมภาคบังคับโดยการจัดสรรภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT) ส่วนหนึ่งคืนกับผู้เสียภาษี และการพัฒนากองทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางสังคม เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกู้ยืมเพื่อใช้ในการพัฒนาสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกิจกรรมการพัฒนาระบบการออมภาคบังคับซึ่งจำเป็นต้องมีการศึกษาหลักเกณฑ์ วิธีการดำเนินการ และการพัฒนาลงทุนในระบบฐานข้อมูลรายบุคคลเพื่อใช้สำหรับจัดเก็บเงินออมจากภาษี อย่างไรก็ตาม แม้ว่าในกิจกรรมการเพิ่มประสิทธิภาพของกองทุนการออมแห่งชาติ ในช่วงที่ผ่านมาจะมีผู้มาเข้าร่วมเป็นสมาชิก กอช. เพิ่มสูงขึ้นมาก แต่ยังคงมีความท้าทายในการเพิ่มจำนวนสมาชิกให้บรรลุเป้าหมายไว้ที่ 15 ล้านคน ในปี 2565 รวมถึงผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งส่งผลต่อรายได้ของประชาชน อาจทำให้แรงจูงใจในการออมลดน้อยลง รวมถึงทัศนคติของคนรุ่นใหม่ที่กำลังเริ่มเข้าถึงวัยแรงงาน มีแนวโน้มที่จะเก็บออมน้อยลง ซึ่งจะเป็นความเสี่ยงต่อความมั่นคงทางการคลังและการจัดสวัสดิการในอนาคต

ข้อเสนอแนะเพื่อที่จะบรรลุเป้าหมาย การดำเนินงานในระยะต่อไป หน่วยงานภาครัฐควรทบทวนสิทธิประโยชน์ของสวัสดิการต่าง ๆ ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนมากขึ้น โดยเฉพาะการมุ่งเน้นดึงดูดกลุ่มคนรุ่นใหม่ให้เข้าสู่ระบบการออม รวมถึงการผลักดันการสร้างระบบการออมและบำเหน็จบำนาญภาคบังคับ อาทิ กฎหมายพระราชบัญญัติกองทุนบำเหน็จบำนาญแห่งชาติ (กบช.) การจัดสรรภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT) ส่วนหนึ่งคืนกับผู้เสียภาษีเป็นเงินออม เพื่อให้ประชาชนมีความมั่นคงด้านรายได้และเงินออมที่เพียงพอกับการใช้จ่ายเมื่อถึงวัยเกษียณอายุ/หลังพ้นวัยทำงาน นอกจากนี้ ควรส่งเสริมการกระจายอำนาจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดการระบบสวัสดิการภายในพื้นที่ตนเองได้ เพื่อตอบโจทย์กับความต้องการของประชาชนในชุมชนได้อย่างเหมาะสมมากที่สุด

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2

กลุ่มผู้เสียเปรียบในสังคม

● เป้าหมาย ●

ปลดล็อคข้อจำกัดต่างๆอันเป็นอุปสรรคของกลุ่มผู้เสียเปรียบในสังคม เพื่อให้สามารถ มีคุณภาพชีวิตที่ดีมีโอกาสอย่างเสมอภาค ในการเข้าถึงทรัพยากร แหล่งทุน บริการสาธารณะของรัฐ และโอกาสในการประกอบอาชีพสร้างรายได้ให้ตนเอง และสามารถสร้างผลิตภาพให้แก่สังคมได้

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

การผลักดันนโยบายหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มผู้เสียเปรียบในสังคม เพื่อเพิ่มสัดส่วนของกลุ่มผู้เสียเปรียบในสังคมให้สามารถประกอบอาชีพได้ และ/หรือ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ปัจจุบันกลุ่มผู้เสียเปรียบในสังคม ยังมีข้อจำกัดและความเหลื่อมล้ำต่าง ๆ อันเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา ทั้งการเข้าถึงทรัพยากร แหล่งทุน การบริการสาธารณะ การได้รับการคุ้มครองทางสังคม โอกาสในการประกอบอาชีพ ที่ผ่านมาภาครัฐได้มีการดำเนินการเพื่อช่วยเหลือผู้เสียเปรียบในสังคมในหลายประเด็น อาทิ การปฏิรูประบบขนส่งสาธารณะโดย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้ดำเนินการนำผลการศึกษากฎหมายว่าด้วยการเข้าถึงได้โดยสะดวกถ้วนหน้า (Accessibility for All Act : AAA) เสนอต่อคณะอนุกรรมการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและสภาพแวดล้อมสำหรับคนพิการ เพื่อผลักดันให้หน่วยงานต่าง ๆ นำยุทธศาสตร์ไปปรับใช้ในสถานที่สำคัญต่าง ๆ รวมทั้งการจัดตั้งศูนย์บริการคนพิการทั่วประเทศ 2,394 ศูนย์ (ข้อมูล ณ เดือนกรกฎาคม 2563) โดยแบ่งเป็น องค์กรคนพิการจำนวน 134 ศูนย์ และหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 2,260 ศูนย์ เพื่อให้การช่วยเหลือของภาครัฐสามารถเข้าถึงกลุ่มผู้พิการได้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ในด้านการคุ้มครองผู้บริโภค ยังมีการปรับปรุงกฎหมายเพื่อเพิ่มอำนาจหน้าที่ให้กับสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) ภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม 2562 ให้เลขาธิการ สคบ. มีอำนาจดำเนินคดีแทนผู้บริโภค และเพิ่มบทบาทของ อปท. เข้ามามีส่วนร่วมในการคุ้มครองผู้บริโภค ขณะเดียวกันยังมีการส่งเสริมกลุ่มผู้เสียเปรียบทางสังคมให้มีงานทำมากขึ้นทั้งการส่งเสริมให้คนพิการและผู้สูงอายุประกอบอาชีพ และปรับแก้พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 โดยกำหนดสิทธิในการยื่นคำร้องขอมีสัญชาติไทยของเด็กที่ไร้รากเหง้าไร้สัญชาติในประเทศไทยให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงและหลักสิทธิมนุษยชน ในด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการบริหารของกลุ่มสตรี ยังคงมีสัดส่วนที่น้อยกว่าผู้ชายอยู่มาก โดยในปี 2562 มีผู้หญิงที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรร้อยละ 16.2 และมีสัดส่วน สมาชิกวุฒิสภาที่เป็นผู้หญิงเพียงร้อยละ 10.4 ในขณะที่องค์กรภาครัฐ มีผู้บริหารหญิงเพียงร้อยละ 21.91 อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบกับภาคธุรกิจเอกชนที่มีผู้บริหารหญิงร้อยละ 33 ซึ่งสอดคล้องกับรายงานดัชนีช่องว่างทางเพศ (Global Gender Gap Index) ที่จัดทำโดย World Economic Forum 2020

การดำเนินงานที่ผ่านมา ยังคงมีบางกิจกรรมปฏิรูปที่ยังมีความก้าวหน้าไม่มากเท่าที่ควร อาทิ การส่งเสริมบทบาทของสตรีในการมีส่วนร่วมทางสังคมและการเมือง โดยที่ผ่านมาแม้ว่าจะมีพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 แต่ในทางปฏิบัติยังคงต้องมีการขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะบทบาททางการเมืองและตำแหน่งการบริหารของภาครัฐขณะที่การปฏิรูประบบขนส่งสาธารณะไม่ให้เป็นอุปสรรคเพื่อคนทั้งมวล แม้ว่าจะมีการผลักดันโดยกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ แต่จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกหน่วยงานในการบูรณาการการดำเนินงานร่วมกัน นอกจากนี้ในด้านการช่วยเหลือผู้พิการ แม้ว่าในปัจจุบันจะมีผู้พิการที่ลงทะเบียนบัตรผู้พิการแล้วกว่า 2 ล้านคน และมีศูนย์ช่วยเหลือกระจายอยู่ทั่วประเทศ แต่ยังมีคนพิการที่ตกหล่นและไม่ได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐอยู่ เนื่องมาจากหลายสาเหตุ เช่น การไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการจดทะเบียน ไม่มีคนพาไป และเดินทางไม่สะดวก เป็นต้น รวมถึงคำนิยามของ “คนพิการ” ที่ปัจจุบันมีความแตกต่างกันแต่ละหน่วยงาน และ มีขั้นตอนการลงทะเบียนที่ยุ่งยาก

ข้อเสนอแนะเพื่อที่จะบรรลุเป้าหมาย ภาครัฐควรเร่งผลักดันให้หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน นำไปปรับใช้ในทางปฏิบัติ รวมถึงการสร้างการบูรณาการกันระหว่างหน่วยงานในการดำเนินงานในประเด็นต่าง ๆ อาทิ การปฏิรูประบบขนส่งสาธารณะไม่ให้เป็นอุปสรรคเพื่อคนทั้งมวล และวางแผนเพื่อเตรียมการปรับแก้ไขโครงการพื้นฐานและสาธารณูปโภคต่าง ๆ ให้เหมาะสม การผลักดันบทบาทของสตรีในด้านการเมืองและการบริหารมากขึ้น สำหรับด้านการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ จำเป็นต้องมีการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมให้คนพิการเข้ามารับสิทธิประโยชน์ที่รัฐจัดหาให้ รวมถึงผลักดันและส่งเสริมให้สถานประกอบการในการจ้างงานคนพิการและผู้สูงอายุ รวมถึงการเข้าถึงแหล่งทุน ทรัพยากรเพื่อนำมาใช้ในการประกอบอาชีพมากขึ้น เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มผู้เสียเปรียบในสังคมให้ทัดเทียมกับคนทั่วไป นอกจากนี้ต้องมีการวิเคราะห์สภาพปัญหา และอุปสรรค ที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เสียเปรียบทางสังคม เพื่อแก้ปัญหา โดยเฉพาะการปรับปรุงกฎหมายกฎระเบียบหรือนโยบายอื่นให้เอื้อประโยชน์ต่อคนกลุ่มนี้มากขึ้น

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3

การจัดการข้อมูลและองค์ความรู้ด้านสังคม

● <u>เป้าหมาย</u> ●

ภาครัฐมีข้อมูลและสารสนเทศด้านสังคมที่บูรณาการทุกหน่วยงานและเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้

● <u>ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565</u> ●

มีฐานข้อมูลทางสังคมที่นำไปสู่การจัดทำนโยบายของภาครัฐ ที่ตอบสนองของกลุ่มประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงฐานข้อมูลและองค์ความรู้ได้อย่างเสมอภาค

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ข้อมูลและสารสนเทศด้านสังคมที่มีการจัดเก็บและประมวลผลอย่างเป็นระบบและมีความบูรณาการจะช่วยให้ข้อมูลและองค์ความรู้ด้านสังคมถูกนำมาประยุกต์ใช้ได้อย่างเกิดประโยชน์สูงสุด และนำไปใช้ประกอบการพิจารณาวางแผนและจัดทำนโยบายต่าง ๆ บนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ ทั้งนี้ที่ผ่านมาข้อมูลด้านสังคมมีการจัดเก็บโดยหลายหน่วยงาน มีจำนวนมากและหลากหลายมิติ รวมทั้งมีระบบประมวลผลข้อมูลที่พัฒนาขึ้นโดยหลายหน่วยงานตามความต้องการใช้งาน ซึ่งถือว่าเป็นอุปสรรคสำคัญของการบูรณาการข้อมูลและสารสนเทศด้านสังคม โดยในปี 2563 หน่วยงานภาครัฐหลายหน่วยงานได้ให้ความสำคัญกับการนำเทคโนโลยี Cloud Computing และ Big Data มาใช้ในการจัดการฐานข้อมูลด้านสังคมเพื่อให้สามารถเชื่อมโยงและบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตาม การบูรณาการข้อมูลดังกล่าวอาจยังอาจไม่ครอบคลุมทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและทุกกลุ่มเป้าหมายพัฒนา

การดำเนินงานที่ผ่านมา ได้มีการดำเนินการจากหน่วยงานต่างๆ อาทิ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นที่ได้ร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ จัดทำแผนพัฒนาในพื้นที่ ตามนโยบาย one plan one policy ของกระทรวงมหาดไทย และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้พัฒนาร่วมกับศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ ได้จัดทำระบบ TPMAP (Thai People Map and Analytics Platform : TPMAP) ที่เป็นระบบ Big Data ของภาครัฐที่เชื่อมโยงข้อมูลจากหลายฐานข้อมูลผ่านเลขประจำตัวประชาชน 13 หลัก

ในการแก้ปัญหาความยากจนในระดับบุคคล ครัวเรือน ชุมชน ท้องถิ่น ท้องที่ จังหวัด ประเทศ นอกเหนือจากปีที่ผ่านมาหน่วยงานต่าง ๆ ได้มีพัฒนาการจัดการข้อมูลและความรู้ด้านสังคมในเชิงพื้นที่ อาทิ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ได้ดำเนินโครงการพัฒนาระบบข้อมูลตำบลในจังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดอุทัยธานี โดยจัดทำชุดข้อมูลที่แสดงสถานะของตำบล (Community profile) 6 ด้าน ได้แก่ สังคม เศรษฐกิจ สภาวะแวดล้อม สุขภาพ การเมืองการปกครอง และข้อมูลด้านการสื่อสารในพื้นที่ รวมถึงรวบรวมข้อมูลแสดงศักยภาพของชุมชน (Community potentials) เพื่อใช้สำหรับวางแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้ครอบคลุมทุกมิติและนำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งโครงการดังกล่าวสามารถเป็นต้นแบบสำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศ ในการจัดทำระบบข้อมูลให้ครอบคลุมทุกตำบลในแต่ละจังหวัด ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคลังข้อมูลเพื่อนำไปพัฒนาชุมชนท้องถิ่นได้ครอบคลุมทุกมิติ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การบูรณาการฐานข้อมูลด้านสังคมที่สามารถนำไปสู่การจัดทำนโยบายภาครัฐที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมายได้อย่างแท้จริง มีความจำเป็นต้องเชื่อมโยงข้อมูลในระดับบุคคลจากหลายหน่วยงาน ซึ่งปัจจุบันพบว่าหลายหน่วยงานยังมีข้อกังวลถึงผลกระทบที่อาจจะเกิดจากการแลกเปลี่ยนข้อมูลในระดับบุคคล ประกอบกับความเข้าใจของประชาชนที่มีต่อวัตถุประสงค์ของการแลกเปลี่ยนข้อมูลในระดับบุคคลยังมีความคลาดเคลื่อน ทำให้เกิดข้อจำกัดของการยินยอมในการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งถือว่าเป็นอุปสรรคสำคัญของการบูรณาการฐานข้อมูลและสารสนเทศด้านสังคม

ข้อเสนอแนะเพื่อที่จะบรรลุเป้าหมาย ในระยะถัดไป หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรเร่งสร้างความเข้าใจให้หน่วยงานของรัฐได้ตระหนักถึงประโยชน์และความสำคัญของการบูรณาการฐานข้อมูลทางสังคม เพื่อให้การเชื่อมโยงฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงานเกิดขึ้นได้จริงอย่างเป็นระบบ มีการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลที่เป็นไปตามมาตรฐานและไม่ขัดต่อระเบียบหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้กับประชาชนเกี่ยวกับข้อเท็จจริงว่าข้อมูลส่วนบุคคลจะไม่ได้ถูกเปิดเผยต่อสาธารณะ แต่จะนำไปใช้ในระดับนโยบายเท่านั้น นอกจากนี้ยังควรให้ความสำคัญกับสร้างช่องทางในการเข้าถึงข้อมูลที่สะดวกต่อทุกภาคส่วน เพื่อให้สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์และขยายผลในการแก้ไขปัญหาที่สอดคล้องกับบริบทในเชิงพื้นที่และสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริงต่อไป

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4

ระบบสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็ง

● เป้าหมาย ●

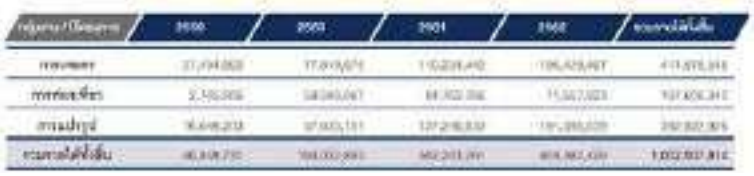
ชุมชนสามารถจัดการกันเองได้อย่างมีคุณภาพ (ชุมชนร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ จัดการข้อมูลแผนบริหารจัดการ กลไกขับเคลื่อน และทุนทางสังคม) และมีเศรษฐกิจดี มั่นคง ยั่งยืน และชุมชนมีภูมิต้านทานต่อปัจจัยกระทบต่าง ๆ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

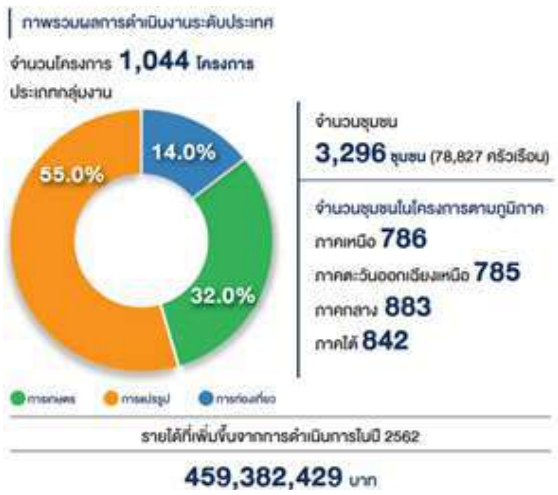
ชุมชนจัดการกันเองได้อย่างมีคุณภาพ และมีเศรษฐกิจดี มั่นคง ยั่งยืน รวมทั้งมีภูมิต้านทานต่อปัจจัยกระทบต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป การเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็งสามารถจัดการตนเองได้อย่างมีคุณภาพ เป็นรากฐานที่นำพาประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โดยมีภาคส่วนต่าง ๆ เป็นพลังสำคัญในการร่วมเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ซึ่งองค์กรชุมชนและภาคประชาสังคมถือเป็นกลไกที่มีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือบรรเทาปัญหาความเดือดร้อน รวมทั้งรับมือกับสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างเข้มแข็ง แต่ยังมีช่องว่างในด้านกลไกการขับเคลื่อนและกฎระเบียบที่ส่งเสริมและพัฒนาองค์กรชุมชน ภาคประชาชนและภาคประชาสังคมให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน และยั่งยืน โดยมีปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญ ได้แก่ องค์กรชุมชนและภาคประชาสังคมที่มีบทบาทสำคัญในการมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือบรรเทาปัญหาความเดือดร้อน การรับมือกับสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นที่มุ่งให้ชุมชนมีระบบสร้างเสริมชุมชนที่เข้มแข็งที่ส่งผลให้ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

รายได้ที่เกิดขึ้นกับชุมชน แยกตามกลุ่มงาน

การดำเนินการที่ผ่านมา ได้มีการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งในส่วนของ การสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งเชิงพื้นที่ จากความร่วมมือระหว่างกระทรวงมหาดไทยและภาคเอกชน โดยบริษัท ประชารัฐรักสามัคคี (วิสาหกิจเพื่อสังคม) จำนวน 76 แห่ง และบริษัทประชารัฐรักสามัคคี วิสาหกิจเพื่อสังคม (ประเทศไทย) จำกัด และคณะกรรมการประสานและขับเคลื่อนนโยบายสานพลังประชารัฐประจำจังหวัด (คสป.) ร่วมขับเคลื่อนดำเนินการตามนโยบายสานพลังประชารัฐ อย่างต่อเนื่อง ยึดกรอบ “ชุมชนลงมือทำ เอกชนขับเคลื่อน รัฐบาลสนับสนุน” เพื่อสร้างโอกาส สร้างรายได้ พัฒนาคุณภาพชีวิต ของประชาชน และเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็ง โดยส่งเสริม

ที่มา: คณะทำงานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ พุทธศักราช 2562 - 2563

การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรปลอดภัย เกษตรที่ทันสมัย พัฒนาระบบโลจิสติกส์และช่องทางการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร พัฒนาและยกระดับสินค้าชุมชนให้ตรงใจผู้บริโภครักษาอัตลักษณ์ควบคู่ไปกับความต้องการของตลาด โดยนำนวัตกรรมการแปรรูปมาใช้ในการสร้างมูลค่าเพิ่ม ให้กับสินค้าการเกษตรและหัตถกรรมในชุมชน แกนกลาง ในการบริหารจัดการการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน ส่งเสริมการจัดจำหน่ายทั่วประเทศร่วมกับบริษัทประชารัฐรักสามัคคี วิสาหกิจเพื่อสังคมในจังหวัดต่าง ๆ ซึ่งมีโครงการ 1,044 โครงการ และมีชุมชนที่ได้รับประโยชน์ทั้งหมด 3,296 ชุมชน 78,827 ครัวเรือน สร้างรายได้เพิ่มขึ้นประมาณ 1 พันล้านบาท นอกจากนี้ มีการพัฒนากลไกวิสาหกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise - SE) ผ่านโครงการ SE อำเภอ (ชุมชนดีมีรอยยิ้ม) เพื่อแก้ปัญหาและขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และขยายไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยเชื่อมโยงความร่วมมือระดับอำเภอ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาพื้นที่ด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมตามความต้องการและศักยภาพของแต่ละชุมชนเป็นตัวตั้ง โครงการดังกล่าวยังมีแนวคิดในการใช้พลังของคนรุ่นใหม่ในการกลับมาพัฒนาท้องถิ่นให้นักพัฒนาธุรกิจชุมชนเป็นแกนนำในการทำงานเชื่อมกับภาคส่วนต่าง ๆ ในส่วนของ*ระบบและกลไก* ได้มีการดำเนินการดังนี้ ได้แก่ (1) *สิทธิและบทบาทชุมชน* เร่งดำเนินการแก้ไข ร่าง พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. .... เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยอยู่ระหว่างประมวลผลความคิดเห็นของสภาองค์กรชุมชนตำบล/เทศบาลทั่วประเทศตามกระบวนการของการแก้ไขกฎหมาย รวมทั้งสิ้น 1,681 ตำบล[1] รวมทั้งพิจารณาปรับปรุงเนื้อหาสาระสำคัญและกลไก ภายใต้ ร่าง ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็ง พ.ศ. .... ตามความเห็นของผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้เป็นเครื่องมือเสริมสร้างการใช้สิทธิและหน้าที่ของประชาชนในชุมชนในการพัฒนาตนเองด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมท้องถิ่น มรดกทางวัฒนธรรม คุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ สุขภาพอนามัยและคุณภาพของประชาชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน (2) *ทรัพยากรและทุนชุมชน* โดยส่งเสริมให้ชุมชนและภาคประชาชนปลูกไม้มีค่า เพื่อนำมาใช้ประโยชน์มากขึ้น ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2562 ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ภาคเอกชน ชุมชนและประชาชนสามารถปลูกและใช้ประโยชน์จากไม้หวงห้ามได้มากขึ้น อาทิ โครงการส่งเสริมการปลูกไม้โตเร็วเพื่ออุตสาหกรรม การปลูกสวนป่าไม้เศรษฐกิจ ทำให้การปลูกต้นไม้เป็นหลักประกันทางธุรกิจและสนับสนุนการปลูกต้นไม้ยืนต้นมูลค่าสูง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมอุตสาหกรรมไม้และการบริหารจัดการด้านการป่าไม้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติเพื่อจัดตั้งหน่วยงานบริหารจัดการธนาคารที่ดิน เพื่อให้มีกฎหมายจัดตั้งธนาคารที่ดินในการทำหน้าที่กระจายการถือครองที่ดิน สนับสนุนให้เกษตรกรได้มีที่ดินทำกิน ส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารจัดการที่ดินร่วมกันของชุมชน รวมทั้งบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐและเอกชนที่ให้สิทธิ์ธนาคารที่ดินในการบริหาร (3) *สวัสดิการชุมชน* เร่งผลักดัน ร่าง พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาองค์กรภาคประชาสังคม พ.ศ. .... เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับภาคประชาสังคม สนับสนุนให้ประชาชนมีโอกาสรวมกลุ่มทำงานแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม มีส่วนร่วมเป็นหนึ่งในกลไกการพัฒนาประเทศอย่างแท้จริง โดยมีการเปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติฯ รวมทั้งพิจารณาความซ้ำซ้อนการดำเนินงานขององค์กรภาคประชาสังคมกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความชัดเจน เกิดประสิทธิภาพและครอบคลุมการบูรณาการทำงานแบบหุ้นส่วนการพัฒนาประเทศ (4) *เศรษฐกิจชุมชน* ภายหลังจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติสถาบันการเงินประชาชน พ.ศ. 2562 ได้ดำเนินโครงการพัฒนาระบบสถาบันการเงินประชาชน เพื่อสร้างการรับรู้และความเข้าใจ จัดหาและพัฒนาระบบงานสารสนเทศสำหรับสถาบันการเงินประชาชนให้มีมาตรฐานเดียวกัน จัดตั้งหน่วยงานกลางเพื่อบริหารจัดการระบบสารสนเทศเพื่อให้บริการด้านการเงินของสถาบันการเงินประชาชน พัฒนาศักยภาพการให้บริการด้านการเงิน โดยอยู่ระหว่างลงนามในบันทึกข้อตกลงกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ในการพัฒนาบุคลากรให้กับสถาบันการเงินประชาชนทั่วประเทศ รวมทั้งสนับสนุนการจดทะเบียนเป็นสถาบันการเงินประชาชน

ปัจจุบันมีองค์กรชุมชนยื่นจดทะเบียนจำนวน 2 องค์กร[2] ได้แก่ สถาบันการเงินประชาชนตำบลบ้านเป้า อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ และสถาบันการเงินประชาชนตำบลน้ำขาว อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา เพื่อให้บริการธุรกรรมทางการเงินและเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพให้กับสมาชิกและชุมชน รวมทั้ง ยังได้แก้ไขปัญหาหนี้นอกระบบโดยมีกลไกบริหารหนี้ค้างชำระอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ได้ปรับปรุงพระราชบัญญัติสหกรณ์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 กฎระเบียบ และมาตรการที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาและสร้างเสถียรภาพ ให้แก่ระบบสหกรณ์ คุ้มครองสิทธิประโยชน์ของสหกรณ์และสมาชิกให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบสหกรณ์สำหรับเป็นเครื่องมือสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งในทุกมิติ

[1]ข้อมูลจาก สำนักประสานเครือข่ายสภาองค์กรชุมชน สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)
[2]ข้อมูลจาก สำนักนโยบายพัฒนาระบบการเงินภาคประชาชน สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย จากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในระดับพื้นที่โดยที่ไม่อาจคาดเดาหรือไม่อาจควบคุมปัจจัยเหตุได้ อาทิ ช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 สะท้อนให้เห็นว่า องค์กรชุมชนและภาคประชาสังคมมีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือบรรเทาปัญหาความเดือดร้อน รวมทั้งรับมือกับสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างเข้มแข็ง แต่ยังมีช่องว่างในด้านกลไกการขับเคลื่อนและกฎระเบียบที่ส่งเสริมและพัฒนาองค์กรชุมชน ภาคประชาชนและภาคประชาสังคมให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งรัดหรือผลักดันกฎหมายและกฎระเบียบที่เป็นกลไกขับเคลื่อนระบบการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งที่มีองค์กรภาคส่วนต่างๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมและเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนาอาทิ ร่าง พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. .... ร่าง ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็ง พ.ศ. .... และร่าง พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาองค์กรภาคประชาสังคม พ.ศ. .... รวมทั้งสร้างกลไกหรือเครื่องมือที่เอื้อให้เกิดการส่งเสริมและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยเฉพาะชุมชนในเขตเมือง ผ่านการออกกฎหมายส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของตนเองและมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชุมชน โดยเปิดโอกาสให้กลไกคณะกรรมการชุมชนสามารถระดมทุนและบริหารจัดการทรัพยากรของชุมชนด้วยตนเอง ซึ่งจะช่วยเพิ่มศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนให้สามารถแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการของชุมชนได้โดยตรงและรวดเร็ว อันจะนำไปสู่การสร้างความเสมอภาคและการลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

ปี 2562
ปี 2563

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5

การมีส่วนร่วม การเรียนรู้ การรับรู้ และการส่งเสริมกิจกรรมทางสังคม

เป้าหมาย

ประชาชนมีความเป็นพลเมืองดี มีคุณธรรม ถึงพร้อมด้วยความพอเพียง มีวินัย สุจริต จิตอาสา ในสังคมที่เป็นธรรมและไม่ทอดทิ้งกัน

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

ประชาชนมีความเป็นพลเมืองดี มีคุณธรรม ถึงพร้อมด้วยความพอเพียง มีวินัย สุจริต จิตอาสาเพิ่มขึ้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

การสร้างพลเมืองที่มีคุณธรรม มีความร่วมมือ ความเอื้ออาทร และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมทั้งประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนอย่างเข้มแข็ง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาสังคม เพื่อสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคม (Social Cohesion) เป็นเป้าหมายหลักของประเด็นปฏิรูปด้านการมีส่วนร่วม การเรียนรู้ การรับรู้ และการส่งเสริมกิจกรรมทางสังคม ที่มุ่งสร้างจิตสำนึกสาธารณะและการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกช่วงวัย ผ่านกิจกรรมบนพื้นที่สร้างสรรค์รูปแบบต่าง ๆ และใช้สื่อออนไลน์สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำประโยชน์แก่สังคม โดยมีปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญ ได้แก่ การเสริมสร้างทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัล การจัดทำมาตรฐานดูแลสื่อออนไลน์ ส่งเสริมวิชาการ ความรู้วิชาการ คุณธรรม จริยธรรม และเร่งเสริมพลังการเฝ้าระวังทางสังคมให้เกิดประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพและมีภูมิคุ้มกัน

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ภาพรวมสถานการณ์คุณธรรมสังคมไทย ปี 2563 ศึกษาโดยศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) พบว่า สถานการณ์คุณธรรมที่สังคมไทยควรให้ความสำคัญเร่งด่วน 5 ด้าน ที่ส่งผลต่อปรากฏการณ์ทั้งด้านบวกและด้านลบของสถานการณ์คุณธรรมระดับประเทศ ประกอบด้วย (1) สถานการณ์ด้านโรคอุบัติใหม่ (COVID-19) (2) สถานการณ์ด้านภัยพิบัติ ภัยแล้ง ไฟป่า ฝุ่น PM 2.5 (3) สถานการณ์ด้านการทุจริตคอร์รัปชัน (4) สถานการณ์ด้านอาชญากรรมทะเลาะวิวาท และ (5) สถานการณ์ด้านภัยจากไซเบอร์ ซึ่งสถานการณ์เหล่านี้สามารถป้องกันและแก้ไขได้หากส่งเสริมให้คนในสังคมมีคุณธรรมที่ยึดถือและปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจริงจัง ตลอดจนเพิ่มพูนทักษะความฉลาดด้านดิจิทัล

การดำเนินการที่ผ่านมา มีการขับเคลื่อนงานตามกรอบแนวคิด ดังนี้

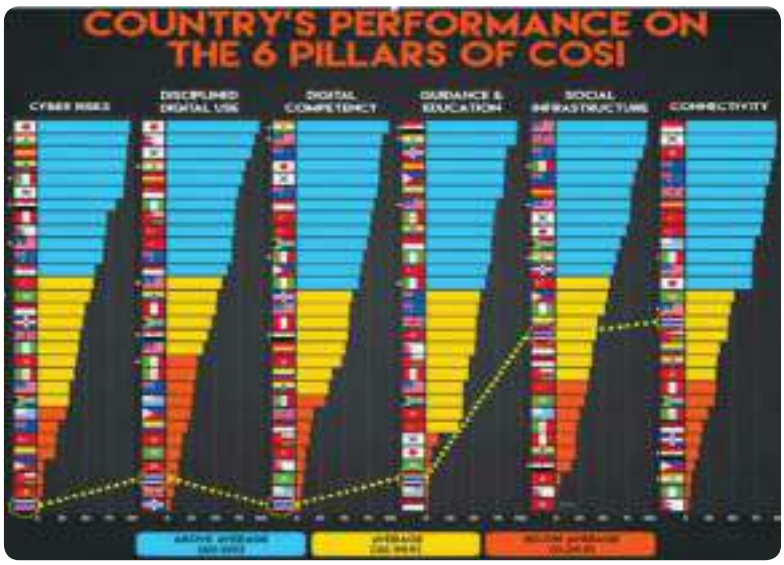
(1) การสร้างพลังจิตอาสา สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีดำเนินกิจกรรมจิตอาสาพระราชทานอย่างต่อเนื่อง โดยปี 2563 มีจิตอาสาลงทะเบียน 6,661,047 คน มีกิจกรรมจิตอาสาพัฒนา 49,844 ครั้ง อาทิ กิจกรรมด้านสาธารณสุข การพัฒนาแหล่งน้ำ การทำความสะอาดสถานที่สาธารณะ การสร้างฝายชะลอน้ำ รวมทั้งกิจกรรมจิตอาสาภัยพิบัติ 627 ครั้ง (ข้อมูล ณ 31 กรกฎาคม 2563)

(2) การสร้างพลังแผ่นดิน ด้านการสนับสนุนการดำเนินงานของอาสาสมัครให้มีเอกภาพ กระทรวงสาธารณสุข ร่วมกับบริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (เอไอเอส) ร่วมกันพัฒนาแอพพลิเคชั่น อสม.ออนไลน์ เพื่อสนับสนุนการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โดยพัฒนาฟีเจอร์ “คัดกรองและติดตาม COVID-19” เพื่อใช้บันทึกผลการเฝ้าระวังความเสี่ยง คัดกรอง และติดตามผลกลุ่มเสี่ยงผู้ติดเชื้อโควิด-19 ในชุมชนได้อย่างเป็นระบบและทันเหตุการณ์ นอกจากนี้ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ดำเนินโครงการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครและภาคประชาสังคมเพื่อการจัดสวัสดิการ โดยจัดให้มีระบบฐานข้อมูล อพม. ฐานข้อมูลศูนย์ประสานงาน อพม. และกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานของ อพม. โดยได้จัดตั้งศูนย์ประสานงาน อพม. ทั้งระดับจังหวัดและอำเภอ ด้านการขับเคลื่อนสภาเด็กและเยาวชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาระดับพื้นที่ บังคับใช้กฎกระทรวงการจัดสวัสดิการสังคมที่เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2563 โดยส่งเสริมให้สภาเด็กและเยาวชนระดับจังหวัดและระดับอำเภอเป็นกลไกการสร้างเครือข่ายเด็กและเยาวชนในพื้นที่เพื่อเป็นแกนนำป้องกัน แก้ไข และเฝ้าระวังปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น นอกจากนี้ ในปี 2563 กรมกิจการเด็กและเยาวชนได้จัดสรรเงินอุดหนุน ให้สภาเด็กและเยาวชนทุกระดับ วงเงิน ครอบคลุมโครงการ/กิจกรรมในเรื่องเอดส์และอนามัยเจริญพันธุ์ และโครงการเยาวชนไทยหัวใจใสสะอาด เพื่อป้องกันการทุจริตคอร์รัปชั่นในทุกรูปแบบ

(3) การสร้างพลังสร้างสรรค์ อาทิ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ดำเนินโครงการส่งเสริมการเรียนรู้เด็กปฐมวัย ท้องถิ่นไทย ผ่านการเล่น “สนามเด็กเล่น สร้างปัญญา” สนับสนุนงบประมาณให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้นำไปจัดซื้อวัสดุและก่อสร้างสนามเด็กเล่นสร้างปัญญาในพื้นที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เข้ารับบริการให้มีพัฒนาการสมบูรณ์ตามวัยครบทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการแล้ว 2,641 แห่ง ใน 75 จังหวัด (4) การสร้างพลังภูมิคุ้มกัน กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ดำเนินการเปิดศูนย์ต่อต้านข่าวปลอม (Anti-Fake News Center) ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2562 ทางเว็บไซต์ https://www.antifakenewscenter.com/ เพื่อเป็นระบบกลั่นกรอง ติดตาม และตรวจสอบข้อมูลข่าวสารที่เผยแพร่บนสื่อสังคมออนไลน์ และเป็นช่องทางให้ประชาชนมีส่วนร่วมแจ้งข้อมูลข่าวสารเพื่อรับการตรวจสอบ ปัจจุบันมีจำนวนผู้เข้าถึงเว็บไซต์ดังกล่าว 3,680,571 คน (ข้อมูล ณ พฤศจิกายน 2563) นอกจากนี้ กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ ภายใต้กระทรวงวัฒนธรรม ดำเนินโครงการพัฒนา Young Creator เพื่อผลิตสื่อดิจิทัลสำหรับเด็กและเยาวชนให้เข้าถึงโอกาสการเรียนรู้และการศึกษาบนพื้นที่แพลตฟอร์ม YouTube โดยร่วมกับ Google ประเทศไทย ศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อออกแบบสื่อส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาเด็กและวัยรุ่นเพื่อความเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล พร้อมกันนี้ กองทุนฯ ได้อนุมัติเงินทุนเพื่อผลิตสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ประจำปี 2563 วงเงิน 300 ล้านบาท เพื่อส่งเสริมและพัฒนาการผลิตและเผยแพร่สื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ในกลุ่มเด็ก เยาวชน และครอบครัว รวมทั้งเปิดโอกาสให้เครือข่ายเด็กและเยาวชนเป็นผู้ผลิตสื่อสร้างการมีส่วนร่วมเฝ้าระวังสื่อ และสามารถใช้สื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเศรษฐกิจในชุมชน

ดัชนีวัดความปลอดภัยสำหรับเด็กในโลกออนไลน์

ที่มา: Child Online Safety Index : COSI ปี 2020
โดย DQ Institute

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย จากการที่ประชาชนไทยมีการใช้อินเตอร์เน็ตและโซเชียลมีเดียอย่างแพร่หลายมากขึ้น แต่การใช้อินเตอร์เน็ตและโซเชียลมีเดียสร้างการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ของประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชนยังคงเป็นความท้าทาย เนื่องจากดัชนีวัดความปลอดภัยสำหรับเด็กในโลกออนไลน์ (Child Online Safety Index : COSI) ปี 2563 ระบุว่าเด็กไทยมีความปลอดภัยในโลกออนไลน์ต่ำกว่าค่ามาตรฐานถึง 4 ด้าน (จากทั้งหมด 6 ด้าน) ได้แก่ ด้านความเสี่ยงจากภัยออนไลน์ ด้านวินัยในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ด้านสมรรถนะทางดิจิทัล และด้านการให้คำแนะนำในการใช้สื่อดิจิทัล สะท้อนให้เห็นว่ายังคงมีช่องว่างการพัฒนาด้านทักษะความฉลาดทางดิจิทัลให้เด็กและเยาวชนไทยสามารถใช้เครื่องมือสื่ออินเตอร์เน็ตและโซเชียลมีเดียได้อย่างสร้างสรรค์ ปลอดภัย และเกิดประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมสูงสุด

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญในประเด็นการเสริมสร้างทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัลโดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชน นอกเหนือจากประเด็นการเฝ้าระวังทางสังคม เพื่อส่งเสริมให้เครือข่ายเด็กและเยาวชนสามารถใช้สื่อออนไลน์ช่วยรวบรวมและบริหารจัดการข้อมูลทางสังคมให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาในระดับพื้นที่ อาทิ พัฒนาฐานข้อมูลความต้องการของกลุ่มคนเปราะบางในพื้นที่ หรือใช้เทคโนโลยีดิจิทัลช่วยขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนา/สื่อสาร ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายอื่น ๆ ได้อย่างมีเอกภาพ สร้างสรรค์ ปลอดภัย และเกิดประโยชน์สูงสุด

ECOENERGY
2080
ECOENERGY
2080 CITY

ด้านพลังงาน

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน
การสร้างความสามารถในการแข่งขัน

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน
การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน
การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

"ปรับปรุงโครงสร้างการบริหารจัดการเพื่อสร้างความเชื่อมั่นและการยอมรับของประชาชน ส่งเสริมด้านเทคโนโลยีและการมีส่วนร่วมของประชาชน ให้การบริหารจัดการด้านพลังงานมีธรรมาภิบาล การลงทุนโครงสร้างพื้นฐานพลังงาน และการลงทุนในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวเนื่องกับด้านพลังงาน"

การปฏิรูปประเทศด้านพลังงานในช่วงที่ผ่านมา เป็นไปตามกรอบของแผนการปฏิรูปประเทศด้านพลังงานที่มีพื้นฐานแนวคิดมาจากการทบทวนสถานการณ์แนวโน้มภายนอกและภายในประเทศ กำหนดกรอบการปฏิรูปประเทศด้านพลังงานและใช้ประโยชน์จากโอกาส ในการกำหนดแนวทางเพื่อลดอุปสรรค และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศระยะยาวใน 3 มิติ ได้แก่ (1) การใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ และการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจให้กับประเทศจากการจัดหาพลังงาน เพื่อส่งเสริมการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น (2) การเสริมสร้างความมั่นคงทางพลังงานให้กับประเทศ โดยส่งเสริมความต่อเนื่องจากการสำรวจและผลิตปิโตรเลียมของไทย ส่งเสริมการจัดหาพลังงานทดแทน การพัฒนาเทคโนโลยีรูปแบบต่าง ๆ ที่สนับสนุนการจัดหาพลังงานให้มีประสิทธิภาพ มีต้นทุนต่ำลง และรองรับการจัดหาพลังงานในอนาคต และ

(3) การบริหารจัดการพลังงานอย่างมีประสิทธิภาพและบูรณาการ และยกระดับธรรมาภิบาลในธุรกิจพลังงาน เพื่อสร้างความสมดุลระหว่างการใช้และการผลิต การเพิ่มประสิทธิภาพการการกำกับดูแล การลงทุนและการใช้โครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงาน เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและลดข้อขัดแย้งในสังคม

โดยดำเนินการผ่านเรื่องและประเด็นปฏิรูปประเทศทั้งสิ้น 17 ประเด็น ได้แก่ *(1) การปฏิรูปองค์กรด้านพลังงาน (2) การพัฒนาศูนย์สารสนเทศพลังงานแห่งชาติ (3) ปฏิรูปการสร้างธรรมาภิบาลในทุกภาคส่วน (4) โครงสร้างแผนพัฒนากำลังการผลิตไฟฟ้า (5) ส่งเสริมกิจการไฟฟ้าเพื่อเพิ่มการแข่งขัน (6) ปฏิรูปโครงสร้างการบริหารกิจการไฟฟ้า (7) การพัฒนาอุตสาหกรรมก๊าซธรรมชาติ (8) การพัฒนาปิโตรเคมีระยะที่ 4 (9) ปฏิรูประบบบริหารจัดการเชื้อเพลิงชีวมวลไม้โตเร็วสำหรับโรงไฟฟ้าชีวมวล (10) แนวทางส่งเสริมและขจัดอุปสรรคในการนำขยะมูลฝอยไปเป็นเชื้อเพลิงเพื่อผลิตไฟฟ้า (11) การส่งเสริมการติดตั้งโซลาร์รูฟอย่างเสรี (12) ปฏิรูปโครงสร้างการใช้พลังงานภาคขนส่ง ระยะ 20 ปี (13) การส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานและการใช้พลังงานอย่างคุ้มค่าในกลุ่มอุตสาหกรรม (14) การใช้ข้อบัญญัติเกณฑ์มาตรฐานอาคารด้านพลังงาน (15) การใช้มาตรการบริษัทจัดการพลังงาน (ESCO) สำหรับหน่วยงานภาครัฐ (16) การส่งเสริมยานยนต์ไฟฟ้าในประเทศไทย และ (17) การส่งเสริมเทคโนโลยีระบบการกักเก็บพลังงาน*

ประเด็นท้าทายและข้อเสนอแนะ

1) การบูรณาการเพื่อขับเคลื่อนประเด็นปฏิรูประหว่างหน่วยงาน เพื่อกำหนดแนวปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ ความชัดเจนในระดับนโยบายยังไม่มีการกำหนดแนวทางที่ชัดเจนจึงส่งผลให้หน่วยงานไม่สามารถดำเนินการตามการปฏิรูปประเทศ รวมทั้งการสร้างความเป็นธรรมและสร้างการยอมรับของภาคประชาชน จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากภาคนโยบายเนื่องจากการดำเนินการเพื่อให้บรรลุผลได้ตามเป้าหมายของแผนการปฏิรูปประเทศมีความเกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในวงกว้าง จึงควรกำหนดแนวทางในการบูรณาการทำงานระหว่างหน่วยงานเพื่อกำหนดแนวปฏิบัติที่ชัดเจน เพื่อร่วมผลักดันการดำเนินการให้เป็นไปตามเป้าหมายและบรรลุวัตถุประสงค์ภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้

2) การคำนึงถึงสิทธิขั้นพื้นฐานทั้งของประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบและประชาชนทั่วไป อันจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม ไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง และป้องกันมิให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดใช้ประโยชน์จากการจัดสรรทรัพยากรที่ไม่เป็นธรรม จนเกิดการต่อต้านการดำเนินกิจการด้านพลังงานเพื่อความมั่นคงของประเทศในอนาคต รวมไปถึงการจัดทำแผนพัฒนากำลังการผลิตไฟฟ้าเหมาะสมสำหรับรองรับแนวโน้ม Prosumer ช่วยให้ภาคการผลิตไฟฟ้าสอดคล้องกับศักยภาพเชื้อเพลิง โครงสร้างพื้นฐาน ความมั่นคงเชิงพื้นที่ รวมถึงสามารถบริหารอัตราค่าไฟฟ้าในภาพรวมให้อยู่ในอัตราที่เหมาะสม สะท้อนต้นทุนที่แท้จริง ไม่เป็นภาระต่อผู้ใช้ไฟฟ้า และไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในระยะยาว

3) ระบบโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงานของประเทศ ยังไม่สามารถตอบสนองต่อบริบทการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีพลังงานทั้งในปัจจุบันและในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการเชื่อมโยงข้อมูลเข้าสู่ระบบฐานข้อมูลกลาง และการเตรียมความพร้อมทั้งด้านองค์ความรู้ของบุคลากรและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ขณะที่ประเทศไทยยังมีข้อจำกัดด้านบุคลาการผู้เชี่ยวชาญที่มีความสามารถนำข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ด้านพลังงานมาวิเคราะห์และใช้ประโยชน์

4) ข้อจำกัดด้านกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อเพิ่มการแข่งขันและส่งเสริมผู้ประกอบการ อาทิ ถ่ายโอนอำนาจการขออนุญาตจัดตั้งโรงไฟฟ้าและก๊าซธรรมชาติ ระเบียบในการซื้อขายไฟฟ้า นโยบายหรือมาตรการขับเคลื่อนยานยนต์ไฟฟ้า แนวทางปฏิบัติในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างที่ชัดเจนประกอบการจัดจ้างตามหลักการ ESCO หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรเร่งรัดการปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อรองรับการปรับโครงสร้างการบริหารจัดการด้านพลังงานของประเทศ

สรุปการดำเนินงานของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1 การปฏิรูปองค์กรด้านพลังงาน (1001)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1 อยู่ในระดับใกล้เคียงการบรรลุเป้าหมาย โดยในช่วงที่ผ่านมาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการดำเนินงานที่สอดคล้องตามเป้าหมายการปฏิรูป อาทิ (1) จัดทำระเบียบกระทรวงพลังงานว่าด้วย Code of Conduct ในการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างหน่วยนโยบาย หน่วยกำกับดูแล และหน่วยปฏิบัติ ให้มีความชัดเจน (2) จัดตั้งกองบริหารสัญญาและสัมปทานปิโตรเลียมภายใต้กรมเชื้อเพลิงธรรมชาติเพื่อรองรับการสำรวจและผลิตปิโตรเลียมตามระบบสัญญาแบ่งปันผลผลิต และระบบสัญญาจ้างบริการ และ (3) จัดตั้งศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จ (one stop service) ด้านกิจการไฟฟ้าและก๊าซธรรมชาติ เพื่อลดระยะเวลาและขั้นตอนในการอนุญาตที่เป็นอุปสรรคต่อการลงทุนด้านพลังงาน

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2 การพัฒนาศูนย์สารสนเทศพลังงานแห่งชาติ (1002)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2 อยู่ในระดับใกล้เคียงการบรรลุเป้าหมาย โดยในช่วงที่ผ่านมาสำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน กระทรวงพลังงาน เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการเพื่อจัดตั้งศูนย์สารสนเทศพลังงานแห่งชาติ (Thailand Energy Information Center: NEIC) เพื่อรองรับการใช้ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ในการขับเคลื่อนแผนพลังงานของประเทศไทย มีวัตถุประสงค์ในการให้บริการการเก็บรวบรวมข้อมูลพลังงาน การบริหารจัดการข้อมูล การพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์ การจัดทำประมาณการแนวโน้มและการพยากรณ์ความต้องการพลังงานของประเทศ การจัดทำและเผยแพร่สถิติข้อมูล และรายงานสถานการณ์พลังงานของประเทศ และให้บริการเผยแพร่ข้อมูลพลังงานแก่ภาคธุรกิจ สถาบันการศึกษา และประชาชนทั่วไป

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3 ปฏิรูปการสร้างธรรมาภิบาลในทุกภาคส่วน (1003)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3 อยู่ในระดับใกล้เคียงการบรรลุเป้าหมาย โดยในช่วงที่ผ่านมากระทรวงพลังงานได้กำหนดนโยบายและแผนงานในการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อให้ภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโครงการและกำหนดกลไกการจัดตั้งโรงไฟฟ้า ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสรรหาคณะกรรมการของภาคประชาสังคม ในประเด็นของการจัดสรรค่าภาคหลวงร่างพระราชบัญญัติรายได้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. .... และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เรื่อง ค่าภาคหลวงแร่และปิโตรเลียม ตามมติคณะอนุกรรมการจัดทำกฎหมายรายได้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เห็นชอบหลักเกณฑ์การจัดสรรค่าภาคหลวงแร่และปิโตรเลียมใหม่ ได้แก่ (1) องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และเทศบาลที่มีพื้นที่ผลิต ได้รับในอัตราร้อยละ 20 (2) อบต. ในจังหวัดที่มีพื้นที่ผลิต ได้รับในอัตราร้อยละ 20 (3) องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ที่เป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ผลิตได้รับในอัตราร้อยละ 20 และ (4) อบต. อื่นทั่วประเทศ ไม่ได้รับการจัดสรร โดยนายกรัฐมนตรี มอบหมายให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทบทวนรายละเอียดให้ได้ข้อยุติเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนก่อนเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4 โครงสร้างแผนพัฒนากำลังการผลิตไฟฟ้า (1004)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4 อยู่ในระดับใกล้เคียงการบรรลุเป้าหมาย โดยในช่วงที่ผ่านมา คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2563 เห็นชอบแผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าของประเทศไทย พ.ศ. 2561 - 2580 ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 โดยสาระสำคัญของแผน PDP2018 ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 ที่เปลี่ยนไปจากแผนเดิม มีความสอดคล้องกับแนวคิดการปรับปรุงแผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าของคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านพลังงานในประเด็นต่าง ๆ ที่สำคัญ อาทิ การกำหนดสัดส่วนเชื้อเพลิงที่สมดุลและความเสี่ยงของการจัดหาเชื้อเพลิงทั้งระบบ ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของประเทศในการผลิตไฟฟ้า ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมการกระจายระบบผลิตไฟฟ้าและการบริหารแหล่งเชื้อเพลิงตามศักยภาพที่มีรายละเอียดแยกตามภูมิภาค การจัดสรรโรงไฟฟ้าพลังงานหมุนเวียนใหม่ตามนโยบายการส่งเสริมของภาครัฐ ได้แก่ ขยะชุมชน โรงไฟฟ้าชีวมวลประชารัฐ

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5 ส่งเสริมกิจการไฟฟ้าเพื่อเพิ่มการแข่งขัน (1005)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5 ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมา คณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (กพช.) มีมติเมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2563 เห็นชอบให้ผ่อนปรนนโยบายโครงสร้างกิจการไฟฟ้าสำหรับผู้เข้าร่วมโครงการทดสอบนวัตกรรมที่นำเทคโนโลยีมาสนับสนุนการให้บริการด้านพลังงาน (Energy Regulatory Commission Sandbox : ERC Sandbox) ไม่เกิน 50 เมกะวัตต์ ไม่เกิน 2 ปี โดยผู้ร่วมโครงการจะไม่ได้รับกำไรเชิงการค้าจากการดำเนินโครงการ และกระทรวงพลังงานได้ดำเนินการศึกษาปรับโครงสร้างกิจการไฟฟ้าเพื่อรองรับการผลิตไฟฟ้าเพื่อใช้เอง (Prosumer) แล้วเสร็จ และอยู่ระหว่างการดำเนินโครงการศึกษาการส่งเสริมการแข่งขันในกิจการไฟฟ้าและก๊าซธรรมชาติ

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 6 ปฏิรูปโครงสร้างการบริหารกิจการไฟฟ้า (1006)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 6 ยังต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต โดยช่วงที่ผ่านมากระทรวงพลังงานในฐานะหน่วยงานเจ้าภาพหลักได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการหารือเกี่ยวกับการปฏิรูปโครงสร้างการบริหารกิจการไฟฟ้า ต่อกรณีการโอนย้ายการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค (กฟภ.) และการไฟฟ้านครหลวง (กฟน.) มาสังกัดกระทรวงพลังงาน เพื่อวิเคราะห์ความเหมาะสมข้อดี ข้อเสีย และมุมมองของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการพิจารณาปรับปรุงแนวทางการดำเนินการ โดยให้กระทรวงพลังงานร่วมกับกระทรวงมหาดไทย การไฟฟ้าฝ่ายผลิต (กฟผ.) กฟน. และ กฟภ. ร่วมกันพิจารณาจัดทำแผนบูรณาการการลงทุนพัฒนาระบบไฟฟ้าของประเทศ ทั้งการผลิต ระบบส่ง ระบบจำหน่าย โดยขณะนี้ยังอยู่ระหว่างการพิจารณาและยังไม่ได้ข้อยุติ

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 7 การพัฒนาอุตสาหกรรมก๊าซธรรมชาติ (1007)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 7 บรรลุค่าเป้าหมายแล้ว โดยช่วงที่ผ่านมารัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงานได้ลงนามสัญญากับบริษัท ปตท.สผ. เอนเนอร์ยี่ ดีเวลลอปเมนท์ จำกัด ภายใต้ระบบสัญญาแบ่งปันผลผลิตแล้ว และอยู่ระหว่างติดตามและประเมินผลการดำเนินงานในช่วงเปลี่ยนผ่านของแปลง G1/61 และ G2/61 เพื่อนำมาปรับใช้กับแหล่งอื่น ๆ สำหรับความคืบหน้าของแนวทางการส่งเสริมการแข่งขันธุรกิจก๊าซธรรมชาติ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ได้ดำเนินการนำเข้า LNG จำนวน 2 ลำเรือ ซึ่งจากการประเมินผลพบว่าราคา LNG ที่ กฟผ. จัดหามีราคาต่ำกว่าราคาก๊าซธรรมชาติที่จำหน่ายให้แก่โรงไฟฟ้าในระบบของประเทศ (Pool Gas) ส่งผลให้มูลค่าเชื้อเพลิงลดลง และมีผลให้ค่า Ft ลดลง ส่วนการพัฒนาให้ประเทศไทยเป็น LNG Hub บริษัท ปตท. ได้ทำการศึกษาแล้วเสร็จและได้นำเสนอต่อคณะอนุกรรมการด้านปิโตรเลียม และคณะทำงานพิเศษประสานเชื่อมโยงคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติและคณะกรรมการปฏิรูปประเทศกระทรวงพลังงานแล้ว

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 8 การพัฒนาปิโตรเคมีระยะที่ 4 (1008)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 8 อยู่ในระดับใกล้เคียงการบรรลุเป้าหมาย โดยในช่วงที่ผ่านมาสำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน (สนพ.) ได้ดำเนินการจ้างที่ปรึกษาโครงการเพื่อศึกษากรอบแผนการพัฒนาอุตสาหกรรมปิโตรเคมี ระยะ 4 ในพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก และพื้นที่ที่มีศักยภาพเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจในอนาคต ซึ่งรวมถึงปัญหา ข้อจำกัด และแนวทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่ชัดเจน โดยคาดว่าจะแล้วเสร็จในปี 2564

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 9 ปฏิรูประบบบริหารจัดการเชื้อเพลิงชีวมวลไม้โตเร็วสำหรับโรงไฟฟ้าชีวมวล (1009)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 9 บรรลุค่าเป้าหมายแล้ว โดยช่วงที่ผ่านมากรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน ส่งข้อมูลพื้นที่เป้าหมายที่ต้องการส่งเสริมให้ปลูกไปยังกรมพัฒนาที่ดินกรมส่งเสริมสหกรณ์ องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้และกรมป่าไม้ และเปิดรับสมัครผู้เข้าร่วมโครงการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนผลิตเชื้อเพลิงชีวมวลเพิ่มเติม รวมทั้งดำเนินการศึกษาแนวทางการเพิ่ม Plant Factor ของโรงไฟฟ้าชีวมวลแล้วเสร็จ

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 10 แนวทางส่งเสริมและขจัดอุปสรรคในการนำขยะมูลฝอยไปเป็นเชื้อเพลิงเพื่อผลิตไฟฟ้า (1010)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 10 อยู่ในระดับใกล้เคียงการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมากระทรวงพลังงานได้เตรียมแนวทางในการส่งเสริมการรับซื้อไฟฟ้าจากขยะชุมชน โดยได้กำหนดเป้าหมายในการรับซื้อไฟฟ้าจากขยะชุมชนไว้ในแผน AEDP 2015 โดยกำหนดเพิ่มขึ้นจากเดิม 500 MW เป็น 900 MW หรือเพิ่มขึ้นอีก 400 MW และเห็นชอบโครงการกำจัดขยะด้วยการนำมาผลิตไฟฟ้าของ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) แล้ว จำนวน 20 แห่ง กำลังการผลิตติดตั้งรวม 191.8 MW เสนอขายแล้ว 172.32 MW และขณะนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาอนุมัติโครงการเพิ่มเติม

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 11 การส่งเสริมการติดตั้งโซลาร์รูฟอย่างเสรี (1011)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 11 ยังต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต โดยช่วงที่ผ่านมากรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน ได้ดำเนินโครงการ Solar to social โดยมุ่งเน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องของแผนปฏิรูปประเทศด้านพลังงาน โดยคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงานได้มีการประชุมเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2562 โดยได้มีการพิจารณาระเบียบว่าด้วยการส่งเสริมกิจการโซลาร์รูฟเสรีและมีมติว่าการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านพลังงานยังไม่มีความชัดเจนจากภาคนโยบาย และเห็นว่าควรมีการกำหนดนโยบายและรายละเอียดให้ชัดเจนก่อนจึงจะดำเนินการออกระเบียบที่เกี่ยวข้อง

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 12 ปฏิรูปโครงสร้างการใช้พลังงานภาคขนส่ง ระยะ 20 ปี (1012)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 12 บรรลุค่าเป้าหมายแล้ว โดยช่วงที่ผ่านมาคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2563 รับทราบแผนพัฒนาพลังงานทางเลือก (AEDP 2018) ตามที่กระทรวงพลังงานเสนอ กำหนดให้น้ำมัน B10 เป็นน้ำมันฐานสำหรับกลุ่มดีเซล และ E20 เป็นน้ำมันฐานสำหรับกลุ่มเบนซิน สำหรับ Oil Plan 2018 ได้นำเสนอปลัดกระทรวงพลังงานให้ความเห็นชอบในหลักการแล้ว และกระทรวงพลังงานจะได้นำไปรวมไว้ในแผนแม่บทพลังงานแห่งชาติและขับเคลื่อนต่อไป

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 13 การส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานและการใช้พลังงานอย่างคุ้มค่าในกลุ่มอุตสาหกรรม (1013)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 13 บรรลุค่าเป้าหมายแล้ว โดยช่วงที่ผ่านมากระทรวงพลังงานได้ร่วมกับกระทรวงอุตสาหกรรม สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดทำโครงการเพื่อขับเคลื่อนตามแผนการปฏิรูปฯ ที่สำคัญ อาทิ 1) การศึกษาแนวทางการบูรณาการระหว่างหน่วยงานเพื่อใช้กลไกการรับรองอุตสาหกรรมสีเขียว มีจำนวนโรงงานที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 51 ราย จาก 7 ประเภทอุตสาหกรรม 2) การพัฒนาประสิทธิภาพหม้อไอน้ำสำหรับโรงงานขนาดกลางและขนาดย่อม โดยมีโรงงานที่ผ่านเกณฑ์และถูกคัดเลือกทั้งสิ้น 32 โรงงาน และ 3) การเพิ่มประสิทธิภาพระบบไอน้ำสำหรับโรงไฟฟ้าชีวมวล โดยมีการคัดเลือกโรงไฟฟ้าชีวมวลขนาดเล็กมากจำนวน 10 โรงไฟฟ้า

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 14 การใช้ข้อบัญญัติเกณฑ์มาตรฐานอาคารด้านพลังงาน (1014)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 14 บรรลุค่าเป้าหมายแล้ว โดยช่วงที่ผ่านมาคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2563 เห็นชอบตามที่กระทรวงพลังงานเสนอและได้ประกาศกฎกระทรวงกำหนดประเภทหรือขนาดของอาคาร และมาตรฐาน หลักเกณฑ์ และวิธีการในการออกแบบอาคารเพื่อการอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. 2563 (Building Energy Code: BEC) ในราชกิจจานุเบกษาแล้วเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2563

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 15 การใช้มาตรการบริษัทจัดการพลังงาน (ESCO) สำหรับหน่วยงานภาครัฐ (1015)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 15 อยู่ในระดับใกล้เคียงการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมามีการแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อการมีส่วนรวมของประชาชนและหน่วยงานของรัฐ จัดทำระเบียบการใช้มาตรการ ESCO สำหรับหน่วยงานภาครัฐ จัดทำร่างสัญญาพลังงาน (Energy Performance Contact – EPC) และเอกสารประกอบสัญญา และกระทรวงพลังงานร่วมกับสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ได้ทดลองโครงการนำร่องเพื่อสำรวจอาคาร และจัดทำรายงานการตรวจวัดและวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของโครงการเพื่อการตัดสินใจลงทุน และการตรวจวัดและพิสูจน์ผลประหยัดพลังงาน

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 16 การส่งเสริมยานยนต์ไฟฟ้าในประเทศไทย (1016)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 16 ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมารัฐบาลได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายยานยนต์ไฟฟ้า โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมเป็นฝ่ายเลขานุการ เพื่อศึกษากำหนดทิศทางการพัฒนายานยนต์ไฟฟ้า จัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมยานยนต์ไฟฟ้า การบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการติดตามประเมินผล และกระทรวงอุตสาหกรรมได้กำหนดนโยบายส่งเสริมการลงทุนโดยตั้งเป้าหมายให้ประเทศไทยมียอดขายยานยนต์ไฟฟ้าทุกประเภทรวมกันในสัดส่วนร้อยละ 30 ของยอดขายรวมทั้งหมด (ประมาณ 750,000 คัน) ภายในปี 2573

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 17 การส่งเสริมเทคโนโลยีระบบการกักเก็บพลังงาน (1017)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 16 ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมารัฐบาลได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมเทคโนโลยีระบบการกักเก็บพลังงานโดยมีรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธานและผู้อำนวยการสำนักงานนโยบายและแผนพลังงานเป็นกรรมการและเลขานุการ เพื่อกำหนดเป้าหมายการพัฒนา และจัดทำแผนปฏิบัติการการส่งเสริมอุตสาหกรรมระบบกักเก็บพลังงานครอบคลุมเรื่องการกำหนดมาตรการส่งเสริมการผลิตและการใช้ระบบกักเก็บพลังงาน การกำหนดมาตรฐานและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนจัดทำแผนปรับปรุงระบบส่งและระบบจำหน่ายให้มีความทันสมัย รองรับเทคโนโลยีระบบไฟฟ้าในอนาคต และพัฒนาระบบโครงข่ายไฟฟ้าเดิมให้มีประสิทธิภาพการใช้งานให้ดีขึ้น

ปี 2562
ปี 2563

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1

การปฏิรูปองค์กรด้านพลังงาน

• เป้าหมาย •

ปรับปรุงโครงสร้างและการบริหารจัดการองค์กร เพื่อสนับสนุนการให้บริการประชาชนและกระตุ้นการลงทุนประเทศให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

• ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 •

มีกติกา (Code of Conduct) เพื่อกำหนดบทบาทและหน้าที่รับผิดชอบทั้งในหน่วยงานด้านนโยบาย กำกับดูแล และปฏิบัติ ให้มีความชัดเจน มีการจัดตั้งศูนย์บริการเบ็ดเสร็จ (one stop service) ด้านการกำกับกิจการไฟฟ้าและกองบริหารสัญญาและสัมปทานปิโตรเลียมตามระบบสัญญาแบ่งปันผลผลิต (PSC)

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

การบริหารจัดการด้านพลังงานมีความสำคัญต่อความมั่นคงและขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ อย่างไรก็ตาม การขับเคลื่อนนโยบายด้านพลังงานที่ผ่านมาดำเนินการโดยหลายหน่วยงานทำให้ขาดความเป็นเอกภาพและมีความล่าช้า ดังนั้น การปฏิรูปโครงสร้างและการบริหารจัดการองค์กรด้านพลังงาน โดยกำหนดบทบาทให้ชัดเจนระหว่างหน่วยงานด้านนโยบาย หน่วยงานกำกับดูแล และหน่วยงานปฏิบัติ โดยให้แต่ละระดับมีบทบาทในการตรวจสอบถ่วงดุลซึ่งกันและกัน ซึ่งจะช่วยลดปัญหาความซ้ำซ้อนในการดำเนินงานและบทบาทที่ขัดกันของผลประโยชน์ (Conflict of Interest) อันจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนนโยบายด้านพลังงานให้สามารถสนับสนุนให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นภายใต้ต้นทุนที่เหมาะสม ตลอดจนส่งเสริมความมั่นคงของประเทศทางด้านพลังงานจากการลงทุนด้านพลังงานของประเทศที่มีประสิทธิภาพ

การดำเนินงานที่ผ่านมา ความก้าวหน้าในการดำเนินการ มีรายละเอียดดังนี้ (1) จัดทำระเบียบกระทรวงพลังงานว่าด้วย Code of Conduct ในการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างหน่วยนโยบาย หน่วยกำกับดูแล และหน่วยปฏิบัติ ให้มีความชัดเจน โดยปัจจุบันกระทรวงพลังงานอยู่ระหว่างได้จัดทำร่างระเบียบฯ และประกาศใช้อย่างเป็นทางการ (2) จัดตั้งกองบริหารสัญญาและสัมปทานปิโตรเลียมภายใต้กรมเชื้อเพลิงธรรมชาติ เพื่อรองรับการสำรวจและผลิตปิโตรเลียมตามระบบสัญญาแบ่งปันผลผลิต (Production Sharing Contract : PSC) และระบบสัญญาจ้างบริการ (Service Contract : SC) ซึ่งเป็นการดำเนินการตามนัยมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติปิโตรเลียม พ.ศ. 2514 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และ (3) จัดตั้งศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จ (one stop service) ด้านกิจการไฟฟ้าและก๊าซธรรมชาติ เพื่อลดระยะเวลาและขั้นตอนในการอนุญาตที่เป็นอุปสรรคต่อการลงทุนด้านพลังงาน ซึ่งจะช่วยสามารถสร้างความเชื่อมั่นและกระตุ้นการลงทุนด้านพลังงาน และสนับสนุนการวางแผนด้านการจัดหาพลังงานรองรับความต้องการใช้พลังงานของประเทศด้วย และปรับปรุงกระบวนการทำงานขององค์กรกำกับดูแล ซึ่งปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน (สำนักงาน กกพ.) อยู่ระหว่างการจัดทำ MOU ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ขณะที่ขั้นตอนการแก้ไขกฎหมายเพื่อยกเลิกใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงาน (รง.4) ลำดับที่ 88 ของกรมโรงงานอุตสาหกรรมที่ยังอยู่ระหว่างดำเนินการ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ปัจจุบันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอยู่ระหว่างการปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อรองรับการปรับโครงสร้างการบริหารจัดการด้านพลังงานของประเทศ ทำให้การขับเคลื่อนนโยบายการปรับโครงสร้างกิจการไฟฟ้าและก๊าซธรรมชาติยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร และการจัดตั้งศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จยังคงมีความท้าทายค่อนข้างสูงในระยะ 2 ปี ข้างหน้า เนื่องจากจำเป็นต้องถ่ายโอนอำนาจหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานพร้อมทั้งปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้จะต้องเตรียมความพร้อมของหน่วยงานที่จะดำเนินการในศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จควบคู่กันไปด้วยเช่นเดียวกับกรณีที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมอยู่ระหว่างการแก้ไขกฎหมายเพื่อยกเลิกใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงาน (รง.4) ลำดับที่ 88 เพื่อถ่ายโอนอำนาจการขออนุญาตจัดตั้งโรงไฟฟ้าและก๊าซธรรมชาติให้ไปขึ้นอยู่กับสำนักงาน กกพ. ซึ่งสำนักงาน กกพ. อยู่ระหว่างการเตรียมความพร้อมทั้งด้านองค์ความรู้ของบุคลากรและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของสำนักงานฯ เพื่อรองรับบทบาทที่เปลี่ยนแปลงไปและการออกระเบียบว่าด้วยการตรวจประเมินเพื่อออกใบอนุญาตและเตรียมความพร้อมกรณีเกิดอุบัติภัยในกิจการพลังงาน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย สำนักงาน กกพ. เร่งติดตามความก้าวหน้าและบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ กรมโรงงานอุตสาหกรรม กรมควบคุมมลพิษ และกรมโยธาธิการและการผังเมือง ในการปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อรองรับการปรับโครงสร้างการบริหารจัดการด้านพลังงานของประเทศ เพื่อให้การดำเนินการปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนนโยบายการปรับโครงสร้างกิจการไฟฟ้าและก๊าซธรรมชาติเป็นไปในทิศทางเดียวกันภายใต้กรอบระยะเวลาที่กำหนด

ปี 2562
ปี 2563

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2

การพัฒนาศูนย์สารสนเทศพลังงานแห่งชาติ

● เป้าหมาย ●

การสร้างศูนย์ข้อมูลที่ประชาชนเข้าถึงได้สะดวก รวดเร็วได้รับความเชื่อถือเพื่อประโยชน์ในการวางแผนและการตัดสินใจเชิงนโยบายพร้อมทั้งสามารถชี้แจงแก้ไขข้อมูลด้านพลังงานที่บิดเบือนแก่ประชาชนเพื่อลดความขัดแย้งในสังคมได้อย่างทันสถานการณ์

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มีศูนย์สารสนเทศพลังงานแห่งชาติที่สามารถชี้แจงแก้ไขข้อมูลด้านพลังงานที่บิดเบือนแก่ประชาชนเพื่อลดความขัดแย้งในสังคมได้อย่างทันสถานการณ์ และสนับสนุนการวางแผนและการตัดสินใจเชิงนโยบายด้านพลังงานในเบื้องต้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ความก้าวหน้าของการพัฒนาเทคโนโลยีทำให้การกระจายข่าวสารในวงกว้างเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว ขณะที่การตรวจสอบข้อมูลและให้ข้อเท็จจริงของหน่วยงานภาครัฐอาจจะเป็นไปได้ช้ากว่าการเข้าถึงข่าวสารของสาธารณชน นอกจากนี้ ในปัจจุบันประชาชนมีความรู้ความเข้าใจด้านพลังงานคลาดเคลื่อนจากข้อเท็จจริง ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจ และภาคประชาชน ดังนั้น เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องให้กับทุกภาคส่วน การจัดทำฐานข้อมูลด้านพลังงานที่เป็นระบบให้สาธารณชนสามารถเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียมและมีความน่าเชื่อถือ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยสนับสนุนการลงทุนและการแข่งขันด้านพลังงานของประเทศให้เป็นไปอย่างราบรื่น นอกจากนี้ ยังจะช่วยการบูรณาการข้อมูลร่วมกันระหว่างหน่วยงานและนำมาใช้ตัดสินใจเชิงนโยบายด้านพลังงานของประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุที่กล่าวมาข้างต้นจึงมีแนวทางในการจัดตั้งศูนย์สารสนเทศพลังงานแห่งชาติ (Thailand Energy Information Center: NEIC) โดยนำบทเรียนที่ดีจาก U.S. Energy Information Administration (EIA) มาเป็นต้นแบบในการพัฒนา

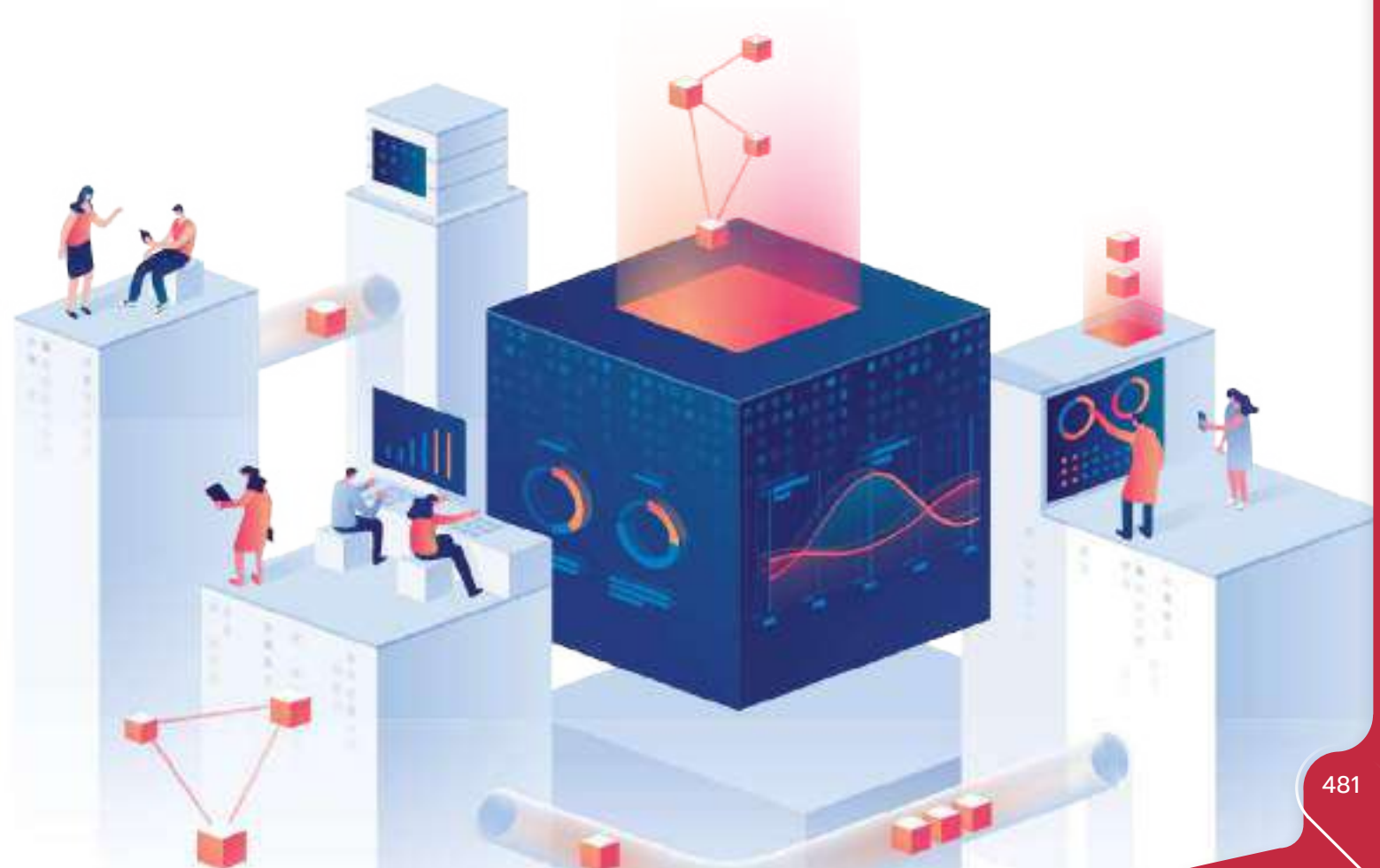
การดำเนินงานที่ผ่านมา การจัดตั้งศูนย์สารสนเทศพลังงานแห่งชาติ (Thailand Energy Information Center: NEIC) สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน กระทรวงพลังงาน เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการเพื่อจัดตั้งศูนย์สารสนเทศฯ ดำเนินการศึกษาการจัดทำแผนยุทธศาสตร์และออกแบบการพัฒนาศูนย์สารสนเทศพลังงานแห่งชาติเพื่อรองรับการใช้ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ในการขับเคลื่อนแผนพลังงานของประเทศไทย มีวัตถุประสงค์ในการ

ให้บริการการเก็บรวบรวมข้อมูลพลังงาน การบริหารจัดการข้อมูล การพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์ การจัดทำประมาณการแนวโน้มและการพยากรณ์ความต้องการพลังงานของประเทศ การจัดทำและเผยแพร่สถิติข้อมูล และรายงานสถานการณ์พลังงานของประเทศ และให้บริการเผยแพร่

ข้อมูลพลังงานแก่ภาคธุรกิจ สถาบันการศึกษาและประชาชนทั่วไป โดยให้ NEIC เป็นศูนย์กลางรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลพลังงานหลักของประเทศ ที่สามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวก รวดเร็ว เข้าใจง่าย มีการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยตลอดเวลาและต่อเนื่อง เพื่อให้เป็นที่ยอมรับในทุกภาคส่วน มีความน่าเชื่อถือ ทันสมัย รวมถึงได้รับการยอมรับในระดับสากล ปัจจุบันมีผลการศึกษาทบทวนและรวบรวมข้อมูลด้านพลังงานของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงพลังงาน และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการและการเชื่อมโยงข้อมูลด้านพลังงานของประเทศ รายละเอียดข้อมูล การออกแบบโครงสร้างของข้อมูลที่สอดคล้องตามกรอบการกำกับดูแลข้อมูล (Data Governance Framework) รวมทั้งแผนยุทธศาสตร์ (Strategic Plan) แผนที่นำทาง (Roadmap) การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของศูนย์สารสนเทศพลังงานแห่งชาติ แผนปฏิบัติการ (Action Plan) ของศูนย์สารสนเทศพลังงานแห่งชาติ และผลการศึกษาออกแบบสถาปัตยกรรมองค์กรด้านข้อมูลสารสนเทศ (Enterprise Architecture: EA) แล้ว ทั้งนี้ การรายงานผลโครงการผ่านระบบติดตามประเมินผลแห่งชาติ (eMENSCR) ประจำปีงบประมาณ 2563 ประกอบด้วย 1) โครงการพัฒนาระบบฐานข้อมูลพลังงานทดแทน 2) โครงการพัฒนาและปรับปรุงระบบฐานข้อมูลผู้ผลิตไฟฟ้าเอกชนที่ผลิตไฟฟ้าเพื่อใช้เองโดยไม่ขายเข้าระบบของการไฟฟ้าหรือจำหน่ายไฟฟ้าให้ลูกค้าตรง และ 3) โครงการศึกษาการจัดทำแผนยุทธศาสตร์และออกแบบการพัฒนาศูนย์สารสนเทศพลังงานแห่งชาติเพื่อรองรับการใช้ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ในการขับเคลื่อนแผนพลังงานของประเทศไทย ดำเนินการโดยสำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน กระทรวงพลังงาน

NEIC

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การพัฒนาศูนย์สารสนเทศพลังงานแห่งชาติยังมีปัญหาและอุปสรรคที่ท้าทาย ได้แก่ ความร่วมมือของหน่วยงานเจ้าของข้อมูลในการเชื่อมโยงข้อมูลเข้าสู่ระบบฐานข้อมูลกลาง ซึ่งจำเป็นต้องบังคับใช้ผ่านการปรับปรุงกฎหมายและแนวปฏิบัติที่ดี มีการปรับปรุงรูปแบบข้อมูลให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน ตลอดจนให้ความสำคัญกับการกลั่นกรองข้อมูลและการจัดทำเนื้อหาที่ประชาชนเข้าใจได้โดยง่ายเพื่อการเผยแพร่ข้อเท็จจริงให้ทันกับสถานการณ์และประชาชนสามารถเข้าถึงได้ในวงกว้าง ขณะที่ประเทศไทยยังมีข้อจำกัดด้านบุคลากรผู้เชี่ยวชาญที่มีความสามารถนำข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ด้านพลังงานมาวิเคราะห์และใช้ประโยชน์

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายของประเด็นการพัฒนาศูนย์สารสนเทศพลังงานแห่งชาติควรกำหนดให้เป็นประเด็นในเชิงนโยบายระดับชาติ โดยมีการขับเคลื่อนการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ 1) การจัดทำบันทึกความเข้าใจ (MOU) เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูล Big Data ของพลังงานอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปแบบเดียวกัน 2) การสร้างกลไกการบริหารและกลั่นกรองข้อมูลข่าวสารด้านพลังงานร่วมกับผู้บริหารเทคโนโลยีสารสนเทศภาครัฐ (Chief Information Officer) ของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน 3) กิจกรรมดำเนินการสร้าง Branding NEIC ที่น่าเชื่อถือเพื่อการสื่อสารที่ฉับไวต่อข่าวสารที่บิดเบือนด้านพลังงานกิจกรรมสร้างเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญร่วมกับพลังงานจังหวัดและสื่อมวลชนและเครือข่าย Social ด้านพลังงานเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าใจข้อมูลด้านพลังงานได้อย่างถูกต้อง และ 4) การสร้างความร่วมมือทางวิชาการกับองค์กรระหว่างประเทศเพื่อพัฒนาบุคลากรผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีและการวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analytics) ในอุตสาหกรรมพลังงานและบริการสาธารณูปโภค (Analytics in Energy & Utilities) เป็นต้น

ปี 2562
ปี 2563

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3

ปฏิรูปการสร้างธรรมาภิบาลในทุกภาคส่วน

● เป้าหมาย ●

สร้างการมีส่วนร่วม สร้างธรรมาภิบาลทุกภาคส่วนอย่างเท่าเทียม โปร่งใส ตรวจสอบได้ และยึดถือผลประโยชน์ประชาชนเป็นหลัก เพื่อลดข้อขัดแย้งในสังคม

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มีการจัดตั้งคณะที่ปรึกษาหรือแต่งตั้งคณะกรรมการของภาคประชาสังคมมีกลไกเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมนำเสนอพื้นที่จัดตั้งโรงไฟฟ้าได้ และมีการจัดสรรค่าภาคหลวงที่เหมาะสมสู่ชุมชน

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป เป้าหมายสำคัญของการปฏิรูปการสร้างธรรมาภิบาลในทุกภาคส่วน คือ การส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐเป็นองค์กรที่มีธรรมาภิบาล อุตสาหกรรมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่เกี่ยวกับด้านพลังงาน สามารถตรวจสอบการดำเนินการได้ มีความโปร่งใส และมีความน่าเชื่อถือ ลดการขัดแย้งในหน้าที่หรือผลประโยชน์จากการดำรงตำแหน่งกรรมการรัฐวิสาหกิจ พร้อมทั้งกำหนดให้มีกลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายการพัฒนาด้านพลังงานของประเทศ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและสร้างการยอมรับของภาคประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน

การดำเนินงานที่ผ่านมา กระทรวงพลังงานได้กำหนดนโยบายและแผนงานในการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อให้ภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโครงการและกำหนดกลไกการจัดตั้งโรงไฟฟ้า โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงานได้เห็นชอบในหลักการให้มีการแต่งตั้งกรรมการสรรหากรรมการภาคประชาสังคมของกระทรวงพลังงานขึ้นมาทำหน้าที่คัดเลือกผู้แทนภาคประชาสังคมเพื่อให้ครอบคลุมผู้แทนทั้งจากภาคการผลิต ผู้แทนในส่วนของผู้บริโภค และผู้แทนจากภาควิชาการแล้ว ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสรรหาคณะกรรมการของภาคประชาสังคม สำหรับประเด็นของการจัดสรรค่าภาคหลวงคณะอนุกรรมการจัดทำกฎหมายรายได้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขร่างพระราชบัญญัติรายได้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. .... และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เรื่อง ค่าภาคหลวงแร่และปิโตรเลียมมีมติเห็นชอบหลักเกณฑ์การจัดสรรค่าภาคหลวงแร่และปิโตรเลียมใหม่ ได้แก่ (1) องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และเทศบาลที่มีพื้นที่ผลิต ได้รับในอัตราร้อยละ 20 (2) อบต. ในจังหวัดที่มีพื้นที่ผลิต ได้รับในอัตราร้อยละ 20 (3) องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ที่เป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ผลิตได้รับในอัตราร้อยละ 20 และ (4) อบต. อื่นทั่วประเทศ ไม่ได้รับการจัดสรร โดยวันที่ 17 กันยายน 2563 นายกรัฐมนตรีได้พิจารณาแล้ว เห็นควรมอบหมายให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทบทวนรายละเอียดให้ได้ข้อยุติเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนก่อนเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

ในส่วนโครงการที่มีการรายงานผลผ่านระบบติดตามประเมินผลแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ 2563 ประกอบด้วย 1) การจัดสรรค่าภาคหลวง (สำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี) 2) การปฏิรูปให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาโครงการโดยกำหนดกลไกการจัดตั้งโรงไฟฟ้าที่ประชาชนมีส่วนร่วม (สำนักงานปลัดกระทรวงพลังงาน) 3) ปฏิรูปให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะต่อรัฐอย่างเป็นทางการในรูปคณะที่ปรึกษาหรือแต่งตั้งคณะกรรมการของภาคประชาสังคม (สำนักงานปลัดกระทรวงพลังงาน) 4) ส่งเสริมและสร้างระบบธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการภาครัฐ (สำนักงานปลัดกระทรวงพลังงาน) 5) ส่งเสริมและสร้างระบบธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการภาคองค์กรพัฒนาเอกชน (สำนักงานปลัดกระทรวงพลังงาน) 6) ส่งเสริมและสร้างระบบธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการภาคผู้ประกอบการ (สำนักงานปลัดกระทรวงพลังงาน) 7) การจัดสรรค่าภาคหลวงสู่ชุมชน (กรมเชื้อเพลิงธรรมชาติ กระทรวงพลังงาน) และ 8) การดำเนินการให้ประเทศเข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายองค์กรเพื่อความโปร่งใสในอุตสาหกรรมสกัดทรัพยากรธรรมชาติ (The Extractive Industries Transparency Initiative: EITI) (กรมเชื้อเพลิงธรรมชาติ กระทรวงพลังงาน)

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย จากเป้าหมายสำคัญของการปฏิรูปการสร้างธรรมาภิบาลในทุกภาคส่วนที่มุ่งเน้นเพื่อให้หน่วยงานภาครัฐเป็นองค์กรที่มีธรรมาภิบาล มีการกำหนดมาตรฐานความโปร่งใสในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ลดการขัดแย้งในหน้าที่หรือผลประโยชน์จากการดำรงตำแหน่งกรรมการรัฐวิสาหกิจ มีความเป็นธรรมและสร้างการยอมรับของภาคประชาชน จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากภาคนโยบายเนื่องจากมีความเกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในวงกว้างขณะที่ประเด็นเรื่องการจัดสรรค่าภาคหลวงแร่และปิโตรเลียมยังไม่สามารถหาข้อสรุปร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ได้ เนื่องจากคณะอนุกรรมการจัดทำกฎหมายรายได้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเห็นควรยกเลิกการจัดสรรค่าภาคหลวงแร่และปิโตรเลียมให้ อบต. อื่นทั่วประเทศที่ไม่มีพื้นที่ผลิต

ขณะที่แผนการปฏิรูปประเทศด้านพลังงานระบุให้มีการจัดสรรค่าภาคหลวงที่ได้รับจากแหล่งปิโตรเลียม ได้แก่ 1) อบต. เทศบาล และ อปท. รูปแบบอื่น ๆ ตามที่มีกฎหมายจัดตั้ง ซึ่งเป็นที่ตั้งของแหล่งปิโตรเลียม ได้รับในอัตราร้อยละ 30 2) อบต. เทศบาล และ อปท. รูปแบบอื่น ๆ ตามที่มีกฎหมายจัดตั้งแห่งอื่น ในจังหวัดอันเป็นที่ตั้งของแหล่งปิโตรเลียมได้รับในอัตราร้อยละ 10 3) อบจ. ซึ่งเป็นที่ตั้งของแหล่งปิโตรเลียม ได้รับในอัตราร้อยละ 10 (แบ่งตามจำนวนองค์กร องค์กรละเท่าๆ กัน) และ 4) อบต. เทศบาล และ อปท. รูปแบบอื่น ๆ ทั่วประเทศ ได้รับในอัตราร้อยละ 10 (แบ่งตามจำนวนองค์กร องค์กรละเท่า ๆ กัน) เพื่อจัดสรรและกระจายรายได้จากแหล่งทรัพยากรของประเทศให้เกิดประโยชน์อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ไม่ผูกขาดผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ไม่เป็นธรรม โดยคำนึงถึงสิทธิขั้นพื้นฐานทั้งของประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบและประชาชนทั่วไป อันจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม ไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง และป้องกันมิให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดใช้ประโยชน์จากการจัดสรรทรัพยากรที่ไม่เป็นธรรม จนเกิดการต่อต้านการดำเนินกิจการด้านพลังงานเพื่อความมั่นคงของประเทศในอนาคต

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การจะบรรลุตามเป้าหมายของแผนการปฏิรูปประเทศด้านพลังงานประเด็นการสร้างธรรมาภิบาลในทุกภาคส่วน จำเป็นต้องมีหน่วยงานกลางที่มีความน่าเชื่อถือและไม่มีส่วนได้เสียกับประเด็นดังกล่าวทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยและเจรจาหาข้อสรุปร่วมกัน เพื่อให้สามารถผลักดันการดำเนินการให้เป็นไปตามเป้าหมายและบรรลุวัตถุประสงค์ภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ ยังควรนำประเด็นและรายละเอียดข้อเสนอการดำรงตำแหน่งกรรมการรัฐวิสาหกิจของข้าราชการอย่างมีธรรมาภิบาลเข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ (คนร.) และคณะรัฐมนตรีเพื่อปรับปรุงกฎหมาย กำหนดมาตรฐาน และแนวปฏิบัติที่ดี รวมถึงความเป็นไปได้ในการทบทวนข้อเสนอการจัดสรรค่าภาคหลวงแร่และปิโตรเลียมให้ถึงชุมชน ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายปิโตรเลียมและแนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา 75 มาตรา 76 และมาตรา 250 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ในการสร้างความเท่าเทียมและเป็นธรรมอันจะก่อให้เกิดประโยชน์กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ห่างไกล พื้นที่ชายขอบ พื้นที่ที่ขาดศักยภาพในการหารายได้และอยู่นอกแหล่งปิโตรเลียม ให้มีแหล่งรายได้เพิ่มเติม เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนทุกภาคส่วนทั่วประเทศ ตามสัดส่วนการจัดสรรค่าภาคหลวงที่เหมาะสม เป็นธรรม และคำนึงถึงประชาชนในพื้นที่ได้รับผลกระทบ

ปี 2562
ปี 2563

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4

โครงสร้างแผนพัฒนากำลังการผลิตไฟฟ้า

● เป้าหมาย ●

แผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าฉบับใหม่ ที่คำนึงถึงศักยภาพเชื้อเพลิงและโครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่ในแต่ละพื้นที่ และมีความทันสมัยรองรับเทคโนโลยีระบบไฟฟ้าในอนาคต

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ประกาศใช้แผนพัฒนากำลังการผลิตไฟฟ้าตามแนวคิดใหม่ที่คำนึงถึงศักยภาพเชื้อเพลิง โครงสร้างพื้นฐาน ความมั่นคงเชิงพื้นที่ กำลังผลิตสำรอง ผลกระทบสิ่งแวดล้อม สัดส่วนเชื้อเพลิงที่สมดุล และความเสี่ยงในการบริหารจัดการที่เหมาะสมรองรับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปให้แล้วเสร็จ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ประเทศไทยมีความเสี่ยงด้านการผลิตไฟฟ้าจากการขาดสมดุลของสัดส่วนการใช้เชื้อเพลิง การบริหารกำลังการผลิตไฟฟ้าสำรอง การขาดโครงสร้างพื้นฐานรองรับการผลิตเชื้อเพลิงไฟฟ้าใช้เองของผู้ใช้ไฟฟ้า และข้อจำกัดด้านการวางแผนกระจายแหล่งเชื้อเพลิงตามศักยภาพพื้นที่ การจัดทำแผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าจึงต้องนำผลการศึกษาเกี่ยวกับสัดส่วนโรงไฟฟ้าฐาน ค่าพยากรณ์ความต้องการไฟฟ้า และศักยภาพแหล่งผลิตไฟฟ้ารายภาค ต้นทุนไฟฟ้ารายภาคที่แท้จริง การจัดหาและสำรองเชื้อเพลิงทั้งระบบ ศักยภาพระบบส่งไฟฟ้าและการเชื่อมโยงระบบไฟฟ้าระหว่างภาค เป็นต้นมาใช้วางแผนกำหนดสัดส่วนการใช้เชื้อเพลิง และกำลังผลิตสำรองที่เหมาะสม เพื่อลดความเสี่ยงจากการจัดหาเชื้อเพลิง ปริมาณไฟฟ้าสำรองที่มากเกินไป และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ภายใต้แนวคิดการปฏิรูปโครงสร้างค่าไฟฟ้าทั้งระบบ และมีการปรับปรุงระบบส่งและระบบจำหน่ายให้มีความทันสมัยรองรับเทคโนโลยีระบบไฟฟ้าในอนาคต

การดำเนินงานที่ผ่านมา คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2563 เห็นชอบแผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าของประเทศไทย พ.ศ. 2561 - 2580 ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 (PDP2018 Rev.1) ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (กพช.) **โดยสาระสำคัญของแผน PDP2018 ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 ที่เปลี่ยนไปจากแผนเดิม และมีความสอดคล้องกับแนวคิดการปรับปรุงแผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าของคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านพลังงานในประเด็นต่าง ๆ ที่สำคัญ** อาทิ การกำหนดสัดส่วนเชื้อเพลิงที่สมดุลและความเสี่ยงของการจัดหาเชื้อเพลิงทั้งระบบ ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของประเทศในการผลิตไฟฟ้า ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมการกระจายระบบผลิตไฟฟ้าและการบริหารแหล่งเชื้อเพลิงตามศักยภาพที่มีรายละเอียดแยกตามภูมิภาค การจัดสรรโรงไฟฟ้าพลังงานหมุนเวียนใหม่ตามนโยบายการส่งเสริมของภาครัฐ ได้แก่ ขยะชุมชน โรงไฟฟ้าชีวมวลประชารัฐ อย่างไรก็ตาม แผน PDP2018 ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 ยังไม่ได้มีการศึกษาและจัดทำแผนการพัฒนาระบบส่งไฟฟ้าเพื่อเสริมความมั่นคงของระบบไฟฟ้า เพิ่มประสิทธิภาพ เป็นศูนย์กลางซื้อขายไฟฟ้า (Grid connection) ในภูมิภาค รวมถึงการเชื่อมโยงกับระบบจำหน่าย เพื่อให้สามารถรองรับพลังงานหมุนเวียนในอนาคต (Grid Modernization of Transmission and Distribution) ตามความเห็นของคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านพลังงาน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ตั้งแต่ต้นปี 2563 เป็นต้นมาประเทศไทยเผชิญกับสถานการณ์การระบาดของโรค COVID-19 ทำให้ทั้งภาคครัวเรือน ภาคธุรกิจ และภาคอุตสาหกรรมได้รับผลกระทบ ซึ่งส่งผลต่อปริมาณความต้องการใช้ไฟฟ้าของประเทศ

โดยคาดว่าค่าความต้องการพลังไฟฟ้าสูงสุดของปี 2563 เริ่มต่ำกว่าปี 2562อย่างมีนัยสำคัญในเดือนเมษายน (ต่ำกว่าประมาณ 2,847 เมกะวัตต์) ประกอบกับการระบาดของโรคได้แพร่กระจายไปทุกภูมิภาคทั่วโลก โดยเฉพาะประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไทย อาทิ จีน สหรัฐอเมริกา และประเทศในโซนยุโรป ซึ่งส่งผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจทั้งของโลก และประเทศไทย โดยอาจต้องใช้ระยะเวลาในการฟื้นฟูประเทศและระบบเศรษฐกิจไม่น้อยกว่า 1 - 2 ปี **โดยสถานการณ์ดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อค่าพยากรณ์ความต้องการไฟฟ้าและกำลังการผลิตไฟฟ้า รวมถึงปริมาณสำรองเพื่อความมั่นคงที่เหมาะสมตามแผน PDP2018 ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญ** ในขณะที่แผน PDP2018 ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 ได้กำหนดให้มีการพัฒนาพลังงานทางเลือกในโครงการโรงไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์บนทุ่นลอยน้ำร่วมกับโรงไฟฟ้าพลังน้ำ (Hydro-Floating Solar Hybrid Project) ตามเขื่อนต่าง ๆ ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ซึ่งจะเริ่มดำเนินการในส่วนโครงการนำร่อง 2 โครงการ ในพื้นที่เขื่อนสิรินธร 45 เมกะวัตต์ และที่เขื่อนอุบลรัตน์ กำลังการผลิต 24 เมกะวัตต์ มีแผนจ่ายกระแสไฟฟ้าเข้าระบบ (COD) ในปี 2563 และ 2566 ตามลำดับ และมีแผนการลงทุนในส่วนที่เหลือทั้งหมด (9 เขื่อน 16 โครงการ) และคาดว่าจะทำให้มีกำลังผลิตในพื้นที่ที่มีความมั่นคงทางพลังงานอยู่แล้ว เพิ่มขึ้นรวม 2,725 เมกะวัตต์ (MW) ซึ่งจะทำให้เป็นภาระต่อต้นทุนค่าไฟฟ้าของประชาชนในภาพรวม **นอกจากนี้ ระบบโครงสร้างพื้นฐาน และกฎหมายด้านพลังงานของประเทศยังไม่สามารถตอบสนองต่อบริบทการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีพลังงานทั้งในปัจจุบันและในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ** อาทิ การจัดเก็บข้อมูลการผลิตและการใช้ไฟฟ้าของผู้ผลิตไฟฟ้าใช้เอง (IPS) ยังขาดระเบียบรองรับ โครงสร้างพื้นฐานยังไม่รองรับการติดตั้งระบบ Quick Charge สำหรับยานยนต์ไฟฟ้า

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย กระทรวงพลังงาน และสำนักงานกำกับกิจการพลังงาน (สำนักงาน กกพ.) ควรร่วมกันพิจารณาทบทวนค่าพยากรณ์ความต้องการไฟฟ้าและกำลังการผลิตไฟฟ้า รวมถึงปริมาณสำรองเพื่อความมั่นคงที่เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป พร้อมทั้งนำผลการศึกษาตามแนวทางของแผนการปฏิรูปประเทศด้านพลังงานมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการจัดทำแผน PDP อาทิ **1) หลักการและแนวทางการกำหนดกำลังผลิตสำรองของประเทศไทยที่เหมาะสม** โดยพิจารณาศักยภาพเชื้อเพลิงและโครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่ในแต่ละพื้นที่ เพื่อกำหนดสัดส่วนเชื้อเพลิงที่สมดุลและความเสี่ยงของการจัดหาเชื้อเพลิงทั้งระบบ **2) ทบทวนข้อมูลระบบส่งไฟฟ้าเพื่อความมั่นคงและประสิทธิภาพด้านระบบไฟฟ้าของ 3 การไฟฟ้า** ซึ่งได้ดำเนินศึกษาการปรับปรุงระบบส่งและระบบจำหน่ายให้มีความทันสมัยรองรับเทคโนโลยีระบบไฟฟ้าในอนาคต (Grid Modernization of Transmission and Distribution) แล้วเสร็จเมื่อเดือน ธันวาคม 2562 และ **3) การผลิตไฟฟ้าใช้เองของผู้ใช้ไฟฟ้า (Prosumer)** ซึ่งสำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน ได้ศึกษาสัดส่วนโรงไฟฟ้าฐานที่เหมาะสมสำหรับรองรับแนวโน้ม Prosumer แล้วเสร็จเมื่อเดือน มิถุนายน 2563 เป็นต้นไปประกอบการจัดทำแผน PDP2022 เพื่อให้แผนพัฒนากำลังการผลิตไฟฟ้าตามแนวคิดใหม่ ช่วยให้ภาคการผลิตไฟฟ้าสอดคล้องกับศักยภาพเชื้อเพลิง โครงสร้างพื้นฐาน ความมั่นคงเชิงพื้นที่ รวมถึงสามารถบริหารอัตราค่าไฟฟ้าในภาพรวมให้อยู่ในอัตราที่เหมาะสม ไม่เป็นภาระต่อผู้ใช้ไฟฟ้า และไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในระยะยาว

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5

ส่งเสริมกิจการไฟฟ้าเพื่อเพิ่มการแข่งขัน

● **เป้าหมาย** ●

กิจการไฟฟ้ามีการแข่งขันเพิ่มขึ้นอย่างเหมาะสม และกำหนดรูปแบบโครงสร้างกิจการไฟฟ้าที่เหมาะสมกับแนวโน้มการผลิตโดยผู้บริโภค (Prosumer) และประเทศ

● **ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565** ●

มีการกำหนดหลักเกณฑ์การกำกับการเปิดให้ใช้และเชื่อมต่อระบบโครงข่ายไฟฟ้าเพื่อรองรับการส่งเสริมการแข่งขันในกิจการไฟฟ้าตามนโยบายกำหนด มีการประกาศระเบียบการส่งเสริมกิจการไฟฟ้าเสรีที่ใช้พลังงานทดแทนในระดับชุมชนและระดับครัวเรือน และมีแนวทางส่งเสริมการแข่งขันในกิจการไฟฟ้าและก๊าซธรรมชาติ (Roadmap) ที่ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (กพช.)

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ปัจจุบันความก้าวหน้าของเทคโนโลยีด้านพลังงานและรูปแบบธุรกิจสมัยใหม่ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้พฤติกรรมของผู้ใช้ไฟฟ้าเปลี่ยนแปลงไป อีกทั้งยังทำให้ผู้ประกอบการและชุมชนสามารถผลิตไฟฟ้าใช้เองได้ในต้นทุนที่ต่ำกว่าภาครัฐ มีการใช้พลังงานทดแทนในการผลิตและซื้อขายไฟฟ้ากันเองภายในชุมชน ส่งผลให้โครงสร้างการผลิตไฟฟ้าแบบระบบรวมศูนย์และนโยบายผู้ซื้อไฟฟ้ารายเดียวอาจไม่เหมาะสมกับบริบทการพัฒนาพลังงานของประเทศในอนาคต ภาครัฐจึงควรเร่งพิจารณาแนวทางการส่งเสริมกิจการไฟฟ้าเพื่อเพิ่มการแข่งขันภายใต้การกำกับดูแลกิจการที่มีประสิทธิภาพสูงสุดและคงไว้ซึ่งความมั่นคง โดยสนับสนุนการใช้พลังงานทดแทนที่ผลิตและซื้อขายไฟฟ้ากันเองภายในชุมชนและครัวเรือน ซึ่งจะลดภาระงบประมาณมาสนับสนุนเป็นพิเศษ ได้แก่ มาตรการส่งเสริมการรับซื้อไฟฟ้าจากพลังงานหมุนเวียน พร้อมทั้งควรกำหนดนโยบาย และมาตรการเพื่อสนับสนุนการปรับโครงสร้างกิจการไฟฟ้าของไทยให้เหมาะสมสอดคล้องกับเทคโนโลยีและรูปแบบธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไป

การดำเนินงานที่ผ่านมา เมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2563 คณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (กพช.) มีมติเห็นชอบให้ผ่อนปรนนโยบายโครงสร้างกิจการไฟฟ้าสำหรับผู้เข้าร่วมโครงการทดสอบนวัตกรรมที่นำเทคโนโลยีมาสนับสนุนการให้บริการด้านพลังงาน (Energy Regulatory Commission Sandbox : ERC Sandbox) ไม่เกิน 50 เมกะวัตต์ ไม่เกิน 2 ปี โดยผู้ร่วมโครงการจะไม่ได้รับกำไรเชิงการค้าจากการดำเนินโครงการ โดยมีโครงการที่สำคัญ อาทิ นวัตกรรมซื้อขายไฟฟ้าระหว่างกันแบบ Peer-to-Peer Energy Trading & Bilateral Trading นวัตกรรมบริหารจัดการพลังงานในพื้นที่ขนาดเล็กแบบครบวงจร (Microgrid) และนวัตกรรมแบตเตอรี่กักเก็บพลังงาน (Battery Storage) เป็นต้น นอกจากนี้ กระทรวงพลังงานได้ดำเนินการศึกษาปรับโครงสร้างกิจการไฟฟ้าเพื่อรองรับการผลิตไฟฟ้าเพื่อใช้เอง (Prosumer) แล้วเสร็จ และอยู่ระหว่างการดำเนินโครงการศึกษาการส่งเสริมการแข่งขันในกิจการไฟฟ้าและก๊าซธรรมชาติ ซึ่งจะทำให้กระทรวงพลังงานมีทิศทางการปรับโครงสร้างกิจการไฟฟ้าที่เอื้อให้เกิดการแข่งขันจากการผลิตไฟฟ้าและก๊าซธรรมชาติที่สอดคล้องกับบริบทการพัฒนาพลังงานในอนาคต

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย หน่วยงานด้านการกำกับและด้านนโยบายพลังงานยังขาดความชัดเจนในการกำหนดหลักเกณฑ์การกำกับ การเปิดให้ใช้และเชื่อมต่อระบบโครงข่ายไฟฟ้าเพื่อรองรับการส่งเสริมการแข่งขันในกิจการไฟฟ้า ส่งผลให้การจัดทำระเบียบและกฎเกณฑ์อนุญาตให้บุคคลที่สาม (Third Party Access -TPA) สามารถใช้โครงข่ายไฟฟ้าของการไฟฟ้า ระบบส่งและระบบจำหน่าย และส่งเสริมกิจการจำหน่าย (Retail) ได้รวมทั้งการจัดทำระเบียบการส่งเสริมกิจการไฟฟ้าเสรีที่ใช้พลังงานทดแทนในระดับชุมชนและระดับครัวเรือนเพื่อปรับปรุง Grid code และข้อบังคับสามการไฟฟ้าที่ยังไม่มีการดำเนินการที่เป็นรูปธรรม ทำให้กิจการไฟฟ้าของไทยยังไม่สามารถรองรับการซื้อขายไฟฟ้าระหว่างกัน (Peer to Peer) และยังไม่มีการกำหนดอัตราค่าบริการการเชื่อมต่อโครงข่ายไฟฟ้าของการไฟฟ้า (Wheeling Charge) ที่ชัดเจน ทำให้การดำเนินการตามแนวทางภายใต้แผนปฏิรูปในประเด็นนี้ในภาพรวมจึงมีความล่าช้ากว่าเป้าหมายค่อนข้าง ทั้งนี้ ในด้านการศึกษาเพื่อเสนอแนะรูปแบบโครงสร้างกิจการไฟฟ้าและก๊าซธรรมชาติเพื่อเพิ่มการแข่งขัน (Roadmap) คาดว่าจะแล้วเสร็จไตรมาส 1 ของปี 2564 ก่อนเสนอ กพช.เพื่อพิจารณาตามขั้นตอนต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย กระทรวงพลังงาน โดยสำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน สำนักงานกำกับกิจการพลังงาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรร่วมกันปรับปรุงกฎหมายและระเบียบส่งเสริมกิจการไฟฟ้าเพื่อเพิ่มการแข่งขันที่สนับสนุนการใช้พลังงานทดแทนในชุมชนและครัวเรือนตามศักยภาพของพื้นที่ภายใต้เงื่อนไขและรูปแบบที่เหมาะสมโดยไม่ก่อให้เกิดภาระแก่ผู้ใช้ไฟฟ้าในระบบที่มากเกินความจำเป็น **โดยควรส่งเสริมโรงไฟฟ้าชุมชนตามศักยภาพของเชื้อเพลิงและโครงสร้างพื้นฐานเชิงพื้นที่ โดยมุ่งเน้นรูปแบบการผลิตเพื่อใช้ภายในพื้นที่**เป็นหลัก (self-consumption) เหลือจึงขายเข้าระบบควบคู่กันกับการส่งเสริมให้มีการใช้ระบบกักเก็บพลังงานภายใต้รูปแบบสัญญาซื้อขายไฟฟ้าแบบเสถียร (Firm/Semi Firm) เพื่อช่วยเสริมความมั่นคงให้กับระบบ **ปรับโครงสร้างราคาพลังงานให้สะท้อนต้นทุนที่แท้จริงและกำหนดหลักเกณฑ์การอุดหนุนเฉพาะกลุ่มเท่าที่จำเป็นอย่างชัดเจนและเหมาะสม ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาแพลตฟอร์มตลาดกลางซื้อขายพลังงานไฟฟ้าแห่งชาติและจัดทำแผนที่นำทางดิจิทัลการไฟฟ้าแห่งชาติ พร้อมทั้งเสนอแนะรูปแบบการปรับปรุงโครงสร้างตลาดและกิจการไฟฟ้าทั้งระบบในระยะต่าง ๆ เพื่อรองรับรูปแบบกิจการไฟฟ้าที่จะเปลี่ยนแปลงไป** เพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความเชื่อมั่นในการลงทุนและเตรียมความพร้อมสำหรับสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างเป็นขั้นตอนในอนาคต โดยคำนึงถึงผลกระทบที่อาจส่งผลต่อประชาชนเป็นลำดับแรก

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 6

ปฏิรูปโครงสร้างการบริหารกิจการไฟฟ้า

● **เป้าหมาย** ●

บูรณาการหน่วยงานกิจการไฟฟ้าเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการไฟฟ้าและการลงทุนของประเทศ

● **ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565** ●

มีแผนบูรณาการการดำเนินงานและการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงาน ระยะ 5 ปี

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ปัจจุบันการกำกับดูแลของหน่วยงานรัฐวิสาหกิจด้านไฟฟ้าอยู่ภายใต้สังกัดการกำกับดูแลของ 2 กระทรวง ได้แก่ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) สังกัดกระทรวงพลังงาน ขณะที่การไฟฟ้านครหลวง (กฟน.) และการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค (กฟภ.) สังกัดกระทรวงมหาดไทย การวางแผนบริหารจัดการและการวางแผนการลงทุนจึงเป็นลักษณะต่างคนต่างทำ ขณะที่รูปแบบธุรกิจและเทคโนโลยีด้านพลังงานมีการเปลี่ยนแปลงไป การกำกับดูแลเพื่อบริหารจัดการความเสี่ยงและความมั่นคงด้านพลังงานจึงจำเป็นต้องมีการวางแผนในภาพรวมทั้งด้านนโยบาย การดำเนินงาน การลงทุนและการใช้โครงสร้างพื้นฐาน เพื่อให้การขับเคลื่อนของหน่วยงานด้านไฟฟ้าสอดคล้องกับบริบทพลังงานที่เปลี่ยนแปลงไป และเป็นไปอย่างมีเอกภาพ มีประสิทธิภาพ ลดความซ้ำซ้อนในการลงทุน เพื่อช่วยลดภาระต้นทุนค่าพลังงานให้กับประชาชน อย่างไรก็ดี ตามข้อเสนอของแผนการปฏิรูปประเทศด้านพลังงานที่กำหนดเป้าหมายให้มีการบูรณาการหน่วยงานกิจการไฟฟ้า โดยการโอนย้าย กฟน. และ กฟภ. จากกระทรวงมหาดไทยให้มาอยู่ภายใต้สังกัดการกำกับดูแลของกระทรวงพลังงาน เป็นประเด็นที่อาจเป็นไปได้ยาก ซึ่งอาจจำเป็นต้องมีการปรับแนวทางดำเนินการโดยให้มีการจัดแผนบูรณาการลงทุนพัฒนาระบบไฟฟ้าของประเทศร่วมกันแทน

การดำเนินการที่ผ่านมา กระทรวงพลังงานในฐานะหน่วยงานเจ้าภาพหลักได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการหารือเกี่ยวกับการปฏิรูปโครงสร้างการบริหารกิจการไฟฟ้า ต่อกรณีการโอนย้าย กฟภ. และ กฟน. มาสังกัดกระทรวงพลังงาน เพื่อวิเคราะห์ความเหมาะสมข้อดี ข้อเสีย และมุมมองของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการพิจารณาปรับปรุงแนวทางการดำเนินการ โดยให้กระทรวงพลังงานร่วมกับกระทรวงมหาดไทย และ 3 การไฟฟ้า ได้แก่ กฟผ. กฟน. และ กฟภ. ร่วมกันพิจารณาจัดทำแผนบูรณาการการลงทุนพัฒนาระบบไฟฟ้าของประเทศ ทั้งการผลิต ระบบส่ง ระบบจำหน่าย โดยขณะนี้ยังอยู่ระหว่างการพิจารณาและยังไม่ได้ข้อยุติ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

การบูรณาการหน่วยงานกิจการไฟฟ้าเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการไฟฟ้า โดยการโอนย้ายกฟน. และ กฟภ. ให้มาอยู่ภายใต้สังกัดกระทรวงพลังงาน ยังคงเป็นประเด็นท้าทายที่สำคัญต่อความสำเร็จตามเป้าหมาย เนื่องจากตามความเห็นของกระทรวงมหาดไทย กฟน. และ กฟภ. ยังมีบทบาทสำคัญเชิงพื้นที่และชุมชน ขณะที่แนวทางการบูรณาการการลงทุนพัฒนาระบบไฟฟ้าของประเทศของทั้ง 3 การไฟฟ้า ปัจจุบันมีสำนักงานกำกับกิจการพลังงาน (สำนักงาน กกพ.) และสำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ (สคร.) ทำหน้าที่พิจารณาอยู่ อย่างไรก็ดี แนวทางการการบูรณาการการลงทุนพัฒนาระบบไฟฟ้าเป็นแนวทางที่น่าจะมีความเป็นไปได้

และอาจดำเนินการได้ง่ายกว่าแนวทางการโอนย้าย กฟน. และ กฟภ. ให้มาอยู่ภายใต้สังกัดกระทรวงพลังงานหากสามารถจัดทำแนวทางการบูรณาการแผนการลงทุนให้เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายได้ โดยอำนาจบริหารจัดการภายใต้แนวทางยังอยู่ภายใต้สังกัดเดิม

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย มอบหมายให้กระทรวงพลังงานเร่งจัดทำกระบวนการเพื่อจัดทำแผนบูรณาการการลงทุนพัฒนาระบบไฟฟ้าของประเทศ ในระยะ 5 ปี และเสนอแผนต่อคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงานแห่งชาติ (กพช.) และคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ กฟผ. กฟน. กฟภ. สำนักงาน กกพ. กระทรวงมหาดไทย กระทรวงพลังงาน สคร. สศช. และสำนักงบประมาณ ใช้เป็นกรอบในการดำเนินงานตามภารกิจหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน และการลงทุนรวมถึงการใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่ก่อให้เกิดภาระต้นทุนส่วนเกินแก่ประชาชนตามเป้าหมายของแผนได้ต่อไป

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 7

การพัฒนาอุตสาหกรรมก๊าซธรรมชาติ

● **เป้าหมาย** ●

พัฒนาอุตสาหกรรมก๊าซธรรมชาติของประเทศเพื่อเพิ่มการแข่งขัน

● **ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565** ●

มีการพัฒนาอุตสาหกรรมก๊าซธรรมชาติเพื่อเพิ่มการแข่งขันและส่งเสริมผู้ประกอบการไทยให้สามารถดำเนินธุรกิจการค้าด้านก๊าซธรรมชาติในต่างประเทศ (Trading Nation)

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ก๊าซธรรมชาติได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการช่วยเสริมสร้างความมั่นคงทางพลังงานเนื่องจากช่วยให้ต้นทุนผลิตไฟฟ้าถูกลง มีเสถียรภาพ ไม่ผันผวนตามราคาน้ำมันในตลาดโลกและส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยกว่าการใช้เชื้อเพลิงฟอสซิลอื่น ส่งผลให้การพัฒนาอุตสาหกรรมก๊าซธรรมชาติ ได้แก่ การจัดหาก๊าซธรรมชาติ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และการนำก๊าซธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ทั้งในภาคการผลิตไฟฟ้า อุตสาหกรรม และการขนส่ง มีความสำคัญต่อความมั่นคงด้านพลังงานและระบบเศรษฐกิจของประเทศ โดยตั้งแต่เดือนธันวาคม 2561 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบให้มีการจัดหาก๊าซธรรมชาติมาอย่างต่อเนื่องและไม่เกิดการหยุดชะงัก ทั้งนี้ การพัฒนาอุตสาหกรรมก๊าซธรรมชาติจำเป็นต้องดำเนินการอย่างครบวงจร ตั้งแต่การให้สิทธิเป็นผู้รับสัญญาแบ่งปันผลผลิต การจัดการแหล่งก๊าซธรรมชาติอื่น ๆ และการจัดทำแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานรองรับเพื่อให้เกิดการผลิตอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการส่งเสริมการใช้ก๊าซในภาคไฟฟ้า ภาคอุตสาหกรรม และภาคขนส่ง การส่งเสริมการแข่งขันธุรกิจก๊าซธรรมชาติ และส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการซื้อขายก๊าซธรรมชาติเหลว (LNG Hub) เพื่อให้การใช้ประโยชน์จากการก๊าซธรรมชาติเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประเทศและประชาชนได้ประโยชน์สูงสุด อย่างไรก็ดี การพัฒนาอุตสาหกรรมก๊าซธรรมชาติโดยเฉพาะการพัฒนาให้ประเทศไทยเป็น LNG Hub มีประเด็นสำคัญที่ต้องดำเนินการ คือ การปรับปรุงโครงสร้างก๊าซธรรมชาติและการกำกับดูแล เพื่อเพิ่มการแข่งขันและประสิทธิภาพในธุรกิจก๊าซธรรมชาติ ด้วยการเร่งรัดทดสอบข้อกำหนดเกี่ยวกับการให้บริการสถานี LNG แก่บุคคลที่ 3 และการเชื่อมต่อ เพื่อผลักดันให้เกิดศูนย์กลางการซื้อขายก๊าซธรรมชาติที่ประเทศไทย

การดำเนินการที่ผ่านมา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงานได้ลงนามสัญญากับบริษัท ปตท.สผ. เอนเนอร์ยี่ ดีเวลลอปเมนท์ จำกัด ภายใต้ระบบสัญญาแบ่งปันผลผลิตแล้ว และอยู่ระหว่างติดตามและประเมินผลการดำเนินงานในช่วงเปลี่ยนผ่านของแปลง G1/61 และ G2/61 เพื่อนำมาปรับใช้กับแหล่งอื่น ๆ สำหรับความคืบหน้าของแนวทางการส่งเสริมการแข่งขันธุรกิจก๊าซธรรมชาติ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ได้ดำเนินการนำเข้า LNG จำนวน 2 ลำเรือ ซึ่งจากการประเมินผลพบว่าราคา LNG ที่ กฟผ. จัดหามีราคาต่ำกว่าราคาก๊าซธรรมชาติที่จำหน่ายให้แก่โรงไฟฟ้าในระบบของประเทศ (Pool Gas) ส่งผลให้มูลค่าเชื้อเพลิงลดลง และมีผลให้ค่า Ft ลดลงเฉลี่ยประมาณ 0.56 สตางค์ ในด้านการพัฒนาให้ประเทศไทยเป็น LNG Hub บริษัท ปตท. ได้ทำการศึกษาแล้วเสร็จและได้นำเสนอ

ต่อคณะอนุกรรมการด้านปิโตรเลียม และคณะทำงานพิเศษประสานเชื่อมโยงคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติและคณะกรรมการปฏิรูปประเทศ กระทรวงพลังงานแล้ว โดยขณะนี้ สำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน (สำนักงาน กกพ.) อยู่ระหว่างเสนออนุกรรมการดำเนินโครงการ ERC Sandbox นอกจากนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้จัดทำโครงการเพื่อเตรียมความพร้อมในปี 2563 และรายงานผลการดำเนินงานผ่านระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ประเด็นท้าทายต่อการพัฒนาการพัฒนาอุตสาหกรรมก๊าซธรรมชาติเพื่อเพิ่มการแข่งขันและส่งเสริมผู้ประกอบการไทยให้สามารถดำเนินธุรกิจการค้าด้านก๊าซธรรมชาติในต่างประเทศ ได้แก่ การส่งเสริมการพัฒนาให้ประเทศไทยเป็น LNG Hub ซึ่งมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมากที่อาจเป็นปัญหาอุปสรรคต่อการดำเนินการที่ต้องได้รับการแก้ไข อาทิ กฎหมาย ข้อกำหนด กฎระเบียบต่าง ๆ และมาตรการด้านภาษี

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย สำนักงาน กกพ. ควรเร่งดำเนินโครงการ ERC Sandbox เพื่อให้ได้ผลการทดสอบโดยเร็ว และสรุปเป็นผลการดำเนินงาน รวมทั้งข้อจำกัด ปัญหาอุปสรรค รวมถึงข้อเสนอแนะ เพื่อนำมาใช้ประกอบในการจัดทำนโยบาย มาตรการ หรือแนวทางในการพัฒนาและผลักดันให้เกิดศูนย์กลางการซื้อขายก๊าซธรรมชาติที่ประเทศไทย อันจะส่งผลดีต่อราคาก๊าซธรรมชาติซึ่งเป็นเชื้อเพลิงหลักในการผลิตไฟฟ้าของประเทศให้มีราคาถูกลงและประชาชนได้รับประโยชน์จากการลดภาระค่าใช้จ่ายด้านพลังงาน

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 8

การพัฒนาปิโตรเคมี ระยะที่ 4

● **เป้าหมาย** ●

การสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจจากอุตสาหกรรมปิโตรเคมีระยะที่ 4

● **ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565** ●

มีการพัฒนาอุตสาหกรรมปิโตรเคมีระยะที่ 4 เพื่อรักษาฐานทางเศรษฐกิจเดิมและสามารถต่อยอดสู่ผลิตภัณฑ์ใหม่ (New S-Curve products for Thailand 4.0) ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดโลก

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ประเทศได้กำหนดการพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมาย (New S-Curve) ในอนาคต เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยภายใต้แนวคิด Thailand 4.0 ผ่านโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ซึ่งการพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายดังกล่าวต้องอาศัยการพัฒนาอุตสาหกรรมปิโตรเคมีในการสร้างฐานการผลิตวัตถุดิบให้กับอุตสาหกรรมใหม่ อาทิ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะและอุตสาหกรรมหุ่นยนต์เพื่ออุตสาหกรรม เป็นต้น และมีความต้องการใช้ผลิตภัณฑ์เคมีและพลาสติกที่มีคุณสมบัติพิเศษและมีมูลค่าสูงขึ้น แม้ว่าที่ผ่านมาประเทศไทยประสบความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจผ่านการพัฒนาอุตสาหกรรมปิโตรเคมี โดยการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับทรัพยากรปิโตรเลียมก๊าซธรรมชาติที่ผลิตจากอ่าวไทย และนำมาผลิตเป็นวัตถุดิบให้กับอุตสาหกรรมต่าง ๆ ได้แก่ อุตสาหกรรมบรรจุภัณฑ์ ก่อสร้าง เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ยานยนต์และชิ้นส่วน สิ่งทอ เคมีภัณฑ์ เป็นต้น ส่งผลต่อเนื่องให้เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจตลอดห่วงโซ่อุปทาน อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดของทรัพยากรก๊าซธรรมชาติในอ่าวไทยกำลังลดลง ขณะที่ความต้องการของผู้บริโภคมีการเปลี่ยนแปลงจากปิโตรเคมีเกรดธรรมดาไปสู่ผลิตภัณฑ์ปิโตรเคมีเกรดพิเศษหรือผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ มากขึ้น ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมเพื่อรักษาฐานเดิมและรองรับต่อการสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ด้วยการพัฒนาอุตสาหกรรมปิโตรเคมี ระยะ 4 ซึ่งการพัฒนาและขยายกำลังการผลิตของอุตสาหกรรมปิโตรเคมีอาจข้อจำกัดหลายประการที่สำคัญเช่น ปัญหาการขาดผู้ประกอบการแปรรูปพลาสติก ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ปัญหาผังเมือง และปัญหาด้านการขนส่ง เป็นต้น ทำให้ในการดำเนินการต้องมีการศึกษาอย่างรอบด้านเพื่อให้สามารถดำเนินการได้สำเร็จตามเป้าหมาย

การดำเนินการที่ผ่านมา สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน (สนพ.) ได้ดำเนินการจ้างที่ปรึกษาโครงการเพื่อศึกษากรอบแผนการพัฒนาอุตสาหกรรมปิโตรเคมี ระยะ 4 ในพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก และพื้นที่ที่มีศักยภาพเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจในอนาคต ซึ่งรวมถึงปัญหา ข้อจำกัด และแนวทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่ชัดเจน โดยคาดว่าจะแล้วเสร็จในปี 2564

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ยังคงเป็นประเด็นปัญหาและข้อจำกัดที่จะมีผลต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมปิโตรเคมี อาทิ 1) ขาดผู้แปรรูปพลาสติกที่มีศักยภาพทำให้ประเทศไทยไม่สามารถยกระดับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับพลาสติกที่มีมูลค่าสูง 2) ปัญหาการบริหารจัดการขยะพลาสติกคงรูป 3) วัตถุดิบจากก๊าซธรรมชาติในประเทศมีแนวโน้มลดลงและส่งผลให้อุตสาหกรรมปลายน้ำต้องนำเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศ 4) พื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกมีข้อจำกัดในการขยายกำลังการผลิตจากข้อกำหนดด้านสิ่งแวดล้อมและการใช้ทรัพยากรน้ำในภาคอุตสาหกรรม 5) ปัญหาด้านผังเมือง และ 6) ข้อจำกัดของการขนส่ง ได้แก่ ปริมาณการจราจรทางถนนมีความหนาแน่นและไม่สามารถเข้าถึงโครงข่ายการขนส่งด้วยระบบราง

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เร่งดำเนินการศึกษาแผนการพัฒนาอุตสาหกรรมปิโตรเคมี ระยะที่ 4 ให้แล้วเสร็จโดยเร็ว เพื่อนำผลการศึกษามาใช้เป็นแนวทางในกาวางแผนดำเนินการหรือแผนการลงทุนต่อไป รวมทั้งประสานหารือกับสำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) เพื่อวางกรอบแนวทางในการส่งเสริมการพัฒนาและขับเคลื่อนไปพร้อมกัน

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 9

ปฏิรูประบบบริหารจัดการเชื้อเพลิงชีวมวลไม้โตเร็วสำหรับโรงไฟฟ้าชีวมวล

● <u>เป้าหมาย</u> ●

เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเชื้อเพลิงชีวมวลไม้โตเร็ว เพื่อสร้างความมั่นคงระบบไฟฟ้า สร้างพืชเศรษฐกิจใหม่ และสนับสนุนการเพิ่มรายได้กับชุมชน

● <u>ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565</u> ●

มีคู่มือบริหารจัดการ มาตรฐานราคาและคุณภาพเชื้อเพลิงไม้โตเร็วสำหรับโรงไฟฟ้าชีวมวล และกำหนดแนวทางการจัดตั้งตลาดกลางซื้อขายเชื้อเพลิงชีวมวลไม้โตเร็วในอนาคต

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป การส่งเสริมการผลิตและใช้พลังงานทดแทนภายในประเทศ จะเป็นการเสริมสร้างความมั่นคงทางด้านพลังงาน ช่วยลดการนำเข้า และกระจายแหล่งเชื้อเพลิงในการผลิตไฟฟ้าตามศักยภาพเชิงพื้นที่ของประเทศ โดยนำวัสดุที่เหลือใช้จากการเกษตรมาแปรรูปเป็นเชื้อเพลิง การส่งเสริมให้มีการปลูกไม้โตเร็วสำหรับโรงไฟฟ้าชีวมวล เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่นอกจะเป็นการช่วยเสริมสร้างความมั่นคงของระบบไฟฟ้าแล้ว ยังจะเป็นการเสริมสร้างรายได้ให้ชุมชนเพิ่มขึ้นด้วย ดังนั้นการปฏิรูประบบบริหารจัดการเชื้อเพลิงชีวมวลไม้โตเร็วสำหรับโรงไฟฟ้าชีวมวลในระดับชุมชนให้ประสบผลสำเร็จ จำเป็นต้องให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการ มีการจัดทำราคากลางมาตรฐานในการรับซื้อขายไฟฟ้าที่ชัดเจน

การดำเนินการที่ผ่านมา กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน ส่งข้อมูลพื้นที่เป้าหมายที่ต้องการส่งเสริมให้ปลูกไปยังกรมพัฒนาที่ดินกรมส่งเสริมสหกรณ์ องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้และกรมป่าไม้ และเปิดรับสมัครผู้เข้าร่วมโครงการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนผลิตเชื้อเพลิงชีวมวลเพิ่มเติม รวมทั้งดำเนินการศึกษาแนวทางการเพิ่ม Plant Factor ของโรงไฟฟ้าชีวมวลแล้วเสร็จ เพื่อเตรียมรองรับต่อการใช้เชื้อเพลิงชีวมวลไม้โตเร็วสำหรับโรงไฟฟ้าชีวมวล

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ระเบียบในการซื้อขายไฟฟ้าที่ต้องรอความชัดเจนของนโยบายการเปลี่ยนรูปแบบสัญญาแบบ Non-firm มาเป็นแบบ Firm ก่อน จึงจะสามารถจัดทำเป็นระเบียบมาตรฐานได้ ประกอบกับขณะนี้รัฐบาลมีนโยบายสร้างโรงไฟฟ้าชุมชนเพื่อเศรษฐกิจฐานราก ซึ่งส่วนหนึ่งจะใช้ไม้โตเร็วเป็นเชื้อเพลิงด้วย ซึ่งอาจกระทบต่อแผนการส่งเสริมการปลูกไม้โตเร็วได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย กระทรวงพลังงานและสำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน (สำนักงาน กกพ.) ควรเร่งหาข้อยุติรูปแบบสัญญาการซื้อขายไฟฟ้าสำหรับโรงไฟฟ้าชีวมวลให้ได้ข้อยุติโดยเร็ว และในการดำเนินการควรประสานกับการดำเนินนโยบายเรื่องโรงไฟฟ้าชุมชนเพื่อเศรษฐกิจฐานรากอย่างใกล้ชิด เพื่อให้การวางแผนในการดำเนินการเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ปี 2562
ปี 2563

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 10

แนวทางส่งเสริมและขจัดอุปสรรคในการนำขยะมูลฝอยไปเป็นเชื้อเพลิงเพื่อผลิตไฟฟ้า

เป้าหมาย

แก้ปัญหาด้านขยะ สร้างความมั่นคงระบบไฟฟ้า และสนับสนุนการเพิ่มรายได้กับชุมชน

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

ปรับปรุงขั้นตอนการร่วมลงทุนภาครัฐและเอกชน โครงการพลังงานขยะให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น มีการจัดลำดับความสำคัญของกลุ่มพื้นที่เร่งด่วนที่มีศักยภาพในการนำขยะเป็นเชื้อเพลิงเพื่อผลิตไฟฟ้า รวมทั้งเสนอทางเลือกเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพในการกำจัดและไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ขยะมูลฝอยเป็นหนึ่งในปัญหาสำคัญของสังคมไทยที่มีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนและสิ่งแวดล้อมจากสถิติพบว่า และมีแนวโน้มว่าขยะจะเพิ่มสูงขึ้นทุกปี จากสถิติคนไทยมีการทิ้งขยะเป็นปริมาณสูงถึง 76,520 ตัน/วัน ปัจจุบันหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ กระทรวงพลังงาน และกระทรวงมหาดไทย ได้ร่วมกันจัดทำแนวทางเพื่อให้มีการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง ระหว่างทาง และปลายทาง ก่อนนำไปกำจัดโดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับแต่ละประเภทขยะ หรือนำกลับมาใช้ใหม่เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและลดมลพิษ รวมทั้งกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงานได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการผลิตพลังงานจากขยะชุมชน เพื่อเป็นแนวทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหาด้านขยะของประเทศ และเป็นการเสริมสร้างความมั่นคงของระบบไฟฟ้า ทั้งนี้ หน้าที่ในการจัดเก็บและบริหารจัดการกำจัดขยะเป็นความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะต้องมีความรู้ความเข้าใจถึงความสำคัญและกระบวนในการนำขยะมาใช้ในการผลิตไฟฟ้า รวมถึงการส่งเสริมให้มีการรับซื้อไฟฟ้าจากขยะชุมชน

การดำเนินการที่ผ่านมา กระทรวงพลังงานได้เตรียมแนวทางในการส่งเสริมการรับซื้อไฟฟ้าจากขยะชุมชน โดยได้กำหนดเป้าหมายในการรับซื้อไฟฟ้าจากขยะชุมชนไว้ในแผน AEDP 2015 โดยกำหนดเพิ่มขึ้นจากเดิม 500 MW เป็น 900 MW หรือเพิ่มขึ้นอีก 400 MW และเห็นชอบโครงการกำจัดขยะด้วยการนำมาผลิตไฟฟ้าขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) แล้ว จำนวน 20 แห่ง กำลังการผลิตติดตั้งรวม 191.8 MW เสนอขายแล้ว 172.32 MW และขณะนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาอนุมัติโครงการเพิ่มเติม

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย เนื่องจากหน้าที่ในการจัดเก็บและบริหารจัดการกำจัดขยะเป็นความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การที่จะนำขยะมาใช้ในการผลิตไฟฟ้าเพื่อลดปัญหาขยะให้สำเร็จได้จึงจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากท้องถิ่น นอกจากนี้ประเด็นเรื่องหลักเกณฑ์ และอัตราการรับซื้อไฟฟ้าเป็นปัจจัยสำคัญที่จูงใจในการให้ความร่วมมือ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการเรื่องดังกล่าวให้ชัดเจน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย กระทรวงพลังงานควรประสานการทำงานร่วมกับกระทรวงมหาดไทย ในการสร้างการรับรู้ และสร้างความเข้าใจให้แก่ ผู้บริหาร ผู้นำท้องถิ่น และประชาชนในท้องถิ่น ได้รับทราบถึงความสำคัญของเรื่องดังกล่าว เพื่อให้เกิดการยอมรับและร่วมมือในการผลักดันให้เกิดการจัดการขยะสำหรับนำมาใช้ในการผลิตไฟฟ้า รวมทั้งกระทรวงพลังงานควรเร่งประสานกับสำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน (สำนักงาน กกพ.) ในการกำหนดขั้นตอน หลักเกณฑ์/เงื่อนไข และอัตราการรับซื้อไฟฟ้าจากขยะให้ชัดเจน

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 11

การส่งเสริมการติดตั้งโซลาร์รูฟอย่างเสรี

● **เป้าหมาย** ●

ไฟฟ้าที่ผลิตได้จากโซลาร์รูฟส่วนที่เหลือสามารถขายให้เอกชนและหน่วยงานได้ ไม่จำกัดปริมาณไม่จำกัดเวลาในการสมัคร และไม่เกิดภาระกับระบบโครงข่ายไฟฟ้าและต้นทุนไฟฟ้าของประชาชนในภาพรวม

● **ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565** ●

มีระเบียบว่าด้วยการส่งเสริมกิจการโซลาร์รูฟเสรี ออกข้อกำหนดเกี่ยวกับการเชื่อมต่อ การใช้บริการและการปฏิบัติการระบบโครงข่ายไฟฟ้า รวมถึงการกำหนดอัตราค่าบริการในการใช้หรือการเชื่อมต่อที่เหมาะสมและเป็นธรรม พร้อมทั้งมีการกำหนดระเบียบและมาตรการการส่งเสริมให้มีการเก็บสะสมพลังงานไฟฟ้าที่ผลิตจากโซลาร์รูฟและนำกลับมาใช้ใหม่

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ประเทศไทยมีการใช้พลังงานหมุนเวียนทั้งสิ้น 7,669 พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ (ข้อมูล ณ ปี 2661) คิดเป็นร้อยละ 9.2 ของการใช้พลังงานขั้นสุดท้าย การส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนาพลังงานหมุนเวียนเพิ่มขึ้นทุกภาคส่วน เพื่อลดการใช้พลังงานจากเชื้อเพลิงฟอสซิลและการนำเข้าพลังงานจากต่างประเทศ ซึ่งพลังงานแสงอาทิตย์เป็นหนึ่งในพลังงานหมุนเวียนที่ประเทศไทยมีศักยภาพสูงในการผลิตเป็นพลังงานไฟฟ้า โดยการลงทุนติดตั้งโซลาร์รูฟในปัจจุบันมีระยะเวลาคืนทุนไม่เกิน 10 ปี รัฐบาลได้ให้ความสำคัญต่อเรื่องดังกล่าวโดยถือเป็นนโยบายที่สำคัญที่แถลงไว้ต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2562 ในการที่จะสนับสนุนการผลิตและการใช้พลังงานทดแทนตามศักยภาพของแหล่งเชื้อเพลิงในพื้นที่ โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนและประชาชนมีส่วนรวมในการผลิตและบริหารจัดการพลังงาน อย่างไรก็ดี การส่งเสริมให้เกิดการติดตั้งโซลาร์รูฟอย่างเสรีได้อย่างแพร่หลายจำเป็นต้องมีกฎหมาย และระเบียบรองรับที่ชัดเจน

การดำเนินการที่ผ่านมา กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน ได้ดำเนินโครงการ Solar to social โดยมุ่งเน้นการสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องของแผนปฏิรูปประเทศด้านพลังงาน โดยมีโครงการที่มีการรายงานผลผ่านระบบติดตามประเมินผลแห่งชาติประจำปีงบประมาณ 2563 ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมในเรื่องนี้ อาทิ 1) การติดตั้งระบบผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ขนาด 20 กิโลวัตต์ สำหรับใช้งานในสถานีตำรวจ 540 แห่ง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งขณะนี้ได้รับงบประมาณแล้วจำนวน 60 แห่ง 2) ส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนโซลาร์รูฟท๊อป ของกระทรวงแรงงาน 3) PEA Solar Hero Application ของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค 4) โครงการทบทวนแผนอนุรักษ์พลังงาน (พ.ศ. 2561 - 2580) และแผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก (พ.ศ.2561-2580) ของกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน กระทรวงพลังงาน 5) โครงการไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์ (Solar Rooftop) ของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์) และ 6) ติดตั้งระบบผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานแสงอาทิตย์พร้อมระบบบริหารจัดการพลังงานของกรมสรรพสามิต กระทรวงการคลัง เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ประเด็นสำคัญ ได้แก่ ความชัดเจนด้านนโยบายเพื่อรองรับการดำเนินการเรื่องโซลาร์รูฟเสรี ซึ่งล่าสุดคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงานได้มีการประชุมเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2562 โดยได้มีการพิจารณาระเบียบว่าด้วยการส่งเสริมกิจการโซลาร์รูฟเสรีและมีมติว่าการดำเนินการตามแผนปฏิรูปประเทศด้านพลังงานยังไม่มีความชัดเจนจากภาคนโยบาย และเห็นว่าควรมีการกำหนดนโยบายและรายละเอียดให้ชัดเจนก่อนจึงจะดำเนินการออกระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อรองรับการดำเนินการดังกล่าวได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย สำนักงานกำกับกิจการพลังงาน (สำนักงาน กกพ.) ควรเร่งดำเนินการเสนอเรื่องการส่งเสริมการติดตั้งโซลาร์รูฟอย่างเสรี ต่อคณะกรรมการนโยบายแห่งชาติ (กบง.) เพื่อให้มีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจน และสามารถดำเนินการออกระเบียบที่เกี่ยวข้องต่อไปได้ รวมทั้งประสานและสนับสนุนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามแผนปฏิรูปพลังงาน

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 12

ปฏิรูปโครงสร้างการใช้พลังงานภาคขนส่ง ระยะ 20 ปี

● **เป้าหมาย** ●

ประเทศไทยมีกรอบโครงสร้างการใช้พลังงานภาคขนส่งที่เหมาะสม เพื่อกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องทั้งด้านเกษตร การลงทุนอุตสาหกรรมเชื้อเพลิงชีวภาพ โรงกลั่น และยานยนต์ อันจะส่งผลให้หน่วยงานที่รับผิดชอบและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถจัดหาและบริหารจัดการเชื้อเพลิงประเภทต่างๆ ให้มีปริมาณเพียงพอและมีราคาที่เหมาะสม

● **ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565** ●

มีกรอบในการกำหนดโครงสร้างการใช้พลังงานภาคขนส่ง และปรับปรุงแผนพลังงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ แผนพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก (AEDP) และแผนบริหารจัดการน้ำมันเชื้อเพลิง (Oil Plan) ด้านโครงสร้างการใช้พลังงานภาคขนส่ง

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ปัจจุบัน (ณ ปี 2563) คาดว่าประเทศไทยมีสัดส่วนการใช้พลังงานขั้นสุดท้ายในภาคขนส่งประมาณร้อยละ 37 ของการใช้พลังงานทั้งหมด เพิ่มสูงขึ้นจากปี 2562 เล็กน้อย (เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 1.75) ทั้งนี้จากการที่ภาครัฐมีนโยบายส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทน ทำให้ช่วยลดความผันผวนของค่าเชื้อเพลิง และช่วยเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจของภาคการเกษตร ด้วยการนำผลผลิตทางการเกษตรมาใช้ในการผลิตเชื้อเพลิงชีวภาพ ได้แก่ ไบโอดีเซล และเอทานอล เพื่อทดแทนการใช้น้ำมันดีเซลและเบนซิน ประกอบกับผู้ใช้รถมีการปรับเปลี่ยนเชื้อเพลิงที่ใช้ในยานพาหนะเป็นก๊าซ Liquefied Petroleum Gas (LPG) ก๊าซ Natural Gas for Vehicle (NGV) และพลังงานไฟฟ้า ทำให้โครงสร้างการใช้เชื้อเพลิงในภาคการขนส่งมีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ดี ความหลากหลายของชนิดเชื้อเพลิงในภาคขนส่งอาจก่อให้เกิดต้นทุนการผลิตที่เพิ่มขึ้น จึงจำเป็นต้องกำหนดโครงสร้างการใช้พลังงานในภาคขนส่งที่เหมาะสม ซึ่งในปีที่ผ่านมากระทรวงพลังงานได้ดำเนินการปรับประมาณการความต้องการใช้เชื้อเพลิง (BAU) ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และได้ปรับปรุงแผนพัฒนาพลังงานทางเลือก (AEDP 2018) และแผนบริหารจัดการน้ำมันเชื้อเพลิง (Oil Plan 2018) โดยส่งเสริมการใช้น้ำมันไบโอดีเซล B10 และน้ำมันแก๊สโซฮอล์ E20 รวมถึงการลดการอุดหนุนราคาก๊าซ LPG และก๊าซ NGV ในภาคขนส่ง

การดำเนินการที่ผ่านมา กระทรวงพลังงานได้นำเสนอแผน AEDP 2018 ต่อคณะรัฐมนตรี โดยคณะรัฐมนตรีได้มีมติรับทราบแผนดังกล่าวเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2563 โดยตามแผน AEDP 2018 กำหนดให้น้ำมัน B10 เป็นน้ำมันฐานสำหรับกลุ่มดีเซล และ E20 เป็นน้ำมันฐานสำหรับกลุ่มเบนซิน และกรมธุรกิจพลังงานกำหนดให้ผู้ค้าน้ำมันทุกรายเปลี่ยนชื่อน้ำมันดีเซล B10 เป็นน้ำมันดีเซลเกรดมาตรฐานและให้เรียกชื่อว่า “น้ำมันดีเซล” ในขณะที่น้ำมันดีเซลที่ใช้อยู่ให้เรียกชื่อเป็น “น้ำมันดีเซล B7” โดยมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2563สำหรับ Oil Plan 2018ได้นำเสนอปลัดกระทรวงพลังงานให้ความเห็นชอบในหลักการแล้ว เมื่อวันที่ 4 มิถุนายน 2563 ซึ่งกระทรวงพลังงานจะได้นำไปรวมไว้ในแผนแม่บทพลังงานแห่งชาติและขับเคลื่อนตามแผนแม่บทต่อไป

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การจัดทำแผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก (AEDP) แผนอนุรักษ์พลังงาน (EEP) และแผนบริหารจัดการน้ำมันเชื้อเพลิง (Oil Plan) จะต้องอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลที่มีความสอดคล้องกัน เพื่อใช้ในการกำหนดโครงสร้างการใช้เชื้อเพลิงในภาคขนส่งของประเทศ และวางแนวนโยบายด้านการใช้เชื้อเพลิงในภาคขนส่งให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งจะทำให้หน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องสามารถกำหนดมาตรการในการดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดผลกระทบจากการปรับโครงสร้างดังกล่าว และวางแผนบริหารจัดการในกิจกรรมที่เกี่ยวเนื่องกันตลอดห่วงโซ่อุปทานได้ รวมถึงภาครัฐต้องมีการสร้างความเชื่อมั่นในความต่อเนื่องของนโยบายแก่ผู้ประกอบการโรงกลั่น ผู้ผลิตเชื้อเพลิงชีวภาพ ผู้ค้าน้ำมัน และเกษตรกร โดยเฉพาะในส่วนของการสร้างความยอมรับแก่ผู้ผลิตรถยนต์ในมาตรฐานการผลิตเชื้อเพลิงเหลวน้ำมันดีเซล B10

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย กระทรวงพลังงานควรเร่งประสานกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อผลักดันและส่งเสริมการใช้เชื้อเพลิงชีวภาพตามแผน AEDP 2018 โดยเฉพาะการปรับ E20 ให้เป็นน้ำมันฐานสำหรับกลุ่มเบนซิน เพื่อให้การขับเคลื่อนต่อเนื่อง เนื่องจากได้มีการดำเนินการปรับ B10 เป็นน้ำมันฐานสำหรับกลุ่มดีเซล รวมทั้งเร่งดำเนินการในส่วนของ Oil Plan เพื่อให้มีแนวทางดำเนินการที่ชัดเจนและสอดคล้องกับแผนบริหารจัดการพลังงานด้านอื่น ๆ

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 13

การส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานและการใช้พลังงานอย่างคุ้มค่าในกลุ่มอุตสาหกรรม

● **เป้าหมาย** ●

การเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้พลังงานภาคอุตสาหกรรม

● **ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565** ●

ลดค่าใช้จ่ายด้านพลังงาน และต้นทุนในการผลิตของผู้ประกอบการ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป จากข้อมูลในเดือนธันวาคม 2562 ประเทศไทยมีโรงงานอุตสาหกรรมทั่วประเทศประมาณ 138,000 โรงงาน มีการใช้พลังงานขั้นสุดท้ายสูงสุดเป็นลำดับที่ 2 รองจากภาคการขนส่ง ภาครัฐโดยความร่วมมือระหว่างกระทรวงพลังงานและกระทรวงอุตสาหกรรมจึงได้ร่วมกันจัดทำโครงการการเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้พลังงานของภาคอุตสาหกรรม ที่สำคัญเช่น โครงการเพิ่มประสิทธิภาพหม้อน้ำ (Smart Boilers) และโครงการเพิ่มประสิทธิภาพระบบไอน้ำสาหรับโรงไฟฟ้าชีวมวล เป็นต้น เพื่อให้มีการใช้พลังงานอย่างคุ้มค่าและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากภาคอุตสาหกรรม สำหรับการดำเนินการที่ผ่านมาการขับเคลื่อนเรื่องดังกล่าวได้มีการดำเนินการร่วมกันระหว่าง 2 กระทรวง ทำให้ผลการดำเนินงานเป็นที่น่าพอใจในระดับหนึ่ง โดยในปี 2561 มีโครงการที่ร่วมกันดำเนินการได้ 7 โครงการ มีผลประหยัดเกิดขึ้น 37.11 ktoe และปี 2562 มีการดำเนินโครงการ 5 โครงการ มีผลประหยัด 20.562 ktoe และขณะนี้อยู่ระหว่างดำเนินการอีก 5 โครงการ

การดำเนินการที่ผ่านมา กระทรวงพลังงานได้ร่วมกับกระทรวงอุตสาหกรรม สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดทำโครงการเพื่อขับเคลื่อนตามแผนการปฏิรูปฯ ที่สำคัญ อาทิ 1) การศึกษาแนวทางการบูรณาการระหว่างหน่วยงานเพื่อใช้กลไกการรับรองอุตสาหกรรมสีเขียว มีการดำเนินการเพื่อนำร่องการกำหนดหลักปฏิบัติให้สอดคล้องกับอุตสาหกรรมแต่ละประเภท และนำมากำหนดเป็นหลักปฏิบัติมาตรฐานที่อุตสาหกรรมแต่ละประเภทต้องดำเนินการในการขอรับรองอุตสาหกรรมสีเขียวแต่ละระดับ โดยมีจำนวนโรงงานที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 51 รายจาก 7 ประเภทอุตสาหกรรม 2) การพัฒนาประสิทธิภาพหม้อไอน้ำสำหรับโรงงานขนาดกลางและขนาดย่อม โดยมีโรงงานที่ผ่านเกณฑ์และถูกคัดเลือกทั้งสิ้น 32 โรงงาน และ 3) การเพิ่มประสิทธิภาพระบบไอน้ำสำหรับโรงไฟฟ้าชีวมวล โดยมีการคัดเลือกโรงไฟฟ้าชีวมวลขนาดเล็กมากจำนวน 10 โรงไฟฟ้า เข้าร่วมโครงการ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การขับเคลื่อนเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จของการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานและการใช้พลังงานอย่างคุ้มค่าในกลุ่มอุตสาหกรรม เพิ่มประสิทธิภาพในการใช้พลังงานภาคอุตสาหกรรม จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิด และถึงแม้ว่าที่ผ่านมาจะมีการบูรณาการการทำงานร่วมกันแล้ว แต่เนื่องจากเป็นการทำงานที่ต้องประสานระหว่างหน่วยงานและแต่ละหน่วยงานมีกฎหมายกฎระเบียบข้อบังคับเป็นของคนตนเอง นอกจากนั้น การทำงานแบบบูรณาการระหว่างหน่วยงานปัจจัยด้านข้อมูลของแต่ละหน่วยงานจึงเป็นเรื่องจำเป็นที่ต้องมีช่องทางในการแชร์ข้อมูลร่วมกัน เพื่อให้การขับเคลื่อนเป็นไปในทิศทางเดียวกันและไม่เกิดการซ้ำซ้อนในการดำเนินการ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย กระทรวงพลังงาน และกระทรวงอุตสาหกรรมควรร่วมกันกำหนดกรอบทิศทางในการวางแผนการทำงานตามภารกิจและขอบเขตของแต่ละหน่วยงานให้ชัดเจน รวมทั้งผลักดันให้มีการบูรณาการข้อมูลโดยการพัฒนาฐานข้อมูลให้มีความเชื่อมโยงและใช้งานร่วมกันได้ เพื่อให้ทั้ง 2 หน่วยงาน มีฐานข้อมูลชุดเดียวกันในการวางแผนดำเนินงาน รวมทั้งอาจพิจารณาความเป็นไปได้ในการเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยอื่นในอนาคตด้วย เพื่อให้การปฏิรูปประสบผลสำเร็จได้มากยิ่งขึ้น

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 14

การใช้ข้อบัญญัติเกณฑ์มาตรฐานอาคารด้านพลังงาน (Building Energy Code: BEC)

● **เป้าหมาย** ●

การใช้ข้อบัญญัติเกณฑ์มาตรฐานอาคารด้านพลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ

● **ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565** ●

มีการส่งเสริมใช้ข้อบัญญัติเกณฑ์มาตรฐานอาคารด้านพลังงาน (BEC) ภายในประเทศ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป การออกแบบอาคาร หรือการใช้วัสดุอาคาร หรืออุปกรณ์แสงสว่างและอำนวยความสะดวกในอาคารที่ผ่านมาไม่ได้มีเกณฑ์มาตรฐานอาคารด้านพลังงานทำให้ต้องมีค่าใช้จ่ายด้านพลังงานต่อพื้นที่และการบำรุงรักษาสูงและมีการสูญเสียพลังงานอย่างมาก ซึ่งส่งผลกระทบต่อภาพรวมด้านเศรษฐกิจและปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของประเทศ ทำให้ต้องการจัดทำเกณฑ์มาตรฐานอาคารด้านพลังงานเพื่อออกมาบังคับใช้ เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานในภาคอาคาร โดยปีที่ผ่านมากระทรวงพลังงานได้จัดทำร่างกฎกระทรวงกำหนดประเภท หรือขนาดของอาคาร และมาตรฐาน หลักเกณฑ์ และวิธีการในการออกแบบอาคารเพื่อการอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. .... เสนอต่อคณะรัฐมนตรีอนุมัติในหลักการแล้วแต่ต้องรอการตรวจพิจารณาจากสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาก่อนที่จะบังคับใช้ต่อไปได้ซึ่งภายหลังกฎกระทรวงฯ มีผลบังคับใช้แล้วหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมีการปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องและรองรับต่อการดำเนินการตามกฎกระทรวงต่อไป

การดำเนินการที่ผ่านมา กระทรวงพลังงานได้นำเสนอกฎกระทรวงกำหนดประเภท หรือขนาดของอาคาร และมาตรฐาน หลักเกณฑ์ และวิธีการในการออกแบบอาคารเพื่อการอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. .... ที่ผ่านการตรวจพิจารณาจากสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาต่อคณะรัฐมนตรี โดยคณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบกฎกระทรวงดังกล่าวเมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2563 และได้ประกาศกฎกระทรวงกำหนดประเภท หรือขนาดของอาคาร และมาตรฐาน หลักเกณฑ์ และวิธีการในการออกแบบอาคารเพื่อการอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. 2563 (Building Energy Code: BEC) ในราชกิจจานุเบกษาแล้วเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2563 โดยบทเฉพาะกาลระบุให้มีผลบังคับใช้ ดังนี้ 1) อาคารพื้นที่มากกว่า 10,000 ตร.ม. ดำเนินการทันที 2) อาคารพื้นที่ 5,000 - 10,000 ตร.ม. เริ่มอีก 1 ปี (หรือเริ่มวันที่ 12 พฤศจิกายน 2564) และ 3) อาคารพื้นที่ 2,000-5,000 ตร.ม. เริ่มอีก 2 ปี (หรือเริ่มวันที่ 12 พฤศจิกายน 2565) นอกจากนี้ได้มีการจัดทำแผน/โครงการเพื่อเตรียมความพร้อมในปี 2563 และรายงานผลการดำเนินงานผ่านระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ เช่น แผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมการติดฉลากแสดงระดับประสิทธิภาพพลังงานของอาคาร : อาคารเบอร์ 5 โครงการสนับสนุนการลงทุนเพื่อสร้างหรือปรับปรุงอาคารให้ดีกว่าเกณฑ์ BEC ด้วยมาตรการทางการเงิน โครงการศึกษาและสาธิตการยกระดับเกณฑ์อาคาร ECON สู่เกณฑ์อาคาร Zero building เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การประสานให้หน่วยงานต่าง ๆ ปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ หรือแนวปฏิบัติให้มีความสอดคล้องกัน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติในภายหลัง อาทิ การประสานงานร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อการนำกฎกระทรวงฯ มาเป็นส่วนประกอบของการพิจารณาอนุมัติรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และการประสานกับคณะกรรมการควบคุมอาคาร และกรมโยธาธิการและผังเมือง เพื่อขอความเห็นชอบให้นำกฎกระทรวงฯ มาบังคับใช้ด้วย นอกจากนี้ องค์ความรู้ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการ BEC ก็เป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จต่อการอนุรักษ์และประหยัดพลังงาน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย
กระทรวงพลังงานควรดำเนินการประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดเตรียมความพร้อมให้กับบุคลากร อาทิ ผู้ออกแบบ สถาปนิก และวิศวกร รวมทั้งบุคลากรท้องถิ่นทั่วประเทศให้มีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการตามกฎกระทรวงฯ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะกระทรวงมหาดไทยซึ่งมีกฎหมายที่ใช้บังคับเกี่ยวกับอาคารควรเร่งพิจารณาปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องและรองรับต่อการดำเนินการตามกฎกระทรวงดังกล่าว

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 15

การใช้มาตรการบริษัทจัดการพลังงาน (ESCO) สำหรับหน่วยงานภาครัฐ

● **เป้าหมาย** ●

แนวปฏิบัติและคู่มือด้านงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง และมาตรฐานสัญญาบริษัทจัดการพลังงาน (ESCO) สำหรับหน่วยงานราชการ

● **ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565** ●

หน่วยงานรัฐมีการจัดทำโครงการนำร่องในแต่ละกระทรวงอย่างน้อย 1 โครงการ สามารถลดการใช้พลังงานลงมากกว่าร้อยละ 10 สำหรับกลุ่มอาคารรัฐ เป้าหมายในระยะเบื้องต้น จำนวน 876 อาคาร คาดว่าช่วยประหยัดงบประมาณค่าใช้จ่ายพลังงาน ประมาณ 2,600 ล้านบาทต่อปี

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

คณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2556 กำหนดให้หน่วยงานภาครัฐมีมาตรการลดการใช้พลังงานเพื่อประหยัดงบประมาณในส่วนของค่าสาธารณูปโภค (เช่น ค่าไฟฟ้า เป็นต้น) และนำงบประมาณไปใช้ในการพัฒนาประเทศด้านอื่น ๆ เช่น การศึกษา การสาธารณสุข เป็นต้น รวมถึงกำหนดบทบาทให้หน่วยงานภาครัฐเป็นผู้นำด้านการประหยัดพลังงานให้แก่ภาคส่วนอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมายังไม่สามารถเห็นผลได้อย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากหน่วยงานภาครัฐส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจในแนวทางการบริหารจัดการและการใช้นวัตกรรมเพื่อประหยัดและอนุรักษ์พลังงาน โดยในปี 2562 มียอดรวมการใช้พลังงานของภาครัฐ ประมาณ 11,150 ล้านหน่วย (kWh) คิดเป็นงบประมาณรายจ่ายภาครัฐสูงถึงประมาณ 46,900 ล้านบาท จึงต้องมีการกำหนดแนวคิดในการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน โดยใช้มาตรการบริษัทจัดการพลังงาน (Energy Service Company : ESCO) มาใช้ในการบริหารจัดทำการ ซึ่งกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงานได้ร่วมกับสมาคมผู้ประกอบการบริษัทจัดการพลังงานได้มีการจัดเตรียมความพร้อมรองรับไว้บางแล้ว เช่น จัดกิจกรรม นำร่องโครงการส่งเสริมและพัฒนาการอนุรักษ์พลังงาน และจัดทำหลักเกณฑ์เงื่อนไขการคัดเลือกบริษัทจัดการพลังงาน เป็นต้น ทั้งนี้ มีปัจจัยสู่ความสำเร็จที่สำคัญ ได้แก่ การกำหนดแนวทางหลักเกณฑ์เงื่อนไขในการดำเนินการ การจัดทำแนวปฏิบัติและคู่มือด้านงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง และการจัดทำมาตรฐานสัญญา ESCO สำหรับหน่วยงานราชการ

การดำเนินการที่ผ่านมา ได้มีการแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อการมีส่วนรวมของประชาชนและหน่วยงานของรัฐ จัดทำระเบียบการใช้มาตรการ ESCO สำหรับหน่วยงานภาครัฐ จัดทำร่างสัญญาพลังงาน (Energy Performance Contact – EPC) และเอกสารประกอบสัญญา รวมทั้งประสานกับกรมบัญชีกลาง เพื่อเห็นชอบหลักเกณฑ์เงื่อนไข การตั้งงบประมาณของการใช้ ESCO ในหน่วยงานภาครัฐ นอกจากนั้น ในปี 2563 กระทรวงพลังงานและสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ได้ทดลองโครงการนำร่องเพื่อสำรวจอาคาร และจัดทำรายงานการตรวจวัดและวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของโครงการเพื่อการตัดสินใจลงทุน (Investment Grade Audit : IGA Report) และการตรวจวัดและพิสูจน์ผลประหยัดพลังงาน (Measurement and Verification : M&V)

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การขอตั้งงบประมาณค่าจัดการพลังงานในปี 2564 เพื่อทดลองการใช้ ESCO สำหรับหน่วยงานภาครัฐยังไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากระเบียบด้านงบประมาณไม่รองรับ เนื่องจากแนวคิด ESCO เป็นแนวคิดที่เปิดโอกาสให้เอกชนลงทุนติดตั้งพลังงานหมุนเวียนและอุปกรณ์ในการประหยัดพลังงานให้แก่หน่วยงานภาครัฐไปก่อน และให้บุคคลที่ 3 เข้ามาประเมินผลจากการประหยัดพลังงานได้จริงก่อนจ่ายเงินชดเชยการลงทุนจากส่วนต่างจากการประหยัดค่าไฟฟ้าให้กับเอกชนในภายหลังเป็นแนวคิดใหม่ที่ยังไม่มีแนวทางปฏิบัติในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างที่ชัดเจน รวมถึงอาจส่งผลกระทบต่อการผูกพันงบประมาณของหน่วยงานภาครัฐต่อเนื่องเกินกว่า 1 ปี หรืออาจมีการผูกพันงบประมาณไปถึงประมาณ 5 - 7 ปี นอกจากนี้การโอนค่าสาธารณูปโภคจากค่าไฟฟ้าไปเป็นค่าจัดการพลังงานที่หน่วยงานต้องนำมาจ่ายคืนให้กับบริษัท ESCO ต้องสอดคล้องตามระเบียบว่าด้วยการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการบริหารงานของส่วนราชการ พ.ศ. 2553 ด้วย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย กระทรวงพลังงานควรจัดเตรียมข้อมูล เพื่อเข้าหารือกับกรมบัญชีกลาง และสำนักงบประมาณในการหาแนวทางแก้ไขปัญหาในการดำเนินการเรื่องดังกล่าว โดยเฉพาะในประเด็นเรื่องการจัดตั้งงบประมาณของหน่วยงานภาครัฐ และการจัดซื้อจัดจ้าง และหากไม่สามารถหาข้อยุติหรือตัดสินใจในระดับหน่วยงานได้อาจพิจารณานำเสนอคณะรัฐมนตรีเป็นผู้ชี้ขาดในการดำเนินการต่อไป

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 16

การส่งเสริมยานยนต์ไฟฟ้าในประเทศไทย

● **เป้าหมาย** ●

มาตรการสนับสนุนการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าในประเทศ

● **ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565** ●

การส่งเสริมอุตสาหกรรมและชิ้นส่วนยานยนต์ไฟฟ้าให้เกิดการขับเคลื่อนภายในประเทศ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป อุตสาหกรรมยานยนต์ของโลกกำลังเข้าสู่ช่วงการเปลี่ยนถ่ายเทคโนโลยีและโครงสร้างการผลิตจากเครื่องยนต์สันดาปภายใน เป็นยานยนต์ที่ขับเคลื่อนด้วย “มอเตอร์ไฟฟ้า” การขับเคลื่อนอัตโนมัติ (Autonomous) การเชื่อมต่อ (connectivity) และระบบดิจิทัล (digitization) ประเทศไทยคงหลีกเลี่ยงไม่พ้นต่อกระแสทิศทางดังกล่าว ดังนั้นจึงต้องมีการเตรียมความพร้อมและรักษาศักยภาพการเป็นฐานการผลิตยานยนต์และชิ้นส่วนที่สำคัญ พร้อมทั้งสร้างความชัดเจนต่อทิศทางการพัฒนายานยนต์ไฟฟ้าที่ครอบคลุมตั้งแต่การผลิต การใช้ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน รวมถึงการปรับปรุงกฎหมายและมาตรฐานยานยนต์ไฟฟ้าและชิ้นส่วนอย่างครบวงจร โดยในปี 2560 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบมาตรการสนับสนุนการผลิตรถยนต์ที่ขับเคลื่อนด้วยพลังงานไฟฟ้าในประเทศไทยให้เกิดผลเป็นรูปธรรม และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการขับเคลื่อนการพัฒนาอุตสาหกรรมตามมาตรการและแผนงานที่กำหนดไว้

การดำเนินการที่ผ่านมา รัฐบาลได้มีมาตรการสนับสนุนการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าในประเทศ เช่น การส่งเสริมการลงทุนยานยนต์ที่ขับเคลื่อนด้วยมอเตอร์ไฟฟ้า การสร้างอุปสงค์ การจัดทำมาตรฐานของยานยนต์นั่งไฟฟ้า การสร้างความตระหนักให้กับประชาชนและผู้บริโภค และการศึกษาโครงสร้างอัตราค่าไฟฟ้าและการจัดการที่เหมาะสมสำหรับสถานที่อัดประจุไฟฟ้าของยานยนต์ไฟฟ้า เป็นต้น ในปี 2563 รัฐบาลได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายยานยนต์ไฟฟ้า โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมเป็นฝ่ายเลขานุการ เพื่อศึกษากำหนดทิศทางการพัฒนายานยนต์ไฟฟ้า จัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมยานยนต์ไฟฟ้า การบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการติดตามประเมินผล นอกจากนั้นกระทรวงอุตสาหกรรมได้กำหนดนโยบายส่งเสริมการลงทุนโดยตั้งเป้าหมายให้ประเทศไทยมียอดขายยานยนต์ไฟฟ้าทุกประเภทรวมกันในสัดส่วนร้อยละ 30 ของยอดขายรวมทั้งหมด (ประมาณ 750,000 คัน) ภายในปี 2573 (10 ปีข้างหน้า) ในด้านการส่งเสริมปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ มีหน่วยงานรายงานผลการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องผ่านระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ เช่น แผนงาน Grid Modernization ของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค โครงการค่าใช้จ่ายในการพัฒนามาตรฐานยานยนต์ไฟฟ้า ของสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม และการพัฒนาต้นแบบยานยนต์ไฟฟ้าส่วนบุคคลสำหรับผู้สูงอายุ GREMOTECH 1.0 ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ความเชื่อมั่นในด้านโครงสร้างพื้นฐานที่จะรองรับ การดูแลรักษา/การซ่อมบำรุง และราคายานยนต์ไฟฟ้าเป็นประเด็นที่ภาคส่วนต่างๆ ยังไม่มั่นใจ เนื่องจากการดำเนินนโยบายส่งเสริมยานยนต์ไฟฟ้าของภาครัฐยังคงมีข้อจำกัดในการขับเคลื่อนหลายประการ อาทิ ความพร้อมของสถานีชาร์จรถไฟฟ้าสาธารณะเพื่อรองรับความต้องการใช้งานของยานยนต์ไฟฟ้า รวมถึงระยะเวลาชาร์จไฟที่ยังใช้เวลานาน การขาดมาตรฐานราคาค่าบริการการชาร์จไฟฟ้า ราคาการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าภายในประเทศที่สูงกว่าราคานำเข้า และเงื่อนไขทางกฎหมายที่ไม่อนุญาตให้บุคคลหรือเอกชนสามารถขายไฟฟ้าได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย กระทรวงพลังงานควรเร่งจัดทำกรอบนโยบายด้านยานยนต์ไฟฟ้า โดยคำนึงถึงประเด็นต่างๆ ที่ยังเป็นปัญหาที่ทำให้ภาคส่วนที่เกี่ยวยังไม่มั่นใจในการร่วมมือในการขับเคลื่อน และหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ได้ข้อยุติโดยเร็ว เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการผลักดันเรื่องดังกล่าวให้เห็นผลเป็นรูปธรรมตามเป้าหมายของแผนปฏิรูปได้ต่อไป

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 17

การส่งเสริมเทคโนโลยีระบบการกักเก็บพลังงาน

● **เป้าหมาย** ●

ความสามารถในการพัฒนาเทคโนโลยีทางด้านระบบกักเก็บพลังงานสูงขึ้น

● **ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565** ●

การพัฒนาอุตสาหกรรมเทคโนโลยีระบบการกักเก็บพลังงานเพื่อให้เกิดการนำมาใช้ประโยชน์ในโครงข่ายพลังงานและอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้า

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ในช่วงที่ผ่านมาเทคโนโลยีทางด้านระบบกักเก็บพลังงานมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ทำให้มีความสามารถในการเก็บประจุไฟฟ้าสูงขึ้นและมีต้นทุนลดลงอย่างมีนัยสำคัญ เกิดการนำมาใช้ประโยชน์ในโครงข่ายและระบบพลังงาน อาทิ ช่วยลดความผันผวนของพลังงานทดแทนและการจ่ายไฟฟ้าจากพลังงานทดแทนมีความเสถียร (Smoothing) เป็นแหล่งกักเก็บพลังงานในช่วงความต้องการไฟฟ้าต่ำและจ่ายไฟฟ้าในช่วงความต้องการไฟฟ้าสูง (Energy Shifting) ช่วยควบคุมและรักษาความถี่ของไฟฟ้าให้อยู่ในเกณฑ์ (Frequency Regulation) และช่วยจัดการความหนาแน่นของระบบส่ง (Congestion Management) หรือบริหารจัดการสายส่งให้สามารถนำไฟฟ้าจากพลังงานหมุนเวียนไปใช้ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังมีส่วนช่วยสนับสนุนอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง อาทิ อุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้า ซึ่งเป็นหนึ่งของแผนปฏิรูปด้วย โดยแผนการปฏิรูปประเทศด้านพลังงานกำหนดกิจกรรมที่สำคัญ ได้แก่ 1) จัดตั้งคณะกรรมการระดับชาติเพื่อบูรณาการทำงานศึกษาโอกาสและความเป็นไปได้ในการส่งเสริมการอุตสาหกรรมการผลิตระบบกักเก็บพลังงานและจัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมอุตสาหกรรมระบบกักเก็บพลังงานประเภทแบตเตอรี่ 2) ปรับปรุงการวางแผนด้านพลังงาน ได้แก่ แผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าของประเทศไทย (PDP) แผนอนุรักษ์พลังงาน (EEP) ให้มีการนำระบบกักเก็บพลังงานประเภทแบตเตอรี่มาใช้ในระบบโครงข่ายไฟฟ้าของประเทศ และ 3) ดำเนินการแผนปฏิบัติการส่งเสริมอุตสาหกรรมระบบกักเก็บพลังงานประเภทแบตเตอรี่

การดำเนินการที่ผ่านมา ได้มีแต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมเทคโนโลยีระบบการกักเก็บพลังงาน เมื่อวันที่ 31 มกราคม 2563 โดยมีรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน และผู้อำนวยการสำนักงานนโยบายและแผนพลังงานเป็นกรรมการและเลขานุการ เพื่อกำหนดเป้าหมายการพัฒนา และจัดทำแผนปฏิบัติการการส่งเสริมอุตสาหกรรมระบบกักเก็บพลังงานครอบคลุมเรื่องการกำหนดมาตรการส่งเสริมการผลิตและการใช้ระบบกักเก็บพลังงาน การกำหนดมาตรฐานและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนจัดทำแผนปรับปรุงระบบส่งและระบบจำหน่ายให้มีความทันสมัยรองรับเทคโนโลยีระบบไฟฟ้าในอนาคต และพัฒนาระบบโครงข่ายไฟฟ้าเดิมให้มีประสิทธิภาพการใช้งานให้ดีขึ้น รวมทั้งการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.)

ได้มีการศึกษาและเริ่มนำระบบกักเก็บพลังงานโดยแบตเตอรี่มาใช้ในระบบไฟฟ้าเพื่อส่งเสริมการใช้พลังงานหมุนเวียนและเสริมสร้างความมั่นคงของระบบ และร่วมกับกรมโรงงานอุตสาหกรรม (กรอ.) ลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ “โครงการศึกษาการบริหารจัดการซากแผงเซลล์แสงอาทิตย์และแบตเตอรี่ในประเทศไทย” ร่วมกัน นอกจากนี้ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) มีการตั้งศูนย์เทคโนโลยีพลังงานแห่งชาติ (National Energy Technology Center: ENTEC) เพื่อให้เป็นหน่วยงานหลักในการสร้างความเป็นเลิศในการเป็นผู้นำด้านเทคโนโลยีพลังงานของประเทศโดยเป็นศูนย์กลางเครือข่ายความร่วมมือในการวิจัยและพัฒนาด้านระบบกักเก็บพลังงานของประเทศ และสำนักงานนโยบายและแผนพลังงานร่วมกับ 3 การไฟฟ้า จัดทำแผนปรับปรุงระบบส่งและระบบจำหน่ายให้มีความทันสมัยรองรับเทคโนโลยีระบบไฟฟ้าในอนาคต (Grid Modernization of Transmission and Distribution) เพื่อเป็นการพัฒนาระบบโครงข่ายไฟฟ้าเดิมให้มีประสิทธิภาพการใช้งานให้ดีขึ้น มีการนำเอาระบบกักเก็บพลังงานไปใช้ในการปรับเปลี่ยนระบบการบริหารจัดการพลังงานของประเทศ และใช้ในอุตสาหกรรมอื่น ๆ อย่างกว้างขวาง

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ปัจจุบันการพัฒนาเทคโนโลยีระบบการกักเก็บพลังงานขั้นสูงอยู่ในวงจำกัดเฉพาะผู้ผลิตและผู้ประกอบการต่างประเทศ และโอกาสการเข้าสู่ตลาดโลกของผู้ประกอบการไทยเป็นไปได้ยาก เนื่องจากผลิตภัณฑ์ที่ใช้แบตเตอรี่จะเลือกผู้ผลิตที่มีสัญญาผูกพันตั้งแต่ระดับวิจัยและพัฒนาร่วมกับเจ้าของผลิตภัณฑ์ การส่งเสริมอุตสาหกรรมระบบการกักเก็บพลังงานในประเทศไทยยังคงมีข้อจำกัดด้านองค์ความรู้และการพึ่งพาวัตถุดิบจากต่างประเทศ โดยการผลิตและการใช้อุปกรณ์กักเก็บพลังงานขึ้นอยู่กับการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้าและการนำมาใช้กับโครงข่ายหรือระบบพลังงาน ซึ่งนโยบายการรับซื้อไฟฟ้าส่วนใหญ่ของไทยเป็นสัญญาแบบไม่เสถียร รวมทั้งปัจจุบันยังไม่มีการกำหนดแผนงาน มาตรการส่งเสริมการผลิตและการใช้ระบบกักเก็บพลังงานระดับชาติอย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย สำนักงานนโยบายและแผนพลังงานควรร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งรัดจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมการผลิตและการใช้ระบบกักเก็บพลังงาน รวมทั้งปรับปรุงกฎหมายและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง เสนอต่อคณะกรรมการส่งเสริมเทคโนโลยีระบบการกักเก็บพลังงานแห่งชาติ เพื่อรองรับการวางแผนด้านพลังงานให้มีการนำ ESS มาใช้ในระบบโครงข่ายไฟฟ้าอย่างเป็นรูปธรรม มีการปรับปรุงแผนด้านพลังงานอาทิ แผนพัฒนากำลังการผลิตไฟฟ้า แผนอนุรักษ์พลังงาน เพื่อสนับสนุนการนำระบบกักเก็บพลังงานประเภทแบตเตอรี่มาใช้ในระบบโครงข่ายพลังงาน มีการกำหนดแผนที่นำทางเทคโนโลยี (Technology Road Mapping) การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีระดับประเทศ การวางแผนพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในเทคโนโลยีและระบบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น Battery Management System เพื่อพัฒนาและต่อยอดให้เกิดอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องในอนาคต นอกจากนี้ ควรส่งเสริมการลงทุนระหว่างรัฐกับเอกชนและเอกชนกับเอกชนในต่างประเทศเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และสนับสนุนการลงทุนในแหล่งแร่ลิเทียมที่สำคัญที่จะสร้างความมั่นคงของแหล่งวัตถุดิบให้ผู้ประกอบการไทยในอนาคต

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน
ความมั่นคง

ยุทธศาสตร์ชาติด้าน
การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ

"การปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ
มีความรวดเร็ว เด็ดขาด และเป็นธรรม
ปลูกฝังจิตสำนึกของคนในชาติ
ให้มีคุณธรรม จริยธรรม
ยึดหลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติหน้าที่
และการดำเนินชีวิต"

ประเทศไทยกำลังเผชิญกับปัญหาการทุจริตคอร์รัปชั่นในวงกว้าง ทำให้ประเทศต้องสูญเสียงบประมาณไปเป็นจำนวนมาก และส่งผลให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมที่สูงขึ้น งบประมาณของรัฐบาลที่สามารถนำไปพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ กลับถูกเบียดบังและเบียดเบียนจากการทุจริตและประพฤติมิชอบ โดยมีรากเหง้าของปัญหาจากคนและเจ้าหน้าที่ของรัฐ แม้จะมีกฎระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ แต่ยังขาดการบังคับใช้อย่างจริงจัง อีกทั้งการทุจริตได้มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม จากเดิมที่เน้นการทุจริตทางตรงเปลี่ยนรูปแบบมาสู่การทุจริตเชิงนโยบาย การใช้อำนาจเอื้อประโยชน์ การทำลายกลไกการตรวจสอบ เป็นต้น ส่งผลให้การปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบอ่อนแอ และขาดประสิทธิภาพ

การปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบได้มีการดำเนินการในหลายรูปแบบผ่านกลไกต่าง ๆ แต่ปัญหาการทุจริต กลับเพิ่มขึ้นและแพร่ขยายเป็นวงกว้าง ส่งผลให้เกิดข้อวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานของหน่วยงานปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบด้านต่าง ๆ ในประเด็นที่ไม่สามารถนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษได้ หรือสืบสวนไม่ถึงต้นตอของผู้กระทำผิดอย่างแท้จริง สะท้อนให้เห็นถึงการขาดความเชื่อมั่นของประชาชนในระบบติดตามตรวจสอบ และลงโทษ ของการปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบของประเทศไทย ส่งผลให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับนี้ได้ให้ความสำคัญกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างมากและได้กำหนดไว้ในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหลายส่วน ดังนี้ **หมวดที่ 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย** มาตรา 41 กำหนดให้บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ (1) ได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานของรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ (2) เสนอเรื่องราวร้องทุกข์ต่อหน่วยงานของรัฐและได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว และ (3) ฟ้องหน่วยงานของรัฐให้รับผิดเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำของข้าราชการพนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ **หมวดที่ 4 หน้าที่ของปวงชนชาวไทย** มาตรา 50 (10) กำหนดให้บุคคลมีหน้าที่ไม่ร่วมมือหรือสนับสนุนการทุจริตและประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ **หมวดที่ 5 หน้าที่ของรัฐ** มาตรา 59 กำหนดให้รัฐต้องเปิดเผยข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานของรัฐที่มิใช่ข้อมูลเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐหรือเป็นความลับของทางราชการตามที่กฎหมายบัญญัติ และต้องจัดให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารดังกล่าวได้โดยสะดวก มาตรา 63 กำหนดให้รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนถึงอันตรายที่เกิดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน และจัดให้มีมาตรการและกลไกที่มีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันและขจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบดังกล่าวอย่างเข้มงวด รวมทั้งกลไกในการส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกันเพื่อมีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้ความรู้ ต่อต้าน หรือชี้เบาะแส โดยได้รับความคุ้มครองจากรัฐตามกฎหมายบัญญัติ **หมวดที่ 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ** มาตรา 76 กำหนดให้รัฐพึงพัฒนาระบบการบริหารราชการแผ่นดินทั้งราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และงานของรัฐอย่างอื่น ให้เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยหน่วยงานของรัฐต้องร่วมมือและช่วยเหลือกันในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดิน การจัดทำบริการสาธารณะและการใช้จ่ายเงินงบประมาณมีประสิทธิภาพสูงสุดเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน รวมตลอดทั้งพัฒนาเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีทัศนคติเป็นผู้ให้บริการประชาชนให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว ไม่เลือกปฏิบัติและปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ มาตรา 78 กำหนดให้รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ

การจัดทำบริการสาธารณะทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมตลอดทั้งการตัดสินใจทางการเมืองและการอื่นใด ที่อาจมีผลกระทบต่อประชาชนหรือชุมชน ด้วยเหตุนี้ ตามพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2560 และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2560 ได้แต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ และจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ซึ่งมี 6 เรื่องประเด็นปฏิรูป และวัตถุประสงค์รวม ประกอบด้วย

1) ด้านการป้องกันและเฝ้าระวัง ให้มีการส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการทุจริตประพฤติมิชอบ รวมทั้งให้มีกฎหมายในการส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกันเป็นพลังในการต่อต้านการทุจริตประพฤติมิชอบ และชี้เบาะแสเมื่อพบเห็นการกระทำความผิด โดยรัฐมีมาตรการสนับสนุนและคุ้มครองผู้ชี้เบาะแสด้วย

2) ด้านการป้องปราม (1) ให้มีมาตรการควบคุม กำกับ ติดตาม การบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน โดยเฉพาะการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อตรง สุจริตของบุคลากร ใช้ดุลยพินิจโดยสุจริตภายใต้กรอบธรรมาภิบาลและการกำกับกิจการที่ดีอย่างแท้จริง

3) ด้านการป้องปราม (2) ให้มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารภาครัฐให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและตรวจสอบได้ และสนับสนุนแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนในการต่อต้านการทุจริตเพื่อขจัดปัญหาการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับการติดต่อกับหน่วยงานภาครัฐ

4) ด้านการปราบปราม (1) ยกระดับการบังคับใช้มาตรการทางวินัย มาตรการทางปกครอง หรือมาตรการทางกฎหมายต่อเจ้าพนักงานของรัฐที่ถูกกล่าวหาว่าประพฤติมิชอบหรือกระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างเคร่งครัด

5) ด้านการปราบปราม (2) ปรับปรุงประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายในกระบวนการยุติธรรมทุกขั้นตอน (ไต่สวน ชี้มูล ฟ้องศาล พิพากษา) ทั้งแพ่งและอาญาให้รวดเร็ว รุนแรง เด็ดขาด เป็นธรรม เสมอภาค โดยเฉพาะมีการจัดทำและบูรณาการฐานข้อมูลคดีทุจริต ตลอดจนเร่งรัดการติดตามนำทรัพย์สินที่เกิดจากการกระทำผิดทั้งในประเทศและต่างประเทศให้ตกเป็นของแผ่นดิน และในกรณีที่ยังไม่มีกฎหมายที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลก็ให้เร่งบัญญัติเพิ่มเติม

6) ด้านการบริหารจัดการ ให้มีกลไกที่เหมาะสมในการประสานงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ ในระดับนโยบาย ยุทธศาสตร์ และการขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์เพื่อให้ประเทศไทยปลอดทุจริต โดยในแผนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ

ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา หน่วยงานของรัฐ องค์กรอิสระ และมูลนิธิที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการกิจกรรมสำคัญตามแผน ปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ประกอบด้วย การดำเนินการฝึกอบรมเจ้าพนักงานของรัฐและพัฒนาศักยภาพแกนนำเครือข่ายภาคประชาสังคมในการป้องกันเฝ้าระวัง และแจ้งเบาะแสการทุจริต การกำหนดให้มีการแสดงฐานะทางการเงินของเจ้าพนักงานของรัฐเปิดเผยตรวจสอบได้ โดยยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อหัวหน้าส่วนราชการรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐที่ตนสังกัดหรือปฏิบัติงานอยู่ การกำหนดให้มีมาตรการและกลไกในฝ่ายบริหารเพื่อส่งเสริมการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐ การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในหน่วยงาน การส่งเสริมให้ภาคธุรกิจเอกชนเป็นแนวร่วมปฏิบัติภาคเอกชนต้านทุจริต (CAC) และมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการปฏิบัติงานภาครัฐ และสนับสนุนภาคเอกชนในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ รณรงค์ในการป้องกันการทุจริต รวมทั้งการใช้จ่ายในการจัดให้มีมาตรการคุ้มครองผู้ชี้เบาะแส เงินรางวัล ตลอดจนใช้ในการคุ้มครองการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐตามที่กฎหมายกำหนด การกำหนดให้รัฐสามารถควบคุมการเคลื่อนย้ายเงินบาททั่วโลกได้อย่างมีประสิทธิผล โปร่งใส ตรวจสอบได้ การกำหนดกฎหมายเกี่ยวกับความผิดจากการกระทำโดยเจตนาของเจ้าพนักงานของรัฐที่ทุจริตต่อหน้าที่ การใช้อำนาจโดยมิชอบ และการร่ำรวยผิดปกติที่ชัดเจน เพื่อความรวดเร็วในการไต่สวนและเป็นไปตามมาตรฐานสากล (อนุวัติการตาม UNCAC 2003) การออกแบบกระบวนการบริหารคดีใหม่ให้มีขั้นตอนเท่าที่จำเป็นเพื่อให้การบริหารจัดการคดีในแต่ละพื้นที่มีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น การจัดตั้งศูนย์อำนวยการต่อต้านการทุจริตแห่งชาติ (ศอตช.) การจัดให้มีคณะทำงานประสานงานคดีในสำนักงาน ป.ป.ช. เพื่อบูรณาการการบังคับใช้กฎหมายในคดีที่มีความซ้ำซ้อนในข้อกฎหมาย และเสนอแนะการปรับปรุงกลไกการทำงานและกฎหมายให้การทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การกำหนดกลไกการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างสำนักงาน ป.ป.ช. กับหน่วยงานของรัฐในกระบวนการยุติธรรมหลายหน่วยงาน ผ่านพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561

ประเด็นท้าทายและข้อเสนอแนะ

(1) การพัฒนาศักยภาพเครือข่ายภาคประชาสังคมในการต่อต้านการทุจริต เพื่อให้ภาคประชาชนมีความเข้มแข็ง มีประสิทธิภาพ เพื่อเฝ้าระวังการทุจริตในพื้นที่ จะต้องสามารถปฏิบัติการได้อย่างจริงจังให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ทั่วประเทศ พร้อมทั้งการผลักดันให้มีกฎหมายรองรับการรวมตัวของประชาชนเพื่อต่อต้านการทุจริตประพฤติมิชอบ และกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครอง ช่วยเหลือพยาน

(2) การเปิดเผยข้อมูลภาครัฐเพื่อส่งเสริมความโปร่งใส เพื่อให้อำนาจภาคประชาชนในการต่อต้านการทุจริต และเน้นให้ภาครัฐนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการทำงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อเปิดเผยข้อมูลในรูปแบบดิจิทัลแพลตฟอร์มที่เอื้อต่อการสืบค้นและใช้ประโยชน์ในการกำหนดกลไกป้องกัน และตรวจสอบอย่างเข้มงวดเพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบในหน่วยงานของรัฐอย่างมีประสิทธิภาพ

(3) การบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง กฎระเบียบและนโยบายเพื่อสนับสนุนมาตรการในการปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบให้เป็นแนวทางปฏิบัติเชิงรุกเพื่อต่อต้านการทุจริตได้อย่างแท้จริง

(4) การเพิ่มประสิทธิภาพของหน่วยงานผู้รับผิดชอบในการปราบปรามการทุจริต โดยสนับสนุนให้มีหน่วยงานรับผิดชอบการอนุวัติการและดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายและข้อตกลงระหว่างประเทศ เช่น อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003

สรุปการดำเนินงานของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1 การป้องกันและเฝ้าระวัง (1101)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1 อยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมา การดำเนินโครงการในประเด็นการปฏิรูปการป้องกันและเฝ้าระวังของภาครัฐ ซึ่งรายงานผ่านระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (eMENSCR) จำนวน 413 โครงการที่ผ่านการอนุมัติ เป็นการดำเนินการสร้างการรับรู้และจิตสำนึกของประชาชนในการต่อต้านการทุจริตประพฤติมิชอบผ่านการอบรมเครือข่ายเฝ้าระวังและแจ้งเบาะแสการทุจริต การปลูกฝังวิธีคิด แยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวม และมุ่งพัฒนาศักยภาพเครือข่ายภาคประชาสังคมในการต่อต้านการทุจริตให้มีความเข้มแข็งมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการออกระเบียบคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่าด้วยการคุ้มครองช่วยเหลือพยาน พ.ศ. 2562 เพื่อให้การคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสรวมถึงเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2 ด้านการป้องปราม (1) (1102)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2 ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมาได้เร่งดำเนินการกำหนดให้มีการแสดงฐานะทางการเงินของเจ้าพนักงานของรัฐเปิดเผย ตรวจสอบได้ โดยยื่นบัญชีทรัพย์สิน และหนี้สินต่อหัวหน้าส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐและมีการขับเคลื่อนการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2551 เพื่อกำหนดให้มีมาตรการและกลไกในฝ่ายบริหารเพื่อส่งเสริมการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐ

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3 ด้านการป้องปราม (2) (1103)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3 ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมาได้ดำเนินการส่งเสริมให้ภาคธุรกิจเอกชนเป็นแนวร่วมปฏิบัติภาคเอกชนต้านทุจริต (CAC) และมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการปฏิบัติงานภาครัฐ นอกจากนั้นได้ดำเนินการออกกฎหมายเพื่อให้ภาครัฐสามารถควบคุมการเคลื่อนย้ายเงินบาททั่วโลกได้อย่างมีประสิทธิผล โปร่งใส ตรวจสอบได้ โดยดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินเพื่อการกำหนดมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการส่งหรือการนำเงินตรา เงินตราต่างประเทศ และตราสารเปลี่ยนมือออกไปนอกหรือเข้ามาในประเทศ รวมทั้งกำหนดให้เงินตรา เงินตราต่างประเทศ และตราสารเปลี่ยนมือ เป็นของตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4 การปราบปราม (1) (1104)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4 อยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมาได้ดำเนินการมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และการดำเนินคดีแก่เจ้าหน้าที่ผู้กระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบในด้านต่าง ๆ เพื่อปราบปรามการทุจริต และประพฤติมิชอบในภาครัฐ และได้มีการกำหนดกฎหมายเกี่ยวกับความผิดจากการกระทำโดยเจตนาของเจ้าพนักงานของรัฐที่ทุจริตต่อหน้าที่ การใช้อำนาจโดยมิชอบ และการร่ำรวยผิดปกติที่ชัดเจน เพื่อความรวดเร็วในการไต่สวนและเป็นไปตามมาตรฐานสากล รวมทั้งยกระดับการบังคับใช้มาตรการทางวินัย มาตรการทางปกครองหรือมาตรการทางกฎหมายต่อเจ้าพนักงานของรัฐที่ถูกกล่าวหาว่าประพฤติมิชอบหรือกระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างเคร่งครัด ทั้งการเฝ้าระวังติดตามพฤติกรรมทุจริตของหัวหน้าส่วนราชการ การกวดขันวินัยให้มีประสิทธิผลในทางปฏิบัติ ด้วยความรวดเร็ว เด็ดขาดและเป็นธรรม

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5 การปราบปราม (2) (1105)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5 อยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมาได้ดำเนินการผลักดันการมีส่วนร่วมภาคประชาชนในการเฝ้าระวังและแจ้งเบาะแสเมื่อพบเห็นการกระทำการทุจริต การคุ้มครองพยานและแจ้งเบาะแส มีระบบค่าตอบแทนและชดเชยค่าใช้จ่ายให้กับผู้แจ้งเบาะแส รวมทั้งมีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย และข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของกระบวนการและกลไกที่เกี่ยวข้องในการปราบปรามการทุจริต

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 6 การบริหารจัดการ (1106)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 6 อยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมา การดำเนินงานที่ผ่านมาได้มีการจัดตั้งศูนย์อำนวยการต่อต้านการทุจริตแห่งชาติ (ศอตช.) เพื่อมุ่งเน้นให้ทุกภาคส่วนร่วมกันบูรณาการแก้ไขปัญหาทุจริตให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างยั่งยืน เป็นกลไกตรวจสอบกลั่นกรองรายงานผลการดำเนินการตรวจสอบของส่วนราชการกรณีที่เกี่ยวเนื่องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และมีการจัดตั้งคณะทำงานประสานงานคดีในสำนักงาน ป.ป.ช. เพื่อบูรณาการการบังคับใช้กฎหมายในคดีที่มีความซ้ำซ้อนในข้อกฎหมาย และเสนอแนะการปรับปรุงกลไกการทำงานและกฎหมายให้การทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1
การป้องกันและเฝ้าระวัง

● เป้าหมาย ●

มีการส่งเสริมสนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการทุจริตประพฤติมิชอบ รวมทั้งให้มีกฎหมายในการส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกันเป็นพลังในการต่อต้านการทุจริตประพฤติมิชอบและชี้เบาะแสเมื่อพบเห็นการกระทำความผิดโดยรัฐมีมาตรการสนับสนุนและคุ้มครองผู้ชี้เบาะแสด้วย

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

การมีเครือข่ายต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ภาคประชาชนและระบบการเฝ้าระวังการทุจริต (Watch Dog) ที่มีประสิทธิผลในทุกจังหวัด และมีกฎหมายส่งเสริมการต่อต้านการทุจริตประพฤติมิชอบภาคประชาชน

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ภาครัฐได้ดำเนินการให้ความรู้ และสร้างความเข้าใจแก่ประชาชนถึงอันตรายที่เกิดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน มีการส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนรวมตัวกันเพื่อมีส่วนร่วมในการรณรงค์และให้ความรู้ เพื่อต่อต้านหรือชี้เบาะแสเกี่ยวกับการทุจริต ซึ่งที่ผ่านมาการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในประเด็นการปฏิรูปการป้องกันและเฝ้าระวัง ประเด็นท้าทายที่สำคัญจากปี 2562 ที่ควรเร่งผลักดันมากยิ่งขึ้นในปี 2563 คือ การสร้างคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ประชาชนทุกช่วงวัย โดยเริ่มจากสถาบันครอบครัว โรงเรียน และประชาชนทั่วไป เพื่อให้ตระหนักรู้และพึงรังเกียจถึงโทษภัยของการทุจริตคอร์รัปชัน และเร่งผลักดันการมีส่วนร่วมของประชาชนในการร่วมป้องกัน เฝ้าระวัง ในการสอดส่องและแจ้งเบาะแสการทุจริตและประพฤติมิชอบแก่หน่วยงานที่รับผิดชอบเพื่อดำเนินการปราบปรามอย่างรวดเร็ว เด็ดขาด และเป็นธรรม อย่างไรก็ตาม สถานการณ์การคอร์รัปชันในประเทศไทยจากผลการประเมินขององค์กรโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International: TI) ในปี 2562 ปรากฏว่า ประเทศไทยมีดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perception Index: CPI) อยู่ที่ 36 คะแนน เท่ากับปี 2561 อันดับปรับตัวลดลงจากอันดับที่ 99 เป็นอันดับที่ 101 และในกลุ่มประเทศอาเซียนได้อันดับที่ 6 จากอันดับที่ 5 ในปี 2561 ทั้งนี้ ในการยกระดับคะแนน CPI จะต้องดำเนินการจากทุกภาคส่วนและการตื่นรู้ต่อการทุจริตคอรัปชันจากภาคประชาชน ประกอบกับประเทศไทยยังขาดบุคลากรที่จะมาช่วยสร้างความรู้และความเข้าใจแก่ภาคประชาชนในการมีส่วนร่วมต่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยมีจุดเน้นการปฏิรูปผ่านการป้องกัน และเฝ้าระวังในระยะเวลา 5 ปี คือ ผลักดันให้มีกฎหมายรองรับการรวมตัวของประชาชนเพื่อต่อต้านการทุจริตประพฤติมิชอบ

การดำเนินงานที่ผ่านมา การดำเนินโครงการในประเด็นการปฏิรูปการป้องกันและเฝ้าระวังของภาครัฐ ซึ่งรายงานผ่านระบบการติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (eMENSCR) จำนวน 413 โครงการที่ผ่านการอนุมัติ ซึ่งเป็นการดำเนินการสร้างการรับรู้และจิตสำนึกของประชาชนในการต่อต้านการทุจริตประพฤติมิชอบผ่าน**การอบรมเครือข่ายเฝ้าระวังและแจ้งเบาะแสการทุจริต** การปลูกฝังวิธีคิดแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวม การขยายผลผ่าน**การสร้างวิทยากรตัวคูณ**ให้ครอบคลุมทั่วประเทศเพื่อสร้างให้ประชาชนมีค่านิยมร่วมต้านการทุจริต มีจิตสาธารณะ สามารถแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวม โดยมีสำนักงาน ป.ป.ช. เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบหลัก รวมทั้งการส่งเสริม สนับสนุนและให้องค์ความรู้แก่ประชาชนเพื่อมุ่ง**พัฒนาศักยภาพเครือข่ายภาคประชาสังคมในการต่อต้านการทุจริต**ให้มีความเข้มแข็งมีประสิทธิภาพ โดยมีสำนักงาน ป.ป.ท. เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบหลัก นอกจากนี้ การดำเนิน**การออกระเบียบคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่าด้วยการคุ้มครองช่วยเหลือพยาน พ.ศ. 2562** เพื่อให้การคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสหรือข้อมูลใดเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. รวมถึงคู่สมรส บุพการี ผู้สืบสันดานหรือบุคคลอื่นใดที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้แจ้งเบาะแสด้วย ซึ่งเป็นการดำเนินการต่อเนื่องภายหลังจากที่ได้มีการออกระเบียบคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่าด้วยคณะกรรมการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนและหน่วยงานของรัฐมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ส่งผลให้ประชาชนและหน่วยงานของรัฐมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และมีการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสรวมถึง คู่สมรส บุพการี ผู้สืบสันดานหรือบุคคลอื่นใดที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้แจ้งเบาะแสด้วย

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ถึงแม้ว่าในภาพรวมของการดำเนินการ จะมีภาครัฐเป็นหน่วยงานดำเนินการผ่านความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อสร้างการตื่นรู้ และตระหนักถึงความรุนแรงของผลกระทบจากการทุจริตคอรัปชัน รวมทั้งการเสริมสร้างเครือข่ายจากภาคประชาชนในการมีส่วนร่วมป้องกันและปราบปรามการทุจริต แต่ยังมีประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมายตามแผนที่ควรให้ความสำคัญดังนี้ การพัฒนาศักยภาพเครือข่ายภาคประชาสังคมในการต่อต้านการทุจริตให้มีความเข้มแข็ง มีประสิทธิภาพ เพื่อเฝ้าระวังการทุจริตในพื้นที่ จะต้องสามารถปฏิบัติการได้อย่างจริงจังให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ทั่วประเทศ พร้อมทั้งการผลักดันให้มีกฎหมายรองรับการรวมตัวของประชาชนเพื่อต่อต้านการทุจริตประพฤติมิชอบ และกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองช่วยเหลือพยาน แม้ว่าจะมีการผลักดันให้เกิดขึ้น แต่หากยังมีการสร้างความรู้ ความเข้าใจ ที่ไม่เพียงพอและไม่ครอบคลุมก็อาจส่งผลต่อความมั่นใจในการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสและผู้ใกล้ชิด ซึ่งจะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตที่ยังไม่เต็มประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อที่จะบรรลุเป้าหมาย ในระยะต่อไปเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายและมีผลอย่างยั่งยืน ภายหลังที่ได้มีการผลักดันกฎหมายในการรองรับการรวมตัวของประชาชนเพื่อต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ และกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองช่วยเหลือพยานเรียบร้อยแล้ว ควรเร่งให้ความรู้ สร้างความเข้าใจ เพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นต่อการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสการทุจริตรวมถึงผู้ใกล้ชิด ซึ่งมีจะมีส่วนสำคัญในการเร่งผลักดันการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกัน เฝ้าระวัง และตรวจสอบการทุจริตในพื้นที่อย่างครอบคลุมและสามารถปฏิบัติการได้อย่างจริงจัง และมีประสิทธิภาพ

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2

ด้านการป้องปราม (1)

● **เป้าหมาย** ●

มีมาตรการควบคุม กำกับ ติดตาม การบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน โดยเฉพาะการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อตรง (Integrity) และสุจริตของบุคลากร รวมทั้งใช้ดุลพินิจโดยสุจริตภายใต้กรอบธรรมาภิบาลและการกำกับกิจการที่ดีอย่างแท้จริง

● **ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565** ●

ได้กำหนดให้เป้าหมายไว้ 3 ด้าน คือ หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยมีผลการประเมินคุณธรรม ความซื่อตรงและโปร่งใส (Integrity and Transparency Assessment : ITA) ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ทั้ง 5 มิติ ทุกหน่วยงานของรัฐมีแนวทางการใช้ดุลยพินิจตามภารกิจของหน่วยงาน โดยให้มีการลดใช้ดุลยพินิจและมีการบันทึกเหตุผลการใช้ดุลพินิจของเจ้าพนักงานของรัฐในรายงานผลงานประจำปี รวมทั้งได้รับการประเมินจาก International Institute for Management Development (IMD) และ World Economic Forum (WEF) ในลำดับที่ดีขึ้นทุกปี และไม่มีจุดที่อาจต่ำลง (Trend)

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ประเทศไทยมีผลคะแนนการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) โดยรวมอยู่ในระดับสูงขึ้น ซึ่งหน่วยงานภาครัฐส่วนใหญ่ ได้มีการกำหนดมาตรการตรวจสอบเพื่อส่งเสริมการใช้ดุลยพินิจโดยสุจริตสู่การสร้างเสริมความโปร่งใส ซื่อตรง และป้องกันการทุจริตภายในหน่วยงานรัฐอย่างเคร่งครัดและต่อเนื่อง ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาผลการประเมิน ITA พบว่า ผลคะแนนโดยภาพรวมของประเทศไทยในปี 2563 ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 67.90 สูงกว่าปี 2562 ที่มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 66.73 หรืออยู่ในเกณฑ์ระดับ C (ช่วงคะแนน 65.00-74.99) โดยมีหน่วยงานที่ผ่านเกณฑ์ระดับ A ขึ้นไป (ช่วงคะแนน 85.00-94.99) จำนวน 1,095 หน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ 13.19 ซึ่งมากกว่าปี 2562 ที่มีจำนวน 970 หน่วยงาน หรือคิดเป็นร้อยละ 11.69 ส่วนประเด็นการใช้ดุลยพินิจโดยสุจริต พบว่า หน่วยงานภาครัฐของไทยต่างร่วมมือกันในการขับเคลื่อนภารกิจที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง เช่น การกำหนดมาตรการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจเพื่อให้บุคลากรในหน่วยงานนำไปใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามมาตรฐานการทำงานที่มีความโปร่งใส ซื่อตรง และป้องกันการทุจริต โดยในปี 2562 และปี 2563 หน่วยงานภาครัฐส่วนใหญ่ (ทั้งหน่วยงานภาครัฐในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค) ได้ออกประกาศ เรื่อง มาตรการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจและเผยแพร่ในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้รับทราบและถือปฏิบัติภายในหน่วยงานอย่างเคร่งครัดและต่อเนื่อง

นอกจากนี้ ผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศปี 2563 (ค.ศ. 2020) โดย International Institute for Management Development (IMD) พบว่า ประเทศไทยมีอันดับความสามารถในการแข่งขันในภาพรวมอยู่ในอันดับที่ 29 จาก 63 เขตเศรษฐกิจ ลดลงจากปี 2562 จำนวน 4 อันดับ (ปี 2562 อยู่ในอันดับที่ 25) โดยเมื่อพิจารณาสาเหตุที่ทำให้อันดับความสามารถในการแข่งขันในภาพรวมของไทย ปี 2563

ลดลงเมื่อเทียบกับปี 2562 พบว่า เป็นผลมาจากองค์ประกอบย่อยอย่างน้อย 2 ด้าน คือ (1) ด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจ (อันดับที่ 14 ใน 63 เขตเศรษฐกิจ) เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจภายในประเทศถดถอยลงทำให้ขาดความสามารถในการดึงดูดทุนจากต่างประเทศ รวมทั้งมีแนวโน้มการขาดแคลนแรงงานในระยะยาว และ (2) ด้านประสิทธิภาพของภาครัฐ (อันดับที่ 23 ใน 63 เขตเศรษฐกิจ) ซึ่งประกอบด้วยประเด็นที่ยังต้องปรับปรุง ได้แก่ ภารกิจด้านนโยบายการคลัง กฎหมายด้านธุรกิจ และการบริหารสังคม ด้วยเหตุนี้ จึงส่งผลให้อันดับความสามารถของไทยในภาพรวม ปี 2563 ลดลง

การดำเนินงานที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบโดยตรงกับภารกิจการป้องปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ได้เร่งดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง อาทิ สำนักงาน ป.ป.ช. กำหนดให้มีการแสดงฐานะทางการเงินของเจ้าพนักงานของรัฐเปิดเผย ตรวจสอบได้ โดยยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อหัวหน้าส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐที่ตนสังกัดหรือปฏิบัติงานอยู่ ซึ่งสำนักงาน ป.ป.ช. ได้ประชุมหารือร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 13 หน่วยงาน และขอให้ส่งข้อมูลให้สำนักงาน ป.ป.ช. เพื่อประกอบการดำเนินงานขั้นต่อไป ส่วนสำนักงาน ป.ป.ท. มีการขับเคลื่อนการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2551 เพื่อกำหนดให้มีมาตรการและกลไกในฝ่ายบริหารเพื่อส่งเสริมการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐ โดยการเพิ่มเติมหมวด 3/2 การส่งเสริมการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐ จำนวน 12 มาตรา ตั้งแต่มาตรา 58/4 ถึงมาตรา 58/15 เพื่อให้มีมาตรการควบคุม กำกับ ติดตาม การบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนโดยเฉพาะการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อตรง (Integrity) สุจริตของบุคลากร ใช้ดุลพินิจโดยสุจริต ภายใต้กรอบธรรมาภิบาลและการกำกับกิจการที่ดีอย่างแท้จริง

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ในปี 2562 มีประเด็นท้าทายที่หน่วยงานภาครัฐให้ความสำคัญ คือ การเร่งรัดการดำเนินการตามหลักการเปิดเผยข้อมูลตามแนวทางของภาคีสมาชิกความร่วมมือเพื่อการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐเพื่อส่งเสริมความโปร่งใส ที่เน้นให้อำนาจภาคประชาชนในการต่อต้านการทุจริต และเน้นให้ภาครัฐนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการทำงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อเปิดเผยข้อมูลในรูปแบบดิจิทัลแพลตฟอร์มที่เอื้อต่อการสืบค้นและใช้ประโยชน์ในการกำหนดกลไกป้องกัน และตรวจสอบอย่างเข้มงวด เพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบในหน่วยงานของรัฐอย่างมีประสิทธิภาพ จากประเด็นท้าทายดังกล่าว ส่งผลให้หน่วยงานภาครัฐเร่งดำเนินการในภารกิจที่เกี่ยวข้องตามปัจจัยที่เอื้ออำนวย เช่น การออกประกาศ เรื่อง มาตรการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจ และเผยแพร่ในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้รับทราบและถือปฏิบัติภายในหน่วยงานอย่างเคร่งครัดและต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ยังไม่พบว่ามีฐานข้อมูลกลางที่รวบรวมการบันทึกเหตุผลการใช้ดุลพินิจของเจ้าพนักงานของรัฐในรายงานผลงานประจำปี ส่วนปี 2563 แม้ประเทศไทยมีผลคะแนน ITA โดยรวมอยู่ในระดับสูงขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2562 แต่ผลการประเมิน มีหน่วยงานที่ผ่านเกณฑ์ระดับ A ขึ้นไป (ช่วงคะแนน 85.00-94.99) เพียงร้อยละ 13.19 ของหน่วยงานภาครัฐทั้งหมด ซึ่งแผนปฏิรูปฯ กำหนดเป้าหมายในปี 2565 ให้หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยมีผลการประเมิน ITA ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ทั้ง 5 มิติ จึงสะท้อนให้เห็นว่า ยังมีหน่วยงานภาครัฐอีกมากที่ยัง

ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินดังกล่าว รวมทั้งการดำเนินภารกิจด้านการป้องปรามมิให้เกิดการทุจริตและประพฤติมิชอบยังคงมีปัญหาและอุปสรรคจึงทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดและส่งผลต่อค่าคะแนน ITA ในภาพรวมของไทย นอกจากนี้ ผลจากภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจของไทยในปี 2563 ยังคงเป็นปัจจัยท้าทายสำหรับภาครัฐที่ต้องเร่งดำเนินการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของภาครัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขับเคลื่อนนโยบายการคลัง กฎหมายด้านธุรกิจ และการบริหารสังคม เพื่อทำให้อันดับความสามารถของไทยในภาพรวมในปีต่อไปสามารถปรับระดับสูงขึ้นจากระดับในปีที่ผ่านมา

ข้อเสนอแนะเพื่อที่จะบรรลุเป้าหมาย ภาครัฐควรเร่งดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรม ดังนี้ **(1) กำหนดแนวทางเพื่อกระตุ้นกระแสสังคมต้านทุจริต และการมีส่วนร่วมของประชาชน**ในการตรวจสอบและเฝ้าระวังการทำงานของหน่วยงานภาครัฐอย่างเป็นรูปธรรม **(2) กำกับดูแลหน่วยงานภาครัฐทั้งส่วนกลางและภูมิภาค ให้ปฏิบัติงานอย่างจริงจัง**ตามเกณฑ์การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) และตามมาตรการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจโดยสุจริตที่ประกาศอย่างเป็นทางการ รวมทั้งจัดทำฐานข้อมูลกลางที่รวบรวมการบันทึกเหตุผลการใช้ดุลพินิจของเจ้าพนักงานของรัฐในรายงานผลงานประจำปี และพร้อมรับการตรวจสอบตามมาตรการที่กำหนด **(3) กำหนดให้เจ้าหน้าที่รัฐทั่วประเทศแสดงฐานะทางการเงิน** โดยยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อหัวหน้าส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐที่ตนสังกัด หรือปฏิบัติงานอยู่ครบถ้วนทุกหน่วยงาน **(4) บังคับใช้กฎหมาย**อย่างจริงจังและมีประสิทธิภาพมากขึ้น **(5) ดำเนินการร่วมกับหน่วยงานกลางที่รับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA)** ทำการศึกษาวิเคราะห์ประเด็นการประเมินข้อที่หน่วยงานส่วนใหญ่ได้ผลคะแนนน้อย เพื่อร่วมกำหนดแนวทางแก้ไขและให้คำปรึกษาแก่หน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งนำผลการประเมินไปปรับปรุงพัฒนาตนเองด้านคุณธรรมและความโปร่งใสอย่างเคร่งครัดต่อไป และ **(6) เร่งปรับแนวทางการทำงานของภาครัฐเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการขับเคลื่อน**ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการคลัง กฎหมายด้านธุรกิจ การบริหารสังคม ให้มีการลงมือปฏิบัติที่เน้นการเกิดผลเป็นรูปธรรมเพื่อประโยชน์ของสาธารณชนอย่างแท้จริงต่อไป

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3

ด้านการป้องปราม (2)

● เป้าหมาย ●

มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารภาครัฐให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและตรวจสอบได้ สนับสนุนแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนในการต่อต้านการทุจริต เพื่อขจัดปัญหาการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับการติดต่อกับหน่วยงานของรัฐ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ได้กำหนดเป้าหมายไว้ 4 ด้าน คือ (1) มีกฎหมายข้อมูลข่าวสารที่อำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลของประชาชนและมีข้อจำกัดเท่าที่จำเป็น โดยประกาศให้ทราบล่วงหน้า (2) ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีของ The Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) ในปี 2565 (3) มีการนำระบบข้อตกลงคุณธรรม (Integrity Pact) และการป้องกันการทุจริตในงานก่อสร้าง (CoST) มาใช้อย่างเป็นทางการ และ (4) รัฐสามารถควบคุมการเคลื่อนย้ายเงินบาทข้ามโลกได้อย่างมีประสิทธิผล โปร่งใส ตรวจสอบได้

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป สำนักปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 เพื่อกำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องนำข้อมูลข่าวสารสาธารณะออกเปิดเผย และจัดแสดงไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจสอบ โดยประชาชนไม่จำเป็นต้องมีคำร้องขอ เพื่อให้มีกฎหมายข้อมูลข่าวสารที่อำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลของประชาชนและมีข้อจำกัดเท่าที่จำเป็นโดยประกาศให้ทราบล่วงหน้า ทั้งนี้ ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว อยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา ในด้านการเข้าเป็นภาคี OECD นั้น ได้มีการรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือ OECD ภายใต้โครงการ Country Programme : CP) ต่อคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2563 รวมทั้งสิ้น 16 โครงการ ภายใต้ 4 เสาหลัก โดยส่วนที่เกี่ยวข้องกับการป้องปรามมิให้เกิดการทุจริตและประพฤติมิชอบ คือ โครงการในเสาหลักที่ 1: ธรรมาภิบาลภาครัฐ และความโปร่งใส (Governance and Transparency) ได้แก่ (1) โครงการ Improving Integrity and Governance in the Public Sector Designing Effective Anti – Corruption Policies รับผิดชอบโดย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.) (2) โครงการ Supporting Open and Connected Governance and Stakeholder Engagement รับผิดชอบโดย สำนักงาน ก.พ.ร. และ (3) โครงการ Advancing Budget Reform รับผิดชอบโดยสำนักงบประมาณ

สำนักงาน ป.ป.ช. ได้ดำเนินการส่งเสริมให้ภาคธุรกิจเอกชนเป็นแนวร่วมปฏิบัติ ภาคเอกชนต้านทุจริต (CAC) และมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการปฏิบัติงานภาครัฐ และสนับสนุนภาคเอกชนในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และรณรงค์ในการป้องกันการทุจริต รวมทั้งการใช้จ่ายในการจัดให้มีมาตรการคุ้มครองผู้ชี้เบาะแส เงินรางวัล ตลอดจนใช้ในการคุ้มครองการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐตามที่กฎหมายกำหนด เพื่อให้มีการนำระบบข้อตกลงคุณธรรม และการป้องกันการทุจริตในงานก่อสร้างมาใช้อย่างเป็นทางการ

การดำเนินงานที่ผ่านมา ตามเป้าหมายที่กำหนดให้รัฐสามารถควบคุมการเคลื่อนย้ายเงินบาททั่วโลกได้อย่างมีประสิทธิผล โปร่งใส ตรวจสอบได้ นั้น สำนักงาน ป.ป.ง. ได้ปรับโครงสร้างข่าวกรอง ให้เป็นฐานข้อมูลการวิเคราะห์ธุรกรรมทางการเงินที่มีประสิทธิภาพ และ**สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย**ว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินเพื่อการกำหนดมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการส่งหรือการนำเงินตรา เงินตราต่างประเทศ และตราสารเปลี่ยนมือออกไปนอกหรือเข้ามาในประเทศ รวมทั้งกำหนดให้เงินตรา เงินตราต่างประเทศและตราสารเปลี่ยนมือ เป็นของตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย สถานการณ์ในปี 2562 ที่ผ่านมา มีประเด็นท้าทายที่หน่วยงานภาครัฐให้ความสำคัญ คือ การเร่งรัดให้มีการพัฒนาและใช้ประโยชน์จากดิจิทัลแพลตฟอร์ม เพื่อเป็นกลไกในการเผยแพร่ข้อมูลสาธารณะเพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลของประชาชนในการส่งและตอบเรื่องร้องเรียน รวมทั้งประเมินความพึงพอใจและแสดงความโปร่งใสของการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งประชาชนสามารถสะท้อนความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องไปยังหน่วยงานภาครัฐได้รวดเร็ว ทันเหตุการณ์ มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการที่เสนอโดยกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม อาทิ โครงการ Citizen Feedback โครงการตามกรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (พ.ศ. 2554-2563) หรือ ICT 2020 เป็นต้น ซึ่งโครงการเหล่านี้ควรได้รับการพิจารณาให้เป็นวาระแห่งชาติเพื่อเร่งดำเนินการให้เกิดผลเป็นรูปธรรมต่อไป ต่อมาในช่วงต้นปี 2563 ได้เกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลกระทบในวงกว้างต่อทุกภาคส่วน และสร้างความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจโลก การหยุดกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพื่อลดการแพร่ระบาดของโรคส่งผลต่อการลงทุนและการบริโภค ตลอดจนเศรษฐกิจฐานรากได้รับผลกระทบจากการปิดกิจการ ซึ่งคาดการณ์ว่าหลังวิกฤตโควิด-19 พฤติกรรมของผู้บริโภคจะเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ด้วยเหตุนี้ ภาครัฐ เร่งดำเนินการในภารกิจที่เกี่ยวข้อง เช่น การดำเนินโครงการพัฒนาดิจิทัลแพลตฟอร์มเพื่อสร้างโอกาสทางการตลาด และเตรียมความพร้อมให้กับธุรกิจสำหรับรองรับการเติบโตของอุตสาหกรรมบริการผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม เป็นต้น อย่างไรก็ตาม แม้ว่าภาครัฐจะเริ่มดำเนินการที่เกี่ยวข้องและมีความคืบหน้าตามเป้าหมาย 3 ด้านแล้วก็ตาม แต่ภาครัฐยังคงต้องเร่งดำเนินการด้านต่าง ๆ เพื่อให้ประเทศไทยบรรลุเป้าหมายอีกข้อหนึ่ง คือ การเข้าเป็นภาคีของ The Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) ในปี 2565

ข้อเสนอแนะเพื่อที่จะบรรลุเป้าหมาย ภาครัฐควรเร่งดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรมมากขึ้น **(1) เร่งแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540** ให้แล้วเสร็จโดยเร็ว และเผยแพร่อย่างเปิดเผยทุกกรณี เพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ **(2) กำหนดแนวทางการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคเอกชน**เพื่อร่วมตรวจสอบและเฝ้าระวังการทำงานของหน่วยงานภาครัฐอย่างเข้มงวด ตามแนวทางของระบบข้อตกลงคุณธรรม (Integrity Pact) โดยเน้นการจัดทำและเปิดเผยสัญญาแบบลายลักษณ์อักษรระหว่างหน่วยงานจัดซื้อจัดจ้างเอกชนผู้เข้าร่วมแข่งขันเสนอราคาที่ระบุชัดเจนว่าจะไม่กระทำการทุจริต และมีบุคคลภายนอกเป็นตัวกลางทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจสอบการดำเนินการตามสัญญา **(3) เร่งบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ประเทศไทยบรรลุเป้าหมายการเข้าเป็นภาคี**ของ The Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) ในปี 2565 และ **(4) นำดิจิทัลแพลทฟอร์มมาใช้ประโยชน์** ด้านการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับมาตรการด้านการฟอกเงิน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต **และบังคับใช้กฎหมายเพื่อกำกับดูแล**การนำเงินตราและตราสารเปลี่ยนมือผ่านแดนอย่างจริงจังและเห็นผลเป็นรูปธรรม

ปี 2562
ปี 2563

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4

การปราบปราม (1)

● **เป้าหมาย** ●

การยกระดับการบังคับใช้มาตรการทางวินัย มาตรการปกครอง หรือมาตรการทางกฎหมายต่อเจ้าพนักงานของรัฐที่ถูกกล่าวหาว่าประพฤติมิชอบหรือกระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างเคร่งครัด

● **ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565** ●

มีการบังคับใช้การดำเนินการทางจริยธรรม และวินัยที่เป็นมาตรฐาน และมีประสิทธิผลกับเจ้าพนักงานของรัฐทุกคน

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

รัฐบาลได้ดำเนินการในการแก้ปัญหาการทุจริตโดยการกำหนดมาตรการการดำเนินการต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติหน้าที่อย่างต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายสำคัญคือ การปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในหน่วยงานภาครัฐโดยการกวดขันทางวินัยของเจ้าหน้าที่ การใช้หลักนิติบุคคลในการดำเนินคดี การกำหนดกฎหมายการใช้อำนาจโดยมิชอบและการร่ำรวยผิดปกติที่ชัดเจน ซึ่งความท้าทายในช่วงที่ผ่านมา คือ ไม่มีมาตรการลงโทษหรือการดำเนินการทางวินัยแก่เจ้าหน้าที่ในสังกัดที่ถูกกล่าวหาหรือพบเหตุอันควรสงสัยว่าประพฤติมิชอบกระทำการทุจริตหรือกระทำการผิดวินัยอย่างจริงจัง นอกจากนี้ยังขาดกฎหมายว่าด้วยความผิดจากการกระทำโดยเจตนาของเจ้าพนักงานของรัฐที่ทุจริตต่อหน้าที่หรือใช้อำนาจโดยมิชอบ เช่น กฎหมายว่าด้วยการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและส่วนรวม กฎหมายว่าด้วยการยักยอกการเบียดบังหรือการยักยอกถ่ายเททรัพย์สินโดยเจ้าพนักงานของรัฐ และกฎหมายว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบและใช้อิทธิพลเพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์อันมิชอบ เป็นต้น รวมทั้งขาดการผนึกความร่วมมือจากทุกภาคส่วนและหน่วยงานตรวจสอบของรัฐในการปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบโดยลดการกระทำผิดทางวินัยด้วยการเฝ้าระวังจากทุกภาคส่วน รวมทั้งขาดการพัฒนากลไกรองรับการรวมตัวของภาคประชาชน นอกจากนั้น การกำหนดกลไกมาตรการทางกฎหมายในการคัดกรองหัวหน้าส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐที่ละเลย ละเว้น รู้เห็นเป็นใจหรือมีสถานะเป็นผู้ถูกกล่าวหาในกรณีทุจริตและประพฤติมิชอบยังขาดความชัดเจน ส่งผลให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐละเลยในการปฏิบัติหน้าที่

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ในประเด็นการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ได้ดำเนินการโดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและการดำเนินคดีแก่เจ้าหน้าที่ผู้กระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบในด้านต่างๆ เพื่อปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐในปีงบประมาณ ๒๕๖๓ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) ได้มีการกำหนดกฎหมายเกี่ยวกับความผิดจากการกระทำโดยเจตนาของเจ้าพนักงานของรัฐที่ทุจริตต่อหน้าที่ การใช้อำนาจโดยมิชอบ และการร่ำรวยผิดปกติที่ชัดเจน เพื่อความรวดเร็วในการไต่สวนและเป็นไปตามมาตรฐานสากล (อนุวัติการตาม UNCAC ๒๐๐๓) ประกอบด้วย ๑.) กฎหมายว่าด้วยความผิดกรณีการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งอยู่ระหว่างดำเนินการจัดทำกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดความรับผิดชอบนิติบุคคล และผู้ร่วมกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตและประพฤติมิชอบ ๒.) กฎหมายว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบและใช้อิทธิพลเพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์อันมิชอบ ๓.) กฎหมายว่าด้วยการเรี่ยไร การรับของขวัญของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และการร่ำรวยผิดปกติของเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยดำเนินการจัดทำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายการเรี่ยไร การรับของขวัญของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และการร่ำรวยผิดปกติของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ๔.) กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินให้ครอบคลุมมิติของการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมทั้งดำเนินโครงการศึกษาและเสนอแก้ไขกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับแผนปฏิรูปประเทศ และ ๕) กฎหมายว่าด้วยการขัดขวางกระบวนการยุติธรรมในคดีการทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมถึงการสร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วนและหน่วยงานตรวจสอบของรัฐในการปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบด้วยการเฝ้าระวังจากทุกภาคส่วนและมีกลไกรองรับการรวมตัวของภาคประชาชนอีกด้วย นอกจากนั้น สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.) ได้มีการยกระดับการบังคับใช้มาตรการทางวินัย มาตรการทางปกครองหรือมาตรการทางกฎหมายต่อเจ้าพนักงานของรัฐที่ถูกกล่าวหาว่าประพฤติมิชอบหรือกระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างเคร่งครัด ทั้งการเฝ้าระวังติดตามพฤติกรรมทุจริตของหัวหน้าส่วนราชการ การกวดขันวินัยให้มีประสิทธิผลในทางปฏิบัติด้วยความรวดเร็ว เด็ดขาดและเป็นธรรม ด้วยการกำหนดกรอบระยะเวลาการดำเนินการให้มีความรวดเร็ว การบังคับใช้มาตรการทางแพ่งและทางปกครองด้วยความรวดเร็วตามความจำเป็นแห่งการคุ้มครองพยานเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด และหากพบว่ามีข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพียงพอพิสูจน์ว่าเร่งดำเนินการลงโทษทางกฎหมาย สามารถสั่งให้พ้นจากหน้าที่ พักงานหรือให้ออกจากราชการไว้ก่อน หากพบว่าเป็นความผิดวินัยร้ายแรงหรือหากอยู่ในตำแหน่งจะสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรง และพัฒนาสร้างกลไกการติดตามพฤติการณ์กระทำความผิดของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์อิสระและหากมีมูลให้พักการปฏิบัติหน้าที่

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ถึงแม้ว่าประเทศไทยได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาระบบและกลไกเพื่อต่อต้านการทุจริต ตามที่ระบุไว้ในแผนการปฏิรูปประเทศ แต่ยังมีประเด็นท้าทายที่ต้องเร่งผลักดัน ได้แก่ ประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง กฎระเบียบและนโยบายเพื่อสนับสนุนมาตรการในการปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบให้เป็นแนวทางปฏิบัติเชิงรุกเพื่อต่อต้านการทุจริตได้อย่างแท้จริง รวมถึงการบังคับใช้มาตรการทางวินัยแก่หัวหน้าส่วนราชการในหน่วยงานภาครัฐทั่วประเทศ ทั้งการเฝ้าระวังติดตามพฤติกรรมทุจริตของหัวหน้าส่วนราชการ การกวดขันวินัยโดยการกำหนดกรอบระยะการดำเนินการให้มีความรวดเร็ว เด็ดขาดและเป็นธรรมให้มีประสิทธิผลในทางปฏิบัติ ด้วยความรวดเร็ว เด็ดขาดและเป็นธรรม การบังคับใช้มาตรการทางแพ่งและทางปกครองตามความจำเป็นแห่งการคุ้มครองพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด และหากพบว่ามีข้อเท็จจริง โดยสามารถสั่งให้พ้นจากหน้าที่ พักงานหรือให้ออกจากราชการไว้ก่อน หากพบว่าเป็นความผิดวินัยร้ายแรงหรือหากอยู่ในตำแหน่งจะสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรง เพื่อป้องกันและเสริมสร้างให้ทุกหน่วยงานของรัฐปราศจากการทุจริตและประพฤติมิชอบ

ข้อเสนอแนะเพื่อที่จะบรรลุเป้าหมาย การขับเคลื่อนประเด็นการปราบปรามการทุจริตให้ถึงเป้าหมายนั้น สำนักงาน ป.ป.ช. และสำนักงาน ป.ป.ท.จะต้องเร่งผลักดันและดำเนินการการบังคับใช้มาตรการทางวินัยอย่างเคร่งครัดสู่ทุกหน่วยงานของรัฐโดยเร็ว และสามารถลงโทษผู้ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานจริยธรรมอย่างร้ายแรงและการกระทำผิดวินัยที่เชื่อมโยงไปถึงการทุจริตและประพฤติมิชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งผลักดันให้มีการกำหนดกลไกมาตรฐานทางกฎหมายที่ชัดเจนในการคัดกรองและมีบทลงโทษหัวหน้าส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐทุกส่วนงานที่ละเลย ละเว้น รู้เห็นเป็นใจ ดำเนินการทางวินัยล่าช้า หรือมีสถานะเป็นผู้ถูกกล่าวหาในกรณีทุจริตและประพฤติมิชอบ นอกจากนั้น ต้องเร่งประชาสัมพันธ์ ผลักดันและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการเฝ้าระวังและแจ้งเบาะแส รวมถึงได้รับความคุ้มครองและเงินรางวัลจากกองทุนป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5

การปราบปราม (2)

● เป้าหมาย ●

การปรับปรุงประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายในกระบวนการยุติธรรมทุกขั้นตอน (ไต่สวน ชี้มูล ฟ้องศาล พิพากษา) ทั้งแพ่งและอาญาให้รวดเร็ว เด็ดขาด เสมอภาคและเป็นธรรม โดยเฉพาะการบูรณาการฐานข้อมูลคดีทุจริต รวมทั้งเร่งรัดติดตามนำทรัพย์สินที่เกิดจากการกระทำผิดทั้งในประเทศและต่างประเทศให้ตกเป็นของแผ่นดิน

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มีฐานข้อมูลคดีทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างบูรณาการและมีมาตรการการป้องกันการทุจริตอย่างครบถ้วน รวมถึงการไต่สวนคดีทุจริตและประพฤติมิชอบจะต้องนำตัวผู้กระทำผิดขึ้นสู่กระบวนการของศาลได้ในระยะเวลาที่กำหนด และติดตามทรัพย์สินที่รัฐเสียหายจากคดีทุจริตและประพฤติมิชอบกลับคืนได้มากกว่าร้อยละ 80

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ในปีงบประมาณ 2563 สำนักงาน ป.ป.ช. ได้ออกแบบกระบวนการบริหารคดีใหม่ ให้มีขั้นตอนเท่าที่จำเป็น เพื่อส่งผลให้การบริหารจัดการคดีในแต่ละพื้นที่มีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น และได้มีการกำหนดแนวทางการประสานคดีกับอัยการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเร่งรัดคดีให้เป็นไปอย่างรวดเร็วและเป็นธรรม โดยดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 77 และมาตรา 93 ได้กำหนดให้อัยการสูงสุดพิจารณาดำเนินการฟ้องต่อศาลภายใน 180 วัน นับแต่วันได้รับสำนวนจากสำนักงาน ป.ป.ช. รวมทั้งได้มีการจัดทำและบูรณาการโครงข่ายฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคดีทุจริตและประพฤติมิชอบของทุกหน่วยงาน โดยศึกษา วิเคราะห์และจัดทำรายงานข้อมูลเชิงสถิติสถานการณ์การทุจริตในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต นอกจากนี้ ได้พัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลคดีทุจริต และระบบบริหารจัดการเรื่องร้องเรียนและคดีเพื่อใช้ในการตรวจสอบสถานะเรื่องร้องเรียนระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ปัจจุบันมี 4 หน่วยงาน ได้แก่ กรมราชทัณฑ์ สำนักงาน ป.ป.ท. กรมสอบสวนคดีพิเศษ และสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน ซึ่งหน่วยงานอื่นๆ ที่อยู่ระหว่างดำเนินการบูรณาการข้อมูลการตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินคดี อาทิ ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุดและศาล นอกจากนั้นได้มีการประชุมร่วมกับ สำนักงาน ป.ป.ง. เพื่อรวบรวมข้อมูลและประสานงานด้านการเงินระหว่างหน่วยงานเพื่อพิจารณาใช้กฎหมายฟอกเงินดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำผิดมูลฐานฟอกเงิน ในส่วนของการผลักดันการมีส่วนร่วมภาคประชาชนในการเฝ้าระวังและแจ้งเบาะแสเมื่อพบเห็นการกระทำการทุจริต การคุ้มครองพยานและแจ้งเบาะแส รวมทั้ง มีระบบค่าตอบแทนและชดเชยค่าใช้จ่ายให้กับผู้แจ้งเบาะแส โดยบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 33 ที่ส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกันเพื่อมีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้ความรู้ ต่อต้าน หรือชี้เบาะแส โดยได้รับความคุ้มครอง และจัดให้มีช่องทางการแจ้งข้อมูล เบาะแส หรือพยานหลักฐาน รวมถึงการให้เงินรางวัลแก่ผู้แจ้งเบาะแสด้วย นอกจากนี้การตรากฎหมายเกี่ยวกับการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล สำนักงาน ป.ป.ช. ได้ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายและข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของกระบวนการและกลไก

ที่เกี่ยวข้องในการปราบปรามการทุจริต ทั้งในขั้นตอนการตรวจสอบเบื้องต้น ไต่สวนเบื้องต้น ไต่สวน การดำเนินการทางคดี อายัดทรัพย์สินของผู้กระทำผิด การตัดสินลงโทษผู้กระทำความผิดทั้งทางวินัยและทางอาญาให้มีความรวดเร็ว เป็นธรรม และโปร่งใส การตรวจสอบทรัพย์สิน การยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ให้เป็นไปตามอนุสัญญา UNCAC

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

ปัจจุบันกลไกการปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบยังคงอ่อนแอ และไม่ได้ปฏิบัติงานภายใต้กรอบธรรมาภิบาล ส่งผลให้ไม่ได้รับการแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากไม่มีการบูรณาการการทำงานร่วมกันและล่าช้า กระบวนการลงโทษใช้ระยะเวลานาน กระบวนการตรวจสอบ สอบสวน ไต่สวน เพื่อรวบรวมพยานหลักฐานล่าช้า เนื่องจากมีการใช้กฎหมายหลายฉบับจากหลายหน่วยงาน ขาดการบูรณาการและส่งต่อข้อมูล ทำให้ผู้กระทำความผิดไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย รวมทั้งองค์กรภาคประชาชน ภาคประชาสังคมยังอ่อนแอ ขาดพลังที่จะกดดัน เฝ้าระวัง ควบคุมและร่วมตรวจสอบการทุจริต เนื่องจากองค์กรภาคประชาชน ภาคประชาสังคมขาดความตระหนักถึงโทษและผลกระทบของการทุจริต ส่งผลให้ขาดจิตสำนึกและความมุ่งมั่นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุม ตรวจสอบ และเฝ้าระวังการทุจริตอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ขาดองค์กรภาครัฐที่จะกระตุ้น สนับสนุน ส่งเสริมและร่วมปฏิบัติงานร่วมกับภาคประชาชนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง นอกจากนั้นต้องเร่งผลักดันการเพิ่มประสิทธิภาพของหน่วยงานผู้รับผิดชอบในการปราบปรามการทุจริตและสนับสนุนให้มีหน่วยงานรับผิดชอบการอนุวัติการและดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายและข้อตกลงระหว่างประเทศ เช่น อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003 ที่ประเทศไทยเข้าร่วมเป็นภาคีให้ลุล่วง

นอกจากนี้ การดำเนินการในหลายโครงการภายใต้ประเด็นปฏิรูปดังกล่าวยังไม่แล้วเสร็จและจำเป็นต้องดำเนินการและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการจัดทำและบูรณาการโครงข่ายฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคดีทุจริตและประพฤติมิชอบของหน่วยงานที่เหลือได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมีความจำเป็นที่ต้องใช้งบประมาณและความร่วมมือจากทุกหน่วยงานในการดำเนินการดังกล่าว นอกจากนั้น การพัฒนาการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการเฝ้าระวังและแจ้งเบาะแสเมื่อพบเห็นผู้กระทำการทุจริต การคุ้มครองพยานและผู้แจ้งเบาะแส และให้มีระบบค่าตอบแทนและชดเชยค่าใช้จ่ายให้กับผู้แจ้งเบาะแส จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงวิธีการและขั้นตอนในการแจ้งเบาะแส รวมถึงสิทธิในการได้รับการคุ้มครองพยานและได้รับค่าตอบแทน รวมถึงการชดเชยค่าใช้จ่ายแก่ผู้แจ้งเบาะแส เพื่อเชิญชวนให้ประชาชนเข้าร่วมเป็นเครือข่ายในการเฝ้าระวังการทุจริตในพื้นที่

ข้อเสนอแนะเพื่อที่จะบรรลุเป้าหมาย ภาครัฐควรเร่งสร้างและเชื่อมโยงข้อมูลและโครงข่ายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างบูรณาการและครบถ้วน เพื่อให้การดำเนินการในคดีทุจริตมีความรวดเร็ว โปร่งใส ตรวจสอบได้ และดำเนินการติดตามนำทรัพย์สินที่เกิดจากการกระทำผิดทั้งในประเทศและต่างประเทศให้ตกเป็นของแผ่นดินมากยิ่งขึ้น นอกจากนั้นยังคงต้องเร่งปรับปรุง พัฒนากฎหมายที่มีอยู่ให้เหมาะกับสถานการณ์ในปัจจุบันและอนาคต สอดคล้องกับมาตรฐานสากลเพื่อให้ประเทศไทยเป็นที่ยอมรับของ UNCAC

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 6

การบริหารจัดการ

● **เป้าหมาย** ●

มีกลไกที่เหมาะสมในการประสานงานป้องกันและปราบปรามการทุจริต ประพฤติมิชอบในระดับนโยบาย ยุทธศาสตร์ และการขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์เพื่อให้ประเทศไทยปลอดทุจริต

● **ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565** ●

รัฐมีกลไกและมาตรการในการประสานงานระดับนโยบายที่มีประสิทธิภาพ มีมาตรการประสานการขับเคลื่อนด้านการประสานการบริหารและประสานการตรวจสอบที่มีประสิทธิผลในทางปฏิบัติ และมีการมอบหมายหน่วยงานที่มีความรับผิดชอบอย่างชัดเจนเพื่ออนุวัติการให้เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

การดำเนินการของภาครัฐในการสร้างกลไกที่เหมาะสมในการประสานงานและการขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์เพื่อให้ประเทศไทยปลอดการทุจริตผ่านการมีหรือแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเพื่อรองรับการดำเนินการในประเด็นปฏิรูปการบริหารจัดการ การอนุวัติการกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือมาตรการต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องดำเนินการให้เป็นไปตามพันธกรณีต่าง ๆ ซึ่งยังมีประเด็นท้าทายที่สำคัญควรเร่งผลักดันมากยิ่งขึ้น คือการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต (UNCAC Implementation Review Mechanism) ทั้งนี้ ในปี 2563 ประเทศไทยมีกลไกขับเคลื่อนให้ทุกภาคส่วนร่วมกันบูรณาการแก้ไขปัญหาทุจริตและตรวจสอบกลั่นกรองรายงานผลการดำเนินการตรวจสอบของส่วนราชการกรณีที่เกี่ยวเนื่องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตทั้งฝ่ายข้าราชการประจำและฝ่ายการเมือง

การดำเนินงานที่ผ่านมา ที่ผ่านมาการดำเนินโครงการในประเด็นการปฏิรูปการบริหารจัดการ ที่รายงานผ่านระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (eMENSCR) จำนวน 43 โครงการที่ผ่านการอนุมัติ **มีการจัดตั้งศูนย์อำนวยการต่อต้านการทุจริตแห่งชาติ (ศอตช.) ภายในสำนักงาน ป.ป.ท.** เพื่อมุ่งเน้นให้ทุกภาคส่วนร่วมกันบูรณาการแก้ไขปัญหาทุจริตให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างยั่งยืน เป็นกลไกตรวจสอบ กลั่นกรองรายงานผลการดำเนินการตรวจสอบของส่วนราชการกรณีที่เกี่ยวเนื่องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และแก้ไขปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการของทั้งฝ่ายข้าราชการประจำและฝ่ายการเมือง พร้อมทั้งเร่งรัดการดำเนินมาตรการทางการเมืองควบคู่ไปกับมาตรการทางกฎหมายเมื่อพบผู้กระทำผิดอย่างเคร่งครัด **การจัดให้มีคณะทำงานประสานงานคดีในสำนักงาน ป.ป.ช.** เพื่อบูรณาการการบังคับใช้กฎหมายในคดีที่มีความซ้ำซ้อนในข้อกฎหมาย และเสนอแนะการปรับปรุงกลไกการทำงานและกฎหมายให้การทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การมีคณะอนุกรรมการบริหารงานคดีในสำนักงาน ป.ป.ช. ซึ่งมีหน้าที่ดำเนินการเสนอแนะแนวทางการบริหารงานคดีเพื่อแก้ไขปัญหาคดีค้าง การศึกษาวิเคราะห์และจัดทำรายงานข้อมูลเชิงสถิติ สถานการณ์การทุจริตในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต รวมทั้ง **การกำหนดกลไกการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างสำนักงาน ป.ป.ช. กับหน่วยงานของรัฐในกระบวนการยุติธรรมหลายหน่วยงาน** ผ่านพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 **การจัดประชุมชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินการร่วมกันระหว่างสำนักงาน ป.ป.ช. และหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม** เพื่อวางแนวทางปฏิบัติหรือหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติงานเพื่อเป็นมาตรฐานเดียวกัน มีประสิทธิภาพและตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย นอกจากนี้ มี**การนำข้อกำหนดในอนุสัญญา United Nations Convention against Corruption (UNCAC) ไปกำหนดในหลักการปฏิบัติ** โดยแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่มีอยู่ให้สอดคล้องกับอนุสัญญา UNCAC ในหลายประเด็น เช่น การแก้ไขพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 138 กำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นหน่วยงานกลางในการดำเนินการเพื่อให้ความร่วมมือระหว่างประเทศตามพันธกรณีและข้อตกลงระหว่างประเทศในการต่อต้านการทุจริต ซึ่งที่ผ่านมานั้น สำนักงาน ป.ป.ช. ได้เข้าร่วมกระบวนการประเมินติดตามการปฏิบัติตามอนุสัญญา UNCAC โดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้แต่งตั้งคณะผู้เชี่ยวชาญของประเทศไทยสำหรับการประเมินดังกล่าว ประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมกระบวนการสอดคล้องกับอนุสัญญา UNCAC

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าจะมีการอนุวัติการกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือมาตรการต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องดำเนินการให้เป็นไปตามพันธกรณีต่าง ๆ แต่การดำเนินการดังกล่าวยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ตามที่กำหนดไว้ จำเป็นต้องมีการทบทวน ปรับบทบาทและเปลี่ยนแปลงองค์กรที่จะต้องเข้ามารับผิดชอบในการพัฒนาระบบความร่วมมือดังกล่าวให้บังเกิดผลได้อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อยกระดับมาตรฐานการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลในทางปฏิบัติ รวมทั้งเป็นที่ยอมรับในระดับสากล

ข้อเสนอแนะเพื่อที่จะบรรลุเป้าหมาย การดำเนินงานในระยะต่อไป หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งผลักดันกำหนดกลไกประสานการขับเคลื่อน นโยบายและยุทธศาสตร์การปราบปรามการทุจริต เร่งบัญญัติกฎหมายที่เหลือตามอนุสัญญา UNCAC ให้ครบถ้วน รวมทั้งทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินการร่วมกันระหว่างสำนักงาน ป.ป.ช. และหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมตลอดจนมีการทบทวน ปรับปรุงกฎหมาย ปรับปรุงโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของ ศปท. ในทุกระดับเพื่อวางแนวทางปฏิบัติหรือหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติงานให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน มีประสิทธิภาพ และตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย เพื่อให้เกิดการบูรณาการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบของหน่วยงานรัฐ เกิดการเชื่อมโยงข้อมูล มีความเข้าใจและการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

Education

ด้านการศึกษา

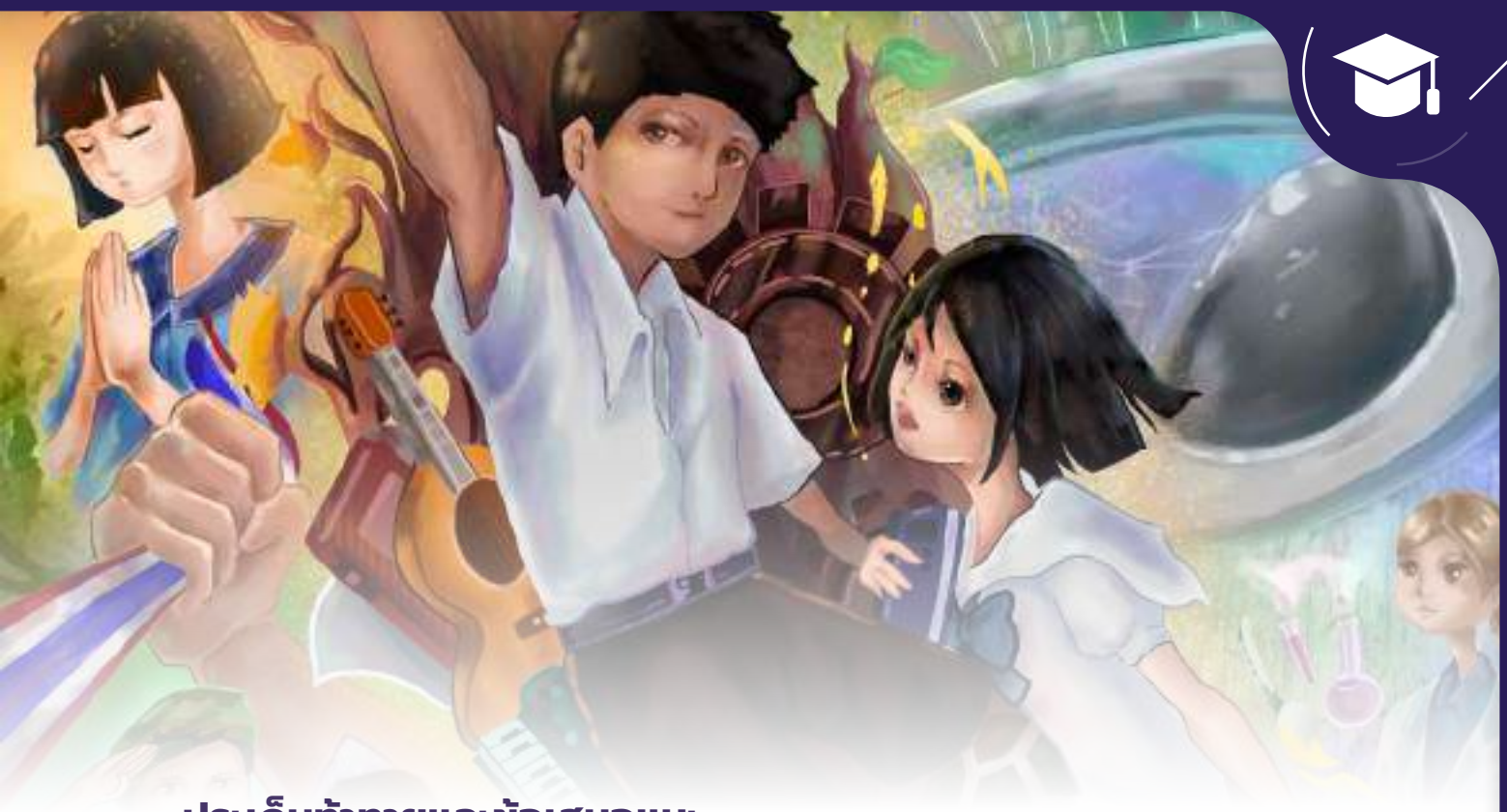

"ยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา มุ่งความเป็นเลิศและสร้างขีดความสามารถของประเทศ และปรับปรุงระบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร เพิ่มความคล่องตัวในการรองรับความหลากหลายของการจัดการศึกษา และเสริมสร้างธรรมาภิบาล"

ในบริบทการพัฒนาของประเทศไทย การศึกษาเป็นกลไกสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ มีศักยภาพ ทักษะ ความรู้ ความสามารถและสมรรถนะที่พร้อมต่อสภาวการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลก โดยสภาวการณ์ด้านการศึกษาของประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมายังคงมีข้อจำกัดในหลายมิติ กล่าวคือ ด้านคุณภาพของการศึกษา ผลการประเมินการศึกษาในภาพรวมทั้งระดับชาติและนานาชาติยังอยู่ในระดับที่น่าเป็นห่วงและควรได้รับการพัฒนาอย่างยิ่ง ขณะที่โครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษามีขนาดใหญ่ส่งผลให้ขาดการบูรณาการกันอย่างแท้จริง ในส่วนของกระบวนการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ส่วนใหญ่ ยังคงเน้นเนื้อหาสาระและความจำมากกว่าการพัฒนาทักษะและสมรรถนะ ส่งผลให้ผู้เรียนขาดกระบวนการคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ และทักษะการแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนในภาพรวมยังคงมีความเหลื่อมล้ำสูง ผู้เรียนได้เข้าเรียนไม่ครบทุกคน มีปัญหาการออกกลางคันระหว่างเรียน นอกจากนี้

ผู้ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ทั้งผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส และผู้มีความสามารถพิเศษ ยังไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสม รวมทั้งมีความแตกต่างในเชิงคุณภาพของแต่ละโรงเรียน ทั้งเรื่องขนาด ที่ตั้ง ผู้บริหาร ครู และสื่อการเรียนการสอน การใช้ความได้เปรียบทางเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มครัวเรือนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจในการเข้าถึงสถานศึกษาที่ดีและมีคุณภาพ ยิ่งทำให้โอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษามีความเหลื่อมล้ำสูงขึ้น ดังนั้น แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาจึงได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการปฏิรูปการศึกษา ประกอบด้วย 1. ยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา 2. ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา 3. มุ่งความเป็นเลิศและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และ 4. ปรับปรุงระบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร เพิ่มความคล่องตัวในการรองรับความหลากหลายของการจัดการศึกษา และสร้างเสริมธรรมาภิบาล โดยดำเนินการผ่านเรื่องและประเด็นปฏิรูปประเทศทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ 1. การปฏิรูประบบการศึกษา และการเรียนรู้โดยรวมของประเทศโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่และกฎหมายลำดับรอง 2. การปฏิรูปการพัฒนาเด็กเล็กและเด็กก่อนวัยเรียน 3. การปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา 4. การปฏิรูปกลไกและระบบการผลิต คัดกรอง และพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครูและอาจารย์ 5. การปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 6. การปรับโครงสร้างของหน่วยงานในระบบการศึกษา เพื่อบรรลุเป้าหมายในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนและยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา และ 7. การปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้โดยการพลิกโฉมด้วยระบบดิจิทัล (Digitalization for Educational and Learning Reform)

ประเด็นท้าทายและข้อเสนอแนะ

1. การเร่งรัดการประกาศใช้กฎหมายเพื่อการปฏิรูปการศึกษา การขับเคลื่อนกฎหมายปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมายังมีความล่าช้า เนื่องจากความไม่ชัดเจนทั้งด้านรายละเอียดของบทบัญญัติ และด้านลำดับชั้นของกฎหมาย จึงต้องมีการพิจารณาทบทวนแก้ไข และเร่งรัดติดตามความก้าวหน้าในการออกกฎหมายอย่างต่อเนื่อง และเตรียมความพร้อมในการดำเนินงานขับเคลื่อนไว้ล่วงหน้าไปพลางก่อนที่กฎหมายจะมีผลบังคับใช้ เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนการปฏิรูปได้ทันทีหลังประกาศใช้กฎหมาย

2. การพัฒนาเด็กเล็กและเด็กก่อนวัยเรียน สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยบางแห่งยังไม่ได้มาตรฐานและไม่มีคุณภาพ ประกอบกับศักยภาพของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับทักษะการพัฒนาเด็กปฐมวัย ความรู้ด้านสิทธิเด็ก จริยธรรม ที่ยังต้องเร่งพัฒนา รวมถึงการลดช่องว่างระหว่างพัฒนาการของเด็ก โดยเฉพาะที่เป็นปัญหามาจากความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนการส่งเสริมการตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาเด็กปฐมวัยทั้งด้านพัฒนาการด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์และสังคมจากฝั่งพ่อแม่ผู้ปกครอง

3. การลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา กลุ่มนักเรียนในครัวเรือนที่ด้อยโอกาสยังคงมีประเด็นท้าทายในเรื่องคุณภาพการศึกษา จากผลคะแนน PISA ที่มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อพิจารณาคะแนนตามกลุ่มโรงเรียน จะพบว่าความเหลื่อมล้ำของคุณภาพการศึกษาในแต่ละกลุ่มโรงเรียนมีความแตกต่างกันมาก โดยกลุ่มโรงเรียนเน้นวิทยาศาสตร์มีคะแนนสูงในระดับเดียวกับกลุ่มประเทศบนสุดห้าอันดับแรก (Top 5) และกลุ่มโรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัยมีคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ย OECD และหากพิจารณาจากฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมจากผลคะแนนด้านการอ่าน จะพบว่าคะแนนเฉลี่ยทั้งประเทศอยู่ที่ 393 คะแนน โดยนักเรียนในกลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่ดีที่สุดมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 438 คะแนน ซึ่งเป็นกลุ่มเดียวที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์พื้นฐาน ขณะที่กลุ่มที่เหลือไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานโดยกลุ่มที่รวยที่สุดและจนที่สุดมีคะแนนห่างกันถึง 69 คะแนน และกลุ่มที่รวยที่สุดกับกลุ่มรองลงมาก็ยังมีคะแนนห่างกันถึง 50 คะแนน จึงควรมีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในกลุ่มโรงเรียนด้อยโอกาสมากขึ้น ผ่านการพัฒนาระบบการกระจายทรัพยากรทางการศึกษาและการสนับสนุนเครื่องมือการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความจำเป็นในแต่ละพื้นที่ต่อไป

4. กลไกและระบบการผลิต คัดกรอง และพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครูและอาจารย์ ในปัจจุบันยังพบปัญหาการผลิตและพัฒนาครูทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ ในด้านการผลิตและพัฒนาครูมีปัญหาทั้งระบบตั้งแต่ระบบบริหารจัดการและการกำกับควบคุม การคัดสรรคนมาเรียนครู มาตรฐานกระบวนการผลิตและคุณภาพอาจารย์ และการคัดกรองคนเข้าสู่อาชีพครู ในด้านปริมาณมีการเปิดหลักสูตรที่ไม่ได้คุณภาพ สถาบันหลายแห่งมีการรับนิสิต/นักศึกษาครูเข้าเรียนโดยไม่มีการคัดเลือกตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษาที่ประสงค์จะได้คนเก่ง คนดี มาเรียนครู ดังนั้น ควรให้ความสำคัญกับสถาบันการผลิตครู โดยปรับหลักสูตรและกระบวนการผลิตครูให้เหมาะสมกับสังคมยุคใหม่ และมีระบบพัฒนาครูประจำการอย่างต่อเนื่องให้มีทักษะการใช้หลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การวัดประเมินผล และการใช้สื่อการเรียนรู้ รวมถึงมีการกำหนดกรอบสมรรถนะวิชาชีพครู ตลอดจนปรับปรุงระบบกลไกการเลื่อนวิทยฐานะของครู โดยนำผลการประเมินสมรรถนะไปเป็นส่วนสำคัญในการเลื่อนวิทยฐานะและการปรับปรุงค่าตอบแทนที่เหมาะสม

5. การจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 การขับเคลื่อนการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะไปสู่การปฏิบัติยังคงไม่ครอบคลุมสถานศึกษาในวงกว้าง โดยในระยะแรกยังจำกัดอยู่ที่พื้นที่นวัตกรรมการศึกษานำร่อง 8 จังหวัด และผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอนต้นเป็นหลัก อีกทั้งควรมีการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนเพื่อนำไปใช้ประกอบการขยายผลอย่างเป็นรูปธรรม ความท้าทายที่สำคัญอีกประการหนึ่งได้แก่ ความพร้อมของสถานศึกษา คุณภาพครู และบุคลากรทางการศึกษาทั้งระดับขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา ที่จะต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติและรูปแบบการเรียนการสอนให้เท่าทันกับหลักสูตรฐานสมรรถนะแบบใหม่ ส่งผลให้เกิดความท้าทายในการนำหลักสูตรฐานสมรรถนะไปปรับใช้อย่างยืดหยุ่น สร้างสรรค์ ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งในการปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนและเร่งพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะที่เหมาะสมกับผู้เรียน

6. การขยายผลนวัตกรรมการศึกษา การขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษายังไม่ครอบคลุมเท่าที่ควร โดยยังจำกัดอยู่ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษานำร่อง 8 จังหวัด และครอบคลุมโรงเรียนเพียงส่วนน้อยในกลุ่มจังหวัดดังกล่าว นอกจากนี้ การดำเนินการเพื่อขยายผลนวัตกรรมการศึกษาจากพื้นที่นำร่องให้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางยังประสบกับความท้าทายที่สำคัญหลายประการ นอกจากนี้ การปรับโครงสร้างของกระทรวงศึกษาธิการยังต้องเผชิญกับปัญหาทางทัศนคติ และความพร้อมของหน่วยงานในการรองรับภารกิจภายหลังการปรับปรุงโครงสร้าง ซึ่งอาจส่งผลให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างล่าช้าในระยะต่อไป จึงควรมุ่งเน้นการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษานำร่องในระยะที่ผ่านมาเพื่อประมวลบทเรียนไปสู่การขยายผลพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในจังหวัดอื่น ๆ ต่อไป

7. การพลิกโฉมเรียนรู้ด้วยระบบดิจิทัล การขับเคลื่อนการพัฒนาระบบดิจิทัลแพลตฟอร์มยังคงมีความท้าทายหลายประการ อาทิ การเชื่อมต่อข้อมูลระบบดิจิทัลที่มีความหลากหลายระหว่างสถาบันการศึกษาและหน่วยงานภาครัฐจำนวนมาก และยังไม่มีกฎหมายการบริหารจัดการข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษา แพลตฟอร์มฐานข้อมูลกลางเพื่อการนำเข้าข้อมูล ตลอดจนระบบการเชื่อมโยงและจัดเก็บข้อมูลระหว่างหน่วยงาน

สรุปการดำเนินงานของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1 การปฏิรูประบบการศึกษาและการเรียนรู้โดยรวมของประเทศ โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ และกฎหมายลำดับรอง (1201)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1 ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมาสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ดำเนินการตรวจพิจารณาตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวและส่งร่างพระราชบัญญัติฯ กลับให้กระทรวงศึกษาธิการ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้มอบหมายให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาดำเนินการรับฟังความคิดเห็น ซึ่งปัจจุบันอยู่ระหว่างการรับฟังความคิดเห็นเพิ่มเติมจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องใน 3 ประเด็น ได้แก่ การอาชีวศึกษา การบริหารจัดการในวิกฤตโรคระบาด และการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ก่อนนำเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2 การปฏิรูปการพัฒนาเด็กเล็กและเด็กก่อนวัยเรียน (1202)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2 อยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมาหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้ดำเนินนโยบายในการส่งเสริมการพัฒนาเด็กเล็กและเด็กก่อนวัยเรียนผ่านมาตรการต่าง ๆ อาทิ การออกพระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562 โครงการเรียนฟรี 15 ปี ตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก/อนุบาล ขยายโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด 600 บาท/เดือน โครงการสนับสนุนงบประมาณเพื่อการจัดหาอาหารกลางวันและนม สำหรับเด็กปฐมวัย โครงการมหัศจรรย์ 1,000 วันแรก ให้วิตามินเสริมธาตุเหล็กและโฟลิกก่อนตั้งครรภ์ 3 เดือนจนถึงหลังคลอด 6 เดือน/รับการตรวจครรภ์ฟรีและฝากครรภ์ฟรี โครงการพัฒนาสถาบันต้นแบบด้านการพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัยเพื่อสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3 การปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (1203)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3 อยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการเพื่อช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสให้ได้รับโอกาสในการศึกษาพัฒนาตามศักยภาพและเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ อาทิ โครงการจัดสรรเงินอุดหนุนนักเรียนยากจนพิเศษแบบมีเงื่อนไขหรือทุนเสมอภาค โครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา โครงการพัฒนาสถาบันต้นแบบด้านการพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัยเพื่อสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา โครงการสร้างโอกาสทางการศึกษาสำหรับนักเรียนในพื้นที่ห่างไกล เป็นครูรุ่นใหม่เพื่อพัฒนาคุณภาพโรงเรียนของชุมชน นอกจากนี้ ยังมีการวางแผนค้นหา และคัดกรองนักเรียนยากจนด้อยโอกาสในพื้นที่ห่างไกล ตลอดจนการดำเนินงานผ่านกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา

ปี 2562 • ปี 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4 การปฏิรูปกลไกและระบบการผลิต คัดกรอง และพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครูและอาจารย์ (1204)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4 อยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการส่งเสริมการผลิตและพัฒนาศักยภาพครู และบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้ ตลอดจนสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนพัฒนาสมรรถนะครูอย่างต่อเนื่อง พัฒนาสถาบันการศึกษาที่เป็นหน่วยผลิตครูและสถานศึกษาที่เป็นหน่วยปฏิบัติการสอนให้มีคุณภาพและมาตรฐานในสาขาวิชาที่สถาบันการศึกษาเชี่ยวชาญ นอกจากนี้ ยังมีโครงการ Coaching Teams โครงการยกระดับคุณภาพการผลิตและพัฒนาครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาเพื่อตอบโจทย์การพัฒนาประเทศ และการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาในสถานศึกษา

ปี 2562 • ปี 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5 การปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 (1205)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5 ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมาหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้ดำเนินการขับเคลื่อนการปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โดยให้ความสำคัญกับหลักสูตรฐานสมรรถนะ ผ่านแผนงาน/โครงการที่สำคัญต่าง ๆ อาทิ การจัดการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา การศึกษากรอบสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และกรอบสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น (ป.1–3) โครงการศึกษาสถานภาพการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะที่ตอบโจทย์ความต้องการของประเทศเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ โครงการเตรียมความพร้อมรับการประเมินหลักสูตรฐานสมรรถนะ และโครงการพัฒนาข้อกำหนดแนวทางการผลิตครูแบบอิงฐานสมรรถนะ

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 6 การปรับโครงสร้างของหน่วยงานในระบบการศึกษาเพื่อบรรลุเป้าหมายในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนและยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา (1206)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 6 ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมาหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้ดำเนินการขับเคลื่อนการปรับโครงสร้างของหน่วยงานในระบบการศึกษา โดยให้ความสำคัญกับความเป็นอิสระและมีธรรมาภิบาลในการบริหารและจัดการศึกษา ผ่านแผนงาน/โครงการที่สำคัญต่าง ๆ อาทิ การดำเนินโครงการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา (Education Sandbox) พร้อมทั้งมีการรายงานผลการดำเนินการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา การถอดบทเรียนจากการดำเนินงาน และการจัดทำหนังสือเป็นหนังสือหลักการและแนวคิดการพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเพื่อการเผยแพร่และนำไปใช้ประโยชน์ ตลอดจนการพัฒนาประสิทธิภาพบุคลากรตามโครงการพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ปี 2562 ● ปี 2563 ● เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 7 การปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้โดยการพลิกโฉมด้วยระบบดิจิทัล (Digitalization for Educational and Learning Reform) (1207)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 7 ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมาหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอนในหลากหลายช่องทาง ทั้งทีวีดิจิทัล จานดาวเทียม ช่องทางใน Youtube และได้จัดทำแพลตฟอร์มด้านการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ (Digital Education Excellence Platform) หรือ “DEEP” ซึ่งเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ออนไลน์ ที่รวบรวมหลักสูตรที่หลากหลายเพื่อให้เป็นองค์ความรู้ของประเทศ

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1

การปฏิรูประบบการศึกษาและการเรียนรู้โดยรวมของประเทศ โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่และกฎหมายลำดับรอง

● <u>เป้าหมาย</u> ●

ประเทศไทยมีการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเป็นกลไกสำคัญต่อการบริหาร และจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ....

● <u>ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565</u> ●

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาที่ได้รับการจัดทำ ปรับปรุง แก้ไข ให้สอดคล้องกับร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ....

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. .... มีความสำคัญอย่างยิ่งกับการดำเนินงานด้านการศึกษาของประเทศ ในฐานะเป็นกลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา โดยเป็นกฎหมายกลางที่เน้นการบริหารและการจัดการศึกษาให้มีความยืดหยุ่นหลากหลาย การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารและจัดการศึกษา การส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา และปฏิรูปกลไกการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการจัดการศึกษาและวางกลไกสำคัญให้สอดคล้องกับการจัดองค์กร รวมถึงการจัดองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาตามภารกิจของการจัดการศึกษา ซึ่งการบังคับใช้ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ที่ได้มีการปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และการรับฟังความคิดเห็นจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องนั้น ถือเป็นปัจจัยที่สำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านศึกษาของประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การดำเนินงานที่ผ่านมา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้จัดทำและเสนอร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. .... เข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2562 เห็นชอบร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. .... เป็นกฎหมายปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทในการบริหารและการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และแนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาในอนาคต โดยมีความเชื่อมโยงกับกฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดตั้งกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ซึ่งผ่านความเห็นชอบของสภานิติบัญญัติแห่งชาติแล้ว จึงเป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนที่จะต้องตราเป็นพระราชกำหนดตามมาตรา 172 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย นอกจากนี้ได้ดำเนินการวิเคราะห์ความสอดคล้องของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 กับแผนต่าง ๆ นำเสนอต่อที่ประชุมคณะอนุกรรมการสภาการศึกษาด้านนโยบายการศึกษาและกลไกการขับเคลื่อนแผนสู่การปฏิบัติ เพื่อปรับแก้ตามความคิดเห็นของที่ประชุมและเสนอต่อที่ประชุมสภาการศึกษาเพื่อพิจารณาต่อไป

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย กระทรวงศึกษาธิการได้เสนอร่างพระราชกำหนดการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. .... เพื่อให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา อย่างไรก็ดี เมื่อ วันที่ 7 พฤษภาคม 2562 คณะรัฐมนตรีมีมติให้ชะลอการดำเนินการร่างพระราชกำหนดการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. .... ของคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา ที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาแล้ว และให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีการับร่างพระราชกำหนดดังกล่าวไปพิจารณาทบทวนเหตุความจำเป็นที่*ต้องตราเป็นพระราชกำหนด* และให้รับความเห็นของกลุ่มองค์กรวิชาชีพครูต่าง ๆ ที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาเสร็จแล้วไปยังประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ทั้งนี้ ในปี 2563 สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ตรวจพิจารณาตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว และส่งร่างพระราชบัญญัติฯ กลับให้กระทรวงศึกษาธิการ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้มอบหมายให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาดำเนินการรับฟังความคิดเห็น ซึ่งปัจจุบันอยู่ระหว่างการรับฟังความคิดเห็นเพิ่มเติมจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องใน 3 ประเด็น ได้แก่ การอาชีวศึกษา การบริหารจัดการในวิกฤตโรคระบาด และการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ก่อนนำเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย จากการดำเนินการที่ผ่านมา การจัดทำกฎหมายดังกล่าวนั้นยังมีความล่าช้าเนื่องจากความไม่ชัดเจนทั้งด้านรายละเอียดของบทบัญญัติ และด้านลำดับชั้นของกฎหมาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงต้องมีการพิจารณาทบทวนแก้ไข ทั้งนี้ ความล่าช้าดังกล่าวอาจส่งผลต่อการขับเคลื่อนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาที่ล่าช้าตามไปด้วย ดังนั้น จึงควรเร่งรัดและติดตามความก้าวหน้าในการออกกฎหมายดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง และเตรียมความพร้อมในการดำเนินงานขับเคลื่อนไว้ล่วงหน้าไปพลางก่อนที่กฎหมายจะมีผลบังคับใช้ เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนการปฏิรูปได้ทันทีหลังประกาศใช้กฎหมาย

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2

การปฏิรูปการพัฒนาเด็กเล็กและเด็กก่อนวัยเรียน

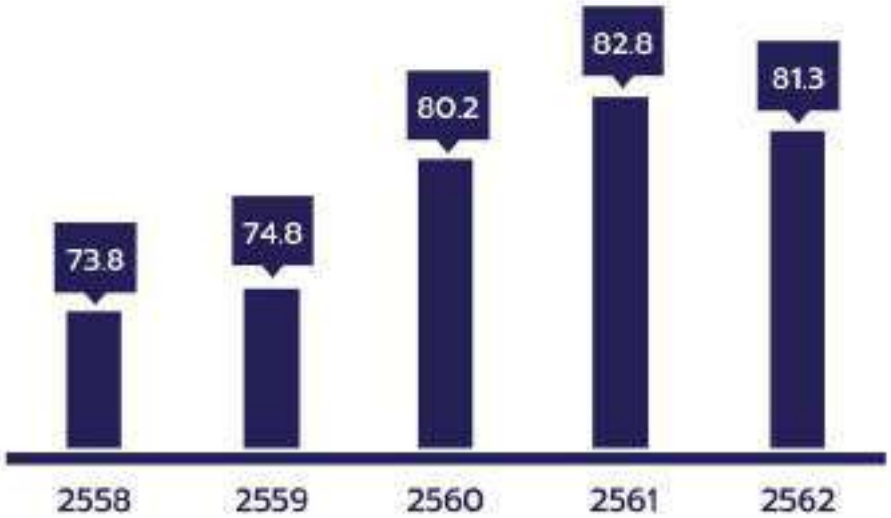
● เป้าหมาย ●

เด็กปฐมวัย ทั้งเด็กกลุ่มทั่วไป และกลุ่มที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ สามารถเข้าถึงและได้รับการดูแลและการศึกษาระดับปฐมวัยอย่างเหมาะสม มีคุณภาพ ทั่วถึง และเท่าเทียมกัน รวมถึงมีระบบคัดเลือกเด็กเข้าเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับช่วงวัย มีระบบฐานข้อมูลที่เอื้อต่อการดูแลที่เชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ปรับเปลี่ยนกรอบคิด (Mindset) เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการเตรียมความพร้อมก่อนการตั้งครรภ์ การเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ร้อยละของเด็กปฐมวัยที่สามารถเข้าถึงและได้รับการดูแลและการศึกษาระดับปฐมวัยอย่างเหมาะสม มีคุณภาพ ทั่วถึง และเท่าเทียมกัน

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป เด็กปฐมวัยถือเป็นช่วงวัยแห่งการเจริญเติบโตที่สำคัญที่สุดของชีวิต เพราะพัฒนาการทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม บุคลิกภาพ และด้านสติปัญญา จะสามารถเจริญเติบโตและพัฒนาได้มากที่สุดในช่วงดังกล่าว อันจะเป็นพื้นฐานที่สำคัญต่อการพัฒนาในช่วงวัยอื่น ๆ ของชีวิตต่อไป สอดคล้องกับแนวคิดของนักจิตวิทยาและนักการศึกษาที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของเด็กปฐมวัย สถานการณ์ในปัจจุบัน เด็กปฐมวัยมีอัตราการเข้าเรียนในระดับก่อนประถมศึกษาอยู่ที่ร้อยละ 81.3 ลดลงจากปี 2561 เล็กน้อย อย่างไรก็ตาม ยังพบว่า เด็กไทยวัยแรกเกิดถึง 5 ปี มากกว่า 1 ใน 4 หรือร้อยละ 27.15 มีพัฒนาการสงสัยล่าช้า ซึ่งต้องเร่งตรวจคัดกรองและกระตุ้นการพัฒนาการให้พัฒนากลับมาปกติต่อไป

ร้อยละของการเข้าเรียน ในระดับก่อนประถมศึกษา
ที่มา: สถิติการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

การดำเนินงานที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้ดำเนินนโยบาย ในการส่งเสริมการพัฒนาเด็กเล็กและเด็กก่อนวัยเรียนผ่านมาตรการต่าง ๆ อาทิ การออกพระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562 การร่างแผนพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2563 – 2570 เพื่อเป็นแนวนโยบายหลักในการขับเคลื่อน และบูรณาการการพัฒนาเด็กปฐมวัยในทุกด้าน โครงการเรียนฟรี 15 ปี ตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก/อนุบาล ขยายโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด 600 บาท/เดือน แก่ครัวเรือนที่รายได้ไม่เกิน 1 แสนบาทต่อปี โครงการสนับสนุนงบประมาณเพื่อการจัดหาอาหารกลางวันและนมสำหรับเด็กปฐมวัย โครงการมหัศจรรย์ 1,000 วันแรก ให้วิตามินเสริมธาตุเหล็กและโฟลิกก่อนตั้งครรภ์ 3 เดือนจนถึงหลังคลอด 6 เดือน/รับการตรวจครรภ์ฟรีและฝากครรภ์ฟรี โครงการพัฒนาสถาบันต้นแบบด้านการพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัยเพื่อสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา ในการสำรวจและค้นพบเด็กปฐมวัยที่อยู่ในเกณฑ์ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาเพื่อให้ได้รับการดูแลในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยจะจัดสรรเงินอุดหนุนเพิ่มเติมจากส่วนที่รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ได้จัดสรรงบประมาณไว้ เพื่อดูแลและพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเหมาะสมเป็นรายบุคคล ส่งเสริมให้พ่อแม่เล่นกับลูกให้เหมาะสมกับวัย โดยการเผยแพร่คู่มือการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยผ่านช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังมีความเหลื่อมล้ำของคุณภาพการจัดบริการปฐมวัย โดยสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยบางแห่งยังไม่ได้มาตรฐานและไม่มีคุณภาพ ประกอบกับศักยภาพของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับทักษะพัฒนาเด็กปฐมวัย ความรู้ด้านสิทธิเด็ก จริยธรรม ที่ยังต้องเร่งพัฒนา ปัจจัยเหล่านี้ล้วนส่งผลต่อพัฒนาการของเด็กปฐมวัย รวมถึงการลดช่องว่างระหว่างของพัฒนาการเด็ก โดยเฉพาะที่เป็นปัญหามาจากความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งถือเป็นความท้าทายที่สำคัญของภาครัฐในการจัดบริการการศึกษาที่อยู่บนหลักของความเสมอภาค ตลอดจนการส่งเสริมการตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาเด็กปฐมวัยทั้งด้านพัฒนาการด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ และสังคมจากฝั่งพ่อแม่ผู้ปกครอง อาทิ การควบคุมและจำกัดการใช้สื่อของเด็ก เนื่องจากการรับสื่อผ่านจอตั้งแต่ยังเล็กมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการด้านภาษาล่าช้า

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในระยะต่อไปควรกำหนดวิธีปฏิบัติ และแนวทางการจัดสรรทรัพยากรเพื่อปรับปรุงและพัฒนาสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐาน พัฒนาระบบการค้นหาเฝ้าระวัง ติดตาม และช่วยเหลือเด็กให้เข้าถึงโอกาสทางการศึกษาตั้งแต่ปฐมวัย อีกทั้งมีระบบช่วยเหลือส่งต่อที่มีประสิทธิภาพ พัฒนาระบบที่ช่วยในการติดตามการพัฒนาทักษะและการเรียนรู้ของเด็ก จัดทำระบบและกลไกในการคุ้มครองสิทธิเด็ก พัฒนาระบบฐานข้อมูลรายบุคคลและเชื่อมโยงกันระหว่างกระทรวง การส่งเสริมโภชนาการที่ดีและเพียงพอ รวมทั้งส่งเสริมการพัฒนาการที่สมวัยให้แก่เด็ก อาทิ สมุดภาพโดยเฉพาะในครัวเรือนที่ยากจน การพัฒนาทักษะของพ่อแม่ผู้ปกครองในการมีทักษะพ่อแม่ (Parenting Skills) การให้ความรู้ที่ถูกต้องด้านโภชนาการที่สมวัยของเด็กให้แก่มารดา ซึ่งการได้รับโภชนาการที่ดีอย่างเพียงพอจะส่งผลต่อการเติบโตทั้งทางร่างกายและสติปัญญา อาทิ การให้นมแม่แก่เด็กอย่างน้อย 6 เดือน รวมถึงการคัดกรองและคัดเลือกครูและผู้ดูแลเด็กที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการดูแลเด็กปฐมวัยในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรดังกล่าวโดยใช้กลไกพื้นที่ อาทิ คณาจารย์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏในการเป็นผู้ให้คำแนะนำ (Coach) และเป็นพี่เลี้ยง (Mentor) ให้ครูและผู้ดูแลเด็กในระบบอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนพัฒนาระบบการสร้างความก้าวหน้าทางอาชีพที่จูงใจครูและผู้ดูแลเด็ก เพื่อให้ประเทศไทยสามารถบรรลุเป้าหมายการพัฒนาเด็กปฐมวัยได้อย่างยั่งยืนต่อไป

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3

การปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

● **เป้าหมาย** ●

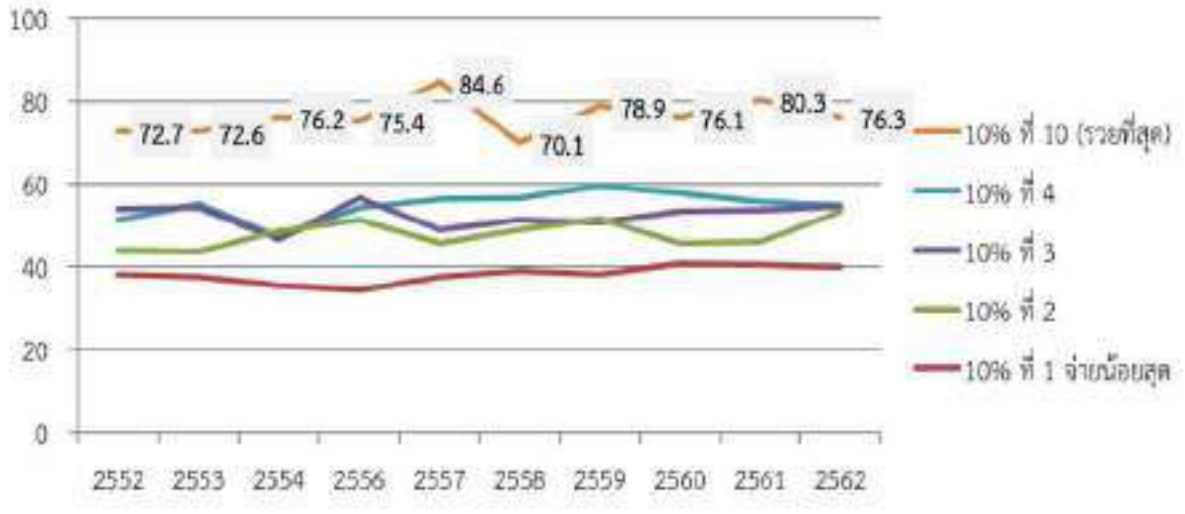
เด็ก เยาวชน และประชาชน ที่ขาดแคลนทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาส ทุกคนมีความเสมอภาคในโอกาสพัฒนาตนเองตามศักยภาพและเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ

● **ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565** ●

ร้อยละผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์และด้อยโอกาสในระบบการศึกษาที่ได้รับการพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำด้านโอกาสทางการศึกษามีทิศทางที่ดีขึ้น โอกาสในการเข้าถึงการศึกษาตามช่วงวัยของนักเรียนใน 10 ปีที่ผ่านมามีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในระดับชั้นอนุบาลที่มีอัตราการเข้าเรียนสุทธิ ปี 2562 อยู่ที่ร้อยละ 78.1 เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ 65.1 ในปี 2553 สะท้อนให้เห็นว่าการดำเนินนโยบายของภาครัฐในด้านการส่งเสริมการพัฒนาของเด็กช่วงปฐมวัยมีประสิทธิภาพดีขึ้น ซึ่งช่วงปฐมวัยจะเป็นช่วงอายุที่มีความสำคัญที่จะส่งผลต่อพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กในช่วงอายุต่อ ๆ ไป ขณะเดียวกัน อัตราการเข้าเรียนสุทธิระดับมัธยมปลายและระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เพิ่มสูงขึ้นอยู่ที่ระดับร้อยละ 60 เช่นเดียวกับอัตราการเข้าเรียนระดับปริญญาตรีที่ปรับตัวดีขึ้น สำหรับอัตราการเข้าเรียนสุทธิในระดับชั้นประถมศึกษา และมัธยมต้นซึ่งเป็นระดับการศึกษาภาคบังคับมีระดับคงที่ อย่างไรก็ตาม การเข้าถึงการศึกษาของประชากรที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ต่างกันมีความแตกต่างชัดเจนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. และเพิ่มมากขึ้นในระดับอุดมศึกษา โดยในปี 2562 นักเรียนระดับมัธยมปลายสัดส่วนคนที่จนที่สุด (10%) มีอัตราการเข้าถึงร้อยละ 39.2 ขณะที่นักเรียนกลุ่มที่รวยที่สุดมีอัตราการเข้าถึงเท่ากับร้อยละ 76.3

อัตราการเข้าเรียนต่อสุทธิระดับ ม.ปลาย/ปวช. จำแนกตามรายจ่ายเพื่อการบริโภค

ที่มา: สถิติการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

การดำเนินการที่ผ่านมา มีการดำเนินการปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่สำคัญ ผ่านกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) เพื่อช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสให้ได้รับโอกาสในการศึกษาพัฒนาตามศักยภาพและเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ รวมถึงครูและหน่วยจัดการเรียนรู้ทั้งในและนอกระบบได้รับการพัฒนาคุณภาพทั่วถึง ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 กสศ. มีการดำเนินโครงการที่สำคัญ ได้แก่ โครงการจัดสรรเงินอุดหนุนนักเรียนยากจนพิเศษแบบมีเงื่อนไขหรือทุนเสมอภาค โดยนักเรียนต้องรักษาอัตราการมาเรียนสูงกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมด จึงจะได้รับการสนับสนุนค่าครองชีพ ค่าเดินทาง และค่าอาหาร และกิจกรรมพัฒนานักเรียนให้สอดคล้องกับความถนัดและความต้องการตามศักยภาพเป็นรายบุคคล โดยได้รับเงินอุดหนุนจำนวน 3,000 บาท/คน/ปี และได้ขยายกลุ่มเป้าหมายจากนักเรียนสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่นักเรียนในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และโรงเรียนสังกัดตำรวจตระเวนชายแดน รวมถึงขยายการช่วยเหลือตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 711,536 คน ครอบคลุมสถานศึกษาจำนวน 27,805 แห่งทั่วประเทศ ซึ่งในจำนวนนี้เป็นเด็กที่มีความพิการด้อยโอกาส จำนวน 69,104 คน อีกทั้ง ยังมีโครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา เพื่อสำรวจและค้นพบเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา จำนวน 49,474 คน จากพื้นที่ 897 ตำบล 115 อำเภอ ใน 20 จังหวัดเป้าหมาย โดยขณะนี้อยู่ระหว่างการจัดทำแผนการช่วยเหลือรายบุคคลโดยทีมสหวิชาชีพที่คณะทำงานจังหวัดได้ตั้งขึ้น โดย กสศ. จะสนับสนุนงบประมาณ 4,000 บาทต่อคน เพื่อสนับสนุนกระบวนการฟื้นฟูเยียวยาและเตรียมความพร้อมให้กลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งเป็นค่าใช้จ่ายสนับสนุนสถานศึกษาหรือหน่วยฝึกอาชีพเพื่อรับกลุ่มเป้าหมายกลับเข้าศึกษาต่อหรือจัดให้มีการพัฒนาทักษะอาชีพ รวมถึงมีโครงการพัฒนาสถาบันต้นแบบด้านการพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัยเพื่อสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา โดยร่วมมือกับ 20 จังหวัดในการสำรวจและค้นพบเด็กปฐมวัย จำนวน 21,136 คน ที่อยู่ในเกณฑ์ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ของ กสศ. เพื่อให้ได้รับการดูแลในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัด อปท. โดยจะจัดสรรเงินอุดหนุนเพิ่มเติมจากส่วนที่รัฐและ อปท. ไม่ได้จัดสรรงบประมาณไว้ เพื่อดูแลและพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเหมาะสมเป็นรายบุคคล และการพัฒนาศักยภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัด อปท. 300 ศูนย์ ใน 17 จังหวัดให้ได้ตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2561 โครงการสร้างโอกาสทางการศึกษาสำหรับนักเรียนในพื้นที่ห่างไกลเป็นครูรุ่นใหม่เพื่อพัฒนาคุณภาพโรงเรียนของชุมชน (ครูรัก(ษ์)ถิ่น) ผ่านความร่วมมือกับ 5 หน่วยงานหลัก โดยมีเป้าหมายรุ่นละ 300 คน ผลิตจำนวน 5 รุ่น ในระยะเวลา 5 ปี (ปีการศึกษา 2563 - 2581) รวมทั้งหมด 1,500 คน นอกจากนี้ ยังมีการวางแผนค้นหาและคัดกรองนักเรียนยากจนด้อยโอกาสในพื้นที่ห่างไกล จำนวน 328 คน ในพื้นที่เขตตำบลที่เป็นที่ตั้งของโรงเรียนที่มีอัตราบรรจุข้าราชการครูในปี 2567 ครอบคลุม 45 จังหวัด และในเรื่องความเสมอภาคทางการศึกษา ยังมีการดำเนินงานผ่านกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) ที่ให้กู้ยืมเงินแก่นักเรียนหรือนักศึกษาที่ขาดแคลนทุนทรัพย์เพื่อเป็นค่าเล่าเรียน โดยในปีงบประมาณ 2562 ได้จัดสรรเงินให้แก่นักเรียนจำนวน 538,398 คน รวมเป็นเงิน 26,397.32 ล้านบาท

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ยังคงมีประเด็นท้าทายในเรื่องคุณภาพการศึกษาของกลุ่มนักเรียนในครัวเรือนที่ด้อยโอกาส จากผลคะแนน PISA โดยรวมสะท้อนให้เห็นว่าคุณภาพการศึกษาไทยยังเป็นประเด็นสำคัญต้องเร่งแก้ไข โดยคะแนน PISA มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาคะแนนตามกลุ่มโรงเรียนจะพบความเหลื่อมล้ำของคุณภาพการศึกษาในแต่ละกลุ่มโรงเรียนมีความแตกต่างกันมาก โดยกลุ่มโรงเรียนเน้นวิทยาศาสตร์มีคะแนนสูงในระดับเดียวกับกลุ่มประเทศบนสุดห้าอันดับแรก (Top 5) และกลุ่มโรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัยมีคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ย OECD ส่วนกลุ่มโรงเรียนอื่น ๆ ยังคงมีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ย OECD สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาคุณภาพของครูผู้สอนในแต่ละกลุ่มโรงเรียนที่มีความแตกต่างกันมาก และหากพิจารณาจากฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมจากผลคะแนนด้านการอ่าน จะพบว่าคะแนนเฉลี่ยทั้งประเทศอยู่ที่ 393 คะแนน โดยนักเรียนในกลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่ดีที่สุด (กลุ่มประชากรร้อยละ 25 ที่มีฐานะที่ดีสุด) มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 438 คะแนน ซึ่งเป็นกลุ่มเดียวที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์พื้นฐานที่นักเรียนสามารถใช้ประโยชน์จากความรู้ได้ในชีวิตจริง (ระดับ B2 ขึ้นไป ตามเกณฑ์ OECD) ขณะที่กลุ่มที่เหลือไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน โดยกลุ่มที่รวยที่สุดและจนที่สุดมีคะแนนห่างกันถึง 69 คะแนน และกลุ่มที่รวยที่สุดกับกลุ่มรองลงมาก็ยังมีคะแนนห่างกันถึง 50 คะแนน

คะแนน PISA จำแนกตามฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มนักเรียน

ที่มา: สถิติการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในระยะต่อไป ควรมีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในกลุ่มโรงเรียนด้อยโอกาสมากขึ้น ผ่านการพัฒนาระบบการกระจายทรัพยากรทางการศึกษาและการสนับสนุนเครื่องมือการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความจำเป็นในแต่ละพื้นที่ การสร้างความเท่าเทียมกันทางการศึกษาโดยขยายระบบการศึกษาที่มีคุณภาพไปให้ทั่วถึงผ่านการจับคู่โรงเรียนพี่เลี้ยง ระหว่างโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีคุณภาพการศึกษาดีกับโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและการใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างโรงเรียนที่มีคุณภาพการศึกษาดีและโรงเรียนที่มีคุณภาพการศึกษาต่ำ ลดการแยกจำนวนนักเรียนที่มีผลการเรียนอ่อนไปรวมกัน รวมทั้งเพิ่มโอกาสในการเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นให้แก่กลุ่มนักเรียนในครัวเรือนที่ยากจน ผ่านการใช้กลไกกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษาโดยการคัดเลือกและคัดกรองกลุ่มนักเรียนที่จะเข้าถึงกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4

การปฏิรูปกลไกและระบบการผลิต คัดกรอง และพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครูและอาจารย์

● เป้าหมาย ●

มีแผนการผลิตและพัฒนาครูตามความต้องการของประเทศ ได้ครูสมรรถนะสูงและตรงตามความต้องการของประเทศ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ได้ครูที่มีจิตวิญญาณความเป็นครู มีสมรรถนะสูง มีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนการสอน ทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 หมวด 16 การปฏิรูปประเทศ มาตรา 285 จ. วรรคสาม บัญญัติให้มีกลไกและระบบการผลิต คัดกรองและพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครูและอาจารย์ ให้ได้ผู้มีจิตวิญญาณของความเป็นครู มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง ได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับความสามารถและประสิทธิภาพในการสอน รวมทั้งมีกลไกสร้างระบบคุณธรรมในการบริหารงานบุคคลของผู้ประกอบวิชาชีพครู เพื่อดึงดูดผู้มีศักยภาพเข้ามาเรียนครูเพิ่มขึ้น ได้ครูตรงความต้องการของประเทศ ลดปัญหาการขาดแคลนบุคลากรทางการศึกษา สามารถจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับบริบทการเปลี่ยนแปลง และได้ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคุณสมบัติ สมรรถนะ และความเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการศึกษา เพื่อการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้สามารถยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาในสถานศึกษา

การดำเนินงานที่ผ่านมา กระทรวงศึกษาธิการได้ส่งเสริมการผลิตและพัฒนาศักยภาพครู และบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้ ผู้กระตุ้นแรงจูงใจ ผู้สร้างแรงบันดาลใจ ผู้ให้คำปรึกษาและชี้แนะ ตลอดจนสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนพัฒนาสมรรถนะครูอย่างต่อเนื่อง พัฒนาสถาบันการศึกษาที่เป็นหน่วยผลิตครูและสถานศึกษาที่เป็นหน่วยปฏิบัติการสอนให้มีคุณภาพและมาตรฐานในสาขาวิชาที่สถาบันการศึกษาเชี่ยวชาญ มีโครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น เพื่อดึงดูดและจูงใจให้เด็กและเยาวชนที่เป็นคนดีคนเก่ง ได้เข้ามาศึกษาวิชาชีพครูในสถาบันฝ่ายผลิตที่มีคุณภาพ เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะได้รับการบรรจุแต่งตั้งในภูมิลำเนาของตนเอง เพื่อพัฒนาการศึกษาในท้องถิ่น และลดการโยกย้าย ซึ่งสอดรับกับการผลิตครู และการคัดกรองครู เพื่อให้ได้ครูที่มีคุณภาพตรงกับความต้องการของประเทศ และมีจิตวิญญาณของความเป็นครู มีการพัฒนาโมเดลการผลิตครู 5 ปี ให้เป็นวิชาชีพชั้นสูงในมหาวิทยาลัยราชภัฏ นอกจากนี้ยังมีโครงการ Coaching Teams โครงการยกระดับคุณภาพการผลิตและพัฒนาครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาเพื่อตอบโจทย์การพัฒนาประเทศ การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยยึดถือ

ภารกิจและพื้นที่ปฏิบัติงานเป็นฐานด้วยระบบ TEPE Online การพัฒนาครูรูปแบบครบวงจร โครงการระบบการประเมินสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพครู (ระยะที่1) เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาความรู้และทักษะ และสมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาในสถานศึกษา

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

อย่างไรก็ตาม บริบทของประเทศและโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้การจัดการศึกษาในโลกยุคใหม่ต้องปรับตัวให้สอดคล้องและพร้อมรองรับกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งปัจจุบันและอนาคต สถาบันการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันผลิตครูจะต้องปรับบทบาทการผลิตครูให้มีสมรรถนะสูง รองรับการจัดการศึกษาที่จะมีความซับซ้อนและหลากหลายยิ่งขึ้น หากแต่ในปัจจุบันยังพบปัญหาการผลิตและพัฒนาครูทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ ในด้านการผลิตและพัฒนาครูมีปัญหาทั้งระบบ ตั้งแต่ระบบบริหารจัดการและการกำกับควบคุม การคัดสรรคนมาเรียนครู มาตรฐานกระบวนการผลิตและคุณภาพอาจารย์ การคัดกรองคนเข้าสู่อาชีพครู และการพัฒนาส่งเสริมครูส่งผลให้คุณภาพการศึกษาของประเทศลดต่ำลง ในด้านปริมาณมีการเปิดหลักสูตรที่ไม่ได้คุณภาพ หลายแห่งมีการรับนิสิต/นักศึกษาครูเข้าเรียนโดยไม่มีการคัดเลือกตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษาที่ประสงค์จะได้คนเก่งคนดี มาเรียนครู ทำให้มีการผลิตเกินความต้องการและไม่ได้คุณภาพ นอกจากนี้ ยังมีปัญหาครูพี่เลี้ยงขาดความรู้ความเข้าใจในวิชาชีพครูอย่างลึกซึ้ง และขาดทักษะในการนิเทศ การดูแลการฝึกปฏิบัติการสอน รวมทั้งการเป็นผู้สอนงาน (Coaching) ให้แก่นิสิต/นักศึกษาครู

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ควรให้ความสำคัญกับสถาบันการผลิตครู โดยปรับหลักสูตรและกระบวนการผลิตครูให้เหมาะสมกับสังคมยุคใหม่ และมีระบบพัฒนาครูประจำการอย่างต่อเนื่องให้มีทักษะการใช้หลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การวัดประเมินผลและการใช้สื่อการเรียนรู้สมัยใหม่ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีทักษะและระบบการจัดการเรียนรู้สมัยใหม่ที่บูรณาการความรู้ เทคโนโลยี ศาสตร์ของวิชาชีพครูและการปฏิบัติจริงควบคู่กับคุณธรรม จริยธรรม (จรรยาบรรณครู) ซึ่งเป็นพื้นฐานของวิชาชีพครูที่สำคัญที่สุด และมีระบบกลไกให้ครูและผู้บริหารมีการพัฒนาตนเองทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง รวมถึงมีการกำหนดกรอบสมรรถนะวิชาชีพครู ตลอดจนปรับปรุงระบบกลไกการเลื่อนวิทยฐานะของครู โดยนำผลการประเมินสมรรถนะไปเป็นส่วนสำคัญในการเลื่อนวิทยฐานะและการปรับปรุงค่าตอบแทนที่เหมาะสม

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5

การปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

● **เป้าหมาย** ●

การจัดการศึกษาทุกระดับใช้หลักสูตรที่เป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะ และแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการวัดประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน

● **ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565** ●

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะและครูมีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

บริบทการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ฉับพลัน และรุนแรง ส่งผลให้ระบบการศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อให้สามารถผลิตและพัฒนากำลังคนที่มีทักษะสูงและพร้อมรับมือกับสภาวการณ์ดังกล่าว อย่างไรก็ตาม การศึกษาไทยในปัจจุบันยังประสบปัญหาในด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งขาดความยืดหยุ่นและไม่สอดคล้องตามหลักพัฒนาการของเด็ก ส่งผลให้คุณภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของประเทศไทยอยู่ในระดับต่ำกว่าที่ควรจะเป็น โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบกับระดับนานาชาติ ดังจะเห็นได้จากผลการประเมินตามโปรแกรมประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล (Programme for International Student Assessment: PISA) โดย OECD ในรอบปี 2561 ซึ่งเป็นการวัดความฉลาดรู้ในแต่ละด้านที่สามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้งานได้จริง พบว่า นักเรียนไทยมีคะแนนเฉลี่ยทั้งในด้านคณิตศาสตร์ ด้านวิทยาศาสตร์ และด้านการอ่าน ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย และอยู่ในอันดับท้ายของโลก จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเร่งปฏิรูปการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงตลอดจนช่วยสนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ที่มา: OECD และ IPST Thailand

การดำเนินงานที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะกระทรวงศึกษาธิการ ได้ดำเนินการขับเคลื่อนการปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โดยให้ความสำคัญกับหลักสูตรฐานสมรรถนะ ผ่านแผนงาน/โครงการที่สำคัญต่าง ๆ อาทิ การจัดการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ซึ่งเปิดโอกาสให้สถานศึกษามีความยืดหยุ่นและคล่องตัวในการพัฒนาหลักสูตร โดยวางแผนนำร่องการนำหลักสูตรฐานสมรรถนะไปใช้ปฏิบัติจริงใน 8 จังหวัดแรก ได้แก่ จังหวัดระยอง ศรีสะเกษ สตูล เชียงใหม่ กาญจนบุรี ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ก่อนใช้จริงอย่างเต็มรูปแบบภายในปีการศึกษา 2565 การศึกษากรอบสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และกรอบสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น (ป.1–3) โครงการศึกษาสถานภาพการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะที่ตอบโจทย์ความต้องการของประเทศเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ โครงการเตรียมความพร้อมรับการประเมินหลักสูตรฐานสมรรถนะ และโครงการพัฒนาข้อกำหนดแนวทางการผลิตครูแบบอิงฐานสมรรถนะ นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มุ่งจัดการศึกษาในด้านต่าง ๆ เพิ่มเติม อาทิ การสร้างความเป็นพลเมือง (Civic Education) การปกครองในระบอบประชาธิปไตย หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คุณธรรมจริยธรรม และการสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม การขับเคลื่อนการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะไปสู่การปฏิบัติยังคงไม่ครอบคลุมสถานศึกษาในวงกว้าง โดยในระยะแรกยังจำกัดอยู่ที่พื้นที่นวัตกรรมการศึกษานำร่อง 8 จังหวัด และผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอนต้นเป็นหลัก อีกทั้ง ควรมีการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนเพื่อนำไปใช้ประกอบการขยายผลอย่างเป็นรูปธรรม ความท้าทายที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ได้แก่ ความพร้อมของสถานศึกษา คุณภาพครู และบุคลากรทางการศึกษาทั้งระดับขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา ที่จะต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติและรูปแบบการเรียนการสอนให้เท่าทันกับหลักสูตรฐานสมรรถนะแบบใหม่ ซึ่งมีความแตกต่างจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานแบบเดิมอย่างมีนัยสำคัญ อาทิ การให้ความสำคัญกับการประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงมากกว่าการท่องจำเนื้อหาสาระ ส่งผลให้เกิดความท้าทายในการนำหลักสูตรฐานสมรรถนะไปปรับใช้อย่างยืดหยุ่น สร้างสรรค์ ตลอดจนสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และความต้องการของท้องถิ่นที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งในการปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนและเร่งพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะที่เหมาะสมกับผู้เรียน เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในระยะต่อไป เพื่อบรรลุเป้าหมายในการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาและการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ จึงควรมุ่งเน้นการปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โดยให้ความสำคัญกับการปรับเปลี่ยนการจัดการศึกษาไปสู่หลักสูตรฐานสมรรถนะ (Competency-based Curriculum) ซึ่งมีเป้าหมายให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้และได้รับการพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของแต่ละบุคคลผ่านการมุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติจริง (Active Learning) ให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจและเรียนรู้อย่างมีความสุข และพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ผ่านการทำงานเป็นทีม การมีครู/อาจารย์ที่มีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียนและบริบทของท้องถิ่น ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษามีสมรรถนะในการบริหารงานการจัดการเรียนรู้ การกำหนดเส้นทางและจังหวะก้าวการเรียนรู้ของตนเอง (Personalized Learning) มีการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียนในทุกมิติอย่างแท้จริง ตลอดจนมีการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาที่เหมาะสมกับผู้เรียนเพื่อให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพสูงสุด อาทิ การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) การติดตามผลการเรียนรู้ของนักเรียน (Tracking System) ตลอดจนการลดภาระงานของครู

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 6

การปรับโครงสร้างของหน่วยงานในระบบการศึกษา เพื่อบรรลุเป้าหมายในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนและยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา

● เป้าหมาย ●

สถานศึกษาของรัฐมีความเป็นอิสระและมีธรรมาภิบาลในการบริหารและจัดการศึกษา ครอบคลุมด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคลากร ด้านการบริหารงานทั่วไป และมีความรับผิดชอบต่อคุณภาพของการจัดการศึกษา

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

จำนวนสถานศึกษาที่มีความเป็นอิสระในการบริหารและจัดการศึกษาที่ดำเนินการได้จริงตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

การพัฒนาประเทศเพื่อบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติจำเป็นต้องอาศัยระบบการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ สามารถผลิตและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพและทักษะสูงพร้อมรับกับบริบทการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 อย่างไรก็ตาม หน่วยงานในระบบการศึกษาของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กระทรวงศึกษาธิการ ยังมีโครงสร้างการปฏิบัติงานที่มีลักษณะรวมศูนย์ ขาดความยืดหยุ่น ตลอดจนไม่สามารถแบ่งแยกอำนาจและหน้าที่ได้อย่างชัดเจน จึงส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการการศึกษา คุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ รวมไปถึงการขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาของประเทศในภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับโครงสร้างของหน่วยงานในระบบการศึกษา เพื่อบรรลุเป้าหมายในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนและยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษาอย่างเร่งด่วน

การดำเนินงานที่ผ่านมา ที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะกระทรวงศึกษาธิการ ได้ดำเนินการขับเคลื่อนการปรับโครงสร้างของหน่วยงานในระบบการศึกษา โดยให้ความสำคัญกับความเป็นอิสระและมีธรรมาภิบาลในการบริหารและจัดการศึกษาผ่านแผนงาน/โครงการที่สำคัญต่าง ๆ อาทิ การดำเนินโครงการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา (Education Sandbox) ตาม พ.ร.บ. พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระจายอำนาจและให้อิสระแก่หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษานำร่องในพื้นที่และเพิ่มความคล่องตัวในการบริหารและการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ในพื้นที่นำร่อง 8 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ ศรีสะเกษ กาญจนบุรี ระยอง สตูล และสามจังหวัดชายแดนใต้ (ยะลา ปัตตานี นราธิวาส) ครอบคลุม 271 โรงเรียนทั่วประเทศ พร้อมทั้งมีการรายงานผลการดำเนินการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา การถอดบทเรียนจากการดำเนินงาน และการจัดทำหนังสือเป็นหนังสือหลักการและแนวคิดการพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเพื่อการเผยแพร่และนำไปใช้ประโยชน์ ตลอดจนการพัฒนาประสิทธิภาพบุคลากรตามโครงการพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม การขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษายังไม่ครอบคลุมเท่าที่ควร โดยยังจำกัดอยู่ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษานำร่อง 8 จังหวัด และครอบคลุมโรงเรียนเพียงส่วนน้อยในกลุ่มจังหวัดดังกล่าว (217 โรงเรียน จากทั้งหมด 4,153 โรงเรียนในจังหวัดนำร่อง หรือคิดเป็นร้อยละ 6.53) การดำเนินการเพื่อขยายผลนวัตกรรมการศึกษาจากพื้นที่นำร่องให้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางยังประสบกับความท้าทายที่สำคัญหลายประการ อาทิ ความเหลื่อมล้ำเชิงคุณภาพและมาตรฐานของโรงเรียนในพื้นที่ที่แตกต่างกัน การออกแบบกระบวนการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์และสอดคล้องกับสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และความต้องการของท้องถิ่นการบริหารงานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาซึ่งมีหน่วยงานภาครัฐจำนวนมากที่มีบทบาทและภารกิจที่ทับซ้อนกัน ตลอดจนความพร้อมของครูและบุคลากรทางการศึกษาในการบริหารจัดการการศึกษาแบบใหม่ นอกจากนี้ การปรับโครงสร้างของกระทรวงศึกษาธิการยังต้องเผชิญกับปัญหาทางทัศนคติ และความพร้อมของหน่วยงานในการรองรับภารกิจภายหลังการปรับปรุงโครงสร้าง ซึ่งอาจส่งผลให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างล่าช้าในระยะต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อบรรลุเป้าหมายในการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาและการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ จึงควรมุ่งเน้นการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษานำร่องในระยะที่ผ่านมา เพื่อประมวลบทเรียนไปสู่การขยายผลพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในจังหวัดอื่น ๆ โดยอาจเริ่มต้นจากโรงเรียนที่มีมาตรฐาน และบริบทคล้ายคลึงกันเป็นลำดับแรก การจับคู่โรงเรียนพี่เลี้ยงระหว่างโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีคุณภาพการศึกษาดีกับโรงเรียนขนาดเล็ก การเตรียมความพร้อมของครูและบุคลากรทางการศึกษา การกำหนดบทบาทของแต่ละหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาให้มีความชัดเจน เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน รวมไปถึงให้ความสำคัญการดำเนินการลดความเหลื่อมล้ำระหว่างโรงเรียนผ่านการกระจายทรัพยากรทางการศึกษาที่สอดคล้องกับความจำเป็นในแต่ละพื้นที่

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 7

การปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้โดยการพลิกโฉมด้วยระบบดิจิทัล (Digitalization for Educational and Learning Reform)

● <u>เป้าหมาย</u> ●

พัฒนาระบบดิจิทัลแพลตฟอร์มเพื่อการเรียนรู้แห่งชาติ (National Digital Learning Platform) ในการปรับเปลี่ยนระบบการศึกษา สร้างคุณภาพ ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความสามารถในการแข่งขัน เพื่อให้ก้าวกระโดดทันกับพัฒนาการในโลก ตามยุทธศาสตร์ชาติในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

● <u>ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565</u> ●

แพลตฟอร์มการเรียนรู้ด้วยดิจิทัลที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในลักษณะ Social Enterprise และคนทุกช่วงวัยนำไปใช้อย่างแพร่หลาย เกิดเครือข่ายทั่วประเทศและนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิตและการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนไทยไปสู่สากล

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป สถานการณ์ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดดส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตและพฤติกรรมการเรียนรู้ของมนุษย์อย่างรวดเร็วและรุนแรง นำมาซึ่งโอกาสในการสร้างสรรค์และใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนาการศึกษารูปแบบใหม่ แต่ขณะเดียวกัน ก็นำมาซึ่งความท้าทายในการยกระดับทักษะเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรมและการแข่งขันทางเศรษฐกิจ ตลอดจนการเข้าถึงแหล่งความรู้สมัยใหม่ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องใช้ระบบดิจิทัลในการปรับเปลี่ยนระบบการศึกษา เพื่อบรรลุเป้าหมายในการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้โดยการพลิกโฉมด้วยระบบดิจิทัล

การดำเนินงานที่ผ่านมา โดยในปี 2563 จากสถานการณ์โควิด-19 เป็นโอกาสให้กระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอนในหลากหลายช่องทาง ทั้งทีวีดิจิทัล จานดาวเทียม ช่องทางใน youtube และล่าสุด ศธ. ได้จัดทำแพลตฟอร์มด้านการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ (Digital Education Excellence Platform) หรือ “DEEP” ซึ่งเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ออนไลน์ ที่รวบรวมหลักสูตรที่หลากหลายเพื่อให้เป็นองค์ความรู้ของประเทศ ตอบโจทย์การเรียนรู้ตลอดชีวิต มุ่งลดความเหลื่อมล้ำและพัฒนาการศึกษาไทยสู่ความเป็นเลิศ โดยผู้เรียนสามารถเลือกหัวข้อเรียนตามสมรรถนะที่ต้องการพัฒนาได้ นอกจากนี้ ที่ผ่านมายังมีการเติบโตของ EdTech Startup ในประเทศไทย อาทิ “Inskru” ซึ่งเป็นคลังความรู้ที่จะเข้ามาช่วยเติมเต็มทักษะและความรู้ออนไลน์สำหรับคุณครู และ “Vonder” แชทบ็อทด้านการศึกษาที่สามารถเข้าถึงนักเรียนทั่วประเทศแล้วกว่า 70,000 คน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม การปฏิรูปการศึกษาในการพัฒนาระบบดิจิทัลแพลตฟอร์มยังคงมีความท้าทายหลายประการ อาทิ การเชื่อมต่อข้อมูลระบบดิจิทัลที่มีความหลากหลายระหว่างสถาบันการศึกษาและหน่วยงานภาครัฐจำนวนมาก นอกจากนี้ ปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายการบริหารจัดการข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษา แพลตฟอร์มฐานข้อมูลกลางเพื่อการนำเข้าข้อมูลตลอดจนระบบการเชื่อมโยงและจัดเก็บข้อมูลระหว่างหน่วยงาน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

เพื่อบรรลุเป้าหมายในการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาและการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศด้านการเรียนรู้ด้วยระบบดิจิทัล จึงควรมีการทำความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ สถาบันการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ในการบูรณาการฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา และกำหนดข้อมูลที่จำเป็นในการวิเคราะห์วางแผนด้านการศึกษาของประเทศ รวมถึงควรเตรียมความพร้อมของบุคลากรทางการศึกษาให้มีสมรรถนะในการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศ นอกจากนี้ ควรสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้ผลิตสื่อการเรียนการสอนในการนำสื่อการเรียนการสอนเข้าสู่แพลตฟอร์ม สร้างแรงจูงใจให้แก่ครูและผู้เรียนในการใช้งานแพลตฟอร์ม จัดทำรูปแบบและเนื้อหาแพลตฟอร์มให้เหมาะสมกับความต้องการและบริบทของแต่ละกลุ่มช่วงอายุ เตรียมความพร้อมทางด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีและระบบอินเตอร์เน็ตให้ครอบคลุม รวมถึงเปิดโอกาสให้ EdTech Startup เข้ามามีส่วนร่วมในการนำเทคโนโลยีด้านการศึกษามาใช้พัฒนาระบบการศึกษาไทยอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

ประเด็นท้าทายต่อการบรรลุเป้าหมายการปฏิรูปประเทศ

หมวด 16 ของรัฐธรรมนูญฯ ได้กำหนดเป้าหมายในการดำเนินการปฏิรูปประเทศไว้ตามมาตรา 257 และมาตรา 258 ซึ่งในการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศตั้งแต่มีการประกาศใช้จนถึงสิ้นปีงบประมาณ 2563 นั้น การปฏิรูปประเทศแต่ละด้านมีความก้าวหน้าเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ แต่ยังคงไม่บรรลุเป้าหมายตามผลสัมฤทธิ์ที่คาดหวังอย่างสมบูรณ์และเป็นรูปธรรม เนื่องจากยังคงประสบปัญหา อุปสรรค และความท้าทายในการดำเนินการตามเรื่องและประเด็นปฏิรูปต่าง ๆ **โดยมีประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมายการปฏิรูปประเทศตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฯ สรุปได้ดังนี้**

(1) ประเทศชาติมีความสงบเรียบร้อย มีความสามัคคีปรองดอง มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีความสมดุลระหว่างการพัฒนาด้านวัตถุกับการพัฒนาด้านจิตใจ มีประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว อาทิ ความอ่อนไหวของการแสดงและการยอมรับความคิดเห็นทางการเมืองที่แตกต่างกันโดยสุจริต และความขัดแย้งทางการเมืองมีแนวโน้มที่จะไปสู่การใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหา ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและความสามัคคีปรองดองของคนในชาติ ขณะที่การสร้างระบบให้คนไทยมีบำเหน็จบำนาญหลังพ้นวัยทำงาน และการเสริมสร้างและพัฒนากองทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางสังคมที่ยังไม่ครอบคลุมและครบวงจร ส่งผลต่อการเสริมสร้างความสุขให้กับประชาชนและการส่งเสริมให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ การพัฒนาสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน ยังคงมีความท้าทายเนื่องจากการคำนึงถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของทั้งประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบและประชาชนทั่วไป และป้องกันมิให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดใช้ประโยชน์จากการจัดสรรทรัพยากรที่ไม่เป็นธรรมยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสม ประกอบกับเครื่องมือทางกฎหมายในการป้องกันผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นจากการพัฒนาโครงการต่าง ๆ ให้ได้รับการดูแลและควบคุมอย่างมีมาตรฐานนั้น ยังไม่ได้รับความเชื่อมั่นจากภาคประชาชนเท่าที่ควร ทั้งนี้ การเร่งพัฒนาและปรับกระบวนงานระบบบริหารและบริการประชาชนให้เป็นดิจิทัลเพิ่มมากขึ้น การบูรณาการข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ยังคงเป็นความท้าทายที่สำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

(2) สังคมมีความสงบสุข เป็นธรรม และมีโอกาสอันทัดเทียมกันเพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำ มีประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว ได้แก่ การสร้างและสนับสนุนกลไกการมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมและกฎหมายของทุกภาคส่วนของสังคมยังไม่สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ ทำให้ประชาชนขาดความเข้าใจในสิทธิ และไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม ตลอดจนความล่าช้าในการทบทวนกฎหมาย กฎระเบียบ ที่ลดภาระหรือลดความเหลื่อมล้ำและไม่เป็นธรรมให้แก่ประชาชน รวมทั้งขจัดอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพและดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ทำให้เป็นข้อจำกัดในการสร้างโอกาสที่เป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม นอกจากนี้ การกระจายที่ดินให้กับ

ประชาชนตามกลุ่มเป้าหมายอย่างถูกต้องและเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและการประกอบอาชีพยังคงเป็นประเด็นท้าทายที่สำคัญ ซึ่งส่งผลต่อการสนับสนุนให้ประชาชนมีโอกาสที่เป็นธรรมในการประกอบอาชีพ ในส่วนของประเด็นสุขภาพ จำนวนแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัวยังคงเป็นความท้าทายสำคัญที่ยังไม่สามารถเข้าถึงได้ทั่วทุกพื้นที่ ส่งผลต่อการแก้ไขสถานการณ์การแพทย์ฉุกเฉินมีการขาดชะงักเนื่องจากบุคลากรที่มีความรู้และผ่านการอบรมยังมีไม่เพียงพอ อีกทั้งในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่จำเป็นต้องอยู่ในความปลอดภัย ตลอดจนอิทธิพลของข่าวปลอมด้านสุขภาพในสื่อออนไลน์ที่ยังมีข้อจำกัดของประชาชนบางกลุ่มในการวิเคราะห์เปรียบเทียบเนื้อหาและแนวทางปฏิบัติอย่างมีเหตุผล โดยเฉพาะผู้สูงอายุและกลุ่มผู้ไม่ได้รับโอกาสและการเข้าถึงการศึกษา ทั้งนี้ ในด้านความเหลื่อมล้ำของคุณภาพการศึกษาที่มีความแตกต่างกันมากในแต่ละกลุ่มโรงเรียน โดยเด็กนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดีย่อมได้รับโอกาสที่ดีกว่ากลุ่มโรงเรียนที่มีฐานะด้อยกว่า การสนับสนุนเครื่องมือการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความจำเป็นในแต่ละพื้นที่ยังคงเป็นประเด็นที่ควรให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการสร้างโอกาสอันเท่าเทียมกันในด้านการศึกษาซึ่งเป็นพื้นฐานของประเด็นต่าง ๆ ต่อไป

(3) ประชาชนมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว ได้แก่ การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทำให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจต้องหยุดและชะลอตัวลงเพื่อลดการแพร่ระบาดของโรค ส่งผลต่อการลงทุนและการบริโภค ทั้งในภาคอุตสาหกรรม บริการ เกษตร และการท่องเที่ยว ตลอดจนเศรษฐกิจฐานรากได้รับผลกระทบจากการปิดกิจการ ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตที่ดีและความสุขของประชาชน ขณะเดียวกันยังคงมีอุปสรรคในการทำงานอย่างบูรณาการร่วมกันระหว่างภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองและสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ทั้งนี้ ในการนำสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองอย่างรวดเร็วและกว้างขวางนั้น ส่งผลทำให้พฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนทุกช่วงวัยเปลี่ยนแปลงไป ตลอดจนขาดการปลูกฝังภูมิคุ้มกันในการบริโภคสื่ออย่างถูกต้องและมีเหตุผล เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยสุจริต และในส่วนของการบังคับใช้กฎหมาย กฎระเบียบและนโยบายเพื่อสนับสนุนมาตรการในการปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบยังมีประสิทธิภาพไม่ดีเท่าที่ควร รวมถึงในการกำหนดกรอบระยะเวลาดำเนินการให้มีความรวดเร็ว เด็ดขาด และเป็นธรรมที่มีประสิทธิผลนั้น ในทางปฏิบัติยังคงมีข้อบกพร่องและส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศในภาพรวม

การดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศทั้ง 12 ด้านในช่วงปีที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐได้ดำเนินโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านต่าง ๆ พร้อมกับได้รายงานผลการดำเนินงานผ่านระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ โดยได้ระบุปัญหา อุปสรรค และความท้าทายในการดำเนินโครงการและกิจกรรมตามแผนการปฏิรูปประเทศ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้การขับเคลื่อนการดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายตามแผนการปฏิรูปประเทศยังไม่ประสบผลสัมฤทธิ์อย่างสมบูรณ์และเป็นรูปธรรม **โดยการปฏิรูปประเทศแต่ละด้านมีประเด็นท้าทายที่มีผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย สรุปได้ดังนี้**

การปฏิรูปประเทศ	ประเด็นท้าทาย
(1) ด้านการเมือง	– วัฒนธรรม ค่านิยม ทัศนคติและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนำไปสู่ความขัดแย้งทางการเมืองและการใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหาทางการเมือง – ความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างประชาชนกับประชาชน และประชาชนกับรัฐยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งต้องนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองโดยสันติวิธี – การสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยกระดับและพัฒนาให้มีความพร้อมในการให้บริการสาธารณะ และรองรับการถ่ายโอนภารกิจตามแผนการกระจายอำนาจ – กลไกการตรวจสอบการใช้อำนาจทางการเมืองมีความหลากหลายและครอบคลุม แต่การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของภาคประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามและตรวจสอบการดำเนินการภาครัฐยังมีน้อยเกินไป
(2) ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน	– บริการภาครัฐ สะดวก รวดเร็ว และตอบโจทย์ชีวิตประชาชน โดยภาครัฐควรเร่งพัฒนาและปรับกระบวนงานระบบบริหารและบริการประชาชนให้เป็นดิจิทัลมากขึ้น เพื่อรองรับพฤติกรรมของประชาชนที่กำลังจะเปลี่ยนไป – ระบบข้อมูลภาครัฐมีมาตรฐาน ทันสมัย และเชื่อมโยงกัน ก้าวสู่รัฐบาลดิจิทัล การบูรณาการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐ แต่การเก็บข้อมูลของแต่ละหน่วยงานมีลักษณะต่างคนต่างทำ ทำให้มีหลายมาตรฐานและหลายระบบ ส่งผลให้การเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานเป็นไปได้ยาก – โครงสร้างภาครัฐกะทัดรัด ปรับตัวได้เร็วและระบบงานมีผลสัมฤทธิ์สูง แต่การปรับปรุงโครงสร้างและระบบบริหารงานของรัฐส่วนใหญ่ยังอยู่ระหว่างดำเนินการ – กำลังคนภาครัฐมีขนาดที่เหมาะสมและมีสมรรถนะสูงพร้อมขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ แต่ควรดำเนินการควบคู่ไปกับแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างของส่วนราชการที่มุ่งลดบทบาทภารกิจของภาครัฐให้เหลือเท่าที่จำเป็น และถ่ายโอนภารกิจให้แก่ภาคส่วนอื่น ๆ ที่มีความพร้อมไปดำเนินการแทน – ระบบบริหารงานบุคคลที่สามารถดึงดูด สร้าง และรักษาคนดีคนเก่งไว้ในภาครัฐที่ยังไม่สามารถดำเนินการได้ อาทิ การพัฒนาระบบค่าตอบแทนและสวัสดิการ

การปฏิรูปประเทศ	ประเด็นท้าทาย
	ภาครัฐโดยรวม (Total Compensations) ให้ใกล้เคียงกับอัตราในภาคเอกชนชั้นนำและตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของเจ้าหน้าที่รัฐกลุ่มต่าง ๆ – การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ คล่องตัว โปร่งใส และมีกลไกป้องกันการทุจริตทุกขั้นตอน แต่ควรมุ่งเน้นการนำระบบดิจิทัลมาใช้ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทุกขั้นตอน เพื่อให้เกิดความรวดเร็ว และสร้างความโปร่งใสในการดำเนินการ
(3) ด้านกฎหมาย 	- การสร้างความเข้าใจอย่างต่อเนื่องในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 ให้หน่วยงานภาครัฐดำเนินการตามหลักเกณฑ์และแนวทางการจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ตลอดจนติดตามผลการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหลักของการพัฒนาคุณภาพของกฎหมายให้เป็นกฎหมายที่ดี - การพิจารณาเร่งรัดการจัดลำดับความสำคัญของกฎหมาย โดยคัดเลือกกระบวนงานที่จำเป็นเพื่อเสนอการแก้ไข ปรับปรุงหรือยกเลิกกฎหมายหรือกฎที่สามารถลดภาระหรือความเหลื่อมล้ำและไม่เป็นธรรมให้แก่ประชาชน รวมทั้งสามารถขจัดอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพและการดำเนินธุรกิจได้เป็นลำดับแรก - การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของระบบกลางด้านกฎหมาย เพื่อใช้ประกอบการพัฒนาระบบฐานข้อมูลกฎหมาย ให้มีความครบถ้วนสมบูรณ์ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้สะดวกยิ่งขึ้น - การติดตามผลการดำเนินการที่นำดิจิทัลแพลตฟอร์มมาใช้เป็นช่องทางการบริการประชาชน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการบังคับใช้กฎหมายในการติดต่อกับหน่วยงานของรัฐ
(4) ด้านกระบวนการยุติธรรม 	- การบูรณาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมมีจำนวนมากและยังเป็นองค์กรอิสระและหน่วยงานนอกฝ่ายบริหาร ทำให้มีทัศนคติและความเห็นที่แตกต่างกันเกี่ยวกับประเด็นปฏิรูปบางประเด็น - องค์ความรู้ในการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมกิจกรรมบางกิจกรรมยังไม่มีการศึกษาผลกระทบของการดำเนินการในประเทศไทยมาก่อน จึงจำเป็นต้องทำการศึกษาวิจัยผลกระทบอย่างรอบด้านก่อนเริ่มดำเนินการ - พิจารณาใช้กลไกคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติเพื่อการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากมีหัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมทุกหน่วยงานร่วมเป็นกรรมการ
(5) ด้านเศรษฐกิจ 	- การบริหารจัดการฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) จำเป็นต้องยกระดับการเข้าถึงข้อมูลดิจิทัลที่สำคัญของภาครัฐให้มีคุณภาพ สะดวก และรวดเร็วมากยิ่งขึ้น รวมถึงมีแพลตฟอร์มดิจิทัล (Digital Plarform) เพื่อให้การบริการของภาครัฐตรงต่อความต้องการของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถมองเห็นภาพรวมของภาครัฐและเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาความสามารถทางด้านต่าง ๆ ได้

การปฏิรูปประเทศ	ประเด็นท้าทาย
	- การบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจในหลายประเด็นยังมีข้อจำกัดในการบูรณาการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานรับผิดชอบที่ระบุไว้ในแผนการปฏิรูปส่งผลให้การดำเนินงานด้านการปฏิรูปบางประเด็นล่าช้า หรือไม่ครบถ้วนตามกิจกรรมที่ระบุไว้ - การปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปในหลายประเด็นต้องอาศัยการปรับปรุงหรือแก้ไขกฎหมายเพื่อผลักดันการดำเนินการให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม เอื้ออำนวยต่อการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ รวมทั้งกำกับดูแลบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่อย่างเข้มงวด - การพัฒนาบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน พัฒนาแรงงานให้มีทักษะเพื่อรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรมอย่างแท้จริง ยกระดับคุณภาพสถานศึกษาและพัฒนาการเรียนการสอนสู่ความเป็นเลิศในแต่ละสาขาพร้อมทั้งส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการโดยร่วมมือกับภาคเอกชนและสถาบันการศึกษาที่มีศักยภาพ
(6) **ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**	- ทรัพยากรทางบก ปัญหาคุณภาพดินยังคงเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการแก้ไขให้เกิดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการแก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุ อาทิ การให้เกษตรกรหันมาทำการเกษตรแบบยั่งยืน การลดการใช้สารเคมี รวมทั้งปัญหาของหน่วยงานรัฐในการกำกับดูแล ยังคงมีความทับซ้อนกันทั้งเรื่องการบริหารจัดการและพื้นที่ที่ดูแล ทำให้เกิดปัญหาในการจัดเก็บข้อมูลและการบริหารจัดการในแต่ละพื้นที่ - ทรัพยากรน้ำ การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ อาทิ การบริหารจัดการเชิงพื้นที่ระบบเส้นทางน้ำ การสร้างกลไกในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำระดับชุมชนและการจัดการองค์ความรู้ที่เหมาะสมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่จึงเป็นประเด็นที่สำคัญที่ต้องดำเนินการ - ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง การดำเนินการในด้านทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งมีความเกี่ยวข้องกับมาตรการและกฎหมายหลายฉบับ ซึ่งต้องดำเนินการปรับปรุงแก้ไขให้ทันต่อสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน และเพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ.1982 ที่ประเทศไทยให้ได้เข้าร่วมเป็นภาคี - ความหลากหลายทางชีวภาพ การดำเนินการอนุรักษ์ คุ้มครองฟื้นฟูและการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนต้องให้ความสำคัญกับการบูรณาการการทำงานร่วมกันในหลายส่วน อาทิ การเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพของหน่วยงานต่าง ๆ การวิจัยและพัฒนาด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่ตรงต่อความต้องการของประเทศ การสร้างบุคลากรด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่มีความรู้ ความสามารถและการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมแก่ชุมชนผู้เป็นเจ้าของและดูแลรักษาทรัพยากรในพื้นที่

การปฏิรูปประเทศ	ประเด็นท้าทาย
	- การจัดการมลพิษทางสิ่งแวดล้อม เป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่เกิดจากสาเหตุในหลายมิติ ซึ่งต้องอาศัยระยะเวลา องค์ความรู้ ความเข้าใจ และความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะปัญหามลพิษจากการใช้รถยนต์ในเขตเมืองที่ก่อให้เกิดมลพิษ PM 2.5 ที่ส่งผลกระทบต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชนจำนวนมากอีกทั้งยังมีความซ้ำซ้อนในการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมลพิษ - ระบบบริหารจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระบบการประเมินสิ่งแวดล้อมจากภาครัฐ เพื่อเป็นเครื่องมือทางกฎหมายในการป้องกันผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นจากการพัฒนาโครงการต่าง ๆ ให้ได้รับการดูแลและควบคุมอย่างมีมาตรฐาน ยังไม่ได้รับความเชื่อมั่นจากภาคประชาชนเท่าที่ควร เพราะยังขาดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงจากภาคประชาชน
(7) ด้านสาธารณสุข	- การพัฒนาระบบบริการด้านสาธารณสุขนอกเขตพื้นที่บริการยังขาดการบูรณาการข้อมูลร่วมกับภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนทำให้ในบางพื้นที่เกิดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการบริการด้านสาธารณสุขไปจนถึงการบริหารจัดการงานด้านสาธารณสุขที่เหมาะสมของแต่ละพื้นที่ - มาตรฐานข้อมูลสารสนเทศด้านสุขภาพมีข้อมูลหลายระดับและมีความซับซ้อน ซึ่งระบบสาธารณสุขยังขาดการจัดเก็บข้อมูลที่เป็นมาตรฐานสำหรับข้อมูลที่คล้ายคลึงกัน ทำให้เกิดความซ้ำซ้อนและความสับสนในการขอข้อมูลของประชาชน - ประชาชนไม่เห็นถึงความสำคัญของพฤติกรรมด้านสุขภาพในการป้องกันไม่ให้เกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCD) เท่าที่ควร โดยจำเป็นต้องมีการสร้างการตระหนักรู้ให้แก่ประชาชน เพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้สามารถห่างไกลจากโรคดังกล่าวได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ - ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรด้านสาธารสุขโดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทห่างไกล สาเหตุหนึ่งเกิดจากบุคลากรทางการแพทย์มีการลาออกค่อนข้างสูง ประกอบกับนโยบายการผลิตกำลังคนด้านสุขภาพยังขาดทิศทางการที่ชัดเจนในการกระจายบุคลากรไปยังพื้นที่ที่เหมาะสมได้อย่างเพียงพอ จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการเพิ่มและรักษากำลังคนด้านสุขภาพให้คงอยู่ในระบบ และพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลที่ทันสมัยมาสนับสนุนการดำเนินงานของบุคลากรทางการแพทย์ให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น
(8) ด้านสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ	- การรู้เท่าทันสื่อของประชาชน การขับเคลื่อนให้ประชาชนมีการรู้เท่าทันสื่อ และการผลักดันให้เกิดการจัดทำและบรรจุหลักสูตรเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อ เพื่อให้เกิดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่าและระดับอุดมศึกษา - มีการผลักดันร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน พ.ศ. .... ให้มีผลบังคับใช้ รวมถึงการสร้างการตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมเพื่อให้การดำเนินการตามกฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างการยอมรับและการปฏิบัติตามหลักจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพ

การปฏิรูปประเทศ	ประเด็นท้าทาย
	- การปฏิรูปโครงสร้างอุตสาหกรรมสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศอุตสาหกรรมสื่อของไทยในเรื่องของการปรับเปลี่ยนกฎเกณฑ์และมาตรการของภาครัฐ อีกทั้งกระบวนการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้งานโครงข่ายสื่อสาร คลื่นความถี่และการใช้งานเครื่องวิทยุโทรคมนาคมเพื่อสนับสนุนภารกิจป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉินร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการ - การให้ข้อเท็จจริงและเสรีภาพในการสื่อสารจากภาครัฐ การสื่อสารของหน่วยงานของรัฐยังขาดการประเมินผลการรับรู้ของประชาชน ส่งผลให้ไม่ได้รับข้อมูลและข้อเสนอแนะเพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน
(9) ด้านสังคม	- หน่วยงานรับผิดชอบส่วนใหญ่ขาดความเข้าใจในข้อเสนอการปฏิรูปและให้ความสำคัญกับการดำเนินงานตามภารกิจปกติของหน่วยงานมากกว่าการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของการปฏิรูป ซึ่งเป็นให้อุปสรรคในการขับเคลื่อนแผนการปฏิรูปประเทศด้านสังคมไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม - การบูรณาการของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนข้อเสนอการปฏิรูปมีปัญหาในการบูรณาการระหว่างหน่วยงานรับผิดชอบหลักกับหน่วยงานรับผิดชอบร่วม ที่กำหนดไว้ในแผนการปฏิรูปประเทศ ส่งผลให้การดำเนินงานขับเคลื่อนแผนการปฏิรูปประเทศด้านสังคมไม่สามารถประสานต่อเนื่องกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงต้องมีการเสริมสร้างกลไกเพื่อให้เกิดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานรับผิดชอบ และภาคส่วนอื่น ๆ - การเร่งผลักดันกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนการปฏิรูปในระยะต่อไปยังมีความจำเป็นต้องเร่งรัดกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้แล้วเสร็จ เพื่อเป็นให้กลไกขับเคลื่อนให้การดำเนินการต่าง ๆ สามารถบรรลุผลได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ รวมทั้งควรมีการผลักดันกิจกรรมที่เกี่ยวเนื่องกัน เพื่อให้การขับเคลื่อนสามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างต่อเนื่องและเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมในวงกว้าง - ความต่อเนื่องเชิงนโยบายในการขับเคลื่อนแผนการปฏิรูปในกรณีเกิดการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานรับผิดชอบจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการสร้างความเข้าใจที่ตรงกันกับข้อเสนอการปฏิรูป จึงส่งผลให้การผลักดันข้อเสนอการปฏิรูปบางส่วนมีความล่าช้ากว่าระยะเวลาที่กำหนดไว้ในแผนการปฏิรูปประเทศ และขาดความต่อเนื่องของการดำเนินการขับเคลื่อน
(10) ด้านพลังงาน	- การบูรณาการเพื่อขับเคลื่อนประเด็นปฏิรูประหว่างหน่วยงานเพื่อกำหนดแนวปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ ความชัดเจนในระดับนโยบายของผู้บริหารยังไม่มีการกำหนดแนวทางที่ชัดเจน จึงส่งผลให้หน่วยงานไม่สามารถดำเนินการตามการปฏิรูปประเทศ

การปฏิรูปประเทศ	ประเด็นท้าทาย
	- การคำนึงถึงสิทธิขั้นพื้นฐานทั้งของประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบและประชาชนทั่วไป อันจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม ไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง และป้องกันมิให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดใช้ประโยชน์จากการจัดสรรทรัพยากรที่ไม่เป็นธรรม จนเกิดการต่อต้านการดำเนินกิจการด้านพลังงานเพื่อความมั่นคงของประเทศในอนาคต รวมไปถึงการจัดทำแผนพัฒนากำลังการผลิตไฟฟ้าที่เหมาะสมสำหรับรองรับแนวโน้ม Prosumer ช่วยให้ภาคการผลิตไฟฟ้าสอดคล้องกับศักยภาพเชื้อเพลิง โครงสร้างพื้นฐาน ความมั่นคงเชิงพื้นที่ รวมถึงสามารถบริหารอัตราค่าไฟฟ้าในภาพรวมให้อยู่ในอัตราที่เหมาะสมสะท้อนต้นทุนที่แท้จริง ไม่เป็นภาระต่อผู้ใช้ไฟฟ้า และไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในระยะยาว - ระบบโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงานของประเทศยังไม่สามารถตอบสนองต่อบริบทการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีพลังงานทั้งในปัจจุบันและในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการเชื่อมโยงข้อมูลเข้าสู่ระบบฐานข้อมูลกลางและการเตรียมความพร้อมทั้งด้านองค์ความรู้ของบุคลากรและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ขณะที่ประเทศไทยยังมีข้อจำกัดด้านบุคลาการผู้เชี่ยวชาญที่มีความสามารถในการนำข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ด้านพลังงานมาวิเคราะห์และใช้ประโยชน์ - ข้อจำกัดด้านกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อเพิ่มการแข่งขันและส่งเสริมผู้ประกอบการ อาทิ ถ่ายโอนอำนาจการขออนุญาตจัดตั้งโรงไฟฟ้าและก๊าซธรรมชาติ ระเบียบในการซื้อขายไฟฟ้า นโยบายหรือมาตรการขับเคลื่อนยานยนต์ไฟฟ้า แนวทางปฏิบัติในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างที่ชัดเจนประกอบการจัดจ้างตามหลักการ ESCO หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรเร่งรัดการปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อรองรับการปรับโครงสร้างการบริหารจัดการด้านพลังงานของประเทศ
(11) ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ 	- การพัฒนาศักยภาพเครือข่ายภาคประชาสังคมในการต่อต้านการทุจริต เพื่อให้ภาคประชาชนมีความเข้มแข็ง มีประสิทธิภาพ เพื่อเฝ้าระวังการทุจริตในพื้นที่จะต้องสามารถปฏิบัติการได้อย่างจริงจังให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ทั่วประเทศ พร้อมทั้งการผลักดันให้มีกฎหมายรองรับการรวมตัวของประชาชนเพื่อต่อต้านการทุจริตประพฤติมิชอบ และกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองช่วยเหลือพยาน - การเปิดเผยข้อมูลภาครัฐเพื่อส่งเสริมความโปร่งใส เพื่อให้อำนาจภาคประชาชนในการต่อต้านการทุจริต และเน้นให้ภาครัฐนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการทำงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อเปิดเผยข้อมูลในรูปแบบดิจิทัลแพลตฟอร์มที่เอื้อต่อการสืบค้นและใช้ประโยชน์ในการกำหนดกลไกป้องกัน และตรวจสอบอย่างเข้มงวด เพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบในหน่วยงานของรัฐอย่างมีประสิทธิภาพ

การปฏิรูปประเทศ	ประเด็นท้าทาย
	- การบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง กฎระเบียบและนโยบายเพื่อสนับสนุนมาตรการในการปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบให้เป็นแนวทางปฏิบัติเชิงรุกเพื่อต่อต้านการทุจริตได้อย่างแท้จริง - การเพิ่มประสิทธิภาพของหน่วยงานผู้รับผิดชอบในการปราบปรามการทุจริต โดยสนับสนุนให้มีหน่วยงานรับผิดชอบการอนุวัติการและดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายและข้อตกลงระหว่างประเทศ เช่น อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003
(12) ด้านการศึกษา	- การเร่งรัดการประกาศใช้กฎหมายเพื่อการปฏิรูปการศึกษาการขับเคลื่อนกฎหมายปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมายังมีความล่าช้า เนื่องจากความไม่ชัดเจนทั้งด้านรายละเอียดของบทบัญญัติ และด้านลำดับชั้นของกฎหมาย - การพัฒนาเด็กเล็กและเด็กก่อนวัยเรียน สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยบางแห่งยังไม่ได้มาตรฐานและไม่มีคุณภาพ ประกอบกับศักยภาพของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับทักษะพัฒนาเด็กปฐมวัย ความรู้ด้านสิทธิเด็ก จริยธรรม ที่ยังต้องเร่งพัฒนา รวมถึงการลดช่องว่างของพัฒนาการเด็ก โดยเฉพาะที่เป็นปัญหามาจากความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนการส่งเสริมการตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาเด็กปฐมวัยทั้งด้านพัฒนาการด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ และสังคมจากฝั่งพ่อแม่ผู้ปกครอง - การลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา กลุ่มนักเรียนในครัวเรือนที่ด้อยโอกาสในเรื่องคุณภาพการศึกษา จากผลคะแนน PISA มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาคะแนนตามกลุ่มโรงเรียน จะพบความเหลื่อมล้ำของคุณภาพการศึกษาในแต่ละกลุ่มโรงเรียนมีความแตกต่างกันมาก โดยกลุ่มโรงเรียนเน้นวิทยาศาสตร์มีคะแนนสูงในระดับเดียวกับกลุ่มประเทศบนสุดห้าอันดับแรก (Top 5) และกลุ่มโรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัยมีคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ย OECD - กลไกและระบบการผลิต คัดกรอง และพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครูและอาจารย์ยังพบปัญหาการผลิตและพัฒนาครูทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพในด้านการผลิตและพัฒนาครูมีปัญหาทั้งระบบ ตั้งแต่ระบบบริหารจัดการและการกำกับควบคุม การคัดสรรคนมาเรียนครู มาตรฐานกระบวนการผลิตและคุณภาพอาจารย์และการคัดกรองคนเข้าสู่อาชีพครู ในด้านปริมาณมีการเปิดหลักสูตรที่ไม่ได้คุณภาพหลายแห่งมีการรับนิสิต/นักศึกษาครูเข้าเรียนโดยไม่มีการคัดเลือกตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษาที่ประสงค์จะได้คนเก่ง คนดีมาเรียนครู - การจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 การขับเคลื่อนการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะไปสู่การปฏิบัติยังคงไม่ครอบคลุมสถานศึกษาในวงกว้าง โดยในระยะแรกยังจำกัดอยู่ที่พื้นที่นวัตกรรมการศึกษานำร่อง 8 จังหวัด และผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอนต้นเป็นหลัก อีกทั้ง ควรมีการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนเพื่อนำไปใช้ประกอบการขยายผลอย่างเป็นรูปธรรม

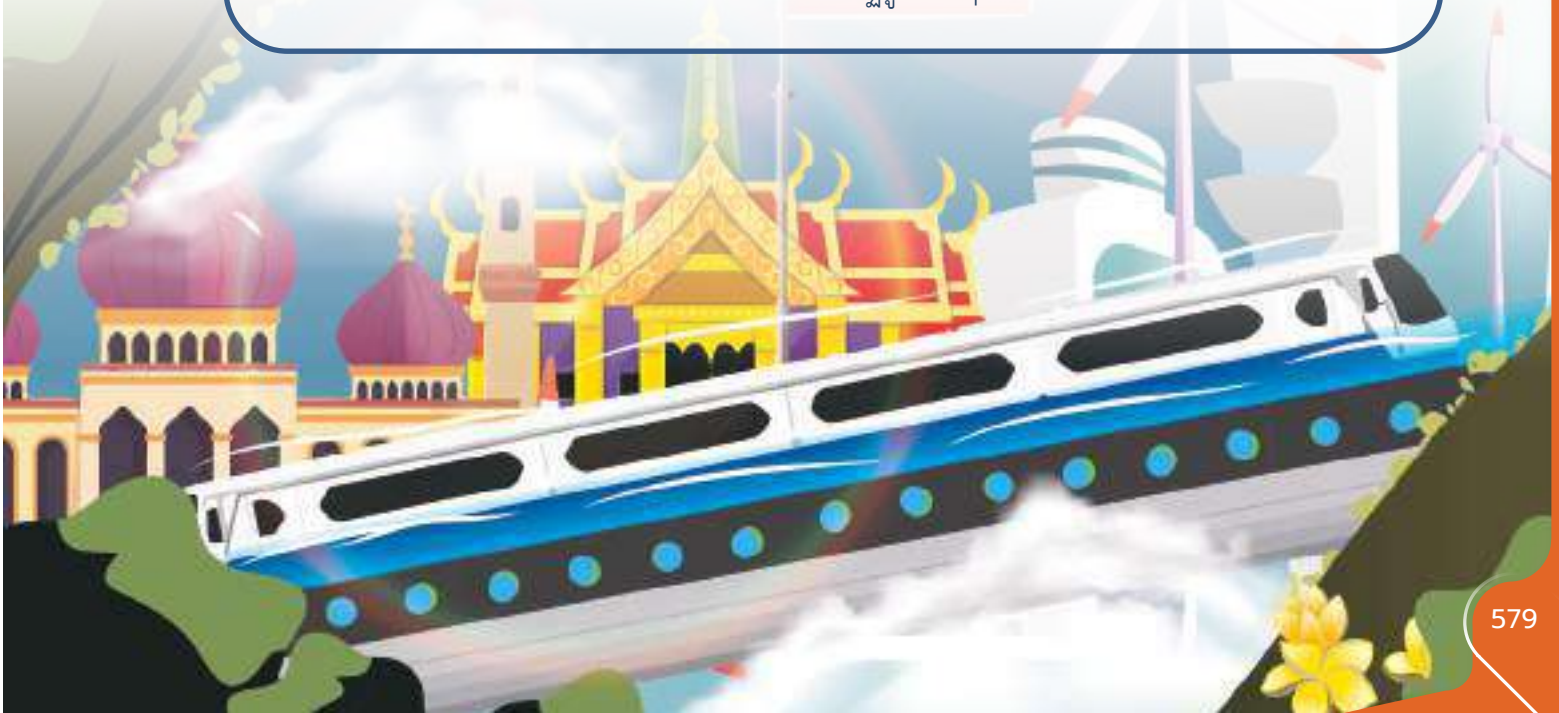
สรุปภาพรวมของประเด็นท้าทายที่สำคัญ
ในการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ ได้ดังนี้

(1) การสร้างความรู้ความเข้าใจถึงการดำเนินการของหน่วยงานผู้รับผิดชอบ หน่วยงานผู้รับผิดชอบบางครั้งขาดความเข้าใจถึงเจตนารมณ์ในขั้นตอนและวิธีการของกิจกรรมปฏิรูป ทำให้การดำเนินการยังคงขาดสาระสำคัญที่แท้จริงและไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ ตลอดจนผลสัมฤทธิ์และการบรรลุเป้าหมายของการปฏิรูปประเทศ

(2) ความชัดเจนของเป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนการปฏิรูปประเทศ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนการปฏิรูปประเทศบางอย่างมีลักษณะที่เป็นนามธรรมและเชิงคุณภาพ ไม่สามารถวัดผลสัมฤทธิ์ของการบรรลุเป้าหมายและผลิตผลของการดำเนินงานได้อย่างชัดเจน

(3) ความซ้ำซ้อนของแผนการปฏิรูปประเทศและภารกิจปกติของหน่วยงาน การดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศบางกิจกรรมมีความคล้ายคลึงกับภารกิจปกติของหน่วยงาน ส่งผลให้หน่วยงานยึดการดำเนินงานตามภารกิจปกติของตนเอง ซึ่งอาจทำให้ขั้นตอนและวิธีการบางอย่างที่เป็นการปฏิรูปประเทศไม่สัมฤทธิ์ผล ตลอดจนบางกิจกรรมเป็นภารกิจปกติของหน่วยงานซึ่งอาจไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ

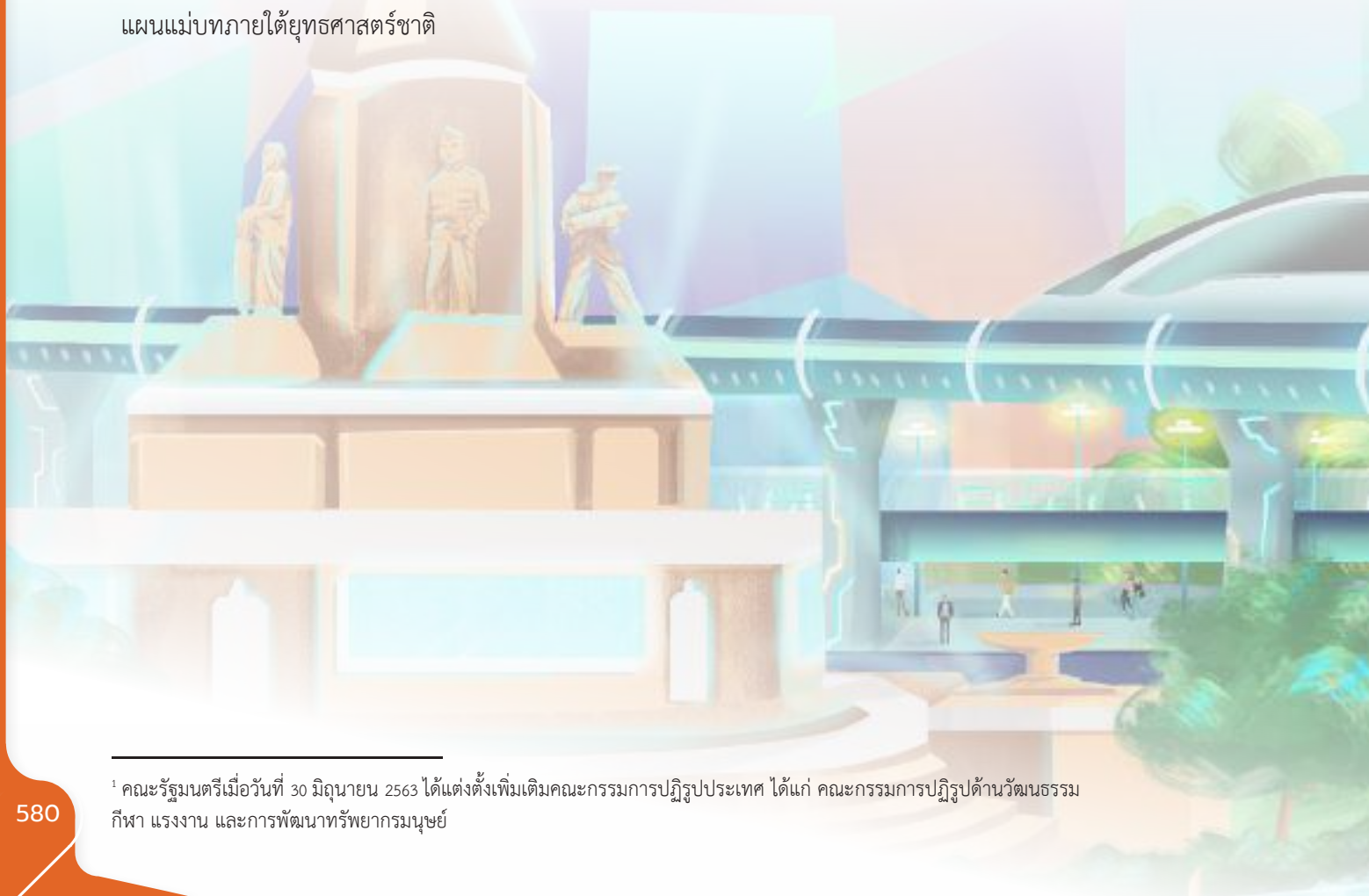
(4) ประเด็นการบูรณาการการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานผู้รับผิดชอบในแต่ละกิจกรรมปฏิรูปเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน ส่งผลให้เกิดความซ้ำซ้อนในการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานเนื่องจากขาดการบูรณาการการทำงานร่วมกัน ขาดหน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักที่เป็นผู้ขับเคลื่อนและบูรณาการกิจกรรมปฏิรูปกับหน่วยงานต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมาย ตลอดจนหน่วยงานผู้รับผิดชอบบางหน่วยงานไม่สามารถดำเนินงานขับเคลื่อนกิจกรรมปฏิรูปได้อันเนื่องมาจากภารกิจและหน้าที่ของตนเองไม่สอดคล้องกับกิจกรรมปฏิรูปนั้น ๆ

การดำเนินการในระยะต่อไป

จากที่กล่าวมาข้างต้นว่าในช่วงที่ผ่านมาได้มีการปรับปรุงแผนการปฏิรูปประเทศให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งคณะกรรมการปฏิรูปประเทศแต่ละด้านได้ดำเนินการตามขั้นตอนและกรอบระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด และเป็นไปหลักการตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2562 **โดยคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2563 เห็นชอบ (ร่าง) แผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง)** จำนวน 13 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการเมือง (2) ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน (3) ด้านกฎหมาย (4) ด้านกระบวนการยุติธรรม (5) ด้านเศรษฐกิจ (6) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (7) ด้านสาธารณสุข (8) ด้านสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ (9) ด้านสังคม (10) ด้านพลังงาน และ (11) ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ (12) ด้านการศึกษา และ (13) ด้านวัฒนธรรม กีฬา แรงงาน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์[1] ซึ่งจะได้มีการประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษาภายหลังจากที่รายงานต่อรัฐสภาแล้ว

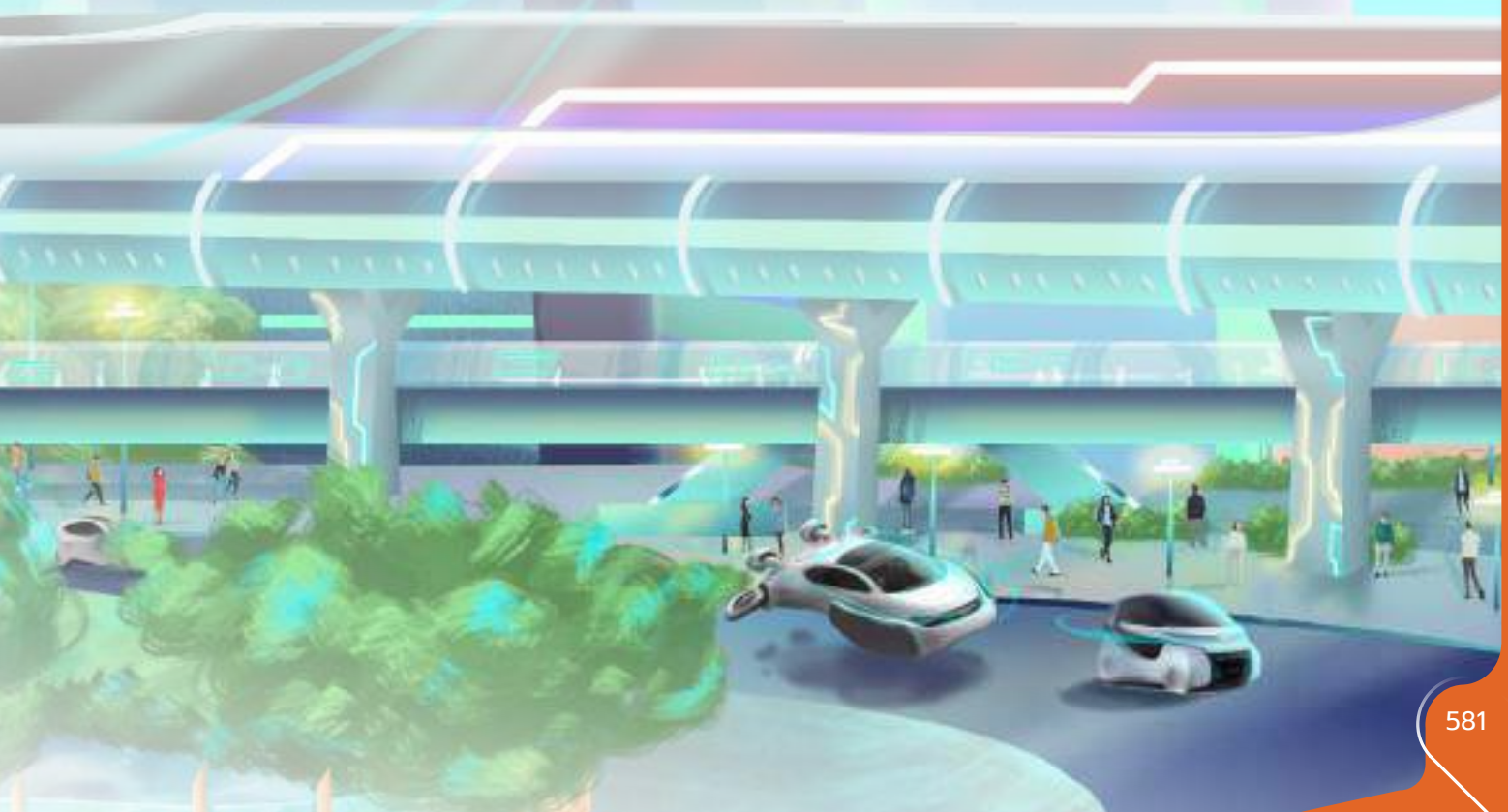
ดังนั้น การดำเนินการระยะต่อไปนับจากนี้แผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) จะเป็นกรอบในการดำเนินการที่สำคัญ **โดยจะมุ่งเน้นเฉพาะกิจกรรมการดำเนินการภายใต้กิจกรรมปฏิรูปที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ หรือ กิจกรรม Big Rock** เพื่อให้การขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าประสงค์ที่คาดหวังภายในกรอบระยะเวลาของกฎหมาย ซึ่งกำหนดเวลาสิ้นสุดไว้ในปี 2565 ทั้งนี้ สำหรับเรื่องและประเด็นปฏิรูปอื่น ๆ ของแผนปฏิรูปประเทศฉบับเดิมที่ไม่ได้นำมากำหนดเป็นกิจกรรม Big Rock ให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบรับไปดำเนินการเป็นภารกิจปกติเพื่อให้ได้ผลสัมฤทธิ์ที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนตามเป้าหมายของรัฐธรรมนูญฯ และสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

[1] คณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2563 ได้แต่งตั้งเพิ่มเติมคณะกรรมการปฏิรูปประเทศ ได้แก่ คณะกรรมการปฏิรูปด้านวัฒนธรรม กีฬา แรงงาน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

การขับเคลื่อนแผนการปฏิรูปประเทศสู่การบรรลุเป้าหมาย

จากแนวทางการขับเคลื่อนแผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) ที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ความเห็นชอบเมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2563 ซึ่งประกอบด้วย **การดำเนินกิจกรรมของแผนการปฏิรูปประเทศเดิมในลักษณะภารกิจปกติ** โดยให้ดำเนินการคู่ขนานกับกิจกรรม Big Rock **สื่อสารสร้างความเข้าใจกิจกรรม Big Rock** เพื่อถ่ายทอดสู่การปฏิบัติให้เกิดการนำไปขับเคลื่อนได้อย่างแท้จริง **จัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อใช้ในการขับเคลื่อนแผนการปฏิรูปประเทศ** ที่แสดงรายการโครงการ/การดำเนินงานต่าง ๆ ที่สนับสนุนการดำเนินงานตามกิจกรรม Big Rock **และขับเคลื่อนประเด็นบูรณาการระหว่างแผนการปฏิรูปประเทศ** โดยระบุหน่วยงานรับผิดชอบหลัก และหน่วยงานสนับสนุน เพื่อสะท้อนภาพรวมของการดำเนินงานที่มีความสอดคล้องเชื่อมโยงให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และ**ให้ความสำคัญกับการจัดสรรงบประมาณ** เพื่อใช้ในการดำเนินโครงการภายใต้กิจกรรม Big Rock และ**ติดตามเร่งรัดการดำเนินงานตามแผนการปฏิรูปประเทศ** โดยมอบหมายให้คณะกรรมการปฏิรูปประเทศ หน่วยงานผู้รับผิดชอบหลัก หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสำนักงานฯ ร่วมกันขับเคลื่อนแผนการปฏิรูปประเทศให้บรรลุผลตามเป้าประสงค์ภายในกรอบระยะเวลาที่กำหนด โดยสำนักงานฯ ได้กำหนดให้คณะกรรมการปฏิรูปประเทศ หน่วยงานผู้รับผิดชอบหลัก และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันจัดทำแผนขับเคลื่อนกิจกรรม Big Rock เพื่อใช้ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของแต่ละขั้นตอนและวิธีการของกิจกรรม Big Rock โดยมีการระบุเป้าหมายความสำเร็จ (Milestone :MS) ระยะเวลาแล้วเสร็จ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้เกิดการแปลงแผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยแผนขับเคลื่อนกิจกรรม Big Rock ดังกล่าว จะเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดตามเร่งรัดความคืบหน้าในการดำเนินงานได้อย่างตรงจุด

แผนการปฏิรูปประเทศ
(ฉบับปรับปรุง)

แผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) 13 ด้าน มีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

- **ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ** โดยสะท้อนถึงความเชื่อมโยงระหว่างกิจกรรมปฏิรูปที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ (Big Rock) กับเป้าหมายแผนแม่บทย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งสะท้อนว่าทุกกิจกรรม Big Rock มีเป้าหมายที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาประเทศที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
- **ผลอันพึงประสงค์ ผลสัมฤทธิ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ค่าเป้าหมายและตัวชี้วัด** ได้ระบุเป้าหมายของแผนการปฏิรูปประเทศทั้ง 13 ด้าน เป็นไปตามบทบัญญัติที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หมวด 16 การปฏิรูปประเทศ ในมาตรา 257 และมาตรา 258 ที่ได้กำหนดให้ทำการปฏิรูปประเทศเพื่อวางรากฐานการพัฒนาไปสู่ประเทศที่มีความสามัคคีปรองดอง มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีความสมดุล ประชาชนในสังคมมีโอกาสทัดเทียมกัน และมีคุณภาพชีวิตที่ดี รวมทั้งมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- **กิจกรรมปฏิรูปที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ (Big Rock)** เป็นกิจกรรมที่กำหนดขึ้นใหม่ และ/หรือ ดึงจากกิจกรรมจากแผนการปฏิรูปประเทศฉบับเดิมมาจัดทำขึ้นเป็นกิจกรรม Big Rock โดยเน้นเฉพาะกิจกรรมปฏิรูปสำหรับแก้ไขปัญหาเร่งด่วน มีความจำเป็นต้องดำเนินการปฏิรูปอย่างแท้จริงและสร้างการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นรูปธรรมได้ โดยแผนการปฏิรูปประเทศทั้ง 13 ด้าน มีกิจกรรม Big Rock รวมทั้งสิ้น 62 กิจกรรม ทั้งนี้ สำหรับกิจกรรมภายใต้แผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับเดิม) ที่ไม่ได้ถูกนำมากำหนดขึ้นเป็นกิจกรรม Big Rock ให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบนำไปดำเนินการเป็นภารกิจปกติของหน่วยงานต่อไป
- **หน่วยงานผู้รับผิดชอบหลัก** ได้มีการกำหนดหน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักของแต่ละกิจกรรม Big Rock เพื่อทำงานร่วมกับคณะกรรมการปฏิรูปประเทศ ในการประสานบูรณาการกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนกิจกรรมปฏิรูปให้เป็นไปตามขั้นตอนและวิธีการที่กำหนด ซึ่งจากแผนการปฏิรูปประเทศ 13 ด้าน ได้กำหนดหน่วยงานผู้รับผิดชอบหลัก รวมทั้งสิ้น 36 แห่ง และอีก 2 คณะกรรมการปฏิรูปประเทศเพื่อรับผิดชอบทั้ง 62 กิจกรรม Big Rock โดยคณะกรรมการปฏิรูปประเทศแต่ละด้าน และหน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะร่วมกำหนดหน่วยงานผู้รับผิดชอบในการทำงานของแต่ละขั้นตอนและวิธีดำเนินงานให้ชัดเจน เพื่อให้การขับเคลื่อนการดำเนินงานบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้
- **ระยะเวลาดำเนินการ** ระบุระยะเวลาในการดำเนินการของกิจกรรมปฏิรูปประเทศ ซึ่งต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในปี 2565
- **ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการปฏิรูป** ระบุขั้นตอนและวิธีการการดำเนินงานของกิจกรรมปฏิรูป เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกิจกรรมปฏิรูปและแผนการปฏิรูปประเทศด้านนั้น
- **ข้อเสนอในการมีหรือแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย** ระบุข้อเสนอให้มีกฎหมายหรือให้แก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่จำเป็นเพื่อการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ โดยมาตรา 270 วรรคสองของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกำหนดให้ร่างพระราชบัญญัติที่จะตราขึ้นเพื่อดำเนินการตามหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ ให้เสนอและพิจารณาในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา โดยมีรายชื่อของกฎหมายที่ต้องจัดทำหรือปรับปรุง รวมทั้งสิ้น 45 ฉบับ

สรุปกิจกรรมปฏิรูปประเทศที่ส่งผลต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ (Big Rock) หน่วยงานผู้รับผิดชอบหลัก และรายชื่อกฎหมายที่ต้องจัดทำหรือปรับปรุง ภายใต้แผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง)

กิจกรรมปฏิรูปประเทศที่ส่งผลต่อประชาชน อย่างมีนัยสำคัญ (Big Rock) รวม 62 กิจกรรม	หน่วยงานผู้รับผิดชอบหลัก	รายชื่อกฎหมายที่ต้องจัดทำหรือปรับปรุง รวม 45 ฉบับ
1. ด้านการเมือง		
1) การส่งเสริมความรู้ทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	สถาบันพระปกเกล้า	1) ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย พ.ศ. .... 2) ร่างพระราชบัญญัติร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ. ....
2) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะทุกระดับ	สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี	
3) การสร้างความสามัคคีปรองดองสมานฉันท์ของคนในชาติ	สำนักงานขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการสร้างความสามัคคีปรองดอง	
4) การส่งเสริมการพัฒนาพรรคการเมือง	สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง	
5) การปรับปรุงโครงสร้างและเนื้อหาของรัฐธรรมนูญเพื่อการปฏิรูป	สถาบันพระปกเกล้า	
2. ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน		
1) ปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารงานและการบริการภาครัฐไปสู่ระบบดิจิทัล	กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม	1) ปรับปรุงแก้ไข พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติม 2) ปรับปรุงแก้ไข พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม
2) จัดโครงสร้างองค์กร และระบบงานภาครัฐให้มีความยืดหยุ่นคล่องตัวและเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์	สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ	
3) ปรับเปลี่ยนการบริหารทรัพยากรบุคคลภาครัฐสู่ระบบเปิด เพื่อให้ได้มาและรักษาไว้ซึ่งคนเก่ง ดีและมีความสามารถอย่างคล่องตัว ตามหลักคุณธรรม	สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน	
4) สร้างความเข้มแข็งในการบริหารราชการในระดับพื้นที่ โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน	สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ	

กิจกรรมปฏิรูปประเทศที่ส่งผลต่อประชาชน อย่างมีนัยสำคัญ (Big Rock) รวม 62 กิจกรรม	หน่วยงานผู้รับผิดชอบหลัก	รายชื่อกฎหมายที่ต้องจัดทำหรือปรับปรุง รวม 45 ฉบับ
3. ด้านกฎหมาย		
1) จัดให้มีกลไกยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพของประชาชน	สำนักงานขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการสร้างความสามัคคีปรองดอง	1) ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... 2) ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดทำประมวลกฎหมายแบบต่อเนื่องเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงได้โดยสะดวก พ.ศ. .... 3) ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. .... 4) ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... 5) ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินตกค้างที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐและเอกชน พ.ศ. ....
2) จัดให้มีกลไกทางกฎหมายเพื่อให้มีการพิจารณาปรับเปลี่ยนโทษทางอาญาที่ไม่ใช่ความผิดร้ายแรงให้เป็นโทษปรับเป็นพินัย เพื่อลดผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน	สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา	
3) จัดให้มีกลไกกำหนดให้ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐ ซึ่งมีหน้าที่ควบคุม กำกับ ดูแล และบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย นำเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย	กระทรวงยุติธรรม	
4) จัดให้มีกลไกช่วยเหลือประชาชนในการจัดทำและเสนอร่างกฎหมาย	สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร	
5) จัดทำประมวลกฎหมายเพื่อรวบรวมกฎหมายเรื่องเดียวกันไว้ด้วยกันเพื่อความสะดวกในการใช้งาน	สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา	
4. ด้านกระบวนการยุติธรรม		
1) การให้ประชาชนสามารถติดตามความคืบหน้า ขั้นตอนการดำเนินงานต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรม	คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม	ร่างพระราชบัญญัติระยะเวลาในการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม พ.ศ. ....
2) การรับแจ้งความร้องทุกข์ต่างท้องที่	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	
3) การจัดหาทนายความอาสาประจำสถานีตำรวจให้ครบทุกสถานีทั่วประเทศ	สภาทนายความในพระบรมราชูปถัมภ์	
4) ปฏิรูประบบการปล่อยชั่วคราว	สำนักงานศาลยุติธรรม	
5) การบันทึกภาพและเสียงในการตรวจค้น จับกุม และการสอบปากคำในการสอบสวน	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	

กิจกรรมปฏิรูปประเทศที่ส่งผลต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ (Big Rock) รวม 62 กิจกรรม	หน่วยงานผู้รับผิดชอบหลัก	รายชื่อกฎหมายที่ต้องจัดทำหรือปรับปรุง รวม 45 ฉบับ
5. ด้านเศรษฐกิจ		
1) การสร้างเกษตรมูลค่าสูง (High Value Added)	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	1) ปรับปรุงแก้ไข พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 2) ปรับปรุงแก้ไข พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 3) ปรับปรุงแก้ไข พระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560 4) ร่าง พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์แห่งชาติ พ.ศ. .... 5) ร่าง พระราชบัญญัติความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. .... 6) ปรับปรุงแก้ไข พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 7) ปรับปรุงแก้ไข พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2562
2) การส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวคุณภาพสูง	กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา	
3) การเพิ่มโอกาสของผู้ประกอบการขนาดกลาง และขนาดเล็กในอุตสาหกรรมและบริการเป้าหมาย	สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม	
4) การเป็นศูนย์กลางด้านการค้าและการลงทุนของไทยในภูมิภาค (Regional Trading/Investment Center)	กระทรวงพาณิชย์	
5) การพัฒนาศักยภาพคนเพื่อเป็นพลังในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ	กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	
6. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม		
1) เพิ่มและพัฒนาพื้นที่ป่าไม้ให้ได้ตามเป้าหมาย	กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	ร่างพระราชบัญญัติการกำหนดและปรับปรุงพื้นที่เขตการปกครองของจังหวัดทางทะเล พ.ศ. ..
2) การบริหารจัดการเขตทางทะเลและชายฝั่งรายจังหวัด	กระทรวงมหาดไทย	
3) การบริหารจัดการน้ำเพื่อสร้างเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่นอกเขตชลประทาน	กระทรวงมหาดไทย	
4) ปฏิรูประบบการบริหารจัดการเขตควบคุมมลพิษกรณีเขตควบคุมมลพิษมาบตาพุด	กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	
7. ด้านสาธารณสุข		
1) การปฏิรูปการจัดการภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุข รวมถึงโรคระบาดระดับชาติและโรคอุบัติใหม่เพื่อความมั่นคงแห่งชาติด้านสุขภาพ	กระทรวงสาธารณสุข	ปรับปรุงแก้ไข พระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558
2) การปฏิรูปเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการสร้างเสริมสุขภาพ ความรอบรู้ด้านสุขภาพการป้องกันและดูแลรักษาโรคไม่ติดต่อสำหรับประชาชนและผู้ป่วย	กระทรวงสาธารณสุข	
3) การปฏิรูประบบบริการสุขภาพผู้สูงอายุด้านการบริบาลการรักษาพยาบาลที่บ้าน/ชุมชน และการดูแลสุขภาพตนเองในระบบสุขภาพปฐมภูมิเชิงนวัตกรรม	กระทรวงสาธารณสุข	

กิจกรรมปฏิรูปประเทศที่ส่งผลต่อประชาชน อย่างมีนัยสำคัญ (Big Rock) รวม 62 กิจกรรม	หน่วยงานผู้รับผิดชอบหลัก	รายชื่อกฎหมายที่ต้องจัดทำหรือปรับปรุง รวม 45 ฉบับ
4) การปฏิรูประบบหลักประกันสุขภาพและกองทุนที่เกี่ยวข้องให้มีความเป็นเอกภาพ บูรณาการ เป็นธรรม ทั่วถึงเพียงพอและยั่งยืนด้านการเงินการคลัง	สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ	
5) การปฏิรูปเขตสุขภาพให้มีระบบบริหารจัดการแบบบูรณาการ คล่องตัว และการร่วมรับผิดชอบด้านสุขภาพระหว่างหน่วยงานและท้องถิ่น	กระทรวงสาธารณสุข	
8. ด้านสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ		
1) การพัฒนาระบบคลังข้อมูลข่าวสารเพื่อการประชาสัมพันธ์เชิงรุกและการจัดการ Fake News	กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม	1) ปรับปรุงแก้ไข พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 2) ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดการข้อมูลข่าวปลอม พ.ศ. ....
2) การกำกับดูแลสื่อออนไลน์	กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม	
3) การยกระดับการรู้เท่าทันสื่อ	กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	
9. ด้านสังคม		
1) การมีระบบการออมเพื่อสร้างหลักประกันรายได้หลังวัยเกษียณที่เพียงพอและครอบคลุมในกลุ่มแรงงานทั้งในและนอกระบบ	กระทรวงการคลัง	1) ร่างพระราชบัญญัติกองทุนบำเหน็จบำนาญแห่งชาติ พ.ศ. .... 2) ปรับปรุงแก้ไข ระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการยื่นคำขอมีบัตรประจำตัวคนพิการฯ พ.ศ. 2556 ข้อ 6 3) ร่างระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยคณะกรรมการชุมชนของเทศบาล พ.ศ. .... 4) ร่างกฎกระทรวงออกตามความในมาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 และกฎหมายอื่นที่สร้างมูลค่าให้กับที่ดินที่รัฐจัดให้กับประชาชน
2) ผลักดันให้มีฐานข้อมูลทางสังคมและคลังความรู้ในระดับพื้นที่ เพื่อให้สามารถจัดสวัสดิการและสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพที่ตรงตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย	กระทรวงมหาดไทย	
3) การปฏิรูปการขึ้นทะเบียนคนพิการ เพื่อให้คนพิการได้รับสิทธิสวัสดิการและความช่วยเหลือได้อย่างครอบคลุมและทั่วถึง	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	
4) การสร้างกลไกที่เอื้อให้เกิดชุมชนเมืองจัดการตนเอง	กระทรวงมหาดไทย	
5) การสร้างมูลค่าให้กับที่ดินที่รัฐจัดให้กับประชาชน	สำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ	

กิจกรรมปฏิรูปประเทศที่ส่งผลต่อประชาชน อย่างมีนัยสำคัญ (Big Rock) รวม 62 กิจกรรม	หน่วยงานผู้รับผิดชอบหลัก	รายชื่อกฎหมายที่ต้องจัดทำหรือปรับปรุง รวม 45 ฉบับ
10. ด้านพลังงาน		
1) ศูนย์อนุมัติอนุญาตเบ็ดเสร็จ One-Stop-Service ด้านกิจการไฟฟ้าที่แท้จริง	กระทรวงพลังงาน	1) ปรับปรุงแก้ไข พระราชบัญญัติการประกอบกิจการพลังงาน พ.ศ. 2550 และ/หรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง 2) ร่างประกาศหรือระเบียบกระทรวงพลังงานว่าด้วยการนำรูปแบบธุรกิจ Energy Service Companies (ESCO) มาใช้กับภาครัฐ 3) ร่างแนวปฏิบัติของสำนักงบประมาณเพื่อจัดทำคำขอตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปีและการตั้งงบผูกพันสำหรับ ESCO ภาครัฐ 4) ร่างแนวปฏิบัติและร่างสัญญาจัดจ้างมาตรฐานกลางของกรมบัญชีกลางว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้าง ESCO ภาครัฐ 5) ร่างระเบียบหรือข้อสั่งการจากคณะรัฐมนตรีเพื่อจัดตั้งกลไกและกำหนดแนวทางการจัดทำแผนบูรณาการการลงทุนและการดำเนินงานเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงาน ระยะ 5 ปี 6) ร่างระเบียบและกฎเกณฑ์ว่าด้วย Third Party Access ของระบบส่งและระบบจำหน่าย พ.ศ. ... 7) ร่างระเบียบการส่งเสริมกิจการไฟฟ้าเพื่อเพิ่มการแข่งขันที่ใช้พลังงานทดแทน 8) ร่างระเบียบและกฎเกณฑ์สำหรับส่งเสริมกิจการจำหน่าย (Retail)
2) การพัฒนาศูนย์สารสนเทศพลังงานแห่งชาติ	กระทรวงพลังงาน	
3) การใช้มาตรการบริษัทจัดการพลังงาน (ESCO) สำหรับหน่วยงานภาครัฐ	กระทรวงพลังงาน	
4) การพัฒนาปิโตรเคมีระยะที่ 4 เพื่อการเปลี่ยนผ่านสู่ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนและสร้างฐานทางเศรษฐกิจใหม่ (New S-Curve)	สำนักงานคณะกรรมนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก	
5) ปรับโครงสร้างกิจการไฟฟ้าและธุรกิจก๊าซธรรมชาติเพื่อเพิ่มการแข่งขัน	กระทรวงพลังงาน	
11. ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ		
1) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการต่อต้านการทุจริต	สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน	1) ปรับปรุงแก้ไข พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 2) ปรับปรุงแก้ไข พระราชบัญญัติการรับสินบนเจ้าหน้าที่ของรัฐและรางวัลจากการแจ้งเบาะแส พ.ศ. 2554 3) ปรับปรุงแก้ไข พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 4) ปรับปรุงแก้ไข กฎหมายของสำนักงาน ป.ป.ท. เรื่อง การส่งเสริมการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐ
2) การพัฒนาการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและระบบคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสการทุจริตที่มีประสิทธิภาพ	สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ	
3) การพัฒนากระบวนการยุติธรรมที่รวดเร็ว โปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติในการดำเนินคดีทุจริตทั้งภาครัฐและภาคเอกชน	สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ	
4) การพัฒนาระบบราชการไทยให้โปร่งใสไร้ผลประโยชน์	สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ	

กิจกรรมปฏิรูปประเทศที่ส่งผลต่อประชาชน อย่างมีนัยสำคัญ (Big Rock) รวม 62 กิจกรรม	หน่วยงานผู้รับผิดชอบหลัก	รายชื่อกฎหมายที่ต้องจัดทำหรือปรับปรุง รวม 45 ฉบับ
5) การพัฒนามาตรการสกัดกั้นการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่	สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ	5) ร่าง กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดความผิดของนิติบุคคล และผู้ร่วมกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตและประพฤติมิชอบ 6) ร่างพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. .... 7) ร่างระเบียบว่าด้วยการบริหารงานบุคคลในระบบคุณธรรมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 76 วรรคสองให้มีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่และพนักงานของรัฐด้วยระบบคุณธรรม 8) ร่าง พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวม พ.ศ. .... 9) ปรับปรุงแก้ไข พระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. 2558 10) ปรับปรุงแก้ไข ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการให้หรือรับของขวัญของเจ้าหน้าที่ของรัฐและหน่วยงานของรัฐ
12. ด้านการศึกษา		
1) การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัย	กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา	ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ....
2) การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสู่การเรียนรู้ฐานสมรรถนะ เพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21	กระทรวงศึกษาธิการ	
3) การปฏิรูปกลไกและระบบการผลิตและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐาน	กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	
4) การจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีและระบบอื่น ๆ ที่เน้นการฝึกปฏิบัติอย่างเต็มรูปแบบนำไปสู่การจ้างงานและการสร้างงาน	กระทรวงศึกษาธิการ	

กิจกรรมปฏิรูปประเทศที่ส่งผลต่อประชาชน อย่างมีนัยสำคัญ (Big Rock) รวม 62 กิจกรรม	หน่วยงานผู้รับผิดชอบหลัก	รายชื่อกฎหมายที่ต้องจัดทำหรือปรับปรุง รวม 45 ฉบับ
5) การปฏิรูปบทบาทการวิจัยและระบบธรรมาภิบาลของสถาบันอุดมศึกษา เพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศไทยออกจากกับดักรายได้ปานกลางอย่างยั่งยืน	กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	
13. ด้านวัฒนธรรม กีฬา แรงงาน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์		
1) การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในทุกช่วงวัย : ผ่านการปฏิรูปอุตสาหกรรมบันเทิงและการใช้กลไกร่วมระหว่างภาครัฐและเอกชนในการขับเคลื่อน	ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)	ร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยฐานข้อมูลเพื่อการพัฒนากำลังคน พ.ศ. ....
2) การพัฒนาการเรียนรู้และเศรษฐกิจชุมชนบนฐานวัฒนธรรมแบบบูรณาการ	กระทรวงวัฒนธรรม	
3) การส่งเสริมประชาชนเป็นศูนย์กลางในการสร้างวิถีชีวิตทางการกีฬา และการออกกำลังกายอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม และการสร้างโอกาสทางการกีฬาและการพัฒนานักกีฬาอาชีพ	กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา	
4) การพัฒนาระบบการบริหารจัดการกำลังคนของประเทศแบบบูรณาการ	สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน)	
5) การบริหารจัดการศักยภาพบุคลากรของประเทศ	คณะกรรมการปฏิรูปประเทศ ด้านวัฒนธรรม กีฬา แรงงาน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

รายงานสรุปผลการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ ประจำปี 2563. --กรุงเทพฯ : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564.

592 หน้า

ISBN 978-974-9769-54-6

พิมพ์ครั้งที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 จำนวน 3,000 เล่ม

จัดพิมพ์โดย

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
962 ถนนกรุงเกษม แขวงวัดโสมนัส
เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร 10100
โทรศัพท์ : 0 2280 4085 ต่อ 6221 – 41
โทรสาร : 0 2290 6384
Email : nscr@nesdc.go.th
Website : nscr.nesdc.go.th

พิมพ์ที่ บริษัท ซีดี มีเดีย ไกด์ จำกัด 80/21 หมู่ 5 ซอยทุ่งมังกร 15 เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร 10700

สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการปฏิรูปประเทศ
สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
962 ถนนกรุงเกษม แขวงวัดโสมนัส เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพฯ 10100
โทรศัพท์ 02 280 4085 ต่อ 6221 - 41
โทรสาร 02 280 6384
Email : nscr@nesdc.go.th
Website : nscr.nesdc.go.th

ISBN 978-974-9769-54-6